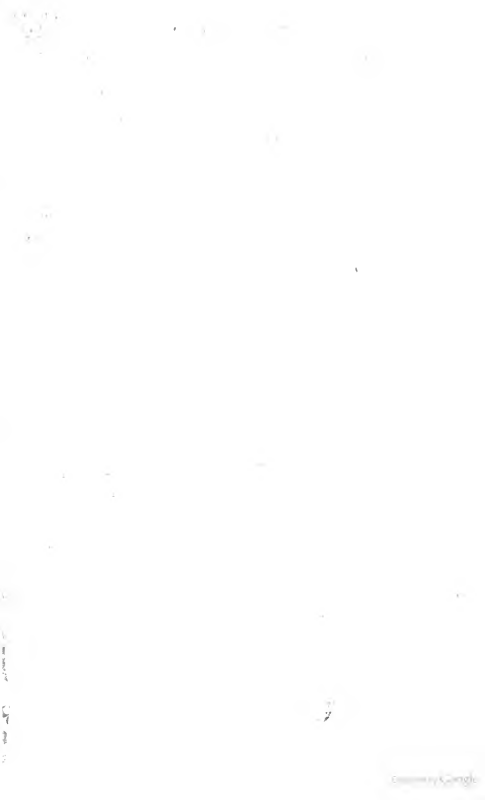

x
5
13

DESIDERII
ERASMI
OPERV M
OMNIV M
TOMVS TERTIVS.
PARS POSTERIOR.

DESIDERII ERASMI
ROTERODAMI
OPERA OMNIA

EMENDATIORA ET AVCTIORA,
AD OPTIMAS EDITIONES, PRAECIPVE QVAS IPSE ERASMVS
POSTREMO CVRAVIT, SVMMA FIDE EXACTA,
DOCTORVMQVE VIRORVM NOTIS ILLVSTRATA.
TOMVS TERTIVS,

QVI COMPLECTITVR

*Epistolas, pluribus, quam ccccxxv, ab Erasmo, aut ad Erasmus scriptis auctiores,
Ordine temporum nunc primum dispositas, multò quàm umquam antea emendatiores,
Et praestantium aliquot virorum ad quos scriptae sunt imaginibus ornatæ.
Accesserunt accuratiores Indices.*

TOMI TERTII PARS POSTERIOR.

Curâ & impensis **LVGDVNI BATAVORVM,**
PETRI VANDER AA, MDCCHII.

Cum speciali Privilegio Illustr. ac Praepositi. Orad. Holl. & West-Fris.

DESIDERII ERASMI,
ROTERODAMI,
EPISTOLARVM
PARS ALTERA.

EPISTOLA DCCCCLXXV.

Erasmus Roterodamus Joanni Ludovico Frosi Valentino S.

Am.
1518.

Sed de Seneca nihil habes, nisi quod annotatum erat per *Adrasium* in codice, qui diutius fuit apud *Aleram*, nihil agens, nos habemus longe alia: si nactus es exemplar ia vetusta, quod et quidem magis opere cupiam, non rogo ui hoc mihi, nam fortasse sero mitteres, iam cum orisum Opus, sed inspecta nostra editione, tuam adorna, si videtur. Meum omittere non potui: nam prior illa, mea non erat, nec ulla re plus decore mihi conlari, quam quod stolidissimo illi sum filius, cui putabam aliquid esse mentis humanæ. Congruat hoc negotium tibi vel *Hispano* vel undique docto, sed hanc contumeliam non potui conquire. *Philus* expoluit quod in *Ciceroniano* te præterierim, quoniam id prorsus oblivione factum est, quod si actui non putaret condonandum, certe tot studiosum tumultibus verius, quam laboribus erat condonanda. Et tamen felicius tuum nomen præterii, quam attingi *Rodas*: quem quum in omnibus scriptis meis honorificentissime tractem, nec minus in eo dialogo, tamen fremunt, ut narrunt, omnes *Rodasii*, quod illum cum *Rodis* contulerim, quem non in alio contulerim, quum in eo quod ibi commendandum doceo, & quod ingenue contemnit *Rodas* ipse. Et tamen ne quis interpretaretur finire, adieci, quoniam ille multis & eximio studio susceperat. O contumeliam quam *Galli*, & cum his, quod tamen vix credo, *Janus Lascivus*, quum ubique tum in eo dialogo commemoratus honorifice, epigrammatibus maledicis vindicandum putant! Fatalis est lux & religionis & studiorum. Offendit mihi *Hieronymus* epistolam tuam. Næ va vincibile causam habes apud eum. Conaris persuadere *Ciceronem* feliciter destrahi. Ille quum opus hoc esse verum! Quod nisi superesset illi multa volumina, nec tuus, nec meis hortatibus esset opus. Ipsa res adigeret eos ad excudendum Opus. Sed valeat, inquis, ille mendax. Quis est ille mendax? *Pseudochorus* dixit omnia distrahita, iam adornari novam editionem. Solus *Joannes Frobenius* & *Hieronymus Frobenius* narrat multum codicum restare. Hic nobis ostende mendacem illum Quum hortaret *Hieronymum* ut excuderet declarationem tuam, respondit apud se superesse quadringenta exemplaria tuarum lucubrationum, quas meo hortatu excudit. Si mentium tuum, nescio quid dicam. Jam est celebre nomen tuum, nec dubio quin aliquando futurum celeberrimum, præsertim si te semel commendes opusculo ad utilitatem parato, quale est *Lazarus Rayfi*. Sed hortatus sum *Hieronymum*, ut ipse ad te scribat: nam est pigellus. Negotio *Jovis* & *Junonis* absit ut me admittam, præsertim incognito. Citius tribuerim ut *Joannes* quem usum alimere. *Niger* commiseram epistolam, sed apertam & inclusam: hac lege ut vel redderes, vel premeret. Id famulos, qui obsequiuntur, effudit imprudenter apud quendam. Mihi Re-

gina munus, sed si illi multum gratie detraxit sit citatione, desponsum famulum totis sex hebdomadis, o-
meum quærem aniam ut illum inane ablegares. Re-
gina dedit, ab illo exortum est. Adeo non prodigus,
ut nec de alieno detrahent. Bene vale. *Rafles* 1. Se-
ptembris, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCLXXVI.

Erasmus Rot. Petro Tassano S. D.

Nihil est, *Petro* charissime, quod vel temeritatis, vel literarum neglectus scriptarum Apologiam apud me facias. Scio quicquid scribis ab animo purissimo proficisci: nec est quod hinc metus quicquam invideat. Epistola tua bona fide rediit est, nec per me vulgabitur: & si vulgaretur, nihil habet indignum homine pio. Nec pilo mihi futurus sis injucundior, si tibi cum *Erasmus* fuisset aliquo confectus, quem virum doctum & eruditum judico, tantum hoc mihi dolet, quod suo tractu animo semet in summum coniecit discrimen. Si à prima victoria conquiesceret, jam securus ac tranquillitas ageret. Sed maluit suo animo quam meo consilio obsequi. Si quod mihi conflixit invidiam ipsi prodesset, meum incommodum amici commodo solaret: nunc utrique altero gravatur, nec ullis susculat moniis. Audio Pontificem esse in *Sabaudia*, & studio quanto zelo sit *Francie* Cardinalis erga Ecclesiam, quantumque tribus Theologis ac Monachis. Et suspicor illuc adesse *Albericum Pium* Corporum Principem, *Aleandro* mire adductum, qui libro ad me misit, hoc conatur persuadere, me totius hujus tumultus auctorem esse. Proposico quæ tyrannus est exoritur. Vereor ne vincat sumus. Debetur hoc fidelibus nostris. Adhuc in ea sum sententia, ut satis exillimem flere, si nihil addant edicto. Toties respondi, tam evidentem ingessi *Sacerdotum* & *Rodis* sua mendacia, calumnias, detractiones, insidias, perfricuerunt faciem. In clamoribus, convitiis, bullis & ampullis, in syncretismo & favore Principum tota illis victoria spes est. Quid vero parat, vir optime? *Augustinus*. In tripsum seculas oportet, si queris alia *disputatio*. Illustrissimus Regis quæto ut me facias commendatum, cujus piam prædicationem, & prudentem potestatem animo excoluor. Si rarius scribes minus tuis jocundus, minus charus non eris. Dominus te servet, amico in Domino charissime: *Rafles* 1. Septemb. Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCLXXVII.

Erasmus Rot. Hieronymo Agabio S. D.

Omnatissime vir, Equidem pium sebitor, vel orare vel sacrificare per *discretis*, verum si quis omnino mihi natus, de specto *Libia*, Monachorum est commentum, quibus idem mentium voluntas, ac non suspecti insulitas. Mirum in modum amantissimum purgationem, quod utilissimus sit illorum culinis. Viden, ut res tunc geritur, hanc victoriam non cessuram *Christe*, sed quorundam cupiditatibus, qui suum negotium agunt verius quam poetia: verum hoc ipse viderit *Christus*, quem nondum memineram habere proprium. Joco me *Hieronymum* vocas, atqui ne sui iuncto, nunc magis sum *Augustinus*, quem totum im-

Tam. III. A a a a men

An. mensis fadoribus emaculo, quam *Heronymianorum* opusculum Epistolis tantum suscepit. *Augustinus* jam magna ex parte excusatus est. Pro tuo erga me studio habeo gratiam, cujus praefer animum mortuum nihil referre possum. Bene vale. *Basilae* 3. Septemb. Anno 1528.

EPISTOLA DCCCCLXXVIII.

Erasmi Roterodami Dilecto S.

Vt animo meo permolestem esse solet, quod viderem *Mulus* hoc rerum humanarum tumultu contentis plerisque regionibus vel flere prostratus, vel fringere, ita vehementer gaudebam vestram *Galliam* illi tranquillum & amicum praeberet domicilium: *Isidorem* enim veterem illam ingeniosum parentem & atrocem *Barbarum* *Maturum* jam olim occupat. Nec quiescit *Hispania*. Apud *Germanos* vero non desunt, qui sub umbra pietatis Evangelicæ, quicquid est liberalioris eruditionis exlinguere moliantur. Verum hanc meam gratulationem, nonnihil contaminavit ortus illic ex meo *Christiano* tumultu, quem argumentum adeo non sit inutile, ut ipse *Baldus* suis ad me literis promiserit, se nonnihil adversus istos *Ciceroni* similes scripturum: nec aliud illi agitur, quam ut qui *Christiano* student videri, non assensum linimentis ac voculis, sed vere totumque *Ciceroni* expriment. Et *Baldum* cum *Baldus* coetali, non in quibuslibet, sed in eo duxit quod *Baldus* ingenuè contemnit, quodque ibi contemnendum docet. Nec animadvertunt hæc ut *Nepos* dici, non ab *Erasmo*. Postremo, ne vel malevolus aliquis posset columnarii collationem, adjecti, *Baldum* alius multis eximisque dotibus fuscipundum. Et tamen hoc argumentum vilius est istis epigrammatibus maledicis dignum. Magni referebat studiorum, ut qui polioribus literis militaret, iunctis umbonibus se condenserent, adversus phalanges hostium, qui nuperum magis concorditer sunt quam ad opprimendum feliciter sobolescentes linguis ac bonas literas. At revero ne quorundam levitas talem quandam lucem invelat humanioribus studiis, qualem videmus in religionem *Christianam* invasisse. Te nondum neque de facie neque de scripto cognovi, fed tamen amo pedes illud tuum, *Mulus* & *Gratus* omnibus consecratorum, cujus imaginem mihi quidam nec indocti nec leves tibi calamo deliniantur. Hunc animum, mi *Dilecto*, tibi non incognitum esse volui, quem scio ab omni furo alienatum. Bene vale. Datum *Basilae* 5. Septembris, Anno 1528.

EPISTOLA DCCCCLXXIX.

Erasmi Roterodami Martino Lepso S.

Vt mihi non potest non esse gratum tui pectoris erga me studium, ita nolui te serio cum illiusmodi rebus confictari, nec ipse magnopere laboro scire, quid hic tui ille haberet. Exposit, inquit, ut traducatur. Quid hic traducere requiris, quum à nemine magis traduci queat, quam ipse traducunt sese? Quibus si vere hostis essem, abire autem ut *Christianum* *Christiano* male vellet, non operam aliam videriam, quam ut ad istum modum semet conjiciant in odium, contentum, & rursus optimi cuiusque. Meum quidem vicem fit moderatè sero, me ipsum consolans exemplo *David*, itaque tecum reputans: Quid si hoc illis Dominus precepit, ut mihi maledicant, eoque remedio purgare voluit, quod in me displicuit oculis illius? Fortasse tacillius nonnihil animum meum antehac eruditum appulsum, certe doctorum hominum amicitia fereor me vehementer fuisse delectatum. Ea voluptas hoc amaro pharmaco bene diluitur. Atque adeo ut est divinorum consiliorum a hybris imperitabilitas, quid si Deus utrifque procurat salutem: mihi, ut hominum conviciis admonitus, totum converterat ad *Christum*: illis, ut prodita cunctis in-

signi soliditate, cum pari malicia conjuncta, cogantur aliquando resipiscere? Illud demoror, istos adeo nihil vel mentis habere, vel frontis, ut toties constati, toties deprehendi, toties irriti, toties cordatorum omnium iudiciis exsultant, non desinant tamen eandem agere fabulam. Quæ tandem res istis tantum præbet fiducia, nisi forte populi ruditas, mollicularum faciliæ, & doctorum rebusque iudicantium paucitas? Præclara vero petra, cui nituntur: ad ista petra non est *Christus*, cujus videri voluit germani. Quum primum exisset *Heronymus* à nobis emendatus, persulerant quum aliis, tum cuidam Principi feminæ, mihi displicuisse istum *Heronymum*, & in hoc sumissem operam, ut quod ille suis verbis finisset eloquutus, ego meis elegantius efferrem. Quid stupidi? Quasi vel ego possum elegantius dicere quam dixit *Heronymus*, aut in tantum delirare, ut in euiquam mutando stylo purem tantum laboris esse capundum. Nec è plebe fuerunt, qui hoc persulerant, sed alter *Dominicus*, alter *Franciscus*, Episcopus uterque. Credo istos nulle mendæ offenserant in *Heronymo*, qui nihil illius attingeret. Quum prodisset *Antonius Tapanensis*, quam stolidè debacchati sunt quidam è suggestis ad populum, exsistisse qui corrigeret *Magnificat*, qui corrigeret *Precatorem* *Dominicum*, qui corrigeret *Evangelium* *Joannis*. Quannum hic tibi placebant, ut triumphabant, quum interm eruditus ac finis omnibus sic propinquare desiderans? Ipse præfatus audivi laudes meas. Anterius concionabatur in suo Monasterio *Pri Corneliam*, & Theologicæ Professor: id arguebat pulem violacum, aliqui *Latius* prorsus nesciebant, tantum aberat ut sacras Literas notet. Erat autem concio frequens ob diem festum Pentecostes. Ibi quum non minus indocti quam insulse recitaret ea, quæ ex ineptis censionibus didicerat, mihi forte confecto, impetit duo peccata in Spiritum Sanctum, alterum quod audierat corrigere *Magnificat*, alterum quod dixisset concionatores non intelligere suum thema, quum id sumant ex sacris Literis Sancti Spiritus assatu proditis: quasi nihil interit inter Spiritum Sanctum, & talem Monachum, quem truncum verius dixisses quam hominem? Quos rursus illic vidisses, non solum eruditorem, sed & mollicularum aliquot, quibus eras notus, nam tum ades habebam in proximo? Ut autem illud diceret, hæc erat occasio. Ante paucos dies ex eodem loco femulica ejusdem sodalitat hærat concionatus: thema erat quod est 1. Pet. 4. *Epistola prudentes & vigilare in orationibus*. Ibi è suis collectaneis multa dixit de virtute Prudentiæ, quum *Græce* sit *eudæmonia*, quod magis sonat, *sebris esse*. Sobrietas enim quæ opponitur luxui, & vigilantia quæ excludit somnolentiam luxum comitem, præconi congruunt. Hoc forte dixerat in convivio nec moleste, nec inimice: nam is senex mihi visus est minime malus. Tantum dolebam illi non adesse plus literaturæ. Quid contemnemore de illo, qui coram Monarcha, circumstante procerum cœtore, flexis in terram genibus, ambabus manibus in cœlum sublati, imploravit Principis opem ad opprimendos *Erasmi* libros: & admonitus ut proferret fit quid haberet competentem in meis scriptis, quod adversaretur pietati, miro suspensio digessit in digitos tres articulos. Quod negarem resurrectionem corporum, Quod male sentirem de matrimonio, Nec multo melius de Eucharistia. Effragitantibus probationem, eadem soliditate produxit locum ex 1. Cor. cap. 15. *Omnis quidem resurgens*, cui respondet locus ex Epistola ad *Thymotheum* 2. cap. 4. *Deinde nati qui vivimus, qui, &c.* ubi quoniam ostendo varium lectionem, nullam omnino damnam, homo mire Dialecticæ colligebat me negare resurrectionem, si quos ille dies deprehendisset in vita, immutarentur ad immortalitatem sine mortis interventu. Ibi confictus eruditorem argumentis, ut elaberetur respondit, *Pandem* Apollolum *Cerintus* *Hebraeos* scripsisse: quod dictum multorum rursus, Principis, ut est

1109
 An. clementiſſima, miſericordia excepit, quem puduit il-
 1110
 lius cui ſavebat, quem ipſum fui non puſeret. Nec
 hic erit gregarius, ſed Theologicus Profeſſor, nunc
 etiam Epicoſus. Tanto ſciorius eſt huic temporibus
 uſuſcia quam ſcientia. Huic familiaris erat alter,
 multorum iudicio magnus Theologus, ſuo maximus,
 nec mediocriter Eccleſiæ columen. Is quum diu elu-
 maſſet publicum in *Novaſe Teſtamento*, inſare ſu-
 premum Eccleſiæ ſumum, veniſſe Anſicriſtus, & ho-
 rum *medietatem*, ubi ventum eſt ad colloquium, nec
 adeſſent aſſenti, rogabam proſerret, ſi quid haberet,
 quod offenderet in *Nova Teſtamento*: quumque ſilen-
 tem effuſatione premeret, reſpondit tandem homo
 verecundus, ſe nunquam legiſſe meas *Annotaciones*.
 Quid aliud reſponderet quivis *Novaſe* aut *Bol-
 tra*? Hoc paulo modicoſter erat alter, etiam dignitate
 ſuperior, qui cum ſemel atque iterum citra ullum ex-
 ceptionem probaſſet *Annotaciones* meas, ut Opus eru-
 ditum ac pium, poſt expoſtulant mihi quod tam pre-
 baret *Lex calumnias*, quum dudum Opus à capite ut
 quæ ad calcem, ut aſſebat, perfectum citra omnem ex-
 ceptionem approbaſſet: reſpondit homo gravis, ſe le-
 giſſe quidem, ſed non ita attente. Idem quum me ſi-
 tus oſioſe in ſequentiſſima ſchola pertriviſſet, ſup-
 preſſo quidem nomine, ſed ita ut nemo non ſentiret
 quem pereret: privatim expoſtulant ſincere deſeravit,
 ſe nihil minus quam de me cogitaſſe, tuncum *De ma-
 trimonio* nonnihil eſſe ſerupaſſe. Ea de re quum inter
 nos commentaretur, conſeſſiſſi eſt ſe quoties coram
 nominaliſſem in *Examen matrimonii*, ſenſiſſe vi-
 tam caſam ac virginem: nec inſancius eſt, ſe quum
Declamatio titulum legeret, intellexiſſe ſacram &
 Eccleſiaſticam concionem. Rogavi num æquum iudi-
 care, mihi impingi crimen hæreſeos, ſi quidam illo-
 rum *Larum* non diſcederet. Subridens obſtuit. Agno-
 ſcis, opinor, quos deſignem. Nec *Rocentum* ignoras,
 qui perter alius inſectas, quas non purum malus effu-
 ſit in privato colloquio, illud putabat non ſerendum,
 quod in *Annotaciones* quapiam ſcripſiſſem de *Thoma A-
 quino*, illius vii ingenium indignum fuiſſe, quod in
 illa tempora incidere: nimirum laudem illum, & ſe-
 culo imputare, ſibiſi lepiſſe eſſet. Ad ille, qui Theo-
 logicus erat abſque Grammatica, credebat indignum di-
 ci quod ſit deſectibile. Audis novum enthymema,
*Rocentum ſuſcit Grammaticam, iſtar Eraſmum eſt ble-
 phemum in dorem Thomam*. Idem annotat locum, in
 quo per collationem exaggero quantum malum ſit ob-
 trectatio malicioſa, quæ idem efficit quod libellus ſu-
 moſus, imo plus lædit, illa credebat à me probari li-
 bellum famoſum, quaſi probet adulterium, qui hoc
 exaggerandi gratia conferat homicidio. Annotat lo-
 cum, in quo recitaſi Veterum ſententias, qui videntur
Maria Virginis tribuere peccatum aliquod actionis,
 ſubſidio, & *ut facimus eam proſus innocuam ab omni
 peccato*, nimirum indicans recentium quorundam opi-
 nionem, plurimum ab illa Veterum diſtare: ille cre-
 debat, me meo nomine pronuntiaſſe, *Virginem fuiſſe
 parvam à peccato originem*, & hoc erat inter meos erro-
 res annoverandus. Et alia quædam ſi etiam ſtultio-
 ra tum eſſent, quæ reſerre piger. Meditabarur vin-
 diſtam, à non ſuſpenderet ſtultum. Itaque cepit le-
 gere, *Virgilium, Juvenalem, & Martianum peticum*,
 ut hinc expulſoret diſſonem. Naſtus eſt ad eum res
 auxiliorum tres. Opera communis obſolatum eſt præ-
 clarum Opus. Geſſebat in lucem emittere, à non
 liebat per Vicarium ordinis. Tandem etiam ſcila ti-
 tulus emiſit aſſentum partem. Libellus erat exiguus,
 quo nihil fingi poſſit inſolentius, inſolentius, ad miſerum,
 ſed in hoc numeravi ſeptuaginta manſella mendacia.
 Nec me fugit qui fuerant auctores. Unius *Corneli
 Duvelandus* prolixam epistolam, quam *Lex* ſcripſerat,
 ad me miſerunt amici. Ibi proſeruit huius inſolentiſ-
 ſimi negotii myſterium. Quum periclitaretur excuſor,
 ac magiſtratus eos libellos divendi vetuiſſet, *Dummo-
 canus* aliquot citiſſimos emiſerunt, qui ſurtim hoc il-

1110
 A. lucque diſtraherent. Nonne bellum facinus, & ordi-
 ne tam ſacro dignum? Eo perſecto mox evanuerunt, *An.*
 unus in *Zelandiam*, alter in *Geldram*, tertius neſcio
 quo. Sedus *Rabanus* tenuit locum, miſi quod paulo
 poſt fugi e vivis. Sotis enim erat unum facinus ad no-
 tum inſolentiam. Et hoc talum antiſex mihi ob
 id poſitiſſimum erat inſenſus, quod ordini ſuo parum
 foret, ipſe ſcilicet magnus ordinis ornamentum.
 B. *Beneſ* Epicoſus quidam à ſuffragio, totam horum
 debauchatus eſt in *Lubera* & *Eraſmum*, quo niri-
 mum populus ſuſpicaretur inter nos convivere. Et ſi-
 ceret, niſi tot exemplis ab ipſo diſcederet, non facile
 credere perſonata. Id quoniam bene coſtata, capto
 tempore, quum abſeſſet ejus templi Decanus, à
 C. *Contare* combitione impetravit, iterum diſcendi ſuſci-
 tem, & e ſuggeſſo aſſuſi eſt palam dicere, quod in li-
 bris meis eſſent quædam hæretica. Deſendentem ex-
 ceptit quidam egregie doctus, tam ejus Republice
 Penſionarius, nunc ad majorem dignitatem evectus.
 Urgebat tergiverſantem, ut vel unum proferret lo-
 cum. Quomodo putas elapſum? Ut aſſentem ſecuræ,
 negavit ſe quicquam legiſſe necrum lubricationum,
 tantum in animo fuiſſe legere *Merram*, verum ille
 conſperſiſſe cum *profundum Lavatum*, his enim verbis
 utebatur, ut verius fuerit ne quum in hæreſim pro-
 labi poſſim. Ubi primum exiſſet *Epistoſa obſcra-
 ram Viterum*, miro Monachorum applauſu exceptæ
 ſunt apud *Britannos* à *Franciſcanis* ac *Dominicanis*, qui
 ſibi perſuadebant eſſe in *Reſcribim* conſuetudinem, &
 Monachorum ſerorem ſerio proditas: quumque
 quidam egregie doctus, ſed auſultioſus, fingere ſe
 nihil offendiſſe ſtylo, conſolati ſunt hominem. Ne ſpe-
 ctatis, inquiunt, o bone, orationis cutem, ſed ſen-
 tentiarum vim. Nec hoc deprehendiſſent, ſi qui-
 dam, addita epistoſa, leſorem admiſiſſet rem non
 eſſe ſeriam. Poſt in *Arabia*, *Prior* quidam *Dummo-
 canus* & magiſter noſter, volens innotere patribus,
 coſmit æcerum eorum libellorum, ut dono mitteret
 ordinis Proceribus, nihil dubitans quin in ordinis ho-
 norem fuiſſent ſerpe. Quis ſanguis poſſit eſſe ſupidi-
 or? Ad iſti ſunt, ut ſibi videntur, *Alanus* Eccleſiæ
 mutantis, ex his deſignantur cognitores de dogmatibus
 Eccleſiaſticis, hi promanciat de libris *Eraſm*, & ho-
 rum arbitrio *Chreſtiſmi* ſumunt, aut hæretici. Ex hoc
 ſodalitio quidam exſtitit Theologorum corypheus,
 qui jaſtbat *Eraſmum* teneti medium, nec clabi poſſe.
 Scriptiſt, inquit, *Hieronymum* non fuiſſe virginem. En
 ipſe *Hieronymus* proſeruit ſe fuiſſe virginem. Ubi?
 D. In libello ad *Eulſicium*, *Virginem* enim, inquit, non
 tantum eſſerunt, ſed ſerunt. Hic triumphandus
 ille, quid ſperatis, inquit? Nemo ſervat quod amiſit:
 quum *Hieronymus* ſe ſervare dixerit, cujus ſervandi ra-
 tionem præſentis, quemadmodum dicitur inſtrueret
 milites ad bellum, qui de militari diſciplinâ præcipit.
 E. Ut hic applauſum eſt à combitionibus? Ad quantos e-
 ruditorum riſus, qui rontus, quæ ſunt? Nullus eſt
 dicti, quin talium ſtratagematum aliquid deſignent,
 cujuſmodi tu quoque nonnulla deſcribis. In viciis *Ga-
 ha* parte quidam, *Franciſcanus* quidam, egregie voca-
 lis, nunquam deſinebat in me vociferari publice, pri-
 vatum, in conviviis, & ſuggeſſo. Expoſtulari cum
 homine epistoſa ſit prolixa, nunquam memi ejus regionis
 Principem, ut hominis ingreſſum petulantiam compeſ-
 ceret, id etiam ad publicam diſſoniam tranquillitatem
 referre. Nihil reſcripſi Eccleſiaſticis, ſincere deſerans
 ſe nunquam de me niſi honorifice loquum: eadem
 aſſeraverat apud nobiles quoniam, qui blaſphemus il-
 lius toties ſon auribus accepterat. Sed hiſuſmodi per-
 multa tegit ſacra cuculla *Franciſci*. Similis fuit im-
 probus cujuſdam *Dummoſi*, qui præſatione maledica
 Comitum quendam proſeciderat, non ſerendis in eum
 conviciis deſectata. A cujus amicis quum urgeret-
 ur, ſcripſit ſua mema palam, eam deſerit ſe ni-
 hil unquam ſuſitare de *Comie* ſenſiſſe, ſed ſemper
 illum habuiſſe pro viro docto & pio. Atqui eodem
 Tom. III. Aa aa 2 poli-

an. palinodia recitabat verba praefationis, quae non poterant in aliam cadere quam in Comitem. Est apud me palinodia. Hic utrum moris interpretari, stuporem insignem, an pluriusquam iurisperitiam? Et tamen hic erat iuxta ordinem, cognitor insignis de negotiis fides, incomparabilis Theologiae Professor. Quid censet dicere facereque gregarios illos sodales, quibus satis est, *veris ipse*, & mox applaudunt, ac clamant, totoque corpore discodem in iententiam. Apud *Hesperium* quidam est *Franciscus* sodalicio, vir habitus doctus ac pios, etiam articulos prodidit et meo libro deceptos: quorum unus erat pluriusquam haereticus, quod in *Eschiridis* scriptissem, Apollolis adfuisse veram germanamque Theologiam. Vociferabatur apud populum. Quis, inquit, ferat hunc Scriptorem? Negat usquam esse veram Theologiam, praeterquam in *Germania*, quam ea pene tota scateat haereticis. Alterum prodidit non minus periculosum. In canone quinto scripturam, non esse magnum offerri in cuculla *Franciscus*, nec profuturum vestem, nisi quis vitam istam fuisse imitatus. Hic aiebat me sentire cum *Adriano*, qui lapsus negavit reditum in gratiam: quasi non sit reditus in gratiam, nisi per cucullam *Franciscus*, aut quasi cuculla conferat homini bonam mentem. Ex *Parasitico* damnavit eum locum, ubi dico me cupere, ut omnes mulierculae legatur Evangelium & Epistolae Apollolorem. Id illivim est haereticum, quod existens duae *Joannis* Epistolae ad mulierem. Sed unde probavit haereticum? Adversatur, inquit, *Pauli* precepto, qui *1 Tim. 2.* scribit, *Mulier autem suum sicut debet cum domino subesse*, &c. Quasi mulieri non licet domini bescere, aut quasi sit idem mulierem in Ecclesiologia, & domi tacitam aliquid legere. Hujus fere generis triginta articulos collegerat, & evulgavit ille *Franciscus* gentis coryphaeus. Nuper *Dominicus* quidam Prior, inter suos pro docto habitus, Medicum quendam utriusque litteraturae cumprimis eruditum, meique nominis studiosum, aggressus est, ut ejus animum facias verbis ab *Erasmio* studio revocaret. Quum nihil proficeret, sed Medicum potius accenderet, ut magnificentius de me tum festinet, tum praedicaret, obitus simulatque modestiae Theologus, cepit veras edere voces, pronuncians *Erasmio* libros indignos qui legantur a bonis, quod omnes scateant obiculis conviciis. Exemplum flagitans Medico, Lege, inquit, librum, quem nuper scripsi *De matronis*. Quid illic? Appellat Episcopos cinctos, addens illos habere quatuor aut quinas concubinas. Hic risu subdito Medico, Na tu, inquit, pulchre oculatus es, qui videris quod ego in libro semel atque iterum lecto non viderim. At Theologus sua causa fretus, Profer, inquit, codicem, & ostendam. Prolatus est, indicatus est locus, in quo disputo, quod hodie non recipitur ad presbyteri gradum, qui inciens pro virgine dicit corruptum: sed qui cum multis meretricibus habet consuetudinem, recipitur non solum ad bonorum presbyterii, verum etiam ad quatuor aut quinque episcopatus. Verba mea sic habent: *Qui imprudens duxit corruptam pro virgine, dicitur divise corpus suum 2. & qui cum in meretricibus habuit consuetudinem, non divise corpus suum, sed sanguinem patris patris, &* ut *Græci dicunt, videri recipient ad quatuor aut quinque si libet episcopos*. Medicus admirans, Ubi hic, inquit, cinctus, ubi quinque concubine? Tandem ex oratione respondens deprehendit insignem hominis delirationem. *Hispas* quemadmodum *Isa* vulgo putum appellant draconem *is* foveam masculinum, sicuti putamus appellantes *prophetales*. At Veteres, ex consuetudine prisci juris, putum putum dicebant, quod esset fuerum, nam *à putu* nos putare dicimus purgare. Habes cinctum. Sed ubi quinque concubine? Existimabat ab Episcopo dictas episcopos, quemadmodum à domino dicimus dominas. At ego, quoniam episcopatus nec *Græci* vocant, nec *Latini*, eundem vocem usurpare malui qua *Paulus* usus est, *invenit*. Qui

talibus exemplis suam traducunt stultitiam, de me querunt, quod officium ipsorum auctoritati. Verum, aliquanto crassius est quod reteram. In *Moralibus* quodam *Dominicus* Prior, in suis parvulus erat meas lucubrationes, ut ex his colligeret errata. Cuius forte obnoxiatur *Theronymus*. Is qui non minus ignotus erat *Theronymus* quam *Erasmus*, cepit promissive notare quicquid offenderet vel in *Theronymo*, vel in meis scholasticis ingentem errorum sylvam congesterat ex *Theronymo*. At cum in conventu proferret quicquid quæ notaret, si multum ludis sibi spegebatur, quod nemo plures adferret articulos. Tandem cordator quispian sentit hominem nullum habuisse discrimen inter *Theronymum* & *Erasmum*: Itaque pro sperata laude, ludibrium retulit. Verumtamen hic casus docuit, ex quovis orthodoxo plures errores decerpi posse, quam ex meis libris, si quis tales animos ad illos adferat, quales illi adferunt ad meos. Imo polliceor me ex epistolis divi *Pauli* prolaturum calumniam aliquanto probabiliores quam isti proferant ex scriptis meis, si modo foveatur nomen & auctoritas. Quid hic repetam de *Britanno* Theologo, qui in concilio quum disputaretur, An ex *Litteris* sacris liqueret haereticum esse capituli accipiendum supplicio, clamabat verbis *Paulinus*, *Haereticum post usum & alteram correctionem devota*. Quum hac iterum atque iterum occideret, mirantibus cæteris quid sibi vellet, unus natiore sensit illum in hoc errare, quod putaret *devotare* nihil aliud esse quam *devota* *adversus*. Quid evenit? Puidit ibi quoddam tam fæde debarbationis in fene ac Theologo. Huc probabantur, qui sine Grammatica, sine studio factorum Voluminum Theologi volunt haberi. Quod dicam, ex primi nominis ordine profectum est, scripto quidem proditum, licet nondum evulgatum. In *Calapio Symbolo*, Patet mihi dicitur, simpliciter auctor omnium, numerum intelligenti illum solum esse Principium sine principio. Ibi meus Theologus, nomen non edam, de suo addidit *verum*, quum à me scriptum esset, *omnium quæ sunt*: ac docet tres Personas esse res distinctas, ne possim elabi. Deinde assumit, *autem*, *causa*, & his consimiles voces, ad correlativa, substantialem, five essentiali distinctionem impo- nare, necdum realem, five personalem: sic enim ille loquitur. Id confirmat exemplo, narrans utate *Gersonius*, Theologum quendam *Leone*, quod in concione dixerit, Patrem causam Filii, aditum fuisse ad publicam palinodiam, quum nihil aliud sentiret, quam quod Filius à Patre procederet, &c. Ut obiter hoc indicem, qui de *causa* vocabulo movet calumniam, cur ausus est dicere quod Filius procedit à Patre, quum processionem Spiritus Sancto proprie tribuamus? Sed ad rem, Quis illi deus indicavit, nihil referre utrum *auctorem* dicat, an *causam*? Ut ne quid respondeam de *causa* vocabulo, quo natusquam illum usus. Et horretur *causa* vocabulo, quasi principium, aut origo, aut ulla vox alia proprie quadret rebus divinis. Et quæ sunt istæ voces similes? An principium, origo, fons, & huiusmodi? Certe *Latine* eleganter *auctor* dicitur, unde velut à fonte primo fluxit aliquid. Et divus *Hieronymus* Patri tribuit auctoritatem eam peculiarem, quod in eo sit summa & absoluta principii ratio. Nec *Augustinus* cum *Ariano* *Maximo* disputans horruit *auctor* vocabulum. Quum enim ille dixisset, *Patrem aditorem aut auctorem*, *Augustinus* interpretatur *auctorem* principium Filii & Spiritus Sancti. Num hic æquum videtur, ut ego dicar impie loquatur de Deo, quod ille Theologus non dixerit *Leone*, nec *Hieronymum*, nec *Augustinum* legisset? Quid hic commemorem *Christi* *Paulique* sententias, meo nomine damnavi, quum in *Paraphrasi* sub aliena persona referantur? In his, qua scripto vulgatur in me, *Levi*, *Simeone*, *Bedæ*, quot ostendo declarationes, inficias, multas, calumnias, & mendacia: quod etiam blasphemias, si quis illos verba urgat, quemadmodum nobis de vocibus stromit

struunt calumnias? Hæc quam ipsi designant, mihi in-
putant, quod apud quosdam minus bene audiunt. De
sua gloria videtur ipsi, nos, quod quidem in nobis
est, *Christi* gloriam obtinere cupiditate hominum
non patiuntur. Tum demum vere feliciterque glori-
buntur, si in illo gloriatur. Illiusmodi nix, convi-
cia, obsecrationibus, synphantis, technis, menda-
ciis, depravationibus, quid aliud efficiatur, nisi quod
libellatur ipsorum auctoritas, quam oportebat esse
gratissimam: inficiatur auditorum & lectorum ani-
mi, quos oportebat ad pietatem excitari: discinditur
Christiana concordia, sine qua *Christiani* non sumus.
Meum ingenium sic abhorret ab huiusmodi conflicta-
tionibus, ut ad omnia malum obsecrere, quam toties
in arena potius gladiator, nisi licet impium
esse, impietatis crimen agnoscere, quam mens vacet
impietatis affectu. Mihi certum est rectam sequi con-
scientiam, & in his rerum procellis a *Christo* non di-
movere oculos. De exco videtur ipse. Tu si me au-
dis, non nimum confidetur cum illiusmodi raba-
lis, ne quid offensus illi felicitate tue tranquillitati,
quam tibi precitas huius mundi contentus, sacrorum
mediatio, & vitæ coelestis contemplatio. Servet te Do-
minus *Ihsu*. Datum *Basilia* 5. Septembris, Anno 1528.

EPISTOLA DCCCLXXX.

Erasmus Rotterodami Theologo Nicolo a Clerici S. D.

QVVM audiam te virum & doctum, & probum, &
gravem, demior, si verum est, quod ex viris mi-
nime levibus didici, te in sacris concionibus subinde
proferre nomen meum velut haereticæ & *Luthero*
pejoris. Est quidem hoc exemplum *Gualtheri* *Quere-*
peioris, felix memoria, sed *Paulus* admonet ut amule-
tum in bono. An ille merito me toties haereticum &
Antichristum nominat apud impertinent multitudi-
nem, nunc melius intelligit. Certe *Luthericus* *Bern-*
vir, quod non nescis, & ceteris prædictis integritate,
nec eruditione vulgari, denique tui cum primis studio-
sui, qui me comitas ac domesticæ cognatum habet,
longe locus de *Erasmio* sentit quam vos prædicatis. Nec
dubito quin si mea legeritis, necumque consuetudinem
habueritis, aliter de me tum sentiant, tum loquere-
mini. Jam si cerneretis quantum malorum perpetrat
ab illi factionum propugnatoribus, judicaretis hanc
constantiam, hanc tolerantiam, aut, si mavult, cala-
mitatem aliquo dignam favore. Olim offero me vobis,
ut admoneretur si quid aberratum est a pietate; Nemo
monet, nemo docet, sed clamoribus apud populum,
obsecrationibus & syncretismis res geritur. Sed mo-
nuistis, inquit, *Budda*. An hoc est monere, tot men-
dacia, tot evidentes calumnias congerere in hominem
Christianum? Ecclesia *Christi*, o vir præclare, non so-
let maledictis & synphantis vincere, sed veritate:
nec quærit errantium perveniens, sed medelam. Si
Christum habetis præ oculis, ille vobis hoc agentibus
adert: sin respiciatis affectus humanos, mundi nego-
tium agitis, non *Ihsu* *Christi*. Manifestum est hanc
impetulationem a Deo immittam, quo nos ad viam
correctionem invitaret. Nunc hoc agendum est pro viris,
ut victoria cedat *Christo*, non his aut illis hominibus,
quorum pietate suam agunt negotium, non *Ihsu*
Christi. Si verum est quod ad me delatum est, admo-
neo te, ut mutes & linguam & animum: sin saltem,
quod ego lubentius credidero, existimes hæc ad te
scripta non esse. Deminus dirigat cogitationes tuas
ad omne opus bonum. Datum *Basilia* 5. Septembris,
Anno 1528.

EPISTOLA DCCCLXXXI.

Erasmus Rot. Germano Brizio S. D.

ADMONERAS pridem, ornatissime *Brizio*, *Clee-*
rionem cultum mihi nonnullum rithie invidiam
constitisse, quod ego facile augurabar fore, sed duna-

At apud eos, qui tali superstitione tenerentur, qualem
athago *Nepheus*, sub unius personæ modum fideles
omnibus: ut nihil minus expectabam, quam ut ex
eruditiorum numero quatuor existeret, qui censeret
libellum ad publicum studium utilitatem elaboratum,
Hippocratis epigrammatis lapidandum, quod istuc
fieri significavit amici ceterisq. leves, & in gressum
miserunt tria quatuorve, non minus iniqua quam in-
docta, nec tacerent quam essent illorum auctores.
Frequenter deplorare soleo pietatem *Christianam* tam
miseranda disidiorum lue misquam gentium non per-
iclitari. Sed vereor ne similis lues invadat politiora
studia, quæ jampridem multis regionibus sit sceleriter
effluerunt, quamquam non alibi felicius quam in ves-
tra *Gallia*. Nam apud *Italos* bellorum turbulibus con-
teritæ Musæ silent, frigentque. Ego vero timentis
naturæ plurimum abutem ab illorum ingenio, qui sic additis
sunt huic aut illi nationi, ut ceteras propemodum or-
derine: tam si in ullam nationem animo propen-
dere sui, semper in *Galliam* sui: cupis res telihi esse pos-
sunt, quum hi qui mecum familiariter vixerunt, tum
meæ lucubrationes, in quibus libenter immoror *Galli-*
ce gentis encomia: nominatim autem *Panegyricus*,
quo *Principi Philippo* ex *Hispaniæ* reduci gratulor. Quo
magis etiam me discruciat hoc fasce disidium, quod
duos orbes potentissimos Monarchas tam diu dirime.
Quoniam autem videbam apud *Germanos*, aut exil-
lingui profus, aut misere frigere liberalium disciplina-
rum studia, apud *Italos* inter armorum crepitum non
audere caput exierit, gaudebam tunc apud vos *Mu-*
sis esse sedem tranquillam & amenam. Ad plurimum
relebar, ut inter eos, qui literis humaniores propa-
gant, esset studiorum & animorum consensus: quod
exemplum vel ab hostibus literarum petendum erat,
quos videmus miro syncretismo, junctiue phalangi-
bus adversus hæc studia dimicare. Nec hic ad calcu-
lum venire oportuit, sub quo quis celo natus esset.
Cives inter se sunt ac symmiste, quicunque studiis
idem iniunt sunt. Nunc quoniam intinebat ex cas-
sa tam frivola, tam feriam excitare tragicædam, & his,
qui non minus male volunt nobis omnibus, quam ipsi
studii, hoc longe gratissimum edere spectaculum,
quo magis ac magis accenditur ad id, quod ultro
minimus agunt strenue? Oleum, inquit, camino.
Sed dedisti, inquit, causam. Quam obsecro cau-
sam? Nisi plane volumus nobis ipsi oculos obtegere,
quid aliud agit ille libellus, quam ut superstitionem,
anxiam, incertam, & imperfectam *Ciceronis* emulatio-
nem traducat, atque ad veram ejus auctoritatis imitatio-
nem provocat? Quis hoc doctus, quis sanus non pro-
bet? Quid autem ad veram eruditionem inutilis,
quam si juvenis, contentus omnibus qui a *Ciceronis*
phrasi discerpant, uni sit additis, ejus tamen nihil
effingere conetur, nisi quod in illo minimi est momen-
ti? Morbus hic primum ex *Italia* duxit originem, nec
illi majores ibi impulsus conceitavit, quam quoniam
mum habebant *Ciceroni*. Neque paucos nostratum ex
lues afflue coepit, præterito illos qui nobis ex *Ita-*
lia redierunt. Id quoniam perspiciebant vehementer
inutile, vel eruditioni solidæ, vel *Christiane* sacundia,
paucorum dierum opella mihi summa est, ut eam su-
perstitionem ab animis juvenum depellerem, ab hoc
ipso quod affectatur submoventem, dum & tot aucto-
res lectione dignos fasciant, nec cum, quem unum
sibi proponant, allequuntur. Nec enim tam sum cre-
tus, ut non videam *M. Tullium* esse eloquentiæ Prin-
cipem esse, ut ceteri, quamlibet per se sacundi, ad
hunc composui velut obmutescere videntur. Proinde
non video cur illos offendat argumentum, ad quod
suscipiendum literis hortatus sum *Gualtherum* *Budæum*,
& ille significat sibi in animo esse, per occasionem
hoc genus hominum accipere. Quod si non nondispli-
cuit argumentum, quid est quod tremunt illi, qui
hæc valde studiosi videri volunt? At *serius* non offen-
dit argumentum, sed tractandi ratio, quoniam propo-

An. modum omnes submovet *Nesipponis* ab honore *Tulliani* cognominis? Atqui reputare debebant, illic *Nesipponem* loqui, non *Erastum*, quoniam ne *Bulphori* quidem simplex est oratio, quippe qui se fingit codena teneri morbo, ut alteri medeatur: eoque patitur probatissimis quibusque *Scriptoribus* hoc honori negari, ne *Nesipponis* probris animam deponeret, si minus quod ambit allequatur. Itaque non illic fulgissimum qui negatur esse *Tullianus*, praesertim ad regulam aestimationemque *Nesipponis*: quin potius illud erat propositum, ut perliuiderem fuisse multos ea doctrina facundiaque praeditos, ut si non similibus, certe paribus dotibus cum *Tullio* certare possent, qui tamen ab illa *Ciceroniana* praefatio cuncte brachaeque, quam unam affectant quidam, longissime abstinent. Adeo vero mihi non fuit animus ullius nomen perfringere, ut quoniam induco personam parum integri iudicii, tamen hoc à decoro nonnulli deslexerim, ne minus recensens, cui non suam laudem tribuerim, facie quantum in transiret & in nescire licuit: nec enim illic susceperam censuram, aut encomia *Scriptorum* omnium. Sufficiebant ad id, quod agebam, exempla decem. Sed à quibusdam arbitratur me inritum gratiam commemorari nominis, & sunt qui gratias egerunt: tum exultantiam cum iudicio varietatem non inutile fore iuvenibus, eruditae facundiae candidati, quod ipse prioribus ad me literis sentire visus es. Sed indigne ferant quidam parum honorifice tractatum ibi *Budaeum*. Qui sic? An quia *Nesipponis*, nondum à superfluitate liber, submovet illum ab albo *Ciceronianorum*? Hoc ipse *Budaeus* ingenue fatetur, qui nec afficit hoc quod requirit *Nesipponis*, atque damnet etiam quod unum ille miratur. Nec ideo quicumque submovetur ab eruditorem aut eloquentium ordine, quandoquidem in eodem dialogo doceo, fieri posse, ut existat aliquis *Cicerone* tum eruditior, tum etiam eloquentior, qui tamen illi in dicendi charactere sit dissimilissimus. Ubi nam igitur est hic illa in *Budaeum* contumelia? Faciant illum *M. Tullio* doctiorem, non arcetur ab hac laude: faciant illum facundiores, nihil obstat clogium *Nesipponis*. Ad paucis attingo laudes illius. Non enim potestatur copiam argumenti suscepti ratio, verum in *Annotatorem* Novi Testamenti, in *Adagii* non raro quaesitus est campus in illius ludis expatiandis, si minus ad sublimem illi in Epistolis: nisi forsitan hoc quoque contumeliam esse ducant in *Budaeum*, quod ab *Erastio* laudatur, quum frequenter, tum in argumentis feris, atque haud scio, an seculis aliquot Auditori suo superfluit. Utcanque de hoc iudicant, certe à me bonorum gratia factum est. Quoniam non erant nescius, nec illius modum desiderare mei calamit testimonium, nec illius gloriam egere nostra commendatione, quippe qui domi habere unde semet ipsis charum clarumque reddat, etiam si nondum esset, ut est, celeberrimus. Sed hoc tum exultantiam studiorum interesse, ac, ut ingenue dicam, mea quoque nonnulla. Tantum enim semper *Budaeus* tribui, ut illius amicitiam mihi cum primis honorificam duxerim, eoque viri mentione veluti geminis additis putarim aliquid dignitatis accedere libris meis. Quia & eas laudes, quas tu illi in epistola tua cumulatissime tribuisti, magna cum animi voluptate legi, gaudent apud vos solum haberi honorem egregium meritis debitum, ac virum de rebus illis studiis & haecum optime meritum, & in dies melius ac melius merentem, pro numine coli. Hunc animum quum constanter erga *Budaeum* gesserim, & adhuc geram, quod est quod illi livoris & odii suspiciones lingunt? Verum, illud praedicant crimen esse nulla purgatione diluendum, quod *Budaeum* cum *Budio* contulerim. Primum illic non iugiter commemorantur eruditorem nominis, quemadmodum *Quintilianus* Graeci cum *Latino* committit, sed iuxta regiones. *Budaeum* autem & *Budium* fore simul occurrunt, quoniam uterque *Gallus*, uterque vivit *Aeterna*. Nisi forsitan hoc quoque putant non ferendum, si in eodem catalogo recenseantur *Budaeus* &

A. *Budius*. Hoc qui festinunt, longe discedunt ab animo *Budaei*, nisi prius totam illius naturam ignoret. Sed confert, inquam, alterum alteri, formice camelum. Imo *Nesipponis*, inquam, confert, non ego. Sed age, nihil mihi parocriorem personam casuaria, quod ad hunc sane locum attinet, scripserit hoc *Erastum*, & scripserit ex animi sui sententia, nam illo verbo laeta est *Budaei* exultatio? Confert, sed qui tandem in re? Num in majorum imaginibus, nam in opibus, nam in dignitate, nam in eruditione, aut eloquentia? Nequaquam. Tantum in cuncte brachae *Ciceroniana* phraeas, quam ingenue negligit *Budaeus*, & ibi ex professo negligendum doceo, & à summis probatissimisque *Scriptoribus* neglectam fuisse demonstro: nec aliter coelestio *Budaeum* cum *Budio*, quam *Leonardum* cum *Aretino* contuli cum *Quintiliano*, *Philosophum* cum *Plinio*. Sed anteposui, inquit, propemodum *Budaeum*. Nimirum in eo praefatio in quo praetendens est, in quo quilibet perclat nihil offit glorie *Budaei*. Si quidem hoc illic agitur, celeberrimos quoque *Scriptores* fuisse *Ciceroni* dissimiles. Proinde quo magis antecellit eruditione facundiaque *Budaeus*, quoque longiore intervallo à tergo relinquatur *Budius*, hoc exemplum esse aptius ad id quod illic morior. Demior isthic esse doctos qui hanc non vident, & si vident, magis etiam demior esse qui vociferentur, qui maledicis vericulis rem dignam existunt. Postremo, ne quis improbus arripere animum calumniansi, de collatione dispari, subijcio, quoniam *Gabrielum* *Budaeum* alius maluit eximiusque doctus suscipiens esse. Quod hic verbum, quod non habeat emphasim emineat? Tribuo illi multas dotes, non hoc satis erat animo meo, addo, eximius, nec doli, praedixi est, sed suscipiens est, non iam illum *Budio* tantum praefeream, sed universum pene *Scriptoribus* anteposita: neque enim paulo sublimior est omnibus, quoniam suscipit omnes. Haec cum sint meridiani sole clariora, quoniam ista iudiciorum cecitas, ut cum ego tam honorifice tractarim *Budaeum*, non alter fremat, quum si in faciem illius expulsem? Dico, si Maia placeat, lacessere vivos & mortuos, quum illic neminem praeteream illudatum, praeter unum me. Atque adeo is ipse qui fertur huiusmodi vericulis ludere, satis honorifice commemoratur in eo dialogo, nec usquam illi nomen illius attingo sine honoris praetatione. Alius succinit, plus facit ille par. Hoc dictum mihi profecto nequaquam contumeliosum esse duco, sed haud scio an *Budius* aequo animo laturus sit *Erastum* ipsi aequari. Aliis librum erit de *Budio* iudicare quod volunt, ego semper illum habui in eorum numero, quorum nec eruditionem, nec ingenium, nec eloquentiam possis contemnere, tamen si non dissimulo illum longe maiorem fuisse futurum, si fortuna benignior oculum ac tranquillitatem studiorum suppeditallet. Verum haec mihi dicantur extra causam. Mei collatio ut *Budaeus* est honorifica, ita nihil detrahit *Budio*. Et ubi sunt hic argumenta, *Budaei* laudibus invidentis? An livor impulsit me, ut in lucubracionibus meis, nec ladicis, & ut spero viduaris, toties tam amanter, tam honorifice de illo praedicem, quam haud leio an quicumque alius, etiam *Gabriel*? Itane istic vocor in invidiam amulationis, quum *Roma* gravem sustulerim invidiam, quod in Epistola meis illem *Itali* etiam praetulenti? Ego, mi *Germane*, tibi viris, bonus literas non solum proventibus industria sua, verum etiam dignitate sua ornabitur, gratulor soleo, non invidere. Nec arboris ingenium meum alio nullo vitio alienum quam ab invidenta. Quis unquam sensit mihi motum stomachi, quod quilibet etiam gregarius poliposoner? Utinam à ceteris omnibus vitis aequo parus sim. Sumus oler ioter nos epistolis velutis, dictionis exercendae gratia, erat ille tum propensior in *Jacobum* *Fabrum*, verum hoc confutatio mea nostram amicitiam confirmavit verius quam dimitit. Post dicebatur nescio quid stomachi in me coarctasse, quod in scriptis meis alicubi videtur

an. attingere *Gallia*. Locus unus est in *Calaginis*, ubi quidam pollicetur loci commemoratum unde posset quantum vellet numerorum petere, siue cuperet aereos, siue mollet argenteos, & avidam alterius expectationem fecisset, respondens, *Ex Asie Bades*. Quid hoc joco possit esse magis amicum? Aut quid hinc aliud admonetur lector, nisi *Badaum* diligenter scripsisse *Asie*? An mihi merito succedat *Lacarus Bassus*, si qui in *Calaginis* ija joculari in hominem pannolim, ut pollicetur se commemoratum unde possit gratias quodcumque vellet vestium genus sumere, & eveni scire unde, responderet, ex vestuario *Bassii*? Tantum religionis vix arcanis deferatur literis. Cetera, quae se sunt hujus generis, non repetam, ne siam prolixior, praefertim quum hac de re per literas *Bades* fatiscerem. An non licebit in quocumque *Gallum* aliquid sub quacunque persona vel joco dicere, nisi tota *Gallia* me reum agat lesae majestatis? Quot igitur nationes mihi succedebunt, quarum mores notantur in *Proverbiis*? Sed quum hic animum habuerim sincerum, hinc perpendito. Nunquam crediturus eram *Badaum* hoc non sine fabricata esse, oisipile, literis ad me datis, pro sua ingenuitate stomachum suum esset concessis, sed quem facile videbatur possidere. Nec arbitror ullas mortalem amiciciae esse tam felices, ut non incidant aliquoties hujusmodi subsecula. Atque tales offenduntur frequenter amoris integritati est. Denique, post editum *Ciceronianum*, literis amicorum admonitus sum, ut apologia quampiam, ad *Badaum* scripta, placarem illius animum, si quid forte concepsisset offensio, ad quod tunc quoque literae me videtur adhortari. Sed non occurrebat quid scriberem, aut cui scriberem. Nam de *Bades* probitate prudentiae persuasionem habebam ejusmodi, ut etiam speravi ab illo gratiam ejus commemorationis, quam offensam meum. Cujus animi magnitudinem simul & humanitatem, quum tu vere praedicas, ita mihi videbatur habere perfectam, ut etiam quid excidisset mihi minus circumspicere dictum, putarem aut negoliorum, aut in bonam partem interpretaretur. Itaque quum mihi animus esset erga illum, qui debet esse erga veterem amicum, & in re literaria coryphaeam, & locus adeo nihil haberet *Asiam*, ut paucis verbis plurimum illi laudis tribuerem, qui poteram inducere animum, ut crederem indignari *Badaum*? Scripsissem ad amicum illius quempiam? Quicumque delegissem, carbone notassem illius judicium vel de me, vel de *Bades*, vel de utroque: De me, quasi iam tam petulant, ut talem virum, quem studiose nomine non possum non amare, etiam mihi cum illo nulla intercederet amicitia: dicam amplius, sed aequum verum, etiam de me parum honorifice tam fenuerem, tum loqueretur, nulla laesisset injuria stylo peterem. De *Bades*, qui tam morosum existimaret, ut pro candido officio reponeret indignationem. De utroque, qui vel me tam ignaram mei putarit, ut cum eo viro de gloria eruditionis contendere sustinerem, quem semper extra hujus aetatis deum posuim, cum prae illis heroibus solem componere, vel *Badaum* tam humilis animi, ut mei similem sit vel confectum dignitatur. Nec adhuc mihi quicquam persusurus est, *Badaum* pio minus amicum esse quam solet, nisi stomachum huius literis proflueret, quod illum huiusmodi non arborer. Jam qui tam inepris verbulis impugnet, utrius, quid, existimationem magis laedat? Meumne, an *Bades*? Me quidem ipse locus absoluit, itaque si quid hic est reprehensionis, in *Badaum* recidit, quem vocat in suspitionem, vel quod nulla de causa succedat amico, vel quod amicum tam inepris deleat, nisi forte haec laedant illo inficio. Tibi iustior erat *Erasmus* succedendi causa, mi *Bades*, quem multo graviori recentio quam *Badaum*, & tamen abs te nihil omnino metui, jampidem habere perfectam, & iudici tui robustitatem, & ingenii suavitatem. Quicquam autem abest a *Gratias* & *Musa*, qui te consti fuit dictis stercibus in me conitare,

an. quem concitare placere debeant? Quid moribus tam inhumanis cum literis humanitas? Horatius tu quidem & prudenter & amanter, ut hic succurram existimationi meae. Valeat, valeat omnis existimatio, si haec animorum lues invadat melioris literature cultores. Quo colore tractabo hoc argumentum, ut non laedam existimationem eorum, qui sic fremunt de re nihili? Contuli *Badaum* cum *Bades*. Quid si *Bades* laxitatem cum *Badaum* contrulisset, clamarent laesam *Badaum* nominis majestatem? Neque enim haec collatio magis *Bades* gloriam ledit, quam si laxitatem laxitatem comparasset. Restat etiam illud, si superari placet, ut me purgem, ne videar invidere *Bades*. Quasi tot locis Operum meorum inaspera nominis illius honorifica commemoratio, non satis declarat quam illi invidiam. Invidemus iis, quos speramus nos alioqui posse. *Badaum*, tot studiis procurantem, suspicere mirarique soleo verius quam amulari: nam quod tuus cunctos *Badaum* & *Erasmus* pares facit, hoc me praedicum esse *Germania*, quod *Badaum* est *huc Gallia*, eleganter id quidem & satis rhetorice, sed in re nihil levius peccat, quam si ego suspicem *Badaum* cum *Bades* contrulidum: magis enim impares sumus quam dissimiles, *Erasmus* & *Badaum*. Atque ut grati iudici est quod *Gallia* venerat agnosceat suum *peregrinor*, ita non desunt *Germania* quibus hoc honoris debetur potius quam *Erasmo*. Summa, inquit, esse contemnit, quem exequatur. Itud quo tandem latet sustinere qui me *Bades* parem faciat, nisi forte tribuit eandem veniam amicorum praecioni, quam *Petrus* imbuere dicitur amantium perjurii? Sed ut ad invidie crimen redeam, obsecro, quam syllabam reperit in libris meis, quae spirat invidiam in *Badaum*? aut quem omnino proferunt sine summum, sine mediocrem, cujus indulgentiae non faverim? Aut quis unquam meo calamo laesisset est, qui non prior moleste lacerasset me? Indica & remedium, si proxima editione *Bades* mentionem expungam, aut a *Bades* separem. Id quoniam est perspicue, ita libens fecero. Sed quid non calumniabuntur, quod hoc calumnias sunt? Si praetermittam, dicar invidisse: si correxero, repetent prioris collisionis memoriam, quae iam animos occupavit. Faciam tamen quod mones, cujus consilium ut certo novi ab animo sincerissimo proficisci, ita spes est futuram etiam felix. Quocumque suum de tui erga me animi vel sinceritate vel constantia, mi *Bades*, nunquam dubitavi, tamen non potest mihi non esse pergratum, hac occasione factum, ut omnibus tuam erga me pietatem faceres testatorem, modo ne quid tuo nominal concilietur invidiae, cujus erudicio singularis & aequus quidam ingenii candor hoc promeretur, ut tibi faveant omnes, invidet nemo. Sed obsecro te, tantus patronus, quam bonam, quamque vincibilem causam suscepisti? Atqui pessime atque causae ad optimos oratores deferri solent, quancumque istius bono medico magis opus esse suspicor quam bono oratore. Quid aliud adferunt isti, nisi *Badaum* *Bades* contrulid, & hanc cautionem subinde recitant, *Badaum* *Bades* contrulid. Atque inter hos sermone esse, qui prius amici videbantur, quique de nostris studiis non omnino pessime sentiebant. Postquam *Badaum* *Bades* contrulid, prociuos abrogant mihi quicquid ante tribuebant, ingenium, eruditionem, eloquentiam, iudicium, denique sensum etiam commune. Amicitia, quae desinere potuit, tuncquam vera fuit. Qualem autem conjecturam id est illam fuisse, quae tam frivolae de causis transiit in similitudinem? Imo quae pro officio reddit contumeliam? Malis nihil opus est praeter occasionem, ut habet proverbium. At peiores sunt, qui benevolentiam rapiunt in occasionem malevolentiae, & inde moluntur vindictam, unde deicit gratia agere. Mores istos plucquam *Seydres* immane quantum oportet abesse a studiis humanioribus. Fuit hoc infelicitatis meae, quod aliquot in me styli mucronem strinxerunt. Sed quis est unquam a me ob causam tam frivolam impetrus?

1118. ^{Ab.} Equidem arbitror non temere reperitur iri, in cuiuslibet tot reperitur laudata nomina, quot in meis. Quin hoc ipso in libello, quod personam inducam simili iudicio, quam ipsas invitare, ut de varietate dilectionis differens, quid in singulis placeret aut displiceret indicarem, eam tamen in consensu tenui moderationem, ut nullus, nisi fallor, acutus sit in me candorem de faleratens. Atque ex res non mediocriter conducebat ad adolescentulorum profectum: sed malui minus prodesset omnibus, quam quoniam offendere. Sufpicio illic esse *adversarii*, quos intra finem uris, quod nego quicquam esse faciendum, quod non est *Christianum*. Hi forte suo dolori, quem fateri pudet, preterunt *Budaeum* cum *Badio* collatum, ac diffidit femina jactant, quarexerem quem protrudant ad sui doloris ulionem. Opinor te non latere, quid tibi velit hoc *anigma*. Nalum habes. Verum adversus istos omni, quod ajunt, pede standum est, qui moluntur ut sub titulo nominis bonarum literarum repellat *Paganitas*. Si *fusus* ex animo *Christianus*, nihil nobis *culum*, elegans aut venustum videri debet, quod non speret *Christianus*, quoties materia postulat. Novi quidam elancuantes *Paganitatis* fautores, qui si mihi stomachum morietur, accipiantur ut digni sint. Pro *Cicero* sentient tpe non esse timendum, in aliis non gravate concedo quibuslibet. Sane literas eas, quas ad quendam scripseram, liberis in amici finum efundens quod sentiam, quoniam in illis non arbitror esse quod vel verum non sit, vel in *Budio* nomen sit contumeliosum, tamen optatum in aliorum manus non venisse. Uni scripseram, ejus fidem habebam perfectam, nec tuam prudentiam arbitrabar egere monitoris, quamquam posteroribus literis admoneram. Tantum enim abest, ut illas scripserim edicturus, ut a duobus tantum lectis voluerim. Quare te rogo ne hanc ferat res, tamen jam audio rumorem hujus fidei diffidit ad *Christianissimum* Regis aurem dilamisse. Scilicet decessat illi negotia, nisi & talibus nensis egeretur intendere. Scribunt Regi scilicet quid esset inter nos rei, quendam ex aulicis respondisse, *Budaeum* molestie tulisse, quod in scriptis meis subinde debarcher in *Gallio*: me contra stomachum illius sic ulicis voluisse, ut illum cum *Badio* commemorarem. Quisquis hac dixit, si modo verum est quod scribunt, nobis parum erat amicus: nam & falso falsus est, me ulquam debarcheri in *Gallio*, etiam *Budaeum* vehementer quodam patris studio non-nihil hinc vel suspitionis olim vel stomachi conceperat, nec hoc quicquid est rei ad praesentem causam attinet. Humanum est etiam inter amicitiosos interdum oriri falsas suspiciones, & offensuncularum ludibria, quae mox, si propius inspicis, evanescent. Hac omnia secum deferat humanae vite comedia. Ut finiam, semper ego judicavi *Budaeum* invidia mea majorem, etiam si ego possim aut solem invidere, ac virum meliorem iudico, quam ut illos inopes tumulus probet: tam absurdissimum tui, me nunc illa *Budaeum* atqueponere, quem solo cum *Hermolao*, *Barbaro* & *Plinio* committere. Nec arbitror iustam rescindende amicitiae causam, siubi *Budaeum* diversum sentit atque ego, modo morem antiquum obtinens a petulantia convivorum temperet, ac vicissim patiat: me finit temperamento patrocinari cause meae, si forte mihi videbor aliquid habere jaris. De scribibus colloquiis nec tu falsissime ludis: omnino volunt pueros semper esse pueros, nec aliud quam lallare, adeoque tenere illis timent, ut malis illos legere *Poeta* faciant, quam ex meis *Calpurnius* de moribus ac pietate aliquid iudicii sincerioris haurire. Utinam finis vane angur, sed prospecto futurum, ut excoierat *tragedia*, *Liberata* atrocior, ut Principum auctoritas quorundam tyrannidem temperet, qui jam nunc gladiatoris animis & in bonas literas, & in horum cultores affectant viam, ceteri in pugna, in victoria insolentissimi. Operam hujus miserrimi consilii exitum cedere in gloriam *Christi*, nunc veror ne quod illi debebat, ad

1118. ^{Ab.} se rapiant humanae cupiditates, oristurque nobis bellum ex vetere novum, ex pessimo pejus. Verum hic ultra vota, non video quid possimus? Nec est, eruditissime *Erasmus*, quod hac fatulis tempestas ingenium tam a provehendis optimis studiis deterreat: nam quod mens laboribus parum gratiam videas habere aetatem, erit fortasse minus ingrata posteritas: & hoc meo factis potius impura, qui videor habere quiddam cum *Heraclito* commune, ut de re minima magnifice loquar, qui suas laboribus nihil aliud sibi pepererit quam inviam, cuique cum excetra postremis erat consiliis nullo durissimus. Tu benigniore natus fydere, felicioribus suspiciis rem gerere, nostro etiam exemplo cautior. Nihil est quod mecum, si te intra *Musarum* vireta contineas. Quod utinam a me factum esset. *Lazarus Badius* dedit nobis elegantissimo libello genera vestum, bevi daturus vasa culinaris. In hac argumenta nihil habere juris illi qui censuram suam nunc *reprobantem*, ac politionibus studiis plurimum adferunt & volaprae & adjuvant. Valentissimum sit fortiter sero, vires addente *Cicero*, qui me docet non horre- re mortem, sed optare magis. Animo meo vixi satis, & supra modum vite avidus sit oportet, qui detraxit hoc seculum undique turbulenti relinqueret, quum boea spes sit non in feliciorem aliquam sedem deumgraturos. Sed quid audio, vir praeclear? Omne bonae artes meo unius interitu periclitabatur? Ni mihi perspectus esset animi tui casus, dicerem hic te & *maioris* *interitum*. Hic etiam ad pures epistulas provocas, dira minutas, ni faciam. Quod enim crudelis minitari poterat quam mere *Lazarus* posthac epistolas? Non recuso certamen, si modo des parem valetudinem, par oculum, & heros *Gentilius*. Nondum sciam tuam acquaverim epistolam, numero verum duntaxat, nam elegancia qui possim? Adferat huc rumor, inter *Monarchia* lartam concordiam. Sed huic eo minus audeo credere, quo vehementius cupio verum esse. Quod si fiat, liberet ante supremam vite diem *Galliam* revivere. Quam me putas invadere tibi fecellus istos, istos amicos, hortos, & oculum longe felicitissimum? Ignoscere livori meo, si scias in quo piscino verfer. Septem praedis suspeditum oportet quod excedant. Sed cum primis evocat *Augustinus*, quem totum emendo, quum in *Hieronymus* praeter Epistolas nihil mihi sumerim. Hoc laboris mihi manibus pedibusque recuanti obstruit felici memorie *Joannes Frobenius*, quem sic amabam, ut pernegare nihil possem, etiam si me in foro iussit resum ducere. Is *Opera* immortuus est, quod veror ne me quoque aboleat, certe minimo minus exoculavit. Nullum voluminum modum aut finis, toties legenda ac relegenda eadem. Et materiam obfuscat, sermonis argutia, frequenter in longum circumstet periodi, requirunt attentum lectorem, nec finant vel ad momentum temporis dormitare. Mendarum autem tantum competi, ut nemo fit crederetur nisi constaret, nec hac de re quoniam haecenus quatuor esse mirum est. Nihil addidimus seholiorum, nisi siubi vocula quaequam annocanda fuit ne rursus deprecaverit. Tantum mentas subtilissimus non sine Veterum praesidio codicum, materia congruentes digestissimus, nequa paucis indicivimus, ea fide, eaque religione, quae tam pio, tam erudito, tam eloquenti Ecclesiae propagatori debetur. Nec vitam adiecitimus, quod ab ipso videmus occupatum. Maluit sui historiographus esse. Profpicimus quidem portum, sed emanas, quod si dabitur huic *Operi* superesse, cum aequum fuerit te non alter *Erasmus* gratulari, quam solemus diu desperatis amicis & longinqua periculosaque navigatione peram in patriam littus impingentibus. Bene vale. Datum *Basiliae* 6. Septembris, Anno 1518.

As. nem, verum isto certe præmio mihi videor indigere.
 1518 Hic res eo sunt loco, ut mihi parum tutum sit in hæc regionibus hæere diutius. *Ferdinandus Rex vocat Pium* magnis promissis, sed ego nūquam malim quam in *Brachania* quiescere, si modo per quoddam improbitate, qui nec Cæsarem, nec Deum, nec homines reverentur, quoties ipsi videri est. Hic propterea linguis sum, & pessime convenit cum hypocritis, nec satis decorum est senem peregrinare: postremo hæc ætas, hæc valetudo jundum quietem postulat. Arbitror amplitudini tæxnotum esse *Hermanum Porphum*, juvenem honesto apud suos loco natum, indolis felicissimæ, doctrinæ singulari, qui mihi videtur aule vestrae non mediocri tum ornamēto tum usui futurus, si vos illum vestro favore complectamini. Quod ut faceret, te rogare accuratius, nisi tales nossemus homines doctos, ut ipse sese in primis abunde commendatorem. Scio futurum, ut mihi gratias agas, si juvenem dignaberis propius cognoscere. Dominus amplitudinem tuam servet incolam. Datum *Rajila* 1. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCLXXXVII

Erasmus Roterod. Episcopo Leodivensi, S.

PRIDEM ad tuam celsitudinem & literas & secundum *Hyperaspistæ* librum mihi per quemdam *Michaelem Romanum*, an pervenisset nescio. Nos hinc jam dudum meditamur volare, sed non videmus in quem nidum. *Ferdinandus Rex* amplo salario vocat *Vernonem*, sed in alium orbem. Invenit *Anglia Rex* amantissimis literis, sed abhorret animas à navigatione. Invenit *Polonia Rex, Sigismundus*, missis etiam honorario manere nequeam exequio: invitor ab Episcopis compluribus, sed malim in *Brachania*, non dicam consilicere, jam enim confessi, sed requiescere. Ceterum nec video salarium isthic paratum utuncque promissum, & nūquam licet quibusdam solidis Monachis ac Theologis, qui fidei catholicæ titulo belligerantur adversus bonas literas & earum cultores, nonnulli etiam adversus ipsum Evangelium. Habet *Latina* suum *Baldam*, quamquam non unum, nec isthic desunt *Beda* similes. Hactenus excusis libris meis, ne unam quidem festinationem invenire potuerunt quæ adverserit doctrinae *Christiana*, suæque malevolentia meas mihi lucubrationes commendarunt. *Eugenius* & *Vincenzus* abierunt in locum suum, sed non desunt, qui in illorum mores succedant. Audio *Meckiana* quendam publicitas è suggestio debet hanc in meum nomen, fortiter contempto Cæsaris edicto, atque adeo *Christi* præcepto. Et ad ista convitet aula, & *Erasmus* hoc præmi fieri pro tot laboribus, quibus & bonas literas & rem *Christianam* adjuvare conatur. Fingant se etiamnum dubitare, an ex animo sim in parte catholica. Atqui id vel hoc argumento scire poterant, quod scitis omnino commune in me odium est, idque plerumque capitale. Fortasse novum istic non est, quod *Joannes Oecolampadius* hic publice uxorem duxit, puerellam fanelepidam. Idem fecit concionator *Augustinus*, & ruper concionator *Franciscus*. Hæc sane via ducunt illorum hæresim, qui desertantur conjugium. Unus inter hos erat *colleus*, qui pridem à magistratu damnatus, publicitas in sece virginis exilis est, ferream cingulum collo gestans, atque ita per carnificem deductus extra portum in exilium perpetuum. Ejecit simul pistor illius hospes, & hujus uxor, quæ arte mira persuasum ut à marito secubaret, cooptare solitus est, non omnino inscio ut videtur marito. Accipe alteram fabulam: In pego quodam, cui nomen *Petrus vicus*, rusticus quidam in diversorio dum eucharistiam irridet subito exanimatus est. Rem fide sciam fuisse testes docuere. *Ædutus* quidam rusticus perferbat strinium plenum paribus consecrandis, quæ *hostias* vocant: huic comes erat alter rusticus, qui quondam fuerat ædificus. Ubi ventum est ad vicum modo dictum, libuit

A ibi habere. In diversorio petit comes ille ab ædifico hostiam dono, illo cunctante accepit, & incipit per ludibrium consecrare: cauponaria videns increpat, ille nihil, inquit, tibi refert, abi, apporavitum. Ubi redit mulier, offendit hominem collapsum, rogat quid habeat: respondent ibi potantes in alia mensa, forsitan habet illum synopsin. Mulier adfert acetum, admovent, sed frustra, erat plane mortuus. Hæc non est fabula. Feruntur & alii rumores, verum noli parum compta scribere. Commisit *Meckiana* juvenis quidam nomine *Hermanus Porphus*, honesto apud suos loco natus, sed eruditione singulari, moribus absolutissimis, qui non mediocriter sit ornamētum allaturus aule vestrae, si vester accesserit favor. Si nondum notus est reverendissime amplitudini tue, rogo ut illum dignetur cognoscere. Si notus est, propius velit inspicere, cumque pro illius meritis tanque humanitate solus complecti. Quanquam enim egregia virtus sibi sufficit apud Philosophos, tamen ut pluribus valeat prodesse, nonnunquam eget principum virorem studii. Aula multis eget ministeris, in hoc fovendi sunt juvenes, quorum isdoles egregiam de se spem præbet. Ac fortassis quod rogo tua benignitas sua sponte jundum facit. Illud addam, *Erasmus* de suo in te animo nihil omnino mutasse, nec dubio quin tu veterem agas *Meckianem*, quoties res postulat, quem opto quam felicissime agere. Datum *Rajila* 1. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCLXXXVIII

Erasmus Jacobo Sadalato, Episcopo Carpentoratesi, S.

QUANTAS calamitates hæc rerum humanarum fatalis tempestas fecit defert, orationis præfatu? Quid deplorabimus, aut quem consolabimur? Quam orbis partem immunem ab hæc procella videre licet? Aut quis est bonorum, qui non ipse pariter egeat consolatione? Vidimus *Romanum* crudeliter captem quam olim fuit à *Gulio*, aut post à *Gottu*. Vidimus Ecclesie principem *Clementem* inclementissime tractatum, & adhuc videmus duos potentissimos orbis Monarchas odiis immedicabilibus inter se dissidere, & si verus est rumor, invicem ad monomachiam provocare. In tanto rerum fragore, male metuebam tibi, & *Nomine*, in quibus præcipue, ac pene solis mihi videtur præfatus ille candor, & erudita pietas illibata superesse. Utriusque dotes eximias semper amavi. Tus enim non solum ex amicorum predicatione, tuisque ad nos litteris cognovi, verum etiam ex absolutissimo libello, quem nunc ubique vix credibili studio complectuntur omnes, quibus cordi est bonam mentem cum bonis litteris conjugere. At *Beatus* impensius tum amare, tum mirari coepi, posteaquam eas legi litteras, quas *Longinus*, vestrae quondam benignitatis alumnus, evulgandas curavit. Videbam quantopere resisteret & studiorum & *Christiana* religionis, tales animas incolumes esse ex hoc incendio. Ac de *Petro Brimo* nondum possumus sollicitudinem, incerti quid agat. Tibi vero majorem in modum gratulamur, quem nomen aliquoties tibi modo, sed optimis etiam studiis ac pietati *Christiana* propitium, imminenti procella subduxerit, atque utinam totum subduxisset. Magnam tui partem audio perisse, videlicet bibliothecam utriusque linguae monumentis exquisitissimis opulentam. Domini conjecturam scio, quam tibi gravis acciderit ista jactura, præsertim irreparabilis. O barbaricum inauditam! Quæ fuit unquam tanta *Septenturionum*, *Quadrantum*, *Wandalorum*, *Hannorum*, *Gottorum* immunitas, ut non contenta quicquid erat optum dissipare, in libros, rem sacratissimam, fœveret incendio? Atque hæc non tam amici vicem dolemus, quam nostram. Nobis enim ac studiosis omnibus e-reptum esse ducimus, quicquid ibi perit. Quemadmodum urbs *Rome* calamitas, omnium rationum calamitas fuit, quippe quæ non solum arx erat

A *Cloridiana* religionis, & ingeniorum alitrix, ac Multarum, ut ita dicam, tranquillissimum domicilium, verum etiam omnium gentium communis mater. Quem enim illa civitas, quavis in alio mundo mutum, non placido gremio excipiebat, fovebat, educabat? Quis illic, licet ab extremo orbis angulo profectus, libi videbatur hospes? Imo quam multis illa patria sua fuit charior, dulcor, atque etiam felicior? Aut quod ingenium tam effertum fuit, quod illa sua consuetudine novo matris ac matris noster remiserit? Aut quis ille aliquid vixit, qui non invitum discesserit, qui non ejus repetendae datam occasione libenter amplectens sit, non datum captaverit. Nimirum orbis hoc encidium erat verius quam urbs. Tot opinionum dissidii labefacta morae Christiana religio. Bellona furor nesciam abest, & in tanto tumultuum fremitu, Musae, liberalesque disciplinae, aut proflus jacent frigentes, aut conterritae silent. Et perinde quasi parum sit hic calamitatis, adiungunt seise pestilentiae, balneae, & rerum omnium caritas. Nec io his rerum fluctibus ullus bonae spei portus aperit sese; Coelum undique & undique poeas. Quosquam arbitror futurum, ut Ecclesiae Princeps *Clementis* in tam fiva tempestate sortem & egregium nauticorum praesent. Requirit hoc malum insignem medicum, quem in illo nobis etiam *Medicus* cognomen polliceri videtur: requirit hic Monarcharum animi magnum aliquem consultorem, qui illos nimium exacerbatos ad clementiam revocet. Et hic aridet nobis letum omni *Clementis* Septimi, cujus pietati obo dubio quin ad futura sine Nummis praesidia, si modo populus Christianum, agnoscent Dei manum ad vitae correctionem invitatis, sua scelera confitemur, non scilicet peccatore confugerit ad illum misericordiam. Alioqui verendum est de nobis eveniat quod evenit *Aegyptus*, quos remedia tam multis, tanque gravibus, insaniabiles tandem una manu absterbit. Hae Evangelica febris, sic enim appellare libet, magna ex parte remittit sese, bonamque spem redituere sanatis praebet. Nam quae nunc prodit *Letha*, ejus fere generis fuit, ut videatur *maximè* adeoque non placet suis discipulis, ut eum, si Deo placeat, appellent haereticum, affirmantes illum Evangelico spiritu destitutum, humano spiritui declinare. Nec pauci cives, imo civitates respuunt. At verteret ne per quosdam recrudescat morbus. Per quos inquit? Per eosdem, quorum sinistris consiliis, & vesanus clamoribus, malum hoc & ortum est, & huc usque progressum. Vidoriam autem Christi debitam ad se rapere moliantur, nec satis magnificum triumphum existimant, nisi obo solum haereticos prostratos videant, sed & bonas literas proculcarine. Siquidem harum cultores aliquos vehementius impetunt, quam ipsos haereticos. Sed adversus bonorum inscientiam, confido summi Pontificis, Episcoporum ac Principum aequitatem bonis ac doctis viris auxilio futuram. Bene vale. *Basilia* 1. Octobris, Anno 1528.

EPISTOLA DCCCLXXXIX.

Ornatissimo D. Andream Eding, Summi Flandriae Senatui ab aldis, Gandavi, S. D.

* **E**TIAM atque etiam te rogo, ut epistolam inclutim cures tuo reddendam *Lectis* Ammonis clientis tibi dedisimo, quo equidem nomine me tibi quoque obsequium arbitror, nec gravate deo, viro, ut audio, cum primis docto atque humano. Quare post hoc & *Basiliam* in tuorum numerum adscribes. Bene vale. *Basilia* 1. Octobris, Anno 1528.

ERASMI ROT.

med. manu.

EPISTOLA DCCCCXC.

Vives Erasmo.

IN Seneca qua habes, alia ex vetustis sunt mihi codicibus annotata, alia judicio meo ex te sensu, quam 1528 mihi videbatur partem ex verbis, partem ex propriis argumentis rationem colligere. Sed quodcumque sunt, male Auditorum illam legi & cognosci multo dignius ex tua castigata in studiose manu venire, quam ex me. Neque enim dabo, quin extirpatis se dignus tuo munere, modo ipse velis operi & praesent, & adde: nec ulla alia fides rem, in qua novissima existimationis tua pars vertitur, & magnum legentium scilicet: nam quomodo nunc est, nec Sibyllae quidem ipse interpretantur, aut ingenuitas quilibet. Aldrasi enim, antiquam epistolam hanc tuam legerem, omnino non audieram: Apud Morum nullum vidi Senecam, qui vel stigma suum haberet corruptum. Ciceroianum tuum deperisti verum, quem legi. Et ipse ex Italia literas accepti ab homine non omnes modo, verum & omnibus propinquis, qui me hortantur, ac dicit totius anni nihil nisi Ciceroianum legam, & cum amaret in fontibus, in orbis, in figuris: ita fuerunt, ut longe post me & alios permultos & Longolium relinquerem. In quo tibi paritatem istam imitatus, qua multorum ingenia velut foveam quendam vagasti. Me venissimum ab te esse longe fuisse gratissimum. Sed senilis haec avaritia facit tibi gratiam facio, etiam me confuso praetermissis, quodcumque compertum habeo nihil alia te immo animo esse scilicet. Nec mirandum est, te oblitum fuisse me, quam occupatus esses tui colligendis ac omni ordine & classis & aliud mihi in mentem veniret, dum illa perrepererem, quod Ciceroianum oratore confusum dixit Atticus: quoniam non me tibi extendisse arbitrar. Sed alia referrebam cogitavi tui rationem. Budeum aut quoniam praesent offensam esse ille tui dille, qui quidem dialogorum artum non ignoret, vehementer miror: tametsi hoc discordia inter vos non est, ut patet, nova, sed verum, & post praesent illam reconciliationem verbi & epistolae ultra ad citro inter vos exasperata, compressa tamen tangitur, nunc se per occasionem praesent amicitiae amicitiae. Ita Allecto hac, vel Atte, res hominum infestat, ut nihil publicum, nihil privatum, quicquam relinquitur. Inter Principes bella, inter literas dissidia, in humanitate ipsa rabies, in religionis unitate diversitas, in charitate pietatis odium ac servitia. Utinam dignetur aliquando Christus mittere suos ad ipsam tantis malis suam imponere, & turbatis hominum rebus quietem serenitatemque adferre. Et tamen, si quos oportebat concedere esse, in summi mei, qui eorum animam ac disciplinam studio tenerem, qua plurimum sunt invisa ac oppugnata magna auctoritate fratris & magna potentia. Hieronymum salutaris mei verbi. Si non libenter scribis, nihil est quod si deservit respondendo meis literis. Dilecti mei Opera officina ipse fuisse vel damosa, vel parum gustosa. Post hoc dabo tui me opera, ut non amplius sum te molestus: & si qua possim, non desum: cui militatibus id quod libere recipio me pro virili parte mea salutarum. Quod vero ille scripseram, in causa fuit Franciscanus quidam, qui imper Basilicis suis tui reddendi gratia. Te narravi Hieronymum Frobenium capere mea ab se extendi. Sed nihil mirabor eum & mentiri, cum tam multis, qui istuc veniant, mentiantur. Nam quod quavis, quis sit ille mendax? Est qui aliud hic mihi ait, aliud, ut ipse scribis, ipse voluit. Sed omnia, mi Praeceptor, post hoc nihil ego te istis de rebus, nec tu, si videtur, ad me: nam non videris mihi, quoniam in hactenus rerum mentionem incidit, sine aliquo loqui somacho. Nec tu me tantopere preferendi verum capulum existimes: malum mihi aut aliter in virtute prodesse, quam nomen aliquo alterum unitate per orbem, quoniam quantus est, dissuadere. Neque enim ignora, quam magna res est hac gloria, qua merita non spectet: quam ita.

Tom. III.

Bb bb z

111

An. vii. quam nihil habet solidi, quod prehendas, ut non
 1118. dicitur ea desideris, quam dum plausa & vocibus cor-
 aminationibus extra te posita aduocandis & videtur,
 non est nam ad te reuerſus nihil invenit. Deinde quan-
 tum habet hanc melius gaudere aduocandis felis. Si non a-
 bunde, certe ex te possum exemplum & documentum sume-
 re. Postremo cogitandum est non peregrinari, sed po-
 tius ad abundantiam videremur pergere, breui ad forum
 & Iudicem peruenire, quatenusque in via stentis
 conuenerit facere. Ibi nec humana ignominia premet cau-
 sam dicentem, nec sublyvatus gloria, tamquam iustitiam
 vel laudare precor. Sed quem Dominus comen-
 datur, is demum arit probatur. Neminem videt tam
 peractam gloria, quem non ha cogitationes refrigerent.
 Itaque rogo te, mi Praeceptor, ne postea de nimis aut
 gloria ad me scripseris: nam iuravi tibi conſens me
 minus minus heseo neminiui movere, quam possi crede-
 re. Publicis commendis multum erubet: hoc idemque
 aduocet, si quo possis & felicius esse casus, qui
 huius praesentem. Porro tibi gloriam laudemque cogis
 conuicere, quam aliquem legenda ingenti tui mentem
 meliorem saluam vides, quam quam illa amica au-
 diis, Facundissimam, Doctissimam, Maximam Iupiter
 & Iuno atque abneganda latet non praesente illi Veneti,
 sed Christo verberanda. Saluati & mi Rhenanus, &
 Cantiancula, & est Basilica. Vale atque atque atque.
 Brugia 1. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCXCI.

Erasmi Rot. Livius Ammonii Carostensi S. D.

LITERAE tuae priores me sic rapuerunt in amo-
 rem tui, vir optime, ut vir alienus aequo. Quo
 minus responderem non animus fuit in causa, sed ne-
 cessitas. Tam multi sunt qui extorquent epistolas, ut
 totus buie uni negotio vix sufficiat. Et in his sunt
 quibus neque tutum non est. Gratiore etiam fuerant
 hic postiores, quae praeferat affectum tuum ac
 fraternum, officium quodque deferunt, quo non aliud
 mihi poterat offerri gratius. Unum illud tibi subno-
 tum fuit, quod tam accurate deprecari offensionem,
 quasi fuit utique adeo Syke, ut non solum iniurias ir-
 cunde feram, verum etiam talibus offendar officii.
 Utinam ista venissent in tempore. Nihil enim illis est
 quod non vehementer ad rem meam pertinet. Eam
 operam plane praecipitavi. Si quid sit, in quo tibi vi-
 cissim queam gratificari, declarabo quam ista tua, ut
 vocas, fiducia non sin offensus. Majorem in mo-
 dum te rogo, ut si quid habes ejus generis praeterca
 ne graveris impartire. Quicquid Antuerpiani nulerint
 ad Erasum Schetum, tuto perveniet ad nos, sed mit-
 te diligenter obligatum, quod mittendum videbi-
 tur. Adagia rursus exiere, magno sacario locupleta-
 ta. Frobenius meo hortatu natus est formulas Gracas
 aliquanto feliciores, nisi Augustinus polygraphiarum vix
 septem praela fuisset, sub ver prodiret aliquid Op-
 pus mediocre Chrysostomi Gracum. Germanus Brinius
 vertit Babylonem, pleniusque velis inuictus est in Occi-
 dentem, applaudentibus Theologis. Accinctus est
 ad vendendam quae superant plegmata. Exspecto novam
 hinc Comediam. Zoroastri non tam indignor mea
 causa, quam Christianae religionis nomine, quae tali-
 bus scurris nititur. Est illi a consiliis ludimagister qui-
 dam, quem ego sume periclitentem apud Angli pa-
 vi, indoctum docti, licentiae commendandi destitu-
 tum, nihil illo solidum, neque curis, ratione
 Normani: ex hoc didicit blatero meus quae in me
 emovit quasi compta, quam nolum sit animal illo
 nebulone varius. Redda cum suis Lucilla fuit indigni-
 ter, neque minus apud Hispani Monachorum exami-
 nam. Hanc stolidorum tyrannidem nobis paravit Lucilla
 ferocia. Is nunc prodit moderatione, quasi perim-
 de facile sit moderi malis, neque non admittit. Care-
 tus Dierbom est mihi suis moribus modestissimis ab-
 unde commendatus, neque committam, ut usquam of-

ficio meo videar defuisse. Habes epistolam adriepor, An.
 sed quam verore ut legas, nisi quod tuis candor & 1518.
 hoc interpretabitur familiaris amantissimum argumentum.
 Dominus te seruet, Ammonii charissime, cunctisque
 doctibus Spiritus locupletet. Basilica 1. Octobris, An-
 no 1518.

EPISTOLA DCCCCXCII.

Erasmi Christophori & Stadio Episcopo Augu-
 stano S.

ITAM vere Christianam & optimo Praefule dignam
 pietatem eniculatus sum in tuis literis. Non possum
 agnoscere quod mihi tribus singulari quodam condere.
 Non adeo mihi sum ignotus, ut istam laudationem
 interpretor consolationem, adversus quorundam mali-
 tiosam perverſaque iudicia, ne quid commemorem in-
 iustia capitales, quas mihi miris cunctis thruant qua-
 dam novis factionibus additi. Enecat me propemo-
 dum Augustinus, & huius accessit Seneca, labor invin-
 cibilis, praeter epistolatum onus: & tamen minima
 lassitudinis nec pars est, studiorum moles. Demore
 patientiam tuam, qui Psalmum, quem obiter traſtavi
 & occupatissimus vlturi delinavi, poteris evolvere:
 id enim intellexi ex amplitudinis tuae ad R. P. Au-
 gustinum Atarum literis. Aliquanto minus infeliciter
 traſtavi videri Psalmum quartum. Hoc tantum in
 praesentia licuit obruto negotio, alias copiosius. Do-
 minus Iesus fervet amplitudinem tuam reverendiſsi-
 mum. Datum Basilica 22. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCXCIII.

Erasmi Rot. Haeni Cominga Friso S. D.

OPORTET ut in geneti nostra consensisse qua-
 dam lydera, aut inter genios nostros aliquid ar-
 caue cognationis intercederet, Haie charissime, quan-
 doquidem ex tam brevi colloquio, quam tu mihi proſus
 ignotus es, ego tibi non nisi de nomine cogni-
 tus, statim in amorem tui sum inflammatus, quod
 idem accidisse tibi res ipsa nimirum declarat. Id enim
 mihi est, nunquam literis tam amantem, atque, ut ita
 dicam, ambitioſe scriptis expensis domesticam meam
 consuetudinem, quam Dela tot haberes sodales
 genere claros, & studiorum societate, & morum si-
 militudine jucundissimos. Vetus & vulgatum est, pa-
 res cum paribus facillime congregari, hic nova que-
 dam & arcana vis naturae ita oportet, qualis est in
 magnete chalybem attrahente. Meis quidem rationi-
 bus, ornatiſſime juvenis, non perinde congruit con-
 victor quilibet. Siquidem assiduus, nonnunquam & in-
 qui studiorum labores, tum atus iam ingravescentis,
 sed in primis videretur subinde me admonens mortali-
 tatis, cogunt ut sim homo perpaucorum hominum,
 quam alioqui mei ingenii sit omnibus per omnia gra-
 tificari si liceat. Verum si mihi non imponit animi
 de te mei sensus, si non saluam epistola tua represen-
 tavit tui pectoris imaginem, si vera perſcribunt ita, qui
 tuos mores intima consuetudine perſpicuos & explorato-
 tos habent, non gravabor tale ingenium in domesti-
 cum recipere contubernium, spernis fore, ut nostras
 familiariter, & ornamento sis, & voluptati. Habes ani-
 mum rurum, nunc tua prudentie fuerit ex ipsa re
 consilium capere, ac displicere, quid maxime condu-
 cat tuis commodis, quibus nolum, mi Cominga, quie-
 scam causa decedere. Habebis mensum literatis
 conditam fibulis verius quam ciborum delicis. Tan-
 tum abest a levo, ut non multo lausior sit Pythagori-
 ca, aut Diogenica, si quando exeat domi. Dice te
 in frugalitate venisse sebolam, aut in Phidias accipi.
 Nec ulla mihi videtur vita tui letior, tum lausior,
 quam quam homo iugiter sobrius, & animi tranquilli-
 tate, & corporis bona valetudine fruat, quumque
 a mentis surgat, frugiferi sermonibus suavis acceptus
 quam epulis, itaque sedata fame, ut nec ventriculi ob-

An. oblatrans sit molestus, nec corpus cibi onustum de-
 gravet animum, si quid vel in studiis, vel alias ferre
 rei sit gerendum. Quid enim illis convivis, aut, ut
 magis proprie dicam, computationibus insularibus, ubi
 tumultibus inconditis perirentur omnia, ubi convivis
 cogitur bibere, quantum praescribitur, & sibi quisque
 nocet, ut alterum in noxam pertrahat. Nullus est vo-
 luptatis scelus, ubi corpus occupat morbus, proinde
 quomodo mentem prolas ademerit vitium, quid potest
 esse suave? Vix enim dicas, utrum sit inhumanus, à
 pocu depelli scientem, an ad bibendum compelli qui
 non sitit. Utrum hoc, quod te, convivium est, an
 potius tormentum? Omitto nunc rixas & pugnas, alio-
 que flagitia, quae secum trahere solet violentia, omit-
 to pecunie turpe dispendium (nisiquam enim perditur
 insectentia) quanta quaque irremediabilis iactura
 temporis, quod non alius fuit preciosior? Volupta-
 tem insulam excipit postidie verus dolor, torpet ani-
 mus, discruciat stomachus, capitis vertigo molesta
 est. Nonnunquam & febris succedens poenas exigit
 intemperantiae, brevifera volupras, si tamen ea di-
 cenda est voluptas, diuturno laque cruciatu. Nec de-
 sunt usquam, qui melioris indolis adolescentem ad suos
 moribus pelliciant. Ducas illos non ob aliud perisse fe-
 licitas, quam ut aliorum studia incommodent. Quod no-
 mine mihi charissimus es, ornatusque Hae, qui cum
 clarissima eximiorum singulis commendatus, quam
 ampla res familiaris etiam ad luxum, si libeat, suppet-
 rat, quum nolumus, opinor, ingressus sis annum vi-
 gesimum, denique quam *Prisum* habes patriam, ubi
 vulgo latus propemodum laudi datur, frugalitas vitio,
 tamen sic abhorreo ad illudmodum vere pecunias volu-
 ptatibus, ut nihil sit tibi fragili febreque vana
 dulcissimum. Memento nimirum eo te profectum ad Aca-
 demiam, ut vixet & divite quodam tempore, preciosis-
 simis bonarum literarum mercibus locuples rediret do-
 mum, ornatus vicissim generis tui stentata, pluri-
 que locis additurus, quam ab illa accipis. Hæc mihi
 arguent indolem insigniter probam, ac virtuti natam.
 Quotiesmodum non minus vere quam argute dictum
 est olim, qui *Achibi* probus sit, eum oportere ingenuiter
 esse probum, ita vehementer probum sit ingenuum ne-
 cesse est, quod tam multis vitiorum iramentis cor-
 rumpti non potest. Hoc animo te praedicam, quum ex
 multorum, quibus domesticæ notus es, literis simul &
 predicatione persequitur habeam, non potui tibi non
 gratulari, simulque ipse non vulgarem animo concipio,
 fore, ut *Prisum* tuum & literis tuis & moribus reddas
 celebratorem. Clavis illa magna ingenio, ut enim si-
 leam *Cassius* & *Lanxus*, quod *Rudolphus Agricola* di-
 vinitus, in cuius gloriam succedit *Hugo Hermannus*,
 juvenis nihil mediocre de se pollicens, qui tibi huius
 laudis impadem aliquando traditurus est: nam *Prisum*,
 ut scribis, gaudio in hoc studio strenue prope-
 rare. Hæc arguent non omnino vanum esse quod vul-
 go narrat, *Prisum* esse felicissimum ingeniorum pa-
 rentem, sed vitæ delicat obitare, quo minus multa
 ad summam virtutem elatetur. Vix cum alio vitio
 peius convenit *Mulus* & *Alinerva*, quam cum luxu &
 intemperantia. Itaque cum intelligam tibi nihil esse
 dulcius literis, si tuo bono fieri poterit, mihi quidem
 valde hospes tam gratus quam qui gratissimus, venies
 ad meam Philosophicam, atque etiam, si id magis
 juvet, medicam. Aliquot prius valedictorios reddidit
 prospero valeudine. Ce-te quoque fida nemini di-
 ctum velim, nullus *Prisum* meorum haustus in morbum incidit:
 eo semper habeo praesidium, nec in aliud quomodo in convitibus,
 & horis à summo cibo, quibus à vehementiore studio temperare soleo,
 praefertim à cornu, nisi si qua urgeat necessitas, soli-
 tudinis cadum filium subularem vicissitudine, quas
 tamen proflus *Prisum* esse non patitur. Horum de nu-
 mero si tu esse voles, obæo operam, ne proflus huius
 consuetudinis nostræ poenitet. Sin ipse rei aliud suadet,
 illud tibi hæc epistola veluti syngrapha persudum

A esse volo, quicumque vel te vel me locus habeat, E. An.
 rasmus esse semperque ferre onem ex his, qui ubi bo-
 na omnia precantur ex animo, à quo nihil frustra peti-
 turus es, si modo sit ejus generis, ut à me prestat
 possit. Bene vale. Datum Basileæ 12. Novembrii,
 Anno 1528.

EPISTOLA DCCCCXCIV.

Jacobus Sadoletus Episcopus Carpent. Erasmio
 Rotterodamo S.

A CCEPI litteras tuas Basileæ Calendis Octobris do-
 natus, in quibus erat mea tua adscriptio, alias
 te eodem exemplo ante dedisti, quas non acceptas: sed
 & ha tardius huc allata sunt, modo enim Novembri
 mensis mihi sunt redditae: quas habui, mihi *Erasmio*
 de-
 lissime, etiam ratione gratissimas: nam & effugit mea
 eximia civitatis summamque humanitatis mihi ante scitis
 tuam postulat, quam ego scies & mirari & amare,
 & tua erga me singularis benevolentia mihi fuerint te-
 stes. Quid enim tantam de salute mea curam sumis-
 seris, atque ejus se fieri sollicitus, quod habueris certum
 quid de me scilicet esset, neque in meo loco consue-
 geretur, amicus nimirum amicus & egregie benevolus
 hac magna est sollicitudo: in qua me vitam, mi *Eras-
 mio*, si tibi concedat, ut in amato se superior. Adhuc
 equidem tuas partes, atque laudis fari amicum pluri-
 mas, ingenio, tradidisti, copia dilecti semper & admi-
 rationis sum, atque ipsius quod in ista tanta doctrina
 ornata ad petiti studium, & ad Christi celebran-
 dam nomen emulasti. Hinc vero tuo tanto in me ipsum
 amoris, & si avoca sum par, verbis tamen & literis sa-
 tisfacere non qua: ita avide cupio exprimere, quam
 me ista devocant: in quo mihi fides & oratio mea sap-
 petat, quod in pro tua prudentia melius omnia excipies:
 sunt quod ad me accitas, deorum admirabilis beneficio
 fuit tui mihi & incantatus fuit quicquid, cum viginti
 diebus istis antiquam horribilissimam illam cladem urbi Romae
 videretur, ex urbe sum clasps inveni ad novam Eccle-
 siam faciendi causa: quo praesens, & in ea resideret
 vita reliquam esset, reliquis ceteris rebus amissis, iam
 ante Deo me obstrictum: quam bonam in me volun-
 tatem arbitror nunc tunc idcirco iudicam, propter
 quam salus mihi à Deo esset: nam mea quidem reliqua
 exstincta sunt, ut mihi miserrima Dei magis quam ju-
 stitia sit consideranda: sed quo ego minus meritis sum, hoc
 summi quidem Dei clementia & benignitas major a me
 debetur gratia. Meas quidem fortunas antea illa acer-
 ba direpserat amissis, ipsam tamen habebat, quam
 Grecis & Latinis libris undique comparatis referre-
 ratur. Idque nunc fessis in meis damnis detrimentum, quod &
 tu grave assumas, & ego agnosco, sed tamen omnia in
 bonam partem accipienda sunt. De Remo vero nihil est
 quod laboris. Si vero cum tuo Leone, morbo quodam
 compellat, cui mutandi causa constat si Patavium,
 ibidemque confidit, & nunc quoque commoratur tunc
 in literis & studiis intentus, omninoque habens eum stu-
 dii rationem, quoniam ego arbitror pariter prolece ali-
 quod, quod laudi ipse atque fama, alius non mediocri utilitati
 sit futurum. Urbi Remensis casum non adeo arbitror
 eloquentia quam tua fari dignus possit deplorari: inveni-
 bile est quantum calamitatis & damni in illius urbe
 ruina omni humano generi incivili sit: in qua est vitia
 quoque immensa sunt, maximam tamen multo par-
 tem deinde datur vitia, ducuntur certe humanitatis,
 hospitalitatis, amicisque prudentia & sapientia semper ci-
 vitas illa fuit: cum existeret si qui latere sunt, si non bo-
 niores, sed fere penitus immanes fuit existimandi, quon-
 quam hoc potius ipse arbitror excipisse, ut aut non do-
 lueris nihilominus equum & miles praestantissima ci-
 vitate interitum, aut si furore quodam usque eo perha-
 bent fuit, ut hoc tui eximium spectaveris & calamita-
 tem, nunc sanatus huius non aliqua fuit fueris paeniten-
 tia, & vicissitudine rerum humanarum moratur. Sed
 de his videtur Deus, quos tu quid scribis respondere jam
 Bbb 33 vide-

an, *videri, capio equidem ut ita fit, idque precari Deum*
 1528. *non desinam: non enim id illos, qui capio reverti ad*
factum. Sed tamen Deum videri. Ego quod te habeo
meum socium huius delicti, quem ex indignissimo casu
principis terrarum Urbis ambo accipimus, neque parum
me confuso, & de tua optima mente atque natura pra-
clarum iudicium facio: quod minimum pacis & concor-
diae communis aliqua ratio doceretur, aliquando esset
quod melius nos confideri & velle sperare de omni Repu-
blica possum. Nunc & tu prudenter scribis, & ego
intelligo, omni hoc fit, nisi Deus aliter statutum sit,
penitus sublata, nihil neque laus literis, neque studii
pietatis esse luci restitum. Nec tamen prospera desicere
animi, neque desinere debemus, quin cunctis, qui ar-
tibus optimis imbuti & instituti sumus, subveniamus
pro sua quaque parte hinc tanto damno palliaturae com-
muni, & in libris novemus pacis & pietatis opera, si
minus in Republica & in coram hominum possumus: in qua
quidem alligat, & ego elaboro, & te video tantam glo-
riam iustitiamque consecutum, ut non iam sit qui te con-
cedat imitari, necdum ut quicquam te asequi posse confi-
dat. Qua enim nos sumus cum labore, multo cum tem-
pore, minusque apud & perfecti elecebamus: tu, nul-
le negato, brevissimo in tempore plane expedita abstin-
que emittis, ut iam non cura, sed natura orationis tua
inter & assuetudo illa esse videatur. Quae etiam munere
mirum tibi videri debet, multo esse tua laudis obstru-
tori & invideri. Epi enim edita in altum laus tua, ne-
que omnes homines quiescit, ut magis eos virtus tua ad
amorem, quam celebrata fama ad malevolentiam com-
moveat: qui tamen ab te contemneri sunt, neque nau-
ci faciendo: non enim digni sunt, quorum propter im-
probissimam animam tuam vel tantulum perturbetur. Ego
sicet & amor erga me tuus & mea natura, & officia
amicitiae posulant, semper futurum sum & tuarum cla-
rificationum virtutum fante, & dignitatis ac nominis
principis amator. Vale. Carpentoracis 20. Novembris,
Anno 1528.

EPISTOLA DCCCCXCV.

Erasmus Rot. Alberto Carpatum Principi S.

Vr libellus tuus mihi redditus est, *Alberte* Prin-
 ceptis clarissime, protinus exuperam responsionis
 nescio quid *exordia* sed interim *Roma* ruentis frag-
 oris animos omnium percussit, de te variis rumor fere-
 batur: & si maxime constitisset, ubi locorum ageres,
 nullum erat iter epistolis pervium. Nuper ex amico-
 rum literis accepi te apud Regem *Christianissimum* Le-
 gationis fungi, cumque libellum per multorum manus
 circumferri, minimumque abfuisse quam fuerit per ty-
 pographos evulgatus. Id ipse *sanctissimum* curaturus
 fueram, si quos forte, vel tua nominis auctoritas, vel
 disputacionis aequitas, vel dictionis suavitatis ad melio-
 rem mentem incantare posset, in tam atrociter, tam-
 que perniciosa me urgeres. Cum enim capitale sit
 quod intendis, non magni refert quanta sit orationis
 civitas, veluti si cui Princeps honorificis sermone
 mortem denunciet. Atque unum in eum campum me
 provocasses, in quo licuisset solo ingenti aut eloquen-
 tiam periculo tecum congressi. Satis magnam gloriam
 duxissem, cum *Alberti* certasse, etiam victus disce-
 derem. Nunc talem causam impingis, ut si obsec-
 scam, capitale crimen agnoscam: si non respondeam,
 primum vix id quam sine tuo dolore, deinde rursus
 carminum moveam, quam satis erat non tangere,
 rebus aliisq; plus suis undique exulceratis. Quod su-
 perest, monco, ne precipites editionem libelli: aut si
 non vis istud opere perdere, mitiga partem qua me-
 cum agis. Si hic *peripatetice* vel triduo priusquam
 abiret mihi denunciasset, relicto libello tuo misissem
 responsionem meam; verum id faciam brevi per
 alium, si quis curae occurrerit. Ea lecta statues pro
 tua prudentia quod iudicabis in rem utriusque fore.
 Vix quicquam tuum est literis committere. Verum si

A vel coram daretur colloqui, vel in his regionibus age-
 res tu, aut omnino me fuisse mea de te existimatio, 1528.
 aut *Erasmus* tuo favore sublevandum putares potius
 quam aliorum recitanda calumnias gravandum. Bene
 vale. Datum *Basilea* 23. Decembris, Anno 1528.

EPISTOLA DCCCCXCVI.

Erasmus Rot. Andrea Zebridoio S. D.

ORNATISSIME juvenis, Non minima ex parte
 nobis tua desiderium mitigavit, quod intelligi ti-
 bi & iter, & *Lutetiam* fuisse prosperam, praeteritum
 quod scribis studia tua felicitas ibi quam hic solene
 succedere, quod ego sane futurum augurabar. Habet
 enim ista civitas viros non paucos exquisita doctrina
 praeditos. Dicis Musas omnes armorum fremitu *Italo*
 depulsi, in *Galliam* conamigrasse. Nec dubito quin
 huc summas viribus incumbas, ne frustra tam locuples
 literarum emporium adfide videaris. Quamquam hic
 quoque nunc, nescio quo fido, proficentium vocibus
 perirent omnia. *Glorianus* jam magis tuus est quam
 antea fuit. Conciliavit vos illa concertatione, ut
 interdum ex malo principio magna nascitur gratia.
 Non est quod excusis silentium tuum. Epistolam ad
Cervinum *Urbis* datam, mihi quoque scriptam in-
 terpretor. Accessit alius convivor non illepidus. *Cer-*
volo male convenit cum assuasus. De reditu ad nos
 tuo an habas nescio. Quando te dimittet *Lutetia*, quae
 solet hospitibus magis ac magis adulescere, postea-
 quam illos scelus suis odoribus expleverit. Attamen si
 id tuo bono fieri poterit, venies nobis gratior quam
 unquam fuisti, certe me non habebis hospitem deter-
 iorem, fortassis aliquanto commodiorem, quod me-
 met brevi executioni hac laboribus. Miror *de Peto-*
ma ne syllabam quidem: tu si quid habes imparti.
 Quod senius accipis hanc epistolam, in causa fuit *An-*
imus, qui diutius solito atque opinione nostra distulit
 abitum. Jubent te salvere, *Berni*, *Basiliacis*, *Hero-*
onymus, *Glorianus*, reliquique tui studiosi. Quae no-
 1528.
 D gaveris *Martino* *Dambro* nostro meo verbis
 multam salutem dicere. Tu fac quam optime vales. Da-
 tum *Basilea* 23. Decembris, Anno 1528.

EPISTOLA DCCCCXCVII.

Erasmus Rot. Ludovico Bergino S. D.

ETIAMSI *Neposponis* *Erasmi* personam gereret, ni-
 hil erat quod stomacharetur *Endam*. Nec satis ad-
 mirari possum istam iudiciorum perveritatem. Hanc
 sebrim nobis misit *Italia*, ne qua pari esset rerum im-
 munitis a dissidiis. Excussit *Roma* *Galliam* infensum, ac
 futurum arbitror, ut ex una haeredit plures nobis ag-
 gnant. Itaque est animus post Pascha proximum stadi-
 diis feris indicere, praeteritum defuncto *Probeno*. Pa-
 rum feliciter cessit, quod epistola, quam tibi familiariter
 scripseram, nec *Bruxis* communicarim, nisi pres-
 furo apud se, sic per omnium manus voliret, ut edita
 videri posset. Vix adducor ut credam *Jacobum* *Tus-*
canum tam stolidi, tamque agrestis esse ingenii, ut tam
 nihil ob rem maledicis versibus debacchari velit in
 nomen hominis, a quo nunquam verbo lesus fuerit. Sed
 multo magis admiror *Polonia*, si carmina sunt illius,
 quae ipsi tribuuntur, nisi forte student iurare gratiam
 apud *Saxones* & *Beldas*. Equidem te, mi *Bergine*,
 non possum sic amantem non redamare, sed tuus iste
 amor, utcumque excusis, me non ferenda gravat in-
 vidia. Offensas literas meas, quibus tuum in aurem
 1528.
 1528. *is* & *apud* communi. Prædicas me non fore mu-
 tum. Illis irritamentis, mihi crede, non erat opus,
 suapte sponte plus facis accensis. Animi tui fiduciam
 amarem, nisi viderem tam infensum. Haec tamen omnia
 tu cessarent in diversum. Eisdem victorias me dis-
 fusilente, vide ut cessent. Versiculis illis tuis, quam
 exilimabas unicam esse viam placande invidie, que-
 so, quid profectum est? unicus Episcopus cepit me-
 sus.

insule de me sentire. Quid actum epistola? quid exhibitio duodecim propositionibus? Ista nihil aliud sunt quam irritamenta crabronum. Habes ad omnia bonas ac fortes rationes, sed utrique nostram parum prospiciat. Maluisti victoriam speciosam quam celerem. Favere tunc fiducia, sed ut ista te fallat, aut me fallat nungur. Satis odoror ex amicorum literis, *Baldassar* aliq. atrox moliri. Argumento est, quod ille pridem amicis minis rerum contentus non auct quicquam ad me scribere. Apud *Latentem* nunquam exiit edictum adversus mea *Colloquia*. Vanus igitur fuit is rumor. Jamdudum hoc privatim agunt, ut precipue in Collegiis solenniter, idque in gratiam Monachorum. Accipio *Baldassar* in actu publico, quem relictam vocant, honorificam fecisse mentionem, primo loco *Lutheri*, secundo *Erasmi*, tertio *Fabri*. Ut nihil pudeat. Sic ornatus incedit, & triumphat refutatis, quasi manus non habeat nisi singulos. Audio *Fabrum* clam subdolis scire, sed arbitror rumorem esse vanum. Amici anonymi, nec libellum, nec epistolam ullam accepi. *Sumus Rychowus*, quem opinor tibi notum, retulit de quodam *Gardano*, qui strenuum virum praestitit in hoc tumultu *Baldassarum*. An is sit nescio. Si misisti, demor te non addidisse, per quam misera. *Alberus* *Via* respondebo, sed epistola tantum. Demor quo consilio spargat cum libellum: nam in me impudens argumentis causam agit, & agit hostiliter, docere laborans, me fuisse occasionem, causam, auctorem & principem totius hujus negotii. Quod idem agit *Alexander* in sua *Rachia*, demor me adhuc spirare, quam in *Germania* tot hominum millia sint cruciata, nec me fugit *Alberus* cum *Alexandro* necessitudinem esse intimam. Adversus *Lutherum* sic gerit rem, ut videatur colludere cum adversario. Quod te offendit in Psalmis nihil est. Neque enim aeternam salutem petimus à quoquam hominum, sed à solo Deo, ut unquam Sanctorum suffragiis adjuvemur. Audio *Baldi* libros excudi *De phariseis legem Graeca*, ad quod illum frequenter hortatus sum, & inde gaudeo. Illic audio fieri mentionem meae. Si digna doctis civilitate id agit, me nihil offendet: sin secus, quod non arbitror, cupiem quamprimum exemplar, habere ante Pascha talionem, sed quae nostrum amicitiam non dirimat. Si quid erit, quod me scire voles, mitte aliquem nostrum summo, aut ita conductum, ut isthaec accipiat coronatos duos, hic totidem. Sed cura ut à ceteris item amicus efflagitet literas *Carolar Uvenerius*, revera talis qualem praedicat, mihi suo convictu magno solatio est: utinam parem ex meo capiat utilitatem. Hae literae maturas ad te venissent, nisi *Anthonius* supra omnem expectationem distulisset abire. Bene vale. Datum *Raslia* 13. Decembris, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCXCVIII.

Erasmus Rot. Bernardo Episcopo Tridentino S.

REVERENDE Praefat, ut intelligis tuum genium *Erasmo* fuisse felicem, nunc rursus excutitur, efflagitantibus bibliopolis. Utinam isti juvenes, qui quadvis quibilibet dicunt, nihil inscribant magnus Ecclesiae Praefatus, nisi quod illorum dignitati respondet. Illas honorem muneris non tam tibi gratulari quam ipsi *Ferdinando*, cui hoc magis opus est talibus consiliariis, quo majorem sustinet discorsi molem: quamquam hac etiam longe major imminere videtur, quod ut illum tibi orbi Christiano scilicet fuisse sit precor. Maxime tuas Christianitatis in literis regis & agnovi libenter, & reverenter excoluit sum. Domina res vestras bene fortunet. *Raslia*, Anno 1518.

EPISTOLA DCCCCXCIX.

Erasmus Rot. Ludovico Berquinio S. D.

EPISTOLA tua, cujus exemplar desideravi in praesentia, noli venire ad manus, si nactus fuero

mittam. Nisi plane fallor, ibi scribis te hoc uno offensum quod *Baldassar* cum *Baldi* consilium, quam praeter literas aliquot nihil inter illos fuisse. Deinde quam horareris ad apologiam *Baldi* scribendam, satis indicat te vereri ne esset offensum. Quamquam ingenium *Baldi* non ignoro, tamen ne adhuc quidem mihi persuasero illius animum ex commemoratione fuisse offensum. Epistolam ad te scriptam profecto doles sparsam, quamquam me illic quidem est quicquam contumeliose dictum in *Baldassar*. Quod si esset, lapsus esset praeter animi sententiam. Tibi non arbitraris opus moitore. Maxime posterioribus literis monueram, ut rem haberet clam, ne quid inde insisteret tergrediat. Quamquam & illius prudentiae satis fidebam: tamen non monuit. Sed res more hominum evenit. Regi scilicet delint negotia, nisi harum quoque nugatur fiat cognitor. Qui Regi percutientis respondit quae scribis, erat insidius. Sed hic etiam epigrammatibus ludant, scilicet bellis nimium & felici argumento. Et in his est ille, cui dicor lacerare vivos & mortuos, quam ipse praeterquam quod nusquam à me commemoratur nisi honorifice, in hoc ipso libello quam non lacerat? Video praefat in studiis ejusmodi temperatorem exoritur, quem videmus inter Monachos & religionis professores. De vertendo facile responderint, minore noxa libros meos legi à doctis, quam ab idiotis. Et haud scio, an alia quæpiam obijciat tibi. Applaudo isti tunc de victoria indacae, sed illud male me habet, quod torres dat nobis verba. Postfix revixit, habet suos Cardinales & potentes & adductos. *Domianus* & *Franciscus* passim incipiunt rem strenue gerere, & audio iudicibus, qui in te praemonstrant relinquitur ius: Multa moliri te neque quicquam efficere, scripsi, fateor, sed non absque dolore, mi *Berquinus*. Utinam res supersederet aliud orationis genus. De epistola edenda ne somniam quidem unquam. *Braxia* mihi, ut effat instructio ad patrociniis, si quis quid oblatret. Quod frustra sum Theologum respondentis nescio, qui meta non legitur: & praefat *Baldi* quidam animis gladiatoriis ad me affectant videri. In Principibus quid spei sit nescio, qui si maxime faverent, obruerentur ab improbiis phalangibus. Si tantum posset mea responsio, ut nemo pollicat crederet iudicio Theologorum, iam tot mendacia, tot manifestae calumnias, tot indoctae declarationes *Baldi* impigi in os, cujus librum utrumque approbasse dicitur sacratissima fuitas. Maligni scilicet sic temperare sic iudicia, ut omnes illis credant, potius quam efficere ne quis illis credat, etiam si id possem. Qui potero docere quid sit fuitas, quid universitas, quum utrumque pariter ignorem? Jam me pudet tot apologiarum. Malim edenda bonis libris, & apud posteros videri, istam excetram vincere. Gratum est quod scribis de ducibus istius interperare. De respondendo deliberabo. Praeter valetudinem ac labores iniquos venor à tenebris quibusdam, quos alium post alium ubi ubi isti Evangelici. Nunc mihi, praeter *Theodorem* illum, res est cum vipera, jurene cui morbus & frontem ademit & mentem. Nec ullus est tam abjectus canis, qui rebus sic exultant possit lacerare. Levius duco cum tota Theologorum facultate conficere, quam cum hujusmodi stercoribus. Bene vale.

Pura forsasse scribam per *Anthonium*. Quidam amicus ad me scribit, te jactare voces quasdam, quasi Theologos meo nomine territare velles. Quocumque tu hoc animo facis, si tamen scis, me gravas non mediocri invidia. Remedia morbi nihil moror. Vix satis, ne dicam plus satis. Tantum licuit ad tui literas. Vale. *Raslia*, Anno 1518.

EPISTOLA M.

Erasmus Rot. Germano Brivio S. D.

NAE tu plausum *Affarianum* dicitis *Erasmum*, si noris quantas laborum ac tædiorum moles hic

An. homuncio fultinet haerere. Vix totus sufficium e-
 1312. pistolis undique provolantibus, nec semper amicus,
 nec talibus, ut paucis liceat respondere. Quantum
 putat temporis perire in *Apologus*, ut omittam quod
 impenditur venibus recurandis, & novis excudendis
 lucubracionibus. Nunc totum *Angustius* sex praeis
 acceleratur, Scriptor & oblique subtilitatis & parum
 sennae prolixitatis. Dabitur venia tuo *Leconio*, si
 pariter referas & *quadragesimae*. Demoror quoniam sit ille
 tam adamas, cujus obitus te in exiliam, ut scribis,
 propulerit: si quid mirare poteris invius. Utinam
 tuo commodo sit, mi *Brix*, quod opes, ut nunti
 levanda nostrisque visendi gratia huc te conferat, erit
 minus consilatio. Siquidem ante pauculos dies reli-
 que nos *Joannes Frobenius*, vir, ut si quis alius, opti-
 mus. Sed veror ne te neget visidit *Erasmus*, etiam-
 si videris. Saue cicadam videbis, jamjam meditan-
 tem abijcere ut *cicapa*. Est hic rara localitas, sed can-
 dida, *Beatus Rhennanus*, *Bonifacius Amerbachius*, *Hen-
 ricus Glareanus*. Nostris omnes & scriptis opinor: habes
 transirantur. Hi me suis alloquiis *zaphen*, quibus
 omnibus te fore gratissimum *1525*, nec *Alia* metuo,
 quam minuitur proverbium. Dic vix potest quantum
 mali puer his bellis, per quae non solum *Italia*, cu-
 jus desiderio scribis te constabescere, verum etiam ex
 toto propemodum orbe exclaudatur. Et in dies ut vi-
 deo crudescens Principum ira. Quantum vidimus e-
 clipsis inter solem *Romanam* & lunam *Hispaniam*.
 Verum ipsa sua nos volentes nolentes protrudunt ad
 Philosophiam, docentem rerum humanarum contem-
 tum. Priusquam acciperem tuam epistolam *Baila*
 nos inviserat, jam *Gallus* repetitur. Nihil homi-
 nis moribus vidi amabilius. Nec ullam aliud officium
 à me requisivit. De *Baila* scribes. Bene vale. *Ba-
 1525. Ita*, Anno 1525.

EPISTOLA MI.

Erasmus Roterd. Galileo Badae S. D.

Vix te quam magnifice de tua acquirentia sentiam, e-
 ruditione *Badae*, qui non alium mihi patrum
 delegerim in hac causa, quam cum cui reus exultum,
 & cujus injuriam videntur isti ulcisci. Epistolam ad
 te mitto, nam libellus adhuc versabatur in manibus
 typographorum, quantum in eo praeterca nihil est
 quod ad hoc attinet negotium. Animus meus in te
 adeo nihil habuit livoris ut malevolentiae, ut quem
 acciperem prodire lucubracionum tuarum factas, toto
 pectore gratulatus sim, & publice studiis & privati
 mihi, neque non tibi, quo principe & antesignano
 tam feliciter efflorescant apud *Gallia Romana simul &
 Graecae* litterae. Atque hoc magis tua prudentia dabit
 operam, ne qua lues dissidiorum exorta, felicitatem
 istam contamineat. Quod autem exemplum est, ob-
 scuro, ob rem adeo nihil, spargere famulos versiculos,
 quasi non possimus & nos versiculos ludere, si liberet
 similiter furere? Neque quicquam addubito quin ista
 tibi displiceat, non ignaro verissime dictum à *Prifens*,
Amicus dissidii igitur igitur. Febris haec primam
 orta *Roma*, per quodam, qui non ferebant, neque
Galliam, neque *Germaniam*, quoniam laudari, quo pro-
 fectus vides. Arbitror te possule suspicionem, quam
 de me concepit videbaris, sed, mihi crede, falsissi-
 mam, videlicet me studio nomen *Gallorum* impetere.
 Quoniam ista tua desolomachatio mihi non medio-
 crem constavit apud *Gallia* invidiam, tamen gaonium
 eam magis ab immodico quodam patrie studio quam
 ab odio mei profectum fuisse, moderatius fero quod
 accidit. In epistola, quam scripsi *Ladovico Berquinio*,
 ut nihil sciens mentis sum, ita nihil arbitror esse
 quod tuum ledat existimationem, nathique minus me-
 tarbam, quam ne illa à duorum manibus aberraret:
 per me certe non educit. Alter scribendum est ami-
 cis, alter populo. Confido futurum, ut si tua pru-
 dentia non exstimeret hoc amicitiae nostrae debere quod

A) peto, certe tribuit publice studiorum tranquillitati. An.
 Sed quae tua est humanitas, curabis ut utroque nomi-
 ne tibi debeat. Bene vale. *Baila*, Anno 1528.

EPISTOLA MIL

Erasmus Rot. Martino Davidi S. D.

QVANTUM aliis insentis, tamen hoc opelle non
 gravea dedi, vel tibi hospiti meo: solet enim a-
 pus *Prifens* hospitii sui vel inprimis esse sanctum: vel
 optimi viri memorie, cujus animus semper expers
 sum unice candidum, inorumque commodorum per-
 cupudum. Si placet Epitaphium, bene habet: sin
 minus, non gravior recedere. Bene vale. *Ladovico*,
 Anno 1528.

Philippus Hanteton, clarus auro, hic est Eques
 Regi Philippo Caesari Caroli
 Cam laude gestis Audientiarum:
 Sacer ordo, quem vultis decori aureum,
 Velut eundem praefecti thesauri sunt.
 Virtus in uno hoc vestri individuum vire,
 Tanta erat in omnes, & fides, & comitas,
 Animoque candor, maximus & infans
 Desideratus unice, eulam tenet.

EPISTOLA MIII.

Erasmus Roterdami Hermannus à Nova Aquila S.

SUB hanc hyemem destinaram aliquo migrare, sed
 S. memorat *Angustius* *Artem* meam. In *Ciceroniano*
 meo non damno itylum *Ciceroni*, cui tantum tribui
 semper, ut huic admoti ceteri, quamlibet eloquentes,
 mihi videantur obmutescere, sed neptam affectualem
Ciceroniano dictionis. Et hoc consilio recentio mul-
 tos eruditos, quos tamen *Angustius* non recipit in ca-
 talogum *Ciceroniano*, ut illum consoler, si cum tot
 vitiis habeat commune convivium, quod non sit *Ciceron-
 ianum*. Neminem tamen illudatum nomino. At *Ba-
 dae* quidam fremere dicuntur, quod *Badae* cum *Ba-
 dae* contulerim, quam in hoc duntaxat illos compo-
 nam, quod ibi doceo negligendum, & quod ipse *Ba-
 dae* semper ex profecto contemnit, nimirum fluxum
 illum *Tullianae* facilitatis: & ne quis hoc finistre pos-
 set interpretari, addo, quoniam *Galileo* *Badae* a-
 lus malis eximioque deitibus suscipiendus est. Nec ullum
 est Opus meum serium, in quo non honorificentius de
 illo praedicem quam quicquam *Gallus* usquam. Et ta-
 men si verus est rumor, si fremunt amici *Badae*, qua-
 si in cineres patris ac matris illius immixerim. Cla-
 mant, o cecum! o terra! *Badae* cum *Badae*? Cla-
 mant me invidere gloriae *Badae*, meque multis epi-
 grammatis dilacerant, in quibus siquod putantur *Ja-
 son* *Lafaris*, quem tamen in hoc ipso libello honorifi-
 centissime commemoro, nec usquam aliam nomino nisi
 cum honoris praedicatione. Quis crederet tantum stoli-
 ditatis esse in *Gallia*? Causa delata est & ad Regis co-
 gnitionem. Volenti cognoscere diffusam causam, di-
 ctum est, *Badae* me taxasse in loco quodam, eo me
 offensum quarevis vindictam, cumque cum *Badae* con-
 tulisse. Video talem tumultum oraturum in studiis,
 qualem videmus in religione. O *Fr* *igitur* *plurimae*
 dicat esse *Nicea*, molens concordiam inter duos Monar-
 chas: at veror ne *diu* potius. Fatale malum, cujus nul-
 lum video finem. Si inclinat factio *Lutherana*, quod
 ut fiat ipsi sedulo dant operam, exortetur intolerabilis
 pseudo-monachorum tyrannia. Apud nos regnant. Vi-
 cerunt, ut audio, & in *Gallia* favore matris regis &
 Cancellarii nunc Cardinalis. In Provincia duo capti duos,
 ac de vicia periclitantur, quod coacti morbo duobus
 diebus edierint carnes in Quadragesima. Tertius erat
 exurendus, mi Rex eum sublevallet, cujus causa rejecta
 est *Lutetiam*. Duxerat, sumus, qui illic impenduntur
 immodici in struaturam monasterii cuiusdam, rectius
 fortassis infami potuisse in subsidium orphanorum, vi-
 duarum & egenorum. Haec sunt praeludia, tu divina
 ce.

AN. novi quoddam huic rei rator, dimittendis bonorum amicis. Facile boni consilio quæ scribis de *Oeculampadiam* negotio, modo tu probes, quod in eo quietum ago. Futuram oris, sed illico sensi me nihil aliud profecturum, quam ut hic concitare tumultum, rebus nimium supparis. Et jam nunc mediator fugam, nec video quo. In *Hispaniis* tantos tumultus excitantur *Morayzæ* *valde*, ut nec *Cæsar*, nec *Archiepiscoporum* *auctoritas* possit eos compescere. *Lutetia* *Theologi* quidam duce *Sedila* moluntur extrema: *Lovani* qui principes est hujus caritative, mihi capisus dicitur inimicus, ut est bonis omnibus. In *Anglia* invitatur amantissime tam *Rex*, tum *Archiepiscopus Cantuariensis*; sed plurima sunt, quæ me deterrent ab ea insula. Verum quorum attinet hæc deliberatio? quum hæc valeat non pariter ullam professionem, quum ægre domui tuæ vitam, si tamen hoc est vitam, & non potius animam agere. An *Philippus* adierit *Lutetiam* adversus *Diatribam*, necne, mea quidem haud magni refert. Articulus rursus hic excutitur. Videtur *Lutetiam* nonnulli adulari suo Principi. Ubiqueque regnat *Lutheranismus*, ibi literarum est interitus. Et tamen hoc genus hominum maxime literis alitur. Duo tantum quærant, centum & uxorem. Cetera præstat illis Evangelium, hoc est, potestatem vivendi ut volunt. Regis *Ferdinandus* res sat pulchre habent in *Hungaria*, si liceat per *Turcam*. *Ulpianus Felius* jam conscripfit librum de rebus alio in gessis. *Anabaptistæ* potissimum supplicis terret, qui tollere dicuntur omnem principatum. Calculus meus versus est in calcem, cujus magnam vim quotidie ejicio, sed tolerabili cruciatus. Divino malum conceptum ex vino & saccharo, quorum utrumque venesit calce, oporuit, temperant. Utinam tibi pro ista aqua, quæ vitam, quemadmodum scribas, suscitetur, contingat ambrosia succus, qui te reddat immortalē, ut patris quam diutissime prodesset queas. *Duxera* vicem vehementer doleo. Arbitror te legale locum, in quo mentionem illius facio. Totum Opus nunc absolutum est. Fortasse dices esse coactum. Faveo, sed non dabatur alia occasio, & arbitror eum libellum, qualis qualis est, maxime volitatum per manus hominum. *Clebergus* jampetens hinc abest, nec quis quid egerit. Mebis inquit, abiens non solatavis. *Glareanus* hic mane solus habet discipulos frequentes. Deest homini fors, nunc cogitur in diem vivere. Hæcenus ad tuas literas, quas decimo quarto Februarii scripseras. *Dilectam* apud te fuisse puto. Scire cupio quomodo tibi juvenis placeat. *Cæsar*is epistole, quam ad me dedisti proximam, exemplum ad te mitto. Ex *Apologia*, quæ nunc prodit, cognosces aliquam *Hispanicam* *Tragediam* partem. Si *Lutetiam* abstulissent ab *Eucharistia* convellenda, *Missa* abroganda, *Imaginem* tollendis, ac suos inimicos provocallent ad viæ sinceritatem, sperari poterat lictor exitus. Nunc *Lutetiam* tacet, *Arsenachium* mitigat, sed *seu*, ut ait, *sapientia* *Phrygiæ*. Bene vale. *Basileæ*, Anno 1518.

EPISTOLA NVIII.

Erasmus Rot. Petro Martyre, Abbati S. Salvatoris, S. D.

AN. QVI pigri sunt ad scribendum, semper epistole brevitate excusant per tabellarium: qui si parum certis obligati, negunt illi committenda prolixiores literas, ne vel multum operæ periret, si non perferretur, vel ad plures dimittatur, quod uni notum esse oportuit, si latoris perisula resignarentur. Si eosque explorare fidei per quem scribant, negant opus prolixius literis, quam melius coram omnia relaturus sit tabello, quam literis mandari possint. Hac excusatio vere poterat mihi, quandoquidem ad te proficiscer *Albanus* utrique nostrum non modo notus, verum etiam christianus. Ex eo cognosces quicquid hic vel publice vel private geritur. Geruntur autem nunc permuta, quæ precor ut Deus vertat in bonum exitum. Ego calculo vesice gravidus, palcor *willima*

AN. nil miserantis orci, ut ait *Flaccus*. Totum silentium tam diuturnum duobus nominibus mihi me excuso, vel quia non datur per quos scribas, vel quia totus es in sacris Voluminibus, nec potes à semel gustato melle divelli. Erit tamen pergratum, si cognovero te prospere esse vultudine, nostrique meminisse. Nihil opus ut tibi *Albanum* commendem, cujus res optatim aliquanto esse secundiores. Si quando incidet in fratres *Alardus*, quæso ne graveris illis meo nomine subtere dicere. Bene vale. Datum *Basileæ* 10. Januarii, Anno 1519.

EPISTOLA NVIII.

Des. Erasmus Rot. utinamque Viro Joanni Ulatensi S. D.

QVOD sanum, ut quis genius hanc malignitatem adjunctam rebus humanis esse voluit, *Ulatense* charissime, ut quæ plurimis placet, eadem malis vehementer displiceat? Simul atque eodem, ut ita loquar, nix super emittis duos bellas, alterum *De Persecutione*, alterum *De Cæsarum imitatione*: quorum ille sicuti neminem offendet, ita minus invenit amatorum: hic quemadmodum aride distractus est, ita apud aliquot non mediocrem offensam incurrit. Queruntur alios silentio preteritis, quos non oportuit, alios scus attacks quam par fuit, alios infra meritum, alios supra meritum predicatos. Ad argumentum, quod illic agitur, sufficiebant Veterum exempla septem, tantum abest ut flauerim omnium Scriptorum nominum perferentem, præsertim quum hoc ipsum sit hic quasi *iniquum*, in quo si voluissent esse copiosius, merito poterat in me torqueri *Græcorum* adagium, *μᾶλλον ἢ ἄλλοις* *ἢ ἑαυτοῖς*. Julius hoc nomine poteram ineptus videri, qui tam multos recensieram, quam qui quoddam prætermiserim, inceptor multo furus, si conatus fuissim omnium æstimare styliam, qui scriptis innoverunt, quandoquidem hodie tam multos habet *Germania*, *Gallia*, *Anglia*, *Hungaria*, *Polesia* juvenes, qui possunt eleganter tum dicere, tum scribere. Utinam ad pietatem tantumdem profectus accessisset. Ceterum quod neminem vel odio, vel oblivione prætermiserim, illud argumento est, quod quorundam, quos & unice diligo & video quotidie, nullam feci mentionem. Noveram quoddam esse tam virginis pudoris, ut omnino in publicis scriptis velut è profectio nominari non sustineret: nam est profus historicæ genus, libros in vulgum eam, quodam adeo delicatos, ut scilicet quomodo tractari debeant, alios tam feroces ac morulos, ut quomodocunque palpers recalcitrent. Jam si tantum laudatam quo nomine, & laudatam circa exceptionem, corruptissimè expetit hujus operæ fructum. Siquidem ex hujusmodi censuris magnopere proficiunt adolescentes, dum assuescunt omni cum judicio legere, tum quid in quoque vitandum sit, aut expectandum dispicere. Plurimum autem interit inter censuras & encomia. Jam hic erat hujus recensionis scopus, ut anxius ille *Ulatensis* phraicos afflictor neminem omnium dignaretur honore *Cæsarum* cognominis. Id tamen sit sub persona *Nepotii*, hac in parte parum sani iudicii, tamen ne quem omnino offenderet negatus titulus, singulis multum laudis adiperi, eo temperamento, ut nec candorem in me quicquam possit desiderare, & quod cuiusque proprium est agnosceret attributum, adeo non maligne, ut nec hostiam notum sitam, velut *Hæc* & *Stimula*, nec illos merita laude fraudem: nam quod quidam stomachabatur *Basileam* parum honorifice tractatum, arbitror illos sui iudicii penitere. Nec minus impudenter mulabant quidam me *Lovani* subinvadere, quum vix à quatuor predicatus sit eadmodum, quamquam ille quidam adiperit scriptis suis, quæ suspicionem præbeant ipsum non admodum magnifice de meo ingenio sensisse, verum hæc iudiciorum libertas in viris eruditissimis nunquam

1141. offendit animum meum. Si recte iudicant, docent: 1142. fin minus, humanum est vitium, nec satis dignum quod bonorum dirimat amicitiam. Optarim multos esse *Langolus*, qui luderent in oratorio *Bataum*, modo de disciplina ac religione *Christiana* bene mereretur, quod illum egregie fuisse praestaturum arbitror, si vita longior contineret. Jam ne parum est posteris laudibus, quas eruditus adserbo, fingo peritum hominis egregie docti, qui extera sumus, tantum immo *Ciceroni* amicus delirer. Sed o vitam hominis fugacissimam! o rerum humanarum *Eurypum*, aut si quis est *Eurypus* volubilis! Dum haec loquimur fugit hora, ut ait *Sappho*, & dum amicos recentemus, unum non potestis loci amissimus, *Jaculum Hymphibugum Stesfadenfem*, qui quidem inter felices numerari poterat, nisi hinc illius in hoc seculum multo turbulentissimum incidisset. Nam à teneris usque senis educatus est in honestissimis literis, primum *Stesfadi* sub *Lodovico Dringenbergio Hyspalo*, deinde *Friburgi*, mox *Heidelbergae*, Pontificii juris peritiam cum Theologiae scientia non infelicitate conjunxit, & alioqui nullius honestae disciplinae rudis. Eloquentiae vero tantum praestitit tum in carmine, tum in oratione soluta, quantum vel à Theologo, vel ab illorum temporum homine possit requiri. Adicitur *Spuram*, Ecclesiasticae morum non sine laude gessit. Inter haec vir pius ardens amore revere, coque peritus saeculi, quod, teste *Plauto*, totum in malicia positum est, de secessu cogitavit. Ejus propositi consortem habebat *Christopharum ab Utenheim*, doctum pariter & castissimae integritatis virum. Atque ut nudum ad nudum *Christum* confingeret, quod erat Ecclesiastici census, erat autem quod ad vitae munditiam sufficiebat, resignavit. Ceterum hoc consilium abruptum *Christopharus* ad Episcopum munus tractatus, auxiliis sua studentibus, futurum, ut si ad mentem tam pijs accessisset auctoritas, plures *Christi* sacrificare posset, quam si se abdidisset. Ille tamen sua paupertate laetus, pergebat quod insinuerat agere, rursus *Heidelbergae* sacros Auctores enarrans, & in his *Hieronymum*. Ad haec libellis editis & adolescentiam insinuit, & sacerdotes ad pietatis castimoniamque studium excitavit. Nec gravatus est amore pietatis, agere paedagogum aliquot magnae spei adolescentibus, quorum praecipuus, nunc inter nobiles, doctrina, sinceritate, candore, prudentia, nobilissimus *Jacobus Sturmus*, cujus consiliis plurimum debet tota pene *Germania*, non solum inchoata civitas *Argentoratuna*. Nec invidia caruit hominis sancta libertas. *Romam* exiit homo & senio & hernia tardus, Monachorum *Augustinensium* opera, quod alicubi scripsisset, *Augustinum* non fuisse Monachum, aut certe non talem qualem nunc habentur *Augustinus*, quum hi tamen illum in tabulis ac libellis exhibeant promissa barba, nigra oculis, & zona coriacea. Hoc incendium, ex minima & incilla latius evagaturum, *Joh. Secundi* precessit auctoritas, idque bonorum omnium applausu. Praeter alias advenientes, quibus hominis virtus exercita fuit, hoc fatisce totius Ecclesiae discidium vehementer illum afflixit, ac tantum non ad vitam addidit. Itaque solitudinem ac secessum frustra tentatum, ingravescentibus annis egit *Stesfadi* in rebus *Magdalena* fororis; ex qua nepotes duos, quos paterno semper affectu complexus fuerat, reliquit, moribus ac literis eleganter insinuat: quorum *Jacobus Spiegelius*, Juris prudentia clarus, prius *Alexandriae* Caesaris, mox *Regi Ferdinando* fuit à Consiliis: apud quem nuper *Jo. Mayr*, matris minor, in consilia locum successit, suae primoribus indolis elegantia, ac dexteritate morum optimo jure gratissimus. Nondum tamen statui, utrum *Hymphibugus* mors gravitatione dignior sit, an deploratio. Annus stans pene octogessimus, diutius etiam victurus, si corporali deficientis rationem ullam habere voluisset: & laboratus est hinc seculo, quo nihil fingi potest inquinatius. Postremo, nihil ad dubio, quin vix innocentis aetate praemis jam frus-

1141. tur apud coelites. Sed ut redeamus ad id quod insinueramus: Multo post editum *Ciceronianum*, comperi hoc ipsum argumentum fuisse tractatum tribus epistolis inter *Franciscum Picum* Comitem *Abravaldunum*, & *Petrum Bembum*, quorum alter filius dilectus, alter haud ita multum à me distans. Negat enim se loqui, nisi de rare felicitatis ingentis: neque hic delectaret à bonorum Auctorum lectione, sed ad unius *Ciceronis* imitationem invitari, neque adeo, quod est difficilissimum, emulationem. Mihi cum hi modo res esset, qui hinc superstationi se addidit sunt, ut miro fastidio respiceret quicquid distaret. Recognovimus libellum emendata per paucos locis, adjectis etiam nominibus aliquot. Quum enim tandem excederetur, subito exortus *Adrianus* consuevit: cursum & attentionem non nihil interruptit, ut sunt quidam ad nihil aliud nisi, quam ut donella comantibus facillat negotium, ipsi nullis occupati, praeterquam alea, scorta, commellationibus, & gloriis. Bene vale. Datum *Basilae* 24. Januarii, Anno 1519.

EPISTOLA MIX.

Serenissimo Principi Ferdinando, Pannonia Bohemique Regi, &c. Erasmus Roterodamus S. D.

1142. PRO mea in tuam Majestatem observantia, proque illius amplissimis erga me meritis, semper eam fortum tibi precatus sum, Regum decus *Ferdinandum*, quae quum ista tua summa nobilitate, longa Caesarum & opulentissimorum Regum serie potesta, tum ista tua singulari pietate integritateque digna foret. Nihil autem judicari tanto Principi, tali aetate praedito, felicius posse contingere, quam si dignum suum extra singulae humani iacturam, vel adipisceretur, vel tueretur, vel proferret. Idem semper optavi invictissimo Caesari *Carolo*, tuo germano, quum pari tecum religione semper, ut debui, venerans sum. Cuius quoniam prima illa mea vota video non valuisse, certe quod erat proximum, superis res tuas prosperantibus, evenire gaudemus. Incredibilem enim cepimus voluptatem ex rursus huc nuper alano, sed multo ut certiores, ita uberiores ex amicorum literis, quae nuntiabant te, nec multa strage, nec magno sanguinis humani dispendio, *Pannonicam Bohemorumque* regna in ditionem tuam redeipisse. Non enim mihi valde placeant *Romanorum* triumphus, qui videbantur hoc esse splendidiores, quo plura hostium milia trucidata, plures exulsi civitates ac vici, plures orbis, orphanis, viduaeque factae nunciabantur; denique quo major capivorum ac suorum turba ad invictissimum spectaculum producebatur, quasi parum esset esse prostratos, nisi accederet calamitatis exprobratio. Nulla potest esse victoria speciosior, quam quae, quantum licet, cum paucissimorum exilio conjuncta est, quaeque longissime abest ab ea, quam *Graci Calvram* appellant: Tum ex qua victor majorem prudentiae moderationisque laudem refert, quam fortitudinis aut etiam felicitatis. Non admodum plausibilis felicitas est, quae plurimum emittit infelicitate. Quot claudis interdum emittit unius oppiduli aut arcis expugnatio, ut non minus fiat victor quam vultus? Quot moribus consistit *Gracis Troya* capta, in cujus obsidione plures promodum absumit pestilens quam gladius? Tu vero *Pannonia* regnum amplissimum pariter & opulentissimum, jam ab alio occupatum ac diffidit turbatum undique, tuorum minime, hostium vero non ita magno dispendio vindicasti. De *C. Caesare*, ni fallor, scriptum est,

— Securusque decus in praesentia ducit: agnovit & ipse suam felicitatem, *Veni*, inquit, *Fideli*, *Pici*. Quomodo iustus haec in te dici possunt, Principem singulari pietate, sanctimoniamque praeditum, qui nullo pene conflictu, solo adventu tuo, tantos *Pannonia* motus composueris, tantum regnum tibi asserueris occupato depulso? Quid hac victoria

1143. *As.* plausibilis, adeo non cruenta, ut ipsi etiam hosti-
 1143. bus gratulari liceat, quod in victorem tam clemen-
 tem, tamque cordatum incidierint? Nec dubio quin
 quoque istis fupient, & victos esse gaudent. Fit
 enim interdum, ut vinci fit beneficio alicui. Quis non
 agnoscat his rebus tam felicitis gemitu Numen propitium
 praesens? nam ea demum vera felicitas est,
 quam divinum favorem promovere victoris integri-
 tas, religio ac mansuetudo. Pollicetur hoc ipse Deus
 Optimus Maximus in sacris Literis, & propugnato-
 rem fore suum, qui ipsius praesidio freti, non desistant
 à iustitia. *Et omnia,* inquit, *quaeque facies praeparat.*
 Magnifica sane pollicitatio, sed ab illo profe-
 cta, qui memiri non potest, quum possit omnia. Siquid
 illius auspiciis feliciter cedunt nobis etiam illa,
 quae videntur infelicitissima. Contra, quum improbus
 quidam videtur secundo fortunae stitu geri, non est
 prosperitas, sed insidiae potius mali generi, velut ef-
 pellicentis in exitum. Pro tanto itaque rerum succes-
 su, *Ferdinande* Rex inclute, primum Deo Regum sum-
 mo gratias agimus, deinde tuae pietati, tuae pruden-
 tiae, tuae moderationi, clementiaeque gratulamur, non
 dubitantes tibi ceteris in rebus parum prosperitatem
 polliceri, aut etiam majorem, si tu, quod futurum
 confido, illis animi dotis, quae te Deo gratum fa-
 ciant, constanter retinueris: nec tibi gratulor modo,
 verum etiam ipsi regno gratulor, quod perierat, nisi tu
 Princeps, non minus pius quam magnus, divinitus dat-
 us es, qui & pro tua bonitate velles, & pro tua
 magnitudine posses tantas turbarum undas compo-
 nere. Vides, *Ferdinande* Rex, quae regnorum moles in-
 cumbant humeris tuis, quanto majores maneant. Vides
 horum temporum periculosisimos tumultus. In tan-
 ta rerum tempestate nascero insigniter docto ac vi-
 gilante opus est, quae te nobis exhibiturum, & in-
 dolens illa, & rerum exordia promittunt. Quanto cum
 animi dolore vidimus duos praecipuos orbis Monar-
 chas tot annos inter se dissidere, & interim exitiose
 factiones sub Evangelii praetextu in dies latius agant
 radices, male felix in morem, orbem prope totum
 occupantes. Si quid ego prospicio in rebus humanis,
 hanc unam satis gravem causam arbitror, cur & Prin-
 cipes compositis uterisque dissidiis sibi foderentur,
 ut, junctis consiliis & auctoritate, religio *Christiana* sic
 undique commissa in bonum aliquem statum reponatur.
 Quandiu ad hunc modum belligerantur Monarchae,
 dormitant Episcopi, sacerdotes tamen quod habent
 mordicus tenent, Monachi pro suo regno litigant,
 Theologi articulis ac fideiulis frigidis rem gerunt,
 populo liberum est quod libet & credere & facere,
 nullum video malorum finem. Quod unum possimus
 precamur Deum, ut nostris commissis, quibus haec
 mala commoverimus, aliquando factus propitius, ea
 consilia tum Monarchis, tum religionis antistitibus
 immittat, quae nobis veram pietatem cum pace con-
 cordiaeque reducant. Prolixior fui quam vel ego sta-
 toerem, vel tu ferre occupationes. Sed boni con-
 silet tua mansuetudo; vehementer affectus modum ne-
 scit. Scio, solet excusari sera gratulatio, sed quem
 adeit facultas animi protinus testificandi. Hic primus
 obigit, per quem tuto quae vellem scriberem. Incluy-
 tam Majestatem tuam Dominus *Johes* publico orbi
 bono semper in majus provehat. Datum *Rahna* 27.
Januarii, Anno 1529.

EPISTOLA MX.

IN SENECAM.

*Des. Erasmus Rot. Petro Episcopo Cracovienf, ac
 regni Poloniae Cancellario, S. D.*

In ipso statim hujus Operis limine, Praefat amplifi-
 cime, fortassis cepit aliquem admirationi, quid ac-
 cederet, ut praeter morem meum nunc *Seneca* pro-
 duceret, non ejusdem nomen praeferebat, cui fuerat antea
 dicatus. Quam enim alii quidam pluribus inserendum

A dedecit eundem librum, nonnulli singulos ejusdem
 Operis libros singulis nuncupant, quidam appendices
 adjectis suis inscribunt, quum Opus inscriperant; nos
 tamen haec in re summam praefationem constantiam ha-
 bitamus, adeo ut quum olim R. D. *Guthelmus Waranus*
 Archiepiscopo *Cracovienf* solam *Enripidis Hecubam*
 praefationes exhibuissent, abfentes in editione & *Iphi-*
genciam Andromedam adhaeremus. Quantum autem fue-
 rit *Adagiorum* libellus initio, quem clarissimum Baroni
Guthelmus Montano dedicavimus, pleneque seculum quanta
 nunc sit Operis moles, liquet, nihil tamen monum
 est de titulo. Certe poteramus in *Christidibus*, aut *Centu-*
terius facere, quod *Celsus Rodigonus*, vir doctus ac pius,
 fecit in sedecim libris, quibus titulum esse voluit *Anti-*
quarum Latinarum. Ab hac ambitione tantum abstinui,
 ut complures libellos emiserim absque nuncupatio-
 ne. Longus etiam ab eorum impudencia, qui idem
 Opus mutata dantaxat praefatione pluribus dicant, e-
 adem, quod ajunt, sila plures sibi generos adficient.
 Adversus hujusmodi exempla, quum in hunc uf-
 que diem perpetuo meum morem obtinuerim, hoc
 vehementius admirabatur aliquis, quod Opus pridem
 dicatum *Thoma Episcopo Danaburgi*, nunc videtur al-
 terius praefere nomen. Hoc, amplissime Praefat, nec
 casu, nec temere, sed consilio factum esse fateor.
 Siquidem vel hac ratione cunctis testatur esse volui,
 priorem editionem non fuisse meam, quoniam plus
 laus fretus amici ejusdem promissis addideram Prae-
 fationem. *Cassiodorus* quum nactus essem aliquot *Se-*
nerae libros manu descriptos, adhibito laboris socio
 totum *Senecam* percurri verius quam perlegi, annota-
 tis in spacio marginis quae vel diversis competerent in
 exemplariis, vel ipse ex me addidivaram. In his
 erant permulta, quae vigilantis & eruditi ejusdem
 discussionem requirebant. Quum mihi diutius *Ra-*
hna commorari non esset commodum, totum hoc ne-
 gotium amico euidem, de ejus fide, nec tum quic-
 quid addidivaram, nec nunc conquiri libet, com-
 misit. At post menses aliquot *Rahna* reversus, com-
 pteri sic tractatum Opus, ut me vehementer paderet
 ejus editionis. Non hic vulgari more culpam in alium
 transferam, sed partem magis inter eum qui commi-
 sit, & eum qui commissum ad se recepit. Meum pec-
 catum erat quod, oblitus sapientissimum de *Cassio* Apo-
 logi, amicorum operam expectarem in eo negotio,
 quod per me rectius geri & potuit & debuit: illius,
 quod inexploratis humeris suscepit sarcinam viribus
 majorem. Quoniam haud scio an major culpe por-
 tio mea sit, siquidem inceptor est qui bovi elirellas
 imponit, quum bos ipse qui recipit impositas. Sed
 civilis est, opinor, utriusque culpam si non licet ex-
 cusare, saltem extenuare. Fidem amici perfectam
 habebam, de ingenio, doctrina, iudicioque pro mea
 erga illum benevolentia magnificentiis sensis, quam
 pro re: & ille pro murus suo amore, gratificandi
 studio, fortassis & recusandi pudore, plus recepit quam
 praestare valuit. Quod ego peccavi, simplicitatis &
 candoris erat; quod ille, sedulitatis & obsequii. Cae-
 terum quod ea pars exemplaris, quae crebrioribus ha-
 bebatur annotationibus, sublata est, sic interpretari liber,
 aut ab illo non esse factum, aut charitate nostri fa-
 ctum, qui maluit illi parum meminisse fidei, quam
 de nostra amicitia periclitari. Sed huic malo malum
 aliud gemitum accessit, ut intelligas totum illud ne-
 gotium sinistris auspiciis fuisse gestum. Curarem per
 quendam bibliopolum, sibi scilicet, aliis infelicitis-
 mum, *Seneca* codicem reddendum Episcopo, qui di-
 catur hoc laboris. Is ex *Anglia* reversus affirmavit,
 se cum fide quod erat mandatum peregrisse. Credidi:
 quae enim non crederet si adfuerant? Interim in meis
 ad Episcopum literis iterum atque iterum faciem di-
 catur misisse voluminis mentionem. Ille, qui nihil ac-
 ceperat, existimabat se mihi habidrio esse. Huic sto-
 machum etiam exasperavit Jureconsultus quidam, qui
 illi erat in consiliis: nam indicarat Episcopo locos ali-
 quot,

quot, qui tam manifestum habebant mendum, ut mi-
 129 ram sit nec ab operis animadversum fuisse. Tandem
 quum rediissem in Angliam, ignarus harum rerum,
 comperi Praefulem illum, quem habere solebam smi-
 ellissimum, mire frigidum, & casum explicatissimum.
 Itaque, praeter editionis dedecus, propemodum etiam
 amici non vulgaris jecturam feci. Interim semper stu-
 mulavit animum calcar ignominiae, ut quemadmodum
 soleat milites post cladem acceptam in proximo consilio,
 virtute dedecus acceptum pensare, ita feliciore
 recognitione facerem, quod in editione priore com-
 missionum erat. Quoniam illi quoque, qualis qualis
 erat, non parum multa restituit, certe spem aliquam
 ostendit eruditia lujus sententiae in usum irragitici no-
 valis repurgandi. Itaque melioribus, ni fallor, avi-
 bus *Senecam* in manus recepi, in quo emaculando tan-
 tum curae, tantumque sudoris impendium est, ut opti-
 mo jure possim adlocare priorem illam editionem. Ae-
 ne quid infelicium auspicionum hie resideret, sed pla-
 ne novo genio jam aliud praefidit Opus, mutata Prae-
 fatione, tuo nomini auspiciis vigiliis haece meas
 dicare visum est. Speroque futurum, ut quemadmo-
 dum tu consiliis, fidelibus juxta ac prudentibus, Re-
 gi *Seipsum* pacis bellicae artibus juxta instructo,
 tum florentissimum *Pelonia* regno, cui vigilatissimum
 praefatus Cancellarium, cumprimis dexteris et ac felix
 ita nomen tuum *Seneca* praefatum, item quoddam
 augurium sit altitatum studiosis omnibus, quos hacten-
 us misere torfa Auditor lectu quidem dignissimus,
 sed ita tractatus, ut vix usquam hic lector possit expli-
 care. Non hic verbis attolam, quantum mihi labo-
 ris exhaustum sit. Scio neminem crediturum, nisi
 priorem editionem cum hac contulerit. Id si qua non
 gravabitur facere, continue fitebitur alium prodidit
Senecam: non quod nihil resideret excutendum, sed
 quod innumera portenta, non minus feliciter quam
 fortiter sustulerimus, idque praefatio diversorum codi-
 cum, inter quos erant aliquae mirae vetustatis. Divi-
 nationi non temere indullimus, experimento docti,
 quam id tutum non sit. Et tamen alibi divinatorum
 fuit, nec raro feliciter efficit conjectura, nisi me fallat
 omnia. Adjuxit in hoc labore nonnulli industria
Matthaei Formisani Pennini, hominis, ut res indicat,
 exacte docti, diligenter, sobrii siveque judicii. Is
 enim libros *Naturae* *Quaestiones* accuratissime re-
 cognovit, quod neper utamur & in exteris omnibus
 praestitisset, quem ut in plerisque libenter sequuti su-
 mus, ita in nonnullis eo differimus, praefertim
 ubi nostro sensui suffragabantur exemplaria. Profuit
 & *Rodolphus Agricola* codex typis excusus *Torvis*, an-
 te annos 70. quem is vigilanteissimè videtur evoluisse.
 Arguebant hoc notulae manus ipsius, quibus innume-
 ra loca correxerat, sed in multis, ut apparebat, divi-
 nationem ingenii sequutus magis quam exemplaris ve-
 tustati fidem. Incredibile vero quam multa divinarit vir
 ille plane divinus, non enim possum *Rodolphus* dotes &
 plurimas & eximia complecti breviter. Ejus codicis
 nobis copiam fecit *Hugo Hermannus Phrygius*, juvenis
 tam felici natu indole, ut unus videatur idoneus, qui
Rodolphus laudis successione capessit, tantique vari-
 gloriam sustineat, aliqui & patriam habeat cum illo
 communem, & affinitate propinquas. Quin & *Seip-
 simum Gelaeum*, qui jamperdum in officina *Frankens*
 castigando praefecturam gerit, vir eitra omnem atten-
 tionem exquisitus doctus, & quod in eruditio quoque
 rarum est, emunctae naris, exactique judicii, non
 parca feliciter deprehendit, quae nos in multa distra-
 ctior, interdum & defessus, fessellat. Non enim
 est mihi ingenio quoniam laude merita fructuare. Ut
 autem hunc *Senecam* tam prodigioso depravatam ha-
 beremus, praeter illas vulgares causas incuriam, inci-
 tiamque scribarum, temeritatem scolorum, mutan-
 tium quicquid non aequantur, scorum duci possim-
 uisse peritio: Prior est ipsa *Seneca* phra-
 se, quae quoniam aliquam non affectat declamatoria ar-

guitas, interdum usque ad aenigmatas obscuritatem,
 praefertim quum accedat orationis concitae parumque
 compositae, abruptum, ut facillimum ita periculosis
 erat lapsus, vel minus eruditus, vel officinarius, qua
 de re mox plura nobis dicentur. Altera, quod hunc
 Scriptorem praefici *Christiani* sibi studio quodam vindic-
 erant, ac propemodum pro orthodoxo sunt ample-
 xi, partim ob praceptorum sanctitatem, quam in hu-
 jus libris animadverterunt, partim commendatione li-
 belli, qui cominet epistolam aliquot ultra citroque in-
 ter *Pasiani* Apostolum & *Senecam* missas, mendaci
 quidem usulo, sed in rebus humanis mirum est, quan-
 tum interdum habeat momenti, sicutum ac frivolum
 nugamentum. Non enim belli tantum, juxta pover-
 bum, sed totius vitae mortalium multa sunt inania.
 Jam quam semper vulgo nihil solet esse levius, quo
 seculum illud habebat homines ad pietatem promovere,
 magis credulos, minisque suspiciosos, hoc facilius erat
 illis ludo pietatis imponere. Nec parum accessit illi fa-
 voris ex divi *Hieronymi* commendatione, qui *Senecam*
 recensuit in Catalogo Sanctorum, quoniam in eo Ca-
 talogo commemorantur aliquot non admodum probate
 sanctitatis: Velut *Josephus* professione *Judaica*, *Ter-
 tullianus*, *Novatianus*, & *Donatus* haeretici. Ita fa-
 ctum est, ut ob religionis amorem falsissima Ethnico-
 rum literis positionibus, discipulis, linguis, & anti-
 quitatis peritia, *Seneca* libros & privatim sibi legentes,
 & publice juvenum praeregerent, homines inantes,
 ac vix semigrammatici, tantum adpersi rodis illius &
 inconditae Philosophiae formosus verus quum cogniti-
 one, qui professionem auspicabantur ab explicatione qua-
 tuor civilium, materialium, formalium, efficientium, & fina-
 lis. Deinde praefati epistolam esse moralem Philosophiam,
 dividebant eam in duas partes principales, & rursus ha-
 ram singulas in tres aut quatuor minus principales. Ha
 sumis ingreffi, quum ventum esset in medium, si qua
 vox occurrisset insuscitator, si quod schema, si qua ad
 Auctores non vulgares allusio, si quid *Gratiatius*, si
 quid veteris historiae, breviter si quid omnino retru-
 sioris eruditionis, quam hanc rerum nihil didicissent,
 quibus pene ad ostentationis vitium scate *Seneca*, ne-
 cesse erat, ut aut mera poemata committerentur,
 aut mutarent scripturam. Quid nisi? *augustinus* *de sermone*,
 ubi cathedram confederat, & incitatum posuerit non
 convenit est, qui pileo utloque magistri arium cele-
 bris est. Vix dictu credibile, quoniam hic impietate-
 tem commissam deprehenderim. Eundem locum in-
 terim adeo varie corruptum, & tam impudenter mu-
 tatum offendimus, ut nullum verbum nec inter deprava-
 tores, nec cum germana lectione, quum in perva-
 tibus exemplaribus invenimus, conveniret. Itaque,
 dum quod semel depravatam est, alius simili temeritate
 nititur emendare, rursus alius atque alius subinde
 novat aliquid, sic nunciam inemendabile, ut nulla
 jam quamvis eruditi hominis divinitio possit optulari.
 Nam quod scribatum incitiae committitur, habet ali-
 qua germanae scripturae vestigia, quae sagacibus in-
 genitis praebent aliquam veritatem conjecturam: quemad-
 modum in his, quae ex notulis excipimus, aut ex
 dictantis voce non aequaliter ad omnium aures perla-
 ta, vitia sunt, locus aliquis relictus est eruditiorum
 conjecturae: solent enim profectores dicere scribendum
 quod erat enarratum. Ha non omnes erant ac-
 que vicini, & diversa est nationum pronuntiatio, nec
 semper articulata lingua est pronuntiata. Hinc evenit,
 ut *contantius* scriberetur pro *contantius*, & *alea*
 pro *area*. Similiter notularum varietas dabat anam erro-
 ris. Attamen illud debemus dicere *Senecae* studio,
 quod quum tot clarissimi Scriptores intercederent, *Seneca*
 nobis magna ex parte superata, si tamen hoc est sa-
 pientiae. Opus autem a nobis rem eo deductum, ut
 si quis doctior, felicitior, & ociosior, tantum accessio-
 nem addat huic editioni, quantum nos adjecimus su-
 perioribus, sperem talem fore *Senecam*, ut minimo
 cum tadio, maximo cum fructu legi possit. Adjeci-

Ab. mus annotationeulas, sed paucas, nec alibi, quam si-
 1147 cubi putare excludendam depravationem. Alioqui
 nullus erat futurus annotationum modus, si quod à Fer-
 ramato factum est, quicquid esset correctum annotare
 voluissimus. Et tamen vehementer optarim hunc Au-
 ctorem scibolus illustratum, veluti stellulis quibusdam,
 quæ depravationum temeritatem submoverent. Vitam
 Seneca quidam non profus indiligens ex *Socratio*, *Cor-
 nelio Tacito*, & *Hieronymo* deceptam literis prodidit,
 ex cujus libro deceptum est, quod hic adiectum viderem.
 Ceterum illis non assentior, qui certant *Senecam*
 facere *Christianum*, *Nicodemum* similem, qui quoniam nul-
 lum habent argumentum probabile præter epistolæ,
 quas post docelamus à studio quoque fuisse con-
 clitas, nullum profus habent argumentum, nisi quod
 sub eodem Cæsare vixerunt *Roma*. Sed fingamus *Seneca*
 tam, quo non alius *De contemptu mortis* scripsit un-
 quum, vel sæpius, vel fortius, adeo fuisse meticulosum,
 ut ne in scriptis quidem extrema senectæ proditiis ul-
 quum subindicari suam professionem, tam cautum, ut
 nihil suboluerit *Nervæ*, qui quædam illam decrevisset è
 modo tollere, & causis communitatis præteriret,
Christiani crimen non obijcit, illud quo colore de-
 fendimus, quod in extremis scriptis subinde loquitur
deus & deus, subinde dubitat, nunquid hominis super-
 sit à funere? Ut largimur esse his metu mortis dissi-
 mulare *Christianam*, impia certe dissimulatio est, quæ
 pietatem impietate dissolvat. Aliud est veste pro-
 phana *Christum* occultare, aliud est libris editis pugna-
 re cum *Christi* dogmatibus, & aliud est filire de *Chris-
 sto*, aliud illo indigna loqui. Sed quorum attinet hoc
 commentum? An ut libris illius *Christianis* hominibus
 commendaret? Equidem arbitror magis in rem esse le-
 ctoria, ut *Seneca* libros legat, velut hominis ignari
 nostræ religionis. Etenim si legas illam ut Paganum,
 scripsit *Christiane*. Si ut *Christianum*, scripsit Paganice.
 Quam autem in illo sua plurima, quæ legentem
 nostram possint ad virtutis studium accendere, habe-
 bent eadem acriores aculeos, si cognoverit ab Ethnico
 profecta. Apud illos enim sunt quædam ita dicta ge-
 lare, ut iuxta *Christianam* quidem Philosophiam ve-
 hementer sint improbanda, præ se ferant tamen mi-
 ram virtutis indolem: velut illud *Socrati*, *Hoc unum
 scio, quod nihil scio*, quum sit absurdè dictum, tamen
 exprobat nobis nostram arrogantiam. Ex *Læretia*
 factum, quum sit optimo iure detestabile, nobis ta-
 men commendat pudicitie studium, & hoc efficacius
 commendat, quod exemplum ab Ethnica forma pro-
 ductum sit. Itaque quod ad mores attinet, majore fru-
 ctu legetur *Seneca*, si legatur ut, quemadmodum suæ,
 Paganus. Nam & *Christianæ* dicta vehementius affi-
 cient, & secus dicta minus lædent. Alioqui nunquam
 magis discrepat à *Christiana* Philosophia, quam quoniam
 ea trahit, quæ nobis sunt præcipua. Caput enim
 nostræ religionis est, nosse Deum. Ad ille commen-
 stratus nobis quid sit Deus, *Deum*, inquit, *est totum
 hoc quod videt & non videt*, quasi totus hic mundus sit
 ingens animal, cujus corpus sit oculis conspicuum, a-
 nimæ lateat, & hoc sit Deus. Jam utrum sit Deus,
 an plures, vehementer ambigit, & tamen frequenter
 iterat *deus deus*. Rursus uridet eos, qui putant in
 hoc mundo nihil geri, quod hunc Deum non saliat,
 perinde quasi culicem sentiat elephancum. Jam an ani-
 ma super sit corpori sic disputat, quasi nihil referat
 utrum credas. Alibi, ut refert *Jerusalem*, pronun-
 ciat omnia finiri morte, etiam ipsam. Postremo,
 quoties incidit in sapientem illum *Socratem*, sic eum
 attollit, ut frequenter diis æquet, nonnumquam & an-
 teponat. At sapientem universum felicitatem suam
 sibi uni debere, diis nihil opus esse, imo deos aliquid
 debere sapienti. At pietas nobis persuasit, etiam pas-
 serculos & lilia Deo curæ esse, tum hominem nihil
 habere ex se ipsis boni, sed summam suæ felicitatis de-
 bere munificentia Numini. Quantum igitur sit pe-
 riculi, si illa legatur velut à *Christianis* prodita. Cæ-

terum quod ad eruditionem aut eloquentiam pertinet,
 cum judicio delectetur legendum esse *Senecam*, jam
 olim admonuit *Quintilianus*, tanta requirit temperan-
 tiam de illo ætate, ut nec persone studio promeretur.
 Improbando, nec odio damnet quæ huiusmodi promeretur.
 Proinde fortassis non abs re fuerit, si studiose
 juventuti pascis indicem, quæ sint in hoc Auctore fu-
 gienda, quæ sequenda. Primum, habet voces suas,
 velut in hoc affectus, ut dissimilis sit *Ciceroni*, quan-
 quam hoc illi cum *Quintiliano Plinioque* commune,
 & haud scio an cum toto illo seculo, quod *Cicero*,
 velut *argenteum* auro fuisse. Huius rei paucas sub-
 jiciam exempla, ut lector ex his coniciat cetera.
 Pronomine reciproco *sui, sui, si*, si frequenter durius
 utitur. *Tantum* pene semper usurpat pro *velut, si*,
ut, ut, si quando velut exemplum subjicere. Aliquo-
 ties dicit *aque quæ pro aqua auge*. Cum gaudet ad-
 dere superlativis, quam quod sciam, nunquam, ut,
 cum maxime, pro quam maxime. *Adversus pro erga*
 frequenter usurpat in bonam partem, ut, *gravis ad-
 versus deum*. In hac sermonis forma non modo con-
 temnit homines, sed deos negligit, vix unquam addit
 conjunctionem, *Sed & deus, aut, sed deus quæque*.
 Hac, atque his similia, non reprehendo, nec damno,
 tantum indico non esse *Tulliani* candoris. *Quintila-
 ni* libro decimo tribuit illi styli usum, quod in nulla
 scribendi genere non esset veritus, tribuit ingenium
 facile & copiosum, tribuit studium & plurimarum re-
 rum cognitionem, fateretur illum abundare malis &
 præclaris sententiis, probat libertatem in vitis homi-
 num infestandis, addens illius libros & ad mores for-
 mandos conducibiles esse. In summa, fateretur in illius
 libris esse multa, quod non solum probari debeant, ve-
 rum etiam admirationem mereretur. Sed ex adverso
 detrahit illi Philosophiæ exactam cognitionem, admittit
 judicium de scriptis, quod illi corrumperet humanum vi-
 tium phantasia, qui necius nonnumquam in doctis ac
 bonis viris reperitur, sed quem abunde multis pensare
 virtutibus, nam id subdicitur, quam ait, *si non omnia
 sua amasset*. Ac mox, velles, inquit, *eum sui ingenio
 discesse, alieno iudicio*. Unde parum æquis iudex *Se-
 neca* fuisse videtur alienorum scriptorum, quid hæc
 verbis significavit *Fabius*: *Quem non equidem omnino
 conabar excutere, sed posteriorem præferri non fuisse*,
 quos ille non desistat insequere, quam diversi *sibi con-
 siliis generis, placere si in dicenda possit, in quibus illi
 placerent, desisteret*. Quod ad phrasim attinet, putat
 in eo corrupta esse pleraque, quæ hoc plus efficiant,
 quod abundant dulcibus vitis: nominatum illud taxat,
 quod pondera rerum minutissimis sententiis frangat: &
 alibi, si fallor, notat in eo concidit & abruptum di-
 cendi genus. Candorem in illo desiderasse videtur &
Sueto, in *Nervæ Claudii* scribens hunc in modum:
*Liberales disciplinas omnes fere puer attigit, sed à Phi-
 losophia cum mater aversit, mentis imperatorem contraria
 esse, a cognitione veterum oratorum Seneca præce-
 pier, quo duntaxat in admiratione sui desinere*. At idem
 in *Caligula* *Seneca* videtur tribuere lene commutque
 dicendi genus, ita loquens de Cæsare: *Lenius emen-
 tinque scribendi genus adeo contentum, ut Senecam
 tum maxime placerent, commissio metas componere,
 & aream sui calce esse diceret*. Quum *Seneca* sit af-
 fectibus tragicis vehementer, miror cur *Sueto* videatur
 esse lenior, ut ne de sermonis cultu disputemus.
 At his etiam liberis in *Senecam* destituitur *Anulus
 Gellii*, *Nequam* *Atticorum* libro duodecimo, capi-
 te secundo: Postquam enim refulsit aliorum de
Seneca iudicium, quorum illi consenserit illius libros
 profus indignos qui legantur, quod eius oratio pro-
 trita videatur ac vulgaria, res atque sententiæ, aut in-
 ceptu inique impetu sint, non levi quocunque argu-
 mento, eruditio vernacula se plebeja, nihil ex Veterum
 scriptis habens except gratiæ, neque dignitatis, alii
 paulo acriores, sermones elegantiam magna ex parte
 illi detrahentes, rerum vero cognitionem non adime-
 rent,

reut, in vitis autem morum oburgandi, severitatem gravitatemque non invenimus comprobarent, nominatum Seneca iudicium de *Cicerone* multa cum libertate reprehendit, usque eo incandescens, ut illum appelleret nugatorum hominem: moxque subiicit, *Sed iam verborum Seneca piget, hoc tamen inquit, & caligida, & insulsi hominis jura non preterbo.* Denique sic clauditi censuras, *Dignus fuit Seneca videatur tollere ac studio adulescentium.* Mox, ut aequat inter male dicta *Seneca*, quae plura videtur vult quam bene dicta, esse quaedam quae probare possit, unicuique duntaxat profert sententiam, hanc, *Quid referi quantum habeas, male tibi plus est quod am habes.* Exempli non videtur hoc *Seneca* dictum, sed *Pakius Mirti*, quam sit verus trochaicus tetrameter catalepticus. In hoc *Gulii* iudicio, neque nihil est, neque vera tamen sunt omnia. Aequior in hunc est *Cornelius Tacitus*, qui quin integritatem constantiamque hominis cum ceteris rerum scriptoribus praedicat, orationis etiam cultum tribuit, dicendi genus ad delectationem verius quam ad severitatem comparatur, excusat hoc nomine, quod vir prudens quam perspicere ferum adolescentis ingenium per Philosophiae praecepta ad virtutis amorem non posse flecti, suavioribus amonioribusque lacerat illud vel emollire, vel occupare. Hinc factum est, ut *Nova* pangendis carminibus precelluerit, quam orationibus *Seneca* compositis scilicet vendiderit. Inter omnes virtutes, quas & multas & eximias in *Seneca* scriptis esse facit *Quintilianus*, nulla potior, quam quod doctores miris aculeis ad honesti studium inflant, ab humilibus curis ac sordidus voluptatibus auerunt. Quod quoniam sit optimum, quid referi qua phrasid efficitur? quoniam ipsa quoque talis est, ut eruditissimo saeculo fuerit inter praecipuos, tuncum abest ut hisce temporibus possit fassidiri. Neque tamen nihil habent veri quae & Christiani Scriptores de illo pronuntiant. Fuit alioquin ingeniorum parum candidus censor. Subinde huius in *Graculo*, & interdu abique causis: neque fere refert ex probatis Auctoribus, quod non conetur convellere, quia turpe sit cuiquam omnino assentiri. Quoties autem ingeniorum & eloquentiae censuram luit, quod potissimum facit in libris *Declamatorum*, quoniam multos inest petulantius, alios tribuens fatuas sententias, alios insanas, alios stultas, sibus plus fatu dicens, parumque dignis gravi, huius in peroratio. Quae res speciem habet animi parum alienae laudi faventis, & huc nimis indulgentia. Quaequam hic est ferre morbus ac falsum iudicium omnium, ut vix existat aliqua tam absolutus, ut alter per omnia se iudicat, nisi longa temporis praescriptio, submoti iudicandi libertate, religione quadam animos omnium occupavit. *Nataneus* aliquoties parum amaret attingit, quod indulget ingenio suo, vitiaque sua diligere mabatur quam corrigere. Quod iudicium videtur & *Quintilianus* placuisse, qui putat ex illius *Aleas* colligi posse, quorum praestare potuisset, nisi maluisset indulgere ingenio suo, quam temperare. Atqui *Seneca* magis induget ingenio suo in oratione prosa, ac feris argumentis, quam *Quintilianus* in poematibus, plerisque ludicis. Aliubi desileat in alio gravitatem rebus dignam, velut in descriptione *Dalvius Deutalibus*, alias offenditur copia, quod delineare nescit. Nonnumquam obijcit quod sententiam aliquam mutetur a *Partio Lactone*, quasi talem non possit ex se comminisci, ut quasi non possit fieri, ut duobus eadem sententia veniat in mentem. Nec *Virgilio* parit interim, nec *Ciceroni*, quae tamen res conducit studiis, si fiat aequi iudicis, ac extra petulantiam. Jam hoc ipsum, quod in *Seneca* cum primis laudatur, corruptum est. Infectatur mores hominum libere falsaque, sed non semper in loco, interdum immodice, cum aliquoties affectatus, huiusque modis, ut non ita multum abest a fassiditate: quaedam vitia se desolant, dum inflectant, ut videtur invadere potius quam odire, utque doceat magis quam dete-

stetur: sunt enim quaedam ejus generis, ut ea depinxisset sit vel docere, vel irritare. Qualis est oblectatissimus excursus in primo libro *Quaestiones Naturalium*, *De spreterum aia*. Jam quoniam *Declamatorium* libros scribat ad filium suum, *Senecam*, *Attalam*, & *Noratam*, tamen admittit quaedam, quae viri veretudinis vix naderet, etiam praestus honorem aumbus, proloqui, ne dum pater apud liberos. Et habet quidem haec in mores publicos dicitas voluptatis aliquid, sed parum liberalis, ut pudoris habetur ratio, nec est quicquam proclivius quam in his differens esse. Unde fit, ut hodie quoque Ecclesiastica quaedam, si de rebus sacris dicendum sit, etiamque, in hoc argumento dant linguacissimi. Quin ubique plurimus videtur jocosum affectator, etiam in rebus maxime seriis, in quibus optatim illum aliquando longius abesse ab ineptia, obest ornatu, vitioque incurritur ac petulantia. Est omnino liberale quoddam jocandi genus, est & perpetua quaedam orationis jucunditas, quae virum bonum non dedecet, si in loco adhibeatur, ut in *Seneca* saepe euchenios sentias potius quam risum. Nec omnino temere est, quod de sententia illius queritur *Fabius*, qui nullum non affectat: *Itaque fit, ut dum omnia per sententias conatur dicere, quoniam sunt plerumque, quibus nihil possit esse solutius, tamen intercurrentes aliquot dant a frigida & ineptia.* Idem ulla venit in captandis epiphenomata & argutus, quae frequenter apud hunc in verbis sine fine, potius quam in rebus, unde necesse est frigidiores esse nonnumquam & obscuros: quod genus est aliud ex prima statim ad *Lucilianam* epistola: *Quidam tempora ferriantur nobis, quodam fassiditatem, quodam effugant.* Ac mox: *Altera vota parvulus agens, maxima nobis agens, ista alia agens.* Quae de re suo loco nonnulli dicerent. Neque nihil peccat in pretendis affectibus, quos alii docendo praeparant, suoque tradunt loco: nam possum agitare affectus, alio non probatum est a doctis, ut quodam affectus in totum submoverent, velut officientes iudicio: at hoc *Seneca* ubique & in ipso statim initio simulat verius quam movere, & in his maxime tragicos, quae *Gracius* vult vocat. Itaque quoties in grandes materias incit, puta De universo, De ostia decorum, De Stoico sapiente, De terrae motu, De fulmine, De diluvio, De fine mundi, De contentu mortis, De moribus spontaneis, veluti suum natum canopum, videtur offensivae grandiloquentiam suam, & nescio quid tragicum spirare. Horum vitiorum bonam partem probabile est illi ex patella declamatoria haesile, in qua pene detritis attonis. Nam & *Quintilianus* dicitur, hoc excrementum genus, quoniam utiliter repertum esset ad absolvendum eloquentiam, tamen nescio qua patella factum, ut multum inveterit corruptela. Quoniam enim illic caperetur applausus auditorum, ea quodque curibus adfere, non quae essent optima, sed quae placerent maxime. Nec ille temere applaudebatur ab ociosis ac fassidiosis, nisi sententis, a gurgitibus, schematicis, & epiphenomata, & si quid esset aut novum aut inmodicum, communis, quoniam optima, fassidebantur. Nec raro quae pessime dicta fuerant, iis frequentissime applaudebatur. Ita discessit est ab illo simplicis ac naturali dicendi genere, quod omnibus antecurrit, vel hoc nomine quod fide commendatur. Quod autem est oratio culta sine fide, nisi cantio probe modulata? Hinc est quod queritur *Quintilianus*, quodam vitia sua, quibus in declamando allueverat, in forum & ad serias actiones detulisse, reorum gravi periculo, dum patrum mavit causam perdere, quam jocum, uti schemata, nonnumquam cum risu quoque iudicium & conone. Talia quondam & *Seneca* retulit in libros, velut haec, quae diximus, tum fassiones illas palam falsas, quibus frequenter utitur, *Vide quod velis, Pylaeus prode de valis tas, Quoniam Nivatus framentis contraxit.* Quin & io personis fingentibus ac mutandis, interdum subitus est, ut hinc etiam obscuitas oritur, dubietas

not-

An. nonnunquam, an ipse loquatur, an is, adversus quem agit, an aliqua tertia persona. Non quod hæc non fiant ab aliis, sed parcius, sed mollius, sed magis perspicue. Multum est & in dialogis, dum his aut illis personis suum assignat sermonem, quæ res & ad copiam, & ad delectationem, & ad vehementiam confert: non quod hoc faciat infeliciter, sed quod frequentius & declamatorie, hoc est, ad volapentum magis, quam ad serium usum cause propoſitæ. *Caligula Cæſaris* iudicium contemni poterat, ut hominis parum integritatis mentis, & qui *Virgili* ac *Titi Livii* istas consatus sit & bibliothecis submovere, nisi & *Fabius* hoc notasset, & ipsa res propemodum loqueretur. Desideres enim ferè in huius viri scriptis ordinem, & compositionem. Habet autem argumentum omne susceptum, initium, progressum & finem. Primum enim tractari solet quid sit. Id explicatur divisione, cujus partes digeruntur in ordinem, & in quaque tractanda ordo quidam est, dum ea primum tractantur quæ proximè attinent ad rei substantiam, deinde ea quæ accidunt, tum si qua cognata sunt aut contraria, mox, quæ hinc proficiuntur, & commoda vel incommoda: denique quibus rationibus hæc parentur, severentur, augmentur, aut contra, devitentur, depellantur, aut minuantur, ut totus liber corporis instar sit, constans ex membris decenter collocatis; id quod in *Aristotele* miraris, in *Seneca* desideres. Nec enim semper proponit ac dividit, & si id fecit, non proficiunt quod propoſuit, sed ad omnem occasionem excurrit, mox subinde veluti de novo oritur. Raro unum transicionibus, quod in docendo plurimum lucis adfert, nonnunquam & circa finem operis ineipit dividere, est ubi obliſus sui respicit eadem. Quæ res declarat illum, vel ex declamatoris exercitamentis transiſſe hoc viti, vel quod vero propius est, non præmeditatum accessiſſe ad scribendum, nec tam iudicium rationemque sequutum, quam impetus ingenii. Non enim ineipit illius oratio, sed fertur magni, fastigatæ potius quam ingreditur, id quidem quod ad sententias attinet. Jam quod pertinet ad verborum compositionem, perparus est in adhibendis conjunctionibus, quæ sunt velut orationis nervi. Gaudet enim sſyndetis, quod interduum magis facit ad dictionis vehementiam, sed verius arguitur. Neque raro contextus sermone talis est, ut dubites utro referendum sit membrum, ad superiorem ne, an ad sequentia. Submoleſtum est interdum in eodem diversè dicendi studium, veluti quod *M. Tullius* illud *Platonis*, *Quædam de vitæ paræ pſychis*, eleganter reddidit, *Nemo nostrum sibi tantum nascitur*, ne similiter diceret, *maſuit deterius dicere, Nemo sibi concepit*. Quæ verba, ut ingreſſus quod sentio dicam, nunquam intelleximus eram, nisi ex tenore sermonis conjectaſſem illum æmulari voluisse *Platonis* sententiam. Sit sine copię laus, eodem aliter dicere, quid laudis habet, ut aliter dicas, male dicere? Quid, quod, carpendi libidine, frequenter eodem committit quæ repetendit in aliis. Notat in quodam voces aliquot forſidias, in quibus sunt *ſpogus*, *latera*, *polegum*, *actem*, mirisque ſabibus exagitat, quod quidam inter declamandum quæſierat cur tella ſi cadat, frangatur, ſpogus ſi cadat, non frangatur, quam ipſe in una epiſtola tot inſulciat voces forſidiores, univerſam balnei ſuppelleſtilem ac functionem, inſibi natis vocabulis explicans. Qui minus autem licet teſtam appellare teſtam, aut ſpongiam ſpongiam, ſi res poſtulet, quam ſicem vocare ſicem, & ſalam dicere ſalam? Libenter jocosus in argutis Sophiſticis, & Philoſophorum ſubtiles magis quam neceſſarias quaſtunculas, & huiusmodi triciſ Lepe nimium diu moratur Lectorem, ſed ita ut facile appareat eſſe verum, quod notat *Quintilianus*, illam in Philoſophia parum diligenter fuiſſe verſatam. Eſt enim artiſtic ſeſite illa ridere, quæ non ſine ingenio traduntur à Sophiſtis, & à *Socrate* faciliſſime deridentur. Quorſum autem acutet *Chryſippus* illis rogationibus totas explere paginas, *An ſapiens ſa-*

piens poſſit prodeſſe. An ſapiens dari poſſit beneficium & *an diu. An virtutes ſint animalia. An ſingula virtutes ſint ſingula animalia* & *An unum ſint univerſe. An ſervare patrem ſit animal*. Huiusmodi nana, quam frequenter inculcet uſque ad tedium, tamen lubinde damnat. Quid autem opus eſt facere quippiam, in hoc ipſum ut factum reprehendas? Quod alicubi quædam ex Auctoriſibus perperam reſert, hæc excuſat *Quintilianus*, ut dicat illum deceptum eorum fiducia, quibus ſolet quædam inquirenda mandare. Huius generis aliquid loca notata ſunt ab eruditis. Alcibiſ erat ex *Ovidio* quod eſt in *Tibullo*. Hæc eo commemorantur à nobis, non ut deterreamus Lectoris ſtadium, ſed ut majore cum fruſtu legatur vis tot eximias virtutibus commendabilis. Addam quod mihi nonnunquam iubebat in illo, ut diximus, declamatoria quædam aſſeſſatio, & alicubi deſideres ſimplex illud & naturale. Unde *Neronis* mater quum ſilio vellet movere invidiam, jaſtabat imperium *Burro* & *Seneca* communiſſum eſſe, quorum *Burrus* appellabat vilem ac truncum manum, *Senecam* exſilem, & linguam proſſorſionem. Ingenio facili verſatiliſſe fuiſſe colligitur hinc, quod in diverſis argumentis ſtylum exercuit pari progreſſum ſuſceſſu, quod nec *Ciceroni*, nec *Virgilio* contigit: nam *Tacitus* commemorat illius poemata, de quibus ſentiam incertum: nam *Tragediarum* Opus erudit quidam malunt *Seneca* ſilio tribuere, quum huic, ſum qui ſtrati *Seneca* adſcribant. Ex prima *Tragedia* verius aliqui reſert, *Dum me parvis ſummiſſus dominatur peli*, &c. Quanquam mihi videtur Opus hoc *Tragediarum* non eſſe unius hominis. Certe ex ludicio libello de morte *Claudii*, conjicere licet illum haudequaquam iratis Muſis & *Apollini* verſatum in hoc ſtudi genere. Tameſi *Fabius* exſilinat eam rem obliſſit *Seneca*, quo minus in uno quopiam excelleret, quod in omnibus argumentis verſaretur, id enim ſuſpicor eſſe quod ſcribit, *Si parum concepiſſet*: certe *Tacitus* declarat hinc illi conſtatam invidiam, quod occupans omnia, nihil aliis laudis relinquere videretur. Commemoratur *Tacitus* & *Oratores* ejuſdem, quæ à nobis deſiderantur, niſi forte ſentia hæc, quæ habemus conſolatorias, unam ad *Marium*, alteram ad *Polybium* accephalon, tertiam ad *Albinum*, ſive, ut in aliis reperitur, *Edium*, matrem, quæ tamen libros dixeris citius quam orationes. Indicat idem alia quædam *Orationes*, vulgo fuiſſe jaſtatas, *Neronis* quidem nomine, ſed à *Seneca* compoſitas. Nec hæc opinor, commemorat inter illius opera. Unicum ex *Cruſio* *Tacito* huic adſcribit editioni, brevem quidem illam, ſed elegantem, planeque *Seneca* phraſim reſerentem; Utinam exſtarent & illa quæ moriturus dictavit: nam ea *Tacito* temporibus habebantur in manibus. Commemoratur & *Dialogos* ejus, quorum & *Fabius* meminit. Horum nihil exiſtit, præter unicum brevem, cui quidam titulum fecerunt *Senſus* & *Rationis*, qui an illius ſit neſcio, certe mutilatum habemus, & conſecratum. Divus *Hieronymus* adverſus *Jovinianum* citat *Seneca* librum De *Matrimonio*. Ipſe in *Naturalibus Quaſtionibus* indicat hæc juvenem ſcriptiſſe librum De *Terra motu*. Edidit Opus De *ſuperſtitiis ritibus colentium deor*: nam *Auguſtinus* in Opere De *Civitate Dei*, liſſi ſexti capite quinto, multa hinc recitat. Epithoſa commemoratur cum *Fabio Tacito*, quæ ſcripſit ad imitationem *Platonis*, ſed ad unum omnis, videlicet *Læſtium Balbum Scitila* Præſidem: quod argumentum ſibi propoſuiſſe videtur, ut ingenio ſuo indulgeret, nullum enim liberius: nam quicquid vel audierit, vel legit, vel in ſomnis occurrent, epiſtole ſit argumentum: deinde licet ordini unde velis, tranſiſſe quo velis, finire quam velis. Sed iſterum abſit illud, quod eſt in aliorum epiſtolis gratiſſimum, quæ vere & ex re ſcribantur, aliqui poteramus & non ex Proverbiis ſingulis ſingulis facere epiſtolas. Jam ex hoc Opus habeamus integrum neſcio, certe verba *Seneca*, quæ multa recepit *Gellius* ex vigintiſimo ſecundo libro

AN. Epistolarum, nusquam in illius scriptis invenitur. 1153
 1153 Ex tamen est in eo libro quedam epistola, cujus initium, *Quare quiescat tempus*, in qua taxat quorundam *vanitatem*, & styli vitia. Ex hac, ut conjicio, aliquis, *Ciceroni* bene volens, iussit eum locum, quo debeat haurire in illius eloquentiam. Ex omnibus porro *Senece* monumentis, nullum, mea sententia, magis studiosum referebat integrum existere, quam libros *Declamationum*, quos fuisse multos declarat Epitome, quam habemus. Plurimum enim consualiter & ad inveniendum & ad judicandum. De quo suo loco non nihil dicemus. Ut igitur *Senece*, ornatissime Praeul, prodiret in publicum, tui potissimum nominis felicitas auspiciis, videor mihi non omnino segnit, nec infelicitate navasse operam. Certe tantum imperium est curae, quantum ne juvenis quidem ulla pecuniaria mercede fuerim suscepturus. Non mentis est *Naso*, quam ait,

— & immensum gloria calcar habet:

sed ipsa re comper, ignominiam acris habere calcar. Exstimulavit huc nonnulli ornatissimus juvenis *Andreas Zehrdorus*, & suis imaginibus, & te parvo dignus, quod intelligerem quantum utilitatis hanc esse illius studii accessurum, vel ad recte vivendi rationem, vel ad dicendi facultatem. Malo doctus, potius melius meminero castitate sapienter monentia, ne quid expectem amicos, quod ipse rectius prestat quam: nec excidet vetus Proverbium, quod verat bovi imponi eluella. Quod si tibi videor prioris editionis dedecus hac editione satis eluisse, non pœnitet hujus operæ, quamvis molestæ. Apud studiosos autem plurimum favoris ac dignitatis accesserit *Senece*, si tuo, hoc est, doctissimi & integerrimi Praefulsi judicio fuerit comprobatus, qui ut his temporibus longe turbulentissimum inchoat *Polonia* Regi *Sigismundo*, totique regno extingui Cancellarium, Ecclesie Praefulum incorruptissimum praefulsi: ita disciplinæ quoque liberalibus, quarum ipse perissimum es, munificentissimum exebat *Aemilianus*. Eoque precor, ut pulcherrimos tuos conatus *Christus* Opt. Max. bene fortunare dignetur. Vehementer enim discruciat animum meum ista fatalis lues, quæ per orbem pene universum, & Principum concordiam, & *Christiani* populi religionem, & honestissimam disciplinam mirè vitavit, adeo ut me studiosum, quibus aliqui nihil est dulcius, interdum pigeat. Sed in primis Domini elementia, deinde tua tuasque simulum vigilantiam spero futurum, ut huic pluraquam ferreo seculo succedat ætas, si non surra, certe paulo felicit. Latum *Basilis* Mensis Januarii, Anno 1519.

EPISTOLA MXI.

In aliquot Opuscula CHRYSOSTOMI
 GRÆCA.

Erasmus Rot. Carolus Ursinus S. D.

QVAM multos videmus hodie juvenes, *Carole*, gentis *Urbaniensis* decus, qui præter majorem imaginem nihil habent nobilitatis, nec in aliud valere putant gentis claritudinem, quam ut sub hujus umbra licentius & impunitum indulgent otio, libus, amoribus, comestationibus, reliquisque nequitie partibus, judicio adeo perveris, ut quæ ex virtute procreta sit omnis nobilitas, sibi perissulas, virtute nobilitatem amittit, gentisque decus obscurari: quod mea sententia nihil minus absurdum est, quam si quis affirmet solem tenebras invadere, noctem rebus lucem infundere? Siquidem tam crasso tenetur errore, ut existimant, otiū, ignaviū, omnium liberalium disciplinarum inficitiam, mores luxu perditos, ceteraque vitia non modo licere, sed etiam decere bene natos, quæ nullum omnino moralem non dedecent. Atqui longe turpius est progenitorum claritatis tenebras obscurare, quam obscurari natam esse. Neque enim in cuiusquam est potestate, ex quibus na-

tur, sed quemadmodum ea laus proprie nostra est, si disciplinis ac recte factis efficiamus, ut ad nobis intumescat nobilitas, ita nostrum proprie dedecus est, si à majoribus virtute parum nobilitatem degenerare vita obducimus. Sed his quoque sunt deteriores, qui se mendaci nobilitatis titulo vrantant, quo magis liceat, quicquid animo collabit. Ab horum tum ingenis, tum moribus, immane, quantum abes, ornatissime *Carole*, quem, licet ea florentem ætate, cui via solutior vitio verti non solet, generis dignitas & opulentia rei familiaris adeo non deiecit ad ineptus voluptates, & otium omnis nequitiæ magistrum, ut ad disciplinarum integritatisque studium potius erigat atque inflamment. Hoc enim tibi perissulas philologica ratio, ut parum te dignum ducas progenitorum stemmatibus, nisi eos vera animi bonis vel aquas, vel antecessas. Sollicitus nimirum vere generis indelem tuam domesticum exemplar, clarissimi viri patris tui *Nicolas Ursinovi*, qui præter exactam Juris peritiam, præter elegantissimam etiam litterarum scientiam, tanta modestia, prudentia, judicio, animi moderatione atque integritate fuit ornat, ut multis annis nemo *Gandavo*, principali totius *Flandria* concilio, majore cum laude præficeret. Et si quid in tanto casuum undique strepitu tumultu contigisset oia, id evolvens sacris Voluminibus impendebat, frequenter & noctu aliquam partem hanc curæ decedens, homo tui virtutum luminibus illustris, ut in illo minima claritatis portio videretur generis decus. Ad hujus exemplum properanti non possum non magnopere gratulari, unum & aliud adjumenti possum asserere, qui mihi videris, non solum eo destitisse conatus tuos, ut parentem laudatissimum imitatione referas, verum etiam ut amulatione ascensuras, quo possis cum omnium applausu *Urbaniensem* illud dicere,

— *vixit uterque dignus nom.*

neque enim vere *Urbani* sunt filii, sed nothi potius, qui parentes non alio referunt, quam corpori lineamenti, animi speciem tanto præclariorum adeo non experientes, ut sint etiam dissimilissimi. Porro, quam triplex sit nobilitatis genus: unum quod contingit native, alterum quod parit liberalium disciplinarum cognitio: tertium eximia virtus, & ingenuitas in Republicam merita, perspicuum est eum inter nobiles esse nobilissimum, qui circum hanc vias numerat abolverit. Ad quemadmodum à patre tuo vides egregie perfectum, ita hujus studium ingressus, & per alius currens velligis, summo studio coniteris, ut ad eandem metum pervenias. Quemadmodum autem nulla est absoluta doctrina sine perita linguarum, ita nulla est perfecta virtus absque pietate, quæ vel sola potest & nobilitem & beatum reddere, quam eruditio religionis expers cadat & in sceleratissimos animos: porro, absque his sanguinis nobilitas nullum habet usum, nisi quod vel ad virtutem contenti domesticis præluet exemplis, vel à majorum instituto degenerantem traducit. Quisquis autem scelere clarus est, ille perfectio pluraquam ignobilis est. Quis enim non malit nullum habere nomen, quam cum *Theophrasto*, *Phrygonida*, & *Cetopibus* celebrari? Id decum vae nobilis est, qui propriis bonis inclaruit. Etenim qui nihil habet quo se commendat hominum memorie, quam progenitorum imagines, quibus atrocius perietes ornantur potius, quam si qui jactat, nihil decentis dicatur nobilis, quam si qui vocetur dives ære alieno. Ad hos stimulos haudquam segnes, accedit & urbis *Gandavi* splendor. Neque enim arbitror, quæquam patet *Christiane* ditio, civitatem ullam reperiri, quæ cum hac conferri queat, siue spectes amplitudinem urbis ac potentiam, siue positum, siue gentis indelem. Nec enim aliunde felicitior prodeunt ingenia, nec expelliora præstet virtutis exempla, quoniam & hodie superius, *Lodovicus à Prato*, de quo dubites literis sit ornatus an stemmatibus, *Gualtherus à Pala*, cuius ingenio nihil excogitari potest dexterius, *Antonius*

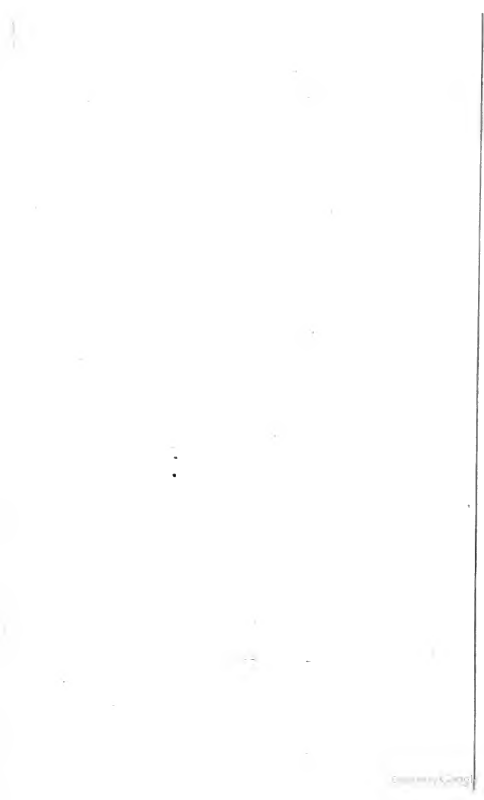
Tom. III.

Dd dd

Cle-

VIGLIUS ZVICHEMVS.

Comitis, cuius benignitas studia mea semper aluit. Nos per vera ex viros doctissimos vestros studia mea amicitia me affectu, liberaliter tamen studiorum meorum impendunt assensum praestitit: vellem te intelligere quantum ut te amaris, quam fideliter contra infans quidam crabrares defendatur, nam & ex ejus amorem de tua benignitate majorem sperem conciperem: tamen cum tu erga omnes civitates praesentis sitis, ut uno aliorum admodum opus sit, sed sapientia nostra ad redimendum hominis tui studium administrari impellat. Causa itaque, eruditissima Erasime, esse te equis assensum praestitit hanc nostram epistolam, qua conspectus sumus quem erga te gerimus affectum exprimeret. Nec distanti me potius, ut ex amice loquar, continere, quam quantopere te amarem epistola testaretur, cum ex tuis libris, quas multi Philothesius cum Carolo legimus, nebulae obscuri H. E. improbam veritatem cognoscerem. Sape per te contra Lu. Ca. fecimus, quo si nostris obtemperare consiliis voluisset, in viam rediens spontaneam hanc miseriam & infamiam evitare potuisset. Postulat itaque Laici Castilione exire, & quando sic vult, accedet tuo catalogo, in quo huiusmodi portenta posteris ut una reddantur. Ora autem te, delictissima Erasime, ne ex huiusmodi bellorum insana voluntate de candidissimo vestro erga te praestitit diffidas. Quocumque tibi male vult, cum & mihi huiusmodi esse iudicamus: nec id nunc scribo ut epistolam tibi extorqueam, tantum enim nunquam sperare sum ausus: sed ut me praestitit in amore intelligas, paratissime esse ut pro vobis ab utilissima studiorum nostra quiete, impedituram utilitatem forentem propellam. Vale, quicumque vultis vultis. Ex Dola 15. Februarii, Anno 1529.

EPISTOLA MXIV.

IN GEORGIVM AGRICOLAM,
De re metallica.

Des. Erasmus Rot. Andrea & Christophoro & Constantino S. D.

Evolve, clarissimi juvenes, propemodum doctissimi, sed tamen huiusmodi, Georgii dialogum De metallis. Nec satis possum dicere, majorem id voluptate fecerim, an fructu. Magnopere delectavit argumenti novitas, exultaveruntque liberi liberos obiter insperat, nec inveniendi sunt dationis simplicitas. Attamen quidam referens, praecipue vero me attentum habuit rerum sub oculis expositarum enargia. Vili sum mihi valles illas & colles, & fodinas, & machinas non legere, sed spectare. Nec multum absum, quin ex tot venis argentariis & auratis conciperem aliquam ejusmodi rerum cupidinam. Utinam animi eo studio iterum in caelum, quo scrutamur terram, non quod improbem hanc industriam, nobis enim terra gignit quicquid gignit: sed quod hanc venae, quantumvis laetanda, beatum hominem adeo licere non possunt, ut non paucos opere & impendunt penitentia: sola divinum Literarum verum vere locupletet hominem. Felicitate psallit Georgio noster, nec ab illo ingenio quicquam expectamus mediocriter. Ad rem medicam restituendum juvenes aliquot accensus video, in quibus est Simon Riccius, cui praeter eruditionem hanc vulgarem adit summa morum iugumque dexteritas, & Joachimus Alartianus Gandavum, cuius ingenium, exactum quidem & excussum polliceri videtur. Nec minus spei ostendit nobis hanc Georgii peritiam. Quare nec me penitent huius opere, nec dubito quam Hieronymus Frobenius sit in gratum vestram, tum studiorum, liberet excussum. Bene valeat. Fruburgi 18. Februarii, Anno 1529.

EPISTOLA MXV.

Des. Erasmus Rot. gratissimo viro Theodoro Graeco,
Sive a Fesio, S. D.

* **N**on desino me provocare mellitis ac ficeharacis munusculis, sed tamen me amorem cum clarissimo, sed

A longe magis animo isto, quem quovis melle melliores, quovis saccharo suaviorum prae se ferunt tunc literis. Proinde ne videri ingratum, vicissim tibi lacteum muto munusculum, Formam Lullianum opusculum De ysis Dei, sive De formatione hominis, quod scripsit ad Demetriam, quodam in litera discipulum, post ad Republicae negotia vocatum: ad quem scripsit & duos epistolarum libros, qui utinam exsulant. Et aliquot duorum opella, partim ex editione Aldae, partim ex vetustissimi codicis fide repurgati mensis, in quibus reperias aliquot, quae nulla divinatione poterant rellui. Adjecimus singulis capitulis annotationes. Juvenile munus est quod suscepi, quod utinam in omnibus lectu dignis Auditoribus praestitit, ut, quos & otium, & aetas, & ingenii vigor, & varia reconditaque lectio, ad id reddat magis idoneus. Ubi legimus, perpende utrum cum tuis delictis paria fecerimus, nam singularem istum & platum nivum animi adorem, ne Crasi quidem opibus pensare queam, proposita tamen voluntate nunquam sumus cessuri. Quandoquidem in hoc certamine ut est turpe vinci, ita nemo vincitur, nisi qui vult vinci. Tuum erit in hoc recipiendo munusculo, morem antiquum obtinere, non minus declaraturum humanitatem tuam in hilariter accipiendo tunc pignus magnae rei benevolentiae, quam hactenus declarasti tunc officit beneficentia, me nihil de te promeritur. Opto te cum charissima conjugis dulcissimae liberis, quam prosperissime valere. Datum Baleia 19. Februarii, Anno 1529.

EPISTOLA MXVI.

Erasmus Roterd. Episcopo Eboracensi S.

Qui hastibi, ut spero, reddet, juvenis est candidissimi pectoris Carolus Ursatensis, patris Gandavici, mihi domestica consuetudine, eaque diuina, perspectus. Hunc per iter, nec breve, nec satis tutum, literarum situs, & tui similes viros, quos pro munibus venerat, coram alloquendi cupiditas petrasit in Italiam. Ex quo cognoscis, quicquid hic rerum geritur. Audies autem novam & insultum tragediam. Cui, quaevis, ut si quid incidit, adesse dignus est. Id aut nullo, aut quam levissimo tuo accommodo poteris: nec enim eget pecunia. Ciceronem meos offendit quoddam Luteus, adeo ut Erasmo maledicti epigrammatis lapidem, in quibus esse dicitur & Lasciar noster, quod Rudem cum Rudem contuleram. Alii putant modestiori juvenem ab imitamine Ciceronis, quam in ipsa statim praestitio teller hoc fuit insanissimum, sed me tantum alios notare, qui nimis ante me incipere student Tullianae phrasibus exprimentur linimenta. Ne quid sit unquam tranquillum aures humanas, accessit hanc peilis bonarum literarum cultoribus. Precor, ut quam optime valeas, Episcopo charissime. Utinam liceat apud vos vel vivere, si quid avi coelitus superesse voluit, vel mori tranquille. Datum Baleia 21. Februarii, Anno 1529.

Salutate te Teodoro Rhenanus, Rursus facias Amerbachum, & Henricum Glareanum, qui huiusmodi hinc degravat Fruburgum.

EPISTOLA MXVII.

Erasmus Roterd. Bernardo, Episcopo Tridentino, S. D.

Spero futurum, Reverende Praefule, ut hoc tam celebre concilium pignat nobis per hoc tempestate parvula optatum tranquillitatem, Domino fortunante, quod pio, sicut ab hinc, studio molitur Serenissimus Hungariae Elector, Rex Ferdinandus. Quo in statu non sumus facile compertis tua prudentia, non quod mihi quicquam metum a magistratu, sed multa lex hominum admixta est huius civitati. Otiosus habeo permultos, amicos aliquot, sed quorum auctoritas hoc rerum statu non ita multum habet pondus. Persequerem hoc ab amicis procurari, ut Serenissimus Rex

Tom. III.

Dd 44

For-

An. *Perdonandus* suis literis me hinc evocet, velut aliqua
 1159 in re utilis mea opera. Spero tibi fore liberum abitu-
 tum: neque enim cuiquam obnoxius sum, sed eo pa-
 tui tutius navigaveram. Nec ullaquam malum quam *Spira-*
burgum in proximo est, sed oppidum est angustius, &
 & populus, ut audio, superstitiosior. Ac mihi jam-
 pedem tam male convenit cum spangigero pecu, ut
 si vel attingam, de vita periclitet. Quam habeam
 causam iustiorum quam vellem, quam habeam Pontifi-
 cium diploma sine ulla exceptione, tamen rude vul-
 gus clamaret, non minus peccans superstitutione, quam
 diversa pars peccat contumacia. Gravior enim est
 damnare proximum, qui & summa necessitate coactus,
 & summi Pontificis auctoritate confirmatus vesticur,
 quam si quis praeferat necessitatem vestitur. Haec res
 me hic *causam* remota est: nam hunc fortasse
 contemderem. Hac in re, quod, ut tua singulari hu-
 manitas mihi suum & consilium & auxilium impar-
 tias, quam opto quam prosperum valere semper.
 Datum *Basilea* 14. Februarii, Anno 1519.

Mitto primores paginae libelli *De Falsa Christiana*,
 quam regis cupulam dicari Serenissime quondam
Hungariae Regine *Mariae*, cujus fratrem nunc, quod
 facile coniecto plurimis negotiis occupatissimum, no-
 lui meis literis obtundere. Habet me huc Majestatis
 additissimum semper ac babeat, dum spiritus hos re-
 get artus.

EPISTOLA MXVIII.

Erasmus Rot. Hageni Hermannus Phrysi S. D.

REMITTO codicem tuum, quo nihil ut scribi pul-
 chrius, una cum duobus excusis. Ex pacto mi-
 hi debebantur tres; majorem portionem tibi cedo. Si
 tuus codex valebat quinquaginta florentis, excusis va-
 let mille. Nec tamen inficias eo tuum alicubi pro-
 fuisse. Non fraudatius *Radolphum* sua laude, ut ar-
 hitur. Tui quoque mentionem facimus in Praefatio-
 ne, & *Ciceronianum* nomen tuum adieci. Si non-
 dum videro animo tuo satisfecisse, quod cepimus im-
 plementur de meo. Nam defuncto *Joanne Frobenio* tota
 officina ratio mutata est. Est apud me *Phrysi*, te &
 nomine & adnomine referens, nisi quod gentili
 cognomento est *Camilla*, quo magis admittor te non al-
 ludit alicuius cognomen, unde possis alius digno-
 sci. Versamur hic in summo periculo: utinam Deus
 det letum exitum. Tui *Carpentii* edidit *Latina* li-
 brum suum, rectius suo nomini consulturus si presis-
 set. Nos opella lex dierum respondemus. Ludus exit
 in rubiem. Vale, mi *Hermannus*, & *Erasmus* tuum,
 ut soles, ama. Datum *Basilea* 15. Februarii, Anno
 1519.

EPISTOLA MXIX.

Erasmus Roterd. Joanni Henckelio S. D.

EX quatuor epistolis tuis tres ad me pervenerunt,
 amice in Domino charissime: promde quam in-
 telligeream tibi rem magnopere cordi esse, nec id sine
 causa, foci quod volebas, licet animo reluctante, quod
 argumentum nec simplex esset, nec sibi satis constans.
 Tum exemplar viduae parum congruit illi, quae uti
 coniecto matrimonio servatur, nec consolatio tam fe-
 licis foemina videbatur suscipienda, praesentiam jam se-
 ra. Itaque miscuimus argumenta, nescio quam felici-
 ter: id enim tibi fuerit iudicium. Nunc tunc partes
 erunt nostrum obsequium Serenissime Regine com-
 mendare, qui huc perpolit. Ex eo, quem missurus
 sum, audies totam nostrorum malorum *liodem*, quam
 literis committere vix tutum foret, tanta est animo-
 rum varietas. De munere, de quo nonnulli significare
 videbantur tui literae, nihil est quod labores: existi-
 mabo me satis magnum hujus laboris fructum perce-

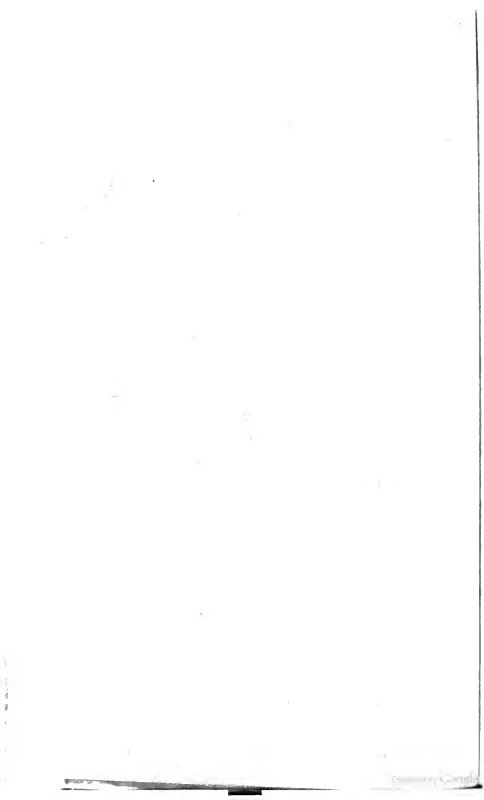
piße, si Serenissime Regine gratum est quod feci-
 mus. Quod si illa ultro voluerit aliquo symbolo suae
 erga me benevolentiae testimonium edere, puto satis
 tuto committi posse huic cum literis & librum commi-
 si. Quanquam hoc quoque tui iudicii esto: nam mi-
 hi patum est explorat. Fac me de toto statu tuo
 certiores: erit hoc tam gratum, quam quae sunt gra-
 tissima. Res simpliciter exit in rubiem, utrinque line
 modo infansit. *Redda* natus edidit in me apologum,
 sed priore tum indeciore, tum ribiosiore. Exit
 & *Ladensis* cupulam *Francescae* libellus, protector scilicet
 hierarchici ordinis, tam stultus tamque scurrilis,
 ut non alia res magis illum ordinem debonescere pos-
 sit: & tamen homo iactat se de illorum esse sollicito,
 qui possit omnium mundi affectibus, juxta veram
Francescae regulam, hoc est Evangelicam, vivunt; ap-
 pareat *Hispalum* esse. Idem libellus videtur apud *His-
 panos* editus ejus gentis lingua. *Albericus Pius* Corporum
 Comes, dudum Caesaris Orator, ac Pontifici vehementer
 charus, nunc ad *Galliarum* Regem dislapsus, edi-
 dit volumen annis aliquot elaboratum, in quo duas res
 agit: persuadere conatur universum hunc orbis tumultum,
 me auctore natum esse. Praeterea resellit *Lutheri*
 dogmata, sed tam dilutus rationibus, ut his de rebus
 leviter cognitis videatur. Quod Pontifex agat in-
 certum est. Utinam molitur Ecclesiae concordiam potius
 quam privatam vindictam. Evidem nihil quod
 prospicere nisi crucientum exitum. Utinam hic *Christus*
 non perierit inexplicabili tragedie subitio det letam
 catastrophem. *Speramus* conventus quid nobis parituri
 sit nescio. Bene vale. Datum *Basilea* 16. Februarii,
 Anno 1519.

EPISTOLA MXX.

Erasmus Rot. Phylis Zuchemus Phrysi S.

ILLUD scias velim, *Phylis* charissime, jamdiu nullas mi-
 hi literas fuisse redditas, quae tui ierint gratores,
 adeo mihi tuam indolem istam facilem juxta ac ama-
 bilem expresse. Ceterum attollendis in immen-
 sum laudibus meis, hoc effectum, ut singularem
 quandam animi in me tui benevolentiam penitus in-
 telligam: nec in aliud profecerunt tam sollicita deprecantes
 improbitatis culpam, quod ausus sis ad me scri-
 bere, nisi quod hinc percipio liberalem ingenii tui
 verecundiam, quae cum primis & ornate aetate tuam,
 & commendat, mihi spem optimam facit fore, ut o-
 mus ex eorum numero possis haberi, qui solidam eru-
 ditionem cum integritate motum conjunxerunt. Pro-
 inde tibi velim periculum habere, *Erasmus* suavit
 literarum tuarum velut incantamenti efficacibus plane
 tuum esse factum. Quod si haec civiliter dici pos-
 magis quam ex animo, age fac periculum, quatenus
 in re iubet, nihil excipio. Quod siustus expectes
 & nostri conspectu nescio, certe quod ad me pertinet,
 si tuo commodo ad nos veneris, non solum mihi con-
 veniendi, verum etiam domus & retum omnium men-
 rum tibi facturus sum copiam. Hujus perpetuae erga
 te voluntatis vehi chirographon hae literae sunt, &
 quidem *advicatum*, ut jure mecum possis agere, si
 quid fecerit. Bene fit optimi viij *Zuchemus* manibus:
 qui tibi tam vivum tam mortuum ad Musarum oium
 nihil deesse voluerit, quandoque velim te tibi ne-
 ququam vel haecum decessisse, vel in posterum de-
 futurum. Jam quod pollicentis constantem ac fortem
 operam adversus hostes meos, amplector quidem atque
 exosculor pium animi tui studium: exterum ma-
 lim te, mi *Phylis*, in Musarum virtutis ludere, quam cum
Cicero & *Plautus* consiliari. Duo portenta sunt,
 quorum alterum nobis nova *Metamorphosi* dedit hoc
 Evangelium, ex agro viperam, aut si quid vipera
 nocentius; alterum jam suspensio proximam est. Mi-
 hi aemum fatum ferendum est, cui perperam laeta est
 cum *Leis*, *Sonens*, *Redda*, *Sauribus*, imo cum tot
 pseudo-Monachorum, ac pseudo-Theologorum phan-

languis, monitis tum improbis, tum nocentibus, *Am.* *1519.* ut *Herculi* levius fuerit certamen cum *Caco*, *Carbo-*
re, *Leone*, & *Hydra Lernea*. Tu, charissime adole-
scens, meditare, quibus rationibus laudem absque in-
vidiā tibi pareat. Bene vale. *Basile* 1. Martii, An-
no 1519.

EPISTOLA MXXI.

Erasmus Rot. Ludovico Bero S. D.

SAſſe quam lubens agnosco veterem istum tuum
in me animum plurimum fraternum, & gratiam
habeo maximam, quandoquidem referre nunquam po-
tero. Sed nulla domus mihi potest congruere, quae
fumario caret, quare non est visum illuc mittere fa-
mulum. Emendamus proprium nuncium *Repositum*,
quo fueram à quibusdam invitatus, ut ex Officialibus
Archiepiscopi & Archidiaconi, tum ex Thesaurario di-
ceret, num expediret eo commigrare. Responden-
tunt nunc non esse commodum, aliquot commemoratis
causis, quarum precipuum musculo non literis commen-
datur, quam ipse tamca esse me divinam, namque
inter eleum ac magistratum esse nescio quid desiderii.
Ex *Cassiano* meis, qui ibi latitavit, nam *Dale* coeperat
obolere, non parum veneni de me sparsit clanculum,
praesertim apud magistratum, artifice Evangelicum.
Itaque nuper mihi *Erasmum*, qui inspicere locum
quam Consul obulerat. Lymus est extructa *Atacora-*
ham, plane magnifica, sed insoluta. Ego delector
extructis, non castruendis. *Spera* puto me commodi-
us posse vivere, nisi me deterret turba Principum.
Hic rursus accepi literas ab Archiepiscopo *Pavonia-*
tano, qui est primus vult *Cassianus* in *Brabantia* Can-
cellarius, pollicentes omnem favorem, atque etiam
benignitatem, si velim redire. Id omnino facerem si
frigeret hypocausta *Germania*, quae non minus odi
quam inferos. Hic quam tutum mihi sit manere nescio.
Perferuntur ad me quorundam frenetici ac minae
parum Evangelicae, neque nescio, quocunque migra-
ro, id non fore sine summo vitae meae discrimine,
quam levicola res, veluti vinum mutatum, aut etiam
novata velis adducit in periculum. Sed quicunque
erit eventus, aliquo migrandum est. Cuperem hic
habere opus ad Bibliopolum & *Transfuda* redirem,
sed veror ut tutum sit. *Corvinus* hic denuo fuit, ac
mira arte molitur esse novam Tragediam. Nostri *Poly-*
phemus nostrum barbarum, huc à me, ut dixi, eman-
datus *Repositum*, habuit nescio quid rixae cum eo de
me. Eo profecto *Dolan*, clanculum, ut narrat, si-
tegit, ut reverfus conjiceretur in caecum: & factum
fuisse, si *Polyphemus* iustitiae se *Perdandi* Regis si-
tellem. Hoc conatu frustratus, illico venit *Basileam*
sub noctem. Id finalitque rescivi, protinus divinavi
quod erat. Iussu ut postredie mane *Polyphemus* se sub-
duceret. Ad nonam vix illo profecto, veniunt ad aedes
meas duo viatores, qui *Polyphemum* accersant ad Tri-
bunum pl. Dictum est illum abesse. Rediunt à praedio,
respondum est idem. Qui est hujus fabulae choragus
nonnulli & mihi minatur, quasi illum subornari. Ita
ferocit Evangelicum. Nec mitius insinuat pars altera.
Beda emisit libellum, in quo simpliciter fuit. *Alber-*
tus Corporum Comes edidit *Lutetia* librum, in quo
persuadere conatur, *Erasmum* totius *Lutetanae* tem-
pelis esse auctorem. *Ludovicus* quidam *Almorita*
cavalgavit libellum febribusosum, in omnium piam
religionum defensionem, quarum hostem fingit *Era-*
smum. Respondi omnibus. His nunc subicit Eccle-
sia. Tantum est utrinque furoris, ut dubitare possis
utro te confersas, nisi quod mihi videri consilissim-
um figure pedem in petra immobili, qui est *Christus*.
Suspicio te hujusmodi narnis non delectari, si tamen
tantum est oculi, mitam simul & illorum calumnias
& mea responsa. Interim cupio te quam optime vale-
re, amicorum sinceritatem. Datum *Basile* 2. Martii,
Anno 1519.

A Si Consul, vicinus quondam meus, istie adest, meis
verbis multam illi salutem dicito. Mittam & reliquos
libellos novos, si significaris cui velis committi.

EPISTOLA MXXII.

Erasmus Rot. Cornelio Grapho S. D.

LVBENS paratissimè voluntati tuae, *Corneli* charissi-
me, in excusando carmine tuo, nisi duae res fuis-
sent debitorae. Non visum est ea carminum vena, ut
putarim hinc tibi multum laudis accersiturum. Deinde
inerant non pauca, quae tibi fuerant invidiam auctura,
quod mihi nequaquam videbatur expedire rebus tuis,
praesertim hoc temporum statu. Diuturnitas me fortita
tua, quamquam ipsum afflictiorem, sed quod di-
vinitus geri viderur, forti animo perferendum censeo:
Monachorum quorundam improbitas huc tempestatis
dedit occasionem, et mihi subasse viderur aliud Mo-
nachorum genus priore deterius, & in utraque parte
fortiter acque insiguitur insanit, nec ullum video fi-
nem, nisi Dominus unicus artifex de machina exor-
tus canat nobis illud Tragediis solenne *non est peris*
et Insuper. Interit consilissimum viderur in solida
petra, quae nulli cedit turbinibus, pedem figure, do-
nece haec procella rerum vertatur in tranquillitatem.
Ipsi sibi magnum solatum est, bona conscientia. Quo
te quidem invitarem, nisi scirem te semper fuisse vi-
rum integerrimum. Dominus hoc camino purgat au-
rum suum, ut fiat obrussum. Si illic adestem, lubens
tum tibi tum fratri tuo commodarem in omnibus.
Nunc quid possim non video, & quanta sit hic rerum
confusio, tumor, ut opinor, jamdudum istuc pertu-
lit. Opto te cum tuis omnibus quam optime valere.
Datum *Basile* 7. Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXIII.

Erasmus Rot. Joanni Lacerio S. D.

NON est ejusdem hominis pudere simul, & amare.
Amor itaque stadiorum, viri eximie, nobis hanc
suppediat audaciam, ut licet nulla tibi consuetudine
noti, nullis officiis commendati, tamen non dubitare-
rimus petacibus literis te compellere. Auxit hanc fi-
duciam tua singularis humanitas, mihi quam à mul-
tis, tum praecipue ab *Hieronymo Frobenio* praedicata.
Quid sit rei, paucis aperiam. Habemus varias erudi-
torum Annotationes in *Quintilianum*, & accipimus
tibi codicem esse perveritum, cujus si nobis ad pau-
cos dies voles facere copiam, speramus futurum, ut
in Auctore tam probo studiosi nihil sint desideraturi,
& tuus thesaurus incoleamus & libatus ad te redibat
cum scenceo. Ad haec curabitur ne posteritas etiam
ignoret, cui hoc beneficii debeat, quemadmodum vi-
des à nobis factum in Praefatione calligatis nuper *Sene-*
ce. Habes & *Marcellum Medicum*, quem utinam
adjuvas *Quintilianum*. Prohibet cum tua summa laude,
nec ex ullius officina poterit honestius quam ex *Froben-*
iana. Si quid praeterea desiderabis à nobis officii, da-
bimus operam, ut intelligas tibi rem esse cum homi-
nibus minime ingratis. Bene vale, Medicorum erudi-
tissime. *Basile* 8. Martii, Anno Domini 1519.

EPISTOLA MXXIV.

*Erasmus Rot. Antonio Episcopo Gurcen-
si S. D.*

DVARVS epistolis me dignata est tua humanitas,
orantissime juvenis, ad utramque respondi, non
tamen feci paria: nam prioribus literis & copiosis &
elaboratis respondi *Lutetiae*, alteris justis, *Amorini*
ger, quod id temporis essent occupatissimus, tamen
nunquam non occupatus. Qui tua postdiores reddi-
dit, pollicebatur se rediturum ad nos, sed verba non
nobis dedit. Verum eadem litteras post pauculos dies fa-
D d d 3 mu-

A mulus s'ebat fe tradidisse euidam sacrifico. Is si sefel-
lit, nihil novae rei accidit: hic ludus est quotidianus
eorum, qui novo Evangelio gloriuntur. Si tertio ad
me scripsisti, scito non esse reddidit. In alteris suspi-
cabare me non satis intellexisse, quid sibi vellet quod
peteres hominem liberum. Dubitabam facere, utrum
coelestem velles, an ab his seculis immunes, utramque
tamen divinam. Sed antehac nunquam suspicatus
sum illunc *Petrum* esse maritum. Vide quam non sum
cariosus in republica aliena. *Albertus Pius* ante annum
miserat mihi librum, quem tunc edidit *Lucania*. Se-
cuta est paulo post *Romana* calamitas, nec scire licuit
certum, ubinam ageret *Albertus*. Ita factum est, ut
de respondendo non cogitarem. Vix tandem ex ami-
corum literis didici illum in *Gallia* agere. Admonui
hominem epistolo, disserter editionem, donec accepisset
meam responsum; aut si id nollet, temperaret
illa tam odiose, sed sine causa, in me congesta. Verum
jam exierat liber antequam mea litera venissent
Lucianum, & hic liber sero perlatum est. Inaque relegendo
libro & parando responsum, quinque dierum
opera data est. Audieram & antea rem ipsius *Mariae*
non esse gestam, & *Lucaniae* Theologorum auxilio ad-
iecit testimonium Scripturarum. Id deprehensum est ex
collatione ejus codicis, quem manu descriptum miserat.
Fortasse videbor iudex parum integer, attamen nisi
nihil omnino video, multum abest hic liber ab inge-
nito doctrinaque, quam expectabam ab *Alberto*. Cum
nostra extemporali response mitti simul *Pidam*
Christianam, quam rogatus dicevi *Mariae Caesaris* ger-
manae, quondam *Hungariae* Reginae. In hoc argumen-
to mihi non admodum placeo, quod nec simplex vi-
deatur, nec admodum congruus puellae, quae, ni
fallor, altius conjungo. Verbis tamen explevi chartas.
Sed tuam expectabo iudicium, si tamen non grava-
beris inter seria studia tua, nonnunquam ad haec velut
avocamenta divertere. Mihi perquam incommode in-
cidit haec tempestas, quod quam ea sit corporculi im-
becillitas, ut nec amenissima parte veris sum visum,
cubiculum, aut coelum mutaturus absque summo vitae
periculo, nunc byerno caelo cogor nudum, cui jam
annis fere octo alluevi, deferere. Et cum hypocausis
nihil melius mihi convenis, quam cum morte, & ta-
men jacienda est aëla, quicunque erit eventus. Verum,
hoc scire tutius arbitror plurimis de causa. Sunt &
hic & foris, qui mihi minuerunt. Onerassent hunc, qui
reducit equam *Perruti*, pluribus libris, si certus ius-
sum illam non recusatorum sarcinam: id fiet alias, si
tibi non ingratus esse sentiero. Interim sospitet te cum
tuis omnibus Dominus *Iesus*. Datum *Basilae* 10. Mar-
tii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXV.

Erasmi Rot. Jacobi Tasano S. D.

DENIGRO quid tibi velis cum tuis versiculis, nec
te, nec me dignis, studio literarum, quibus pro-
vovendis ambo deidiamus perniciosus. Magis oportet
adversus tam pertinaces Musarum perditiones
evagari. A me sine nunquam ex dicto factore la-
tus, nec tibi concedo, ut *Budas* glorie faves impen-
sus, quam ego, tantum abest ut vel invidemus illi, vel
deiecere studium ab arce glorie, quam merito suo oc-
cupavit. Hoc te admonitum volebam, mi *Tasane*, non
tam mea causa quam studio meo, atque adeo *Budas*,
qui tales versiculi nonnulli invidix conciliant apud eos,
qui me clarum habent. Nondum enim omnes sunt
Budda. Quare te, patere *Budam* apud omnes ratio-
nem esse. Quamquam enim certum habeo illum ut vi-
rum gravem ac probum istiusmodi cavillum non delecta-
ri, tamen non deerant qui diversum suspicentur. Be-
ne vale. *Basilae* 13. Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXVI.

Erasmus Roterdamus Simoni Pistoris S. D.

MIRAM nuncium aere proprio conductum,
quem abitor apud vos fuisse, nondum enim re-
dit. Nunc scribendis occasionem dedit *Chrysophorus*
Carlotinus, quem antea timide commendaram illu-
strissimo Principi, semel atque iterum nonnulli pu-
desactus mea commendatione. Sed postquam hunc
domestico convivio propius inspexi, penitusque co-
gnovi, non dubitavi illum cuius Principi meo peri-
culo commendare. Latine exacte callet, Graeci medio-
riter doctus, in juris quoque prudentia satis feliciter
versatus, ad haec iudicii sobrius, moribus commodus,
nihil habens neque fuci, neque supercilii; in summa,
Thrasius illius dissimilissimus est. Cognitum reliquis Mu-
si, quas unice amat, ad aulicam vitam se conferre.
plurimum fiduciam posuit in suo Principe *George*, nec
ego parum habeo spei, si modo tua humanitas digna-
bitur auctoritate gratiaque sua nostrum adjuvare com-
mendationem. Quod ut facias, te etiam atque etiam
rogo. Crede mihi, penes juvenem dignum, gratum
ac memorem collocari illuc officii. Datum *Basilae* 14.
Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXVII.

*Erasmus Roterdamus Bernardo, Episcopo Tri-
dentino, S.*

ORNATISSIME Praeful, se scio me jam merito tibi
videri importunum, qui vos tantis negotiorum mo-
libus tantum non obutos, meis literis interpellem.
Sed proci expediam. Mihi nuper *Polyphemum* quendam,
non multo cordatorem *Homerici Cyclopi*, neque mi-
nus bibacem, ut libellum *Mariae* dictum perferret in
Hungariam. Hoc enim munus se ambebat, sic inveni-
ebat, sic urgebat, ut existimem me duodecim illis quie-
tem, quos in vaticum dedi, parvo mihi redemisse quie-
tem. Nunc mitto similem libellum Serenissimo Regi
Ferdinando, cuius nonnulla ibi mentio, quem tua pru-
dentia in tempore illi exhibebit, si modo iudicavit in
tanti negotiorum undis, ullum dari otium ad haec respo-
nendi. Adfert autem libellum simul cum literis *Chryso-
phorus Carlotinus*, juvenis genere nobilis, sed alienissi-
mus ab omnibus vitiis, quibus hoc hominum genus fere
solet laborare. Est enim mihi illius ingenium domestic-
ca consuetudine penitus perspicuum. *Latini* sermonis
tam exacte peritus, ut me non pudeat illi palmam ce-
dere, nec literaturae *Graecae* tudis, tum in pru-
dentia Juris non infeliciter versatus. Accedit his docti-
sima rursus quaedam motum sobrietatis modestiaeque. Non
dubito quin plurimi ambiant se se inferere in familiam
Serenissimi Regis, sed hujus similes arbitror esse per-
paucos. Hunc itaque si non gravaberis pro tua solita
humanitate tradere Regi, videberis mihi non minus
optimi Principis consultuile commodus, quam hujus
juvenis. Sin alter visum erit tui prudentis, nihil hoc
mea commendatione gravari. Nos hic valeamus, non
ut volumus, sed ut possimus. Utinam divina bonitas
hunc morbo remedium aliquod inveniat absque bello:
sunt enim interdum ejusmodi remedia ipso morbo graviora.
Reliqua cognosces ex *Carlotino*, si digno-
ris illum tuo colloquio. *Christi* spiritus adit vobis
concilio, nobisque per vos pro his tempestatibus tran-
quillitatem aliquam largiri dignetur. Bene vale. Datum
Basilae 14. Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXVIII.

Erasmus Balisari, Episcopo Hildesheimensi, S.

JAM diu est, ornatisime Praeful, quod amo tuam
civilem benignitatem, non ignarus quantum illi pro
singulari erga me favore debeam. Sed baculus non
est oblat occasio, per quam tibi vicissim grati animi
figi-

A significationem darem. Nunc obest commodum se-
1119 juvenis hic majorum quidem imaginibus clarum, sed
longe clarior eximius animi dotibus. Is desiderat tibi
notum esse, quem, si non gravioriter cognoscere,
incipies sit scire diligere. Ea hoc de statu rerum, tam
publico, tam meo privatum, abunde cognosces, quan-
do tutum non est quidvis literis committere. In me
sic fremunt quædam his novis factionibus additi, tum
ex diversis parte *Rodda* ac *Saur*. Theologi simplici-
ter furiosi, postremo pseudo-Monachorum phalanges
nihilò saniores, ut mi Principum favore sublevari,
non possim subsistere: nullorum enim improbitas tantum
apud me valebat, ut ab Ecclesiæ consortio recedam.
Unum quemadmodum Serenissimi Regis adventus
bonos omnes in ipem erexit, ita favente *Christi* spiri-
tu hanc rerum tempestatem vertat in tranquillitatem.
Bene vale. Datum *Basileæ* 15. Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXIX.

Erasmus Rti. Francisco Vergara S. D.

Omnium verum dictum, *Homo hula*. Scriptis
his alioce, scribis ægroto: facis recte valens ac-
cepi tum literas, quæc assiduis respondeo. Corripuit
enim me temeraria quædam pueritia, nec sine sobri,
nec sine vitæ periculo: hoc pacto me salutavit Mar-
tinus. Atque interim tamen molitur migrationem, co-
gitaturque è nido, cui tot annis assuevis, evolare.
Veremur enim ne quando exemplum in divos ac di-
vos eductum, in nos recidat: præterea stultissima qui-
dem. Sed mire pertinas suspicio quodam habet, mi-
hi clanculum cum his sectis convenire, quam ut quif-
que est illis addictissimus, me oleret pessime. Capitis
itaque discrimen capitis discrimine fugiendum est. Sed
ne nihil ad tuam epistolam, *Franciscus* charissime, si
missa epistola non aliter obstringit accipiemus quam
numerata pecunia, tu danila est, qui prior epistola
tam prolixa, tam erudita, tam amica provocari. E-
go vero quam vicium quoque debere, vix foris di-
midium reposui, nimirum pro bene *Greta* male *Lati-*
nus, hoc est, *avri* *peru* *peru* reddidi. Quod si
hoc meum quæcumque referenda gratie studium
acceptum tulit tua humanitas, rursum illo quoque no-
mine debeo. Tu tamen non solum liberis debitorem,
sed ultro etiam te mihi profiteri obligatum. Nihil
erat quod excusares, sed si quid esset maxime, malum
mihi esse quod jure tecum expostularem, quam tibi
tam bonam esse pargendi tui causam. Quis fuit ille
morbus tam tenax, tam invidus, qui juvenem studiosum
juvendi natum, ultra annum lecto affixum detinuit?
Quamquam arbiter te jamdudum convalescere. Tum
eum literas pridie Cal. Jul. *Madrid* scriptas, Martio
demum accepi. Non sane hic virum, non ut volun-
tarius, sed ut possumus, & veror ne succedant acer-
biora, si ventum ad arma fuerit, quo videntur hæc-
tenu spectare proemia. Utraque pars fuit suis viribus:
sed varius bellum eventus. Utinam *Christi* *zoni* *peru*
huic subite letum addat *peru*. Posthac, mi
Franciscus, nec numerandis nec appendendis epistolis in-
ter nos certabimus, sed mera animorum benevolentia,
quæ si prolixa perpetuaque sit, non ita magni referet,
quam brevis aut rara veniant literæ, quamquam hunc
quod fructum amicitie vehementer optamus acce-
dere. Dominus te servet incolumem. Datum *Basileæ*
17. Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXX.

Erasmus Rti. Joanni Valdesio S. D.

Vt mihi permolestum fuit *Valdesium* meum tot
molestiis ac periculis agitarum esse, ita magnam
voluptatem attulit, quod ex tuis literis cognovi te in-
colamem ex isto naufragio evasisse. Jam non medio-
criter me discipulis, vestram *Hyspaniam* tot assigi
mala. Utinam aliquando Deus Monarchiam nostram

Ad pacis amorem convertat. Ne posthac sollicitus sis
quomodo mihi excusare, charissime juvenis, tum si-
lentium: illud inter nos pactum esto, quævisque
scripsero fratri tuo, tibi quoque scriptum esse: deum,
quoties ille mihi responderet, à te quoque responsum
esse, quandoquidem ego vos tam gemellos pro unico
habeo, non pro duobus. Quod epistolam, sic neglectis
scriptum, inter tus præcipua amplexus reponis, ex vi-
cissim istam tam candidam & amicum animum pluri-
facio, me *Franciscus*, quam ut inter gemmas meo velim
ponere, sed in prædioris mei *sermone* recomendo
utque servabo. Equidem non possum non gaudere tam
multos existeri istis, qui nobis ex animo bene velint.
B Sed rursus molestum est, regionem istam aliqui seli-
cissimam tot habere *peru* crabronibus improbitatibus
differta, qui non mihi solum, sed amicus etiam omni-
bus tam odiose succiant negotium, ut prope magis
mihi doleat vestrum incommodum quam meum. Tibi
tuncque similibus omnibus ex animo gratulor, qui ista
diu contempsit vestros omnes in hoc confertis, ut tam
elegantia literarum poetica *Christiana* sinceritatem co-
puletis, quod apud *italos* antebac à non ita multum ten-
tam videmus. Quod enim est eruditio si absit pietas?
Bene vale. Datum *Basileæ* 21. Martii, Anno 1519.

EPISTOLA MXXXI.

Erasmus Rti. Alphonsi Valdesio S. D.

De *Pantaloe* sero monueris, aut ut melius dicam,
sero mihi reddidit sunt tuæ literæ, circa Nonas
Martii, quem absolutum esse quicquid ad *Francis-*
curum mercatum erat deportandum. Idem libelli
etiam absque typographi nomine excusis *Lucentis*, per
amicos ad me missus fuerat paucis ante diebus. Addi-
derant præfationem ad æque ordinis principem Cardi-
nalem, sed sustulerant quædam, quæ sciebant apud
Gales ipsa obsitura, mihi profutura, id quod ex *His-*
paniæ libelli collatione deprehendi. Ex meis ad Re-
gem *Franciscum* literis, quarum exemplar ad te mit-
to, tantum decerpserant, mentitur inquam Cæsarem.
Hoc *Gales* non intelligebat. Si dixisset iniquis con-
ditiones, probasset etiam. Quod sequatur ex Colo-
quio *Perperæ* desumtum, proferat omiserant, quoniam
sciebant *Gales* aures nullo pacto laturas. Ille lu-
dens *Enragelæ*, ut ostendat Deum scire habere ne-
gotiorum etiam si non oblectetur parvulentibus, inter
ceteros Principum tumulus dicit, *Cæsar nostrum*
orbis orbis *meditatur* *Monarchiam*. Tota calumnia est in
voce, *nostra*, quasi fuerit unquam aliqui totius orbis
Monarchia præter Deum, quem hodie nonnulli totus
orbis habebat cognitus, nec ea pars, quæ cognita est,
unquam uni paruerit. Non hic disputo de Cæsar *Mo-*
narchia, sed ut intelligas quam solidis argumentis ille
jus asserat Cæsar. Quod sol, inquit, est in cælis,
hoc Cæsar est in terris: Atqui Jurconsulti, qui hanc
inutilem contestationem cum aliis multis invexerunt,
Pontificem faciunt solem, Cæsarem lunam. Equidem
probarem exemplum, si quemadmodum sol indefin-
gibili motu universum terrarum orbem lastrat, illu-
strat, & conservat, ita unus homo posset singulis or-
bis nationibus prospicere. Deinde, *Aristoteles*, in-
quit, præfert Monarchiam Aristocratia: Præfert, si
quis invenitur omnium optimus ac sapientissimus: sed
Monarchiam appellat, non totius orbis, sed fuit eu-
jupsum ditionis, veluti *Cæsarum*, *Lacedæmonum*,
Atheniensium, &c. Nec quicquam veteri, unus civi-
tatis esse Monarchiam: nam quod ex *Homeris* solet
asserere.

Qui deus hinc voluntarius, &c. utique *tem*,
de unius exercitus imperatore loquitur, cuius tamen
potestas non erat absoluta, nisi in prælio: quod ipse
indicit *Aristoteles*. Sed *Christus* etiam, inquit, probat
auctoritatem Cæsarum, *Dat Cæsar*, &c. Si *Christus*
docuisset in *Sekandia*, & simili occasione fuisset
exhibetur Ducis numisma, dixisset, *Dat Duci quæ*
erat

AN. *sunt Dues*, &c. Vides acumen hominis, qui se ja-
 1119. dat in Logica, Physica, & Metaphysica veritatem.
 Hoc, ut dixi, non de re, sed de hominis insigni stul-
 titia. Neque vero miror inter tot hominum nullum in-
 veniri qui talia audeat scribere: illud magis admiror,
 hæc diversis locis excudi à *Franciscanis*, nec eos ani-
 madvertere, quam se bonis ac doctis propinent de-
 cendens. Unde loquitur hoc genus sub insigniter esse stu-
 pidum, sub pessime fœcile de genere mortualem. Quid
 quod toto Opere fingit me hollem omnium religionum
 piarum, quod alicubi notem quorundam irreligiosam
 superstitionem, sub impietatem. Docere aut monere
 apud illum est odiosum, dissuadere esse infamare. Deum
 nunquam citat mea verba ut habent, sed aut truncat,
 aut aliquid addit. Ad hæc, perpetuo quod dictum est
 in tres quatuorve malos, detorqueat ad universos ordi-
 nes. Toties repetit inquam mendacium, quod non dis-
 tinguam bonos à malis, quæ id vix usquam non fac-
 iam. Hæc est illa mea simplicitas iactata ordinis qui
 fœcis è paradiso. Videor mihi suspitione colligere
 quis sit auctor libelli. Testatur enim se fuisse in *An-
 glia, Gallia, Germania & Hispania*, quam tamen flo-
 machetur in mundivagos. Atque mentes complures ad-
 dicit me *Franciscanus* quidam, juvenis indole liberali,
 promte loquens *Latine*, nec omnino rudis *Græce* li-
 teraturæ, deinde nativa quidam prædicitur facundia.
 Exponere cepit, in *Gallia* quid molirentur Theologi,
 quid Monachi, tandem & hortari ut in tempore
 prospicerem, se esse unum ex his qui meis commodis
 impense faverent. Hunc campum ingressum revocaui
 ad alia, partim quod adesse *Guardianum* hujus loci,
 partim quod ea, quæ narrabat, certius ex amicorum li-
 teris omnia cognovissem. Placuit tamen adules, ac
 statueram illa deesse domus meæ hospitium ad aliquot
 menses, si forte voluisset uti. Itaque ipsum ad pran-
 dium vocavi in diem postero, *Guardianum* non vo-
 cari, quo liberius inter nos confabularem. Venit,
 sed comitem trahens *Thrasileum*, natu grandem, quem
 simulabat esse laicum, quem, ut post recessi, fuerit
 sacerdos, ne mecum cogeretur loqui *Latine*. Hujus
 inamensurabili fastu adeo sum offensus, ut amor ille
 meus in juvenem transiret. Peractio prandii repetit
 quod prædie fuerat orsus, indicans in animo esse per-
 agratis regionibus, doctis innotescere: nam attulit
 duas schedas commendaticias, alteras à *Radio*, alteras
 à *Rudao*, quas fuit apparebat extorsit esse. A me fla-
 gitabat, ut ipsum amicis meis omnibus commenda-
 rem, ac dederat quos quibus in locis haberem, vide-
 baturque paratus quovis ire gentium, modo à me com-
 mendatari. Hic excusavi multa, sed præcipue quod
 non esset consultum hominem ignotum talibus vicis
 tradere, eam rem mihi non raro parum feliciter ces-
 sisse. Alleganti schedas commendaticias, recitavi eas,
 quæ testabantur hominem & ipsis ignotum esse. Instabat
 ut saltem duobus sub tribus præcipuis commenda-
 retur. Negavi me ad faciendum. Tandem petiit aliquot
 epistolium velut ad ipsum manu me scriptum, quod
 circumferre posset. Id etiam cum stomacho negavi:
 nam his artibus non semel delusum sum ab istis erroribus.
 Interca nunciat *funulus* duas adesse viros erudi-
 tos, quibus cum peragendum erat de nostro Testa-
 mento, quod hic bene condere difficillimum est. Illis
 occurrentem interpellavit, ut saltem elemosinulam,
 nam hoc usus est verbo, darem: ego alibi intentus,
 jam dedi, inquam, putans futurum ut ad me rediret
 tempore commodiore. Visus est post biduum in hac
 civitate, multa molitus est ad corrādendum ali-
 quod nummorum, sed ad me non rediit. Hic eo libello ut-
 tus est suam dolorem, nisi me fallit suspicio, nam or-
 do ille vix habet alium, qui tantum possit *Latine*. Nec
 est de genere *Observantium* quos vocant, sed *Cultrarii*,
 est, id quod post ex *Franciscanis* quodam cognovi.
 Est autem, ni fallor, *Brabanicus* natus *Gelrii* genere,
 nec dubio quin nunc sit in *Italia*, aut in *Hungaria*,
 donec peragat suam periodum. Vide quantum pericu-

li sit quicquam illis negare. Quamquam hic unus est,
 quem abique vaticio damisi, tamen frequenter sum à
 1119. fordissimis impetibus. Risi librum in crucem actum.
 Istis rationibus vincentior citius quam Apologus. Sic
Leonius Germanus quidam *Lex* librum in me scriptum,
 quem in bibliotheca *Franciscanorum* reponendum lo-
 caverat, intus ac foris excrementis humanis oblevit
 atque incuravit, ut dies aliquot tota foret bibli-
 theca: percunctantibus qui ingrediebantur, quid esset
 hoc putari, excussis omnibus angulis nihil reperitum
 est. Tandem fugacior aliquis sequutus vim aromatæ,
 reperit fontem. *Guardianus* voluit librum ostendere
 populo, voluit ferre cæcæ fulmen in auctorem:
 B. quamquam inficere me res tota peracta est, nec motu
 rem novi, nisi huc reverens. *Hermannus*, Comes à *No-
 va Aquila*, indigne tulisset de notatum ab *Jacobi Hoch-
 strass Dominicans*, in erat *Rubinus*, Prior Monasterii,
 quod *Colonia* sine quam magnificum est & opulentum.
 Non potuit hominem compellere, donec illius cogua-
 ti denunciant *Dominicans*, ne posthac colligerent
 cæcos in illa ditione vel Comitatu vel cognatorum il-
 lus. Illi rati minas esse inanes clam testantur solito
 more venire ad ora & cæcos. Factus est in illos im-
 petus terribilis. Hoc damno totum annum multatū fuit,
 itaque factum est, ut *Jacobus* à suis coactus pacis le-
 ges acceperit. Habeo illum palinodum, in quem
 C. recitet verba plena contumelie, quæ scripserat in Comi-
 tem, tamen affirmat ac propemodum dejerat, se
 semper de Comite præcise intuisse. Bella palinodia,
 scæra quam Theologus dignior. Illud in fatu me esse
 video, mi *Valdes*, à nullis gravius ludor, quam ab
 iis qui favent schulo magis quam prudentem. Quis-
 dam *Latetia* emittit epistolam anonyam in mei patrocinium.
 Ea res excitavit *Beldam* simpliciter furiosum, ut in
 me bilem suam rursus evomeret. Idem apud vos epi-
 stola nescio cujus excitavit pseudo-Monachos, qui
Pantaleonem oratorculum subornarunt. Nihil unquam
 erat mihi Tragediæ futurum cum Theologis *Parisi-
 sibus*, ni *Berquius* consilium vehementer, sed imperi-
 d. denique amantissimum illos in me provocasset, quo
 pariter ac meo malo. Ducitur fortissimum consilium, sed
 infelicitissimum. De Colloquio damnatus, & holatilis erat
 ludus. *Calixtus* quidam excuderat, ut ajunt, ad vi-
 ginti quatuor millia Colloquiorum in modum Enchiri-
 dii, sed eleganter. Id fecerat non studio meo, sed a-
 more quæstus. Quæd natus? nihil erat in manibus præ-
 ter Colloquia. Præcesserat nescio quis rumor, forte à
 typographo studiose sparsus, fore ut hoc Opus interdi-
 cteretur. Ea res acuit entorum aviditatem. Itaque *Beld-
 da* forte nactus Receptorem suæ farine, & adhibitis ali-
 quot conjuratis, curavit hoc edictum, quod proprie
 E. pertinet ad solennes Collegiorum lectiones, per quas
 itur ad gradus scholasticos: nam quod in omnibus Col-
 legiis jam traditur Grammatica, quæstus causæ factum
 est, sed magno studiorum detrimento. Hujusmodi
 technis ludunt frequenter. Edictum tamen nullum fi-
 cit hæreticos mentionem. Fieri potest, ut displicet
 illis oratio parum *Latina*, nolintque hoc studio lectu
 digniores Auctores & juvenitatis manibus excuti. Sed
 atociorem rumorem pertulerant in *Saxoniâ*, sex Ep-
 scopos designatos in *Gallia* ad pronunciandum de li-
 bris hæreticis, quorum princeps est Archiepiscopus
Rubemagensis. Per hos fuisse damnatos libros meos,
 & in publico exultis foro, precium autem suppositum
 ad 50. coronatorum millia. His technis *Rodium*
 Monachorum genus sibi pollicetur victoriam. Nuntur
 F. alio stragemate. In omnibus regionibus habent
 aliquot *Franciscanus Observantes*, nam his adhuc non-
 nihil tribuitur ob qualemcumque speciem sanctimonie,
 qui in concionibus ac publicis prælectionibus subinde
 perthungunt nomen *Erasmii*. *Latetia* habent *Petrum*
Germanum, in *Sabaudia Joannem Gacchum*, qui tamen
 posteaquam Duci per literas de illo quæstus fuerim,
 sancte dejerat nulli, respondens, se nunquam nomi-
 nasse *Erasmium* Præceptorem suum, nisi sicut oportuit
 ho.

bonificentissimae. In *Anglia* habent *Joannem Standishum*, nunc Episcopum. *Leontius Tisulmannus* quendam juvenem nunc gloriosum, quod illius indicant *Prognostica*: utinam tantum possit quantum tibi tribuit. Sunt & in *Polonia*, & in *Ungaria*, nec usquam proficiunt, nisi in pejus: ubique decrevit illorum tyrannus. Quanto *Christianus* agerent, si converterentur ad studium veræ pietatis, & omitterent jam nimis notum hypocritism? Tringita florenis accepi mense *Februarii*. Scripseram enim ad *Bartholomaeum Wilebrum*, simulque moveram de ducentis ductis. Respondit se nondum accepisse, sed bona fide curaturum simulque accepisse. Circa *Nona Martii* venit fasciculus literarum, omnia geminis exemplaribus. Alteram syngrapham commisi *Hieronymo Probeno*, qui *Franciscus* pecunia recipiat. Hic me non fugit, quantum tibi debeam, *Alphonsi* candidissime, cujus erga me pietas nullum non est sui simula. Archiepiscopi litteræ tam sanctorum scriptæ non paulo fuere gratiores quam ipsa pecunia. Gaudeo mihi scrupulum ademptum de dedicatione. Audebo illi hanc editionem nuncupare, quoniam hoc nec tu significas, nec ille. Et arbitror consiliis, ut unum dicam quam duobus, nisi tu aliud moneas. Mittam tibi volumina decem, hoc est unum corpus, alterum *Tibulum*, tertium *Alphonsi*, quartum *Guarino*, nisi tu fecis juberis. Opus absolvetur nondum autumnalibus proximis. Mihi hinc migrandum, idque non sine periculis vitæ periculo. Sed parandum fuit. Mihi totam epistolam meam ad Regem *Franciscum*, unde *Pamphili* sumit animum calumniandi, quod me auctore Rex descenderet à pectus. Immo ibi consolor Regem, ut moderate ferat noverfam fortunam & amplectatur concordiam. Quoniam autem non dubitavi, quin ille conditiones Regi viderentur graves, hoc enim dico iniqua, ut consoler illius animum, suppositi personam aliorum, quam ita loquor, *Quoniam autem unumquodque pax ista, &c.* Et ostendo ipse melioris fortunæ à *Christo*, qui solet res deploratas in tranquillam statum reponere, interdum etiam his, quos amat, immittere calamitates, quod arcibus suis consiliis intelligit se expedire, mox adhortor ad servandam concordiam, si *Christianus* *Manarchas*, &c. Et hic est locus unde probat tot *Roma* circaque *Romanam* ciades mihi acceptas ferri oportere, quam cum casum nullus expediret, nec *Cæsar* quidem ipse. Sed isti non vident quod sit scribentis ratio: deinde quoniam vim *Latini* sermonis nesciunt, crebro hinc nobis movent calumniam: velut hic putat iniquum nihil aliud significare quam injuriam, quam equum sit moderatum jura ab humanitate proficiscunt, & quod æquissimum est, id recedat potius à iustitia, & quod iustissimum est, parum sit æquum. Fortassis expedient illam epistolam formis excudi, quo magis pudeant isti, qui Principes habent pro sanguine potius quam hominibus. Commendandum tibi *Franciscum Dilem*, qui nunc istuc appulerit, nondum ex literis tuis certum potui cognoscere. Alteram syngrapham per *Hieronymum Probenum* miseram *Franciscum*, cum mei *guarino*, ut vocat, ascripseram, si ea non placeret, *Hieronymum* meo nomine scriberet qualem vellet: *Milzari* procurator excusavit, esse syngraphæ genus, ut pecunia numerari non posset, nisi prius à me datis tribus syngraphis *guarino*is. Atqui casu poterat ab *Hieronymo* sumere, sed maluit pecuniam disferre. Itaque scripsi *Angelo* ad *Bartholomaeum Wilebrum*, ut nobis, si posset, hac in re commodaret. Dicunt pecuniam non esse numeratam mensuris, fed cuiusdam negotiatori, qui hoc officio ab illis petit, sic ut illis licet negare. Interim negotiator utitur pecunia. Memini me & olim in *Anglia* delusum simili genere syngraphæ. Vxor me intra annum non fuit recepturus obolium, quam ego jam plurius totam illam summam parvis sim in eos, quolibet ex varia bibliothecis investigarent, & consulerent atque contraxerunt, quo mihi iudicandi fieret potestas. Quod bibliopolar mea causâ

ades ex animo, gratiam habeo, mi *Faldest*, maximam, quod beneficium uti perfricas te plurimum rogo. Queritur tempus trium mensium esse perquam angustum; iter longum est, nec satis tutum, peius quam merces sua perferat præterit dies, ac periclitantur. Nondum est manifestum bellum, & si esset, tamen studia digna sunt aliquo privilegio, nec ab his quicquam est metuedum. *Germani* sunt origine, nec aliud agunt quam ut parent unde liberi & uxores alunt. Scripsi eadem de re *D. Mercurio* Cancellario, cui reddidi epistolam, si tibi videbitur expedire. Bene vale. *Basilia* 21. Martii, Anno 1529.

EPISTOLA MXXXII.

Erasmus Est. Joanni Fergara S. D.

LITERAS vestras, tertio Calend. Julii scriptas, sub Calend. Martii demum accepi, geminis exemplis omnes, sed ab eodem *Ardoburo*, & eodem die: quæ per te multis gratissimæ, hoc etiam nomine fuere gratiores, quod jam desperatio quædam obrepere coepere animo meo: non quod de vestro erga me studio quicquam addubitarem, quod etiam si malè potuisset accidere, non patiebantur id *Faldesti* mei literæ, vestre in vos non benevolentia, verum pietatis assidua, locupletissime testes: sed quod suspicabar idem vos statuisse de rescribendo literis meis. Quod significas vix *Anacath* placere de elendo apologetico meo, quod ipsum æquarum futurum, nec mihi sane displicet consilium. Non satis memini quod in eo libello vix *Anacathæ* majestatem immiserim, nam de improbitate quorundam Monachorum apud nos, qui se pellant *Ecclesiæ* nutantia *Alantæ*, dici facit, ut dignum est, non potest, nec apud vos appareat multo fuiores. In hoc illic desistamachor. Abiit autem ut iudicium auctoritatem verbo laudem: nam in *Britannia* *Caberto* *Tusfado*, Episcopo *Leudamont*, totius hujus negotii summa, ut audio, delegata est, quo non alium magis habeo in ære meo. Idem in *Gallia* hujusmodi causarum cognitio ad aliquot summatis viros delata est, alioqui *Neddardum*, *Satorum* & pseudo-Monachorum improbitas omnia commiscuisset tumultibus. Libellus ille sordide fuit excusatus: si vobis ita videbitur, curabimus ut locupletior & nitidior rursus exeat cum dignitate, mutatis his, quæ, ut indicant amici, videntur offensivæ iudices. Præstitem tamen arbitror invicta majorem, non tantum ob extimam amplissimi muneris dignitatem, verum multo magis ob singularem vitæ integritatem, ob eruditionem ea fortuna dignam, ob minime vulgarem prudentiam, quæ illi apud *Cæsarem* & optimos quoque hoc plus conciliant, tum auctoritatis, tum gratiæ, quod hæc doctæ majorem clarissimam imaginibus commendatur. Excellenter itaque est ille, quem ut quicquam canis ausit allaturæ. Tibi vero nolum ex me quicquam invidiæ accreire, si qua fieri possit, quoniam scio te, quæ tui est animi magnitudo, non quæsimilibet laturibus excitari: tum ingenii tui prudens dextertitas mihi bonam spem porrigit fore, ut si quæ forsitan malæ bestie non vererentur obdillare, nulla tamen ausit mordere, præteritum quam tantum habeam *Anacem*, sub cuius clypeo lateo. Postremo brevi futurum auguro, ut se tua virtus in fastidium aliquod evehat, uno positis hoc reptilium genus impune utoque despiciat. Ego hætenus, cui delatæ ebrius, omnem fortunam rejeci, cujus animi nunc me sero perfricas, non quod displicat humilitas, sed quod hoc sæculo vix quicquam tam sordidus est & abjectus, quin audeat *Erasmus* conspiciat, commingere, concacare, sit bonis auribus. Ab ea contumelia vindicasset mediocri fortune dignitas. Nunc ea est valetudo, ut regre vitam totæ, tantum abest ut dignitati sustinere: par esse queat. Multo

Tum. III.

Ecce

quædam operarum conspiratio fuit impedimento, quo
 1171 minus hoc verno mercatu prodierit *Augustinus*, de-
 cem magnis voluminibus absolutum, in quibus nihil est
 quod non majusculis formulis sit excusatum, id quod scis
 in *Hieronymo* non esse factum. Id malum nobis bene
 verit. Non enim ausus eras hunc laborem dicere
 Præfati *Talians*, nisi certior factus hoc illi fore non
 iocuratur: nam esse scio nonnullis, qui solent hoc ge-
 nus officii offendi. Quæquam autem ne nunc quidem
 vel ex ipsius, vel tui, vel *Paldesii* literis, certum ha-
 beo responsum; tamen multæ res mihi fiduciam ad-
 dunt, ut quod animo conceperam, eadem. Non est
 ingratus munus, quod cum studiosis aliquot, qui in
 conferendis exemplaribus nonnulli opere subsidariæ
 præstiterunt, pariter, imo jam bona ex parte præ-
 sumi, sic enim interpretor, eam pecuniam *Augusti-
 no* datum esse, non *Erasmo*. Hæresen negotium à li-
 bellis venit ad arma, quantum video rerum procemia.
 Rex *Ferdinandus* cum *Germania* Principibus consultat.
 Hic modio brumæ frigore tunc caluit adolomachia,
 ne multa quidem imaginum relicta est in templis,
 subtilis funditus Missa, ritusque Ecclesiastici, nisi
 quod habetur interdum concio; deinde mulieres cum
 pueris *causant* Psalmum *Germanicus* rhythmis compo-
 situm, & interdum datur panis corporis Domini sym-
 bolum. Monachi simul & Monachæ subter ponere
 sacram vestem, non alio denigrare. Hactenus tamen
 in nullis ædes privatas facta est irruptio, & à sangui-
 ne temperatum est, quod vitium sit perpetuum. Tot
 enim *Germania*, *Milanesque* civitates in hoc foedus
 dedere nomen, ut si res agatur ferro, malum abesse
 procul. Est quidem magna Principum potentia, sed ubi
 reperies militem pro sacerdotum jure pugnare pa-
 ratum? Mea sententia res esset hominum potestatem,
 ad divina præsidia confugendum est. Ego interim
 non infrenum militem prælitum Ecclesiæ, si nihil
 aliud, certe nunquam *via* *ratio* *ratio*, & ingenue pro-
 fectus me ab Ecclesiæ consortio digitam launa nocte
 discordere: deinde tribus preliis cum *Luthero* confixi,
 idque in ea *Germania* parte, que maxime tenebatur
 hoc novo fervore, quod ante me nullus est ausus, ut
 tibi *Thurssem* & Comœdia relictam: nam *Parsyphus*
 extra telorum jactum positi mittunt fortes articulos,
 qui hic tuncum videntur. Porro, quidam sic tuentur
 sua dogmata scriptis & argumentis, ut prælitent illos
 omnino silulæ, mea quidem sententia. In *Strabantiæ*
 potestatem tuo scribere, verum illis mihi fuisse
 acrior pugna cum quibusdam, penes quos nunc est co-
 gnitionis auctoritas. Adversus horum odia tuus esse
 non poteram, nisi sula præsidio: sulum habere fa-
 veniem non potui, nisi collissem. At hac valetudo
 non patitur, ut cuicumque hominum inferiam. Inter-
 im tamen aliquo demergendum, nec satis video quo.
 Adeo nusquam affulget spes tranquillitatis. Itaque
 prorsus juxta *Græcorum* proverbium, *εἰς ἀπὸ πόντου, εἰς
 πόντον, εἰς ἄλσος ἰσθ.* Ob cubiculum mutatum, ob aliud
 vitium, ob vestrum mutatum subinde periclitor.
 Quid futurum censes, si relicto nido, cui tot annis af-
 fucui, relicta amici, quos habeo divina consuetudine
 perspectos & exploratos, alii veluti mundo me com-
 mittere exuas: nam hic diu manere nihil aliud habe-
 retur, quam proficisci quod hic geritur jam publici-
 tate, nec dubito quin rumor multum addat veri. U-
 trique germano tuo respondeo. Ab *Elisabetha* virgine
 saltem lubens accepi, quam illi multo cum fenore
 vicissim opto. Bellum est cum sexum ad præca exem-
 pia sese postliminio recipere. Habemus *Anglia* Regni-
 um foemineum egregie doctum, cujus filia *Maria* scri-
 bere bene *Latine* epistolas. *Toma* *Mari* domus nihil
 aliud quam Musarum est domicilium. Cæsarum *germa-
 na* *Maria* *Latine* codices habet in deliciis, cui nuper
 scripti *Pidæum* *Christiana*. Id efflagitant à me quidam
 Ecclesiæ illi charissimos. Scena rerum huma-
 narum invertitur, Monachi literæ nesciunt, & scien-

tiæ libris indulgent. Bene vale. Datum *Basilæ* 24.
 Martii, Anno 1519. At

EPISTOLA MXXXIII.

Erasmo Ret. *Alphonso* *Emilia*, *Archiepiscopo* *Tel-
 liane*, S. D.

PAVLVS ille magnus Ecclesiæ propugnator, & di-
 vinitus electum organum Evangelicæ Philosophiæ,
 ille, inquam, homine major, & celestibus affluens collo-
 quiiis, non raro iactur ingentem cordis dolorem ac-
 tribuit usque ad vitæ tardium, atque interdum in-
 ieris miris lachrymis interlitis, requirit ex priorum collo-
 quio solatium aliquod, precaturque levare molestia
 satæ colaphatis, quo minus mirum, si ego, qui ad
Paulini spiritus robur minus sum, quam ad æqualem
 humbricus humi reptilis, aliquid humanum sentio, multo
 pluribus malis exercitus, quam ut his commemoran-
 dis velim tanti Præfati aures onerare. Sunt enim quædam
 minuta sordidaque, que partim numero, partim
 improbitate gravius interdum infestant hominem,
 quam ingratia mala, veluti cimices, culices & pul-
 ces, qui quosdam infamiam nonnunquam ad vitæ tar-
 dium adiungunt, nonnullis etiam mortem adferunt. Men-
 tiar itaque, Præfati amplissime, si in tanta undique al-
 lustratum, lapidatum, mordentium improbitate, di-
 cam me perpetuo vacare omni sensus agnitione: sed
 tamen auxiliante *Christo*, & tentationum procellis gra-
 tæ fux afflatus temperante, nunquam valuit hæc car-
 nis molestia, ut aut de loco deferendo cogitarem, aut
 animum deiponderem, quin potius sentio me ex his ho-
 minum insulibus aliquid etiam roboris collegisse. Ita
 vitium est divinæ Providentiæ, malorum improbitate
 abuti ad explorandum suorum sinceritatem: contra,
 bonorum charitate uti ad consolationem eorum qui la-
 borant afflictionibus, ne deficiant. Nostrum autem est,
 alterum patenter terere, veluti flagellum à patre no-
 stre saluta amantissimo adhibendum ad correctionem: alterum
 grate amplecti, veluti solatium à propitio Deo
 immisum ad confirmandam imbecillitatem nostram.
 Quæquam hic minima doloris pars est mea privata
 contumelia: quantum enim detrimenti rebus huma-
 nis accesserit, si *Erasmus* quantum est redigatur in ni-
 hilum apud homines? Sed illud serio diducaci ani-
 mum meum, tantum impit malitiæ deprehendi in
 pierique *Christiani*, posthumum in his per quo oportet
 vulgarium conditi faustitatem. Nec enim video
 spem ullam orbis ad Ecclesiasticam redituri con-
 cordiam, nisi positus humanis effectibus, consentien-
 tibus animis agamus *Christi* negotium. Quod si suc-
 cesserit, meam sortem facile deplorare desinam. Pro-
 cellam istam ievire jam mitius, sane gaudeo, neque
 non intelligo, quantum debeam velle tam pietati
 tum prudentiæ, quamquam illi nec consilientem un-
 quam, & ad quævis occasionem renovabunt tumultum.
 Habent *Lutero* propugnatores quædam *Saulem*,
 hoc est, turbulenter, hominem adeo non do-
 ctum, ut sensu communi careat, sed nam excitandis
 huiusmodi tragediis. Apologum meum non omnino
 duplicuisse vehementer gaudeo. Moderationem mihi
 videbar vobis approbaturus, reputandis quid istorum
 mereatur stoliditas. Quis unquam vidit tales articulos
 talibus viris proponi? *Augustinus* totius summa cum di-
 gnitate feliciter absolutus, hinc vernis nudum pro-
 didit in lucem, nisi pernix quædam operarum con-
 spiratio remorari iniecit. Absolveret tamen intra
 menses duos, careretur ut in finem tuum quæpiam
 veniat, non sine causa tantopere semper ab te adma-
 tus. Solum enim præfati omnes *Christiani* Scriptoris do-
 tes, in docendo sedulus, in redarguendo nervosus, in ex-
 hortando fervidus, in consolando blandus, ubique pius
 & vere *Christianum* spiritum manifestandam. Reliqua
 tua epistola me malis argumentis hortatur, vel urget
 potius, ne desin Ecclesiæ, tot scitis atque operatio-
 num dissidiis periclitanti, præferam apud *Germanos*,
 ubi

Au. me divina ope fretum, nullus dolor aut vindictæ cupiditas hac perpellet, ut vel locusta vellem esse, vel *Pheas*. Castigat sponsum suum suo arbitratu, novit enim quid illi expediat, nulla res vel tam blanda, vel tam atrox erit, quæ me distrahât ab unico columbæ confortio. Hominum malitia rem auferre potest, sanam auferre potest, vitam auferre potest, pietatem, quæ nihil melius, auferre non potest, nisi prodamus ipsi thesaurum nostrum, quem habemus ex sponsi munificencia. Proinde tristissimum arbitror illi medico totos nos committere; novit plures suam signum, novit singulis vasculum lateam, quod deformavit: fingit, retingit, frangit, comminuat, non potest in æternum perire, quod illius digitis concretum est. Sive porrigit amarum abinthium immixtis milibus, sive blandioribus foveat remedia, denique sive secat, sive urit, debium non est, quin ut fidelis & amicus medicus, nostræ salutis foret negotium. Ille nimirum solus est, qui potest & solet etiam occidendo vivificare, vere iuxta *Græcorum* vetas proverbum *Δις ἰσχυρὸς*, id est, *herculeus malleator*. Hic fortasse me rogabis, nam quæ titillatio sollicitavit aliquando mentem meam, ut in aliquam factionem concederem. Equidem non gravior me totum aperire, tam explorare fidei amico, meoque affectus in tuum sinum effundere. Interdum quum meo cum animo reputo, tam perversam quam pernicentem quorundam malitiam, tangere interitum humano quodam sensu, vindicandi cupiditas: sed ea tam leviter perstringit, ut ultra summam animi cutem nunquam penetret, pungatque tantum, non vulneret. Mox enim carnis affectum reprehendit spiritus, hæc in modum. Quid sibi vult tam impia cogitatio? Tunc, ut bonitatem malitiam vindicos, impia manus mittes in matrem Ecclesiam, quæ te sacro lavacro genuit *Christe*, quæ verbo Dei pavit, qui tot sacramenta fovet vegetatque? Tunc, ut improbos ledas, ipse fies improbus: & ut temporariam injuriam ulciscaris, animæ tuæ iustitiam facies, nunquam recuperabis: & dum bolli nocere studes, ipse tibi quovis hoste fies nocentior? Respicere corporalem tuum, supposita quantalibet vitæ tibi superfit. Quam portum tenes, ultra te in mare precipitabis? Nulla vindicta speciosior, quam ut teipsum quotidie reddas meliorem. Totus hic tumultus temporarius est, urget quod æternum est. Hoc, hoc age. Huiusmodi cogitationibus facillime discutio carnis affectum, qui citra periculum occurrit interdum: sed tamen efficit, ut melius intelligam, quod accipio, *Arium*, *Tertullianum*, *Wicetium*, aliosque nonnullos, invidia clericorum & improbitate quorundam Monachorum à *Christianis* gregis communione recessisse, privatumque dolorem in publicum Ecclesiæ malum emisisse. Ego citius & famam & vitam posuerim, quam ad facinus tam impium descendam. Qui sic animatus est, opinor, non facile probatur in hæresim. Atque utinam liceat his tantis Ecclesiæ malis, huius vitæ dispensio mederi: nam quod nonnullis sub obtentu zelus me scripta filio criminantibus libere respondi, non vindictæ cupiditas hac me perpulit, sed potius zelus adversus malitiam zelum excitavit. Aliud est hæreticum errorem tueri, aliud hæresim calumniam depellere. Ad alia convicia obducere fortasse lenitas est, verum ad impietatis crimen esse munus impietas est, si conscientiam habes à crimine liberam. *Paulus* jubet & ore fieri confessionem ad salutem, si negandi genus est non habere linguam adversus intenciam hæresim. Nec obsecrum est quam frivola ob causâ isti peius in me coorti sint. Proveni linguæ ac politiores literæ, magno rei Theologicæ bono, quibus nunc se fingunt favere, quum annis plus quadragesis nullum non lapidem moverent, ut eas prodigèntes ac subolefcentes obducere. Atque hoc est huius Tragediæ seminarium. Adhortatus sum Theologos, ut omnia quæstionacula, quæ plus habent offensionis quam pietatis, conferrent sese ad ipsos Scripturarum fontes, & ad veteres

A Ecclesiæ doctores. Cæterum scholasticum Theologiam non sublatam, sed puriorem magisque seriam esse volui. Hoc, nisi fallor, fovere est, non ledere. Adhortatus sum Monachos, ut vere studerent esse quod dicuntur, hoc est, mundo mortui; minus fiderent exteris cæremoniis, magis amplecterentur veram animi pietatem. Utrum hoc est odisse Monachos, an bene velle potius? Notavi quosdam qui vota temere suscipiunt, item alios qui radem ætatem artibus in falsam illiciunt: illos qui sine gravibus causis, sine Pontificum auctoritate deserunt institutum suum nunquam probavi; imo multos vacillantes vel consolatus sum, vel confirmavi. Traduxi præpostera iudicia, unde sciet præcipuus pectus *Christianæ* religionis. Hoc, opinor, est illam juvare, non ledere. Sæpius optavi Pontifices, Cardinales, & Episcopos tales, ut in his rueret Apostolica pietas; nunquam mihi venit in mentem quemquam de suo gradu deturbandum esse. Nunquam contemni neque contemnendus docui constitutiones se ritus Ecclesiæ, sed prætulî precepta Dei, & commonestravi à cæremoniis profectum ad meliorem: & si quid in hisce rebus irrepressibile hominum negligentia, indicavi quomodo posset corrigi, id quod non raro fecit Ecclesiæ. Nullum Ecclesiæ sacramentum non semper veneratus sum, quoniam ex Matrimonio Veteres diversâ fensisse animadverto. De Consecratione sacramentali nunquam dubitavi, quin eam religiose, velut à *Christi* spiritu traditam, putarim observandam, nec unquam ausus sum aut audire ad *Christi* mensam accedere, aut ex hæc vita decedere, nisi sacerdoti confessus quæ gravant conscientiam: tantum hæc, quæ nunc in usu est, an ab ipso *Christo* prodita fuerit dubitavi, sed ita ut magno opere foveam, si quis hoc argumentis irrefutabilibus possit evincere. De Missa abroganda nunquam sonavi. De Eucharistia nullum video argumentandi finem, tamen mihi nunquam persuaderi potuit, neque poterit, *Christum*, qui veritas est, qui charitas est, tandem passurum fuisse dilectam sponsum suum hære in errore tam abominando, ut eustulum sacrificium pro ipso adoraret. De verbis quibus consecramus aliquos desideravi, fixor, plenus edoceri. Verum in huiusmodi scrupulis facile soleo in Ecclesiæ Catholicæ iudicio acquiescere. Dogma, quo quidam cuius tribuunt potestatem consecrandi, absolvendi & ordinandi, semper habui pro manifesta insania. A sceleris & schismatis unice semper abhorru, nec hæcenus ulli me addixi factioni, quum eos tot causæ protruderent; nec ullos mihi collegi discipulos, sed si quos nactus sum, *Christi* tradidi. Illud positissimum me lædit apud quosdam, quos & nescire pudet & piget discere, quod in Annotationibus meis multa indico à doctoribus superiorum temporum perperam intellecta: quod ad alliciendos segetes ad *Christianæ* Philosophiæ studium, Novum Testamentum sermone paulo mundiorè explanavi: nam isti quoniam sibi videntur pulchre *Latini*, quod vitent sollicitudines manifestas, (tamen si nos quidem scias vitant) tamen à lingue *Romane* deliciis plurimum abstin. Non agnoscent proprietatem & emphasim vocum, non agnoscent tropos & allusiones, quæ non parum venustatis & gratiæ addunt orationi. Proinde supersummo fit, ut cum idem dicant, quoniam non isdem verbis dicuntur, quibus illi solent, sua probent, mea reprehendant. Utinam autem in scholasticis illis placitis, ad quæ nunc velut ad gnomones exigunt Scripturam intelligentiam, inter te scholæ consentiant. Probat sine illud dicendi genus, sed in diatribis scholasticis, ubi quibuscunque verbis rerum subtilitas explicanda est: in concionibus & in his libris, quæ pæneque non solum ad docendum, verum etiam ad excitandos affectus, dictu mirum, quam illa frigeant; apud eos vero, qui mundiæm orationis requirunt, risu sunt etiam ac nauseæ. Quod si civitatis amplexu fuissent linguæ & politiores literæ, & ipsorum studia rectius haberent, nec his Tragediis fuisset concessus orbis. Por-

An. 1519. quod Monachi quidam confidant, illiusmodi multis omnem tyrannidem suam & veterem sophistram ac barbariam simul cum superstitione posse restitui, multum falluntur mea quidem sententia. Aut si credimus Pontificum & Cardinalium opibus & Episcoporum copiis hoc incendium resurgere posse, veror ut succedat, & si ad tempus opprimatur, non erumpatur est: nam qui fieri potest, ut his rebus medicetur morbo, qui morbo dedere causam? Summa quippe trahit funiculum, unicuique potius omnes trahamus funiculum, videlicet *Christi*. Non oportuit quoniam ob hominum improbos mores à piis Ecclesiis dogmatibus recedere: sed illud est prudentiae *Christiane*, insperare ac radicem horum malorum semel excindere, ne facile queant repullulare fieri. Meam quidem privatam calamitatem moderatius fero, quod sciam tam non fore durissimam: iam enim delibor, & agnosco supremam vite diem haud procul abesse, sed profecto publicam Ecclesiae ruinam non possum non acerbè ferre. Si tempestas haec tantum eos attingeret, qui dedere causam, tolerabilior esset. Nunc quoque pii sacerdotes, quot integri Monachi, quos sanctae virgines indignis tractantur modis? & si speciemus progeniem, videtur atrociores imminere, si propitii Numinis bonitas dignetur avertere, quam epidemiam spero nobis non deitura, si sincera animo ad eam confugerimus. Ea confectur cor tuum & afflictior omnium, domine & senice in *Christi* charissime. Datam *Basilica* 1. Aprilis, Anno 1519.

EPISTOLA MXXXVI.

Erasmus Roterodami. Leonardus Officium Responsum S. D.

QUUM hæc scriberem, auriga nunciavit vixum io propinquum esse, hodie, aut cras adfuturum. Ex epistola *Stephani ad Hieronymum Frobenium* intelleximus auriga numeratum illuc, quod factum gaudeo, postquam tamen fuisse velle. Peius tres coronatos, eos habere dabo. Si plus exegisset, dandum erat quantum illi libuisset. Annus iste tuus, quem exprimis epistola licet brevi, quovis vino mihi suavior est, tametsi gratissimum est & illud. Opinor tibi communicatas literas, quas ante paucos dies scripsi per famulum Comitis ejusdem *Germani*. Eram interea tibi vehementer obligatus, vir humanissime, nunc habes *Erasmus* obligatissimum. Et si tu non porrexeris, tamen à me queretur occasio referenda aliqua saltem ex parte gratiae, tam obvia benignitati tuae. Gratissimum autem fuerit, si tu non gravaberis indicare, quae ratione possim hic ingrati hominis notam effugere. Nunc misso *Senecam* non illepidum consulationem, si quando dabitur oculi nonnulli à tuis gravissimis occupationibus. *Augustinus* strenue decurrit ad metum, nondum tamen abolutus est. Bene vale. *Basilica* 1. Aprilis, An. 1519.

EPISTOLA MXXXVII.

Erasmus Roterodami. Scholasteri Responsum S. D.

NEC erat opportunitas, nec argumentum ad te scribendi, vir clarissime, nisi quod quum ex amicorum literis cognovissem, te, ut es ipse literatissimus, honestissimis studiis humanissimum quandam & benivolentissimum procurare *Academiam*, mei officii ratum sum studiosior nomine gratias agere primum, deinde etiam modo, quod pro tuo candore de *Erasmus* feceras amantius quam pro ipsius meritis. Quare hac epistola veluti chirographo me tibi bitumem obstruere habes, ut si qui in te dignaberis mea uti opera, mihi non sit liberum quicquam reculare, quod modo per me praestari queat: imò nihil accideret poterit gratias, quam, si quo pacto liceat, tuo animo gratificari. Hunc animum si non reipsa, fac *Erasmus* inter tuos saltem gregarios civesnobis accenses: & si quid dubitas, facito periculum. Non morabor te pluribus. Opto tibi laeta omnia. *Basilica* 1. Aprilis, Anno 1519.

EPISTOLA MXXXVIII.

Erasmus Roterodami. Joanni Caelicio S. D.

ACCEPTO libello, quod ad me misisti: horum priorum jam devoratum, & adeo demerbar ardens quidam ac valrum, tum spiritus illos tragicos, ut nonnulli suspicerent *Hieronymum Alaudum* operis esse parentem: alterum paginis aliquot degustavi duntaxat: nam demograto portuabatur res mea omnes. Cæsar, opinor, minore negotio matas fedem. Tanta est epistoliarum, libellorum & Rhedaram supellex. Hic ubi concessissem, excusis denovo chartis non reperi quod volebam. Ex gustu satis placet hominis ingenium, ac facile pateret illiusmodi ludicris retaxari *Luciferi* violentiam, nisi ista procacia, non solum non medetur Ecclesiae dissidio, verum etiam exacerbaret malum. Quam illius in me observantiam nates nescio, mihi sane prolixus ignovus est, quod si nobis bene valeat, non gravabor multa benevolentia respondere. *Cassiodorus* virum sane dignitatis, tanta fortasse, tam eruditum, tam pius, facile inter felices & claros numero; sed quod omnes discipulis profanus simul & sacras suo stylo completi soluit, non admodum probatur. Primum, ut cetera omnia fuerint in eo laudanda, quis est qui precellet unus in singulis? Atqui hoc magis expolebat studium, ut eam quoque portionem tractaret, in qua potissimum valet. Tala quidem affectus habuisse videtur & divum *Augustinum*, quam adhuc esset in Catechumenis. Et tamen videmus, vir aliqui caelestis præclarus ingenio, quantopere apparet in quibusdam progymnasmatibus. At *Cassiodorus* apparet ut ingenio mediocri, ita dictione non admodum felici fuisse. Tot *Græci*, tot *Latini* inscripserunt in *Palmas*, sed nemo fuit quam *Augustinus*. His quod opus erat succedere *Cassiodorus*? Et arbitror illum in ceteris, quæ transibat, sui similem esse. Sed multo peius ocio suo videtur abusus *Brutus*, quem *Cassiodorus* quidam instruit sui principibus haberi voluit, qui mihi videtur in *Palmas* *Prædicatorum* nimium fugide scripsisse, præsertim post tot claros interpretes. Optatum tamen omnes *Cassiodori* lucubrationes exulare, vel eod. id. quod *Audiores* plerique prioris intemerat unde ille sua decerpit. Et mihi quidem aridet animi modestia, sinceritasque, quam & in divi *Gregorii* scriptis adamare soleo. Porro non semel per literas tuis interpellas, ut hanc laborem emendandi Veterum libros alius cedam; ipse tractem disciplinas aut argumenta, quæ nemo alius, ut ais, pari telestute tractare possit. Non dubito, quin sint qui possint idem in emaculandis Auditoribus præstare quod præsto; sed qui tantum molestie devovere velint, non video. Cæterum à me posse scribi, quæ nemo possit aliam, cum mihi persuasurus es, quum persuaseris mihi esse pavonis primas. Attamen amo te tam amantem de me hallucinatum. Imo jundum me puer præteritis temeritatibus, qui tam multa sum natus supra vares, & illud potius à me flagitat & xtas & animus, ut in totum à scribendi munere mihi dem rudem, præsertim hoc seculo saevio, quo nec bene loqui fas est, nec male. Jam quod subdubitare videris, an libellum, ac duas epistolas, quas scripsit adversus *Luciferum*, suo *Mario* concesserit *Quæ Anglia*, id tibi cum multis commune est. Nec mirum, quum hostem prodigii simile sit habitum, præsertim apud *Germanos*, Principem fere literas. Cæterum, ut non contemderim neminem scribentem fuisse auxilio, quum eruditissimi quique viri nonnunquam utantur amicorum subsidia; ira non dubitem affirmare ipsum eorum, quæ edit, parentem & auctorem esse: si quidem patre natus est, quo vix aliam reperis exardore judicio. Mater item erat sanctissimi ingenii, planeque singulari quaque viri prudentia, tum pietate: pællus admodum, illustis admodum est. Ingenium erat vividum, erectum, & ad quodcumque se vertisset super modum habile. Neque quicquam attente

An. vit unquam quod non abolverit. Tanta nature dextera est, ut & in istis vulgaribus, velut equitandi jactulandique peritis, neminem non a tergo reliquerit. Dicat illud ad omnia notum. Nullum est Musices genus, in quo non excefferit mediocritatem. Mathematicarum item disciplinarum mire docilis. Nec unquam omnis stultia, quosque per regni negotia vacas, aut legit aliquid aut disputat, quod solet peribenter, mire comit ad placidum in certamine, dicat hoc focum esse, non Regem. Ad eas conficiatunculas nonnumquam praeprae lectione scholasticorum Auctorum, veluti *Thome*, aut *Seni*, aut *Gabrieli*. Jam quod ad dictionis facultatem attinet, mitto tibi gustum unde coniecere possis quantum tot annis accesserit: totam enim hanc epistolam, fuisse manu descriptis adolescentulus. Quam agerem *Francia*, literis ad illum missis, deplorandum mortem *Philippi* Regis, mei Principis, hoc ferre exordio, nam exemplum mihi servatum non est: *Altiatus est hic tumor tristior quam ut verum esse credere liceat, sed idem constantior quam ut omnia vana videri possit, Philippum Principem in fata concessisse*, &c. Agnovit ille protinus sibi gratias, & suam epistolam, ut vides, similiter exorsus est. Equidem manum agnoscebam. Ceterum ut ingenuis dicam, tum non nihil suspicabar, in sensibus, ne verbis, alienis suppeditis adjutum fuisse. Eam suspicionem quam *Gualtherus* *Adonijam* mihi nulla argumentis posset evincere, cessit ac dissimulavit, donec esset satis instructus ad causam. Quoque forte soli confabularem, protulit multas ejus epistolas, quam ad alios, tum ad ipsum *Adonijam*, & in his etiam illam, qua mece responderat. In his exstantibus manifesta signa commentantis, addentis, detrahentis, corrigentis & immutatantis. Agnovisses singularem primam manum ac veluti delineationem, agnovisses secundam ac tertiam, nonnumquam & quartam. Quicquid erat dispendium, aut adjectum, ejusdem erat manus. Ibi quod tergiverfaret, prorsus nihil habebam, sed ipsa re victus omnem posui suspensionem. Nec dubito quin tu, mi *Corbete*, facturus sis idem, si propius nosset illius Regis longe felicissimam naturam. Bene vale. *Basilae* 1. Aprilis, Anno 1529.

EPISTOLA MXXXIX.

Erasmus Rot. Francisca Theophrasto S.

OPINOR literas meas tibi redditas, simpliciter impudentes de vino mitendo.

Nunc bene conveniant nec in una sede morantur pudor & egestas. Auriga nunciavit adeste duo vasa à domino Officiali, quare non est necesse ut sollicitus sis hac quidem de re. Si tamen tua benignitas ita decrevit *Erasmum* jam pridem sibi obstrictissimum obstrictionem reducere, cuperem si fieri posset, alterum vasculum esse vini veteris: sin minus, non ita valde laboro. Tamen indica, quanti conduxeris aurigam, nihil enim mihi molestius quam cum hoc hominum genere contendere. Si hic petisset octo coronatos, fuissent illi numerandi. Simul te rogo, ut ne graveris tribus verbis indicare, quo pacto quem vicissim hominis ingratum vocam effugere. Dominus te cum tibi charissimis servet incolumem. Datum *Basilae* 1. Aprilis, Anno 1529.

EPISTOLA MXL.

Erasmus Retored. Claudius Jovandus S.

MIRRO vero longe magis gratulor, *Claudi* charissime, cui colloquium illud conciliavit amicum non modo doctum, verum etiam prudentem, eruditum ac liberum, quod genus amicis solum mirifico delectari. A *Stida* posthac cavebam, quamquam illius epistola nonnulli habebat *veritas*. De litera *Dion* bona fide transmissa amo te plurimum. *Sagax* respondit per errorem quendam sorte oblatum, lacernum, famelicum, & sic pauperiorem, quem & vestitum & nunciatum

dimissimus. *Carulestinus* hinc profectus est *Spiram*, mox ad literis commendatus *Ferdinando*, Duci *Georgie*, & alia *hij*. Aliquot magnatibus, quamquam Dux nec adesset, nec adfuturus est. Ante biduum accepti ab ipso literas. Laborat tibi, non sine periculo. Sunt qui suspicentur esse fucum. Scit quid ille agatur, ne veterem offenderet *Joannem* Dacem, & *Marchionem* *Hessia*, alterum affinem, ni fallor, alterum cognatum. verum hac nihil aliud est quam divination. Illud habeto certum, inter principes amicos posthac senberet *Claudian* *Javand*, nec quicquam facilius sum liberatum, quam tibi aliquo gratificer officio, modo tu non graveris significare quid per me fieri velle. Bene vale. 1. Aprilis, Anno 1529. *Basilae* ex horto *Frobeniano*. Charta me deficiat, ut vides. Scripti paucis, ac de eodem, quod ajunt, oleo, *Scholaestri*.

EPISTOLA MXLI.

Erasmus Retored. Claudius Jovandus S. D.

PRO opera tam diligenter navata, mi *Stephane*, gratiam habeo ut debeo maximam. Unum hoc adjuccisses officii, significasses quanti passus esses cum auriga, nunc dandum erit quantum illi libebat petere. Peti autem coronatos tres, vasa nondum vidit. Mito tibi libros, quos petis ab *Hieronymo*, nam si nondum rediit ex *Francia* digne moneat. Scripturam per summum Comitum, eas literas video nondum fuisse redditas, quam tu senberet. Posthac *Stephanum* meum ad scribam catalogo non vulgarium amicorum, nec ullum officium à me frustra requires, si quid erit, in quo tibi quam gratificari. Bene vale. *Basilae* 1. Aprilis, Anno 1529.

EPISTOLA MXLII.

Petrus Bembo Erasmo Rot. S.

INCREDIBILI voluptate cum tua me litera affectant, tua proferam manu scripta: cognovissent ex te meum verum esse id, quod ad nos interitus rumoribus afferebatur, vexari te morbo vesito quo, non sine maxima vita discrimine: tum *Caroli* tui, quem mihi commendat, sermo prudens ille quidem & suavis auctori voluptatem meam: qui & valere te, & praefer commensum illum literam istam temperatam, quam commemorat, nihil tibi male propriam accidisse sive te dixit. Quamobrem nihil mihi potuit afferri vel tui litera, vel illi sermone jucundum. Quo enim meum multi sunt qui vestram aetatem serpsit illustravit & completarunt suae: eo mihi gratias agere debet, in qui optime omnium ad & serpsit jam, & nunc etiam impetum facit, eripi cum Germaniae Galliaeque, quarum est princeps in rebus, tum Italiae, qua se una quanti faciat, illa ipsa tua scripta facile restantur: qua quidem plane jam omnium nostrorum hominum non solum oculis atque auribus oblatuerunt, sed etiam bibliothecis referferunt. Itaque redit ad id, jucundissimum mihi fuisse illas literas. In quo parum me tecum habuisse conditionem sane vides: quoniam suspensam de meo statu (putabas enim forsasse me Romae fuisse) mysteria illa turbulentiissime temporis, cum discreta vagantibus esset) Sadoletti mei litera, quomodoquidem quidem scribis, molestia liberaverunt, quibus literis me Patavium multis ante accessisse cognovisti. Quam quidem me ad urbem ex multis laboribus, eamquam in portum ex tempestate cecidit, mihi quiescerem. Ea in sententia utinam ipse quoque Sadoletus permansisset, ut cum semel provocatam petisses, ut acie frueretur, resisteret Romanis studiis non fuisse, sermone in illam minus jure habuisset. Sed bene omnium innocentissimum frater à Pontifice Maximo peti vocatque passus non est. Itaque jussu illius rediit: ubi iussitam fuisse una cum multis magnis aequis claris viris non tam reprehendendus est, quam quod ante, quam Roma caperetur, sese unus explicuerit, indeque discesserit, laudandus. In illa humanitas lapsus, vel etiam cum ratione pro-

gressus est: hoc extremum magni consilii fuit animi, A
 5. ac prope divinam consilio fuit. Sed de his habere. Per-
 vasa tuo studio tamquam prope bellum, convellere, ut
 audis, vestrum omnium veterem in Deum Optimum
 Maximum cultum, ceremoniarum sacrum nobis à ma-
 joribus vestris per manus traditis, melius tali: doli-
 que tam vocem deventi iam aetate hominis, inque tui
 spiritus confirmatque iudicio & longinquitate tua mori-
 bus & virtutis auctoritate quiescent. Quamquam quis est,
 qui hoc tempore plures cum fortuna expellenda causas
 argumentatque non habeat? Tibi si recte cum valitudine
 tua eris, reliqua vel sanabuntur aliquando, vel erant
 ferenda: humana enim sunt & prudentibus profertur vo-
 ris, quibus vivat animi curas & voluntas impeditur
 quibusque non potest. Carolus Utinohovius eris mihi et loci,
 quo apud te est. Una enim commendatio tua omnium
 mihi necessitudinem iustarum est, ut non modo nobis meo
 incommodo, quod adscribis ipse, illi commodum, si quid
 eris, in quo et usus est possum: sed etiam ut nihil plane
 hibeam cum illo non communi, non amico, non do-
 mino, non pecuniam ipsum, quam excipis, si ea velit
 aut. Quamvis nihil tam tuum esse, quam mea omnia me-
 que ipsum si excipiamus, non solum opinionem tuam. Id
 enim virtuti tuae aequo deditur, tam tuo de me iudicio
 debet. Vale. L'xviii q. Aprilis, Anno 1529.

EPISTOLA MXLIII.

Erasmus Rti. Antonio Fuggero S. D.

QVO minus exilat meorum erga te meritorum, vir
 clarissime, hoc magis debet illi tam propendo in
 me animo, tanque obvia & exposte benignitati,
 quam ego adeo non contemno, ut libem fitear me
 non minus oblitum tibi, quam si quicquid offers ac-
 cepissem. Jam enim me ingenti lucro autum esse dico,
 quod Antonio Fuggerum, virum omnium oec
 celebratum, mihi tam ex animo amicum esse intelli-
 ga. Satis ex meliorem narratione compertum habebam.
 Augustum esse, quae vix illi Germania civitatem,
 splendore, opibus, humanitate cederet, & ante men-
 ses complura eodem me vocat ubi vestras Praeful,
 vir, ut scis, pietate iusta ac doctrina cum primis or-
 natum: quemadmodum intelyas Rex Ferdinandum ante
 Pannam, invariata, pollicetur quotiens florentes aureos
 quingentos, neque quicquam à me requirere officii:
 quem Principem ut habeo non commodis per omnia
 faventem, illi vehementer equestris illi per omnia gra-
 tificari. Sed hoc corpusculum agere tuor domi ma-
 netis, ac medice, quod ajunt, proinde misere, vivens:
 adeo ut velles aut vino mutato statim periclitet, tan-
 tum abest ut mihi tutum absterit aliud longo iuncti
 committere, etiam si mihi à praedonibus esset discrimi-
 nis. Huc modo jam multis annis affluevi, & vetulam
 arborem transplantare venimus etiam Gracorum Pro-
 verbio: itaque quando hic minere non est integrum,
 non quod quicquam exigit, sed quod qui mihi male
 volunt, & quavis ex occasione fruuntur calumniam, si
 hic diutius laxare interpretatur sint mihi probari
 quicquid hic rerum geritur, quod si faciem, possem
 hic gratiosus vivere his penes quos nunc rerum summa
 est: ceterum id, inquam, quoniam mihi nec per
 Deum, nec per Principes, quantum favoree habere
 tutum aut integrum est, decrevi Fridericum proximam
 concedere, quo jam quod erat in suspellibile mea
 clarissimum pexmi, atque ibi Senatus domum satis
 commodam, olim Maximilianus Caesari ceptum ex-
 struxi, designavi, omnem praeterita favorem pollicens.
 Quin & ipse Rex Ferdinandum literis mantissime scri-
 ptis ei Senatus me commendavit. Ac jamdudum illie
 essent, nisi foretata quaedam pietatis me fuisset mor-
 raria. Si hoc bene colerit, audebimus fortassis longius
 provocare. Malim enim quod Basilea relinquenda
 est, longius ab illa abesse. Quod scribis illie fortissi-
 me simul & praudentissime Senatus vigilantia prospectum
 esse, ut omnibus libertas maneret incolumis, sane gra-

Epist. MXLII. -- MXLIV. 1186
 tior vestre Republice, quamquam hoc rumor intule-
 rat illie duas aut tres Ecclesias cessisse Lutherano, to-
 tidem Zwingliano, quoque relictas Orthodoxis, qui
 civitatis status non potest abesse à periculo. Sed non
 raro mentitur fama. Verum, spero Domini elementia
 per Principum vigilantiam dabit aliquando finem his
 malis. Non dubito quin meam excusationem sit in
 bonam partem accepturus, quae iustis est quam vel-
 lemus utrique. Utinam quemadmodum offers vitiu-
 cum, & animam peniosam, illa possit & firmiorem
 dare valetudinem. Sed quod nunc non licet, fortassis
 aliquando dabit occasio. Interim si quid erit, in quo
 tibi quem gratum facere, reperies Erasum ad omne
 obsequium tam promptum, quasi jam tua benignitas
 fuisset usus. Est enim grati animi acceptum ferre, quic-
 quid aliquis ex amico dare voluit. Opto te cum tuis
 omnibus quam prosperissime valere. Datum Basilea 9.
 Aprilis, Anno 1529.

EPISTOLA MXLIV.

Erasmus Rti. Ludovico Bero S. D.

SAPIENTI qui hinc mature evolaris, nos subinde
 libratu alio meditatur nidum relinquere, sed sub-
 inde temore quippam exoritur, quod cogit compe-
 rodinare protectionem. Accidit hic quiddam, Deme-
 trius ne rita, an Hieraculi lachrymis dignus, tu judi-
 cas. Sacrificus quidam huc adventus, in simulacrum
 hospiti tuo pecuniam, quam debet, numerasset, Vale,
 inquit, & age praestantibus: moxque progressus
 in publicum, exhibuit nobis alterum scipsum, elata
 & articulata voce, serio vultu clamans, Agite peni-
 tentiam, Agite penitentiam, Agite penitentiam, im-
 minet vobis manus Domini. Cum hoc praecatio com-
 plures dies per omnes civitatis vias obambulavit.
 Ingressus summum templum, cepit in corruptum Can-
 nicorum vitium detonare. Id ridebant plerique, negli-
 gebant alii. Taodem ingressus dicitur & Oecampeda-
 narum templum, & in hos multo tum liberius cum atro-
 cius vociferatus est, identidem animarum incontinentes
 appellans. Interpellavit illum quidam, Hec tu,
 vocas ad penitentiam, eide quod nobis censies agen-
 dum, & quibus modis fit placandus Deus. Ibi, veluti
 numine afflatus, Gorgoneis oculis intuitus pereundato-
 rum, Pharisae, inquit, quid me tentas? non aliud
 iussit me loqui spiritus. Dicitur & in monte Pelicardi
 scipsum egisse, quum nec illic quoniam reperisset,
 cui liberet agere penitentiam, ipse ties mentes con-
 clusus carcere, pro omnibus penitentiam egit. Illuc
 dimissus, iuxta praecceptum Evangelicum, exegit pe-
 dam pueri, huc demigavit, ubi quam multo mai-
 nus arderet nomen penitentiae, ducl iussus est in
 carcerem. Quum duceretur nihilo segnus elamabat,
 Agite penitentiam. Alter interlatum, Ni taces, in-
 quit, improbe, hanc paginam ingeram in os. Ille tan-
 to magis elamabat, Agite penitentiam. Quod actum
 sit in carcere, non liquido igitur. Dimissus constat,
 hae lege, ne rediret in ditionem hujus Republice. Mox,
 ut accipimus, contat se Laceriam, quae civitas sic
 est infensa nova sectis, ut non alia magis. Illie aliquot
 diebus scipsum sanctus officio, in hoc quoque reatu-
 lit nobis Joannem Baptista, quod conjectus est in vin-
 cula, in illo dissimilis, quod ille decollatus, hic cru-
 cifixus est, nimirum quod Baptista male representaret
 Anabaptista. Quae secta quum magis invisit fit Prin-
 cipibus quum ulli ceterarum, propter Anarchiam &
 serum commotionem, quum predicare dicuntur, ta-
 men nec templum habent usquam, nec regum mo-
 luntur, nec ulla vi se tuerunt, & habere dicuntur
 multos moribus longe sinceriores quam ceteri.
 Quamquam quid ibi sincerum esse potest ubi cor-
 rupta est fidei integritas? Si nobis curvus à leva croci-
 cetur, commoveamus, & aliquid rursus malum im-
 minere credimus, & hominis vocem rursus omnes.
 Multis jam annis quid malorum non vidimus? Exa-

1187. *Amores, tumultus, bella, caedes, pestilentiae, fumes, 1188. seditiones. Quis studuit vel polo fieri melior? Occallum-
adversum flagitia Dei, obdolumus adversus illius
medicamenta, quid superest nisi extremae calamitatis
deluvium? Unam rei felicitas colat omnibus quam
mibi praestigit animus. Sedulo molimur abutim, ma-
gno rerum dispendio, sed majore salutis discrimine.
Verum decretum est vertere solus, jucunda est aetas.
Bene vale. Datum Basilae 13. Aprilis, Anno 1519.*

EPISTOLA MXLV.

Erasmus Rot. Hieronymo Ricio S. D.

QUOD me super modum attolla, amor in me tuo-
parum, ut videtur, sobrio facile condono: quod
tempus plus acipio deieci, singularem tuam modestiam
non possum non amare, Ricie charissime: nec est quod
hic humanitatem meam manifestandemque praedices,
quam iolumanissimum futurum sis, si doctum hominem,
cunisque literis ad amicitiam provocantem, non
aspexerit. Ego me inter doctos viros non annuero,
sed tamen eruditione praeditus semper & amari & vene-
rari sum signi, praesertim qui accesserit humanitatis &
probatas commendatio, quorum utrumque nobis ar-
gunt tue litterae. Bene vale. Datum Frobergae 21. Ap-
rilis, Anno 1519.

EPISTOLA MXLVI.

Desiderio Erasmo Ludovicus Gellius S. D.

***FRANCISCVS** CALVIN, tu mihiq; studiosus, cum pro-
xime sive in Germania tua professus nos invoveres,
ex eo literas fere omnibus meis, sum accurate fecisti
ex eo, quid novi post longam peregrinationem afferres,
quod studia fierent administrativa. Haec sine multa, in-
quis, verum me paulo adteram plura. Quid, inquis,
Erasmus agit noster, nequid porturus advenit? quando est
velut praefectum ager, ac Byzantius plane, cunctis
nobis fruge. Succrescit semper, quod maxime demetis. Sur-
rigit is, ac quid si, inquis, noster, quid de te speratur
non amice? Quasi unum hoc, aut quo tandem nomine est
a me alienior? Te, aut, in antiquorum Lectionum Com-
mentariis ab epi semper diversum abesse, atque id
tamquam docere caperes. Sum miratus, sequi ut nihil
magis, quin praefer opinem non magis prope gravius
hanc perieris si mihi ingere: non simplicitatis mea con-
fessio, & candoris minime facies, nulla me in scribende
usum signa, scribam recte, exa qui essent vel eae-
ne silentio, edocari possit, ex me presertim, qui ex-
pressionem suam plane convulsam convellat. Quod est
vel in simpliciter, ac frangi non multa servatum tempera-
mentum, sedum in te, qui ac mihi, ubi capata gra-
tia suspicio, inter prima non viro. Quod si in diversum
vero sententiam videret, namquid intendam praeterea in-
tem putas, velat robur aliquid affricerem, aut co-
laphum impingere sum nomen? Indignum est homine delle
istiusmodi opinio, quippe licetis semper, libetque in-
quis addere, pro ingenuum capri non exceptiore, sicut
modo circa veterum, & figurat praeterea unum, nec
de curia videretur inquirere. Quia si attendere amplius
fuerit collatum, infigitur laudatum te, etiam non no-
minatum, perspicuo tamen, compertis. Ingenitae huc
a maximo quoque cum praevidetur certatum. Et in in
nummeris tui pagina cunctis non ex nescis. Quare ne
fuerit inquis in me iudex, quam sine provocatum non
disceptatur. Sed accedat aliud, legi super ex administrati-
onis Francisci Sacetti Tienensis, viri bene doli, &
Senatus, in novissima Proverbia rerum edidit querelas
tuas, quod in libro meo nunciam te nominatum advoca-
rim, ex quo tamen manentis me adjuvum probabile fuit.
Ego, viri doli, sub id tempus, quo mea publicum
fuit indole, de officio tuo praeterea, praeterea Proverbia,
nil legere omnia. Ubi vero praeterea huc, tantum
non acceteris mihi sum visus. Fieri sub iudicio nostra
iudem Praetorium libri, & Patavii, sat fuit, ut re-

*annuatiat tibi. Fallo igitur tuo, qui occupasti, ad re-
fusus mihi reddis res. Insignita mihi tuo molles perire,
hausa internarum salignis, sudoribus stans rigata vo-
lens in nihilum recidere. Quid mihi tam animi iusto
putas? Nova sua redardanda tela, novum interdu-
cantem, ut adfusa patientia, in tunc huc me interdu-
malem vel Ciceronem attuleris. Hoc ergo fuit antiquo-
rum Lectionum libri. Qui quoniam excolis amplius, &
quodammodo quoque, accedens quoque rerum fuit digna-
ram plus minus quinque molis, maxime sunt prodiu-
quo te obsequio demerere plenior, nominatum tibi, op-
tola te, librum unum nuncupabimus, accipias praeci-
pue, quantum laboribus tuis vota comiseris. Quod me,
remittis alterum fortis, novus concurre corollis scribis,
tibi ceterisque maxime satisfacimus. Interim vale. Medio-
lano 22. Aprilis, Anno 1519.*

EPISTOLA MXLVII.

*Erasmus Rot. Joanni Brylcio, Theologiae Pro-
fessori, S. D.*

PRO singulis humanitate tua facis mihi hortu tui
copiam, io quo nonnumquam recreem corpus &
animum studiis curisque fatigatum: ego vicissim pro
mea gratitudine, facio tibi mei hortu copiam, in quo
temet oblectes, si quando voles animum ad studia le-
niis avocare ad literas amoeniores. Tuo hortu sicuar,
ut per me quam minimo fiat deterior: ohi enim a-
liud quam oculos piscam. Tu in hortu decerpis que
voles, hoc potiore tuo, quod non minus vernat hy-
bernus meosibus quam aetivis, si quid tamen omnino
gignit bonae uti aetivae frugis. Suspicebar te hanc
eductionem non habere, multo superioribus locupletio-
rem. Malueram aliquid mittere gratius, si licisset
quid tibi magis arderet. Bene vale. Ex meo Musco
& Maji, Anno 1519.

EPISTOLA MXLVIII.

Estibaldo suo Erasmas S. P.

TANDEM vertimus solam, ex Rauracis facti Bryl-
copiam. Dum promissum fuit plebis armata ac disposi-
tis machinis verferetur in foro, nemo non timebat bi-
bi, cui domi esset quod nollet perire. Aliquandiu res
videbatur spectare ad arma. Melior pars favebat Ec-
clesiastico negotio, sed numero minor: non altera
multos habebat admixtos externos, multos decolores,
multos palam infames. Hanc Tragediam omni fuit
sub ipsa brumam, ne cui promtum esset vel fu-
gere, vel accedere suppedit. Ecclesiastica pars, ubi
videret contra Senatus edictum, contraque iuraman-
dum fieri conventicula, induta arma; mox idem fecit
altera, operas etiam educens io forum, ac bombar-
das. Auctoritate Senatus factum est, ut pars Ec-
clesiastica deponeret arma, quod egre fecit & altera, sed
ad tempus: nam quam decretum esset fervire in divos
ac divas, condensant sese io foro, dispositis tormen-
tis aeneis, & aliquot noctibus illic sub dio agebant ex-
structa pyra iocenti, magno omnium metu: in nul-
lus tamen aedes irrupuerunt, neque cuiusquam corpus
attigerunt, nisi quod Consul, mihi proximum vicinus,
vir factus, & de Republica crebro bene meritis,
noctu scapha subduxit sese, periturus, ni id fecisset.
Proflugerunt & alii compulsi metu, qui tamen ex au-
dioritate Senatus revocati sunt, si vellent jure civium
vivere: Senatu vero submoti sunt, quotquot faveant
pristine religioni, os que esset illic suffragium diffusio.
Hactenus tamen Senatus moderatus est tumultum,
ut per fibros & artifices tollerentur ede templis, quo
tollit placuisset. Tantis atque ludibris usi sunt in si-
mulachra divorum atque etiam crucifixi, ut mirum sit,
nullum illic edium miraculum, quom oiam tam multa
solent edere vel leviter offendi divi. Statuatum nihil
relictum est nec in templis, nec in vestibula, nec io
porticibus, nec io Monasteriis. Quiddam erat picturam
1188.

imaginem, calceae incrustata oblitum est; quod erat capax ignis, in rogam conjectum est; quod locus, fruticulae comminutum. Nec pretium, nec aris impetrare, ut cuiquam omnino parceretur. Mox in totum abrogata Missa, ut nec privatim domi sua esset sacrificium, nec in finitimis pagis audire sacrum. Ubi summus ille merus aduentus est, ac propemodum spes effect, fore, ut in nullis facultates aut caput faveretur, ad hanc clementiam adhuc ante *Orculampadi*, quod tamen ex synodus illorum probabant nova plebs, coepi de migrando cogitare, sed dissimulante. Id quo minus fecerim ante Pascha, sceleratissima quodam pectus fuit in causa. Anxius vero metuebam, ne male mihi verteret, vertere solum: nonnihil etiam verebar, ne quam abitu remorem injicerent: itaque procuraram a Rege *Ferdinando* duo diplomata, alterum quo me accersit ad sese, alterum quo tuus & immunitas irem per ipsum ac *Cæsaris* totam ditionem. Primum omnium immo clamnumus, amulos, & vasa argentea, que potissimum invitant predonem. Aliquanto post pulum onero duo plaustra ferinis & lectis, hoc facto narrantur mihi *Orculampadi* & Ecclesiasticis infensos esse, idque dubius de causis, quas ex literis adjuvatis intelliges plerumque frivolas. Ego tamen reputans necum qua esset rerum status, scripto placavi *Orculampadi*, simulque ad colloquium evoco. Colloquuti sumus diu, sed absque contentione. Obvult ille sinceram benevolentiam, quam ego non recusavi, modo pateretur me in quibusdam dogmatibus ab ipso dissidere. Tandem exopti dissidere, ne relinquere *Basiliam*. Respondi, me a mihi gratissima civitate multis nominibus invitum discedere, sed me diutius invictum perferre non posse; videret enim probare quicquid hic publico sit. Quam urgetur, respondendi, eam operam frustra sumi, quam tota suppellex esset *Friburgi*: inlabat, ut saltem abirem reducere. *Friburgi*, inquam, mensibus aliquot commorabor, illine profecturus quo me Deus evocaverit. Sic dicta utrinque dextris, discessit illi. Hunc sermonem communicavit, ut suspicor, Tribuno plebis, qui semper fuit hujus negotii coryphaeus, vir prociens, sed etiam ingenuus. Egit cum *Brasi*, ne discedam, multis argumens. Mihi nemo verbum cessit. Si dixissem me offensam abire, promissit satisfactionem: si ob id, quod non probarem ea, que illic insisterentur, vocassent me ad elenchum, eoque allegeri iram Principum, & invidiam Theologorum. Alioqui exceptam voces aliquot serculas ac minaces eorum, qui plurimum valerent in hac factione. Ex acciderant quidam praedicta. Itaque non arbitratum sum esse consilium in ea civitate vivere, in qua nullus esset tam abjectus quin posset me lacerare. Nec enim consensum est, magistratam ac plebem ex animo favere ei, qui dicta ac scripta ab ipsorum dogmatibus dissentiret. Quam ipse concessurus esset navim, nescio quas difficultates iniecerunt de fancia ancillae. Cuperam navim solvere a portu secretiore, ne populo esset spectaculo. Id constanter vetuit Senatus, quam aeneas semper fuerit liberum a quavis civitatis portu solvere. Parui, & a ponte solvi, comitantibus aliquot amicis. Mihi nemo verbum. Hae profectiunculae melius cessit quam expectabam. Hujus urbis magistratus obtulit omnem humanitatem sua sponte, priusquam me Rex *Ferdinandus* sua literis commendaret. Dederunt aedes regias, & *Maximilianus* extructas, sed imperfectas. Scēdēmus hic aliquot mēsis, nisi bellum oritur. Complures enim hac consilium & *Basilis*, ferturque totum Canoniarum collegium huc commigratum. Ea res citius hic invicere basium fecerim. Videor hic satis graciosus omnibus. An tibi notus sit *Ludovicus Bergomus*, nescio. In xv. Calend. Majis *Lutetia* exulavit est; pridie duodecim Jodices pronunciarat, ut exulatis libris ac peracta palinodia, lingua illi pertunderetur, & mox aeterni carceri dederetur. Quam is appellaret Regem ac Posticem, irati Ju-

dices responderunt, se curatores non posthac ququam appellaret, ac postero die tradiderunt hominem incendio. Id si non commoverit, doleo, si commoverit, his doleo: nec enim mihi causae ratio fac cognita est. Nec *Bergomus* novi, nisi ex scriptis & quondam commemoratore. Vitium hominis nemo non probat, fortuna erat satis splendida, Regi cum primis charus. Quod evenit, semper illi timui: neculla ad illum doli litera, nisi in quibus non anxie debitorer ab hac contentione, cujus non posset non infelix esse exitus. Primam causam vicerat. Eam causam jactabat etiam scripto. Diderunt ne faceret, sed frustra. Admonui, ut titulo legationis aliquo se subduceret, fugeret erabrones. Ille plenus fiducia, jubebat me bene sperare. Retraxit est paulo post in carcerem, & penerat, ni Rex ab *Hispaniis* reveris illum eripisset incendio. A carcere datus est aule, sub custode tamen. Tandem liber, causam agere coepit adversus tres Priores, que fuit sententia illum damnatum haberes adversus facultatem sacralissimam. Ego semper illi vaticinatus sum infelicem exitum, etiam si causam haberet non omnino malam. Ille contra sibi inique pollicebatur in des speciosis victorias. Quid facies, qui devoti sunt exitio? Hae res miretollit cristas *Beda* adversus linguas ac politiores literarum cultores. Proximis literis scripseram *Bergomae*, me a nullo haec fuisse infelicem advenum, neque quoniam videris consiliis fortioribus, sed infelicissimis, nec aham cui spes essent atque peritiae, sed fallacissimae. Dominus, ut spero, recepit illum in requiem suam. Bene vale. *Friburgi* 9. Maji, Anno 1519.

EPISTOLA MXLIX.

Erasmi Rei. Danieli Siskano S.

BINAS ad te literas dedi, juvenis ornatissime, priores te *Lutetia* non offenderunt, in causa fuit grammatoptori tarditas; alteris, quas in *Bracham* miseram, idem accidit ex *Gisleni* mei literis didici. Demiratur quo consilio *Bracham* adires, tam cito relictis *Gallia*, sed doleo nostrum patrem tibi fuisse parum suspicatum. Uteunque tamen revaluisse gaudeo. Volebas, opinor, tibi parare quandam *Ulyssiam* prudentiam,

Qui meris hominibus multarum rerum & arborum, sed hanc prudentiam, quae malorum experientia comparatur, docti viri miseram appellant. Ex Philosophiae praecepta, ex cosmographia, ex historia plus vera sapientiae tibi parabis uno anno, idque tuo, quam *Ulysses* annis plerumque viginti, vix credendis calamitatibus ac periculis agens, collegit: quoniam nisi *Mercatoris* herba moly praemississet adversus *Cyclois* veneficia, nihil adhuc aliud esset quam fias. Nulquam deterruit argumenta, in quibus virtutem vel explores, vel exerceas, at non expedit accendere pericula: quam incurrit, tum oportet praestare virum & fortem & prudencem. Verum, ut stultus est miles qui prole in aciem inermis, ita turum non est, cum malorum procellis congressi, nisi prius animi sapientie decressis diligenter obarmis. Audio te parum reddidit, sed ita ut videaris alio spectare, itaque nolui literas prolixiores vraz committere, praeterquam quoniam id bis male efferit. Nunc quoniam *Angustini Marini* commigrat ad vos, commendatorem tuae praesentis ecclesiae, tam amicum ac certum vestris hominibus, mitto primae epistolae exemplum, missura & posteriori, si liceat nuncire. Nam hae demigrato peravitit universam suppellectilem meam charactem, cujus fias me esse dissimulam. Ex *Ravennae* facti sumus *Brigis*. Mire abhorrebam a relinquendo modo, cui tot anni affueveram, sed res longe felicius cessit quam expectabam, praeterquam quod ad valedicendum arctet. Alioqui ut multum commodiorum reliqui *Basilis* discedens, ita non parum dispendii mihi conciliavit hae hospitii novitas. Sed pecunia pectus recuperabilis est.

Tom. III.

F f f a

bons

1191 An bona valetudo nullo precio potest aestimari. Uno no-
mine sum felix, quod nihil cuiquam debeo, crediti
tulo; & si res defecere, habeo, praeter alios, satis
opulentum amicum, inclitum *Hungariae Bohemaeque*
Regem Ferdinandum, cuius benignitas mihi nihil non
offert. Honorificis literis evocavit me *de Basilea*, ne
qua remota professione meam impediret. Addidit
diploma, per quod licet per totam ditionem ipsius,
& per universam *Caesarem*, ire immunes. Huius ur-
bis magistratus me diligenter & amanter commenda-
vit, qui sua sponte iurisperitum omnem deulerat hu-
manitatem. Designavit adeo plane regis, consula-
tionibus, xenis, convivis, ceteroque officiorum ge-
nere profecturus, ni literas ad *Gleerianum* nullis signifi-
cificam mihi fore gratias, si à solennibus illis abstine-
rent. Posterioribus literis significaram tibi de *Carolo*
Urbano, qui cum *Andrea Zabravsko* *Pentium* adit,
venias & ipse prudentiam quamdam *Uysiam*, brevi
ut suspicor, ducturus uxorem. Excuditur volumen
Epistolatum meorum cum dignitate, cum accessione
grandi: hic curabo ut posteritas quoque norit, inier
Erasmum & *Sotirum* amicitiam huiusmodi vulga-
rem intercedisse. Bene vale. Datum *Freiburgi Brisgae*
14. Maji, Anno 1519.

EPISTOLA ML.

Erasmus Rot. Curado ad Amicum Brisianum S.

SCITO utranque epistolam tuam, vir ornatissime,
mihi redditum esse, quibus nunc de eodem, quod
ajunt, olco respondeo: in quantum quidopus respon-
so, quam *Magnum* habeamus *verumtamen*, quem
optior ad te recurrere. Non omnino mentiar
Dominicus ac *Franciscus*, qui me mortuum praedi-
cant, subinde mihi laetandum est cum mortis satellite
calculo: ut omittam senectutis oas, de qua tamen
non admodum habeo quod querat, ut fideam studio-
rum labora immodicos, neve commorem assiduas
conclusiones cum tot morbis nunc hinc nunc illinc
adorientibus. An haec vita dicenda sit nefcio. Me qui-
dem nullus laboris tuleret, nisi periclerem hinc tem-
poribus omnia in pejus ruere. Audio orthodoxos &
haereticos, audio *Catholicos* & *Anichristos*, sed nus-
quam video *Christum*. Jamdiu paravit mundus, uti-
nam aliquid boni parat obstricticane *Christe*, alioqui
nullam video spem. Dum *Pharisaeus* pugnat cum
Evangelii vigore, repulset *Paganismus*. Multi spe-
rant per eos posse sopiri malum, qui praecipue malo
dedere causam. Ad vercor, ne magis exasperent. Uti-
nam *Enchiridion* meum tam esset eruditum, ut tuum
operam promeretur, nec tantum conduceret ad piau-
tatem, ut te nec opere penitent, nec invidia pignat.
Siquidem apud *Hispans* populari lingua versum mairu
picarum & graculorum tumultus excitavit, nec sub-
stulisset nisi procerum quorundam, sed praecipue *Ca-*
bris favore sublevatum. Car autem tam opere sata-
gunt, ne quid mearum lacerationum loquatur lin-
gua vulgi, causa in promptu est. Isti nusquam non di-
gna atque indigna in me deblatrant, & persuadent
plurimis, quidam vincant *ignis* *Audio*; quod si libelli
mei loquerentur sermone vulgari, mox deprehenderet
illorum impudentissima mendacia. Minus tamen
fuerit invidia, si praefectionem ad *Paulum* *Petrum*
omiseris, sique nonnulla ambigue dicta, ut trahi pos-
sint ad cabaniam, explures, & odiosius dicta, arte
lenius. Mos gerendus est huius seculo *cautissime*,
& *Paulus* nobis qui licet imitandus est, qui omnia fe-
cit omnibus, ut omnes lucrificaret. Porro, tantum
abest, ut editionem Operis velim remorari, ut ma-
gnopere cuperem idem factum in ceteris meis laca-
tionibus, praesentem in qua minus habent invidia,
& plus conducunt ad pietatem; quod genus sunt *Com-
mentarii* in *quatuor Psalmos*, *Comparatio Virgilis &
Maricis*, *Miseritordia Domini*, *Matrimonium* *Chri-
stianum*, *Velut Christiana*, & *Paraphrasae*. Ipse non

gravarer *Gallum* aut *Batavum* interpretem conducere,
sed rara avis est, qui in sua lingua tantum prestare
valeat. Ex laudibus, quas mihi plena manu tribus, ni-
hil aliud accipio, nisi quod me vehementer diligit,
qui sic in iudicio me excutias. Ubi prodierit *Opus*
tuum, rem adprime gratam feceris, si codicem unum
miseris, ut & ipse dicam *Estrofe* loqui. *Bene* vero
pietatem magnopere proba, qui hoc quoque decus re-
vocat *sua Italia*, quam tot egregijs virtutibus hahe-
nus illustravit. Haec ut legas vercor: scripti enim
plurimum ex tempore, quo vel hinc intelligis, quam
i me familiariter amaris, *Amici* *charissime*. Reliqua
cognosces ex *Vincenzo Magis*, viro, ut mihi visum
est, & pio & perhumano. Bene vale. Datum apud
Freiburgum Brisgae 16. Maji, Anno 1519.

EPISTOLA MLI.

*Erasmus Rot. Curado ad Dilectum, Episcopo Wirz-
burgensi, S. D.*

RETORES quocies colorem non inveniunt, quo
crimen defendant, confingere solent ad statum
translativum, ita factum agnoscetes, quoniam negri
non potest, ut facti causam in alium rejiciant. In-
dem ego, qui & humilis & ignotus ad tantum Prin-
cipem ultro scribere non vercor, quoniam impudent
crimen alia ratione non possum effugere, huius auda-
ciae causam in *Angustianum Mariam* rejicere cogor:
qui quam istuc adornaret iter, sub tuo signis Ecclesiae
Dei militaturus, noluit absque meis literis discedere,
mira iacunda mihi depingens ingenii tui naturae
simulachrum, quod nemo pietatis amans non posset
non tum amare, tum suspicere. Rarum exemplum est
hinc temporibus, summa dignitas cum egregia doctri-
na parique morum integritate conjuncta: sed mihi
praecipue calcar ad audendum addidit mira quaedam
morum tuorum comitas. Quo nomine vehementer
gratulor etiam Ecclesiae *Christi*, tot rerum undis, tot
diffidiorum tumultibus undique fluctuant. Magos &
eximios nauciores postulat haec inaudita rerum huma-
narum tempestas. Videtur haecenus dormisse *Christus*,
is, ut spero, piorum hominum precibus excitatus, im-
perabit tandem mari & ventis, & post haec turbas suc-
cedet optata tranquillitas. Olim Apostoli villicarunt
Dominum, ut expergisceretur: nunc idem, ut spero,
facient hi qui in Apostolorum vicem successerunt: mo-
do populus ad Domini merito in nos severitis miseri-
cordiam confugiet, commutata in melius vita, di-
gnum se praebet pro quo piorum hominum clamorem
exaudiat *Christus*. Haecenus quid Monachorum ad ple-
bem clamoribus, quid Theologorum articulis, quid
carceribus, libellis, bullis, & incendijs profectum sit
neficio. Clamatum est assidue, & clamatur hodie, sed
perspicuos video qui clamant ad *Christum*. Ad illum si
sincero pectore clamaverimus, non alio respicientes
quam ad illius gloriam, & gregis salutem, protinus ex-
pergiscetur, ac mari frementi dicit, *Obmutate*, mor-
que sequetur magna tranquillitas. Non enim passus est
hanc tempestatem exoriri, ut perdat suos, sed ut ex-
ploret, ut purget, ut gloriosius coronet. Solent pri-
us letos rerum exitus ex avium occurru conjicere:
mihi vero felix augurium videtur, quod video locis ali-
quot, Episcopos exoriri, qui pietate morum, qui sacra
doctrina, qui prudenti moderatione lectionis promittant:
nam à graculorum, picarum & corvorum clamoribus
nihil unquam boni omnis mihi promittere potat. Auspi-
cissimas aves arbitror R. P. *Aplonsum* *Fulgencium*
Archiepiscopum *Talitanum* in *Hispans*, *Jassem* *Episcopum*
Rufinum in *Anglia*, *Christophorum* *Episcopum*
Angustianum in *Germania*, alioquin complures,
inter quos tua virtus non infimum promeretur locum.
Habebit tua pietas strenuum ac fidelem *evangelis*, in re-
stituendis Ecclesiae collapsis rebus *Angustianum Mariam*,
quem tibi non commendo, quam sciam & pro suo
merito, & pro tua humanitate tibi esse commendatissi-
mum,

1193 *An.* mum, quin potius opto & spero futurum, ut ego per
1193 illam tibi tam commendatior. Qui si dignaberis hunc
homunculam elementorum tuorum numero adscribere,
quod unum possum polliceri, voluntatem ad omne
obsequium promississimam. Ampliorem tuam revere-
ntiam servet *Christus* Optimus Maximus. *Friburgi* *Brif-*
gæ, festo Pentecostes, sive 16. Maji, Anno 1529.

EPISTOLA MLII.

Erasmus *Ret. Leonardo Righani* S.

LUDOVICUS *Berni*, Præceptor ac Patronus meus
plurimum obervandus, multa apud me testificatus
de propensâ summi in me tui benevolentia, salutem
mihi tuis verbis annuanciavit, iussitque ut tibi tribus
verbis vicissim salutem adscriberem. Id eadem feci
perquam lubens, non solum quod ille iussit, qui nihil
negare nec possum, nec debet; verum etiam tuum ille
candor promeretur ut te multo diligam, qui prior ad
amicitiam provocat. Huc si veneris, faciam tibi mei
copiam, vel ad satietatem usque, tantum abest, ut te
gravate sine admittam. Bene vale. Datum apud *Fri-*
burgum *Brigæ* 6. Junii, Anno 1529.

EPISTOLA MLIII.

Erasmus *Roterodami* *Judæo* *Isidoro*, *Sigismundi* *Re-*
gi *a* *Secretis*, S.

HIC nuncios adeo parum erat certus, ut consul-
tus fuerit nihil omnino per illum scribere. *An-*
gabasi abolutus est, sat scilicet, exiturus mercata
proximo. Video tibi pietatem serio cordi esse, quo
nomine mihi clarissimus es, quoque respondes nomini.
Que *Lutheri* dehominationes in nostris, veriora sunt
quam vellem. De libero arbitrio, de bonis operi-
bus, ac meritis, deque similibus, Themata sunt
que cum fructu pietatis disputari possent inter eru-
ditos, si abest pervicacia veritatis inimica, & odium
exacerbat omne iudicium. Et que *Lutherus* urget,
qui moderate tractetur, mea sententia, propius ac-
cedit ad vigorem Evangelicum. Quod in imagines o-
diose sacrum est, minimum faciet ad pietatem, ad
seditionem plurimum. Nec video cur *Missa* debuerit
in totum abrogari, etiam si verum doceret *Oscula-*
padis: nam nec corpus nec anima *Christi* adoratur la-
tria, quæ vocatur, divinitas autem illius, quæ adora-
tur, nunquam non adest. Verum hic, inquit, labi-
tur valgu. Nihil est facilius quam docere populum,
nullum omnino creatum abodendum esse latra. Alio-
qui nemo certus est hostiam esse rite consecratam, ni-
si solus sacrificans. Sed tacita perpetuæ adorantis
conditio liberat illum à periculo idolatriæ. Nisi me
moveret tantæ Ecclesiæ consensus, possem in *Oscu-*
lapadis sententiam pedibus descendere, nec in eo per-
sisto, quod mihi tradidit Scripturarum interpretes Ec-
clesiæ. Alioqui nullum reperio locum in Scripturis di-
vini, unde certo constet. Apostolos consecrasse pa-
nem & vinum, in carnem & sanguinem Domini. Quod
idem tu facis vehementer approbo: & saluti tue con-
sulis. Tantum licuit in præsentia: alias copiosius. Be-
ne vale, amicorum optime. *Friburgi* *Brigæ* 8. Junii,
Anno 1529.

EPISTOLA MLIV.

Erasmus *Roterodami* *Andrea* *Crisio*, *Episcopo*
Plocei, S.

ORNATISSIME Præful, Autumno proximo duas
epistolas ad te dedi, sed eodem ferme argumen-
to. Rursus his vernis nundinis scripsi quod nunc opi-
nor perlata. *Zehradæ* res, ut spero, recte ha-
bent, id cognosces ex meo ad Episcopum *Cracovien-*
sem literis. Quod ego audio? Rursus illius diem obiit
Erasmus? O novum istorum crudelitatem, qui unum
homunculatum totius jugulam, qui *Christum* non ni-
si semel *Judas* neci deciderint! Atqui posteaquam *Fri-*

Furgum commigravi, corpi quodammodo repubescere, tantam exterior carli elementam, idque præter
speciem. Illas vitæ res ut te concernit, nihil miror: nam
tua virtus, tuæque dignitas te extra inviolat tela collo-
cavit, me humi repens animalculum & pulices & ci-
mices pudet arrodere. Incipit *Rex Sigismundus* &
eximius suis virtutibus, & tam obvia benignitate me
totum sic habet sibi devinctum, ut nihil mihi gratius
sit futurum, quam si detur ocellis illi in te quæpiam
gratificandi. *Hungarica* res me nihil sollicitum habent,
magis autem dicruciat, si quam obis partem vide-
rem à calamitatibus immunem. In conventu *Spiren-*
propositum est de pecuniis in *Ferdinandi* *Regis* subdi-
dium colligenda. Sed dicta mirum, quam furda ha-
bet aures *Germani*, quoties de dando fit motus. Verum
interius sit, ut dum alienas quicquæ calamitates spe-
ctat ocellus ac securus, incensum ad omnes perva-
geat. Sed bona spes, æterni Numinis favores *Ferdi-*
nandi *Regis* pietati non desituros. De munere nolum
te sollicitum esse. Mihi sat est scire quomodo se res
habeat. Tua benignitas me ditorem facere potest, dev-
inctorum, ac tui amantiorum non potest. Habes epi-
stolam his ingratam, hoc est, & brevem & incondi-
tam. In causa sunt tabellæ prolixius incertus. Itaque
vix spes est eam ad te venturam. Bene vale. *Friburgi*
Brigæ 8. Junii, Anno 1529.

EPISTOLA MLV.

Erasmus *Ret. Hainerto Barlaamo* *Medico* S. D.

SIT deest quod rides, *Huberte* suavissime, in tibi
argumentum. *Seneca*, quem dicas *Roma* profus
agere *peractum*, prædum emisit libellum, quem *Fri-*
burgi, dum suppellectilem migratione consulum execu-
tio, forte reperi, ac dum præter solium esset oculi
nonnihil, percurrere, in quo veterem interpretem
vindicta à soleccismis, ut asseveret illum & bene *La-*
tine & eleganter versasse omnia. Illius magnificum
peractum. Hæc alium quædam manifeste fallit,
quædam vehementer controversa. Manifeste vanitatis
est, quod in Præfatione prædicat me graculum *A-*
fricani referentem, compilasse *Laurentii* *Fala* *Com-*
mentarios, atque illius successu nomine alieno pro
meo venditare, quem commentum præfatus *Fala* *Com-*
mentarios mea opera meoque summo curaverim evan-
gelicos *Latine*, à demum quam innumera sint in meis que
Laurentius non attingit, denique quam in ipso Opere
toties eum *Fala* nomen, nisi forte putavi mihi ad
quamvis fivola facendum *Laurentii* *Fala* mentionem,
præsertim quam liber existat.

Porro, hanc Editionem Vulgatam, eam esse quam
divus *Athanasius* iussu *Damasci* colligavit, sic est con-
troversum, ut inter manifeste falsa numerari possit.
Habes pollicitationem prologi, nunc accipe conclu-
sionem triumphum. Jactat nihil esse suavius, quam cum
hominem indoctum illiæratumque toti orbi commo-
strare, quem multi antea putarunt aliquid scire: &
salsande gloriantur se *Erasmus* vincere non solum in sa-
eris Literis, verum etiam in prophetia, in quibus mi-
hi videar excellere. Quam proclive est esse disertum,
ut quis sibi permittit quicquid collibitum est fingere:
nam ipse nec sacrum nec propheticum *Literarum*
peritum insignem unquam jectavi. Et si hanc laudem
alliciat *Seneca*, per me quidem suo fruatur arbitratu.
Verum ne plus satis sibi placet hæc victoria, habet
hoc leculum plusquam decem milia, quibus in omni
litterarum genere lubens herbarum porrigo. Unum ad-
eliet *Seneca* tantum eruditioris, quantum mihi tribuit.
Ceterum qui in Opere alieno præsertim vario reperit
quod arduat? Non mihi videor dignus qui *Hermias*
Barbani, si viveret, manibus porrigam, & tamen in
illius scriptis sunt, quæ jure possent carpere. *Nicolas*
Leonicenus quædam necavit in *Plinio*, nam ideo con-
tinuo doctior? Ipse divum *Augustinum*, *Ambrasi-*
um

An. & *Thomam* aliquot in locis reprehendo, nec immerito. *119* 2. num ideo doctior? *Antea* *Græcum* indicavit in *Al. Tullio* memorie lapsus, & auctore *Augustino* literatos in *Oratorum* eloquentissimam libris deprehenderent solocissimos, quos aliquot & ipse in *Cypriano*, *Hilariano*, *Ambrasio*, & *Hieronymo* possumus & me notatos offendere. Denique fuit reprehensus aliquis in *Apuleio* tabula, num ilico gloriabatur *Apuleum* ab *se* victum? Quis hoc non videt esse insulsum, etiam si quod animadversum sit fœdi pœdologicæ lapsus. Nunc mihi vide quam ex trivialis magis, quasi triumphos agit *Stavica*. Exagitat capiti numerum perperam notatum, fortasse typographorum incuria, nuiquam enim peccatur sepius. Sed age, sit meus memorie calamitæ lapsus, quid est quod hic plaudent *Stavica*, quam hoc officii non raro mihi præstent famuli, & amanuenses? Librum Annotationum scribere difficile est, ac nihil facilius quam in magno Opere *Almam* agere, & nunc aliquem qui sefellere offende. Denique si ex profecto suscepit interpretem ab omni sermonis vitio vindicandum, cur tot loca & me notata dissimulat? Tametsi quid stultius quam hoc anare à facili Literis depellere, non in illarum gloriam à probatissimis viris prædicatur, quod in persusibilibus humanæ sapientiæ verbis, &c. Et qui tales scribit liberos, mihi obijcit ingenio obtusitatem, quod convicio ne tantulum quidem offendor, tantum à *Stavica* obijci rideo. Verum, ne pluribus morer, loca singula tribus verbis indicabo.

1. *Matthæi* cap. 5. Notō quod interpres recedens ab Evangelistæ verbis, post *nulle passus*, subjecerit *alia duo*. *Stavica* dicit recte intelligi *alia duo*, nimirum *multa*, quia præcessit *multe*. Verum, *quid multa* quod antecessit Adjektivum est, non Substantivum. Nec agitur quid possit subaudiri, sed de sermonis integritate agitur. Nisi forte videbitur *Latine* dicere, quod ad hunc loquetur modum, *Do tibi mille nomina*, erat *datus* *alia duo*. Excusari poterit, si hæc sermonis forma reperitur apud probatos Scriptores. Nunc quam per se sit absurda, nec apud ullum Veterem invenitur, quid est quod nugarur *Stavica*? At præcessit, inquit, *nulle passus*, ad quod non respondet, *alia duo* *nulle passus*. Verum, quod opus erat dicere *nulle passus*, quam *Matthæus* scripsit *plures*, id est, *multarum*: & si omnino fuisset causa gravis, cur mallet *nulle passus*, dicere poterat, *alteri* *mi* *nulle*. Quid hæc annotatione stultius? Et tamen colligit *Stavica*, interpretem hic eleganter ac proprie loquutum.

2. *Matthæi* 6. Quoniam solocissimum indicans inverso vocum ordine dico, *Atque plures estis vos*, quem habebatur, *vos magis plures estis*, exprobat memorie lapsus, quasi vero id aliquando ad rem faciat. Hic hoc colore tuetur interpretem, quod Comparativi duplicationem retulerit ex idiomate sermonis *Hebraei*. Atqui hæc præcipua est solocissandi occasio, quod *Latine* loquentes alienæ lingue tropos referimus. Hoc *Stavica* commentum si recipimus, emendate loquetur, qui pro, *ut ita loquar*, dixerit, *ut figura dicere*, quod *Græci* recte loquuntur, *ut vultis vultis*. Item qui pro *incumbit in hanc rem*, dixerit, *ille jacet ibi supra ad*, quod nostram linguam fore expresserit. Id si libere aut vacet pluribus exemplis ab oculis ponere, quos caschinos sine eruditus excitaturus? Ex tamen hæc sunt illic præclaræ Annotationes, quibus *Stavica* declarat orbi se esse virum undique doctissimum, *Erasmus* nihil omnino scire literarum. Sed hæc ad aliam confugit ancoram. Apud *Plautum* legitur,

Nem nisi qui arguunt dederit, nugas egredit,
Qui dederit magis majores nugas egredit.

Primum quis unquam ad *Plautum* vel licentiam vel oblietam antiquitatem exegit orationem profanam? Deinde *Plautus* versus non constat, nisi in magis clavis 1. Probabilis est fuisse scriptum, *Qui dederit, in majores nugas egredit*. Habet insignem *Erastus* errorem. 3. Accipe magis insignem. Eodem cap. *Videbis egredere, pro despicies ut egredas*, alliterat pure ac *Roma-*

ne dictum ab interprete. Quo argumento? Quia *Græci* scriptum est *ἀνταδιδόντες ἐκείνους*. Sequitur suam regularum, quam modo docuimus esse ridiculam. Addit quiddam insigniter impudens, *videbis egredere*, nihil aliud sonare *Latine*, quam quod *Græci* sonant *ἀνταδιδόντες ἐκείνους*. *Nisi intra est etiam*, *ut extra est in uoce dari*. Hæc misere cornici detracta est una pluma, sic enim ille jocat.

4. Sed infelicius deciderit altera. *Matthæi* 8. *Quid tibi & tibi*, pro eo quod erat, *quid tibi noli*, alliterat eleganter dictum. Qui sic? *Phy*, vel cæco perspicuum est. Sic enim loquuntur *Hebræi*, & *Hebræam* formam expresseit Evangelista, à cujus verbis non oportet discedere. Postremo *Hieronymus* eandem figuram reddidit *Judicum* 11. Quis credat *Stavica* fuisse sobrium quam hæc scriberet? Non licet ab Evangelistæ verbis usquam discedere? Cur id sexcentis locis fecit interpres? Cur *Hieronymus* in Vetere Testamento passim recedit ab idiomate sermonis *Hebraei*? Id si fecisset, quæso te, quid esset eo sermone prodigiosius? Quas leges nobis præstaret hic nugar. At longe alias præcessit *Hieronymus*, in labello *De optima genere interpretandi*.

5. *Matthæi* 11. *Quam consummasset precipiens*, pro eo quod erat, *quam Jessei precipiendi fuisse*, alliterat sermonem mere *Romanum*. Ad quam regulam? Quia reddidit *Græci* sermonis figuram. Itaque *Latine* loquitur qui dixerit *παρρησιάζομαι* *ἰαλόν*, *memini* *creant*, pro *memini* *me decessi*.

6. Eodem cap. *Pauperes evangelizantur*, pro eo quod erat, *pauperibus adfertur bonus nuntius*, aurum esse *Latine*, confitens interim habet sermonis formam *Latine* insudietis esse: perinde quasi quis dicat, aurum esse aureum, quam tamen non habet aurum: nam *Latine* loquentium consuetudo, norma est bene *Latine* loquendi. Rogat si quis ad *Græci* sermonis formam dicat eos annunciat, quibus aliquid annunciat, nam *Erasmus* sit vetustius ne id faciat? Per me licebit ut hic loquatur *Stavica*, sed quo minus *Latine* loquitur, obstabit *Latine* loquentium consuetudo: nisi forte credidum poterimus dicere, cui quid *concordium* est? & bene *passus*, qui *affertur* est *beneficio*. Post hæc flagellat *Pallam* pudendo errore lapsus, quod putaret *ἡρώδης*, *herodæi* accepi hic significatione activa. Id quod didicerat ex Annotatione mea, tamen velut ab ipso repertum jactat, quod in hoc libello passim facit, atque interim me fecit corniculam *Aspiciam*, ipse propriis plumis conspicuus.

7. Illud vero vehementer etiam ridiculum putat, quod ex ipse decimo quinto interpretis pro *scriba Hierosolymitanus*, vertenti *scriba ab Hierosolymis*. Nihil enim interesse. Posthac igitur *Latine* loquetur, qui dixerit *Stavica* ab *Hierosolymis* delirare *Roma*, pro eo quod erat *Stavica Hierosolymis delirare Roma*. Quoniam hic sermo præter solocissimum habet amphibologice vitium.

8. *Matthæi* 20. *Principes gentium dominantur eorum*, negat interpretem fugisse quod *ἡθὺς* sit neutri generis, sed ad rem significatam respexisse. Id videri poterat probabile, nisi interpres multis aliis locis ad hunc lapidem impingeret. Velut in *Psalmis*, *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*, & hoc quod continet omnia. Jam sic ubi deprehendissem apud Auctores probatos, *dominantur eorum*, non annotassem esse solocissimum; *Stavica* nullum auctorem profert, probaturus haud dubie si quid haberet.

9. Eodem cap. *Stavica* recte dicitur ministrari, cui ministerium exhibetur. Ad quam regulam? Quia sic, inquit, loquuntur *Græci*. Idem recte dicitur, *commutari*, cui aliquid commutatur. Atque hic homo prudens impingit mihi calumniam.

10. *Matthæi* 22. *Impleta sunt vasa discumbentium*, putat *Latine* dictum, quod *Virgilius* dixerit,

Impletur venter vasa.

quasi statim liceat in oratione soluta, si quid Poetæ vel ad ostentationem antiquitatis, vel pro suo jure dicant.

129. *Latine dicitur, implens vni* & si *Latine dicitur, hunc vni plenus*, continuo recte dicitur, *denari implens* : nam quod ex *Cicerone* potest ridiculum est, *neque etiam denariorum implens* : genitivus enim non refertur ad *implens*, sed ad *etiam*, qui denarius erat destinatus : nam *etiam denariorum dicitur*, deariis reponendo destinatum.

13. Eodem cap. *Neque habentur*, docet *Priscus* dixisse *habere* si, unde *ingit & ingit*. Fateor hoc dixit antiquitus, sed obliuio, quam imitari nunc sollicitare est. Quumque *divas Hieronymus* inducit interpretem reddidisse *Græci* sermonis idioma, quod tamen non respondeat consuetudini *Latine*, *Stunica* tamen pronunciat esse *Latine*. Quid enim est sollicitare, quam præter consuetudinem recte loquentium loqui. Jam & illud siue, quod quam egatur de callimonia lingue *Latine*, profert nobis *Terentianus* iudicem : nec minus ineptum, quod quoniam *Terentianus* scripsit *non non habetur*, colligit dici *habere*. Hæc ratione dicemus de *verbo*, qui *Terentianus* dixit, *non non vere vocatur* : dicitur *denarius*, quia *denarius* dixit, *minimum denarius in illo*.

O *Chrysostomus*, cui ego sum *draconis*!

12. Cap. 24. Ex *Suetonio* probat *Latine* dictum *opinionem* *bellorum*. Quibus argumentis? Primum quia *Græci* est *ἀντιπρῶτος*. Atqui si non licet recedere ab Evangelicæ verbis, quemadmodum aucto docuit *Stunica*, dicendum erat, *auditus*, siue *auditionis* *bellorum*. Deinde, qui exactius requirunt *Romane* lingue castimoniam, rejecturi sunt *Suetonium* ex albo iudicium. Sed quid dixit *Suetonius*? *Exist opinio decemhorum non*. Quid hoc ad *opinionem* *bellorum*? *Opinionem* *bellorum* nemo dixit, præterit multitudinis numero. Sed *Ambrosius* sic loquitur. Quid aut referens *Scripturæ* verba. Nec statim *Latine* est, si quid dixit *Ambrosius*.

13. Admonueram quod quam in *Græci* ambiguum sit, interpretes perperam pro quod vertit *quia* : quid enim intendum est *quia*, quia nihil aliud sonat quam causam. *Stunica* docet nos, nihil referre utrum dicas *quod an quia*. In huiusmodi orationibus, recte dixeris, *quia* *utrum non habet*, & concessus est, *quia* *non sum ego Christus*, nihil aliud intelligi, quam intelligit populus *Christianus*. Non ego laborabam quid intelligeretur, sed quid ipse exprimeret verba. Ridemus & intelligimus *Moranos* perperam loquentes, sed postquam innotum solacium afflictiorem : balbum balbum rectum intelligit. Non statim *Latine* est quod intelligitur à quolibet. Negat interpretem retulisse *Græci* sermonis proprietatem, sed *Hebræos*. Quid? an interpretes Evangelium, *Græce* proditum, vertit ex *Hebræo*? Sed valeat idem *Chrysostomus* apud *Hebræos* quod in apud *Græcos*, continuo ne *Latine* dicitur, quod ad peregrinæ lingue formam dicitur? Interpretes inquit Evangelicæ veritatis ad verbum, vertit igitur *Latine*. Proinde contumelia est in Spiritum Sanctum si dicam interpretem versit perperam, qui verbum verbo reddiderit. At hæc est unica ratio male vendendi. Ex si dicam in ipsius Evangelicæ verba esse sollicitum, non opinor ullum injuriam fieri Spiritui Sancto : non enim in puritate sermonis est regnum Dei. Quid si impium est reprehendere, quod non variat ab Evangelicæ verbis, impie fecit interpretes, qui toties recedit, etiam nulla necessitate. Quis non miretur hujus hominis aciem?

14. *Latine* 3. Notaram interpretem pro *meminisse* *propheta* veritate *memorare*, quam codex habet *memorari*. Belle depulsi est sollicitum, si typographus pro *s. poluit* e. Non in hoc est vitiosum, sed in genitivo. *Admonere* *Latine* est, & *memorari* *Latine* : sed *memorari* *testamentum*, pro *meminisse*, siue *revelari*, docet *Stunica* esse apud probos Auctores, & vicari.

15. *Latine* 4. Notari interpretem, seu *Græci* antiquam vocem, & *verbum*, scilicet perperam vertere in *quanta & tanta*. *Stunica* non docet, *quanta & tanta*

recte ad numerum referri, nec aliud valere quam *quod* & *et*. Id probat hoc lemma, quia in hunc sensum *Stunica* subinde vertit interpretes. Si hac ratione poterat defendi interpretes, unico malignate hœberet omnibus illis meliori vulneribus. Docet *Stunica* sic probatos Auctores fuisse loquentes, ac dixisse, *tanta habet dignitas in pedibus quantum in manibus*, pro *et* & *quod*.

16. *Latine* 19. Exegit *Stunica* idem, pro *etiam* positum, *Stunica* mavult adhibere libris, quam interpreti. Et ipse in Annotatione demonstrat illam ledionem inveni in quibusdam antiquis codicibus. Sed interpretes non hic tantum sic dormitavit, quia præcesserat *argutus*.

17. *Latine* 23. *Ventus qui generant*. *Stunica* dicit in caligatis codicibus legi, *qui generant*. At ego in duobus meis codicibus reperio *quæ* & quoniam ita stibinde labitur interpretes, non incerta, sed negligentia, probabilis est illud *quæ* à posterioribus fuisse caligatum, quam ab interprete positum. Verum hæc de re nolum contendere. Fuerit hoc felicitas *Stunica*, qui codicem habuerit emendatorem.

18. *Stunica* 1. *Quæ* *augustinus* à *Patre*, ostendi dicendum *Latine* *augustinus* : nam si *Græci* vni anceps est, & ad rei veritatem, & ad similitudinem. Id *Stunica* non refellit, sed refert nobis verba *Hieronymus*, secus hunc locum interpretantis in epistola ad *Epistolam*. cap. 5. Quid illic docet *Hieronymus*? Gloriam unigeniti, non sic accipiendum quasi sit alter unigenitus, cuius gloriam habere & *Christus*, sed ut intelligamus ipsi *Christus* habitum à *Patre* honorem, non ut carnis e numero Sanctorum, sed ut unigenito. Hoc commentum, aut nihil ad rem facit, aut pro nobis facit : si enim est alter *Filius Dei*, *Christus* non est unigenitus, sed unigenitus similis. Atqui ad hunc sensum exprimendum, opus erat *augustinus*, non *quæ*. Nec mea refert, quod apud quosdam, affecta iam eloquentia *Romane*, secus utrumque reperitur *augustinus* & *quæ*. Hæc jacent simul *Laurentius* & *Erasmus*.

19. *Stunica* 4. *Comitatus* verbum ut sollemne notatum. At in *Græci*, aut *Stunica* est *exegit*, nec poterat interpretes propriis tradere : nam *Stunica* verbis labenter utitur. Quid monstri aucto? Est hoc propie transferre, verbum verbo reddere? Quis credat huic homini sanam esse cerebrum? Fatetur hæc sermonis formam nullam inveniri apud *Latinos*, tamen vult videri bene *Latine*.

20. *Stunica* 6. *Nepos* *suus* ad terram, vult *Latine* dici, & suspicatur *Stunica* scripsisse, *suus* *in* *30*, idque reclamante codicum omnium consensu. Si profert ullum *Latine* sic loquentium, aliquid egerit. Nunc sunt verba.

21. *Stunica* 7. *Feste* *mediane*, vult esse *Latine*, nec ullo probat argumento, nisi quod licet effingere *Græce* vocem. Id à *Priscis* factum in quibusdam agnoscimus. Nobis non idem licet. Alioquin quid est nostro sermone potentius, si nobis hoc velimus permittere in reddendis *Græci*.

22. *Stunica* 14. *Et* *major* *horum* *facit*, non alio colore defendit, nisi quod interpretes expresse *Græci* sermonis formam. Fateatur, sed hoc ipso commisit sollicitum, nisi forte *Latine* loqueretur, si pro *Pater* *major* *me* *est*, vertisset, *Pater* *major* *mei* *est*.

23. *Stunica* 15. *Us* *fratrum* *plur* *adferat*, sic excusit, ut excusaret locum à librariis vitiatum, quam nullus reperitur codex, qui habeat hæc *Scripturam*.

24. Eodem cap. *Et* *collegit* *ea*. *Stunica* legit *eam*. Id qui potest, quam Evangelicæ scripsit *avæ*. At præcessit *avæ* non *avæ* *facere*, sed ostendi nihil in huiusmodi referre, utrum ponas singularem vocem, an multitudinem. Hæc *Stunica* debet inspicere meam Annotationem, non tantum verborum sufficit incussum. Verum, *Stunica* censet pro *avæ* legendum *avæ*. Id quam nullus habet codex, tamen pro sua auctoritate pronunciat locum esse depravatum. Si quid fieri à me simile, quo bono vociferaretur, *Erasmus* emendare sermonem Evangelicæ? Superius in *his*, quam

19. *quam dixisset interpretem expressisse formam Græcam.*
 198. *Sinæca non tulit, & maluit hoc laudis asserere suæ lingue.* Hæc quæ iterationem Pronominis Relativi amissam venisse ex proprietate sermonis *Hebræi*, *Sinæca* deridet, *Qui putat, inquit, quum non esset Hebræus?* Quo quid dici potuit finitius? An *Latine* non scire reddunt proprietatem *Græci* sermonis, quum non sint *Græci*? Evangelistæ reseruit formam *Hebræi* sermonis, & hanc reliquit interpreti. Jam quid reseruit ad sollicitudinem, utrum imitatione *Græci* sermonis an *Hebræi* recessit? à calumonia lingue *Latine*? At *Sinæca* negat in utraque lingua vitium esse, quod *Joannes* reddidit proprietatem *Hebræi* dictionis, interpretis *Græcam* expressit, *Nam est, inquit, vitium in Grammatica sic loqui. O leges!*

25. *Altissimum cap. 2. Notaram, ad invitum, pro, inter se, parum Latine dictum. Sinæca defendit hoc colore, Imperpetræ credere sic loquatur, idem Latine loquitur.* Deinde, *Falla non notavi hunc locum, idem nihil habet vitii.* Postremo, *Apulejus dixit, de repente, erat igitur quibuslibet Adverbis addere Præpositionem; & Latine dicendum ad extra, ad intra, ad supra, & ad infra. O doctorem!*

26. *Altissimum cap. 3. Notaram vocem ponitissimi, eum parum Latine.* Hic mihi impingit calumniam non ideo nomine. *Falla, inquit, non notavi hunc locum; & vestres dixerunt, ponitissimi.* Quid signi? Nisi ita esset, *Falla* dimississet. Mira enthymemata!

27. *Altissimum 5. Venudatumum erit in tua pietate, quum præcederet ager. Sinæca putat codices vitiatos, quum nullius testimonium possit asserere, quæque tot locus interpret ad eundem impingit lapidem.*

28. *Altissimum cap. 8. Alibi autem eorum qui habebant spiritum immundus clamantes voce magna exibat: hujus orationis absurditatem sic excusat, ut dicat locum à libris vitiatum. Atque reclamant codicum omnium consensibus.*

29. *Altissimum 10. pro tibi regis, verterat per ter. Imo ob hoc ipsum, inquit Sinæca, Latine vertit, quia sic habetur Græce. Imo ob hoc ipsum loquutus est imitator, quia Græcam formam non recipit Latine confusum, recte loquendi magistra. Quoniam Græce non est per ter, sed ad ter, ut hæc Sinæca tergiversatio nihil patrocinetur interpreti.*

30. *Altissimum 16. Foras portam, pro extra portam Latine dictum affirmat Sinæca. Quo tandem argumento? Quia quedam Adverbia usurpantur vice Præpositionum. Ubi? Huius, hoc ipso loco, foras portam, & in Psalmis, subis pedes. Equidem scio quidam Præpositiones transire in naturam Adverbiorum, contra fidei nondum comperi. Sed donemus id factum in uno altero Adverbio, continuo ne licebit in omnibus?*

31. *Altissimum 17. pro de vobis verbum quam celeriter, sic excusat, ut dicat eundem sermonis formam inveniri apud Cicero, quum nullum interm proferat locum. Atque quam ante tulerit legem, ne recederet à verbis Evangelistæ, hic bis peccavit interpret, & quod Superlativum vertit in Positivum, & quod præter Latinarum consuetudinem loquutus est.*

32. *Altissimum 20. Commendo vos Deo & gratia ejus qui potest, &c. Inducitur, vertendum quod, ut referat verbum. Sinæca docet, qui potest referendum ad Deum qui præcedit: potest eo referri fateor, sed nimium dure. Quod si ad Deum retulisset, poterat dicere, & honoris.*

33. *Eodem cap. Neque facis animam meam preciosam quoniam, ut tunc interpretem, corrigat Latine, quum nullus codex Græcum habet aliam scripturam. Undicidissent? Quod Laurentius locum præterierit tacitum. O syllogismi!*

34. *Altissimum 21. Cum suadere ei non possemus, ut ostendat Latine dictum, dubitat utrum velis asserere scribam vicio, suadere possum pro persuadere, an interpretem abulm suadendi verbo, pro persuadendi. Si vult prius illud recipere, proferat vel uniuscodicis*

A) testimonium: si posterius verum est, constat interpretem variis loquutum.

35. *Altissimum 26. De omnibus quibus accensur, potest nihil referre addidisse Præpositionem, an omittat. Itaque nihil intererit utrum dicas, accusavi illum vel reus, an variis de rebus: Alibi accensur, an de multis accensur. Nam accusavi est multis criminibus, perinde est quasi dicas, multis nominibus. Quidam addunt paterno casu, quodam ausertendi, sed addita Præpositione, quodam circa Præpositionem. In his nullum est Sinæca discrimen. Alibi pro exilium do, ex frequenter esse apud Cicero, ac vere dicit sic frequenter in libris illius esse depravatum. Beatus a, pad 10, sic defendit, ut apud se referatur ad sequentem. Sed quid hoc ordine durius? Apud se quum sit defensum. Sed hunc isti esse Græci sermonis ordinem, ita res ipsa reclamant, judas ananiamque ubi est, id est, quod me defensum sum apud te. Omnia quæstiones, sic tollit, ut dicat hoc à libris vitiatum. Verum hic erant citanda vetustiorum codicum testimonia. Nihil, inquit, erat hoc loquendi occasio. Vicierit, si nullum absque occasione, imo contra occasionem habuit interpret, & tamen erat occasio, quum enim vel masculini generis est, vel neutri. Itaque quoniam per masculinum vertere erat absurdum, verit per neutrum, & eo neglecto ubi & sequitur, pro quo Sinæca scripsit Ceterum, reddidit genere feminino.*

C) *Sinæca scripsit Ceterum, reddidit genere feminino. Sed unde colligit interpretem scripturæ omnes? Non asserat, sed possumus, inquit, sine dubio suspicari. Novum sermonis genus? Quis suspicatur absque dubio? Et si nihil dubitat Sinæca, cur confugit ad alteram excusationem frigidiorum, quum sit referenda?*

36. *Rom. 2. Insuper si invicem copulationem accusant, aut, &c. Hujus sollicitudinem capiamus rejectis micibus, quum nullum proferat codicum sincerorum scripturæ. Nam quod ait Ambrosius sequatur veterem translationem, manifestum fallum est. Hieronymus alibi legit, copulationibus, sed non ille sequitur hanc editionem, licet membra alia variat quum Ambrosius.*

D) *37. Rom. 10. Qui credidit audienti nostro, pro eo quod erat, qui credidit verbis nostris: hoc colore tueri à crimine sollicitum, & hoc, inquit, vitium in Latine est, nimirum & in Græco quoque esse debet, quum illic sit nostris. Fateor & in Græco reddidit Hebræus sermonis proprietatem. An ideo non est sollicitudinem apud Græcos emendat loquentes? Quid autem ad rem pertinet quod Ambrosius interpretatur, Que audientes ab eis & loquentur? sed Hieronymus apud Eusebium ita vertit. Quasi vero Hieronymus observatione sermonis Hebræi non frequenter recolat ab integritate Romanæ lingue. Sed idem interpretatur ab his verbis significari tantam credentium. Vere dicit, sed quid illuc ad Baalam?*

E) *38. Rom. 12. Odientes malum, pro adie habentes, ita defendit: Veteres dixere odire, odire, odire. Nec ullum proferat exemplum, quum aliud doceant Grammatici. Nec protinus Latine esse quod habuit obsolescentia: alioqui recte loqueretur, qui nunc doceret, scilicet, pro sciam, quia sic loquutus est Terentius: qui Tibullus habundus & Lucrinus habundus, quod hoc vocem exilient apud Ciceronem, qui hoc loquutus, quia sic ausus est loqui Petrus, qui gladiatum, quoniam ita dixit Metellus, qui perorabat, Calpurn loquutus: qui hoc natus, auctore Plauto, aliaque plura cum in numero comprehendi queant. Sed Hieronymus vertit, ad hanc scientiam, ut hoc domemus, non statim Latine quod ille vertit. Vertit ad hanc in Esaiam. Tum Ambrosius legit odientes malum. Postremo Falla non attingit hunc locum. Quid tum posita? Ergo bicolus stat in angulo. O ratiocinatorum!*

F) *39. Corinthios 2. cap. 8. Non minaravit, pro non minas habuit, hoc lemmate tueri, quod Græce fit minarere. Quid aliud efficit, quum utraque interpretum, dum exprimit sermonis Hebræi proprietatem,*

1103
 An. cio videor ingrati tudinis notam effugisse. Agnatus tuus
 1139 sub hymenem protinus adiit *Lauriam*, nec nec fundente, nec dissuadente. Quamquam ille jam per aurigam sarcinulas emisisset, priusquam me consuleret. Tamen jam diu divinabat illum, aut hoc, aut simile quoddam moliri. Ea res ad morum civilitatem nonnihil contulerit: nam & Regem saluavit, & cum eruditis compluribus congressus est. Cum hirundine revolvit ad nos, pristinam mecum utramque consuetudinem, verum quam hic magni rerum motus videretur imminere, & forte nactus esset commodum itineris comitem, qui cum apud me mensam habuerat communem, *Pentium* profectus maluit, nec dubito quin eo pervenerit incolomis. Opto ut quod ille maluit, sit illi felicitus. Quod per me praestari poterat, nunquam erat ei defuturum. Non mense Aprili totum commigravimus *Friburgum Brisgae*, oppidum ditiosum *Ferdinanda*, eo tum rerum status compulsi, tum inclyti Regis *Ferdinanda* voluntas invitavit. Felicius cecidit mutatis animis, quam expectaram, & hoc caelum exterior meo corporeculo multo amicus. Et arbitror me hic aliquanto tutius agere, nisi si quo bellorum processu subito exorta permisceret omnia, quod ego nescire metuo: jam rumor est *Tigurinos* esse in armis, & ea pars *Helvetiarum*, quae pristinum religionem mutare non vult, dicitur iussu fecus cum Rege *Ferdinanda*. Quid ais, eximie vir? Egone possim meum in te mutare animum? Tum vero sim homo feris omnibus effugerem. Mutabo, sed in melius, si queam. Opto tuam celsitudinem quam diutissime incolamem, cum isti regno, tum Ecclesiae *Christiana*. Datum *Friburgi Brisgae* 8. Junii, Anno 1519.

EPISTOLA MLVII.

Erasmi Ret. Jaco. Antonii Medico S. D.

PNO meo singulari in te amore, *Antonius* charissime, morbum tuum tui non solum acerbe, verum etiam impotenter: scribebant enim amici malum ejus generis esse, ut mori esset praepanda. Quoque minus erat spei, reditaram finisteret, hoc dolor meus erat inconsolabilior. Quod unum potui, summum illam Medicum, cui in providi eae & sepulchro in vitam revocare, votis ardentissimis appellavi, ut in te suam illustraret misericordiam. Complures hic eodem malo miserabiliter diuque discruciatii sunt, nonnulli & perierunt. Ex *Friburgi* familia, praeter omnem spem aliquot revaluerunt, quum Medicorum statio nihil adferret opia. Simili malo correptus est in *Italia* *Richardus Pacani*, vir perpetua valetudinis prosperitate, atque etiam immortalitatis dignus. Desperantibus Medicis repetit suam *Brianziam*, ac sero quidem, sed totus revaluit, hoc meo majore gaudio quo magis praeter spem. Nec ipse sui prolixius immensus ab hoc malo, subinde circa umbilicum femi non cruciatur, sed molestiam, quae tamen alio soluta mitigabatur, atque interim pestilencia nostras ades undique circumfudit, planeque, quod ait *Mares*, *Proximus ardebat Ucalegus*, meaque res agebatur, quum omni ex parte paries arderet proximus, attemen protectore Deo, nullus meorum atactus est. Quod te conclamatum deservire Medici, tibi feliciter cessit. Siquidem ea res effecit, ut humanis delictis praestatis, totum te converteres ad eum, qui solus percutit & sanat, occidit & vivificat. Pie tu quidem calamitatem imputas peccatis tuis: nullus enim mortalium purus est ab omni crimine. Ceterum istiusmodi mala non semper Dominus iussit in vindictam scelorum, verum aliquoties talibus modis explorat fidem & charitatem suorum, & in hoc objicit excedere pietatis materiam, ut vel amicos suos coram gloriosius, vel alius edat exemplum, in nullis omnino malis cuiquam esse desperandum, qui plena fiducia posuisset auxilium a Domino. Clamavit *Jonas* de ventre ceti, & redditus est lucis. Tunc proximo est salus a Deo, quam ab humanis

1104
 A suppediti spei mirum est. Ille servatus, canonicus celebravit Dei misericordiam: tu quoque pie cogitas, dum non vis tacere magnificam in te tuam *Lauriam* misericordiam. Ille iustitiam est in sermonibus suis, praestitit quod pollicitus est: nam ipse loquutus est per *Isaielem Prophetam*, *Omnes qui invocaverint nomen Domini, salvati erunt*: loquutus est per os *Psalmographi*, *Clamabunt ad me, & exaudiam eum, cum ipse sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum*. Proinde in te, mi *Antonius* charissime, adoramus Domini clementiam eximiam, atque gratias agimus, quod nobis amicum vita chariorem restituerit, neque adeo quod in te nos aequae periclitantes servavit. Reverendi Praefidis *Cracovienfis* constantem in te benignitatem sic amamus, ut si me donasset optimo sacerdotio, levius obdormissem, quam ista in te pietate. O virum omnibus & publice & privatim juvandis ratum! Dominus omnis pietatis remunerator, & illi rependat digna meritis praemia, & optimae conjugii suae, quam nec morte crudelior morbus potuit a marito divellere, reddat pro toleratis molestiis, copiosum sicutis gaudiorum. Posthac fac sis amolito, vir amicissime, tempestas abiit auxilio Numini, ejusdem benignitate succedet jucunda tranquillitas. Tantum abhinc a vehementioribus curis, studioque vel intemptivo, vel immodico, donec valeat pristinam robur collegere. Legimus quoddam dolore occupatum, subito objecto gaudio, protinus effusse animum. Ab hoc periculo non ita multum aberam, nisi *Joannes Henricus* pridem literis suis nonnullum salutis tuae spem ostendisset, mox *Joannes* noster scripsisset, te prolixius meo levatum, sed nondum ad plenam recreatam viribus. Domine, qui te vix reddidisti, confirmet sua virtute in omni corporis & animi prosperitate. De nobis omnem sollicitudinem deponas velim, *Antonius* charissime. Ferebat quidem *Bajiles* media bruma ingens incensio, vidimus armatas cohortes volitare pervas. Catenam nemo mortalium atactus est, nec cuiquam violata domus. Tantum in statum divorum & imaginis servitum est, usque ad intercessionem. *Seremonius* Episcopi literis referibam, si quid dabitur oculi, quomodo in, cui haec commisitimus, non adituras est *Cracoviam*. Te Dominus *Jesus* cum dulcissima conjugie servet incolamem, amice cordi meo charissime. Datum *Friburgi Brisgae* 9. Junii, Anno 1519.

EPISTOLA MLVIII.

Stephano Braderico, Episcopo Pannone clle, & quondam regni Hungariae Cancellario, Erasmi Ret. S.

AD tam eruditum, tam amicum honorandi Praefidis literas, dubitavi utrum satis esset nihil omnino respondere, an paucis rescribere, quum & grammatorphorus esset incertus, & esset occupatissimus. Attamen inhumanum esse visum, non saltem referre salutem. Ut magnificas laudes, quas mihi tribas, non agnosco, ita candorem tui pectoris amplector. Tervium esse singulari pietate doctrinaeque praedium vel hinc conjicio, quod te R. Praefat *Cracovienfis* inter melioris notae amicos complectitur. Quare te non solum in amicorum catalogum, quod tunc modestius fieri esse video, sed in patronorum alium cupidissime transcribam. *Hujus* famae junctidem me poenitet, quid de me sit iudicatura posteritas, viderint superi. Theologorum vulgus Scripturam universam ad scholastica quaedam dogmata velut ad gnomones examinat, minimum tribuit praeis Ecclesiae Doctoribus. Nunc diffimus *Christum* in negotio a Patre delegato, decessit matri obedientiam, eique nunc in coelis cum Patre regnanti, matrem pro sua auctoritate posse imperare, juxta illud, *Mensura re est materem*. Discimus regnum coelorum debere nostris operibus etiam de condigno. Discimus continentiam esse rem facillimam, modo velit homo. Discimus ingens esse periculum Ecclesiae, si in concionibus sacris pro Virgine matre imple-

Ans. retur Christus ut Spiritus Sanctus. Dificimus Clorgi
1319 mortem deplorandam, ut deploramus mortem cuiusvis
hominis. Aliaque permulta. Utinam domum mita-
tis nobis alterum *Epistolam*, qui Tempus & *Therapio-*
lysmum refiliat. Hoc tamen in praesentia licuit. Bene
vale. Datum *Friburgo Brisgae* 9. Junii, Anno 1529.

EPISTOLA MLIX.

Erasmi Rot. Christophoro a Schydlowitz S.

Vt eventus non respondeat tuis conatibus, vir e-
gregie, tamen illi pie voluntati non deerit apud
Christum tua merces. Ego quid meis literis possim non
video, qui tot jam annis caeco surdis. Non est meum
de Monarcharum animis aut jure pronunciare, hunc
orbem *Christiani* statum qui non deploret *Christiani* f
Quam sedem exemplum est duos potentissimos orbis
Monarchas sic implacabilibus odiis inter se dissidere,
ideque tot jam annis, nec hic quicquam valere civita-
tum consensum, secessum prudentiam, Abbatum, E-
piscoporum, Cardinalium, & summi Pontificis auctori-
tatem, praeteritum cum habemus *Clementem*, qui
ipso nomine pollicetur pacis studium: alioqui malis
Pontificibus nihil minus expedit quam summos Prin-
cipes jungi concordia, quorum dissidio non solum Pon-
tificatus, verum etiam Reges Regum? Id quod multi
jam seculis res ipsa docuerit, miror à Principibus
non intellectum. Id intellectum est, miror illos non
memorasse. At verum ne sint quorum oculos occupet
ambitio, judicium depravat odium, nec Philosophia
locum det animis voluptatum quam Reipublicae studio-
sae. Verum Regibus, si sapient, non vacat ludere:
quodque in privatis hominibus luxus & nequitia est,
in Principe impetior est. Nulla res Principi debet
plus adferre voluptatis, quam Reipublicae tranquillitas,
quam civium emendati mores, quam bonarum legum
auctoritas. Hae mediari, hae procurare, hae tueri,
Principum est aia, ius, venatus, & amores. Et si
vacaret, sublimior est Princeps quam qui plebeis illis
ac laetibus voluptatibus caperetur. An non numinis vi-
ce est inter homines, ad cujus nutum tot hominum mi-
lia stringunt ferum, & in mortem ruunt? A cujus
providentia pendunt tot urbes, tot regna? Et huic
vacat pernoctem ludere aleam, ridere *Morones*, indul-
gere survis pullum amoribus, & choreas ducere?
Rex *Ferdinandus* sciens nullam esse fidem regni societate-
tem, fortassis abhorret à fœdere, quod ut arbitror, non
reculeret, si *Joannes* sua praeclara dignitate contentus
esset. In conventu *Spenssi* actum est de subsidio pecu-
niae, quae bellorum est nervus. Verum, dictu mirum
quam ea postulatio non prout *Germanorum* auribus ex-
cepta sit, quasi nihil ad nos attinet, si *Turca* occupa-
ta *Hungaria* & *Polesia* viam sibi sruat progrediendi quo
velit. Sed *Germani* magna assueverunt accipere quin
dare, & mundus toties delatus huiusmodi titulis, ne
tum quidem credit, quomodo maxime est opus: certe *Fer-*
dinandus pietas omnium favorem promeretur. Ideo re-
pertum est Imperatoris nomen, ut auctoritate sua exte-
riorum Principum motus cohibeat. Nunc ditionis im-
plicitudo ad nihil aliud proficit, nisi ut belli calamitas la-
tus se profusa. Si parum conveniret inter Duces *Lut-*
heranum & *Salandrum*, ex quo spatio circumscriberet-
ur malum. Nunc dum dissidet *Cesar* & *Galliarum*
Rex, quae pars orbis quiescat? *Flandria* cum adju-
tus regionibus florentissimis primum orbis est suo
Principi quod genuit, & haec tunc tot annis vexata à *Gentili*,
nec cum *Anglo* nec cum *Gallis* vicinis habet tuta com-
mercia, magno quidem nollit, sed non minore *Galli-*
um ac *Brabantum* malo. Jam exactiones supra modum
graves, sunt omnium communes: nobis autem hoc
molestiores sunt, quod pecunia defertur in *Germaniam*
& *Hispaniam*. Alioqui bus, ut ajunt agricolae, depas-
sima graminis, dum vicissim iteror agrum, facit damnum
quod attulit. Jam quid *Italia*, florentissima dudum mun-
di portione, afflictius? quae tamen ipsa nulli tuto est

pervia. Quid loquar de *Roma*, nationum omnium pa-
rente? *Turci* occupavit praeter alia *Rhodum*. Vexa-
vit *Hungariam* oculo Rege: rursus illi imminet, &
tot annis litigat cum *Gallis*. Interim mundus imple-
tur militum gregibus, qui nec amicus parant, nec
hostibus: horum magna pars scitur esse vel *Lutherana*,
vel *Judaica*. Ego magnus arbitror his indignum cog-
nominiibus, quae nihil omnino credit. Huiusmodi
portentis deditur orbis, detrahunt bona civium, ne
quid commemorem de studiorum exitio, deque reli-
giosis interitu. O grave in nos iam juli Numinis!
& tamen interim nullum omnino mortalem video de
commutanda in melius vita cogitantem. Avertat autem
element Dominus, quod tua prudentia, utinam salso,
vaticinatur, futurum ut *Turci* & secularum tumultus,
& Monachorum tyrannidem, & eorum nadaciam, qui
Romani Pontificis nomine faciunt quicquid colubrit,
conspiciat. Nolim tam immitte medicum, praestat nos
incidere in manus Dei, quam in manus hominum. Sed
quicquid ferat haec fatalis tempestas, nos potest sub-
verbi quisque in solida petra pedem facere. Dominus
est, faciat quod bonum est in oculis ipsius: nos enim ne-
scimus quid nobis expediat. Lubens recito tuum votum.
Utinam spiritus Domini replet orbem terrarum, ac
Principes *Christiani* nominis in unitatem fidei congre-
get. Quod mores ut te rohem, vir clarissime, sim
mortuorum ingratis nihil id faciam, imo, si velim,
non possum tuæ benignitatis non meminisse, quod
tuum horologium mihi semper est in oculis, dimittere
mea studia. Haec ad epistolam, quam tua sublimis
scripsit ex civitate *Walsbervasi* 6 Febr. An. 1529. Be-
ne vale. Datum aquad *Friburgam Brisgae* 9. Junii,
Anno 1529.

EPISTOLA MLX.

Erasmi Rot. Carolo Urbino S.

MAGNAM nobis sollicitudinem exemit, mi *Ca-*
role, qui te nunciavi incolumem pervenisse *Pa-*
tariam: nam ex quo nos reliquisti, nemo literam
abs te reddidit, nihil posui à *Zehrdovio*. Expeditamus
te posthac & pulchre *Ciceronianum*, & bene *Gratum*.
Jam quo minus te permittat istius praefationis, nos ad
Idus Aprilis tota commigravimus *Friburgam*. Ea res
cessit opinione felicitas. Nihil cogitasti quorsum esset
evadere illa verum in dies novatur poëma, nihil
laci praefigebat animus; & hic offendi cichum me
amicum meae valetudinis. Poltreum, si nihil aliud, ef-
fugimus, opinor, *Caricini* & *Flambergis*. *Ledovici*
Bergium proxima ipsius ad me litera promiserat
alias ad te scripturum. Eas literas ne frustra exspectes:
nam decimo Calend. Majus vitam morte commutavit,
exulit *Lutetia* in *Gravia*. De causa nihil certi bacte-
nus potui cognoscere. Tantum audivi Judicibus duo-
decim delegatam pronunciandi auctoritatem. Quom
instaret dies, hominem fuisse traditum carceri. Hoc
parum felix augurium. Pronunciatum est, ut exulisti-
bellis & abjuratis articulis, lingua illi ferro perfoderet-
ur, mox perpetuo carceri dederetur. Is audita praeter
expectationem atroci sententia, Regem appellavit
& Pontificem, Judices indigne ferentes appellandi ver-
bum: Si non recipis, inquit, hae sententiam, ef-
ficimur, ne posthac quousum appelles & postredie
pronunciantur illum flammis tradendum. Ajunt pri-
mum articulum fuisse, quod scripsisset in rem esse pec-
tatis, ut fieri Libri in lingua vulgare translati lege-
rentur à populo, id quod Senatus fieri vetuerat. Ad-
hibiti sunt latellites armati sexcenti, qui coherenter si
quid oriretur tumultus. Haec qui resiliit, praeterea
nihil certi potuit adferre, nisi quod aiebat *Gualtherum*
Rodanum, unum, opinor, & Judicum numero, triduo
priusquam damnaretur, privatim egisse cum *Bergina*,
ut ab infans, ut aiebat, erroribus resciperet. Ve-
rum haec audivi tantum, & quidem ab eo, qui multa
narrabat audita. *Monitus* noster, cujus religiosem no-
si fidem, nihil aliud ausus est scribere, nisi quod o-

An. oculis suis cominus vidit: adest enim valde vicinus, ¹¹¹⁹ quum curre veleretur ad supplicii locum. Nec vultu nec ullo corporis gestu dedit ullum animi perturbati specimen. Dissiluit illum in Museo de studio, ut in templo de rebus celestibus cognare. Ne rum quidem quem cumtaxat truculenta voce crimen ac supplicium pronuntiaret, quicquam de vultus constantia mutare vitus est. Iustus de curru descendere, nihil cunctatus descendit alacriter: nec erat tale quicquam in eo vel audacia, vel ferocia, quale in maleficus nonnumquam gignit immanitas. Relacebat in eo mentis sibi bene concitae tranquillitas. Ante mortem verba fecit ad populum, sed unde nemo quicquam potuit aliquid percipere: tantus erat stultitiam frenatus, quem data opera putant excisum fuisse. Quom ad palam praefocaretur, nullus est turba exclamavit nomen *Jesus*, quod parvulis etiam ac facilius exclamari solet. Scio omnium animos in illum excitare, qui nuncquam non adiunt, & nihil non possunt apud simplices & imperitos. Est nunc qui vult, & *Phormionem* istos lacescit. Adest illi *Franciscanus* quidam, quem adit *Alonius*, rem explicaturus non vel moriens agnovisset errorem. Is agebat agnovisse, asseverans se nihil omnino dubitare quin anima illius transierit in quietem. At ego *Franciscanus* dictis nihil habeo fidei, praeterit quam hoc sit istis solenne, post existitum hominem spargere rumores, quod in incendio cecinerit palinodiam, quo simul & vindicare religionis laudem auctans, & multitudinis iridiam calumniose suspitionem effugiant. Nam quum *Bruxellae* primitias immolassent exulibus duobus Monachus *Augustinus*, tertio in carcerem redactus, & clam interfecto, quum mira constantia mortem oppetisset, quae res iudicibus gravem movebat invidiam, sparserunt ridiculam fabulam, unam ex illis apparuisse cuidam *Augustino*, qui nuntiaret animas illorum esse incolumes, quod in extremis respulissent, videlicet iam in ipso incendio. Idque factum precibus Virginis matris. Nam & pridie Visitationis exulsi sunt, & *Nicolaus Carmelita* magno studio sacrificium hoc procuravit. Rogatus carnifex, eoque penitentiae vocem edidisset in rogo, negavit, sed quum duceretur ad palam, clara voce testati sunt se mori *Christiani*, & aligati palo admoeto igni canere ceperunt *Symbolum fidei*, mox *Axologium*, *Te Deum laudamus*, donec flamma vocem intercluderet. Haec *Berquius* contrariis tui fatum, cui mihi satis fuisse videtur. De causa, quoniam mihi prolixus ignota est, non habeo quod pronuncem. Si non commenerit supplicium doleo, si commenerit bis doleo: fatius est enim innocentem mori quam nocentem. Illud non dubito quin sibi persuaserit esse pia quae defendebat. Hinc illa vultus tranquillitas. Verum, ut scis, hominem de facie nunquam novi. Ex his, qui propitios cum illo habuerunt consuetudinem, diligenter kicicatus sum de singulis. Erant autem aliqui quod ad causam attinet *Berquius* parum aequi, qui agebant illum annos octum plus minus quadraginta, *Berquius* regionis dominum, censu modico, ferme sexcentorum equitatis coronatorum, laicum ac celsibem, sed vite adeo purae, ut ne rursusculum quidem impudicitiae sit unquam in illum exortus, mire benignus in amicos & egenos, constitutionem ac ritum Ecclesiasticorum observantissimus, puta praesciptorum jejuniarum, dierum sctorum, ciborum, vestitus, concionum, & si qua sunt alia, quae cum pietatis fructu recepta sunt. Alienissimus ab omni furo, ingenio libero ac recto, quod injunctum nec cuiquam facere vellet, neque a quoquam perpeti posset, duntaxat insignem. Ab instituto *Lutheri* plurimum abhorrebat. Quid multis? Negabant quicquam esse in vita, quod non decreet *Christiana* pietatem. Hoc agebant ex eo crimine esse gravissimum, quod ingenuus pro se ferebat odium in morosos quosdam Theologos, ac Monachos non minus feroces quam illos. In hos palam deincepsabatur, nec stomachum suum dissimulare po-

terat. Fuerat illi pridem nescio quid conflictum inuolae cum *Gustelano* *Quarta* Theologo: hinc *Aggi* & *Aggi*. Mox ex libello, quem opinor ediderat, decerpit sunt aliquot sententiae, quae viderentur ad fidei negotium, ac perinde ad Theologorum cognitionem pertinere. Erant quantum memini hujus fere generis. In concionibus incongrue beatam Virginem invocari pro Spiritu Sancto, nec apte vocari fontem omnia gratiae, & in cantico vespertino, praeter Scripturam consuetudinem, appellari spem & vitam nostram, quum haec magis quadrent in Filium. Quod injunctum actus ductus est in carcerem, reus haereticus periclitatus est. At iudices ubi viderunt causam esse nullius momenti, absolverunt hominem. Qui detulerant, iactabant cum elapsum favore Regis, ipse praedicabat se iure victorem, & apparuit libellum triumphalem. In hoc articulo rerum mihi primum excepit innotescere. Scriptum ad me de causa sua, deque iudicio parum aequo, quod *Quercus* & *Beda* tulissent de quibusdam scriptis meis. Ex epistola vilis est mihi vir bonus. Admonui tamen amanter ac libere, si speret, premeret suum encomium, sineret crabrones, & suo se libidus oblectaret. Deinde, ne me involveret fere causae, quod utrique nostrorum foret incommodum. Ille ut habebat quiddam cum palam commune, adversus deterrere tollebat animos. Eam cautionem semel atque iterum occidit, sed sordo, vaticinans illi futurum quicquid evenire posset. Tamen tam atrocem exitum non expectabam, magnum tamen omnino malum expectabam. Proreperit interim libelli charta excusi, quibus ex meis versus interjecerat sua quorundam. Id ubi scisi, acris expostulari cum homine quod nec prudenter ageret, sibi pariter ac mihi verisimilis ejusmodi constanti gravem invidiam, nullo fructu petatis, nec satis amice fieret, qui me plus late gravatum, pergeret magis etiam aggravare. Si juvenit ipsum ejusmodi confictiunculis excreti, mali nihil minus esse cordi. Proinde suam causam ficeret, ac me admiceret. Ille sui similis respondit me tota errare via, quum diceret non alia ratione magis confutari invidiam posse opprimi, quam si vulgus mea legeret: tum enim deprehensum iri Monachorum quorundam improbitissimam vanitatem, qui suis lycophantibus, fucis, susuris, & malis artibus, plurimorum animos in me concitassent. Addebant exemplum Episcopi *Cusdam*, viri non mali quidem, sed alterius, quem ita sit inflammaverant in me, ut ne nomen quidem *Erasmus* ferre possit. Huic tradidisse *se Pater quoniamam*, *Gallice* loquentem. Ea delectatum Episcopum coepisse in nos amico esse animo, & illos deistores vehementer detestari. Interim *Beddais* quidam collectis pluribus articulis, curavit hominem rursus pertrahendum in carcerem. Horum aliquot ad me misit, simul cum censuris *Judicium*. Erant, si fallor, Monachi tres; Prior *Carusianus*, Prior *Calistinus*, tertius nescio quis. Responsum ad illum remisit, declarans quam illic nihil videretur impium. Quum subinde mitteret nova capita, ad quendam respondit, quae decerpserat ex meis libellis, ad ea quae ex se proposuerat nunquam respondi. Quid moluit Monachi pronuntiavit in carcere sententiam definitivam, jamque nihil supererat, nisi ut exulsi libelli, ac peralio palinodia, reciperet praesciptam satisfactionem, quae nunquam non immittebatur a Monachis, nisi, si id recusat, iret ad ignem. Ille vir fortis ne in uno quidem illis cessit, ac perierit, nisi quidam & Senatus cordiatiore, perspicentis remedia Monachorum ac *Beddaisorum* odii geri, respondissent se totam causam ac capite usque ad calcem denovo velle cognoscere, idque non sine fremitu eorum qui pronuntiarent: hoc enim nihil aliud videbatur, quam illorum sententiam rescindere. In favore regis matris procuratum autumant. Dom haec aguntur, Rex commodum reversus est *Hispania*. Is admonitus *Berquius* suum inter Monachos ac *Beddais* periclitari,

An. primum per cducere, mox per literas denuncia-
 1115 vi Senatui, ne quid temere pateretur fieri in fuis
 Confiliariis, & breui adiutorum, ac diligentius de
 toto negotio velle cognoscere. Aliquanto post exem-
 tus est carcere, fervens est in aula satis commoda,
 nihilominus sub custodia. Tandem fux libertati red-
 ditus est, quo potest facilius fux caute confidere. Ibi
 dicta mirum, quantum fiducia conceperit animo:
 non enim solum promittebat sibi abolitionem, ve-
 nam etiam victoriam, & quidem speciosam. Aiebat
 victoriam esse in manibus, sed male ferius aliquando
 finiri causam, quo magnificentius triumpharet. Jam-
 que mutatis vicibus, ipsam facultatem sacratissimam,
 Monachos & Reddicos reos peragebat impietatis: nam
 quodam acuta deprehenderat in florum acta. Quo
 magis sibi placebat, eo magis timebam homini. Pro-
 inde crebris epistolis hortatus sum, ut vel arte qui-
 piam semet extricaret a causa, puta curaret amici,
 ut praxetur regis Legationis longius proficere: for-
 tassis Theologos pollares, ut causa tempore evane-
 feret, nunquam pulvis, ut impietatis crimen, quod
 illi objiciebat, agnoscerent. Etiam atque etiam cogi-
 taret, qualis excusa esset *Redda*, quoque capibus ef-
 fluere venenum: tam expenderet sibi cum immortalis
 adversaria rem esse, facultas enim non moritur: simul
 illud cogitare, qui cum tribus Monachis belligera-
 tur, eum cum multis phalangibus habere rem, non
 solum opulens se potentibus, verum etiam improbi-
 sissimis, & in omni malorum artium genere instructis.
 Illos non conquiretur, donec ei procurallent exitum,
 etiam si causam haberet meliorem quam habuit *Chris-
 stus*, neque plus satis foret Regis presidio: Principi-
 bus enim favores esse temporarios, ac delictorum ar-
 bitus facile in diversum trahi illorum affectus. Postre-
 mo, ut nihil horum accidat, magnos etiam Principes
 vel delassari talium improbitate, vel metu nonnun-
 quam cogi, ut cedant, praefertim cum *Fraserius* Rex,
 ipse quidem humanissimus, parum secunda fortunae
 fluctibus uteretur: non esse tunc quamvis imbecilem
 hostem continere, nequam tam multos ac tam po-
 tentes. Obtestatur sum, ut si suam incolumitatem pro
 nihilo duceret, vir doctus ac bonus, certe se servaret
 studiis & amicis, quibus intolerabilem excitaret in-
 vidiam, si quis fecit quem vellemus accidisset. Quod si
 nihil horum moveret illius animum, certe suam cus-
 sam ageret fortis, me neque cum Monachorum
 agnitione, neque cum Theologiae facultate velle ha-
 bere diffidum, si modo liceat. Quis quid protece-
 ram? Tot modis decessis, addidi animum. Interim
 veteris Comediae licentia ferebatur in Monachos ac
 Theologos, praefertim in Syndicum *Reddam*, ac pro-
 pemptum *Regi* & *vires ignis* peragebat. Mox impe-
 tratum est a Rege, ut *Redda* libros in *Fabrum* ac me
 scriptos distrahi vetaret. Ad haec impetratae sunt Re-
 gi ad Theologicum facultatem literae, ut duodecim
 articulos, qui in *Redda* libris viderentur habere mani-
 festum impietatem, atque adeo blasphemiam, aut da-
 mnare omnium suffragis, aut sacrum Scriptura-
 rum testimonium comprobarent. Haec quum illi polli-
 cerentur certam victoriam, ego respondi nihil aliud
 esse quam iritamenta hostium, qui sua sponte plus sa-
 tis intarent: nam frigidum Regis edictum obtuit et-
 iam *Fabri* meque cause: eo siquidem factum est, ut
 liber clam distractus non nisi in hostium manibus ve-
 fieretur, ac, ne quid haberet detrimenti typographus,
 in *Germaniam* & *Angliam* deportaretur. Ipsum autem
 vehementer errare, si crederet talibus negotiis adver-
 sarios opprimi posse. Nihil profecti monitor, nisi quod
 illi magis ac magis accrevit fiducia. Interea prodit
 edictum Gymnasiorum, ne magistri Collegiorum dis-
 cipulis praetergerent mea Colloquia. Hic sibi pollice-
 batur futurum, ut tanta contumelia provocatus, cau-
 sam opera communi efferterem, ac subornavit quen-
 dam, qui me vehementibus literis eodem provocaret,
 victoriam esse in manibus, nec desitum magnatum

Auxilia. Nunc esse tempus, ut Theologia in posterum
 omnis detraheretur auctoritas. Ambobus respondi, me
 demirari illorum animos, qui crederent me, relictis
 omnibus negotiis, per omnem vitam velle cum The-
 ologica facultate contendere: imo sic potius animum
 esse, ut citius pulsus sim meos libros praeter equum
 ab illis damari, quam haec atque, quae flagigaret qui-
 tem, sine fine belligeri. Et, si mox petillatus esset,
 male efficere, ut omnes plurimum tribuerent Theolo-
 gorum auctoritati, quam ut nemo quicquam illi cre-
 deret. Omnibus epistolis inculcavi, meum animum
 tui nihil letum praefigere, utcumque ille sibi pla-
 deret, animadvertere ipse illi adesse mire perinacem,
 sed intire timere ne fallacissimas: fiduciam adesse stre-
 nuam, sed mendacissimam. Obtestatur ut sibi consu-
 leret, si sibi eharus esset: profergeret potius aliquo,
 vel in *Germaniam*, ubi nulli facultati negotium ob-
 hujusmodi articulos, ne apud orthodoxos quidem, ni-
 si si quis palam profiteatur, populumque commoveret.
 Addebam, me iamdudum pigere nostrae amicitiae, quae
 mihi plus mali conciliasset, quam multorum capitales
 inimicitiae. Haec toties occiens nihil profeci. Post
 haec tamen rarius ac frigidus ad me scripsit, presen-
 tienti, opinor, non omnia praecaria istis spebus respon-
 sura. Equidem dolebam hominis factum, quem arbi-
 tror, si quid erravit (causam enim, ut dixi, non no-
 vi) persuasione errasse, non malitia. Sed quid facias
 homini, ultra morti devoto, & suo jumento, quod a-
 iunt, sibi exitum accercenti? Imposuit illi sua fida-
 cia, necuit ingenuitas, neque minus nocuerat quo-
 rundam incepti tumultus, qui ad quamvis occasionem
 gestunt ac triumphat. Ut igitur his coerenda pro-
 fuerit mors *Bergius*, ita periculum est ne *Redda* sua
 sponte plus satis insensibilis nimium accedat ani-
 moeum. Inter errores & hereses variis sunt discrimi-
 na: neque parum interest inter qui persuasionem se-
 ductus est, & eum qui multoties pertinacia tueri im-
 pium dogma. Rursus refert, simpliciterne quis erret,
 in colligenda fazione turbet publicum tranquillitatem.
 Ob quemlibet errorem exuri hominem, novum exem-
 plum est, ac miror unde petitur. *Galliam* tamen re-
 ligiosam mentem vehementer approbaret, si quantum
 nunc propendet ad superfluitatem, tantum valeret ju-
 dicio spirituali. Certe haecstenus se praefertunt *Roma-
 ni* Pontifici tragi mancipia. Digni Principibus opti-
 mis, qui qualescumque conigerant, bona fide servunt:
 licet tamen fortassis in hanc partem peccare praestit,
 quam effrenem licentiam moliri, quum in aliquot *Ger-
 maniae* civitatibus exorti viderem, in quibus Pontifex
 est *Anachoritus*, Cardinales creaturae *Anachoriti*, Epi-
 scopi larvae, Sacerdotes porci, Monasteria conventi-
 cula Satanae, Principes tyranni. Summa rerum est pe-
 nex plebem Evangelicam, sed armatam, & ad pugnan-
 dum quam ad disputandum instructiorem. Tantum ha-
 bui, quod de *Bergius* scriberem, qui si decessit cum
 bona conscientia, quod admodum spero, quid co felici-
 tarius? Damneri, diffecari, suspensi, exuri, decol-
 lari, piis cum impiis sunt communia. Dament, dif-
 fecare, in erucem agere, exurere, decollare, bonis
 iudicibus cum piis ac tyrannis communia sunt. Va-
 ria sunt hominum iudicia. Ille felix, qui Iudice Deo
 absolvitur. Bene vide. Datum apud *Friburgum Brigiae*
 1. Julii, Anno 1729.

EPISTOLA MLXI.

Illustrissimo Principi *Gustavo*, *Duci Cuvienfi*, *Jules-
 crugi*, *Mentis*, *Comiti Marchae*, & in *Re-
 vensberg*, &c. *Erasmus* Bat. S.

CONRADUS *Hereshaburg*, vir ad unguem factus,
 qui magno Republice bono, pueritiae suae for-
 mator contigit, clarissime Princeps, indolem tuam
 eruditioni pariter ac pietati nam ita mihi suis literis
 frequenter depexit, ut si complures menses tecum
 domesticam habuissim consuetudinem, non esse polles
 notior. Idem pro singulari quodam erga te amore,
 Gg 88 i quem

quem undique spirant illius epistolae, magno studio, multoque argumentis illud agebat, ut aliquo monumento literario, & tibi in alto longe pulcherrimo studio strenue currenti, exerceat, ut ajunt, adderem, & alios adolescentes generis imaginibus claros ad emulationem tam felici exempli provocarem. Ab hoc officio alicui mihi non abhorrebat animus, ut beneficii loco ducerem admonitionem fuisse. Verum, quod in annos aliquid distulimus officium, nihil aliud, mihi crede, fuit in causa, nisi quod non obtigit argumentum, quod tuae magnitudinis aliquis ex parte respondere videretur: nam ille sic temperavit orationem suam, ut apparet non quolibet munere fore contentum. Quum igitur non occurreret quicquid volebam, excepti tandem me pudere promissi mei, visumque est tenues quosdam, sed calidos clientis imitari, qui cum ingentem summam debeant patronis sui, nec adhuc solvendo sint, hortentibus quibusdam munusculis eos deliniant, quo patientius ferant recalcitrationem solutionem, hoc pacto testantes non animam facultatibus, sed facultates animo deesse. In *Adria* deliniantur Opus *De verborum verumque copia*. Adjeceram exemplum ejusdem argumenti, quam potius in compendium contracti, & ejusdem fuisse copiosiusque tractati. Is, cui *Roma* tradideram describendum, reddidit hanc partem mutilam ac vix dimidiatam, ut quod supererat mihi frustra superfluit. Deinde cum ab eruditissimis amicis subinde rogaret, ut excutendis studiis, quae jam refrigerare videbantur, Opus illud absolverem: animum vehementer abhorrentem, tamen huc perpulsi, ut inspecta divisione, quae totius argumenti propositionem seu columnas habebat, denovo receptum in manus perextremem. Puta hoc esse munusculum aliquod cerasiaceum. Adjeci duos libellos nunquam antehac editos, puta hanc esse duo mala *Cydonia* exorto paupere selecta. Quae rursus munusculum non in hoc damus, adolescentes generosissime, quod his fidem nostram liberatam vetimus, sed ut liberandi voluntatem adesse testemur. Solent autem humani creditores minus appellare eos, qui subinde veluti seipso appellantes prosteruntur ad alienum. Quod qui distulimus, meditari videntur insinuationem. Quamquam hanc causam mihi potius agenda fuerat, cum *Hierobachis*, qui me ex stipulatione poterat in *ius* vocare. Sed apud te malui, quem mihi sciebam acquirere fore in negotio proprio, quam ille foret in alieno. Sic enim ille ut deamur, sic faver commodis, honori, dignitatique tuae, ut, si usquam possit, in his procuranda videatur ab illa genuina verecundia posse recedere. Age, Princeps ornatissime, perge in isto pulcherrimo certamine, ut ille tuam Cellulitum opinio discipulis, tu illius doctrinam, fortunae ac dignitatis accessione illustres. Libellum non laborabo tibi commendare, nisi hoc nomine quod & novus est, & totus meus. Deinde, quod docet multa paucis complecti, quod dictionis genus nullo magis decet quam summos Principes. Unicum exemplum à nobis proditum est, ex divo *Augustino* plura suppetunt, qui nonnunquam Psalmum mira brevitate complectitur, quem mox largissima rerum ac verborum copia differt. Postremo, quod hanc insinuationi ratio, Principum liberis potissimum est accommodata, quippe qui cum maxime omnium egeant recta institutione, tamen non convenit secus, quam liberaliter erasci. Bene vale. Apud *Frisbergum* *Brugna* 1. Julii, Anno 1519.

EPISTOLA XLXII.

In D. AMBROSII libello de Apologia DAVID,
Et, De DAVID Interpellatione.

Illustrissimo Principi Gualtero, Duci *Clavensi*, *Julianensi*, *Almonsi*, Comiti *Marchia*, & in *Ravensburg*, &c. *Erasmus* Rot. S. D.

Vos in opacis salubris, clarissime Princeps, non in vetustis bibliothecis venari solemus, in quibus

nuper nati sumus duos libellos, titulo quidem divum *Ambrosium* auctorem praeferentes, sed ipsa phrasi *Ambrosiana* dictionis aemulam, verum ita feliciter aemulam, ut doctus aliquot praecurrat: nam & explicat dilaucius, & minus a te digrediar, nec apte pariter ac dense citandis Scripturarum testimoniis, nec pietate sententiarum, nec allusionum gratia, nec aculeorum acrimonia, *Ambrosius* ut suspiciendo nominibus inferior, mea quidem sententia. Hujus arbitror esse libellos duos, quos habemus *Ambrosii* titulo *De invocatione Gentium*. O non felices, si Theologi, quoniam bona pars nunc Sophisticis argutationibus infestis, hujusmodi progymnasmatibus, in adytis arcanarum literarum ad Ecclesiasticas conciones exercebantur! Sic enim nemo loqui potest, nisi qui Scripturas divinas omnes penitus excusserit, imbiberit, cinxerit, tan-toque usu contractarit, ut in naturam abesse videatur. Habet, ornatissime Princeps, dum heros, eximiae pietatis exempla, quorum alterum Deus in grave crimen probati passus est, ut in eo cunctis quidem hominibus, sed praecipue Principibus ostenderet penitentiae remedium: alterum facultatibus universis exsecum, libetis ac nepotibus orbatum, diris etiam corporis ulceribus excruciatum passus est, ut in hoc edere omnibus invitae tolerantiae formam. Gravior erat *Davidis* calamitas quam *Jobi*: hic enim externis tantum spoliatus est, incolam possessione omnino ex-citima, bona mente: At is, qui ab amore Numinis occi-dit, plus iacturae fecit quam si mundum universum, una cum vita corporis, amitteret. Proinde *David* tam misere, tam sine fine plorans, non admonet, quam ad-vigilandum sit, ne quid hujus possessiois nobis pereat. *Jobus* gratias agens, docet hominem, nec in summa rerum prosperitate tollendos animos, nec in quavis-gravibus fortune procelis examiniari oportere, modo hoc fit incolae, quod unum beat hominem, nec nobis nisi nostro vitio potest eripi. Confida futu-rum, ut *Christus* tuum eximium indolem moderate, nec in *Davidis* lachrymas, nec in *Jobi* calamitates inci-das: expedit tamen sapientis animum ad omnes casus, qui possunt homini accidere, praemunitum atque instructum esse. Bene vale. Datum apud *Frisbergum* *Brugna* 1. Julii, Anno 1519.

EPISTOLA MLXIII.

Erasmus Rot. Carolo Saepius S. D.

Ex literis tuis, *Carole* suavissime, quae miram quan-dam in me spirant benevolentiam, aut, ut verius dicam, pietatem, facile poteram agnoscere germanam *Antonii Saepius* prolem, in cujus affectum quam tua sponte successeris, aequum est, ut ego vicissim murum pietate illum tibi referam. Proin illud tibi persudum habeto, mi *Carole*, nihil à me petes, modo tibi vel usui vel oronamento futurum videatur, quo tua causa sim gravate facturus, & si fors deerit faculus, certe prompta voluntas nunquam est tibi defutura. Age quod agis, optime adolescens, fac totum *Antonium* nobis exprimis, ut cujus mortem iustissimae de causis acer-bissime tulimus, cum in te veluti superbitum esse gau-deamus: nam aris habitu, firma corporis, gestuque, & sermone sic illum reddis, ut non te filium, sed il-lum ipsum in te repubellie credamus. Idem est ingeni-ii morumque candor, eadem humanitas, eadem in amicitia fides, eadem simplicitas veritatis. Quin & judicia fere consentiunt, quae per atatem in te ma-turescent. Sed est in quo parentem amantissimum etiam superatus videare, quod illius manibus gratissimum esse scio. Quid ni sit, quam virus nihil magis habue-rit in votis, quam ut in liberis suis seipsum vinceret? Quid hoc est, inquit? Quod absolute juris pruden-tia, utriusque literaturae decus pergis adungere, quae nisi accedat, Deum immortalem quae belibet, quam pulendi errores, quam multa supervacanea silent hoc studiorum genus consequi? Laudabatur à multis *Jedo-*

Am. em ille, qui ex Caesaris Consiliario factus erat Senatus
1213-1214. *Adelphus* Praefectus, sibi quidem in sua professione
videbatur nihil scire. Tolerabilia forsitan haec *Quintus*,
etiam illud intollerabile, quod in omnibus convivia,
etiam in nullo provocatus, velut è plausulo debachaba-
tur in linguas se bona literas, nec cuiquam harum
perico concedebat, ut vel unam legem juris intelligere-
ret. Obiecebatur illi nonnumquam *Gustavus Budae*
nomen. Ibi quid non dicebat? sed tam insulsi, ut ne-
mo non rideret hominem. Legum magnam vim tene-
bat, sed desiderabatur in eo iudicium naturale, tum
non potest non passim delirare, qui praeter illos literas
nihil omnino didicerit, praefertim quum codices ejus
disciplinae sint non solum depravissimum, verum etiam
mutua: cujus incommodi nonnullam partem amoliti
sunt in *Germania Ulrichus Zasius*, in *Galicia Gualtherus*
Budae, in *Italia Andreas Alciatus*. At patri tuo prae-
ter seculum nihil deerat, ingenium mire felix, indu-
stria singularis, eruditio summa, iudicium excelsum.
Mox aule negotia, crebre ac longinquae legationes,
ne dicam relegationes, nihil fere perasserunt viro,
nisi ut haec studia amitteret. Alioqui vel nata gradior
eas literas attraxisset. Nec alius invide, quod ipsi non
conspicit, imo hoc impendit dedit operam, ut juris
proficisci cum linguarum ac politorum literarum peri-
ta jungeretur. Quare te vehementer hortor, *Quintus*,
et charissime, ut in isto studio curam graviter peras-
gas, quoniam modum haec magna cum laude cucur-
rissi. Habes concertatore *Figium*, cujus avaritia non
parietur te sequestrare. Video te mediari demigra-
tionem, nec dubito quin tibi constet consilii tua ratio,
et quapropter non est quid hic te vel hortor, vel
dehortor. Habes domi *Paladem*, quae tibi suggeret
quod maxime fit in rem tuam. *Figium* aliunde alio
fortuna propellit. Is interim agit *Ulysses*. *Armenius*
et in *Menippus* ludere periculum novam non
est. Ad *Bisnegas* vehementer ardebat, praefertim
quod eo te conculcetur *Andreas Alciatus*, unicum huius
aetatis miraculum, ac thoracum delitum. Verum,
sarrant et eam regionem infestari tunc, quod non mo-
do studioforum causa doleo, verum etiam illius: nam
vixum illum omni prosperitate dignissimum fortuna
videtur annos aliquot habere per pila, adeo nunc bel-
lo, nunc periculum luctum dorsum voluit. Qui ru-
mor si vanus est, gratulari *Figio* nostro, gratulari
et tibi, si eodem te conculcetur. Quod tibi videris *epi-*
stolae futurus, si licet mihi *Quintus* esse, utinam
tibi tamen utilitatis adferre possit noster convicius,
quantum et tu tibi pollicearis, et ego operam. Quod
ad meum quidem animum attinet, nullus hospes fue-
rit te uno gravior. Ego quam natura semper à turba
abhorruerim, nunc etas ac studiorum assidui labores,
ad haec in dies incommodior valetudo cogunt, ut sim
homo perperatior hominum. Duos trefve soleo reci-
pere, ne sit lupinum convivium, sed eximios: nam
inter epulas gaudeo fere fabulis amencioribus hilarare
nonnihil animum studio fessum. Sat feliciter cessit haec
migratio, idque praespectationem: quum enim
epodum hoc pene cingatur montibus à proximo im-
minentibus, nec usquam aperiat se prospectus liber,
nisi ad occasum, verebar ne caelum minus esset ami-
cius meo corpore. Ad vix usquam fendi illud ami-
cius. Vocatur alio magnis conditionibus, sed non su-
sus sum è nudo tot annos pressio statim longius evolu-
re. Itaque decrevimus hic hybernare, si modo per
belli tumultum liceat. Civitas est *Regis Ferdinandus*, qui
sic videtur in me affectus, ut appareat illum nihil mea
causa non futurum. Est à *Academia* non incelebris,
in qua nulla facultas magis floret quam iuris. Habet
Zasius aetate senem, sed ingenio vividum, cui quem
alium confersis in his regionibus non invenio. Sunt
praeter hunc et alii non vulgariter eruditi. Inter ele-
tos, magistratum, populum à *Academia* summa
concordia est. Haec *Camilla* *Frans* nobiscum agit,
eius consuetudo mihi fit in dies jucundior: summum

quo magis ille quotidie fit & literis eruditior, & Phi-
losofia melior. Eiusmodi vero exipior juvenis in-
genium, ut conficiam hanc mutuum amorem bene-
volentiam inter nos fore perpetuam. Nunc certe tam
charus est ac jucundus, ut si filius esset, vix posset
esse charior aut jucundior. Demior autem quod sit
rei, ut quum *Dola* Caesaris sit ditionis, tum inquam
se praebet nostratibus: id enim ex multis cognovi,
tamen tu pro tua civilitate dissimulas. Veruntamen
vide etiam atque etiam, mi *Carole*, ne praecipites con-
siliis. Quod maxime putabis in rem tuam fore, id
sequitur. Ita demum mihi futura est jucunda tam con-
suetudo, si quantum mihi illata est voluptas, tan-
tumdem studiis suis fructus contulerit. Quid ego au-
dio? Pice rurius conferunt ius consilia, ut indulgenti-
arias nundinas intulerent? Quantum ibi pectus pas-
sa est Eccelesia! Rasmus & cetera tua *Libula*, *Paulus*
eximie ridiculus. Iudicium quidem tuum probamus,
optime *Carole*, ac studium erga nos tuum am-
pliuscimus, sed si me audies, nec cum carnis, nec
cum planedorsis, nec cum insuavis viribus consi-
derabis, quum volunt, ex pice, praecio & cuppis, ven-
tetur in viperas, lupos, ac leones. Ne in te erabro-
nes irriteris. Musarum & Gratiarum consuetudinem
tamen oblecta. Et si tumultus istorum inconditis ridere
libet, ride, sed in firm. A nemine magis laedi poter-
ant, quam ipsi se laedunt. Bene vale. Datum apud *Fri-*
burgum *Brigge* 2. Julii, Anno 1520.

EPISTOLA MLXIV.

Erasmi Rot. ornatisimi Antimo Fuggero S. D.

ITA sunt res mortaliū, *Antimo*, vir eximie, non-
numquam ubi speres summam amicitiam, exoritur
summa similitas: unde nihil expectes, inde prodeunt
amici candidissimi. Ad hanc velicet modum vitam
hominum temperat, qui è duobus dolis, quae *Sto-*
rus testatur in *Jovis* lumine sita, lata tribuit, ac tri-
stis laetis miscet. Qui expectasset ex *Angusta* *Hinde-*
lucum, tam candidum, tam flagrantem, tam beni-
gnum amicum? Quid enim spirabas illa tua epistola,
nisi singulararem quandam tuam in me pietatem, quam
hactenus ne tantillum quidem de te fuisse meritas?
Quam putas mihi grata tui illa tam obvia benignitas?
Itaque, mihi crede, multo plus volupcatis ac solatii
ceperam ex tui literis, quam si quis opum facerdo-
tium nunciasset. Si quidem verissime scriptis ille *Re-*
rum sapientissimus, nihil esse tam charum quod cum
incerto fideique amico conferri debeat. Atque aliquan-
to plus gratia tum persenti animo meo, quod & tu
tam amare desisses liberalitatem tuam, & ego ea
non effem usus, pro quo nihilo quidem minus debe-
bam, & debebam libenter, sed tamen jurebat: nec
amici rebus quicquam decessisse, ac me debere qui-
dem, sed debere liberius. Quisquis enim beneficium
accipit, simul cum beneficio sollicitudinem accipit re-
ponendae gratiae. Nihil autem ingenius animis liberta-
te dulcior. Quoniam tum quoque sollicitas me non-
nulla cogitatio, circumspiciantem qua ratione de-
clarare possem, quanti iecerem studium erga me tuum.
Accedit haec, quod non tantum ex *Luciano* nostro co-
gnovi te literis ac literarum cultoribus *Alciatum*
hucusquam ferdum praestare, quod non faceres,
si de vir optimus esset, & animum haberet opibustis
superiorem, quoniam eas largiter fortuna minime
caca in te congerit, si tamen illas fortune, ac non
potius industriae prudentiaeque tuae debs. Laetatus
est *Possejani* puer, quod male quaesitis optime sit
usus. Quam tu, *Antimo*, laudabilior, qui his, quae
vel fortune favor obicit, vel industria paravit, tam
bene uteris? Arguit & illud prudentiam tuam non vul-
garem, quod nulla tibi potior cura est, quam ut libe-
ri tui si quando contingant, aut si quos in liberorum
vicem adoptasti, jam male à teneris, & ad pietatem,
& ad honestissimam disciplinam influmantur, multum

Abhorrenti à quorundam sententia, qui credunt se præterea nihil debere pietati, si filios sua modo dicant. Agnoscis nimirum esse præclarum quoddam opum genus, in quod, animo creditum, nihil habeat juris fortuna. Proinde, non iudicas liberos tuos esse vere divites, nisi hoc genere possessionum fuerint locupletes. Hæc itaque quam exultimarent animas meum, si mihi ad reponendam gratiam, certe ad testificandum quam penitus & nosse & amare peccus illud tuum, tum excelsum ac nobile, ecce reddidit altera abs te epistola, multo præter tum candidior, tum amantior. Equidem præclare mecum actum iri putabam, si nostram excusationem humanitas tui boni consiliiuisset: scripseram enim subtritis & inter sarcinas. At tue benignitatis non satis fuit in bonam partem accipere, quod munificentiam tuam ultro delatam recipere quam amplecti malui, sed literis amantissime scriptis perpetuam amicitie focum mecum sincere dignatus es, proque tua singulari modestia, ambis etiam quod mihi votis omnibus erat expectandum? Imo jam hoc ipsum in præcipuis bonis meis nomenare coepimus, quod tam eximium patrouis, & si ita mavis, amicus, catalogo meorum accessisset. Hæc tam multa votis quidem meis plus satis erant, at tue bonitati, clarissime Fagere, nondum erant satis. Addidisti pignus & arabonem, ut tu vocas, amoris in me tui perpetui, munus non minus elegans, quam preciosum, nec interiri mutuum: nam Dulicho telatur auctoris animum. Ex tam amico poculo, quid ni vel aqua mulsam sapiat? Etiam si jam annis compluribus ad necessitatem bibo vinum, non ad voluptatem, magis pharmacum fumens quam potum. Quam equisleri agitatione caperet, solitus eo corporis adrepentem languorem depellere, amici dono mittebant equos: sed ante triennium equos esse defici, non ab equis ad asinos, ut habet proverbium, sed in pedes deiecerat. Verum, jam plerumque biennium est, quod nullam ex vino capio voluptatem, quod mihi habitur non modo perperce, verum etiam aqua & glycyrrhiza decocta sic dilutam, ut si infuso portigaretur, medicum potionem esse diceret, non vinum. Verum, & tuo poculo, si non vitum liquorem, certe amorem bibere jubebo. Adde & illud ad cumulum tuorum erga me meritorum, ut in posterum utar amicitie jure, & ubicunque res postulari, audester requiram tuum officium. Equidem amplector quod offers ex animo, sed quid tibi vicissim pollicear non invenio. Si tecum numerum vicissitudine contendam, merito videar impudensior quam *Marsias*, qui cum *Apolline* canendi suscepit certamen. Ne opella quidem mea ubi tibi possit esse utilis video. Si quid tamen indicaria, aut si qua se obulerit opportunitas, faxo ut intelligas omnia potius *Erasmio* desuisse, quam animi memoris propensam voluntatem. Nunc ad reliquis epistolis tue partes superest ut paucis respondeam. Quod scripsi me à diversis Principibus, amplissimis conditionibus alio atque alio vocari, nequaquam hoc co feci, ut te cum illorum vel dignitate vel benignitate conferrem, sed ut tibi persuaderem, eam esse valeudinem, ut nec ob conditionum magnitudinem, nec in ullius gratiam oportuerit longinquæ professioni committere. Ego candidum amicum omnibus Regum grati anteposueram, tamen illi Cæsarem ac *Ferdinandum* habemus non minus cunctos erga me, quam magnos expior. Nec defert illorum liberalitas, vel quemadmodum ab aule cultura meopte ingenio semper abhorui, ita nunc per statum ac valeudinem ad eam sum ineptus. Tum ut me paucis contentum non urget inopia, ita illorum benignitatem non admodum digno. Cæsarea pensio jam debetur annis plus septem, promittitur, nec mittitur. Ex ista aule nostre status, ut officarii bene secum actum parent, si quum nihil accipiant salarii, non coguntur ipsi numerare mutuum. Scripsit semel atque iterum ex *Holsmii* Cæsar, Numeraretur *Erasmio* sua pensio extra ordinem: respondit, ex concilii decreto, *Margareta*, si rediens in *Brabantiam*, vel

Aureos *Perfarum* montes esse paratos, non modo pensumculum. Tanta porro est flagrantium turba, tanta improbitas, ut mihi prius sit negligere quicquid hoc est emolumenti, quam præter ingenium meum flagrantem agere. Est autem pensio, trecentarum in singulos annos librarum moneta *Francica*. In summa videtur hoc esse quoddammodo fatale aule Cæsareæ, semper eger. Ducas esse *Danavum* dolium. Non exiguum est, ut tu modelissime scribis, sed plane regium est quod offers, quamquam etiam si nihil offerret, animus ille tam amicus posset *Erasmium* istuc pellicere. Mihi tam metuebam ne male cederet nidum, cui tot annis assueveram, relinquere. Sed hæc professione longe felicitas esse expectatione. Siquidem & situm diutius quietus excussit, & celum hoc expior tam amicum meo torpulo, ut vix alibi commodus sim expertus. Magistra hujus urbis habebam fivem, & proquam me illi *Rex Ferdinandus* suis literis commendasset. Nihil incommodi est, nisi quod nihil hic non magno emittit. Id facile negligo, homo pecuniosus scilicet & Philosophus. Quare bona spes est hanc civitatem mihi perpetuo fore quod dicitur *Indagium*. Mihi tamen fore gratius in civitate celebri vivere. Quod nuncias, pietatis causam isthic longe melius habere, quam hæc perulerat quidam, non tantum illi Republicæ, sed tibi quoque privatim gratulor. In his rebus procelis nihil arbitror melius, quam aquo libramine suspendere res, ut neque profus in quorundam *Judasarum* ac tyronidem recidamus, nec in *Anarchiam* ac *Paganium* devolvamur, donec Deus aliquis *boni* præstet, quod ajunt, extortus, hos orbis tumultus ad tranquillitatem componat: solus enim ille potest huic Tragediæ letum exitum imponere. Scripti nuper, sed tribus durasat verbis. Jubes ut subinde scribam. Si potes tales legere literas, non committam ut hæc quidem in parte cessare meum officium queri possit. Dominus *Jesus* te cum omnibus tibi charissimis servet incolumem, amice inter præcipuos exime. Neque eam nostram amicitiam æstimo mentiam aut annorum spatio. Amoris magnitudinem expendo, qua polliceris te nec eamquam Veterum, nec ulli Principum in benevolentia pietateque erga me cessurum. Quod ego omen, *Antoni* charissime, lubens amplector, & animum mutuum hoc meo chirographo tibi polliceor, addico, dedicoque. Datum apud *Ersburgum* *Brigissa* 7. Julii, Anno 1529.

EPISTOLA MLXV.

Erasmus Rotterod. Joanni Choleræ, Præpositi Curienti, S. D.

Tanto affectu, tantaque facundia, vir ornatissime, mihi deprædicas animum ac benignitatem *Antoni Fagere*, ut si mihi antehac nullis fuisset officiis commendatus, poterim tuus è literis magnam benevolentiam erga illum concipere: nunc quum & omnium, qui illum norant, miro consensu prædicetur omnium bonorum amore dignissimum, & ipse se mihi jam non literis tantum amantissime scriptis, verum etiam manibus non sordidis, abunde commendat, nihil erat quod tue literæ possent me erga illum benevolentia adjungere. Quistamen ne vel mihi parum grates, vel frustra sentpas existimas, scito mihi vel hoc nomine fuisse longe gratissimas, nec mediocriter attulisse fructum, quod per cas didici me uno amico, nec eo vulgari, beatorem esse quam putaram. Quid enim illa epistola modestius, candidius, amicis fangi potest, quæ quum nihil omittat, nihil non copiose graviterque dissent, tamen spirat aliquid affectus eximii, quod oratione consequi non potueris: quæ res mihi plenissimum facit fidem, te nihil non ex animo sincerissimo scribere. Loquax enim res est vulgaris amor, ingens minus eloquitur quam sentit. Quare ad duas epistolas tue partes non sum responsurus: quarum altera luculentis sine verbis amplificat *Antoni Fagere*

119. singularem in me benevolentiam; non enim potes ul-
lam tam magnificam illius imaginem mihi tuo calamo
depingere, quin ego magnificentiorē ideam animo
conceperim: altera, manu largissima mirificas laudes
in me congeris, quae mihi nihil omnino persuadent
nisi te vixum esse singulari candore praeditum, nobis-
que praeter modum amantem, quo necesse est, ut me
tibi taceat etiam devinctiorum. Quod scribis tibi de-
prehensum & literarum monumentum meum, ingenium
meum libertatis & quietis avidum, non filleris, vir
egregie, conjectura. Erat amasium semper unice di-
lecti, pertinetem amplexum sum, adeo ut frequenter
totis polca sarcinis roderemur. Nec enim semel scis
nobis ostenderunt ample spes dignitatis & opum,
sed quoties mecum subducebam rationem, aut negli-
gendum honorem, ut cum libertate divortium fac-
ciendum, illius malui nuncium remittere. Jam facile
credo, quae tu multa & praecleara de civitate *Angusta*
commemorasti, licet aliquis mihi suspectus esse posses
teibus, ut ajunt, domitius, propterea quod jam olim
publicus rumor hoc nobis perulavit, *Angustam* *Indo-*
gerum inter nobiles *Germania* civitates esse praecipuam,
nec diversis praedicat *Lusitani* nosse. Illud vix credi-
bile est, istius neminem esse, qui mihi molestus futu-
rus sit: haud enim scio, an hoc dicit *Isidorus Fortuna-*
ti. Nec adeo sum delicatus, ut nihil molesti perpeti
queam. Quod autem te non latet vix meae ratio, nec
netas, nec quassa valentio non solum immensis studio-
rum laboribus, verum etiam calculo, denique ipsa
etiam fenestrate, quae per se morbus est, & gravis &
insanabilis, deterret me, nisi *Cholera*, ne longo itinere,
novoque caelo corpusculum hoc committam: *MAURITIO*
MAURITIO *MAURITIO*, certe visendi gratia isthuc
proficisci non est ratio. Porro, literis tuis adeo non sum
offensus, ut tibi habeam plurimum gratiam, qui libere
nullaque facio tamen per scriptura sententiam. Etenim
quemadmodum ipse sum natura simplex, ita libera in-
genii unice delector. Haec mihi est, quod querat
de nomine hujus *Indo-gerum*, mihi sane fuit hacten-
us quod dicitur. Veruntamen ut caeci maxime dicuntur
capri rebus videntium, ita ego pusillus semper ma-
gis adulescentis & urbis sum delectatus, quomodo ra-
tio pedem effertur cubiculo, tamen in civitatibus fre-
quentissimis vivere gaudeo. Hic est naturae sensus, cui
tamen non omnino deest ratio. In illis pauciora sunt
rura vestigia, & paratior rerum bonarum copia. De-
nique in magna hominum turba facilis est invenire
probus amicus, quum in raritate. Cupio te quam opti-
me valere. Datum *Ferrugine* 14. Julii, Anno 1529.

EPISTOLA MLXVI.

Erasmus Rot. Baltholdi Pirckheimeri S. D.

MAGNAM voluptatem attulit mihi epistola tua,
Baltholdi, tam alacris ac gesticis: declarat enim
tibi a podagra & calculo ferias esse, quod utnam sit
perpetuum. Quod mihi gratularis elapso, tu quidem
& amant facis, nec sine causa. Ut enim nihil fuerit
periculi *Basilien*, certe *Ferrugine* magistratus me summa
cum humanitate excepit: caelum autem compejo
tam amicum meo corpusculo, ut hic propemodum vi-
dear respiciere. Ad aetna mihi periculum erat, hic
Jovem esse tristem & incommodum, semper nubilum
se nebulois: & habuimus sane caelum jam du pro-
digiose pluvium, quae de re tetralicho lustrum:

Ospera, quod sit vult, utque quod ab aethere nimbis

Nictes augeat desit sit sine nictis?

Terrigena quoniam nimbis sine crimina flet,

Caelum pro vultu fletur in lacrymas.

Verum, hoc incommodum hujus regionis non est pro-
prium. *Basilien* torrens quidam, qui sub terra labebatur,
subito erumpens, tantam invexit calamitatem, ut ne-
gent posturam centum millibus calcarum faciri pos-
se. Tamen hoc quoque caelo sit commoda valendi-
ne sumus. Ceterum quemadmodum gaudemus disces-

1218
sulle, ita vehementer inviti discedebamus. Ante annos
quindecim cepi cum ea civitate habere commercium,
quum toties & *Strabonem* recurrentis invisi, denique an-
nos ferme octo, perpetuo illius hospitio sum usus,
commodo sane bonoque. Ibi *Jovanne Frobenium* obvi-
gerat amicus, quo sinceriora ne optare quidem a su-
peris poteram. Nec alius erat in me totius familiae
animus, unde & mea erga liberos benevolentia nihil
illius morte est immutata. Proinde, civitatem illam
propemodum adoptatam in patrie locum. Nec ego,
nisi fallor, illi sui gravi ac incommodum hospes, id
quod navim ingreditus tetralicho sum testatus, quod
surrexit ille *Basilien* *Amerbachius*, qui professionis
fuit comes, sui tabelli except. Est autem plane
nauticum, si libet audire:

Jam, Basilien, vale, qua nos urbs altera malis

Anno exulibus gratias hospitium.

Hinc procer summa late vult, simul illud, Erasmo

Hispes uti ne nupam triflor advenas.

Certe arbitror in ea civitate neminem esse, cui sit
quod jure de me queri possit. Prius quam *Lutheran-*
ism eo demigrat, etiam & Ecclesiasticis, & Magi-
stratus, & populo gravioris. Mox ubi perperit
a me nunquam imperatum iri, ut me tumultuoso
negotio comitem praebere, necum ducem, fordidi quid-
dam & incompertiores coeperat obgnare. Tandem
epistolis, pichis, ac libellis incesse. Id fa-
cile deoratum est. Nec aliud illi profecerunt, nisi
quod quo vehementius adhibebatur, ut me vel in-
vitum in fictionem propelleret, tanto magis abhorre-
ret animus. Tales enim vidi mores, ut etiam si mi-
nus dupliciscent dogmata, non placuisset tamen cum
hujusmodi foedus iure. Quum perperitorem rem pau-
latim ad summa tendere, jamque vix invadim Principi-
um & obsecratorum apud mores sustinerem, qui ja-
citant, me non tot annos in ea civitate commoratu-
rum fuisse, nisi tacitos probarem quae ille generaret:
subdite abiturientem me, nunc rememoratur ora,
quae, nisi adesse, absolvi non poterat; nunc alia
quorundam alligant, si in prima periculum, ne mihi
periculosum esset, si nunc jam commodum, ut tot
annis alluerim, magno saluti discrimine relinque-
rem: sola enim vita recuperari non potest semel am-
issa. Ceterum ubi publicis omnia templa cellissent ei
sactioni, cui me nunquam volui addicere, & sublati
an fecerim esset in latius ac pictura, tum nihil
fecit huius peractis, identidem novi quippiam exorire-
tur, relique videretur spectare ad seditionem, illam
ventis solum, utcumque cedere profectio. Hoc
quum me magis etiam animaret *Ferdinandi* Regis vo-
luntas, qui tum *Spargis* coaculo praesidebat, nonnulli
etiam extimulabant quendam non satis suspicata praes-
ga. Nunc solidum ille *Therap* ministratur judica.

Nunc alter alie viperum simile quippam moliebatur:
quomodo nihil haberent quod obijcerent, tamen am-
icos videbam sollicitos, ne vel optatum causam sub ta-
libus judicibus perderent, quibus utcumque desit me-
sum, satis erat futurum. Ergo quum ilaret sententia
duodere *Basilien*, collatum est, utrum sursum sub-
ducerem me, an palam excederem. Alterum erat to-
tius, alterum honestum. Nos honestum tuto prece-
limus. Jam praemitteram duos pluvias fermiss & furi-
osus onula: nam id etiam fieri non potuit. Postri-
ma nauticum est mihi, Ecclesiasticis enim mihi ve-
hementer inferos dubium de causis: Altera, quod
aditus locum *Frobenium*, ipsi conspectis, desce-
ndit ad dextram, ere veste obcurato, quasi gressu
significarent abominacionem, quum os tereviri ob-
ventos incommodos, qui aduisti silent interdum
dentium cruciatu pignere, & ad dextram ex more
dehexerim, quod altera via esset ut angusta, ita ex-
crematorum sctoribus molesta: Altera, quod in Col-
loquio *Cypriote* notam quendam praekingo nabo, qui
orem gellaret in capite, vulpem in pectore. Is
locus quum tortus esset in unum ex amantissimis

meis, qui sit bene nascitus, pileo ovillo uteretur, (nam
1519 tale pileum grilare *Oleotampadiam*, nunquam audie-
bam) exultabant eo notatum *Oleotampadiam*. Ab
his igitur ne quid forte mihi moveretur Tragediæ,
præsertim rebus ad eum modum exulceratis, per li-
teras excusavi me pueris *Oleotampadi*, invitam et-
iam ad colloquium, si pluribus vellet mecum age-
re. Is nihil cunctatus venit, eique facile satisfacere,
negabat enim fuisse offensum. Quod ad amicitiam
attinebat, negavi me officium inimico in illum fuisse
animo, nisi quod in dogmatibus quibusdam dissentire-
rem. Tandem cepit fudere ne discederem, ad eam
rem quum multis argumentis uteretur, interruppi fer-
monem. Frustra, inquam, hic desertus esse laboras:
nam jam difcessi præmissa tota suppellectile, etiam cum
pecuniis. Egit deinde ne discederem nunquam reditu-
rus: respondi me in proximum nidam evolaturum:
id mihi succederet, observaturum quo me vocaret Deus.
Postmodum Tribunus arripit *Beatum Rhenanum*, roga-
vit nam verum esset rumor me demigrare: ait esse
verissimum. Sciebat enim, cum qua re offensum disce-
derem: non arbitror, inquit, sed invidiam Principum
ac Theologorum diutius ferre non potest: aliaque
multa dixit *Tribunus*, quæ huc redibant omnia, ne
discederem. Conducta est navis, quæ me cum aliquot
vehementer *Neapolim*, oppidum plus satis admatum *Rhe-
ni* flumini: nam ceteri terra faciebant iter equis, a-
pud *Neapolim* occurrere. Mihi, qui nec civis eram,
nec cuicumque vel publice vel private obnoxius, eum
nemine quicumque erat negatus. & habebam literas
regias, quibus me ad se evocabat, si commodè pos-
sem, tum diplomata publicum, quo per universam *Cas-
sariæ* ac *Ferdinandum* ditionem iter facerem immunes.
Et tamen nescio quid remorari invexerunt quidam,
nunc hoc, nunc illud causantes, mecum tamen nihil
actum est. Visum est amicis & nauæ, ut solverem,
non iuxta pontem, qui locus est frequentissimus ur-
bis, sed iuxta divum *Anthonem*, qui & ipse portus est
civitatis publicus. Navis semel atque iterum revoca-
ta est in Senatum, plus dubius horis consultatum
est. Quid rei fuerit nescio. Illud certum est, nau-
ta vetitus est aliunde solvere quam a ponte. Nauta re-
spondit, semper licuisse illis à quocunque porta publi-
co solvere. Responsum est, illi nunc non licere. Id
quom nullus refert, videtur non aequo animo in
me fuisse qui id veniat. Quid facerem? Parvi magi-
stratus, & à ponte solvi, meque populo spectandum
aliquandiu præbui. Præterea nihil accidit molesti.
Reliqua omnia fuisse prosperissima, nec multis assis
ulius rei me minus periculi, quam relictæ *Basileæ*.
Difcessi autem non modo summo cum dolore amico-
rum, verum etiam eorum qui favent novis rebus, si
qui sunt inter eos paulo cordatiores. Sic abire malui,
quam plerisque gaudentibus. Hic nihil adhuc accidit
non ex animi mei sententia. Itaque putera tua sane
quam eleganti, quam domo misisti, libavimus *curiosæ*
Xgari, non tertium, ut habet proverbium, sed pri-
mum, secundum & ultimum: siquidem in est heri &
hodie, idem & in secula. Manus ferro mihi fuisse
gratissimum, utpote ab animo profectum, qui posset
etiam vitro musculo gemmarum pretium addere.
Terminus insculptus adnotebit me, non procul abesse
dilectum supremum. Ex annalis pridem illius quotidie
refrigit mihi *Balsabaldi* mei memoriam. Tametsi alius
infectus est animo nostro *Balsabaldi*, quam ut ejus ge-
neris immemoris sit opus. Ante paucos dies, præ-
ter omnem expectationem, vir egregius *Antonius Fug-
gerus* dono miserat poculum mira forma, & pulchre-
rime insauratum, nihil præterea non offerens & hu-
manitatis & benignitatis, si voluissent *Angulum* de-
migrare, ac, ne causari possem de viatico, designa-
vit unde *Basileæ* centum florenos aureos acciperem.
Videro, mi *Balsabaldi*, non omnes esse *Sares*, *Bes-
dæ*, *Levi*, & *Stranocæ*. Ac plane mulieram in cele-
bri civitate vitam agere, ubi nihil non reperatur;

sed quidam apud me infamare cœlum *Angulam*,
& tam male tum de meipso sentiebam, ut vix spera-
rem corpusculum hoc dimidiati diei equitationem li-
turus. At illa profuit etiam. In *Arabianum* crebra
amicorum literis revocor, eorum ac terram obstes-
tationem, quod alienas regiones illustrans, (sic enim lo-
quantur) solam patriam nullo digner honorare, & sine
magis deceret in patria sentire. Sed quoties succur-
rit illius aulæ frigus, præsertim quum de numerando
agitur, quoties meo cum animo reputo, quæ digla-
tationes illic multis annis cum monitis quibusdam
perculerim, minus me tædet exilii. *Ubi bene est, ubi
paria est*, habet proverbium. Libebit siletem ad an-
num hoc tam amico cœlo frui, nisi nos *Atavus* hinc
propulerit. Scis quanto impetu nuper procurum sit ad
arma; acies ferro ac machina instructæ minime spæ-
cio dirimebantur: feruntur fuisse viginti millia. Sed
multa non perit. Tantum cerasorum magna fuit fra-
ges. O bellum ineventum, & ut *Græci* dicunt, *Ala-
geos* *Alagæ*! De acta *Spargenti* Conciliū nec admodum
huius curiosis ut scirem, & si sciam, præsertim *Ala-
geos* agere. Cum *Joanne Fabro* item hæc duntaxat
sum colloquutus. Ex ejus oratione divinavi nonnulli,
quod utinam bene verat, vaneque sit hic animi mei
præfugium. De conciliando Regem animus, (quæ res
tot annis florentissimas Reipublicæ *Christiana* partes,
Italianæ & *Galliarum*, misere perdidit) nihil bonæ spei ostē-
dunt amicorum literæ, quin potius significant ad ve-
terem Monarcharum iras quotidie novas accrescere: tan-
tum abest, ut simulacrum positi videantur, quum nul-
lum verius sit argumentum sublimis animi, quam quidam
injurias negligere, quasdam ignorare, & si non
promeretur in qui læsit, certe Reipublicæ condonare.
Quid enim fieret de nobis, si Deus rerum omnium
verillimas Monarcha, semel offensus, nesciret iterum po-
nere? Jam tot annis nulla fore *Europæ* pars vacat à tu-
multu, nec adhuc quicumque video præter bellum præla-
dum. Fortassis hic rerum motus haudquaquam inutilis
fuit *Hispanis* militibus. Verum quid facias? Hæc est
rerum humanarum natura, sursum deorsum volvantur
ac revolvuntur, in morem *Euripi*. *Zafius* plane bea-
tissimi, missis *Diglossorum* libris: non enim aliter exiliis
gestisque gaudio, quam si regnum obtigisset. Cete-
rum, ut illi non invidio manus, ita vercor ne nobis
tanta felicitate sit factus aliquanto ferocior. Miserat
mihi cœnanti literas tuas, indicans esse prosperandum.
Exemi syngrapham *Germanicam*, eique mihi, duobus
verbis rogans, rem suo curaret arbitratu, meis im-
pendiis. Post biduum misit paternum, dedi puero asse
duos: ac meis literis, quibus illi gratias agebam, in-
clusi coronatulum in vaticis rationem. Ac ne dolo di-
cam, nonnulli metuebam litigatricem epistolam, sed
non tam atrocem. Remisit aureum inclusum literis,
in quibus videbatur me vocatorem in jus, nisi hoc ho-
noris haberet eliens quo patrono, nostri hominis immodi-
cam modestiam: negat sibi toto anno quicumque gra-
vius aut magis invidiam accidisse, & meam liberalita-
tem appellat insolentem. Mirabatur, ut ait, convivere
tam stupendam liberalitatem, ipse non stupebat mo-
do, verum etiam expavebat tantum proluvium. Negat,
ille amicitiam esse sinceram posse ubi nummum
mercator non patitur gratuita esse officia. Quomque
me *Zafius* ante multos annos & multis & magnis offi-
ciis onerari, quibus ne micam quidem gratis repen-
di unquam, nec in me tantum fuerit gratis officiosus,
sed in alios quoque, vel notitia mei commendatos, ta-
men sua officia sic extenuat, sic deiecit, ut assa non
acit. Postremo, munera jurat, ac per Principia
siletem deiecit, fer quadrantem à me non recepturum.
Hanc causam mira copia parique vehementia sic agit,
ut non aulis sim cum homine tam junctissimò tam-
que diserto experiri, cessi causa, literecum cum ad-
versario composui. Extra jocum, mi *Balsabaldi*, nihil
adhuc vidi in *Germania* quod æque fin admiratus, at-
que hujus vici ingenium. Non est candidus in amico,
sed

sed ipse cundor. Corpore consensit, sed vix credas, ^A quam adhuc totus viget animus, nihil decessit iudicio, nihil memorie. Orationem vero sic ex tempore bonis verbis bonisque sententiis, nec ad sine lepore, scitenter, nec in *italia* quoquam adhuc animadverti. Adde hoc morum vere *Christianorum* sinceritatem. Nul-
lus ab illius colloquio discedit non ad pietatem inflam-
mator. Quidam, qui nihil aliud sunt quam numeri,
& fruges confusae nati, concinunt vivacitatem supe-
rant. Hic vir proflus esse immortalitate dignus. Ve-
rum quo minus sepe licet alius opacissima consuetu-
dine frui, illud in causa est, quod quum ille iudicasset
sit, ego sum parum vocalis. Ut nihil est in rebus huma-
nis, cui non aliquid admisceat incommodi *Nempe* illa.
Dominus te quam diutissime nobis servet incolorem,
ornatissime *Albualde*. Datum *Friburgo* 15. Julii, An-
no 1529.

EPISTOLA MLXVII.

*Exemplum codicillarum D. Erasmi ad Joannem Ot-
tolampadium, quarum mentio fit in su-
periore epistola.*

^ANTE dies complures cupiebam te evocare ad col-
loquium: nam & tempus erat incommodum, &
affligebat piruita tenacissima non sine febris. Sed vereba-
tur, ne quid hinc fabularum nasceretur in populo,
quod res tunc minus essent quietae, quam nunc sunt.
Hodie mihi narravi *Hieronymus Frobenius*, esse, qui
nescio quid iustitiae suspiceretur de animo in te meo,
quasi te scriptis meis pertraherem: deinde quasi na-
per deflexeram ad sinire, ne te solutarem. Scito,
utrumque esse vanillimum somnium. Nullam literam
scripsi, quia te perlicitum volui, aut quam scribens,
de te cognovi. Quum excederet Colloquium Cy-
clopi, quidam ex operis *Frobenianis* suspicati sumi,
quod dicitur de ove in capite, vulpe in pectore, &
de quo longo naso, ad te pertineret, quum consister, hoc lu-
sum in *Niceianum* Canonicum famulum meum, qui am-
biebat in Colloquiis celebrari. In talem gestat pileum,
& narium habet longum, & colorem est fulco, capilli-
tio nigro. Te simili uti pileo, nunquam audieram,
nisi hac occasione. Non sum tam ineptus, ut talibus
nugis utar in viros. Ambiebat & *Polyphemus* celebrari,
qui circumferbat codicem Evangelicum belle orna-
tum, quum ipsius vicia nihil esset inquinatus. Sic res
habet de scriptis. Jam ea via soleo scribere semper adire
horum *Frobenii*, quum caelum est commodius, quod al-
tera sit angustior, & foetior. Itaque si nullus adiuvet,
illuc tamen eam iturus. Nec te tam novi adversum,
sed famulus admonuit. Itaque recessissem iter ad te,
nisi plures adiuvet mihi ignoti, quorum coetum tur-
bare nolui: idque tam dicti famulo. Sic habet de su-
spicione. Quod si quid aliud est rei, hodie circa horam
quartam usque ad sextam ire in hortu *Frobeniano*, si
dignaberis eo venire, uno comitatu, aut si major alio
die, libenter tecum conferam. In libello, quo respon-
des *Albualde*, noias me, quasi dixerim, tuum de Eu-
charistia sententiam esse longe meliorem. Hoc fortas-
se *Joannes Dams* ad te pertulit, sed perperam. Dixi
tuum simpliciorum & expeditiorum, quod minus ha-
beat questionum perplexarum. Alioqui si mihi certo
persuaderem, tua dignitas esse meliora receptis, sic
ut in ea persuasionem conscientia mea possit acquiescere,
hac ipsa hora profiterer eadem quae tu proferis, ul-
turus me more curiosos quosdam Monachos ac *Red-
dentes* Theologos. Nunc quod unum possum, opio,
& operam do, ut hi tumultus habeant leniorem exitum.
Bene vale. Reliqua in colloquio, si videbitur.
Basilis, Anno 1529.

EPISTOLA MLXVIII.

*Erasmus Rot. generis adolescentis Alamanicum
a Burgundia S.*

^EVIDEN optabam istam adeo felicem indolem ^{An.}
Etiam, *Alamanicum* suavissime, unum atque alio-
rum annuum adhuc in Musarum viretis ludere, quo magis
in aulam adferres animam adversus *Ceres* venefi-
cia, Philosphiae decretes, velut antidotum praemuni-
tum. Sed quoniam fecus visum est optimo parenti,
cui non dubito quin constet consilii sui ratio, lapsereit
ut te pro meo in te studio moncam, pro mea erga te
charitate rogem etiam, ut inter aulæ delicias subinde
vel furim recurras ad literas. Non me fugit, in ma-
gis aulis, velut in sermore vallo, varia animantium
genera alii. Verum, hoc erit tui insoliti, etiam inter
corruptos, nativum ingenii probitatem tuam. Aurum
etiam in sterquilino aurum est; Adamas in ceno non
mutat naturam suam. Et si quando tuncator affluas ve-
nem, pharmacum arrodendum est. Id petas ex myro-
theis Philosphiae. Ralebant interitus crasse *Calphurnii*,
sed tu vicissim illos rideo. Etenim si iudicant
hoc vehementer aulicum esse, nihil leve bonarum ar-
tium, protinus intelligent suam stultitiam, si cogi-
tent quales olim fuerint & Regum multorum, & *Ro-
manorum* Imperatorum omnium aulæ. Quod exem-
plum licet apud nos jam aliquot seculis interitum
fuerit, tamen hodie didicerunt & aulæ Principum
honorem habere literis, postquam ipsi Principes
coeperunt philosophari. Hunc amantissimum meum
Quirinum Talsium, tibi non ignotum, pridem tribus
verbis *Joanni Borslio* commendavi, quos eundem ti-
bi commendo, sed ita ut nolum te mea commendatio-
ne gravari. Juvenis est moribus & fidei, & placidus,
Gratio Latinique doctior quam prae se ferat: est enim
rara quadam modestia praeditus; ita fit, ut plus ha-
beat in recessu quam fronte pollicetur. Mihi jam mul-
tis annis magno fuit usus, vixque alius obigit qui mi-
hi vel diligentius vel amantius interservit. Ad studio-
rum labores proflus adamantium est, unde *Hebertus
Barlamo* Medicus solitus est illum appellare *Alalem
Marianum*. Quod habui preciosissimum illi non mali-
gine impartiri, pecuniarum ut ipse non sum dives, ius
largus esse non possum, quanquam arborum illud de
mea benignitate non esse opus. Ad perpetuum
autem forum suum, velut ad optimum sacerdotium sui
munus aulicum, praeter commendationem nihil da-
re possum. Quare te vehementer rogo, ut Principi
Ferraro Patri tuo, nonnunquam literis tuis de *Talsio*
aurem velices. Cede mihi, beneficium hoc collocaris
in juvenem non indignum, nec ingratum. Qui si felle-
rit, quod ideo non foveum, in me fideiorem habe-
re. Cupio te quam optime valere, adolescentis cla-
rissime. Tua *Promissum* rursus excluditur, & me te-
cognita, & nonnulli locupletia. Datum *Friburgo* *Brif-
goa* 23. Julii, Anno 1529.

EPISTOLA MLXIX.

*Erasmus Rot. venerabilissimo D. Andrea Crispo, Episco-
po Ploceensi, S. D.*

^ANTE duos menses, per hominem mihi parum co-
gnitum scripsi, sed paucis, & incondite; itaque
visum est istidem de rebus denovo scribere. Praeteritum
quum nos tam ingens intervallum dirimat, ut vix *Fa-
me*, licet toto corpore alata, si *Alaram* credimus, hac
aliquando pervolet, eorum, quae isthuc geruntur, nunci-
cia, & si pervolat, fore pene difficile quae scire re-
ferebat, tantum adest ut epistolae bona fide ultro cir-
cuique committet. Si species animum meum, est for-
tasse de quo mihi gratias agat tua celsitudo, fin mea in
Andream Zehrdemum officia vocis ad calculum, quam
minutum ad me redierit. Principio non penitus persepe-
rum erat adolescentis ingenium, quod imprimis ne-
Tum. III. Hb hh 2 esse

AN esse est ei, qui vult indolem erectam ac generosam
1123 trahere. Ubi jam alter alteri notus esset, jamque uterque
alteri posset & ufui & voluptati esse majori, in-
cessit illi cupiditas videnda *Gallia*: id quoniam sciebam
illum haud levis de causis velle, non admodum
refragraturum illius animo, & abitor eam profectio-
nem illi non esse perentendam. Salutavit Regem, con-
gressus est cum eruditissimis viris, auditus cunctos Pro-
fessores. Deinde non nihil est, *Gallia* generis mores
ac linguam degustasse; nec enim illic haec multis
mensum, sed cupidissime *Basilicam* se recepisse, hoc ani-
mo, ut totum annum mecum versaretur in literis, que-
res fuisset mihi longe gratissima, vel ob id, ut aliquo
officio, duorum Prætorum & meritis & ameno in me
responderem. Cæterum, ubi suboratus est, *Basilica*
res esse suppuratas, metuens ne quid tumultus orire-
tur, & motus itineris comitem, ex animi sui senten-
tia, juvenem, eruditum, nobilem, & prudentem,
Carolum Durbervium, mutavit sententiam, simulque
cum illo *Patareum* profectus est: habet enim ex scho-
la, præter alios exacte doctos, *Nicolaum Leonicum* &
Petrum Erasmum, duo præcipua hujus seculi lumina.
Consilium approbavi, tantum inter non facis tuum
nos habebat sollicitus: hoc illi felicitas venit in men-
tem, quam ego existimabam: nam *Basilica* ante *Chris-
ti* natalum agi cepit subula, qualem adhuc in vita vi-
vi nunquam: cui si interivisset *Zehridorum*, licet for-
tasse fuisset sine periculo, certe magno in metu fuisset:
nam Epistolæ fabulæ moderatorem habuit Cata-
strophon quam expectabamus. In nullius aedes irru-
ptum est, nemo sero vulneratus est, tantum Consul
vicinus meus proximus noctu furtim se subduxit, non
in sports ut *Pædus*, sed cymba: & sic elapsus est & ma-
nibus eorum, aliquos suspendens in medio foro, quod
sine narrare ac jactare ipsi, non ob aliud, quam quod
via secunda diu restitisset Evangelio, jam volenti irru-
pere. Cæterum, in aras, statuas, & picturas, ad in-
termedionem usque servitum est, crudelitatem quidem, sed
citra sanguinis effusionem. Porro, quam legamus di-
rum *Franciscum* in rabiem egisse, qui ridebat quinque
vulnera, quam alios divos arrent horrendis exemplis
ultos multorum intelligens voces, hic mihi subit mi-
rari, neminem & tam multa fuisse, qui tante stragis au-
ctores ulciscerent: nam de *Christi* & beatæ Virginis
mansuetudine non miror. Nobis nec hyme, nec ser-
vente tumultu, mutare sedem, vel commodum erat,
vel tutum: itaque expectata hirundine, commigra-
vimus *Friburgum*: id est *Brigis* oppidum ditionis
Ferdinandus, dillans *Basilica* iter dici. Huc, præter
alias causas, invitavit vicinia, quod anxie metuebam,
ne corpusculum hoc longius iter ferre non posset, sed
res felicitate cessit: nam & agnitio profuit valentudi-
ni, & coctum hic reperit tam amicum, ut mihi videat
quodammodo repabere. Pro *Zehridorum*, quo diutius
fuit non licuit, insitit *Martini Dambreville*, quem
tu rectissime consilio nepoti tuo convivorem dederas:
est enim juvenis quidam ætate, sed matura prudentia,
morbis solans ac placidis, sobrius, compositus, nec
vita solum, sed lingua pædus: cui multo suavior est
mentis mæx *Dyogenis* fragilitas, quam omnia juve-
num convivia, lusus, & ebore. Unus rei parcissimus
est, animum tempestis, adeo via illa die parte devel-
luntur à libris. Rediit, ut spero, ad vos, non indignus
favore virosum sui similium. Certe, quod ante, ni
fallor, literis meis significavi, tanta fide, studio, vigi-
lantia, mansuetudine, se gessit erga *Zehridorum*, ut
si frater fuisset, non potuisset amantius convivere, &
si mancipium, non potuisset obsequentius morem gerere.
In eodem habebat & amicum, & famulum, & confi-
liarium, & studiosum adjutorem: quare non dubito,
quin pro tu singulari humanitate, in *Martino* com-
modi, si quando inciderit opportunitas, facturum. Hic
reliqua fuit sunt ex animi sententia. Annone charita-
ti jam assuevimus. Bello vacamus, at belli metu non
vacamus. Cæter fulminat in *Italia*, hic omnia suspen-

sa sunt, magnaque rerum novarum molimina. Nos in-
terim inter spem metamque pendemus. Quoties opta-
vimus, subito esse *Creteus*. Sed sic clari quædam-
modum *Agyptus* capillus derulit *Habacuc*, *Babylonem* &
Danilem, aut quemadmodum *Mercatorum* *Alenipam* &
cælo deportavit *Athanas*, & *azis* & *desipulam* *Basilica*, ut
inquit *Homerus*, quoniam gratiam apud vos interitum po-
encomiastes nescio, certe nulli persuasione eorum qui-
bus volebam maxime. Quod rides tituli calumniam,
intelliges non fuisse ridiculum, si legeris Apologiam,
quam cum his ad te mitto. Hic erat primus inter arti-
culos *Beda*, quod Paraphrasim in *Lucam* dicam, in
titulo addiderim, *Anglia Francique Regis*; quoniam cum
titulum Reges ejus insulæ insculant monetæ publi-
cæ, propterea quod olim aliquid *Galliarum* pars fuerit
in potestate *Anglorum*. Quid timeamus Ecclesiæ Dei,
quam habet tam vigilantes custodes? De munere ne
quid fueris sollicitus, accessisse me puto, quicquid da-
re voluit tua benignitas. Bene vale. Datum apud *Fri-
burgum Brigis* 23. Julii, Anno 1529.

EPISTOLA MLXX.

Erasmus Ret. Nicolaus Episcopus S.

NON est quod mihi gratias agas, Episcopi charissi-
me, quin potius ipse sim *Scipio* omnibus induma-
nior, in pectus tuum candidum, tam amicum, tam
nobis bene cupiens, amore multo profusque. Erat
quidem officii mei quam *Basilicam* relinquere, ali-
quid amicitia: nostræ pignus apud te relinquere, sed
ipse seis cum migratione & sollicitum fuisse & tu-
multuosam, quæ res non patiebatur vulgarium offi-
cium memisse. Id quo moderatior etiam feras, scito
me tam nemini quæquam omnia dedisse. Jam præ-
cesserant sarcinæ, mihi tandem incensuram navem venit
in mentem *Episcopus*, cum nova nupta *Justina*, cupis
modestissimum indolem ad ipsius infantia semper ama-
vi: porro, cum ætate semper accrevit virginum præ-
cipua dos, pudor ac verecundia morum, non ut sine
causa inter cæteras puellas eximium quoddam virginis
pudicitia exemplum haberetur. Ergo quam nihil su-
peresit in adibus, præter gallum gallinaceum &
gallinam cum agmine pipientium pullorem, libuit
munere jocosum quidem illo, sed non proflus opinor
sinistri omnis, te donare. Id desichio non ita multo
prius æstimando commendavi, sic ludens ex tempo-
re:

Gallus es, & gallina tibi est, fuisse enim, dono

Gallum, cui conjux tenero fervet anxio furor.

Vericulosus tibi redditos gaudeo, & agnosco ruium non
insoluitum animi candorem, qui pro tam male tornato
carmine, tam diligenter agas gratias. Munus interces-
sum fuisse doleo: qui quidem in re non quo satis
micari nostræ amicitia: impudentiam, quæ subinde res
meas donat quibus collibit, tanta est familiaritas,
quam nunquam eodem in lecto dormierimus. Intole-
rabilis erat audacia, si hoc fecisset, ignara ne dona-
se alteri. Nunc iterum atque iterum admonita à *Cæ-
sar* meo ne faceret, nihilo socius peregrin quod voluit.
Itaque quam ex tuis literis cognovissem quod accide-
rat, jurgium orsus sum cum famulis, quod id fieri
passi fuissent. Respondere fuisse illi monitis, sed
infructu. Quam nondum placuit, regerere, oportuit
potius in vacante capillos involare, aut certe reo ad
ne deserte, respondit *Cæsar* illum dolo elusisse:
promiserat se facturum quod jubebas, ac fingebat se
ad vos iterum, sed ivit quo destinaret. Jam expecta
illam erubescere, quam ob id facinus oburgaretur.
Nihil magis sustulit illi rubore, quam loqui amsi,
si quando onus excoisit tergo. Hæc proflus erant
intolerabilia, nisi assuevissem: nam hujusmodi lusi
mihi lusi frequenter me *Xanthippe*, quam habeo to-
lerantie magistram. Itaque non admodum repugno,
ne frustra nitar, quandoquidem hanc nec *Procrustes*,
ut arbitror, schingere, nec *Vulcanus* recedere possit.

Sed

1225 An. Sed perierit sane munus, modo ne pereat omen. Ex
1226 nimo gratulatus sum utique vestrum, quod facer ille
matrimonii nexum tam aptum pro hominum copulasset,
cultum castae, candidum candidae, probum probe:
spero futurum, ut brevi magis etiam gratuler, ubi vo-
bis parvulus in aula luserit. *Episcopulus*, qui nobis eodem
ore vos ambo refertat, nec vos solum, sed am-
icissimum etiam virum *Joannem Fridericum*: solet enim
natura frequenter & in nepotibus avorum simulacrum
depingere. Audio te succellurum in aedes, quas illic
meo accessu feci vacuas: in eas, inquam, aedes, in
quibus tantum annorum peregi, ut ab exortu vitae ne
in civitate quidem ulla viverem diutius, in eas quas
foceri tui benignitas tibi mihi conata est dono obtru-
dere. Id majorem in modum gaudeo. Quod enim
suspiciamus iugum optirum diutius nec ingratis man-
sionis *Indis*. Per *Hieronymum* mihi commendator
esse voluisti. Apud me, vir optime, nullus eges com-
mendatione, qui iam olim mihi, & morum inetrata-
te, & fide, & officio non vulgaribus et optimo jure
commendatissimus. Vale cum dulcissima conjugee.
Datum *Erubergae* 7. Augusti, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXXI.

Erasmus Joanni Cornario Zolteavensi Medico S.

PROMERERANTUR quidem illud tuae praedare
doctae, ornatissime *Cornari*, ut te & summo studio
complecterer, & omni officio uni genere profecerer,
meaque naturae profectus est tui similes viros cum suspi-
cere, tum amare: sed parum studiorum occasiones
affudit, pene dixeram inique, faciunt ut omnibus &
quo sim *Scriba*. Quo magis excolere tuam humanita-
tem, qui quam optimo jure quiri possis de mea inci-
vitate, tamen gratias etiam agas pro multis ma-
gnificis scilicet *Erasmii* in te meritis. Utinam quod
accurate, nec dubito quin aequo felicitate oris es in
Hippocratem Medicum principem, constanter profe-
quaris. Adest ingenium, adest eruditio, adest cor-
pus vegetum, & animus vividus: denique nihil deest,
quod ad itam provinciam quamvis difficilem feliciter
obducant requirunt videntur. Hoc igitur hono-
rar te, nisi jamdudum currentem viderem. Si prius
fuit *Wormsbergam*, sic *Altenachum* meis verbis fa-
vutes diligenter: nam haud scio quam mihi conveniat
cum *Leobore*, quamdoquidem is, ut apparet, non pe-
tetur dissidentem. Oyo tibi fortunam tuam eximis
dignam virtutibus. A me nihil offendi frustra re-
quire, modo sit quod praestare nosse sit opus. Bene
vale. Datum *Erubergae* *Erasmus* 9. Augusti, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXXII.

Erasmus Rot. Joanni Botenae S. D.

Nec te, mi *Botenae*, arbitror de eorum esse nu-
mero, qui amicitiam epistoliarum officio metuan-
tur: nec ego sum in, cui vel mors, nedum consuetu-
dinis intermissio, candidiorum amicorum tuorum simi-
limum adducat oblivionem: sedex quo tuas accepi duas,
trevis, nemo sefe oblitus, qui advenit *Uberingam*, nov-
um regnum vestrum: simulque reputabam quum hoc
turbulentissimum rerum statu Vicedecanum agas, vix
unquam tibi vacuum esse, literas tui nullo aut vulga-
ri argumento legere. Nonnamquam enim contra olli-
cium est salutare, si forte officium. Literis non seris
encrare amicum, inhumanitatis est, seria scribere tu-
tum non est. Atqui ut joci, inquit, praesentes, ita
literis absentes inter se nungunt, familiariter amici.
Verum, sed rebus tranquillis: ceterum mulier in ha-
stula, importuna est narratio. Porro si expectabas à me
consolantes literas: sed nos tum in rerum latus habebat,
ut ipsi postul egregerum Medico: deinde non
ignorabam quam semper animus ille tuus vere gene-
rosus, vere *Christiani*, rebus fortis omnibus bene
superior: nec aliud adhuc quam infamem vestra scien-

1226 An. tatis partem impetit fortuna: census tantum credidit, An.
suma & vita in tuto sunt. Sed exili genus est, in-
1227 quas, quod patitur. Ut sit, nec imitae exilium est,
nec fortasse diuturnum erit. Cui tandem hominum for-
tuna perpetuo favore sic indulget, ut nihil accideret
molestiae? Si malum nec evitare, nec depellere licet,
magnam tamen argumonia partem detraherimus, si
commoda feramus. Id fiet, si suo quisque cum ani-
mo reputari, id quod res, esse manum Domini,
quae non ad tempus flagellat, non ut perdat, sed ut
emendet. Quod si verbera corporalem parentem, et-
iam praefer causam interdum leviterum, aequo ani-
mo scimus, quanto aequore animo ferenda est manus
Omnipotens, qui non corporum modo, verum &
animorum pater est? Quantum adhuc absentes à for-
1228 mala beati *Jobis* *Spiritus* annis septuaginta *Babyl-
oniam* exilium affluxit, & suo tempore testatur suae, si-
mulatque visum est Domino. Inter omnia remedia do-
lorum, quae solent Rhetores excogitare, nullum video
perficentius, quam si cogitemus, *Domini est, facit
quod videtur bonum in oculis ipsius*: nos atrociora com-
meruimus, non minus propitius est quam affligit, quam
quam delinuit. Scit solus quid nobis expediat, vel oc-
cidat si velit, non enim potest velle, nisi quod opti-
mum est: saepe servat occidendo, & occidit servando.
Si tantum bonorum de manibus benignissimi Patris ac-
cepimus, cur gravamur ab eodem immisissis afflictione,
C graviora meriti, perpeti? Exorabit est, nec habet
gravis implacabile, nec immittit afflictiones, quas non
possumus sustinere, sed inter castigandum etiam mis-
ericordiae recordatur, pro modo amaritudinis admittens
solationis spiritus: quod si solit, nec mors, nec cru-
ciens morte diutius depressit animos pium: si de-
sit, levissimis etiam malis proferamus. Adde quod
temporalis afflictiones, & hic copiose spiritus solatio
penitat, & in futuro seculo gaudis aeternis remuera-
tur. Ad haec, in nobis sicut est haec mala, quomod-
modum lenire, ita etiam breviter reddere, si reputa-
tes quam male simus ubi rebus secundis agnoscamus Dei
D iustitiam, & nostram impietatem ac animo confitemur,
illius misericordiam imploramus, nec prius in alios van-
dilem moliamur, quam ipsi de nobis viderit sume-
rimus. Sed de nobis ipsi rebus sumerimus, ille ex perse-
cutore fiet protector, ex percussore Medicus. Clame-
mus ad Dominum, non ad hunc aut illum Principem,
non ad armatas cohortes: ad Dominum, inquam, cla-
memus, & ille brevibus dies malos. Verum eo, prob-
olot, recedunt *Christiani* mores, ut vix qui-
quam penitus intelligat quid sit clamare ad Dominum,
quam id totius peccat *Christianismi* sit caput. Alios re-
spicit ad Cardinalem aem, alios ad Theologorum ac Mona-
chorum conjuratas phalanges. Haec, quae te, quid aliud
E sunt, quam humanae cogitationes? Jam ab his quid
tandem expectamus? Non ut revegetet *Christianitas*,
sed ut pristinis opibus ac voluptatibus, ut pristino
regno restituarur. Atqui ob hoc ipsum Dominus im-
misit nobis illos effrones & immites castigatores, ut
delinuit ebrios, ac terrenis opibus indormientes expe-
gesceret ad sobrietatem: utque contentis illis, quae ha-
bitentur male animamus, animos nostros vertamus ad
meliora. Nec medicorum his turbus anem dolere
quidam, qui praeter modum tendentes fuscum, rum-
pere maluerunt, quam laxando ferrare. Pontifici *Ro-
mane* tanquam totius Ecclesiae Principi, ut plurimum
F est potestatis, ita plurimum debetur honoris: sed qui
hujus vires in immensum exultant, fuscum hunc
si non tuperunt, certe lacerant. Condoneant Pon-
tificis, dum intra modum consistere, olim reve-
renter accipiebatur populus: ceterum ubi redemptores
ac Monachi quæstus sui gratia incredibili pompa eae
invebant, immodice prædicant, avassime exierunt,
dum sine fine omnia templa cruce & foris rubente
plena sunt, dum singulis columnis affixa sunt insignia
Pontificis cum triplici coram, dum quosdam etiam

Ad. adiungit ad eas emendas, quod in *Hispania* propo-
 1227. dum fieri dicitur, miramini minus ruperunt & hunc
 funiculum. Ita dum divorum invocationem cultum-
 que vel ad superfluum defleunt, vel ultra modum
 attollunt, & hic funiculus prope ruptus est. Res erit
 elegans imaginem ac statuum apparatus, vel ad or-
 natum, vel ad eorum memoriam, quorum exemplis
 accendi poteramus ad vite pietatem: ceterum dum
 indecoris picturis impletur undique templum, dum ha-
 rum superfluum pene ad idololatricam delabimur,
 rumpendo & hunc funiculum dedimus occasionem. Et
 verus exemplum est & pium officium, laudare Deum
 hymnis & canticis spiritalibus, sed dum in templis
 auditur musica convivis ac nuptis aptior quam cului
 divino, dum affectato vocum bonu sacre voces ob-
 solescent, uno dum hominum interdum sanas natus
 pro divinis canuntur, denique, dum in templis nihil
 aliud quam canitulum, cepit & hoc periculi funi-
 culum. Mihi vero quid esse potest sacratus? Ceterum
 dum foridum & indoctum sacrificium, non alio animo discunt
 tres fortasse Milites, nec aliter exercent, quam futor
 calceolarium, dum palam impie vivunt, qui tubinde
 accedunt ad mensam Domini, dum non ea religione
 peragitur hoc mysterium qua decebat, dum rem tam
 licitam faciunt publicam mundanationem, tantum non
 ruperunt & hunc funiculum. Jam arcana confessione
 quid salubrius? Et hanc dum nimis assurgunt, ni-
 misque reddunt anxiam, dum sibi huius protectu ve-
 niantur pecuniam simplicium, dum insistantur pudicitie
 postularum, alique non commemoranda flagitia com-
 mittant, dum hanc, in remedium animarum repa-
 rant, vertunt in suam tyrannidem, novae magnam
 rumpendi funiculi delerunt occasionem? Ita dum con-
 stitutionem humanarum nullus est modus neque finis,
 dum ha ad quæritur ac tyrannidem suam multi vel
 insistant vel detorqueant instituta, & hic funiculus ve-
 nit in periculum. Sic fortassis & sacerdotes dum nec
 student gerere vitam honore dignam, & bonorum exi-
 gunt immodicum, apud multos videntur in consen-
 sum. Idem Monachi dum non ambunt hominum
 favorem, vitæ morumque sinceritate, sed opibus, nu-
 mero, conspersione, aliisque malis artibus freti, quos
 dolo fallere non possunt, vi student opprimere: dum
 pallii sui tantum tribuant, ut depellere morbos, ut
 fortunatas reddere domos, ut ad cacodemones tueri
 possint, quid aliud profecerunt, nisi ut prius pro diis
 habiti, nunc vi habebantur pro bonis viris? Non hanc
 commemoro, *Beatae* charissime, quod patrocinetur eis,
 qui ob culpam male utentium, res per se bonas infa-
 mant, malumque recta instituta convellere quam me-
 deri: sed partim ut hoc quoque nomine moderatus ea
 feramus, quibus ipsi dedimus occasionem: partim ut
 indeem quibus rationibus hæcerum tempesta ad tran-
 quillitatem redigi queat. Nam ut nunc videmus ho-
 minum studia, veror ne utroque cadat aies, nubi-
 lo molius sint habituri, qui sincero cordo diligunt *Chri-
 sti* gloriam, & decorem domus ejus. Qui se venditant
 Evangelii titulo, sic ferme rem gerunt, ut vel ad ne-
 quitiam, vel ad opes, vel ad anarchium, & quicquid
 liber audendi impunitum licentiam, spectare videantur:
 certe nemo sit melior, deteriores plurimi. Rur-
 sus in altera parte, quæ Catholica videri possit, sunt
 qui adeo nihil detrali patiuntur receptis, ut multum
 etiam adiungant superfluum ac Pharisæum. Sunt ex
 adverso, qui licet eos *Lutherum* excuscentur, tamen in
 multis expriment illius dogmata, si tamen hoc ille do-
 cat unquam: negligunt preces horarias, nec omnino
 quicquam orant: negligunt Ecclesie legibus præscripta
 jejunia, laurus etiam his diebus cernentes, quam ca-
 teris: *Romanorum* Pontificum constitutiones *De Immu-
 nitate Ecclesiasticorum*, *De vitanda Simonia*, *De non
 attingendis Clericis*, aliisque quam plurimis, fortiter con-
 temnunt, ut haud erant an ulli magis labelarent Pon-
 tificum decreta, quam qui se profitentur Ecclesie mi-
 nistros protectores. Rumor est canitior, quam ut

A omnino vanus videri possit, inter *Cæsarem* & Regem
Galharum fortam concordiam, quibus legibus notum
 liquet: atque hunc militum delectum, hæc pecu-
 niarum exactionem non in bellum esse factam, sed ad pon-
 tificem accipiente & Pontifice coronæ Imperialis: vi-
 deatur enim appropinquare ipsi Imperatori, vel implere om-
 nem iulitiam. Id aut verum fit nefcio. Nam fe-
 runt ex adverso rumores de bello atrocissimo, quan-
 quam hoc quoque nallum quam bellum: certe mihi no-
 vum non est, tum maxime fingi quam atrocissimas
 bellorum minas, conscribi milites, collocari præsidia,
 indici censum, quem clam inter Monachos res com-
 positæ sunt. Si tamen non vanus est rumor, & inter
 B *Cæsarem*, Pontificem, Regem *Galharum*, Regem
Anglia reliquosque Principes pulchre convenit, ma-
 xime precandum est, ut illorum animad revocandum
 Evangelicæ pietatis vigorem conspiciat: nec enim
 dubium est, quin hæc concordia maximas novarum
 rerum molitiones sit excitatura. Nec satis est, ut hæc
 mentem precemur Monarchas, nisi studamus & pro-
 mereri. Siquidem frequenter illi nostra culpa delinunt,
 si quid liberi de meis rebus cognoscere, nunquam *Beda*
 cum suis satellitibus æque triumphavit. Curantur
 exurendum *Lodovicum Burgensem*, cuius nec facies nec
 causa mihi nota est, nisi quod dum nuntium bonas spes
 animo conceptas portare nescit, nec ullis amicorum
 monitis obtemperare, & mihi gravem consilium iniri-
 diam, & sibi conciliavit exitum, certe quod ad cor-
 poris incolumitatem attinet, magno omnium merore
 qui favent relictis studiis. Qui proposit norant hu-
 minem, prædicant eo nihil fuisse integritas. Nec alia
 res quam libertas, bonæ conscientie comes, siquid-
 ducta perdidit virum. Hæc enim *Domus* & *Carmelus*
 exultare permulti, qui mihi devoti animis
 negotium facerent, nunc nullis infensioribus habeo
 quam *Francisco* nepotes, & quidem ex eorum sodali-
 tati, quos nescio quare vulgus appellat *Observantes*,
 C *Frysa* habet *Dominicorum* *Lutherum* quendam *Raf-
 faem*, nunc, ut ajunt, Priorem *Grüningshem*, virum for-
 tem & bene linguam, qui quomodo *Lutherum* ambire lau-
 ricam Theologum, quo se commendaret quibusdam
 Theologis, totos menses in concionibus ad populum
 debacchatus est in auctorem *Moria*, veteris comædiæ
 exemplum nobis referens, non alter quam si face ob-
 levis de plautro diceret, non è sacro iugessit doctri-
 nam Evangelicam prædicare. Sed hic tantum intra
 Monasterii sui parietes insaniebat. Venit alter ejusdem
 sodalitat, longe fortior, qui in templo divi *Petri* to-
 tam horam debacchatus est in *Erasmo*, tam scurrili
 impudencia, ut complures relicta concione domum re-
 peterent non sine murmure, etiam ex his qui me non
 novissent. Miras hominis audaciam? Primum erat
 D *Dominicanus*, deinde erat hospes, & vix bene præfatus
 alio se consulit. Nec deerant illuc Theologi, qui ad
 hæc non illibenter convernerent. His successerunt qua-
 tuor electi propugnatores Ecclesie, qui communem ope-
 ra libellum *Antiergia* præter publicam magistratuum con-
 stitutionem excutendum typis curarunt, sed Deum
 immortalem ejusmodi! Scatebat undique solocissimis,
 mendaciis, convitiis pluvium scurrilibus, ineptiis &
 insanis: & ex his unus erat magister noster *Sacenta*, al-
 ter bacca aureus mox formidulus. *Ja. Faber* quondam
 E *Angelsen* cœnobii Prior, qui ante mihi coram miris
 modis fuisse adulatur, convitiata non ferenda & in
 Pontificem & in *Cyprianum* Cardinalem effudit, com-
 mendationes etiam aliquot à me extorsisset, simul ut
 F *Roman* venit, quo se suis approbaret, cepit magna
 libertate in me debacchari. *Hispania* habet præter
 alios multos *Petrum* concionatorem *Burgensem*, virum
 exime fortem, totiusque Tragedie nostræ duem. Ve-
 ram ubi majores facti videntur *Dominicus*, ferociter
 correptur *Franciscum*: sed initio tantum obtrebataut
 clanculum, & è bibliotheca sursum submovebant quic-
 quid erat *Erasmi*. Mox de composito coeperunt in
 prælectionibus publicis meum nomen perstringere,
 tem-

An. temperantes à scribendo, quod dicta proclive sit infir-
 1129 maris, coangere difficillimum. His strenuum operam
 navavit in *Sakandia Joannes Gaccus*, si verus est ru-
 mor: *Laetitia Petrus Cornetius*, cuius est illud pueri
Septuaginta in tui Septuaginta *Idem*, *Cancellarius Ier-
 & dracem*, leonem *Lutherum*, draconem *Era-*
sum: quasi non eadem facilitate liceat totum illum
 versiculum interpretari de quatuor Ordibz Mendican-
 tium. *Super aspectu & hystis ambulat*, id est, super
 malis *Carmelitae* & peyore *Angustine* & *cen-*
calibus Ierem & dracem, id est, ferocem *Domesticanum*,
 & ferocem *Franciscanum*. Quae mulier non possit ad hunc
 modum Scripturis abuti ad maledictionem? Et tamen
 huic dicto tam infuso, quam frequens datus est pluvius
 à *Franciscanorum* centuria, praeterit inter pocula? quibz
 visum est opere precium etiam pictura, si superius
 placet, sententiarum tam lepidam experiri. Habet
Levanum juvenem quendam, vix, ut aulio, barbatur,
peritididat, cui utinam tanta supellex literaria
 suppetret, ut possit suam indolentiam eruditus omni-
 bus approbare, ac tantum habere facultatis ad infuso-
 randam pietatem, quantum habere videtur promp-
 tae voluntatis non sine fiducia sui. *Amorpha* dedit *Mat-*
thaeum quendam, hominem bene vocalem bonique la-
 teribus, praeterit apud populum. Et si suam linguam
 strenue vibret in *Erasmo*, & commilitonum easdem
 excitat. *Anglia* habet *Catericum* nunc Episcopum, mi-
 nus amirulicum si ad ceteros conficiat. Sed nulla
 regio fortiores habet, quam in *Hispania Salamantica*,
 quorum *Carvajales* quidam etiam bellum emisit, quan-
 tem, bone Deus, *Franciscus* tempore dignum: qui simi-
 litudo prodit, in patibulo publico clavo affixus est,
 quod rebus damnum fieri solet. Eundem tam bellum
 libellum, contra publicum eadem, curant *Parisii*
 excutendum, sed fubacris quibzdam, quibus admo-
 dum fuerit adulatus fuerat *Cassari*, sed vehemen-
 ter offendit *Gallorum* animos. Volabant enim esse
 juris divini, ut totus orbis sit unus Monarcha, quem
 admodum est unus fides: & hanc editionem dicantur fides
 Cardinali, ne mundum ignoraret humilis illius *Franci-*
sci, qui nunquam perpelli potuit, ut vel presbyteri
 reciperet honorem, posteros habere Cardinalem. Is
 subinde crepit *Logica*, *Physica*, & *Metaphysica*,
 quasi solus ista callent. Hoc nimirum docuit *Franci-*
scus. Monachum sic nobis describit, ut *Christum*, bea-
 tum *Virginem*, Apostolos faciat Monachos. Porro,
 quicunque non vivunt iuxta regulam Evangelicam, ne-
 gat esse Monachos, ne videlicet liberans gravi calu-
 mnia. Etenim quam semper excipiam bonos Mona-
 chos, nec usquam attingam nisi malos, qui iuxta istum
 Monachi non sunt, nihil habet ullus Monachus quod
 mihi floschetur. Habet horum similes *Hungaria* &
Polonia, fortassis & *Italia*, quorum nomina amici non
 sunt digni perscribere. Ubi nunc sum qui venient
 ne rusti Ecclesiae, quum habeat qui talibus modis cum
 propugnet? Tota fides est in populi stultitia. Geisunt
 innotescere mundo, sed mea sententia praefaret illos
 aliis rationibus innotescere. Si Principum auctoritas
 hactenus nihil, aut certe non multum, valet adver-
 sus novas factiones, quanto minus valitura est Men-
 dicorum incurritus? Habes, opinor, iustam epistolam, ne
 posthac de meo silentio querimoniam adferas, nec hu-
 jusmodi verbis utaris. *Demus*, *si* *Retenti* *tui* *pessi* *im-*
more esse. Quod in mediis calumitiis nunquam
 non recordaris *Erasmi*, equidem persicile credo, sed
 mallem *Erasmum* tibi in rebus tranquillis venire in
 mentem. Verum, si minus jucundum, certe non mi-
 nus pulchrum est, in tempestate rectum tenere clavum
 quam in tranquillo. Bene vale, mi *Bernaese*, intercan-
 didis amicis praecipio. Datum *Friburgo Brisgovia* 13.
 Augusti, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXIII.

Vives Ersino.

ANTVERPIAE quum esset mense Janio, ad te
 de recognitione Augustini mei scripti, dedique tam An.
 1529 epistolam ad te mittendum. Postea accipere tuas literas be-
 ne veteres, datas ad me *Friburgo*, quo directas te *Ba-*
siliae magistro, quod tibi optime veritas, utinam hoc ac-
 cederet proquis, si modo id tibi non diffundens rationes
 rerum tuarum. Augustinum prope recognovi: ante men-
 sem *Octobrem* stradam abipsum *Francisco*, qui confir-
 mavit mihi, satis me tempore daturam, vel si ad *Calendas*
Novembrii, si maturius aut literas tuas accepisset, aut
 N. de eo me advenisset, iam pridem librum haberet
Probenius. *Archiepiscopus* *Toletanus* gratissimum agro-
 tavit, ut prope haberetur in tota *Hispania* pro merito,
 & ut erat hoc ad quosdam scriptum: sed revocavit, &
 in administratione rerum *Hispaniae* adiunctus est *Augu-*
stus à *Cassare* discedens: quibus duobus additi sunt *Dux*
Albo, & magister equitum nuper mortui filius: ita ne hi
 tres sint valde admodum & consilii, illa imperatrix,
 & relictis amicum. Quod memoratis mei in praesentia
 Augustini, gratissimum est, quia ab te profectum, &
 facti pro amice nostro moris, alioqui non multum morer
 nec monentes mei, nec famam nominis, quod nihil est vel
 inanius, vel amariore conditum fide. Etiam vobis totus
 tamquam in choro me admittitur, mihi applaudens, non sicut
 me pite meliorem fallam, aut scilicet me ipsum à me:
 nec possum in me ipsum videri mori & exigentem reflectere
 intemum in plaudens. Itaque aliquando famam precat
 adpellam admirabar, siquidem nunc prope admodum,
 & prope exaltatam: itaque rem esse vassillam, va-
 niores qui captant, si qua hominum moribus prodest quae,
 id demum solidum esse arbitror, & permanentem. Haec
 dixi, ne in nobis toties fama speciem tamquam illam
 quaedam obijciat, cui fide me nihil emineat tribue-
 re, nec ea magis moveri quam aeterna teusque: magis
 moribus me publicis utilitatibus ostendens, de quibus
 feliciter te iudico quam de nomine & fama longe
 & late pervagat, quae tibi merito quidem convegit, sed
 si illa dux singulorum, mereri & consequi, atque prius
 longe praestare. *Archiepiscopi* mones exiguum est pra-
 stium in te & amare & venerari ingens: sed multus
 aliquando placet, quamquam sui fide in dicuntur fides,
 nempe egregias erga te voluntates, plaris facere quam ipse
 dona. Credo audivisti te, *Cassarem* fuisse *Barcinam* cum
 classe illustrissima, in qua fuit trecentis quadraginta,
 ante centuria septuaginta, veloct decem: his rebi,
 praeter comitum amicam & florem nobilis juvenia-
 tis *Hispaniae*, stens navales ad decem milia totius *His-*
paniae letissimas. Multa scribam vobis cum clas-
 sem lepatem eram *Guliet* maris quare die mensis *Augu-*
sti: fuit qui addant ad septimum diem quidem mensis
 teusque *Genium*, atque ibi descendisti: sed hoc inco-
 ram. D. *Iesus* servet eum, atque eam largiatur illi &
 facultatem & voluntatem, ut res *Christiani* erit in ma-
 iorem statum reparet. Vale nunc atque etiam. *Brugis*
 30. Augusti, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXIV.

Erasmi Roterod. Thomae Moro S.

QVO diutius graviusque nos toruit poesis inter po-
 tentissimos orbis Monarchas expectatio, *Thoma*
 Moro amecorum optime, hoc uberius paudio non
 exultamus sublatum exultabile distidium, adeo ut non-
 dum satis audemus felicitati nostrae adere. Perdurus
 quidem constans rumor, perscribitur multorum epi-
 stolis, narratur multis haudquaquam levis auctori-
 bus, sed tamen adhuc veluti somnium audire videmus,
 quod accideret solet post summum dolorem, rebus se-
 bito in vehementer letum exitum commutatis, quem-
 admodum accideret solet in tragediis, deo quopiam
 repente de machina semet ostendente. Necque vero
 ne-

1231
An. 1519. *invidiosum Augus. Regi Henrico octavo, qui summa prudentia praeque constantia non conquevit, donec immutabilem, ut videbatur, discordiam vertisset in omnibus exceptam concordiam. Superest omnibus voci comprecari superos, ut hoc munus suum velint nobis esse perpetuum: aut si in rebus mortalium nihil omnino perpetuum est, certe diuturnum. Ego sane perquam habens optimi pacificatoris tam pium vereque Christianum istum Cancellarium, ut esset in numero satellitum equitum; Rex illico locum dedit, Quid, inquit, non facerem pro Praeceptore meo Erasmo? Nihil unquam de illo sum meratus: quod non faceret, si quid officii in illum collocasset, qui nunc nullam occasionem praetermittit mihi gratificandi? Sed nondum fortuna respondit optimi Principis egregio dotibus. Nuper Syria fuit, ut scis, convexus Principum, petebatur subsidium adversus Turcas imminentes Hungaria. Ohlata est summa pecunia: tam exigua, ut malueris pro animo gratias agere, quam pro munere debere. Quid acciderit Maria Caesaris sorori, & huius marito Lodovico, norunt omnes. Nunc Turca rursus invadit Hungariam, bonamque partem populus est. Maria, cui dicebatur Viduam, metu cessit in Altorfina civitatem vulgo dictam Saanen, ne Vienna quidem satis sufficiens. Turca horret Caesaris in dies crescentem potentiam, eoque maluisse Joannem vicarium Regem quam Ferdinandum. Et fortassis aliquis dicit, hic quoque satis futurum fuisse dimidium accipere quam totum. Sed arbitror divinum consilium alio spectare, nec dubito quin aeterni Numinis bonitas omnia verisus sit in letum exitum, si nos animam ad ea veritatem quae illi sunt placita: ea quae sint non tam ignoramus quam dissimulamus. Utinam Caesar mazuricus composito cum Galieno Rege dissidio, fratricis ac fororis suae in tempore adulescit. Metuo ne nimium diu illum morretur Italia, & Pontificis amplexus, cui non dubito quin pro sua religione sit exhibiturus honorem omnem, quem filius debet patri. Sed utinam ille gloriam ad hominibus ob Christum exhibitam Christo transcribat, quod tamen hunc Clementem facturum non dissido. Ferdinandum Principem admittenti Pontificem, mihi nec Pontifici videtur expedire, nec Reipublice Christianae. Ille maior est quam ut ullo sedere sit adhibendus, ira quidem sententia. Si resisterent Baptes, Theologi clamassent, me compellente quae illis gereretur. Nunc quidam jactant, me cessisse metu, quum discessissem omnibus dolentibus, etiam iis, quorum dogmata palam ac libere improbaram. Sane invitus reliqui nidum, quem tot annis praeferam, & talis erat valetudo, ut nullum omnino mutationem latum videretur. Nec me clam erant, quanto dispendio migraturus essem: sed de vita periclitari malui, quam valeri comprobator talis institui. Erat bona spes rem ad moderatum statum redituram, sed duo Monachi, alter conciliator in summo*, alter apud suos Dominicanos, evicerunt nobis hunc tumultum. Illi quidem fugerunt, alii vero seruntur malo. Georgius Saxonia Dux non minus odio conficitur cum Lodovico, quam ego cum Thyrasine quodam nugacissimo. Admonui illum ut negligenter hominem, cui plus satis feroci adderet amicos. Interim triumphat, qui tanto etiam Principi facisset negotium. Haecenus professio valetudini profuit, idque praeter omnes spem. Aestas*

* Sed. amplius: cum Erasmo epist. ad Jo. Chelsum 4. Octobris. An. 1512. hoc paulo ante testatur, alii alter cum conciliator apud Joannem Brugia.

hic vehementer arsiit, sed autumnum metuo, oppidum semicinctum est proxime imminentibus montibus, ut vix ullus dies abest absque quae aut nebula. Magistratus mihi designavit adus plateae regiae, pendem extructas Maximilianus Caesaris, sed imperfectas, & exilati quam hyemi aptiores. Utinam liceat adhuc semel in vita videre amicos mihi charissimos, quos in picture, quam Opusculum* exhibuit, utcumque conspexi summa cum animi mei voluptate. Bene vale, cum tibi charissimis omnibus. Datum apud Frisbergam Brugia f. Septembris, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXV.

Erasmus Rot. Margareta Ropera S. D.

1232
Vix ullo sermone consequi queam, Margareta Ropera, Britanniae tuae decus, quantam animo meo perferam voluptatem, quum pector Opusculum totam familiam istam adeo feliciter expressam mihi repraesentavit, ut si coram adfuissem, non multo plus faciem visuram. Frequenter illud apud me solco optare, ut semel etiam ante fastidiam vitae diem intueri contingeret charissimum mihi sodalitem, cui meo, qualis qualis est, vel fortunae, vel gloriae bonam partem debeo, nec ullis mortalium debeo libenter. Huius voti non minimum portione mihi praestitit ingeniosa pictoris manus. Omnes agnovi, sed neminem magis quam te. Videre mihi videbar per pulcherrimum domicilium refulcentem animum multo pulchriorem. Equidem vobis omnibus istam gratulor felicitatem, sed praecipue parenti optimo. Quo miras aeternum vos poeniteat studiorum vestrorum, nullo epistolam probatissimi viri, qui apud Mariam, quondam Hungariae Reginam, Caesaris sororem, Ecclesiae suae movere fungitur. Ea est, cui dicebamus Viduam Christianam, quam arbitror tibi lectam esse. Ex literis autem intellegis quanto studio tam nobilis femina completatur liberalium studia literarum. Nunc exoptari illa non esse vanum, quod scriptis Al. Tullius, literas in rebus secundo esse ornamentum, in adversis filatis: quoniam illa cum prima erat digna perpetua prosperitate. Ceterum, quando ita sunt res mortuum, ut, Enripis in morem, alterius vicibus afflatus ac desultus, animus est adversus omnem fortunae habitum Philosophiae praesidium mutandus. Haec scripti pliusquam obortus negotii, ad hanc imbecillia valetudine: quare tua dexteratae hoc efficit, ut omnes tuas sorores sibi perducant hanc esse iustam epistolam, & non minus ad singulas quam ad te scriptam. Ornassissime Maronae Alissa matri tuae multam ex me salutem dices, eique me commendabis & amantem & diligenter. Effugiem illum, quando coram non licuit, libenter sum excolatus. Joanni Alora germano tuo precor omnia prospera. Verum, forsorum mihi salutabis ornassimum Roperum conjugem, tibi merito charissimum. Dominus servet vos omnes incolumes, omniaque vestra suo omnipotenti favore prosperare dignetur. Datum apud Frisbergam Brugia 6. Septembris, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXVI.

Bibbalde seu Erasmi S. P.

Clarissime Bibbalde, Iussu ut Hieronymus ad te mitteret unum volumen Epistolarum. In ha repenes unan, qui tibi gratias ago pro paterna tua: quod munus non minus gratum mihi fuit, quam si talentum aurum perdeset, quod quasi pignus esset constantissime tuae erga me benevolentiae, quam ego non in infima felicitatis meae parte duco. De Codice Graeco, ignotat tua humanitas mihi, quod non praeflo diem. Sub nundinae cepimus conferre, quo sanus ingressi alius Opus, hoc plus offensivum portentorum. Interdum toti versus omisi sunt, multa imitata, studio, ut videretur. Quin & epistole multae omisse. Postremo, pliusquam tertia pars voluminis abest. Collatio peracta est:

* Legit Opusculum, ut proxime seq. epistola, vel potius Hieronymus.

est: sed cœpiamus, quod nobis deest, describere. De
 An. Codice ne sis sollicitus, erit domino suo incolumis.
 3139. Fortasse curabimus excudendum exemplar nostrum.
 Plura scribere in presentia non vacabat: nam & urget
 tempus, & autumnus me gravissimo dentium afflicto-
 mate, non sine febre, parum humaniter sultavit. Cupio
 te quam optime valere, patrone & amice incom-
 parabili. *Friderigo Brissia* 7. Septembris, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXVII.

Erasmus Rot. Gulielmo Alamyio S.

SERENISSIMAR Regine manus mihi fuit longe gra-
 tissimam, quamquam illius animus mihi sine ulla mu-
 nere abunde sufficiebat. Sic enim amo insignem illius
 fœminæ pietatem & eruditionem, nobis ignaviam ac
 mores corruptos exprobantem, ut mihi beneficium ac-
 cipere videar, si quid illi quam facere gratum. Habet
 sui simillimum nepotem *Mariam*, quondam *Hungariae*
 Reginam, cui dedicavimus *Vidnam Christianam*, quæ
 quanto affectu libellum accepit: quantoque studio
 evoluerit, intelliges ex epistola, quam mihi *Margaria*
 filie *Mari*. Si *Regis Ferdinandi* res essent prosperæ, sat
 beatus esset *Erasmus*: nihil enim est illo vel sincerius,
 vel amicus. Nobis nihil promeritis fieri faveat ex animo,
 ut non solum ea libenter præstet quæ rogamus, verum
 etiam ultra addat quæ putat mihi fore commoda. Sed
Turca sic irruit in *Hungariam*, ut *Austria* quoque,
Polenia, vicinique regionibus, ac fortassis *Italia* quo-
 que sit metuendum. Audio coisse pacem inter *Monar-
 chas*, utinam maturius. Hujus tamen felicitatis bonam
 partem debemus Regi vestro, qui summa constantia
 parique prudentia non conquirit, donec potentissimos
 totius *Europæ* Monarchas inter se conciliaret, quod
 bonum utinam superi nois perpetuum esse velit. Op-
 pinor tuam humanitatem boni consulere, quod *Ada-
 mianum* inscriptionem volebam tibi cum *Carolo* filio tuo
 quodammodo esse communem: visum est enim hoc ad-
 dere calcar adolescentuli studiis excitanda. Donec ipse
 esset, continui me *Basilis*: sublata spe, commigra-
 vi *Fridericum*, *Ferdinandum* ditionis opprobium, ut magno
 rei familiaris dispendio, ita summo valendinis discrimi-
 mine: vis enim sperabam hoc corpusculum adeo quæ-
 sum, ut ad viam mutationem, aut aliam quamvis levem
 occasionem periclitari solet, tantam rerum mutatio-
 nem leturum. Malui tamen in capitis discrimen veni-
 re, quam quæ illi gerebantur probare videri. Omnia
 sunt hic cristianis, ac multis commodis, quæ mihi fe-
 rebat officina *Probenii*, nunc cæreo, tamen hoc hycens
 peragenda est. Si valeat esse mediocrius, nec opes
 decedent, nec dignitas. Verum, ut dicere solebat tua
 celsitudo, fortuna nunc cibum offert edentulo. Misere
 metuo ne nobis hic fœnulum bellum signas *Euangelium*,
 adeo subinde procureretur ad arma. *Angustinus*
 totus prodiit, qui me propemodum confecit. Opta-
 rim Theologis quibusvis meliorem mentem, qui suis
 tumultibus malum exasperant, dum parum dextre stu-
 dent moderi. Tædet hujus *Hæreticis* fati, perpetuo
 cum monitis depugnandum. Opinor ab orbe condito
 non fuisse seculum turbulentius, adeo diffusis ubique
 fervent omnia. Nunc *Germiani* moluntur novam tra-
 gœdiam de nihilo, quod maluerim bonas literas sonare
Christianam, quam *Romanam*, quam *Jerem* optimum
 maximum. Si serenissima Regina non legit *Vidnam*
Christianam, roga ut dignetur legere: nam ille illius
 aliquoties fit mentio, apud quam, te rogo, ut mihi
 si epistolæ loco: nunc enim quam maxime cuperem
 scribere, nec per valitudinem, nec per temporis an-
 gustiam liceat. In tanta molestia magnam animo per-
 sentio voluptatem, quam audio te, patronorum ve-
 tissimum, & amicum incomparabilem, recte valere.
 Spero Cardinalem *Comptium* jampridem discussisse
 tuberculum illam, quam fit. Nos in manu Domini sumus,
 qui vos omnes servet incolumes. Datum apud *Frideri-
 gum Brissia* 8. Septembris, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXXVIII.

Erasmus Roterdami Joanni Bucerio Juv. S. D.

V. E. hinc intelligo te non usque adeo negotiis ob-
 rutum quam curabam, quod effragis ut vi 3-
 1313b. *consilios* gessum tibi præberem. Scis hoc tem-
 pore tumultuari prælia, ut quom maxime, tamen per-
 lectis cursum aliquot paginas, tribus verbis signavi,
 quid possit responderi si perspicere hoc studii con-
 ducere: sed simul mitto paginas aliquot *Operis*, quod
 iudices, nam recto consilio iustus existimari obto-
 icere, quam in respondendo magnam habere mini-
 mo literarum res fuisse suscipere. Multa sunt in scriptis
 ejus, quæ speciem habent humanæ gloriæ: tones incul-
 cat, quod in celebri Academia sacras literas profiteretur,
 quam senes etiam deplorare solent quod ad provin-
 ciam, viribus majorem, imperio seniorum compelle-
 rentur. Quod si nihil aliud est quam gloriæ studium,
 quamquam ut in *Franciscano* parum decorum, tamen ut
 in juvene sanabile vicium est: si subest fucus, morbus
 est immediabilis. Quamquam insperat fuit quædam,
 quæ significat *Amos* quidam, sed solus Deus est car-
 diagnositor, non est meum de alieno spirita iudicare.
 Si mihi notum ne vehementer elatus esset, admoni-
 fies hominem ne tantopere festinaret ad edenda volu-
 mina, sed prius animum suum multa codicum evolu-
 tione inluxisset. Nam illius parum scire *Latine* res
 ipsa loquitur, *Græce* tantum legit, quantum ego sine
 possum animadvertere. Sed nunc gustum accipe.

In Præfatione, quam præstitit *Operi* bene loquentem,
 multa stomachatur in eos, qui veterem interpretem
 excernant, consequunt, exsiliant, explodunt pedibus
 & conculant: nos etiam nominatim flagellat in colla-
 tionis evordio, quod opera nostra tam male trahatur
 interpretes, quæ verba ad me certe non pertinent: nec
 adhuc video conculationem veterem interpretationem,
 quam ubique legatur in templis ac scholis, nec memi-
 nissem potest, quod nos incolumi publica lectione, dedi-
 mus quod habent *Græcorum* codices. Existimat atrocem
 esse injuriam, si quis solacium impingat interpreti,
 quæ fœtore & in *Apostolorum* scriptis inesse solaci-
 osos, quos si referat interpres, non punit admissum
 solacium. At videtur non intelligere, aut certe non
 perpendere, sermonem *Apostolorum*, qui prodierunt
 Evangelicam doctrinam, non fuisse proprium eruditum,
 sed vulgare, sutoribus, navis, tractoribus ac
 texturibus, atque adeo leonibus & lenis fuisse com-
 munem: nam & illi scriptum est Evangelium. Quod
 si tum lingua *Græcorum* tam fuisse corrupta, quam est
 hodie, & si ea lingua tam late patuisset, quam hanc
 patet, opinor illos ea lingua fuisse uti: quemad-
 modum *Chrysostomus* non pure *Hebraice*, sed *Syriace* lingua
 loquutus est, nimirum aliorum linguarum commercio
 corrupta. Sic & interpretes *Latini*, quæ arbitror fuisse
 primum, ea lingua vertit, quæ viris, pueris, mulierculis
 & infimæ plebi tum erant communis, sed quæ nihilominus
 à doctis intelligeretur, ob usum publicum. Quod
 si tum lingua *Latina* tam fuisse corrupta, quam nunc
 est apud *Gallios*, *Hispanos* & *Itales*, probabile est illum
 populari lingua licet corrupta fuisse uti: quemad-
 modum hodie qui prædicant Evangelium *Gallie*, aut *Hi-
 spanie*, aut *Italiæ*, corruptissimam lingua utuntur, si con-
 ferret ad linguam *Latina*. Non igitur mirum si solacis-
 fici interpretes apud emendate loquentes, quæ ab idiotis
 voluit intelligi potius quam à doctis, qui præcipue re-
 pugnant Evangelio. Jam solacium videri non vult,
 quod ob piam causam aliqui negligit recte loquendi
 rationem. Hoc antea quoque audi. Non tamen in-
 ferior ob piam causam excusari solacium, sed qui ex-
 cutat solacium, fuerit admissum. Neque propterea
 caret solacismo quod legitur apud *Augustinum*, *Cyprianum*
 aut *Ambrasium*, præsertim quam Scripturæ verbis
 utuntur. Ad hunc modum frequenter & nos solacis-
 mus. Colligit aliquot loci, quæ sic habentur in Editione

Commentarios conscripserat. Nec tamen Augustinus invenit sermonis ordinem, nec Prædicationem referre ad superiora, sed sentit Christum Filium Dei et hominem, in hoc prædicationem, ut sit caput Ecclesie. Verum, Augustinus hoc in loco non poterit melius excusari, quam quod humanum quiddam passus sit. Et hic est ille triumphalis locus, quem tam magnifice promissit in prologo, quo nostrum coargueret temeritatem, & interpretem defenderet à calumniis. Atqui meo Annotatio non taxat interpretem, tantum quaerit exitum difficultatis.

Ex resurrectione martirum.

Nec hic interpretem mea taxat Annotatio. Tantum ostendo, quod sensus parat Græca lectio, nec ullam improbo. Verum, mea, inquit, versio exclusit aliquam partem fecunditatis. Est fecunditas Scripturæ, quæ nobis uberem copiam sententiarum gignit, dum idem locus nunc accommodatur ad caput Ecclesie, nunc ad corpus, nunc junctum ad utrumque, nunc ad unum, quæque nostrum, nunc ad certos hominum ordines, nunc ad cœdem illam Hierarchiam: hanc fecunditatem video laudatam à sacris Doctores, et sensum turbam, quam gignit sermonis ambiguitas, aut obcuritas, aut hyperbaton, adeo non laudant, ut tollant eorum pro sua qualem virili. Bona est fecunditas, sed molesta est diversitas. Non optime res habet, quæ Jureconsulti dicunt, vel des, vel des, vel des. Uic modo verbi, quæ non aliter licet, sed versio ad illud Annotatorem.

Per quem accipimus gratiam & Apostolatam.

Apostolatam vox est usitata quidem Christianis, sed improbat recte loquentibus: Apostole Græca nota, sed nobis inaudita. Itaque verbi, accipimus Apostolatam manum fecunditatem. Verum, hic mavult Apostolatam manum, quod munus sit unicuique, functiones variae. Atqui scire debebat, apud eruditos hæc verbalia non semper sonare actionem, sed officium: quemadmodum procuratorum multe sunt procuraciones, sed unica tamen est procuratio, quemadmodum agricultura: & procuracionem habet etiam is, qui suum negligit officium. Sicuti dispensator est qui non dispensat. Sed singuli sententiam accipi pro administratione, nam excluditur auctoritas? Neque opinor. Sed indicitur officium potius quam titulus. Postremo, quemadmodum Græci vocant significationem, ita Apostole sonat Legationem, nomen æque veritale, atque est illud sanctissimum.

Pro munere ejus.

Hic mavult ambiguum interpretis sermonem. At eum nemo illi eripit, & Annotatio satis indicat non optandam amphibologiam fecunditatem, quæ comitatur & incitatur. Quod mihi visum est optimum, expresse.

Cui servio in servis meis.

Pro, cui servio, veterem, quem colo. Sed interpretes, inquit, calum uni Deo debitum, sere verit servitatem: idem ego non nego, sed nemo Latine Domini eum appellat servitatem: contra calum appellat frequenter & Hieronymus in Fidei Testamento, & hic interpretes in Novis. Sed multiplex est calum significatio: Calum qui observantiam, quem frequenter adimus: Calum agrum agricolæ, Calum oculum calicis. Sæpe servio. Sed itidem domino servio mancipium, avarus servio suis commodis, ambiciosus famæ, luxuriosus veneri, superfluos interpretes servio literæ, vir prudens servio temporis: postremo, Hercules servio Olympiæ. Quin & Græci vocem ambigunt, hæc & hæc & hæc, nec hoc proprie significant, ad quod Græci Theologos docendi gratia sunt accommodatæ, quemadmodum aliud apud Jureconsultos sonat constitutio, aliud apud Rhetores.

Memoriam vestri facies.

Ait memoriam facere recte dicit: facies, sed nemo Latine emendat loquens sic loquens est. At interpretes sic loquuntur. Verum, quia sic tum vulgo loquebantur ex imitatione Græcorum, qui dicunt poies memos,

quantum magis magis sonat memoriam, quam memoriam, ad quod declarat prius. Sed memoriam, inquit, 1138 faciemus ejus de qui loquimur adferre: verum, sed mea Annotatio admodum præstationem nihil aliud esse quam cum Deo colloquium, ne cui sermo videretur durior. Hoc ille dissimulat, ut expleat paginam.

In voluntate Dei.

Ex Origene docet nos, aliud esse in voluntate Dei, aliud volente Deo. Tales Annotationes multas habet Origene, haud magni ponderis: certe hæc non est tanti ponderis, ut non liceat dissentire. Quemadmodum in Scripturis sapientissimo Deo velle dicitur quod permittit, ita voluntas pro permisso ponitur.

Ut aliquid impariatur vobis gratis.

Ait gratiam Latine positam pro donis. Id probat, quia Græci est χάρις, & sic loquuntur sacri Doctores: facies, Christiane quidem, sed male Latine: & tamen ita loquebatur vulgus semi-Græcorum & semi-Latinorum. Si eandem vocem, inquit, varie reddere vitium est, ut plus centies peccas. Non varie reddere vitium est, optime juvenis: sed bene Græci male Latine reddere vitium est apud Grammaticos, & inepta est varietatis affectatio, ut nulla inveniat utilitas. Sed magnum putat convictum, quod interpretes, vir tantum & altissimus Spiritus, dictus est indere copia: quicquid citra necessitatem animi gratis sit, indere dicimus, ne putet non esse ludum nisi alex. Non est consummellum vocabulum indere. Ex in hoc interprete tam insignis est affectatio varietatis, ut quæ de singulari velit communitatem reddere causas, nihil aliud videtur quam ineptie & vere ludere.

Ad confirmandos vos, id est, simul consilium.

Ait, vni in obstat, quo minus interpretes veritatem alterum infinitum: imo, potius cogit ad verendum, nisi forte sic recte loquimur hunc in modum, & Latine est vni, hoc est, animam applicare ad literas, pro eo quod est, animam applicandas ad litteras. Ait, cupidos et illosque meos, hoc est, deo circumvenire, pro deo circumveniendo. Inducam eumque ad litteras juxta Græcos referri ad Pauli personam, nominationem citans Theophylactum & Origene. Hæc arguit me mendum, quod sacri Doctores verbum hoc non ad Paulum, sed ad utroque referant. Quid? in ego negavi ad utroque referri posse? Sed Pronomen quod illud est, quo minus posterius verbum ad Paulum quoque referri possit, nisi subsisteret aliud Pronomen: hoc igitur ago, ut ad Paulum quoque pertinet. Quid igitur mentis sum, o bone juvenis? Verum, illam minus consolationem non exprimit ipsum verbum, sed conjunctio vni. At ipsa meæ Annotationis verba, quæ citat, indicant me idem sentire, quod interpretes huius, quos mihi objicit. Græcorum, inquam, scholia posterius verbum referunt & ad Paulum. An nescitis quam vim habeat addita conjunctio in? Ac mox, Paulum autem salutem mutuum acceptatam. An ignorat quid sit mutuum? Hic tamen mecum dimicat, quasi voluerim vel ad solos Romanos, vel ad solos Paulum referri, vni, inquam, quod ipsum præpositio obstat, quo minus ad alterum tantum pertinet. Deinde ratiocinatur, interpretem recte reliquit infinitum, ut vel ad Romanos, vel ad Paulum referri possit, quum, ut indicatum est, non possit non nisi ad utroque referri. Sic autem agit, quasi ad alteros tantum perveniret, si verbum infinitum verum fuisse in aliam formam. Verum, id ridiculum est: sive referas ad personam primam, ut, ego mutuum consolationem accipiam in vobis: sive ad secundam, ut, vos mecum consolationem accipiat, ad utroque referatur. Hic mecum perspicua sint, tamen in fine queritur: Vnde, inquit, quomodo iustus ac fidelis, tamen reprehendatur interpretes, &c. Proinde si singula coner resellere, quid fructus reddidit ad Lectorem?

Incompositus.

Hic nobis persuadere conatur, Latine dici incompositum, quibus non convenit cum ceteris hominibus, quum inter omnes homines sit naturalis quædam societas. Tam. III. Ii it a 1139

As. tas: sed proferre debuit auctorem probatum lingue *Latinae*, qui sic loquutus sit. Ecclesiasticos Doctores sic loqui non igitur habemus. Atqui hæc vox, *incompositus*, intuitu quædam ut interpretarentur haberi & gestu honesto, verum tales *Græci* vocant *ἀσύνθετος*, non *ἀσύνθετος*. Sed hic adversus *Theophylactum* testimonium mirum commentus est rationem. In *Theophylacto*, inquit, distinctio depravata fuisseit *Erasmus*. Ita legendum erat *ἀσύνθετος*, absque fœdere, id est, conventus & passionibus non itantes, infidos scilicet & mutabundos, ut hæc interpretatio pertinet ad *ἀσύνθετος*. Atque eadem est distinctio in *Theophylacto Græco*. Sed ut donec hoc illi quod asseruerat, *Theophylactum* non alteram distinctionem prætermisit inexplorata: sed utrumque velut eandem prope rem declarantes communi commentariolo complexus est: itaque altera exposita, alteram velut dissimulata subiecit. Idem facit *Clementinus*, cuius amulus est *Theophylactus*. Ordine dissentit à nobis: sic enim iungit, *ἀσύνθετος*, *ἀσύνθετος*, *ἀσύνθετος*, ut *ἀσύνθετος* pertinet ad societatem, quæ est inter omnes homines communis, *ἀσύνθετος* ad fœdera civitatis, *ἀσύνθετος* ad affectus propinquitatis, *ἀσύνθετος* ad commutationem, quam afflictorum calamitas exigit à nobis. Hæc quæ infusa sunt omnibus à natura, ut homines cum hominibus tranquille degant, quod sine pastorum ac sacerdotum observatione fieri non potest, ut charitate prosequantur, uxorem, liberos & cognatos & affines, patriam & amicos, ut miserorum calamitatibus indoleant, tamen adeo traditi fuerant in reprobam sententiam, ut ad omnes naturæ sensus obliuiscerent. Sed sacri Doctores, inquit, legunt *incompositus*; fateor: sed illi, quoniam *Græce* norant, & vulgi consuetudinem, intelligebant quid sibi vellet vox apud emendate loquentes barbata, qui *incompositum* vocant *ἀσύνθετος*, tamquam *ἀσύνθετος*. Ex hæc est annotatio, quam tot verborum ambagibus tantum non gelidius ac transphasus nobis objicit.

Qui cum *justitiam Dei cognovisset*.

Hic miro supercilio flagellit nos proxima rixa, campum videlicet egregium nactus oburgendi: severissime vero desuamachatur, quod dubitarim an interpretes mutaret *Græcam* lectionem, & aliquid addiderit explicandæ rei gratia, quod constat alias ab eo factum. Quod si hic idem fecisset, quod erat piaculum, o gerontodidactale? Sed hæc, inquit, addita verba faciunt sensum diversum. At mea Annotatio indicat addito percontando signo sensum eundem reddi. Ex si hoc est corrumpere scripturam, aliquam vocem addere, sepe corruptus interpretas iste divinus & adorabilis, ut sepe prædicat, quum incertum sit *Christianus* ne fuerit an Paganus, hereticus an orthodoxus. Verum salva res est, vidit codicem fratris *Amandi* satis vetustum, opinor esse ex Collegio Canoniorum *Cisterciensium*: nam illuc *Novum Testamentum* deleripit *Amandus*. At eo codice nihil mendosius, & feruntur ejus generis *Græci* codices permulti, quæ ad *Latinam* lectionem emendati sunt. Ex eis caligare non stros, est amulian aliam applicare ad albam lapidem. Sed hæc ut à me adoratum, scholia *Græcorum* indicare diversam lectionem. Verum, ut non fateor ab illis addi, non intellexerunt quæ de re disputamus, sed tantum daturum vocum inversum ordinem *ἀσύνθετος* & *ἀσύνθετος*. Illud mire exaggerat, quod quum prior editiones non habuerint hæc verba, & haud scio an interpretes mutaret *Græcam* lectionem, certe locis aliquot utitur Paraphrasticæ libertate, me in quarta adjectis, quod præstiterat resecuto, quum nihil horum sit in quarta editione. Ille negat esse in secunda aut tertia: quænam igitur sit vera prædicta: nam primam consulas, non habet. Sed fortasse putavit esse quartam quæ erat tertia: nam quarta prodit Anno 1527. Lapis est humanus. Sed juvenem sic fenore quem erret, tanta loquacitate rixari, quæ sit illi judicent. Fateor interpretem alibi Paraphrasticam age-

re, quoties utilitas postulat, imo demostro eum aliquoties id facere, quum nulla invitet utilitas. Ex hic declaratum est fuisse gravem causam aliquid addendi, nisi confugimus ad interrogationem. Utinamque autem exultaret *Latina* editio, *Græca* longe simplicior est & commodior.

Ex capite secundo.

Pro *longanimitate* voce ad *Græcam* effusa, sed præter *Latinam* sermonis usum, verti *lenitate*. Ille putat recte verum *longanimitas* in non nego, sed perum *Latinæ*: verum testatur ad superiores etiam voces pertinet *ὑπομονή* & *ἀνδρεία*. Eodem pertinet & *longanimitas*, nec novum est *Paulo*, verbum idem significantibus, rem animis infingere. Quid igitur peccavit *Erasmus*, si pro voce parum *Latinæ* reposuit elegantem? Equidem optatum *longanimitatem* esse receptam apud *Latinos*. Verorè ne hæc tibi plus satis sit. Sed tibi impares oportet, qui emagistras. Bene vale, vir animo meo charissime. Apud *Freiburgum Brisgaviæ* 19. Augusti, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXX.

Erasmus Rot. Joanni Erasmo Fræbenio S. D.

EPISTOLIVM ad te meum, quod hic per oblivionem, ut opinor, reliqueras, tibi remitto: dixeris enim hoc inter tibi charissima *καταλειψα* reponendum esse. Mitto & *Collegia* funiculis ornata, quæ si frequenter in manus sumeris, fiet ut etiam absentes inter nos mîscetamus colloquium. Pnuquam reliquas *Basilicam*, fac ad me periculis, quam tibi successerit equitatio, quamque scilicet auspicio te tua patria reducere exceperit. Quod si non penitet migrationis, nos tui desiderium moderatius feremus. Sin & alacrius & majore tuo bene vivis alibi quam apud nos visitis, gratularar etiam tuæ felicitati: noque enim alia conditione te dimissum, quam ut alibi magis æque animi tua sententia, fructuque uberiorè vitam ageres. Id si contingit, plus capiam voluptatis ex tuis commodis quam ex absentia molestiæ. Sin minus, non dimissum te, nisi hac redierum, donec sese offerat commodior occasio. Proinde sic scribas & quamprimum & ex animo. Si non ostendit alius certior, poteris per *Bonifacium Ambrachium* tuto quæ voles significare. Scito nullas meas literas ad te venturas inanes. Bene vale, suavissime *Erasmi*. Saluta tuos omnes meo verbis. Salutat te *Henr*: tum *Cannius*, uti conjicio, scribet ipse. Datum apud *Freiburgum Brisgaviæ* 2. Novembris, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXX.

Erasmus Rot. Francisco Theobaldo Basiliensi S.

ALTERVM è simulis emandaram in *Angliam*, quem hoc impensius expecto, quod vehementer cupiam scire, tum verus sit rumor hic jam non novus, magnam illum *Angliæ* Cardinale concessum esse in carcerem, atque etiam de capite periclitari. O rerum humanarum *Enigma*! Famulus abhuc jam mensis tres, & expectatur in bonis singulis. Ergo quum minus mihi tantum adesset, *Dilecti* pro sua fragilitate humanitate ambiit hanc provinciam, imo propinodum extorsit, neque semel me poenituit delegationis celo tam incommodo, idque perpetuo. Verum ille reverens omnem metum verit in gradum, re tam felicitate gestita. Etenim quam pararem illum consolari, ille respondit alacriter, te sibi gratulari quod *Basilicam* adheret, quom ob multa, tum ob hoc præcipue, quod talium virorum notitiam atque amicitiam esset nactus. Munus vestrum non alia cara pervenit, quam si vasa fuissent generis differita, nec multo plus impendit, quam auriga ille succiserit accepti pro vectura, qui vestram corruperat benignitatem. Semper amavi juvenis indolem, sed hoc officio, vestraque commendatione factus est mihi longe charior. Superest ut toties à vobis pro-

AN. provocatus cogitem de ratione, qua possum hominis in-
grati notam egerere. *Brutus* salutaris me carmine, et
1249. ei respondi carmine Trochaico, sed dissimulans esse
carmina. Dissimulabis & tu, ut animi gratia tementis
an ipse non monitus sentiat esse curam. *Hesperianus* sum
epistolam exemplum receperam, excepta una epistola
Mercatorum nunc. Cuius tamen mihi fuit gratissima,
erat enim amantissime scripta, & amore illa hae-
sit. Brevis scripti in *Isidoro*, nunc non est magnopere
quod scribam. Et si quid efficit, hae crebro commoant
qui perierant. Periculum tamen est quod offere tuum
officium. Caesar in *Italia* triumphat, *Ferdinandus* lu-
get. Vix hae ausus sum scribere languidus a febri
ephemera. Alias lacrimas te voluminibus, si teneo
non esse ingratum. Bene vale. Apud *Frankenburg* Bri-
gissa to. Decembris, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXXI.

Erasmus Rot. Danielem Sibarium S. D.

AGRE, mi Sibare, sic perficia frontem, ut subin-
de festivissimis simul & humanissimis literis ani-
mum nostrum recrees, nihil veritus Erasmi majestatem,
ut scribis. Sunt enim quidam tam verecundi,
ut pudore deterreantur ab officio. Quid autem mihi
debet esse gratia epistolae, quae mihi suavissimum ami-
cum referant, absintque desiderium leniant? nam
te mihi vix bene notum casus abilit. Hic certe tuus
pauper, aliqui tum aetatem istam, tum nobilitatem
more decens, mihi duxio fuit, per quem factum est,
ut te ferius cognoscerem, dum ob quorundam comper-
tam improbitatem, omnes habeo suspectos illius ordi-
nis. Jinceris tui tragico-comœdum lepulissime nobis
depinxit *Philippus Alostanus*, qui mihi posthac futurus
est multo charior, quod tibi tantopere placuit, suis,
ut scribis, officio. Prædenter tu quidem, qui ut *Gal-
lus* dices, in garrulitate scholam immigraris, con-
sternis, ubi *Pythagorici* *Pythagoras* aliquandiu lervet:
quid enim illis aliud esse potes quam auditor? Quan-
quam una puella *Galla* ad lingue faciliorem non mi-
nus conferret tibi quam tringens viri. Certissima ad pro-
fectum via est, prædicare nomen & verborum inflexiones,
more ad libros bene *Gallus* loquens: sed
adhibere magistro, sive malis magistra. Me auctore
nonnihil & *Græci* *adperges* studiis tuis, ut ad tuos
redes *εργασίας*. Quod te ipsum manumieris & pro-
bo & gaudio. Interim fac tibi vitas dum licet. Reli-
qua, quæ tu copiose distris de nostra necessitudine,
deque tua in me perpetua benevolentia, quamquam e-
runt supervacanea, præstent apud me, qui tot argu-
menti tui erga me studium habeam perspicissimum,
tamen erant vehementer iacunda. Lætor enim mihi
subinde refricari memoriam tam singularis amici, cu-
jus accessione puto non leve momentum additum meae,
si qua est, felicitati. Præter animum mitum & of-
ficia literarum, nihil ubi te requiro, juvenis ornatissi-
me: tu tamen abundantia quadam amoris, præter id
quod est in amicis præcipuum, etiam fortuna nescio
quæ minitatis, quasi parum sit, quod hinc abiens, au-
reum amoris tui pignus apud me deposueris. Quic-
quid igitur illas sponsonis, totum tibi remitto.
Vix augere istam in me benevolentiam? Fac te ipsum
optimis disciplinis quam ornatissimum cumulassimum-
que reddas. Postquam enim amicis iure meus esse
cepisti, mihi iudicaturum accessisse, quicquid bo-
norum tibi accesserit. Ac ne prosus nescias quid hic
agatur, *Basilis* publicæ profectum tumultu perire-
punt omnia. Tanus provenit subito erupit. Inter
hos est *Joachimus Antwerpianus*, huic rei natus. Me-
dici quidam senex in publica professione, docuit quod
esset testamentum *Christi*, quam ego semper putarim
illud esse, *Pater meum de vobis*, &c. ille commo-
stravit esse, *et crederet, & multiplicavit, & repleta ver-
bam*: magnoque stomacho debacchabatur incontinen-
tes, præcipue Monachos, quod fundi tam boni non

A. cohererent. Ex retento semine nunci synopses & capi-
tula vertiginis, aliisque mentis alienationis, quibus 1249.
nunc pallium laboratur. Hæc notis *Solemn*, breviter
ajunt, ductus Monachus, ne laboret capitis vertigi-
ne. Alius ejusdem professionis dedit aliam fabulam.
Habebat puellam ob terrores nocturnos; eam sacer-
dos quidam ad se pellexit. Medicus cum literis a-
torum nihil proficeret, spargit rumorem, puellam sacer-
doti duxit uxorem. Sacerdos metuens ne tumor ille
detrimentum adferret cœsus, (nam erat, aut certe vide-
ri fludebat, Catholicus) trahit Medicum ad Judicem.
Recitatæ sunt epistolæ amatoris, magno & Judicem
& circumstantium iussu, in quibus misere querebatur, se
puellæ desiderio se exanimari, ut nec cibum, nec som-
num capere posset. Quid multis? Vicit sacerdos, Me-
dici ad palinodiam adacti est, nimirum his victus,
nec *Veneris* propius, nec *Mercatoris*. Accessit *Carolo*
Archiepiscopus lepidus congero, quod sine gaudio; Medi-
cus ut eruditus, ita mire comitis moribus. Si nonem
queris, *Habemus* est, si putamus, *Berlandus*. Itaque
rassu minimeque tetricis fabulis aliquam diem partem sal-
libus. Libebat duces tecum confabulari, & charissime
Daniel, sed in pistrinum retrahit *Sennas*, qui me tan-
tum non exeat labore nunquam satis exhausto. Copio
te quam optime valere. De Medico perperam acceperam.
Non sunt duo, sed unus utranque saltavit fabu-
lam. Serius accipis has literas, *Antonius* fuit in cau-
sa, qui præter solam distulit abiectionem. Etiam at-
que etiam vale, *Sibare* charissime. Datum *Basilis* 23.
Decembris, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXXII.

Erasmus Roterdamus Haini Hermannus Friso S. D.

SERENAM exoritur, nam ad libros *De beneficiis*
Serenus abunde instructus. Interim bene veredarum
emissum nostro iussu non ob aliud, nisi ut nobis
adferat tuum codicem, cui nihil est quod metus: præ-
ter unum me, nullus illi contingeret. Tantum obvol-
vis illum tuncis elatereis, ita ut summum opercu-
lum sit intem eratum, remitteretur eadem diligentia.
In præfatione dabitur opportunis honorifice com-
memorandi tui nominis, si modo id patens. Quos
codices fuisse *Frisi*, nescio, nisi forte tuum, aut eum,
qui per unum quemdam collatus aliquandiu fuit apud
Thomam Morem. Verum mihi tanta sylvæ annotatio-
num congesta est, ut nec illius, nec tuum codicem
metuam. Hoc provincie perquam lobens evis cessero,
si pudor urget, ut probrum amici ejusdem
stoliditate persiciatque contractum diluam. In altero
commune peccatum fuit, ille recepit quod nulla ex
parte præstare poterat, sed ego commisi: par culpa,
nisi quod turpius est hominem sibi ignotum esse, &
candori vicini de amico melius quam pro merito
ipsum sentire. Illud illius fuit proprium, quod quam
tentaret me queri de editione, eam exemplarum par-
tem, quæ plurimum habebat annotationum, sustulit
ne deprehenderetur. Alioqui plus facit est mihi quod
agam. *Cocconianus* meus non paucos offendit *Italis*,
quod satus divinabat rem: *Gallus* item, quod nequa-
quam exspectabam. Rem agnosces ex libello quem
mitto. *Felici* mecum expellat quod te præterierim,
quasi fuerint omnes recentiores, etiam hi qui scriptis
nondum innotuerant. Alioqui dictionis tuæ suavitatem
elegantiam non sine causa miratur. Magni refert,
mi *Hermann*, quibus auspiciis primum innotet orbis.
Argumentum delige non tam ingens, quam plausible
& gratiosum, sed ingenuis usu commendabile. Hic
quæ mihi res cessit infelicitas, hoc alii certius consulo.
Etiam atque etiam te rogo, ne committas, ut hoc cu-
sor inanis ad nos recurrat. Opus in cursu est, intermit-
ti sine summo dispendio non potest. Si quid erit vici-
sim quod a me fieri voles, efficiam necubi grati ho-
minis partes in me desideres. Præfatus *Faventinus*
& *Leiden* scripti: tuum erit dispicere, num reddan-
dis existimes. *Basilis*, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXXIII.

Erasmus Rot. Andrea Aliciano S. D.

Si inter tot Bellonae tumultus, incolomis est praedio *Mularum Aliciano*, est quod vehementer gaudeam. *Longitulum* immatura morte praeruptum luctuoleo. Cupiebam illius vel studiis promovenda superescere, utcumque in nos fuit animatus. Jacit enim in suis epistolis nescio qua stomachi in me significationes, nunc *Marianus* taxus, nunc in *Batavum* oratorem nescio quid *Chrysostomus*, quasi ipse natus fuisset *Athenis*. Ego de hominis ingenio semper candidissime sensi. Quam *Lenaxus* nos invaderet, hominem quanto per occupationes licuit, humanitate tractari. Nec divinae potius unde hoc stomachi in me conceperit, nisi quod coniecto duas fuisse causas. Quam expenderit secretum colloquium, dedi. Exoritur prolixum fabulum quomodo *Rome* in *Capitolio* causam duxerit, magno capitis periculo: hic, opinor, vilis sum parum attentus, praetertitum quam serio vultu subinde repeteret, admonens ut ejus facinoris alicubi meminissent in scriptis meis. Respondi, ut soleo in re quae mihi leviter est cordi. Hoc illam, opinor, male habuit. Deinde non nihil exposulavit mecum de epistola quadam ipsius inter meas excusa, in qua confert me cum *Eulaxo*, in qua mihi placebant omnia praeter hoc quod addit juxta calcem epistolae, Demirari se cur Rex exterum suo civi praeferebam putaret. Verum, hoc quamvis praeter causam dictum, non oblitit, quo minus honori illius gratia vulgarem epistolam. Quam offenderet quae perperam essent excusa, sic mutavit quaedam, ut meliora fuerint quae videri volebat depravata. Et in hac re decreverat totum diem insinare, nisi ego pentastis, pro mea simplicitate sermonem abruptissimam. In te quoque torisit allegoriam satis mordacem. Sed rem ingeniosam fecit, injecto, quod ajunt, ipseulo fugit. Profus in illo desiderio candorem. Nam gloriae cupiditatem ignoscere aetati, nisi fuisset immodica, sed hoc viri vel cohercisset, vel certe mitigasset aetati. Toto triduo, quo mecum egit, nunquam vidi hominem vel leviter subidentem, ne in convivio quidem. Quae res mihi sane non mediocri sui admirationi. Et tamen in epistolis nonnunquam comatur esse festinus, ne parum videatur *Ciceronians*, quamquam invita, sicuti videtur, *Atticus*. Exorta est nova secta *Ciceronianorum*, quae mihi videtur non minus ferre esse illuc, quam apud nos *Lutherianorum*. Posthac non habebit Episcopos appellare patres reverendos, nec in calce litterarum scribere annum à *Christo* nato, quod id nunquam faciat *Cicero*. Quid autem ineptius, quam toto saeculo novato, religione, imperiis, magistratibus, locorum vocabulis, edificatione, cultu, moribus, non aliter audere loqui, quam loquutus est *Cicero*? Si revivisceret ipse *Cicero*, rideret hoc *Ciceronianorum* genus. Verum de his alias ridebimus. Cupio scire quid agas, quod, opinor, scribes *Romae*, tui nominis studiosissimo. Bene vale. Datum *Basilae*, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXXIV.

PRAEFATIO IN AUGUSTINUM.

Erasmus Rot. Alphonsi Fustice, Archiepiscopo Thelesino, S. D.

En totus, solitotque nitidior, venit in tuos amplexus, Praefulum amplissime, incomparabilis Ecclesiae Doctor, & iuvicis propagator, divus *Aurelius Augustinus*, quem tu non sine causa sic adsumere praecaezias, sic in deliciis semper habere consuevisti. Quid enim habet orbis *Christianus* hoc Scriptore vel magis aureum, vel angustius huius ipsa vocabula nequissimum fortuito, sed *Numerus* providentia videatur induta viro. Auro sapientiae nihil preciosius: fulgore eloquentiae cum sapientia conjunctus nihil mirabilius. Sunt aliae aliae dotes, prout visum est tibi *Augustini* Spiritus,

A qui pro suo arbitratu partitur singulis juxta meritum indei. In *Athenis* suspicimus feram ac sedulam doctrinam persequitatem. In *Basilis*, praetor subtilitatem, excusulamur piam ac mitem inviolentiam. In huius sodali *Chrysostomo* sponte proficuum orationis copiam amplectimur. In *Cypriano* spiritum venerationis martyrio dignum. In *Hilario* grandi materie parum grandiloquentiam, atque, ut ita loquar, cothurnum admiramur. In *Ambrasio* dulces quosdam aculeos, & Episcopo dignam amantem verecundiam. In *Hieronymo* divitem Scripturarum penum optimo jure laudamus. In *Gregorio* puram nulloque furo pietatam sanctimoniam agnoscimus. Ac, ne longum faciam, habet itidem & ceterorum quique ex eisdem Spiritus manifestatione virtutes suas, quibus scilicet piorum hominum affectibus varie commendant. At non arbitror alium esse Doctorem, in quem opulentus ille juxta ac benignus Spiritus dotes suas omnes largius effuderit quam in *Augustinum*, quasi voluerit in una tabula viridum quoddam exemplar Episcopos repraesentare, omnibus virtutum numeris absolutum, quae post *Christum*, Episcoporum principem, *Paulus* & *Petrus* requirunt in his, qui paciscendum Domini gregem susceperunt. Ceteris quidem non impatiatur, quales fuerint antequam sacro lavacro renascerentur: in Episcopo tamen requiritur beatus *Paulus*, ut & eorum, qui fors fuerit, testimonio comprobetur. Quid divus *Augustinus*? Talis erat, etiam quam ipse fors esset, ut ab his, qui erant intus, vir bonus haberi posset, in suo quidem genere. Adolefens habuit concubinam, quod humanae permittunt leges, & haec non repudiata, sed crepta, adiecit alteram. Verum utrique servavit conjugii fidem, quam probitatem hodie non temere reperias in sacerdotibus aut abbatibus. Inlucens est in seclum *Manichaeorum*, quo quidem hominum genere vix aliud habuit orbis pelliculam, adeo conficta titulus, prodigiosa ciborum abstinentia, simulatione paupertatis, falsa continentiae specie, aliisque praescriptis immanibus, ac supra modum rigida, tum portentosis fabulis Philosophiae furo lenocinatio commendatis, fumos ac praestigias quasdam offundebat hominum mentibus, ut possent vel electis impendere. Ab his bilistrinibus impostum est juveni, nondum baptizato, nondum catechumeno, sed per omnes rerum species veritatem velut in somnis adamatam persequenti. Affectus erat vitius, error simplex & humanus. Nec tamen illorum vitius iniquitatus est, nec diutius haesit impio dogmati, & fortassis ob hoc ipsum Dominus pulsus est illum ad tempus labi, ut efficacius alios ab errore pessimo vel arceret, vel revocaret. A catechismo vero sic protinus ad *Christi* regulam vitae rationem influxit, perpetuoque tenore semper ad meliora proficiens, inlittutum persequutus est, ut etiam quod crimen in illum ab haereticis impingeretur, nequaquam haureret: & qui insedere sunt auli, nihil aliud quam impudentiae lucriferent opinione. Hoc de testimonio. Quod ad sobrietatis laudem attinet, nequaquam erat corpore delicato, quemadmodum raro solent ingema, insigniter felicia, nobilita fortia corpora, sic dispensante natura, ut quod animi viribus additum est, corporis detraheret, tamen illius mensa fere nihil habebat praeter olera & legumina, nisi quod interdum nonnihil etiam carnum admiscebatur, adque vel propter hospites, vel ob imbecilliores, ut agnoscat sobrietatis studium cum humanitate conjunctum. Bibeat vitam, sed sic ut *Timotheus* *Pauli* consilio, neminem praescriptis adigens, sed firmiores exemplo suo provocans, infirmioribus elementis indulgens, in his duntaxat quae per se nec pium faciunt, nec impium, ut facie peripicuas non Pharisaeam justitiam, sed vere *Christianam* pietatem, summo iudicio, summaque mansuetudine conditam ac temperatam. Haec est illa sobrietas, quam Apostolus cum primis requirit in Episcopo, cui comes est vigilantia, quam & ipsam singularem quandam in hoc muneri licet. Diem totum praecationibus, sacrificio, doctrinae, disputationibus, audient

an. diendi causa, componendis litibus, consultandis hæ-
 1143-1149- reicis dabat, notis bonam partem sacris lacrationi-
 bus decidebat: itaque sacrum est, ut nec solum ob-
 eundis Ecclesiæ suæ negotiis sufficeret, verum etiam
 alias Ecclesiæ vel oratione præfuit, vel scripto abscis
 moneret, doceret, insinueret, confirmaret. Jam fo-
 brietas & vigilante comes est calitas, quæ præci-
 pium est Episcoporum decus & ornamentum. Huius
 illi tanta cura fuit, ut nec foret, licet Deo dica-
 tum, nec propinquo gradu cognatas feminas, ad do-
 mesticum admitteret conubium: & collegia mu-
 lierum, quæ solitæ, raro admodum invitet; nec
 omnino cum ulla femina maceret colloquium, nisi
 præsentibus clericis, aut aliis matronis, nisi forte quod
 esset arcu, quod unius auribus esset committendum.
 Hæc charitas admonuit maledicorum sibi concommu-
 re. Nec enim utque adeo putabat servitium impro-
 borum linguis, ut necessarium officium hac gratia præ-
 termitteretur. Ubi non urgebat necessitas, ad cau-
 tionem linguæ redibat: non quod fibi metueret, sed
 quod parum esse iudicaret, Episcopi pudiciam esse
 integram, nisi & famam haberet illibatam. Rursus
 non nisi habebat, si suam unius famam intactam & si-
 militis rumoribus præstaret; nisi clericos etiam haberet
 integri nominis. Porro linguam habebat intantum
 ab omni perulenta puram, ut etiam cum procacissi-
 mis hæreticis, vel scripto vel sermone disputans, mi-
 re temperet & conviciis, sed Scripturarum modo testi-
 moniis & argumentis veritatem asserit, impetum re-
 sistit, adeo ut ne læcivius quidem regeret maledi-
 cta. Eandem moderationem obtinuit in castigandis
 improborum moribus, ut locuste finaret potius quam
 auctoritate exasperaret. Proin Episcopum *Africa* quan-
 dam ratione *Italem* literis adhortant, ut populum suum
 à vernaculo more temulentie revocaret, & ad *Italem*
 sobrietatis exemplum provocaret, illud diligenter ad-
 monuit, ne id faceret acerbis oburgando, sed lenibus
 monitis paulatim inverteret morbo moderetur. Hoc
 est quod *Paulus* non vult Episcopum esse *hæreticum*,
 quemadmodum interpretantur *Græci*, & hos sequutus
Hieronymus. Alioqui quid laus habet in Episcopo,
 si non sit percussor, hoc est, si nomen ferro vul-
 neret aut occidat, aut manu depulset? Adde quod
 mensam habebat perquam fragilem quidem, ut diximus,
 sed hospitibus expostum, magis frugibus sermonibus,
 quam exquisitis edulis opiparam. Ad hanc pendebat
 dulchon, ceu læs qualem detestans modestiam &
 obsecrationem in abscites, qui morbus fere perculis
 est in, qui aliqui pietatem proficiunt, quam nihil sit
 alienius à vera pietate. Obrepit enim hæc pestis pro-
 bantis imagine, dum videri vult vitiorum odium, ac
 virtutis zelus. A quo malo sic penitus abhorruit vir
 sanctissimus, ut interdum nec Episcoporum auctorita-
 ti cessit, quin se minueret & convivio furecturum,
 nisi à talibus fabulis temperaret. Eoque sepe vel sa-
 crum lectorem adhibebat mentis, vel de re quapiam
 frugifera commentabatur, ut non minus animi convi-
 vium resciderent quam corpora. Jam quod Apollonius
 vult Episcopum *Africanum* esse, & *per aliam*, hoc
 est, *non paginam*, sive *disputam*, nec *interper* *lucra de-*
ditam, id aliud præstat, ut sapienter causam totam
 cessit adversario. pro magno libro ducens, si quie-
 tem animi rei dispendio redemptur. Multas hæc dicitur
 ultro delatas Ecclesiæ recedisse, unde suspicabatur
 ab hereticis aliquid exortum vel lita vel querimon-
 iæ. Cuidam, qui possessionem volens donaret Ecclesiæ,
 ac post liberalitatis penitentem reprobabat quod dederat,
Africanus & tabula de rem restituit, quam optimo
 iure summoque omnium applausu possit submovere im-
 probum reperitorem. Interdum & sacris vasis divendi-
 tis pauperum inopiam sublebat. Quin aliquoties tenta-
 le legitur, ut universum Ecclesiæ censum populo
 resignaret, si ubique se suis nobil faceret reliquum ad
 victum, nisi quod spontanea pibus liberalitas quodque
 diceret. Quamque annos quadraginta aut eo amplius

A Episcopi munere summa cum laude sanctus esset, adeo
 1146-1149- oculum thesaurum sibi congererat, ut deesset inter-
 flatus, non tam quod testandi yas deesset, quam quod
 materia. Hæc non eo commemo, quod existima
 horum temporum Episcopos ad hanc imaginem com-
 pellendos, sed ut declarent quantopere sanctissimi Præ-
 latis animus abhorrebat à lordio quæritu, & hunc
 comitari solitis litibus. Præcipue vero vi *Italiæ*, quam
 potissima sanctio Præfatum est, sic in illo modis o-
 mibus enituit, ut omnem habebamus nec ex *Græci*,
 nec ex *Latini*, quem hæc sine in parte cum hoc con-
 ferre possumus. Ingenii felicitas profus erat incompa-
 rabilis, sive species acumen vel obscuritatis facile pe-
 netrans, sive capax memorie fides, sive vim quan-
 dam mentis indelictabilem. Difficultatibus quæstio-
 num alebatur, hæc quisqu provocabat, proflus e-
 quum, ut habet proverbium, lo placentem irritabat,
 nec ulla materis lubentius indulsit, quam quæ subti-
 litate torqueret, nec conquiescebat, donec nodos o-
 mnes explicasset. Ad docendum semper erat paratus,
 non aliter quam ardens negotiorum ad lucrum. Aderat
 interim admiranda quædam somni lenitas, quam *Paulus*
 vocat *paucipiam*, atque adeo manifestato quædam
 invincibilis hæc *Petrus* appellat *negativa*, quam *Pla-*
te putat non ita frequenter deprehendi in his, quibus
 contigit acris ingenium. Id periculum est ex consi-
 derationibus, quæ plurimas habuit cum hæreticis, quo-
 rum alii miris technis fludebant eludere pondus invictæ
 veritatis, alii superfluis & alienis tergiversationibus
 tempus eximere, alii convitiis à disputatione ad iur-
 gium provocare, alii stolidissimè responsis fugare
 vexareque contra differentem. Nihil horum unquam
 posuit efficere, quo minus illicem urgeret, repeteret,
 iterans, inenitens quæ utrinque dicta fuerant, idque
 tam dilucide, tam explanite, ut imperitis quoque mul-
 tudo periret hæretici nihil esse reliquum præter
 impudentiam. Hæc manifestum cum instantia periti-
 naci conjuncta plurimos sibiavit hæreticos, devicit o-
 mnes. Nam quemadmodum, juxta verbum dictum, *A-*
frica semper aliquid novi mali solet gignere, ita tum
 variis hæreticis monitis infestabatur. Et erant hæc
 nec sobri, nec fusa firmæ fidei, novarumque rerum
 supra modum avida, aliqui vaira & arguta. Adver-
 sus hæc portena dictu mirum, quam strenuum popu-
 lum egent *Africanus*. Depexit *Valentinus Africanus*,
 licet auctoritate potestateque publica formidabilem.
 Traduxit *Manichæorum* prodigiosa fabulas, & obice-
 na mysteria protraxit in locum: nam hæc prodidisse,
 erat vicisse. *Donatistas* & *Circumcellones*, pertinax ma-
 lum, multis conflictibus tandem fudit, profligavit,
 delevit. Postrema lucta fuit cum *Pelagianis*. Denique
 Paganorum reliquias magis ex parte delevit in *Africa*.
 Et ad tantas res confectus, non vi, non armis, non
 copis, non carceribus aut incendiis suis est, sed solo
 gladio spiritus, quod est verbum Dei, atque armis Apo-
 stolice, tot victorias, tot triumphos paravit Ecclesiæ
 Christi, licet adversus *Donatistas* & *Circumcellones*,
 quoniam ipsi sero periebant, adhibita sic tandem
 Cæsaris auctoritas, refragante primum *Africanus*, mox
 Cæsaris edictum sic intercessione sua moderante, ut
 plerique multasturis redderetur illi qui perolverant.
 Summa vero cura intercessit apud Cæsarem magnifi-
 centus, ne quæ hæreticorum occideretur. Cupiebat ami-
 cus Medicus sperere quæ arte sua sanaret. Imo, quod
 est majoris clementie, his etiam vitam imperavit, à
 gubus orthodoxis quædam fuerant neque triuclata. Hæc
 sanctissimi Præfati clementia non eo commemoratur
 à nobis, ut animum addamus impiis, qui falsis do-
 gmatibus scindunt ac labefaciunt ecclesiam Christi, sed
 ut ostendamus quantà manifestudo decessit Dilectorem Ec-
 clesiasticum. Non ideo Cæsarem leges robur non ha-
 bebant, quod harum fereverat aliquando pium ho-
 minum intercessio mitigaret, præterit ubi omnia
 penitentia signa spem vite correctioris præbent.
 Nec enim ideo non est ulla lex, quæ jubet homici-
 dum

An dum plecti capite, quod Episcoporum pietas talibus nonnunquam impetravit vitam. Alioqui latronem dimittite, in plurim perniciem graffiatorum, non est clementia, sed crudelitas. Promite, quemadmodum ad eandem Reipublicae tranquillitatem necessaria est legum principalium severitas, ita laudanda est in Episcopis Christi vicarius Christiana lenitas: quae tam singularis fuit in hoc Praefule, ut cum in civitate quadam Pagani contra Caesaris edictum publicum impetum fecissent in *Caesariam*, multisque vexatis, unum atque alterum occidissent, aut certe parassent occidere, jamque severam Principis ultionem expectarent, quidam ex ipsis evadit per literas ab *Augustino* petente, ut intercessione sua Caesaris iram mitigaret. Tam insignis erat sanctissimi Praefulis mansuetudo, ut hostis & idololatra non vereretur ab hoc petere, quod vix amicus ab amico auderet flagitare. Quomodo poterit postulat, hoc magis arguit vix credibilem *Augustini* mansuetudinem. Eadem mansuetudine moderatus est collicum virorum ac mulierum, quae juxta regulam Apostolicam aliquot instituit. Leviter de iniquorum poenitentia erat admonitio; gravius peccantium oburgatio; desperatorum & infamabilium, veluti capitale supplicium erat, & consuburnio piorum ejectio. Clericos suos, quos tadebat juxta Episcopii institutum vivere, pariebatur ad alios Episcopos demigrare, qui clericos suos non adgebant ad domus ac vix consuetudinem: amabat perfectam pietatem, sed spontaneam, non extortam. En alius in hoc Episcopo miraculum: in tam multis, tam eximii virtutibus, quomodo nullum omnino supercilium? Dicat illum paternae maternae viscera erga cunctos genere, malos pariter ut renascerentur in Christo, imbecilles veluti gallinam sub ala fovere ne perant, bonos provehere ut adolescant. Nulli erat tam deploratus haereticus, aut aliqui flagitiosus, de quo sibi profus abjiceret, donec ille sparet. Sic in libris suis agit cum haereticis, non solum ut revincat, verum etiam ut, quod quidem in ipso est, sanet: sic oburgat improbos, ut semper vino severitatis admisceat oleum lenitatis. Nihil est usquam tam austerum, quod non interim speret Christiana charitatis succedentem, quae juxta *Paulum* Apostolum *omnis suffert, omnia sperat, omnia credit*. Erat unius civitatis Episcopus, cui nomen *Pippus Regius*, quasi dicitur *Egualis Regum*: nam erat eisdem nominis altera in eodem litore ad exortum, cognomine differens, *Adriacensis* enim dicebatur: sed omnium ecclesiarum sollicitudinem in se recepit, Episcopos carum vel coram, vel missis voluminibus & epistolis intrinseca ad Evangelii praedicationem, armata adversus haereticos. Porro, quoniam vir prudens perspiciebat librorum usum multo latius patere quam vocis, in hanc operam quicquid posuit temporis suffragabatur. Ad hoc, quo plus haberet oculi, discernebat humiliora negotia, quae tametsi non adversabantur pietati, tamen ab optima parte *Mentis* nonnunquam avocabant. Itaque conciliandis matrimonii auctor esse recubabat, junctis tamen, sua benedictione confirmabat. Nec edificandi cura sustinebat occupari, licet alios id agentes non reprehenderet. Nec omnium epistolis respondebat, nisi si quid transirent ad religionis pertinentia negotium. Postremo, ingravescente jam aetate succellere sibi designavit, ad quem leviores momenti cause descenderent, ipse vacaret melioribus. Quo tempore libros omnes suos collegit, recognovit, & in ordinem digessit, ne vel interire compleret, quod *Ambrasijs* scriptis secidisse videmus: aut mendosi depravatione versarentur in manibus hominum. O virum ad totius ecclesiae publicum utilitatem natum, factum, datumque divinitas, quam ubi conspiceret *Wandalorum*, *Gottorum*, aliorumque barbarorum, qui ex *Nipanis* in *Africam* eruperant, incurssione turbati, jam hujus vixit coepit cadere, quodque solum penitit, consilium suum & hortatus ad tolerantiam, & civis excessit! Tanto ardore vir spiritus Christi plenus amabat, atque, ut ita loquar, deprecabatur de-

corem, profectum, ac tranquillitatem domus Dei. Hoc hoc nimirum erat summum illum Ecclesiae sponsum imitari: nam & suae quisque Ecclesiae quodammodo sponsus est omnis Episcopus. Ille dixit, *Paulus* pater acemam suam pro eis vobis suis. Hic, qui nullum unquam periculum metuit, quoties Ecclesiae commotis servandum erat, cui vita erat acerbis, posteaquam Ecclesiae malis non potuit succurrere, quam labens illum impendit ovis suis, si modo ejus dispendio, gregis salutem redimere licuisset? Opebat, cum *Paulo*, vel anathema fieri pro filiis suis. Haec pietas, haec charitas, hic ardor pectoris facit, ut omnis alius scripta non minus inflamment ad pios affectus, quam doceant intellectionem. Sunt enim qui frivolis argutiis utrunque delectent ociosis. Sunt qui subtiliter doceant necessaria, sed non efficiant, ut quod intelligitur ametur. Sunt rursus qui excitem ad studium pietatis, sed excusant doctrina non provehant. Frustra intelligas, nisi diligas quod percipias. Ad quid autem conducti caecus amor? Scientia, si absit charitas, infans: charitas absque scientia nonnunquam perniciosa pro salutis amplexu. Sed utraque res alterius opeam poscit, & conjurat amice. At hic incomparabilis Doctor simulatque maturus in Christo, neglectis Sophismarum ineptis argumentationibus, ingenii pluviam aequilam aciem ad necessariae veritatis investigationem intendit, ita subtilis in disputando, si res posuisset acumen dialecticum, ut semper dimittat lectorem non tantum eruditorem, verum etiam ad bene vivendum inflammantorem. Quid enim aliud potest ignis, ubi nuncque ponas, quam urere? Amabat vehementer quod docebat, docebat argute quod amabat, utrunque gignit in eo, qui scriptis illius propus incendit animum. Rhetorice multa fuit cum Dialectica communia. Rhetorum libros ad plenum imbibebat. *Platonica* Philosophia, quoniam Rhetorica quidam suavisloquentia multa trahit de rebus a corpore separatis, & his quae sensibus prehendi non possunt, sed animi cernuntur oculis, non pauca miscens *Christianorum* placitis consentanea, videtur impenitus delectatus. Ex *Aristotelica* Philosophia, vel quia junioris stylo tractat res subiles, vel quia nondum in publicum usum venerat apud *Latinos*, nihil de gustasse videtur praeter libros *De Enunciacionibus*, *De Categoriarum*, sive *De decem Generibus generalissimis*, & *De quatuor modis predicabilium*, quem librum velut *crenophorum* ad *Aristotelis* Philosophiam edidit *Porphyrus*. Nec usquam ullo vestigio deprehendere licet quod ejusdem libros, quos *De Topicis*, *Analyticis*, & *Elenchis*, *De naturalibus rebus* & *ultramundanis*, *De Meteoris* & *Republica* multos reliquit, usquam attigerit. Ut ne commemorem tot *Græcos* *Aristotelis* interpretes. Et tamen hic ipse qualiscunque *Aristotelica* Logice gustus, Dialectici non solum opinionem illi conciliavit, verum etiam magnam apud haereticos conflavit invidiam, quod quum veritatis pondere prementur, clamarent si utificio Dialectices circumvenirent. Siquidem illa temporibus tanta fuit apud *Africos* hujus artis raditas, ut qui sciret distinguere Substantiam ab Accidente, Genus à Specie, Relativam vocem ab Absoluta, vulgo Dialecticus haberetur, quo nomine *Julianus* visus est unius idoneus, qui cum *Augustini* manus ex aequo conferret. Sed Dialectica fuit antequam quicquam de Dialectica praeceperet: nec enim est de numero earum Discipulorum, quos instituit hominum volumus, sed quos animadvertit sapientias, qualis est Arithmetica. Tanta autem erat in *Augustino*, tamque mirabilis ingenii felicitas, tanta finitas, tamque presentia, ut ne ex illis quidem, qui posterioribus seculis bonam aetatem gatem in Dialecticis contriverunt, quenquam invenias, qui citius aut certius perspicat cause scopum, qui dexterius ad hunc rationes & Scripturarum testimonia dirigat, qui feliciter nodos quæstionum dissecet. Multa non scripsit, sed delevit: plerumque per notarios ex ore loquentis excepta sunt, ejusmodi ferme sunt *Enarrationes* Scripturarum ad populum, quos ipse *Tha-*

nos torfit. Cum huiusmodi portentis fuit nobis subinde
luctandum. Alia ex uniusque decerpitis frustulis
veluti norum Opus, *Augustini* titulo, confluxerat,
alius aliena cum *Augustini* scriptis miscuerat, alius ex
questione fecerat epistolam, aliis initio pauca ver-
ba. Ne singula persequar, vix in alterius tam impie,
quam in huius sacri Doctoris voluminibus huius oculo-
rum tenacitas. Ut omittam interrim piosdepigrapha,
quædam non inrudita, quædam vix tolerabilia, quæ-
dam profus inodæta. Verum in omnibus, quæ illi fal-
so sunt interpres, nihil insulsum aut impudens. Ser-
monibus ad Eremitas, in quibus nec verba, nec sen-
tentia, nec potius, nec omnino quicquam est *Augu-
stini* dignum: & tamen quisquis hoc Opus confinxit,
homo suavia sibi promittit futurum, ut *Augustinus* cre-
deretur, & sine reprobis famulis laetatus. Nihil
tamen roboris superest, nisi quod ea, quæ bis
aut sæpius habebantur inter bagas viri lucubrationses, sit
habuit semel ponere, ne voluminum magnitudinem
supervacua, sarcina oneraremus. Consensu tantum additi
indicavimus quid novum esset, quid ambiguum,
quid commixtum. Hæc igitur in tam eximio Scrip-
tore committi sane dolendum est: sed æque mirum, su-
per his nullam hæcenus fuisse studiosorum querimoniam,
unde conjectura capi potest, divum *Augustinum*
ante hæc à pterisque Theologis aut non legi solitum,
aut indiligenter fuisse lectum. Ne mihi quidem
unquam persuaderi potuisset, tantum in tam celebri
Scriptore lausille mendarum. Equidem nihil minus ha-
bebam in animo quam hæc capessere provinciam. De-
terrebat immensa voluminum moles, & Operis diffi-
cultas juvenile robur, ac profus adamantinum quendam
hominem evagebat, me vero qui & ævis & valetudo
ab hoc genere laborum in totum dehortabatur. Sed
felix memorie *Joannes Frobenius*, vir ob singularem
erga Italia favorem omnium studiosorum amore pe-
rensis dignus, tandem illud à me precibus extorcit,
ut in Epistolis unum sententiam emendarem, quo posset
Opera specimen in proximis nudinis ostendere.
Pollicitus sum, sed hæc lege, ne quid speraret ampli-
us. Annuit. Cæterum quum peripietrem illi cer-
tum esse consilium, volumen Epistolarum abolviere,
neque quenquam esse paratum, qui posset, aut certe
vellet, emendandi partes obire, vixit animi destinatio-
nem quam singularis amici pertinax voluntas, tum ipsa
negotii pietas. Hoc volumen totum ad me recepi, sed
unum, etiam atque etiam testificans, ut si perire
vellet, alium inveniret castigatorem, nec me suo quo-
que despicio, non modo studiosorum, à melioribus ci-
vis avocaret. Quid multis? quum nullus exhiberet qui
vellet eam sarcinam in humeros tollere, & *Joannes Frobenius*
assereretur, stare sententiam, ut si non daretur
aliud, totum *Augustinum*, qualis qualis erat, rursus
exduceret: ego, partim amici respectu qui nihil per-
negare valebam, sed multo magis inexpiabile paculum
esse reputans, si tam eximio ecclesie Doctor, tot men-
dis oblitus, tantis impendis denovo prodiret in orbis
theatrum, hoc insigniore deformitate notabilis, quo
magis elegantia formularum, ac majestas volumi-
num, oculis omnium ad se rapturus esset, penes
quasi purpuram eximiam offensus fœdus maculis de-
formem, passus sum imponi mihi elatellis. Tandem ubi
tantum pelagus ingressus ventis vela dedissem, longe
pau quam exspectarum comperi difficultatis, ut non
semel animum desponderim, deque descendens inlin-
tis cogitarem, ad quod ipsum evidens etiam valetudi-
nis periculum invitaret, aut ut tectum dicam, compel-
lebat. Jam me terrebant & exemplum *Joannis Frobenii*,
quem videram huc immortuam negotio, virum alio-
qui opum fœmo corpore, tam vix longissimum dignum.
Verum, quod prima fronte deterrebat à negotio, hoc
ipsum propriis consideranti stimulis addebat. Non e-
nim oportet bonorum virorum amicicium vix spacio
terminari, præsertim quum huius difficillimi negotii
mole in filios illius *Hieronymum* & *Juan. Erasmus*, reli-

quosque liberos esset devoluta, quibus hoc minus o-
portebat desiste, quod tali patre essent orbati: non
quicquid erat erga *Frobenium* affectus, in hos transi-
li. Itaque obfirmato animo, sic ut Operi tamfacili-
tius ducerem animam impendere, quam semel suscep-
tum non abolvere, tadium omne devici: quoque
sum altius ingressus, hoc labor afflictudine factum el-
levior, ipso, ut opinor, *Augustino* exceptis nobis pro-
pitia favore aura coelitus adspirante, donec tandem
procul aperires sese portus, in quem propius Numinis
auxilio delati, lætum celestem nunc curamus. In e-
gerendis porro voluminibus hanc ordinem sequat su-
mus:

In primum volumen contulimus ea, ex quibus tota
Augustini vita, mores, ingenium, & affectus perspi-
ciuntur: quod hoc pacto futurum arbitrar, ut & cre-
diti intelligeremur, & avidius legeretur. Amore
eum Doctoris & attentum reddit & libenter discipulo-
rum. Adiecitimus ejusdem Progymnasmatia, quibus vel
infans adhuc in *Christe*, vel novus tyro felicissime præ-
ludit ad eptegia facinora.

Secundum volumen dedimus Epistolâ, partim quod
in his quoque permulta sunt, quæ scriptis juvenis, par-
tim quod ex his maxime deprehenditur, si quid in il-
lius natura fuit peculiare.

Tertium & Quartum dedimus his lucubrationibus,
quas ad docendum paravit.

Quintum habet *Civitates Dei*, quod hoc Opus si-
mul & docens & confutans errores maxime Paganorum,
utrinque mixtum esset. In hac portione nihil nobis
induluisse, quod hanc provinciam, hortum meo,
sibi proprie famularet vir appime doctus *Joannes Lodu-
vicus Frons*.

In Sextum & Septimum distribuimus pugnas adver-
sus diversas hæreses.

In Octavum & Nonum collecti sunt *Tractatus*, sic
enim appellat *Augustinus* Scripturarum enarrationes apud
populum habitas, nisi quod in Nonum farraginem
quandam adiecitimus libellorum, quos viri nescio qui
spirituales in hoc parasse videntur, ut affectum suum
ad rerum celestium amorem inflammarent.

Decimum volumen complectitur Homilia variis ar-
gumentis, in quibus permulta sunt alberta, quemad-
modum & in Nono. In singulis ne nullus esset ordo,
vel sacerdotum voluminum quæ interpretatur, ordinem,
vel hæresion origines sequi sumus. Ipse *Augustinus*
in libris *Retractationum* maxime ætatis suæ, & in
Chrostomiana progressum ordinem sequi, recensitas
quæ scriptis catechumenis, quæ sacro lavacro renatis,
quæ prebyster, quæ Episcopus. Nisi quod Epistolâ
& Tractatibus suum locum destinasse videtur, quum
huius curæ partem non abolvit, ut ex ipsius aliquot
scriptis apparet. Siquidem hoc moliebatur iam extre-
ma senectute, veluti præcipiente extremum immortis diem,
tantoque studiosum agens, ut quoniam vocis officio di-
utius ecclesie prodesse non poterat, in libris illi superesse,
quatenus libebat, & emendatus & integer. Quod prope-
modum assequutus est: vix enim ex alterius monumentis
minus intercidit, à depravatoribus nihil omnino potuit
unquam esse tutum. Notidam operam huc non exag-
gerabimus, conferat qui vult, & agnoscat. Nec tamen
autem polliceri nihil refuisse quod egeat emendato-
re. Alicubi nos desinuerant vetusti codices, aliquan-
do in Opere tam prolixo somnus obrepit, quem *Flavius*
putat esse condonandum humane nature. Jam si
quod operum incenia commidimus est, à nobis præ-
stari non potuit, qui cum officina nihil habemus com-
mercii. Tantum illos admonere possumus qui præstiti
officina, quod quidem à nobis factum est sedulo.

Quicquid nostra medicritas potuit, boni fide præ-
stavit. Superest, amplissime Præfati, ut tantus Ecclē-
siae Doctor, tui nominis auspiciis tuoque favore com-
mendatus, prædixit i o minus hominum, hoc avidus
ab omnibus rapendus, quo magis erit peripicuum,
Augustinum inter omnes unice semper placuisse tibi
viro

vin. praeclaris genis imager, tot eximii animi dotibus, seu potius Dei donis, sic ornato cumulatque, ut cum illustribus ornamentis, cum muneris amplissimi dignitate, quod non aliud apud *Hispans* suggestus, aut etiam opulentias, non modo parafaciat, verum etiam longe superet, ipsaque ornamenta vehementer omnes. Testatur ad tantum hi, qui tuam amplitudinem cominus insecutus ac veneratur, sed idem tuae declarat epistolae, spirantes undique singularem quamdam animi pietatem, cum summa modesta humanitateque conjunctam, tum eruditionem Episcopo dignam, denique judicium exactum prae se ferentes, ut non tam titulo quam merito tuo totius *Hispans* primatem agas, nihil omittens quod ad ecclesiam Dei, vel ampliandum, vel ornandum pertinere judicas: tres Academias, *Complutensem*, *Salamanicensem*, & *Talensem* tua benignitate, tuoque studio proreghens, ut in his lingue, liberalisque disciplina, sed praecipue Theologia per viros non minus integros quam eruditos tradantur, unde jam nunc velut de equo, quod ajunt, *Trojanus* prodire videmus permultos solida praeditos eruditione, relictis iis quae multa solent in scholis haerentibus inculcari juvenibus, vel inepta, vel supervacanea, quaeque magis faciebant ad Theatricum ostentationem, quam ad eruditionis aut pietatis fructum. Est enim omnino medium inter eos, qui haerent & perturbant & sophistica disciplina in scholis tradiderunt, & inter istos, qui discipulas humanas omnes una cum scholis e medio tollendas putant. Idem jam pridem molitur eximius vir *Joannes Episcopus Rossini* in *Anglia*, *Cambridge* Academiae princeps, in qua tria collegia magnis impensis instituit, in quibus non ea tradantur quae juvenes ad sophisticas palatras intrusent, ad serias functiones frigidos reddant & ineptos, sed unde prodant veris disciplinis ac sobris disputationibus exercitum, qui graviter evangeliceque spiritu praedicent verbum Dei, & efficaci quadam eloquentia commendent eruditorem animam, qualem ipse se jamdiu tum oratione, tum scriptis, denique & vitae integritate praestit Ecclesiae Christi, idque auctoritate & auspicio *Gualtheri* *Witani* Archiepiscopi *Canteruariensis* totius *Angliae* primatis, cui, juxta dignitatis ordinem, est à suffragiis, juxta pietatis affectum & virtutum aestimationem, frater in Domino charissimus. Has laudes scio nec illi nec tibi placere, tametsi hisce commemorandis vel gratulamur utilitati publicae, vel divinae benignitati gratulari potius, quam vestras laudes celeberrimus: sed ut est modeste non agnoscere laudes hominum, ita gratitudinis est non tacere viros, per quos Numinis benignitas tanta comoda largitur humano generi. Egregiae virtutis exempla, veluti lumina, in edito ponenda sunt, ut omnibus prae luceant, multoque ad sui emulationem accendant. Si quid autem gratiae in hoc Opere meae debetur indulgentiae, ejus maximam portionem lubens tuae celsitudini acceptum ferri putari, qui lassescitum recreari, currenti frigidam, ut ajunt, suffuderis, idque non tantum amico hortatu, verum etiam benignitate tua spontanea. Quin & illud tibi magna ex parte debemus, quod *Caesarem* *Caesarem* habemus, quum bonis studiis, tum *Christiane* religioni toto pectore foveremus, nec male cupientes *Erasmus*, nisi me fallant omnia. Prolixior ad tot tantisque negotiis occupatissimum Praesulem videri poterat haec Praefatio, nisi praeterquam quod non scribitur, nihil vetus quo minus ex intervallo legatur. Dominus *Jesus* sublimitatem tuam diu nobis lervet incolumem, omnibusque rebus bonis eximie florentem. Datum *Frisingae* *Brigissae*, Anno 1529.

EPISTOLA MLXXXV.

Erasmus Rot. Jacobo Sadoleto S.

Tot epistolarum acrivi ex omnibus mundi plagis ad me deiscuntur, praeterea bis in anno, sub

mercaturum *Francfordiam* verum, rursus sub autumnalem, ut hiace temporibus aegre tuar valetudinem, dum plerique rescribere chor: cum omnibus qui possum? Atque inter has sunt quaedam nuptiales ac livolis loquacitatis, quodam amarulentae, quodam plurimum & voluptatis asserunt & solati. In his tamen postremi genera vix ulla sunt, si quid mihi credas, tua gratior, insignis Praesulum hujus aevi decus. Eam igitur à turba scemorum alicui epistolae, per oclum accuratius relegendam. Sed quod non raro nobis usu venit, hoc ipso mihi perit, quod anxie studuerim ne periret, quanquam opinor aliquando ad manum non quereat venturam, & repetitum iri quae nunc inveniri non potest. Hoc praeterea visum est, quod mihi si aequior, si forte ad elegantissimum tuae literae param apponere respondere videbor. Pro Palmo tu vis dici possit, quatenus te amem, qui me legentem se affecit, ut exordio gultato non conquieverim, donec *Andreas* ad calcem pervenissem. Ea lectione factus sum primam alacrior, dein adversus quorundam improbitissimos tumultus animosior, postremo ad pietatis studium inflammator, & omnino melior. Manifesto, censu spiritus energiam per te loquens. Non sic indolens, nisi flagres ipse: non sic asperus, nisi rapus afflatus Numinis. Haudquaquam haec datur auribus tuis, ornatissime Praesul, nec enim te tibi laudo, sed Numinis eximiam benignitatem in te veneros atque extollos. Quae & in ipem bonum erigor, fore ut aliquando *Christus*, nostri mibitus, ecclesiam suam magna ex parte convulsam pristino vigori restituit, posteaquam tales exonerat Episcopi. Equidem ex existimo, unicum hoc tuum commentarium si quis attente legat, edicaturque, ad omnem viam recte pieque institutendam sufficere: nam quae tandem pars est *Christiane* Philosophiae, quam ibi non accuratissime tractas? Quam validum rationum machinis retundis impios, qui negant esse Deum, item qui negant illi curae esse res mortalium? Quo fulmine territos eos, qui sperno Numine pravis animi cupiditatibus obsequuntur? Deinde, quae moderatione laudes Philosophorum de beate vivendo praecipit, sed ita ut non patiaris non illic facere felicitatis ancoras. Rursus commemorat quod *Judas* etiam desiderat, adducit nos ad *Christum* unicum vere felicitatis auctorem. Quam graphice ponit oculos, qui se totos dediderunt impietati, etiam in summa felicitate esse infelicitissimos: Contra, qui se plena fiducia *Christi* tradiderunt, in summis quoque cruciatibus ac mortibus esse felicissimos. Quam vero *Christiane* omnem violenter libidinem penitus ex animis hominum revellit? Quanta mansuetudine nullum quamvis scelerotum submovet à spe vitae, sed deploratissimam etiam offensam viam, quae possit cum Deo redire in gratiam. Ad haec, quam prudenter temperata libertate declarat, quanto in discrimine versentur Principes & Episcopi, si, contempta pietate Numinis, neglecta populi commodis, ad tyrannidem animum adijciant. In his nimium dogmatibus consistit totius *Christiane* religionis tum prora, tum puppis, quod ajunt: quae tu tanta perspicuitate, tanta copia, tanta denique *Joviani* disseris, exprimis, inculcas, ut lector non oclitabundus facile deprehendat tibi illa non in primoribus rasiis labris, sed ab intima animi recessibus profusci. Jam & Scripturarum testimonium tum crebro, tum apte, & in loco adhibita, faciunt ut te credam in adytis coelestis Philosophiae nec obiter nec occlanter versari. Quod enim nunc praedicem illam vere *Tullianum* orationis fidem, ubique purum, limpidum, uberem & amoenum? Quoties optavi, ut coelestis illa sapientia talem aliquem nancisceretur ornorem, qualis *Cicero* contigit velleaus forensibus, vel *Gracorum* explicandae Philosophiae, in quo sincera pietas animi, cum eloquendi virtutibus paria faceret? Eum tu nobis, si quis alius, ut praestare corpissi scilicet, ita constanter praestiturus verideris. Quod Apostoli *Christi* mysteria imperitior ver-

An. bonum testis nobis prodiderunt, peculiarem habet
 1255. eulam, omnium ne quid tum ejus laudis, quae tota
 animi debebatur, hominum auribus decideretur. Nunc
 alia est ratio. Neosculi Theologiam, immodico profana
 Philosophiae admixtu, propemodum obruerunt,
 ac verborum foribus nonnulli confecerunt: tu sic
 adspersis subinde quaedam ex Philosophorum libris, ut
 ancilleretur pietati non imperet, coadunare non vident,
 illudrent non obicunt. Sic adhibes felicissimam ora-
 tionis nitorem, ut veluti morigeris pedibus serviat
 religioni, nec sese ostentet, sed Reginae suae majesta-
 tem officio suo commendet. Quantum pietatis habent
 illae tuae frequentes apostrophae, nunc ad Deum, cum
 ad Leges divinas? Ad haec, vehementer acribit mira
 quaedam dexteritas in concinnandis versibus, quod tu
 facis tam mollior, ut non linum, quod aptum, lino
 connecti, sed naturali perpetuoque fluvi sermo totus
 sibi coherere videatur. Super omnia vero me delectavit
 ista singularis ingenuitas finitas, quae oculis ulquum
 hialium, aut abruptum, aut inconcinnum, aut sus-
 pensus repetitur, aut alieno loco positum, residere pati-
 tur. Hae nimirum sunt dotes animi puri, nulliusque
 pravarum cupiditatum tumultibus irrequieta, in quali-
 bus coelestis ille spiritus gaudet viam suam exercere.
 Quare, Praefat egregie, non dubito quin alii, qui lar-
 gissimum *Christi* in te benignitatem rectius me percipi-
 erunt, sint tibi gratias uberioris acturi, ego certe meo
 nomine me tibi profiteor semperque profitebor debe-
 re maximas. Decem *Negros* optabat *Agamemnon*,
 nos ardentioribus votis decem *Sacerdotes* optamus eccle-
 siae *Christi*. Nec desperamus id fore, neque enim est
 abbreviata manus Domini, nec in totum absque vices-
 ra misericordiae, ut nec nos ad pietatem delinuisse
 videatur, quo suos electos redderet probatores. Quod
 opellam meam in *Psalmum* LXXXV. omnimodis, non
 minus amo candorem istum tuum singularem, quam
 admiror incomparabilem eruditionem. Et antea mihi
 totum ibi displicebat, verum ubi meam inconditam
 balbutiem cum illa tua facundissima sapientia confero,
 liberet ad laqueum confingere, nisi hoc esset ingenio,
 ut voluptati sit in honestis atque utilibus a quampluri-
 mis sperari. Atque utinam ea esset studiorum felici-
 tas, ut *Erasmus* aut rediretur *Asylum* ultimus, aut
 cum *Metagenes* nullo loco neque numero haberetur.
 Nos si quid iustissimi damus, alieno fere damus affe-
 ctui, idque obiter, velut a gravioribus operis redime-
 grantis animi vigorem. Nemini proclive sit altissimae,
 quantum sudoris fuerit in recognoscendis ac locupletan-
 dandis *Adagio*, quantum in emaculando *Seneca*, qui
 magno mei nominis dedecore fuerat antea per indilig-
 entes amicos me absente editus, quantum in *Angu-
 stus*, nunc in *Christophoro*, quantum in vertendis *Gra-
 eu*, & in conferendis quae veritatis, quantum tectis
 in recognoscendis nostris, quae subinde revocantur ad
 praefatum, ut omittam alios minores libellos, quos iden-
 titem extorquent a nobis amici. Nihil est tam
 sordidum, quod mihi non obtulit officina *Probenian-
 na*, nimirum familiariter abutens ingenii mei facilitate.
 Et hoc mihi vitium est maximum, cuius nec ipse mihi
 gratiam facere possum. Nihil pario, sed absque e-
 jicio focus ingenii omnes. Isti commentario, quem dig-
 gitus ea legere, vix dies sunt septem, nec hi
 tamen toti, nec ab integro, sed a delatigato. Ubi
 sex aut septem praeter serent, non licet uni vacare ne-
 gotio. Et si quid talium est libellorum, fere incidit
 sub nudis natus tempus, quam in officina tumultus
 plena fuit omnia. Quae res in causa est, ut malis
 lere mendis oblii prodeant. Effugi quidem *Epistolas*,
 sed me, velut umbra corpus, sequuntur officinae ne-
 gotia. Eoque sum ingenio natus, ut agere quicquam
 amicis pernegare valeam, quamquam hoc animus jam-
 pridem quicquam optat, ita ac valetudo etiam flagi-
 tat otiem. Pro tuo gemmo libello mitto commentario-
 lum in *Psalmum* XXI. vere, quod abs te modeste di-
 ctum est, *χρῆς χαρισίης* repulsi. Eum mihi qui-

dem ipse non desinssi, sed a quodam ex aule *Brian-
 nico* proceribus designatus est. Citas *Hesychium* quon-
 dam, qui primus in hoc genere tribuere videtur. Is
 haecenus mihi praefatus fuit ignotus. *Historiam* habemus,
 sed mutillam, quem arbitror ex *Origene* Commentarios
 hausisse fere quae nobis tradita, qui tum mihi quam e-
 narrarem *Psalmum* LXXXV. nescio quo pacto non venit
 in mentem, quemadmodum nec *Pomeranus*; non
 quod omnino fidam humilimo Scriptorem, sed quod
 sapienti quavis occasio praestet interitum ut fiat sa-
 pientior. *Horatius* Commentarios in *Psalmorum* O-
 pus habemus indigne contaminatos ab improbitate
 quopiam impostore, cuius natus fuit & in eam
 B. *Psalmum* tuam. *Angustinus* non indiligenter tradit
 hic hanc proviciam, nisi quod permuta dare cogit
 auribus populi, quem insituebat, occupato dodo-
 que lectoti non admodum necessaria, nonnunquam
 & onerosa. In quodam *Psalmos* non scriptis commen-
 tarius, sed brevissima modo scholia, quod accide-
 rit in hoc *Psalmos*, quem nunc mitto. *Cassiodorus* maluit
 omnia scribere quomodocunque, quam pauca exae-
 re. Exstant & *Brunius* in *Psalmos* Commentarioli, pietate
 verius quam eruditione commendabiles. *Arnobius*
 enumeratio nonnunquam ipso brevior est *Psalmos*. Quin
 officit interdum scripturae tam varia lectio. In
 hoc *Psalmos* praeter *Horatium* & *Angustinum* scholia
 nihil a quoquam mutati sumus. In priore *Psalmos*,
 quem nobis dedisti, video te non parum multa habu-
 isse ex lucubracionibus *Ambrosiani*. Non semel ro-
 gatus sum quam ab aliis tum ab *Angustino* Rege, ut
 in omnes *Psalmos* eodem Commentariis, sed deterrebant
 me quoniam alia multa, tum illa duo potissimum,
 quod viderem hoc argumentum vix posse pro dignitate
 tractari, nisi quoniam calleret *Hebraeorum* literas, atque
 etiam antiquitates, partim quod verberare me turba com-
 mentariorum obicere sermo Propheticus citius
 quam illustraretur. Quis enim non scripsit in *Psalmos*?
 Et quinquagesimus ille, in quo nobis primum dedisti
 specimen facundissimae tuae pietatis, a quo non con-
 tractatus est? Quamquam tu superiores omnes longo
 post te intervallo reliquisti? Porro, quam ex sit tua
 auctoritas, dignitas ac sanctitas, ut abs te aequo ani-
 mo non solum amicum admonicionem, verum & co-
 laphum accipere possim: tamen praestitum praecipuum
 amicitiae officium, quanta uteris *enlighten*, non
 alia lege tibi sumens admonicioni jus, nisi mihi id ex
 aequo facias mutuum. Ego vero, vir incomparabilis, ta-
 les veros suscipere soleo, non admonere. Dispicere
 tibi videtur, quod in scriptis meis taxem Ordines, aut
 viros dignitate prestantes, nisi tamen me fallit me-
 moria, nam verba tua, tam in transcurru lecta, non satis
 exaeque teneo, quid mihi exciderit alicubi nescio, cer-
 te nunquam fuit animus gentem ullam aut Ordinem
 scripto ledere, nisi forte ledit Ordinem, qui mores
 ea, quibus Ordini sua cuique paratur & augeatur tum
 auctoritas, tum dignitas. Velut Ordinis Theologia di-
 gitas est, ut praetermissis frivolis argutionibus divi-
 nas Literas sobrie tractare ac reverenter, utque mores
 professioni respondeant. Monastici Ordinis dignitas
 est, ut vere mortificatis affectibus humanis, declarent
 sincera pietate vulgus antecedere. Principum dignitas
 est, ut quam longissime abint a tyrannide. Episcoporum
 dignitas, ut ad *Christi* & Apostolorum virtutes
 qui proximae accedant. Haec qui sumus, taxant eos
 qui dedecorant professionem suam, adeo me quidem
 sententia non ledit Ordinem, ut Ordinis honori com-
 modique vehementer consulas. Ac ne quis, quod in
 degeneres aliquot dictum est, rapiat in omnium con-
 stumeliam, frequenter obest lectorem, ne quod in
 malos paucos dicitur, existimet ad omnes pertinere.
 At in hoc fortasse pecco, quod id facio vel nimum
 crebro, vel aequo vehementius. Verum, huius culpe
 praeter in divinos Libros possum recurre, qui nullum
 non ministrant occasiones talia monendi. Et si ego
 pecco nimum sedulus & nec admonitor, illi mihi

Aug. magis peccant, qui sic monti adeo non corriguntur, *Aug.* in dies vergant in deterius, nec se purgant, sed montem conjuicare studio habent. Nunquam tamen attingo flagitiorum myllera, quæ populus in illos decernat. Porro, quibus rebus, quibus impollutis, quam impudentibus mendaciis, quam scurrilibus libellis me nunquam cessant impetere, si tibi ordinar recedere, hiforia fuerit indigna tuis castissimis auribus, curus & ego non illibenter obliuiscor. Videmus ac dolemus, quod tu quoque deploras Ecclesiam undique colapsam: sed in confesso est, nullum esse genus hominum corruptius hodie quam Montanos. *Aug.* *gustatus* dicit in Monasteriis aut recessibus vivi; aut quam periculosisse errari. Posterius hoc nunc perspicit ac lapsus ordo. Nec illi confugunt ad vitæ conseruandam, sed ad faciem ac tyrannidem: tantaque multos habet cæcitas, ut quia expectant, & suis motionibus nihil aliud esse ai, quam quod in dies optimo cuique redolentur magis ac magis inuasi, tamen nullam tunc tam tumultuandam finem descripi multas apologias facio, sed bene habet, quod nullum inuestigam. Multorum tamen perulastissimis libellis non respondi, & quibus respondi, eos omnes multis parafingis modestæ euilutatioque superari. Et tamen lacellio solet ignosci potius quam lacellenti. Quam adolescens verfabatur in bonis literis, illud vehementer amaram in *Nasone*, quod illius stylus nullus unquam eruoit madassit, idque staueram imitari, diuque in eo peritissimè propositis, licet à multis odioso lacellus, donec ad poetæ calumniam est veniam; ibi mutus esse nec debui, nec potui. Nec alia res peius habet quodam Montanos, quam quod in ipsorum gratiam nolim esse hæreticus. Jam si narem, quas amantissimè pociat ab his qui latrant sub Euangelii falso titulo, nec tibi nec cuiquam scilicet sum fidem: at ego, qui scoto, nec mortem urbi, ac acerbiorum: quomque mihi ab altera parte permulti tam malam referat gratiam, tamen constanter ad usum *Christum* spectans, nequam à recto dinoueri potui, vel decet emori paratus citius, quam ullam me scdam deflectionem ab Ecclesie consorcio. Atque ut faceret inter hos esse nonnullos per mente præditos, ita manifestum est, hujus anfractibus fabule, qua nunc laborat obui: & protinus & epistolam a quorundam ejus Ordinis improbitate velle protectam: atque adeo nonnulli verore, ne per collem iter, quo in nos contingat catastrophæ qualem videret. Olim *Domianum* quidam interlabilis impudentia conuocauit ad Indulgentiis, *Leobers* suo more reclamauit. Hac erat *separare*. Respondit odiose *Prætoris*, odiosius se defendit alter. *Jacobus Hengstrater*, veluti campum quærit & gloriæ ualens, nequam non tumultuabat. *Nicolas Esmoudans* in *Brabantia* seditiose vociferabatur apud populum: qui quis bene monebat, ii protinus audiebat, *Fautor hæreticorum*. Hac erat *dissonare*. Si initio *Marianus* fuisset neglectus, aut non exultasset hoc incendium, aut certe non tam late fuisset diuulgatum. Nunc demum profusum in arenam è solatio *Franciscanorum* quidam, *Obseruantiæ* titulo commendati vulgo. Quod ad me quædam attinet, optem in quouis modo sospitem hanc Ecclesie pestem: sed ut actionem instruant, verore ne nihil aliud quam malum exacerbet. Quæ tumultus exciuit in *Hesperia*, contentis etiam Principibus? Nunc iuuenes duo scribunt libellos simpliciter scurriles, contra *Caris* edictum, & Archiepiscopi *Hiberniæ* auctoritatem. *Oporet*, inquit, *obedi* *Dis* *magis* quam hominibus. Sed ista cario est auctoritas *Prætorum* ac summi Pontificis oppeditum. Apud Senatum *Parisiensem*, apud Episcopos *Angliæ*, in aula *Caris* *Brabantica* quoties moliti sunt, ut libri *Erasmi* vetarentur vendi? Ubique repererunt aures fidulas. Habent *Leobers* iuuenem quendam etiamnum imberbem, qui quicquid auct in *horum* sordidula conuio garrat, non veretur committere literis, & singulis mensibus effusa nobis novos libellos: quomque rideatur ab omnibus, tamen si-

A. bi displicere non potest, tanta est phantasia. Adversus *Aug.* hujusmodi nazias decrevi in postem pertinax silentium, quando nihil est inuictum indocta garrulitate. *Aug.* *Leobers* est certamen cum quorundam Cardinali, quam cum quorum illius sodalitate gregario. *Caris* aduentus quid altitudo sit nefcio. *Domianus* cura suo potest sciam rerum humanarum labio in diversum vertere. Id ni faciat, nihil video nisi eructum tumultum in *Germania*. Populus fore & agricola ad *Leobers* factus, aut odio *Erasmi* sordidum iohannem ad omnem occasionem. Jam Ecclesiastici cordiores non minus metuunt sibi à Principibus ac nobilibus, quam ab hæreticis. Adde quod sub hoc Euangelio nomine latent quidam deplorentur malitiæ, & ad omne facinus parati homines. Duæ quædam res nonnullum præbet spem: una est, genius *Caris* *Caris* mire scilicet: altera est, quod isti in dogmatibus suis inter se dissentunt. De me, qui hic inter sciam & sciam ito, viderit *Domianus*. Nullum potum mihi tranquillum video, & conspectum hoc non tantum sciam tractum jamdudum abhorret à vertendo solo. Equidem video quam cautiore, quantoque dexterate sciam temperas, quoties *Monarchas* aut Episcopos admones officii sui. Verum, hoc est illius scilicet ingeo peculiaris donum. & quamquam sapiens ac moderata admonitio probum Lectorem magnopere delectat, tamen improbus & aum vitis inuoluerit non perinde excitat. Tamen hic in re nolim proflui esse tergiversator, agnosco nonnullam culpam meam: abusus sum illius tranquillitate sciam, morem sciam sciam & applausibus amorem, & ut nam liceret omnia ab integro vertere. Non suspicabar hominum ingens tantum morose teneritudinis inelle. Sed incrim morose efficere, ne quem offendam, præsertim qui operibus que tractant pietatis ac sciam negotium, tunc moderatioris exemplar mihi proponens. Coniocio vero istos tam quoque placidissimum ingens tractat sciam quærelli. Quæ enim non penetrat? Cujus non sollicitum animum? Cujus aures non fatigant suis delationibus, plurimque vanissimis? Utinam *Domianus* de his morose meliorer, ut mutatis in diversum morbus præstare sciam sciam, quales haberi vult. Verum, ipse jamdudum de his nimium multa apud te: illud certo sciam sciam sciam, mihi tam admonitionem aliquanto gratiorum sciam sciam laudatus sum, etiam non sum sciam utrumque ab animo sincero beneuolæque proficisci. Bene vale. Aliquot errata typographi notati in scheda, de quibus tunc statui quid fieri velis. *Friburgi Brisigæ*, Anno 1519.

EPISTOLA MLXXXVI.

Erasmi Rotodami Petro Martyro, Abbati S. Sulpicii, S.

E. QUANTUM faceret mihi gratissima esse literæ, quæ reddunt ad salubri amicis, tamen ex hoc officium genere tanquam ælimavi beneuolentiam eorum, quorum sinceritatem melius habeo perspicam & exploratam: qui, si sciant, iuueniores mihi sunt, si silent, minus quidem iucundi sunt, minus chari non sunt. Neque me clam est, quanto negotio homo iuuenis distringitur. Satis scriptis, qui constanter amant, qui quoties necessitas pollulat officium, brece nobis alit. Quod cum *Adrianus* nostro tam benigniter egeris, expolui enim rem omnem ordine, & gratum. Antea cum illo mihi minimam luit contumeliam, nunc mihi cepit esse charior, postquam video hominem tuam benignitatem singulari sic ornatum. Inuisit nos *Friburgi*, reperit, ut solent novi hospites, sciam inuicem, nec aliud à me petit, quam ut tibi pro se gratias agrem. Libellum, quem tibi dixavi, nondum vidi: quin & istum animum libenter exo color, quod homines, beneuolissimus studii delectos, favore ac libera-

An. linte tua prorebus, veluti *Hieronymum* literis ac libe-
 1319. rabus disciplinatum, ut audio, quem illic aurea
 compede secleris vinculum tenes. Ea res arguit te vir-
 tum bonum esse, qui quæ sunt honestæ, hic in aliis
 foves & amplecteris; parietque tibi non solum hoc
 nostro seculo, verum & apud posteros, clarum vivacemque
 memoriam. Epistola tua declarat cum *Græcorum*
 etiam Masi tibi esse commercium, quod ego majore
 in modum probo. Plurimum enim & lucis & dig-
 nitatis adjungunt traditioni tue, & ea est ingenii tui
 felicitas, ut quolibet-aris studiis succurrere possis, si
 modo intenderis. Verissimum est quod scribis, *severum*
 apud *Germanos* nihil ac tristem esse, sed vix alibi
 video serenitatem, ac metus est ne graviores aliquam
 tempestatem nobis pigment hæc nubis. Consul *Mel-*
tinger vicem ex animo dolet, vir est de sua Republi-
 ca frequenter optime meritis, sed tamen feliciter elap-
 so gaudet. Mæus animus nequamque abhorret à
Galio, sed illiæ nulum non plannum licet piciis
 & gressibus, ne *Baldassus* quibulum, quorum impro-
 bitas longe gravius lædit Ecclesiam *Christi*, quam ul-
 li *Lutherus*, utaque sibi videtur eam humeris sus-
 tinere. Exitus arguit me vera loqui. *Herzog*, *Pau-*
lus ac *Midas* facile contemnerem, nisi jam occupa-
 sset omnia, & venenum habere præstanteum.
Venerum *ajudas* sub labio eorum, dentes eorum arma
 & sagitta, lingua eorum gladius acutus. His rebus at-
 que etiam numero sunt & Monarchi ipsi formidabi-
 les. Male audient & Monarchæ, sicut; sed facile
 concedunt alii ut liceat pro arbitrio loqui, modo ipsis
 liceat pro libidine facere. *Foris* *summi* *salvator* *men-*
tes. Ad hoc dictum, ut ingenue faciat, rursus non te-
 nu. Ex *musa* *elephantem*, dicebant *Prisci*: tu ex hum-
 brico montem facis, ex cicada *Apollinem*. Optimo pa-
 renti tuo, & gratiam habeo summam, & omnia cum
 seniore precor, quæ mihi precatur. *Gemastus* mihi
 multis nominibus charus est, vel quod tibi placet, vel
 quod toto pectore te discipulis honestissimis consecra-
 vit, vel quod in amando *Erasmio* te patronum & *Gla-*
reanum præceptorum refert. Dominus te servet inco-
 lumem, omniaque studia bene fortunet. Datum *Fri-*
burgi Brisgæ, Anno 1539.

EPISTOLA MLXXXVII.

Erasmus Henrico Epiphordio.

*TANTA religione inter nos amicitia sedes istum
 est, ut non possit sine summo periculo crimine
 violari. Quanquam, ut scis, tua amicitia mihi nusquam
 est opus, ledere licet & vermiculis & scarabeis. Quan-
 tum autem tu possis ledere nescio. Certe ego prodesse
 cupio omnibus, ledere neminem. Si famam venaris,
 honestiorem tibi pareres alia via, quam mihi obre-
 clando. Si pecuniam cupias, eam tamen mihi per-
 quam exigua est, summiq; pars laboribus, tamen
 citius communicarem amico, quam hosti mistanti.

Erasmus magis conveniebat, ut tu tu pecunia sub-
 venires ætati laboribusq; meis, quam ut * tuis im-
 pendis.

Scis quoniam hinc discederes me plura præstitisse,
 quam utrobi præstiterant, ne præberem occasiorem
 rescindende recens lute concordia.

Hic jam tum erat sparsus rumor serus, me per te
 adductum ad conditiones, quas tu pro tribus sacro-
 rum militibus nolles subire. Id commodum sum interpre-
 tatus, alia te dictum præstare dexteras junxissemus.

Mox atrociter etiam rumor pervasit totam *Germa-*
niam usque ad *Angliam*. Ex hoc comar accepti,
 missique literis sic compulsi ruorem, ut tuum
 negotium agerem potius quam meum.

Deciole tales ac tam multi reverentur voces tuas
 pluraquam hostiles, ut vix poterim vel diffidere num-
 ciantibus, vel in bonam partem interpretari quod num-
 ciabant.

Nondum tamen libuit eam persuasionem penitus

* Repensandum prosumus ego, quod vultus excidisse.

A demittere in animum meum, ne qua per me flaret, *an.*
 quo minus maneret facta gratia.

Ac prorsus opo esse vana omnia, quæ mihi relaxa-
 1319. sunt.

Illud, opinor, non inficiaberis, te desiderare in me
 fidem quidem, qui hæc tui non emiserim libellum,
 quem pacto recepi. Acquisit tua prudentia, non tuo
 facile nasci novos libros, neque nescit, non quolibet
 argumentum tibi congruere. Illud autem hic nemo
 noxit, me in castigandis *Augustini* & *Seneca*, ceteris-
 que, quæ sunt in manibus, sic obui laboribus, ut
 amici me clament esse parricidam. Deinde jam qua-
 ternis literis efflagiturat me, ut sicut *Regina Anglia*
 scripti *Christianam* *Uxorem*, ita *Maria*, *Cæsar* *germa-*
 nae, quondam *Hungaria* *Reginae*, scripti * *Fidum*
Christianum.

Addo quod mihi cum tot monitis Theologorum,
 ac Monachorum, jure & capitale bellum est. Quid
 multis, si ter frater elici, non potuissim hæc tui tibi
 satisfacere. Quod si licuisset, non fuisset opus ullo mo-
 nitore. Id hæc arguit quod in ceteris & plus debito
 præstari, & ante tempus.

Jam scis huic rei nullum fuisse præscriptum tempus,
 & adjectum fuit, si comperssem te ex animo factum
 amicum.

C Quod si protogassim æquo longius, admonitionem
 oportuit præcedere, priusquam ad minas aut inimicos
 voces veniretur, & arbitrator erat diem præfigere.

At narrant, te mecum per litteras acerrime expo-
 situlasse de perfidia, quam ad me nulla sit perlata syl-
 laba.

Ubi locus perfidia, ubi nullum præscriptum tem-
 pus? Esti præscriptum fuisset, non statim est adis
 perfidia, ubi non præcatur promissum? Alioqui quo-
 tiens debitor non numerat pecuniam ad diem consti-
 tutum, deberet accusari perfidia. Quod quæ sit ab-
 surdum, nemo te melius novit.

Præterea contractus ad diem præscriptum recipit
 excusationem, ut incidit morbus, aut alia necessitas.
 Hæc excusatio magis valere debet, ubi nullus est præ-
 scriptus dies.

Jam de declarato animo tuo, deque conditione pro-
 missi, nihil causifico, ne videar ulquam defuisse con-
 cordia. Habebam in animo, si qua possem his nunti-
 dinis satisfacere passis. Sed si vera sunt quæ narra-
 tur à tam multis, nescio quid mihi sit faciendum.

Si animum hostilem jam palem declarasti, quid di-
 cent, si liber prodierit? Quid? nisi aut te tantum im-
 probitate valuisse, fac adegeris *Erasmum*, aut me
 tam timidum esse, ut cujuscumq; imperata faciam.

Vides, opinor, eam rem utrique pariter dedecorofam
 futuram. At pactum habet, ut negotium citra alteru-
 trius notam transigeretur.

Illustra. Dux *Georgius* putat inter nos summam esse
 concordiam. In ad me scriptis quidam illi intus:
 quod quidem ille putat esse consensum suis literis.

Ordo Eques jam, ut ajunt, de capite periclitatur.
 Tuas ad hunc litteras mihi transmiserunt, & ad Du-
 cem *Germani* & scripserat simili argumento. Verum eo-
 rum, quæ facta sunt ante factam amicitiam, non re-
 frico memoriam. Fac ita agas, ne quis in te sincerita-
 tem ac fidem desideret. Etenim si constitit, te
 facturo animo mecum rediisse in gratiam, satis divinat
 mortales.

A me nihil fiet novi, nisi me de tuo animo per lit-
 teras feceris certiorum.

EPISTOLA MLXXXVIII.

Henrico Epiphordio Extimo.

* LITTERAS nostras tibi non redditas intellige. *For-*
um, accipe quid scripsim, fides te & palli ad-
 monui, quod in tanta religione inter nos alium air, *an*

* Legendum *fratrem*, † Repet *Georgium*.

AN. non possis suo summa perfidia nota violari. Vide, bene vir, quam te tuis rebus confidis. Quae nec patris sterneris, & reconciliatum bonorum virorum opera amissionem, scelerata tua Epistola deinde dilacerat. Scripsi me¹ nunquam tibi mea amicitia opus esse? quoniam in tuam tam impudenter toties apud me jactaris: adjuvanti quantitas si in adjuvandi bonis viris aruisset, parum scilicet sic nos a temerata excommunicatione aspera abstergeri possi. Ego te laqueum nunquam, quoniam tu me & vicia & fama simul² perdere perfidia emittis ei. Scio quae via paranda sit fama, etiam si tu non indicaris.

Pecuniam alienam sic capto, ut etiam mea plausum profusus sim, nec lobis hoc referre, quibus laboribus tu tibi congesceris pecuniam, subvenies cui vobis, nec te impendit nostri rogo peccat.

Quid praestigis imita jubebat concordia, illud quam decorem tibi erat, te appello. Certe non pluribus autem nullius numeratis ego te adegi paratissim, quae tunc fortassis inter convivas excedit homini, qui nihil fama ebrius ducit.

Qui numeris exerti sunt visio, quid ad te relatum sit, ego ex huiusmodi numeris, aut famam, aut quoniam, aut tuam quare insamiam: quod inde intelligis quia palli tui fere memineris, ab illius futuram patens, quam quid hoc fidem desideratorem tuam.

Laborum nec effugis ei, & habebas quod commode nobis inseribi parat, inserbis familes severosque labores aut velis, aut mihi quicquam tuum videtur commune est. Bella, quae subinde cum Theologi exbaris, vide ne ipse quoque tibi accersas: ac mihi ad nos hoc, fidem saltem in te quare.

Jam vero quorsum astutes exensere perfidiam, tam adfusa comparative, cum scilicet est obnoxium perfidia, qui ad consilium ducit debetis aut dissolveris, quod nemo melius ac ego noverim.

Obsecro te per Deum, die cui debeamus altera prescriptum diem? si ignominia est debere, insensum fuit summa Reges & Imperatores, sed in se sole nunquam non debet ludere †.

Arbitri quid jubebat visio, te scio quid possum & paucissima mea exigat, non opus est ut imperata mea facias, sed quod bonorum virorum iussu debes. Georgius Dux si quoniam de nobis exortu concordiam, hanc per me non amittis. Othobis causa ad nos mihi pertinet, nec vides quid tibi velle cum interitis tum ad Principem tam ad eam scriptis, possum ferre quod illas proferas, Otho causa sua sit, aut cadat.

Perro eo animo totum redeo in gratiam, ut perpetuo tibi faciaris effem. Amicus, si modo per te liceat, nec moraber am secuti maliguitatem, aut improbus leguas. Velle. Argentorato, Anno 1579.

Henricus ab Epiphendorph
tanti, si tibi placeat.

EPISTOLA MLXXXIX.

Erasmus Roterdami Valdesio S.

AN. proximas literas meas, vir amicitissime, receperis, nonnumquam certe licuit cognoscere: nam audio complurum quorundam de epistolis interceptis, aut parva bona fide redditis. Scripseram autem lata prolixae. Miserram & R. D. Episcopo Barga¹ literarum fasciculum, quam legatum ageret in Augusta, rogans ut eas in Hispaniam perferendas curaret, atque hoc sibi curae suarum respondit. Nunc non est quod pluribus tecum agam, quoniam & perperam² sum nactus Franciscum Duxum, unde posui omnia, quae hic geruntur, melius quam ex meipso cognoscere: est enim facundus, explorat³ scilicet, mihi cum primis amicus ac familiaris, nec ignotus tibi: nunquam enim desinit nobis tuam erga se constantem humanitatemque praedicare. Ex eo sum expresse omnia, quae ad vacationem, fortunam, ingenium ac mores tuos germane⁴ de utique legendum. * Scito simul. † Alibi ad idem inscripsum Valdem Christianum, de quo Erasmus praedicat epistola. ‡ Folia laeta. § Am rectus videtur.

Epist. MLXXXVIII.—MXCI. 1262

norumque tuorum pertinebant. Ille sic depinxit singula, ut mihi non minus noti fides, quam si annum vobiscum epistolam consuetudinem. Quid multis? Effecit, ut ex charissimis mihi sitis chariores, hoc quoque nomine, quod quicquid officiorum in illum contulisti, exitum ad me pertinere. Itaque tamen non omnino scilicet succellit adha primum Hispaniam, tamen mihi satis prospere cecidit. Idcirco, ajunt, dixerunt, si non mentitur proverbium, haud mediocriter felicitatis pars commodis meis accesserit, quandoquidem isthic Duxum habebiturus sum, cui tanto possum quidvis committere, imo qui sponte sua sit diligenter curaturus, si quid meis commodis aut exaltationi videbatur conducere. Ex hoc igitur ut ementi quicquid de rebus Hispanensibus scire volebam, ita tuum erit vicissim ex illo excutere, si quid de rebus huius regionum audire cupio. Bene vale. Eruberga Brugia 13. Januarii, Anno 1530.

EPISTOLA MXC.

Erasmus Roterdami Valdesio S.

NIL non debet fratri tuo, Valdesio charissime, qui in me amando, torendo, demerendo nullum servat modum. In quoniam abest, atque est ut isthic mali in germani vicem succedat, quem hic, uti spero, vere proximo videbimus. Facile condono quod non respondes meis literis, modo amore magno respondens, quod te facere non dubito, nisi ne fallunt omnia. Non onerabo te pluribus, cetera cognosces ex Francisco Duxo, qui semel acutissimam Hispaniam non potest relinquere. Bene vale. Datum apud Erubergam Brugia 13. Jan. Anno 1530.

EPISTOLA MXCI.

Erasmus Rot. Germano Brizio S.

EQUTIDEM tibi gratulor istos dies tam cunctis tamque auspiciis evensis, quibus absulisti Latina: tamen nobis tam diuturni secretis tuis non levi fuerit incommodus, non tacitum ob id, quod interim literis tuis, mihi semper jucundissimis, frui non cretetur, verum etiam quod negotium de Coryssione vertendo, quod multis de causis maturatum cupiebamus, huc illicque prorogatum sit. Nunc res in eam devenit locum ut neciam quid consilia capiam. Hieronymus Erbenus summa contentione hoc mecum agebat, ut eos Commentarios vertendos susciperem. Id quoniam pertinacissime recusarem, fusi ut prima pars ad te mitteretur, simulque tuum animum exploeremus, an totum Opus velles suscipere. Quamvis gereret interim ille, nec istine quicquam afferretur responsum, postea quoniam voluminis partem commisitimus Summo Grynae, juveni adprime docto, qui absolvit quod deerat Homini in Epistolam ad Cratib. priorem. An is oris sit, & quousque progressus, mihi non liquet. Rursum ut ille nihilum attigerit Opera, posteaquam tu non pateris tibi ullum praecribi tempora modum, haud facile an typographorum rationes hoc patiantur. Probo quod mevis, ut scribis, tuae famae, quam typographorum emolumentis consulere, quod consilium utinam ego semper fuissim sequutus. Sed illa nihilo vilius est aliquid quam nobis fama. Nam mihi quidem aliquid hac in re nec feritur, nec metuit, nisi quod exemplar non mediocri summo meo descriptum gratis commoneo. Nunc tibi statuerendum est an velis tuo arbitratu Opus absolvi isthic edere, an committere ut Frobenio totum Opus ab aliis versum excludi suo tempore, decrevit enim ad meratum autumnalem proximum. Haec tamen velut ad prudentiam tuae sententiae refero: nam ipse nisi ex amborum sententia nihil possum certi pronuciare. Quicquid tamen fluxerit, quod est re tua, tuasque dignitate esse iudicabis, id scito te nostra amicitia incolui futurum. Tantum de Chrysostomo, locis communibus praetermissis, in quibus tu quoniam

An. alia multa facundissime colligis, tum præcipue causas, quibus ad hoc operis alacritate suscipiendum sis extimulatus, quod huc invitatis regia non jam austeritas tantum, sed & benignitas, quod bi Commentarij citra controversiam *verum* sint, quod hæc non iam interpresibus *Lutani* intarsi: quæ omnia utinam apud te taceum valeret, ut alia quævis negotia omisiss, hoc totum ageres, & quamprimum absolveres. Ne in hoc quidem quod obiter tractatis tibi de dissentio, eos operam haudquaquam scilicet sumere, qui ab aliis male verba, demum sic vertunt, ut & superiorum prodant lapsus, & auctoris sensum meliore fide reddant. Hac sententia fuisse video *Thomam Lincanum*, qui *Spharam Prælii*, ab alio nescio quo utcumque versam, exactius transiit. Dein *Galeum* libros *offi* & *ymonis*. Postremo *Aristotelis* *metaphysicæ*, quæ nondum opinor prodierunt. Ejusdem animi suspicor fuisse *Bædæum*, qui post alia vertit divi *Basilii* libellum *De studiis*, ac *Placeta Philosophorum* à *Gregorio Pala* purum feliciter reddidit: postremo librum *Aristotelis* inscripsum *De Mundo*: quem enim talis succellor non deterretur à vertendo? Sed si quem hic labor juvat, Deum immortalem quantum patet campus in *Aristotele*, in *Placeto*, in *Herodoto* & *Thucydide*, in *Viti* ac *Moralibus Platonis*? Ueberior autem frostus rediret ad studiosos, si, quod tu fecisti in *Babilis*, superiorum interpretum lapsus adnotaretur: nunc enim quotusquisque est vel tam otiosus, vel tam diligens, ut utriusque versionem inter se conferat. Verum, est aliquid incommodum his adjunctum commodis: qui tractat ab aliis occupata, multis videtur invidus, parumque candidus, ad hæc, audit, Nihil esse magis, aliorum inventis assensere, & in alieno opere venari quod carpas. Jam si reprehensior ille labatur, quod & ipsi potest obtingere, nullus est venia locus. Quomodo enim *Raphael Regius* post *Philosophum* vertit *Apophthegmata*, ac superioris lapsus aliquot prodidit, sed ipse interim insigniter labens alicubi: plus tamen una sententia debetur *Philosopho*, qui Opus hoc suo Marte primus aggressus est. *Thoma Lincan* pessime cessit quod *Prohemium* à se demum verum Regi hujus patri dicat. *Andreas* quidam *Talassius*, præceptor *Ariari* Principis, & in regnum paternum successit, nisi mors anteverit, cæcus adulator, nec adulator tantum, sed & delator pessimus, Regem admonuit hoc libelli jam olim fuisse verum à nescio quo; & erat, sed misce. Hanc ob causam Rex & munus adpernatus est, & in *Lincanum* velut in impostorem inextinguibile concepit odium: verum, hoc præterea. Porro, quod *Americum* illud occidit,

Officium, sollicitudo, & labor in bonum, quem judicio consentiamus maxime, tamen raro vehementer discrepamus. Nihil parere possum, aboetio omnia. Nec hoc ingenij mei vitium ullis remediis medicabile videtur. Video quid sit optimum, sequor peiora. *Tassius* rescipit, nec necesse est ut quicquam de muria inter non benevolentia fideque sit sollicitus. De *Bædæ* quod scribis magnopere gratum est, & tibi gratiam habeo. Sunt hic quidam *Jovianissimi* jactantes *Erasmum* à *Bædæ* nominatim libris editis lapidatum, in Epistola opinor. Sed tu me veras illiusmodi rumoribus quicquam habere fidei, nec habeo. Demiror tamen Opus Epistoliarum huc non perferri. De *Trivulzio* video te non aliter gaudio gessentem, quam in *Emachio Terentiana Clara* gessit potius virgine, ut quem haud scio an sit ille, quem vidi *Patru* rara quadam mirificeque indole adolescentem. Sed quod hortaris ut illum nunc tantum Principem meis literis compelem, etiam atque etiam vide, mi *Brixii*, quo me iuducas: nam ipse sic à tua voluntate pseudo, ut si in medio foro jebas ressem ducere, facile sum morem gesturas. Quia fronte me illi ingeram? Aut quod suspensas argumetur? Quid, quod illatrem etiam epistolam exagis, scilicet in hoc profundo ocio elaboratam. Unde tibi illius oculi suspicio venit in mentem?

An. *Erasmus* solet ocium agere? Magnam ætatis partem mihi cum duro apostemate res fuit, nec facile credas quam lente tot modis afflictis valentem viriculum suum receperit. Mensibus aliquot per juges cruciatus, nec somnum nec cibum capere liceat: post animus sic abhorruit à studiis, ut Opus *De ratione concinendi* frequenter tentatum, frequenter de manibus deponere sim coactus. Tandem in alio quodam argumento cepit utcumque recalcescere, quod nunc pariter & à me cuditur, & à typographia excuditur. Agnosce morem meum. Verum, hoc ita crevit sub manibus, ut in eo totus esse cogar. Quare nondum statui, an expediat hoc officij in aliud differre tempus. Gaudeo sane tandem à *Brixio* audire *Asaticum*, qui de *Lacensis* meo toties queri solet. Fac ut hic *Bernardus Blesius* tuam ad me literas referat. Bene vale. Datum apud *Fridericum* 30. Januarii, Anno 1530.

EPISTOLA MXCII.

Erasmus Rot. Cuthbertus Trugillio S.

Vt vetus ille amicus per omnia veterem morem obtinet, & benignitatem benignitate cumulans, & amantissimis pariter ac fidelissimis moris consiliis amici commodis famaque consulens. Quantum ex rerum procerum divinare licet, post longas vocum & libellorum rixas, brevi res hic ageretur halsbardach & bombardis. Nisi mihi prior effect animæ quam rerum & corporis incolumitas, mallem in eorum castris esse unde profugum. Sed abijt, ut ego ob tantulum vitæ, quod supercilie potest tum feri, tum calcum, hoc est, certam mortem in vesica amenti, deferam Ecclesiæ unitatem. Quid illis ministris de meis lucubrationibus statuant, ipsi viderint. Si tales nunc regerent Ecclesiam qualis fuit *Augustinus*, pulchre mihi cum illis conveniret. At veror ne si nunc *Augustinus* scriberet quæ scripsit, aut quæ hoc seculum polluit, non multo melius audiret quam *Erasmus*. Pium est quod scribis, ignem igni non extinguui: sed impietatis ferre calumniam, impium est. Quid fecit *Augustinus*? Ex eo colligam sexcenta loca, quæ nunc hæretici notarentur: nec multo pauciora ex divo *Paulo*. Me quidem habebunt ovem, sed interim liceat oculis quidem quod quidam humanis argutis exstiterint vigorem Evangelicum. Hoc quid sit, multi non intelligunt, multi his verbis abundant. Si Theologi Scholastici & Monachi putant sese hæc via vindictoris Ecclesiæ tranquillitatem, plane falluntur. Ad *Corsystem* est consurgendum. Hic, hic verum est, ignem igni non extinguui. Hoc incendium ex tyrannide *Romanensium* & malorum Monachorum exstiterit. Illi ut exstinguant incendium, addunt oleum. Hæc videmus & dolemus, sed *Christo* exhorago catastrophem relinquimus. Hic scio me hæere inter sacrum & saxum, nec video quo me tuto recipiam, superest ut nos Domino commendemus. *Thoma Moro* non admodum gratulor, tamen nec illius nomine doleo: veltræ *Britannia* serio gratulor, nonnihil etiam mihi. Ex *Christophoro* in Adâ verteram Homilias tres, cujus operæ me poenituit, quum nihil illie viderem *Christophoro*. Tuo tamen hortatu recepi eodiem in manum, sed nihil unquam legi indolens. Ebrui ac stertens scriberem meliora. Habet singulos & ineptos scissiles, nec eos ipsos commodè potest explicare. Ex Commentariis in Epistolam ad *Corinthios* posteriorem verbi Homilias sex, eundem artificem illic loqui scitis. Itaque non est animus bonus horas collocare male. Aliud sperat *Christophorus*. Egi cum eruditus aliquot, ut quidam vertentes ab *Oecolampado* verba, *Brixius* vertit *Babilis*, nunc etiam *Monachum*, sed reperio segnes omnes. Illud curatum est, ut partim *Oecolampadi* ipse, partim alii docti corrigant ab eo verba. Scholia illius, Annotationes marginariz rejiciunt, ne nomen quidem illius addatur. Ipse sua cum *Græco*, ut ait, consulit, quod idem à me factum est in meis. Quod attinet ad sciem bene reddendi *Græca*, magis peccatum est ad *Amiano*, *Ar-*

1510. Equidem quicquid scribis, scribo animo optime, neque a-
miciam, & quod maxime in modum cupio tantam
virtutem quantam in te est, ab omni non dicam labore, sed
suspensione labor etiam apud vulgus alienam esse: verum
hoc tu melius. *Nec*, mi Erasme, quantum possumus
atque pro virili parte feramus operam labentis fidei Chri-
stianae, quae, ut vides ipse, non solum viciis in hac
terris dominatur & multitudine sociorum suorum hominum
quibus omnia redundant, sed exteriori domesticisque ho-
stibus, omnibusque & bellicum & impetratis machinis
appropinquat, quae ad eadem praesidium, nisi eam, qui
non omnia potest, fulgorem & sustinetur Deum: cui qui-
dem Deus ac Dominus sit gratiam eam, quam debemus con-
cedimus referre, & beatam ipsi invenimus vitam, &
ceteris noster non tantis erit neque infructuosus labor.
Quamquam in quidem hortatione non indiges, uti ut lo-
cum nostrum de destruant, debemus magis providere:
sed de his satis. Tu velis, utique diliges, ubique per-
suadebis esse nobis maxime tua & quorum & dignitas
tuam. Vale etiam acque etiam, mi Erasme. *A-*
merbachin noster plurimum saluam, a quo erubescit
litteras desiderare. Carpenteractio 12. Feb. Anno 1530.

EPISTOLA MXCIV.

Erasmi Rot. Jacobi Sadeleste, Episcopi Carpenteractensis, S

PER omnem fere aetatem, Praeful ornatissime, mi-
hi res fuit cum medicis & chirurgis, ob durum ac
dum apostolice, quod umbilicum obiderat. Atque ut
medicorum seculitas magis aggravabat malum quam
levabat, ita chirurgum natus eram, qui vel apud
seculum immanis videri posset. His rebus factum est,
ut ea pars anni, quae maxime frugifera solet esse, mihi
fuerit sterilis, nec Augustus Principum conventum in-
teresse licuit, complurium licet magnatum literis il-
luc invento. Hyems fuit aliquando fertilior. Nam
praeter *Apophthegmatum* volumen iustum: quod eo
consilio summis in manus, ut corporis ingrois-
que viriculis, vehementer attritis quassisque, paulatim ar-
gumenno festivior ad praesidium vigorem instaurare-
mus: enarratus est nobis Psalmus 33. non ille quidem à
nobis delectus, sed ab aliis designatus, quemadmodum
& duo proximi fuerant. Quamquam autem aliquam
non miserie facundum est divini spiritus sermo, tamen
in collatione paucos arbitror hoc videri fertiliores,
quam titulus non multis silebris, laus, ac alluvionibus
renovaretur. Ceterum quam prior auctoriam iam his
non omnino cessisset infeliciter, crevit animus, & au-
sus sum hoc quoque quicquid est lucubrationis ad tuum
tribunal mittere. Mirabor autem si quicquam hic tuo
calculo probabitur, modo pauperis depositi amici
praeter modum candidi persona, Iudicem agere voles.
Mihi certe nusquam ipse magis displicui. Cum primis
non dubito quin dimissurus sis meum illam plurimum
extemporelem temeritatem, praeteritum in argumentis
sacro, quam & ipse vehementer & damno & odi. Sed
immediabile malum est, adeo penitus insitum, ut ni-
si cum vita revelli non queat. Huius igitur unius cul-
pa si tua placabilitas mihi gratiam fecerit, in ceteris
omnibus libenter admitter in posterum, ut me consola-
torem ad tuum iudicium, id quod, ut scribis, aliqua jam
ex parte facere coepi. Quod virtutem virtutem iam par-
ces ac prope dixerim malignis aestimatum, plena, ut a-
junt, manu tantum laus in meam effundis mediocritatem,
ut credas te proflus operam ludere: efficit enim,
ut & de te magna magnique suspicui, & ipse mihi vehe-
menter displicui, reputatus me non minus animi mo-
destia quam ceteris ornamentis omnibus longo abs te
intervallo reliqui. Sed hanc missa facere praestat, ne
quid tuum onerem modestiam, praeteritum quod, ut tu
vere iuxta ac pie scribis, quicquid famas aut possumus,
id totum munificentiae divinae acceptum ferre oportet.
Nam ut illa, quae mihi singulariter quendam in-
genii tui candorem declarant, me non corrumpant,
hactenus etiam conducibilis, quod segnitiam ac pusil-

Alanimitatem meam ad industriam excitant: tamen ex
admirationibus tuis & liberis & amicis ut exploratius
intelligi tuam erga me benevolentiam, iam fructum
etiam non paulo uberius capio. Duo sunt autem,
ut mihi tam e literis collegisse videtur, in quibus ca-
pares me vel cautiorem esse, vel certe modestiorem:
videlicet in velandis bis, quae tametsi non sunt
perfectae pietatis, non pugnant tamen cum vera reli-
gione, veluti sunt invocatio divorum, & usus imagi-
num. Deinde, in resellendis quorundam calumniis,
quas tu mihi aut in temerem negligentiam auctor es, aut
eis resistendas, ut nihil itomacho durum esse videretur.
B Equidem in utroque peccasse me nunquam inficiabor,
ac vehementer optarim, ut in multis quod factum est
fieri insectum possit. Certe quod usum nunc licet,
plurima in lucubrationibus vulgatis vel corrigo, vel
tempero, quam paulo severius scripturum meorum ex-
pior, quam suorum fuit divus Augustinus, ad cupio
exemplum lubando vocor ab amicis. Atque utinam mi-
hi tempestivus monitor adfuerit, aut aliquis tui simi-
lis: nunc enim demum expior, quam parum mihi
convulerint quorundam applausus, & voces acclamatio-
num & rursus. Sed tamen calumniae quaedam ejus
generis sunt, ut impium sit ad eas conticere, veluti
quum in frequentibus concionibus, ut libris editis
duo-
C impiorum dogmatum auctor, Pontificis dignita-
tis everfor, Scripturarum auctoritatem salutaris, schismatis
molitor. Mihi nequitiam viri pos videretur, qui hanc
tacitus ferat. Jam ut mihi meae famae nullus omnino
sit respectus, quid minus expediebat ad Ecclesiae tra-
quilis, quam hoc plerisque fuisse periculum, quod
illi conjurati, odii molestantur? Cum nemine mihi
fuit aeris contentio, qui vel ingenium modo reprehen-
deret, vel in moribus aliquid desideraret. Eruditionis
luadam coivis facillime cedo, moribus nihil aliud esse
me fateor quam hominem. Verum ad extreme impietatis
manifestam calumniam elinguem esse, quid aliud
est quam crimen agnoscere? quum respondere etiam me-
litter ac placide non careat gemina suspitione, vel libi
parum bene concili, vel subdole colludens? quum
D Ecclesiae perduellionibus: periculum enim esset, ne quis
illud *At. Tullii* secum cogit, *Nisi fingeres, Erasme, non*
se ageres. Quamquam ne hic quidem omnibus linguam
aut calumiam habui. Quomodo quia sic merebantur, ir-
rissi verius quam consutavi, nunquam non temperavi
his à quibus lacebatur, ut mea quidem fert opinio: non
fieri & potest & solet, ut meo iudicio imponat affec-
tus: atque is sum fateor, qui possem lacessitus inen-
descere, sed nec irae pertinacia, & iniquitatum obvio-
sus, ut si quis alius. At cum libris vulgatis res agitur,
minimum indulgere bili solet. Hoc dictum fortasse
E non proflus improbares, si tibi vacaret, & illorum ca-
lumnias, & mea *Apologia* legere. Sed divi meliora,
quam ut tu sanctissimis tuis occupationibus tantum bo-
narum horarum decidas, & immanis nemini importas.
Meum poro ingenium quam ad istas plus quam gladi-
toriarum pugnas proclive non sit, vel hoc indicio liquet,
quod multas quidem *Apologias*, sed nihil aliud quam *A-*
pologias hactenus scripsi, nec unam quidem insectam.
At *Cato* vir bonus habetur, qui saepius accusatus, quam
in jus vocatus est. Res etiam hoc indignior est, quod
dum in arena recte faciemus teneo, adversus eos, quos
illi veluti capitales pietatis hostes omnibus votis ca-
stissimos optant, me pro ipsa magno fortunatum capi-
tisque periculo depugnanti ad tergo adiutorum, id-
que subinde, nunc *Stammi*, nunc *Sandhus*, nunc *La-*
temus, nunc *Redda*, nunc *Sator*, nunc *Clabertus*,
nunc *Enckhorst*, nunc *Saurer Vincenzianus*, nunc *tuus*
Monachorum Hylfensius, nunc *Albertus Pius*, nunc
Tissmannus, nunc *Carvayus*: eos taceo, quorum libri
voluntate per manus hominum, nondum vulgari ty-
pographorum opera, taceo virulentas ac viperacis obre-
dationes, nec privatum, nec publice parentem meo no-
minu. Jam quanto meo discrimine cum novorum do-
gmatum auctoribus consider, non satis tutum est, mi

Sadoleto, literis committere. Atque hic velim ut mea fides apud te nonnulli habeat ponderis, credasque neminem esse quem illi magis odecant, aut cui plures fruunt infidias. Si legitimi nostrum *Dionisium*, si duos *Hiperclystas* adversus violentissimum *At. Labeis* volumus, si *Spongiam* adversus *Hicetium*, si libellum adversus *Leptidum*, si epistolam ad *Panturum*, si librum adversus *Ecclesiastam Argemontensem*, facile divinisit tua prudentia, quanti mihi consilet ab Ecclesiae *Romanensis* consorcio nolle recedere. Hic rursus tacito libellos amarulentissimos, quos aut non dignatus sum respondere, aut nesciam vulgari typographi, taceo minaces epistolae multo acronit conditas, taceo criminationes et subornatas fycoplantias, quae quamvis excellum animum possent à tranquillitate dimovere. Cum tot potentia conflictari quid sit, magis intelligere poteris quam sapere, quippe nunquam hoc genus intemperis exercitui. Nam illa norum integras, de qua mentis & fama venerat, illa eruditio incomparabilis *quo* & *quibus* *in* tuto consistens, denique illa tua dignitas auctoritatisque procul submotet crabronum aculeos, eunumque latratus, quibus me mea exponit mediocritas, vel, ut verus dicam, humilitas. Primum immodicus libertatis amor mihi imposuit, videbam honorem sine cursu ante me suscipi gerique non posse. Ad dignitatem eam consequendam magis ipse mihi desui quam fortuna. Sed eodem animo, quo fugi dignitatem, & famae celebritas erit fugienda. Hunc errorem meum sero cepti sentire, nimirum corpusculo sic affecto, ut jam nec aulic conlende, ad quam fueram petractus, nec ulli splendide functio par esse posset. Atque interim exiit hac Ecclesiae tempestas, quae meum caput plane merita fuerat, nisi cum alio *Principum*, tum vero maxime *Caroli Caesaris* favore me aliqua ex parte sublevarset. Nam hoc hominum genus si quando curperit insanire, nec Caesaris, nec summi Pontificis auctoritate proflus deterretur. His rebus factum est, ut dum prius hostes, quos revocare apud nostrates mea potissimum, ut sibi quidem persuasum, opera bonae literae in me excitarent, placationes habere non possum, & adversus studiorum communem foedere mihi junctos, ob innovata dogmata protrudor in arenam, utrinque lapides, & quidam impune, utpote nec excellenti doctrina, nec fortunae splendore, nec ulla auctoritate munitus, tutior aliquanto sumus, & de externis loquor si vel in castra novorum dogmatum me contulissim, vel aulic mancipium esse sustinuissem: à quorum altero revocabas pietas, ab altero partem gemini mei, partim valentior retraheret. Prorsus hanc opusculum digladiatio nasceretur, eram apud humanioris literaturae mystas gratissimus, praeterit in utraque *Germania*, atque hoc uno praesidio mihi satis videbar munitus: nunc nullo fere habeo infensiores hostes, quam quos prius habebam acerrimos propugnatores. Ita evenit, ut velut homini repens animalculum molle & incerne, non solum camelis, subus, pisci, corvis, graculis, aspidibus ac viperis; verumetiam vespis, cimicibus ac pulicibus expositus essem. Et qui inter *de* *domibus* *modis* consistebantur, ad me lacerandum concordēs, socia arma jungunt. Nec desierunt *Itali*, qui Caesarem totamque Caesaris aulam in meum exitum irritarent, & persuaferant, nisi literarum praesidio aequioris iudicii Principes revocarem. Quamquam adversus eundem, discipulorum ac palliatorum phalanges, nec Caesar, nec Pontifex valeat quinquam plane tutum reddere. Quid facerem? Equos fere tuetur calcibus, canis dente, bos cornibus, histris spinis, apes aculeis, narce veneno, columba praesidio est volandi periculis: mihi nihil erat praeter calamum, quem semper optaram, ut perperso incrementum habere liceret. Hoc quoniam satis negatum est, ad id quod erat proximum confugi, his tantum respondi, qui violentius urgebant, à nominibus libenter abstini, ne quem Ordinem lacerem scilicet cavi, nullum non moderator lacerentem, in summa, clypeo magis utens quam gladio. Se-

teri respondens non alius tantum, sed & mihi videor ab ingenio meo nonnulli recedere: nec enim illo quicquam in me scriptis indolentius aut impotentius, quam esset ex Theologo *Saraceno* Monacho *Cathaciano*. Quobisdam tamen respondisse premitur, praecipue *Sauri*: minimum enim obfuisse famae meae, si neglexissem illius nazias. Idque facturus eram, nisi candorem epistolam vir gravis alio impulisset. Neque raro paterno fide potius frater-nos affectu illos obtuleri, amice rogo monitoe, ut animum ad famam consilia recipiant, desistantque, dum me conatur opprimere, sibi quoque Ordini gravem tum invidiam, tum ignominiam confare, praeteritum apud doctos & cordatos. Tecum fere vir tui similitudinis *Cathacianus* apud *Angli* Episcopus nuper *Londoniensis*, nunc *Dunelmensis*; tandemque fere cationem solet octinere, quam tu nunc. Sed nec nisi, per aule simul & ecclesiae negocia, vacat lacerentium libellos & de regione meae *Apologiae* attentius cognoscere: nam conviviorum fabulis aut delationibus credere minime tutum est. Eius tamen iudicio plurimum tribuo, nec pauca ad illius sententiam sum moderatus: quo nomine tantum me debere caeri, quantum non alio, quum illi multis nominibus debeam plurimum. Tantum ad eam literarum tuarum partem, in qua mo-net, ut tabularum litarum aut silencio contentam, aut ita resellam, ut minimum videar indulisse stoma-cho. Nolim autem haec ita putes à me dici, vir optime, quasi proflis culpa vacem, tuque frustra aut prae-meritum admoneris: sed ut mihi sis aequior, facilliusque ignoscas, quod haecenus peccatum est. Venio tunc ad alteram tuam: epistolae partem, quae praudent admoens, ne nimis scriberet oblitum popularibus studiis, in his quae licet non sint absolute pietatis, tamen non sunt cum impietate conjuncta, quod genus sunt, veneratio sanctorum, & picturarum crebris. Quid aut de delatum fide nescio: sed ablit ut usum in libro meo damnetur sanctorum veneratio, aut imaginum usus, superstitionum aut praeposterum divorum cultum alibi taxo: superstitionum arbitror, quum miles ad lacerandum iturus, sibi promittit incolumem reditum, si *Barbara* simulachrum flexis genibus salutarit, & in illius honorem peculas magis famillias recitarit: praeposterum sentio, quum cereolis ac pistoris divos venerantur, tota vita cum illorum moribus pugnantem, quum gratissimus divi cultus sit, si qui illorum pietatem imitetur. Pistoris ac signa, veluti praecipua vitae ornamenta, demoliri nunquam placuit, quinquam optarem nihil in templis videri, nisi dignum eo loco. De invocanda diva, & adoranda imaginibus magna est digladiatio. Primum, constat nullam esse indivisam Voluntatis locum, qui permittit invocare divos, nisi fortassis huc detorqueat places, quod dives in Evangelica parabola implorat opem *Abraha*. Quamquam autem in re tanta notare quicquam praeter auctoritatem Scripturae merito periculolum videri possit, tamen invocationem divorum rursus improbo, nec improbandum sentio, modo ablit superstitionem, quum aliquoties noto, nec id sine causa: superstitionem enim interpreto, quum omnia petuntur à divis, quasi *Christus* sit mortuus: aut quum hoc animo divorum opem imploramus, quasi sint exorabiles Deo: aut quum à singulis pecunia quaedam petimus, quasi hoc possit praestare *Caracina*, quod non potest *Barbara*: aut quum illos incolamus, non ut intercederent, sed ut auctores eorum bonorum quae nobis largitur Deus. Haec admonere non arbitror tibi impium videri, ne supervacuum quidem fiat scio, si prodigiosam nostratium hac in re superstitionem cognovissim. Jam gravius periculo vicina est imaginum adoratio, ad quam nobis adeo non suffragatur Scriptura, ut graviter etiam detestetur: nam si placet fabule *Scoti* commentum, Imagines credem adoratione adorandas, quae sunt adorandi quos representant, mag-nopere crassi fuerunt illi Veteres, qui tanto studio obliterunt, ne quod imaginum in templo *Christiana* repereretur. Ad haec, si non idem adorandi genus

1171
 1172
 An. competet imaginibus Dei ac divotum, quam populus
 1173
 aque ante divorum imagines asperit caput, procumbit
 in terram, adrepat genibus, excolatur a contactu
 manus, afficiat strophis, qui tandem nota discerneret
 adorationis genus? Quid nunc de illis loquar, qui peri-
 inde fabulantur cum imaginibus quasi sensum habeant,
 nec famuliter affecti sunt in omnes *Christi* ac divorum
 imagines, sed ab his sperant, quod ab illis non aude-
 rent petere? Hæc quum sint nimium vera, tamen ni-
 hil potius deprecabor, si quum aliquem in scriptis meis
 ostendere possit simpliciter a me damnatam vel divo-
 rum invocationem, vel imaginum venerationem. Hæc
 in re si dignaberis & apud alios esse sponsor, polliceor
 id citra captionem ac sine fraude tua fore. Quod si
 quis tibi secus persuasit, si mihi parum fides, queso te
 ut ab his, qui deserunt, jubeas ubi commotionem loca:
 ea simulacris inspereris, videbis illorum tragica calu-
 mnia, nihil esse nisi meros fumos ac nebulas. Hæc cum
 per se levissima sint, toque de his tam leniter tamque
 amanter submones, tamen immodice modestus, au-
 daciam ac temeritatem amicitie prætextu deprecaris,
 immane, quantum diffidens a quorundam moribus, qui
 cum ipsi tota erant via, tamen tertio quoque verbo
 seculum & hæresis crepant. Ego, mi *Sadalete*, à tui
 similibus vel consilia, vel colaphus etiam admoneri
 æquissimo animo feram, tantum abest ut tam blandis
 admonitionibus offendar, nisi quod hoc ipsum offendit
 me non admoneri liberos. Nam *Cæcilius Tassalus*
 cetera par, hoc uno nomine te superat, quod liberis
 reprehendit, si quod in mea displicet, utpote propius
 perspectum habens ingenium meum, ac moris domes-
 tici etiam convictus rectus cognos. De insigni fa-
 cedotio, quod mihi *Clementi* Pontifici te fuisse datus
 erat, nisi certorum hominum calumniis retractus
 fuisset in diversam sententiam, pro tua quidem pro-
 penda voluntate gratiam in solidum me debere profe-
 teris: sed tamen quod ad instituti mei rationem atti-
 net, nullo detrimento res meas diminutas esse puto:
 nam si talibus auspiciis fuissem intentus, plus offende-
 bat *Cæsar*, *Regis Angliæ*, *Regis Galliæ* benignitas,
 quam, etiam si essem avarissimus, optare possem. Po-
 stequam mihi contigit quod huic corpusculo fovendo
 fuisset, nihil amplius requirendum putavi, quam o-
 cium ac tranquillitatem, quom exesset, tum studiis
 meis, in quibus decrevi quod reliquum dederint supe-
 ri vitæ consequere. Quid *Clementi* persuasum sit,
 nescio: illud mihi persulsum habeo, si summo Ponti-
 fici, tum hic animus meus, tum ea, quæ vel feci vel
 passus sum, perinde pateret, ut patet Deo & *nach-
 zynicis*, aliquanto propensior esset in *Erasmum* quam in
 quosdam, qui tumultuose clamantur. Si captalem mi-
 tras ac cecitas, jam deplorarent operam inaniter sum-
 tam: nunc non arbitror mihi multum perisse fru-
 ctus, si summo agnothesi probato studio meum.
 Porro, quemadmodum ingenui tui mirificum gratui-
 tumque candorem excolat, ita non quo facis mira-
 ri ingenium storum, qui summi Pontificis animam
 conati sunt in me calumniis irritare: neque enim me
 clam est qui sint, cum altero fuit mihi olim non te-
 tum modo ac mensa, verum etiam cubiculum & le-
 ctus communis: adeoque à me nulla lætus est injuria,
 ut quum illi res esset angustior, commendatitibus
 literis mea nonnulli etiam adsum fæ: nec usquam il-
 lum in scriptis meis nisi honorifica mentio. Quo ta-
 men in me fuerit animi, abunde declarat libellus,
 in quo docet quid significet *Hebraei racha*, quem in
 aula Pontificis per manus multorum volitantem a-
 micus quidam bona fide descripsit ad me misit. In eo
 præter omnem occasionem Pontifici scribit se vehe-
 menter admirari, quum in agriculorum tumultu tot
 hominum millia trucidata sint apud *Germanos*, *Era-
 ssum* adhuc vivere, qui totius hujus tumultus princeps
 & assignatus fuisse, qui tempestatem scississimam
 excitavit, qui maria turbavit ab imo. Quasi mihi qui-
 quam fuerit cum vesano patre ac misero tumultu

1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472
 1473
 1474
 1475
 1476
 1477
 1478
 1479
 1480
 1481
 1482
 1483
 1484
 1485
 1486
 1487
 1488
 1489
 1490
 1491
 1492
 1493
 1494
 1495
 1496
 1497
 1498
 1499
 1500
 1501
 1502
 1503
 1504
 1505
 1506
 1507
 1508
 1509
 1510
 1511
 1512
 1513
 1514
 1515
 1516
 1517
 1518
 1519
 1520
 1521
 1522
 1523
 1524
 1525
 1526
 1527
 1528
 1529
 1530
 1531
 1532
 1533
 1534
 1535
 1536
 1537
 1538
 1539
 1540
 1541
 1542
 1543
 1544
 1545
 1546
 1547
 1548
 1549
 1550
 1551
 1552
 1553
 1554
 1555
 1556
 1557
 1558
 1559
 1560
 1561
 1562
 1563
 1564
 1565
 1566
 1567
 1568
 1569
 1570
 1571
 1572
 1573
 1574
 1575
 1576
 1577
 1578
 1579
 1580
 1581
 1582
 1583
 1584
 1585
 1586
 1587
 1588
 1589
 1590
 1591
 1592
 1593
 1594
 1595
 1596
 1597
 1598
 1599
 1600
 1601
 1602
 1603
 1604
 1605
 1606
 1607
 1608
 1609
 1610
 1611
 1612
 1613
 1614
 1615
 1616
 1617
 1618
 1619
 1620
 1621
 1622
 1623
 1624
 1625
 1626
 1627
 1628
 1629
 1630
 1631
 1632
 1633
 1634
 1635
 1636
 1637
 1638
 1639
 1640
 1641
 1642
 1643
 1644
 1645
 1646
 1647
 1648
 1649
 1650
 1651
 1652
 1653
 1654
 1655
 1656
 1657
 1658
 1659
 1660
 1661
 1662
 1663
 1664
 1665
 1666
 1667
 1668
 1669
 1670
 1671
 1672
 1673
 1674
 1675
 1676
 1677
 1678
 1679
 1680
 1681
 1682
 1683
 1684
 1685
 1686
 1687
 1688
 1689
 1690
 1691
 1692
 1693
 1694
 1695
 1696
 1697
 1698
 1699
 1700
 1701
 1702
 1703
 1704
 1705
 1706
 1707
 1708
 1709
 1710
 1711
 1712
 1713
 1714
 1715
 1716
 1717
 1718
 1719
 1720
 1721
 1722
 1723
 1724
 1725
 1726
 1727
 1728
 1729
 1730
 1731
 1732
 1733
 1734
 1735
 1736
 1737
 1738
 1739
 1740
 1741
 1742
 1743
 1744
 1745
 1746
 1747
 1748
 1749
 1750
 1751
 1752
 1753
 1754
 1755
 1756
 1757
 1758
 1759
 1760
 1761
 1762
 1763
 1764
 1765
 1766
 1767
 1768
 1769
 1770
 1771
 1772
 1773
 1774
 1775
 1776
 1777
 1778
 1779
 1780
 1781
 1782
 1783
 1784
 1785
 1786
 1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800
 1801
 1802
 1803
 1804
 1805
 1806
 1807
 1808
 1809
 1810
 1811
 1812
 1813
 1814
 1815
 1816
 1817
 1818
 1819
 1820
 1821
 1822
 1823
 1824
 1825
 1826
 1827
 1828
 1829
 1830
 1831
 1832
 1833
 1834
 1835
 1836
 1837
 1838
 1839
 1840
 1841
 1842
 1843
 1844
 1845
 1846
 1847
 1848
 1849
 1850
 1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900
 1901
 1902
 1903
 1904
 1905
 1906
 1907
 1908
 1909
 1910
 1911
 1912
 1913
 1914
 1915
 1916
 1917
 1918
 1919
 1920
 1921
 1922
 1923
 1924
 1925
 1926
 1927
 1928
 1929
 1930
 1931
 1932
 1933
 1934
 1935
 1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335
 2336
 2337
 2338
 2339
 2340
 2341
 2342
 2343
 2344
 2345
 234

An.
1530.

runt, nec studii mei ita multum detrimenti attulerunt. Ad Psalmum abs te laudatum redeo, pothas sedulo conabor, ut quae scribo, citra exceptionem abs te probari mereantur: quod verum ut in hoc Psalmo sum afflicto, certe spem afflicti nunquam abiciam, postquam auctore te proficere corpi. Etsi solo duntaxat in hoc scripti genere parcius indulgere somacho meo, videlicet in tanta mysteriorum maiestatis, memet ad religiosam quandam componens reverentiam. In illo vides tecum sentio, multorum interpretum lectionem nonnulli officere, tale praesertim argumenti genus tractant: multoque felicius cedere, si quis, perspecta rei summa, totum se permittit arcano spiritui, animum interea non tantum a vitiis, sed prorsus ab externis humanioribusque curis avocata, & in sublimem quandam recessum subducens, ab omni mundana cupiditatum strepitu tranquillum & quietum. Nec leve momentum habet identidem interjecta precatio, quae spiritui vigorem alacritatemque mire redintegrat. Deum immortalem, quanta esset nostra felicitas, si, relegatis opinionum & affectuum diffusis, unanimis in sanctissimis Scripturarum arvis exerceremur, aut in amoenissimis etiam praeis luderemus, si tamen ludendi verbo utendum esse in te tam non ludera? Verum, ego conficius impunitatis meae, nec ignarus quod incommodum, quoniam refractarius organum praebam officio spiritus ad hae tractanda, in quibus ille maxime retrusa Philosophiae ecclesiae arcana, velut in sacratissimo quodam adyto recondita esse voluit, non sine tremore solo accedere, in quibus vix quicquam suis religiose verisus, nisi qui perpetuo versatur. Tui vero pectoris tranquillam paritatem primum mihi delinavit *Nicolaus Lemnius*, vir ut appareret integer, & in *Platonica* Philosophia feliciter exercitatus: delinavit autem in Dialogo, quo te de precando perquam sancte differendum facit: quem Dialogum si prius legissem, (legissem autem, si hoc amici misissent in tempore) mea *De orando Deum* libellus, aliquanto minus jejuna, minusque humi repens prodidisset. Sed animi sui pietatem, quam illi admirabam vidi, multo expressius mihi repraesentaverunt Psalmi tui luculenter enarrati, praecipue posterior, quem attentius, & ut *Grati* dicunt, *amabili* legi: utrunque carissimè excudendum, nisi alii intercessissent. Jam vix credas quantaopere te amem de tuo isto iudicio, cum mea sententia valde consentiente: Deus, inquit, omnium potens, qui tibi labores, & sollicitudines, & affectuum valetudinem dat, qui secat in maiore tuo bono id faciat, quam si quietem tibi & molle otium praeberet? Videris me tam penitus introspexisse, ut ipse mihi notior non sum quam tibi. In tot calamitatum perpetuo tenore, non alio argumento magna animam meam sublevare soleo, quam quod repetitum hoc expedire saluti meae: Deus enim pro sua inensurabili sapientia diversis rationibus purgat homines ac de dignos fingit, qui velut egregius choragus varias personas inducit in huius vitae theatrum, a quo paratum est omnibus praemium, si sua quisque partes, quam ille delegavit, decenter agat. Divus *Paulus* Eremita hoc ipso clarius est, quod uni affixus loco totam aetatem suam obsecurus. Beatus *Hieronymus* dum suam fugatur, nusquam locorum non inelatur. Divus *Ambrosius* cremo & urbisque peritiam est. Nihil horum quicquam adversi passus est. Jam quantum discrimen est inter *Hieronymum* & *Ambrosium*, inter *Christianum* & *Basilium*, inter *Ambrosium* & *Gregorium* Theologum? ne ceteros comminorem, ingenio, fortuna, vitaeque instituto dissimulimos, pietate pares. Quod si mihi choragus personam humilem & afflictam imposuit, utrum par est me illi obmurmurare, an partes potius delegatas pro mea virili sustinere? Dabit ille, cuius uberior geruntur res mortalium, haec fabulae bonam catastrophe. Haec contemplatio facit ut nonnulli cetero spem abiciam de his *Germaniae* tumultibus, in magnum aliquod Ecclesiae bonum exitura: novit enim ille etiam mala nostra in suam

A] electiorumque suorum veritatem gloriam ac salutem. Sed quod tu pro tua singulari bonitate precaris *Germaniae*, multis aliis regionibus precandum est, in quibus non minus affixit haec febris, licet minus erupit. Quod si negotium hoc a tui similibus fuisset curatum, minus ubique nunc laboraretur. Ferocis quorundam, ad se magis quam ad *Christum* spectantium, exasperavit haec febris, exasperat hodie morbum. Sed quum chorago nostro videbatur, haec omnia cessura sunt in bonum rei *Christiane*. Non ex tui dissimilis, *Sabote* modestissime, dum pro meis in Psalmum tuum annotationeulis gratias ago. Imo non tus errata notari, absit à me tantum arrogancia, sed typographorum; nec ea in aliud annotavi, nisi ut tu dispeceres. Epistolae tuae clausulam legens, vix prae gaudio lacrymas tenui, quo magis iuvat ea verba hic repetere. Deme, inquit, mi *Erasme*, sic tibi persuades volo, quoniam ego tenuis sum, & magna à fortuna detrimentis multata, nihil tamen me habere, quod non totum aequè velum esse ac meum. Neque in hoc solum, sed in omni tua dignitate atque fama conservanda hoc fuit animo, ut & sponte per me ipse, & abs te monitus, summam tibi fidem in amicitia ac benevolentia semper sum praestaturus. Haec quoties lego à tanto Praesule ex animo profecto, libet Comici senis sermonem usurpare, *Quam gaudeo, ubi etiam huius generis reliquias regere videri! Ego, vixisse etiam nunc libet*. Fortunas tuas immittimus hoc gravius fero, quod quum eas haberes cum optimo quoque communes, non tuo unitis, sed plurimorum damno attrite sunt. Quod ad me attinet, absque mihi videor per te locupletatus, dum te tam incomparabili amico fieri licet. Mihi quidem perquam angusta est res familiaris, sed, ut ajunt, pusillis aviculis non multis opus est plumis. Minimo contentus sum, & si quid desit, sum qui promte alacriterque cupiant impare. Haec tam epistolam, si quid mihi credis, pluri facio, quam si milites talentum auri magnam. Neque haec eo mihi dicuntur, quod isto nomine tibi debere nolum. Imo libera propterea me tibi non minus obstrictum esse pro his quae desers, quam pro his quae jam praestitisti. *Benedictus Amerbachius*, in cuius amicitia praecipue conqueisco, homo tam purus, ut in eo nihil repensum novi, nisi quod est immodice modestus, jam duorum laborum pater est, sustinetque *Basilis* publicum Juris professionem. Hoc eo te scire volui, quo illi sis aequior, si forte rarius id te scriberet quam velles. Tamen non arbitror illum unquam tam occupatum, ut tibi, quem unice diligis, non vacet scribere: sed raro dantur, quibus tuto committamus literas isthuc perferendas: quotiesque tota post magnum etiam intervalum acceperimus, bonae fortunae nobis litale videmur. In nobis magno solatio est quoties revisit *Friburgum*. Id quod nunc rarius facit metu pesilentiae, quae hic per totum autumnum hymemque satis proterve lusa, ac nondum etiam potest desinere. Miror autem qui fiat, ut quum hominum decreverit numerus, nihilo scius tamen in dies accrescat rerum caritas. Bene vale. Apud *Friburgum* *Brigisa* 7. Martii, Anno 1530.

EPISTOLA MXCV.

IN ALDEROV.

Def. *Erasmus* Res. *Babbari*, Episcopo *Hildesheimensi*, S. D.

Sic quidem parum esse civile, Praeful clarissime, tot negotiorum undis circumvallatum interpellare, sed quum tua pietas tanto studio casum agat Ecclesiae, non erit, ut arbitror, molestum hoc interpellari negotio, quod ad Ecclesiae tum concordiam, tum dignitatem cum primis pertinet. Nihil enim habet illa sublimius, quam quod per corporis & sanguinis Dominici sit, etiam iuxta naturam se substantiam, unum cum *Christo*, & quodammodo in Deum transformatur, nihil autem ad perfectam indivisibilitatemque

L. II 3 con-

An concordiam efficacius, quam quod eodem corpore
 1275 vitem, eundem sanguinem bibemus, per eundem spiri-
 ritum in unum corpus religitur, & *Christi* capiti vivo
 viva conechetur. Et tamen videmus artificio Satanae
 factum, ut ea res, quae conciliandis omnibus data fue-
 rat, tot dissida olim generet, nuper renovari, dum
 alii negant quicquam esse in Eucharistia praeter sym-
 bola corporis & sanguinis Domini, alii fatentur ibi
Christum vere adesse, sed sub panis vniuersae substantia.
 Rursus erant qui dicerent per verba consecrationis peri-
 re panis ac vini substantiam, & succedere corpus &
 sanguinem Domini. Alii *Christum* faciunt impanarum
 & iouinarum, quasi parum fit semel fuisse incarnatum.
 Existerunt & suo cognomine digni *Sacerdotes*,
 Graeci nobis multis *Fermentariis*. Succellit rix-
 a de sumendo sub utraque specie, qua tamen in re
 Pontificum auctoritas variat: *Gelasius* enim censuit
 ab utraque submouendos, qui sub una tantum specie
 sumi volebant *synaxis*. Existerunt qui contendunt
 ab impio sacerdote nihil confici, nec ab impiis sumi
 verum corpus. Et tamen omnium horum error, in
 hoc profect, ut in tanti mysterii cognitione magis ac
 magis tunc erudit, tum confirmas fit Ecclesia. Nul-
 li tamen plus debet quam *Berengarius*, imo non *Beren-
 garius*, sed *Christi* sapientiae, qui malitiam hominum
 vertit in bonum sponte fuit. Quos & qualium viro-
 rum calamos excogitavit impudens error *Berengarii*?
 Nunc exiit Opus *Guaimundi* ex Monacho *Benedictino* Episco-
 pi *Averghensi*: Nunc prodit *Algerius* ex Scholastico
 Monacho eiusdem instituti. *Guaimundi* serior est &
 ardentior, ac plus habet spiritus rhetorici, hoc sedul-
 tior est & religiosior, uterque tum dulcedior, tum
 reliquae Philosphiae belle peritus, licet citra ostenta-
 tionem, uterque in Canonis Scripturis, ac praeus il-
 lis Doctoribus, *Cyprianus*, *Hilarius*, *Ambrosius*, *Hierony-
 mus*, *Augustinus*, *Basilius*, *Chrysostomus*, quorum scripta
 plurimum adhuc referunt spiritus Apostolici, fladose
 versatus. Uterque tantum habet eloquentiae, quantum
 à Theologo requirere par est. Certe dictionis argu-
 mentum, & collectionis apud eum omnium in eis desideres.
 Argue solidior rationibus, nec, ut nunc quidam faciunt,
 bonam voluminis partem rixis & conuitiis occupant,
 aut Sophisticis ratiocinulis rem tractant. Et tamen hos
 tales viros apparet ante *Bernardum*, *Thomas*, *Scoti*,
Alberti Magni, atque eundem *Petri Lombardi* tempora
 floruisse. Ac recentiores quidam ut pias iactant *Ar-
 istoteles* Philosophiae, ita phantasiam habent aridiorum,
 nimium *Aristotelem* suum imitati, qui tamen sic ne-
 glexit affectus & ornamenta dictionis, ut summatim
 praestiterit elegantiam, quod idem hi non potuerunt.
 At nescio quo pacto mihi decere videtur, ut in myste-
 rii explicanda adis quidam orationis dignitas, nec
 abis affectus. Ita demum fit, ut lector non solum in-
 telligit quod à docto docetur, verum etiam amet quod
 ab amante traditur. Ex Evangelio habemus, *Hoc est*
corpus meum quod pro vobis traditur. Ex *Paulo* habemus,
Ego accipi a Domino quod & tradidi vobis, &c.
 Et, *Qui edens ac bibens indigne, reus erit corporis &
 sanguinis Domini*. Hoc nobis est immobile fundamentum.
 Ac praei quidam Ecclesiae Doctores, interim
 obscurius, interim varie, ne dicam diuersè, loqui vi-
 dentur de hoc Sacramento. Obscurius vel ineffabili
 huius mysterii profunditatis tribuenda est, vel illorum
 cautione, qui loquentes frequenter apud multitudinem
 ex *Judeis*, *Gentibus* & *Christianis* permixtam, noluerunt
 sanctum dare canibus. Varietas hinc nata est,
 quod interdum ipse species sacramentales dicuntur
 symbola, interdum ipsa sumtio symbolum dicitur: pos-
 tremo, corpus ipsum sui alterative rei symbolum non-
 nunquam appellatur. Quoniam autem sub illis signis
 latet corpus Dominicum, & *transubstantiatum* quod in spe-
 cies competet corpori tribuitur, veluti frangi, atter-
 que. Tum quoniam ibi consecratur corpus, substantia
 quidem idem quod pendit in cruce, sed non idem
 qualitate, nimirum iam glorificatum & spirituale, si-

bi parum attentis pugnare videntur Antiqui, si quando
 dicunt corpus idem & non idem, quam reuera nulla
 sit pugnantia. Postremo, corpus *Christi* nonnunquam
 dicitur naturale, quod fuit in *Virgine*, nonnunquam
 mysticum, quod est Ecclesia: quae res praebet animam
 olentiam lectori ut diuersa loqui videantur. Quam igitur
 tam evidens habemus à *Christo* & *Paulo* testimo-
 nium. Quam per hos viros evidentissime declaratum
 sit, *Priscos*, quibus non sine causa tantum substantia-
 tis tribuit Ecclesia, concorditer sensisse in Eucharistia
 esse veram substantiam corporis & sanguinis Domini-
 ci. Quam his omnibus accesserit Synodorum constant
 auctoritas, tantumque populi *Christum* confessio, si-
 mus & nos concordet in tam caelesti mysterio, & hic
 sub enigmate edamus de pane & calice Domini,
 donec alter edamus ac bibamus in regno Dei. Uti-
 nam autem qui *Berengarium* sequuti sunt errantem,
 sequantur & penitentem, atque horum etiam error
 Ecclesiae cedat feliciter. Existunt circa hoc sacramen-
 tum innumerae quaestiones, quomodo fiat transubstantia-
 tio, quomodo substantia accidentia absque subie-
 cto, quomodo colorem, odorem, saporem, ac vim
 etiam saturandi, inebriandi, nutriendique retineant,
 quam habet nondum consecratus panis ac vinum,
 quo momento incipiat esse corpus & sanguis Domini,
 quando desinat esse substantia corporis & sanguinis,
 & an corruptis speciebus succedat alia substantia, quo-
 modo idem corpus fit locis innumeris, quomodo ju-
 stum hominis corpus fit sub tantillo fragmento panis,
 aliaque permulit, quas inter eos sobrie tractari con-
 uenit qui sensus habent exercitatos. Vulgo fuit est
 credere post consecrationem illuc esse verum corpus &
 sanguinem Domini, quod nec diuidi potest, nec la-
 di, nec ulli potest conuulsi, quaequid acciderit spe-
 ciebus: nam si corpus Domini proiectum in cretum,
 aut in latrinam, aut in ventrem hominis demissum for-
 didaretur, oilla re magis foedidaretur, quam quum
 ab homine sumitur crumibus inquinato. *Christum*
 quidem religionis est, species sacramentales cum omni
 tractare reuerentia, atamen quemadmodum Deum, qui
 juxta naturam non minus est in coelis, quam in ter-
 ris, nec laedi potest, nec inquinari: ita nec corpus
 Domini glorificatum. Breviter aduersus omnes huma-
 nae cogitationis scrupulos, occurrat nobis primum im-
 men- à Dei potentia, cui nihil impossibile, cui nihil
 non fieri: deinde quam ineffabiles sint doctores
 corporis glorificati, praecipue Domini *Iesu*. Supra-
 rest igitur, ut quod sufficere persuasum est, digne ce-
 lebretemus, & quod credimus, ipsa re non credere de-
 claremus. Quantam enim puritatem, quantam reuer-
 entiam ac tremorem requirit hoc terque quaterque
 adorandum mysterium, quid digne verbis allegatur?
 Quis autem credat illos ex animo credere, qui dum
 hoc peragunt mysterium, in templo fabulantes obam-
 bulant, aut, quod alicubi velut ex more fit, in foro
 pro templi foribus stant, ociosis fabula terentes tem-
 pus? Olim ille penitentium aut catechumenorum lo-
 cus erat. Quidam, vix offensis mysteriis, sese pro-
 priunt in populum, templumque vacuum reliquant.
 Quis hoc moris est? Dum agitur ridicula fabula, ma-
 nes donec iudex *Salus* & *piandus*, & tam caelestis
 mysterii finem expectare non potes? Circumstant men-
 sam illam adorandi spiritus Angelici, praesens adesset,
 in quem tota caelestis milita gaudet prospicere, & tam
 perinde, quasi ludica res agatur, aut nauticae officio-
 que, aut garris aliquid, aut potas? Jam video morem
 apud plerisque receptum, quem impium dicere forte
 humane non oportet, quod ab alicuius quodam pro-
 liet humano, profectus videtur, sed tamen praeter
 verum Ecclesiae consuetudinem, parumque congruentem
 inductus est. Dum peragitur consecrationis mysterium,
 chorus Virgini matri cantuiculus occidet, cum ver-
 bolorum precatone. An congruit ipso Filio praesente ma-
 trem appellare? Atqui si priscum Ecclesiae morem ser-
 vare velimus, id tempus nulla vox audiebat in co-
 1276

1330. ^{As.} to templo, sed populus in terram pronus, tacitis affe-
1330. ^{1330.} ctibus gratias agebat Deo Patri, qui Filium suum in
mortem tradiderit pro salute generis humani. Hoc ni-
mirum hortatur sacerdos, quem aliquoties populum,
dicit, *Servum cordis: Gratias agamus Domino Deo no-
stro*: nam ineffabilibus mysteriis nulla res magis con-
venit quam silentium, nec alio modo dignius laudatur
suspendio Domini *Teja* in non charitas, quam illo lo-
quaculissimo silentio, dum silente vocum humanarum
streptu, submissis corpore, mens erecta soli Deo lo-
quitur. Ut autem populus pro dignitate veneretur hoc
mysterium, non parum habet momenti vita sacerdo-
tum. Olim, quum maxime floret Ecclesia, non no-
verat nisi unicum sacrum, quod solum Episcopus per-
agebat. Turbat sacerdotum primum religio, mox
etiam querulus invidiarum. Denique res eo devenit, ut
multi non alio animo discant sacrificare, quam quivis
e plebe discit opusculum, alius futoriam, alius cemen-
tariam, alius vestitariam. Hic Mulla nihil aliud est
quam vaticinium. Par quidem est, ut qui altari desce-
rit, ex altari vivat, ab hoc tamen mysterio decet pro-
cul abesse omnem speciem compositionis, & hujus ad-
erandae functionis ministris oportet non gesticulationi-
bus tantum, verbis, aut vocibus, sed totius etiam
vitz tenore muneris sui dignitatem respondere. Immane
quanta decet illos sollicitudine, quanta pudicitia, quanta
puritas, quantum vulgarium volupscum contentum,
quantum divinarum litterarum amor? Quam indecor-
um est sacrificium mox à tali mysterio, quod dici
relinquitur est, compositionibus, prophetis fabulis,
charis, aleae, venatibus, aut oculis obambulationi-
bus consumere, nullam, aut minimam temporis
portionem sacrorum lectioni Voluminum, aut cele-
stium rerum contemplationi dare? Agnoscant sacer-
dotes hanc professionis subtilitatem: quum adstant al-
tari, ministris habent Angelos, hinc digressi quidam
non gravantur esse sodales summe fecis hominum, ne
quid dicam asperius. Ne quæso mores eorum, qui
functionem obeunt angelica dignitate majorem, por-
rigant hæreticis animis impie sentiendi de tam ineffa-
bili mysterio, sed honorificentia ministerium suum, ut
eos vicissim honorificent Dominus, tum apud homi-
nes, tum apud Patrem suum cœlestem. Verum, quid
ego hac? Efficacius hoc adhortantur *Algeris* &
Gommandas, quos ipse nos facior summo cum animi
fructu perlegisse. Equidem antehac nunquam dubitavi
de veritate corporis Domini: sed tamen nescio quo
pacto ex hac lectione mihi non parum & confirmata
sententia est, & aucta reverentia. Hoc quicquid est
laborem tibi dictum esse volui, *Præfati* orationissime, ut
esset quod testaretur clientem *Erasmum* optimi patro-
ni sui memorem esse, ac te vicissim mei commonefa-
ceret. Dominus prosperet sanctissimos conatus tuos, in
suum gloriam, ac pietatis *Christiane* profectum. *Datum*
apud Fraburgum Brigens 15. Martii, Anno à
Christo nato 1530.

EPISTOLA MXXCVI.

Erasmus Rot. Joanni Rebus S. D.

Vix credas, mi *Rhene*, quam me tuo illo unico
congressu tibi devinxeris, totumque tuum reddi-
deris. Quanquam enim ingeni tui candorem, enati-
onem, & humanitatem ex tuis literis, tuoque casu-
mine veluti delinquant animadverteram, tamen eadem
omnia è vivo colloquio, oculis, & ipsa fronte multo
perplexius evidenteris. Quæpropter diem illum inter
candidos mihi numerandos censeo, qui nostram amicitia-
m tam amico assidu consensur. Restat, ut mutuis
officiis ac vicissitudine litterarum eam alamus. R. D.
Fabrum, ejus copiam mihi spondenderas, hoc facilius
habui excusatum, quod tu illius vicem quondammodo
apud me explices. Litteræ ex *Argrippa* missis excu-
savit, quod per sodales Casconicos non licuisset invie-
re nos, pollicens in reditu vel cum itinere dispendio

A se nos aditum. Sed quod ille pollicebatur, vix ipse
mihi sum ausus polliceri, quippe qui scirem omnium
minime sui jura esse qui semet aulicus negotiis manci-
parant. Gaudio te in humanissimi Principis regia ho-
nesto loco numerare jam esse, iperque futurum ut
accedat & census & dignitas tuæ doctrinæ cuique mo-
ribus debita. Quanquam nihil erat ferre rei, quod ad
te scriberem, tamen quum oblati esset hic *Erasmus*
adolefcentis generosus & eruditus, non putavi commin-
tendum, ut istuc veneret absque meo iuribus. Bene vale.
Datum apud *Fraburgum Brigens* 16. Martii, Anno
à *Christo* nato 1530.

EPISTOLA MXXCVII.

Erasmus Rot. Richardo Facas S. D.

EXILII per gaulio, *Facas* charissime, quum vi-
derem illam mihi non ignotam manum, accipe-
remque te tantis calamitatibus ac malorum naufragis
incolumem evasisse, ac pressum etiam dignitati resti-
tutum. Hoc mihi gratius fuit quam si quis angelatos
misisset sexcentos. Videor non domine Nomen, quod
& innocens eruit, & feroces depicit. Ipse non refe-
rendus malis oppressus ob furias Pseudoevangelicorum,
videor mihi per te quodammodo revivisse. Utinam li-
ceat ante mortem tuo conspectu tuoque mellissimum
consuetudine frui. Post fastas illas temporales confido
posthac tibi ferena tranquillaque fore omnia. De epi-
stola ad me relata, non est quod laborem, præter officia
salutis fieri nihil habebat. Eam *Quarimus* meus
sit esse inter excusati. *Roberto Falso* vel hoc nomine
omnia boca cupio, quod tibi eharis est, etiam si mea
contemneret. Adversus tametsi summa digitate, quam ac-
cepit, & dignus est & par, tamen non tam illi grati-
lor quem regno *Anglia*, atque etiam Rego. Non alium
esse ideo isthuc, vel ingenio tibi præditum, vel virum
incorruptioribus moribus. Cura ut quam suavisime
vivas, *Facas* inter patronos meos præcipue, inter ami-
cos sincerissime. Datum apud *Fraburgum Brigens* 22.
Martii, Anno 1530.

EPISTOLA MXXCVIII.

Erasmus Rot. Carolo Urshovius S. D.

EXISTIMO nostrum Heruagium isthuc fuisse, me-
rique tibi reddidisse: nam huc nondum rediit.
Hinc ibi te litteras accepit, posteriores missi ad me ex
Augusta Praelatorum Joannis Choleris præpositus *Car-
menis*. At sub traditis à scholasticis quodam. Ve-
nerunt ad me non resignatæ solum, verum etiam ef-
fractæ, in quibus, mi *Carole*, desiderabam illam tuam
solitam cautionem ac prudentiam. Scis hodie nihil tu-
to literis committi. Quam erant illa libere scripta de
eo qui multorum felicitate expectationem? At quanto
labrionis, quæ de eo quem omnes uno ore prædicarent
regnum *Anglia*? Delectat me ingeni tui ingenuitas, sed
hæc temporibus sub omni lapide scorpis dormit.
Postremæ litteræ tuæ mihi videbantur indigentius
scriptæ: nam sermonis elegantia non respondet ali-
cui meæ expectationi, de *Carolo* tot jam annos
versato *Patavis*. Atqui huc, *Urshovius* charissime, ner-
vis omnibus tibi commendandum est, ut maximam tu-
rum de te expectationem superes etiam. Id facile per-
feceris, si naturæ felicitati parem addideris industriam.
Spero tibi nihil opus hu humilis. Sed tamen exitum
quoddam animi mei erga te studium, quo fit, ut tuæ
gloriæ favam impensius quam meo ipsius, fuisse cur-
renti licet addere calcar. Bene vale.

Andamara tuum amantissime scripti ad me, sepius
Ammonas, quo viro non arbitror alium vivere sanctio-
ribus moribus, aut ingeni sanioris. *Polyphemus* bibit
in *Bohemia* fortiter. Crebro scribit ad me, sed illi ni-
hil respondeo. Ex *Marsis*, qui has, ut opinor, red-
det, cognosces cetera. Rursum vale. Apud *Fraburgum*
Brigens 23. Martii, Anno à *Christo* nato 1530.

EPI-

EPISTOLA MXXIX.

Erasmus Rm. Petro Bembo S.

AN. **1530.** **E**RVISEN sit felicitur mihi celsitudo meam audaciam excusimaturus eram, Bembo multis nominibus incomparabilis, si vir tunc, omni disciplinarum genere perpolitus, bonis *Italo* literis, easque tam neglexe scriptas aequi boni consulas. At tu pro tua viri credibili humanitate, pro vitreis repolitis gemmeas: quid enim in illis tuis est, quod non smaragdis & unionibus tam pretiosius sit, tum amabilius? Quam niveas ibi candor ingenii? Quanta dictionis jucunditas, quanta sententiarum sanctitas, quanta verborum proprietates, quanta structura concinnitas? Quam mihi totus displicui tua legens? Quam puduit me mei? Sed haec missa facere satius est, ne quae iudicio dicantur, tribuantur affectui, quare ex animi penitissimis recessibus proficiuntur, exultantur tui auribus dari, quod hoc à plenique fieri solet. Ad epistolam tuam veniam. Satis confidebam *Carolus Orthenovum* claris majorum suorum imaginibus, praecipue parenti, viro quo multis jam annis nihil habere *Flandria* neque doctius, neque melius, responsum, atque adeo iam similem futurum: jam enim mihi mentis complures indolis haudquaquam plebeje specimen egregium dederat. Is tamen non mihi solum, sed omnibus suis & charis & jucundior multo futurus est, quod tamen iudicio se probat. Pulchrum enim est uni placuisse *Rafes*, quem reliqui theatri totius plausum tulisse. Arbitror autem illum meminisse, quamopere amicum omnium de ipso expectationem auxerit, priusquam *Italia*, dein urbs *Petavina* celebris, quam ut olim *Atticam* & *Enalig* *Enalida* quidam appellarent, merito *Italam* *Italo* quae dixerit: postremo, *Petrus Bembo* unicum huius aevi decus, & praecursor & amicus. Significarat *Jacobus Sadoleus*, te nescio quid parum suavitatis compulisse, ut *Petaviam* te reciperes. Quae si fuit *sejunctio*, laudo prudentiam: sin aliter, gaudeo te levatum ea molesta, quandoquidem epistola tua nihil habebat querimonie. Opto ut ille portus tuis sanctissimis studiis perpetuo tranquillus sit & amoenus. A proximis *Sadoleis* licetis, in quibus tui meminerat, nihil habentis ab illo accepi. Migratio fuit in causa, quo rationes ab amicis literae venerunt: audierunt enim migrasse nos, quo migrassemus incerti. Ad haec, oppidum hoc ut magis est in secessu longius à *Rhebo* subnotum, ita tum incelebris est tum infrequens quam *Rafes*. Habet tamen Academicam bene instructam magis quam numerosam, & honestis ornata verus quam malis discipulis. Inter Professores juris primae celebratiss est *Vitus*, homo jam extenuae senectutis, sed ingenio virido, & inexhausta facundia. Nihil adhuc in *Germania* vidi hoc uno vel sanctius, vel candidius. Nec quiquam adhuc exoritur, qui videatur in illius locum ita successurus, ut *Zasius* non sine desideratu, etiam si fuit aliquot, quos non possis contemnere. Friget hic magis quam vellem Theologia, sed, ut spero, brevi efflorescet: linguarum studium viget modiciter. Bonus disciplinas omnes sit feliciter excitat *Henricus Glareanus*. Utinam is esset, ornatus *Bembo*, qui hoc aetati in meis moribus, quo ea voca optimos & virtutis actione possem consequere, saltem daretur in sacris Literis tranquille consentire. Sed homo non tantum aetati, ut vere scribis, devexus, verum etiam quotidie collectans cum immanissimo carnis calculo, subinde cogor in arenam gladiatoriam descendere, cum reti & falcis *Adriani* agere: imo, quod est gravius, cum omni bestiarum genere depugnare. Haec tamen omne delirium intra metum condita, primam furentibus rusticis, quo tempore minimum absit quin *Rafes* fuerit capax. Deinde, quam fœvere *inimicitia*, plebe armata in fore cum instructis bombardum ordinibus per noctes aliquot pervigilavit. Sed tum in neminem favi-

A) tum est nisi in divos ligneos ac faxeos. Terror omnes habebat, quibus erat aliquid quod nollet perire. Haec tamen bono Numini debemus, quod in tot tumultibus, quom toties hinc atque hinc ad arma procuraretur, gutta sanguinis non ceciderit. Scena rerum tunc inventitur, video mira rerum molimina, quem exitum sit habitura fabula nescio. Si modo liceat effugere bellum in *Germania*, cetera deus aliquis fortasse benigna reducet in sedem vice, verbum enim *Itavianum* libenter uxor. Quicquid officiorum impendisti in *Utenhorum*, addam meo diario, tibi que jus facio his nominibus appellandi *Erasmus*, si quid exstiterit, in quo voles vicissim experiri quantum *Bembo* causi cupiam. Ego vero perquam libens accipio, quod humanissime desers, ex amicitiae legibus bonorum omnium communionem. Pollicetur in mea jus mutuum, si quid offerre possim, praeter animum bene volentem. Eum certe praestabo optima fide, & si quid praeterea poterunt nostrae facultates. Bene vale. Datum apud *Friburgum Brisgiam* 25. Martii, Anno à *Clothes* nato 1530.

EPISTOLA MC.

Erasmus Rm. Germani Brixia S.

C **V**t scirem ipse fuisti in causa, qui scriptus te longius aliquo secessurus, scriptam tamen amicis aliquam, sed literas typographis post quatuor denique menses reddidit, ut accipio. *Almachi* tunc fero vident, altero jamdudum excuso. Et in totum video nihil à vobis expectandum hae duntaxat in re, praeter *evangelii* *Interpretationem*, aut *Rafes* potius *evangelium*. Totum Opus exhibet ad proximam nundina autumnales. Resagitur multis praefatis. Ex Commentariis in *Alia* veritatem Homilias tres, quartam adjectionem, nec est animus addere quicquam, quam certum habeam Opus esse *Alia*, cuiusmodi sunt & Commentarii in secundam ad *Corinthios*, unde nos veritatem Homilias decem, reliquas alius quidam veritatem suscepit: Homilias in priorem ad *Corinthios* vertit *Franciscus Arretinus*, sed infeliciter usque ad xxx. reliquum alius quidam eruditus absolvit. Commentarius in Epistolam ad *Romanos* doctus quidam, ni fallor, verum *Levamus*. Si quid habes praeter illa quod excusum non est, mittendum est mature. Exemplar Commentariorum in *Alia* *Gracum* est quidem apud me, sed omnia est grave. Si illis nescitis potes, absolvere. Verum, cura quam primum ut siam certior, ne per imprudentiam duobus deleatur haec provincia. De Card. non facis memini quid scripserim, nisi forte narravi querebam *Fridenavianam*, qui toties frustra egrior de privilegio Regis pro *Augustino*, & ipse rogatus haec de re scripsi Card. Cancellario, & id quoque frustra. Si quid aliud fuit rei, non memini. Epistolam ad *Tassianum* re vera missum fuit, sed suspicor à *Berquino* suppressam, quod ille solet interdum. Nam scripseram & *Alberto* *Prae*, eam epistolam futebatur ipsius opera non esse redditam, quod iudicasset non expedire. *Berquinus* scripserat ad me carmen esse *Lactantii*, distichon tantum extremum esse *Tassianum*. Postea quidam homo minime levis cum rem comperit scripsit totum carmen illius esse. Et tamen me leviter commovit hoc quicquid erat, magis dolebam huiusmodi distichon materialis quarti, non sine gravi bonorum literarum iactura. Nam quod idem *Tassianus* frequentius me taxavit in publica professione, de peripetate, qui locus & à *Budas* taxatus est libro edito, quam feliciter, nunc non disputo, certe toris mendum in *Sanda*, in quo legimus *antiquum* *Tassianum*, quam sit *antiquum* *antiquum* pro *arguentibus* *malis*. Quod idem *Tassianus* notavit de orci galea, jam pridem à me correctum erat in postrema *Adalgardum* editione. Quod taxavit ex *Enripide*, & *non agitur* *antiquum*, constat *Gracum* sermonem esse accipiente. Et ad hanc sane locum quam venerem, scio me aliquandiu haesit. Nec minus majoris momenti est, quod notavit ex *f-*

An. 1530. *phlegma, de si pu peris, & cetera. Id si facit per occasionem & recte, fungitur boni Professoris officio: Sin affectate & contumeliose, modo recte, magis me delectat auditorum utilitas, quam offendit meae opinionis detrimentum. Quae porro deprehenduntur in his quae vertuntur *Idio* ex *Vitis Flarechit* In his quae vertit *Theodorus Gale*, vir sine controversia summus, multa reprehendit *Trapezianus*, quae caligavit admonuit. Id mihi *Roma* narravit qui *Gale* fuit a secretis, tantum abest, ut exilium me aliquando esse lapsum. Quin & in his, quae vertit *Endem*, possum aliquot manifestos lapsus ostendere. Sicut qui admonuerat excudi istis aliquot epistolas *Budaeas*, in quibus traditor ut oser nationis *Gallica*, quoniam non in aliam, ita me bene amicit *Christus*, semper fuerim propensio studio. Inducant & in Commentariis de phrasibus *Græcæ* linguae subtile morfus aliquot figuratos. At ego suspiciones has omnes rejicio, ut *Budæ* non minus indignus quam me. Eas qui ferunt, non minus male meretur de *Budæ* quam de studiis. Fortasse sunt qui cupere spectare *Budæum* cum *Erasmus* commissum. Id per me tuocum fiet, imo nihil non fiet ne fiat. Jam ut *Budæ* sit extra omnem invidie suspitionem, tamen non effugiet quin de candoris illius existimatione decedat nonnihil. Atque ut totum eruditum theatrum illi applaudat, sic ut optimo jure facit, tamen fuit aliquot, qui & *Erasmus* bene velint. Sed mihi placet in studiis concordia, candore. Quod si quibus vixat digladiari de gloria, per me palmam ferat licet. Ego malum id hoc ut prosum esse faciendum. Bene vale. Apud *Fridericum* *Brissina* 27. Martii, Anno 1530.*

EPISTOLA MCI.

Erasmus Ret. Caspandri Cellisimariis S. D.

Restitui vestrum coactionem, vir candidissime, ut rem paucis expediam, sic enim enigit valeat. De epistola *Angulorum* *LXX*. nulla est ambiguitas, quin sit ipsius germanitatis, nec opus erat ad hoc evincendum quod *Angulorum* non fuerit omnino rudis linguae *Græcæ*: declarat hoc in *Categoris*, in *Psalmis*, aliisque multis Operibus suis, & ad *Idiogramum* scribit le concessit illius emendationes ad *Græcæ* codices. Imo disputans adversus *Pelagianum*, vertit quendam ex *Chrysostomo* non proflus infelicitat. Qui potuit, inquit, desinere prædico linguarum? In novissima editione reperio, *Nepos perinde munus prædico linguarum, utamur non erudit rudis fuit Græcæ litteraturæ, ad non consue dicitur, ut Græcæ interpretes ageretur possit evadere*. Fortasse in prima editione fuit, quod citat clarissimus *Gadus* *Viccomiti*, idem tamen est sensus, sed ob calumniosos dixi replantatus. Præcesserat enim commemoratio *Græcorum*, & eorum qui pulchre callebant *Græcæ*, plerique ex illorum Commentariis haurientes. Idem non fecit *Angulorum*, nisi quod extrema senectus pugnas cum *Pelagiano*, cothas est undique prædica contrahere. Itaque in his, quae scripsit juvenis, saepe laitur deceptus *Latinus* exemplaribus, velut aliquot indicio locis, & in postrema editione de loco ubi negavit *Petrus* *Domitium*, restitui germanam lectionem ex *Cyris*. Quin devexerunt ætatis probat liberum arbitrium ex hoc quod subinde legitur in *Evangelio*, *Nolite iudicare, nolite iurare, nolite irasci*, &c. quam illud *alio* sit interpretis, & non *Evangelistæ*, aut *Apostoli*. Itaque ut maxime fieret *Græcæ*, tamen in eorum raro utitur *Græcorum* Commentariis. Itaque qui domi habet instrumenta belli, nec bis utitur in prælio, recte diceretur in certamine suis arma delictus. *Angulorum* paululum *Grammaticæ* diceret puer, olia enim utraque lingua mixtum tradebatur: sed oderat eam linguam adolefcenti, & abhorrebat a lectione *Græcorum* Auctorum, quod in *Crisostomum* deplorat senex. Libebat tecum diutissime fabulari, sed tantum licuit per valecu-

linem. Superest ut ornatisimo *Præfati* *Baptista* *Episcopo* *Senece*, & clarissimo *Antonio* *Aurifano* *Cadeti* *Viccomiti*, mea verbis & gratias agas, & salutem dices reverenter atque amanter. *Caspandri* posthac mihi scribetur inter candidos amicos. Bene vale. *Fridericus* *Brissina* 28. Martii, Anno 1530.

EPISTOLA MCII.

Erasmus Ret. Petrus *Alfesa* *S. D.*

SVM masina *Fransfordiensis* semper quidem obui soleo, partum studiorum laboribus, ob præla tum maxime consilientia: fervet enim in officina *Prohemana* perpetuo non pauciora fex præla: partim epistoliarum cumulis ex omnibus mundi pagis advolantibus, quibus interdum respondens necesse est, quo tempore vix soleo tuti valetudinem; namquam tamen magis degravatus sum quam hoc tempore, adeo ut nec horulim dare licuerit diebus quindecim graviter afflictæ valetudini. Jam ad finem adpiranti, venit tuus fasciculus cum libello *Græcali*, postulidie multo maximus etiam fasciculus ex *Idio*. Itaque paucis tecum agam oportet, *Petrus* *Alfesa*, vir animo meo charissimè. Pietatem erga me tuam abunde testantur tæ: litteræ, nihil aliud sperantes quam istos respondens amorem, quem ego habens amplector, quendam etiam pro mea quidem virili. Cæterum, quod hortari ut juveni gloriosè respondens, etiam si fuisse amplissimum spiritum, nam tæ litteræ sero venerant, tamen verbum non erant respondens. Sentio quantum flagitium admiserim, quod illum ullo responso dignatus sum. Anus hoc mihi prædigeat, & amicus quidam candidus *Alphonfus* *Valdesas* admonuerat per litteras, ne bisteroni tantum haberem honorem, ut uno verbo responderem. Sed is, cui tradidit litteras, sero mihi reddidit. Libellus paulo ante ad me venerat missus & *Laræ*, & ibi clam excusus per *Scraphius* *Franciscanus* contra Senatus editum, suppressio typographi nominis. Quo magis suspicatus est nomen scionem. Itaque non est animus peccato peccatum addere. Est *Leovani* quidam ejusdem Ordinis juvenis, isto vestrate paulo doctior in sacra Littera, atque etiam modestior, tamen prodigiosè gloriæ & petulantissimè loquacitatis, sed qui illis me est, religiosus futo tam male dissimulare, ut nemini non pellucet. Is annotavit in *Annotatibus* *Valle*, *Fabri*, & meum in Epistolam ad *Romanos*, sed in me proprie stringit calumniam. Respondi paucis absque ipsius nomine, sine conviciis, nisi quod indicavi juvenem nec *Græcæ* nec *Latinæ* peritum, nec instructum lectione diversorum Auctorum non esse parem ei provinciam. Mihi libellum *Leovanum* ad amicos, ut dispicerent nam expediret excusari, verbarum enim ne gloriosè proditus surgent crislæ. Excoderunt, pessime cessit. Ille statim, quasi voto potius, multos libellos parturire cepit, plenos indoctissimæ loquacitatis. Redetur a doctis omnibus. Ipse suorum iratum applausu contentus est. Dices, Quid igitur? Patiemur illos impune triumphare? Vioei non possunt etiam victi, ac prostrati, tamen urgent & attrahunt adversarium, quemadmodum solent pertinaces, sed imperitii palestrite: & utcumque res occiderit, hoc ipsum istis abunde magnum tropæum est, extorssit responsum ab *Erasmio*. Magna certe gloriæ pars illis decederit, si me quiescente fuerim tumultuati. Ha remedii potius cum illis agendum est: Deferendus est typographus ad magistratum *Cæsarum*, qui contra *Cæsarum* editum ausus est istiusmodi nugæ edere, suppressio suo nomine. Inducatur Monachus silentium *R. D. Archiepiscopus* *Hispalensis*: monendus est & is, ut patres illos, qui tales huiusmodi subornant, auctoritate sua coercent. Vir gravis est & pius, cui tales libelli probari non poterunt, etiam si mihi patum faveret. Sunt & alii, qui mihi bene volunt, *Archiepiscopus* *Talensis*, & *Don Emanuel*. Unus typographus bene multatus, alius erit exemplo. Ipse *Guadaluensis* adeundus est, ac

An. rogandus unde habeat hoc exemplum ex insinuatione
 1550. divi *Francisci*, ut famulos ad seditionis libellis præter
 edicta Principum incessant famam hominum, eum tot
 Ecclesie principes reddunt amplissimum testimonium,
 quorum aliquot, *Therapice* fortassis, sed infra verum
 retri in literis ad germanum tuum. In literis *Caesari*
 ad me postremis hæc inerant verba, *Bene itaque an-
 imo te esse volumus, ubique persuadens nos tui honoris atque
 exornationis rationem nunquam non habitorum. Et in
 alteris eandem sententiam multo scribit amantius, de
 non minore studio deversorum exornationem meos nominat,
 quam sui ipsius. Vide igitur an si Principe tales libel-
 los sit probaturus. Erit et illud remedium, si clam ad-
 montantur & boni viri, ne quid dent talium libello-
 rum fautoribus. Nihil habent pudoris, conscientia
 multo minus, putant sibi licere quicquid libet. Si sen-
 ferint aliquid decedere culinae, hoc demum sentiant:
 nam sures habent non in capite, sed in ventre. A me
 curabitur ut *Caesar* & ipsius *Cancellarius* intelligant
 scurriles istorum tumultus. Denique quid vis faciam,
 putarve potius, quam ut juvenum imperitorum na-
 tibus respondeam. *Dulcissime* illius, ut vocas, non
 legi, nec est animus legere, sed oculo percursu titu-
 los aliquot paginarum. Dedicavit tam præclarum Op-
 us Principi nescio cui, & in initio decantant *Euse-
 bium patre*, multa suffragant ex *Quarantena mea patre*.
 Hinc digressus facit *Erasmus Bilemum*, & exemplo
 hereticorum omnium sub titulo pacis bellum *Christi*
 inferentem. Ego nolim me hodiernum diem totum
 esse superfluum, nisi *Christi* glorie sinceriter & ex
 animo favere. Deinde recitat nobis orationem ejus-
 dem, qui in Synodo summum enarrasset errores meos
 horrendos, de quo mihi scripserant quidam, & omni-
 no si bona fide recitat hæc, expellite propolent, sed
 mendicissime, & ad doctis tui habebit est pro infano
 Monacho, ut erit revera. Mox expulsiur in laudes
 Principis, regis ut componat bellum per me meo-
 que seditionis libellis in Monacho excitatum, meque
 adigit ad palinodiam. Quos seditionis libellos narrat?
Apologia mea nihil habet seditionis, & probata est a
Atheniensis Cancellario. Quis adegit *Carvajalem* ad sic
 inferendum? Eum irriti non ut *Moschum*, sed ut
 esse putabam, ludionem sobornatum. Hæc in præ-
 fatione. Deinde, ut probet nobis suam eruditionem,
 recitat aliquot loca ex Epistolis quorundam, à quibus
 fortassis extorset commendationiculum, quod illi so-
 lens, nam & sic mendicat: quorum nemo tamen,
 quod sciam, Theologus est; certe nec *Pivri*, nec *Levi*
 est. Quod si talibus testimonis vis agitur, quos epis-
 tolarum cumulis à quilibet viris scriptarum possum
 proferre? De *Termino* quum fuerit solidissima cavilla-
 tio, tamen non accipit excusationem meam, quasi ego
 fuerim unquam tam infans, ut non dicam in universis,
 sed in una quapiam disciplina me præteralim omni-
 bus. Et tamen hic referuntur, *Plato alter*, & alia qua-
 dam nugatoria: quid multis? vixit *Caecilius*. Alicu-
 bi sequentem dico, *Postea hoc videri in Christo qua-
 dam infirmatate*: colligit ille, fuit in *Christo* infirmat,
 auditis blasphemiam. Multa bujos generis colligit
 illis æque hinc ex libris meis nullo ordine. Illud ex
 eo didici, quid sibi vellet quod de coeto meo memi-
 nerat: nam ipse nunquam quid divinare. Est *Collo-
 quium Severi & adelphorum*, hoc ille vocat *Severum Er-
 asmi*. Utinam non sint scorta corpora inter eos, qui-
 bus hoc *Colloquium* videtur impudicum. Docet & il-
 lud nos, *Caesarem*, & perloquitur *Hispania* Principes
 esse Monachos, alba cuculla, *Caesarem* Abbatem: nec
 hoc indignum videri debet, quum & *Christum* faciat
 Abbatem, & Apostolos Monachos, & Virginem ma-
 trem Monacham. Dixeram, *Abbi ut quisque ad Fran-
 ciscum pertinet prætere accedat, ita fuit, est, & erit
 semper christum*. Hinc ita colligit, *Franciscus pauper
 fuit, laudo pauperitatem. Franciscus eulebis fuit &
 castus, laudo cultum*. Sic potius colligere debeo-
 rat, Ergo qui vis amari ab *Erasmo*, ad *Franciscum* vo-*

tem se conferat. Tales enim revera semper amari, &
 adhuc amo. *Levanti* cum *Franciscum* mihi fuit mi-
 citia *Christiana*, *Levi* primas clam insperat aliquid
 mali feminis, id post excitatur aliis, donec producat
 ille gloriosus, quem vulgus appellat *Dei caritatem*.
Basilis conjunctissimus fuit *Franciscum*, donec tene-
 rent rectum cursum. Hoc *Franciscum* habeo tam vi-
 cinos, ut in cubiculo audiam canentes perinde ac si
 essent in templo. Summa est inter nos amicitia, qua
 nulla est inter eos malitia. Habent concionatores
 probum ac modestum, qui *Erasmo* interdum etiam
 honorifice eiat in concionibus. Sint pauperes, qui
 erat *Franciscum*, nemo non amat. At illi nomine
 pauperes sunt, re divites, habent scrinia sua, habent
 procuratores, habent assignationes, quancumque hæc
 non infector, nemo insidet illi victum & vestitum,
 modo ne insulet in capitis hominum. *Franciscum* fuit
 ecclesie, etiamne putat idem esse coelestem & castum?
 Castitatem quam unquam damnavit? Illa non absque
 ritu legi, *Franciscum* fuit modestus, humilis, abstinens,
 iustitiam patientissimus, *Christi* erantissimi scilicet
 comparabilis, ferventissimus predicator, & Ecclesie sem-
 per obediens, exultans, commendanda suscepit, non modo *Franci-
 scum*, sed & alios qui per vestigia *Francisci* sequuntur
 principem *Christum*. Equidem *Franciscum* semper
 existimavi bonum virum, nec invidiosus amaris illos, quos
 viderim per illius vestigia sequentes principem *Chris-
 tum*. Tales igitur se exhibent, & mecum expolent,
 si non laudant. Sed opinor, si viveret *Franciscus*,
 Caecilium non agnoscitur pro germano filio, nec ab
 illo laudari velle, nihil magis quam *Paulus* voluit à
 puella *Pythouia*. Magis tamen laudam qui per vestigia
Pauli sequatur *Christum*, qui suum Evangelium
 voluit esse ad amorem. Postremo, terret nos talium
 Pontificum. Ipsi habent Ordinem, qui mala vicia, fi-
 tuisque libellis decorant suum sodalium. Audierat
 mentur quod multi libris editis pronuntiarent me
 hereticum. Hoc nec *Brida*, nec *Hoghefrans*, nec
Lavani, nec *Levi*, nec *Saver* fecit quod sciam, & si
 quis fecisset, concivium est, non iudicium: nulla le-
 gitima sententia ultis librorum meorum pronuntiavit
 est hereticus. Sed nimis multa, mi *Parre*, de istius
 juvenis ineptiis, qui nihil adfert præter indoctam su-
 argantiam, & effrenam lingue volubilitatem. Ut
 commonestrat remedia, suæ si quis potes communi-
 sci restitor. Ego si quid potero non dormiam. Ad re-
 spondendi certamen non proliciat posthæc, nisi scri-
 bant aliter, quod à *Franciscum* non expecto. Qui do-
 cti sunt ac pii faveant, stolidos ac gloriosos nihil moror.
 Ego interim pergam pro mea vinli, pietati li-
 risque consulere, tu cum germanissimo germano su-
 viter vivo in Musarum viridaria. Datum apud *Fre-
 burgum Brisgiam* 30. Martii, Anno 1550.

EPISTOLA MCIII.

Erasmi Rti. Christophoro Mæsa Hispano S.

Iam me quidem nihil est, ornatissime *Christophore Mæsa*,
 quod ullo pacto tum divinis *Mari* *Tullii* vir-
 tutibus ac conferendum, ego tamen quocumque in
 numero sum recta studia pro viribus adjuvantium,
 illud tuum ingenium tam candidum, tam laum, tam
 sobrii iudicii, pluris facio quam quemvis *Asia* regulum.
 Cæterum, ab ignotis ac temeris accipere literas adeo
 mihi novum non est, ut pene sit quotidianum: à do-
 cti, à magnatibus, ab Episcopis, ab Abbatis, quos
 ego meos non aoverum, subinde veniunt literæ:
 à Regibus, à Principibus ac Præfultibus est dignitate, ut
 nulli possint esse ignoti, non tantum literæ veniunt, sed
 etiam splendida munera. A *Caesare* *Carole* multis her-
 beo epistolas tam honorifice, tam amanter multiplici-
 ut eas pluris faciam quam illius in me benignitatem,
 cui tamen bonam fortunæ partem debeo. A Rege *Fer-
 dinande*, nec minus crebras, nec minus amicas, non
 sine manere honorario. A Rege *Galia* quotiens quam

An. amplis conditionibus invitatus sum? Rex *Angliae* & 1590. crebris literis ac muneribus ultro misit, declarat favorem ac benevolentiam in me infundere. Nec illi facile cedit somnari, quae hac aetas habet, optima, *Caecilia* illius Regina. Rex *Poloniae Sigismundus* misit epistolam, cum ipso munere vere regio centratem. Dux *Saxoniae Georgius* crebris me literis appellat, cum *Augusto* & *avio*. Quid memorem *Gustavum* Archiepiscopum *Constantiensis*, quid *Cuthbertum* nuper Episcopum *Landunensis*, nunc *Dumelinensis*, quid *Joannem* Episcopum *Lincolniensis*, qui, praeter epulosis omnibus geminis preciosis, quotannis veluti tributum amicitiae mittunt, nec petenti nec expectanti? Ab *Alberto* Cardinale *Augustinus* habeo praeter literas egregium benevolentis animi monumentum, quemadmodum & a *Philippo* à *Burgundia* Episcopo *Cardelino* nuper vita defuncto, item a *Joanne* Card. *Lotharinga* teatre Ducis. *Bernardus* Episcopus & Card. *Tridentinus* praeter honorarium munus, idque non exiguum, crebro misit literas tam amicas, adeoque solita plenas, ut quavis dejectione animi possint erigere, amplissimae insuper conditionibus invitati ad convivium, à quo & hodie literas accepi eadem pollicentes quae olim desult, ac fortassis, ut tunc res sunt, utar illius oblati. Archiepiscopo *Tolentano* ad me literas vir excusis arbitror te vidisse, quid his fingi, quid optari possit amantius aut honorificentius? Nec desuit illius vel fortuna vel animo digna benignitas. Nuper *Gustavum* Principem Dux juvenc *Civensis* ac *Juliacensis*, adulescens virtuti natus, scripsit literas amica plenas, addito poculo magnifico. *Anthonius Fagernus* simul atque sentit me *Basileae* moliri abitum, misit vaticum centum floren aureorum, pollicens in singulos annos tantumdem & amplius, si vellem *Augustam* me recipere. Ubi respondi id mihi non esse commodum, misit poculum in primis elegans, pignus inquit inter nos amicitiae. Ante paucos dies *Christophorus* à *Stadio* Episcopus *Augustensis*, vir tum nobilis, tum apprime doctus, itinere septem dierum, nec eo satis tuto, hac se concessit non ob aliud, quemadmodum ipse praedicat, nisi ut videret *Erasmum*, videlicet hominis umbram. Candorem illius praedico, non mea merita: attulit secum duo pocula regia, cum daretis flo. aureis, deferens insuper omnium facultatum suarum communionem. Dum haec scribo, veniunt literae à *Jacobo Sadeleto* *Carpenterallensi*, Deum immortalem, quia doctrina, quia morum integritate, quia auctoritate viro! Solitus est & ante subinde nos doctissimis epistolis appellare. Excederat ille, nisi epistola forte tum redita commonuisset. Nec dubito quin plures nunc non veniant in mentem. Venit interim in mentem *Petrus* Episcopus *Cracoviensis*, vir summa doctrina parique auctoritate, ejus Regis Cancellarius, qui summa erga me pietatem, & literis amantissime scripsit, & magnifica donaria declaravit. In eadem *Polonia* est *Andreas Cratim* Episcopus *Plesensis*, qui me frequenter & humanissimis literis, & eruditissimis carminibus recte excitatque, ne hic quidem *Augustus*. Habeo cubiculum epistolis differtum ab eruditis, à magnatibus, à Principibus, à Regibus, à Cardinalibus, ab Episcopis: habeo scrinium plenum donariis poculorum, lagenarum, cochleariorum, horologiorum, quorum aliquot ex puro sunt auro, annulorum magnus est numerus, omnium autem longe major futurus, nisi pleraque donata redonem aliis studiis provehentibus. Et in his, qui haec donant, sunt multi non doctri modo, sed & vitae sanctimoniam praestantes, velut Archiepiscopus *Canuariensis*, Episcopus *Landunensis*, Episcopus *Augustensis*, & in primis *Joannes* Episcopus *Rufensis*, qui suggerat, quemadmodum suggerat & Episcopus *Transylvanensis* *Joannes Turko*, qui misit scrinium rebus elegantissimis refertum *Antwerpium*, ubi tum agebam, quum ego nunquam audissem aut somnavissem *Transylvaniam* aut *Turcomanem*. In hujus locum succedit frater, Episcopus *Ol-*

munensis. Et in dies accrescit talium numerus, quum ego nullum benignitatem invitatus, ingenue praeterea mihi satis esse facultatem ad hanc vitam sobrietatem, cujus adeo me non peneat, ut citius fin aliquid detrachurus quam additus. Et tamen tanta est ultroque illorum liberalitas, ut si nulli sine reditu sunt autem etiam praeter *Caesarem* pensionem aliquot, haec sola mea studii alendi iussit. Mediocrium dona semper rejeci, quales licet incolui amicitiae: aut licet accepi, civilis gratia, ut abunde pensarem. Sunt, ut scribis, qui deunt me nihil constabile studiis, sunt qui clamitant me feminariis haereseos. Et unde hic affectus tot ac talium virorum, quos nemo non fatur ac acui iudicio praeditos, & toto pectore pietati favere? At isti graculi studio infelices, decem jam annis nullum non moventur lapidea, & hodie movent in me, apud Principum nulu, apud Episcopos, apud Pontificem, apud *Caesarem*, quid multis? apud maximos & minimos, ubique repererunt qui & *Erasmum* descenderent, patroni inopem, sepe etiam ignoti. Qui sunt isti qui sic favent impietati? qui favent nihil conferenti studijs? Imo sapient & intelligent veterum illorum malitiosum garrulitatem. Fateor esse multos qui me praecedunt in hoc argumento laudis, sed mirum est, quum ego primam invidiam exceperim, viamque munierim, quum zovale repurgare carperem, ac doleo non esse plures à quibus super. In hoc enim à me fiduciam est. Quod si quis conficit sculum, quod fuit ante annos triginta sex apud nos, cum hoc quod nunc est, intelligit an aliquid literis contulerit *Erasmum*. Ante annos viginti nullus erat Princeps qui tentatum impenderet institutio filio: nunc nullus est, qui non magno condudum adhibet formatorem peculiararem. Reclamabant initio Theologi, sed finiores modo, nec hi tamen omnes: juniores nostra amplectebantur, nunc & *Capri* miscent. Nec pauci jam Monachi, quae prius damnant, incipiunt simplici. Duo juvenes *Franciscus* profusum in thetream, non minus impudentes quam indocti, nec intelligent quantum malum suo, ut ajunt, jumento, suo acceriat Ordini. Sed hac de re plenus scribam fratri tuo (*Patre*), nunc tantum ago gratias ut deus maximas, quod non perinde mea ac studiorum scribam non dubitatis certamen suscipere, non solum cum *Franciscanis*, verum etiam cum aliquot magnatibus. Cum Monachis, vir prudentissime, caeleo non decretandum, *Dolani* lebetes sunt, si mores unum, mores omnes. Sed per magistratum typographus ille caligandus esset, qui contra *Caesarem* edictum, contra R. D. Archiepiscopo *Hispalensis* voluntatem indoctos ac famulos libellos excudit non addito suo nomine. Si primo suo ausu fuisset legitime punire, non addidisset alterum facinus. Hoc si non putant dandum meritis *Erasmi*, dent *Hispans* tranquillitati, tales enim libelli nec pietati conducunt, nec eruditioni, tantum ad excitanda rixas utiles sunt. Veri Principes, quoniam civiles sunt, & rerum petiti, quoniam interdum artibus illorum pellicuntur in errorem, praefertim quum me non legerint, tamen commodis rationibus facile revocantur in meliorem sententiam: id si fieri non potest, tamen non est defenda virtutis via. Est aliquid nunc placuisse paucis, sed optimis, posteritatis erant aequora judica. Doleo gregem illum *Obscurissimum*, sic enim vocari amant, à simplicitate *Francisci* degenerare ad mundum: nec enim auderent illa duo loquaces juvenes, sed patrum ac fratrum applausu confirmari. Nunc hoc agitur ut extra magnam humani sanguinis effusionem hoc fatale dissidium moderatis rationibus componatur, & isti seditionis libelli concutiant nobis novum excitare intendam. Nusquam non obtruncat quibus libet, suo arbitrio mentientes, vociferantur apud imperatores, exemplo multum alieno à *Francisco*, cuius titulo sese venditant. Nec baschenus tamen aliud proferrent, nisi quod eruditum ac bonorum odium in se vel excitant, vel exasperant.

AN. Quoniam autem infansibiles video, suo morbo relin-
quendi sunt. Unum detur aliquando *Christophorum*
meum complecti coram & aliquo: id si fortuna ne-
gabit, amicus posthac erimus semper conjunctissimi,
nonnunquam & literis consabulabimur, quoniam ma-
gis locorum intervalla distanti. Litteras tuas, *Hys-
ta* datus posttride Nonis Januarii, accepi quoniam Ca-
lendi. Apellis. Bene vale. Datum apud *Friburgum Bris-
gaie* 10. Martii, Anno à *Christo* nato 1530.

EPISTOLA MCIV.

*Erasmus Roterod. Alphonsi Maurice, Archiepiscopi
Hispani, S. D.*

ORNATISSIME Præfui, pridie hæc à *Lutetia*
missos est libellus titulo *Ladovici Carvajali*, illic
excusus furtim, supprellio loci typographice nomine:
nam per Senatus edictum non licet illic quicquam ex-
cudere non approbatum: ego quam nec nomen agnos-
cerem, & libellus miram levitatem ac petulantiam
præ se ferret, fuscipsum me esse jocularem, & per
liberum juvenem agi fabulam. Respondi sic ut tri-
derem potius quam redarguerem. Alquanto post ve-
nit libellus idem apud vos excusus simili fisco, cum
litteris amorum admonitionem ne dignaret hominem
ullo responso. Vehementer dolui me seculo fuisse moni-
tum. Nunc idem juvenis mittit nobis librum multo
petulantiorum, similiter excusum absque loci typogra-
phice nomine, videlicet præter edictum Cæsaris.
Cum tam inceptis libellis collactari mihi non est an-
imus, etiam prodentem fecerunt: demor tamen ab
illo sodalicio Observantium prodire tale scribendi ge-
nus, quam regula, quam sub veste gestant pterique,
pauci in animo, sero detereat illos ab omni detra-
hione. Mihi quidem præter bonam conscientiam, tot
sunt Principes, Reges, Cardinales, Episcopi, docti,
qui non lueris tantum, sed & honoris munusculum
ultra delatis gratulantur studiis meis, ut istos tenebris
facile possum contemneret: ad vestras tamen *Hys-
ta* tranquillitatem pertineret, si clancularius ille ty-
pographus daret pecuniam, ne subinde præter gravia,
expertus felicem audacem. Ab illis juvenibus nihil
expectandum, nisi stultum ac feditiosum. Si seniores
habeant quod addant pro defensione veritatis, exhi-
beant libellos suos antequam edant. Non ero tibi plu-
ribus molestus, clarissime Præfui. Si *Erasmus* tibi vi-
deatur digna ista contumelia, tu tamen pro tua acquie-
tæ publicæ tranquillitatis curam non depones facilio.
Domino clarissimum Celsitudinem tuam servet inco-
lument, ac bonis omnibus florentem. Domino meo
Ladovico Carvajali S. plurimum. Datum apud *Friburgum
Brisgaie* 31. Martii, Anno à *Christo* nato 1530.

EPISTOLA MCV.

Erasmus Rot. Baptista Egnatio S.

DE *Budeo* tam male sentio, tamque male odi
hominem, ut etiam palam in me iringeret calami
microtonem, non possem non favore de studium præ-
clare merenti. De collusione, quam quidam suspicantur
illum offensum, mitto epistolam, quæ tibi iussit
erit, non est opus pluribus verbis. Quoniam hoc
ipsum incommodum collationis posteriore sublatum est
editione. Mihi quidem nihil minus in animo fuit quam
Budeo ledere. Sed in præfatis de *Budeo* deque *Ci-
ceroniano* verbum non addam: de miserando ac prope
deplonto *Christiana* religionis diffidio video con-
sentire nostris animis. Id indicat mea ad *Fabianum*
epistola, quam nunc ad te mitto. Nonnullam tamen
spem mihi facit Cæsar non tantum auctoritas, po-
testas, pietas, prudentia, lenitas summo digna
imperio, verum etiam genus quiddam. Unum res ci-
tra magnam humani singulis effusionem consilii quæ-
rit, & victoria denique cedat *Christo*. Divina, opinor, tua
prudentia quod indicem. Sed *mutanda* est in meum

Al vita, & Numen exorabile flagrantibus votis frigan-
dum. Felicitatem istam, mi *Egnatio*, sane dignam istis
tuis virtutibus eximus tibi magnopere gratulari: mihi
in arena gladiatoria moriendum est, sic meum est fi-
tum. Ego tamen vel pernicii silentio adversus pro-
vocatores corabor aliquantum oco parare mihi. *Cer-
tes* *Uranivorus*, juvenis apud suos re lauta, & clara ge-
te, non eget admodum opera tua. Si quando digni-
beris hominem aliquo tuo, erit aliquod calcar ad stu-
diorum amorem. *Hervagius* prædicat humanitatem
tuam, oro si quid potes, adjuva ut *Christophorus* exeat
plebem. Auctor est comprius pius, & magnis impen-
dit res agitur. Ego præter laborem nihil meto. Et
unde vitam, gratia superis. Refulcat te *Zafus*, vi-
prikorum morum, & antiquæ virtutis rarum exem-
plar. *Romanus* abest io patria. *Henricus Glareanus*,
omnium bonarum disciplinarum perpetuus alior, &
nobiscum demigravit, cum *Rafilia* noverentur omnia.
In hac profectus publico saluto, quem opinor tibi non
ignotum esse. Vale. Datum *Friburgæ Brisgaie* 31. Martii,
Anno à *Christo* nato 1530.

EPISTOLA MCVI.

Erasmus Rot. Collegii Euphrasii Professoribus S. D.

VIDEtis quanta sit vobis adversaria parata, quan-
tunque certamen ad Collegii bilingui, quod *Gu-
stavianum* Rex *Francicus* instituit *Lutetia* summa omnium
expectatione. Qualiscunque erit eventus, quem &
opto & spero fore felicissimum, vobis certe lue hæc
manebit integra, quod priora negotium pulcherrimum
sitis aggressi, ac ceteros ad emulationem provo-
caveritis. Accedit & illud ad gloriæ vestræ cumulam,
quod invidia primos impetus excipitis ac subsistitis,
sequunturque provinciam tradidit non paulo feliciorum.
Quia hoc quoque nomine vestra virtus erit celebra-
tior, quod adversus exercitum non est patrocini
regi nominis auctoritas. Si illi in hoc antecellit,
quod singula linguis bini Professores destinati sunt, id
que saluto, ut scitur, uberior, *Hortensius* *Basilien-
sis* non potest imputari, qui quod habuit, in solidum isti
negotio dedicavit. Ceterum, quod apud *Gallia* lingue
Latine nullus designatus est Professor, id adeo non
improbo, ut vobis imitandum censim, simulque
ejus lingue Professor vos commodò cessit, idque li-
berrimum ceteris durbus accipere. Hæc eo scribo, ut
præstare vestræ diligentie aliquam adjuvanti accessio-
nem, & auditorum frequentiam promissi demeritis
retineatis. Rebus novis plevique magis capimus, &
Galliam potant habere corpibus. Quod si vos desin-
tant auctores, fiet ut ipsi frigidiore ad profitem-
dum reddamini. Contra hæc vobis omni cura & in-
dustria committendum est. Hactenus pulchre se habent
primi actus fabulæ. Propterea exercebat æmulatio
Collegii regii, vestra vigilantia imponet plausibilem em-
endationem. Bene valete. *Friburgæ Brisgaie* 1. Aprilis,
Anno 1530.

EPISTOLA MCVII.

Erasmus Rot. Corrado Heribaldensi Episcopo S. D.

QVONIAM, ut accipio, non infeliciter cessit
cia mea, quod Celsitudinem tuam per *R. D. Al-
terum* appellarem, non sum veritus idem nomen facere,
præteram notus tam commodum latorem, ut commo-
diorem optare non possem, *Danilem Strabonem*, qui
cum mihi quondam *Epistola*, nunc etiam *Friburgæ* men-
tes aliquot domesticas tibi confecturo, & quod enim
in præcipua amicitie parte ponebatur, mensi comen-
tis nos aliquandiu junxit. Nec anteaquam onquam est
peritus sum quoniam sanctioribus, parioribus, et
commodioribus moribus juvenem. Itaque quem-
modum unus convictus ad omne, vel studiorum, vel
molestiarum, vel feni tædium abunde magno saluto
ita discit illius mihi fuit tristissimus: quem tanta
hoc

An. in Gallorum adversus se pro Badico, etiam Lascaris, ¹⁵⁵⁰ quia tu mirum, ne es singulari vir sequens, ac animi virilis & erecti, non fucus fueris; neque vere magnopere laboraveris, quod Galli rari occurrant Philomela, aut quod Graeci obiscant Germano: qui si intellegunt, quo sensu scripsit Ciceroniam inam, ampie & invarisio altera malefilla, alteri angis ante inveniuntur. Bene vale, epime & doliisime Erasime. Bonifacio nostro, benefactissimo viro, salutem meam verba doci, namque Beato, & reliquis amicis. Ex Lintio Aulitiae superius 20. Aprilis, Anno 1550.

EPISTOLA MCX.

Erasmi Rot. Augustini Maris S. D.

JAM ultra mentem mihi res est cum tenacissimo malo, torminibus alvi. A Medico nihil opis, de Domini misericordia nunquam desperandum. Laboravit & Bera, sed revaluit, licet totus adhuc languem ut menat recidivum. Nae felicissima mihi fuit illa tui commendatio, per quam ego tanto Principi factus sum & notus & clarus. Pro mea commendatione nihil mihi debes, habes in teipso pharmacum, quo bonos omnes tibi concilias. Mito aliquot exemplaria epistolae ad graticulos, quo gratificeris amicis. Ut autem isthic edatur vel ob id non proba, quod hac occasione sollicitatur homines, ut cupiant videre libellos graticulorum, utque ita sunt vendibiores. Imo meipsum poenituit illius epistolae. Multa illic magnifice praedicato de mea valetudine, tam magiloquentiam audisse videtur *Nemesis*, quae me in hoc malum coniecit. Nec satis idoneam video causam, quo meam, vel ad te, vel ad R. Praefilem exaudi curet. Si dabitur valere, reperietur aliud argumentum editione dignum. Etiam quae etiam te rogo, ne me definas optimo Principi tuo commendare. Theologum istum, cujus nomen me necesse maluisse, nisi forte est *Fengus*, meis verbis futurus & amanter & diligenter. *Valerius* fortiter *Argemontis* curavit epistolam meam edendam cum scholiis, hoc est, securilibus conviciis. Id per literas significavi magistratui *Argentensium*. Emment dicit typographum & quidam reversum coniectum in carcerem. Nunc prodit cum nomine typographi, sed tacito nomine ubi, prolixum augmentum, cuius nihil legi praeter titulos, nec est animus legere. Liberet pluribus tecum agere, si valetudo pateretur. Prædixi *Paraservus Oculampadii* propolitis argumentis suis hoc adiecit, (audita narro) *His nec Lutherus, nec Erasmus, nec tantus mundus poterit resistere*. Bene vale. *Præbura Brissina* 22. Maji, Anno 1550.

EPISTOLA MCXI.

Erasmi Rot. Danieli Siskare S. D.

POSTEA QUAM tu nos reliquisti, *Siskare* charissime, omnes bonae felicitates me deseruerunt. Nondum redierat vigor ex morbo, quo me salutarat *Martius*. Postridie *Palchae* ventuli quidam sceleratissimi, qui toto pene Aprilis spiritant hic, sed à prandio duxerunt, *Eclae* videbantur, nam ante prandium spirabat *Aquila* aut *Parus*, occupavit alvum infra umbilicum, unde tormina crudelissima. Quom duraret malum, accersivi Medicum, virum humanum, nec indoctum, sed quoniam nec corpusculum hoc, nec mali naturam novit, nihil haecenus attulit opis, imo quae dedit fore nocuerunt. In hoc statu jam ultra mentem ago, non aliunde spem habens quam à misericordia Domini. Multi hic laborant pelle & sudore pessilenti, torminibus alvi non pauci. Si tibi sunt res ex sententia, est quod vehementer gaudeam. De rebus novis puto vos omnia scire. Bene vale, *Siskare* charissime. *Præbura* 23. Maji, Anno 1550. Perit ille doctor *Hieronymus*, qui te vidente ex equo non invitavit ad scum solentem, quam & vos locuturum specie toti viridit ob-

quiesceret. Laboravit & *Lodovicus Bera*, sed utrumque revaluit. Saluta mihi *Mauricium Hantuum* amantem.

EPISTOLA MCXII.

Erasmi Roterd. Christophoro à Sadie, Episcopo Augustano, S.

ORNATISSIME Praeful, mihi tertium jam mentem cum morte lussa est. Salutarat me *Martius*, ab eo malo vix revahueram, & ecce *Apellia* postridie *Palchae* excepit me multo inclementius. Caelo mihi erat blandus, neque ferentius, spirabat *Euro-Aquila* inferne, sed à prandio spirabat inferne ventuli quidam, *Eclae* non absimilis, blandissimi, sed sceleratissimi. Sententiam infidias, & aliquando pomeridianis horis me domi continui. Ad postridie *Palchae*, quom demum saluti omnino statum sentirem, prodit, & illico corpusculum. Primum erant alvi tormina, & hinc vomitus, stomachi ruina, infomina, summa lassitudo. A Medico nihil adhibebatur opis, non artus visio, sed hoc corpusculum non fere usum violentiam. Tandem ledatis cruciatibus ingens apothema obfedit umbilicum, dugm io initio. Adhibuit est chirurgus, qui contum Medicorum sententiam pollicitus est emittendum seiserit erumperet, quod nec ego credidam fore. Compluribus dies coecavit me malaginis exulcerantibus, ulque ad vitæ tadium: totas cum noctes pervigilandum erat, non sine perpetuo cruciatu. Interdum nec legere poni, nec scribere, nec dicere, nec colloqui, nec tunc recitarem. Interum corpusculum exarere tendebat ad mortem. Ante paucos dies visum est apothema ferro rumpere. Quae illuc erupit lani? Deum immortalem, homines talem tulerunt corpore tegere, & vivere! Posthac mihi habere coepimus, cum somno redum est in gratiam, stomachus paulatim reviviscit, lassitudo decrevit, ac sentim. Io ea afflictio solam plurimum attulit mihi tui celsitudinis epistola, candoris, humanitatis, & eximiae coactum erga me pietatis plena. Quom favorem si promeretur, vel tuo unius iudicio me beatum existimarem: nunc apud me pudore suffundor, quoties tuam istum in me animum, quoties benignitatem effusissimam cogito. Quotidie votis ardentissimis Deum precor, ut tuo spiritus *Cæsaris* & Principum animus suggerere dignetur consilia *Reipub. Christiana* salutaria, perque *Cæsaris* summam potentiam & potentiae parem pietatem, facilem hanc & humanis praesidiis insolubilem temperatam in tranquillum vertere dignetur. Adest illic *Cur. Campensis*, *Sedis Apostolicæ Legatus*, qui me semper singulari favore prosequatur est. Scripti ad me ex *Orni-pore*, cuius lateis ob meolum serius respondes. Hoc amplitudinem tuam non sine causa scire volui. *Archiepiscopus Cameracensis* jam ad extremam senectutem pervenit. Si non attigit, certe proximus est anno octogesimo, sed magis arbitror excessisse. Alioqui semper haecenus prospera valetudine, nunc, ut fertur, adhibuit tertiam tibiam. Spero equidem istum mihi superfluum fore, sed tamen: si quid fecus acciderit, animus est tuam celsitudinem in alius locum farroper. E dubio *Anglia* pensiosissima debetur quotannis plus minus ducenti florent, sed ex pecunia per negotiatores ad me pervenit accisa, nonnumquam ulque ad quartam partem, interdum & interceptur. Si quid humanitas acciderit *Archiepiscopo*, nihil mihi penderetur. *Handria* pensio, quam habebam ex *Præbenda* resignata, insudita peridia mihi coepit intercepti per eum cui credideram omnia, vitam etiam credituram. Tantum valet amor pecuniae. Ex *Cæsarea* pensione *abstem* terrarum non recipio, vix reverio quicquam ditorum arbitror, utrumque iactant me magnificis pronissum. Ita futurum arbitror, ut *Erasmi* brevi redat ad paupertatem *Evangeliarum*, à qua tamen adhuc nondum absum intervallo, gratia superis. Et si res in possidet, parissima cenium augebimus. *Hactenus*

As. enim multa profundius non necessario. Non tamen est
 1193 quod merui, ne tibi gravis cliens futurum sim, qui
Canonicarum adeo non gravari, ut non semel vo-
 lunt illius liberalitatem recusari. Utinam liceat
 aliquando moribus tuis humanissimis & eruditione mul-
 tipli propius frui. Libet hinc aliquo provocare, non
 quod addit mihi molestus sit, sed quod in oppido
 non mamore quidem illo, verum, nec magno, nec
 eductum frequenter, ad hanc ferotem, multa desideret
 qui multis egent. At non video potum. Quod si ex-
 ceptat bellum, nec tutum foret hic manere, nec ali-
 quo proficere. Sed de his videtur Dominus, qui tuam
 pietatem sospitet ac prosperet in omnibus. *Præfatus*
 24. Junii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXIII.

Erasmi Rot. Georgii Sacerdoti Duci S.

ILLUSTRISIME Princeps, ante complures dies
 scripti Simoni *Pistorio*, Cellidiano tue Cancellarii.
 Sarcinula, quam *Guallero Lepifio* commiseris initio
 Januarii, mihi reddita est in fine Aprilis gravissime ex-
 gressanti. Nam morbus qui teitatur in Martio, re-
 pedit me postmodum Pascha, tam violentus ut nec edere,
 nec dormire, nec scribere, nec legere, nec recitari-
 tem audire, nec cum quoquam colloqui liceret. Si
 facinorosa venisset ante nudinas, fuisset mihi gratissi-
 ma. Non libenter legi jugum illud nomen, Dux
 Georgius & *Marinus Lamberti* in eadem pagina. Multum
 addit animorum illi præfectori, quod sic impune
 debachatur in Principes. Nusquam mihi nugis dis-
 placuit quam in illa Apologia, in qua de nihilo exci-
 tat tibi de furto, si superi placet, tragediam. Quan-
 tum illic amantissime, quanta valentia, quanta impu-
 dentia detorquendi ad calumniam omnes? Cuius *Her-
 nani* querentem de his qui scripsi ipsius effactis sus-
 cribantur schedas, quasi T. C. quicquam fuisse fecerit,
 qui epistolam per meliorem manus iactatam accep-
 tissi. Quam sedulose exaggerat, quod *Joanni Duci*
Saxoniae, ac Senatui *Nurembergensi* volueris impetrare,
 quom in sua litera nullum sit verbum imperiosius?
 Quam impudenter vult idem videri, tacite apud se co-
 gitare quippiam, & alteri locum sui scribere: quam
 ex cogitatione nota nullius fama ledatur, ex epistola
 eru colloquio nascatur rumor. Quam absurde cæcat,
 Ecclesiam non iudicare de occultis. Inno occultis tomen-
 tis exquirunt leges, & Ecclesia jubet ut impiis cogita-
 tionibus speriantur sacerdotes. Denique quam nihil con-
 viciorum commiserit, fingit se parere C. T. ininitas nisi
 definas se prorupitum valis acidi fundum. Quosvis
 inculcat te hostem esse, quam toties tam amanter
 invites illum ad respicientem? Possidemo, qua fungi-
 tor auctoritate, tradit te cum omnibus tibi quoquo
 modo faveribus Satanae: sed homo milericors non
 solvit nodum, quem nexuatur, idque nec poenitentia,
 nec agnoscendi culpam. Deum immortalis, quantum
 ista discrepant a spiritui Evangelico! Centum libel
 adversus hominem scripti non perinde alienant animum
 meum ab eo atque illa invectiva. Nusquam magis agit
 hyperbolum. Non est illi novum libi pugnancia scri-
 bere. Quinque docti quidam illi loca ejusmodi ingre-
 serint in os, homo suavis obsecravit, quasi sint indi-
 gna responsio scilicet. Palinodium de bello *Turresco*,
 quasi nunc alia sit *Germania* quam pridem fuit, aut
 quasi Deus nunc quoque non visitet peccata nostra per
Turcas. Quod si hanc causa valet, non non esset istam
 calumniam ad nos depellere, nos penitentiam, non bella,
 non laticinia, non rullorum incurfiones. In
 coactione de bello adversus *Turcas*, *Turca* imperium
 facit perpetuum & inviolabile, nobis nihil relinquit
 præter atroces calamitates & patientiam. Me non de-
 teneret, licet, ut scribis, aitate decrepita, quo mi-
 nus conferre manus cum homine, nisi toties re-
 comperum esset nihil aliud profici, nisi quod irriterem
 crabrones. Ex jumpidum ad illiusmodi inuolus libellu-

A) libenter abstineo, feneclutem meam consulas sacro-
 rum Voluminarum lectione. Ad Calendas Januariarum emi-
 1194 epistolam adversus eos, qui se falso jactant Evangelicos,
 quum nihil sunt minus. Ea re common quidam, dum
 libellos bene deorato emiserunt in caput meum, quia
 ego nec legere dignatus sum hæc, tantum ab eis
 parum responsum. Evidenter novum digna, fas
 esse facis & mendacius uti ad propagandum Luthero-
 lium, (sic appellat sectam suam) idque jactant permi-
 ti legibus Cæsaribus: quasi si quid humane leges per-
 mittant in re profana, idem licet in negotio Evan-
 gelico. Concedunt hoc leges, sed citra fraudem cu-
 pulquam. Hinc insimulantur innocentes & infamiter
 incuti. Affiduis votis Deum sollicito, ut Cæsar cæte-
 rasque Principibus suum spiritum impertire dignetur,
 ut hæc prodigiola luce, si non penitus tolli, certe mi-
 tigari queat, usque consilii res agatur, ut vincat non
 pars, sed veritas. Bellum horreo, cuius variis est co-
 ventus, nec minus laetis bonos quam malos. *Opus*,
 inquit *Pulsus*, hæretici est. Hæreticorum impietas olim
 ecclesie in magnum f. celatæ commocum, exereuit illius
 doctrinam, & aperuit qui vere crederent, qui non.
 Tam exima Cæsaris pietas mihi ipem bonam facit
 fore, ut Dominus per rhus potentiam magna ex parte
 modestur huic fatali malo: quod quomodo consilii ut
 præditi hominum finem possit, non video. In epi-
 stola tua ad *Lutherum* pag. C. facio prout lapsus est
 scribis aut typographi: nam *Augustinus* nunquam ad-
 hæsit *Ariana* sectæ, sed *Marcbæum*, ac rursus non
 nisi ante baptismum. Siquidem *Catechismum* scripsit
 in *Manichæis*. Hoc igitur exemplum nihil ad *Luthero-*
 rum pertinet. Deinde illustratissimum Celsitudinem
 tuam sospitet ac prosperet in omnibus. Apud *Brugis*
 30. Junii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXIV.

Germani Bruxia Erasmi Rot. S.

VENIT ergo ad nos tua nam idcirco fere tem-
 1194 poris a Germani vestra Latine, ac Italia Græce lo-
 quens Chryllosomus. Nam & Joannem Mathæum *Epi-*
 scopum Veronensem refrangit, qui Verona ad nos ve-
 niant, nulli sumus parere, ut sua lingua loquatur
 illius habeamus, & quidem quam fieri poterit correctissi-
 me, adhiberi ad id exemplarium in, qua Venetici
 Cardinali Niceni bibliotheca erant sunt, utique & al-
 ter complures, multis multis locis studio conspectis. *Op-*
 per ipsum jam formis excusum fuerat, verum, quod mea-
 desum compertum est ab *Antistarchis*, quibus negotium
 credidit *Episcopus*, deus *Episcopi* jussu ac fuit sub
 pralum redit. Ex Græci Chryllosomus expressit fecit, ne
 Latinum ipsum hand pluribus nostris versibus augere-
 mus, quam duobus ut, qua te antequam atque horare
 nobis ad nos ante profectus, in manibus hominum jam ver-
 factur: nam ut summe etiam cupias, quid tandem est quid
 vertendum tibi præparare possi, nisi habes nunc versibus
 materiam desinens? certe exemplarium Græcorum præ-
 parata in casu est, tunc ipsi hoc tempore te hoc in exerci-
 tationis genere desiderantem opera nostra nihil amplius
 sublatum passimus: quo magis later istis inveniri qui la-
 terum tuum adhibere vix de *Isidoris*. Monachus
 meus quid fere ad te perlatum est, impudens ipse cum me,
 sed tabellari tui negligens, tunc *Opus* ipsum tradidit,
 statim ut tuas accipis, quum sperarem illum tibi in tem-
 pore reddi posse. De Cardinali Cancellario, recte te me-
 morasse vides quid aliter tui ad nos scripsit. De Tu-
 siano crede mihi, amens est ille atque obsequens nomi-
 ni, ut si qui alius: nec minus gloria tua faves, quam
Boducæ, etiam *Boducæ* ipsi inprimis delicta sua Græ-
 cæ arcana omnia accepta referat: qui si fuit se per id
 tempus, quo mare ipsum audetque inurbatum erat,
 cum reliquis belloribus meam eandemque navem remere,
 non sit, ingresse, ad horas perpercas capi potui, quam
 duci, quo tam venis pelagusque ferebat, id ipsum ve-
 re non hominis levitati, sed tempestatis potius ut adhibe-
 beret.

EPISTOLA MCXVIII.

Erasmi Rot. Summi Pistoris S.

QUVM maxime faveret morbus, scripti tibi per *Hieronymum* quendam, qui videtur manus suo functus officio. Tantum eas literas videtur reddidisse, in quibus erat commendatus. Illustrissimus Princeps nullas questiones inseruit proximis literis; sed tunc trahant nonnullas dictiones: quibus respondere prolixum esset, & mihi videtur ad seditionem tendere, si quid novetur absque publica auctoritate. Menius aliquot gravissime egrotavit, primum alvi torminibus, unde vomitus ac ilomachi ruina, & hinc extrema debilitas. Succedit spoliata feccitissimum, umbilicum occupans. Ruptum est ferro, manet tamen durities, unde metuo novam tragediam: nam chirurgus praeter naturam, in duro apoplemate, quod frigidum erat dissolvendum, calidis & acerbis malagmatibus fecit ulcus. Adhuc repo & paulatim revivisco, nondum liber à medicis ac chirurgo. Abiit, ut ego illius inextricabilis Tragediae me faciam *Arsylarchum*, utrinque pessimam gratiam reportaturus. Utinam Deus dignetur esse *Arsylarchus*, qui solus potest huic fatali Tragediae finem imponere. Quod si Caesar imperat ut *Arsylarchum* veniam, necesse est ut prius imperet huic male valetudini. Cum tali *Thrasine* quid agi possit, non video. Scis omnem historiam. Observa dissimulat quid molitur, & si Ducem imperat mendacis, facit rem cognoscit. Duci super scripti per Canonicum cognomento *Rina*. Bene vale, patrone singularis. *Freiburg* 7. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXIX.

Erasmi Rot. Lucae Episcopi S.

LERICONE libellum legam perlabenter: scio enim à viro doctissimo sanctissimoque nihil perficisci nisi doctum & sanctum. Quod horrens ad Comitia, *Censorius* illud obijcit. Ad consilium me accerseri praesquam vocari. Ex te si maxime vover, alligat hac valetudo. Nec video, quid ego infimus foris homuncio possem in negotio tam perplexo, ad quod expediendum via Synodus *siropus* triennis fuisset. Quid, quod nec tutum nobis est hic habere: si quid aequi dixerimus, statim audientes *Lutherani*. Nisi res per magnos ex omni provinciarum consensu agatur, nihil egerint: sed ab ea Synodo submovende sunt omnes humane cupiditates. Pro tuo in me animo habeo gratiam, & mutuum pollicitor bona fide. Vale. *Freiburg* 9. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXX.

Erasmi Rot. Joanni Ulsterano S.

SIVE scribis, sive non scribis, scio *Ulsteranum* esse *Ulsteranum*. Tot legionibus ac negotiis exercitum fuisse, jurabat olim. Dux *Fulcrans* junior misit poculum cum literis. Quid illic agerem non video hac valetudine, quae velis equisque, quod ajunt, fugit aulis. Ex diutino morbo paulatim reviviscimus. Ex omnino de migrando cogitamus, sed nullum video portum facis tranquillum. Dominus fac me dabit *Caelari* reliquique Principibus salubria consilia, mihi humilis non tunc est talibus admisceri negotiis, in quibus si quis quid liberius ut aequis dixerit, statim audit *Lutheranum*. Cupio te quam optime valere, vir animo meo charissime. *Freiburg* 9. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXI.

Erasmi Rot. Francisci Duffo S.

STIPTVLAE inniteberis, mi *Francisce*, cum tantum *Ab. tribuisti* mei epistola. Ab Archiepiscopo *Talca* 1530. *lano* jam abunde magnam accepi premmum, nec est quod illa res te sollicitum habet. Quae mittes ad *Geclium*, quando huc venient? Citius venient, si mitteres *Augsburg* ad *Antoniam Faggonem*, nec dubium quia ad Concilium eam multae legationes, currantque veredarii. Vinum abs te adiectum, quum primo gastris sic arderet, mire imposuit nobis: simulatque corpusculo serio bibere, mutavit colorem, saporem & odorem. *Martianus Polonus* hac de causâ prodebat est *Refectum* cum viginti comensis, sed guttam non attulit. Officialis & *Theaurarius* aberant legati ad Regem *Galliarum*, ceteros *Polonus* *Archiepiscopus* adhibere esse meror nebulones. Iste laboravimus graviter quantum ferme menses, nondum firmi. Hanc ad epistolam abs te scriptam *Calend. April.* & per veredarium misim. De reliquis fac sulco more, mitte exemplaria duplicia, & amicos admonere ut idem faciant. Quum ego maxime egrotarem, *Quarum* meus subitus correptus est sudore *Britannicus*, nec alium habebam: nam *Comens* redierat in patriam amore liberatis, jam sacius sacrificiis, ac nobis fassus letaque precatur. *Hajo* repetit *Frijiam*. Bene vale, *Duffe* charissime. *Freiburg* 9. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXII.

Erasmi Rot. Alphonsi Valdesi S.

NON possum non vehementer dolere sortem tuam, *Valdesi* charissime, qui simul & parentem optimum, & parentis affectu patrum *Adreanum Gasterianum* amiseris: sed animus offundendus est ad omnia quae possunt homini accidere. Nos quoque Dominus dignatus est invadere, paulatim revivisco, sed quoniam chirurgus in duro apoplemate violentis malagmatibus induxit vicus, quod ita statum est ut mense durities, vercor ne recurrat malum. In medio morbo famulas meas, quem unicum habebam, (nam alter revocatus est in patriam) sudore pessilenti correptus est, qui mihi & in cubiculo & in mensa perpetuo aderat. Sed *Dominus* est, faciat quod bonum est in oculis ipsis. Bene vale, *Valdesi* charissime, & post istam transpirationem expecta serenitatem. Nil adhuc accidit tibi novi. Amisisti patrem, id quotidianum est. *Gostmaris* dia vivere non poterat, in caducum parietem inclinabatur. Scias hunc hominem, quantus quantus est, tuum esse. Bene vale rursus. *Freiburg* 9. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXIII.

Erasmi Rot. Rodericam Marci, Ungariae quondam Regis, S.

SERENISSIMA Regis, *Valdam* meam utcumque pro meorum occupationum magnitudine, proque mei ingenui modulo tractatam, tam benigno animo à tua Majestate receptam esse, majorem in modum gaudeo. Illud me cruciat ac rubore suffundit, opusculum nec tuae magnitudinis, nec illi animo tam pio satis respondere. Video te in alibus tuis nonnullis offensam, quam hac in parte studio fuerim periclitum. Sed hoc laude dignior est, quod eximus virtutibus tuis modestiam cum gentium omnium pulcherrimum addidisti. Domini benignitas tuam pietatem semper in majus provehere dignabitur, ac pro tribus leta reponere. Interdum adversis vel purgat vel exerceat non: sed ille novit amara, uberiore consolationis suae dulcedine temperare. In Majestatem tuam sospitet, actionisque tuas omnes bene fortunet. De valetudine meae cognosces ex *Henkelis*. Epistolam tuam manu scriptam, tanquam animi tui charissimum pagum, in-

Tom. III. N n n ter

* In Hist. Comitiarum an. 1530. *Augsburg* celebratum, Tom. 13. pag. 104. hae Epistolae inscribitur *Joanni Duffo*, Episcopo, Regi *Florentiae* Graeco.

Aliter ea reponetur, quæ mihi maxime sunt cordi. Datum *Friburgi Briggæ* 9. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXIV.

Erasmi Rot. Joanni Rokejo S.

SALVE plurimum, quantum vivit hominum candelis. Etiam si tam vile fuisset munusculum, quam illud tua facit modestia, tamen animus iste tam aureus ac gemmeus, & epistola nihil spirans nisi meros amores, poterat illud ita commendare, ut pro quamvis magno acciperetur. Nunc quum tale sit, ut vel à Rege non indecore donari poterit, tamen quæ tua modestia est, rogus ut boni consulas. Mihi potius rogandus eras, ut libellum ex tempore sumum, ac velut abortu ejectioni boni confuleres. Sed hac in parte video mihi rem esse cum *Heracle*, quem in tuo poculo conspicio: quem enim ille viribus & clara fuit invitatus, tam *Rokejo* officiis aut beneficiis fupernari non potest. Nec male quadrit in te æquale symbolum, quod habet tuus clypeus. Nemo tam velox esse queat ad bene intendendum, quem tu non prævolas. Solus animus mutus mihi sufficerebat. Epistola tam amica magni muneris loco esse poterat. At his non contenta tua benignitas, addidit poculum, & opere, & precio non vulgare. Doctus *Heracles*, nec contentandus ultra, nisi hoc solum, ne videar amando inferior. In Principum conventu quid agatur, hæcenus ad nos senesi perferriperunt. Proposita sunt capita rerum: Primum, ut *Germanus* seculari suppetias adversus *Turcarum* rabiem: Deinde, ut *Sebastian* dissidium tollatur, si fieri possit, absque sanguine: Tertium, ut eorum, qui & gravatos putant, habeatur ratio. Ad hæc peragenda vix sufficeret Synodus *accedendi* triennis. Quid sit futurum nescio, nisi Deus interveniat fabule, nullum video exitum. Et nisi res fuerit acta ex consensu omnium provinciarum, exitura est in seditionem. Quidam sperant cum *Lutherano* rem posse transigi, quod & hi petant moderata, & *Pomice* paratus sit etiam magna concedere: nam habet *Augustus* Cardinalem *Camperium*, hominem perhumanum, qui bis ad me scripsit. Episcopus *Angustini* censet æquum, ut concordie causa quendam concedantur, quo nomine apud quosdam dicitur audire *Lutheranum*, quam nihil sit illo viro sanctius inextinguibile. *Lutherani* exhibuerunt fidei suæ summam. Hæc negotio præest *Atelanchthes*, qui suis ad me litera declarat, se non omnino desperare. De *Zwingliano* primum *Cæsar* non sultinat audire. Nunc aiant impetraum, ut illi quoque fidei suæ rationem exhibeant. Hac gratia missus est *Hedius*: nam, ut audio, *Capite* constanter detestatur tam provinciam. Multi me litera hortantur ut adsum Concilio, *Cæsar* tamen nondum vocavit: & si vocet, habeo excusationem iusticiam quam vellem: nam quam quartum jam mensum ægrotent, nondam possum convalescere. Primum, ex ventis quibusdam blandis, sed pestilentiis, orta sunt alvi tormina, qualia nunquam expertus fueram, ex vomitu extorierent, gracili corpori, ut scribit *Hippocrates*, gravem. Ex vomitu ruina stomachi, cruciatus & mediis conciderunt infomniis. Neque parum molestia addiderunt Medici. Torminibus successit apostema durum, quod aliquandiu porrectum, dextrum ventris laus occupavit. Mox insillit in umbilicum, hac specie quasi serpens on infixum habens umbilico, medio corpore inserto, cauda petere pubem. Paulo post flexit se in laus levam, ut pene cingeret umbilicum. Stimuli cruciabiles, nec noctu, nec interdiu dabant quietem. Adhibere est chirurgus, ut hic fuit aliquis nominis. Ite reclamantibus omnibus, nihil differens inter vomitum & apostema durum, quod lenientibus ac frigida resolvendum ac dissipandum erat, violentia emplastris me tamen non evocavit. Puno levius cruciari qui agunt in igni purgatorio. Exulceravit mollia quædam, apostema tamen coxit. Interim pollicebatur omnia magnifica. Rupto ulcere

ferro, & molli effluxit sanies; & duro, per quod ferrum egerat, nil nisi sanguis. Ante triduum dimisi hominem curatus, ac non sanatus: manet enim ideam apostema, mitiore licet cruciata. Revocandi erant Medici. Quum vehementissime affligeret morbo, famulus, quem tuicum habebam, (nam alter repeterat patriam) subito correptus est dolore *Brasavensis*. Hunc ad molam Dominas dignatus est nos invadere. Animus iudiculus gessit hinc emigrare quopiam, oppidum est sit elegans, sed non perinde frequens, utpote submoem à flumine, studiis aptius, incredibilibus omnium rerum curis, genus hominum perum hospitale, ut ajunt, nam mihi hæcenus nemo fuit admodum molestus. At nusquam video tranquillum portum. Durandum est hic donec appareat quo vergat Concilii exitus. Quidam divinant futurum, ut in primis agatur de pecuniis exigendis, hæresim negotium rejiciatur in Synodum universalem, sacerdotibus, Episcopis, Monachis, & Abbatibus ejectionis se spoliatis dentur bona verba. Opinor tibi jam conspectus libellos, qui mper aliquot in meum caput provolvunt. Qui movent hoc organum, tibi, ni fallor, notus est, antehac inter mihi præfatos amicos corruptus, vix ferebat à quopiam nominari *Erasmum* citra præstationem honoris, nunc hostem agi plus quam capitalem. Quis credidisset in illo ebriolo interere tantum veneni? Huiusmodi perneha me vehementer alienat ab illorum insulso. Otenet quancunque dissentiant, & tamen negant esse liberum arbitrium. Si Deus nondum mihi gratiam illam impartit, de qua sese iudant, erat cur pro me Dominum interpellarem, non erat cur odio prosequeremur. Variant amorum sententia, illi censent, ne legenda quidem illorum aenias, quibus hæcenus fustulisti animi mei sensus: rursus qui verisimur in cœtu Principum, fassent ut acriter respondeam. Quid sciamus sim nescio, certe quatenus flagrant, & hic animus, & hæc retas, & hæc valetudo. Habes epistolam languidam, numerum à languido. Si Dominus reddiderit vigorem, spero futurum ut aliquando nos invicem conspecturam. Interim cura ut quam rectissime valeat. Datum *Friburgi* 19. Julii, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXV.

Erasmo Rotero. Philippus Melancthon S. D.

NUNQUAM ERAM CREDIDISTI, tantam ferociam, tamque savitiam in hominem cadere posse, quantum in *Eckio*, & quibusdam eum gregalibus deprehendo: non Principes ipsi satis clementes & moderatos sententias dicunt, a quibus tamen isti miris artibus conantur se abducere. Accipis se per literas Imperatorem à violentia consilii debortari, qui, ut mihi videtur, gravissima quodam bonitate etiam ad moderatorem & pacem ducitur. Quare spero tuas literas plurimum ponderis apud ipsum habenturas esse, & sequi rogo, ut inclinatam *Reipublicam* breviter perficias, & pergas cum sternum atque iterum dehortari: nil hac tua sapientia atque auctoritate legas facere potes, nil ad unumque posteritatem gloriosum, quam si tua diligentia hoc munus foveras. Nisi causam nostram simpliciter & sine conviciis prosequamus, quancumque capillari aliquis possit, feram esse moderatorem, tamen volumus ostendere, nos non abhorreere a consilio potes, si conditiones æquæ proponantur. Res ipsa ostendit, impudenter *maximismum* publicum, quam utinam ita gubernent illi, qui terram putantur, ne subito impetu præferant *Ecclesiam*. Oro igitur te quantum possum per Christum, ut non desinas Imperatorem adhortari, ne bellum adversus evocis suspensas, qui non reculant æquas conditiones accipere: non enim hoc agunt nostri, ut *maximismum* Ecclesiasticum dissolvant. *Daniel* Schürum valde oro, quem tametsi scio tibi iocundissimum esse, tamen oro, ut mea causa aliqvand addas ad tuam erga ipsum *maximismum*. Vale. *Augusta* 1. *Augusti*, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXVI.

Erasmus Roterod. Philippo Adlanchensi S.

AN. 1530. **L**VSITANO IUVENI feci mei copiam *uicini** nec
epistola tua, nec *Sithani* ulquam comparat.
Quod ad Caesarem scripserim, perperam relatum est.
In hoc Concilio verbum ad illum non scripsi. Scripsi
tantum *Camperio*, summo studio hoc agere, ne bello
de dogmatibus transigeretur. Consilia scripsi *Episcopo
Augustani*, alique nonnullis amicis, meque
rogas, ne id facere desinam. Quin potius roges illos,
ut desinant pertinacia sua, convitiisque, Principum ani-
mos ad bellum irritare. Ego non nunc tantum, sed
perpetuo & Theologorum levitium pro viribus retu-
di, & Principum animos a serviendo terrui. Vides,
quam mihi reserret gratiam. Commigrauit *Argentoran-
sum* ebriolus quidam *Gerasius Novusmagus*, quem in
epistola, civilitatis gratia, *Fabrianum Nicomem* no-
minavi, anteahe supra modum amicus mei, nunc
fuit non aliter, ac si patrem & matrem, avum &
aviam utranque ferro necasset. Sui nomine quatuor
jam libellos emisit: quintus, plenus convitiis & hypo-
cristi, prodit nomine Ministorum Verbo *Argentoran-
sum*. Nihil seduliosius. Itaque posthac non est ani-
mus agere de componendo negotio, cum ipsi non
solum nihil remittant, verum etiam ad tumultum
cruentum gessisse videatur. Dominus exiam emen-
det, qui te sospitem nobilique conservet incolumentem.
Frisinge 2. Augusti, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXVII.

Erasmus Roterodamus Corrado, Episcopo Wirce-
burgensi, S.

NULLA unquam commendatio cessit felicius, or-
natissime Praeful, quam illa, qua tuae celsitudini
paucis verbis *Martium* Ecclesiasten, & *Sithanum* collegii
tui Canonici commendavi. Quandoquidem tuis ex
litteris intellego, non solum illos tibi factos ebariores,
verum etiam me quoque ipsi ignorum tantam inde
gratiam, ut commendatorem inter tibi commendatissi-
mos habere dignatus sit: nec satis habueris epistola
tam candida mihi gratias agere, (contra quam fieri so-
let, nam mox est, ut quorum commendatio valuit,
ipsi gratias agant iis apud quos valuit) nisi etiam ami-
cissimi animi symbolum ac *propinquum* apud me depone-
res, quum talis epistola a tam eximio Principe, tam
honorifice, tamque amanter scripta, mihi quamvis
magni muneris loco esse potuerit. Nec sufficit animo
isti tuo munus quaecunque, sed plane regium dona-
re voluisti, magis reputans, quid te deceret dare,
quam quid *Erasmum* accipere. Augere doni precium,
quod nec promerito, nec ambianti, ac ne exspectanti
quidem ultro detulerit tua benignitas. Quo majorem
gratiam ejus nomine me tibi debere profiteor. Siqui-
dem quae dantur beneficiis, mercedis nomen mereantur
citius quam beneficiis: quae precibus extorta
sunt, ea magno emta scripsit *Seneca*. Quae promissa
dura torserunt, exspectatione magnam tuam gratiae
partem amiserunt. Verum pro haec demum, quae prius
venereunt quam ventura suspicaretur qui accipit, soli-
dam debemus gratiam: quae etiam si exigua sint, ta-
men animus dantis reddit ea preciosissima. Scribit *Ho-
merus* non esse rejiciendi dorum munera, ego vero
talium Principum spontanea dona, cum facta quaedam
momentanea apud me libenter servo, ac veluti protec-
tionibus ostendo, quibus me non mediocriter orna-
tum arbitror: insidem interdum me ipsum consolare ad-
versus quorundam inauspicatissimorum hominum pra-
vicitatem, qui nec de beneficiis bene loqui possunt,
nec his beneficiis a quibus beneficentia fuit provoca-
ti. Quod igitur superest, amplissime Praeful, nisi ut

A nostrum singulis magnifice gratur, *Martin* ac *Sitha-
ni*, namque tantum Principis benevolentiam, nulli, qui
tam felicitate celsiter audacia, ut non solum non offen-
derim improbitate, verum etiam gratiam non mediocri-
ter mererim, in eorum sinuam, quos tu dignis
amicitia tua, cooperatur. Sed & tibi, suscipiente Prae-
ful, non minus gratulor istum animum, in tanta di-
gnitate modestissimum, in tanta fortunae indulgentia
incomruptum, in tot negotiorum undis nihil aequo cor-
di habentem, atque Ecclesiae catholicae commoda. Ea
mox tot fluctibus iactata plane tui similibus nauclens
eger, qui non gravetur privata commoda Christi glo-
riae posthabere. Itaque sic tibi persuadet tua celsitu-
do, *Erasmum* quantum est, in ipsius aere esse, neque
quicquam magis opesare, quam dari tibi occasionem,
qua vicissim grati clientis animum utranque testificari
possit: neque enim me minus oneratum tuo benefi-
cio quam honoratum arbitror. Nec tamen exonerari
cupio, vel quia debeco tali Praefuli libenter, vel quis
perisipio me prosum non esse solvendo, etiam si fi-
cultatem meorum omnium, atque etiam capiti huius
fecero auctionem. Sed habeo, si quo argumento decla-
raro, mihi reponende gratiae voluntatem non desisse.
Dominus *Jesui* R. C. T. sospitem prospereque, quam
in omnibus, tuis in secundis huius Ecclesiae transi-
tibus: neque etiam desperandam est. Graviores olim aetate
divi *Thomae* pertulit, & vivit eternum *Christum*,
qui verbo sedat mare quiblibet frenum, atque exitum
minitans. Nos tantum exicitemus eum precibus,
ac bonis operibus vellicemus, donec experigatur,
jubeatque tempestatem hanc consilere. Hanc glo-
riam tibi vult tribus, non nostrae prudentiae. Datum
apud *Frisingam* *Brissia* 11. Augusti, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXVIII.

Erasmus Roterodamus Christophoro a Stadis,
Episcopo Augustano, S.

EODEM die, quo celsitudinis tuae postremas literas
accepi, miseram illam nuncium meo auri in hoc
proprie conductum. Tunc tertio die Augusti scriptas
reddidit rathicus quidam, dicens se *Augusti* accepisse
a filio ejusdem piskatoris. Id quo causa acciderat ne-
ficio. Vereor ne reliqua sint intercepere: nam *Coryaei*
nisi quod pulchrum improbitas non tantum non necat
inquerudine. Pergrata mihi fuit tua objuratio,
quod scriptam me tibi non fore gravem alienalium:
declarabat enim constantissimum in amicitia animum,
cuiusnam aliqui ex parte quam respondere. Libellum
quos emittunt Secularum *opprobria*, etiam minantur no-
bis, tantum abest ut potem ambiat. Tres conditiones,
quae recenses, meo iudicio, nulla religionis iustura
concedi poterant, sed minime credo Secularum proce-
res illis fore contentos. De cerebrosis & capiosis,
scio tuam sublimitatem extra repitum morus esse.
Nihil tamen est quod non moliantur illi crabrones,
& si credimus apologis, etiam in caelum subvolans
scarabaeus ultus est aequum. Praefationem in *Chris-
stianum* jam absolvi. De *Jacobo Fabre Sequens* sus-
picio est fabulam, & si id nuper accidit: nam ad se-
ctum Adversarii & *Lutera* accipi literas, nec ullas
vel huc vel *Basileam* rumor advenit de illo tristior.
Ante complures menses exarsit quendam *Ladri-
cum Berquium*, verum optimum ut praedicant, nec
erat *Lutheranus*. Odium Theologorum ac Monachorum,
libera lingua, simplicitas & huius comes fiducia
perdidit hominem. Ea, uti suspicor, fuit rumoris occa-
sio: nam *Faber* ut *Enoch* assumtus est a Rege *Gah-
lerum*, qui verit, ut quis vel in illum vel pro illo scri-
beret. Id, opinor, procuratum ab ejus patrono Episco-
po *Ladrensi*. Dominus amplitudinem tuam propter
in omnibus. *Frisinge* 11. Augusti, Anno 1530.

* In eum edim.

*EPISTOLA MCXXIX.

Erasmus R. Cardinali Campesio S. P. D.

REVERENDISSIME Domine, Tabellio meus propterantissimum ad rediendum quam volebam, nam tuus R. D. literas potissimum expectabam. Fortassis hic duntaxat habere, quem vellem: R. D. Episcopus Anglianus scribit, se hic propriam maffuram famulam: per eam expectabo literas tuas. Si Caesar minus bella terret adversarius, non possum non laudare prudentiam, sin ferio expectet bellum, nollem esse simula avis, sed inhorrescit mihi animus, quoties rerum faciem animo contueor, quam arbitror futuram, si semel ad arma ventum fuerit. Adeo hoc malum late spargitur est. Fator summam esse Caesaris potentiam, sed non omnes nationes hoc nomen agnoscunt, Germani vero agnoscunt certis conditionibus, ut impere verius, quam ut parent: molant enim imperare quam morem gerere. Ad hoc continuis professionibus & expeditionibus vehementer exhaustis ipsi conditiones constitit: belli incendium jam nunc exitum in Frisia nobis vicina. Eius Princeps jam profiteri dicitur Euanthelium Carthi. Eiusmodi sunt multae civitates inter Orientales & Danis: hinc castra maffuram porrigitur ad Helvetios. Jam si Caesar pro sua pietate praeterat, ex Pontificis arbitrio gessurum se omnia, periculum est, ne non ita multos sit habiturus faucentes. Adde quod in dies expectatur Turcarum incurfus, cuius potentiam vis oppressissimas, etiam concordes auxilia in unum contulerimus. Porro, quid sit belligenae invito militi, declaravit Roma exitum, & nuper res apud Viennam gelat. Non debito quinquaginta Principis animus pendat ad pacem, clementiam & tranquillitatem; sed nescio quam pacto praeter illius animam, nobis semper bellum & bello iterum. Quam diu? quam misere venata Gallia? Quam misere? afflicta Italia? ubi novum etiam bellum intravit: nunc eo res spectare etiam videntur, ut orbis maxima pars sanguine perfuscat. Atque ut ille accipit omnium bellorum alia, metendum est, ne tumultus hic tendat ad subversionem totius Ecclesiae: praeterquam quod vulgus persuasum habeat, hoc negotium non geri, nisi auctor Pontifice, maxima ex parte per Episcopos & Abbates. Atque adeo veror, ne Caesar ipse profectus non sit absortus a periculo, quod omen avertant superi. Novi & editorum illorum praeterviam, qui Secta praerant, aut fient. Sed magis spectandum est hoc statu, quid possit totius orbis tranquillitas, quam quid mereatur illorum improbitas. Neque utique adeo deponendum est de statu Ecclesiae. Fuit ea olim jactata longe majoribus procellis sub Arcadio & Theodosio. Qualis tunc fuit orbis status? Eadem civitas habebat Arianos, Paganos, & Orthodoxos. In Africa furebant Donatistae, & Circumcelliones: multi in locis vagabantur adhuc Manicheorum infamia, & Marcionis virus, praeter incursionem barbarorum gentium: et tamen in tantis dissidiis imperator citra sanguinis effusionem habens moderabatur, & paulatim haereticum monstrum refecabat. Ipsum tempus interdum affert remedium immedicabilibus malis. Si certis conditionibus Secta fineretur, (ut dissimulantur Bohemi) grave quidem, fator, malum esset, sed tamen bello levius. Hoc statu rerum nunquam malum esse quam in Italia, sed alio trahunt fata: ut trahunt quo velint, modo non erant a conspectu columbae: novi quidem esse apud Caesarem, qui mihi non admodum faveant. Condo tamen, reverendissimum Dominationem tuam non esse sui dissimilem, cui precor omnem felicitatem. *Esburgae 18. Augusti, Anno 1530.*

Scripti ex tempore. Tabellaris urgebat: Ignosce.

* Hae epistola habetur Hb. Constantini. Advers. T. tit. p. m. 49, ubi quidem paulo alter quam hic loquitur, & quidem, mea sententia, rectius. 1. Advers. C. v. 1. Legitur, dicitur 1. Propos. dicit. 2. Quoties, 3. Interfuit, 4. Interfuit, 5. Interfuit, 6. Interfuit, 7. Interfuit, 8. Interfuit, 9. Interfuit, 10. Interfuit, 11. Interfuit, 12. Interfuit, 13. Interfuit, 14. Interfuit, 15. Interfuit, 16. Interfuit, 17. Interfuit, 18. Interfuit, 19. Interfuit, 20. Interfuit, 21. Interfuit, 22. Interfuit, 23. Interfuit, 24. Interfuit, 25. Interfuit, 26. Interfuit, 27. Interfuit, 28. Interfuit, 29. Interfuit, 30. Interfuit, 31. Interfuit, 32. Interfuit, 33. Interfuit, 34. Interfuit, 35. Interfuit, 36. Interfuit, 37. Interfuit, 38. Interfuit, 39. Interfuit, 40. Interfuit, 41. Interfuit, 42. Interfuit, 43. Interfuit, 44. Interfuit, 45. Interfuit, 46. Interfuit, 47. Interfuit, 48. Interfuit, 49. Interfuit, 50. Interfuit, 51. Interfuit, 52. Interfuit, 53. Interfuit, 54. Interfuit, 55. Interfuit, 56. Interfuit, 57. Interfuit, 58. Interfuit, 59. Interfuit, 60. Interfuit, 61. Interfuit, 62. Interfuit, 63. Interfuit, 64. Interfuit, 65. Interfuit, 66. Interfuit, 67. Interfuit, 68. Interfuit, 69. Interfuit, 70. Interfuit, 71. Interfuit, 72. Interfuit, 73. Interfuit, 74. Interfuit, 75. Interfuit, 76. Interfuit, 77. Interfuit, 78. Interfuit, 79. Interfuit, 80. Interfuit, 81. Interfuit, 82. Interfuit, 83. Interfuit, 84. Interfuit, 85. Interfuit, 86. Interfuit, 87. Interfuit, 88. Interfuit, 89. Interfuit, 90. Interfuit, 91. Interfuit, 92. Interfuit, 93. Interfuit, 94. Interfuit, 95. Interfuit, 96. Interfuit, 97. Interfuit, 98. Interfuit, 99. Interfuit, 100. Interfuit, 101. Interfuit, 102. Interfuit, 103. Interfuit, 104. Interfuit, 105. Interfuit, 106. Interfuit, 107. Interfuit, 108. Interfuit, 109. Interfuit, 110. Interfuit, 111. Interfuit, 112. Interfuit, 113. Interfuit, 114. Interfuit, 115. Interfuit, 116. Interfuit, 117. Interfuit, 118. Interfuit, 119. Interfuit, 120. Interfuit, 121. Interfuit, 122. Interfuit, 123. Interfuit, 124. Interfuit, 125. Interfuit, 126. Interfuit, 127. Interfuit, 128. Interfuit, 129. Interfuit, 130. Interfuit, 131. Interfuit, 132. Interfuit, 133. Interfuit, 134. Interfuit, 135. Interfuit, 136. Interfuit, 137. Interfuit, 138. Interfuit, 139. Interfuit, 140. Interfuit, 141. Interfuit, 142. Interfuit, 143. Interfuit, 144. Interfuit, 145. Interfuit, 146. Interfuit, 147. Interfuit, 148. Interfuit, 149. Interfuit, 150. Interfuit, 151. Interfuit, 152. Interfuit, 153. Interfuit, 154. Interfuit, 155. Interfuit, 156. Interfuit, 157. Interfuit, 158. Interfuit, 159. Interfuit, 160. Interfuit, 161. Interfuit, 162. Interfuit, 163. Interfuit, 164. Interfuit, 165. Interfuit, 166. Interfuit, 167. Interfuit, 168. Interfuit, 169. Interfuit, 170. Interfuit, 171. Interfuit, 172. Interfuit, 173. Interfuit, 174. Interfuit, 175. Interfuit, 176. Interfuit, 177. Interfuit, 178. Interfuit, 179. Interfuit, 180. Interfuit, 181. Interfuit, 182. Interfuit, 183. Interfuit, 184. Interfuit, 185. Interfuit, 186. Interfuit, 187. Interfuit, 188. Interfuit, 189. Interfuit, 190. Interfuit, 191. Interfuit, 192. Interfuit, 193. Interfuit, 194. Interfuit, 195. Interfuit, 196. Interfuit, 197. Interfuit, 198. Interfuit, 199. Interfuit, 200. Interfuit, 201. Interfuit, 202. Interfuit, 203. Interfuit, 204. Interfuit, 205. Interfuit, 206. Interfuit, 207. Interfuit, 208. Interfuit, 209. Interfuit, 210. Interfuit, 211. Interfuit, 212. Interfuit, 213. Interfuit, 214. Interfuit, 215. Interfuit, 216. Interfuit, 217. Interfuit, 218. Interfuit, 219. Interfuit, 220. Interfuit, 221. Interfuit, 222. Interfuit, 223. Interfuit, 224. Interfuit, 225. Interfuit, 226. Interfuit, 227. Interfuit, 228. Interfuit, 229. Interfuit, 230. Interfuit, 231. Interfuit, 232. Interfuit, 233. Interfuit, 234. Interfuit, 235. Interfuit, 236. Interfuit, 237. Interfuit, 238. Interfuit, 239. Interfuit, 240. Interfuit, 241. Interfuit, 242. Interfuit, 243. Interfuit, 244. Interfuit, 245. Interfuit, 246. Interfuit, 247. Interfuit, 248. Interfuit, 249. Interfuit, 250. Interfuit, 251. Interfuit, 252. Interfuit, 253. Interfuit, 254. Interfuit, 255. Interfuit, 256. Interfuit, 257. Interfuit, 258. Interfuit, 259. Interfuit, 260. Interfuit, 261. Interfuit, 262. Interfuit, 263. Interfuit, 264. Interfuit, 265. Interfuit, 266. Interfuit, 267. Interfuit, 268. Interfuit, 269. Interfuit, 270. Interfuit, 271. Interfuit, 272. Interfuit, 273. Interfuit, 274. Interfuit, 275. Interfuit, 276. Interfuit, 277. Interfuit, 278. Interfuit, 279. Interfuit, 280. Interfuit, 281. Interfuit, 282. Interfuit, 283. Interfuit, 284. Interfuit, 285. Interfuit, 286. Interfuit, 287. Interfuit, 288. Interfuit, 289. Interfuit, 290. Interfuit, 291. Interfuit, 292. Interfuit, 293. Interfuit, 294. Interfuit, 295. Interfuit, 296. Interfuit, 297. Interfuit, 298. Interfuit, 299. Interfuit, 300. Interfuit, 301. Interfuit, 302. Interfuit, 303. Interfuit, 304. Interfuit, 305. Interfuit, 306. Interfuit, 307. Interfuit, 308. Interfuit, 309. Interfuit, 310. Interfuit, 311. Interfuit, 312. Interfuit, 313. Interfuit, 314. Interfuit, 315. Interfuit, 316. Interfuit, 317. Interfuit, 318. Interfuit, 319. Interfuit, 320. Interfuit, 321. Interfuit, 322. Interfuit, 323. Interfuit, 324. Interfuit, 325. Interfuit, 326. Interfuit, 327. Interfuit, 328. Interfuit, 329. Interfuit, 330. Interfuit, 331. Interfuit, 332. Interfuit, 333. Interfuit, 334. Interfuit, 335. Interfuit, 336. Interfuit, 337. Interfuit, 338. Interfuit, 339. Interfuit, 340. Interfuit, 341. Interfuit, 342. Interfuit, 343. Interfuit, 344. Interfuit, 345. Interfuit, 346. Interfuit, 347. Interfuit, 348. Interfuit, 349. Interfuit, 350. Interfuit, 351. Interfuit, 352. Interfuit, 353. Interfuit, 354. Interfuit, 355. Interfuit, 356. Interfuit, 357. Interfuit, 358. Interfuit, 359. Interfuit, 360. Interfuit, 361. Interfuit, 362. Interfuit, 363. Interfuit, 364. Interfuit, 365. Interfuit, 366. Interfuit, 367. Interfuit, 368. Interfuit, 369. Interfuit, 370. Interfuit, 371. Interfuit, 372. Interfuit, 373. Interfuit, 374. Interfuit, 375. Interfuit, 376. Interfuit, 377. Interfuit, 378. Interfuit, 379. Interfuit, 380. Interfuit, 381. Interfuit, 382. Interfuit, 383. Interfuit, 384. Interfuit, 385. Interfuit, 386. Interfuit, 387. Interfuit, 388. Interfuit, 389. Interfuit, 390. Interfuit, 391. Interfuit, 392. Interfuit, 393. Interfuit, 394. Interfuit, 395. Interfuit, 396. Interfuit, 397. Interfuit, 398. Interfuit, 399. Interfuit, 400. Interfuit, 401. Interfuit, 402. Interfuit, 403. Interfuit, 404. Interfuit, 405. Interfuit, 406. Interfuit, 407. Interfuit, 408. Interfuit, 409. Interfuit, 410. Interfuit, 411. Interfuit, 412. Interfuit, 413. Interfuit, 414. Interfuit, 415. Interfuit, 416. Interfuit, 417. Interfuit, 418. Interfuit, 419. Interfuit, 420. Interfuit, 421. Interfuit, 422. Interfuit, 423. Interfuit, 424. Interfuit, 425. Interfuit, 426. Interfuit, 427. Interfuit, 428. Interfuit, 429. Interfuit, 430. Interfuit, 431. Interfuit, 432. Interfuit, 433. Interfuit, 434. Interfuit, 435. Interfuit, 436. Interfuit, 437. Interfuit, 438. Interfuit, 439. Interfuit, 440. Interfuit, 441. Interfuit, 442. Interfuit, 443. Interfuit, 444. Interfuit, 445. Interfuit, 446. Interfuit, 447. Interfuit, 448. Interfuit, 449. Interfuit, 450. Interfuit, 451. Interfuit, 452. Interfuit, 453. Interfuit, 454. Interfuit, 455. Interfuit, 456. Interfuit, 457. Interfuit, 458. Interfuit, 459. Interfuit, 460. Interfuit, 461. Interfuit, 462. Interfuit, 463. Interfuit, 464. Interfuit, 465. Interfuit, 466. Interfuit, 467. Interfuit, 468. Interfuit, 469. Interfuit, 470. Interfuit, 471. Interfuit, 472. Interfuit, 473. Interfuit, 474. Interfuit, 475. Interfuit, 476. Interfuit, 477. Interfuit, 478. Interfuit, 479. Interfuit, 480. Interfuit, 481. Interfuit, 482. Interfuit, 483. Interfuit, 484. Interfuit, 485. Interfuit, 486. Interfuit, 487. Interfuit, 488. Interfuit, 489. Interfuit, 490. Interfuit, 491. Interfuit, 492. Interfuit, 493. Interfuit, 494. Interfuit, 495. Interfuit, 496. Interfuit, 497. Interfuit, 498. Interfuit, 499. Interfuit, 500. Interfuit, 501. Interfuit, 502. Interfuit, 503. Interfuit, 504. Interfuit, 505. Interfuit, 506. Interfuit, 507. Interfuit, 508. Interfuit, 509. Interfuit, 510. Interfuit, 511. Interfuit, 512. Interfuit, 513. Interfuit, 514. Interfuit, 515. Interfuit, 516. Interfuit, 517. Interfuit, 518. Interfuit, 519. Interfuit, 520. Interfuit, 521. Interfuit, 522. Interfuit, 523. Interfuit, 524. Interfuit, 525. Interfuit, 526. Interfuit, 527. Interfuit, 528. Interfuit, 529. Interfuit, 530. Interfuit, 531. Interfuit, 532. Interfuit, 533. Interfuit, 534. Interfuit, 535. Interfuit, 536. Interfuit, 537. Interfuit, 538. Interfuit, 539. Interfuit, 540. Interfuit, 541. Interfuit, 542. Interfuit, 543. Interfuit, 544. Interfuit, 545. Interfuit, 546. Interfuit, 547. Interfuit, 548. Interfuit, 549. Interfuit, 550. Interfuit, 551. Interfuit, 552. Interfuit, 553. Interfuit, 554. Interfuit, 555. Interfuit, 556. Interfuit, 557. Interfuit, 558. Interfuit, 559. Interfuit, 560. Interfuit, 561. Interfuit, 562. Interfuit, 563. Interfuit, 564. Interfuit, 565. Interfuit, 566. Interfuit, 567. Interfuit, 568. Interfuit, 569. Interfuit, 570. Interfuit, 571. Interfuit, 572. Interfuit, 573. Interfuit, 574. Interfuit, 575. Interfuit, 576. Interfuit, 577. Interfuit, 578. Interfuit, 579. Interfuit, 580. Interfuit, 581. Interfuit, 582. Interfuit, 583. Interfuit, 584. Interfuit, 585. Interfuit, 586. Interfuit, 587. Interfuit, 588. Interfuit, 589. Interfuit, 590. Interfuit, 591. Interfuit, 592. Interfuit, 593. Interfuit, 594. Interfuit, 595. Interfuit, 596. Interfuit, 597. Interfuit, 598. Interfuit, 599. Interfuit, 600. Interfuit, 601. Interfuit, 602. Interfuit, 603. Interfuit, 604. Interfuit, 605. Interfuit, 606. Interfuit, 607. Interfuit, 608. Interfuit, 609. Interfuit, 610. Interfuit, 611. Interfuit, 612. Interfuit, 613. Interfuit, 614. Interfuit, 615. Interfuit, 616. Interfuit, 617. Interfuit, 618. Interfuit, 619. Interfuit, 620. Interfuit, 621. Interfuit, 622. Interfuit, 623. Interfuit, 624. Interfuit, 625. Interfuit, 626. Interfuit, 627. Interfuit, 628. Interfuit, 629. Interfuit, 630. Interfuit, 631. Interfuit, 632. Interfuit, 633. Interfuit, 634. Interfuit, 635. Interfuit, 636. Interfuit, 637. Interfuit, 638. Interfuit, 639. Interfuit, 640. Interfuit, 641. Interfuit, 642. Interfuit, 643. Interfuit, 644. Interfuit, 645. Interfuit, 646. Interfuit, 647. Interfuit, 648. Interfuit, 649. Interfuit, 650. Interfuit, 651. Interfuit, 652. Interfuit, 653. Interfuit, 654. Interfuit, 655. Interfuit, 656. Interfuit, 657. Interfuit, 658. Interfuit, 659. Interfuit, 660. Interfuit, 661. Interfuit, 662. Interfuit, 663. Interfuit, 664. Interfuit, 665. Interfuit, 666. Interfuit, 667. Interfuit, 668. Interfuit, 669. Interfuit, 670. Interfuit, 671. Interfuit, 672. Interfuit, 673. Interfuit, 674. Interfuit, 675. Interfuit, 676. Interfuit, 677. Interfuit, 678. Interfuit, 679. Interfuit, 680. Interfuit, 681. Interfuit, 682. Interfuit, 683. Interfuit, 684. Interfuit, 685. Interfuit, 686. Interfuit, 687. Interfuit, 688. Interfuit, 689. Interfuit, 690. Interfuit, 691. Interfuit, 692. Interfuit, 693. Interfuit, 694. Interfuit, 695. Interfuit, 696. Interfuit, 697. Interfuit, 698. Interfuit, 699. Interfuit, 700. Interfuit, 701. Interfuit, 702. Interfuit, 703. Interfuit, 704. Interfuit, 705. Interfuit, 706. Interfuit, 707. Interfuit, 708. Interfuit, 709. Interfuit, 710. Interfuit, 711. Interfuit, 712. Interfuit, 713. Interfuit, 714. Interfuit, 715. Interfuit, 716. Interfuit, 717. Interfuit, 718. Interfuit, 719. Interfuit, 720. Interfuit, 721. Interfuit, 722. Interfuit, 723. Interfuit, 724. Interfuit, 725. Interfuit, 726. Interfuit, 727. Interfuit, 728. Interfuit, 729. Interfuit, 730. Interfuit, 731. Interfuit, 732. Interfuit, 733. Interfuit, 734. Interfuit, 735. Interfuit, 736. Interfuit, 737. Interfuit, 738. Interfuit, 739. Interfuit, 740. Interfuit, 741. Interfuit, 742. Interfuit, 743. Interfuit, 744. Interfuit, 745. Interfuit, 746. Interfuit, 747. Interfuit, 748. Interfuit, 749. Interfuit, 750. Interfuit, 751. Interfuit, 752. Interfuit, 753. Interfuit, 754. Interfuit, 755. Interfuit, 756. Interfuit, 757. Interfuit, 758. Interfuit, 759. Interfuit, 760. Interfuit, 761. Interfuit, 762. Interfuit, 763. Interfuit, 764. Interfuit, 765. Interfuit, 766. Interfuit, 767. Interfuit, 768. Interfuit, 769. Interfuit, 770. Interfuit, 771. Interfuit, 772. Interfuit, 773. Interfuit, 774. Interfuit, 775. Interfuit, 776. Interfuit, 777. Interfuit, 778. Interfuit, 779. Interfuit, 780. Interfuit, 781. Interfuit, 782. Interfuit, 783. Interfuit, 784. Interfuit, 785. Interfuit, 786. Interfuit, 787. Interfuit, 788. Interfuit, 789. Interfuit, 790. Interfuit, 791. Interfuit, 792. Interfuit, 793. Interfuit, 794. Interfuit, 795. Interfuit, 796. Interfuit, 797. Interfuit, 798. Interfuit, 799. Interfuit, 800. Interfuit, 801. Interfuit, 802. Interfuit, 803. Interfuit, 804. Interfuit, 805. Interfuit, 806. Interfuit, 807. Interfuit, 808. Interfuit, 809. Interfuit, 810. Interfuit, 811. Interfuit, 812. Interfuit, 813. Interfuit, 814. Interfuit, 815. Interfuit, 816. Interfuit, 817. Interfuit, 818. Interfuit, 819. Interfuit, 820. Interfuit, 821. Interfuit, 822. Interfuit, 823. Interfuit, 824. Interfuit, 825. Interfuit, 826. Interfuit, 827. Interfuit, 828. Interfuit, 829. Interfuit, 830. Interfuit, 831. Interfuit, 832. Interfuit, 833. Interfuit, 834. Interfuit, 835. Interfuit, 836. Interfuit, 837. Interfuit, 838. Interfuit, 839. Interfuit, 840. Interfuit, 841. Interfuit, 842. Interfuit, 843. Interfuit, 844. Interfuit, 845. Interfuit, 846. Interfuit, 847. Interfuit, 848. Interfuit, 849. Interfuit, 850. Interfuit, 851. Interfuit, 852. Interfuit, 853. Interfuit, 854. Interfuit, 855. Interfuit, 856. Interfuit, 857. Interfuit, 858. Interfuit, 859. Interfuit, 860. Interfuit, 861. Interfuit, 862. Interfuit, 863. Interfuit, 864. Interfuit, 865. Interfuit, 866. Interfuit, 867. Interfuit, 868. Interfuit, 869. Interfuit, 870. Interfuit, 871. Interfuit, 872. Interfuit, 873. Interfuit, 874. Interfuit, 875. Interfuit, 876. Interfuit, 877. Interfuit, 878. Interfuit, 879. Interfuit, 880. Interfuit, 881. Interfuit, 882. Interfuit, 883. Interfuit, 884. Interfuit, 885. Interfuit, 886. Interfuit, 887. Interfuit, 888. Interfuit, 889. Interfuit, 890. Interfuit, 891. Interfuit, 892. Interfuit, 893. Interfuit, 894. Interfuit, 895. Interfuit, 896. Interfuit, 897. Interfuit, 898. Interfuit, 899. Interfuit, 900. Interfuit, 901. Interfuit, 902. Interfuit, 903. Interfuit, 904. Interfuit, 905. Interfuit, 906. Interfuit, 907. Interfuit, 908. Interfuit, 909. Interfuit, 910. Interfuit, 911. Interfuit, 912. Interfuit, 913. Interfuit, 914. Interfuit, 915. Interfuit, 916. Interfuit, 917. Interfuit, 918. Interfuit, 919. Interfuit, 920. Interfuit, 921. Interfuit, 922. Interfuit, 923. Interfuit, 924. Interfuit, 925. Interfuit, 926. Interfuit, 927. Interfuit, 928. Interfuit, 929. Interfuit, 930. Interfuit, 931. Interfuit, 932. Interfuit, 933. Interfuit, 934. Interfuit, 935. Interfuit, 936. Interfuit, 937. Interfuit, 938. Interfuit, 939. Interfuit, 940. Interfuit, 941. Interfuit, 942. Interfuit, 943. Interfuit, 944. Interfuit, 945. Interfuit, 946. Interfuit, 947. Interfuit, 948. Interfuit, 949. Interfuit, 950. Interfuit, 951. Interfuit, 952. Interfuit, 953. Interfuit, 954. Interfuit, 955. Interfuit, 956. Interfuit, 957. Interfuit, 958. Interfuit, 959. Interfuit, 960. Interfuit, 961. Interfuit, 962. Interfuit, 963. Interfuit, 964. Interfuit, 965. Interfuit, 966. Interfuit, 967. Interfuit, 968. Interfuit, 969. Interfuit, 970. Interfuit, 971. Interfuit, 972. Interfuit, 973. Interfuit, 974. Interfuit, 975. Interfuit, 976. Interfuit, 977. Interfuit, 978. Interfuit, 979. Interfuit, 980. Interfuit, 981. Interfuit, 982. Interfuit, 983. Interfuit, 984. Interfuit, 985. Interfuit, 986. Interfuit, 987. Interfuit, 988. Interfuit, 989. Interfuit, 990. Interfuit, 991. Interfuit, 992. Interfuit, 993. Interfuit, 994. Interfuit, 995. Interfuit, 996. Interfuit, 997. Interfuit, 998. Interfuit, 999. Interfuit, 1000. Interfuit, 1001. Interfuit, 1002. Interfuit, 1003. Interfuit, 1004. Interfuit, 1005. Interfuit, 1006. Interfuit, 1007. Interfuit, 1008. Interfuit, 1009. Interfuit, 1010. Interfuit, 1011. Interfuit, 1012. Interfuit, 1013. Interfuit, 1014. Interfuit, 1015. Interfuit, 1016. Interfuit, 1017. Interfuit, 1018. Interfuit, 1019. Interfuit, 1020. Interfuit, 1021. Interfuit, 1022. Interfuit, 1023. Interfuit, 1024. Interfuit, 1025. Interfuit, 1026. Interfuit, 1027. Interfuit, 1028. Interfuit, 1029. Interfuit, 1030. Interfuit, 1031. Interfuit, 1032. Interfuit, 1033. Interfuit, 1034. Interfuit, 1035. Interfuit, 1036. Interfuit, 1037. Interfuit, 1038. Interfuit, 1039. Interfuit, 1040. Interfuit, 1041. Interfuit, 1042. Interfuit, 1043. Interfuit, 1044. Interfuit, 1045. Interfuit, 1046. Interfuit, 1047. Interfuit, 1048. Interfuit, 1049. Interfuit, 1050. Interfuit, 1051. Interfuit, 1052. Interfuit, 1053. Interfuit, 1054. Interfuit, 1055. Interfuit, 1056. Interfuit, 1057. Interfuit, 1058. Interfuit, 1059. Interfuit, 1060. Interfuit, 1061. Interfuit, 1062. Interfuit, 1063. Interfuit, 1064. Interfuit, 1065. Interfuit, 1066. Interfuit, 1067. Interfuit, 1068. Interfuit, 1069. Interfuit, 1070. Interfuit, 1071. Interfuit, 1072. Interfuit, 1073. Interfuit, 1074. Interfuit, 1075. Interfuit, 1076. Interfuit, 1077. Interfuit, 1078. Interfuit, 1079. Interfuit, 1080. Interfuit, 1081. Interfuit, 1082. Interfuit, 1083. Interfuit, 1084. Interfuit, 1085. Interfuit, 1086. Interfuit, 1087. Interfuit, 1088. Interfuit, 1089. Interfuit, 1090. Interfuit, 1091. Interfuit, 1092. Interfuit, 1093. Interfuit, 1094. Interfuit, 1095. Interfuit, 1096. Interfuit, 1097. Interfuit, 1098. Interfuit, 1099. Interfuit, 1100. Interfuit, 1101. Interfuit, 1102. Interfuit, 1103. Interfuit, 1104. Interfuit, 1105. Interfuit, 1106. Interfuit, 1107. Interfuit, 1108. Interfuit, 1109. Interfuit, 1110. Interfuit, 1111. Interfuit, 1112. Interfuit, 1113. Interfuit, 1114. Interfuit, 1115. Interfuit, 1116. Interfuit, 1117. Interfuit, 1118. Interfuit, 1119. Interfuit, 1120. Interfuit, 1121. Interfuit, 1122. Interfuit, 1123. Interfuit, 1124. Interfuit, 1125. Interfuit, 1126. Interfuit, 1127. Interfuit, 1128. Interfuit, 1129. Interfuit, 1130. Interfuit, 1131. Interfuit, 1132. Interfuit, 1133. Interfuit, 1134. Interfuit, 1135. Interfuit, 1136. Interfuit, 1137. Interfuit, 1138. Interfuit, 1139. Interfuit, 1140. Interfuit, 1141. Interfuit, 1142. Interfuit, 1143. Interfuit, 1144. Interfuit, 1145. Interfuit, 1146. Interfuit, 1147. Interfuit, 1148. Interfuit, 1149. Interfuit, 1150. Interfuit, 1151. Interfuit, 1152. Interfuit, 1153. Interfuit, 1154. Interfuit, 1155. Interfuit, 1156. Interfuit, 1157. Interfuit, 1158. Interfuit, 1159. Interfuit, 1160. Interfuit, 1161. Interfuit, 1162. Interfuit, 1163. Interfuit, 1164. Interfuit, 1165. Interfuit, 1166. Interfuit, 1167. Interfuit, 1168. Interfuit, 1169. Interfuit, 1170. Interfuit, 1171. Interfuit, 1172. Interfuit, 1173. Interfuit, 1174. Interfuit, 1175. Interfuit, 1176. Interfuit, 1177. Interfuit, 1178. Interfuit, 1179. Interfuit, 1180. Interfuit, 1181. Interfuit, 1182. Interfuit, 1183. Interfuit, 1184. Interfuit, 1185. Interfuit, 1186. Interfuit, 1187. Interfuit, 1188. Interfuit, 1189. Interfuit, 1190. Interfuit, 1191. Interfuit, 1192. Interfuit, 1193. Interfuit, 1194. Interfuit, 1195. Interfuit, 1196. Interfuit, 1197. Interfuit, 1198. Interfuit, 1199. Interfuit, 1200. Interfuit, 1201. Interfuit, 1202. Interfuit, 1203. Interfuit, 1204. Interfuit, 1205. Interfuit, 1206. Interfuit, 1207. Interfuit, 1208. Interfuit,

in hoc sepositam, ut simulque daretur actum respon-
derem, nuncius non potui. Verum, hoc alius peni-
tuit. Dominus *Joſeph* suam in te munificentiam tu-
ri, semperque novis acceſſionibus augere dignetur,
Carole fili charissime! idem conjugium tuum bene for-
tinet. Apud *Frisingum* *Brugge* 25. Augusti, An. 1530.

EPISTOLA MCXXXI.

Bilibaldo ſen Erasmo S. P.

Nos haecenus sub medicis ac chirurgis misere fui-
mus excruciatum, nec dum satis firmi, & tamen
fugam adornamus, nec potum ullam video tuam ac
tranquillam. Ab *Italia* deteret iter & prolixum ac
periculosum. In *Gallia* videtur quies à *Reddo*, ve-
ror, ne & illuc se praefert bellorum incidium, imo,
vix audio sperare à bello quietam fore *Brabantiam*:
jam enim bellum ardet cum *Frifia*. Suspicio autem
hoc esse in capitulo fœderis, ut *Gallia* sibi vicinam
Belgiam invadat, si noluit ab heresi relinquiri. Jam
enim illos admonuit Rex, prescribitur musas regali-
ter addit. Caesar videtur omnia facturus ex praecri-
pto Pontifici, quae religioſi optimi Principis obedi-
entia magno malo est *Florentina*, veror, ne & *Ger-
mania*. Res agitur per *Jeanum Fabrum* & *Elyam*.
Adest Episcopus *Hispalenſis*, homo severus, ut ajunt,
qui mihi tamen in Monachorum *Hispansenſium* consula-
tu bonam navavit operam. Adest alter *Hispalenſis* ge-
nere, professione Theologus *Sarbanicus*, frater ejus
Dominicus, qui apud *Hispalem* vexillifer fuit adver-
sum me. Adest *Franciscus* Caesaris à concionibus,
male mihi volens *Eccelesiam*, quod non existeretiam: ut
inter haereticos ponit aliquot nomen sententias, nisi quod
pro *Erasmo* ponit quidam. Te perfringit etiam,
veteris odii memor. Multorum literis innotuit sum *An-
gustiam*, Caesaris tamen nomine nondum. Deceveram
huc nundinis petere *Brabantiam*. Sed *Faber* & *Epi-
scopus Constantienſis* suaderent, ne quo moveram pedem
ante perfectum Concilium exitum. Atqui tamen mihi se-
rum erit moliri fugam bello exopto, & urgente hyeme.
Quidam *Gerardus Noviomagus*, & *Brachonia* protugus,
& ex amicitio subſitiſti capitis capitis hostis, novam
tragediam movit *Argentorati*; nebulo seditionis natus.
Is est ſicſo nomine *ſubſtitutus*. Quid rei ſit, libelli te
docebant. Liber, qui proditit timbo Miniſtrorum Verbi
Argentorati, dicitur esse *Bacri*, cui adſuit *Novio-
magus*. Nihil unquam legi ſeditioſius, nec ſuavius.
Quo & *Albertus Pius* rurſum ingens volumen ſcripſit
in me per conductos aliquot, omnibus locis & lucra-
toribus *Erasmo* decerptis, quae patent calumnias.
Alexander agit *Penſia*, diciturque quicquid est Ope-
rum meorum diſſerentiam evolvere in hoc, ut ſuſpi-
cor, quo *Albertus* ſuo ſuppediet calumniandi materiam.
Magna inter molles concordia. *Brabantia* ha-
bet *Franciscum Tuelmannum*, juvenem glorioliſſime
loquacem: apud *Hispalem* ejuſdem ſodaliſti ſatis gla-
dialiſtice furit *Carvagnus*; ſed talibus rabulis poſſitae
ero motus. Agnoſco rutilicantem meam, ornatiffime
Bilibalde, qui toties liberalitate tua provocatus, nihil
repono gratiae. Debebam Opera *Anguſtini* ad te mi-
tere. Sed tamen non venit in mentem. Nunc juſti ut
mittant tibi *Chryſoſtomum*. Ex quo ſi quid habes ſibi
te verſum, velim communicare. Habemus *Commenta-
rios* ejus in Epistolam ad *Romanos*, ſed quibus dede-
runt vendendi negotium, nobis dedere verba. Cura-
bimus tamen, ut à Paſcha accedant. Nonnullam ſpem
praebuit & *Baptiſta Equanus*. Opto te quam optime
valere, vir immortalitatis diſſiguiſſime. Datum *Frifingae*
25. Auguſti, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXXII.

Erasmo R. Andrea Crato, Episcopo Pſanenſi, S.

REVERENDE Praeſul, literas tuas ceſſitudoſiſſime
cum libello *De Miſſa* tuo, bona fide reſtutit *Mar-*

tiem Slapae, optimis moribus juvenis. Libellum nec ſine
fructu, nec ſine voluptate perlegi. Exiguo volutone
quam multa complectitur, pugnat adverſus haereticorum
dogmata, explanat nobis Orationem *Dominicam*,
declarat rationem Miſſae, obiter commouet illam quae in-
ter ſacificandum indecore geruntur. Placuit quod ſy-
ſtema ad ſimplicium mediocritatem nonnulli deſecraſſet,
miſerique Episcopum agere quam rhetorem. In *Braban-
tia* *Franciscus* quidam eidem edito volumine do-
cuit quid quaque decernerent, quae ille à ſacerdotibus
geruntur. Hic duo libelli prodeſſent, alter *Gauſandi*,
alter *Algeri*, uterque ſeriem veritatem ſingulis &
corporis Domini in Eucharſtia, mea ſententia non
inſeſceſſet. Idem typographus erat & cum excuſu-
rus, ut metuiſſet ne veſtri typographi *Franciſcedum*
eſſent venturi cum ſuis mercedibus. Porro, quod idem
Martianus analum quoque reddidit cellitudoſiſſime tue mu-
nus, veror ne ille immodico quodam mei ſtudio di-
xerit aliquid, quod illi non mandam. Mihi quidem
ſymbolum ſauſti cuſuſtam omnia viſum eſt, & vel
hoc nomine ſuit gratiſſimum, quod ad ſui imitatio-
nem me provocat. Anulus aureus gemmam habebat
figura cordis, colore rutilo. Quid amplius optare po-
ſſis homini *Chryſoſtomo*, quam ut cor habeat ſapientia il-
luſtre, charitate igneum? Adſinit ad exemplar pro-
mes quidem virili: vel longo intervallo talem ſequi
curioſum eſt aliquid, ſi non datur aſſequi. Totam ſe-
re hanc aſſerem luctuſi ſumus cum moleſtiſſimo ſi-
mulque teneſtiſſimo morbo. Meſe Martio & Aprilis
ſtabat ventuli quidam mire blandi, ſed, quod ipſa re
comptum eſt, nocentiſſimi. Multis conciliant ad-
verſam valetudinem, quibus agere licuit revaleſcere.
Andreas Zehrdemus aetatem habet, nec dubito quin
illi conſeſſet ſui conſilii ratio, ac ſpero, quod ſequatur
eſt, feliciter ceſſitudoſiſſime. Non omnibus ingenis omnia
congrunt, alius alia via pervenit ad ſapientiam. Mi-
hi certe conſueſcit hominis erit gratiſſimum. Quan-
quam autem in juvene gloria ſita nonnullum eſt vi-
rium, tamen arguit generoſum indolem, minimeque
deſperandum. Hic, niſi me fallunt omnia, valebimus
cruentis tumultibus. Exhibita ſunt haereticorum dog-
mata, exhibita Catholicorum reſponſio, Caſar, qui,
uti ſentio, rem omnem ex praeſcripto Pontificis ge-
rit, non patitur quicquam moteri in his quae recepit
Ecceſſia: pollicetur tamen de vicioſum conſeſſionem
adhibetur utriuſque ſtatuſi primoribus, & jam nunc
admonetur civitates, ut reſiliant quod Episcopis ac
ſacerdotibus ademerunt. Erat omnino promenda quo-
rundam levium eſſentiaſi petulantia, nec arbitror rem
male ceſſuram, ſi ut Caſar pro ſua religione ſideliter
exſequitur quaeſit Pontifex jubet, ita Pontifex nihil
jubeat niſi quod eſt in rem Ecceſſiaſi catholice. Creſcit
ubique Cardinalium numerus, hoc ſan gratulari debemus
Ecceſſiaſi neſeſſo. Veteres non obſcure cauſa tanto ſtu-
dio Card. turbam conari ſunt excludere. Satis erat ſu-
ſtus in domo Dei, plus ſatis erat hominum devorant
Abbatias, Episcopos & dignitates, etiamſi hinc
tam numeroſi non acceſſiſſet chorus. Om̄ *Cardina-
lis*, officiū nomen erat, nunc eſt regni. Sed hoc ratio-
ne ſum res, ut videtur, communis Pontificis, & Prin-
cipis habent ſplendidiſſimos ſanctulos Ecceſſiaſi ſalutem. Nos
hinc adornamus iter in *Brabantiam*, ſed amici qui-
dam ex aula Caſaris monuerunt, ut quo moverem
pedem ante perfectum Concilium exitum. Scrutant ad-
dere ſuperſeſſe nonnullam poſſi ſpem. Sed hyeme ſu-
gere, ſi minus veteret Euangelium, hanc valetudoſiſſime
non concedit. Ut Caſar maxime velit pacem, Euangeli-
ci jamdudum videntur ad bellum geſſire, provocant
undique libelli ad Ceſarem, alioſque Principes, diu
minitantes illis, ſi mature deſinant perſequi veritatem
Euangelicam. Tenebriones, neſciſi qui, Caſarem per-
ſequerant inſanſuſſimam ignominioſam imagine, ſed eam ma-
giſtratus ſuppreſſit. In me non ſobrie deſubachatur,
ſed jam libelli emiſſiſi in caput meum: atque hanc no-
hil aliud eſt quam velutatio, exſpecto longe atrociora.
N n n 3 110c

1307
 An. Hoc malum tolerabile est, quod habet adiunctum so-
 lutum: impetor, sed ab hæreticis damnatis: illud con-
 cedi durius, quod ex pars, quantum, habet inimici-
 ores hostes. Apud *Hispam* fuit insigniter *Franci-*
scum quidam, auctus religionis: huic simillimum alter-
 rum habet *Erasmum*, *Thursianus* gloria juvenem. *Al-*
bertus *Prim*, quondam *Carorum* Princeps, qui nunc
Gallia Regis benignitate foretur, non contentus eo li-
 bro, quem pridem in me edidit, adnotavit alteram
 priore triplo maiorem: per conductos aliquot curavit
 ex omnibus libris mei decerpenda, quæ videntur affi-
 nia doctrinæ *Luciferæ*, nec quæ ad calumnias de-
 torqueri possent videantur. Alii domi suæ, ut ajunt,
Sepulchrum quendam *Hispam*, cuius opera utitur ad
 dictionem polendam. Miror quid isti homini veniat
 in mentem, nisi quod suspicor illum hoc agere insin-
 sta Mitratu cuiusdam, cui fœderatissimus est. *Magna*
inter malis concordia, inquit *Saxonicis*. *Franciscum*
gracula posthac ero mutus. *Albertus* fortasse respon-
 debat. Cum *Saxonicis* & *Beldis* inducere sunt. Bunt
 apud *Cæsarem* Theologi, quorum ubi ubi magna ex
 parte res geritur, qui mihi non optime volunt. *Gatu-*
rius mors mihi præcipuum amicum ademit. Pontifi-
 cum nomen hæreticus satis magno flagrat odio,
 etiam si nihil accideret. Nunc *Florentia* pertinaciter
 obsecra, & à *Clemente*, nisi vanus est rumor, parum
 clementer vexata, vix credas quantum addat iovialis.
 Si hoc sperat, ut mensuræ potius quam amor, ut
 vi rem gerat, metuo ne malus sit iustus diurnitatis
 cultus meus. Huius invidiæ nonnulla portio recidit
 in *Cæsarem*, qui ipse quidem si quid peccat, non peccat
 severita, sed obedientia. Ab hoc extorsit Ponti-
 fix, ut liceret obsequere *Florentiam*, ab hoc impetravit,
 ut esset arcis *Adriani* dominus, nec dubitandum quin
 in illo artificio convinctu alia multa ab illo sit stipulata.
 Sed spero rem habere rectius quam vulgo plet
 rumor. Equidem hinc interpretor, Deum populi fecer-
 unt vehementer iratum esse, quod quum duos ha-
 beamus fratres, *Carolum* & *Ferdinandum*, pari reli-
 gionis amore, pari clementia præditos, tamen sub his
 tot calamitatibus affliguntur. Primum, apud *Hispam*
 orta est seditio, cuius gratia & *Ferdinandus* in *Br-*
abantiam deductus est. Quum tot professionibus, in-
 auguratione, pompis, matrimonii, exactionibus esset
 exhausta regio nostra, accessit Imperium, nomen ma-
 gno quidem venale, sed census exigui. Deinde quot
 annis misere vexata est *Galia*? Quum prope funditus
 perdit *Italia*? Nunc, nisi Deus avertat, superest, ut
 muris cardibus sese laniet *Germania*. Quid à *Turra*
pasta fit *Hungaria* & *Anstria* novum est omnibus, quid
 passura sit, incertum. Quid nunc commemorem furio-
 sis agriculturam tumultus? Quid tot morborum ac pe-
 ssum nomina, imo novæ & novum nomen sortitas
 species? Quid rerum ad usum vite necessarium tan-
 tum vel inopiam, vel caritatem? Quanquam haud scio
 an inter hæc mala primus locus debeat hæreticorum
 dissidiis. Tantumne malorum sub optimis Principi-
 bus? Sed *dabit Deus his quæque faciet*, si non, vitius lon-
 gum valere iussit, ad ipsius misericordiam confugerim.
 R. celsitudini tue precor omnia sua laetaque.
 Datum *Friburgi Brigiæ* 1. Septemb. Anno 1530.

EPISTOLA MCXXXIII.

Erasmus Rot. Christophorus Cancellarius Palatinus S.

VIR clarissime, *Martius Slayus*, juvenis multis
 nominibus mihi tam charus, micque tam amarus,
 ut si filius esset, nec ille posuisset cumulatorem erga
 me præstare pietatem, nec ego plus officiorum ab il-
 lo requirere, huc revereri essent, ut tuas literas mi-
 nus desiderarem, tam accurate mihi denarravit tui er-
 ga me studi constantiam. Unde mihi liquet, te nobis
 non vulgari more, sed ex animo, certeque iudicio be-
 ne velle: nam nec diurnitatem quæ fucata sunt fer-
 runt, nec per petri sunt affectus, qui non à iudicio pro-

ficantur. Nobis cum temerissimo morbo totos qua-
 tuor menses constitutum fuit. Tormentibus intellu-
 narum succellit apostema, ac pene enectum à medicis,
 crudelius etiam excarnificavit chirurgus. Sed gratia
Christi, paulatim revalescimus, studiisque reddimus.
 Scio, meminisse, vir optime, quid regis debui
 benignitati, quid tui. Voluntas mea jam pridem in
 proximo stat, oppertens si quid imperet: si quid ju-
 dicibus à me præstari posse, quod animo regio sit no-
 ingratum, beneficii loco fuerit, si admoneretur. Ex-
 spectamus hic jamdudum quid nobis parat confutatio
 Principum. *Cæsar*, ut est singulari religione præditus,
 videtur omnia gesturus ex præscripto Pontificis. Res
 salva est, si nihil præscribet Pontifex, nisi quod *Chri-*
sto gratum est. Quod omnino futurum arbitror, si
 modo nos promererebimur. Dominum prosperet res tuas
 in omnibus, vis ad publicum utilemque nate. Datum
 apud *Friburgum* 2. Septembris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXXIV.

Erasmus Rot. Petrus Episcopus Cracoviensis S.

EXHILARAVIT animum meum tue literæ, re-
 verende Præful, quæ tuam R. celsitudinem & so-
 peritatem declarant & nostri memoriam, denique
 nostram in dedicando *Seneca* propensam voluntatem
 boni consulant. Sed hoc gaudium temperavi *Marti-*
no Slayo oratio, referentis te à diuino periculoque
 morbo nonnumquam latis confirmatum. Cæterum è po-
 nitis amicorum literis exspecto læticia. Verus hinc
 mensibus spirantibus hic ventuli mire blandi, sed exi-
 les. Multis conciliantur languorem, non tam gravem
 quam tenacem. Me tormentibus alvi tantum non enec-
 earum. Divitius cruciatui succellit apostema circa um-
 bilicum. Male cessavit medicorum cura, sed pe-
 chirurgi scdultus, qui durum apostema, quod mope-
 rate frigida erat discutendum, igne emplastris hic
 adussit, ut exrem assam gestare videret. Post qua-
 tuor menses vix coque reviviscere, & ad hunc igitur
 diem paulatim viculiculis accrescere sentio. Hæc igitur
 ætas nobis pene fuit sterilis, nisi quod unico li-
 bello rixarum cum *Piccolandangelis*, & *Christophorum*
 dedimus ea dignitate, quæ prius dedimus *Angustium*.
 Multa accesserunt prius nunquam edita, velut *Com-*
 mentarii in utraque ad *Cornelius* Epistolam, aliaque.
 Si contingeret hanc hyemem tranquillam agere, diti-
 mus nonnulli juvenis studiis commodum. *Martius*
Slayus constantem cum animum in me declaravit, ut si
 ex me natus esset, non possem optare plus pietatis in
 filio, ingenium verecundum, sedatum, patiens, anti-
 cum, fidele, modestum. Quo genere natus sit as-
 scio, sed utinam tales semper gignerent Principum o-
 xores. Is, nisi me fallant omnia, præstabit aliquan-
 do bonum virum vestræ *Polonia*. Hoc eo scribendum
 putavi, ut si qua se dederit opportunitas, tuas colito-
 do faret illius commodis. Eadem si quid à me fieri
 volet, quo mancipio imperabit, cui precamur omnia
 laeta. Datum apud *Friburgum Brigiæ* 2. Septembris,
 Anno 1530.

EPISTOLA MCXXXV.

Erasmus Rot. Germanus Brixio S.

EPISTOLAM tuam, *Brixio* doctissime, pridè No-
 nis *Julius* datam, accepi pridè Nonis Septemb. ne
 quid mecum expostules, quod hæctenus mihi acceperis
 respondi. Quoniam illud quod me facit aliquo
 ad scribendum ignorem, quod tu fere mortuum su-
 bulum agas, nunc urbanus, nunc rusticus, nunc si-
 licus. Præfati isti *Versensis* bene faxint omnes iugeni,
 qui de privato ius curat utilitatem publicam, iustque
 impensa tam insignis beneficii parat studiosis omni-
 bus. Utinam hoc exemplum æmulerent Abbates &
 Episcopi nostri prædixites. Suscipio eundem esse, qui
 quondam apud *Cornelium* Pontificem sanctus est *De-*
patri

As. *ſaris munere, meque non ſemel ſuis literis dignatus*
 1310 *est, ex quibus ſcitur etiam quidam hominis & gra-*
uitatis & prudentiam cum humanitate ſingulari con-
ſuetudinem colligere. Nomen, mi filiſor, eſt Iſmael Ma-
thiam Citharista. Conatus ſum hoc aliquando perſua-
dere Albiſe officiis moderatioribus, ſed fruſtra. Ead-
em de te ſepius egi cum Fröheno, ſed haecenus ſur-
dis cœcini fabulam. Quo magis gaudeo, quod Deus
hanc mentem immiſit optimo viro, noſque per illum
votorum compotes fecit. Chryſoſtomus Latine loquens
iamdudum prodiit ex officina Fröhéniana. Si Græca,
ut indicis, ruſus exſcudendi ſunt, vercore ne res non
expectatione longiore torquet. Scis vehementer deſi-
dero omnem motum eſſe longum. Quod nunc excu-
ſas codicum inopia, quo minus aliquam Chryſoſtomi
portionem vendendam ſuſceperis, non deſuſcit, mi
ſtri, exemplaria, ſi ſignificationem aliquam deſideres
animi tuum ab hoc labore non abhorre: certe Com-
mentariorum in Epuloſum ad Romanos geminum ha-
bebam exemplar, unicam Commentarii in priorem ad
Corinthios Epuloſum, cuius aliquam partem verſis Fran-
ciſci Arſenii. Cæterum, quum mihi videret perſpicere,
te non ſtimodum ad hanc provinciam animatum eſſe:
ad hæc quum reputaret ingenii tui lentitudinem, ſive
hanc maius appellari diſigenam: porro Fröhénianam
officium præcis non pauciſſis operofum, plurimum
voluminum abſolvere, Commentarii in Epuloſum ad
Romanos miſimus in Arabiam, quæ jam habet ali-
quot huic negotio pares, ſed voluptatum quam hone-
ſtiſſimorum laborum ſtudioſiorum. Itaque quibus datum
erat negotium, nobis cedere verba, ac poſt ſex de-
cem meſes remiſſent Græcum codicem: ſiquis ejus
operis portionem aliquam mihi deſuſciſſet, huc ve-
hementer urgebat Fröheno. Vulgo dicunt, nihil eſſe
ſpe fallaci damnoſius. Certe hæc ſpes eſſicit, ne ad
mercatum verum hæc quoque Chryſoſtomi pars prodi-
rit, ac nobis Apologum de Caſſia in memoriam redu-
xit. Malueram duplum operæ in geſſis inſumere, hoc
quo non licuit, veterè eſperam in poſtერიorem ad
Corinth. Epiſt. Homilia aliquot: ſed quo longius pro-
greſſus ſum, hoc magis pertuſum eſt hoc laboris e-
ſſe impendere. Eam itaque lampadem alteri lubens
tradidi: qui tamen non videtur oleſciſſe longe aliud in-
genium, aut certe belle diſſimulat. Ruſus hortatu
R. P. Cæſarii Taſſiſſi, tunc Epiſcopi Duſſeldorſis, in
manus receperam Commentarios in Alia Apoſtolica,
abſoluturus quod deerat, plus illius iudicio tribuens
quam meo. Verum hic idem gualis qui prius, ſecit
ut ab inſtituto deſiſſeret. Ad hæc commonſtravi
unde peteres Græcos codices, etiamſi à nobis nihil mi-
teretur. Sed abhorrenti quævis cauſa perſuadet ocium.
Quod ſi maxime predeat Chryſoſtomi Græce loquens,
id quod ſciſcio quo pacto mihi nunciam aucto pollice-
ri, non eſt cur ea te res ad vendendum reddat pigri-
orem, quandoquidem hunc laborem non tua proprie
cauſa, ſed potius utilitatis publicæ reſpectu ſuſci-
peres. Recte autem Latineſum editionem hoc fore vendibiliorem,
ſi Græca prodierit: ſciſcio enim perſpectos eſſe, præſer-
tim inter Theologos, nam hi poſitiſſime hoc Opus
paratur, qui tam expedite Græcam caſſent linguam, ut
non malint Latine, præſertim ubi properant. Hiſ
igitur iacundum erit conſulere Græca, ſi quid occur-
rat depravatam, aut parum bona fide redactum ab in-
terprete. Siquidem in conſeſſo eſt, pieraque huiusvi-
ri lucubrations verſas ab his, qui nec Romanum ſer-
monem nec Græcum ſatis cultaverunt. Si malis hinc al-
ia pæterit utilitas, quam ut hoc genere laboris in-
genium ac ſtylum exerceremus: ut mihi ſerum in his
exercitiis deſidare, ita tu fortaliſ in alio quopiam
argumento libentius verſaberis. Naſſi ſumus Baſilia vir-
um exquisitè doctum parique modeſtiā, Somanus Gry-
norum, cui pariter negotii delegavimus: & ille quidem
nihil non erudit, ſed in ſacris Auctoribus ſciſcio an
perinde ſit exercitatus. Porro Fröhénian non tam eru-
dicionem requirebat quam ſanctam. Germani Bruni

A. *nomen jam illuſtre eſt, & librum emtori per ſe com-*
mendat. Magnam lenocinium eſt Auditor gratia.
Non detrectabas operam Oecolampadii, verum hic
titulus apud multos etiam à probis mercibus alienat
entorem. De Menacho non ita magis reſert, niſi
quod typographus, cui lucrum ſcopus eſt, optabat il-
lic Oecolampadii quam minimum eſſe. Venerat idem
opusculum non inſcite Polydori. Moræ culpam reſci-
pi in tabellam meum præſcio quæm. An exſpecta-
bas, ut ob dua pagella legatum emandarem in Gal-
lias? Qui vero mitteremus, quum nobis non conſi-
ret veritatis necne, ne id quidem, ubi locorum age-
ros? nam ſignificat te diutius ac longius abſciturum.
 B. *Quid, quod indicavi viam, quæ mature perſerretur in-*
ter nos, ſi quid exſtaret rei ſeriat. Quamvis conſon-
li ſemper parabit tibi veredam: quæ præci diſi-
ndium ego reſolvam, tu diſindio non gravaberis, præ-
ſertim cum aſſum, & oppido gaudeam, tibi rem do-
mi hauſquam anguſtam eſſe, ſol fortunas amplas,
quæ benigneſci quæ ſufficiunt. Quædam vero Ba-
das ad te epuloſa declarat te in apparendis convivia
placæ Loculium quæſitum eſſe. Ego præ te tenuis
non poſſum eluſſare, quin ſingulo quoque anno co-
ronatos plus minus ſexaginta inſumam in veredris &
grammaticophores. De Card. Cancellario nendum ſa-
ſcio an recte diſtinguam, certe nullam ille unquam pa-
 C. *ram amice mentis in me ſignificationem dedit. Fröh-*
énian tantum petitioni ſuit luſſerit, cuius cauſam egi
per literas, ſed amice obſequia verius quam meo ani-
mo, & ita ut ſatis præ me ſerrem hoc negotii nihil
ad me pertinere. Ne illud quidem ſatis liquet, de quo
taſdem allophy ſentiamus utrique: nam ſi 1, in quem
non vergebat ſuſpicio, mihi tranſivit Levano, ſibi cum
Budas tam acrem ſuſſe conſuetudinem, ut reſtantum
non ad pugiones venerit. Qui convenit igitur, uti-
le Budas nemini tantum luberit eum? Niſi forte
capienti cum Budas redire in gratiam, hoc officio
volut ſibi Budas demereri: aut hoc agebat perverso
ſtudio, ut non inier nos committeret, utriusque fru-
 D. *turum malo. Hoc ſtratagem non admodum abhorret*
ab illius ingenio. Nec dubito quin idem Alberti Fin,
& animum addat adſervum me, & materiam ſuppedi-
rit: dicitur enim Fröhénian quicquid eſt meum luca-
beſtiosum diligenter evolere. Sed obſcuro, quibus ar-
tribus Fröhénian ille tantum exciſcit tempeſtate? In-
dicavit in libris meis aliquot loca. Quæ? Quæ non
reſt Badas? Nuſquam ſciſcio illius viri mentionem,
ad quod ſciſcio frequenter, niſi quam poſſum honori-
centiſſimam. Sed commonſtravi locum in Calligab,
ubi ſciſcio quem ſciſcio loquentem, Gallo amari quæ par-
vo cauſam, tum ubi per occaſionem reſero quæ Hila-
 E. *rius & Hieronymus de præſcorum Gallorum ingenioſi*
prodiſſent, aliaque leviſſa: nam hoc erat crimen om-
niū capitiſſimum. Utrem mavis, mi Germane,
vana hæc eſſe, an Badas tam parum conſtante grave-
venque virtutem haberi, ut ob ejuſmodi nugalia, vete-
rem amicitiam non diſſerit, ſed abrupter, & hoſti-
lem inducit animam? Atrox facinus ſi oportet, quod
ſædas Muſarum ſuſpicia inſum dirimat. An conſu-
giemus ad Badas & Badam eadem pagina ſonita-
tes? Quod lemma non mirum eſt à te reſci, magis
mirum cuiquam veniſſe in mentem, ut proponeret tam
frivolum augumentum. Unde igitur illa prodigioſa
 F. *tempeſtas, quæ nobis concitavit pluiquam Tyris, quod*
dici ſolet, maria? Quis Alas tam impotentes emiſit
ventos,

— qui velis agmine ſaſſe,

Qua data porta percurrentes,
 Incubere mari, iterumque a ſediſis inis
 Una Euroſus Niſaſſus ranti, creberque procellis
 Aphricus.

Inſequitur clamorque virum, &c.

Unde Typhonius vela dilacerans, rudentes ſhrumpens,
 antennis ac malos diſtingens, Unde denſum incur-

tes fluctus decuramus, certum extinguiſſe omni-

† Alaudum catagiti: ſede ſep. ed. 1, 1545. B. D.

Bu?

An. bus? Oportuit enim immensam fuisse tempestatem, quae tibi tam vigilanti nauclero & clauum & funes excussit & manibus, viasque tandem obliquo cursu peruenis eo quo delineras. Equidem delectavit me in literis, mi *Germane*, tui ingenui tui *diuini*. Verum ubi verborum grandiloquentiam ad rem confiero, vix teneo *riam*, videoque mihi quiddam legere non dissimile *Baegezius*. Ex tam inanibus ampullis tantum turbines, tantis rerum popellis exsistere? Jam quae de *Tafano* scribis, vel hoc nomine mihi fuisse grata, quod declarant ingenium tuum humanarum amantique concordiae. Sed his, quod ad me quidem attinget, nihil erat opus, quodquidem totum hoc de versiculis propositis excederat animo, nisi tu dum *diuicias* suas, *diuicias* reuocassis, ac memoriam refricassis. Cum *Tafano* nulla mihi intercellit unquam familiaritas, nec alter alteri privatim ulla beneficio oblatio est, nisi quod beneuolentiam homini quam eruditio tam bonas literas graviter provehit. In his quoniam ipse sua dissimilis non est, sed quotidie scriptum superat, fieri non potest, quin noceat etiam in illum beneuolentiae semper accedat aliquid. Porro, quam non intenderam amicum ad similitudinem, vel illud arguit, quod amicis, qui vel rumores, vel id genus suspiciones ad me perscribunt, adeo non egi gratias, ut oburgandos etiam putarem, quod quorundam rabularum voces, ut grammaticarum aeternas ad me mitterent, ad nihil utiles, nisi ad gignenda alendaque dissidia. *Tafano* excusavi, quod me in publica praedicatione parum amice, ut ipsi videbatur, attingeret: item de *Budae* testans me nullam omnino suspensionem in pedes meam posse demittere, quod viro constanti, probò, docto, denique *Budae* sit indigna. Quid miraris? Tale fuit genus literarum ad illos mearum, ut offensus nonnulli videantur in totam a literarum officio abstinere, tantum abest ut euoluam operam implorarem, qui maledictus versiculis vicissim in illos luderet, tametsi non dicerant qui hoc & vellent & possent. Is vere pacis amicus est, qui submouet ab oculis & auribus quicquid imminuere beneuolentiam possit. Hoc fuso illos deterritos existimaui, quam ejus negotii mythera multo rectius nofci, quam opinatur plerique: sed malo quod scio nescire. Illud tamen ingenuè fateor, me a *Gallorum* ingenii plufculum expectasse grauitatis & candoris quam ibi declarant, qui ob *Budae* & *Budae* eadem charta nominatos tantas excutitur turbas, ut ejus vere *raui* *dis* rumor, veluti inuenitibus *Dindamo* lebetibus, per utramque *Germaniam*, per *Arabiam*, per *Italam*, denique in ipsam regem dimanarit. Scilicet hoc erat regis cognitione dignum, *Budae* esse collatum cum *Budae*. Paffim volitantem illic vanillae voces, *Erasmi* *seruata* *Budae*, *Erasmi* *voluit* *alio* *Budae*. Natio *Gallorum* vulgo jam olim malcaudit, stuporis ac leuitatis nomine: quam opinionem semper conatus sum refellere, non ob aliud nisi quod eam pro falsissima ducerem. Verum foret ob rem nihili inter viros eruditos tam inhumani tumultus orirentur, ne *Cato* quidem erant crediculus. Quod tandem illud exemplum est, in *Budae* scilicet gratiam, scurrilibus epigrammatibus ejus finem incescere, qui *Budae* tot libris edis amantissime simul & honorificentissime praedicasset & praedicaret? Hic mihi prodibit elephanthus *Budae*, qui negligit culices. At si tibi proferam versificatorum nomina, nofent illi pro culicibus haberi. Sed condonatur gregaria, si quid in publico tumultu deliquerant. Ubi tam indormibile *zotum* *Budae* amica, qui inconditis leuissim hominuleorum motus compererent? nam forsalle *Budae*, grauioribus negotiis incutatus, nihil horum scivit. Alioquin si hac scivit, oec cohibuit *Budae*, quo colore tuerberis illius candorem & probatorem, qui passus sit hoc fieri in amicum, quod ego non sum passus fieri in *Leone* hostem? Quam enim *Leoni* ut quam maxime feruere tragedia, meque absente meos famulos schedas ac ludibris in illum insultarent, denunciari omnibus in-

amicam, si pergerent me talibus ineptis inuictis obficere, meaque victoriam illiberalibus factis obficere. Eam epistolam iusti per *Proterum* & cathedra recitari publicitus. Hoc meum factum quidem indigne ferentes recesserant ab amicitia. Similiter quum *Germani* ingens epistoliarum volumen misissent, quibus proindebat *Leone*, vix una alterave leda epistola, facillimum *Alere* tradidi premendum. Nemo nesciebat quid mereretur amantulem *Leone*, sed ipse malui rationem habere quid deceret *Erasmi*. Id siue hoc animo feci, quod nollem externum uti viribus, ac in hostem quidem, civilitas erat: siue ne petulantiae exemplum in meum recideret caput, prudentiae erat. Hic specia quanto alius fueram in *Budae*, quam in me *Leone*: & tamen quid a hostem profectum fieri passus non sum, hoc amici *Budae* putarunt in me faciendum. Rursus ubi *Tragoedia* non levis exorta fuisset in *Marionem* *Dorpium*, in quem *Hieronymus* *Budae* ad *Thomas* *Alere* accitine scripturam, consopiri turbam omnem diligenter pressis libellis, quibus & defendebat & praedicabat. Idem feci quam inter te & *Alere* res videretur ad extremam similitudinem exitura, prelii quicquid *Alere* in te scripturam, etiam illa quae jam erant typis excussa, exorari *Alere* ut ea in te suos affectus mihi permitteret. Itane ex tot amicis *Budae* neminem excusasse, qui nascens incendium exstingueret? Atque hic unus dumtaxat erat placandum: nam ut io animo meo nulla fuit unquam similitudo, ita nullam malevolentiam animi significatorem dedi. Quod ego praestini *Dorpi*, cujus stylo fueram laesissus, nemo videtur praestitit amico, quam non desissent qui oleum adderent camino: compertum enim habeo, *Budae*, si quid hic sui dissimilis, aliorum inlicitio fuisse. Quod si mihi putarum tribuendum hoc officium, certe tribuissent exultationi *Budae*, tribuissent communibus studiis, denique tribuissent sibi: quid enim hoc exemplo soleritatis abiectionis? Atque hic commemoramus celsitudinem meam, fumamque gloriam studiorum *Petrus* laboribus: denique provocat ad imitationem *Alexandri* magni, qui dixit, *Regnum est male audire cum bene feceris*: admonens inimicitias morales, amicitias immortales esse debere, alique multum argumentis mecum agis, ut contenta improbeum petulantiam, recipiam memet ad animi tranquillitatem, posteaquam ista conquevit tempestas ac redierunt *Alecdam*. Hac omnia, ut fateor, abs te diserte, & *suba* *invenit* dici, ita non video quoniam fuerit opus hanc mihi citi cancionem. Nullo indicio significavi me talibus versiculis commoveri. An non satis contemnit, qui se legere quidem dignatur, tantum abest ut ulionem prepet? Quas autem inimicitias jubet me ponere, quam ego nulli denunciarim inimicitias? Hanc tolerantiam si minus praestitit fiducia meritum, aut animus excellens, & *Alexandri* similis, certe praestitit animus *inimicus*. Vix enim reor inveniri posse quentum *io* *dehigito*, cujus tergum sic ad sustem occalluit, ut nihil animus ad istummodi contumelias. Quotidie lapidatur maledictio libellis. Dicis fuisse malum. At hac tuem decus ab humanioribus abesse studiis. Proinde, *Tafano* causae ferus, ut divi, parvus existit, iamdudum enim eram defecto in illum animo: & quam antehac mihi nullum cum homine istum si amicitiae ferdus, tamen haud absum facere quod postulas, si libet illi mecum de integro meo beneuolentiae certamen, meliorem jam ut spero fide. *Budae* scriptum existimaui viram & probum & humanum, nec de Commentariis illius erant quicquam suspicaturus, nisi monitus amicorum literis. Nec aliud expectabam, quam necubi a me dissentire: quod si citra petulantiam foret, testatus sum mihi etiam gratissimum fore. Atque haud scio an majoris fuerit candoris, cum peristio honoris alicubi dissentire, quam perperis illatio contumtum prae te ferre. Quod si has in finem amici effundere quicquid est in animo, sum equidem

mi *Bruxi*, ingenio sumptus natus, quæ res mihi sepe numero luculente fraxi fuit : at non adeo nullum habeo nomen, ut in illis Commentariis, quos carpenter duntaxat legi *Arctia* excolis, (spus enim non data est copia) non alibi fererim *Budam* floschum, velut de his qui de fingendis ingenio phœnice censuras ferunt, de his qui *Laurentius* inferiores præscribit loci quæsti formulas, de his quorum scripta, quoniam diutiora sunt, non solum nec ætatem ferre possunt, atque hujus generis alia non pauca. Negabant ea in me tor-
ta. Id scilicet persuaderent, nisi jam pridem *Budam* in *Adæ*, quoties juvat expulsi, hoc genus strophis in alio-
citra nomenclaturam digestis floschum suum. Me vult exercere conjecturarum lectoris, quam nomen eue-
re, five quia tutum non putat, nullum relinquere locum infamiationi, five quia non exultat quem peti, hoc ho-
more dignum ut nominetur : nam hoc cœcilio ipse quo-
rundam nomina vel suppressi, vel inverti. At donec *Budam* hoc suo jure liceat, certe, quando tu non de-
pellis erimen, fed candoris eadem hinc illi vindicias,
candidus eras & illius probare dignus, hanc fusi-
candi materiam lectori tribuere, magis decebat
illius humanitatem, non modo nullam offensi animi si-
gnificationem Commentariis illi impingere, verum etiam
evidentem testimonium suspitionem omnem eximere,
non nobis, fed illi iniquitibus scriptorum *Budam* non
interpretibus quam ego sum, præferim quam al ab lo-
per per literas perficim, non quod ambrem hoc glorio-
sa, nam fama jam olim saturi sum, sed quod arbitraba-
ris conducere studiorum tranquillitati. Perspicibam
que pella *Ciclyana* Philosophia profectioem occu-
passet, videbam animos hominum facili quodam malo
ad dissidia propoliti, veretur ne hoc contigam ad ha-
mationes litera ferret, & iam tæpere coepert, ejusdem
alia *Adæ* opera, per quem tu putas *Budam* in me
intratitum. Suspicionem autem, quam aboleri cupie-
bam, nemo conceperat ex me, fed ipse ex *Budam* ad
me literis, ut illi visum esse feroculis, ut mali,
libris, bauleris : parum ex vocibus apud complures
ab illo sparsis. Et ius suspitionis *Adæ* in *Budam* non ab-
sint, tamen agebat fe vereri ne non merider illis op-
portunus nominandi mei. Atqui mihi in meis lucubrati-
onibus sepe quæsitæ est opportunus honorificus pre-
dicandi *Budam*. Carterum, quum in hoc Opere ob unius
vocabuli occasionem de nonnullis honorificis facia
mentionem, non pauci locis fe dabat opportunus saltem
tribus verbis nominandi *Adæ*. Certe ubi de na-
gualitatis, quod est apud *Lucam*, retrahat prorem
sententiam ac notitiam aliter, adnotamus, si malis,
nem in *Lucam* *Adæ* mutatis, aliquis fecit obculti
ocasio. Rursus ubi declarat quod fit *Adæ*, non pau-
ca videtur ex mei *Adæ* mutatis, non quod hoc
suo jure non iterit, (as est ut publicis, fateri) fed si
quærit fuisse occasio, tales aliquot feci ultro delere.
Imo haud fero an in illo argumento alio possit com-
modior opportunus obtingere. Verum, hoc officium
qualecunque est, tamen si studiis ambuletur non mihi,
jam illi remissam, priusquam excederet Opus suum.
Ego seculum malevolentium nunquam metui a *Budam*,
etiam si quod pacto fuisse lætissim. Sed meden-
dam erat hominum suspitionibus. Nunc ego quidem
interpreter in illius Commentariis mali esse quod ad
me perineat, & tamen interam qui mihi bene volent,
queruntur pessimum *Adæ* in *Adæ*, & qui parum æqui
sunt, etiam libris editis mihi impingunt illi dicta,
velut in me citra nomenclaturam torta. De uno loco
adnotavi illum *Budam*, hortans ut vitaret suspicio-
nis hominum. Ille pernegavit, quam levissima unius
chartæ pectura res ferri poterit. Quod est igitur
quod *Budam* candorem fe admiraris in hoc Opere ? An
quia non perfrinxit me nominati ? Atqui hoc ut non
meruerim, ita nec expectabam a tali viro. Non est
candor allicum facere qui nulla in re lætis, fed cin-
dor est eum immerentem amice predicare. Si *Budam*
ratio in me fucero, atque hoc mihi perisum

[illegible]

Ad. adfuit qui mihi à tergo lethale vulnus infligit. Scripsi
 2350 *Diatriam*, obortus est *Sinica* cum suis conclusionibus.
 Scripsi *Hypotyposin*, exortus est *Beda* cum suis
 virulentis calumniis. Scripsi contra *Falsarium* & *Roc-
 ram*, exortus est *denus Alkerius Pius*, qui prius editis
 addidit iustum volumem, in quo collegit ex omnibus
 scriptis meis quae videntur assidue dogmatibus impro-
 batis. Atque hic placet reprehendere stultitiam, quam sum-
 ma veritas tibi aliois salutis, pollicetur, me collectu-
 rum articulum duo nullis ex Decretis Pontificum,
 &que probatissimorum Ecclesiarum Doctorum monimen-
 tis, ut omittam *ambrosius*, & *irreuerentia* dicta. At-
 qui tale est argumentum, quod suscepit *Pius*, ut si me
 totis viribus persequeretur, per occasionem necem
 causis, cui faveo, cuiusque gratia duarum Sectarum ir-
 reconciliable odium in me provocari. Si quid accide-
 rit tumultus, ero inter primas victimas *Pomianae* quan-
 quam hoc citius patiar, quam ut diueller à castris Ec-
 clesiae Catholicae. Nullos collegi discipulos, nulli Se-
 ctæ memet addixi, tantum invideae, tantumque pen-
 culorum, senex & valitudinarius pati malui, quam di-
 gnatum iuram ab Orthodoxorum consorcio recedere. Ita-
 que ut demum, in tot libris aliquid à me scriptum io-
 cautus, tamen hic animus promeretur aliquanto ma-
 iorem favorem. * Hæc in finem amici patroni mei, quem
 semper mihi favorem experiri sum, effundere visum
 est, ut quando superiora revocari non possem, (cum en-
 im *Pius* liber excidit) in posterum cohibeam illorum
 feras querelas, vel infamulationes potius, mihi pericu-
 losas si obtineant, ad eorum hæreses inuites &
 respondens. Quod Ecclesiasticis *Thomæ* ex mea
 commendatione statim absolvi, habeo gratiam hu-
 manitati tuæ, mihi non minus primum experire. Non
 eram his literis interpellatus occupationes tuas &
 plurimas & gravissimas, nisi denique iussisset scribere.
 Si quid hic pecco, vel obsequio condonandum
 est, vel conceptus jam olim de singulari bonitate tuæ
 fiducia. R. D. T. incolumem forentemque vocatus
 Domus *Joſeph*. Datum apud *Freiburgum Brigiae* 7.
 Septembris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXXVIII.

*Erasmi Roterd. Erasmi, Episcopi ac Cardinali
 Leodienſi, S.*

IMPORTUNUS haberi solet qui vehementer occu-
 patus interpellat, cæterum qui pietatis ac fidei ne-
 gotia tractantibus obstrepat, jure venit in periculum,
 ne non improbus modo, verum etiam impius habea-
 tur. Itaque quo levius peccem, paucis expediam quod
 volo: non rogabo tuam subtilitatem, ut in tuendo
Erasmo, vetere clientulo suo, sui similis esse velit: no-
 vi constantiam animi tui, scis quam non solemus esse
 flagitior. Sed nunc præter morem meum agam peti-
 cem. Audio, te non solum ditionem tuam, verum
 etiam Cæsareæ ditionis urbes magnificis ædificiis exor-
 nare: quæ res tibi non mediocrem liberalitatis atque
 adeo pietatis in Rempublicam laudem conciliet: fateri
 enim omnes merito in unum tantum opum ac di-
 gnitatum congeries, qui quod nactus est facultatem
 aut splendorem, non sibi vindicat, sed ad publicam con-
 fert utilitatem. Perſpicit, opinor, tua prudentia, Col-
 legium trilingue, quod *Lovanii* nuper institutum est,
 non infimum esse Cæsareæ ditionis ornamentum. At
 census sunt admodum tenues, vivisque sufficere neces-
 sarius impendit. Regium erat negotium, quod vie im-
 mortali hominum memoria dignus *Herennius Engli-
 duri* animo conceperat, cuius benignitatem si facultas
 acquisisset, nihil opus esse alienis præstitis. Univerſam
 fortissimam suam huius pulcherrimo impendit negotio,

* *Superius notum est, quæ lex sit, si homo, sem quatuor
 apud Pios, autem & admodum *Herennius Engli-duri* legi-
 apert, qui nulli est tunc, est mala male vult, hanc dicit, & cum
 bene velle debeat. Cum illi fortis esset nulla, postquam illi con-
 sideratione nec: deinde compluribus in locis honestissimam illam
 fuit memoriam.*

A cui si tua subtilitas favere dignabitur, ut optime me-
 rebera de studiis, ita & apud homines plurimum ve-
 re glorie comparabit, & Deo rem cum primis gra-
 tam facietis: nam quo verbo potius utar, quam pro
 temporaria manifestentia, caelestis vitæ premium re-
 ponitur? Incidit interdum occasiones, ut citra re-
 putarum detrimentum magnopere proficere possis.
 Saltem hic videri tibi in mentem venire trilingue Col-
 legium. Quia hoc animo est, ut quantum potest, tan-
 tum & velle omnibus beneficere, huius quodammodo
 præstat officium qui vellicat aurem, alimonens ubi re-
 die valet beneficium collocari. Scis quam non solum
 mihi peccat esse, proinde quod studiorum amor me fa-
 cit flagitiorum, quæ tua est humanitas, peccat tri-
 buet potius quam improbitas. Lapidis hic istorum
 libelli. Jam septem provolant, longe plures exspe-
 cto. Postremum *Apologum* meum ad tuam celestium
 minto. Horum in me pecuniarum oportet me bo-
 nis consulere, quoniam et nec Cæsareæ parcat Majestati.
 Me tamen non deficit animus, si Principum favore me
 scire non desinat. Avide expectamus, ut Dominus
 nostri miseretur, per Cæsarem ac Principum pietatem ac
 prudentiam, tristissimum hanc rerum tempestatem no-
 bis verat io tranquillitatem. R. amplitudinem tuam
 sospitet ac prosperet Dominus *Joſeph*. Datum apud
Freiburgum Brigiae 7. Septembris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXXXIX.

*Erasmi Rot. Erasmi, Episcopi & Cardinali
 Tridentini, S.*

QVANDO pures agam gratias tam inusitate huma-
 nitati tuæ, Reverendissime Prælat, quæ toties
 me invitat ad suæ familiaris cootubernium? Quod autem
 mihi potius audiendum, aut apud quem libentius vi-
 xerim, nisi talis esset ætas ac viciatus, ut ad amorem
 coarctum sim iuvilis, ne videretur quidem, nisi cor-
 pusculum hoc mihi longa experientia cognovim meo
 more temperare? Olim eram ab aulica vita nonni-
 hil abhorrens, verum ubi video & ipsos philosophi
 Reges, & io Principum aulis stultas ac virtuti suam
 haberi hoorem, haudquaquam me ejus pegerit vi-
 tæ, quæ splendorem ac dignitatem habet cum bone-
 sto conjunctum. Place vero cum hæc existerent
 felices fore Republicas, si aut Reges Philosophiam
 amplexerentur, aut qui Philosophiam cæcarent, re-
 rum publicarum gubernacula admoventur, non tam
 ferit disciplinarum cognitionem, quam mentem opti-
 mis decretis imbutam, sublimem, ac rebus humanis
 omnibus superiorem. Hujus Philosophiæ multo ma-
 xima pars est pietas *Chryſtiana*. Cujus admirabile stu-
 dium conspicimus in *Carolo Cæsare*, & Rege *Ferdin-
 ando*, quæ res mihi non exiguum spem præbet, fore,
 ut per illos Deus hanc rerum tempestatem verat in
 tranquillitatem. Proinde *Gastorum Ursinum* multis
 nominibus felicem judico, cui præter summam ingenii,
 doctrinæ, sciendiæque dotes, obigit, ætate floren-
 tissima, corporis valetudine prosperissima, non sine di-
 gnitate commendatione, cuius optimis Monarchis ha-
 bere comereunt, à quibus quam plurimum accipiat
 ornamentorum, illos vicissim, à quibus ornatus est, con-
 decoreare valet. Aut enim me fallit animus, aut ille fa-
 cturus est aliquando inter eruditione, sciendiæ, libris-
 que celebres præcipuus. Quanta ingenii promissio,
 quam emendata vel ex tempore dicentis oratio, credas
 illum de scripto dicere! Quam felix *Ulysses*! quam
 varia rerum cognitio! Tum quanta morum comitas,
 quæ præcipue decet aulicum! Si talem convivorem
 nunc celsitudinis præstare possem, ultra videbim advo-
 larem ad tam amicum poturum, multo virtute quam
 fortuna splendidiorem. Nunc alia saltem gratulari ju-
 bet. Mihi, jam in extremo subile actu versanti, nihil
 magis curæ esse decet, quam ut dicam, *Valere & pla-
 cere*, æquissimo homo discessurus & profectus, si, quod
 futurum speramus, Cæsaris pietas, vestra integritas,
 Tum, III. Oo 00 1 30

Ab. ne Principum concordia hos Ecclesie fluctus compo-
suerint, & compellerent citra gravem humani sanguinis
effusionem. Armis spemurum dixerim superiori sunt,
nec magis ingenti est occidere: verum turbulentissi-
mum tempestatem prudens consiliis ad quietem re-
digere, id demum facinus est summo Principe dignum.
Non desuperamus. Sub Imperatoribus Christianis Ar-
ando & Theodosio gravioribus dissidiis quiescebat Or-
do, quam Ariano, Origene, Manichei, Donati-
sti, Corintheis, iniquitate efficit omnia, ac malis
etiam in locis adhuc viveret Paganitas. Et tamen
illorum Principum consiliis, tanti rerum motus pu-
latione ad tranquillitatem compositi sunt, idque nulla
gravi hominum strage. A morbo sensim revalesco,
atque interim lipidus Evangelicorum libellis, si ex
pau provalerent, nec erit finis. Hic adhuc hæreo
præter animi propositum, sed in habere amici, uti-
nam illorum sit felix consilium. Vix subditam, ni-
mi Principum sublevari auctoritas. R. amplitudinem
tuam Dominus prosperet in omnibus. Fridurgo 7. Se-
ptembris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXL.

Jacobus Sadoletus Erasmo Rot. S.

Tuum de meo Psalmo iudicium, tanquam professum
ab homine contempto delinquo, & vero maxime,
magna quidem animi mei voluptate affecit. Sed
quoniam tui nemini auctoritas, mihi Erasme, rursusdum sit,
ut brevis tua commendatio pro totius laude cæterarum
omnium valere debeat, facile peripsum, quo plus tu in
laude dixisti meum, quam quod mei ingens tenuitas sus-
tinere possit, itum id ob te amari in me tuo fuisse da-
tum, & tua præstantia extenuare humanitatis, in qua tu
mihi videri jam velle, sicut in epigrammæ artium tra-
ditione & sententia, omnino mihi accesserit: namque
si meus frater germanus esset, qui potius magis non
offenderet lætiam amici tui, quam ex meo ingratis
perire, qualicunque ille quidem, percipere aut tuam
erga me benevolentiam delectare: in quo ipso atque
apparere, & exilis quidam rara omnium fecit natura
tue probitas, & singulari integritas, nullo insuscepta
obstruendi studio, quod tamen est vera atque perfecta
virtutis proprietas: cuius qui compositi sunt, cum ipsi
sibi considerant, aliam etiam silent virtutes exasperant.
Sed ego me indignum tuo isto de me testimonio arbi-
trator sum, si tibi concessero ut tu in me amande
priores perire ferat: non enim aut ita tarde ingre-
ssio sum natum, ut non cognoscere quid requiratur gra-
tissimæ virtutis tua: aut ita ingratis, ut tua opti-
ma erga me voluntas non patrem gratiam reddam: sed
quoniam hoc salte melius præstanda sunt quam verbum,
si hallucini de eis dicam. Psalmum tuum mihi red-
ditum cum in grande esset, & aliquot graves tui
meorum una essent, avido perlegi, auribus videlicet:
nec potui illam retinere quin mihi extorqueretur & ma-
nibus, tanta est cantilæna legendi tua cupiditas. Ita-
que expulso dum cum deest legam. Quantum ta-
men ex illo primo adflectu percipere potui, dea me res in
eo extime delataverunt: uno, quod abique fere & o-
mnibus in locis, simulque quolibet pietatis ac religio-
nis verbis tuis acumen meum portenteret fovebam, ita
delet, & per, & omnes delatavit finibus, fovebat oratio: al-
tera, quod in certe in hoc genere saltem et consiliorum
adversus molestissimas hominum iniquorum garrulitates,
non tam resistendas, quam contemnendas quod ego te
prohibere literis cum debeat, alere, mihi Erasme, facie-
bat, quod tua me dignitatis studium & cura stimu-
labat: quoniam enim, ut in scribis, alius vixi indar-
mientes inclamare asperis: aliquando si necesse, tamen
id ita agere, ut non a stimulo, neque ab iracundia il-
licite reprehensio profecta esse videatur, si cuiquam
convenit, cunctis profecto tibi: difficile omnino est, vel
parum insensatum, non hili incendi, quoniam odiose sunt qui
obsequant, & quo est aliquid sibi tantum gloria anco-

A' puer, innotuit disputantibus tanquam gladiis
libello latefanti amplissime viret: sed ad tuam cæte-
ram laudem omnino excellentiam, hanc quoque acide-
re decorem tibi est, ut eis vel nequias, vel, si ob-
gandi sum, patetis quodam admodum afflicti, quod
in quidem in sacris Literis ad antiquum decorem sicut
etiamque revocandi, & omnino iustum & homini
et pater. Illud item consertum, cum jam recepta vix
quodam fuit, qua hæc natura ita redolent potius, ut
solum in eis quod nimium est subactis possit videtur,
sicut est quorundam familiarum veneratis, & pillarum
crebrius, non esse popularibus studiis obsequendum: non
quoniam multo sit velle fere in Christo equanimem
summam, sed neque ista à fide nostra aliena sunt,
& non quoniam omnes ad sublimiora illa facile obse-
dere. Hæc ego temere scribis fortasse, & parum in-
siderant quis ad quem: sed ignoscere, mihi Erasme, in-
dustria mea, summas quidam & incredulitas moris in
amor me cogit ut liberare in amicis, prope ad tem-
perantem. Quoniam in quidem pro tua summa con-
gruente in bonam partem accipis, sed ego ne sim solus,
si quæquam aliud spero, nisi quietem, & dignitatem,
& amplitudinem tuam, quam semper intarsum sum,
& quantum in me fuit, etiam assellam primum atque
notam esse velle. Itaque recorder, me quondam Pri-
ncipis maximo, ei qui nunc est, fuisse, si tibi
inque sacerdotum quiddam in Germania tradere:
quod ille, qui beatitate est & studio erga homines illis,
erat salutaris, nisi certe contraxisset, hæcque alio-
rum te vix calamitas, bonam animam Periclitum in aliam
veritatem pariter. Strenuam autem hominum delatam,
meditationem adversum te invenit quædam, antea
tate & precibus ab eis voluntate sententiarum dedit,
nec quod ego magis Romæ, quoniam ille in te fove-
re est ausus. Quid ergo est? Ego quod in hoc tuum
Psalmum duarum illarum rerum, quas videri, aliter
deus proinde pratermissam, aliter levissimè tallam,
rursus sum tua moderatior animi & prudentia delatam:
nam cetera tua in illo & admiranda nec mea, or-
taminis splendore, gravitas, copia, rerum que trallatur
in es varietas, & dignitas, & quidem tripliciter serie,
ut perspicuum sit orationis reserant ut exarant quod
te videri solent, sed semper scatur. Atque ego cum
meum dicendi genus comparo cum tuo, adflecto plane me
superare huius, & omnis familiariter illa divina tradere,
qua tu pueritatem est facit, & et in sua proutque
venerationeque consuetudine. Et tamen quæcumque illam ego
atque tu, a Deo ambo itum obvenimus, cui gratiam
& laudem perpetuamque obsequium præstare sumus obse-
rati. De Helychio quod quæris, habueram Psalmum
Græcorum librum versutis insequi, in es proinde
Helychi locutione sergiam in eam sententiam, ut lib-
rare renaretur omnes Psalmi Davidi esse. Et lib-
ri cum ceteris amobis perit: reliqua sunt apud me
Græca collectanea in Psalmis incerta Aulere, scripta non
tam copiose quam eleganter, quibus præcipue uter: in ut
interdum citatur Helychius. Sed ego cum illa legi, &
Latinorum aliquos de eorum numero, qui prædixi,
non tam illarum explanationem valde sequenti, quam
Spiritus Sanctus permittit me totum, fere quoniam
non ille vocat: cuius utrumque in spiritibus in me
me, & etiam corporale templum edonum est possi-
Dedit autem omnium potius, qui tibi labore & sollicitu-
dine, & assellam valitudinem dicit, qui sit ad magis
re tuo bene id faciat, quam si quæcumque tibi & mihi
etiam præberet? Equidem confido ita esse, nulloque
liberose sollicitate vix, sed qua cum Deo peris
conquiescit sit, videtur re vera fere posse sceleris. Gen-
tibus nationis bene sit, amo enim gentem team, dis-
simamque arbitror, qua in vera iustitia, ac propague
religione suarum maxime gloriam consequuntur: cui qui
obstant, & contumaciam patriæ sua decet, ad bonum re-
mum convertit Deus. Tua in Psalmum meum an-
notationes mihi gratissimæ. Itaque ceteris magnam parum
illarum menderam tollere: nam aliqua sunt qui Aulere

AN. *huc optatus nuntius. De me, mi Erasme, sic tibi per-
1550. suadens volo, quatenus ego teneo sum, & magis a
fortuna durissimis militatibus, nihil tamen me habere,
quod non tuum auge velum esse ac memi: neque in hoc
solum, sed in omni tua dignitate aequa fama conservan-
do sum animo, ut & sponte per me ipse, & ab te
monitus, summam tibi fidem in amicitia ac benevolen-
tiam semper sum praestaturus. Vale. Carpenterastris 17.
Septembris, Anno 1550.*

EPISTOLA MCXLI.

Joannes Eckius D. Erasmo Roterdamo Theo-
logo S. D.

QVOD Ludovicus Bonus communis amicus noster,
gratissimè Erasme, nos homine salutem tibi annun-
ciavit, probe quidem fecit, & meo iussu: sed quod sub-
indicat aliquam fuisse inter nos similitudinem, non intelligo,
neque agnosco. Fateri mihi displicuisse, qui sapienter, quam
cunctis, pariter, tamperè dissimulasti hostes fides aggre-
di, id quod ab te, ut fateris, sapienti fuit petendum. Affe-
rmas te dissimulasse, quod amicus indicavit, in opere
quodam non, insimilem te vocarim Theologum,
ad quendam amicum indicare potuisti miror, qui se elo-
quentissimum Theologum semper predicavit. In alium
forte deservi hunc aculeum, non suspicant te fuisse nota-
tum. Quod ad similitudinem istam attinet, ita enim tu eam
affert & vindicatis, non infert, cum extraxerim 3000.
articulorum à Lutheri & aliorum libris, delego quo-
bus Comitus publicandi, ut etiam feci, licet nemo me-
cum congruere voluerit, me id in conspectu Principum
Lutheranorum his expostulante, praesentibus etiam con-
cinnatoribus Lutheranis. Alitè forent mihi & illa
sententia quatuor, quae abis dogmatibus injecti: videban-
tur enim mihi tunc, sicut & modo, scandalosa. Quod
irascitur mihi propositi, irascitur oportet primum & tu-
bi, si in prope ista asserueris. Quod autem me offenderis
ita his sententiis quatuor supernumeratis, cum vacaveris
ab his Comitiis, non te celebris. Nec Lwinglianorum
nec Lutheranorum gratiam quaere, tandem potius & ma-
gis his displicuisse. Familiaris tamen epistolicam adver-
sus Caphtarnas Argentinenses exhibuit, mihi crede
gratissimam duxim. Qui si pergeret capere vespertulas,
qua vixit Danieli demulcerat, filium me habiturus
et & discipulum, tu obsecrantissimum. Vale feliciter
in Domino Salvatore nostro. Augusta 18. Septembris,
Anno Gratia 1550.

EPISTOLA MCXLII.

Erasmo Rot. Nicolo Olavo S.

NON mediocri mihi solatio est, mi Nicole, quod
hoc seculo, quod nobis undique tot gignit bomin-
um portenta, quoque fides, chantas & humanitas
non modo friget, verum etiam profusa existitua spoli-
tasque videtur, reperitur adhuc aliquot ingenia sin-
cerit illudque: unde spes est aliquando fore, ut eru-
rum illud genus mortalem quarevis. Aliquot amicos
habui sic additis iuratisque, ut vel vix fux dispen-
dio mei commodis consulti viderentur, si res ita tu-
lisset, quos nunc prior hostes plusquam capitales, a-
deoque deservit esse amicos, ut homines etiam esse de-
ficerent. Nulla pristina consuetudinis, nulla meritum
memoria, nulla fidei religio, nullus humanitatis sen-
sus revocat illos à maleficio. Quae res ut mihi veteres
amici, qui in fide perierunt, reddidit obnoxiis: ita no-
vos, si qui obtingunt, majorem in modum commendat.
Ipse, simplici natus ingenio, delectat candidi amicitii,
qualem tibi esse tunc ex laetis tuis, tum ex Quirini mei
narratione mihi videor liquido deprehendisse, ut tuis
maniculis, aliqui lepidissimis mihi gratissimis, ni-
hil fuerit opus. Peritus impudens est animo meo Ova-
bi simulacrum, quam ut inde possit revelli, aut abole-
ri: perquam grata tamen fuit illa tua supervacua sol-
licitudo, quippe quam intelligo ab amicitia abundare.

A. *proficisci. Hoc quoque volupatis adiret mihi cochlea-
re tam ac fulcra, quod hac certe ratione Nicolam
meum habitum sum convivam, ac subinde licebit ami-
culis dicere, Hic est ille meus Olavo, quando reli-
quum vitae consueverunt nobis videre tara. Labet
autem utriusque felicitati gratulari: tui, qui contige-
rit apud eam, qui inter principes feminas nulla est
neque humanior neque moribus sanctioribus, honori-
ficum tenere locum: meae, qui tam candidum habeam
amicum apud praepotentem dominum, cui magnopere
velim esse commendatus, cuiusque in me favorem
optatum esse perpetuum. Ad id quantum habet mo-
menti benevolus convictor jupremum experientis
comperit habeo. Et, si non mentitur vetus Grae-
cum proverbium, Simile famulo amicum esse, non dubi-
to quin illi pro morum tuorum sinceritate, proque in-
genii candore sis egregie obnoxius. Nec me fugit quan-
tum illa valeat apud germanos suos Capitem Carolum
& Regem Ferdinandum. Quorum favor si me defi-
ciat, non video qui possim adversus tot portenta sub-
sistere. Haec enim certe praestiterunt, quicquid ab aman-
tissimis Principibus espedire debui. Superet ut Gra-
tiam auspicio pulcherrimum hoc certamen inter nos
decretemus, in quo, quo majore contentione nitentur,
hoc erit firmior amboz amicitia. Sanctissime Regi-
nae Mariae precor felicitatem plurimam. Bene vale.
Datum apud Frisbergam Brigiae 7. Octobris, Anno
1550.*

EPISTOLA MCXLIII.

Andreas Alciatus Erasmo Rot. S. D.

ITA est ut scribis, Erasme optime, fortuna plerumque,
quae depravare videtur, attollit, adque sine agnatis
reddat meliores. Sed, ut vides, quippe sine patrum ma-
ner, ego militarem avartitiam expertus sum, in studi-
um querendum virulentis acerbissimisque revellitur.
Sed hoc tua fortasse malis ceditis, quod viderimus in
tu manibus habere, ego nihil aliud adversus meo peti
quam ut veteri isto carmine me ipsum salarem, uti vix
verisimile quilibet dignus xxviii. Sed agis, candidissime
Erasme, perpendamus quomodo & tu in tuum hanc Rhamu-
sam equitum experti, vel scilicet transmutare auran-
que possis. Vides enim plerumque tu hoc vixisse affici,
adeo ut nota sit epistula ex his, quae nota quadragesima
hoc edidisti, unde manifesta felicitatissimi huius argumen-
ta non eruantur: sed quid epistulas commemorant, cum
tot iam Apologos adharuit, sive, ut vixisse, tam abere
procurat, ut appareat te alium Alcinoum esse, in cu-
jus huiusmodi sulis tibi pectus nascitur: ut quid,
quasi, inde profectus? compressi ut ideo sunt amali tui
nihil minus, perinde ac crabrones cum struantur, quin
igitur ista tandem addidit aut vehementer terrorem
invenendum a te esse, aut fore ut ne ipse quidem cor-
rector: vehementer autem inveniit non potes, cum ne
veteres quidem illi Tertulliani, Cypriani, Hierony-
mi, Augustini putentur. Quae igitur supervacuam
hanc laborem emitit, mediocriter omniaque noxam his-
te offendit, quae jurat deinde deinde redare. Cauderis
tas apud omnes maximum argumentum dedisti, quod in
nomen primum destruxisti solum, te & vebecantem
impetu ballois silomodo tuleris et, ut vixisse male-
ficio, nisi qui in se laenam (quod quoniam) deduxerit iussu:
quid opus est si qui non exarant nonis pagare deservit,
ut, ut in te peris vixisse iussibus concedere, ut eru-
rum arbitratu alius super alius laboris tui iussu: quam
egregie P. Scipio, cum rebello accusatoribus heder, in-
quit, hostes vici, quare libum & jurgis superferat
quam est t. Triumphas tu quidam de hostibus tuis, qui
ut insignia volumina edideris: ut Adagia, quibus do-
cuisse quomodo Barbari, qui Graecum Latinitate
que linguam oppugnant vocant, summoz passus
ut Novum Instrumentum, & Paraphrasin, quibus ve-
ra Theologia fundamenta adversus Theologos istos posuit:
ut Hieronymus Commentarios, quibus Cunctas qui-

An. huiusmodi cruciatus oculos conficiat, & qui se plarium
 1310. acuminis minoribus venditibus, ostendit moris esse
 Phineas. Quod amplius, parva tanta gloria in aeternum
 desiderat: quidni inde donatus sit omnium traditorum
 consensu? quod si excusationem attatis nisi non vos, quanto
 melius aliud argumentum struere poterit? non debet in
 quo magis cum omnium militum possit versari, quam
 his in Apologia, quibus hac non videram summa est, ir-
 fecti, ut ille inquit, latere velle Pantaleum scieram:
 Nam & de libello, in quo in speciem Tyrocinii edictum
 conquestris, quid aliud dicam, quam non multum ad
 te pertinere: apparet in Lutherum potius scriptum, a quo
 in die 24to natus discipulus: nam que colligit ille ex scrip-
 tis tuis, ut inde occasione hareticis profusum decla-
 ret, hanc quoque multum fidei apud illos salutaris sunt
 qui utriusque Opera viderint, sed ut demum quandoque
 feratque consensu, que tam denique culpa est tua? ma-
 ior certe illis ab ipso Evangelio calce accipitur, ut
 nullum est tam perscrutator datus, quod in speciem sacris
 Literis non precatat, per eadem ratione in eorum An-
 thores non declamant? Nihil adeo pium est quod in malum
 usum ab eis trahi non possit, siquidem sancti scripturae
 spiritus doctrinae peritiam itaque illud libellum facere im-
 paret videri, fecit & perscrutator alius bonis generis, qui
 Auditoribus ipse acri non horis fuit: qui enim impera-
 toris consensum saltem probet, tam periculo exarum
 bella civibus arma adeo inextinguibile peritiam? Vi-
 dentur mihi Theologi isti videri: id observasse, ut si que
 in se opera ediderint, quare videtur legi auctoritatem ma-
 ioritate immutantes, ad ea referrentur, ne accusa-
 torum artibus simplicitate deciperentur, & res illas
 deciderent: quod si quicquam obijciat esse quod ad
 particularum iniquitatem pertinet, nulla responsione di-
 gnabitur, constat ad annis Cyprianum nati auctori-
 tatem Copranum dicitur fuisse, & tamen adversus hoc
 nulla existit illius facti veri Apologia: infamatus Pal-
 ladius nomen Hieronymum, quod cum virginibus no-
 minum frequenter esset, ut talium obviolationem irreper-
 sum dimissi tamen ille, sola res illa consentanea contraria.
 Reliquosque igitur huiusmodi Anticipationes Ethnici, si-
 nemus tales contrarios cum Demonstrativo genere suo
 Rhetoribus, qui, si vera non habent, fide in obtem-
 perant: imitetur aut Christi Domini nostri exem-
 plum, & insistantibus, bene precetur. Quam optatus
 graver eruditusque viris fore sententiam, cum in manus
 huiusmodi accusatorum tuorum libros accipiant, sitientem
 inquit accipiant? Propter ne hoc, inquam, in Erasmus
 genuinum, quod in divinis Erasmus male sentit? mi-
 nimis vere, cum nec loqui quidem abiret ad ei possit be-
 nignus iudicandus: in cum invenit qui prior lapsus fue-
 rit? atqui nulla existat, nisi provocat, deatata char-
 ta. Sequitur ergo non inani quidem & Ethnica ambi-
 tionis dacti hac scripserint, prodantque ipsi impietatem
 suam, dum alienum deliquit conantur. Fallitur, Era-
 smus, si tam male de omnibus tui magnifice, deque stu-
 diosum in te observantia iudicat, ut arbitretur huiusmo-
 di oblationibus de arte te eruditissime & probatissimam,
 quam non dum insidisti, deturbatque ipse: atque quo deli-
 berat sunt qui in te scripserint, eo magis nota innotant,
 quod tam modicum bonum communibus studiis habeant,
 ut de eis optime meritis iniqua avaritia sustineant:
 quid vulgares & insidiosi dicere audendum est, cum ta-
 les contrarios adeo ardere inter delictorum Corporis
 vident? Bene habet, inquam, ut non imperitiam no-
 stram scilicet, cum illi sapientibus hac exciderit, qui
 in nobis oculo non videret. Vides igitur quare satis sit
 semel hac de re consistere, sitentque in posterum his al-
 tioribus, quoniam aliquem ex eorum res hac habebat?
 Non idem videret, si hanc illud videret. Vides in brevissimis
 libellis ingenuum voluminum semina habere, ut ex
 uno erant in Cadmes fratres prodant, ut in omnium
 Ecclesiis quod metum est officia precatat: ostendit illi
 eruditus quod potuerit, tum tale argumentum subtrahendum
 consensu insisterent: quia sit animi sui magnitudo, quanta
 iniquitatem neglectis, quanta avaritiam, impo-

1324
 nos, modo crede, Lollis omnibus paderem. Que ego ad te
 scribis, Erasme humanissime, non quod ab eo consilium de-
 re, id est, binervam docere volum, sed ut qualicum-
 que sententia mea facerem te certorem. Fieri enim po-
 test ut alia subsistat causa, quas ego nesciam, quibus
 compulsi necessitate ad elationem accurras. Tu, quod
 in consilio si liberius tecum egrem, quam meo erga te
 observantia fore videretur. Non deservas & qui melius
 in scribis, iactantissimam sed imperio silens transiit, de-
 lissimis humanitate & reverentia demerit, si
 cularitatem. Si videret Longolium, & cum nobis im-
 nem sua ante diem non expugnat, non debet qui
 gemata illa & allegorias, quantaque fama nostra videri
 sent, moderaretur: quod enim illi opus erat, iudicem se
 iater me & Rudicum constitueret, cum egrem se
 corder fuit: quomodo autem filius matris hanc
 gratiam dimittere tentaret, sed & alia quor: vixit
 quam hac vixit falsas omnes criminatorem depre-
 dantque autem perquam ingenuum faceremque
 certissimum argumentum cognovi, que sit in fide me
 sperare audeam, nihil esse quod addiderit quod non si
 agunt. Quare nullo, quod, committere, in plus in
 diffidit videretur, si qui in eum te simulant, quam
 sui erudit: fieri non potest quin inter delissimos
 obervantur aliqua simulant, sed hoc publice inter
 in innotat transire, nec dicitur datur. Carolus
 Sacquetum tamquam filium delictis laetare quingentum
 naturas, quod publica impendit fide: qui enim delictis,
 commendatione mea hoc a Republica Heturum
 notum est, quod penissimus ad hanc dum conatu. Vi-
 gilium libentius in Germania sua preterit, innot
 innotissimam sibi Zalusium talem facerem. Laudat in illam
 quod diligenter in delictum studii versari sit in
 esse, quod pari diligentia legibus quaque, quod rari-
 mum est, insidit. Quapropter subsistendum tibi, non
 inter & Carolum est iudicium, cantus atque, per
 atque, delictis atque Haud mirum, hanc
 atque. Imperatorem plura mala hanc Pflis, in
 quibus saltem est ut quosque tibi non dicitur, ad
 non cum Corinthis iam delictis ab arde ebo pua,
 & id quidem dixit siq. Vale, & Alcium tum
 quod facti ama. Benignibus 7. Oidm, Anno
 1530.

EPISTOLA MCXLIV.

Erasmus Ret. Julis Pfing. S.

SAPIENTER ab Antiquis dictum est, ut clausi-
 me, Ex malo si quid inest bono, decerpendum est.
 Ex illius, de quo scribis, negotio, quoniam aliqui
 molestarum pleno, hoc capio communis, quod in
 notitiam natus sum: nam mihi videri in litera tui,
 volui in speculo quodam, perpersicte pectus istud tuum,
 Gratia, ac Maturum, & omnis honeste erudi-
 tionis domicilium. Cum primis autem enotatam sum,
 quam misericam animi tui candorem, tum vero
 cism ingenii firmitatem. Eam mihi declarat ordo
 tum, undique sibi coherens, nihil usquam habentis
 rum, aut huiusmodi, aut affectum, ut intempe-
 ris sensibus ineptum. Vix autem credas, dum non
 contempler virtutes, quantopere mihi dupliciter:
 verum hec alias. Libenter tibi deo pro ista in
 pietate, qui tam sedulo meae tranquillitati consulam
 velle. Atque utinam efficeret possis, quod pariter opo-
 ratur ambo: ego enim jampridem in hoc auge
 lapum, quod sunt, auribus teneo, quoniam neque
 ut amittam, neque ut retineam scio. Utinam tibi
 perinde amicus esset atque ego inter. Sed utique
 cadat illius negotii aera, amicitiam inter nos iam
 confido fore perpetuam. Quod si pro tuo singulari
 humanitate non talis infamis fortis amicitiam,
 carum sedulo, ne quod committam Gratii indigne.
 Illud autem in primis abs te petendum, ut hanc
 corporales lebedas boni consulas. Eas committas
 Prædicto tui Briseo, Nonnulli etiam veror de te
 1530.

An. vos *Angeli* non reperiat. Si continget vos illic commorari duxit, scribam aliquando accuratius. Bene vale. *Friderigo* *Freiburg* 10. Octobris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXLV.

Erasmi Rot. Leonardo, Officiali Reptoris, S.

PROFECTO, quoniam à nonnullis invidiæ causis rhetor appellor, confusum colores omnes excusandæ importantis meæ, quæ vitis alit occupatissimum de quibus nihil unquam sum meratus, non delinam meos peccatus obsecrare litera. Sed quis pulchri loci, ubi ea urget necessitas, quæ frequenter hic percellit, ut homo comelatur hominem? Stomachus nullum fert vitium *Germanicum*. *Homerus* scribit durissimum esse mortis genus, mori fame: ego durius esse puto, mori siti, cui periculo nunc proximum sumus. Ante mentis aliquot emendandam illius juvenem quendam nobilem *Pelium*, à quoniam vos illic non offendit, rediit huc vacuum. Nunc mitto familiaræ meæ miscrinæ toles. Nolim vos graviari ullis impendia, jam toties expertus vestrum benignitatem, maxumorum affatum tradidi. Hoc agendum, ut masculinam vitium apud nobis, id quod vel per famulum tuum fieri poterit. In monte *Pelcardi* nullum habeo mihi vel leviter notum, alioqui non essem vestræ civitati molestus. Ad Calend. Septemb. accinctus eram ad repetendum *Brachianum*, sed per aulicos Cæsaris iussus iam manere usque ad exitum Concilii. Nec semel me permittit obsequi. Nunc hyems urget, nec natum est è nido provolare. Quapropter oro te, ut nunc modo ferres *Erasmum*, in posterum providebitur ne vobis cogar esse molestus. Non te morabor amplius. De rebus novis scripsi *Franciscus* Theofaurio. Bene vale, Patrone incomparabili. *Friderigo* 17. Octobris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXLVI.

Erasmi Rot. egregio viro Joanni Colenso, Præpositi Curviæ, S.

MULTA mihi frequenter scripta sunt & predicta de *Feto* vanitate, arrogantia, levitate, ac temeritate, in me tam virulentum animum gerere nunquam suspicatus sum, præsertim cum aliquoties iussisset me salvere: & amicos habeamus communes *Ludovicum Boram* & *Joannem Fabrum*. Quam nihil tam habet illius responsio, ita loquitur, quasi articuli ad ipsum delati sunt tanquam ad Imperatorem; non ipse legerit, nec severit, cujus essent, antequam expostularem. Appellat *quasdam*, quæ ob ejusmodi nomen coierit Concilium. Notat quod vocarum eas *Sententiam*, quasi proficiat me ita sentire, tuus erit appellare *Arminio*. Quid impudentius, quam scripto dammare, quod nec legeris, nec scis, cujus sit? Jussu ut indicaret loca, ad hoc obsecrasti: admonui duos esse, qui nunquam sunt in scriptis meis, ad hoc nuper respondit, quam maxime deluerit, tantum promittit se indicaturum, quod in eis offenderit, si vacaret à Comitibus, quasi ab ipso pendente Comitibus, promittit se fore filium mei observatissimum, si pergam in *Lubero*, quasi nihil audierit de *Diatriba*, de *Hyperbolyte*, aliisque libellis & epistolis. *Isaiah* & *Theologus* convicium nescit utrum in me torquent, an in alium. Quid hic homo habet peni? Nec quo conjetare unde hoc in me conceperit, nisi quod nunquam in scriptis meis celebratus *Ergo* aures literis. Suspicio hominem evipscatum per *Henricum Epheborum*, qui videtur hoc potissimum de causa venisse *Angellum*, ut in ea celebratae hominum seminat sua mendacia, quæ non aliter ex se possunt, quam aranea filum. Demor si ad te non penetravit, quam nunquam non irrepserit tantum mendacium artefex, ut oratio nullum invenit fidem, nisi apud expertos. Homo trevis exultant sibi valde gloriorum, si dicatur habere conversationem cum

A *Erasmi*. Expectat colloquium Duci *Gregorio*. Dux respondit de debenturum, post multos dies redit civitatem cunctis cunctis. Dux non admittit hominem, negans se velle eum agnoscere, qui non agnosceret patrem suum: jactavit enim se modicum, quam sit plebejus. Sed audiendi negotium rejectit in *Simone Placitum*, cui causam omnem perferre. Ibi *Therapista*. Non est malum, inquit, negotium cum *Simone*. Apud ipsum Duxem vult me pargere: atque ita magno cum stomacho abiit: quævit, donec *Peterius* rediret in patriam una cum *Carlene*. Tandem improbatu sua perferit, ut Dux eamdem delegaret *Johi Pfing*, ejus aures *Epheborum* noster explevit innumeri mendaciis, quod erat illi hominum atque commodum, quod *Johi* nec *Epheborum* nosset, nec causam. Itaque scripsit ad me Dux, ut *Johi* literis filium haberet. *Johi* scriptis amantissime decessisse multa, quorum hæc erat summa, ut præfationi adderem libellum *Epheborum* dictum, velut ex fudere, quoniam ille multis modis violenter sedulo, primum exit *Asilem*, nec post desisteret de me hostiliter & scribere & loqui, subinde recians lunum librum, quem in me scripsit. Nec in aliud quærebat librum, nisi ut iterum gloriareretur, ut præfationi adderem *Epheborum*. Sperabat ex arbitror sententia nonnulli præde, id quoniam fecisset, scitatus est inimico inimicior, & quam nemo nesciret, illum omnia fecisse contra pacis, tamen perinde peti suum jus, quasi omnia præfatione, nec paderit quicquam. Deceveram omnia perpeti potius, quam levissimam hominum nomine meas chartas contemnere, sed postquam illi nullum facit mentendi finem, causæ summam persilire exco libello, ne toties fanger amantibus meos. Temperavi stylium, ut non *Epheborum* legerim; & tamen qui audierat hominem, agnoscat quam ille impudenter mentitur. Curavit, ut epistola *Duci* & *Johi* id temporis ad me veniret, ut non esset respondendi spatium. Respondi per Præfatum *Brisacensem*, cui commiseram & ad alios epistolam, ad quam nullum accepi responsum. Meus, ne articuli ille interceperit. De *Ergo* soler tempore ne loqui: ejus tamen mentione voluit abui. Tantum portentorum esse in *Germania*? Pro hospicio humanissime oblato & tibi & *D. Antonio* habeo gratiam. Sed qui convenit, ut me invites *Angellum*, quam & metus, & verisimilium sit, illic post abutum Cæsaris graves tumultus exoritur? Nihil est Cæsaris mitius ac religiosius, sed verum ne quorundam malitia illius abutatur bonitate. Videlis nugas ipsi serio, in feriis nugas. In Pontificis ceremoniis nihil præsertim est, & nunc igitur de titulo Regis *Romanorum*. Utinam suppetant quantum annis censui hic magnifici tituli illis adferant. Sed desino, quando hoc seculo nec gemere tutum. *D. Antonio* meis verbis agio gratias, etiam, ut literis ad *Brisacensem* curet perferendas *Fremum*, & si dimissum est Concilium, perveniant ad *Poliphemum*, nunc *Joannem Henricum*. Bene vale, vir in Domini charissime. *Friderigo* 12. Novembrii, Anno 1530. Hæc in finem tuam effusa ne spargatur.

Angellus tuum Erasmi.

EPISTOLA MCXLVII.

Erasmi Rot. Antonio Dalsbo, Abbatii Insulae Baltharæ, S.

FUUS oblatus esset qui *Lepidum* peccet, huc rediret, non putavi committendum, ut ad te sine meis literis veniret. Itaque tuam epistolam, quam attulit *Theologus Asilanus*, relegendo ex veteri mihi scilicet novam, geminamque ex ea voluptatem cepi. Nam tota spuriat & summas humanitatem, & extremum quendam peccoris tui candorem: ne quid de me dicam, quem *Asilanus* pro sui ingenii benignitate tibi persuasit esse aliquid. Porro quæ de lubricationibus

* In epistola *Isaiah* et *Erasmi*, quæ est scripta, legitur *Isaiah*.

AN. his meis prædicationibus, non sine tubore legi: vehementer
 1327 tamen optarim eas esse tales, ut possint non omnino
 indignæ videri virorum tui similitudinis auribus atque o-
 culis. Jam duo sunt, de quibus non arbitror esse necesse,
 ut me tibi purgem accuratius, si tuum ingenium
 suis ex epistola tui perpexi. *Mallorum* scio frigidis-
 sime excepti, & talem virum, & tam diligenter abs te
 commendatum. Verum hæc valetudo me cogit, ut
 in totum ab hoc officio genere temperem, adeo
 ut quam nuper huc venisset *Crispianus* a *Stado* Epi-
 scopum *Augensbergi*, vir non solum natalium imaginibus
 illustrissimus, verum etiam eruditione exactus, ceterisque
 Episcopo dignis virtutibus ornatissimus, non
 ebulliat, nisi ut videret *Erasmum*, adferentem secum mu-
 nus honorarium, quod non indecorum fuisset quamvis
 potenti Regi dare Magnati: multo frigidus hominem
 acceptum quam *Mallorum*, quippe quem nec ad con-
 vivium, nec ad poculum invitatum, nec sæpius quam
 bis mei conveniendi copiam fecerim. Osi ego hæc
 non inhumanitatem, sed inhumanitatis speciem. Ve-
 rum, aut hoc ferendum incommodum est, aut negli-
 genda vita. Interdum forticulus conor agere bellum
 hominem, sed mox prælio est *Ata*. De alio crede
 mihi iustiorum esse excusationem, quam tu quoque
 velles sit. Septem iam menses exierunt, quod am-
 plitudinem tum nulli literis compellam. Utinam
 hic nihil aliud causari liceat, quam tabulariorum inopiam,
 quam studiorum occupationes: sed ab eo lan-
 guore, qui me dum hic esset *Mallorum* cepit, vix sub
 Aprilis revalueram, quam subito venti quidam blan-
 diflavi, sed nocentissimi, morbum retrocauti. Pri-
 mum erat alvi tormina, cruciatus morte crudelior.
 Succedit apostema subter umbilicum. Hinc mihi res
 fuit cum Medicis & chirurgis immanissimum. Nec e-
 rat finis futurus, nisi ferro ventrem incidissemus. Hoc
 genere mortis divus *Erasmus* peregit martyrium. Cum
 hoc malo quinque ferme menses iustitiam sum, à quo
 sic tandem dimissus sum, ut me mihi reddiderit imbecilior.
 Utinam mihi licuisset tua Tempus, tuamque
 Insulam, nomine magis quam te *Barbaram*, invadere.
 Talem enim sedem immundum circumspecto, in qua
 mea senectus jam & laboribus & rixis lassa conquiescat:
 invitor à multis, sed nescio quo arcano sensu in *Galliam*
 inclinat animus, non vixi causa tantum, quan-
 quam & hoc est aliud: nam hac arte minimum
 absist, quin sit perieram, homo minime bibulos. *E-*
fantiam commigrassem, sed ob diffusum, quod tum
 gliscere ferebatur inter Magistratum & Canonicos, non
 expediebat. *Lapidum* sæpe gestiebam, sed deterrebat
 partim itineris longitudo, partim nihil istuc esse parati,
 partim bellum, quod ferebatur existeret inter *Sakau-*
dis & *Bernateli*. Certum erat ad Calendas Septembris
 isthuc demigrare, nam hic præter rerum necessarium
 summum vel caritatem vel inopiam, & scivit mala
 pestilentia, & bellum timeat Evangelicum: sic enim
 libet appellare. Sed id temporis venerunt ex aula *Cæs-*
aria literæ admonentes ne quo pedem vite exitum Con-
 ciliis: si quod esset à bello periculi, se in tempore mo-
 nitiuros. Eandem cautionem cum multi canerent, pa-
 rui, & penitenti obsequii. Interim enim occupavit
 hyems, & pelvis immanissime grassatur, nec adhuc
 sitis liquet, quæ futura sit hujus convetus catastrophæ.
Zuechiani non impetrant ut audiantur. *Luthe-*
ranorum consilium est ut exhiberent suos Articulos: his ubi
 pauci esse responsionem, Cæsar pronuntiaret. Cum nil
 licet conveniret, Principibus aliquot ex utraque parte
 delectis datum est negotium, ut si quæ possent, diffi-
 cultatem compoherent. Cum à pluribus nihil ageretur,
 sex eximii delegatum est negotium. Res propemodum
 deducta erat ad concordiam, nisi quod *Luthe-*
ranus Principes nihil audire voluerunt de restituendo & ablegando
 sacerdotum uxores. Denique Cæsar pronun-
 ciavit, ut civitates, quæ nova dogmata receperant, se
 conformarent ritibus aliarum ecclesiarum: ad id datum
 est spatium sex mensium, hoc est, usque ad Idus Apri-

les. Principes Evangelici offensi sunt duobus verbis
 sententiarum Cæsarianæ, alterum erat quod in ea ipsorum
 sollicitas diceretur *Sella*: alterum quod adjectum esset,
 1328 *quantum Lutheranismi doctrina suffragante ex divina*
Scriptura fundamentis facta censetur. Hoc non tulerant,
 dicentes se non solum credere, verum etiam scire, suam
 doctrinam nisi fundamentis Evangelicis & Apostoli-
 cis, idque in conspectu Cæsaris magna confidentia.
 Eam vocem indignissime tulit Cæsar. Illi redierunt ad
 sua. Nondum prodicta est extrema sententia, quam
 non latet qualis sit. Jam enim numerantur Principes
 & civitates, quæ velint hæc Cæsari, quæ *Sella*.
 Nec quorsum evasura sint, Deus novit, sed interim ta-
 men hæc serio fiunt. Cæsar accepit coronam à Ponti-
 fice nulla ceremoniarum parte omitta, nisi quod *Anna*
 res *Sella* non est. *Ferdinandus* iustitius est Architectus
Austria, deligendus brevi & *Romanorum* Rex,
 solentibus ceremoniis. *Turca* mactare tractavit *Au-*
strum, nuper etiam *Moraviam*, moliturus crudelior,
 ni Deus prosperaret. Sunt qui minantur & *Angulum*
 Regi, quod uxoris repudium medietur. Ab his ma-
 gis *Galliam* veltram immunitum esse gaudeo, atque uti-
 nam sit perpetuo. Certe nullum malum mihi super-
 nam dari senectutis sedem. Pecunia non admodum e-
 geo, homo pacis contentus: tranquillum portum de-
 sidero, quandoquidem *Germania* tumultibus sola Deus
 poterit finem imponere. His literis si digressus re-
 scribere, magno me solatio afficeris. Si *Mallorum*
 queretur se nihil accipisse literarum, existimet hæc
 si bi quoque scriptas esse, quando talium certe amico-
 rum communis sunt omnia. Vos ambos incolumes
 servet Opt. Max. *Crispianus*. Datum apud *Freiburgum*
Argens 27. Novembris, Anno 1530.

EPISTOLA MCXLVIII.

Erasmi Rot. Andreae Alciati S.

EQUIDEM pro meo erga te studio, quod eximius a-
 1329 minis tui docibus debetur, Alciate clarissime, non
 mediocrem ceperam dolorem ex tanta fortunarum tu-
 rum calamitate, vel naufragio potius. Cæterum po-
 toremis tuis ad me literis electum esse, ut intelligam
 meam consolationem propositi tibi supervacaneam fuisse,
 quippe quem illa *Thamantia* procella tam atrox,
 ut multos *Diogenes* ab his reddere possit, non solum non
 deiecerit, sed & Jureconsulto Philosophorum fecerit,
 imo, ut melius dicam, non fecerit, sed declaravit. Er-
 rat in te nimirum ista vis animi, sed eam antea laten-
 tem fortunæ iniquitas reddidit illustrem. Sic dum ignis
 vim suam extenit in aurum, & melius reddit & clarior.
 Idem vis venia fortunæ, quæ dum sevit in *Alciatem*,
 non m f cum reddidit, sed vulgareius bonorum iustitia,
 veris ac perpetuis animi bonis & diutorem reddidit
 & illustriorem. Impegit enim non in hominem
 fuscum, sed in pectoris quidem sinceritatem aureum,
 animi vero robore adamantinum. Libet igitur, mi
 Alciate, vertere canticum, & pro consolatione gra-
 tulari tibi tam rursus benignissimi Naminis dona, quæ te
 reddunt universo fortunæ regno superiori. Pietas
 erat, quod patriæ rursus postillum bonum civem præ-
 stare volueris: sed Deus voluit eruditionem tuam vel-
 ut ex edito lucere pluribus: nam virtutis splendor, nescio
 quo pacto, in sua cuique patria fere obscurior ob-
 1330 tit, quod *Athenarum* etiam proverbio fuisse testatur
 indicat in Evangelio Dominus. *Non sibi felix est vi-*
vis, quod, amittis ad *Persam* naufragio meritis, per
 fortunam prociurvis sit ad Philosophicæ studium. Perdi-
 disti purpuram, & invenit cunctis opibus preciosiorum
 sapientiam. Te vero non isto nomine vocabo felicem,
 quod, ut ipse modestissime scribis, facultatem omnium
 iustitia didicisti, hæc fluxa bona, quæ fortunæ arbi-
 trio tum dantur, tum eripiuntur, manini esse momen-
 ti: sed nos hoc titulo fortunæ gratias agimus, quod
 animi tui magnitudinem, quem hæcenus semper sus-
 peximus, reddideris magis conspicuum. Mihi primum
 hoc

Ar. hoc argumento collecta est mentis tue celsitudo, quod
 in omnibus scriptis tuis nullum ulquam sit invidentis
 vestigium; nec in quenquam amolentem inveharis,
 quum non deserviat qui huc lacessere. Nec dubito
 quin virtutum tuarum fulgor sit omnes invidie fumos
 dissipatus. Vehementer gaudeo apud *Burgen* adeo
 florere Legum studia, tametsi cum Musis nondum illis
 admodum convenit, si vera nentur quidam. Summe
 mihi voluptati fuit, quod scribis hoc operæ, quo tibi
*Sarcopet*us & *Pygma* commendari, prorsus fuisse su-
 pervacuum. *Pygma*, quantum ex illius conjecto lita-
 ris, in Musarum virtutis penitus versatus est. *Sarcopet*-
 tus tamen non infeliciter & ipse versatus est in po-
 sitionibus literis, tamen Legum studiis magis assedit,
 nec id, ut spero, facere desinit, donec virtute meri-
 tam laudem suæ *Flandria* reueretur. Habuit patrem
 & patrum utrumque Jurisprudentia clarum, & aule
 principali cum primis quemadmodum gratiosum, ita
 & gravem, ut hereditarium videri possit quod tam
 feliciter in hoc literarum genere veritatur. *Pygma* de
 facie non novi, & scriptis abunde deprehendi juvenis in-
 genium, haud mediocriter eruditum frugem de se po-
 licens. *Sarcopet*us amicitissimi candidissimique ingeni-
 est. Proinde quum amem utrumque plurimum, tu perficies
 ut eos magis ac magis amem. Quicquid autem vel lau-
 dis vel auctoritatis habituri sunt unquam, hoc *Altera*
 ferent acceptum. Ambobus gratulor quod huc non
 commigravit, liquidum ea deliberatio *Sarcopet*um ali-
 quando insuperum habuit. Proficetur hic *Zegus*, vir
 ille quidem magnus, & qualem alterum haud scio an
 nesciam adhuc *Germania*. Sed jam urget senectus,
 neque adhuc quenquam paratum video, qui possit ejus
 laudis successum ex æquo capessere: tametsi non
 desunt, qui Jurisprudencia & diligenter & feliciter
 proficentur. Me mea quoque *Germania* hac militat
 satis molester trahit. Martius attingit, & adhuc
 languidulum reperit Aprilis. Ex ventis quibusdam blan-
 didum quidem illud, sed pestilentissimum, ortum est malum.
 Insuper nihil aliud erat quam alvi tormina. Succellit
 apostema, primum mobile, mox afficit se circa umbi-
 licum. Natura diffussit omnia, si & Medicis tem-
 peratam, qui mihi nescio quo fuso semper magno fue-
 re malo. Accitius est & chirurgus impendio confidens
 ac promissa magnifica, frustra admonitus, ex duro
 apostemate conatus est reddere ulcus, ex violentis em-
 plastris tantum non exanimavit cruciatus. Ita mentis
 ferme tres ego, ut nec edere liceret, nec dormire,
 nec legere, nec scribere, vix itam cum amiculis con-
 sultulari. Curacionis impatientes rupimus apostema ferro.
 Itaque paulatim reviviscimus, & bona spes est fa-
 loris, si per pulcres liceret quiescere, & adesset vinum,
 quale mihi suppetere solebat, dum viveret, *Foricus* *Car-*
radictus *Rejunctus* ecclesiæ Archidiaconus: nam cum
 vernaculis hinc villis mihi pessime convenit. Gaudeo
 inter *Audem* & te factum esse gratiam: nam in me num
 satis sequi sit etiamnum addidit, utrumque simulat
 ac dissimulat quidam. Sane, ut suspicor, qui illius ani-
 mi in me stimulat. Mihi satis est, quod & men-
 la est ania prebena, cur pili debeat esse minus amicus.
Lutheranorum haftenus nemo styli mucronem strinxit
 in me, preter ipsum *Lutherum*, qui tamen uno con-
 gressu fuit contentus. Ubi *Agrestium* commigra-
 vit quidam olim *Quercus* *Erasmus* studiosus, maho-
 sis odio furens, jam quatuor libellis velutatus est in
 me: prodit quatenus multorum nomine, sed nullo cer-
 to, quem dissiles multum scono temperatum. Ver-
 um, non ita magni facio quid in me scribant tales.
 Demoror quis genius intelligit *Albericum* *Pium* quendam
Carperum Principem, qui librum usum, quem scripsit
 in *Italia*, vulgavit *Lutetia*, *Reddidi* opinor gratifica-
 tus: nec hoc contentus, denso compingit ingens volu-
 men, collectit ex omnibus meis lucubrationibus loca,
 qui videri possint *Luthero* animum praeuisse. Nec hia mo-
 his pro *Mare*, sed habet aliquot pulchre stipendios, ut
 præcipue *Seplordum* quendam *Hispam*, hominem, ut

Audio, doctum, qui totius doctioris est architectus, ut
 hinc ad *Albericum* haud ita multum gloriæ sit reditu-
 rum. Argumenti summa est, ut perscrutent me totius
 horum temporum tragedie fuisse seminarium. Mi-
 ror cur vir, ut accipio, doctus & perquam humanus,
 ab argumento tam odioso saniam suspicari voluerit.
 Si sic est satum meum, moderate ferendum est. *Lut-*
herum operassem nobis diutius superflue. Siquidem ha-
 bitus quæ scripti, præter styli nitorem, non multum
 utilitatis adferunt studiis: nam quod me aliquoties con-
 tentum nominat, nihil moveo. Est in illius epi-
 stola ad *Gubelnum* *Budam* quondam plena ænigma-
 tis & allegoris, sed egregie frigida, quibus te notari
 prædicant. In multis eruditionem miror, candore
 in paucis reperio, quem in te, mi *Altera*, sin-
 gularem quendam excolitur. Bene vale. *Freiburg*,
 Anno 1530.

EPISTOLA MCXLIX.

Erasmus Rot. Baptista Ignatius S

Ex *Utrecht* charissimi juvenis literis cognovi te sum-
 ma cum dignitate proficere *Francia* bonas literas,
 quas ubique feliciter efflorescere gaudeo: sed verore
 ne quorundam opera sit, ut non levioribus diffidit
 videntur studiis, quam visitata est pietas, adeo frend-
 ent in me quod *Ciceronianum* meum taxat ineptos *Ci-*
ceronis simos, & ad verum illius imitationem hortetur.
 Galle quidam maledicus versutulus nomen meum
 proficundum, quod in eadem charta nominari *Bud-*
am, & *Budam*: nec aliter indignatur, quam si
 illi muserim in faciem, quam *Budam* gloriæ sem-
 per & candidissime & constantissime faverim, non alio
 nomine quam studiorum, quod vir ille tum prorebit
 feliciter, tum ornat magnifice. Nam quod ad me
 pertinet, nihil debeo præter charitatem merum.
 Quot locis illius amantissimæ facio mentionem in omni-
 bus meis lucubrationibus? Atque in ipso *Ciceronianum*
 paucis quidem verbis, sed quantum illi laudi tribuo?
 Metuo ne *Cæsar* adventus crementis motus exciet
 in *Germania*. Civitates aliquot sese putant ad ex-
 tremum. Scio magnam esse *Cæsar*is potentiam. Sed
 populus ubique maxima ex parte *Secdis* novis addi-
 ctus est, nullæ pene omnes, novum prilline cladis
 oblitus, & semel dato signo forsasse concurrere,
 qui tunc quiescunt. Vindictam molitur omnes, vi-
 tam mutationem nemo vel somniat. Puto rem melius
 successurum, si *Pontifex* in *Corsis* præsidium spem suam
 reponeret potius quam in turba *Cardinalium*, in Prin-
 cipum armis, & improbitate *Monachorum*, quorum
 mores huic malo dedere seminarium. Hi nunc *vog-*
elant in *Brabantia*, & subinde sacrificant holocausta.
 Quo *Turca* sit evaluus, hic multi solliciti
 sunt. Neque enim dubium est, quin metus duo-
 rum fratrum in dies crescentem potentiam. Nusquam
 pax, nullum iter tutum est, rerum carientia, pen-
 uria, fame, pestilentia laboratur ubique, *Secdis* dis-
 secta sunt omnia: ad tantam malorum lernam accessit
 lethalis sudor, multos intra horas oculo tollens &
 medio, & crebro quos reliquit brevi intervallo repe-
 tem, nec id semel, sed bis, ter, quater, donec in
 hydropem aut epidemiam, aut aliud morbi genus
 veritas, tandem exstinguit miseris exterminatum mo-
 dus. Nec toties *epidemia* *epidemia* *epidemia*.
 Qui huc, ut spero, rediet, *Francia* est *Hibernia*,
 qui duxit utroem & *Francia* *Francia* *Francia*, &
 in restituendi bonos *Auditors* provinciam illi succedet, vir
 bonæ fidei, nec indoctus, cui si qua in re circa tuam
 incommodum commodare poteris, non dubito quin
 pro tua solita humanitate in hoc officii studiis liben-
 ter præstaturus. Vale. *Freiburg*, Anno 1530.

EPISTOLA MCL.

JO CHRYSOSTOMVM.

Chrysostomus ad Statum, Augustinus Indulgentiarum Episcopo,
Erasmi Rot. S. D.

AU. **DEDIMVS** pridem, clarissime Præful, facundissimum Ecclesiæ Doctorem *Hieronymum*, ex depravatus emaculatum, ex distracto integrum, ex squisido nitidum ac splendendum: Dedimus simili dignitate vocalem illam Ecclesiæ Catholicæ cubum *Hieronymum*: Dedimus acerrimum fidei *Christiana* propugnatorem *Augustinum*: Dedimus non minus fortia quam dulcia loquentem *Cyprianum* martyrem: Nunc prodit iuvens *Christophorus*, mellitissimus ille concinator, *Christique* præco indefatigabilis, cui iure optimo ob sapientissimum eloquentiam, & eloquentissimum sapientiam, oris auri cognomen tributum est. Sunt qui *Maximus* appellent. Hunc autem, uti speramus, hoc propensoribus studiis excipient studiosorum centuriae, quod incomparabilis Episcopus, laudatissimi Præfatus felicitas auspicii prodit in lucem. Neque enim parum multa inter vos conveniunt, viæ integritas, divinarum Litterarum amor, iudicii rectitudo, veritatis libera professio, nec vulgaris zelus erga *Christi* sponsam Ecclesiam. Quin & alius compluribus Episcopo dignis virtutibus fide emineat, ut inter omnia ornamenta tua, minima portio sit generis claritudo, ac reliquorum fortunæ bonorum splendor, quæ contempsisse pulchritudinem quam possedisse. Ne illa quidem animi bona minuant istam tuam singularem modestiam, quam non ignores esse gratia Dei domus, ad usum credita. Dixit interm amicum. Hæc tu, quid magni das nobis, si *Christophorum* das toties excusum? Non hoc colere mihi patrocinabor, quod jam solenne est, quicquid excidit à typographis, aliquo illustri gratulorque nomine commendari: nec commemorabo quantum maiestatis accesserit voluminibus, ex amplitudine chartarum, ex elegancia digrammaticæ formularum; quæ res ut typographis viz credendis impendens constans, ita Doctores tam eximio non parum conciliat gratiæ, & lectorem, aliqui fastidiosum, eum lenocinio quodam iuvant. Extrinsecus ista, fateor, sed ex tam demum fatore pro nihilo ducenda, si foridæ vestis, illota facies, impexus capillus nihil obducunt bonæ formæ gratiam, sique nihil eam commendat cultus & honesta mundities. Sed hæc, ut dicebam, in presentia non commemorabo; illa dicam quæ propriæ ad rem pertinent. In antehac excusis divi *Christophori* lucubrationibus, qui superstant interpretes sua quisque diligenter recognoverunt, quod & à me factum est non oisitanter. Inter veteres interpretes multi sunt, qui neque *Græcæ*, neque *Latine* satis calluerunt. Horum interpretatio per doctos viros ex collatione *Græcorum* codicum plurimus in locis emendata est. Quod genus est illud *Asiani*, qui veteres Commentarios in *Mattheum*, in ipso statim limine inæperat, *Θεωριον* vltio transferens secundas divinas, quoniam *Græcæ* loquentes secundarium cursum, sive navigationem. Item librum *Francisci Arctii* in ipso statim frontispicio Commentariorum in priorem ad *Corinthios* Epistolam, ubi *etiam* transfulerat opinionem pro *factu*. Sufficiat hoc gustus dedisse gratia, neque enim hic consilii est omnes interpretum lapsus procedere, quorum infinitus est numerus. Pro sex libris *De dignitate sacerdotali* parum felicitate versa, sepulchrum interpretationem elaboratum *Germani Brixi*, cuius & *Babylam* adiunximus. Postremo, præter omnia quæ hæctenus excusæ fuerunt, adjecimus non mediocrem accessionem: veluti Commentarios in priorem ad *Corinthios* Epistolam, quos *Franciscus Arctius* abfolverat usque ad Homiliam *ix*. Eam partem ad nos misit unicus hinc temporibus Ecclesiæ ornamentum, *Joannes Plosterus* Episcopus *Residentis*: quod deest supplevit vir utriusque linguæ penitissimus *Simon Grynaus*.

A Item Commentarios in secundam ad *Corinthios* Epistolam, quos ego verti usque ad Homiliam *viii*. libenter progressurus, nisi phralis mihi suspitionem movisset, Opus hoc non esse *Christophori* *græcum*. Quod iurperat, alius transulit non inductus. Commentarius in *Alia* adjecimus Homilias duas, præter eas quas prius dedimus: verum & hic eadem causa, quam modo retuli, peritissimè institutum relinquere. Sunt amici, qui nobis ex *Italia* promittunt & alios quosdam *Christophori* lucubrationes, quas si nancisci contingeret, certa autem spes est fore ut censeat, idque brevi, non gravabimur eas *Christiana* philosophiæ studiosius communicare. Peripicio frigus vel potius intentum *Christiana* pietatis hinc proficisci, quod populus non alatur affidue verbo Dei, & quibus hoc munus delegatum est, aut omnino muni sunt, seu locus quam oportet tradere Scripturam, vel propter incitium, vel quis potius ducunt lucrum decimarum quam animarum. Itane nullum existere hoc seculo, qui hunc Ecclesiæ saltem imitetur? quem *Thomas & Soteris* tam multos habent imitatores. Attamen hic tam amabilis Doctore, tot jactatus est tempestivus, tot exercitibus procellis, exiliis, revocatus, rursus majore tumultu relegatus in exilium. Verum & vitæ tenorem, & egregias *Christophori* doctes ex his quæ subjungit, plenius licet cognoscere.

C *Vita divi Joannis Christophori, patriæ Antiochenæ, patrem habuit Secundum, inter eos qui in Syria militari dignitate præcellerant, cum primis illustrem matrem Antiocham, juxta morem suum omni virtutum genere florentem, utrunque nobilium lautique fortune. Puer nondum sacro lavacro regeneratus, audit ingenuum, sed insigniter impium Libanum Sophistam: sic enim tum Rhetores appellabantur. Jam annum ingressus decimumoctavam alicuius quoque liberalibus disciplinis strenuam navavit operam, ætatis lubricum affidis laboribus coerecens. Philosophiæ doctorem habuit Andragastium, jam tum *adæptum* opes ad Domini templi structuram comparare, ut teneris statim annis eloquentiam cum sapientia conjungeret. Verum postquam ante capitis canos, mentis caputem induisset, mature ad divinarum Litterarum cognitionem, studiumque pietatis, animum applicuit. Tam insignem adolescentem indolem variis indicibus emicantem amandavertens *Aleisius*, Antiochenæ ecclesiæ Antistes, eum ad se accitum inter familiares habuit, quem quam ferme triennio *Christiana* fidei dogmatibus suis imbuisset, aqua regenter tinxit, moxque lectorem ordinavit. At juvenis huiusmodi tantum rursus in civitate celebris publicis functionibus implicari, in montes vicinos secessit, aique illic seni eundem *ipso* adhaeruit, ut ex ejus conubio continentiam vitæque austeritatem diceret. Mansit autem apud hunc annos quatuor, divinarum Litterarum vigilantibus studio juvenilis ætatis flammulis æstusque domas ac reprimere: ab hoc gradu tendit ad perfectiora, abdit se in remotiores deserti, ibique splendoris inclusus biennium fere peregit solus, noctisque discipule versans in meditatione sacrarum Voluminum, eoque ediscens. Verum dum hie humi cubat, saxo insidet, juvenis ac pervigilia utitur, cunctis quidem rebellionem prorsus edomuit, sed corporis valetudinem vehementer offendit. Eam illam compulsi, ut vellet & gravi tempestate ad ecclesiæ portum redire cogetur, hæc omnia moderate providentia Numinis ad publicam hominum utilitatem. Reveris itaque à *Aleisio* diaconum ordinatus, per quinquaginta annos sacris ministris altariis. In quæ functione quam ita se gessisset, ne & vitæ continentia & egregia doctrina cunctis esset perspecta utque*

An.
1594.

An. 1330. que explorata, à Flaviano Episcopo presbyter confectur, pax singulari animi modestia tanti muneris dignitatem pro viribus detestans: in hoc munere summa cum omnium laude, summaque ecclesiarum utilitate versatus est annis duodecim, nondum Episcopus Episcopi vices agens, gregem Domini cum morum integritate, sermonibus ac libris ad pietatem erudiendo. Sed ut his aliquantisper intermisit, ad rudimenta illius recurrebat: juvenis studiosior sodali usus est *Basilis Magni*, quod ipse in his testatur libris, quos scripsit *De sacerdotio*, hoc est, de munere functioneque Episcoporum. Nam id tempora soli Episcopi sacerdotes dicebantur, presbyteri recitabant atque enarrabant Scripturam canonicam, ceterisque subminoribus functionibus Episcopum adjuvabant. Delinatus erat causis forensibus, verum, ille pendens hoc vice institutum non solum esse turbulentum, multisque molestiis obnoxium, verum etiam inquinatum vitio, periculumque conveniens animo philosophico, ad pietatis professionem sese convertit, *Evagrii* potissimum provocatus, qui et ipse post proprianas disciplinas quietum se solitarii vite genus elegit. Non igitur *Chrysostomum* posito fasces mundi, atque ipsa etiam vestitus ac motum simplicitate, mentis propositum prae se ferens, alios erat in evolvens sacra Volumina, non ignarus ex hisce fontibus petendum esse veram sapientiam. Et ne sibi tantum magister esset, frequens erat in templis sacras audient conciones, à quibus non arcebat nundum in *Christe* renas. Porro, quemadmodum ipse tractus erat exemplo *Evagrii*, ita suo fasce ad idem institutum pertraxit *Theodorum* ac *Maximum*, quos apud *Lebanum* habuerat condiscipulos: quorum uterque post vocatus est ad Episcopi munus, *Theodorus* apud *Majusianenses*, *Maximum* apud *Selauciam Ispania*. Simul interim se tradiderat Literis sacris erudiendo *Dionysio* atque *Cassiano*, qui id temporis sacra monasteriis praefidebant: nam in his solis tum docebantur sacrae Literae, ac juvenes ad pietatem instituebantur. Siquidem scholae multis post seculis inventae sunt: monasteria vero, ni fallor, ac arce dicebantur Episcoporum aedes, in quas se recipiebant à popularibus senati negotiis. Sed *Dionysius*, post *Tarsus* Episcopus factus, etiam libris editis inclamavit. Inter eos *Quintus* versabatur cum suo *Basilio*, paribus animis quantum vitam meditante. Verum *Chrysostomus* non passus est illas lucernas sui latere sub moggio. Nam *Basilus* à *Melito* creatus est Diaconus, deinde *Caesarem Cappadociae* pertractus, coactus est Episcopi loricam suscipere. Ab huiusmodi tyrannicis omnem non irruerunt, sed pertraherantur absoluti doctrinae vitaeque vari ad ecclesiarum gubernacula: *Joannem* vero *Melitus*, *Antiochia* Episcopus, ut aene dictum est, lectorem instituit. Miror autem cur quod *Paladius* refert à *Melito* factum, *Socrates* in *Historia*, quam *Tripertitam* vocat, dicat à *Zeno* factum: nisi forte quemadmodum *Joannem* ob eloqui similitudinem dictus est *Chrysostomus*, ita *Melitus* ab insignem vite continentiam dictus est *Zeno*, aut nisi *Zeno* praecessit *Melitem*: quanquam et alias in narrando magna varietas est. *Paladius* ita refert quasi ab ipso *Melito* *Joannem* fuerit lector, diaconus et presbyter ordinatus: quem Ecclesiastica *Historia*, cui magna fido, narret cum à *Flaviano* creatus diaconum; ab *Evagrii*, qui *Paulinus* succedit, ordinatum presbyterum. Verum, utcumque hoc habet, *Joannem* iam lector in delegato munere egregium sui ipsemet dedit, edito libro adversus *Judaeos*, quem nos *Latinum* fecimus: paulo post à *Melito* creatus est diaconus, in quo gradu scripsit *Opus De sacerdotio*, multaque Psalmos enarravit. Posteaquam autem *Melitus* *Constantinopolim* decederet, à vita, *Joannes* *Chrysostomus* ita recessit à *Melitano*, *Melitus*, cuiusdam *Agapiti* civitatis Episcopi ab ecclesia fidei depulsi, perverum dogma sequentibus, ut tamen nec *Paulinus*, qui *Flavianus* lucesceret, communicaret. Erat enim inter hos contentiosa quaestio de *Arto* & *O-*

A rigine, itaque neutri se parti adfiscens, triennium quietam egit vitam. *Paulinus* successit *Evagrius*, à quo provectus est *Joannes* ad presbyterii dignitatem: quam ita gessit, ut *Nicodemus* defuncto, imperialis iussione *Constantinopolim* scitus sit, ac meliorum Episcoporum, quos eo Imperatoris auctoritas evocavit, auctoritate coactus fuit ejus ecclesiae gubernacula suscipere: provinciam sane perdifficilem multis momentis, ob *Thracia* gentis barbariem, ob cruentum, opibus, luxurie diffusentem, ob plebem, *Arianorum* & *Origenistarum* dogmaticis aeternam. Nec minima malorum pars erat illic aula *Caesarea*, plurimam, ut solet, malorum lernam secum trahens, praeterquam quam adhuc pro ratione temporum Principis funilis, ex *Paganis*, *Judaicis*, haereticis, & orthodoxis esset permixta. Ea rerum difficultas egregium quempum & impigrum ductum requirebat. Porro, quanta vigiliantia docuerit, quanto studio pugnavit adversus haereticos, scripta viri declarant, de quibus mox suo loco plura dicemus. Sed interius mirabimur aliquos, qui factum sit, ut Episcopus tam rara doctrina, tam mirabili eloquentia, tam sanctis moribus, his depulsus sit ab ecclesia, ac demum in exilio mori coactus. *Zelus* domus Dei, quam amabat, conciliabat apud multos invidiam integerrimo Praesuli. Nam praeter seclaram dilidiam, Clerici & Episcopi ad mundanos mores degenerant, unde factus est talis populus qualis sacerdos. Ergo dum ille pro suo officio libere lingua juxta prophetarum sermonem evellit, destruit, dispersit, dilipat, edificat & plantat, barbariae gentis odium in se convertit. Nec enim unius tantum creaturae curam gereret, sed latissime sese proferbat ignea *Chrysostomi* charitas, per universum *Thraciam*, quae tunc praefectura erat divisa, totamque *Asiam*, quae ab undecim Praefidis regebatur: hoc agens, ut sacerdotes iuxta ecclesiasticam constitutionem viverent, si facerent, ab ecclesiis arcerentur, indignum esse praedicans, eos Apostolorum dignitatem usurpare, qui vitam illorum nolent imitari. Idem molitus est per regionem *Ponticam*, quae et ipsa ab undecim iudicibus gubernabatur: nam haereticorum tyrannis & ambitio vniarat omnes earum regionum ecclesias. Quin ubi cognovisset in *Phoenice* nondum extinctam idololatram, delegavit eo Monachos spectare probitatis, imperialibus etiam edictis armatos, qui pecunias datus conducerent operis edolendis fagnarum templis. Eam pecuniam *Joannes* non accepit ex aereo publico, sed à pia fideiunt, ultio in rem sanctam conferentibus. Nec his contentus, ubi sensit coherere *Celsum*, hoc est, *Germanicam*, quae sub Imperatore meritis, *Arianorum* dogmaticis corruptam, *Celsus* lingue presbyteros, diaconos ac lectores aliquos creavit, eisque unam dedit ecclesiam. Hac arte plurimos ejus gentis pellexit ad ecclesiasticam doctrinam. Ubi vero cognovit & apud *Syechas* esse qui finirent *Evangelicam* doctrinam, quam ipse non esset integrum co proficisci, selegit viros Apostolico zelo ferventes, qui nationem esset *Chrysostomus* jago submitterent: quod & evenit. Rursum, ubi recepit in vicis aliquot adhuc sperare pestem *Marcionis*, scriptis ejus loci palloribus, ut ex *Celsus* electo, qui *Marcionem* dogmata sequebatur, aut respicerent, aut in exilium ire juberetur. Nonne hunc meritis docuit alterum *Paulinus*, tanta solitudine prospicientem omnibus ecclesiis? Sed quo plures ille lucifacelat *Chrysostomus*, hoc vehementius in illum exaruit invidia diaboli, qui per organa sua molebatur, ut ab opere sanctissimo depelleretur. Primus in illum impetus ab ipsius Clerici exortus est, adeo vitus est, quod hodie quoque sit, ut collegis male conveniat cum Episcopo. Quadam hoc nevo conatur illius obicure gloriam, quod aeque rigidior fuerit ac praefatuor, nam solus adversus Clericos & plebejos, verum etiam adversus Magnates, & ipsam adeo *Angustiam*. Donec enim tantum Clerici suis habebatur exois, populi favore facile vitus erat.

1335. **A.** Sed exalta fulmen ab aere venit, ac populus, unda-
rum in morem, quoqueque spiritus astra Principum, co-
voluit. Immodica severitas exempla huc fere commemorant. *Entropius* Eunuchus, Praefectus Caesaris, Con-
sulari dignitate, studens supplicium sumere de quibus-
dam qui ad templum confugerant, perculsit Imperatori,
ut lex condiceret, vetus ne quis in periculo capitis
ad templum confugeret: & si qui eo confugissent, lice-
ret extrahere. Lata lex recidit in caput illius qui pro-
curaverat, iuxta vetus *Proverbum*, *Adiuvantem*
confilium consulti periculum; eventus enim ut ipse, of-
feso Imperatore, ad templum confugeret. Is quam
se pro nimio metu sub altare condidisset, *Chrysostomus*
est fugisset, unde solet apud populum verba facere,
multa iurgiose dixit in *Entropio*. Ea Homilia prodi-
ta, non parum invideat consilium Episcopo, quod ho-
minem in calamitate constitutum non solum non suble-
vavit, verum etiam oratione severa gravavit. Extra-
ditus igitur ab Imperatore *Entropius*, capite plexus est:
nomen eius est numero Consulum erasum. Ita cuius felici-
tatis erat invidiosus apud populum, ejus calamitas con-
fessit odium Episcopo: nam quod *Gaius* constitutus for-
ter obtulit, feliciter cessit. In genere *Celsa*, ingenio bar-
barus ac ferus, religione *Arianus*, tyrannide affectator,
magister militum, tanta potentia, ut ipsi etiam Prin-
cipis ob regni affectu suspicionem esset formidabilis,
perit ab Imperatore, ut *Arianus* intra civitatem daret
unam ecclesiam: pollicitus est Imperator se voluntati
illius morem gesturum. Interim accivit ad se *Joannem*
Chrysostomum, petens ut *Gaius* postulationi concederet,
ne magis irritatus pergeret afficere tyrannidem. Ibi
Praefecti solita libertate, *Nobis*, inquit, *Imperator sanctum*
dare causam. Non enim potero Dei gloriam cele-
brantes ejcere, & blasphemias tradere ecclesiam. Nec
est quod metuas hunc barbarum, qui potius ambos
non accersi jubet: tu tacitus audies quae dicuntur; ego
sic eo oculum homini, ut posthac non ausurus sis pe-
tere, quae dare nefas est. Imperator delectatus hac
Praefecti fiducia, iussit ambos vocari. Quumque *Gaius*
proposuisset suam postulationem, Episcopus respon-
dit: Non licet, o *Gaius*, Imperatori *Christianam* se-
danti pietatem quicquam periculis moliri, quod pug-
net cum praeceptis Dei. *Gaius* respondit esse par-
tem, ut ipse quoque haberet omnium locum. Ad hoc Prae-
fex, Ubis tibi patet domus Dei, neque quisquam te
vetat orare. Tum *Gaius*, At sum, inquit, diversae reli-
gionis, itaque cum meis peculiare imperium habere cu-
pio, nec aequum est hanc meam postulationem conse-
nem, qui tantum laborem pro *Romano* imperio suscep-
rim. Ad hac Praefex, Praemissus, inquit, quae cepisti lon-
ge superant tuos labores; tribus militum factus es,
consulari clavo ornatus. Confer qui pridem fueris, &
qui nunc sis: confer pristinam inopiam tuam, cum opi-
bus quae nunc possides: cogita quo-cultra transieris *si-*
stram, & quibus tunc utaris velibus, nec sis ingra-
tus ei qui tibi tantum habuit honoris. His dictis Epi-
scopus *Gaius* eo obtulit. Ille tamen non desit mo-
liri quod moliebatur; quumque dolus parum succede-
ret, cepit aperte tyrannidem exercere, per totam
Thraciam populum ac vastas omnia: quumque barba-
ricam feritatem expaverent omnes, *Joannes* pericu-
losae legationis onus impolire, Is nec veteris conten-
tionis memor, nec hominis immanitate deteratus,
profectus est. Ibi quiddam accidit viri credibile. *Gaius*
admiratus Episcopi fortitudinem, nullum omnino
periculum pro pietate recusantem, occurrit illi longo
stinere, ac Praefecti dextram oculis suis admovit, quin
& filios suos iussit sacra illius genua osculari. Tum
valuit etiam apud impium barbarum *Christianam* fortitu-
dinis admiratio. Apud Clericos exasperavit odium
Episcopi *Serapio* Diaconus, qui praefectibus Clericis
(velut omnium nomine loquens) clara voce dixit, Nun-
quam, Episcopo, poteris nos corrigere, nisi uno ba-
culo perculeris universos: sed maxime gravabat illum
Eudoxia Augusta odium: nam & huc *Arianus* fuit, &

A. *Arianus* ad nocturnos hymnos praebat crucis argen-
teas, ac cereros argenteos, cum quibus totam noctem
ebambulant per urbem, canentes sui dogmatici hy-
mnos, ac velut exprobrantes Orthodoxos errorem, qui
tres credentes esse usum unum. Ea postea diluculo exi-
bant civitatem ad suam ecclesiam: nam intra noctem,
ut dictum est, illis habere non liceat. Horum cantio-
nes, quoniam videbantur celeberrimas, ne sedecere
infimos, *Joannes* item ausus hymnos: sed res in
cruentam exit pugnam, in qua *Brisin*, Eumachius *Augu-*
stus, praefectus hymnis excrecendis, lapide scissus est in
fronte, exstinctus etiam utrinque nonnullis. Hac oc-
casione venit Imp. ne post *Arianus* intra urbem publi-
ce canerent hymnos. Accessit oleum camino. *Servatus*
Gabalenus Episcopo, viro docto, & ad populares
conciones accommodato, furebat *Augustus*: ei *Joannes*
in *Asiam* proficiscens, commendavit ecclesiam suam.
At *Servatus* magis se studius commendare multitu-
dini, quam *Joannes*, cui in sua male volebat, utique
coram blandus. Reversus ex *Asia* *Joannes*, evenit ut
praeceperat *Servatus* *Serapio* data opera non assurge-
ret, veluti non agnosceret pro Episcopo. Ille hac
exacerbatus contumelia, Si, inquit, *Serapio* mortuus
fuerit clericus, *Chrysostomus* non est factus homo. Hanc
vocem quam eum blasphemam ad *Joannem* detulisset *Je-*
rasius, ejus auctoritate civitate pulsus est. Tunc *Augu-*
stus *Servatum* *Chalcidem* revocavit, quem tamen *Joannes*
non prius recepit in gratiam, quam post multorum
coercentiam preces *Augustus* in templo Apollodorum,
Theodetum filium Episcopi genibus imponens, diu sup-
plex, oblationibus extorlit, ut *Servatus* reconcilia-
retur. Ac revocatus ab exilio *Chrysostomus*, suaeque
redditus ecclesiae, nihil minor est tactus erga peccan-
tes. *Eudoxia Augusta* statua argentea chlamyde ami-
cta in columna Porphyreica posita erat, haud procul
ab ecclesia *Sophia*. Ad eam publici ludii solent ex-
cereri. Hoc Episcopus ad ecclesiae contumeliam pertine-
re ratus, solita libertate increpavit proceres, qui ca-
lida fieri juvenerent. Hoc *Augustus* interpretans, quasi
in ipsius odium fieret, irritata, procurabat ut demo-
adversus *Joannem* Synodus coeeregretur. Id sentiens Epi-
scopus, Homiliam supra modum liberam in ecclesia
pronuntiabat, conjunctimque *Rufus Hierodas* in-
famis, *rufus turbator*, *denus solus*, *denus caput* *Joan-*
nis in disco concupiscent accipere. Fuerunt qui & illud
optimo Praefecti vitio verterent, quod quum inter Epi-
scopi virtutes *Paulus* recensent hospitalitatem, ipse
solitus sit solus cibum capere, nec invitatus ibat, nec
rogabat alios, ut cum Clericis quidem suis mensam ha-
bens communem, quam id summus laudis esse reat:
sive hoc tribuebat corporali valetudini, quod saepe-
mero etiam firmior periclitatur in convivis. At eam
vir pius in eremo immodica vitae sustineret vehementer
attenuat: sive modestiae fuit, qui singulariter ci-
borum abstinentiam moluerit apud alios ostentare: sive
temporis lucrum hac ratione captabat, vir tot distra-
ctus curis, tot dissentus negotiis, super hoc totus in-
tentus meditationi Scripturarum, ut sepe cibum dis-
ferret in noctem. Quis enim nescit quantum temporis
nobis perat in frequentibus conviviis? In quibus, ut
à deliciis non contempnis, ut sobrietatis ac pudicitiae
thesaurum serves illatum, multos tamen offensus, quia
tus parsimoniam videret alius exprobrare enapulam, tum-
que bonum perpetui interpretantur, quod pietatis est,
hypericis tribuentes: certe, diutius accumbendum,
apparuit lautior ob convivas appendendum, interdum
& audiendi fabulae, nec gratiae, nec dignae pinis sur-
bus. Quantum temporis portionem nos pedimus, qui
tere tres horas desideramus in prandio, totidem in co-
ena, quam reficiendo corpulculo sufficiat horae dimi-
dium? Ne commemorem interim quod barbari iusti-
tiam ostentatores, pro hoste habent si quis non de-
gisset appositus delicias, si quis calicem porrectum re-
cuset, si quis vocatus excuset, quum apud alios ego-
rum convivium. Nec ista est hospitalitas, quam commen-

du Apostolus, vel afflicte divitem, vel adhuc divi-
tes luxu mensis: sed advenas & egenos humaniter ex-
cipere hospitalitas est Episcopo digna, quam ipsam
tamen per alios rectius exercet, quemadmodum Apo-
stoli predicando verbo Dei toti intenti, mensuram cu-
ram delegant Diaconis. Quanto vero studio profe-
xerit egenibus, scripta hominis ubique clamant. Quin
& Clericos habuit, ejus gentis moribus corruptos, qui
tam sobriam vitam capere non tulissent. Ob has cau-
sas maluit vix modum cibum. Verum interum Episco-
po soli accumbenti assidebat Diaconus, recitans ali-
quid & facies Voluminibus: quo convivio quid esse potest
lautum, quem simul & animus & corpus refectur? E-
go sic existimo, merum esse calumniam, quod de il-
lus severitas praefatitque moribus jactatum est: nam
hominis scripta per se ferunt admirandam quandam hu-
manitatem ac mansuetudinem, quom ille & in re-
prehendis vitis sit admodum moderatus, magisque
videtur elandari religionis amorem, quam exagere.
Quod si quando severus se gessit, dubitandum non
est, quin illi consulerit sit consilia ratio. Minatur &
Paulus internum virginis: ac rebelles Evangelio tradit
flammae. Nec statim vituperandum est, quod à re lau-
data diversum est. Sunt variis ingeniorum habitus, nec
omnibus omnia congruat. Subitum jure possit, ut-
rum plus consideret Respublice Romana, Catana fe-
veritas, an Latis mitis, ut ait Placur, sapientia. An-
gustius civitas multum profuit ecclesiae Dei, nec mi-
nus tamen utilis fuit Hieronymus austeritas, uterque di-
versis virtutibus Deo fuit gratissimus. Viravit, in-
quies, turbam, raroque confectus est in populo,
sed assiduus fuit in ecclesia. At nec singulos, inquam,
sed paucos ad colloquium admittit, nimirum & u-
nus & pauci interdum turba sunt. Sed quo ille non
saceriter ibat, si quando pietatis negotium agebatur?
Quid ille non faciebat, ut dissidia aut non orirentur,
aut citra gravem tumultum componerentur? In magnis
ac manifestis criminibus fecit quod fecit Jo. Baptista er-
ga Herodem, quod Chrysostomus erga Phauliscos, quod Paulus
erga Elimum, Hieronymus & Theophilum. Non igitur
mirum, quod has procelas pertulit Chrysostomus, qui
omnes ipse nondum Episcopus propebat omnibus Episco-
pis sincere Christi negotium agentibus imminere. Il-
lud mirum, quod per viros laudatos vir humilissimus
dignitate privatus sit, & in exilium actus. Ego Theo-
philum Alexandrinum Episcopum hominem egregie
doctum existimo, ceterum ingenio vasto, & ad com-
pendiosum istorum temporum tumultus fortassis accom-
modum. De sanctimonis nihil habeo comperi. Certe
in Historia Tripartita multa de illo narrantur, de
studio congerentiae pecuniae, de vascis, qua eludit Mo-
nachos Ambrosiocephalus; rursus, de impia versu-
tate, qua decipit Monachos Aegypti, de studio vindi-
ctae, de violentia, aliisque hujus generis, quae non
competunt nisi in malum virum: nam epistolas illas
Theophilus ad Hieronymum, Hieronymus ad Theophilum,
confessus esse non dubito, quom ob brevitatem qua
non solet uti Hieronymus, tum ob characterem in u-
trisque similem, quom Theophilus utique si scripsit,
Graece scripserit. Quod si vera sunt, ut sunt verissi-
ma, quae de illo in dialogo narrat Palladius, deque
Theophilus, ac ceteris partes illius sequentibus, nostro-
rum temporum Episcopi pre illis sancti sunt. Epipha-
nus, Cyri Episcopus, quom adhuc ageret eremitam,
ob vite sustentem multum honesti nominis meruisse
legitur. Jam ut miracula recipiamus, de eo qui se mor-
tuum simulavit, pauloque post vere mortuus repertus
est: quod ad Epiphanius attinet, nullum erat mira-
culum, sed erat vindicta Dei in irrisorem, miracu-
lum erat futurum si mortuum revocasset in vitam. Et
potuit esse ejusmodi, ejusmodi per multa accidunt in
vita mortali, hoc non minus mirabilia. Idem quod
narrant de auro coniecto in aedei economi, tale quid-
dam esse potuit, quale fecisse legitur divus Nicetas.
Sed ad illius monumentum pellebatur, ut sciret, dixi-

mones. Id magis arguit fidem vivorum, quam meri-
ta defunctorum, ut ne quid hic tribuimus inopiam
spirituum praestigis, utque demus esse vera quae me-
morantur: nam Monachorum genus, & simplex ho-
minum vulgus hoc genus libali solent impensis iudici-
gere. Neque hac eo discriam, ut Epiphanius opi-
nione sanctitatis isopolem: sed arbutor homines in ere-
mo educati simplicitati impossibile Theophilus callidita-
tem, ut Epiphanius perbasus non alio animo persequutus
sit Chrysostomum, quam Paulus interum persequutus
est Chrysostomum. Postremo, ut centum miracula de Epi-
phano proferantur, plus apud me ponderis habet animus
ille Chrysostomus, in tot illis monumentis tam vi-
vide spirata pietatem erga Deum, charitatem erga
proximum, mirabile quoddam studium erga Christi
sponsam Ecclesiam. Denique inter sanctos quoque
Deus permittit interdum humanis quodam affectus
incidere, ne pro diu habeantur. Etenim si inter Pau-
lum & Barnabam tam acris incidit concertatio, ut al-
ter ab altero discederet: quid mirum si talis error in-
cidit inter Epiphanius & Chrysostomum? Et fieri po-
test, ut simili alia Theophilus impulsit Hieronymum,
abusus similitudine, quae illi fuit cum Joanne Episcopo
Hierosolymitano, à cujus communione abstinere Hiero-
nymus, quod haberetur Ariana sectio. Theophilus
Discessit Monachum, opinione sanctitatis celeberrim,
fecerat Episcopum Hieronymus: duos illos fratres apud
se deimant, committens illis economiam Ecclesiae.
Hi offensi opibus studioque congerendi sui, quod
prehenderent in Praefilo, Aegypti Monasteria repe-
runt. Theophilus odoratus suam vitam illis displicuisse,
simul odisse cepit & Discessit Episcopum. Andebat
Theophilus cupiditate vindicandi: verum, quoniam hos
omnes ob vite sanctimoniam suspicabat populus ac
Monachorum cohortes, censuit rem alio tractandam,
& juxta proverbium, vulpiam pellem assuendam, si
leonia non allesqueretur. Id arxas quidam sub Orige-
ni titulo haeresim Arianae inflare conantes, (nam
Arius damnatus erat, Origenes non erat) multum in-
vidia confabulant Origenes nomini. Porro, qui seque-
bantur Origenem, advenientes Deum incorporeum esse,
& ac Monachos secus sentientes contumeliosis nomi-
ne appellabant Anthropomorphitas. Hinc arxas inter eru-
ditos & indoctos Monachos contentio. Porro, Discessit
hac in parte sequebatur Origenem & Epiphanius, quem
apparet parum fuisse literatum, cum turba simplicium
Monachorum sentiebat, unde Theophilus, quom in pri-
oribus epistolis Haeresiarcham appellaverat, post adver-
sus Chrysostomum incitatum appellavit sanctissimum.
Hinc homo vaser Theophilus unam arripuit, quom ipso
frequenter esset professus Deum esse incorporeum, ta-
men Monachos aliquos simplices, minime Laceris di-
vinis exercitatos, misit in Aegyptum, qui spargerent
Deum esse corporeum, & juxta divinas Scripturas,
hominum more oculos, faciem, os, manus & pedes
habere: recedendum esse à Discessit & fratribus ejus,
qui frequentes blasphemum Origenis dogma, negarent
Deum habere membra humana. Ea res tantam sedicio-
nem excitavit in Aegypti, ut Theophilus cum armato
cohorte Nurius profectus sit, oppellens Discessit
& fratres illius. Ita factum est ut Discessit comi-
tatus duobus fratribus, & aliam nuncuo Monachorum
veniret Constantinopolim: in his erat Hieronymus,
quem Theophilus prius unicum ob hujusmodi causam
cepit habere exilium. Erat quidam Petrus Alexandriae
Ecclesiae Archiepiscopus, hunc quom ob privatum
causam Theophilus habere exilium, submovere tenuit
ab Ecclesia, crimen pretextans, quod mulierem Ate-
nicham ad communionem recepisset, nondum shu-
rata haeresi. Id quom Petrus diceret factum jussu Theo-
philus Episcopi, ique infamaret, Hieronymus citavit tes-
tem. In Roma reversus, testimonium dixit pro Petro.
Quare magis exasperatus Theophilus, utrumque depul-
sit ab Ecclesia. Hanc ob causam Hieronymus & Discessit
cum aliis eremitis, ut dixi, Constantinopolim profecti

An. sunt, ut Imperatori, & *Joanni Chrysolasto*, quid accidisset, referrent. Eos *Chrysolastus* honorifice quidem excepit, communicare tamen cum illis noluit, nisi tota causa cognita. At mendax rumor ad *Theophilum* detulit, *Joannem* cum illis communicasse, hoc animo ut illis adversus *Theophilum* ferret supplicia. Morque accessus ira, cogitabat de ulciscendo, non solum *Theophilum* ac *Dioscorum*, verum etiam *Joannem Chrysolastum*, quem cogitabat ab Episcopio dignitate depellere. Nec mirum, quandoquidem invitum illum ordinavit. Id quo magis succederet, diffusulavit quid ageretur animo, scripsitque epistolas ad singularem civitatum Praefules, de damnandis libris *Origenis*, hoc fucos sibi concilians *Epiphanius* *Cyprus* Episcopum, qui cum ante ipsi fuerat simulatus ab dogma diversum. Simulavit igitur se penitere prioris sententiae, & in eam opinionem pedibus discessisse, cui favebat *Epiphanius*: eoque hortatus est hominem, ut curaret *Cyprum* celebrandam Synodum, cujus auctoritate libri *Origenis* damnarentur. *Epiphanius* pro sua simplicitate non sensit *Theophilum* dolum, nec ab Episcopo fene tantum expectans versutiae, coacta Synodo, vetuit legi libros *Origenis*, simulque scripsit *Joanni Chrysolasto*, ut idem faceret *Constantinopoli*, quod ipse fecerat in *Cypro*. Inceperunt & ipse *Theophilus*, postquam videret successisse conatum, convocatis Episcopis, damnavit libros *Origenis*. Ne *Chrysolastus* quidem obdormit, quod videret ille lenis his Proceribus moliretur, aut si quid suspicabatur, pro conscientiae suae sinceritate neglegit, intuentis ecclesiasticae doctrinae. Ceterum, ubi jam prae se ferret *Theophilus* quid ageret, quicunque ex Clericis aut proceribus aulicis male volebant *Chrysolastum*, *Theophilus* veluti signifero semet adjunxerunt, atque occasionem nudi molebantur, ut adversus *Joannem* Episcopum Synodus coiret. Quibus autem de causis Clericos ac proceres aliquos, ipsam etiam *Augustam* haberet intemum, ante dictam est. Paucis post diebus *Epiphanius* à *Theophilo* persuasus venit *Constantinopolim*, Episcoporum decretum secum adferens, quo non ipse quidem *Origenes*, sed illius libri damnabantur. Nec legitimo more res gesta est ab *Epiphano*, sed ex *Theophilo* praescripto magis, quam ex ecclesiastica disciplina: nam quum *Joannes* offerret hospitium ceteraque necessaria, ille recusavit, in suo sese diversorio continens. Egredius urbem in basilica fuit *Joanni*, quae abest ab urbe septem passuum milibus, celebravit illic collectam, quasi *Joannem* communionem evitans: ibidem ordinato Divino, reversus est in civitatem. *Epiphanius* reversi auctoritate. Plurimi tamen reclamant, praecipue vero *Theodotus* *Syrius* Episcopos. At *Joannes*, quem faciunt tam rigidum non quidem offensus est, quod *Epiphanius* in aliqua ecclesia celebrasset ordinationem: tantum invitabat, ut cum ceteris Episcopis uteretur suo hospitio. Ille vero negabat se vel ipsius usum hospitio, vel cum eo oraturum, nisi *Dioscorum* & illi adherentes urbe pelleret, atque ipse quoque damnatis *Origenis* libris subscriberet. Ad id *Joannes* tergiversabatur, negans esse quicquam tenere apudam ante Catholicum cognitionem. Erat enim *Origenes* ob admirabilem Scripturarum peritiam doctus omnibus gratiosus, quem & ipse *Athanasius* aliquot locis honorifice citat, distinguens sermonem disputantis à sermone docentis. Atque adeo *Theophilus* post damnatos *Origenis* libros compertus est illis legendis occupatus. Quin & divus *Asterius* *Origenis* ingenio vehementer delectatus videtur, donec mutato nomine *Ariano* redirent illum invidiosum. Proinde videbatur iniquum ejus libros qui vixerat ante ducentos annos, nec illa haecenus Synodo fuerant damnati, nunc insequenti Concilio condemnare. Ergo quum *Chrysolastus* detractaret illico damnationi subscribere, calidus quidam *Epiphanius* animo simplici praeditus huc illigant. Quum in Ec-

A. clefia Apollorum esset celebranda collecta, effusum ut *Epiphanius* procedat coram universo populo, & recitata *Origenis* damnatione, inter *Origenistas* pronuntiavit *Dioscorum* cum suis comitibus, simul & *Joannem* nomen perscrinavit, velut *Origenistarum* patronum. Haec cum *Chrysolastus* essent renuntiatus, quum postulare *Epiphanius* rursus venisset ad Ecclesiam, misit ad illum *Serapionem*, qui illi Praefatis verbis haec diceret: Contra regulas ecclesiasticas multa gessisti, *Epiphane*, Primum, quod in ecclesia, quae tui juris non est, peregeris ordinationem: deinde, quod injusti meo in ea sacra celebrasti: ad haec, quod invitatus ad hospitium & communionem recusasti, nunc rursus fides tibi, Cave ne turbato populo periculum in tuum recidas caput. Haec oratione territus *Epiphanius* cessavit, nec tamen pervenit in *Cyprum*, sed in mari mortuus est. Jam sperari poterat tranquillitas, verum *Chrysolastus* ubi rescivit quicquid egisset *Epiphanius* inhiens *Augustam* facillime, concionem habuit apud populum decessum in vituperationem omnium seminarum. Id *Augusta* interpretans in odium sui factum, Imperatorem instigavit in Episcopum, dicens eam contumeliam uxori tactam magis in ipsum recidere. Ad hanc fabulam pertem accellit *Theophilus*, hoc agens cum *Serapione*, ut quam primum adversus *Chrysolastum* Synodus ferret. Coire permulti Praefules à *Theophilo* provocati, & in his Episcopi, quos *Joannes* in *Asia* ob manifestam criminam, legitime ab officio semoverat: breviter, quotquot *Joannes* variis de causis male volebant. *Chalcidensis* primum convenire, ubi *Cyriacus* ejus loci Praeful multa inimice in *Joannem Chrysolastum* effudit, et non impune: nam *Maruthas*, *Alephontius* Episcopos, *Cyriaci* pedem calcavit imprudens, quamobrem non levis illi *Constantinopolim* trajecit, sed, latius serpente malo, coactus est pedem amputare, ac prout post diebus vita defunctus est. *Theophilus* autem quum venisset *Constantinopolim*, noluit ingredi ecclesiam, sed in *Placidiana*, quae erat domus *Augustae*, versabatur, ut agnoscat aulicam esse Synodum, non ecclesiasticam. Huc non jam de libris *Origenis*, sed de criminibus agebatur, quibus *Joannes* opprimere. Quae fuerant crimina, partim ex *Palladio*, partim ex *Chrysolasti* Epistolis colligitur. Unum erat, quod *Origenis* *Epistolae* communicasset. Alterum, quod sedem in *Asia* Episcopos praeter jus deposuisset: quum sex tantum submoverit, eosque legitime, nec nisi coactus, quorum praecipuus fuit *Athanasius* *Valentinianus* Episcopos. Tertium, quod non esset parus à consilio mulierum. *Palladius* affirmat omnia fuisse falsa, uno excepto, nempe, quod insisteret, ut qui accessissent ad mensam Dominicam, mox aut aquam aut pastillum sumerent, ne quid Sacramentorum exstiterent. In *Suburbano* *Chalcidensis*, quod *Rufinus* dicitur, ubi est basilica in *Petri* & *Pauli* honoris exstructa, congregati Episcopi, citantur *Chrysolastum* ad crimina responsurum. Jussit simul adesse *Serapionem* & *Tyrium* *Eumachium* presbyterum, & *Paulum* Lectorem, quasi & hi criminibus essent donati. At *Joannes* videns à *Palladio* inimicis congregatam Synodum, appellavit ad Synodum frequentem & generalem. Illi contenta appellatione quater illum citantur: qui quum non compareret, in absentem pronuntiavit, jam non aliud crimen incidentes, nisi quod citatus non paruerit. Supererat exsecutio ut ab Ecclesia extraheretur. Id populus non sinebat. Sed urgebat iusto Principum. Hoc ubi rescivit *Joannes*, ne seditionis praeretur casum, clam populo, se tradidit deportandum tertio à damnatione die. Amicos, qui stantes aderant, consolatus est, petiitque ut sibi darent paululum temporis ad quietem. Jumentum illius ibat ad portam, qua praetebatur exitus, ut eo confuget populus, ipse clam per aliam portam evasit. Exstabat autem apud osium *Panisi*, quod vocatur *Hierem*. Sed inter populum edo, ut sit, verso in misericordiam, desiderio Praefatis mormurabat adversus Imperatorem & Concilium Episcopo-

Ab. porum: sed precipue contra *Theophilum*, cuius odium
 P110- in *Chrysothano* privatum hoc argumento omnibus pate-
 factum est, quod ille depulso protinus cum *Dioscore*
 ejusque fratribus rediit in gratiam. Ceterum, cum in-
 credibiliter populi tumultus, adeo ut multitudo circum
 regiam vocitaretur, *Augusta* metuens exoravit Im-
 peratorem ut *Joannem* revocaret. Ad id missus *Bresius*
Eunuchus. Advenit quidam nocturno terramotu terro-
 ribus *Constantinopolitani*, per multos legatos sollicitasse
Joannem ut reverteretur, ut precibus suis pericula de-
 pelliceret. Passus est vir sanctus expugnari animum suum,
 & rediit ad dignitatem nolens, ad benemerendum volens,
 oblitus ingratis multitudinis. Occursum est in-
 credibili frequentia venient: Ingressus urbem, fru-
 stra detrectans aditus est improbus populi precibus ut
 in cathedra *Praxila* sedens, populo orationem pacis
 impenderet, & concionem haberet apud multitudi-
 nem: exultabant enim quod per iridium contra re-
 gulas ecclesiasticas actum esset, actum non esse. Jam
 videbatur esse tranquillitas. Sed dubiosas alias atque
 alias causas suppediebat. *Serapionem Joannem* consti-
 tuerat *Heraclius Thracensis* Episcopum, quem simul
 cum *Joanne* damnarat *Theophilus*. Hinc rursus odium
 incanduit. Accessit quod ante narravimus, de ludis
 juxta *Augusta* statum qui veritas, qua occasione mu-
 lieres odium renouavit. Coit igitur denus Synodus, in
 qua aderant *Leontius Ascrea Galata*, *Ammonius Lar-
 dicea*, *Bresius Thracia Philagathi*, *Acacius Ponto Sy-
 ria* Episcopi, alique nonnulli. Subveniantur actuo-
 res veteres, *Joanne* flagitante ut accusatio legitime
 intrinseceretur. Quorum minus quam nihil moveretur
Chrysothomus, Episcopi nihil aliud intendebant, nisi
 quod per Concilium abdicatus a munere, nihil fecius
 confidisset in cathedra. Quamque respondisset *Joannem*,
 quod post eam damnationem lexaginta quinque Epi-
 scopi ipsi communicantes declarasset iram esse de-
 positionem, illi reclamant: Plures, inquam, *Joan-
 nes*, te deposuerunt. Ad haec *Joannem* docuit eam re-
 gulam, ut numero ardueretur decretum, *Arianorum*
 esse, non Orthodoxorum: non *Arianos Antiochus* con-
 gregari regulam cum studio prodierant, quo damna-
 rent *Antiochiam*: que si valeret, Oportet, inquit, &
Antiochiam pro damnato haberi, quod a pluribus da-
 mnatus sit, quam probatus. Sed Episcopi non rece-
 pit haec satisfactione condemnarunt *Chrysothomum*. Ne-
 gotio favebat Imperator, dubius non est quam *Augus-
 ta* ad aurem obsequente. Sub natalem enim *Cyprii*
 non venit ex more ad templum, sed *Joannem* denuncia-
 vit se non communicatum illi dote criminibus esset
 purgatus, idque prius quam Synodus in eum pronun-
 casset. Sub Pascha vero festum, quo tempore jam
 pronuntiatus erat, rursus denunciavit ei Imperator,
 se non posse venire ad illius ecclesiam, quo duobus
 Conciliis esset condemnatus. Hoc accepto nuncio &
Joannes, ne quid tumultus oriretur, ab ecclesia abstin-
 ui, cui qui favebant in thermis *Constantiniansis* Pa-
 scha celebrant. Quod exemplum secuti complures
 Episcopi, presbyteri, Clerici, diversis in locis colle-
 ctis celebrant, qui post dicti sunt *Joannista*. *Joannes*
 autem vitans omnes tumultus occasiones per duos
 menses *Calcedonem* processit in publicum, donec Im-
 perator jubere illum duci in exilium. Quo die dicebat-
 ur, quidam *Joannistarum* incendissent ecclesiam: quod
 incendium vento delatum etiam Senatus basilicam cor-
 rumpit. *Paladius* refert flammam ex ipsa cathedra, in
 qua sedere consuevit *Joannem*, erupisse. Is casus quo-
 niam multo *Joannem* putabat accussasse, effectus ut in
 longinquos se duris exiliis relinqueret. Hae de
 causa *Optatus* urbis Praefectus homo *Pagani*, in *Chri-
 stianum* vellem occasione, plurimos *Joannistarum* variis
 tormentorum generibus lacebat. Intempestivus itaque
 favor laetit *Chrysothomum*, ut durici ac longin-
 quius exilium fortiteretur, in passum ac desertum *Ar-
 menia* oppidulum, nomine *Caesaris*, deportatum. Quo
 ex loco scripsit *Cyriacus* Episcopo exili exili. Ibi vixit

annum unum. plurimos interim sua vita linguaque ad
 Evangelicam Philosophiam pertrahens, & quoniam
 eam regionem premissa valida fames. miro studio sub-
 levavit egenos. Hinc acerbo exaruit invadit flammam.
 Itaque *Caesar* *Antiochiam* deportatus est, hic studio
 agentibus qui cum d. portabant, ut inmeris incommo-
 do exingueretur homo tenui corporis. Verum,
 ille spiritus infuso, & illic plurimos ad *Chrysi* fidem
 converterit. Quid enim aliud potuit lucerna, spiritus
 igni accensa, quam ardere & lucere? Ea res mihi dif-
 ficulter *Serapionem*, & *Phosphor*, neque non aliorum
 aliquot & *Syria* Episcoporum, animos, dum petiscunt
 viri gloriam afflictionibus inclinare, *Antiochiam*
 Ecclesiam in *Armeniam* demigrasse, ac rursus eam
 in *Armeniam* gestarum gloriam *Antiochia* predicari.
 Quo se venerent invadit disrupti? Impertinet retri-
 ptum atrocis, ut in desertum angulumque locum
 deportaretur, unde non liceret prodire, *Paganum*
 vocant, ubi fines sunt *Ponto* regionis, imperique *Ra-
 mon*, regio crudelissimis barbaris finibus. Milites
 praefecti praetori, qui illam deinceps non dissolu-
 labant sibi promissa praemia magnifica, si *Joannem* in
 ianere moriretur. Itaque mentibus tribus per imbres,
 per aestus, sine ulla refrigeratione corporculi durissi-
 mum iter perterriti. Neque enim *Comana* remotius
 est, sed per eam perrexit ad templum quoddam, quod
 nullibus plus minus quoque & *Comana* aherat. Ibi no-
 bis *Martyr Basiliscus*, qui *Comana* civitatis Episcopus
 cum *Luciano Antiochia* presbytero sub *Adrianiano* co-
 ronatus fuerat, *Joanne* apparuit, dicens: Conside, frater
Joannes, eras enim simul eramus. Ferunt enim
 prius & ejus templi presbytero apparuisse, ac dixisse,
 Praepara *Joannem* fratrem locum, venturus est enim.
 Ad vir pius nihil addubitan de oraculo, spiritusque exhi-
 laratus non aliter quam accepto laeto nuncio, postri-
 die rogat milites, ut illic commorarentur usque ad ho-
 ram quintam. Qui, nescientes ne recitantes vires
 reciperet, ad iter perurgebant. Verum, quam jam
 stadia ferme triginta peregerant, corpulentius *Joan-
 nes* jam febribus concuti ad templum, unde discesse-
 runt, redierunt. Hic protinus, velut & Episcopus altis-
 mus, candidis sese induit, usque ad pedes, reliquum
 amicum io eos, quidem, distribuit. Max sumus Ec-
 clesiae Sacramentis, & extrema oratione gratis Deo
 acti, seipsum consignavit, expiravit. Quanquam au-
 tem in extrema habere vitam finit, tamen mox cum
 preciosa fuit in conspectu Domini. Tunc enim mul-
 tudo virginum, Monachorum & aliorum vice testi-
 monio insignium, & *Syria*, *Cilicia*, *Ponto*, *Armenia*,
 eo confluit, ut plerique crediderent ex condito con-
 venisse. Corporculum honorifice juxta *Nesibium* in
 ex-tem Ecclesia conditum est, ac *Martyri* iunctis est
 martyri. Cur enim vereat illam appellare martyrem,
 qui tot injuriis, tot contumeliis, tot afflictionibus,
 nec ad impatientiam perpelli, nec & propugnanda *Chri-
 stiana* pietate depelli potuit. Non percussus est secu-
 ri, sed calumini omni securi acutioribus non felici-
 tatus est. Hoc proximi vir optimus pro tam praclaris
 in Ecclesia meritis reulit, per Episcopos ortho-
 dos, & sub Imperatore *Chrysiano*. Ad Dominum non
 passus est simulachrum dum ducit inter *Barbas* vivere,
 sed cito illum ad caecide brachium evocavit. Tunc
 secundum ad *Innocentium* & postolam scriptis anno ex-
 ilii tertio: Nam & eos, inquit, tertium jam annum
 in exilio versatur, expositis periculis, fami, bel-
 lo, continuo incursionibus, solitudinis inenarrabilis,
 quotidianae morti, & *Joannem* gladius. Hanc calu-
 niam vir sanctissimus forti alacrique tulit animo, quod
 loquitur ex his quae scripsit *Cyriacus*: Ego, inquit, cum
 civitate egeretur in exilium, nihil horum molestia fe-
 ceram, sed iura me dicebam: Si Regina vult me ex-
 ilem, aget in exilium: Domini est terra & placida
 erit: & si vult fecere, fecit, &c. Tantum doluit hac
 occasione turbam tranquillitatem & concordiam Eccle-
 siarum: nam *Joannista* qui dicebantur, dum *Asyria*,
 quoniam

An. duo eorum, tanquam si matris forent filios suos. Nec
 1345 sententias arguas, nec epiphenomena caput usquam,
 quibus solet extant concioni acclamatione, quod di-
 ctionis genus placuit *Therapsim* & *Amirysia*; nec jo-
 cos admittit, in quibus frequens est, interitum & immo-
 dietas, *Terribilium*, frequentior *Therapsimus*, sed per-
 pietur quidam orationis peruriditate facilitateque detri-
 mento auctorem, pietate delectant verius quam facienda
 Ecclesiasticus orator facile reperiet quod delinuit aucto-
 rem, si perferat, ut noni amque populus quod
 dedit. Affatus est in ipso arcanis Litera quod volu-
 ptate demulcet pios animos, etiam si nihil illecebra-
 rum ex poetarum aut mimorum salibus acceratur. Si
 qui docet ardet, facile accendit: si vehementer gau-
 det ut quae docet, facile transfundit eundem affectum
 in animos auditorum. Hoc postus, hoc ore aureum
 foro prophetae destinatum, *Chrysos* ad Evangelii praeco-
 nium intervenit. Utinam tales oratores nunc ha-
 beret ubique *Christiani* orbis: ab his enim praeci-
 pue pendit totius Reipublicae disciplina. Ideo tam
 nihil poe rememus de dogmatibus Evangelicæ Philo-
 sophiae, ideo sic frigidus ad ea quae sunt charitatis,
 ideo tam dubie credimus quae debent esse certissima,
 quia raro populus audit concionatores Evangelicos, ra-
 rius idoneos. Et tamen hodie commodior est conditio
 dicentium, quam olim fuit. Tum cum Paganitatis reliquiae,
 gladiatorum paria, concursum equorum, a-
 thleticae, pugiles, aliaque theatri certamina, plebem
 vocabant a concione sacra, nec Episcopis ullum aliud
 jus erat, quam linguae. Ad hac in ipsis concionibus
 cogebatur quiddam & theatro pui, sibilos, applau-
 sus, acclamationes, gesticulationes frequenter indecor-
 ras, quibus vel corrupti, vel insepellari poterat di-
 centis imperus. Et tamen *Chrysostomus* quotidie lo-
 quens populo, frequens habebat auditorium. Quis
 enim non mallet tam virum audire de rebus divi-
 nis tanta suavitatis differentem, quam spectare gladiato-
 res, aut equos currentes, aut ludere sciam? Nunc
 subacta sunt avocamenta publica, populus humilis &
 quietus magna religione praebet aures, nihil obstre-
 puit, etiam si quid absente profertur & suggestio: &
 tamen concionatorum idoneorum mira est raritas, cum
 Episcoporum, sacerdotum ac Monachorum tanta sit
 ubique copia. Hac in parte praecipue vigilare oportuit
 Principum & Episcoporum providentiam, ut parentur
 idonei pastores, qui bona fide dispensent populo Evan-
 gelicæ doctrinae dimensum. Hoc officio multo citius
 emeretur Deum, quam extruendis Monasteriis, aut
 instituendis Canonis corum collegiis. Erat omni deco-
 rum & opum genere florentissima *Constantinopolis*: verum
 Arcadius Imperator non exultimabat suam civita-
 tem & Imperii summam sedem fuisse splendidam, nisi &
 insignem haberet Evangelii praecone, eoque *Joannem*
Chrysostomum ad sacerdotii functionem, unde *Nestorius*
 decesserat, *Constantinopolim* evocavit *Antiochia*. Uti-
 nam *Arcadius* exemplum emularentur omnes Principes,
 utinam ad *Chrysostomum* formam sacerdotes quam plurimi
 contenderent. Id si fieret, nec tot bellis, nec tot op-
 pinionum diffusis confunderetur orbis, ac longius abef-
 lectum omnes, & a *Judasimo* simul & a *Paganismo*: sed
 regnaret in nobis *Chrysos*, & sub illius vexillis felici
 tranquillitate frueretur. Denique latius sese proferret
Christiana ditioris potentia. Veretur tamen ne
 nostri mores parum in causa sint, quo minus *Turcia*,
Arabiam, *Saraceni*, *Aethiopiae*, *Græci*, & si qui
 sunt aliae nationes, vel semi-*Christiana*, vel schismaticæ,
 sese adjuvant ovis *Christi*, quo minus *Judas* resip-
 sione in sua cretate, quo tam seculis detineantur,
 quos equidem demergit, si tam dilucide *Chrysostomus*
 rationes, si tam urgencia Scripturarum testimonia, non
 saltem hoc adigant, ut pudeat puerisque tam diutius
 calumniam. Apostolo *Paulo* hoc debet infelix ho-
 minum genus, quod adhuc fupereit, quod existat se-
 minarium, unde possit restitui. In eam ad *Romani* ex-
 specem bonum nobis fecit, fore, ut aliquando resipiscu-

tes agnoscent nobiscum verum Messiam, & fiat unus An.
 pastor, & unus ovile. In hanc speciem servatur a nobis: 1346
Nihil enim, inquit, *vos ignorare fratres, mysterium hoc*,
(no me sita apud vosmetipsos alius alimio) quod occurrat
ex parte Israel accidit, donec plinendo Gentium adven-
nerit, & sic totum Israel saluum erit, sicut scriptum est:
Adveniet ex Sion qui liberat, & avertet impietatem a
Jacob. Ac mox: *Quemadmodum enim & quod quon-*
dum increduli fuisse Dei, nos autem misericordiam vestri
confitemur per incredulitatem vestram: sic & isti nunc in-
creduli facti sunt, ex eo quod vos misericordiam vestri
adipii, ut & ipsi misericordiam consequantur. Rursum in
 eodem cap. docet *Judas* gentis ruinam non esse de-
 sperabilem: *Nam edo, inquit, impigerunt, ut con-*
 sideretis: *Abst. Sed per lapsum vestrum salvi erunt*
Gentibus, in hoc ut tot ad emulandum provocet. Quid
si lapsus vestrum divisa sunt mundi, & dimittunt
vestrum divisa Gentium, quanto magis plinendo vestrum?
Pobis enim dico Gentibus, quatenus ego quidem sum A-
postolus Gentium, ministerium meum habere, si quo mo-
do ad emulandum provocem coram vobis, ut saltem
reddam neminem ex illis. Si *Judas* in *Christo* deficien-
 tibus non recepti sumus, ut illos vicissim ad emula-
 tionem provocemus, conandum est ut in omni vita
 nostra resplendat veritas, puritas, & sinceritas Evan-
 gelica. Glorificemus & nos Evangelium nostrum. Id
 quidem in primis est Episcoporum ac Sacerdotum,
 qui dicuntur angeli Domus, ex quorum ore popu-
 lus requirit legem Dei sui: omnis tamen *Christianus*
 pro sua quisque portione glorificare potest Evangelium,
 si spreus in quo sunt super terram, conversationem
 habeat in caelis. Sic enim futurum est, ut
Turcia simul & *Judas* videntes opera nostra bona, glorificent
 Patrem nostrum qui in caelis est, cupiantque
 in tale consortium adscribi. Ad *Chrysostomum* redeo,
 in cuius libris oportet assidue esse, qui suscipiunt ca-
 ram ecclesiarum. Operum illius certum indicem non
 habemus: saltem hoc beneficium nobis impendit Ec-
 clesiastica Historia. Apud *Suulam*, band ideo qui non
 indoluit, primam laudem tribuit operi *De Sacerdotio*,
 quod non alibi stylo sit usus grandior, neque magis elabo-
 ratum, proximum Commentariis in *Joannem*, *Mattheum*,
Marcum & *Lucam*, quo liberos utram habere-
 mus omnes. In *Catalogo Scripturarum Ecclesiasticarum*
 hac tantum de illo *Hieronymus*: *Joannem Antiochenum*
evangelii præbitor, Eusebii Emisii, Diadochique præstator,
multa componere dicunt, de quibus alij iniquis sen-
tentiis legi. Divus Augustinus sex librorum contra Julianum
 primo, respondet loco cuiusdam per *Julianum* ci-
 tato ex *Homeri De Repetitis*, cuius intum est, *Be-*
neditus Deus, qui fecit mirabilia filius: & ipse citat
 ibidem testimonium ejus ex Commentariis illius in *Ep-*
istolam ad Rom. Porro, cum nullum nomen apud
Græcos fuerit unquam plausibilis quam *Chrysostomus*,
 mirum est non plures libellos illius prodidit nomine.
 De opere in *Mattheum* imperfecto, suo loco ponemus
 nostrum iudicium, quod extra controversiam est, *A-*
rianum cuiusquam esse, licet erudit. Commentarium in
Epistolam ad Hebræos, tametsi lectu non indignum,
 titulus ipse veredone significatus non esse *Chrysostomum*,
 indicans post mortem illius editum. De Commentariis
 in *Alia Apostolorum*, deque Commentariis in secundum
 ad *Corinthios* Epistolam iudicem me doctiores, ego
 propterea in eis *Chrysostomum* phantasi, petulique deidero.
 Nec enim ut *Chrysostomus* videretur, facit eis subinde
 repetere, *legi vobis, ut ita vobis* & *Alij vobis* &
enim & *enim*, quibus tropis ille interitum vel exitum
 officium auctorem, vel adjuvat talem. Etiam in
 illis maxime populis ubi via quidam est & spiritus *Ch-*
rysostomus: tam summi non possunt exprimere. Nec fatis est
 post enarratum Scripturæ pariem in locos communes
 excurrere. Hoc par facilitate inerte didicissimum est.
 Demittam lectorem, si prius illud admonuerim, ne quis
 offenderet impudens. Loca, quae citantur & sacra Volu-
 minibus, in his demittunt quæ nos vertimus, reddimus

An. juxta *Græcam* lectionem, quam in codice comperi-
 1310. *Græcam* autem lectio non videtur esse tantum *Se-*
ptuaginta, sed ex *Aquila* quoque, *Symmaci*, ac *Theodo-*
simi Editione temperata. Cæterum, quo minus *Latina*
 Editionem suppositurum, illud obstitit, quod aliquan-
 titate sententia tenor non quadrit ad nostram lectionem.
 Id frequenter accidit in Novo Testamento, sed in Ve-
 tere multo crebrius & insignior est lectionis varietas.
 Et consentiant in citando *Græci* Doctores. *Gregorius*
Nazianzenus, *Basilii*, *Chrysostomus*, *Athanasius*, *Theo-*
phylactus, *Cyrillus*, aliique, quorum eruditissimis lucubra-
 tionibus vehementer illustratur *Christiana* Philosophia:
 ut vel ob hanc tantam utilitatem operæ precium fue-
 rit, Novi Testamenti libros juxta *Græcorum* lectionem
 tradi *Latini* aures: quod si me prædem, magno re-
 clamantem strepitu: sed ingenti studiosorum fructu
 factum est. Idem ut ab aliis curaretur in Veteris Te-
 stamenti voluminibus, major etiam invitavit necessitas.
 His vero, qui nobis *Cyrillum*, *Chrysostomum*, ac *Theophy-*
lactum vertentur *Latine*, quoniam *Vulgatam Latinarum*
 Versionem supponere maluerunt, sæpe ridiculum quid-
 dam accidit, ut aliud sonet vox contextus, aliud ci-
 thara commemorari. Quod si stulte faciat, qui nunc *Cy-*
priani, *Tertulliani*, *Ambrasi*, & *Augustini* lectionem
 vel ad nostram Translationem corrigere, reclamanti-
 bus illorum Commentariis, multo minus id fieri con-
 venebat in veteribus *Græcis*, apud quos *Hieronymi* Transla-
 tionem nunquam fuit recepta. Habes integram se mole-
 stam præstationis farraginem, ornatisime Præful, verum,
 hoc tædii facile discutiet *Christi* suavisiloquen-
 tia, à qua te non rememoror diutius. Dominus R. ampli-
 tudinem tuam semper sospitet ac tueatur. *Friskerge*,
 Anno 1530.

EPISTOLA MCLI.

Erasmus Rot. Joannes Vergara S. D.

DECEVERAM istibus mittere quatuor summos
 Operum *Augustini*, sed demigratio perturbavit
 omnes rei meas, nec quicquam te obtulit, qui perferre
 negotium suscipere vellet. Arbitror autem isthic
 jamdudum prostrare volumina, & ineptum esset si isthic
 emi jubere ære meo, quod talibus amicis done-
 tur. Non ignorabam quantum deberem ornatisimi
 Præfuli humanitati, vel pietati verius erga me. Mu-
 quis tamen velate pignus ac signaculum illius in me
 animi fuit longe gratissimum. Eam pecuniam bona
 fide partitus tum cum his, qui conferendo scribendo-
 que juvant, ut mihi ducum unum non fecerim
 reliquum, imo de meo nonnulli adjecterim, ut Ar-
 chiepiscopi benignitati jam non *Erasmus* modo, sed
 complures etiam habeant gratiam. Quod si perinde
 nostrum industrium scisero illius judicio probari, pla-
 ne triumpho. Est nunc in manibus *Chrysostomus*, si-
 mili majestate proditurus autumnus proximo. Acce-
 dent non pauci partim à me, partim ab aliis versa.
 Quanquam in his sunt quedam viti, meo quidem ju-
 dicio, veluti Commentarius in Epistolam ad *Hebraeos*,
 in Epistolam ad *Corinthios* posttortorem, in *Alta*
Apocalypsim, ut exemplum contemnendi sacros Aucto-
 res à *Græcis* ad nos ducant videtur. Cardinalis *Eber-*
hardus sic offendit animum regium, ut, spoliatus ho-
 nis & omni dignitate, teneatur, non in carcere, sed
 in quodam ipsius prædio, adhibitis triginta duntaxat
 seu famulis seu custodiis. Proferuntur in illum quere-
 læ innumeræ, ut vix exitum effugere possit capitis
 supplicium. Hic est tortum ludus, ex ludimagistro
 subvectus est ad regnum: nam plene regnabat verius
 quam ipse Rex, metuebatur ab omnibus, amabatur à
 paucis, ne dicam à nomine. Pauci ante diebus quam
 caperetur, curaverat *Richardum Pacem* coniciendum
 in carcerem, ac minisbatu etiam meo Archiepiscopo
Canuariensi. Ante ruinam exaltatur spiritus, ait *Salu-*
men. Archiepiscopus *Canuariensis* vocatus, imo revo-
 catus est ad Cancellarii munus, quo non aliud in *Anglia*

maius: sed in excusavit ætatem, jam imparem tanto
 negotio. Itaque provincia delegata est *Thoma Mo-*
 ro, magno omnium applausu, nec minore bonorum
 omnium letitia subvectus, quem decessit Cardinalis.
 Hæc retuli famulus meus nuper ex *Anglia* reverfus. De
 nostro privato, deque publico *Germania* statu, quoniam
 longa est historia, melius est te ex *Francisci Dufi* Reli-
 gatione cognoscere, nihil enim illum fugit rerum mearum.
 Vixit apud me menses aliquot, atque utinam
 licuisset illo diutius frui: sed rapitur mihi desiderio
 admatte *Hispania*, quam aliqui sit apud suos ho-
 nesto loco & opulenta familia natus. Sed habet *U-*
lyssum quiddam, & horret matrimonii capistrum, a-
 nuere libertatis. Multis experimentis comperit habeo
 juvenem esse magno prædictum ingenii, dextram
 in gerendis negotiis, nec infandum, nec impuden-
 tem, fide vero certissima, animoque in amicum
 amississimo. Nolim te, na *Vergara*, gravare mea com-
 mendatione, si tamen aliqua tuo incommodo poterit
 illius consulere commodis, & tuis in me officiis ma-
 gnæ nomen adjecteris, & nisi me fallunt omnia, recte
 collocaris officium tuum. Hic peritum amonem
 quæ rem ago, videlicet ut isthic habeam alterum *Er-*
asmum, qui ita non minus diligenter curet quam ego
 ipse. Facile illi dabitur aliquis locus in *sala Augusti-*
 nam hoc ambit. Pingit eleganter & scribit argute
 quoties intendit animum, ut ipse non possim argui.
 Si quidam tum fuisse illius negotio quam ego vole-
 bant, non reliquisset *Hispaniam*. Ne ego sum homo
 insigniter impudens, qui tum tibi debeam omnia,
 nec ullam gratis partem repream, tamen periode
 quali bene meritis postulo tuum officium. Nisi mihi
 contigisset talis *Grammaticus*, varia de rebus ad
 te scripsissem: nunc *Dulphus* meum complurimum episto-
 larum instar esse poterit. Is nunquam desist narrare
 quantum tibi, quantum tuis fratribus debeat. Patro-
 num tuum ita mihi totum depinxit, ut meum illum
 quam antea tum suspicium, tum amem. Hic con-
 stans ruerat fuit, Archiepiscopum *Tolosanum* in fura
 concessisse. Id quum mihi magno cum animi dolore
 nunciatum esset, atque etiam persumum, hoc adhuc
Augustinus esset abolitus, ut liceret hoc laboris alteri
 cuius dicare: tamen fixum animo manebat, hoc offi-
 cium illius dare memoriam, quod vivo desiderium. Sed
 ex *Valdesi* mei literis accepi nuncium, qui mortuorum
 omnem abstergit. In auctis *Epistolam* meorum volu-
 minibus reperies aliquoties nomen tuum, & fratrum
 tuorum, atque etiam Archiepiscopi: quod illum bo-
 ni consilium spero, nam de vestris animis nihil ad-
 dubito. Anno 1530.

EPISTOLA MCLII.

Erasmus Rot. Gualphango Remo S.

Ego vero non in postrema felicitatis meæ parte po-
 1311. *Remo*, quod ornatisimum virum patrem tuum, te-
 que patris optimi simillimum juvenem, habeam amicos
 tam candidos. Ut autem ad tuas literas non minus
 elegantes quam humiles paucis respondeam, sic in
 præsentia districtis laboribus, ut vix alias seque.
 Operum meæ lucubrationes aliquid habere tali dignum
 ingenio. Rudi sculo fortassis excusavimus juvenum
 studia, præsertim apud *Combrès* & *Beatare*: nunc alia
 est ætas, ut de meis scriptis non injuria dici possit,
Reme *Epule*. Mihi quidem nihil accideret possit exor-
 prationis, quam proventus felicitatis *amorem*, meam fi-
 gurem evellere. Illuc non nisi summo vixit disci-
 plinæ profectus liceat, itaque malui vivere. Tum
 habebim perfectum, si venissem, etiam futurum, ut
 aliquam novam tragediam in meum exopt excutere,
 quam ut veteres tantum sedare. Novam à quo-
 rum judicio penderet Cæsar, nec me latebat qualis
 istic adesset Theologus, quibus illico plussquam *Lutherus*
 est, qui pro negotio pietatis sustinebat. Et sum
 natura succorum impatiens, lingue liberioris. Quod

si me ad quorundam affectus atemperassem, multa di-
ceda erant adversus memum ipsius consuecunt. Ita-
que valetudini quamquam perniciosa, propemodum
hoc nomine gratiam habeo, quod per illum sicut
istinc abesse. Dominus non finet naviculum suum ob-
ruui fluctibus, utaque fremit hoc mare. Non magis
refert ubi corpusculum hoc sepelietur. *Angusta*
mihi abunde commendata est, tantum verro ne si illi-
hic orta fuerit tempestas, non perinde liceat fugere,
atque hinc, ob vicinam *Galliam*, & proclivem in *Bra-*
bantiam reditum, nimirum *Rheno* secundo. Hoc re-
rum istius difficile est aliquid certi statuere; quum in-
certa sint omnia, ut gladiator in arena, ita ego ex
tempore consilium capiam oportet. Interim, *Gual-*
phage charissime, matris literis nobis invicem fru-
nuar. Patrem tuum clarissimum virum meum verbis
quæso ut salutes diligenter. Si *Polyphemum* iuvitas ad
poandum, plane *et iuvet sic redire*. Si conaris illum
explere vino, plane id agis quod apud inferos *Dana-*
ides. Hoc tantum sicut in præsentia. Bene vale. *Fri-*
burgæ 2. Januarii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLIII.

Erasmus Rot. Maldenato S.

ACCIPIS literas meas, *Maldenato* charissime, binas
quidem illas, sed eodem argumento, nisi quod
exemplo posteriori coramdem adjuvans. Ad qua ut
bevenisse respondeam. Ad prolixum illum epistolam,
qua mihi, velut ex amicum deligatione, Monacho-
rum tragedie unam atque alteram scenam pertexue-
rat, jam prolem prolixioris respondi. Eam simulque
sensu ad te perlata non esse, nisi rursus exemplar,
nec graviter terro mittere, nisi migratio (nam *Epi-*
stolam reliqui, magno rei familiaris dispendio, sed gra-
tis superis, citra valetudinis iacturam) supellectilem
omnem meam sic perturbasset, ut non pauca perierint.
Jamque res eo refraxit, ut non sit operæ precium stu-
diolæ perquirere. Quid acciderit illis demor. Illud
certissimum est me bis misisse, quod tamen suspicer
potius quam *Valde* hoc incuria factum esse, quam mi-
hi sit illo juvene candidus aut amicus. Nec dubito
quia historiones isti pergent reliqua fabula scenas ab-
solvere. Sed adeo sum satur istorum tumultuum fta-
litem, ut nec illa libeat cognoscere, quæ ad me per-
tinent. Faciat de me Dominus quod ipsi visum fuerit,
modo non rectum, ut ajunt, clavum teneamus. Quod
mihi de multis præclaris gestis ac donibus gratularis,
utinam id tam meo merito faceres, mi *Maldenato*,
quam illi facis & amaret & diceret. Hi fatales orbis
tumultus, hæc prodigioſe calamitates, quarum nullus
est modus neque finis, sed semper ultimum excipit a-
lia gravior, tum inaudita mortalium pravitas facit, ut
omnium studiorum me propemodum piget, non modo
artis illius gladiatoris. Mihi jam rodem dedi, vo-
his juvenibus lampadem tradens. Nobis hic multæ res
purum læta minantur. Sub adventum *Carli* me-
mum te novi additæ Scythia tanto studio, ut si nihil
aliud quam *et æque* speciem, dubitaturum sum utra
in parte malum esse. Precor ut Dominus omnia vertat
in prosperum exitum, qui nisi buic interveniat fabulæ,
videtur cruciatum habitura catastrophæ. Bene vale,
noſque quod facis ama. Datum *Friburgæ* *Briguna* 13.
Januarii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLIV.

Erasmus Rot. Franciscus Fregara S.

QVOD *Dissum* meum, qui has tibi reddet, tam co-
mitem amplexus es, & hospitium & ignotum, a-
gnovi, mi *Franciscus*, & excolutus sum ingenti tui
candore, mihi quidem antea non ignotum, sed per-
quam jucundum fuit illius memoriam hac occasione
renovari. Erat iste animus optimus scilicet domi-
lio dignus, sed ita sunt res humane, nihil est diu be-

rum, aut ex omni parte beatum. Accipimus autem, eos
viro, qui præcipuis animi dotibus excellunt, sere
fuisse valetudinarios. Sed post nobis succedet serenitas:
et si non succedat, magna mihi pars abest, si ad ist-
fortis & æquis animus. Spero tamen futurum, ut bre-
vi lætior ad nos de te nuncius redeat. Nova lues, jam
olim uni *Brabantia* peculiaris, subito se sparsit per uni-
versas nationes, atque initio quoniam malum erat subu-
m & horrendum, videlicet intra horæ xxv. sere
pauciores exanimant quam invasent, amicos omnium
terrore percussit, adeo ut multis mecum & insignitis
morbam conciliavit: corripuit plurimos, pauciores ta-
men extinxit quam solet jam nuncium orbi nota epide-
mia; mox nulli sere perire, nisi per imperitiam Me-
dicorum, aut neglectum ægroti curam. Hac pestis
si vestrum *Hispaniam* non attingat, est quod illi vehe-
menter gæulet. Dominus te nobis restituat incol-
mem, *Fregara* charissime. Datum apud *Friburgam*
Briguna 13. Januarii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLV.

Erasmus Rot. Joannis & Bernardi Roterii S.

QVVM hic *Franciscus Dissum*, juvenis pluribus or-
natu doctus, honestissimus apud suos loco, mi-
hique multis nominibus charissimus, decrevisset isthuc
in *Hispaniam* sylvare, non putari committendum, ut
tam bonam occasionem pateret mihi frustra obijciam.
Hæc in mandatis dedi, ut vos conveniret, meique
verbis saltem diceret, & si qua cupiditas vos tenet
cognoscendi quid agat *Erasmus*, ex hoc licet omnia
dicere, qui multo tempore mecum domesticam ha-
bitu consuetudinem. Inter amicum, quæ mihi cum
patre felici memorie vestro intercessit, non ulla inci-
dit tubercula: nostra, ut scitis, nunquam fuit interrup-
ta. Proinde spes est eundem prolixo excidisse vobis
Erasmo, olim fortem virum, quem cum scarabæo
deceat, nunc in senecta factum gladiatorem, ut
qui assidue cum tot monstra sit depugnandum. Mihi
magno opere jucundum erit, si cognovero vos incol-
mes, & in olem feliciter ceptis studiis gaviter de-
lassare. Bene valete. Datum apud *Friburgam*
Briguna 13. Januarii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLVI.

Erasmus Rot. Angustine Trivulsi Card. S.

ALIVS hic, ornatiſſime Princeps, sollicitus eslet in
deprecando temeritatis & impudentie nota; ego
vero nullam hac in parte sumiturum sum operam: nam
si quid hic peccati est, quod ad tantum scilicet tan-
tulus, quod nullo argumento, quod nulla occasione
præbit, denique quod ut occupatissimus illaboretur
etque extemporalis epistola viram tot nominibus sim-
mum compellat, id totum in *Germanum* *Briguna*
rejuvendum arbitror, ut ille pro me vel causam deat,
vel, si videtur, det poenas. Non solitus mi & alias
homini charissimo facile quicquam negare, vel
si monet tantum. Nunc vero tam violenta precibus,
obtestationibus, atque etiam minis mecum egit, ut
prope denunciaret inimicitiam, si hac in re morem
ipsi gererem. Hoc impulsit hominem admirabili qua-
dam amplitudine tac, tum admiratio, tum amor:
Misit ad me jussu epistolam, nihil aliud sonantem,
quam eximias *Trivulsi* virtutes, in qua tota miram
ac gessum exultationem, gaudiorumque temulentiam,
ut ita loquar, quandam vultu agnoscere, adeo gessit,
adeo sibi gratulatur, quod *Trivulsi* dies aliquot fuit
contrigere. Sed illi non venit in mentem, quod quo
magis attolli & fortunæ tue majestatem, & corporis
amque divina ornamenta, hoc magis me ab eo de-
terret, ad quod horari contendam, præsertim quum in
literis quoque doctrinam tuam absolutam, ac judicium
excussum mihi deprecet. Quid, quod existit episto-
lam te sinit ac me dignam? Uno tamen telo me præ-
Ter. III. Qq qq 2 ci-

An. cipue deiecit, quod quum scribit te miro candore favere
1351. nomen studique qualibuscunque nostris, ingratitudi-
nis dactam moneatur, nisi literis declarem, me tanti vi-
ri propensum in me benevolentiam agnoscere. Quid
fecerim? Eram plquam obrutus necessariis laboribus,
& tabello forte oblitus est, qui mox parat obitum
denique ex *Bruxis* mei literis intelligo te istis non diu
commoraturum, nec semper obtingunt quibus literas
committamus. Itaque peritricis irascentem, & ornatis-
simum Principem incompertis epistolis tui appellare.
Primum itaque hoc in principis felicitate meae, si ta-
men est ulla, parte numero, quod heroi numeri omni-
bus absoluto meum ingenium, atqueque literae non o-
mnino displicent, cujus unius iudicium mihi pro con-
fertifimo theatro habendum existimo. Quid, quod si-
milium virorum favor mihi pro baculo est, quo ani-
mum in hac aetate ac valetudine, in his assiduis & in-
quis laboribus, denique in huius ingratissimi saeculi tedi-
is interdum suscitentem se lubricentem fulciam. Si
non datur genium applausum mereri, est aliquid his,
qui in orchestra sedem, placuisse. Illa tot comoda,
tot deora, tot animi bona tibi gratularer, vir claris-
sime, si tibi modo ea possideres: nunc quum quicquid
in te Deus Opt. Max. consulit, id in omnium utilita-
tem publice privatimque dispersas, magis gratulor Ec-
clesiae sanctae, gratulor *Christiana* pietati, gratulor o-
ptimis studiis talem patronum, propagatorem, alto-
rem & amicum. Post diuinam tempestatem *Italia*
tandem conuigit optata tranquillitas, *Gallia* post dis-
cussa nubila reuertitur serenitas. Feliciter ubique resore-
scent bonae literae, licet nusquam felicius quam in *Gal-
lia*, optimi Regis felicitas auspiciis. Si *Germania* te-
bram hanc possit excutere, sperarem aureum quoddam
seculum, mihi quae luberet, si liceret, etiam repubescere.
Video labyrinthum vix explicabilem, non dum tamen
omnem abieci spem, praesertim quam aliquot tui si-
miles velut aves laeta pollicentes apparent, nec finem
depondere animum. Precor ut *Christus* Regi *Christiane*
tranquillitatem hanc perpetuam esse velit, suam-
que in te munificentiam semper augere dignetur. U-
num ab te petam, ut hunc senilem in tuorum clien-
tulum adscribas numerum, cuius opera si quid puta-
bis effici posse, connitor ut intelligas omnia mihi de-
fuisse potius, quam gratificandi studium ac propensum
voluntatem. Datum apud *Freiburgum Brisgiae* 30. Ja-
nuarii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLVII.

Erasmus Rot. Jacobi Tufani S. D.

Pro studio *Bruxis* pariter debemus utrique, pro o-
ficio, quod ad firmam inter nos gratiam attinet, nec
tu, nec ego magnopere debere. Oculum in te nullum
conceperam, hoc animo natus, ut eruditior viros, de
studii bene merentes, ne si occiderant quidem, odisse
possem. Rem ad me perspicierant aliquot munime le-
ves, non ut vulgo audiam, sed ut comperam omni-
bus sensibus, ac ut ingenue fatear, persuasent, nihil
tamen amarulentius in te cogitabam, sed immoleo
quodam *Bruxis* studio factum interpretabar, ac tales a-
micos mihi quoque optabam, *Bruxis* certe non inuide-
bam. Argumento potuit esse epistola mea tam leniter
expositulans, quam ad temporis maxime faueret & *Bruxis*
vere *Bruxis* vere *Bruxis* vere enim occurrunt verba,
quibus hoc factum melius exprimeam. Sed priusquam
Bruxis de nobis in gratiam reducere scriberet, ani-
mus erat mihi jam prolix defectus, adeo ut ne in me-
moriam ejusdem ullum ejus rei vestigium recideret. Quod
scribis de magnifica condicione unde mea causa exci-
deris, publice adscriptus, non satis quid tibi velit intelli-
go. Nec enim arbitror uacam etiamque perbreuem e-
pistolam tantum apud regis Proceres habere pondera,
ut ob eam ventis in periculum, ne *Gracia* regio si-
pendio profuturi munus non conquireris, praesertim
quam *Bruxis* haberes tuum, cuius suffragium in eo

A negotio unum plus ceteris omnibus valebat. Sed hinc
ut quone habent, satis est nulla scire. Magis libet
tibi gratulari, mi *Tufane*, qui ad munus istud longe
pulcherrimum sis delectus, hoc est, in amplissimum
theatrum productus, unde jam non *Gallia* tantum, sed
univerfo orbi istius eruditio minime vulgaris speci-
men edas: nec dubito quin tu pro tua dexteritate rigi-
lantisque sis istam fabulam in saltaturo, ut & a studio-
rum centum omnibus plausum auferas, & optimi
Principis, qui praclaris institutis est auctor, dignitati fa-
tinficia, alioqui coheretare te, ut amplissimum theatri
parem animum fumeres. Magnopere tibi gratulor & or-
natissimi Praefectus *Lodovici* *Castellani* amicitium, quem mi-
hi apud *Bruxis* nosse contigit, dum auctoritate *Leo-
nis* Pontificis maximi dissidium inter *Gallia* *Britannia*-
que Reges componeret: admittens tui ingenium longe
dexterrimum, singularem vero in me favorem,
quem & tam praesentis, & mox absentis per literas si-
gnificavit, vehementer amavi. Fortunatum, quam mihi
tum illius detulit benignitas, multo rectius in te col-
locatam existimo. Quamquam istis virtutibus qui possit
desse fortuna? Tantum orandum est, ne ea te obruat
inundans, neve a studio avulso tibi manus incipiat.
Quod adversus quotidianum *Castellani* mihi theatrium
hyperaspiten praesentis, animum quidem tuum exco-
culor, exterum nollem te cum hoc hominum genere
perstinacius contendere, ne non modo non vincas, ve-
rum etiam in me quoque reddas irritatorem. Melius
desinent desesse, nullo reluctante. Multi resipiscunt,
tamen quodam pudent fieri. Nunc aliud lemma qua-
situm est, me totum huius Tragediae seminarium pra-
buisse jactant. Istiusmodi genus animantium semper
habuit mundus, semperque habiturus est. Sed regium
est male audire, quam bene fecisse. Illud nobis curan-
dum est, ut, omnis crabronibus, inter bosarum li-
terarum cultores consistat benevolentia: nam & hanc
Italia nunc atque aliter conatur dimittere. Ita solent
qui tyrannidem affectant, aliorum dissidii suae auge-
re vires. Quod attinet ad perpetuum inter nos amicitium,
apud me quidem *Bruxis* nec obesse nec tesse
fuerit opus, postquam tu tabulis obignatis adscri-
ptum habeo. Volo autem & hanc epistolam, si ex tem-
pore mea scriptam manu, chiographi legitimi pondus
habere. Acceperam *Danysio* delegatam provinciam
Gracia profutendi, nisi forte duo Protectores anni linguae
dignati sunt. Si quid laesi epistolam editum, isti
nevo facile medebimur. Pergratum erit, si frequen-
ter ad nos scriperis. Bene vale, vir amicitissime. *Fri-
burgo Brisgiae* 30. Januarii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLVIII.

Erasmus Rot. Petri Castellani S.

Videbo tunc & gaudeo, mi *Castellane*, te to-
tum in hoc esse, ut didionem expolias, idque
ad exemplar *Andae* characteris, ad cuius imitationem
eruditi complures nunc sese conferant: nec me
pigeret opere, si sperarem succellum. Sed non mi-
nus verum est quam vulgatum, Perdidicisse esse se-
nis mutare linguam. Quod mihi subinde occurrat co-
mitatem, humanitatem, atque etiam merita officio
quae in te mea, utque adeo nihil hominum agnosco,
ut me mei pudeat, quoties mecum reputo quam par-
vam habuerim, quam apud nos effeci, tuae dignitati
rationem. Sed ita est hominum ingenium, praesentem
virtutem, si non odium, ut ut *Placum*, certe
negligentiam, sublatam ex oculis quatuor invidi,
aut si manus invidi, certe incognitantes. Quo magis
admiror singularem istius ingeni candorem, qui toties
practices humanitatem meam, cujus *Sophocles* hu-
manitatem merito posses incutere: neque graviter
hanc culpam facere pro viribus, si vel sese dedisse
occasio, vel tu submonueris, quibus in rebus tibi pos-
sim commodare. Gaudeo tibi contigisse Praefilem be-
nevolentem, magis gratulor, si te mitra bicorni audie-

no misgnum: aut si te non capis hoc honoris genus, 1353. operam tibi puellam afficiam docetam. Rursus, si re-
fugis capillum, precor tibi fortunam *Hayfi*, cui, ut ipse
has litera significavit, conigit ocium cum dignitate. Tempori
vigilandum ceno. Nimium enim verum est, quod ait *Flaccus*, *Eheu fugaces*, Petre, *fi-
lento laboratur anno*. Historiam triumphalem cupide
expecto. Habes epistolam *avixepov*, ut hic quoque
tecum paria faciam, nec ipsa *avixepov*, ut arbitror, te
inferior. Sed heus, illud minimo minus me fuge-
rat. Quam tu mihi narra analogam ducenarum epis-
tolarum ad unam? Vix arbitror ullam ab te hac ve-
nisse, cui non responderim, hac excepta postrema, in
qua significabas te relinquere *Latentiam*, nec certo de-
signabas quos misterem si quid responderem, nec mihi
constabat quos haberem ibi amicos. Bene vale. *Episto-
la 7. Februarii, Anno 1551. juxta vestram supplica-
tionem.*

EPISTOLA MCLIX.

In ARISTOTELIS Opera Graece.

. *Eraclius Rot. Joanni More S. D.*

ARISTOTELIS Philosophorum, ne *Platone* qui-
dem juxta *M. Tullium* excepto, citra controver-
siam omnium doctissimus, ornatus juvenis, crasso
cuidam & *avixepov* percunctanti, quid esse *differantia* in-
ter *dolus* & *insidius*, *expedit respondit*, quod *inter ve-
ritates & mortuos*: rectissime judicans, qui corporum
modo vita fruenterur, quam habemus cum sensu, suis-
bus, & anseribus communem, & corporis tantum
oculis solem intuerentur, quem scutius cerunt aequi-
le: animi vero, quibus, ut idem ait, lucem ac vi-
tam docet Philosophia, nihil cerarent, eos nec ho-
minis appellatione dignos, & mortuos esse verius quam
vivos, minimeque intervallo à lapide differre signis,
hoc nomine etiam inferiores, quod statim sic delectat
oculos, ut nemini maledicant, ledantve quenquam.
Idem dicere solet, *liberalium disciplinarum radices qui-
dem sub arboris esse, fructus vero videri Humanas*, quum
tectius, utpote Poeta, significare videtur *Humana*, quum
depingens *Moly*, herbarum praestantissimam, & ad-
versus omne analiticorum genus efficacissimam, ut
eam radice nigra esse, sed flore lacteo candidoque. Pro-
inde praefat hoc nobis erudito liberalia, non tantum
ut hominibus sumus, & à pecudum genere segregemur,
ut totique vivamus, verum etiam feliciter, su-
aviterque vivamus. Nihil autem addidit, mi *More*,
quin tu jamdudum devorato, si quid erit in studiis
amari, dulcissimos Philosophiarum fructus carpos, num-
rum ex tali potu natus, & ab eodem à teneris, ut
ajunt, unguiculis infirmitas, formatas, ac proventus,
idque non minus in utriusque linguae disciplinis, quam
in pietate *Christiana*, moribusque sanctissimis. Siqui-
dem ipse vir pius juxta ac crudus, nihil magis cordi
studioque habuit, quam ut filium sui similem magis
educatione fingeret, quam natura genuisset, quo
nimium & ipse totus esse pater, & te filium haberet
vere *verum*. Hoc profecto nomine non paulo fortuna-
tor es, quam si ex quovis Regum Caesarumve nasci
contigisset. Si istam tuam felicemque agnosces, ut te
maxime facere credo, non potes non & maximas age-
re gratias universae felicitatis auctori Deo, & summa
ope coniti, ut tuum Numinis tam effusis in te benigni-
tatis, tum optimi parentis eximit pietati respondeas.
Etenim si cuiquam omnino contigit, ut, quod ait Co-
micus, domi haberet unde diceret, & eruditionem ac
pietatem una cum lacte nutricum suget, hoc tibi
dum est infirmitas. Neque acies ab hoc eodem *A-
ristotele* (ne ab illo recedamus) praefate dictum esse,
plus debere tui sit à quibus *insidius* sumus, quam à quibus
pregnare, & quod à parentibus tantum accipimus ut
vivamus, à praecipuis ut bene vivamus. Utrunque
munus tibi cumulatissime praestitit optimus parens tuus,
& tu tibi geminam dices gratiam. Hæc quum ita sint,

A videor mihi supervacaneam sumitur operam, si jam-
pridem alacriter currentem coner incitare. Applaudere
tantum & acclamare libet, strenue, multis à tergo
relictis, ad perfectionis metam properanti, videlicet
quo curas alacris. Arbitror enim te jam pridem abso-
luta manuscriptorum disciplinarum, augustiorum Philosophiarum
mythenis initiatum, ut sapientiam Eloquentiae copu-
les, pedissequae Regiam: nam *necis* ridicule mihi fa-
cere videatur, qui per omnem vitam nihil aliud agunt
quam ut recte loquantur, nec hoc ipsum, quod unum
expetunt, consequuntur, quum, juxta *Flaccum*, *de-
cendi velles, sapere & principium sit & finis*. Hæc re-
putant, suavissime *Joanni*, videri est *Aristotelem* to-
tus Philosophiarum principem & consummatorem, mo-
do veluti renatum, tibi dicere, ut in hujus penetrali-
bus assidue versus, si quid deest obli discipularum,
absolvas. Unus enim hic Philosophorum, à diversis per
fragmenta sparsim mutilatimque traditus, in ordinem
redegit, ac velut in corpus coniegit, ut qui à Poe-
ta ac Rhetoribus orsus, ad Logicos deducit: hinc
monibus omni ex parte diligenter instructis, per o-
mnes naturae partes circumducit: postremo, ad ea, quae
naturam humaniorem superant, evehit, utque ad sum-
mam illam mentem, quae superat omnem intellectum.
Unde non injuria *M. Tullius*, haudquam stupida
ingeniorum auctor, hunc unum appellat aureum flu-
men, apius mea sententia dicturus, totius sapientiae di-
tissimum, quandam mundum. Sed à seipso decurrit in-
videntissimum, cui parum est excedere marmor & a-
ra, corporum imagines, nisi & ingeniorum monu-
menta vel deoet, vel corruptat. Tam equidem,
tam inextinguibilia thesaurus nobis in totum perierat,
nisi per *Locum Syden* fuisset ab orco reductus, quo
velunico beneficio vir ille tunc ab invidio convivio
vindicare poterat, quo conumeliosis verbis tibi felix
dictus est, non Republicae. Nam *Aristoteles* lucubrati-
onibus in lucem revocatus, non uni tantum urbi, sed
universo urbi felix dici premerat. Sed hoc gradum
D de recepto *Aristotele*, non mediocri dolore tempera-
vit *Nemesis*, dum repetamus quam multa rursus ex
hujus Philosophiae monumentis intercederent, quae pri-
scis Scriptores testantur ab eo composita: ejus enim
illum scriptis liberos plures necesse. *Ducunt* sum-
mam æstima veribus supra quinque milia, trecentis
& triginta. Nam prius solent verbum numero si-
gnare voluminum magnitudinem, veluti nota certio-
re, quod libri frequenter sint inaequales pro materis
copiâ. Sed hujus jactura molestiam quancunque so-
lario mirgant, quod ajunt paucos quidem, sed opti-
mos quotque nobis esse incommunes. Universos autem
redigunt ad quatuor classes, quarum prima continent
eos qui dicendi persuadendique rationem tradunt: Ad
hanc referri possunt ea, quæ de Poetica, Musica, Pro-
verbisque scriptis, aut si quod est aliud simile. Secun-
da, qui dissendi rationandique scientiam docent.
Tertia, qui monent civilemque disciplinam tradunt.
Quarta, qui de naturalibus ac supernaturalibus tractant.
Nunc quid in quaque classe nobis perierit aut exierit,
velut in tabula, tibi depingam.

In prima, quæ, ut dixi, *Rhetoricam* docet, qui
Græci exstant hi sunt:

Rhetorica ad Theodolum, libri tres, quum *Laer-
tius* non numeret nisi duos, restant tamen illum de
Rhetorica bis, duobus voluminibus tractata. Ad *A-
lexandrum De viribus sermonibus*, liber unus. De Po-
etica, liber unus.

In secunda, quæ *Dialecticam* tradit, exstant hæc:
De *Prædicamentis* decem, liber unus. De *Enche-
iride*, liber unus, quem nunc secus in duos. *Anal-
yticarum Prætorum*, libri novem, quum nobis exstant
tantum duo; nisi fortassis hi sunt, quos *Laertius* hoc
titulo commemorat, *Syllogisticarum* duo. *Analysicarum*
Posterarum, sive *Demonstratarum*, libri duo. *Topo-
rum*, libri octo. *Elenchorum*, liber unus, quem nescio
quis secus in duos.

An. Interit, quæ *Moralia* continet, hæc superfluit: **A.**
1355. *Ethicorum ad Nicomachum*, libri decem. *Ethicorum ad Eudemum*, libri octo: sic videtur, esse enim septimus longissimus. *Ethicorum*, quæ *Magas* vocantur, libri duo. *Policorum*, libri octo. *Oeconomorum*, libri duo, quorum alter notus est.

In quarta superfluit hæc:

Naturalium Aufcationum, libri octo. *Meteorologicorum*, libri quatuor. *De Cæle*, libri quatuor. *Hydrovia Animalium*, libri decem. *De Partibus Animalium*, libri quatuor. *De Generatione Animalium*, libri quinque. *De Generatione & Corruptione*, libri duo. *De Mundo ad Alexandrum*, libri unus. *De Coloribus*, libri duo. *De Placitis*, libri unus. *De Sensu & Sensibilibus*, libri unus. *De Jussu & Sensu*, libri unus. *De Somno & Vigilia*, libri unus. *De Infirmitatibus*, libri unus. *De Divinatione in somnis*, libri unus. *Problemata solum permuta*. *De Vita & Morte*, libri unus. *De Respiratione*, libri unus. *De Fama*, libri unus. *De Physiognomica*, libri unus. *De Anima*, libri tres. *De Memoria & Memoribus*, libri unus. *De Mechanicis*, libri unus. *De Libris statalibus*, libri unus. *De Xenophanis, Zenonis, & Gorgie placitis*, libri unus. *Supernaturalium*, libri quatuordecim.

Tantum nobis superest, & quidem *Græcæ*. Nunc accipe quæ in quoque classe desiderantur.

De prima desiderantur hæc:

De Poetis, libri tres. *De Rhetorica*, libri unus, cui titulus *Græci*. *Nervus*, libri unus. *De Eubymatibus Rhetoricis*, libri duo. *Artis Poetica tractatus*, libri duo. *De Consilio*, libri unus. *De Hæmeris ambiguitatibus*, libri sex. *Liberationis Distinctionum*, libri duo. *Parabolarum*, libri unus. *Academici*, id est, *Institutionum*, libri duodecim. *Olympicorum*, libri unus. *Pythæicorum*, libri unus. *Pythæicorum elevebi*, libri unus. *Divinæ velle*, libri unus. *Pythæici*, *Musici*, libri unus. *De Tragædiis*, libri unus. *De Dæmoniis*, libri unus. *Proverbia*, libri unus. *Carmen ad Philæum*. *Scriptæ & Elegæ*. His adjungi possunt, *Mathematicorum*, libri unus. *De Magistralibus*, libri unus. *De Atafica*, libri unus.

Ex secunda desiderantur hæc:

Sophista, libri unus. *Menæxenus*, libri unus. *De Sceniciis*, libri unus. *Solutioes contentiosarum*, libri unus. *Divisionis sophistica*, libri quatuor. *De Contrariis*, libri unus. *De Speciebus & Generibus*, libri unus. *De Proprietatibus*, libri unus. *Commentaria aggressoria*, libri tres. *De sagittis*, libri unus. *De lingua aliquot modis docetur*, sive juxta additionem aut propositionem, ut reddidit *Diogenes* interpretes, quam *Aldus* editio habet *variæ et diversæ*, libri unus. *De severitate*, libri unus. *Divisionis decem & septem*. *Divisionis*, libri unus. *De interrogando & respondendo*, libri duo. *De Propositionibus*, libri unus. *Propositionum contentiosarum*, libri quatuor. *De Syllogismis*, libri unus. *De Questionibus*, libri unus. *Metaphysicorum*, libri octo. *De Syllogismis*, libri duo. *Syllogisticorum & definitivorum*, libri duo. *De Eligibilibus & Coniungentibus*, libri unus. *De his quæ amantur sunt*, libri unus. *Topicum ad Aristotem*, libri duo. *De Inventione*, libri unus. *Definitivorum*, libri tres. *Epichærematum*, libri duo. *Questionum aggressivæ*, libri viginti quinque. *Artem collectivam*, libri duo. *Artis*, libri unus. *Artis alia*, libri duo. *Compensatio Artis*, libri unus. *Artis Theoreticæ causalitatis*, libri unus. *Eubymatatum divisionis*, libri unus. *De Dilectis*, libri tres. *Collectivum*, libri duo. *Adversus Gorgium*, libri unus. *Problemata ex Democrito*, libri sex. *De doctrina*, libri unus. *Adversus Zenonem scita*, libri duo. *Encyclicorum*, libri duo.

Ex tertia intercedunt hæc:

De Justitia, libri quatuor. *De Philosophia*, libri tres. *De Republica*, libri duo. *Amatorum*, libri unus. *Conventuum*, libri unus. *De Divitiis*, libri unus. *Exhortationum*, libri unus. *De Nobilitate*, libri unus. *De Populato*, libri unus. *Alexander*, seu *De Celus*, libri unus. *De Regibus*, libri unus. *De Bone*, libri tres. *De*

Placitis legibus, libri tres. *De Republica Platonicis*, libri duo. *De Amicitia*, libri unus. *Quid sit officium effectum*, libri unus. *Propositiones de Virtute*, libri tres. *De Perturbationibus ira*, libri unus. *De Imperio*, libri unus. *De Acleris*, libri unus. *De Agellibus*, libri unus. *De Palmaris*, libri unus. *De Polibis*, libri unus. *Questionum de Amicitia*, libri duo. *Policorum*, libri duo. *De Justis*, libri duo. *Justificationum*, libri duo. *Jura*, libri unus. *Lex commendativa*, libri unus. *Legum*, libri quatuor. *Politia civitatis*, libri centum viginti octo: & secundum *De Democratia*, *Oligarchia*, *Aristocratia*, & *Tyrannide*. Adduntur his *Epistola ad Philippum*, *Schymbrum Epistola*. *Ad Alexandrum* quatuor. *Ad Antipatram novem*. *Ad Measrem* una. *Ad Olympadem* una. *Ad Heliophorum* una. *Ad Theophrastum* una. *Ad Philoxenum* una.

Ex quarta intercedunt hæc:

De Elementis, libri tres. *De Morte*, libri unus. *De Idea*, libri unus. *Questionum de Anima*, libri unus. *De Natura*, libri tres. *Physici*, libri unus. *De Archyia philosophia*, libri tres. *De Spensu & Generatibus philosophia*, libri unus. *De Timæ & Archyia libri descripti*, libri unus. *Adversus Metaphysicam*, libri unus. *Adversus Pythagoricam*, libri unus. *Adversus Academicam placita*, libri unus. *Adversus Xenocratem*, libri unus. *De Pythagorico*, libri unus. *De Lucianis*, libri octo. *Excerptis concisionum*, libri unus. *De Compositis Animalibus*, libri unus. *De subtilis Animalibus*, libri unus. *De nos gurgendo*, libri unus. *De Plantis*, libri duo. *Medicinalium*, libri duo. *De Signis Temporum*, libri unus. *Astronomicis speculativis*, libri unus. *De Alia*, libri unus. *Insolentium problematum*, libri duo. *Exposita generatim*, libri quatuordecim. Vides, charissime juvenis, jacturam simul & lucrum studiorum, quorum utrumque eo visum est proponere, ut his qui Deo propitio superesse contigit, frangam avidius, curioque servemus. Quanquam plura existant hodie Latine versa, quam quæ *Græcæ* repertantur. Et in utroque genere sunt, de quorum Auctore non immerito possit agitari. Primum illa misuata opuscula, *De Vita & Morte*, *De Memoria & Memoribus*. *De Longævitate & brevitate vite*, & hujus generis multa, vel hoc argumento videri possunt notitia, quod apud *Digenem Laertium*, qui curiosus etiam recenset hujus viri lucubrations, horum nulla omnino fiat mentio, etiam si in his nihil fere est non eruditum se lectu dignum. Librum *De Feno* constat hominis esse *Christiani*. In librum *De Vegetabilibus* qui præfatur, ait esse verum ex *Arabica* lingua: ac probabile est *Arabi* cuiuspiam esse, adeo subinde citat *Abraciam* quendam, *Græci* innotuit. Quicquid tamen est hujusmodi libellorum, quoniam ab his, qui Philosophiam *Aristotelicam* in scholis profitentur, solent prælegi, *Aristotelis* titulum obtinuerunt. Liber *Metralium*, quæ *Magas* dicuntur, videtur ex libris ad *Nicomachum* deceptus. Qui vero ad *Eudemum* scripti sunt, in prioribus plane referunt vim & acumen *Aristotelis*, posterioribus videntur ab alio quopiam adjecti, quum in his repetitur iisdem verbis quæ disputantur ad *Nicomachum*. Librum *De Astralibus narrativis* res ipsa loquitur & diversis Auditoribus esse confusum, nec præ se fert indolem *Aristotelicam*. Opus *Problematum* in prima eruditum, apparet à studiosis contaminatum, vel hoc indicio, quod toties eadem iterantur. Et haud scio an hoc sit Opus, quod *Laertius* hoc titulo recenset, *Problemata ex Democrito* libri sex. Commemoratur & alii duo libri *Problematum edificationum*, unus *Encyclicorum*, rursus alii *Sicem & Præfatus*, ex quibus probabile est has, quæ habemus, sectiones magna ex parte deceptas. De *Oeconomis Laertius* non recenset nisi unum librum, quum *Leonardus Aristoteles* viderit duos, quorum posterior non invenitur. In hujus locum *Aldus* suppositi fragmentum *Præfationum*, nihil faciens ad rem *economicam*. Prior *pro-*

An. *entrat* est *Aristoteles*, sed utinam effectus absolutus: Se-
cundus, quem videt *Leonardus*, nec cohaeret cum su-
periore, nec respicit ingenium *Aristoteles*. De *Asina*
1351. *Laertius* usum tantum librum commemorat, sed hunc
fortasse studiosius aliquis in tres dissectit. *Athenica* ad
Alexandrum, quamvis appropinquat, tamen duplici
nomine dubitari potest an sit illius germana: primum
quod *Oratorum* more praefatur, id quod alibi nun-
quam, sed semper ad rem festinat: dein quod hujus
Diogenes non meminit. Liber De *Plantis* non est lo-
piscatus Opus, sed pars, aut, si maris, tertius liber
De *Colubis*. Liber De *Munda* ad *Alexandrum* differi
hominis est, sed multum discrepat a prioris *Aristote-
lis*. Liber De *Locis indubitatibus*, quamvis hominis
appropinquat docti, non sinit tamen *Aristotelem*, nec ejus
meminit *Laertius*. In his ita meam sententiam aperui,
ut nihil fecis suam cuique liberum per me quidem
sit iudicium. Reliquum est, ut paucis attingam, quid
hac postrema, hoc est, *Rebeliana* editio: accesserit
studiosi. Principio fateor plurimum gratiae deberi
Aide, qui primus omnium sua industria typis Graeco
evulgavit Auctorem, quo vix alium lectu dignior, nam
ante hac illum habebamus, sed ita versum, ut ad in-
telligendum *Dele*, quod adjunt, natatore esset opus,
si modo excipias quae verit *Theodorus Gaca*, in hoc
genere felicissimus, & *Leonardus Arceus*. Nam *Ar-
gypilam* arbitror post editionem *Aldinum* tam pro-
vinciam aggressum. Sed *Aldina* volumina quocumque
magno emicantur, submovebant tenues Philosophiae
candidatos, nec fere inveniebantur nisi in *Italia*: post
vix unquam reperiri coeperunt, dividitis omnibus
mea certe plerisque. At hoc praestitit *Joannes Rebelius*,
ut inestimabilem thesaurum, typis multo elegantissimis
evulgatum, quamlibet tenuis non magno precio sibi
posset comparare. Imo non proflus idem nobis pro-
didi *Aristoteles*, sed multo quam antea fuit emaculatio,
idque potissimum studio, vigilantia, & fideque *Simeon*
Gryae, juvenis in omni genere literarum haudquaquam
vulgatior erudit: ut non sine praedictis fidelium exem-
plariorum. Siquidem in *Dualibus* adhibitis est emen-
datus codex, in quo vix ulla fuit pagina, quae
non aliquod opere precium attulit. In *Physica* *Ana-
stasius* consulti sunt *Simplicii* Commentaria, & in
hujus argumenti libro septimo pro *Theophrastum* para-
phrasi, reposita sunt ipsius *Aristoteles* verba, idque ex
auctoritate *Simplicii*, ut confidamus in his duobus ope-
ribus aut nihil aut quamminimam fore quod lector de-
sideret. In libris De *Animalibus* loca non pauca re-
purgata sunt, praedicti translationis *Theodoricus*. Liber
¶ *De va* quam minimum erat inquinatus mendis, nisi
quod huius Operi Auctor ipse non videtur extremam ad-
didisse immutem.

Ethica ad *Nicomachum* recte habebant, nec admo-
dum egerebat emendationis industria. Atque utinam li-
ceisset in opusculis minoribus omnes explorare lacu-
nas, & quod depravatum erat ad plerumque restituere.
Imo utinam liceret omnia, quae in hujus viri lucubra-
tionibus desiderantur, adungere. Certe quicquid ab
Aide fuit editum, hoc & solidum habetur, & multo
castigatius, denique longe minori precio parabile. Id
meo periculo non dubitem polliceri, meoque fidem
facile probabit diligens Lector, si non gravabitur con-
ferre. Jam si quis expendat, quantis vigiliis, quan-
tis sudoribus, quantis etiam impendii parata sit haec
studiosis omnibus commoditas, facietur plurimum &
favore & gratiae deberi *Joanni Rebelio*, qui quum pos-
set, aliorum exemplo, frivolis ac mox emortuis li-
bellis venari praesentem haerum, maluit in egregios Aucto-
res maximam facultatem suarum partem percellere.
Laetus ille nihil morabatur divitiis de funibus penales:
sed haud scio an interiora sint quae pendunt de chari-
tate. Aequum est autem, ut omnes literarum studiosi
saltem virorum industriae faciant, & favendo ad simi-
lium audenda studere accendere. Id fiet, si quanto stu-
dio ille tantum thesaurum offert, tanta aviditate ra-

A. piam quibus illo est opus: & cui tandem non est opus? An.
ut jam hoc multo magis sit favore sibi, quam *Rebelio*. 1354
Sed ut ad te redeam, clarissime juvenis, scio te in hoc
Peripatetico solum libenter usitavisse, libentius etiam
obambulatorium, quum omnia deprehenderis purga-
tiora. Promde ut huc horari te serum arbitror, ita
ut pergas, excitare non admodum puto necessarium,
qui tunc exemplis domesticis adeoque purgata existima-
torique, ut quamvis pigrum ac somnolentum ingeni-
um possit ad superius studium excitari. Hic ipse
Aristoteles dixisse fertur, *Sibi carpi esse sibi, legens*
Leonardus: longe vero turpis tibi fuerit non philoso-
phari, quam videras optimas foret tunc *Margaritam*,
B. *Alfiam*, *Ceciliam*, tam sedulo, tamque feliciter in
utriusque linguae Scriptis versari. Quoniam om-
nium acerrimum ad omnem virtutem calcar esse de-
bet, vir omnibus numeris absolutus pater tuus *Thomas*
Merus, qui magis te genuit institutione quam natura,
& in quo velut in speculo vides esse verissimum, quod
dicere solitus est *Aristoteles*, *naturam ipsam esse vix ip-
sa magis*. Siquidem hoc magis ex parte debet li-
teris, quod ei muneri, quo non aliud vel secundum
regiam dignitatem augustius, vel ad bene gerendum
difficilius, non modo par esse, verum & superesse po-
test. Quod tamen ipsum, nisi prioris ignovis natu-
ram illam, perlibenter recusaturus eras, si vel fax ju-
dicaret usquam non morere genere Graecae optimi vo-
luntatis, vel pium existimaret, patriae concordibus sus-
fragiis ac publica voce hac vocanti pernegare obso-
litum. Quin & illud debet Philosophiae, quod nec
tanta dignitas tantillum illi addidit supercilii, nec ne-
gotiorum undique circumstrepentium undae, quicquam
de pristina comitate diminuerunt. Video jamdudum
epistolam excedere modum, sed dimittam te, si tibi
adhuc unum *Aristoteles* apostrophega recenseris.
Quidam jactant scire, quod amplius celeberrimae civitatis
esset circa, *Nobis*, inquit, *ipse spectare*, sed expendo
nam *illius civitatis* si digni. Idem tu quoque, mi
Joannes, merito gloriaris poteris te tali patre progna-
tum, si, quod facis, admi pergas, ut tali patre di-
gno videare. Datum apud *Friburgum Brisgiam* 17. Fe-
b. An. Domini 1531.

EPISTOLA MCLX.

ad TITUM LIVIUM.

Def. Erasmus Rot. generis adulescenti Carolo
Montijio S. D.

E. ERSI nunquam habemus contigit faciem intueri tuam,
juventa ornatiſſime, tamen in tua ad meliter mi-
re paris, doctus, argutus, amicus, candida, optimam
tui partem, animum, sic expressam video, ut nullus
A. *Apollon* corporis effigiem in tabula repraesentare possit
evidentiam. Tam raris tamque variis naturae tuae do-
tes ista praefertim aetate, quam libenter, tum summa
cum animi mei voluptate sum excoluitur. Equidem
nihil non praclarum exspectabam in *Cecilio Montijio*
filio, sed ingenue fateor, longe vicissim spem meam,
quam de tuo profectu conceperam. Eam epistolam non
in hoc tantum servabo, quo me ubinde tui contempla-
tionis delectet, verum etiam ut hoc instrumento tecum
velut obſignatis tabulis agere possim, nisi qua caespiti
perrexi, donec Operi pulcherrimo colophonem im-
pofueris. Scribis te illa mea epistola, quam *Adrianus* pra-
fixi, velut in theatro producitum, ut velis noli cogi-
tari, bene saltata fabula, multitudinis auribus oculisque
F. satisfacere. Hoc oneri tibi per me impositum esse,
mi *Carole*, nonnumquam sane me poenitet: altera vero ſerena,
qua te magis etiam premi dica, sollicitum quo-
pacto mea in te meritis gratiam retineas, facile te exone-
ro. Nec enim mento me fallas tueri de te expecta-
torem, quin ista tua praecleara exordia, vel, ut melius
dicam, primus fabulae actus, nobis spem faciant fore,
ut, quemadmodum superſti meam, ita vineas & cie-
terorum expectationem. Quod si praestiteris, arbitra-
bor

An. hoc mihi pro si quid est meorum in te officiorum, 1359. infolidum atque etiam cumulate relictam gratiam. Vera pietas, qua clarissimum patrem tuum perpetuo sum profectus, quamque nunc in te velut alterum illum transiit, non moratur aliam intercedere, quam ut teipsum talem praestes, qualem optat illa. Verum ne tibi fabulum istam falsitatem, nihil aliud quam horrao applausorū vides, sed ut nonnihil etiam opus adferam, visum est tuo omni dicere *Tuum Levium*, Latina historia Principem, jam quidem frequenter excusum, sed nusquam antehac vel magnificentius vel emendatius: & si hoc parum est, quinque libris modo repperit auctum; quos bono quodam genio in bibliotheca Monasterii *Laurenstini*, aut, ut vulgo, *Laurentis*, reperit *Simon Grænanus*, vir ut in omni genere litterarum citra supercilium eruditus, ita probehenda liberalibus studiis natus. Id autem Monasterium est & regione *Hiermacia*, sive *Borkheim* trans *Ruram*, à *Carolo magno* sepulgentius ab hinc annis & eo amplius exstructum, ac liberorum copiosissima suppellectile instructum: nam hoc olim præcipua cura Principum fuit, & hac solet esse clarissimum coneborum thesaurus. Archetypum erat admirandæ vultutis, prisco more perpetua litterarum serie ita depictum, ut difficillimum fuerit verbum à verbo dirimere, nisi docto, attento, & in hoc ipsum exercitato. Unde non parum negotii fuit in parando exemplari, quod typographicis operis traderetur utendum. Nec minore cura quam huc ad vigilatum est, ne usquam in descibendo ab archetypo recederetur. Quod si pridem magna studioforum gratulatione merito exceptum est, qualescunque fragmentum, quod nobis dedit *Abgenita*; quanto plausu excipi par est, tantum *Leviana* historia accessione? Atque utinam faxit Deus Opt. Max ut hic Auctor totus & integer nobis relictus. Ejus rei spem nonnulla præbent rumores per ora quorundam volitantes: dum hic apud *Dacum*, ille apud *Pelovum*, alius apud *Germanum*, haberi *Leviana* quædam nondum edita jactat. Certe postquam hæc reliquis præter omnium spem objicit fortuna, non video cur desperemus & plura posse contingere. Atque hic, mea quidem sententia, principes viri rem se dignam facerent, si præmissis propoſitis, eruditus ad pervestigandum tantum thesaurum sollicitaret, aut etiam ad editionem percelleret: si qui forte sunt, qui rem publicæ utilitati paratam, gravi studiosum jactura premunt abdomenque. Vehementer enim absurdum videtur, homines ut parum aut argentei inveniant, tantis impendis tantisque periculis ad ipsos pene inferos terræ viscera perfodere: & buyasmodi thesauros tanto illis preciosiores, quanto corpore præstantior est animus, procius negligere, nec ulla vestigatione dignos judicare. *Adrianum* hic animus est, non Principum, à quo quævis tuam indolem quam longissime abhorrere, non dubito quin hoc lucrum se avidissime amplexurus. Jam ne quis dubitare possit, an hæc dimidiata Decas sit vere *T. Levi*, dux res potissimum efficiant: primum ipsi phrasæ omnibus notis suum vultorem referens: dein Argumenta sive Epitome *L. Flori*, hisce libris per omnia respondentes. Hisque cum scirem magnatibus viris nullam esse lectionem magis accommodam quam Historicorum, inter quos facile primus tenet *T. Livius*, de *Latini* loquor, præsertim quam *Sallustianum* nihil exisset, præter duo fragmenta: reputansque quantus quamque inexplensibilis historicarum, ut ita loquar, bellus semper fuerit pater tuus, quem non dubito quin hac quoque parte reſeras: visum sum mihi non incongrue facturus, si hi quinque libri, tibi proprie dicati prodirent in lucem. Quoniam hic nolum te parentis nimium esse similem. Solet enim illi singulis diebus à coena ad mediam usque noctem incumbere libris, non sine uxoris ac pedissequarum tædio, magnoque famulorum murmure: quod quoniam illi habetis præter valetudinis dispendium licet, non arbitror tamen consilium, ut eandem tu jacias aleam,

A fortasse non perinde feliciter esuram. Certe quam par- 1360. tem tu huic Regi etiamnum adolescenti focus esset studiorum, in historiis potissimum veritatem, idque vehementer approbant præter *Herodotum*, singulari judicio prudentissime Rege. Adjuncta autem est huic editioni *Chronologia Henrici Gloucestriensis*, hominis exquisitè multifariamque docti, cum indefinibilibus industria, non solum hoc inclytum Gymnasium *Freiburgense*, verum etiam totam hanc regionem, liberibus discipulis expositi, exornati, locupletati. Ea *Chronologia* commodat temporum ordinem, bellorum species, ac personarum nomina, in quibus hæstent fuit mira confusio, scribarum ac scolorum vicio inducitur. Atqui hæc erat unica historia huc. Quod si hæc abest cynosura, exca prorsus est in historiarum pelago navigatio: & nisi hoc alius filum, intesticulis error involvit lectorem, etiam eruditum, in his rerum gestarum labyrinthis. Hoc munere si tuam epistolam bene penitiam arbitrabere, tunc jam vices erunt non tuis impare literis. Bene vale. Apud *Freiburgum Brigantia* 1. Martii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXI.

Erasmus Rot. Franciscus Cassander S. D.

C Pro isto tam sollicito mei amore, *Cassander* orn- 1360. tissime, nisi te vehementer amem, possem è cortibus prognatus, à tigride enutritus videri. Postquam apollonia ferro apertum est, paulum revixi, nec tamen vigor rediit, nisi sub hymenem. Diu post senatus à studiis abhorruit, ac ceu *Proetus* quidam in omnia se vertit, ut è vincula elaberetur. At ego contra hoc acris comendo tenacia vincla. Subinde tentavi, si posset, ad Opus *De ratione concinendi* incallescere. Nihil egi. Tandem extolli, ut sequeretur ad tractationem *Apophthegmarum*: quod hoc argumentum præterquam quod plurimum habet amoenitatis, videretur & meo genio cognatum. In eo an aliquod fecerim operæ pretium, ipse judicabis. Enarravi *Psalm. 33.* in gratiam eximii Præfatis, optimeque de me meriti, *Wirsburgensis*, quod etiam tamen designatum, nec divinare possum quam ob causam. Nec aliud fere nobis hac hyeme gestum est, nisi quod præfati sumus in *Argvstienem Græcam*, & in *Titum Levium* quinque libris auctum. Scriptis multis epistolis ad Proceres Synodi *Augustana*, sed eas non expedit hoc statu rerum evulgari. Habes ad utrunque, & quid valeam, & quid Mutiarum suspiciis gesserim. Illud te latere nolum, nihil hac perlatum præter primas illas tuas litteras, quibus per occasionem quaestiuocandi nos ad amicitiam provocasti, & has postremas Idib. Novemb. scriptas. Vides itaque quinque alias intercidisse. Equidem nihil addubito quin tu pro tua prudentia nihil committas literis, quod cum vel tuo vel meo periculo veniret in manus alienas: videndum tamen est qui committas, ne & tibi scriptiois opera, & mihi voluptas pereat, quam ex tuis epistolis non vulgarem capere soleo. R. D. Antistiti *Senensi*, ejusque germano Vicecomiti, me commendabis diligenter: simulque *S. Desiderii* Præpositum meo nomine salutem tibi amittere. Bene vale. Apud *Freiburgum Brigantia* 6. Martii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXII.

Erasmus Rot. Quintino suo S.

F MONTANVS suo sanctus est officio. Admo- 1360. nuat me tui, iustitiae tuis verbis salvere. Sed quid hoc est rei? Nihil aliud me de te scire voluisti, nisi quod cupis agnosci pro meo? nec enim de studiis tuis, aut rerum tuarum statu verbum ullum. Jam quod petis, jam prædem à me factum est. Scripsi tibi, sed an scriptum meum acceperis nescio. Qui possim autem te profecti meum, quam tu me tuarum rerum nihil scire

scire velis? Si vis amari, praesta te amabilem: & si vis ut agnoscat te meum, sic ut intelligam liquido me esse tuum. Non hoc scribo, quod iussisti quicquam de te suspicari, sed ut ad officium exerceam. Parcius iste tumultus, quem excitavit nomen *Cicero*, minus fuit ut aliquanto minus quam soleo fidem *Galorum* ingenii. Bene vale. *Friburg* 9. Martii, Anno a *Christo* nato 1531.

EPISTOLA MCLXIII.

Erasmi R. Martini Krentze S.

Quare de novatis istis rebus scribis, sed non solus, magno cum animi dolore legi. Vereor ne quid illi civitati inter *Germaniae* praecipuae tum nobilitatis, tum opulentiae, accidat quod nolemus. Caesar habet acrius iras, nec parum excessi animi est *Res Ferdinandus*. Cum *Tarza* ajunt fore fœdus. Nec desunt qui *Caesari* & hujus germano fœci, ut videtur, irritatis, suffundant frigidum, & oleum addant camino. Divinas, opinor, tua prudentia quos sentiam. In proximo sunt *Savaria* Duces, hi quo quaso speciosiore titulo possent augere ditionem suam, quam expugnandam haereticum, ac propagandae fidei catholicæ? Nescio an illi malo nonnulli addiderint purpurati quidam, qui quam non ignorent ex levi falsaque sacerdotum potissimum natam & consensum hanc invidiam, tamen istic, ut scribunt, incredibili pompa gesserunt seise, comellioses, totas interdum noctes ludentes aleam, idque non inficia plebe. Jam tace de quorundam servitia, qui minus, convitiis, ac suppliciis hoc fatale malum conspici, vel magis opprimi posse confidunt. Quod erit omnium primum malum remedium, ad praesens negligitur. Quid isthinc, inquis? Ut ecclesiae proceres ad meliorem converti frugem subducant orbis tumultus hujus seminarium. Sic *Christus* adjungeret suum brachium. Nunc perinde quasi fiti prostrati humanum negotium, ac non potius vindicta Numini, hominum scelerebus nimium effervescentibus irritati, ad mundana praesidia toti spectamus: erexit Ecclesiasticorum fasces, ne dicam tyrannos: creverunt opes ac luxus, nec decrevit libido. De Pontificis non est meum iudicare, sed tamen qui huc ex *Italia* veniunt, narrant quod sine merore audire non possimus. Quam inclementer a *Clemente* tractata est *Florencia*? Mihi videtur hoc habere in animo, ut favore Principum ac multitudine Cardinalium obtutus hoc orbis incendium. Verum, isthuc quid aliud est quam magis etiam irritare Deum? quasi modus possit mundum vincere. Solus *Christus* vere dicit, *Ego vici mundum*. Si prophani Monarchae diligant opes & gloriam, utcumque ferendum est: & haud scio an expediat esse tales aliquos, qui malo nudo malum adigant cuneum. Sed si qui primas tenent in ecclesia, se Monarchia praebeant non magistris & admonitores, sed mancipia, cupiditatumque minister, obsecro te, quid spei est illi columbae, quam unice deamur sponsus? Quidam classicum cuneum ad haereticos armis deiciendos, huc tantum spectantes, ut sacerdotibus opes, ocium & auctoritatem vindicent. At ego vereor ne dum Principes alii nos impugnant, alii taceant, usque spoliemur, ac bellum pro titulo sacerdotum non minus exitiosum sit Ecclesiae, quam funiculum *Germaniae*. Faxit *Christus* Opt. Max. ut hoc meum vanum fit augurium. Quamquam haecenus quod divinus verus fuit quam vellem. Primum, ubi prodirent *Lutheri* placida de Indagantia, silentium erat optimum. Respondit *Prius* a suis gloriose, & primis eicadum, ut *Graci* dicant, sua conripuit. Respondit alter *Savariae*. Ibi *Jacobus Hochstratus*, quo suspensus ferret suis *Dominicani*, nullum non movit lapidem, ut excitaret *Academias*, nominatim *Laurentiam*, *Columensem* & *Lovanensem*. Duas postiores utcumque commovit huculoque, ut in *Lutherum* eberent articulos suis moderatos, idque, ut opinor, ex sententia *Adriani* postea *Romae* Pontificis. Ea res tamen non erat indigna Theologis, tamen plerisque nihil aliud quam ri-

sum excitavit, praesertim articuli *Columensis*. Sed quomodo quidem modum lectis *Lutheri* libris apud imperitiam multitudinem seditione vociferarentur, in primis *Carmelita* quidam morosissimi moribus, admodum his nationibus spargi malum, non exstinguere: populus enim libenter audiebat, esse qui docerent non esse necessitatem exomologem, supervacaneam esse satisfactionem: aut silentio negligerent hominem, aut scriptis agerent inter se docti. Contentum est hoc consilium, & gratis loco tui quod audiebat *Lutherum*, quam primus omnium illi negotio reclamationi, proque virili oblatione. Evenit quod praedixeram, glisceret in dies incendium. Tandem *Carmelita* visum est, ut carceribus ageretur & incenditis & huc, ut vere dicam, provocabat multorum novis dogmatibus fœderum improbitas. Venit *Lutherum* ab urbe cum bulla terrificis, minitans omnibus, & quancunque *Caesar* iret, famis & librorum incendia implens omnia. His rebus quam nihil aliud excitaret quam risum, impetratum est diploma *Caesari*. Id edictum est ante tempus, quemadmodum & bulla *Lutheri* per Monachos exeret priusquam ille vellet. Datus est *Carmelita* & huc similium collegae gladius. Corpora est carnisifica. Tandem *Brachia* tres *Angustissimi* publicis affectu fuit supplicio. Quis exitus? Ea civitas antea purissima, cepit habere *Lutheri* discipulos, & quidem non paucos. Brevium est & in *Holandia*. Quid multus? Ubicumque fumos excitavit nuncius, ubicumque servitium exercuit *Carmelita*, ibi dicebat fuisse factam haereseos sementem. Hic aula Principis animadversum ita rem geri per futurum Monachum, ut omnia spectarent ad ideoctionem, exaravit illum cum suo collega, & alii Theologis non Monachis eam provinciam delegavit, aliquanto mitioribus: quamquam & aula sustulit aliter, plures metu pepulit. Interim ego dum alteram partem hortor ad meliorem mentem, alteram ad effecaciora remedia, utrique factus sum haereticus. Sed ut prolixam fidelem in paucis conferam, huculque sperat malum, eoque incedit, ut res ad arma spectare videatur. Quod si fiat, nolam male ominari, totum precor, ut Dominum omnia veniat in bonum exitum. Si praesentium expectassem ab hominibus, deplorarem gratia collocatum operam, proque beneficiis reportatum ignorantiam: nunc quam certam agnoscothe *Christi*, levius sero mortalium ingratiudinem. Non sum tunc hebes quin videam, quod scribendo *Romanensi* regno placere possim. Haereticis moderi malum quam probari. Quam mihi cum illis conveniat nescio, illud constat nullius nomen eis invisus esse quam *Erasmi*. Quid igitur dicam de illo amico tuo, quem & meum esse credebam, qui me isthuc tam inclementer lingua profecidit, quam apud omnes, tum praecipue apud nobiles & magnates, ac multis perfecidit; nimium *legum* *maius*? Sed haec *Christus* viderit. Omissis querimoniis ad tuam epistolam redeo. Illud unum video superesse, ut Dominus suo inestabili consilio his male finem imponat, quandoquidem hominum consilia nihil aliud haecenus quam malum exasperant. Quis expectasset tantam in *Oecumenismo* mutationem? Ante caculum plene Monachus erat, & superstitione nostro sodalium submersus, nunc quanto alius sit, obscurum non est. De altero, qui a *Lutheranismi*, atque etiam Anabaptismo, reliit ad ecclesiam, tale nihil inaudieram, sed tamen illi gratulor, tamen suspicor illum cum non admittitur gratulationem. *Christus*, quem memores, non novimus. Tuam exitum perpetuamque pietatem non solum ex tui litera, verum etiam ex aliorum scriptis cognovi, Dominique benignantem in te exosculor, gratulor etiam felicitati tuae, qui tot annos eadem in urbe facta verbi divini semente, cum bona gratia collegarum tuorum ad ampliorum fortunam vocas. *Joannem Fabrum Dominicum*, novi hominem in *Theologia* Theologia pulchre doctum, sed mire vauam ac verisipellem, in *Roma* cepit in me debacchari, videlicet quo se reconciliaret Cardinali *Cajetano*, de quo mihi tanta narra-

1363. **A**n. rāt mals, ut nullus scire in securam posset dicere plurā. Obiit nunc primum audio, Dominus illius interca-
 ra. Ex superioribus literis videre mihi videor, nec tuum
 animam omnino ab hac suspitione purum, quasi non
 esset alienus ab his Sectis, donec prodidisset Epistola
 ad *Patriarum*, rursus *Apologia ad librum Ecclesiasticarum*.
 Atqui si legisset *Servum arbitrium Lutheri* cum mea
Diatriba, quam odiosissime laearet: rursus duos *Hy-*
peraspistas, quibus illi respondi: ad hanc, libellum ad-
 versus *Lepidum*, ut jam dicere superbiae tot epis-
 stolas, quibus declaro meum animum, fortassis aliter
 de me scissiles. Si cum illis sentirem, quid opus erat
 relinquere nihil familiarem, magno rei familiaris de-
 trimento, summoque valetudinis periculo? Sed in libris
 exstant quaedam dogmatibus improbatissimis affinis: id quod
 multis insidiosio ludo sit tentatum, nullus adhuc po-
 tuit ullam sententiam adferre paginam evidentem cum
 articulis fidei. Quis unquam quicquam adeo circums-
 pecte scripsit, quod malevolus non possit, vel scandalis,
 vel schismatibus, vel erroribus, vel temeritatibus, vel alio quo-
 quam titulo traducere? Quam vero ab haereticis abhor-
 ream, vel illud fati argui, quod in hunc uicem diem
 irritant ad *Dorsipis*, *Levi*, *Somniti*, *Reddi*, *Sauribus*,
Kühneus, aliisque multis, nulli Sectae nec ducem me
 potius, nec comitem, plane factum, nisi magis timu-
 issem Deum quam homines: id si scilicet licuisset ulcisci
 quodcumque meo more. Sed ut in nullius hominis odium
 haereticus esse volo, ita nolui in eorum gratiam, qui
 mundum diligunt, *Coryphaea* gloriam obscurare, distaxat
 sciens. Theologi satis habent negotii cum dogmatibus
 impetis, etiam si non rixentur de male sonantibus, male
 jectis, offensivis, asinibus & suspensibus, adde non
 intellectibus & ad calumniam depravat. Complures enim
Redda calumniam haec nascuntur, quod non intelligit
 sermone *Latinum*. Mihi persuasi te virum æquum
 esse, utrum legisses quæ *Lex*, *Sauris*, *Sanctus*, *Mon-*
achus Hippam, *Redda*, & alii respondi. Jam suspicor &
 tibi aliquæ ex parte persuasum, in dialogis meis esse cen-
 tum haereticis opinionibus. Colicenti lubens ad te mit-
 tem, si nactus fuero qui tuto credam. *Coryphæus* non
 tam à vobis desideratur, quam ipse desiderat emtores,
 ubique profectus. *Apophlegmatas* jam mea exierant man-
 u, ex officina typographorum prodierunt intra dies
 octo. Rati *Polyphemum*, qui semper & ubique sui
 similis est. Nihil illi magis convenit quam ut in aula
 quipiam præpings Abbatibus agit morionem. Bene
 vale, vir in Domino charissime. Datum apud *Erbar-*
gum 11. Martii, Anno à *Corypha* nato 1531.

EPISTOLA MCLXIV.

Erasmus Rot. Ebaso Hefsi S.

A his, quibuscum semel mihi amicitiae fecus legi-
 time Gratiarum auspicio ictum est, ut semper sunt
 gratissime quæ redduntur epistolæ, mi *Ebaso*: ita non
 solum ostendi incommensurabilem literarum, præsertim ejus
 generis, quæ nihil habent præter salutationis officium,
 aut familiaritatis colloquium. Ad epistolarum officium
 sic obuior, ut interdum vix oculum it perlegendis. Hic
 itaque dum culpam deprecans, aut etiam veniam pre-
 cibus, scito te *pauca* et *longe* *diuturnum*. Quod expostu-
 las invidiosa commemorazione, & vos bonarum disci-
 plinarum Professores, & illam Reipublicam esse tra-
 ductam: Primum Reipublicam, mox me vobis purga-
 bo, sed pauci. Ego illi civitati, ut inter *Germanicas*
 præcipue celebratissimas, semper optime vobis, nec ulla da-
 ta est occasio, quod fecus effem amatus. Si ideo putas
 tradidit, quod inter eas censeri videtur, quæ aliqua
 ex parte sunt conventionibus dogmatibus, non expe-
 ctabant ut illa offenderetur, si hoc obiter in scriptis
 significaretur, quod ipsi non erant haberi etiam, quod-
 que jam multorum editis libellis latius sparsit fama,
 quam ille meus libellus usque sit pervagaturus. Quod
 Magistrum sit amplius superius coludivit, qui illic
 optimas literas proferrentur, nemo non faceret laude

A dignum. Porro, quod frigit auditores, neque ob id
 etiam Professores, nullum enim est Reipublicæ, cui
 in manu est quod honestum est consilium, successu
 bene consultum in manu non est. Magistratus quod
 in ipsi situm erat præstiterunt, animos hominum in-
 mutare solus potest Deus. Nec tamen hujus rei men-
 tionem affectavi, sed huc me adducit vides, si vo-
 luisse haberi mendax, quo nomine mire delectatus est
 ille qui me provocavit. Jam hoc ipsum, quod à me le-
 viter notatum est, non uni literis ad me perspicit
Baldus, vir, ut opinor, gravis, forsque Reipublicæ
 bene cupiens. Idem *Epistolam* detulerunt homines mi-
 nime leves, ac vobis etiam privati amici. Quod si
 putas ad totius civitatis contumeliam pertinere, quoties
 Magistratus aut in eligendo saltat, aut successu fru-
 stratur, etiam atque etiam vide quam inquam legem
 eis præferbas, cum exiguæ ab hominibus quod solus
 est Dei proprium, qui nec tali potest iudicio, nec even-
 tu frustrari. Quare tibi illa, mi *Ebaso*, non admodum
 in loco dicta sunt tam invidiose, deinde cum colophio.
 Non pudet, inquis, te clarissime civitati eam notam
 inurere, tanquam alia pigros studiorum Professores?
 Quasi multæ civitates non alant aliquando fumes Ma-
 gistratus, indoctos Episcopos, luxu perditos sacerdotes,
 denique lenones, usurarios & meretrices. Non aculo
 Magistratum, & si quid delinqueret Magistratus, au-
 concinno civitas universa me ream ager lesse Majesta-
 tis? Non dubito quam Magistratus optaret vobis & au-
 ditorum quam maxime frequere esse, & studiorum amo-
 rem quam maxime flagrare: sed aliud est opere, aliud
 prælatum. Verum, interim alit, fateor, sed aut alit in-
 virtus, aut in spem melioris successus. Tanquam de Re-
 publica laeta. Venio nunc ad Professorum ordinem, mox
 ad te venturus, posteaquam quidam tuo nomine pecu-
 liariter expostulas. Ego Professorum neminem novi præ-
 ter te, & *Joachimum*, quorum utrumque soleo inter
 amicos numerare, quemadmodum adhuc numero, me
 pones malevolentiam mihi in consilio fuisse quam illi
 scriberem. Auditorum autem signemur singulasque vobis
 etiam arbitror deprecere. At qui fieri possit, ut culeat
 Professorum studium, si rursus sit auditor, ilque dormi-
 tabundus & otiosus? Proinde, nec Professoribus inuritur
 nota, sed auditoribus. Jam mihi finge esse unum at-
 que alterum ex Professoribus qui cesset non insistere,
 quid aliud accidit, quam quod hominis est? Postquam
 illi negligant suam commodam, ignoscendum est, si
 Professor tuum oculum & emolumentum suspectum.
 Succenies si qui talia vel literis vel rumoribus hac per-
 tulerunt: non tamen hoc agis, ut doceas illos vana per-
 tulisse, tantum ingratitude & incivilitatem eis obli-
 cis, qui illic bene habiti parum bonam reculare gra-
 tiam. Jam si quid tu audis poematum, non illi tantum
 civitati profuturorum, aut si quid tale molitur *Joachi-*
mus, quid hoc ad illam profectio provinciam? Mihi
 quotannis multa caduntur, nec ob id mihi civitas hæc
 designat salarium. Rogas quomodo ipse me mihi ex-
 cusem, qui tantum vultus infligam semianimis vixque
 spiritum languidum trahentibus literis? Imo in hoc
 ipsum illa scripsi, ut segnes ad studiorum ardorem ex-
 citarem. Quam præceptis increpatis segnitudo discipu-
 lorum, quid aliud age, quam ut illos ex ignavia reddat
 alacres? Quam alibi languent studia nescio, *Levami*
 & *Lauris* florent in quo maxime. Sed unde languet
 studiorum? Nimirum à segne quorundam qui se ja-
 ctant Evangelicos. Hoc si tu quoque doles, ut facere
 arbitror, in idem venimus. Fortasse metuis ne si mul-
 tis persuasum fuerit illic cessare Professores, pauciores
 studiorum gratia sese ad vos conferant. Velitramus ita-
 que partem est, audacter vestres ad amorem literarum
 inflammare. Id si factum erit, ipsi res facile ju-
 veniunt alliciet. Nec oportet eo loco vos super mo-
 dum offendi, quam eadem querela sit optima cuspide
 de civitatibus omnibus, ubi regnant Evangelici. Hoc
 certe nomine vos & anno & laudo, quod in his diffidis
 queri, bonas literas nullis oneribus invidia. Venio nunc
 ad

ad ea, quae peculiariter mecum agis. Exprobras, quod meum nomen preclaris laudibus utar. Ut fateor non esse mihi molestum laudari à viro laudato, ita, si fallor, vicissim *Ephani* virtutes si minus quam tu copiose, satis tamen candide praedicavi. Nuper *Glennus* mihi narravit abs te editum volumen Epigrammatum, in quibus frequens & honorifica mei mentio. Id noveram videre datum est. Quod scribas de subterfugis & farragine meis ad te epistolae, nec meminisse, nec satis intelligi. Si subterfugae sunt, certe odio tui factum non est: neque enim mecum in te benevolentiae quicquam decessit hactenus. Fieri potest, ut cum ederem hoc genus argumenti, tuum non venerint ad manum, aut aliquod fuerit causae, quod nunc non quo divina-re. Utam illis meam ad te epistolam reperio. Tibi non videtur ferendum, quod in *Ciceronianis* meo nullus *Ephani* datus sit locus. Si aequum autumas, vir amicus-sime, ut me in ius vocet quicunque illis praeceperit est, plausquam ducens me reum peragere. Non enim isti texebam catalogum eorum qui scriptis innotuissent, sed quam decem exempla sufficiens fuerint ad id quod illis agitur, induli numero, adeoque sicuti parum consulite, ita ut apparet parum feliciter. Utinam in totam à vivorum, aut nuper defunctorum nominibus temperarem. Nunc alii te queratur praeceperit, alii dolens te commemoratos, alii secus astrati sunt quam vellent. Finisculus erat nominum catalogus, id fieri non poterat, nisi multis praeceperit. Sed omisso, in-quis, gregariis, eximus tantum recensuisses. Verum qui vix gregarii sunt, sibi videtur eximii. Porro ne tu malevolentiae des, quod nominatus ibi non sis, praeceperit est & *Zafus* & *Basius Rhennus*, quorum alterum crebro videbam, ab altero frequenter accipiebam literas, ut oblivioni causari non queam. Nec illi tamen exposuissent. Semper infusus sum, quod si bi vindicet *Franciscus Philogonius*, parem in utroque genere facultatem tibi mire obtingisse, sed nihil quod sciam exibat tui praeter Poemata. Ad in *Ciceronianis* meo, ut ais, sit aliquot Poetarum nomenclatura. Fortasse, sed obiter rament, & praeter argumenti natu-ram, ut hoc, cui venit opus est verius quam debet-ur laus, contrahi potius debeatur quam dilari. Et tamen haec scribens nondum scio, an ibi sit *Ephani* necne: & nisi tu exposuisses, credidissem te mihi praeceperit, tantum abest, ut studio tuum nomen sapperissem. Jam finge me resuasse Scriptorum catalogum, humanis erat oblivioni ignoscere, quam de animo nostro dubitare. Abs te biennio nihil vene-rat iterarum, & sensi nonnullis amicis mihi fa-los inquires, quod novis dogmatibus reclamarem. Tale quiddam de te suspicari poteram, nihil tamen si-nistra suspitionis passus sum alius in animum meum descendere. Sed ut descendenti, cur iudicissem praeterendum *Ephani*, quam *Platonem* & *Alberium* *Pium* recensam, quorum uterque cuncto calamo me peitit? Postremo, *Ephani* in te habet quo se nobilitat, ut nostra praedicatione vix alii minus sit opus. Jam si quid vel abs te, vel à *Joachino* clabaturum est, quod nondum prodit in lucem, mihi quidem vana digna videtur si mesiam. Quod *Theophrastus* redidisti Latine carmine, miror si *Siculus* illam *Pentecostem* assequutus es. *Homerus* opinor experiris tractabilior-tem, in utroque tamen argumento vereor ut summa la-bori respondeat. Qui *Græci* nolant, nam gliscit in dies ea lingua latius) nulant ejusmodi Auditores audire sua lingua canentes. Laudo tamen indultum tam, nec ea sua laude frustabatur. Quae praefationem adierunt u-cultum, ea maxime videmus hominum manibus te-ri, etiam tractant argumentum humilium. Ita cele-brit est *Peratius*, *Rhodogianus*, *Calopius*, *Badus*, & *Pol-lentianus*. Sed *medicorum* esse *Porus* non licet, ut ait *Horatius*. Hoc seculo vix eorum summi Poetæ laudem, quantum promeretur, ferunt. Sed finem imponam epistolae animi loquaci. Ipsi Reipublice utinam ram omnia contingant prospera, quam ego opto. Eam

A per me nulla ex parte, nec puto lasam, nec ladi ve-lum. Si vanus est rumor, qui frigere illic professiones perulit, & si falsa scripti *Alphabeta*, magnopere gau-deo, precorque veniam credulitati. Si vera sunt, existimo Professorum segnitiam excusam auditorum frigore. Quod si non impetio, saltem illud persusum habeam, *Erasmum* in te de *Joachino* amico esse ani-mo, in alios, quos non novi, nihil habere hominchi: de nostra vero amicitia tantum mihi fuisse fiducia, ut si-ve me ad te epistolae edicerentur, si ve premerentur, si-ve *Ephani* esset in catalogo, si ve non esset, putarem me te nihilominus benevolo usurum. Postremo, si quid hic à me cessatum est in officio, facile poterit a-b eo loco farsiri. Bene vale, & *Joachinum* collegam eorum meis verbis saluta. Apud *Frankenburg* *Brigina* 12. Martii, Anno à *Crispino* nato 1531.

EPISTOLA MCLXV.

Erasmus Rti. Baptista Equinus S.

I NCOMMODUM mihi, ne dicam infelicitur accide-re, quod incutit potui tui epistola mea, cui respondere paribus accuratius, non fuerit ad manum. Nihil enim potuisset animo meo obtingere jucundius, quam pro-bat *Equinus* mei colloquium. Cum *Badus* nunquam in gratiam rediit, ne quid mihi frustra gratuler. Fa-xit Deus, ut ne rediret unquam: nunquam enim in illum secus sui affectus, quam bonum gratumque vi-rum esse par est, erga hominem excellenti doctrina clarum, deque studio ac studiosia omnia bene me-ritum. Si quid fuit offensae, quod ipsum sub omnino nullam aut quem levissimum fuisse roor, à me quidem ortum non est, sed veneficium linguarum furoris ac fuscini procuratum. Tamen *Badus* vir & probior est & humanior, quam ut acriter etiam laesisset in- quenquam odiose stringat calumiam. Et ego sum is, qui in tales viros aegre possum incandescere, licet acer-be provocatus, modo me sistant esse invidiam. Ad hanc solam contumeliam, lenis esse non possum, nec debeo. Illud acere perspicia esse fuit mei, quod mul-terum acerbis inimicitias in me exerceat, quem maxime semper habuerim in votis, ne cujus crude me rubre-feret stylus. Ejus rei fuit signa est, quod inter tot mea apolo-gas nulla est invidiosa. Hoc me nunc muni le-vius fero, quam si à multis laesisset apolo-gas totidem extorsissem. Non est fas *disputare* summo illi chora-go, cujus arbitratu humanæ vix subula agitur, paren-dum est. Is quos vult, & qua persona vult, producit in theatrum. Si te voluit esse *Alatium*, tunc *Demam*, sive quique partes sustinemas oportet. Novit Domi-nus quid cuique expedit. Hostes habeo plures quam vellem, furor: sed contra non paucos habeo amicos, dignitate, auctoritate, doctrina, morum integritate praecellentes. Nec hactenus mihi quisquam exhibuit negotium, nisi aut cerebrosus, aut invidiosus, aut arro-ganter indoctus, aut ex calumnia veniens gloriam. Id-que successit nonnullis. Vix alius me fuit amicorum factionibus dispice, prorsum hanc dogmatum digladia-tio nasceretur. In qua mihi libet quietem agere, sed non licuit. Volens nolens prostratus sum in arena gladiatorum. nec ab hoc munere videtur unquam rade-m impetraturus, quam à nulla re magis abhorreat meas gentis. Tolerabilior erat mea conditio, si cum u-nis hominum acie esset confutandus. Nunc cum una tur-ma cernuus pugnantem, à tergo adoriuntur illi ipsi pro quibus dimico, ut hoc pugnae genus *Geryonem* quempam, nunc *Isaurigenem* requirit, aut certe aliquem ex eo hominum genere, quod olim fuisse narrat *Ari-stophanes* apud *Platonem*, gemina facie, quatuor brach-ibus, & totidem cruribus. Hoc ne suspicetis, *Equi-nus*, meae naturae vicio accidisse, rem à primordiis rep-tem. Jampridem apud nostrates incredibilis digladia-tio fuit inter melioris literaturae *Græcorum* sermo-nis candidatos, & inter *Rabini* peritosos, qui coe-lum terrae mactare maluerunt quam aliquid nescire vi-

Tom. III. Rr 11 a deri

desi. Hic si non revulserim, certe strenuum militem praebeui. Cum haec concertato maxime foret, exitum est hoc opinionum diffidum, quo tunc orbem concuti videmus, verocumque nec, ni Deus avertit malum, videmus atrocem. Hic qui in Mulsarum castris meruerant, plerique, ne dicam omnes, semet adiunxerunt ei qui novae factionis fuit auctor. Id quod ipse facere recubam, in periculum veniebam, ne prius *deus* & *deus* remaneret. Hos tamen suis aquos habui, donec sperarant me praeceperit dissimulatio. suo tempore ad partes accesserunt. Verum, postquam impur invidiis coactus sum in eam factionem, utique ducem ferum acriter stringere, ut quique astra fuerit iuratus amicus, ita vehementissimis hostis esse cepit. Nec licet interim illis placationibus uni, adversus quos pro lingua ac bona literis gaviter litem, qui modo persuaderi consti sunt, hoc religionis interitum non posse rebung, nisi simul & oppressis literis humanioribus & harum fautoribus, inter quos praecipuus tribuitur *Erasmus*. Ita factum, ut amicus destitutus, utrinque pater omnis telorum genere, adeo non defensio ulla vel dignitate, vel auctoritate, ut i civibus quoque lazar impune, nisi quod haeremus favore Caesaris utroque subiliter. Quamquam hoc quoque malum, quam vel alieu Sedae dare nomen, vel his adulari qui sub *Christi* titulo nihil aliud quam mundum tyrannidem sibi parare & constabile nituntur. Quibus adeo fuit dulcis gulastis agricolarum sanguis, ut totius *Germaniae* sanguinem succantes, nullum non moveant lapidem, ut utrinque *Germaniae* & superiorem & inferiorem ad intestina bella concitent: nec vident id si fiat, non minus fore perniciosum Ecclesiae, quam populo fustibus. Ipsi interim in tuo publice calamitatis spectatore, cum *Nervae* carent *dei* *throno*. Ad exitale bellum adhuc tendunt omnia proemia. Si meis consiliis initio fuisset obtemperatum, jam aut consopitum esset hoc malum, aut certe non adeo late divagatum. Nunc nihil restat, nisi ut in prima mutata in media vita, i Domino petamus auxilium, potius quam ab armis. Sub huius belli praetextu mundus *Judas* & haereticis inundabitur. Unum Dominus aperiat oculos Principum. Quam simplicitatem mecum nomina, ut praesentissimam, plane vomitant tetigisti meam. Quicquid malorum per omnem vitam accidit mihi, simplicitati meae acceptum refero, quam haecenus ne tot quidem malis admonitus possum deducere. Quamque aliis interdum possum recte consulere, ipse desino qua vi fatali non desino ex meo ingenio ceteros aestimare. Plurimum vero tibi gratiam habeo, mi *Erasmi*, qui sic me diligis, ut mea incolumitas te tam sollicitum habeat, tam praecare de me sentis, ut Ecclesiae plurimum referre putes *Erasmus* esse sospitem, quorum alterum tunc potius est, alterum cadoris. Siquidem ex tribus, quae tu commemoras, veteris necessitudinis, quae mihi tecum fuit *Prudentia*, non sine voluptate recordor, virtutem excellentem opo magis quam agnosco, eruditionem agnosco quidem, sed adeo non eximiam, ut infra medicorum esse fatear. Literae sic effluerunt, ut *Erasmus* inter *doctores* censendum fuerit, nisi haec opinio rixae transverber incurrentes turbassent omnia. *Zasius* valet ac te resiliat, simul cum hoc *Henricus* *Glavicus*, qui hac summa cum laude literas optimas proficitur, vir multifarium eruditum. De *Christophano* video tibi ab amicis data verba. Si quid tamen obtinuerit, rogo mittatur *Fredericus*. Opus quidem jam exiit, sed parant unum voluminem addere, quam primum licebit. Bene vale. Apud *Frankenburg* *Brissina* 13. Martii, Anno i *Christo* nato 1551.

EPISTOLA MCLXVI

Erasmus Rti. Jacobo Tasmano S.

Eo semper leti omnia instar habui, quod lingua haec bona literis apud nos subalternioribus tam odio-

A se tamque conjunctis studiis reclamatum est: à talibus enim initis semper exorta sunt res praecare duopio cognoscunt. Huius exerceat sibi si non primus, certo cum primis apud nostros excepti. Ab ea te quoque nonnulli aditum fuisse vehementer, mi *Tasmani*, doleo. Verum, ut hac invidia paulatim ipso tempore progressu mitiganda citius consopitur, partim in nobis situm est, videlicet ut constare, civitate & officio noverit in benevolentiam omnium infusum. *Levanis* Collegium *Basiliensem* via subiliter, tanta erat eorum conspectio, qui sibi perisulatus hunc studiorum accessionem suis rationibus fore incommodum, itaque Professoribus dedi consilium, ne verbum in a hoc disciplinarum Professores dicerent, sed commone morum, diligentiaque proficienda, simul & juvenentem allicerent, & hostes irconciliabiles urerent: nam hoc vindictae genere non esse aliud pulchrius sua efficacia. Parerunt, & post aliquos menses facti sunt, sibi rerum experientia comperit, ut consilium facile fassum ac felix. Eo consilio nec vestra prudentia nec vestri mores egeat: & aliqui non paulo levius certamen vobis erit cum lema, partim quod apud vos meliora literaturae splendor jam maxima ex parte gloriose infestae nebulas disculsi: partim quod tantum Principem habetis istius pulcherrimi negotii professorem auctorem, non minus humanum ac benignum quam potentem, qui videtur hoc penitus habere periculum, quantum hinc verae gloriae viis ornantem, quantum utilitatis universae divos sit accessurus. *Levanis* Collegium auctorem habet *Hieronymum* *Basilicum*, virum amplissima fortuna dignum, quae non defuisset, si vivere licuisset: sed decellit & auctoritate & re mediocri, adeo ut salaria vix attenda Professoribus paria sint. Illius tamen memoria nulla satis digna gratia rependi potest, qui quicquid erat facultatum, id universum ei negotio dedicavit. Quin & hoc concordioris consilii videtur, quod istius duorum modo linguarum Professoribus destinatum sit stipendium, *Graecae* & *Hebraicae*, quandoquidem Latina jurisprudentiae effloruit, ut peculiaris Professor non egeret. Jussu illud regiae benignitatis est, quod utrique linguae binos Professores designavit, idque salario nequaquam exili, quo non tantum commode, verum etiam cum dignitate munus delegatum obire queant. Ego nomine, mi *Tasmani*, multo feliciorum iudicio *Galiam*, quam si tota *Italia* vestrae ditioni fuisset adjuncta. Pulcherrimam spartam sortiti estis, nihil superest nisi ut eam pro sua quique facultate certatim exornetis. De tuo erga me studio, nihil opus ut aut ipse iugurandum ullum interponas, aut quinquam sponsoletum adhibeas. Ut enim prisca illis fusticibus formula, inter bonos bene agere oportet: ita inter *Christianis* nihil requirendum praeter duas syllabas, *vi* & *ci*. De *Basilio* reconciliandum quod scribis, amo quidem humanitatis tuae sedulitatem: verum nolo hoc esse perfusum eruditorem centuria, me cum *Basilio* rediisse in gratiam, qui cum mihi nulla fuerit unquam simul, nec unquam futura sit, nisi prius hanc mentem mihi deus aliquis adimat. Nulla est inter mortales tam omnibus nexibus adstricta amicitia, quam non aliquando nubecula quaequam offuscat ad tempus. Nemo mihi persuasit, aut persuasurus est unquam, *Basiliam* hominem non minus humanum quam eruditum, fuisse offensum meo *Ciceroniano*. Si quid fuit offensum, male lingue venescum fuit. Auctores aliquot ad me delati sunt, sed non est oculi tantum, ut vacet asculare delationibus, praesentem cum jam senex alio properem. Ego nunquam alter amicum in *Basiliam* fui, quem decet in hominem probum, eruditum & de literis egregie meritum. Consilium autem visum est illi meum me literis non appellare: nam si qui deus unavix illius amicum, ut pro benevolo susceperit hostem, non est immo nec cuiquam esse supplicem. Si talia est offensum, quies sit sepe inter amicos, incolunt tamen fustere *Gratitudo*, incidere, illius est expostulare, amum purgare.

re. Quoniam nec hic graviter aliquemulum de meo
iure decedere, si certo scirem quod illi doleat. Id
quod nec divinare possum, veror ne si temere gene-
roto equo palpavi, imprudens doloris locum attingam,
& ille recalcitret undique tutus. Si est offensus, illius
vices sunt rescire ad duas epistolas, quas, ut ait, to-
tum biennium apud te servavit non resignatas. Sed quic-
quid est hoc olereis, si tamen est ullum, optimum ar-
bitror fore medicum & sapientem. Nec mihi desunt qui-
bus referribam, vellem nolam, nec desunt *Hadasi* & *Is-
men* in medio agnoscere. *Flavicum Glareanum* iussu tui
verbis salvere, quem ipsum opinor tibi scripturum.
Hobes, ni fallor, fere ad omnia epistolae tuae partes.
Hicce diebus aliquot, *summus* ad curam mihi inambulanti
folet & *Hadasi* epistola recitare, si quando non est
commodi congerentis & ad stomachum meum facienti
copia. Vchementer proba tuam consilium, quod
in plerisque anteaeris scholia. Qua re factum est, ut
in & pluribus maieque fructu legantur, & melior fa-
sint etatem utilitate presenti commendata. In his
sunt aliquot ad *Prerum Amicum*, quem *Basiliam* ad-
duxit *Joannes Lafrancus Polonus*, juvenis apud suos ap-
pissime nobilis, atque etiam in paucis eruditus. Venit autem
nulla re alius, quam *re agitari*, nam moribus illi-
bus, nihil unquam vili purius, in quibus nullum no-
vum possis reprehendere, nisi quod plus satis abesse
ab arrogantia ferociae. Post menses paucos corripit
languere, nec aliam ejus rei causam divinare potui quam
frigus, cui non assuevit, nudato jam praefer solitum
collo ac tibiis. Nec interim desinebat crudus *Germania*
vitis aquae plurimum addere. Adeo vero contigit illi,
quod optare solet *Caspar Augustus*, & *Olavaria*, ut ob-
dormiscere non moni videretur. Corpus apud *Franci-
scanum* pro haec sepulchrum est, animam spero inter *Se-
raphicum* mentes vivere. Hoc si forte desicabas, scire
te volui. Bene vale. Saluta mihi *Danefum* collegam
tuum, sed ipsius *Hadasi* vi videbitur. Apud *Prerum*
Brigiae 13. Martii, Anno a *Christo* nato 1531.

EPISTOLA MCLXVII.

Erasmi Rot. Latavi Bayis 3.

SUMMA voluptatem etiamque geminam mihi pe-
perere tuae litterae, *Bayis* ornantissime, partim quod
legatur agere excellentissimi Principis nomine, & quae
in urbe, praeter alias innumeras felicitates, etiam vi-
ris eruditissimis ac bibliothecis locupletissimis floren-
tissimis, partim quod nec illius munus dignitas, nec
occupatio negotiorum tibi *Erasmi* memoriam excu-
ferit. Illa verba tuis in litteris non sine rursu legi, *Ad*
magnam illam Erasmi: qui citulus baud quadrat in
hoc corpusculum, minus in fortunam, minime in in-
genium. Sed tamen illuc modestum quam quod *Basili*
nunquam exorari potuit, ut desineret me *ut mari-
mum* appellare. Ceterum, quemadmodum factor me
cum epistolas sepe desiderasse, posteaquam una literis
ingenii tui gustum mihi praeberat, ita nunquam, ut ais,
te crassiores appellavi, quem etiam nihil scriberes,
sciebam nec in amore, nec in officio unquam cessare.
Qui mihi hoc quoque nomine, vulgari hominum ge-
nere videtur felicitur, quod felicissimum tuam agnoscat.
Quid a superis majus exoptare poterat, quam quod a
regis negotiis literarum otium tueri licet, quodque,
ut scribis, otium contigit cum dignitate? Mesurum au-
tem rerum status cum tuo, mi *Bayis*, prorsus ex dia-
metro pugnat: mihi enim negotium est aliisque digni-
tate, nisi quod meum esse duco quicquid obtingit can-
didis amicis. Quin & literis gratulari, quas *Franci-
scus*, Regum optumissimus, non lat habet a philo-
barbarum petulantia vindicare, nisi eis ad tantam
probat dignitatem, ut sanctorum flosque cenebrisque
obstreperae facile submoveant. Gaudeo quod medi-
tari esse trilinguae *Hellum* non novi, *Egnatium* homi-
nem non minus humanum ac probum quam eru-
ditum *Fenestri* amari, idque, ni fallor, mutuum. *La-*

Latavi *Romanicum* opinor me vidisse *Palaeum* in sedibus *Ac-
Adami* *Alstori*, qui jam tum juvenis plurimum & eru-
ditionis & humanitatis praeterebat. Utinam deus
aliquis mihi det, ut in tam felici convivio possum
haerere: nam hic rerum proposita nobis manentur
bellum egregie fuisset, nisi nomen aliquod propitium
secentum rerum humanarum inventa. *Romanicum*
bona fide tuae literas reddidit: sed idem reddidit com-
mentariolum *De vestrum generis*, cujus praedem in
litteris ad me tui spem fecerat, una cum libello *De vo-
luntate*, locis aliquot tuam manu calligato. Sed quoniam
appendix illa praeterquam quod erat indiligenter ac ma-
nuentis tuo descripta, videretur etiam imperfecta,
non ausus sum typographis committere. Ceterum
quoniam ille constanter asseverabat te librum in hoc
tradidisse, ut si vellem hic excuderetur, perlegi non
indiligenter, & si quod compendisse amanuensis sollicita
commisum, emendari, *Prerumque* commisi. Quod
si mihi *Romanicum* dedit verba, confugiam ad humani-
tatem tuam, cuius penamque deprecatur. Sin
vero nec ille scilicet, nec tu assensus es, erit quod gau-
deam. Nihil scilicet integrum tibi est, opus tuo ar-
bitratu absolvere, atque illi excudendum curare. *La-
tavi* meis verbis ut multum salutem amicosque oro-
nam *Egnatius* ipse tunc scribo. Bene vale, vir clarissi-
mo. Datum apud *Prerum* *Brigiae* 13. Martii, An-
no a *Christo* nato 1531.

EPISTOLA MCLXVIII.

Erasmi Rot. Julis Pflag 3.

Si inter nos susceptum esset eloquentiae certamen,
Julis praclarum *Germania* decus, profecto literarum
tuarum eruditio facilius & decora jucunditas, ac felici-
tissimum quidam perpetuaturque *Tulliana* divitiarum fluxus,
me & rescribendo deterruisset. Id esse verum, ne me
putas rhetorici, quantumvis sancte degerat non du-
bitem. Sed quoniam nec hanc atatem, nec Theolo-
gum decet anxie polendi sermonis cura, non visum
est assidue, quod aliqui nullo modo possem, etiam si
omnes nervos intendero. Proin tua fretus humanitate,
ausus sum ex tempore, meoque more quicquid in ca-
lami cuiusdam venerit charta illinere: quod tunc etiam
maior venia facio, cum eodem tempore plures sexa-
genta scribende sint epistolae, & in his aliquot, quas
iussu prope voluminis iussu habent. Pro laudibus quas
tibi tuo merito tribuo, non est quod mihi gratias agas,
aut benignitatem meam praedices, quam iussu sit, ut
utrique Deo, cujus magnificentia est, quicquid in
nobis est laude dignum, gratiam habeamus: quem
precor ut suam in te benignitatem semper in majus ac
melius augere dignetur, quando quod haecum tibi
concedimus est, cum non maligne quam amicis omni-
bus, tum vero Reipublice potissimum impertiri; vi-
delicet non ignarus in quem usum tot praclaris inge-
nii naturaeque dotes ille tibi forneraverit. Quod vero
tua bona sic extenuas, nihil aliud efficit, quam ut ma-
gnificentius etiam de te sentiam, utpote vere mini-
merque fucata virtutis notam agnoscent, quae nihil mo-
ratur hominum laudes, sed ad eas, ceu virgo quaequam
incaesa, rubore suffunditur: nec est ulla tuorum vero-
rum bonorum custodia. Quod polliceris te si non cu-
teris virtutibus, certe gratitudine fideque meo de te
iudicio responsum: Gratitudinis vocabulum non a-
gnosco, de fide lubens sodio, quamquam nihil addu-
biturum, etiam citra promissum. Tua de Principia
erga me studio propendique voluntate mihi jucunda fuit
magis quam necessarius testificatio. Tot argumenta il-
lus in me non modo benevolentiam, sed & potestatem
jampidem exploratam ac perspicuam habeo. Itaque
mihi nihil acceperam, quod quicquid in hac
causa fecit, ad amantissimo profectum animo fuisse. Nec
ob id pido minus me illius humanitatis Celsitudini de-
bere puto, quod res in diversum cessit. Animos spe-
rare decet, non exitum. Quae quod tam diligenter

Rr 11 f per

An. persuadere niteris illustrissimo Duci nihil aliud fuisse
 1374. propitium, quam ut dum meam sanctitatem ab his
 turba assiderit, & studiorum meorum tranquillitati, &
 publice, ut aus, utilitati consulat, honestam tu quid-
 em, vir egregie, sed supervacaneam operam sumis.
 Quod autem scribis, hoc actum, ut ille præcisa wa-
 tera literis mihi negotium non faceret, aut si faceret,
 id ei sine fraude non esset, &c. Ad hæc aliaque
 hujus generis arbitror te non desilare responsum, si
 modo licheat, quibus ad tuam priorem epistolam rescri-
 pli, tibi reddere sunt, aut si eas tua lectione dignatus
 es: nec enim me fugat, quam non capimur ejusmo-
 di rixus ingenia generosa. Quod si nemini persindico
 monitrosas quorundam delicias, quid mihi superest,
 nisi ut Evangelico clypeo memet obarmem patientia?
 Cum tot enim monitis mihi res esset, ut jam deberet
 animus ad ista occalluisse. Sed piget harum natiarum
 meminisse. Postquam hoc fato natus sum, juxta in
 tui similitum virorum amicitia conquirere, quos ha-
 beo non tam paucos quam multi fibi persuadent. Tuae
 vero necessitudinis accessione, si quid mihi credis,
 pluris facio, quam si contigisset sacerdotium quamli-
 bet optimam. Ad eum alendam non arbitror opus esse
 multis officiis, sat erit si subinde mortis litoris excite-
 tur. Si quid tamen erit, in quo quem animo tuo aut
 etiam tuorum gratum facere, nihil erit quod non &
 alacriter & libenter sim præbiturus, modo fuerit in
 mea potestate, si vel ab te monitus fuero, vel si se-
 le dederit opportunitas. Legi vero, quam fers, sine quam
 habens sublebo, ut in amicitia nostra velut jam legiti-
 mus auspiciis inita, justissime cuncta confirmata, lau-
 dam reciproce vires, excusatio styli neglectioris, &
 si quid aliud est hujus generis, id omne posthac sub-
 latam sit. Ut illustrissimo Principi me reddas com-
 mendationem, quinquam existimo supervacaneum o-
 rare, oro tamen, nec ob aliud nisi quod id summo-
 re cupio. Vale. Apud *Frurburgum Brisgavia* 14. Martii,
 Anno à Christo nato 1531.

Ut liberius ad te scriberem in causa fuit *Andreas*
Cunrui, juvenis imaginibus clarus, & in Jurisprito-
 rum literis diligenter exercitatus, mihi cum fratre suo
Christophoro domestico convictu notas spectatulusque
 est, atque etiam mentis communis, salique religio-
 nis foderatus. Eum arbitror tibi notum esse: aut si
 notus non est, queso te, ut ne pigeat cognoscere pro-
 prius.

EPISTOLA MCLXIX.

Erasmus Rot. Georgio Saxoniae Duci S.

JAM olim quidem compluribus argumentis perspe-
 ctum habens illustrissime tue Celsitudinis erga me
 propensum favorem, & intelligebam & profitebar
 me illi plurimis modisque nominibus obligatum esse.
 Verum, nuper gravioribus etiam nominibus me sibi red-
 didit obligatioem, præcipue duobus. Alterum quod,
 ut ex literis R. D. *Christophori Episcopi Augiensis* ac-
 cepti, tum in *Erasmum* benevolentiam apud aliquot ec-
 clesiæ Proceres, totos quos erant Cardinalis *Campegius*
 & Cardinalis *Lesdingius*, dignatus es profiteri. Quo
 quidem testimonio arbitror ornamentum dignitatisque meo
 nomini non parum accessisse. Alterum quod tam aman-
 ter, tamque felicitate dederis operam, ut senectæ stu-
 diis meis ocium tranquillam parares ab eo, cui
 pro delectamento est mihi negotium facessere, litera-
 risque commentationibus obstrere. Quod tuæ sub-
 limitatis studium, utuncque cetera causa sunt, hoc
 certe nomine mihi fuit felicissimum, quod hæc oc-
 casione natus sum amicitiam viri omni decorum ge-
 nere ornatisimi, *Julii Pflug*, cuius similes utinam
 quamplurimos haberet Germania. Mihi quidem multas
 de causis quæ non solum optatissima est, verum
 etiam necessaria. Sed si hanc personam Deus huma-
 næ fabulæ choragis mihi imposuit, partes delegatas
 agere oportet. In hac arena mihi video morientium

A esse, nam ut isti vivi conquirentur nihil est spei. Nul-
 lus est enim, quin duos treves libellos in caput meum
 ejaculentur pseudo-Euangelici. Privata molestias facile
 concoquere, si publicis Ecclesiæ status haberet ut
 vellem. *Pactus est Italia, Gallia* Casari nodo, ut ajunt,
Herculani sacerdotia est. In *Hispania* nihil est tempestatis.
 Negotium *Britannicum* de repulso facile cura tu-
 multuum componitur, ut auso, utque novi Regia
 ingenium. Cum *Sperta* sperantur inducitur, quod quid-
 em existimo non tantum ad Reipublicæ commodum,
 verum etiam ad Christi religionem propagandum ef-
 ficere conducibilis. Si Deus huic febrī *Germanicæ* me-
 dendi dignaretur absque bellis intestinis, sperare lice-
 ret aurum quoddam seculum. Tot jam diu flagella
 afflicti fumus, bellis, tumultibus, pestilentis subinde
 speciem mutantibus, fumma caritate rerum aque
 etiam penuria, nec fletu Dominus irasci in finem, sed
 in ira recordari misericordie, tantum ut nos toto pe-
 ctore convernamus ad illum, in eum unum figentes
 ancoram spei nostre. Non erit animus illustrissimum
 Celsitudinem tuam hinc literis interpellare, nisi suam
 operam ultro detulisset generosis adolescentibus, mihi-
 que tum ob eruditionem haud vulgarem, tum ob morum
 integritatem etiam domestica consuetudine perfectam
 inprimis charus & amicus, *Andreas Carovic*, qui cum
 fratre suo *Erasmo* repetit patriam, relicto hac altero
 germano *Christophoro*, qui & ipse diligenter et alacri-
 ter in Jurisprætorum literis exercet ingenium. Precor
 ut illustrissimum C. T. incolumem ac florentem nobis
 reque publice servet Opt. Max. *Christus*. Apud *Frurburgum*
Brisgavia 15. Martii, Anno à Christo nato 1531.

EPISTOLA MCLXX.

Erasmus Rot. G. Ursus Velis S.

VACAT audire novarum rerum aliquid? Accipe:
 Quoniam inter *Adrianum* memorari scio nemini ac-
 tuate linguam, tamen ego meditor mutare stylium. Ac-
 primum applicui memet ad exemplar structuræ *Saxoniae*:
 legi pæterque illius epistolæ sibi seiber embores,
 annis sum solum, sed conatus successu caruit. Nunc
 in effingendo *Cicerone* sum totus. Dicam, quid accidit?
 Hæc existimularunt me trium hujus ætatis in dictato
 felicissimorum epistolæ, *Jacobi Sadolæti*, *Petri Bembi*,
 & *Julii Pflug*, quorum postremum nuper amicum ha-
 bere cepti, ex te mala magnum nactus bonum. Phra-
 sis horum ita consentit, ut dicas à teneris unguliculis
 eodem in ludo doctos & educatos. Deum immortalem,
 qui candor orationis, quam felix facilitas, quanta sen-
 sum sanitas, quam omnia cohercent, amantique lim-
 pidissimi in morem inoffense labuntur, nulla fædera,
 nullo vortice lectionem remouent! Tales *Ciceroniam*
 toto pectore scilicet amare, utinam & assequi liceat.
 Sed arbitror consilium, ut sexagenarius ab his comi-
 tiis abstineam, ne per juventutem tumultuarem suam
 deponatur. Principi tuo meoque gratulor splendissimi
 nomini accessionem, *Rex Romanorum*, utinam &
 census responderet. Laudo tuam in Rempublicam pi-
 etatem, quam vides tot eladibus ac pestilentis vehe-
 menter imminutam, eoque iacturam hanc pro tua viri-
 li sarcire niteris in *ad Ursium*, hoc est, auxiliante,
 pro sua muliebri portione, nova nari. Nonnulla spes
 est, inducias inter *Christianos* Monarchas & inter *Tur-
 corum* Imperitorem cojuratur. *Italia* quiescit. Cum
 Gallia nobis est archidamia necessitudo. Negotium *Ger-
 manicum* multis conjecturis augere brevi etiam tumul-
 tum compositum est. *Hispania* palam. Si *Germani-
 am* ab armis tranquillam habere liceret, spes est au-
 rei seculi. Vale. *Frurburgum* *Brisgavia* 15. Martii, Anno
 à Christo nato 1531.

EPISTOLA MCLXXI.

Erasmus Rot. Johanni Plateno S. D.

QVONIAM rursus ad te scribo, in causa est, quod tu
 veluti panagæa *Deana* per omnes regiones voli-
 tans,

AN tunc, interdum apud superos, interdum apud inferos
1373. agit. Sum satem occupator, quam ut vacet in scri-
bendis epistolis operam perducere. Illud inter nos indu-
bitum esse oportet, ubiisque terrarum agit *Ula-*
rimus, ibi præcipuum quendam esse *Erasmi* patronum
& amicum: rursus, ubiunque est *Erasmus*, ibi *Ula-*
rimus iuramentum esse amicum. Hoc ut sciam quid re-
rum gerat. Quod hic agatur ex *Quirino* meo cogno-
scos, qui urgente patre rediit in patriam ad nos non re-
vertetur. Apud me non amplius crescere. Opto
tibi perpetuam prosperitatem. *Frisinge* 15. Martii,
Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXII.

Erasmus Rot. Conrado, Episcopo Wirtenbergensi, S.

REVERENDE Praefati & idem clarissime Princeps,
quum mecum reputarem quam humaniter tua cel-
situdine me non solum in tuorum elenctum, aut, quod
tamen, amicorum numerum recepisset, verum etiam
tuum literis amantissimè scriptis, tum insigni tua erga
me favore monumento cohonestasset, nec ea daret oc-
casionem, qua possem vicissim ejus animi significatio-
nem edere, quem habere debet gratus eliens erga pa-
tronum optime meritum: quoniam in meo paupere
mundo nihil erat, contuli me in variata Scripturarum,
ex his Psalmum veluti thesaurum aderi gratissimè de-
cepsum ad te misi: hoc satis esse ducens, quam in-
comparabilem amicum inani gloriare epistola. Haec
alibi mihi peroris fuit sterilis, nec hybernus mensibus
aëris sum quassata diserto morbo corporuli vires iniqui
oculare laboribus. Ceterum si vel tu submonere di-
gaberis, vel ipsum tempus obuleris occasionem de-
clarandae erga te gratæ voluntatis, declarabo nec stu-
diam, nec hodie mihi defuisse, etiam cetera defuerint
omnia. Dominum reverendum tuam amplitudinem,
Ecclesiae reipue publicæ sit servet incolumem. Apud
Frisingam Bressgia 17. Martii, An. à *Clerico* nato 1531.

EPISTOLA MCLXXIII.

*Erasmus Roterdami eruditissimo ac venerabilisq[ue]
viro, P. Fulvio * S.*

VULGARI clarissime, si haec epistola te inven-
ta est apud D. *Montanum*, rogo ut hanc *Simo-*
nem Grynaum, hominem in utraque linguis subtilitatem,
& in philosophia non vulgariter doctum, velis cogno-
scere, & si quibus in rebus potes commodare, id facias.
Mihi ob egregias virtutes eum primis clarus est. Cetera
ex ipso cognosces. In praesentia non vacabat pluribus
tunc agere. Scribe per hunc: cum ad nos rediturus
est. Bene vale. *Frisinge* 18. Martii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXIV.

Erasmus Rot. Guilhelmo Montano S.D.

OPIOR me tumultuante respondisse tuis literis,
amice incomparabilis: nunc ad eandem ordine,
sed paucis. Quae de serenissima Regina in me studio
scribis, ut novum nihil, ita tuere jucundissima omnia.
Quis telem foeminam tam sanctis praedam moribus
non amet, nisi impior; etiam si nulli munere hono-
rario pensasset officium meum? *Maria*, cui dicavi *Pi-*
etrum Christianum, literis propria manu descriptis te-
lata est propensam erga me voluntatem, et quae res
mihi magnificè munera insulas est. Totus orbis nunc
tumultuatur, nec silus vel Principum vel plebeiorum
expers est publicae calamitatis. Haec est hujus seculi
fabula. Sed summus ille eboragus omnia sicuti spero
confestet in lectum exitum atque plausibilem. Regis
Ferdinandi res in dies crescent, ut ipse sit illum aliquan-
do & potentissimum & orbis saluberrimum Principem
futurum. Cum *Torres* speratur indiciae, quod ut ad

* Pater hic est Bonaventura Volcani, qui in hoc praesentis. Seculi in
Albano Academiæ Legat. Hoc. Linguae Graecae Praefectus fuit, inque
quingentis annis & ceteris.

A orbis *Christiani*, praesertim *Austria*, tranquillitatem
necessarium est, in ad potendae nostrae religionis po-
tencia non paulo condonabilis arbitror quam bellum.
Si *Carolus* filius tuus talem epistolam scriptis tuis Ma-
te, tempus est ut *Erasmus* abijctis calamus. Certe
toto pectore quum tibi talem filium, tum ipsi talem
indolem gratulor. Servet tua dona qui dedit. *Aetate*
proxima cum Medicis & chirurgis, hoc est, camifi-
cibus mihi fuit res, ad durum ac durum apostema, à
quo lente, sed feliciter relevavi. Non desisset fortuna,
si valendo parceretur me ulla ex parte harrere *Princi-*
pum aula. Aut sic mihi vivendum est ut vivo, aut
omnino non vivendum est. Cedo satis, si ultra rela-
cturum. Quod attinet ad improbitatem obreptan-
tium, ne tu vix tricenariis scis eorum quae mihi sunt
toleranda. Habet suas excertas *Hesperia*, habet *Ita-*
lia, habet *Galba*, habet *Germassa*, habet & *Bri-*
annia, qui elum spargunt suum virus, nec tamen in sce-
ram prodeunt, sed per subornatos agunt fabulum. Ha-
ctenus animus fuit perferre, ut spero futurum & in
posterum. Illud plane mei fatis est; à magnis aut di-
ligor, aut metuo; à canibus & cimicibus impetor.
Posthac tamen decretum est non habere *Pantalibus*
& *Sperimologis* tantum honoris, ut illos digner responso,
quod uno ore mihi sunt auctores viri doctrina juxta &
prudens praecedentes, *Toussain*, *Sadlerius*, & *Al-*
ciarius. Optarim tuum, mi *Montane*, lectum esse
parem animo tuo, non quod mihi res redierit ad inci-
tas, ut ajunt, sed quod tunc decesset *Erasmus* & se-
nem & eorum bellitorem aliquanto magnificentius vi-
vere. Non desunt in *Germania* magis qui mihi bene
velint, sed honestius est non mutare veteres *Alcama-*
rus. Archiepiscopum *Cantuariensem* vereor ne mihi bre-
vi senectus eripiat. Quatuor & octiduum inter
sedus inter nos pacti sumus, ne alter alteri supersitet.
Verum haec utcumque habent, habuerunt fuit, perpe-
tuo tuo in me studio mirum in modum delector, quam
voluptatem filius, tuas vices fuscipiens, ut in litera
ad me sua proficetur, mihi conduplicavit. Libens illi
dicalem liberos *Apolloniarum*, quippe argumentum
& tuo cognatum ingenio, & affine *Proverbis*, sed su-
perior aëris mihi fuit sterilis, & hyems ob quam
vileitudinem non admodum fertilis. Debebam autem pri-
mam quomque foetura mixta indole adolescenti *Guil-*
helmo Duci *Fuliacensi*. Proinde *Titum* *Levium* quan-
que libris auctum dicavi *Carolo*, ut hoc saltem pacto
& illius ita dicitur cetera adderem, & elegantissimam ejus
epistolam pensarem utcumque, si cum ea paria facere
non possem. Si hanc epistolam reddes *Simo* *Grynae*,
cujus nomen est in *Præfatione*, rogo ut ei commodas
in suo negotio, quod quidem fuit tuo incommodo
possi. Est homo *Louis* *Græcorum* ad unguem doctus,
in Philosophia & Mathematicis disciplinis diligenter
versatus, nullo suspiculi, pudore penè immodicus.
Pertraxit hominem illuc *Britannia* viliscentis cupiditas,
sed præcipue bibliothecarum vestrarum amor. Redi-
tus est ad nos, per hunc itaque quae voles scribas li-
cebit. Quod ut facias oro. Jussu ut *Carolo* tuo exhi-
beat volumen *Tui* *Levi*. Bene vale. *Frisinge* 18.
Martii, Anno à *Clerico* nato 1531.

EPISTOLA MCLXXV.

Erasmus Rot. Augustino Eberhino S.

ET animum istum, & fortunam gratulor, *Augusti-*
no doctissime, non tibi modo, sed & sacrum Li-
terarum studio, quos oportet omnes, si grati esse
volunt, bene precari manibus incomparabili viri *Do-*
minici Grymari, qui pulcherrimum hoc propofitum &
animo concepit, & constanter perfect, ut biblio-
thecarum optimis quibusque libris diversarum linguarum in-
structum, non mediocribus impensis paravit, siquæ
monumentum reliquerit, qui non video, quo specioso-
re titulo memoriam suæ gentis posteritati valuerit com-
mendare. Quum agerem *Ravennam*, simul atque iterum

Ab illo ad colloquium invitatus, idque, nihil illor, per *Pe-*
trum Bernium, ut tum abhorrebat a cultu magnarum,
 tandem illius Palatium adi, pudore magis quam ex a-
 nimo. Nec in aera, nec in vestibulo ulla hominis
 mulca apparuit. Erat tunc tempus pomeridianum. E-
 quam tradidit famulo, & adscendit solus, venio ad pri-
 mum atrium, neminem video: ad secundum ac ter-
 tium, tantundem, nullum alium octavium repeti,
 mecum deminor solitudine: ad extremum venis,
 illis nam tunc reperio, *Graculum*, ut opinor, Me-
 dicum, tonio capite, cuiusdem otii patens. Rogo
 quid ageret Cardinus. At intus cum aliquot genero-
 sis contabulari: quum nihil adderem, rogat quid vellem.
 Salutare, inquam, si commodum esset, nunc
 quia non vacat, alias revisam. Dum abiturus, pau-
 lisper per fenestram, loci situm prospicio, redit ad
 me *Gracius*, percunctans num quid velim renunciari
 Cardinalis. Nihil, inquam, opus interpellare illius col-
 loquium, sed brevi relicturus sum. Tandem Kiscian-
 tantia nomen, edo. Eo audito, me non sentiente se
 proripuit intro, moxque egressus, jubet ne quo abeam,
 ac protinus accerit. Venientem excipit non ut Car-
 dinalis, & talis Cardinalis extreme fortis homuncu-
 lum, sed ut collegam. Posita est sella, colloquii
 sumus plus quam duas horas, nec interim licuit manum
 admoveere pilos. Prodigiosum in tanto rerum fulgore com-
 mitatem. Inter plurima, quae de studiis eruditissime dis-
 seruit, satis indicans iam tunc sibi fuisse in animo, quod
 nunc de bibliotheca saelum accipio: incipit hortari me
 ne *Romanam* ingeniorum altitatem relinquerem. Invitat ad
 domus suae consuetudinem & sectarum omnium com-
 munionem, illud addens, celum *Romanum* ut humi-
 dum & calidum meo corporeculo convenire, praecipue
 quae cum urbis partem, in qua palatium habebat, olim
 a Ponceide quodam extruxit, qui locum eum ut
 emissus subterranean delegisset. Post multos sermones
 ultro citroque habitos, accersit nepotem suum iam tunc
 Archiepiscopum, adolescentem divina quadam indole
 praeditum. Consentem assurgere veuit, Deceat, in-
 quies, discipulum eorum preceptore fratre. Tandem
 ostendit bibliothecam *palatiana*. Quem virum
 si mihi contigisset temporis nosse, nunquam urbem
 eam relicturus, quam longe supra merita meum re-
 peri faverem. Sed jam abire staueram, etoque res
 procefferat, ut mihi vis integrum esset ibi manere.
 Quum dissilim me accitum ab *Anglia* Rege, desit
 urgere, tamen hoc iterum atque iterum oravit, ne su-
 spicarer, ea quae promitteret, non ex animo proficisci,
 neve ipsum ex vulgariis amicorum moribus aestima-
 rem. Egre me dimisit ad colloquio, sed quum abire
 gessentem diutius remorari nollet, illud extremis ver-
 bis à me stipulatus est, ut ipsum adhuc semel josissem,
 priusquam urbe excederem. Non redi infelix,
 ne hominis facundia victus, mutarem sententiam. Nun-
 quam mihi mens atque fuit laxa. Sed quid agas, quom
 urgent fata? Eam sollicitatem, quae mihi tam offereba-
 tur, tibi nunc domi est, invideo tibi non possum: sed
 mihi iustus irascere, inique ipsum oderim, qui ob-
 laram recularum: verum, hoc me consolatur, quod tunc
 industria video futuram, ut illius divina thesauri nos
 quoque reddamus confortes: nam Adnotationes in *Pe-
 trarcham* percuri verius quam perlegi, in quibus &
 alia multa praecura nobis pollicemur. In his, quae
 proderunt, mihi plurima vehementer arident: sunt ta-
 men perperua, de quibus te admoneri non minus no-
 stra quam tua refert, videlicet ut posthac tuae lucu-
 brationes in manus omnium veniant elimatores, &
 extrahat talis, ut aut nihil, aut quum minimum inve-
 niant. *Atomi* quod caluminiatur. Hoc tibi, mi *Ang-
 elum*, cum prius persuadere velim, me non alia men-
 te montiagis parvis suscipere: nam & industria tuam
 excolat, & glorie ac animo faveo. Hae editio pri-
 mi fuisse prodigiosa mendi, praefectum in *Larum*, ex
 quo vides quum non tunc sit typographum operis
 fidege. Si tibi non est integrum adelle, praestaret hoc

muneris alicui delegare, qui bona fide vicem obire tuam
 & posset & vellet. Interdum optarem te diligentem
 esse in probando, quam es in asserendo fortis, praefor-
 tem quam regeis aliorum opinionem. Videris autem
 in quodam stomacho, quasi privato quodam
 affectu sis eis infensus, vobis *Nicolaum Lyranum*, &
Paulum Episcopum *Serapianum*, quorum uterque
 est nostrae interioris Germaniae non quod sis non sit
 ab illa dissentire, sed quod stomachi significatio ti-
 bi nonnulli abrogat fidei. Dissentis à *Kraetibus*, sed
 civiter cum laude praefatione. Arbitror autem *Paulum*
 nulla in te *Roschlow* inferiorum acumine inge-
 nii, & Mathematicarum disciplinarum cognitione
 superiorem. Cujus tamen nomen nusquam, quod sciam,
 citat, nisi cum reprehensione. Eum non audiendum
 existimas, quod sentiat hanc Editionem non esse totam
Hieronymi, hoc uno fretus argumento, quod singula
 libri praefationes habere *Hieronymi*. Hae ratio si so-
 lida est, *Oraciones Aeliani ac Demostheni* fitebitur
 à *Cicerone* veritas, quod in eis praefatur *Cicero*: sed ali-
 quo calu penat illius translatio, praefatio ob utilitatem
 aliquam servata est. Exstat in *Job* gemina praefatio,
 cum utraque non competat in eandem versionem.
 Probabilis est ecclesiasticus Proceres, quum jam fere
 recepta esset Editio *Hieronymi*, mutasse quaedam ab il-
 lo verba, & ex vetere Translatione, aut ex *Septuaginta*
 restituisse nonnulla: ita factum est, ut haec Editio tem-
 perata nobis remaneret, ex auctoritate Ecclesiae. Verum,
 hoc exempli duntaxat gratia proli, non ut tecum
 super hac re contendam. Intendum odiosus at-
 tingu *Averroes*, ut videris in totum damare Philo-
 sophiam *Aristotelem*: nam qui sic addidit sunt *A-
 ristoteli*, ut negligenter divinos Libros, ut *Crisostomus*
 dogmata ad *Aristotelem* gnominem exigant, merito re-
 prehendendi sunt. Si *Basilus*, *Chrysostomus*, *Hieronymus*, &
Augustinus ubique Philosophiae cognitione
 venissent ad tractanda Scripturarum mysteria, obsecro
 quid egissent? Proferitis te scripturarum adversus Philo-
 sophiam *Platonem*, quod si *Platonem* pariter atque
Aristotelem damnes, nullam nobis relinquis. Non
 me fugit rectum esse quod sentis, sed expediebat hoc
 quod sentis ejusmodi verbis expressisse, ut hinc tibi
 quam minimum conculcare visideris, quo tua scripta
 majore cum fructu legantur. Nunc primum, opinor,
 prolihi in hoc theatrum, novus actor. Permissi
 autem refert ad omnes fabulae partes, quum suspicito
 premam ejus scenam salutaris. Haec excetra nulla bestia
 nocentior aut perniciosa. Facio nunc quod solent hi
 qui infeliciter navigant, quum alios vela pendentes
 admovent, quae in mari vitanda sunt pericula. Simile
 quid aggeris dulciter adspicit undique aura faventium
 applausulentiumque: verum, ubi se ventus in diversum
 vertit, tum delituit haerent in vado. Videris multa
 tumultuaria lectione devorasse, es si pulso temporis
 spacio concordes, exhibent multo gratiora, quam si
 eadem juvenili calore effutiveris. Etiam atque etiam
 mihi rogandus es, *Augustinus* doctissime, ut haec eo an-
 imo accipias, quo à me dicuntur: quae ut frustra mo-
 neam, tamen amor etiam tua timem, non poterit non
 esse gratus. Quid, quod non tantum & ad tua nomi-
 nis exultationem, & ad publicorum studiorum uti-
 litatem pertinet, ut tua elaborata cum omni plausu
 veniant in manus hominum, verum etiam ad *Gymnasia*
 monasteria, illiusque bibliothecae sempiternum de-
 cor, non leve momentum habet: nam non ita mi-
 nime refert quid de me privatim sentias. Videris enim
 aliquot locis, nescio quid stomachi per te ferre, etiam-
 si mihi nondum liquet an illa in te torrens. Veluti
 primum statim *Genesis* capite, quum tractas etymolo-
 giam nominis *Adam*, taxas circa nomenclaturam quod-
 dam, qui quod *Augustinus* in *Hebraica* dictione, *Gracum*
 significationem exponit, quasi a notet *avivabli*,
h, dicit, a, dicit, u, vivit, dicit, u, vivit, dicit, u, vivit,
 dum expositionem. Hoc à me notatum facit in *Evangelium*
Johannem capite secundo: sed illic frigide expo-
 sitio.

tionis nullam invenio mentionem, atque adeo ne vo-
cem quidem ullam minus reverentem. Fator hoc
commentum ab aliis proditum, sed demior illud tam
gravi viro tantopere placuisse, ut si quis putaret
commemorandum: quum solo tam gravi viro, praefatio-
nem lauda migo diffentionem. Nec tu videris probare
quod improbo, tantum admirari, cum non eadem
opera fit taxatus *Cyprianus*, qui hoc ante *Augusti-
nus* literis prodidit. Fortassis in prima Editione
locum cum in *Cypriano* non legeram, aut certe non
memineram. In posterioribus Editionibus reperio
haec verba: Quod quidem & ante adnotavit divus
Cyprianus, sed homo fuit interque. Si probas, quod
diffentio, diffentiendi quodestiam, ut opinor, non de-
sideras. Sed admeas, *Cyprianum* etiam illud addere,
quod *Augustinus* tacuit, eam terram, unde factus est
Adam, & quatuor mundi cardinibus fuisse Dei pugno
comprehentibus. Verum, poteras & illud addere,
quod solum commentum coactae Scripturae testi-
monium probare nititur, *Palmam mensas est calum, &
pugna comprehendit terram*. Qui unquam cum *E-
saia* locum ad istum interpretatus est modum? ut si-
lem quod, ut suo commento locum faceret, vitia-
vit Scripturam, pro, *de hinc terra, citius ex omni
hinc terra*. Praeterea quod pro quatuor mundi plagis
ponit quatuor mundi stellas, ut auctus sit stella, quam
potius sit fydus, qui unquam dixit orientem, occi-
dentem, aut meridie esse stellam? Sunt in eo libello,
cui titulus *De mensuris Sive & Sive*, praeter di-
stionis figuram alia multa, quae non respiciant peccus
Cyprianus, unde non temere à nobis numeratus est in-
ter ea, quae illi viro falso adscribuntur. Haec igitur si
nec tu probas, ut opinor, quod *Augustinus* patrocinetur
illius auctoritas? Quin arbitror alia ne *Augustinus*
quidem placuisse, & quibus particulam modo vere-
cundiorum decrepam dedit aures populi. Nunc
paullisper mecum velim considerare argumenta tua,
quibus refellere censui eos, quibus hoc commentum
videtur frigidum. Si haec, inquit, frigida sunt, cur
eodem modo non frigent omnia, quod à *Platone* in *Cra-
tylo* scripta sunt? Cur & *Varro* etymologiae non frige-
bant? qui etiam nominibus *Gracis* etymon *Latino*rum
accommodat. In qua re maxime reprehenditur à *Ser-
vio* *Donatus*, quod si *Lexum* *Baculum* dici putat à
tenenda voce, Obsecro prudentiam tuam, *Augusti-
ne*, an simile quippiam ulquum tradidit vel in *Cratylo*
Plato, vel in etymologia *Varro*, ut singulas literas
per singulas dictiones interpretetur? Quis unquam
vetustas Grammaticorum tam ociose nugatus est? Aut
quos non rideret studium quorundam recentiorum,
quos haec plerumque incepta cura delectavit, ut dictiones
aliquot literarum interpretarentur? Velut, *Deus datus*
aeternam vitam fuit, & ad huiusmodi fœmnis sacrum
Literarum testimonium accommodat? Vidimus olim
singulis literis intendum fuisse designatas singulas di-
stiones, ut, S. P. Q. R. *Senatus populusque Romanus*.
Et P. M. *Plinius* adicit. Et P. P. *Pater Patria*, de quibus
nonnihil prodidit *Probus*. Sed nemo tam ineptus
nugator fuit, ut *pater* exponeret, *patres* amaret
terre aut *religio*. Aut *matris*, *matrem* accommodat
tenere etymologiae referendam. Vides quantum interit
inter etymologiam & hoc interpretandi genus, quod im-
probi? Sed vide quantum tibi donem. Finge nihil
interesse, non potius frigeant omnia etymologiae,
si ut aequa altera frigent. Eadem ratione collige, si
Felias Pompeius unicum dictionem perperam exposuit,
alias omnes perperam fuisse interpretatum: & si quis
unum descriptum locum non recte enarravit, in omni-
bus errasse. Hanc ratiocinationem si ridiculam & im-
pudentem esse fateris, eadem opera de tua pronun-
cialia. Quae hoc etiam absurdior est, quod non so-
lum tranſiit à prologo singulari ad universale, ve-
rum etiam quod à specie ad speciem, perinde quasi
colligas, *Hoc fuit ut matris, unde igitur fuit huius
igni*. Eadem quum etymologia commonſtraret origi-

nem vocis, commentum de *Adam* nihil minus est quam
etymologia: sed propius accedit ad monſtroſas voces
Baptistas, *Abrahamas*, *Leaphoras*: & *Donatus*, ut ait, à
Servio reprehensus est, quod *Lexum* *Græca* originis
vocem (venit enim à *lexis* *Lexum*) à *Latina* deduxerit.
Sed utrum recte notatus est à *Servio* *Donatus*, an ſecus?
Dices, opinor, Recte. Bene ergo *Servius* addu-
xit etymologiam? nanus. Non igitur flum frigent
omnia, si friget una. Quis unquam Dialecticus ab in-
dividua collegit speciem, nisi per inductionem simul
omnia commemoraret? *Alexandris* scribit *Cæſares* dictos
quasi *caſares*, quod *Saturum* Cælo amputaverit geni-
talia. Atqui *pariter* & *caſebes*. Haec si friget etymo-
logia, non itam & illud frigidum est, *conger* dici
à *ſocietate* *jugi*: & si friget, quod *L. Aelius* dixit *pi-
ritum* ab eo dictum quod *potest vitum*, non potius
friget *naſum* dictum, quod *ſum*, id est, inſulam in
ſacie prominentem. Si merito rejicitur quod *Varro*
prodidit *agram* eſſe dictum quod illic agatur aliquid,
non ideo rejiciendum quod ſcribit *Fabius* à *Græca* vo-
ce deſectum. Si fallum est *graculus* dies quod *gregatim*
volans, verum tamen est eum dictionem ab *avium* vo-
ce eſſectum eſſe. Si frigidum est, *cratium* dici quaſi
oris ratiorem; & *reſtauratum* quaſi *reſtauratum* *mentis*:
non ideo fallum est *cratium* eſſe nomen à verbo *oro*,
ſicut est *ſelle* à *lego*: & *reſtauratum* à *reſter*, ſicut est
monumentum à *monere*. Sunt dictiones, quarum origo
aut poſitus ignoratur, aut ambigua est, non tamen ideo
nulla eſt eeri etymologia. Opinor te jamdudum perſpi-
cere, via preclare, quam haec tibi haſtenus parum
attente, parumque concinne dicta ſunt. Sed multo
minus coheret quod ſubjicit: *Astra est igitur, inquit,
horum hominum impudentia, qui plures minus Ciceronis
vocalum facerent, quam quicquam divini illi homines
dicerent, quorum ut ei maxime ſanctas & eruditus,
ita maxime a quaſiſſimum hominum latratibus ſata*.
Hic fermo quoniam in me non haeret, ſuſpicio & il-
la ſuperiora in alios eſſe torta: proin hic non tam
meum cauſam quo quam tuam, quamquam non arbitror
inter *Chriſtiſtianos* quoniamquam inveniri, qui plura
ſciat unum *Ciceronis* vocalum, quam univerſa quae
ſcriptis *Cyprianus* & *Augustinus*, praeter Theologie
cognitionem, etiam eloquentia non vulgari polle-
ſent. Quod ſi quis, quoniam de *Romano* ſermone eloquen-
tia diſceperat, plus tribuat *Ad. Tullio* quam *Cypria-
no* & *Augustino*, puto nec ipſos, ſi viverent, id regre
latares, ſed requiſitis animis ceſſuros auctoritatem
Ciceronis hac duntaxat in parte. Ubi ſunt igitur illi
homines inſigiter impudentes, ubi vaniſſimorum
hominum latratibus? Quid iſta ſcribens cogitavi, di-
vimus non queo, certe non videntur naſci ex his
quae haſtenus commemoravi: niſi forte ſtupidium
inexpiable iudicium in re tam levi diſſentire ab *Auguſtino*,
quam ipſe in hoc Opere & ab *Hieronymo*, &
à *Septimiano*, & ab aliis multis in re multo graviſſi
diſſentiant. Sed his non concenſus pergis: *Iſte certe*,
inquit, *anonymus ſatis demeritis potuit, qui, ſi vel
monum Latratibus apud ſanctiſſimos illas viros repre-
hendit, moras excuſat Tragedias, ſaturnas, oſcuſentur,
ingenioſius errarem, lachrymas ſi non poſſe continere pro-
ſtantur*. Dicens ei in alio verſari mundo, idque non
alia gratia ſit ab eis, quam ut ſummi viros detrahendo,
glorioſum quendam, cuius aſſiduiſſime eis eſſe eorum ſer-
pula proclamant, adſpectantur ad poſſentur. Ubi igitur
modestia iſta *Chriſtiſtiana*, quum in aliis tantopere deſi-
derant, ipſi omnium egreſſantur? Hecce ei prodeſſe
pollentat, & non magis obelle? Equidem, mi *Auguſtine*
chariſſime, non inſicior fieri poſſe, ut apud *deus*
ſint, in quos iſta merito deſtinaſſentia: ſed qui viderit
in tuo ſermone qui praecedit, nihil eſſe iſomacho di-
gnum, mirabitur unde repente in has tragicaſ voces
incoſduerit animus tuus: nam qui ſobrii ſanguis ſunt,
prius indignitatem rei ponunt ob oculos, quam cla-
ment, O caelum! O terra! O maris Neptuni! Omnes
nunc quod tam foſterit iudicas de mente aliena, quaſi

An.
1511.

quisquis à sanctis viris dissentit, nihil aliud quam gloriam aucupetur. Noli, opinor, alios simili candore de tuo pectore judicare, quos in hoc Opere à sanctissimis pariter ac doctissimis viris libere dissentis, nonnunquam & impacto colapho. Sed pergis indulgere stomacho effervescenti: *Qua opinor, inquit, est hac tam inaudita, tam insulsa barbaritas, ubi hoc hominum genus ortum eductumque est? Num apud Christianos, an non magis ad Hyrcanos sythas, & scyphas Canasios? Viri operarios, ipsi an Tibaricos, ac Derbices, qui patres mactabant, & scyphalenses precipitabant? At ipsi omnes Ordines, omnem sacrum & aeternum deformarunt, crudeliter lacerarunt, immensissime dilaniarunt.* Hocne est esse Christianum, an non magis phylisum Turcam ac Saracenum? Hanc pluriquam tragicam verborum atrocitatem (dabis veniam, mihi Augustini, vetum fatenti) vix fise rursu legere potui, nisi quod interdum suspicabar te, quem haec scriberes, animum intentum habuisse ad Saxones illum, hujus ecclesiasticae tempestatis auctorem: nam in interduum fortiter negligit sanctoctorum auctoritatem. Sed aliunde natus erat hic sermo, nempe ab his, quibus quod refert Augustinus de literis quaeritur in Adam, videtur frigidum commentum, & ab hac occasione tam frigida styhis tuis inculuit usque ad Derbices & Tibaricos, ut si quod animal his immanissimum. Si Christianus non est qui dissentit à sanctis viris, Paulus dissentit à Petro, & à Barnaba, quorum alteri restitit in faciem, in alterum iratus fuit *naposus* nam eo verbo Lucas est usus. Dissentit ab Ambrosio & Cypriano Hieronymus: eodem cum Augustinus fuit non frigida velatio. Et quis est Priscorum, à quo non multis in locis dissentiant recentiores Theologi? Nullos igitur eorum consuevit dignus Christiani titulo? Sunt imperia quaedam, in quibus videri possis iratus Maria nosse, quoniam ea nullum damnet Ordinem, sed hominum vitia taxet, nec tamen omnia, sed ea duntaxat quae quisque, nisi tunc morosior, possit aequo animo aut etiam cum risu audire. Interdum mihi videris, ista scribens, nunc in hunc, nunc in illum tendere oculos, nec semper ad eundem scopum dirigere sagittas. Atqui quemadmodum magis erat ingenuum aperire in quem tam atrociter hominaculare, quam incerta vagaque suspitione multos perstringere: ita finis erat, orationem tibi consistare, certoque ordine fluere, non temere ferri. Subjicis haec, *Ubi sunt, fautor, etiam sanctissimi viri reprehendendos, etiam Apostoli, etiam Christum.* At quanta cum modestia, quanta cum lenitate praefatus & Deo adversarios castigabam? Quam humane Origenes reprehendis Celsum, Basilium Eusebium, ac reliquos? Haec adeo non videntur in me dicta, ut è meis libris summa videntur mutuo. Atque in his rursus non perinde damna si quid reprehendatur in sacris Doctrinis, quam in reprehensione desideras modestiam. Vetum, an non satis modeste dissentit, qui dixit se mirari hoc commentum gravissimo viro placuisse? nam hinc fluxit omnis haec hominaculatio. Atque haec erat illa labecula, ob quam dicebas tam atroces excitari tragœdus? Unde suspicor alium quempiam fuisse, qui locum illum comeneliosius notavit, in quem ista toricis. Pergis, *At hi Christiani ipsi, divi ipsi, quanta cum ignorantia, quibus sumis, quibus scematis carpuerit, aliterant, subsumant?* Haec tua sunt, Engabur. Omittit nunc dicere, quam leniter Christum & Apostoli tradunt Ethnicis, quibus devotiorem aeternum Vix, quodque nonnunquam suis depingunt coloribus. Paulus magis delinaculatur in vita Christianorum, quam exteriorum, idque testatur le jure sacre: *Quid, inquit, mea refert de his qui foris sunt judicet?* Et divus Hieronymus, nonne acerbis invehit in malos Monachos, Clericos & virgines, quam in Ethnicos, aut Judaeos? Quod autem de divi meminit, bisariam potest accipi: incertum enim utrum hominaculis in illos, qui reprehendunt aliquid in scriptis eorum, quos tunc Ecclesia pro divis colit, an in eos, qui simpliciter damnant divorum cultum & invocationem. Utrumque ho-

rum sentias, non arbitror in te competere. Quae addis de ignominia, finis, scematis & allaturo, fautor divorum memoris nonnullam debere reverentiam, sed non couique, ut nefas sit vel in moribus, vel in scriptis eorum quicquam reprehendere. Nunc quidem illi non peccat, sed quoniam in teris agerent, & errabant & fallabantur, & delinquebant. Quoque celebrior est illorum memoria, hoc saugis expedit notare si quid perpetuum fecerunt, aut docuerunt, ne memoria illorum auctoritas simplicium animos inducat in errorem, qui sibi perniciem sanctum esse quicquid à sanctis, vel dictum vel gestum fuerit. Imo oculismo hoc officium ipsis divis esse gratius, quam si quis accendat cereolum. Cautum divorum nusquam damno, sed quorundam hac in re superflutionem interdum turo, nec id immerito. Haec si quid est sanarum aut somnatio, ea non in divos recidunt, sed in cultores superstitiosos. Rursus, quod subjicis, nec in Saxones illum, nec in me, sed in Italos nescio quos detorta videntur. At enim, *Pedas profecto quos in eorum scripta incidimus, in quibus nullum Christiane pietatis apparet vestigium, sed omnia Ethnicis spectantibus, veritatem pinguam judicant, omnia vana strepit, vanissimi jallatunibus resonant.* Haec tua sunt. Certe in libris eorum, mi Augustini, qui nunc haereticos nomine celebres sunt, religiose praedicatur Christi Majestas, plurimum tribuitur fidei & charitati, constant absumitur resurrectio mortuorum, sacrosancta habetur Scripturarum auctoritas. Haec, opinor, haud obscure sunt Christiana pietatis vestigia. Quod si legisti mea Paraphrasin, Commentarios in aliquos Psalmos, Methusalem Theologus, libellum De orando, De misericordia Dei, alioque hujus generis, non dicis, opinor, illic nullum esse Christiana pietatis vestigium. Unde mihi persuasum, istic esse in quos ista competat, quorum scripta nondum ad nos pervenerunt. Itaque quom horum nihil in me competat, arbitror & ea quae loquantur in alios dici. Et quod, inquit, miserum est, cum etiam crederet delirium, ac tunc invenimus haereticos, quando & divina monitione Nemesi, & suo arte terrarum in eis vociferantur, debuerant respicere. Aetate convicium fortassis suspicabitur aliquis in me jaci, qui me senem esse non inficior, licet ab decrepitis, si fallor, aetate aliquanto spacio absum, ut qui nondum pervenerim ad annum septuagesimum: nam imbecillitas corporali non est aetatis, sed naturae, tale fuit etiam juveni, qualis fere sunt affixorum libris. De delirio nihil judico: nam qui maxime delirant, sibi maxime sani videntur, ut qui maxime temulentis sunt, sibi videntur mure sobrii: sit igitur hoc aliorum judicium. Quod si delirant omnes senes, maxime delirant divus Hieronymus, qui major annis octoginta ut noaginta, ut quibusdam placet, plurima scripsit, eaque multo abolutiora istis, quae scripsit florenti aetate. Quod idem arbitratu plerisque doctis viris accidisse, qui vicinis morte cygneum quiddam dulcius cecinerunt. Plinius tradit è vitibus ventislibribus masei vinum melius, è recentioribus copiosius. Quam & ipsa vina mitiora sunt atque. Sunt tamen in his quae aetatem non ferunt, & nimia vetustate generosis etiam vinis vigorem & gratiam admittit. Certe ad tam aetatem nondum perveni, nec unquam, ut arbitror, perventurus sum. Fortassis ingenium meum ad ea vini genera pertinet, quae vaporem eodem quo nata sunt anno. Mihi, quod ad vini vigorem attinet, non videtur habere multa, de quibus incusent aetatem: sed senes si delirant, cum venis delirant: in juvenibus autem turpissima est deliratio. Qua tu fise aetate mihi non liquet, nisi quod stylus existans, & in senectam convicium, arguunt te etiamnum *apud*. Quo magis tibi audiendum est, ne quid exisset in scriptis tuis, mi Augustini, quod delirationis speciem praeferebat. Id fiet, si sibi undique cohercet consuetus sermo, si sobrio tenore fluat, si nullum secum pugnet, si ubique sibi praesentem animum refert. Quod de Nemesi scribis, deque vociferante man-

do,

An. do, fortasse torques in haereticos, à quorum confor-
 1381 tio me constantissime abstinent, imo cum quibus ma-
 gno capitis mei discrimine iudicandum cominus eminus-
 que depugno. Quoniam non desunt qui in me vo-
 ciferentur: sed paucis inaspiratis oppono tot Prin-
 cipum, tot Episcoporum, tot Auditorum hominum
 iudicia, qui meos labores & amplius muneribus or-
 nant, & honorificentissimis testimoniis comprobant,
 & mihi gratias agunt, quod ex libris meis vere pi-
 etatis seminaria hauriunt. Hæc igitur mihi non eo
 dicuntur, ut mihi patrociner; sed ut homini literati-
 simo nunc primum in thestrum prodirenti consilium,
 quo fabulam optimi cuiusque applausus peragat, & vel
 nostro malo sit cautior. Superest epilogus tuus, ne-
 scio quam apte hærens supericribus: *Nec, inquit, &
 sanctitatem & eruditorem summorum virorum semper
 admirabimur. Nam proutem centumviri putant & erudi-
 tum Augustini, cui quicquam in istius viri scriptis
 non probatur? Jamdudum vides istud in tuum recidere
 caput, qui in hoc Opere toties dissentis à sanctissimis
 viris. Probus eruditorem cum pietate conjungam.
 Iræne statim impius est qui dissentit à piis viris? Absit.
 Sed sic illum diffindere contumeliosus, improbitas ea
 dici potest, impietas non potest. Nec illa quid sibi
 velint facis intellego, quum ais: *Nec est igitur quod de
 eruditore gloriemur, in qua fides agnoscitur, sive super-
 iores illos divinos viros, sanctitatem certe summi adeo inferi-
 ores, ut suis laudibus referri non possit.* Hic admittes
 personam tuam: nam abist ut ista cogitatione unquam
 incidit in mentem meam, ut mihi videar æquare,
 ut etiam superare doctrinam vel Augustinum, vel He-
 ronymum. Nec statim aequat, qui deprehendit in alie-
 no libro, quod Auctorem fecisset, tantum abest ut supe-
 ret. Tandem, inquit, incidimus in *Septuaginta* ob-
 servantes. Hæc tua deshomocinatio tam atrox, tam ve-
 hement, tam varia, dispeream si divinare possum quos
 petat. Ex tamen tota res exordium habuit ab *Adam*,
 quatuor mundi plagas designante. Sed bene habet
 quod hæc scribuntur à juvene, ne audiat *delirus*, quin-
 quam interdum delirant & juvenes. Hunc stomachum
 si in me effudisti, æquitatem in te desidero: si in hæ-
 reticos auctores, demitior totius sermonis corpus tam
 male coherere cum capite: si in omnes, quorum scrip-
 ta putas impia & flagitiosa, non dissimile facis, ac
 si qui eodem jure velles omnes perfundere, aut si ita-
 bus multis prædictibus dicat acerba convicia, omni-
 bus meritis quid in quem dicatur. Si quis ad istum
 modum deshomocinetur, peramissis omne proborum
 genus, quorum aliud in alios cadere videretur, non-
 ne quisquis audiret, diceret, Quid huic accidit? Quan-
 to magis curandum est, ne quid tale dicatur in scrip-
 tum orbi prodicium, in quo requiritur sobrietas & si-
 nitas, per ocium in literis mittentes cogitationes suas?
 Uno tantum in loco me nominas, & contentum &
 dissidentem, nec tamen indicu locum, nisi quod suspi-
 cor te notare, quod mea *Paraphrasis in Luca* caput
 xxiv. ita loquitur de *Christo*: *Apud Annam & Ca-
 phasam Judas per falsos testes intendens illi crimen blas-
 phemias, quo non aliud est atrocior.* Designatum est hoc
 in *Joseph*, quem fratres invidia conjurati delevunt de
 crimine pessimo: *Moror, inquit, Erasmus, cur in multis
 Editionibus Septuaginta nostra præstiterit, quam aperte &
 Hebraica veritas refragetur, & ipsi Græci Interpretes.*
 Quam id multis in locis faciamus, non excusio. Cer-
 te hoc loco quod venterunt Interpretes *Septuaginta*, re-
 ctius quadrat ad typum *Christi* qui venit advocatus, non
 delator, nec accusator fratrum, sed accusatus ac damna-
 tus est à *Judeis*. Quod si voces *Hebraica* non sunt ac-
 cipies, credendum est aliud legisse *Septuaginta* quam
 nos habemus. Quid autem mirum sibi sequor Editionem
Septuaginta, quam idem aliquot locis faciunt
 Apostoli & Evangelistæ. Postremo, quam ipse non
 raro demones quod veritatem *Heronymus*, & præterea *Se-
 praginta* Translationem? Quod si mihi non concedis
 aliud legisse *Septuaginta*, quam legeris *Heronymus*,*

A quid sibi voluit illaverba tua in *Genesio* cap. xiv. *Mo-*
 1382 *ror ipse hanc variationem, eoque res facit suscipere, ple-*
raque alia tota Biblia immutata esse? Si Heronymus
Editio damnat Versiorum Septuaginta, cur ipse dicitur
Heronymus frequenter & illud enarrat quod illi veru-
 runt? Rursus citra nominis mei mentionem attingit
 me cap. xlv. *Hæc est ergo, inquit, res mihi soluta,*
quem dicunt Heronymum legisse, ac non scripsisse. La-
 psum istum tuum, Augustinus, nec miror, nec infestor,
 qui frequenter acedat in his argumentis, quæ lectione
 varia tumultuaria tractantur. Erroris animum præ-
 buit typographorum incuria: quum enim Annotationum
 opus per schedas excuderetur, & duabus questionibus
 altera pertermiffa est, videlicet de septuaginta ani-
 mabus. Id negat quod titulus non congruit annotationi
 sequenti. Sic enim habet: *In septuaginta quinque anima-*
 bus defendit Jacob, quum annotatio sequens tractet eum
 locum, *Quod cum Abraham præcio argenti, a filiis E-*
mor filii Sichem. Sed, unicuique fallaces titulos, ipsi
 annotatio suis declarat, in quem locum competere. Et
 negat nodum de emio sepulchro fuisse solum, nec
 simpliciter negat fuisse solum, sed in libro ad *Pau-*
 1382 *limum De spiritu sancto interpretando* negat fuisse so-
 lutum. Sic enim habere mea, *Itaque videmus istos velis*
Heronymus, nec eam deservit: nam eleganter cum dis-
solvit in Quæstionibus Hebraicis. Verum, hoc leviculum
 est. Interdum stylum odiosis stringis, me sententia,
 quam par est, in *Germanos*, veluti *Deuteronomio* capite
 fense, quum is locus non porrigat animum incandescendum:
Nique enim, inquit, hoc dicimus, quendam Germano-
rum imitari præcatum, qui sibi emendat & dicit & hu-
manior, & humanior & dicitur rebus maledicentibus licen-
tiam usurpamus. Ita tu quidem. Fieri potest, ut in *Ger-*
manis sint qui non temperent à blasphemis in Deum,
 sed in hoc horrendi supplicii animadvertitur. At ego
 Romæ his auribus audivi quosdam abominandi blasphemiam
 deubecantes in *Christum*, & in illius Apostolos,
 idque multis mecum audientibus, & quidem impune.
 Ibidem multos novi, qui commemorabant se dicta hor-
 1382 *renda audisse à quibusdam sacerdotibus aulæ Pontificie*
ministri, idque in ipsa Missa, tam clare, ut ex vox
ad multorum aures pervenerit. Sed opinor te loqui
 de libris eorum, qui nunc nova tenentur dogmata. Quo-
 rundam ex his maledicentiam insinuari non possum,
 quum cum ipse tot amarulentis illorum libellis confes-
 sus, plus satis expertus sim. Cæterum in Deum illic
 nihil reperio conviciorum, tamen quatuor deorum no-
 mine signis adducto: arbitror enim te nobiscum vo-
 nicum profiteri Deum. Sed utinam hoc crimem solis
Germanis obijci possit, latius poterit quam vellemus. Si-
 milis quedam stomacheria in ejusdem Operis cap. xi.
 per occasionem *Davidis* & *Abrahe*, in gigantem im-
 manitatem, quorum velantur jam nec coram sufficit.
 Quid est istud ultra caelum? An illud caput, quod ta-
 simpliciter & absolute summum vocas? & ad illud pro-
 nomen *ipso* *Abrahe* illud. Si de *Christo* loqueris, pie di-
 cis: si de Pontifice, non tu quidem impie, sed magni-
 ficentius quam pro re, atque adeo imple quoque, si
 tuus sermo nanciscitur iniquum interpretem. Hæc,
 mi Augustine, non ob aliud moneo, nisi ut diligenter
 sis ad revincendum quam ad conviciandum, mitius
 que tangas totius gentis nomen, que utinam nunc
 tumultuatur, nunquam tamen in vera *Christi* religio-
 ne cessit vestire *Italia*, si rem altimes ab annis occu-
 1382 *gentis.* Hoc passio fiet, ut & uberius profici ecclesie,
 & tibi minus colesse invidie. Cuius in promptu est,
 obijcere *Doctores & Theologos, Cyclopes & ceteros*, sed
 eruditus vir dignus, & gregi *Christiani* utilis est,
 solidis rationibus, & scripturarum testimoniis & do-
 cere errantes, & revincere pertinaces. Quod si fiat,
 quivis naviga possit conviciis in quoniam detonare. In
Memoriam cap. v. deshomocinatus in *Sancrum*, quod
 negat confessionem sacramentalem institutam à Deo,
 generose quidem asseverans esse à Deo institutam.
 Sed quum in eo, quod assevera, tot infugis Theologi

deliderant, nec inter se concordant, tunc eruditio-
 1383. erat solida scripturis & argumentis instruire nos ad-
 versus homines linguacullos: nec satis erat eos ap-
 pellare *impudenter*, qui non et tuerentur negare
 hoc esse primum à Deo repositum, ac declamare lo-
 cum communem de hæreticis Scripturam ad sua dogma-
 ta detorqueantibus. Quæ ut merito abs te dicta sunt,
 minimum tamen continent ad refellendos adversarios:
 sed erant distinguenda confessionis genera, & quod
 nunc exigitur efficacibus argumentis erat probandum:
 quis enim negat exip. penitentiam mentis? Hanc
 habet quicquid apud Deum agnoscit errorem suum.
 Rursum nullus inficitur, reconciliacionem esse jura
 & naturæ & divini. Quisquis autem rodit in gratiam,
 agnoscit peccatum suum: ita qui publica fastidione
 recipiebantur in ecclesiæ confortium, confitebantur
 ipsa te, etiam non professent nre, sua delicta. Veluti
 quisquis venit ad baptismum, hoc ipso quod venit,
 confititur se habere quod eget ablutione. Sed quid
 hoc ad nostram hanc confessionem? At *Numerorum*
 5. *Mose* præcipit ne sacerdoti *Judas* confiteatur pec-
 cata sua. Verum ea lex loqui videtur de peccatis per
 humanam incuriam aut iniquitatem commissis, qualia
 multa solent hominibus accidere, etiam maxime ma-
 la. Sic enim habet verba legis, *Vir five mulier cum*
fecerint ex amplexu peccatum, quia solent hominibus accide-
re, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Do-
mini, atque deliquerint, confiteantur peccatum suum.
 An inter hæc numeranda putas, parricidia, incestus,
 blasphemias in Deum, & sacrilegia, quæ solent ho-
 minibus per negligentiam accidere? Jam & tu sacer-
 dotem præcipue loqui de furto. Quia mox subjicitur,
reddatis quod capitis, quæcumque partem desuper ei, in
quam peccaveritis. Multis potero locum iniquitatis, qui per
 errorem aut humanam incuriam detrahuntur aliena.
 Hunc errorem expabat confessio, & capitis restitutio
 cum accessione aliqua, & aries immolatur: nam pla-
 gium *Exodi* 22. capite plebuit. Et eisdem volumi-
 nis capite 23. abique pro bove uno reddit quinque,
 pro ovæ una quatuor. Sufficiens nocturnam licebat
 impune occidere. Si boi repositus fuerat abique
 vivar, duplum reddebatur. Quod si urges nos iteris, si-
 mul exige cum confessione sacrificium arietis. Rursum
 si nos præcepti verbis stringis, simul exiges à nobis ut
 sacerdoti confiteamur & quantilibet levia delicta, quæ
 solent hominibus per negligentiam accidere, quod
 non exigit Ecclesia. Postremo, quoniam *Judeam*
 ditio late patuit, & plerique etiam *Roma* & in *A-*
liis minore habitarent, hæc sacrificare fas fuerit, nisi *Hie-*
rosolymis, qui fieri potuit, ut omnes omnia peccata
 confiterentur sacerdoti in templo sua surgenti vicibus
 & quæ verba fuisset arietum, si singuli pro singulis de-
 lictis obulissent victimam? Hos scrupulos, vir opti-
 mus, oportuerat discutere: nec satis erat dicere, si
 quis vult considerare voluerit, invenit primum omnium
 peccatorum confessionem esse positam. Non quod ipse pro-
 bationibus ullis egeat, sed ut arietis nos aduersus eos, qui
 buscum nobis communis est confessio. Inibi simile quid-
 dam attingit de Principatu *Romani Pontificis*, quom-
 da questio multos habet sumas, quos utinam diligen-
 ter excussisses, aut omnino tacuisses: ne, dum quod for-
 ter asseras, dilute probas, risui sis improbiis, & eos in ipsorum opinionem confirmes. Hæc, teste *Chry-*
so, non te moneam, nisi te pure diligere, tulique
 sanctissimis laboribus ex animo facere, nam mihi per-
 fundeo te *Christiana* in me esse animo, aut si quid ani-
 mum tuum excolerant male lingue, eas non tantum
 habet apud me momenti, ut ullam amantiam
 in te concipiam. Revertor ad hujus dispositionis caput,
 quod me petere videbatur plerique, quasi parum ho-
 noris habuerim *Augustinum*, quod in re nullius momen-
 ti ab eo dissentii non solum modeste, verum etiam cum
 temperamento loquar. Quod, si notissimum in ejus libris
 sententias, quæ nunc Theologi putant hæreticas?
 ego, opinor, non dicens labeculas. Nec equum cūct te

hoc in aliis tam atrociter reprehendere, quod ipse ti-
 bi permittit. In caput *Genesios* secundum ita loqueris, 1384.
Quæpropter fabulis esse arbitror, quæ ipse paradisi: com-
munis homines fecit, nisi Adam peccasset, fore, in
eo paradisi jugiter homines habitarent: nam etiam
Adam non peccasset, habitata tamen ipsa terra sanctissima
non erat, & homines vel mortales fuissent non, vel
congruo tempore in eam fuissent assumpti. In hac sen-
 tentia quoniam sacrarum gravissimos sanctissimisque viros
 fuisse, tamen non verè appellare fabulas. Et in his
 sanctissimis viris est *Augustinus*, quem à me dolebam
 tam leviter attactum te in nihili. Sed mihi retractis,
 si quæ dicis sunt impia. Atqui si dubitabas, quid opus
 erat appellare fabulas? Rursus in *Genesios* cap. 10. dif-
 ficiens ab *Augustino*, qui putat per errorem à nobis
 legi *coram Domino*, quoniam legendum sit *coram Domi-*
no, nulla præfatione honoris libere rejicit illam sen-
 tentiam, his verbis, *Ipse potius propter linguæ Hebræicæ*
imperitiam lapsus est. Interdum erumpit in laudes *Hie-*
rosolymis, sed non citra suggillationem Ecclesiæ, quam
 alicubi sensus in erroribus tantis fuisse futuram, nisi
 vir ille divinos libros vertisset ex *Hebræarum* fontibus.
 Primum illud durum est piorum auribus, Ecclesiæ
 teneri errore, præsertim in sacris Litteris, licet er-
 rent homines plerique. Sed eundem bene laudam
 subinde reprehendi, quam interdum possis culpam
 in libris conferre. Jam si plerique sunt immotus,
 ut suspicaris, in *Hebræarum* codicibus, quod fugatum
 est *Hieronymus*, unde nobis constat hanc Editionem
 esse sinceriorem? Siquidem *Exod.* 23. nota *Hierony-*
mus, qui perperam verterit, *Offende mihi faciem tuam*,
 pro eo quod erat, *Offende mihi viam tuam*? Et
 addit eum locum pejus etiam verum à *Septuaginta*,
Offende mihi viam tuam. Sed uade liquet hoc, quod tu re-
 peris in *Hebræis* codice, verum esse quoniam quod leges-
 runt *Hieronymus* & *Septuaginta*, præsertim quoniam
 nullum cites Auctorem, neque *Hebræum*, neque *Gra-*
cum? Verum à *Septuaginta* non modo frequenter, ver-
 rum etiam parum reverenter interdum diffinit: id quoniam
 facit, nonne palam rejicit opinionem *Cypriani*, *Hebræ-*
is, *Augustinus*, ne *Græci* commemorari, qui credi-
 derunt *Septuaginta* divini spiritus afflari nobis non pro-
 didisse Versionem? quod interdum profectus & *Hie-*
ronymus. Vides in quam aduæ re non verè à tantis
 viris libere dissentire? & tam atrociter floschari in
 eum, qui non probavit commentum de *Adam*, quod
 arbitror nec ipsum *Augustinum* probasse serio. *Exod.*
cap. 34. reprehendi *Hieronymum*, qui perperam verterit,
Ignorabis Moses quid cornu esset facies tua? pro
 eo quod erat, *radians erat facies tua.* Atque hic adeo
 non lenis reprehensionem, ut non multum abisti a con-
 victio, quoniam addis, *Miram quid Hieronymus non con-*
sideravit veritatem Hebræicam, non admodum veritatem etiam
quid Septuaginta transgressus, qui bene hunc locum ver-
terant. Ac subjicit: *Rident itaque nos & exasperant*
Judas, quoniam Moses in nostris templis cornua facis de-
pillam adiungunt, quasi nec cum diabolum quendam, ut
ipse fuisse interpretatur, esse putem. Atqui ista *Hie-*
rosolymis sumis locum fecit ille toties ab te laudam
Hieronymum, cujus errorem hoc quoque nomine facis
 insigniorem, quod prior Editio *Larian* habuerit *glori-*
ficam faciem, non *cornuam*. Non improbo tuam
 annotationem: nam & *Paulus* disputans de *Mose* &
Chryse, glorificationis & claritatis verbo utitur, de
 cornibus non meminit: tantum illud admonere, non
 fuisse scutum, cur se incendere per occasionem
Adam secus in interpretati. *Leviticus* cap. 3. libere da-
 mus quod *Hieronymus* verterit *pulchrum ignis*, quoniam
 vertere debuerit, *puris sacrificii*. Eisdem libris cap.
 5. commonstrans hæc voces, *aut per se mortuum*, ad-
 dunt ab *Hieronymo*, quoniam eum locum *Septuaginta*
 pulcherrime verterit. Et *Erasmus* miratur, qui
 interdum præfator *Septuaginta* Translationem *Hebræ-*
icam veritati. Nec tamen ulla defensione, aut erroris
 extenuatione sublevas *Hieronymum*. Eisdem libri cap.

11. de *Christi* libere & ab *Hieronymo* & ad *Septuaginta* dissentis. Eiusdem libri cap. 14. indicans quiddam additum ab *Hieronymo*, videlicet hæc verba de pacibus, *quæ vestri scilicet sunt*. At quoniam probabile sit hoc *Hieronymum* reperisse in codice *Hebraeo*, aut à docto quopiam adjectum, qui voluerit interpretari quare *Apostolus* addiderit *verum*, quod morticino veluti non liceret: tu tamen *Hieronymum* oneras, dicens, *Additum ab ipso interprete*: quod certe miror: non enim opus erat ea cautio. Rursus, eiusdem operis cap. 21. *Si parvo, vel grandi, vel otioso nati. Hæc omnia, inquit, genera ab ipso interprete sista sunt, quam neque in contextu *Hebraico*, neque apud *Septuaginta* habeantur. Item, cap. 25. notis, *Et frugum superabundantiam non exiger, falso ab Hieronymo fuisse redditum, quoniam eum locum clarissime reddiderint Septuaginta*. Vides ut libere dissentis, nec honoris præstatione, neque illo patrocinio virum sanctissimum toties tibi te prædicatum sublevis. Rursus, cap. 27. super his verbis, *Respondit Deus animam: Noverat, inquit, quoniam verendum. nam votum & aliter generis esse poterat*. Quam hic nullus honos habet incomparsabili viro? In *Noverat* cap. 16. scribis, *Capituli principium omisit ab Hieronymo, Et diversus est Choro*. Poterit hoc librarius impuniti. Eiusdem libri cap. 17. super hæc verba, *Astusque virgo Aarum*, scribis ab *Hieronymo* omisum quod erat maxime necessarium, & substitutum quod parum erat supervacuaneum, partim falsum. Ubi hic reverentia? Rursus, cap. 18. *Omne quod ex voto, dicitur *Hebraice* vocis proprietatem melius expressum à Septuaginta quam ab Hieronymo*. Præterea, cap. 24. *Hæc cuius oblationis est vinculum, aut Hieronymum verisimile diversum, videlicet, oblationem pro apostolorum, & marian quomodo non sit sequens Septuaginta*. Sed hic utcumque patrocinaris *Hieronymo*, culpam rejicis in librorum, qui omiserint negativam particulam; quod lemma quoniam sit frigidum. habet tamen aliquid civilitatis. Verum, sibi poteras illi probabilior colore patrocinari. Ad hæc, *Deuteronomium* cap. 18. super hæc, *Novissimum secundum, qui sunt honoris præstatione loquens*, *Quare itaque à veritate nostra devias Editio*. At hanc Editionem in solidum vindicas *Hieronymo*, ut hic non possis uti criminis translatione: proin quanto satis erat Riceri hanc Editionem ab aliis aliquot locis immutatam, quod ut erat civilis erga *Hieronymum*, ita vero propius est. Si quidem Editio *Palmarum* ex *Hebraico* veritate non habetur eadem in omnibus codicibus. Alieubi scribis illum omisisse quædam, quod fugeret iterationem, quam antea fuissent commemorata. At quis hoc jura permisit Scripturam interpreti, ut addat, adimique quod videatur? Si semper omittendum esset quod in sacris Voluminibus his dicitur, quam multa forent amputanda? Jam mihi vide quot rationibus poteras sanctissimum virum excusare. Exemplar, quod sequutus est *Hieronymus*, scis habebat quam codices *Septuaginta*. Hoc immutatum est à scellis, hinc adjectum est à studioso quopiam, hoc verbis diversum, te idem est: hoc tametsi diversum est, tamen plium habet sensum. E multis poteras, exempli causa, decepti: quoniam enim illa percurrerem, non ista quærerem. Sed in his quoties libere, ne dicam acerbe, dissentis à tanto viro, cujus opera prædicas Ecclesiam à tot erroribus liberatam? At qualis ille liberator est, qui toties ipse libens Ecclesiam induxit in errorem? Quam vero non religiosus interpretes, qui in sacris Voluminibus, quorum Auctor est divinus ille Spiritus, sibi permittit addere pietate necessitatem, & adimere quod à Spiritu Sancto positum est? Postremo, quoties in his, quæ commemoravi, Versionem *Septuaginta* præferes *Hieronymum*? Et miraris, quod ego alieubi maluerim sequi *Septuaginta*, quam nostram Editionem? Hæc, vir in Domino charissime, non admonerem, nisi vehementer amarem infamiam Dei in te dona, quasque lucubrationes ejusmodi capere exire, ut & lectum quam plurimum utilitatis, & tibi quam minimum injurie conciliare. Quod si*

me simili modestia admonere dignaberis, plurimum à me inibi gratiam: nam hoc laudet *Christiana* charitas, ut vicissim alii aliorum onera portemus, mutique operis nos invicem subleventur. Dominus tuas pia lucubrationes prosperare dignetur. Datum apud *Freiburgam* *Æglisii* 27. Martii, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXVI

Erasmo R. Nicolas Molærie S. D.

Næ tu mihi, *Mallori* doctissime, Comico-Træcordiam non tam legendam exhibuisti, quam spectandam ob oculis posuisti: quæ quidem ut mihi geminam peperit voluptatem, ita dolorem quoque duplitem conciliavit. Primum enim delectavit animum meum epistola tua tam copiosa, verbis optimis adhibere structa, Græcorum vocum emblematicam subinde pecturata, postremo lepidissimum salubritatem animi tui declarans: quæ te factum est, ut ipse quoque iuxta *Pauli* præceptum, cum amico gaudente gaudeam, & cum ridere frontem exporrigerem. Deinde magna sum affectus lætitia, quod *Corsus* Optimus Maximus, veluti de machina apparet, lætam exitum addiderit turbulente sabbule. Rursus indolui, quod quum ex meo colloquio nihil aut minimum fructus retuleris; tum enim carperet adire me morbus, alioquin nec alias in *epistolâ* congressibus admodum officioso, idque propter occupationes ac valetudinem potius quam ob naturæ vicium) tamen ea res tibi tantum concesserit invidia, cujus singularis ingeni candor illud promerebatur: ut nullis excrescere libris assuetur unquam: nam de me leve detrimentum est, & si his satis natus sum, ut bene faciente male audiam, non oportet *disputare*. Vivit, videlicet nos noster agonethetes, unde brabeum expectamus, si gravior certaverimus. Quod si tibi ista contumelia ob *Corsus* nomen fuisset illata, non solum non deplorarem vicem tuam, verum etiam inter bestios ponerem nomen *Mallarii*. Nunc si quid mea causa molitibus accidat candidis amicis, acerbis sro quam atroces in meum ipsius caput debaccheationes. Illud tamen mihi longe gravius dolet, quod istorum intemperis, & publica *Christiana* pax tranquillitate rumpitur, & malorum improbitas odio gravi etiam illis, qui in prebata *Oronibus* veram sectantur religionem. Quoniam enim columbina simplicitas ac germana sincera pietas penes *Franciscanos*, *Observantium* titulo gratulor, potissimum residere videtur, nullo ex grege profluit, qui indoctus, indocentus, ac scurrilis vociferentur, atque adeo libellis etiam editis debaccheantur, perinde quasi mundus jam non gignat homines, sed meros bubalos & onagros. Sed veniet non tantum auribus, ut ait *Cato*, verum etiam oculis & mente caret. Faxit *Corsus*, ut resipiscant in ipsius gloriam. Equidem operam pacem habere cum omnibus. Id quoniam mihi fixis negatum est, negatum est autem mihi cum laudatissimis quibusque viris, triplici argumento me ipsum consolor: primum, recti conscientia, cui sua merces in tuto est apud *vis narchyricum*; deinde, confortio celebritum virorum, *Socratis*, *Phocionis*, *Aristidis*, *Sextonis*, & si maxis *Christiani*, *Pauli*, *Hieronymi*, *Basilii*, & *Chrysostomi*: postremo, dum contempler, quales habeam obstrantes, & quales è regione fiantes: ille nullus video nisi aut indigenter stolidus, & impudenter furvus, aut glorie famelicus, aut maledicentia rator, aut cetero invidia peritior, aut veniens mæcepia, aut quibus hic mundus potior est *Corsus*. Hic quæ Reges, quos Principes, quos Cardinales, quos Episcopos intueor, qui non tantum literis & applaudunt quibuslibet studiis meis, & mihi pro novata meliori literaturæ ac pietati opera gratias agunt, verum etiam vitro missis honorarum muneribus testantur: non aliter sentio quam prædicant? Quot sunt etiam hodie tum opibus tum dignitate præcellentes, qui me ad omnia fortunarum consorcium invi-

S f f f 3 tant?

1387
An. tant? Eruditos fideo. Quis non tot taliumque virorum
1388
judicio fretus, negligat inauspicatarum avum garritus?
quandocumque placari non possunt. Equidem non a-
gnosco *Batavi Heraculi* gloriosum titulum, quem tu
mihi tribuas. Sed tamen quoniam ipse finis hic quoque
temporibus in *Gallia* studiorum & ingeniorum altice
quantum invixit sufficiens at *Phalaris*, facile con-
jectas quos barbarorum impetus exceperim, ante annos
semper triginta apud noscitas, juventutem ad eloquen-
tiam studium, *Græcæ*que literarum amorem exstimu-
lans. Vix nostra phalaris suffocasset hostium conjura-
torum impetionem, ni *Adrianus* cum *Cardinalis*, po-
testas *Romani* Pontificis, hoc edidisset arculum, *Romæ*
literas non damno, heredes & scholasticæ damno. Sed a-
pud nos in dies miscet hæc invidia, summamque in
speciem vocor, fore, ut excellentissimis *Regis Francisci*
felicitas auspiciis adeo confilietur concantes rursus, ut
nemo Theologorum ordine dignus habetur, qui ra-
dia sit linguarum. Certe ante annos non ita multos
Hermanus Letmannus Batavi, aut si *maris, Helan-*
dæ, harum literarum accessione nonnihil etiam com-
mendatus fuit, ad hoc, ut in distributione lauræ Theo-
logice primas fortiter. Arbitror hominem tibi no-
tum esse. Proinde perquam libens specavi te in tuis
litteris juvenititer stomachantem: hinc enim perspicis
quam ex vicino foveas huic studiorum generi: sed spe-
lo fore propediem, ut istos tendebrosos contentus ju-
dices dignosces, quam stomacho tuo. Quin & nunc
sic eluxit linguarum fulgor, ut magis operæ pretium
sit, flagrantis jam & inflammate juventutis studia pro-
vehere, quam cum rabulis male litiari rixari. Quod
scribis esse quoddam, qui sibi bonam felicitatis partem
desse judicant, quod *Erasmus* non viderint, quam
corporis effugiam ære fuscum exoleverunt, eaque con-
specta ad studiorum amorem inflammentur, puto non
omnino vanum esse: quoniam tu consolandi mei gra-
tia rem, ni fallor, verbis amplificas. Sed ne possis
illiusmodi favoribus infollescere, facit quorundam di-
versus affectus. Dicam enim quod rideas: Est quidam
Doctor *Comptensis*, qui mei effugium in charta im-
pressam habet in conclavi suo, non ob aliud nisi ut
quam inambularet, quoties tam precient conspuit: per-
cunctantibus odia cæsum, respondet se mihi acceptum
ferre hoc calumniosum seculum. Antea volens nolens
eram *Lutheranus*. Hoc telo de manibus excussio, qua-
rent aliud: ajunt me dedisse gradum *Seclæ*rum aucto-
ritatis. Hoc argumentum sermo tractavit *Albertus*
Pius, cujus ingenti volumine excussit *Radus*, quem
Opus, ut audio, non sit *Alberti*, sed per multas ope-
ras conductus consilium: nec minimum consulerunt
Franciscus Parisiensis & habent etiam quendam insigni-
ter *descriptus Petrus Crassus*. Ipse *Pius* rem se-
cit oppido quam ingeniosam, infixit sculeam ac sese
proripuit: decessit enim multis ante diebus, quam
Radus Opus absolvisset. Dicebat *Corpus*, & quan-
quam ditione fuisset exstus, cognomen idem mane-
bat, licet ratio cognominis fuisse diversa: prius enim
ad *Corpus* erat *Corpus*, post à carpendi libidine. At-
que ut intelligis illum non sine causa dictum *Pium*,
triduo quam moretetur, induit amicum divi *Franci-*
scis, in ea veste *Franciscianorum* humeris deportatus est
solenni pompa per vias, facie, manibus & pedibus
nudatis, & in monasterio sepultus. Non insector re-
ligiosum hominis affectum: vulgatum est hoc apud *La-*
ialis, sed demiror patres illos, quoniam non ignorent
cujusmodi sit hoc seculum, ejusmodi ceremoniis, ne
dicam superstitionibus, irritare in se orbis invidiam,
plus satis jam flagrantem fuisse sponte. Sed *Alberti*
manibus præcor lucem & quietem. Opus nondum vi-
di. Sentio quoddam paritibus odium in me ferri,
non *Lætie* gratiam, sed in *Germânia* quoque: qui si-
stunt atque compertissimum *Cæsar*is animum in hoc ob-
staculo esse, ut *Seclæ*rum didicisse *Germaniam* liberaret,
protinus privatam ac publice viam evomere corporent
in *Erasmum*. Longa est fabula, sed partem ejus & labe-

1388
dis, quas mitto, cognosces. Varia sunt martyrorum
genera, innumerabiles suppliciorum forme, lexcentæ
mortium species. Ego fortasse cum divo *Cassiano* vi-
debor confertendus, quem accipimus styli graphiarum
à suis discipulis fuisse confossum. Sed quanto crude-
liora patitur *Erasmus*, qui tot annos innumeralium
hominum linguas & styli confossum usque ad vitalia,
vivit adhuc in tormento, & semit totum, nec datur
morte finire dolorem? Verum omnia joci, ad tuam
epistolam redeo. Quid audio? *Lutheranus* dictus es,
quod inviseris *Erasmum*? At quotiesque tunc ejus *Seclæ*,
si quem fessierint me petere, dicere solent, Cave nisi
ab illo, indicet te si conveneris hominem, huius est acer-
rimus *Evangelii*. Quid istud monstrum est? nisi quod,
ut prudentissime scribis, nec legunt nostra, nec scire
cupiunt quid agamus. Tantum quod in convitiis so-
dalem audierunt vociferantem, & *Andreas* more
re, clausis oculis gladium ventilem. Jam fingunt me
sentire eum his, quos illi ducunt pro hæreticis: quanto
Christianus erat suspitionem in eum partem esse pro-
nam, ut erederent te hoc animo *Erasmi* colloquium
expetisse, quo eum in viam reduceres? Quantum igitur
illi absumt ab *Evangelica* charitate, que non in-
spiciatur, nec cogitatur talium? Quid dicent si isthæc
commigrarem, quibus domestica consuetudine junge-
ret? Quod tantum laudam in me largissime protulisti,
Mallars doctissime, non expectabam à me mutuum,
non quod non paria tu atque etiam majora promera-
ris, sed quod nec ego agnoscam quæ mihi tribuis, nec
tua modestia videatur tabulis encomiis oneranda. De-
miror quo consilio multos magistros ad percipiendum
Græci sermonis scientiam adhibere malueris, quam *Gab-*
rius tam multis abundet *Græce* peritis, & viva vox ut
habet suam peculiarem vim, ita didicim laboris ad-
mit dicerent. Vehementer autem laudo quod verren-
dis *Græce* de triplo periculum facis, quantum in ut-
riusque linguarum facultate profeceris. Sed ista quoque
meditatio succedet felicitas, si versioris tue consensum
adhibueris, aut tuam versionem cum aliorum transla-
tione consuleris. Quod percutitur nam *Christifini*
Alenachis ab alio quopiam *Latino* sit factus, video te
virum esse minime curiosum, quod rerum gerant alii:
nam *Alenachis* ille, in quo scribis te tyrannici tui spe-
cimen edidisse, jam ante sex annos profuit versus ab
Oecolampadio. Eundem meo fusu verit *Germanus Bri-*
xianus, sed quoniam ille *Calispadem* egit, seroque mille
quod verterat, quom totum exiret *Christifini*, *Oecol-*
ampadianam editionem receperim. Rursus idem o-
pusculum in *Anglia* verit *Vergilius Polydorus* satis felici-
ter, mihi dictum. Excusum est autem *Lætie*. Si
quivero nuncifici *Brixianam* editionem, id te mittam,
ut tuam possis cum triplici versione conferre. Rumor-
em retractionis hinc opinor natum, quod libri, quo
Monachia Hispaniensis respondeo, posteriori editio-
ni subiecti loca quædam ex aliquot meo lucubrationibus
emendata, quæ vel ipse deprehendi, vel amici
suggererant. Verum hic dum amicus fido, quædam
dum emendare conor, depravi. Is liber prodit An-
no m. d. xxx. mittam si quem nactus ero qui non re-
cuset fuscum. Neque vero poterit, pigeret, idem
in universis meis lucubrationibus fieri, si quam vide-
rem rationem, qua liceret omnibus omnium offensio-
bus moderi. Nunc quod aliis videtur maxime pium,
aliis videtur impium. Sequar scholasticorum placito-
rum gnomones? Ipse inter te dissidet. Quoddam au-
tem offendit quædam aliis verbum dictum est, quam
ipso loquuntur in scholis. Quibus si velim morem ge-
rere, his frangebunt omnia, parum quod plerique scho-
læ dogmata sunt ejus generis, ut etiam mittam in-
dubitata veritate, tamen extra scholam non habent
gratiam, parum quod impuritas orationis rebus etiam
per se gratiosis detrahat gratiam. Jam quid illi fa-
ciam, qui sibi videtur callere *Lætie*, quam nesciam?
Quid illis, qui quoniam ad lectionem adferunt inimi-
cum animum, omnia detorqueant ad cullum? Aliud ma-

male sonat, aliud est suspensum, aliud est affice *Tar-*
religiosum errori, aliud est offensum parum uo-
 rum, aliud est parum reverenter, aliud parum cir-
 cumspice dictum. Si quid ejusmodi videatur, ut of-
 fendere possit Principem set Pontificum animos, schi-
 smaticum est. Quasi per se non sit ulcerosus odiosi ve-
 ritatis. Denique quod facias his qui mea non legunt?
 Atqui ea maxima turba est, nec ulli vociferantur im-
 probum. In tante sententiarum varietate, in tam fur-
 dis clamoribus, quid me jubet loqui? Certe hac mihi
 mens est, ut si quid vel ipse deprehenderem in libris,
 vel alius commouisset, quod vere pugnaret cum in-
 dubitata veritate fidei Catholicae, mox jugularem.
 Quidam è tuo sodalicio damnavit quod in *Coloqu*, cui
 titulus *logusis*, scripti *Patrum auctorem esse amicum*,
 completum etiam duas personas divinas. Sed ille putat
 auctorem nihil aliud esse quam *salutem*, quam au-
 ditor dicatur frequenter fons et princeps negotii, au-
 thoritas principum & origo prima. Eas voces se fre-
 quenter usurpat *divus Hieronymus*: proinde si *Latine* cal-
 luidet, nihil magis offendisset auctorem omnium, quam
principum concione. *Rixandi*, calumniandique nullus
 est finis. Hic nobis toties occurrunt *Augustini* *Kavali-*
stanos. Atqui *retroactis* nihil aliud est quam re-
 gentis: neque enim eo titulo proficitur se castigatio-
 nem errorum suorum, sed catalogum & recensionem
 Operum sacrum texere, ac singulorum velut argumen-
 ta, eo spectant, ne quid lucubrationum ipsius interci-
 deret, aut alteri tribueretur quod ipse esset, aut ipsi
 tribueretur quod esset aliter. Verum obiter quan-
 dam suam reprehendit, fateor, sed levicula: veluti quod
 alicubi sit usus vocabulo *fortuna*, quod lapsus sit in
 nomine *medici*. At plura defendi, interdum non si-
 ne tergiversatione. Porro, quanto graviora adhuc re-
 sident in illius viri libris, nulla esse hominum merita?
 ejusmodi si quis in meis deprehenderit, *Lutheranus*
 suus. Quoties iterat, *infantibus nihil prodesse baptis-*
mus, nisi comedant carum & bibant sanguinem Domini!
 Quoties tribuit *Patre* Apostolorum principi super-
 stitiosam ac perversam voluntatem perturbandi gentes
 in *Judasiam*? Omitto cetera. Proinde frustra tan-
 toper jactatur hoc exemplum *Angelini*. Quis ma-
 gis ingenue calligavit sua, quam ego? Quoties reco-
 gnovi me *Proterviam*? Quoties *Novam Testamentum*?
 Quod Opus rursus excutitur, in quo non corrigam
 aliquid? Idem sane annum separatim etiam feci, prae-
 scribam in his Operibus, quae credendum me vivo non ite-
 rum edenda. Itaque quod hortaris ultro eurentem,
 vir amicitissime, pro tuo quidem sollicitudine debeo gra-
 tiam, sed officiosius faceres, si commensurares quae
 merito sunt emendanda: nam haec scion, errorumque
 mentione plena sunt omnia. Non dubito quin tibi sit
 animus integer, si modo vacaret nostris legere. Ut re-
 deam ad *Gracas*, si tibi non est cui tu praebas exami-
 nanda, superest hoc exercitiosius genus: certe quid-
 dam à docto quopiam versum, sed illius versione non
 inspecta: ut praeteritis quod potes, tum confer u-
 trumque translationem eam *Gracas*, senties hinc fru-
 ctum haud penitentem. Arbitror *Graciam Chrysostomum*
 iam prodidisse ex officina *Parrensi*. In vertendo
 praecipuum ludem obtinet *Theodorus Gaza*. Summus
 artefex est *Angelus Politianus*. Mihi in vertendo sem-
 per placuit fidelis & erudita simplicitas, praesertim in
 hagiographis. *Rudens* vicinior est *Politiano*. Opinor
 me respondisse ad omnes epistolas tue partes, fortasse
 brevius quam tu velles. Sed hic certe veniam dabo,
 si cogitaris me post absolutos libros, hoc ludo relaxa-
 se delitium ingenium, ut eodem tempore scriberem
 epistolas plus minus novingenta, quarum aliquot sunt
 hac duabus pugnis longiores. Pro Epigrammate habeo
 gratiam, sed aliud dicu *Latine*, aliud *Graco*: nam
Graco loquor non vis me prius liberari à rabula,
 quam mortem operam. Jam an *Properius* pro *abyss-*
peris inveniar, addobis: parietula & non video quid
 agat, nisi quod explet bistam metri, dicere poterat

A *adversus Aemilium*. Sed nimium abutor humanitate tua, *Am-*
Maleri charissime: opor te quam rectissime valere. 1391
 Datum apud *Freiburgum Brisgove* 18. Martii, Anno à
Christo nato 1531.

Habes epistolam *avriyayay*, & *avryvay* vix eum
 vacavit scriptam recognoscere. Sed suspicabar hoc fe-
 amanti fore gratius, si scriptum acciperes ipsius literis
 ac disputationibus referentis notas animi ex tempore
 simpliciter ac sine futo apud amicum sese profecta-
 tis.

EPISTOLA MCLXXVII.

Erasmus Ret. *Andreae Alciati* S.

B Q VVM multis antehac argumentis singulare quod-
 dam tuum erga me studium abunde declaravi, id-
 que pro tui magis ingenii candore, quam pro meis me-
 ritis, *Alciato* doctissime, nullo tamen certius mihi fi-
 dem fecisti quanti me faceres, quam biceps proxima
 ruis litera, quibus non minus dilerte quam amanter
 hoc agis, ut silentio contentoque potius quam relu-
 cando, ab improbitate nubularum mihi quetum oc-
 ciumque vindicem. Unde enim illa tanta me solici-
 tudo, nisi ab abundantia quadam amoris, aut, ut rectius
 dicam, pietatis erga me tue proficiatur? Iam ve
 cantione mihi nec prima, nec solus occurrat: ean-
 dem jamdudum audio ab amicorum meorum prae-
 cipuis, *Cuthberto Torsillis*, *Jacobo Sadoletis*, & *Raphe*
Elynois, quantum ex his posteriores duo monuissent
 penes feri existerent, ut propemodum *ad verbum* eam
epistolam *avriyay* & *avryvay* *latine* videretur. Nec
 ob id tamen minus grata est illorum voluntas, quod
 minus vile sit officium. Postremo, est aliquid vel se-
 ro sapere cum *Physicis*. Atque utinam liceat & an-
 tracta quaedam in integrum revocare: nam ne videar
 patrocinari culpe, quibusdam respondisse me pudet,
 pigetque: quibus tamen respondisse non erum, si ma-
 jus animi mei arbitrium rem gerere, quam amico-
 rum non vulgarium hortibus obsequi. Proinde cum
 alii fuaderent silentium, alii auctores essent ut acriter
 stringerem calumnam, temperatum medium sequi-
 sum, animus ut nec omnibus respondere, nec
 omnibus obtemperarem, semper tamen moderatione
 vincerem lascientes. Odi sumum meum, quoties
 reverso tot meae Apologiae: quid enim rectius appel-
 lem, quam fatum? quam genus meum à nulla re ma-
 gis abhorreat, atque adeo à teneris abhorruerit, quam
 ab istiusmodi gladiatoriis dimicationibus, in quibus illud
 dici videtur, *vincam & cedam*. In hanc arenam trans-
 versum me protrul ineluctabilis Parcurum via, & *vi*
regiae *avriyay* *avriyay* *avriyay*. Adiciam illud: quid,
 si hoc aliquis voluit Deum? Qui fecerat, quid his rebus
 agat summus ille choragus, qui humane vitae fabu-
 lam temperat? nam fieri potest, ut quod nobis singu-
 laris partes contemplationibus malum & indecorum vide-
 tur, illi, harmoniam universi spectanti, & optimum
 videatur & pulcherrimum. In Comedia quis non ma-
 lit esse *Achis* quam *Syrus*? & tamen ad totius fabulae
 decorum *Syrus* non infimus partes sustinet. Proin-
 de, quod me ad tuum exemplum vocas, fateor e-
 quidem me ad pulcherrimam speciem invitari: ad
 quidem invitationem me non gravabor componere,
 quod quidem licebit. Sed quid tacueris, si mihi lon-
 ge diversam personam imposuisti choragus? Est isthuc
 quidem rare ejusmodi & moderationis & prudenter,
 quod, uti scribis, imperitio transmittis, do-
 ctissimus humanitate reverentiae demeritis. Sed ti-
 bi cum hominibus res est, mihi cum exalibus mon-
 stris: imo non cum singula monstris, quemadmodum
Hercules fuisse narrat, sed cum multis conjuratis pha-
 ngibus, & in his nulli magis ledunt, quam qui sunt
 imperitissimi. Leonis & draconis mansuetudo, offici-
 cii, isti beneficiis exasperantur. Principibus ac po-
 pulo sanctissimae personae commendantur, clamant
 haereticum, schismaticum, falsarium. Adversus hos
 nisi

1391. An. nisi ante annos octo strinxisset calanum, jam istius fulmine jaceret *Erasmus*, tantum lethalis veneni & in aula Celsaris et in sacris concionibus apud imperium multitudinem effuderat. Neque segre inter suas partes egerunt quidam apud *Clementem* Pontificem. Itaque si regas, quod profererem, compendio dicam: Hoc quod vivo, calamo linguarum debeo. Ipsos nihil placationis habeo, sed eruditus, integri, candidique meos Apologias armantur adversus ejusmodi monstra, ne quantum illis libet, tantumdem & liceat. Possimmo, a furene quam jam tacebat *Erasmus*, fortasse loquentur Apologias. Tu praeterquam quod in magnifico plausibilique munere versaris, propriis etiam ornamentis, excellenti doctrina, comitate morum, singulari prudentia, eam fulgore radiantis, facie submoveres tenebrosam improbitatem. Jam si quid inter vos occurrit diffusum, tantum de ingenii praecellenti concertatio est, ut huc *legis*, iuxta *Hierodotum* sententiam, non parum etiam utilitatis adierat studiis, modo ne esset in rabiem. Mihi cum morosis & cerebrosis res est, in quibus si quis verbo dissideat, consensum audit haereticus, schismaticus, falsarius, atque in fortunam sanae, vitaeque periculi pertrahitur. Tanta autem est illorum immunitas, ut periculis in *Cyprianum* & *Lactantium* manus incidere. Monarchae, tot diffidit negotiis, non possunt ad omnium technas esse intenti, & tamen horum favore subitit haecque. Sunt enim, ut nihil aliud, homines, in quibus si tanta fuerit immunitas, quanta est in personis, jam olim linguae cum melioribus literis exsultarent apud *Nemadas*, vel apud *Orcom* fortius. Siquidem apud *Nemadas* eruditae mentis homines minime manus perfrustarent populo, nihil interesse inter bene *Latinae Graecae* sermonis peritum, & inter haereticum. Et tamen cum his portentis satis aequo *Martio* pugnavimus, nisi rerum humanarum scinus invertisset hic subito *Socrus* & *deus* *deus* *deus*, qui ut *Musarum* cultoribus vocem audiret, ita rami auxit. A qua fabula utinam mihi per Principes licuisset esse querum. Quod igitur efficit, *Alarice* disertissime, dum mihi tuum proponis exemplum? Quid? nisi ut tui tibi, tam studiis istam gratuler solentem, & meum agnoscat ipse mihi minus placum? *Alarice* inter candidos decorum filios nomenclatus est, scilicet, & pulcher, & acer, & si perfruat bene cantans, breviter *habet* & *philos* *basin* positus. At probabili Theologo veterum Theologorum exempla proponis. *Cyprianum* movit *Cyprianus*. Quidoi tale convivium neglexerit tantus Episcopus: quam ego toties mutuo nomine, nunc *Erasmus* ab *errando*, nunc *Arasmi* ab *arando*, nunc *Erasmus* ab *arando* vocatus, nihil aliud quam eadem? In *Augustini* vitam nemo acrius strinxit calanum, parum ab omnem aetatem innocenter aliam, parum quod jam grandis venit ad baptismum, & tum temporis improbitatibus haberetur cuiquam obicere, quod nec renitentis lavacrum esset coenaculum. Ex tamen ad levissima probra responderet, velut ad cenodis convivium: adcrius fidei calumniatores nunquam non est in arum, & peculiaris libro respondet ad articulos ipsi obiectos. Mirum est autem virum, tanta lenitate tantaque humanitate praeditum, a quoquam profusus inestis potius convivis. *Hieronymum* fatum non ita valde dissideat a meo. Ubi non de hominibus in cunctis suis oblatantes? Quoties, inquit, percellit *Christi* *an* *Philosophiae* sinceritas, ibi calanum stragabant, ne simplices pellicerentur in equitum ad privatas iniquas silebant. Nec aliud, opinor, agitur in meos Apologias, quam ut depellam crimina haereticos, aut schismaticos, aut filii. Ad haec autem munus esse, non est lentitas, sed impietas. Adversus eos, qui fugillam ingenium, eruditio nem, eloquentiam, iustitiam & tunc etiam mores, plenius nec linguam habeo, nec calanum: aut si quid respondeo, contentem levissimum ducio ad facio. At *Hieronymum* quia non hoc hominem, confictum cum *Augustino*: quam amarulenter delidit cum *Rufino*

1392. Nec pauci locis perfringit *Pohadius*. An indigenter responderet huius, in quibus *Roma* fuerat simulatus, quod aequo familiaris esset *Paulo*? Illud igitur vide, ut amanter potius quam ex re tibi scriptum est, Fallere, *Erasmus*, si tam male de nominis tui majestate deque studioforum in te observantia iudicas, si arbitris huiusmodi obsecrationibus de arce te conditionis ac probatis, quam tamam possidit, posse deici. *Majestas* & *arce* amoris tui vocabula sunt, non rei. Sed si *Hieronymum* nec incomparabilis eruditio, nec admirabilis eloquentia fulmen, nec tua vitae sanctissima, nec tot meritis quaesita auctoritas potuit ab improborum laudibus tueri: quid de me censes, cujus mediocritas omnibus invidis telis exposta est? Iteor enim nec vehementer caelesti pete, nec humi repentis. Quod, quod illud etiam mihi persuadere nitens, ut permisceat devictis hostibus adonem triumphum. Atque ex praclaris facinoribus commemoras *Opus Alaricum*, *Necum* *Institutionum*, *Paraphrases*, & *Annotationes* in *Hieronymum*. *Paraphrases* mihi non multum convellit invidie, atque utinam in similibus argumentis transigam omne tempus. *Necum* vero *Testamentum* eos potissimum irritum ioc me, quos oportuit praeter ceteris indultae nostrae gratias agere. *Paraphrases* dum plausibiliter versabantur per manus hominum, donec cancer quidam, haud scio unde obrepens, cepit etiam his vellicare, non ob aliud, nisi quod in his malus priscos interpretes sequi, quam recentium Scholasticorum placita. Quin & *Hieronymum* editio initio sit aquis amnis excepta est, donec exorirentur quibus hoc decretum videretur, nihil non calumniam quod ab *Erasmio* prodidit. Porro, quum res mihi sit cum utraque acie, tamen quam non multum temporis huiusmodi rixis impendatur, vel illud argumentum est, quod interea nobis non dices *Alarice* *Alarice* hortus, quem miratus est *Homerus*, *non* *Alarice* *Alarice* *Alarice*, certe *Corpus* *Alarice* *Alarice*, quem *Alarice* celebrat, sublimis minime profert oblatum: nam aurea mala in tui simulum pomaris nascuntur. Possent & pluribus tuis lemmatis *Alarice* *Alarice*, sed id malum in alio quoquam argumento. Hic ingenie culpam nonnullam fateor, tamque non levem. Tamen quod hortaris, mea sponte jam dudum mediator, modo id diligenter factum tuo admittit. Tux felicitati gratulor, cui obtingit ea prolesse, quae minimum habet commercium cum istis erabronibus: tuamque prudenciam vehementer proba, qui sedulo das operam, ne tibi cum quoquam incidat amarulenta consiliatio. Si *Lactantius* hoc opere temporis dedisset *Grati* *Alarice* *Alarice*, quod & exercuavit *Roma*, ut arando inter *Ciceronem* ac *Cicero* *Romanus* scriberetur, rectius, si fallor, tum tibi, tum publicis studiis consuluisse. Sed illud ingenium invidis fari teris tantum ostendere voluerat. *Eadem* vis est minime malus, & si quid in quem stomaque concipit, magis ad facit alieno impulsu quam suapte natura, & alioqui placebilit ingenio, nec unquam usque ad virulentum exardescens. Inter illius epistolae aliquot competi, vel ad te, vel de te scriptas, in quibus satis declarat, & quam praedare de tua doctrina sentiat, & quam ex animo commodis tuis faveat. Vas ego non sine magna animi mei voluptate legi. Quod *Susceptum* nostrum, tunc *Alarice* *Alarice* *Alarice*, singulari studio tam ornata tum provehis, tibi gratiam habeo maximam: nec enim piget fieri me illo nomine tibi factum multo obligatorem, quam ante fuerim obstrictus plurimis. Quod autem illum favorem praestas, ut scribis, promereri, illi bis gratulor, primum ut felici, qui contigerit tanti viri condidum suffragium: deinde beato, qui ejusmodi virtutibus sit locuples, ut scilicet peripicacissimo simul & rectissimo iudicio tuo probare valeat. De *Paulo* scripti *Zylo* non indiligenter, neque enim alter colloqui possimus, ego *deus*, ille *causatur*. Nihil respondit, idque praeter morem suum. Imperavit hoc *Zylo*, a Rege *Ferdinando*, ut etiam si senectus sua daret rodem

Autem a proficiendi munere, non sit tamen fraudandus
 1393. solio saluto. Sed ille nec avari nec valentissimi indul-
 get, pulchrum ut arbitror existimans doctorem pro-
 ficientem mori. Hæc Academia quancumque alias non
 admodum frequens, pestilentia facta est infrequenter.
 Sed speramus tempora commodiora. Si quid humani-
 tudinis acciderit *Salvo*, tunc si desineret proficiendum,
 arbitror *Basilianum* *Amerbachum*, si ambiat, in ejus
 vicem succellurum. Est enim inter illos artificum
 necessitudo, & *Basilianus* ob rarum morum probita-
 tem apud omne genus hominum gratissimus est. Ac-
 cedit huc summa rerum caritas, cujus cretens in
 dies, quam decrevit numerus & *etiam aliorum*. Qui
 rerum status manet *Germaniam*, nescio, mihi certe
 vehementer displicent *etiamque*. Quod si *Vigilius*, seu
Fugulus potius, thesaurum quaerit, in quo doctrinae suae
 specimen edat, non video ubi id possit rectius quam
Leontius. Ante annos quinque significaram Declama-
 tiunculam *Falsum* tradidit, quod tu in iussis, pro-
 que officio mihi gratias egisti, ammiram illam inie-
 ris, quibus *Pyrrhi* morem deplorabas. Miror istam sol-
 licitudinem repullulasse in animo tuo. Sed verissimum
 esse video quod *Gracorum* proverbio dicitur, *hæc i*
maioris. Nulle coronæ reddant te timidoorem. Ver-
 rum, quod scilicet repeto, si nullum exemplum apud
 alios relictum, quod ad meum mihi nullum periret,
 posset, mi *Alcibiades*, non solum in utraque aurem, sed
 in utrumque etiam dormire oculum. Procul abest
 me hic animus, ut velim aliquid edere tux famæ no-
 titurum, praeterquam admodum tuæ voluntatis. Vi-
 debam hanc epistolam tuam propterea non minus
 erudicam quam eloquentem promereri, uni in utili-
 tatem plurimorum eaderet, sed ob voces quasdam
 ille imperis eam cogitationem repudiavi, quando
 nunc *est noli huiusmodi dicitur*. Bene vale. *Freiburg*
Brigis 31. Martii, Anno 1531. iuxta nostram sup-
 putationem.

EPISTOLA MCLXXXVIII.

Erasmus Rot. Antonio Dulcino Abbati S.

Sit tam facile innotes & vallis transiitarent corpo-
 ra, quam transvolant animi, iudicium *Erasmi*
 haberet hospitem insula *Barbata*, nec iudicium dignior
 que *parvulus* dicitur. Sed praeter sineris longi-
 tudinem deterruit me *Mallars* prolixa epistola, qua lon-
 gam texit fabulam de tumultu, quem cuculliones qui-
 dam excitarunt in absentem, quod diceretur experisse
 colloquium *Erasmi*. Quid facerent, si isthuc commi-
 grasset? viderentque nos acta familiaritate viactos?
 Misceat me profecto talium ingeniorum. Nam si tales
 sunt, qui perfectam pietatem titulo vellesque profuerunt,
 quod expectandum ab his, quos isti mundanos ap-
 pellant? Sed hac de re copiosius respondi *Mallars*
 communi amico. Abundè malorum hic erat, etiam si
 nihil accederet. Jampridem insiluit nos pestilentia,
 quæ desinere nescit. Summa rerum caritas crevit in
 dies. Quod si sequatur, novit Deus, mihi nequa-
 quam placent saguriam. Et tamen incommodum est
 huic corporiculus mutare nidum, ut jam maxime tarum
 sit. Narrant *Taurum* indomitus tres exercitus, quorum
 unus incurrit in *Asiurum* adversus *Ferdinandum*, altero
 in *Palmam*, cui jam olim militavit, tertio *Napoli*,
 inde petitus benedictionem a summo Pontifice. Du-
 ra sunt hæc, tamen hæc quoque paulo leviora, quam si
 tota *Germania* & huic finitima regiones muris cadi-
 bus misceretur. Dices servum esse morbum, nec posse
 curari vulgaribus remediis. At ego ubi remedia morbo
 graviora. Si ferro res agatur, maxima calamitatum
 portio recidit in immerentes, & sub prætatu defen-
 dendæ pietatis mundus impenditur lacerationis. *Hispania*
 multos sunt occultos *Judeos*, *Germania* plurimos ha-
 bet & satuta propensio, & bellis exercitatus ad la-
 trocinium. Tota hæc collivies exundabit primum in
Germaniam, mox in reliquum orbem: nesciunt e-

Autem arma ponere quibus semel tradita sunt. Jam se-
 mel atque iterum dedere sui specimen, *Roma* atque
 1394. *Pavia*. Orbis nunquam habuit Lacerem potentiorum
 quam nunc habet. Si pro sua pietate ac religiosa in So-
 dem *Romanam* oblerantia, videret facturus quicquid
 præcipiente *Romanus* Episcopus. Gratulandum igitur
 erit rebus humanis, si Vicario *Christi* nihil in mome-
 tem veniet nisi *Christo* dignum. Multis tamen simi-
 libus videtur saguriam, a *Clemente* tam inelemtent
 tradita *Florentia*. Ut liberis, licet affectus inanis, non
 datur ulciscendi ius in parentem, ita multis Ethnicis
 visum est, non esse sua in patriam utcumque meritam
 ferrum fringere. *Themiocles* & *Arifides*, per iuvendum
 exules, magno tamen adiumento foree patriæ. *Late-*
demianus ille Rex, praeter meritum exsul, tam quæri qui-
 dem de patria sustinuit. *Ceroneus* iustissimum dolo-
 rem, matris auctoritati submisit. At veror ne nobis,
 qui præceptis agitur cupiditate vindictæ, eveni-
 at quod evenit equo, qui tergo sefforem, ore sic-
 cum recepto, dum cervum ulciscitur, in *clavis* dicitur.
Quintus *etiam* *etiam*, ut *Heister* *Hammer*: ut hoc
 rerum statu mihi videtur & *etiam* *etiam*, *etiam*
etiam *etiam*. Sed hoc, quod omnium est caput,
 cum primis negligitur: unde enim fas optima Prin-
 cipibus tantum in orbe *Christiani* malorum, nisi Deo
 nostris irato sceleribus? Quando unquam vestra *Gallia*
 graviores accepit plagas? Bene habet quod eam tem-
 pestatem excepit fortuitus. Qui unquam vidit affli-
 ctiorum *Italiæ*? Quæ multis annis veteror ut recupe-
 raret vigorem pristinum, in quo nos quondam illum vi-
 demus. Quid nunc *Germania* turbulenti? Quid
 miserabilis, qui accidit quæ videtur impendere?
 Jam ut parens habetur, ut minus sit luxus in con-
 vivis ac vestitu, ut clerici verticem habeant latius
 rasum, ut vestem ad talos demittant, ut soli domum,
 facile præscribi possit ab hominibus: sed omnium bo-
 narum actionum fons totus Deus purgare valet, &
 faciet, si nos sincera plenaque fiducia ad illius mis-
 ricordiam confugerimus. Ille exortus dabit Eccle-
 siæ primitibus animam omnia mundi comoda *Chri-*
sti gloriæ posthabentem. Dabit Principibus men-
 tem, & opibus, & gloriæ, & vindictæ, & omnibus
 humani cupiditatibus superiores, dabit sapientiam
 ecclesiam, universam terrarum militum superantem,
 dabit sacerdotibus ac Monachis verum mundi consen-
 tum, & Scripturarum auctorem, dabit Magistratibus
 & populo timorem sui. Finem philosophandi faciam,
 si testatur fuero, me pro his, quæ deficiunt, nihilominus
 debere tibi, quam si fuisset usus. Opto tuam piete-
 tem cum omnibus illi claris quam optime valere. A-
 pud *Freiburgum* *Brigis* 1. Aprilis, Anno à *Christo* na-
 to 1531.

EPISTOLA MCLXXXIX.

Erasmus Rot. Petro Morreyro Abbati S. Sulpitii S.

VITAM quemadmodum hæc temporum status
 multis nominibus proterit ad emigrandum, ita
 ferretur mihi commodum viam ad tam amabilem ho-
 spitem. Sed deterreret itineris tunc longitudo, tum in-
 commoditas, & hoc corporiculus jam desit ad omnem
 proficiendum esse accomodum, utcumque viget ani-
 mus. Sed telluris *episcopus* forent agros, domi-
 ciliis, quod circumcirco, movetur hospitem, in dies
 etiam rursus minuit. Compulsiis argumentis mihi
 committis tuam *Sabaudiam*, tamen mihi non
 prorsus ignotam: olim enim & *Lutetia* per *Lap-
 da* petens *Italiæ*, bonam illius partem vidi. Apud
Taurinorum *Angustum* commemorati sumus aliquan-
 tiſſimè, mire placebat gens humanitas. Sed inter o-
 mnem regionem comoda, quæ commemoras, nihil a-
 que me sollicitat atque iste tuus tam candidus, tam
 amicus animus. Spero necem si *Germania* bellis in-
 testinis collidit occipit, vestram regionem fore qui-
 etum: quancumque audio nescio quid contriveris vobis

Tom. III. T. 11. ful-

An. fuisse cum *Bernardis*, id arbitror esse conscriptum.
 1395. Tulle porro factum narras *Rolando Carolo* magno nepotia, qui sibi perierit in *Hispaniis*: *quis* & *quid* *Quintus* & *Marcius* *Strabo*, inquit *Horatius*, quando valeo te libenter iudicem. At Medici contumelie cruciabilis mori fuit. Sed *Rolando Hispania* plane fuit *avaria*, sic enim appellat beatus *Paulus*. Delectavit me *Cassius* & *Pellencius* mentio. *Cassius*, inquit *Horatius*, *gaudet equo, non praenatam redem, pinguis*. Vator me olim equitantis studio fuisse captum, & ubi in *Hispaniis* mihi fuisse lulescentis damno, sed jampridem *Cassius* esse defuit. An tu etiamnum *Pellencius* agas nescio, nam aliquando te strenuum egisse pugilem ex tua ipsius narratione cognovi, quam *Rolando* familiariter inter nos misceremus fabulis. Sed ut idem narrat *Horatius*, ob dissimile studium, geminorum gratia fratrum prope dissiluit: nos porro communis literarum amor arcibus junget, quam *Cassium* & *Pellencium* junxit idem ovum, modo licet isthuc usque prorepere. Id si minus liebit corpore, certe animus subinde ad vos transvolabit. Mihi cum paucis vivendum est, si velim vivere, adeo tenera est valetudo. Inter *anachoritas* vestros, ut tu vocas, licebat utuncque balbutire: hic plane mutus sum, nec intelligo quoniam, nec intelligor ulli. Cum aulis mihi nihil convenit. Quid autem dicas aulam plane *Gallicam*, nondum intelligo, semis, opinor, comens & humanum, fed *Germani* nostri sicut interpretantur. Verum, omisit joci, gratissimum est quod offers & te ipsum & tua omnia extra exceptionem. Sed tu, jure *Gratiarum*, jampridem in aere meo es, licet ego magis etiam in tuo. Fortunes autem tuas non admodum gravabo: contigit enim mihi fors animo par, inter *maximas* & *magis* media. Dedimus hac hyeme sex *Apollinogoniam* libros, & *Commenciarium* in *Psalmum* 33. Praefati sumus in *Aristotelem* *Græce* excusum, multo quam antea emendatis, quem jam parvo tibi quavis parare poterit. Praefati lucos & in *Tisam* *Latine*, auctum quinque libris, qui nunquam antehac prodierunt, præter innumeratas epistolas. Tantum horum nostri portum hybernis mensibus: quid facerent reliqua? Sed ingeniosem cellas semel elapsa nunquam redit. Cætera coram, si temporum ratio sic fauorit, & valetudo permittit. Bene vale. Datum apud *Friburgum* *Strigone* 2. Aprilis, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXX.

Erasmus Ret. Antonio Fagere S. D.

QVVM animam istam tuam tam amice amicum contempler, vir ornatissime, quam reputo quod in me nihil promeruit beneficii beneficia cumulus, postremo, quod homo prædices ad fortunatum consortium invitas: partim mihi videor egregie felix, cui talis patronus & amicus divinitus obtingit, partim rubore suffundor, atque etiam animo dilucror, quum, excusis omnibus meis facultatibus, nihil reperio quo tecum paria facere queam. Quid autem dixi paria? quo saltem grati debitoris propensum voluntatem decialem. Precede *Gratiarum* *Chelera* communi amico priusquam amicitiam renunciavi, ni mihi bona fide suggerat occasione declarandi quanti faciem istud peccus tot *Gratiarum* muneribus extortum. Magnæ divitiæ solent potissimum conciliare iustum & supercilium. At quem invenire est ex medio censis grege, cui par sit morum comitas, facilitas ac veracundia? Solent spes ipsi sitim excitare, velut hydrops quidam. Tu contra, quod ultro in te effundit Numinis benignitas, alius potius habere videris quam tibi, vere divitiarum dominus, ut in quem illæ nihil juris habent, sed tibi tuo arbitratu serviunt. *Beatus Rhennanus*, homo insigniter eruditus, in epistola quædam ad D. *Philippum Buchanorum* sic depinxit iudicium, quæ *Polyphemum* mihi parum rhetorice commendavit, ut si casu fuisset omni ex parte contemplatus, non faciam vilis amplius. Sed quanta scititate me

A spoliis horum temporum iniquitas? Utinam propitium aliquod nomen civiles tumultus arceat in *Germania*. Sed ubicunque locorum futa volent esse *Erasmus*, ibi scito futurum *Antoni Fagere*, totiusque nominis *Fagere* studiosissimum. Pro lagenæ vini, quam per illum aurigam misisti, per eundem qui attulit gratus egi. Sed quoniam & ille utrum reddidit nihil plenius quam reddiderat *Polyphemus*, eaque de re quæstus est famulus, fieri posuit, ut epistolam ad te meum supercesserit, metuens ne per illum prodiretur. Hoc noticabo quod videram *Chelera* anxium, ne vinum posterius missum non sit redditum. Cætera vasa erant plena. Si quid tale mitterendum esset, vasis fideli benecio potato oporteret committere, addendum esset fucus, quasi ad alium magne auctoritatis virum mitteretur. Quum viderant ad *Erasmus* hospitem, potant obiectam prædam absque periculo. Bene vale. Datum *Friburgæ* 4. Aprilis, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXI.

Erasmus Ret. Leonardo, Officiali Archiepiscopi Bavarum, S.

HODIE demum cepi gustum vini, quod tua donavit benignitas, spero fore accommodum & meo stomacho, & æstivis mensibus, quos utinam licet hoc, ut hactenus, tranquillo rebus peragere. Abredecalsmaturum erat, ut nihil accedat. Tolervimus peltum tota hyeme severientem, perferimus omnium rerum caritatem prodigiosam, & quod monstrum simile est, in dies crescentem, quam indigniter decreverat homines, & anni superioris proventus satis fuerit benignus. Habemus jampridem tria inspicuata namina, *Agripinæ*, *Bavariæ*, & *Asipin*, quibus si se adjuverit *Invadit*, verore ne conspiciamus in tota *Germania* milerandam rerum faciem. Precor ut hoc meum vanum sit augurium, certe hactenus non placent proemia. Quin & illud metuo, ne res sacerdotum, quorum causa videtur agi, nihilo meliore statu situtæ sint quam nunc sunt, utinam ne deteriore. Ut rectius sit ac simplex Principum oculus, quæ sex hominum sub hujus belli prætextu inundabit in *Germaniam*, *Inda*, quibus in *Hispania* non licet esse totis, ex tota *Germania* latrocinis ac prædationibus affluis. Adde totum hoc genus aut esse propensum in Sociarum partes, aut esse hoc animo, ut nulla religione teneantur. An potius felicitate cessuram arationem invitis bubus? Sed horum, inquit, temeritas Principum auctoritate corredebatur. Scilicet exemplo nobis est *Roma*, totaque *Italia* tam misere vexata. Exemplum est *Fremæ*, plus à suis defensoribus perpeffa quam à *Turca* hostibus, si vera sentiant qui illic agunt. Sed in quo bello, quamvis quo, quamvis julio non audiam tales querimonias? Morbus, inquit, strox, duris remediis sanandus est. At *Seneca* non probat remedia morbo graviora. Et *Crasus* Medicis obnoxius alterius erusis sectionem passus, vetat chirurgum ne ad alterum transeat, quod excitaretur curatorem esse morbo graviorem. Sed quid fiet interim piis ac bonis viris, quibus non est commodum ex urbis suis emigrare, utpote in quibus habent uxorem, liberos teneros, parentes ætate seges, domos, census, debitores, aliaque retinacula? In horum capita maxima calamitatis pars recidet. Quis belli genus hoc futurum est, quod maximum orbis partem est occupaturus? Quis Medicus censeat ultisur aut sectionibus utendum, quum morbus nullam corporis partem relinquit integram? Habemus duos Monachos longe potentissimos, religionis amatores, sed juvenes, & hoc frangi magis idoneos, quos sunt probiores ac religiosiores. *Cassius* obtemperaturus videatur quicquid præscripserit *Clementi* Septimo. Quod si Deus illius mentem affluerit, ut nihil præscribat nisi *Christi* dignum, sperandus est horum tumultuum latus exitus. Sed, sed, sed nihil aliud. Optus est hac nocturnus aliquot, quæ per tenebras cernerent.

Po-

An. Postremo, quid fiet de mei similibus? Ego jam partem
1397 actare, partem adversa valeudine, factus sum ē re
mobili res foli, sic enim vos soletis loqui: videturque
transmutatum ad genus animantium, quae vocatur *ad-
besta*. Si tumultus existeret, quid relinquit nisi ut acquo
animo decedam ex hac vita? Vocor *Augustum* tum
amantissime, tum ingratissima conditionibus. Sed non
libet periculum mutare periculo. Vocor in *Italiam*,
Subaniam, & *Galliam*, sed certum est non egredi
diones Caesaris, cuius favore subditi haecenas, & lon-
giori perfectioni non adeo corpulentum hoc com-
mittere. Ad vos demigrare possum cum auctoritate
Caesaris & *Ferdinandi*, sed nolim illis esse incommo-
do quibus optime cupio, nisi forte res jam sunt tran-
quilliores. Misissim aliquid librorum, sed hic non ē
occurdus furcina. Verum simulatque *Hieronymus*
Freiburg redierit ex tempore *Franciae*, curabo ē
Basilica furculina ad te perferatur. Si adveniat, quo
officio possum aliquam partem tuorum in me merito
repensare, cupidissime facturus sum. Ex animo
loquor: nam bonam vicem partem tibi debeo. Bene
vale. Datam *Freiburg* *Bregusa* 6. Aprilis, Anno à *Chris-
sto* nato 1531.

EPISTOLA MCLXXXII.

Epistola Rti. Bernardi Barro suo S. D.

Sic quid omnino mihi credis, hoc tibi persuadens
velim. *Bernardo* suavitudo, quam ex omnibus mun-
di plagis fasciculatum asiderantur literae, multis retro
mensibus nulla velle tui gratiores, quas *Idibus*
Martii 1530. ad te dedisti, adeo ut quoniam id tem-
poris alii torminibus tantum non exanimatus essem,
epistola tua lecta reviderem, adeo mihi jucunda fuit
pristini convivii nostri recordatio: sed multo iucun-
dus fuit, quod intelligerem eam eruditionis semen-
tem, quam nos *Bononia* in puerilis ingenii novale jeci-
mus, ad luculentam maturamque frugem pervenisse.
Alioqui nonnulli verberet, ne, quod plerisque solet usu
venire, opes, *Romana* delituit, dignitas, & hujus
comites prostratae curae, mentem tuam à philologiae
tubernaio distraherent. Hanc sollicitudinem ab amore
tui profectum ineam fuisse & per te mihi penitus ad-
emum gaudeo. Nam rarum quoddam acumen in li-
teris tuis, sensus arguti, nec ē triviale desumpti, sche-
matum gratia, verborum delectus abinde testantur
te in *Mularum* hortis versari. Super omnia tamen me
delectavit ista tua in me pietas, quam misericam quan-
dam undique tota spirat epistola. Nam vera vividaque
sit oportet, quam ingens temporum ac locorum
intervallum, tamque diutina corporum sejunctione &
confuetudinis intermissio non potuit vel tantillo redde-
re languidiorē, sed, ut apparet, reddidit flagrantio-
rem. Proinde subscriptionis istius, quae tibi scrupulum
injecit, me, mi *Bernardo*, non paenitet, ut quae te ex-
citarit, ut evidenter exprimeres amoris erga me tui
magnitudinem: qui si in adolescente per tot occasio-
nes, quas commemoravi, refrinxisset, nihil alienum ab
hominum moribus, aut rarum novumve accidisset.
Eoque voluptatem uberiores cepi, posteaquam intel-
lexi nostri memoriam non solum non abolitam ex ani-
mo tuo, verum etiam venerabilem, ac sacro-sanctam
esse: sic enim scribis, & credo, nisi enim ex ani-
mo scriberes, non scriberes tam ardentem. Porro no-
men *Epistolae* vobis pro hereda fuisse, magnamque apud
omnes eruditionis opinionem conciliasse, utinam tam
sit verum quam amantem ab te scriptum est. Debe-
mus hoc illi, quem tu scarrabie nomine signas, non solum
quod quod maturus vos reliquerim, sed etiam quod non-
nullae confusuriditae juvenitatis, multa aloc fuerit tem-
perata, ut ni me fides retinisset in officio, ne vivam,
si talento magno percelli potuissim ad mensuram ejus
monstris patientiam. Sapevenero miratus sum patri
viro proderit tui levum fuisse hac in parte animum,
ut ei crederet charissima pignora, qui vix idoneus erat

A curandis porcis, imo qui ob mentis impotentiam vere
cunctoris egeret. Sed haec est rerum humanarum in-
felicitas. Me hinc quae multae res protrudunt, tum
in *Italiam* invitant plurimae: sed hoc corpulentum
nullis jam interitus accommodum est: conditiones si-
hil moror, paratum est quod meum frugulentum
est: tantum coniepat tranquilla sedes, quam hoc fa-
tali verum humanarum temulorum invenire perdifficile
est, praesertim *Erasmus*, invidiose sumax gravi furcina
onusto, quam velis noli, quocunque terrarum sede
repperit, secum circumfert, etiam illi *Constitutionum*
prodicatur. Atque ut nulloquam non habeo qui mihi
bene velint, ita nulloquam absint secus affecti. Sed
B plerumque plus valet malorum improbitas, quam bono-
rum favor. Quam alioquin *Germania* nescio, certe
illa mihi multas offudit oculos ac tempestates. Dele-
ctatus tamen sum ista tua collatoe solis, omnibus mun-
di plagis circumacta suo lucem impartiens, non quod
esset apta, sed quod ingeniosa. Quin teum hoc ar-
gumentum variis argutisque rationibus abs te declama-
tum me vehementer delectavit. At hic rumor est,
imo non rumor est, sed publicum praeconium, *Turcam*
totius regni viribus invadere *Germaniam*, decertaturum,
de rerum summa, utrum *Carolo* futuris sit totius or-
bis Monarcha, an *Turca*: mundus enim duos soles
diutius ferre non potest. Quod si sit, nescio an vos si-
tis abstinere à periculo. Illud vehementer sum admira-
tus, in tota epistola tua nullam esse *Joannis Barro* fra-
tris tui mentionem. Quod si concessit in fata, doleo
sem parum, quod absit, inter vos convenit, magis
etiam doleo. Pergratum facies, si hunc scrupulum
animo meo extirperet, simulque ferre cupio quod agat
optima matrona *Julia* mater, quid *Praetor* consolo-
bratus. Audieram Ordinem militum *S. Petri*, quem *Leo*
instituerat, ab *Adriano* Sexto sublatum: & tamen cum
titulum adhuc tua habet epistola, unde conjicio rumo-
rem eum fuisse vanum. Bene vale, *Bernardine*,
& si fura perstiterint negabunt propiores confutudi-
nem, certe mutui epistolis inter nos confabulari lice-
bit. Quicquid miseris ad *Hieronymum* *Freiburgum* *Rati-
slavam*, ad me tuto perferatur. Apud *Freiburgum* *Breg-
usa* 11. Aprilis, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXIII.

Epistola Rti. Augustini Trubius Cardinali S.

DEVM immortalem, ut crebro felicitas eundem au-
dacia quam moderata coisilia. Nonnulli athen
succendebant *Germano* nostro, quod sui violentia liti-
ra me ad hoc officium improbum perpulisset, nunc
posteaquam es res mihi tam prospere successit, par esse
puto, ut illi pro expulsiōne maxime agam gratias,
cujus opera factum est, ut tanta felicitas commodis
meis accesserit. Quis enim sibi non videatur felix, si
vel longo ambitu in tanti tamque laudis Principis fa-
miliarium recipitur. Hac verba, quamlibet pro me
modicioritate honorifica, non placent illi tua singulari
modelitae: recipis in amicitiam, imo non recipis, sed
tibi gratulari, cui contingit per occasionem in nostram
amicitiam insinuari. Illa modestia, quae te nimio plus
demittis, excellit ea, mea quidem intentia, quam ceteris
tuis vel virtutibus vel ornamentis, quae *Germanus*
Brixianus facula epistola praedicavit. Ille fuit literis pra-
dicavit, tu fecisti fidem tui tam proderat tamque a-
manter scriptis literis. Ad medendum febri *Germanus*
haecenas & fidelem & strenuum & constantem navavi
operam, ingenii rerum meum dispendio, magno-
que valerudinis ac vix periculo: sed pro bene navata
opera mihi referat pessima gratia, idque ab his etiam
pro quibus depugno: nam quod diversis par me ma-
chinas omnibus impiebat, meo merito quoque par fac-
ere videri potest. Sed quod ab his, quorum gratia peri-
clitor, tot libellis veneno tinctis impetor, satis demit-
tari non possum. Nec desierunt *Roma*, qui sinistris
erminationibus *Clementis* animum à me consti fieri a-
Tuo. III. T t t a liens

An. 1531. licetare, neque nihil profecerunt. At si summus Pontifex penitus nosset totius negotii circumstantias, baudquaquam inter postremos numeraret *Erasmus*, quod suo favore dignos iudicat: nam mitras & opes non ambio. Auctoritatem vel in hoc adesse velim, ut improborum latatus submoveret. Sunt igitur hae reorum in me officiorum primitiae, ut per te summus Pontifex intelligat, *Erasmus* summa sinceritatis parique constantia *Caroli* negotium egisse, tantumque discrimen in suum caput accecidisse, ut si mercedem hominum speciem, summi Pontificis conditionem fuerim recusaturus. Eruditos fere omnes nulli reddidi infensos, & quibus antea sum ulus amicis intimis, & omnium arcuorum conficiis, hos nunc patior hostes maxime capitales. At nulli sunt ad perdendum hominem magis instructi, quam qui cum eo familiariter vixerunt: nam hi ut nullius criminis confici sunt, multum tamen habent multum unde probabiles calumnias fabricentur. Et habent isti quodam artifices omni malitiae genere instructos ad criminatibiles submouendos, quos sibi sentiant infestos. Apud Regem *Galliarum*, cuius ut antea calamitatem summopere dolebam, ita nunc tranquillitatem vehementer gratulor, nihil est quod ambiam, nisi quod illi clarus esse cupio, quemadmodum ille frequenter propensam erga me voluntatem declarat. Quod tu pollicetur benignitas, toto pectore recipio, ac vicissim desero quicquid obsequii patrono optime merito prestare debet ac valet fideles & gratos cliens. R. D. T. sospitet ac prosperet in omnibus Dominus *Iesus*. Datum apud *Friburgam* *Brugia* 12. Aprilis, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXIV.

Erasmus Rot. Licio Ammonio Carinthius S.

QUEMADMODUM *Caroli* nostri conspectus ex *Italia* reducis incredibilem mihi voluptatem attulit, ita non dubito quin vos omnes magno sit affectu gaudio. Ex eo licetbit dicere, non solum quo in statu sint res nostrae, verum etiam de *Roma*, de *Venetia*, de *Germania*, deque *Germania* longam texit liadem. Rediit enim velut *Ulysses*, non solum de *Italia* pulchre. Quum interduum mecum reputo, *Ammonio* charissime, cuiusmodi ingenia prementur ac sepeliuntur in istis ceremoniis, interdum subit animum cogitatio fortassis *humana*, istiusmodi vix ergastula non sine instinctu Satanae fuisse inducenda: quid enim est spiritum extingueret, si hoc non est? At *Paulus* id fieri vetas, *Chrysostomus* autem ne linum quidem fumigans vult extingui, sed excitari potius. Rursus ubi contempler istum animum tam simpliciter pendentem de nutu *Christi*, & ad omnes huius vite injurias paratum, non possum te non beatum iudicare. Varia sunt enim martyriorum genera, nec in postremis habendum arbitror, si quis in istiusmodi molestis mentis tranquillitatem constanter seruerit usque ad extremum balitum. Graviore cruciatu fortassis habet equulei, sed breviores. Ac fere sit ut ingenia feliciora, corporecula fortiantur imbecilliora. Quanta hic prostrata inaequalitas, tam impares naturae ad pares adhibere labores? penide quasi bovem & agnum eodem inclusos iugo duas ad arandum. Atque poterat agnus alium de se praebere usum. Et haud scio an piscium eius, jejuniis, vigiliis, solitudo, & si quid aliud est externum, minima pars sit molestiarum. Sed in plenique gregibus sine *pastore*, praefructi, morosi, quidam etiam parum suis capitis, ex levissimis nugis miras excitantes iraspedas, ex rebus nihil, contentiones amouentes suscipientes. Ac fere sit, ut quo quisque indolenter stupidiore est, hoc in isto vite instituto plura habeatur, tumulus fiduciae ceremoniarum, & alieni spiritus iniquus aestimator. Haec fere patienter, cum bis tueri pacem & tranquillitatem mentis, arbitror omnium esse difficillimum. Rursus nuper eorundem istius Ordinis querebam, qui scribebat se dira perpeti ob quorundam fratrum invidiam.

A Expectabam gravem illius invidiae causam. Quid tu expectas? causa erat, quod in sinistrio choro primum haberet locum, quod honore molis sibi potius deberi credebant. Fortassis in isto sinistrio tales non sunt, sed si sunt, quum tu per omnia tuas dulcedinem spiritus, confido te inter beatos martyres non infimum locum habiturum. Mundus jamulodum aboruit, quando sit vitalem partum educturus nescio. Haecenus mihi parum aridum prociuita. Sed vivit *Christus*, arcum suo consilio licetis rerum humanarum temperas. Ceterum praeiugum huius fabulae catastropham addat ille choragus, mihi vix peragenda est fabula, adeo domicilium hoc animi ruinam minatur, non perinde ob senium ac valetudinem, quam ob tadis virulentissimarum theophrastiarum, quibus impetor ab utraque parte: quarum altera multos habet pro Catholicis eacolytes, altera pro Evangelicis dyabologos, precor ut Dominus omnes refingat in suam gloriam. *Filias* superior tota tere nobis sunt steriles, dum cum alvi torminibus, mox cum diro luctum apostemate. Hybernus mensibus dedimus libros *Appologiarum* sex, & commentariorum in *Psalmum* *erasmianum* tertium. Ad Opus *De ratione concionandi* noluit animus incallescere, frequenter à me sollicitatur. Dominus exhilaret spiritum tuum, frater & amice in Domino charissime. Cetera cognoscis ex *Carolo* *Uiriborgi* communi amico. Datum apud *Friburgam* *Brugia* 13. Aprilis, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXV.

Erasmus Rot. Elio Andemaro S.

MAGNAM nobis voluptatem attulit *Caroli* *Uiriborgi* noster, ex *Italia* nobis reditus: in ut me perpulit ut aliquid ad te scriberem, ita in causa est ut parcius scribam, quod ex eo poteris omnis plenius cognoscere, quam ex literis meis quilibet pollicis: jam enim audis *Italia* facunda loquentem, aut *Germania* potius. Unum ingenium vix candidum abstulit nobis invidi *Parca*, *Antem* *Clasam*, quo tu nobis es, mi *Andemaro*, charior, quod pauciores sunt istis tui similes. Sum jam primum *Germania* sum ad vomitum usque. Quos fugiam video, quos sequar non video. *Flaudiam* saepe cogito, sed an per vi *Uiriborgi* tutum futurum sit dubito. D. *Maria*, quondam *Hungariae* Regina, quum audio in D. *Margarita* locum substitui, bene vult nobis. Sed si quid illa fecerit, quam vellent valde, non dicam Catholici, sed *Protestantes*, dicerent me illi nonnulli infillasse in aurem, etiam si dissimilem. Nec illa me posset tueri ab his, qui Pontificia simul & Caesarea auctoritate sunt armati. Nolle enim rerum statum esse apud vos, qui dicitur esse in quibusdam civitatibus, ubi complurium *Scitarum* turba nihil pariter esse tranquillum, ut ubi Evangelicis licet omnia, ceteri coguntur ad ea quae non probant. Certe cogere non est Evangelicum. Ego plane vereor ne dum alii sunt *Lutherani*, alii *Zwingliani*, alii *Anabaptistae*, pugnant cum *Turcis*, efficiamur ipsi *Turci*. Hoc nugurium optatim esse vanum. Tibi precor tranquillam vitam; mihi in hac arena gladiatorum cadendum est, in quam animo reclamante protrulerunt amici quidam. Pro tuo erga me studio, proque delata benignitate proficere me tibi debere plurimum, & sine his alioqui mentem tam candidam & amicam non poteram non amare, quod ipsa virtus in te plurimum habet efficacissimum. Cetera narrabit *Carolus*. Bene vale. *Friburgo* 16. Aprilis, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXVI.

Julius Pfug Erasmo Rot. S.

VERVM id esse sentio, quod *Petrus* magna auctoritate *Platonis*, *Socratis* omnes ita committit esse auct se, non sicut *Ulysses* vincula committant: quip-

An. *pe cum tu, qui emulatorem tantum longe ex principe,*
133. *(sic enim iudice) idem etiam humanitati tuorum super-*

requies. Andream ad Coniugem tua commendatione muni-
tus ita compellat, ut intelligat ea te ad votum, quia
in eum habes, amorem multum accepisse. Valt. Lipsia
12. May, Anno 1551.

EPISTOLA MCLXXXVII.

Erasmi Rot. Georgio Saxoniae Duci S.

Si quis recta via secum reputet conditionem mortali-
um, ac fortiter humane vite, *Georgio Principum*
Christianorum decus, non existimabit magnopere de-
plorandum mortem Hildesheldi Perihemeri, ut cui tan-

Bis felicitatis obigerit in terris, quantum paucissi-
morum hominum obvenire solet: nam si externa ista vo-
cemus ad calculum, genere patricius erat, partem &
alumnus *Nurembergae*, civitatis inter *Germanicas* cum
primis tum clare, tum opulente, re non modo lu-
ta, verum etiam optima, apud summum orbis Monar-
cham, praecipue *Maximilianum Caesarem*, tantum gra-
tia simul & auctoritate valuit, ut vix cuiquam esset
secundus. Idem honoris obviavit, & apud *Carolum Im-*
peratorem, ipso etiam *Maximiliano imperatore*. Quo-
rum utriusque non minus praesentem quam fidem Con-
siliarium praestitit. Quin & patris fidei belli domique,
magna multaque pietatis documenta praebebat, pro ci-
vium incoluntate nullum unquam refugium discrevit,

C vir ut relictissimi iudicii, ut liberi constantisque animi,
vel in pronunciando quod sentiebat, vel in exsequen-
do quod insinuerat. Nec infelix illi, nec sterile con-
jugium obigit: reliquit enim, ut audio, filium here-
dem. Vixit iustum aetatis modum sexagenarius, ni fal-
lo, aut eo majos. Nec decant corporis doctes egre-
gias, donec senectus, quae nihil non vinit, podagra
& calculus adduceret. Hoc igitur visum est Deo pur-
gare humum suam, ut esset aurum undequaque pu-
rum ac probuere. Nec tamen unquam corporis cru-
ciens tantum in eo valuerunt, ut animum vel a con-
sultando Reip. commoda, vel a provehendi liberalibus
studiis revocarent. Calamo penitabat quod corporali
vixit etiam amittitur. Raro quidem comesibat in
Senatum, sed domus illius ab optimis quibusque viris
frequentata, Senatus quidem erat, & scripula latius
penitabat praestabat vel Senatoris, vel Consiliarii munus,
quam alii lingua pedibuscum. Quod enim ille scripsit,
quod non vel ad Reipublicae disciplinam, vel ad stu-
diorum profectum, vel ad pietatis causam pertinet?

D Quin & illud rursus cuiusdam felicitatis arbitror, quod
nec fortunae splendor, nec eruditionis gloria, nec ani-
mi libertas, multum illi constaret invidiae. Existenter
quidem, qui homini illius nefcio quid nebulatum co-
nati sunt offundere, sed integritatis illius fulgor ac sol,
ut ita loquar, protinus calumniantium fumos dissipat,
resque proflus in diversum cecidit: nam ipsi fumo suo
sunt tincti, qui fumos offundebant, & *Hildesheldi* virtus
effulsit clarior. Denique mors obigit, quavis opor-
ti possit commodior: nihil enim erat neque contagii,
neque magni cruciatu. Corpus modo languebat, aui-
ti vigot ad extremum usque halitum erat integer.
Defecerat humorille, quem Medici vocant radicalem:
itaque non tam emori, quam placide obdormiscere vi-
sus est. Extremi fletum, quos habuit cum doctis a-
micit, nihil aliud sperabat, quam miram erga patriam
pietatem, flagrantissimum *Christianam* religiosam aetatem,
utque publicum literarum studium iam solidum-
tatem. Quam invaderet illius decumbentem N. obnox
rogabat, ut quam posset occisione putaret aliquem bonae
fidei munus, qui *Frisingam* transiret ad *Zalam* &
Bruxellam quendam perituros. Sed dum il-
le scidulo quirit qui peteret terrestris *Frisingam*, ipse
postulante subvolavit in celestem *Harersheimam*. Suppre-
ma vox morientis, quae quidem audiri poterat, huc
erat, *Vivam post decessum meum bene sit patria,*
nam tranquilla sit Ecclesia. Nec dubitandum quin reli-
qua verba fuerint ejusdem pietatis, quae mori linguam
occupant obscurabat, nostris quidem auribus, ac non

AN. item divinis. Qui talis viri mortem putant deplorandam, quid aliud quam lamentum cum suis natum hominibus? Iulius fortasse decessit aliquis publicum studiorum iacturam, quod festina mors obstitit, quominus ad plenum aboleretur duo preclari facinora, quae jamdudum molebatur, videlicet ut *Probus* *Cosmographum* apud *Græcos* periret ac *Latino* depravatum restitueret, & eximium illum *Christiana* Philosophie precorrem, *Gregoriam Nazianzenum*, sic *Latine* loquentem nobis daret, ut *Græce* sermones iotes nemo desideraret fuerit. Sed quis fuit unquam vir eruditus, aut pius, aut publicus natus commodis, qui non illiusmodi de se querimonias posteritati reliquerit? Quam enim tales nunquam non moliantur aliquid preclari facinoris, atque id impensius, quo magis accedat ad extremum ævi diem, fieri non potest, quin mors, quandoque acciderit, egræguum aliquid institutum interrumpat: quæque nunquam ipsi finem faciant bene merendi de genere humano, pio scilicet necesse est ut prius vitam huius quam instituta. Non hæc eo mihi dicuntur, clarissime Princeps, quasi prius expolita sint que nobis reliquit, sed quod lector forte tantarum tibi sapientiam manum alioqui desideraturus. In *Gregorio Nazianzeno* pius propemodum ex æquo certat cum sacundia. Sed amat significantes argutias, quas eo difficilius est *Latine* reddere, quod pleaque sunt in verbis sitæ. Toto vero phrasia nonnulli accedit ad tractatum *hæreticum*. Addequod de rebus divinis, que vix ullis verbis humanis explicari possunt, libenter frequenter philosophatur. Frater ejus *Basilium* suum quodam & insuetato dictionis fluxu, & pietatem, & eruditionem, & acumen scilicet res polihæ, & peripetiam, & jucunditatem, & si quam aliam virtutem in oratore *Christiano* quicumque desiderare possit, complexione. *Ioannes Chrysostomus* *Bellus* quemadmodum in literis, sic etiam in professione sincerioris vite socius atque, ut ita loquar, *Achates*, quicquid fere scripsit, ad popularem caput accommodat, eoque fusior est ac simplicior, & in locis communibus frascari maluit, quam in difficillimis versari quæliombus. Hoc triumphos una talis ætas apud *Græcos*, pietate pares, nec dispares eruditione, sed dictionis charactere dissimiles: quos si cum nostris conferre velis, *Chrysostomum* non dissimiles *Augustinum*, *Gregorium Ambrosium*, qui si *Græce* scripsissent, plurimum negotii fuisset exhibendus interpreti. Quam *Basilis* conferam nondum invenio, nisi si quis Scripturarum cognitionem, quam habuit *Hieronymum*, cum *Lactantio* scilicet facilius copulet. Me certe a vertendo *Gregoriam* semper deterruit dictionis argutia, & rerum subtilitas, & allusiones subobscuræ. Eam provinciam eximio quodam pietatis ardore sibi sumit *Basilus* noster, cui & immortalis est. Hoc Opus tibi, Princeps illustissime, quo vix alius pietatis amator, virus destinarat, quod tua singularis humanitas eo propensiore etiam favore suscipiet, quod morient extremum hoc *opusculum* sui reliquit. Solent enim firi parvus vel ob id esse gratiores, quod præterea nihil sperant. Proinde quam hunc veluti posthumum secum, tua singulari fretus humanitate tibi moriens in gremium dā voluit, non dubitamus qui hic quoque sis tui similis futurus. Eadem autem opera quam amici memoriam illustrabis, tum omnibus ad pietatem non mediocre calor addideris, si *Basilis* reliquias tuo favore studiosius omnibus commendabis. Porro, quibus pietas cordis est, non offenduntur, quod prius Ecclesie Doctores sequutus, non abhorret interdu a verbis quibusdam nostre religionis peculiaribus, quodque mavult interdum *Christiane* loqui, quam *Romane*: quanquam non video, quomobrem illa non debeant haberi pro *Romani*, quæ ante annos mille quingentos à *Romani* Scriptoris necessario sunt usurpata, nec id sine *Græcorum* exemplo. Vale. Ex inclyta Academia *Freiburgensi* 15. Maji, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXVIII.

Erasmus Rot. Ebrahe Hefi S. D.

SUPERIORES tuas literas, Ebrahe doctissime, licet non tam edentulas quam eas videri volebam, ut aequiore magno perlegi, quod facile fabularet, illas alieno magis impulsu quam tuo stomacho scriptas esse: proinde moderatus ad eas respondi, nihil omnino responsurus, nisi subinde vocatus fuisset in civitate de Magistratus la si invidiam, quo tute quidam Evangelici titulo sese iactantes nimium frequenter uti gaudent. Ego ob dogmatum varietatem nulli amicitiam renunciaui, præsertim is, quos mihi singularis eruditio conciliavit: in quibus te vel in prima numero, cui contigit quod *M. Tullio* fuit negatum, quod *Philosophus* sibi arroganter vindicavit, ut ita pingas earum, quasi nunquam attigeris solutam irrationem: ita scribas prosum, quasi cum Mufis nihil unquam fuerit commercia. Hoc divorum manus tuo studio atque usui ad summum usque perduxisti. Qui potuit igitur meus in te amor refrigerare, quum in te augeat in dies id quod me in tua admirationem rapuit? De adito *Levanti* nihil existit. Memini ut veneris cum *Agreus Sylvio*, nec sine mustaculo, quamque singule fueris acceptus: in causa fuit quod ob valetudinem ab omnibus convivis abhorrerem; præterea quod tum temporis alternis ferme diebus adesset & *Germanus* saluatorum iuga, quorum nemo voluit discedere, nisi literis onus. Jam tum moliri videbatur hanc fabulam, à que semper abhorru: cum utinamque excerptam progressifque precor ut Deus tui *perpetuus* veritat in lectum excipiat. *Augustinus Ephraim*, vir singulari doctrina, parique morum probitate, quem commendasti mihi gratissimus est corior, quo tamen non dabitur distium frui. Sub munusculum petet *Isidam*, Agnoscere verissimum esse quod scribis, Si totus ille *Thersa* tellimetur, non valet duppondo. *Hercules* tamen nunquam congegissit est cum monstro perniciore. Omnia concito, ne per me consequatur quod ambit. Pulfat mendaciis non aliter quam Chamæleon aura, nec quicquam habet dulcius quam suo quæstus glorias. Miraris si pernosces fabulam. Sed certum est postbac negligere gloriosum militem. Legi Epicedia tua, sed nullum maiore quam animi dolore quam *Bibbaldi*. *Joachimus* plus habere videtur curæ quam naturæ. Non omnia possimus amare. In scætone novam uterparit libertatem, hanc scio quam sequatur Auctorem: nam quos ego legi, semper finit verum creatio & spondzo. Vide quam tum curiosus rerum amaranum. Sed *Joachimum* mihi salutabis amanter. Utinam tuo commodo fiat, ut nos hic aliquando vides. *Levanti* vidisti hominis umbram, nunc videris es umbram umbræ. *Theocritus* tuus hic nondum profluit, fed curabo alicunde. Quidam narrarunt mihi edidisse te ingens volumen *Epigrammatum*, in quo esset creda mei mentio: id an verum sit nescio, certe hæcenus nancti non potui. Bene vale, Ebrahe doctissime. *Freiburgi* pridie Pentecostes, sive 17. Maji, Anno 1531.

EPISTOLA MCLXXXIX.

Erasmus Rot. Georgio Comersladio S. D.

VETUS *Græcorum* proverbium est, vir ornatisime, in tu legi *Yisidri* tu legi, quo significabant mutuo conspectu inter homines amorem ac benevolentiam solere gigni. Proinde, merito quis admirari possit, unde inter nos existerit amor mutui, quam neuter, opinor, sit alteri de facie notus, nisi perspicaciori oculo haberet animus quam corpora, eoque conspectu multo puriores, constantioresque gigneretur amicitie, quam corporum convicia. Istius candidissimæ, simul & eruditissime pectoris simulachrum suo penicillo depavit, non minus fide spectare, quam arte præstare, *Christophorus à Carlsruhe*, & ad me per eun-

An. 1531. **AN.** gredi Casarez ditionis poteria, cuius singulari fa-
vo- re hætenus subitii adversus malevolorum conatus
Quod si vestra sapientia puniit hoc quoque ad rem
pertinere, verbo facillime impetrabo, & à Casare &
à Ferdinando literas commendaticias. Quoniam, quæ
vestra humanitas est, nec illorum commendatione, nec
his meis literis opus esse arbitror. Attamen propter
varias hominum sententias, variorum affectus visum
est nihil tentare, nisi prius exploratis animis vestris,
sine quorum favore nescio an istis tranquillam sedem
habere liceat. Quamobrem vestra clarissima celsitudo
non gravabitur paucis verbis huic epistolæ respondere,
cui me semper addictum clientem fore profiteor, quæ-
cunque *Erasmus* est habitura regio. Vos omnes fo-
spinet, relique vestras bene fortunet Dominus *Iesus*. A-
pud *Friburgum Brisgaviæ* 26. Julii, Anno 1531.

EPISTOLA MCXCIII.

Erasmus *Rev. Sigismundo Quisenbergæ* S.

GAVIANUS te, *Sigismunde* charissime, levatum & mo-
lestus & parum frugiferis laboribus, quibus *Ana-*
ge vicem genera distringebas. Magis utem lator
te incolam esse, præsertim hoc periculisissimo tem-
pore, quam res vobis accessis esse. Tui quidem simi-
libus nihil potest esse nimium, qui quicquid habent,
sui necessitati impendunt, aut hostes benignitati re-
servant. Sed nunc magis inclamant divina uque ho-
minum fides, quam quibus saltem superest unde alant
caballos, vres, canes, aliam & puellas: unde satrapæ
agunt, & *Lacianus*, quom in oculis vix ullus sit
codex sacer. Hocum querimoniarum mea quidem sen-
tentia non multum habent frontis. Quid ergo Casar nun-
quam magis fuit occultum quam nunc, nec usquam
magis quam illic ubi nunc agitur apud *Brabantum*. Qui-
dam amici mei thasos se mittere parant, ut ali-
quid expiscarentur, nihil porerunt subodorari. Illud
nunc omnes, venator graviter, vultudinis opinor
gratia, tot tamque longiquis protectionibus, tot con-
sultationibus nonnulli fatigatæ. Prolium est iter ex
Hispania Romanam. Illic præter ceremonias ad un-
guem religiose peractas, de rebus haud vulgaribus,
domesticis colloquiis agitatur cum *Clemente* Septi-
mo. His succellit *Anglicensis* conventus, incredibili
Principum celebritate. Ab hoc itum est *Aquigranum*,
ubi Rex *Romanorum* designatus est *Ferdinandus*. Post
tanta negotia sellenter obita nonnulli relaxat animum
apud suos *Flandras*, in quorum gremio natus est. Exi-
pietur autem incredibilis pecuniarum summa, sed ha-
bet patrum tam amanera ut velit, tam opulentam ut
possit magna largiri. In quem usum hæc fiant, varia
est hominum divinitio, nihil autem certi. Sunt qui
divinent illum usummo per *Gallias* triumphandum
repetiturum *Hispaniam*, alii putant hos bellorum ner-
vos parari in *Turcas*, nonnulli conjectant subito fu-
ram incursionem in Scythiam propugnatores. Even-
tum Deus novit. Nos certe velut *Hebrei* exulantes
Babylonia, quibus non hecbat cantare canticum Do-
mini in terra peregrina, expectamus Messiam nostrum,
qui nos in pristinum restituit statum, utinam possit &
sinceræ potati resistere. Sunt qui flagitant Synodum
sinopoliensem, sed arbitror nihil futurum: nec sine video
quid bonæ rei ex eo Concilio sit futurum si fiat, præ-
sertim hoc rerum statu. Altera pars de regno nihil
suscinet remittere, altera dogmatibus citius sit aliquid
additura. Si quis de temperamento muire sociari,
propterea audit novæ hæresis auctor. Ante paucos
dies fuit quidam ex aula Regis *Ferdinandi*, vir non
perinde quidem doctus, sed perhumanus rursusque pie-
tatis. In nobis reituit novam virque credibilem fabu-
lam, isthic est: *Mtemam* quendam bicornem, (huius enim
verbis usus est) qui magna petulantia solet debacchari
quum in omnes bonarum literarum amatores, tunc præcipue in *Erasmum*, non jam in convivis tantum,
sed in publica etiam concionibus. Conatus sum ex-

A plicari quis esset ille *Mtema* bicornis, sed ille nomen
edere noluit. Tantum, quom divinare quam esset,
leviter subrexit, capite tamen abnuent. Ac plane cre-
derem me recte divinis, nisi tam esset absurdum fabu-
la, ut in neminem competat nisi hominem insigni-
ter stupidum ac vecordem, quem absit ut vel pa-
gus ullus habent *Ecclesiasten*. Immo mihi persuaderi
non potuit, isthic esse quoniam tam effreni lingua,
tamque nullo iudicio, ut ejusmodi nuntius vel in com-
potationibus efflueret. Verum, ille contra constanter
asserabat se narrare non rumore pectus, qui veluti
per ebriam portam subvolantis somnia, non raro
comperitur *aspidem*, sed suis ipsius oculis con-
specta, suis ipsius hausta scribis. Addebat locum &
diem: citabat nominatim complures testes *non alieni-*
er, qui vidissent, & audissent eadem. Sed jandemum,
qui suspicor, gestis audire fabulam. Audies, sed uni-
cam: nam ille complures memoravit. Agebat illum
præcipue vociferari in Novum Testamentum à me
verum & *Græcorum* codicibus. Itaque quom *isagogæ*
tradidit apud populum ejus die Evangelium, apud
imperitam multitudinem pectavit, atque, quantum
potuit, verbis exaggeravit insignem meum temerita-
tem, qui in Evangelio *Martha*, cap. xx. de meo ad-
jecerim, & *baptizant* que ego *baptizari* baptizari: quom
in nostra Translatione tantum calicis epotandi hæc
mentio. Addebat idem aliis locis à me frequenter fieri,
dum in divinis Libris per mea libidine multa impu-
denter, quodam etiam hæresie dæmo, addo, muto,
utcumque visum fuerit, idque summo rei *Christiani*
detrimento. Proinde religiose admonuit universos &
singulos, ab ejusmodi novis magnopere cavendum.
Hæc apud plebeculam, plusquam *isagogæ*, que
credebat esse verum quod ille narrabat. At proscio
quisquis hoc audierit, quod ille predicabat à me fa-
ctam, dignus esset odio publico. Sed ab hac temeri-
tate plurimum abest qui, relicta vulgari lectione ut
habetur intacta, studiosi ex *Latine* veritas, que habetur
in *Græcorum* codicibus, haud quibuslibet, sed quos
sequebantur *Origenes*, *Chrysostomus*, *Basilus*, ac *Theo-*
philactus, alique viri celebres & orthodoxi, postremo
& sanctimonie titulo commendati. Quæ fronte dicitur
addere & adimere, qui in vulgatis *Latinarum* co-
dicibus non mutat apicem? Aut quid detrahit adje-
cit, qui proscelus interpretem, hoc bona fide reddidit
quod in libris reperit, quos vertendos susceperit? Si non
est in *Græcorum* codicibus quod *Latine* reddidi, erat
quod interpretis fidem in me desideraret. Justitorem
autem habebat in me vociferandi causam, si, proscelus
interpretem, hoc, quod constanter habebatur in *Græ-*
corum exemplaribus, omissem. Adeo porro hic non
damno *Latine* Editionem ab Ecclesia receptam, ut
in *Annotatibus* admoveam fieri potuisse, ut hæc par-
ticula ex *Marco* huc sit adjecta: nam tale quiddam
apud nos interdum factum comperimus, sed crebrius
apud *Græcos* mea quidem sententia. In causâ fuerunt
canones, quibus *Origenes*, & post hunc *Eusebius* in-
dixerunt, quid in quoque Evangelistarum conveniret,
differere, quid cecisset, aut superesset: nam quod
studiosius quispiam annotarat in spacio marginis, scri-
ba parum attentus transiit in contextum. Et quan-
tum istiusmodi quiddam deprehenduntur apud *Orge-*
nes, *Chrysostomum*, ac *Theophilactum*, tamen fieri
potuit ut ipse nihil immutaret in contextu, tantum
interpretantes attexerunt ea, que ab aliis essent ad-
dita. Quid sibi permiserant Veteres, mihi parum liquet,
certe optatim in divinis Libris nec apicem mutari, præ-
sertim ex ea lingua qua primus proditi sunt. Id si fa-
ctum est alicui, à quibuscumque quocunque iure fa-
ctum est, mihi certe non potest vitio verti, qui nihil
aliud proficere quam interpretem. Quod si totum
cum labore damus, quo *Græcorum* lectionem tradi-
di *Latine* scribis, legi *Apologiam* meam, qua respon-
di *Petro Sutori Carthaginiensi*. Nondum mihi persuasio
talibus esse moribus vultum *Ecclesiasten*, per te ta-

An. men certior fieri cupio. Si vera mihi narravit aulicus
#131. ille, literis hominem admohebo, ut ab ista lingue
petulantia temperet, praesentem apud homines non im-
perio modo, verum etiam rursus, ut audio. Quod
si monitis non desierit, cogar & ipse Germanice lo-
qui. Sed spero rem fecus habere, quam mihi narrata
est: aut si sic habet, abitor hominem, si Christiana
mente praedictus est, admonitum ab ista debacchandi
in immeritum licentia temperaturum. Bene vale, ami-
corum candidissime. *Friderigo Brisinga* s. Augusti, An-
no 1531.

EPISTOLA MCXCV.

Erasmus Rtt. Galsuri Urino Felio S.

De phrafi, doctissime *Feli*, nunquam fui magno-
pere sollicitus, nec invidio *Eudae* hic primas te-
nentibus, ut scribis: sum enim in hoc non dissimilis *O-*
vidae, cui quavis puellarum species aliquo laocinio
placuit. Ubiqueque sanas est ingeni, sensus arguti,
cogitationes recondite, mihi abunde satisficit dictio.
In hoc ipse *Eudae*, quod neque quilibet edit epis-
tolas, nec ad quolibet. Ego dem vel amicis oble-
quor, vel typographis urgentibus obsequendo, saepe-
sumero parum consulo famae. Quanquam ut nunquam
hujus lauda fui anxie ambitiosus, ita nunc, sic ubique
reguntibus bonis literis, aequissimo animo fero me
jam plurimum faxigenarum de pontibus deici. Ac
eandem prope voluptatem animo perfentio, quam *La-*
eris ille, qui quam ambire in trecentum virum nume-
rum allegi, repulsi abitis alacer ac ridens. Rogatus
quid gesseres, *Quodis quondam*, inquit, in hoc civitate
trecentos servatos meliores. Quod ad instaurandum
genus humanum, tot cladibus afflictum, strenuum
navis operam, laudo pietatem: quod succedit, gra-
tulari felicitatem. De Principe tuo & recte & sapen-
ter judicas, sed spero aliquando forum illius animo
respondurum. Caesar nihil adhuc aliud quam colligit,
quando sparsurus est. Sunt qui dicant hoc esse tute-
le Imperii coronae, semper egere, vacuumque esse
Danodem dolum, quantumvis insiduos. De *Tureis*
rumor hic parum letus voluit, fertur alter de rursus
indicensia Synodo rumor. Quid cogitat Caesar nuf-
quam minus icitur, quam illic ubi vivit. Scio quid
proverbia dicant de Conciliis *Germania*, quid sit even-
turum, nescio. Ne nihil novae rei putes esse, mercatus
sum ades honesti nominis, sed iniqui precii. Exhausti-
mus quicquid erat praesentis pecuniae, & adhuc adifi-
cimus. Testum sensu tactuorum in licitando, contra-
hendo, stipulando, emigrando, immigrando, rixan-
do cum fabris & furibus, ut malum decemum in libris
versari, quam unicam mentem haec devorare catapo-
tis. Corpusculum hic habitat, animus alibi. Jam illud
etiam periculum est, ne ex iocibus bene adornatis nos
exigua pestilentia, quae jam mature scintillat hic odio-
se. De *Chrocensis* Praefate, facium quod jam toties
hortaris, simulacrum dabitur opportunum. Hæc ad
epistolam tuam *Pierina* scriptam 26. Junii. Vale. *Fre-*
burgi 7. Augusti, Anno 1531.

EPISTOLA MCXCV.

Erasmus Roterodamus erasmio Deltieri Julio
pfig S.

Ad istam beatissimum virtutum catenam, quam mi-
hi tuum candor tribuit, vi incomparabilis, nihil
habeo quod respondeam, nisi *psalmi* *hauriente*, & si
Nec video quomodo hic humanitatis laudem promeretur,
simpliciter inhumanus futurus, si ex eventu, qui fortu-
næ non nobis in manu est, amorem ætatem officia.
Quod tibi venit usu, evenit omnibus qui simile quid-
dam tentantur, & eventum sciebant. Fruatur ille
sua gloria, qua una decrevit fieri celebra, quando re-
media quoque culant in diversum. Quomocumque do-
ctum aut probum sentit mihi esse notum, eum ultro

Adit, testificans sese cupere firmam amicitiam cum *E-*
rasmo, ut ob hoc ipsum videatur alicujus precii, quod
similitatem habet cum *Erasmo*. Si ille habere illum
pilius hominis ad concordiam propendi, jamdudum
ab hoc augumento nobis esset quicquid. Nam ut cum
talibus similitudine exercere nolim, ita nec Gratiam
foedere velim adstringere. Sed inierit tot portenta hoc
quoque mihi perferendum est. Operum namque post-
hac nomen illud inaspicuum est: sunt literis praefus ab-
esse, quibus ut ipse summopere delector, ac libenter
eas doctis amicis ostendere soleo, quo mihi volupta-
tem, quam ex illis maximam capere soleo, subinde re-
novem. Patetur vix unquam fuisse seculum hoc fu-
riolius, dicas sexcentis *Erasmio* ab ore provolasse, ad-
eo nulla pars neque profini istius, neque ecclesiastica
sana est: proflus fatale malum est, qui ne Synodo qui-
dem *anaphorae* video medicum adire posse, tantum
abest, ut ipse, qui nihil sum, epistulari possim, licet tu
mirificam quondam opinionem de me concepis-
se videaris. De Pontificis animo mihi non liquet, sed ta-
men video quondam sacerdotis hac spectare, ut quon-
iam incendis hactenus parum profectum est, ferro
rem gerant. Hoc an expedit necne, etiam si nobis se-
cuiam à *Tureis*, nondum istui. Sanabilis esset ma-
lum, si utriusque status Monarchia fieretis animis con-
sentiant ad instaurandum Evangelicam pietatem. Tum
res committatur centum aut quinquaginta viris, ex sin-
gula quoque natione electis, quos & vix sanctius,
& eruditio singularis, & iudicii dexteritas commen-
det. Horum suffragia per pauciores selectos redige-
rentur in compendium. Theologorum placita verita-
rentur intra scholarum parietes, nec quilibet opinio-
nes haberetur pro articulis fidei. Constitutiones quon-
dam abrogarentur, quondam veterarentur in exhortatio-
nes. Effet autem illa cura praecipua Principum ac ci-
vitarum, ut illi gregi Dominico praeficerentur, qui
verbo Dei sunt instructi, exercitiaeque ad erudi-
endum, ad exhortandum, ad consolandum, ad increpan-
dum, ad confortandum. Nunc quos satrapas aut Mo-
nasteriorum aut Ecclesiarum reclusos? populus interim
per omnes Sectas fluctuat, velut oves disiectae ac pa-
store destituta: quoniam hic quoque, proli dolor,
paucas vides oves, hoc est, qui simpliciter erent, ac
non potius obliuisti malitia peccator. Veror ne nobis
eveniat, quod solet in bellis, ubi pars utraque saturata
est calamitatibus, tum demum incipiunt agitare de fo-
dere. Altera pars statum ecclesiasticum prorsus silula-
tum tendit, altera correptionem esse non vult. Omnes
mundum in peccore grimus, & ut terreni sumus, ita
terrena sapimus ac loquimur: utinam Dominus & his &
illis inferat cor novum. Sunt alia quæ non est tutum
literis committere, tum ejus generis, ut optare li-
ceat citius quam sperare. Ego festus non tam atate,
quam vultudine, quam tot rixis, tot jurgiis, tot ca-
lumnias, tot oblationibus, jamdudum cogito me in
ocium recipere: quod tamen ab animo meo petam ne-
cesse est, hoc est, ut quod tu praediter simul & a-
mante suades, secundum *Croslandum*, & recte volun-
tatis conscientiam, in bonorum virorum iudicio conque-
scam. Fata viam inveniunt, speroque hos omnes Eccle-
siae tumultus tandem in bonam catastropham evituros,
artificio summi illius choragi, cujus inscrutabili consi-
lio res hominum temperantur. Id si me superfluitate con-
tingat, a quo animo dicam, *Palere & plaudere*. Sed
hoc non promeretur, Dominus est, faciat quodpilius
aeterna voluntas decrevit. *Aequum* est nos pro opti-
mo docere, quicquid ille statuit, quo nihil esse potest
melius. Exit ingens volumen *Alberti Pri*, quondam
Carpeam Principi, post exilium apud *Gales*, deinde sy-
cophantæ, postremo *Præfatione*: nam sacrosanctam
illam vestem indut triduo praefigum moreretur. Sic
mecum agit, quasi ego damnum omnia que facit,
doctore Ecclesia, nec puduit hominem Principem,
senem, ac diutina valetudine moribundum, demum
jam *Seraphico* sodalitate destinatum, manifestis menda-

mihi literis tuis significas, qua re Principi quam optime, tum optime de me merito, quam gratificari. Ipse viri molles aditus & tempora nostri, ejusque senium pulchre calles, quippe familiariter cum eo versata. Vale. Apud *Fridericum Briggium* 10. Augusti, Ann. 1537.

EPISTOLA MCXCVI.

Erasmus Ret. Alphonsi Perovio S.

EST nulla epistola venit à meo *Perovio*, quae non sit gratissima, tamen nulla venit gratior hac potissima, quam *Gaudens Merillone* tradidisti. Perlatæ est autem serius, ne tu id nescias, siquidem scripsit xxi. Cal. Septembris, Anno m. d. xxx. reddita est exciter Calendas Augusti, Anno m. d. xxxi. Quamquam hic nihil inculandum arbitror *Asterionum*, licet à *marandæ* cognomen videatur sortitus, & alioqui mirus *Calcidius*, ut qui totos sex annos adornans iter, vix tandem *Hilpanum* potuerit relinquere. Sed longum est iter ab *Hilpano* in *Flandriam*, rursus à *Flandria* *Fridericum*, ut scilicet sit, si quæ huc vel sero perferantur. Hæc partim co commemoro, ne quid meum in respondendo tarditatem incales: nam fieri potest, ut hæc literæ diutius etiam hærent in itinere: partim ne consolationem, quam à me flagitas, expectes. Verum est quod scripsit *Cæcero*, *seram gratulationem non solum reprehendi, sed sera consolatione nihil potest esse frigidum*. Quam enim nihil addidit, quam illi vulneri quam acerbissimo, quod ex optimi fratris *Hieronymi Perovii* decessu accepti, jamdudum si minus ratio, quod arborum maxime, certe tempus ipsum medicamentum attulerit, ac cicatricem obdolerit: frigidum officium fuerit adhibere pharmacum, inhumatum refricare quod dolere desierit. Quod si crudum etiamnum ac recens sit vulnus, tamen ita mihi depinxisti virum illum, ut magis laetæ gratulari scilicet tæx, qui talem habueris germanum, quam consolari morientem, qui tales amicitia. Quamquam hoc amittendi verbum oportet in totum à *Christiantiam* sermonibus esse subleuam: quæ enim fronte tibi dicitur amissa, qui præceffit in patriam caelestem mox secuturum? Demissum aut præmissum recte dixeris, amissum nequequam. Rursum quam mecum reputo, quot nominibus ille tibi germanus fuerit, ex uicem progeratus, idem monachice pietatis institutum professus, in eodem monasterio sub eodem magistro religionis nutritus, iisdem literis ac disciplinis eodem in schola eruditus, sanctissimo muneri docendi populum pariter addictus, in eoque simili fervore simul & fructu versatus, denique tam omnibus & corporis notis & animi dotibus atque etiam ipso dicendi genere tui similis, ut quibus necdum cognitam esset esse duos *Perovios*, frequenter ambigeret, utrum audirent concionantem, *Alphonsum an Hieronymum*: si recte Proverbio vetere dictum est, *vi, super lapide quiescit*, facile divino, quanta pietate tam admirabilis rerum omnium similitudo vos inter vos conciliat. Deinde quamquam scio te in *Christiana* Philosophia jam olim idololo scelerique versatum, ut periculum non sit ne quis casus humanas tuum animum à recto statu deiciat: tamen ut hunc thesaurum adhuc circumcisions in vasis fictilibus, facile divino quam acerbam plagam naturæ sensus peccator tuo inflixerit, quam tamen nunc abibere quam ipso tempore, quod mala etiam immediabilibus mederi solet, tum multo magis ratione petatque jamdudum sum sanatum, aut ita mitigatum. ut ex optimi fratris recordatione, multo plus spiritualis gaudiū sentias, quam ex defuncti desiderio molestitæ. Quid autem referre diutius vixisse, postquam consummatus in brevi explevit tempora multa? Diu vixit, qui prout licet annis, multa talenta *Christo* lucrificet. Cum in ceteris omnibus, mi *Perovio*, tum in hoc præcipue suspicio fratrem tuum, quod tantum nec *Seraphicum* fuit nec *Cherubum*, (nam his co-

gnoments illi *gaudent* appellari) sed ex posteritate divi *Benedicti*: tamen omne studium ad hoc munus contulit, quo non aliud vel magis Apostolicum, vel *Christi* gratias, vel gregi *Christi* salubriter. *Benedictus* pios agricolas instruit, tuus *Hieronymus* maluit in vinea Domini laborare, proque vomere, marea, ligone, rastro & sarculo, lingua per spiritum erudita, ex animis hominum revelare perditiones impias, dissipare carnales affectus, inferere pietatis Evangelicæ plantaria, copiosumque fructum convehere in horrea Domini, cuius se sciebat esse colonum. Nam hoc verissime scribis, mi *Perovio*, magnam ubique turbam esse eorum, qui concionantur apud populum, sed juxta vetustum Proverbum, *verbi ipsi exasperantur, magis de re habent*, hoc est, pauci *Christianum* Philologum puto sincereque docent. Prima igitur *Hieronymi* laus est, quod ad munus omnium sanctissimum semet afflicti instruit. Altera quod supram non impellit, sed exasperavit, donec exemplo *Pauli* vocaretur à Deo. Vocatum interpretor, qui iussu Abbatis, qui flagitante populo, cuius vox vox Dei est, qui precibus laudantissime ferunt *Elisabet* Augustæ pellectus est ad eam provinciam. Tertia quod in obscuro munere Apostolico, non quemvis Apostolum, sed inter Apostolos præcipuum studium amulati, videlicet magnanimum illum & generalem *Paulum*, qui non alio nomine magis gloriatur, quam quod grati docuerit Evangelium, id est, tantum laborum, periculorum, afflictionum, suæque summae virtutis succedere, oboritur, exultavit. Novem vir pius, cui labores illos soterent, sciebat suam mercedem in tuo repositam, apud ipsum Iudicem, imo apud benignissimum Dominum, qui cæsuplum reddit in hoc seculo, & vitam æternam in futuro. Quam mihi artificum alia tua verba in epistola tua, *In oculis præfessetur, super prædicare non se, sed Ordium sui insignia, non hominum commenta, sed Christum*? Hæc legenti quam multa mihi veniebant in mentem, quæ frequenter ab Ecclesiasticis audivi, magno cum animi mei iudicio. Ea non libet hic commemorare. *Theophani* gloriam, quantum oblectat omnia. Qui nunc in Monarchiam sua accersitur, ne dicam irrumpit, quam proficiunt mendacium, perique statim ambiunt mirram, deinde galterum Cardinalitum, denique triplicem cocoonem. At tuus *Hieronymus* *Christo* veneratur, non sibi. Ex suis pompis, opibus, deliciis, nihil plus contraxit vitii, quam pices & sale marino. In medio luxu macerabat corpus suum jejuniis, & in servitum redigebat, ne forte alius prædicator ipse reprobus efficeretur. Inflabat extremus ætus Apostolicæ fibule, in quo scilicet egregius artice suspenderet. Subministravit Imperator *Christi* militi suo materiam, qua virtutem suam eximiam gloriosè declararet. Centurio *Cornelius* ambuit *Petri* colloquium, & imperavit. *Hieronymus* paratus est alter Centurio *Stephani*, patria *Genensis*, qui sitiret Evangelium. Pudorem excellit alidux seclis violentia, mittit legatos. At *Hieronymus* nihil deteruit morbo pestilenti contagio, vocatus invisus decubentem, neque id semel: docet, consulit, hortatur, consolatur, audit arcana peccatorum, quid multis, dum illi cibum ministrat animæ vitam, ipse ex agrotantis halitu hausit corporis mortem. Hæc vero similis quilibet interpres reclamabit: Nihil fecit novum, facient idem alii perique, captavit à moriente prædum. Sed in hoc quoque *Paulum* imitatus est, qui sic pecuniam ab *Afrania* collegit in subsidium pauperum, ut non solum ipse nihil inde contingeret, verum etiam cavere ne vel suspicio probabilis posset in ipsum recidere. Ducatur mihi minus decem milia reliquit *Stephanus*, ex tradit in manus *Hieronymi*, non tanquam exsecutor testamenti, sed ut ea pro suo arbitrati in pios usus expendere. Ejus summe si sibi bonam partem servasset vir tam utilis Reipublicæ, quæ negasset in servitum collocatum? Teruncium sibi non decerpit, quam

Tem. III. VVVV à abo

An aliqui vix ullius rei perniciosis sic contagium quam pecunia. Jam si totum contulisset suo Monasterio, quod, ut ex tuis intelligi literis, pietus opibus locuplet est, censu perquam tenui, & religionis disciplinam pulchre contritum, externis ostentis ruinolus, quis non probasset hominis erga suos *supplicis* charitatem? Obolum ex tanta fumina non decedit suis, fortassis obmurmuraturus. Adeo *Paulus* quadam generositate cavit, ne quam animum daret bonitatem temper in deterius promissis suspitionibus. Totum depositum in pauperes effudit, idque concessum, nec passus est apud se haurire, quod illis erat destinatum. Videtur enim invitum dare, quilibet cunctatur. Adeo vir pure *Christianus*, magis sibi metuait à pecunia quam à pestilentia: illum excussit potius, hæc habuit. Siquidem, ut scribis, quarto à Centurionis obitu die coepit se sentire febribus, hæres morbi, qui nummorum esse noluit. Non erat illa mors vulgaris, propitius Numinis erat furore, strenuum athletam suum mature ad brabeum evocantis, ne diuturnum in terris illa vox esset, *Pater, si peris peris, transeat a me calix iste*; sed ejusdem est illa, *Nobis fere super me*. Quid, quod & causa convenit & tempus: dum servare studeat proximum, impendit animum, immortalis est *Evangelio*, iidem diebus quibus pro nobis occidit *Christus*: nec ætatis iam magnam fuit discretem, decessit annos natus quadraginta unum, nam fuit ex Veteribus qui hac ætate putant obisse Dominum. Triennium versutus est in *Evangelico* munere, quantum temporis putant & *Christum* prædicasse. Toto hoc tempore, quo per morbum decubuit, nunquam cessavit à prædicandi fervore. Corporis languorem excussit vigor spiritus, monedit, hortabatur, obtestabatur quicumque aderant, & servatoris exemplo tantum non clamans exhalavit animum. Agnosce verum ac germanum *Christi* discipulum, cui tam multa etiam in rebus externis cum magistro convenirent, ut de ceteris animi dotibus non liceat ambigere: Agnosce & *Pauli* discipulum, qui in suo corpore supplere quæ decrant passionibus *Christi*. Cæterum, ut internum *Memum* agam, & aliquod reprehendam in *Francisci* fundulo: demoror eam sollicitudinem, mea sententia supervacaneam, qua famulos admonuit, ne qua mulier corpus exanime contingeret. Etenim si sibi metuebatur, plane fuit *Adm. Jig.*, si mulieribus, plurimum fragilitatis tribuit illi sexui. Absit autem ut existimemus illum fuisse *peritum*, quem Dominus peccatrix fornicis contactum non horroret. Dices immoicum quoddam pudicitie studium fuisse, itaque lubens interpretor. Istafratrem quam habueris, *Fervos* charissime, postulas à me novam quampiam & insultatam consolationem. Quid si te sic consoler, quemadmodum *Galliarum* Legati *Nervam*? Oro te, mi *Fervos*, ut felicitatem tuam fortiter feras: nam quæ potuit obtinere major felicitas, quam ut de tali germano jam tuto gloriaris possis, non juxta carnem, sed in Domino? Spero futurum, ut illius spiritus in te sit geminus: ita fiet, ut omnes, qui nunc mortem illius lagent, minore suo damno *Hieronymum* desideret. Sed dum pro uno *Hieronymum* gratulamur Monachorum soliditati, dolor ingens occupat animum meum reputanti quanta sit talium Monachorum paucitas, quanta ubique turba ventris atque abdominis fervorem. Utinam Dominus digigneret omnes affare suo spiritui. Pro humanitate, quam in *Franciscum* *Dilectum* contulisti, facere me tibi debere plurimum. Vale. *Friburgo Brisgona* 31. Augusti, Anno 1531.

EPISTOLA MCXCVII.

Erasmi Rot. Reginaldo Polo S.

REVERENDI EX *Anglia* Simon Grynam notissimè ex-
berem, te præterea, cui merito debetur inter præ-
cipuos locus præcipuus. Verum, id, ornatisime *Pole*,
nec oblivione tui, nec mea delicta habetum est. Suspi-
cabur te ad Musas tuas, à quibus audieram te oppido
quam invitum distrahì quem *Favos* discordes, jam-
dudum revolasse. *Christus* tuus in tuto est, ma-
tamque hæc nudum, si sciam cui jubeas tradi: nam
codex totus jampridem ab amanuensi meo descriptus
est. Biennium est quod totos *Christus* *Græcum* pro-
mittitur nobis à *Fernus*, idque auctore *Mattheo* *Gub-*
beris, quondam Pontificis Datario, nunc Episcopo *Fer-*
ronensi, sed nihil adhuc prodire video. *Hieronymus*
Frobensius meo fusu excedit totum *Basilium* *Græcum*,
qui mihi inter ejus ætatis Scriptores unice placet: nam
Christus habet nescio quid submolesce *maximè*,
Gregorius Nazianzenus nonnihil affectatæ arguit, ut-
que id magna ex parte situm in verbis, in *Basilis* ni-
hil est quod offendit. Opinor *Leonicum* virum opti-
mum jam reliquisse terras: nam ante menses illum
C quatuor, quidam *Favos* rediens, nunciabat esse id
temporis decubuisse, desperantibus Medicis. Precor ut
per Domini misericordiam bene sit illius manibus.
Accipio & *Lupatium* nostrum in meliorem vitam de-
migrasse. Mihi summe voluptati fuit, quod ex *Gry-*
nes cognovi, te istic & recte valere, & in ea esse di-
gitate, quam, præter imaginis claritatem, & probas
illa meretur, & eruditio. Futurum tamen est
multo gratissimum, si ex tuis literis plenius de statu
rerum tuarum cognovero. Bene vale. *Friburgo Brisgona*
25. Augusti, Anno 1531.

EPISTOLA MCXCVIII.

Erasmi Rot. Georgio Agricola S.

BENE profecto cessit illa mea cum *Platonis* expor-
tulationcula, quæ mihi duorum ipsius epistolæ
conciliavit, tamen tuam tu quidem mevis chirogra-
phum haberi quam epistolam. Atqui id sane mihi
multo jucundius est, ut *Agricola* hominem egregie
doctum, & nisi me fallant omnia, brevi inter litem-
ræ rei proceres præcipuo loco siturum, velut obli-
gnatis tabula docere possim, mihi *Gratiam* legibus
esse foederatum. Studium meum in edendo libello, vel
obsequium potius, nam *Andreas Cœsar*, impulsu id fa-
ctum est, tibi non ingratum fuisse, mihi magnopere
gratum est. De *Cervilio Agræpo* quidam amici docti
ad me scripserunt & *Brabantia*, sed sic ut nec hominis
violentiam probare, & plus illi in colligendo studio,
quam in deligendo iudicio tribuere videantur. Nonnulli
illud non ingratum est, quod *Theologia* ac *Mon-*
achis hætenus scilicet oppedit, idque *Cæsar* umbra,
cui se prodestur à consiliis, & *Cardinalis Campeggi*
præsidio. Sed veror ne hominis fortitudo bona litem-
ras magna gravet invidia, si modo vera sunt, quæ
narrant amicorum literæ. Librum illius nesciam videre
contigit, nec ad me scripsit unquam. Opus, quod de
mendicis ac panderibus habes in manibus, cupidissi-
me legam simul atque miseris. Id sugor, mi *Georgi*;
tibi magnæ gloriæ futurum. Nec est quod invidiam
F metuas, quam argumentum sit ejus gentis, partim
ob relictam, partim ob regionis varias consuetudi-
nes, partim ob ipsius materis subtilem obscuritatem,
ne quid interim dicam de libris depravatis, ut nos-
quid sit exhausti fides. *Pertum* zodio virum non minus
humanum esse quam doctum. *Alciati* ingenio candi-
dissimo præditus est, ut ab illo tibi nihil sit metuen-
dum. *Budem* ut est stomachi liberioris, ita vir melior
est, quam ut indignetur, tantum argumentis agen-
ti. Quod etiam maxime faciat, quod opinor mun-
quam

EPISTOLA MCCI.

Erasmi Rot. Joanni Bureo S.

Al. 1511. **Q**UOD *Stanslaui* literæ sine tuis ad me perlatae sunt, quo casu factum sit, nescio, tua certe negligentia factum non arbitror: hunc enim de te persuasorem indui, *Beneram Stanslaui*, nec amore in me mutuo, nec studiorum sinceritate ullo usquam tempore cessurum, imo potius amixurum, ut utraque iare licet generis currentem à tergo relinquis. Decet enim, ut qui majorem imaginibus, opibus, reliquisque fortunæ commodis antecedit, multo magis veris illis bonis, in quæ fortuna nulla est manum injectio, superior evadas. Tibi præluet generis claritas, fortunæ splendor, ut jam celsationis oculus sit locus; quam ipse etiam tibi jamdudum præclusisti, ut qui ætate tam tenera, adeo feliciter progressus sis in *Masuram* vireta. Turpissimum enim fuerit, mi *Beneræ*, si quum tibi Deus ac parentes optimi, ad summam eruditionem, egregiamque virtutem, omnia assiduum suppeditaret, ingenium docile, indolem felicissimum, pecuniarum vini, qui non minus studiorum neve sunt, quam belli, denique præceptorem, quo docerem, vigilantem, atque etiam amantem, ne optare quidem possis, tute solus tibi decessisse videria. Quum itaque tantum multis nominibus fullineas expectationem, non committis ut eam fallas. Quod si nunc studia nonnihil aloas habere videntur, cogita quantum voluptatis, quantum gloriæ hinc tibi sit preventurum, quum velut avidus negotiator, illustris viriisque *Germanie*, *Italia*, *Galliasque* emporis tot eruditiorum hominum concubitorio usus, redibis in tuam *Poloniam* omnium discipularum ac virtutum meritis egregie locupletatus. Vale. *Friburgo* 21. Septembris, Anno 1531.

EPISTOLA MCCII.

Erasmi Rot. R. D. D. Bernardo, Episcopo & Cardinali Tridentino, S.

QUATERNAS jam hinc debui literas à tua R. sublimitate accipi, non dissimili argumento. Quæ res mihi declarat singularem quandam tuam erga me pietatem, plurimum quidem argumentis jam olim perceptam & exploratam, sed gratum tamen est ejus memoriam subinde novis occasionibus reficere. Quod invitas ad conventum istum *Spersensem*, video te satis magnifice sentire de mea valetudine. Ego in his novis sedibus jam quatuor ludor cum morte. Satis feliciter cessit concertatio, donec æstivi coeli commoditas faveret luctanti. At simul inhorruit Autumnus, agre inclusus apud focum desidens languidum spiritum traho. Sub festum *Atcharis* subito exortus Euro-Aquilo me coniecit in lectum. Amicus quidam ac vicinus meus eodem die eadem ex causa morbum contraxit, & decessit intra quadriduum. Dejecta est quærens, ego arundo, ut est in Apologis, vacillando subsisto. Quod isthic Reipublice sum profuturus, nescio, certe mea referret isthoc adesse, quemadmodum trulerat & *Augustinus* Conciho non adfuisse. Sed quid faciam huic corpusculo pluviam vitæ, cui maratum cubiculum, aut vinum, cui surcula incommodior mors est? Non me clam est interfecturus Conciho, qui mihi pessime cogitant, atque etiam exitum moluunt. Id si vacabit, poterit ex R. D. *Jeanne* Episcopo *Vernacensi* cognoscere. De pecuniis non sum sollicitus, Dominus providit hæcenus, & providebit, ut spero, tantum optabam ut mihi liceret in hac extrema senectæ quietem agere, ne id quidem durat. Hæc domus emia inextricabilibus molestis me involvit. Nec tamen adhuc ullas est locus in ea tota huius corpusculi futurus exitus. Multi mirantur, quis sit istius conventus statutus exitus. Spiritus *Cyrili* dignabitur suggerere Principum animis quæ sunt sublimissima. Ita magna adhibenda est cautio, ne dum alteram partem compellimus, alteri non

Al. 1531. **A** jus sum, sed tyrannidem vindicemus. Quos fugiam video, quos sequar vix video. Tantum nunc licet per valetudinem. Ubi fieri confirmator, scribam copiosius. Dominus R. Celsitudinem tuam servet incolorem. Datum apud *Friburgum* 9. Octobris, Anno 1531.

EPISTOLA MCCCIII.

Erasmi Rot. Episcopo Riveni S.

JURE quis tribuit improbi, ornatiſſime *Præful*, quod ignotus appellem ignotum: audacia, quod tressis homuncio ad tam eximium Principem, omnique decorum genere splendens memet ingeram, sed ut egestas excutit pudorem, ita charitas, auctore *Joanne*, propellit timorem. De tuis egregia virtutibus mihi tam multa prædicantur à multis, ut te non possum non vehementer amare. Adde fiduciam morum tuorum admiranda quædam, ut accipio, comitas, sed inprimis mirifice propensum favor erga poliores discipulos, quas videmus hoc seculo feliciter apud omnes nationes efflorescere, idque præsidio linguarum, ac veterum Auctorum undique è tenebris in lucem emergentium, quæquam ex his qui exstant aliquot non minus pesterant, quam qui maxime videbantur interdicisse: liber eorum, prodigiosis mendis undique castens, erux est verus quum liber. Sudatum est pridem à *Probenio* in restituendo *Jesepho* Historiographo campis celebris, sed compensum illum iohannibet depravatum, nisi ipsum *Græce* loquentem adhibeamus. *Rassius* quidem oihul unquam verit bona fide, sed in hoc Auctore videntur multi suo lassile arbitrio. Eam accepimus in tua bibliotheca *Græcam* esse, cujus codicis si nobis ad paucos menses copiam facere non graveris, non nos tantum, sed unversos etiam studiosos isto beneficio tibi reddideris obstrictos. Libet ad te redire incolimus, atque adeo illatus, ad quæcumque diem tu præscripseris. Dices cum *Ennio*, *Esquid erit prius*? Scilicet hoc, quod mortales perſolvunt divi immortalibus. Agemus gratias, celebrabimus auctorem beneficii, & quod re non possumus rependere, gratæ voluntatis studio referemus. Ob hanc causam emandavimus hunc tabellionem, quo codex tuo ad nos perferatur. Scio civitatem *Bathensem* his temporibus non optime audire, sed nihil fecius habet illa multos integros viros, qui mallet sibi vivere, si sine gravi incommodo liceret demigrare. Certe illud à nobis curatum est sedulo, ne quid ex illa produt officina, præter optimos quoſque Auctores. Hæcenus ego causam mihi cum *Hieronymo Probenio*, cumque studiis omibus, communem, nunc propriè agam meum negotium. Quid istuc, inquires? Etiam atque etiam rogo ut *Erasmum* inter infimæ fortis clientes adhibere dignens. Bene vale. *Friburgo* *Brigis* 19. Novembris, Anno 1531.

EPISTOLA MCCIV.

Erasmi Rot. Helio Hæroli S.

EX literis tuis plane agnovi *Johannem Gelenium* discipulum, adeo illum & sermone eleganciam, & singulari modestia refert. Næ tu de *Erasmo* perquam magnifice sentis, quæ quæquam veritas sis adire Cæsarem totius orbis Monarcham, tamen per *Geſarum* non bortantem modo, verum etiam fide jubentem, vix percelli quiveris ut me literis compellares. Atqui negat epistolam erubescere. Quis in tam præclaris amicitia fortunæque dotibus tam insignem verendum non excolitur? Sed eadem tamen nonnihil succensio, per quam steta, quo minus mihi tam amabile postus innotesceret. Quæquam epistola tua septimo Calend. Jovis scripta, posside non. Novembres demum reddita est, ne quid meam inces vel negligentiam, vel inhumanitatem, quod serius accipis responsum. Non est autem, ornatiſſime juvenis, quod ambus

1413. tantum vulnerum passus pro literis, nunc meditatur esse negotiator, ut sit aliquando famulus eorum, quomodo poterat esse dominus. *Therapymus* confabulavit rem suam. Opto ut scilicet discat linguam, qui sic habitus, & bonus fiat negotiator, qui duo verba recte scribere ne tot quidem annis discere potuit. *Levinus* scribit hunc rusticum ab se conducendum; at is prima voce statim quæsit esse sibi non esse obolum. A quoquo *Levinus* mores. Scribere debebat quanti, & quibus conditionibus, ab eo pectus esse. Alioqui mos est illis geminam solutionem flagitare. Per illum duas epistolas, alteram tuam, alteram *Arnoldi*, misi *Therapymus*, si quid forte vellet in *Arbanum*. Interim dum ille abest *Balsæ*, ego adorno litterarum fasciculos. Effutivi apud *Camingam*, quod *Hays Hermannus* in Italia laborasset scabie *Gallica*. Hoc ille fortasse narravit odiosius apud plures. Fieri potest, ut exares offenderit illius animum. *Petribus* hic nos invisi, *Italam* petens. Nihil hoc juvenis vixi amabilis. Fasciculum universum jussi tibi tradi, ut ipse reddas, si voles, quæ videbamur. Vale. *Friskage* 14 Decembris, Anno 1513.

Comitatus superius ad Goclenium litteras sequentia hæc, *Theologus* Lovanienfibus inscripta, cum hoc incipit:

EPISTOLA MCCVI.

JESVS MARIA.

Datur *Theologus* Lovanienfibus.

QVVM res rumore tantum, sed probabili, ad me delata est, solum in hoc respondebo nunc, ne quod per calumniam temere fiat, me non audio. Jactat quidam in novis *Colloquiis* esse tria aut quatuor loca, in quibus sentiam cum *Lutheri*, videlicet, *De Caspianis* & *Jejuniis*. Id locus esse intelligit, qui libellum integer legerit.

Id privatum officium, tria præfari visum est: Primum, non posse mihi obijci contentum edicti *Cæsarei*, quod audio publicatum * sexto die Maji, Anno M. D. XXX. quum hic libellus multo ante fuerit excusus *Basilæ*: ubi tamen nullum adhuc *Cæsaris* edictum, vel publicæ, vel privatum, fuit exhibitum. Secundum, quod in eo libello non trado dogmata fidei, sed formulas loquendi *Lutini*; tamen quædam admodum sunt obiter, quæ faciunt ad bonos mores. Quod si Grammaticis præscripto themate *Gabrie*, sic docet bene sensum *Lutini* reducere, *Unam* ubi edant præter alia, qui nobis hoc die præfatus inveneram; non opinor deferretur hæreticos, qui sententiam improbam doceret emendare reddere. Tercio, videndum esse, qualis sit persona, cui sermonem tribuam: non enim illic facio Theologum cooquantem, sed pueros aut bellos homunculos inter se nugantes. Quod si nolint mihi suffragari personæ qualicunque, mihi igitur impudent, quod illic *Augustinus* (opinor) quidam contemnit *Honestum Sacerdotem*, & præfert *Secundum Episcopum*, quod summum bonum posuerunt in voluptate: mihi impudent, quod illic males quidam inter multa, quæ militanter loquitur, ait se velle querere sacerdotem, cui quæ munum sit bonæ mentis. Hæc si mihi absurde tribuerentur, cur in cæteris non debet respici personæ qualitas? Nisi forte, si *Turcam* loquentem facerem, mihi insuperandum patet quicquid ille diceret.

Nunc de locis pauca. In primo loco (puto) quidam sedecim annorum, ait se confiteri peccata duntaxat certo mortalia, ut vehementer suspexit: *Lutherus* docet non esse necesse confiteri peccata mortalia omnia, sed tantum manifestata. Proinde sermo pueri multum dissonat à dogmate *Lutheri*. Deinde puer rogatus, an ipsi sufficiat confiteri *Christum*, responderet factum futurum animo suo, si idem visum fuisset Ecclesiæ

* Publicatum quidem tunc, sed scriptum postmodum *Agilæ*. *Lugdun* lib. II. *Metropolitani Arnoldi Sanden*, *Graphici* *Curtis* *Stalder*, lib. 1111.

proceribus. Ex hoc colligant, me affirmare hæc Confessionem, quæ nunc utimur, non esse institutionem ab ipso *Christo*. Et aliorum collectio posset esse probabilis, si *Christum* non esset unus primatus Ecclesiæ, quum sit princeps pastorum. Ergo qui proceres Ecclesiæ dicit, non excludit *Christum*, sed complectitur & illum cum *Apostolis* & *Apostolorum* successoribus. Jam ut ex superfluo demas hæc dictum de puris hominibus Pontificibus, an puer non est satis, quod in confitendo sequitur auctoritatem illorum, etiam si non habeat certum, an Pontifices hoc poterint instituire de suo, an tradiderint ex institutione *Christi*, quum illi sit animus parere, quocunque modo tradiderint? Mihi nondum ad plenum constat, quod Ecclesiæ deficiat hanc Confessionem, ut nunc fit, esse ex institutione *Christi*: sunt enim multa argumenta mihi insolubilia, quæ fudent contrarium. Et tamen hunc animi mei sensum ubique submitto iudicio Ecclesiæ, libenter sequentibus, ubi clarum illius vocem audiero. Quod si maxime hoc expressest *Bullæ*, & ego vel nescirem, vel non meminissim, sufficeret interim obsequi auctoritati Ecclesiæ, cum animo patendi, si etiam illud constaret. Non sequitur, Hæc Confessio est ex institutione hominum, ergo non est ex traditione *Christi*. Et tamen quod confitemur semel in anno, quod tempore Paschæ, quod tali aut tali fæderito idoneo, certum est esse ex constitutione Pontificum.

Non fit ibi mentio de *Jejuniis*, quod nobis per Evangelium & Apostolicas litteras commendatum est, sed de defectu ciborum, quem contemnit Evangelium, & sæpe damnant *Pauline* litteræ: præsertim superfluum. Nec illic quicquam dicit hoc quod docet *Lutherus*, constitutiones Pontificum non obligare nos, nisi accesserint contentas: ideo concedit Pontificem hoc posse, tantum querit, an hic fuerit animus Pontificis, obligare ex æquo omnes ad carnium abstinendum, sub pena gehennæ, nisi adit perversus animus. Et qui hoc dicit, ait se non aliter odisse pisces, quam augues.

Si omnis constitutio Episcoporum obligat ad penam gehennæ, dura est conditio *Christianorum*. Si quædam obligant, quædam non obligant, nemo meos declarabit mentem suam quam ipse Pontifex. Veluti si Pontifex statueret, ut sacerdotes incederent cincti, an hoc animo statueret, ut si quis ob dolorem renam deponeret cingulum, esset obnoxius gehennæ? Idem, si quis cum ægrotante uxore vellet carnis, quo libentius illa comedit, an Pontifex vellet illum obnoxium esse gehennæ? Hoc tantum ibi queritur, neque quicquam asseverat.

Nec illic, nec mihi damno Indulgentias, quoniam hætenus plus satis indultum est eis, tantum quædam ridet congerionem suam, qui quum alias esset nugatissimus nugator, tamen præsidio *Bullæ* putabat se posse pervenire in cælum. Hoc ideo non arbitror hæreticum esse, ut existimem nihil esse sanctius, quam admonere populum, ne *Bullis* confidant, nisi student mutare vitam & prævos affectus.

Hæc ad rumorem delatum: ubi certior cognoro, respondebo accuratius. Nunc vide, an serendus sit is, qui lymphatus odio fratris, in convitiis, & contumeliis vocat *Erasmum* hæreticum ex hujusmodi lemmatibus. *Friskage* 14 Decembris, Anno 1513.

EPISTOLA MCCVII.

Erasmus Rot. clarissime viro D. Agilæ
Basilidæ S. P.

CLARISSIME vir, Goclenius me literis suis admonuit *Compensum* depositum profuturi munus, id quod doleo. Sed *Goclenius* litteræ ad Idus Julias scriptæ, ad Idus demum Novembres mihi rediisse sunt. Hic neminem novi, quem autem vobis commendare. Adeo hinc hæc opinionum corruptit studia. Vestiga-

An. parte suppellectilis, & quotidie hac venturam, velut in
1511. bittis habitans abbas. Sub hyemem abstulit fere totam
suppellectilem; id ubi viderem, adiu hominem, ser-
rio, inquam, nunc migras? Ardens, annuit. Tantum
quam admodum, si molestum non esset, ne alicui
traderet claves, quo locus posset purgari, si modo id
sine ipsius incommodo fieri posset; contraxit se, re-
spondensque se post reditum ex *Argentoratu* cum Tri-
buno velle loqui. Post huc verba de clavibus, ne vi-
deretur migrando se suum amittere, reliquit quod su-
pererat regularum. Totum una sporta componi pote-
rat. Quam rediit, rursus egi de clavibus, non ut
conductor, nihil enim minus suspicabar, sed blande &
precario, cum his exceptionibus, si id illi commodum
esset, sique jure incolui posset. Multa tergiversa-
ta, venit in colloquium: praefatus sum, si citra suum
incommodum vellet mihi ea in re gratificari, fore per-
gratum; sin minus, me nolle super hac re contende-
re. Cum, ut fit, incalcesceret sermo, migraſſe re-
spondit, id quod frequentissime dicere solet omnibus,
se à *Jacobo Vidingero* & illius heredes esse institutum
in hac domum totam, nec posse eam possessionem
cuicquam cedere, se compertum habere voluntatem il-
lorum. Cum responderem, nihil illius deperitum ju-
ri, si traderet claves ut locus maneret parus, nunc oc-
cupari muribus & araneis, non acceperat, sed serva-
vi claves, & diligenter locum eluisti quam antea.
Tandem adieci, Tribunal mecum agere coepisse de
tota domo conducenda. Respondit, se jam habere in to-
tam quadrum, neque hic ex illius gratia vivere, quam
posset solus occupare totam domum. Si ita est, in-
quam, cur Tribunal mecum agit de conducenda tota
domo? Ex ego, inquit, loquar cum Tribuno, & ego
scio animum Tribunal. Multaque ejusmodi de jure suo,
quod animo teneretur, non corpore. Remisi conten-
tionem. Ubi vocasse Tribunal cum aliis ad convi-
vium, gloriatum est apud *Quirinum* famulum meum,
quod optime conveniret ipsi cum Tribuno, quod ille
multa alia loquutus esset ipsi, quam mihi. Post hoc
colloquium sensi hominem mihi parum inquam. Mul-
ta quibus est apud *Quirinum* de me. Ex *Argentoratu*
quidem affererat cum in me dixisse plus quam hos-
tilia, & credo, incunqne ille negat. Quid scribat suis,
facile divino. Aliquanto post quam hic favere petis,
quo plus esset sparii, si quid cui ex nostris accidisset,
blande rogari, ut sifteret illum locum, quem habebat
elatum & vacuum, nobis esse apertum. Quid respon-
derit cognoscetis ex epistola, quam muto, in qua suum
jam constanter affert. Tandem blande epistola impe-
travi, ut osillum sinneret apertum, quod absque clavi
elatum nec intus nec foris aperiri posset. Claves ser-
vavi sibi. Dodi serinum, in quo reponeret tres char-
tas, non ob aliud relictas, nisi ne videretur emigraſſe:
ejus serini elavem secum abstulit. Post fuerunt *Alte-
domus*, licet eo loco (gratia Superia) nunquam sum usus.
Tantum curavi, ut maneret parus. Jam sub finem Martii
Tribunus vocat *Clavarium*, ostendit & epistolam
ejusmodi procuratoris, clarissimi viri *Joannis Leblin*,
Regis Theolauri, qui scribit sibi manserum in Domo-
no, ut ego jubeam hunc migrare ad natalem *Joannis*
Baptista, hoc est, intra tres menses, siqualque Tribu-
nus petit à me viginti florenas pro anno retroactis à Na-
tali *Christi* usque ad Natalem. Id mihi, qui nunquam
formarum me haberi pro conductore, tam novum
fuit, quam si quid ostendisset cygnum nigrum. Nun-
quam recepi conditionem, semper excepti domum li-
beram: *Lusitanus* constanter affirmabat, se habere jus
in hac domum totam. Habuit claves domus, ingres-
sus est quodcumque voluit. A Tribuno nunquam ad-
meatus sum, me habitare in conducto, nunquam jus-
sus sum à *Lusitano* petere claves. Unde mihi potuisset
in mentem venire, me esse totius domus conductorem?
Tribunus principio dicebat, agat *Erasmus* cum *Lusita-
no*, imo ne cum illo contenderem, expresse excepti li-
bertatem totius domus, & testatus sum illum non li-

benter cessurum. Si quis dono dedisset hanc domum es
lege, ut *Lusitanum* volentem nolentem excluderem, 1511.
incunctanter recusasset munus, tam abest ut ea lege
voluerim conducere. Objectionem est & illud, postea-
quam facta est mentio de pretio conductioem, mansi
in domo velut approbans, imo scripsero & verbis con-
stanter affirmavi, me de domo nisi tota & libera velle
pacisci. Mansi autem ea conditione, qua antea, videlicet
precario, paratus exire quodcumque juberet. Nemo
jussit. Secus fuisset, si habitatus in conducto dice-
retur, *Passum hanc domum locare plerumque*, si, si admodum
maneret, videretur accipere precarium auctum. Tum
multi sunt his adibus uli gratis; putabam Magistratum
partim ex sua benignitate, partim ob commendationem
Regis *Ferdinandi* mihi velle hoc honoris habere,
& quamquam nulla intercessisset petitio, plus dedissem
quam alios dedisse audio. Ea vox à me frequenter &
dicta est & scripta, me male pro hac domo libera da-
re viginti florenas, quam pro non libera, ut nunc est,
quinque. Tribunal dicit se repetisse claves à *Lusitano*,
neque illum respondisse, reliquis in adibus. Verum dixit,
reliquit in adibus aliquas claves, sed non illas, de
quibus Tribunal sentiebat. Claves primi oblii & do-
mus, quam obstrinxerat, servavit sibi, & adhuc servat.
Ita verba dicit suus Tribunal. Non cuperem in his ad-
ibus habitare vel precario vel conductu: erat tamen
hoc humanitatis, senem, valetudinarium vel aegrotum
potius, tum hospitum, & *Caroli Caesaris* & Regis *Fer-
dinandi* literis commendatum, tempestivius admodum
de migrando, praeteritum cum mihi in novis adibus sit
exitrendum tutarius, & appendendus huic corpuloso
incommodus iudicium. Ad inventiendos aedes, conducen-
das aut emendas, ad mirandas, ad exitrendum focum,
perquam angustum spatium sunt tres menses. At ego
sub finem Martii jubeam migrare ad natalem *Joannis*.
Ex interim, quam nec conducerim aedes, nec con-
ducere voluerim, nisi traderetur libere, idque con-
stanter & dictis & scriptis mihi evidenter testatur, à so-
lo Natali *Christi* anni M. D. XXXI. usque ad natalem
Joannis M. D. XXXI. pertinere à me foreni triginta,
quasi totam domum conducerim ac possederim. Sed
coofido Tribunal me diligenter expensa mutaturum
sententiam. *Erasmus*, Anno 1531.

EPISTOLA MCCXI.

Erasmus Rot. Gulielmo Januari Duci Juliacensi S.

Vt tu geminum tui *proprium* spud me esse volu-
isti, clarissime juvenis, alterum quod abienti cor-
poris tui speciem mihi repraesentares, alterum quod
animi tui simulachrum exhiberet: ita & ipse genu-
m cepi voluptatem; nam & insignis poculum meos
amicorumque meorum, quibus id sibi sibi soleo,
oculos delectat: & epistola tua digitis depicta, atque ex
illo pretore deprecata, quoniam admirabilem quan-
dam indelem spiritum ac refert, hoc uberiori voluptate
perdidit animum meum, quo mentis bona sunt exter-
nis illis esommoda praestantiora. Tale siquidem pocu-
lum mittere quivis Principum potest, istem episto-
lam scribere non ita multi valent, istem bene *La-
tinum*, imperitis aliquot *Graecum* verborum emblematis,
deinde sobriam, sensibilibus philosophicam. Pocu-
lo titulum boni omnis addit *deus est datus*: hoc o-
men ut maxime impederet artium metallo, tu tamen
longe felicius expressisti tuis illis litera, Principum
nobis & salutarem, & ista ditione tam ampla tum lu-
lenta dignum pollicemur. Dedisti quod & amicis &
inimicis ostentem poculum, ut amici tui Principi
amicitiam mihi gratulentur, inimici oculi doleant: e-
pistolam ut tuis iortis adolescentis ad Philosophiae stu-
dium extimulim. Merito tibi non placet exemplum
Dionysi, qui celebra opinione probitatis ac doctrinae
viros, non in aliud secum habebat, quam ut per eos
spud populum honestam famam aucuparetur. Hic
enim lucus erat, non virtutis studium, & hoc erat abu-

1432
 An. cere poterat. At idem ingenui *Panagariensis* gustum
 1344. nuper aliquanto pleniorer dedit, mihi quidem longe
 suaviore: nam ex suis ad me literis de se prædica-
 vit, vir clarissimus, ut non solum me totam rapuerit
 in amorem sui, verum etiam effecerit ut existimem
 me tibi non mediocriter devinctissimum. Ipsi devinctioem,
 quam antehac fuerim devinctissimum. Quis enim non
 amet virum Reipublicæ commodis natum, & in quo
 cum amplissima fortuna præclaræ virtutes animi paria
 faciant? Imo non paria faciant, sed longe superent.
Zaphus autem promeretur sic multis annis amari,
 ut proflus, juxta legem *Pythagoricam*, omnia mihi
 cum illo duxerim communis. In quem quum tam effu-
 sa fuerit tua benignitas, scito *Erasmum* totidem no-
 minibus obstrictum esse tibi quot *Zaphus* habes obstri-
 ctum. Quod si hac lege me recipis in numerum debi-
 torum tuorum, eadem legem recipias oportet in nu-
 merum amicorum: etenim si hoc est amicitie jus, ut
 res cetera faciat inter antiquos communes, multo ma-
 gis convenit, ut ipsi quoque amici sint communes, quem
 hac possessione nulla sit preciorum. Porro, *Zaphus* plu-
 rima sua in me meritis non mediocri auctario cumula-
 vit, postquam in hujus amicitie consortio adope-
 ravit veterem amicum. Sed hac alas copiosius. Hæc
 vix scribere licuit diutina tui consilio, quod malum
 hic plurimum occupavit. Bene vale. Apud *Friburgum*
Bojorum 8. Februarii, Anno 1535.

EPISTOLA MCCXV.

IN BASILIUM GRÆCÆ.

Des. Erasmus Rot. R. D. Jacobo Sadoleto, Episcopo
Carpentariensi, S. D.

PROPRIS obfirmatum animum, hujus ævi decus
Sadoleto, fluctuanteque Typographorum quamlibet
 importunas flagitationibus, obsequium præfandi in alie-
 nas lucubrationes in posterum omnino pernegare: sed
 ab hac adamantina, ut mihi quidem videbatur, sen-
 tentia me transversum abripuit *Divus Basilus*, vir opti-
 mo jure dictus *Magnum*, sed *Maximus* cognomine dig-
 nor. Ex his, quæ versâ legem, veluti per nebulam,
 suspicibam ingenui dotes plane divinas, ac pectus hu-
 mana conditione majus. Verum, simulatque contigit
 audire *Christianum Demagogenum*, imo coelestem ora-
 torem sua lingua loquentem, sic animo meum totum
 percussit, inflammavitque vere flexissima divinitus af-
 flati Præfatus eloquentia, ut mihi nihil prius curandum
 duxerim, quam ut inextinguibilis hic thesaurus in pu-
 blicam utilitatem typis evulgaretur. Etenim si me lu-
 scosum ac frigidulum sic ad pietatis amorem accendit,
 quanto magis rapit eos, qui pro ingenii felicitate pro-
 que copiosiore doctrina, quam peripateticos habent
 oculos, tum ad pietatis studium sponte sponte sunt pro-
 penses. Neque enim hunc, ut arbitror, affectum
 si me genuit æreana quedam ingeniorum cognatio,
 quemmodum puerum rapuit olim *Horatius*, quum
 ipse nondum scirem quæ res me tantopere delectaret:
 quid enim afflictiore huic mortuorum infans, cum
 incomparabili heros? Sed omnipotens ille Spiritus
 per organum electum suum extiterat *Gregorius*, sic af-
 flicti animos nostros. Hæc est enim illa, cujus
 potentia modo vidit *Plato*, vere pulcherrima rerum
 sapientia, quæ spiritualibus oculis confecta, incre-
 dibiles excitat amores sui. Equidem contumeliam ef-
 se iudico, *Basilis* secundum cum quoquam eorum
 comparare, quorum eloquentiam supra modum admi-
 rata est *Græcia*, juxta modum æmulata *Italia*: quæ
 enim inter illos sic omnibus dicendi virtutibus excel-
 lunt, ut in eo aliquod vel desideretur, vel offen-
 dit? Tonest ac fulgurat *Pericles*, sed sine arte. *Ar-
 cides* facilitate propemodum friget *Lyfias*. *Pisicles*
 suavitate tribuunt, gravitate admittunt. *Isocrates*
 umbratilis Orator, affectatis structura numeris ac
 periodis orationis, perdidit illam nativæ dictionis gra-
 tiam, *Demogorgus*, quæ velut omnibus numeris ab-

1432
 A. solum eloquentie exemplum producit *M. Tullius*, ac
 obiectum est, quod Oratorem illum olerent lucrum, nec
 defunt qui in eo affectus & urbanitatem requi-
 runt. Sed ut maxime aliquis existenter, io quo ne-
 que naturam, neque artem, neque executionem
 desideres, quem mihi dabis, qui divi *Basilis* pe-
 ctus unumque plenum, non dicam requirit, sed vel
 mediocri consequatur intervallo? Quem qui tantum
 philosophia, qui omnium disciplinarum circuitum cum
 summa dicendi facilitate conjunxit? Sed, ut disti-
 cernatur genus est virum divinitus afflatus cum
 prophanis ac nihil aliud quam hominibus contere.
 Decentius est, divum cum divinis componere. Talis e-
 dem ferme ætas aliquot summa facunda paucæ do-
 ctrina ac pietate viros, *Arthanasium Alexandrinum* Ep-
 iscopum, *Gregorium Nazianzenum Basilis Pyladem*,
 ac studiorum localem, *Joannem Chrysostomum* & ipsum
Basilis familiarem, ac fratrem *Gregorium Nyssenum* Ep-
 iscopum. Horum suis quique doctis summis erit.
 B. *Arthanasius* ad docendum accommodatissimus: *Nazianzenus*
 floridum & argutum orationis genus am-
 plexus videtur: *Chrysostomus* licet pulchre suo cogno-
 mini respondens, alicubi verbis redundat, & in dig-
 resionibus videtur immo duci: *Nyssus* placuit pa-
 simplicitas. At *Philysergius* in tantum prætulit
 C. *Arthanasius Basilis*, ut veram alogui summum cum *Ba-
 silis* collatum scripsit, videri puerum. *Nazianzenum*
 videbatur cum *Basilis* paria factum, si inter tot or-
 namenta, novos aliquot interdum haberet imperios.
 Argutiarum & externæ sapientie affectatio, dictio-
 nisque structura ab *Isocrate* exemplo non abhorrens,
 nihil respiciunt scholam Rhetoricæ. Cujus rei si
 quis fidem requirit, in *Ateneis*, quæ ab se summa
 cura elaborant non dissimulat ipse, videbit multum
 fabularum & Poetis adiectum, videbit & collationem,
 quæ *Basilis* cum veteris Testamenti clavis herobus
 committit, durissimum esse. At in *Basilis* nescio quid
 morosius etiam lector possit desiderare. Munus est san-
 ctissimo pectore, cunctisque humanis cupiditatibus de-
 secato, simplex ac naturalis oratio. Præstantur o-
 moia quæ potest ars, nec ulla tamen usum artis
 significatio: agnoscas ipsi summam modicæ phi-
 losophiæ cognitionem, sed nullam profus ostentationem.
 Sentas illum callere disciplinas libérales, & in
 his mathematicas omnes, sed sic adhiberi, ut nihil
 aliud quam ancillatur pietati. Divinarum Scriptura-
 rum testimonia tam concinne admiscet orationi per-
 petue, ut gemmas purpure non afflatus, sed ibi na-
 tas dicas. Nec in uno tantum genere excellit. Tan-
 ta erat ingenii dexteritas, ut quocunque se intendis-
 set, felicissime rem gereret. In enumerandis sacrorum
 Voluminum mysteriis, mæte *Isidoro*, diligens, cau-
 tus, apertus, minimeque violentus. Ad genus pane-
 gyricum putatur maxime natura fuisse compositus, in
 quo sic orationem attemperat ad animos aureque mul-
 titudinis, ut & imperitis sit percipiens, & eruditus
 admirandus. In disputando adversus *Eusebium* quam
 admirabilem habet subtilitatem, nesciam tamen ab
 orationis percipiente recedit: atque intra catholici
 dogmatis defensionem sese continens, nunquam eva-
 gatur in convicia nihil ad causam facientia. Nec fuit
 dissimilis est in opere ad *Amphilochium De Spiritu San-
 cto*, sed quodcumque tractat argumentum, nullum
 illum destituit perperis dictionis fanica ac jocunditas,
 exque non adit, sed nativa. Adest ubique, juxta no-
 men illius, regia quædam majestas quam admirabilis
 quædam humanitatis conjuncta: Sic invehitur in meret
 hominum, ut oburgantem animæ possit amare. Quo-
 lis erat oratio, talis erat & vita. Hæc ingenii demer-
 sitate *Eusebium* Episcopum ambitione tendentem ad
 seditionem, ex æmulo reddidit amicissimum. Hæc
Modestum Cæsaris Præfectum sic commisit, ut ho-
 minem inprimis virtutis fulgore rapet in sui admini-
 strationem. Hæc *Eusebium* *Patri* Præfectum devicit, de-
 jecitque, ac mox dejecto tulit opem. Hæc ipsum Impe-

1435. quibuldam, epistolarum acerbum excutere, tua for-
 1436. te venit in manus. Ex ea cognovi te R. Cardinalis Ca-
 jeta litteras ad me misisse. Scio nihil mihi ab illo red-
 datum, præter libellos de Eucharistia, Confessione, & Invocatione divorum, in quibus mihi vehementer
 placuit, & erudita brevitatis, & disputandi sobrietas, quæ nunc magnis elationibus res à pierisque agitur,
 & sic agitur, ut ex perturbatissima fiat perturbatio. Eos & legi perlibenter, & doctis amicis communica-
 vi, denique & typographis enomis. Quod si litem R. D. Cajetani accessisset, plane triumpharem. Hoc te nescire nolui, precorque ut hanc ineluctabilem mihi condones, meque patrono tuo excules, cujus amplitudini commendatus esse cupio. Bene vale. *Friskurg Briggæ 5. Martii, Anno à Christo nato 1532.*

EPISTOLA MCCXVII.

Erasmus Rot. Joanni Pannagierino S.

VITAM ex ingenio mei vena tam facile aliquod depingere liceat, vis clarissime, quam tibi pro-
 clive est & terræ venis, munus nostra dignum amicitia. Utad te antehæc ignotum scriberem, tam audaciam me docuerat *Zafus* exhortator vehementer, cui quicquam negare mihi non est integrum, quod innumeris ipsius in me meritis, quibus me tibi jam olim habet obstrictum, nunc hoc etiam nomine obstrictiorem, quod hominis candidissimi accessione amicorum meorum catalogum auxit. Puerus hodie repetas ex animo amicos. At illud sincere benevolentie precipuum est argumentum, si quis suos etiam amicos cum amico cupiat habere communes. Proinde eum mihi vehementer gratum sit quod misisti aurum nativum & infectum, suum mihi fucari symbolum, tamen non paulo bestior mihi videor factus, qui te amicum lucrificerem, quam qui munus acceperim, quod tua tamen modestia hoc nomine vocari non patitur, erram dici mavis. Nihil adhuc officium in te contuli, nec quid omnino possum video, sed si quid in te conferre liceat, in promeritum contulero. Repeto enim id quod scripsi superiores literis, ni fallor, quod nominibus tibi *Zafus* habes obstrictum, totidem habes & *Erasmus* devinctum. Superest ut *Zafus* promonet, & tibi gratias agam, vir amicitissimè, lubens relaxurus, si vel tu vel *Zafus* sobrius, quos in re quem animo tuo gratum facere. Si lubet, facio periculum an hæc ex animo loquar necne. Cupio te cum omnibus tibi charis quam rectissime valere. *Friskurg 7. Martii, Anno 1532.*

EPISTOLA MCCXVIII.

Erasmus Roterdami..... S. P.

AGUNT hic duo illi *Hollandi* qui te adierunt, sed ætate ætatem perdidit. Minor mire ambiebat esse famulus: nam meorum alter ioverferat suam *Burgundiam*: sed rediit. Exspecto reditum *Rebelle* ex *Anglia*, qui nisi adfert certa, consilium est unum è meo in *Angliam* amare. In literis hoc sberat, quod expectabam maxime, ut certum vigilam audirem te esse Canonicum: tanta enim vultuum turba facit, ut non vacem omni sollicitudine. Cum *Alexandro* per literas expostularem de libello *Jules Cesaris*. Is, quod se haberet stolidissimam facinoris invidia, excusat se literis accurate scriptis, sed utitur lemmatibus multo frigidissimis. Exemplar ad te mitto. Ut video, tibi propemodum persuasit: at ego qui è domestico evictus, ac lectulis quoque contumeliosus, totum incus & in cute novi, tam scio esse ovum illius, quam scio me vivere. Sed huic tempore servandum. Pro verbis dantur verba. Accitus est in Aulam *Alphonso Perceus* Monachus, qui scripsit ad me se ipsum collationes, ut multas paucas dicam, valde Monachales: eas ajunt jam excudi *Leone*. Ipse scripsit ad me ex Aula miced, sed quod est Monachorum proprium non absque minus. Episcopus *Anglensis* promittit & per proprium

1435. nuncium scripturum, quid agatur in Synodo. Non dubio, quam *Alexander* futurus sit sui similis per omnem occasionem. *Jeanes Campensis* agit mortuorum fabulam. Nunc *Nurembergæ* excudit Opus, nescio quod. *Jeanes Dams* offendit Episcopum *Calmarum* ob postum epistolam meam. De Collegio non sine causa sollicitus est *P. Agidius*. Sed in admittendo *Refect* cum uxore, dormitavit eum. Principis obliandum erat. Hic quotquot callent bonas litteras, amant Evangelium. Alioqui non dessem officio meo. Bene vale. *Friskurg 3. Maji, Anno 1532.* Adhuc ædificio sepulchro proxima. Tu fac ut litem absolveris. Fortassis *Alexander* nihil tibi profuit in causis tuis. Ex vigiliis *Juvis* artifex. Ignosce, con relege. Saluta *D. Joannem Praesidem*, & *Refectum*. Expotulatur mecum *Refectum* ob editum carmen. Atqui potabam hominem esse liberum. Alioqui nunquam eram edicturus. Demiror autem quare me hoc necire volueris. Rursum vale, & quædam mihi respici.

EPISTOLA MCCXIX.

Erasmus Rot. Jacobo Sarbante S.

DICTUM est olim, eum oportere egregie probum esse, qui *Athenis* esset probus: nunc non absurde, qui dixerit, eum oportere sincerum esse amicum, qui hæc seculo sit amicus *Erasmus*, quo syrophantias, conviciis, ac mendaciis undique fervent flagrantque omnis, & in quo nec inimicos attingere tuum est, nec amicos proderet. Exsuperior tamco in hoc rerum tumultu non paucos esse qui mihi ex animo bene volunt. Hos co mihi chariores haberi quod rari sunt: sed paucos eximios malo, quam turbam inexpectantem ac vulgariam. Complures anni sunt, quod ex amicis minime levibus cognovi, te de nostris studiis & fensire candidè, & honorifice predicare. Eum affectum nondum in te refrixisse ex *Quirini Tuleji* pridem amanentis mei literis cognovi nuper. Quo nomine, *Sarbane* obtestamur, proderet me tibi debere plurimum, & debere libenter: atque utinam tui mihi esset in proclivi tecum munus officii paria facere, quam in prompta est amore mutuo respondere. *Hollandiam* patriam tot bellis lacerat, tot exactioribus expliat, tot incurfionibus vexari, diripique ab amicis pavit atque ab inimicis, mihi, ut esse debet, auditu gravissimum est. Maximam horum malorum partem gignit nobis vix *Anglorum* quædam, qui nihil existit, si ab illa illa vere *Barbaria* sapientia. Avidi negotiatores dum novis latifundis inhiant, avitos agros non habere pro derelictis, aut in fortem verfos committunt alex. At olim abunde magnificum erat esse Comitum *Hollandie*, sed hi sunt æstus rerum humanarum perpetui, nisi quod vix unquam immemor procella terrarum orbem occupavit. Verum, ut in magnis tempestatibus apparet, qui sint periti gubernatores, ita mihi videtur insignia cujusdam esse tui integritatis tui prudentie, in tanta rerum omnium confusione, tantisque procellis rectum tenere certum. Quod an non affugati simus, nescio, certe conati sumus & consumur sedulo. Expectamus quid nobis hæc pariat Synodus *Ratisburchensis*. Mihi quidem bona spes est, sed paulo melior esset beati spes eventus, nisi *Casarius* pietas tantum tribueret quibusdam insulatis, quibus equidem velim suam vindicare auctoritatem, sed quorundam ambicio-
 1435. oi oihil est satis. Regia *Adria*, seminarum hujus ævi laudatissima, revocat me in *Brachman*, sed post hoc mihi vivum oportet, si cupiam omnino vivere. Studiis immori libet, aulicis negotiis immori non libet. Scripturus eram clarissimis viris *D. Aethi* & *Colbert*, & *D. Gerardo ab Affendels*, sed hic *Gerardus* *Storven* medicus ex *Italia* reversus offendit me & studium & scribendis epistolis delassatum, nec visum est illum diutius remorari, post diuturnam peregrinationem ad patriam propempe arantem. Quare te rogo, ut apud illos præclaros viros mihi sis epistularum vice,
 1436. do-

donec dabatur oculi parvulus: nolim enim illis lae-
sionem in oculis ac languinis appellare. Interim periside
illis has litteras et ad ipsos esse scriptas. Bene vale. A-
post. *Freiburgum Bruggae* 3. Maji, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXX.

Jacobus Sadoletus, Episcopus Carpentoracensis,
D. Erasmo Rotterodamo S. P. D.

QUOD terra mea ad te tardissime perforatur, pla-
ne molestum mihi est. Cuperem enim illas litteras
reddas: nec tam, ut te disllectem, quod in humanissimis
aque amicissime fieri solet, quam ut meum tibi offi-
cium retribueret esset cognovim, Tuas quidem veritas Calend.
Martii datur, veniente Mayo accipi. In quibus quid mihi
de valitudine prospera gratulor, et quidem libenter
accipio hanc gratulationem tuam, tu amoris eximii erga
me testem. Pervenit enim fidei a medio Novembri usque
ad Aprilis extremum mensis me commode valuisse.
Inque tunc hoc tempore et intermissione nostra studia conti-
nuamus, et ego nihil dignum vero prius exequi. Ad
meum tunc tamquam profectum provocatum sum reversum,
de qua ante ad te scripsim, in Commentariis in Pauli
Epistolam ad Romanos confectum. Quod Opus est dis-
positionem omnium est, fuit et in suis, et ego respo-
derem: tamen animus non desit. Utinam sit eventum
meorum confideram fortasse Deo, quem admodum a mea
parte nihil meos labores derit, nec fludit. Accidit au-
tem mihi perperam, ut noster divi Chrysostomi
Commentarius in omnes Pauli Epistolas Graeca lingua im-
pressus: qui mihi datus ab Episcopo Verone missi sunt:
quorum ego famam, vel voluminem etiam usum ad te pa-
re pervenisse. Cuius quidem certis, ut quod tunc tibi de-
fuisse scribis, cum hoc idem Opus esset aggressus, id nunc
suppetit, si forte tibi libet, qui jamdum exortus fuerat,
ea nunc perire. Probeniamus operam non repudiabi-
mus, cum tempus erit accendendi: praeterit in tanto an-
dore, ut res recte geratur, curam adhibere. Sed mihi
magis, ut Erasme, tuo iudicio prius opus, quod ego
semper maxime feci, et salutaris sum. Res ardua est,
ego dissiliet et tarde scribo. Nervus etiam, neque est
parvus, invenio sensus: qui boni sunt, ac fides, ego enim
mihi ipse non satis fidei talium errorum, qualis et tu, (si
tamen aliquantulum) iudicium evocandum mihi est. Tuam
certis imprimis, qui aut nunc, aut praecipue in hoc ge-
nere ferendum non desiderium modo, quia in te summa
est, sed copiam etiam et dignitatem rationis adhibui-
sti. Basilium Magnum sua linguarum lingua existit a te,
et in manu hominum divulgatum est, vehementer cau-
deo: nam quod mihi a te sit inscriptum, id magis est tui
de me iudicis testimonium, quam ego existellarem: aut
quam me dignum esse arbitror. Sed tua humanitas et
benevolentia iusmodi, ut non quid me accipere sed quid
te dare oporteat, prius expendas. Equidem maxime
tibi de te gratias habeo, atque, etiam releturus si occa-
sus fuerit. Te via crebro, et a tam multis peti, et mi-
ram sane mihi, et permolestum est: nec video qua si
causa, nisi forte ea, de qua jampridem ad te scripsi: exi-
stimatio tua videlicet, quae in tam alio sita est loco, ut
omnibus fluitibus invidia propensa esse videatur: nam qui
in hanc Theologia palestram nomen suum praefertur, quo-
sibi de principio commendationis aliquid in vulgus qua-
rant, nomen elegant clarissimum, in quod invehantur:
ante deinde rixam ipsa concutit. Sed ego si iste loci ef-
fectus, non semel deservit, in nostrorum omnibus respec-
torem: parum juvenis solita consuetudine excusati, si quid
forte esset a me in illa aude liberius scriptum: parum
etiam modestie praudentior retractanti, quo iusmodi ef-
fectus: ut etiam non vere, ac saltem verissimiliter animum
aliquam posset probare obrevelasse: quod summas Do-
ctores sanctissimi homines convicium fecit. Postremo ve-
ro, omnem sensum meum de fide Catholica via exponere,
ut non possit cuquam esse dubium quod sentirem: hoc O-
pere edis, perent mihi fletum suscipere adversum
malivolos, quorum insistentiam iniquissime calumnias,

tam res ipse et veritas, tum tua excellens fama, vir-
tutes resistunt. Sed ego hac non tam munda rei cau-
sa loquar, (nam cum in ego monerem) quam resistendi
sensu et animo meo. Oculorum exillatam mihi
nam possum datur jure: si enim iura et delicta homi-
num passalatem, mihi existit illa te alio genere praece-
pit. Placuit enim atque existit, etiamque perire
cupit. Epistolam tuam volumine ante existit, Cog-
nosque haberi: id ego mihi qui mihi emerit. Tu inter-
ea, ut Erasme, si me deliqui, da operam ut velim, et
suscipiam atque etiam cum me, quibus fidei, quoniam
arum fides, et conscientia restituer confitemur. Nisi,
qui te plurimum amant, velle nequam loco detrimere,
nec fama, nec laudi, nec voluntati etiam tua. Vale.
Carpent. 8. Maji, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXXXI.

Erasmus Rot. R. D. Bernarde, Cardinale & Epi-
scopo Tridentino, S.

QUAE se profectum spiritum callere naturae, hoc
nobis asfirmare solent, bonos adferre hilaritatem,
maiores terrorem ac tridum. Hi si vera praedicant,
oportet in te ac Rege Ferdinando quemquam
esse mihi felicem atque amicum. Nolla enim vel ab
illius Majestate, vel a Celsitudine tua venit epistola,
quae non egregium aliquod solutium aderat animo
meo, etiam parum letum sit argumentum. At est
diversum hominum genus, qui nullam scribitur episto-
lam tam amicum sui blandum, quam aliqui habeat ad-
mirationem amari veniunt. Quanta cum voluptate legi,
quod epistola proxima scribit serenissimum Romanorum
Regem Ferdinandum multis audientibus tam honorifi-
ca mentione meum orasse nomen, ut mihi apud il-
lum nullius omnino commendatione sit opus. Quid
faceret Princeps humanissimus, si quo obsequio Majes-
tatem illius demerissem? Mihi haec res jam gravis,
sed aliquando gravior valendo, non alio nomine mo-
lestior est, quam quod per ea non licet tam pio, tam
candido, tam amico Princeps inservare: nam quam
Graciam adagis probentur facta juvenilis stetit, con-
silia media, voca extreme, ad hanc lineam mihi de-
ventum est, ut optime Princeps nihil aliud quam opti-
mam precari valeam, id quod facio felix. Jam semel
atque iterum in literis admones tua pietas, ut aliquid
nominationem petam ab amicissimo Rege, te conaturum
ut optatis potiar. Utinam illuc ad me pericipis-
sumus ille Monarcha Christus, permulta forent quae
ab eo peterem, sed nihil prius quam mentem ipso di-
gnum. A Rege Ferdinando vix video quid petam, pre-
ter ea quae ultro praestat illius eximia bonitas. Excep-
tis studiis, quibus immori libet, ad omnem vitae fun-
dionem sum inutilis. Dignitas nihil aliud jam esset
mihi quam sacra equo collabente, opes congregare
juxta decurio vix spatio, nihilominus absurdum sit,
quam si quis confecto itinere suggest viciatum. Parvo
sicut frugalitas, quae mihi semper grata fuit, nunc
etiam est necessaria. Operam tamen tranquillam fene-
stratum, si negata est hilaris ac florida, quam multis
video contingere. Senium depellere, valetudinem cor-
rigere, nec immerito Pontifex, nec Principum maxi-
mus Caesar potest, quae habeam utrumque mihi be-
nevolentem, utinam saltem oblationem ora possent
obcurare. Ne id quidem illis in manu est. Praeter eos
autem qui palmi utique obreptunt, non desunt qui
maleficia artibus ac per concules moliantur exitum.
Scio verissimum esse quod ad consolandum me com-
memorat tua pietas: semper virtute paratam gloriam
fuisse obnoxium invidiae, nec hoc modo seculum ge-
nuisse ac perulisse similis improborum tumultus. Me-
mini quoniam improbe sit oblationem Abernony, sed il-
lius eximia virtus aut obrebut invidiam, aut certe
penitentia redderet toleratam facilem. Ego quid sum
ad tales collatus vires? Si doctrinam ac pietatem ex-
pendas, indignus sum qui illa caleos extergam: si in-

invidiæ magnitudinem, totis parangis illos precatur.
 1534. ro. Attamen ingenue facere hoc Principum ele-
 mentis debere, quod hæcenus adversus tot exœtæ
 subfiliis. A Rege Ferdinando nihil est quod in præsen-
 tia petam, nisi ut si quid per amulos meos existeret
 Tragediæ, sui similes esse pergas, id quod & pro re-
 galis ingeni beniginitate juremduum sponte facit, &
 tu commendatione, vel admonitione verius, posthac
 cumulatius salubrum confido. Promerebatur illud lan-
 guissimè Regis pietas, ut florentibus tranquillisque re-
 bus perpetuo frueretur. Sed quando bellum com-
 muerit sceleris nostra, precor ut auspice Deo feliciter
 tum illi tum nobis omnibus cadat Martus alic. Hen-
 ricus Glarum studiorum suorum specimen mittit in-
 elyto Romanorum Regi Ferdinando, nihil quidem ab illo
 veniens muneri præter favorem optimi Principis, quem
 juremduum expertus est illi fuisse bono, ut hoc officio
 non tam capiet gratiam quam referat. Est vir, ut
 si quis alias, integer & incupis moribus, doctrina
 varia, recondita & exacta, multum dissimilis quibus-
 dam, qui quam decem versiculos possunt scribere, pro
 consummatum viris haberi volunt. Hæc Philosophiam
 cum Poetia, Historiam cognitionem cum Mathemati-
 cis disciplinis conjungit. Profectus hic publicæ, ordi-
 nario salario, nihil secus privatim inibiuit aliquot
 generosis adolescentibus, ut illius domus revera sit
 operarum artium officina, ipse non minimum hujus
 Academice ornamentum. Quid multa? Dignus est,
 qui tunc Celsitudinis commendatione Regi fuit & no-
 tor & clarior. Excubitor ad alacritatem provehenda
 studia, si sentierit hoc officium regis Majestati fuisse
 non ingratum. Vale. Fraberge die Pentecostes, sive 19.
 Maji, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXXII.

Jacobus Sadoletus, Episcopus Carpentoracensis,
 Des. Erasmo Rot. S. P. D.

* **I**n, qui tibi has literas reddidit, mirum mihi sane cogi-
 tati est: neque ego hominis mores, naturamque perspi-
 ci. Sed cum adisti ad me, dicebatque se celebritate fa-
 me, & amore quodam nominis tui commotum, velle ad
 te pergere, ut sub te magistro laetioribus literis operam
 daret, non potui non probare hoc ejus constantium: nam
 & rem pulcherrimam, & doctorem præstantissimum ap-
 petere mihi visus est. Proinde petenti a me commendatio-
 nis literas, libenter conservavi conscientiam meam:
 & in his, qua ad humanitatem pertinent, facilius es me
 prebui. Commendo tibi eum igitur: sed tunc, ut cum ipse
 de te fecerit judicium, dignumque statueris quem in a-
 cademiam tuam recipias, tum cum se addideris, & ben-
 ginitate tua compleretur, ut quod sine ulla tui incommoda
 fiat, aliquem ipse fructum sui boni reliquissimi studi
 consequatur. Ego posteaquam ad te proxime rescripseram,
 viduo tibi non tardas accepti libellus tunc, quorum jam bo-
 nam perlegi partem & impronissus sum tuis defensionibus
 adversus illa obreptantes tui moraliter delectatus:
 fuisse enim cum illa doctissimam, & istam, quam ego maxi-
 me probe, egregie redoluit animi moderatorem. De Basilio
 alicum ago tibi etiam atque etiam gratus: quod me ad
 eorum numerum, quot tui ingeni monumentis illustrare
 voluisti, aggregare dignatus es. In quo si tibi non per
 opera responderit a me, ut mea aqua certe tua ipsi præ-
 stanti ergo me voluntati reddat voluntas. Vale, mi
 Erasme, & Amembachium nostrum mori verbis saluta-
 literam vale. Carpentoracis 7. Junii, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXXIII.

Thomas Morus Erasmo Roterodamo S. D.

QUAM rem ad hunc usque diem a puero pene semper
 optavi, Desideri dolicissimè, ut quod tibi perpetuo
 commigisse gaudere, idem aliquando gauderem contigisse
 mihi, nunc, ut, publicarum rerum negotiis liberatus,
 aliquid olim tempore vixisse Deo dantez ac mihi in-
 ipse possem: id nunc tandem, Erasme, Dei Opt. Max.

A benignitate ac Principis indulgentissimi beneficio consequen-
 tus sum. Ceterum non ita tamen sum consequutus, ut 1532.
 vultis. Fecit enim ut vixit ut altissimum illam vita col-
 phonem, quicquid animum fueram habueram, infra-
 ctum, vegetumque, morbo saltem & eructa liberum
 (quoad per animum liceret) obtinuerim. Nunc vero ad
 ejus voti, nimium fortasse improbi, compes aliquan-
 do fin faturus, Deo in manu est. Sed interim postea
 mihi occupavit vesica quid morbo: tunc non tam salu-
 & dolere eructat, quam evocatis moris, ac tunc soluti-
 ter. Nam quum aliquot mensis eodem tenore semper in-
 festaret, consulti Medici respondentes, morbum longum
 morbo esse periculosum, & curam hujus agebam celerrimè
 esse non posse, tempore festum, vultu, pharman, quietis
 medicandum: neque suum moriendo præferebant, neque
 solentem salu certam pulcherrimè tamen. Hac ego igitur
 morum variis animo, quam ad dependendum mihi
 magistratum viderem, aut operam meam in eo gerendo
 claudicaturam, quando negotia, quare poscebat, obire per
 me non possem, nisi mortem ipse obire perliceret, qua
 si defungeret, vel sic emineam cum vita penam relinquen-
 dum fuit officium, decrevi mecum tandem altero potius
 quam utroque cedere. Quamobrem ut & publicis rebus
 parceret & mea saluti consulere, a clarissimi Principis
 & optimi beniginitate supplices impetravi, ut magistra-
 tu istum, quo me (quod tunc scis) regni totius amplissimum
 incredibili ejus in me favor tam longe supra meritum
 quam supra spem ac votum meum honoraverat, nunc
 sub ejus pondere fastidiosum dignaretur esse pietas
 excuseret. Superius legunt universis preter, ut & illas
 indulgentissimas in me clarissimi Regis adfuit Duci,
 qui solus preter, digna repensit gratia: & mihi quicquid
 temporis reliquum daturus est, ut per intere atque quatuor
 tum transigatur eorum, non tam modo mentem daret,
 ut bonas horas bene collocare velim, sed eam etiam cor-
 poris addat firmitatem, qua possem: nam (qua mea
 siccitudo est) infirma validitudo nihilominus possem: ne-
 que enim, mi Erasme, omnes sumus Erasmi, ut quod mor-
 talium emulatio non propemodum tibi propriis denotat
 Deus, id nos conveniat omnes exsuperare. Quis enim
 præter te alius id polliceri audeat quod in præfatis tui
 præter atque ingravescentis incommoda, sic afflicti affli-
 ctis morbis, ut fatigare atque obtruncare juvenem voluerim
 quantam, quantam tandem totius temporis tui rationem,
 tanquam nihil idem neque animi gravior, neque adversus
 validitudo surripere, & alius libere quicquam eris tui mun-
 quam tibi reddere. Qua rei una quam reputantibus
 universis miraculis visum habeat, ad suspensum tamen al-
 que miraculum geminas, quod nihil te deterret a scri-
 bendo (qui vel Herculeum postea oppressum videremus)
 tot undique in te surgentes vallugati tui: quod tibi
 multo in dies exsuperat incomparabilis istius ingenii tui
 atque eruditissimi, ingenium etiam sale superantem invidi-
 dia: ad quas natura atque industria tua veniet quam
 facile te intelligat nunquam posse confunderi, & ferro
 tamen per animi timorem, qui pro dirumpantur, ne-
 queant, ut infra tam longe subsistant, maculantur inter
 se mirum, ac pro sua quicque virili moluntur, si qua
 possint efficere, ut tua gloria ad imperium ipsorum vilitate
 tem quare affluat detractione delat. Sed dum sacrum
 hoc Sisyphum jam tui animi voluit, quod aliud inter-
 rum tandem tam eritum quam improbus labor efficit,
 quam ut sacrum semper in ipsum equat redderet, in
 semper aliter & sublimiter cvideret nam si quid inter-
 dum aliquot, qui neque mali fuit, nec indolenti, commo-
 veat, in quo fortasse transiendo aliter ab te temperatum
 stylo voluissent, quid magna rei est? quam id non modo
 nulli nunquam scriptori non acciderit, sed ut ipse quidem
 dum notarent tua, se pueritiam tamen temperare sibi, ut
 non idem vitii & illudque quam ut ex istum honore
 sit, & frequentius quam pro libelli cuiusque modo emig-
 gert. Quia in re tanto difficultati consensum mereretur tibi,
 quod ignorare non possum, quam ingenio faceret tibi
 quodammodo transisse sit, prorsus haresse ipsa persistente ori-
 rentur, qua jam passim graffantes præjudant omnia, ut

An. si devinare potuisset tolerationis hostes, ac proditores a-
 1333. liquando proditores esse, minus ac delatos eadem fuerit
 propitius: qua ut tunc propitius foret, diversa quo-
 rundam vota, quae pro virtutibus amplectebantur, ex-
 stimulabant. Quem autem qui velis tibi vire vertere,
 ut haud dubie sedabit fatis, primum satis invenit,
 quia ratione possit sanctissimum quemquam ex antiquis Ec-
 clesiae Doctoribus excelsare: quia ego certe non dubito, si
 infirmum hoc seculum te viderem, ut viderem suum,
 novella suis quaeque temporibus fuisse & canis: & ex-
 plaudis enarratis: quod quia non fateretur, propitius
 quod dum praesentibus medebatur malis, futura non ve-
 nebant in mentem: idem nimirum illo accidit, quod
 ipsa nunc calamitantes in te: nemo in postea succrescente
 haereticus quidam sese pascit ab illorum scriptis han-
 disse: quia res tibi non cum sanctissimis solum Patribus il-
 lis, & vultu fides vultuque perfidius, sed cum
 ipso etiam Apostolo & Evangelio est, arguisti etiam
 Servatore nostrae communis: ut ex quorum verbis maxime,
 tunc propitius fidei haereticos omnes dogmata sua falsissi-
 ma conatur habere. Malle istum, ut Erasmo
 virtutibus istis tuis, & tantum, si quid interdum huius
 cupisquam viri anxius desiderandum, vel ubique fatis
 grando tanta commoveat, ut te poterat tamen ad pia
 officia assidue quadam attingere: atque negligit ma-
 lentibus lacerantibus, perge placidus vivandis studiis
 & promovendis virtutibus nihil remorari possere. De il-
 lis, quos mihi literarum gratia non etiam religionis com-
 mendaras perquam circumspicere fatis ac evoluit, per
 amicos quidam admodum sum, ut eorum me mihi
 subintrat ut: id profecto quo ad fieri per me poterit, curabit.
 Neque enim scire quoniam si periculis, neque fatis
 errorum scilicet admittere, quia tamen si fidei semper halle-
 nam apud nos & Praesidem cura & Principis auctoritate
 celebrantur, mirum tamen quidam primum technis irre-
 pere, deinde quanta cum perveniencia videntur irrumpe-
 re: neque cessant annis & alter & nostris, male vertendo
 Scripturas & detortas interpretando, omni genus haere-
 ses in Belgica (quo se velut in portum aliquem recep-
 runt) in hoc regnum nostrum ferme conscriptis mit-
 tere. Quorum ipse per plures respondimus, ut non val-
 de cupimus metum, qui utrumque perlegerit: nisi quod
 quidam & neque per levitatem, & perniciosa per mali-
 tiam in se habent & cum favore perlegunt, ut non ideo
 nostris, quia vera credant esse quae legunt, sed quia
 cupiant. Sed ipsi homines generi, quibus malis esse in-
 hibe est, nulla nequam ratione satisfacere. Malle studis
 est pro mea virili in praesentia esse, qui non sua sponte
 desistant a vero, sed verissimum hominum fallacis ab-
 ducuntur. Vale, doctissime Erasme, ac de bonis studiis
 optime meritis. Ex adibus nostris Chellicis 14. Junii,
 Anno Domini 1533.

Tabula affixa ad sepulchrum Thoma Mori.

THOMAS Alerus urbe Londinens, familia non ce-
 lebris sed honesta natus, in literis utcumque verita-
 tus, quomodo & causas aliquot annos juvenis egisset in
 foro, & in urbe sua pro Syphro jure dixisset, ab invic-
 tissimo Rege Henrico octavo (cui uni Regum omnium
 gloria prius inaudita contigit, ut fides defensor, qua-
 lem & gladio hoc & calamo vere praestitit, merito vo-
 caretur) adicius in aulam esse, delictisum in consilium,
 & creatus Eques, Praefector primus, post Cancellarius
 Lancastriae, tandem Anglia, miro Principis fa-
 vore factus est. Sed interit in publico regni senatu le-
 ctus est Orator populi: praeterea Legatus Regis non-
 numquam fuit, alius alibi: postremo vero Camerarii co-
 mes & collega juvenis principi legationis Cuthberti
 Trugale, tum Londinens noster Decembris Episcopo,
 quo viro vix habet orbis hodie quicumque eruditus,
 prudens, melius. Ibi inter summos orbes Christi-
 ani Monarchas rursus relecta fovera, reddiditque mun-
 do diu desideratam pacem, & latissimum vixit, & Lega-
 tus interfuit:

Quam superi pacem firmant, faciatque perennem.

In hoc officiorum vel honorum cursu quam ita veris-
 retur, ut neque Princeps optimus operam ejus impro-
 baret, neque Nobilibus ellet jovialis, nec in iudicandis
 populo, iuribus autem, homicidis, haereticisque mo-
 licus, pater ejus tandem juvenis Alerus Eques, in
 eum iudicum ordinem a Principe cooptatus qui regis
 consilios vocatur, homo civilis, suavis, innocens, ani-
 mus, misericors, aequus & integer, annis quidem gra-
 vis, sed corpore plangum pro aetate vivido, postquam
 eo productum sibi vitam videret, ut filium videret An-
 gulus Cancellarium, fatis in terra jam te morem fateri-
 tus, libens emigravit in coelum. At filius defuncto
 patre, cui quam diu supererit comparatus, & juvenis
 vocat consueverat, & ipse quoque sibi videbatur, a-
 millum jam patrem requirem, & editos ex se liberos
 quosque ac nepotes undecim respiciens, apud animam
 suam cupit perire. Annon hunc affectum animi
 subsecuta situm, velut adparentem senis signum, pectoris
 valetudo detorret. Itaque mortalium harum rerum sa-
 tur, quam rem a puero pene semper optaverat, ut o-
 stimos aliquot vixit fuis annos obtineret liberos, quibus
 hujus vitae negotiis paulatim se subducens futura pos-
 set immortalitatem meditari, eum rem tandem (si ce-
 pisset annos Deus) indulgentissimi Principis incompe-
 rabili beneficio resignatis honoribus impetravit: atque
 hoc sepulchrum sibi, quod mortis eum neminem ce-
 lantis adire perire quondam commonefecerat, translati huc
 prius uxoris edibus, extruendum curavit. Quod ne
 superiles frustra fidei fecerit, neve ingratum trepidi-
 mortem horreat, sed desiderio Christi libens ope-
 rat, mortemque ut sibi non omnino mortem, sed ja-
 tuam vix felicitas invenit, precibus eum pia,
 lector optime, spirantem precor defunctumque prole-
 quere.

EPITAPHIUM inibi fixum.

Chara Thomae jacet hic Joanna uxore Mori,
 Quae tumulus Aliciae hunc desinit, quoque mihi.
 Una mihi dedit hoc convivia, virentibus annis,
 Atque vocat ut puer & trine parva parum.
 Altera principis (qua gloria vixit aeterna) fuit
 Tam pia quam generis vix fuit illa sui.
 Altera sic mecum vixit, sic altera vixit,
 Charit incertum est hic fuit, an hoc fuerit.
 O simul & iunctis precor amicos vixit nos tres
 Quam bene, si fatum religioque sinant
 At fuit tamulus, fuit nos obire calum,
 Sic mori, non potuit quod dare vixit, dabit.

EPITAPHIUS finis.

EPISTOLA MCCXXXIV.

Erasmi Rotodamensis Castilheus Comiti ab Eijem
 burgi S. D.

CLARISIME vir, nec pietate minus illustris quam
 maiorem stematicibus, reddidit mihi Polyphemus
 ab te pugione facie quam elegantem, cum hoc e-
 logio, ut si munus postum calamo profugare hostes meti,
 fero rem gerere. Lubens agnovi morum tuorum
 comitatem, quam hic uno atque altero colloquio sum
 expertus. Primum habebat duos gladios, reliquos Chris-
 tum putavit esse fatis. Verum adversus tot phalanges
 undique conjunctas in Erasmo vix Caesaris arma tes-
 tificerint. Videtur mihi iuxta veteris proverbium, as-
 sum in apes, vel in crabrones verius incassum. In dies
 se densius conglomeras furiosa examina. Nunc Peli-
 si quidam sodales, gladiatorii animis ad me affe-
 runt. Nec video fore finem, nisi forte, huiusmodi
 more, expleti meo sanguine, tandem sponte desunt.
 Animas illos in me mea imbecillitas atque etiam soli-
 tudo. Hinc imbecillis mihi, quod nulla dignitate ma-
 leveis submovere: crabrones enim nulla re melius
 quam fumo depelluntur. Solus videtur, quia nulli me
 lecte addidi, nec sum additurus, modo Deus hanc
 Tom. III. Y y mea.

intelligis non fuisse intem: nam his Nundinis natus, malibus hoc aboleri non possum. Ad Pascha, fauente *Christo*, perfectum curabo. Deceveram & illud, & scriptis meis colligere in unum, quae palam aduersantur quorundam calumniis, & improbatas dogmatibus, deinde loca suspecta vel interpretari, vel emendare, sic ut homini nullius hominis sui ordinis nomen illo conuictio perstringatur. Scio quoddam hinc adornatorum triumphum, & *Erasmi* deceptum conuicturum. Sed mihi prius est quod conducta Ecclesiae tranquillitati, quam meo nomini. Si *Christo* probor, si tibi tuque similibus, qui veram eruditionem cum vera pietate coniunxerunt, satis vici. Dignitates ac sacerdotia nihil moror, & *isus* homuncio, pergratum tamen erit, si hoc agenti summus Pontifex fauere, idque aliquo declarat argumento. Roma multos iam libellos sycophanticos nobis misit, quum ab illa pietatis arce meliora exspectaret orbis. Dissidiorum plus facit eis ubique. Tales libelli nihil aliud sunt quam dissolutionem seminare. Bene vale. Datum *Strasbourg* *Brissae* 23. Iulii, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXXVIII.

IN DEMOSTHENEM.

Des. *Erasmus Rot. ernasti* adulescenti, *Joanni* *Georgio Paucgartneri* S. D.

Vt antea pessime de studiis merebantur isti, qui pretiis lucelli cupiditate malicidae ac subtilibus mollis implebant orbem: ista bonorum omnium fauore digni sunt, qui curam omnem atque industriam conferunt, ut vettulorum monitorumque seculorum confectibus suffragis probatos Auctores nobis reuocent, idque cum dignitate. *Demosthenem* autem inter *Græcorum* Rhetores loc esse primum, ut vix inuenias quem eum illo possis conferre, magnus eruditorum omnium consensus est. Neque non recte preceptum est illud, *Ab optimis auspicandam esse*. Eoque quondam apud *Latinos* & probatissimis Poetarum pueri dicebant litterarum elementa. Nec id dissimulat *Horatius*, ita de suis poematibus variatim,

Hic quoque te mouet, ut paruo elementa docerentur
Occuper in vincti *Sophoclem* *hæc* *Senecam*.

Primum enim relet, qui succus rudem etiamnum ingenii tellus imbuit. Utiliter quidem primam *Latinæ* sermonis institutionem à selectis Poetis suscipiebantur, quod hi præter virtutes oratorias, habent aliquid proprii nitore ac iocunditatis, quæ, velut efca, dulces magis quam salubribus gaudens ætas allatur ad studiorum amorem. Itaque quicquid *Latinus* Poeta intelligit, rectius intelligit Oratores. Apud *Græcos* diuersa ratio est: tantum enim discernimus est inter Poetarum & Oratorum dictionem, ut credas illos diuersa lingua loqui. Eoque fit, ut qui à Poetis secerunt institutionis rudimentum, quum ad Oratorum lectionem sese contulerint, subinde velut in peregrino sermone resiliunt, & licet, quid quoque vox decuerit, non ignorent, tamen sensum non percipiunt. In causa est schematum, troporum, & idiomatum proprietates, in quibus haud ita multum opitulantur Lexica. Hæc quidem in parte præclaram operam tunc *philosophus* *navis* *Gualtherus* *Endem*. Verum, ut puerilibus ingenii *Romane* lingue non statim accommodus est *Ad. Tullius*, quæ, *Salvo* iudice, nulli valde placet, nisi qui jam egregie profecerit: ita *Græcorum* literarum peritiam ambiens non arbitror admodum conuenire *Demosthenem*, cum plus artis habet inreclum, quam prima fronte præ se ferat. Hic enim, quod honorifico joco dixit *Demetrius*, scripsit ad æquum, nec nisi à foribus ac vigilantiibus potest intelligi. Proinde quod de *M. Tullio* scripsit *Quintus Tullius*, pari jure de *Demosthene* dici potest: si se sciat in arte dicendi proficisci, cui *Demosthenes* videri placere ceperit. Quemadmodum tabula magno artificio depicta, nemo magis opore delectatur artis imperitus, ita *Demosthenis* di-

vinum illud, & quod facundissimi quique semper in eo mirati sunt, videri, non sentiri, nisi & Rhetorice præceptionibus exercitatis, & historiarum cognitione instructis. Itaque patet, ut puer quidem degulset *Demosthenem*, sed ad eum serio rediret, jam factus oculator, quo perspicat illam vere *Asiam* *Ventrem*, illud excussum iudicium, illa summo artificio comitis enthymemata, postremo vix illam omnibus admirabilem. Vix illi imitabilem. Elegans interim fuerit exercitatio, quod à Veteribus nonnulli factum est in *Hæmæ* *se* *Fregilis*, si quis idem faciat in *Demosthene* & *M. Tullio*, ut ex collatione locorum deprehendat, quid hic ab illo sit motum, & ubi nosset sit *Græco* *par*, ubi superior, ubi ab exemplari nonnihil degeneret imitatio. Vix alia res æque conducit ad parandum iudicium. Non hic futurum sum operam in laudando *Demosthene*, ad quem pro dignitate prædicandum opus esset eloquentis *Demosthenis*: imo nulla potius opus est eloquentia, ad eum laudandum, quem uno ore in caelum ferant omnes: nec tibi calcar addere fluide, *Georgi* *chaustine*, quem conspicio in hoc pulcherrimo studio tuapte sponte haud segniter currentem. Querere unde mihi cognitus carus tuus, qui te nunquam viderim. Optatum tui partem vidi, adolecentem fortunatissime, adeo *longe* te mihi suo penicillo depinxit *Paulus Zuckerman*, baud vulgaris artifex, cui domesticæ consuetudine penitus cognitus ac perspectus es. Quin tu mihi teipsum tuus ad me lateris sic expressisti, ut si coram adestis, plus videre nequeam. Illic ex oculatis sum istam felicem indolem tuam, qui vix egressus annum decimum sexum, scribas epistolas primam bene *Latinæ*, deinde, quod planis facio, scribis argutus, & apte scribis connexa. Quod autem collaudem istum ingenium ac liberalem pudorem, quod singularem istam in me pietatem, quam tota spirat epistola? Ad hæc agnosce germane germanum ornatissimum viri *Joannis Paucgartneri* prolem: jampridem enim mihi cum eo viro istum est amicitie iudex, quam ego sine rem inter præcipuis felicitates meas numero. Quid enim illo candidius, aut amabilius? In hujus foederis consortium temet tuo jure inferi, mi *Georgi*. In hoc enim possessione genus, & fas est, & æquum est vivo etiamnum patri heredem exsistere.

Ut tali parente melior beator sit, quam paternis opibus, ita istis egregiis animi dotibus, quæ tibi parum largita est propitius Numinis benignitas, partim industria tua tibi paris, longe verius ac splendidius locuples fueris, quam majorum tuorum quamlibet amplis facultatibus. Accipe igitur *Demosthenem*, qui nunc prodit oculo postis novus exauris nitidior juvenis, simul & munus meæ in te pietatis prosequum, & studiosum tuorum incitamentum futurus. Multum debeamus *Alde*, qui nobis primus Oratorum principem dedit, plus debeamus *Hærmæ*, qui non parum addidit illi, tum dignitatis, tum etiam commoditatis, haud mediocribus impensis parique vigilantia, ut jam merito possint omnes admirabundi dicere, *Omnis hoc est* *laude* *despectum*. Posthac igitur expectabimus ab te epistolas *semi-Tullianas* ac *semi-Demosthenicas*. Vale. Datum *Strasbourg* *Brissae* 2. Augusti, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXXIX.

Stanislaus Turzo, Episcopus Olmucensis,
Erasmo Rot. S. D.

QVOD jam pridem Urinus Velius pulcherratus, atque mihi ipse quoque assiduis expostulationibus, mi integerrime atque candidissime Erasme, videmus tandem ubi te emulante representatione esse. Acceptissimum literas tuas laudissimas, unguis *Psalmum* *tristissimum* *allatum*, à *David* *spiritu* *vere* *Prophetico* *decomatum*, itaque diligenter lucubrations *non* *selectis* *comparatum*, ut nihil *propre* *clauda* *hic* *a* *ribus* *de* *gordem*, *nomini* *nostris* *pro* *tua* *in* *nos* *Christiana* *beneficentia* *dedicatum*. *Stadium* *hoc* *tua* *erga* *nos* *fratres* *charitatis*, *imo* *ve-*

An. rursus ingens & nunquam intermittere beneficium, cer-
 1331. ta scias vobis esse gratissimum: quo imprimitur tuo Velio,
 de te optimo merito, gratificari, vobis praeterea miseri-
 corde exhibere vultis: utroque igitur munere, Ursum
 ostendit & vestro, sua integritas magnas agrum gra-
 tias. Atque pro hac tua amica voluntate, proque nostra
 veteri erga te observantia, Craterem sacentalium, iun-
 ctum & pugni nostra erga te gratitudinis certissimum,
 a nobis vobis, apud nos accipiet. Nos interea tuam
 euboriam tu summam habebimus delecti, ut quae caelestem
 cibum & plane divinam reserens harmoniam & utinamque
 non auribus modo, verum etiam toto corpore & animo
 sequi valeamus, quo rila nos totius pertrahere. Sicut
 quidem non pauci hoc vestro seculo, qui fere & elegan-
 ter plerumque serbant. Nemo tamen est, (absit verbo inveni-
 facilius atque scilicet, eo fit ut non lacrimantibus au-
 bul nobis scilicet esse desiderabilis, ut nunquam libelli tui,
 tuoque volumina & membris vestris excedant, ut denique
 nihil aliud tuum tam solutius fructus persequamur. De
 nostra autem erga te, ut observando Exultare, amore,
 fide & integritate, quoniam longe terrarum spacio dis-
 junctamur, nihil est quod desideramus, salua sunt & inte-
 gra tibi apud nos omnia. Nec est tam procax quicquam
 lingua, qui aliud quodvis ne oportet de te nobis perha-
 beret peris, quando probo intellegimus, quo animo, quo
 fide & integritate singula serbas, quoniam scribenda
 aut interpretanda susceperis. Sed dum hac ad te scribimus,
 acce tibi certissimum vobis explorator, qui nos vo-
 luntate de Turca exterruit. Celari, inquit, timere,
 vastata primo Pannonia, in Syriam irrupisse, namque
 praevinciam ferro, igne & caede vacare, molitque iam
 in cinerem redeisse, sicuti passim amicum facit regnum-
 bus, ad quasvisque se recipere: praevincit eorum hunc
 epistola suam impetere, & quod erat in pectore, in aliud
 sepius tempus. Nisi enim prius nos Deus responderit,
 metuendum est, ne nos hoc praevincit tyranni male mul-
 ti: verum ab hac parte vobis cupimus agere vatem.
 Vale igitur felix & invictus. Datum Cremisio 8. Au-
 gusti, Anno 1531.

EPISTOLA MCCXXX.

Erasmi Rot. Carolo Ursinovi S.

A CCEPI literas tuas mihi querulus atque etiam
 iungitricas, Carole clarissime, quibus adco non
 sum offensus, ut hinc potius perpererem flagrantissi-
 mum tuum in me amorem, ac pene dixerim inmo-
 dicum, eoque zelotypum. Scito nihil esse, quod mihi
 tui obliuiscens innoxerit, aut meum animum tibi te
 alienaverit, multo minus quod irritant. Sed te non po-
 test latere, quibus semper studiosum undis, quibus pe-
 ne semper fusciculis epistolarum obrant. Hi accelle-
 rant curae domesticae, a quibus quo magis abhorret
 genius meus, hoc eis fero molestus. Accrescit labor,
 & decrescunt vires. Quid quod perquam raro obtin-
 guunt, qui hinc petant Flandriam, & in eis, qui obtin-
 guunt, pauci sunt quibus possit aliquid tuto committi.
 Hoc multis experimentis didicimus. Neque non vides,
 consimili sit hoc seculum. Itaque quemadmodum ex-
 polibus mecum quod nihil scribam, possem aliquando
 julius tecum expostulare, quod hoc retum statu quum
 nullum sit argumentum, requiras a me literarum offi-
 cium, quae nihil habeant, nisi *tu valeas*, vales. Satis ar-
 bitror si tu salvas, etiam non jubeam salvere, & va-
 leas etiam non jubeam valere. Tantum ad tuam ex-
 postulationem, hoc gratiore, quo est liberior. Risi fa-
 tis quod scriba de Serapho hystionibus, qui me toties
 oculum lingua, denovo sibi sepeletur, videlicet scum
 fulmine, simulque non sum verum in sacrosanctum
 Francisci Ordinem debacchari. Ego vero nec in auri-
 gram Ordinem unquam sum debachatus, tamen
 absit ut Franciscum Ordinem incesseirem. Quos
 ego noto, nec ipsi Francisci magis invidio esse, quam
 sim ulli mortalium. Indignantur, opinor, quod in Col-

A. loquii attingerim *Athardum*. Quin ipsi magis indi-
 gnantur, qui magno Ordinis delectore tam impuden-
 ter publicitus secum agit, & adhuc agit. Quasi pa-
 rum esset hoc fuisse scurram *Augusta*: scripta episto-
 lam in *Aulam Regis Ferdinandi*, quem ipsius dignis
 deprecant ad me mitterent regi Proceres. In ea de me
 insunt haec verba, *Exspecto libellum a d. v. domini d.*
Henrici Erasmi contra Aler. dardum. Sed satis sperat,
 qui semper desperat. Quam magis sobria apud
 Hieronymum loquuntur *Numerianus* & *Salazar*, quam hic
 Seraphus: illius modestissimi Francisci discipulus? Pu-
 tent mihi Franciscum iratum, quod eos notant, qui ce-
 lum promittunt eis, qui in velle Franciscana sepelun-
 tur. Atqui nuper in foveis mihi post mediam noctem
 apparuit beatus Franciscus, vultu sereno atque amico,
 eoque gratias quod ea tradiderem corrigenda, quae
 ipse semper fuisse decessit, moque inter Ordinis a-
 micos numeravit. Nec erat eo cultus, quo nunc il-
 lum deprecant ostentant: vestem habebat non ex lana
 diversis coloris permixtam, sed ex lana fusca, quemad-
 modum ab oculis detonderet intesta, seu Graeco na-
 vis azaque, nec habebat rostratum cucullum, sed ca-
 peronem tunicae a tergo affixam, qui poterat in caput
 revocari, si forte pluvia vehementer fuisset oborta,
 quod hodie quoque videmus in cultu quorundam *Ho-*
berorum. Nec tui habebat nodos ante fideles, sed
 enodis ac simpliciter rusticum ante funis: nec tunica
 dehiscent usque ad terram, sed palmo, aut eo amplius
 supra talos erat. Nec calceos habebat fenestratos, sed
 plane nudis erat pedibus. Quinque vestigiorum, quae
 pingunt, nullum omnino vultu vestigium. Abiens di-
 xit, dextra porrecta, Milita strenue, brevi morum
 eris. Quamquam de cultu non arbitror laborandum,
 si modo Patriarcham suum in virtutibus referant, in
 quibus illi sciam existimavit eius Ordinis perfectionem.
 Illi fere alius Seraphus appellatur. Primum est Omni-
 moda Obediencia, secundum Puertus Evangelicae,
 tertium Castitas immaculata, quartum Humilitas pro-
 fundissima, quintum Simplicitas pacifica, sextum Cha-
 ritas Seraphica. Haec unum omnes in pectore circum-
 ferant, quemadmodum circumferunt in sinu. Tum il-
 los laud laud atque angelos pacis, non mulierculas tu-
 rum, sed cordatissimi quique complecterentur. Nunc
 quoniam tui sunt, qui pure doceant Evangelicum Philo-
 sophiam, quanta porro turba per Aulas Principum, per
 divitum domos oberantur, qui nec docent, & eis
 sunt moribus ut aedes, in quibus versantur, nihilo sunt
 puriores. Intelligi hic prudens lector quid hic sciam,
 & quid silendo magis loquar. Unum nihil commit-
 tunt ipsi quod silentio regendum sit. Offensant chiro-
 graphum fratris *Leopoldi*, fratris *Bernardi*, quo ne-
 mo natos novit. Hoc abunde satis esse putant, ut pro
 bonis viris habentur. Atque in lingua profectione
 fugiant pecuniam, quam linteculo tamen excipiant,
 non contingunt nuda eunt. Quis hoc cordatus absque
 rita violere possit? Jam & illud a nonnullis reperit
 est, persuadent divitis imperitis animam agentibus,
 non tantum ut sepelantur in veste Franciscana, data
 quae mercede veniant in consortium omnium ab Ordine
 bene gestorum, verum etiam ut testamentum sui fa-
 ciant omnibus & singulis, qui de grege sunt Observan-
 tum, ad illorum aedes divertentes, vocatis & invocatis
 ut sit locus. Ac primum hic haec sui libertas, quoniam
 suae cuiusque domi salvas esse patet, eripitur, prae-
 ter naturae: jus ac civile. An non gravis est servitus,
 hominem, qui sunt liberi, adolecentes ac poellae, uxores
 etiam integre, pedesque choros, obstruunt esse,
 uti, velut nois, subsimile recipit in aedes suas ho-
 mines ignotos, *Hispenses, Rales, Gallos, Anglos, Ser-
 tos, Liberos, Germanos & Indos*, etiam in eadem
 civitate habent Seraphi fidelitatis monasterium? An
 non videmus quanta cautione current ipsi, ne quis de
 vicinia qualicumque propetius sit in ipsorum Monaste-
 ria? Quis hinc querimus, quis tragedias moveant?
 Ethicus ille fabro talesti mercede pollicenti se effo-

An.
1531.

rius duxit uxorem Monacham, & paulo post famulum fecit. In civitate quadam, *Zorff* opinor dicitur, aequalis *Argentorati*, dilectus Duci *Johannesi*, *Lamberti* *Comptel*, qui olim *Laetitia* edidit *Calixtus* mea velut à me emendata, perscripto typographo rem esse vendibilem, & sub nomine meo praestans, & admixtis per totum Opus miris emblematibus, quibus me ipsum accusabam, omnia plena securis ejusdem soliditatis, quo peractio iugae *Lugdunum*, & simulam se summum *Erasmi* amicum, reperit patronum, cui ovis fustulatus trecentos eoracenos fugit, & in fuga deprehensus est inter aliquot puellas, suffigendus in crucem, nisi sacra cuculla *Demusii* servasset eum: Is, inquam, multis aliis flagitiis ac sceleribus designatis, tandem in ea civitate excussa cuculla docet Evangelium, hoc est, meras fustulas. Dux petiit, ut hominem ejicerent. Respondetur, se non posse curare suo Ecclesiasta. Et ista pectus scripsit in dies. Ae minimum abfuit, quin in *Angliam* irramperet, hoc est, tyrannidem occuparet. *Basilica* in locum *Oecolampadi* interrogatus est *Athenius*, homo ineptus, & quondam *Ladimagister* frigidus. Demoror, quid sperent, aut quid fusi proponant Magistratus. Ego nihil video, nisi furorem exitum. Nolumus manifestum inane, ut improbia liceat quod libet. Principes tandem cogentur extremis ut remediis. Sed opinor *Athenium* meum amperasse ab humanissimo Rege, ut gravissimo Cancellarii munere exoneraretur. *Lutherum* iustam illum vere deposuim, & fustulam illi quondam Nobilem, qui statim quadraginta Evangelicos liberavit à carcere, quo *Athenius* eos detulerat. Habent suam veredarios, per quos nihil non explorant. Sperabam illos, Clade *Latitiana* doctos, revocaturum sese ad statum aliquem tolerabilem. Sed moliturur duriore prioribus. *Basilica* renovantur suas constitutiones, negunt se ququam velle cogere, sed si quis alibi acceperit Eucharistiam, multabitur libris, si iterum, duabus, si tertio, quatuor, si quarto, exilio. Et hoc non est cogere.

Quid *Lusitania* acciderit, nescio, sed nuper apud *Carthaginiem* in convivio dixit, *Erasmum* esse nebulonem, & omnes qui legunt ipsius librorum fieri nebulones. Insignatus est, ut opinor, à *Pelagio* *Demociano*, qui multis beneficiis à me affectus, quam dare desistissem depulso hominis ingenio, tenuit mecum agere injuriam, quod in epistola quodam *Floridarum* ad *Athenium* inessent haec verba: *Hanc simulam vobis exieram duo Monachi, quorum alter convalescens apud summam Ecclesiam, alter apud Democianum. Et illi quidem fugerant, ut ante male ferimus, &c.* Quam omnes detererent ab agendo, supplex petiit elemosynam, & dedi.

Si saccharum vobis petiit ut *Fransfordia*, jam illius mihi providi. Sed est quale solet mitti in *Germaniam*.

De famulo ne sis anxius, nisi forte obegerit idoneus: nam *Galium* habeo fidelem, & alterum aequae fidelem amandavi in *Angliam*, in Novembri rediturum. Sed neuter bene seit *Germaniae*, *Poliphemus*, quem illinc discederet, noluit quicquam scire, quo iret. Ivi autem recta ad *Lutherum* & *Melancthonem*, ac literis commendationis onatus, venit ad *Joannem Saxoniae Ducem*, fingens se esse famulum & intimum amicum *Erasmi*. Magnifice tractatus est aliquot mensis. Tandem abeunt. Dux dedit elegantem equum & stercos quadraginta. Inde *Colaniam*. Illic apud *Tielmannum* summum amicam meum potavi aliquot menses. Post haec venit fures custos domus meae. Ego extrusi illum in Legationem ad *Ratisbonam*: illic debet sex hebdomadas, & exortit multam pecuniarum. *Ratisbona* rediens obiter invisi ipsam *Augenspergum*. Ab eo exortit equum & eoracenos. Deceverat cum fuso clauso equo commorari in meis adibus. Equum exclusi, ipsum exceptum decem ferme dies dimisi non admodum volentem. Voluit adire *Angliam*: diffusi.

Deinde *Polemius*. Ita rediit *Colaniam*, unde decessit. cum pectus gratia *Tielmanni* hospicia, qui dicit multum illi de eo spargi. Venit *Fransfordiam* cum literis meis, petens *Polemius*. At ego curam, ut littera committeretur negotiorum. Hoc ubi vidit *Poliphemus*, rediit in *Hispium*, & perit commendationem Cancellarii *Duca*, qui sincerissime me amat. Res illi nebuloni rediit ad incitas, oec *duobus*, quin brevi sit habebitur miserum exitum.

Non dubito, quin *Conradus Heribachius* fuerit apud te, per quem scripti pauci. Is, quem promissum scripturam fuisse, mutato consilio repetit *Flamdrum*. Juvenis doctus ac veri studiosus, sed vereor ne *Scythrum* contagio infectum. Hoc isti agunt, ut littere cum *Scitha* aut *Scitha*, aut *Scitha*. *Basilica* instaurant *Academiam* scilicet.

Comperbergius mihi videtur homo sedulus ac simplex. Suspicio esse negotium, de quo mihi scripsit *Cardinalis Carthusianus*, ut pacta quondam in scriptis meis explicarem. Respondi, me hoc agere, & si quo ostendat vera errata, me non desuturum officio hominis *Christiani*. Est quidam misericors artifex scelerum, qui molitur *Erasmum* equum, & tamen se simulam summum amicum. Et si qui ad *Comperbergium* mitterent: quid tum potest? Si tibi communicavi arcam, per te scire possum, res est non magni impendi. *Fautores* per moluntur vindictam: nam *Septhoda* literat in sua ad me litera, se per illos fuisse compellum addere quendam libello suo atrociora, quam vellet. Moluntur quae velint, non tamen efficiunt, ut me *Scitha* adiungam. Scripsi libere, an hoc nuncius certus sit, nescio. Vale. *Fransfordia* 5. Octobris, Anno 1531.

EPISTOLA MCCXXXIV.

Erasmus Rot. Joanni Clergero S.

VITA animo meo charissime, nihil erat serie rei, de quo ad te scriberem: tamen cum oblati essent homines bene certi, per quos scriberem, & suspicaverit se illic in mercatu soluturum, facere non potui, quin glustatrice epistola, quamvis brevi, testarer, miserum *Erasmum*, quem *Basilica* bis vidisti semivivum, adhuc spirare (non enim ausum dicere vivere), & adhuc tuae humanitatis memorem esse. Quod si cognoveris te incolorem, relique omnes ex animi sententia esse, erit quod majorem in modum gaudeam. Si quid me scire voles, per eos, qui has reddent, poteris tanto significare. Pontifex triumphat cum suis Cardinalibus: sed magis illis gaudetur, si triumphus hic esset totius Ecclesiae communis. Bene vale. *Fransfordia* 10. Octobris, Anno 1531.

EPISTOLA MCCXXXV.

Philippus Melancthon Erasmo Roterod. S. D.

CUM nullas essent certum ac fidem tabularum, facere non potui, quin ad te literas darem, praefertim in hoc esset genere amaret ubi te provocaret ante aliquot menses. Tunc hinc tam versis in negotiis ac viciis, a quibus praesens abhorret natura mea, nihil mihi contigit, in quo perinde ut in illis tuis scriptis litteris acquirere. Quare velim tibi perscrutari scriptum illud tuum non solum gratissimum, sed etiam iunctissimum fuisse, nunc si ubi velis quoniam ad hunc praesentem ducere ducatur, tunc in videretur, si ad hunc ducatur, tunc in videretur, tunc in videretur. Serberem ad te de rebus aliis, quae partem tuam agunt, partem impendunt, si quam Republica nostrorum deliberationes nostrae adferre possint. Sed quia nihil moderato placeat utraque parte, nostra consilia repudiatur. Illud tamen ero te, quantum possum, ut quam tuam antiveritatem, si qua eris usque, ad pacem faciendam conferas, & bonum eis, qui eam potuerint, ut bello civilis magis desipit Ecclesiam: quia cum belli civilis exitus esse potest, quam omnium rerum vastitas? Et ego nihil dubito scilicet quodam, qui spes habent

EPISTOLA MCCXXXVIII.

IN TERENTII Comedias.

Def. Erasmus R. Jacobi & Stanislaus Benerii,
Juratissimi, Felices, S. D.

An. 1534. **I**n teneris, inquit ille, *conferre multum est*, proinde consilium est prout optima adfocere: sic enim fiet, ut quae natura sunt optima, eadem ulu fiant & jucundissima. Nihil autem est homini melius pietate, cujus semina cum ipso statim hinc sunt iostitanda parvulis. Proximum locum habent discipline liberales, quae licet per se virtutes non sunt, tamen ad virtutem preparant ingenium, dum id ex sylvestri & immani roidunt mansuetum ac tractabile. Porro, quod *Arifoteles* negat adolescentem idoneum esse discendum *Morali Philosophiae*, fortassis haud omnino falsum est. Verum, id non tam accidit rei, vel humani ingenii vito, quam eorum culpa, qui vel sero tradunt eam animis jam educatione peava corruptis, ac malis cupiditatibus occupatis: vel moleste & opere tedunt, magis illud afflictae, ut ipsi videantur aucti, quam ut discipulos reddant meliores. Anequi nihil magis secundum naturam est, quam virtus & eruditio, quae duo si adimas homini, jam homo esse desit. Unamquamque autem animi ejus rei maxime docile est, ad quam natura compositum est: velut equus ad cursum, canis ad venatum, avis ad volandum, finius ad lulum. Non est igitur quod naturam incutamus, sed magis refert, unde pietas & eruditionis elementa primum hauriantur: tum quem ad hanc ducem nanciatu puer, praefertim rudibus illa annis, quibus ingenium etiamnum a viciis parum, veluti cera mollis in omnem fingentis habitum sequax est & obsequens. Itaque multis nominibus vos felices iudico, oratissimi putri: primum quod hoc seculi nati sitis, quo ut vera pietas, ita & inchois literaturae sinceritas miserie revixit: nam me puero multum superstitionis habebat religio, & in scholis adolefcentes summo cruciata nihil ere dicebant, nisi descendendum. Deinde, quod a vobis pater contigit, qui liberos suos parum beatos fore iudicat, si opum ac dignitatis, quibus inter *Polsac* gentis proceres praecipuum tenet locum, eos paraverit heredes, nisi & veri animi bonis tum locupletis reddiderit, tum expositis. Nec enim ille sibi videtur parentis munus ad plenum obisse, nisi quemadmodum genuit corpora, ita fingat & animos, haud ignarus, hanc esse meliorem hominis partem, hanc esse praecipuam hominis possessionem: Vir enim pius non tam sibi vos educat, quam *Christo* & Republicae. Quod vos genuit, naturae est: quod vos eruat itatum & nutricum sine egressis, honestissimis disciplinis imbuendos, vere pietatis est: prudentiae vero, quod ad hanc *Anselmum* *Episcopum* delegerit, vitem integritate, prudentia, fide, doctrina, vigilantiaque cum primis spectatum & exploratum. Quo nimirum acris vobis existendum est, ne quem omnia ad felicitatem suppeditata sint, ipsi vobis ipsi defuisse videamini. Magna de vobis, de te praetertim, *Joannes Bener*, expectatio est. Declinant hoc tam multae Principum virorum ad me literae, quibus indolem riam mihi diligenter commendat: in primis prudentissimi Regis *Sigismundi*, sed ornatissimum Praefectum *Cracovensis* & *Plescenfis*, clarissimi viri *Christophori* & *Schydovensis*, *Sarmatiae* regni Praefecti: ne jam communem *Austriacum* medicum, & *Isidori* Regis a secretis, dignitate quidem inferiores, sed benevolentia pares. Intelligent enim regna nullis ornamentis melius decorari, quam viris eruditione prudentiaque praecellentibus. Hanc laudis partem non minus ambit Rex hujus aevi Regum prudentissimus, quam tot ex hostibus victorios delectatur. Ex hacenus quidem felicitate studiis efflavit vellera *Sarmatiae*, & si quid ere nativae feritatis, commercio literarum exiit. Sed bona spes est fore,

A ut hoc ornamentorum genere cum quolibet regione certare valeat, praefertim ductu auspiciisque *Sigismundi* Regis junioris, qui, praeter alias virtutes excellens Principe dignas, optimis quoque literis fere pognat. Verum, exhortandi gratia, nonnihil & antea scriptum tibi, & in posterum quoties dabitur occasio scripturi sumus. Nunc quo calor aliquod addamus currenti licet, *Terentii* Comedias, *Benerii* nominis auctore volumus, sed multo quam antea fuerunt castigiores. Hoc ut vellem, efficit tua *Joannis* *Glandii* famuli mei dexteritas, qui nobis interdum aliquot scenas tam feliciter agere solent, ut & imitationem, primum, ut ait *Fabius*, in pueri ingenii signum, & memoriam vehementer admirarentur, quicunque nobiscum spectabant. Non ex alio Scriptore melius discitur *Romana* hermonia puritas, nec est alius lectu jucundior, aut puerorum ingenii accommodatior. Ceterum id praestabit *Epiphani* praceptoris dexteritas, ut & ad eloquentiam & ad mores sit utilis: quemadmodum enim bona prudentiae pars est, nosse varios hominum mores, & ingenium: ita decorum & tractatio affectuum, quae cum primis adferunt jucunditatem orationi, *Graci* vocant *eth*, ex nullo Rhetoriam melius dicitur. Porro, quam inter orationis partes praecipua sit argumentationum inventio, ad hanc quoque facilitatem in omni causarum genere parandam *Terentiana* lectio conducit plurimum: nec enim sine causa Criticorum suffragia artem hanc Auctori tribuere, plus enim exacti iudicii est in una Comedia *Terentiana*, abis *Demosthenis* dicto, quam in *Plantinis* omnibus. Sed in tali Auctore, velut in tabula quipiam *Apellis*, magis refert, quis addit commostrarat. Qui si contingat egregius artifex, hanc lectio non solum valebit ad exhilarandum animum, non tantum ad emendat loquendum, non modo ad uberius dicendi facultatem, verum etiam non parum adferret *Philosophiae* *Moralis*, quam unam *Socraticae* exilissimae esse perdiscentiam homini, qui cupiat bene vivere. Itaque si te sponte currentem viderem, *Charrifium* *Joannis*, etiam atque etiam hortar, ut reputes quantum sis Deo nomen, ejus munificentia tam felicem indolem docilem ingenium sortitus es, cui debes & parentem *Socraticam* *Beneriam*, & *Anselmum* parentem alterum: tum qualem virorum quanta de te sit expectatio, & in te coniecti oculi: postremo, quam isthac aetas ad honestas disciplinas sit apollita: nondum enim, ut opinor, annum decimumquartum excessisti: nam ad parandum eruditionem plus valet in teneris annis amicus, quam decem, ubi jam animus, aliis occupatus curis, ad docilitatem induruit. Adde hoc, quod ex demum in omnem vitam tenacissime haerent, quae pueri imbibimus. Dimittam te, si prius illud admonero, ut in omni genere carminum temet diligenter exerceas, eo quod qui hanc eruditionis partem neglexerunt, minore tum fructu, tum voluptate versantur in Auctoribus, qui carmen conscripserunt. Idem facilius labantur decepti mendis codicum, quam si penam prodi metri ratio. Quoniam autem in hoc Auctore perturbatur ac liberio est carminum ratio, pauca quaedam annotavimus. Iacis, ut opinor, nonnihil allatura parum exercitatis. Vale, & fructe. *Erasmus Benerius* 12. Decembris, Anno 1532.

EPISTOLA MCCXXXIX.

Erasmus R. Germano Beneri S.

F **D**ECEREVISTI, ut video, *Causae* nomen immortali consecrare. Idem complures annos novi hominem in *Anglia*, sed ignotum novus. Rumor erat tum illic venisse Legatum Pontificium Cardinem, sed cultu profano. Invenit me *Andreas Ammonius* ad praedium, veni nihil suspicans infidiarum: amabam enim hominem familiariter. Apud eum seperi quendam veste oblonga, sed capillis in reticulum collectis, unico tantum famulo. Multa fabulatus sum

Tom. III. Zz 22 cum

As. cum *Andrea*, nihil omnino suspicatus de *Caesare*. Ad-
mirabar tamen hominis insitum ferociam, itaque
1511 *Græce* percunctatus sum *Andream*, *vix isti duci*; is
respondit, *(sumptus plene)*. Atque ego contra, *crimes*
maius duci, & persuasus esse negotiatorem, plene neglexi
hominem. Accubitus est. *Caesare* praesedit, ego
proximus. Toto convivio cum *Andrea* familiariter ex
more fabulas miscui, non dissimulans negotiatoris con-
tentum. Tandem percunctatus sum *Andream*, num
verus esset rumor venisse Legatum, qui iussu *Leonis*
X. diffusum inter *Gallorum* & *Angliæ* Reges compo-
neret, annuebat. Summus, inquam, Pontifex non
eget meis consiliis, si tamen hic me adhibuisset, aliud
fuisse. Quid, inquit *Ammonius*? Non expedie-
bat, inquam, heri mentionem pacis. Quomobrem? Quo-
niam pax, inquam, subito coram non potest. Atque in-
terea dum Monarchæ tractant de conditionibus, mi-
lites ad odorem pacis pejora moliantur quam in bello.
Per inducias pacem subito cohibentur militum manus.
Inducias autem praescriberem trium annorum, quo
liceret commode de duraturi fœderis legibus dispo-
cere. Approbavit *Andreas*, & hoc, inquit, opor-
et, agit hic Legatus. His ita differtis recti id id, quod *Am-
monius* non responderat liquido. Eilae, inquam, Cardi-
nalis? Unde, inquit, tibi illuc in mentem venit? Quo-
nam, inquam, hoc narrat *Itali*. Et illi, inquit, unde
novit? He, inquit, te novi, si post annos aliquot te
viderem in *Brabantia*, quærerem unde te agnoscerem?
Subriserunt inter sese, nec ne tantulum quidem etiam
suspicionem. Mox urgebam, num revera esset Cardina-
lis. Tergiversatus est *Ammonius*; tandem, Eilae, inquit,
animo Cardinalitio. Hic ego *frivole* aridem, illuc
aliquid est, inquam, gerere animum Cardinalitium.
Hæc aliaque multa *Caesare* audivit tacitus. Tandem
dixit nescio quid *Italici*. Mox adificavit voces *Latini*,
sed sic ut posses negotiatorem ingeniosum agnos-
cere. Quam nihil responderem, ad me versus, dixit:
Demiror te in hac barbara natione velle vivere, nisi
forte hic major esse solus, quam *Roma* primus. Hanc
argutiam demitarsus in negotatore, respondi me vive-
re in ea regione, quæ plurimos haberet insigniter do-
ctos, inter quos mihi facis esse ultimum tenere locum,
quam *Roma* nullo in numero futurus essem. Hæc alia-
que dixi, nonnulli itatus negotatori. Puto mihi tunc
genium aliquem bonum adfuisse, alioqui in summum
deserium me pertraxerat *Ammonius*, qui non ignora-
bat, quanta libertate solem apud amicos effundere,
quicquid in buccam venerit. Surreximus. *Andreas* &
ego diutius ambulavimus in horto, qui ædes dirimit,
ac post diuturnam confabulationem officii causa produ-
xit ad officium terrestre, nam ea pars domus, in qua
præsum fueramus, spectat flumen *Thamesis*, malebam
enim redire pedibus quam cymba. Post aliquot dies
quam religiosus in colloquium, aperit *Andreas* fabu-
la secum, ac mecum sedulo agit, ut *Caesarem* comi-
ter in *Italiam*, plurima testificans quam ille de me
magnifice tum loqueretur, tum scriberet. Sed fardo
canebat fabulam. At interim parvam amice factum est
ab *Ammonio*, qui non ignorabat lingue meæ *vulgaris*.
Poteram aliquid vel in Pontificem, vel in Legatum
effundere, quod mihi post fraudi fuisset. Si nunc *Ca-
esare* parum bene est in *Erasmum* animatus, nihil est
novæ rei: solus spiritus amor in iram verti. Et video
quodam esse, qui similes pellem consuevit injicere
studii, qualem injecerunt religioni. Apud *Italici* fecer-
et *Ciceronem* factio, quam nulli sint minus,
quam qui vociferantur maxime. De fortuna tua non
ignorabam, de animo tuo credo tibi, & gratulor. Sed
arrior dignitatem vel non adiciam accessuram. In
Christophoro malebar te minus esse *Callidem*, id enim
fit buculena fraude typographi. Bene vale. *Friburgo*
Brigantia, Anno 1531.

EPISTOLA MCCXL.

Erasmus R. Jacobi Cantu. S. D.

A. EGIDIUS *Panninus* famulus tuus me non me-
diocriter inflammavit in amore tui, vir ornatissi-
sime, multa prædicans de tuo pulcherrimo instituto,
quo comaris studia jam apud plerisque languent, nescio quo mo-
do fatis, refrigerentia excitare, & ad id unum omnes
fortunatus tuas, omne studium, industriamque conferre.
Quæ res mihi persuadet, te non solum virum bonum
esse, verum etiam animo generoso præditum. Quid
si literæ, quæ nunc apud plerisque languent, emoran-
tur, quæto, quid erit hæc vita nostra, aut quid spe-
randum, nisi ut in *Tartarum* barbarum degeneremus.
Ut approbo summopere conatum tuum, ita precor ut
Christus Opt. Max. quod agis bene fortunare dignetur.
Oro ut posthac *Erasmum* in amicorum tuorum alium
adhibere digneris. Reverendissimo Cardinali *Comptio*
meis verbis salutem dicto reverentem. Scio quantum
illi debeam, & deo profecto libenter, & plura de-
bere cupio. Eram occupatissimus, sed hoc tempus-
lii suffragus sum ut te salutarem, nactus hunc juvenem
tui amantissimum, qui cum libens egissem de convi-
ctu, nisi tam commodum haberet dominum. Nulla
re mihi magis est opus quam fidelibus ministris, sed
hæc alea mihi non semper cadit ut volo. Bene vale.
Apud *Friburgum Brigantia*, Anno à *Christo* nato 1531.

EPISTOLA MCCXLI.

Erasmus R. clarissime viri D. Balae Latetia
Regis S. D.

J. ACOBUS *Omphalius*, vir clarissime, suis ad me li-
teris multas prædicavit, quæ de præclaræ nature
tuz dotibus ac morum ornamentis, tum de peculiari
quodam ac proprio studio erga vomen *Erasmum*, adeo
ut quibidam isthæie hoc molentibus ne mea lucubrati-
ones apud vos publicitus distrabereotur, maliciois co-
natus tua obtineret acquies. Hæc quo magis esse
vera & credo & gaudeo, hoc magis admiror quo furo
libellum, undique fuscibus conviciis, impudentissi-
mis mendaciis latentem, ubique simpliciter furiosum,
tuo obtulerunt nominis, idque exemplo non minus
decedoroso illi longe celeberrime Academicæ, quam
perniciosa studiose juvenanti. Quam nulla isthæie esset
edra constitutio peculiariter minims istiusmodi te-
mentati, nullas unquam exstiter, qui facinus auderet
tam illiberalis, pudor humanus pro lege deteruit
omnes à plurius scurrili petulantia: nunc ipsi con-
stitutio talia monstra gignit etiam. Et tam illiberalis
facinus auctores habet, ut fertur, Theologi quodam
E. præsertim quibus *pastoribus*, in quem vicinias
tuz videtur *Prudentius*, quom sit: *O istius serpenti*,
qui mille per *Aleandrum* *franciscum* *sextus* *agatus* *quinta*
corda? Atque etiam minatur Senatus indigna-
tionem, nisi subserviat ipsius malicie. Aut prociis
ignoro Senatum, aut vehementer indignatum arbi-
tror si relictis, turpissimum pariter ac pestilentissi-
mum exemplum. Idem sentio de Rege *Christophoro*:
nom de animo summi Pontificis comperit &
exploratum habeo, ejus prudentia perspicit, quanta
sit & religionis & studiorum peccis istiusmodi libelli
debaechari. Quid autem facilius, quam factio titulo
quidlibet in quemvis scribere? Sed abist, ut alienam
indamiam imitando ipse siam infamis. Hic prodigiosus
factus *Panninus* conceptus est, & parentem habet *Ita-
lium*: sed quem illic non ausi sunt edere, *Latetia* invenit
qui produceret, Theologi auctores, ac sui no-
minis addito lenocinio. Mihi facillimum erat à *Cæsare*
ac Rege *Ferdinando* impetrare literas expulsiatorem,
atque etiam à *Clemente* Pontifice, sed mihi vilius est
indignum Principes optimos, maximisque negotiis ac
parum latis occupatissimos, hujusmodi querimonias in-
terpellare. Vix adducor ut credam, *Natalis* *Beddiam*
hoc

As. hoc facinus approbare, & tamen perferunt, illum
 1511. non solum approbare, verum etiam ipsius nonnihil
 addere veniunt. Quae si vera sunt, & eo velut pro-
 fecti, haud multum abest à demonio. Egregius ve-
 ro ludus fit, si coner par pari referre, quod mihi si-
 ne bonam atque commodam foret. Habeo typogra-
 phos ad omne parum obsequium, & possem turculum
 istum libelli parcentem, nihil mentiens, suis ac veris co-
 loribus depingere. Sed malo spectare, quid me, quam
 quod illo sit dignum. Verum, sit jam querelarum mo-
 dus. Tibi, vir clarissime, pro tuo in me favore gra-
 tiam habeo maximam, rogoque ut istum animum per-
 gas obtinere, quod quidem ultro tu polliceris, sed sub
 conditione, si nihil scribam adversus fidem *Christia-*
nam, aut contra Regem *Christianissimum*. De fide non
 dubito quin audias interdum nonnullorum querelas,
 sed quas integri jam toties deprehendunt esse meras ca-
 lumnias, simul ut rem propius inspicerent. Quam
 hic adversus Sectas istarum egrum agamus militem,
 ab aliis rebus malo. De Rege miror cur admonendum
 putaris: oam qui, obsecro, mihi vultiret in mentem,
 stringere calumniam in Regem hujus aevi *Christianissimum*,
 atque etiam *Inaudissimum*, qui tantum me debere pro-
 fector, quantum illi desule benignitas. Detulit au-
 tem non semel conditiones amplissimas. Laudavi il-
 lum eduxi libris adhuc Caesaris hostem, quid accidisset
 mihi si nunc viuperarem amicum, affinem, ac socie-
 ratum? Cauter discas ex *Omphale*, quem apud me
 tuae mentis interpretem esse voluisti. Bene vale. Da-
 tum apud *Freiburgum Brisgiae*, Anno à *Christo* nato
 1532.

EPISTOLA MCCXLII.

IN P TOLONAEVM.

Dof. Erasmus Rot. Theobaldi Futschii S. D.

As. 1511. Vt intelligas non temere dictum à praeis sapienti-
 bus, vir ornassime, *maximissimas* tuae *id est* *id est*
 redit ad te tuas *Prolemas*, quem non dubito, quo
 pro ingenii tui candore, jam tibi charitorem si habi-
 turus, magisque tuum existimaturus, quod tibi cum
 universis optimarum disciplinarum studiosis futurus est
 communis. Beatecrae fortunae bona, communione de-
 crescant: vera bona, quo latius diffuderis, hoc & me-
 liora redduntur & illustriora. Gratias typographo *Gra-*
eo voluminis fecisti copiosum, non poteris, mihi cre-
 de, felicitas vendere, etiam si *Aleazarum* tibi decimis
 obstruisti, ac *Aleazarum* faventem habuisses. Nunc
 tot studioforum nullis, *Theobaldi* nomen celebrant,
Theobaldi candorem excoluntur, *Theobaldi* muni-
 ficentia gratias agent. Quam vero mercedem cum
 hoc praemio conferat generosus animus? Septenume-
 ro mitti soleo tam vultum *Aulearem*, (nam flo-
 ruisset sub *Traiano* & *Antonino* *Pro* satis liquet, tum ex
 quoto capite septimi libri *De magna consuetudine*, tum ex
 cap. t. libri t. *ejusdem* Opera) ad hanc, eum, qui
 Geographiam, qua via alia inter mathematicas disci-
 plinas vel iucundae est, vel magis necessaria. sic tra-
 ctatur, ut facile superiores omnes, qui de ea scripse-
 runt, obsecravit, postera praesentent, tot seculis nomi-
 nem fuisse natum, à quo pro dignitate *Latino* suribus
 traderetur. A duobus interpretibus quomodo tractatus
 sit, quid atinet commemorare, quum & ipsa res per
 se clamet, & vir excellenti doctrina *Joannes à Me-*
lo regis, iusto volumine prodiderit. Nuper vir sem-
 pitema dignus memoria *Elisabeta* *Pirckheimerus* pul-
 cherrimum Opus feliciter aggressus est, quod utinam
 ei absolvere licuisset! mori & illi succellum & nobis
 fructum hunc invidit. Ad nunc opera *Prolemas* offic-
 cinae prodit *Prolemas* ipse sua lingua loquens: nam li-
 cet *Alexandrinus* fuerit, tamen *Ægyptus* id temporis
 maxima ex parte *Graece* loquebatur, in qua lingua ap-
 pareret hominem non infandum *Euclidem*, quoniam hu-
 jusmodi disciplinarum tractatio magis requirit sermo-
 nem distinctum, sanum ac perspicuum, quam splen-

A didum aut copiosum. Equidem non nego plurimum
 laudis debere *Pithagorae*, sed tamen qui *Græce* peritus *Gra-*
 cum legitur *Pithagorae*, satebatur, nonnulli interes-
 se inter lucum quamvis puram, & fontem ipsam.
 Complures quidem tum apud *Graecos*, tum apud *Lat-*
inos mixtum de Geographia & Chorographia conscripse-
 runt, inter quos nemo *Strabonem* vel diligenter vel co-
 piosius. At *Prolemas* omnium primas hanc disci-
 plinam ad ceterorum rationem redegit, commensus di-
 mensionem latitudinis universi orbis à polo ad polum,
 longitudinis ab exortu ad occasum, adhibita collatione
 terrae habitabilis ad caelum, ut jam non facile quis co-
 to, quemadmodum sunt, caelo possit aberrare. U-
 tinam & numerorum notas, sicut à *Prolemas* traditis
 sunt, incorruptas haberemus, praefertim libro octavo.
 Sed hanc quoque, ut spero, provinciam aliqui arrip-
 ient, cui & ingenium, & eruditio, & oculum suppe-
 rit, tam arduo negotio par. Unum tamen est, quod
 libraris imputari vix potest, io gradibus mira est dif-
 fensio. Siquidem *Prolemas* libri primi capite septimo,
 rursus libri septimi capite quinto, scribit singula ma-
 jorum circulo in caelo gradibus, in terris respon-
 dere studia quingenta, *Erastosthenes* autem, quem *Pl-*
inius & *Strabo*, ac Veterum plerique sequuti videntur,
 septingenta. Id unde acciderit, nondum assequor: vix
 enim credibile est, tantis viros in singula gradibus
 ducentis studiis variare: nec multo probabilius est, *Pro-*
lemas Veteres omnes tam insigni duntaxat errore,
 praefertim quam cum nusquam coarguit, alioqui non
 indigne & hac in parte, quippe qui tam multa re-
 prehendat in *Marin*. Quod si forte *Prolemas* alter
 accipit studium, quam superiora, erat & super hac re
 non levis moment, lectis admonendum. Verum, hoc
 quicquid est scrupuli, doctis excutendum relinquo.
 Qui praesent liberalibus studiis, probe consuluerint ja-
 venturi solidae doctrinae candidati, si cum omnibus
 simul ad Geographiam exierint, & si hanc exemplo
 Veterum istam post degulatas Grammaticas iradiant.
 Plurimorum magna laboribus effectum est, ut
 hac disciplina jam nec ita multum laboris, nec mul-
 tum temporis desideret. Otia pluri habebat negotia,
 quam ambigeretur. An caelum esset sphaericae figu-
 ra, quae tunc esset affirmata orbem terrae sic in-
 nature Oceano, quemadmodum plura innat aquae,
 prominente tantum vertice, cetera aqua tecta: at-
 que in aliis item multis errant, qui scriptis artem
 prodiderunt. Nunc quum ab aliis compluribus, tum à
Prolemas praecipue, portectum esset solum, cujus ductu
 quivis facile possit sese ex his labyrinthis explicare:
 strata est via, qua sine dispendio celeriter ad humanis
 fastigium perveniat, quam qui negligant, eos oportet
 frequenter io evolvens bonis Auctoribus hallucinari.
 Ego vero, vir eruditissime, tibi gratias ago, ut par
 est, maximas, non tam typographi meoque nomine,
 quam studioforum omnium, quos aequum est pro hoc
 non vulgari beneficio tibi, tuique semper laeti faustis
 precari omnia. Vale. Apud *Freiburgum Brisgiae* 1.
 Februarii, Anno à *Christo* nato 1533.

EPISTOLA MCCXLIII.

IN HAYMONEM.

Dof. Erasmus Rotodamensis Joannis Emptedis, Car-
 tisanus Levani, S. D.

F QVAMQVAM haud ignoro, charissime frater, non
 decille tibi consulationes, qui & solitudinem nam
 exhibeant, & silentium istud non finant esse moram,
 tamen visum est orum addere, qui pia loquitor verius
 quam dila: tametsi non video quo pacto negari pos-
 set dierte dici, quod pie dicitur: Is est *Haymo* Mona-
 chus, Abbas & Episcopus, mira brevitate, miraque sim-
 plicitate ac perspicuitate curans *Plinius* *Davidicus*.
 Fuit hoc studium seculis aliquot Monachis erudit, ut
 quae à Veteribus vel libellus efficit scripta docti, vel
 fusa dicta apud populum, in compendium redigerent
 Tom. III. 22 22 2 adeo

Ad adeo peripicia brevitate, ut & ab occupatis, & te-
 1511 niter literatis, facile valeant percipere. Hujus ordinis
 præcipue sunt *Aspinus, Reda, Claudius*, & hic, qui
 nunc venit in tuos complexus, *Haymo*; quorum indu-
 stria non mediocrem utilitatem attulit Ecclesiæ: præ-
 ferim si quas spectet tuum tempus, tum regiones, in
 quibus illi vixerunt. Decet autem, ut qui, rejectis
 omnibus remoriis, properant ad illam celestem vitam,
 quam maxime sint expediti, nec ullis minus necessariis
 fœneis graventur. Quis magis mirandum est, quod
 quidam, qui vidu cultuque simplicitatem Apostolicam
 proficuntur, doctrinam amplectuntur omnium minime
 simplicem, sed argutis supervacaneis, & *Averruci*
 dogmatibus, ac novis insuper somniis spinosissimam.
 Quam igitur tales essent Monachi, nomen erat apud
 omnes gratiosum, & honorificum erat appellari Mo-
 nachum: nunc quorundam mali mores in causâ sunt,
 ut boni quoque communis invideat molestiam ferant.
Arbippus, quem unguento quodam vehementer esset
 delectatus, *Male sit*, inquit, *istis coadit*, qui rem
 tam bellam infamaverunt: Similibus verbis non absorde
 quis stomachetur in eos, qui suo vitio, Monachi no-
 men in invidiam vocant, quam revera non conveni-
 entium ultum esse plausibilis. Quis enim non amet eos
 homines, qui vere mundo mortui, sese totos Deo de-
 dicunt? Quorum talis est vita, talis oratio, ut nemo
 ab illorum conspectu, nemo à colloquio non melior
 discedat. A quibus nemo quicquam metuat incommodi;
 non frudem, ab his qui pecunias habent pro ru-
 deribus, & hoc, quod habent, dilarguntur egenis; non
 vindictam, qui, juxta doctrinam Evangelicam, orant
 pro persecutoribus, amore prosequuntur eos quibus
 sunt injuri, beneficia reponunt pro maleficiis; nec
 est ullius pudicitie periculum, ab his qui & corde &
 corpore sunt incorrupti; qui propter singularem ani-
 mi modestiam nulli se preponant, nulli invident, nul-
 lum suscipiunt; sed quo magis ad perfectionis culmen
 accedunt, hoc magis ducunt sese omnium infimos:
 & quum revera gemæ sint & flores Ecclesiæ, ta-
 men ipsi sese fecem appellant: aliorum lapsus aut ele-
 vant, ut commode interpretantur, in propriis au-
 steri censors: aliena beneficia candide amplificat,
 sua modeste extenuant: nemini adulantur, neminem
 proacibus verbis percellunt præfarent, nemini ob-
 trechant absenti: nihil auditur ex ore illorum nisi quod
 est in corde, verba charitatis, verba consolationis, verba
 amice admonitionis & gratiarum actionis. Adest
 in his comitas non fucata, sed ex bona conscientia
 proficiscens. In summa, celestis illius civitatis ima-
 ginem quandam nobis referant, & Angelicos choros
 quodammodo repræsentant, vel quod jugiter decan-
 tant laudes Dei, vel quod transformati in spiritus, ni-
 hil habeant commercii cum carnis affectibus, vel quod
 in summa vivunt concordia, vel quod Angelorum si-
 tu inter homines ac Deum velut intermedium, & po-
 pulorum vota illi commendant, & plurima bona ab
 illo precibus assiduè impetrant, non sibi tantum, sed
 in commune. Quod porro si ad has virtutes accedat
 docum prophetia? ut gratis, ut pure, ut incorrupte
 doceant populum, sive voce, sive scriptis libris, sive
 utroque? Quid, quod jejuniis, vigiliis, laboribus cru-
 cificigentes carnem suam, quantum licet, suppleant ea
 quæ desunt passionibus *Christi*, ac seiplos quodammo-
 do immolent pro salute populi. Et, tu laice, potes ma-
 le velle illis, qui, dum eraspula gravatus altum stertis,
 pro te vigilant, pro te jejunant: dum tu Drum ales,
 scortis, illisque sceleribus ad iram provocas, illi pro
 te deprecantur: dum tu apud homines male de illis
 loqueris, illi de te bene loquuntur apud Deum? Quis
 tales viros, non ut semidos quosdam veneretur, non
 amet, tanquam ad publicam utilitatem quasi divinitus
 datos, etiam ipse sit vir improbus? nam eximia vir-
 tutis datam inimicos suos rapit in admirationem sui. Et
 qui de nullo bene merentur, tamen instinctu naturæ
 reverentur eos, qui beneficiis malis pariter ac bonis.

Quenam igitur est quorundam perversitas, qui hoc
 ipso contemunt aliquem quod Monachus est? Qui
 Monachum dicit, omnium heroicarum virtutum sum-
 mam dicit, quæ benevolentiam ac favorem à bonis
 promeretur, à malis evitent. Quod si nihil aliud
 displicet quam vocabulum, appetent pro Monacho,
 si videtur, simplicem ac solitarium. Solitudo autem
 non allinatur omnino convivorum, sed separa-
 tione malorum affectuum: aliqui nec *Carpent* soli
 sunt. Ubiqueque adest hæc solitudo, ibi adest frequen-
 tissima sodalitas. Ille feliciter solus est, qui nullum
 probi convictu corrumpitur, qui nullus habet in ani-
 mo tumultus affectuum inter se pugnantium, nec ta-
 men cum Deo contentium. Hoc pacto licet & in
 Principum Aulis, & in publicis Magistratibus, & in
 mediis hominum commerciis esse Monachum. Que-
 nam igitur est animi perversitas odisse Monachum,
 ob hoc ipsum quod Monachus est? Profiteris te *Chri-
 stianum*, & averaris eos qui *Christe* similes sunt?
 Hic protinus occident, scio, plerisque plurimum ab-
 esse ab hac imagine. Nullum igitur vitæ genus pro-
 babimus, si propter malos odierimus & bonos. Quid
 igitur superest? Quid, nisi ut amemus homines, incerta
 in meliorem interpretemur partem, ad vitæ levi-
 tarii connivamus, gravioribus mediis studemus potius
 quam exasperare, ordinem ipsum & institutum ve-
 neremur etiam. Quod si ad hominum vulgarem civi-
 litatem accedit Monachorum, sese ad ea quæ vere
 sunt religionis toto pectore referentem, indulleia, fa-
 cile revigileat prius oris labor, facile obmutes-
 cent ora maledicorum. Itaque fiet, ut non solum vi-
 vant grati Deo, gratiosi apud homines, verum etiam
 felicitate hic vivant & hilariter. Nulli enim vivunt
 quietius aut suavior in, qui vere Monachi sunt, nulli
 miserius, quam qui non ex animo Monachi sunt. Illi
 Monasterium Paradisus est, his pistrinum. Sed cuique
 magis ex parte in manu est, ut ibi pistrinum vertat
 in Paradisum. Ad *Haymonem* redeo, qui *Davidicum*
 citrarium pulsam, Angelicum eorum vestrum ad spiri-
 tuales excitabat coheres, ut ia hymnis & canticis Do-
 mino pelleret in cordibus vestris. Nemo fustidit di-
 stinctionem simplicitatem, sed amplectitur semendariam
 pietatem. Hoc etiam admo, quod suspicet multos
 esse tales, qualis ego fui olim, qui nascantur ad omnia,
 quæ carent rhetorum condimentis & ornamentis. Sed
 quam essem parvulus in *Christo*, sapiebam ut parvu-
 lus: atque utram nunc quoque proliis evasissimæ es
 quæ sunt parvuli. Hoc meum officium si quis apud
 te gratiam promeretur, oro ut hunc *divinissimum* al-
 quando precibus tuis *Christo* commendes. Exemplar
 exhibuit venerabile Monasterium Cancellorum Regu-
 larium, vulgo dictum *Marpa* in *Elisav*, reliquias
 inauspicatissimi tumultus agriculturalum. Dominus illis
 pro malis reponat bona. Vale. *Friburgi Brigiis* 18.
 Februarii, Anno à *Christo* nato 1533.

EPISTOLA MCCXLIV.

Erasmus Ret. Senatui Responsum S.

MAGNIFICI domini & patroni semper obse-
 randi, humanitatem vestram, quam jam non semel
 offeris supra quam ego fuisse ausus petere, toto pe-
 ctore amplector atque excolator. Munus vero bono-
 rarium, licet mihi multo gratissimum, non tamen sine
 pudore accepi. Nec enim potuit non esse gratissi-
 mum, quod à talibus viris ultro missum est, nec am-
 bienti, nec expectanti. Sed hæc voluptus nominalis
 pudor fuit adjunctus, dum repeto quam nihil unquam
 vel de vobis, vel de Republica, cui præsidetis, sum bona
 meritis. Nec omnino quid gratiæ quædam reponere vi-
 deo. Illud tamen bona græ pollicor, me, si quis sub-
 moneat qui in re possim dominus meis optime de me-
 meritis vicissim aliquid gratum facere, manibus pedi-
 busque enixurum, ut intelligat studium promptissi-
 me voluntatem suo clienti non defuisse. Dominus im-
 cly-

An. elytum sentiam vestrum, ac preclaram Rempublicam
1331. sospitet ac prosperet in omnibus. Datum apud *Fr-*
burgum 12. Martii, Anno à *Christo* nato 1533.

EPISTOLA MCCXLV.

Erasmus Rot. Guiljelmo ab Herio S.

ORNATISSEME vir, mari tranquillo navigare non
est difficile, sed magna tempestas requirit artifi-
cem, qui rebus tenet clarum. Olim quum Paga-
norum servitia tormentis ac mortibus debaccharetur
in *Christiano*, erat secutus quod se recipere: illic abi-
diti velut in altero mundo quietam agebant vitam.
Nunc rebus undique sic exultant, in quem portum
se recipiat aliquis? Ego sane nullum video, nisi quis
in seipsum fecerit animi tranquillitatem in ipso quæ-
rat animo: solus enim *Christus* vere tranquillat ani-
mum. Is intra nos est si videmus. Abundè magnum
solatium suppeditant libri *Christum* spirantes, horum
alioquo quid esse possit in hac vita vel jucundius, vel
salubrius? Hac in parte felicitati tuæ gratulor, cui
contigerit otium cum dignitate. Nihil jam pridem
flagitanti rudem, in hac arena cadendum est. Unam
hoc me consolatur, quod jam è propinquo apparet
portus ille *conatus*, qui, vivente *Christo*, laborum
ac molestiarum omnium finem allaturus est. Fortitan
miraris, quod hæc ad te ignotis. Non potes me tibi
peritiam ignotum dicere, quum tecum, ut scribis, crebro
fabuler, utinam te digna. Olim *Lovanii* cognovi ju-
venem quendam, *Hornici* cognominis. Sed cum ar-
bitror te non esse. Equidem cupio adscribi in nume-
rum tuorum clientum, paratus ad omne obsequium,
si quid erit in quo possim tibi gratiam facere. Bene
vale. Datum *Friskurgi* 21. Aprilis, Anno 1533.

Quam hoc scripsissem, selecta quadam epistola *Ge-*
lorio, quæ petit ut tribus verbis te salutarem, inter
schedas confusus reperi & tuam ad me epistolam, quam
aut non legeram, aut, ut fit, in tanta turba epistolæ-
rum legentem parum attente. Subverberar me parum
fronti habere viderer, quod ignotus ultro te litera la-
cesserem, sed hoc scrupulo me tua liberasti epistola.
Prior ad amicitium provocasti: inhumanitatis futurum
erat non referberet. De reditu meo proferas incerta res
est. Corporalium hoc collabitur, tantum abest ut
magnis itineribus sufficiat. Et Aëla nostra pertusum
est dolium, sitit semper, dat nihil: ceteri tantum ob-
testantur, & qui student videri magni fautores, nihil
aliud quam deprecant. At illuc est conduplicare mi-
seriam. In eadem, inquit? Ego ne hominem clarum
& candoris eximit confusum in culum amicum? Tum
vere effem, quod olim fuisse dicuntur *Saxoni*, trux
& à *Gratiis* alienus. Itece præcipuos amicos ac pa-
trones scribitur *Guiljelmo Herio*. Et si qua in re
meum desideras officium, sive periculum, num hæc
ex animo loquatur *Erasmus*. Rursum vale, vir elar-
rissime. *Friskurgi*, eodem die & anno.

EPISTOLA MCCXLVI.

Erasmus Rot. erasmio viro, D. Petro Falsens,
inquit Republica Brugesii a pensantibus, S.

PRO isto tuo candore verius, quam iudicio de me,
mi *Falsens*, gratiam habeo plurimam; nec mi-
norem, quod meas ærumnas amica consolatione mi-
tigare studeas. Sic est, ut scribis, hoc seculum prodigi-
ose ingratum est. In altero querenda merces. Ami-
corum alii moriantur, alii mutant animum. *Christus*
seipsum abnegare non potest. Istam fortunam tibi gra-
tuler, nec minus isti Republicæ, quæ tibi virum tu
donibus instructum atque oratum asservit: eam pro-
fector me civitati vestræ plurimum debere. *Carolus Blen-*
rus à tuo discipulo motus stylium, *ad in de vi Blaris*
abest enim è *Bruges*. *Sapienter Brugesii*, qui tibi
compedes injicere cupiunt, utinam gratas & aureas.
Precarer *Falsens* *nostrum*, si me teneat Martis omen.
Sed extra jocum, ubi congerit te digna, quod opi-

nor jam esse scilicet, non gravabitur epistolam
canere: nec est quod tu de primo cogites. Non sum
Simondus, præsertim erga doctos & candidos amicos.
Leonardus Casimirus ipsam causam semper amari plu-
ritum, idque me fecisse mutuo credo. Quare per
Quirinum meum nihil scripserit, demoror. Vir est mul-
tis virtutibus perpolitus. Cupio scire, an fortuna me-
ritis ipsius respondeat. Bene vale. *Friskurgi*, Octava
Pasche, sive 21. Aprilis, Anno 1533.

Erasmus Rot. meo maxime et tempore.

EPISTOLA MCCXLVII.

Erasmus Rot. Enstasio Chapuis, Oratori
Cesari in Angliâ, S.

NULLA possessio clarior aut preciosior sancto ani-
mo. At quomodo eloqui non in multum absum
ab *ira*, tamen in hoc opum genere mihi *Laudes* quidam
videor, qui quotidie comperio longe plures esse ani-
mos, quam exilium habeam. Falleris, mihi crede, si puri
mihi sacerdotum opum futurum fuisse gratias, quam
Enstasium amicum, cujus imaginem in literis tuis ex-
pressam summa cum voluptate perferri. Adeo sunt
inaccessibile quodam candore ac puritate, ut hinc inge-
nium ab omni facio alienum facile deprehendas. Ac-
cessio, aut, si mavis, cognitio amicorum hoc tempore
ob id mihi jucundior est, quod *amici* superior quodam
eximio ademit. In *Angliâ* Archiepiscopum *Catharinum*
Cesaris *Alphonsum Faldensium*. In *Palatia* *Christopho-*
rum à Schyldewet, ejus regni supremum Cancellarium.
Ceteros sacro, fortuna minore, sed pari fave-
ritate: inter quos est *Zacharius Diericus Friskus*,
qui solet simulor meos, quos interdum in *Angliâ* ab-
legare cogor, lubens & alacriter excipere. Id officium
eo fait gratissimum, quod vulgaris diversoria parum
tuta sunt à contagio sceleratis pestis, quæ nuper ab
Angliâ, quibus jam plerumque quadraginta annis inimica
familiaris est, in nostras regiones demigravit. Proinde
quod *Quirinus* meum illuc collegit, scito te ma-
gnam solidamque apud me inde gratiam. Atque in
quoniam tunc rem parum ex animi mei seminis ges-
sit, quorundam amicorum tui dissimilium opera, rus-
sus illuc emandatus est, si fortitan hæc alia mihi ca-
dat felicitas. Quam imaginem in scriptis meis videris,
nescio, unde tantæ amoris statumam conceperis,
quoniam sciam infra mediocritatem mea esse omnia. Ve-
rum, hoc amplius deo tuo in me studio, quod minus
agnosco in me meritum. Certe nihil præterea est
Erasmi, quod tu speratui dignum existimes: videres
enim non hominem, sed *coelestem*, ac simpliciter mi-
rum, nisi persusum haberemus, hoc curio deposito,
novum nitidumque juvenis animal emeritum.
Quibus fluctibus jactet, quibus agitur ventis tu quo-
que videris agnoscere, sed è propinquo apparet portus,
molestiarum omnium finem allaturus vivente *Christo*.
Male audio, proscindor linguis, idque postissimum ab
his, de quibus optime sum meritis. Ducas esse fidei mei.
Sed tamen typographi ejum vix aliud nomen esse ven-
dibilis. Crederem illos blandiri, nisi fide à me sem-
per aliquid flagitaret, si nihil aliud, certe præstanti-
ssimam. Addam aliud argumentum. Mundus nunc undi-
que plenus est erroniam, qui vel deservit sua fossilia,
vel alias ob causas prosterunt. His quoniam scire Le-
beride sunt nudiores, variis artibus querendum esse vi-
ticum: nam venter mirus est ardens. Quidam è scri-
ptis meis norant amicos meos: Hos adeunt, jactant
se esse simulor ac discipulos meos, etiam si nunquam
me viderint. Atque hoc facio non mediocrem pecuniam
extorquent ab illis. Ubi metuant ne facili deprehenda-
tur, morant pulsus. Hoc te nescire noli, ne cui
erodas, nisi qui nominatim literis meis commenderet.
Quoniam vix istuc fati est. Dicam quod rideas.
Cum *Lovanii* esset apud me *Christophorus Langius*,
narravit juvenem quendam elapsam è *Brundisio*, no-

mine *Sylvium*, *Silbo* opinor, venisse *Romam*, attulisse literas meo nomine scriptas ad *Lauren* Pontificem, quibus diligenter commendabatur audiret enim me tum apud *Lauren* esse gratissimum: nec dubito, quin effunderet manum meam. Postquam hominem utroque brachio complexus est, omnia pollicens. Quumque is nescio quo profectus esset, *Les* ultro rogavit, cor meo rediret *Sylvium*. Sed ille corruptus febris, periit. An non hanc merito dicam audaciam jocularem? Sed ut finiam, vir egregie, tamen hic hoc nomine superes, quod prior & literis & officiis ad amicitiam provocasti, tamen quod superest, enitar me mutua benevolentia videar parum respondisse. Porro, si quid erit in quo tibi viculum, vel commodum vel voluptati esse queam, experieris promissum & amicam voluntatem non desisse *Erasmum*, ut alia desint omnia. Cetera, si libebit, cognoscis partim & schedis memorialibus, quas tradidi famulo, partim ex ipsius oratione, quem expertus sum esse bonae fidei, summeque vanum. Majorem in modum doleo *Angli* negotium exhiberi à *Sentis*. Videor enim mihi plus illi regioni debere, quae mihi tot eximios peperit amicos, quam ei quae me genuit. Vehementer tamen angit me *Helvandia*, indignis tractata modis tum à *Danco* quod novum est, tum à *Gubius* quod novum non est. Oraculum erat quod dixit *Hesiodus* *pius* *sanctus* *zotus*. Illa sunt *7* *degenitus* *lusa* *cratexyphora*. Opto tibi omnia laeta, vir amicitissime. Datum *Friburgi Brisgovae* 23. Aprilis, Anno 1533.

EPISTOLA MCCXLVIII.

Erasmus Rot. Clar. P. D. Abeli Celsiori S.

EPISTOLA tua, filiis *Aticis* undique sextans, praeterquam quod festivissimis leperibus exhibarvit animum meum, etiam hoc nomine fuit in primis jucunda, quod declarat te & recte valere, & suaviter agere; quod ut tibi perpetuum sit precor, vir animo meo charissime. Laberet tibi *opum*, nisi hoc tempore centum epistolas scribere cogere. Resi quod scribis meam epistolam tam futilissimam, quae tantum humoris poterit exhibere, tam leviem, ut liberis vice tantum virum sustineat, ne mergere. Magnus ille ac mirificus *Erasmus*, quem te vixisse praedicis, mihi prolixus ignotus est, nec utquam visus ut auditus. Deterior illa pars jam place *etque* est. Utinam melior illa, vel aliquis ex parte accederet ad istum praetiarum imaginem, quam nobis in epistola tua depingis. Sed hac de re tecum non dicebatur pluribus. Si quid in me boni est, Dei donum est: nec tibi possum beneesse succedere, cui talis visus est *Erasmus* per nebulam, quam amor immodicus & singularis ingenii tui candor oculis tuis offundisse videtur. Ex eodem fonte manat ista gratulatio, quae in magna felicitatis parte ponit, quod *Erasmum* amicum albo comitibus adscribit. At ego multo iustioribus de causis mihi gratulor, cui tam feliciter celsiter perfricta ione & absterfus pudor, ut amicorum catalogum tam splendido nomine auxerim. Id eo quoque clarior est, quod superior annus principis aliquot amicis ademptis in possessione multo preciosissima non molliorem pauperem mihi fecerit: nam ut summos tantum recenseam, in *Anglia* perit *Gualterus Waranus* Archiepiscopus *Canteruariensis*; in *Francia* in comitatu *Castoris Alphonsus* *Palaeus*, jam magnus, sed futurus, si vixisset, maximus: in *Palatia* *Corymbosus* à *Sepherdus*, ejus regni supremus Cancellarius, cui dicebat *est Lingua*. Recte factum, quod *Hollandiae* re in sublimi specula collocavit, quo magna postea Reipublicae prospicere, quae nunc, ut audio, eget cordatis & vigilantibus excubitoribus. Quin utquam legit, videt, aut vidit seculum hoc turbulentius & iniquius? Sed valeat querimoniam nihil profutura. Quod ut animam corae negotia lassentem reficias, te soles ad meas lucubraciones, velut in vindictarium quoddam, recipere, utinam in horis illis meis aliquod erit, quod vel oculor, vel nares,

vel palatum possit oblectare *Celsiori* hominis delicatissimi. Steriles sunt, aut si quid parum, bona est, aut malva, aut porrum, ut jam abste cuncta & accontum, quae non abesse clamant illi, quos tu lepidè vocas barbaros pallioque verendos. De viro, de quo quid sentiam rogas, magnificens censore, quam ut de ego ingenio censuram ferre possim. Librum non legi, sed nactus eum commodato, quem id temporis ob assidue labores non daretur otium aliud, mihi à cornu immobulanti famulus recitavit, idque carptim, scilicet aliquot capitibus. Cujus erat exole, non pallus est enim quod videretur esse ardentis ingenii, majore lectionis, & multae memoriae, alicui tamen majore copia quam defectu, ac dictione tumultuosa veritas quam composita. In omni genere rerum vituperat mala, laudat bona. Sed sunt qui nihil aliud fulscent quam laudari. Hodie respondens illud ad me litera, admonens ut si qua possit, ab hac turba se se extricat: minatur enim le jam iusto Marte vellem cum Theologia confingere. Id si non possit, & omnino staterit jacerere aleam, duo prospiciat: alterum ut pugnet in tuto, ne se conijcit in manus hostium, qui nec vinci possunt, nec placari: alterum ne me suo adjuvante negotio. Scribit enim se non minus pugnatum arma meis quam suis: ea pars epistolae mihi nonnulli displicuit. Ego haudenus aenipiti Marte depugno cum ex cetera non septem, sed innumerebilibus capitum, vixque subsisto ob *Morian*, & alia quaedam liberius à me scripta. At veros non ille, si pergit, mihi totam renovere invidiam. Quem porro fructum spectet non video. Si putat Theologos ac Monachos, vel corrigi per ipsum, vel opprimi posse, tota nimium errat via. Quotum autem attinet jam nonnulli singulis crabrones rursus irritare, & in bonorum capita immolare? Quid acciderit *Cornelius Heus*, ipsi melius notent. *Lodovici Bergomani* nihil erat periculi finem consilium obtemperasset. Semel vicerat, adornabat triumphum, diffusit. Non paruit. Erat vir optimus, nec humilis fortuna, ingenio simplici, liberae linguae. Absente Rege apud *Hispamiam*, denuo pertractus est in carcere: & perierat, nisi inter Regem, mox ipse Rex sublevisset eum, ex *Hispania* reversus. Paulo post à carcere collocatus est in aula commodiore, postremo bona fide dimissus est. Semper illa occinebam eandem cancionem, ut arte sese evolveret ex eo negotio. Ille sibi promittebat certam ac speciozam victoriam, quam ageret adversus Monachorum examina, adversus Theologicum sacerdotem, & adversus Senatum purpuratum. Nihil profecti momenti. Ille sibi blandiebat. Quis exitus? Idem accidit illi quod *Socrati*, de quo quum Judices essent mitiorem sententiam pronuntiaturi, ac reum ex more percontarentur qua pena sese dignum existimaret, Ut, inquit, in *Pythiam* alar ex publico, qui bonos apud *Athenienses* summos habebatur. Judices tam arroganti voce provocati damnarunt illum capitis. Ita quum *Bergomani* addixissent carceri, ille constanti vultu, Appello, inquit, Regem & Pontificem. Qua voce Judices irritati pronuntiarent, ut in *Gravia* exirentur, vir incorruptissimis moribus: de dogmatibus mihi nonandum liquet. Quod si hanc non movent istum, siletem ne me involvat ius bello. Idem saepe petieram à *Bergomano*, & is se festinatum promiserat: sed scissile ius exiit, meo gravi incommodo. Nunquam Theologi censuras in me edidissent, nisi ab illo fuissent lacerati. Tantum de iudicio. Cetera cognosces & famulo meo fidei, qui haec perferet. Vale. Clarissimo viro *Assensio* salutem plurimum. Datum *Friburgi Brisgovae* 25. Aprilis, Anno 1533.

EPISTOLA MCCXLIX.

Erasmus Rot. Joanni Georgio Pangartneri S.

St Librum, quem patri dicavi, videre cupis, fac ex ipso petis: nam hic nullus occurrat, qui digne sit.

an. facinorum suscipere. De perfundo officio non est quod
 333. sit sollicitus, optime adolefcent. Inter Gratiam (se-
 deris copulatus mutare fuit officiorum vicem, mercedis
 nulla est ratio. Et tamen patris tui benignitas ultro
 non vulgari munere pensavit hoc officium meum.
 quum ego sedulo cavillem, ne quum arduis signifi-
 cationem darem. Misit poculum inauratum, munus
 apum homini Batavo, sed nunc minime Batavice bi-
 bulo. Ille tuus in me pietatis affectus mihi gratissi-
 mus est, Georgi charissime, quem par est me munus
 erga te gerere. Quod si quid ex me tibi gratum ac-
 cidit, quod sine aut nihil esse reor, aut quam minimi
 momenti, non alia ratione melius retuleris gratiam,
 quam si quotidie des operam, ut teipso melior, hoc est,
 optimi parentis similior evadas: quo quidem in studio
 tampe sponte graviter eurentem, non est quod meo
 hortatu exultem. Nonne pœnent, ut scribis, voti
 tui, nec me pœnent consilii mei. Idcirco etiam at-
 que etiam admoceo, ut ex optimis Auctoribus eligas
 optima. In hoc alio non est Erasmus, qui tibi locu-
 tale videtur quam est formosior, nimirum amoris le-
 positio, cui tui pœnæ calæ requiritur, ut ait ille Sa-
 culus. Bene vale. Frisberg 12. Maji, Anno 1533.

EPISTOLA MCCL.

Jacobus Sadoleto, Episcopus Carpentoracensis,
 Def. Erasmo Rotterodamo S. P. D.

* **N**OLI amabo putare, mi Erasme, quicquam mi-
 hi esse, aut gratius tui erga me benevolentia,
 aut predictis gratias, laque & quicunque istius veniant,
 tamquam modo nomen, & intuitum de te aliquem ad nos
 pervenisse, libenterque a me accipitur: eoque etiam magis,
 si quid offerat monumentum tui præsantis ingenii,
 præclarique in rem & pietatem Christianam opera ac vo-
 luntatis, quales sapie multa à te profectus sunt: ut tibi
 molestum esse non debeat, illis tenni a me munusculo af-
 fecti, qui id laboris mea causa susceperunt. Et de tuo ju-
 dicio (ita mihi dicitur) omnia opta esse propitia, ea non sum
 sententia, ut nihil meorum mihi probare pisset, quid ad
 religionem quidem, & ad literas servas pertinet, si non
 id videri tibi sit probum. Quapropter cum confectum
 Commentarium in Pauli primam Epistolam, (quo labore,
 & quibus vigiliis, non dico: facti enim cognita tibi est
 illius Epistola obsequens) statueram aliquo munusculo quo-
 fere, itaque me ab illa cura & cogitatione avertere:
 ut deinde rectius atque novas ad meam recognoscendam,
 & accuratius expendendam, lucubracionem accederem.
 Qui tamen nos & mihi confectus est, & a vobis delatus
 fuit asportari. Et quæ mihi in animo, nomen omni-
 neperceptum facere, atque ipsi probasse. Sed co-
 gitatus casus humani, & quanto mihi movere ac detri-
 mentum esse pisset, si qua esset fortuna, qua in astrum
 nostrum profecto habes potestatem, commercium in-
 ter nos hoc literarum permississet: librum à vobis primam,
 qui erat descriptus, dedita opera ad te mihi, in quo ma-
 xima quidam fuit & pulcherrima fides Christi impressa.
 Quæ per te à te, mi Erasme, & pro antiqui ac nostra be-
 nevolentia nostra regere, eo animo ut legat: uti via statuta,
 melius mihi ab te multo consilium fore, si reprehendi-
 ris in ea, qua tibi reprehendenda esse videbuntur, quam
 si laudaveris, si qua erant laudanda. Anus equidem
 sum, id quod videbis ipse, ab istius ceterorum, jam
 ad te quoque assidue, desillere, alique quodam vi-
 gredo via, quo mihi ipsa si magis emergere ex fluctibus
 quæstionum, servitque & splendidi ad veritatem con-
 siderare: Deumque, ut mihi adepsi, semper precatus sum.
 Sed salis tamen persumas, Quamobrem, mi Erasme, omni-
 bus te spes mihi est, tuam judicem, quod in modesta in-
 ventio, ego autem plerumque facio, idque non inopia,
 non mihi quidem ipsam perfusionem & paratam est, & in-
 tuat me laboribus explorat: egoque in te meo, utque in me
 amore, ac tua spectantissima virtute, & doctrina acquie-
 sca. Nam in nolo ignorare, deesse non pauci in hoc libro,
 qua tunc adjuvantur, cum Opus totum acutus examina-

A **am** resuscitamus: nam & multa in eo explicata an-
 distenda sunt, quam nunc expolia sunt & collata ex 1533.
 sacris literis restituta aliqui sunt aperta atque sto-
 ria tam summi adducti, cum de vultu Operis co-
 gitabimus: nam non quidem hoc parit, quam ad te
 melius, ne sollemus quidem adducis: veritas ne cor-
 rectionibus ac literis ante tempus impleret quædam omnes
 ejusmodi curam (non dico) in aliud tempus rejici. De
 impresse nihil melius, quam id quod in mihi cunctis,
 ut apud Frobenium transigeretur: cuius enim sum,
 nequam melius: neque sumus peremerere, sed pudore
 quidam offerat propter bonitatem & modestiam Gryphii,
 qui mihi totus deditur plane est. Quamquam etiam hoc
 quidem de re spatium deliberandi. Nam si summe or-
 tate vole, ut hanc partem Commentationis ita abridas
 uti vides, ut nemini omnino deferendibus copiam facias:
 rei enim mundum plane perfusa est. Ego & familiariter
 ego secum, & mi id tui sacro pœn arbitrio: summam
 omni mihi est & de tua humanitas opinio, & de inter-
 priate fides. Quamobrem si quid tibi curæ impet, id
 ea mente facio, quod tibi vult esse perspicuum, nihil tibi
 esse onerosum in omnibus rebus tuis, & opera mea, & be-
 nevolentia paratis. Declaraveris tuas, si magis pro-
 babas prima illa tollere, ut ad te scriberem, eadem
 de integre legam: nec dubito, quam vim amata in illis,
 qua a te commutata sit, meliora ex bonis fallis repa-
 ratur. Legi Commentarium in Symbolum, quo mirifice
 delectatus sum. Quod enim profecto obsequium jam est lu-
 tigenis humanitas, & si in iustam laudem ex obsequi-
 tione alterum quærentibus, qua tua excellentis virtutis & au-
 thoritatis facti per te ipse resistit. Vale, Erasme, & nostri
 memoriam recte, qui nunquam tui esse immemores pos-
 sumus. Ad Americachium nostrum de literis, cui la-
 cubracionem meam vel impetum ostendi vole. Iterum
 vale. Carpentoracis 9. Junii, Anno 1533.

EPISTOLA MCCLI.

Excellenti viro Dn. VINCENTIO CORNELII, Ce-
 sarei Majestati, per inferiorum Germaniam,
 Thesaurarium in Hollandia, Erasmo
 Rotterodamo S. P.

* **O**RNATISSIMI juvenis Petrus Alenfortium reperit
 me scribitum, adeo ut nec literas legere,
 nec colloqui possem. Obtulit mihi munus Hollandiæ
 honorarium, sed quam significaret, cum pecuniam
 esse in manibus Sebati, nolui ab ipso accipere.
 Post, ubi jam aliquantum recessit legiffem epistolam
 Sebati, ea non delectavi sibi pecuniam esse redditam.
 Nec eam scripsit ad me, sed ad Petrum Alenfortium.
 Epistola Advocati Hollandiæ non exprimit summam,
 quam Hollandia Status donari voluit. Sed epistola
 Sebati nominat ducentos florenos. Hoc munus mihi
 tam gratum est, ac si essent mille floreni: nihil enim
 promerui. Sed ad me perferri fuit de recentis
 Brevenis & Petrus Alenfortium latere eam summam in
 conventu civitatum fuisse concessam. Addidit, se præ-
 sente Dominum de Assendelfi marchile Gualtero Ge-
 rse, Hollandia Advocato, ut juberet Sebastianum mihi ma-
 nuerare ducentos & 40. florenos. Nunc ventum est ad
 ducentos. Munus, ut dixi, pro amplissimo habeo.
 Te tamen hoc fere vult, vir amicitie, ut si quid
 forte quia subit in hoc negotio, deprehendas, & cor-
 rigas. Ante paucos dies scripsi ad te per Petrum Alen-
 fortium, led totus languidior. Hæc scribo etiam lan-
 guent. Dominus dabit leniora, quam vult. Ubi
 convulvero, gratius agam benignitati patriæ. Ex ora-
 tione Petri cognovi, quantum tibi debeam. Utinam
 aliqua ex parte referre liceat. Cupio te cum omnibus
 tibi charis quam prosperare valere. Datam Frisberg,
 festo corporis Christi, die 12. Junii, Anno 1533.

ERASMI ROT.

MIA MAN.

EPISTOLA MCCLII.

Joannes Ludovicus Vives Damiano Gecio suo S. D.

QUOD epistola tua modico respondere, mi Damiano, non voluit in causa fuit, quae est erga te, ut potius cognoscere, profecto summa, sed valendo adversa mea, quae per ingentes dolores tuum corpus, tum animi mei vires valde affixit: neque nunc scriberem, nisi videretur me quid in de immutata mea erga te voluntate situm suspiciteret habere. Ego vellem: i cupio enim ut intelligas me in ratione ista amicitia paria tecum facere, & teo opere amantem, non mediocriter redimere. Maxima istud regium opus tibi felicissime evenire, ut in eo ducissimum et cum summa gratia, atque animi tranquillitate verseris. Quod te scripturum ex patria recipis, rem atque feceris mihi multo gratissimum: iter tibi praestitum precor. Fac, quae, ut per occasionem Regi meo, atque adeo beneficiis illius in me, meo quoque, salutem diem meo verbis reverentissime atque officiosissime: & gratias pro me agas, de amplissimo consilio, quo me superius anno profectus es: quod ex rerum mearum articulo contigit, ut non potius nisi maximum & multis jucundissimum videri. Salutabis mihi D. Episcopum Velevensem. Hec non scribam nunc propter meam valetudinem: quin & multum deliberabo, quando, ac quomodo illi scribam, propter tempora & hominum fastidium. Gratulari tibi profectum in terris, non possum movere manum in scribendo. Vale. Brugi 17. Junii, Aet. 1533.

EPISTOLA MCCLIII.

Erasmus Rot. Damiano a Gecio S.

QUOD famulus meus praeter salutem nihil ad te pertulit, Damiano clarissime, nihil aliud in causa fuit, nisi quod non suspicabar te tam mature absoluta tam longa periodo tua (dicebas enim, si recte meminim, te velle lustrare Germaniam & Galiam) redisse in Brabantiam. Quum me reliquisses, diu mecum ipse risatus sum, quod tam candidum amicum tam frigide excepisses. Primum in nomine tuo percipiebam, tanquam per somnium recordans nomen illud in aliquo rum ad me licetis exilare. Nullus est ferme dies, quo non accipiam aliquas epistolas, interdum uno plures viginti. Accedebat langior, qui me compluribus iam mensibus nimium urget familiariter. His rebus factum est, ut modica deum renovata memoria, uno tantum colloquio, unaque cena tam amico hospite frui licuerit. Nec in libello, quem reliquisti, sciebam quicquam esse tuum, priusquam te profecto per oculum inspicierem. Et hac in parte mihi damno fuit tua modestia. Ex coenae colloquio sensi te esse virum doctum, ut olim loquebantur Romani, liberum, rectique ac pietatis amantem. In literis ad Ambraciam nulla erat tui mentio: scriptae enim fuerant & obligeat priusquam huc venires. Et tamen me lagior itatim sensit ingenii tui dotes, egitque mihi gratias quod eadem ad ipsum misissem. Addebat sibi vilius virum bonum & mecum. Quam facile consulant cognata ingenia! Adeunt me interdum qui mirum prae se ferunt benevolentiam, quem aliquot interdum comperam longe alios animo equis fronte. Ea res in causa est, ut nonnuquam frigidos sim in accipendis peregrinis salutationibus. Sed de te quum me pederet, mihi quae succederent, commodum supervenerunt duae epistolae tuae, quibus me consolaris, meque mihi reconcilas, etiam pro singulari humanitate, si divis placeat, gratias agens: nec hoc contentus, stilus insuper animi pignus ac monumentum apud Erasmus Schervum reliquisti, quod nondum videre contigit, sed qui videre, praedicare esse Rege dignum. Ceterum quo tu prolixius declans humanitatem tuam, hoc magis me pudet inhumanitatis meae. Quod igitur superest, nisi, ut quod haecenus cessatum est, iuxta Gracorum Proverbum, postea coribus officiis facia-

Amus. Id vero, clarissime juvenis, sic à me caritur, ac, ut intelligas omnia potius mihi defuisse, quam studium ac propensam voluntatem. Quod ais *Levani* iudicium ac nescio quibus, me ab his stitisse, qui probant *avertentibus* *Bacchantibus*, quævisque quid sit talibus respondendum: quid aliud respondens, optime Damiane, quam illud è Plautis, *Dentes eorum arma & sagitta, & lingua eorum gladius acutus*? Quamquam satis scio tibi nequaquam illud à viro gravi fuisse auditum, sed à spernologo quopiam & acronomytho rabula, quo periculosisimum hominum genere nunc undique scater mundus. Nullus unquam mortalium illam syllabam ex me audivit, approbantem aut improbantem hoc factum. Hoc accepit omnia ingenue prae me tuli, mihi non vulgariter modicum esse, Principem aliqui felicissimum in eum Labyrinthum incidisse, cui cupiebam cum Casare per omnia convenire, quod intelligeret id ad publicam orbis tranquillitatem summopere conducere. Quæ fuisset autem nec non dicam temeritas, sed amentia, si nec populum, nec regem de re tam ardua pronuntiarem, de qua tot eruditæ apud gentem Episcopos, atque ipse adeo Legatus Apostolicus *Laurentius Campesius*, vir utriusque Juris callentissimus, ferre sententiam cunctabatur. Meinto amo è *periculis*, ut cujus animus semper propitius ac faventem huius expertus. Quamquam ab eo tempore, quo coepit hoc negotium aqi, nihil ab eo beneficii accepi præter animi benevolentiam. Tuo autem anno multis de causis diligebam ac diligo, idque, ni fallor, cum bonis omnibus, quam arbor nec ipse *placuit* inimicus esse. Casari Principi meo, cui juratus sum Consiliarius, præclare de me studioque meo merito, nisi me agnoscant omnia debere, aut vehementer stolidum sim, aut insigniter ingratus. Unde igitur mihi mens tam laxa, ut ultro me tam invidioso negotio involverem, ad quod si fuisset vel rogatus, vel hagnatus, manibus prelibetue fuerim recitaturus. Nullus unquam Principum super hoc argumento meam requirit sententiam. Tantum ante annos duos adierunt me duo ex Aula Caesaris Nobiles, uno atque altero colloquio ingentes me, ut quid de ea causa sentirem, exponerem. Respoodi id quod erat res, me nunquam ad eam questionem intendisse animum, de qua viderem summos tum auctoritate, tum eruditione viros tot annis ambigere. Facillimum esse pronunciare quid ego optarem, ac pronunciare quid jux divinum atque humanum concederet, negatve, non modo multorum circumstantiarum considerationem requirere, verum etiam diligenter causae cognitionem. Illi professi se nihil ex mandato Caesaris agere, discesserunt. Præterea, nemo mortalium me super hoc interpellavit negotio. Ergo cum sit impudentissimum mendacium, quod nugator ille, quilibet fuit, ad te pertulit, suspicor tamen unde arripuit occasionem, ut, iuxta Proverbum, *Mals præter occasionem nihil deest*, ad quodvis auditum facinus. Ea, quem è *Barada* dicitur fecerem adducere, dicam *Hiclam* vigesimum secundum, idque ante annos complures, ut id facerem, ab ipso rogatus. Eit enim vir, ut uno ore prædicant omnes, unus prope inter nobiles eruditus, animoque plane philosophicus. Hoc officium meum grato amplexus animo, petiit, ut aliquid eaderem in *Symbolum* quod dicitur *Apostolorum*. Feci quod voluit, etoque lubentius, quod res ad omnium utilitatem facere videatur. Hic milium verbum est, quo ad è *Symonia* causam atinet, cuius tamen vir ille, ut accipio, nec auctor, nec insignior fuit, utpote quicquid quam opum aut honoris imitator. Quam *Cæsar* & *Franciscus Galliarum* Rex bellis inter se constituerant, utrique dicam mihi lucubraciones, neque quicquam exiit, qui clamaret me ab hoste *Cæsaris* stare. Quanto minus habuit frontis, qui calumniam istam fabricatus est? Sed hoc de nugamento plus satis. Vengo nunc ad eum epistolam tuam locum, quo ipse affectu deplorat *Pisagani* gentis exitium, quæ per *Christianus* Principes spoliatæ externis

bonis distendere, premere humano iugo, nec docetur
 1513. *suavi Christi iugo colla submittere.* Procerat enim illi,
 qui victorias praeda metantur, malum imperare bel-
 lus quam hominibus. Ea res in casu est, ut paucio-
 res gentes, quae *Christum* ignorant, ad Ecclesiae conforti-
 um semet adiungant, videntes se non ad *Christus-
 miam*, sed ad rapinam ac miseriam servitutem peti,
 & quicquid est malorum morum insignium esse in vita
Christiana. Multo aliud est negotiari, aliud pietatis
 negotium agere. Itaque victorias duci illius egre-
 gii quidem ac fortunati, qui tot urbes litorales spolia-
 vit, coniecit in mare, quibus vehendis naves non
 sufficiebant, ut ingens quod res est faretur, non ab-
 que dolore legi. Sed de negotio militari, praesertim
 eo, cujus qualitatem & circumstantias parum cognitas
 habeo, scribi fuit me non pronunciare. Illud in ge-
 nere dicam: avaritiam, & imperandi libidinem non
 minimam esse causam, cur religio *Christiana* in hac sit
 contracta angustia. Mansuetudine ac beneficentia cir-
 curantur, & ad manum veniunt etiam ferre, servitia
 ac maleficia effluuntur & illa quae natura manifesta
 sunt. Quod autem hac in re per me cupis fieri, per
 quam lubens obiero. Vereor tamen ut possim huic
 Nundinae. Sero redit ex *Anglia* famulus meus, & qui
 hic adest typographus unus, mecum totam linguam
 aestant. Adituri tamen. Quod simululus meus perpel-
 li non possit, ut vel opera vel pecunia tua uteretur,
 nihil illi mandatum, nisi ut ubique vitaret omnem pe-
 cutatitiam speciem, meminissetque illius vetusti prover-
 bi, *iter nauta, iter nauta, iter ubi nauta.* Curaram
 autem ne quid illi posset deesse. Oppidum, de quo tibi
 narratum est, *Germania* dicitur *Schibach*: abest à *Pro-
 burgo* octo millibus *Germanicis* bene magis: de quo
 an omnia vera sine qua valgo iactantur, non sum
 affirmare. Illud nunti verum est, totum subito confu-
 grasse, mulierem confestim supplicio afflictam. Con-
 flagratio accidit quarto Idus Aprilis, qui dies erat *Fe-
 ste* ante Pascha. Anno à *Christo* pulso m. d. xxxiii.
 Quidam ejus oppidi cives apud hujus urbis Magistrum
 rem ita gestam pro comperto narravit, quem
 admodum mihi recitit *Henricus Glareanus*, quantum
 meminisse possum: Dæmon sibi signum dedit, &
 quidam ædium parte, caupo suspicatus esse furem ad-
 scendit, neminem reperit. Sed idem signum rursus ex
 altiore cenaculo redditum est. Et hanc confestim
 caupo furem persequens. Quam nec illic quisquam ap-
 pareret, sibilus auditus est & fastigio fumarii. Illico
 teigit cauponia animam, esse daemoniacum quiddam:
 jubet suos esse presenti animo. Acciti sunt sacerdo-
 tes duo, subhibitis exorcismis. Respondit se esse dæ-
 monem. Rogatus quid illic ageret, ait se velle exu-
 rere oppidum. Minutantibus sacrificiis, respondit se pro
 nihilo ducere minas illorum, quod alter esset scorta-
 tor, uterque fur. Aliquantum post, mulierculam, qui-
 cum habuisset consuetudinem annis quatuordecim,
 quem interim illa quotannis & conisteretur & accipe-
 re Eucharistiam, sustulit in aërem, imposuitque fu-
 marii fastigio. Tradidit ollam, iussit ut inveniret.
 Invenit, & intra horam totum oppidum exaltum est.
 An dæmon indignatus ob insultum rivalem cauponia
 filium, & oppidum perdidit, & mulierem prodide-
 rit, certum non aucti: non est tamen vere dissimile.
 Hujus facti vicini tam constans est fama, ut scilum
 videri non queat. Feruntur & alia hujus generis, sed
 non liber aures tuas valgi fabulis remorari. *Bonsacium
 Amerbachus* habet epistolam tuam. Hunc tibi polli-
 ceor constantem & perpetuum amicum, sique adeo
 ministrum fidelem juxta ac diligentem, siquid per me
 fieri voles. Unum hunc, ut praesens dicebam praefati-
 o, habet *Germania* vere æuicum ac gemmeum, nec
 si quid his est preciosius. Talis autem ingenii ad
 quilibet preciosis opem nulla est comparatio. An tam-
 en *Germanus* nominis censeri debeat ignoro, certe
Glareanus non paterebatur. *Ravennatum* est *Basilica*, &
 habet ac civitas peculiaris cujusdam civitatis non ob-

A scura vestigia est Synodo universali relicta, quae illic se-
 decim annis durasse fertur. Efficaciam autem ut plures
 & norint & ament *Damonum*, quod mihi bonum erit
 atque commodum, quippe qui non mediocri nominis
 mei lucro sum id facturus. Tam splendidum munus
 ultro ab invicissimum *Lusitania* Rege oblatum ex amo-
 ro tibi gratulari, atque ut fructum istiusque sit precor.
 Si quando incidere opportunitas, rogo exules illum
 Praetorem meum in *Christiana*. Eram multis ver-
 bis diligenter instructus, à *Lusitania* quodam, sed men-
 dose. Hic casus mihi parum felix poterit alio sacri
 officio. Si quid scribes ad *Herzogum Frisingum*, tu-
 to ad me perveniet. Molibar reditum in *Brabantiam*,
 sed quam aliae res multae, tum *Japier* perpetuo in-
 sensus, & valeudo oculi asperioris impatiens cogunt
 hic durare, usque ad *Zephyros* & novam hirundinem.
 Bene vale. Datum *Frisingae* *Briguae* 25. Julii, Anno
 1533.

EPISTOLA MCCLIV.

Dis. *Erasmi* Rot. *Pauli Sadlerii* S. D.

QVID ni ego me splendido lucro suctum esse gau-
 deam, onustis juvenis, quam tu preciaris
 animi doctes, quas ego jam olim in R. D. *Jacobi Sa-
 dlerii* patris tuo non amo tantum, verum etiam ful-
 picio venerorque, admirabilem eloquentium cum sin-
 gulari sapientia, pietate, modestiaque consuetudine,
 hic representantes in tuis ad me literis, ut idem ille mihi
 in te repubescere videatur? Haecnam igitur est quod
 mihi gratuler. Tibi vero etiam gratias ago, mi *Paul-
 le*, quod tu praedicatione cohonclis nomen meum:
 utcumque tu pro singulari modestia tua hoc officium
 elevas. Dialogum *de studiis recte instituendis* per *Bon-
 facium Amerbachium* acceptum praefatum tu miteres:
 & quancumque eram negotiis ac molestiis obtru-
 tus, tamen interdum animi sustinendum illius lectio-
 nem reficiebam, donec invidens occupationum pel-
 lus corripit cum seponere: quem tamen mox receptum,
 non conquestrus donec totum devorare: interim &
 te fruar quia licet, & patris tuo, quando aliter suis
 negatum est. Illud icito, R. D. patronum tuum inter
 finitissimos amicos meos principem tenere locum,
 idque suo merito: ei proxima tibi dabitur qui illi si-
 milimus es. Habes epistolam *averteggon*, & ex tem-
 pore una cum dispanctis & adjectis: quod tu famili-
 ritatis argumentum interpretaberis potius quam negli-
 gentiae. Vale. Apud *Frisingum* *Briguae* 30. Augusti,
 Anno 1533.

EPISTOLA MCCLV.

Erasmi Rot. *Francisci Rapii* S. D.

NON vero, mi *Rapii*, *Cholera* nostro magnis mul-
 tisque nominibus obstrictus & isto me tum liben-
 ter, tum plurimum debere profiteor, quod instantia
 tua tum pudorem expugnavit, compulerique, ut ad
 me scriberes & in amicum meorum numero profite-
 reris nomen tuum, inane abest ut locus ullus apud
 me sit illi criminis translationi, qui vis me culpam
 & offensionem in *Cholera* rejicere, qui te, ut scri-
 bis, ex verendo impudentem, ex modo molestem
 reddidit. Illi quidem jam gratias ego per literas: tibi
 vero quod ex *Giatarum* legibus ultro polliceris, ego
 vicissim bonae fide polliceor, si quid exstiterit in quo
 requires officium meum, aut ut non requiratur, ubi res
 ipsa postulat amici potius. Mihi jam nimium viva-
 ci, mors prosequi amicos ademit, non *Roma* tantum,
 sed in *Anglia*, *Gallia*, *Germania*, & *Polonia* quoque.
 Illud igitur mihi pergratum erit, si quando signifi-
 care dignaberis quid *Roma* geratur, modo sit aliqua
 ejus generis, ut tuo literis committi queat. Quod scri-
 bis de benignissimo *Mucronis* tuo *Paugartneri*, mihi
 summae fuit voluptatis, non ob id tantum, quod ho-
 minis amicissimi commodis non minus ac meis de-

Tom. III. A a a a lecter,

leſter, verum etiam quod mihi velut commentarium
 1515. ſuggeris ad ſubſtrahendum illius gloriam: quia ipſius
 quicquid modellica nequaquam ambit ſcio, ſed ad bo-
 nos mores conducit publicius, excellentium virorum
 virtutes non abdi, ſed ad imitationem in theatro orbi-
 bus propoſui. Utinam autem ad id præſtandum ſupple-
 rat mihi orationis facultas, quantum illius requiritur
 meritis, quantumque tuo fortisſis addeſſe credis. Utinam
 id eſt, conſolator tamen, alioque brevi, ſavente *Chryſo-
 ſto*. Sed, bonus tu, in hoc quoque tuum operum mihi
 commodos oportet, ut efficias ne mea ſollicitas offen-
 dat viſi prudentiſſimi modellicum. Ut hoc audierim
 complurimū hortatu ſum animatus, ſed præcipue *Za-
 ſo*, cujus auctoritatem in omnibus non aliter quam
 oculum ſequi ſoleo. Libebat quidem et non vacabat
 in præſentia pluribus tecum. Vale, & *Logum*, ſi illiſe
 addeſt, meis ſaluta verbis. Datum apud *Friburgum Briſ-
 gae* 8. Septembris, Anno 1511.

Si placet *avoyzaphia* ne offendat *avoyzaphia*. Sic
 ſum. Me tua *avoyzaphia* nunquam offendet.

EPISTOLA MCCLVI.

Eraſmus Rot. Deſiderius Aſore S. D.

GRATULOR iſti Reipublicæ, Deſiderate chariſſi-
 me, quod ab eo diſſidio, quod audivim ſuboriri,
 liberata eſt. Is certe metus me deteruit, quo minus
 iſtuc commigrarem, ne toties ob viſi periclitare inop-
 ium; nam à fine Februarii uſque ad Septembrem
 perpetuo langui, ſic collapſo ſtomacho, ut omnino
 nihil admitteret, ac certo comperi languoris cauſam
 non aliam fuiſſe quam viſi idonei inopiam: nam mu-
 tato vino protinus revixit ſtomachus. Hæc eſt huius
 corporculi calamitas toleranda, donec & ventrem &
 eſica deſtruat Deus. Ne vero mihi idem eveniat rurſus
 hac hyeme, emiſi ſamilulum *Gulberium Cognatum*,
 mihi quidem multis nominibus chariſſimum, ſed hoc
 etiam titulo chariorem, quod tibi propinquo conſan-
 guinitate conjunctus eſt, ut mihi duo aut tria vaſa ad-
 ſerret. Arbitror Officialem nondum eſt legatione redi-
 ſſe, nam & *Lucerna* nuper ad me ſcriptis amantiffime,
 & amico D. *Franciſcum Envelatum* de rebus humanis
 conſulſiſſe. Quo magis te rogo, ut *Gulberio* noſtro,
 tuo conſilio velis addeſt, ut pecuniam bene colloct,
 & quamprimum ad nos redeat. Ridebit aliquis me de
 vino tam eſſe ſollicitum. Rident & ipſi, niſi præſenti
 periculo toties eſſem doctus. Revocatus ſum in
 patriam à Regina *Maria*, Cæſare, ſummo Cancellario
 & Duce *Aſſonia*, miſſo etiam viatico trecentorum
 florenorum, & præſtituto ſalario tamto in annos ſin-
 gulos, jamque paratis equis accinctus eram ad iter.
 Sed imbecillitas eogit exſpectare ver. Reliquis cogno-
 ſces ex *Cognato* his tuo, ſemel meo. Eccleſiæ concordiam
 jamdudum ſuſpiramus verius quam ſperamus
 Hoc certe ſum adhortatus, libellum opinor, exhibebit
Gulberius. Opto te quam rectiffime valere. Datum
Friburgi Briſigæ 12. Octobris, Anno à *Chryſo* nato
 1513.

EPISTOLA MCCLVII.

*Eraſmus Rot. Joſeph Deſis, Regis Poloniae Secre-
 tarius, S. D.*

JAM olim ſum tibi multis obſtrictus nominibus, *Ja-
 ſo* chariſſime, ſed tu in dies accumulanda officiis
 me tibi reddis devotiffimior: in quibus illud ſcito
 mihi ſummopere gratum eſſe, quod me de iſs, quæ in
Polonia publice priuſque geruntur, tam accurate ſci-
 sis certiorum, quodque tua cura & amicum ad me,
 & meæ ad amicos literæ tuo perveniunt, quam ſi
 tum tanto vaſto terrarum ſpacio diſiunctis. Gratum hoc
 biennio amicum jacturam ipſi ſumus, præcipue
Gualtherum Wierum Archiepiſcopi *Conſtantienſis*, qui
 mihi unus ſanctorum inſtitit erat. Quo videlicet avi-
 dius fruſtur iſs quæ ſuperſunt. Advenandum etiam ut

hanc jacturam veterum, acceſſione novorum ſarcina-
 1514. rum. Quam ad rem magis idoneum ne opere quidem
 poterim, quam tu to tuapte ſpontè præſtas. Fuit ali-
 quies animus admonere te quiddam, ſed quoniam
 videbatur illiberalis, hædus viſum eſt diſſimulare.
 Nunc vero quoniam in dies creſcit hominum impu-
 dentia, eogor admonere præcipuos amicos, ne ſibi
 diſtius putantur imponi. Scis hoc ſeculo per omnes
 terras volitare *avoyzaphia* quoddam, ne dicam *avoyzaphia*,
 leberde audiores, ſed quibus nihil dulcius ocio & ci-
 bo alieno. Hanc, ſi ſuperis placet, appellat libera-
 tem. Ex horum numero ſunt qui novum contemni
 aucupium, vel ex ſcriptis meis, vel ex aliorum ſer-
 mones perſciscunt, quos, quibus locis habeant amicos
 non frigidos. Per hos obambulans, jactantes ſe ſim-
 iles ac diſcipulos *Eraſmi*, atque adeo, ſi diſis placet,
 accerrimos mei nominis deſectores, paratos pro *Era-
 ſmo* non tantum *avoyzaphia*, verum etiam *avoyzaphia*. Af-
 fingunt de me quæ credunt fore jucunda amicorum
 auribus. *Eraſmus* panterate valere, cadere divinas
 lucubrations. Quid multis? plane triumphare. Intri-
 5. um ſuaviter accipiuntur aliquos diebus, interdum &
 menſibus, nec ubique viaticis dimittuntur. Quotique
 enim huius artificii ſunt, quoniamque veniunt, ve-
 niunt à laudibus ipſius. Sed faciem eſt, quod non
 nulli quæſtum hunc venantur ab iſs quos exiſtimant
Eraſmum male velle. Apud quos miri rantur, alii *Era-
 ſmum* equo deſcapium fragile cervicem, alii decum-
 bere morbo immedicabili, alii ſepulchrum eſſe: ac, ne
 quis dubitet, addunt locum, annum, menſem, diem
 & horam; poſtremo, ſcriptos aduſſe ſepulchrum, ac
 tumulum calcaviſſe pede. Nec deſerunt qui ſpergerent,
Eraſmum una cum *Ovidio* caſum virgo eje-
 ctum *Bagles*. Et his hiſtoribus à ſuo applauditur
 theatro. Quamque toties res ipſa vanitatem illorum
 redarguit, tamen non pudet ſubinde ſimilia conſig-
 6. gere. Oportet enim inſigniter perſicuisse fronteem,
 qui tales agunt ſubula. Ad periculum eſt, ne per hos
 fiat, ut ne tum quidem credat vita deſectus, quoniam
 D. revera diem obiero ſupremum, qui proſpecto longius
 abeſſe non poteſt, tum ſenſi, tum valetudinario, tum
 tot laboribus ac moleſtiam exercicio. Verum hominem
 me miſeret, quibus nihil aliud precor quam mentem
 meliorem dari. Ad Encomiaſtas meos redeo, quorum
 technæ diſſimulari poſſunt, niſi quidam nimis im-
 pudenter emungunt amicos, ſummas non mediciores
 à divitiis ac Principibus extorquentes, ut per illos
 obſtrictus ſum, eogare gratias agere eorum nomi-
 ne, quos aut non novi, aut tales novi, ut nulla re
 bonis dignos exiſtimem. Ante annos jam ferme decem
Baſilia juvenis quidam in pugna deprehendus, quin ad
 inclamantem pacem gladium noluerit recondere, quod
 E. ibi crimen eſt tantum non capitale, conſectus erat in
 carcerem, mihi ne de ſic quidem nocui. *Sulpi-
 cium* aliquando fuiſſe ex opera typographica. Ad amicos
 perſuſus ſum, ut per Regem *Angliæ* Legatum, qui
 tum forte aderat, virum eximie candidum, impetra-
 rem illi veniam. Pridie Orator honoris gratia nos in-
 viſerat, quod accepiſſet me ſuper occupationibus non
 ſatis ſerme eſſe valetudine. Et tamen apud me tantum
 valuit quorundam eſſigatio, ut ob mihi magnam
 prodiret ad Lepatum Regium, ipſe legatus pedi-
 7. culis nebuloniſ. Veſperi conveni Legatum occupatiſ-
 ſimum, expoſui rem paucis, poſtinde liberatus eſt il-
 le bellator. Hoc beneficium mihi magno artimavit
 Senatus, conſeſſaque ſum illi pro eo gratis accurate
 agere. Exſpecto hic ut diſmiſſiſ ille mihi gratis ege-
 rit? Eodem die, quod fuerat diſmiſſiſ, in adibus typogra-
 phi, vino illius remolentus, lingua ſic deſecturus eſt
 in *Eraſmum*, ut nudato gladio minitaretur necem ſi
 addeſſem. Poſtinde rogatus an illa diſſiſſet ex animo, ex-
 euſaviſ ebrietatem; eſſicam apologia apud hoc tribunal.
 Hunc, ut ſuſpicor, ſtomachum conceperat in me, quod
 illi videretur parum ſavere Evangelio, quod tum illa
 haud ſcio ubi ſepulchrum reſederat. Hæc tam temporis
 me

me clam omnia. Discessit ille nec infatuatus, pervenit
 1313. *Constantiam* illuc apud *Berolinum*, amicum unice can-
 didum, jactavit se famulum meum, & à me summa
 cum gratia dimissum profectus nescio quo. Acceptus
 est aliquo dicrum hebdomadarum humanissime, nec ab-
 que xeno dimissus. Id post casu ex *Berolini* narratio-
 ne cognovi. Nec dubito quin famula designaret apud
 alios, praesertim apud *Althanaburum*, qui cum no-
 varet mihi amicitiam esse non vulgarem, satis adhuc
 gratiose apud Magnates, qui tum *Lutherani* favebant
 instituto. Alterum sibi tunc notum esse, frequenter
 enim adiit *Polemum*: illuc apud potentes ac liberales
Quercupias predicabat se famulum *Erasmi*, ab eo
 missum ut omnes saluaret amicos, quum *Basilis* vis
 mihi de fide nota esset, adeoque me veneratur, ut
 nunquam obvis dignatus sit aperire caput. Hae
 tamen arte coramit aures non paucas, ut jam in ocio
 degat *pubis* *Erasmianus*, mihi nibilo aequior, quam
 si à me spoliatus esset suis facultatibus. Alius quidam
 ad me, nunquam antea visum, nec visus ipse. Re-
 dibat *Roma*, repertus *Erasmi*, ubi vixerat. Nec dis-
 simulabat se fuisse *Franciscanum*, quum id non per-
 cunctaret. Quam viderem male cultum, rogabam unde
 luppeter vaticium. Ait ingenuè, mendicatio vi-
 vere se. Quum vix crederem esse tantam hominum
 liberalitatem, addebat, sese in *Germania* simulasse, *E-
 rasmi* esse sibi dominum. Demiranti meum nomen
 tam esse gratiose apud *Germanos*, respondit, omnes
 libenter dedisse famulo *Erasmi*, prater duos sacerdo-
 tes in oppido *Leipziburg*, qui dedere quidem, sed ob-
 murmurantes quod *Erasmi* faceret mentionem. Ibi
 certe sanctus illi fuit nomen *Erasmi* quam *Francisci*.
 Quid ipse fecerim rogas? Quid aliud? Risi simpli-
 cem hominis impudentiam, & pro honore mihi ha-
 bito dedi nuntios aliquot in vaticium. Quidam ha-
 bent orationem meditatum, quum edidicerunt, ea
 verbulis aliquot immutatis utuntur apud multos. Si
 non recipiuntur ad colloquium, mittunt scriptum.
 Rogari unde & quo, alia alia respondent, utique
 commodum est ad extorquendum aliquid. Nonnulli,
 quoniam metuant ne à *lunaticis* subovoventur à con-
 gressu, si nisi ab amicis adierint literas, mentuntur se
 habere, sed ejus esse generis, ut de manu in manum
 sint reddende. Ubi data est aliquotendi copia, sum-
 ma cœtionis hac est, cupiunt sibi consilio adju-
 vari. Ad quid? Ut absolvam protectionem meam. Quid
 obstat? Deest vaticium. Que necessitas adegit ad
 istam legationem? Ut viderem doctos, & te in pri-
 mis. Quo consilio putas parandum vaticium? Si tu
 dederis. Expeditum consilium! At illic est auxilium
 petere, non consilium. Alii respondent, se querere
 conditionem. Quam? Vis famulari cupiunt, aut in
 typographorum officina operari? Nequaquam. Quid
 igitur? Cupio vacare literis. Quibus? Bonis: pudet
 enim fateri, se novorum dogmatum amore teneri.
 Sed ad studia suppetit vaticium? Nequaquam. Quid
 igitur spes? Si quis suppediet. Homines suaves! Ab
 ignotis atque etiam diversis religionis hominibus po-
 stulant, ut in ocio vivant sibi abicratu suoque com-
 modo. Hæc scio tibi videri ridicula, cupisque, sed hæc
 nage seria ducunt. Si Magistratus perenderent quam
 non expediat Reip. juvenes ocio allucere, ac mun-
 danam pulatim impleri curiosi & ignavia erroribus, ma-
 ture luderent occurrente periculo. Jam eadem discunt
 pueri, sub umbra scholæ mendicantes, nec aliud quam
 ludere. Si invenerit ut intersit alicui, reculant:
 ut discant scribere quo lucrarent aliquid, nolunt. Adeo
 dulce est illud miserum ac sordidum otium. Quid porro
 fiet de tilius posteaquam adoleverit ætas? Nesciunt
 literas, nesciunt religiosem, nullam artem didicerunt.
 Quid, nisi ut procurant in bellum, & sub militie ti-
 tulo discant atrocium. *Germania* gignit ingenia nutri-
 tum infelicia, & accedat à teneris annis recta in-
 strutio. Sed his pejores sunt, qui quum & ætate sint pro-
 pecti, & literas leant, & scia sint otiosi, tamen oio-

A si vagantur militari specie, impudenter abutentes no-
 meo tantum, sed magnorum Regum ac Principum titu-
 lo, quum nulli proliis intersint, nisi *Comes* & hujus mo-
 di *Adels*, non alter quam gule ventriculi sint nati. Ho-
 rum stratagemata nunc non refero: est enim *l'ade ca-
 nō*. Tantum admonere, ut & ipse à talibus caveat,
 & amicos ut caveant admonent. Quomodo cavebo, in-
 quies? Si nihil aliorum fabuli credas, nisi literas à no-
 bis aculerint mea manu notatas, in quibus nominatim
 commendetur. Dicent se incurrisse in lacrone, omni-
 bus exiatis bonis, adeunt etiam epistola: noli crede-
 re. Fucum tu pro tua prudentia vel ex ipso vultu de-
 prehendes. Quoniam ne epistolis quidem facile si-
 dem habebas. Sæpe discipulum habui Archiepiscopum
 titulo S. *Andree*. *Jacobi Scoria* Regis notum, de-
 terrimo ingenio juvenem, probeque indolis. Is in
 marginibus codicis, quem nunquam videram, sic effin-
 xerat manum meam, ut mihi pueri sine irpositurus,
 ni certo scilicet eum codicem nunquam à me lectum
 aut visum. Urgebat ille, dicens me fuisse oblitum,
 aliqui unde, inquit, habet manus tua? Agnosco, in-
 quam, manum, sed librum nec hunc eum hanc simi-
 lem nunquam antea vidi. Tandem ridens, fultus est
 artificium suum. Addam his unam historiam, nec
 re pluribus onerabo. *Christophorus Longinus*, vir in li-
 teris magnus, furvus maximus, si fura didicisset lon-
 gius ævum, ante annos ferme duodecim non *Leoni*
 C invadit, repetiturus *Italiam*. Post unam atque alteram
 convivam petit solenniter colloquium. Datum
 est. Rogavit ecquom nossem *Sylvium*? Respondi esse
 legisse carmina ejusdem *Ambrasi*. Movit caput,
 praterens *Franciscum Sylvium Leoni* videram. Utque
 quæ, inquit *Longinus*, vetulus est, hæc, de quo per-
 cunctor, septemdecim aut octodecim annorum est.
 Quam videret me noo alium nosse *Sylvium*, & exposuit
 rem plane jocularis audaciz, ut ait *Comicus*. Venerat
Roman adolescens, qui se fisco, ut suspicor, nomine
Sylvium appellabat, elapsus, ut ajebat *Longinus*, è con-
 tubernio *Brandeburgensi*. Acceperat mihi archifissimam
 esse necessitudinem cum *Paulo Bonifacio*, quo nunciam
 D *Italiam* expertus sum ingenio candidiore. Sentesit *Leo*
 Decimi propensum in me fivorem, quo utram
 fuisset dexteris usus. Hic *Sylvius* consingit duas episto-
 las tanquam à me scriptas in ipsius commendatio-
 nem, alteram ad *Bambasiam*, alteram ad *Leoni*. *Bam-
 basia* facile imposuit, homini minime suspiciofo, tum
 mihi sic amico, ut si quis vel saltem utiilisset ab *E-
 rasmo*, fuerit toto pectore complexurus. Illud gene-
 rose ejusdem audaciz fuit, quod sibi tam impuden-
 tis fici confici, non veritus est adire Principem to-
 tius orbis maximum *Leoni* Pontificem. Habeo, in-
 quit, epistolam ab *Erasmo*, admisisse eum, reddidit
 E confictas literas. Quis suspicaretur juveni tam auid facien-
 tem in mecum venire ponisse? *Leo* pro sua humani-
 tate complexus est hominem, & utroque brachio sub-
 levavit procumbentem omnia pollicentem. Tantum va-
 luit *Erasmi* fista commendatio. Quam autem *Sylvius*
 moraretur redire ad summum Pontificem, ipse *Leo*
 sua sponte rogavit, ubi esset ille juvenis ab *Erasmo*
 commendatus. Ia autem sebre correptus in itinere, pe-
 riit priusquam ad Pontificem perveniret, qui tum age-
 bat *Offici*. Sic interrupta est fabula, aliqui multos
 ætus habitura. Si qua similia vis devaleret in vestram
 F *Polemum*, fac amicos admonere, praesertim candidos
 ac munificos, nominatim R. D. *Petrus* Episcopum
Cracoviensem, *Andream Crivum* Episcopum *Piscensem*,
Jeanem Danvium Episcopum *Calensem*, *Era-
 smum* Abbatem *Clara* *umbæ*, *Jeanem Leslæum* Prae-
 positum *Gosensium*, *Servatium Bærum*, *Antonium*
Medicum, & si qui sunt alii qui non impende diligent.
 Non quod oblitum quem minus illi suas opes in quo va-
 luerint erogent, sed quod amicis nolim imponi mei
 nominis lenocinio, nec me his falsis nominibus obliga-
 ri. Te cum omnibus tibi charis opo quam prosperitas
 valere. Datum *Friburgi Brisigie* t. Novemb. An. 1533.
 Tom. III. A 2222 Epi.

Epistola MCCLVIII

Erasmus Rot. D. Conradus Gachemius S.

An. 1533. **Q**uo modo te subito? in d. *Barthia*. Terret me
 rumor exultu templi *Antwerpia*, si verum hoc ru-
 mor advolvitur. *Jeanus Damianus* Episcopus scribit, op-
 pidum, cujus erat dominus, & ubi habebat arcem,
 hic conflagravit, ut praefer rudem & moenia nihil fu-
 perisset. Antea conflagravit *Calixtus purpuratus* illius.
 Narratur diversis locis diversis ac prodigiis incendia.
 Hoc quid sibi velit, nescio; nisi quod quemadmodum
 ante *Africa*, ita nunc *Evangelium* hoc quodvis adfert
 aliquid novi. *Jeanus Campensis* laus, ut opinor, reli-
 quit *Poloniae*, per ambages viarum *Veniam*, ut col-
 loqueretur cum *Judas quodam*, cujus copiam illi pro-
 misit *Abraham*, qui nunc *Veniam* plane vivit *Epis-*
copus, non sine dignitate tamen. *Campensis* mentionem
 feci in proximis ad *Damianum* litteris honorificam. Eo
 nomine mihi gratias agit ingentes, non dissimulans se
 fuscipitum me implacabilem in illum odio teneri, quod
 toto quinquennio nunquam jufferem illum salvere.
 Hoc rursu fati, quod de odio in illum ne fominari
 quidem unquam. Sentio *Parisi* esse fodalium *Ger-*
maniam, cui praefidet *Carinus*, & declamans quam atro-
 cia commissa mihi coadjuvabit eo *Christum*. Est illi
Gustavus Anderson, & ejus litteris intelligo *Palat-*
isiam frequenter ad ipsum scribere. Tibi praudenti non
 est opus monere. Obvirent te tandem, si frequenter
 ad illos scriberes.

[illegible]

EPISTOLA MCCLIX

Petrus Bembus Erasmo Roterodamo S. P. D.

* **B**INAS a te literas accipi: una jam pridem, quibus mihi Frobeniorum curam & diligentiam, tam vere etiam pretiosum Livianis libris imprimendis commendabas, ad quas cum referreſſem (sed me enim ſerpiſſimè) reſponderet tua litera diſſili proxime altera, quam proſe prius tunc pergas de illa eſſe Frobeniorum commendanda pagina: poliſſime me regas, ut Damiano Laſtano Patavium veniriſſet ad ledam literarum me delat. Ego vero cum illam liberet vidi, eſſe enim, quemadmodum ſcriba, atque ut ex duabus ejuſ anguſtiſſis & ſermeſſis eſſeni, optimis moribus & ſano ingenio & ſuavitate ſua præditi: atque ſacrum mihi videri ſenſe ex ſua litera, qui iuvenum moribus et cogniſcentiſſe eſſet: tam me ex largiore obſoli, præſequi ut meis literis cauſam meque ſua ſuo iure crederet. Sed adhuc alijs non eſt locus permiſſiſſimè. Deumque etiam condixi me ignare, ſed dummodo plane beneam. De purgatione, qua altera, ut dixi, erat præ in tua receptura.

A) *has literas, nihil dicam, nisi te minus parce transigere sub-* No.
stante tibi op^e de me palicere. Vellam desideras asque 113
proximar^e de me omnia expectares consuetudinis humane
officia, neque id in amicum indicas tantum, magispro-
pter ab te pro. Frobenius, ut ad asperiores tuis literas re-
spondere respondens, in eo quod petebat, esse non po-
test. Nunc enim Livianus literas habebatim nullo manu
scriptis, qui non minus probi esset, quam ab Aldo im-
propi, qui suo in commentum manebit. De te ita re, non
dubito, quin te illi certissime fuerint. Has scripi manu
mea, ut parte aliquid tuis oculis redderem, qui tuis ad
me literas amantissime tua manu semper censeis. Valen-
diorum tamen, qui te audio amantem imbrevis tui, car-
um diligenter, neque diliges. Vale. PAULUS II. Novem-
ber. Anno 1513.

Epistola MCCLX

Erasmus Rot. Petrus Richardus S.

JAM ferme mensis est, quod patronus mihi lectum communis à *Lucretio* scriptis ad me literis humanitatis ac benevolentiae plenas. Ad eas respondi, sed paucis, quod quidem indacalest illam necessario fore *Bispania*, quod ipsum mihi non videbatur verisimile. Scripseram per eundem Episcopum *Verulanum*, sed is jam reverteretur in *Italiam*, *Mediolani* episcopatus quod mandat Pontifici. De epistolo, quod per *sanctum* mihi, non est quod si sollicitus, mihi habet nisi gratiarum actionem, et restitutionis officium. Veteri viro *Guilhermo* meo plus adduxit quam vellem. De novo curabimus in *Quadragesima*. Ut autem ficas quantis mihi obesset, duo vasa mihi, si solus bibas, sufficientia in decem menses. Malo tamen superesse ne desit potatilis, famulus, ligaturisibus, vapas et acrimoniae sua portio. Habito gratiam quod me decem quomodo vapentis vino vincam mederi debeam. Illud serio tibi perlatuisse velim, nisi *Richardus*, tuum illum affectum, quem literis tuis significas veritas quam exprimis, mihi esse gratissimum. Rite, non intellexi tamen, quod me *serium eloquentia laetus* appellas. Nimum mihi tribuis, si putas hoc seculo non esse nisi duos *Erasmos* facundiores. Equidem me vix millesimum esse credo, nisi quod magis arduum me cum *Mezerius* nullo in numero ponendum esse. Utinam huic temporibus tam effloruisse *Christiana* pietas quam effloruit eloquentia. Audi rem mihi molestam, sed tibi tamen risu futuram. Præter alia incommoda, quibus zelas et autumnas me afflicti, fuit in zolibus meis tanta improhissimorum pulicis vis, ut per eos nec dormire liceret, nec legere, aut scribere. Quod malum non dum factum est mitius. Soleo per jocum amicis dicere, non esse pulices, sed duos mones. Non erat ille jocus, sed divinitus. Siquidem ante dies aliquot crassa est mulier, que quum haberet maritum, octodecim annis furtivum commercium habuit cum virale demone. Ea inter alia crimina & illud confessa est, quod per amorem suum in hoc opprobrium miseris aliquot magnos saccos fulcum. Nomen vici ubi eruita est, dicitur *Kylckere*, abest hinc duabus leacis. Hæc fides scribo, & tamen undique pungunt in caligine, in industria circa collum, & pungunt more insolito, tam pusilli ut preendi non queant. Tantumne permisum esse malefici? Bene vale. *Friderigo Brugio* 19. Novembris. Anno 1613.

Epistola MCCLXI.

*Def. Erasmus Rot. D. Joanni Vergara, insigni
Theologo, S. D.*

FORTASSE visum fuit vobis paulo impotentius ferre mortem *Gualterii Warreni* Archiepiscopi *Canuariensis*, qui licetis tam pioebundis ac luctuaticibus animi mei dolorem in finem tuum effunderis. Idem, opinor, visum Archiepiscopo patrono tuo, non simile fere responsum accepi a *R. D. Bernardo* Episcopo & Car-

Ac. Cardinali Tridentino, & à Christophoro Episcopo Augu-
 1311. stino. Soleo quidem, uti scribis, in simili casu alio-
 rum moderi laetari, sed ipsa re sum expertus esse ve-
 rissimum illud Concedit. Tu si hic sis, aliter sentias.
 Et tamen ne quod res est dissimules, ipse mihi non-
 nihil in tanta tunc diutina animi agnitionis dispi-
 citur, eundemque tum mihi davi, quæ alio erant dictu-
 rum: Morialis erat, ad extremum pene necessitatem
 pervenit, summa cum dignitate vixit, pietatem in-
 signiter consuit, beneficium sui memoriam reliquit, ex
 hoc infelici exilio migravit ad æternam tranquillita-
 tem, ibi re expectat, mox sequitur. Si vere
 diligis virum, est quod illi gratulaberis, non est quod
 deploras. Hæc illaque peralta colloquebar cum
 animo meo, sed ad omnia tarda. Neque vero hic lo-
 cus erat illi Sacerdote,

Plorat lacryma amica pecunia veris.

Si æstimet quod illis obest benignitas, maximum
 erat, si quod acceperit, minimum erat emolumentum. Sed
 in illius amicitia se commiserat, ut mihi videret
 abunde dives, qui talem habebat patronum, unde pe-
 tere quidvis posset, si qua incidisset necessitas. Ea
 non inciderit, nec facile potest incidere frugaliter vi-
 ventis, atque illi rebus contentis, quas possuit corpo-
 ris necessitas. Conduciparavit hunc luctum meum sicut
 Christophori Schyldkrævi, hominis apud Polonos summæ
 auctoritatis, ac nostri amatissimi. Sed Dominus pro
 sua clementia multis solatis mitigavit hæc vulnera,
 fecitque cum tentatione preventum, ut possem sustine-
 re. Siquidem in Archiepiscopi demortui locum ac
 dignitatem successit R. D. Thomas Crasmanus, profes-
 sione Theologus, vir integerrimus candidissimisque
 moribus, qui ultra pollicetur est sese in studio ac be-
 neficentia erga me, priori nequaquam celsiorum, &
 quod sponte pollicetur est, sponte prestare cepit, ut
 mihi Harum non erepat, sed in Crasmano renatus
 videri queat. Dedit & Vindelectum Augusti candidos
 aliquot amicos, eoque ultroque. Quorum ut tempore
 ita benevolentia primus est R. D. Christophorus à
 Bradia Episcopus Augustanus, vir ut majorum imagi-
 nibus illustris, ita prudentia, consilio, pietatis amo-
 re, ac munificentia vir ulli in hunc regionibus secun-
 dus. Huic accessit vir animi decoribus quam imagi-
 nibus clarior, ac virtutibus quam opibus ditior, An-
 tonius Fuggerus. Cui adheret nivei pectoris amicus Jo-
 hannes Chludius Præpositus Curialis. Ad vir antiquæ no-
 bilitatis, moribus aureis, Joannes Paungartenus à Pau-
 garten & Erbach, ut tempore postremus est, ita te-
 mini cedit parata munificentia, non in unum alterum-
 ve, sed erga omnes qui doctrinæ ac pietatis clogio
 commendantur. Hunc vir clarissimus Urbanus Zayr,
 hujus seculi ornamentum, multis jam annis possidet:
 nunc ut est candidissimæ pectoris hoc nomine fili
 graturatur, quod cum mecum habet commune. Fug-
 gers nomen arbitror Hispanis esse notum ac celebre,
 Joannis à Paungarten an vobis audiri sit, nescio. Ita-
 que paucis hominem tibi depingam, quo sicut pridem
 meo dolore doluisti, ita nunc meo gaudenti gaudio &
 quemadmodum ibi consolando decessisti tuum in me
 benevolentiam, ita hic gratulatione declares inter ve-
 ros amicos trillia simul ac læta esse communia. Ergo
 quod Joannes à Paungarten amplissime dives est, cum
 alibi aliquot habet commodes, sed illud cum paucis ha-
 ber commune, quod opes suas possidet, non ab eis
 possidet, quodque illi servit pecunia, non ipse pecu-
 nia. Possidet autem ista fortuna que vocatur mu-
 nera, non tantum hereditas, verum etiam philosophi-
 ce, persuasum habens, hæc non esse propria hominis
 bona, que promittunt probis & improbis contingere,
 nec tam egregium exultationis divitiis habere, quam
 contentum. Contentus autem, qui juxta sapientis
 consilium illis affluentiis non adiecit animum, qui
 nec lucro tali sit obesus, nec pectus macilentus: qui-
 que perpendit hæc quoque à celsis Principibus da-
 non ut audent, sed ut recte proutemque dispendi-

atur. Dominus hortatur, ut divites de iniquo Mammo-
 na filii parent amicos, à quibus recipiantur in æterna
 infernacula. Majus est, quod præfatus Paungartenus,
 qui de iuste parvis mira benignitate reficit egenorum
 viscera, bene sustentat exultantes, quod Christi mem-
 bria fuerit impendit. Juxta Senecam nulla felicitatis pars
 est habere divitiis, sed sic habere, nec quidem iudicio,
 magna felicitatis pars est. Sic Deo clarus fuit ille
 proditor Abraham hospitalitatis & magister & exem-
 plum. Accedit huc generis pervertita nobilitas. Ex-
 lant enim instrumenta infamiae familiarum interer
 clarus habitum ante multa secula. Origo gentis fuit &
 Francorum Orientalis vetustissima nobilitas viciorum pa-
 rentis, unde qui non apud Gallos Franci dicuntur pro-
 fecti sunt. Ibi sedem olim habuerunt majores hujus.
 Est etiam in ea regione monasterium, horum be-
 nignitate tum ornatum magnifice, tum amplissima do-
 tatum censibus. Verum, ne nimis antiqua persequar,
 pater hujus, de quo nunc agimus, ob eximiam animi
 virtutes, integritatem in moribus, prudentiam in con-
 siliis, fidem ac dexteritatem in negotiis, pietatem erga
 patriam, in summa tum gratia, tum auctoritate
 fuit apud supremæ orbis Monarchas, Mathiam Hun-
 garie Regem excelsi iudicii virum, Fredericum Impera-
 torem, quem nominasse fides est laudasse, & hujus
 filium Maximilianum. Quibus omnibus speponero
 belli domique fidelem se præclarum navavit operam.
 Non ultima laus est principum placuisse viris, præfer-
 tim ludatis, & ob laudanda. Nec minus interam gra-
 tiosus apud Proceres ac populum, ob moerum amabi-
 lem comitatem, ac promptam perpetuamque de omni-
 bus benemerendi voluntatem. Ceterum ut sunt bu-
 manum erum æstuaris vices, hujus familiaris clarissi-
 me facultates per se quidem amplissimæ, sed majori-
 bus vehementer decreverant, partim bellorum san-
 ditionibus, partim filibus inuitis summa cum dote
 splendide elocatis, quæ magnam opum partem secum
 in familiis alienis attraxerant. Quamvis autem ve-
 rare nobilitas minima portio est opulentia, tamen hoc
 quicquid est decoris, Joannes à Paungarten non passus
 est suo decedere generi: sed iactum sub progredi-
 entibus acceptum singulari prudentia, vigilantique, ita
 servit, ita lacuna omnes explevit, ut nullum usquam
 restet facultatum attritusque velligium. Ne in Prin-
 cipem quidem amicitia parente fuit aut est inferior,
 apud quos ob raram ingenti dexteritate ac singula-
 rem prudentiam, summa in gratia summoque in pre-
 cio & san haustus, & est hodie, nobilissus ac popu-
 laribus tam clarus ob expositam in omnes præteritum
 egenos liberalitatem, ut optimo jure patris deliciis
 possit appellari. In expeditione Thurem à Carlo Ca-
 sare secutus, illi & facultatibus largitus, & consilis fi-
 deliter, & opera fortiter adiut, omnium periculorum
 socius, prius & vitam patriæ ac Caesaris impendere,
 quem ante id tempus in hoc ipsum bellum suis im-
 pendit Caesaris iussu xxviii. catapultas poltre in-
 structas, non numerum hercle, sed viros è multis
 selectos, quorum plerique poterant egregios bellis
 duces præfate. Porro fidem, studium & operam, quam
 præstitit Carlo Caesari, eundem nunc præstat hujus
 germano Ferdinando, cui & ipsi ob raris animi dotes
 cum primis charus est. Habet hominis pietatem in
 patriam & in Principem. Nunc audi qui pietate fo-
 vent liberos suos. Quatuor habet filios, filias tot-
 dem, omnes felici iudice. Dices forsitan, felicitatem
 hominis mihi miram, non pietatem. Sed mane, mox
 audies extimam. Tanta sollicitudine, tanta sanctimo-
 nia prudentiaque curat omnes educandos, ut non cor-
 porum modo, verum etiam animorum parent optimo
 jure dici possit. Nullum omnium desinavit negotia-
 tionem, aut alius sedidioribus artibus. Ad eruditionem
 ad pietatem, ad gerenda Principum ac Republicæ
 splendida munia inlavit omnes: ad quæ frequenter
 evadunt parum appositi, qui libris ac discipulis in-
 fuerunt: nam undas affecti, nescio quo pacto stupe-
 fiant,

Am. tam pro famulo habui, quam pro convivore, & in
111) studiosum laboribus socium. Proinde & tu R. am-
plius gratior talem cognationem, & illi multo magis
tam amicum & benignum patronum. Quo nomine
sicut ille tibi debet plurimum, ita & ipse gratius ago-
nam meo fortasse tunc fuit, ut mihi magis in praesenti
sit communior literarum quae divitiae, aut dare facer-
etis. Spero autem fore, ut illum temporis apud me
peracti non poenitet: nam praeter eruditorem fructum,
quem ex mea confutanda cepit hunc praesentem,
novit tua prudentia quod illecebris juvenis suo relictis
arbitrio sollicitetur ad corruptelas. Poterat alibi non-
nihil atrahere contagii à Secularum amatoribus. Apud
me vero etiam si quid attraxisset, purgari potuit. Tum
en est vite nostrae ratio, ut nullum sit otium serviendi
voluptatibus etiam si quis appetat. Hunc ego fru-
ctum arbitror in ratione praemiorum haudquaquam
postremum mereri calculum. Sed uxor meritis est de
me, ut mea fortunas semper sit habiturus commens-
et, & praeterea si quod otium praestare valeret. Nunc
perquam aegre illo careo, itaque vehementer gratum
fuerit, si quicquid ad nos recorat. Te vero ma-
gis prope rogo, ut in illo fovendo tui similis esse per-
gās. Crede mihi, recte collocaris benignitatem istam,
etiam si tibi sanguine junctus non esset. Quod si *Era-*
stum in tuorum numerum adscribere dignaberis, pro
meo cliente domi es habiturus. Bene valeat T. R. A.
Erasmus 11. Decembris, Anno Domini 1533.

EPISTOLA MCCLXIV.

Erasmus Rat. Franciscus Benedictus Thysanaris S. D.

PRO tuo in me studio, vir clarissime, jam non vo-
vo gratiam habeo: sed nihil adhuc aliud possum
quam habere. R. D. *Lodovicus à Peris* Abbas monach-
i *Mariae & Charitatis* contulit *Githero Cagnae* con-
fingulis suo meo famulo sacerdotium quoddam: qua
in re si forsitan opus fuerit illi favore tuo, etiam ac-
que etiam rogo ne illa desis, vel quia digna est ipse,
prope juvenis candidi & integritate moribus, nec indo-
ctus, mihi certe jam annos aliquot in studiosum labo-
ribus magno fuit adjumento. Quare quod in illum con-
tulisti officii, in me collatum putabo. Audio per te
conferri plerumque sacerdotibus; & novit tua prudentia
magnam religionis Christianae partem pendere à pullo-
ribus. *Laurus* habeo quendam *Philippum Montanum*,
qui mihi olim fuit adjutor studiosum, praeclare do-
ctum, etiam in re theologiae, sed moribus sanctiori-
bus ut magis pios videri nemo. Non deest illi fortu-
na, sed saepe spiritus cuperet *Christi* bonum pastorem
agere, si vocaretur. *Gualter* est natus annorum plus mi-
nus triginta quinque, cuius si memor esse dignaberis,
non mihi tantum, sed *Christi* etiam ipse rem summo-
pere gratam facturus es, qui te servet incolamem.
Erasmus 11. Decembris, Anno 1533.

EPISTOLA MCCLXV.

Erasmus Rat. Petro & Christophoro Melleo fratris-
culi S. D.

VT hoc compendii faciam, viri nobilissimi, am-
borum epistolam aliquot unica respondendo. Pridem
accepi literas à vobis, expostulantes, vel, quae est
vestra civilitas, deplorantes potius, quod ad vestra scripta
nihil respondissem. Ea res mihi summo pere grata fuit,
quippe declaravi vestrum erga me studium haudqua-
quam vulgare: flagrant enim desiderio omnia mora
longa est, cui lenta est etiam celeritas. Sed posthac
velim reputari vestra prudentia, quod montes, quot
campi, quot maria, non dirimant, & per quas ambro-
ges epistolae à *Friderico Brissae* ad *Hysalam Hispaniae*
perferantur, quamquam hoc ipsum cuiusdam felicitatem
est, si perferantur, vel resignatae ac seminebant. Quod
si fort acciderit, ut ad aliquos non respondeam, hu-
manitatis vestrae fuerit huic actui, ut nullis studiosum

A laboribus oneretur, nullis moribus frangatur, jam sum-
pte sponte facilius dare veniam: praeterea quum
undique tot ad me literarum inundent fasciculi, idque
propemodum quotidie, ut interdum vix suppetat
otium ad legendum, tantum sibi ut mox responde-
re singula. Illud certe vobis utique persuasum sit, si-
ve recitandum, si ve oblectandum, vestrum istum erga
me favorem esse mihi gratissimum, epistolam autem non
gratas modo verum etiam jucundas. Postremo literis,
quae ante paucos dies recepi, significasti meas per bi-
blioplam esse redditas, quae res mihi non minori vo-
luptati fuit quam vobis. Haec praefatus, ad rem ac-
cingor, *ad te* *honorabile*. Inhumanus sum, nisi vestrum
erga me studium amplectar, nec vestrum dispendio pru-
dentia: nam fieri potest, ut in hoc negotio pericula-
tiones fieri quam ego. Nec tamen animo etiam meo si-
des prior illa sententia, qua censui *consilium* esse nobilium
illam cunctatorem imitari, qui maluit sedendo quam
pugnando vincere: praeterea quum non sit *Mosconia*
chia, ut otius cum uno committatur, neque res sit uni
cum duobus. Quamquam accipias *Herculem* si duo-
bus impari fuisse prolestem: sed uni adversus tot
myrmecias, tot iphecas, tot nanarum phalanges, tot
picarum, tot gryllorum gurgula, tot stirum & gra-
culorum examina confingendum sit, ut etiam si nec
leones haberent, nec rostra, nec ungues, tamen ipse gar-
ritu possent hominem quamvis durum examinare. Quo-
riti rejeci manus illas & impudentes illorum calumniae!
Et tamen perinde quasi nihil sit actum, in hodiernum
usque diem occurrunt mihi vetera mendacia, idque
libro etiam editis: *Erasmus* sic confessionem arbitra-
riam, damnet omnes ceremonias, irridet cultum di-
vorum, irridet non ecclesiasticos, rejicit jejunia *Chris-*
tianorum, damnat ciborum abstinentiam, solvit sacer-
dotum coelibatum, destruit vota & ritus Monachorum,
damnat constitutiones humanas. Quid molis! firmit
viam *Lutheri*. Jam qui fingunt modestiam, quomodo
cum fide calumniantur, ajunt se credere me bonum
virum esse, nec illa in hoc scriptis, ut illi rerum
numulus consequenter, collaudant etiam quod nunc
diverfa scribunt. Hic nimirum, hic est agere succus
lolginit, haec est arugo mera. Alia illi colore pa-
trocinantur, ego se defendi nolo. Illud ingenue fa-
sus sum & fateor, si praesentem hoc seculum exiturum
multa aut non scriptissem quae scripsi, aut alii-
ter scripsissem, quidam etiam non fecissem quae feci.
Prudentis, inquam, est divinare futura: fateor, sed
non omnia. Agnosco tamen aliqua ex parte simplici-
tatem & incognitum meum. Illa tamen, quae mihi
toties obgenitum, nusquam reperitur in scriptis
meis, tantum ab his malitiosis interpretibus: & in *Decla-*
racionibus meis, quas isti palinodius esse putant civili ti-
tulo, nihil expono secus quam sentiebam quam illa
scribebam, aut quam verbum expressi: rursus incipio
lectorem inquam, cui nihil satis circumspice scribi
potest. Ego studiosus ac bonis viris scribens Annos-
acionculis aut commentariis, non arbitrabar me scri-
bere cautiones aut Synagphas forentes. Verum illi
jam miscunt, ut scribis. Non magni refert, vari
clarissimi, quem miscant in me, magis admior non-
dum esse delapsos, sed utinam vere miscant ad ima-
gem illius qui dicit, *Diserte à me, quia mihi sum &*
humilis corde. & *interius requiem animabus vestris*.
Tales aliquot arbitror & inter istos esse, sed nescio
qui mea inebriata sit, ut in quos impingo tam fero-
ces, tamque implacabiles comperiam, ut tutius sit cum
quovis Cardine consistari, quam cum illis, cuiusque
placaturus sum quemvis Regem aut Pontificem
offensum, quam unum ex istis qui se passant mundo
mortuos, quam vix in alio mortuorum genere magis
vivat repaetque mundus, paucos exceptos volo, uti-
nam potem quamplurimos. Nuperit enim quidam
exortus est, qui pro civili annotatione, ipsi non uti-
li tantum, verum etiam necessarii, se respondit quasi
lapidibus à me fuisse impetrus. Equidem aliterbar
mi-

An. mihi rem fore cum ingenio sedato ac philosophico, sed
 1415- video impigisse in *Ciceronem* quantum, adeo nihil non
 rapit ad maledicendi occasionem. Ut enim omittam
 veteres illas ac solennes fabulas, quibus isti solent sua
 condire convivia, obijcit mihi quod in literis, imo,
 in ille loquitur, in omni mortali genere primus,
 imo non primus, sed solus esse velim: quod quam sit
 impudens mendaciam & atrox convitiium, tamen absque
 rursu legere non potui. Ego me ipsum haud alio
 loco pono quam quodam osculum posuit *Alegan-*
tesis. At ne quid dicam de studiis Proceribus,
 quorum oculi me unquam aequavi, video & gaudeo
 ubique terrarum efflorescere juvenes, qui me in omni
 literarum genere multa praecurrant perantant. Impin-
 git & liveorem, sed nullum adfert argumentum, tan-
 tum insigat aculeum. Fateor meam mentem multis
 viciis fuisse obnoxiam, verum si satis intellego quid sit
 livor, nullum huius affectus stillicem unquam in me sensi.
 gratia *Christe*: arbitror enim esse liveorem, quam quis
 vitur aliena felicitate, quae tamen ipsi nihil adferat
 incommodi: nam si quis dolens hostem evehi ad digni-
 tatem, quod jam futura sit illi paratam laudandi facul-
 tatem, metus est potius quam invidia. At ego quen-
 dam olim capitalem hollem ad summos honores eve-
 ctum etiam gavisus sum, quod sepe numero fiat, ut
 magnae dignitatis accessio live per tantummodo adver-
 sari, live quia non vacat per negotia, finat conten-
 tionem: quod in *Adriano* Irenaei usu venisse, qui fa-
 ctus Imperator forte obvio quicquam acris exercuerat
 inimicitias, nihil aliud dixit quam, *Evagiste*. Addit
 aliud crimen *placatum* capite, sed multo onerosum
 vanillimum. An te suis oculis vidisse ac legisse episto-
 lam meam, in qua scripserim aperire. Nullum in re-
 ligatione *Christiana* maius malum inveniri potuisse,
 quam quam religionis illae repertae sunt. Quae voces
 ut nunquam inciduerint in aurium meum, ita nun-
 quam exciderint, neque calamo, neque lingua. Quid
 fingi potuit atrocitas ad concitandas universas Mona-
 chorum caeteras in exitium meum? Addit, *Dicer episto-*
lam non esse tuam. Utinam non sit. Si epistola ha-
 bet ea verba, quae recitat, certo sciat non esse meam,
 sed ab impuro nebulone spurso diabolo concitatum esse.
 Nec deum huius temporis huiusmodi stratagematum
 artifices. Sin est ea quae fertur ad *Servatum*, nihil ibi
 simile scriptum compertit: tantum illa de quodam,
 qui puellibus annis per tutores & alios protrusus fue-
 rat in religionem, hunc ferme in modum loquitur:
 Quam multa essent illius ineluctabiles, nihil tamen in
 omni vita accidisse infelicium, quam quod compulsum es-
 set in hoc vitae genus, ad quod nec animo nec corpore
 compellitus esset: opinor hic nihil esse quod iure quatenus
 reprehendi. Jam si sensis, epistolam fuisse fictam, cur
 quod & dubium erat, & latebat, prodit obo? sin
 quod legerat parum meminit, ejus, obsecro, gravita-
 tus erat, in convito tam capitali sic incogitantem esse?
 Caetera non libet persequi. Atque haec qui toties
 devorast, nec ad ista vel calumiam habet vel linguam,
 censetur iracundus. Ipsi si simili perirerentur aceto,
 quomodo furerent? Equidem in tanta convitio-
 rum strepitu facile me conolor *Paulino* dicto: *Quam*
doluit Domini castitas, flagellat autem unum suum
quem recipit. Nec illibenter usurpo *Christiano* summum
 beati *Augustini* dictum: *Domine, hoc feci, hic vixi,*
ut parcas in aeternum: est aliquid vel sic confitemini
ipsi imagini Christi. Ille vixit *Agnes*, ipsa puritate
 purior, quid non aderat ad Pharisaeum? Violentus, se-
 ductor populi, demoniacus, blasphemus. Quod lu-
 dibri genus non passus est, a multis confusus, a
 rudine percussus, spinis coccinatus, colaphis & ala-
 pis cecidit: cur ego, qui duriora commiseri, reculem
 flagellari, conspu, eadem maledictis hominum pro-
 caciari, neque hoc clementi pharmaco purgari? Con-
 solatur & illud animam meum, quod a sanctis viris
 dictum, & ab aequo factis probatum est. Longe alia
 esse iudicia Dei, alia hominum. Quod si illis idet

A. sententia non conquiescere donec me ad crucem ad-
 gerint, arabo Dominum ut mihi largiatur patientiam,
 illis mentem meliorem. Incerca mihi decretum est
 eum hoc animatum genere posthac nec habere si-
 militudinem, nec artem necessitudinem: alioqui *Chris-*
tianam pacem habere cupio cum omnibus, daboque
 operam ut id assequar, quod quidem in me erit. Hoc
 animo velim omnes etiam esse qui pro me depugnant.
 Postremo, fingite me unum cum uno comitum, an
 non aequilimum est, ut sexies juveni cedam aetatem?
 Vetus exemplum est, sexagenarios de pontibus deici,
 an non igitur tempus est ut ego jam prope septuagen-
 narius me subducam & studiorum comitem, ac ius sus-
 fragiorum alii cedam? Multo autem aequius est ut
 B. juvenilibus digladiationibus abstineam. Mira est hu-
 manorum ingeniorum perversitas, & sibi quisque pul-
 cher est. Postremo, quibusvisque plenus regitur,
 homines sumus omnes, non angeli. Fateor absque li-
 teris *dominus* non vixisset, ac non vivit absque literis,
 qui piorum hominum convolvendis libris semet oblectat.
 Ago nunc rem seriam, ea cupiamodi sit, & libello,
 quem simul cum hac epistola recipietis, cognoscitis la-
 ceat. Titulus est, *De preparatione ad mortem*. Accepi
 & *Christophori* *Fantasi* epistolam, mire factum
 & argutum: quam ille multa paucis expedit? Ve-
 bementer arrisit hominis ingenium, quod tamen in
 C. argumento plausibiliter cupiam exerceat. Itaque scri-
 ptum hoc non fuisse evulgatum gaudeo. Dignus est
 ille librum *Franciscum* majore bonore quam ego: to-
 tum ut appareat devoravit. Ego tamen paginas ali-
 quot degustavi, idque carpiam, mosque libellum mi-
 hi *Apollonis* *Palae*, quem anticum longe candidissi-
 mum mihi sacra videntur invidisse. Epistolam meam,
 quam cogitatis edere, si nondum est evulgata, premi-
 malum. Desiderant, inquit, in te modeliam. Haec
 est epistola obcurat, utpote modestissime scripta.
 Quid facias variis ac morosis hominum iudiciis? Qui
 falsis & atrocibus calumniis interduum & furiosis con-
 vitium, ultro lacerant hominem, videntur sibi *Chris-*
tianam modeliam, & in eo, qui suam innocentiam de-
 fendit ab impietate crimine, desiderant modeliam.
 Quam obiecto modeliam? Ut pro maledictis & cal-
 umniis gratias agat, & in gratiam ipsorum fiat ut
 impii etiam eriant, a quo se novit esse parum. Nec
 illorum reter, quod ea res gigneret grave infimum
 offensiculum: tam accuratus honoris sui rationem ha-
 beri volunt. Quid isti modeliam appellent non dum
 facis intellego. At sunt aliquot, atque hi quidem nec
 indocti nec leves, qui in *Apologia* meam improbant im-
 modicam modeliam, exultantes malo modo malum
 fuisse adhibendum cuneum: & si requirunt modeliam
 nolite specimen, legant *Declarationes* meas. Quan-
 quam aequi iudices latent me nusquam obliam mo-
 derationis ac civilitatis, praeterquam in *Apologia*, qua
 respondeo *Saturni*. Is enim quam habere malum cau-
 sum & versare in argumento, de quo iudicare
 non poterat, tamen effreni petulantia debacchatur est
 in me vir & Theologus & *Carolinus*. Quid igitur?
 an isti protinus ob unam epistolam me in modeliorum
 album adhibebant? Non arbitror: sed alii dicent esse
 factum, alii causabuntur me facere quod galli gallinae
 vixi solent, demissa alia & certamine fugere: ac
 pro modello iustitiam esse timidum. Quia & illud
 F. augur futurum, ut epistolam epistola pariat: si illa
 prodierit in publicum, is, cui scripta est, non sinit
 premi sum: nam ea quoque cum vestris literis mihi
 reddita est: quae quo animo scripta sit Deus no-
 vit, ego certe in bonam partem interpretor: non enim
 oportet suspicacem esse *Christianam* charita-
 tem. Salutate hominem me visiteris amantem, simul-
 que persudabit nequam esse malevolentem quod
 non respondeo: imo ob hoc ipsum non respondeo,
 quod cupim mutuum inter nos benevolentiam esse
 perpetuam. Verum est quod *Graci* dicere solent, mul-
 torum amicitias silentio dari: sed rursus experimen-

to verum esse comperi, quorundam amicitias melius
 5114 aliis silentio quam colloquiis aut litterarum vicissitudine.
 Sum frequenter in scribendo simplicior, aliorum ani-
 mos ex meo assilum. Verum, ea res mihi non raro
 male cessit. Vos quoque vestra humanitate dignum fe-
 ceratis, si juvenis animos eorum non impediatis. For-
 tassis eveniet illi quod solet vino generoso. Acerbus
 est, cum est multum, verum, postquam astate defes-
 berit, fit mitis. Aliquid dandum est juvenuti, quae
 philantropia knecino, modo ne sit immodica, extimu-
 latur ad indulgentiam, hoc est, laboribus. Habeo gra-
 tiam vestrae diligentiae quod *Lederer* *Frans* epistolam ad
 me miseris: quam si scripsit ex animo, suspicari vide-
 tur me refraxisse in amicitia, quod literis suis laudavit
Franciscum: quae suspicio videtur & in vestros animos
 demigasse, sed eam non patiar altius insidare. Inque
 vobis tanquam est tripode dictum cerum & indubiatum
 esse volo, illius rei ne levissimam quidem cogitationem
 unquam descendisse in pectus meum. Imo, ex lauda-
 tribus illis epistolis unquam dixerat legi, eamque
 perbreve. Habebat commendationem, sed ita tem-
 peratam, ut facile quavis sciret possit, *Frans* egisse
 morem hoc officium flagrantem. Cur autem eicem a
Frans alienior, quod amicitiam habebat eum eo qui cum
 mihi similitas intercederet, quum id ne a similia quid-
 em mens unquam postularum, modo sic exerceant ami-
 citiam, ut me non laedat? *Letamini* quum mihi esset
 capitalis digladiatio cum *Brutano*, *Frans* habebat inter-
 rim cum eo non amicitiam tantum, sed familiaritatem
 quoque, nec decessit qui praedicaret *Brutano* illius
 opera fuisse adiutum: nisi tamen ob id nunquam pilo-
 minus charus fuit *Frans*, eamque de viro docto infimu-
 lationem multum pedibique repuli. Soleo quosdam
 amicos vultu admonere, ne mea causa recederent ab
 amicitia eorum, quibuscum mihi incidenter concertatio,
 perspicies hoc expedire ad finemque similitudinem. De-
 mitor autem unde *Frans* eam conceperit suspitionem,
 nisi forte quod ad ipsum rursus do lueris. Ego vero
 ad veteres & exploratos amicos non temere scribo, nisi
 quod incidenter occasio. Nulla est tunc ubi non ha-
 beam aliquot amicos. Quod si quoniam uni scribo cogor
 omnibus scribere, durius profecto legibus mecum agat-
 ur. Proinde si vobis hic scriptum exierit est, *Frans*
 suspitioni primo quoque tempore meditor. Super-
 est, viri clarissimi, ut vobis pro illo erga me studio gra-
 tias agam. *Christophoro* *Foviano* saluem plurimum. Da-
 tum apud *Prubergam* *Erasmus* 14. Decemb. An. 1533.

EPISTOLA MCCLXVI.

*Erasmus Rot. utristino viro Domini Joanni Cho-
 lero, Praepositi Carispi, S. P.*

AN. D. WAS eodem die & per eundem vbi te epistola
 5114 accepi, quarum altera scripta est decimo Januarii,
 altera Calendis Februarii. Ad utramque respondeo, &
 paucis, & ab una manu, nam dixeram jamdudum to-
 tam occupat chirurgus, sic ut ne charum aut calumum
 possim tenere manu. Quod scribis meum *Concordiam*
Etma Cardinibus quibusdam displicuisse, demoror
 fastidia quorundam hominum iudicia. Sed, ut videtur,
 illis decrevit esse, hoc pebicum orbis malum sua re-
 mediis curare. Ego autem speram auctoritate Syno-
 di rem minoribus incommodis posse sanari. Ad hoc
 meus libellus videbatur satis appositus. Quod *Lutherus*
 scripsit in Missis, nescio: nam audio illius libellum
 ante meum prodisse: quod si consensuose tractat Mis-
 sam, qui potest ex meo libello sumere anam, quum
 ille nullum articulum trahebat nisi diligentius aut reve-
 rentius, quam de Missa? Sed haec fastidia sunt, nec dubi-
 to quin *Anti-Ciceronem*, de quo scribis, plurimum ha-
 beat veneni. *Sanica* perit, sed illi succellus videtur *Se-
 peltor*, *Alberici* *Pro* alimur, & *Stavica* *Sodalit*, *Hijpa-*
nerum omicium gloriofissimum, cujus libellum in me
 opinor te vidisse, insigniter istum & contumeliosum.
 Haui quum infamant, infamant luculentem. *Augustinum*

A. *Augustinus* respondet epistola: meae, sed furiose & in-
 docte. Eundem parum me cum homine philosopho
 rem habere. *Nasium* unico tantum colloquio & ali-
 quot epistolis novi: in de offensis *Romani* me *Concor-*
 dia pertulit in aulam *Ferdinandus*, ut consilio ex epi-
 stola *Joannis Fabri*, Episcopi *Piemontis*. Demoror au-
 tem, quae negotia commiserit illi Cardinali *Tridentini*,
 quum, quantum ego possum ex libra & epistola
 ipsius cognoscere, non admodum praeclari sapientia:
 nam priusquam vocaretur ad aulam regiam, per litteras
 a me petiit, ut aliquod Opusculum Cardinalis, in
 persequendo tebaret nomen esse, qui negotia aulica
 rectius committerentur. Videtur tamen nostri studio-
 sua. Video res Principum ac Regum suppuratas, si ve-
 ra narrat de Comite *Morandae* cum liberis in *Ita-*
 lia necato; de arce *Mediolanensis* *Galorum* insidii im-
 petita; de *Paysana* contra sacrum multa moliente; de
 classe *Turcorum* a *Venetiis* tremibilibus per ignoran-
 tiam male vexata; praeter ea quae literis tu tuis com-
 memoras. *Lutetia* terribilis edicto proposito servit in
Lutherum, aliquot in carcerem coniecta, nonnullis
 meo prolixi, quorum de numero quidam suspicu-
 rum esse filium *Cyri*, qui nunc agit *Bajula*, quum esset
 Rector *Academici Parisiensis*. Hoc unum verum sit, ne-
 scio; sed *Bajula* esse, certum est, nam ad *Berum* scrip-
 sit & *Bajula*. *Bajula* cum collegis suis revocatus est,
 ac triumphat serio. Antea mens aliquot hic rumor fuit,
 aliquot certis lucubrationibus mea *Paris* fuisse vetitas
 distrali auctoritate cum Theologorum, tum Senatus:
 sed hoc mihi non fit verisimile, neque quicquam ami-
 corum tale quiddam ad me perferat. Regnum *Franci-*
scorum flores sub hoc Castore. De meo quid futu-
 rum Dominus videri, nihil enim mihi nunc curae est,
 nisi ut facerem conscientiam praestem *Christo*, brevi
 hinc migraturus. *Romae* quidam *Franciscum*, no-
 mine *Nic. Hieron.*, amplissime ditionis, quippe Com-
 missarius *Cyrenensis*. Is *Antony* emisit librum *Ser-*
monum Quadragesimalium, quasi eos habuerit apud
 populum, quum scribit *Luther*, nec in his quocum sit po-
 pulare, tantum autem inopiarum, ut malus populus
 laturus fuerit taba debilerantem. In eo libro nullami-
 ra est nec ingenii, nec facundiae, nec ullius eruditio-
 nis, ac ne pae quidem mentis ullum vestigium. Vide-
 tur in hoc tantum ea coeuvasse, ut sub religioso ti-
 tulo haberet oculos hominem effundendi sua venena. Est offi-
 cina miserum ad me tres pagellas, in specimen gustum-
 que magnifici Operis. In unis, praeter ista convitia,
 haec scribit: *Lutherus* magnam *Ecclesiam* partem ad se tra-
 xit; *numquam* *Zwinglium* & *Oecolampadium*; *maxime*
Erasmus. Ex addit, *benam* esse, si nam non *fratres* ho-
 mine. In altera vocat *Lutherum*, *Zwinglium*, & *Oecol-*
ampadium milites *Pilati*, qui crucifixerunt *Christum*,
 me illis unum numerum; addit, me eodem spiritu, eodem-
 que consilio scripsisse, quod scripsit illi, nihil inter-
 esse, nisi quod ego joco, illi rem serio agant. Adjicit
 dictum de Monachorum discipulis melioribus, me *pro-*
posuisse *enae*, *Lutherum* & *caeteros* *discipulos* *pulsi*. Nec
 dubito, quin totum Opus ejusmodi *Boisiculi* perscrutem
 sit. Scribit amici *frenieris*, hoc genus animatum
 nihil non posse in aula *Caesaria*. *Maria* nihil aliud est,
 quam *altema* *medica* *pauca*. *Antony*, qui pluri-
 mum valet, totus est a *Franciscum*. Card. *Lederer*
 necepsit amicum; acerrimus inimicus, si quid offen-
 datur. *Archiepiscopus* *Pavimentum* *zevalis* est,
 praetera nihil. Quod si tumultus oriantur in *Germania*
 ego hic pulchre sedeo inter sacrum & faum. Sed de
 me non admodum pro sollicitus, ego enim jam pro-
 pmodum in portu navigo. Si liceat isthic commo-
 dorum commorari, etiam mutata religione, non fuisse-
 rim migrationem. De *Fugger* ex animo doleo, quod
 ipse sibi plus nocet, quam fortuna aut inimici. De-
 bebatur alimur erigere in hac rerum tempestate, spe
 fortunae melioris. Equidem libere adhortaret hominem,
 sed quum non novi morbi circumstantias, periculum
 esset, ne, ut imperius chirurgus, vulnus sinistra cura-

1534. tione magis exacerbarem. Rogas, ut per hunc cunctum rescribam, verum qui diu epistolas reddiderat, ferebatur se non eas accepisse *Augusta*, sed alicubi in propinquo. Puto in hoc oppido. Ex *Augusta* nihil omnino affertur novi, ne ex *Brabantia* quidem, nisi quod rumor est nunc verus, summum ibi templum magnis ex parte confuississe. Si quid haec mundus novarum rerum afferret, faciem te participem. De valetudine mea utinam possem leuora scribere, adeo crebro me repetit hac vice podagra, sive chingra, sive punagra, omnes tentans artus, & aliunde alio migrans, ubi sis sitis priorem locum exarumificasse, dolor intolerabilis dunt fero quadragesimam; deinde dolore oborto, sit aliquantum mitior, sed more ducum, qui multas artes occupant, relicto praesidio occupat aliud membrum, ibi de integro faciens, rursus in id aliud levissimam occasione vel redit, vel incedit. Ne levem quidem comacum patior, ut dicas anagrim esse, quam *Gracorum* Proverbia vetant moveri. Vereor autem, ne tam crebra cruciatibus hoc senile corpusculum, ac tot malis tortum, non diu sufficiat. *Quoniam* meus, de quo queris, hic vivit, auditor *Zafu*, pulchre vestitus pecunia *Brabantia*; habet fauces consiliiroces, de quo alia per orem plura, quae partim ridebis. Haec ad priam tuam epistolam, Calend. Febr. scriptam.

Venio ad alteram prius scriptam, sed eodem die redditam. In literis ad *Pangartnerum* nullam facio mentionem epistolae, qua illius laudes praedico, tamen mitto librum *De preparativa ad mortem*: civilis enim arbitror, ut se laudatorem ex te cognoscit potius, quam ex me. Quotiam autem significas te languere desiderio ejus libri, statim amandavi hunc puerum meum suscipe sponte propensum ad iter, ne tu desiderio moriari. Tantum vereor, ne dicas tibi pro thesauro repositos carbonem. Novi *Pangartneri* benignitatem semper paratam, tamen curesis, ne huic puero praeter literas sui similia aliquid committatur, nisi forte velit uno aureolo augere viciatium: nam quemadmodum apud me non diu fuit, ita non videbar diu manurum. Si Episcopus adest *Augusta*, cura ut recipiat ea, quae per hunc mitto, si jam concessit *Dulagum*, jube puero, ut illac faciat iter rediens; si obambulat per varias artes, tu recipie a puero perferantur. Idem si forte *Pangartner* abest longius, non est opus ut cum sequatur puer, sed per *Christophorum Geringum* famulum alius ad eum perferantur. Multi negant hoc melius esse podagram, sed sui generis esse morbum, quem vulgo *Souch* appellant. Eo dicantur multi hic laborare. Dolo tibi mecum tam multa mala esse communia. Verum, sic est, non minimis felicitatis pars homini fidus & apta famulus. Fatale est, mundus impletur sceleratis hominibus sub Evangelii titulo: & ego praeter hunc duos famulos receperam, sed mature me ab illis absolvi. Cursus, ne libellus isthuc excudatur, ne ea res fraudi sit *Frebenio*. Spero fore, ut hic puer mihi laeta referat de te valetudine. Amicos, si qui isthuc residant, meo nomine saluta. Si dextra manus fuerit reddita, scribam ad te copiosius. Vale. Datum *Freiburgae Brisigae* 19. Februarii, Anno a Christo nato 1534.

Erasmi Ret. tunc voce propria, manu aliena.

EPISTOLA MCCLXVII.

Erasmi Rotterodami eruditissimo viro Cornelio Graphio S. P.

DAMIANVS exhalant me, nunciant te & animo & corpore melius habere, atque etiam fortunam esse commodiorem. Me discretat novum malum podagra, sive punagra verius; adeo percutat omnes artus, aliunde alio migrans, ut vix unquam detur respirare. Negant esse podagram, sed sui generis esse malum, quo nunc hic laborant complures. Vulgo *Souch* appellant. Tot cruciatibus, tot modis fractum senile

A corpusculum non poterit diu esse par. Maxime opus esset aliquo fidei famulo nostrate: nam *Germani*, licet ut Poetae, *divon* 31. Mallet proveciorem, quam adolescentem: eruditorem nihil moror, modo sciat *Latine*, & scribat utaque: dein nulli morbo se obnoxius, scilicet aut comitali; non superstitiarum ferre possum: addidit Sectis non fero. Dubitat salutarum quantum tu praescribers, viginti aut viginti quatuor floren *Carolis* in singulos annos. Pro vestito hinc, ut ex liberalitate spontaneam aliquid accedat, in ipso sum erit. Quod si mihi aliquid acciderit humanum, efficiam, ut non male collocarit officia sua. Venit festu meo, & si illi forsitan displicebant omnis, remittetur summa meo. Hac de re poteris communicare cum *Scheto*. *Damianus* videtur, recusato officio, quod Rex offert, ad nos reverfurus. Spero illum praesentem usum consilio. Tu curas valetudinem tuam, cui cum uxore & liberis precor omnia laeta. Datum *Freiburgae* 13. Martii, Anno a Virginis partu 1534.

EPISTOLA MCCLXVIII.

Erasmi Ret. clarissimo juveni Damiano a Gess Lafrano S. P.

PRANDENTI oblatum sunt tui literae, vir amicissime. Mos a praesidio scripti praeter solitum, properante nuncio. Quod tam magnifica reliquaria, precor ut sit felix faustumque. Ego totus sum tuus. Valetudo est afflicta, cui servare cogor. Tradam tibi partem domus facis elegantem ac senescentem, ubi vivas vitam *Anachoriticam*. Quod si area non placebit, Comes a *Rensberg* fecerunt partem domus vacuum, in qua prius habitavi. Habebis *Erasmi* paratum ad omnia. De vestibulis non magni refert, isthuc aures ad huc. Ceteris coram. Vale, vir amicissime. *Freiburgae* 11. Aprilis, Anno 1534. Bibemus de poculo tuo, quod perendie advehetur.

Quandocunque venies, invenies paratum locum. Opinor, te nolle aere equos. Stabulum habemus elegans, sed occupatum. Etiam atque etiam vale.

EPISTOLA MCCLXIX.

Clarissimo viro D. Vincentio Cornelii Thefarario, &c. Erasmi Ret. S. P.

QUVM persuasum esset a civitatibus *Hollandiae* decretos esse florenses trecentos, id quod ipse etiam *D. Petrus a Mensfere* fatebatur, & epistola *Adrocati Hollandiae* non haberet, nisi ducentos, de nullo quidem concepti finitrum suspicionem, sed res ipsa loquebatur aliquid erroris subesse. Rursus scripti per *Doctorem Fagium*, quod non fecissem si *Seberi* literas accepissem: nam epistolam egregii viri *Judei Seberi*, scriptam 14. Cal. Novembris, accepi in hebdomada Paschae. Nunc nihil superest scrupuli, nisi de florenis sesaginta, qui, si non fuerint decreti, non sunt in manibus bonorum, non ero cuique posthac molestus. Tantum hoc agam, ut vobis amicis & patriae pro hoc honore posito delato praebeam aliquod grati animi argumentum. Datum apud *Freiburgam Brisigam* 23. Aprilis, Anno 1534.

Erasmi Ret. nota manu.

EPISTOLA MCCLXX.

Vives Erasmo.

EPISTOLA tua, data ad me quinto die Januarii, exagravit mihi fuisse, si te vestitus vultu amicus, sed tam afflicta tua in arate ista volentia non potui mihi non molestissima esse ad audendum: procer tibi salutem; aut, si hoc non est Christo visum, certe rebus et animis & corporis, quae tolerabiles sunt tibi cruciatibus. Adhuc superiore gravius & periculosius ageretur a colica. Podagra facta est mihi adeo familiaris, ut jam minime

[illegible]

EPISTOLA MCCLXXI.

*Erasmus Rot. Nichilii Viri D. Damiano à Gera
Lustrare S. P.*

DOLGO tibi istud iter parum ex animi sententia succedere. Tua causa nihil non alacriter facturus est *Erasmus*. Scio, quid tibi debeam. Si tuus *Martinus* curet contagiosa scabie *Mordus*, à qua ego semper non fectus atque à morte abhorrei, tota hæc de mihi illi serviet: fin secus, nec illi expediret hic esse, nisi haberet famulum proprium. Melius fuerit, ut donec convalescat sit apud *Chirurgum*. Non finem illum egere pecunia. Utqueque fuerit, dabitur opera ut bene curetur. Has duas epistolas ad me misit *Thomas Blarerus*, quem sollicitus *Confratria*, si illos supererit. Est vir probus, & unus & Senatu. Quod literæ tuae haberent in itinere, io causa fuit is, cui *Melanchthon* eas commisit. Ad me venerunt 22. die Augusti, quam tu quadriduo ante difficiles. Voluitur per manus multorum fortassis resignata, ut sit. Mihi reddite sunt per publicum nuncium *Schellingius*. De domo paranda *Paravio*, nemo tibi melius consulat, quam *Augustinus Ephraïm*, & fortassis non gravabitur tecum ire *Paravium*. *Brevior* roga, nam virum *Paulus Bembelm*. Consultissimum est, ut de *Sediâ* neque bene neque male loquaris, quasi ista non cures neque intelligis. Variæ sunt hominum simulationes. Nec multum erit in rem tuam, si crebre epistolæ inter *Melanchthonem* tuum *Grynaum* & te committent. Bene vale, patrone & amice incomparabili. *Friderigo* 25. Augusti, Anno 1514.

EPISTOLA MCCLXXII

Baptista Egnatius Erasmo Rotterodamo S. P. D.

* **C**yn sibi Sabinum etiam atque etiam commendat. Cyni haec litterae, multa plane facti & eadem bene-
ficia committit, vel quod quia Germanici longinqua
tanta quodam amore indultibus diligit, vel quod illi praeci-
piat quodam animo ac religione, quod quidem apud me
plurimum valuit, in colit: vel quod ita bene artibus in-
structus, beneficij meritis utinam affi: multa vixit, ut eni-
me hoc illi petenti necesse non putaretur. Tu vero plane
salutis ac beatit, quae certatim fœt emori boni ac finde-
re videretur diligens & obsequens. Hic enim fratrum vir-
tutis exemplis alacris exercebis est. ut non jam mori

quæ vicinis hominibus tantum fundamus, tantis debeatur
amor: nam de tua erga te amara, arguo tuo in me in-
commodum aliquod abesse dixerim, mihi Sabini sanctiora
non commendanda prebideret. In hoc igitur verum, mihi
non mea fallere præfata, multa sunt quæ ad illam amandam
accitator quævis possit. Primum præter ceteros, qui
miseris hunc aeternum commendat. Accedit deinde medi-
cilia, quam vultis, quam crastino maxime præfert: non
de ceteris illius litterarum amorem et poetica imprimis
studia, nihil amplius dixerit, repetitis pulchre ipse affe-
perit, ut potius ætate. Certe in hoc se modo exercere
visus est, ut cum maior Germania tulerit, his amia
hæcque laudes audivit, ipsi peno omnes errare velut no-
stra, hoc veram gloriam assequi posse videatur. Tu igitur
qui Germaniam tui principis hanc litterarum faciem præ-
tulisti, tanta sanctior, mihi amara his polliceri de illis pos-
se, mihi alio fortiter transmissis ingenua, hanc saltem
sententiam reliquam te fore, in tu exortato atque ani-
mata spiritus, multum si claudere plage hinc tua affuerit,
ut quando in tantam primam exortasti gloriam, hoc vult
aliis secundum te saltem ingrederetur et cunctis. Bene
vale, Erasme mihi amantissime. Vocatus 19. Augusti,
anno 1534.

Epistola MCCLXXIII.

Erasmus Rot. Philippe Melanchthoni S. P. D.

* **L**ITERAE tuae & hospitii tui ferias ad me perlatæ sunt injuria illius, cui eas commiserat. *Damianus* à *Gere* jam quatuordecim hunc discesserat: sed paulo post ex itinere remisit ad nos alterum & famulus qui copertæ agrotare *Thermopoli*, una cum *Sabande* dedulatore conducto. Per hunc mox recurrentem mihi *Damianus* tuas & hospitii tui literas. Verum hoc vis à nobis digressio, rediit ipse *Damianus*, sollicitus de puero suo, cui tradidit tuas ad me literas, ex quibus rem omnem cognovit. Rursus à nobis digressus, *Schoëbula* per dictum *Salandum* accepit literas tuas, post id temporis nihil ab eo literarum accepit, nisi quod auctor illi jam esse in *Italia*. Hunc *Georgium Sabulum* literas accurate scriptas adeo predictivi *Agaplia Egasius*, ut nunquam antehab uis de se scripserit diligenter: & prædicto viro prae se fere eximias & morem & ingenii dotes, ut etiam ipse sit illius aliquid querendo præcipuum *Germania* deinde futurum. De *Lucibero* nunc nihil scribam, nisi mirari me quod ad infinitum *Amplifier*, hominum, ut audio, indotiti & inepti, sic debacchari sit in me: eaque obijceri, quæ etiamsi nihil respondissem, tamen ex me libacrationibus liqueret esse verissima. Non deant mihi aculei, nec deant qui me inilligunt ad acerrime respondendum: sed ego id mali, quod à doctis & bonis viris probari meretur. Illa epistola non nocuit fuisse mea: quantum ipsius negotio profuerit, nescio. *Ambrusius Palserus* scripsit advenit *Anasaphitar* librum, in quo subinde perfringit *Lucibero*, ac se nominemque suis acriter, ac ne nonnunquam, sed moderatus ac sine nomine. Commentarios tuos in *Fasilum* ter eui, unum codicem mihi Episcopo *Angliano*, alterum *Sedelen* Episcopo *Carpathensi*, tertium mihi servavi. De eo quod sentiam, fortassis alius indicabo. Bene vale. *Frideric* 6. Octobris, Anno 1534.

Epistola MCCLXXIV.

Jacobus Sadoletus Episcopus Carp. Def. Erasmo
Res. S. P. D.

Dixit enim ego nihil de te, ne numerus quidem, accepi. Quid tamen adeo in iustis locis, in quibus melius est, quam in illis, quod non videtur? Sicut enim cupio audire, et spero, nulla de eo me tenet administratio. Hominem enim multumque, et plurimumque non est ut sitatum esse scilicet. Sed nec per hunc illam tam de Concordia Ecclesie nihil aliud accipimus quod ab Erasmo scriptum est. Itaque non sine aliqua forma suspicio.

Tom. III. B b b b a a n-

An. me, ne aut minus fortasse valeas, aut in Belgis tui pro-
 1534 felici sis. Vadebare enim in literis tuis postremo ad me
 scripsi significare, te id cupisti facere. Quod si ita
 est, mi Erasme, quæsi, ut certiorer me de tuo omni
 finem factum, qui pendet animi, donec exploratum aliquid
 de te habueris: nam mihi tuus salus & tranquillitas mi-
 rabilius cordi est. Nunc dedit nobis fortuna, ut in in-
 dem locis viveremus: quod utriusque nostrum, arbiter,
 mihi quidem certa fuisse optatum. Penitus enim
 apertum tibi, atque illiustum, omnem mentem sensum &
 animum decurrit. Sed quoniam id prorsus, aliam me
 agamus, no dicitur, animi certe votis dedit in amore
 consensientes: in qua in multis præstantior, maiores autem
 mea paries sunt, in summum virum colendi, & di-
 ligendi. Tanquam igitur ad humanum omnium tibi am-
 plicissimum, ut de tuis rebus omnino interdum scriberet,
 vehementer te rogo. Mihi tu Paulum percellis Commem-
 toris fuit: inque eis propediem cogas edere. In iis plu-
 rimam mihi epistula sunt correctores illa tua, quas in
 primam librum addidisti. Felici idem in reliquis se-
 cundis, maximam mihi emulatio meos res fuisse. Sed for-
 tuna nobis disjungenda, multis meis & magnis invidiis
 iunctandis: cui quidem a nobis non potest absisti, ea
 quæ summus frangit aspernatioque opes, verum meas.
 Sed quid ad rem pertinet, putes persequere, mi Erasme,
 ingratis tarditatem & inobedientiam me: qui tanquam
 Kallimachides diutino cursu evadens via processit, ut ex hoc
 quoque major tibi a me incredibili navitate & industria
 voluptas pararetur. Verum hac balileas, To, mi charissi-
 me atque optime Erasme, eramus, ut semel autem erga
 me tibi te suspensum constanter & perpetuo teneat. Car-
 pentoratio 1. Novemb. Anno 1534.

EPISTOLA MCCLXXV.

Jacobus Sadoletus, Episcopus Carpentoracis, Era-
 smu Rotterodamo J. D.

ACCETI tuas literas xv. Novembris datas, quæ me
 maximo dolore affecterunt, præter tuam de mea erga
 te mutata voluntate suspitionem, nisi deus quendam
 beneficium mihi concessisset, non pauci ego horis literas ad te
 aucta dedissem, plenas verissimis amoris, ut consuevi mihi
 sum: neque tamen tanti quantus meus erga te in am-
 bage meis sensibus inclusit est, atque adhuc. Tu vero mi
 memineris, ne illa officio scripta mea corrigenda me lassent:
 in quo tibi a me par ne haberi quidem potest gratia? Nil-
 si, obsecro, mi Erasme, me ex te gerere hominum docere,
 qui se caligari & admodum agere ferant: nullam est
 obsequium, quod mihi præstare possit gratias. Utinam ve-
 ro in super mihi præsent, & curritur adesse & magis-
 ter: nulla est felicitas tanta, quam hinc anteposuerim:
 quod si illa familiaris amicitia, qua inter probos maxime
 reges, nostris utriusque animos fidei vinculo adstrinxit,
 ne magnam desiste, quæsi, me & monere & reprehende-
 re, nisi videris esse opus: quod si viveremus una, cre-
 bris esse videris ut esset facendum quam tu fortasse ar-
 bitraris. Sed tamen ut etiam absens id officium, habes
 Commentarius meus in vulgus nunc edisus, qui tam acce-
 judicium existit, non cum amore, sed cum spe me-
 ritum evocaturum & sibi & mihi, siquidem quod in his re-
 be reprehensum fuerit, alibi integrum & incorruptum re-
 ponitur. Ego quod tandem ad te literas nullas dederam,
 scilicet erat occupationibus meis & novitatibus horum
 temporum, quæ interpellata & varia me quoque ipsi
 nonnulli attrigerant: deinde etiam eo, quod te in Belgas
 tuos non equidem certum habebam, sed tamen verborum
 pressum esse: recedebat enim te ad me scripsisse, pro-
 solutorem illam a te in proximum ver differti, quod tem-
 pus jam votum fere mensibus transillum est: sed fore ego
 scirebam, fore non scirebam, illud tibi velle esse persuasi-
 simum, cum plurimos tui obsequentes, cursum, aman-
 tesque haberes, nemini unquam certum me cedere, potius-
 que affirmare audire, nulli tam charum esse salutem &
 exultationem tuam, quam ea est mihi. Quodque alius
 tibi indicasse me memini, me, est vixit tenuibus su-

Aliquis, tamem aspero te necum omnium meorum esse parti-
 cipem: id & nunc recte distam, & pro iure amemus. An.
 infra te obijcet, ut nihil meum esse statui, quod non
 eodem modo in me sit, & si quid adves potest etiam effi-
 ciat & peculiariter in me: quod si experiri opera instaurari,
 maxime in me amorem in te me instaurandi. Am-
 bachum nostrum capio vultu, cui in plurimum mihi
 verbum mihi salutem. Vale, mi distans & optime Era-
 sme, & de iis confirmato in rella opinione de me animo
 primo quoque tempore me certiorer fac, ut quam extima
 literis molissimè accepti, eam quamprimum in me animo
 certitiam. Iterum vale. Carpent. 9. Decembris, An. 1534.

EPISTOLA MCCLXXVI.

Erasmi Rotterodami de illis ad ornatum Pa-
 tri, D. Petro Curio, Rectori in Academia Ro-
 mana clarissimo, amico singulari, S. P.

CUM reverendissimus in Christo Pater & Dominus
 D. Moritani, T. T. S. Angel Cardinalis, Roma in 1535
 Germaniam revertisset, nihil mihi prius fuit, quam ex
 suis familiaribus, inter quos nonnulli sunt, quibus-
 cum trecentos suis modis, ut est in proverbio, con-
 sumsi, intelligerem, quidnam boni spei de compo-
 nendis dissidiis, & reconcilianda concordia Christiana as-
 ferrent, eamque ob causam ad querendum præstanti-
 ssimum mihiq; ebsantissimum illius Aulæ principem
 virum laetus è vestigio dedi, ut mihi hanc scrupulum
 eximeret: erat enim inter sacrum & laxum, quod
 auct. dum spe ne metu huc illucque jactaret, consti-
 tueretur, verbarum, ne causis publica in privata af-
 fectibus omnino deferretur. Qui cum primum episto-
 lam aperuisset, & manum meam jam diu suis oculis
 familiarem agnovisset, ad Cardinalem statim accurrens,
 nuntiavit inter esse ad Erasmi. Quo audito Cardinalis
 suaviter lubricans, Egredere, inquit, nobiscum agitur,
 quod Erasmi litera sua misit, nam annus mihi esse
 videtur, ex quo ne apicem quidem ab eo literarum
 confexi. Quod multis recitari ausi fuisset, & sub
 D. enim eorum magna me cum laude, quod de pacando
 religionis statu sollicitus essem, plane regia & tali Prin-
 cipe digna verba in frequentissimo illius Aulæ theatro
 potuisti, nihil te usquam habere, quod doctorem vi-
 rorum proprium esse nolet, multaque alia de me ad-
 iunxit, quæ molestia causâ prudens omitto. Sed unum
 tamen hoc præterire non possum, quod sævum pecu-
 lum artificiosissime celatum, quod tum congeneroni-
 bus suis forte ostentabat, transmitti ad me, veluti per
 puerum animi erga me sui, volueris, ut decerneret gra-
 tum sibi fuisse sollicitudinem meam. Quo ego profecto
 ita fui ob Phidiam plane artificium delectatus, ut pro-
 fectus sum inter doctissimos & scitissimos compotores
 meos, qui tum aderant, inter quos fuit D. Rhennus,
 & Hieronymus Glareanus: Hic Poetice, quæ bibax esse
 solet, ille Historicæ dedimus, me non ideo poculo vel phar-
 macum adversus calculum, vel ad extinguendam sitim
 liquorem sumaturum esse: nam operculum, quod pau-
 lo infra crepidinem æsculapium totentem habebat,
 medicinarum propinande habetibus data opera vide-
 batur: Cynthus ipse non medicorum capacitibus, ex-
 currens circum habebat Syroes, & in eorum medio
 Bacchum ebriosum, tanta (ita me Deus amet) ele-
 gantia, ut jam Prætoris opera mihi fovere per-
 facile possint. Sed hæc præter rem. Periclitis li-
 teris meis, responderi mihi iussit, Paulum III. Pon--
 tificem Maximum ab ipsa statim electione pollicium esse
 sibi, & Reverendissimo in Christo Patri & Domino D.
 Bernardo Cardinali Tridaceno, Concilium fide congrega-
 turum, ut infinita malorum examina apud Germa-
 nos funditus exstirperentur & eradicentur. Reliquum
 est, ut ipsi homines evocatos & cordatos passim in
 Germania cohortentur, ut Religiosi fere suppliciter
 velint. Equibus plurimum monogrammatum amplissimum
 Præfati me primum nominare decrevit. Sed tamen
 committere non voluit, quia me de nonnullorum

impudentia, de quibus *Roma* intellexerat, admoneret, qui *Thrasius* deusibus famam meam ardeverat & lacerebat. Idque eo consilio fecit prudensissimus de hoc prope sacro illustratissimus Princeps, ut labes mihi adgraves prius abstergerem, quam hunc studio me prepa-
 1115-
 1120-
 1125-
 1130-
 1135-
 1140-
 1145-
 1150-
 1155-
 1160-
 1165-
 1170-
 1175-
 1180-
 1185-
 1190-
 1195-
 1200-
 1205-
 1210-
 1215-
 1220-
 1225-
 1230-
 1235-
 1240-
 1245-
 1250-
 1255-
 1260-
 1265-
 1270-
 1275-
 1280-
 1285-
 1290-
 1295-
 1300-
 1305-
 1310-
 1315-
 1320-
 1325-
 1330-
 1335-
 1340-
 1345-
 1350-
 1355-
 1360-
 1365-
 1370-
 1375-
 1380-
 1385-
 1390-
 1395-
 1400-
 1405-
 1410-
 1415-
 1420-
 1425-
 1430-
 1435-
 1440-
 1445-
 1450-
 1455-
 1460-
 1465-
 1470-
 1475-
 1480-
 1485-
 1490-
 1495-
 1500-
 1505-
 1510-
 1515-
 1520-
 1525-
 1530-
 1535-
 1540-
 1545-
 1550-
 1555-
 1560-
 1565-
 1570-
 1575-
 1580-
 1585-
 1590-
 1595-
 1600-
 1605-
 1610-
 1615-
 1620-
 1625-
 1630-
 1635-
 1640-
 1645-
 1650-
 1655-
 1660-
 1665-
 1670-
 1675-
 1680-
 1685-
 1690-
 1695-
 1700-
 1705-
 1710-
 1715-
 1720-
 1725-
 1730-
 1735-
 1740-
 1745-
 1750-
 1755-
 1760-
 1765-
 1770-
 1775-
 1780-
 1785-
 1790-
 1795-
 1800-
 1805-
 1810-
 1815-
 1820-
 1825-
 1830-
 1835-
 1840-
 1845-
 1850-
 1855-
 1860-
 1865-
 1870-
 1875-
 1880-
 1885-
 1890-
 1895-
 1900-
 1905-
 1910-
 1915-
 1920-
 1925-
 1930-
 1935-
 1940-
 1945-
 1950-
 1955-
 1960-
 1965-
 1970-
 1975-
 1980-
 1985-
 1990-
 1995-
 2000-
 2005-
 2010-
 2015-
 2020-
 2025-
 2030-
 2035-
 2040-
 2045-
 2050-
 2055-
 2060-
 2065-
 2070-
 2075-
 2080-
 2085-
 2090-
 2095-
 2100-
 2105-
 2110-
 2115-
 2120-
 2125-
 2130-
 2135-
 2140-
 2145-
 2150-
 2155-
 2160-
 2165-
 2170-
 2175-
 2180-
 2185-
 2190-
 2195-
 2200-
 2205-
 2210-
 2215-
 2220-
 2225-
 2230-
 2235-
 2240-
 2245-
 2250-
 2255-
 2260-
 2265-
 2270-
 2275-
 2280-
 2285-
 2290-
 2295-
 2300-
 2305-
 2310-
 2315-
 2320-
 2325-
 2330-
 2335-
 2340-
 2345-
 2350-
 2355-
 2360-
 2365-
 2370-
 2375-
 2380-
 2385-
 2390-
 2395-
 2400-
 2405-
 2410-
 2415-
 2420-
 2425-
 2430-
 2435-
 2440-
 2445-
 2450-
 2455-
 2460-
 2465-
 2470-
 2475-
 2480-
 2485-
 2490-
 2495-
 2500-
 2505-
 2510-
 2515-
 2520-
 2525-
 2530-
 2535-
 2540-
 2545-
 2550-
 2555-
 2560-
 2565-
 2570-
 2575-
 2580-
 2585-
 2590-
 2595-
 2600-
 2605-
 2610-
 2615-
 2620-
 2625-
 2630-
 2635-
 2640-
 2645-
 2650-
 2655-
 2660-
 2665-
 2670-
 2675-
 2680-
 2685-
 2690-
 2695-
 2700-
 2705-
 2710-
 2715-
 2720-
 2725-
 2730-
 2735-
 2740-
 2745-
 2750-
 2755-
 2760-
 2765-
 2770-
 2775-
 2780-
 2785-
 2790-
 2795-
 2800-
 2805-
 2810-
 2815-
 2820-
 2825-
 2830-
 2835-
 2840-
 2845-
 2850-
 2855-
 2860-
 2865-
 2870-
 2875-
 2880-
 2885-
 2890-
 2895-
 2900-
 2905-
 2910-
 2915-
 2920-
 2925-
 2930-
 2935-
 2940-
 2945-
 2950-
 2955-
 2960-
 2965-
 2970-
 2975-
 2980-
 2985-
 2990-
 2995-
 3000-
 3005-
 3010-
 3015-
 3020-
 3025-
 3030-
 3035-
 3040-
 3045-
 3050-
 3055-
 3060-
 3065-
 3070-
 3075-
 3080-
 3085-
 3090-
 3095-
 3100-
 3105-
 3110-
 3115-
 3120-
 3125-
 3130-
 3135-
 3140-
 3145-
 3150-
 3155-
 3160-
 3165-
 3170-
 3175-
 3180-
 3185-
 3190-
 3195-
 3200-
 3205-
 3210-
 3215-
 3220-
 3225-
 3230-
 3235-
 3240-
 3245-
 3250-
 3255-
 3260-
 3265-
 3270-
 3275-
 3280-
 3285-
 3290-
 3295-
 3300-
 3305-
 3310-
 3315-
 3320-
 3325-
 3330-
 3335-
 3340-
 3345-
 3350-
 3355-
 3360-
 3365-
 3370-
 3375-
 3380-
 3385-
 3390-
 3395-
 3400-
 3405-
 3410-
 3415-
 3420-
 3425-
 3430-
 3435-
 3440-
 3445-
 3450-
 3455-
 3460-
 3465-
 3470-
 3475-
 3480-
 3485-
 3490-
 3495-
 3500-
 3505-
 3510-
 3515-
 3520-
 3525-
 3530-
 3535-
 3540-
 3545-
 3550-
 3555-
 3560-
 3565-
 3570-
 3575-
 3580-
 3585-
 3590-
 3595-
 3600-
 3605-
 3610-
 3615-
 3620-
 3625-
 3630-
 3635-
 3640-
 3645-
 3650-
 3655-
 3660-
 3665-
 3670-
 3675-
 3680-
 3685-
 3690-
 3695-
 3700-
 3705-
 3710-
 3715-
 3720-
 3725-
 3730-
 3735-
 3740-
 3745-
 3750-
 3755-
 3760-
 3765-
 3770-
 3775-
 3780-
 3785-
 3790-
 3795-
 3800-
 3805-
 3810-
 3815-
 3820-
 3825-
 3830-
 3835-
 3840-
 3845-
 3850-
 3855-
 3860-
 3865-
 3870-
 3875-
 3880-
 3885-
 3890-
 3895-
 3900-
 3905-
 3910-
 3915-
 3920-
 3925-
 3930-
 3935-
 3940-
 3945-
 3950-
 3955-
 3960-
 3965-
 3970-
 3975-
 3980-
 3985-
 3990-
 3995-
 4000-
 4005-
 4010-
 4015-
 4020-
 4025-
 4030-
 4035-
 4040-
 4045-
 4050-
 4055-
 4060-
 4065-
 4070-
 4075-
 4080-
 4085-
 4090-
 4095-
 4100-
 4105-
 4110-
 4115-
 4120-
 4125-
 4130-
 4135-
 4140-
 4145-
 4150-
 4155-
 4160-
 4165-
 4170-
 4175-
 4180-
 4185-
 4190-
 4195-
 4200-
 4205-
 4210-
 4215-
 4220-
 4225-
 4230-
 4235-
 4240-
 4245-
 4250-
 4255-
 4260-
 4265-
 4270-
 4275-
 4280-
 4285-
 4290-
 4295-
 4300-
 4305-
 4310-
 4315-
 4320-
 4325-
 4330-
 4335-
 4340-
 4345-
 4350-
 4355-
 4360-
 4365-
 4370-
 4375-
 4380-
 4385-
 4390-
 4395-
 4400-
 4405-
 4410-
 4415-
 4420-
 4425-
 4430-
 4435-
 4440-
 4445-
 4450-
 4455-
 4460-
 4465-
 4470-
 4475-
 4480-
 4485-
 4490-
 4495-
 4500-
 4505-
 4510-
 4515-
 4520-
 4525-
 4530-
 4535-
 4540-
 4545-
 4550-
 4555-
 4560-
 4565-
 4570-
 4575-
 4580-
 4585-
 4590-
 4595-
 4600-
 4605-
 4610-
 4615-
 4620-
 4625-
 4630-
 4635-
 4640-
 4645-
 4650-
 4655-
 4660-
 4665-
 4670-
 4675-
 4680-
 4685-
 4690-
 4695-
 4700-
 4705-
 4710-
 4715-
 4720-
 4725-
 4730-
 4735-
 4740-
 4745-
 4750-
 4755-
 4760-
 4765-
 4770-
 4775-
 4780-
 4785-
 4790-
 4795-
 4800-
 4805-
 4810-
 4815-
 4820-
 4825-
 4830-
 4835-
 4840-
 4845-
 4850-
 4855-
 4860-
 4865-
 4870-
 4875-
 4880-
 4885-
 4890-
 4895-
 4900-
 4905-
 4910-
 4915-
 4920-
 4925-
 4930-
 4935-
 4940-
 4945-
 4950-
 4955-
 4960-
 4965-
 4970-
 4975-
 4980-
 4985-
 4990-
 4995-
 5000-
 5005-
 5010-
 5015-
 5020-
 5025-
 5030-
 5035-
 5040-
 5045-
 5050-
 5055-
 5060-
 5065-
 5070-
 5075-
 5080-
 5085-
 5090-
 5095-
 5100-
 5105-
 5110-
 5115-
 5120-
 5125-
 5130-
 5135-
 5140-
 5145-
 5150-
 5155-
 5160-
 5165-
 5170-
 5175-
 5180-
 5185-
 5190-
 5195-
 5200-
 5205-
 5210-
 5215-
 5220-
 5225-
 5230-
 5235-
 5240-
 5245-
 5250-
 5255-
 5260-
 5265-
 5270-
 5275-
 5280-
 5285-
 5290-
 5295-
 5300-
 5305-
 5310-
 5315-
 5320-
 5325-
 5330-
 5335-
 5340-
 5345-
 5350-
 5355-
 5360-
 5365-
 5370-
 5375-
 5380-
 5385-
 5390-
 5395-
 5400-
 5405-
 5410-
 5415-
 5420-
 5425-
 5430-
 5435-
 5440-
 5445-
 5450-
 5455-
 5460-
 5465-
 5470-
 5475-
 5480-
 5485-
 5490-
 5495-
 5500-
 5505-
 5510-
 5515-
 5520-
 5525-
 5530-
 5535-
 5540-
 5545-
 5550-
 5555-
 5560-
 5565-
 5570-
 5575-
 5580-
 5585-
 5590-
 5595-
 5600-
 5605-
 5610-
 5615-
 5620-
 5625-
 5630-
 5635-
 5640-
 5645-
 5650-
 5655-
 5660-
 5665-
 5670-
 5675-
 5680-
 5685-
 5690-
 5695-
 5700-
 5705-
 5710-
 5715-
 5720-
 5725-
 5730-
 5735-
 5740-
 5745-
 5750-
 5755-
 5760-
 5765-
 5770-
 5775-
 5780-
 5785-
 5790-
 5795-
 5800-
 5805-
 5810-
 5815-
 5820-
 5825-
 5830-
 5835-
 5840-
 5845-
 5850-
 5855-
 5860-
 5865-
 5870-
 5875-
 5880-
 5885-
 5890-
 5895-
 5900-
 5905-
 5910-
 5915-
 5920-
 5925-
 5930-
 5935-
 5940-
 5945-
 5950-
 5955-
 5960-
 5965-
 5970-
 5975-
 5980-
 5985-
 5990-
 5995-
 6000-
 6005-
 6010-
 6015-
 6020-
 6025-
 6030-
 6035-
 6040-
 6045-
 6050-
 6055-
 6060-
 6065-
 6070-
 6075-
 6080-
 6085-
 6090-
 6095-
 6100-
 6105-
 6110-
 6115-
 6120-
 6125-
 6130-
 6135-
 6140-
 6145-
 6150-
 6155-
 6160-
 6165-
 6170-
 6175-
 6180-
 6185-
 6190-
 6195-
 6200-
 6205-
 6210-
 6215-
 6220-
 6225-
 6230-
 6235-
 6240-
 6245-
 6250-
 6255-
 6260-
 6265-
 6270-
 6275-
 6280-
 6285-
 6290-
 6295-
 6300-
 6305-
 6310-
 6315-
 6320-
 6325-
 6330-
 6335-
 6340-
 6345-
 6350-
 6355-
 6360-
 6365-
 6370-
 6375-
 6380-
 6385-
 6390-
 6395-
 6400-
 6405-
 6410-
 6415-
 6420-
 6425-
 6430-
 6435-
 6440-
 6445-
 6450-
 6455-
 6460-
 6465-
 6470-
 6475-
 6480-
 6485-
 6490-
 6495-
 6500-
 6505-
 6510-
 6515-
 6520-
 6525-
 6530-
 6535-
 6540-
 6545-
 6550-
 6555-
 6560-
 6565-
 6570-
 6575-
 6580-
 6585-
 6590-
 6595-
 6600-
 6605-
 6610-
 6615-
 6620-
 6625-
 6630-<

AN. sed lingua nesciam non proficisci Erasmus. Ab hoc, quoniam si, quorum benignitate fovetur, mihi sunt amici, scribunt alium subterfugium Prædicationem, cuius laboribus vultis per totam Italiam: nontum, quod sciam, excusis, ad me Roma missus est manu descriptus: nihil unquam legi stolidius. *Tubus Scalgier* Laurentius edidit in me Orationem impulsivissimam mendacis ac furiosis convitiis differtam: ejus tamen ipsum non esse auctorem multis ac certis argumentis compertum habeo. Sed hoc calculemum ab alio mihi non ignoto confutatum esse inquit. Cum talibus ingenis luciani non est inimus, nec expedit. Idem à vobis fieri vellem. Querunt antagonistas. Si adest Augustinus Scapinetus, qui nuper ad me scripsit Ferraria, quicquid, ut homini tuo nomine saltem dicas, & quidem de meliore nota: nihil enim unquam pectore illo vidi candidius. Vobis precor omnia licet. Apud Frisurgam Regine 18. Martii, Anno à natali Servatoris 1535.

Erasmus manu mea.

A tergo,

A. Menfear Scalgier deinceps à Agen.

EPISTOLA MCCLXXVIII.

Petrus Episcopus Cracoviensis, & Regni Polonie Vicecancellarius, Erasmo Rot. S. D.

MERITO te amamus, Erasme doliissime: meritis amicitiam tuam plurimum facimus: qui quamquam intus, ut scribis, corporis doliisimè oppressus adeo fuisti, ut neque per neque manus officium suum facere potuerit, liberari tamen tui manu scribere ad nos maluisse, quam ut tui à nobis iocundissimam optatissimam literam requiri potuerit. Creditibile non est, quam grata nobis acciderit tanta hoc animi in nos tui propensa: cupimusque videri tibi quacunque te possum gratiari. Quia de gravissima voluntudinis nostra perturbacione, allata ad vos fuit, sunt verities quam vellemus. Necdum plane tanti ex malis emeritis. Quanquam vero morbi genus non idem, eadem tamen propinquum causa, concussio utriusque nostrum adversam hanc voluntudinem videretur. Nam & in dum Republica Christiana: pro civis tua prodesset, dum de nomine tuo immortalitati conferendis, autus es & scilicet, neque scribendis, neque legendis sive fieri volumus. Et si dum Republica Regis huius, quantum voluntudinis adjuvante adferre conatur: dum de ea, quam vultu sumus, spera eranda regiamus, & ipsi quoque nostri memoriam, quod ejus fieri possit, longissimum in tempore propagari cupimus: non eadem quidem qua tu, neque perinde iocunda atque in, & legitime tamen assidue & servitimus, & si quid à te illius servitiorumque temporis superest, id omne accurrimus in cogitationibus gravissimis in curis penne silemus à nobis publica salutis quam privata incommunitatis prior est cura & antiquior. Sed necessario jam sciendum nobis est, id quod familiariter nobis vestri fandi, magis propinquum quam ut ipse de salute nostra scilicet, quibus & luctari, & erare, & liberius cessare, & morare, ut tantes labores fugiamus, non desilimus. Rofcium feruere dicere scilicet esse quod plus sibi animi accederet, et tardiores sibi modis, & cunctis remissiores falleretur. Quod si ille, quem longiore huius lucis usura frui, non multum Republica intererat, aliquid tamen ad requiem sanctitatis excogitabat: quid nobis, mi Erasmus, sciendum est, tibi prout, quem magnam urbi Christiano arbitratum acutissime scimus, multoque altatorem majorem, si te nobis, quod speramus & optamus, plures adhuc in animi incommunitatem Deus servaverit. Adhuc quidem non licet, sed laxandi nobis certe modi sunt: & si volumus Republica dum servare, saluti quoque paulo est diligentius servandum. Itaque quam nobis familiares vestri occurrunt quæstiones, eandem cavendum tibi quoque nos occurrendam potamus. Quod libenter facis, da operam ut id quam

divisum facere possis. Desistas te scribendo Republica Christiana rationibus prodesset, & ceteris minus tam ad posterum transire: da operam, ut quomodocumque te jussu scribere, ita dum scribers, dum Republica prodesset quoniam. Aliquid de istis tuis perennibus studiis & laboribus remittis. Certe denique non plus quam pariter da docis quæras, si te laboribus istis & vigiliis confectis, quasi manus ipse tibi attulisse videatur. Semas inquit nos, mi Erasmus, non solum alite, verum etiam fortuna quam similitudinem conparis. Nam & nostrum est, itidem ut tuam, vitium plane expulsum, cum frui, tam laboribus frastrum, nunquam sere ab omni persona iustitiam liberam. Sed utique nostrum Christus quoadque respiciet, & flagitantes nos atque in gratiam receptis, proinde sanitatis compesce facit. Bene nos animi esse oportet: multum enim jurare dicitur annos in re mala huius. Quanquam te semperdum cum creatura nos liberatum esse credimus. Sin autem nostra nos adhuc seculis optis, dubium nobis non est, quin una interque pulcherrimo hoc & saluberrimo cum tempore virtus nostras prolixas finis recuperaret. Id quod facit Jesus Christus, vera salutis ac incommunitatis auctor. De rebus nostris, quarum nos participes fecisti, magnas tibi & agimus & habemus gratias. Nos quid ad te nos servitibus non habemus. Nisi fortasse arum est hoc apud vos, D. a Laico, qui fuit per Joannem Regem in vincula conparatus, jam esse ab eodem divisum. Laborum atque, quæ ejus causa maxime maxime cum sumis fuit perit, donatum est illi opusdam Kelmarche, & alterius Dobrobrus usque fructus in id usque tempore concessi, quæ quoadmodum ei nulla numeraret: nec amplius jam Regi Joanni fecit stipendia. Sicut erat iniqua pacificationis inter Ferdinandum & Joannem Reges Hungarie, sed ea præstata jam esse dicitur. Joannes Turcarum Imperatoris auxilium nititur & magnopere confidit. Ferdinandum tam potentem habere provocare multis mirantur, præcipue cum fratrem Carolum Imperatorem à Rege Galliarum impudens rumer sit, qui maxime fratri forte possit suspicari. Rex meus, pater studiosissimus, cum Moschianis bellum gerit inveni. Conspicimus est validus exercitus: lea & servanda speramus omnia, atque à Deo precamur. Quanquam cognitam esse tibi jam & perspicam potamus, benevolentiam in te nostram: visum est tamen nobis, etiam hoc manifestum, cum tibi magis testatam faceret. Speramus tibi non tam munere paritatem, quam amicitia in te nostri magnitudinem, unde manifestum istud est profectum, gratiam fore. Vale, mi Erasmus: nos in amicitia tua studiosissimus. Datum in arce nostra Bodzanczinensis 16. Aprilis, Anno Domini 1535.

EPISTOLA MCCLXXIX.

Erasmi Rot. clausum D. Damiani à Gies Lubiani S. P.

VITAM in rem tuam esset, Damiane charissime, bis adhibas vel nunc tuo uni arbitrio. Nunquam mihi visum sunt neque tutiores, neque orationes, quam te hospite. Sæpius tamen scripti quam semel, sed nona semper perierit quod traditur. Negotiorum gravate recipiunt litera studiorum. Luca Remo gratias egi, & ille pollicetur operum suam prolixam. Non dubitabam, an tu bona hinc commisit litera mens famulo tuo, sed so ille omnes reddidit, dubitabam, & adhuc subdubito. Scripsi per eum ad Sebastianum & Urbanum. Nullo vestigio deprehendere possum, eas esse redditas. E. Luthania nihil ad te redire valde miror. Mea valerudo semper vergit in pejus. Animus meditare ex hoc misero domicilio emigrare, quod utramque fuit favente Christo! Aliquot amici nos præcesserunt in Erasmum, & Pandulus egregie doctum, Martinus Davidus hospes quondam meus, Braxella: Petrus Agidius Antwerpia, & Franciscus Delfius hic Batavicus: perierant & senes aliquot mensis Aprilis. Multæ gravidæ abortierunt. Ego graviter defructus sum, ita ut jam vultures aliquot excitant. Arbitror vertiginem

† Tostius Phalarisimus.

† In eo tamen erat. Hæc sunt etiam epistola, cuius mentionem facimus sup. col. 1421. Vide, si libet, quæ ibi annotata sunt.

nem tuam jam abesse. A lectione temperandum est. Multum dicitur literarum consolationibus. De scholis suppressendis habeo gratum, & ut perendas rongo. *Sophomundus Glesius* tuo nomine dicitur *Amatorem in Plinium* jam tertio ab ipso castigatum. Sed mire imposuit illi codex manu descriptus, in quo scilicet aliquis & suo capite mutavit quocunque libuit, & quodam modo novum *Plinium* nobis dedit. Admonui, ne fideret illi exemplari, sed audire non sum. *Hermolani* non ausus est mutare lectionem *Plinianam*. *Gelenius* se potius rem misericam praestitisse, ego censeo crimen esse inexcusabile. *Eccelesius* meus jam excuditur nondum desolatus, sed quom flagitaretur, hoc malui, quam posthumum esse partum, non ignarus quia fide tractetur opera defunctorum. Libris quatuor absolvitur. *Isid* passim in de debeat hanc malis libellis. *Roma* excusa est *Defensio Italiae adversus Erasmus*, dicitur *Pauli III.* Rixa nota est duobus verbis meis non intellectis. Ea sunt in proverbio, *Arsipus calvus*, *Plinius* si quis *Scytham* dicit eruditum, *Italiam* bellicem. Hoc interpretantur, quasi notam *Italiam* quod sint imbelles, quom his verbis *Italia* laudata sit, non vituperata. *Edere*, *bibere*, *loqui*, *verba* sunt media, *edocere*, *bibere* ac loquatur esse, sonant in vitium. Ita *bellacem* esse, non est laudis, sed vituperii. *Scythae* ob barbariam & naturae immanitatem contemuntur omnes disciplinas liberales, ad arma tantum intenti. *Isid* colunt philosophum, discipulum, & eloquentiam, quae pacis alimoniae sunt, *Scytharum* ex diametro dissimiles. Vides egegram apologetica materiam. Prodit & alius libellus, cui titulus, *Cicero relegatus*, & *Cicero* ab exilio revocatus, qui tamen me non magno opere petit. In eo *Cicero* odiosissime laetatur, frigide defenditur. Ex alius parvus, cui titulus, *Belium civile inter Ciceroianos & Erasmos*, quasi ego sim hostis *Ciceroni*. Ajunt & *Dolium* quendam in me scribere. Minuatur nescio quid & *Julius Scaliger*. Sunt aliquot juvenes male ferati, qui conspuerunt in *Italia* & *Ciceroni* hostem. Nec desunt artifices, qui insistant partim odio mei, partim ut aliena fruantur infamia. *Roma* sparsim epistolam, quasi à me scriptam, plenam joci scurriliorum. *Augustini Engubini* monachae nactus arbitror te vidisse. Ego ista nec lego. *Luthe* jam nihil edit, in quo non perstringit *Erasmum* papam & *Christi* adversarium. Homo simpliciter furor, conceptique patriciae odium. Salutem dixi quibus iusseris, excepto *Bero*, qui *Roma* agit: cujus reditum expectamus hoc mense. De *Bernharda* scribet ipse *Gulherius*. Mihi si vivere velim in totum abstinendum est à scribendo, imò à studiis omnibus. Quinquagesimi mihi sine non videat vita, vivere sine commercio studiorum & in assiduis cruciatibus. Sed Dominus est, in cuius manu sumus omnes. Ex literis *Beri* cognovi te lassare *Italiam*. Cupio te quam proximè valere, *Damiani* charissime. *Præbore* 21. Maji, Anno 1535.

De *Plinio* depravato ideo admodum, ne finas cum Auctoribus edi turis ad hoc exempli: alioqui bene volo *Gelenio*, ut promeretur.

Erasmi Rot. mae manu.

EPISTOLA MCCLXXX

Paulus PP. III. Def. Erasmo Roterodamo, sacre Theologiae Professori.

DILECTE fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Gratissima nobis fuerunt literae tuae, quas nobis dilectus filius *Ludovicus Berus* *Canonicus Basilien*is reddidit. Cum enim nos delebat vel ab id tantum potestatis, quod à te erat, cuius neminem celebres semper amemus, & dilectissimum magis fecimus, eo etiam erat orata verborum ac gratissimae sententiarum, ut ab elegantissimas gratiores, tam quoniam pietatem praesentaret, ut gratissima nobis videretur. Nam quomodo in gratulando benevolentiam, in laudando humanitatem, in memorando

prudentiam tuam exhiberetur, tamquam pro his amicitiam tuam patet amantissimam, quam in sancta Ecclesia transmississe optando, in quo in id propere animi & promissum obsequii experientia nobis esset. Nec vero ignoramus, quantum tua excellens doctrina pari consensu eloquentia nobis adiuvante esse possit ad necesse illic errores ex multorum animis abstergendos. Quamobrem cum id ipsum iam decrevissemus facere, quod postea per monasterii, ut mediis & communis inciderent, tunc in eam sancta fidei assertenda & Ecclesiae tranquillanda intenteremus, latius sumus plurimum tui vii iudicio & amore, quod ea incideret ac suaderet, quia nobis perveniret ad offitium, ac redirent ad gloriam, ipsum pariter tua opera promittendum ac ministerium offerret. Quia nos quidem de re tibi iussu ac liberaliter gratias agimus, quam de gratulatione & laudibus vestris, quoniam de his quaque gratias agimus. Illam cum necesse cupimus ac debemus, hoc vero à vestris meritis, quia vultis sunt, separantes, ad magis Dei beniguitatem nullam referimus, cuius beneficio grati, voluntati obsequantes, omni parte mirum esse possumus: nam cum semper hoc dignitas multum meritis ac sollicitudinis habere consuevit, tam hoc quippe tempore plurimum secum debuit molestia & laboribus: ut quomodo ob Dei servitium non declinanda, ob laudem ecclesiae ac diffinitionis implicitas non fuerit optanda; subitaneum tamen alacres, contraria tendimus, nihil fidantes viribus nostris, sed in Deo ipsum cunctis collocantes, ut ipse tandem suis iustitiam, universalem Petri, quam regimini, diu postulat finibus, ac vultis tuncquam, in partem reducat, marique & procul impetret. Quia magis te, fili, hortamur, ut in quoque, quem tu ingenii & doctrinae laudibus Deo eruias, ut in hoc pio labore tibi maxime consensum condonamus, verbi & scriptis *Carthagini* fidem nobiscum amemus, & ante Synodum, & in Synodo, quam Deo adiuvante omnia habere intendimus, suscipias, extremamque hoc potestis quae quasi optime alia vitam religioe altam, in quoque tu scripta concludas, eriminationes resillas, proceres laudat. In quo Deo tui quidem retributione contentus, nos tamen quoque haud ingratis tuos immortales experiri. Sed hac plenius, & quae animum erga te tanquam commoda futuris finis, ex ipsi *Beri*, quam & tuncvis sua & tua commendationis causa liberat amemus, & beneque exaudivimus, sermone intelligi. Datum *Rome* apud sanctum Petrum sub anno postestatis 31. *Maj*, Anno 1535. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA MCCLXXXI

Hector Hoaxvinius Erasmo Rot. S. D.

TAM multa tamque insignia exstant tua in me, Erasme, merita, ut quos ea in salutem regere, merito mihi mortalium cunctis videat ingratissimas: nam ut cetera omittam, quoniam vel sola recordari magno accipere, id quomodo est quod nuper meam humaniter & premte, tam etiam beneficentia commendari Alciato tui litteri & idque prolixius & diligentius, quam vel condidit decem meum, vel ipse audebam postulare; nec vero me pender hoc nova mihi quidam à te alia super alia beneficia emulati, si modo ea mihi facultatis fuit tam fortunatum iam etiam ingenii & doctrinae, quibus vel referendū vel agenda saltem gratias hominis non ingratis munera desunt possum. Auctus & huius felicitatem meam Alciato ipse in me invidiosum humanitatis effectusque plerumque, quia mihi postquam commendationem emulati sine praestit, & magis, si ut vellem, praestantem nunc se offert: nam maxime tui litteri accepti accepti me in ades fuit, ali me sibi a te te commendatam, neque adeo quae fuisse commendatione illa, sed tamen postquam ita mihi visum fit, ut te quae res gratia susceperim, se daturum operam ut intelligam tanti tui commendationem apud se hanc quoniam exopti esse momenti & nec gravare te, inquit, etiam in domesticum contubernium admittere, nisi res mea familiaris ratio hac in parte voluntati tua morem gerere prohiberet.

Sub-

An. Subinde autem multa de te honorificentissime & amantissime loquatur, abentem artissime complexus dimisit non sine singulari sua in me voluntatis consideratione. Interca quærit ad eum accessi, nunquam non valde humaniter committere excepti. Nuper autem nesci sum ejus opera & consilio in negotio, quod mihi de re mea familiariter incidit: tamque illi (ut decebat) carissime aliquot offerrem, & abhincem vehementer urgerem, ex vultu recepti quasi qui mihi amicus non fuerit futurus, nisi in tu re illi melius esse desissem: hac omnia in mihi ornamento & studiis meis involuente esse intellexi, ut prima mea in re ratio est debet, ut ingratum (ut dixi) hominibus notam effugiam: proxima, ut operam dem se vestram operam frustra requisivisse videat, non mihi desum est, pulcherrimamque hanc discendi occasionem per se curandum & ignotum mihi parat elabi, qui nuncius seu me utrique vestrum gratissimum salutarum. Sed hac habemus. At Vigilio jamdum nihil accipio literarum: sunt hec quidem illi inconfutata premissa, qui in hac turbulenta inciderit tempestas, & (quod dicitur) quasi in ipso limine impigerit. Miror quoriam cuncta sit bonum audacia, ex amicorum literis intellego quia illi & in patria gerantur; sed tam absurda plerumque, ut vix iudicium animum credere, nisi quod effrenis & inconfutata licentia consilio facioris mihi aliunde facias scire. Advenit te olim ante annos quatuordecim, quam primum hanc telam quendam effusi esse majore audacia quam consilio, & tam valde mihi placeret quid petitis & religiosi spectus presteret; & tamen hac, & qua post secuta sunt providere & differe vitari: que nuncio super auditis gratissimam vestram exaltissimum iudicium tuum memoremque prudentiam admirari. Spero tamen post hec tam atroci turbine rediata aliquando Altitudo, Vigilio sanctis melius consilium sit, si relicto Episcopo seu ex illis verum natus in quietem aliquam statum recipiat sese, ad ipsius Civile decedens conferat, futuris aliquando inter ejus discipulis professoris prime nominis. Qui has literas ad te deseri, Vigilio propinquus & cognatus est, juvenis insignis probitate, & proximo diebus hic ab Alciato dolere laura insignis. Si Alciato aliquando scriberet, rogo ne pigeat interire ad me quique literas aliquas adjungere, quo nostri quoque videtur memoris. Utinam sit quod vestrum tibi quoque consilire possem: sed hac promissa voluntatis consuevit, cum exiguum ad sit quod possum, interum me mihi occurrat. Vale, Erasme, amicum qui vivam praestantissimum, & diu nobis studiisque bonis firmis & valens superis; quod vultu ratiocinetur esse Dem Optimum Matiam. Ticino 1. Janu. Anno 1535.

EPISTOLA MCCLXXXII

Petrus Bemus Erasmo Rot. S. D.

Næ in hunc est mirificum, qui, cum velles ut Ludovicum Berum persamiliarum tuam Romam proficere egresserem, mandasti ei chirographo tuo, ut me de via inveniret. Ille vero cum istius discendi Mediolanum, deinde ad urbem recte se contulisset: ut tibi merum gerendi facultas tunc defuerit: in reditu altissime suscepto Patavium venit, neque humanissime invitus plurimum ab te saltem audit. Qua de re valde te amo. Prudentem enim hominem & gravem, & doctam virum, & ut mihi visus est, summa religione prædium & ingenio præstantem cognovi. Perro, si percontantur mihi si de hæc tuo multa dixi, longamque de te sermone habuit: atque optimum erga te Pauli Pontificis maximi animum atque mentem presterit: cuius etiam ad te Berus literas afferbat cum mandatis ad tuam dignitatem persolvendis. Ego autem vehementer letor, doctissimum singulariter amicum, & prædilectum, & certissime atque perpetuo in auctorem laborem, quibus te placeo confestim, ad vestros homines scriptis erudire & complectentibus, apud illum virum omnium hominum principem et huius est, qui meretur. Itaque, modo recte valeat, neque te imbecillitas impediat tua, mihi speret,

te ab eo omnia summa honoris & dignitatis insignia bene confingantur. Quare te, mi Erasme, curat, ut valeat tua servit; & conferat te cum nobis amantissimum tui, qua siturana, qua se holaru, ut tibi præstet, parat. Vale. Patavio 10. Janu. Anno 1535.

EPISTOLA MCCLXXXIII

Bartholomæus Latomus, Trevis, Erasmo Rotodamo S. D.

INTELLIGO ex literis tuis votorum tuam erga me benevolentiam nondum interminam esse, quod equidem tanto gratius mihi est, quanto longiore intervallo nullam mei apud te memoriam literis instauravi. Neque in ad negligentia mea impulare debet, Erasme humanissime, (sunt enim, ut opinor, non minus quam decem anni, ex quo nihil a me ad te scriptum est) sed potius vitandus, quam mihi non solum natura mea tribuit, sed etiam auxilii tui clarissimi nominis obsequantia: sic enim quotidianis mularum literis studia tua prece abris, dum quisque caput nomen tui fulgere aliqua ex parte iudicet. Sed ego nunquam prius meum ingratum tui gratissimum occupandum interponendum esse, nisi subest iusta ad te scribendi causa. Itaque tunc in hanc aliquam diem, non oblitus aliqua humanitatis tua, que mihi primo congressu tuo cognita fuit, sed quod arbitratum sit, te pro tua aequitate quæ prudentia etiam filius amicorum rationem habere. Quod eratorem meam legisti non tam gaudeo, quam videri ut tuo eruditissimo palam parum respondere. Ego certe ad te non mihi, quinque peritioris, (neque enim dignum duxi) sed tantummodo edita sunt, nuntia ut ostendunt insipientiam meam, quam quod idipsum tempus postulare videbatur. Proterat enim me Budæus ad regiam professionem, vir non literis tantum, ut in nobis, sed etiam humanitate celebris: movebanturque invadit, ut fieri solet, omnium, qui non putabant aequum esse in Gallis ut Germano homini tantum honorem deferretur. Itaque ego ut purgarem auditum meum, & simul ut clarissimi viro gratias agere omnia agerem, passus sum vulgaris orationem, quam habui in auspicanda præfatione publica, tandemque re scilicet est, ut ad te quoque perveniret. Utinam transire possem translationis tua, Erasme divinissime, qua mihi non solum perspicua fuit, sed etiam humanissima visa est: non enim credere potui quantum oeris possimam. Male habet primarias aliquas Collegiarum, quod Latina professio publice instituta sit, tum vero tam multi singuli invadent, ut etiam quatuordecim artificum artis pariter queat. Sed tamen obdura, & satis feliciter processit in hanc usque diem, estque spes fore, ut hoc regium institutum in linguas & bonis artibus provocando magis commode sit huius Academia. Quod inconvenientior vix valeret esse, delet mihi ex animo, idque ex iustitia, quod vel immortalem te esse, si fieri posset, optaret. Equidem piget me conditionis nostra, cum sape videri tot nequam homines abundare videtur, terpenes omni ocio atque ignavia: tibi autem delectissima pariter ac studiosissima hominis, qui omnes ingenio & corporis faciliatati dum nullum impedire in publicum utilitatem, ut ad gratiam quidem spiritum corpus salubritatem suppedit. Quante agnitas erat naturam rerum in Cyclopa istis & Cæcæ, quibus abundat nimium Christianis istis, malignam esse, quam in publicis literarum profusa. Sed te una consilium sustentare debet, ut cordatissime, quod hoc iniquitas laborum tuorum empenfatur alim non solum apud Deum Optimum Maximum celestibus premiis, sed etiam apud omnem posteritatem suspensum nominis tui memoria: tu vero cum tu & gaudes illis laborum tuorum in futura etiam vita & tantumque abest ut tunc nunquam interiore: si hoc mortali caducæ corpulenti, ut etiam forma ingenii tua, impressa literarum monumentis, Regum pyramides superata sit, clarissimamque Imperatorum villas illugetur futura. Jam vagesimus annus est, opinor, & amplius, ex quo primum mihi cognita fuisti, quam interim nullum pratermissisti facium, in quo non

aliquam partem ingenii ac lubricationem sanarum urbi-
 terrarum communicaveris. Tantam igitur in laudem vi-
 tas patas aliquando interitum esse, aut ullam futuram
 tam ingratam posteritatem, qua de istis tantisque labo-
 ribus tui levis confusio sit, quam hodie te vix judicant
 non solum delictorum innocentem ingenio, sed etiam ipse ter-
 raram urbis? Confirmasti immortalitatem nominis tui
 gloria magnitudine, tantumque decus ingens ac summa
 eruditio de te uno hoc seculo extulisti, ut etiam in-
 vidia dentibus frenis in unam partem impeteret. Quam-
 obrem mille virtutes efflo, Extulisti laudatissime, & dave,
 quam peperisti, gloriam fortiter omni inveniens laudis
 ad firmi usque persequere: nam qui invideant fortassis
 tua nomia, & in arma ingenti tui incurrant, erant non-
 nulli dum nobis superbi fueris: qui autem praeripiant vi-
 bi palmam immortalis gloria, aut quicquam de splendore
 laudum tuarum detrahant, non in posteritas quidem
 aquae citius nunquam lavata est. Exspoliatus Ecclesia-
 sticum tuum, & quem proo quidem promissum, sed tandem
 ferro exterius effe scribis. Unum saps in hanc partem
 arduum si: videtur enim mihi in hoc re instatam esse
 periculum festinationem, quae perire quod iusu concepit,
 coguntur brevis fide in laudem reddere. Sed a parum
 tui fructus, qui etiam postquam secunditatem nobis
 superat: non enim instantem nobis daturus es, & quod
 fatis suo, sed postquam iam, & quod ille apud Ho-
 merum fuerat, idem & Polyphoe? & ad hunc avocum
 & consilium maximum cruciaturum. De nostris concinacuribus,
 vel potius de turba turbulenta concione, nihil quon-
 am esse ad te scribere, quam non solum omnia ex alio-
 rum literis, qui ad te scribere solent, sed etiam ex fa-
 ma ipsa cognoveris. Fama praeterea huius in magni
 periculo & convulsio Germani omnes in hac urbe, propter
 quorundam temeritatem, qui libris seditionis non solum
 tota urbe Parisiorum, sed etiam in aula Regis fuerant:
 detrahunt tamen non potius, atque etiam omnes dedissent.
 Sed interim & alii complures eadem temeritate abiecit
 sua. Magna terra erat, & formidula rerum facies
 apud omnes, vincta, carceres, tormenta, flamma. Vi-
 disti homines in altum suspensus sublevis ignibus vivere
 cremari, audisti voces insubstantis vulgi, & increpantem
 damnatos inter ipsi suspensa cum magna atrocitate. Ita
 supra quatuor & viginti homines absumti sunt, Gallici
 nominis omnes, ut quicquam Germanus de capite peri-
 citatus esset. Bedda iam fieri amendum, ut volens, ho-
 norabilem cum hac confessione, quod contra veritatem
 & Regem loquutus esset, qui verba ante eadem diva
 Pignori magno populi concursa praenante praenae palam
 pronuntiaret: ut forte Lutherum illum fuisse pater.
 Sed tandem devotus addit in carcere, detrahendum
 in Monasterium aliquod, ut ferat, ubi, & quando
 Regi visum fuerit. Cetera iam tranquilla sunt omnia,
 estque fama exules, qui metu praesugerant, redierunt
 esse, restituti etiam boni, qui fuerant a fide occupati.
 Vehementer desideratur Concilium a boni viri amicum,
 quod nisi aliquando habitum fuerit, viderendum est quo
 tandem ha turba sua egredietur. Audis mire insurre
 Hollandos tui, quod equidem dolere, potiusque illi accidisse,
 quod bene cognovisti corporibus, ut aperi Medici, scitis,
 ne quum levius etiam tuncuri caperis, vehementer tur-
 beatur. Quod si malum hoc aliquando in Galliam inva-
 ferit, dii boni, quantum videlicetum tempus? Sed
 de his fatis. Sum enim prolixior ad te, quam debet,
 vertereque ne patientiam tuam superpositum loquacitate
 offendam. Sed transire mihi debet. Quam enim longe
 tempore ad te mihi scripsimus, nunc oblata occasione vo-
 lus mihi optulit ubertate compensare ante alii tempore
 finitum: ac simul calor quidam amoris sui ferventem
 serenos propevit. Paro, quem mihi commendasti, li-
 berum commodat obsequio potius feceris: quae mihi per-
 gratum si creberrimum officio a me exigentes benevolen-
 tiam erga te meam probare non dubitaveris. Vale. Do-
 natus Luctia 29. Janu. Aene 1537.

EPISTOLA MCCLXXXIV.

Erasmus Rot. Damiani a Gies S. D.

ACCIPERE ad singulas epistolae tuae fidei prolixae An-
 partes, sed carptim ac breviter. Ex postremis li-
 teris tuis, quae pridie Idus Julii scripseris, ex Augustae
 Fidei curam recepi, conjicio tibi meas esse redditas,
 quas Patavium miseram, quem tu iam Patavio discer-
 ticas. Lucas Renu, vir humanissimus, ac scribitur
 amici, paralyti tui alterum corpus huius gerit ex-
 treme, linguae tamen, non & hanc morbus ademerat,
 est redditus: spero rem rumore mihiore esse. Ismira
 fide nostras epistolas perferenda curat. A Froberg de-
 pulsus, non est quod magnopere doleas, qui Italia
 Germaniam, & Erasmus Bruns ac Bonaventuram
 permittisti, quem Dromedus aerea commutavit succi.
 Ex epistola Georgio Casu perficere famulam tuam, de
 cibus fide subducatum, in reddendis literis suo fun-
 ctum officio. Refundam nihil scribere demior: suspi-
 cor illi preclarum aliquam dignitatem obvisse. Ca-
 sine subividerit illi prolixam illam epistolam, quam ipse
 perbrevev acceptura. Videor ambobus offensae, al-
 terum epistola verbosior, alterum brevior. Unum
 Dominus dignetur me ab hoc furente seculo in
 suum requiem evocare. Tantum abest ut longevitas
 quam mihi precaris, desiderem. Si cui mea scrip-
 ta profuerint ad pietatem, gaudeo; de fama nihil labo-
 ro, quae utinam non effem oceanus. Miros unde ista
 vertigo capitis in juvene. Habet Italia infames Me-
 dicos, quorum consilio possis hoc incommodum pel-
 lere. Ab attenta lectione cavendum, praeterquam post
 prandium & cenam; pro lectione sit literarum ho-
 minum consultatio. Times hymem in Italia tepi-
 da? Quid faceres apud Pilapini? Quid si serio times,
 recurre huc ad hypocritas, celebres quantum voles.
 Vel dooo dabo tibi redem, quae habeo Frobergi.
 Sum adhuc Basileae, ob editionem Ciceroniarum totae, ac val-
 de sum animi dubius, an expedit Frobergum repe-
 re. Adeo malis fudent, multa deterrent. Gelatinus
 pro sua doctrina non vulgari, proque morum sinceri-
 tate dignus est laudis fortuna, divitias vix ausim illi
 optare. Quid periculi inquit? Ne fignior fiat ad pro-
 vehendam rem literariam. Multos assis ad indutrium
 stimulat. Quid de perpendendis lubricationibus meis
 admones, ut facis tu quidem amice, ita frustra facis,
 etiam si non admoctores fore. Natura sum extempora-
 la, & ad recognitionem mire pigris. Et scio quam dif-
 ficile sit pugnare cum natura, praeterquam feni. Quid,
 quod illa non scripsimus Itali, sed crassus Latine ac
 rudibus Germanis, idque seculo non perinde felici at-
 que nunc est. Jam quaedam argumenta non recipiunt
 accuratam orationis politem. Neque illa At. Tullii
 myrothecia conveniunt iis, quae vel ad docendum pa-
 rata sunt, vel religionis negotium trahant. Priori ge-
 neris sunt Adagia, posteriori Paraphrasae, Amenta-
 tum, alique permulta, quibus si concis addere Tul-
 liana phrasas nitorem, nescio quo pacto frigerunt
 apud vere pietatis studiosos, qui spiritus divini que-
 runt, non verborum lenocinium. Coelestis illa Philo-
 sophia ut habet suum sapientiam ac humanam diversam,
 ita suam habet eloquentiam. Mystica postulant suum
 quoddam dictionis genus. Quem obsecro ad pietatem
 accendit Lullianus? Atqui nihil eo nitidius. Dicis
 Christianum Ciceronem loqui, quamquam ille non trahat
 Scipionum, sed cum Ethnicis dignatur. Ipse Aelianus
 in Commentariis, quibus enarrat Epistolam ad
 Romanos, studio deiecit stylum, quum illic affectet ma-
 xime videri Theologum. In eandem tres libros edidit
 illud eximium huius aetatis decus Jacobus Sadelerus, ad-
 mirabili sermonis nitore, & copia plene Germanica,
 nec deest affectus Episcopo Christiano dignus. Fieri non
 potest quin tale Opus a tali viro profectum bonorum
 omnium suffragiis approbatur, verior tamen ne apud
 complures ipse phrasas nitor omnibus habet aculeos

An. ad pietatem. Quid hic commemorem *Longelium*, qui
 1515 totus in hoc locubuit, ut *Geernem* experiret, nec
 infeliciter cessit conatus? ut hic quanto seipso frigidi-
 or est in his, in quibus pugnat adversus *Lucheri* dogmata?
 Quid futuram censes si non paguisset, sed extraxisset
 mysteria divinar Scripturarum? Eam virum ut præmota-
 ri mori omnibus studiosis invidit, uti nominis glo-
 riam nostræ *Hollandiæ* multi videntur invidere: nam
 propemodum in illo evenit, quod olim io *Hemero*,
 de cuius ortu septem urbes inter se decertasse serun-
 tur. Ita *Longelium* hinc *Gallia* sibi vendicant, hinc
Aethiopia sibi asserit, quam reversa fuerit purus putat
Hollandia, prognatus è patre *Hollando*, in oppido
 celebri *Hollandiæ*, cui hortorum pulchritudo nomen
 dedit, *Schoonhovius*. Hic ne quis mihi protinus obstre-
 pat, quod dico petrus ipsius *Petrus Longelius* vir ap-
 prime doctus mihi narravit. Non arbitratus sum com-
 mitendum, ut hoc decoris *Hollandiæ* præcipue-
 rit: & ipsius *Longelii* gloriam illustrat, quod in ea regione
 natus tunc existeret. Sed hæc *Longelius*: ad id quod
 institueram redeo. Illud tu iudicatio, mi *Damiane*,
 an æquum faciant, qui possulant à nobis ut melius di-
 carum quam possulant. Habuit & *Italia* in quorum
 scriptis desideratur illa ad unguem exacta politia, *Petrus*
Arctandus, *Pogonius*, *Garnarius*, *Philadelphus*, *Leu-
 trandus* ac *Franciscus Arcturi*, aliosque permultos, quos
 nos cum candore legimus, ad errata convenientes. Ex
 isti nihil concedunt *Nazaro*? Jam si fastidimus omnes
 Scriptores, qui *Tullio* sunt dissimiles, qui tandem
 nobis erunt reliqui? Me candor *Tulliana* pharsæa in
 aliis valde delectat, ipse nec displicet, nec anxie as-
 pecto. Si quid erroris deprehendo in libris meis, præ-
 feram ad bonos mores ut ad religionem pertinens,
 sedulo corrigo: de fama per orbem pervagatur, de
 quo iudicio posteritatis videtur Dominus. Verum, hæc
 utcumque habent, mihi gratissima sunt admonitio tua,
 quam scio ab amicissimo animo profectam. Spero te
 consideratione doctissimorum hominum cum politiciem
 feliciter assequeretur, ad quam me hortaris. Ad quam
 laudem nisi viderem te sponte contereant, non pige-
 ret exultulare: videlicet ut hoc decus velut egregium
 gentium tuam stemmatibus & insignibus adderes, ut
 que hæc palmam si non primus, certe cum primis
 tuis referres *Lafiana*, in dies magis ac magis efflores-
 centi.

Quas *Berus* petulit literis accepi, priores illas ab
 te *Roma* scriptas non accepi, nec eas, quas *Berus* eod-
 em tempore misisse te significat. Longa est via:

Multa cadunt inter caltem supremæque læbra.
Berus mihi non reddidit sed transiit literas à *Bembo*,
 cui tamen non scripseram, & à *Lalato* *Bembo*: non-
 dum enim cum *Bero* sum colloquutus. *Bembi* literæ
 non egent responso, *Lalato*, cuius epistola mihi fuit
 gratissima, nunc respondere non vacat. Antea dilige-
 bam hominem ob extremam eruditionem, nunc longe
 mihi charior factus est, quod te complectitur.
 De rebus *Africa* & hic multa iactantur, veror ne *Afri-
 ca* nobis aliquid novi pariat citius quam leti. Ego ta-
 libus fabulis leviter commoveor. Interim inferior *Ger-
 mania* tota pendit ad *Anabaptistam*. *Monasterium* ex-
 pugnatum est. Occisi quotquot exceperant intum duo-
 decimum, si vera est fama. Rex *Gallia* revocat nobi-
 les qui metu prostrugant. Meditatur aliquam modera-
 tionem. *Atalanticorum* evocavit ad colloquium,
 nondum tamen profectus est. *Wittenbergæ* siveit pe-
 tentis, item *Angliæ*, *Argemari* cepit serpere. Rex
Angliæ siveit in quoddam *Monachum*, Episcopum *Ref-
 fensem* & *Thomam Moram* jam pridem habet in carce-
 re. Hæc nimium vera. Qui è *Brabantia* veniunt,
 narrant de utroque fatum capis supplicium: eam ru-
 morem optatem esse vanam. Bene vale. *Bembo* & *Ber-
 nico*, & si datur opportunitas, *Colo* *Calcagnus*
 veteri amico salutem de nota meliore. Datum *Ros-
 tinæ* 18. Augusti, Anno 1535.

EPISTOLA MCCLXXXV.

Erasmus Rot. Magnus D. D. Petri Knitha, Censis in
Vyssoce, Regni *Polonia* supremi *Mariscalci*, S. D.

TAMETSI nequaquam est vel ingeniî modice
 mei, vel occupationum mearum, vir nobilissimæ
 literis eos læcescere, à quibus ad scribendum non sum
 provocatus, tamen quando hoc existimant duo spe-
 ciatissime fidei amici, *Jussus* *Darius* tibi notus, &
Sequimandus Gelerius, homo doctus minimeque vanus,
 multa predicantes, tum de tuis eximiiis virtutibus, tum
 vero etiam de amicissima voluntate, quam erga me
 geris, non putavi mihi tam religiose vitandam impu-
 dentie notam, ut in ingratitude incurrerem: im-
 probitas enim multis nominibus excusari solet, ingra-
 titudo nullam recipit excusationem. Visum est igitur
 hac epistola nonnulli perficere frontem, ubique gra-
 tulari tot animi bonis per supremi Numinis, à quo fiunt
 omnia, munificentiam affum locupletatio, ut fortasse
 que vocant ornamenta, quamvis eximia, propemodum
 obducunt: dein pro tam profecto in me favore gra-
 tias agere, & quod unum possum, animam polliceri
 mutuum. Nulla possessio clariores sinceris amicis, à qui-
 bus quoniam vel mors, vel alia calamitas subinde no-
 bis aliquis admit, quam ego pauperem duco gratissi-
 mam, vel ambitu tantam iacturam facientium censu-
 ratorum abest ut negligens existimem, qui ultra ad
 amicitiam provocant. Magno cum animi mei dolore
 pridem ereptus est ornatissimus ille senex D. *Christo-
 phorus à Schylderviert*. Ejus postore nihil optari pote-
 rat, nec amicis nec sinceris. In ejus vari locum si
 tu succedere dignaberis, illi, sicut audio, tum dignita-
 le, tum naturæ præstantia similis, *Christophorum*
 creptum moderatius desiderabimus, ac vicissim dabi-
 mus operam, ut si minus officiis, certe prompta & ad
 omne obsequium accincta voluntate tantum amicum
 agnoscente videatur. Sum brevis non ob id modo, quod
 variis distringor curis, verum etiam quod incertum sum,
 an hæc epistola sit ad manus tuas perventura. Immen-
 sum iter dirimit *Ravennæ* & *Sarmatæ*, & rara est per-
 ferentium fides. Opto te, vir clarissime, cum omni-
 bus tibi charis quam prosperare valeat. Datum *Ros-
 tinæ* 20. Augusti, Anno 1535.

EPISTOLA MCCLXXXVI.

Des. Erasmi Rot. Bartholomæo Latome S. D.

ACCIPi ante dies paucos epistolam à *Paulo* Ter-
 tio mirifici favoris, atque honestissimæ de
 me testificationis plenam. At ne vivam, si ea mihi
 fuit tua gratio, ad quam tunc respondeo, sed *Ana-
 nias*, & ut ita loquar, per aphorismos. Benevolen-
 tia, mi *Latome*, quæ rebus temporariis, & in quas
 jus habet fortuna, conciliatur, solet illis in diversum
 mutatis vel refrigescere, vel increscere. Me vero tibi
 nec forma, nec opes, nec dignitas, sed eruditio, cunctos
 animi, ac morum sinceritas conciliavit, quæ ut propria
 perpetuæque sunt hominibus, ita perpetuum amicitiam
 parant. Nunc quam percipio te in virtutibus, quas
 olim in te dilexi, factum locupletissem, æquum est
 ut meo erga te favori nonnulli accrescat. Quod excu-
 sa silentium tuum, operam inane sumis, mihi cre-
 de, nunquam soleo spectatos amicos hoc vulgari offi-
 cio assilare. Quid, quod impenderet facerem, si id in
 te requirerem, in quo tu pari jure possis *animare*.
 Gratulationem tuam valde probavi, quamquam mihi red-
 dita est mutila, neque quicquam unquam legi tuum,
 quod non vehementer arideret, eo quod ille anim-
 adverterem ingenium ardens absque furore, liberum
 absque petulantia, amicum absque assentatione, ex-
 cellum sine arrogantia. *Bardum* ob eximiam eru-
 ditionem, ac præclarâ in rem literariam merita, sem-
 per animo ium veneratus, tamen quidam comiti sunt
 nostram amicitiam nefcio quam obsecuta nonnulli offu-
 sca-

1535 An. scire. Eum nunc longe plura facio, quod tam amanter consulit honori commodique tuis. Collegiorum primores nihil novi faciunt. Merent ne quid decedat ipsorum quaeris, quem plerique unicum habent scopum. Vix credis quibus machinis *Leoni* curari sunt obitare, ne Collegium trilingue recipietur. Qua quidem in re strenuam navavi operam, ita plurimum invidei mihi confitavi. *Tornati* carperet inlitis professio linguarum, sed Academia *Lezanensis* & *Franciscana*, qui *Tornacum* incolunt, non conqueverunt, donec quod inchoatum erat omnis esset. Domus in hunc usum exstructa, prospectum habebat in hortum *Franciscanum*. Hinc ille lachrymæ. Te primos excetæ impetus felicitis sustinuisse vehementer gaudeo, nec dubito quin reliqua lucra sint secundiora. Illud internum tibi providendum censeo, in dum ætas laborum est patiens, seponas quod commode senectutis aliat ocium. Ego si hanc numerem, diu vixi; si rationem incam quantum temporis mihi hæc fuit cum febris, cum calculo, cum podagra, non diu vixi. Sed par est non putentur ferre, quicquid ille supremus Dominus nobis iunxit, ejus voluntati nemo potest resistere, quæque solus novit, quid nobis expediat. Quod me consolatoris commemoratione elari dominis, nec apud posteros unquam iocemururi, non ingratum est amice voluntatis officium. At me nihil movet ista gloria, nec sollicitus sum de posteritatis applausu. Unum illud mihi curæ cordique est, ut hinc *Corsico* propitio emigrem. Huc multi *Gallæ* nobiles profugerant, hybernae procellæ metu, qui revocati sunt. *Leo regit*, inquit *Propheta*, *qui non timebit*. Similis terror dissimili de causa occupavit animos *Anglorum*. De quibusdam Monachis iustum est capitis supplicium, inter quo sit quidam *Argentinus* per hunc tractus, max suspensus, denique corde revulso in quarum latus partes. Hic constant & versatilis rumor est, ubi Rex cognovit Episcopum *Responsionem* à *Paulo Terzio* cooptatum in numerum Cardinalium, eo maturius productum è carcere triumphasse capite. Sic ille dedit rubrum galerum. *Thomas Adam* jam prædictum esse in carcere, facultatibus in regum finem redactis, nimis verum est. Ferebatur de ultimo affectu supplicio, sed non iam certum habeo. Utinam periculo peregrino se nunquam admiscuisset, & causam Theologicam cessasset Theologia. Ceteri amici, qui me subinde de literis & muneribus dignabantur, tunc metu nec scribunt, nec mittunt quicquam, neque quicquam a quoquam recipiunt, quasi sub omni lapide dormiat seipsum.

Hæ Pontifex videtur serio moliri Concilium. At non video quomodo sit coturum in tanta Principum ac regum dissensione. Tota inferior *Germania* mic inlecta est à remissis, in superiore dissimulantur. Tartarum hæc afficiunt, quidam *Italiæ* petunt. Cæcis oppugnat *Gætanus*. Mea sententia plus periculi est ab *Anabaptistis*. Non arbitror *Gætanum* ab hac colluvie profus esse liberam. Sed missit illiæ formidine fallis.

Sic *Monasterium*, *Hispalia* metropolim, expugnatum esse. Apud *Amsterdam* periculosus tumultus est in urbe. Neque melior opinio *Providentiam* contrarium nam *Tornati* pestilentia sublatum esse, virum pulchre doctum, jam dignum ac liberorum aliquot parentem. Prodiit *Quintianus meus*, utinam bonis avibus: nam mihi quidem hoc argumentum nunquam arripit. Festivum est quod aduers de puelis, quæ joco nonnuncupant recipiunt, quod cum dolore coguntur reddere, optaque ut sæpius ad eum jocer modum. Verum, illud quoque nonnuncupant event puelis, ut quod per solum receperat abortu cogitur rejicere, aut in ipso partu enori. Quorum polterius metuebam, pius illud event. Nec est animus potest ad istum jocari modum. Nunc de meo statu accipe quod scideas. Hortu *Lodovici Bero* insignis

A Theologi scripseram *Paulo Terzio*. Is priusquam resisteret epistolam, honestificem illam de me loquutus est. Quamque statueret in suam Synodum aliquot eruditos in Cardinalium ordinem allegere, propositum est & de *Erasmo*. Sed obijciuntur impedimenta, velle ad obcuncta munia paratus, ac censui tenuis: apud enim esse Senatusconsultum, quo subornentur ab ea dignitate, quibus anni reditus sunt infra tria ducentorum millia. Nunc hoc agunt ut ne onerent præpositura, ut hinc julio centis parato domus parpareo galero. Felix agunt croceorum. Est *Roma* quidam amicus, qui hoc præcipue molitur, frustra monitis non unis meis literis, me nec sacerdoti nec pensiones morari, hominem impetum, & in dies mortem expectantem, nonnuncupant & exoptantem, tam diu tantum interdum cruciatur. Vix tutum est cubiculo proferre pedem, ac ne prospectum quidem alini tutus est. *Cephalianus* hoc eum ac tunc nullum fert surum nisi coctum; & sic affectum huc voluit protrudere, ut ambiam præposituras & galeros, & eror de me, & gratuliam est summi Pontificis, & eror de me, & affectus erga me. Sed verborum situm quædædam. Epistolæ tux prolixior facile fignam, & culpam istam siquenter iterum. Puer, quem tibi commendaram, ubi vivat scire cupio. Rogo ut illum interdum amanter appelles. Habet patris virum humanissimum, ipse probe indolis. Bene vale. *Rafines* 24. Augusti, Anno 1535.

EPISTOLA MCCLXXXVII.

Erasmus R. Petro Tomico, Episcopo Cracoviensi, S. D.

Tantum habent eruditionis & eloquentiæ literæ suæ, præstati onatissime, ut me prociis à scribendo deterreat: sed eadem rursus tantam præ se ferunt humanitatem, ut non verear illis vel ex tempore respondere, quod mihi pene perpetuum est. Itaque multum citoque scribendo didici male scribere. Quod tuam amplitudinem veneror ac diligo, nihil mihi debetur gratiæ, *Seydus* omnibus immaturus futurus, si virum tot eximis virtutibus prædictum, & tam egregiæ sortis onementis, tam singulari modestia, non toto pectore amarem. Tuum in me favorem, meramque erga te reverentiam, amicitiam vocas, ut te multum deiciam, aut me multum erigam: mihi vero abunde magnificum est, inter tuos cunctulos amicitiam. Eiusdem modestiæ est, quod omnia tua cum meis consilium. Formica camelus, apud *Græcorum* Proverbia. Nec consens modo, verum etiam in illis quæ sunt præcipue priores tribus *Erasmo*. Utinam è lucubrationsibus meis aliquid utilitatis necedat: præsertim ad pietatem. De nominis immortalitate non sum anxius, tamen non est boni viri sumum negligere. Sed varia sunt hominum iudicia; tum hoc seculo quid obsecro, turbulento? In eodem choro quam dissonæ voca? quam non congruis motus? ut qui velis hinc temporibus aliquid in lucem edere, multo paulo vicare queat quin te exponat multorum linguas confosendum; ut, juxta *Pauli* tententum, per gloriam & gloriam, per gloriam & gloriam, necesse sit ad id, quod rectum est, perpendere. Si olim idem quid sit celebre nomen, summa vi fuisse aditus, de quo præter domesticos novisset *Erasmus* & hunc frustula mihi placet aliud *Erasmo* dabo *Pauli*. Sed quando hæc est *Epimethes* prudentia, scro sapientia, quod unum superest, hoc toto pectore incumbo, ut *Christo* propitio hinc emigrem. Ab his laboribus, in quibus credis me libenter versari, jam dudum animus gelit discedere, sed partim me retrahit necessitas, partim revocat flagitatorum improbitas. Necessitas cegit, ut mea, quæ fere sunt extemporaria, ac extra iustam eorum præcipitiam, sub invidem revocem, quando typographus cobibere non possum, quin subinde mens ineptias excedant.

Tom. III. C c c c c a etiam

1511. etiam puero lusus, interdum & alienas meo nomine
 1511. evulgant lucelli gratia. Plagiariorum duplex est ge-
 nus, quidam urgente privato affectu, velut typographi,
 qui lucii gratia quaerunt novos libros: sunt alii
 quidam, qui de me bene meriti, postulant argumentum,
 quod exultant Reipublice profuturum: aut si nihil
 lucii meriti, ea sunt auctoritate ut rogando cogant:
 hujus ordinis sunt, libelli *De misericordia Domini*,
ad Christophorum Episcopum Basiliensem, *Commentarius*
in Psalmum quendam *ad Hieronymum Lavalerium*,
 alter item *ad Thomeum Episcopum Olivensem*. Duo
 praeterea libelli: alter *De Symbola fides*, *ad Comitem*
Wiltshieria, alter *De morte Christiana*. Sed acius ur-
 gent, qui ex promissis vel obsequiis tabulis mecum
 agunt. Hujus ordinis quam alia quaedam sunt, tum
 est *Ecclesiastes*; quem nunc damus serio: non serio
 promissum, idem pusi quod solet quibusdam puellis
 accidere, quae per lusu recipiunt, quod cum do-
 lore cogunt reddere. Quis fit Operis genus futu-
 rum nescio, meum certe genus à nullo argumento ma-
 gis abhorruit. Malui tamen hanc aliam facere, quam
 male fidei sponsores videri. Sed quid mei labores
 sunt ad tuam indolentiam, qui doctrina, consiliis, in-
 tegritate, gratia, prudentia, auctoritate, de Rege,
 regno, & ecclesiae *Poloniae*, tam praeclare summo cum
 omnium applausu merearis. Jam ut acri conveniat,
 melius tamen interesset inter senectutem omni dispo-
 sita genere florentem, & inter marcidum omnibus
 quae invidiae telis expositam, ne dicam *ixra* vel *im-*
pota *ixra*. Si novus annus tuam amplitudinem pri-
 villegio vigori restituit, est unde *Christo* gratias agamus:
 me vero usque ad idus Majas inclementissime tractavit,
 adeo ut cruciatum pene jugum tadio coelum muta-
 rum, (nam in morbis deploratis medici solent ad hanc
 facram anorum confugere) si quod ferre mali levi-
 men invenirent, aut certe morte finem dolorum adhi-
 piscerent. *Basiliam* acrius malebri vectus sum, cujus
 urbis nec incelebris nec immanente hospitio compluri-
 bus annis sum usus, atque ibi in spem reditus mei erat
 extructum cubiculum in gratiam meam, quale mihi
 scribant esse commodum: tum erat excedendus *Eccle-*
siastes, qui multis locis huius & inchoatur, vix po-
 tuisset absolvi, nisi praesens adjuvissem. Hanc civita-
 tem, quam ante annos fere septem suburbulentam re-
 liqueram, bene tranquillam reperi, & ad sobrios mo-
 res pulchre compositam. Jam non me fugiunt diver-
 se hominum sententiae, animique plurimorum, ad
 male suspicandum aequo promiora: verum, arbitror
 me tum aetate, tum usu rerum, tum eruditione quan-
 tulacunque buc pervenisse, ut mihi tutam sit quovis
 loco vivere. Nec tamen hoc animo prorepsi è mado,
 ut *Basileam* sedem perpetuam figerem, nisi urgeret in-
 expugnabilis necessitas: verum hac erat animus, ut si
 parum succederet auctoritas, *Fraburgum* in ades meas,
 quas illic sit splendida emeram, & ad usum meum
 diligenter apparam, commodaque suppellectile instrua-
 rem, me reciperem. Sin succederet coeli mutatio,
 hinc vel in *Arabiam*, vel in *Bergundiam* cognitarem.
 In *Arabiam* nam, praeter alia multa, invitavit auli Ca-
 saris & partem hilarium si redeam: *Brigitum* Senaei
 simul & Clero me pridem, quam illic commigrare
 iuravisset, *Carolus* Caesar literis suis non indolenter
 commendavit. Et abique vix *Bergundia* illico pe-
 riculorum. Concomiti poterat, quod non nisi magno huc
 advenimus, nisi magna ex parte à furacibus auri-
 gis exhausta, aut admixta corrupta, ad nos venirent. *Fri-*
burgi Universitas est (ut vocant) cum primis celebris,
 & omni studiorum genere sua florens, nec illibenter
 vivebat in ditione Regis *Ferdinandi*, cujus haud vul-
 garem in me favorem multis argumentis sum exper-
 tem. Sed ejus loci coelum mihi semper visum est meo
 corporeculo parum amicum, atque ipsa etiam domus,
 quatenus elegans, nonnulli suspecta fuit. Hae aliquan-
 do minus male habeo: nam bene habendi spes omois
 adempta est, in hac quidem vita. Siquidem à puero

A fui delicati corporeculi, rarissimaeque (ut medicis lo-
 quuntur) texture, eoque coeli injuria facilius offen-
 debatur: sed vigor aetatis parum negligebat, parum
 vincebat haec incommoda. Nunc postquam non la-
 bores tantum, sed multo magis tot lethales calculorum
 nixus, & his succedentes articulo rum diri crocietus,
 absumto corpore praeter eorum & ossa nihil relique-
 runt, confectumque est ut in dies corporeculo magis ac
 magis attenuato, facilius offenderet auri incommoda.
 Sic plane fno celestis, ut ad omnem cultu habitum,
 pejus aut commodius habeam: sed levius sentatur
 mala, quae non possunt esse diutina. Majorem in mo-
 dum me delectavit, quod eruditè juxta & apposite
 adires de *Refus* Comodo, qui cum aetate mutavit
 ubi quum modus. Verum utinam ego aliquis saltem
 ex parte id essem in Ecclesia, quod *Refus* fuit in
 theatro; attamen quod illi persuasit ratio, me do-
 cuit necessitas. Illud inter nos diversum: Tu te re-
 vocas à laboribus, ut Reipublicae, cui prodes plu-
 rimum, possis quam ducillime prodesse: ac mei me re-
 evulsem ac detrectantem ad labores subinde novos
 protrudunt. Uteunque haec habent, admonito tua,
 vel potius consolatio, mihi fuit multo gratissima, at-
 que illud efficit, ut posthac majorem habiturum sim
 valentis rationem, & quicquid erit molestiarum,
 acriore seram animo. De *Hieronymo* à *Lafo* gra-
 tias nuncias: nam habet nescio quae rumoris aura perule-
 rat, eum cum Duce *Grisio* fuisse capite truncatum.
 De *Caesari* victoris multa tum scribuntur, tum vul-
 go jactantur, quae non arbitror omnia *verum*, ut
Flaminius loquitur. Populus *Caesare* ditionis multis
 in locis, accensis pyra testatur gaudium publicum,
 idem factum est *Roma*. Pontifex tamen negavit fe-
 id id facturum, nisi *Caesar* literis ad ipsum scriptis fa-
 ctus esset certior. *Gulianus* vetulæ *Corinthios* rui-
 nus expugnatus rumor est constans, & puto verum
 esse, cætera dubia sunt. Hic nihil est quod scribam
 heri. Pestilentia scintillat in multis *Germania* civita-
 tibus. Oppidum *Messialia* *Manasterium*, quod oc-
 cuparunt retinui, vi expugnatum est, animaverunt
 in omnes, qui duodecimurum exesserunt annos. Ea
 lucis nonnulli compressa est verius quam extincta.
 Ex *Holanda* Anabaptistae turmatum in his regio-
 nes affluunt, non dissimulante suam professionem, si-
 nuntur ac dissimulantur, si nihil moveant tumultum.
 Quoties hac evasura sint, Dominus novit. *Coe-*
da Regum in manu Dei sunt, preceoque ut quæ
Carolu noster gerit, *Christo* prosperante feliciter ce-
 dant, multorum tamen sententia non minus opere
 precium fecidit, si *Germaniam* inferiorem sic illis
 pestibus defendisset, quam expugnando *Gulianum*. Ne-
 que enim res jam intra *Argynthon* confidit, sed ferro
 & sanguine grassatur *disquis* insidiis, delis, ac
 vi civitates occupant, credent nos Reges ac Regi-
 nas, condunt novas leges pro sua libidine. Ante men-
 sem Reverendus D. *Joannes Faber* Episcopus *Vienne-*
sis, Regis *Ferdinandus* Consiliarius, ad me scripsit, à
Tarcea venisse *Oratorem* ad *Ferdinandum*, ac pulso post
 alterum, item à *Pavonda*, nondum esse certum,
 sed suspensi fe agi de pace, ad quam Rex est pro-
 pensissimus: & lapsi in hoc *Germanorum* & *Han-*
gariorum rerum statu. Nihil habet hac ætas eo
 Principe sanctius aut humanius: dabit illi spero Do-
 minus aliquando fortunam virtutibus parvam, ut re-
 bus humanis quantum prodesse caput, tantum & pos-
 sit. *Lanigravium* *Hesja*, qui Duce *Wurtemberg-*
sem in suam ditionem reposuit, honorificentissimus
 excepisse dicitur. Carceri *Idus Augusti* dux *Sorores*,
Alara quondam *Hungaria* Regina, & Regina *Gallia*,
 parabant colloquium *Comenari*: videbimus quid ille
 pariat sententias, utinam laliora decernat, quam
 ille quondam *Roma*, cui praedicabat mater *Heliog-*
abali. *Hymne* superiori *Laetitia* servitum est scriber
 in quodam, qui magno excitant tumultum, ipsi
 etiam

An etiam Regi minantes, si desisteret persequi verbum
 1513 Dei (sic enim illi loquuntur) schedis pulvis affixis
 ad ipsum etiam Conclave regium. Vario supplicio-
 rum genere extincti sunt apud *Peris* ferme vigin-
 ti quatuor; plerumque metu profugunt, inter quos
 non pauci nobiles. Eorum aliquot Rex, jam scilicet
 mortis, evocavit, redditis facultatibus, & permisit,
 (ut narrat) dogmatum arbitrio, modo ne petant Re-
 gis litem. Hujus moderationis auctorem narrat fuisse
 Regem *Anglia*, & *Paulum* Tertium. In *Anglia* quid
 acciderit Episcopo *Risley*, ac *Thome Mure*, quo homi-
 num jure nunquam habuit *Anglia* quicquam fan-
 ctius aut melius, ex fragmento epistolae, quod ad te
 misit, cognosce. In *Alema* mihi videor extinctus, adeo
 p. 104 juxta *Pythagoram* duobus erat. Sed hi sunt
 rerum humanarum elus. Verum, his scribis nimium
 onero te: tunc audi quod rideas. *Paulo* Tertio visum
 est in futuram Synodum creare Cardinales aliquot, in-
 gniter eruditos, inter quos propositus est & *Erasmus*
Rotterdamensis quae in *Anglia* sed obliabatur, quam alia
 quaedam, tum vero praecipue censui nimium reatu:
 praeterea lenocini, ac vacillato parum utilis obediens
 Ecclesiae negotio. Itaque tuum magno ambitu agitur,
 ut me praepositum onerent, reclamantem, ac mani-
 bus pedibusque recusantem, ac perpetuo etiam recu-
 rantem. Ego animalculum episcopatus nunc suspicari cer-
 tamen cum ociosis, violentis & opulentis competitoribus,
 ut dives moriar? *Brevi* Pontificis ad te amito,
 cujus nimium lubens amplior: bos citellas non re-
 cipiam. *Risley* Episcopo galera Cardinalitica exhibita
 est in carcere, sed ille jam mori decreverat. Regi
 vestro pro sua prudentia pecis amantissimo precor omnia
 prosperi, dignis erat vicinis commodioribus. Munus
 tuae benignitatis nec experitur, nec expectatum, boni
 fide redditum est. Tam docta, tamque amica epi-
 stola, etiam si vassillet *Allegre*, amplissimi muneris in-
 star erat futura. Nec ulla unquam ad me tua venit epi-
 stola, quae non plurimum solati praestaret animo meo.
 Magis studiosi mirant, hoc esse peculiare malis spiri-
 tibus, ut terrorem ac tedium adferant; bonis, ut
 gaudium & alacritatem. Nihil igitur mirum, si tua
 scripta sic exultant, sic discutiant omnem macerem,
 quam à spiritui agnoscio veroque *Christiano* proficiuntur.
Ecclesiastica volumine habens ad te misisti, si quis
 voluisset sacrum recipere, per negotiatores isthuc
 perferret. Quotiens elegantia cum tui literis paria
 faceret non potes, quod eloquentia diminutum est, lo-
 quacitate pensavi. Dominus R. amplitudinem tuam
 diu nobis servet incolumem. Datum *Ravenna* 31. Augu-
 sti, Anno 1535.

EPISTOLA MCCLXXXVIII.

Erasmus Rot. Ad Conradum Geslerum S. P.

BALTHASAR *Ambrosius* tuus discipulus affinitas
 sic proprium famulum millium *Levanum*, ci
 commisit literas ad te, & ad *Johannem Sarbentum*, aper-
 tas, ut, si videret, cures ad illum perferendas. Illud
 ne te fugiat, *Canavus* nihilo esse sinceriores *Hagii*
 furioso. Quicquid veneni hauserat ex *Alema*, in sumum
 hujus effudit, alius viperæ. Idem fecit *Isaia Polyphre-*
ma. Miror unde aut quo *Canavus*, quam isthuc faceret
 iter. Hucus colloquio & *Quintus Tolemus* infectus est,
 & vicissim suum virus in hujus finem effudit: nihil
 enim reliquit *Hagii*, nec posset. Suspicio quod &
Gaudens Carolus Urubetanus alienant. Nihil enim
 scribit, solitus crebro me literis appellare. *Diphilus* ni-
 hil ad me scripsit, nec potui illum esse sincero in me
 animo. Quemadmodum nec *Mertinam*. Ex quo re-
 petat *Hispans*, verbum ad me non scripsit. Hic pu-
 lo melius habeo. Itaque fortassis hybernico, proximo
 vere, volente Deo, *Burgundiam* vicinam petiturus.
 Quod tibi narravit *Thibaldus* de pensionibus per *Eu-*
dymum ad me missis, puta *impudens sine*. Mittam episto-
 lam ad *Sarbutum* apertam, ut, si videret, illi transmi-
 tta. Bene vale.

A Placet *Lambertus*, quem misisti; jam alterum etiam
 misisti *Alema* perferam. Tres habeo, donec *Gilbertus*
 abeat, jam factus Canonicus. Cum neutro famulorum
 novorum pactus sum. Si opus eo, quem commendat,
 significat. Pro officio tuo habeo gratiam. Est *Frider-*
icus quidam fuscus amicus, per quem non licet nec fa-
 mulam nec famulum habere frugi. Ejus nomen tibi
 prodam alias, ut caveas: nam post Nundinas fore
 mittam proprium nuncium. *Alema* de quo emisit li-
 brum furiosum sub nomine *Daleri* me & *Alema*,
 quem acceperat esse in carcere, ulciscitur, & *Pileus-*
varum mendicem mortuum, facit imperiosum, *Alema*
 timide loquentem. *Furia Roma* subordinavit *Carium*,
 qui scripsit in me. Excussit nescio quid *Mertinam*,
Romane velim nolim peritendat me censu agitare,
 quo mox fuit Cardinalis: nam id scribi fecit oportere.
 Pontifex est mire propensio in me, & sex Cardines
 cum Oratore *Lafianis* sedulo molantur. At ego scri-
 psi, me nec sacerdotia, nec pensiones accepturum.
Brevi Pontificis ad te misit. Iterum vale. *Epistola* 3.
 Septembris, Anno 1535.

Saluta *Risium*, & *Hebrae* linguae Professore.
Balthasar à *Klosterberg* tuus discipulus apud me fuit.
 Vixit est juvenis perhumanus, ac bene *Lacian*, cui-
 que amantissimus.

EPISTOLA MCCLXXXIX.

Erasmus Rot. Ludovico Hero S. D.

MISI procuratorem de facultate vendendam æ-
 dium. Nunc mitto *Gilbertum* meum, ut supple-
 tillem dividend, & famulum benignis rationibus adle-
 get. Non mediocriter lucrum facit, qui item pecunia
 redimit. Quod si vis clarissimus D. *Petrus Roth* perli-
 sit in sententia, nihil obstat quo minus immiget quem
 vult. Ego mecum reputans quod decorus sit orna-
 tus, quantoque studio tuo causam illius per litteras me-
 cum egeris, nihil miror, atque etiam mihi gratulor,
 quod ades meæ tam honesti domino fuit servitute,
 ubi tanquam conjunctissimo amico fuit communis.
 Nolim hic passere quod facio libenter. Nihil tamen
 veres degerat, me in caminis, in fenestris, in con-
 tabulaturam, in tectorum & altorum reparationem
 impendisse supra centum florenos. Sed opifices & tri-
 butus transaverunt me ut hospitem. Illud admonere
 D. Custodem, in cubiculo, in quo erant libri mei, sub
 tabula esse lateres integros & intactos, si forte malit.
 Eo libenter explicio me ab adibus praesente pecunia,
 tamen cum aliquo damno, quod hic non alio animo
 hucro quam nautæ solem, quies aellu delinquantur,
 iactre ancoram tantisper donec recusat. Hanc para-
 bolam vis arbitror abs te intelligi, cui nescio an un-
 quam res fuerit cum mari. Scripturas R. D. *Petrus*
 non esse *Roma*. Spero res esse salvas. Neque enim ar-
 bitror ad cum pertinere, quod rumor sparit de Car-
 dinali *Medero*; fortasse pectus abegit eum. Clarissimo
 domino Custodi precor felicem migrationem. Tibi
 tuoque *fratri Francisco* & amico singulari laeta in *Chris-*
to omnia. *Epistola* 21. Septembris, Anno 1535.

EPISTOLA MCCXC.

*Erasmus Rot. Ludovico, Abbati moni S. Mariae
 & Charnevi, S. D.*

REVERENDISIME Domine, Equidem optabam
Gilbertum tuæ benignitatis alumnum, acum ha-
 dentem amantissimè, ad proximum ulque per manere
 mecum, quo simul cum laetudine in vestram *Burgun-*
diam proficisceretur, nec ille abhorrebat, sed poren-
 tum affectus nescio quid cupientium aut sperantium
 compulsi cum recte ad suos. Quæ causa quoniam à
 pietate proficisceretur, malui illius animo obsecun-
 dare quam mei commodi rationem habere. Quan-
 tum in literis proficere tua prudentia dijudicabit.
 De fortunulis nostris equanquam exultabam, illi tantum
 imperituvimus, ut soliter eum de sordibus non con-

An. 1515. ¹⁵¹⁵ quæsiturum. Nihilominus interim patari commodis illius inferre, ubicunque se tulerit occasio. *Ætas* & animus illum vocat ad maiora. Mihi nihil superest, nisi decrescere io dies. Accepi ex tua benignitate duo vasa vini, pro quibus habeo gratiam, semperque sum habereus, si non datur rettere. Reliqua cognosces te tuo cognato. Dominus R. amplitudinem tuam fervet incolumentum, cui cupio summopere esse commendatus. *Basilea* 7. Octobris, Anno 1535.

EPISTOLA MCCXCI.

Erasmus Rot. Leonardo a Gruvris, Officiali Refecturæ, S. D.

MAGNAM mihi voluptatem nunciavit, qui retulit te è legatione domum redisse: metuebam enim nonnihil. Ego, quod vix eredebatur futurum, nidum reliqui. Huc devolari ad vos advenimus receptis viribus. Sed hybernus Septembris me coegit hac ancoras jactare. Exspectanda hirundo. Summus Pontifex, velim nolim, vult me inaurare. Jam contulit præposituram *Darvarensem*, ultro submotis omnibus harpyiis. Mihi decretum est, etiam decem præposituras offerret, unam non accipere. Atque id iam læpæmæro scriptis amicus *Romanus*, qui hac molitur, An ego mori emoriturus accipiam sarcinas, quas semper reculaui? Committam Opus *Ecclesiastica* *Gilberti Cognate* Amantissimi meo, si possit terre omni. Ex eo mihi cognosces licet, quod non vacat scribere, de *Ladovico Bero*, de novis martyribus, & cætera. Dominus te fervet incolumentum. *Basilea* 12. Octobris, Anno 1535.

EPISTOLA MCCXCII.

Erasmus Rot. nobili viro Damiano a Gots Laphiano S. P.

ANICE magne, Scheda addita literis meis suppeditavit causam iustiorum, quam vellemus, qua ne excusæ egregius illis literarum heroibus *Bembo*, *Donatus*, & *Cælio*, quos ego toto pectore suspicio venereretur. Epistolam tuam accepi per *Lucam Rimmum*, sed ferius 17. die Decembris: non ipsius culpa, sed nunciis. De *Rejenda* non possum satis mirari. Valeat ille tam rustice ingratus. *Ecclesiaster* jam opinor isthæ prestat. Excusæ hæc duo missa voluminum & sexcenta. Nunc demo excusis est minore forma. De *Commentariis Jacobi Sædolei* mihi tale quiddam præfigiebat animus. Admonui illum literis, quæstus licet tantum admoerere Præfulem. Insinuat in hoc Opus immensos labores. Audio nec à *Sorbonensibus* probari. *Gelus*, viro bono ac docto, optarim fortunam aliquanto commodiorem. Divitias vix optarim. Nunc penia adigit illum ad hooestus labores. Adolescens, quem mihi commendas, nondum me adiit: curabo, ut accipiat epistolam suam. *Gilbertus* me reliquit, jam Canonicus. Cantabit missam. *Ædes* vendit ne suspectilem distraxi, non magno lucro meo, nec tamen proflia infelicitur. *Isaac* non intelligo, sed curabo vendendum, quod venit *Palus*. Mitto vicissim historiam bonæ fidei, in qua qui ex *Anglia* rediunt, & actus interherant, neque quicquam esse falsi: nisi quod pauciores *Carthusiani* fuerunt affecti supplicio. Cupiebam tecum pluribus agere, amicum dulcissimæ, sed vix credas quam hæc ægre pariam. Vale, & saluta amicos. *Basilea* 17. Decembris, Anno 1535.

EPISTOLA MCCXCIII.

Erasmus Rot. Andrea Crivo, Archiepiscopo Gnesensi, S. D.

An. 1516. ¹⁵¹⁶ In literarum vicissitudine nonnulla fuit intermissio, de mutua benevolentia nulla fuit remissio. Non me fugit, quantis negotiis tua pietas distineatur, nec te læci, opinor, quam sum assidua valetudine, que

A mihi omnem pene studiorum consuetudinem ademit. At ubi literis amicorum factus sum certior, R. D. *Fe-strum* Episcopum *Cracovensem* rebus humanis ereptum, simulque te factum Archiepiscopum *Gnesensem*, gentem datæ est occasio, ut hac epistola quodammodo *perzant* cogerer, & quædammodum *super* è duobus dolis res moker, ita in epistola læta muleret tristibus. Neque enim tibi non possum gratulari, qui pro tam egregius virtutibus ad fidei subitum sis evehitis, in quo, vult ex editore specula, tua pietas clarius luitque diluceat. Rursum, non possum non jangere tecum laethymas, tumque pariter ac meam vicem deplorare: tuum, qui tibi sanguine consociatissimum, amorum benevolentia consociatorem amiseris: meam, qui tam amico patrono & consolatore sum orbatus: vix enim verbis conloqui queam, quantum solatii, quantum hilaritatis adiret solent omnes illius epistolæ. Fortassis & totius *Polonia* vices merito qua deplorat. Quando enim Ecclesiæ talis contingeret Episcopum, quando Regi talis Consiliarium, quando regno talis Cancellarium? Quot egregius dotibus eum virum cumularat supremi Numina benignitas, quot heroicis virtutibus exornata? diceret ad publicum hominum utilitatem divinitus esse factum. Quam solida, quæque recondita fuit eruditio, quam fervens sacrarum Literarum studium, quam oculata prudentia, quam rara in negotiis gerendis dexteritas? postremo, in tam eximio Dei donis, in tam sublimi dignitatis fastigio, quam amabilis civilitas, quam omni expertis superciliis modestia? Atque, ut scribant, contigit illi mox talibus digna moribus: ipsi divinitus Literis, quas adamabat, glaciade immortalis est, expravit enim nemine eorum, qui officii gratia aderant, fœtente: diceret obdormisse, non exprobrasse. Hæc quam mecum reputo, pudet flere, magis libet illi ter deæ animæ gratulari, quæ nunc pro bona fœtente, quam fecit in hac vita, mœstem apud *Cyrenem* ment optam. Sed hæc abs te rectius perferibetur, tuæque tuba sanctissimi Præfule gloriæ melius decantabitur. Tu longe præstantior es artifex, & universis hominis virtutes penitus habes cognitæ ac peripetis: ad nos vix tenuis famæ perlabitur aura. Non dubito quin pro tua erga illum pietate, sis nobis cum virum totum suis coloribus, tuo illo felici pencillo, depicturus. Conducta autem hoc non mediocter ad bonos omnium mores estimulandos, si eximæ virtutis fragrantia ad quam plurimos dimanet: porro jam via desinens laudare tutum est, quando nec laudato periculum est ab invidentia, nec laudanti ab adulationis suspitione. Nos tenemus modo odorem dare studium. Dominus R. A. T. fervet incolumentum. *Basilea* 1. Februarii, Anno à Natili 1536.

EPISTOLA MCCXCIV.

Erasmus Rot. Gilberto Cognate, Canonico Nicæensi in Burgundia, S. D.

NUPER per quemdam è vestra familia scripti pueri, quo tempore è lecto decumbens coactus sum ad Regem *Ferdinandum*, & Cardinalem *Tridentinum* pro Senatu *Basiliensi* scribere. Nec tu per illum quicquam scripseris aut mandaras. Ille culabatur se præter spem venisse *Basileam*. *Alia*. Suspicio aliquid esse in causa, qua noluisse scribere. Idem aiebat te scripsisse ante mensem. *Alia*. Typographus, qui apud te fuit, excusabat non fuisse scribendi spatium. Itamen iniecit nobis aliquid bonæ spei, tibi in animo esse hac proficisci ad Pæschæ festum, & curarum ut aliquid boni vini ad me perferatur. Meministi è duobus vasis Abbatis quam guttulerem, alterum fuisse turbidum, nec quicquam habuisse coloris aut saporis. Hoc tu poteras proximum vici Officialia, tanquam ceteris melius. Verum posteaquam aperuimus, reperimus colorem elegantem, cæterum nihil coloris neque saporis nisi corruptissimum ex vitio vasis. Quid infunderet aurigæ nescio, certe hoc vas est effundendum in viam. Ape.

An. Aperimus alterum Abbatris vas, & invenimus vinum
 1116 generosum & gratissimū saporis, nec dubito quin alterum
 vas fuerit simile. Ut illos *amici* male perdis
Jupiter. Ego vel quadraginta stercoris cantum velum,
 ut alterum vas esset quod missum fuit, suffecisset in
 totum animum & superfundisset. Hac in re si mihi vo-
 lueris gratificari, non perdidisti operam tuam. Haec
 hyem adoleo me tradidit. Sub Calendis Novembres
 otiose me salutavit primo frigore. Ac nequid confirm-
 mator obortus ventorum turbo prostravit. Corporam
 & hinc commodè revalescere, nullum erat doloris ve-
 stigium, nulla capitis pressura, stomachus in dies erat
 finior, & ecce N. à prandio venit salutatus, me-
 que tres horas deinde ad ignem sedentem disputans
 de fidei dogmatibus. Ea attento & ad ignem scisso
 mihi renovavit omne malum, utrumque enim mihi per-
 niciosissimum. Nec ille ante noctem erat salutaris fi-
 nient. Interdixi sermonem ac dimisi cum, sed mox sen-
 tio occipitum plenum crudis vaporibus, utriusque auri-
 stis gravem tinnitum, stomachum dejectum. Nunc ab-
 sunt quidem immanes illi cruciatus, sed tamen in le-
 cto fere me continet, mihi tribus horis circa prandium
 & totidem circa coenam. Nuper & *Choleræ* nati scrip-
 sit à lecto male tortas chingra. Similiter & Theologi-
 cus *Brigitanus* noster in literis queritur se fuisse in tan-
 ta cruciatibus, ut mortem optaret. Maritus sororis
Amerbachii simili morbo torquetur: alioqui vir durus
 & robustus. In *Polemæ* amicum *Petrum Temnicum* Ep-
 iscopum *Cracovensem*, qui cum epistola plena solati-
 menterat triginta ducatos. Vale, & amicitiam, quam in
 dilectis pacti sumus, serva. Cetera coram. *Herveyanus*
Frebenius, *Bonifacius Amerbachius* & *Sigismundus Ge-
 ltenus* tuos te salutant. *Basilea* 11. Februarii, Anno à
Crispino nato 1536.

EPISTOLA MCCXCV.

Erasmus Rot. Amicis Litteraribus S. D.

PAREVIS hinc diebus visum schedarum mearum con-
 sultissimos acervos exequere, partim ob unam atque
 alteram epistolam, qua edies cupiscam, partim ut
 aboleam quæ fortassis alii post decessum meum essent
 edicari, aut me etiam vivo. Quidentem illi non audent,
 quibus lucellum, quamvis exiguum, aut gloriam,
 honesto & amicitia est antiquior. Atqui non omnis in
 hoc scribentur, ut evulgentur. Luctum quendam ado-
 lescentis sic inambulantes, nihil minus cogitantes quam
 de evulgando: nonnulli scriptissimum discipulis tardis.
 Huius generis erant *Collegia*, quæ *Helenus* quidam,
 haud scio unde natus, (nam apud me nullum unquam
 fuit exemplar) erat vendidit *Joanni Frebenio*, & simul
 alios esse typographos qui eam cuperent. Haec emen-
 dit oratis. Equidem sunt *Paraphrases elegantiarum*, quæ
 summa cum admiratione mea prodierunt, incepto ti-
 tulo, quum ego nullum titulum addidisset, & singu-
 la ad ordinem literarum digestis, quæ res totum tur-
 bavit ordinem: postremo, multis admixtis, non mi-
 nus ineptis quam indoctis, quæ ego nec puer sustinuis-
 sem dicere puero. Nuper vidi libellum *De Compositione*
Epistolæ, *Lugdunum* excusum, hoc titulo, *Erasmus*
Petrus Paladani S. D. Atqui ego neminem novi ma-
 talem huius nominis. Lecto libello deprehendi scurri-
 le furtum. Oum cildam *Angelo* discipulo intra biduum
 scripti librum *De Compositione Epistolæ*, plane crasso
Minerva crasso. Ex hoc ille quendam decerpit, & suis
 quædam dimiscuit. Adjecit prolivam epistolam, in qua
 nullum est verbum doctum, insigniter insulam, nec
 quicquam scientiam ad præfens argumentum. Si suo
 nomine edidisset Opus incontinentissimum, multo erat
 terribilius: verum, ex meo nomine quæsit locum.
 Jam scio & apud alios quidem feram juvenilia quæ-
 dam mea Prægymnasata. Ex in hoc vix, quod nunc
 excussi, fuerant plurimæ chartæ juveni scriptæ longe
 alia manu quam nunc utor. Eas comperi sublatas ad

unam omnes, nec me fugit penes quem latent. Sed
 elevatur furtum literarum, verum nihilo meliore fron-
 te quam velicari excusant furtum pannarium, aurigæ
 furtum vinarium, molitores furtum farinarum, cate-
 rique opifices suo quicquid colore furtum cœculum
 cœculum. At demum esse levem culpam, penetrare in aliena
 ferunt, & quæ celata volubus furtum: nam leve cri-
 men videtur, ea, quæ nobis vulgari, cum alieni no-
 minis infamia prodere, & quidem indolentis affuturæ
 contaminari. Quid ali sentiant nescio, ego levius fer-
 rem, & tui non semel, & ferunt sublatos nummos.
 At hoc qui faciunt, aguntur in cracem. Illi vocantur
 studiosi. Ego vero illos studiosos non arbitror dignos
 quilibet præfocentur, sed qui, ad *Tharisi* exemplum,
 eharum furti pereant. In uno sacro quam multa
 sunt crimina, sumo, sacrilegi, falsi, infamis libelli,
 perdidit? Quid illi non audent me mortuo, quam
 hæc audent me vivo? Atque utinam hæc temeritas à
 Veterum libris absterant. Officina *Forata* dedit nobis
Festum Pempyram egypte depravatam. Non infamulo
Alidum. Solet ille tales operas alieni prodigio com-
 mittere. Ante annos aliquos saepe mihi fuit in animo,
 excussis schedis meis, quicquid non esset edendum ex-
 uere. Sed dum variis occupationibus impeditur diffe-
 ro propositum, alii anteverterunt, quæ res eis veritas
 male. Satis dedecore mihi adferunt lubricationes meas,
 quas ipse edo, etiam si illi non evulgent meas nuntia,
 quas vulgo non scripsi. Quam inter epistolas repræsen-
 tem multas à Regibus fere omnibus, à Ducibus, à
 Cardinalibus, Episcopis, & summis Pontificibus, ut
 à viris insigniter eruditissimis scriptas, sibi
 pueris ex his editis specimen dare, quales habeam
 combibones: sic enim quidam gurrunt, qui scurrilem
 maledicentiam putant esse facundiam. Eas tantum se-
 legi, quæ non per secretarios, sed proprio ingenio
 compositis propriaque manu scriptas animadverterem:
 nam ipse mearum aliquot jam annis nullum exemplar
 servare curavi, partim quod amassantes omnibus de-
 scribendis non sufficerent, partim quod dum pluribus
 referibo, cogor ex tempore scribere, quædam etiam
 dicere. Et superarum editionem me supradixi. Pos-
 tremo, mihi videtur sapere, qui epistolas suas fer-
 vant post obitum edentes. Porro, epistolæ, quæ affe-
 ctato argumeto scribuntur ad cruditionis ostentationem,
 quoniam nihil habent veri affectus, meo iudicio
 non sunt epistolæ. In his vero, quæ scribuntur ex ani-
 mo, non temere invenies, quæ, uni scriptæ, ab omni-
 bus citra cuiusquam offensionem legi possint. Cardina-
 lis *Gayeranus* aliquoties ad me scripsit, postremam à
 illis epistolam hu adungere cupiscam, sed ad manus
 non venit. In literis, quæ ad illum novissimum dederam,
 quibus sum de his, qui libellum *De Concordia* mala fide
 tractant. Eas *Cholera* Pontifex legit: libentius enim
 legunt ad alios quam ad ipsos scriptas, quod in illa
 ordine esse plus veri. Rogavit, an eum libellum li-
 gisset, ait, Equid probaret. Nilum, inquit, illi vi-
 deo mali. Eam vocem Pontifex simul cum sacrate
 excepit. Ubi venium est ad locum ubi queror de
Alidum *Herbertus* Commissarius *Osmontans*, illico vocat
 magistrum sacri palatii, rogavit, equum ipse talem
 creasset Commissarium. Ille negavit. Qui ex re per-
 spicuum fuit, nec Pontificem probare *Herbertus* petu-
 rantiam, & ad gloriosum illum titulum, quo se iusta-
 bat, à Patribus *Franciscanis* fuisse datum, non à Pon-
 tifice. Inter executionem schedas illud admoovit me
 conditionis humanæ, quod inter tam multas epistolas,
 plerisque intra decennium scriptis, tam paucæ veni-
 rent ad manus quarum auctores essent superstitis. Ho-
 mo buta. Hec te scire volui, candide lector, ne ita-
 tum meam esse credas, ubique videris meam præ-
 fæctum nomen: neve putas *Erasmus* neminem faveri
 præter amobones aliquos. Vale. *Basilea* 10. Februa-
 ri, Anno à Natali 1536.

An. in aere tuo totus. Vale. Datum *Bafilae* 29. Maji, An. 1536. no 1536.

EPISTOLA MCCXCIX.

Erasmio Rot. M. Conradio Geciano S. P.

SCRIBES, inquit, Cancellario, quasi habitem *Asterbionem*. Hic vix intra quatuor menses contigit, qui literas recte committimus, si tamen contigit ullus. Si literae tuae venissent ad mundana, potuissim per mundana respondere. Nunc quod haec epistola ad te pervenit? Interim spero tua causa feliciter catastrophen fortuna fuerit. Scripsi tamen. Quam epistola tua mihi redderetur, sic eram afflictus, ut nunquam in vita gravius. Itaque per dies aliquos, ne legere quidem potui. Mihi nunquam arrisit *Autonepergi* Praebendae negotium. Id posteaquam eviceras, credebam nihil non successurum. Quod si nunc quoque successerit, suavior tamen, ut aliqua commoda conditione te submoveas ab illo grege. Ad abhientem non multum redit emolumentum, si praesens, erit tibi vivendum in loco pessimienti, servendum convivii, desidendum totos dies in Capitulo, simulandum ac rixandum. Si quae te urget necessitas, feci meum pecuniam esse tuam. Suspicio haram molestiam *reynolds* esse eum, qui *Szalgeras*, *Daleres*, & *Asterlus* in me subornat. Non

fat habet homo, *fuldace* vindex, impetere me, nisi An. & meos impetret. In *Katholo* Dialogo *Dalere* venarum *1536*. *Morm*: habet *Lander*, qui iussundat trigdam, & hominem ad malitiam intravit. *Heroina* à *Nasfawer* *Hissum* quidam huc venientem suis literis commendat. Me jubet ad illam scribere, & ego nescio ubiuram agat. Significabas tuum discessum. Si mea bene novisses, debebas illi respondere, me necessario valecudinis causa reliquisse *Priskung*, hoc animo, ut *Escherfiste* absoluto *Bossumum* peterem, ne non effem in ditione *Caesaris*, sed hic ingratissimam valetudo cogit hybernare. Hic enim, quamquam sum apud amicos sincerissimos, quales *Priskung* non habebam, tamen ob dogmatum diffensionem malum alibi finire vitam. Utinam *Strakania* elicit vicioris. Nescio an mihi sit commodum causam tuam Cancellario commendare ob *Pasterhamam*, quem alienare non expedit. Opinor tibi redditas literas, quas per mundina superiores misisti, tibi, *Ragaro*, *Andrea*, *Lysse*, & *Schoer*.
Quid necesse fuit, *Ragaro* interpretari *Gracia* *Interpretatione* à *Lazio* veritas? conducibilis erat interpretari *Demogilhera*, *Luzianum*, si quid haberet illi, *Tragudius* gravibus sententiis repletas, ac similes *Auctor*, unde dicitur *Gracia* sermone elegantia. Sed ille totus ad quiddam spectat, & graviter pendit istud Collegium. Vale. *Bafilae* 28. Junii, An. 1536.

APPENDIX EPISTOLARVM. QVAE LOCO SVO REPONI NON POTVERVNT.

EPISTOLA I.

Joannes Sixtinus charissimo suo Erasmo S. P. D.

An. *
1497.

MISERICE me delitissim vel aculeatam literarum tuarum acumen, praeterquam in loco desiderata mea simplicitate, quod valuosissimum est aliquando male me habet, ita tamen & tam artificie curas, ut quae non audeam, adducit praesentem rationibus aliquis, quibus vel gravi vira (cui non estum ut i bi nati) in suspensionem facit frangitque videri possit. *Cassian* *Thaki* *prodeat*, *Copie* tua exemplar non de ne mihi, si tibi reddendum a se tradidit fuisse, perpetuum meum filium in crebra opus *Copie* mentione, quod vel eia interruptum fuisse, si simplicitas mihi me t constansset, moveretur profecto prima specie gravem, neddum levem hominem. Si moriar, mi *Erasmie*, hand a loco animo consuetudine moriar, quam dati mihi libelli. Nam quos discipulos non potui libros devendere, eis dedi alios alios amicis suis, parum *Alano*, parum *mihi*, credo item *Shurley*. sed nihil temere affirmabo: mihi tuum parum dabo est, quod si verbas gratissimum mihi esse quicquid esset tuum, cuius indicem atque titulum hand memini certe an legimus, (nam nunquam paginam legi quod siam) reservata per etiam mihi integra testino, quod *Houac* per *Stadum* legem meum mihi daboer. Itaque facile arculare potius simplex homini sacrorum in crebra mentione *Copie*, cum, quod siam, nunquam ille tunc faceret mihi ista fortasse acumen invidio debentur frigidaura, sed profecto, quod siam, abul tibi memini siam, neque quicquam callide ego, dulcoris vehementer illius casum accidit. Ore igitur, (id quod plene confido se fallarum) ut delictis omnium simplicitatem, si quam de me suscipere frandis atque affrica, quamquam id jam videtur scisse, cum dico eas volui inbecillam amari vim facile obfervasse, curaque tibi fuisse inven-

* Eccliam, sed. † Videtur legendum, me.

tionem loci propinque meo: id quod efflorum *Bovilus* pollicetur. Quod autem negas tua in me officia prater amorem agnoscere, facis in quidem per amicos tuo ead atque generose, qui pro consuetudine tua universi beneficiandi debita optimo cuique officia tua iudicet. Ego autem agnoscere, agnoscimque dum vivam, idque pro me semper feram. Ipsi mihi adversari tui videremur *Derann* nostrum exhiberentis, qui in eum XL. et habet parat, nisi tibi ante adventum tuum *Cantabrigiam* mittam. Utinam hoc esset, ne esset in nobis fortuna, ut nunquam divideremur. Etenimque vici, non epistolares, inter nos ferimus, quos tandem elici, arbitratu (non tamen omnino, nam id nunquam potui) me prope expellam ex amorem alio, cum inter tam crebras Epistolares tuas non facientes animum ad me videri datam, quod si ad alios misisset, irridissem id optimi tui occupationibus, ut te debet meis, quod ad verum ferri. Cum autem tantum viderem tibi suspensatum spatio, ut non sines ac iterum, sed sepius faciantis literarum, id est, maris plene Epistolares mitteret, existimabam vel amon me quare accepturam, si iam in alio loco meum nomen invenisset, quamquam hoc quare arguit centris, saltem mihi in obrem littere ascriberet. Sed quid plura, mihi suffecisti, si satis tibi ego iam expurgatum, supra tuam opinionem triumpho. Vale, amice suavissim. Tardior mea responsio: causa est, quod serius quam pater reddita sum mihi ab te littera* ad 15. Cal. Decembris, quae natus *Sixtus* & *Judex* dedisti. Iterum etiam atque etiam vale. *Londono* 20. Novembris, An. 1497.

EPISTOLA II.

Jodocus Badius Ascensius Des. Erasmo Rot. S. D.

* HINVERO, *Erasmie* discretissime, non possum candide tuo, atque gravi, de *Villa* nostro, iudicio non subscribere: ut enim animum atque celestem invidiam, ita *1521*.

Tum III. Dd d d d

† Istud figam, proinde MS. vrbat, hic exhibetur: scribo dicitur cothurno, vel qual famulo. * Et habetur supra pag. 9. April. 1521.

An. *studiosam omnium non infamam & gratiam & benevo-*
1595. *lentiam merui: nam, sicut in Dilectissima Christiana re-*
cente diuini Augustinus, in una lingua subditum ex-
alterius collatione sunt illarum & aperta; qua tandem
invidiam, si mihi locus, in quibus Latina exemplaria ab
Græco exemplari modo discrepant, modo etiam frangunt,
in medium afferat; nisi id tibi forsitan invidemus, quod
tametsi nos laetare letarum. Sed dicitur somnari, si per-
sum fore, ut Ptolemaus ista omnino deinde testibus fla-
disque et est gratissima, ita fit & iucundissima. Vale.
Epistola B. Adami, Anno 1505.

EPISTOLA III.

Erasmi Rot. Ammonio suo S. D.

An. **B**ELLE haec mihi fuit usque ad nilorem hypo-
1591. *caustorum, quæ nuper incendiis coepit sunt. Hæ-*
retyzmas in processu est. Notum Testamentum jam
aggressi sunt: ego nec manere possum ob intolerabi-
lem ardorem ætatorum, nec abire ob opus incoe-
ptum, quod sine me nullo pacto possit peragi. Hæ-
retici nostri magnopere stomachantur adversus Galile-
um, quod sibi in acie non cessante civiliter, ut olim ces-
serant Angli, sed machinis suis multos dissipaverint.
Redire domum aliquando pasciunt quam exierant, lu-
ceri, mutuli, fisci, signis difficilis: proinde pro epi-
scopis celebrant parentalia. Epistolam ad Romanos cum
alio nonnullis curavimus edendam, sed locupletatam:
si quid responsum est, quod ad me vehementer perti-
nent, significas tuis literis, sed caute. Si valetudo pa-
tietur, commorabimur hic usque ad natalem Clouy:
sin minus, aut Brabantiam repetemus, aut Romam re-
cta. Eboracensi donavit me Præbendam Tornacensi, sed
aliquo tempore, si quid noverint res. Huius Commissa-
rius, ichedis publicus affixit, fuit excommunicatus in
Flandria, tanta illi Eboracensi reverentia. Vivit,
valet, ac triumphat Episcopus ejus loci, vir nobilis,
doctus, ac potens. Accipimus tamen: nihil enim
facilius quam amittere. Optatum Epigrammata tua si
sciri possit, quod & antea scripsi. His literis scie-
re ignoscas, si scias, quibus ejusdem generis obstru-
eboribus. Bene vale, doctissime Ammonio, & Erasmo
1513.

EPISTOLA IV.

Joannes Coletus Erasmo Rot. S. P.

* **Q**UID non probat? ita scribis. Quid est Erasmi,
quod non probat? legi epistolam & istam tunc de
studii cursu, quoniam poterant per occupationes ad-
huc non licet. Inter legendum non solum proba omnia,
sed admiror sane & ingenium tuum, & artem, & do-
ctrinam, & copiam, & elegantiam. Sape optavi ad
istum modum sustinerent patri scholasticum, quemad-
modum digni facerem esse. Sape etiam optavi,
tales essent præceptores, quales sapientissime descripsisti.
Quare vix ad eam locum in extrema epistola tua,
ubi præfatus te paucioribus annis post adolescentem perdu-
cere ad medicem utriusque linguae elegantiam, quem
isti litteratos ad hactenus. O Erasmi, quam tunc
optavi te præceptorem in schola nostra. Sed habeo spem
te altissimam nobis altissimæ adjuvanti, vel in institutis
præceptorum nostrum, quando discesseris ab ista Canta-
brigia. Servabo exempla tua ut jubeo integra.
De Linacio nostro faciam quod consulas & amaveris &
quod duxeris. Non desinas nobis perquirere hypodidactalem,
si istis sit aliquis, tale qui non superbiat, quique non
dedignetur sub primo magistro esse. Quid scribis dimi-
care te nunquam mei causa cum istis Scoti militi-
bus, gaudes me habere talium pugilem & propagatorem

* Allude ad Epistolam CIII. in qua Erasmus apud de Lincacio
Filiæ Anthonij dicitur in bonum Testamentum, quas dicit se re-
scribere in personis omnium scholasticorum, dum in ea veniunt;
† Quæ est CXLIX.

A. mei. Sed est aliquis tibi certamen & inglorium: quid
enim laudis est tibi, si aliter & confideris mactat?
Quid gratia promerueris a me, si prætraveris ardua?
neque est dimicatio magis necessaria quam magnifica aut
frenata: ut utique probat sollicitudinem & amabi-
lem curam, quam habes mei. Perge, Erasmi, in dan-
do nobis Basilio, qui dabit nobis Elatum. Bene scietis mea
judicia, & tibi optime consulis, si imitari Diogenem,
& paupertate dilectam te regem regum esse, solas con-
temnos numerum numerum, & formam agere. In
viris Christianis mundum sequitur sequentes: unde asse-
runtur: & spes ex fugat? Sed scis, non
placere tibi ista paradoxa. Quid scribis de Richardo
Croco, miror, quod ego cum pecuniis aliorum? unde
judicari non sufficere apud me esse pecunias quous modo
mihi credui? Non adeo merueris, non blandiri pecu-
niis videtis, non immorari me in Testamentum dicitur,
non quare familiaritatem leuipiam, non laudem peccati
erum, non jubet redimant sceleris sui pecunia arbitrio
mee posita. Crede, apud nos qui non est id genus homi-
num, non facile habebit pecunias elemosinarias. Ego
meum solum pecuniam trahit, quas in quam pariem effun-
do, in vestri. Sed scribis, Erasmi, & simul amas
istam tuam inane simplicitatem, quod in ista odiosa
ina mendacitate epistolæ puto easdem aliorum quam pro-
priam. Summa est, ut nihil habeam altera pecunia pro
aliis, ut si hominem mendicaveris, habeo aliquid pro-
pria & mea pecunia pro te. quod si potes invenire,
paupertas paupertatem saltem paupertas adjuvabit. Vale,
& sapis, te quæso, ad me scribis. Tui Jo. Coletus.
Londino, Anno 1513.

EPISTOLA V.

Joannes Reuchlin, Phocensis, Erasmo Rot. S. P. D.

* **A**CCIDERE Maximiliano, Imperatore nostro, passus
1514. *Consilium de libro Judæorum concinnando scri-*
*psi. Quid quidem Theologia professori Colonien-
si ingratum, non mihi doctores decui, sed cum gravissimo
in nomen meum injuriis & convitiis, ut levissimum scurrili-
um est in more. Cum autem descendis sumam meam,
ut debeat, Apologia edita, tam idem exacerbat colla-
gerunt adversum Consilium meum falsis & detestandis
calumniis, per quod sciam colere meos, ut me igno-
bilitate vulgo desamarem, statuerant eundem Consilium mihi li-
bellum, quem Oculare Speculum inscripsi, per Fratrum
Prædicatorum Inquisitorem in Magnifica civitate com-
parare, quod inquit Prædicatorum, qui tam multarum
numero, cum calore, aderam, ego jure ac ingenio a-
veriti, appello Sedem Apostolicam: qua deinde itam
causam Episcopo Spiren-
si commisit, & inhibuit omnibus
Judicibus & personis, ne aliquid in causa Ocularia Spe-
culi novarent, vel attentarent, sub pena excommunicationis.
Processus itaque pervenit ad Sedem Apostolicam &
Fratres Prædicatorum suum miserum Procuratorem, sed
non legitimum, in contentum & irrisionem Judicis, &
mei prejudicium, ut me via deriderent. Interim Fratres
Prædicatorum libellum eandem lites pendente, & post inhibi-
tionem ipsi publicam, inter se Colonie combusserunt:
sed invidiam perpetua Index Apostolicus processit, &
sententiam dignissimam de consilio Theologorum & jurispru-
dentium hanc videlicet talis, quam tua humanissima in
omnes bonarum litterarum amatores benevolentia misit.
Ut siab invidis ante annum ego Seneus & ad Hercynium
jugum habitans, quod Anglos ac Britannos tui sim no-
tatis, non solum per tuam defensionem contra libellum
incendiaris restituar. Felicitur vale. Ruribus 6 oct.
Francofordia in mundanis Aprilibus, Anno 1514.*

EPISTOLA VI.

Joannes Borlhus Domino Erasmo Rot. S. P. D.

* **A**CCIPERE auctore proxima tertio a te literas, perfermas
autem auctore sex menses, per Dominum Joannem
Saxoniæ, cui tunc erat Augustinus Aggeus, qui præ-

ter

1525
 1514 **AN.** *ut ea, quae in scriptis, multa mihi de tua studio, commi-*
ssas rebus marum, & narrabant, curabam cum
apud, & postea etiam praefari mecum, uti prae huc
scribis, in Frisiam navigatori. Eius aliquanta post
operibus huc ad te redierunt, id enim via futurum promi-
serant, etiamque via daturus ad te literas. At ubi ob-
sequia inueneris, postea exspectasti, ut, neque aliam inu-
estigasti scribis ad te oportunitatem, & scilicet, ad
complanandum mentibus deum vehementissima, scilicet, etiam
ut nihil adhuc tibi rescriberem: quare nunc qui tandem
maillum quendam, qui ad Decanum Sancti Pauli Leodi-
ensium proficerebat, & quendam nesciam quae se in-
de mea haec conueneris postea, iterum iamque opera & ca-
ra Decani tui facit tibi reddendum iri. Nihil itaque
emittere necesse fuit tantum, quia vel paucis praeterea
augmentis scriberem, & quod post scripturas, ubi cer-
tior esset, quae quod scribere perferat. Habes multo
maximam humanitatis tua gratiam, qui non gravatum
mihi, quae istius conditionis & sit veritas, quidque in studio
comparis quidam uero, & scilicet, & scilicet, & scilicet, & scilicet,
& ierarchiam mihi est audire de tua bene uoluntate,
de rerum tantum profectus, deque operibus,
quae ex tua officina emittuntur quidam, & singulari
amum eruditum gratulationis & admirationis accipiam-
ur, huc in ex opibus Graeca Latina facias eadem opo-
ra, huc sacra traliter profectus ista & audiam singula-
ri in promi digna, huc in praefatis uersari, uti gra-
uiterum studiorum labores & tanta hoc uolente scilicet
interum scrias faciem. Nihil autem est, quod mihi ac-
cedere possit hoc tempore gratias, quam si quid eorum ac-
cepere possim, quod in Nere Testamentis configurationem,
vel in Hieronymianum Epistolam elucidationem
scriptis, remanere libens intercedo, non dico di-
gnam, (quod enim satis dignum istiusmodi praestigium
meritis primum) sed quam alio modo accipere possis. Quod
quidem fuerit maxime difficile, si iam haec tua conueneris
nos per configurationem exequitur sui commissa. Demum
mihi Augustinus Aggros recentis tui impressum Plutar-
chi librum De ueniis bona uoluntate: in super, ut
omnia tua planctibus suis delitu, quae a te Latinitate
denari, Latini excipit est. Ceterum de mea uolun-
tate accipe parca, ut quae ubi erat uis inueni-
da, utrumque postea istam esse mihi, ut me facias, quam
primam potes per amicum & uocantem, de rebus tuis
huc certare. Ego, ut tibi scripsi ante annum, sacerdotum
habes Middelburgi, Praebendam uol. Canonalem
quam tuam, & non modo dedit uoluntate hac sacro bene-
ficio Philippus Hispanus, uolens uero, non ambu-
cat, uno te egerant quidem, neque non sperant.
Hic suis imperium compleribus diebus nobiscum, cum
 et multum sepe sermone habui uariis de rebus, & sub-
 inde de literis tuis cum uisitatione, sed interuim &
 literarum amantissimum, & perquam studiosum. Exi
 autem, ut semper sales gratias ostendit colloquium de literis,
 literarum tui mentis periculum habuit autem sedulo
 quam commode istius, quomodo se traxeris, respondere
 parum quae ex tui Epistolae, parum quae ex Sixtino &
 Aggros audieram, & ea omnia tam, quatenus tuam
 faciem tuamque affectionem non mouerent, sed uer-

AN. *ut ea, quae in scriptis, multa mihi de tua studio, commi-*
ssas rebus marum, & narrabant, curabam cum
apud, & postea etiam praefari mecum, uti prae huc
scribis, in Frisiam navigatori. Eius aliquanta post
operibus huc ad te redierunt, id enim via futurum promi-
serant, etiamque via daturus ad te literas. At ubi ob-
sequia inueneris, postea exspectasti, ut, neque aliam inu-
estigasti scribis ad te oportunitatem, & scilicet, ad
complanandum mentibus deum vehementissima, scilicet, etiam
ut nihil adhuc tibi rescriberem: quare nunc qui tandem
maillum quendam, qui ad Decanum Sancti Pauli Leodi-
ensium proficerebat, & quendam nesciam quae se in-
de mea haec conueneris postea, iterum iamque opera & ca-
ra Decani tui facit tibi reddendum iri. Nihil itaque
emittere necesse fuit tantum, quia vel paucis praeterea
augmentis scriberem, & quod post scripturas, ubi cer-
tior esset, quae quod scribere perferat. Habes multo
maximam humanitatis tua gratiam, qui non gravatum
mihi, quae istius conditionis & sit veritas, quidque in studio
comparis quidam uero, & scilicet, & scilicet, & scilicet, & scilicet,
& ierarchiam mihi est audire de tua bene uoluntate,
de rerum tantum profectus, deque operibus,
quae ex tua officina emittuntur quidam, & singulari
amum eruditum gratulationis & admirationis accipiam-
ur, huc in ex opibus Graeca Latina facias eadem opo-
ra, huc sacra traliter profectus ista & audiam singula-
ri in promi digna, huc in praefatis uersari, uti gra-
uiterum studiorum labores & tanta hoc uolente scilicet
interum scrias faciem. Nihil autem est, quod mihi ac-
cedere possit hoc tempore gratias, quam si quid eorum ac-
cepere possim, quod in Nere Testamentis configurationem,
vel in Hieronymianum Epistolam elucidationem
scriptis, remanere libens intercedo, non dico di-
gnam, (quod enim satis dignum istiusmodi praestigium
meritis primum) sed quam alio modo accipere possis. Quod
quidem fuerit maxime difficile, si iam haec tua conueneris
nos per configurationem exequitur sui commissa. Demum
mihi Augustinus Aggros recentis tui impressum Plutar-
chi librum De ueniis bona uoluntate: in super, ut
omnia tua planctibus suis delitu, quae a te Latinitate
denari, Latini excipit est. Ceterum de mea uolun-
tate accipe parca, ut quae ubi erat uis inueni-
da, utrumque postea istam esse mihi, ut me facias, quam
primam potes per amicum & uocantem, de rebus tuis
huc certare. Ego, ut tibi scripsi ante annum, sacerdotum
habes Middelburgi, Praebendam uol. Canonalem
quam tuam, & non modo dedit uoluntate hac sacro bene-
ficio Philippus Hispanus, uolens uero, non ambu-
cat, uno te egerant quidem, neque non sperant.
Hic suis imperium compleribus diebus nobiscum, cum
 et multum sepe sermone habui uariis de rebus, & sub-
 inde de literis tuis cum uisitatione, sed interuim &
 literarum amantissimum, & perquam studiosum. Exi
 autem, ut semper sales gratias ostendit colloquium de literis,
 literarum tui mentis periculum habuit autem sedulo
 quam commode istius, quomodo se traxeris, respondere
 parum quae ex tui Epistolae, parum quae ex Sixtino &
 Aggros audieram, & ea omnia tam, quatenus tuam
 faciem tuamque affectionem non mouerent, sed uer-

EPISTOLA VII.

Andreas Ammonius Erasmus suo S.

*** SCRIPTE** occupatum meae causer oportet, quae hic,
 cum has literas dedi, parui fuisse tibi explica-
 re. Non potui ad tuam litteram, quae mihi uoluntate ex-
 dit Andronico scripta, respondere maturius, rescri-
 bi ad alias tuas, ut ex hoc exemplo, quod hic iuxta,
 egressus. Literas mihi ad nostrum Patrem, sed uero
 mirum illi fuerit reddita, tibi non fuisse redditum satis
 intelligit. Postquam rescripta humanissime, & ipsum tibi
 optatum dedit, hanc etiam Regi te perquam diligenter
 commendat, quae literas, quae Breues vocant, tibi
 seruo, & te hoc praestigium uideri cupi: de operum,
 meo Erasmo, quamquam peti, ut ualeas, & me amia,
 nam a te amari uoluntate gaudes Londino 22. Ju-
 nio, Anno 1514.

† Haec scriptum est in MS. scribis Ruchelium intelligit, cum hoc
 scribis, quam ipse Ruchelium intelligit, cum scriptis: tibi
 ipse Ruchelium scribis, p. 1514. ubi hac de te agit.
 * Vid. Epist. CLVIII.

EPISTOLA VIII.

Reverendo Patri Servatio Erasmi S. D.

HUMANISIME Pater, litteræ tuæ, per plurimum mansa iustitiam, tandem ad me quoque pervenerunt jam Angliam egressum, quæ mihi sine voluptate incredibilem attulerunt, quod veterem illum tantum in me animam adhuc spirant. Paucis autem respondeo, utpote ex itinere jam scribens, & ad ea potissimum quæ tu scribis ad rem maxime pertinere. Tam varius est hominum sententia, & suis cuique avium cantus, ut omnibus satisfieri non possit. Ego certe hoc sum animo, ut quod tibi factum optimum, loqui velim, testis tibi Deus. Nam si quid olim juveniler sentis, id parum ætas, partim reum correxit usus. Nunquam fuit consilium, vel vitæ genus, vel cultum mutare, non quod probarem, sed ne cui scandalum essem. Scis enim me ad id vitæ genus Tutorum perinaciam & aliorum improbis horatibus adactum esse magis, quam indoctum. Tum *Caroli Wertheim* convitiis & pudore quodam puerili fuisse retentum, cum intelligerem mihi hoc vitæ genus baudquam aptum esse. Nam non omnibus congruunt omnia. *Episcoporum* impatiens semper fui, idque peculati quidam corporis ratione. Semel excidit a somno, nunquam potui redormiscere nisi post horæ aliquot. Ad litteras tantum rapiebatur animus, quarum illic nullus usus, adeo non dubitem, quin si in liberis vitæ genus incidissem, non solum inter scilicet, verum etiam inter bonos potuissem numerari. Itaque cum intelligerem me nequaquam esse idoneum illi generi vitæ, & coactum, non sponte, suscepisse, cum quia receptum est publica nostri seculi opinione, pisculum esse a semel suscepto vitæ genere desistere, decreveram & hanc infelicitatis meæ partem furtim perpepi. Scis enim me multis in rebus infortunatum esse, ac unum hoc ceteris omnibus gravissimum duci, quod in huiusmodi vitæ genere decessissem, & quo cum animo tum corpore essem alienus; Animo, quod à ceremoniis abhorrerem, & libertatis amans essem; Corpore, quod etiam maxime placisset vitæ institutus, corporis natura non ferebat ejusmodi labores. At obijciat mihi aliquis annum probationis, ne ajunt, & ætatem maturam. Ridiculum, quæsi quis pollulet, ut puer anno xviii. maxime in litteris educatus, seipsum norit, quod magnum est etiam in fene, anno uno id discere poterit, quod multi cum nondum intelligunt. Quæquam ipse nunquam probavi & gustatum jam multo minus, sed bis, quas dixi, rationibus mihi irretitis. Tamen futor eum, qui vere sit bonus, in quavis vitæ genere bene victurum. Nec difficer me ad magna vitis fuisse propensum, non tamen usque adeo corrupta natura, quin si commodus accessisset gubernator de vere *Christianus*, non indoctus, superfluitosus, poteram ad bonam perducere frugem. Hoc igitur spectavi interim, in quo vitæ genere minime malus essem. At id sane, ne affectum puto, vixi interim inter sobrios, vixi in studiis litterarum, quæ me à multis vitiis avocant. Licuit consuetudinem habere cum viris vere *Christianis* sapientibus, quorum colloquio factus sum melior. Nihil jam jacto de libris meis, quos fortassis vos coneminit. At multi factus es redditus orum lectione non solum eruditior, verum etiam melior. Pecunia studium nunquam me attingit, sume gloria nec tantillum tangor. Voluptatibus etiam quando vi iniquatus, nunquam lervivi Crapulam, ebrietatem, semper horra, fugique. Quoties cogitabam de repetendo contubernio vestro, succurrebat invidia multorum, contemptus omnium, colloquia quam frigida, quam inepta, quam non sapientia *Christianis*, convivia quam laica, denique tota vitæ ratio, cui si detraxeris ceremonias, non video quid relinqua expetendum. Postremp, succurrebat corporis imbecillitas, quæ jam ætate, morbis ac laboribus aucta est, quæ facit, ut nec vobis fa-

Atis facturus essem, & me ipsum occiderem. Jam annis aliquot obnoxius sum calculo, gravi fuso malo & capitali. Jam annis aliquot nihil bibo nisi vinum, idque cogente morbo, non fero quævis cibum, neque caelum quidem quodlibet, nam morbus hoc facile recurrens maximam postulat vitæ moderationem, & novum caelum *Hollandicum*, novi victus vestri rationem, ut de moribus nihil dicam. Itaque si redidissem, nihil aliud fuisset affectus, nisi quod vobis molestiam apulsem, mihi mortem. Sed tu fortassis bonam felicitatis ætatem exultabas inter consensu emori. At salit ac imponit ista persuasio, non solum tibi, verum etiam propemodum universis, in loco, in cultu, in victu, in ceremoniis quibusdam *Christianis* & pietatem collocamus. Aëtem putamus de eo, qui vestem albam commutat in nigram, qui cucullum pileo vertent, qui locum subinde mutat. Autem aliud dicere, magnum pietatis *Christianis* perniciem ex illis, quæ vocat, religionibus emortam esse, tametsi pro fortassis illud primum inducere fuit. Deinde paulatim creverunt, & in sex millia discriminum sese sparserunt. Accedit summorum Pontificum auctoritas, ac nimum multa facili & indulgens. Quid enim laxis istis religionibus consuecatis, aut magis impius? Jam enim ad laudatus si te confers, imo ad laudatissimos, præter frigidas quasdam & *Judasæ* ceremonias, haud scio quam *Christianis* reperies imaginem. Ex his tibi placeat, ex his alios judicant & condemnant, quanto magis est *Christianis* sententia, totum Orbem *Christianum* unum domum, & velut unum habere Monasterium, omnes Canonicos & confratres putare, baptismi sacramentum, summam religionem dicere, nec spectare ubi vivas, sed quam bene vivas? vis ne t sedem stabilem figere, quod ipsa etiam fualet senectus? At laudat *Soloni*, *Pythagora*, *Platonisque* peregrinatio, vagabundus & Apostoli, præcipue *Paulus*, divus *Hieronymus*, etiam Monachus, nunc *Roma*, nunc in *Antiochia*, nunc alibi atque alibi, & cænis etiam sacris prosequitur Littera. At non sum cum hoc conferendus, futor, sed tamen nunquam mutavi locum, nisi vel peste cogente, vel studiis causa, vel valetudinis. Ex obicunque vixi, (dicam enim de me arrogantius, sed tamen vere) probatus sum à probatissimis, & laudatus à laudatissimis. Nec ulla est regio, nec *Hispania*, nec *Italia*, nec *Germania*, nec *Gallia*, nec *Anglia*, nec *Scythia*, quæ me ad sum non invitet hospitium. At si non probor ab omnibus, quod nec studeo, certe primis omnium *Roma* placeo, nullus erat Cardinalis, qui me non tanquam fratrem acciperet, quam ipse nihil tale ambiret, præcipue vero Cardinalis *S. Georgii*, Cardinalis *Bononiensis*, Cardinalis *Graman*, Cardinalis *Novofrastris*, & hic ipse, qui nunc Pontifex maximus est, ut ne dicam, de ipsius archidiaconis & vicis eruditis, atque hic honos non tribuebatur opibus, quas nec habeo, nec desidero, non ambitioni, à quo semper fui alienissimus, sed litteris duntaxat, quas nostrates ridet, *Itali* adorat. In *Anglia* nullus est Episcopus, qui me non gaudeat à me salutari, qui non cupiat me convivam, qui nolit domesticum. Rex ipse paulo ante abitum, quem essem in *Italia*, scripsit ad me suscipe masu litteras amantissimas, nunc quoque de me sic loquitur, ut nemo honorificentius, nemo amantius. Et quoties cum saluto, blandissime complectitur, & oculis amicissimis reuertur, ut intelligas eum non minus bene de me sentire, quam loqui. Regina conata est me sibi præceptorem adflicere. Nemo est qui nesciat, quin si vel paucos vellem menses in aula Regis vivere, quantalibet sacerdotiorum accumulatarum, sed ego huic oio meo ex studiorum laboribus omnia posthabeo. *Cæsar* inquit Episcopus, totius *Anglia* Primas, ac regni hujus Cancellarius, vir doctus & probus, me sic amplectitur, ut si pater esset aut frater, non posset amari. Et ut intelligas, hoc eum ex animo facere, dedi mihi sacerdotum creatum ferme nobilium: quod postea volente me in pensionem eorum carissimum min-

† Videtur legendum, me.

vix

AL. vit ex mea religione. Ad hæc dedit dona supra qua-
 1534 dringentos nobiles, his parvula annua, idque nihil un-
 quam petenti. Dedit uno die nobilis centum & quin-
 quaginta. ab Episcopo alibi supra centum nobiles acce-
 pti gratuita libertate oblati. D. Adamus, latus
 regni lator, quondam meus discipulus, dat annue mi-
 hi pensionem centum coronatorum. Rex & Episcopus
Leobachensis, qui nunc per Regem omnia potest,
 magnifice multa promittit. Sunt hic duæ Universi-
 tates, quarum utraque ambit habere me, *Oxonia* &
Cambridge; nam *Cambridge* meos complures docui
Græcæ & sacris Literis, idque gratis, itaque semper
 facere decretum est. Sunt hoc collegia, in quibus tan-
 tum est religiosus, tanta vitæ mollicitas, ut nullam re-
 ligiosem illi præ hac non contenturam, si videas. Est
Londoni D. *Johannes Coleius*, D. *Pauli Decanus*, vir
 qui summam doctrinam cum admirabili pietate collo-
 cavit, magnæ apud omnes auctoritatis: si me sic a-
 mar, id quod sciunt omnes, ut cum nemine, quam
 necesse, vivat liberius, ut omittam alios innumeros,
 ne sim bis molestus, jactantia & loquacitate. Jam ut
 de Operibus meis dicam aliquid: *Archidiaconus* opinor
 te legisse, quo non pauci faciem sese ad pietatis stu-
 dium inflammatos, nihil mihi arago, sed gratulor
Christi. *Adagium* Opus, ab *Aide* impressum, an vi-
 deris neficis. Est quidem profanum, sed ad omnem
 doctrinam utilissimum. Mihi certe incalumnabilibus con-
 stitit laboribus ac vigiliis. Edidi Opus de *reorum* & *ver-*
borum copia, quod inscripsi *Caleis* meo, Opus utilissi-
 mum concione oritur. At ista contemnant ille, qui o-
 mnes bonas continent litteras. His duobus annis
 præter alia multa castigavi *Horatium*, *Epistolas*, adul-
 terina & supposita obeli jugulari. Ex *Græcorum* &
 antiquorum codicum collatione castigavi totum *Novum*
Testamentum, ac super mille loca annotavi non sine
 fructu Theologorum. Commentarios in *Epistolas Pau-*
linas incepi, quas abhinc jam hæc edidero. Nam mihi
 decretum est in sacris innotui *Liritis*, in hisce ro-
 bus colloco otium meum. In his magis viri dicunt me
 valere, quod alii non valent, in vestro vitæ genere
 nihil valituros sunt: cum tam multis doctis & gravibus
 viris habui consuetudinem, & hic, & in *Italia*, & in
Gallia, neminem adhuc recepi*, qui mihi consuleret
 ut ad vos ire reciperem, aut qui hoc judicaverit me-
 litus. Quam & ipse felicitas memorie D. *Nicolas Wic-*
herus, qui te præcessit, semper hoc mihi sollicitè est di-
 cere, suadens ut alicui Episcopo me potius adpango-
 rem, addens se velle & animum meum ac iuorum
 fraterculorum mores, nam is utebatur verbis lingua
 vana, sed quid posui sequar, non video. Nunc
 restat ut de amari quoque tibi satisfaciatur. Semper
 antehæc usus cultu Canonicoorum, & ab Episcopo *Tra-*
jectino, quum esset *Levanus*, impetravi ut sine scrup-
 ulo uter scapulam lineo, pro veste linea integra,
 & capio nigro pro pallio juxta morem *Latinarum*.
 Cum autem saltem *Italiam*, videtique toto itinere
 Canonicos nigra veste uti cum scapulari, ne quid of-
 fenderem novitate cultus, veste nigra illic uti cupi
 cum scapulari. Postea pectus oris est *Monia*, & illic
 qui curant pectus laborantes, lincom adum ex hume-
 ro dependens, ex more gelant, hi congressum homi-
 num fugiant. Inquire cum die quodam doctum ami-
 cum viderim, quodum nebulosus eductis gladius para-
 bat me invadere, fessetque, ni matrona quædam
 intervenisset, Ecclesiasticum esse me. Altero autem
 die quum *Thesaurarii* filios adirem, undique fustibus
 in me congererent, & pessum clamoribus adiitum.
 Itaque boni viri admonitus, occurrat scapulare, &
 imperpetuum ad *Pontificem* *Fulio* II. ut oratus reli-
 gionis interer, non non interer, ut mihi videret, modo
 habere vellem *lacedæmonem*, & si quid ante pec-
 torum esset ex *th* it *th* it *th* it *th* it *th* it *th* it *th* it
Italia ergo perrevera in veste sacerdotali, ne mutuo
 educti alicui scandalio. Postquam in *Angliam* redi,
 decrevi meo, solitæ uti ornatu: & decem accessit

* *Fulio*, *Wic-*

A amico quodam primæ ludis, & in vita & in doctri-
 na, ostendit cultum, quo uti stultum. Rogavi, ut
 in *Anglia* conveniret, probavit, atque ita in publicum
 prodii, istam admonitus sum ab aliis amicis eum cul-
 tum in *Anglia* ferri non posse, ut celarem, celavi, &
 quando ita celari non potest quod aliquid deprehensus
 scandalum parat, repoli in incrimo, & verere summi
 Pontificis auctoritate sum utis usque adhuc. Excom-
 municant pontifice leges eum, qui religionis habitum
 abjecerit, qui liberum inter seculares versetur. Ego
 coactus deposui in *Italia* ne occideret. Deinde coactus
 deposui in *Anglia*, quod tolerari non poterat, quum ipse
 multo maluerit uti. At nunc denot recipere, plangit
 generet scandali, quam mutatio ipsa pignorat. Habes
 universam vitæ meæ rationem, habes meum consilium.
 Cupio & hoc vitæ genus mutare, si quid video me-
 litus. Sed in *Helasium* quid agam, non video, itonem
 conventurum cum celo, neque cum vultu. Omnia
 oculos in me excitato lenex, & canas, qui juvenis
 exivi, redibo valetudinarium, exponere contentui, ca-
 iam infirmorum, solitus & a maximo honorari. Studia
 mea computationibus permulto: nam quod polliceris
 officium tuum in inquirenda fide, idque cum maxima,
 ut scribis, meo commodo, quid id sit non possum con-
 jectare, nisi forte enllocabam me apud *Monachus* ali-
 quos, ut servium multorum, qui nec *Archiepiscopi*,
 nec *Regibus* unquam servire volui. Emolumentum nihil
 moror, nec fludeo discere, modo tantum fit fortune,
 ut valeat uti & otio literarum suppetat, ut vi-
 vum nulli gravis, atque utnam liceat hinc de rebus
 coram inter nos commentari, nam literis nec satis
 comode, nec satis tute licet. Tute enim quamquam
 per certissimas milia, sic tamen aberrant, ut nisi
 ipse casu me in arcem hanc consilium, nunquam
 fuero visurus, ac accepti jam à consilium inipe-
 ctas, quare ne qui scriptoris arcani, ni certo cogno-
 veris, ubi sim locutus, & nunciam nactus sis fide-
 lissimum. Peto nunc *Germaniam*, id est, *Italiam*,
 editurus *Lacedæmones* meos. Hæc hinc fortassis futu-
 ris *Roma*, in reditu dabo operam, ut pariter collo-
 quar alicubi. Sed nunc ferme xillus præterit, &
 longum est iter. De morte *Gualtero* *Francis* & *An-*
dreæ de *Jerusalem* ex *Rustico* & illius vocat. Dominum
Henricum salutem diligenter, reliquosque qui tecum
 vivunt omnes, in quos habeo eum animum, quem de-
 beo. Nam prillam triginta meis imputo erratis,
 aut si ita via, meus satis. Literas tuas, tertis à *Pa-*
tricia scriptas, accepta nonis *Julii*. Rogo & salutem
 meam tuo prius votis *Christi* commendare non negligis,
 cui si certo scirem rectus fore consilium, si ad vestrum
 rediero contubernium, hoc die ut iter accingeret. Be-
 ne vale, quondam salutis suavitudo, nunc pater ob-
 servando. Ex alic *Heaven* † *Junia* *Caleis*, 9. *Julii*, Anno 1534.

EPISTOLA IX.

Udalricus Zalus Erasmus Rot.

* *Sic* commendat. *Perfricasse* jam *frontem*, *ma-*
te ubi *scribam*, sed *obstas* *major* *divina* *traditionis*
ta *mayestas*, *ita* *ob* *oculis* *obversatur*, *at* *non* *unde-*
tem: *qui* *enim* *nulla* *sunt* *justa* *destrina* *instituta*, *quo-*
modo *sacratia* *sua* *adice*, *saveritate* *aliqua* *impor-*
tem? *Sed* *Bonifacii* *adversitatis* *optimi* *suas* *fiduciar*
suas, *qui* *taum* *singularum* *humanitatem* *predicare* *non*
cessat, *hec* *rareficia* *ad* *te* *de* *de* *taum* *precat*, *ma* *non*
quidem *cleroticis* *taum*, *ita* *enim* *me* *taum* *diu* *honore*
sed *mediastinis* *certe* *servatis* *adversis*: *ero* *enim* *ita* *ubi*
à *petibus*, *ab* *aristis*, *à* *periculis*, *à* *tormentis*, *à* *scipis*
servis, *ut* *resistantem* *nihil* *sum* *abominatus*, *dum* *vel*
vestibula *taum* *meis* *verere* *coarctatur*. *Fala*, *decus*

Dd ddd 3

† *Stricklandus* *Heaven*, *pius* *higit* *Ep.* *pag.* *153.* *ut* *calens*
Epist. *CLIX.*

Ap. erit non dico Germani, sed tantum vivendum sper-
der. Nis in Tere Credo, quod profitemur, indicula
quodam pro veris intellectibus cum aliorum communia fere
meditamus: in quibus nobis, ut novit deus, predica-
tit. Deinde vale. Tunc Udalricus Zalusius, legum & de-
ber, & ordinarius Academiae Friburg. Prof. Ex Frib-
urgo 7. Septembris, Anno 1514.

EPISTOLA X.

Udalricus Zalusius Erasmo Rot.

** Sane commendat. Quamvis, vir magne, (magnum*
autem idcirco dico, quia omnia in te summum magis-
tudinis gradum obtinens) quamvis, inquam, utvisse po-
tui, me non effugit, qui penitus non litterarum tibi ob-
strepere, non tamen in magnas animas, & in te
perissimum, me peripsum, ut scripserim: proinde quia so-
let, atque adeo forte meae litterae tamquam molles avor-
fieri, temerarius labori a me deprecari volui, qui non
initiatu adyta tua accesserim. Orde igitur nulla me alia
fac peripsum, quam ex genio meo, qui in tua nomina
gestit, subit, satisfacere. Sed alio Vatinii ad Ci-
ceroem, qui negat, viris magis nisi in magnis aditu
debet. Nos si cum exiguis igit in aditum, non alia
te fecimus, quam ut severis in te flagrantis flammam
temperaret. Vale, vir magis, decus universi orbis.
Ex Friburgo 21. Septembris, Anno 1514.

Gerardo, viro solido eruditissimo, me multis nominibus
commenda, quoniam fere olim mihi propere & magis
consilium futurum. Tunc Udalricus Zalusius LL. decur
ordinarius.

EPISTOLA XI.

Erasmo Rot. Zalusio suo S.

SINGULAREM eruditionem tuam cum pari con-
fundam eloquentia, nuper è duobus eruditissimis,
nec minus facundis, cognovi: primum ex Beate Rho-
deno, mox ex Joanne Galliano. Facetiam tuam non
vulgarem ac luteri intelligo: siquidem quam tu vir
omni virtutum laude cumulatifsimus, non gravatus
esses nos, qui nihil sumus, poltissimum literis tuis ad
amicum provocare, quantum ego felicitatis nec optare
unquam ausus fuissim: mox aliter epistola crimino
impudente deprecari, quod tantulus ad tantum veros
senpsera. Ut nullus faciam ists delicias, quibus apud
Italo vulgo docti sese delinere conserverunt, sed ut
homo Germanus: cum Germani germana illa & simplici
veritate agam, ipse meo, quod apud, pede
minor, & novi quam sit mihi curta supellex, tantum
absit ut ludes agnoscam, quia tu mihi tribuis. Ceterum
ex animo nostris gratulor Germania, quae jam
olim bellice rei gloria florens, nunc pulsum tot etiam
eximiam in omni literarum genere viris illustratur, qua
quidem gloria non alia neque venior, neque distimior:
quos quamquam omnes vehementer suspicio, sicuti par
est, tamen nullus sibi magis capior quam tu, non tan-
tum ob id quod castissimus est, & ab omni nevo puris-
simus, verum etiam ob id quod Politicam illam Pe-
nerem ac delicias mire refert videtur, cuius viri in-
genio semper ita sum delectatus, ut oculis aequo. Porro
quam in Politiae summa laudem sit eloquentia,
quanto rectius te, mi Zalus, convenia suspicere, in quo,
quod in tanto viro summum, in te accessiorum sit,
& velut auctarium. Promde debeo Beate, debeo Gal-
liano, per quos te primum exispi cognoscere, sed magis
tibi debeo, cuius humanissimi simul & elegantissimi
literis etiam in amicorum tuorum numerum coop-
er: te re nihil potuit accidere iocundus aut hono-
subscientia. Neque vero commissum erum, ut tu
prores occupares, in hunc patrum sic effus alius &
obligatus, ut vix sit etiam capiendi cibo. Adagium
opus ita locupletatur, ut aliud videri possit. Apparuit
max excedendus Hieronymus cum annotatione &

† Sic in MS. * Ita distincta scriptum in MS.

A scholii nostris. Adornatur Novum Testamentum no-

B stris purgum & illustratum scholiis. Editur à nobis

C recognita Copia: eductus & Summarum liber. Operaque

E veteram è Plutarcho, jam formula excusa sunt. Paratur

F & Seneca Annali, à me summis laboribus emen-

G latus. Cum horum unum quolibet hujusmodi sit ut

H totum hominem & quidem non Erasmo, sed ad-

I mantiam aliquem desideret, facile potes compellam

L facere, quam mihi nihil sit vici temporis. Unde veniam

M quo oportet: primum quidem quod ad tua literas tam

N elimatas tam inconditis respondendo, plane xxiia 220-

O ams amplexus, deinde si postea aut rariis aut puer-

P ioribus, quamvis velles, tecum agere videbor. Simul-

Q atque hinc me laboribus nonnulli extraxero, libe-

R bit vel iustis voluminibus cum meo Zalus congre-

S dui. Quod moliris in Jus Caesarum illustratum, precor

T ut Mus bene fortunet: scis, opinor, Rodolphum Pa-

U rissem tale quiddam esse conatum: & Ciceroni Trans-

V latus, Constantini Archiepiscopi cancellarius, vir utrius-

W que literaturae callentissimus, innumeros habet locos

X annotatos. Quod in tuis commentariis nostri men-

Y tionem facis, meque parat immortalem reddere, ma-

Z gisopere gratum est, laudari à viro omnium laudissi-

A mo. Utum illud à te rogo, ne postea tam invidio-

B sis utalis oneres Erasmo, ne quam passulis iriden-

C di mei prebas anam. Quis enim non rideat Erasmo

D magnum appellari, qui nulla non parte minimus sit?

E ad hanc feliciem, qui nihil est quod fortune possit ac-

F ceptum ferre? Beneficentem juvenem iuxta modum

G atque eruditum, qualem non graveris meo nomine salu-

H tare. Refutatur te Gerardus Lyrinus noster, ut ex ani-

I mo tui studiosissimus, ita dignus profecto, quem tu

L mutuo, sicut facis, diligas. Bene vale, Rodolph. 23.

EPISTOLA XII.

F. Gregorius, Prior Cartusiae, Domino Erasmo Rot.

** A* ETERNAM in Domino confisgi saluam. Humi-

B asissime ad delicias Erasmi, gaudio plurimum

C pervulgatam tuam antieritum Hieronymo nostro acce-

D esse, erede divinitus ita salutatam, ut praecipuus

E labor non prius in publicum prodiret, donec exetecis-

F simus impetum inane, quae vel manca, vel detrac-

G ta erroribus effusca haud dubium semper moneret, ca-

H ligatissimi lima illustraret, ac restitueret. Placet quon-

I dam, ut quae falso Hieronymo tribuuntur, similiter

L & adaltrina, ab aliis, quae vero illius sunt, segregentur.

M Ordinem meum, quoniam Amorbachii seniori scri-

N bitor defuncti, si innotuerit, iudicis mulierum, jussu-

O ram non parum venditionis faciet, serie non minorem

P legendam, nam consilio valde Epistola cum libri & tra-

Q ctatibus collocatur in aliorum impressis, uti errant.

R Sapienter audis à delictis me, reprehendam istiusmodi

S aggregationem & titulationem, ut liber integer sub epi-

T stolarum numero, quo tamen allegari non silet, imprima-

U tur, & medicus vel prae nullas materiam erit stru-

V tur. Dum Augustini Opera interius, seu partes, distim-

W ba placere multis, & his, qui impati laborum faci-

X unt, nam parum conditio talis distindit & capiat,

Y si fieri poterit, manet prescriptis partium ordo, his sal-

Z tis, ut Epistola, quae libri vel tractatus erant, istis

A praeferantur, & quae falso attributa sunt, non sequan-

B tur. Argumenta vetera nequaquam placuerunt, optime fa-

C cis, addendo alia, similiter & scholia, nulli emendat-

D ion apud me codicum est, nullas nequaquam faci annotat-

E tiones, demps distindit Hebraica. Quae sunt in exemplaribus

EPISTOLA XIII.

IN COPIAM.

Dof. Erasmus Rot. Adstanti Schæferi Sclatano S. D.

A. **BONA** pars istorum, qui formulis excudent libros, 1534
Adstanti Schæferi, vel indicia literarum, incipitque
 iudicia, pessimos Auctores pro optimis fulcipiunt,
 vel aviditate quæstus, tum ipsorum optimum esse ducunt,
 unde plurimum emolumentum rediturum sperent.
 Unde quod cætera in rebus fere solet, id in hac quoque
 arte videmus usu venire, ut quod ad summum studiorum
 utilitatem sit excogitatum, id abutentium vitio
 in gravem vergat perniciem. Qua quidem in re
 tu mihi duplici nomine laudandus videris: Primum,
 quod pro tua non vulgari eruditione, proque acri iudicio
 ea deligis, quæ ad veram eruditionem conferant.
 Deinde, quod ingenio quædam erga bonos literas amore,
 nostris studiis potius quam tua scriptis consuleris
 gradus, utam hoc agens, ut libros qui optimos,
 quam emendatissime excusos in lucem emittas.
 Proinde Copiam nostram ad te mitimus, à nobis diligenti-
 issime recognitam, & emendatam, ut pridem apud
 Aradenses concepta, apud Parvum utronque edita,
 nunc rursus velis obiectis exuvitis, nitida prorsus,
 & exposita, in felicissima Argemontarum civitate, felici-
 oribus auspiciis exeat in manus hominum, si modo videbitur
 non indigna tuo parvo; erit vel ob id ipsum omnibus
 bonarum literarum amatoribus commendatio, quod à Schæferiana prodierit officina. Ex qua jam
 perisulam est, nihil perficimus, quod non sit à
 auctoris elaboratum ingenio, & tua cura castigatissi-
 mum. Adjectimus & juniorum librum, nullquam ad hoc
 editum, sed ab ipsis, quod ajunt, filiabus ad te
 profectum. Lucubraciones Rudolphi A. rucola, hominis
 vere divini, jamdudum expectamus, cuius ego scripta
 quosque lego, toties pectus illud sacrum ac cœ-
 leste mecum adoro, atque cœlesculor. Bene vale. Ba-
 siliæ 15. Octobris, Anno 1514.

EPISTOLA XIV.

Udalricus Zasius Erasmo Rot. S.

*** QVANDO**, ter maxime Erasme, nunc tempus la-
 tuera ad te scribendis non suppetebat, articulo &
 temporis & legetimi numeri excusator, modica hæc acce-
 pe: Lucæ noster, tuus optimus & discretus, suppetias ferre
 paratissimus sum, tam maxime, quia tuis commendatas
 arantissimas litteras, tuis, Rogamus, quem non perinde ac
 lumen de calo delapsam veneras. Quod parvo Plutarcho
 tuo, Latiali parte * vestre intellexi, me doxisti, non est
 ejus generis quod verbum remittat, quædones per nos mihi
 ea verborum flamma suppetere, quibus tam gratum,
 tam amabile, adde tam eruditum Opus consequeretur: &
 si maxime facundum istem, non verba, sed ea ipsa, vel
 fuit vestigia gratitudinis exhibenda. Superioribus litem-
 ris, tu suppetis ita fulmine immisisti, cum magnum,
 cum scilicet te nominarem, ut auctoris maxime nunc
 petraerem, & pro magno, ter maxime nominarem, quod
 quom. pland dicerem? quia alio titulo nominarem? quia
 quom. mortali præstatio sit superior, qui si unquam quis-
 quæ in mille annis, in totum Hæc, qui paulo sit im-
 mortalissimus, referas. Scis, dicit, Zasium adulationi
 effrenari stile, Germano Germanum quod dederat
 blanda date, hæc enim aliquando vis uteris & crellis,
 acris & feris, in me carbone nigro nictisti. At alia
 non potui, si hoc quidem meum, genium, ferocem, affectum
 incipissim. Tu enim, ô Erasme, fama ingens, (si
 Cicerois verba asperis) factis ingentibus quædam non
 videris sinuam celebrando, in quo celebrando, jam
 membris non eris novitatis, jam misera, jam pudat,
 à sua ferocia excoerent, sed jam sibi dolum est, quia
 ad te. veteris testamenti vnde, Cætera pluribus, quia

* Adulatio, et u.

A. tecum confari, tanquam tam Eudæmonem, ex animo An-
 deliter. Vale, anima mea, dicat meum, iam decus 1534
 Philosophia, & Philosophia encyclica, parva, si parum
 ex iusto gressu, homo in talibus peregrinis. Tunc
 Zasius. Ex Friburgo 7. Novembrii, Anno 1514.

Bonificatus tam, una vester, quando fulgere tuo præ-
 brallum maxime non audet, regere non cessat, se tibi com-
 mendum, te sui nominis saluam. Quod equidem quando
 semel fallis jam impudens illius meos ad te dandi, la-
 beris facie, & ut finis quæ impudens, & ut morum
 geram et amice, quod mihi hic Friburgi nil est doluit.
 Ego verba saluam nomine Bonificii, a desinitis isto ver-
 nula suscipe.

EPISTOLA XV.

Bilbaldus Firckheimerus Beato Rhenano S. D.

*** MEMINISTI**, ut arbitrer, vir optime, inter-
 cessisse olim Conradi Peutingeri, amici com-
 muni, amicitia paret te mihi conciliatum esse, eandem
 operam, ac maxime in eodem ejus genere, nunc quo-
 que a te familiariter vocem exigi: audis quidem Er-
 rasimum Roterodumum, non absque honoris præfatione
 nominandum, Basileæ nunc agere, quem nunc in amni-
 bus incognitus natissimum, mihi amicitia copulari sum-
 mopte cuperem: quævis enim gratiam Imperialem
 meruerim, variorum Principum favorem acquisivim,
 humanum clariorum ac doctiorum familiaritatem consequu-
 tum sim, reliqua denique amicum turba, bellis mihi
 pollere videat, amicitiam tamen viti tam erudit, ac
 elaci, non in ultimum boni collocarem, sed & rebus præ-
 tissimam longe anteponebam: in itaque mittere, ut
 ut amicitiam tanti viri acquirere valeam, quæ te mihi
 gratum facere poterit. Premissi te aliquando (in
 literis) hæc contuleram, & si talem mihi adduceres testi-
 monium, quod benevolentia, quam illam præsequeretur amice
 speret enim, ac amicum meum, me ac humanum non ex-
 cessuram, præsequam illam viderem, eamque aliquot
 decet. Amicus igitur tui satisfactionis desiderium, quem nulla
 majore officio deinceps poteris. Vale, & si quando reli-
 qua ex testamentis nostri humanissimi Joannis mihi reli-
 qua transcripseris, ad me pergam curare. Iterum vale.
 Ex Nurembergæ 9. Decembris, Anno 1514.

EPISTOLA XVI.

Petra Carafa, Episcopo Theatine, Nuncio Apostolico apud Angliam, Erasmo Rot. S. D.

REVERENDUS Pater, sensu, sensu, sed sero sensu erro-
 rem meum de munere tuo. Admonueram ut non
 solum Everses, sed etiam adjuvares. At quod ego de
 litera ac doctrina sentiebam, tu de pecunia parvas
 dictum. Dici non potest, quoties me postea pudue-
 rit facti. Novam Testamentum jam propemodum
 absolutum est, & quidem sancti felicitate, nisi quod ego
 laboribus encor. Adest qui in Hierosolymis nonnulli suc-
 curat. Operis summa succedat ad octingenta ferme
 tenionet. Certum est Lævi decimo dicere. Episto-
 lam ad illum scriptam opinor te vidisse: jam enim ty-
 pi excusa est, in qua tui quoque memini. Hierogly-
 phis graviter procedit, sed opus immensum. Bene va-
 le. Basiliæ 15. Decembris, Anno 1514.

EPISTOLA XVII.

Erasmus Rot. Thoma Moro S. D.

Vt nusquam cessant sycophantæ mei, ut nullum An-
 tuasent Coloma uno inque alteri libellum illum ridicu-
 lum de Jule cœlis exclusio, à me conscriptum fuisse
 perculari pluribus, ni periculis impudentissimum cul-
 minam retulissim. Quod si quid hujus suspitionis a-
 pud vos quoque subortum est, ut solet in hujusmodi
 negotiis per multos obambulare divinatione: mitto ad te
 exemplar literarum mearum ad Paulum Bombacem: 1534

An. nam perlongum sit, eadem pluribus scribere. Nihil
4155. pudet istos lycophantas, & nescio quomodo que fal-
sissima sunt, libentius credit vulgus. Prædum erat in
animo submonere Pontificem summum, ut huiusmo-
di licentia, in dies magis ac magis gliscens, finem im-
penderet, sed nondum incidit commoditas: *Anoniam*
tamen Precium Orationem almonis *Basileæ*, & recepit
se curaturum: nam illi quoque res non dissimulanda
videbatur. Cum tu duodecim Anglorum mirtis pro
novem, non video qui tibi facias. Video futurum,
ut fortunæ secundus status te nobis auferat, sed hoc
moderatus fero, quod tu interim felix es, qualicum-
que nostra sunt farsa. Venit est, amicis convalescen-
tibus socia mittere: at isthinc nec literæ mittuntur,
cum à tor morbis revixerim. De Theologorum quo-
rundam facillimis technis perlongum sit scribere: ex
literis meis ad *Refringens*, fabulæ partem intelliges:
nam harum exemplar ad te mitto. Bene vale. *Basileæ*
1. Januarii, Anno 1535.

EPISTOLA XVIII.

Joannes Becar Borislaus Erasmo Rot. S. P. D.

* QVIA nullam decreverim ad te scribendi occasio-
nem angustius amittere, præcepit per omnium ob-
servandam, eam ob rem nunciam quæpiam nallum, qui
isthuc erat profecturus, nollis committere quin vel panti-
ad te scriberem, tametsi nescirem place isthuc-ne ageres
adhuc, an iam Romam essem profectus, id quod vehe-
menter & suspicabar, & mirabam, multis certe scri-
ptarum verbis, si quidem scissem certo, te nondum ist-
hinc discessisse. Itaque in incertum epistolam hanc mis-
si, velis & parca scribere, & ea dantur, quæ
etiam quædam alium legere facile patiar, ne quando epi-
stola ad me remittatur sine responsione cujuscumque, quod
quidem de literis ad te in Britanniam missis est falsum.
Primum itaque significo tibi, me vultu patria & amicus
emissus, atque cunctis, præterea studiorum sociis, & plu-
rimis patria commoditatibus, suisque ac iussu propemodum
veteris patris mei Hieron. Bullian, in hanc terram Lu-
cemburgensem*, nepotulum & ingeniosos mores & literas
politus decem, utique cum illis pætri matre, muliere
prebissima, Archid., ac subinde Lucemburgi, (transmuta-
tione cum sedes interduci) & vix condidisse longis in pri-
mi, & quævisque satis, sed mihi omnibus molestis, quæ ex-
tra litterarum concentum, & ferme in solitudine mihi
nunc vivendum est transier, dum mitemur ad aliquod pu-
bicum gymnasium, nondum enim mihi persuaderi po-
test, ut stultum ætate adhuc tenera, nunciam defendis
maris solatium, a se abiger. Cupio vivam fieri abo te
certior, quæ isthuc literis impressum mandaveris: intel-
lexi enim cum ex literis quibuscumque tam, tum ex illi, qui
te isthuc profecturum concurre, quod constitueris ca-
sificationem Meis Testamenti, & item Epistolarum di-
vi Hieronymi, antequam Romam te conferres, isthuc
impressumque seu chalcographum committere, & alia item
novella, quæ te scripsisse ex tui ad me literis clare hac
proxima egrediet. Quod si Britannia egressus me quoque
Middelburgi convenies, quod quidem vehementer cupi-
ebam, & in te fallarum, si commode posset, significa-
cæram, certum mihi firmissimæ amica, & nuncialis etiam
eorum vidisset. Nunc vero fuerit mihi gratissimum,
si quæ isthuc libri abo te impressum commisit, & quan-
ti singula veniant, atque etiam quæ palli huc posim tan-
to licetiam intervale curare advehendis, significaveris.
Quod si illi, quæ literas huius tibi reddidit, ferendum ad
me literarum præsentiam suscipere volueris, aut etiam ad
me quomodo dargenderam, cum scissem quæquæ ist-
huc jam impressi. Si vero vel Treverim, vel Metum
mitti possent ad bibliopolem quæpiam, quando ipsi inter
se negotia multa balani communis chalcographi & bibliop-
ole, ad inde certi pretii ego possum, fuerit id mihi multo
gratissimum: cupio enim omnes emere, ut modo dixi,
quæquæ isthuc commisit in publicum. Quod si quid edi-
deris exiguam, quod etiam incommoditatem hic ferre se-
* Adhuc, in isthuc ostendit, res, ut.

A cum velis & possis, id cupio mitti per hunc. Vale, Bor-
islausque tuum credens semper futurum tui etiam obse-
tis amantissimum & obsequiosissimum. Ex Archid.,
vel, ut antiquitatis investigaveris consensu, Archid., epi-
stola terra Lucemburgensis, 4. Januarii, Anno 1535.
Tui Joannes Becar Borislaus.

Si quo alim Erasmo obis, illius nunciam & erudi-
tis amator atque obsecrator, hanc epistolam renews-
rit, id quod iussu fieri in descriptione, hanc ore, ut ob
communionem meam Erasmi amorem parca referat,
sanguis in hoc negotio, Erasmi nostri essent, cui si
ignotum, & longe abis, nullam gratiam referre potero,
maximam tamen semper habere & agam.

EPISTOLA XIX.

Henricus Bebelius Insignis Domino Erasmo S. D.

* CVM super falso rumore, vir doctissime, deceptus
Beatus Rhenanus te è medio vivorum sublatum
in quadam epistola evulgasset, dolui profecto vixem tantum,
dolui communem litterarum & Germanicæ laudis pa-
llatam. Verum, cum nunc intelligo, te esse Basileæ inco-
litem, & bonis literis quævis promerentem, gaudem
marum in modum, nec temperare mihi patas, quia te
litteris non licet subfractis solatium, quem, ut loquor
ex animi sententia, & communi in Suevia delatam con-
gruam, utamque exultam, cui in multitudine eruditionis,
singulari quoque utriusque linguae peritia, etiam amicum
nunc vivorum ingenio, & nos Germanos modo, ve-
ram etiam Gallis, & Italos longissimum intervallo præce-
dens, si cum antiquitate atque videris litterarum no-
minibus comparandus, commemerandusque. Proinde hoc
nunc te rogo, ut ita palam te Germanum declares tui
scripti, ne alio modo aut Angli, aut Galli, Gens in suam
laudem satis effusa, possit de te superbi. aut suum te
eivem ammodum glorari. Vale, vir doctissime, atque
potere me aque animo cunctis te literis obviare, cum
ex summa in te obsequia, & admiratione proveniant,
litteris vale. Ex Tubinga 20. Januarii, An. 1535.

EPISTOLA XX.

Joannes Sapidus Erasmo Rot. S. P. D.

* QVOD jam diu quampluribus occasiones ad te scri-
bendi silentio præterverim, nec quidem te infestis,
sed non modicis propter scholares & domesticas occupationes,
id fallum esse scio, quæ me sibi semper rapiunt, ut al-
iquid eis vel respondendo imparetur, verum etiam stu-
dium tuis, & illis in rem cum litterarum quam Christi-
anum laboriosissimum, obsequere meo negotio veritas sum, quæ
quanta sui, nemo studiosiorum cum maxima nemini tui
celebratione non olim prædicabit. Nolo tamen eam obta-
ritatem me abo te putari tui oblitum, quem nec mi-
nimam quidem horulam sine tui benevolentia iuxta ad
dilectissima mentione, ne memoria dixerim, agere possum,
& Erasmo nunc amatores parato non deficiam: quæ est
Dom. Jacobus Speculatus, (ut alias iterum emittam)
divi Maximiliani P. F. A. a. fuerit, ut præter me-
tam eruditorem, etiam mira integritate præditi: qui
quidem prædum ex Vienna Austriæ patriam rediit: ite
studia te vixendi meo stimulo multum incensus est, figne
te adiutorem promissa, quam primam sibi per spiritum
studium licetur. Litterarum vero tibi supplicat, ut si in a-
micorum turam alium adsumere non designaveris. Si au-
tem quævis ear scribam tibi jam non minus occupato li-
terarum negotio, quam priore tempore: Responde, me
non immemorare calendarum Marti, qui te forte prop-
dum Italice tradens: persuasi itaque mihi è te mea fore,
si meis literis digressum tuum præterverim, quæ Sa-
pidi memoriam, tui mercede amicum studiosissimum, mihi
itaquam alius refrigerant, hæcque reintergrat. Nihil
enim verbis nunquam cessare possum, quantum mihi ipsi
applaudam atque congratular, quædamque meo in-
famissimum delatam familiariter extinguit: tanto itaque
mihi de ista magis placeo, quanto in alios præciliis en-
datis,

An. *mihi vel hoc nomen gratior, quod proximè Erasmo*
scripsi tibi nuper per Chamaeum, Parisiensem biblio-
thecam, istis de rebus longissimas litteras: at tunc, quas
ex Francofordia mihi scripsisti, nondum accepi, nec
evadendam ad Schurerum verbum. Quis hunc veterum
invenit? Ad Augustum huc te reditorem speramus. In-
terim de absolvendo consuevendarum Epistolarum libræ,
et de Quiritilano restituendo manui curas. Adhuc
Seneca Claudium. Salutate te et reditorem exoptant
exipit Frobenius, Gertrudis uxor, Amorbachii et
Nesleni. Salvas si Dincellian. Bene vale, vir eloquen-
tissime, et Bestum (cui facis) ama. Basilea 30. Aprilis,
Anno 1515.

EPISTOLA XXIV.

Bruno Amorbachius Erasmo.

* *SALVE, dilectissime Erasme. Nihil aliud, quod ad*
te scribam, occurrit, quam ut moniam, modo te
monere liceat, ut quamprimum ad nos redeas. Venet,
exade mihi, expellatur non modo tui, hoc est nobis, sed
peris omnia. Vale. Basilius et Conradus
uostre te saluant. Raptim ex postremo nostro apud Basile-
am 1. Maji, Anno 1515. Tunc quicquid est Bruno
Amorbachius.

EPISTOLA XXV.

Jo. Frobenius Erasmo Rot. S. D.

* *QVAZ hæc litteras proximis post discessum tuum die-*
bus accepimus. Breve videt. Leonis Pont. com-
mendationis ad Britannicæ Regem exemplum, cum aliis
adversus, et Reuchlini, Pirkheimique Norinber-
genesis epistolæ non misimus. Libellus tuus de Principi-
um Institutione una cum aliis quædam in officina no-
stra absolutus est. Hieronymus ad suum tendit. Lebe-
rationis aliquem diu chartaria inopia, quod Lotharing-
us ad nos clasus effectus adit: id quod tu non sine da-
mo fuisse experies. Sed hæc res adeo nos non impedit:
nam Argentius sui chartarum nobis suppeditabit, si mo-
do presum, quod paulo major est, aruerit. Commenta-
rium sub Hieronymi titulo, quod Friburgi describe-
bat, in Cantica Cantorum, omittit cogitavit, mun-
ditum enim est, nam defuit tum in medio, tum in calce
omnis pagina: exordium igitur a spe nostra, qua spe-
rabamus nos quiddam novi præstare, quod hactenus pa-
cificius fuisse cognovimus. Imprimam tanta cura Morium
tuum, ut in illa impressione utrumque vacillet merito dici
quædam. Speramus hoc omnes tuum reditum, omnem tibi
humanitatem exhiberi. Salutate te Læchnerus facit, et
uor, Gertrudis uxor, et tota fidelitas nostra. Bene
vale, Computar dilectissime. Basilea ex officina nostra 17.
Junii, Anno 1515. Jo. Frobenius, Chalcographus Basili-
ensis.

EPISTOLA XXVI.

Nicolaus Gerbelius Domino Erasmo S.

* *SCRIPSIMUS ad te debus superstitibus de statu au-*
strie, deque Lavobratium tuarum editione. Regenda-
rum præterea, ut reliquis ad nos mitteres, quo citius ma-
nuissimus Opus, quemadmodum desiderasti, subiret.
Ut autem mittere possi et certius atque commodius, auri-
gem nunc habet, cum quo facinus tua, quod nos per mi-
serum tuum regis, ad te deferret. Opus tuum diligenter
relegi, atque tibi quædam, quantumcumque fieri potuit
commendari, restitui. Hoc tamen polio, ne à tua casti-
gatione longius recedam, talia tamen interdum, quæ di-
gentem ostendere solentem possent. Crux aliqui in mar-
gine depicta, quæ quid sui vellet, non possum
augurari. De his aliis aliis quædam copiose restitui. Co-
lenter hæc scripsimus, quare tantum dei iustitiam re-
gemus. Argentomoto 8. Aug. Anno 1515.

EPISTOLA XXVII.

Udalricus Zasius Erasmo Rot. S. P. D.

* *QUEM felicissimum nuntium accepi te redidisti, Era-*
sme dilectissime decui, ita mihi iocundus, ita
desideratus sis, ut nisi sentire me corpus distingeret, jam
ad te salutandum, ad tua munus accipiendo adven-
issem. Sed quando corporis miles, tenui salta tibicine, sta-
tam rationem agere recitas, quod nec crara, nec potes
faci sui faciant, si officio, candida illa tua humanitas
aque et bonificas, si viciorum mea præsentia litteras ad te
dederis. Salvo igitur. Desideri Erasme, ter maxime
fleres, fatentia, Græcorum Latinarumque litterarum,
omnium Germaniarum principum, eorumque amabili-
bus salva sit, in meliore referatur salute, qua nostris
te iterum retulit. Adhuc nominum nominibus tibi Basilea
debet, qui tanto tuo lumine toties illustratur. O si au-
tem ille tui divini ingens radius nostris quoque diver-
sifertur et diffusisset, quæ nos bearet felicitas? qui perpetua
nos decet sequeretur? Hoc enim fieri et ex iudicio pos-
simum, sterneret et amplius retro annis delictorem te Germa-
niam velumini nunquam cingisset. Admirabilis tua erudi-
tio, istis tibi tantissimam eloquentiam tua flamma, sum-
terim sententiarum divitias præterit. Lucanus ille Rô-
ter, et Sophista celesterrimus, si vocat, ex puro tecum
concedi nobis, ita tunc cum delirissimis uerget declamati-
onem, quas quovis lego, quovis infamissimum canonic-
us, oblique dillat, præteritiam pedentium animarum
opugnantia, argumentum ad rationem vim, constata-
tionem salubria, aliæque id genus, et ipsissima ratio-
ria aris peni depremit, collige, extra me feret, et velis
ad superis enigmata animi sublimitatem persipere.
Quid si Adagiorum tuarum inestimabile Opus, si sum-
mas differendi modis, amplificationis immensum ubera-
tem, qua Scæbarum ex ferocibus facta infidelium
supra Aquilam penit, qua belli tristissima nubi, et è
regine pacis placidissimum candorem, qua et alia fi-
milis, terribilia diluere, perspicaciter admirabili
consequatur, si, inquam, incomparabilia hæc pro iusto
commendare pergam, Dea ipsa Sunda, meli inferta
laberi, non fesset. Quid de exquisitissimis, scitissimis,
lepidissimis Adagii dixerim? quæ, ut olim in Alcino heri-
torum pira, pium pium succedat, ita successu sit,
ita copia, ita firmitate (dam fuit ita subraditur) ver-
nam, ut quovis vertas, sublimis, iocunda, polstra, in-
dustra, fluctant invenim. Sum vero cornu illud Caput,
verum et rebus referentissimum, si recensito, si Moram,
si qua tam luculenter à Græco veris, memorem, in-
geni adeo præhabuit laudis gloria, quæ nec me exiguo in-
genio par sit, sed nec epistolarum possit brevitate comple-
lli. Tantum dico, dignum te esse, quem unum
omnes admirantur, in quem celebrantur omnes generis
quod dixerat horres congerant. Quid ad me attinet, et
me crede tibi vinctum ligatum, ut delitiam loco pota-
torum sim, si unquam vel autum tuum percipere, ne di-
eam imperata facere, liceat, faciam pluribus tecum
commentarum, et porro quædam, quæ me argenti, ab te
quæram. Sed uoster Bonifacius, adulterius egregio
colat, solide eruditorem consuevit humeris incedit.
Spero me in oculo, aut ad summum decem diebus coram
paratum. Vale. Tuus Zasius. Ex Friburgo. Augusti,
An. 1515.

Beato Rhetorica emula charitatis nomina mea nomine
 declarata, et mihi misisti, si, Philippum Engen-
 tinum valde salutate. Plura mihi scribenda sunt, quæ
 coram absolum.

EPISTOLA XXVIII.

Jodocus Badius Domino Erasmo S.

* *DOMINE Erasme, amicorum præstantissime, ac-*
cepi litteras tuas, solas in me benevolentis testes
amplissimas. Deinde facit, ne commodum tuo honorifici al-
iquando ex sententia infirmum. Amum certe presens
est, et providentia facit acem secreti, admonuit. Fraz-
** Vellat, fugat. † te videtur excidit.*

An.
1515

cilius

As. Cūcū de Adagio tuis magno satis probe notum est. Re-
 1545 liqua tua cum precibus tuo vero & instrumentis in Al-
 minis impressis meo deinceps sunt: si tamen tua à re
 tua, aut honore est, potius, & quidem aequius animo.
 Valens Copia & Faber, & reliqui amici tui, quos ex-
 cellentiſſima literarum & doctrina singulari non solum in-
 ter conuolasti, sed etiam deinceps. Budeus Opus de
 Aſſe relinquit. A Ruella Dioſcoridem impressum apert.
 Nō Quintilianum, ut possumus, repetimus, sed edo-
 scis satis fideles, à Laurentio Vallensi, dum vivebat, pos-
 ſeſſi. Vale. Parisiis 20. Aug. Anno 1515.

EPISTOLA XXX.

Nicolaus Gerbelius Domino Erasmo S.

* **A**CCIPES litteras tuas elegantissimas, quibus de
 quibusdam locis, qui solvendi videntur, certi-
 tudinem me reddidisti. Postremo, quod approposito super
 distulisti scitans, reddam candori tuo. Opus tuum fabre-
 fisti summa utriusque cura, serenos enim, redolentibus
 rhythmis redolentia mella. Quid enim erat aliud Luca-
 brationis tua quam mella, quam flores, quam denique
 alysiis dulcorata? Placebit tibi libellus, ut me presens
 fallant oculi. Unum tamen in maximis vertet, ne me ma-
 lum prophetam fuisse dillatur si, qui teus eger in scri-
 ptura tua vaticinari. Superuero si, ut in partes omnes
 deterqueat caput illud obsequium, donec distuleris, qui
 nemine nonnulla debant huiusmodi. Verum utulus su-
 distulisti, diuina multiplex, qua in hac curatio-
 ne laetis, quibus erga Erasimum meum cum amor,
 tum observantia, facilia mihi reddant amica. Postremo
 non desistam obsequi te plurimum, ne desistas, ne ce-
 des, ne remittas humores, sed cures ut Christus au-
 grat, crescat, floreat, multiplicetur. Ego si quid pos-
 sum in ea re tibi operari, non eredis quam sum parati-
 sum, quam salutaris sum liberator, quae preceperis. Ad me
 quod attinet, rogo ut te frustra amem, non quod taliterem
 repetam beneficii vel meritis cuiusquam, sed id solum,
 ut me amemus, ut mei non oblitiscaris. Quid quod est,
 ut me memores, inquit? Scis te minime eger me memore-
 re, vel ad laborem pro studiis, vel ad amorem pro Ger-
 belio, cum ante post hoc omnia melius digresseris, fa-
 cere, si velis. Sed quantum non melius scribendi argu-
 mentum occurreret, hac placuit ad te scribere possi-
 mus, quae te in communis alicuius Gerbelii. Vale felicissi-
 me. & de Testamento dices, de quo tu epistula, quid
 illud sit, quod Basilice acciderit t. iterum vale. Argen-
 torato 35. Aug. Anno 1515.

Pauca ad huc diebus sunt, diis bene fortunatis, Lu-
 cabratibus impemur. Alter plurimum cur ad vo-
 Rhenanus nihil scribas necesse in pudet ipsum nostri, vel
 aliu sit casu cur non responderis. Tu facis, ut bene va-
 leas. Propediem vixis audis de nostra Reuchlino, quae
 miram in modum te oblectabat. Distulisti quidam He-
 breus, Graecus & Latinus sedecim libros in eius scrip-
 tis defensionem contra illos iudaicos. Valentinum
 cura, & referbe.

EPISTOLA XXX.

Nicolaus Gerbelius Domino Erasmo S.

* **P**ROXIMIS litteris certior te feci, quidnam sit
 alium inter Lachnerum & me, quidque fallentem
 me esse mihi pollicetur: quia in re nulla alia vera est, quam
 penuria auctorum, qui omnes tunc ad mundum Fran-
 cōfidenter descendunt. Verum, quam primum fieri
 posset, nec arripiam. Tamen non ingratiū mibi foret,
 si te interim scriberes, quod flato negotium id esset, de
 quo mihi mēdum est: nam si vel opera nostra, nupte qua
 in re tali mēdum est, non reges, vel sinecram multi-
 ſi, vel qui alius esset hanc opem meri, parcerem im-
 pectis si stens arbitrar, libenter admodum fallatur
 sum quocumque in pūctis. Rōgo non graveris idēpium ad
 me scribere. Litteras Rhenani elegantissimas, plenissimas
 melle fide & sinceritate, accepti, legi, amplexi: sum
 pūctibus ostēdit: quibus ad responderem multis remissis
 * Voluit pūcti dubio fingere, ut est apud Virgilium Georg. iv.
 v. 101. 102. 103. 104.

A dignum fuisse, ut nuncius ille propere ansum mihi An-
 1545 praequisisset. Quare si sibi mēdum non est, gratias me
 1546 tamen illi nuncius meo pro benevolentia, pro amicitia,
 proque tam admirabili eius in me observantia, referas,
 vehementer ero s aduocans, me vocibus mille eundem
 Beatum saluasti. Vale felicissime. Argentorato ceteris
 me 9. Sept. Anno 1515.

EPISTOLA XXXI.

Nicolaus Gerbelius Erasmo Rot. S. in Christo Jesu.

* **N**ON sum adhuc pollicitationis mea oblitus, erudi-
 ſſime Erasme, quae me tibi primum ac deinde
 B Lachnero obstrinxit. Verum, aliud mihi me moratur,
 quam quod hucusque nullas usquam suis auribus, quae cum
 pervenire possem Basilicam, ut velis experiri quid ju-
 beret, quid possem efficere, quod tui vixit ex animo
 responderet. Retulit mihi mūltis tam vanae de Op-
 1545 re tua in latere produrere, quae forma, quibus typis,
 quo ordine excutendum putaveris; scilicet ut columna
 1546 columna respondet, fuisse intermixta omnes Graeca
 Latina, & rursus Latina Graeca. Veror plurimum,
 Erasme delictum, ne vobis quidem tam signa proce-
 dente tempore non sit placitura: atque id ob multos cau-
 ſas, quae ad te amicum optimum placuit scribere, quod
 C huc propositi tui Opus maxime semper fuerit, al-
 1547 lius non possum non plurimum exultare, quod eam diem,
 qua Sol ille mundo effulgebit, attingam s deinde quod
 sciam non melius te animo accipiam, etiam si paulo
 inconsideratus atque imprudens scripserim, cum minime
 1548 ignoret, quod id fiat a me animo. Erit igitur hoc in pri-
 mo (ut arbitror) ingratum tibi, qui in literis Graeca-
 nia nūmūl profectum, apud qui Latina ad id ve-
 gūti nihil egerat: si prae hac ea forma, abis nūmūl
 Graeca sunt omnia, tum polchrior, tum acceptior. Pra-
 1549 terea si vel indolis & rudis laborem hanc debere cen-
 ſis, & nūmūl accipiam illo incrementum, si a dextra sim-
 per impudent Latina trahatur. Nam ille, si qui parum di-
 ſtū est, plus sculet in id, quod vixit, quod didici-
 D quod intelligit, enūciat, quam in ea, quae vel diffi-
 ſis sunt, vel praesens incognita. Ad hoc enim fieri
 videmus, ut separata a Latina Graeca facilius percipiant
 & hanc tenacius, videlicet in non sile, ingens oc-
 cupato. Nec admodum grata est labor, si qui Latina
 Graeca evolvere vult, vel tamulim veteris solium,
 cum saepe accidit gratiorum est collationem, quae labore
 1550 fallit, felicitas obvenit. Jam vero si ea forma excu-
 datur, quae ad Aldo Gregorius Nazianzenus, qui eris
 usquam eruditum professum in Italiam, in Gallias,
 in Britanniam, qui non solum ferat Novum Testamen-
 1551 tum Graeco, vel si scripseris, hoc compertis idem ipsum
 Latine in eodem volumine, quod nequit fieri, si cedet
 premagnis sacris, formaque angustis. Neque etiam tan-
 tum inferret gratia, quantum utriusque suo reposui
 loco, sua resaltem digressu, sua manifeste decorem.
 Quid autem erit illi magnificum, quoniam quod erudit
 non offendatur incruditorum admodum: & uterque
 1552 gaudet, si admittat aliu non sit qui. Possem multo
 obsequi: nam tantum distici, quod in post obstru-
 dere, solvet, ut facilius Latina Graeca conferantur,
 quod melius melius praesens fieri posse videtur, si pri-
 mam Graeca (atque ea separatim) probe didiceris quae
 1553 piam: tum eam sicurum confectis, & intelligit clari-
 ſis, sua resaltem digressu, sua manifeste decorem.
 Non enim dubito, quod vos eandem rem longe delibera-
 veritis exallim, praesens praesens, praesens felici-
 1554 tatis, quam quod ege, qui parum aut nihil intelligit,
 possum consilire, de quibus tamen coram, quoniam
 primum fieri poterit, cupis commentabitur. Vale felici-
 1555 sime, optime Erasme, & me am. Argentorato 11.
 Sept. Anno 1515.

Saluta nūmūl me Beatum Rhenanum, virum erudi-
 tum simul & eruditissimum hominem, deinde Joannem
 Frobenium. Pertabo meum decem Erasmos, quos
 Schurerius Erasmo dno dedit.

Tim. III. E c c c a E p r

EPISTOLA XXXII.

Joannes Sapidus Domino Erasmo S. D.

QVI tibi hactenus meas literas reddis, praestantissime vir, dignum est, ut aliquot tuae personae, partim quid meritis atque literis maxime si eras, partim quid nihil aequo videre censeatis ac estimatis vultus, ad est, viri omnino delictissimi. Hactenus enim Oecolampadius, qui facile in conspectu est, cum Graecorum litteraturam non indiligens; sed & quamvis rei Theologicae peritiam habeat, vel bene constare possit, quod incubitationes componere solent, ut longe eruditus, ita plane a Deo non alienus; credidit & his hominibus Hebraei sermonis cognito non minus trivialis. Tu cum ista excipere videris, ut se sentias supbia Sapidus litteras quicquam ponderis apud te habuisse. Wimpfelingus noster te plurimum salutat, et quoque non pigeat Rhenanum, & Amorbachium, & Frobenium mea nomine salutare & si malebatur admitti, salutat te quoque nostra Lucretia, quia mihi nihil minus: sed videretur solutus. Vale. Ex Selestatio 15. Septemb. Anno 1515.

EPISTOLA XXXIII.

Udalricus Zasius Erasmo Rot.

SERIE commendat. Equando cessas, amplissime literis, liberalibus tui beneficii Zasium exornare? Quae per Joannem ea est singularis tuae humanitatis, ut dum iam optatis, tam elegantibus me tanquam prosequere, cum tamen in vicem nulla tibi me umbra quidem officii, necum officio, videretur. Sed immensa tua admiranda doctrina latitudo neget & libertatem quam tua opulenta cunctis septi, ut sicut in optimo dillitio, cui similis Germanus non habet ubi, & foris nec Italus, ita & humanitatis primas sedes infodere: ea enim demum iusta est humanitas, quam complurimum studiorum iusta professio instruat. Equidem quando nihil habeam, quo tam repetiti palcherrime donum gratificer, atque me & amico & merito oblige, ut sub tuam manum subyektu, cum sum iulius praesens semper obedientiam paritum. Ceterum quia asperitas filia pompas (quod bonum & sanum sit) vi. Nona Octob. jam futuro, sum celebraturus, ite, ut ei pompa praesens ades, si id tibi non foret molestum, maximo quo possim rixu persequar: videris enim & exspectatibus meis bene videri, qui in te ardet, & non modici ornamentis accensione me necesse. Deum mea tam angustia huiusmodi assu perit, ut itam gymnasiis tua praesentia illustratur. Sed eo te officio gravare non vides, dum novum te me desiderii Desiderium, si videri dignaberis, excepturum, provisorumque, ne quid te oneris impensa premat. Philippus noster, lucis spem fecisset non abeundi nobis literis meis comitibus, abvot tamen, eredo vel opportunitate aliqua vel necessitate permittit. Est enim (quod abominor) corpore sano affectu, bonis aliqui vir & humanum. Itaque praesentium exhiberi genio meo literas dedi. Vale, decem litterarum, & litterarum princeps. Ex Fridurgo 21. Sept. Anno 1515. Tui Zasii.

EPISTOLA XXXIV.

Paulus Volterius, Hugonis Cariz Abbas, Erasmo Rotterodamo S. P. D.

NACTI opportunitatem, non potissimum non salutare tuam praesentiam, Erasme, extra tamen aliam delictissime. Salvo igitur, Amice clarissimo, qui optime meritis et apud deum comitis, non tantum propter multigenam doctrinam, quam amplissime pro te feci, sed etiam

A ab morata Moriam, & ab sapientem stultitiam; qua deum in Dorpiana Deserviant cum primis caris, quam testando ego communique nostris amice Jac. Wimpfelingus, & Joann. Sapidus inter epulas & ridemur & miramur, uno pro cibis sordibus & delictis, & de. Vale in Christo Iesu, qui tibi vires addas pro capis tuis, olim solutus obediendi. Praeparaver ex Adonasterio nostro 30. Octobris, Anno 1515. B. Rhenanum nuncius nostrae salute imperis.

EPISTOLA XXXV.

Udalricus Zasius Domino Erasmo sese commendat.

SALUTEM mihi vobis tuis, magne Erasme, praesentium arbitrio Archiducis attulit, epistolam illam quidem, sed cui tunc dulcissimum literas praestantissimum. Quod tamen subterfugit significo, ut importunitas tua benigna humanitate abici videretur. Sic enim graviter te & honestissimum negotium, ut rem litterariam in vestra Germania erigentem pro usu adjuvet, impedit, ut nihil mirum sit, si rariis scribas, praecipue ad hominem plane exiguam, cui satis sit si mihi aliquando vel verbo meminero. Ceterum quod proxima tua elegantissima epistola sapientia filia mea bene precatur et, in vicem jam non emini, sed vel oraculo, accipio, tanquam a deo aliquo bonum illud felix emergerit & fassum: divum enim bonum quomodo se non praedicem, in quo quiescat pulchrum divini & humani, vel Dem, vel natura cunctis in vicem potius, tibi adire consuevit? Quod si praesens pompas nostras arduas, jam plane beatum arbitrarer: sed spem fecisse adveniens aliquando tua, quod desiderantes exspectamus emere, qui tibi bene volumus, qui ex te pendemus: multi enim sunt hic boni viri, qui non solum te videre, tibi adire, communicare, conforsse tecum, sed etiam in castra tua, nos, inquam, illa castra, optimorum studiorum princeps, delectare gessimus: quod nisi citius advenias, ecce ad te homines tui, animalia tua devotissimus & adulescentem equidem jam du, uti quod valeat adire velis perpetuo hoste apponere, qui arcem capitis & aurium imperis jam pene oppressit, nisi si qua Dei nostri aditrix manus ferat superas. Sed quoniam cetera fragilis, fradile tamen sum obfirmissimus, qua non res me & reficit, & valde consolatur. Gerbelius, vir tepida eruditio & doli merissimus, egregius me tuis opusculis, Enchiridio & novum alii, in qua tot annos fuit, qua consuevit antiquae stultitiae expetit, optatissimum domi daretur: fassi Deum, ut vicem aliquando remittere possum, discessum, si non omnes numeros gratitudinis explicare; cui, & praeterea Rhenano delictis meis, & Oecolampadio, integerrimo meo amico, verba salutis immensa adscripsit, quibus & scripserim, sed Lex ii. de orig. Juris, cuius commentaria fere ad calcem perdidi, ita moratur, ut vel momentum, ubi a lectulis munere vacaveris, dilabi possit. Vale. Ex Fridurgo 30. Octobris, Anno 1515.

EPISTOLA XXXVI.

Joannes Borfalus Erasmo Rot. Theologo S.

QUAS celebris Octobris literas ad me scripseras, accepi paucis ante diebus quam hac scriberem, non ab eo quidem, cui ferenda hac profuturus existimaveras, sed a Lotovino usque, quem illic effusi perita, ad me missos: itaque neque hominem illum conveneri datum est, ut de te qua vellem percontari potuerim, & temporis angustia metus me mihi impedimento sit, quo minus tibi haec, principum Basilica discidas, reddideris: atque ob eam rem scripsi brevius quam indideram, quod nolum alibi fassi coram nullo ad te nuncium. Habere primum maximam tua singulari humanitati gratiam, qui negotiorum turba obrutus, tante tamen licetiam intervallo ad me scripseris, & quidem humanissime. Delictis te oro, si qua essent aliquando ad me denari scribendi occasio, facias me capessit de rerum tuarum statu, de compotibus, ut a Graeco convertere, atque castigare

EPISTOLA XL.

Udalricus Zasius Erasmo Rot. S. P. D.

VIDE, *Hortus mi, quae procedas temeritatis confidentia, tua aform opera, tua spe mixta, te appellare non vereor, quae nulla te umbra quidem officii nequam sum praesentat. Sed tua humanitas confidentem facit, tua mansuetudo animum percat probat. Tua illa serena mem, placidus animus, dulcis verba animaverit. Itaque tua praesentia sacrastra irumpo, non tam mea temeritati, quae tamen non abest, quam tua placidissima civitati acceptum referent. Sed quid tandem, inquit? Nempe rem medicam tibi, mihi vera maximam, evolvi (at mihi videtur) tenebras, si qua sunt in L. 11. de Orig. Juris (sunt enim multae), non tibi & doctis, sed legem scilicet, quibus mihi cum succenturiis literis commune est: nam & historiam explicat, & cetera quaedam scibilia (sua te veritas) adiecit. Quaterminus dant mihi, nec eum extrema morbus impositus est, licet in calore medica resiliat, per hoc natales dies absolvendo. Iudicium tuum peto, & quidem acre, & tale quod iudicis frangere referat. Si ex parte deieceris, iam nullo vel meo suffragio iuvabuntur. Siquis de quo sero, vix excedit, an gradum teneant, quando tuum, vixi sicut omnia principis, ita plane iusti, iudicium pro Hammonis erit oraculo. Laboravi autem (si modo labor, & non verum occupatio) non frustra: cunctis enim ista mea naga fuit, eam tamen operam honorari condignum sum rememorari. Vale. Paucula scribere, & male tamen, scribenti parce; premittit enim vel in hoc ipso Dominico die negotia serena, eo pendere, ut sperando vix si nescis. Vale, Germanice lumen, & decet. Tanti Udalricus Zasius LL. Doctor. Ex Friburgo 15. Decembris. Anno 1515.*

EPISTOLA XLI.

Udalricus Zasius Erasmo Rot. S. P. D.

FROBENIUS noster, magne Erasme literarii *Terribis lumen, profunda hodie crepuscula veniens, matutino crepusculo absumit molitius est, ut cui familiaris communicandi potui, quin certe salve dicerem & vale. Salve itaque, vir salutaris, a cuius salute literaria felix & quidem maxime pendet. Vale porro, a cuius valetudine omnium studiorum valetudo intercessit, quae valet Germania, scilicet nuper belli, nunc nunc destrutorum vexille circumferre videtur possit. Quis mihi legendi suggeret supellectilem? quo stylo, quae saecula, quae nomen intensionis, quae mentis vehementia, quae nunc cum scribenda forent, hoc desiderium consequatur? quae meum, imo peritiam omnium, Desiderium Erasmodum, vel ex medico contingam? Ohi, menti, lingua, animus, ordo, industria in te desistant. Ita quod cuiusque cupio, fugis cuiusque, & quod ad medietatem alios erabescerem, ad summam destrutorum principem scribendo blasus esse cogit & barbarus: & tamen ut taceam, ita genus impeller, ut pro laude dicam, manifestari meam imperitiam, in cuius studio nihil est levi imperitia. Sed amicitia excusabit, quod accusat invidia: nam & qui Reges & Principes fieri auro intelligunt & purpura, cum amicum amicum parabolis, indolentis familiaribus conspiciantur. Hoc habet, tam de te non posse me loqui ex credulis quam ex iusto nemo mortale te mirari possit. Testis est mihi Salvator, cuius imaginaria circumferimus (ut nunc digne) praesentia, ita me in tua nomina obsequere, ut non iam supere attinet Socratico, sed totius ex Medulicis terribiliter excutitur. Vale. Adhuc medicum peto videas, scio te ea probare non posse, tam quia quae historiam sapient, isti pueri cognita sunt, sed quia iustis sunt, ea se non mirari. Sed peti vel ex genere ferre iudicium, quod mihi Hammonis sapientia oraculo. Vale. Friburgo 16. Decembris. Anno 1515.*

* Sic legendum supra pag. 1511. B. A. ubi perperam editum ex MS. indicium.

EPISTOLA XLII.

Nicolaus Gerbelius Erasmo in Christo Jesu Salutem P.

QUAM multum mihi fuerit abstinens nec dicere ausum, nec scribere, valedices ne rursus in ei mihi obiectus, linguam me velle exerceat, vel eloquentiam, in quibus quoniam sum opam, quaqueque peritiam, ego iamdudum expertus sum, atque adeo manifeste, ut nec uno etiam istic sit opus. Utinamque ferat tamen, hoc nec vale, nec possum dissimulare, naquam mihi cum quovis homine necessitudinem fuisse gratiorum, nullum unquam me praesentia plausibilem, aut cuiusquam penitus gravissimam colloquii assidue plausquam humanam, plausquam suavitatem, plausquam duci potest iocunde, quam Erasmi mei, cui si vel animum, aut alteram tam gratum fuerit in Gerbelio, quam accepta sunt mihi universa in Erasmo, gaudium meum numeris absolutum praedicare amicum. Neque illa re, quoniamvis magna, me perspicui beatum esse posse, quam si familiaritas nostra, qualiscunque sit hac, Erasmo non undequaque dissiliret. Scio quid nunc facis, vides? scio quid cogites, ex ore me illa loqui, non ex pectore: sed nescis, Erasme dulcissime, quantum in hac tua opinione decipiaris: mallem etenim vel nihil scribere potius quam mentiri, vel, si honestas qui fieri putat, talia conspiceret. Exerceat stylium, aie si fieri potest & illud sine furo, sine fraude, cura simulationem. Exerceat linguam: faciens & hoc putat, non tam sibi sapientem, quam veri argumentis nitens. Sed hoc nihil ad amicitiam, inquit, quae simplex atque vera, non alendi quam in ipso habetur potest. Nead aliter (ut me Deo amat) facit, sentitque Gerbelius, cuius si pellem posset corporis acule penetrare, literas (ad hoc quantum attinet) nihil foret opus. Sed de hoc satis. Credo etenim non tam durum esse Erasmodum, ut bene quae sunt, veritas in malum, erumpat, qui sincere amat, adulatorem putat potius quam amicum. Opus Lacerationem sacrosae modo carae non admodum vulgari, cui negotio, quoniam fieri potest, adsum viribus amicum, placidit tibi (ut arbitrer) labor agitur, & neque te mirum gerisse nobis pariter. Tu cura, ut reliqua quae ad nos adveniant: sunt enim quaterminus fore quoniam absolvi: atque si quid apud te est satia exidem, quae magnitudo libelli foret & iustur atque vendibilis, fac, quae, liberalitatem tuam & nos experiamur, & studium tuum in Christum sentiam studiis illis. Annotatium nos loci aliquis in Enchiridio a pariter capta penulam remotioris, quibus ut vel hac saltem nostra opera gratificari possumus, aliqua in suum libelli, veluti scilicet, adiecit facimus. Hoc si tibi non displicet, rem prosequemur, suum fecim, sit sententia tua. Vale felicissime me, atque rescribe, si Gerbelium amas. Salutem te videri misse Jo. Rudolphus studiosissimus tui, simul & Matthias Schurerius, qui plurimum regas B. Rhetanum, ut aliquando manus Rodolpho adhibeat, nam si castigatus esset, non diutius editionem eius mereretur, iterum vale. Argentorato, An. 1515.

EPISTOLA XLIII.

Nicolaus Gerbelius Domino Erasmo S. D.

MATTHIAS Schurerius, communis amicus noster, Erasme dulcissime, plurimum arguit te causatur ab his, qui libris hinc inde gestam venales, atque fieri convisit ab eo expostulati similia. Respondi tibi, vix fieri posse, ut ite vel unum iterum cassetur, ab ingentis tuis laboribus, quibus arripere praesent, band naquam plene esse resipere. Ille vero cogi se inquit, ut peritiam & manibus eripi sibi velit opuscula ab his, qui veluti simia imitantur omnia. Nihil se posse inquit hoc tempore a te recipere dicit, quam si libellus a te revocari prodeat castigatur. Verum, si fieri nequeat, omnino redendum esse ad exemplar illud, quod ad ipsum mensuram superstitibus misisti. Ea in re quod facere possis, aut quod fieri

As. *feri velis, ad me referre. Nihil assidue cupimus ar-*
 1549 *dentis quam utrum tua gerere volumus. Si potes com-*
modis, consilio studiis, desiderio tam constanti am-
as. Operam meam, qualescumque sit ea, perquam libere
accommodabo. Pro secula, atque de utilitate tua
fac me certior. Commenda me humanissimi, simul
& eruditissimi tui curatori. Commenda scilicet auctor
Radolphingium non cum reliquis amicis, qui subinde
ex me auctore cupiunt, quo si valuerint, quas desin-
des laboribus: sicut maximam illis de Testamento Novae,
de quo Hieronymus, adhibet, quem auctore omnes expe-
riant. Iterum vale. Argent. Anno 1515.

EPISTOLA XLV.

Guilicinus Montjois Erasmo Rot. S.

As. *LITTERAS tuas simul & librum de Utopia fa-*
 1546 *cula & te missam accipi gratissimam certe animo,*
cum & littera perisita sit a te meo amantissimo, & li-
ber ab te editus, qui non eruditio solum, sed & amicitia
artificum apud me habuit esse inter primos: quod
causam videram legi, obstat multis negotiis, brevitate
periculata: ut cum praesentis Mores fieri valemus,
saltem in Utopia Mores meum viderem. Ceterum de
tali videri vultis expellere cupis, nam & in fructu
nostro Tantalus, qui tibi vir esse plurimus de consilio ju-
ventutis, etiam & possessionem Praedae nuper tibi
concessit, vel personam aliquam a Principe obtinuit, non
minus consilio utilitati, quam voluptati: nam cum long-
e a me abis, ut aliqua donacione te digno beatus effi-
cere possim, non tam integrum tamen videri velim, ut ne
ab alio te scelerem esse magnopere desiderem, ut tandem
te conferre possis ad eam illud litterarum, ad commu-
tem omnium studiis utilitatem. Tu interea valeas,
& si quid tibi supersuerit, & mi visere digneris,
sem gratissimum mihi facies. De reditu in Angliam
videram certi aliquid habere. Rogo ut reverendum do-
minum Cancellarium meo nomine plurimum salvere ju-
beas. Iterum vale. Tota ex animo G. Montjois.
Ex Tornaco 4. Januarii, Anno 1516.

EPISTOLA XLV.

Domino Erasmo Augustinus Aggeus Medicus S. D. P.

* *COGITANTEM me sapim aliquid ad te scribere,*
propterea puto, scilicet quod verebar tui esse ar-
gumentissimi & prope ad divinitatem eruditum auribus ob-
strepere littera meo inculto, & ad barbarum usque jam
horrantibus. Adde interim tam tua constantia & li-
teratissimi praecipue desiderantiam, mi Erasme, sentio
quantum mihi peris non modo litterarum, (quas tui
velut & lumine salutaris) & primum tui assensus salutatio
sed & ingenii, quod ubi non exerceas, quadam rubigine
exediar. Huc accessit, quod cum olim a te desideravi
ex Anglia cum Sixtino nostro in patriam ad parentes &
amicos me aliquando quasi pessimum recipere, incidi
illis in tempora miserrimarum & atroxissimarum omnium plena,
eaque fuisse quidam veluti agitata, in novas semper
bellorum procellos in dies magis ac magis calamitose-
ree erumpere, ut mihi vel dolore praesentium, vel
meis iam instantium malis (quibus ante ista meos
voluit amicos & parentes simul, quod & diuam cum pa-
tria, una cum natione tota excubant) adeo obsequi-
um, frigidissime obsequi ceterum praecordia san-
guis, ut ad Alisa & litterarum tranquillitatem ne ad-
spirare quidem mihi aut liceat, aut libeat. Eorum
quoque hominum, qui anticum hoc in pelago naufragam-
ter resicillat, id est, Philosophorum, pericula multum
ad hanc ingens me calamitatem adiecit, dum litteras
de & Philosophis iniquum, sed per his semper pluri-
bus & magis audierim, id est maximam & insistentem
meorum omnium miserrimam. Ego & sapim ad te &
plura scriberem, nisi mihi daret meas, tam omnes pa-
teris meatis, tam maxime huius generis fatalitatem

* Puto ex sensu, emendat. non esse omittam. † Supple, com.
 ‡ Legit, insistentem.

A *adversis. Cur enim non utar verbis Ciceronis in re, An.*
 at puto, perquam simili assuet adeo malo illis, que 1546
 extrema homo praedictissimum indicavit, mea haec haec
 male lectura mihi videtur: & que vel tu, vel cer-
 te alius nemo, se tandem minora reddiderit, si tui
 scriptis eruditissimi Augustinus tuum consilium indicav-
 erit, quibus Philosophis rem ex hoc passim nullum
 emarginare ceterum, in simul & ego cum aliis, in tem-
 peratissimum abstinere omnino poteram: sed tunc praecipue
 remigis adiutus (ut scies) ad tranquillitatem eva-
 tare possum: nam estis nunc aliam paulisper ab his malis
 donec legatis ista possit, inoletemus eratur animo,
 etiam qua agitant in patria de meo, quo cum in fam-
 ous miserris ac atroxissimis abstinere ille reliquit, non
 nisi extrema cum sperare, aut jam certe pati, haud im-
 prudenter augere, ut de statu eorum magis in certum,
 an incertum esse libet, plane igitur. Vale, mi Era-
 sme, tibi que perisita, vultum rem esse gratissimam Au-
 gustino tuo, quomodo tam instantissimum, praecipue, in-
 stantissimum, literatissimi eruditissimi, sanctissimi, deservit. Vale i-
 terum, & hoc (qua erant non daret) fac, obsecro,
 per litteras, ut omnino non eorum: per Franciscum
 omnia fideliter, ut puto, tradiderit. Vale tertio, quia
 nihil magis ipse, quam ut viderem vultus Erasmi
 illis meo, litterarum spes, calamus, & decem omnino,
 Ex Parisiis 11. Januarii, Anno 1516.

EPISTOLA XLVI.

Jacobus Wimpelingus Domino Erasmo S.

* *VIVI-NE adhuc, an vita fuisse sunt, an inter-*
 1546 *matiales & feroces rubrum autem quadam con-*
traxerunt Dominum Erasmi Roterodami, Joan. Oecolampadius.
Beatus Rhenanus? ut tanto tempore ubi
amicissimis scribant, remittunt, significet de statu,
de valetudine, de reditu, de fine Operum Hieronymum.
Ego sane nunciam plenissimum, podagrum incidi,
qua si non errasset, pauperem cum abruis, qui mortis
divinum esse ferat, ampridem me Basilea videret: mul-
lam enim cum famulo mihi ad me Praesul Basiliensis. Sed
proh dolor! neque equitare, neque domum egressi possum,
tamvis doloribus dicit atque vultus afficit. In Catalogo Ar-
chiepiscoporum Maguntinorum, quem interim celsi, D.
Erasmi Rot. benedictissimum fratrem memorat. Oecolam-
padius spero huc ad beletadium reditum, non secum
adducat qua vix traditur sum ad me, amicus meus
Heidelberg, perferenda. Beatum Rhenanum praesentem
grandaevo pater desiderii pleni. Omnes vi tui valere
perpetuo. Ex Selebidia 15. Januarii, Anno 1516.

EPISTOLA XLVII.

Nicolaus Gerbelius Domino Erasmo Rot. S.
io Christo Jesu.

E *NEQUEO mirari satis, Erasme delituisse, cur*
 1546 *Parabolarum libellum ad me non misit, cum ubi*
nil assidue fuerit in tabellae isto dispendio maxime cum
vere ipse desiderariis fidelem quicquam mutatum, qui ad
nos cum ipsum deferret. Tamen abunde te excusaveris
litteris istis plussim diei post grandibus, nihil tamen
fuisse exceptum magis Schurerio, nihil autem (ut res)
studiosis, quos si emendatissimos in lucem prodire de Lu-
emburgiensi tui. Verum cum alius fieri nequit, carabi-
mus ut exeat, quod qui fieri potest, transmittimus.
Scriptum est ubi te gratificari velle communis amicus noster
Schurerio Argentoratis quidam in Ciceroem pariter
& Virgili Amiciis quod si feceris, non erum quam
impresso simul conatur, ne negatus dicatur Gerbe-
lius, nec liberabatur tuus Schurerius. Fide scilicet, a-
mentum optime, & de tua valetudine, de litteris, de
que Operibus tuis, referre. Saluta vultus meos vultum
delitum modestissimumque Beatum Rhenanum, ceteros-
que communis amicos nostros. Salutate te omnes, qui
apud nos studis florere, cum primo mihi Jo. Radol-
phingum. Argentorati 21. Januarii, Anno 1516.

An tam citim Principis conspectum emerari. Cujus no-
mine ut nos invitati, ita vocis illi meo nomine gra-
tias ages, pari fecunda. Epistole nostrae brevitate
simul & rutilantem excubant occupationes: quae si
tibi vere cognita essent, mirareris, eum hoc ipsum
qualecunque est, a me scripsi potuisse, tantum absit
ut offenderet. Vale. *Basilica 24. Febr. Anno 1516.*

EPISTOLA LII

Thomas Morus Erasmo S. P. D.

*ERASME charissime, salve. Dominus Archiepiscopus
Cantuariensis curavit ad te mittendas viginti
libras mittere. Atque ergo ad te Marulli singularem
& simul Archiepiscopi litteras ad me, ut posset intelligere
& illam esse pecunia liberalis, & me utrumquam
modicum dispensaverat aliena; praeterea ut scriberet, E-
piscopum facere accepta pecunia certiorum, ut si Marul-
lo causa repetendi. Scripsi eandem mittere, qui mecum
peruenit nundis istis recipere, ut scribat Regibus libras
triginta Flaudit, quibus illa tunc summa solvatur dis-
solvas illas viginti libras mittere, quae in super apud
me deposuisti. Litteras tuas mihi Lanthimero, & mecum
item de re Rossensis Episcopi: verum, adeat ab illis nu-
bil accipi, sed me ob Episcopo quidem. At Coletus jam
graciarum sumus, usus in ea re, precaria opera Clementi-
nis mei, erede fore ut pergas & prodati noster, ma-
xime si tu ab Lethario usque simulas: quamquam for-
tasse fatius erit cum impetui suo permittere. Salve, ut
scis, dispensandi gratia repugnavit suadentibus, etiam si
fuerant, in quod illa sua summa maxime propendat.
Ad Urbevicum: si si memoris dicit equi esse tui, bre-
viter effluarum ut habes: quod quam facis, ego esse
etiam ut cognoscas ne suspensio posset salvi. Reperit Lon-
dino 25. Febr. Anno 1516.

EPISTOLA LIII.

Erasmus Rot. Urbani Regis S. D.

STE existimo, Urbani doctissime, me jam nunc
Somnia debere, vel Multissimum Principi Haereticis
vel tibi, ob animum in me tunc propensum. Proinde
judicavi me nonnullum gratiae partem hac ratione pos-
se referre, si quod mihi cupienti non est integrum
hominem commonstraverit, qui quod a nobis exspe-
ctabam, longe cumulatius praestare possit. Est apud
nos Henricus Gloucestria, Celsa laura insignis, quod
equidem decus, inter tot juvenis ornamenta multo in-
fimum esse duco. In omnibus disciplinis, quae Mathe-
maticas vocant, eximie doctus, neque vulgariter exer-
citatus. In omni, quae nunc in scholis traditur, Ari-
stotelica Philosophia, et progressus, ut cum summati-
bus etiam congressi possit. Magis insuper Theologi-
cae vel partem affectus. In Geographia, in Historiis
absolutus. Denique nullum est genus litterarum, in quo
ille non sit felicissime versatus; Graecae quoque doctus
usque ad mediocritatem, & hic brevi absolvendus, quae
est hominis tum industria, tum dexteritas. Adde huc
aetatem maxime tempessivam hanc negotio: ad trige-
simum accedit annum, quae aetas ut quodvis est, quam
ut contentui sit obnoxia, ita laborum omnium longe
est tolerantissima. Est autem Gloucestria praeter ac-
tatem, peculiari quadam naturae dote, literarum labo-
ris & appetens, & patiens. Quod nescit, discit avi-
de, quod scit, docet libenter & candide. Meritis
alacris ac festis, ac prolixis omnium horum homo-
mo. Addam extremum calculum, quem ego vel in
primis estimandum arbitror, ingenium integritatis om-
ni. Abhorret a computationibus illis temulentis,
abhorret ab alea, a turpiloquio, a seotus, ita ut ha-
rum rerum ne mentionem quidem ferre possit. Invi-
tatur a multis, nec aspersenda conditionibus, & jam
addictum potabam. Verum, inter consilulandum scis-
si hominem illuc pellici posse, si modo offeratur, quod
illius virtutibus sit non indignum. Juvenis est, p[ro]p[ter]

habet eruditionis quam optem aut auctoritatis, quon-
iam auctoritas jam non levis, in dies accrescit homi-
ni. Illustrat hunc Principis splendor, & iste vicissim
Principis imagines ac fortunam collocationibus, quod-
que decoris mutuum accipit ab illius Celsitudine,
vel cum senectute reponet aliquando. Arbitraris me in-
iurum gratiam apud vos si hic litteris meis indicis-
sem. Et scio quem commendem. Novum Testamentum
editum est. Hieronymus superius imponitur colo-
phon. Bene vale. *Basilica 7. Martii, Anno 1516.*

EPISTOLA LIV.

Dominio Erasmo Rot. Rugerus Refosio S. P. D.

*EAT in tua epistola ad Geolphangum Fabricium,
Erasme notandum doctissime, non procul à fine
seus, nobis sane omnino citius, si occupas: Tum audio
nonnullis aliis quodam moliri, quae ad Christi cog-
nitionem nihil adferant, sed functione tantum offendant o-
culis hominum. Quamquam Paludam & Novissimum
ostendisse, ipsi mecum in eadem hactenus luce, nihil
que temere mutandum existens, consilium, ipsum hi-
cum tibi, autemque imprimere, indicandum. Desip-
tiam, fumos tantum ostendunt, legendum compellunt. The-
odericus igitur, hoc epistola parte excutenda reli-
cta, in praesentia ad te ipsum exemplar mittit, ab uno
erant, ut super istius litteris tibi quamprimum sen-
tentiam tuam aperires. Praeterea capis, si quid sit, quod
Epistolam praefatum subiungi, quae commendat, ad ad
se dari: reservat enim et integram pagellam mirisque
mundum, quem dimidiam vix partem occupavit. Breve
vale, & & abbas. *Lovanio 8. Martii, Anno 1516.*

EPISTOLA LV.

Nicolaus Ellenbogen Domino Erasmo Rot. S.

*DOCTISSIME vir, quam certior scilicet sim, a-
gere te Basilica apud chalcographos, non parum non
ad te dare litteras, quibus utique animas erga me tunc
quasi si scribi possit. Legi dudum Opera tua incute fa-
berimus excelsa, quibus legendis oblectatus sum mirifice
& exinde nomen ut praeterea ultra me custodiat, dul-
cissimamque iudicio pro luce & tempore honorifice amicus
tui facere mentionem. Hae sane non adulescent, sed ut
que sim in litteras vires animae, liquidis aegrotis, ad
te scribere velim, nihil uide quare, nisi ut inter fami-
liares tuos Nicolaum tunc demeris commutare vellet.
Ceterum velim certior me reddas de Operibus glorio-
sissimi Hieronymi, quibus ultimam esse insuperati-
mam accipi, ubi sum consilia inveniantur, quoniam
venduntur. Insuper effulgent rogo, ut si Novum Te-
stamentum, quod in i Græco in Latinum transmissit
dicens, in lucem producat, nam librum ei, qui has li-
tas reddidit litteras, dare velis, qui etiam promissum ti-
bi apparet curam. Vale salve, & me amicus ac honoris
tui esse praeterea scias fidelissimum. *EN mansueti Oc-
tempura 30. Martii, Anno 1516.*

EPISTOLA LVI.

Petrus Barbierius Domino Erasmo S.

*SALVE, doctissime domine mi Erasme, literas ab-
sente aliquot dies ab te recepi litteras, quibus pau-
le, quam apud me forte tibi videri possit, tardius respon-
di, sed certe ad officium non adeunda divini mei discipuli-
tas, nam mea hinc aliquot diebus absentia, praecedens
fuit fuit & Guidoni, & mihi tunc aliquando hic pro-
fuit, ut proleto nobis iucundissimum est et tametsi da-
mus noster absentem concilio & tam parva debuit tam
multa litteris conficere: illud enim tametsi nobis volu-
pe fuit et quodvis videri, necum redire, ex tuo ora
doctissimo frequenter praetere, nobis tamen sibi sibi
Tui. III. FF (E) hoc

* Et est certum. Et recte quidem, & cum etiam in postea
Edu. pag. 149. C.

Ad ista amicus undequaque vincere, non quod iis bonis, sed quia tibi natura, labore, fortuna data sunt, unde deam, ita me Superi amant, sed quod tempora mea laqueum, quibus mihi non libris, non preceptis fieri, neque aliquod tum lima genus, quo polire aut linguam, aut calamen adulescentis possim. Nunc vox quoque Martini iam fugit ipsa. Sed istsi tui et alius Eia tibi persolvitur. Ore atque ore, quoniamcum ad me scribas, quam belle habeas, & quid agas. De me etiam hoc scito, quod adhuc sub iudice sis est. At argentarii iterum mille ducatos aureos minutis favi Romae aduersarii mei, ut bis ante. Crede mihi, dum summas antromphibus, universa haerent, multa adhaec inveniant, facit id epistolam accipiendum. Ego vero imitabor terrena Chridadi Herculem tam fabro pultum, & superbo hinc visidentia excedens patientia mea, ex quidam Philosophia leilione erit. Veniet, veniet qui nos reparet dies in lucem. Hoc finis agimus in alios non e digne, qui de agibus domi. Quasi dicitur pariter sumendum. Quicquid faciat homines, me quoniam singulorum esse. Virtutem non quaerit. Vale quam optime, desideratissime Desiderie. Sturgardia 5. Junii. Anno 1516. Joannes Reuchlin, Pharesius, L.L. Dilecti.

EPISTOLA LXIV.

Guilielmus Briels Domino Erasmo S.

* QUAM primum effeceram ex Germania in Brabantium iterum te recipere, mi Erasme suavisime, haud putavi diutius contineere me, quo non loquerer iterum absenti per epistolam, cum praefertim id iterum mihi non licet, quippe qui aliquid jam diu litterarum ad te dare concupiscam, teque meum inceptis verborum quicquid observare, ut videtur locum distantia arduumque solitudinis nostra praesentia impellente fuisse. Itaque quid in mentem mihi scribere venit, accipe, & breviter quidem. Si lacum amando superest adhuc, precor me licet non fecero. Multis tibi parentis & amicus, tam singulari eruditio tua, tam vel meritis quoque integre commendasti, quo praesentis te tamquam pariter aut fratrem fraternitatem amplectantur. Et felices quidem isti, qui te eorum & videre & audire merentur, ac suavisima tua per litteras sapientia exortantur. Atque utinam vel simul liceat mihi Praeinde animi dicere, sed fortassis arrogantis, & tamen vera, non minus me utra amari te complere, quam te qui nover te celat, reverentur, ac diligunt. Testis est mihi Deus, si mentor. Et quoniam benevolens te nunc, dumque temporalem exornare non valeamus, qua praesentis reliquimus omnia, (ut aliquando Christi fide paupertate dicamur) praesent tamen assiduus, atque praesentis quod habeo habui, summam videlicet tui in praesentis quod Deum commendationem, maxime in sacrosancta sancti altaris sacrificio. Quare, mi Erasme dilectissime, eadum, precor, in conspectu jam tua deprecata mea, ne repelles me a tuorum numero. At ne longius tui pollicitate displacem, verbum non amplius addam. Vale, mi Erasme, mea, inquam, delicia, meus animus, mea voluptas. Pide quantum mihi delectat, qui toties in hac nobis epistola, in ore versari: ex abundantia enim cordis et letitiae: malum xpo. Praepare ex oratoria nostra Crisila 31. Junii, Anno 1516.

EPISTOLA LXV.

Guilielmus Cantuariensis Archiepiscopus Erasmo S.

* ERASME dilectissime, saltem. Quam non ita-tali nominis auctoritatem per te fuisse censuras, qua multis praclari Reges & Imperatores carui, & a memoria hominum penitus excludunt, nisi quod tantum vix nominum eorum catalogi, & ad juvenis quidem, fuit: non video quid satis sit in hac mortali vita, quod per immortalitatem reddat: cogito enim quanta mihi tribueris obsequio, vel praesent per colloquia, vel absente per litteras, aut communiter per volumina, qua quidem sunt

A majora quam sustinere valeam. Judicabis ergo Cantuariensis angustissimum, nisi tui sit habitus rationem fidelissimum & constantissimum, licet merum inagnum & infernum. Quod autem hexaginta nobiles non sunt habitus ad te per communiter translati, Marullus in causa est, qua & suscepit in se precumque istis tibi non defuissent, non illos solum voluit, sed ne ampliores. Praesentis est autem si tibi deesse litteras credidit, per quas praesent obsequio literarum istis majorem summam a mercatoribus acciperet. Quod nuntium mihi tibi terribis iterum Bedilun, quem non seget ad Marullum & ad Morum eam ob causam misit. Verum ut lingua fraudatissimum summa receptio, hodie mihi tandem ad Morum, (aut tui) quam tibi commode, & absente mea persolvendam Antuerpiae carabit, non dubito.

Editionem tuam in Novum Testamentum aliquot fratrum meum Episcopis & Theologis delectationem communi-cavi, qui maxime opera pretium in ea re te fecisse non ore praesent, quoniam iudicio adhaerere, & omnia summa iudicant qua a tuo divinis vixisse multiplicem doctrinam praesentant, tam omnibus laudibus esse perinde ut Hieronymianum praesentant, quam in ea et in praesent obsequio: per qua Opera summa immortaliter inter homines, inter Superos divinum remanentiam, & a me quicquid commode & convenienter praesent potero, consequetur. Hieronymi volumina unquam fuisse laudata praesent latere accipit, pro quibus & Novo Testamento, quod etiam abs te accipit, gratias habeo immensitales, hoc est per praesent, quos in eis Operibus exan-glosi. Praesentis rogo, ut ceteri hac meos litteras ad quod, & optimam fratrum Episcopum Basilicenses perferri, & te valedicere ut diligenter litteras fideat, ut quamprimum te videamus. Ostforda 22. Junii, Anno 1516.

EPISTOLA LXVI.

Alardus Amstredamum suo Domino Erasmo S.

* SALVETO quantum vultis, huiusmodi, utemque eruditissime D. Erasme. Ferri divum Augustinum, cum libros de Trinitate non sile & vere Deo medietur, latini inambulant, atque inibi quem nescio partem, eadem vix vixissimum Oceanum quatuor centum, arduissimum in altum transgredere, hinc ad medium interpellasse.

Hic age, quod toties undas perfingeris undas, Exonerare pelagus, non onerare curum? Cum hanc itaque partem notatam, & patris Augustini cum patris super Trinitate collegium carminum congesto, nuntius me aliquando terro remittit huius essent hystoria. Principio libris omnes de Trinitate iterum arguo iterum relego, & nihil tamen quicquam, quod ad hanc faceret hystoriam, effudit. Preinde nihil cavillor, praeter Dorpium illum tuum, virum ingeniosissimum, & omni rerum copia illustratissimum, non parum multos etiam magistros nostros, sed quicquidlibet, sed quodlibet, quos ut hoc loco habemus acutissimos, iuxtaque frequentissimos, consules: max ad novam omnes mandant, Legendam Sanctorum interfectionem, quam ut Augustinum, ita simul & infantissimum nobis moramur. Praesentis alius super alios evolvens Hystoriam, ubi quam antea super hoc portante carter quid fieri. Tu itaque per inestimabile animo tui candore feceris, si ipsam vel quod Augustinum ipsum, vel aliam item quampiam Auctoritatem hac de re quicquam legere, ut certe legere, cum nihil quicquam, quomodoque vestigium, quolibet recom-ditum, non legere omni, praesentis quod hac de re sentias. Ego praesentandum adducit, ut credas aut subulam, aut futilia similitudinem: quidem hoc praesentis mihi, idque, ut arbitror, vera, praesentis omnes mortales credidit etiam, non qua vera videtur, sed qua credidit. Verum de hac re mihi iam malis. Abiit ab ipso, non quicquam sunt rationes brevitate, quare quoniam antea videris nostra Hollandiae, & Antwerp, & hinc, argumetumque, unde brevitate praesentis praesentis subditi, rimantur, praesentis. Curam istud tuum, an-

A. *nam periclitatus sum, utcumque interpretatus sum, 1561. quod ex ad se lege venit ut vult, neque aliquando redat immutatus. Non committis vero, quia Cornelii tui labores in Hieronymum transiunt, quanta maxima possit, iure industria. Tyronis illa tua & Guilhelmi tui, preceptis alius vestris, tui in usum domi vestrae diligenter servamus. Vale, charissime D. Erasme, & hoc feci velim, si te viderem quicquam mercedum mihi echarum. Lovanii 1. Julii, Anno 1516.*

ERASMI ROT.

Graticum Carmen, ex voto dictum Virgini Mariae, Alardo Amstelredamo integre.

O SALVE Jefe mater ante omnia super Benedicta, sola mulierum parens Dei Et Virgo, multi multa tibi dant munera; Ed quod dat aurum, est qui dat argentum tibi, Bona pars lapidum suggerit reconditum, Pro quibus (ut impas hominis amor est) plurimi Incolunt possunt corpus, alii Persuta Congerere gazas, atque cito distellere, Pierque dulces consequi nomen parvis Faeta laborante & dolore conjugis, Pylorq; fera vivere sensu secula; At ipse tales benevolus, pauper tamen, Perpaucas voto debita terens carmina; Namque nihil aliud suppetit vilissimi Conferri domi, sthenale, vel xenii, Summum potissimum rogo te precium, Mentem poam, mentem sacrum, mentem Ambrosam, Ab omnibusque liberam concipis, Nullis itemque obnoxiam paculis.

EPISTOLA LXVII.

Jedocus Badius Erasmo S.

ERASME suavissime, accepi ab te super litteras binas, & cum precibus Opus Similitudinum repetam, quod quicquam magis ut pignus amicitiae, quam ut Cetero christiani effusum amplius, tamen quia ab Theoderico nostro Aluerti huius diebus impressum est, ne illi dante sim, non ausum prole vestra committere: suavitatem enim amicitiae meae, quam qui Copiam verborum, magis inane mihi misam non sine passionis tua, laboris vestris non parum elevatis, impressant, ac qui Adagia, mihi tam facile promissa, non minus ac Philisippo vendidit, flagelo, suspensum atque nunc autem (quodam enim omnia recepi) reserperem, redempta. Quam inquam consuetudinem, imprimendo Novo Testamento usum formulo, ubi ad hoc comparatis, nescis: sed omnem, Erasme suavissime, amicitia tua & hispanis vestris remitto atque condono; nihil sine impressores tui super priore quidem impressione solliciti, nihil illi nocuero, humaniter tamen sperem, si viderem parcam mihi. Sed hoc habere. Petrus litteras tuas ad Budaeum nostrum, qui hoc nostris amemus ad te dedit, item ad Fabrum, qui te plurimum colit & salvere cupit: assurgunt tibi hi mihi amari, & vix delectare audire mali, mihi deo, benevolum inebriatum calumniam. Vale, precor, hisce vestris Jacobum & Petrum cum avaris lepidiis etiam verbo vestris salvere, ac vale. Parisius 6. Julii, Anno 1516.

EPISTOLA LXVIII.

Joannes Sylvanus, Burgundicus Cancellarius, Erasmo Rot. S.

SALVE, domine Erasme, vir disertissime, bene scitis, si cum primis querentibus nolum fueris, hoc te confiteri: quod si verum quod te est hic in terra invenire, hucque laudabili in vita (quod alibi non nisi magno cum labore fieri) quae iocundum est vivere, Praebentem tui Communitatem Contracem tibi conferri etiam non faciam. Nec id solum est, quod a Catholici Regis, domini vestri, magnificentia, firma ac certa

A. *spe expellere possit. Vale. Ex Bruxella 8. Julii, Anno 1516.*

EPISTOLA LXIX.

Doctissimo viro, summoque Theologo, Erasmo Rot. Hermanni Nuciar' Comes S. D. P.

LITTERAE tuae ex Antuerpia redita mihi fuerunt Cal. Julii, ex quibus intellexi facile, & quanto me studio profectus hominem immerito scilicet, qui à tali viro laudetur, & quanto me officio tibi devinctus, adeo ut in utroque succumbere habeam verecundiam. Sed forte tupe non est ab Hercule vinci, si de utroque agatur, ab Apolline, si de Mafsi. Debo tibi plurimum, mi Erasme, cum, quod in me laudando, amorem judicio tuo candidissimo praeferre voluisti, tum, quod me taceatis & Democrati more perpetua laborat quarens, in prior & a me nullo scriptis simulatam ignorantiam profectum provocandum duxisti. Res tuae splendide digna, sed qua me adeo obideris, ut in quam partem mihi declinandum fuerit, haud liquido perscrutari possim. Novi eandem divitiis ingenti tui, ac quicquid non mihi tui modestiam meam, cum, ut rectum dicam, innocentiam, qua tantum laborem, ut mihi congregandum munus cum talibus esse sciam: ex adverso autem, officio traher, ratione impior, amore concitior. Scies itaque ex uno pelleri Erasmi nomen nequam oblationem uti posse & hanc mihi non modo ingentia litterarum monumenta, verum, quod ego maximum in homine reputo, pietas humanitatis commendat: praeter hoc, Celsus nostri communis amor efficit, ut te impensum amem: cum enim tu illam ames, esse non potest quin etiam mihi pari aliqua amoris obsequia, si verum est Adagium, quod amicitiam amica fuit communia. Novum Testamentum mihi cum omnibus duobus summe probatur. Utinam reliquum Biblia, cum in modum versum, in quantum nostris habetur: Valde est, philargyri, Sophista, quibus ut nos sua merita placeat, homines ingenio mirum proferre, sordida, & illiberali, in malam crucem una abeant quatuordecim dolores, qui tantum curam de pace lucrando, non de moribus comprehendendo, omnino in populi pauperum fides absumunt. Ego tuae professioni parvi & laudo, & colo: sed animam tam infideliorem quam vellem! Prinde tuam humanitatem obsequi, ac me quoque in angulum aliquem amicitiae tuae replevi, ceterorum precis latitare, quam satis prodest. Illud gratias immortales, quod mecum nunc agnoscere didicisti, non parvam etiam Athenis me cognovim uti, quomodo mihi sibi avertisse gloriam praedicti illi Philosophum. Sed hoc tua est liberalitas, meum autem est in semper observare & diligere. Vale itaque meum dote decet. Ex Colonia Agrippinensi Ubiorum 14. Julii, Anno 1516.

EPISTOLA LXX.

Petrus Barbicrus doctissimo Domino Erasmo Roterdamo S. P. D.

POSTquam dominationis tuae, doctissime Domine mi Erasme, hoc dederam litteras, postquam iam doctissimae tuae die mideram scilicet recepi, intellexi, juvenem illum, qui primus sacerdotum (sic quod velim) petierat, & cui, ut videram, post in domum meam venerat, favebat: cum, inquam, intellexi, ad hoc sacerdotium me esse idoneum, tale enim est, ut possessor in sacris Ordinibus constitutum desideret, consensum uti est, me dem esse potest (quantum audio) praesidium juvenis. Id quod in rem tuam faciet, ab alio sperandum longe plus consequitur: ad originem tamen libris Elandrici moneta vix posse pervenire potest: dicant enim dignum esse huius sacerdoti recomponere quicquid consulas centum Philispeorum: unus est tamen, qui mihi obinde viginti quinque libras dilla moneta, super Althamiam sancti Michaelis

FF ¶ ¶ ¶

Antuer-

A. *Alit' à Novo Apelle, & Mthraus. ¶ Iuxta duo parochia (vel hunc) audiret etiam in MS.*

AN. Antuerpiensem affigendas, quem, nisi aliam longe plura
1516. offerentem inveniri, dominationis tuae plurimum cum-
mendo, tum propter affigentis sinceritatem, tum pro-
pter aliquam jam diu inter eum & me concepitam con-
suetudinem. Certum est Caesar-Augustinum Archiepiscopo-
rum modum tibi esse, si vero tamen quod tibi aliqua conti-
gentis vacat, ipsum dominum meum tui non fore immo-
rem: animum tuum de sacerdotio tibi, si placeat, fi-
gificabis, & quoque passus expleo, si opus erit acce-
leratione, seu fugientem sinum calvac non forte veniat
occasionem esse. *Fidei*, domine Erasme, patris loco
dilecte. Bruxellis 18. Julii, Anno 1516.

EPISTOLA LXXI.

Petrus Viterius doctissimo Erasmo preceptoris S.

ETSI antea variis ad te scriptis, candidissime pra-
ceptor, non cessavi tamen id, quod plerique alii
faciunt, excusationibus nimium aliquam excusare: quin
quid rei esse possit ingenuè fatebor. Saepe numero tentavi
aque aggressus sum litteras ad te, sed cum nimia displi-
cerent quicquid, moliret, pudor super cunctam retineat,
si quis speraret daturum mihi aliquando quod mihi non
emimus displiceret, cunctis in quatuordecim annis.
Ceterum nullus unquam praterit dies, quo mihi non hu-
milissima tui recordatio subiret, sed et, cum omnia de-
berem, (ut scis me totum tibi debere) pudebat referere
indignum tantis arduis, praterita vero sic de me meritis.
Sed quando id praestare neque, ut tua agnominis praes-
tasse necesse sit. Potui in me respondendum vocare &
perquam lentum, nec immerito, detergere nihil tibi da-
re nisi irica & aqua. Non equidem misticere res, quippe
qui haec quoque pro levisis negligi misticere non vereat.
Qualiscunque fui tamen, pro tua in me comitate liti-
ta. Huius nemo charta, vix ausum manum apponere, sed
mihi humanitas tua incredulitas animum viresque sug-
gerit: ut qui me alim ab ore mortuorum in lacum regis-
trari, nec resistere modo, sed in patria quoque collo-
caveris, ampliusque praecum immortalis efficeris,
spere imbecillitatem meam benignè supportaturum. Quid
te per extremam Minervam tuam, per Medus omnia,
omnesque obsequia deus, non Viterium vere tuum spernat,
non deserat. Ego quid tibi pollicer, cum totus tuus
sim, certe non video, nisi forte, qui semper ausus est
te, animum sanctum, candidum, ingenuum. Ipse igitur
tibi post immortalis Deum, praecipuum ac summum
amorem, observantiam, cultumque offero, in patrum
in preceptor, in pater, deique tu mihi tertium num-
men, & nimium immortalis aeternumque dixerim. Sed cur
non id, quae, divina illa littera, vere divinum inge-
nium, immortalis animi, pure divinum te, immorta-
lem, aeternumque faciat? Ergo, candidissime ac sanctis-
sime preceptor, si quid à divinis studiis otii est, fac Vi-
terii tui nominisq; memineris. Magnum mihi prae-
cium tuo bonitatemque omniaque impia, si quid vel bre-
vissimè ad me scripseris, ne me tibi de seipsum putet.
Tuis de me laudibus respondere longe mihi fuerit faci-
lius, si cognovisset me tui litteralis non. Quamvis olim fui
semel, tanto me ante diligenter rapies. De ser-
vata nostra hic nihil auct ad te scribo, est enim iuxta
transmittent nostram mediocritatem, sed multo amica spera-
m, & maxime scribendi occasum. Haec tantum di-
xerim, cum primam huc me appuli, esse exente, inop-
tate, ut facile divinare poter, Laudem statim aperui, ac
in Longobardorum Gymnasii palam professi capui non si-
ne etiam laude, hoc possum fore arrogatim dicere. Sed
me praeterea magis precibus nihil non precibus in Navar-
ricam palestinae peltis primae huius loci, ubi Pa-
risianum juvenitum erudiendum tradidit, omni prae-
dubio taditum & grave. Haec cum summi isti negotii
plurimum mihi placeat obnoxii, decerui denno in liber-
tatem meum recipere: nam quod apud Britannos fere-
bam, hic nemini neque subijci quocumque obtemperare vo-
lebam. Si quid in me volueris, nihil mihi fuerit suavius
quam mandata tua diligentissime exequi. Alias plurimum
† hic aliquid omnium in MS.

ad te scribam. Interim istas pauca aequi benigne consulas. In-
tellexi. Facillius & Eber te silient. Si Viterium tuum
quam optime valere cupis, diligenter cures ut quam opti-
me valeat. Ex Parisiis 2. Augusti, Anno 1516.

EPISTOLA LXXII.

Antonius Clava Erasmo Rot. S.

PRIDIE Cal. Augusti quidam mihi Iodoci Badii
ex Parisiis littera* fuit data, in quibus soluta
fuit Badii ad te Epistola, quam hinc meo oculis
litteris tibi reddendam harum nuntio quamprimum potui
commisi. Proposueram jam antea me istuc ad te reci-
pere, ut & audire aliquam de te ex litteris Gracis, &
suavissima tua consuetudine transiret frui possem, dum
per has publicas vacationes liceret: verum, hoc propo-
situm meum alia negotia, neque grata mihi, neque ac-
cepta, necessaria tamen, contraxerunt, adeo ut con-
silio nescire fuero, dum manens insuavis quibusdam
rebus occupatus, voluntatem ipsam meam vertere in ne-
cessitatem. Nec dum etiam mihi loqui, quoniam modo
excitare ab in iugum possem: quoniam alia quoque ad hoc
perquam videri non accedens non parva dispora. Hinc
etiam mecum fore agitur, quam tamen ferendam es-
se equanimis dico. Quae littera afflavit aera, si tam-
dem quoniam aera litter mihi usquam afflata sit. Tu
velim, si tu tibi videbitur, & de statu tuo, & an hoc
receptis litteris, tum si quid est, quod a me volu-
eri, vel curari velis, fac me pro tua humanitate certum-
fale. Solent enim non plurimum dicere velis
humanissime viro D. Joanni Palaeologo, & doctissimo
Hadriano Barlamo, & amicissimo mihi Ruigero Dryo-
politano simul ac hostis tui viro augetur. Vale ita-
rum aequi iterum, cunctum decem nostrum. Ex Gandi,
vo 3. Augusti, Anno 1516.

EPISTOLA LXXIII.

Thomas Grejus Domino Erasmo S.

TAMESSI non possum, anime mi, tibi id, quod
sentio, litteris significare, quoniam propter tua in-
numera beneficia, insatiabilemque semper erga me (licet
immerito) benevolentiam ac benignitatem, tum propter
doctrinam & bonarum litterarum ingium, tamen tua sin-
gulari humanitate ferre, tibi referere minime poter-
im. Principes namque, quoniam maximas excogitari li-
cet, tibi ex animo habere, atque ago gratias, nihilomi-
nus longe inis mortis imparet: quid enim ista tam pie,
tam benignis, dignum excogitari possit? profecto nihil:
nam ut emittam quae antea facta sunt, neque, me
Hercule, exprimere quantis tuorum in me beneficiorum
accrescit cumulis, ex suavissima tui litteris Basilea ad
me data, quibus veterem nostrum necessitudinem natu-
ram labellatam, volentidum tibi sanctum, reges
à primis omnibus curari, à plebe etiam tota non val-
genter amari, facile perspexi. Quae quidem omnia praeter-
quam quod iucundissima, etiam & optatissima mihi
fuere. Tercio autem de doctissimo Beati Rhenani episto-
la plurimum me pateris suum ad me scripta, non minus
salutifera quam omni ex parte della, cum accipere
scripsi, non Herce mi volui: nam, ut inquit divus Pau-
lus, bene velle idest mihi, tam in hac re quam in alio,
sed facere bene non reperio: si enim par facultas, ac vo-
luntas praesto esset, & tibi imprimis & illi gratiam refer-
rem. Deinde non possum me istis gratiam, cum reverende
istum loci tui Episcopo, tum tuam quam honorificentissimè Prin-
cipe Carolo. Gloria igitur sit omnipotenti Deo, & Domi-
no nostro Jesu Christo, qui te talium sibi munusculum de-
legit, atque ita amavit, ut nec ulli huiusmodi munus il-
lecebre, aut facialis honoribus, avocari queat. Non me-
diceris (mihi crede) gratia est tam facile talia posse
contemneri, ac tantos labores vitro sumere, atque, quod in-
ter omnia praecipuum arbitror, modo perale te iugere

* Ex habetur supra pag. 1561. † Basileae fol.

EPISTOLA LXXVI.

Beatus Rhenanus Erasmo Rotterodami S. D.

AN. * **Q**UAM dolo tibi ihsicere abire non licere, tam
1516. gaudent bene tibi velle magnam Fluctin Cancellariam, cujus in te benevolentia certissima fuerit argu-
mento, nuper magnifico illud tibi donatum sacerdotium
quod (ingenue dicam) utiqueque si apud eum & splen-
didum, si quis variare tunc & abstinere istam erudi-
torem, quae abhinc annos mille nomeni magis eruditae,
dilectae expendat, tuis meritis inferius multo temper-
rior: namque quidem summa debentur, ut quomodo-
dam inter litteratas terras principum ager, ita & officio
dignus, respondere meritis fortuna, ceteris antecel-
lat. Id quod tunc fieri, cum aliquando te saltim Epi-
scopum nuderemus. Brevia, de quibus scribo, vesio qui
errare post abicum tuum hoc fueram adlatum, postquam
Probenium istuc commisit. Beatus Tannius annos ager,
opide vivens. Christophorus, Basilienis Episcopus,
dici non potest quante se faciat. Ego post reditum meum
ex patria, cum Frobenio villam non habas. Thom-
as Grey non episcopus, sed plene libellum ex urbe Pa-
risiensis mihi misit. Excusavit Fibrum, quod non sa-
tis commode valeat. Saluti Joannem Smith adolescentem
optimum. Bene vale. Ex Basilica 3. Septembris,
Anno 1516.

EPISTOLA LXXVII.

Bruno Amorbachius Erasmo Rot. S. D.

* **S**ALVE, delissime Erasme. Auspici tandem è mi-
sero illo Tropheo ante, quod iamvis ita misero
me affere medus, ut vixitum frivolum experrere possim.
Quid, inquit, nunc agis, postquam in pristinam te vin-
dicasti libertatem? Ego longo postulatibus studiis me re-
stitui, totam me litteris devoti, maxime autem in
tute delissimis pariter & elegantissimis Locubratoribus
peritum peritque versor, ut vel si secum confabuler,
cuius dextram iungere dextram non datur, & veras au-
dire & reddere vocis. Ego, quandoquidem de tuo ad
nos reditu plane despero, ad proximam ver Italiam per-
tinet: secreti mihi rem omnium gratissimam, si litteris
tuis me Bombasio commiseraveris: ego alia via per vi-
rile gratiam referre conabor. Dabo autem litteras ad
me servandas ad mercatum Francofordensem postholum
Francisco libripita. Admodum tibi gratulor de sacer-
dotio nuper adepti. Lachryas mihi per Franciscum
ea, qui decernit voluminibus Archiepiscopo missi: praeter
septem Opera Hieronymi, de his age tu arbitra-
tu. Basilus & Bonifacius fratres te salutant, uterque
tuus est, uterque dextrata dignus haberi cupit. Chon-
tactus noster admodum dolo, si alio tibi exordisse, ut
in te alienis litterarum salutem adscripseris. Vale,
beatus litterarum dilectissime, & me amas, cum te ver-
ser & obsecro. Basilis 5. Septembris, Anno 1516.
Tuo Bruno Amorbachius.

EPISTOLA LXXVIII.

Joannes Sapidus Erasmo Rot. S. P. D.

* **N**EQVIT animam meam satis explere telluris
Locubratorum parum tuo, parum alterum non
volenter deservit. Mirre compendiarum, quas n Frobenio
pridem primum missas accepisti & quae tunc alia longo
fuit inferre, ut me minus satiarum reddere potuerim,
sed maxime in dies mihi famem parere videntur: pua
tamen res me minus felicit quam tuas, ut quibus usu
quasi non medietatem tute nunc affluente coniungis, sed &
eorum gloria & laudem participas esse, aeternamque vivit.
Insuper quantum tibi patria mea debeat, quam tam
enim laude exultis, quamam impensis Sapidus,
quem Athenis dignum praedicat, (ut alius sileam) non
videt quibus conspectu verba posui: qui enim cum eo
agere beneficium certare velit, quem tunc miratur a-

A **U**AM? tunc itaque erit non ingratis meri, quam alius
(non sine summa quorundam dispendio) compendiarum studio fa-
gere atque capere. Sed bene, celeberrime vir, nec te
latet quomodo scholae gratuletur & blanditur mea pa-
tri, quod rebus jam nunc alterum ambigam, tam du-
lla ad totam Latinitatem cognitionem tuam pervenire pos-
sit. Ego Frobenio pecuniam salubriter congerere paratus
sum pro libello, quem nomen vestro salutare dignetur.
Beatus quoque meum, cui ob repentinam alienationem
suam scribere non potui: Amorbachii fuit quoque scribi,
nec non Joannes Anglus tui, adolescentis ob praeclarissi-
mam doctorem Erasmus commendatus admodum dignum.
Vale, maximum tuium arbo decet, tui Sapidi memora-
quam memoret. Raptissime ex Selestatio 12. Septembris,
Anno 1516.

Wimpelbergi vetuli te tempora eius salutant,
Et mea casta meus Margaritis unus amor.

EPISTOLA LXXIX.

Thomae Lupatius Dof. Erasmo Rot. S. P.

* **S**CRIBAM paucis, mi praecipit obsequiosissime,
saepe variis negotiis impeditus, ut, ut apertius lo-
quar, dubius de tuo erga me animo. Si extorci possim
verum, imo utiqueque ardentissime flegit, ut amam
jam exissimam rem, & quicquid a me percatum est, id
peritina tributum, eundem, atque tibi ipse persolvendum,
quod est certissimum, me in illius libelli productione & cul-
pa liberandam, neminemque nunc vivere ad tibi grati-
ficandum, magis quam ego sum, paratum: denique ab
ab animo distractus, tanquam optimum me fassum, ut
vobis falsum, suspitionem illam, qua diebus multis per
me alienatus a te esse. Tesser in hanc partem singulis di-
vis, qui amos me primis perant, si aspernam quod
quicquam aliter de te, vel lascivias injuria, sit incutit,
quam deceret gratiam discipulum de praetore optime me-
rito. Egi jam pendem cum Domino Mico, ut ille, quid
ipse (ut vere dicam) veritas sum scribere, commenda-
turus litteris me tibi reconciliaret. Verum, cum vobis
ab te accipio, facile credam aut ab illo causam meam
negligi, aut te animo iratum. Erre vale, his Divinis
humanis, & erode mihi, si me amas, non amabam
(ut scriba) inivim, sed adolescentem tui favoris con-
sequissimum, & qui ex animo te redamabit, ut facilius li-
berificari meam sagarum, intelligis nihil tantum dolo-
ris mihi afferre, quantum commemorationis meum balles-
nou moram. Iterum vale. Raptim Parisius posthodie ex-
altatus S. Crucis, fere 15. Sept. Anno 1516. & Celligio
Lombardorum, ubi bene meum & aliquot dies sequen-
tes habeo, post in Angliam revolutum.

Abfultimus his dictis Opus Lincol De sanitate tuenda.
fuit cura ut iterum Mimi Uopia edatur, (ut fieri)
ad eximium huius mensis penam fuit. Ego te graviter
mihi epistola significare, ut reddita tibi fuit chorale illa,
quae ex tuo mandato apud Morum * reliqui. Tuo &
servulo & discipulo Thomae Lupatius.

EPISTOLA LXXX.

Wilhelmus Warimus, Archiepiscopus Cantua-
riensis, Thomae Moro S.

* **P**OST integerrimam salutem, dedi litteras ad Ma-
rissum, in quibus egi, ut ille decem aut (si fieri)
etiam magis summa) xx. libras numerari ceteri Lovanii
Erasmo vestro delissimae promissae illi salutarum carum-
dem, ad primum concessum litterarum Dimoi Erasmi
de receptis: quare praeter allegatus eundem Marissum,
intelligere, si vultis id arguti perferre: in quo si diffi-
lem se praebuerit, mandavi missum meo Henrico Jen-
kyn latere praefatum, ut ad eas domum Antonium de
Vivaldis, & nemine meo hoc negotium tam eodem trans-
gat. Ex aditu meo de Oxiford 16. Septembris,
Anno 1516.

Tom. III. GG GG E EPI.

* Vile hic de te sup. pag. 156. A.

EPISTOLA LXXXI.

Erasmi Basiliensis ad S. D.

An. **V**at. ipsa pecuniarum inopia me cogit equos vendere. Exhausti locales omnes dum velitor, & amor aduersus hyemem aduentantem. Non libet equitare modo, & nondum est meum simul & vestiri & intrare. Habes licitatores, sed hyeme instans facit, ut minoris liceantur. Tibi equos nec obtrudere cupio, nec predicare. Verum, si commodum arbitraris, vel ambos, vel alterum tolle, & uti pretium aestimatus ipse, aut etiam non aestimatus: sin minus quam possum extraham, ne me devere. Cellarius me iussit adesse *Bruxellae*. Quid rei sit, nescio. Si domo accipiet, aduolabo: sin minus, hic facinus compositis, totus *Bruxellam* commigrabo intra sex dies: nam hoc consilium mihi magis ac magis aridet. Scribo *Naamur*, quod ante biduum scripserim. Bene vale, conatissime *Basiliensi*. *Antuerpia* 28. Septembr. Anno 1516.

EPISTOLA LXXXII.

Jodocus Badius Domino Erasmo S. D.

ACCIPIT Similium Opus tuum *Incunctum*, quod *libet* (qua res est modesta) per me oratum *iri* apert, officium meum cum primis *tu* oraturum, nisi quod *statim* mihi inferas plarium, illi referre grauer, quid si non intelligis, *transmissi* est: Ea de te est mortalis opinio, ut si recognoueris quodvis Operum tuorum à te practice, etiam si nihil addideris, prout impressum nihil *aliter*; quam iustitiam in Copia linguae Latinae, in Pancegryco, in Moria, in Enchiridion, (nam quoniam redemptorem volumus) & in Adagii, quorum 110. emere facere coacti sum. Itaque & te nostra faceret, si non tuam operam addideris, nec prius, quam illi exemplaria distuleris, immo, quod in Similium Opere seruasti ex parte, si priorem impressionem praeueneris, & Theodoricum ad id imprimendum non es horitatus. *Adversus* te horitatus bonum uos Pancegrycon tuorum, Alemannium, ubi quia impressi sunt, quid nos Noctium Athenae. Quia tamen Copiae congruent Similia, primo quoque prae expedire, istum formalem & similibus *chara* excederem. Dissipare iamperdidi lucum in fronte libri non uolueris, cui quanti sapientem istam eloquentiam faciam, ut arundine illi clamitem, nihil quidem uos falleris, aut uoluptas opinionis additaris, sed impatiens desiderium me, ut in rubrum uertatur, offellum obliuiscaris: ad quam alidere uerbum, cum superioribus tuis late responderem, & Badius nostri literas accitae scriptas gero Jodoci amarem, tabellam denotaueram à secretis Gandavi agentiam ad te darem, quas taceperis, nec-ne, Badius seire percipis: scripta sunt postquam in Brabantium uenisti adhuc forte dies quadraginta. Paer hic meum restitutum responso aptus fueris. *Valde*. Parisiis 29. Septembr. 1516.

EPISTOLA LXXXIII.

Bilibaldus Pirckheimerus Erasmo Rot. S.

QUA animi uoluptate priores ac uerissimas tuas ac exceptissimas ac plenissimas gratias accepterim literas, esse uellem exprimere, haud possem, & si possem, minus tamen mihi scire uideret, quam dignitas tua, beneuolentiaque mea expellat: attamen prius tui iam pridem respondi, ostenditque, quam laet animo tuam amorem, tam humane ac facilliter mihi oblatam, acceptauerim. Et quoniam tuum scribitas Britannicum & te petieram, epistolam meam per Oratorem Anglicum, qui Caesarem sequitur, in Britanniam misi: ueram, quia in Germania suscipitur, conuicere licet, illam tui minus conuicatum esse. Breuiter itaque, qua tuum scripsisti, nunc reperi, uispe qua mihi non solum in ore, sed & in praeiure semper recordata manebat: neminem ui-

* Vide pag. 1531. D.

A delicias ex omni ueritatem uenire, & ne reges quidem, *An* *tu* apud me esse existimatis, cuius Erasmi, *iam* 1514 *pridem* ob innumeratas uirtutes animo meo designatis, *non* *vero* *consequens* ac benignitate etiam propria meo. *Perge* *igitur*, *mi* *Erasme*, *amicum* *nostrum*, *nam* *fuisse* *imphoratum*, *litteris* *tuis* *suauissimis* *conseruare*, *qua* *re* *nil* *mihi* *gratius* *facere* *poteris*. *Admonem*, *quam* *uolueris* *tuis* *litteris* *mihi* *compendiosius*, *ita* *fecit*, *ut* *ipsa* *non* *plus* *seruare*, *uoc* *ego* *proferre* *poterim*, *quid* *enim* *tui* *gratia* *non* *faciendum* *conferunt* *Amicum* *commune* *bestium* *nostrum* *saluta*, *cui* *non* *parum* *inuidet*, *et* *uoluerim* *hominem* *amem*, *quoniam* *praesentia* *ac* *suauitudo* *conseruata* *ita*, *mihi* *vero* *negata*, *nil* *frui* *conceditur*: *spem* *tamen* *amici*, *non* *peius* *uocis* *arapex*, *ambos* *quandocum* *eram* *oblatum* *ui*, *amicum* *hinc* *que* *am* *uersari* *possi*, *fias*, *fias*. *Valde*, *Latine* *lingua* *insistantur*, *bonorum* *litterarum* *restruatur*, *ac* *uocem* *Germaniae* *deest*. *Nurembergae* s. *Octobris*, *Anno* 1516.

EPISTOLA LXXXIV.

Joannes Coletus Erasmo suo S. D.

NON facile credideris, Erasme, quanta me letitia affecerit epistola tua, quam modo ad me attulit uenitum noster. Nemo ex ea intellexit, ubi nam lectum es, quid aut ignorabam: ex eadem etiam uidetur mihi reuerteris ad nos, quod eris mihi & amicis, quos habes hic quam plurimos, gratissimum. Quod scribo de Novo Testamento, intellegis. Et libri uera editionis tuae hic uide emouit, & passim legatur, multum probauit & admirantibus fudit in ea, interualla etiam improbandis & carpentibus, & in decembris, qua in epistola Martini Dorpi ad te scripta, cunctantur. Sed hi sunt Theologi illi, qui in in Moria tua, & alio loco, non minus uera quam facie deservit: à quibus laudari uisum est, & utique laus est. Ego uero tuam ista studio, & istam tuam ueram editionem ita amplior, ut uideam uariis afficer. Nam ante dolo me tenet, quod non didicerim Graecum sermone, sine cuius pericia nihil sumus: nunc gaudemus in ista luce, quam in ex fide tuam genis emissa. Profecto, Erasme, miror facundiarum peritiam tuam, qui ut concipis, & tanta pariter, & tam perfecta parit quodvis, maximis uelle libere, nullo ceris & magnis stipendibus aduenis. Hieronymum tuum existimas, qui multum tibi debet, & uti quoque, qui per te legimus tam, nunc & emendatum & illustratum. Resto scribis scribis De institutione Principis Christiani. Unum Principes Christiani sequeretur bonas institutiones: illorum infans inuicem inuicem. Libellum istum ualde cupio: propterea quod plane scio, uti alia in omnia, produbis libellus iste ad te perfectus. Quod scribis de Germanis, credo: quod antea mea uerba de eadem, & testimonium tam multum ante annis distulisti, miror te memoria tenere. De tranquilla sede quod scribis te optare, ego quoque eandem tibi opto, & tranquillam & salubrem: nam & ista tua atque & doctrina uoluptas. Opto etiam in ista tua sedes ultima esse apud nos, si te tamis uero digni essemus: sed quales sumus, expertus es sepius: tamen habes hic, qui te sumptibus colunt. Cantuariensis noster, cum etiam apud illum hic diebus, de te multa locutus, ualde cognosce praesentiam tuam. Et homo abstinens ab omni negotio nunc degit in tua fructuosissime. De philosophatione Christiana quod scribis, uerum est: uero est (credo) in erbe iam Christiano, ad illam praesentem & negotium est apud ac magis uolens: propter multas tuam doctrinam, quod ipse non scribis, sed ego hic dico, quod sentio. Legi quid in primam Pulem scriptis, & miror tuam Copiam desidero qua multum et in Epistola ad Romanos. Nunc ulla, Erasme. Sed cum dederis ubi Novum Testamentum Latinis, illustra idem uis-aspersionibus & ede commentaria longissima in Euangelia. Ita longitudo est breuitas, crescit appetitus, modo fructuositas si fuerit: in illis tamen amantibus scripturas, & sapientias

fina

A. *Senex, quod nemo te melius faciat, magnam beneficium tibi conferat, & nomen tuum immortalitati commendabo: quod dico, immortalitati nomen Erasmi nunquam peribit, sed gloria dabit nomen tuum sempiternum, & fidei in Jesu, utam tibi comparabo illam aeternam. Quod deplorat fortunam tuam, non fortiter. In tanto agere, videlicet in declarando Scripturam, non poterit tibi fortuna desistere: unde speres in Deo, qui te in primis adjuvabit, simulacrum alius, ut te in sanctissimum fidem adjuvum. Quid me exclamas foliorem, demerit, si de fortuna loqueris, si non est nulla mea, ita non est ampla, & meo sumptibus non sufficiens. Ego me beatum putarem, si velis summam agere, nullum enim partem tua doctrina & sapientia periderem, quoniam in fine opibus comparasti, dicens doctrinam fugatorem alia via agere quia; sed tua ista Erasmi, & cetera. Applicabo me si poteris, & adjuvum latere tuo, exultabimusque me tibi discipulum etiam in discendo Graeco: quoniam iam proventus aetatis, & prope senex, memor Catonem senem Graecis literis doctuisse: Erasmi etiam te qui es mirum per aetate & aetate, nunc Hebraicis literis te dote. Me autem facit ama, & si ad non reversus fueris, habebis me tibi dilectissimum. Vale. Ex rare Stepteniano apud genericum: quoadvis vixit & belle senex, & de te sapientia & iocundam facit mentionem, in die sancti Edwardi, in seculo sua translatum, fuit 13. Octobris, Anno 1516.*

EPISTOLA LXXXV.

Joannes Colutus Domino Erasmo S.

*** ERASME** charissime, accepi literas tuas Basileae scriptas 3. Cal. Septembris, gaudeo quod intelligamus absum lacerum es, & sub quoculo vixit; gaudeo etiam quod vales: fac utinam propositum Pulo, in ipsam salutem. Magister tanti te scilicet fuisse, quantum scribis, facile eredo: gaudeo te reversum aliquando ad nos. Tamen non possum id sperare. De uberrima fortuna tibi scribo quod dicam, nescio, quod qui possunt, nolum, qui vultis, non possum. Tui enim vultus: Cantuariensis semper est saluta suavitatis, Lincolnienfis, regni nam Eboreacensis, Londinensis non vixit vixit me. Quasid modicior morum scilicet & latitudinem apud Cantuariensis. Nidus noster prope perfusus est: reversus ad nos, quantum concipere possum, illic mortuum mundo me reperies. Tu cura in vales, & quo te conferis fac sciam. Vale. Ex Londino 10. Octobris, Anno 1516.

EPISTOLA LXXXVI.

Ulrich Huttenus Erasmo Rot. S.

*** OMNES** mihi dies ita fuisse puto, quorum voluntate sic, qui meum sum tecum aliquot annis, quicquid me a tua latere avellunt, cui si perferamur inuicem, tenacitas adhaesit, quam illi Alcibiades Socrati: quare enim ante Germanum Socratem appropinquare, Erasme, ita de nobis, quantum ad literas, meritum. ut de suis illis Graecis? Non is sum ego forte, qui amorem possum placere tibi, cui possit placere quodam admodum sollicitus est, ut non indignum fuisse, qui ad nos potest didicisse Graecis literas, qui te sollicitus efficit studium, confidens vigiliantissimum, obsequiosum reverentem, omnia tua iussa exactissime, ad omnem autem exultantem. Neque tibi fuisse indicem, si tibi mira sedulitate, incredibili fide ministrassem Equi Germanus. Hoc praestitum, Erasme, non modo solida confectum, ad quam vocat magna mea molestia; sed & hanc, ita quo diu amant, peregrinationis Italicae. Et ut breviter scias quid mihi nuper proposuerim: Constitueram ire ad te, ne frequentius fore in Britanniam esse scirem; quod meum salutare consilium iustitiae importuna meorum liberalitas: liberalitatem enim vocem, quod discendi Legem sumptum elongaverim, atque ab in ante Romanum mitti. Haec ex meo scribo ad te circumspicientibus malis evincit. Parce extemporalitati. Non dabitur

A. *remittendi copia. Invenit in tibi te non licet videre, ut quo frui. Qui comites sunt, est persuadere non potui, ut Basileae non forem. Non mirum, quod non omnes agnoscant tuam devotum. Unum persuadere posset tibi quomodo te faciam? Videlicet edocui a me Nemesio, Carmen non omnino commendandum fuisse, in eam profationem tuam, ut decuit, memorem beneficii. Tunc alterum evocavit, nem ex morbo pedu. Si videris in Italiam, nihil numerabatur autem ad te ex illo legere cetera, quod me relegat mori. Erat enim ut me commendaret alius Romae, si venissem Basileam; non negas hoc beneficium, quia tua est immortalitas: quod si vocat, scribens Romanum commendatorem me alius ex literis, cui non minus stasbam, aut equis fruerem, sed inter libris agideam. Non licet plura. Vale. Wormata 24. Octobris, Anno 1516.*

EPISTOLA LXXXVII.

Thomas Morus Domino Erasmo suo S.

*** RESCIBO**, mi Erasme, de literis, quod certe aliud quod scribere cepimus de agere tuo, ad Ursulum promissa; verum, id in possum, ad alius quidem omnino, quoniam et in curiam quendam suam, malus ab arte militibus conderat se, mediam redierat. Ubi videri, quoniam in dies expectamus, rei agatur sedulo. Periculum, apud me depositum, Sigismondo nostro persoluit esse non dubito: nam literas accepi a procuratore meo scriptas Amstelredam, quibus scribis se prociam soluturum. Eas literas, quoniam olim ad me legendar missis in Basilea, non potui committere hunc tabellario. Sed mittam tamen brevis cum sacro missum aliquem, quem possum magno curare facillime. Rediit exhibuit mihi epistolam ab Episcopo Basiliensi ad Cantuariensem, nec non eam, qua respondit Archiepiscopo, utramque archiepiscopum; sed hanc omnium archiepiscopum, quippe ita expulsum atque interitum, ut nisi ab eo, qui scripsit, lege omnia non posset, atque hanc sit ab illo eorum. Litera tua accepi nunc mea, quibus vertebamur Luthimerum, ut amem aut alterum meum videretur apud Rossicem, servat ad eum videretur, quippe qui iam decesserat Oxoniis petere, quod nescio quid differret, nullo pacto quare persuaderi. Sed huiusmodi Philosopho quoniam immutabiles sunt leges sui, sua decetia, eredo quod delibitatur constantia. Placet illi vehementer ita converso Novi Testamenti, in qua tamen illi reliquias videris esse quoniam vult. Non placet ei, quod substanti vocem reliqueris, & quodam talia, quod in mutanda aut non crederetur, aut non ex aucto: sed ita nullum propositum verbum advenit, quod Romanis auctoribus fuerit insulsum. Landovi iudicium tunc quateras Hebraeorum rei ac ritus poterant. Ceterum sum horatius (id quod sollicitum videris) ut singula verba, qua illi aliter vixit voluisset, advenit ad te transirent cum iudicio suo. Hoc studio quare sit te vehementer gavissimum. Sed alii sunt, Erasme charissime, qui conparant apud nos hanc simili animo tua scripta perlegere, quoniam tam horrendam emulionem me sollicitat. Itaque ne propter dolore qua nunc edidisti, quoniam serum est consolare; hoc saltem tibi pro mea in te fide ac sollicitudine funder, te quoscunque atque obsequer, ut velieris ita remeas atque emendes omnia, ut minimum aliquam locum reliquias calumniam, quippe cuius occasione omni acutissimi quidam vixi decesserant & persequerentur diligenter, & libenter atqueque arripere. Qui sunt, inquit, hi? Nemoque profecto videris, ut tibi concedat amicus verare tam potentem hostem. Sed dicam tamen, quod fac videretur canior: Samonius iste, quem misit, Theologus Franciscanus, cuius in huiusmodi scilicet memorem in editione Hieronymi, ita comparationem non levisimum vixi agnoscere ordinis & farina, consistit contra tua (si quo invenire posset) errata scribere. Aliqua id quo possit sollicitus fieri, atque efficitur, comparationem parvis inter se tui Operibus, aut singula perlegeris curasse, nihil

Tom. III. GE 88 6 inde

* Legendum videtur, ut.

An inde profus intelligere. En vides quantum discriminis
 114. impendi tibi? contra curandum est pro magnitudine pec-
 catis tuis ut comparari copias. Profecto, Erasme, in
 millibus quidam sentiri se statuerant bene madidi. Verum
 postmodum, ut audi, ubi visum edormierant, ob-
 hui propositi sui, obliterataque decrevit, quippe quod
 vix insuperatam, desierunt capto, atque a legendo se
 ad manducandum rursus reverterunt: quam rem ipse nra
 lingua fide comprobasti nitens. Epistole Obscurorum
 Virorum opera precium est videre quantum placeat emen-
 dari, & delituisse, & indolis ferre, qui dum ridemus,
 potius ridere styliam tantum, quam illi non defendimus,
 sed gravitate sententiarum docum confutamus, & latere
 sub radi vagina pulcherrimum gladium. Utinam fuisset
 inditus libello alom titulus? profecto intra centum annos
 homines studio stupidi non fecerunt nasum quantum rimo-
 cerias viderent. Numquam tamen nostram gaudes pro-
 bari mea Petro, si talibus placeat, inquit placere &
 mihi. Capio scire, an Tonsilius probet, an Bullidius,
 an Camellarius vestret, quibus ut probat supra vixit
 est, hominibus tam felicibus, ut in his Rebuspublicis sui
 primi ducant ordines, nisi ex prepositum quod in illa
 Republica nostra illi tales viri, literis ac virtute tanti,
 principes plane offus fuerint, quoniam in suis quanticumque
 suis, (sunt sane magni) magis tamen habere nebulones
 multitudine occupata parat, ut ne dum supererent: nam
 ut non erant mox tales viri, quod ubi non essent mul-
 tes habitus subditos ac subiectos, quomodo nunc Reges po-
 pulum vocant, hoc est, plus quam servos? quomodo tam sit
 beneficentius imperare libere, ac longo assis tam boni
 viri ab ea interdu, ut oportet male esse aliis, quoniam
 sibi sit bene. Spera igitur fore ut illi etiam placeat Opus
 nostrum, quod mirum in modum capio, quod si contra-
 riam propositi infelix persequens illis fortuna sua felici-
 tas, modo abunde succedere tunc celeris ad iudicium
 meum. Nisi duo turba sumas apud aurium meum, qui
 mihi videtur friventer posse tecum quavis in solitudine vi-
 vere. Vale, Erasme dulcissime, mihiq; oculis charer.
 Imperator a Narvicio literas benigne: hoc mihi vi-
 sum est & expeditum, & consilium, quoniam de ea re iterum
 sollicitus Episcopum, non quoniam libenter etiam de quavis
 re audiat, quod quidem ad te pertinet, sed male tamen
 ab eo majora. Londino antichristi horis festinat 31.
 Olibrii, Anno 1516.

EPISTOLA LXXXVIII.

Erasmo suo Hieronymo Bullidius S.

* Ecce tandem, quam conficere passus, tenes epi-
 stulam, qua si forte minus praestiterim quam ant
 expectatio de me tua, aut res, de qua agitur, dignitas
 postulabat, in ipse videtur, & tibi impati, qui tam in-
 famo & alias parum idoneo id negotii dederis: cui
 vel hoc sat erat, quod minus praestare possit, saltem co-
 natum esse. Speramus etiam hoc in parte suam navatam
 operam tibi non minus improbari. Ceterum admodum
 gratam fore, maxime in qua navanda non sine periculo
 fuma & dispendio estimaveris sue, tibi gratificationi fuit
 clarissimum certe, & plus quam confessum nostra in te ob-
 servantia argumentum. Cui ergo bene consulas velim,
 quod ita tui maxime praestari, bene modo epistolam,
 multa vagante oblitum, accerta lima tersissim elegans
 cui ducere explorandam. Interca vale vale, me pluri-
 mum commendando clarissimo Oratori Serenissimi Regis
 Anglia. Raymo Mechlinia 9. Novembris, Anno 1516.

EPISTOLA LXXXIX.

Alardus Amstelredamus Desiderio Erasmo S. P. D.

* Quid & Hermolaum, & Policianum, innotat-
 bit viros elegantia, mihi propositi imitandi, est
 quod exequium illam tam admodum eruditum, & er-
 ditione Domine Erasme, tam quod bene admodum
 amicum studi nostri rationem, preceptis simul & exem-
 plis constare. Proinde ut quibus sibi antorem propositi ad
 imitandum optimum, ita fide ipse optimus, praestans ut
 tamen vixit, &

A postumum? tam quod est quoddam prodire tenet, si non au-
 datur ultra. Tui igitur auspicii tentanda mihi tua est, 1516
 qua me quoque postum videri homo, viderique virum vo-
 luitare per ora. Quid autem huiusmodi vixit atque admo-
 dum navatas dederim imprimendas, viderimus admo-
 dum delos: quidam delos? cum sentiam me plures re-
 ferre salutis meae demeritis praecium (ut Cicero in verbis
 nris) adfuisse. quid facerem cum? nolui desse nobis,
 (quoniam vel maxime deservimus) & vel consilium emen-
 dari, vel correptum, iuxtaque vindictam libertatem
 quidvis audendi non placeat amittere? siquidem cum no-
 mo meas turbat, non scribat aliquis, & communi ferias
 carmentis male mencia, nonneque cupiant praestare, nonne
 non committendum parati, ut ego quasi gemitu lena pro-
 fatus, aut fuisse imitatus, non etiam postum utiqueque
 Stridentis miferum stipula dispendere camen.

Non obtusa adeo gestamus corda Satavi,
 Nec tam averis equos nostris sol jungit ab ois,
 ut quod alius praestare datum, nobis quoque sit in totum
 derogatum. Id si landandum communis amplius con-
 ditionum, sed tamen viderendum est, mihi iussit vo-
 ma, vel huius, quod sequor exemplum. Non probo, mer-
 catura Pompeio Occom Frisio nomen est. Alas, ut
 liberos admodum vixit in universum distrahant: index mi-
 hi iam non suppetit, certo tamen seu dem sua liberos
 plura mille deservisse, blattisq; undequeque praeris
 C liberos, inquam, recordissimos atque eisdem viderissim-
 mos, in quos si incidit, benequeque in reperisse cla-
 mabit id quod parit in faba. Huius, qui bene appa-
 rissimum Rodol. Agricola supplicissimum librum tam
 negligenter, tamque etiam omnibus assensu, vixit
 contravit Alesopum, Sarrapam dicitur, fassu Thro-
 nem modis omnibus admodum, Amstelredamum huius
 cois ad vixit Parahis appellatur. Scripsi cum tabel-
 lum nris, ut natalitibus mihi tuo amicus transmittat,
 Id quod pro veteri inter nos mercedem bene caustis
 ter (opinor) faciat. Ad hoc

Quod si tui mei potantur docere vitam
 Auspicis & ipone mea componere curas,
 sub Calendas Januarias proximas, sacris operaturis,
 Amstelredamum conat. Quare si ipse fortasse non trans-
 mittat, ego quare tibi fideliter allaturus ad te quicquid
 eisdem possidit, etiamque maximo forei redimendum.
 Non postum non satis mirari, quod praer alia non parum
 multa, in navis nris, & huius quoque versibus,
 Ut fies, ut gemis, ut micalque pectus,
 fraillam, amice reprehendis, cum tamen modo bene
 ita dissimilatur Horatius: Si tacitus pulci possit, &c.
 Lepidus ille noster Aurelius sermo triumphant, quod re-
 lictis legardis praetiarum te levibus addideris. Verum,
 non satis probe tamque assis ingratum, ut qui antea, des-
 que, desque ut pili quidem faciat, tantum abest, ut su-
 te semel deconvos. Dorpius adhuc constantissime in illa sua
 barefi, scis qua, postea, pariter & Masus, & Agnus ami-
 cos laudat, etiamque domi, premis extra lumen inquam,
 Id quod experiri manifestare quavis potest si adhibet ani-
 mam, & ammadvertere ad id conat. Non hoc scribo,
 ut frigidam sustinem, sed ut ille meminerit tandem
 Dareis & Encelli, atque tibi barbam perterens, illud
 exsilia voce tui apparet auribus,

Tu mihi, tibi me est equum parere, Erasme.
 Quod nix propediem dicitur, iure optime caligo voce di-
 cent.
 Ipse tulit precium jam nunc certaminis huius,
 Qui cum vicis erit, tecum certasse feretur.
 F Vale, charissime D. Erasme, & hoc fecit velim, te non
 nullum quoniamque mortalium charissime. Iterum vale. Lo-
 vizio 11. Novembris, Anno 1516.

EPISTOLA XC.

Guilielmus Montjoyus Erasmo suo S. D.

* Accipe, mi Erasme, literas meas, & quod scri-
 bis de Hieronymo absolute gaudes? sed quod
 magis videris, persequam mihi place est Lucubrator
 t Legendum, & Lib. I. epist. 3711.

Ad. Enalisticas non possi tam vendi, quanti valent. Decevit
1578. ut ait brevis cum de pretio multo constabat, vel ad Petrum
Agrippam, vel ad te pro eo mittere. Quod Brunellus
commisisti, ubi huiusmodi, non possum non laudare
tuum consilium, tam quod posui, quam cum Principe tuo
agreda tibi sit, scribere, tam cum Tomillasio nostro,
vero tam amico & dilecto, quod si sapienter considerandum
habueris. De Præbenda tua cupio tibi omnia recte pro-
cedere. De Episcopatu vero, cum laqueo distes, & pa-
ram pugnam habebat, videris mihi in rependo sapere,
quam si tibi (non sicut scribis) tunc videretur aliquid subli-
dia, & certi patris quam honoris fuitur. Epistulas ab
te missas accepi, quæ me plurimum legendo delectaverant,
nam legi quamplures, integram voluminem mudam perlegi,
quod tunc mihi eas misisti, habeo tibi gratiam. Joannis
de Molendino de Hieronymo pacifex, nec dissilari se
nuntium. Vale, & me, ut facis, ama, & si non sit
tibi in animo hac huiusmodi Tormentum videri, saltem epis-
tolas tui mihi videri ut gratior. Iterum vale. Ex
Tornaco 11. Novembrii, Anno 1516.

Honorenda vero D. Cæciliæ me commendatum ha-
beat.

EPISTOLA XCI.

Domino Erasmo Gerardo Noviomagus S. D. P.

* **U**TOTIÆ imprimenda provinciam Theodorici
nosser haberi ne gaudent suscipere. Insula ipsius fu-
gituram, & quodam ceteroque pulchre effusam, Paladum
tibi ostendat, si quid monasterii velis scribis, aut si
gura amato. Exemplaria Epistolarum tuarum in ad-
ventum tuum huc, diligenter custodiam: si vero ad
te meo velis, mittere quamprimum. Adhibeo omnem
diligentiam, ut Utopia erant in publicum prodiret, ut
proxi telleri, non offundat. Dorpius desiderat adventum
tuum ad nos, quam si desiderat, ipse consilium venire ad
te. Personæ parat si venimus morabimur, proter nam, aut
alterum, ostendisse litteras tuas, aut suas, neque se
stare aliquid numerum apud Theologos de tui Opera-
bus, sed culpam in se in quo respici. Spero rem eo pro-
venirent, ut Dorpius Erasmi postea causis non pa-
reantur acquirere. Gaudes Michaelem Theologum tibi
placere, forte hoc debet Nebuloni præparari sua. Mol-
tium enim refert, a quo prima atque instituitur. Sed sua
Minervam. Optime Erasme, non sit tibi molestum, quod
tam impudenter tibi scribo, & apud te, in optimis studiis
occupatissimum, scribere audeo, cum tunc hanc culpam
amici erga te meo. Ostendit mihi Dorpius libellum Pe-
pircorn scriptum adversus Epistolam Obscurorum Vico-
rum, in quo ostendit delatitasse vestigiis quas hactenus Bo-
hemica. Quid tandem sit, si in huiusmodi argu-
mentando non sit tamen motu Theolog, sed clarissime
laurenti Molini esset rem silentio continere, quam scri-
bendo & argumentando in infamiam augere. Hanc habui
que scriberem, delatitasse Erasme, qui ad boni consilii
velim. Bene vale. Lovanii 11. Novembrii, An. 1516.

EPISTOLA XCII.

Domino Erasmo Glareanus S.

* **Q**UOD ita brevis sum, akerisime Erasme, in cau-
sa fuit Joannes Frobenius, communi omnium
studiorum amicus; nam si me scribere iussisset, cate-
ram tantum abieram post alio diei, tunc alio efflue-
rent hora, cum tantis litteris posset, nullas duci a me
paratas. Superfusi tamen, melius ratus quicunque da-
re, quam nullum necessarium mihi ad te scribendum ac-
cipere potui quam praeferre. Prædixi quippe parvi videri
fuisse, tanta tantum prodiret, quod me plurimum
agressum. Monique beneficii me oportere non sum in-
venire. Iussisti superius litteras, ut Hermannus Buschius
carmen, & meum in laudem tuam compositum, ad te
mitterem; ad studium ego, quam oportuit: nempe quod
meum insistentem quique mihi addideram enim carmen,
ad Olivolum nostrum scriptum, qui ante Ludo litterariis

* Habetur utrumque sup. pag. 156. & seq.

A Tiguri præst, adque (ut tuum ramulabatur) me recandi
accidit autem in padendum errorem non videri in facio
ab his carmine: Loricum enim posui prima correpta,
quod ante dolum abique indignatione audire potest; ca-
terum Vocatus adscriptum margini, nescio quo factu
id post praterieram. Loriculum est, sicut, sed res magna
errorem condonat, parva minime. Prædixi meo ter-
queti, quod in ea labor, in qua non versum, sed solum
meritis fin. At vero tunc cander ingenuitatem place-
bile Glareno hoc quoque condonabit: ita autem ut carmen
ipsam vel praeferre sollicitior, in ignem iocatur, vel de-
latisque prorsus indignum quod lumen videat, nescio Eras-
mi accedat, quom tamen opus melioribus advenire scri-
bit. Hic nomen, ut Erasme, tibi persusum habet, ma-
abque tuas prodire laudes, nunquam advenire desinere
tina scripta, semper in ore meo tunc esse preciosa silenda
pro ceteris, te mihi ex animo charum esse, idque tunc me-
rito, quod vere Christiana me decessit hunc Christianis-
sime, habereque tibi gratias, quod ante concipere, ca-
lamo exprimere non possum. Ad nuntium Franciscana-
nas rursus aliquid litterarum a te exspecto, atque tunc
de rebus meis te faciam certiorum, qui nunc ob brevitatem
temporis ut concipere quidem potui, modum scribere,
Petrus vultus bene, vultus Rhetor, Olivolum, Petrus, &
Valentinus, amicos discipulis mei, tui studiosissimi, qui
sunt omnes te salutari iussurum sed iam vale te qua-
tur. Basilea 13. Novembrii, Anno 1516.

EPISTOLA XCIII.

Joannes Cæcilius Erasmo Roterodamo S.

* **Q**UOTIES memoria mecum repeti tuos istos la-
tore summas & lacubrationes presulibus ingre-
tis, quibus scribit bonas litteras ac in illis quidem ingre-
tis reparare atque jurare sagaci, persequi scilicet,
vix dici potest, quanta me tenet admiratio tui, dignis-
sime vir, cum quo quod familiaritatem mihi nuper tibi
conigerat, cum apud me Colonia esset, non parvam
(sic mihi crede) sollicitudinem mea parum, qualem quidem
in hoc tua solo hominis affectu possum, repare: nam quid
felicitas tui nostris temporibus obtingere potuit, si quis
praefectum humanibus, quam tales, tantisque vices jam
habere, quorum opera inestabilis & indolentia inordi-
nabile in finibus in locum jam deum prodant rursus, qui-
bus (proh pudor!) don neglectis, nescio quia absurda
interim monstra, non modo in personis (ut ita dixerim)
& secularibus litteris, verum etiam (ut quod maxime
dilectum erat) in divinis, tunc vero & in ipsa religione
nostra, qua aliquis sacratissima existit, causi abduc-
torem fatis aliquos, aut certe deorum potius nunc istud
ita evemas, ut monstra ista ab te veluti altero Hercu-
le, nec non & ab aliis quibusdam pari quidem comen-
ti, nisi non eadem felicitate, climaturum, exterminatur,
ac nos deum dedantur. Admoneri profecto te, ut
pergere sicut cogis, mihi certa scirem, te tua sponte ad
hanc rem amicum prorsus indolentis. Illud tamen non
omittam significare tibi, quod mirabili vero tua quædam
serme existant lacubrationes, ac ab omnibus miseria
commendantur, & sine interdu ab te quoque qui mon-
stra adline talis perturiant, affectu hanc aliud quippiam
parere. Quod quis nescit iure inter memorabilia referen-
dum? Inque quanta te gloria in posterum & post mor-
tem maneat, quia omnia magna facere siles, uti quæ
quidem concipere poterat. At nos Deum Optimum Alex-
grammi sedulo, sperare quod exarabimus, ad longum
valeas. Vale optime. Colonia 3. Decembrii, Anno 1516.

Audis Glarenum, totum non parum doctum, ex I-
talia revertisse, atque jam nunc inter vos versari. Qua
facto in te me multo ego felicitari, est alio vices qui ab
insistentem casum dolo. Alio ere ut humanitas mea
novum salvere iubet, cum profecto & jam scriptum ego,
& me per litteras nuncquam gratiam exhibeam, si per
otium licuisset: nam hac vix scribere ad te potui, seu

G E E E S

mini-

* sic legimus in 315.

pa. mentem addebat, qui hactenus ad te meas litteras vel
1576. potius inopias ferret. Tunc Deum quod ausus eram, ta-
men amantem quod expertus alias esse inam humanita-
tem hominis sustulidum. Fidei etiam utramque, sum-
mam Germanicam deum, praeferre tibi & meo memore.

EPISTOLA XCIV.

Georgius Spalatinus Erasmo S. P. D.

* QUANquam, vir eruditissime & clarissime, jam-
pridem tui propter singularem tuam eruditissimam,
& ut plurimum ita maximam in omnia rebus studia & li-
teras optimas beneficia, amantissimum simul & observan-
tissimum, utique tamen hactenus quodvis habui occa-
sionem, quam satis idoneam putarem ad te tam varie in
rebus litterariis, non tam adjuvanda quam restituenda
prout occupatus, non litteris * potius quam litteris in-
sertendum. Quamobrem neque Philippus Engesti-
us amicus communis, neque C. Mutianus Rufus praep-
tor meus, vir doctissimus & integerrimus, non solum
tui studio, sed tui etiam alio symmatibus in
Schola, si probe ex homine audiret, Darentiensis, A-
lexandro Hegio praepre, mihi persuaferit, ut tibi scri-
berem, quantum utique per litteras ad idipsum me superio-
ribus diligenter per te ante hactenus : ceterum nuper
requisitus a sacerdotibus Augustinianis, non minus via sancti-
tatem quam subditam Theologiae clare, edendique & ipse
tui nominis subscripti fuerunt ad te salutandum, pu-
tatis impie salutare me, nisi hoc occasione accepta ad te
atque occupatus scriberem : eo magis quod & republica
speramus futurum & praesentium & posterum ad negoti-
um, quod me in praesentium ad servandum officium com-
pelli. Quamvis igitur Augustinianis Cambata, vir
(mihi crede) candidissimus ingenuus, & sublimis pectore;
Bovi (quod dixeris) clementem, tamen qui in me stu-
dio & benevolentia mea, malui, si ita te ferret, sub-
stantiam videri, quam officium argere hominem amantissimum.
Quid si in pro tua egregia & bonitate & sapientia ex ami-
co litteras nostras intellexeris quod scribantur, spero te
non modo me in posterum in alio tunc meo clientem,
sive sacerdotem, perpetuo habiturum, verum etiam stu-
dio amantissimum deusnam Litterarum, & causa & ama-
nissimam illam videri Theologiae omnibus futuris seculis, ne-
dum hac nostra aetate, ex vehementer praesentium quo res
est majoris momenti. Hic igitur tantum velas prae-
stare, te per Christum asserit, ut aequi bonique litteras
nostras cupias, nihil aliud Deo esse quarentes, quam
ut tibi innotent, sic ut amici religiosissimi precibus fa-
ciant satis, ut aliquando videamus praeferre vel posterari,
notum fuisse hominem eruditissimum. Tantum enim abest,
ut malignitatis aliquid hic lateat, ut finis tui omnes
amantissimum quicunque litteris melioribus nomen dedi-
mus. Sicut ingens tui monumentum in tanto apud nos pre-
tium, ut nobis cupiditas in Imperio quatuor, nihil extra
apud bibliopolas vendatur, nihil etiam diligenter lega-
tur. Habet etiam Principi meo clementissimus, Dux
Fridericus Saxoniae, Sacro Roman. Imperio Elector,
non minus sapientia & religione, & doctrina, quam opi-
bus praestantissimus, libros tuos amicos, quosque inven-
tas, in sua bibliotheca Ducali, comparatissimam etiam re-
liquos, quosque postea ubiqueque videmus ceteris. Vidi-
dis nuper cum administratione Opera dei Hieronymi, te
recognoscere adeo restituta, ut ante tuam castigationem mihi
mavis quam Hieronymi libros habuisse passim videri.
Sed quoniam hoc? In hoc modo, me humanissime
vir, ut eo melius & libenter credas benevole tibi & nos
scribi. Scribis mihi amicus tu in Apuleio interpretando
prout Operam, seu Legem, seu propriam intelligere et
rimantem illas & singulas observant. Deinde quod
velis Apuleium in Epistola ad Romanos, non plane loqui
de peccato originali. Credo ergo fore, ut si legeris Au-
rel. Augustinum in libro contra Pelagianos, praesentem
de scriptis & litteris, etiam de peccatorum meritis & re-
missionem contra duas epistolas Pelagianorum, itemque
contra Julianum, qui omnes fere in illa parte sunt,

* Sic habet MS. fidei, hunc.

A. atque adeo videris quam nihil Augustinus ex suo sensu, An.
sed Cyprian. Nazianzen. Irenaei, Hilarii, Olympi, 1576.
Innocentii, Ambrosii auctoritate sapiat, ut non modo
Apuleium rebus intelligat, verum etiam majorem si ha-
biturus Augustinum doceat. Dignaque igitur amicus
noster arbitratu Justitiam Legem, seu salutem, tantum
esse in certamine, sed rectum in observatione rectus De-
calogi. Quae si sunt extra fidem Christianam, etiam
factum Fabricii, Regulam, & in universum super-
stitionis vici, apud homines non tamen plus sapere Justitiam
quam serba fecim: non enim, ut Aristoteli visum
est, iusta agere non iusti effectus, nisi inveniatur, sed
iusti factus iusta operari. Necessarium ergo esse prius
mutari personam, deinde opera: prius enim Dux Abbe-
lem, quam aui munera placuisse. Quamvis igitur &
scribit, & cupias auctoritatem tuam fore celebratissimam,
vereri tamen te auctore excusari, qui deservit mortem,
id est, litteris intelligentis arripit, qui pluri
sunt omnes per te Augustini temporibus. Hic est, vir
eruditissimus, quod amicus noster ad te, tamquam ad Ap-
pollinem Pythium, patet referendum me interpretem,
notum quam, si non meo opus, certe Reg. rectus Theo-
logica exaudiat nomine! Quamobrem rem facis, ut mihi
omnibus gratissimum, ita tua pietate dignissimum, si
dignatus benevolentia tua litteras, gratissimum fuerit
amici sapientissimo, & mihi respondere, quantalibet
brevis, desine id beneficium ut me in te amari, ita
Principi meo illustrissimo erga te, Dilectum Reuch-
linum, & doctissimum quonque studio & reverentia: ego
enim in te diligendo observandoque nunquam inter possum
ere. Vale, vir eruditissime. Regium ex Arca Loc-
hina Duxi Friderici Saxoniae 11. Decembris, An. 1516.

E. Erit etiam & mihi & reliquis omnibus in tu regnum
nominis: tuas disceptas magna voluptate, si responderis
mihi, scripseris etiam quod post Hieronymum scriptis edi-
tatis, & quod nunc sub titulo tua habetis. Sicut etiam
miram ex modum Principi meo placitatum tam littera-
rum cupido, tam discendi studio, ut servatis a causis
majoribus, vel legat aliquid, vel legentem mandatis li-
berissimum.

EPISTOLA XCV.

Petrus Viterius Domino Erasmo Rot. S.

* SALVE multum, studiosissime praepre. Ego sane ve-
herementissime dico, quod jam nihil me respici. Qui
tu alio minus praesidio servatus vero & vales. Sollicit
hac nos misisti, ut nos gratissimum atque amantissimum adipe
careremus, ut nos suavisimo caligine frui non deceret:
nam quid tandem mihi amicus esse credis, qui apud omnes
passim Erasmi discipulus beneficio tuo immortaliter tueri,
nec possum vel epistolam saltem videri ad me missam
ostendere. Nihil profecto oblitus es mei, nimis erga di-
scipulum misere amantem datus, servatissimam ego. Sic me
juvent Superi, me servatissimam mihi lacrimarum tanta vis
exeruit, ut vultus & charta cigar diducere, tanto deside-
rio accender, tam perditis litterarum inas percipio. Ad dices
fortasse, ipsum me litterarum nihil dedisse tibi. An ego
fecer, per totum, itaque sapio: quamobrem vehementer
admiror vel nullam ad te pervenisse epistolam, vel
quod credere neque, te contempsisse, aut nihil fecisse.
Quamquam non oportet tua gratissimum te occupatissimum
dus, ut vix facere aures dicat. Ad respiciendum tamen
nonnongnam amicus est, ejusmodi praesentium, qui in te
solum autem spem collocat, qui tua spe adiutus, praes-
sidio subdit, praesentem quonque illustrat, non fecit aut
nomen quoddam terrenum sufficit atque observat. Hic igitur
tibi persuadere velim, suavisissimum praepre, tam mihi
nunc fore gratissimum si desiris nos, quam fuit suavis-
simum atque multissimum laudare ab te vix non mor-
tali, sed divino patri, saltem immortalis ad divina
sapientia praesentium. Quamobrem te per veterem nostram am-
icitiam, per ingenuam tuam te obsequi, ut ad me digni-
tatis vel salutem denique transmittere: hoc mihi facis
gratissimum, quam si a magnanimo Rege sumus opibus do-

1580

Am. noster. De studiis nostris ubi ad te jam rescripturus sum.
391b. scriptis proximis litteris. Hoc tantum noveris, me in de-
candis juvenibus peno labore confisum, qui si quando cessat,
confugio meo ad Grecum tuum, ut de te, quando aliud
non licet, loquarur mea. Qui mihi cum propter suas
virtutes, tum hoc longe est amicus, quod tui & studio-
sissimum & amantissimum est, facile perficiat, sed jam
ad confectam aetatem, hoc est, ad juvenis studendas tem-
poris me vocat, fas, si amas, Erasmio, Veteri tui
memineris. Parisii ex palastro nostra Narvica 18. De-
cembrii, Anno 1516.

EPISTOLA XCVL

Erasmus Roterdami suavi Sapide, liberalium
Artium docteri, S. D.

CARMEN tuum*, eruditissime Sapide, tam uni-
 ce placuit toti sodalitati, quam tu illi unice charus
 es. Mihi sane ut non fuit ingratus, ita volupscus esse
 non potuit. Neque enim uetus est hominis delectari &
 erubescere: nisi mihi forsitan adeo nihil oris esse
 credas, ut ista tua praeconia citra ruborem legere queam.
 Verum, est quod tecum expostulem. Tot eruditus juxta
 candidos amica meam consuetudinem grularis:
 nec mihi vicissim de illorum grularis contubernio,
 quasi minus sis ipse felix hoc nomine, quam illi: nam
 mihi prorsus in amantissimo quopiam Museo versari vi-
 deor: ut ne dicam eruditis tam multos, & eruditus
 tam non vulgari more. Nemo Latine nescit, nemo
 Graece nescit, plerique & Hebraice sciunt: hic in Hi-
 storie cognitione praecellit, ille caller Theologiam,
 hic Mathematicas peritus est: alius antiquitatis studio-
 sis, ille Jurisconsultus. Jam hoc quam sit rarus ipse
 nosti. Mihi certe haec non contingit in aequo felici
 versari contubernio. Verum ut haec blandiar: quicun-
 que omnium, quae festivitatis, quae concordiae? Unum
 omnibus animum esse jures. Nec est quod complures
 te ab hac mensa abesse, ut Plautum me loquar, tam
 ades quam qui maxime. Nullum prandium, nulla coe-
 na, nulla ambulation, nulla confabulation sine Sapide no-
 bia agitur. Porro, sortem tuam, ut laboriosum esse non
 negaverim, ita tragicam, ut tu vocas, aut deplorandam
 esse, prorsus inficior. Ludi literarii magnitudo esse,
 proximum regno minus est. Ao tu putas fordidum
 esse functionem primam illam artem tuorum civium
 optimis literis & Civitate illam imbui, totque probos
 & integros viros patriae tuae reddere? Stultorum opi-
 nione humilior est, re longe splendidissimum. Etiam
 si Ethnici quoque semper praecium magnificumque
 fuit, de re publica bene mereri, (dicam eudacter) nemo
 melius de ea meretur, quam rudis pueritiae formator,
 modo doctus & integer: quae duo sic io te paria sunt,
 ut nesciam utro tempus superes. Jam quod in salario
 dimittam est. Christum ipse de suo pensabit abunde.
 Siqui dem ipsa virtus satis amplum sibi praemium est.
 Neque vero quicquam moveat animum tuum, quod
 vides quendam ignavissimum orio, tantum anni cen-
 sus & publico decretum, qui sibi vivat, vel Principi-
 bus imperio, at non ex ubi Republice: ei vero qui
 communis est omnium liberorum parens, & in remi-
 xione omnium necessaria, tantis sudoribus agit publi-
 cum negotium, tam malignum stipendium exolvit. In-
 tegrum & incorruptum virum munus hoc requirebat,
 cujus vel gratuita pietas cordi sit. Itaque magnitudo
 salarii, dignitas proposita sceleratissimum quemque
 ad hoc negari pellere. Ipse, mi Sapide, dignitatem
 adules ex tuis doctibus, moneo, si parum apud homi-
 nes splendor, certe apud Christum magnificetissimo.
 Nec est quod hinc sodaliter invidias Basile. Ha-
 bet & Stridulum jussu suum, fortassis infrequentius
 sed quam multis aliis unum opponere potes Paulum
 Politanum Caraceni Abbatem? Deum immortalis, quae
 mentis puritas, qui candor ingenii, quam prudens sim-
 plicitas, qui studiorum ardor, quam nullum omnino
 in tot doctibus superfluum! Tales, tales opinor fuisse

* Habetur sup. pag. 120. B.

A. prius illos religionis antistes, Antonium, Hilario-
 nem, Hieronymum. Proinde si numeres contubernium,
 perpauci facer es: sin expendas, multus, cum tot
 homines tibi praestet unus. Majorem in modum te
 rogo, fac ut in vir intelligat me sui memorem esse. Mel-
 lissimum conjugem tuam, nec leve tuorum laborum
 saltem, quovis margino candorem Margaritham,
 mea verba saluta diligenter. Bene vale. Basile, Anno
 1516.

EPISTOLA XCVII

Petru Aegidius Erasmo suo S.

QUOD morbus te offitit aliquid, vehementer dolet.
 Esquidam delatum t. cum altera parte animae men-
 languet. Audio Tundillium Torosco redidisti. Copi as-
 sunt menti, qui haece tibi reddat, tibi commendari, quae
 cum facias quam commendatissimum Tundillio, apud
 quem plurimum potes. Tui conspectu, mi Erasme, erat
 gratissima. Partem vero tibi displicere dolet. Sed haec
 ceram copiosius. Helias & id genus homines mihi postea
 haudquaquam suum facientissimum sapient. Propterea apud
 nos Prognostica quaedam talia Ortwinii nihil vides quae-
 quam radicalibus, si conserantur cum nostratium medi-
 corum prognosticis: quid si negaturum agere, tibi autem
 mitte quo te oblectent, si modo te capere possint: hujusmodi
 dianga. Uxorcula & parenti te saluant: bene vale. An-
 ticipia, Anno 1516.

EPISTOLA XCVIII

Adrianus Barlandus Cornelio fratri suo S. D.

LITERAS meas, quas ad literatissimum virum Poi-
 trum Scotum, Gauderi alium praepotorem meum,
 immoque, exaraveram, scribis te percellularium publi-
 cum transmississe, quondamque ipse, ita ut perveniret,
 ferre non poteris, dehorcans id, ac prope etiam vitan-
 te matre, qui tui amantior te nescit longius aliquid,
 & periculatum propter navigationem, iter arripere. Id
 quod ego quaque jam non doleretur transire. Nam vix nuda
 urbi est, in qua tute subsistere non quatur aut quinque
 mensibus poteris, quod morbus perferat offitit superare,
 & hoc etiam autem, quodbasam in loca videri
 vix, in multis etiam publicaverit tantum, idque ita re-
 colute at dissimulante, ut nonnulli in tota atque in vada
 saluti, quod agere, remaneat esse patientes, in discrim-
 in incidentis ignari. Quod tantum molestia in animo
 tibi esse hoc tempore scribis, ut nequeas ad me quo sicut
 studio, ac diligentia, de omni tuo atque amicitium statu
 litteras dare, nescio quid id tibi velis, neque unde ista in-
 si molestia multitudine animi erit si: quare tuum erit
 officium quam primum tam amicum, quo te male habet,
 ad me transcribere, ut te quantum possum, vel tunc,
 vel re adjuvum. De Erasmo Lucubrationibus, quod sci-
 re tu ardeas, vix nunc perscribam, quoniam non sunt
 hinc tempore ad manum omnia, qua vix illi conscripsi,
 quibusque Latine linguae ita locupletior, ut non de-
 beamus hoc tempore magnopere queri, de amissis An-
 dleris per Gothorum in Italiam exarsionem. Primum
 igitur, ut ad Opera eius veniam, exstat Enchiridion mi-
 litis Christi, opusculum vere aureum & multis ma-
 xime conducibile, quo si a corporis volatibus abduci-
 re, & ad virtutis iter accingere, & ad Christum, quod
 est variat & vicia, consistuerit accedere. Conveniens
 quidam apud Antecipientes celebris, & prius nomen,
 cuius mihi non succurrat nomen, tantum tribuit olim in
 vita haec quiescente, ut sibi in consilio etiam magnam,
 indicaverit ex singulis pagellis, singulas posse fieri & has
 bene conciveret. Est Panegyricus ad Philippum Princi-
 pem, Archiducem Austriae, concinnus triumphalem il-
 lius professorem in Hispania, felicemque in partem ad
 suos rediit. De quo Opere vero magis videri posse di-
 cere, quod de Cicerone dicit Quintilianus, elucere in
 eo immortalis ingenii ejus beatissimum uberatem, nec
 eum pluvias aquas colligere, sed vero gurgite exundare

te. Hic Philippum adhuc iuvenem, propeque imber-
bem laudat, obliqueque virtutis imagine exornatur ad ho-
milia. Reliqui plene de Precationibus aliqui cum eruditiss,
tam pietatis plenam ad Jesum & Virginem matrem. Fe-
ne mihi videretur aliter Penegeticus, fove, ut ipse inscri-
psit, epistola exhortatoria ad expectandum virumque,
conscripta dicaturque Adolpho, Principi Venetis. En-
cheiridion, capta supra manibus, adjuvatur subtili,
genus, utraque disputatio de tadio, pavore, ac tristitia
Redemptoris nostri Jesu. Translati idem ex Luciano
permutas ac varias Dialogos, in quibus melo tersus at-
que elegans maxime videtur. Prædica dignus est cunctis,
qui omnes dicarum sacra colentes, non modo legant,
sed ediscant etiam, & omnium peregrinationum comites
habent. Inter Dialogos est Declamatio ejusdem Luciani
ab Erasmo versa cum altera ejusdem Erasmi, qua Lucianus
respondet. Legatur studiose ab eloquentia candida-
tis, pleni bona frugis de Copia rerum ac verborum com-
mentari. Circumscribit hic libellus Similium. Ex Plu-
tarcho in Latinum ab eodem tradidit vixit hoc: Opa-
sculum de tuenda bona valeudine. Quo pacto quis
dignoscere possit adulatorem ab amico. Quo pacto
quis efficere possit, ut capiat utilitatem ab inimico. De
doctrina Principum. Maxime cum Principibus opor-
tere veritari Philosophum. An recte dictum sit ab Epi-
curi poëta fuisse. De cupiditate divitiarum. Eunpi-
dis poëta nobilissimi duas tragedias, Hecubam, & Iphi-
geniam, carmine verius elegantissimè altera ab hinc veni-
entibus hic alia & exhibitæ est publice ab honestis aliquis
juvenibus, quibus agentibus non præfite memingit. Edi-
dit etiam libellum De ratione studii, & instituenda pue-
ritia: in hoc docet quæ peritimum via parat ad doctrinam
summam celeriter emergere possit. Est etiam in manibus
Concio de puero Jesu: in qua puer ille parvus ad modestiam,
sobrietatem, humilitatem, utique castitatem
hortatur: hanc orationem non dubito quoniam aliquando le-
geris, fuisse enim a primis antistitarum rerum studiose,
quæ ad moris animi vi componendis attinerent: Lati-
nus vero potiarum fabularum & persulcissimam Apulei facietis,
recte semper contemptis: nam quid, per Deum immor-
talem, potest talibus magis doceri, nisi peccare, nisi a virtute
captis ad vitia transigere, atque desciscere? Reliqui
et Odas aliquas, quas fecit Horatius, aut Pruden-
tius nosse, quantum illis auribus, dulcedine, pietas
insit. Idem in oratione præfata tantis, ut quod de
Platone Quintilianus testimonium est, in hanc transferri
possit. Non hominis cum ingenio, sed quodam
Delphico videri oraculo insitum. Sed redeo ad
huius Opera. Scriptis ab hinc, quatuor commentarii, sexcen-
tum Declamationem fultitiz: quæ multum vera glo-
ria meruit. Est etiam in eo libello eruditio mira, multum
libertas, plusculum etiam acerbitas & salis. Offenderas
libertas quædam initio, qui nobilius suam fultitiam ad
fultitiam notari. Dedit certe & bene omnes, tam eleganti-
bus Opusculis fultitiosa doctrina, simul & doctissima se-
nsuata impense delectari sunt. Emisso & Chitades ali-
quot & Centurias proverborum: quod Opus plane divini-
tatem quandam hominis præ se fert, ob rerum verbo-
rumque beatissimam copiam. Edidit, universis prope
orbis ita placuit, ut intra paucos annos quater à nobilissi-
mi impressibus formis excusum sit: Primum in Italia
ab Aldo Manutio, cura propter fultitiam utriusque lin-
guæ doctrinam, omnium memoria fultitiorum dignissima;
deinde in Germania huius à Frobenio, Basileæ, & simul ab
Anselmo, Tubingæ, præcipui chælographi. Circumscribit
& libellus concinnus ac brevis de constructione octo
partum orationis: quos plerique putant illius, nec ipse
in istam negat. Tum Difficilia moralia, vulgo dictum
Cato. Mimi Publilii. Iosueum hominem Christianum.
Legatur & Epigrammata quædam, quæ illi non inficiatur
ab ipse scripta, sed in hoc scripta negat non ediderunt. Novissi-
me Novem Testamentum Græce simul ac Latine pri-
mum omnium nobis dedit, illa quoque ad veterum
exemplarium, & interpretum utriusque linguæ collationem
diligenter emendatum, non cum annotationibus, quod Opus

A miro studio docti, candidique amicus amplectuntur. At
Hieronymum nobis sic refutavit argumenta & scholia:
illudistum, ut alius videri possit, præ eo, quæ antea
vulgo legebamur, similes etiam nos, cum illi falsi inscri-
bebantur, & adhiberi in libris epistoliarum argumenta
& scholia, quæ brevitate, luce, sinceritate, ac nitore
decendo mire placeant. At legendo nihilis illis, de quibus
ante dixi, rememoratus de utraque Copia non potest
esse opus, ut in pluribus adducam, cum ultra in illa
suarum studiis decurram, neque tam salutare quam fecerit
inducam. Præter ea, quæ commendamus, viderunt possum
in bibliopolarum officio Epistolæ aliquæ Erasmi ad il-
lustres, & horum ad illum. Impressæ sunt hæc cum his
adnotationibus ejusdem in libellum, qui vulgo Cato
inscribitur. Hanc nos diligenter nostris emendavimus, ut
sanctissimis præceptis eorum accuset ad viciatam, & lin-
guas ad rectam electionem formaretur: nam alterum
fuit altero docere, verum corrumpere quam docere est.
Senecam etiam super castigatus, qui hactenus deprava-
tissimus existit. Vultum primum, Beatus vir, do-
ctissimus illustravit commentariis. O nos plane felices,
quibus adhuc in flore primo, cum ex parte abstinentiam
Lucubrantes videre, contrivire ne legere contingit.
Hæc fere sunt, charissime frater, quæ in manus nostras
pervenierunt: videris præcedam, si videris, alia: nam
quotidie adhuc nova scribis, & veteres Auctores, vel
cuncta tempora, vel insitita negligentiæque librorum
depravatus, rearguis: bene numeram ad reficiendum
literas natus, cupis scriptura ad tuam utilitatem semper
cum libello Veterum coniungas: orationem enim tuam
sic plenius efficit. Quod mihi scribis, te Iustiniani
institutiones non solum legere, sed etiam ediscere, pergan-
des, mi frater. Nihil enim te in potiarum studiis, quod
vulgo hominum sterile vocat, omnem atatem consumere:
nam discenda etiam sunt, quibus vultum & facultates
paris, quibus amicorum contriventiis consilium inveni-
ris. Apud M. Tullium hoc nomen vultum esset M.
Cato, quod eloquentia tam absoluta Joris Civis fultitiam
adjuvaret. Laudi datur apud eundem Tullium &
Q. Særvilæ, quod Jurisperitum eloquentissimum, elo-
quentiorem jurisperitissimum efficit. Sexcentis numeratis
tibi possum si ipse etiam, qui in utroque studio clarissimi
habiti sunt, de Veteribus loquor, non quæ nunc tenet scien-
tiam, sed cum præteritis eloquentissimis Jurisperitissimis
mentis quidam gloriatores leguntur, ex quibus sibi quis-
que leges aptas facit, neque mores legunt, sed mores
sui leges accommodant. Itaque in, mi frater, in perici-
pienda sanctissimarum legum scientia imitare saniores ho-
mines, hoc est, succudis nostri seculi foreconsultis: id
si feceris, habebis consilium auri tui, quæ laborantibus
succurrat, ægri medentur, afflicti excitent, ut apud
Ciceronem est: in sanctissimam vero, ad quam nitam pro-
venias, Joris scientia atque ad decus atque ornamentum:
cum omni tui amicus ad te veneris, consilium expectet
suarum rerum satagentes. Est etiam, ut Ciceronis verbo
epistolam finiam, demum Jurisperitissimæ etiam oraculum ci-
vitatibus. Vale, mi Corneli, & hoc manus nostram in
amicam portem accipe. Quod ego per litteras necessitudine
(ut qui frater sim tuus) dico tibi mitte. Lovanio, An-
no 1516.

EPISTOLA XCIX.

Adrianus Barlandus Erasmo Rot. 5.

* Quid sic me indolentissimum amas, Erasme præ-
cipue doctissime, ingentes ego gratias. Quoniam te
redamem, nitum id ostendi mihi daretur occasio! dabi-
tur autem si tu velis, ut pater, Barlando præcipere, qui
nullum sit unquam pro Erasmo laborum gravitate suscipi-
ent. Verum satis prosum: veniam ad id, quod te vo-
lebam. Apud reverendissimum Cardinalem dispensatio de
fultitiae produbio est mihi asper ad altum qui status
utroque daretur. Quæ loco differt Cato de Anima im-
mortalitate. Juvabit hoc studia nobilissima & amplexissima
spei juvenis, nec quæque tibi plurimum obligatis, si tu
hoc

AN hoc libellus, quem tibi à nobis adferat hic discipulus
1516. *nos*, paucula advertebat pertinentia ad errandum
non locum, qui est apud Ciceronem de amica comor-
tatione: nam quæ Ciceroniani interpretes adferunt, ma-
xime mihi arguerentur videretur. Sed utem Lactantium in
Institutionibus multum distinxisse scripsisse, quæ mihi
posse ad hanc rem esse usum. Male ipsam ab Erasmo
hoc est, elegantius, emissoque sapientie acquiritoris prom-
tuaris, accipere, quibus primum Reverendissime, qui me
nos edidit. Erasmus vero per sua in bonas artes pervenire a-
more, et complerem benevolentiam, ut magis non possit.
Vale, dilectissime Erasme, utcumque stenti agere decet, et
cum primam eris, habere aut eras, aliquid nullum esse, re-
quæ facias quod pete, etiam ad mihi gratissimum, et qui
nullum, juvabit (ut dixi) hoc paulo studio tuo quoque
amantissimi Cardinalis. Quod ratio te movet, in causa
sua varie luctationem intra, quibus dissequeris. Si quando
herbi me in angust amplex, etrum, qui tibi sunt cha-
rissimi, nemini officio cedam, iterum vultu præceptoris tra-
didisse. Domi usque, Anno 1516. Adrianus Barlandus
ing. Celsitudinis addidissimus essem.

EPISTOLA C.

Adrianus Barlandus Domino Erasmo S. P.

** Q*UOD heri, dilectissime Dominus Erasme, et ip-
sæ hæc agere in conspectu dei Petri committas esse,
postea mihi tacite capienti prædictis commentari, nescio
qui modo classis sit. Neque ante per litteras agere quod
tam præstare volebam. Scripsi nuper, excedendi styli gra-
tiam, duas Epistolas longiusculas unam ad fratrem meum
(quem habeo bene deditum inter) de tui Lucubrati-
onibus, quas ille mecum mihi semper est et elegantissi-
me admiratur. Alteram ad Beroldum ceteris terrarum
meum, inique nemini studiissimum tuum, de clarissi-
mi Hieronymi Bulladi erga me benevolentia. Hæc duas
Epistolas tibi feci minus dignas, quæ a te, hoc est, quæ
Pompeii dedituram, legatur, tamen mitti tibi, ut vel tan-
dem cognoscas meum in te, tamquam incomparabilem tra-
ditionem, studium habere voluisse. Non sum ego doctus, sed
amor, et admiror doctos, et inter quos me primas tenes,
cui me totum dedo. Epistola vestra mea iudicio vel igno-
ram traheret si mala, vel si bona et tolerabilis, adscri-
bit, unde extraxit ad te venisse, provocabitur: non
præsum, et lucem, vultusque hominum aliter reformi-
dare. Vale, deus Germaniz, et mei, si mereremur, a-
ma. Lovanio, Anno 1516.

EPISTOLA CI.

Nicolaus Basilicus Domino Erasmo Rot. S. P. D.

** Q*UOD itat admodum et dilectissimi et suavis-
sime, Erasme amicum dilectissimum dilectissime,
hinc inde impitius meo præceptoris, etque primus in scri-
bendo glaciem præferebam, non usque adeo (quod libe-
re credideram) vel inficis ihu, vel abs me temere iudi-
cabis fallam: quæ de temporis opportunitate atque certa
avisio, multique vix perferre poterim, qui potius
impatiens quædam temperare vultum, etiam hunc Tho-
mam nostrum, proprio et a prædicto exultantio quodam
tabellario prævenire mandavimus, nisi hoc una sublevari
etere dum ille ubiendum certum præstaret. Tamen tam-
vero dilectissimi eleganti vel iampetridi in Nemenium ci-
vitate nunc congresso, et brevi cauterio, ardore me
tui misisse, tantum sive, amor tantum misisse, ut me
illum ipsum quidem (etiam dum talis) bene temperare
possum: et singulariter etiam dilectissima et fœderat in ali-
qua præstantiam, quæ in te non, Germanorum amicum di-
lectissime, copiosissime relictus, abundant, vel potius su-
perabundat, in me calcule quodam amoris tui infestus-
si foveat, et place extra me transformatum, et Ulyssis
exultantibus per omnia simul, et ubi ita menti inleviser
mea, nihil nescio etiam meo impetum infestis, veluti
nunc et videri quodam Erasmi idea. Nam ubi pos-
sere, postquam litterarum aia, tantumdem fœssu compo-
1516.

* Hæc videri licet supra pag. 1516.

A nere membrum diffuso, hanc satis utra, quæ mihi nullum
placuisse superant amicum conturbare, et perperam
quibusdam impressionibus deflagare videretur, et quæ
in prædictam mihi dantes et colligere, finibus etiam lo-
tis, videre videtur, siquis placeat, et ipse spiritus meo
habile quodam extra se fovei erudat: et tum vero sacris
demandatis, ad litteras et etiam, quæ arguerent sum
unquam, interdu me convertere. Dicit huiusmodi
in sapientissimæ me litteraria, vel Hythia male (non in
autem hac fœssu dante arduiter velum) Erasmi
Lucubratiomibus dulcem, nihil terribil, sapientis mihi
quodque memoriam ipsum de transactis adeo reficere, de
prædictis autem, et quæ sub ipso oculis versantur, ita
reficere, ingratum videretur, utcumque exultare, quem
qua tui ex officio, inque recede tam delle, tam por-
tationis vel elaborata, vel elaborata in lucem prædi-
re; quæ sunt ipse ita Motis, Adagia, Demitudo-
nes, Verborum Copia, et omnia illud, quod in, Her-
cle, de Græcia etiam litteris, non adhibere, sed tan-
dex ac iudex placeat iustissimus ad fœssu tui et interpret-
tatis: in quibus Gorgiam, Demosthenem, Hecetrem,
Athenem, et reliquos Græcæ litteraturæ præstissi-
mos Hancichos, et non superare, tamen agere vider-
tur. O fœssu jam aac Germania! quæ te non aqis fœssu
Germano veteris Latine lingua barbarum exultare,
abfere, abfere, ac cum italis, hominibus ali-
quod gloria capidissimæ, jam manas confertur auxil. Ex-
ultum nunc est, quæ Erasmi nomen suppeditare, dilectissime
fœssuendere, multumque fœssu, eloquentia saltem
militissimæ iustissimæ, vanc fœssu fœssu, me si vel Zou-
lus, aut dicituram hunc vocari dicituram fœssu. Matur
etiam ac matura post fœssu laus perper, gloria, decessu
tibi: quod hæc aut quidam omnium gloriæ dilecti-
sam elaboratissimam dicit Heroem Operum castigatissimam
parturire, cum per erub auterit climata iustissimæ o-
mnes Erasmi celebre nomen unquam intermittere
retinere, æque in afra agere retine. Hoc in tibi anas
quod fœssu post multas iure quodam memoriale perperam
non ingratum videretur, etiamque ruperis amuli ad illud
Codrus: Tu, inquam, in Germaniz decet, etiam, fœssu
ardet iustissimæ, quem sub modum prætorum etiam
dilectissime si pui cauterio, etiamque tamet hancque
poterit, quem ac superba herbarum italis perper, et
etiamque palmas Gæssu dare auctori. Vultu iustis
indicti iustissimæ, amuli, rabula, abulor, hanc
Theologia, laudes Erasmi prædicare debemus, quanda
fœssu nunciusque lingua N. Instrumenti litteras, quorum
si fœssu potius quam vere professores affectant, ita ope-
ra, studio, labore, vigiliis, ingratie, fœssu, in in-
gram reficere videretur: quod si mihi, ac tum quod-
dam dignis, quæ etiam tui fœssu iustissimæ iustissimæ. Dis-
cedant igitur in iustissimæ videntes emigrare omnes
litterarum, in Cæssu fœssu iustissimæ iustissimæ, quorum
digni fœssu, abulor ita malum locum. Sed hæc iustis-
simum. In reliquum ego quod epistolare magnam tra-
mitem exerserim, unquam punitur. Tum erit, Era-
sme, quæcumque ipse fœssu, abs me tamet iustis-
simum, et agere et optime interpretari, qui pluri facie
abd, quæ ad te dilectissimum iustissimæ ego et adu-
mentum hominum scribere. Ad cæssu nunc te per ho-
manitatem tuam adferebam velle, quæcumque vel in
fœssu tuorum calcule amorem me perper, quæ in fœssu-
rum amicum factum liberaliter quodam amicum ad omicum
amorem, ad demum et præceptoris discipulum scribere
possum. Vale et me commendatum habet. Ex Palladiis
vestra Hyfingiano, Anno 1516.

EPISTOLA CII.

Robertus Cæsar Domino Erasmo S.

** S*ALVE, mi dilectissime Erasme. An nugas me-
recipere, cupio fœssu. Reficere amicum meum in iustis-
simum tui ad Clavam, cum ingrat, Par est illum agere
quipiam Cæssu dignum. Quorsum illud, iustis.
Quod Clara reficere, me iustis amicum ampliti fœssu.
* Ita habet MS. Tem. III. Hh hh h 1586

An. non magis mirum est, quam frigide esse Gandaveses
1516. omnes. Nunquam magis me cognovimus mei, & amplius
dileximus mea, quam hodie patitur. Cum adhuc stren-
uam alterum concubitualem conspectu non poterim, ita
fortuna communi, ut dicitur, alterum nunc frigus pun-
git, promittit, ut totum in vana mea Lynces me conti-
nemus, & me mea paupertate constemus, quousque limam
in sua testa, si tunc solum addo, quod Conventus meus
non non commendat, aut non potest per occasionem: re-
versussem tamen cum Cæsar ad se scriberet, nunc Robert-
tus ad se scriberet. Vale, litterarum profectum. Gandavo
in Lynce, Anno 1516.

EPISTOLA CHL

Joannes Rossensis Episcopus Erasmo suo S. P.

* **E**TSI plurimilongitudo impedit, (para enim me Can-
tabrigiam statim pro Collegio meo tandem insti-
tuendo) velis tamen ut te tunc Petrus meus litteris tu-
entis ad te rediret. Legentium gratiarum debitorem me
confessus ob Instrumentum Novum, qua opera ex Graeco
traductum, quo me donaverat. Ego profecto precium
ut accepti amissionis aliquot loci, quibus Maccanem
tunc Cantuariensem praecursum amplissimis efficit, ad eum
me commisi, ea ipsa loca illi indicavi. Tibi vero legat, plurimas
peticulas est se tui causae satisfactam, & me hor-
taturus est, ut si quando ad te scriberem, frueremur tibi
redituem. Naque enim dubito, si id feceris, quin eris
in te liberaliter quam fuerit hactenus. Ego ad Reuchli-
num scripti, nescio an acceptor meas litteras, sed non
dilexissim litteras scribere reddita enim mihi littera eum
fuerit, & prolixior quidem ad meam maximam volun-
tatem. Visus mihi est pro ceteris, quarum hactenus opo-
ra legi, ex his, qui superius, palmam tueri, in re-
rum profectum arcuatum cognovimus, quo vel ad Theo-
logiam, vel ad Philosophiam possint. Tu, Erasme, va-
litudinem cura, & tunc ad nos redituem matura, qui
gratiis eris omnibus. Vale. En Rossa, Anno 1516.

EPISTOLA CIV.

Gerardus Lythrius Domino Erasmo S.

* **L**ONGICAMPANUM, mihi à te commendatum,
quoniam potui litteris Graecis deoribus juvis, sed
quod ea parum lapsa esse videbantur, aut quod longe
tempore indigeret, ad Mathematicam, quam sibi si-
rat lacerationem fore, animum adiecit: in qua certe mi-
hi non mediocriter videtur promissa. Patres nostri, omnesque
ad hoc deliti, qui hic tui omnino sum studiosissimi,
vehementer à te commendat, ut Commentarios in sancti
Pauli Epistolas & scribas, ut crebro receperis, & scri-
bis quousque edas. Domine Erasme, ex animo lo-
quor, vix ists credas, quantum Ecclesia, hoc est, omni-
bus pie mentibus, consulas, istis libris subinde edendis:
scito ego quamplurimum tuis scriptis presensque argu-
mentum ad sacras Litteras, & ad pietatem Christia-
nam rapi, poteram silepsis, hoc est, Librorum libris
relictis: inter quas me certe Chastus laudat, si Christi
gratia me à proposito vota traxit non errore dignat
fuerit. Alii variis negotiis scholasticis distracto vix vaci-
qui semel aique iterum interdum librum aperire, si tamen
quid tempore occupatissimis illis suffragari possum, id te-
tam Evangelii & Paulini Epistolae legendis consummat.
Scriptis mihi Cæsaribus, Capionem curare apud Thom-
am Anselmum imperii Artem Caballisticam, & Phi-
losophiam Pythagoricam. Graeco litteras hoc sic sumi-
nari, ut pueri iam possum rheumatia sua Graeco scri-
bunt. Utam me torquet, quod barbaram istam Dia-
lectam extrudere adhuc non possum, nam barbaricam
Grammaticam olim egeri. Si quid Lythrius tui nulla
in te tibi commodare possit, necesse est ut tibi dedidissim.
Nihil animus meum. Vale. En Zwol, Anno 1516.
* Moram est, Domine Erasme, & tamen versissimam,
nulla est vox, in qua tibi non adesse videtur, tota hoc ac-
tione una summas Basilice, ut etiam aliquid summarum
meritum audias, tam est Erasmi insignis praeceps Ly-
thri.

EPISTOLA CV.

Domino Erasmo Gerardus Lythrius S. D.

* **C**UM tuas litteras legerem, domine Erasme, (nam An-
ticipatam, charissimamque est) animi meum exultabat
gaudio, tam erant amica, atque Euclidem, & quibus
disperam, si nunc autem si nunc primum temporis.
Sed quod insularis totam ipsa elegancia habundant, qua
justi etiam oratoris longum confingere possit. His fa-
ciam una verba rursus quidem ists, sed pluri affectum
sincerissimi, acutum in te meum significat. Me summi-
ne Jupiter feriat, si quicquam te non mihi in oculo est
charitas, pro quo vitam, nedum istas exaratas res ser-
vare temeritas obnoxias, profundare mihi vixisse est.
Adhuc omne viderem, adhuc omni facit: si Lythrium
graviorem quam nos animam ad illustrandum indiderem
posset. Et, me Hercule, potui mihi aut satum esse vi-
deretur, quod istud petiti humanum tam cavendum, tam
facile, tam omni virtutum genere politem non suspicem,
non desolatur. Insuper me dicit. Scis te nihil averteri-
tum auribus audire, quam id quo est dignissimum, qua-
estica ab eis vel vixit tempore eger. Quod Theologi
negotium faciant, non est mirandum vix dixerit.
Dorpium certe hoc morem omnes docti mirantur, tam
divina oratione, tam amica adhortatione non addidit
esse ut vela verteret, qua vel sola interit humanum ad
oblivionis avaritia vincidit. Sentis me humanum ingrati-
tudinem? Et, domine Erasme, nimis facili: vix ne
ipsa tua modestia sit nimis commoda, & arce iste candor
alios atret. Tu istas equales & vix pro tua prudencia,
atque animi magnitudine, facile contemnit. Huc mea vi-
ta condita non perinde arduis, tam ob cæcitate for-
tisque laboris, tam ob magnam litterarum jallum &
signalem vix vacat litteras vixit per transigam addis-
cere. His accedit quod non vixit quo mihi hoc fortuna
vix exspectanda. Postremo servitula nostra magnissima illa
policitationibus parum respondet, atque qui vix decem
antea quoniam corrudere possum, tam quadragesimas
policent esse. Reliquum est, mi Erasme, ut sumam
meam, fortissimam, decipere meissim clientium tibi de-
ditissimam, dequo te nunc prudenter commendem. Tu
mea eruditissim daz, in mea summa hucina, in amoniam
fortunatum meorum incipit scripsi, atque nunciam
quando si perferat: quid omnino fuit te Lythrius aut
facere, aut tentare potuit? Omnia mea, quanta sunt, si-
bi accepta refero. Nam cum rei Lucubratoribus, ut
Herculeis laboribus eorum fortissimam, nedum praesens
seculum tibi delectatissim, in de me aut penitissim be-
na meratiss. Sed à me miserum, quando tandem dabitur
recafo vixissim gratiam referandi Petri omni his docti
atque religiosi ut te effissim amant, ita ferventissim
excellentissim Commentaria in Epistolas Pauli. Novum In-
strumentum à te illustratum etiam sum Graeco testatum.
Pete, domine Erasme, nihil te vixisse & fortis summi
merentur, quoniam profecto ob virtutis progressu autem am-
pudum invidiam vixissim exisse debuisse. Scis excoctissim
bus atque latentibus? vixissimam obnoxias tibi, tibi
cum Hieronymo, cum Paulo atque Christo commune
est. Impera iam clementem: acutum primum hoc ingere pos-
set: Sed rursus incipit. Utam quoniam aut summa car-
sua à te scribantur? En Zwol, Anno 1516.

EPISTOLA CVI.

Domino Erasmo Guiljelmus Nescens S. D.

* **D**OLEO, & quidem maxime, immortalitatem,
quam in vix non potuisse praesare, praecipiam
mihi à nobilitate quoniam iactis: nam enim pluri feci
quam decem Tago, Puffelco, & quicquid est man-
datis impioer admiratur. Moria vixissim est excoctis: ob-
stiterunt nobilitat milites, qui se decedere in Loharim-
giam iraperant, quo minus charitas Frobedius reci-
* Logo, Gerardo, pro

An. pro petris bonis, jam tamen sub incide est; negligentiam etiam magis diligenter resecamus. Nihil Francofordie erat novi prater Caelium quempiam, qui ad imitationem Plinii, si diu placeat, historiam scripsit omnimodum Lachnerus deus noster septem integra Opera Hieronymi, & unum Opus cum Francisco, ex quo resecamus quodam proxi Hieronymo, quem tunc deponebat, deseri, sic ut esse habere possit. Copiam nondum vidi, non enim Basilicæ, sed Francofordiæ tuas literas recepi, quam tu scribis esse meam; & quomodo mea, mi Erasme, qui me, hominem in literis feruente, nihil in quibus in fronte affixa agnoscat? curabo tamen, ut emendat; & quam celsissime excudatur. Lachnerus meum in medium te erui, si quid contineretur novi, aut si quid deus tibi sit reambulandum, ut hoc illi exhibere vellet, relaturus gratiam aliquam ex parte. Nemo enim gratiam tibi referre potest abunde, castissima quicquid punitis mihi tribuit, ostendens se esse maxime sterilem & effusum, sed si post Verbum patrem producere. Theodorus* adqueque alteri nobilius dotes maxime, quam sperabam ad nos redire. Nescio nescio quam candida, certe non omnino maligni, inscriptum: sed meum Erasmus mihi in alia re gratificaturum spero. Vale, optime Erasme, & vides ut olim candor tui ingenii me quoque compellatur; ignoscere insititia mea, scripsi hoc in diversum Francofordiæ: scribam de amicum rebus ex Basilica copiam. Omnes te innotare ingratum mihi admirantur. Anglum meum meum verbum saluta, cui scripsisti, si tempus non defuisset. Francofordiæ, Anno 1516.

EPISTOLA CVII.

Domino Erasmo Rot. Guiljelmus Nefenus S. D.

* **SALVE**, delissime Erasme. In Operibus Senecæ, quæ tuo labore maxime politionum literarum candida restitisti, offendimus in margine quendam, tua manu velut adultera & supposita notata, his quidem verbis: Hæc à quodam nebulone addita, referre, quoniam ego indolui, quoniam aut à delusione literarum exsultare debeam, an sui hæc exponenda, vel cum ceteris imprimenda. Vale, Erasme delissimum, & inter tuas vitium manifestas me connumerat. Epistolam quod nunciam, Basilea, Anno 1516.

EPISTOLA CVIII.

Domino Erasmo Guiljelmus Nefenus S. D.

* **ET** ut plerique res mortales tales sint, ut non facilius primore adipsa, vel iucunda vel amara iudicari soleant, mihi certe ipsa Ambrosia, quicunque Nefarus pro occasione tuam qualicunque ad te scribendo, non fecim super, quam utram tam dote ait, quam libenter viderem, liceret, atque ita animi mei recessum fructuosa explicare, quam insulsi tempore premo. Videres nunciam Nefenium tuum infra omnes infimos constitutum, quoniam te supra omnes eximios eximie eminentem faceret. Sed malum, hæc desidia vana nequequam profectur. Quod vero mihi tua Copia Commentariorum inferibendus parafsi, vix dici potest, quæ gaudio, quibusque laetitia. canis animam meam perfundi sentiam: est enim egregium factum, improprie ad memoria immortalitatem gloriosum, & quod ego hand pauca profusum pato, quam reuerenti Cretio & Crasso. Non tamen id hoc, quod quicquam tunc meo meritis spectat, candoreque, quæ omnia petri mihi conciliaverunt, quam meo dote etiam dicensi suggestit, sed quod Erasmus, hominem vere divini prebiter, amicum habuisse dicit, debetque operam strenuam, ut Copia quam celsissime simul & celsissime Frobenianis typis excusa se locum erant. Morte tua, quoniam Theologia prædicant, jam proximam est adhibere: Deus Rheunus eam sub meo aliquando remanere est cum suo Gryllo à se Latitante deus, quem adqueque cupit. Scherzamus Enchiridion deus impressum. Adram, quod pro excudat, quam Theologia Theologia.

* Grotius lib.

At, id est, argeantur, tuas amantiores, imo illustratior, iudicantur, sed jam nunc omnis via veteris maledictum emacuat, atque famam gloria feliciter desensu est, non solum eloquentiam tibi, quam ipsi antiquum attrigant, tribuant, sed Theologiam quoque, cuius verum fuit simulatorem quam possideret. Vale, mea vix, Erasme eloquentissime, & me ut tuam gloriam amplectere. Anglum tuam meum verbum saluta. Basilea, Anno 1516.

Frobenius rogat te plurimum, si quid habeas, quod vel a se castigatum, vel de novo compendium sit, ut sibi mittat, & diligenter opera, & pecunia gratiam referat.

EPISTOLA CIX.

Bilbaldu Pirckheimerus Erasmo Rot. S.

* **HIERONYMUS** Emser & Joris Licentiatum, via delissimum & sui obsequiosissimum, Principem Georgium Saxoniæ Duxem à consilio, inter cetera hæc* quæque ad me scripsit. Unum mihi Saxoniæ vendendi desiderium incidit: ut per Nurembergum iter facias, si cum te coram aliquo possem. Vale. Nuremb. Anno 1516.

EPISTOLA CX.

Hieronymus Emser Bilbaldo S.

* **ERASMO** Roterodamo si quando scribis, me licet incognitum commendabo; simulque commonefacies tuum, si Lipsiæ ab Gymnasio & populo Misenensis mures videre libeat, datatum me operam apud illustriussum Principem nostram, ut id vel annis salaria, vel benefico illi vacat, perficere valeat. Insigne mihi mentem desuper referre. Lipsia, Anno 1516.

EPISTOLA CXI.

Andreas Hierichstratenis Erasmo suo S.

* **V** cum litteras tuas, mihi aliqui succubissimæ aut me, in aditum meo anno tuo & amplius jam de-
carso restitui persequissim, quibus id meam absentiam satis aduerso, te propere tuo fratribus accepti, non parum delat, sic nuncius tui literarum, ad me 3. Nunc Oubrey una cum Xenodo pro donato benevolentia mihi gratissimè à Basilica directis, plurimum gavisus sum, eo maxime quod scirem te in reditu Leodii salutariter, quod te obnoxi ero, & rogo ut ad domum meam te divertat. Spere urbs ipsa, quam gravibus tui literarum parum tibi placuisse scribis, amicum delat ac presentia Hieronymi Alexandri, qui apud nos ago, insignis & primaria Leodii Leoditensis Canonicus, Cancellarius Augustinus Leoditensis, & Propositi apud deum Petrum, quoniam alia quæque placeat. Bene vale, amice fructu laris. Ex Leodio 11. Januarii, Anno 1517.

EPISTOLA CXII.

Morus Erasmo S.

* **MARCELLI** synographam esse puto quidem generi, cuius has moraliterum, quæ nunc si potes legere, sed celsissime mihi, delissime Erasme: nam neque tempus ad scribendum, neque animus ad cogitandum superest, tam assiduo negotio premo. Sed si receptis penam à Marullo, scribendum est ad Camerariensem, qui Marullus, quod scire, recipiat. Ego per epistolam Bullidum vestre gratiam, Philadmo tui agi nomine meo non minores quam Agidio: nam qui illi scripsit, tibi debet voluerunt. Non credis quam volentius amaret tui, quam nec propinquior studium tuum si Linocer: Grotius quamvis tantopere concupiscit te voluerit, neminem licet expectari: nam à Londino ad nos nondum venit. Vale, Erasme delissimum. Epistolam Leodio 13. Januarii, Anno 1517.

* Nihil est in MS. vestigiis procul Julio epistolam que sequitur

EPISTOLA CXIII.

Domino Erasmo Rot. Theologo Petrus Ægidius S.

An. * **M**ei fuit officii, ut ad te scriberem dum Ægidius Nicolaus Bavarus, Mathesens peritus, professorem & adfess Atrabak & Spharæ aliquot libris vendidit: ut ad te foret libellum Græcum, missum a patre illo Protre diva Agnethi, supposito manu scriptam. Narravi mihi Theodorus, quam amice & blande te acceptum Theodori Lovanienica, qua res peperit mihi multum gaudia. Intellego compatriam meam Tonsilium abesse, dolen videri inani; nam scio vnam inani cum ille petius quam nostrum convenire. Accepto Pariliis Suetonium, Flavianum Vopiscum, Spartianum, & alios plerique alim in Italia impressi: hisce si tibi mihi vides quamprimum scribis, curabo illis advenire. Pauperes & manus parvi te plurimum habere salvere. Bene vale, & me ama: ego te, ut scribis, amo. Antuerpiæ 18. Januarii, Anno 1517.

EPISTOLA CXIV.

Guido Morillonus Domino suo Erasmo S. D.

* **N**on Neale Theologus noster per subitum discessum ad litteras tuas referre, mihi Domine. Invenisti mihi ut referrebam sine Utopiensi Decanum me tantum esse iussu dum abest. Ad id enim Theologum cadaverem mea credidi fides, ut in me amicus sit dignitatem ferre vel claudere, vel aperire iussu impetandum quod solum excluder. Vides, mi domine, quantum cum esse oportuit, cuius sola abstinere scilicet est, ut tantum esset: omnes quaque incedo me benigni salutem, reverentur compellunt, ad causam vocant, quid in hoc, vel in illo negotio alium sine fine regitant; litterarum facine undique ad me convergant; in summa ex Guidone pragmaticis, id est, Theologum scilicet sum, nisi quod de dactilo mirum est interum scilicet mihi scripsi ad Utopiensem Vicarium hoc attinere putant: si ita est, non tam bonas mandatum mihi officium, quam enervat. Pax mihi persuadere possum, Theologum ipsum tantum negotiorum preceptum tam diu sustinere potuisse, nisi scilicet subinde referrebat Dea illa auctoritate ducere, quam Monachum vocant: nam & huius Dea favore proprio nuper ad te litteras antea misi, ut hoc commentum putet; rego docet, quibus sacris & arduis eam in verba pariterem mihi reddam: nam magistri mei precepta Theologos non facit feliciter procedunt. Sed de nunc satis. Litterarum tacum iocatus sum, ut congruentem cognominis responderem, quo me in tuum litteris inquirere voluisti. Quantum nobis attulerit Tullius, cui perpetuo risu parentavi-mus, quam belle, quam festivo, & non dicam verbo, quam Erasme cum Petro comendare visum sit, facilius intelligi, quam explicari potest. Innocentium est, quod ille tribuit Cameracensis: hoc mane hora sexta Cameracum festinatus cum domino de Chervia, & Theologo Indico, redituri intra paucos dies, nisi ea inter Reges convenerit concedere, quam usque ad malum conspectum, & colloquium solvitur expectandum, aliqui Imperatoriam Magistram & Regem nostram Cameraci mirabuntur. Opera Hieronymi visisti tu Martino hodie dabo iussu Theologo, ut cum reliqua sacra ad te perferantur. Humanitatem hosti illi in Petro Ægidio, auri, ac reliqua familia copios esse quam optime, & Joanni praferam. Spolia nostra saltem te optat. Vale, domine. Bruxellæ 18. Februarii, Anno 1517.

EPISTOLA CXV.

Marianus Accardus Socolus Erasmo Rot. S. D.

* **C**um hic aderat, ego non crebro te visibam, tam cum mihi in manu esset doli consuetudine me perferri, abstinere tuam ego animo scribam; sed postquam discessisti, adeo te visendi desiderio tener, ut quum

A **non mihi bene, quod te hic morante libas, torquet impetratur. Non tantum dolo quod, sed quod cum hic esset sapienter unumquodque ex sacris ore tuo pueriter prodere, a quo poteram non manu ducere quam desideravi. O desiderium bonorum, ut tanti vero amicitia indigamus! Qui mihi ignoscit, quod tricas faciles totius antiquitatis in-spectu praeferam? Sed quid irrationabile deumque reprobare juvat, cum irrationabilem tempore iustitiam, quam mea culpa fecerim, corrigere mihi licet minime. Sicut est ego excurrere ut desiderium cavendo Antuerpiensibus, & persequam Petro Ægidio, vire nunciatum eleganti, doli, eruditio, & ut non verbo abstinere, amicitia & praeconio ius dignissime. Scilicet tamen in litteris tuis intellego, an cum mihi visere statueris: O si scriberes!**

Ad te quamprimum, sed patienter, ero. Ceterum si non diu illamque relinquere desinam, ad te properabo, ut viderem, cunctisque mea viderem lumine vultus tui propallum. Iterum vale, facili noster sperare & decum cum Achatino, cui me commendo am volu-er. Ex Bruxellæ 1. Martii, Anno 1517.

EPISTOLA CXVI.

Hieronymus Emser Domino Erasmo S.

* **S**ALVE, Erasme, vas electissimum & secunda post Paulum doctus Gentium. Edidisti tuas (quas huius tamen & innotis lege oculis) ita venter ut caelestis ammen: qua ut singularem famula desiderium, ita Christianum ille tam Theologum Christianum emnem redolere putarem, quem, quem ante duci annis rarus esset apud nos, typographi edendum tradidi, camali epigrammati meo hinc aculeis:

Rite bonas artes cum religione vetustas
Contulit, at nobis littera sola placet.
Scire volunt omnes hodie, bene vivere nemo:
Heu frustra sapient, qui sibi nil sapient!
Quam bene praeconum calles imitatus Erasme,
Psalterium cytharæ commodat, ore hinc.
Oris & argenteum vellivit pectoris auro
Nihilatque deo, pueris, sacravit opes.

Hic tibi emendat erit, distractis omnibus unis;
Tanquam Evangelico gemma reperit in agro.
Dem cali & terra, qui te sperita sapientia & castelli-
um adimplevit, ut in medio Ecclesie sua aperirentur,
construit te in reseruatissimum veteris Christianissimi, &
rursum detrahentem tibi laporem & angustiam, Christi-
li autem sub eadem pelle demulcentur. Ceterum Domi-
nus Richardus Crocus, Anglus, qui biennio hic Grae-
ce litteraturæ rudimenta cum summa laude & morum
bonitate seminavit, & ante patriam perierat has ti-
bi litteras perrebatum te recepta, ceram referet condi-
tionem huc ad nos veniendi, quod illusterrimum Princeps
noster, & universis erde Nobilibus dudum vehementer
desideraverat. In qua re vehementer oro ad me scribas
sententiam tuam Lipsium, & quam pecunia id a te im-
petrari valeat; quo cognito emnem interdu lapidem, de-
nos te noster hic agnoscit scripsit eo quo dignum bene ut
Vale & referre. Ex Dreßla Midei 15. Martii, Anno
1517.

EPISTOLA CXVII.

Hieronymus Dugherfeyn Erasmo Rot. S.

* **N**on in malam accipias partem abesse, vir vni-
versalis, quod igitur ego fortasse tibi, occupare te
litteris praesump. Peritiam cum solum desiderium in
causa est & legens etiam recognoscitur tuam ac am-
tationes in Novum Testamentum, incedi in locum ipsum:
Qui cum esset in forma Dei, non rapinam arbitratum
est, ut esset aequalis Deo, sed semetipsum extinxit,
&c. ad Philippenses. 11. 6. Ubi istam interpretationem
in annotationibus reperit, hanc clausulam, non rapinam
arbitratum est, ut esset aequalis Deo, interdu in de Christo,
ut homo est. Alio nempe: Loquitur de Christo ut
homine, nec est otiosus articulus apud Graecos. Nimi-
um

rum interpretari quod dixerat rapinam haud dubium
1593. quoniam hoc ipsum ut esset per Deo, non ut rapinam sibi
inequalitatem cum Deo, sed deiecit sese. *Hec est. At*
contra majores nostri, Graeci formam non igitur, inter
quos sancti Patres, ac vult doctrina exordium habet, Hiero-
nymus, Ambrosius, Hilarius, Augustinus, Leo, & alii, de divinitate Christi Apostolum in hac cla-
sula locutum esse afferunt, & non maxime divinitatem,
quia contra Arianos agunt, qui Christi aequalitatem
cum Patre secundum divinitatem quaque naturam negabant,
gradus in divinis (ut nulli) esse blasphemum putantes; si au-
tem vult sanctis aliquos complures ascendere acceptum Ap-
ostolum, non rapinam arbitrari esse Christum, esse
se aequalem Deo Patre secundum divinitatem, in qua idem
est cum Deo Patre secundum divinitatem essentiam, & aequa-
litatem secundum personam distinctivam, cum nec
non non deitatem formam esse posse, qua est esse Deum, seu
deitatem essentiam. Et in hoc Calvinus loquens non du-
bitatur. Nec hoc idcirco, quod non adverterim te pra-
monuisse lectorem, in quibusdam a vulgaribus editionibus, &
a sequentibus eam delictum, non oblique causa desitisse,
sed quia in hoc loco (quem inter adverte) magna multipli-
citate consilii videretur, adeo ut multum, praecipue Augu-
stinus cap. 7. primi libri de Trinitate, videtur esse quod
si regula quodam per omnes sacras Scripturas, distichenda
videlicet quaeramus, quae esse Dominum sit utitur Patre, quon-
iam aequalis, &c. Hanc eam distinctivam Apostolum esse
manifestum commendatque testatur esse Augustinus, Hiero-
nymus etiam in editione, quam commentatus est, qui &
ex commendatione ista impressa circumferitur, textum
hunc Apostoli prae se habet, quibus utitur Eccle-
sia, & in commentario dicit: Multi hunc locum haec in-
tellegunt, quod secundum divinitatem se humiliterunt
Christum, secundum formam videlicet, secundum quam
equum aequalitatem Dei, non rapinam usurpaverit,
quam naturaliter possidebat. Et exanimes se, non sub-
stantiam evacuant, sed hocem declinans: formam ser-
vi, hoc est, naturam hominis induendo. Item Hilarius,
qui, ut Hieronymus contra Rufinum dicit, quod, multum
versum Origeneus in Job vertit, &c. qui & latini in
Operibus suis Latina Graeci missum in libro contra Con-
stantium Imperatorem, baronem Ariarium, inter alia:
Vetus igitur, inquit, non scripta dicit, & ipse tamen
non scriptis utitur, neque quae scripta sunt loqueretur. Si-
milem vult Patri Filium predicari, ne ab Apostolo su-
ludis: Qui cum in forma Dei esset, non rapinam urbi-
tratus est esse se aequalem Deo, sed exanimes se, formam
servi accipiens. Non rapit quod erat Christum, id est, in
forma Dei esse: non est inequalitas Dei in forma Dei
esse, si non aequalitas hominis est esse in forma servi.
Quod si in forma servi, homo Christum est, quid aliud
in forma Dei, quam Christum Deus est? Similem itaque
eo ad predicandam viam, ne in fide tua sit. Et omni lingua
confiteatur, quoniam Dominum Jesum in gloria dei dei
Patria. O fallax blandimentum tuum, &c. qua tibi ser-
visimus. Postea autem Constantium Graecum, Ario favore-
factum, qui & Ariantes, qua in eam serviebantur, pende-
rentes habuit, hac dissimulare potuisse, nisi & in Grae-
cis hic sensus, quem sanctis ex hoc loco Apostoli accipiunt,
certe continetur. Quo etiam mutato ab hoc sensu de
religionis quoque huiusmodi suspicari qua doctores sanctis
posset simpliciter. Omnis autem ex brevitate alio, Am-
pliosum scilicet (qui peragere a Graeco interpretatus est)
servientem ad Sublimem Episcopum, Leonem Papam,
(qui & ipse Graecis verbis) Imperatori quoque Graeco
scribentem, Gregorium Papam super Job, Rufinum
Episcopum quoniam Graecis collocat, non est igitur) Symbo-
lum fidei exponens. Qui omnes cum alio pluribus hac
sententia edidit, & eam in hac sententia etiam seu sensu
iste inde sequitur fuit iam citata. Et quod maxime est,
Ecclesiam Romanam hac interpretatione ad antiquissimum
tempus hunc esse quod debet, cum qui hac sententia
sentis multis, pluribusque ante mille annos vivebat. Neque
vero veteres Graecos, modernis temporibus fuisse quoque
Latinos, inter quos & Bellarmin, praefata Ecclesia Cardi-

A *nalis, non sua lingua peritissimum, hunc locum inter sa-*
era lege positum, commendatione egerit, proleptice constat.
Valla quoque in annotationibus suis, quae ad illum passim,
non maculas, nisi quod singulariter, sentias unumquique,
potum habere vult, quoniam plerumque sentit, & quod di-
citis peritissimum codices Graecos habere, consistentes, con-
stituit, & quod Stapulensis habet, praefat, Senilium
sententiam non potest contradiere. Videtur autem & ad hoc
esse rursus. Neque aliquos Arianos, Salvatoris divinitatem
insistentes, non modicum sui erroris causam habere appo-
reret, nam si (quod secundum intellectionem sanctiorum, &
angelis sanctos habet eundem cap. v.) aequalis est secundum
Patrem, atque tamen est aequalis ei secundum naturam as-
sumptam, quod aequo infirmitas, erat et aequalis secun-
dum divinitatem. Unde si quod Apostolum dicit de se-
qualitate, de divina natura accipendum non est, ut in
vo, cur superfluo ipse de hac praestitit? Cur dicit sanctis,
Graecorum perit, non ad sensum debitorum verbum Apo-
stoli mentis, in causa praestitit fides & contra Arianos,
qui aequalitatem praestitit praestitit negabant. An si
non secundum divinitatem formam Christum Deo Patre
aequalis se esse arbitratum esse, vult Apostolum, ne sci-
licet rapinam faceret, consuevit esse, cum non esse idem
in substantia cum Deo Patre, quod est Ariarium gram-
maxime: Ariani enim, qui plerumque Graeci erant, scri-
ptura sacra, neque non poterant, Christum esse Deum,
idem & similem esse Patri confitebantur, & deum mi-
nitrem Patri, scilicet secundum quendam participationem
deitatem, & similis secundum immensitatem, longe supra
caeteros quoslibet, non autem consubstantialiter, &
igitur si Christum dicere multis arbitratum se esse aequalem
Patri, ne scilicet rapinam facias, cum hoc, ut dicitur
est, de natura humana apostrofimus? si, nec etiam fieri
oportuit, intelligendum hoc tenet de divina, quod est
(ut dicebatur) Ariarium. Unde potum accipendum hoc
videtur secundum Sanctis se de divina natura, quod cum
in forma Dei esset non fecit rapinam, secundum quendam
arbitratum se esse aequalem Patri. Denique si rapinam ar-
bitratum est, esse se aequalem Deo, divinitatem sua ipsorum
deitatem videlicet, cum in veritate sit aequalis ei. Est
neque Christus unus, qui demonstrat, reliquum dicitur
hunc esse aequalem esse Deo, scilicet secundum divinam na-
turam: quoniam liber est pro supplicibus divinitatem scilicet
verbi. Quapropter & non ab re se idemque cum-
municatio. Aut ergo non est arbitratum rapinam, esse se
aequalem Deo secundum divinam naturam, quod Aposto-
lum velle est de more Sanctorum. Aut si non est arbitra-
tum esse se aequalem Deo, non rapinam arbitratum est, si-
huc deitatem iuxta praestitit, quod & negare impium
est. Non ergo ad quod de non rapinam arbitratum esse Chri-
stum, in verbum esse Apostoli, de humana accipendum
est natura. Sed hac collatione duntaxat in in certum
substantiam veritatem passim vult, ut mihi in Domino aman-
visime. Propter ergo te ea benevolentiam animi accipis quoniam
verboque dicit: neque cum tempore deliberandi, ad
dogmatum ea dicendo, mihi edes. Neque adeo in Graecis
ex genereis disceptant deinde Richardo Croco praepo-
site venerabile professi, quod interpretatum arbitratum fideum,
magis autem (si decessit est) Sanctorum auctoritatem se-
cum, hac scriptis, quae idem ad te perferre, & remittere
mihi itas (quod dicit non graviter) promissa. Vale. Da-
niel Liptin 18. Martii, Anno Christi humanitatis 1517.

EPISTOLA CXVIII.

Bilibaldus Pirckheimer Erasmo S.

* Q VAMVIS non occurrat, mihi transdissimulatio Erasmo,
cur moras ad te deum litteras, attamen ne incerta
amicitia nostra intercedat, pauca haec scribere volui, ut
intelligeret, eas memoriam meam ex animo meo excidisse.
Audis te necesse quoddam abscessisse Opus, ac propo-

diem Basilicam praefecturam, ut impetissimum studium tra-

das. Regas te solum, si commode possis, etiam ad me

accedere te id mihi tepore, ac rursus ero, si transieris

tibi esse supplicet, ut amicitia tua, quoniam numerum in-

ter habet MS. Hh h h b 3 gen.

An. que vestram cum his meis literis Caballistica vestra da-
1517. re et acceptis in eis, alterum vobis librum retineat, mone-
ments non loco, alterum Rossensi vestro diligenter mit-
tatis, ut sciat tu de se commendatum non minime obli-
visit. Profectus peregris ab itinere secessu, quare non ad
se neque pluribus. Postquam domum redire, neglecta
restitui, permittente Deus, qui te felicissime conservet
post. Vale saluatur, & hac vota mea cum reverendo E-
piscopo Rossensi committimus. 17. Martii, Anno 1517.

EPISTOLA CXXIV.

Marinus Accardus Erasmo suo S.

* SAEPE virulentarum mearum infirmitatis conficius,
sue excellentissime, mortalitatem mei nominis deple-
rare; videbar me modo post fata Leticini aqua sanam
meam submergi, sed & vixit nomen tristes invicti,
ac penitus inolebre oblitari; ceterum in fama filium
ipsa deploratione mea consilio, qui hinc literis tuis de-
vota praesent Minerva, satissimam volentibus, mihi immen-
sitatibus insando: nam si scripta tua, quae mortem ne-
ficient, mei muneris, quae de nominis mei immortalitate
dubitatis? Sed heu in! multo ambrosius sum (ut
ingenus fatear) quam vel ego exprimere, aut tu credere
posse: nam nihil magis est in votis, quam quod nostri
seculi homines ignoravit te te ingenus esse, quod nullum
amicum tribuit, quodque in amicorum laudem modum
excedat; Persevitavit vero facile impio, quia ut in omni-
bus te versissimum rei literariae arbitrum agnoscat, ita-
que & ab his aile face amicum laudatissimam sibi persuadeat.
Qua quidem spe alleluia, pudorem, quem mihi ele-
gantissima littera tua fecerat, suscipe digni feci: non
enim inficiet quod qui te, meque narrant, illis legentes,
in me, parum penitus induram gratulam insipienti; Pe-
fieri vero parum fuisse afferri, neque a tanto vero
laudatum (ob quid movere me possunt) flicem judica-
bunt. Ad igitur tibi gratias immortales immortalis be-
neficio affertur, quod me ab injuria oblivioni affereris,
& de laudifica meritis mei, quam in littera ad Ba-
dium fecisti, cum potero, libentissime relatu. Ego ad
praesent tibi obitum nescio, Scitellique res adeo me occu-
patam tenent, ut vix respirandi etiam mihi sit: cum me
exeritate parvo, ad vos ibo, ut tertium fin in amicitia
Erasmi & Petri Aegidii, quod mihi nunc charum aut ap-
pabile evenire possit. Interim da, quasi, ad me litteras,
& eas quidem quam longissimas: tua enim quo longiores
ac graviorer, etque illi peculiare, quod nunquam satias,
occupatissime meas statim elevabant. Vale, utriusque
lingua facile princeps, meque, ut soles, ama. Petro
Aegidio meo nominis saluam impare. Ex Bructellis ra-
pion 1. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXV.

Joannes Harenaccus Erasmo Rot. S. P. D.

* SACRIS initiatum quidam nomine Simon, de fa-
milia honestissimi viri ac Jura periti Gasparis Hal-
mali, Tribuni Antuerpiensis, hospitii nostro usitatur
in seipsum velle sua. Maui interrogata a me de Erasmo,
(de viris enim eruditus mihi fere primum est sermo) re-
spondit, Erasmodum perbene agere, atque Antuerpiae mo-
rari cum Petro Aegidio, prudentissimo vero, ac Scriba
nigritatis primario, & addidit: Nos, inquit, sipe lo-
quimur cum eo familiariter, interdum in domo no-
stra, interdum in hospitio suo, atque etiam interdum
alibi. Quapropter, cum opportunum fuerit, filuta
eius nomine meo, atque, si videbitur, his verbis:
Quidam Corinthus, de domo Capella, salutet te, E-
rasme, quia diligit te, & rogit obire, si habueris
illuc iter aliquando, ut in domum Capellae digneris di-
vertere, & fratres tui amantissimos invisere. Haec fuit
salutatio mea, Erasmo dilectissime, quae si plus fuit com-
menda- visa fuerit, precamur humanitatem tuam, ut id
amici tributus aliter enim te sollicitare non debet: nam
graculata studia tua non ignoramus. Interim vero nos, de

te bene faciendo, bene loquendo, bene eminando, bene
precando (ut hactenus fecimus) amicitia pariter iudicamus. 1517
Vale, decem astatu nostra dulcissimum, & ut (si fieri possit)
dilige, quia nos te diligimus. In domo Capellae deus Ma-
riae prope Angiam 6. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXVI.

Erasmo Badio suo S. D.

* VITAM, mi Badi, fuisset tibi copia formula-
rum Graecarum? Nunc capitis periculo Basi-
leam adire coor: neque enim eis potest Novum Te-
stamentum, nisi coram adsum. Scribant ad me opor-
tuit fratres Amosbachii, Joannem, cognomento For-
vum, nescio quid mirari, seise excusatum Opera
Hieronymi, contento summi Pontificis interdicto, uno
neglecta omni humanitate: videt itaque quae etiam,
me dum aliis studio nocere parat, sibi ipsi noxam ac-
cerbit. Non dubito quin tibi sit cum homine familia-
ritas; oro ut & tam inbumano facto coerces. Cura
ut Badum & Faber suas recipiant litteras. Bene vale.
Leovani 17. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXVII.

Erasmo Gallicano Nefeso suo S. D.

* QUID tibi cum Roma, praesentium vest aethera?
Ego Basileam sum usque ad hyemem adurus, si
modo licet irumpere. Joannes Smut repetit sum An-
gliam, ita volente matercula, quae filium non pa-
uit incolentem, nisi videret cum in Britannia. In vicu-
rus est apud Thomam Alteram. Ac Alter ipse totum est
sultus, Regi semper assitens, cui est & Sacerdos. Pa-
cam plane triumphat. Rex misit mihi dono sexaginta
angulatos, deferens sacerdotum centum marcarum,
sed negat se nisi praesentis colaturum. Glareanum opi-
nor jam abiisse. Quod si forte adit, hominem mei
verba saluta diligenter. Bene vale. Leovani 17. Apri-
lis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXVIII.

Erasmo Petro Pincio suo S. D.

* MINOR, Thomam Greyum finis tuis ad me lin-
teris illuc abisse. Is nunc apud nos est Leova-
ni, sed brevi rediturus in Angliam. Nos Basileam a-
volamus, edituri quendam, quae sine nobis edi non pos-
sunt. Cura interim ut valeas, Petre charissime. Salu-
tat te Greyum. Leovani 17. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXIX.

Domino Erasmo Rot. patrono suo, Cornelius
Batus S. P. D.

* QUAE multas difficultates nostras, colendissime Do-
mine Erasme, cognoveris, & ex nullo (proh dolor!)
nostris meritis, veram ex partate & recordatione Jacobi
Batti, patris nostri, amici tui (dum vivis) non infini-
tum vixit illud tribus, ut tui scriptis commendando,
tuum etiam studendo largiendoque pro viris succurrere,
Batus ad te nostri transcriptionem grati animi signifi-
cationi faciendam causa, assumam bene te quoque consula-
rum, nec quem fecit incedum suscipere restitutum ca-
sido. Insuper acceptas ab te Londino epistolas pecun-
dam super scriptis indicium reddidit ad Joannem Reu-
chblund per Franciscum bibliopolum reddenda curavi.
Joannes Borsalus tui per commendationem tuam mihi
benefecit. Princeps Verensis ne cibum quidem dedit,
sed tamen ab ego beneficentiam animam non repulsi. Qua-
re eodem tempore deperatit rati mei apud Verensis
sanis consilio Joannis Brechti, Ludovicumque Antuer-
piensis, sanctus nostri, Groningam, pariter Frisae, me-
liore tamen consilio atque feracitate quam olim Angliam
pri-

scribere, reger. * Locum meo deponere ac revidere, qui si re-
staurandus videtur ex sequenti epistola. Hic Leovani sum apud
ad hyemem usque, Bulliam deus evocatur, &c.

Ab. petri, acceptis in praedicatione commendationibus ad quosdam Groningenses, ubi acceptis in hypodidactis scilicet, villam & cultum facili modo possum conquirere. Chabot enim vire patris, qui mihi ob privatum institutum filium suum vobis inibi i praetium infu- per decendi i parietibus Groningensium septima classe re- cipio, quod fere in cultum abis, quare nec spes est me- gis peris rependi. Proinde magnam promissionem non expro- bi, nisi fortasse nudum sacerdotem, cer- tum quidem annu non palle in villa tradere. Hinc est, optime pater, quod te maxime oratum velim, si quoniam me istis commode obsequi dispendio tuo prom- pte posses, (scilicet enim quid possum, & quid rebus sim idem) literas ad me dare ne gravetur. Si enim tu placueris, istas redde, ex quibus libentem, quod te in Britannia meo natali solo velle permansere audire- rim, final quod de future apud me bello iurati sumus. Sin autem mandandum exisset, scribere tamen aliquid Battio tuo me amicum, quae: erat enim mihi littera tua mihi auro gratior: per hoc enim me solentem, & te praetium amicitia satisfecisse existimabam. Litteras quoque si quis scripsit, apud Vancicum bibliopolem Antwerpensem repens: ego enim desinso, ut Paulus bibliopola, qui has praesente Francisco reddidit, ab eo literas ad me has repert & ad me perferat. Super- est ergo ut pro amicitia ista beneficii gratias agam & nam referre in praesentiarum, quod mihi molestissimum est, non suppetit: quod ergo si enim fidelem me lau- dum iuratum fore benevolentem, indignus est praes, & me maudo iam clari haberi. Hominis tamen gratis officii fastum, cellata in me beneficii praedicare nam- quam exsultare, quod Ja. Battum parentem meum se in via dilectum, ut illo moris omnia beneficia in me esse filium nulla ob debita, sed iam propter Deum, & hu- mana conditum iustitiam, iam etiam propter mun- ti quondam inter vos amicitia recordationem, tam li- beraberit cunctis, ut nihil unquam in patrem libe- ratum. Tassei sunt Lovanienfem autorem mihi ab te tam liberaberit delectationem, & me iustitia quodam in Angliam venientem quam non reparet, iam quod ha- beo vultus litteris mihi remitti, non attinet dicere, cum faciat eam beneficium commendationem tibi fa- cili esse vultum, & magis gaudere conscientia beneficium. Quare pro amicitia ista beneficii Deum Opt. Max. pro felici ingressa tua, lingua vota, qui pluribus predeste potes, superantem amulorum iurum (licet in- digent peccare) quondam ha mihi paritibus vultu, depre- cari non obliuiscar. Pale. Ex Groninga 22. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXX.

Reverendo in Christo Patri, D. Marco Musuro,
Archiepiscopo Monomacensi dignissimo,
Nicolaus Sagundinus S. D.

* MAXIMO tenetur desiderio, Praefati longe amicum delissime, iam recipiendi literas, quibus meo quavis (ni fallor) Idus Augusti proximo decursi ad te utique exaratis te respondurum, ut mihi persuade- ret, faceret vel summum in se meum amice, perpetu- que cultus, & observantia, vel tua in me pariter non mediocriter benevolentia, singularique benignitas. Quo- bus quidem mihi felicissimum litteris exae credas in his temporibus iactandis quicquam, optatis, honestissos occideret potest. Verum dum meum me stem sensu- tam esse dilectum, dum multa ipse mecum tacitis au- mo voluntatem, ecce ex litteris meorum Venetis ad me datus salus sum certus, te supereminere a sanctissi- mo Domino nostro Leone Praefati. Alex. Venetis Ro- manam humanitatisque accessum, Archiepiscopumque (ni apud) Monomacensem suspensissimae creatum de- claratissime esse. Quo nuncio pro eo ac debas sane quam sum gaudere, non tam quod te nova ista am- plius amone dignitate animum sentiam, quo iungendum fructissimum tui meritis, doctrina tua, secundumque ra-

A. risum, sapientiae ista tua, prudentia, integritate incomparabili praedixi, moris dignissimum habuisti ju- deatissime ei, quam quod amabam optimorum littera- rum studiis optime consilium intellego, qui quidem per te in eo dignitatis gradum constitutum, quodque Praefati. Alex. tuo moris pollicem, Cameracensis iam alio hoc tem- pestate desolus culmini, iam misere deturbatus, in suam pristinam episcopatum tranquillitatemque subleatam dedullamque in non dubitatum. Qui fit ut magnum in stem adducat, ut credam futurum, quod tam stu- diis amice aliquod bonis litteris habitum esse bonis emulanteque, Maccenatissime aliquid reperis referre- ram, multas subinde fore Marconi. Gaudere itaque mihi, ac vere & ex animo tibi gratias, episcopo ma- nus istud tale auspicio mihi feliciter delatum esse, ut ad supremam usque dignitatem gradus fit enim iustissi- mus tua nominis splendore, optimarumque litterarum singulari illustratone, amicum & oblationem, quorum de grege & numero sum, perpetua iunctantia. Ve- rum, scire te cupio, Praefati Clementissime, quod est mihi mihi accidere potest iunctantia, quam te forentem au- dire, quam te iustissimam secundissimamque tua pro- mississima agriculturalis exprope melle, postque in tur- bulentis proclis sicutinamque agrationis parum stem- quillum & quantum subisse iustissimam non praetium in vehementer exultantem, Venetiam iunctantem, bonarum litterarum amore flagrantem, quam nisi nellaris epus- lis quondam exprope pastore silebas, quod est nam desun- denter nardus, & tanquam alterum Demosthenem, Ciceronemque, tolerant & adstantem, te tante ac ta- li vito, nostri seculi fulgentissimum ornamento, tam im- pectum provari, oblationem. Retraquisti tamen Venetis praedixi omnia ferax & ferit, in quo aliquot felicissime tuis sanctissimis exulta manibus iungentibus planta, future aliquando in ipsa Republica Venetis in- boque usui, fructui, atque honestamento: qua tali de- scripta erantque colere, videri an aliqua filiera vi- mus istis descendentes iustissimam sicuti iunctantem co- guntur. Me miserum! qui tali ere paritibus silebit, oblationemque lumen, sine quo ut certum, delictumque, erit meisse. Sed mihi non perperam restat spes, qui amicitia me consilium & rectus, te scilicet, sapientis iunctantia, Romae videtur, te praesentem affari, ac tua dignissima sine consuetudine, & tanquam affectum tuam tamen sicuti & adstantem: Romanum enim adrem jam- dum mihi iustis amice & meo vito tui vultu ad- vandique gratum iustis & urdi. Et de his hactenus. Nos vero adducit Britannicum calcamus filium, tantis- perque calcabimus, donec exultantissimam in patriam red- dendi vena ab illustrius Senatus mihi decernatur. Sed ardet (crede mihi) iam animus in patriam re- dde: non enim possum tam diu chersimum meum delictissimamque patria iunctantissimam cetera conspelli. Inter- tum tamen pro vultu nostra curabimus, ut dies illius Alephi vultu dilabatur: Eritum enim sape conve- nimus: qui accessum (ni arbitret) ab hoc divotissimam Rege, omni vultum genere modis omnibus: camulatis- sima, nuperime hoc accessu, apud quem non mediocrem seruitum cum habitum exsistit: mihi exultantissimam emul- tissimamque iunctantem lingua delictantem ejus: non: praeterea iunctis, quam iunctis illum sicuti & admiratur orbis: cui quidem siletem istum tuam ad Archiepiscopum promissionem vultu esse vultu. Exultantem est con- nuo vir humanissimum, & tuo felici successu quam ma- xime est latatus: adstant enim iam Thomas Morus, unus ex primariis Londini civibus, vere optimam me- rum iunctis exemplar, tui nuncio amantissimum, cu- jum celebratissimum nomen non dubito ad aures tuas antea- hac aduolasse: qui vito (crede mihi) nihil in vito ex- capiat vel inquis potest iunctantem, suarum, atque le- pidiis: cuius iunctantem in scribendo elegantiam gra- Tom. III. 1111

* Sic repudiatur, tunc in illis dispendio perperam suspensum alio.

1603

Atque, strullarem, delictum verborum, sententiarum-
1573. que reconditam, non minus amice pieno et appri-
manti & exultanti, quam ingenui acumen, Latini-
que formae pulchrum omni candore, febricitate, ac-
tione, facilitateque sentiam, summeque admirantur: to-
tam enim me, Praefat benignissime, rati vire dedi, per-
petuamque dicunt, totum me et addidit, infamemque
in cuius mellissimum confutandam tempus in amantissi-
mo diversivo saepe acquirere scire i illeget, qua est
humanitatis vir, perbenigne amantemque me vides &
excipis: quo fit ut nunquam eum conveniam, quo me
delictum fuisse amantem demittat. Qui quidem
vix delictum felicitate auspiciat ipse tua dignitate ubi
vehementer gratulatur. Reliquum vere mihi videtur
esse, ut te quam maxime possum regem, obsecroque,
ut me divini ipsi tui litteris dignum esse volo, quod
quidem si ab te impetrare, omnium felicissimum me esse
existimabo. Vale, & gaude, delictissimum hominem
jubat preclarissimum, & Nicolai tui inceptis aequi aut
me lege, inque in perpetuum tui commendatum habe.
Londino 12. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXXI.

Curbertus Tunstallus Erasmo Rot. S. P. D.

* **B**INAS ab te litteras accepi, mi Erasme, qua-
rum utraque me honorat, ut ad Budicum scri-
bam, id quod iamdudum in medio negotium inman-
tu feci: partim ut eruditi tui gradum autem, partim
ut tuam liberarem fidem. Sed in forsasse pollicen-
tis et, me solatium autem, et ego tuo affe nante-
vavi i sed bene consulas oportet, quandomidam aliud
namque genus in arca non erat, unde promerem.
Atque idem futurum proficuo, ut fides apud Budicum
tua labefactum proferat, cujus conspilationem tui ex-
citatum litteris tamquam sum frastatium. Verum lyti-
phorum quallie mullon vlla. Hoc tu admonitis per-
iculo, nec te spernere, ubi nobil opus est, ingerere,
& dices tandem parcius de amice predicare. Post-
meritis vero litteris quid consulem regas de professio-
ne tua in Galliam, ubi nescis quid vna spei tui, ut
scribis, assultu, qua de te de industria distanti referre-
rent, ut meam tui coram dicere sententiam: ve-
rum, in huc pridie discipulas, quam ego huc veni i
ubi triginta iam dies propter Passibasi solemniter
maiorum, subinde altorum manifestum munitur, nam
vnde materiam agimus commodam, non, ut scilicet
flaciarum, cum ejusmodi Bruxellae. Spemque itaque quod
de me advenit nihil te adveniret, qui certe mole
ipso non ante illum diem vniui est, quo iussu erat huc
concedere. Statim ut ex eoque discendi, eundem tu
ministris dedi negotium, ut te tota requirere urbe,
nec nisi invenire rediret: ut mihi ab Regio noster re-
monstravit, id quod agere tui, te pridie illius diei ab-
isse, brevi tamen, ut sperabatur, redieram. Sen-
to post die a mercatoribus nostratibus antea traiecit te
in Britanniam, usumque ab his Doritiae statim ut i
navi descendit in litus. Sublata igitur sit tui bre-
vi conveniendi, quod praesidi decere consueveram, ab-
senti aucte significabo. Ego, mi Erasme, non rem non
minim consulem quam mihi ipse cupie, & si qua ef-
ferret condicio te digna, non negligendam putarem.
Sed per Deum immortalis! qua tui solida spei in Gal-
lia potest esse, quando humaniores sistentes litteras in-
digens ipse vix illic Maccenas inveniam, quod Bu-
dici ipse, patria sua decet, ut sui communitatem
hui non parum desit. Ille melius magno est in bene-
re: cum apud Gallos (ut mecum suis more, si fama fi-
des est habenda) sentum quoddam est, vel nescire litte-
ras, vel ut lingua quam minus premior videatur mili-
tia addito, ear dissimulatione premere. Theologia ve-
ro illa Sorbonica quoniam eruditior faciat, seu ipse. Et
amicus ad te Regi iussu scripti. Quae, plene me in
apud Galliae Regem praefat, quam post quidem, cum
non fuerit nomen, ubi ipse tui haurit, idem tui alij.

A Ex litteris tui non sari intelligere potui, quo firmamen-
to spes movetur illa. Subderet me amice in Gallia ut-
1573. dendi tui cupido, quo magis te allocant, regium am-
phicaverim iussu in scribendo, feceratque elegan-
tum ex eubet. Illud praterea mecum repaui, sape au-
divi ab te eniam illud Gallicum quantumvis mis-
tina tamen voluntatem contrariam & infelium esse: &
tunc huc atque regium te committere, quam in foro ju-
rovatum vna ferre passim? Satum esse pate vel natali
sola, vel alio non minus affluente placido, quid ro-
liquum est atatu commode transigere, quam cum efflu-
ne voluntatem peregrinationem vna spei saluti: nam Era-
simo nec amice, nec pecunia desisse potest. Habita miram
sententiam, quam coram pluribus verbis dixisse, sed
quia nunc sum paululum occupatus, vel Lacotice mi-
bis scribendum potui, ut consulem amicum sicut vi-
deat negligere. Vale. Antuerpia 12. Aprilis, Anno
1517.

EPISTOLA CXXXII.

Erasmus Petre Ammonio seu S. D.

* **M**ISISTI tandem unam aut alteram schedam:
cum tot prolixas epistolas scripserim Ammonio.
Nec epistolam Carinialis ad me, tradidisti poeta.
Quod si tu Ammonio tui gloria tacopere invidet,
quid me regas ut illius gloriae consulam? Et nescio
quid ius iuratus in tuis litteris inculcas: ut paucis agam,
plane hac in parte, Ammonio ingenuum in te deciso-
ro. Deinde cum tuam obsequissae epistolam, dispen-
sationis exemplar puro aperitum tradidisti. O mem-
tem Ammonio dignum! Bene vale. Leovane 23. Apri-
lis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXXIII.

Isaani Fifeberg, Episcopo Rostock, Erasmo
Rostodamensi S. P.

* **R**EVERENDE Pater, animum istum tuum tam
germane Christianum tibi pariter ac nobis gra-
tulator, atque ut eo quam diutissime frui liceat opto.
D. Exspectabam tuum de Reuelibz libello iudicium, sed
viduo te rebus magis feris addidisti. Colonia pugna
et diabolica magis ac magis incrudescit. Res utrinque
dentata chara agitur. Et hos tamulius ciet in orbe
Christiane Cuculari Symplocant, qui Euangelicis do-
ctrinae precepsos haberi volunt. Bene vale. Leovane
23. Aprilis, Anno 1517.

EPISTOLA CXXXIV.

Beatus Rhenanus Erasmo Rot. S. P. D.

* **R**EDDIDIT mihi Bruppo litteras tuas in die For-
E. severae. Non est cur agere feru edictum hic Theodo-
ri primum: adveniat id libelli quidam impressor Lo-
vanio veniens, ut venderet, & nisi denovo Novo instru-
mento sibi comparasset Frobenius, ab alio quoniam fuis-
set excusatus, nam quidam malit. Attite in si quid
praterea Theodoricum habes quod sit versum, impri-
metur id quamprimum. Lachneri mentem Nelenus re-
bi scriptum ex Francofordia litteris exposuit. Quingod
miserum fuit tam, fuit alterum, elucubratur, ca-
logarum, versum, suscipiet tibi, gratissimisque si de-
mestrabam. Inter Frobenium & me propemodum bel-
lum fuit, dum de operam, ut inum Bellum fuissem ty-
pu excudatur. Veni in adri meum archieps Frobenius,
regans ac obsecrans, ut paucillum illi praeberem excu-
dendum, ne iam de Copia commentarius ferari cogi-
teatur, dum redit ex Francofordia Lachnerus. Est au-
tem hic mos eum, tam demum exemplar ventre publica-
tum, cum iam nihil superest quod operetur opera. Pro-
tuli Silencio tui, accepta. Peni in officium posuere la-
ce, Deum immortalis! quam illi indigne de si & me
com.

* Rhenanus illud, fili de Aetio Grammatica, de quo id. pag.
1619. B.

An. vere laboriosius ea videbimus, argue ut diligentius
 1617. excutiamus carabimus: nihil enim mihi gratius esse po-
 terit, quam pro Erasmi mei gloria ac laude insudare.
 Sed & Auliani in muresce caput: & qui te cum filio sua-
 givum salutant. Tu interem Celsus meus ac reliqua,
 quam diligenter poteris, ad Multiculus ad te feret, le-
 ges, nec gravebitur aut in his multa castigare, aut quod
 de his sentias ingenere adducere. Bene vale. Venetiis
 21. Junii, Anno 1517.

EPISTOLA CXLI.

Thomas Bodilius Erasmo Rot. S.

Erasme delissime, si tunc facile possem dare quam
 dicere saltem, non interserperet aut differret redi-
 tum tuum insidiosa febri, qua te molissim: non enim es
 amicus, quo cum amicum visum meam transigerem, si
 mea fortuna parceret: sed mihi sortem meam postremo
 daturum, qui ita persequitur vitam versis, ut non de-
 cent latum dignum deinde. Itaque frequenter ac in
 tempore, quo inter me delissim est, optati vel Dada-
 lom, vel Menippus fieri, ut remque aliam etiam ad te
 devolare possem. & post pauculos horas in tas dolis &
 desiderata collegium ejusdem redire: sed hoc nec aequum,
 nec vultus habemus, nec Necerium quempiam, qui me
 transiret & reverent: quare obsequi te, amice mi,
 extra te diligenter, nec finis longum desiderio tuo nec diffe-
 rentiari. Hoc autem quod de tripide distam accipe,
 neminem unquam optatorem adducere domum nostra
 Centurionis, qui de te amica summa & sentis, & ubi-
 que loquar: & enim in amice habet tibi reorisi dila-
 bilem, quoniam postis, habitationem providere, in
 qua post Hercules tui laboris postis molitur in latere
 & in ore consistere. Nec erit aliud quicquam, quod
 ab eo generatim postulabit, in qua respicam potius.
 Afflicta enim tua, quam summa cum gloria transigisti,
 auxilium amorem & desiderium, (sicut in amoribus Venetis
 factis) velle autem ut consuevit perpetua minus gra-
 tiam, qua me fortasse vultum feci & minora premi.
 Tu autem hoc annu age, ut cum salute quamprimum
 in Britanniam te recipias, castra alibi extra eruas, ut
 nulla tibi dolus vita commoda. Vale. Ex Oxfordia
 22. Junii, Anno 1517. Thomas Bodilius.

EPISTOLA CXLIH.

Singlari Reipublica litterarum oronamento, Erasmo
 Roterodamo Nicolaus Bagudinus S. R. D.

QUANTUM me utrum situm conam ad te,
 delissimam hominum delissimam, aliquid in
 praesio scribere, vel puer quidam meum pro subrepti-
 um, vel mira (qua nullo est) delirium consuevit, vel
 obitudo ingens tua, maximeque tu amicus splendor,
 obheret. Quis enim vel maxime in eloquentia perso-
 nat, quis aevi postum ingenio interpidus ad te scribere?
 Nobilissimus vici enim ista, humanissime mi Erasme,
 singulari tua debitas, immensaque humanitas, amas-
 que mihi adeo fecit, ut ad te hoc aliqui audaces moras
 dare litteras minime erubescerem, ut inquires, qua de
 causa? Hori domi apud delissimam, humanissimum, ac
 modis amicis incomparabilem, Thomam Morum esi-
 sum, tua elegantissima ab eo mihi recitata fuit Epistola,
 quam simulatque ab illa accepti, amicum hominum, qui
 fuerat, qui fuit, & qui sumus fuit, longe delissimam,
 ab eoque reliquit. Verum, malui quid tua letissim in-
 dignissimum existimari, tibi morum gerendo misera,
 quam tua voluntas refragando ruinam quod debui. Dico

* Habetur sup. p. 160.

Accirco habebis exemplarium huius amicae litterae: alterum
 erit illius vere elegantissima Epistola clarissimi Oratoris
 mei, quam scribis amice: alterum autem meorum nar-
 garum. Ad hac velim tibi persuadere, Erasme che-
 rissime, quod si addigimus postissimumque cordis mei
 sacrarium medullis infusere posset, tam hand dubie
 in eo insculpius infusere videretur: in quo nisi hand am-
 plius palpitante nunquam evanescit: quod quidem no-
 men, amice celeberrimum dignum elego, est ab Oceanus ad
 Aegyptiam asque regnum ipsum per se suo splendore
 suis affluat, adularis, asque persequer, utique
 tamen & apud quosvisque ero, illud emendat, quibus po-
 tero, dignissimum beneplacere asque efferre succum non
 quam mihi moribus satior. Et si cum aliquo Toile mihi
 forte fortuna opus erit in certamen descendere, verbi &
 pugnis quidem ac fistulis (si acciderit) acriter dimica-
 bo. Pro qua tamen mercede, mihi abis te, mi Erasme,
 exigo, nisi ut me diligas, me abignum abigando me-
 moria complendi dignetur, & in tas ero me esse paratior.
 Rogarem pratero te, amo obsecrarem, ut his mihi tra-
 sponderis cupias, ac me opti tui delissimam litteris au-
 digum esse cognoscerem. Nec vero hic pro more vidi-
 mus, & studis tuo postulo incombimus, quibus coram-
 idem non possemus velle hic vivere. Ceterum vix dici
 potest, Erasme mi delissime, quod molissimum exha-
 riam fuerit ex amantissimis ac satis felicissimis illis tui
 Chilandibus, qui pulcherrimos & emaginos vultus apu-
 tula ex illis exterpam fistulis, disquis in meum depor-
 tem alvarium, ad optatum meorum struendum ac-
 commodem. Quibus legendis duas horas singulis diebus
 discimus. Sed bis tui: qua scripta tua sum, mi En-
 rassime, qua illi meo ingenio felicitas, deinde mor &
 splendor, qua molissia facundia, qua gravitas, qua lapi-
 datur, qua inextinguibilem fiamitiam? molle virtute tua, vir
 amice, tu, tu, inquam, solus sapere mihi videris,
 pratero nemini: tu solus Masuram alvarium meritis appella-
 re potes. Sed quid insano ipse in te laudando prosequer,
 quandoquidem excellentissimum tua virtutes, insusque
 animi dotes & quopiam detener laudari asque extolli, nisi
 tua elegantissima ac nica facundia certe non possem,
 insulsa quae itaque incomparabilis ac suavissima consue-
 tudine frui neque: fortunatus sumus, ac nimium felix
 essem, mi Erasme, si tui per aliquos anni nuncius in-
 nuare viderem, si tunc vivere, & meum solissimum
 tui possem praeber ministerium: sed cum per moribus
 mei amicus non deceat, autem ac tunc ditionem illud
 tuum Adagiorum Opus, quo praeferam illarum mun-
 damenta, non modo aequis, sed longe quidem intervallo
 superasti, & quicquid tuarum felicissimarum apud nos
 existit Lucubratorum, sapienti lullando exultulabimus,
 amplectemur, carum nellaris obsequio nuncius ingratu-
 lumus, & quoque modo a nobis fieri poterit, hoc nostrum
 desiderium letissimas, delissimam tui nominis recorda-
 tionem die noctaque mente versabimus, amonque reco-
 lemus. Quis sit, ut nisi non fructum, ac saltem reco-
 rdatione nunquam sine Erasmo nostro erimus. Vale, er-
 namentum & lux orbis vestri, & vix felix tibi, amice,
 & posteris, cui me obice ac perpetuo commendat, tra-
 de, dice, atque devotore. Gratissimum pratero mihi
 feceris, si tui verbi & quidem benevolentissimus Re-
 verendissimo isti domus meo Episcopo Theodoro isti illi
 dignissimis precibus, quibus asque ad eum erubet,
 modis omnibus dignissim, me in perpetuum commenda-
 tum esse vultum, iterum vale, vestra delicia. Lon-
 dino 22. Junii, Anno 1517.

EPISTOLA CXLIV.

Erasmus Petro Agidius suo S. D.

De morte Ammonii vehementer dolco. Sed uti-
 nam Alerius idesset incolumis! Mitti qua cu-
 pio Basilium perferr, ac diligenter commendabam Fran-
 cisce bibliothecae, ut alteri per hunc hominem certo.
 At Nicolaum admoenibus, mihi non displicere de malo
 gratio quod sit, si modo eadem est Praeposita & E-
 cate,

Il li i j

Ab. cat. atque illi sacris testatur *Atheniensis* libro septimo. 1517
 Nam forte locum reperi, quod hi pſiccoli vilissimi
 ſine, & Tiglia etiam à termine dicitur, qui numerus
 ſecuta facit eſſe. Adhuc apud *Paladum* hæreo.
 Arguit neicio quid Theologi de me componendo in ſuum
 ordinem. Atque totus eſt meus, & item *Dorpius*,
 verum in quavis muliere inconfantem. De ſella gan-
 debo ubi videro. Mito dñs Apologias, quarum al-
 teram donabis *M. Nicolæ*. Mente per *Phryſiam* ad
 nos *Epiphila* poſterioribus *Obſcurarum* Pierum, ſed ob-
 viſctas, ut ipſe neſcit, quid ferat. Bene vale cum
 tuis, amice unice. *Levanis* 13. Junii, Anno 1517.
 * Fac ut modis omnibus me commendes erudiſſimo
 & humaniſſimo medico *M. Henrico Lyraſi*: is huma-
 niſſimis litteris ad me datis ſignificat cythos jam pa-
 ratos, nec dubito quin ſint. Recitare non poſſum
 minus ab amico ſponte oblatum, ſuperſit ut de reſe-
 rendo beneficio cogitem. Proinde per *Theodoricum*
Alaricum huc mittas. Rurſum vale.

EPISTOLA CXLV.

Sebaſtianus Juſtinianus, Eques, Orator Venetus,
 Eraſmo Roſtordamo S. P. D.

* **E**x litteris tuis ad Mercurium noſtrum, Eraſme mi,
 reſponſum noſtrum epiſtolum perſiſſe, cuſque ab
 te exemplum vehementer eſſeſſari: & quod cum mihi mo-
 liſſimum ſit, habes hoc tamen iuramentum, quod pro te
 ſerui cupere apud te eſſe noſtri pugni numeris, antiquaque
 noſtri ſcriptum, viderem certifiſſimum: mittemus itaque
 deſiderata ad te exemplum Epiſtola: cui hanc amelleſſen-
 dum contrarium nunci eſſetum obſervare, ex qua cer-
 tior ſies, non reſte valere, ſedque ſalem impetrari ſalu-
 tem, qualem maxime præſtavi pſtula illa tua, quaſi deſi-
 pſeris medicum tibi tradidit ſervandum: poſſes ne tam in-
 conſulte, quaſi, credas, mi Eraſme, mendice verum
 quum medico ſalutem tuam, non Gallis quidem tota,
 nec Germania conſeſſendam. Novum ſit quaſi nau-
 fragium in ſaxa vadante gellum, occupata tamen vo-
 luti roſſe periculum tempeſtatis, pſtulaque jam eſſe ta-
 bulam naufragi templi aſſeſſendam, tibi tamen diſſimul-
 la admodum imagine, cuſque diſſimilitudinis non eſſe, cur
 canſeris pſtuleram vim plus aſſeſſum alium, qui eſſe
 proſitum te corporis habui exterminari, ſed pſtuleram
 canſulam, qui pſitum, exſtimationem quæſſam huiſſe
 medi tabulas ad evadendum naufragium vim habere,
 non Eraſmum, quem non putavi pſider huiſſeſſe in re
 eum vulgo deſpere. Probe tibi quoque tuo conſultum
 eſſe, quid alium pro te in tabula reſentari. Cave
 poſſes ab naufragio, cui non proderit tabula, cum ab
 itano *Molo* & concitato *Neptuno*, vel ſi præſentem qui-
 dem habes *Junonem* utriſque ſedantem, (ſi credideris
 de diſſeſſum antiquitas) maturatimque vim, nec
 te tua *Palladis* tuium arbitris numine, quam edidit
Neptunum, proci eſſe à mædici, qui homini atque ego
 unde medetur deſerimur: non enim quo unde current,
 ſed quomodo quærent, cœſſam, alium nonnunquam pro
 alio excolere. Satis fuerat pſtula pro pſtula ſummiſ-
 ſe: abſi pſtula, qui pſtula perſeſſum cupreſſum pro bo-
 mine, cui nemo dixerit moveri a tabula ſuicium, nec
 pſtula miſſam, ut eſſe non probe diſſerant avicula:
 mirum eſſe quod cum ſiis omnibus *Lucis* impetum: ut
 magis certe quod exſtimationis. Licet hæſitans iterum je-
 cari, mi Eraſme, non quidem Eraſmice *Veneri*, cuius
 joci ſole ſui pſtula *Ediſſum* conditi. Pergimus quæ-
 ſſam adagiorum tuorum leſionem non ſue ſumma
 iuranditate & carboſi, ut quæſſum me amica obli-
 ſſam, obſeretur, & licet qui ex *Græcorum* Latino-
 rumque ſente hæſit, graſſiſſima ſua *Adagia*, natu-
 que ad eruditionem ac varietatem pſtulationum, pleniorum
 que ac gratiorum reddant eruditionem, longe tamen gra-
 tiora ſunt qua in adagios adagis: mirum eſſe quanta
 eruditio, quanta varietas, qua via, qua copia dicendi,
 quam jucunda ſoſſum, quam ſitit mortis joci, de-
 ſoſſumque recreari liſſum: quæſſumque omnia ſiis pſiſſe

rum monumentis conſeſſanda, illa attamen, Bellum dul-
 ce inceptum, Aut regem aut ſultum naſci oportet, 1518
Indis ſigatius, alioque ſtata, non modo cum antiqui-
 tate certare, ſed longe quidem intervallo ſuperare credi-
 derim: nec obſiſſe veneranda illa pſeſſum mayſſa *An-
 ſſum*, cui ſi una conſeſſum indit abſolvi, non erit
 in que candida liſſer recentem iſſam tuam divinitatem
 antiqua ſiis mayſſa non præſert. Satis ego recentem
Auſſum hanc libenter legere ſcripta, ſiditumque ſu-
 lum meum ac ſecreſſum conſeſſum, quæſſumque
 tu ſiis antiquorum, quos poſſum ne debetum imitari, ut
 non alia deſideretur, qua ſigat, veſſigat. Cum tua
 vero deſuſſum, quæſſumque unguisſum pſtella pſu-
 ctum caſeri admiratur, mihi nunc ſatior, quaſi obſiſſa
 contemniſſum ſunt. Delata ſunt quoque ad maxime pſiſſa
 tua *Epiphila*, quibus nil eruditum, nil legum (nil
 quidem *Ciceronis* ad *Atticum* eſſam) vel legum un-
 quam, vel auſſum. Quid immerſum ſiſſe diſſeſſum,
 quod inſeſſum eſſe ac verum deſere, cum nil iſſa tua
 eſſum cadatur, quod nomen non ſentiat? pſeſſum
 eſſe tantum ſe *Latine* lingua ſplendore adſeſſe, ut per te
 illam reſentiam magis ac illuſſam, quam te per eam
 celebratum pſum: mi ſane in tuis legendis cantibus
 nique hallucinant oculi ſiſſe & admiratur mens,
 non totis incredibilis quæſſum tuis ardorem eſſum: ne me
 velum exſtimationis huiſſum de te ſerbi aſſeſſum ſtudio,
 cum *Terentium* alio *Gnathone* Theſſonem præſeſſum
 pſum quam illuſſum: quod eſſum alio concedum,
 qui a noſtri mirum, noſſumque una inſiſſum, rati-
 onemque, proci aberrant, non ego *Gnatho*, nec in *The-
 ſſo*, atque ego *Juſtinianus*, qui noſſum ſalutem, & tu
 Eraſmus ita amabili, qui a me amant non fallere,
 nec in judicando deſerere. Iſſiſſumque antem clari-
 ſum verum, quibus aſſeſſum, vira ſiſſum obſeſſum
 verum quam erant. De hoc hæſitum. Perſeſſum mi-
 hi ſerri ſi *Epiphilum* Theſſonem, verum tui deſſum
 inſeſſum, tui mirum præſum, quæſſum convenire,
 ſalutem eſſe dixeris meis verbis: tibi ſorte rependat eſſum
 qui me non audet, quæſſum plurimum noſſum *Epiphila*
 ſum deſiderata reſeſſum, quaſi noſter in eum amor;
 ſtudiumque ſeraleſſum: quod vix in tam mihi ingenuis
 deſeſſum poſſe videtur. At quæſſum tam diſſumum,
 ne perſum dixerim, ſiſſum, hanc plane liſſe: quæſſum
 dum hic Orator ageret, ut pſum eſſum in me quæſſum:
 ſummiſſum quippe, ut noſſe, innoxiſſum ingenuis, capi-
 tum pſum noſtri obſeſſum agere eſſum, quam mi alio
 reddi noxiſſum. At qui ſerri publica, quam ſerri, perſum
 rationem habet, ut quoque noſtra pſeſſum *Roi*
 publica gerim, jamque diu ſeſſum, unquam præſeſſum
 utroqueſſum amicitia leges dixim. Perſeſſum quidem
 ne *Erasmorum* more quæſſum eſſe ac manſum ſolus
 cultum, qui tui promouent, aſſeſſum præſeſſum, candi-
 diſſum ſignum ac iuranditum mores diſſumum, ſer-
 veram quæſſum magiſſum ſerum ſerri, promiſſum
 que ſeraleſſum, ſi ſerri me pſum ſerum parum arboſum
 eſſum, neque debuit eum, dum hic ngeret, eſſum eſſum.
 Perſeſſum præſum meum agi quæſſum: non enim in
 eum miſſe ſerri imprudens (quod non ſuſſer) quæſſum
 communiſſum, ut ſi quid in me eſſum, communiſſum erant,
 & non præſum amicitia, iurata illud, Pſum non
 ſrangito: non tamen hoc illam exſtimationem cauſari, nulla
 omniſſum ſubſeſſum cauſa quæſſum. Cur vero hic mihi ſignu-
 ſeſſum ager, qui alio tam ſani, tam ſerax, tam ſeſſum
 ſeſſum reddidit, non poſſum pſeſſum non mirari, atque
 aſſeſſum dileret, cuius ſi mihi natum ſiſſum eſſum eſſe, cele-
 rem quæſſum diligenter, ut ſerſeſſum ſeſſum: ſerſeſſum
 ſeſſum amicitia, ſi miſſum parat conſuſſum, parat aſſeſſum,
 animas ad officia pſeſſum. Cultus vero ſeraleſſum
 uſſum, libera (ſi vœſſum) colloquendi ſuſſum,
 matris conſuſſum, communibus ſuſſum, & ſi ſi denique
 omniſſum de virtute uſſum ſerare conſeſſum: non quale ſu-
 lum, talis molandus eſſe cultus: in comparandis amicitia
 habendus eſſe deſſum, habito amicitia ſerandum, amicitia
 ſi perſeſſum, alendum, ſerandum. Neque excolendum,
 ſi habiſſum, quo diſſum, aut pſeſſum, ſiſſum

An, novum gloria diuissime mihi superfluo nulli non condidit
1517. propinquitatem sum, si mihi rectum esse liceat, ut illud ex-
celsum ingenium, quod placere tibi videtur. Si habes con-
siliū, explicā. Augustinus hoc mihi ad Jacobum Spie-
gelum, qui se ad frequenter ad te viatoris habere; eo re-
scribit mihi. Dedit & Baptista literas, quae simul can-
tibus quid velis ad tuam epistolam, quamquam magnifice
magis incutias si. Tu vale ac rediſſime vale, & tuum
Hortemum amare deſis, rumpatur ut alia obſerua-
re, qui jam, quia me excommunicauer, ingentem circum-
feram Bullam, bene bullam, quod cum tantis, quod
indubitatis literam vale. Bambergiſap. 21. Julii.
Anno 1517. Capionis cauſa adducit ſub iudice eſt.

EPISTOLA CLIV.

Matthias Schurerius Domino Erasmo Roterodamo S.

* **S**ALVE. Nuntius tuus literulas, et Laconice scri-
ptas, saluta ad nos deuote, quibus latus atque re-
latus, feliciter ex his te agere deducimus, quod mirum
affectu gaudis, qui gratulamur ardentiusque afficiam tu
recumulari; de mea bona valetudine quid dicam? de
centiſimo mensis laboribus ex praerudis, adeo ut vox mi-
hi aeger spiritus remeet, sic caritatis suffragatus ab-
quando acriora, est semper hoc in re consilium medi-
cum, non sine magna mea saluta, atque agitando ha-
bitum improba non me deſeruit; sperandum tamen
melius fore, ac alim in praesentem me reſtitutum tri va-
letudinem. Deſiderat a Jacobo Wimphelingo, a Ni-
colao Grubelio, a Ruſſo, alteras a quidam ſuocum-
ſus ex Italia allatis. Præterea salutis te nostra ſolati-
tas literaria, namque bonam ſeruitatem intus & nor-
dis, ut apud, acrius haurire effugiat. Sturmium, a
libellis Henrici Palatini Comitis, Aquiligranum ejus ne-
gati cauſa obediendi petiti: est enim illius adis primas,
quem ualge Propositum appellamus i circa Idus Septem-
bris reditum ejus ſpectamus. Senas omnia apud nos eſſe
turbulenta; 2. timor et bellum, carissima uoluntati uisum
fram, circumſpectus miſeria, & lamia, pacem magis
quam cetera precamur. Ceterum commendo me tibi,
meaque omnia, qua tuo praesidio, te ſuauiter, tanta pre-
ſpectaque ſemper procedat. Licet obſeruo ne ex alio obſer-
uatores tuo, interque bonam literarum studioſum me con-
numerat, si minus id conuincat, sufficiat, ut tantum tu
aliquando elaborare posses. Exinde diſſimile Opus Rudol-
phi Agricola hic uenit, mihi uiam partem in domicilio
meo mutando ſe ſuſcipiſſim. ut ubi acquiram incertum
ſum; totas quoque adis inuſtigandi ejus gratia perſtrah-
re, ac alim ad te ſido Takellone reddere, rimari uisum.
Est (crede mihi) Opus plerisque in locis adeo mundum
ut Oedippo nonnquam opus eſſe videatur, tuo tamen
labore atque ingenio emolueri, quem nihil unquam ſu-
per, ac tandem in locum caſtigat caſtigatio emergi fa-
cile omnium aſſeſſe literarum mihi perſuaſi. Inter-
uim uale. Non pignat aliquando me memorie paruo
ipſam libello, qui meo excoſo prole, de euendatore non
ſu ſuſcipiſſim, est multo proſeſſo jam Græcoſiphilos. Ite-
ram uale, ac uisus ſelix. Raptim Argentorato 21.
Julii, Anno 1517.

EPISTOLA CLV.

Nicolaus Barbirius Domino Erasmo S.

* **R**EVERENDE ac obſeruaſſimae domine, hodie
recepſi literas tuas, etiam ante dies aliquos rece-
peram ex fratre, quibus indicabat ſe per domum de
Marques, hominem tibi (crede) ſatis notum, miſerum
centum ſeruat communis tam pro poſſeſſe Curtaceniſi,
quam pro poſſeſſe regia: quod reliquum erat, curabit
apud domum, ut de illo tibi ſatis fiat. Hic conueni
praedictum domum de Marques, qui duxi ſe miſſe di-
ſſim pecuniam per receperem Lorantienſem. Vale, do-
mine ſemper obſeruaſſe. Ex Miſſelburgo 24. Julii,
Anno 1517.

EPISTOLA CLVI.

Doctissimo eloquentissimoque domino D. Erasmo Rot.
Henricus Stromerus Aurbachum S. D.

* **E**LOQUENTISSIME ac doctissime domine Erasme, est
tibi, uti extra omnes ingenii altum poſſe, mea inſu-
ta & barbaras ſignales obſa ſcripta miſſere duxi, tua
magna imo ingenii & humanitate & eruditione ſcru-
tari ſeruens incogitantes literas, ut elegantissimas acce-
ptam, facio meo hunc literarum, denotatum incupis
capularibus ſcribis munifica, ut accipiam grandia ma-
nera. Humanissime Erasme, litera Eurychii ad meum
meum, ipſi enim abſenti eras, uenerunt, quae Reuerendiſ-
ſimo Archiepſcopo Maguntinſi, dominum meum clero-
ſiſſimo, aperuit & legit: ſperat ut nunc litera & Eu-
rychii & meae, circa Calendar ſanuaris tibi ſcriptas,
preſidia laetum non praesentat, uti ſcribit, tibi reddi-
tar, quibus te nomine Principis conuocamus i deſiderat
namque dignitas ſua, ut tibi ſcriberemus: dante clero-
ac ipſum Principem accepti, tibi meae literas non eſſe
praesentat. Ina creſcente non modo deſiderat, ſed & peti-
ſcari & ante tibiſcriptis, ut aliquando accipiat, ipſi
enim tuum in die praesentat & conſuetudinem, amica-
tiamque, uelutque liberet in te officia, quae tua induſtria
& ſapientia meretur, pro facultate ſua conſerre, & tibi, ſi
commode liceret per tuum, hunc praesentat miſerere, ut
principum ſanctum geſſa mandare literis i ſum ſita
rum adeo uoluit & barbari deſcripta, ut ſi aliquando
ueritatis conuincant, uera mendacia uideantur. Non me-
lino te homine doctiſſimo, qui pelagus ſacra Scriptura &
hſtoriarum tranſuerſis, legi & religio hoc facere poſſe ar-
bitramur. Quod ſi aliquando te ſacere conuinceret, Deus
Optimus Maximus reſerret gratiam, ac dominum meum Ep-
iſcopum, cuius ſtudium eſt uſtram ſanctiſſimam religionem
ſemper adiuuare, conſeruare ac augere, tibi & gratias
haberi & reſerret. Ceterum tua excellentiſſima ingenioſiſ-
ſam & animi & corporis ſanctitatem, petui quoeſſimque
tuo numerari obſeruaſſim ſanctitatem, ut tu Stromeri
nomen ſileas noſtrum. Vale. Datum obſer Maguntia 24.
Julii, Anno poſſe natalem Chriſti 1517. Tunc ſum Hen-
ricus Stromer Aurbachum, medicum doctum.

Littera ſecundo careat littera, uerum Vulcanio opere-
ſſim tradantur de. ſanuaris agri, laborantes ueneri
ſuara ac alim morbi acutiſſimi, mihi impedimento ſunt ut
littera reſerbere neque, teſſe eras mihi Lator praesentat
tuo poer.

EPISTOLA CLVII.

Jo. Caſſarius Erasmo ſuo S.

* **M**AGISTER Georgius, conuocantem me, qui-
mas prateria uis, uerit ad te ueniret eſſe: jam
Fruiſum adus, deſine Brabantiam, Hollandum: bene
ad te literas dedi ſu paulo pleniores. Martinus, Ger-
ginganus patria, aliquam Becconſis, huius diebus ad me ex
urb: redit. Teſſe, qui in cauſa Capionis non parum ma-
lum ſilicet, multum ſui non eam doctore Joanne van-
der Wick. Idem Martinus Oculare ſpectum ipſa Po-
tiſſis tranſiſſit i uolgaris in Latinum ſermonem: ex hoc
peruicillatam, quoniam poſſe res Capionis tranſierat,
accepti, ipſime, & per hoc amicus quidem gaudemus eſſe,
aduerſaria autem dolendum. Nec fore abſeſ, quoniam
Hogſtratus nuper reuerſus tunc ſui uel poſſeſſi tunc ex-
ſuſ ſunt litera, uel eam diſtintat egerit, quod in-
credibile mihi uidetur: quoniam quod uenerit euenit eſſe
ei i ipſi hoc ſermonem & qua ſimilitudo inuenerat eſſe traſſi
petero cunctis capitiſſim. Ceterum mihi quoniam optat uoluit
imprimi opus. Vale. Colonia 30. Julii, Anno 1517.

EPISTOLA CLVIII.

D. Erasmo Roterodamo Glareanus S.

* **S**IRTE, charissime Erasme, quod te & miſere amor, &
indolentia laudat praedicti, libenter uoluerit erri,
amantem te, quia uis et uere Chriſtianus, cauſa ſubſe-
t uideat hoc aliquid deſiderat.

de, quia me, quoniam in te erat, fecisti vere Christianum, cum, quod hoc mirum est quantum mecum gessim. Neque sum nescius, quantum dicam, cum vere Christianum te nominem, quippe cum sit maximus et vestri saculi error, quod qui sit vere Christianus ignoretur, Christianum vultum esse appellat, qui nulli rei tam dissimilis quam Christo, unde nomen habuit. At vide, mi Erasme, quam maxime velis epistolae meae aures tuas preciosissimas Glareanus, qui malit te vere Christianum appellare, quam vel dissimulationem, vel eloquentissimum: quod cum nomen est auge dicam, ut Christianum? Deside de aliquo vere dici posse quod palestrinus? Est, ut emula alia habeat. Utinam hoc emulum Theologiae meus esset, qui tibi, ut tam praedilectum quam tu, ut tam inestariam ad virtutes, ut tam exemplum praesent, quam loquacitate timentis emulic, ut malum universi mundo, ut tu, confunderet: emulus prodes, nemini obis, amicus exestas, emulus inflammatus: Deo Optimus Maximus quam longissimus tibi tribuas dies, ut quam dissimilem prole auctoritate erbis, succurratque ignorantia hominum. Sed hoc habuimus. Legi adeo nuper, cum Parisius venissem, epistolam tuam, quam ad Episcopum Parisiensem scripsisti. Quare quid fecerim? partem latabar, quid ab homine eruditissimo tam eximio laudarer, partem uenerat scribere, exspectabo quae caput meum, quod in non esse, quem Erasmius tu helle pueritiam, suo videlicet candore, quo in emulo nititur. Partem gratulabar rursus michi ipso, qui exemplum praestigium habere tam quale essem, sed qualis esse debebam: pessimum, quare dolorem, erat, quod non modo degeram mihi simile non posse Erasmo meo referre, sed ne videris quidem vel tantillum assequi, quo minus ingratus viderer, quantumque amicus gratum meo. Verum, abando (tanto est candore, humanissimisque) fatis gratiam meritali, si ite abquidem ero, quem candide magis quam vero descriptis. Dixerat alius, age tibi, dissimile Erasme, gratias immortales, ingentes, & aliar omnem amplissimam sed inebere taleis ignoro, vel quae adulari tam diu des, vel quoniam in eiusdem facies edidit semper, homo tam gloria cupidi quam vel Christus, vel Paulus. Quapropter charissimi patri ac praeceptor, cum quod retrinam, neque habeam, neque sciam, unice te amabo, amabo te unice, & praesente te unice amo. Etsi in corde meo spirituali, eademque dies & memoriam cui & vitam cupiet. Benigne me excepti Budici, humanissime irallavit Copus, familiarissimum mihi cognatus Foder Supulensis, quem cum invenis, quem tu semper una cum Beato amico vestro praecipue praedicabam, virum certe integerrimum humanissimumque Episcopum certa de causa unquam adiu. Dependendum habet propositum, ut nunc quicquam obligatus. Ceterum qui Parisius veni ut gratuler, ipse me alius sum maxime. Nemo enim est qui insignem auctorem Graecum publice legat, neque privatam, quid equidem memini. Sophoclarum mihi circa nosterque iurta. Fui adeo nuper in disputatione Sorbonica, ubi egregius plausus tanquam Theorem esse Pompeti audire. Non celubus, immo celubus rursam, sed magna dispendente, ut illud ridebat nemo: erat enim tam magna magna de lana coprina. Porro in se habent non parum Adae primo parenti nostro, quod mala, non pyra, comedidit, coarctissimae vix absterantur supercilios homines. Vix tandem Theologiae gravitas stomachum, evasit quod bene civitas Adam abster vultore. Atque ego, fatur narrantum. Si quis domus meo curiose apud meo cantillari, utique deducit, cum meo Hostip debuer, cum Democrito statim ridere mandam. Sed vale & dei Deus Optimus delucum, ut aliquando rursus tecum habitem, vale, rogamus, si diu mirum, deus mirum, amantique plausum domidum mea. Salutat te Petrus meus Secundus, comitque discipuli mei, tui studiosissimi. Ore aliquando Glareano referat: nihil enim gratius lateris tui in vita hoc mihi accedere potest. Parisius, & vico dei Jacobi, f. Augusti, An. 1517.

EPISTOLA CLIX.

Dilectissimo viro D. Erasmo Rotterodamo Petrus
Barbinius S. P. D.

* SALVE, dilectissime domine mi Erasme, litterarum
de 16. Cal. Augusti ex Loxvano his diebus accipi.

A. *Miseras vestras in triumphos erigendo, pollicere debetis, sed hoc mirum est quantum mecum gessim. Neque sum nescius, quantum dicam, cum vere Christianum te nominem, quippe cum sit maximus et vestri saculi error, quod qui sit vere Christianus ignoretur, Christianum vultum esse appellat, qui nulli rei tam dissimilis quam Christo, unde nomen habuit. At vide, mi Erasme, quam maxime velis epistolae meae aures tuas preciosissimas Glareanus, qui malit te vere Christianum appellare, quam vel dissimulationem, vel eloquentissimum: quod cum nomen est auge dicam, ut Christianum? Deside de aliquo vere dici posse quod palestrinus? Est, ut emula alia habeat. Utinam hoc emulum Theologiae meus esset, qui tibi, ut tam praedilectum quam tu, ut tam inestariam ad virtutes, ut tam exemplum praesent, quam loquacitate timentis emulic, ut malum universi mundo, ut tu, confunderet: emulus prodes, nemini obis, amicus exestas, emulus inflammatus: Deo Optimus Maximus quam longissimus tibi tribuas dies, ut quam dissimilem prole auctoritate erbis, succurratque ignorantia hominum. Sed hoc habuimus. Legi adeo nuper, cum Parisius venissem, epistolam tuam, quam ad Episcopum Parisiensem scripsisti. Quare quid fecerim? partem latabar, quid ab homine eruditissimo tam eximio laudarer, partem uenerat scribere, exspectabo quae caput meum, quod in non esse, quem Erasmius tu helle pueritiam, suo videlicet candore, quo in emulo nititur. Partem gratulabar rursus michi ipso, qui exemplum praestigium habere tam quale essem, sed qualis esse debebam: pessimum, quare dolorem, erat, quod non modo degeram mihi simile non posse Erasmo meo referre, sed ne videris quidem vel tantillum assequi, quo minus ingratus viderer, quantumque amicus gratum meo. Verum, abando (tanto est candore, humanissimisque) fatis gratiam meritali, si ite abquidem ero, quem candide magis quam vero descriptis. Dixerat alius, age tibi, dissimile Erasme, gratias immortales, ingentes, & aliar omnem amplissimam sed inebere taleis ignoro, vel quae adulari tam diu des, vel quoniam in eiusdem facies edidit semper, homo tam gloria cupidi quam vel Christus, vel Paulus. Quapropter charissimi patri ac praeceptor, cum quod retrinam, neque habeam, neque sciam, unice te amabo, amabo te unice, & praesente te unice amo. Etsi in corde meo spirituali, eademque dies & memoriam cui & vitam cupiet. Benigne me excepti Budici, humanissime irallavit Copus, familiarissimum mihi cognatus Foder Supulensis, quem cum invenis, quem tu semper una cum Beato amico vestro praecipue praedicabam, virum certe integerrimum humanissimumque Episcopum certa de causa unquam adiu. Dependendum habet propositum, ut nunc quicquam obligatus. Ceterum qui Parisius veni ut gratuler, ipse me alius sum maxime. Nemo enim est qui insignem auctorem Graecum publice legat, neque privatam, quid equidem memini. Sophoclarum mihi circa nosterque iurta. Fui adeo nuper in disputatione Sorbonica, ubi egregius plausus tanquam Theorem esse Pompeti audire. Non celubus, immo celubus rursam, sed magna dispendente, ut illud ridebat nemo: erat enim tam magna magna de lana coprina. Porro in se habent non parum Adae primo parenti nostro, quod mala, non pyra, comedidit, coarctissimae vix absterantur supercilios homines. Vix tandem Theologiae gravitas stomachum, evasit quod bene civitas Adam abster vultore. Atque ego, fatur narrantum. Si quis domus meo curiose apud meo cantillari, utique deducit, cum meo Hostip debuer, cum Democrito statim ridere mandam. Sed vale & dei Deus Optimus delucum, ut aliquando rursus tecum habitem, vale, rogamus, si diu mirum, deus mirum, amantique plausum domidum mea. Salutat te Petrus meus Secundus, comitque discipuli mei, tui studiosissimi. Ore aliquando Glareano referat: nihil enim gratius lateris tui in vita hoc mihi accedere potest. Parisius, & vico dei Jacobi, f. Augusti, An. 1517.*

B. *Miseras vestras in triumphos erigendo, pollicere debetis, sed hoc mirum est quantum mecum gessim. Neque sum nescius, quantum dicam, cum vere Christianum te nominem, quippe cum sit maximus et vestri saculi error, quod qui sit vere Christianus ignoretur, Christianum vultum esse appellat, qui nulli rei tam dissimilis quam Christo, unde nomen habuit. At vide, mi Erasme, quam maxime velis epistolae meae aures tuas preciosissimas Glareanus, qui malit te vere Christianum appellare, quam vel dissimulationem, vel eloquentissimum: quod cum nomen est auge dicam, ut Christianum? Deside de aliquo vere dici posse quod palestrinus? Est, ut emula alia habeat. Utinam hoc emulum Theologiae meus esset, qui tibi, ut tam praedilectum quam tu, ut tam inestariam ad virtutes, ut tam exemplum praesent, quam loquacitate timentis emulic, ut malum universi mundo, ut tu, confunderet: emulus prodes, nemini obis, amicus exestas, emulus inflammatus: Deo Optimus Maximus quam longissimus tibi tribuas dies, ut quam dissimilem prole auctoritate erbis, succurratque ignorantia hominum. Sed hoc habuimus. Legi adeo nuper, cum Parisius venissem, epistolam tuam, quam ad Episcopum Parisiensem scripsisti. Quare quid fecerim? partem latabar, quid ab homine eruditissimo tam eximio laudarer, partem uenerat scribere, exspectabo quae caput meum, quod in non esse, quem Erasmius tu helle pueritiam, suo videlicet candore, quo in emulo nititur. Partem gratulabar rursus michi ipso, qui exemplum praestigium habere tam quale essem, sed qualis esse debebam: pessimum, quare dolorem, erat, quod non modo degeram mihi simile non posse Erasmo meo referre, sed ne videris quidem vel tantillum assequi, quo minus ingratus viderer, quantumque amicus gratum meo. Verum, abando (tanto est candore, humanissimisque) fatis gratiam meritali, si ite abquidem ero, quem candide magis quam vero descriptis. Dixerat alius, age tibi, dissimile Erasme, gratias immortales, ingentes, & aliar omnem amplissimam sed inebere taleis ignoro, vel quae adulari tam diu des, vel quoniam in eiusdem facies edidit semper, homo tam gloria cupidi quam vel Christus, vel Paulus. Quapropter charissimi patri ac praeceptor, cum quod retrinam, neque habeam, neque sciam, unice te amabo, amabo te unice, & praesente te unice amo. Etsi in corde meo spirituali, eademque dies & memoriam cui & vitam cupiet. Benigne me excepti Budici, humanissime irallavit Copus, familiarissimum mihi cognatus Foder Supulensis, quem cum invenis, quem tu semper una cum Beato amico vestro praecipue praedicabam, virum certe integerrimum humanissimumque Episcopum certa de causa unquam adiu. Dependendum habet propositum, ut nunc quicquam obligatus. Ceterum qui Parisius veni ut gratuler, ipse me alius sum maxime. Nemo enim est qui insignem auctorem Graecum publice legat, neque privatam, quid equidem memini. Sophoclarum mihi circa nosterque iurta. Fui adeo nuper in disputatione Sorbonica, ubi egregius plausus tanquam Theorem esse Pompeti audire. Non celubus, immo celubus rursam, sed magna dispendente, ut illud ridebat nemo: erat enim tam magna magna de lana coprina. Porro in se habent non parum Adae primo parenti nostro, quod mala, non pyra, comedidit, coarctissimae vix absterantur supercilios homines. Vix tandem Theologiae gravitas stomachum, evasit quod bene civitas Adam abster vultore. Atque ego, fatur narrantum. Si quis domus meo curiose apud meo cantillari, utique deducit, cum meo Hostip debuer, cum Democrito statim ridere mandam. Sed vale & dei Deus Optimus delucum, ut aliquando rursus tecum habitem, vale, rogamus, si diu mirum, deus mirum, amantique plausum domidum mea. Salutat te Petrus meus Secundus, comitque discipuli mei, tui studiosissimi. Ore aliquando Glareano referat: nihil enim gratius lateris tui in vita hoc mihi accedere potest. Parisius, & vico dei Jacobi, f. Augusti, An. 1517.*

C. *Miseras vestras in triumphos erigendo, pollicere debetis, sed hoc mirum est quantum mecum gessim. Neque sum nescius, quantum dicam, cum vere Christianum te nominem, quippe cum sit maximus et vestri saculi error, quod qui sit vere Christianus ignoretur, Christianum vultum esse appellat, qui nulli rei tam dissimilis quam Christo, unde nomen habuit. At vide, mi Erasme, quam maxime velis epistolae meae aures tuas preciosissimas Glareanus, qui malit te vere Christianum appellare, quam vel dissimulationem, vel eloquentissimum: quod cum nomen est auge dicam, ut Christianum? Deside de aliquo vere dici posse quod palestrinus? Est, ut emula alia habeat. Utinam hoc emulum Theologiae meus esset, qui tibi, ut tam praedilectum quam tu, ut tam inestariam ad virtutes, ut tam exemplum praesent, quam loquacitate timentis emulic, ut malum universi mundo, ut tu, confunderet: emulus prodes, nemini obis, amicus exestas, emulus inflammatus: Deo Optimus Maximus quam longissimus tibi tribuas dies, ut quam dissimilem prole auctoritate erbis, succurratque ignorantia hominum. Sed hoc habuimus. Legi adeo nuper, cum Parisius venissem, epistolam tuam, quam ad Episcopum Parisiensem scripsisti. Quare quid fecerim? partem latabar, quid ab homine eruditissimo tam eximio laudarer, partem uenerat scribere, exspectabo quae caput meum, quod in non esse, quem Erasmius tu helle pueritiam, suo videlicet candore, quo in emulo nititur. Partem gratulabar rursus michi ipso, qui exemplum praestigium habere tam quale essem, sed qualis esse debebam: pessimum, quare dolorem, erat, quod non modo degeram mihi simile non posse Erasmo meo referre, sed ne videris quidem vel tantillum assequi, quo minus ingratus viderer, quantumque amicus gratum meo. Verum, abando (tanto est candore, humanissimisque) fatis gratiam meritali, si ite abquidem ero, quem candide magis quam vero descriptis. Dixerat alius, age tibi, dissimile Erasme, gratias immortales, ingentes, & aliar omnem amplissimam sed inebere taleis ignoro, vel quae adulari tam diu des, vel quoniam in eiusdem facies edidit semper, homo tam gloria cupidi quam vel Christus, vel Paulus. Quapropter charissimi patri ac praeceptor, cum quod retrinam, neque habeam, neque sciam, unice te amabo, amabo te unice, & praesente te unice amo. Etsi in corde meo spirituali, eademque dies & memoriam cui & vitam cupiet. Benigne me excepti Budici, humanissime irallavit Copus, familiarissimum mihi cognatus Foder Supulensis, quem cum invenis, quem tu semper una cum Beato amico vestro praecipue praedicabam, virum certe integerrimum humanissimumque Episcopum certa de causa unquam adiu. Dependendum habet propositum, ut nunc quicquam obligatus. Ceterum qui Parisius veni ut gratuler, ipse me alius sum maxime. Nemo enim est qui insignem auctorem Graecum publice legat, neque privatam, quid equidem memini. Sophoclarum mihi circa nosterque iurta. Fui adeo nuper in disputatione Sorbonica, ubi egregius plausus tanquam Theorem esse Pompeti audire. Non celubus, immo celubus rursam, sed magna dispendente, ut illud ridebat nemo: erat enim tam magna magna de lana coprina. Porro in se habent non parum Adae primo parenti nostro, quod mala, non pyra, comedidit, coarctissimae vix absterantur supercilios homines. Vix tandem Theologiae gravitas stomachum, evasit quod bene civitas Adam abster vultore. Atque ego, fatur narrantum. Si quis domus meo curiose apud meo cantillari, utique deducit, cum meo Hostip debuer, cum Democrito statim ridere mandam. Sed vale & dei Deus Optimus delucum, ut aliquando rursus tecum habitem, vale, rogamus, si diu mirum, deus mirum, amantique plausum domidum mea. Salutat te Petrus meus Secundus, comitque discipuli mei, tui studiosissimi. Ore aliquando Glareano referat: nihil enim gratius lateris tui in vita hoc mihi accedere potest. Parisius, & vico dei Jacobi, f. Augusti, An. 1517.*

D. *Miseras vestras in triumphos erigendo, pollicere debetis, sed hoc mirum est quantum mecum gessim. Neque sum nescius, quantum dicam, cum vere Christianum te nominem, quippe cum sit maximus et vestri saculi error, quod qui sit vere Christianus ignoretur, Christianum vultum esse appellat, qui nulli rei tam dissimilis quam Christo, unde nomen habuit. At vide, mi Erasme, quam maxime velis epistolae meae aures tuas preciosissimas Glareanus, qui malit te vere Christianum appellare, quam vel dissimulationem, vel eloquentissimum: quod cum nomen est auge dicam, ut Christianum? Deside de aliquo vere dici posse quod palestrinus? Est, ut emula alia habeat. Utinam hoc emulum Theologiae meus esset, qui tibi, ut tam praedilectum quam tu, ut tam inestariam ad virtutes, ut tam exemplum praesent, quam loquacitate timentis emulic, ut malum universi mundo, ut tu, confunderet: emulus prodes, nemini obis, amicus exestas, emulus inflammatus: Deo Optimus Maximus quam longissimus tibi tribuas dies, ut quam dissimilem prole auctoritate erbis, succurratque ignorantia hominum. Sed hoc habuimus. Legi adeo nuper, cum Parisius venissem, epistolam tuam, quam ad Episcopum Parisiensem scripsisti. Quare quid fecerim? partem latabar, quid ab homine eruditissimo tam eximio laudarer, partem uenerat scribere, exspectabo quae caput meum, quod in non esse, quem Erasmius tu helle pueritiam, suo videlicet candore, quo in emulo nititur. Partem gratulabar rursus michi ipso, qui exemplum praestigium habere tam quale essem, sed qualis esse debebam: pessimum, quare dolorem, erat, quod non modo degeram mihi simile non posse Erasmo meo referre, sed ne videris quidem vel tantillum assequi, quo minus ingratus viderer, quantumque amicus gratum meo. Verum, abando (tanto est candore, humanissimisque) fatis gratiam meritali, si ite abquidem ero, quem candide magis quam vero descriptis. Dixerat alius, age tibi, dissimile Erasme, gratias immortales, ingentes, & aliar omnem amplissimam sed inebere taleis ignoro, vel quae adulari tam diu des, vel quoniam in eiusdem facies edidit semper, homo tam gloria cupidi quam vel Christus, vel Paulus. Quapropter charissimi patri ac praeceptor, cum quod retrinam, neque habeam, neque sciam, unice te amabo, amabo te unice, & praesente te unice amo. Etsi in corde meo spirituali, eademque dies & memoriam cui & vitam cupiet. Benigne me excepti Budici, humanissime irallavit Copus, familiarissimum mihi cognatus Foder Supulensis, quem cum invenis, quem tu semper una cum Beato amico vestro praecipue praedicabam, virum certe integerrimum humanissimumque Episcopum certa de causa unquam adiu. Dependendum habet propositum, ut nunc quicquam obligatus. Ceterum qui Parisius veni ut gratuler, ipse me alius sum maxime. Nemo enim est qui insignem auctorem Graecum publice legat, neque privatam, quid equidem memini. Sophoclarum mihi circa nosterque iurta. Fui adeo nuper in disputatione Sorbonica, ubi egregius plausus tanquam Theorem esse Pompeti audire. Non celubus, immo celubus rursam, sed magna dispendente, ut illud ridebat nemo: erat enim tam magna magna de lana coprina. Porro in se habent non parum Adae primo parenti nostro, quod mala, non pyra, comedidit, coarctissimae vix absterantur supercilios homines. Vix tandem Theologiae gravitas stomachum, evasit quod bene civitas Adam abster vultore. Atque ego, fatur narrantum. Si quis domus meo curiose apud meo cantillari, utique deducit, cum meo Hostip debuer, cum Democrito statim ridere mandam. Sed vale & dei Deus Optimus delucum, ut aliquando rursus tecum habitem, vale, rogamus, si diu mirum, deus mirum, amantique plausum domidum mea. Salutat te Petrus meus Secundus, comitque discipuli mei, tui studiosissimi. Ore aliquando Glareano referat: nihil enim gratius lateris tui in vita hoc mihi accedere potest. Parisius, & vico dei Jacobi, f. Augusti, An. 1517.*

Tum humilis Servitor Petrus Barbinius.

EPISTOLA CLX.

Erasmi Casariae f. S. D.

* MAGNOPERE mihi displicebat Epistola Obsecransi Firmani: jam tum ab initio delectare potuisset licet, nisi nimium offendisset exemplum. Mihi placuit lusus, sed citra cuiusvis contumeliam. Sed molestus fuit, quod in posteriore editione mei quoque nominis mentionem admiscuerint. Quasi parum fuisset incepte, nisi nos quoque vocarem in invicem, & magnam partem fructus tot studiorum laboribus expetit corrumpisset. Ne id quidem fuit est visum, en alter libellus priori adfensilis, in quibus crebra mentio fit eorum, quibus fco lusus huiusmodi nequam probatur. Quam male consuluit isti, non solum in seipso, verum etiam in omnibus quibus bone litterae clare fuit! Nam illud est omnium molestissimum mihi, si modo verum est, quod mihi istine reveris simulacrum meum Jacobum narravit, apud complures haberi Celsia libellum, nescio quem, in Julianum Pontificem, quomodo mortuus et clausus fit celo per Petram. Audieram jam pridem huiusmodi fabulam adiam in Gallia, ubi tulum nigrum immodica hentes semper fuit. Eam, opinor, aliquis in Lutetiam sermonem transtulit. Demum quid istis in mentem venit, cum sic otiosum & operam perdunt. Ceterum admiror esse qui suspicentur tam insignem inceptum a me profectum, opinor ob id quod sermo foras sit paulo Lutetiae. Lusi quidem in Mena, sed incoerente: nullus firmam nominationem perstrinxit, in mores hominum lusus, non in firmam hominum. Quod si vera mihi narravit famulus.

Tom. III. K k k k i iij

As. lus, (si tunc enim satis credo) quæro te, Vir optime. 1112. ut istiusmodi nugæ opus pro tua virili premenda cures, prorsus excusamur: non quod isti digni sunt, quibus hoc præstiterit beneficium, sed quod nostrum est, publice studiorum honestati consulere, quam isti talibus libris indigne contumant. Porro quod ad me pertinet, scio neminem fore, qui me no- rit, quio satis intelligat, istiusmodi mæoris mihi supra modum displicuisse, quippe indigna eruditæ ac probæ viris. *Jacobus Hutemus* multam ex me salutem dici- tis, cuius epistola dici non potest quantopere sim de- lectatus. De composita hinc *Reuchlinica*, utinam vera muniatur. Nunciavit mihi quidam *Alcmariensis*, te al- tens ad nos dedisse litteras, verum eis condum accepti. Bene vale, doctissime *Cæsari*. *Antwerpia* 16. Augusti, Anno 1517.

EPISTOLA CLXI.

Joannes Sixtinus Erasmo suo S.

* QUAUTANTUM scis legentem tibi nuntium allata- rum me esse, tamen quod existimavi interesse tua fere, scribendum putavi: hodie amicus noster *Andreas Ammonius* sepulchrum est, iudaria pestis (qua plerique ma- gni nominis vires perierat) solutus: si felix beneque ipsius anima Deus, quo die concessit naturæ. Una eramus ri- sticantes, (sic inter nos convenerat) missi a *Præte* *Mar- tino* equis, quibus verberamus: sed ipse (ut spero) ad superos vestros, hic me (cum Deo placebit) secuturum re- liquit: magno nobis debet esse solatio, graveque levamen- tum doloris mortis ipsius, nonnum idemque precantium omnium votum, doctrina, ac laudum ipsius. Et præ- fecto longè diu amplexus fuisse, magis quam amplexus gratiam ejus. De te ita nihil habeo certi, rapini est prorsus certior fallax: irides quem moribatur, apud ipsum sanctissime maximeque hilariter prorsus sum; usque enim in quodam suo negotio ipse die opera mea, in- stantem in diem sequentem, sed mori ipsius ante verbum as- surgenti in lecto mihi condum visito, non sine magna ad- miratione, perlatum est: tam sensu fragilis, caduca, ac fræce res humana. Vale. *Laodicea* 19. Augusti, An. 1517.

EPISTOLA CLXII.

Erasmi, Theologiae famulo, Ludovico Bero, patrono suo, S. D.

* QVOD recte valet unicus patronus meus *Bero*, sine ex animo gaudeo. Non abhorrebam à *Ba- silea*, quam mihi non minus cæli amplexitas, quam iste tuus amicus commendat: verum *Carolus* Princeps jam diu ferme mentes hæret in littore, votis non tam illi quam obois omnibus adversantibus: & *Sylvanus*, *Burgundia* Cancellarius, numerata de suo pensione, quæ ex Principis sisco debebatur, quo nihil est stati- ni, magnis promissis me oravit, hinc in *Hispaniam* proficiscens. Cupiebam experiri paulisper quorum res evaderet: quoniam hujusmodi tempora inciderunt, ut si maxime voluissent, non fuerit tutum illuc iter in- gredi. Interim *Leovano* sedemus, Theologus omnibus summa humanitate nos accipientibus: id eo facio li- bernius, quod audiam adhuc *Carmelitas* officio quos mo- liis officio quid, sed paucos aliquos. De *Fabro* doleo, qui me odiosa disputacione compulsi sibi respondere, tot idæ verborum inculcat. Reræ ex libello cognoscet. Disperam, ea maluisse ingens volumen illo laudan- dum quam resellendo occupare. *Desuper* ex animo est amicus. Bene vale, præceptor optime. *Leovano* 23. Augusti, Anno 1517.

EPISTOLA CLXIII.

Erasmi, humanum Artium Professori, M. Gualtero Nizæ suo S. D.

* BELLE tam ornati *Optam*. Nihil est quod in- digoria *Bodæ*, sic vilius est illi cum amico tu-

Al. dere: amicus est, doctus est, nostræ sollicitudinis est, & à nobis responsum est surs. Excita *Fredericum*, ut rem- qua nostra finimur ornet, maturisque. Ex *Basili* mo- ment ad *Basili* litteras reliqua cognoscet. Bene vale, & nos sana. *Leovano* 23. Augusti, Anno 1517.

Saluta *Lodovicum* nostrum, cujus profectus gra- tior. M. *Conradus* video adhuc mihi succensere, cum nihil scribat, cum meo nomine salutabis.

EPISTOLA CLXIV.

Erasmi Bero suo S. D.

* D^e *Frederico* nihil miror: novi hominis inge- nium, de *Lachena* miror, cur nolit tuos con- silio, præsertim cum id diligenter mandem. Quan- quam is, per quem mihi respondet, scribit te in con- silium adhibuit iri, cum adnotant edicione. Quos Auctores excudant, mi *Basili*, nostra non magni re- fert, modo nobis faciant satis. Quod si illos nostris pigras, jam ad me scripsit *Alcmarius*, *Albi* sacer, que- quid potest officium ius, id mihi paratissimum fore. Demittit quod *Jacobus Faber* venerit in mentem, ut sit in me rugarior, examina Epistolæ ad *Hebræos* caput 2. cui respondimus abunde: libellus ad te mit- tur, si fuerit obseletus in tempore, jam enim non multum abest à mens, in manibus Typographi *Leovano* sit. Cum *Desuper*, qui cum pene gravis fuerat extor- tragédia, summa mihi necessitudo est, neque scia, ut opior. Cum Theologis maxime convenit. Mo- liumur tamen adhuc nescio quid *Carmelita*, qui credo invidens Predicatoribus, per *Reuchlinum* nobilitas. Regis statum talis est, ut boni libenter abint, ut ne quid dicam de aliis, in quos dicere non tum impium ut quin parum tutum. Est Regi à confessionibus *Brissolis* quidam, prius *Carmelita*, postea *Benedicti- nus*, ob miseram quandam Abbatiam, non *Suffra- ganeus Cameracensis*, Magister noster *Parisiensis*, ho- mo elatissimus, & virulentissimus, & mihi insensibilis- mus: is lo nulla computatione non declamans in *Basili*. Ex ventos habemus iratos, qui potentem hoc hinc noo auferant: Princeps enim adhuc hæret in li- tore, nec video unquam abiturum. Hic prætor fuit *Jodocus Carthusius*, qui ad hoc munus fuerat accersitus, licet ipse ignarus cur acceleraret. Ceterum auctores non placuit, quod raris erat capitulis, multaque macti, jam tamen *Philippus* centum, ut rediret *Leovano*. Est quæ- dam hominum Colluctas, quam *Nigram* vocant *Ma- num*: ea *Alcmarius*, ubi florens *Hollandia* oppidum, cepit ac diripuit, ubi mire sevitum est in mulieres quo- que & in pueros, quod acriter se defendissent: quod si vel sexcentos habuissent milites in præsidium, tuti fuerant. Atque si ipsi paulo ante pro nobis pugnaver- cetera *Frifus*. Hæc dum timebantur evenitura, & oh ad missi qui præsidium à Principe peterent, admissi non sunt, nec data venia, ut se vel suis opibus atque armis tuerentur, imo interdicitum sub pena equis, ne sponte à *Ghelris*, *Ghelris* vicissim invaderent. Post hanc tam atrocem cædem, primariorum civitatis jam sibi timentes adeunt Regem, vii data venit, ut de suis sanctibus tuerentur, sed hæc lege, ut rursus Principem novo instruant viatico, quod vix jam absumum sit, cum jam solverint, quod post annos tres debebatur. Id quoniam *Hollandia* gravabantur facere, de compo- sitio immissa tempestas. Nemo technum non intelligit verum, nec mederi facile, nec dicere tutum. Nuper conjecti sunt in carcerem aliquos, quod dissenserit. Si omnes ii, qui sunt apud Principem, tam sincere abin- ventum illum, quam ego amo, non sic tractarentur illius epistola: vix ad D. *Margareta* preces emissi post hebdomades tres. Suspicio est horum urisicio agi, ne Princeps abeat, quod timeat, ne civitates abint eo non terret hæc ludibria diutina. Nos trecentos sive- nos accepimus, non ex sisco Principis, unde nulli da- tur quicquam, sed ex prætor. Cancellarius jam- ppende pollicetur: in *Basili* quoniam jam prætor dicit, noa.

nonnulla spes est, quod adei illi *Barbarus*, Sacellaris, nostri amantissimus, & *Ambrosius*, Cardinalis *Talensis* nos invitat, verum non est animus *separatim*. *Theodorus* Episcopus, spe fortune, se suoque omnes fumibus exhalet: & delatus est apud Regem inter-vals per notulas scriptis, quod ipse nondum novit; nec mihi tutum erat illi indicare, nec in periculum vocare eos, a quibus acceperam. Rogo, facot propo- situm in excusandis quae missimus, precipue ut *Aleria* diligenter oraret. *Gervasius*, cuius natus nunc ge- nitur hic omnia, fecit apocryphum Abbatem, E- piscopus *Cameracensis*, Cardinalem, &c. ut audio, *Adalbertus* Archiepiscopus *Talensis*, in auge *Lovanii*, adolescentem ferme viginti annos, indolis vividi. *Adamus* illa *Nigra* claudetur, ut ajunt, in palude qua- dam, & obdormit, opor, donec, quod petit Princeps, eis ostendatur. Bene vale. *Bene* charissi- me, si videbitur, poterit de rebus nostris, amicus com- muniare, quod ad omnes scribere sit difficile. *Lovani* 25. Augusti, Anno 1517.

De *silvanis* nihil audio audio, nisi quod ex *Sada* litteris sociis ego *Lauris*.

EPISTOLA CLXV.

Erasmus Brunus S. D.

O TE felicem, qui hoc seculo felicissimo vasis *Italem*! Si quid times caelum, *Passus* salu- berimum est, *Bonno* non item, nec *Florentia*, nec *Roma*. Admonere *Fredericus* ut excuset libellum *Zals* *De vestigio* *Jur*: dignus est hoc honore vir ille. *Babil-* *lum* ut *Humfridum* meis verbis salutato diligenter. *Fredericus* fratulor, tyrannidem, ut natio, natio: ad- mandum ut nequit cum qui succedit. *Albrechtum* uno animo amplectentur omnes. Tuum istius fatum est: nam necus genus malignum cessat. Bene vale, *Bruno* charissime, ubique terrarum futurum, facis cum ubi agas. *Lovani* 24. Augusti, Anno 1517.

EPISTOLA CLXVI.

Erasmus Gualtherus Augustus S. D.

ADNITERE, optime *Gualtherus*, ut documen- tari, quos mihi, diligenter excusandis, Epi- stolis non nisi excusandis: est & alius libellus Epi- stolarum excusis, castigatissimus utronque, & adde- mus alius, atque ita mittimus. Velut *Ursium* & *E-* *pprogramma* *Aleri*, *Bene* *Rhenam* praetatione commen- dari, & si videbitur, poterunt eodem volumine con- jungi. Quod si putas ad rem pertinere, adde & nostram praetationem, quam huius inclusimus epistola. Age gratias optimas committeri pro lineis missis, & *Frede-* *ricum* compertum ebullissimum meis verbis saluta dili- genter; ex tea scripsi *Wolfgang* *Lactarius*, illius so- ceto. *Lovani* 24. Augusti, Anno 1517.

EPISTOLA CLXVII.

Erasmus exultis isto Joanne Ruffo seu S. D.

SCRIPSERAM, si quid esset, in quo possem gra- tum facere *Schwarro*, cupidissime saluorum me- ritum abest, ut cum e numero amicorum exponere- mus. Novi hominem candorem. Est apud me *Quintus* *Cervinus* super relictis, ob istum contractum rubiginem adhibendum, addidit annotationem, castigati loci nonnulli, addidit *Praxidus*: eum misissem, si scissem hoc illi gratum fore. Si misisset *Opera* *Radolph*, fun- gori amici officio, bene alius sim occupatissimus: aut si quid aliud in mentem venerit, importum. Hae illi mea verbis dicto, admonere ut haec litteras ad se quopos scriptas pater. balneus fossilitatem totam, *Brunum*, *Mispelbergum*, & candidissimum *Radol-* *phum*, *Relictum*, & in primis doctorem *Gerbo-* *lum*, cui me excubitus, quod in primis non restric- tum, distictus sexcentis scribendis epistola, praeter

Studiorum pensis. Bene vale, doctissime *Ruffo*! *Lova-* *ni* 24. Augusti, Anno 1517.

EPISTOLA CLXVIII.

Erasmus clarissimo Comiti D. Hermannus Noster
seu S. D.

SEIT tota sodales *Zaslen* mihi semper displic-
uisse Epistola, qua inscripseram *Officium* *Pin-* *torum*, non quod abhorreant, a festis joci, sed
quod non placeat exemplum ledendi famam alienam:
quod ea rei cuius sit in promptu. *Lutius* & nos olim
in *Aleria*, sed nullius nomen a nobis peritendum est.
At isti, quicunque sunt, non contenti sic ineptisse, ad-
diditum alterum illi similem libellum, in quo demor-
ror, cur me toties nominandum putaret: etenim si
bene voluit *Erasmus*, cur mihi tantam constantem in-
vidiam? si male voluit, cur io diversa ponit parte,
atque ea quam hoc libello perierunt? Quod si pergant
ad istum nugari modum, efficiant, ut boni etiam Scri-
ptoribus imponatur silentium. Etenim *Joannes* meus,
super *Colima* reveris, retulit mihi istum spiritum li-
bellum nescio quem, de *Johanne* *Pontifice*, subculo ar-
gumento; huius scio, an eundem, de quo pridem no-
davi fabulam, ab *Hispanis* nescio quo concipiente *La-* *tine*, & *Gallie* verum, actum mihi regalibus sellis,
quibus solenne est hujusmodi omnia laetare Scholasti-
ci. Adidit autem, quod vis opinor esse verum, esse
illuc nonnullis, qui suspicaverunt meum invenitum esse,
ob id, ut sit, quod *Latinitas* sit medicorum: mihi
vero nec oia tantum est, ut aliquam horarum illius-
modi vagie incertiam, nec animus tam impus, ut
summum Pontificem velum ludere, nec tam stultus,
ut in eos velim scribere, qui possunt proferbere.
Quamobrem te majorem io modum rogo, charissime
Comes, ut licet ea res nihil ad me pertinet, tamen
ob communem eruditum hominum invidiam, si ve-
rum est quod audio de tali libello, ut curet premen-
dum, vel potius abolendum. Aut si quid est aliud
simile. Ego ante benevolum *Triumphum* *Kuchlinianum*,
jam tum paucum editum, in *Germania* premedum
curavi, & item alterum quendam, incipisum *Alma-* *rium*: sic enim saepe *Kuchlinus* ob eruditum, ut
mihi cum *Hochstet*, aut alia hujus factionis, nullum
omnino sit bellum, cum ad me causa illi attinet.
Etiam si non proba, neque quicquam vir vere proba-
bit, ista tam virulentis inselationis, quae a spiritu
mundi, non *Christi* proficiuntur. Certe ubique
terrarum adhuc sui, optimus quilibet *Kuchlinus* laet.
Bene vale, *Mancera* bonorum *Studiorum* unice, nos-
que, quod soles, ama. *Finis*, si adei, meo no-
mine mittam dios salutem. *Lovani* 25. Augusti,
Anno 1517.

EPISTOLA CLXIX.

Erasmus Rutenemus Joanni Frabio, compari
seu charissimo, S. D.

CUM antea omnia *Aleri* mei mihi super mo-
dum semper plauerint, tamen ipse meo iudicio
nonnulli diffidens, ob acutissimum inter non amicum.
Ceterum ubi video, doctissimum eorum omnis meo subser-
bere suffragio, ac vehementius etiam divos hominis
ingenium suspicere, non quod plus ament, sed quod
pius cernant, serio plaudo meae sententiae, nec verbor
posthac quod sentio, palam eloqui. Quid tandem
non praestitisset admirabilis ista natura felicitas, si hoc
ingenium intubisset *Italia*? si totum *Mulierum* sacris
vacasset? si ad iustam frugem ac velut autumnum suum
maturisset? Epigrammata istius adolescentis admodum,
ac plerique puer: *Brunum* suum namquam egressus
est, nisi semel atque iterum, Principi sui regiae le-
gatione fungeni apud *Flandiam*. Praeter rem uxorem,
praeter curas domesticas, praeter publici muneris fun-
dationem, & captum undas, tot tantisque regi ne-

Kk k k k ; gote

In. *quandoverba exagunt ad quod expellit & brevi & ampli.*
 1517. *ter fallitur. Tuam precoriam, qua apud me despecta est,*
mem Johannes ad dñi Michaelis eratet Egidio: nam
ante ad solum vniuersi venimus Antuerpiam. Si edas pub-
licae Epigrammata mea, tu expendi ream an putes ad
procedenda, qua scripti su Bruxium, nemp in quibus sunt
quodam amarulentiora, quancumq videri possint ab illo
procedenti corvati dñi in patrem: tamen, ut dicit,
tu hoc considera, & desique omnia qua parabis invidio-
sa, si qua sint praetera vel incepta, ea se desine omnia,
ut ex ista meo consilio fere, quippe in Quintilianus ait,
Senecam esse eum, quem vellet suo ingenio scribere &
aliens iudicio, ita ego si sum, quem concenat scribere
& alieno iudicio, & non meo ingenio. Vale, & D. Tun-
stadium ac dominum Bullidum saluta mea nomine. Epistolam
Londono 3. Septembris, Anno 1517.

EPISTOLA CLXXV.

Erasmus Rot. Antiois Clara fuit S. D.

* **A**CCIPIS Bodo litteras tuis inclusas, utraque
 gratissimas: pudet hoc nomine gratias agere,
 qui tot nominibus debeam. Diei vix possit, quantae me
 humilissime Theologi prosequantur, cum primis autem
 M. N. Arentii Cancellarium, Duperis, & Piansesii.
 Bostidius perit pleuritis: acerbum mihi, sed tamen
 illi pene dignus hoc molo, qui suis bonis frui noluerit,
 ne fratris quidem exemplo deterrens ab Hispanis, Ita-
 raven, qui has perierit, ita de te fecit, ita expendit*,
 ita te respicit, ut si nihil accedit aliud, tibi sit suble-
 vandus, ubi res postulat: negotium nostri Saluta-
 riam Casarem, & Medicum Clavia Clavian: optimo
 genere ac dulcissime filie omnia precor, imprimis
 uxori. Mitto Apologum, qua Fabro respondeo, sed
 eorundem. Uxorialatem dico. *Londono 7. Septem-*
bris, Anno 1517.

EPISTOLA CLXXVI.

Erasmus Marce Lantius fuit S. D.

* **A**GERE tibi gratias, humilissime Marce,
 pro tam singulari in me hospitalitate, inuisibile
 tibi tam non esset novum. Optimo fratri tuo Matthis
 domino Hydrabus, siue Flandriae maris Waterslooten-
 si, meis verbis gratulaberis felicem ex Hispania redi-
 tum, & quidem adeo maturum, ut reveris sit nobis
 antequam illuc abierat. Crumena paterna plane sacra
 est: nam paxier quinquaginta coronatos & exlo de-
 lapso Erago, mox *Leuani* missi sunt centum ex Au-
 lae fient, se rursus ex Anglia triginta sex Philippo
 verum, hoc habet vili, quod non manus effluit pecu-
 niam quam induit. Notandum plane consili *Leuani*,
 sed inter quatuordecim considero sat, ut opinor, com-
 mode, idque in Collegio *Lutetiae* apud eruditissimum
 pancer atque humanissimum virum M. Joannem Na-
 vium, *Humilissimum. Fabrum* omnium suffragia vi-
 ci, verum, ita me Deus amet, hanc ipse victoriam
 odii utinam illi quidvis potius vendet in mentem,
 quoniam ut ad hoc certamen me provocaret! uno homi-
 nem ex animo, sed me tantum sui dissimilem & in me
 unum, in quem manio oportet. Apologiae libellum
 tibi dono mitto. Si tibi commodum fuerit hoc com-
 mittere, facies hanc *Erasmus* ex animo tuum. In-
 terrogatus dominicus Decanum meis verbis blurato di-
 ligenter, item fratrem Petrum, & iellissimos Mis-
 sionis, item Ludovicum meum. Theologos experis
 in me propositionibus, praesentem Cancellarium Aca-
 demiae M. N. Arentium, Duperis, & Piansesii: non
 erum propinquum istum collegium cooptavit. Bene
 vale, & clarissime Marce, amorem sincerissimum,
 & patrociniis benignissimum. *Londono 7. Septembris,*
Anno 1517.

* Legendum videtur, et in probis.

EPISTOLA CLXXVII.

Erasmus Roterdami S. D.

* **R**EVERENDISSIME Pater, memini, memini, An-
 tuerpienque meminero, singularis iustitiam in nos
 beneficentiae, etiam nundum gratias nec ego, nec te-
 tuli, adeo nos diffinit patris crebra migratio se re-
 migratio, partim abbas Cancellaria, partim Principis
 molimina, partim & morbus, postremo omnia incerta,
 ut vix ipse mei furim memor. Sed brevi sentias
 animi non ingrati studium. Quid posthabuam *Bruxi-*
um meum novavit in negotio meo *Andreas* nescio: si
 quid novatum est ab eo, quod uti perficias. Novum
 Testamentum rursus est in manibus: id primum novi-
 tate sui quodam offendere, probatum tamen usque
 probatissimis: verum, id aetate proxima prodibit sic à
 me tractatum, ut omnino non sit placitum, & ut
 aliqd dicam arrogamus, *Leoni* gloriam ac *Adol-*
phum mentem aeternam sime consecraturum, si modo deus
 adhuc unum annum superet. Cum proxime essim in
Britannia Rex me singularem studi complexus est, &
 post hunc Reverendissimum Cardinalem *Eboracensi*, ut-
 que me non adpernans condonum invitavit. Bene
 vale, Praefili integerrime, & morem clientum infuso
 faveat puge. *Londono 7. Septembris, Anno 1517.*

EPISTOLA CLXXVIII.

Erasmus Rot. Jo. Fughero, Episcopo Rossensi, S. D.

* **R**EVERENDISSIME Pater, exposulavit acriter
 mecum *Colemus*, quod *Rotholm* missum ad te,
 ad te nullum missum. Addidit tamen tibi periculum
 praequam ad te misisset. Doleo rursus tam diu dilatum,
 & tamen debes hoc *Colemi* aviditati condonare, quod non
 est humanitas, perculam *Mora*, ut *Colemi* offenderet
 duncat, non ut apud illum relinqueret. Quod opere
 litteris *Gravi* inlumpre non poterat, vehementer,
 ita ut me Deus amet, gaudeo, atque utinam licet in
 ceteris adesse! Cum *Lutetiae* litteris tui non semel
 is tandem respondit, sed ita respondit, ut apparat
 hominem à suis litteris non proditum. Mitto tamen
 secundum *Theodori* librum super à me versum, casti-
 gatis etiam locis aliquot ex *Graco* Codice: verti
 autem suis explanate. Mendis pueri scribae non oportet
 tibi offendi, si summa lectiois constabit. Mitto &
 Apologum, qua respondi *Jacobi* Fabro: omnes uno
 oec Theologi, omnia etiam *Fabris*, molo decernant
 palmam, verum ipse odi hanc necessitatem, quae me
 traxit in hanc arcam, odi victoriam, quae vici
 hominem tam amicum, utrinque intelligit tua proden-
 tia, simul atque libellum perieris, & sit scio, utriusque
 vitem dolebit, etiam si hoc nomine levior est mea
 calamitas, quod culpa vacet. Ubi dicitur certus al-
 quis qui perierat, remane nobis libello qui ad *Rothol-*
mum negotium pertinent, si tamen has jam usus fue-
 rit. Quidem! & *Colemi* scripserat ad me, causam illius in
 optimo esse statu, verum, arbitror eam causam nunquam
 finendam esse. Utinam tuo fiat bono, ut hanc regio-
 nem invias aliquando! Bene vale, & saltem litteris
 nos aliquando dignare. *Antuerpia 6. Septembris, An-*
no 1517.

EPISTOLA CLXXIX.

Erasmus Moro fuit S. D.

* **M**ITTO tabulas, quo tibi unquam addimus, si
 quae fors non ademerit. Diutius impendit *Pe-*
trus, dandum ego; non quia utique in solidum li-
 benter numeraturus fueris, sed ut amborum munus
 esset commune. *Petrus* & *Egidius* adhuc suo tenent morbo
 Nos agimus *Leuani* inter Magistros nostros, &
 valeamus mori solito. Doleo te *Colemi* alligatum. Si
 non

* Sebastiani librum, utque Colubini: vide infra ipsos Gein
 Epist. cxxv. & in Jo. Canano, vide sup. p. 1638. E.

an, non datur aliud, scribito crebrius, vel paucia. Vale,
1517. *Mors mortaliū omnium mihi clarissime. Antuerpia*
8. Septembris. Anno 1517. Servate nobis incolumem.

EPISTOLA CLXXX.

Erasmus Sitaris suo S. D.

* **O**rem acerbam! sed quid attinet queri? Oro te per
nostram amicitiam, ut *Petrus Ammonius* contra-
hat omnes *Andreas* ad me epistolas, & mens ad illum,
& ut hac mittas, ut tibi tradat hac mittenda: deinde
de ut exempla sua literarum de dispensatione adolescentis,
ne aberrent in manus eorum, in quorum nolum. Fra-
trem tuum non vidi, nam aberam *Levanus*. *Petrus Agidius* odiosa leuitate valedudine afficitur. Nobis cum
hoc caelo sitis convenit: nec desitit fortuna, si me
velim Principum negotiis involvere, sed video factio-
nes tales, ut tutum non sit, aut hanc, aut illum. Se-
dula mea persequor. Bene vale, charissime *Sitaris*, te-
que nobis incolumem serva. *Antuerpia* 8. Septembris,
Anno 1517.

EPISTOLA CLXXXI.

Henricus Stromer Aurbachius Erasmo Rot. S. P. D.

* **L**ITTERAS tuas, eloquentissime sapientissimeque D.
Erasme, accepi, & legimus, quae mihi aures gremio-
que gratissimas suavitates, quibus iterum ar-
que iterum tua ingenii humanitatis abstinatissima eruditio
convenit mihi innotesceret. Significum quod ea delictis elo-
quentiorque, ne submissis in erga me barbarum geris. *Petrus*
ut & meam erga te observantiam agnoscat, effecti
in illatissimis Principes meos Archiepiscopum, variis
tuis, tibi propria manu scriberet. Ille, qui ego pluribus
negotio obrutus brevioribus tecum ago, tanto ipse languoribus
te conueniet: velum credas sua scripta; sua siquidem
amplitude non facit dissiduum oris & cordis concordant in
eo labia cum mente. Vale, decus erbis omniumque de-
horum, & me tuum vocalissimum precantem commenda-
tam habet. Datum *coloniensis* Steybachem 13. Septembris,
Anno post natalem Christi 1517.

EPISTOLA CLXXXII.

Erasmus Roterdami Antonis Clara S. D.

* **O**MNEM movimus lapidem ut *Phrysum* hic reti-
neremus, sed fusa obstant, petit inferos: & me
admi *Levanus* non semel poenituit, sed pudet inconsilan-
tem. Mihi per *Batavam* Apologiam. Vide an hunc pos-
sis obtrudere Fratribus istis *Hieronymus* dissimilam. Be-
ne vale, patronorum optime cum tuis omnibus, &
Casarem salua meis verbis diligenter. Hae scripsi pene
enectus puita. *Levanus* 16. Septembris, Anno 1517.

EPISTOLA CLXXXIII.

Erasmus Rot. Thoma Moro S. D.

* **M**ISI ME tibi per *Petrus* Cocletem, qui se hae
gratia diverit *Calisiam*; non est quod doctus,
nisi decem aut duodecim grossis pro itineris dispendio;
cetera curata sunt a nobis omnibus. Utinam fiat tuo com-
modo, ut hae transirent, revivisceremus utique:
nam ipse dum *Petrus Agidius* resistere conce, in
feclerissimum incidit puitum, quae sic me affligit,
ut pene exultem. *Andreas* omnia mea probat circa
exceptionem; *Dorpius* ex animo faret, sed sae glori-
perparcus est, ne dicam famelicus, quo minus potest
in amicum transfundere. Mi *Moro*, cura ut valeas & nos
valeamus: si veneris *Brugis*, acceris D. *Marcum*, *De-
cavum* Sancti *Dionysii*, nostri amantissimi. Commis-
sa sunt mihi quaedam titulo Imperatoris de rebus non
levibus. Sed quidvis fecero prius, quam huiusmodi ne-
gotiis intreat: & utinam tu esse expediat! Bene va-
le crismatque etiam. *Levanus* 16. Septembris. An. 1517.
Nolum tibi hunc obtrudere, tamen si requiris scri-

* Innotescit absolute, in qua ipse *Erasmus* & *Petrus Agidius*
viam expressi, vale inf. Epist. CLXXXI. & CLXXXII.

bam, scribit & suis emendate & legibilibiter, tum Gra-
ec, tum Latine. Rursum vale.

EPISTOLA CLXXXIV.

Erasmus Sitaris suo S. D.

* **M**IRA hujus regionis sterilitas, *Joannes Phrysu*
tot artium nullum hic reperit fortissimum. Ego
mentis complures utique alui in spem melioris for-
tunae: nunc ceu sicca iusta ancora in *Britanniam* se
confert, opusam eam hic manere si fortuna arisillet.
Tu si quid potes, adjuva. De fide testor. Eruditissimum
probo, pristinum morum insolentiam fortunae iniqui-
tas, ut ipso, correxit. Scripsi nuper & per *Petrus*
Unoculum. Cum fratre confabulatus sum *Antuerpia*,
Petrus Agidius male languet: ego uique ad mortem
crucior puita. Bene vale. *Levanus* 16. Septembris,
Anno 1517.

EPISTOLA CLXXXV.

Erasmus Rot. Marco Lantini S. P.

* **A**MICORUM sincerissime, scripsi nuper per *Ba-
tavam*. Nolum te fui tuo incommoda; alioqui
tua consuetudo foret mihi gratissima: Apologiam ad
Fabrum mihi per eundem. Si non venis, saltem litteris
nos intervisse. Hae scripsi pene exilidius puita. *Le-
vanus* ex *Lahano* Gymnasio 16. Septembris, An. 1517.
Cura ut recte valeas. D. Decario, *Ad Ledebur* ho-
spiti meo, ceterisque fodalibus militum ex me saluta-
m dicto. O sterilitatem hujus regionis! *Phrysu* hic tot
instruitus, ut *Mercatoris* ipse non pluribus, nullum hic
fortunam reperit, proinde extrema ancora est *Britannia*,
quae nisi me sublevallet, adhuc mendicaret *Erasmus*.
Rursum vale.

EPISTOLA CLXXXVI.

Erasmus Roterdami S. P.

* **P**ROPTER salutem plurimum, Reverende Pater, per *Pe-
trum* Unoculum mihi secundum *Theodori* librum
& epistolam. Hic *Joannes Phrysu* satis emendate &
legibilibiter scribit *Graco* & *Latine*. Narrabis olim de
libro quodam excudendo typis; si hic describit & de-
scriptum conferat, tuum exemplar manebit tibi inco-
lume: fuge hanc sterilitatem regionem, quaerit ubero-
riora paucia. Hae scripsi graviter afflicta puita non
sine febri. Tu cura ut valeas, patronorum optime.
Levanus 16. Septembris, Anno 1517.

EPISTOLA CLXXXVII.

Erasmus Roterdami Antonis Luttenburgo suo S. P.

* **A**VDIS nonnulli subraici nobis Abbatem*, epi-
nor, quod quidam illi narravit in *Morus* latum
esse nescio quid in Monachos: nec tamen credo quod
sudio. Novi prudentiam hominis. Argumentum erat
hodieum; non expectabantur seria: & tamen nihil
odiosum dictum est in Monachos. Hoc Opus non offen-
dit Pontificem, qui a capite usque ad calcem perle-
git, & ingenium Auctoris comprobavit. Prior *Carta-
neus* nondum remisit epistolam *Reuchlinem*, si fue-
rit obrius, rogo ut admones; & hominem meo no-
mine salutes. Ago nunc comediari Theologiam,
& utinam procedat, certe prius omnium invent,
Atreus, *Pianetis*, & *Dorpius*, sed non est animus di-
hac mercede agere subula meo summo, ne indant
Theologi. *Jacobi* *Barro*, quando me tam odioso pro-
vocavit, respondit libere, sed circa contumeliam:
opinor libellum jam illuc allatum. *Morus*, ni fallor,
nunc est *Calisii*, Regis sui nomine legatione fungens.
Hic *Theodoricus*, Theologus baccalaureus, habet ne-
scio quid negotii cum Abbate; doctus est, festinus &
probat, si quid incidit, ut ejus negotium commenda-
re queas, rogo ut sui finis esse veia. Salubris Gi-
fortiam

* In est Antonius à Berge, Abbas S. Bertini, ad quem *Erasmus*
hac sedem de re scribit sup. pag. 473. Epist. CLXXXVI.

An. *Servum medicum, amicum perpetuum, & uxorem, licet mihi infirmam, sed duntaxat praesentem. Saluberrimum munus dominum Gerardum & Carolum acononum. Ipse cura, optime Anni, ut quam optime valeas. Lovanii 17. Septembris, Anno 1517.*

EPISTOLA CLXXXVIII.

D. Erasmo suo Berlicius S.

* **N**IMIS impudens fui, scio, nimisque temerarius, Erasme, quando superioribus diebus, ego misellus talis, tibi tamto me dicam Heroi, sed interitum dico, scribere sum ausus. Certe non decauit tamillam animam, tamille rogi, illi obsequere, qui tunc in sanctorum Lateris resistendis versabatur, nec ejus consuetudinem velle confugere, quem tot optima Episcopi, tot optima Reges, tot candidissimi litterarum principes non probant modo, sed colunt, venerantur, adorant. Crimen meum fateor, & culpam ex hoc committam me fieri, sed amari cupienti velim, qui me ceteri exortantur amantem. Putabam quicquid ille dux peccaretur, levius apud te assumari, quia res sane non me fecerit: nam tu mihi pro pama, id est, silentio, quod mercedem, praemium, quia tu es humanitati, caritati reddidisti. Accipis enim, quod nunquam exhibueram futurum, literas tui illas florentes, plenas amoris & gratiarum, idque 18. Calend. Octobris. O diem candido mihi lapsu signandum, dum plangam saltem, & mille antea votis exoptatum: error nulla mihi hac in tua vita affuisse grauer, nulla irraduorum potendur, nulla dalcior est acoria. Hae est una memum confilio & togis gaudium, quae mihi ex tua scripta obtineant. Porro me ipse non parat, dum quid seruum traherem, quid in pagella capite tam distu manu depinxerat; uniuersum er meum, emoluitu videri, mentem liquefieri. Nam quum sum expertus tam dulces amoris illecebras; facit Deus, ut talibus sepe pressuror: Epistolam tuam aduersus diligenter, erui mihi pignus quoddam perpetuum amoris erga me tui. Praesul noster ante paucos dies concessit in Galliam, nec cupias satis de reditu; cum primam in artem hanc, aut in patriam sepe receperit, praesul erimus, operamque dabimus, ut quod apud illum per nos fore iussit, id neque frangeat, neque obliuiscerit prosequamur. Iuvenis hic, qui tibi me reddidit, gratissimus est, humanissime moribus, huiusmodi est apud nos mensum fere perpetuum, qui tempore Hebraica mihi rudimenta fideliter tradidit: nam & Graecica quoque ab Alexandro, viro modestissimo, paulo ante, quam hunc in Italiam subiret, acceperam. Vide, mi praeciper, quid mouat, timeo ne dum duabus salla sedere labore, utraque exelindat. Nunc desistam tamen, quia in id acrum totos nervos intendam, satiasse laboris impium omnia vincere. Commendo tibi meum praeciperum Hebraicum, & Lovanium adi, ut te videat, commoda ad me reuoluerit, atque utinam non sine tua littera desideramus eum adire, quod & superioribus nostris desideramus, & quod tuo humaniter ex pollicetur, omnium felices litteras, quos ediderit, & qui sub intendit habet, similis est ad me veneris, nihil mihi fuerit gratius. Doriup & Paladanum tui meo verbis saluta: amo cum utrumque vehementer, tamen noster mihi adhibet, ne de facie quidem, si notum. Nihil apud Lovanium mihi Herabum in suum obsequium. Vale, litterarum & litterarum deus, & Besilium, filium tuum, qui in te amando mentis esset, tibi vixisse fieri, redam. E cellula nostra apud Leodion 17. Septembris, Anno 1517.

EPISTOLA CLXXXIX.

Joannes Caesarius Erasmo suo S.

* **V**IDI libellum his diebus ad Fabrum Strapolensem Apologiam, tuo nomine editam; lege eandem: incredibile est quam iudicium nesciasque vici, non quod

Epist. CLXXXVII — CXCI. 1634

A *nesciam huiusmodi consilium inter doctissimos viros fuisse semper, nec ab eo fallissimum etiam viros sui temperasse, sed quod pro conditione temporis minime expedire videretur: quippe ab ipso barbari homines, qui vos capitaliter insultant, id sentiant, delecti immo tantum veris inter se delatant, quousque vos esse fama & opinione certissima, non dubium est quin magnam de se sibi conuenientiam videri cetera vos: sed saltem haud dubie illis vos quomodo optum, ut vixit, ita frivola. Non possum, mi Erasme, tamen in hac res insistentem improbare, sed ut inter legendum admirari abique som ingenii tui acumen, ita non satis demerari potui, quid bonum meum optumum illam viderem impulsi, ut si bellum erat ibi sustinendum, id aduersum te primum tentaveris, quem sciebas si non superiorem se, parum tamen, & ut contra superiorem bellum agredi, temerarium esse, ita contra parum, periculosum. Nemo hominum modestum, & candidum in amicos & dilectos & bonos affectum: quippe qui ejus fuerim aliquot annis discipulus, atque idem in discipulis imprudens mordere atque acriter impugnare consueveras, ita doctissimum quomodo commendare ac laudabilem debuit errare. Itaque esse non potest, quod & in quoque ita sentis, quia n possum aliquo damno infirmum si, cui utinam obsequeris, & tuam potius erga se benevolentiam severo curages, ut per quam ejus fama cresceret magis quam decrederet. Sed haec tamen de hoc statu. Neque tamen videretur hic diebus imprudens libellum quendam ex Urbe alatum, simile Defensionis Reuchlini, in multis & sumptis exemplaria; ex his uno duo ad te mittuntur. Praeterea habes in manibus quendam Diatribam, quam effate superioris possum ex bonis Auditoribus collegi. Valem tuam recognitionem polui aliquantulum post. Ceterum si velle vultes, id, quae, cum primo tabulari mihi rescribis. Vale optime. Colonia 21. Septembris, Anno 1517.*

EPISTOLA CX.

D. Erasmo suo Petrus Aeglius S.

* **R**EDDIDIT mihi Cordatus tuas sanctissimas litteras, quae me plurimum recrearunt. Quid panem & lictum servas accipis, id obsequi, quod nullus certum interum occurrat minui. De adolescentie huiusmodi parentum memoriam mori. De Medice agam quod iubes: verum non conquisitam, quam nunc ejus vellebo. Tunc libellum egredisse amico datus: ubi sentire mihi aliquid esse verum, illud adcolam. De Choro non proferis discipulos quod scribo; verum, nunc nesciam curatissime utipiam. Ago tibi gratias, mi Erasme, & nitam resferre possum, quod operam tuam tam liberaliter mihi pollicetur. Venerat sanctus viribus cum piliis vestris Angliam petii; si Morus Caletii est, jam habet scribula nostra. Tu cura quam optime valeas, mi Erasme. Antuerpiae 27. Septembris, Anno 1517.

EPISTOLA CXCI.

Erasmi Gerardo Nivinsago suo S. D.

* **C**LARISIMUM Principem tam propenso in nos esse animo majorem in modum gaudeo; vel ob id ipsum, quod iuvat redam ab eo, quem amo effusissime, suscipioque onice. Sum totus nunc in Novo Testamento, quod me propemodum non solum exoculavit, sed examinauit: nolum igitur ante menses aliquot accerit Dominus Reverendissimus, donec hoc pensum absoluerim. Mixto Facu querrissimum, in membranis descriptam; nihili minus, si dignitatis adestur ejus, cui mittitur: verum & illius humanitas mihi nota est, neque tua deservit commendatio. Bene vale, doctissime atque idem humanissime Gerarde. Raptim Lovani 3. Octobris, Anno 1517.

EPISTOLA CXCH.

Thomas Morus Petro Ægidio suo.

An. 1517. **M**i charissime Petre, salve: misere cupio aliquid tu comendatissimè intelligere, quia tu non minori mihi cura es, quam quidam mei: itaque & inquirere diligenter, & omnes omnium voces accipio sollicitus. Aliquis mihi melioris de te sitis recomandarum, seu (quod opto) compertus, siue ut desideris meis inferuiam. Scripsi literas Erasmo nostro, eas tibi aperias mitte, signabis esse. Nihil opus est quod illi scribitur, clausum ad te venire. Versiculos, quos in tabellam tam infuse feci, quam illa siue depulsa est, ad te perfergi. Tu si digna videbuntur Erasmo imperari, aliquo Vulcano dedas. Vale. Caletio 6. Octobris, Anno 1517.

Persu in tabulam duplicem, in qua Erasmus de Petrus Ægidius simul erans expressi per egregium artificem Quintinum, sic ut apud Erasimum exordientem Parrhasio in Epistulam ad Romanos, pili libri cuius praefatione suae, & Petrus epistulam reuerti. Moti manus inscriptam esse, quam & ipsam pili fecerant.

TABELLA LOQVTTR.

QUANTI olim fuerant Felix & Castor amici, Erasum tantos Ægidiumque sero. Alter ab his dolet esse loco, conjunctus amore, Tam prope quam quilibet vix qucat esse sibi. Sic desiderio est consultum abentis, ut horum Reddat amans animum littera, corpus ego.

IPSE LOQVTOR MORVS.

Tu quoque adspice, agnosce opinor Ex vultu tibi, si prius vel unquam Visor, sin minus indicabit alitum Ipsi littera scripta, nomen alter, Ne sis nescius ecce scribit ipse, Quamquam is qui scribit, ut taceret ipse, Inscripti poterant docere libri, Toto qui celebres leguntur orbe. Quisnam id veteris novator artis, Magno non minor artifex Apollo, Mire composito potens colore Vicum adingere mortuis figuris, Hei cur effugies labore tanto, Factus tam bene, talem virorum, Quales prica tulere secula ratios, Quales tempora nostra rariores, Quales haud scio post futura an ullos, Te iuvit fragili indidisse ligno, Dandas materis fideliori, Quæ servare datas queat perennes? O si lic, poteris tuncque sume de Vois consuluisse posterorum Nam si secula, quæ loquentur, vilius Servabat studium artium bonarum, Nec Mars horridum obterret Minervam? Quanti hanc posteritas erat tabellam?

Mi Petre, cum omnia mirifice Quintinus noster expressit, tam mirificum in primis salutarium videretur prestare posse: nam ita inscriptionem litterarum ad te meorum imitatus est, ut si ipse quidem idem iterum possem itidem. Quare nisi aut ille in sumum aliquem usum, aut in ita tam servas epistulam, remitte rogo ad me, duplicatam miraculorum appensa cum tabella: sin aut peris, aut vultu asui eris, ego experier mea manus imitatorum esse rursus imitari. Vale cum lepidissima con-
iuge.

EPISTOLA CXCHII.

Thomas Morus Desiderio Erasmo S. P. D.

*PERTULIT tandem Petrus Ciceri, Erasme charissime, inam Ægidium noster du expertus es-

Affigies, qua quam impense me delestent, precibus caris
est i suo sensu confecti, quam dicendo mihi: nam qui
vol explicet verbum, vel expugnet non sentiat, quoniam
hominum vel eria mudo, vel carbone vultu admirari,
cupere etiam quævis potest, qui non ad omnia
litterarum virtutibus sensum præfem obliquat, me vult
singulariter etiam permoveat, talium amorem quæ-
terantque representata memoria, coram meo mirifice
tapi me, tanto artifice delineatus atque expressus imagi-
nem, ut quæveret facile potestis omni provocaverit,
quas quæque intemat, et memoriam solus eas potui aut
singulis arbioretur, quam possum. Ita porro evanesce
atque exstare videntur, pili vultu corporis erant.
Non eredas, Erasme mi ignoscere, quam valde ama-
rem in te mentem, cui nihil adici potest esse mihi per-
fuseram, studium hoc tam artium adhuc obligandi me
intendit, quomodo que volenter hoc triumpho gla-
ria, quod tanti ab te est honor, ut tam egregio munimen-
to delectat, non alium esse quomodo, a quo in amari
malis. Nam si esse eris, satis per superis, sed tamen
sic interpretat, quod illud ab te missum est mihi, quod
non in dies modo, sed in horis etiam, tu apud me me-
meria reuocatur. Equidem sitis me sic persellum tibi,
ut non si in te mihi valde laborandum, me si tibi pro-
blem (quamquam multis aliquis ingens non vult) va-
care saltem longissime ab Theophrasto adflectum. Sed ta-
men, ut verum fatear, annos hunc prærium gloria ex-
cutere præfili non possum, quo mirum quam suavit
tialiter, quates animum salvi sra demum posteritati me,
Erasmus amicitia, litteris, libris, tabellis, omnibus deni-
que modis concessata commendatam. Quinam ex mihi
facilius est, qua ingens aliquo documento possi scire,
ne indigne amore tam impio vori, cum suo seculo,
tam feceris etiam incomparandi, videat: sed quem
tam longe supra meum hoc medicamentum sit, nullo meo
salto præfili, illud ut modis intelligat, sedulo certe
enitit, ut saltem non ingratum esse, me non resistentem
comprober. Apologismum tam perlegi studiosissime, qua cer-
te se adfilium sum, ut eloquentiam tuam quam aliquam
magis viderim, usquam meum fin admirari: quippe
illud mihi sustulit admirationem, quod in tam facili ca-
sa carui levi esse deserte, non tibi modo, qui facilius
possi facere ex difficillima. Percutit, ut miseres omni me,
hominem sua Sebola plausa ex progressu atque incita-
tam, ut ad ostentationem virtutum eam sibi declaman-
dam sumserit contrarium, qua nihil unquam suis
magis ardua: est enim maxime ingratum. Spero fore
ut has mentione tua respicias: placuit mirifice mihi ut
omnia, sed tamen notabiliter figura, qua vultusque om-
ni fuerit reprehendas, qui secundum edictum suum videri
voluerit annotationem tui priorem, quam tamen in
eodem cum tui depingit modum salis scribit. Scrip-
torem tam dimisi in Angliam danti grossi decem in via-
ticum, Petro nobilem, quod erat cum adducere tabu-
lam perperam, sed ille apud consulebat. Opto præse-
re tibi ac feliciter cedat manus, quod missi Principi
De insinuando Principe. Vale me perculit, per im-
mortalium Deum! mors Bullidii, domini cum me vul-
gariter erudit, tam amici & amanti in me atque in
omni candidi. Mihi adeo hic desiderandum est in pri-
oribus Septembris, ut vix duos dies imperare liceret,
quibus ad epistulam Audomari transiret, præcipue
ut Abbatem viderem saltem sancti Bertini, quem in
mihi cum desideris: reperi plane talem, civitatis at-
que exceptus largiret mihi in convivium. Hunc præfili
quisvis, me vult valde effusi stux iacundissimum ad
memoriam tui rejuveneret. Vale, charissime Erasme,
Tusillius in Angliam redit. Iterum vale. Caletio 7.
Octobris, Anno 1517.

Epistola CXCV.

Clarifrons Demme, *Bilbualde Perreheimerro, Litterarum & Germanicae doctore, fuit Erasmus S. P.*

EVIDEM arbitror fatali quadam propensione ingenii fieri, ut *Bibliothecam* meum tam vix deam. Tertia est mihi *Beatus Rhenanus*, cum vix dum gustasset libellum abs te verum, protinus flammam novi cupidum amoris erga te concepit. Nunc & te litteris ad me tuis, & doctissimi ingenii tui monumentis quotidie nonnulli adjungitur. Proinde rursus me avis hujus fœculi, qui tam eximiam eruditionem cum tanto fortune splendore, rursum cum hoc tantum comitatu & humanitatis copularis, ut qui me meliores similes homines non gaverit in tuorum amicorum numerum adscribere. Libellum quendam abs te verum *Brage* exhibuit mihi *Thomas Morus* ex *Anglia* reverendi: nam is tum apud nos Regis ac gentis sui nomine legatione fungebatur. De litteris istius mentionem. Tantum adjecti obiter, ad me nullam, nec explicuit, si quo. Suspicer te commisitte litteras tuas *D. Roberto Huphaldo*, qui cum me sæpius in *Anglia* salutavit, & quodcum die diutius etiam fuerit collocutus, demor quom ob rem ne verbum quidem unquam super hac re fecerat. Quod mihi tantum tribus laudum, quas ne si immoedissimam quidem sim, pedem agnosce, hoc certe effecisti, ut paulo minus mihi displicam. Obvium hic duplici facies, quarum utarvis *Hervæus*, non *Erasmus*, requirit. Præter alia minora, sustinent *Therapneum* & *Nervum Testamentum*, quod nunc typis excutitur. Fœminam, quam tibi ex *Archidiacono* commendavi, soror est ejus cui *Encheridion* dicitur. Id Operis nuper excusum est *Argyretæ*. Adjecti commentarius in *Psalmum*, *Beatus Rhenanus* nostro dedicatum, nihil enim hoc amico amicus. Milivm eram codicum, ni respondissent, jam istud esse deperitum. Scripsimus hæc non solum incredulibus obtriti laboribus, verum etiam à cœna subito de tabellionis discituli admoniti. Unum illud adjicimus, quantumvis eruditione & fortuna vincatur *Erasmus*, studio & amore nunquam cessatur hæc invictis *Bibliotheca*. Ubi dabitur commoditas (dabitur autem, ut spero, brevi) totis voluminibus tecum agam, necdum epistola. *Beatus Rhenanus* plane *Pythagoræ* amicus, hoc est, *pia vox*, salutem abs te libenter acceptam multo cum favore recipiatur. Bene vale, præcipuum rei litterarie decus. *Basileæ* 16. Octobris, ad multam noctem. Anno 1517.

Epistola CXCV.

Erasmus Bridge (see S. D.)

* **Q**UID tibi vult, mi Bader, tam subreum silen-
tium, qui paulo ante me non epistola, sed vo-
luntarius obtruncas? *Weg! zu Saualer, steh zu!* *Wach-*
se, quanti pridem tumultus, nunc illi *zugi*. Avoca co-
gnoscere, quod monstri alarum. Deinde provocas me,
ut eodem scribere domino *Debus*, qui si no-
stris litteris officium est, bona culpe pars penes est te:
nec enim ipse respondet quinquam, nec tu illius no-
mine. *Thugallis* Zelando celo diu graviterque assidu-
us, contraxit febre, et amissio *Brugs* precipuo sa-
mulo, duobus relictis graviter aegrotis, in suam *Ar-*
gelm se recepit. Fac ut aliquoties homini scribas,
crede mihi, nihil eo viro sincerius, neque quisquam
tuo nominis *Radford*. *Morav* *Rugi* fuit nomen lega-
tus *aus Culeta*. *Therengus* *Basilius*, Cancellarius no-
lesti in *Woffmann* comes, apud *Falcken* perit: is ex-
legatus insulit *Levanti* Collegii, *z* *Latina* et *Hebra-*
ica: jamque adest *Hebraus*, hujus *reicis*, omnium ju-
dicio, doctissimus, nomine *Mathias* *Adrianus* et *Gra-*
evu aliqui est aliunde accersendus. Bene vult, et ani-
mum scrupulo libera. *Levanti* 26. Octob. Anno 1587.
Moraviam *Glazaviam* iterum atque iterum tibi com-
mendo.

† Hic locus vixit potest tribui ex seq. Textu. et ora.

Epistola CXCVL

Explain Latent for S.D.

* **O**BSERVO te, unde conieciſtes me tibi eſſe iratum? Anquid in litteris tam amanter amoni? ^{An-} ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶

EPISTOLA CXCVII

Carolus Officij Erfano Rot. S.

DORSUM tui iurataurum, nec ob id praesentia tua minus gratum, Epistolam aperi legi. Quid incensurum te respondere perfecti, probavi etiam. Necnon laetificatum cum tui amantissimis existeret dudum, sic tametsi ad appetitus legendi crepiscit quiescens, non decesses. Proterea Christiani Principis integritatem Institutionem, ad Philippum Paucigrum et septem et oer iudicio (quosdam latentes aliosque nobiliss) vere fa-
pantem Morum, atque ut simul dicam hic apud biblio-
thecis venis tam quicquam conficiatur, teneret, argue-
sit veniet, ut fortasse nemi famulati. Discretem, si tri-
viti ante, (quod solum) aut viceris tunc prius aliquid,
cujus scriptis puerum ut oblectari vehementer, si nullo
Fuerit, vel meorum saluberrima, si fides ad Divina con-
piciatur. Abhinc autem (ni forte) quatuordecim in En-
Christino notavi quatuor vultus; (quo praesentem com-
modius) aut Paulum nobis sacrum famulatum, quod sit
semper habenda: si tu in, nullum versandis ma-
na, versandis dicitur, pectus et ad verbum, si fieri
possit, eridimus: in quoniam (quosdam latentes ad-
firmabam) tam pridem commemoravi magno fidei parabam.
Necnon Domini Jesu ex te tam nobis quatuor gen-
deram, tamque eridimus faciem, quod abhinc praesent
cederetur: sed expellatur longa fides deservat magis
quam sperare poteram. Interdum scriptis fides enarratio-
nem, quam perspicue fecit ut puer sit item amicus corpori,
ut in Stupendissimis ut puer tantulum refrigerat. Ad quod
in paucis dicitur dicitur, dum aut praesentem faciem
fideliter tenetur. Verum immutatae sine frenis, ut
et tandem veniam, cuius gratia (hoc fecit inordinatissim)
incertum hunc epistolam audaciam mittit: quod alias in
Enchiridio, non ideo ideo in tui amantissimis pub-
licetur, tam videretur commemorari. Diap, mi deservit
Eraline, si quod praesent puerum, suppliciter oro, et mihi
meum, si differas postea dicitur tantum bonam com-
municare: hoc Christianis fidei, postula, hoc omnes
benam interitum (quorum in merito principis et ad-
dervit) fides fides apponatur. Vale, et nullus verum,
aliquando nullus apponatur, Gabrieli Obhuys Caris-
sime (si placeat) saltem datus. Patris 30. Oleseris,
Anno 1577.

Servatus nunc Carolus Offhuys presbyter.

EPISTOLA CXCVIII.

Erasmus Schenck *fecit* S. D.

* **M**ITTO ad te *Quantum Cursum*, à me recogni-
tum, una cum indice, & prefatione: si placet
Opus, fac ut tuo & meo consulat honori; sin minus,
Tem. III. L. I. I. 2. 100

* Forster, 1890, vol. adscript.

•• Volume, and my reward.

† *Plan. radoniar caridelle.*

An. redde libellum ei qui adfert. Vale, optime *Schureri*.
1517. & saluta amicos, hoc est, totum fidelissimum littera-
rium. *Leuana* 31. Octobris, Anno 1517.

Mitto ad te *Apologiam*, qua *Fabro Strapiensi* respon-
deo; quam ego non optarim alio amico propagatam,
nisi ne quis exstimeret inter nos inuicem contentionem,
etiam si ille puerum amice laesivis: si placet, ac-
cipe, & tui famulis elato.

EPISTOLA CXCIX.

Erasmus Ad. Joanni suo S. D.

* **R**ogo te, ut has litteras cures *Nurembergam* per-
ferendas, simul atque contigerit cui committas.
Et ne sinus amicitiam nostram evanescere. Audio te
totum inauratam à Principe, quapropter magnopere
gratulor: sed vector ne podagram contrahas tot mil-
lus numerandas. *Euchiridion* ubique legitur, & mal-
tos homines aut bonos reddit, aut certe meliores.
Non est committendum, optime *Joanni*, ut nobis
duobus solis sit infragiferum, ab altero scriptum, al-
tero scriptum. Hunc famulum meum *Germanum* fac
germane *trahes*. Bene vale, amicorum optime. Cum
venis *Leuana*, traheris in pedagogy, mox
pedagogy. *Leuana* 2. Novembris, Anno 1517.

EPISTOLA CC.

Erasmus Lysivis suo S. P.

* **L**egi, & dolui, optime *Lysivi*, tuam trageciam.
Verum *Paulo* tibi est innotuit, qui per infa-
miam & bonam famam sui tamen similis fuit. Hæ
sunt humanæ vitæ vices, his tragico-comædiis hoc æ-
vi peragitur. Si me vides audire, nusquam in præ-
sentia pedem movebis. Oblecta te bonis studiis; ru-
mor iste, à malis exortus, mox sua sponte evanesce-
rit: quis enim nescit tuum ingenium ab istiusmodi male-
ficiis alienissimum esse? Mihi crede, malum istud ali-
quo commodo pensabit fortuna. Ubi rumor conquie-
vit, tum, si videbitur, commota locum: si voles
Angliam petere, commendabo te Magnis, sin hic voles
agere, non deero usquam amici officio. Scribunt ad
me docti *Pepercorum** ex scelero *Judas* sceleratissi-
mum *Christianum*, edidisse librum lingua *Germanica*, in
quo doctos omnes, & iniet hos me mira rubie lace-
rat se discepit. O pestem indignam talibus adver-
sariis, dignam carnisce! Tanti erat aqua tingi, ut con-
cordiam *Christianam* personam *Judam* turbaret. Bene
vale, mi *Lysivi*, & optimum *Procerem Aquinum* mens
verbis saluta. *Leuana* 2. Novembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCI.

Erasmus Rot. Jacobo Basilio S. P.

* **V**ia ornamentis omnibus inlyce, subinde me-
um lingo, quod *Anicurius* non avidus sim
amplexus tam obviam tuam humanitatem, sed id
temporis ex *Aula Bruxellensi* prolixiorem, *Hispanorum*
improbis consulationibus pene exilissimam: ita factum
est, ut ab ætenuum pene congressu tum abhorerem.
Sed *Basilio*, ea doctrina, ea tacundia, ea morum hu-
manitate, procul etiam erant ambocens, non mihi so-
lum, sed optimo cuique: quod si dices compulsculos
Anicurius commoveretur, es, adolebo, tuo colloquio
compellatque vel horas aliquot sumitur, nisi vique
adeo nostra humanitate ex alienatis, ut nunc ambici-
ti perneges, quod pridem vitro obtulisti. Legi libel-
lum à *Nesero Celano* editum: misit & *Stibaldus* suum
libellum. Video recrudescere bellum, quod imprime
volebam exstinctum, aut certe sopitum. Audio peis-
lerrimum illud gramum, quod *Saxanus* aliquis inge-
nosus levit, edidisse libellum, in quo impune debac-
chatur in doctos omnes. Hoc ergo abutuntur præ-
clari illi religionis professores, ad subvertendum tran-
quillitatem *Christiana* concordia. Unam ille totus ef-

* *Legi, Hippocritum.*

set *Judam*, aut sicut habet præputium amputatum, ita
haberet & linguam & manus ambas. Nunc *Angelia*
Satanæ transfiguratur in Angelum lucis, nostra veis-
lis nos oppugnat, & hoc sua prædilat *Perp*, quod
olim *Zephyrus Darius*, *Xerxis* patris. Dispercam, si in
ejus pectore non unum *Judam* comperias. Quid aliud
optent sceleratissimi *Recentis*, quid aliud istorum præ-
ceps *Satanæ*, quam istis modis scindere *Christiana* plebs
concordiam? Quam vero indignum eruditos viros,
quorum, opinor, & memoriam posteritati fore sacro-
sanciam, cum ejusmodi portento colluctari, unde præ-
ter scabiem, virus, & probrum nihil possit asferri,
sive victores, sive victi discedere. Hæc est *delusio Pu-*
riarum maxima, quæ belli signum canit tartara buci-
cina, *Satanæ* apollonia, Semini Diaboli, hypocri-
tarum quorundam organum, personatus propagator
fidei, verus hostis, ex nocente *Judas*, nocentem
Christiana. Indignum facinus, istius abominandum no-
men in libris crudisiorum legi? ut indoctissimi rebo-
loci respondens, perdi bonas horas? *Hercule* magis o-
pus est, qui *Cacem* victum aliq. præcipit, idque
in tempore. Nocere facillimum est, & semel ortum
hæc vagatur incendium, & venenum contagio pul-
tim sorpit. Crede mihi, si *Cæsar* hoc portentum con-
fecerit, facinus pulcherrimum confecerit, quam si *Saxo-*
norum aciem prodigaret: hic hostis in *Christiana*
penebris graffatur, & hoc graffatur nocentis,
quod nostris armis nostrisque prædila nos oppugnat.
Si videbitur, hortabimur iustissimum *Cæsarem* litteris
nostris, sed clara *Hercule*. Bene vale, doctissime *Bas-*
ilio. *Leuana* 3. Novembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCII.

Erasmus Cæsario suo S. D.

* **S**uspicio lucum illum fuisse, qui se iactabat à
nobis emanatum *Romanæ*: cum ante annum for-
te *Romanæ* euntem Novo Testamento oneravimus, scri-
ptis ad duos Cardinales litteris, qui librum exhiberent
Iunio Pontifici, dedimus & vaticum. At & bonus
vir duos menses obambularit in *Evangelio*, mendicam
ubique meo nomine, & codicem ubique circumferens,
ulique ad *Cæsarem*, à quo septem aereis donatus est.
Is tuas litteras mihi non reddidit, sed antequam tui
postremas accepissem, adit me *Leuana*, dicens se jam
Romanæ alise, si quid vellem. Proinde tu istiusmodi
errores nesci quem mens litteris commendato. Audio te
inhiare sacerdotio apud *Leuana*, quod utinam succedet,
mi *Cæsari*? Quod docti sistent *Reuchlinus*, plane est hu-
manitatis. Ceterum quod scriptis confidamus cum
illo pestilentialissimo grano, tubicines Furiarum, ergo
quorundam personatorum Theologorum, ac vero Sa-
tanæ vicario, mihi non probatur; ille totus ex in-
dicentia confusus est; maledictis vinci non potest,
pudescere nescit, benedicere non didicit: & scura
perfidie frontis sibi gloriæ docet fore, si quocumque
modo traducatur eruditiorum libris: movet enim pu-
brius placere quam optimis. Quod si mundum intelli-
xerit illius prævaricationem, feriscitque hominem sub
pretextu descendende fidei *Christiana*, *Christianam* re-
ligionem subvertitur ire: tum magnam inierit gratiam
apud suos *Perp*, quibus id præstiterit quod *Zephyrus*
Darius. Dispercam, nisi si hic illius anomia, non
unum *Judam*, sed sexcentos *Judas* in illis pectore
comperias. Cavendus est Angelus *Satanæ* transfigu-
ratus in Angelum lucis. Utinam minus verum esset pro-
verbum, *Semper ex malo Judas pejus fieri Christianum*.
Proinde cupiam viros eruditos sepe meliores iudicare,
quam qui cum spurcillio portento conficiuntur, unde
sive vincant, sive vincantur, præter carnem & vim
nihil asferre queant. Demor Magistram, Episco-
pos & *Cæsarem* non compescere pestem istiusmodi.
Istiusmodi est nocere, & populus caret pudico: ex
magna scintilla latissime graffatur incendium. Quod

Autem magis optaret *Judei*, quoniam ille cautius agit, dum fingit se oppugnare, quam concordiam *Christianorum* ita discindi? Malum ergo incolum Novo Testamento vel totum *Vetus* aboleri, quam *Christianorum* pacem ob *Judeorum* libros rescindi. Atque utrum ille totas adhaec *Judeas* efficiat & ceteros circumspiciat admittentibus. Veri & secundum *Theodori* librum, primo castigato, utrumque nostris *Epistolam*. Saluta amicos, ac bene vale. *Leovano* 3. Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCIII.

Erasmus Ros. Balthold Perckheimeri suo S. P.

Vix clarissime, non admiratus sum, sed tamen probavi studium & ingenium in edito libello: quod nostris quaque memineris pro officio debere, pro officio non debere. Nemo mortalium magis abhorret ab inutili modis paginis. Odi etiamnam *Apotheam* meam, qua *Adre* coactus sum respondere. Pudet, ita me *Deum* amet, viros eruditos ac posteritatem metisora dignos cum illo portento digladiari, cujus vel solo nomine chartae conspurcarentur. Atque illi iuvenis votum est, quomodo loquens traduci littera crassiorum. Quin potius ab illa *Judeica* scilicet ungues abiliunt hominibus germanis: *Christianis*. Nemo dicitur ac probus non taceat *Reuchlinum* indigna fuisse assedum injuria. Mea tamen sententia semper fuit, dissimulare potius, quam cum tot *Christianorum* examiniibus praeter aculeum etiam veneno armatis, cum extremo nebulone, ito cum abominando portento consisti. Hoc erat animi vere magis. Non desistit innocentie patrocinium. *Reuchlinus* satis esse debuit, quod optimo cuque probatur. Demoror Magistram & *Episcopos* in ea re demerere, ut sinant illam pellem in eruditos & claros homines impune debacchari, neque quomquam existere *Intercedere*, qui *Cicero* in barathrum aliquid protrahat: sic enim talia portenta vincenda sunt, non libris. Nec vident ex illo tartaro grano, quod *Satanas*, *Judeorum* amicis, sua manu corpore plantare, pulvisculum pellis suam fixam, ni in tempore proscutur. Proinde si mihi permitit, ut te etiam admoneam, suadeo, ut ingenium tuum felicissimum & illa nobilitate dignum in his argumentis exerces, quae sunt omnibus placitura. De libello illo premendo idem sentio, quod scripsi. Non est danda nisi omnem animam captantibus, deinde non est offendenda ille, cujus praesidio nituntur bonae litterae, neque committendum, ut liber *diver* per doctos omnis trahat in suspensionem. Negligantur illi, qui publicis malis crescant. Nos seculi imo posteritatis negotia agamus. *Aquila* non capi mus, multo magis a scotpis & cantharidibus abstinere generoso ungues. Sed ego insignite impudem, qui lus *Atter* verum. Bene vale, vir non tantum imaginibus clarissimus. *Leovano* 3. Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCIV.

Thomas Morus Erasmo suo S. P. D.

Hodie litteras ab te accepi, simul ad Coletum atque Rosicinium una cum libello: curabo quam primum ut perferantur, ut libellum amicis gratiam invitato. Quam epistolam legere, mirabor cur non ad *Coletum* tunc quae scripsisset, ut rem tuam esse tractares apud eum, apud quem profecto, ut scilicet, videri alium tantum patet. Quamquam si per me malis & officiosis polui a praesente rem agi posse, quam per epistolam, libellum ad faciem quam iussu: sed non eris perspicuus facilius tam cito, quam equam rem vellem fieri: nam hoc scilicet est apud me, a legatione rediens, rella *Regem* petere, nec obire ad quoniam divertere. Ad hoc ungula nostra tam lente procedat, ut videri ut sit dicitur hic mirandum, quam anxie sperat, antea re sit mea: nisi forte nihil videretur his spei, quare sit mandatum. Interim tamen si in videri, res agi patet per litteras: nec dubie quia videri. Sic agam ergo, ut depena-

Aur hujus anni proloquium *Matthaeum*, & *synographa* nostrorum ad te. Sed de redimenda praesentis malis certe non

videtur agendum: cum quod nunc est quod debet redimere, nisi a quo, ut ego audio, nihil habet unde possit: ita quod videri ut *dehinc* per se interpretetur, tanquam a nobis amicum praesentis abiret. Quam ob rem de redimenda rebus cogita: si decreveris, ego non deero. Interim esse de salute trallabo, nec mihi videri familiaris male, si iam etiam litteras addideris, id quod scripsisset. Gaudes *Paraphrasin* sub proloquio, *dehinc* modum *Julianus* *Lozano*, cui tantum cunctis beneficiis, quantum, ut video, vix agimus. Sed a, de quo scribis, aut ego scilicet, aut nunquam instaurabur.

Bonitatem plane sumis, te amicum bonum esse, qui et toties decipias pergas credere. Facius adhuc non radi, neque scire possum quando si redieris: sed neque communiis quae, quid habeat negotii. Certe quantum in quocumque tempore possum, pro diu nobis est, neque cum Imperatore, neque cum *Elvetis*: nec tamen licet remigrare deinceps, quia plures, aprior, quam antea sunt *Constantiae* desiderat. Attur ab illo non reddimus tibi librum. Scribam ad eum hac de re diligentissime: neque enim quicquam est quod malum perfici, vel litterarum causa, vel mea. Vale, mihi charissimum *Erasmo*. Gaudes versiculos meos in tabellam, tibi placuisse. Touthallus *hender* *apostolus* plures laudat, benevolentia moderare. Sed id fraternalis quidam amicus est etiam reprehendere, quod vos *Callon* & *Pollacius* conferebant, quae dicitur prius comparari dehisce *Theo* & *Prithio*, aut *Pyladi* & *Orelli*, qui, quod vos estis, amicum erant amicus, non fratres. Ego fraternaliter me vira quidem dicentem prius ferre, reliquias homini bonam optam male epigrammatas.

Duos amicos verbis paucis modo, Magnos volens offendere, Timos amicos dixeram, quanti olim erant *Callusque* *Pollaciusque* invicem.

CFrates amicus, ait, incepte comparis, Inceptis fraternis. Quidam inquam? an alteri esse quisquam amicior, Quam frater esse fratri, potest? Irritum ille inquit tantum memora, Quia rem tam apertam nesciam.

DEst amplexu nobis, inquit, ac si frequens domus, Plus quam ducentis fratribus, Sed ex ducentis, perco, si reperis duos Frates amicos invicem.

Jam verum vale. *Calcio* 7. Novembrii *raptum*, quod de *sestimate* tabellariis, urgente, aprior, iam auriga, *Anno* 1517.

EPISTOLA CCV.

Guillelmus Waranus, Cantuariensis Archiepiscopus, Erasmo suo d.

Post salutem. Binus a te accepti litteras, primas quidem & eas probas in aula *Westmonasterii*, loco anno plene ita, quibus (si eorum litteras comparas) libenter respondissim: alteras vero quidem *Calvus* (cujus caput vix mecum erant contigit) ad me heri attulit, quibus te pueris molestiam (de quo dicit) excellit. A qua malo me eas litteras posse, nisi impressionem ad te per praedictum tabellarium videris angelicos aures: inter quos *Raphaelem* saltem medicum eques, qui tibi meritis & praesentibus restituitur sanctitatem sapie queat. Gaudes te proxima *Calendas* *Januarii* *Londonium* (ut scribis) venturum. Cura ut valeas. Ex *Lambitha* 11. Novembrii, Anno 1517.

Tui: *Guillelmus Cantuariensis*.

EPISTOLA CCVI.

Erasmus Marti Laurino suo S. D.

Epistola tua postrema tot leporibus confersa, non minus delectatus sum, quam ipso munere. Animum

An. mitem tuum erga bonis litteris excolitur, sed tempore
1517. fervendum etiam *Paulo* auctore. Fratrem incolumem
esse gratulor. Sed quid ego audio? versatur ille inter
corvos *Adriani*? ut quomodo illi minatur novum
cygnus? *Moran* ac *Pacum* tibi placere gaudeo: quales
mihi placituri sunt, etiam forent *Seyba*. De *Pory-*
fo nihil est quod labores, propiusq. de nescio quo. Mitto
tibi *Paulum* nova lingua loquentem. Bene vale, am-
icorum suavissime. *Levano* 15. Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCVII.

Erasmi Paco suo S. P.

* **D**VABVS epistolis superioribus totidem respon-
di, huic tertia tercio respondendo, sed pauca,
nimium sic occupatus studiis, ut antehac aeque num-
quam: quo magis tibi gratulor felicissimum illud o-
tium, adeo ut pene invidiam homini amicum. O te
placatum *Herculem*! qui tunc portentum confeceris,
praefatum si credibile est, *Sancti*, quem & audio
tibi congerionem, & ut ingenuè dicam, invidio, nisi
nam is illum *Herculem*, te *Thesum* facere. Paraphra-
sin, siue maius *Paraphrasen*, videbis apud *Moran*
& *iripsum* Decimum *Sancti* *Domianum*, quoniam opi-
nor iamdudum evulgatam. Bene vale, oratissime
Paco. Eui & *Moran*, si adest, meis verbis saluta tam
diligenter, quam ego ex animo diligo. *Levano* 15.
Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCVIII.

Erasmi D. Marco Lauro suo S. D.

* **A**CCERI meliorem litteras tuas, hoc est, pla-
ne tuas, humanissime *Moro*: si nuntius hoc
paulo serius illuc esset, attulisset secum *Paraphrasin*
meam in Epistolam ad *Romane*. Opus haud magnum,
sed immanis laboris, excidit foras illaneis, jam
propemodum absolutum. Accepi una cum litteris no-
bilem *Flandriam*, doctum *Hispanicam* duplicem, &
Abbasiam Anglicam, minus cum per se magnum,
tum ipso auctore multo gratissimum. Quamquam sub-
eodior te in nostris verbis errasse, & de *Phryis* meo
sentebam, cui litteras ad te dedimus. Is non repe-
rit te domi. Mirabar huius regionis sterilitatem, quae
hominem *philosophum*, omnium musicum, pugila-
tem, gladiatorem, *Latium*, *Gratum*, saltatorem,
seribam, & quid non? alere non potuerit. Nostram
fortunam, quamlibet tenuem, non admodum deploro:
jam mea me videri docuit fortuna dolere, vel
potius boni consilii quicquid acciderit. De fratre
tuo *Manlio* quid apud percipio cognoscere. Utrum
in *Hispaniam* profectus sit, nec-ne, & si profectus,
quid illi ardeat *Hispania*. Utinam tuo commodo fiat,
ut hos hybernos menses nobiscum agas! sed arbor
alligatorem, quam ut liberum sit. Habemus hospi-
tem omnium qui vivunt humanissimum, nec minus
doctum quam humanum. Adest *Joannes Berselius*, ad-
est *Gavertius*. Agit hic filius Principis *Bergani*, sua-
vissima indole avidelescit, & litterarum praefer
magnum amore avidissimus. Salutabimur nomine vene-
rabilem D. *Dicamum* & rescribat te *Nervius* ex animo.
Bene vale. *Levano* 19. Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCIX.

Erasmi Clava suo S. D.

* **D**EMIROR, mi *Clava*, quomodo te accipiam
hac frigora, qui egeris publicis negotiis in-
teresse. Nos abisti domi ceccecy vitam degimus,
& sine nobis assumunt Theologi. Si hic paulo se-
rius illuc te recepisset, onerarem cum illo *Para-*
phrasin: jamjam propemodum exortus est. Audio
proflare *Paulum* & *Angulum*, *Parmentem*, de rebus *Gab-*
licis, quo viro nihil neque doctus, neque sanctus.
Supereit adhuc *Parys*. Mirum est *Fabrum* quo librum

A epistolo respondere: ipse erat hic rumor jam illum
responddisse, sed me premere: is natus erat, ut postea
comperi, ex epistola cuiusdam *Joachi Fabri*, *Dicam-*
um, ad me scripta, quae per omnium fratrum manus
diu pervagata tandem ad me perierat. Cura ut va-
leas, & saluta amicos, inprimis *Cesarem* ac *Medicum*.
Levano 21. Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCX.

Comiti à Nova Aquila Erasmi Ret. S. P.

* **O**RNATISSIME Comes, pridie natalis *Andrae*
reddita sunt mihi tuae litterae, ad *Luce* nata-
lem scriptae, adeo volavit & *perperam* & *perperam*
invenit. Ad eas ut paucis respondem, amici, de quo
scribis, animum haudo: ceterum quid ego illi possem
esse usul, nescio, ipse novi meam imperitiam: studium
& animus non deerit, praesertim tibi amico. Versor in
paedagogio *Lobani*, cujus moderator est vir ad optimas
disciplinas ac humanitatem natus. Non deerit illi
hospiti locus, si m-do sit, quod illo dignum sit. Ex
legato *Basilidi* nuper defuncti inlitteretur hic publica
profectio, etque gratuita, trium Linguarum *Graecae*,
Latinae, *Hebraicae*: jam adest *Abbas* ille *Rothom-*
amicus, quem noli, debeat filio hic profectus,
vir, ut mihi videatur, in suis litteris egregie doctus.
Non deerat interim, qui *Grace* proficeretur. Nos
in studiis sumus toti, praesertim in recognoscendo No-
vo Testamento, quod utinam nunquam arigimus: si
hac est conditio studiorum praefat dormire. Tamen
haec peragenda est fabula. Audio te publice istuc pro-
ficeri *Grace* atque *Hebraicae*. O faciles litterae, si à
talibus viris tractari experierit, quae per totum quodvis
lo- & *perperam* & *perperam* impudentissime contaminatae sunt!
Epitaphium *Trajanensis* scriptum acciderit ad me, signifi-
cans tibi in animo esse, ut me acciderit, nescio qua
spe. Certe hac hyeme non moto nidum. Scripsi no-
per ad te per *Basilidem*, ac acceptis nescio. Bene
vale, Comes *transfinit*. *Venamus* optimo optime
velo, atque item *Cesarem*. *Levano* 30. Novembrii,
Anno 1517.

Rogo ut *Cesarium*, quem amas, uberius & propen-
sus ames.

EPISTOLA CCXI.

Erasmi Fabri suo S. D.

* **M**ISERAM ad te per Theologum quendam A-
pologiam, qua tuae disputationi, vel potius
criminationi, respondere: ea si te offendet, tibi im-
putes oportet. Erant tam multa, tam aeterea, ut
disimulare nec potuerim, nec debuim: si uno ore,
unoque animo sentiant omnes, qui tua legunt. Si
respondes, quado te memineris, quid *Fabrum* dignum
sit, si nostrae amicitiae parum esse tribuendum putas,
quam ego certe plurimi facio. Vides picroque ad
maledicentiam rabem accensus, ne demus animam huius-
modi hominum generi. Doceri me patitur, parat &
reprehendi & impetatem impingit in *Corsum*, cum
non mereat, non ferat. Bene vale, vir optime, nos-
que, sicuti soles, ama, tui ex animo amantes. *Levano*
30. Novembrii, Anno 1517.

EPISTOLA CCXII.

Erasmi Afro suo S. D.

* **O**TE felicem, qui nunc, ut arbitor, adeo vici-
nus mari degas! Mitto ad te libellum *Paraphra-*
seos, & *Abbas* & *perperam*. Nondum licuit videt
Lucubrationes *Thoma* *Laureti*, licet id semel atque no-
rum à *Thoma* *Lupis* flagitatum. Pater *Patri* & *perperam*
vita defunctus: ipse valet mediocriter recte. Nos
strenue calcamus in libris ac litteris, quo semel nos
ab hoc molestissimo studiorum genere explicemus, de-
inde in campis amoenioribus vestituri. A *Fabro* nihil
ad.

An. adferat, sed audio parturire nescio quid. Ab ipso nihil metuo, tantum veror, ne discipulis aliquis suberuerit, quo non digner digladiari. Jam scripti ne quid agas cum *Cantabrigia* de pensione redimenda. *Erasmus* hinc quendam *Salsium*, per hunc certe cognoscemus de libris tuis me tamen. Bene vale, *Ade*re chaulissime. *Leuani* 30. Novembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCXIII.

Erasmus Pyrro suo S. D.

* **V**OLUPTATI fuit tua epistola. Te florere, patrem cunctis vegetum esse, sane gaudeo. Non abhorrebam à *Gelsio*, verum mihi tum nondum erat tutum de migrando loqui, nec satis adhuc erant certa que illi afferrebat. Et nescio quo pacto tamolus ille minus initio de me illic acciderit, subito conquisivit: tantum *Erasmi* in literis suis adiecerat, quod attineret ad *Gualtherum* illum vel *Philippum* Monachum, & *Socii* *Philippum* *Bartholomaeum*, subesse *Utrius* li. Quid hoc fuerit, nec dum satis intelligo. Puto quod bonus literas tuis studius amicum, bene facis. Vale cum optimo parente, suavissima conjugē, dulcissimisque literis, & nostri amatores saluta. *Leuani* 30. Novembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCXIV.

Erasmus Bero suo S. D.

* **H**IC nuntius, postredie disculo profecturus, sub noctem me adiit, itaque non fuit otium relegenda *Apologia*, tum arbitratu permittit. Tamen nisi me fallit animi conjectura, non est ubi tota lecta, aut certe aliud agenti lecta. *Christum* non esse compositum ex duabus naturis, didiceram ante annos ferme triginta, proinde minor, si illum usquam compositum dixi, imo tota disputatione tuor hypostasos simplicitatem: nec usquam dico *Christum* accipi pro altera natura, nempe humana, imo potius accipi pro altera quam utraque, quod vult *Faber*, nempe pro divina, sed que unicit sibi humanam. Ceterum ajo *Christi* vocabula, hoc est, vocabula hypostasos, frequenter accipi pro vocabulis naturarum, quod si fecissem non tam valde obijungendum. Et tamen declaro ne id quidem à me factum in annotationibus. Velim igitur ut libellum reliquas per otium, deinde communicato consilio cum *Gualthero*, mutes pro tuo in me studio quae videbuntur. De prodigiosis *Paraphrasium* vocabula non sum anxius. Videbis eius ineptiam magna ex parte explodi. *Cantabrigia* mutata: haec Schola detestatur frigidas illas argutias, quae magis ad rixam faciunt quam ad pietatem. Et tamen ego quod in me est, cupiam omnibus obsecundare si liceat. Senarium in me tuum implector & agnosco jam olim cognovi. Verum, ex tui litteris video, quam nihil mihi tribum in re Theologica, qui ea tot verbis differas in litteris tuis, quae à me sunt explicita in meo libello. Milicium *Schwerium* exemplar *Apologiae* castigatum, antequam tuae litterae mihi redderentur. De epistolis editis nihil, opinor, quod tute offit famae; etiam si id *Petrus Aegidius* fecit, interea dum ego apud *Anglos* salutarem *Mecenatem* meos: equidem nolim edui, sed ferendum quod mutari non potest. Video te *Fabro* vehementer aequum esse, qui me ducis indulgisti bili. Primum futuris illi nullam fuisse equum inessendi mei, & tamen vide, te rogo, quam odiosa in me toties impingat. Confer nunc quanto modestius ego iustus responderem, quam ille non levis impetierit. Nisi bilem vocas omnino respondere. Amo *Fabrum*, & odi memi *Apologiam*, imo necessitatem, quae hoc elegit. Verum, ipse parum consilii opinionem candoris, quo haecenus praecipue fuit commendatus. Proinde non visum est in ea re multum operae ponere. Non enim foeteci disputationem, utra lectio tibi melior, aut quicquid ad *Christi* hypostasos attinet,

A) tantum depello crimen impietatis, insanitiae, stultitiae, An. delirationis, quae ille tota disputatione odiosissime impingit; adeo ut mirentur etiam ii, qui *Fabro* maxime favere. Bene vale, doctissime *Bero*, nosque solito studio prosecui perge. *Leuani* 6. Decembris, An. 1517.

EPISTOLA CCXV.

Erasmus Gualthero Fabri Capienti suo S. D.

* **V**IX erat otium hae scribendi, tantum abest ut esset *Apologia* relegenda: otium, adeo subito erat abitus *Apologiae* ad reddenda littera. Ex quo legeram *Fabri* reprehensionem, intra quatuordecim dies abfolveram meam *Apologiam*, in qua tantum hoc ego, ut impietatis & blasphemiae crimen, quod in, nescio cuius infundit, impetent, depellam. Quod autem ajo illius opinionem à me priore loco positam quasi illi faveam, satis erat ad probandum quod ille intendit, me priorem rejecisse. Neque meum erat hic definire utri magis faveam. Hoc quod erat in manibus ago. Quod scribis *Christum* à me dici compositum, licet homo sim, & humani nihil à me potui alienum, tamen demoror, si quid inest ejusmodi, cum illic certe non verum ante annos viginti quinque in ea hypostasi sic humanam naturam unitam divinar, ut nulla sit compositio; cumque tota disputatione tuor simpliciter hypostasos. Aut ego plane fallor, aut *Bero* non legit *Apologiam*, aut in legit, legit officium, aut aliud agens; scribit à me scriptum, *Christum* accipi possit pro altera natura, nempe humanam, imo contra *Fabrum*, qui vult *Christum* accipi pro utraque, dico potius accipi pro altera, nempe divina, sed cui una sit humana. Ex superfluo deinceps hypostasos vocabula veteres abulis pro naturarum vocabulis, cum negem idem à me factum. Mitto libellum ante recognovimus: qualem miseram *Schwerium*, quando *Bero* scribit initium dedisse. De argutis *Paraphrasibus* nolui adducere, xixis esse. Videbis brevi magnam illam partem explodi. Hic jam dumnatur, *Cantabrigia* exultant, *Martham*, praecipit tuus, hic recepit etiam, ut profuturum *Hebraice*. Lexicon tuum vellem prodidisse. *Apologia* fungere amici officio, ut soles; habebitur me tui vicissim studiosissimum. Mihi exemplar simile isti ad *Schwerium*, potes illi mittere tuas annotationes, si *Probus* non excedit, ut addat exemplari à me missis. Officio esse propensiorum in *Fabrum*, ut qui notet quod in illum stomacho indulsimus, cum hic odiosus provocatus ab illo, itaque sine ulla causa, tamen ab omni convivio temperem. Vere scribis jocundum spectaculum fore quibusdam, *Erasmi* cum *Fabro* commissum, sed quid facerem? impune talibus notis pictus incederem? ceteros blaterones huius magni facio, sed amice facia, quod brevis, facillimum est ledere. Novum Testamentum bona ex parte abfolvi, eo edidit dormiam, aut mihi canem & Musam, si hic est fructus gratia tanto studio junctum rem litterariam. Scripti nuper per aliam quendam, nec dubito quid receperis. Cura ut valeas, doctissime *Capito*. *Leuani* 6. Decembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCXVI.

Erasmus Bero Rhevano suo S. D.

* **I**TA respondes *Lachero* nomine, ut nihil ad ea responderes, quae maxime voluam illam respondere, videlicet de estimandis exemplaribus, ne mihi cum *Francisco* multum sit negotii, qui lingua multas habet pecunias mihi parvas, &c. libros optimos semper advehendo, ne à nobis advehendi curentur. Quod si *Lachero* non estimasset exemplaria pluris viginti florentis, boni consilium. Tantum estimacionem fugissimam, ne quid à *Francisco* penderem. Deinde hoc fuit molestum, quod superioribus mandatis nihil omnino mitterent meum *Lachero*, hic

no nobis frustra hiantibus. Vereor ne castigator parum
1517. sit felix aut diligens. Atque id imprimis curandum
Frabeno. Non possum ex ullis literis intelligere, an
Frabeno secundum *Thorsdori* librum receperit a me ver-
sum, & primum castigatum. De *Mori Usque* & *Epi-*
grammata res mihi magis erat cordi quam mea ipsius
negotia: id cum tantopere ab eis effluerem, tamen
necio quo pacto video cessatum. Paraphrasin etiam
missurus *Basileam*, ut cum coeloctatum, vendi-
bilem. Ceterum cum viderem nihil omnino adseri,
suscepit eos esse pios satis oneratos; itaque commi-
si huc nostro. Mixto & nunc exemplar, à me ut-
cunque recognovit; verum, incivile sit statim amari-
fari, quod hic pauperulus excedit, qui nihil unquam
excedit ab sibi exeulm præter libellum de *Principe*,
quem fortim excludit interim cum ego efferem in *An-*
gla, quo semine hominem objurgari, & scilicet ago
ne quid officiat *Basiliensi*; me certe audire non
facit. *Ambarbari* *Pacui* scribit à *Missa* *Romam*
relatos. Subolet mihi & *Pacui* mutatum ingenium,
hæc similes pristinam amicitiam. De *Ungria* rem tuo
permitto iudicio. *Paludantia* possunt omni. De men-
tione litterarum in præfatione *Petri Agidii* nihil est
quod labores. Ita files de *Epigrammata* per occupati-
onem, ut simpliciter dicas. *Apologiam* à me recogni-
tam *Argenturam* misit *Scholaris*, sed hac lege,
ut si non placeret, mitteret *Basileam*. Misi eadem *Q.*
Cervinus, desperans illic esse locum pluribus, cum ni-
hil omnino prodiret. De *Epistolis* castigandis nunc
non erat otium, quod hic tabellio sub vesperam me
admonuit, posthæc mane possetur. Si differret,
mittam exemplar adjectis nonnullis, sin minus, ipsi vi-
deriet. Scripsi nuper singulas per quandam probe cer-
tum, nec dubito quam reddiderit *Gaspargo Fabro*.
Litteras vestras proximas accepi pridie *Nicolas*, proinde
non erat spatium relegendi *Apologiam*, & tamen
miror unde colligere, me *Christum* dixisse compositum,
cum id imprimis vitæ tota disputatione, totque locis
dicam diversissima, pleneque opinionem eam reje-
cientia. Ex litteris *Bæri* prolixius intellego, illum non
legisse totam *Apologiam*, & propehor est in *Fabrum*,
neque prolixia vacat illo, necio quo nomine dicam,
theologico: scribit enim me scripsisse, *Christum* acci-
pi pro altera natura, nempe humana, cum contra cla-
rissime explicaverim potius accipi pro altera quam pro
utraque, nempe pro divina, sed quæ sibi assumit
humanam. Ex tamen si quid est istiusmodi, quod ego
non eredo, mutens loci arbitratu. Sunt & hic Theo-
logi, & fortasse quidam parum acri, annotarent si
quid esset istiusmodi. Ubi relegero, scribam certiora.
Bambasius semper amicus fuit magis quam blandus.
Demiror autem si jam *Roma* fastum dicitur. *Pacui*
fuis ad me litteras iactat libellum de *fructu studiorum*
abs te laudatum. Misi epistolam, qua me defendit ad-
versus *Dorpiam*, sed ejusmodi, ut puduerit reddere
ipius nomine. Dominio *Lachner* & *Frabeno* me dili-
genter commendabam, & litterarum mearum vice fungem-
ur. Fieri potest ut ad proximum ver vos revisam. Ar-
chiepiscopus *Maguntinus* suppet manu mihi scripsit
epistolam benevolentis plenam. Tamen de adventu
meo, quoniam incertum est, nescim passim divulgari.
Cura, mi *Beate*, ut quam optime valeas. *Leovani*
6. Decembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCXVII.

Erasmus Bersibus suo S. D.

* Pro tot toties repetitis terminibus, vir optime,
precor, ut tibi semel omnia sint ex senatu sui
sententia. Apud humanissimum Principem nihil pro-
fus ambio, nisi quod Heros suffragis omnium lauda-
tissimo primus novus, deinde etiam commendatus esse
cupiam, præsertim cum in evecto *Alexandro* hono-
rari litterarum mythes cum signum extulerit. *Bapista*
si nobis lavet, non degeneat ab ingenio fraterno.

Etiam acque etiam te rogo, ut hominem meo verbis
salutes diligenter, Dominio *Leovani*, patrono veteri & 1517.
unice observando, sic me commendes non vulgariter.
Fortunatus mihi video, cui contigit in ejus viri cu-
biculo verari, nescio quo pacto mihi magis ardent
omnia, quoties in & auctor, & hospes domicii venit
in mentem. Salutatus & *Gaspardum*, hominem, ut
mihi visus est, eruditum, quod in Theologo novum
non est, sed quod rarum est, etiam comens ac scilicet
vum. De *Andrea Hochstrass* miror nihil audiri.
Quod muneribus sulcis me provocat, non certo te-
tum in præsentia; tantum Paraphrasin muto, velut
arrabonem, quo me tibi artius obstringam. Dabis
veniam, mi *Pasibasi*, qui tam neglecto ad te, tam
non negligendum amicum. Sed præter immensas stu-
diorum sudores, quibus nunc dilineor, tot undique
litterarum fasciculi obstruunt, ut non totum quidem ac va-
cuus ad hoc unum sufficere sim. Ifficiam tamen,
ut intelligas mihi *Pasibasiam* haudquidem inter greg-
arios amicos esse scriptum. Bene vale. *Leovani* 9. De-
cembris, Anno 1517.

EPISTOLA CCXVIII.

Erasmus Gaspargo Capteni S. D.

* OPINOR me deprehendisse, quid te ac *Bærum*
offenderit, nempe quod dum respondeo *Bæro*
desideranti me, quod videret *Christum* nomen pro altera
acceperisse naturam, quod tum à me scilicet nego, sic
ille putat, am. Et haud fco an probabilis sit,
Christum & *Christi* nomen, sic enim loqueris, cum duas
significet naturas, pro una duntaxat accipi, non pro
duabus, ut tu vis, aut è duabus composito. Hic non
facio *Christum* compositum, sed has duas posteriores par-
tes recensito tanquam parum probabiles. Primum, pa-
rum probabile est accipi pro duabus, deinde, adde
quod volo multo minus videri probabile, pro è du-
bus composito. Poteram utrumque commodius efferre,
pro duabus sibi unitis. At jam reddidissimè probabilius,
quod volo minus probabile videri. Rursum dicere po-
teram, è duabus uno, five, ut vis, subsistente. At
jam perisset quod ago. Quia enim neget *Christi* no-
men accipi posse pro hypostasi è duabus subsistente
naturis. Neque vero consequitur, hoc probabilis est,
ergo è illud probabile; non magis quam si dicam, *Me-*
lanius est auctor quam Ari, sequitur utrius bonum esse: aut,
Melanius esse servus dei quam Almonius, igitur *Almonius*
servire bonum est. Quod si vos offendit hic
quoque, hoc est, in parte quam improbo, vos com-
positis, præstet delere tertiam partem, quam subijcere
verbum subsistens. Vides, opinor, me tale nihil sensit-
se. Et tamen si quis *Christum* dixisset compositum, quid, quæ-
so, erat periculi? de rebus divinis balbuties est, quo-
quid loquitur humanis sermo. Non est compositus
Christus, tanquam ex materia & forma, aut domus
ex tignis & parietibus, at aliquo modo compositus est.
Quæ commissa jundæque sunt, *Leovani* composita di-
cuntur: verum, hac defensione mihi nihil est opus.
Demiror quare *Bærus* scribat, me velle *Christum* accipi
pro utraque natura, aut pro altera, nempe humana,
cum ego nominatim interpreter pro altera, nempe
divina. Neque enim mea refert; quid dixerit *Fabro*,
si quid ille forte tale dixit. Non vos, opinor, offen-
dit, quod dixi utranque significari, cum altera conno-
tetur: sic enim sentio connotare nihil esse aliud, quam
alter significare, five ut isti loquuntur secundario. Bu-
jam scripsi *Fabro*, nihil ille respondit: opinor moliret
aliquid. Admonui ut si respondet, meminerit quid
Fabrum deceat. Quod si tam inciviter agat, quem
semel egit, sentiet me non æque civilem. Et fortassis
juxta *Horatium*, fragilis quærens illudra dæmon, idcirco
silebo. Amice quidem monet *Bærus*, ut crebro pro-
pter me submittere mea dicta iudicio Ecclesiæ: id e-
quidem facio, verum, malæ fides signum est, multis
* Videat quid dedit.

An. 1517. in suum gregem cooptando, cum ipse tale nihil ambigam. De *Fabre* dici non potest quam doleam, quamque hanc necessitatem oderim, quae me compulsi ad respondendum: malcham ingens volumen in *Fabre* mei laudem scribere, quam hanc brevem *Apologiam* in mei defensionem. Sed me nihil non tuta scelle, tunc passum fuisse, ne cum *Dorpio* confidat, & tam multo minus id voluissim cum *Fabre*. Verum, ubi legeris omnia, iudicabis rem odiosam ab illo fuisse tractatam, quam ut mihi integrum fuerit retinere. Vadebam improbus hoc pacto dari ansam de utroque nostro male loquendi, videbam perire fructum studii nostri tot vigilis expetitum. Et *Fabrum* sic ex animo diligi, ut neminem magis. O genium meum ubique infestum! Quis deus hoc illi misit in mentem? Et tamen sic me tuere, ut convitiis temperem: neque enim contumeliam esse puto, si palam refulens intenciam, vitae libem non aspergam. Libellus ibi ad te cum hisce litteris, si dabitur cui committimus perferendum: eam ubi legeris, scio, dolebo utriusque vicem. Jam opus erat absoluium, inaneque tunc mihi littera redderetur, quod si maxime redire fuissent in tempore, ad talia crimina non possem esse mutus, etiam si summas ipse lacillat Pontifex. Vale. *Leonius*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXI.

Erasmus Rot. Paschasius Berselius S. P.

* Si parcius scribo, *Paschasius* optime, non ideo minus effusit te amo, nec minus tui memini. Si videres quibus distingar studiorum laboribus, *interiores* hoc ipsum epistolam esse longum. Paraphrasis in Epistolam ad *Romanos* excuditur. Si tibi notus est, salutatibus Canonici Graeci pergitur apud Divum *Leonardum*, ni fallor, pariter *Hagiocritum*, & item scribitur Theologum Ordinis *Prædicatorum*, qui *Antwerp* litteras à me extorfit. Bene vale, & scribe. *Leonius*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXII.

Ornatissime viri, Dominus Agellus Bostidius, patrono de amicis meis singulari, Erasmo Intercedenti S. P.

* Pro *Hebraeo* benigne comiterque accepto agerem tibi gratias, ornatissime *Bostidi*, ni magis liberet gratulari tibi, qui ultro obligeis ille votis omnibus exoptandis ad hoc negotii, quod haud dubie turgent *Bostidiana* famam ac decus pariet nunquam intermoriturum, quodque studia omnia varia modis collapsa restituit. Neque derunt in ceteris Gymnasiis, qui pulcherrimum hoc inlautum amolentur. Quare te rogo per optimi fratris memoriam, perque communi omnium studiorum utilitatem, ne patiare te ab eo, quod ceptum est, abducere: sunt enim fortassis qui ipso suo bono videant, malintque alios à melioribus studiis avertere, quam ipsi discere meliora. Mihi sine hac nec senescit, nec meitur, sola me publici commodi ratio movet. Nihil unquam novae rei tam plausibiliter fuit inlaurum, quin unus aut alter reclamaret: optimus quisque nunc probat, mox probant universi. Si processerit, ut spero fore, mihi magis ac magis adlubelet *Leonianum*: nec ullius contubernii malum hospes esse, idque meopse sumus, & puto meum convivium non inutilem fore tali Collegio. Postremo non malum ullum alium haereditatibilibiothece nostrae. *Martham* nondum huc commigravit. Mito *Ephrasium*, sed tantum ut expectat sensum animi tui. Fiant alia, simul atque cognovero. Bene vale. *Leonius*, Anno 1517.

† Ex habetur Sep. pag. 1651. F.

CARMEN TROCHAICVM

In obitum

HIERONYMI BVSLIDI.

NOMINIS *Bullidiani* proximam primo decem,
Sic tuas {linguis} varent rapas avo Hieronymo.
Littera, genus, {sanctus}, aula, plati, ecclesia,
Aut sacra {summa} requirunt, aut patrum flagrant,
Fama virtutum pervenit vivas asque posteris.
Eraditis reliquis, triplici {sacunda} praecio
Te loquatur, cuius opibus radius ac reseruit.

EPISTOLA CCXXXIII.

Erasmo Dorpio suo S. D.

* QUANTUM sum *Navis* nostro perperit ad pacem & concordiam hortator, tamen egi eodem die, quo mandata, de negotio, & egi tam acriter, ut hominem prope in me commoverem. Nemo vixit mortalius, cujus ingenium magis abhorret à pugna, neque quisquam est, qui libentius abstinens ab alienis negotiis. Nihil est *Necesse* humanis, nihil amicus. Vellem hoc quoque felicitatis accessisset, ingenium illius dignissimum erat, quod vacuum bujmodi tritis, totum optimis vacaret studiis, ob eam causam abstini aliquando ab illius contubernio: & nunc libentius convivemus, si ab illa causa esset extrinsecus, non quod me his oneret, sed quod libentius philosopharemur in studiis communibus. Non desiram illi consulere quod ipse facturus sim. Te unum illud rogo, mi *Dorpi*, memineris parum esse decorum, cum eo simulatem exerceere quicum tibi tam arcta fuerit familiaritas: praeteritum si causa nihil ad te pertinet. Et si est *Necesse*, qui constantissime diligit, quem complecti cepit. Bene vale. *Leonius*, Anno 1517.

CARMEN LYTRICVM

AD DORPIVM.

SALVE, mi lepide ac diserte Dorpi,
Festis Gymnasiis decus supremam,
Festis qui valentes Jovi dicata,
Quamvis per seipsum salisque irans
Arcana detrahe, hand leperum
Oblivisceris attamen honorum
Verum ut summus ex libris sacralis
Sic ut literulis huius, secundum
Certe post novum ius Etalium,
Quem si, se ut amem, colligere dote
Expreste amem, sequique caris,
(Quod certe sacro expulsi, decore)
Phonice aliter ero, desolique mundi.

EPISTOLA CCXXXIV.

Erasmo Rot. Henrico Glareano suo S. P.

* Vt paucis ad tuas respondam litteras, quis unicuique recepit nonis Augusti scriptas à *Leonio*: in *Galliam* te commigrasse gaudeo, precorque ut benevertat. Magis ardebat *Leonio*, ubi magis alluereis: hic locus est elegans, sed quæsius lane riget. Quod si regium hilarum huiusque te possit constari, magnopere cuperem te huc commigrare. *Hieronymus Bullidius*, (* legi inter *Leonio* à me versos Dialogos) *Leonio* Collegium instituit testamentum, (nam in iunere *Hispanice* perit) in quo tres linguae, *Grecia*, *Latina*, *Hebraica*, tradantur, honesto stipendio, eoque perpetuo. Jam nunc adest *Martham*, *Walshgangi* nostri praecceptor, *Hebraica* litteraturae longe doctissimus: adicietur & *Graculum* aliquis. Si adesses, ruderis *Erasmo* quotidie inter Magistros nostros sedere sublimem. Fac, mi *Glareane* doctissime, ut saltem crebris litteris tuis non intervias. Multa misimus *Rafinam* excudenda. Hic ex-
Tem. III. Mm mm m 4 cu-

* Adde, rubeo novum, ut scilicet ecclesie.

An. ¹⁵¹⁷ coddur Paraphrasis mea *ip Epistolam ad Romanos*, Opus maioris laboris, quam prae se ferat. Novi Testamenti bonam partem recognovimus, & ita recognovimus, ut aliud fieri Opus futurum. Tuae Musae quid molatur vicium signat. *Basiliam* non agnovit quis esset, ut ex illis intelligi littera. Schedula, qua notata loca aliquot in Novo Testamento, mihi perit, si notae superius in tuo calice, hic iterum notes. Bene vale, amicorum melississime, cum grege tuo. De *Fabre* quid querat, mi *Glaream*? non dubito quin *Apulegium* meam jam videris. Discretem si quicquam unquam aequae feci invitae: hominem ex animo diligo. Quis malus genios hoc illi misit in memem? Rursum vale. *Leovani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXV.

Erasmus Rot. Henricus Glareanus suo S. D.

* **R**ESPONDI nuper ad tuas litteras, licet occupatior etiam, quam olim eram *Bolae*. Si tibi res sunt ex animi tui lenitate, est quod majorem in modum quidem. Unum fortuna hic tuam illuc salarium esse voluisset? Flores haec cum maxime Academiae, & res Theologicae minus spinose tractatur. Ex legito *Hieronymi Basilidis* institutum Collegium, in quo alantur aliquot juvenes linguarum studium, eumque hic tres Praefectores, qui publice & gratis tres linguas doceant, *Graecam*, *Hebraeam*, & *Latina*. Jamque adeit *Matthaeum Adriani*, *Hebraica* litteraturae doctissimus. Da operam ut recte valeas, & frequenter ad nos scribas. Si non est tibi familiaritas cum *Paulo Amylo*, fac contrahas, crede mihi, *Glareane*, nihil est eo homine, neque doctius, neque melius, neque in bonos propensius. Rursum vale. *Leovani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXVI.

Erasmus Lachnerus & Frobenius S. D.

* **M**ITTO primum librum *Theodori* castigatum, & secundum verum: si multos adhuc habes prima: editionis, adde chartulam, in qua notes errata, & adjuget secundum. Mitto quoque interiam accesserunt *Proverbia*. Cum *Francisco* nondum sum collocutus post tuas litteras acceptas, & in tuis litteris non reliquis exemplaria. Haec nihil est quatuor, & sumus gravissimi. Nolim vos onerare, sed tamen manus manum fricat oportet. *Frobenius* ubi videt exemplar paratum, non satis perpendit operam, ut qui cunctum inspicit, quantum sit paginarum defectum. Ego tuae civilitati peramnia fido, quam haecsum sum expertus. Jam scripseram, *Hieronymum* Rhetoricum, & *Franciscum* per te missam, mihi fuisse redditam. Vidi Opera *Gregorii Nazianzenae Graece* impressa, opinor, ab *Alde*, non illa poemata. Sed oratione soluta, in forma *Enchiridis*. Fac ut his munda ad me veniant; item *Seraphi Graeci*, item *Arystides Graeci*, item *Vitae Plutarchi Graeci*, item Biblia tota *Graeci*, impressa ab *Alde*, siue ejus loco *Asulanus*: item libellum *Gualtheri Fabri* de annotationibus *Hebraeorum*. *Altera* libros emtos, & cetera exemplaria, quae missimus, & quod ad te rediit, si quid redire videris, dabitur *Francisco*: nam juxta praefatum formam, *Inter bonos bene ager querit*. Vale. *Leovani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXVII.

Erasmus Lachnerus suo S. D.

* **D**E nostra amicitia nihil est quod admonere: nec meum est mos facile ab amicitia recedere, nec ulla est causa cur velim recedere. Tantum optabam ut alibi aliquo, qui nosset aliquid hujus negotii, attulisset exemplaria: non quod cupiam tantum a vobis extorquere, sed ut ratione certa semel praescripta, sumus unique liberi. Quicquid decreveritis, fusi-

set gratum. In *Frobenio* non multum accessit scripturae, sed tamen non parvus laboris. Haec *Frobenius*, ¹⁵¹⁷ tamen vir optimus mihi que charissimus, non potest perpendere. A *Francisco* nihil adhuc accepti. Deinde scripseram, ne *Frobenius* plura reciperet ab *Alde* famulo meo, quod commodum esset exalare: recipit omnia. Praeterea nihil mihi respondit, quod ad rem pertineret, ut tu quidem. Quicquid adhuc vobis commisi, non passus sum ab alio quoquam excudi, quantum in me fuit, nec patiar. Proximo mandavi mihi secundum *Theodori* *Gale* librum à me verum, & *Apulegium* opinor tibi reddita. Admoneri tam Castigatorum, ut magis dilcat *Graeci*, & eruditioribus libenter auctoret. Non credis quanta petis sit librorum tibi plus istis placens emendator. Jam omnes probant officium vestrum: ex summa tanta est. Opuscula *Alde* nolim à meis *Dialogis* separari, sed annere conjuncta, sicut haecum fuerunt. Vale. *Leovani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXVIII.

Erasmus Rot. Eduardo Leo suo S. D.

* **N**ON sicut uti tuis annotationibus, quod cupiens non possit exoriri e manibus scriptoris. Mitto ad te libellum *Fabri* novum, in quo mihi cetera placent, unum illud admodum, cui velis dispositionem in hoc periculi deducere, ut qui dixerit *Christum*, resurrexisse post tres dies, loquatur contra à ecclesiam, contra articulos fidei, contra omnes veritates, cum tamen tot annos ea legat Ecclesia, ita insistent rem, ut aut jugulare velit, aut jugulari sit necesse. Nec ideo quid vetet dici *Christum* post tertium diem resurrexisse, suffragante Synecdoche, quam nemo rejicit, post tertium diem extortum resurrexit. Sed ipse haec melius difficiat. Nec mihi videtur *pari* *Christi* *inter manus*, & *per* *tertiis* *diebus* *resurrexisse*. Bene vale. *Leovani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXXXIX.

Def. Erasmi Rot. M. B. amico non vulgari.

AMICE non vulgari, ut jam sume pro tuo in me studio gratiam aliquam retraham, admonere ne istiusmodi incipis bonas morales ceteras, quae potius hoc opere, quod istiusmodi necinis dekrideris ac relegendis impendat, evolvendis *Hieronymi* libros imperti. Mihi nec animus est, nec otium, omnibus omnium cavillationibus respondere: satis est, si prober à simulantibus, atque ab ipso adeo Pontifice laqueo, qui mihi pro laboribus meis per litteras gratias agit. Non legi libellum lycophanticum, quem ad me misisti, sed alios eruditos audiavi legentes. Omnibus nisi fuit, & mihi quoque in quem icipis est. Si ita videri, vel potius lycophanticum, sparge nugas illas in vulgus: nam hoc ambat, ut mecum congressus nobilitetur, sin mihi faves, preme suggestiones neculas. Imo si isti vere faves, nam ipse gloriosus jectum, suum ipsius optat malum. Multi sunt, quibus magis opus est *hippocrate*, quam redargitore. Ceterum quod uno in loco haeres & ipse de *cradulitate*, quamvis variis modis me poteram tueri, tamen ut verbo rem expediam. Denonias hoc loco conjunctionem & non esse interpretantia: non profit mihi, quod in hoc domum dacebatur uxor, ut concubitus copularetur, vide quam belle hic excusa hupum. Cum *tradidit* sit cum *casus* *dimittit*, *evastit*, si *tradidit* significet *evastit* *domestica* *conferendos*: veluti si quis *conversum* *uturpasset* pro *arguisset*, videretur *crasit*, si alius interpretetur illic *conversum*, non pro *arguisset* *uturpam*, sed pro *elocut* *tergo* *impugn*. Quod si quis ter-

† Videret quid *crasit*, *crasit*, idem est.

‡ Sic erat in *Ed.* *Antiqui* p. 157. & *London* p. 153. # Et MS. ab eam illa Epistola respondit, *scimus* *has* *dum* *locus* *M.* *B.* *deceat* *Matthaeum* *Basiliensem*.

An. givetur, tradaci hic vulgari significat dictum pro
1517. *deduci*, quomodo *tradidit* significat *enfermum*, aut
tradidit *conferentem*. An idem est *deduci*, & *enfer-*
ri *in* *adversum*? Aut quid aduersus uxoris sine coitu
fecit ad coniunctionem matrimonii? Postremo, cum
consensus ille, quo coit matrimonium, semel in se
completatur, quicquid officiorum uterque coniugum
debet alteri, unde nobis illa *tradidit* a reliquis offi-
ciis separata? *enfermum* coniugium matrimonium, *en-*
fermum consummatum, *tradidit* nullus est locus. Denique
non ipse *Petrus Lombardus* sic interpretatur, sed ob-
scuri nescio qui, qui offensi hoc verbo, ne nihil dice-
rent, hoc commentum sunt. Quod si vides hanc esse
eandem detortaque, fatemur ingenuis *Petrum Lombardum*,
acceperit pro *coniunctione uxoris*, praeteritum cum a &
aliis manifestissime labatur in vocabulis, *videtur* aut
aliud huic finem locutus. Verum huiusmodi nugis
instituta, obiecta ut bonis Auctoribus evolvendis, quae
non solum eruditionem reddunt, verum etiam melio-
rem. Hic per me non nobilitatur. Quod si ipse
suas evulgavit ineptias, libris acceptum foret oportet,
cum omnibus rili fuerit. Bene vale in *Christo*.
Levano, Anno 1517.

EPISTOLA CCXL.

Erasmi Rot. * S. P.

* **E** tibi *Paccum*, & te *Paccum* placere, magnopere
gaudeo: sane *convenit*, ut cum amicorum
communis sunt omnia, communes etiam habeantur ipsos
amicos. Epistola, quam pro me scripsit ad *Durysium*,
adeo mihi placuit, ut supprimendam duxerim. *Para-*
phrasin vero tam probas proburi, magis in mo-
dum gaudeo: atque utinam in ejusmodi campis me
semper exercuissim! Nilum scitatus scribere *Para-*
phrasin quam unicam recognitionem. Sed heu tu!
candide facis, qui hanc utinam etiam applaudis;
rectius tamen scilicet, si ipse descendas in arcum:
declarat tua illa postrema epistola, quantum praestare
posses, nisi bonam tui partem negotia sibi vindicarent,
haud illa quidem omnino fœdida, sed tamen non fa-
cta digna ingenio caelestibus studiis nato. De *Fabris*
Apologias, quod te scribis superioribus litteris copiosius
quod iudicares indicasse, scito eas mihi non esse red-
ditas. Quod nostram *Apologiam* scribis ante elaboratam,
secus arbitrare, si scias eam totam iura duodecim
dies, & conceptam, etiam infuturam, & absolutam,
porro quod aculeatam vocas, utinam mihi licuisset
in totum ab omnibus aculeis abstinere, praeteritum in *Fa-*
bram sequi ex animo diligo: quod si illa videtur aculea-
ta, quæ comita descendit seise, & impietatis contumeliam
circa contumeliam propellit, non regerit, quo nomine
vocabimur *Apologiam*, quæ sine causa, blasphemiae in
Christum crimen impingit? difficile est alioquin dolo-
ri modum praestare: si *Atolendus* illis talis fuisset im-
petus, fortassis aliter feriret. Sed demor hominem,
qui non saltem litteris seise mihi vel purget, vel de-
tendat; praeteritum meis litteris jam semel atque iterum
provocatus. D. *Adrianus*, medico, adeo gratulor, ut
propemodum invidiam, non solum eo ad, quod totus
inter *fydera* versetur, quodque feliciter græcet, ve-
rum etiam quod *Therapeuticum* habet opera *Linacri*:
id enim ex illius prognostica sum odoratum. Hominem
mei verba saluta diligenter, unicuique item patro-
nium meum se semper observandum doctorem *Samp-*
sonem, tum *Eleuterium Andacem*, cum ejus collega,
cujus nomen excedit: nam dum hac scriberem, episto-
la tua ad manum non erat. Vale. *Levano*, Anno 1517.

* Eten, ad quem scripta est hac Epistola, esse *Joannem Abbatem*
non erat ex Epist. eccl. pag. 101. D. Consider quod diei *Rub-*
enensis non hic, quod ad eadem illius Epistolae habetur. † Vo-
lunt, praesentem.

EPISTOLA CCXLI.

Erasmi Rot. Adro seu S. D.

* **Q**UOD nulli abis te reddere, intelligi quod ne-
gotii dilticare. Mihi sit erat, quod ex *Tan-*
1517. *hais* cognovi tibi res laetas aut certe inolutes esse.
Tandem intellexi quia mihi inter *Aulicos* tempore sit
refragatus. Est quidam * *Magister Parisius*, ex *Car-*
melita, spe *Abbatibus*, factus *Abbas*, licet omnium
homo maledicentissimus, mox *Suffraganeus*, hoc est,
factus *Episcopus Cameracensis*, mihi non in *Aula* so-
lum fortiter oblatravit, verum nulla est compositio,
in qua ille non declinat in *Erasmum*; *Maria* pecu-
liariter infensus, homo nimitum pius, haud ferens *Chri-*
stophorum ac *Georgium* sanctos. Et tamen hoc porten-
tum valet apud dominum de *Crux*, cuius metu hic
agitur omnia, & fortassis valet apud *Regem*, cui
nuper ceptum esse a *Constitutionibus*, rejecto *Jodice* *Cli-*
therius, in hoc addico, nec ob aliud rejecto, nisi quod
maledictior, & vis decem pilos habere in capite.
Multum addidit invidie *Delonius* †, qui *Mariam Gal-*
lice vertit: nunc enim & Theologi intellunt, qui
Gallice sciunt. *Taxpals* adhuc quod licuit, & col-
lutionem *Novi Testamenti* absolvimus ex confectio,
cum apud me sollicitus essem, quibus verbis illi gratias
agerem, ille ultra quinquaginta scutatos *Gallice* addi-
dit, nec ulla ratione licuit exculare. Disperam, si
quid habet hanc atque cum eo vix confutandum. *Petrus*
Agidius haud satis prospera valetudine etiamnum
est; saepe relabatur, & timet nescio qui, quod divi-
nus magis quam scio, quod sine noli scire. Uxor
illius a rebus meo ex *Anglia* abortivit, opinio mariti
periculo exparefacta. *Leonium* commigraui totum,
cum Theologi aliquot menses acturus, qui me satis
benigne acceperunt; pensiois partem de suo solvit *Can-*
cellarius, hoc est, ducentos florenos, cum pecuniis
ante quadam repantur: centum adhuc ex pecto †, sed
quis hanc numerat, omnibus digestis! *Cancellarius*
supremis verbis iussit me epistolae esse animo, desti-
navit, ut intelligi, mihi *Episcopatum*: adeo facilius
est illis *Episcopatum* facere, quam promissam pecuniam
solvere. *Faber* amicus haud admodum amice mecum
egit, in proxima editione *Epistoliarum Apostolicarum*,
odiosius etiam turtur suam sententiam, ardores etiam
nonnulla, quæ ad ipsius causam nihil attingebat. Illico
animum tergit, homo est, qui mox edita epistola re-
spondebo, sed stomacho temperans, ne contentio, non
disputatio, videatur: si rem vides cognoscere, lege an-
notationes nostras in secundum caput Epistolae ad *He-*
bræos, & illius in eundem locum examinationes, sed
secundam editionem illius agnosces ex subscriptione
Fabri in prima statim pagina. *Leonius* diversor apud
Joannem Paladum, hujus *Academici Rhetorem*, &
tamen quicquid ad *Petrum Agidium* mileris, tuto
miseris. Tuas *Locutiones* jam *Epistolam* missas scri-
pti, nempe *Utopiam*, *Epygrammata* & *Lacianum*. *Ad-*
monui ut aut non susciperent negotium, aut rem sua
cura ornarent. Mihi autem hujus rei gratia fidem mi-
nistrem, virum satis eruditum & diligentem. Nondum
statum quem sedem mihi deligam: non placet *Hispa-*
nia; nam hic rursus vocat *Cardinalis Tolentinus*: *Al-*
manicus hypocrita, & viz *lironicus* obnoxius non
placent. Hic malum est oblationis, praetuli nihil,
& si maxime cupiam, ne possim quidem hic durare
dies. Ex *Anglia* morus timeo, & servitum horreo;
tu si quod habes praesens consilium, imperi: nam pla-
ne despero me eo posse evadere apud meos, ut *Mons-*
chorum ac Theologorum invidiam superem. Et iodi-
ces ** seise agglomerant scilicet, ac ducent aliquem de-
siderant. Haud bene, quod *Suffraganeus* ille *Hispanias*
adit, haud dubie illic moriturus: est enim seipsum
M m m m m j na

* In est Epistola, de quo sup. pag. 1654. C. † *Legit*, *Mil-*
lione, & consule pag. 281. E. C. ‡ *Epistola*, videtur *Argentinus*. ** *For-*
tiss, in *Act*.

An. narius. Ceterum *Prædicatore* & *Carmelita* quidam incipiunt & populum ad lapides vocare, & nulquam pietas illa magis videri, quam apud nostrates, & tamen nemo verbum in os, nec apud Aulicos, nec apud vulgares. Timeant dentatum leonem, opinor, & prorsus experientur aulicos de dignos, nisi parum hoc decoret *Christianam* moderationem. Huc certe pertinet animo pergam tendere, ut prolium quæ licet bonis studiis. Vale. *Leuani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXLII.

Erasmi Ret. Joanni Ruffo Neueniano suo S. D.

Quoniam *Matthæum Schurerium* mihi tam studiose commendas, propterea, iuxta proverbium, actum agis: est enim is homo mihi tum ob examinis ingenii doctum, tum ob officia in me non vulgaria, sic commendatus, ut commendator esse non possit. Nihil est, quod in illius gratia facturus non sim. Sed neque mihi lemper suppetit, quod illius officio suppeditem, neque quodvis argumentum illi conveniat. Postremo cum Typographi ferme sint inter sese aequales, vix fieri potest, ut si obsequar uni, quin alterum offendam: id quod usu venit in rursus excudenda *Copæ*: nam annos aliquot mihi succederat *Hadrianus*, priusquam offensionis causam possem olfacere. Quoniam illius indignatio, ut est vir optimus, extra omnem amarulentiam, aut etiam similitudinem conflictat. Aufer vero mihi illa verba, ne cum ex alio tamen exponat amicum. Tum ego non indignissimus modo sum, verum etiam ingratussum, si pater *Schererium* expungi amicorum catalogo. Simulatque dabitur opportunitas, declarabo, si nihil aliud, certe propensum in illum animum. Demiror, cur tam diu protergetur *Radolphus Agricola* *Lacubrationum* editio. Quis est, quæso, genus iste malus, qui gloriam hanc nostræ invidet *Germania*? verum ut hæcenus otiosa fuit epistola tua, quod ex tua commendatione nihil accesserit me in *Schererium* benevolentia, ita per eum ipse mihi factus es multo commendator: nam egregius animi tui dotes, quas pridem, & suavisque colloquio tuo, & vultu, ex ipsius oculis, utcumque conieceram, sic expressit, ut longe quam ante magis exeperim amare indolem istam tam lepidissimam festivitate, ac rara modestia pelliculam: eruditionem haud sane vulgarem, cum utriusque literaturæ peritia conjunctam, sed ita ut hanc nullum, quod fere solet, supercilium comitetur. Quare mihi posthac *Ruffus* non inter famulos, quod tunc modestia satis erat, sed inter præcipuos amicos numerabitur. Bene vale. *Basilæ*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXLIII.

Erasmi Ret. S. P.

Reverendissime Pater, hodie cum à prandio per forum redirem domum, *Paladum* indicante, cognovi reverendam paternitatem tuam præterire, verum, non cognovi, nisi posteaquam ea jam præterisset. Dolui simul & gavisus sum, doleo, quod agnito non exhibuissim quem deo honorem, gavisus sum, quod intelligerem te jam tantum Ecclesiæ primatæ alessi, quicum mihi olim & domus & *Athenas* fuerit communis, quemque ob familiam studiorum affectum unice dilexissim. Felicitati tuæ gratulator, meam fortunam non deploro, quæ major, si voluissim, contingere potuisset, sed hæc humilis animo meo magis arripit. Recta ad te advolavissim, si me pietatis, studiosorum moribus, domi alligaret. Impera tuo *Erasmo*, reperies clientem ad quodvis obsequii paratissimum. Bene valeat T. R. P. cui me totum tradido. *Leuani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXLIV.

Erasmi Ret. S. D.

Pittiva ingravescent & vocem proflus ademit, & febricularum attraxit, proinde serius fruemur reverenda tua paternitate, sed suavis. Nunc morbo servendum. Boni consulat tua humanitas, quod & aliqui extorquet necessitas. Bene vale. *Leuani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXLV.

Erasmi Ret. S. P.

Post salutem plurimam, Reverende Pater, imper mala pœuita tuam mihi invidit amplitudinem, imo me mihi solidum prope mensiem eripuit: nam ipse videor ereptus, simulatque à studiis consuetudine seculis sum, & nunc ipse mihi Dei beneficio redditus, te nobis esse redditum gaudeo, ut quem olim juvenis adolescentem, studiorum solentem autem consuetum, sub communi patrono militentem amavi, nunc patronum ac studiorum simulque virtutum amantem, & venerari liceat & colere. Mitto interim *Pamphrastum* nostram in Epistolam *Pauli ad Romanos*, proxima factura nam apud nos: etenim cum nunc vester in studiis genere multo omnium molestissimum, nempe in recognoscendo rursus Novo Testamento, ejusmodi veluti laxamentis animum rescire soleo, quoties sentas tentas obrepere: ea nostra vel pila est, vel alia, quæ me, redintegratis viribus, penso restituit. Fortassis & in ceteris Epistolis idem facturus sum, si gustum hunc leniter palatis hominum non displicuisse. Mirum enim dictu, quantum in his quoque rebus sit alacritas, ut sæpenumero eveniat, ut unde summam sperans laudem, malum auferas gravium, rursus unde nihil expectaris gratia, hinc modum laudis contingat. Bene vale, Pater ornatissime, & *Erasmus* in tuorum clientium numerum adscripto. *Leuani*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXLVI.

Joannes Colerus Domino Erasmo S.

Svearator tibi, Erasme, quid me litteræ ad alios, non ad me datus solatus: nam quoniam cum desiderio amicitia nostra, tanta ista abuna, & in aliorum benevolentia facit, ut alii minus me ab te amari judicent. Item alio nuncio subtraxit tibi, quod ad Rosenfensem magistri Caballistica Reuchlini, & non ad me, non quod voluerim misisse ad eum, sed quod voluerim simul ad me unum librum misisse: tam enim debellat amore tuo, me delibam quando videris te nitens merorem esset, quam aliorum. Liber iste prout venit ad manum meam, præcipue a me perceptor est, quam datus est Rosenfensi. De quo librum non audeo judicare: agnosco iustitiam meam, & qui eam sum in rebus tam remotis, & in opibus tantis veri. Quoniamque inter legendum nunquam non visus fuerit mihi majora miracula verborum quam verum: nam (ut deceat) nescio quid mysteriorum habuerit Hebraica verba ac characteribus & combinationibus. Erasme, librum & scientia non est finis: nihil melius pro hac brevi vita, quam ut sanctis & pure vivamus, ac quædam dare operam ut pariteremur, & illuminemur, & proficiamus, qui promittunt ista Reuchlini Pythagorica & Caballistica, sed, meo iudicio, nulla via obsequamus, quam ardenti amore & imitatione Jesu. Quare relictis ambagibus, ad breviorum verborum compendium sumus: ego pro te scribam velle. Vale. Ex *Locandino*, Anno 1517.

EPISTOLA CCXLVII.

Martinus Dorpius Desiderio Erasmo suo S. P. D.

Quæ narravi tibi humanissimum atque idem candidissimum *Paladum*, ea sic vera esse tibi perspicue.

* *Paladus*, alio.

AN. *fructum sit, me Erasmo optime ac delissime, ut nihil possim esse verum: animam illam vero praestabo, quoniam illi tibi praeferam, & sustentando iustitiam ac de admodum agam. Ceterum te ego per candorem istum amantissimam, ut ac credas ceterum a me praestatum si quid obliquisset, calumniasque, suscitantes quondam. Vbi tunc, istam agnam & dabo operam ut incedam, me tibi vere ex animo servasse. Deinde sicutum: me solum, ut ad me quamprimum adveniret. Qui hoc meae perferi, Barvarus est, nomen Joannes Longicampinus, qui meo iudicio, quantum parvo tempore potui verum velle, probum est, humanum, candidum, ac delum, & sui nominis, inique gloria studiosissimum. Summo desiderio cupio te videre, alioquin, sine te eratis me ut si commendarem, persuasum haberi meam commendationem potius aliquid apud te habuerim, ut quod non dubito. Nihil tibi te prestat, nisi ut te videat, tibi loquatur, te adveniat. Quicquid inter non intercedo, cupio ut amicitiam & pure colam amicitiam. Si quis est, proxima editione emittam faciat, si qui suo alioque impetravit, quibus laus sit eam. Nam cum Paulo necessitas, ut omnino omnia sua, infirmis infirmis. Ego me Christianum amicum retribui, nec alia mea mea fuit. Vale, & hoc fac omnia, ut cum aliquo nostro Theologo colloquar, praecipue cum primario nostro, qui vix est lamantissimus, delissimissimus, ac verum humanitatem longa experientia callentissimus: id quod delissimus M. Petrus Arethas, amicus meus, tibi laus narrabit. Rursus vale, & Longicampinus, ut hominem litterarum ac probum, habe commendatissimum. Lovanio, Anno 1517.*

EPISTOLA CCXLVIII

Marinus Dorpius Domino Erasmo S. P.

* *Q*UOD habuisti non invenieris te, mi Erasme, ut & ego sapsi velle, & tua excellenti virum meretur, ut adhibere, quae, neque solus, neque negligentia, (tamen hanc potius) sed occupandis, quibus vero praestis sunt aliqui dies. Posthac si meo erit gravis tibi, sapsi accurrere. Nunc te ero, si die domusque dignis apud me adesse in prandio, non cum domino Paulino, adiret & Arethas, & aliquis alius, qui te tamquam istam eruditum magno studio favoreque prosequantur. Eius dandum Opem Hieronymi compaginato, quondam cum domino Rhemensi, & etiam istis meo deest. Bene vale, & me ama. Ex Collegio Theologorum, Lovanio, Anno 1517.

EPISTOLA CXLIX.

Sebastianus Justinianus, Eques, Orator Venetus, Erasmo Rotterodamo S. P. D.

* *P*UTABAM, mi Erasme, te discedente non diu hinc absente, quod si diutius abesset, sperabam saltem ab ista te litteris diutius abesse: nunc vero videmus te neque praestantem verbum posse, nec ab ista littera velle nobis nostraeque modesti agendum, qui nulla te magis quam tui desiderii delectum, & angustum, quod adesse non possis, quod ut coram filari non liceat: istarum place ferre condictionem, quae istam forsasse minime pavorem reddunt, causari volumus: quod vero non littera saltem tali desiderio nostro consulere, tibi certe non succedere non possumus: quondamque natum vita tempus officium debet, neque tantum tibi res esse debet, quod quod animam istam & nobis amicitiae nostra studio revocare, quam semper integram, nisi deservit, non recideri, perpetuamque servamus. Poteris, Erasme, iacundissime consuetudine tua, qua frui distinxisti sperabamus, potes epistola, potes suavitissimis deprecis tui praere delum, ut memoriam tuam hominis, gratissimamque amicitia nostra recordandam, quoniam semper vobis servabamus, animam delere obliuiscere certe non poteris: hoc esse (si alio non sum) noster pascitur nomen: aliquid agendum duximus, quod parentes cari orbati pignoris officere nonnullamque consueverunt, qui cum tibi frui nequiesci, eorum salta recedenti, eorum di-

ita ad memoriam revocare, postea effugere parati, ut animam revocantem speram, tam contemplationem imaginem, 1517
suum, quomodo possit, solent orbiare: ad istum praeinde illud tam Adagiorum (cum te frui non liceat) Opus consueverunt: Epistolae aliqui tui ad Leonem Pont. Max. cum Hieronymum istam (ut au) renouationem consueverunt, ad quendam etiam Cardinalem, ad Alenacensem postremo tam Cantuariensem Archiepiscopum, afflicta lachryis prosequuntur: quoniam videmus ab te nique tam studiose pium, tamque afflicte accipiam, ut tantis sit nomen, quantum in tibi virtute atque candore consistat. O quam bene utique consueverunt esse! et, quod ab te celebrari contigerit, tibi, quo in te celebrando celebrari voluerit. & dum illud excedat laudibus, immortalitati tuae consue. Admire est profecto, quod quomodoque felici ista tua conditio efficit: Cantuariensem siquidem hunc tam, hominem plane communis fatis obnoxium, Britannicis contentum finibus, tamquam amicum adorandum prope, immortalis efficit, ac per totum orbem diffundit. Dignus est sane, quoniam tuas, tua studio, iustique laboribus, optime quidam iure dignatus sit: qui cum optime aliam dixerit, istam nallum esse Phidiam, istam Apellem ac Protogenem, qui tam sculptor, pingeret, atque ex arte diceret. Qui tamquam fuerit clarus si lumen, nemo tam infelix erit, per te, inque virtutis splendorem, clariorem edam. Ego istum equidem tam feci, tamque facis, quanti fieri debere existimare: debet siquidem plurimum, nunc tui formatum studio: mirum est quoniam modo certe impigeris, non ut in ai iustissimum siquidem mirum simulacrum, in quo ut nifi optime probatur maneat: tua vero hac sculptura optime atque & optime deprecatur virtus, non sine quidam mirum in virtutem vestram afflicta, ut istum ita nunc amem & colam, quam videri athen delixit. Te vero ita admire, quem tuas bonum istum, non me meo pagis certe iudici, qui curas huiusmodi duximus obstruendum, quoniam alterum ad istumque virtutes, admirabilissimae delissimae & sapientiam, veneratur & suscipit: ubi tua virtus praecurrit: alterum vero, qui bonum istum disciplinam, morum integritatem, incomparabilis dicens faciat, nulli unquam si confertur, & pro novo quidam hac temperate mirum habendum. Et ut ad rem, unde digressus sum, redeam, his tui postum analitici, quondam quondam non ita mensa delissimae obstru, potes delissimae laetari, nisi videris quoniam tui, eque tibi potius feru, nobis impare volueris: hoc potius desiderata tua consuetudine domum reuocare, unde tantum honoramus, quantum ab huiusmodi non possit ignavia vindicare. Quarequid interim ac diuina ista tu bi-bliotheca sapientissimae apud nos esse valuisse, perlegimus, amplectimur, studiosque servamus, ne te, quoniam te fecimus, illiusmodi hoc quoque damnum accedimus, ut scriptum praestit duximus istum eorum. Non te expectamus, nulloque, tamquam verum ista si, hoc proficiscendum, nunciam, quoniam si, facultate quoniam, quibus non indigemus, litterae donatam tam effugiamus, unde suavitissimae ista tui lepore, quoniam ex amicitissimae prae iacundissimae ista excepti litterae, quibusque corallae nostri delissimae frantum praestit, pascere animam, & agritudinem hanc nostre modesti volumus. Quoniam nostre respectu languenti consueverunt nunc posse potes, quibus nulloque amicitiam ad coram natura conciliis moribus & quondam primum tibi, unde tu iudicium parant, quoniam ista vatem, tamquam a nobis expere medicinam arbitroris: & quod non esse rationi absint, mi Erasme, si capiti meo aut stomachi pati delorem ambrosius premi angustia, torquenti tormontis, seu citam effluere aliam quoniam si optime, existimare non habemus longioribus excruciat. Sed si morbus est animi, me viderem quidam absintia tua exagiat dolere, quoniam cum primum delorem amare, delissimam non debemus: ut quoniam pallio te delissimam amare videris, nisi delissimam in te esse quod amem. Te vero cum carum, qui abunde nobis suppeditare potes quod amo, necesse est certe quod delissimam.

Veram non dulas amare que caros, sed dulas carere quod
1517. amo. Verum mihi certus eris discipulus, meo scis
medebis morbo, si quid amo praesentis, sed nunquam
eximes quid dulas, nisi exhibeas quod amo: nam me
mens desiderat dulas, si te mihi resistat amor. Huius
modi peccari licet. Sed qua his recordari sunt peccata illa
seria potas: nil ex te cupimus magis quam tua litteras,
aut quocumque tua cuncta solent officium, quam delicias
Latine lingue solum sibi sibi dicere. Non est car me li-
terarum tuarum prodes mutare, quibus tuam tam ani-
mi, tam corporis valetudinem, nec non quo pacto se te-
nem fortuna egerit, restitit valeam. Non possum plane
non dulas praesentium temporum conditionem, quibus non
perinde tecum agi sentio ac decere patet, neque lamen
discerni à tenebris sed laetum subire nura, & tristem
esse si diuturnam, cui trita sit nullum lacerna. Si meo
voto vivere, Erasme mihi, sique mihi adimpleretur for-
tuna, que velorum meorum intendere compleretque finis,
efficerem profecto, ut non summum alium tuum Cantu-
bricicum Maternum diceret, sed ab aliis in Alacant
diceretur. Vale. Londino, Anno 1517.

EPISTOLA CCL.

Morus Erasmo S. P. D.

* **D**U equos emovi Ursevicum: si se negus ad-
hoc nullum talem, quem dignum consue quibus mi-
tatur ad te, sed nisi mittat ante, ad proximas undas
emoveo miserram. Remoq; nuper ad te Marcellum
syngrophum cum liberatissimis litteris, ut esse affirmat: nam
ego nequius legere, sed * Lilius noster, quamquam pro-
be callens Italice. Pecuniam, quam apud me reliqui-
sit, Regibus noster jam dudum habet: nam procurator
meus rediit, qui dicit se sibi. D. Palgravio noster
noster, & tibi, ac scis, iam olim dedisti, Lovanium
perit incubiturus Legibus, sed tu tamen ut bonas
litteras Latine Graecaeque filius sibi more adjuvaret.
Hic quoniam audiret te ibi commoratur, quamquam
pro veteri sua tecum consuetudine nihil sibi non possit de
te polliceri, tamen (vix quoniam apud te passim videret,
quo ego non hercle minus triumpho quam alii Regum fa-
miliaritate gloriantur) impense rogavit, ut ad illam gra-
tiam, qua se valere tecum per se potat, meam etiam
commendatione diligeret adjuverem, ut sibi licet
tunc consilio atque auxilio ad bonarum litterarum profes-
sionem frui. Sed, mi Erasme, non esse te multis verbis
regendum, ut in studiis adjuves hominem ad litteras
propensum, tanta spero, tam vota diligenter, & qui iam
nunc seu quantum promoverit, amicum praterea & meum
& tuum, hoc est, his tuum, qui velis munus quoddam
hoc tibi iam olim desumpsisse, ut autem eorum dies no-
llesse in adiuvandis amicum hominem studiis inse-
misse. Quamquam (si quid hoc ad consilium possit ad-
dere) etiam rogo, ut quod nulli negas, hoc Palgravio
nostro praestes etiam prodigenter, cui autem litteras omnes
dedit ad te perferendas, qua tibi olim ab amico Basilien-
sibus missa, apud me iam diu sunt servata; qua rei com-
mode acciderit: nam neque erit quicquam offerri potius,
qui eas perferret, neque ipse quicquam que occideret gra-
tiam quam tam multas, tam diu desideravi, puto etiam
desideras, hominum iam carorum delictissimas epistolas,
quos tamen iussu ne ante tibi traderet, quam stipulatione
salsa promissus, sic te accepturum, itaqueque ille tibi in
sanguis commendat. Ascende quovis vique arduis
auribus adde de re illa tua Siciliensi, qua Deum proci-
pi contingas scire. D. Tunstallus litteras nuper ad
me dedit plenae assensu, cuius iudicium tam
cautidum tum honorificum de Republica nostra, dispe-
reant, Erasme delictissime, ut me magis exultaverit
quam talentum Atticum. Neque nescis nunc quantum
gestis, quantum crevis, quanto moris aliterum gero, ita
mihi assidue versatur ab oculis persequam mihi deserviat
principatum ab Utopianis meo, qui iam nunc mihi vi-
detur incedere curantem insigni ille diademate frammen-
tes, conspectus paludamento Francico, praefertis ve-

* Relicte, ut.

terabile signum è manipo frugis, siquis insigni A.
mauratum comitatu, atque ita celebri pompa legatus
aque principibus aliorum gentium occurrere, missis pla-
ne pro nobis stant videretur superbiensibus, quod vix
vixis ornati pariter & mundo muliebri confus, vixisimo an-
cto olo despectu, purpure, & gemmis, atque alio balium
nugu deridiculi. Quamquam nesciam te, aut Tunstallum
nostrum ex aliorum ingenio alienare me, quorum fortuna
meret mutar: equidem & si superis visum est, nostram
humilitatem ad hoc fastigium & sublimitatem evocare, cui
nullum Regum posse conferri censet, veteris tamen illius
confusidinis, qua mihi olim privatus fuit vobiscum, non-
quam me statim immemorem. Quod si non gravemini
tantillum via facere, ut Utopiam veniat ad me, pro-
fesso officium ac mercede omnes, qui elementis nostra
regni imperium, id honoris exhibent vobis, quem du-
bent eis, qui intelligunt ipsorum principi esse carissimos.
Proficiscens eram lugens hoc delictissimum summum, sed
aurora consurgens ut misere descendit somnum, & prin-
cipatus me exegit, atque in postremum meam me, hic
est, in forum revocat: hoc tamen me consule, quid vo-
ra regna vides non multo praetiora. Vale, charissime
Erasme. Londino, Anno 1517.

EPISTOLA CCLI.

Morus Erasmo S. P. D.

* **A**CCIPIT litteras ab te scriptas Calei, quibus te
(quod quidem) commendat negotiorum istum intelli-
ge. Praefatus Calestianus retulit mihi te, praefatum
ille domo praefatus est (non nunc apud nos fungitur le-
gatione) Bruxellis incolam pervenit. Marcellus na-
per occurrat mihi clamans nescio quo errore, suo incom-
modo pecuniam tam esse sibi. Ego praterea mihi ad
te aliam syngropham eius nuper viginti litterarum nostrarum
ab Archiepiscopo, in qua exprobanda spero te eadem
fortuna nesciam: si propter praefatum contra ad-
moverit sui: nam hoc videret omnes fallaciam. Si, qui
has perfectas litteras, viginti litteras, quas apud me depo-
sisti, persolvere Regibus, videretur triginta nostras lu-
bras pro viginti nostris. Nuper ego apud Ursevicum
de equo tuo, dicit si brevis curaturam ut habeas, sed
adhuc me esse sibi qualem voluit ad te mittere. Mihi ad
te iam pridem Nullquam, quam ego gestis & brevis
prodire, & bene erantem etiam egregia & magnifica
laude, eaque, si fieri possit, ut pluribus non litterarum modo,
sed etiam his, qui sibi ab admistranda Repub. celebra-
ti: maxime propter annum, (gaudio etiam tacito minime,
subire tamen tibi puto) qui nescis quo effectu (nam hoc
tu divinus) dedit edictum, ante amicum commendat de-
cursum. Haec tu carabes ut patibis ex nro esse meo. Ca-
terum gestis scire an Tunstallo ostenderis, aut saltem,
quod scisse puto, deprecaveris, quod male: nam si in his
placebit, & quod te referentur, non apparebit elegantur,
quam scribere me, & quod cum legendi labore levato-
ri. Vale. Londino, Anno 1517.

EPISTOLA CCLII.

Thomas Morus Erasmo Rot. S.

* **I**URES, charissime Erasme, amicum de rebus me
diligenter ad te scribere, quod que faciam licet
te imprimis amari, quod primum epistolam meam
intelligi placuisse tibi, amice in te meo testamento et
quam scribis in praeferentia gratiam fuisse, quod de-
clarat virtutibus decore proferre, rursus praefatus ad si-
lentium invitavit: nam quidem pigra litteras ad te dare,
quas curiose captandi atque examinandi videretur? quippe
quoniam praefatum incrementum collaudat, rubore persolvere,
confusio videlicet, quantum quovis ex illis mihi quod
inerat ante deservit, quod certe necesse est accidit, ut
qui sibi sibi lingua, ab omni genere delictum tam alie-
na, (in quod vixissimum meo me vix rati diris) affi-
dae distinguunt: quibus inquis ita nunc videretur, ut
neque animi regitatione suppetat, nec verba sermone.
Quam-

An. Quamvis enim si verba penitentialia, si dicendi vires exami-
 1517. nar, hoc est, si sollicitudines ac barbarissimas numeras, in-
 cere jubet. In de rebus tuis mihi aures, qualeslibet
 ratione contentas et, excepte de pecunia primam, apere
 re primario. Recipere epistola tua, idcirco Marcellum ac-
 ceperis, de te litteras ad Archiepiscopum scripsisse, quibus
 testaris, opera ejus te recipere pecuniam. Præter
 ce, inquam, aut pecuniam, aut signatam, per quam
 Antuerpiæ possis accipere. Faciam, inquit, sedulo, post-
 quam a Cameracensi accipere, quam post tales Erasmi
 litteras illico numerandum habet debitor. At Erasmius,
 inquit, bonas scripsi, alteras, quas duci, quas mihi per-
 enim aut signatam recepta veniet trade: alteras, quas
 jussi negata pecunia, subijciunt, quibus Episcopum facili
 certiorum, nullum habentis numerum ad se pervenisse.
 Tu ergo itam delicta facit faciendum putat. Homo
 ubi hoc audit, veteris officium Episcopi, signatam
 primam scripsit, deducit mihi, neccepit litteras tuas
 ad Episcopum, quas postulas transmissi, non cum suis,
 quibus velis exquiri gratias, scripsit te evasis jam olim
 peritiam ad te pecuniam, tunc demum habere ab te li-
 teras rescriptas acceptas, & te misisse litteras Episcopi inclu-
 sam apocrypham, qua tibi solutam declarat. (hoc ego dice-
 cam quam signaveris apocrypham) Præterea si demum
 videretur, juberet et discipulis, qua te gratiam eum tam-
 diu caruisse. Archiepiscopi ubi hoc litteras Marcelli le-
 gisset, (non hoc erat ut non prius legere quam tuas)
 postea tunc resignavit, ubi apocrypham repperit, des-
 picit in solam, atque adhibet circumspicit, nam ubi ex-
 digere aperirent. Ubi nullum invenit, jubet rescripto esse
 aditum nullam apocrypham fuisse inclusionem epistola, deinde
 lectis litteris tuis debet apocrypham deservare, dedit, ad-
 huc desiderari pecuniam, quam te vestigio misse ad me,
 mandavi ut quam celererrime, quomodo i tua re maxime,
 curarem ad te perferendum. Postremo rediit Marcellus
 infans. Hæc, inquit, Morte, errasti pessime: nam
 per litteras ad Episcopum, quam mittere debueras, rei-
 nunciasti, quibus vero qua maxime trans supplicandum. Quid
 ait, inquam, Absolutum profecto; vide quid est. Un-
 de autem mittere debebamur: nam ille in dignificandis li-
 teris lapsus est, hanc ego: in plane epistola tradita est ti-
 bi, quam ille restituit dixit, ex certa fide credidit. di-
 cede, inquit, solam nunc illam alteram, qua mihi fi-
 dem apud Episcopum redintegrare, qua jam sine tuo, hoc
 rebellium errore prope interit. Atque, inquam, si
 nimium exant hoc se sui, quippe quam recitandum
 epistolam, qua significabat deesse pecuniam, ratur esse
 quam restitueram, dum tua securitati studere proficere,
 in ignem miser injeci. Ibi hominibus ille ac fure, ego
 felici hominem, ac benigne polliceri, itam hanc tur-
 bam me compertissimum. Itaque significavi Episcopo Ma-
 rcellum scripsisse jam olim ad te sui sine nomine recipere,
 quem crederet id te fallarum. Te vero rescripto ali-
 num as, atque se fallum, ut ille receptum crederet, tu
 non accepisse scriberet. Quid si hoc quoque commentum
 meum tua civitate epistola, jam discendum est mihi
 aliud quippiam, ut mea apud Dominum fidei jellaram
 faciam, dum alterius labora reseruire. Ceterum Ma-
 rulli signatam ei restitui: nam pecuniam apud alium
 magis i te tua collocavi. Recipere cum per qualeslibet li-
 teras nostras Flandric pecunia xxx. fl. tui. dem ille
 dabat vultu. in qualeslibet literas minui. Dominus Car-
 dinalis lassima fronte & litteras tuas & libris, quos
 ante misisti, recepit, ac perquam benigne pollicetur,
 qua spero profuturum. Basilicam tibi undique arri-
 dendo gaudeo, certe tua causa, cum aliquo adesse capio
 impense placeat: verum non adeo tamen ut te propter
 nobis intercipiat, quo si commode senui inferretis illi,
 amore misericordiam huiusmodi credimus. Fesculan-
 tum illum litterarum potest, hominem & dilectum &
 te qua dignas veneratium frequenter: inquit tamen
 nihil video novi. Negat enim ab his quicquam honoris
 me te profectum esse, quancumque plurimum, quod non ab-
 que genium, quibus alia sit cura litterarum, fuerat
 exhibendum. Exceat quoque redit, neque potest ad-

A hoc reditum: non dubites quin & intelligas illum i se
 erum esse Regi usque. Cum Tunstillo post adeptum ma-
 gistratum, quo scribam profectum esse, versatum se & con-
 vocationem agnasse intelligit. De versatu nostro nihil scri-
 bo, in vide quid faciam. De epistola usque ad Dor-
 pium, percipio fere quid faciam. Vale, charissime Era-
 sine. Clementem quam potest maxime te salutat. Lon-
 dino, Anno 1517.

EPISTOLA CCLIII.

Andreas Mulanus Erasmo Rot. S. D. P.

* MIRABILITER genitum sum tua litteris ad
 B Egnatium serpsit, quod ex his ammodum ver-
 ram cum bonam tuam valentiam, tam tuam ergo
 me benevolentiam; nullum me delictis tibi gratum
 fuisse, quod eadem Luciani Dialogi, qui te ver-
 tisti Latine, non minus accurate quam eleganter, at-
 que adeo Moriam, reverentiam tuam dignissimam vir-
 tutem ac ingenium Erasmi, quam audio mirifice probari
 a nostris clarissimis & summis eruditibus: nam et in-
 versum sunt acate omnia, ita absoluta sunt bene, ac cen-
 sellis adeo accurate, ut nihil posui supra. Eundem su-
 perisime Erasmo, non posui non te amare vehementer
 tui in his virtutibus: tam tibi persudare velim, ni-
 hil esse quid ego magis optem, quam posse pro dignitate
 C tua amabili benedixisse vel dicere, vel facere: nec enim
 ilam te est, quod nihil praeclarum meum agi nunquam
 duxerim avitac, tum cum manus traxit vestris stu-
 diis, quam meriti de tuis omnibus summi viri, hoc
 autem tempore nihil est quod auge labor. Rursum fessum
 est, ut tecum per litteras rem agere volarem, quam ti-
 bi fere spero non instandam, cum tibi esse non posui non
 benedixisse. Dilexi, ut optem, atque certe scio te scire,
 atque adeo animadvertisse cum ex multarum litterarum
 tum ex sermone, M. Mulum cogitatum in collegium
 ponissim, proinde locum istum vacuum esse ab his, qui
 se exercuerint in hoc dicendi genere. Ego enim ut audio
 ab his viris qui possunt quicquam iudicare de ingenio, no-
 mo est malum quam tu ipse, qui possit vel hanc dignitatem
 D sufficere, vel hoc munus implere: amari bene concilians
 hoc bonum tibi decerni debere: hanc et rem hoc ad te
 scripsi, quibus exquirere possum tui acuti sententiam. Si
 ita feroi vero, de te clare, inquam, concludendo, vel
 Græco, vel Latino, referemus ad CCC. Virum i enim
 ardo est, qui proci hoc negotio ausande: imprimi hoc be-
 neficium te rogo, ut istuc ipsum mihi remittis, præsulum
 cum nihil est, quod velim tua causa efficere, quid possit
 esse ad tuam dignitatem amplificandam. De Proverbiis
 quod scribis gratum est, tum de aliis tui monumentis,
 quod fuit tantisper expulsa, est & hoc vehementissime gra-
 tum: nam ut Erasmius ait in Proverbiis, Semper Alti-
 ca aliquid novi afferre: mittito ad nos, aut primum ha-
 buerit tui recte dare possit. Curabit ut ita edantur, ut
 E non minorem ratiorem videat habuisse antistitibus nostra
 officio, quam gloria semper amplius Erasmi. Vale,
 Erasme, ego omnia meo studio tibi deferro. Vale. Ve-
 netia, Anno 1517.

Scripta jam epistola, in mentem venit res, quam cupiebam te scire, proinde cum rem adscripsi: nostri patrum
 (nam tum aderat) quantum tempore consensisse in am-
 bulando Terentio Aldus, gener meus iustissimus ac cha-
 rissimus, quem, quo illi vortas fuit mirifica, non pos-
 sum non nominari sine multa præsulum honorum, quem,
 inquam, Erasme, quo illi humanitas fuit, non sine
 F lachrymis semper nomen: tum in Plauto, quanta officio
 est industria, in qua enim te in multum illum ad-
 iugasti: usque est enim te quicquam conlucere Latine Sire-
 nis: hoc velim edere studiis amicis. Patere igitur
 me ut hoc tibi benedico, ut se per magnificentem Latinum
 nominis, cum in semper fuisse studiissimus, ad me
 meum si quicquam est, quo si codex antiquus, quo pos-
 sum uti nostri codicis quod maxime, aut si quicquam
 est aliud apud te, quod possit nostrum manus expellere:
 nihil amare velamus ad rem conferendum cum accu-
 Tom. II. N a n a a re-

tu. rate, tam eleganter, quæ breviter emittam in nos flu-
1518. das augentur. Vale.

Fili Albi mei te multa salute imperantur, quibus
tuo nomine saluam plurimam dixi, neminem Mazarini pri-
mogeniti, ac Antonius, et Paulus, Albi filii, tibi sa-
lute dicant.

EPISTOLA CCLIV.

Integerrimo Patri, Domino Joanni à Levanis, Guardiani
Monasterii in Amstelredam, Erasmo S. P.

* **I**NTEGERRIME Pater, tam amicam, tam pru-
dentem, &c, ut paucis dicam, tam Christianam
admonitionem tuam, non potui non excolari. De
Moria partim in ipsa Operis præfatione satirico le-
ctori, partim in epistola ad Desipiam, quæ quæc
Admo adiecta est: quid satum facias ista, qui nullis ratio-
nibus placari possunt, imo qui magna clamoribus da-
mant quod nunquam legere: nulli enim omnino
clamant infamia. Si præcipientes istos tantopere offen-
dendos, fortasse curassem Opus premittam: sum enim
hoc animo, ut si quem omnibus placere, cupiam,
quatenus id liceat citra adulationem. Nunc frustra me
punitur, libello plus duodecies excusio. Illud demor-
tur, cur omnium soli Monachi & Theologi offendun-
tur: an omnes te tales agnoscunt, quales illic descri-
bit? Summus Pontifex perlegit Moriam, & risit, tan-
tum hoc adiecit, *Gaudes, inquit, nostram quoque Er-
asminam esse in Moria*, & tamen nullo sceribis tracto
quam Pontificem. Absit à me studium maledicentiar.
Quod si libenter describere Theologos ac Monachos,
cujusmodi plerique sunt, tum demum apparuerit, quam
civiliter de his locutus sit Moria. Quod autem in scho-
lis legatur, antehac nunquam mihi fuit alicui. Et
tamen eavi, ne quid illic esset, quod eam inficeret
statem: etenim quod tu times, ne ea lecta alienent
ab omni religione, non satis intelligo quid tibi ve-
lit? an protinus periculum est ne tota religio dis-
plicet, si quid dicatur in superfluo religiosorum? atque
utrum omnes, qui nunc religiosi vocantur, eo digni
sint cognomine: imo dicam liberius, utinam ipsi sa-
cerdotes profani, ac promiscui vulgus ista veram Chri-
stianam religionem sectentur, ut qui nunc soli religiosi di-
cuntur, non videantur religiosi! Mundus Monasteria
ubique plenus. Nec tamen ullum instituti genus damno.
Sed ipse subductio, quam poci in his, qui præter cultum
& ceremonias quoque habent veræ religionis, plu-
rum mandantem hominem gerunt. Ego nullius adhuc
hominis famam atque reddidi: in communis & omni-
bus notissima mortalium vita lusi. Et tamen in ceteris
posthac agam moderatius. Quod si fieri non potest ut
illis quibuldam satisfaciatur, exemplo Pauli me conso-
labor, qui per infumam & bonam famam id, quod re-
ctum erat, secutus est. Certe id assequor, ut si non
proder ab omnibus, certe proder ab optimis ac maxi-
mis. Et fortasse ludabant mortuum, quem roditur
vivum. Bene vale, Pater optime, noique tuis preci-
bus Christo commenda. Levanis 2. Januarii, Anno
1518.

EPISTOLA CCLV.

Eximie viro, domino Joanni, cognomento de Handi,
Canonico Carthaginiensi, amico singulari, Era-
smo Roterodami S. D.

* **N**ULLI dubitabo, vir egregie, quin omnino ta-
lis sis, qualem te jampridem mihi depinxit D.
Levanis Paulusbergus, quondam Flandria Questor re-
garius, homo mea sententia gravis juxta atque huma-
nus, cujus commendatione Præbendam Carthagini in te
derivata est. Confirmat hanc meam opinionem Pa-
tris Barbara judicium, qui rerum suarum procuratio-
nem quo temere tibi mandavit, homo nec stultus, nec
indulgens. Non opus est ætati multis cautionibus in-
ter eos, apud quos valet vetus illa formula, *Inter Pa-*

nos bene agere oportet. Ceterum quod attinet ad sacer-
dotum suum in Duceffu Traytelis, me nulla in re dis-
ficientem senties: sed quid ipse cum Barbino egis-
sit, scio, quid tu cum illo transegeris, nescio, quo minus
habeo quod super hac re certum respondeam: nisi quod
cum summa pensio sit estimata, & hujus portio
quandam duntaxat sint sacerdoti, non videtur æquum,
si quid alicunde arctius fuerit ex illa, id se pensio-
nem velut arbitrarie summa detrachere. Reverendissimus
Præf. Traytelis videtur non vulgariter propenso in
nos esse animo, quod jam unis atque alteris ad me leti-
tera testatur est. Verum nec illi sibi abenter sperant cum
fenestram experis, similem gratiam flagitare, nec
mihi visum est, tanti Principis favorem in re levis
consumere. Tu proinde bona igitur fide, quicquid ap-
probavit Barbino, mihi comprobabitur: cux li-
ngens super hoc quoque negotio expecto: in ex istore
misit ad me pecuniam ex pensio receptam: qui in
re & illius diligentiam, & tam fidem, amo. Si quid
erit, in quo tibi queam esse usui, scilicet mihi nec vo-
luntatem nec studium defuisse. Bene vale. Levanis 3.
Januarii, Anno à Natali 1518.

Erasmus ex amico suus.

EPISTOLA CCLVI.

Erasmus Alivio suo S. D.

* **M**EDICORUM doctissime, & amicorum opi-
me, toties jam excellit præscriptus dies, toties
fallit, fortassis ultra superiora anni nobis parum secu-
da obstituerunt: nunc saltem novi anni melioribus su-
spiciis mitte toties adjuratos cyathos, ne qui nunc sa-
spiciant me nimis fuisse credulum, merito id facere
videantur. Ego tale possum de tali viro suspicari? Tu
gravior ca, quam qui quemquam velis irridere: ego
non puto me tibi dignum videri, qui irideat. Prom-
de Theodorum Maricam in hoc mihi, ut mihi co-
adit, homo certissimus est. Senties me non cessu-
rum omnino officio, si parum antehac sum promit-
tus. Bene vale, & si mihi ex animo responderis amore
mutuo, fac ne hic Theodorum vacuum huc redeat,
neve diem longius prostra, memor magis beneficii
partem decedere dilacione. Rursum vale. Levanis 6.
Januarii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLVII.

Erasmus Barbino suo S. D.

* **P**ER Musam, si mihi Marenari esset vice, co-
vitas te dislicerem, qui tot litteris meis pro-
vocatus, ne verbum quidem respondens, præterim
cum scribas ad alios. Rem pensio omnem non co-
credidi fidei, fac igitur ut perga esse tui familiaris:
tassia à Pascha erit mihi adeunda, vel Baska, vel Ita-
lia, quo peragam extremum actum hujus Theologi-
ce Comœdiæ: cum in novando Novo Testamento
jam eo progressus sum, ut procal portus apparet. O-
di hunc meum laborem, quoties quorundam ingra-
tutudo venit in mentem: sed ex adverso consolatur me
bonorum profectus. Mihi Apologiam, quæ Fabre re-
spondet, mihi Paraphrasin, & natio tibi redditis. De-
miror Fabrum non saltem epistolio, vel uari fide, vel
agnoscere vicem. Expecto jam dudum istuc si-
quod lætum osculum. Quid agit Theatium Episcopus
scire percipio, tum quid lepidissimus Gualdo doctus.
Sed imprimis cura, ut pensio mihi quam primum
numeretur, ne desit vaticum: nem hic cura omni,
compendi ne tantulum quidem. Optimo Marenari
meo ne etiam atque etiam commenda: scribe enim qui
spes sit, te hac reducem videndi. Bene vale, mortu-
um omnium charissimi Barbino. Levanis 6. Januarii.
Anno 1518.

EPISTOLA CCLVIII.

Erasmi Marco suo S. D.

An. 1518. * **S**CRIPSI nuper, ni fallor, per eum, per quem tu tres sacros huc miteras, cui tradidi & *Paraphrasin* illius perferendam. Scire cupio num apud vos agat *Poenus*; cui scripsimus jam tertio per eundem latorem. *Altorus* ex *Anglia* in litteris ad me suis, sibi gratulatur, cui contigerit tui ostitia, adeo cepit hominem ingenii tui monumque candor. Nos in Opere Novi Testamenti jam ad metam anhelamus, quo ubi contigerit pertingere, velope fuerit tui molestia tamque duntaxat laboris iudicium conviclu abstergere, quo nihil esse potest suavius. Invitat ad te litteris multo humanissimis hunc *Episcopus Agamenensis*, hunc *Trayensis*, hunc *Leobensis*; adstant, sed adstant tantum. Sed interim in mani ferini fundo *Simondus* morient gratias. Bene vale, *Altorus* optime, noique, quod fecis, ama. *Levanus* 14. Januarii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLIX.

Erasmi Rot. Jodoci Badii, optans litterarum spiritum Professore, S. D.

* **D**E *Simondis* nihil prolixius antehac intellexeram, sed tamen gaudeo. Nec est cur hoc mitas quanta: si *Petrus Agidius* habet, sit citi; & tamen miror si receperit: nam is, opinor, ad me missus erat, vel ob tuium de me testimonium, nisi forte premit in gratiam *Theodoricus*. A *Dolobis* nullus accepi litteras praeter uicinas illas, quibus me ad scribendum provocat. Quid nos ornaris tuo testimonio, gratiam habeo, lectui laudari a viro laudato; curboque pro vincti respondere officio. *Amplius* Historiam tandem huc aliam esse gaudeo. Ceterum *Lanarica* non prodire demerit: rogatus *Lupinus*, ut unum volumen ad me mitteret, vigram n, ut apparet, *Britannica* egi fide. Rogo mitas denique qua littera exigit à *Bodas*, ac *Delius*. Bene vale, humanissime *Badi*, cum tuis omnibus. *Levanus* 16. Januarii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLX.

Erasmi Rot. Petri Ammonii sui Lucensii S. D.

* **M**AJOREM in modum te rogo, ut huic mihi libro meo tradas quicquid habes epistolarum *Ammonii* ad me, aut meorum ad *Ammonium*, praeterea si qua sunt exemplaria pertinentia ad nostrum negotium. Non dubito quin favens gloriae cognati tui, at ego dabo operam, ut illius immortalitati consulam. Proinde ne moreris, oro, hac gratia simulum meum. Si quid erit in quo tibi possim facere gratum, comperebis nos tibi ex animo bene volentes. Bene vale. *Amsternus* 22. Februarii, Anno 1518.

Cum haec scripsissem, redduntur mihi simul binx tuae ad me litterae, supra quam dici possit jucundae, quippe tales, ut ex his summa mihi spes sit

EPISTOLA CCLXI.

Erasmi Rot. Sixtini sui S. D.

* **M**AGNIFERE te rogo, ut meus *Joannes* à *Petro Ammonio* accipiat, quae vellem, idque sine mora: nam editio Novi Testamenti cogit me rursus *Basilicam* adire, aut certe *Venitiam*. Hanc calamitatem meam, ut ajunt, quidam mihi acoerivi, sed quod intrinsecus, excedendum est. Pontifex ac Princeps novae agnit concedas, qui nunc bellum in *Turcia* praetextum, cum multo aliud agant. Venimus ad summum & rivanid, & impudenter hic in modis opidis gassari fures coeperant, sed Magistratus tandem experti ceperunt advigile. Bene vale, amicorum interpetre, ac patronorum beneficentissime. *Amsternus* 23. Februarii, Anno 1518.

Haec ubi scripsissem, redduntur tuae litterae per *Franciscum*.

A *esum*. A *Altorasiani* pecuniam accepi. *Franciscus* noster sibi illius numeratam pecuniam, quod synographa 1518. fuerit parum legitima: misit nunc legitimam. *Petrus Ammonius* scripti accuratus, & confido sacrum. Ingenium *Italicum* ut nupquam noo sit simile est. De *Fabro* varia referuntur, quibusdam parat Apologiam, quibusdam mecum sentit. Ipse videtur, si reperit, accipietur, ut dignus est. *Monimus* sui similis est, aut promittit, aut queritur. Non pudebat Reverendum offerre viginti* *libras*, & ille me volebat sperare contrum, qui toties expertus sim, non promissa solam, verum etiam dejerat. De *Petro Agidio* valitudine non ignosco romorem, sed litteris apud *Altoram* quæstus sum: atque utinam is rumor esset varius? mi *Sextus*, nimium verus est, adeo ut misere mihi in illius periculo timeam.

EPISTOLA CCLXII.

Erasmi Petri Agidii S.

* **V**ITAM esse sanior animæ tuæ pars! nunc ipse parum valens agros morbo altius, & tamē ob negotium Novi Testamenti non vixit agrotare. Non video spem, nisi primum impetu cibipii, deinde suscipias iter aut buc, aut *Gaudium*: ille est *Clavus* medicus maledicus, et te commendabo si velis. Abstinere à pharmacis depericulis naturæ vices. Exspatiare comite *Nicolas*, aut simili amico sūdo ac jucundo. Quicquid est litium pocal abjice: prudens est ante omnia vitæ consilium. Bene vale, ita ego minus incommode vulturo. *Levanus* 5. Martii, An. 1518.

EPISTOLA CCLXIII.

Erasmi Bevilii sui S. D.

* **P**RIMUM voluptati fuit, optime *Bevile*, quod te petitis ita scelerata non assign. *Cres* gratulor, atque adeo vestre etiam *Academici*, cui praeter alias bonitissimas disciplinas, quibus jam pridem excellis, hoc quoque decore accesserit. Sed quid ego audio? an isthic etiam sunt, qui pro *Fabro* digladiantur? Quid est autem quod mihi succedunt illi, an quod blasphemiz crimines, quod mihi cum omnibus orthodoxis scriptoribus commune, *Faber* uni veluti proprium impingit, clarissimis argumentis propello? cur non illi potius succedant, qui me lacefferint, & ita lacefferint, ut integrum non fuerit obridere. Sed istos, mi *Bevile*, tabulas valere sinamus, qui solo impetu animorum clamant, aut probant, etiam illa, quae nondum cognovimus. *Fabrum* ipsum demor, primum qui sic in me debacchari animum induxerit; deinde qui non privati saltem litteris se mihi vel purget, vel defendat. Quod si *Staudius** ad istum nos lacefferit modum, longe aliter bellum acceperim. *Fabro* sane quam invidus respondi, multaque dedi veteri nostrae necessitudini: verum non usque adeo mihi est amicus, ut in illius gratiam, hostis dignitatis *Christi*, & prophetiae intelligentie subverlor, & *Judsonius* factor esse debuerim: praesertim cum ille prior amicitiae jura violasset. Novum Testamentum demum summis laboribus recognovi: id ut edam, ovis aut *Basilicam*, aut *Venitiam* adorno protectionem. His satis natus sum, mi *Bevile*, sed non oportet *Evangelium*. Reddita est mihi à *Grego* epistola, sed ut videtur *Lucania* scripta. *Petrus Agidius* nescio cui commisit *Cres* ad me litteras: verum is quisquis est, non reddidit; cum meis verbis facillab diligerent, atque item *Gregum* optimum, cui narrabis de itinere meo, nondum satis certo, utro fit intendendum. Salutabis amicos omnes *Pachannum*, *Omsrudum*, *Brianum*, *Maisium* & *Gerardum* hospitem, cujus laus est in Apologia licet *inimicus*. Jam adei *Levanus* litterarum *Hebraicarum* Professor longe do-

Tem. III. N n n n a *Stidi-*

* Ista Epist. eorum habet quodaginta. * Iste, rom. * Refutator, *Hebraicus*.

An. *Christus huius xvi: est qui & Græcæ proficitur. Huc*
 1518. *igitur advenit, qui trilinguis esse voluit. Bene va-*
le, amice, patronæ, & propugnator unice. Lovanii
5. Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXIV.

Erasmus Marco Lavinio S. D.

* **D**ESTINARAM te videre sub Quadragesimam,
 sed *Athenis* nescio quibus tibiis retentus sum.
 Deinde eundem incommodum quatuor consilium: ade-
 ro tamen, ut spero, ante paucos dies. Multo simulam
 meum in *Angliam*, mox rebus quibuldam confectis huc
 rediturum. Saluta *Athenis* & *Pacum*, qui te ex anti-
 mo diligunt. Obsecro te, mi *Marco*, consule meo fa-
 mulo, ut commodè perveniat *Calcedonem*, aut *Dan-
 bergum*, cum bonis; ac ne cogitur ingredi suspecta di-
 versoria, aut recipere illam ad te, ut *Ludovicus* meo
 commenda: breviter, ita tractes juvenem, ut *Erasmus*
 non ingratus ministri, nisi redibit, scribis per illum
 ad me: quamquam opinor prius me apud vos futurum.
 Bene vale, optime *Marco*: saluta *D. Decanum*, fra-
 trem *Forum*, ac ceteros amicos. *Lovani* 5. Martii,
 Anno 1518.

EPISTOLA CCLXV.

Erasmus Atero suo S. D.

* **I**N primis te rogo, ut huic meo *foemini* committas
 epistolas, vel meas, vel tuas, si quas iudicabis
 ejusmodi, ut committatis locis aliquot edi possim: nam
 id omnino, velim, nolum, facere compellor. Expedi
 juvenem, ut quam celeritè huc recurrat. Si senieris
Ursinam alieno in non esse animo, non est forisale
 vexandus, sin minus, adjuva de equo, quo nunc ma-
 xime fuerit opus, aut *Basilicam* adituro, aut *Pontis*,
 idque postulat ob Novum Testamentum edendum.
 Hanc mihi, mi *Atero*, mea fata: agem & hanc subu-
 lare meae partem, postea propemodum est animus, mi-
 hi curare & *Musa*; quod ipsa propemodum meus, ac
 valetudo, in dies *di* & *Manducata* expugnare, flagi-
 tat. Tanta hic est tyrannus personarum nebulonum.
 Neque quicquam hic rem facit, praeter *Caupones*, *Ad-
 vocatos*, & *Quæstiones*. Qui forte, ubi maledicunt
 multi, beneficiunt nulli? Excusant *de Basilien* de tua
Digna dilata, ob elegantem præstationem, quam ad-
 didit *Endas*: cum jam receperunt, & Opus aggregiti
 sunt. *Lachryosus*, tum *Probus* socer, diem obire. At
 nihilo fecius *Fredericus* officina nostris *thaditis* sudabit:
Lucreti Therapeutem nondum videre contigit, nescio
 qua *Parisiarum* advenit nos conspiratione. Age cum
Lupate civiliter, de appendice *Copia* meæ, & mite.
Pontifex & *Principes* aliquot, nos agere comedias,
 prætextantes bellum in *Turcia* horribile. Omiseris *Tur-*
cas! ne nimium seviamus *Christiani*. Illud etiam ad
 uxores pertinet, cogitur arma sumere mariti omnes,
 minores quinquaginta annis, majores viginti sex. At
 interim prohibet *Pontifex*, ne uxores absentium in bello,
 domi voluptuenter, sed abstinentiæ cultus eleganti-
 tas, ne utantur sericis, auro, aut gemmis ulla, sycum
 nullum attingant, vinum ne bibant, jejuniis diebus
 alternis, quo magis Deus faveat maritis in bello tam
 erento veritibus. Quod si qui erunt, qui domi ne-
 gotiis necessariis alligantur, nihilo minus uxores ser-
 vent eodem, que servanda fuerant maritis in bellum
 profectis. Dormiant in eodem cubiculo, sed lectis di-
 versis, nec oculos interim deaur: donec bellum hoc
 terribile fuviente *Christo* feliciter confectum fuerit. Scio
 hac molesta fore multis uxoribus, non satis perpen-
 densibus negotii magnitudinem; quamquam uxorem
 tum pro sui prudentia, proque pietate in rem religio-
 sam *Christiana*, scio libenter etiam obtemperanturam.
 Multo libellum *Pacæ*, *Conclavarii* de *trou* *Pontificum*,
 & *consilio* de bello in *Turcia* suscipiendo: i quod hac ex-
 plicarè istuc nondum esse delata. Scribunt ad me ex

A *Celina*, typis jam excusum nescio quid libelli, de
Julio dignitate cum *Petro*, ad *officiam paradisi*, no-
 1518. *men* *Audoris* non adhibuit. Non desinit insinare
Germanorum officinæ, donec lex aliqua temeritatem
 illorum coerceat, magno etiam nostro malo, qui da-
 mus operam, ut profusam orbi. Non quo satis ad-
 mirari nec *Franciscum*, nec *Petrum* *Cicilium* quicquam
 litterarum huc attulit. Oro ut sinus meum pecuniam
 unam aut alteram noctem cum tuis dormire, ne in in-
 sectam domum incidat: & si quid forte opus sit, com-
 modes, etiam ipsi vaticum suppeditavi. Cura in pri-
 mis ut venis sit educendi tres equos, quamquam for-
 tasse nec unus continget. Lege *Budalicam* & ad illum
 meam epistolam. Vidi tandem *Utopiam* *Parisi* excu-
 8 *sam*, sed mendose; es jam *Basilis* sub prælo est: nam
 denuntiamus inimicitias, ni diligenter essent in eo
 negotio quam in meis. Bene vale, amicorum sinceris-
 sime. *Lovani* 5. Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXVI.

Erasmus Pacæ suo S. D.

* **N**A tu pulchre lusisti in tuo libello, doctissime
Pacæ, neque multo plus gratis insinuas Theolo-
 8 *gus*, quam ego mea *Moria*. Sed me prociis nobili-
 tati infamia paupertatis, cum ipse mihi propemodum
 C *Athenis* quicquam esse videret. Verum, hoc proci non-
 nihil ad meos *Alacernas* pertinet, nisi ego tibi videt
 elient ignavus omnino ac penitendus. Sed posteaquam
 me tuo libello traduxisti, ut age, sic tuo auxilio pro-
 bium hoc propulsiare liceat: eximula *Alacernas*, a-
 pod quos omnes tuo merito potes plurimum. Sed nunc
 quoniam ingens & longa peregrinatio sustinenda est,
 rogo admittas, ut, quod apud Regem agitur, nego-
 tium succedat, quem totum iam frustis capto. Adhi-
 be, sicut opus, *Montanum* & *Tenbalum*. *Celina* jam pri-
 dem hoc agit, opus est præstante pecunia. *Dorpi* cer-
 tis de causis non reddidi tuam epistolam: satis mihi cum
 illo convenit, & ita res flagitat, ut aliquot *Academias*
 habeam faventes. Narrabit mihi *Cyclops* ille, tibi nescio
 quid litterarum fuisse paratum: quicquid est huc tra-
 8 *de* opus est equo commode ac laborum patiente, si-
 tisque prociro; mihi simulam ad venandum: tu, quo-
 so, adjuva hac quoque in parte. De commentariis meis
 miror quid sit. Vultantur libri tui jam annis ferme
 quinque: qui sint isti venti? si scis non esse spem, quo-
 so, ne me laetes. *Paraphrasia* ad te, mihi fallor, mihi cum
 E *Apologia*: illa omnium Theologorum calculis lauda-
 tur: *Apologia* male habet *Fabris* quodam, non quod
 improbet causam meam, sed quod ausus tamovio re-
 spondere. Qui si me talibus dictis repetierit, sentiet
 aliud telum meum: nam hæcienus clypeo duravimus usum
 sum. *Bembas* tibi viderur, ut scribit, apud *Genas*
 agere, posteaquam tu *Constantiam* reliquisti. Bene va-
 le, doctissime *Pacæ*. *Lovani* 5. Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXVII.

Erasmus Ret. S. P.

* **V**IR clarissime, quamvis obcurus pene litter-
 rum studiis, tamen haud immerito sui manda-
 ti tui de Medico: non enim audebam quælibet com-
 mendare; jamque propemodum reperiit erit idem
 nostris voca. Verum interim is, qui negotium hoc
 E *dederam*, cum Principe divellitur, imo ante Principis
 discessum cum D. Cancellario *Norgundia*. Hanc famu-
 lum meum ob certa negotia mitto in *Angliam*: erit
 hoc tui nobilitatis cum adjuvare, si quid opus erit,
 quo commode ac tuto trajiciat: plurimis tuis in me
 officiis non gravaberis & hoc adjicere: benevale cum
 suavisima conjuge, dulcissimisque liberis: D. *Conver-*
 sationem socerum tuum capio quam optime valere. *Lova-*
 1518. *ni* 5. Martii, Anno 1518.

* Notus, v. p. p.

EPISTOLA CCLXVIII

Erasmi Rot. S. D.

HONORANDI domine, si recte vales, est quod
218. **H**onore per te quidem: sed certe nec necessarium
huc simulum mihi charum in Angliam, nec hoc
reducitur. Credo nihil fore opus officio tuo, tamen
si quid erit, rogo ut illi modis omnibus commodes,
quo tuo id expedito trahat: quod in alium contem-
ni officii, in me collatum parabo. Saluti humanissi-
mum Gerardum, venerem in singulare amicum meum.
Nunc Imperator noster te salutem amantissime. Bene
vale. *Leuano 5. Martii, Anno 1518.*

EPISTOLA CCLXIX.

Erasmi Rot. Guil. Warano, Archiepiscopo Can-
tuarum, S. P.

REVRENDISSIME Praeful, decus unicum,
ac praefulum studium meorum, Poetae sui fa-
bulas in quinque dividunt actus, mihi nunc restat actus
quintus huius comediae, quem utinam sic peragam,
ut plausum honorum merear, maxime ut *Christus* Ago-
nochetis unicus noster approbet: aut *Ventus*, aut
Haesum adeo, utrumque iter tum prolixum, tum pe-
riculosum, praeterit per *Germaniam*, praeter veses
latrocinia jam perhibeam, quae *Lachrimarum*, *Fre-*
hensum officinae probrum, absumit, cum aliis per-
multis: quod si *Isidorem* adeo, largiae vultus fuerit
opus, ob varios casus, qui solent praeter spem occur-
rere, est in animo bibliothecam augere libris optimis,
qui quotidie novi excutuntur apud *Italiam*: cogit ad-
esse Novo Testamento: Opus est perplexum, ne co-
ram adsum, nihil ex semina generetur. Ubique
terrarum ero, tuvero chentibus: si continget redire,
est animus in *Angliam* velut fecerim quandam abitu-
m semotumque demigrare, & confido fore, ut tua
benignitas fortunatus nostrum augeat, quandoquidem in
dies accedit senium, & quotidie magis ac magis intelli-
gibile postremum caput libri *Enchiridia*. Si non continget,
iuvabit vel immo proxiui *Operi*. *Graciam* cala-
mitas mihi sine ulla est: operam quomodo ingenium
quod merentur, ut nec senium equum sentirent, nec
mortem. Sed na vitum est coelesti Numini, circum-
ferimus sacrum hunc ignem, ut olim *Pollux*, in va-
sculis tellurem, & nescio quo pacto magis obnoxii sum
mortalitatis incommotis, qui maxime digni sunt im-
mortalitate. De bello in *Turcas*, quod apparatur, non
libet scribere: aliud, si fallor, agitur, aliud praetexi-
tur. Ex *Historia* scribitur, haec eo spectare, ut *Ne-*
poli depellantur *Hispani*. Nam *Livernus*, Pontificis
nepos, *Campum* occupare conatur, ducta in uxo-
rem Regis *Navarra* filia. Non fugi omnino res haec
Historiam, licet crassos, sed ubique plantum valet pe-
unia. Deum immortalis! quando inter *Christians*
finem habuerit tunc hi tumultus tam non *Christians*?
Utinam nabi nunc adesse equos, quidem olim per me
mattheas *Abbas Bertinus*? Nunciat nonnulli me hac
aetate praefectum huiusmodi suscipere, at ego magis
Episcopum *Parisiensem* sepe agens nonnulli me suscipere
graviores, in negatis, ut ego iudico, levioribus. Rogo
ut hunc simulum meum benignè tractatum cito di-
mittas, ne mihi sit in mora; & Erasmi tuo favore per-
ga. Nunciam mihi videretur infelix te incolui. Bene
vales? R. D. cui hoc totum dolo, cuncteque.
Leuano 5. Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXX.

Erasmi Rot. Cancellarii Burgundiae S. P.

MECENAS unice, si sciam celestinalium tuam
vel delicatior literarum officium, vel huius-
modi vulgaribus officiis altissime clientis in re animum,
• Verbum non excoit.

Epist. CCLXVIII. — CCLXXI. 1674

Aequidem nolim mihi hac in causa illam quantumvis
liber excusationem esse praefulo, licet illud vere pos-
sum dicere, me haec non levis distractio fuisse
studiorum laboribus, quam tu non unus Regni nego-
tiorum distinguas, etiam non negere te sacra splendi-
dior preta, graviore non arbitrer, ut intram me qui-
tem cum elephantis componam. Nunc vero cum non
ignorem tuum illud pectus heroicum quidem & homi-
ne majus, sed tunc utrum, ratione negotiorum molib-
us undique pulsari, non alia ratione mihi videor in te
posse officiosior esse, quem si salutacionis officio superse-
deram, imo modis omnibus injurias mihi videas, & in
Regem *Carolicum*, cui velut *Atlanti* tui *Liberati*
ei vice, imo in universam *Reipublicam*, cuius iusan-
dis rebus Superum benignitate donatus videris, si te
frequenter meis litteris interpellam, praeterim nihil
aliud quam animum erga te meum testatum; quon-
iam ego sine, si facultas animi studio respondet, solacio-
ribus argumentis testari cupiam, & aliquando testatu-
rum sum, si modo in paucos annos vitam & incolu-
tatem Superi propitia largiantur. Et mihi gratulor, &
Christo solpatori gratias ago, quod ex *Barbaru* labe-
ris certum cognosco, magnificientiam tuam inter ista
curarum ac discriminum undas, quibus ferendis via
admanentium pectus succedere, perpetuo prospera
valetudine usum fuisse: siue vires illas praeter aetatis
rationem tibi rara quaedam naturae felicitas suppeditat,
siue insignis in operum Principem ac patrum pietas
suggerit, siue Numini humano generi confidencia be-
nignitas per te nobis omnibus largitur. Adeo quonies
vegetam & tot pacem negotium senectutem contempler,
Alajungam quempiam aut *Catenam* mihi videre vi-
deor, nisi quod illos equas patientia, animi moderati-
one superas. Cujusmodi si nobis aliquando multu con-
tingerent, spes esset brevi futurum, ut orbis *Christi-*
anus, & honestissima disciplina, & moribus integri-
mis, & pace jucundissima floret. Novi Testamenti
ritus innovati jam mihi desudat est labor: restat ut
pari cura excutatur, id, quoniam Opus est magno-
pere perplexum, praegi non potest, nisi coeum adveni-
scim. Si *Haesum* adeo, sub proximum autumnum huc
me recepturus sum, in *Parisiem*, ad praesentem
differendum era reditus. Sed quocumque me contuleri,
max faciam ut filias, quae me locum habeat. Aetas in
dies ingravescentis non nihil ademit vigoris, & ad fabu-
lae nostrae catastrophen properamus, atque utinam ita
dicamus, *Placuit & placuit*, ut *Christo* Agonochea
nostro probetur! Certe dabamus operam, ut in ex-
tremo actu non ipsis vincamus. Tuam benignitatem
nec ingo, nec admonco, certus illam hoc ulno age-
re, ut quod aetati decreta, accessione fortunae fulcia-
tur. Quod si nihil etiam accesserit, jam me fateor
omnia debere. Bene vale, vir clarissime. *Leuano 6.*
Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXI.

Erasmi Frobenii Compatri sui charissime S. D.

ETIAM aequae etiam te rogo, mi *Frobeni*, ut for-
tem omnium hominum consensum pro tua pru-
dencia furti indrathoque *seras* animo: praeterim cum
nostro habu fura flecti nun possint. Ego quid tun com-
modis alidere possim non video: illud pollicor, quic-
quid a fructu amico potest amico praestari, me dili-
gentius praestaturum quam cuicumque antea fecerim.
In pretio exemplarium multo civior fuisse, si pu-
tarem cum pecunia a *Lachere* dari, tibi non obesse.
Jam pridem a *Francisco* receptam quatuordecim flo-
renos aureos pro iis, quae in *Jacobum* impenderam,
idque iussu *Lachere*. Ac deinde quidem iussu tri-
ginta florenos aureos: quicquid librorum ad illo ac-
cepi, mea solvi pecunia. Visam te hac aetate, si
licet per latrocinia. Misi tibi *Enchiridion*: id si tibi
non est usui, mune *Scharen*, est enim candidus ami-
cus; si tibi est commodo, utere. Secundum *Theodori*
N n n n 3 li

An. librum super excudit *Theodorici*, cum plane crede-
 1518 rem, tibi non esse redditum, quod in hoc ad me liter-
 1518 rem nulla eius fieret mentio. Bene vale, charissime *Era-*
beni, atque illud tibi persuade, *Erasmi*, quoad vi-
 1518 ti, tibi verum compertum futurum. *Leuani* 12. Mar-
 1518 ti, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXII.

Erasmi Rot. Gualthero Fabri Capuani S. P.

* **V**naque proferat sese, vir optime, sincera ger-
 manaque tua in *Erasmi* charitas, vel quod *Era-*
 1518 re literas non communiceris, vel quod *Apologia* te tam
 1518 habet sollicitum. De *Matthaeo* dicam quod rideas. In-
 1518 viderat ille nos; ego, ne mihi tum occupato molestus
 1518 esset, mitto tuas literas ad illum scriptas: rehit ab
 1518 utro missis, nuntians illum tribus duntaxat velle
 1518 cooverere, annuo, adicendit, exhibet epistolam, ro-
 1518 gam ut sibi praegam, nam desse conspicilli, lego
 1518 semperandum, & mox ad illum versus, non admo-
 1518 dum blandum, inquam, exordium, praestat ut ipse
 1518 perlegas; imo, inquit, cupio te ista scire, pergo ius-
 1518 sus: cum duriore semper succederet, monco ut solas
 1518 ipse legat, ille orare, ut legere pergam, perlego, ri-
 1518 dem interim: ille longam inceperat apologiam, clami-
 1518 nans omnia esse falsissima, imo te sibi debere. Ego,
 1518 quoniam eram occupatissimus, rogo ut eam fabulam
 1518 in aliud tempus differat. At te tibi respondisse: mi-
 1518 natur sese, quae in tua Grammatica docuit, repre-
 1518 hensurum omnia. Opinor hominem hinc discessurum
 1518 ut solet: nam ex *Abdelbargo* cum summo tumultu
 1518 discessit ob eas alienum. Bene vale. Operam te pro-
 1518 pteriore ad *Græcos* quam ista *Hebraeos*, licet ea non
 1518 reprehendam: video gentem cum frigidissimis fabulis
 1518 plenam, nihil fere nisi fumos quosdam objicere, *Tol-*
 1518 *maud*, *Cabalas*, *Teiragrammata*, *Puritas* *Lucis*, inania
 1518 nomina: *Sicut* multum infestum *Christum* quam ista re-
 1518 nuntia. *Itaque* multos habet *Judas*, *Hispania* vix habet
 1518 *Christianos*. Vercor ne hac occasione pestis jam olim
 1518 oppressa caput erigat. Atque utinam *Christianorum*
 1518 Ecclesia non tantum tribueret Veteri Testamentum,
 1518 quod cum pro tempore datum umbris consistet, *Chris-*
 1518 *tianis* literis pene antefertur; interim utcumque de-
 1518 beatissimus a *Christo*, qui vel unus nobis sufficeret. Be-
 1518 ne vale. *Leuani* 13. Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXIII.

Erasmi Oecolampadi suo S. D.

* **Q**uod divinare potui, charissime *Oecolampadi*, te,
 1518 virum rebus celestibus adhaerentem, *Francfordiam* in
 1518 fordida illa hominum colluvie adhaerentem? sed quando tu
 1518 *Theo* cognomen agnoscis, vere *Theosum* praestes oportet.
 1518 Vexantur à multis *Hebraeos*, quæ te fretus, ad-
 1518 scripti, cum primis quod ex *Anno* collectum adhaerent
 1518 in *Lava*. Adoro ante Majum *Basilicæ*, si modo li-
 1518 cebit per *Germania* latrocinia, rursus editurus Novum
 1518 Testamentum. Utinam illic adesces, ac toto pectore
 1518 negotium hoc adjuvares! tum *Græcibus* non possum non
 1518 inagnari, quæ in mentem venit, quanto fastidio,
 1518 quam contentum sese in ea re gesserit. Adest hic
 1518 *Matthæus*, *Wiphangi* *Capitani* puerceptor, conductus
 1518 publico, perpetuoque salario, ut *Hebraeos* profiteatur:
 1518 ea res probe succedit. Vale, mi *Oecolampadi*, & *Era-*
 1518 *smum* tui amantissimum redama. *Leuani* 13. Martii,
 1518 Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXIV.

Erasmi Beato Rhenano suo S. D.

* **D**e *Pacci* frigidissimo libello dici vix possit, mi
 1518 *Beate*, quantopere me pudeat, pigresque Hoc
 1518 est prolixus si te *maquius*, *dehinc* *derogis*. Scio do-
 1518 ctos omnes illius auctoris motum ex animo dolentis.
 1518 Sed ille interim fruatur sua felicitate, dives, Regi,

A Cardinalique gratissimus. *Mors* tamen scripti, ut il-
 1518 lum famulariter admonet, ne pergat ad istum inepti-
 1518 re modum. *Fræbeni* vicem doleo; cui nunquam quoad
 1518 vivam sum defuturus: atque contumacem compertum ti-
 1518 bi vicissim commendo, cui tu vel maxime potes esse
 1518 praesidio: nam mea quidem ætas, ac valetudo, jam
 1518 dudum ab hoc laborum genere missionem flagitat. Vo-
 1518 bis juvenibus atque etiam felicioribus tradeo *lampa-*
 1518 *dræ* dico, ut omnem scrupulum ejiciat ex animo
 1518 de *Hieronymo* rursus edendo: crede mihi, sciantem est,
 1518 quod ille metuit: quamquam hac de re scriptum est
 1518 & illi. Adoro hac ætate editurus Novum Testamentum,
 1518 si modo licebit tuto ingredi *Germaniam*, cujus condi-
 1518 tionem ista latrocinia pejorem reddunt ipsi etiam in-
 1518 feris, cujus nec aditus sit facilis, nec exitus. Deum
 1518 immortalem? quem *Agrippa* agunt Principes? prolix
 1518 sublati est & rebus humanis pudor. Ad summum ven-
 1518 tum esse video tyrannidem. Pontifex ac Reges populum
 1518 non pro hominibus, sed pro peccidibus emittit habere.
 1518 *Faber* nihil omnino scribit: ab eo diversa mihi refran-
 1518 tur, quidam ajunt moliri defensionem, quidam negat.
 1518 Is, per quem miseram *Apologiam* cum literis meis, in
 1518 scriptis cuidam amico fero, qui mihi legendam episto-
 1518 lam exhibuit, *Reddida* *Apologiam* *Fabre* una cum liter-
 1518 is. Ille apud meam personam satis arguit *Erasmi* tri-
 1518 stitatem, sed non expostulat recriminationem. Non pos-
 1518 sum statu admirari quid acciderit homini, nisi sub illa
 1518 specie modestæ & lenitatis latet aliquod nature ve-
 1518 nenum. Vale. *Leuani* 13. Martii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXV.

Erasmi Bombasii suo S. D.

* **P**LANE mihi visus fuit reviviscere tuis literis ac-
 1518 ceptis, eruditissime *Bombasii*, simulatque manum
 1518 illam mihi charissimam agnovi. Sed quid ego audio?
 1518 pro legato videris tibi relegatus? sed *Ulysses* vi re-
 1518 versus agis oportet, qui vel inter *Phœacas* & *Cyclopes*
 1518 personam pulchre attempavit, tantum ne in *Cyclo-*
 1518 *pem* aut *Croton* incidat, nec ne tibi cum *Iro* res sit ul-
 1518 quam. Frigebat olim *Trojanum* apud *Heliosum*; ut
 1518 quanto tu scilicet, cui totam hycem in *Heliosorum*
 1518 æstusibus fudere licuerit. Postremo memineris velim,
 1518 istiusmodi legationes, quæ tibi deploranda videntur,
 1518 gignunt Episcopos, gignunt Cardinales. Quid, si vi-
 1518 deam olim meum *Bombasium* mitra bicorni, pedoque in-
 1518 signem, aut purpureo galero reverendum? sæpe, sed
 1518 frustra, deploravi mihi relictam *Romam*: nec aliud est
 1518 quod me consolet, nisi vñ, *Fatis* agitur. Nunc relicta
 1518 repetere, partim pudet ob cunctum, partim dehoratur
 1518 ingravescentem ætas. Nihil autem in facis meis nisi vi-
 1518 deatur intolerabilis, quam cyclophanta istus quosdam
 1518 Theologos perpeti, qui tantum sibi arrogat, ut da-
 1518 monent quod nunquam legerint. Et tamen hi maxi-
 1518 me defodiant mei labores, si cognoscere, quam *ex-*
 1518 *negationis*, maluisse. Ab his, oporret, instigatum *Fa-*
 1518 *bram*, sed illius magno malo, si modo sanum sanum
 1518 churam habet. Sciebam *Richardum* *Paccum* hominem
 1518 esse moribus plane niveis, integrum, liberum, si a-
 1518 micum amico, ut non alius æque, *rephæus*, *no-*
 1518 *mo*, sed tamen optatum illius nomine, libellum eum,
 1518 *De* *utilitate* *indideram*, editum non fuisse: scio de hoc,
 1518 quod non paucos habet *Hebraeos*, longe aliud ingenti
 1518 doctrinae specimen ab illo expectasse: si serio scri-
 1518 pserit, quid illic scrium? sin joco, quid ibi festum?
 1518 postremo nihil illic constat aut coheret tibi, sed velut
 1518 ægri somnia, &c. Deinde quid opus erat *Erasmo* to-
 1518 ties traducere, nunc ut effunderent, nunc ut Theolo-
 1518 gis invidium? certe cum primis Theologis mihi probe
 1518 convenit & sancticus ille quatuordecim supra trecentos
 1518 ducatos possideo: præter ea quæ ex *Admirationis* libe-
 1518 ralitate, meique laboribus, accedunt, plura habitu-
 1518 rus si liberat, quidvis habiturus si vel paulum me ve-
 1518 lim Principum negotiis immergere. Adeo ne quicquid
 1518 in mentem venit, illico charis illuminandum putat, ne-
 1518 que

que quicquam habet peniti, quibus modis amicem in
libris nominet? ego certe istum nonnum tantum quan-
tum esse, aliquando honorificentias tractavi in mea
Celsitudine. Forsitan hoc Vere te vitam, nisi tu prius
Eumen reperieris, & illic forsitan Alera. Bene vale,
Benedicti amorem sincerissime. *Levante 14. Martii,*
Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXVI.

Erasmus Rot. Joannes Lebus, Decanus Aethelinensis, S. P.

* **H**ONORANDE Domine Decane, *Matthaeus* fuit
paries & gemitus & felicitas agit: habet audi-
tores cum suis, ut in te tam nova, frequentes, tum
honestos, in quibus sunt aliquot Magistri nostri. U-
tinam nobis concingat, qui simili successu *Græci* par-
tes curi queat! non *Berselius*, cui *Latina* profes-
sionis partes destinasti, ejusmodi vir est, ut non sit
optandus quicquam alius: neque enim facile fue-
rit, ut omnes circumfusus, uno in homine tan-
tum egregiarum dotium reperire; mores tum integros
puriores, eruditionem que plus habeat in recessu,
quam in fronte polliceatur, ingenium ad quidvis do-
le, memoriam mire tenacem, ad hæc vitæ co-
suetudinem nulli molestam. Sed ego inepius, qui tibi ho-
minem depingam, qui cum penitus noris quam ipse.
Tantum oro ne illi fraudi sit, quod *Besidiano* fami-
liz vetus, novique, & adductus sit, fueritque elien-
sis fortissimus hominis esse minores, quam ut cum *Le-
vante* possint aere, ubi jam mentes aliquot non sine
dispendio sedat, adeo ut cogitur de augenda ascende
fortuna cogitare. Refert omnino nostrum talem virum
Levanti retineri, qui lumen illius latius laetent: refert
& mea privatum. cum enim abesse cogit ad sex aut
octo menses, decreveram huic opus mea, hoc est,
libros commendare, non modo servandos, verum etiam
fructuosos, quicum mihi potui nihil non esse com-
mune. Retinebitur autem, si, quod in *Hebræos* factum
est, idem in hoc fiat, videbitur ut illi salarium desig-
netur, illius virtutibus dignum. Neque dubio quin
illud intelligat tua prudentia, hujus professionem lon-
ge plus habiturum negotii quam *Hebræi*: ille tradit
rudimenta rudibus, ille tot eruditus cogitur satisfaci-
re. De domo, suo fiet tempore quod faciendum est.
Ego professiones statim censeo secundas, ne res inter-
num frigateat, aut ne quis malus genius rem salutarem
omnibus inturbet. Crede mihi, Theologicorum
collegiorum abunde satis erit, & Quæstionarium ubi-
que plus satis: at hoc pulcherrimum negotium, nisi
ex *Besidii* animo succederit, non video per quem possit
instaurari. Hæc una res omnium studiis, à turbidis la-
cunis, ad divine Scripturæ limpidissimos fontes re-
vocabit. De *Græce* accersendo narraha *Berselius* quid vo-
bis sit sententia: in tibi vicissim meum referet animum.
Nolim me alieno ingerere negotio, præsertim cum hic
mihi nec feriat, nec metatur, siveo tamen utilitati
publicæ, siveo memorie optimi viri *Flavij* *Besidii*,
quam ego non solum interce, si quid omnino no-
stræ poterunt literæ. Epitaphia tunc muto, non qualia
merebatur ille, sed qualia nos præstare possumus, jam
annis aliquot in hoc studiis genere versantes, quo non
aliud ad eloquentia diversum, præsertim carminis. Si
quid censebis mutandum, cum *Besidii* communica, in
mihi tuam sententiam prescriberet. Bene vale, *Cicero*
castide sospes, vir ornatissime. *Levante 26. Martii,*
Anno 1518.

Erasmus tibi dedistissimus.

EPISTOLA CCLXXVII.

Erasmus Rot. Casareus S. D.

* **A**DRECI secundum *Theodori* liberum, tuo dica-
tum omnino: opinor id jam tibi cognitum. Au-
dio *Besidii* istuc reulisse: & sine gaudio: nam id ma-
lum, quam illud ingenium in tenebris alacri delatisece-
re. Peleatur beati, in illud, & *Cheloni* omnis barbaritas,
† Non erat in MS. sed ad volute lion supra pag. 378.

Epiſt. CCLXXV.—CCLXXX. 1678

A **V**irtute ducent ac multum. Audio clarissimum Comi-
tem *Nicæm* adversus istos indoctæ doctrinæ superci-
lior professores, proſus *Herculeum* agere, sed operam
illi paulo splendidiores antagonistas. Mihi videtur ex-
tremæ intemperatæ cum rjmoſi potentia colluctari,
unde præter vias & scabrum nihil queſe inferre. Mæ
miseret etiam *Odini*, qui multos habet probos viros,
quibus istorum temeritas notatim probetur, negantibus
sibi tanti esse unius aut duorum ambitionem, quæ
gratis venient in odium mundi. Pefſime conſulit re-
bus humanis qui titulum indidit *Oſcitantium Virorum*:
quod ne titulus prodidisset suum, & hodie paſſim le-
geretur illæ Epistole, tanquam in gratiam *Proſodæ*
ſcriptæ. Adell hic *Levanti* Magister noſter,
B priorem Prior apud *Bruxelles*, qui viginti libellos con-
merat, graſtificatur amicis, paulo ante quam *Edu-*
do illa prodiret, que effluſum cum libellum. Primum
optatum non editum cum libellum, verum ubi fuerat
editum, optatum alium titulum. Sunt illi quidem di-
gni majoribus convitiis, sed exemplum est odiosum, &
quod in ſuſto moleſtiſſimum eſſe conſuevit, ſuſpicio
accerto auctore per omnes vagatur, ut cuique ſua con-
jectura, aut ſua ſuggerit affectus: neque enim de-
rant, qui me credentes inter Epistoliarum auctorem,
cum mihi nec nomina forent nota, nec innotabilis phra-
ſis. Bene vale, chariſſime *Casare*. *Micbas Joanneſ*
C *Sibergum* huc ſine tuis veniſſe litteris. Saluta classi-
ſſimum Comitum à *Nova Agripa* totis verbis diligenter.
Levanti poſtmodum Paſcha, ſive 5. Aprilis, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXVIII.

Erasmus Rot. Endas S. P.

* **M**ISI per *peppari* quæpiam ſatia moleſ-
ta epistolam, qua dolo que ſolent objici
ab in. qui putant auctat tamen, quod *Fabro* respon-
derem: tunc oporuit tui reddidit, nam ad *Eduardum*
dedideram. *Tanſſibus* excuſat ſe litteris ad me ſcriptis,
quod tibi non reſponderet, & publicis, & privatis ſic
immeritus, ut hactenus ſui paris t fuerit. Ego *Besidii*
D me conſero, cultus Novum Testamentum. Interim
da opiam ut valeat, noſque, quod ſolis, ama. *Le-
vanti 28. Aprilis, Anno 1518.*

EPISTOLA CCLXXIX.

Erasmus Rot. Thoma Bidello ſuo S. D.

* **N**ONNUM molestum ſuit, quod meus *Joannes*
hinc ſine tuis litteris redierit: quod jubet mi-
tere ſyngrapham pro penſione anni decimi noni, opo-
nor te rem parum expendiſſe: nam iſtam ſyngrapham
non miſerum pro pecunia, quam accepi à *Marſia*,
ſed pro ea, quam dediſti *Franciſco*, certe in ſyngrapha.
E Accepi pecuniam à *Benedicto de Farnari* ad ſummam
centum ſexagena ſic liberam *Franciſco* & ſi 8. ſed
ſine ullo titulo: niſi quod dicerent à *Raphaele* miſſam
ſyngrapham, etiamſi mihi nullam exhibuerunt. Ea ſi
data eſt nomine penſionis, data eſt pro anno decimo
ſeptimo proxime peractio: pro quo *Sixtus* ſyngrapham
miſi per hunc meum *Joanneſ*. Miſi & aliam pro
anno decimo octavo corrente de pecunia ſoluta ante
diem (ſoluta eſt enim in initio anni) cum tota non de-
beretur niſi ad ſeſſum *Annunciationis* proxime veniu-
rum. Quod ſi agnoſcem mihi *ſyngrapham* pro anno
decimo nono, primum mentiar ſactum, quod non eſt
ſactum, & incipiam unius anni penſione fraudare.
Cura ut reverſus te reperiam incolumem, & apud Re-
verendum ſolium age *Besidii*. *Levanti 23. Aprilis,*
Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXX.

Erasmus Rot. Croce ſuo S. D.

* **G**RAVFLOR tibi, mi *Croce*, profeſſionem iſtam
tam ſplendidam, non minus honorificam tibi,
† *Diſpoſitionem*, etc., etc., etc.

An. quum fragiferam Academicæ Concubiginem, cuius com-
modis equalem pro veteris hospitii confuetudine pe-
culiaris quodam studio faves. Mihi nihil tuorum libel-
lorum roditum esse scito. Tantum *Franciscum* offendit
epistolæ quædam *Græciæ* ubi te recognoscit, quis pro-
bavit verum, apbat eas alteri misit. D. *Thomas Gre-
go* reddidi *Theophrastum*. Bene vale, mi *Græce* cha-
rissime. *Levano* 23. Aprilis, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXXI.

Erasmus Rm. Joanni Sixtino S. P.

* DOCTISSIME *Sixtine*, *Franciscus* jam dedi syn-
grapham, de pensione anni decimoctavi, quod
is mihi eam pecuniam annumraturus fuerit, in ego
ob itineris discrimina syngrapham illam maluisse. Si
pecunia, quam à locis *Marassi* recepi, pensionis no-
mine data est, age mitto syngrapham anni decimi se-
penni, qua ita demum uteris, si consisteret eam pecu-
niam hoc titulo dæum esse: nam *Julius*, qui mihi eam
exhibuit, nec epistolam illam ostendit, nec syngra-
pham, nec quo nomine daretur explicuit, tantum à
Marassi mita fuisse. Itaque non putavi meum esse, si-
cere pensionis solite mentionem, cum illa nullo cer-
to nomine esset data. Tantum sensi vestrum errorem,
qui putave itis syngrapham, quæ habebat decimum
octavum annum, pro *Marassi* pecunia fuisse missam,
velut additurus esset pro *Francisco* pecunia alteram an-
ni decimi noni. Quæ bestia potest esse scelerator *Petro
Ammonio*. O ingenium vere *Italicum*! mittit unam
aut alteram epistolam ex tam multis, nec mittit epi-
stolam à Cardinale ad me scriptam, & ex exemplari-
bus dispensationis unicum duntaxat misit, cui subscri-
pti erant neta mens aliquot articuli, idque apertum
simul undidit, cum suis ænias diligenter obligas-
set. Utinam deus occasio, qui portento isti reteram
aliquando gratiam, dissimilimo veteris *Ammonio*, nisi
propterea ille nobis imposuit. Bene vale, doctissime *Six-
tine*, & nobis, quod facis, favere perge. *Levano* 23.
Aprilis, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXXII.

Erasmus Rm. Casiberto Tusulano S. P.

* CONTENTISSIMUS rebus omnibus, unum hoc toto
Carmino negotium molior, ut Novum Testamen-
tum exeat quæntissimum quale volumus, etiam *Levano*
auctoritate comprobatur, rumpantur ut illa *Cadri*.
Miror tibi duplicasse *lymare*, quod toties habebatur
apud C. *Casarem* cum aliis locis compluribus, tum
principio terti libri. *Exaltare* reperimus apud *Cole-
mellum*. Verus ille amicus veterem morem obtinet.
Syngrapha nihil me docuit: ut in qua ne unum qui-
dem intellexerim. Mutavi syngrapha in syngrapha: ob-
latrones ubique grassantes, rei bona fide inter nos acta
est. Nec hic quid scripserint satis intelligo: nisi quod
lego, *dactylis* *tronto* de valore de xxx. *grossi*. Adornum
profectionem in singula hucus, verum vix video, qua
possim in *Germaniam* itere. Dimissa est nuper sce-
leratissima militum nigrorum collaries, crudelissima
Principum nostrorum clementia, obiecti tenebantur,
nullum erat effugium, nihil magis adebant agricolæ
quæ illos interfectione delere, sicuti non uno erant
exilio digni. Trucidati sunt plus minus mille, idque ad
inseruim hominū clamorem, aliqui Principum erat
confilium impium illam & omnibus sceleribus opertum
manum in nostra capita dimittere: coercita est eadem
reliquis data venia, relictis armis, abeundi. Neis sit
colonia aut civibus eos, ubiqueque deprehenderint, truci-
dare. Vide quam male consilium sit Reipublice:
sceleratissimi illi quod incoluntur sunt, Principi uni atque al-
teri ferunt acceptum, quod desideraret aliquis & suis,
in populi caput vindicabunt, jamque passim audien-
tur jugulari victores. Hoc erat non dimittere ma-

num illum, sed errare in omnes, prædones sua spo-
re ad omnes paratos facin a. Quocumque me ostendit
ro, facim ut scias. Adit hic *John Calum*, *Bibio-
pola Tiscenensis*, homo festivus ac doctus: is mihi *Thom-
erium* attulit, adjunctis commentariis, excusum for-
malis, atque item *Federicum* additis diversorum com-
mentariis: dedit & *Fruentium* ac *Varronem* aliorumque
fragmenta quedam vetustissima, quæ per *Joannem*
meum ad te mittam, si modo licebit auctore. Non-
dum enim plane certissime vigilare adivi. Tuus est
liber. Adra fortunam plane deplorarem, qui sit in a-
lam periculis, in sub tali Rege, tamque multis eru-
ditis concubernalibus & collegis, non aule, sed pa-
vatis videri possit. Sed tamen interea nihil adierat &
Oderunt quod ridemus. Et ille, sit scio, odere
malit quam curuli lubidini veli. *Budas* proximi li-
teris excusavi te, qui nihil scriberes. *Joannem* meum
in *Angliam* remitto, quod intelligim illum non ita
totum litteris ut per eas possit eveni, & matercula solum
non credit incoluntum nisi sit in *Anglia*. Nec tamen à
me dimissus videretur, posteaquam in *Adra* mei famu-
litium demigraturus est. Nihil ejus ingenio sincerius:
quare velim mi tibi quoque sit commendatus, si quid
opus esse c. nicipias, ut moliorum consilio coortur-
patur. Bene vale. *Levano* 24. Aprilis, Anno Do-
mini 1518.

EPISTOLA CCLXXXIII.

Erasmus Noviomagi suo S.

* ETIAM atque etiam te rogo, sic ut Dominus
intelligat: errore factum, quod illum non adie-
rim, ne suspicetur me refugisse suum colloquium, quod
ego lumino per exoptatum. In hoc scriptum eam
epistolam, quam tibi reddidit meus *Joannes*, sperans
tote, ut ejus argumentum Domino referres: vultur
enim mihi sic eam temperasse, ut in culpam à me de-
pellerem, ut in te tamen odiole non rejicerem. Nos hic
moleculine adornamus iter, nondum scio quo, sed
omnino adornamus. Tu, mi *Gerrardo*, fac tui similia
esse perga. Bene vale. *Levano* 26. Aprilis, An. 1518.

EPISTOLA CCLXXXIV.

Erasmus Barbino suo S. P.

* IPIO Adfectionis die *Basilam* perveni, inire fa-
cili, præsertim ob ætatem. Opus Novi To-
stamenti jam in manibus est, excusiditur. Sed gra-
fatur hic per univerfium *Germaniam* nova quedam pes-
tis, quæ tulli, dolore capitis, terminibus vicerum,
plurimos corripit, multos occidit, sed plures reliquit:
ea me quoque post decimum diem corripuit, & jam
dies aliquot male affligit. Intra tres menses hic me
explicasset, si valeat fuisset prospera, eo dedux-
sem Opus, sed satis cedendum. Si *Macanus* meo opti-
mus valet, tuque valet, est cur mollis ferens meam
infelicitatem. Bene vale. *Basilis* posttridie Trinitatis,
sive 1. Junii, Anno 1518.
Scripti jam pridem & tibi, & domino Cancellario,
& *Levano*, quod tu ita jussit. *Cusidari* opto omnia
fuisse.

EPISTOLA CCLXXXV.

Erasmus Moro suo S. D.

* IPIO die Adfectionis *Basilam* pervenimus, incin-
te ob ætatem facti difficili, sed tamen incolunt.
Sed graffatur per univerfium *Germaniam* nova quedam
pestis, quæ simul & tuffim habet, & capiti dolorem,
in nonnullis usque ad phrenem, & vicerum tormi-
na: amici scripserunt eam jam extinguiam esse. Hac
me post decimum diem corripuit, & jam dies aliquot
male affligit. Sed tamen jam Multum quidem
occidit illa, sed plures reliquit. Opus Novi Testa-
menti jam in cursu est. Curavi tria volumina excuden-

* Inf. Epist. cccxi. pag. 1694. B. ad verbo fuisse, ut accidit

An. 1518. da in mensuris: de uno iussit *Tanctulus*. Se vale-
tudo fuisse prospera duos duntaxat menses in eum
prodursum locum, ut nos quoque absente potuisset ab-
solvī, sed fate agitur, satis cedendum est. Si fore-
bunt Superi, proximo Septembere redlemus nos *Eraban-*
tes. Opus tantum non puerit absolvi ante proximas
vindas. Hæc fuit et sciat etiam *Tanctulus*. Bene
vale, amicorum charissime. *Epistola* postridie Trini-
tatis, sive 1. Junii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXXVI.

Erasmus Winesfordi suo S. D.

* **Q**uoniam *Mere* missas litteras inscripseras mihi, quod
mihi desinatur, illi, nihil abs te peccatum, o-
ppime *Winesforde*: cum quæ utriusvis sunt, magis sine
alterius, quam quæ ipsius. Vehementer gratus mi-
hi facturus es, si *Noctas*, quas *Greco*, ut scribis, sus-
fueras es, huc *Joanni* nostro tradas, qui aut ipse ad
nos perferat, aut ad nos perferendas curabit. Præter-
ea si Dialogos luforios & coarviales, quos habes apud
te, ad nos miseris, ita recognoscas ac locupletabo,
ut existimem futurum non superandum nostræ amicitie
momentum: nam tibi dicatur, edendos cura-
bo. Bene vale. *Antwerpæ* 23. Junii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXXVII.

Erasmus Moro suo S. D.

* **D**ici vix possit, magis-ne doleam, optime *Mere*,
an admiere, quid acciderit nostro *Paceto*,
ut ibidem illum edendum putaret: in quo plane de-
sidero iudicium illud, quod illi non deesse putarum,
deleo autem non ipsius nomine solum, cujus glorie
non minus sære quam meæ, verum etiam velle *Bri-*
tanus, quæ, fat scio, longe nimis specimen ingenii
ab alumno suo expectabat: denique meo ipsius nomi-
ne doleo, quem tones nominat, non dubito quin a-
mico animo, sed tamen ita ut inimicus non magis fuerit
nocurus: nam quod lector à me veluti seditore
videtur excludens, quod illius spondi nomine, non
ita magis duco. *si quid piam*: an non perpendit ille
rem esse scriptam, amici nomen orbi posterisque tradere,
neque quicquam repperit præter stramentum, charta-
rum, oleique jacturam? Quorsum attinebat referre ma-
gis illas de *ritale*, de *heresim*, de *pauperibus*? an
quicquid usquam inter cythros effusum tabula, dignum
esse putat, quod orbi legendum proponatur? verum
hæc sora jam est completio. Quod superest, pro
tua cum illo familiaritate, subornabo hominem, ne
confimiliter post abutatur litteris: si *Græca* vertet, a-
licuius iudicio facietur, neque quicquam est habebat
negotii præter elocutionis curam. Epistolam ad *Dor-*
pium pro me scriptam ipsius honoris causa suppressi.
Atque utinam libellum huic suppresserem liceret. Hæc
ad te sine furo scripsi, mi *Mere*, quod de nuntiis fide
certus essem, ad ipsum eadem scripeatur, ni jam to-
ties expertus essem, quantum suo quisque ingenio fa-
veat, & coram huiusmodi piscabilis admoneri solent.
Bene vale. *Antwerpæ* 29. Junii, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXXVIII.

Hermannus Camerici à Nova Aquila, Erasmus Rot. S. P.

* **R**ite violentam contentionem inter duos Theo-
logos. Invenit nos Episcopus *Nibensis*, Octiplo
Pilateri auctor, cuius in *Apologia* ad *Fabrum* honori-
ficum facio mentionem. Est homo gloriosus magis,
quam violentus. Conductus est à Rege *Gabrielum*
obtingentis *Francie*. De residuo Principis ex *Hispania*
rem incredibilem scribis. Libellus est mantica mea sub-
hæc est farto, *Ancurpæ*, ni fallor, magno meo do-
lore: scripti *Basiliam* ut inde reparetur exemplar. Tra-
gediam malorum meorum cognoscere ex meo ad *Bra-*
rum litteris, quas lectas reddes huic juveni, ceteris

Epiſt. CCLXXXV. — CCXC. 1682

A) item amicis ostensuro. Utinam tuo consilio parvissem! An.
hinc omnino calamitatem meorum caput. *Dorpius* 1518.
primas omnium nos invenit, deinde *Athenis* cum ru-
mor esset me peste laborare. Fuit hic *Hochstram*,
multa contribulatus cum *Cornelia Egmondæ*, *Widius*
& *Widius* *Widius*, & *Widius* *Widius*. Vale, clarissime Comes.
Nos ad hoc domi decidimus ob ultra nondum finem.
Leovani 19. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCLXXXIX.

Erasmus Capivani suo S. D.

* **S**pirae offendi *Præmum* cum suo Opere pueri-
li & infilio. Tudet me studiorum, cum video
à talibus pueris tractari Morsum iacta. Circumfer
secum paginam, quam mutavit, quam ostentaverat &
Magnum, cum non in hoc mutavit, ne sciretur quod
autem scripserit *Conspiciendum* scripti ad me episto-
lam insulsumam, & egregie inodiam: quia & *Me-*
lauchius vocem te dignum omisit, *Se multa reprehens-*
farum in Nova Testamento, ut ejus amicus Reschius.
Leovani invenit me *Helius Esham*, poeta, homo can-
didus huc ab *Erphordia* profectus, tantum ut videret
Erasmus. Quando ad me scribit periclitari *Admonum*
Liberum. O *Widius* jam palam vulgus est, ac se-
pius excusatur. O intemperat! Visit nos auctor *Octa-*
pili *Pilateri*, Episcopus *Nibensis*, qui legio locum,
ubi honorificum illius facio mentionem in *Apologia*.
Homo gloriosus est magis, quam violentus. Habet
à Rege *Gallia* obtingentes *Francos* annue. *Basiliam*,
quem *Spira* reperi, narravit mihi bellum *fabulum* de
Hochstram: jam res litteris exulcerata, venit in Mona-
stium *Eques* quidam promissa verba horrenda, expe-
tat torvo vultu *Hochstram* colloquium, & fratres negant
esse domi: Ille insat: dum pernegant, & pollicentur
se remanentem, si quid mandasset: Scripti, inquit,
fuerit ille in generosum cognatum nostrum *Comitem*
à *Nova Aquila*, nec effugiet penitus: & vobis denun-
tatio, ne ingrediamini terras *Comitum* atorem ad col-
ligendos calces, præter verbera mihi suffere. Ibi fe
excusare illi, non hæc fieri ex animi sui sententia, si-
bi magnopere displicere, quod ob unum hominem vo-
cetur inodium publicum. Id ubi multis verbis ha-
derent: Age, inquit *Eques*, hæc ita demum crede-
mus esse vera, si nebulonem illum egeris in vestro
contubernio, sin minus, exilissimus vestro confen-
su fieri. Itaque ille latuit se fugit: ambia locum
Constantia, ut mihi narravit *Officialis*; repositus est:
fuit & *Leovani*, ubi puto locum querit. De ista no-
stro ex meo ad *Bonum* litteris cognoscere, quas amicis
communicatus, si forte ille non adfuerit. *Nibensis*
triumphat, & nihili illi non succedit: tibi vehementer
succentit, ait fe gravissime notatum abs te, etiam im-
pietatis: quod fuit abs te factum nollem, si tamen fa-
ctum est. *Spiræ* libellus est mantica subhæc est, ita-
que rogo ut exemplar mittas. Rati vestras salutationes.
Bene vale, optime, & amicum sincerum præstare per-
ge. *Leovani* 19. Octobris, Anno 1518.

Domino gratulo me commendatio diligenter, &
Domino *Bere*, si adest.

EPISTOLA CCXC.

Erasmus Rot. Christophorus Bisheweldio S. P.

* **A**gnosco, vir ornatissime, qui me toties &
ornasti tuo officio, & benignitate fovisti. Quid
ea cornu fuvius? quid conditius? o mores vere can-
didos! o crudum supercilium iustitiam! qui vero ser-
monis tui lepos, qui elegans? *Romanorum* hominum
loqui putares. Eant tunc *Itali*, & *Germani* barba-
ricum opprobrent. Tragediam malorum meorum co-
gnoscere ex epistola ad *Leovani* mea: quam lectam red-
des huic juveni, ut alio quoque possit ostendere. Ni-
hil in ea falsum leges. Derrat hoc tam multa passio.
Hic annus mihi *Widius* calculo notandus est, si quis
Ten. III. Qo o o o quoniam

An. quam est alius. Bene vale: saluta *Wesphalum* nostram.
1547. *Leuani* 19. Octobris, Anno 1518.

Erasmus ex animo tuus.

EPISTOLA CCXCII.

Erasmus Matræ suæ S. D.

HOC anno meus Genius insigniter me exercuit, mihi charissime *Matræ*: ut quoniam longum decribere singulis, ex meis ad *Rhenanum* literis cognosces. D. Decano, circa ostentationem eruditissimo, & circa faciem humanissimo, multam ex me salutem dices, præterea lepidissimo *Enchiridion*, & optimo *Kircheri*, ceterisque Canonicis, quorum humanitas non istic refocillavit. Hunc juvenem meo summo mitto *Basilam*, ob exemplar Novi Testamenti. Bene vale, mi *Matræ*, amicorum sincerissime. *Leuani* 20. Octobris, Anno 1518.

Transcribe ad me nomen & cognomen D. Decani.

EPISTOLA CCXCIII.

Erasmus Basilæ suæ S. D.

INDICATUM est mihi clauis *Barlandum*, qui *Latini* Professoris locum obtinet, de abdicando cogitare, quod oneri tæderet, & exilis salarii præteriret: egi cum homine, & comperi rem fecit habere. Jam scripseram exhortatorius testamenti, si hoc munera non delegasset *Barlandus*, mihi repertum, qui pulchre valeat eam sustinere provinciam. Itaque ab hac spe decidimus, & tamen optarem te vivere apud nos: sed malignus apud hos quæritur, verum alicunde fortassis affligeret fortuna. Episcopus *Leodensis* unice colit doctos, item Abbas *Divi Florentii*, homo mixte benignitatis. *Hechstratus* hic fuit ante meum reditum, quidam suspicatur hominem huc commigraturum. Bene vale, *Basilæ* charissime, & *Erasmus* tui amantissimum vicissim amo. *Leuani* 21. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCXCIII.

Erasmus Ret. Christophoro Ebersoleidis S. P.

REDDIDIT eruditissimus *Eberhardus* literas tuas, cum duobus Orsionibus licet depravatis scrip-
tis. Literas tuas *Dorpi* reddendis curavi. De statu nostro cognosces ex meis ad *Rhenanum* literis, si vacabit legere. Hæc annus mihi parum candidus fuit: fœxit Deus Opt. Max. ut succedant feliciores. Gratissimus fuit mihi animus erga me tuus, gratum officium. Salutabam meis verbis *Wesphangum Angustanum*, & *Francos* humanissimos, quibuscumque postremam egi eorum, ac ceteros, qui *Erasmus* bene volunt. Sciunt hic quoque petis, sed modice, & aliunde invecta: cœlum absque vicio est. Bene vale, doctissime atque humanissime *Longicompans*. Saluta Jureconsultum, qui nobis Orsiones in ovi pronuntiavit. *Leuani* 21. Octobris, Anno 1518.

Erasmus ex animo tuus.

EPISTOLA CCXCIV.

Erasmus Tuglæ suæ S. D.

HOC anno insigniter me exercuit Genius meus malus. Difficillimum tunc *Basilam* itum est, tum ob comitum indommoditatem: nam nescio quo fito in *Hollandiam* quidam incideram, tum ob istum graviores, quam pro temporis ratione. *Basilæ* pece perperam ægrotavi, primum pestilentiissima pueri, qua multo perierunt istic: mox dysenteria, periculosoque alvi profluvio. Magno emissum id temporis firmitatem valetudinem, quo facillit Operi succedere. Sero mihi reddidit *fratres Leuani* annotationes, aliqui mihi longe gratissime, mea annotationibus jam absoluti, & aliquos *Matræ* parte. Utinam idem fecisset in *Epistolis* Apostolorum. *Basilæ* difficillimus etiam linguarum, sed reliqua malorum nostrorum tragoe-

diam ex meis ad *Basilam* literis cognosces, quorum exemplar isthuc misi. Deceveram ante hyemem *Basilam* invisere, acque hæc gratia maturius *Basilam* relinquere, sed satis aliter vilius est. Adhuc in Chirurgorum manibus sumus ob duo ulcera, tertium porne obductum est. Hodie nostro summo missum quendam *Basilam* cum reliquo exemplari, & Argumentis nostris in *Epistolis* Apostolicis, quas ex tuo consilio adjecimus, missi mox Præfationes & coronides. Opus excedit centenos terminos, cum singulis paginis, ob chartarum magnitudinem, decem veribus abundant præ superiori edicione: iustitiam unum excudi membranis, ille tria excudit: unum quatuordecim ad te venit: nam totum absolvitur ante Januarium.

Volenti mecum pacisci *Frabius* respondi, ut cum pecuniam, quam mihi dare destinaisset, in Operis curam infunderet. *Amorhabius*, hujus artis peritissimus, instantissimis precibus devici, ut adesset in colligando: nam in *Jacobi* summo, quem in hoc *Basilam* adducere, sensu non multum fore prædixi, & *Frabius* nihil fingi potest stupidius. A mendaciis per tuam syngrapham recepi sexaginta *Francos* *Leuani* reveris. Hoc labore extrixit, *Philophrasti* absolvam, si *Christi* Opt. Max. adipiraverit. Invisit nos *Leuani* Prædicator, qui edidit Octapsum Plæterium, cujus honorificam facio in *Apologia* mentionem, quod illum sine non fugit. Opus quoniam vendi non potest, donat magnatibus obambulant, atque ita curia vendit, quam si venderet. Conductus est a Rege *Germaniæ* obtingentis *Francus*. Meus Cancellarius perit in *Hispaniâ* unde spei nostræ summa penitens: scribit illius *Sacellanus*, si tres menses adhuc superfuisset, amplius prospectum erat *Erasmus*. A *Gale* rursus invitor, ut ex *Basilæ* literis cognosces, quorum exemplar ad te mitto: eas ad Idus Aprilis scripseris, ad Calendas Septembres accepi: in his desiderio in homine sensum committimus, sed minus ostendit, quod domesticis norm hominis ingenium. Multo & epistolæ exemplar, qua tamopere fuit offensus. *Faber* incipit esse minor, & spero fore, ut in gratiam redeamus. Erant in *Germania*, qui officio quid gannire coeperant, sed *Fabri* exemplo territi, delatuerunt, posteaquam vident *Erasmus* non prius eductum esse. *Gallia* novus bospi fieri nolum: quid mihi sperandum sit ad *Angliam*, certior fieri cupio. Insuperfecit meos, vires attenuantur, si accederent centum *Marcæ*, qua Rex jam pridem offert, non ambire amplius. Nihil est quod hic sperem, nullum gentium contentiora istud, ut delitiora. Prodiit *Sostenens* non sine majestate, item *Q. Corrinus* *Instituta* Principis rursus excusis, præterea *Enchiridion*, adjectis aliis novis, & *Andriam* *Epistolarum*, quas *Beatus* excepisset. *Apologia* demum est divulgata, non sine accessione, quam ad te mitto. Bene vale, doctissime *Tuglæ*, & tuo *Erasmus*, ut soles, fave. *Leuani* 22. Octobris, Anno 1518.

Paulo antequam *Leuani* discederem a *Angliis*, quicum mihi jam intercesserat amicitia, nescio cuius operis, amicus esse desit. Coeperat annotare quendam in Novo Testamento, ut ipsi vilius est, magnopere ad rem facientis, ut mihi vilius est, nihil, exceptis duobus aut tribus locis. Ex tamen amplectebat officium, licet sentirem illum iustitiam apud quendam Canonicum *Regularem*, cum & minime doctum, & ad quem ea res nihil attinebat, quod magno scilicet periculo scriptissimum, *Christum* non dici absolute principium, quod ego ita sensi, posse nominari, cuius *Christum* non dici principium: neque enim est principium *Patris*: ut *Pater* absolute est principium omnium. Jamque in annotationibus corpus addidit sententiis quasdam iracundi peccatis, & stultissime, ubi non intellexerat quod scriptissimum. Satisfecit in his, & admodum hominem, ut meminissem admoneri me hominem, sed ab homine, mox desit admoneri. A difficillimis ducentos locos a te notatos, & meditatur adversum nos nescio quid: nec invisi, nec jubet salvere. Est ille quidem

Ad. dem vir bonus, sed mire pernix sua sententia, & animabilis ingenii, ac lingue facilis: putabat se rem factam habere de genealogia Christi in Luca, quasi manifestarum errorum compendit, cum ego sic recitarem, ut fidem petas *Josephum*, & *Ananiam* auctorem esse velim. *Epistolam* reverfus per otium rem expe-
pendo, & comperto [†] *Adia* toto errare caelo. Rursum vale.

EPISTOLA CCXCV.

Erasmi Bilelio seu S. D.

* **V**TCVMQUE me vobis restitui, licet toties periclitatus, & ita ut in portu pene naufragium fecerim. Utique Chirurgus constanter affirmat fuisse versissimam pestem, idcirco dubito: mihi certe maximam fuit malum. Demor quid tibi velit *Pauca*, toties rejecta syngrapha mea, tandem propriam sumul-
lam hac grata mihi in *Angliam* cum syngrapha, quam ipse *Sixianus* fateatur melius fuisse scriptam, quam syngrapham *Pauca* meam. Existimabam deprecandam pecuniam: *Franciscum* putavi rem certam, scribit mihi syngrapham, qua nomine ipsius in *Germania* pecuniam possum accipere, parte suavitatis statim data in manum. Ubi venit in *Angliam*, *Pauca* de syngrapha cavillatur, nec dat pecuniam: mittit exemplar belle nullissimum, in quo mentio fit anni decimi noni, cum hac pensio sit anni decimi octavi. Obsecro, quoniam ista morositas? quid, si nulla intercederet syngrapha? an veretur, ne ego pecuniam huius petam, quae scilicet debetur? Tam periculosum iter suscepi, tot morbis laboravi, & ob istas *Bileham* ego destitutus fuisset, ni in *Germania* reperissem, qui mihi plus crederent, quam ille *Pauca*. *Franciscus* enim ubi negata est pecunia, suam syngrapham mutavit, sicuti par fuit. Rogo ut hac reteras Domino: melius enim ista narrantur, quam scribuntur, & adlabores ne apud *Arnoldum* depuntur pecunia. Hic ego recipiam [†] *Franciscum*, & posthac agat Dominus potius per *Marsicum*. Fac, quaeso, ut ictum, an Dominus volumini *Harmonii* receperis, solent enim meos libros in tuis manibus detinere: quod si non recepit, curabo ut habeat. Bene vale, amice sincerissime. *Leovani* 23. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCXCVI.

Erasmi Bilelio seu S. D.

* **Q**UID agit meus *Bilellus*? An adhuc cum *Fabrizio* bellum gerit? Accipi una atque altera litteras, quibus testaberis te scripsisse nescio quid adversus istos *Sycophantas*; verum, hoc scriptum [†] ad me non pervenit. Et ecce apud *Aquigranum* in subitum exitum precipitatus sum; partim equo, partim vehiculis deportatus sum *Levanum*, vix semivivus, cum tribus ulceribus, & glandibus duabus, quarum altera evanuit, altera nondum in sinistro inguine, nec tamen exulceratur. Ex tribus ulceribus caro nigra & mortua excidit: maximum erat sub coxa leva: unum, quod est in dextro inguine, propemodum obdactum; reliqua duo adhuc hiant. Utique Chirurgus asseverat pestem esse, sed incommodo itineris effugisse me periculum: Medici negabant in urina esse ullum morbi signum. Accessit precipitum, qui cum sepe fassus esset nihil esse signi in urina, cum narassem de ulceribus, fugit, nec unquam rediit. Jam sex hebdomadae domi desideo, cum Chirurgis, Medicis, & Pharmacopolis rem habens, non ex animi sententia. Tu soles *Erasmum* infortunatum dicere: quid, si nunc cum videres, imo si videres? Decretum nimirum hoc malis nostris. Qui crederet hoc corpusculum tot laboribus, tot itineribus, tot morbis sufficturum, ut interitum nihil memorem de *Sycophantiis* Theologis ac

[†] Hac vox, *scriptum*, erat postrema in hac pagina, cui ipse *Erasmus* subscripti dixerunt quatuor voces, unde voluit *Erasmus* intermedum fuisse obitum; hanc *Epistolam* suam ex epistola ad *Colletam*, non ad *Benziam*.

medicamentibus Monachis, quorum nemo coram, sed multi à tergo obstant. Vult *Christus* Opt. Max. ut 1518. aliquando succedat prosperiora, ut hac corporis incommoda [†]. Novum Telanicum brevi prodibit, sitis scilicet. Eduntur nunc Argumenta nostra in omnes Apostolorum Epistolas, mox *Paraphrases* reliquarum aggredietur. Admonet quid disparetur in septimo Capite Epistolae ad *Romanos*. Mittimus exemplar Oratoris F. P. Ordinis *Prædicatorum*, Cardinalis *Cajetani*, habite in Concilio Principum *Angustae*, ubi Imperator bellum agit concedam, & Archiepiscopus *Magenianus* impulit (est enim adolescens) ut galero accepto dignitatem suam delecoraret, Monachus factus *Romanus* Pontifex. O mi *Caleste*, quæ nunc rerum humanarum scena vertitur? ex hominibus deos factus, & sacerdotum vertitur in Tyrannidem. Principes una cum Pontifice, & fortasse cum *Turca*, conspiciunt in fortunas populi. *Christus* antiquatur, & *Astys* sequitur [†]. Bene vale. *Leovani* 23. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCXCVII.

Erasmi Rai. Gail. Montjoye S. P.

* **M**OROSITAS benignissime, qui crederet hoc corpusculum tot malis sufficturum? tot itineribus difficillimis, tanto æstu, qui fuit apud *Bilelium* proles intolerabilis, tot laboribus, tot morbis? nam *Bilelium* fere perpetuo agrotari, primum pituita diutina ac pestilente, quæpe quæ non paucos obsumsit: mox dysenteria, ac periculoso alvi profluvio. Prætergressus *Colmanum*, belle babebam, & latum mihi reditum ad *Levanum* rictibus amicis promittebam. Et ecce deceptus in subitum exitum conceptus sum, sic destitutus omnibus viribus, ut morti proximus essem: solus animus me nunquam desinit. *Levanum* deportatus sum cum tribus ulceribus, uno sub coxa leva, altero in inguine dextro, tertio in dorso; erat & glans prædura in inguine sinistro, quæ nondum tota stuit. Chirurgi duo pestem esse asseverabant. Medici negabant in lotio esse ullum morbi indicium. Post quatuordecim dies ex tribus ulceribus atra caro & emortua excidit. Jam sextam hebdomadam domi aliorum, rem habens cum Chirurgis. Si pestis fuit, hoc certe mihi profuit, quod pestem esse non crediti. Quid tu pro tu in me manifestis servis, ago gratias. *Pauca* minister in causa fuit, qui sic mihi meminit fuisse est de ex pecunia, quasi ab alio foret profecta. Cupio scire quid valeat celsitudo tua, cum uxore & filio. Bene vale. *Leovani* 23. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCXCVIII.

Erasmi Rai. S. P.

* **R**EVERENDISSIME Praeful, hic annus pulchre exercuit *Erasmum* tuum, & ideo, & reditio fuit difficillima, partim ob ætatem, qui in *Germania* fuit intolerabilis, partim ob ventos pestilentissimos. Languidulus adhuc reliqueram *Rasilem*, tamen paulum ita convalescens, ut mihi fatis placerem. Ubi venissem ad Comitum *Nova Aquila*, hunc reperi in Arce *Baldwinensium*, quatuor millibus passuum citra *Colmanum*: juvenis est antiquæ nobilitate, pauciloque, sobrius, moribus modestissimus ac plane laudis, non tua in disciplina doctus. O vices turpiter commutatas! si sacerdotes & Monachi ventri gulæque serviant, militibus bonos mores ac bonas litteras amplectentibus. Offendi & *Populidæ* Telonen, qui exsilii præ gaudio, bestium se clamant, quod *Erasmum* videre contigisset. Nihil officii non exhibuit: inter syngraphas Telonica libellos *Erasmus* ostendit. Scribunt ad me ex *Novemburgi*, ex *Bolovani*, ex *Ungaria*, ex *Polonia* litteras *Christum* spirantes, sed profani fere omnes.

Tem. III. O o o o o Soli

[†] Supple. *erasmum*, *soliman*, ut quid *Bilelium*. I. Ita habent in MS.

[†] Is est *Chrysostomus*, *Bilelium* videtur, ad quem Ep. R. CCXXXIX.

An Soli Monachi, & Theologi quidam horum similes, **A** Sycophantae agunt. Sed ut ad rem. Sperabam fore, ut hoc auratum letus letos revivissem vos, sed o vices subito rerum humanarum! simul atque Comitem reliquis, repente in extremum exitum precipitatus sum; praeter animum nihil supererat vite: semivivus delatus sum *Lothianum* omnibus viribus destitutus. Habebam tria nocera, unum ingens sub laeva coxa, quod equitatione quoque fuit exacerbatum; alterum in laevo inguine; tertium in tergo. Erat & in laevo inguine glans praedura, item lux dextra papilla, quae paulatim evanuit post quatuor hebdomadas. Ex tribus ulceribus excidit caro nigra & mortua. Uterque Chirurgus pestem esse asseveravit, & adhuc asseverat. Mihi non libuit credere. Jam sextam hebdomadam mihi cum Chirurgis res est, periculosissimo hominum genere, ac domi desideo. Deceat hoc *Erasmus* mala. Quis credidisset, hoc corpusculum, tot professionibus, tot morbis, tot laboribus, tot curis iustificatum fuisse? dabit aliquando Christus Opem. Max. hic prosperiora. Quamquam quicquid ille nos ferre voluerit, feremus aequo animo, modo, quod speramus illius freti bonitate, membrum hoc suum licet languidum non fiat a suo corpore revelli. Ille nobis vita, si morimur, ille praesidium, si vivimus. Ad poenitentiam mercatum exibat Novum Testamentum satis feliciter absolutum: cetera videbis, aut jam vidisti, in *Angliam* importata. Argumenta in omnes Apostolorum Epistolae mea jam excutuntur, in morbo conscripta. Ad *Paraphrasen* accingor. *Hochstrassum* *Calania* expulsi sunt, & alibi sedem quaerunt. Res ab argumentis ad fultes rediit: in Dialogo suo taxat Comitem *Nova Apuleia*: ea res commovit multos militares homines, quos hic habet agnatos & affines. Opinor eum *Lothianum* commigraturum. Bene vale, Praesidium integerrime, & *Erasmus* clientulum, ut soles, ama. *Lothianus* 13. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCXCIX.

Erasmus Rot. Guil. Warame, Archiepiscopo Cantuariensi, S. P.

REVERENDISSIME Praeful, ac *Mactius* multiscentissime, licet non admodum multa mihi solent accidere prospere, tamen nullus annus hoc exstitit infelicio. Iter, ob rem intolerabilem, difficilissimum fuit. *Basilea* primum diutina ac pestilentiissima pituita, mox dysenteria, & alvi profusio periculosissime laboravi, toties me repetente morbo, ut pene perpetuo aegrotarem: quod si nihil fuisset morbi, tamen aetius erat tantum, ut robustissimi vix dicerent. In reditu paulatim convalescam, praetergressus *Colonia* sat mihi placebam. Sperabam fore, ut vos letos ante hycem revivissem. Variis mihi voluptates pollicebor. Sed o rerum humanarum vices! apud *Angliam* in subitum exitum incidi: equo eluso vectus sum usque ad *Tongres*: sed tanto evacuato, ut aliquando fuerit in animo in solum memet abjicere, atque illic sub dio efflare animum. A *Tongres* biga deportatus sum *Lothianum* vix semivivus, tria habens ulcera, unum sub coxa laeva; alterum in inguine dextro; tertium in tergo. Accerit Chirurgus duos, uterque pestem esse pronuntiavit: Medici negabant ululum morbi signum esse in lotio, tumebat & praedura glans in sinistro inguine circa exulcerationem: sub laeva coxa ingens erat ulcus. Ex omnibus excidit caro nigra & mortua, sed non nisi post tres ferme hebdomadas. Jam plus sex hebdomades cum Chirurgis res est, domi alligato, utroque duobus ulceribus adhuc hians. Deceat hoc nimirum nostris malis. Quis credidisset, hoc vitreum corpusculum tot malis iustificatum fuisse? tot & talibus itineribus, tanta studiorum laboribus, tot morbis, toties cum redintegratis viribus me repetentibus? ut ne quid interim dicam de sociatissima quibuldam Monachis, & aliquot insul-

Aulicis Theologis, qui velut ignavi canes in abietem latrant, coeum mori. Habes trigedam calamitatem meam, ad quam & illud accessit, quod Principis nostri Cancellarius in *Hispanis* dem suum obit, unde ipse omnis in his regionibus pendebat: usum enim hunc habebam ex animo faciem. In *Galiam* designare non est animus, quemquam accerere jam laqueum. Aut *Anglus* ero, ut ex *Anglia* & *Brabantia* mittam. Non delectum tu celitudine mihi favente. *Pekya* pulchre me tractat, cui nulla placet syngrapha, per illam vel mori licuisset inopia: nihil enim ab illo potuit extorqueri. In *Augustano* Concilio nihil adhuc agnoscere achem, nisi quod Archiepiscopus *Maguntinus*, adolescens, galero Cardinalino donatus est. Habita oratio non admodum grata de *desamibus*, quam *Tusculana* misit. Scribit ad me Comes *Nova Aquila* Concilium illud *Franciscum* transferendum, atque ibi agendum de coronando *Ferdinando*: si hic agitis frigidum: addit haec verba, *Regem ex Hispania breviter reducere videbitur*. Rumor est illum *Napoli* venturum; quod vero propius est. Pestis ubique ferocissimam, *Lothianum* minime, *Colonia* maxime ferit. Bene valeat tu reverendissima dominatio, cui haec clientulum etiam atque etiam commendo. *Lothianus* 14. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCC.

Erasmus Joanni Smith S. D.

DEMIROR quare nobis dixeris duodecim *Angliam* & *Mera* datos, & *Arcadia* committis: nam ego fretus distis tui syngrapham ab eo recepi, quam postea coacti sumus mutare. Fac ut sciam quomodo valeas: nos non semel in fumum vite periculo sumus. Vide ut Domino tuo fideliter intersias, & a consorcio malorum abstineas: cure in primis ne contagio siccum, scabiem *Gallicam* tibi contrahas. *Christi* ne unquam obliviscaris, sed quotidie salutes ex animo. Si quid hic a me fieri velle, lubens faciam. Bene vale, mi charissime *Joannes*. *Lothianus* 15. Octobris, Anno 1518.

EPISTOLA CCCL.

Domino Erasmo noverendum doctissimo *Lucas* Palatinus S.

PARCE, mi Erasme, si tuam magnificenciam rudiori Minerva obtundam, *Patricium* tui, *corredus* quoque terrarum multum ponderis & auctoritatis habentem, admodum parumper epus habes. Novi ego quantum te faciat *Zalvus* ille, nostra tempestas *Jurissconsultus* altissimus. Vellam igitur eidem non tam me quam usque meum, literis tuis commendare. Quo autem commendationis argumento opus sit, *Probenius* tui: *expiratum* facies. Huius praecis (me *Hercules*) humilis & pellere fasces non sorda aure pertransieris, ita me tuamque secuta devotissimum obsequium, ac nihil sit quod pro *Erasmio* illo maximo, humanissimo, & doctissimo praeciperis meo, subire perimeciam. Vale. Ex adibus nostris, turbidius curarum varicibus angustata, 1. Novembris, Anno 1518.

EPISTOLA CCCLII.

Litterarum ac litteratorum omnium decore, D. Erasmo Rot. Praeceptorum viri longe charissimum, *Lambertus* Holonius S. D.

F Lothianum.

PRAEDIE Calend. Decembris per aurigam quendam *Leodientem* auar: ad te scripsi litteras, ut transmissis, quare supervacuum esset ea repetere, qua illic scripsi, ut in *Crabide*. Ceterum quia incertum est, an ea receperis, nec-no, paucis amicum rem rursus significare visum est. Proinde scito non reperisse nos *Comitum* illum *Aquensem*, apud quem gladium tuum reliqueras, quod in *Romanis* petisse diceretur, neque famulas eius aderat. Nihil scias ille D. *Leonardus* Canonici curaturam

As. *tuam dicit, ut ad te redeat. Bedburi (quoniam Comes*

1518. abbas) litteras procuratori illius reddidimus. Cetera ex

litteris meis ad Basilandam cognoscere licet. Locutionem

operam nostram Frobenio typographo, qui Rhenani

operam, ex sequenti ungue, lobens cum eundem. Ja-

cohibet tunc nostram Testamentum curat: perdidit est

negus ad Paulum Epistolam, qua nunc extendimus. At-

que in Unopra ad amicum vergis. Succedet illi Talla-

tem Opus, cuius gustum, credo, bene abbas tibi pro-

buit Bonifacii Amerbachii. Paulatim hoc pectus, qua

comitum atque ad collegam nostrum Menardum exhi-

bit, de qui pluribus Rurigerio nostro scripsi. Adm. Frobenii

scripsi, imo superfluoque patet, Theologum nostrumque

scripsi. Duci non potest, quamquam placet studiis: mi-

hi certe, qui nihil amicus habet, merentem reddidit liber-

tem, nostra operam nostram observantem frigidissimam

servantem. O non bene, quibus comitum hoc fuisse vi-

vere, qui iudice, Duci ad Perfectorem Te & littera &

Christianissimum verum transmittit! Moguntiam Episto-

lam, Cardinale dimittis, iam concessit, bella Leonis

præda. Habet epistolam nostram ad parum celebratam.

Tuum erat, bene consulas, & ignoscere, si quid nunc

negra te affluerint. Ego me tibi etiam atque etiam com-

mitto, dedecore, Bene vale, litterarum parat. Basilea

5 Decembris, Anno 1518.

Bene te salutem, item Basilius, Frobenius, Fro-

benianus nunc, amicitia salutem componitur. Jo. Oc-

colampadion superius septimana Theologia lauream me-

ritus, etiamque si meo Augustum, non publicis con-

gratias muneris. Rurigerio vale.

EPISTOLA CCCIII.

Erasmus Antonio sive S. D.

* **L**AVAN feriam elegantem epistolam commen-

datam, muneris muneri committit: neque enim illa

palato suavior, quam hoc animo. Nimirum hoc est

quod docuit Hefstus tibi, uti vix puto in hunc. Alpe,

mi Anton, perge in bajulatum venari libitibus: perge

veterem illam, & iam prolem obsoleam Principum

gloriam revocare, Genesioque Bergana per te clarissimas

imagines, acceptione litterarum reddere clariore: for-

tunæque decem ingenui tui decore conducere. Felices

littere, si summatibus vix placere carperint, sed

feliciores ipsi, si veris ac propria ornamentis sese re-

duiderint fulgescendos. Ex Casara germanam illum Ro-

manum sermonis puritatem discas, sed cave ne ex eodem

ambitiosum bellandam dicas insaniam. Adversus hoc, an-

tidoti vice, te praenunciet nosse De Principe Christianum

libellus. Et historiam magis percipies, si Cosmogra-

phiam peragularis. Bene vale, & ad hunc te discipulo te-

lissimum reddito feliciores: erit enim hoc feliciores,

quo te doctior ac melior eras. De me nihil aliud

pollicor, quam quod tuis ex animo, & sum, & fu-

torum sum. Leuene, Anno 1518.

EPISTOLA CCCIV.

Erasmus Badoe sive S. D.

* **V**EREO ne tibi iam molestus sim tam crebra li-

teris, sed hoc tibi impetus oportet, qui Tibien-

tem Arabiam provocat. Tuum silentium tum uagula-

rum vehementer admittit. Quod Hieronymum Glareanum

diagnos tu familiaritate, non minus tibi debeo, quam

si in me consulitis officium. Trifurcifer quidam spoliat

me illa prolixa tua ad Carolum Tussulbanum epistola, quam

sed illi verat male. Rogo ut mihi si quoniam descriptam

ad me mittendam curas, ne mihi perest magna gloria

mea pura. Bene vale, doctissime ac modis omnibus or-

natione Badoe. Leuene, Anno 1518.

.. Librum illi contra Indulgenti-

1. Supple, Augusti, vel quicquam aliud.

2. Nunc, 2. Badoe, ad quem Epist. CCCXXX. pag. 441. R.

3. In Quer. 2.º libro, vol. 148.

EPISTOLA CCCV.

Erasmus Rurigerio sive S. P.

* **P**RÆCEPTOR optime, & miror & doleo Ce-

chicum hac facie venisse litteris: in tuo nomine

meum expostulat, quod nihil scribam; imo jam, opor-

te, excusari me tibi, quod & rarus & brevis scri-

bam, & tuo orio gratulatus sum, qui crebris ac lon-

gis litteris nostras flagites. Crede mihi, Celer, te

epistolis hic inter pectoris Episcoporum, magnatum, erudi-

torum, amicorum, ex Italia, Hispania, Germania,

Gallia, ut si nihil alioqui mihi sit negotii, non sim ta-

men huic uni negotio sufficiens. Redmare possum

omnes, respondere singulis non possum. De Gracii

morbo, ex animo doleo, qualis qualis in me fuit. O

rem indignum! * ejusmodi ingenia, neque senium, ne-

que mortem sentire, sed hæc incommoda magis sentiant

immortalitate digni. Cogor ob Novum Testamentum

excusandum, aliaque nonnulla, ut Basileam adire, aut,

quod magis opinor futurum, Fessuras: nam in Basileam

partim deiecit pectus, partim Lutheri morte, cuius impen-

ditas res potissimum agebat. Tantum iter, inquit, sus-

cipis, lenex, valetudinaris, tum hoc faculo, quo non

aliud fuit sceleratius intera sexcentos annos? tanta prae-

donum ubique licentia. Sed quid facias? his finis nam na-

tus. si immoriar, immoriar Operi non omnino malo, ni-

hilior; si hoc extremo fabula alii ex sententia confecto

tedire contingerit, quod reliquum erit vix apud vos age-

re statui: in erit meum ab orbe undique inquisito fess-

tas. Regnum in omnibus Principum nulla personis

Theologi, Curia Romana plane perititit frontem: quid

enim impudentius his assidue condonacionibus? & nunc

bellum puerit in Turcas, cum re ad agatur ut His-

paniam depellantur & Neapoli: nam Laurentia nepos t-

Companiam sibi vindicare conatur, filia Navarra Ro-

gis in uxorem ducta. Qui tumultus si procedunt, to-

lerabilibus fuerit Turcarum imperium, quam horum

Christianorum ferre. Sed facillime inutiliter querimonia.

Habeo gratiam, quod apud Regem negotium meum

amaret agere carperis, atque periculis rogo: nam vici-

o amplo nunc opus est, ne deis, si quid forte acciderit

eorum, quam solent homin: & est animi bibliothec-

eam nostram augere. Quid est hoc? toties a me cap-

titus est Rex & Reverendissimus, toties interuallum?

Montanus tamem amicitia: idque sane est aliquid, sed ni-

hil ad hanc professionem. Queritur, ut audis, quod

non acceptum conditionem super a Rege oblitus:

oblitus sunt libris quadraginta, & centum libras me

spereat voluit: rem vero novam, voluit ut sperarem,

quod illi non aut sunt promittere, toties iam expet-

tus, non præstita fuisse, non dicam promissa, sed de-

jerata. Demoror neque Franciam, neque Unoculum

quicquam litterarum tuarum hac retulisse, sed ille sum

est solitus agere negotium, & Petro non fuit otium a

computationibus: adeo ut cum Antwerpium appulisset,

non licuit hominem primo die convenire, ita vino

erat sepulchrum. Nunc meum ipsius famulum in hac misi,

qui mihi certiora de singulis referat: rogo ne inanis ad

non redeat, & redeat quam fieri potest celerrime, si qui-

dem una hæc res moratur meam professionem. Achbe

ad negotium Tussulbanum, hominem vere amico amicam.

Pecuniam ex consilio Saxonia jube deponi apud Antwer-

pam, qui ministro des hyngapham, qua licet ubique

recipere, & quam minimo damno. D. Ursinum ante

annum promissi equum, & hac spe Novum Testa-

mentum illi donavi, quod si scirem illi rem cordi non

esse, non sollicitarem hominem: si videtur, scribe illi

duo verba per famulum meum. Gratulor tibi, qui Ma-

riam habes doctis, turbulentum, inquam, illum homi-

nem: quem ut meis verbis diligenter laudes majorem

in modum te rogo: nam & amo illum ex animi amicitia

affectibus, & debito plurimum & ille me sua precibus

fulcit, illi epistolæ & consolatur, & admonet. Si quid

Quod 00 0 3 har-

* Verbum, Optime, hic exisse patet ex Epist. seq. pag. 1491. E.

† Tussulbanus (scilicet) ut habetur sup. pag. 1473. R.

sa. forte † fuerit famulo meo, rogo ne tua benignitas illi
1318. velit deesse. Vale. *Leuani*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCVI.

Erasmus Rot. Jo. Fischeus, Episcopo Ruffensi, S. P.

* **R**EVERENDE PATER, ulorno rursus profectio-
nem deo recognitum, aliquanto tum emenda-
tum, tum locupletius edidit: neque enim me fugit
rem pessime tractatum iri, nisi praesens adsum. Oro
tuum pietatem, ut si quid est, cujus me iudicas admo-
nendum, literis tuis per hunc admoneras, quem par-
tem huius rei gratia misi, sine mora ad nos rediturum.
Quoad à nobis praestari potuit, emendavimus, quae
videbantur emendanda. Quamquam nunquam opinor,
assequeris, ut Praedicatoribus omnibus probetur. Si
jam usus es quae per Unoculum *Petrum* misimus, re-
mittito per hunc famulum meum. Si quid videbitur
scribere *Roschius*, curabo ut illi reddatur. Quo-
niam iter longissimum iam ingressurus, (nam aut *Pe-
neris* est adenda, aut certe *Basilis*) opus est equo tum
commodo, tum patiente laborum: huiusmodi si quis
tibi supersit, gratissimum fuerit, si per hunc miseris
Hymis hae mihi visum est longissima, adeo ut parum
tacido, parum assiduus studiorum laboribus, me ipsum
penit confecerim; superest extremus fabula nostrae
aetatis, & si fallor, vitae. Ab hoc est animus abdere
me, mihiq; canere & Musis: nec enim libet cum
tot tribula assidue digladiari. Volebam prodesse studiis
pro mea qualicunque portione, nec pigeret laborum,
si votum luoceret. *Faber* nihil omnino respondet,
ne privatis quidem ad me litteris: audio tamen offe-
nsium *Apologia* mea, quasi vero hoc illius auctoritati
debeatur, ut si impetito mihi fuerit obtinendum: &
tamen contrarii frena iusto dolori, multumque dedi
vel amicitiae nostrae, vel pudori *Christiani*. Vides
quomodo tunc tonet *Alerandrum* in *Ruffianum*, tantum
quia figurate fuerit ab illo laudatus: *Faber*, qui me
libris publicatis facit intelligentiae prophetiae subver-
sorem, contumeliose deriscentem *Christi* gloriam, pro
blasphemis *Judas* facientem, *Christo* deoque in-
dignissima loquentem, ulterentem carni, spiritui ad-
versantem, ea scribentem quae semet undique elidant,
non unis digna *Antiquis*, & cum ipse tueatur *Chri-
sti* dignitatem, me suum facit adversarium, quæ-
sit non respondeam? Quotumvis pius, quotumvis mi-
tia, quotumvis amicus est *Faber*, hanc in illius libris
habeatur, & agnoscat pro suis: si non habeatur, ac-
cusem me vanitatis; si habeatur, & his etiam plu-
ra, conveniebat expendere, num quid horum com-
merceris: si commerui, recedant nostra; si non
commerui, cur non potius *Faber* indignetur, qui
amicum ex insidiis tam atrociter laceraverit, quam mi-
hi, qui me clypeo tantum defendo, non repeto te-
lis, quod communi certe iure poteram? Miseram
secundum *Theodori* librum, eundem nunc mitto for-
mis excusum, quo legas commodius: nam *Paraphra-
sis* scio illi iam esse vulgarem: miror Unoculum il-
lum, per quem misit, nihil tuarum lue retulisse
litterarum. *Græci* malum, ita me Deus amet, mihi
ex animo dolet, qualescunque ille in me sit. Optarim
ejusmodi ingenia nec moriem sentire, nec senium, sed
ita visum est superis: circumferens hunc thesaurum
in vasis sctilibus, immo vitreis. De genealogia *Christi*
scio quæstionem esse inextricabilem, nec proprie ad
hoc pertinere institutum, & mihi non admodum satis-
factum, quæ *Annis* collecta sunt, Scriptore, ut mihi
subolet, primum temerario, deinde glorioso, postre-
mo Praedicator. Proinde si quid habes compertum,
curabis enocandum, ut minister, qui te, si possis, sa-
lutaris, huc rediturus secum adducat; cui sine viri-
cum dedi quantum mihi visum est fore satis, tamen si
quid forte defuerit, non gravabitur humanitas tua re-
verenda illi suppeditare. Jam tot celsis capto Regem,

† Vocabulum quæ exstitit, uti eras legendum, *desere*.

tot reverendum Regis *Athenis*, & tamen hic famulum
nihil attrahit: si nunc non procedit, posthac nehamum
periclitabor, nec escam. Hæc mihi, ut dixi, fabula
peragenda est: ea peracta, animus est, ab hoc sceleratissi-
mo seculo sedecere. Ad summum veneri Principum
technæ, Romanæ Curæ impatiens; atque is videtur
brevis futurus populi status, ut tolerabilis sit *Tar-
carum* ferre tyrannidem. Ad vos igitur totos confugiam,
velut extra orbem, & fortassis monime inquamitatem
ab his *Christiani* partem: quod si non contingat, acqui-
ri certe animo immortis Operi non impio, nisi ple-
ne fallor. *Leuani*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCVII.

Erasmus Jo. Frobenius suo S. D.

* **M**ITTO per hunc *Alerandrum Horvolum* reli-
quum textum omnem Novi Testamenti: mirro
& Argumenta singula Epistolæ præponenda, brevis
reliqua missurus. Tu cura ut Opus feliciter exeat. Fa-
cilio me certiorer, si quid responsi fuerit alicuius de
Roma de his, quæ per *Faciolum* scripseram. Litteras
tuas accepi. De libris silentium est apud *Franciscum*,
cujus arbitrio male commisit assimationem, & pau-
cos *Græci* emisit. Opinor, te indicem eorum, quæ
emi jussit, perdidisse. Syntagmam, quam *Arnol-
de* reddi jussit, remittis, oblitus, opinor, quid
mandasset; sic præstas amicis & compari? Si quid
velis fieri de *Lexico*, cura transcribi quæ sunt addita
per *Cronium*, opinor, in *Lexico* veteri *Erasmio*.
Deinde mitto *Lexicum* scriptum vocum rhetorica-
rum, item *Lexicum* ex impressione *Ferrariensis* *Mau-
rcii*, quod hic nunquam reperitur. Admittemur pro
nostra virili in rem tuam. Tu vide ut pro tua quoque
portione conmittaris. Fama tibi parva est, ea potest ti-
bi magno emolumento esse, si curam de tuo adhibe-
ris: sed mihi non placet domi tuæ regnum illud mu-
licere. Quid *Athenis* cum remo? De *Parthenonis* ni-
hil est periculi, si tu sis homo. Accipe rem latam &
para *Evangelion*: *Cassidus* tuus dissolutus *Bregis* est
Amoris, ingens Ecclesiae lumen. Scribe ad hunc, si
quid est quod velis. Vale. *Leuani*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCVIII.

Erasmus Ladevici suo S. D.

* **S**IT tu cum optima conjuge recte vales, est quod
Magnopere gaudeam. Hunc famulum meum, pro
certis negotiis mitto in *Angliam*: eum rogo ut ad-
pares in curru inveniendo & bona societate, & si qua
præterea in re egebit tua opera: nam magni mei refer-
re, ut quam primum salvus rediret, si non est alibi loca,
recipe eum in domum tuam, ne cogatur ingredi di-
versoria, ubique jam suspecta: mihi impendens quod
illi impenderis. Fortassis ipse vos breviretulum. Inter-
ca bene vale, charissime *Ladevici*, cum dulcissima
conjugæ, charissimique liberis. *Leuani*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCIX.

Erasmus Rot. Antonio Lattenburgo suo S. D.

* **H**IC *Theodericus*, absque supercilio Theologico
Theologus, ingentem mihi voluptatem attulit,
annuntians te prospera vi valetudine, simulque Me-
dicum *Gubertum*, vetustissimos ac sincerissimos amicos
meos, tum veterem patronum & communem *Aleran-
drem* reverendum dominum Abbatem. Agit hic fe-
licissimæ indolis adolescens *Antonius à Bergis*, Ab-
batem ut nomine ista morum humanitatem referent: is
litteras deamat etiam, hanc juxta vulgarem magnatum
morem, nosque litterarum amat nomine. Crede mi-
hi, ornatus est aliquando fide gevis imagine, lit-
terarum splendore, atque ipsius viciis litteris splendo-
rem ac decus apponet. Sed ne te morer longius quam
par est, quid in præsentia potissimum velim, pauciter ex-
pō-

placito. Hic, qui has perferit, nescio quid belli est cum altero quodam de sacerdotio *Ejusdantis* *. Hæc nimirum *Helena*, sed pro illa depugnatum est decennium apud *Troyam*, pro hujusmodi *Helena* nullus unquam bellandi finis; atque fit magno malo gregia, sed non iudicari comendo cultum, alieni damna viventium. Atque hujus adversarii non recusat jus suum cedere, modo id possit approbante domino, apud quem quantum possis, potes autem merito, nullus est qui nesciat. Ac fingeris tu quidem officio boni fideique amici, qui dum collationem quam nominationem valere mavis, Abbas honoris confusus; sed meo pectore nonnulli favoris mereatur hæc Academia, qua non alia magis hoc seculo floret egregia Italus; præsertim cum hujus alumnus sit dominus ipse. Nec gravabitur admodum hæc nominationibus, una atque altera defunctus fuerat, postremo *Theodoricus* ipse ad hoc munus egregie idoneus, utpote sic eruditus in re Theologica, ut æquet aliquot Magistris nostris, deinde moribus integris ac sinceris, postremo facili ac festivo, & ad vicem communem accommodatissimus. Possidet jam menses aliquot, sed interim sacerdotii fructus ab Episcopo *Trayestensi* intercepti: abhorret à laibus, adversariis cedat, tantum superest, ut dominus suo favore comprobet, quod per se tamen æquum est. Vult *Theodoricus* in solidum hoc beneficium debere Abbati, debitor, mihi crede, non pessime fidei fururus: proinde majorem in modum terro, quando verbo id potes, effice, ut hic, quod petas, assequatur: aut si id fieri non potest, cupit rem oblique longa litigandi molestia, jurisperiti cupidum arbitrio transigi, etiam qua penatione placidus sit adversarius. Sed fuerit hoc humanitatis domini solidum hoc beneficium donare, vel hac Academia, vel hujus dubus: nam de me nihil dicam, qui tamen, si quid valeam apud vos, non recuem & ipse pro teo, quod in hunc collatum erit, me debitorem colligere. Quid autem me obligeat, qui jam olim in arte vestro sem nexu mancipio vestri? Mitto tibi *Paulum Remense* loquentem. Non audebam hunc pluribus libellis onerare, & sciebam tibi omnia cum Medico esse communia. *Mora* Theologis quibusdam displicebat: ut hic libellus nemini non placeat. Salaciter verbis optimum *Gobertum* cum conjugio, mihi nunc, opinor, proptia, cum abstem iam procul, tum *Carolum* Oceanorum cum sua nymphis. Et si incideris in Priorem *Carissimum* bene saluta, tum quod *Reuchlinæ* epistole exemplar mihi nondum remisit. Bene vale, *Antoni* amicorum optime. *Leovine*, *Atm* 1518.

EPISTOLA CCCX.

Erasmus Litteris suo S. D.

* SCRIPSI hæc per Canonicum quendam bñ Canonicum, sed nigrum: rursum scribo per *Gustavum*. Si nondum edita est in *Marmellum* Incectiva, iudeo, rogoque, ut eam premas. Minatur enim *Basilius* nescio quid *decuratorem*. Nolim hoc voluptatis exhiberi sceleratis istis bonorum studiorum hostibus. Nondum certum qui sim irruptus in *Germaniam*: nam cupio *Basiliam* repetere, si liceat. *Hermannus* tuum nondum vidi: *Nazarius* indigne dicit, quod juvenem sibi limis commendatum *Gustavum* *Dierp* tradiderit; nam inter eos parum convicit: & profecto parum civiliter factum à *Dierpe*, ne dum dolo. Bene vale, ad hyemem proximum, volente *Christy*, vos reviso. *Leovine*, *Atm* 1518.

EPISTOLA CCCXI.

Erasmus Mora suo S. D.

* QUORUM opus erat, mi *Mora*, ut nudum spoliare, & onustum magis etiam oneraret *Joannem* equum adduxit, sed eum ad tenere perdidit. Mi.

* Hæc addita de re agit *Erasmus* sup. pag. 167. A. ubi legitur *Basiliensi*.

tor frigus *Atmorum* vetustissimi *Atmorum* sed uxor, *Atmorum*, & filius augent naturæ vitium. Quid in 1518. *Atmorum* pertractus est, uxor hoc me consolatur, quod sub optimo Rege mereberis. Nobis certe & litterarum ademptus es. Ego iter omnium periculissimum, subinde male peccata stupidissima istis Theologis, qui me huc adegerunt: nam consentaneum est malis, qui iusti dimissi sunt à nobis Ducibus, avillus, quon poterant, spoliaturos. O novum clementiam! circumscripti erant sceleratissimi predones, ut multas politer egerant. Dux *Circus*, Dux *Julianus*, Dux *Nassauensis* agnoscit, ut incolas dimitterentur, & nulli cultu infamiter luba, incertum quo auctore, ne uxor quidem periret. Ad eum tumulum supra male coniti sunt. Solus Episcopus *Coloniensis*, præfatus se lacendens esse, respondit, si res ex te secederet, ut tractatum illud, ut ne quid posthac simile moliri possint. Populus huc intelligit, ac fere cogit. Narravit mihi *meus Joannes*, te secum epistole, ut in tuum familiarium recipere, quod si verum est, gaudeo: nam matercula non putat filium incolas, nisi fuerit in *Anglia*. In litteris utique profecti, licet huius non sit *Anglia*, sed alius ingenio nihil sincerius, nihil amicus: scio te curaturum, ut quoad fieri posset, à corruptione consuetudine abire: neque gravaberis aliquam in illam mei partem, in te transire. D *Lucas* lucubrantes nondum in hunc regionibus videre licet, haud feco qua *Galerius* in nos conspiratione. Hoc *Thomas Grey*, vehementer amans poëti, sed submoelle, dat operam, ut agros quondam majorum suorum à *Galerio* tuam redimat: si non vacat honori in ea causa patrocinari, saltem consule, quod optimum scilicet censas. Ubi impetrata erunt proxima editio *Proverbia*, lege *Proverbia*, *Cum Boko Bacco*, item, *Ut pascuatur baromet*. Vale. *Leovine*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCXII.

Erasmus Rei, Gul. Warum, Archiepiscopo Cantuariensi, S. P.

* MORGENAS optime, admo professionem aut *Basiliam*, aut *Ferrariam*: hic erit mihi supremus hujus fabule actus: scio iter esse periculosum, sed magis etiam periculosum, idque non uno nomine. *Germania*, præter solita larcinaria, detrahet etiam poëta. Adinere, te quæso, mi *Mora*, ut à regia benignitate munus aliquod egregium contingat, semper non esse celatum apud hominem ingratum, atque id fiat mature, ut mihi jam ad iter accendo minister in mora sit. Te non ausum gravare, & tuo in me animo lubenter sim contentus, ut res omnes hic præsentibus numeris agerentur. Dices, cur non huc igitur advocas? primum, necesse est omnino, ut adim huc Operi excutendo, deinde res cogebat hoc diutius commorari, ob Theologos, qui mihi magnificam sollicitudinem rogandam, si pericula adfuerint. Hæc peracta fabula, est animus in *Angliam* velut in altissimum mundi recessum, demigrare: studiisq; levioribus & amonioribus senectutem meam oblectare. Si judicas me elicient non proflus ignavum, tu fac, *Mora*, mihi similis esse pergas. *Richardus Paton* me suo libello tradidit veluti inuicem inopemque: cum ipse propemodum *Midam* quispem videret. Hæc infamia nonnulli ad te quoque pertinet: sed hæc joco dicta putato, modo mihi serio probum hoc liceat effugere. Invitor hic undique à summis viris, Episcopo *Trayestensi*, *Leodicensi*, *Maguntinensi*, sed nihil moror lentas pæ. Ex *Hispania* paulo certius sperare jubeor. Ne veritate juvenem hunc onerare pecunia: in ex consilio *Saxoni* deponer apud mensuras. Equo comodo est mihi opus, sed tu soles in re equitatis parum esse felix, adjuva tamen si quid potes. *Christides* abstulit sunt denovo, proxima mercatu proditura. Bene vale cum dulcissima

* Verbum *alium*, vel aliud simile, desiderat.

† Ad *sermonem* *Joannis* *claustrum*, *Atm* pag. 167. E.

cor-

An. conjugali liberisque charissimis. Velim notum, edendus
1518. est unus atque alter liber *Epistolarum* meorum, proinde
si quid habes, huic committe: non edam nisi com-
mutatis, quæ erunt commutanda. Rursum vale, *Alexan-
drinus* vetustissime. *Leovani*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCXIII.

Erasmus Rot. Thoma Mæcio suo S. D.

* Ego isti febri multam imprecor febrem, quæ totum meum pertrahavit negotium. *Franciscus* hoc rediit, nec pecuniam adferens, nec litteras. *Sixtus* scribat numeratas pecunias se fideiussore, *Franciscus* negat: factum exultante *Petko*, syngrapham non esse legitimam. Posthac non agam meæ negotia neque per *Gonru*, neque per ebrios *Unoculos*, quamquam ego neutri quicquam credidi; verum, id factum contra meum iussum per *Petrum* et *Agidium*, cui tamen iussum non possum, vel quod sic est amicus, vel quod aggro- tatur. Verum, hoc est peragendum, postquam coepit. Verum, est opinor, tua *Smalacha* te jam pridem levavit febri. Nos ingredimur iter & longum & periculo- sum, sed pia, ni fallor, causa, & cui vel immori li- beas, si res toleret. Tu cui similia es. Rogo, scribe per hunc famulum meum de singulis diligenter, eique si quid opus fuerit commoda. Bene vale. Opus est omnino uno equo commodo & prout laborum, qui me vixit: consule hac quoque in parte. Est in ani- mo, confecta hac comedia, in *Angliam* secedere: id fecero eo lubentius, si *Mæcia* mecum auxerit nonnihil fortissimè meo: additè quo id fiat, ac rursum vale. *Leovani*, Anno 1518.

EPISTOLA CCCXIV.

*Erasmus Rot. crassissime D. Alexandro, illustrissimi
Comitis a Nassauwen Secretarie, S. P.*

An. COONATVS hic meus mihi subiode recursum facie-
1518. rit negotium, ac tibi vicissim negotium exhibeo. Curat te rogo, si aut non est spes, aut spes est vehe-
menter exigua, liberos cum iustitia spei: nam mihi est aliud, quod agam. *Lutheri* libros non lego: nihil est mihi rei cum homine, nisi quod est cum quovis *Chris-
tiano*. Certe corrumdum hominem mallem, quam ex-
stinctum. Et si quid veneni ferit in vulgus, nemo me-
lius retrahet, quam qui infixit. Nec obolo, si vel assum malim *Lutherum*, vel elixum: levis est unius hominis iactura. Sed tamen tranquillitati publice con-
sulendum est. Qui hoc negotium agunt, calido magis quam sublimi consilio, utnam tam prudenter faveant dignitati *Romani* Pontificis, quem videntur favere se-
dulo. Hic certe nemo magis officit Pontificis digni-
tati, quam qui odiosissime clamant in *Lutherum*: nec-
no magis illum commendat affectibus populi, tam sto-
lide, tam seditione res agitur per Monachos quosdam, inter quos nullus est habitus vir bonus. Bulla¹ jubet, ut prædicent adversus *Lutherum*, hoc est, ut opinio-
nes illius resellant testimonio sacrarum Letterarum, ac
diversa melioraque doceant. Nunc nullus est, qui su-
per calceum ad resellendum illum, quem id efflagi-
tant omnes, nullus resargit, tantum convitiatur, sepe etiam mentientes. Ajunt illum tollere Confessione-
nem, ajunt tollere Purgatorium, ajunt scribere blas-
phemias in Deum. Quidam *Jacobus Anwerper* dixit, illum scripsisse, quicquid miraculorum egisset *Christus*,
egisset magis artibus. Apud Regem *Gallie Carmelita*
quidam dixit in concione, venturum Anti-*Christum*,
jam quatuor esse Præcursores, *Almarium* nescio quem,
in Italia; *Jacobum Fabrum Spaldensem*, in Gallia;
Reuchlinum, in Germania; *Erasmum*, in Brabantia.
Braga Almaria quidam, *Suffraganeus Ternacensis*, in
Templo *Divi Domitiani* totum horum concionatus est
in *Lutherum*, & in me; (nam hoc consilium inter po-
¹ *Leovani* X. *Petko*, quæ data *Romæ* apud S. Petrum 13. Junii,
Anno 1518.

cula condidere Monachi; ut me, qui nihil habeam
commerci cum *Luthero*, semper cum illo conjungam)¹ 1518.
nec tamen quidquam docuit: totum vocavit nos *græcos*,
atque, bellas, *Hispanes*, *Anti-Christos*; adeo ut nul-
lus in populo judicaret, hominem esse sum caput. In
altera concione dixit, in libris *Erasm* esse quædam he-
retica. A concione rogatus a docto quodam *Magistra-
to*, quænam essent illa? negavit se meos libros legisse,
voluisse quidem legere *Paraphrases*, sed ob aliam *La-
tinitatem* metueret, ne posset in aliquam *Hæresin* pro-
labi. Audis scurram *Almarium* perficere frontis. Hi
etiam *Ituliorum* blaterant *Jacobus Anwerper*, adeo
seditione, ut *Magistratus* huiusmodi stultus, metuens
populi tumultum, admonerit eos, ut apud populum
nec probarent *Lutherum*, nec incederent, sed prædi-
carent *Evangelium Christi*. Mos exortus *Almaria* qui-
dam, homo linguacissimus, nomine *Matthæus*, dixit, *Se
vultus audire Evangelium, id audire licet et a Pastore
vostri*, etiam si noctu concubuerint: cum aliquo loco².
Leovani Carmelita quidam *Nicolaus Egmundanus* in oc-
casiona lectione Theologos dixit, *Psalm* ex peristate
Eccliesie factum *bonam* verum; præcedam ad idem
verbum in *Luthero* & *Erasm*. Altera lectione dixit,
esse *dissidium* inter *Erasmum* & *Jacobum Fabrum*, nec
mirum, inquit, *unquam* pax est inter *Hereticos*. Et
hic est primus bujus Academiæ Theologus, homo
stultus ac furiosus, ac mire pertinax. E pluribus paucis
narravi, & quaslibet aliorum facere coniectionem. U-
tinam S. D. N. sciret, quibus modis hic res ge-
natur! Crede mihi, Monachi non agunt illius negotium,
sed suum. Quidquid meretur *Lutherus*, certe tempus
est, ut *Cæsar* prospiciat tranquillitati *Christiani*. Id
erit, si prout imponatur silentium apud populum utri-
que parti, & *Luthero* desinat scribere libros huiusmo-
di, imo quos scripsit, repurgare istis, quæ præbent
seditionis materiam. Qui laudem occupant & publicis
malis, malum levitia rem confici; & utramque re-
cte confecta in gloriam *Christi*! Sed nemo credat, quam
lute *Lutherus* irreperit in animos multarum gentium,
& quam alte infunderit libris omni lingua quæpove-
rit sparsit. Mulsit hic melio quid de terrifico *Man-
dato Caroli*, precor, ut felix sit Orbis *Christiano*, quid-
quid agit Princeps optimus, sed veror, ne non perinde
sacerdot ac quidam pontes. Rogabis, humanissime
Alexander, cur hæc tibi scribam? Non ob aliud, ni-
si ut occurrat pernicioso tumultui, quem video im-
minere, si Principes quorundam affectibus obliquen-
tæ, quam Reipublice consulere. Non igo *Luther*
negotium, etiam si refert, quo modo ille punitur:
publicæ tranquillitati metuo, & scit, rebus turbatis,
pessimo cuique esse optime. Favere *Prædicatorem* Or-
dini, non odo *Carmelitarum*. Sed ex hisnovi quosdam
tali, ut malum parere *Turca*, quam bonum esse *Ty-
rannidem*. Erit igitur prudentia Pontificis, erit pro-
videntia Principum, ne hoc hominem genus infortu-
nas & capita bonorum virorum immitatur. Bene va-
le, mi *Alexander*, meque illustrissimi Comitis diligen-
ter commenda. Et, si incidere commodus, saluta
Dominum *Florentium Iffelmium*³, cujus filius⁴ heri
me vixit, quod subinde licet, ac mira promptitudo
reddit *Gracum Homerus*: servet Deus puerum, ma-
gno ornameto futurum fux patriæ. *Leovani* 13. Mar-
tii, Anno 1521.

EPP

¹ Hæc paulo superius referuntur inf. pag. 1697. F.

² *Seditionem* *Demetrius Nider*, in *Papa*, vel *Seditionem* *Demetrius Nider*, ut *Imp. Carolus V.* exordiat.

³ *Edisium* *læpente* *intelligit*, datur *Wormacia* 8. Mar. Anno 1521.

⁴ Hic est *Florentius Egmundanus*, Comes II. *Bor*, *Domest* *Hillem*, &c.

⁵ *Maximilianus Comes* *Bor* III. *rexit* *Elam* & *heredes* *Elam* *usque* *duxi* *Gualtheri*, *Arasorum* *Præcept*, qui ex
pater *Elam* *Philippi* *Gualtheri*, *Præcept* *Arasorum*, & *Maxi* *Philippo* *Comiti* *Wormacia* *supra*.

An. 1521. *Paulo ad Rom. delictis malis differenter, quam aliam magis illi Magister nostri poterat. Sic in sanguine clausis universis orbem ad Christi Plurimum excelsi: ad insinuatam Theologiam animam te nobis ducimus; proin fide tuo obsequio, Augustinum atque Hilarium delictissima manu tua purgare, ut a vero adulterio dignificamus, quod ante superioribus felicissime praescripti in Hieronymo. Ecclesia Augustana, cui sequi sumus Christum predicant, pro te ut assidue, ad quam propediem revertar. Qui has tibi reddidit, nobilis est, tui ob raras ingenii dotes fidelissimus, eius esse iudicium, hinc, si vocat, ad me vel verbum da perferendum. Vale. Theologorum ac omnis eruditissimi principis. Ex Argem 4. Januarii, Anno 1522.*

Michaël Hünkelbergius, conterritus mentis, se fatiat nullus.

EPISTOLA CCCXIX.

Erasmus Rot. Franciscus Chiregarum, Episcopo Interamniae, S.

REVERENDE PATER. Ex oratione, quae formis excusa venit ad nos, agnovi Chiregarum meum, adhuc enim veteris amicitiae vocabula uror, & exilii gaudio, quod tibi contigerit dignatus, pro cuius virtutibus. Opinor antequam eundem esse, quam Pim fecundus dedit olim *Jaeni Campus*. Locum ipse celebrat epistola quamdam, cui nomen *Interamnia*, quod nunc opinor civitas dirimat. Graeculor autem & illam legationem obtigisse, piabilem in primis ac favorabilem. Utinam impetres quod agis, & qui Orator illic venisti, redeas extorres? Scriptum copiosius, sed & ego eram occupatissimus, & verbari ne tu iam illuc abieris, priusquam haec litterae perferantur. Non sum immemor studi in me tui: utinam aliquam ex parte rependere queam officium! Est illic candidissimus vir *Erhardus* lemtor, quodvis hominem cognovisse. Bene vale. *Basileae* 8. Januarii, Anno 1522.

EPISTOLA CCCXX.

Ex litteris Jacobi Ziegleri, Landavi Batavi, ad Erasmus.

APRIL Cyprianum desideras Pontium Diaconum: in quo pariter est vel Episcopus, vel Collega Vratilavienis quod Opere Cyprianum persequi cudes; scribis tu *Cassio* ejus Ecclesia Sanctissimo Sauro, orandis hominibus, si si adhuc vives, vel parvi, ceterumque, Collegae, quoniam illud intercessi non potest. Ceditur ego vultu concedam in tempore Simoni Smedio Deserti medicina, homini Hebraea, Graeca & Latina lingua docto, & cui est ad Capnionem nostram antiqua sapientia. Habet, Erasme, indicia, quibus codex indagetur, dignus, qui cum diligenter perquiratur. Significum Pontius in hoc argumento magnus antistes Cornelium, Athanasium aut Hieronymum assequutus est. Pliniusque historia ad Vestivum passum, si in hoc verbum admittis, numeris omnibus expressis. Adulante genus illi maritum rependat, qui Marius & historia dignitatem ad fides abiecit, quibus utique iniquitas erat impiorum defensor. Quod scribis Guallo impio. Hec enim genus eupta quodam ingenuitate ad veteres convenire per omne eruditum: genus idoneus antistes una consuetudine vel sanctitas sustinet, vel indolentia defensor, vel storum statu scelerate abusa cellulas fabulas & Hebraei nudiis maxime nostrae tempore obsequi. In ille legitime exemplari est licet: licet in lineam illi, toties dicit, defensor repopul: licet in lineis, & profecto non ab hoc infans debuit erroris tota: postquam enim superioribus Cyprianum excusum legeras, res confusio res amittit, ut cum in lineis produceret. Perum hoc tenetur, cum prior testis suum & germanicum pondus servet, quemadmodum inter fures allegatus Moray supplicium ordine evocatus excepit. Hec admovent hinc, ut hoc consuevit pro tuo

A iudicio adhibeas. . . Descripti olim Ratidponae in Bibliotheca ad Emmeranum Commentaria Dni Hieronymi in Epistolam ad Galatas. Memras adhuc multis obiter missa legi, quae in vulgaris libris dunt. Erasmus Commentarius in Matthaeum desidero aliquid, quod par, ne illis legisti & credibile est, ad illius capiam usum & inquam pluribus locis deprederit. Qui hic humanitatem tuam, ut mitras illas hominem idoneum, qui in sum Hieronymum ad illa exemplaria confecti, certa si non aliam fructum, quod nunquam credam, certa si non maximum capies. Emendationem tuam ad veteranda vultu scilicet codices & per Imperatorem quoniam in Italia in corrupta aliqua bibliotheca illas transmissas expedit. In Roro, Monasterio Consecratorum Regularium celebratissimum Bavariae inferioris, eadem est non magne, nec antiquae, in quo sunt Dni Hieronymi rursus Tenet in singulis Evangelistis expositiones, breves & non quae dunt, sed admodum leuorem, composita aliunde intelligentia. Aliud tibi de opere ferre iudicium ex veteri memoria non possum. Desuper autem & arguas? esse oportet, si daretur inscriptionem non mentiar. Fuit res diligenter, insinuat causam, ut huius opera precium praestant faciat, si qua fortuna reddas Hieronymum solutem, &c. &c. Roma 16. Febr. 1522.

EPISTOLA CCCXXI.

Excusio Theologiae, Hermanno Lethmaris, Gudem, in familia Casaris, Erasmi Rot. S. P.

HILARIUM jam dicam non Maccenau, priusquam tuae litterae huc vocarent. Primum delictum Regi Galliarum, sed debenturibus licet iocis verti consilium, ob hoc verum? tunc alius omnibus bonis studiis inimicissimos, quorum ego nullum videri finem, nisi si quis exoritur *sem peragat* suis, id est, pacificus Deus. Proinde magis illis gaudere aulam, si tempora essent tranquilla: tui vero candoris est quod mihi gratia agis, imo tu te ipsum omnia tua eximie istis virtutibus: quibus (uti confido) vicissim oras & Christum, cui debentur omnia. Videtur enim mihi multis nominibus felicissimus, si quod superest produci consilio moderetur: quod tu scio nullo monere licebitus es. Utinam nos aliquid possemus in comendo te! certe nullam praetermitterem occasionem. De legatione *Britannica* puto his turbulentissimis temporibus nihil futurum, si quid tamen acciderit, faciam omnes amicos communes.

E Romanus Pontifex prolixo diplomate plenoque benevolentiae testatus est animum erga me luum, quod ipsi maxima ex parte ore proprio, ut testatur litteris suis *Barbrius*. Offert & Decretum suis honorificum. Proximis ad illum lateris honorificum tui mentionem feci. Non opus est tibi consilio meo. Omnia perusta est fortuna & auctoritas, quae hominem vindicta contenta. Ut nunc sunt tempora, scriptum epistolam iocundam de utendo Aula, sed quae dicit: ea est in libello *De conferendis epistolis*. Scio te curatum ut ubique te sobrium ferves in cognovit: tu res multum tibi concilias auctoritatem, affectus gloriam, etiam quo pacto titilet animum, summopere distimulanda est, in cultu pariter & in oratione: Aulam nulum habet. Lo dispositionibus cavendum ne quando scholasticum more incaleas, nec semper, nec cum omnibus, nec quisque de te decernendum, ita plura feci, & minus habebis negotii. Certandi sunt, sed hi postquam qui plurimum valent, oportet tamen omnibus esse comen: non abiecit tamen, sed sic ut memineris Theologorum dignitatem absque superbia, Commendat & functionis species. De rebus suis non oportet libenter loqui, nec statim prodere quod ferimus, & si quid consulas, sit equum minimeque noxum: quod si cogere accedere parti, semper in latus felicitis inlectus. De negotio *Lutetianum* quam minimum te admittens si licebit, & si quid agis, semper iocundum sequatur. Languis & bonis litteris oportet fortiter per-

* aliquid desiderat. † lege, error. ‡ forte, comen. tro-

trocinari: nam *Franciscum Halli & Eymundum* magis has persequuntur quam *Lutherum*. Ea res conciliabit tibi animos plurimum, sed praecipue juvenutis ubique subulescentia. Haec tempora ne potest quidem durare diu. Bene vale. Haec tui iussu liberius scripes vel in ignem conjice; nullum enim exemplar apud me manet. *Bruxellae 21. Februarii, Anno 1512.*

Erasmus ex animo tuus.

Incerus etiam de majoribus Archiepiscopi, et alioqui pluribus in persequente, dubitabam an Pater iussit Canonicos, an Avas: non nomen quidem quicumque docere poterat. Rursum vale.

EPISTOLA CCCXXII.

Leonardus Dei gratia, Abbas Monasterii Montis S. Georgii in valle Ebur, Erasmo Rot. S. P. D.

NE mireris, Erasme delictissime, quod ignotus ad te scribam. Ignotus ego tibi, tu mihi jam olim notissimus es, & quoadcumque de devotae patrie tui consabular: sum enim & inter Abbatum vernaculis & inter Monachos quamplurimos, tui fidei. Ceterum nos te collum praecipue, qui a compluribus Abbatibus & Abbatibus superstitibus fuit & idem studium rectum sumum perquam alium, tibi tanquam similibus quam deduximus. Nos alibi in ecclesiis agimus, quam ut boni Christiani sumus, neque a nullo hominum genere benevolentia nos discretos arbitramur. Sed qua causa mihi tamen ad te scribendi? Christum hunc nostrum, tuum votum discipulum, videndi tui capidum, Basileum nostrum, bonis literis operam daturum, hunc videm, quosque Erasme, pro tua in omnes homines excellenti ingenio praeditus benevolentia perpetua, fuisse hunc, commendatque ad te. Idque me jam duobus verbis sic a me petere astringit, ut petere conventionem magis hanc quamquam possum. Est mihi tamen *Abbatem*, quod cum Antecessoribus meorum negligentia perperam esset, mihi eruditum est institutum: eoque factum, ut hunc fratrem meo pecuniam in sumis: necessarias suppeditare minis poterim. Haec tu ad omnes rei nos verbale commendat multum valde, ut pariter & summa monere obire agat, & in conspectu, ut vocem, grada quoniam, consuetudine antiquorum temporum antecuram. Quam morem in quibusdam gymnasiis adhuc servari audis, ne cui ante impletum tempus statum tuisque conatibus. Has literas, amantissimi nostri Germanici characteribus scripsit, ore, bono consulas. Vale. Ex *Abbatem* nostro 7. Maji, Anno 1512.

EPISTOLA CCCXXIII.

Fabritius Capito Erasmo, tanquam parenti colendo, S. D.

STYNICAE libellus Lutherani plausibilis est. *Tu* scias est: Erasmi Rotterdami blasphemix & impietates per Jacobum, &c. Persa pagella contineat gloriosam Stynicam Epistolam, qua testatur, se ostensum, quam si Erasmi Lutherorum fuisse ne princeps. *Pistina* ex Amotatibus Nivis Testamento, Scholus in Hieronymum, & reliqua libri tui, pluraque facientia ad omni palatum atque omnium cupientium res in meliorum vatis. Summum tuncque argumentum caligant praefigisti, in hunc modum: De horis Canonice: De primatu Apostoli Petri supra ceteros Apostolos: De humanis constitutionibus: De articulis Parisiensibus, & id genus. *Scholus* maxime tua verba, Quae neque iocimici paulo cordiores agere ferre possunt: tanta est eloquentiae dulcedo, virtus iudicii & cautio in omnibus. Gratulari tibi tam commodum iocunum, cujus industria, dum capis lacerare, optimo cuique te comprobas, hoc est, qui sit, velat in tabellam depingi, quatenus tui concipiant mendaces Lutheranos, huius moniti commendat, *Scholus* propedem, & edat quibus & librum Regis Angliae, non admodum, si affirmas, a tua persae & stylic diligenter. Stylicus noster tui complacuit, noster libellus, quatenus aliquando amicus aliquis ex tui con-

A) *scribere castis fuisse. Grates equidem, cui nihil accer-* ha.

has, quam videtur Erasmi nris libelli & superstitibus praefigendi: felicitas enim ingenti abundantia, resistenter genium posteritatis, & materia favorabilis, si tunc in hac arena congregentur, praefigant, nodum non morere erant superstitibus. Seculum nris hoc multo felicitius, quod amicum tui castitatem atque ingenium, literis illustrant, iuxta ponit, non tam adfuerunt sacri quam excelendo Christo natus operam, via se omnia perferant, quantum ex te profectus concipiat. Quoties enim, quatenus tui fideremus, ut atque quies consulas, fugiendo hanc tragiciam, non magnis tunc contra animi sententiam conseruendo, neque etiam ardentibus post te, imo ex tua messe subnata segeti, insulsum. Alia tibi ratio scribendi forsasse non fuit, modus, an fere pellitur buis ut ac styli, longe alius est. Una quies tui, insulam argumentis eandem causam in alio improbabili, praeterea quod inconspicuas majoresque periculo regerit, posthabita sui securitate. Illius tui libellum Erasmi adversum Lutherum, audiam videri, neque eredo, id te ausum, quod in me reprehendens. Consulas Principi meum, ne ad Stynicam respondens: idem ego te hortor. Vivam in partem defensori, alterum erit edam sustinendum. Sunt, qui volent, ad meliorem quam feliciter partem declinare, quod hoc sustinet, dahaque si animo, illa autem suis man radicebus, fundata in petram Christum, se ipsum in dei virtutibus sapere, tumet libere & innuere esse & extra reli quidem tui est, quidem ne potius quam *Erp.* saltem inspicimus. Haec boni consulas, nam sunt simplici animi, te impudens obsequium, qua exterrum gratissima beatorum de te censura. Praeterea praefigenda sculo immutatio, quantum ad religionem attinet, aut erit Orbis noster Christianus, aut totam Christi imaginem expleret, non est tertium. Vale in Dominum, & Christum, & publicum patrem, grat facis, ama, mi Erasme. Norimberga 5. Junii, Anno 1512.

Fabritius Capito tui ex animo.

EPISTOLA CCCXXIV.

Abbatem Stylicum, Hermannus Laschmiz, Gaudium, apud Archiepiscopum Paternianum, Erasmi Rot. S. P.

LINGVAE hominum nobis in manu non sunt, ut An- ha.

que recta sum sequatur in manu est. *Egredere* Pontifex iussit implicitum silentium, atque utinam exarmaret hominem palm furorem! Gratulari tunc fortunae, non derruit digitoque & opes, tu animum tibi pari magnis rebus parum, sincere, rectum atque omnia postponentem gloriae Christi. Munera ne capta sordida quemadmodum Delphos, saepe recusa sed civiliter, est enim aliquid reculare bene: ea res pariet tibi plus & lucri & honeste famae. A magnis accipere magna nihil omnino nocuerit. Animus captivus est. R. D. Archiepiscopus mihi abunde satisfecit, quod Opus probat, nihil enim aliud captabamus, quam ipsius favorem. Dominum *Fredricum* Archiepiscopum etiam Romae novi, cujus animo nonnaro ingruis. Profectus est *Asynum* in Augusto? *Hungaria* vini causa, in quo mihi spes vitae. Jam tedium me cepit sciditior *Germania*. Tu ne verere in negotio *Lutherum* sequi aequitatem, & aliorum inquirere oppressis libere bonos. Vult hoc ipse Pontifex, ut intelligas ex certa ejus littera. Bene vale, mi *Fredricus*, & me vere tuum esse iudica. *Bruxellae 17. Aprilis, Anno 1512.*

Erasmi ex tempore.

EPISTOLA CCCXXV.

Doctissimo viro, D. Doctore Botemmo Abstermio, patrono communi studiorum, Thomas Lupicrus S. P. Cressianus.

REVERENDE Botemze, vir emmian, quae ha-

bitus in hac vita reperi, humanissime, affert sum. *Tam. III. Pp p p p 2 Joas*

* Ita edam a veris. ab Antecessoribus in suis Anterior. Theol. Dis-

ting. pag. 21. sed perperam: quod enim *Hungaria* cum *Asynum* legi

non potuit, *Regia*.

Joanne tuo ad Aenipontem usque, qui morum suavitatem facile mihi probavit, in tibi aliquando fuisse Dominum.

De Hier. Baiding ex tua commendatione non alium se mihi praestitit, quam tu ex Erasmi statu designavit publicum artem suavitatis, qui suo meo summa dux esset uterque. His moribus quam arde me vinctus devotionem, tunc demum scies, cum venerit occasus, quia vel opera, vel diligentia, vel facultatis possum aut istis aut tui commendatione. Est, quod cupio significari Dominus Erasmus: mihi hoc tempore maxime vocat, in pro tua in Erasmus observationem non gravatorem id quam primam facere. Nihil uterque primam delatum est ad Ferdinandum Opus Paraphrasticum in Jonannem, hoc Epistola, hoc nilla commendatione: Princeps tamen benignissime suscepit, & dedit Hieronymo tui munera, si pollicetur est mihi, curaturum se, ut ornate concinnatum volumen reddatur Principi. Nihil agnovissim Erasmus maxime, non credidissim ad Erasmus missum, me quod fieri, quia hac parte maxime, quousque et fuerit, si non perfidiam aut invidiam, certe negligentiam plurimum peccat. Cum namque tandem se oblatum Opus, quod ideo (in fallor) ita, ut erat, in concinnatum misit Erasmus, ut Princeps primam omnino nova eius futura frueretur. Joanni tuo pro sua erga me fide & diligentia gratias agi. Ego ad laborum remissionem, ut propter vinctum nihil habeam, quod donec. Bene vale. Aeniponte 17. Aprilis, Anno 1523.

Tui observantissimus Tho. Lupicinus.

EPISTOLA CCCXXVI.

Reverendo Domino Erasmo, Amico charissimo, Polydorus Vergilius S. D. P.

Basilium.

Mi Erasme, solvo. Nudiassertus noster Zacharias saltem mihi tui verbis mantians, significavit in meum librorum fama praesente, ac de me postremo quousque, in illud scripsit. Ego ad ea respondendi, me certum habere studium erga me tuum, & id esse, ut perinde tu mihi, ut ipse tu & amantissimam & studiissimam suam. Propter hanc ille duxit ad me peruenit tuum, & quod particularem intellexit, quoniam pallo tecum ageretur, id quod summa mihi fuit voluntas: nam quod vixit, quod vixit, id quod maxime ex Republica nostra literaria est, cum perspicuum sit, naturam te omnino omnem ad eam incipitendum potuisse. Quod tua in me officia continenter exerceas, quia gratias, ita respondes amori, ita necessestidit, quia speridem mihi tecum intercessit, naviter servas. Ego inde facio, qui tua maxima laudi, handquaquam detrahetur exilio, id quod reserit Epistola infra ad nostrum Caithbertum Londinensem Episcopum, cui super duas sacrorum Adagiorum sententias dedicavi. Scripsi item, postquam hanc proximam distigisti, ad te literas, ensque nostro dolo dedi, sed quia nihil responsum est, postea mihi entus sacrum dam putavi, quoad usu venire, ut ipsam una effrem, quod tandem aliquando fiet. Interim si tibi usui esse possit, utro Polydoro tuo, qui te etiam pecunia juvare cupit, enim rei cum postea potius feceris, si non fallit, ut de pueris tuo seire poteris. Vale. Londino 3. Junii, Anno 1523.

Salutem, quod, meo verbis Joh. Oecolampadium, si offic agat, & nostrum Bentum Rhetoriam.

EPISTOLA CCCXXVII.

Bilibaldo per Erasmus S. D.

ARRITRO omnes epistolae tuas mihi bona fide reddidit, quarum nulla mihi non fuit jucundissima. De meis dubito: nam de prima imagine a me mihi reddita, scio me bis scripsisse. Et nunc hac accipi, qua promissis literis per civem quendam scripsi, una cum epistola, qua significas, quid post abeunt Principum sit illius gestum. Ferdinandas fuit Brunes ac Triburgi. Faber Bilibalde me ad Principum colloquium evocavit: id mea magno interesse. E-

go sedulo excusavi. Capiunt consilium invidiam meam dividere. Ubi videro, partem utramque se perbere ad concordiam, non deo meo officio. Scripsi ad me Lutheras, sed suo more, pollicens, se ignosciturum imbecillitati meae, si modo ne ex proelio scribum adversus illius dogmata. Illi respondi, sed pacissimis, ac meo more civiliter. Non vacabis pluribus, nam aderat eodem tempore Hieronymus Baro, Regis Polonus Orator, homo candidus, & coltri amantissimus, sed Luthera vehementer infestus, quemadmodum & Rex ipse. Melanchthon invisit postquam tuam, me, ut ajunt, invitavit, mihi metuisset me gravare invidia. Misit ad me Joachimum quendam, quem tunc diligis, & scripsit de me ad Poloniam amantissimam. Scis, opinor, Petrum Mosellanicum vitam defunctum. Hic noster penultimo Maji duxit uxorem Agnaram, bene dotatam. Ego & Cardinali, & Pontifici, itaque etiam Fabre scripsi, ne rem traheret seditio, neve odio malorum lederent bonos. Ex promissu, se facturos. Mucient se hinc negotio quidam, qui nihil aliud videntur affectare, quam tumultum ac seditionem. Magistratus hic incipit minus favere Lutherani. Hac egre scripsi, mi Bilibalde, misere gravibus calculo, quo jam mentis aliquot curam, postquam desiderium veluti pyra alia, sed, ut hic fuit, sylvestribus. Quodam putat, fuscum felicitas eventurum, si Cyrrus veni misisset suam, & quali materia fundatur campae. Est & aliud remedium, si caput Termini vertatur ad laus: tunc utrumque respondens densius facit, ut vultus minus felicitatem reddat. Est insuper & ars contrahendi iugum: sed longum id est, & laboriosum: si excipiant argilla inculco circulo aereo, deinde succedat, itaque fiat sepius, tandem ex argilla excipietur plumbea. Id commodius foret, si haberetur fontem. Is est in plumbo, sed apud artificem: quoniam si pollicetur est, de mihi illum redditurum: nam habuit ex me super triginta florenis operis suae pretium. Tantum idem habuit pro pictum. Et rursus super mihi in Angliam Erasmus bis pictum ab amico laus eleganti. Is me detulit pictum in Galiam. Rex me demum vocat. Pictum est amplum Sacerdotium. Hic ob vinum subinde periclitor. Si qua pax assulerit, fortasse eo me conferam. In Aprilis consulamus me Bistumam. Magistratus simul & Canonici obulerunt amplius. Egi gratias & respondi, mihi fuit edit ad simplicem vidium: nemale meo oio & illo libero favore uti, quam pecta nificencia. Inspecto propediem famulum meum ex Anglia & Brabantia: tum statuerit aliquid. Id quicquid erit, tu non ignorabis. Utinam apud calculo conjugatus tue podagre simul exularent quod labor. Expector, quod scribis, omnes fere literas ut intercepti, aut resignati. Scripsi pridem Duci Grego, ab ipso provocatus: quoniam non responderet, idem argumentum per alium mihi, nec responsum est. Rursum super scripsi alia de rebus, eas ipsos suppressis, quoniam ibi nihil erat quod ad Lutheram pertineret. Bene vale. Basilis 3. Junii, Anno 1524. Has non reliqui, ignoscis.

EPISTOLA CCCXXVIII.

Ornatissimo Domino D. Joanni Flaviano, Praeposito & Confessori, Erasmi R. S. D.

PLETRIMIS quidem officiis, sed praecipue tuo candidissimo animo, plane tui feceras, & perinde quasi parum fuisset adstruere tibi, meis nominata, quo genere cum mediocriter tui delecter, tuorum mihi pretiosissimum, simulque dulcissimum animi tui pignus apud me servabuntur. Amo te, mi Flaviane, plurimum, qui io coercedis apud illa forem virum perflatus: mactis animi illius, perge mihi similiter. Lutheras plane triumphant bonae litterae, Camelo illi

* intelligit Nicolaum Egmondensem Carnicem, & de quo postea Erasmus in Epistola. f. Pro. ut videtur exstat.

An. 1514. illi adempta est omnis potestas & per Cæsarem, & per Pontificem: *Adrianus*, illius Collega, sic gravabatur criminibus, ut ni Cardinalis *Lesclapio* & Princeps a *Borgia* illum sublevarient, capite potius ducturus fuerit. Cæteris itaque Theologis restitit. *Clementis* septimus misit ad me Diploma honorificum, una cum ducentis florenis, ob dictam ipsi *Paraphrasin* †: in posterum pollicetur magnificæ. *Lezinus* meus rediit ex *Anglia*, rebus feliciter gestis, nisi quod Cæsaris pensio perit, nisi rediam in *Brabantiam*: Rex ipse scripsit ad me, simulque Cardinalis, quod non minus magnificum esset scio. Audio Cardinalem *Lesclapio* mihi parum esse propitium, & sine à Theologis stare, qui ne nomen quidem illorum salutare quondam poterat. Illam & fortunæ & dignitatis acceptionem tibi vehementer gratulor, quam utramque suam & felicem esse velit *Dominus Iosephus*. *Basilea* 21. Julii, Anno 1524.

Erasmus Rot. suapte manu sic ex tempore.

Si isthic agit *Beatus Arnoldus*, *Silesiadensis*, Cæsaris Secretarius, velim tibi nouum esse: ubi enim unquam vidi eo viro sincerius: dicta illi, quæ miserat *Silesiadensi* omnia mihi bona fide fuisse reddita, ne sit sollicitus. Rursum vale.

EPISTOLA CCCXXX.

Petrus Curius Brugensis Erasmo.

An. 1515. * Quod antem quoque dedit hic tua *Lacubratoris* reddideris, malo ab aliis, quam a me, intelligas: vel bene licet facere cogeretur, quod ante mensis aliquot praevideba *sumptibus* meos bene literatura officiis, nullum non moveret lapidum Theologi, in publico Senato-Consilio tui libri à scholis artem elinquerentur, atque in eam scientiam iam propulerat veterant per omnes. Verum quoniam res de Erasmi erga literas singulis meritis, singulis autem sic plurim, nunquam ad videbantur passuri, quare capis desistere deserventes: ea autem faba in nos posuimus endebatur. Nam in aliis pedagogis tibi quoquequam praelegimus *Erasmicum*, præter libellum illum de otio pariter. Tentatum posset & alius vis, è nostrorum auditorum manibus extorquere *Colloquia*, *Enchiridium*, abique aliqui à tuis scribitis, partim in publicis conciliis, partim in secretis, quas audiant, confessionibus: sed quo magis laborant, et minus succedit, & quod apud, contra sumimus tractum nuncior. Demum Opt. *Max.* te diu nobis omniobusque studiis servet incolumem, nec incolumem tantum, sed & suandum, ut tuis paratibus reddamur in doti & incomptiores & meliores. *Pala.* *Lovanii* ex Lilio 21. Januarii, Anno a Christiano Natali 1525.

Tibi tunc pollice dedidimus.

Petrus Curius Brugensis.

EPISTOLA CCCXXX.

Ornatissimo D. Jacobi Platensi Scholarcho Erasmo Roterodamo S. P. D.

* Dura quispam nobis amicus efficit, ut incidere in *Lezinum* meum, per quem tuas accipere litteras longe gratissimas, ut tu plus satis es candidus, etiam in famulum amici non admodum frangi effundis adfectum quo se prosequeris, dumque te ipsam ipsas pullo, illum vestis, plussquam *Atarnam* nobis retulisti, qui tibi servit pulis dimidium, ac minorem, ut arborar, patrem. De studiis sic habet ut scribis, sed nulla aula majores habet *Adrianum* quam nostris, de Cardinali quid scripserim non satis memini, suspicor tamen, ile etiam quam amicus esset. præter verba tibi contulit, *Alexander*, tunc Episcopus *Brundisii*, tamen è dissimulat, utrum fama mea, quam ego libens abieceri: is habet fratrem apud Cardinalem ipso nocentiorem, nam *Alexandri* adfectus erumpant, *Lezinus* potest omnia dissimulare: quin & Decanus *Lanuvius* ferocit in me, non debito quin fretus animo

† In Acta Apostolorum.

A Cardinalis, quem jactat alium nunc esse in me quam solet: sed hæc leviter me movent, est hic facis uni *Burgundio*: sed existerunt alia, quæ pene cogunt ut hinc abeam, at incrim valendo non finit, adeo periclitor calculo. Occina veterem candelam de elugio, amo declaraturus sum hoc quod feci nihil esse, in detur vivere. Ab *Hierachianis* accepti litteras plane *Hierachianis*, nunc non vacat respondere, fortassis hoc vere vos revivam: antem bene vale. *Basilea* 11. Febuarii, Anno 1525.

Erasmus Rot. tota.

EPISTOLA CCCXXXI.

Calpurnius Velius Erasmo Rot. S. D.

B * CVM scriberes, te ex *Londoni* literis primum certiorum saltem de me parum felici reditu in Germaniam, intellexi meos, quæ prorsum *Roma* abirem, ad te dedit, interceptis igit. Omnes putant, me *Regem saltem*, cum te inquam in vita et vici furim consuevit. Promissiones verba magnas, verum vacua, sed præcipue pudentia metus me *Roma* avelleram, & ex incerta Italia hinc retracerant. Nihil vero festum ac felix potest esse in hoc labore molestissimo decendo. Tu ex *Anglia* *Lezinus* tibi videre saluti, ego mihi certe ex *Cubano* *Anselmo*: ac noli, quæ, theatra appellare elegas, quod est seridum piffinum. Jam vero neque tanta jam eruditione præditi, neque tam acri ingenio, ut succurrere quædam occidentibus litteris adversus præsertim volentissimos *Evangelistas*, qui soli Spiritum canonicum totum sic vendicant, ut non per exanimes habeamur. Non satis apud amicos amicum iudicio, neque non meo, usus sum hactenus, querendum magnorum hominum, quibus cum clerici magis quam cum usui convenit, & effundit, ut aptius loquar, ac meo more strepta *Hicquies domas*, quomodo hinc demigrare *Basileam*. Oratore *Cicconis* publice non minus frequenter *Andreas* ipse infans, quod redere possit, nupam: privatum *Homeri* *Iliada*, *Græcum* per meo *barbaris*. Bene vale. *Vicenna* 21. Martii, Anno 1525.

EPISTOLA CCCXXXII.

JRS.

Erasmo Roterodamo Natalis Becht. S.

E * MVLTa de scriptis tuis, amantissime in Christo frater & ordine comprehexit, a vici deditio ferri & vici atque superius audienti, legere & ego nonnulla tandem per otium statim & effecti, propter quæ (sicut) anima tua non parum animi, quam ex *Operibus* tam præclaris natura deditum cernere esse donam, & proinde crebro in gravi concessu me duxisse memini: *Eraton* divinum habet ingenium & rarum ad enunciamdum, quæ vult, peritiam, quam rarissimam vero feruoris elegantiam. Comperi quendam tua studia in compluribus, (quantum sub Dei amore conquire licet) male salda ex origine † & alius quibusdam providentia Dei, (ut existimo) minus publicis scriptis sequi degmata, subtilis firmos & per *Eccliam* Catholicam probat *Delectum*, quædam inventis, quod adhuc explanationibus pro concordia & intelligentia facilius opti habere, *Gratianos*, *Lombardus* & vestri, quæ *Scholasticis* vocantur, & quæ revera *Eccliam* serventis necessarios erant atque digressus: non id existimare tam saltem quæ debet, quod novo & humiliter hyle fuerit nō, quæsi hoc tempore tribuere Dei Sanctis Spiritus, qui non nosstram pro quilibet tempore suam dedit *Eccliam*, ita saltem voluit. Dedit itaque pro te super his, frater: si enim a plerisque *Ambrosii*, *Hieronymi*, *Augustini*, *Gregorii* & subsequentium sanctorum *Delectum*, quæ (certe tunc) innotuisse sunt sancti *Guillelmus* *Antiphodensis*, *Halensis*, *Thomas*, *Bonaventura* & ceteri præbati hujus *Schola* *Magistri* in illa, quæ proximo divinum prius attingunt: nec aliam in quibusdam viderem rem

P P P P P 3

‡ Legendum videtur, fletu. † Refertur, Origine.

An- solatus & nequaquam (ut circa formalium etiam nunc
2121 cognoscitur) necessarius dissidens, tunc non dissensit
intelligas, miram omnino stultitiam placuisse. Quando au-
tem, ut dicitur, jussu est alia, nequaquam vox missa
reverti, per immortalem Dei bonitatem te, frater, pro-
cureris, pauperis Beddæ consilium et accepto spiritus, quo po-
testasque ita, ut ad me prius scriberet, permittit Domi-
nus, tibi spero rescribere, eo quod anima tua (cujus in-
te corde salutare caput) quod fuit, liberius dicam, quo
testatur, te velle per omnem modum informari & de li-
bris tuis tolli, quocumque inest vel erroris vel offendiculi,
adesseque semper tibi libros editore Beddæ, &c. In
Domino enim confide, et in tua fides est, ut quam tunc
supremo Senatu in Paraphrasi Evangelii Lucæ si-
gnaveram (quod me movebat hac lenitas, illa magis) ad
te me infuso fuere transmissa. Igitur audias, Domine
frater, quæ, & Dei te merum humilia. Primum un-
t vocat periculi suspicione, quod commine aliterum ut po-
tenti incumbebat, auctori jam intermissis libros scriben-
do, Ecclesia non necessaria. Vix curæ (ut consilium ti-
bi) erit per tui spiritus recollectionem tamen edocere,
hoc est, interius meditationibus serviti deus variatim
appendere, & futuri jocundum delibare stabilitatem cas-
trorundem quippe est, quod dicit Apostolus, inquit: Si
linguis hominum loquar, &c. Et, Si habuero omnem
scientiam, &c. Et, Qui alios docet, teipsum non docet.
Domino vero delatus decet, Qui, inquit, sol-
verit unum de mandatis istis minimis & docuerit
hominem, &c. Scripsit proinde beatus Augustinus ad Dul-
cissimum, mihi parte operam B. dicens: Ego quod confidendum
est charitati tua, plus amo diserte, quam deo: nam hoc
admonetur etiam dicente Apostolo Jacobo: Sit autem
omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad
loquendum: ut ergo distulimus, invitare nos debet
fuitas veritatis, ut autem doceremus, egeret necessitas
charitatis, ubi potius errandum est, ut transcat ista ne-
cessitas, quo hominem docet aliquid bene: hoc est, quon-
iam scilicet non semel repetit. Consule hanc eo rem, à
novorum quiescentium librum editione, ut te tibi reddere
valeret, & Dei iudicio, quæ et tibi & mihi propter a-
ntem proximam instant, preparat, sit superque de mundi
gloria et affluente, postquam aeterna reponat, si me au-
diat, atque. Non prius enim ingressa Theologia opor-
tet, quam multa fuerit delatit, & ante Domini ocu-
los humiliter animam tuam, de tua diffusi sensu. Si
autem, qui fecit tibi molitur suadere, videris, tu-
jus agatur spiritus, verbi Eliae memorie: Erant, in-
quit, qui beatificatur precipitavit, & rursus: Popu-
le meum, qui te beatum dicunt, &c. Deus anima tua
& Ecclesia, nisi me solus humanam aliquid, non mo-
dicum irriteris, si tam multum & curatam scripto-
rum meum à prioribus exortis examen, instat patri
tui beati Augustini, exaltis tecum pertraheret, &
qua ante fides aut moribus minus constantem doctrinam ex-
perientia inveniret, plane rejectos & damnatos. Ad
quod ut animi formalium tibi comparare exsequendum,
lego, postea, quod instat patri tui Augustini epistolam ad
Marcellinum, quæ est ordinis septima: nec est me iudice
& amice memento, ut fides, quod vix cum sapientia, tam
virtute præstante in universum Opera tua (ut scribis)
proberetur, & quod plus male videtur diplomatis
summarum Pacificum. Non enim quæras, aliud esse
amici scripta legere ad aliquem etiam benevolentem finem,
aliud periculum, ut iudicium, examinando accuratius,
quo legit, perpendere. Non enim, ipse Hieronymus,
apostolice amicitie amicitia, quinimodoque, modum
in supponit, amicitiaque proinde recta iudicat, quod
vel te Dilectus loquitur, dicit nempe ex opere tantum
viteram, qui fructus tui legentis annotationes, calculi
approbat, multa sustulisse, ceterosque, multa, plura-
que reddidisse misera. Dico itaque tale, quo ad tuam
salutem emittit, differat te plerumque permissis & in
grave populi Christiani scandalum, apote de Cleri ca-
libat, votum Avacchorum, de jovis & interdicti
est carmen, de fustorum ducem observantia, de con-
t Repone, quæ. 110 Edr. Benedictin. est. CELTIC. *Legit, sup.

A illis Evangelicis, de Scripturis sanctis in vulgare tran-
sferendis, de legibus humanis & veteri canonum, de fide-
ham dicitur, de symbolis Ecclesie, aliisque sanctis, non
paucis. Unde tibi vehementer timeo, & proferam, quia
cum vix quidem non indolis, neque stupidi aut eliqui,
completa tantum redargueris asseritur, ut Leci &
Stumica, & non est simile vero, quod abique gratia
locati, verum in multis, velum capio, iusto & ad rem.
Nunquam tamen, quod viderim, fateri, in derisive,
aut non assequamur, quod apertebat, quod quæ sit de causa
suspectum, sacra non fidei Lettera. Idem & de illis au-
tenticis, propter quos hoc jam pravum causa ferendi, dis-
plicet mihi, frater amantissime, est, qui tecum agere,
me quoque, si quando accidit, in etiam & quibus in
rebus maxime sacris asseris scribere, atque, am-
mo suspello aut convitiis, quæ ad rem non faciunt, verum
pauca inficimus, quod aliquam gratiam sperat, quon-
iam, qui se disceptant, veritatis definitionem sibi pare
(ut opinatur) statuant, & falsitatem edoce selet moveri pa-
tant, in oculis Domini forsan, quod prout modestum in-
runt, facile verum habebit: quod autem pater, ut
in quod in Lucæ Paraphrasi altum est, in alio consilio
studii officium, & proferam in Amantissimo, & amice
mihi communi, D. Bernoldo, cujus curam ad me con-
scripsi tua charitas, pervenire significat, magis premen-
da esse, quæ fero quæ ad incerta respondenda missis, si
nihil visum per te adsumam, per me feret. Omni vix
vellem, daret Domine, ut miras fieri possem colligere
spere animi, tibi id proprium. Amantissimi tua charitati,
excusor, aliqua in Paraphrasis Matthæi, Joannis &
Epistolæ Apostolicæ, nulla occasio, quam dedit
per pia memoria Deloio operam Senatu, per quæ non pre-
be, in Amantissimo vero altum, quod alio per eas sum-
pse viderem. Quædam in epistola per me signata nihil
propterea scripsi, sed apud me præmanet in schedula mu-
da, hoc est, nihil in consuetudinem penum scripsi, sed
nunc id aggerat mihi hucusque fuerat consuetum, tan-
tam excepit per articulos, quæ movebat, quod ad te
nunc transmittere inlassum foret emine. Ceterum
D si posthac quædam Domini Bernoldi & amicum consilio
mihi comperit fuerit, expellere fides negari, si non
nullas adjuvare probatissimas, & ad hoc adjuvare Domine,
facere poterit, quæ si divini cunctis putat, tam prop-
ter servare modestiam, quæ senem deest sacerdotem, qui
Dei reformatur iudicio, & operam dabo, quod in me
fuerit, ut in prius iudicium ferat, quoniam amantissimi.
Si tamen nostris fides consilio, in epistola meo recte scripta re-
vitalari, maxime tibi congruenter, & Deo no-
stro gratias (quod nos illa parie facile levo) agerem.
Quo autem nomine facili adhibitis dilli fidem, & vero
scias, quod non recte scripti in multis, legat, velum,
Sermonem, qui 29. & inter eas, quæ beatus pater Au-
gustinus de verbis Apostoli scripti: item & epistolam quæ-
dam 154. quæ est ad Publicolum tui, amicum meo, respon-
sum ad quartum Hilarii quæstionem parte operam
undecima. Et denique per gratiam in collibus 22. quæ
prima plane intelligit, quam inconfite cum Lutero
& Fubro Origenem sequutus es, qui homilia super Ma-
thæum altima mihi pag. 21. B. scripsit: Omne man-
mentum per Christum, velut illicitum, prohibum
fuisse: quod est manifeste asseritur, & propterea in Con-
stantiensis Concilio damnatum. Falsum etiam plane fuisse,
pietatis prætexum existimam, peratit esse Ecclesia, Scri-
pturas sacras, & Cantica Cantorum, & Ezechiel
voti in vulgare: ceterum quod totius & tam insuper
suadere fatigasti, non advenit, quæ sapientia eam
est Recte Ecclesia amicum pericula, quæ tantum per-
terris incommoda, propter quæ, ut ad feret, non fuit
prohibuit. Jam tua charitati dico, fuit domini exor-
tuus modo Domine Episcopo Melchioris, quædam
fratrum plebi illustrata sua Diuersi ex Jacobo Fabri scilicet
in eo negotio collegit. Si vero in Germania resti-
tus vix & multumque religionis incrementa in eam
recte linguam Scriptura cunctis, quæ certis nobis in-
fuso potest, quæ de re quod vix loci experientia Di-
* Quædam hoc loco omittit. † Ed. ELIOT. Edr. dk. ill

An ornantem juvenemque recepta studia, non ut veteres
 1545 profectores de ponte, quod ajunt, deicerent, & serv-
 itutem gloriæ Christi, non ut veterem Paganismum nobis
 revocarent. Hic quam incipit Martæ decertare, res per
 Monachos detrahit ad negotium fidei, hic illis placet
 preteritum. Non dubito quin audias tibi
 ista Rethorica tragedia. Hic cepit in illos incru-
 scere doctorem odium: mox fervente adhuc bello inter
 myths & odores Musarum, exortus est Lutherus.
 Illuc coacti sunt illi litterarum potentiorum cultores
 Lutheram negotio involvere, quo simul & illos penderent.
 Ita gradibus quibusdam res alterius partis semper
 in pejus vergentis pervicacia, tum alterius quorum-
 dam odii, & intempestivis clamoribus hucque
 progredi est tragedia. Habes rem, ut est,
 absque fudo descriptam. Nunc si verum est, quod ad
 me delatum est, quælo, ut istam persuasionem abjicias,
 & istiusmodi voces mihi periculosas contineas:
 si non vauum est, ignosce, quod hujusmodi nuntio ob-
 turdiam celsitudinem tuam, cui precor omnia lae felici-
 tatem. Datum Basileæ 10. Octobris, Anno 1545.

EPISTOLA CCCXXXIV.

Viro optimo atque crudelitissimo D. Erasmo Roterodamo Thomas Morus S. P.

* **A**CCIPIS ab te, Erasme charissime, unam atque al-
 teram litteras & eas legi, quas ad Reverend. Pa-
 trem, Episcopum Londinensem, dedisti. Quod calen-
 ti merito, qui te tam diu tulle, successi, qui Luthero
 sacrali fuit, quamquam divina veritas & virtus
 tua consensu mala tibi vertant in bonum, nec tamen am-
 uchi tui, qui nunquam animæ tuæ deus tam valde
 gratulari possunt, ut non iterum sinas pro humana in-
 firmatate de corpore tuo solliciti, perquam moleste ferimus,
 idque tui tamen causa, cui tam prospera cupimus &
 precamur omnia, quam nolo: sed vel praeipue teinor-
 bali Christiani studio, ne veritas ipse Opera tua clarissima,
 quibus Christianam pietatem promoves, innotuerit, quæ
 Deum precor, ut propterea & felicitate coniungat abso-
 lutam. Sed ante omnia quod adhuc deest Hyperaspisti,
 quæ Opere nec ceteris omnibus fructuosa, nec amicis tuis
 iuvandis, nec tibi vel speciosis vel magis necessariis
 potes excutere. Vix credas profecto, Operis illud quam
 avide omnes exspectent huius: contra improbi quidam, qui
 aut Lutheri fidei, aut tibi invident, ex ipse refer-
 bendi mora gessere videntur & rescere. Quod si inter-
 missi, dum alia quadam interim perficeret, veluti In-
 stitucionem Christiani matrimonii, quod Regina Serenissima
 merito facit maxime, id quod ipse te brevis, ut
 spero, senties, auge animo dilacionem sero. Si ut rem
 tualles per otium aueramus, etiam valde gaudes, cupio
 cum tam parum trahit diligenter: si non est incan-
 sa, quod quidam ferunt, periculo metum ejus Operis me-
 ditacionem excussisse tibi, ne audas ulterius progredi,
 nec satis morari possim, nec dolere meo moderari. Proba-
 bent Deum, Erasmus dulcissime, qui te laboris, te per-
 ricula, te Herculeas arduas exantillisti, qui sudoribus
 & vigiliis, ut prodesse Orbis, dolores omnes acies animi
 impendisti, ne nunc tam misere occupas de amare morbo-
 des, ut patini, quam perdis calculum, Dei causam velis
 deferre. Non veror, ne non obicias mihi comicum
 istud: Omnes cum valemus, &c. & Tu, si hic ef-
 fies, aliter sentias. Equidem de me neque polliceri pos-
 sum, nec sperare quicquam, quia de te praeper egregia
 pelleris in Dei servitium: quæ sitissima mortales omnes
 aspellant. Quod animi robur quia ad extremum velle
 tua illam pulcherrime praestitit, quæ, nunquam dubitare
 possum, etiam catastrophe foret turbulentiissima. Nun-
 quam enim posset non considerare, qui trapiatum explicaret,
 praequam & machina adjuvatur Deum. Tantum
 abest, ut nunc te timor obsideat, ubi, quantum ego vi-
 deo, non minus subest causa. Nam si quid in hoc nego-
 tio fuerant innotuisti Lutherani, hoc, vel praequam

Quia Lincio in. Octobris, Anno 1546.

A) respondetis quicquam, videntur fuisse saltari: si enim
 feceris, ne resistere, aut si serpsit veritas ista, 1545
 furis suis effudit edita libello primo, qui se depu-
 sis bellum, sic jam incertum spiritum demonstrasti di-
 gno, ut famulum illum ex inferis mortalibus volubem
 Cerberum extraham ex inferis mortalibus volubem
 ferendumque exhiberetur. Nunc profecto quid superis per-
 culis, non video, quod non imminere ad eum, etiam
 nihil addideris amplius: nam quam ad calamitatem quæ
 te responderi, cum cum calamitas tui styli perferderis, quam
 superis tantum trahit Scripturam, cum cum parum
 te diligenter excusaturum prioris parte mille exemplum-
 bus, velis totidem syngaphis, totis Orbis fidem tam ab-
 straxeris, ne nunc Dei causam prosequaris, qui tam
 perperis, & qui publice premiosis perferas, praestem
 cum posui tam facile, nec Lutherus ipse tam exori est,
 ut velis sperare, nec tam improbus, ut auderet pollicari.
 B) Quamquam cum optes te tacere, non dubito, quantum
 vii singat magnificum tui contentum in epistola illa ad
 te, dicit non potes, gloriosa non magis, an fida. Sed
 tamen satis tibi confisi est, quam meta gloriæ reddideris,
 expende te, quæ nunc iam per se frigit, misera illa
 gloriata, quibus clarissimas Scripturas laborat obli-
 scere. Ceterum quantum ipse ipse in te praesent adit, ne
 longe absumas, si quid in respondendo periculi vult,
 quod nec ipse declarat, nec nos dicere possumus, istud
 saltem, quæ te extremam, ut sceris responsum ferbis,
 & per fidem aliquem innotum huc transmissas ad nos,
 bona fide curabitur & ab Episcopo Londinensi, omnino,
 ut feci, integerrime & tam amantissime, & a nobis, ne in
 publicum unquam prodiret, nisi iure. Piller tam, Eras-
 me charissime, mirum est asserere, sed verum ne non fu-
 eris si Angliam tam secundam ac servilem, quam
 sperat. Quamquam ne reperit omnia servilem, quod
 per nos fieri potest, effugit saltem, quod edito
 libello opinemur, quod de te sperare impo, quæ Car-
 rollianum favores hares, pulcherrime constat, & illam
 nobilissimam rebus, qui libere Germanice scripto tam fa-
 mam seminaverat, elapsi. Quæ de te quamquam aliquando,
 si tibi Deus concedat etiam, captem in fides ista
 D) comprobationem traham aliquem ubi tui pelleri tunc
 veritatis ergo commodissime proficis, tamen in
 sum de Hyperaspiste solliciti, ut nihil tibi tam cordi
 esse cupiam, ut quo minus id Operis quamprimam per-
 cipi, alio tui curas & cogitationes aueret. Vale, Era-
 sme, mortalium omnium charissime. Ex Aula Grovici
 18. Decembris, Anno 1545.

Tote pelleri plusquam totum tam Thomas Morus.

EPISTOLA CCCXXXV.

Berquinius Erasmo.

E) * **R**YRUM erabentes irritati: haresis me accu-
 rant apud Senatorem ad delegatos Papæ, non ubi
 quam quod Linciorum tuas aliquot in vernaculam
 vertim linguam, in quibus hareses impugnas aut sunt ef-
 firmate. Officiis proximi, quidam illi molirentur, ut vi-
 delect libri Erasmi, si diti pater, velis hareses con-
 venirent, & non cum me Berquinius, ut tangam tales ehar-
 rates. Quod habuerat, facti illi hoc esse vixit, si Ber-
 quinius inquis & perperam notatissim infamia ego, qui mihi
 confisus eram, nihil exstare in libro tuo, quod vel
 hereticum esset abhorrendum, cum multi fama quam
 te charior esset, neque abjuravi quicquam, & te com-
 affirmari, de quo me minima quidem esset habenda
 F) haresis suspicio. Linciorum tuas ita Pontifici Leone X.
 comprobant, Adhucm Pontificis te quem benig-
 ne non solum litteris tuis & ab ipse propria sua manu scri-
 ptis, sed & per Legatum Romanum advenit. Tu Car-
 dinales, te Principes egregie de te & sentire & loqui. Quia
 & Clementem Pontificem litteris tuis & amplius mu-
 nera, quæ iudicii sui pignora, facti delectare, quam il-
 li placuerit Patrophralis tui in Acta Apostolorum, Era-
 smumque solum illi usum idoneum, qui Jo. Occolamp-
 podium dogma de Eucharistia reselleret: nam istum (for-
 10)

AN. 1713. a. nescio quid referatur, quod an verum sit, scribe.
 1714. quod. Adversus me, cum verum Lucubratorum meum,
 nihil illi offendi indignum bonis Christianis, si modo
 omnia simul legatur, non calumniansi animo, sed
 candido & sincero. Quod si quid offenderetur in libris tuis
 diversim a doctrina Christiana, nihil aliud existiman-
 dum, quam aut librum esse deperitum, aut esse sup-
 positum, de quo non simul conquisiti esset, atque adeo
 proximo die duobus litteris ad Beccum datus, ne pariter
 hoc me confingeret. Quod ad iradulationem atque offe-
 di illi manifestissimam calumniam, tantum interesse inter
 solum meum & illius, utrum preferant verum, quan-
 tum interesse inter vulgum & camilam; suppositum esse
 autem, suppositum esse comen, addita esse multa, plu-
 ra omisa, plurima ab interprete indolite depravata. At-
 que ne putaret hoc me dilui effugium parare, obtuli ex
 autographo meo fidem me facturum, verum, an falso
 dicerem. At delicta quamquam bene litteris Regis meum
 post fuisse in hoc negotio supersedere ad regium usque
 adventum, propterea quod Rex Christianissimus in aur-
 e haberet, de Tabi, de meo, de aliorum quorundam
 sumis negotio, consuleret veros egregios, doctos, & corda-
 tes, usque confutaret iudices, tamen aut impetrent editi,
 aut in gratiam Theologorum, aut denique sua stimenta
 irrandi, postquam in Erasmo nomen suo esse de-
 buccit, illum latenter & Apollinaris subinde claman-
 tes, & Berquinum illum famorem, produxerunt articu-
 los a Theologo ex libro tuo deceptos, (ut quibant) tran-
 catos tamen in multis, quos hereticos, schismaticos, scan-
 dalosos, elucet haresis, hoc est, ipsi discipulantes, asser-
 bunt. Longum esset, Erasmo de his, recusare, quod
 ego respondendum, hoc solum me habet, modo ne in aucto-
 ritatem avocata cum illis commiserit, neque tamen que-
 quam a me diluam esse perniciatam, sed vestimentum
 sum interpretatum, vel ex praedictum dicit articulum
 declaratum, vel aliam ipsi mentem tam, quam verba
 sonare voluerunt, vel ab ipso deesse, vel exaspilari cor-
 ruptum esse, denique modo amantibus cor, ut negotia-
 torum illorum animo elapsorum, neque illi iustam causam
 haberent, fovenda in me, aut in libris tuis; nec omni
 protestationibus, quae vocant, succurrere. At illi spiritus
 protestationibus, spiritusque meae adit, cum ex ver-
 bum quidem dixisset aliam a fide Catholica, tamen
 addidisset trabem Amstel, quoniam tamen prius in suspensi-
 bus reclusam, (propterea Catholicum Priorem) velis non
 minus bene volentes Erasmo, & quae illi in quosdam
 inquit, nupte faceret, scripsisset, ad istum articulum tra-
 hentes, non verum sint me pronuntiasse hereticum & ha-
 reticorum famorem. Seniam quamquam alias sum prece-
 di ad huiusmodi negotia, tamen vel hoc uno abunde
 testam est, non plures sibi tunc precoces, & ut ita
 dicam, praecipuam sententiam, quod me ab eo usque
 ad mea audire decreverit, scindendum tam deliquit,
 quam Theologus. Rex Christianissimus eo die, qui patriam
 est ingressus, additis de re amae per Marem, prius
 eadem sententiam mihi ad Seniam cum litteris suis, jubet
 expressim advenire in hac re sume, Praefectus Seniae
 praecipit per alias litteras, Berquinum eam suscipiant,
 illius aut vitam, aut merum ab illi repaerum. Habes
 pauca Tragediam Berquinum: non hoc expressim non erat
 emendatum, quod in Paraphrasi tua Regi dicat (quae
 exemplar, a me versum, cum omnia alia libris a me as-
 sumptis) nihil deliquit, id quod ab eam facti com-
 plete potui. Primum est autem interius, dum Regium Ma-
 gistrum expressimam, articulo ab illi deliquit ad te
 mittit. Alia quidem omnes, quosque deliquit, sed
 qui sunt praecipui, id est, qui maxime urgebant, con-
 siderari dicunt in margine. Tuo fieri documenta, respo-
 dere illorum calumniam, idque non obire, quemadmodum
 respondit Beccus; sed equis argumentum & auctoritate
 Scripturae. Rex hoc bonum habet Erasmo, ut dicat, Theo-
 logos istos, cum nomen non impetant, audaces, ab
 Erasmo tamen semper timidos habuisse, fac ut idem
 cognoscas, quam non feliciter nunc primum hanc rem sit
 expressi. Adagium semper admiratur facti tua doctrina, mo-

per factus est, ubi Theologum nescias plenus cognita. Au-
 Tunc hoc tuque iustitiam, Theologum Sorbonicos te ante 1714.
 nihil intellexisti in Erasmo libro, me amplexum quicquam
 intellexisti esse, si non adis, qui illi in linguam vertat
 Gallicum. Responde, quod. equis: nam quicquid alium
 fuerit ad Regem perferretur. Expressim ab illi deliquit, quon-
 dus vides, neque illi mita (spera) expressim vultum.
 Quod si videri simul mittit Panegyricum grandisurum
 nostris Principi in patriam redire, quemadmodum iam
 pridem adduxerunt, age praedicabitur: aut si movetis
 hunc post avocata a te recipis ad me redire, & Panegy-
 ricum per alium ad nos mittis, fac ut videri, non redi-
 bit tabellaris, quoniam mittis, vultum monere honorifica,
 nisi res tibi fidem de. Apud sanctam Basilicensem aut apud
 Beroaldum sine tabellaris, abiam facis, quoniam
 Beroaldus ante plurimum abis ab arce. Vale, deliquit
 Erasmo, & Ludovicum nam perge inter tui obse-
 rationem numerare. Lutetia 17. Aprilis, Anno 1526.
 Ignoscet, quod, insipia nesciam, praefectum in
 descriptione articulum; nam & agrediam, nec videri
 rem hanc equis passivare.

EPISTOLA CCCXXXVI.

Simon Pistorius, Doctor, Erasmo Rot. J.

* **N**ON est, an verum possum assequi, deliquit Eras-
 mus, quantum apud Principem Georgium, Sa-
 xoniae Ducem, gratiam invenit ipse una Hypocritae:
 omnis enim mihi ex animo ipsius significata in Luther-
 um scripta sunt, ut melius optari non possem. Nec po-
 test fatori in hunc legatum & eligendum. Et quidem ab
 omnibus suscipimus, quod apud ipsum fuisse gravatis,
 se vindicatis. Ceterum, quod postquam & meritis con-
 siderandi & depravandi libidinem taxat, curavit Prince-
 pem quodam ipsius Germanica in Latinum verti, qui-
 bus ad varias varietatem ordinem emaginat, et quodam
 politer temere assilati, vero modo applicandi, & ad pro-
 fundandum & resamandum assilati; idque, si Superior
 placet, fassa Scriptura praeterea, primum hoc tibi mi-
 to, qui istum cognoscas, te non ignora bene dicam ei
 adscriptis. Sui & alia offusumque pernicia vernacula
 lingua ex impudentibus illis, in praesentem mihi, ut
 nam esse Christianum hominem, qui laudet. Sed qui
 post omnia & cum tanta impudentia in Latinum ver-
 sare. Admonui eam iam ante trimesse litteris Prince-
 pem paulo civiliter, quam alia assilati, sed tamen non
 fuit ingens fassa & regalibus meis. Porro Princeps ita
 respondit, ut melius nobis et falso adscriptum, quantum-
 vis alia inquit, cogatur fatori. Atque ut palam cog-
 noscas, ipsum Princepem tecum per curia fecisse, ha-
 ber hic huius & illius Epistolam in Latinum linguam
 translatam. Expressimam autem te non solum libri
 Arbitri egregium defensionem, sed & sustentationem a-
 liorum amicum, quibus causam illam vultis, & im-
 pium, quod Ecclesia ad nihilum redigis, & ex aliquo-
 rum corruptis moribus de ipsa doctrina & instituta Hus-
 litico mare promittit: atque quod verbum Deo non fas
 tamulio propagari posse contendis. Quae cum si falsa
 est, ut velis adducere, persequere, non solum in
 libro Arbitri vultum eductus, sed & omnino alia
 ipsa, quibus vultu persequere aculei, subvertes, & me
 ad Ecclesia unitatem revocatu, qui temere deliquit.
 Idque ut freme, fenti equis, perferas, à Jesu Chri-
 sto tibi precamur gratiam. Ceterum non iam hoc te-
 nent, atque ut postea compert, sa de causa, quod videri,
 Princeps non post fassa est, qui simul suscipiam vitam
 negamus: audio enim, quod si fueris, pro qui tamen
 vultu agnosci. Sicut tibi, iam amas est, ex Ellingen
 de amulio in auctum, & quomodo hactenus nullum
 acceptum responsum, vides tamen, te parum offendi, quod
 deliquit, & in insipia deliquitatem plenus te exellam
 spera. Semperque bene vale. Lipsia 19. Aprilis,
 Anno 1526.

EPISTOLA CCCXXXVII.

Erasmo Rot. Leonardo Casperotus S.

An. 1546. Equidem pro tuo munere Hieronymo Frobenio adeffe studui, venarumque vestigia aliqua exemplaria: sed quam inuicia Delia, et quod delictum egeat, atque ille querat: D. Reginaldus Polus aliquante magis (nam ille puer) afflicti propius, quippe ante indicium quaramdam versus ei gratissima exemplaria, paria Babincbera Romane, Florentinae aique Venetæ. Patavini Menacti, penes quos fuit abstrusa, nondumque sunt incompugnabiles, quamlibet in, quos præfervatas, modis oppugnat, hoc est, seu prece, seu precario, seu furto, seu rapto. . . . In te tamen non possum non maximum speciem respectum fore, ut scilicet per occasionem aliquæ te commendare intrader, ubi vire studij sui virtutis tandem fructus erumpat. Scis quid velim, neque, quid tu possis, velleis nescis. Sed quantum ostendat conatus tui nobilissimus, beneum, heu! amicum iusta est queritudo, dum hinc atque inde conspectus hominibus operetur. De Lutheri impudentissime spiritus incertis opera proutin seculis hærentibus tui tamen. Unum restat perfectissimum, quod a Frobenio perceptum intellexi, Italicum novissimum in nomen demum feruntur ubi statim & fiduciam iudicio, qui prater nomen Ciceronem non tantillum quidem permittunt cuiquam laudem in dicendo. Maluit hoc opus in tui, tam ceterarum hanc trivialium Antierum, contemnit adducit: proutin Bononiæ, ubi Lazarus quidem requiritur Aularchus, non dicam Erasmo-milii. Præinde exposita a tui Frobenio castra, Claudam. Vale, mi Erasme, & aliquæ amicalium fac perferat in numero Leonardus ille tuus, nulla auarum ut abis tui veneratione delectandus. Patavio 6. Junii, Aene 1546.

Leonardus Casperotus (sic est nomen cognomen †) vere tuus.

* EPISTOLA CCCXXXVIII.

Desiderio Erasmo Rotterodamo, Casaria ad Consilium, Joannes Maldonatus S. P. D.

* SCIO te, distissime Erasme, litteris omnium, qui gentium obique sciunt Latine, vel scire se putant, frequentissime peti, scripsisse ad operibus importunum multo, quam par erat, sapienter advocari: repetitis alius magnos se viros statim usum iri, si cogeret cum Erasmo suis ausi mementur: alius ingenti desiderio flagrantibus scriptis tui inserti, vel qualibet rescriptis dignari. Virisque certe non ignoris, si vel nominatim abis te, fugacitatem vira perveni fama, quam tui non dicam labores de rebus feris, sed ludi jocque premittunt, compensantur. Ego tamen, estis nobilibus invidio tui, qui secum de re litteraria communi voluntur, vel missi tantum luteri provocant in certamen, maxima sibi ludi fore ducunt, secum contendisse vel vultu, longe diversam servandi occasionem habuisse præstare: vultu enim te certum facere, quomodo se habeant erga te, tuamque istam suspensam eruditorem, Hispanorum meorum studia: quæ te brevioribus amicitia ordo, emissive sequi, et lucem bonis sanctissime Litteris redditam, præsequatur. Nihil ex uno altero cognoscendus Hispanos emori induci amorem. Magna est omnino tui apud nos fama: ingens prædicationis admiratio, vultu etiam divotum enjusdam episcopi. Quæcum sunt genera hominum, quos iudicium ferunt de te, tuique sanctissimum laborem: nam etiam, qui bonas litteras colunt, sanctiorumque Albus complentur, ac

A cupiam ardentissime venerandam illam antiquitatem referre, simplicissimisque illis fontibus iterum referre, tam dicenda splendore, quam sententiarum gravitate pallidi: qui quidem amicos a tui paribus sunt, inique ferunt accipimus, quod bona rescriptis littera, quod vel sacerdotibus dicenda ordo ferit indicio, quod via patet, quæ sit progressus ad summa, quod las rationibus ibi sit, quod eloquentia cum vira sapientia post secula vel iterum consilia fuerit, quod impetores passim obique regimine destituti eorum pugnis propugni atque ad famem loquentur redditi compulsi sunt. Felix igitur sit, Erasme, propiusque in his adjuvans cultus, qui tantum bonis nostro seculo invexerit, qui tam bene de Christiana Republica summa meritis, ac quicunque sunt nobis gentium vici sapientes, in seipsum amicum contemplantur, te principem agnoscant, te longe quantumvis distici erant audire majorem et modum seipsum atque perceptum. Nosquam profecto reperitur jam Theologus, (ut de Grammaticis ac Rhetoribus tacemus) si si idem Latine, si summatim ex illo, quibus perissimum Ecclesia nititur, documenta percepti, si commendat magis quam ostentat vultu haberi, qui non habet Erasmo in ore, qui frequenter Erasmo non citet, qui Ductum Theologorum & Aristotelianum Erasmo non prædicit ac proficiatur. Regius atque, Rotterodame, in Scholis nostris, & in regibus voluntibus candidis, ut proficere, quibus jas est suffragio de hoc re, ut proficiatque caligant effunditur. Est alterum genus hominum, qui sibi sophismatis sententiis quælibet nititur, nihil aliud quæsit videntur, vira communi deridit, quam inane quendam ostentationem, in nobili re supra modum garruli, & in proficere requi vira proutin infantissimi. Hi sunt, qui te mirum in modum oderunt, qui in te tantumque caput passim ac sine intermissione debacchantur. Hi omnes, qui possunt, mala in nomen tuum moluntur, arbitrantur summa & non immerito, ad etiam te principem gravatum, qui persuadere nituntur edicti ut preclerissimè libere, qui legere nemo non apti ad mirabilem fatum ducunt, doctrinamque singularem, verendum est alium iis vira a sophismatibus longe diversam, qui frangi percipiant esse in, instruendo populo, prædicando Evangelio: nam qui quælibet nescitis necesse angustias impetrant delinunt multitudine, reddentes quicquam nobili fuerint, spectantes, audientesque, recitantes malite, vel pueri hanciamerit in re, ad quam distordam converrant, quam ante audiam concinaciam, dignis meritis cense, ut a cetero hominum repleatur. Quamobrem acerrimis sibi his esse hostes hanc ignorare te putat. Scripta tua, quantum ipsi voluit ingenti, pervestigant angustiam, audaciterque pronuntiant, te divina Majestatis ream ad orthodoxa fides hostes deservisse. Tertium est genus hominum, cunctis scilicet populo malitudo, vira semineque, qui sunt omnino litterarum expertes, hi te proficiat inquit in re frequenter bobant, magna de te prædicant, multosque majora suspicantur. Non si summi ac infimi admiratio vira aut ac pene ostentat, de quo tanta quæ sit inter eos, qui delli sunt aut videntur, dicitur substat? De quo tanta referantur præcæta ob amicitia & delli: tanta malitudo converrant ac inquit ac moris idem? de quo sibi sit tuus potest, luterum litterarum frequentiam, præcipuum sermo: quod delli qui habentur, percipere ferantur amicitia? equi scripta, qui maxime sunt inimici, vigiliis quam nobilissimis evolvere: & si quid postea boni effundant, ac eis suffragari dicantur? Ex tribus in consensum est quorundam genus hominum, si homines sunt dicendi, qui vultu volunt re homines videri, qui mirandum in modum student, ne quid ferat in eis videri, homines ei arguit, Menacti scilicet. Et demulce caput tuum vira moribus sunt conati: nihil tamen hancque promerant, serventibus bonis, & in eorum capis respicientibus, quod in te perpetrat ille machinali auctor. Sunt tamen inter Me-

† Auct. dicitur Casperotus, ad quem duo Erasmi Epistolæ, scilicet, M. L. & C. accipiunt. * Ad hanc epistolam Erasmus illi sup. pag. 1046.

noctis, quae certe merito singularis doctrina commendat, an. 1516. quorum una profecto laudabilis est, ut qui vere re praesent, quod vulgo polivice periculis. Hic si seculum intergeret, nihil laudis emittat, quod in Eudæum non emerget, quod non in Erasmo accensum; laudant ingenium, laudant industriam mirabiles, solum in-temperabilem praedicant, Ciceronem denique appel-ant, ubi iam de natura Deorum silicium, sed veritatem tantopere quaesitam mentem praefentem, manu-que tenent, ac lingua polivice quae delinquentem: eruditorem multiglossam variatque, tam laborem irre-quisitam mirantur ac vultu adorant. Ceterum cum inter-son agant, indutitque cunctis propriis admoventur, di-vertitur necessario personam sumam, transversisque agi facile patitur: videt enim virtutem ubique nitari asserere, eorum quam insigne plurimum derogare, imo totum eorum periculum perdere, ac quaesitam destruant, itaque cum alios committuntur etiam delictis con-stantur in it, belluque tibi itaque pugnare indicant ac delinquent. Hoc tamen facile effugere sapere, vel, ut transigat agere, polivice, qui arum semperum cunctis, qui non possunt adire, quod iam mayram in modum ar-ruet, probandumque videtur: si paulum in severa-ritate recitetur, atque insigne ordinis (sic vocant) lan-dua decessit egregieque doctus feceretur: si rursus, ita quod primum illi Conchiorum conditioibus sum bonas de-ferretur. At Alvisis qui vocari ambunt, qui soli contendunt silicium verum sapientiam cunctis, qui sericiorum quidam praesentem doctrinam, cum inter-son praesentem regeret, et meram in Canibus tyranni-um exerceret, nihil fore intentum in transigatque reli-quant, qui soli videntur sapere & amicum se arguit in-gerant. Illud est ubi ubique quique sentiam sub praesentem sententiam capiant, persequantur illi, non sicut exco-ritur sententiam, erumuntque sententiam erumunt deponi, ut ad genus philosophia Monachi procedant; nullo alio con-temnentur committuntur nullo discrimina & qualitates, ni- si qui silicium verum irretit fidelem. Quid in re ma-ifestum moror? nullo & vili cordant ac Casarem usque satis apud hoc Christianum habetur, si spiritalem, ut vocant, quamquam Alvisum non agnoscit parentem, cum multa dicit fada referantur a materiali, quae sunt a philosophia nullo potestatem tenet. Noli igitur morari, si te huiusmodi mactra adhibet, qui personam eorum quae sublimem detextit, elevari, deturbari, videreturque personam ferri, explicari possit, quantum mali sibi illi vici inveniunt vici, quantum in-temperabilibus vera sapientia sublimis retardant, quon-iam Evangelicam doctrinam ex plana sententiaque reddi-derit periculum & inexcusabilem. Fix dies potest, quam hostilis in tibi dicit praesentem, quante caput inum vici devocent, quante agendi, qua cura, quibus subterfuge Alvisum & sumum Alvisum, Episcopum qui etiam ipse silicium, ut dicitur in Bibliotica volumina tua pre-berant, jamque promissio . . . aliquid patibam, tam recte sumus iudices, qui sibi tunda negotio propo-uit fuit, male loqui de Erasmo veterum, minus inten-derent in eos, qui Erasmi scripta, ut parum pia, im-probarent, ut publice cantaret palinodiam: qua denun-tiationis percussit Erasmo-mastigae, ne tanta eorum imo-que late patens dicit penitus interpererat, Nobiles femi-inae, apud quos nihil non ex eorum arbitrio fectae, cum etiam sacrum virginum ac Canibus, quae sunt in Hispania, frequentissima, legerantque, velutere vel sola sunt canes, omni aera caventes, ne verum de-Prinque hoc fama penetraret ad illas. Nervi enim sunt conciliis Alvisum, ex domitio pugnare montana cum eorum hypocritis, habereque volumina tua vici senten-tia ad viciandam ac dogmatum Christi persequen-tem, neque posse eis sustinere vel apud sumas auctori-tem, quam sicut lingua, vultus, cunctoque tenen-ut paraverant, si tua scripta non suppremerent, no-merique obtruerent. Itaque dabam operam persuaden-du sentiam, ut quoniam admitterent ad colloquium, qui Erasmi nesci quem dogmatum (sicut mutari

AN. 1516. A) vocabulis) nominaret, sedam qui ejm insinua cir-convenerit. Ceterum ac est humanum ingenium, com-variari audierunt prudentissima, confisum magis ali-quad efferte se suspensa sunt, quod Alvisum male haberet, itaque audisime conquirebant, qui Era- sinum clanculum interpretarent, qui Alvisum sum- machum revocaret. Quoniam solum est, ut dum Alvisum se subterfuge machinatur, itaque scripta perire parant, omnia se notissimum reddiderunt, adeo ut, qui Latine vel paulum sciant, non so- lum tua compelluntur praeterea volumina se emi- tent, sed cuncta etiam mutando, qua nullum prae- ter vernaculum cabet linguam, de te audire, itaque B) praesentem cognoscere, majores gestas, neque vici so- lam, quae sicut maxime stimulat, sed debiles etiam femina ac rudes ardere desiderio cognoscendi, quod doceat Erasmi, tanti eruditorem praesentem commenda- tur & neque solum femina, quae in mundo medicare in luce versatur, sed qui cancellis parietibusque clas- sa tenentur, quibus loqui non licet sine arbitrio, ma- jorem in modum effugiant, ut Erasmi scripta eis communicentur, & ubi per Alvisum fieri palam non datur, clanculum moluntur, decepti aut in semen- tiam pelliculis custodiant. Vide qui rei tua dedula sit, in horum gratiam & contram, qui literas La- tinas ignorant, & perique multo erudit vici laborant in vertendum in linguam nostrum Opusculum tuum, & jam Enchiridion Hispanie huiusmodi prodit, neque vident epigrapha multum excelsi multum suscitare emittunt multitudine. Dialogi etiam novelli ex Colloquiis, Hispani falli, volunt per manus viciorem femina- tumque. Hec brevis personarum, ut cognoscere, non male afficit in te meri Hispanos, si autem non alterum, qui sicut confecti, vici excipere, Cui- clanculumque turban, quae te magis suo dedere, ita- que non levi gloria angustam non insinuat, nihil fa- ciat, ubique meretur. Certe (ut meo non solum afficit) summe percipit te cum Alvisum in gratiam redire, resumptaque calamo, quae tibi meo fuerit, sic interpretari, ut intelligas, qui sicut inter eis mieri- bus doctrinae praesentem, (sunt proleto quamplurimum digni, per qui ceteri bene audiam) decendi te stu- dium, non malevolentia nostra permutam, quae sicut in quocunque ordine taxare, quod restitit mayram senten- tia plerique ferantur in placita sententiam praesentem, factu Ordini, cui sicut adhibet, sententiam praesentem, si cal- tu-referant sicut magister. Tu tamen tu sicut iudi- cio, qui nihil non examaus appendi, non ut pau- corum invidia moveret, si n. consensu recitandum, quia si non aliud, ipse quidem tibi non pradet ac com- teret, manifestaque fuerit, nihil excessum ac sil- stre, quod levit non capiet, quod invadi non de- claretur. Sed parce iam, quod, tanta mea au- dacia, qui sicut tibi divitiae scribent audire au- strepere, ac infantiam viciitque meam prodere idem te divina intantum revoco, praesentem facere ego, Alvisum autem in te itaque istam incomparabilem do-ctrinam non sicut, quia ea, quae possum, dicitur com- muneque auctoret, ut inimici contentas, quae multa magis in rem tuam faciunt ephrelando, quam possumus amici laudande. Eorum certe opera sententiam est, ut celebris sit nomen tuum in Hispania, quoniam Rotrodamum. Vult, & amicus, qui habet, tibi de- ditionis vel integritas fore: non paucos Burgi nostri tui sicutis alunt, qui tibi non minus ex aere fa- vent, & quae dicit, consulant, quam propria tueri- da solent. Iterum vult. Burgi 1. Septembris, Anno 1516.

An. *Has benevolentia, Erasmo, meritis cuiusdam Deo, natus*
 1517. *mei amicitia obsequere non dubitem: quoniam enim*
sus celeberrimam omniumque consuevit fieri quibus totum
litterarum tractatum innotuit, nihil tamen hoc
paranda gloria compendium nobis asper adeo pures placuisse,
se, ut distantes incensibile quodam fervore petens, quam
scilicet fraternitatem charitatem, hanc negotio manus sum
adhibitis, quod me extra modestam numerum aliquem extra-
visse paret meritis videri possit. Scribo apertus, non ut po-
pulo eo nomine me postea venditem, quod certum atque
laudem vix benevolentia supergravis adulescenti meo maximo her-
edi & fama super altera mea Erasmo scripsimus, (quod
enim aliud quam impudentiam meam cum impudentia
conspicuum praeferam) sed ut ei, qui illusterrimo Sabau-
dio: Duci Carolo a secretis & obsequiis, Amblardo Al-
hardo, fratri meo, suspectus offeram: cui cum ad au-
laci regnum rex sit animi suspensus, ut apertis, anti-
bus, animi diculis quellam, reserare mihi non liceat, ut
Gracchum quendam cancellarium praetorem (cuius inter-
roborem iniquitatem: iam superbia sui literis ille tri-
bi abunde expressit) decessit satis coloribus tibi depingere,
tanto quidem melius, quanto maius quam ceteris pene omni-
bus mortalibus est notum. Itaque hominem tibi tam sim-
pliciter, quam res ipsa mendacium detestatur, describo.
Joannes Gracchus natus est ex sanctissimo illius religiosus
professibus, quos sanctissimi nomine silentem Theologus &
Magister imperitum vulgus appellat: vix praefatus Evan-
gelicum scripturam agni, urbana tamen vix peritissim-
ima: corpore est ingratum & formidum: cum vero propere
admodum elato, quod vernaculo sermone distinet, popu-
laribus concubitus praefusa pitho gratiam sibi facile
comparavit: bonis literis tam remota est distans, ut
præter sapientias tricas & Magisteriales suas quæstiones
proposui sapient: qui tamen cum in templis dicenda se
aspicit, Deum immortalem! quot rationibus, quot
argumentis, quot sillogismis, Erasmi scripta oppugnat?
quot nominibus et impudenter ream agit! quot insulis di-
luctis, quot insulis mendaciis, quot veritatibus convitiis
(potest enim plurimum mendacitatis) in abissum delect-
ebatur? Sed quot, inquit, istius injuria mea vindictæ
sum natus? Facere ingenuæ, prout Amblardus Alhardus,
frater meus, in æreum descendit, ut tuam causam
adversus tuam ingenuitatem Theologum quatuor
meritis, ut apertis qui nihil sibi magis proprium aliquam
duxit, quam te, te, inquam, animum, Erasmi, predicare,
quam tuam ingenuitatem, tuam doctrinam aperte eloquentiam,
Gracchum juxta et Latinam, tam publicæ, tam privatum
plena esse ceteris, & apertis (quod apertis) tribus decantari.
Ego subinde qualem quædam operam meam liberaliter pro-
fuso & cum summa belina collatus sum, ut animam
ergo te meum pollicetur litterarum cultibus potestatem.
Veram parum sollicitus parum rubra sum congressus, qui
corruptis cum vicinis delictis mulieribus decurrere pos-
si. Itaque ad sacrum anorum statim confugendum esse
confusum, & promendendum Erasmo, ut Hippocratem
istum blaterum peritissimum, aut prolixum epistola
ita ceteris, ut rem sibi non esse cum edemio experia-
tar, aut illusterrimo Principi nostro, aut Sanctis Cham-
beriacensis, bonorum tui commendat per litteras, ut non
lucis sibi, quod bellens libuit, aliquando Gracchum
posui intelligere, & relictis studiis tandem desinat esse
multis. Has sunt, Erasmi delictum, quibus duo Al-
hardus abundantiæ, ut sacrum istam & frequentissimè
repetitis asperum Sabaudium vixit quaque alere non igno-
ret, qui sincera est, quæ obsequium Erasmi & reser-
ventur & calant, quod non minus iudicia quam imper-
dis animi tuo fides. Bene vale. Chamberiaci 3. Au-
gusti, Anno 1517.

Non scribit tuum Ludovicum Alardum.

EPISTOLA CCCXLII.

Erasmi Roterodami Alfonso Valdésius S. P.

* **V**ENERUNT tandem litteræ tuæ, quæ ut ad Ce-
 sareum, & Cancellarium, atque duci Archiepiscopi-

pus, tum ad te ac ceteros amicos dedisti, 5. Cal. Septem-
 bres. Legit Casar tuam epistolam. Læpium ac per me Hi-
 spanice versum, responditque per primum tabellarium i-
 dem faciens Archiepiscopo atque ceteris aliis. De exitu su-
 bulæ Monachorum scripsi ad te geminas exemplares, re-
 spondique ad litteras tuas 15. Cal. Octobris datas, non
 dubito, quin emnes ad te perlati sint. Archiepiscopo Hispani-
 cali quam gratissimam fuerant littera tua, testatur fuisse
 tui plurimumque esse. Disputatorem dilige de negotio
 tuo, ad, si optare, ut nunquam, qua in Lucubrati-
 bus tuis passim invenimus, propter infirmas explanationes,
 itaque in hoc mecum optaret, quam sibi tribulo-
 nam esse: cui ego respondendo, te quam libenter ad sol-
 lertiam, dum per horem & existimarem tuam in-
 ceat, quam tui omnes videmus esse illam. Cuiusmodi
 est tandem inter nos, ut Ludovicum Coronellum tam
 absterum existimarem, qui huius hoc applicant, itaque
 plurimum salutare habet. Carolinus fidelis, ut huius ne-
 gote asper tamulis, itaque austeritate semper illa,
 calidum impugnat: in interea huius animo esse & ca-
 ve, ut Monachorum impudenter tibi melius sit, nisi quan-
 tum expedit tuum Christianum: nam quod ad te quidem
 actum, nulla re magis tibi gloriam comparare possit,
 quam nō impudentibus convitiis in te debeatant.
 Optum ut tuam Responsum ad Monachorum artibus
 premeret, atque ut ipse excideret, omnes car-
 ret, estis certe hoc modesta tua signum, praefatum cum
 artibus melius sit impugni: vixit praeterea, ut nōdum
 Monachum in ea urmurat, sed in genere ad omnes re-
 punderet, itaque Responsum ad Hispanicum ser-
 varet. Nullum, mi Erasmi, ut hoc erubescit,
 plus facti erubescit, in rationem videretur. qui cum
 nullus fere edis non habet, a nullo tamen non veniunt
 ab eorum impudentem audaciam, cum qua in suis
 concubitus nihil non audet, fere Principum austeri-
 tate, scriptis denotat. Deceat: hoc tibi praefatum entulæ
 & populi Christiani simplicitate. De tui Lucubrati-
 bus nihil est, quod dubites, qui habet in Hispania egre-
 gius propagandus. Tu nobis libellum De ratione con-
 dionandi, Dialogos in causa Lutherana & reliqua omnia,
 qua in tuo catalogo premittis, habuit. Vides, te multum
 laborem sumere, dum emanas amicum litteris vix re-
 spondere, laude tuam humanitatem, sed tanto labori-
 facile parere potui, si ad unum diffusis scripsis, ceteros
 amicis tribus centum verbis salutande. Propterea, quem
 ad Vervellum misisti, gratiam habes maximam: me-
 ritum enim homini in te benevolentia, ut tui vicissim cum
 merito amore propugnari: vixit enim plurimum illius au-
 denter apud omnes, idem finis de Ludovico Coronel-
 lo, nec unde Joannes de Vergara, ad qui munusquam,
 velut ad amicos praecipue, scribere poterit, ceteris com-
 piti, qui impudenti quodam affectu plus nobis obest,
 quam profuit. Nec dignatus tua erit, ad cui magnas
 epistolas scribere, quos vix aliquis suis colloquio dignatur.
 De his te amice moneo vixit, in qui in bonum semper
 parum interpretare. Secundum Hyperaspiz librum
 videri cupimus, qui vixit ad nos alatus est. Coru-
 dum, quam Babylis te adscripsit scribis, non vidimus,
 neque quid Babylis sit, finis, mi tu id nobis explana-
 veris. Satis praeterea, cum qua te discere cupimus, quid sibi
 velit effigere illa, cum qua sibi litteras tuas obignare
 cum suis diletis. Cedo nulli. Agitur de Principum em-
 endis, quam Casar pro publica tranquillitate ex animo
 optat, sed vides aliam animam in Republica perniciem
 rure precipiti, ut Dei bonitas rebus nostris proficiat,
 de utraque Republica illam erit. Vale. Burgis 23. No-
 vembrii, Anno 1517.

*Itac rapum scripsi, instat enim tabellaris, nec potui
 plura.*

Agnosce tuum Valdesium.

EPISTOLA CCCXLIII.

Clarissimo viro, D. Erasmo Rotterodamo Alon-
sius Fernandes S. P.

A ^{1527.} **B**INAS ad te literas dedi, Erasme clarissime, cum
Casar elapsi menses Olibetis Palantiae ageret, alter-
ius Valdesio, alterius Martino Transylvano, his tibi
fensitabam, quanto te amare & benevolentiam profunderet
opinar jam eas ad te pervenisse. Vix nuper literas tuas
ad Ludovicum Coronellum. Calendis Septembris scrip-
tas, quo tibi reddita sunt, quam hic casu apud me do-
pitem ageret, has ego multa cum voluptate & legi & re-
legi. Jam inde a principio nihil aliud sapient quam E-
ralium, nec quicquam in eis est, quod non plane piam
ac eruditum animam tuam referat, est tamen locus qui-
dam in illis, qui meum animum movit: Quis libror, in-
quis, meos Hispanice vertunt, an mei studio id faci-
ant, nescio, certe magnam mihi constant invidiam.
Ego hactenus nullum librum tam Hispanum scilicet vidi-
di, preter unum Enchiridion Naliti Christiani, a me,
ut omnia dicant, non infeliciter versum. In tanto nomi-
ni studiis ac planis, atque adeo tantis Christiane
plebis utilitate produs, ut nihil hodie apud nos aque at-
que isti manus omium teratur. In Curia Casari, in
Universis, in Ecclesiis, in Convitiis, quia in ipso dicitur
fuerit & vix nunc fore est, qui Erasmi Enchiridion His-
panum non habet. Legatur nunc Latine a paucis
Latine lingua peritis, sed nec ab his omnino percipiebatur:
legitur autem Hispanus ab omnibus sine discrimine:
& quibus Erasmi nomen aethra erat inaudium, hoc
me libello innotuit. Sed de his factis, nunc (qua mea est
in benevolentiam) mendum datus, in libello illo tuo,
qui tunc est, Exomologes, eorumdem aliquam de-
siderata, qua Anacalari Confessio paulo imperius fa-
voret, ut qui nunc bene & deus placet, hoc aduersa &
indoluit & iniquis iussu fuerit. Vale, litterarum decus.
Palantia 27. Novembris, Anno 1527.

Tuo nomine studiosissimus Alonsius Fernandes,
Archidiaconus del Alcor.

EPISTOLA CCCXLIV.

D. Erasmo Rotterodamo, Theologo & Oratori facile
Principi, Ursinus Vilius S.

hilem.

Ex literis ad Fabrum, dactylissimum hominem, mi-
hi huc amissum, tuis facile intellexi, residere ad-
huc in animo tuo memoria Velli aliquam, quam pro-
fus delatam suspicatus sum aliquandam, propterea quod,
quomodoamodo anno superius in literis pollicitus eras,
te ad Regem Ferdinandum scripseris, meque Confiden-
ti ejus commendationem diligenter, ad hactenus facere
superfediti. Auspexi preculationibus regium favorem vel
tua commendatio, ceteris enim jam pridem cum aliis
in Aula primores viri, tam Faber ipse, meo officio em-
ulabant. Quorum opera Aula inferius subis ex secula-
rum umbraculis ad tabernacula militaria ausus me sui
conferre, ac Masi valere iussi Belloniam elere cap, &
Gravidum illum, violentissimum omnia Deorum, quo
tamen hactenus valde propius sum usus. Dices in for-
tasse: quid cum Aula Fera? Certe hoc memore me in po-
tente appelles, qui desuperat in Pota proda Historiarum,
idque non mea quidem temeritate & ausu vulnante,
sed iudicio aborui, aliorumque casu. Librum jam
confectum, verum proclare ac fortiter gesturam a Rege,
qui mirum est ac puer incredibile, quam felici succo
reges hoc facit petunt: quem tu, valde miror, cum ad
Regem Poloniae scriberes, ipsum Regem appellare non du-
gitas os, illum autem pariterum & regis preditorem,
Comitem, meumque verum os hoc nuncio exornare. Com-
muni sum, faver, indignatus rei, proferim cum legi-
torem eadem in Epistola tua Satrapa cuiusdam nomen me
similem, insperatum, quomodo Casarem triumphum
apertum longorem, illic pro ex industria, sive fortuito &
resiste, delatam.

A te prateritum est, multum certe in reprehensum in-
currere. Sed dabis in votam, non quidem te represen-
dum mihi, verum proinde admodum, ut discipuli, si
videtur in scripta tua & locutionibus Ferdinandus Rex
Pannoniorum ac Bohemorum, & ipsum merito bene
fructus: cuius si consideras virtutes tam adhibet adhibet
tibi, proferte hanc iustitia ipsum etiam adhibet adhibet
& magnanimitate innotuit. Sed hoc vix nunc missa faciam, quo
si pro dignitate debent trallari, non epistola, verum in-
ber immensas requirunt. Ad me & prouta hac studia
redes, qui adduc in Veterum sententia permanet, pro-
pter violentas ac furiosos Evangelii interpretes, qui passim
in Germania exaltati sunt, quoque horribiles tamulose-
civerunt, abique gentiam, quam in ista natione, homini
pro resque iustitiae, hac compellente vivendum est. Qu-
propter Basilea Viennam reverte, comparato vocare ac
sternit in unam alteramque anam, in Italiam me reser-
va, inde modum annu confidit recitatus Regi Ferdin-
di litteris, sed praecipue pessima mea, qua iam in
omnibus fere opibus & per amplissimas urbes crudeliter
fecit, exortatus Viennam redi, ubi per hoc vixit
non innotuit vixit, neque illibet, cum opressa fu-
rit sapientia erumpens & comata effunderet vixit suam pesti-
fera illa hares, verum dicitur Ferdinandus, qui tamet-
si hactenus illam non capiam non funditus exciderit hactenus,
tamen pro virili sua & ingenua animi magnitudine
sollicitam debilitavit, multis locis imminuentem arvis,
alibi jam radices agerem exstirpavit. . . . Rhe-
nam, Frobenium, & amicos alios saluta. Tueretur
na vale, vir dignissime. Salutem a Fabro, qui tam est
amantissimus. Vixit mense Martio solatus brevis ama-
bi, crede, amari delere, Poseni dum suam abis. Dis-
ferre & aerum huius homini in Italia & inter elegantis
homines versare hic praestium iam tempore abis & in
regione exalta vivere. Sed reddis hanc vitam dulcem
imprimita religio Germanorum. Interim vale. Litteras,
si me amas, non proferes. Strigono in Pannonis 10.
Decembris, Anno 1527.

EPISTOLA CCCXLV.

Erasmi Rotterod. D. Jo. Gaccho, confesso & com-
missionis in Christo, S. D.

Ex crebris & talium virorum literis tunc perfer-
bitur, ut omnino vanum credi non possit, te non
solum in coevis, in concubulis & privatis collo-
quiis, verum etiam in publicis ac sacris concionibus,
subinde proscindere nomen meum apud imperitiam ac
promiscuum multitudinem. Scio non esse temere fidem
habendam rumoribus, praesertim ac nuntiantibus, qui
faciant ad dirimendum fratrum concordiam, verum
quoniam hoc idem nuntiat ab Ordinibus tui sodalibus,
& apud Hispanos, & apud Palatos, & apud Ungros,
& apud Anglos, & apud Gallos aethra corpum, quod
illic succere diceris, satis habet rem de composio gen.
Verum hactenus illis nullum satis proficere succedat,
dum ubique inveniant praepotentes & gator homines,
qui meis fuerint studiis, quoque mihi non ambitione,
sed meo sudoribus, quos iam olim provehendis huius
ac posterioribus literis innotuit, ac restitutum il-
lustrum Auctorum monumentis impendo, demerui.
Quoniam hi praedicant sese favorem hunc non tibi
tribuere possunt quam ipsi studiis ac pietati Christi-
anae. Quod si pergent isti, vteroe ac illis infeliciter re-
cedat, quam ipse vellem, in quem videretur conspi-
rasse: nam frequenter accidit illi qui contentum ha-
stent, ut cum fragili quacumque illud dement, infrin-
gant solido. Quoniam me tibi fingunt hostem, non
habent. Etenim quomodo omnibus pietatis cultoribus im-
pensis fauveo, tum vestro sodalio, quod cetera vel
collapsis fere, vel ad mundum degenerantibus, apud
vos purioris religionis vigilia residere videantur. Item
per

* Legendum videtur, me. t. intelligi epistolam Lad. Alabici,
quam videtur sup. pag. 1700. E.

per unice favi: cuius rei testes esse possint quotque
 1319. ubi Ordinis meum egere consuetudinem, quorum
 nullum opinor prohibe, qui docet se verbo laetum ab
Erasmus: erunt aliqui qui non negabunt se meo offi-
 cioso, aut etiam pecuniis adiutus, quoniam hoc
 commemorare iniquum est, quae potest tribuatur, non
 hominibus. Porro vices, in quibus relacet sancta pie-
 tas, etiam velim, odibile non possum, hoc ingenio
 natus sum. Nec unquam sui tam activus, ut ob pu-
 corum improbitatem desisteret illum ordinem. Ea re-
 rum humanarum cura est, ut nihil sit ab omni par-
 te beatum. Atque *Nova* non habebat nisi octo homines,
 & tamen ex his unus existeret improbus. Quod *Abraha*
 familia sanctas? hinc eiecit puer *Ismael* una cum
 matre. Haec duos habuit gemellos: horum alter pla-
 cuit, alter displicuit Deo. Quod domo *Israhel* religio-
 sis? & hoc habuit qui non reveretur necellare patri
 concubinam. *David* Propheta pietas non effugit hanc
 infirmitatem, cujus alter filius fornicem incestu coitu
 concupiscit, alter impia seditione patri exitum mol-
 itus est. Queritur & *Paulus* Apostolus si negotium
 ocheribet a filiis fratribus. Postremo *Domitius* ipse ex
 electo illo raroque numero proditorum unum perpex-
 it. Itaque cum vester Ordo tot habeat, ne dicam
 hominum, sed monachorum nulla, sed iniquis eo,
 qui propter aliquos fecus non oportet agentes, uni-
 versum consecratur Ordinem, in quo tam multi existi-
 runt & pietate, & eruditione merito celebres? Quis
 & te accipio, mi *Gaucher*, praeteris doctoribus instructionem
 ad praedicationem verbi Dei, nec moribus praedum
 incivilibus, ut iussit te quid fieri, alieno facere im-
 pulsi, potius quam ex animo tuo. Atque haec res per-
 cipue fecit, ut ad te scriberem, quoniam si talem iudi-
 calem, quales non omnino, haudquaquam sum-
 missum hoc opere, non solum insister laboratorum, ve-
 rum etiam exacerbatur malum infansibile. Qui etiam
 optam omnia vana esse, quae vel rumor, vel amicu-
 rum literae huc perculant. Quod si forte res fecus
 habet quam accepti, potius huc tibi scripta non esse.
 Sio verum rumor huc advolavit, tamen quoniam inter-
 pretari libet haec abs te potius alieno fieri iussu, qui
 ex animi tui malitia, se temperantibus animo-
 nationem, ut non minus pietatis & Ordinis velli rem
 quam nostrae fame videamus agere. Tunc vero penden-
 tiae fuerit, vir egregie, boni confidere, si simpliciter
 ac liberius quod causa postulat eloquatur. Primum
 enim illud tecum perpendito, mi frater, quam sit aliena
 a moribus & instituto modestissimi patris vestri
Francisci, tanta huiusmodi interperantia publice simul ac
 privatim abuti in proximi nomen, de quo non solum
 nullus adhuc promittit in finitum partem, verum
 etiam quod orbis & Ecclesiae Principes honorificentis-
 simis testimonis orantur, idque publicitas. Ea rei
 minor si vos latet, quam existeret *Cassian* epistola,
 quam existeret *Leontii* decem & *Adrian* festi ad me di-
 plomata typis excusa. Certe complures qui me norunt,
 sciunt, quia plerique viderant, quoniam habeam Epi-
 stolarum acervos, & ab hoc Pontifice *Ciriano*, a mul-
 tis Cardinalibus, ab Archiepiscopis, Episcopis, Regi-
 bus, Ducibus, & eruditissimis viris, multo aliud loquen-
 tium quam tu de me dicis prodire. Ac ne quis dicat,
 levius esse verborum testimonium, amplissimum mucri-
 bus ultro delatis, confirmat suam de me sententiam.
 Quorum rerum si vel portione aliquam huc commemo-
 rem, videbor *Thersanum* quempiam aut *Pyropoliten* de
 comedia retinere, etiam longe fuerit infra verum mea
 praedictio. Sed haec illa faciamus, quo tandem me-
 rito ista faciant? An quia rem *Christianam* tantis &
 vigiliis & impensis meis adjuvare conor pro viribus,
 vel potius supra vires idem ago quod tu, licet alia ratio-
 ne. Sane enim varia domus *Spanius*, iam & varie func-
 tione, nec eodem spectant omnia. Qui pelles capris
 conferebant, qui rudera comportabant stercoribus qua-
 dammodo, iuvabant structurae templi Domini, quoniam
 admodum & ha qui aurum & lapides pretiosos dabant.

A. Tui pinto unde haurie qui docet populum? Nonne
 potissimum ex Evangelicis & Apostolicis literis, & ex
 sacrosanctis Ecclesiae doctoribus? Nonne divum *He-
 ronymum* misere depravatam vobis restituit? Nonne di-
 vum *Ambrosium* multo quam antea castigatorem docet
 Nonne sanctum *Hilarium* hominis laboribus emulatum
 vobis tradidit? Nonne *Isidorum*, & *Archiepiscopum*
 ethiopicis luci reddidit? Quod idem nunc molimur in omni-
 bus *Gregorius* Jacobitarum, in quibus tantum con-
 temptus mendamus, ut nemo facile crediturus sit. Nec
 arbitror temere posse quoniam inveniri, qui fidem
 hoc fuerit devotum. Nonne multos *Cyprianus* &
Didonius vestris auribus donavimus? Postremo, no-
 fitemus omnes *Christiane* Philosophiae Novum Testa-
 mentum constatum, emaculatum, & illustratum?
 Quoniam illic mendamus absterimus, quoniam nodu-
 rum dissolvimus, quantum caliginis dispellimus? Jam
 quis acrius, quantum sudoribus ac vigiliis, quoniam va-
 lerudinis dispendio haec mihi consentit? Quoniam hic
 quicquid est laudis, fatetur alii debere, huc quo nihil
 efficit humana industria. Agnoscunt beneficent magis
 tudinem qui in his serio versantur, qui toto peccato
 in sacrum Latereum fontibus, & orthodoxorum prae-
 dicationum, non plebei quilibet, sed Episcopi, vel
 Cardinales, sed celebres Theologiae doctores, denique
 C. qui libri editi, fortiter ac feliciter depugnant pro
 domo Dei. Et ab his sine te, quod praecipue te dignum
 est, facere: quid cum tibi, qui te meo tantum huc invando
 praesentis, choros esse debet in libris, qui nobis in-
 spirant *Christipsum*? Quod si est, qui potest odisse illam,
 qui tanto studio tibi parat hanc utilitatem? Si huc ti-
 bi cordi non sunt, immo res ipsa clamant, ut non
 percat amore, sed affectu carnis ad illam commoveri
 petulantiam. Si quis domo mittat eorum pulchrum, aut
 vestem, aut cunctis hominum pambus, aut caelo
 aliquot, adamat, in coelum tollitur, & qui tanto
 meliora donat, omni genere coarctatur incultus?
 Sed domus vix haec continere, qui nemo vere
 pius contemnit, certe non oportebat eam utilitatem
 alii laudare. Recte nomen Sapient, ne quem vicius
 D. benefacere, nulli potius contemnit & ipsi beneficiis
 si possunt. Nulli benefacere fortassis ignavis sit, be-
 nefacere comati, negotium facillime, livens at aliis
 beneficiis instructum tam multis incensere velle, ob-
 scuro te quo nomine donabimus? Non aut deplorat
 ejusmodi malitiae est, nec ipsam cuiquam velle pro-
 delisse, nec alium ut profiti tunc, nec pati ut ad ardem
 multitudinem fructus perveniat pietatis, quoniam contra
 conveniat & populo gratulati, & laborum, si non
 opera, certe applausu, juvare? Ego tibi tantum talentum
 E. in domo sacrum deponenti sincere faveo, nec fa-
 vorem solum, verum etiam optulor, qui mihi nunc agere
 oblitiscitur? Dices in libris meis esse quod discrepat a re-
 verendae fidei: hoc nullum adhuc docere potuit, quam
 aliquamulti conati sunt. Sed *flagrant* esse, quid ma-
 gis si mihi accidisset quod accidit *Cyprian*, *Hilarius*, *He-
 ronymo* & *Augustino*? Tot jam annis libri mei versantur
 in manibus hominum, cum inopes nemo vestrum admo-
 nens, nemo docuit? Nunc post tantum temporis subito
 elamatus apud imperitiam plebem, quae nec intelligit haec,
 nec ut sentit refert. Dices me monitum ab aliis, verum,
 sed ab hominibus psychophaetis & rei Theologiae pro-
 priis imperito. *Leontius* huiusmodi *Augustinus*, tam infeliciter
 fe fecit. *Symeon* suum inprobat *Hispania*, *Roma*
 F. minis etiam coercuit. Nuper *Redda* sic se gessit, ut o-
 mo sanus non habent hominem pro furioso. Quoniam
 non erat hoc monere, sed iuvare scribere. His
 igitur quam & Cardinalem, & Pontificem, & *Cassian*,
 & Regum auctoritas impertinet silentium, quoniam
 magni damant illas apud populum vociferaciones, unde
 praeter simulacra, odia, delictos ac tamulata quid
 potest omni? Illi tolerabili infamebant, nec tolerati
 sunt ab Ecclesia Proceribus, & vos novum exemplum
 inducitis, si apud multos eodem promissum, utamur
 debacchandi? Quoties ibi dictus *Erasmus* hurre-
 cut,

An. ¹³¹⁷ quos *Lutheri* magister & *Luthero* nocentior. A
 quos alius convitio nominatus denotatus? Ex hoc
 tam improbum exemplum a vobis oritur, qui summam
 proferimus tolerantiam, si nuncquid mundi contem-
 ptum. Evangelicum est benedicere malefactoribus, &
 vos benedicentibus & malefactoribus & malefactoribus? Dum
 enim vos illa clamatis in *Erasmum*, ille non definit
 vobis suppeditare, quod omnibus calet & ovis melius
 est. Si iudices estis, cur non legitimo more causam
 cognoscitis, ac deinde pronuntiat? Si non estis, unde
 istud exemplum debacchandi publicitas in famam
 alienam? Si quis sacra passim in hominem non inapro-
 bium debaccharet, ebrium, lurconem, ganeonem, fla-
 rem, lenonem appellaret, nemo sciret impotentem
 linguam licentiam; & vobis apostolicis viris ludus vide-
 tur. quemlibet in publicis etiam concionibus hereti-
 cum & haresarcham appellare? Si agnoscitis *Romani*
 Pontificis auctoritatem in excommunicationibus, privilegia &
 indultus, que faciunt in rem vestram, cur hic cum aperte
 contemnitis, illi præjudicatis, cuius iudicio mea semper
 submisit, imo cur cum auditis damnare publice,
 quem ille publice laudat? An quos vestris commodis
 servit Pontificum auctoritas, sacrosancta est, & pluri-
 bus pondus habet, ubi fecus est, ubi levior est stipula?
 & ubi interius ista mirabilis obedientia, quam semper
 habetis in ore, si quos commodum est, & Pontifi-
 cum, & Episcoporum, & Principum edictis oppeditis?
 Atque hic scilicet recitatur nobis vox Apostolica,
Operiet Deus abditare magis quam hominem, q. nunc
 hæc vox jam *Lutheranorum* est non minus quam vestra.
 Sed ubinam hoc preceptum deus, ut homines contem-
 ptum Principum edictis ac iustis, scilicet clamoribus de-
 bacchantur in brece meretricem de religione: hoc si ni-
 mum est, certe in nihil committitur: si hoc quoque
 numum est, saltem in eum, in cuius laudem nullam ad-
 huc sententiam damnat auctoritas Ecclesiæ? sed in-
 sunt quædam, quarum occasione decedit aliquid populi
 de vobis existimationi. Dicam itaque et luminaria co-
 rum que libris meos semper ego. Fortiter in beila vo-
 cificor, quibus tot jam annis viderem concuti ditonem
Christianam pene totam: Theologum nimium ad sophi-
 sticas argutias delapsam, ad fontes ac priscam simplici-
 tatem revocare conatus sum: sacros Ecclesiæ doctores,
 unde vividius hauriretur, que quidam decreta
 legunt, ne dicam concepta, suo iudicio tradere stu-
 diosius: bona litteras, ante propædum paginas,
 docui sonare *Christianam*: linguas reforescentes acuis,
 pro mea quidem vitio. Præposterâ de rebus plerisque
 moralium iudicia tradidi. Ad puriorum *Christianam*
sumam, orbem ceremoniarum pene *Judeorum* indolentem
 expurgavi, sic tamen ut Ecclesiæ ceremonias nullum
 improbarim, sed quid potius sit, ostenderim. Perlongum
 autem sit, vir optime, declarare quam hæc fuerint ne-
 cessaria. Et tamen hoc ea moderate factum est a
 nobis, ut nec ordinem ullum, nec ullus nomen aut
 famam lessem, nec factionem ullam contraxerim, aut
 seditionem excitarem: adeo, ut nisi quidam plicudo
 Monachi *Domouani* & *Carmeli* (nam unus Ordo tum
 erat mihi propinqua) clamassent apud populum, existim-
 que corrigeret *Agglicarum*, *Protestantem* *Domouanum*
 & *Evangelium* *seu* *seu*, alique non minus indocta, quam
 soluta, ac multa quidem tumultus fuisset. Sed ajunt
 quidam *Lutheranorum* hoc incendiū ex meis litteris or-
 tum: profus hic e ajunt quidam, sed impudentissime
 mentientes, quam baculum utro licet qui vel unum
 dogmatum improbarum proferre possit, quod mihi sit
 cum *Luthero* commune. Postremo res ipsa declarat,
 quam impudentes & illud menti siserint, mecum *Luthero*
 colludere. Sic nimirum colludebat *Hellor* cum
Achille. Iudicabis hoc ipse, si legis meam *Diatribam*,
 & huc sic respondentem *Lutherum*, ut in neminem
 conspiceret hostilius, & cursu duos *Hypersophistas* mei li-
 bro illi respondentes. Jam non me fugit esse qui præ-
 dicat meas iudicaciones Monachorum Ordinibus de-
 rogare. Ego hæc puto etiam *Christianam* nihil depe-

rius habitum, si non essent tot cultum, ciborum, A
 ac utiorem dierum, præsertim quos Monachis
 propædum eo prolapsi sit, ut si externa detrahatur,
 ferre deteriores sine cæteris. Bona vero pars mona-
 chorum, adeo nullam habent religionis disciplinam, et
 nullam minus licet religionis vitam agere: quan-
 quam hoc a me nusquam est scriptum antea, & quod
 referebat scribere, quod nemo nescit? tantum adeo
 nec, quibus in rebus suis sit vera religio, tamquam quæ-
 dam, qui blanditis, territorialibus, alique non pos-
 sandis artibus rudem ac simplicem, & sit quoque ne-
 dum religionis ignaram aetatem pellicunt in nullum,
 unde se non possit explicare, pessime consules &
 adolescentibus, & Ordini suo, cui magis expediret ha-
 bere paucos sanctos, quam multos quiescentes. Hæc
 si non sunt, non profus inuolunt monui se fieri, B
 in mundus horum exemplorum, quos alique re-
 ferre me pudet, plenus est, intebit tua prædica-
 me non solum utiliter, verum etiam necessarium mon-
 strare. Non ille dicitur matrimonium, qui movet æque
 temete contrahit matrimonium, imo potius collidit
 matrimonium dignum. Sed aliqui tato quodam, qui
 quom perdit vivat, sibi præsumunt le tutos fore ab
 angustis *Cacodæmonum*, si velle *Franciscanum* testi-
 ficantur in sepulchrum. Hoc malo si nulli laborat,
 frustra monui: sin innumeris exemplis compertum est, C
 hæc superfluitatem non tantum habere simplices
 plures, verum etiam ab Ordine tui idolatri: si fore-
 que, non convenit hoc a quoquam incolui popu-
 lo magis quam a tui familiaribus. Hæc enim vos reddunt
 inviolis doctis, cor-ruptis, vereque pils viris, utcumque
 conducunt temporario quibus. Quid? An potius
 collabatur Ordo vester, si *Christianum* persuasum fuerit,
 velle *Franciscanum* minium opus alacrum possi hæc
 ritam, nisi qui *Franciscum* sanctum non fuerit amantem?
 Dico, quid opus erat hæc almonere? Imo quid opus
 erat hæc fieri? Quid opus erat buisimodi facta tota?
 Quid si tam exade famam rectam haberi vultis omnium
 localium famam, cur tanta licentia debacchari
 nominum in nomen ac famam alienam, non de velle
 calumnias, sed hæc facio cum impetentes, quo
 utulum est atrocis, idque falso, q. um de velle non
 moralium nescitis, ut quod a vobis sit etiam ambio-
 se. Quin hoc pene præciare est istius Ordinis pleris-
 que localibus, Lynica petulantia in Episcopos, in fa-
 centes, in pastores, in Abbates, in poetas & theo-
 retas: detorare: nunc idem tribus vobis actum *Franciscanum*
 velle, ferre non potestis: præsertim quam
 in cor *Franciscanum* populi nullus nomen elat?
 Quod si tam tenere metutus famæ vestre, illud curan-
 dum erat, ne per vestros locales tot argumenta daren-
 tur fabulis populi, talibus ut aliquoties non sine robo-
 re sud am. Ex his adeo nihil unquam prodidi, quam
 multa habeam competentissimas, ut *Lutherum* & alios
 aliquot ista mediatus in vulgus spargere dicitis acle-
 pels compellere. Pro hæc mea civitate, in *Gatch*,
 vide quam malum nonnulli rependunt: at am. ite qua-
 te numerant quidam. Fortassis hæc mandatu me est? Pa-
 tribus, ut hinc etiam obedientia laudem speres. Quid
 si Patres iniungunt, ut mihi peritigeat venerem? Pa-
 ceres? Atqui quid quidam faciunt, aliquoties est fe-
 lerant. Venerum unius corpus intermit, istis obre-
 lationes tot milium animos infant. Sed finge me
 male meritum de tui localis nonnullis, nulla est ratio
 vindicandi, n. si mendacibus obreclationibus, & in-
 motis concionibus? Nulle sunt leges in obe, nulli ju-
 dices, nulli cognitores? Illa vindicandi ratio militum
 ac lesiva est, non *Franciscanum*. Omnes vociferentur
 simul, clamoribus obreclant insequunt. Atque tam-
 en tamto *Christianum* oppellit est. An hoc exemplum
 vobis placet? Si placet, placet & eventus. Qui gla-
 dium sumit, gladio fitur. Quia vim inferit, vim in-
 vent. Nondum domunt omnes iustici, quamquam libi
 istis etiam Principibus, Episcopis, & orthodoxis
 iustis reddimini, si tanta bonorum iudicia contemnitis.
 Hoc

An. Hoc quom per se sit indignissimum ista professione, longe tamen sceleratior est, ad tale facinus abuti Evangelii loci, *Fraternitas* nomen ac vestis auctoritate, & populi *Corinthios* religiosa patientia. Denique nullum esse sacratorem functionem, quam Evangelii praeconatio, nec ignoras quanta ei loco debeatur religio: nec te clam est quid illi expectet populus. Ad hoc munus, ad eum locum nemo deberet accedere, nisi intentissima deprecatione praeparatus, ac velut afflatus nomine. Quale est autem ex eo loco succurrat incellere famam alterius, idque manifeste mendacius? Quod si nunc, ut olim, mos esset, populum filibus supplicioribusque significare si quid parum placeat, vereor ne non filius tantum, sed & sacra ista rejiceretur. Hoc silentium, hanc patientiam pia multitudo tribuit Evangelii maiestati, & honori loci, & tu rebus sacratissimis ad rem sceleratissimam abuteris? Quod permittit est, ac si quis per Eucharistiam ministrat accotum. Est & istius nominis & cultus magis apud quosdam reverentia, quibus oportet magis ad populi commodum abuti, quam ad nupiam calumniam. Quid autem est, quod capitur istis clamoribus? Ut populus male sentiat de *Erasmo*? Finge id esse perasum. An illico bene sentiet de vobis omnibus, si de me uno male sentiet? Imo vereor, optime *Gaele*, ne vociferationibus & obsecrationibus huiusmodi, cum magna vestri nominis invidia meum nomen redditis illiisum. Id quod regioibus aliquot videmus usque venisse, licet interim me taceam. Si vultis odium excitatum sapere, releandum vobis est ad eam sinceritatem, qua vobis primum bonorum favorem conciliatis. Ista via, mi charissime *Gaele*, magis tractatus Ordinem vestrum quam ego possum, quamlibet eruentum in vos irringens calumniam, quod tamen ad me nunquam est factum. Hoc metu vos libero, verum quid illi facturi sint, mihi non est in manu. Ea vestra cura est. Jam qui sit illud, ut quom frequentius ac liberius meae lucubrationes attingat Principes, Reges, Caesares, Pontifices, Cardinales, Episcopi, horum neminem habeam infensum, vos soli, quos oportebat esse tolerantissimos, illiusmodi tumultus movetis? An vos soli non egeris admonitione? An soli vacatis omni vicio? An vestram tantum famam oportet illibatam haberi? Utinam id primum a vobis praestetur! Porro ut imperitis persuadent ea quae de me praedicantur, quid dixit evalat, qui in meis versatis lucubrationibus mox deprehendit impudentiam calumniae? Sed fortasse pollicemini vobis futurum, ut ista clamoribus etiam scripseris mea consopiat. Vereor ne res vobis in diversum cedat. Audio jam nunc bibliopolas iudicantes, se vestris clamoribus debere, quod avidius emantur libri mei quam soliti sunt. Age, singamus vobis licere quod libet, singamus neminem exoriri qui meam tueretur innocentiam, vestram retundat impudentiam, an non mecum istam ultorem; cuius manus nemo mortalium effugit? An credigia statim apud illum sanctum habendum, quod vobis sanctum esse vestra persuaserit cupiditas? Longe alia sunt, mihi crede, Dei iudicia quam hominum. Quod si labor eorum, qui sinceriores litteras ac puriorem Theologiam cum vera pietate conantur resiliuere, videatur vestra officere commodis: quare, ut tua pietas expendat, undecumque accidat. Etenim quam Apostolicam vitam profiteamini, qui fieri potest, ut non seratis ad Apostolicam simplicitatem invitantem? Quod si quid humanum hic est quod offendit, par est, o vir benedictus, ut humana cedant divinitas. Jam illud secum reputet tua prudentia, nota hae sicut in tempore molismini. Vides quantis diffusis undique mundus tumultuatur. Quid opus erat novis tumultus vobis addere, fortassis in gravissimum creptum incendium quam credidit? Quoties vidimus levissimis initis exoriri tempestates infedabiles? *Lutheranorum* incendium, quam frivolis initis huc usque progressum est? Primum jocus erat, & ludus. Rescriptis *Priores*, mox Monachorum clamores ad populum, articuli, bullae, edicta. Quid non? Quantum adhuc

profectum sit nescio. Quanto igitur consilium non idem dare mihi malo, sed potius id operam dare, ut Ec-
clesia praestant tranquillitati restituatur, etiam si quid esset in meis non indignum condonatione, est suum cuique rei tempus. Vos fortasse creditis *Lutherum* fructum prostratumque. Utinam esset exhibenda haec! Confessum est edictis & articulis, futeor, sed regnum adhuc in animis hominum, quibus illum praecipue commendavit quorundam Monachorum improbitas. Nec me fugerunt quorundam vestrorum voces, Confessio *Lutheri*, adveniens *Erasmum*. Conficite igitur *Lutherum*, ac tum, si videatur, adoriamini *Erasmum*. Verum quom impune grassaretur *Lutherus*, vos mullabatis, cochlearum more intra testem latentes. Ego iussu Caesaris, Pontificis, & aliorum Principum, cum *Luthero* manu confectus, idque in ea regione in cuius confinio regnat maxime: ubi meo *Alorio*, meo periculo, meis vulneribus hostis redditus est tractor, vos subito profluentes à tergo aggredimini dimicantem, obsecro, quid agentes? An invaditis Ecclesiam Catholicam suam vitam? An hosti vultu ferre suppeditis? Quid enim aliud facitis? Verbis sevis in hostem Ecclesiam *Lutherum*, & factis hoc illi praestatis, quod foetis solent focus in bello. Etenim si quo peccato commensum odium vestrum, tamen privatum affectum vincere debuerat publice salutis respectus, mihi quom non fugerit per cultus Ecclesiae dimicanti, certe temporarium praebere favorem par erat. Sunt quibus hoc unum est studium, ex omnibus meis lucubrationibus, quas multas, sed aliquot juvenis, rebulque paratis, aliquot non serio scripti, colligere, quae detorqueant ad suspensionem *Lutheranorum* dignum. Quamquam hoc ipsum facient impudenter & calumiose. Ceterum quom consilium erat ex depercepte, quae declararent me dissentire à *Luthero* paradoxo, si modo fiverit ex animo causae Pontificis? Haec quo minus confiderent nonnulli, obstat affectus humani. Traque te moneo, *Gaele*, frater in Domino, ut monitis vicilim & tuos mones sodales, ne confidant illiusmodi fyocretismo, ne coedenficus phangibus, ne vociferationibus indecoris, ne clanculariis obsecrationibus, vix homine dignis, ne simpliciter muliereculum ac stultitiae populi, sed in Domino, veraque pietate figant spei suae ancoram. Si faveris Ordini vestro, sinceris moribus optime id perficere, me certe applaudeo. Si faveris Ecclesiae tranquillitati, habetis me committentem, si non fortissimum, certe fidelem. Omnis privati affectibus, Christi negotium pariter agamus, & si ratio diversa, si facultas impar est, sit tamen idem scopus. Quod si decretum est quae coepit pergere, nihil nihil potest inquirari. Haec epistola me liberabit apud sanctum Iudicem. Repetam, quod initio dixi: si rumor vultus hae advolvit, ne patet hoc tibi scribi, sed aliis, quos certum habeo talia perpetrare. Dominus omnibus nobis impartiat Spiritum suum, Amen. *Basilis*, Anno 1517.

EPISTOLA CCCXLVI.

Erasmi Rotterdami ad S. D.

Ante istum sacdas cum Henrico Epiphendorio.

* QUAM vellem te hic nunc adesse, quo patriocis *Erasmo* tuo, rem novam aggredieris. Hactenus gladiaturum exereui cum *Bede* & *Gordibus* committis, nunc, si Superis placeat, si litigator. & ab *Henrico* ad *Mercatorem* transiglio. Venit huc *Henricus Epiphendorius* & *Therese* factus *Therese*, vel, ut melius dicam, ex utroque confusus. Vix ingressus est urbem, nemo nesciebat illum mihi diem velle dicere. Habuit obviam *Beatum*: ut illum edisset hominem suum, meis litteris factum esse, ut Ducem *Georgium* ex amicissimo habebat infensissimum, excidissetque ab amplissima fortuna, ut monium dicam, triam milium *Florentinorum*, matrimonium, opinor, significabat. *Beatus*, ut est vir melior quam ut suspicari possit inter homines ejusmodi potentia, tum quicquid amans, &

*Legi, *Isaurum*.

Tom. III.

R e t e u t i l i

An utrique bene volens, fuisse ut prius colloqueretur, deinde flaueret. Ita solent Imperatores. Colloquium non omnino recusavit *Epphendrius*, sed negavit se de totum mentem venturum, quam ego sic affectus essem, ut totos quinque menses domo pedem non extulissem. Interim in foro, in diversorio, in via, publice privaque vociferabatur *pauca regnum*, quam indigna perperam esset ab *Erasmo*. Hec sub viceram. Postridie adit, ut audiret, Proconsulium, significans se velle legibus agere contra me. Respondit est: Senatum nunc esse occupatissimum, differret in aliquot dies. A pseudo postredie venit colloquium, vultu mire composito ad secundum, dixisset *Meletium* quempiam e tragedia. Legit mihi epistolam quandam scriptam ad *Sacrae Ducem Georgium*, mihi quidem ignota manu. In qua contexta fuerat historia, quomodo se gessisset *Fridericus*, mox *Rufus*, domum *Argentorat*, in qua tamen scire nihil erat, praeter ea de quibus ipse penes solet etiam gloriar. Vellem hic adulescent, & vultum histrionis, tibi non ignoti, compositum vidisses, absque persona summi agentis fabulam. Minor ipsum potuisse a tunc temperare: ego certe non potui, quam & ager essem, & res esset iniusta. Quum ad singulos epistolae articulos exclamaret, indignum facinus, sic ledi famam hominis innocentis ac simplici, respondi me non agnoscerem eam epistolam, nec meum esse vel tueri, vel impugnare, quod an scriptissimum nescirem: si enim profertur epistolam Ducis, ad ipsum scriptam, ex illa liquere me talia non scriptis. Nam summam argumenti ad me scripserat *Suman Polsterius*, Ducis Cancellarius. Jam abnegata epistola, quod restabat, nisi ut aut doceret esse meam, aut obviaret? Nihil fecius pergebat recitare. Tandem quum adleveraret se habere manum meam cum Symbolo *Terminus*, iussu proferret sciebam enim illum hoc non posse. Nec post unquam prout, quum totum homo veridicus alieversisset se habere. Respondi tamen obiter ad quendam, velut ad alieni. Dilectissime interpellavit *Beatus*, hortans, ut omnem quivivomnis de sarcina concordia tractaremus. Ad id professus sum me esse propensum. Interea tamen fremebat, illam libellum antea famam meis litteris fuisse contumaciter. Obieci, me gravius ab ipso fuisse petito, quia per missa schola demonstraverit plures hostilia, tum horrendis minis, ut homini seni, valedicario, ac tunc do possent subitam adferre mortem, quod compluribus accidisse scimus. Atque ego sine suspice illum hoc animo talia scriptis, ut aut extorqueret pecuniam, aut occideret. In eorum una vocat me sceleratissimum fuisse, homo totus innocens. Ad id respondit, se non ea fecisse ex animo. Alioqui putas, inquit, me tamdiu dilaturum fuisse? Nonne bella defenso? Hoc colore se quis fur tueri poterat. Sullali, sed non ex animo. Deinde iactabat se fuisse laetum prius. Respondi, me primum omnium fuisse laetum, quod *Huicem* in me provocaret, bellum exiderat. Nec hoc contentus, *Othobus* cuiusdam farore in me fit usus. Insufficienti, quod factum sciebam, falsus sum illa non tam facile probari posse, mihi tamen tot argumentis collecta, ut propensum pro compertis habere. Cuius *Erethiacum* testem, citavi *Carolum Harlam*, *Huicem* libellum ipso caligatore fuisse editum: item quum *Othobus* libellus ediderit, illum in *Scoti* typographi adibus fuisse affixum. Pellime omnium habebat illum, quod in epistola *Giulius* esset *selestatum* *Ecclesia* propagaret. Respondi, illum his titulis celebrari ab *Othobus* & *Leucero* libris editis: nam *Ordo* huius laudibus paginas aliquot explevit: *Leucerus* majestatem subinde vocat illum *Germanum* procerem. Ibi magna impudentia negavit se scire, quod esset in libris *Othobus* nominatus. De *Leucero* minime mihi, quasi id fingeret. Exitum enim homo veridicus mendacium esse cum epistolis fuisse dignum. Dixi librum *Argentorat* excusum esse, & praeterea ipsum venalem, si quid de fide mea dubitaret. *Othobus* enim hoc addidit suo libello, quod inscio *Epphendrius*.

• Infero, et. ↑ Duxem videtur legendum. ↓ Iam, prolam.

pro hac faceret. Quid hoc furo stultici? Hoc nimis proderet est, non accuser. Sed *Regibus* sufficit quilibet obtemperat. Obieci epistolam, quam *Huicem* hic misit, ad *Metastichum*, ut probatur, scriptam: eam *Hedon* miseram, cui tunc fidebam toto pollebat is, ut apparet, communicavit *Capitum*, *Capite Epphendrius*. Pro *Tra*, N. posueram *H. E.* Haec litterae interpretatur est, esse quendam alium, cuius nomen & cognomen eodem litteris inciperet, se scriptis super hac *Metastichum*, illum, id esse verum, scriptis istam fuisse. Hic nihil aliud quam videre libebat, sciam rem aliter habere. Nam ipse *Philippus* manum proferre possem, qui testatur se nunquam scriptis *Epphendrius*, nec unquam ab eo accepisse litteras. Addebat se habere litteras ad *Balsale*, ipsum manu decessisse, quibus bortaretur, ut stringeret calumnia in *Erasmo*, ac tueretur famam suam. Hic nugator vultu ac voce miram affinxit *divina*, non sine dentium stridore. Respondi, *Balsale* tua manu proxima littera mihi significasse, quod *Epphendrius* scriptis, ut infamiam in me faceret: epistolam esse in premissis, si cuperet videre. Obieci in epistola ad Ducem scriptum esse, quod se gessisset pro Nobili, (hac appellabam me, an unquam se gessisset pro Nobili) quum ipse mihi prorsus iactaret nobilitatem meam. Obieci miram cum ille dicebat. Repetit eadem verba: interjectione, non verbo respondi, veluti non curans. Tum ille mire composu vultu: atque hoc, inquit, fortasse male habet Principem meum condidisse mulem? nobilitatem meam. Ad hoc proxima schola, quod tertio denotavit bellum, scripserat tua manu. Item ab *Epphendrius* equi clypeus illius pendet pro diversorio, cum gala fenestrata, gladius diametro distat clypei spatium: nec te vulgari more denominat a loco, ut i *Roma* *Romani*, sed addit praepositionem, quod sit dominus eius loci. Nam Veteres hac sermone forma significabant manus ac functionem aliquam, velut a cubiculo *Cesaris* dicitur, qui praefectus est cubiculo, sic Episcopus dicebatur ab *Hippone* regio, qui ex civitate praefectus. Eadem forma nunc magnas cognominis habent a loco, non quod ibi nati sint, sed quod illic dominentur. Ita scilicet est nobis *Huicem* a *Epphendrius*, fortassis ob enoponem cervicariam ab illius majoribus illustratam. Quoties autem implevit tuas mens mentione artium & paternum? ante annos sex refectis primum fabulam de Monacho quodam fugitissimo penitissimo, quem pater in arce sua foverat. Praeterea quum neganti se curare quo animo Princeps in ipsum esset, dixisset: Quid igitur metuis? vultu mire serio respondi, se vereri ne paternae arces occuparet. Nec dubio quin similia iactaret apud te. Nam apud alios fuisse complures novi. *Consensio* quum Episcopo rogaret *Beatus*, num esset *Epphendrius* Nobilis, atque ambigue respondisset, *Epphendrius* obicit, & primum mentis locum occupare sollicitus. In hoc sinit sequutus est non ego, quod nihil miseris. Verum agebat se *Ravenna* ad Nobilibus equum commodato sumturum. At mihi actum. Nobilibus aberant scilicet. Eundem fucum luit *Sebastus*, atque etiam *Consensio*, ut iuxta proverbium, fur suum cognovit, & lupus lupum, ita Nobilibus Nobilem novit, led mala qualitas fortis, usquam erant illi, quos volebat. Indignabatur quod in *Spongia* vocasset ipsum *Huicem* *Abbatem*, ut non indignabatur, quod in eadem fecisset ipsum Nobilem: sic enim tum suspicabatur, non proferat esse plebeum. Car agnovit quid non erat? Ad hac habet similes, in quibus *Germanus* datus, qui nunquam non appelleret illum *Incheram*. Quid multis? videtur hoc unum modis omnibus agere, ut pro nobili habeatur. Hoc non ignorat me scire, nec tamen illum polebat huius sermonis. Addebat se suam familiam quicquid tunc fieret, ut nulli Principum cessum sit impune, si qui eam fides maculam adpergeret. Hunc *Thrasymachum* magis ridere si legisses, quod de ejus si

• Hic aliquid omisum est. ↑ Quid hoc sit, alio dolo mandem reliquimus. ↓ Refertur, *Artem*.

Ad 1733. milia narravit *Agranus*, scripsit *Emserus*, nunc & populus novit. Post tales aliquot querimonias, oratio revolvebatur ad animum Ducis, alimentum, & sacra finem impetant, cuius jacturam tanti facebat, ut negaret se vel Caesari tale quicquam condonaturum, & vitam citius amissurum quam nominis sui detrimementum passurum. Respondi, quomodo adhuc agerem in adibus *Fredericis*, ipsam mihi narrasse se Ducem habere male propitium: roganti eandem, addebam, vellem me scholasticum esse foris: non possum, inquit. Rogabam quare metueret Ducem, si nihil ab eo peteret. Metuo, inquit, acerbis patens, ne eas occupet, & fratribus meis. Id solum non iocundabatur, sed agebat post, Ducem fuisse reconciliatum, & agi coepit, ut magno suo comodo revocaretur in patriam. Si Dux, inquam, fuit iratus, quod non responderet illius expectationi, unde post hunc reconciliatus, quam aliquando licentius videris quam antea? Tum ad irrisum in te Principis animum non erat opus *Erasmo*, quum haberes *Hugonem Emserum* hostem capitalem vel Ducem, sed ad nomen *Emseri* coepit incutere, veluti jam dilaceratum hominem. Audierat, opinor, esse mortuum, itaque tutum erat ferocire. Karus amicus, qui aderat, interpellabant expolitissimum ceterum nunquam finientem, ad amicitiam & faciendam amicitiam provocantes. Id non omnino recusabat, modo praescriptis conditionibus. Iustus est proponere. Respondit, se homo gravis tum esse commotionem, per *Beatum* possidisse significatorem de conditionibus: altius sunt possidisse leges ipsius manuscrite, quarum exemplar ad remitto. Respondi: in a manu, quorum exemplar etiam ad te mitto. Agitatum est de compromissione. Consensus in duos optimos hujus urbis viros, & illi non minus amicos quam mihi, *Beatum Romanum* & *Basilium Amerbachium*, iuris Caesarei Professore. Habes *Hugonem* actum fiduciam, quod sit sequaturum nescio. Utinam hic adesces, quo licet tuis uti consiliis, qui iuris scientiam proferis? Consultamus enim utrum satis sit, acceptis conditionibus otium emere ab otio nungue, & his rebus nunc, an experiri iudicio. Posterior sententia mihi placebat: novam enim famam vanissimi *Thuravii*, & scilicet illi magis dolere cruerent quam famam, hoc est, magis esse famis negotium, quam famae, utrumque componeret datrapae vulum, & verba funderet siquidolam. Promittat hoc proxima lycia, quo bellum denuntiabit: Revocabitur, inquit, tibi tragedia *Hattensis*. Hic praeter morem, non est incutus, praeterea eadem tragedia est. Sed ipse, tunc miris finis & artibus captatam praedam, posteaquam *Hattensis* ad sacrum confugit ancoram, ex pradone factus est byzanthista. At hic ut agnoscas utrumque fabulae artificem, vide ut dissimulat perire studium. Praeterea famam lesam, damnum se scilicet inestimabile, praeterea tali viro, cui nihil unquam prius fuit honesta fama, quum illius vira nihil sit nequius, idque adeo non elam, ut gloriatur insuper? Deinde petitur libellus dicatur gloriose ipsius nomini: mox epistola ad Ducem, quasi Dux ignoret nugones ingenium se ab illo delatum. Tandem homo pios curam agit pauperum, qui *Friburgi* degunt, ubi tam sancte agit, ut eo nunquam sit reversus: tum qui *Basilis*, ubi multo notior est quam putat, in horum subsidium imperat trecentos florenos homo clementis. Harum fummarum non possum esse dispensator, ne quid hinc suspitionis ac maculae adspersum libellissimae fame. Ceterum quoniam *Argentan* est maximam pauperum via, quam ipse novit ac diligit, quorum de numero primus arborator ipsius *Hattensis Epiphendrius*, ducentos ducentos poluit, quo secum deferat, siquo dispolet arbitrio. Nec tamen explicat, quo ductos posuisset, de camera, largos, in auro, in argento, an *Hungaricus* homo minime morosus. Fortassis accipiet pro ductis coronatos, modo iusti sint ponderis. Hoc erat artis, id quod erat totius negotii caput, ultimo loco ponere, & rei suadissimae

Ad 1734. titulum plausibilem praecebat elemosinae: quis enim nonk it illi semper curam fuisse pauperum? Abnegatis illis literis, quas proferbat, quum certum habemus ab illo probari non posse mea esse, & arborer sic a me scriptas non fuisse, quid egisset si provocaret ad iudices? Et a me scriptas non esse declarabat ipsa Dux ad illum epistola, quam nullo pacto proferre voluit, haud dubie polularum, si pro ipso iocidit. Jam si probaret, habebat atrociorum *adversarios* denuntio bello ichedus quam poegit atrocissimas scriptas. Diximus homicidii genus esse, tantum terroris incutere sem. valetudinario, & natura formidoloso, denique laboribus fracto enediosque, praeterea qui non agnovit virtutem Ducis & vim militum: neque enim paucos audimus hic subito exhaustos: quid enim refert gladio mortem adferre, an metu? Et probabile est illum hoc animo scripsisse tam atroces schedulas, ut aut interiret, aut quod optior pro sua clementia malebat, nulla pecunia placere generosam ipsius animum. Proferre poterit epistolas multorum probate fidei virosum, in quibus suis depingatur coloribus. Verum sententia haec dupliciter, *Beatus* cum primis, tum *Basilium* & *Basilium*, qui auctores erant quibuscunque conditionibus componendas esse pacem eam loquaci, fucato & otioso nepote, qui nihil aliud ageret, certe regionem hanc libulis ac rumore compleret, *Erasmo* genitus *Basilium* factum. Tum esse non paucos, qui nihil ob bellum cum *Lutheranis* gelum male vellet, tamque nunc esse temporum conditionem, ut quavis laura possit impune ledere, cuius vel apud *Germanos* mira licentia, nec deiore juvenes atque decedores, qui ipsi in hoc negotio adfuerint. Haec atque id genus alia quum agnoscerent esse verissima, tunc me possimum movebat ratio meae tranquillitatis. Sustinens humeris quoque praeterea, interdum septem. Mihi haec novis libellus *De praesentibus & Ciceronibus*, in quibus quo res tractantur minutiores, hoc plus est difficultatis. Et hoc tempore sub nudinas maxime tumultuorum officinae. Nec poterit hic magis suo, minus meo venire tempore: jam enim excudi coeperat duo libelli, *De praesentibus & Ciceronibus*, exli quidem, ut diximus, argumento, sed hoc ipso difficiliore. Quid multis, inprimis negotio, etiam nihil omnino turbaturum accessisset. Deinde cogitabat quae tragediae Monachorum agerentur apud *Hugonem*, Theologorum apud *Lutheranos*, quumquidem *Hugonem* feliciter cessit, spero *Lutheranos* feliciter succellurum. Deinde miscebat amicorum, quibus ille gloriose exhibebat negotium. Ultero citroque curantem erat ad Imperatorem, paratissimus erat advocatus & patronus, amandis favore. Adde bis animi tedium, ab huiusmodi nugis supra modum abhorrentis. Jam si vacasset, si libere litigare, maxima pars caute meae constabat suspitionibus tam multis, ut mihi rem certam facerent, tam vero per minutum, ut iudicem non potuerint habere intemum. Quod *Hattensis* insularit, ut me stylo peteret, adeo non fatetur, ut se iactet pro vinibus hominem cohibuisse, ne quid me laederet. Atqui quum essetis *Congressus*, quo tempore miram erga me observantiam simulabat, apud hospitium meum effutivit quidam, ex quibus liquet illum parum amico esse in me animo. Idem fecit hic *Basilis*, quum quotidie bellum me inviseret. Eas tam fabulas non tamignotavi quam contenti. Quum hac venisset *Hattensis*, per *Hattensem Epiphendrius* excusavi colloquium, mihi quid esset rei forte. Mihi narravit *Epiphendrius* non fere, quod mandata bona fide retulisset, quod *Hattensis* meam excusant omni boni consilii, ex *Hattensis* & *Hattensis* literis deprehendi rem fecus habere. Quum hic etiam me ageret *Hattensis*, & inter suos fideles frerem in me, dira monuit, *Epiphendrius* hanc omnia dissimulam, finxit illum pacio esse in me animo. Si quid mihi inter confidendum excidisset, interpretatione depravatum ad illum referebat. Velut illud roganti mihi, quumquidem *Hattensis* scripsit

Tom III. R r r r r p l l l l l

* Repetit, mihi. † Fecit, iactavit.

giffet amandareum libellum in Comitem *Palatinum*, quem etiam eductum erat, si quem typographum tam infimum nunciis potuisset, *Quoniam*, inquit, fidelissimum illius famulum & innocentissimum: Qui tres Abbates, in ditione Principis illius, iactantia manifeste adoretus est? Tum ille, verum, inquit, id fecit domini iussu. Hic ego ridens: Num istuc accufatio? liberaret famulos meos, si in manifesto deprehendi furto, dicerent, se quicquid fecissent, meo fecisse iussu? His tum quidem tantum arsisit ille, sed ita detulit ad *Hottentum*, ut ille mira modis fimeret, quod illud equebre facinus furto plebeio comparasset: huiusmodi multa post comperi, longe plura competarum, nisi nemo me talium rerum esset incuriosior. Tandem hinc meta se subduxit *Hottentus*. Ad quem quum *Epiphodorus* subdixit recurrebat, alia apud illum, alia apud me loquebatur. Id crebro suspicatus post comperi. Scripseram forte per alium quendam *Hottentum* *Mileti* tum agenti, inicio *Epiphodorus* respondit ille his verbis: Ubi quidam odiosum nunc tabulum de hypocaulis, quorum apud me nulla unquam mentio facta est. Et si *Epiphodorus* id mandasset, in promtu quod responderet habuisset, nempe quod opere non esset ad me referre, quum solem cum aliis amicis ad duas aut tres nonnunquam horas in foro ad colloquium detineri, adeo non potui abesse hypocaulis. Hæc *Hottentus*. Atqui *Hottentus* *Epiphodorus* mihi dixerat: *Hottentum* ob morbum non posse abesse ab hypocaulis. Crebro mihi responderat illum boni consilii, quod ipsam non admitterem ad colloquium. Atqui post cognovi ex *Hottentibus* & aliis, rem longe aliter habuisse. Rursus ad alios quendam literas meas *Hottentus* respondit hæc: Hoc quod tu constanter affirmas, *Epiphodorus* fortiter negat. Quum igitur me ex more velut amicus inviseret *Epiphodorus*: An non talia, inquam, mandavi tibi referenda *Hottentis*? Falsus est. Nonne dicebas, illum talia respondisse? Falsus est: mox epistolam protuli: iussu ut legeret, legi. Et aliquando narrabat illum longe diversa dixisse. Hæc ille homo, nec tamen erubuit. Risi. Fingeat se auctorem premendi libelli, quem *Hottentus* scripserat, nec dubito, quod ipsi horatui. Exaggerabat rem apud amicos, ut pecunia redimeretur tantum malum. Ipse se predicabat velle de suo quinquaginta florenos impendere, ne talis liber prodiret, videlicet ut amicorum liberalitatem eliceret. *Frabenus* terribus offerebat quinquaginta. Id suspicabar antequam fateretur *Frabenus*. *Epiphodorus* mihi narrabat, esse quendam *Kastel*, qui quinquaginta florenos offerret, ne liber veniret in lucem, expectans quid ego offerrem. Nihil respondi, nisi me noverisse hæcenas, quod tales amicos haberem *Kastel*. Jam enim audito *Frabenus* putabam eam pecuniam in tuto esse. Quum *Hottentis* famulus hinc abiit, dixit, adstante *Beatis*, veluti de me sollicitus: Utinam, inquit, si liber non prodeat, impenderem de meo, de meo, inquam, quinquaginta florenos, quum id temporis vix dimidiatum haberent *Hottentus* simul & *Epiphodorus*. Paulo post *Jo. Bucerius*, quem seiebant amantissimum meo, sero rumore terribus hoc accurrebat & *Constantia*. Illico tetigit animus hoc agi, simulque licuit seorsum colloqui: nam *Epiphodorus* hujus fabulæ Choragus nupquam non aderat coram meo agens, rogo nam ex de causa venisset: Fecerat. Nulla, inquam, mentio de pecunia? Falsus est esse factam. Quantum, inquam, petunt? Modicam, inquit, summam, florenos septuaginta. Quum *Epiphodorus* in familiari colloquio narrarem, quod stomacho *Hottentis* abjecisset Abbatem *Falsam* epistolam, in qua reperit coram meo aureum, Respondit, manus *Hottentis* dignum non fuisse. Si misisset, inquam, florenos quinquaginta. Approbava. Huiusmodi technis admocebatur me officii. Tamen, ut magis me terret, exhibuit librum scriptum, quem negabat se aperuisse priusquam redideret. Iussu ut recitaret. Recitavit ini-

tium. Risi, negans ibi quicquam atrox esse, quum scirem illum aliud expectare: volebat enim atrocissimum videri. Tum ille, Ast alia, inquit, sunt ista, & paulo ante negasti sibi inspectum codicem. Admo- raro tibi constans qui fingunt. Coerant nunc * amicitiam *Constantinorum*, & utique debebat pincum, nec habebat obolus, *Hottentus* etiam criminibus occurrat, multis suspitionibus premebatur *Epiphodorus*. Ad tales amicos accessit hæc causa. Moverunt amicos ne darent assensum mea causa. Jam cum liber per multorum manus vagabatur, & post numeratum pecuniam erat illis in manu ridere nos. Hinc stomachus illorum in me, quia fecisset præda. Tot intercedere conjecturae, multo plures etiam fuisse, quam ego referre quum. Omitto etiam voces sycophanticas, quas apud alios diffutire solet. Jam si quis legat *Hottentis* ad me epistolam, quas per *Epiphodorus* misit, nihil sperat aliud prædam. Quum tandem sentiret *Epiphodorus* se magis ac magis gravari suspitione, (jam enim multis obibat fucus) *Tigurnum* accurret ad *Hottentum* & retulit epistolam, qua valde diligenter testabatur, libellum nunquam eorum fuisse, si *Epiphodorus* paravisset consilium. Et adeo nullum mihi esse calum parabat, ut haec technas non oliscerem. Tam diligens excusatio, quid aliud erat quam accusatio? Concessit *Argentarius*, prius apud me testatus, quod esset nobilis. Nec penitus caecidi comperit liber *Hottentis* quum ille eo commiserat, & qui illuc huc veniebant, affirmabant librum ipso castigatore excolum. Ubi vidit illico prodilectum *Syngiam*, & hoc recte nihil transisse, subornavit *Orbanum*: ac ne qua in ipsum caderet suspicio, curavit ut adficeret inicio *Epiphodorus* libellum esse editum. Curavit ut predicaret vobis Eques: quum ad rem abusus esset & *Leucers* ingenio, quem post sui fuisse paravit: hæc eo procurabat, quod in *Germania* nihil non licet Equitibus, & à multis etiam famularetur, adeo ut creditores putent prædare locumque, si non petant majorem pecunie summam, hoc est, si non amplius spolentur mutui nomine. Ad hæc habeo multorum epistolam illam suis oforibus & depungentia, quas utrum honoris ipsius causa nec amicitias unquam commoveret. *Præterea* *Mileti* obijungit me, quod in *Syngia* faciam eum nobilem, quum coelset esse plebeum. *Emilius* scripti, illum patrum aut patrem fuisse pauperem, vitarium in vico, unde sibi nomen usurpat, *Augustum* fuisse parum fecundum (sane: ejusdem famæ sororem esse, ipsum Duci esse infimissimum). Ad hæc multi narrant illum sororem in deliciis esse euidam Cardinali. Narrant & ipsum mutuo amore hærere diversiori, in quo versatur, domine, & hinc accedere partem impendunt. Neque enim & defunt qui suspicantur, illi non deesse manus, si quid incusculodum obijungit. Hæc verum an falsi sint, mei nihil refert. Illud demum, ac necum alii complures, quod hinc jam annos ferme & septuaginta, nec unquam invisit hunc patrum, ac Ducem bene meritum, quum iter sit non admodum prolixum. Obiecit mihi quod me litteris fueris in periculo, ne Dux reverteri in patriam amputaret caput. Hoc odium ex aliis causis Dux conceperit oportet, quando nec in illis literis, quas mihi recitabat, erat aliquid moris, dignum. Pestime sentit de Principe, si tantum ab eo periculum times homo simplex & innocens. Stomachabatur quod infimissimum ipsum *Lutheranum*, quum & hodie protestaretur se propagatorem *Hottentis*, qui Ecclesie *Lutherana* protegetur esset precipuum, nec id dissimulabat, quum viveret *Hottentus*, nobis gloriante demerant, quibus periculum eum fugientem huc arguebat deduxisset. Ego sane nunquam suspicatus sum, illum quicquam de *Bohemis* hinc cognovisse, aliud agi, offenditur infamulatione vanitatis, quum tot insignia mendacia protulerit in uno colloquio, nec erubuit ex confirmare, coram quibus contra me dixerat ipse, usque adeo nihil habet frontis. Habeo epistolam ipsius

* Supple. *Syngia* dicitur, vel simile aliquid. † Sup. pag. 791. E. *Erasmus* ad *Hottentum* scribens, dicit, de *Germania* nos jamjam capere jam plerum. ‡ *Bohemianum*, nationem.

* Pro. si intencit. † *Coleris* emittit lignum. ‡ *RER* bt, mea.

Sequitur sententia Arbitrorum.

AN. **1518.** **Q**UONIAM ex consensu utriusque nobis iam sacris
diffidit inter vos amice componendi, vestrum est nobis
ad D. Erasmi ad evocandum molestiam & alioquin
Christianitatem evocandum, proferat duci articulos sicut scrip-
tum recepi. Pro tertio, etiam animo non gravabitur in
subsidiis pauperum dare pecuniam coram xx. nobis ar-
bitris deservendum. Et hoc faciendum censuimus extra
actum alterutrum, tantum ut utriusque offensio, querela,
ac suspensio abstinere, de integro certamen inter vos
si benevolentia cum oblatione praeterierit omnium, per-
dite quod nihil esset aut distans, aut fallum. D. Henr.
Epphendropius premis si quid scripsit, & utriusque librum
relinquamus, ac utriusque aliquid benevolentia symbolo, ac
potius multis amicos contentis esse debet. Actum Basileae
3. Februarii, Anno 1518.

B. Rhemanus & B. Amerbachius, &c.

EPISTOLA CCCXLVII.

Hensicus Boeteus, Officialis Borgenis, Erasmo.

* . . Hispaniae varia undum in manus nostras proveni-
runt, quas credo subditiata fide, iam una Apologia pau-
le facere Hieronymiana in Vigilantibus Hispanum
miseris saluti. Ut primum legi in tuis literis nomen
Bedeae, statim subito recordatus Collegii Montis Acuti,
exhorrique, ut Praeceptor plagis istam ferula me fer-
ret: hanc alius hominem virum arbitratum sum, datus
loquendo ille dillerit lesus, Bedea Lutetiae sequi, in tan-
tum multitudine perit, ut optatum emensum san-
tificationem, atque latens sub ihibo illo sui virum evulgare
non potuisset. Adversus hunc & caeteros ejusmodi, nec
non turbulentiissimum Lutherum, scribam utriusqueque
numquam tibi praestet, aut certe si visum fuerit, ab his li-
beret rati Dominum noster Jesus Christus, in quo te quom
optime digneque valere opo. Vale, mi Domine re-
verende. Ex Burgo Bressiano 6. Martii, Anno 1518.
Hensico famulum Henr. Boeteus,
Officialis Borgenis.

EPISTOLA CCGXLVIII.

Joannes Cochleus Erasmo Rot. S. P.

AN. **1519.** **V**ENERABILIS Domine Erasme, quae hac mis-
si, accepti reverenter omnia & reddidi fideliter.
Dilectum quidem, tuo me tam longe mittendum fuisse
negotium proprium, sed mihi longe magis doli, fieri tibi
negotium, non solum ab Epphendropio, verum etiam a
Carino, quem Francofurti olim vidi. Contemimus, ob-
stare, lausamendi officii, quid enim necesse tibi possint
Lutheri non solum minores, quales in Germania multi
mecum sunt, sed & magni adversarios callide conte-
mentum, negotium suum peragebat ad populum, datus im-
pelleret, qui volebat. Tibi tantum jamdudum nomen est in
Orbe terrarum, ut ne doctissimi obstarere queant. Habet
domi plures ministros & amanuenses, qui huncrem tam
ab ejusmodi blaterantibus egregie defendere queant, ut non
sit opus, te propter eis vel namque praestare horam. Agnus-
ce, quae, te ipsum, aut Dei potius in te dona. Non
deceat te, cui eruditio omnes verticem inclinat suum, ut
descendere, ut congregare tam * obsequium juvenum, qui
ex te gloriam querant. Longe sublimiora expellunt Orbem
abbi te, quae nemo alius praestare possit. Longe dignior
es, quam ut concedas, aut etiam aliena opera in Typo-
graphia emendare satagas, cum sit tibi tanta & tam co-
piosa a Deo gratia ad opera propria servanda. Desiste,
quae, quilibet rabula, sive Hispani sint, sive Gallo,
aut Germani, perge in scribendo agere, quae nemo alius
scribere possit. Quantum valeas copia & eruditio in
sacris Literis uberrime traillando ac latissimas expressio-
nem varie illustrando, in Psalmis aliquot mire ostendi-
sti. Si des velle temeritatem mea, scribam tibi fieri-
tatem votum meum. Rogavi glori, ut compendioso com-
* Legi, iam.

A pellaris omnes bonas artes, quibus juvenum erudiri de-
beat, nunc arduum vobis regere, & permittitur, ut
sacras quoque Literas compendiosius exponere & solum
aliquos libros, ut obviis & certis foret intellectum ut,
qui festinant omnes Bibliorum libros cito addidit. La-
tuitis enim arduum est: Hieronymus enim praestare, &
in interpretationem varietate sollicitus. Unum Deum
dei nobis Erasmi compendiosum famulorem aliquem &
compendiosum! Nunc venient auri Evangelio, non le-
ne pubere, te sicut tam celeberrim, ac Orbis universi
verendum, convitui & calumnias incurre. Abbi pro-
fesso religio est, literis meo viliam sancta & singularis,
qua tibi me a Deo concessa viderem, studis moralis,
quantilibet minimam, facere. Contemimus, obstaro, va-
nos quatuordecimque latram, perge in Operibus tuis, qui-
bus nulla nocere potest visio, & quae nullus praeter te
scribere possit. Habe minores & ministros tui responde-
re mandatis indigni, ut digna tralire modis, aut si libet
magis, sub Cocci tui nomine edatur aliquid, quod hono-
rem tuum egregie defendat, illisque insuper irradat
& contemnit. Dignus non videretur, quos in vel laudet,
vel vituperet. Hac praestans, quod datus, viliam deo
occasionem mirandi studii tuo. Quod cum D. Cantu-
loris ad te non scripsit, fallum est, quod ascribam, pri-
mam ab eo ad te scriptum esse, post obsequium literas
fuit datus, se literas, quae ad te pervenerunt, Argento-
rum mutare, & erat in praestans nomen: videretur item
ut abstraheret littera Argentorati, scripsit autem paulo
post, ut ex Lipsia Basileam ferrentur ad te & ad D.
Sachardum littera. Abbi nunc facti pericula est cum
Luthero contentio: habet enim & hic suis fautores, quibus
parum placeat, quae pro Ecclesia contra istam scriban-
tur. Principes quidem intererunt omnes, sed non omnes
habent eundem animum. Non audet litteris committere
omnia, neque expedit, ut D. T. ad me fieri aliquid
scribat, quoniam maxime vellem in finem tuum am-
fuerit ostendere, si tuta esset ab ipso littera. Sed
nonquam tuto fides. Nec mihi reddita sunt littera tuae
proxima, de quibus scribo. Quod dudum finem fidei,
tempus facit iniquitas: esset mihi quidem etiam in
duo felle, una Romae inter Pamentiarum Papa, altera
Francofurti in Decano R. Virgini, tertio Moguntiae,
quarta Dredae, sed ea est temperum conditio, ut nulli
sunt considerari incipere possunt: neque tam vale
ger, quoniam mihi forma contentio, modo mihi sal-
va permanet anima in fide catholica, de corpore fuit,
quod Deo aut etiam hostibus meis, si in rem sit Ecclesia,
vestrum fuerit. Principes hic meum plerumque corrigere so-
bre: laborat nunc ex altero atque, per quod viderem,
qui interiectum fuerat, eripit, qui si moreretur hoc tem-
pore, nihil foret Clero hujus patriae miserum.

E Quod titulum ad Morum correxi, plerumque tibi
habet gratiam, & gaudet, libellum illum, quilibetque
sic, editum esse, & non propterea multum, debet solum occu-
sationem, diligentem inquirendi de Consulatu fidei. Ma-
luisse meam talium epistolam a te corollam, scrip-
tam enim festinaverat, nec ullum mihi ego exemplum est.
Caeterum quod plerumque scribis nomen meum Cochleum,
sufficit erratum esse in Orthographia, dum scribo, Coch-
leus, & certe nomen hoc non ante, neque tam vides,
quomodo mutare queam: inditum est mihi Coloniae olim
a Romulo Perta, quem tibi notum esse arbitror. Har-
nius autem Anglus vocabatur me Wendelstium, quod
gratum esset: nam patria mea prope Nurembergem vocatur
Wendelstium, hoc est, cochleus. Sed valde me cor-
rigit, semel tamen hac de re vel simpliciter vel er-
rarem meam tibi scribere libuit, ut agas ferat amice
errorem. Aliqua nulla mihi de nomine cura est, vobis de
eo, quod in libro tuo scribitur.

F In tu, quae scripta in Epphendropium commemo-
ratur Dorpius, Letus, & Stomach, quod equidem dixerim,
cum videris Dorpium quam amantissimum, & de tuo fu-
dissimum fuisse, quantum ex tuo intelligere licet. Pe-
lebam tibi nemini scribere de Wittenbergo, & cum
no.

AN. ¹⁵³⁹ *nomine missus erat ad Du. Cancellarium & ad me nuntius illius cum litteris Typographi nostri & cum litteris meis ad Philippum Melancthonem, ad quem litteras habebat nuntius tuus, quos ex libentius & diligentius se reddendos curavi, quod non satis sciebam, an forte a te deus sit, velus eas volare, etiam si mihi forent capitales. Sed non remisi ad me nuntium D. Cancellarium, quod tamquam rogavi, & ipse adhuc heri pollicitus fuerat mihi, sed oblitus est scribere. Absolutus nuntius tuus, me non praemonens, licet iussit, ut me prius accedat, antequam abeat. Non placet ei, quod contra Lutherum pro Ecclesia quodam defendere studeat, vellet liberum esse coniugium sacerdotum, faceretque aut contra Apostolum & Ecclesiam eius, qui prohibent nubere. Viramque sanctum & pium substantiam in sacramento adhibere videtur. Et in summa videtur multis Lutheranis dogmatibus propere, quam vellet Clerus. Hoc fecerat. Certe propter precipitum, quod libentius materem, si alium receptionis exemplar, marmurumque, licet liberum nuntium videret, sed ego corpulentum & fortissimum aeternam postmodum periculo devovero delinquant: fuit volentis Deum. Mihi libellum tuum, quem Hero intergerimus vire & delictum Theologiae exhibere volo. Vallem certe & tuam super diffide exemplarum iudicem, sed non audeo petere, ut barbari scriptis meis vel minimam imprudens benevolentiam. Vellem, si quando haberes certum ad Principem meum nuntium, ut litteras ad me includeret litteras Principis, aut saltem ubi scriberet fieri. Utinam detur occasio, qua tibi seruis ille pectus quare? Si tibi migrandum sit, non sine commedorem tibi locum, quam Coloniam Agrippinam, in pro tua prudentia optime scies, quid tibi faciendum sit. Bene vale, clarissime & maxime venerande Praeceptor, & summe recte traditum Amicus. Ex Dreßda 13. Martii, Anno 1539.*

Commendo me delictissimis & benedictissimis viris, D. Bero & B. Rheuno, atque etiam D. Sicho, si Basilica est, quod non patet.

Ex animo addictus nomini & virtutibus Joannes Cochleus.

EPISTOLA CCCXLIX.

Georgius, D. G. Dux Saxoniae, Landgrafus Thuringiae, & Marchio Missae.

*** SAE.** *Grat. & Fav. Delictissime Erasme: quantum tua epistola nostra studium Henricum Epiphanius ad inquirendum felicitatem studium tuu revocare, tanto maiorem concepimus dolorem, ubi litteras tuas non cum codicillis, totius fabulae scriptum completissimum, cognovimus perlegimus. Quod enim indignum, quam te, cum etate tam evoluta longe gravissimum toram, ob humani calis insulari. Ego vero, optime Erasme, si in hoc effem, ita me aduersus illum gererem, ut de ipsius improba magnificentia minus quam de meo, quod diu sit, praevalentibus laborarem. Vides enim, quod ista concorsione capis, numerum ut per aqua perque iniqua tecum committis ubi debere sit. Habui hoc studio iam inde bene tragica & personata, ut malu videri quoniam esse generis ac nobili, aliquis quoniam erat opus tot assas hoc illic in rebus nullius momenti capere, quod constituerat tecum? Tum, tanta improbitate, post commotis iniquis pacis & postulare, ut libello aliquo publice edito te ubi declarares autem? Neque vero ubi audire esse velum, ut codicillis altissimum nostrorum edas. Indignissimum enim est, quem posteritatem et cognoscit. Quod, ut in istum multa praeter equum & hominem reque indigna apparet, alia patitur, ubi quid nungam non tuam agnoscit modestiam, qua in placidum ubi infestissimum habuit ubi sit. Est vero nunc copiam te ab ista concorsione tam ingenuo adferre ac videri, tamen cum animadversionem, ut quod ades litteras apud illum nostras ubi premittisse, ut multo quam ante in te sit fallis amplexus, servareque, non habui causam nostram intercessionem amplius gratore.*

A. *Itaque nec consilium nobis est, ubi titulo in patriam revocandi hominem, quippe qui jam ante me sine periculo tuum fama tam verum educti sumus, quam non sit tuum quoniam ingenua iustitiam publico admittere. Neque nos illam perditum capimus. Sed qua in nostra manu non est, servare eum, quodquequeque etiam numerus praefatur; commodum est, ut illum suis sibi res habere sinamus. Neque arboris te ubi consilium, si tuum hoc serio appellare consilium, saltem adfuerit nobis. Ceterum quod istis Evangelium ita involvere scribis, ut ubi cum alio multo bene de migrando sit cogitandum, quoniam id ubi permolestum est audiri, & capiam inam id atatem ferre, ut ubi nobis agere interret: tamen quoniam tu tam facillime ingenuis solus abducas, non sit, perferendum est ubi infirmum nobis consilium committat. Non enim facie eras, quam indignum ac falsis committat his ubi diebus & Lutherus de integro tradidit, edita in nos plane tragica responsione, ubi ex libello ubi curaque scriptis cognoscit. Et quoniam videram, hac sententia ingenua non ita multo facillima, praefertim inter istos fallaces homines, ferre, bene consulenda sunt, quoniamque etiam praeter dignitatem & meritum adu nostrum in nos committatur. Itaque multa, imo omnia, danda sunt eboratis Christianis, atque publica tranquillitati, si modo hoc nostra facillima eam nostram non reddimus deterius. Bene vale. Datam Dreßda 15. Martii, Anno 1539.*

Georgius, Dux Saxoniae, Marchio pygia.

EPISTOLA CCCL.

Erasmi Rei. Erasmi D. Platens, Sebalteris Agnesi, S. P.

Epist.

*** ORNATISSIME** Platens, Aethus hic satis adfuerit, ac veror, ne autem & hyems non pennde faveat huic corpulculo. Puro nulum in adibus alienis, sed are meo. Autem Fugere, primum quoniam Basilium relinquere, pro proprium nuntium obculit pro vincto ceneum florent, & quoniam tantum, si voluissim me confere Angliam: egi gratias, & excusavi. Ille paulo post, acceptis litteris meis, misit poculum inauratum perquam elegans, pretio, ni fallor, quadraginta florentorum. A Plena imper abhorruit animus, & video res Ferdinandi vehementer turbata: adornabat mihi montis regule, ut adferebant, hic tumultus excusit hoc consilium: Maria, Ferdinandi Regis soror, cui dicavi Plenam, idem habebat in animo, sed ea Tenebrum metu cessit in Alvarum. In Brabantia quid agam non video, ab archibus abhorreo, & videret mihi metuere, si me in urea conicerem: audio ne Gloriam quidem sic tranquillum esse, & illic Theologos cepisse nuper in me grunire, seducis pacis inter Monarchas latere, sicut opinor: qui rumor si verus est, veror ne cessamus hanc pacem nobis graviores quam fuerit bellum: quod monstra Theologorum ac Monachorum insistent in nostra capite? Quod offers ades tuis, habeo gratiam: odi carbonem, & huius scio in expedit Cardinali Leodiensi esse tam vicinum, Plenam genus. Decretum est hic federe hanc hymnem, cum hirundine devoluti quod me Deus vocat. Delecto tibi fratrium erus, (id enim narravit Duffus) sed resiliunt gaudeo. Hinc Quoniam multum rursus mitro in Britanniam, unde jam pridem nihil mittitur, Gualtero Principi Johanneffo dicere nescio quid libellorum, adjuvabis illum tuo consilio, quod possit commodore reddere: ex eo poteris de rebus meis omnibus ad plenum cognoscere, cum hac scriberem, epistola tua non veniebat ad manum. Vale. Frisburgi 1. Octobris, Anno 1539.

EPISTOLA CCCLII.

Erasmus Rot. Joanni Henselio S. P.

SALTEM hoc nomine amo *Hellerophantem* nostrum, quod bona fide reddidit quae mandaveramus. Nunc ferbit sibi nihil deesse praeter duodecim auctos, quibus emat equum & panopliam adversus *Tarces*: nam his atrociter peccatur. Mi *Henselio*, vit ulla verba istiqui valeam, quante mihi voluptati fuerit, quod incomparabili illa heroma, multo pietate quam tuo Regam ac Caesarum stemonatis illustrior, *Vidnam* nostram tanto amplexa est afflicta: sed rursus pudet pigerque, nec materiam, nec tractationem vel animo meo vel illius meritis respondere. Quid est autem, vir optime, quod tu mihi tuo quoque nomine gratias agis pro tanto officio, quo nonnulli verba, ne tui offenderetur modestia? Quare mihi cumhustissimum ab utroque relatum gratiam exultum, vel ipse potius me debere amobus professor, tibi qui hoc intelligaris alioqui cessavorem, illi quae quicquidque munusculum tam candidè sit interpretata. Itaque non est quod hæc res te fulciculum habeat. Quod si per horum temporum tumultus licebit aliquod vicissim *peripetum* mutare, quod & omnes accipientem, nec graver dantem, quicquid erit eodem accipiam candore, quo vos meam opellum estis amplexi. Audis ambitionem vocem, non avaritiam. Sunt qui putent apum illum *repi dyem*, non fuisse provocandum. Sed tamen postquam hoc factum est, ita volente Deo, sicut ego quidem interpretor, majorem in modum gaudeo, rerum exordia *Ferdinandus* suspicis feliciter succedere, speroque futurum, ut duorum fratrum juncta potentia frangat, aut certe mitiget illius violentiam. Urinam brevior fuisset nobis *rita* cum *Gallia*, atque hoc negotium maturius fuisset susceptum! Sed aliud meritis nostris debebatur, & fortassis hoc magis expeditur orbi *Christiano*. Mihi vero non paulo plus spei est in pietate *Cæsaris* & *Ferdinandi*, quam in opibus, copiis & armis. Tibi cum podagra rem esse, vehementer doleo. Sed quid est in rebus humanis ab omni parte beatum? Etiam atque etiam te togo, ut clarissime patronæ tuæ me commendes diligenter. Bene vale. Datum *Eruburgi Brisgaviae* 2. Novembris, Anno 1529.

EPISTOLA CCCLIII.

Margaretha Ropers, eruditissimo Theologo, D.
Erasmio Rotterodamo, S. P. D.

QUAM illud boni plerumque accidere solet gratissimum, quo scilicet quæ atque offensus frater, id ego nuper, vir omnino eruditissime, verissimum expertus sum, quum literas tuas uti mirum elegantes quam amantes, certisque studiis animi tui erga patrem, & minimeque ejus familiam, reserui. Quirinus tam mihi tradere, quæ quante magis venerant insperata, tanto meritis majoris menti meæ voluptatem intulere. Neque enim aut sperare aut exspectare poteram, ut tam multum necessarius studiis assidue occupatissimus, morbo etiam acerbis misere perpetuo agitat, semperque molesto confectus, mihi nunquam scripturæ esset, ut quæ nunquam futurum est mereri, ut es hunc dignaretur, ad quem literarum tuarum beneficium evellere sum: quæ quævis alicui offensus, non modicam inde fama mea laudem accipere intelligo, quæ nulla alia magis via illustrari potuit, quam per literas tuas: quid enim cum illo honore comparandum, quæ digna habita sum, quam totum Orbem decus sui litteris dignaretur? Quare ut mihi rem longe supra meritum meum benignitas tua cunctaret, ita me sane pro tam eximio munere dignè agere gratias etiam imparem jure censeam. Quod postea tibi adveniat tanta voluptati fuit, illa nemine, quod utriusque mei parentis iustissimeque omnium effugium depollam detulerit, ingratulus cum gratias debere agnoscimus, nihil ardentius expectantes, quam ut Praefectorem nostrum, cuius

ardentius laboribus, quicquid bonarum litterarum subleberamus, acceptum habemus, fidelemque patre videremusque amorem ceram aliquando colloqui ac concupis nobis liceat. Vale. Salutat te ac amio D. mater, item totus tuus maritus meus ac frater, ambo servus meo plerumque tibi salutem mittant. Londino 4. Novembris, Anno 1529.

EPISTOLA CCCLIII.

Guilielmus Junior, Dux Juliacensis, Civesis & Montensis Comiti, &c. Erasmo Rotterodamo, Theologo, S. D.

DICI non queat, eruditissime Erasme, quam me delectaret recentis illa futura tua, nobis dicata, non ob id solum, quod immortalis nobis apud posterum gloriam relinquet, verum etiam quod ad *Republicam* juvandam hac rei vel impiorum perire videtur, cui nos etiam impares destinati sumus obm administranda. Quis enim non gloriatur ab ille celebrari, cuiusque amicitia fuit, & cuius scriptis non nos modo, sed etiam utilitatem reportet? *Dionysius* dicebat, eruditus si conciliare, ut admirationi per illos mundi fere, nos amittamus, ut eruditus, quorum consuetudine debent amittamus, nos *Spartæ* nobis destinata advenit reddat administrarem. Atque hoc etiam perire videtur & *Venerabilis* traditum, *Philosophus* ipsi aut administrandum *Republicam*, aut eis, qui administrant, *Philosophus* ut debere a consilio. Aditu tibi potulum cum inscriptione *ayadli* *Januarii*, quod suspicamus solum & *pagan* esse velis tantisper suspensa felicitate amittas, dum *liberaliter* detur gratia labori tui compensare. Cetera si qua sunt ex *Herbachio* nostro cognoscis. Bene vale, vir nobis charissime, & vigiliis tuis rem litterarum publicaque commoda multo virtute promoveri pergit. Ex arce nostra *Baderich* 10. Novembris, Anno 1529.

Noltraspe manu.

EPISTOLA CCCLIV.

Erasmus Rot. Gerardo ab Hertema S.

QUOD te suspicio virum & virtute prestantem, & litterarum amantem, necessitas est. Quisquis enim hæc bona diligit, omnes diligit oportet, in quibus ea cognoverit emineret. Quod te mei, sicut audio, studiosam redamo, gratitudinis est. Ceterum quod ad virum antiquis imaginibus clarum, multo laudatius occasione scribo, fortassis videbitur improbitu. Sed si duas priores rationes boni coelitus, hoc quicquid est culpæ *Hautus Caminga* diluendum relinquo. Nam is hujus audeat: mihi fuit audire, multa frequenter prædicans tum de singulari tua humanitate, tum de non vulgari tuo erga me candore. *Hautum* autem meum sic amo, non solum ob ingenii moremque sinceritatem, verum etiam ob incredibilem in me observantiam, ut nec tam charo quicquam regere possim, nec debeam sic de me merito. Non modicum solatio mihi fuit illius convictus, fed negotiorum necessitas illum invitum ab invite retraxit. Hic autem ea sobrietate, ac morum comitate se gessit, ut apud optimum quemque fuit reliquere desiderium, non modo apud me. Proinde si hæc ad te scribendi audacia feliciter ceciderit, & illi gratias agam qui hoc perpulerit, & mihi gratulabor qui obsecundarum. Bene vale, vir clarissime, cum omnibus tibi charis. Datum apud *Eruburgum* 31. Januarii, Anno 1530.

EPISTOLA CCCLV.

IN XENOPHONTIS HIERONEM.

Des. Erasmus Rotterodamus clarissimo viro D. Antonio Faggers S. D.

NON sine causa, vir amicitissime, veterem de *Attæ* querelam in tuis ad me litteris renovas. Nullo enim

te miris, tum temporis gemino gravabor incommodo: non ad piziam, quae me pernoctis diceretur, accessit nova laborum sarcina, quae vel sola vegetum & integrum requireret ingenium: nam *Adversum* Opus mihi *videtur* in partem hanc erat. Qui quidem labor me jam *Apophorematum* rhapsodia delatitum excepit. Sic datur *hinc* respirare. Hae itaque mihi devoranda sunt, posteaquam memet huic adscripsi glibe.

Nunc igitur quando paulo commodior esse coepit valetudo, & cum urget laborum sarcina, epistolam illam, in *Cephale*, tuam, quam perpetuae tuae erga me fidei benevolentiaeque velut obsequium esse voluisti, habens relegi, non ob id tantum quod mihi, non solum atque in speculo, repraesentat raram quandam ac pene dixerim fatalem tuam in me pietatem, verum etiam quod *Gracorum* vocum emblematicis picturae testatur te puri studio utramque litteraturam amplecti. Quo sane nomine mihi videris egregie fortunatus, cui florentibus annis *verum* & *hinc* Deus immittit, ut tibi ducias sit in *Musarum* virtus obstaculum, quam convivis aliove bonis hunc perdere male. *Collegiorum* opus parum suspicatis avibus genioque finistro natum videri poterit, nisi mihi te, ut scribis, multoque qui similes conciliasset. Posteaquam enim, juxta proverbium, omnibus placere ne *per* quidem satis concessum est, non modico se solentem est, aliquot candidiorum hominum emeruisse calceum. Sed utram epistolam sit argumentum illud, ut quod, sicut scribis, attitit pueri, perpetuo probari meretur! Venit enim tempus, quoniam tu quoque forsitan dixeris et, *Non raris est aetate, am meo*. Quid in *Colloquio* videri velicio, sollicitus amor oculis non fecit praestigium, cui frequenter, ut ait *Seneca* ille, *se per se nata sata videntur*. De nostro congressu non est quod vel mihi gratias agas, vel tibi gratuleris: neque enim *Gracorum*, sed *Gracorum* umbrosum vidisti. Quid enim aliud est *per* *verum*, & *verum* & *long*. Verum si tantus est amor io me tuus, otiosissime juvenis, ut javes etiam cum umbra colloqui, istius quidem voluptatis scito tibi parum fore optum, quoties erit commodum. Quid si quando possis istam si non tragicam, certe splendidam personam, quam tibi *hinc* imposuit, deponere, & uno *Claudio Alibero* velut *Achae* comitatus ad pulum simul licentiam venire familiariter, aut etiam invocatus, si libet, obtemperare, quemadmodum *Nepos* solet *Emo*, juvaret interduum tali comitum repubertem. De periculis jam iterum missa habeo gratiam, nec libenter deo pro tuo in me studio. Nolim tamen te posthac eadem teneri solitudine, quandoquidem corpusculum hoc prope tam aridum est, quam est *verum*. Vix jam fert istarum avum efum. Itaque tum pro dono meditarar distichon:

*Lenta mihi Petre vultis edula, sed formidat desci:
Fit ut ne quid placeat mater, vult famem.*

Demiror autem cur *Apophorematum* opus officio iustis voluminibus absolutum libellum spestandum putaris, nisi quod arbitror hoc tibi dictum *Quidam* & *hinc* *per* *verum* & *long*. Nam & quae tenere amantiss *hinc* *per* *verum* & *long* uxorem, filiolem, conculum, solatiolum. Unum autem ille libellum tantum voluisti simul & utiatis videret istudis, quantum mihi fides ista aetud! Sunt quibus facile videtur *Apophorematum* aut *Proverbia* scribere, sed liberos & *Christum* scribere difficile est: quod de re accipie distichon nostrum:

*Perfante est, facit, Proverbia scribere catvis,
At perdifficile est scribere Chuldas.*

Sapere, ornantissim juvenis, comprecatur *Christum* Opt. Max. ut ego istum tuum in me benevolentiam perpetuo merear. Tu vero erga liberales disciplinas ac bene vivendi magistrum philosophum in dies magis ac magis locusticus, honestissimisque senectutis vaticum mare colligis. Quid me possis habere explorare quid tinnis, quod opus est exploratore pulis, quam tu tus

A sponte jamdudum declares tibi in pectore *verum* & *hinc* *per* *verum* & *long*. Habes rursus epistolam non lo-
lum *verum* & *hinc* *per* *verum* & *long*, verum etiam *verum* & *hinc* *per* *verum* & *long*, eo-
que *verum* & *hinc* *per* *verum* & *long*. Atque hoc ipsum tibi fortasse gra-
tum erit, ut solent amantiss natus amicum delecta-
ri. Sed desino. Vale. *Prings* 14. Septembris, An-
no 1533.

EPISTOLA CCCLXIX.

*Erasmus Rat. andrasticus deditissim Pylis Zwi-
cherio Phryso S. D.*

Parvitas.

B * *Δ* *ΕΙ* *Λαοκρίτης*, *Pylis* doctissime, Liber *Scaligeri* tam est finitius, ut *Orestes* non possit scribere infamiora. Facile crediderim aliquid venem additum & redda: nam id facit in omnibus quae in me scripta *Laetia* exceduntur. Et fieri potest ut in partem juvenit *Camillus*. Sed auctorem tam novi quam scio me vivere. Possent par pari reponere, sed res *verum* exite in rabiem: subornatur histonem, qui sunt *Auctores* regulariter dissimulant. Nec adhuc divinare possum, quomobrem mihi succentent *verum* & *hinc*. Qui mo-
luntur istam fictionem *Gracorum*, haud cogitant quantum pettem invehant studiis: quid enim futurum est, si subduantur omnia, quae non referunt *Phrasim* *Gracorum*. *Scaligeri* Libellum nondum perlegi. *Janus* *Damus* inelictus est illum carmine, qui sunt *Auctores* quiescere. Oppor *Camillus* *Herbachum* istuc jam esse, aut certe fuisse. Pluribus non vacabit in praesentia. Valebis & non amare perges. Datum *Prings* 5. Novembris, Anno 1533.

EPISTOLA CCCLXX.

*Erasmus Rat. andrasticus juveni Pylis Zwi-
cherio Phryso S. D.*

Parvitas.

D * *M* *int* videris idoneus, *Pylis* crassissime, qui vel amplissimum Republicam modereris, vel ingenem regas exercitum: tunc callidis stratagematibus & adversariorum consilia explorasti, & temet ipsum ab illosum improbitate vindicasti, professus vel te ad tempus *hinc* esse: quidem illi putent con, qui se prodicentur *Gracorum* dictionis candida-
pos, non aliter venisse in ius ipsum, quam solent *Franciscum* professi institutum, in alienum transire. *Amphibearum* ne te sine deponisti, Opus profecto tali Rege dignum. Nunc huius admiror si quodum male habuit meus *Gracorum*. Hinc videlicet, hinc illae lacrymae, equidem illis istam gloriam non invidio, sed vereor ne molitares isti non leviores tragediam exierit in studiis, quam *Laetia*: excitavit in Religione. Principium tyrannidis telum est inter civitas & civitates ferere diffidit: ut ille *hinc* & *hinc* nullum non movet lapidem, ut omnem *Gracorum* vi-
tam discordia misceat.

E Quid nos? *Herma* nostro tripode committatur caput: magis admiror illum non vapuisse mudi natibus, qui tantum flagitium admiserit, pro *Laetia* tueri dictionem, quae non sit apud *At* *Tellus*? at quid si in lucem emergent aliquot *Gracorum* Libri, qui ad hoc sunt latentes, an tuos *Delectus* exilium edo-
tum *Amphibearum*? Quid istis tumultibus insulsi? De *Jan* *Camillus* Libro minor tibi nullus, quam *Laetia* exculus voluit per omnes Regiones. Non perlegi totum, tantum corpus depulavi: totus a capite usque ad calcem & usque impudentissim mendacis, & pluriquam furiosis comitis. Neque tibi constat, neque quicquam coheret. Assumit me hoc egisse, ut oblitterato *At* *Tellus* nemine, mea unus scripta legentur. Ait meos Libros *Laetia* publicis fuisse exultis, ignem subiecisse carnifice. Ait me apud *At* *Tellus* servi hominis fuisse fundum officio, hoc est, *Laetia*, quam apud *At* *Tellus* nihil legem praeter

Si ita est, po-

An penultimam *Fermam*, si quid vellem addere. *Aldus* legebat post me, idque tantum in meis *Adagiis*, quae final & à me scribentur, & ab *Aldo* excudiebantur. Ait vix temperatum à manibus, quod in ea mensis fiderem, quum fiderem supra *Asalam* & *Aldum*, quumque summo studio hoc egerint, ut absolutis *Adagiis* me mensis aliquot remitterent. Quodam in loco citans *Arystotelem*, ait, hoc tibi non dico, tu non scribis *Arystotelem*, quum plus trecentis locis eitem *Arystotelem* Græce ac Latine. Quid multis? Omnia superaret quævis *Orosius* aut *Aspex*. Est *Latine* reddi tibi notus, qui se fuit odio, ut nihil sit tam insulsum aut infirmum, quod non curet excudendum, modo male tradit *Erasmum*. Sed interim se præbet omnibus deridendum. In quædam venena addidit *Libellus solus*. Titulus erat *Solus Casarius Scaligeri*. Pingit se esse *Gallum*, & nominat locum quendam obsecurum. Ex phrazi, ex ore & loquutione convellit *Aldus*, aliisque compluribus mihi persuasi hoc Opus, maxima fides ex parte, esse *Heronymum Alexandrum*: nam mihi gentem illius domesticum convitiu adeo cognitus perspicue est, ut ipse sibi non possit esse notior. Continuo per literas cum illo exposulavi: verum is ex *Ravennatibus* litteris amanter scriptis sancte dejerat se semper fuisse amicum, & futurum. In *Apologu* adversus *Pium* frequenter attackus est, licet suppresso nomine. Hanc dolorem ulcisci voluit. Sed tale exemplum facile fuerit imitari, tametsi *Redda* magis irascor, quam illi, quisquis tunc, furiosus. *Petrus Bembe* præcia commendaveram *Carolus Ursobromum*, juvenem bene natum, sed parum eruditum, ac ne studiosum quidem: is hominem mira humanitate complexus est, nec dubito quin libentius complecteretur si nosset. Et de te nunc scribo tria verba.

Sicquidem ad me copiose describit suum triumphum, nullus tamen adhuc contigit per quem illi referberem. Quid illic venerat non video.

Alciati fortunam doleo, qui toties cogitur vertere solun.

Scripti *Georgie Pannegieræ*, & *Franci Chrysostomi*. *Francis* *Rupis* plurimum ex me saltem dices, cui scribam alias.

Cum *Anselmus Ephorus* tibi contemere gaudeo. Quid *Hermano* nostro acciderit? jam sci quannus est quid mihi scribit, ubi *yp*. Quid suspicor, jam tibi significavi, nec puto me falli. Vale. *Friskerge*, Anno 1533.

EPISTOLA CCCLXXI.

Viro maximo, D. *Erasmo* *Roterodamo*, Reipublicæ *Christianæ* unico *Præsidi*, *Dominio* ac *Præceptor* suo colendissimo, *Georg. Wicelius* S.

Friskerge *Brigitia*.

* **S**UAVITER *nondum* dedi ad te litteras, amantes quidem eas & perquam legatos, sed te, tanto quippe viro, non indignus modo, verum etiam indignissimus: sed nescivisti consilium, nescivisti modum numer. Scripsi, quæ sensu simplicissime, malum temerarium quam timidum esse. Summa res erat, *Oecumenica Synodus*. Bene *Christe*, ut animam meam obijcet ejus negent tam magni quam necessariæ consideratæ perpetua? Nihil nunc in viciis meis est hoc ipsis prius. Nam vides summi mali nullum finem, nisi ex his legitima modo transigatur. Belle exultavit, non seditur. Germanici diversa est maxime pericula *Romani Imperii*, nonnulli *Christianissimi*. Si derisabant proceres, stertit *Religio*. Atque ubi sunt *Rhetores*, qui trivitiis stimulis ad levissimam sepe & erbi pericula quædam excitare primatum turbam soliti sunt. Quis illi nunc nervos intendunt emnes, & e media arte accendunt illorum fragas, quorum ex in negotio auctoritas plurimum valitura deitur. O fardas aures tuas, *Roma*, si pretera ad considerativum rei maxime emeritas & in desiderio *Aldus* hujus spolia? Quomodo habet tutius tui, quæ est premissa, quod officium? Satisne dux expellamus spem debitam nobis *Catholici*?

A **S**ICCINE *græci* *Dominus* *Jesu* nulli vobis cura est, aut fume ad non tarda in erbe inveniri volent? Nam percussit fume non-
me vestri a bonis, qui quærantur de neglecta a vobis vena & a malis, qui vos non bonis admodum numeribus accensit ac demant? Sed bona est ipse, fore, ut emellat *Coriam* *Carolum*, aut certe saltem improbitate, quo vel ob pudorem saltem deridetur non possit id, quod sua ingratum inveniret. Quid par *Lutheri* fallacia sit, ignore, sunt qui putent eam ad condituras aquas non deservit. Arbitrar ego, deservit, si amice evocetur & comiter tractetur, sique in causam omnia quam manifestissime agatur. Videtur nam quidam illorum fere languere. Quisdam audis hanc desul-
malacter velle, quod nunquam receptam fuisse digna, ob ut incommoda, quæ & perierit & pariter. Fortia auctor *Lutheri* misere, ubi dolissimum hominem, ex omni *Europæ* advocatorem, judicium audire, cypsa
superbissima transesset, certum immensa deciderit illi, quum non in sterpulis suis, sed in luce verum clarissima ratiæ opinione hostem reddenda fuerit. Tu ab altione utilissima minime remanens abers. Non ad-
dicem, si *Casus* ejus: laboro calculo, venire non possum. Imo *Johannem* *Appium* & *Simem* & *Calistum* sum deservit. Non est ad portat *Hannibal*, non agitur de *Pythi* pace, sed *Cæciliam* evocantem *Christiane* religionis ad extremum militat, & de *Ecclésiæ* pace agendum est. Unus in multorum iustis, ac propius, ea
disputat, ea respondet, ea dyadicat, ea consuler, ea consilio, quæ nemo. Solos, si *Plutarchus* eruditus, eorum apud *Athenienses* saluberrimus, sibi eam, ac nullo favore videretur, sed omnibus se commone præditi, illud unum agere, ut deservit in gratiam redirent. Unde communis consilio & discordiarum transaliter & legumulator egregius declaratus est. Speramus, cum te
sorum *Solomon*, *Erasme*, ejus sententia omnibus admiratur utique parti, ut dissidium adimitur. Ob com-
cordiam omnia tentanda sunt, & ante in *Constitutiones* mutandas ejus, quam diutius ferenda deservit. Non est audienda *Lutherus*, non sunt audiendi *Sophista*, sed
Erasmus, & hujus similes, hoc est, qui, quæ necesse partem, sed *Christianissimum* ab animo & sincere juvant. Faxit istas bonæ *Christi* *Spiritus*, Amen. Te vultu
grime semper capis & opte, ut *Nemagenis*, si alia non detur, superiorum *Ecclésiæ* commenda, precor item, ut ad eam existimatum redeas, à quo propinquum te invidiam hujus temporis depulsi. Spiritus desiderii melior-
rescet, spero, tam nomen, quod nunc ubi fuerit illi, qui in idylastrati. Intelligis, quæ sentiam. *Falsus* *Synodica* in me concitata est, quod deservit pedes aborvis
officiu *Papa* deservit. Jonas, ubi olim laudatus, non
hujus tui, scripsit in me, cum aliud non suppetit, mendacia & convicia. Ego responde, sed nunc parata
est editio. Exstitit præter hunc alius calumnias fusi-
ssimas, sed non magis astra infusum insulsi, quam si
me semiam lapille preterit, & nati dequæ, ut inquit *Por-
ta*. Vale in *Christo* *Jesu*, à quo commendat & par *Ec-
clésiæ*. Amen. Datum *Fæschæ*, *Dominica* *Judica*, fide
30. *Martii*, Anno 1533.

Litteris prioribus non respondisti, quod quidem egredi-
derim, utnam saltem his responderes, *Fuldum* missi-
terru ita. Iterum vale.

Georgius Wicelius, *Discipulus* tuus.

EPISTOLA CCCLXXII.

Erasme *Roterod.* clarissime viro *Paulo* *Zaichem* *Pærsæ* S. D.

Friskerge.

* **E**RASME, si te credis scire mille finem partem mo-
lesturum, quod mihi præter senectutis ac vete-
tutinis incommoda, sunt devorande: dux & alij
ubi dux præcipio. Tu *Alexys* *Maccenas* scriptis epistola-
rum humanissimum, mihi quæ Cræterem, quem con-
dum accepi, quum ante annum sit datus. In meis
postremis ad illum litteris nonnulli questus de pen-
lancia

115) *lania lingue hominis, sed modestissime, secus quam ille meretur.*

Quis sit ille Archiepiscopus non quo divinare, quod non supplerem, nisi forte sit *Gualterius Knight*, quod sine optarim. Rursum amandavi *Quirinum Flagium* sequium meum in *Angliam*: non proxima legatione redit vacuus; nec aliud nunc expecto.

Dilex res *Angliam* spectare ad gravis tumultus. Nec apud *Ravennam* multo iusto tranquillores. Pontifex jubet ut Rex *Anglia* maneat cum Regina in maritali contubernio, donec *Roma* promissionem fuerit decussa. Quis autem non intelligit eam licem nunquam finendam vivis conjugibus? Jam octo sunt anni quod agitur hoc negotium, & Rex non sine causa habet gravem conscientiam, quoniam ducenti Doctores Scripturis & argumentis probant Matrimonium illud nec humano nec divino jure pocius coire. Quod si Pontifex pronuntiarit non esse Matrimonium, primum offenderet *Catholicam*, deinde damnaret sedem *Romanam*, quae displicat contra fas. Tales Causae, quae multum adiacent nuntiorum *Romanis*, quaeque Principes S. D. N. reddunt obnoxios, non solent finire. Et fortassis aliud quiddam est, quod vixit Regis munus, quod effert non vult.

Nunc ab *Anglia* migro in *Perthiam*. Cum *Cambridge* torri amicitiam diffucillimum est. Nihil illo vafius, verbum simpliciter dicto graviter offendit. Exortus à me aliquot epistolae, quarum nunc me pudet. Nulla laus illius animi istis est: nec dubito quo mihi graver succentur. Indigne tulit, quod cum ad alios scripserim, ipsum nulla esset dignus epistola; ac plam bellum erat, nisi in epistola ad *Horatium* honorificam epistolam mentionem. Ea mentio sublata est in Epistola edita, & in illius locum subditi est *Figlium*. O coelum, o terra!

De altero, quo fit animo, non magnopere laboro. Quam redidit ex *Italia*, & ambiret locum in Aula, & hujus typi commendatione doctam uxorem, accuratis epistolis flagitavit à me accuratis commendationibus ad Aule proceres: impetravit & egit gratias. Miserrum est à talibus ingenio pendere. Sulpicio tamen *Comingam* non multum conferre ad tuendam amicitiam.

De pensione Caesaris admonui Quæstoris filium, & ut te quoque ammonuero rogo, ne cui scribas verbum de pensione. Video proflus illum non intelligere naturam hujus negotii: nec pater illius quousquam hac in re potest. Tantum abest ut *Fratri* aut *Laurentio* aliquid possit. Nolim igitur per illum traduci frustra negotium. Mihi tamen affectus illius non est ingratus; officio nolui uti hac duntaxat in re: etiam si repetit *Patriam*, nolim illum quousquam tentare.

Brassicanus aut concepit irrita ira, aut pudore obrutus est. Jactat non desse quod colligeretur post *Elisam*, quum triginta sere Proverbia sumserit ex meis. Desist ad me scribere, quod facile fero. Nihil enim illius epistolis stomaehantius, & convitiis admiscet tam blanda, ut aliquoties desiderarem in eo solutius mentem.

Alexander libenter est *Pontius*, quæsitum est Titulus, quo illic agat honestus.

Poda nihil vidi. *Rossi* Libros copiose legam, si prodierit. Canonici Præfationes ad me misit manu descriptas. Mitteram *Horatium*, ut libellum adderet *Christiano*, an fecerit nondum scio.

In describenda *Vita Cyprani* ac Sermonibus *Ambrosii*, nolui, ut *Figli*, te sumere operam. Res tanti non est, si potes nancisci quae mercede deserviat, curabo ut *Horatium* reolvat.

Architectus ille *Amphibatrui*, veror ut non repariat tam obviam Regni liberalitatem quam credit. In causa esse scribunt cupissimum *Traperitæ* periculum, qui mensa rupta, ut ajunt, fugit, à Pontifice, ut opinor, veniam impetratura. Profectionibus Linguarum jam toto biennio nemo numeravit alium; omnes itaque a

A) Protectione detrahunt, excepto uno *Tasore*.

De *Bombæ* quæ scribis omnia mihi facere vehementer jucunda. Te tali viro carum esse summpere gaudeo. Legi super aliquot adolescentem illius *Progymnasmatum*, perplacuerunt omnia, sed præcipue *Admone* de quæmihi periculum erat cum nihil haberet incendi.

Græci institutiones per te melioribus suspiciis evulgari, summpere gaudeo. Scio rem *Narentem* laudè precipitatum. *Alexandrum* nulla occasione velim abs te offendi, quod me scio frustra tentare, videretur memorem. Habes ferre ad omnes epistolæ tuæ partes.

Scaliger *Laurentius* editit aliquot selecta è tribus nullibus Epigrammata. Præfatur in his nihil esse dentis,

quod ingenium ipsius semper abhorruerit ab omni mordacitate. Expectat responsum meum, & jam paravit ultimam invectivam. At ego Librum illius nondum perlegi, degustavi tantum. *Sapientia* redit in tuam *Hispaniam* in comitatu *Isachis*, *Cardinalis* & *Episcopi Borgenis*, cujus fidei opera nactus sum *Notationes Seneca in Hieronymum*, & in Annotationes meas in Novum Testamentum, quas mortem reliquit, non edendas, sed ad me transmittendas. Quod tamen per *Sapientiam* nunquam fuisse sciam, nisi *Isachis* id diligenter curasset. Mire placet tibi de suo Libello, quum nihil sit stolidius. Nihil legit meorum, tantum quæ in subulis aulicis, exagerrat. In litteris tamen ad me suis, sentit quædam odolibus dicta, non ex suo stomacho, sed in gratiam *Pis* inventionem. An non bella purganda sed quid faceret homo modestus? Ni fecisset, remanuerant illi amicitiam. Risi fas, quum me non jam *Laurentio*, sed blasphemio *Avveris* multis paribus notoponit. Hic erat locus exprobande *Imperio* & *Augusti* *Imperio*. Quam *Pis* deceptus sibi de cuiusdam conducti, qui notat, *Erasmus* videt *Ambrosium*, *non capite defendit Excommunicationis Pontificis*, quum ego loquar de cereis Imaginibus, *Italem* more, in Templo repositis, desiderat in me civitatem: *Debebat*, inquit, *eam capiam in Amantissimum revertere*. Atqui id non potui, quum toto capite abieret à scopio *Pis*.

Valde laborat ut doceat, *Pisem* à nullo adiuvum, quum ex in, quos ad hoc negotium condenserat, quidam ad me scripserint, quidam hic apud me confessi sint. *Raperta* est ab istis egregia via laudandi seipsum, *Præfatio* titulum habet *Alid*, quasi non nesciamus, quid potuerit *Alid*, quem mihi dant *Præceptorem* in *Græcis* litteris.

Demiror quis sit ille *Alexander ab Alexandro*. Novit omnes celebres *Italia* viros, *Philosophum*, *Pomponium* *Laurem*, *Hermilam*, & quos non? Omnibus utilis est familiariter, tamen nemo novit illum. *Laurentium* *Pallam* odit, subinde *Grammaticum* appellat.

Exortus est *Laurentius* quidam Theologus *Gerardus* *Ruffus*, qui in Regia frequentissimo auditorio, magna libertate prædicat Evangelium, sed haud quousquam absque stomaeha Theologorum. Res id tumultum spectare videtur. Optavit Reges ita moderari sua consilia, ne quid detrimenti capiat *Respublica*. Cæsus est præpotens, nec minus callidis instructus consiliis, quam opibus & armis.

Sunt apud me *Comites à Rannenburgis*, quorum *Gasper*, ni fallor, ad te scribit.

Ut finiam, quando tu ambis fortunam, si quid judicabis esse in quo tibi possem esse commodo, scito paratum esse quicquid à me pensari poterit. Vale. 14. Maji, Anno 1553.

F) EPISTOLA CCCLXXIII.

Ornatissime viro D. Joanni Platone, Illustrissimi Principis *Juliacensis* a Consilio, *Erasmus* Rot. S. P.

* DIFFICILLIMUM est, ornatissime Platone, hoc perturbatissimo rerum humanarum statu, scilicet dare consilium, mihi vero non levi tutum: nam si quid auctore me notaretur, illico superfluius Theologi, qui nunc *Laurentio* magnos excusant tumultus, cit-

An. clamarent *Erasmus* novae Sectae paratorem esse, quae
1513. dicitur *Aldersaurum*: quod si consilium illud meum
scilicet edis, magis impudens est dexteritatem opo-
ni Principi quam meae praevidentiae.

Liberalitas in Principi non adipersio, licet nihil pro-
meritorum, Pensione non diu gravabitur: nam haec cru-
cia medicatur fieri populo.

De *Præcatone* Dominica nulla est controversia, de
ea pie scripti etiam *Lutherus*, & exultat in illam nobis
Paraphrasis ad *Judeum Decimum*.

In *Symbolum* non intelligitur scripti, item & in
Præcepta Decalogi liber exitu mercato verno, mittam
per hunc, si quem iunctio: nam apud me nullo re-
liquis est, *Harmonia* aut *fr. Franciscus* omnes vendi-
dit inter tres horas.

Legi ordinationem illusterrimi Ducis: cujus pia mo-
nita utinam populus malit sequi, quam vultur equi-
busdam erroribus, qui suum agunt negotium, non *Jose-
phus*, cupunt esse in tuto & regnare malo populo.

Quot opiniones existerent circa Sacramentum Eu-
charistiae? de qua nuper quidam *Franciscus* novum
dogma cepit spargere, tale, ut totum subverteret Sa-
cramentum, & quem ad, ut audio, coniectus est in car-
cerem, dignus majore malo: homines inauipati Sa-
cramentum illud, unicum piarum mentium delictum,
suis abundantis opinionibus pene vertunt in nauseam,
quod si ambigunt, ut ipsa res loquitur, quanto satius
erat in eo perseverare, quod nobis tradidit Ecclesia
Catholica, quoque tot seculorum usus comprobavit.
Ea mihi nunc in manibus libellus *De concordia Ecclesiae
adversus sectas & hereses*, qui prodidit his mandis
proximis. Totam hanc vitalem linguam, nec adhuc
redit vigor. Precor ut *Corisus* propitius dignetur ad-
esse piis corporis optimi Ducis, quibus utinam ego tan-
tum opus adire valeam, quantum opto! Prima cura
sit, ut seditionis concionatoribus aut silentium aut fra-
trum impostura, hoc facto si quae erunt, de quibus
populus non iniuria quaeritur, poterit paulatim &
abique tumultu caerere.

Civitas *Angulana* veritatem in extremo discrimine,
tanta ibi tumultus est: *Antonius Fuggerus*, quoniam
fortiter magis quam prudenter stetit à Catholico, fide-
lus est reus concitatis seditionis, & à Senatu insigni
adfectus contumelia: is parat demigrationem in oppi-
dum, cuius ipse est Dominus, sequitur est illum ple-
bis bona pars: Senatus cum fore totus *Zwinglianus* est
populus majore ex parte Catholicus, qui facile sanetur,
nisi quotidie classicum innotaret Ecclesiasticum: meo
exitum illi praeclare civitati, historiam plenius
cognoscere ex *Carolo Heesio*.

Utique Principi, majori ac minori, meis verbis gra-
tias ages reverenter, & salutem dices amanter. Revo-
catus sum in *Brabantiam*, & cogito hinc, modo licet
incolumi vita. Abs te nihil petam, *Plattene* candidissi-
me, nisi ut tui similis esse pergas. Bene vale. *Fruburgi*
25. Julii, Anno 1533.

Erasmo Rot. mea manu.

EPISTOLA CCCLXXIV.

Erasmo Rot. Viglio Zuercheri Phrysi S. D.

Araythura p. 3r.

*VOLUNT alios plus scire de te quam me. Mi-
hi diebus te paucos dies illuc commemoratu-
rum, et quantum ex aliis intelligo, videris istuc hyber-
naturum, quod ut tibi felix faustumque sit precor. Gau-
deo te nobis aliquandiu fore vicinum. Illud tantum pro-
me in te pectate moneo rogoque, ut à Sectarum con-
tagione totum abstinere, nec ullam illis ansam pre-
beas, ut per occasionem spargere valeant *Zuercherum*
esse suum. Eiam scitibi dogmata illorum assentire,
dissimula. Nolim tamen te adversus illos contendere.
Satis est iureconsulto sic eludere eos, quemadmodum
quidam elisit Diabolum mortuorum. Diabolus iugges-
sit, Quid crederet, Aut, quod credit Ecclesia. Tum

A. ille, Quid credis Ecclesia? Quod ego. Quid tu credis?
Quod Ecclesia. Spero hanc admonitionem esse super-
vacuam: verum si liceret coram, efficeremur in-
dulgenter me non si ultra monere.

Scio *Thomas Alerum*, *Tenallium*, ac reliquos er-
ditos esse pessime animatos in *Grysum*. Extoriat à me
commendationes rursus in *Angliam*: commendandi epu-
ca, sed invitus. Admonui, ut si quid affectum epu-
ca, in *Anglia* dissimularet. Hoc ille adeo non fecit
ita manens, ut aulus sit etiam multis epistulis eo mi-
hi fieri *Zwinglianus*; nec veritas est de his ad *Alerum*
crebro scribere. Postremo decreverunt *Plattene* ab ipso
multis locis depravatam *Alerum* dicere, & fecisset, si
diffusissimum. Quo nomine *Alerum* mihi magnas agit
gratias. Sed me inficio *Enchiridion* inscriptis *Tenallio*, et
ego certum scio *Alerum* & *Tenallium* non odisse pejo-
rangem quam illos addidit Sectis. Nuper admonui
Grysum ut scriberet familiariter ad eos, qui probris ab-
horrent à dogmatibus quae ipse tueretur. Nunc docui,
ut ab Archiepiscopo *Castanien* impetret annum Pen-
sionem. Et quod est saevius, eundem epistolae suae
addecerat haec verba, *Relle feceris, si in iam plena ho-
rudo mihi famelicis essetis penitentiam Castanien*.

Quum me vocat hirudinem, ex suo me efficit inge-
nio: & homo diversae Religionis, nihil unquam de
me meritis, perit ut ipsi cedam ducentos Florenas
annuos, quod vix frater à fratre propitio auderet petere.
Hinc collige quid ille frontis habeat, quam curam ore
prae se ferat probitatem. De his alioque plura discussi
tibi coram, si per Theologos duos, ac Doctores hi-
euisset.

Amerbachius promiserat se hic aditum intra 14.
dies, praeterea 30. capio scire an aliquo sit profectus,
an parum valeat.

Gubertus meus non rediit: suspicio nuperum *Basilis*
aliquot dies cum suis conserionibus potuisset.

Spero quod *Harmoniam* isthuc repereris, quam pa-
ratum sit scire cupio. Vale. *Fruburgi* 8. Novembris,
Anno 1533.

EPISTOLA CCCLXXV.

Erasmo Rot. Franciscus Dilectus S. D.

*CVM ex *Hispania* redirem, nisi tibi mihi gra-
tias, *clarissime Dominus*, quam quod par Ger-
maniam non liceret iter facere, cum tamen tui deservio
maxime accessus illud imprimis meum flammam. Per-
ram à parentibus destinatum mihi conjugium in *Braban-
tiam* velle me properare voluit. Ubi nunc contritus sum,
meritis meo optissima, cum de te, quo tantum meum,
nec ad professionem invitari, nec ad ingratum passum
constringit. Fuit illa quidem vidua, sed me tunc tande-
m pantere non debet. Utinam nunc non esse ruer
viam, qui constanter de tuo adventu spargit? hobe-
rem ades tibi concionissimas non tantum propter ad-
ictum magnificum, sed etiam ab salubritate isti,
qui iustu lapidis à manibus civitatis *Mechliniensis* non
distat, pontolumque in eduo est argue in suis quatuor
duplex aqua emperat. Haec tibi soli relinquere *Antu-
piam* demigratur.

De *Hispania* quid tibi scribam, nescio. Ferret ille
quidem tui favor, sed sine illa sua declaratione. Archi-
episcopus *Toletanus* multo pollicetur, sed mirum quom-
modo tardus istius liberalitas. Excessum libenter ante meum
deservum *syngrapham* summa tibi destinata, sed quam
tantum meo *Rhetorice* non potui, *Vergara* transmitti-
da *syngrapha* mea in se recepit: ubi cuius expellatorem
habeamus istius epistolam foras, quo illam tunc cum
syngrapha mitterem. Interim tamen non occurrat, cui
tanto potius committere. Quod ad me pertinet, in *Hi-
spania* inter me constanter quidem amicos, sed expe-
riamur amicos. Archiepiscopus *Brugnotus* plurimum deservit
se tamen habere iura pomaria benevolentiam animi
committi. Bene vale. *Dominus clarissime*, & me ex anno tantum
esse putat. *Rapum* *Mechliniae* 11. Februarii, Anno 1534.
Aler-

An. Attius ad te orationem, quam Barcinone habuisti, nonnullis tamen sublimitatibus tui humanissimi iudicis, magna tamen cum spe, errorum tuorum me facile in tuo in me amore impetrare possit. Omnis tamen in ea re temeritas facienda, qui impressus non refragabatur. Barcin. vult.

T. E. dedidisti Franc. Dufius.

EPISTOLA CCCLXXVI.

Erasmo Rot. Jo. Gen. Sepulveda S.

* **M**IROR tibi meam epistolam cum Stunicae annotationibus non fuisse redditam, intellexisti, nihil me separatim misisse. Sed curasse tamen diligenter, ut tibi primo quoque tempore charta illa, Bononiæ ab Inacho Cardinali recepta, rursus mitteretur. Quod te scribis ex litteris ipsius intellexisti, mortentem Stunicam mandasse, ne quicquam earum ederetur in vulgus, sed ad tuos usus in bonum publicum reservaretur, hoc ego non ignorabam, qui idem tibi fueram in Antipologia testatus. Exspere petto ad famam Stunicæ, necmittantur, propter quod multa sunt in eis singula & perperam reprehensa, nisi haud dissimile affuerit, sed in viciisum intelligi, hoc nobis magis ad tuam laudem pertineat, qui fueris, eandem multa bene perspexisti. Quicquam igitur necesse meo commiserum, ut quicquam edat praeferat meriti voluntatem, postremo viciisum testatam, erit tamen tua humanitas, per occasionem facere, ut homines intelligant, Stunicam in te non praeter laudem fuisse fraudatam, ut simul tua more fuisse effectus bene viti, simul animum istius editionis, quam postea quicquam attingere ingratitudem praeterea; nihil est autem quod spernem, quoadmodum, si velim, polliceris, aliquam perperam ab Stunica reprehensam multas ad me, cui nihil minus est propensum quam Stunicæ in omni causa patrocinari, praefertim contra te adversarium potentissimum, & quem summi esse viros prae semper iudicatos. & ob tam rem obijce, amantissime colo. Nec dubito pro tua prudentia, quia jam subtilia conventiones ingenia sit admittenda, quibusque rellas putaveris, aduocare. De verbo Pauli ovocis si fuit adnuisse, multo tamen certissima ratio semper est plaris, quam omni interpretis, quorum necesse probat, quatenus dubiisque vocabulis veros, quod auctor propriis ac artus praediderit. Thomam non accipis, quod loca dequidisti, ma crepant, nam qui possum, ut vixit dicam interpretentur, sed quod frigide commentus sit interius Iudaeorum contumaciam praeferat mentem Pauli, ut taceam, quod nullum iter nequam fuit minus contrarium, quam illud Iudaeorum, qui tui auctores in Arabie silitudine consumserunt. Ceterum hoc locus admoet, ut pro meam te singulari benevolentia & observantia illud te hortor, ne cum tibi est de oppidum fuit differendum, observantur agas, sed Strabonem, Melam, Plinium aut Ptolemaum revivis: nam hoc pauci diebus dum Hieronymi Epistolae evoloverem, incidit in quadam scholia tua, ubi multo etiam magis diligentiam tuam desideravi. Scribis enim in Epistolam ad Euzigium, Rhegium esse oppidum in Graecia, Constantinopolim in Macedonia, cum hoc haud dubie, quia prius Byzantium dicebatur, sit in parte Thraciae, & Macedonia praefata accipis, Rhegium in Bruttia, quia parva fere Italia disjungitur a Sicilia, quod si ad magna Graecia Ciceroni, quoque vero vocabulum spectasti, tamen meminis deiebas, quod Graecum simpliciter dicit, hanc non potest Italia videri, sed Attica, & sanctissima loca designare. Admoet etiam (sed locus natus) me legere in alio tuo studio, Urhem Nicopolim nuncupari ex Augusti viciis, esse urbem in Thracia, quam esse constat in Epico prope Adium, ad quod Antonius fuit praefatus separatim navali. Sed tibi videtur impressus, quod aliter est rursus iniquum, loquor. In libello Ciceroni de Senectute adscriptum a te notavi, Capuam esse urbem in Apulia, quia tamen caput est Campaniae, & alium praefat Romam Italiae nobilissimam. Nec est absimile haec incursa, quod in Ciceroni-

A no, me, quem Cordubensem esse scribas, Lusitaniam an. numerasti, ut te admoet in eo, quem supra dixi, libell. de de his quidem, quia tamen brevissimum fuit, tam ubi, dicitur non deridendi, facillime, sed indicantia magnam negligentiam, te amicitia, no dixi, efficitur gratia admoetanda putavi, admoetis esse dicitur, licet, locum ratione non animadverti, parum a quodam intellexisti. Tuum eris omni in bonum parum accipere: quod si te si fecis saltem intellexisti, non amplius tibi officio ingratis ero molestus.

De Stunica in Febrium Apologia iudicare nihil possum, sed nec quicquam tale scriptum ab eis fuisse, cui, quod eadem fiam, nihil rei erat cum Febrio. Quod pertinet ad librum pontificum, Graecis codices Novi Testamenti, Graecorum quorundam vel multum vel levitate fuisse depravatos, idipsum, quod scribis, fides esse debet indubitan, quod in Graecorum ad fontem redeuntium fadere ante cum Ecclesia Romana, tantum fuerit, ut Graeci codices ad Romanum testium emendarentur: nam quomodo potuerit clarius atque cunctis, exemplum Romana testium verum & germanum retinere, Graecorum esse vitiosa? Nam quid mihi, Graecam testium & Graeci Aulianitatis patendum diceret aliquis, si rationem Graeci sermonis affirmaret a Graeci commodum quam a Latinis explorari. At libri archiepiscopi, fidei nostra religio conuenerit, qui Graeci fuerint a fide Aulianitatis scripti, cur non credamus, facillime, graecis, & inceptis observari esse in scriptis ut in substantia Ecclesia Romana, quia caput est Christianorum, & semper fuit norma Catholica pietatis, quam in Graecia, quia fape fuit haereticum & levissimum hominem frandibus & mita rerum veritatem agitate: quod accidit verum est in LXX. deinde Concilio Niceni, quia cum integra inferius Ecclesia Romanae affirmarentur, tamen ad orientem in quibusdam Ecclesiis ab haereticis laetitia fuit, in aliis ad numerum numerum redacta, subtilis videbatur, quae ipsam cunctis aut contrariis obliuio videbatur, ut Athanasius & ceteri Episcopi ex Alexandria Synodo in Epistola ad Marcum Papam conuenerunt, à quo exemplum decretorum ipsam, quod praeterea, receperunt. Adde quod libri interius ab inuicem esse solent, & minus in fidei scholia fape cum scriptis confunduntur vitia, ubi à paucioribus vel legatur vel intelligatur, nisi forte hic dicit placuisse in fadere, ad deum Graeca emendaretur ad Latinam, quod nec est probabile, praeterea in certe aliquo loco, & in quoque saltem fuisse eorum habere: nam articulum, quem citas ex aurea Bolla, licet duci auctori Bullas in libro Conciliorum perlegimus, invenire nunquam potui: quam igitur dicas & unde à nobis petenda sit, obsecro te, ne graecis ad me perferas. Vale. Roma 13. Maij. Anno à Christo nato 1534.

Tui studiosissimus Jo. Genesius Sepulveda.

EPISTOLA CCCLXXVII.

Erasmo Rot. Franciscus Rupilius S.

* Beris Theologus ante paucos dies Romam venit. De ferediditum venatione, qua in litteris Gumpenbergii ludis, fuit plane, ut scribi, fuit magis hoc Missis, quia rita & brata mones vacantes & derorant quanteque obvia predam, reliquis in-becillibus catellis nihil fuit reliquus. Habet gratem illa venatio suas artes, abique viciis, quati quatum ego bellissimis studiis fui, quibus nisi qui intant, haud facile forentem Delium exipere, quia minus illi ut multa estiam. Cui tamen intereo, dum Romae fui, duci Commemorat, annum Cathedrati Ecclesia Ratisponensis, aberrat Cathedrati Ecclesia Baxianensis, aliquos magis liberalitate clarissimos atque magnificos viros, Du. Joannis Patrumque nostri, qui epi fuit in bonorum virorum assem paratas laudes, quem gratia Pontificis. Agnosce hic Passer balatum ovium suorum, fideles famularum deprecipitum, equatorem, nequam, effiduum, inter quos cum ego non numerer, vocem meam non agnosce, nihil tamen educe ab eo potui, ideo de ser-

Tom. III. T t t t t

ha. Sed illius ad vocem meum amicum vere conquis non pos-
sum. Cupidine inextinguibili non sum ego, nunc facile con-
tentus ad sacerdotia obitura me recipere, nisi collegio-
rum officium statim ad perspicendum inde fructibus me sus-
cipere: statim itaque tempus expellendum erit.
... Et quidam Romae, et mihi videtur, satis anu-
sus sapientibus, qui contra te Italici desertorem suscepit
scribere, nuncque edere, qui Italiam magna ahi te affici
ignominia putat, quod in aduersum Mycomius calum, scrip-
sit, illam sceleris raro bellacem producere. . . refert mi-
li Divinus à Gumpenberg, Penussem probuisse, ne
ediret, &c. Disti, ut audis, vident, inque delictum
habent hominem, scripsitque nescio qui ad illam ex tuo
amicis epistolam, qua rogas eam, ne Apudgeram illum
edat, hunc ostendit Gumpenbergio, qui negavit eum
esse, & ipse hoc verum esse intellexit, & ab hoc quidam
suscepit notat, in quo vult solum vertere. Est hunc
qui frater infamia, inique etiam damnavit apud omnes,
quare mea est, ut bene illam concipis molestiam. . . Ro-
ma 22. Martii, Anno 1555.

Reverende ac clarissime tua Dom. dedimus
Franciscus Rupilius.

EPISTOLA CCCLXXVIII.

Sequentem Epistolam Jesh Nucerni consilium nomine edi-
tam, Erasmi tandem auctorem habere professum
est, nuncius quicunque vero auctor sit, elegans
sane est & legi meretur, daturum Angliæ cele-
berrimum Pictorum ibidem enarrans.

GVILIELMVS COVRINVS NVCERNVS PHILIPPO MONTANO S. D.

* QVONTAM juxta Psychologia sententiam oportet
omnia esse communia, recte colligit Luper-
des, ex dolores inter amicos oportere communes esse.
Accipies igitur, vir amicitissime, ab amico mihi me
lata, sed omni lacrymarum genere bonis omnibus de-
ploranda: quinquam arbitror tantam illuc jam dudum
omnia pertulisse priusquam ad nos, de morte quorun-
dam apud Anglos infamium virorum, sed precipue
Thoma Aleri, dum viveret ejus regni Baronis inclity,
ac supremi Judicis, quem illi Cancellarium appellant:
quia dignitate non est apud eam gentem alia major,
excepto Rege, eoque quum prodit, aureum sceptrum
imposita corona Cæsarum gestatur ad unum larus, ad
alterum liber. Quæ vero sum narratur partim de
seheis Gallie scriptis, quæ hic circumferuntur, de-
simi. partim de rumoribus. Nam nihil horum vidi.
Sed priusquam aggrediar, pauca describam Lande-
vergiæ urbis situm. Civitas in latum angusta, ad Tho-
mas flumen hic in longum porrecta est, ut videatur
non posse delinere, unde & nomen videtur inditum:
Siquidem apud Flindus loca maris vicina Danes ap-
pellant. Indulem dictum videtur Galliarum Londunam,
quæ dicitur, longas ripas. Ad Orientem in extremo
habet arcem bene munitam, qua Reges interdum utun-
tur, vulgus Turrim appellat. Sed in eadem fervari
solum viæ nobiles, aut alias dignitate quapiam pre-
minentes, qui videtur aliquid aduersus Regiam ma-
jestatem deliquisse. In altero extremo ad Occalum
insigne monasterium est Brundilium, vulgus ap-
pellat Westmæsterium: & hinc proximum Regia
palatium struatur veteri, sed quo nunc Reges parum
delectantur. Palatio adjuncta est domus spaciiosissima,
cuius iusta columinis, in qua sedent Iudices. Utrum-
que ædificium flammis immixtum, et hinc illinc cymba
velit possit. In hac arce Thomas Aleri postquam
multis mensibus fuisse captivus, Calend. Julias, Anno
Domini 1555. productus est ad modum dictam Curiam,
cuius causam dicturus apud tribunal Iudicum à Rege
delegatorum, ibatque iudicio ingressus tam longum

viam, corpore gravi agrotatione in carcere debilita-
to, nihil tamen perturbationis vultu præ se ferens.
Primum recitari sunt articuli criminum qui illi obij-
ciebantur. Mox Cancellarius qui Aleri successit, ac
Dux Norfolciæ, hunc in modum eum appellavit:
En vides, Magister Aleri (sic appellant mediocri di-
gnitate præditos) te graviter deliquisse in Regiam Ma-
jestatem: autem speramus te, si modo respicias, &
abjures illam oblitam opinionem, in qua hæctenus
tam procaciter persististi, veniam à Regis clemencia
consequaturum. Ad hæc Aleri: Domini mei, ego
summo cordis affectu ago vobis gratias pro ista vestra
amica erga me voluntate: tantum illud oro Deum o-
mnipotentem, confirmare dignetur me in hac qua nunc
sum sententiâ, ut in ea perseverem usque ad mortem.
Cæterum quum itaque quum prolixo quamque graves
articuli sunt, quibus oneror, veros ne mihi nec in-
gratum suppetat, nec memoria, nec oratio, quæ suffi-
ciat ad respondendum omnibus, præstitem quum in
carcere tam diu fuerim detentus, in quo gravi agro-
tatione contraxi corporis debilitatem, quæ me nunc
etiam habet. Tum iussu Iudicum alata est sella, in
qua sederet. Ubi confidisset, prosequens est inbau-
tum sermonem hunc in modum: Quod ad primum at-
tinet articulum, qui conatur offendere meam in Re-
gem malevolentiam in negotio posterioris maximam,
confiteor ingenue, me scilicet relictis illius strenui-
tate Majestati. Nec est animus super hoc negotio
quicquam aliud dicere, quum quod hæctenus semper
dixi, ad hoc urgente me conscientia: per quam ut
non debebam, ita nec volebam Principem meum ce-
lare veritatem. Nec hic est illa prolixio quæ inten-
ditur, quin potius, ni id fecissem, præsertim in re
tam momenti, unde pendebat mea sententia, & Prin-
cipis honos, & regni tranquillitas, tam vere fuissem,
quod nunc obijcitur, malevolus, perfidus ac proditor.
Ob hoc delictum (si modo delictum appellan-
dum est) gravissimas dedi penas, exsuius omnibus si-
cultatibus meis, ac perpetuo addidit carceri, in quo
D mensis jam quatuordecim rotos fui detentus. Sed his o-
missis tantum ad ea respondebo, quæ sunt hujus negotii
præcipua. Quod obijcitur, me inexcusabile in pec-
nam violatæ constitutionis, quæ proximo concilio
prolata est, me jam in carcere agente, quasi maius
animo, perfidius, ac prodiore Regis Majestati
detraherem tantum, honorem ac dignitatem, quæ illi
per dictam constitutionem erat tributa, videlicet quod
ibi declaratur sub Jesh Christi supremum episcopus Eccle-
siae Anglicanæ: imprimis respondebo ad hoc quod mi-
hi obijcitur, quod Domino Secretario Regis ac vene-
rabili Majestati illius concilio, rogatus quæ mea esset
de hoc edicto sententia, nihil aliud voluerim respon-
dere, quam me jam mundo mortuum esse, nec aliuf-
modi negotiis amplius sollicitari, sed tantum meditari
in Passione Domini nostri Jesh Christi. Dico me per
illam vestram constitutionem hoc silentium non
posse damnari capitis, eo quod nec vestrum edictum,
nec ullæ leges mundi possint quæquam ob silentium
addicere morti, sed tantum ob dictum aut perpetratum
facinus. De occultis enim solus iudicat Deus.
Ad hæc respondit Procurator Regius interpellans: At
tale silentium, inquit, evidens argumentum est animi
male sentientis de jam dicta constitutione. Nam omnis
subditus sincerus ac fidelis Regis Majestati, si de di-
cta constitutione interrogetur, tenetur & obligatur
circa omnem dissimulationem respondere categorice:
Regium edictum esse bonum, iustum ac sanctum. Ad
quæ Aleri: Si verum est quod habetur in legibus,
eum qui tacet videtur consentire, meum silentium con-
firmat potius vestram constitutionem quam impugna-
vit. Jam quod dicis, omnem subditum fidelem obli-
gari ut respondeat categorice si interrogetur, &c.
Respondeo, bonæ fidei subditum magis obligatum esse
Deo, conscientie, & animæ suæ, quam ulli ali rei
in hoc usando, maxime si talis conscientia, qualis est

mes, nihil offensculi, nihil seditiosus pariat domino suo. Nam illud pro certo vobis affirmo, quod nulli mortalium unquam detexerim hac in re conscientiam meam. Venio nunc ad secundam accusationis caput, quod arguor contra dictam Constitutionem mollius ac machinosius fuisse, eo quod ad *Refractionem* scriptis octo paria Epistolarum, quibus illius animarum adversus istud edictum. Equidem vehementer optatam eas Epistolae hic profecti ac recitari, quae me vel convincerent vel liberarent. Ceterum quando illae, quemadmodum predictas, per Episcopum exisse sunt, ipse non gravabor recitare sententiam earum. In earum quibusdam agebatur de nostris privatis negotiis, pro veteri nostra amicitia ac familiaritate. In una quidam continebatur responsum ad Episcopum litteras, quibus scire cupiebat, quid & quo pacto respondissem de ista Constitutione. Ad id nihil aliud rescipisti, nisi me jam meam composuisse conscientiam, ipse componeret suam. Animo meo periculo, ac teste Deo vobis assero, nihil aliud in illa littera à me scriptum fuisse. Harum igitur causa non possum per vestram Constitutionem adduci morti. Superest tertius articulus, quod intendit, quod quoms de vestra Constitutione examineret, dicerem eam esse similem gladio utrinque secanti, propere quod si quis vellet eam servare, perderet animam, si contradicere, perderet corpus. Idem quoniam, ut dicitis, respondit Episcopus *Refractioni*, periculum esse inter nos fuisse conspirationem. Ad haec respondeo, me nunquam fuisse loquutum, nisi conditionaliter: & videlicet, si tale esset edictum, qualis est gladius utrinque incidens, quo pacto posset quis evadere, quin in alteram incideret periculum. Haec mea fuit oratio. Quomodo respondisset Episcopus, nescio: si illius oratio cum mea congrueret, id nequaquam accidit ex conspiratione, sed potius ex ingeniorum ac doctrinae similitudine. Brevis: illud pro certo habetote, me nunquam quicquam maliciose fuisse loquutum adversus vestram Constitutionem: at fieri potuit, ut ad benignam Regis clementiam aliquid maliciose fuerit delatum. Post haec vocati sunt per quendam ex ostiariis duodecim viri, iuxta gentis illius consuetudinem, quibus traditi sunt articuli, ut super illis confutarent, ac post consultationem iudicaret, ac pronuntiarent, utrum *Thomas Alerus* maliciose obstitisset praedictae Constitutioni Regis, an non. Qui enim per horum quarum pariem secessissent, reversi sunt ad principes ac iudices delegatos, ac pronuntiarent *Kilium*, hoc est, dignus est morte. Ac mox per Dn. Cancellarium lata est sententia iuxta tenorem novae Constitutionis. His ita peractis *Thomas Alerus* hunc in modum orsus est loqui: Age, quando sum condemnatus, quo jure Deus novit, ad exonerandum conscientiam volo liberis eloqui quod sentio de vestra Constitutione. Primum illud dico, me septem annis inextinguibilem animum studiumque meum in istam causam, verum haecenus in nullo Doctorum ab Ecclesia probatorum reperi scriptum, quod Laicus, aut, ut vocant, secularis, possit aut debeat esse caput statum spiritualis aut ecclesiastici. Hic Cancellarius interrumpit *Aleri* sermonem, Domine *Aler*, inquit, itane tu vis haberi sapientior, meliorisque conscientiae omnibus Episcopis, tota nobilitate, toto denique regno? Ad quae *Alerus*: Domine, inquit, Cancellarie, pro uno Episcopo, quem habes tu *opinionem*, ego sanctos & orthodoxos viros habeo plures centum, mecum sentientes, & pro unico vestro concilio, quod quale sit Deus novit, pro me habeo omnia Concilia generalia anni abhinc mille celebrata: & pro uno regno, habeo *Franciam* ceteraque omnibus *Christianis* regna omnia. Hic Dux *Norfolcia* interpellat: Nunc *Aler*, inquit, perspicue loquitur tua malevolentia. Ad quae *Alerus*: *Alard*, (sic *Angli* compellens insigni dignitate praestantes) ut hoc loquar non inciat malevolentia, sed cogit necessitas ad exonerandum conscientiam meam, teste Deo, qui solus scrutatur corda

hominum. Praeterea dico & illud, Constitutionem vestram esse perperam factam, eo quod vos professi estis, & jurando volumetis obstringistis, nihil unquam molituros adversus sanctam Ecclesiam, quae per universam ditionem *Christianam* unica est, integra & indivisa, neque vos soli illam habetis auctoritatem citra aliorum *Christianorum* consensum condendi legem, aut instituendi concilium adversus unionem & concordiam *Christianitatis*. Nec me fugit, quomobrem à vobis condemnatus sim, videlicet ob id, quod nunquam voluerim assentire in negotio novi matrimonii Regis. Confido autem de divina bonitate ac misericordia, fore ut quemadmodum olim *Paulus Stephanus* persecutus est usque ad mortem, & tamen isdem nunc unanimis fuit in caelo, ita nos, qui nunc discordes sumus in hoc mundo, in futuro saeculo pariter simus concordēs, & perfecta charitate unanimis. Hac spe strenus precor Deum, ut vos servet cum cum Rege, eique dare dignetur bonos consiliores. His ita peractis, *Thomas Alerus* rediit in Turrim. Hic obiter accidit spectaculum ipsi condemnationis miserabilis. *Margaretha*, filiarum *Aleri* natu maxima, mulier prae ter eximiam formam, venustatem cum summa dignitate conjunctam, iudicio, ingenio, moribus & eruditione patrii simillima, per medium populi turbam, perque satellitum arma semet iniecit, & ad parentem penetravit. Quam & mulier esset, & natura cuprinius verecunda, tamen & metum & pudorem omnem excusserat impotens animi dolor, qui audisset patrem in Cura mortis additum esse. Hoc accidit priusquam *Alerus* arces portam ingrederetur. Ibi in carissimam parentis collum ierens, artissimum complexu abqueundum tenuit eum. Ceterum ne verbum quidem interim potuit proloqui. Curae, inquit *Tragicus*, leves loquuntur, ingentes stupent. Movit spectatores, tametsi duos, hoc spectaculum. Horum itaque permisso *Alerus* his verbis consolatus est filiam: *Margaretha*, patienter feras, nec te discrucies amplius. Sis est voluntas Dei. Jam pridem nodi secreta cordis mei: si mulque dedit oculum ex consuetudine gentis, si quem dimittunt. At illa cum digressa esset ad decem vel duodecim passus, deorsum recurrit, & amplexa parentem rursus inhaesit collo illius, sed eiusque prae doloris magnitudine. Cui pater nihil loquutus est, tancum e-rumpens lacrymas, vultu tamen à constantia nihil dimisso. Nec aliud supremis verbis mandavit, quam ut Deum pro amica patri deprecaretur. Ad hoc pietatis certamen plurimis & populari turba lacrymas ex-cidere. Erant & inter satellites, serum & immitte genus hominum, qui lacrymas tenere non poterant. Nec mirum, quanta pietatis affectus adeo valida res sit, ut immensissimas etiam feras moveat. Hic apud se quisque reputet quam valido anite tam pulsatum sit *Thomas Alerus* pectus. Erat enim erga suos omnes adeo *philanthropus*, ut non alius magis: sed eam filiam, ut erat eximialis praedita doctus, ita diligebat impendens. *Alerum* fortiter excipisse sententiam mortis, sua etiam carnis secum, minus admirandum existimo, quam pietatem erga suos posse vincere. Nihil enim ad-dubito, quin hic doloris gladius crudelis vulneraret *Aleri* praecordia, quam illa carnis secum, qui col-lum amplexavit. Die Mercurii sequente, hoc est, 7. die Julii, proditus est in phanem, qui est ante ar-cem. Mox illi ut assiciendi supplicio, de ponte ple-beum alloquuntur. Ad *Alerum* paucissimis verbis est usus, tantum oras qui aderant, ut pro ipso Deum orarent in hoc mundo, se vicissim in altero mundo peccatorum pro ipso. Mox hortabatur acque instanter roga-bat, orarent Deum pro Rege, ut illi dignaretur in-terpire bonum consilium, comitatus se fieri fidelem ac bonum Regis ministrum, ac Dei imprimis. Hac loquutus promitte constantique vultu flexis genibus cer-vicem imposuit securum excepturus, non sine gravi multorum gemitu. Erat enim bonis omnibus carissi-mus.

1315 ^{Ad.} Quae hactenus narravi, fere continebatur in scholastica apud *Parisijs* iudata, ac per manus hominum volitante. Quibus autem scriptis, videtur actus interfuisse. Quae deinceps referam, partim ex amicorum literis, partim & rumoribus accepti. Paucis ante diebus, hoc est, 15. Cal. Julii *sanctus Eucherus*, Episcopus *Ragensis*, qui tum vitae sanctissima atque austeritate, tum administrandis Sacramentis, tam assidue docendi vocis famul & scriptis, denique mira liberalitate in egenos, benignitate in studiosos, verum agebat Episcopum, ex aie dicta, in qua captivus tenebatur, productus est, & ad Carum, quae, ut ante dixi, *Wismasteris* proxima est, frequenter satellitum armatorum stipatus deductus est. partim navigio, partim equo, quo corpore debilitat, quam praeter aetatem auxerat carceris incommoditas, licet ipse valetudinem suam sumer & jejuniis, & vigiliis, & studiis, & laboribus ac laevis vehementer attenuasset. Ille vero tametsi non ignoraret ejus cognitionis exitum, nihil tamen perturbatus est, sed placido, ac prope etiam ad hilaritatem composito vultu ad tribunal evocandus paruit. Ibi juxta morem ejus regionis, quem ante descripsi, septuaginta capitali damnatur est, supplicium daturus, simulatque Regi visum esse. Hoc adjectum suspicor, si forte sepe veniat ac supplicii metu posset à sententia deduci. Mortis genus erat & foedum & horribile, quo rancem fuerant affecti *Carsariae* aliquot, quos ajunt fuisse quindecim. quod ut credam via possum adduci. *Carsaria* adhaerens est *Reginaldis* Monachus *Brigitensis*, vir angelico vultu & angelico spiritu, sanique iudicii: quod ex illius colloquio comperi, quum in conspectu Cardinalis *Campesii* versaret in *Anglia*. Nam *Carsarianus* novi neminem. Ajunt ex his quosdam fuisse per viam trahitos, deo suspensos laqueo, ac spirantibus etiamnum essecta intestina: quosdam etiam exussos igni, sed omnium incredibilem fuisse constantiam. Solus rumor rebus tribus aliquid addere. At si hic verus est, videtur hoc esse consilium eorum, qui regio obscurant animo, ut immanitate suppliciorum ceteros absterrent. Nam facile divinant, institutum plurimis improbatum iri, praefertim Ecclesiasticis, & religionis studio deditis.

Sed ad *Ressensem* Episcopum redeo. Is accepta tam horrendae mortis sententia, quum satellitibus itipatus reduceretur in arcem, ut ad osium venum est, versus ad satellites hilari placidoque vultu; Plurimam, inquit, oprimi viri, vobis habeo gratiam pro officio, quo me cunctis & redeuntem deduxistis. Dissuile hominem ex hilari sanguine redire convivio, adeo & color erat jucundior, & ipse toto corporis gestu, quatenus per gravitatem licet, latitiam quandam praeferebat, ut nemini non esset perspicuum, sanctissimum virum, ceu jam portui vicinum, toto pectore ad illam beatam tranquillitatem aspirare. Nec diu dilata est mors. Ad decimum Cal. Julii productus in planitiem, quam Angli vulgo dicunt *Tarris celtem*, vultu non solum constans, verum etiam alacri, pancia alloquutus est populum. Primum Regi recognoscere bene precatus est: mox ardentius magis quam prolixa precatione se ipsum Dei misericordiae commendavit: simulque procombens in genis, gracili & exalta cervice securum excepit. Neque enim apud *Anglos* eximicus gladio cervicem incidunt, sed damnum in truncum ad id apparatus inclinant, securi caput amputant. Quotum cum animi dolore videret hoc spectaculum quibus religio pietasque cordi est, & qui *Christi* spiritum in pectore operantem experti fuerant, facile quivis ex sese poterit assequere. Ceterum quod mirior poena affectus est, quam minabatur iudicium sententia, fuit qui in causa fuisse putent, quod metu erint, ne senex & exhaustio corpore, si per viam tam longam rheda trahere tractus fuisset, sponte expiraret. Ego suspicor, ob hoc mortis genus atrocius committatur, ut immanitate supplicii terribus inuaret

sententiam. Nec desunt qui praedicant, ob hoc ipsum accelerant mortem, quod *Romanus Pontifex* *Faustus* Tertius Episcopum *Ressensem* ob insignem doctrinam ac pietatem in Cardinalium ordinem allegisset. Ex amicorum literis cognovi, in *Germania* inferiori sparsum rumorem, quum Episcopi *Ressensis* caput esset in ponte *Lothomensi* de morte expulsum, non solum non emarcuisse, verum etiam magis effloruisse, vivoque factum similis, ut multi crederent fore, ut etiam loqui inciperet: quod in quodam martyribus doctrinam legimus. Ea res, seu fama, quum vulgo increbuisse, sublarum est atque abditum. Populus enim credulus saepe levi quaquam occasione turbas ingentes excitat. At veriti ne idem eveniret in capite *Aleri*, priusquam exponeretur, aqua ferventi decoctum est, quo plus haberet horrois. Haec aliaque multa his similia perferibatur à *Flandria Britanniae* vicinior: penes alios sit fides. Utinam hoc pervenisset acta *Ressensis*, quemadmodum acta *Aleri* pervenerunt. *Ex Aleri* responso incite liquet, illum desipuisse mori citius, quam suae sententiae canere palinodiam. Quo animo videntur omnes fuisse qui ante *Alerum* extincti sunt. *Alerum* ac *Ressensem* & illud movet, opinor, quod qui bene natos, laure educatos, in honore habitos, in carcere detinet, non dat vitam, sed longiorem & acerbiorum mortem. Ego si Regi fuisset in consilio, pro mea stultitia coactus fuisset persuadere, ne pro sua solita clementia ceterisque viris, per quas nomen ipsum hostem erat apud omnes nationes gratiosum & amabile, ab illis *Britanniae* lumbibus, totique orbi notis abstergeret, aut certe poena mitiore contentus esset. Rursus, si qui perierunt, me adhibuissent in consilium, suscipiens, ne te irruenti procelles palam opposuerunt. Violenta res ira Regum, cui si incommode resistis, graviores excitat tumultus. Equi feroces, quemadmodum & tonitrus, non vi, sed propinqua leniuntur. Ex nutu non pugnant adversus impotentem tempestatem, sed vel quiete vel abligis curibus utentes expectant caelum commodius. Multis rebus medetur tempus, quas nulla vi possis emendare. Res humanae semper quidem fluctuant, sed quocies incidit insignis sui fatalis rerum mutatio, multi periclitantur qui non cedunt turbini. Veluti quum *Julius Caesar* spernet jamam tyrannidum, & *Triumviri* junctis copiis imperium orbis occupant, laudatissimi quique viri perierunt, inter quos erat & *At. Tullius*. Qui Monarchia serviant, in quodam dissimulanda sunt, ut si non queant obtinere quod iudicaverunt optimum, saltem aliqua ex parte moderentur Principum affectus. Dixit aliquis, pro veritate mortem optendam. At non pro quavis veritate. Si tyrannus jubet, aut abjura *Christum*, aut poce cervicem: ponenda cervix. Sed aliud est scire, aliud abjurare. Si fas est te dissimulare *Christianum* citra grave scandalum, multo magis licuisset hic esse tucinum, qui incepto sacro, qui de rebus tam arduis disputem, qui nunquam interfacerim Monarcharum consilium. Inique de tota causa iudicium alius relinquo. Illud satis constat, eos viros si quid peccarint, nulla in Regem malevolentia peccasse, sed simplici sincerique conscientia errasse. Hoc fidei penitus persuaserant, hoc medullis infixum habebant, sanctum, pius, Regi honorificum, regio salutare esse quod nebantur. Argumento est, quod nullus illorum affectum regnum, ut aliter afferere conatus sit, nec ullam molitus sit seditionem, ut ubi conararetur copas, ac ne verbum quidem exciderit odium conspirationemve respiciens. Silere cupiebant si licuisset, sed patienter ac placide mortem exceperunt, nihil aliud quam Regi recognoscere bene precantes. At in atrocibus etiam criminibus magnam culpae partem excusat simplex ac pura conscientia, animusque non laedendi, sed bene merendi cupidus. Tum apud ceteras etiam nationes frequenter eximia virtuti praestantique doctrinae honos est habens. *Flavianus* apud *Aegyptios*, juxta civitatis constitutionem capite plecten-

do, profus Philophilus cognomen. *Divergens* impa-
 211) re penetravit in castra *Philippi Regis Atacandorum*, ad
 quem pro exploratore adductus, libere exprobravit
 Regi insanium, quod non contentus suo regno, icmet
 coniecisset in periculum, ne perderet omnia. Non
 inquit tantum, sed etiam cum munere dimissus est,
 non ob aliud, nisi quod esset Philophilus. Quemad-
 modum Monarcharum in crudelis benignitas plurimum
 hostelli nominis illis conciliat, ita datus tractati plu-
 rimum invidiae constant illis. De his praecipue loquor,
 qui scriptis incluserunt apud omnes nationes, & quo-
 rum memoria videtur apud posteros futura gratiosa.
 Quis nunc non execratur *Astacum*, qui *Ciceronem*
 scito peremit? Quis non detestatur *Nervum*, qui *Se-
 necam* occidit? Nec minimum gratiae decessit *Olla-
 va Caesaris* nomini, quod *Octavianum* ad *Getas* relegavit.
 Haec nequaquam eo mihi dicuntur, ut Regem *Chri-
 stianum* cum impiis Principibus conferam, aut de ne-
 gotio, cuius circumstantiae non novi, promittent, quod
 etiam periculum abesse, temerarium esset: sed ut
 ostendam quibus rationibus fuerim constans perinde
 deinde, ut Rex parcendo via pietatis ac eruditionis com-
 mendatione iam immortalitati consecratis, suo quo-
 que nomini consideret. Plausibilis semper est pro-
 portio clementiae: sed tunc classis fert applausus,
 quociens viri illustribus ac de Republica bene meritis
 impenditur. Omne solum foris paria est, & exitum
 fortibus ac praclaris viris saepe cessat felicitas. Mor-
 tis invidia gravis est. Quam Rex *Galliarum Ludovicus*
 XII. regnum adeptus parare divorcium cum *Lan-
 dovia* Regis XI. filia, *Alaria*, nisi fallor, nomine, res
 displicuit quibusdam bonis, ex quibus *Johannes Stran-
 deck*, & huius *Discipulus Thomas*, in concione nihil
 aliud dixerant, nisi Deum orandum esse, ut Regi in-
 spicaret bonum consilium. Quae apud populum di-
 cutur, ad seditionem spectant: & hi delinquant ad-
 versus Regis edictum. Rex tamen nihil aliud quam
 vertere solem iussit, nec quicquam admittit facultatum:
 at idem negotio quod agebat confecto, revocavit eos.
 Hac moderatione Rex ille & suo consilio instituto, &
 gravem insidiam evitavit, quod uterque esset Theo-
 logus, uterque sanctitatis opinione commendatus. At
Thomas Mori mortem deplorat & ii, quorum instituto
 pro viribus adversabatur. Tantus erat hominis in
 omnes civis, tanta comitas, tantaque benignitas.
 Quem ille vel mediocriter eruditum ab se dimisit in-
 doctum? Aut quis fuit tam alienus, de quo non stu-
 duerit bene mereri? Multi non faverit nisi iam, *Galli*
Galli, *Germani Germano*, *Seni Senis*; ut ille in *His-*
pania, in *Germania*, in *Gallia*, in *Seybas* & *Indu* a-
 mico fuit amico. Haec naturae benignitas sic *Alarum*
 omnium animis penitus infixit, ut non secus ac pa-
 rentem aut fratrem plerent exilium. Ipse vidi mul-
 torum lacrymas, qui nec viderant *Alarum*, nec ullo
 officio ab eo fuerant affecti: ac mihi quoque, dum hac
 scribo, nolens ac repugnans lacrymae profluunt. Quo-
 modo nunc affectum credimus *Erasmus* nostrum, cui
 eum *Alarum* tam arcta fuit amicitia, ut praefus, iuxta
Pythagoram, in duobus eodem esse videretur anima?
 Equidem misere metuo, ne bonus ille senex suo *Alarum*
 commoriatur, si tamen adhuc in vivis est. Sunt qui
 non consolantur hoc argumento, quod dicunt, non
 deponendus esset, sed gratulandum potius iis, qui tali
 morte vitam finirent. Est illud, istec, non leve
 doloris lenimen: at ego *Alarum* operam incolentem,
 quoniam omnium studiosorum gratia, tum vero praeci-
 pue familiae causa, quam & numerosis & plane phi-
 losophicam reliquit: filium non minimum iam mari-
 tum ac liberorum parentem, filias tres, & has nuptas
 ac liberorum matres, evolutas omnes, ac sub paterna
 disciplina ad *Christianum* Philosophum pulchre insti-
 tutas, uxorem fidelem, ac iam aetate, ex qua tamen
 nullum prolem fuisse. Haec omnes cum sponsis, ne-
 potibus ac nepibus in una aedibus aebat, tanta reli-
 gione, tantaque concordia, quantam non temere re-

peris in collegis Monachorum ac virginum. Hic mi-
 hi cogita, vir optime, qui iustus, quae lacrymae qui
 gemunt, quae dolores totum illum famulum conficiunt.
 Quot egregias animas vulnerave illa secuta, quae *Ala-
 ri* caput amputavit? multi demant rogant, quid
 tanti sceleris commiserit vir semper habitus innocen-
 tissimis moribus? Quibus vix habeo quod pro com-
 pecto respondeam, nisi quod parum conicere licet
 ex articulo *Alari* objectis & illius responsione, parum
 ex amicorum lateris ac fama vulgata dicere dat-
 tur. Rex, ut omnibus notissimum est, aliquot annis
 molebatur repodium cum *Regina Caroli Caesaris* ma-
 terna. *Alari* praeficiens quo res esset evasura, ul-
 tro depoluit Cancellarii munus, alia quaedam cula-
 tus, ne cogere ejus negotii exsequior esse, quod
 apud se non probabat. Eam enim mentis tam reli-
 giosae, ut propior esset superstitiosi quam impietati.
 Sic cogitabat: Privato licet quiescere: Cancellario,
 qui os est Regis, non licet. Videbat fore, ut co-
 geretur multos condemnare morte, quos judicabat o-
 ptimos: ad hanc exitum tanti negotii incertum esse,
 ob Ecclesiasticorum potentiam ac gentis illius solitam
 in Reges ferociam. Tale si quid quum fuisset, prima
 victimam fuisse Cancellarium. At ne si *Alari* in con-
 silium adhibuisset, quum esset tam amice religio-
 sitate, dehortatus fuisset eum ne susceperet diges-
 tatem. Vix enim fieri potest, ut qui in arduis Prin-
 cipum functionibus versatur, in magna pariter ac
 parvis iustitiam ad usum obferrent. Proinde mihi
 gratulandus quod talem haberet amicum in tanto
 rerum fastigio collocatum, responderet solem, me non
 prius illi de ejus dignitate accessione gratulorurum,
 quam juberet ipse. Jam tum enim nescio quid finitri
 praefigebat animus. Nec Regem arbitror latuisse,
 quum ob causam *Alari* deponeret Magistratum, ut-
 cunque dissimulavit: quod *Henricus* indicat, Monar-
 chis esse proprium, offensionem in animo tegere, do-
 nec multo post tempore deum ulciscendi opportunitas.
 Interim Rex minis ac fulminibus *Clementis VII.* factus
 instans, adiecit animum ad verum illius regionis exem-
 plum, ut regnum a jure Pontificis *Romani* afferret,
 & utriusque status supremam potestatem sibi vendica-
 ret. Ceterum quam festaret, plurimorum animos ab
 hoc instituto abhorere, ne qua corripere seditio,
 promulgatum est edictum, ut quicunque non abjura-
 ret *Romani* Pontificis auctoritatem, ut improberet
 novum matrimonium, capitalis esset. Verum hoc edi-
 ctum non est promulgatum, nisi *Rex* & *Alarum*
 iam ductus in custodiam. *Rex* semper plurimum
 tribuit Sedi *Romanae*, & adversus repodium libris etiam
 conscriptis pugnavit, sed tum quoque adhuc integrum
 esset consilium. *Alari* scriptis nihil, sed pro officio
 quod gerebat, constabat Regis animum in eam in-
 fectere sententiam, quam putabat & Deo gratam, &
 Regi iutam, & regno salutarem. Eam illi magna fa-
 miliaritatem cum Episcopo *Renss* tum praedium, quod
 habebat *Alarum*, non procul abest a *Richenorda*. Ibi
 Regno palatio vicina sunt duo monasteria vehementer
 opulenta, & quod magis est, bonae disciplinae, al-
 terum *Catharinam*, alterum *Brigitam*. Ab his
 facile crederetur sollicitum *Alarum* animum, ut Ec-
 clesiae causam tueretur: ut ipsum aliquid effluisse quod
 rebellionem faceret, nunquam tum creditur, ut qui
 ex crebris colloquiis perpexerat admirabilem quan-
 dam hominis cautionem. Equidem vix alium *Asylum*
 compertum, qui tam medullis amari principium suum,
 aut suus ex animo bene vellet, quam ille. Unde
 igitur hic tamisus? Violenta res est, ecclesiastica ma-
 gis metuens Deum offendere, quam mortem oppere.
 Forte scilicet non persuasum, ut in alios facere, quod
 necesse fuisset, si in suscepo munere perseverasset.
 Quin & Regem veteris, angulari pietate firmum,
 multo misere, non tantum ob id, quod dudum tam

An. ta dignitate florent, nunc in eum statum redacta est, ut ob divorcium nec eo frui possit, qui cum tam diu vixit, nec aliter nubere ob Clementis sententiam: verum etiam quod videt, non dubium quin cum summo animi dolore, ipsius causa talet viros trucidari. Huius porro Tragediæ quis sit furor exitus, Deus novit. Illud in consilio est, per necem beati Thomæ Arentis, plurimum & auctoritatis & opum accessisse statui Ecclesiasticis apud Anglos. Qui res mortalium suo impericribili consilio moderatur, pro sua bonitate dignabitur hæc omnia vertere in suam gloriam. Tantum est scheda, rumoribus & amicorum litteris, hæcenus licuit cogoscere: si competiora fuero natus, tibi communicabo. Tu fac vicissim ut per te sciamus quid agat rex. Sive cum his Prophetis, populoque retinendo, de quibus hic mira feruntur, non verum, necio. Apud Latenam Parisiorum 23. Julii, Anno 1535.

EPISTOLA CCCLXXIX.

Erasmo Rot. Amelinus S.

* **T**VAE virtutis rationem & cogitationem, à summo Pontifice susceptam, Erasmo dilectissime, cui deus, gratulari, laetare. Qui tandem quid conservare sit Ecclesiam, quævis tui in ea sit temporis, quanta varietas, quam incerti exitus, agnoscit, nec alia volumine in hæc edificatorem valideret, nec aptior, quam qua & longis annis & magno labore atque varia arte sunt expulsa, habetur. Atque tamen gratulari, quod nihil præter opinionem nostram accidit. Saltem enim hic tui studiosissimi adveniente, arripiente, (ut magnitudinem & vim amoris tuorum agnosceret) suum amor: sit igitur semper tibi laudi, & quem sibi Deus dignitatem amplificatorem dedit, eam tibi ad maiora diu ac felicius conservare dignetur. Mihi ad te paulo ante varia de Africa illa Cesaria gloriosissima villaria, accipe nunc Tunij suam & oblectum in figuram reddam. Vale nostrum non numerum. Roma 16. Augusti, Anno 1535.

Tua crebri. additissimus Amelinus.

EPISTOLA CCCLXXX.

D. Erasmo Rotterodamo Glareanus S. D.

(Postquam quodam præmississet de domo, quam conicere licet Erasmo Friburgi habuisset, subiicit)

* **H**OC me etiam male habet, quod nunc in tertia littera advenit, ut amicitiam nostram perpetuam observemus. Ego, clarissime Domine Erasme, de tua non dubito, ita apud fuisse, opinor, ut & de mea non dubites, quod te, ut facias, tuum atque etiam regis. Quod non respondes, negotia abstant: quod vero dolo tuum absque, amor in causa est. Cæterum, quantum potui, te habuisse & defendi & defendere, sed mandu hic qualis sit, vides. Alia parum referi tibi sit, modo tibi bene sit, sed quod tali amico profer, non potui me male me habere. Quo ego de luce veretur, non sunt committenda litteris. Cesarem ex Africa vultem reducere jam in Italiam adduxit. Ecdimundum nunc etiam à Turcis timori confugit fama est. Tu bene vale, & me ama. Friburgi Brigiæ 10. Septembris, Anno 1535.

Ignosce impetudini, nam tui sum obnoxius negotiis, ut vix hoc poterim scribere.

EPISTOLA CCCLXXXI.

Desiderio Erasmo Rotterodamo Damianus à Goes S. P.

Holskam.

An. * **D**OLENTI tuam lachrymis deleri schedam, ut satis credere possis, quam agere amicos tui ferant amici illud malum extrema spem, quod ad vultu accessisse. Sed quantum Christus expiationem languoribus & cruciatibus præsentis seculi delituerit tuorum exigu, qui

nihil temere facis, bene consulendum est, præsertim tibi, An. cui ipse Deus tantum auctoritatem dignum est imperari. Bembo & Bonamico te salutant, atque excusantur habere, id facit Celius, modo de tua voluntate non sit, agis ut Ferrariz, ut seu. Ecclesiasticis apud me est tui, & ut ad te superioribus scriptis litteris, non sine magno labore. Et qui in Cursum scriptis, vidi simul cum Lazaro Bonamico, qui quoniam rebus huiusmodi non delectatur, tamen illud magnopere laudare atque cum voluptate legi.

Valeat Gilbertus cum suis canonicis, si te reliquis nolent, seu cum tibi fuisse usus. Adolescenti, quem tibi commendavi, saltem est Cæcilius Moguonius, ille refidet. Quod ades vendidisti Friburgi atque supplicatorem distaxisti non infelicitas, plene gaudes, saltem id possum scire accidere. Alibi tibi gratiam pro Thomæ Mori morte explanatorem, suis domum nobis gratissimum: amici tui, quæ hic habes plurimum & eruditus, quorum consuetudine familiariter atque intrantur, quod mortem tam caro & intimo amici scriptis non celebrat tui. Nonnulli dicunt, mentionem, quam in prologo Ecclesiasticis de eo atque Rossensii facis, dignum non esse tantis viris, quod prolixius debebat, atque, in materiam tam dignam procedere: tu scis, quid sit saltem, ego itaque amicos moneo. Ita corripit amore tuo, ut in omnibus integram atque immaculatam capiam officium tuum manere, quæpropter sapientia revoluti atque in animi singulis diebus revoluti, si Deus mihi tantum velle concederet, ut post obitum tuum omnia Opera simul meo summi imprimantur tua, ad quod ipse rectius conficiendum duc malum esse in te tua, si illam laborem accipere velles, ut mihi ordinatum catalogum tuorum describeres laborum, tam præstantem, quam ecclesiasticam, deinde si aliquot libri sunt, quæ superscriptis capis, non sciam imprimendum, possis etiam hoc significare. Et quoniam nullus est, qui gloria non sit capulus, arde etiam incedere desiderio, ut vita à me describat tua, quod facere non possum, nisi adveniat ad aliquem viro doli delitissimorum, quippe velle eam seipso describere, ut in seipsum non tantum ipse vita sit commendanda tua, verum etiam ipsum statum exordiumque erantini, quod quidem mihi delectari non esse ducis, quam narrationem ejus vita tua, principis tuorum scripturam asigam. Et quoniam mihi superscripti es, hoc cum gratia cupiem impetrare, ut tui rationem à principis mihi velles insular commentariarum tradere: aut si magis eam absque & comprehendis in ipse scribere & eam mihi ita tradere, multo commendatorem eris posteritati: quod si facis de tuo labore, non ero tibi ingratus, & si id mihi concedere velis & credes, prope præstantem mecum de hac re posse te melius conficere, ipse ad te in mense Mayo vel Junii veniam, vel citius, si visum fuerit. Et non veretur ad me aperte scribere, timens, posse me in ipse vivere facere summi, qui majores non erant, quoniam si, quæ hic quædam facis, nec tales, & si excederet, mihi propter meum suavitissimum Erasimum, in capis gratiam nihil non sum saltem, erant gratissimi. Postremo hoc exercitum tuum, ut de hac re verum intelligat, quippe si res in essentium venis, nolle rationem nostris consiliis cuipiam revolutam esse. Memini, Gilbertum mihi ostendisse charitatem membranam, in qua Helvetia diligenter erat manu designata, quam athenas esse tuam. Ego tibi impudenter faciam, tamen quoniam scis, tibi non esse nisi, cupiem, ut tam mihi concederes, atque per Bebelium mitteres: quod si facis, id accedet ad consilium tuorum in me officium. Aut si ipsum de causis, quas superscripti dixi, ad te velles me venire, possis eam in adventum mihi ferre & præsentem præsentem tradere, quam si aliquis erit ipse, qui depingere huiusmodi res facit, coram interpretandum, ut te non destandem. Vale, & quam cito poteris, rescribere. Iterum vale, Præceptor amantissime. Putavio 16. Januarii, Anno 1536.

Tua ex animo Damianus à Goes.

EPISTOLA CCCLXXXII.

Ex Pauli Volzii, Abbatis, litteris ad Erasimum.

An. 1536. * **M**ONACHVS quidam, forem germanam habens in fine Musavero, ubi predicat, longa epistola commendatam mihi scripsit, in superscriptis: Paulo Volzio, Monialium Sancti Nicolai in Vindis Conssolatori, angustari metulicorum Concionatori scribens. Deinde vocat me, miserrandum, infensum, &c. Argentorato 12. Aprilis, Anno 1536.

EPISTOLA CCCLXXXIII.

Omnium facile Principi, ac bonorum litterarum insularatori, Domino D. Erasmo Rot. Domino suo honorandissimo, Jo. Faugartius S. L.

* **V**ix excellensime, Accipis tuas litteras, quibus intellenti, missum a me postulat ad te pervenisse. Non eras necessitas, accurate agere gratias. Nam tibi de me optime meritis magna debes, tanquam in ara tua haeres. Non rem ipsam ponderare velle, qua parvi est momenti, sed animum tibi servanda promissionis amplecti. At, in senum benevolam non esse conferendum. At ego ita sum affectus, ut non modo amicus scies, sed fate etiam defussus solum deamur, ac eorum memoria delictis impendat. Tullius, ut sile, eras mihi amicus faceret. Hujus ego demeritis filium, Joannem Ulrichum, necesse Patavi meo impensum emendandum arduis liberalibus, praecipue, quod in praeteritis libris forma generum referat, ut ad me perlatus est. Quod si aliquando est de amicus, quod tua acceptum, bene meritis, quanto magis tibi vix vel sem debam gratificari? Tui sum, quoniam quoniam sum, & tuus ere, quoad vivere, feliciter vale. Ex Augusta 17. Junii, Anno 1536.

Tui ex amico Joannes Piumgentorius à Faugartio.

EPISTOLA CCCLXXXIV.

Augustissimo Caesari Ferdinando, Domino suo clarissimo, Fridericus Nauclia à Deo Optimo Maximo saluem.

* **I**NTER rei vere regia eademque plane Caesarea decora, Ferdinando Caesar, idemque Rex ter optime, quibus te non sicut atque natura pater Regem & Caesarem intus valueris cognoscimus optes, hoc sane non possumus esse, quod a majoribus illis tui, qui ferme plerique tam ex paterno quam ex materno genere Reges & Imperatores sunt multo gloriosissimi, non tantillum degerant, quasi haereditarie planeque regis iura probe datus & eruditus vires forent inquirere solent. Id quod est, quod adeo regum est, ut a mundo propemodum conditis Reges & Imperatores, quique maxime litterati & eruditi non modo foveat, sed & potius se velint ab intimo consilio sui habere, alijsque dignitatibus & fortibus e magnis proferre conferantur: omnium non recte, probe delicti & eruditi vires partem esse Republica multo maximam, nec esse splendendam in Republica decem, nec majorem splendorem & solacium in adversis, quam abundare vires bonis & eruditis: cum hoc ipsa Republica non minus virtute & doctrina quam imperio, & auctoritate consistat, ut qua tu vere se beatas, cum vel Philosophi regnant, vel Reges philosophantur, vel certe Philosophi & docti amant & conservant.

Qua mirum faciente Pharo Reo Aegypti quendam Abrahamum & Jovis, Nabuchodonosor Dandem, Ezechiam Eranum, David Nathan & Gad, Ptolemaei Philadelphus Septuaginta Biblica litteraria Interpretis, Philippus & huius filius Alexander Magnus Aristotelis, Augustus Imperator Virgilium & Horatium, Trajanus Pharus Junorem & Juvenalem, Maximilianus Imperator ille, ipsi alius inquantum permittunt, inter alios patet se habere Georgium Reuchianum Theologum, & Jo. Stuberum poëtam & mathematicum, Trajane inter alios & Reges & Imperatores, & inter eos in primis Traium Vespasianum & Theodosium,

A Principes vere clarissimos & optimos: quorum illi ut quod adeo bonis & eruditis vires amant, & amanda de iustitibus & honoribus augere studuit, ut ex eis nulli potuerit quicquam negare. Regibus igitur a quidam familiariter, Ecce quid, putaret ne Imperium tanti esse, ut omnia, quae promittunt, praestare possit? Tantum deus ferunt, Non oportere quicquam à Principis conspectu tristem abire: hic vere, videret Theodosius, tam impensè docti & eruditi sunt, liberalitateque regia subeunt, ut aegerime talenti, quae litteras forent, & ad se non accederent, necque litteras praemia spendens, & reddens: quare de ea, qui scripsit negligenter, dicere sibi: Sibi humilitatem & tenebras suas impuget iactis victus, qui non ebulit se probandum. Cuius propositi sup. ep. & omnium ep. Regem, & sup. Ferdinando Caesar, non potius ipse cum summa propinqua laude tua non esse multo similitudo, qui regis in ea emet vere poëtae docti & litterati liberalitate solum inter omnes, hoc tempore, Principes iure quasi legem metiri videaris, de quo dicatur ab omnibus probe delictus, quod alius Censorius poëta de Traiano quondam imperatore scripsit.

Ex spe & ratio studiorum in Caesare tantum, Solus enim tristis hac tempestate Cameris Relexit.

Tu quidem se eruditis maxime Catholicis, gratia pietate, auctoritateque condidisti, ut sibi in unum clarissimum Principe videantur incipit ex utriusque Theologiae studio spiritum & sanguinem conservare. Cuius inter complures, tua liberalitate regia sustentari solent: qui quondam quosque tua & eorum gloria nominantur argumentum potius esse nunquam non fallende nec interminata Alagias illi Erasmi laudis memoria Rotterdamus, asperum defussus, qui debet huius inoffensum, dum viveret, tua filius & praecipue (quod apud non speraverim) gratia & auctoritate contra quoscunque Symplicium in publicum Catholicis Ecclesiae solent & auctoritate huiusmodi sustinet. In quem & in eius doctrina studium Sacrosanctae Alagias tua plas fuit

D contraversa muneri & bonis, quam vel alius antiquum Ptolemaeus, vel Dionysius, vel Philippus, vel Alexander, vel qui alius pariter liberaliter Rex aut Imperator in quemlibet eruditum virum condidit. Hinc facta tua Alagias non minus vera laudis & aeterna apud posteros inter terrarum arbes gloria meruit, quam Erasmi ipsi magni Rotterdamus sui meriti inestimabili & fundis & virtutibus. Praeterea quantum plerique omnes gravissimi Erasmi debeamus, tantum illius Alagias tua nos debere faciamus optes. Quoniam vera debemus utroque, paulo brevius arguit nostra Monodia: qua nuper ad auctoris Christianae potius professores ipsius magni Erasmi Rotterdamus laudis memoria eburne proscripta mere deperat, quam & idem postquam tua regia Alagias conferat nomine omnium votis, humiliter deprecans, ut eam illa bene consulere dignetur, quam absolutum reddere non potui propter incredulum dolorem, quem parum ex agitante, quae dissimulat, partem ex acerbissima ipsius Erasmi morte concepi. Dicit enim nequis, quam me vehementer tam alioque agere volebam, deterruit epistola D. Jo. Fabri, Rotterdami poëtae ac eruditissimi Praesulis Viennensis, facta tua Alagias Consilium fidelissimi & consensu, quae prius alius eruditissimus & eruditus piemissus, suam Navicem de illis obito post alios caritatem fecit. Quandocumque audita magni ipsius Erasmi Rotterod. morte, se amice conservatorem fuisse, ut ne manus quidem videretur sua fuisse officio, scriptura, quae voluim. Ita tam bene conservabat ex ipsius Erasmi morte, ut nesciam illi fuisse naturalem & faciem reservatam, partem alioque, quoniam de Deo & de natura conquiret epistolam, qui tantum in mundo laetam, tantum non amari, inquam, arbes, sed iure arbes amorem & amorem nostris servat decus sustinuit. In huius caritatem vix occisa parte sua magnam epistolam bonarum litterarum studia, rerum sicut

E

F

* Eten habet initio primi Tomi inter Epistulas in faciem Erasmi.

1516 *an. tia & morum integritas. Erat enim (ut & sacrosancta tua verus Mayestas) in ipso vestro Erasmo, sic vera san-
ctissima consuetudo linguarum eruditio, & humanarum
divinarumque rerum omnium cognitio, ut in ipso non ho-
mine videbatur revivisse, quicquid consensum fuit aequum
optimorum dolorum: prout seriosius laud obsequio digna-
bitur sacra tua Mayestas videre in vestra Monodia, quam
percebam superantem viri ab aliis, quibus quam mihi plus
est & ingenui, & eloquentis, & stili. Sanctus enim erat
Erasmus, ut si eque laudabimus eum omnes, meritis ta-
men ipsius & eius magnitudine videbimur inferiores uni-
versis, iustis eorum, qui simul adspiciunt scilicet. Nam
eius alter alteri plus mirumque videtur, videndo tamen o-
mnes deficient. Cuius sane iudicium non gravius de-
votissime excusillare a sacrosancta tua Mayestate, qua pro
voco seu felicissime nobis omnibus & durissime valeat. Ex
Moguntia 18. Augusti, Anno 1536.*

EPISTOLA CCCLXXXV.

Majorem imaginibus ac eruditione illustrissimo Viro,
D. JOANNI A LASCO,
Baroni, &c. Domino suo plurimum colendo,
HIER. FROBENIVS, & NICOL. EPISCOPIVS,
S. D.

* *Ex D. Amorbachii literis tuam insequens in nos co-
gnovimus benevolentiam, qua aureas centum in sub-*

A *solium universis Erasmi, patris nostri amici, Lacubra-
tionibus amico corpore imprimendum, nobis offeri, qua-
propter immensas tibi & meritis habemus gratias, sine
nec minus, quam si accepissimus. Atqui quam id Opus
plura requirit forentium multo quam nostra possideam
facilitates, nobis non temere tale quid, nisi opulcentiarum
fretis auxilio, est tentandum: nade benigne adhibe ali-
quam expellamus occasum multumque nostri adjuvamus,
quam Deum speramus tui porrigi alimunde per singula-
rem aliquam Erasmi sacrosancta memoria amicum pra-
staturam nobis. Quamquam ad typographicam operam ac
indagatorem attinet, nobis nihil desit scimus, imo nemo
melius aut aequo poterit bene atque nos excedere, quibus
multa adhuc ab ipso Antistro recepta & laudenter au-
da sunt reposita, qua bene resuscitant editiones. Quo-
propter si scribis quam multo velut, aequo item nos ipse, E-
rasmi Opera isthac prodierint modo, non nostrum animam,
sed exigitatem tanto caritate inferre ut imparem ac-
censum, volumus, qua etiam apud Teum Celibundum
facile nobis patrocinabitur. Optime vale, Vir Clarissime,
ac tuis nos clientibus amicus amumera. Basilica postre-
die Natalis Jesu, qui ipse S. Stephano Protomartyri san-
ctus fuit, seu 26. Decembris, Anno 1536.*

T. D. devotissimi

Hieronymus Frobenius, & Nicolaus Episcopus.

S E Q V I T V R
E P I S T O L A E
ABSQUE ANNO ADScriptO,
ORDINE ALPHABETICO
DIGESTAE.

EPISTOLA CCCLXXXVI.

Erasmus Rot. Petro Agidio S. D.

O PTO parenti tuo optimo, id quod
est optimum. Iterum atque iterum
te rogo, clarissime Petro, ut quod
mutari non potest, ferre certe mode-
rate, nec te conficiat dolore, tibi
exitabili, tuis gravi & acerbo, mihi
Atroque acerbissimo. Serva te tibi,
serva te tuis, serva te rebus prosperioribus. Sive pater
est incolomis, sive fecus, scio te graviter occupari, non
luctu solum, verum etiam negotiis. Proinde ne quid
ex meis etiam accedat, mihi sciam meum, ut quod
habes rerum mearum, huc adducat: si quid tibi po-
test esse usui, tolle, & scribe quid sustuleris. Atque
uticam summa omnium quae habeo, potis transire
salutem quam redimere. Venissem ipse, sed metuo
pioritiam, & sum in refrigendo Novo Testamento to-
tus. A Mero binas accepi litteras. Cura ut valeas,
& te fortem virum praebas. Si quid erit in quo tibi
quoriam facere gratum, facito periculum, non ex animo
te diligam. *Lenaeo 12. Novembris.*

EPISTOLA CCCLXXXVII.

Erasmus Rot. Petro Agidio S. D.

S OLES ultro me tuis provocare literis, at tunc nec
laetissimus respondes. Scripseram de commentariis,
de quibus cum Hadu posuisti eam, habebam Francis-
cum noemhii suspectum, quod parum integra fide rem
translatisset, itaque cupiebam tuis literis certior fieri.
Duci nos potest, quam dolorem, nostros paulatim his

D involvi bellis, tot jam bellis, vel, ut verius dicam,
laciniosis divexatis. O Theologos elingues, o mu-
tos Episcopos, qui tales rerum humanarum pestes tri-
ciis spectant! Scribito, mi Petro, ac vale.

EPISTOLA CCCLXXXVIII.

Erasmus Rot. eruditio M. Petro Agidio, amico
incomparabili Amice, S.

M ATTRA, ut Hieronymus probe continemus huc
veniat, propter annotationes adhibendas. De
numero & ordine Voluminum Petram consulto. Mi-
hi satis videtur, si in sex Volumina compingantur, si
epistolae ad Basilensem & Bernensem tradit. Franciscus
non dubito quin sint redditae. Suspicebam nos alteri
commisisset. Nuncquid adeo. Tu fac praestantem
mittas, sed ad alium potius quam ad me, ad Basilensem
potius. Io ceteris huius officio amice. Pauli sen-
tentias, si videtur, huc mitte per Franciscum, ut Ba-
dus committamus, a quo tunc binas accepi litteras,
& item a Bado prolixissimas, sed amice. Desperamus
magis propediem impartiam tibi. Nuncquid vidi homi-
nem inimicum amicum. Transfallo lectis illis ad
me ineptius, & ad me responso sic exultator homi-
nem, ut vix nomen ferre possit: vide quantum pro-
fecerit. Respondi & ego vicissim illi, sed testatur me
posthac non inluminorum operam in huiusmodi carnis.
Transfallo optime de te sentit, & ingenium tuum uni-
ce amat. Nec tu homo bonae fidei es, qui non solum
cum bonis ac veteri formula bene agendum existimas,
verum etiam cum veteribus ac minus, pacifici debeas
cum nura, tunc petiti, quantum libuit. Deinde
ex texto Ternaensi, quo vellem subduplicavimus,

EPISTOLA CCCXCII.

Erasmo Rot. Mufarum parenti, Richardus Bartholius.

* **ERASME**, mihi, si quid tui iam patet, imparet: nam Principem ad te Hellanicos Graeco peritum, & Nobilem, & probum afferam: Depone frontis tetrica ruga tua; & Remitte studii paululum grati genus. Non integrum deposui ipse abs te diem, Veram tristem, si minus, quincuntem: age, Languere; si non sic lubet, sic ut lubet Agatur: si te videat, ac nesciat modo: Namque arbitrator (sic tuum ingenium colui) Se, vel Platonem, vel beatum Socritem Posuim, & alium Phocidum vatum sacra. Nec saltem ab ipse perperam tecum paret, Incuriae, vel dolo (ut dicunt) male. Dilectum forens animam illicui sumam, Qua facile omnes litterarum gymnade Vincit beatus, neque cultum infirmis Conseruit; & quod ante studium plerumque Creverit, nunc prodigia aggerit. Naturae; & una peritae industria. Beati vive, ter beate, & septies Vale.

EPISTOLA CCCXCIII.

Erasmi Rot. Jacobo Beto, Secretario Oppidi Bergensi, vobis opprimo docto, S. D. P.

EPISTOLA nostras in manus tuas venisse, haec: Subverberar eam, ne nauta homo levissimus mandata nostra negligenter eussit. Litterae autem tuae alio mihi erant optatae, expectataeque, ut ad navim redditis continuo reclusis impingerem. Deinde diversis affectibus variare animum: prima enim fronte tibi subfalscebar, qui tam brevis misisset. Cupere enim te (quae mihi Batis mei est aviditas) non epistolam, sed volumina scribere. Deinde, voluit (ut ajunt) oculo percurrere, cum te febri permaculata (ut scribis) correptum legerem, toto intremis pectore, fixisque oculis al paulo accuratius relegere cupi; ubi autem te nostris literis convalescenti intellexi, contumax illo vel dolore, vel metu levatus sum: cetera hilariter legi. Omnem quidem rem, mi suavis Batis, tuae prudentiae relinquo: sed iterum atque iterum mooco, ne importuna ambitione meis rebus officias. Primum danda opera, ut Erasmi tuo consulis; deinde, si quid vel meum studium, vel commendatio, vel scripta poterunt, id omne vicissim ad te ornandum expromam. Placuisse autem epistolam domino Bergensi, mihi voluptati est; verum ex noo ad me scripta erat, ut placerem modo, sed ut voluisti meum morem gererem. Quid de hoc spei sit, nunquam meministi. Oravi te quae potui vehementer, tuum rursum te oro, obsecro, obtulor, ut rem, mi Bato, quae mihi magnopere cordi est, tu non mediocri habeas cure. Itaque epistolam nostras ita diligenter fac legas, ut nihil in eis temere me, quamvis incondite, inscriptum existimes. Vale.

EPISTOLA CCCXCIV.

Geulicimus Goudanus Jacobo Beto, amico suo, S.

* **QUANQUAM**, vorarum optime, nulla mihi itam familiaritas, nulla alia quavis necessitudo, ac ne amicitia quidem intercedebat, incredibile tamen me tenebris deficiam ad te scribendo, idque gratiparanda in te me (qua antea non fuit) amicitia. Tanti est mihi in te amor, ut disto te difficile, credidit difficile. Neque vero temere me facere arbitror, quia te nunquam visum, tanquam amandum existimo, quod qui vis, quibus produm virtutibus, quous te faciat meus Erasmi, vel

A pocius noster (quippe etiam tanti) semel atque iterum & in familiaribus colloquiis, & absenti, te literis commendavit, tam amice, tam favore, ut necesse sit esse illum ita amantissimum. At quem tibi amabit, equidem nunquam potero non amare, tantum enim et scribo, et quomodoque amandum existis, hanc potero amore dignissimum. Nec sane illius de te sententia praevaricatur: nam (ne omnia dicam, quae in te sunt admiratione digna) quous me facere credis tuam singulari doctrinam? quous clare compellit? quous in te delictis? Profecto (ut praeerea nihil sit) hac una res sufficit me devovere hominem, qui se in me vocavit, ut literas nequam non amore, praefertim hac tempestate, qua sunt illi quam rarissimi, ne dicam nulli. Si quis delictis hoc seculo quare, videm fallacis videbitur, ac si velis vel piscari in salubrem, vel in salubrem venari. Sapientem, me Batis, (lubet enim familiarium loqui, & apud te tanquam amicissimum, quousque me male habet, deplorare) non modo dolo, verum etiam vehementer ingemum propter optimatum artium tam diuturnam intermissionem, atiam non rellis dextris interitum! Quousquid humanum est, (patere obsequio paulisper degradari, atque flumacho morem geram) quousquid, inquam, hominem est, omnes sese indigni sequantur. Alii (qua plerumque turba est) dant optum cogenda pecunia, studique severitas habendi, terras pererrant, maria transcurrunt,

B impiger extremos currit mercator ad Indos: Solum cum, qui immutatus sit, iudicat beatum. At vide, quous, cunquomodo sit beatitudo, ad quam tanto strepitu properatur. Atque sudore & capitis periculo congerum, cunquomodo antea & cum metu servam, non sine ejulatu amittunt, nunquam parvi fructum, dum semper pariendo inhiant. Non cessant tamen patres ad hoc tam sordidum studium juvenem coherere, stimulare, semper in ore illud Poeta habentes:

O cives cives quaerenda pecunia primum
Virtus post numerum.
Quantum quousque quis numerorum servat in arca,
Tantum habet & fidei.

D Numquid contra videre est ita hominem incensu libidine, ut nil amplius in via potuit expectandum, atque hi illorum gratis sustinere facere cupissim rei illorum, non pudet (qua nil hominem antiquius) volare peritiam, nec piget quidem sese fuaque profunderi. Nam plerumque vel ob amulorum invidiam, vel ob suam ipsorum insensitiam, aut egessit, aut existit, aut morte devotus multatur, tantum emittit manu & idem caducis bene. Quam pitem plus fua nuper experta est Hollandia, perniciosissimo ille bello, dum quousque daminari vult, exerte. Quid vero jam commoverem esse, qui sine resissa & crumede & benefi sese pecunia emungere bellum voluptati. Eiusmodi homines (si tamen homines, & non magis, ut Poeta canunt, pecudes) tanquam si ad ludum & jecum nascuntur, diem tamen confumunt nugis gaudem, choretis obversantes, inter fusa & calatib more Sardanapuli pensa subinde venibus peregrinant, ipsi quousque interdam una cum pulvis mites. Certe si pallescere, macerari amantibus, trancum (quod dici solet) trahere, non aliter atque Hercules infervere (qua nil importunius, nil importius) amica, volubus quousque plateis pervagari, serva, sere ad limen mandati atque mercedis pulis. Certe non utinamque oblitus amorum vicissim molles & diu vacare conpatimuribus, obfulare in sapientia, adito ut nunquam (quod de quibusdam Plato ait) videamus silem neque orientem, neque occidentem. Hoc via genere ingenii (quodque indignum) ingenio, adolefcentes & aetate & ortus, nec non amos quousque facimus jactantur. Quousque quousque tandem invenire est, qui liberales ante disciplinas? qui optima artes patet vel exigua opera non indignum vix, ut opinor, nullum.

E Atque non sive militas paret, illa suat utilissima: parant enim, qua vera divitia sunt, sapientia servat. Sive gloriam quis malit, ille adferant quousque triumpho poterunt gloria immortalitatem: voluptas quousque nunquam major est, qui plus haeretur, plus

plus finis. Ceterum corporales voluptates cumulari solet
 fastidium, habentque facile plus tam nova tum praeven-
 tia, quam vel utilitas vel sanctorum. Interim prae-
 ter per liberales artes ab vitæ, bonorum vero, opum,
 voluptatum libidine sapi magnorum fluxuorum esse co-
 mitem. Sapientia plane Romana, qui cum pro imperio,
 quod tenebat, magnitudinem ferens negotiorum, mirum
 tamen in modum studii incubere litterarum, atque
 intelligentiam esse tui & omnino in rebus secundis, &
 in adversa probata. Sed quod tantisper quætor deesse hoc
 tempore qui desunt, cum magis querendum videatur
 qui dicant. Unde omnes ut aut miram eripant barba-
 rismum, viximque illudantur Aulares Latino, viximque
 in scholis Papini, Hugutio, Eribardus Catholicon, Gra-
 cilla, Graciliusque, quibus cum nihil sit arrogantius,
 inter se tamen contendunt de palmis ignorantia, omnes
 precipui, nihil utunt. His barbarum docere linguam
 Romanam funditus evertitur. Ad his penissimum ortus
 est miserabilis ille litterarum ecclesius, digni, me Her-
 cule, quæ omnes mortales oderant, digni qui cales infanti
 tam suis voluminibus delectantur in Tiberim. Atque
 mirum aliquando tandem littera reviviscant, non latite,
 quid ipse sit tandem, Nilum stultis, quæ semel fuerunt,
 barbaram amittere, sed ferunt, compelluntur, partem
 iustitia, qua nil rectius nisi quod sibi placuit dicunt,
 partem invidia, qua turpe putant parere minoribus, &
 quæ ambores dicere suam pendenda fateri. Ceterum
 ut tandem querela suam imponat, quæ iam mirum ut
 longitudo (nisi mecum ibi pro tua dextera commo-
 nis esset) delinere perperis molissimam. Atque ut ad te
 redeam. Non mirum, mi Jacobe, si te habere Guil-
 telmum antea sue charissimum, quippe qui investigat ex te
 tua industria vixisse, ut bene plane inter barbaros na-
 tus credis possi nomine Romanus. Nam non tantum Ro-
 manorum (quomodo nil magnum videre possi) affectus
 ex longum, sed etiam, quæ apud illos est, multarum
 rerum peritiam, & (quod atque mirabilis) facundiam.
 Quomodo & alias ibi non minus te mihi con-
 sciam complectendum. Nam profecto nil tui moribus sua-
 vius, plenus est humanitatis, comitatus, facturorum,
 & quæ suprema deum decet, modestia, tam in laudan-
 dis litterarum minime malignis, atque in amandis ille mo-
 ribus secundis. Ad hoc accedit tanti tui in me amor,
 tantum studium, ut nisi sum homo hominum ingratis-
 simus, nunquam auiam committere, quæ tantum te a-
 mero, sine patris amantem redamem, ut amplius non
 possim. Non me fugit quanta & me & mea serpsit fa-
 ctia, non praeferi tua effellum esse opera ut ipse sit,
 videri desideret. De ipsa tua brevitas inmensa
 gratias habere, habiturus quod votum, atque aliquan-
 do relecturus, tametsi sedulo curat, ut dum in me ipse
 videri & ego hic se voluit. Nunquam non paucos ha-
 bet Hollandia, qui te amant, morantur, laudent, tu-
 sum velant, mihi, qui te amicum habeam, gratiamur.
 Itaque, vixitiam prestantissime, (sile enim se hominem
 occupatissimum longiore epistula obtrudere) hac ad te scri-
 pserim, non quidem gratia tui consulens quem amare
 intelligebam, sed quæ tuum munus confirmarem, atque
 curritur quasi calcarea adhiberem, simulque amore vo-
 stris ab te cognitis, eritret inter nos amicitia, atque &
 non vulgaris & æterna. Quod si fulsum erit, nil me
 facit latere. Dabo equidem operam, ut metum in te
 amorem non solum præparem, sed & omni viri pesser-
 tum. Vale, mi Bulte charissime, meque manique tra-
 simum, ut satis, una. Te bene valere optant meae Ser-
 vatus, Flavellus, ceterisque socii amice, qui perinde
 sunt tui, atque mei.

EPISTOLA CCCXCV.

Pientissime in Christo Patri Henrico a Bergo, Antistiti
 Cameracensi, Erasmus S. D. P.

*EQUUM me uno confidens furcem vidisti?
 Quod istud principii est, inquit? Dabit vo-

num meae edociae vel ingenio tua humanitas, An-
 tiditum ostendisse: cum enim rara quadam atque
 admodum mixtura in praedictissimum elles, ut nihil
 te uno facilius ac populurum, ita facillime ut nihil co-
 gulibus, libuit tamen impræclarum humanitatis tuae
 potius quam magnitudinem meminisse, tunc cum bea-
 titudine pulvisser (si fas est) joci. Quod, inquam,
 me uno confidens? Quod hinc simile *Phormio* ille
Terentianus designavit? Patum aulæ vixum esse fac-
 tionem, alienum invito Domino sustulisse, in futurum in-
 super meum ipse proderem, imo ostentarem, atque
 ideo (quod est impudentissimum impudentius) tibi, ni-
 hil neque tuam cenitiam veretur, neque tabulas, ne-
 que leges, sed ne severam quidem illam *Scævola* in-
 terpretationem: Quod cum servandum datum est, si id
 ulus est, live quod utendum acceperit, ad aliam rem,
 atque accepit, uton est, furti te obligavit. Quod istem
 calumnia hinc elabi quæ? cui non facinus calco di-
 gnum videatur? Verum hoc unum modo mihi con-
 cedit tu æquum videri, licet paucis pro causâ di-
 cere: ubi rem cognovis ordine, *Erasmus* non modo
 absolves, verum tu tantum aliter *Apollonius* *Mercu-
 rialis* furtum meum & rideo & probabis: *Gulielmus*
Goudanus, quo uno semper & à teneris (ut *Græci* di-
 cunt: unguiculis cum omnibus in rebus, tum libe-
 ribus stultis, *Patris* *Patriusque*, jucundissimo fam
 ulus, prima ac summi patris *Hilanda* ipse est quæ
 cum antehac inculet fignidique nil nisi fœces, car-
 duos, silvætrique effuderit, corripit vix denique *Ar-
 lum* aliquam frugem perturrit. Cuius quidem primi-
 tias plenis de causa tuo nomini placuit immolare.
 Apud hunc pident cum valedudinis confirmade gra-
 tia aliquot dies cessare, inter multa quæ nostro mo-
 re familiarissime simulque juvenidissime consuebamur,
 Odas quasdam, quibus ille adolescenti admodum præ-
 luserat, eruit atque deponit, sed ut me censore ab-
 oleretur. Ajebat enim fuis more tum reverende,
 tum facie, ejusmodi tibi videri illas, quærum men-
 die ne fœcentia quidem liturs tolli nequeant, unica
 possent; neque *Apollonius* eas, sed *Phormio* *Nephræges* di-
 gnas arbitrai. Addebat non minus festivo, jamprid-
 em factus illos suos tanquam abortivos, coque dege-
 neratos, multoque ipse futuris parenti, invitis haberi,
 ile, inquit, ipsum facere pias prohibet valentem,
 tu *Harpagum* esse: simulque exportulos trahit, ni-
 hil minus veritus quam quod confutem est. Ego
 siquidem ex *Harpage* dominato primum *Cyri*, deinde
Myli, *Oedipi*, *Remuli* dolebat omne, pie fraudu-
 lentus clam evadendos putavi, quod ille in pie severus
 perdidisset; in spem videlicet erectus futurum ali-
 quando, ut illa parenti despecta fiboles efflueret,
 ac patre etiam invito regno possideret. Itaque perisse
 simulans *Phormio* rejecto, prædamque meam aufero. Hic
 ne solus adeo furo potiret, non me continen quæ in-
 cunus aliquot amicis aptum: paucis quidem initio,
 deinde (ut fici) res ad complutulos se fepit. Quid mu-
 ta? denique auverit agmine in me facto elligitarat,
 ne tante ipse primis invidis premerem, sed tui stu-
 diolis adolescentis ad mœnem gratificaret: obiter in-
 terminati cum bona cum mala gratia facere proptere.
 Mihi quidem, Antistes ornassime, do-
 cissimi modicissimum adolescentis ingenium semper
 admirationi fuit, nihilque unquam modeste re-
 nudum humile, nihil non egegum à tali indole expul-
 sandum judicavi: meo tamen unius judicio non ita
 fidebam, veritus ne conjunctissimum hominis amore
 alticulus parum reflexe perspicere. Verum ubi *Ar-
 bertum* *Gargant*, quo uno litterarum parente, antistite,
 præcipe *Francie* non injuria gloriar, *Gulielm* me
 carmina magnopere probavisset, ultroque, ut eederem,
 hortaretur, ejus judicio facile acquievi: quid enim tu-
 ti viri vel moribus vel doctrina non tribuendum exi-
 stimem? Nec me fallit adeo fœvus à *Gulielmo* mihi ille
 paratus, & quidem *Drumano*: o cœlum, o terra,
 o maria *Neptuni*! Exspectande epistolæ fecerunt con-
 Tam. III. VVVVVV VI

vilis refecti; maleficus proditorem clamabat, in finem denique trahet, opinor. Quid calumniae comminiscer? Quo me colore torbor? *Cicerone* opus fuerit, verum ut par etiam ipse futurus sit vereor. Sed *Mitriatem* imitator non possum impudentium causarum defensorum: dicam praeter jus me furti accusari, quod (ut vere & *Pythagora* dictum est) amorum inter se communia sunt omnia. Aut certe cum *Chorea Terentiana* magis ingenio scilicet, amoret me, non odio, peccasse: utcumque tum ille feret, humanissime Praetor, ego meum furtum plane aratum prodire nolo, tui nominis suspicio prodire volui, siue quod tibi unico *Mitriate* omnia mea studia quaecumque erunt dicere certum sit, siue quod hoc ejusmodi judicasset quod tuae dignitati probatum iri facile divinarem, quippe in quibus duae quaedam res, quarum utriusque te semper amantissimum novi, copulatae cernebantur, cum eruditione insigni probis non vulgaris: quarum quidem consequentione ut nihil existeret pulchrius absolutiusque, ita rursus nihil: nam in plerisque mores quidem veneramus, et eruditionem, siue qua manca quodammodo virtus videtur, desideramus. Contra fere sit, ut his, quibus felicius ingenium contigit, necio quo pacto aut ad glorie inane studium male erecti sunt, aut ad lasciviam peius proclives; ceterum & *Christiana* religionis pietate simplicitateque abhorreant. Quare recentioribus his poetis atque adeo *Christiani* laborati mecum interdum soleo, quod in deligendis sibi archetypis *Carolum, Titulum, Propertium, Nasennem, quam divum Ambrasiu, quam Paulum Nolanum, quam Prudentium, quam Juvenentem, quam Albiu, quam David, quam Salomonem*, sibi proponere solent, tanquam non sponte sint *Christiani*. Sed reprime me, ne plus certum in amicos quondam meos, ut illi me insulamur. Equidem cum meo *Gegano* libens sentio, qui ecclesiasticas quoque materias vernaculis opibus transcendere posse putat, modo pura adit oratio. Neque improbarem *Aegyptum* adhiberi superlucilem, verum totam *Aegyptum* transferri non placeat. Qua in re *Rapissa* ille *Montanum* palmariam meo iudicio operam ravavit, qui ut cum *Mare* commune patriam sortitus est, ita ad *Mare* eruditionem non parum accessit, qui mihi non alio jure *Christianum Mare* videtur appellandum, quam quod *Laetianum Agricola Christianum Cicerone* solebat appellare. Et nisi me fallat augurium, erit, erit aliquando *Rapissa* suo concive gloria celebritateque non ita multo inferior, simul invidiam anni detraherint. Habet, habet fortissimissime *Carmentum* Ordo, quo sibi placeat, quo eunctos provocet. Neque tamen huic jam sensu *Gaudentium* adhuc adolescentem ausum acquirere, quamquam his progymnasmatum in summam spem duco, *Sirpense* illud rus aliquando habiturum, quod *Mama* jam bis felix nequeat contemnere: nam qui tam feliciter abortum fecit, qualem sciam legitimo partu pollicetur! primi partus cum in nonnullis amantibus, tum in ingenii invnes fere provenire solent. Si tam laeta sunt *Gaudentia* inania, quae tandem erit illa matura solidaque frugis? Ad miraculi cumulum facit patria barbaries, praepceptorum penuria, hominibusque nullus apud non fluxum habitus. Quare si qui forte nascituli in hoc incident, etiam atque etiam praemonitos velim, ut aetatis, ut patriae, ne curae rationem habeam, quae his pericula hominis ingenium non mediantur, sed consant potius ac herbe luxuria solis fertilitatem; & si quae neglectiora offenderint, fuisse *Gaudentium* hanc meminere, non scripsisse, si quae nimia videbantur, meliorem esse spem luxuriantis quam frugalis ingeni cogent. Diminuto o-mni non tam facile scilicet, quam nimio detrahatur. Praeterea si qua liberiora acerbiora videbantur, *Aeciane* responsi memineisse non pigeat, qui cum adole-

* Insuliget *Carolum* prope Godean, quod vulgus nomine *Sirp* dicebat, ubi & ipse *Laetianus* aliam vitam Musulicamque fecit.

viscent *Pacuvius* tragico quidem & illi, sed jam admodum aetate grandi, tragico, quam *Aecianum* inferi-plis, desideranti legisset, atque in eum sibi probati quidem duxisset, subdum tamen & acerbiora videret: *Pacuvius*, inquit, nec me sine illius rei periret: nam quod in poemis est, idem adum in ingens evenire, qui illa & acerbiora nesciamus, post sunt mita & jucunda. Mihi certe in hoc carmeni genere, in quo praeter *Aecianum* nemo fere nobilis exstiterit, *Gaudentius* uti liberius non duplicet, tum quod locupletissime venae sit argumentum, in tanta lyrico numerorum angustia corpus indulgere, tum *Quintilianus* non placuisse video eos, qui procellam mentientes nequam le pelago credunt, & (ut ille ait) manum semper intra passum continent: *Horatium* Odus idem collaudat, solusque fere lectu dignus iudicat, quod inflantur nonnquam & feliciter audent. Sed nimium extendo epistolam, Lectori semel dicam, si quid in his Odas offendet, me, non *Gaudentium*, reprehendat. Tu vero, ut ad te redeam, Antistes amplissime, hos infantes expostutiones, ac pluraquam orphanos, in alumnos rui me tradente si reseres, antiqua tua humanitate dignum faceres. Parentem minime desiderabunt, si tu illa patrum contingeris. Desino plura, in adit ipse mea opera utcumque adornati. Bene vale, nosque commendatos habet. *Parsia* 7. Novembris.

EPISTOLA CCCXCVI.

Erasmus Rot. Helvii Rorici, viro literatissimo atque amicissimo, S.

Quid tibi volent tot tuae leigatrices epistolae? quam est illa improbitas? scribis enim atque rescribis, mimaris, convitiaris, bellum denique palam denuntias, ni tibi meorum carminum copiam fecero. Vide, quae, quam fit iniqua, qui ejus rei tibi per me copiam fieri potestas, cuius mihi non sit ipsi copia. Equidem persande depero, nec neque jam alim in istis versari studiis, & si quid puer aliquando lusi, id omne in patria reliquisse. Neque enim barbaris, aut pingue quiddam peregrinorum sonantes Camoenas meas huic celebratissimum gymnasio *Parsia* inferre sum ausus, in quo ego abiolutissimos in omni genere litterarum quomplurimos floere non esse nescis. At tu nihil horum credis, & vel in hoc poetari me suspicaris. Quis, malum, istae rei tibi perisistat, poetam esse *Erasmum*? isto enim vocabulo subinde tu in litteris nos appellas, olim quidem honorato, nunc ob multorum solidam imperitiam invidioso. Proinde tu, si me amas, cave posthac isto me nomine compellaris: ceterum, *Helvii* vir amicissime, ne eadem saepe scribendo & te fatigas, & tuis abundas, paulo libentius aperiuitque loquarum necesse est. Principio non sum tam inceptus, ut & quoquam ploris, quam sim, haberi studeam. Quamvis enim poera mihi dulces fuerunt ante omnia Musae, non tamen in hoc studiorum genere tam accurate elaboravi, ut quidquam *Apolline* dignum & nostris possit officina prodire. Hi tua carmina ad omnia palpita, omnibus in trivis cantare gaudeant, qui, juxta *Horatium*, iudicis argutum nihil acumen formidant, neque cum *Cicerone* reculant, quo minus omnes omnia sua legant. Nos cum *Laetio Seneca* ac *Tarentino* scribitis, si quid tamen scribimus. At enim dices, qui minus audeas tu, quam si atque illi, neque doctrina tibi, neque eloquentia pares? Adde si placet illud Sarpici:

Serphicus in doliis doliisque poemata passim.

Et illud,

Stultus est clementis, cum tot ubique

Vasibus occurrat, primum parcere chartae.

Ego, mi *Helvii*, istorum ineptam facilitate, ac (ut ita dixerim) ventiginem edisse soleo, non imitari, qui praecones (nam sic nos appellat *Quintilianus*) ubi unam atque alterum Poemam legerint, & tentata *Apollinis* fultula necio quid argui sonare coeperint, illi ad scri-

scribendum propositum, adeo tibi incepte placentes, ut quicquid produxerint, non secus ipsi videntur, auctores, amplectuntur, quam deformes simis filios. Nam si verum interii fas est, quot *Marcius*, quot *Panas* hac nostra tempestate videmus, qui ne ipsum quidem *Aspidem* minimo (ut ajunt) dubitent provocare? Et reperiunt quidem illi pluresve canores dignos, juvenum *Atidas* suos, quorum pingues virulæ barbaricæ deliniant carmine, ac iudicium forum vœcordia fresti *Atmanas* gaudia sumas tibi pollicentur.

Nam ego vœvise amor iussuque plebo, non mihi dulce est, cum meo ipsius displicentem, imperitorum iudicio probari, quorum alius nihil miratur, nisi quod ipse non facit, aut potest, alius è regione nihil, nisi quod non intelligit. Huic portentosa quidem ac plures capunt,

— magisve canora,

ut apud *Plautum* est. Hic obsoleta atque ex *Athoripum* seculo usque petita veneratur, attonitusque legit.

— *Aras* frugifera.

Alius ve horum congerie delectatur, garrulitatem putat eloquentiam: sunt qui Poema vœvsum negent, nisi sexcentis fabulis resecratur. Solida per pauci suspiciunt; neque enim percipiunt. Si pœtori *Apollis* (si satis commensum) molestem fuit ab *Alexandro* Rege potentissimo (non iudicari) opera, viro d-cto molestem non erit, à quovis fœtore, à quovis babulco iudicari? Adde invide monstrum improbitissimum, quod optum quæque libenter solet impetere, ego hujus exœtæ filios cur grates quidem in me provocem? hanc contentum lubeant qui, mihi ventre magistro ad sanctum incitantur, ac certe quibus *Seren* illa laudis ac fœmæ adeo blanditur, ut malis vel *Hædras* morte nobilitari, quam inglorio vivere. Ego gloriam invidia non eno. Ad querulum ista tandem, inquit? Nempe huc, quod cum inductor sum, quam qui doctorem (si qui tamen sum) possum auribus fatiscere; & doctior fortasse, aut certe generosior, quam qui cum illis digner ardelionibus contendere: si quid scripsissem, *Varro* potius quam *Aspidem* dicere statuissem. Verumtamen ne in hominem, mihi singulari benevolentia copulatum, nimium *Demos* viderer, ego *Atmanis* exemplo expurgari me sum possum (nam qua reclusit *Hædras*) ac de meo infesto pululum decedens, unum atque alterum cœnium meorum ad te dedi, quæ nuper, dum ruri ad amem spaciarem, per otium lusimus, in quibus neque tu *Marcius* felicitatem, neque *Lucani* sublimitatem, neque *Nasus* copiam, neque *Bapsila* *Atmanis* lenocinus ac doctrinam quævissem. Ego enim cum omnis minor, nescio tamen quo pacto in scribendo *Horatiana* illa simplicitas & sœcitas placeat. Tu si solida magisve ambiciosa miraberis, spero carmina nostra non ulquequoque subsidies. Sed, heu! tu, pœe præterieram quod maxime mandatum volebam. Si quid *Erasmus* amas, cave illius nepos usquam efferas. Vale. Scriptum ruri tumultuante 8. Novembris.

EPISTOLA CCCXCVII.

Erasmus Roterdamus Arnoldi Bæfchii S. D.

COMPLAVSCVLAS jam epistolas eodem prope tempore abs te recepi, quod me tibi suspicaris iratum: ni sine causa faceres, forem profecto incundem, quod de homine tui amantissimo, tam non amaret sententia. Vale.

EPISTOLA CCCXCVIII.

Erasmus Roterdamus Jacobo Cantero, viro eruditissimo, S.

QUANquam pridem ingens mihi ad te scribendi mœcessit cupiditas, *Jacobus*, vir eruditissime, vœvux tamen in tunc diem tabellariorum aut penarum,

A iam incommotata, præsertim quod parum certum esset, quo te loco nostræ comprehenderem litteræ. Nunc vero quando cum hominem nactus sum, cui neque in perscrutando sollicitudinem, neque in exigendo improbitatem, neque ut conveniendo gratiam desinam confido, ex quo omnem animi mei fœntentiam vel sine literis discere possis, non potui contemnere, quin ei istuc iuro litteræ mens comitis daretur: quarum illæ hercule felicitati subinvideo, quibus te videre liceat, mihi non liceat. At unde, inquit, illa nostris videri cupideret? Profecto ob incredibili, quo te complector, amore. Rogabis fortis, unde & a profectus sit, cum non modo nullus mihi recum uti fuerit, verum te viderim quidem unquam. Ridiculum: quasi vero tu unquam tibi conspecta sit facies. Verum (quod magis ad rem attinet) tu mihi cognas probitas, tuam mihi perspicuum ingenium: & si nihil horum in te esset, quod te nobiliter redderet, parentis tamen fama faceret et conspicuum. Cujus enim auribus celebre illud *Atmanis* nomen non insonat, viri sum probitate, tuas litteras ornari, ut non hac tempestate, sed ut vel etatissimo illo *Cæsarum* seculo? Voluit per omnium ora vestre familie laudes, quæ servari teneamus utamque secens editam una & materio lacte & *Lucani* litteris imbui solitam, ad eorum non anles negas, quibus gaudere plerumque mulierculæ, sed doctis auribus dignas au-liri sententiam. Dignus sane tali pater familia, digna vicissim tali familia pure. Cui ergo vel ignoto, mi *Jacobus*, dubium sit, te hîc educationem indidisti, atque id quidem à primis, ut ajunt, incumbulis, in vœvum evasisse litterarum? Quia vir ingenuis bonitate, ubi genus non dicitur? Tu mihi ferre igitur solum tanto studio eulorum, heu quam fœnore agricola respondisse culorum, æquum est credere? At ne me conjectura sola daci existimes, hominem non nimis credulum. Primum, *Gerardus* *Lee*, impetitoris aris opifex, vir sane lepidus, omnium tuarum rerum me reddidit certiorum. Hunc enim cum à nobis abeuntem usque ad *Isala*, qua trajiciendus erat, ripam prosequeretur, plurima mihi de te cupide audientiam narrabat: quæ res meum tui amorem non mediocriter adjuvit. Nec mora: continuo mihi *Proba* semine carmen adfœrendum curò: videram enim ium esse. Quod ubi lectuare coepi, simulque *Proba* * * comperi, non me magnopere cepit. Tu vero epistola ac prologi itame delectarunt, ut iterum atque iterum lætissimis expleri animus nequiverit: tantum enim mehercule veteris tu n eloquentis; tum eruditiois præ te ferenti, ut nisi jam ubique gentium tuorum natalium studiorum nobilitas esset *Frysa*, nemo te neque barbara regione, neque has natum laculis erederet. Quom igitur, mi *Jacobus*, virum te esse, latronum non modo egregie peritum,

B
C
D
E
F
verum etiam patrum esse fidelissimum, exploratum habeo; vilius est à te petere, primum, ut nos amemus mutuo; quæ res quom inter quolibet pericula est, tum vero inter litterarum studiosos quam jucundissima. Deinde, ut (quod facis) de litteris, pro fœde oppressis, bene mereri pergas, & severitatem barbaricam, jam orbi fere dominatam, explodere labores Postremo, ut scribendi vœvitudine, quandoquidem convectus negatus est, nostram levemus abiectionem. In quibus, si nobis morem gesseris, rem facies & nobis gratissimam, & tuo nomine dignissimam. Pluribus scribere neque licet, neque opus esse puro: qui enim has perierit litteras, omnis coram tarrabit: est nobis tu cœterarum rerum, tum studiorum socius. Vale, nosque vicissim hac diliges.

EPISTOLA CCCXCIX.

DE RATIONE SYDII.

Des. Erasmi Roterdami Christiano Lubecensi S. D.

CUM te incredibili quodam ardore litterarum flagrare anime dubitarem, *Christiane* non vulgaris eminece, hortatore nihil opus esse putavi, sed ejus quem n-
V V V V V
grat-

gressus effles vix dure modo ac tanquam indice: id quod mei officii esse iudicavi, videbatur tibi homini non modo multis modis copulativissimo, verum etiam iucundissimo, vestigia, quibus ipse a paucis essem ingressus, commostrarum. Quae si tu pari cura accipies, atque ego dicturus sum, futurum confido, ut neque me monuisse, neque te parvule poenituerit. Prima igitur cura sit, ut praeceptorem tibi deligas quam eruditissimum (neque enim fieri potest, ut in recte quicquam erudias, qui sit ipse incruditus) quem simulatque nactus eris, fac omnibus modis efficias, ut ille patris in se, tu filii vicissim in illum induas affectum. Ad quod quidem cum ipsa honesti ratio non debet subverti, quod non minus debeamus his à quibus recte vivendi rationem, quam à quibus vivendi initia sumimus, tum illa munus benevolentiae tantum ad dicendum habet momenti, ut frustra sis litterarum praeceptorem habueris, nisi habeas & amicum: deinde ut te illi & attentum & assiduum praebes. Contentione enim immodica nonnumquam obviatur ingenia discuntium. Assiduitas vero & mediocritate sua perducit, & quotidianis incrementis maiorem opinionem acervum accumulat. Satiatur cum omnibus in rebus, tum in litteris nihil permittitur. Laxanda est igitur aliquoties illa litterarum contentio, intermiscenda lus, sed liberales, sed litteris digni, & ab his non nimis abhorrentes. Imo mediis ipsis illudis, perpetua quaedam volapitas est intermiscenda, ut ludum potius dicendi, quam laborem exultemus. Nihil enim perdit fieri potest, quod non agentem aliqua volaprae remoreatur. Optima quaeque statim ac primum dicere. Extremus est demeritis dicere desolentia. Quod in curando stomacho solent praecipere Medici, idem tibi in ingenuis servandam puta. Cave aut noxio, ut in immodico cibo ingenium obruas, utroque enim iuxta offenditur. *Ebraeam Catholicum, Brachylogum*, ceterosque id genus, quos percellere neque possum, neque opere praeitum est, in relinquito quos barbarum immenso labore dicere jurat. Initio non quum multa, sed quum bona percipias, retere. Sed juxta rationem accipe, quae possis non solum rectius, sed etiam facilius dicere; hoc enim in homine artifice praestare solet auctoritas, ut tunc undem operis, quum rectius expediri queat, tum levius etiam efficiat. Diem tanquam in operis partito, id quod & à *Pio Secundo*, & à *Pio Pontifice Maximo*, viri omnium memoria praestantissimi, facturum legimus. Principio quod cupit est, praeceptorem interpretantem, non attentum modo, sed & avidus auscultato. Non contentus impigre sequi differentem, aliquoties praevolare contendit. Omnia illius dicta memoriae, praecipua etiam litteris mandatis, fidelissimus vocum callosioribus. Quibus rursus ita confidas ca. e, ut dives ille ridiculus apud *Senecam*, qui sic animum induerat, ut se tenere crederet, quicquid servorum quicquam meminisset. Nolle committere, ut codices habeas eruditos, ipse incruditus. Aucta necessitas, aut apud te, aut cum alia recta. Nec has contentus, aliquam temporis partem tacitae cogitationi tribuere memento: quam unum dices *Araucum*, tum ingenio, tum memoriae in primis conducere scripsit. Consilia quoque & tanquam palatris ingenuorum, nervos animi praecipue tum offendit, tum exorat, tum adauger. Nec scitanti, si quid dubitas: nec calligat, si quid errabit si pudor. Nocturnas lucubrations atque interpeccativa studia fugio, non & ingenium extinguunt, & valetudinem vehementer offendant. Aurora, Musi amica, est apud theatrum. Præstus aut lude, aut decumbis, aut hilaris confabulare. Quod, quod inter illa quaeque studii locus esse potest? Cibi non quantum libidini, sed quantum valetudini satis sit, sumo. Sub cenam paulisper inambula: cenatus idem facito: Sub somnum exquisi quidpiam, ac dignum memoria legitur, de eo cogitantem flosum opprimat: id experietur à te ipso repocitas. *Plovanum* illud semper animo insidet tuo, *Omne perire tempus, quod studio non im-*

perat. Cogita juvenes nihil esse fugacius: quae ubi avolat semel, redit nunquam. Sed jam hortator esse incipio, indicem pollicitus, suavissime *Christiane* hanc fortunam, aut si quam poteris meliorem, sequere, ac bene vale.

EPISTOLA CCCC.

Antonius Clara Erasmo Roterod. suo S. D.

QVOD nihil hactenus ad te scripsim, eruditissime Erasme, acerba mors sororis meae, quae penae antiquam litteras tuas acceperam, expiravit, intereaque haec frigora fuere in causa, meoque & aliquem in scribendo pigerrimum, adeo inertem, adeo squalidum, sicut habundantque reddidere, ut nihil quam de fera (qui avari) comedisse videri possem. Verum quid tam recte me meum iam distansium finem accessit, quo nique antea quicquam litterarum mihi, neque salubre saltem iusseris, quod equidem sciam, Clara tuam, qui tuarum & virtutum & scientiarum admirator sum, adeo ut tunc agram te interpellare a tua ipsi divotio accogitationibus, frangereque studis, in quibus te, magis proventus bonarum litterarum, quam felicitatis abdicum esse plane novi. De Roberto Caesare quod peti quod rectum agas, accipe: Tui Caesarem jam strenus aggreditur, nupte ab ipso pigerrime, consiliosque defendendum. Nam hoc tibi magna Caesares digna videntur. Scripsi quoque, ut mihi rebus jampridem ad Erasmi summo, invenissem, a quo responsum, mirum est, quomodo desideras. *Desideramus* festinissimum illum Thomae Mori bellum, de nova Insula Utopia, quem exspectamus in horis: nam librariis eisdem nobis familiaris mandavimus, ut quam primum ad nos transmittere curat. Quod adhuc summent modo facis (ut inquis) ignarus quid magnus sis, bene sperare te jubet: habes & Cancellarium humanissimum virum, & Regem in doctis omnes ac probi non solum propensum, sed etiam munificentissimum. Quibus fretus, quid est, quod deferendum putet? In non tuis respondens meritis, pro spiritualibus illis & divinis, quae seminare non desistis, ut mundanis hostis, ac carnalis, ut ita loquar cum Apostolo, humanisque fratribus sui adheres cupis, veli nolo, te missum non dabis. Quod reliquum est, & Caesari te plurimum saluti, & Clara tuas sese tua commendat fides: nique non commendare velis communis domum praestantissimi Cancellarii regis, non solum petimus, sed etiam oramus. Vale, mi delitissime Erasme. Gandavo 6. Februarii.

EPISTOLA CCCCI.

Erasmus Roterodamus Antonius Clara Consiliario S. D.

DE sororis obitu, consolatur te, vir ornatissime, quam in alius laus admittit tempus ipsum, in te singulari tua sapientia jam dudum esse sopitam. Non ita distraxerunt, hinc morbus, hinc studiorum non unus labor, hinc crebra migratio, ac remigratio, ut vix apud me fuerim. Nec inter haec tamen unquam excidit nobis Clara, candidissimum litteratorum patronum, nimirum ipse litteratissimus. Scripsimus enim semel atque iterum. Roberti postea rationem probo, opinor omnibus tentatis aliqui succellum denique. Is id me misit non epistolam, sed, ut ipse vocat, Tragediam, ac prolixus *Laudis* auctor, verum hanc ipse comicus sibi bene mire condierat. At mihi nondum liquet, uti potestorem gratiam debeam, et ne qui me tam inimice acceravit: an illi, qui me publicitus apud populum nimis amice laudavit, hoc est, traxerit, & invidiosum reddidit. Nec enim ultra res est, quae acriter invidientiae stimulus excitet inter mortales, quam si quem immodice praedicat. Non ferimus id in summis viris, & quorum virtus invidia major esse debuit. Quo minus mirum, si non ferunt in me qui sum & intra mediocritatem. Imo quod parochus ille sic in me debaccharis est, praeconi illi meo debeo. *Kant & Clara, vix*

deus digne. Quorum autem attribebat te magis ejusmodi involvi, melioribus occupatum? Nec referebat, quid hi tui illi inter se debeantur, ad me perferre. Juxta Poetas, nec ipse Jupiter placet omnibus, siue pluar, siue ferens sit. Nos quidem dedimus operam, & magis in posterum dabimus, ut placeamus universis: interum tui rectis contentiam, tum illo me confisos, quod optimis quibuscque certe non improbamur, fortassis omnibus placitum, simul atque libere ab obitu conquieverit. Alteri Disputam ubi leges, putabis te repente in alium orbem translatum esse. Adeo illic nova sunt omnia. De melle non sum asinus, modone reditum superest impendia. Est quod hunc asinum, quod hunc oisio lais sit. Ex hac via mox convalescent. Porro, famae sarcinum libere etiam abjicere, ac propemodum in Epicuri sententiam pedem aen, satis sumus. Sed heus jam alit te litteras expecto semi-Graeco si tui sitis in te solutus. Casarem meo nomine laudato diligenter. Cancellarius ex animo tuus est. Bene vale. Anieripia.

EPISTOLA CCCCLII.

Antonius Clara Domino Erasmo S. D.

Et vale. Erasme deditissime, & te valere gaudeo. Cuius vester, nodus est dandocimus, qui ad Casarem a nobis abis, non cum Lepoldo Casaris filio expellamus eam, speramusque propemodum ad nos reditum. D. Petrus Barbinius bene fide rei tui diligenterque curat, sollicitusque est mirum in modum ad orandum evolvendamque dignitatem tuam. Aliquis ille Conventus, tametsi motus & ardus variisque quotidie negotiis distringatur, de te tamen quiesci mentis incidit, quod quidem non admodum raro fit, idcircoque audis, itaque favere non cessat prosequitur, propemodum admittit est, quantum concipere possumus, si qua vel occasio vel fortuna laevi operanti arripere, omnibus modis tibi gratificari. Visum Clarae talis adegit sollicitas, qua si quis in te vel voluntas, vel amor, vel observantia, vel studium dignitatis tua. Quae commemorasti epistola nuperrim vidi, non videre legereque principio. Decipies ex Barbini literis quia in rem tuam nobis velle fuit conducere. In quo speramus ceterum adveniam ad nostrum, simul ac petimus, ne nuperrim alio desistas quam ad ad Clarae tui, habebis huiusmodi & latum. & tibi obsequenssumus. faciem vale, & charissimum mihi Petrum Augustum, huiusmodi tuum jucundissimum, omnino meo favore plurimum juve. Et Candavo 4 Junii.

EPISTOLA CCCCLIII.

Des. Erasmas Roterodamus Joanni Clesio, Theologo deditissime facandissimoque, S. D.

QUAM praefer meriti non superioribus litteris tua laudare, deditissime videri, tam his proxima immerentem objurgas. Quanquam non paulo exquirit animo fero reprehensionem tuam, quam non merere, quam laudes tui tui, quis non agnoscatum. Nam accusati, non solum sine viro oimnes ipsos purgare possumus, verum etiam hoc extra culpam non facere non possumus. Cum interim laudes accuratus refellere, hominis esse videretur laudum jejuna avidique, neque simpli ceteri id agens ne laudaret, sed ut aut laudis laudaret, aut expugnaret. Tu credis utroque ingenere periculum nostri clare voluisse, & quid mihi placeat, tanti viri precorico connotatissimum, & quid auleorum habere, obsequatissima irrisit. Constatissimum in amore his oportet, qui quidem sit in recipienda amica tam clausa, tam diligere, tam concubundum, tam explorantem, verum his aciem joculari libuit. Alioquin quoniam laudare autem vel falso laudari a viro omnium laudatissimo, tam hunc idem noni gaudere ab amico succurrissimum. Ipsius possibiles pro tuo subituro, tuum Erasmo vel laudare, & obsequatissimo, mihi de quoque litterarum tuarum videri huc advenit, qui te

nihil posse accidere jucundum. Sed jam ad Epistolam tuam paucis, ne puer, qui litteras tuas ausult, inania ad te redit. Quod neotericum Theologorum genus, qui mera argutis & sophisticis cavillationibus mitescunt, tibi negas placere, ne tu mecum vehementer, mi Clara, semis. Non quod illorum studia damnum, qui nullum omnino studium non laudo, sed quoniam ista sunt ista, nec ulla antiquioribus, elegantioribus condita littera, ejusmodi bene videntur, ut scilicet, & conentolium hominem reddere possint, sapientem an possint, viderint alia. Ingenium enim jejuna & aspera quadam subtile exhaerent, neque ullo vegetant loco, neque altius spiritus. Et, quod omnino est maximum, Theologiam istam omnium officiorum Regnam, sic Vete: omnia facienda locupletatam ornantque, sua balbutit & orationis sparsitibus sordibus deversant, sic profanum ingenium expeditam, ipsius quibuscumque impediunt, involvunt omni, dum omnia conantur resolvere, quemadmodum ipsi loquuntur. Itaque videas eam quae quodam angustissima fuerit, majestatisque plena, nunc pene mutam esse, inopem, pannosam. Illicur interea dulci quodam & illecebrosio morbo, nunquam satiate contentionis. Riva est nix nascitur, & mure supercilio de lana caprina digladiatur. Tum ne nihil inventis veterum Theologorum adiectione videntur, suis ausult & certis quae dam rationes praescriptissimas, quibus Deus mysteria sua pergegit: cum interdum pietatis sit credere fieri, ceterum quibus modis id fiat, omnipotentis Dei permittit. Adde quod officinarum ingenii studio, nonnisi quibusdam quaelionibus agnamus, quos aures pie vix ferant, cum querimus, num Deus pueris Diabolum, aut asinum alimur. Foras se tolerandum, si quis ista tanquam accendi ingenii gratia modeste perstratam attigerit, sed in his, tanquam ad scopulorum Saenens, non contentissimum modo, verum etiam in memoriam, praeterea nullas in litteras contemnimus. Accedit ad haec, quod nostra tempestate fere ad Theologiae studium sese applicant, litterarum omnium Principem, qui propter ingenium pingue parumque solum, vix ullis sunt litteris idonei. Haec autem dixerim, non de doctis ac probis Theologiae professoribus, quos imprimis suspicio, verum etiam, verum de sordido hoc ac supercilioso vulgo Theologorum, qui praeterea omnes omnium litteras pro nihilo ducunt. Quo cum hominem genere inextinguibili quoniam tu, Clara, dimissionem susceperis, ut veterem illam ac veram Theologiam, illorum spiritus officium implexantque, in postimum nitorem ac dignitatem, pro tua viri resistent, provinciam (ita me Deus amet) tam illi multis modis palcherimam, ipsius Theologiae nomine possidemus, quoniam omnium studiorum, tum huius Oratoriae florentissimae Academiae causa saluberrimam, verum (ne quid mentiar) & negotii & invidia plenam. Quanquam negotia quidem difficultatem tua tum eruditio, tum industria superabit, invidium animi tui insuper facile negligat. Sunt & inter ipsos Theologos non pauci, qui tam honestos tuos conatus & velint, & possint adjuvare. Imo nemo non dextram junxerit, quoniam nullas etiam doctorum fit in hac celebrissima schola, quibus Paulus Epistola publice jam triennium curantur, non attentissimas aures paraverit. Qua quidem in re, utrum magis laudanda modestia illorum, qui praeterea omnes omnium litterarum hominis aetate juvenili, nullaque doctorum, qui vocantur auctoritate praediti, aetate vident, an tua singularis tum eruditio, tum eloquentia, tum morum integritas, quam illi hoc benere dignum iudicant. Demor autem, non quod tu tanto neri supponis humeros, cui par esse potes, sed quod me nihil hominem in tam magnifico munere locietas: tuas voces. Hortari enim, amo pene convito efflagis, ut quemadmodum tu Paulum, itidem ego vel per te illam Artem, vel secundum Eusebium enarras, hibernis his mensibus fringenda (uti scribis) huius gymnasi studii coner accendere: Ego vero qui tecum habere di-

didici, nec ignoro quomodo sit mihi curia supplex, neque doctrinae tantum arctum, quae tantis obediens rebus sufficiat, neque tantum animi robur mihi reor adesse, ut tot hominum, sua fortiter tumentium, invidiam quem sustineat. Res illa non trionem, sed exercitissimum requirit Imperatorem. Neque vero me impudentem vocaveris, qui ista reculem, imprudentissimus omnino futurus, si recusarem. Tu, mi Coeleste, parum prudenter facis, qui (quod ait Plautus) est pumice potius aquam. Quia tandem ego fronte docebo, quod ipse non didici? Quis frigus aliorum accendam, ipse totus tremens horrefique? Ipsa temeritate mihi magis temerarius videar, si statim tanta in re vires meas periclitetur, &c. juxta *Graciam* sapientius, & ut mihi res accipiam experiar. At expectatum, inquis, & opinione te falsum quereas. Tecum igitur expositus oportet, haud mecum. Neque enim nos te fecissimus, quippe qui nihil istiusmodi vel promiserimus, vel etiam ostenderimus. Sed tu teipsum fecissisti, qui mihi de me vera praedicanti, credere noluerim. Neque vero hac appuli, ut poeticas, aut theoricis literis docerem, quae mihi dulces esse desierant, postquam desierunt esse necessariae. Hoc reculo, quia minus est instituto meo, illud, quia majus viribus. In altero oburgas immerentem, mi Coeleste, quippe qui secularium ut vocantur litterarum professionem nunquam prae me tulerim: ad alterum insulta hortor, ut eum me nimis imparem esse cognoscant. Quod si maxime par sim, ac liceat quidem. Nam mox *Luriam* relictam repeto. Interim dum me partim hircis hic alligat, partim recens duos cuiusdam faga non sinit exire, tuto in hanc ludatissimam Academiam me contuli, ut unum aut alterum mensis eum tui similibus potius, quam eum conquisitis istis aulicis agerem. Tuis vero pulcherrimis ac divina conatibus tantum abest ut velim advenfari, ut me (quoniam nondum adjutus sum idoneis sublimi & hortatore, & faustorum fore pollicetur. Ceterum ubi mihi conscius ero, adesse robur & vires justas, accedam & ipse tuis partibus, & insalutanda Theologia, si non egyptum, certe sedulum operam navabo: interim nihil mihi possit esse dulcius, quam (ita ut capimus) quotidie vel coram, vel per epistolam de laici litteris inter nos confutari. Vale, mi Coeleste. Humanissimus Praefatus *Richardus Charnock*, hospes meus, communis mihi tecum amicus, iussit tibi suis verbis multam salutem adscribi. *Omnino* est Collegio Cantonicorum Ordinis *dei Angliani*, quod vulgo dicitur *S. Alana*.

EPISTOLA CCCCIV.

In JOANNIS COLETI *responsionem ad argumenta ERASMIANA, De iudo & pavore Christi*.

Joannes Coletus Erasmo Theologo facundissimo S. D.

TVA Epistola, eruditissime Erasme, ut est bene laudata, ita est eadem, vel multis magis certe & disertissima, & jucundissima. In ea vides memoriam renouari, & nostra alitercatum fidem recensionem. In ea acumen istud inam quoriam tam facile penetrant, quam festinet. In eadem etiam stylum Philisiphi dignum, aptum, verum, significantem, edocuerim in hac rei ipse, & easdem, quatenus materia acrimonia patitur, dulcorantem. Haec & decur me tua epistola, leuissimam vultus, & dulcissimam. Tamen quoniam & argumentum impetio est, & praefata exemplis patetiam certam ponderis, quam auctori violentia, tamen meam mihi opinionem, quam ex Hieronymo alibi imibis, nihil adhuc necessarium, nec diuina: non quod summi praeioris mei, & improba peritiam indorati: sed quod (haud scio an recte) tamen quod vel verum, vel quod verissimum est, nos fagat & iuri arbutur. Quare non possumus tam admittere, quae contra adducis, quam valde fructum, quam velle resistere. Impellit enim nos ipsa veritas, ut acuti & eloquentissimi hominum dispositione magis deserta & copiosa, quam vera, tam abrum indigne & opprimis non patiamur. In qua defendenda, ut nequeamus, im-

A *vacantem epistolam* *Blominis* subsidium, cuius in ad appropinquandam veritatem videris nobis invocasse. Verum nunc volumus cum universa tua epistola congreddi. Nam ad tantum praefatum subit & statim, nec enim, nec vires habemus. Sed prima eius pars, & quae acuti & frontis, quae mihi videtur, ut par est, bello esse validior, expugnantem aggrediamur. Tu interea quatenus audi, ac nos ambo colludentes inter se siliabim, & qui igitur excutatur, cum avide apprehendamus. Veritatem enim quavis, non opinione ostendemus, quae serjan argumentum recitamus, ut igitur ex ferro, a ferro percussio, elucet. Vale.

EPISTOLA CCCCIV.

Erasmi Rot. Joanni Coleti suo S.

HERT cum in pomeridiana confidit inculca nostra, Coeleste, multa quidem abs te tum acute, tum graviter dicentur, nec tuam mihi sententiam laus probare, a qua tum dissentire magis poteram quam resistere, nulloque viderer non tam causa esse infertior quam facienda. Concessionem tu quidem in praesentia pro tua modestia remittebas, verum digrediente, ut tem mecum attentius amulitque perpendere, orabas: negans te dubitare, quo si ita facerem, illico pedibus in tuam iuram essem sententiam. Ae meo quidem iudicio faciebatur prudenter: sciebas enim quod gravior duxit Muma (ille nobilis) nimium alterando nonnunquam amitti veritatem: praefertim si disputatio peragatur his testibus, apud quos doctrinae nostrae opinionem peticham credimus. Advenit autem *Richardus Charnock*, Praefatus, verissimus amicus tibi, mihi recens hospes, sed utriusque nostrum pene ex aequo tum amam, tum admiram. Praeterea natura inistis contrationis calor, & studium sua cuique tuendi, manifestioribus etiam mentibus nonnunquam imponit: nam ut invenias qui velis agro paterno cedere, qui velit ingenio cadere nullus erit: itaque monitis tuis, mi Coeleste, libenter sum obsecutus, temque totum mecum animo prepetem, paulo sum fixus praesentique contemplans: de posito omni studio rationes utriusque componens atque expendens, imo permatatione facta ut tui perinde ac meis faverem, & meas non minus scriber quam si tuae fuissent excuterem. Mihi tum inter hac neque novi quicquam in mentem venit, neque epistolam, quod dixerim, paenituit. Experiar igitur si possum pugnam istam universam litteris repaescitare, & tanquam eandem fabulam agere deuo: non quod sum quam tum erum instructor, sed ut eadem illa, quam tum incoadate (quippe imparatus: dicebam, nunc effram paulo tum digestum, tum innotuit. Nam paribus copis non nihil tum refert, quam scite collocata acie pugnes. Verum argumenta postquam agemus, quondamquidem librorum subsidia ispraesentiarum: a nobis desiderantur. Quia quidem in re tu me felleior, verum quid mea? In litteraria pugna qui sapit, non tam vincere cupat quam vinci, hoc est, non tam docere quam discere. Si succumbo, discendo doctior, sin supero, tibi nihilo innotandior. Vale.

EPISTOLA CCCCVI.

Joannes Coletus Erasmo Rot. S.

PROJECTO, Erasme charissime, de te nihil accipi novi post istam hanc discessionem. Quod si postea quippiam intellexere, faciam (quod iuberis) te certiorum. Erant hic diebus rari apud meam gentem, ut consuleret dolentem de morte serui mei, qui meritis in domo istum, quem dilexi loco filii, & fieri meritis istum, plusquam merum filii sui. Ea nocte, quae revertebat ad urbem, accepi Epistolam inam. Unum tibi significo recitulum, quendam Epistolam (non acceptam) & tum qui habetur ex sapientioribus, in magna hominum conventu, nostram Scholam blasphemasse, dixisseque me etiam rem iustitiam; imo malam, imo aiam (si illius verbum erat)

ut) domum idolorum. Quod quidem arbitror cum dixisse, propterea quod illic decetur Poeta. Ad ista, Erasme, non trajecto, sed recte valde. Franciscus re-
versus exegit librum; ad quem S. Joannis volui me re-
fugere. Adde ad te bellum, in quo est Oratio: Im-
pugnatorum decemque me missas Cantabrigiam aliquot. Pa-
le, meum illorum carminum pro pueris nostris, quo
vobis comitas omni facilitate & suavitate. Cura & al-
teram partem tua Copiz habebamus.

EPISTOLA CCCCIII.

Erasmi Roterd. Cornelio Goudao, viro nobilem
quoque doctissimo, S.

INOPINATO mihi atque praefer spei (jam enim
I profus exidera) redditus est per dominum Jo-
annem, cum tui, tum etiam mei amantissimum, libellus
tuus, Cornelio omnium mihi charissimus, quem ubi abs
te ipso narrante perfectum esse didiceram, quid ex co
voluptatis eperim, haud facile dictu puto, quippe
qui me tantum abs te consecutum esse intellexerim,
quatenus ne sperare quidem usquam posui. Quan-
quam cum Martiano istuc, ut quidquam vel littera-
rum vel carminum tuorum ad nos referret, materem,
sicut nos revivens, id tibi animo sedere sententiae, ut
juberet nos priores glaciem (ut ajunt) scindere, deinde
te quamprimum vicissitudinem reddidit. Ex jam
cerce nescio quid operis in manibus tuis esse narrabat,
quod nostro dedicare nomini statueras. Parabam ita-
que ego primis (non quod tanquam ceteris aut litte-
ris vel etate praestantior, sed inquam tui omnium
amantissimum) id carminis, quo istuc tandem advolasse
sensis. Porro cur ois materiam ad te pervenerit, sis-
tis emirari nequeo. Tamen enim sollicitudine, tanta
vehementia illi mandamus, ut si quis in re unquam mi-
hi quid gratificaturus esset, in hac una, quam omnium
effem iacturus maximam, mihi sedulo morem gereret,
idque ad te perferre maueret, ut majore nequaquam.
Nec sane id me aut inanis arrogantiae gloria, aut in-
vidiae stimulis egisse suspicor, velim (neque enim
tantum aestimo mea poemata, quo gloriari mihi com-
parent, sed postremo) quid magis ob id causae actum
insubitatio tibi quid usque scilicet es, persuasens: ut
meis ineptias aliquid tuorum elicerem carminum, non
aliter quam *Pav* agresti calamo citharam fulebat *A-*
polloni. Neque enim alia te lege scripturum esse alle-
gebat. Sed ille, ut ex tuis accipio litteris, & meo
me voto, & tuo te fraudans desiderio, penes se ser-
vavit reconditum, dissimulavitque ad te perferre; pro-
pterea forte, quo facilius dissimularet inopitiam. Cuius
quidem ambages si ego resciscere potuissem, alteru-
m mehercle e duobus vel improbare mea extor-
sissem, ut aut tibi tradidisset, aut certe alteri cuiuslibet
committendum reddidisset. Sed ille technas suas mi-
hi dissimulabat industria: nam cum ex eo istuc redde-
re quid tecum, aut abs te actum esset, solliciti sciscita-
rentur, ille argutus nobis & bene longam de te te-
xerat historiam, quidque tu aut egeris, aut dixeris,
seriatim memorabat. His itaque delusis argutis pluri-
mum vereri cepti (nam & id ex illius sermonibus mihi
videbatur) ne Carmina mei rursus te uas eruditissi-
mas aures offendissem, neve tu auctoriam accepisses, ac
ego feceram. Deinde ubi tanquam interstallum tem-
poris conficere, quo tu neque carminum neque litte-
rarum redderes quippiam, jam quod mihi ante con-
jecturam certe persuaderi cepti, puta te meis latus
inreptis; indignaque eas duxisse, quibus vicem re-
penderes. Sed fecas longe, ac ego ratus eram, rem
ad eam esse, gaudeo plurimum. Nam te & Carmen ac-
cepisse gaudeo, & id non modo non offendisse (quan-
quam id haud injuria metueram) verum etiam tuum in
me benevolentiam vehementer auxisse, luce clarius
intelligo. Utopote quod non solum probare, sed etiam
ad declarandum quod illud faceres, tum ipsendissimis
verbis insinquare dignatus es. Facis tu, Corne-

A la invocissime, non quidem pro meis meritis, sed pro
singulari tua, ingenique humanitate, qua aliena in-
genia, etiam quantumlibet exalta, admirari, tuoque an-
teferre soles: aut certe plurimo tuo erga me amore,
quo ea quoque venula censui, quibus voluisti esse
oculi: excus cum amor rectum velis iudicium: ne-
que tam mihi molestum fuit, praefer merum tanto-
pere abs te laudari, quam gratum jocundumque, ut
tanto tamque erudito viro non solum diligi, verum
etiam amari. Ego certe, mi Cornelio suavissime, si
quid mihi credis, nescio quid omnium vehementius
optare poterim, quam ut singulari te semper ac plu-
rimo (ut dignum tua) amore complexus sum, ita &
te mihi velleum mutis respondere affectibus: itaque
libet tuis ad me verbis uti, eaque mea facere. Id u-
num dixisse sufficiat, omnibus me vota exposcere, u-
nam tecum fraternitatis habere consortium, unum
mutuae exercitationis studium, ac unum denique soli-
dae caritatis firmamentum. Atque quid jucundissi-
mo tua erga me benevolentiae argumento, ex meis
tuisque verbis unum compegiit Apologeticum, ita
duos (si tamen id fieri potest, ut quidquam interami-
cos divium reprimamus) duorum amorum unum amoris
muri vinculum connectas, ut, sicut tui meo Carmi-
ni, & item isti intenti sunt veribus; ita & tuus in
me, & meus in te semper habet animus: & si loco-
rum intervallo sequebimur, corporibus variis quam
volemus una esse poterimus, animorum tamen consue-
tissime, litterarum vicissitudine, officiorum studio ita
fruemur, ut nunquam non uni esse videamur. Por-
ro, ut scriba, quiddam invidiam, quiddam aemula-
tione redderet, ego ad adiicio, quiddam vel minus
amicum suspicem, procul fit a nostra consuetudi-
ne: parcarque illi Deus (ne finitum aliquid impre-
cer convero) qui ejusmodi quippiam antea inter nos
molitur est. Quo enim posito tibi invidiam, & non
ex animo magis & mihi gaudeam, & tibi gaudeat,
quem tanta amoris completter benevolentia, ut quid-
quid glorie, quiddam dignitatis tibi esse confiteor,
id totum meo cumulo accedere putem? Vetus enim
& quidem vere dictum est, *Amicitiam cumulus esse*
amici. An vero tam indubium ingenium me putas esse,
qui nesciam a quo assumo ferre, si tu aliter interdu-
m, atque ego, finem? & quiddam meae finientiae non
respondest, id continuo rotem, cuperem, la-
cerandum existimem? Fateor quidem id hominum
genus esse, quo quiddam ignorat, aut non assensit;
id protinus condemnandum ducant: sed non in eorum
me numero censas velim. Quid? an te lateat *Augu-*
stinum, *Hieronymumque*, viros tum litterarum erudi-
tione praestantes, tum vitae sanctissima celebres, id
versu inter se dissensisse, imo decertasse sententiam? Nec
id iociter hos duxerat duos accidisse credidit: vi-
dere est quamplurimos alios, *Aristotelem*, *Platonem*,
Chrysipsum, *Epictetum*, *Zenonem* quorum singulis sin-
gulis, & quidem plerumque diversis, fuerit sententia.
Neque ob eam rem quidquam inter eos similitudo aut
horis intercessisse suspicandum est. Ego meos duces,
quos sequar, habeo: tibi si forte alii sunt, id mihi
molestum non erit. In Poematibus *Martium*, *Horatium*,
Nasum, *Juvenerem*, *Statium*, *Martialem*,
Claudianum, *Persum*, *Lucanum*, *Tibullum*, *Propertium*,
auctores habeo. In soluta oratione *Tullium*,
Quintilianum, *Salustium*, *Tertullianum*. Porro in elo-
giorum oblectantia nemini a quo scilicet habeo, at-
que *Laurentium Valsam*, cui quod alium & ingenio u-
tinnio, & memoriae tenacitate confiteamur, non habemus.
Quidquid ab his (sacerbor enim) litteris non man-
datum est, ero in medium proferre non ausim. Tu si
quos alios admiseris, id ego vituperari minime dedico.
Sed his de rebus satis. Ceterum quod scribis, ut tuo *De*
Morte opusculo librum diligenter adhibeam, certio-
rem te reddo, legi quidem jampridem tum illud, tum
iosuper Belli *Tragellasi* historiam, & item divi *Nerva-*
lar, ut admodum orationis venustae, in plurima sen-

temerarium affluentia abis re conditam: sed es, mi *Corneli*, longe digniora visa sunt, quam quibus ego astringi ingenii munus limitatus admoveam. Nec quidquam me scire abitor, quod tu nescias. Sed plerumque, iniquis, etiam eruditissimis in longo opere quaedam subreperunt maculae: quas aut incivis aut immodica occupazione ad ungum configare nequeunt, istos tuos mihi obijcens vericulos:

Non cunctis sic quisque sua perfellit in arte est;

Quis fugiat celeres publica menda manes.

Sed, *Corneli* charissime, quidquid tibi *Argo* subrepperit, id nec meis excutientibus oculis facile deprehenditur potest. Verum jam (ut suspicor) id mihi ingreditur es, quod vulgo dicitur, *plus vident oculi, quam ocali*. In hoc sane factor omnem mihi excusandi aditum praclusisti. Itaque, frater amantissime, si sic tibi visum, si isthuc tibi flat sententia, malo tibi hac in re (tamen longe meis viribus impar est) morem gerere, quam tuam in me ledere charitatem. Verumtamen ne id quoque te lateat, tuum *De Morie* opusculum jampridem apud nos esse dedit. *Morino* enim, qui attulerat, restitimus. Tuum igitur fuerit curare, ut huc quam primum redeat: ego omnem impendam operam, si quid in eo (quod minime reor) macula offendere, ad sedulo animum, atque tuo nihilominus amoni quidquid ego lamavero relinendum tradam. Vale, *Corneli* suavissime, inque ut facis, ama. Ex *Stein* 15. Maji.

EPISTOLA CCCCVIII.

Erasmi Rot. Cornelii vtro elegantissimo S.

GRATIAS ego immortales tuae humanitati, *Corneli* dulcissime, cui me usque adeo curae esse video, ut inerti mihi jaculum, quo derisorio latra peridiam (sic enim scribis) tanto studio paraveris. Est enim singularis tui in me amoris non obicium est argumentum. Sed hic, prohi pudor, non argumentationem, sed iurgiorum invidiamque jaculis dimicatur, si quando forte de Poeti oritur contentio. Quod si rationibus (ut aequum est) aurem accommodaret, jam desio quid factu posset esse facilis, quam eos convincere. Dantant illi inter verborum nitorem, rerum spiritum, & nos una cum illis damnamus. Immodico studio poematum occupari, vitio dant: nec nos quidem illud laedi damus. Sed quid? continetur quidquid disertum, quidquid poeticum fuerit, spurcum quoque esse censimus? Tu certe qui Poetarum libros evolvere solitus es, liquido intelligis, quanta mellibus Poetis non modo orationes veniunt, sed & sententiarum gravitate, & omnium denique rerum perita luxuriet. An ego, ubi tanta nitet, paucis offendar maculas? Sed illi faec rubicundae pallium obducunt, ut contemere putentur, quod consequi desperant. Qui si *Hieronymianus* epistola recte adspicerent, intelligerent utique rubricatam sanctimonia non esse, nec disertissimam, impetent. Quod autem ad eas lectandas me invitas, habeo gratissimum. Jam olim tamen eas non modo legi, sed & quotquot sunt propensius ipse descripsi articulis, in quibus est quam plurima, quibus dicto facilius, ut ajunt, barbarorum convitia relessi possint, jacula invenimus, id tamen vel unum sufficere posset, quod in pagina, qua de prodigi filii filiquis disputans, mulieris captivae exemplum in medium adducit, nobis studiose parat atque exegit. Sed, *Corneli* dilectissime, posuimus jacula, nec frustra atrem verberemus. Ideo omnium pulcherrimae victoriae genus existimaverim, si *Seylax* illorum latratus furtis praeferimus auribus, & non expugnatore contendimus, sed contemserimus, juxta tuos elegantes vericulos,

In nos res fero Livide garrios,

Crescens propriis invidia fons.

Ex summis sequimur per studium viros,

Nec sentis pulvis equos.

EPISTOLA CCCCIX.

Erasmi Rot. Cornelii, Poetae atque Theologi delissimo S.

FACILE perficere me à te fieri plurimi, omnium vir amantissime, cum tu litteris laetis accumulatis, amoris & benevolentiae plenis: quas tu quidem inceptas vocas, ego & singularem tuae sapientiae atque eloquentiae insignie exemplar, & optimi tui erga me amicitiae testes certissima dixerim. Et quidem, mi *Corneli*, si tam eleganter inceptas, quid, queso, erat, ubi vires intenders? An noli te accommodare temporis & personis, qui ardua & exacta disertis, negligentius condita proferas inceptis? Sed haec joci sumus. Quod scribis, tuto te apud me deponere quicquid tuorum habes opusculorum, quippe quem tibi amicum fidelem (ut scribis) studiosum, benevolam, non invidum, jampridem esse persuasisti, benigne quidem de me sentis; daboque sedulo operam, ne te ista de me fallat opinio. Et si parum sermoni fides accommodas, fac periculum, invenies certe meum officium, si quando eo opus habebis, nulla in re unquam deficere. Porro cum cum me dicis esse, qui tuum pudorem facile possem abstergere, & de tuo villicio mea arte speciali (ut ais) domesticum panem preparare: suspicari, ne mentiar, re, mi *Corneli*, illudere rusticum meum: nisi tantis argumentis tuam in me benevolentiam habere exploratissimam. Facile itaque mihi persuadeo, cum tu arduum quidquam de me (qui nihil sum) sentis, id de amoris mignis errore, quam industria proficisci. Verum ne me difficile cauteris, bibique in amicitia officii minime respondentem, ea tibi lege bibe in rebus meam polliceor operam, ut tu tuam vicissim rependas. Vale, nostri memor.

EPISTOLA CCCCX.

Erasmi Rot. Cornelii, Poetae ac Theologi, S. P.

NESCI, *Corneli* charissime, qua animam meam vinupietate tuae morentur epistolae, quae tui in me desiderium vehementer accendunt. Audium tibi esse scribis, me quendam historiam versibus in laudem divi *Aeneas* edidisse. Id quidem fallo tibi fallax fama narravit. Non enim ego, sed aliter ego hujus Carmine auctor est, *Gaudentium* loquor, nepotem tui amantissimum, cum quo mihi tanta necessitudinis familiaritas intercedit, ut unum dicas animum duobus inesse corporibus. Veruntamen nihil posthac (quandoquidem id me tam benigne mones) condere statui, quod non aut sanctiorum praecoria, aut sanctitatem ipsam redolest. Aut si quid eorum, quae ad te deo, carminum aequo mollius sonare videbitur, id pro tua indulgentia etati, in qua condita sunt, ignoscas quam facillime. Excepto enim Carmine Lynce, quod, cum tui mihi redderetur epistolae, in manibus erat, & Oratione lugubri, quam nuper conditam ad te dandam existimavi, quo quid in soluta quoque oratione possum, liquido perspicias, & en sola Satyra: caetera omnia me pueri & propemodum adhuc seculari compositione sunt. Porro aliud, quod ad te darent, ad manum habui nihil: quidquid enim reliquum erat, partim ad *Alexandrum Hegnum*, ludi Interarii magistrum, quondam praepreorem meum, & *Basilianum Colmanensem*, virum eruditione singulari, ac Poetis emantissimum, cujus carmina penes nos sunt, partim *Trajectum* per quendam familiariter meum apud quendam violentiam abductum est. Epistolae autem exemplar, quam olim rogatus ad magistrum *Engelbertum*, virum vix venerabilem, misi, ad te dare curavi, si forte te intercollore aliquam ex eo vicissitudinem accipere merear, quam hactenus nequivi. Nec ob eam rem tantum mihi virum sat salus, aut arrogantiae nomine suspensum habeo, sed amicum meum loquaces linguas, quae meam apud illum famam quam inaccessibilem

me commaculare. Tux igitur humanitas, *Corneli* optime, fuerit, me illi, apud quem plurimum habes auctoritatis, rursus reconciliare. Id si feceris, rem facies & mihi gratissimam, & à tua benignitate non alienam. Vale, &

— mente fidei

Abstinere abstinere mihi ferat amor.

EPISTOLA CCCCXI.

Erasmi Rot. Cornelio Goudare S.

QVONIAM jam facta litteris tua responsum esse arbitror, lubet mei erga te amoris vehementia aliquid scribere, cui tu vixisti respondeas: & quidem officio mehetere, *Corneli* charissime, quo pacto contra morem litterarum assidue non modo mihi fastidium non pariat, sed voluptatem, sed fervorem: crescit scribendo scribendi studium. Videor enim hac arte nostri fallere abstinere, occurrere, tua dulcissima delectatus praesentia, eorum miscere sermonem. Nec fane hac in re uq̃e adco me fiali credendum. Siquidem (si fidem habemus *Tarpius* *) litterarum visciditudo una res est, quae abstinere conjungat amicos. Nec gratius, nec proximius inter se junctos conseruandis genus ullum reperiri poterit, quam ut alternis epistolis mutuo sibi sui referant imaginem; alterque alteri, etsi non corpore, certe animo ac voluntate se praesentem exhibeat. Hoc studio duo illi insignes Ecclesiae duces, *Hieronymum* loquor & *Augustinum*, cum ingenti locorum ac temporum intervallo una esse, mutique pro voto complicitus sui minime senerentur, suorum tamen alteri non aderat uterque, alteriusque & animum & benevolentiam neuter nescibat. Nos itaque, *Corneli* dulcissime, quae & nostram vindicemus abstinentiam, & satis perfectum amorem debitis exercitiis officia, sedulo demus operam, ut crebrius aut illiue aliquid tuorum ad nos aduoluit, aut hinc quippiam proficiatur. Haeoque quam jucundissimo amicitiae contentumdas certamine semper, in quo cum mihi à te superari molestum non erit, tum mihi abs te vincti quoniam gratissimum. Neque enim unquam, quantumlibet contendera, tux me tam crebro invadent epistola, ut tui meum desiderium explere queant, nequid in fastidium vertere: nec item ita facile, si in tuum in me fit amor, quem tux praec se ferunt litterae, (quod minime dubitaverim) nostri consuetudine satubria. Imo (ut apertius dicam) si is est in me tuus animus, aequo tu nostris delectabere scripis, aequo ego tuis. Me quidem qua voluptate cum tuus *Apollineticus*, tum tux affecterit epistola, dictu difficilimum puto; meminisse tamen luberet, nisi ad assidendum magis gratia, quam ex animo loqui videri vereretur. Novi enim, mi *Corneli*, novi, quoniam sit laudum tuorum impatiens tua humilitas. Id tamen usum (ut cetera praeteream) dixisse sufficit, nihil te minus numeris potuisse, quo me gratiores beneficio afficeris. Is enim mihi est, aequo à puero tui litterarum amor, ut dignas prorsus videatur, quas vel omnibus *Arabum* gazis non immerito anteculerim; nec totis *Craesi* opibus, quantacunque fueris, commutaverim. Et quidem quo litteris amo vehementius, eo me litterarum studia delectant jucundius. Tu igitur, mi *Corneli*, si me amas (ut certe facis) fac, amabo, tuorum me semper studiorum participem reddas. Porro, si qui illiue sunt artis Poeticae non imperiti, illorum quoque aliquid monumenti ad nos dare cures velim: quo & nos appime delectemur, & tantorum virorum praemia hic quoque in lucem proferamus. Tu sane in carmine tuo cupidum, nescio quoniam, meministi *Hieronymum*, qui & in *Italis* regionibus, & *Persis*, virginitate quaque annos in Poematum studio exegerit, cuius quidem Epitaphium quoddam annotare curavi, sed brevius, quam ex quo homini liquido perspicua-

mus ingenium. Gratum itaque erit nobis, si laetus aliquid atque evidens ingenii illius argumentum ad nos miseris. Major autem majorem in modum car huic solum dixeris, qui Veterum vestigia servet. Nam, ut te praeteream, innumeros videri mihi videor nostrae hac tempestate litteratissimos, qui ad Veterum eloquentiam non parum accedant. Ecce occurrit imprimis *Alexandri* mei Praeceptoris quondam Praeceptor, *Rodolphus Agricola*; vir cum omnium liberalium artium egregie eruditus, tum Oratoriae atque Poeticae peritissimus; denique & *Graecam* linguam non minus, quam *Latinae* callens. Accedit huc *Alexander* ipse, tanti magistri non degener discipulus; qui tanta elegantia Veterum exprimit dicendi stylum, ut si deit carminis titulus, in auctore facile erraveris: sed ne hic quidem *Graecam* litterarum omnino ignarus est. Deinde, *Antoni* Gang cum suo *Frederico Norman*, quod *Wessphaliae* singulis suis peritis conuictus digni-
tatis, haud facile quis dixerit: dignus plane pro mea sententia uterque, quorum perpetuo meminerit posteritas. Praeterea, *Haroldmannus Coloniensis* à litterarum numero secludendum censuram minime. Nostrum quoque *Gottelmann Goudaann*, contanguineum tuum, minime silentio praetererim, nisi mihi & familiaritate & studio esset conjunctissimus. Molo autem abs te illius audire laudes, ne ego amore falli existimer. Hos omnes & notha viderunt, videntque sticula, & nostra elui *Germani*: quorum si curiosus es poematum, curabimus, ut quinquarium aduolent. Ut autem ad *Itali* veniam quid *Laurentius Valschi*, quod *Philosophi* veteris eloquentiae observantia? quid *Anna Sylva*, quid *Agostino Dado*, quid *Gautier*, quid *Pegge*, quid *Gustavus* eloquentia? Et hos omnes nostris pene superfluis temporibus, nemo est qui ambigat. Sed et, *Corneli* charissime, litterarum mihi videtur esse visciditudo, quae & in ceteris opificum (quos mechanicos appellant) officia. Nam & praesens temporibus omnis generis opifices clarissimos viguisse omnium propensum vatum testantur carmina. At nunc, si ultra trecentum aut ducentos annos calcitrant, picturas, sculpturas, aedificia, fabricas, & omnium denique officiorum monumenta inspicias, puto & admiraberis, & ridebis nimiam artificum rusticitatem, cum nostro rursus aeo nihil sit artis, quod non opificum effunderit indubita. Haud aliter quoque praesens saeculus cum omnium artium, tum praecipue eloquentiae studio appime floruisse censat; atque inde rursus, Barbarorum incretente pertinacia, ita evasisse, ut ne vestigium quidem reliquum videre fuerit. Tum corpore illiteratissimi quique, qui nunquam dicere docere quod nesciebant, docere, inquam, magna mercede mihi scire & stultiore reddentes discipulos, quoniam acceperant, imo & eo redigentes, ut scriptos quoque nescirent. Tum à ergo rejectis Veterum praepositionibus itum est ad recentia quidam imperitia praepcepta, puto modos significandi, verbosa commenta, & ad ridiculas Grammaticae disciplinae regulas, deliramentisque innumera. Et cum jam omnia summo splendore perdidicerant, in id litterarum eloquentiaeque confederant fastidium, ut ne unum quidem orationem *Latine* proferre noverint. Et sane quantum mihi videre videor, si id barbarum hominum genus eo, quoniam coepit, cursu pervenisset, nescio in quam novam ferum speciem, nostrum *Thalam* verissem. Sed cum tum noiter *Laurentius*, tum *Philosophi* jam propensum exstinctum, admiranda eruditio praestantia ab interitu vindicantur. Quo commendata studio *Laurentius*, ut & Barbarorum refulserit neptis, & jamdudum oblivioni suo obductus Oratorum Poetaequeque observantia in medium reduceret, illius te docebant libri, quos *Elegantias* vocant. Quis si quid quidem suspicor jam legisti, non est opus, ut tibi persuadeam; sin minime legisti, ut lectura incipias, te non solum hortor, sed & vehementer oro, namque te illis operam impendisse penituerit. Si vides eos requi-

* Veritas *Tarpius* hic est,

Sola mihi in te, quae homini abstinere praesentia sunt.

† Te scripsit in MS.

tere, sic *foanem* tui amantissimum sollicitus. Hæc hūctus. Præterea, scribam quidem te ex titulo, quem *Græci* expresserunt eucharistibus, conjectasse, Odiam nostram ad *Cornelium* scripturam esse: sed quoniam cum laudem, qui ille te prosequitur, in te minime invenies, omne te si alius quamquam sit, quem meis orationibus præconia, cum tibi significem, eo tanti viri ingenium in tenebris diutius lateat. Sed vixissim, mi *Corneli* amantissime, (ut joca joca referam) ex crebra mei nominis iteratione suspicaturam sum & ego, tuas litteras ad me datas esse: sed quoniam nullam in me video peritiam, qui totis respondens laudibus, summo opere peto, ut quisquis in est, quem tuis ornasti præconiis, per te mihi reddatur notior. Ubi tu mihi alterum petuleris *Erasmum*, ego quem alterum dixerim *Cornelium* indicabo. Hæc iuo more jocii finissim. Cæterum (ut serie loquar) neque ego tuas litteras ad me datas esse dubius sum, neque nostram ad te Odiam scriptam esse, ambigis velim. Sed ut tute meos laudes (quas ego merito longe imparis reor) pro tua singulari humilitate meritum indicas: ita eas, quas mihi immeritis tribuis, ad amoris caritate profectus esse, nihil est quod dubitaverim: quas tu insuper etiam cumulas, nisi, ne me forte vanitatis sara obreperet, metuisset; & ego certe tuam cumulare, nisi te usque adeo laudis tue impetientem intelligerem. Vale, pater amplissime: quo suum *Gualtherum* in te sit amicum, ex illius periculis litteris. Si qui illi sit, qui tecum nos amat; eos in nostro salutes nomine, te rogo plurimum, atque iterum. Vale.

EPISTOLA CCCCXII.

Erasmus Rot. Cornelii sive S. P.

DYAS res esse, quæ languorem ingenii nostris maxime afferre soleant, scripsit *Cicero*, otium & solitudinem. Harum neutra nobis deest. Solitudinem quidem vitæ nostræ ratio poscit: otium vero inde vel maxime nascitur, quid videamus litteras, quæ omnibus suis fumum peperere & utilitatem & gloriam, nunc hominibus damno & dedecori esse. Eo enim res diffide videtur, ut quæ quicquid fuerit litteratio, eo vivat ridiculus magis atque infelicio. Quamobrem, mi *Corneli*, nihil vilius est nobis, quare in litterarum studio, autem otiose velimus consumere, adeo ut jam diu à litteris amicum probris abdaxerimus. Accedit præterea his rebus corporis non satis recta valetudo, quæ & ipsa ingenii ardorem non minuire modo, verum etiam exlinguere solet. Verontamen quoniam nulla nobis res æque propoſita est in vita, quam tibi omnibus in rebus gratificari, obsequi, morem gerere (ut certe pro comisissimis tuis in me beneficiis debito maxime) hanc rursus operam tui curia suscepimus, orationemque tuam, quam petieras, quo potuimus studio, absolvimus. Paries præterea oratorias, iidem quam quæque speciem, quem quæque colorem habeat, studiose amocare curavimus, ut tu quidem potiare voto tuo, gratulereturque studio nostro literati, videant autem & invidiant illiterati, erubescant scoli & jactabundi. Porro mediocres aliquid sibi profectus ferant. Hæc enim, mi *Corneli*, hominum genera nufquam non reperies. Litterati qui sunt, litteras magnopere non probare, non amare non possunt. At hi, qui omnium artium sunt imperiti, damandas, lacerandas, infestandas putant omnes; nihil laudi dandum, quod ipsi nesciant, quod noverint, vatio dandum nihil. Callide sine: parvi faciunt quocunque erant, ne quicquam illis magnarum rerum deesse putetur. Harum sententia barbarus est ipse *Tullius*, doctus *Ebraeus*. Quamobrem? Profecto ob aliud nihil, nisi quod huic noverunt, illius ignari sunt. Hi quidem orationum nostram vident, invidiant, criminantur, rumpuntur, nihil ad me attinet, & mihi enim laudi erit talibus non probari, & ipsi dum tacere sequuntur, se barbaros ridiculosque contra probant. Præter-

A ex quidam videre est *Thrasim* illo *Terenium* plesio, qui cum omnium sint imperiti, omnium sibi artium facultates temeraria conducticia, & confidenti temeritate vendunt. His equidem nihil in medium proferes, quod non palchre calcant, belle orant, belle argumentantur, belle carmina condunt, belle Grammatices docti sunt, belle Mufices, & que non?

Nisi bene cum faciant, faciunt tamen omnia bene.

B Hi certe si quando vacabit nostram orationem legere, intelligent (ut arbitror non obſcure) laud mediocri esse artificii *Latine*, Oratorio aut dicere aut scribere, desinuntque (si quid in eis pulchri erit) earum sibi rerum, quas nunquam didicerunt, vendicare peritiam. Quod si usque adeo gloriæ cupidi sunt, ut quilibet cum ratione accipiantur, eis posui sibi res comparare laborant, quibus immortalis gloriam consequi possunt, ne tam gloriosi, quam gloriamundi appetuntur. Nam male parva gloria, brevi dilabitur, vera radices agit, atque in dies latius clariorque relucet. Cæterum mediciores qui sunt, cum litterarum aut orationis aut poemata legerint, sentiant se vehementer commoveri, atque quocunque sermo tranſeant, agi rapique: quid tamen eos commoverit, ignari. Hi nostro labore vel ex parte, quid eos tantopere delectet, discere poterunt. Postremo & tu, mi *Corneli* suavissime, ex hoc nostro studio aliquid aut profectus aut certe voluptatis capies, spero. Sin nihil capies, ego tamen amicissimi viri officio functus fuero. Vale, meque, ut facis, ama.

EPISTOLA CCCCXIII.

Erasmus Rot. Cornelii Gaudens, Poeta atque Theologo, S.

TAMETSİ nihil mihi indubitatum est, *Corneli* amicum afferre soleant, scripsit *Cicero*, otium & solitudinem. Harum neutra nobis deest. Solitudinem quidem vitæ nostræ ratio poscit: otium vero inde vel maxime nascitur, quid videamus litteras, quæ omnibus suis fumum peperere & utilitatem & gloriam, nunc hominibus damno & dedecori esse. Eo enim res diffide videtur, ut quæ quicquid fuerit litteratio, eo vivat ridiculus magis atque infelicio. Quamobrem, mi *Corneli*, nihil vilius est nobis, quare in litterarum studio, autem otiose velimus consumere, adeo ut jam diu à litteris amicum probris abdaxerimus. Accedit præterea his rebus corporis non satis recta valetudo, quæ & ipsa ingenii ardorem non minuire modo, verum etiam exlinguere solet. Verontamen quoniam nulla nobis res æque propoſita est in vita, quam tibi omnibus in rebus gratificari, obsequi, morem gerere (ut certe pro comisissimis tuis in me beneficiis debito maxime) hanc rursus operam tui curia suscepimus, orationemque tuam, quam petieras, quo potuimus studio, absolvimus. Paries præterea oratorias, iidem quam quæque speciem, quem quæque colorem habeat, studiose amocare curavimus, ut tu quidem potiare voto tuo, gratulereturque studio nostro literati, videant autem & invidiant illiterati, erubescant scoli & jactabundi. Porro mediocres aliquid sibi profectus ferant. Hæc enim, mi *Corneli*, hominum genera nufquam non reperies. Litterati qui sunt, litteras magnopere non probare, non amare non possunt. At hi, qui omnium artium sunt imperiti, damandas, lacerandas, infestandas putant omnes; nihil laudi dandum, quod ipsi nesciant, quod noverint, vatio dandum nihil. Callide sine: parvi faciunt quocunque erant, ne quicquam illis magnarum rerum deesse putetur. Harum sententia barbarus est ipse *Tullius*, doctus *Ebraeus*. Quamobrem? Profecto ob aliud nihil, nisi quod huic noverunt, illius ignari sunt. Hi quidem orationum nostram vident, invidiant, criminantur, rumpuntur, nihil ad me attinet, & mihi enim laudi erit talibus non probari, & ipsi dum tacere sequuntur, se barbaros ridiculosque contra probant. Præter-

morum tuas ero ingratus; si non sperna enitar opera tanta me officiis, tanta prosequenti beneficiis gratias agere quam maximas, imo etiam quando si incidit casus, referre. Quod si nulla in te unquam mea tibi opera opus erit, existime tamen ut tuorum me beneficiorum maxime memorem intelligi, nec (quamquam tu rebus longe antebis) animo certe ac benevolentia unquam tibi desite. Ea enim crede mihi, *Corneli* charissime, in te animi integritate amorque & sum & futurae fuit semper, qui in *Nisani Euryalis*, quo in *Orestem Pisides*, quo fertur in *Thestia* Iulise *Periboi*, ex fide qua in *Damoclem Pythias*, eo demum amicitiae calore, quo adolescentem *David* adolescentem complexus est *Jonathas*. Porro quicquid ad tui nominis fumam, dignitatemque tuendam pertinere arbitrer, id tanto curabo studio, ut nemini tua ipsius unquam salus major curae fuerit, quam mihi tui honoris nominisque ratio. Si quid tamen praetera erit, quod à me factum voles, nihil mihi erit iucundius, chariusque, quam meam ab te operam requiri. Nulla enim res, mi *Corneli*, adeo mihi in vita praeposita est, etaque semper, quam tibi omnibus in rebus gratificari. Itaque quicquid meo studio aut labore tibi praestari possit ardeat, id tibi totum peculiare ducas velim. Quod *Gaius* nostrum tanta mecum benevolentia complexus, rem fecit (ne mentiar) & mihi apprime iucundam, & tua singulari humanitate dignissimam. dignus est enim meae sententia, qui non modo diligam, verum etiam ametur quamplurimum, tum ob eximiam praclarumque adolescentis eruditionem, tum ob praecipuum, quo te prior complexus est, amorem. Vale, mi *Corneli* suavissime, inque (ut facis) ana plurimum. Petrum tuum mei (ut scribis) amantissimum, mihi quoque charissimum, meo salvere nomine ut iubeas te magnopere rogo.

EPISTOLA CCCCXIV.

Erasmi Rot. Cornelii Gaudani, viro doctissimo, S.

* QUANquam, mi *Corneli*, ad orationis genus, quod in conspectu contentioneque versatur, fructum habeat quamplurimum, voluptatis quoque nonnulli: tamen, ut verum fatear, illud quod familiari appetant, multo me delectat vehementius, hoc enim lene atque tranquillum, illud paulo turbulentius, hoc securum atque amicum, illud invidiae saepe proximum. Nam si de celebribus aut certe nominatis viris iudicare pergas, in quaque partem sententiam flexeris, semper erunt (ut tua cuique sententia est) qui tibi succedant, qui invidiant, qui laedent. Verum, mi *Corneli*, ne tibi nimis morigerus, ne dicam contumax atque fastidiosus videar, si epistolae tuae respondere dissimulavero: meum de *Hieronymo Balbo* sententiam pauca accipe. Primum omnium me minime idoneum duxero, qui de literatorum viroque poemacibus sententiam feram. Nunc quemadmodum nemo de calatura, pictura, ceterisque ejus generis iudicare recte potest, nisi & ipse earum rerum maxime sit artifex, ita cedo qui de poemacibus iudicare poterit quisquam, recte ne condita sint, nec ne, qui artis notitiam aut tenuiter aut minime habet. Deinde quem in eadem utroque finis sententia, attendas velim. Scribis poemam sibi non fore *Lasine*, neminemque poete titulo dignam, nisi qui sub peregrina quadam verborum specie, gravioris aliquid sententiae occulit atque recondit. Hicque ex omnibus colligit meritum esse *Hieronymum Balbum*, qui omnibus hujus seculi poetas antecuratur. Sed quid? Num qui poete vocari meruerit, in eo continuo eruditus poeta vocari merebitur? Quasi vero non & illi poete dicti sint, de quibus facite canit *Virgilius*:

Quae Latine non edidit, ante tua carmina, Maev:
Id interit inter poetas & doctum poetam, quod inter poetam & picturam artificem; atque ut multa picturae accedant necesse est, quo pulchra vocari possit, poeta colorum gratiam, caretque distinctionem artifi-

A ciosam, partium proportionem, artificis industriam, operisque, sicut in poemacibus condenda, quam plurima observari necesse est, ut laudem mereantur. Necesse est prius accommodata perinde inventio, artificiosa dispositio, elocutio concinna, membra tenet, deinde colorum quoque splendor accedat necesse est. Praeterea cavendum magnopere est, ne figuratum orationis fiat confusio, ne nimis prolixi, ne obscuri sumus nimium. Ad extremum multa lingua opus est & castigatione plurima, aenequam quod condenda edendum putabimus. Sed quid ego tamquam exigua tabella totum orbem, brevi epistola totam rhetoricarum artis perceptionem complexi enitar, aut quid *Adrianum* (ut ajunt) docere, ut in sylvam ligna ferre pergo?

Nosti *Tullium*, nosti *Quintilianum*, nosti *Horatium*, nosti *Grossetum*, quam copiosa, quam praeterea hujus artis ediderint praecepta certe non es incitus, quo quisque recte servarent, si lene poeticum munus absolute conscribit. At ne in epistolis quidem, aut sermonibus blanditiae palmam puto consistere. Illa enim in *Terentio*, *Horatioque* rariis, haec in *Perio*, *Sedimo*, nonnullisque aliis eruditissimis tenuiter esse videbis. Adde *Nasum Tibullumque* *Martium* nostrum multo quidem esse blandiores, at nequam illi continuo palmam eripere. Itaque *Hieronymum* tuum, me *Corneli*, poetam quidem demonstrasti, sed nondum quo proficere, pervenisti. Sed esto omnes viceris, qui mea in *Hieronymum* tuum injuria est, si te cunctis, solum illum priorum servare vestigia, ego es advero cum non solum, sed cum compluribus aliis id agere, contendis. Neque enim illi praeterea quereamus, neque illi palmam posthabui cuiquam. Haec, mi *Corneli*, conditissimum more, vel potius in palatris indolentium contumeliam, imo jocus sumus. Nunc tamen omisso quareamus fera ludo. Difficile dictum est, *Hieronymi* tui imo nostri sedulenti carmina quantae vii voluptati sit, non praeterea, tam expresse vetera eloquentiae monumenta superasse, eumque dignum omnino iudico, quem omnes (quibus charae sunt litterae) amant, colant, legantque.

D Nescio tamen non omnibus, quoque superfluis video, cum praeterea aulam, tum ob id curiae, quod facile sit epigrammata belle scribere, tum ob utriusque partis dubiam facientis carmina palmam. Rem tamen nobis facies gratissimam, si cetera quoque *Hieronymi*, aut aliorum si quae sunt poemata ad nos commodato dederis. Pro tuis emulatissimis maximisque beneficiis gratias habeo, habeboque dum vivam, quam maximas. Vale.

EPISTOLA CCCCXV.

Erasmi Cornelii Gaudani, viro eruditissimo, S.

E * CAVIDO, cepilli tandem amiceulorum meriti. Inisse. Quod enim, dum nil aliud agros pecuniamque crepare nobis nullus erat locus. Quid igitur potissimum mali imprecor his, qui te procuratorem fecerunt? nempe ut ipsi procuratores fiant. Nunc tu, *Corneli* suavissime, cum quasi ex medio freto in portum sive te recepisti, sive vento aliquo concessus es, intermissa studia alteri animo repete. Erunt post internissionem & tibi *Mulke*, & tu *Musa* multo gratior, quam si nullum divortium intercessisset. Si quid agitem rogas: est mihi in manibus de litteris Opus, quod distissime minutus sum, idque inter justificationem curo, quantum procedat parum scio. Idemque Operis, duobus libellis abolvere, in octavo est. Pise in retellendis ineptis barbarorum rationibus totus se ex veritatibus: In secundo te cuique similes doctos amicos, de laude litterarum loqui faciam. Itaque quandoquidem communis erit gloria, atque mei laborem quoque esse mihi rectum commemorem. Si quid igitur legisti, quid enim tu non legisti quod ad has res facere putabam, id est, quo vel litterarum studium vituperari quavi, vel laudari, quaelo ad me mittere cures, atque per nostram amicitiam candidus impatias. Vale.

X x x x x ;

EPI

EPISTOLA CCCCXVI.

Cornelius Goudanus Erasmo viro undecunque doctissimo S.

* **C**um post multarum precum instantiam & importunitatem, Erasme charissime, Martinum nostrum diu tergiversantem, ne suam fore prudenter ignorantiam, vix maxima charitatis confirmatorem, ut aliquid tuarum caritatem ipse sollicitudine mereretur accipere, tandem deus ad manus nostras voluit ingredi: tui Carmen laudabile super eorum in arte poetica; quod mihi recepi, vidi & perlegi, quatenus recreatus fuerim gaudis non facile dicarim. Verum est tuas laudes omnino tacere neque, te tamen in solida humilitate servare memento, quæ si tibi non desit, & hanc, quem nunc praefari statem in germine, plurimos in fratres prodire faciet ex fructu. At ut tuam preclaram & insignem indolem nostris laudibus necque commaculem, hoc unum dixisse sufficit: omnibus me votis expetere, unum tecum fraternitatis habere consortium, unum maxima exercitationis studium ac unum denique solida charitatis firmamentum. Ceterum ut & hac tibi plenius innotescat, quanti penes me tuum mihi confecti augurium, operam dedo & Carmen tuum debita recommendatione celebrandum nostra licet rudi consulatione subinducam. Dialogum Apologitum feci, prout talis hinc tuo & nostris communem libellum praefari facile mansuevit. Nec hoc tibi, quæso, indignationem faciat, me tuis versus paucissimis interdam verbis commutasse, & ad aliud metro genus in suam retarisse: sed plurima verum ratione, & suavis quidam nostra charitatis praesentione id saltem esse non ambigas. Nam ut Carmen istud eleganti a te stylo compositum amari & singulis verbis delectari, fateor ut a legentibus si libuisset etiam suavi modulatione decantari posset. Quod ut libere quique inscripta voce posset fieri, omnes divites vocabula diligenter studio praetermissi. Dabo igitur placidissime votum, quod acceptas omnes nostras in tuam mihi segetem frongerem, immo ex hoc tibi me statim amicissimum, qui tui de Carmine nostrum communem feci libellum. Posses quidem tanti te facie, ut nihil supra, rogo instanter, ut & tuam operi De morte diligentem adhibere, & hinc tua discretio commendans tempore operum non pignori remittere. Nulla inter nos (ut quidam laboravi) sit aliquando iudicij amulatio, sed est mihi tuus ingenuus quondam cecidum fuisse, in non tamen charitatis vinculo maneamus. Vale, & me minus dilige.

EPISTOLA CCCCXVII.

Cornelius Goudanus Erasmo Roter. Poetæ, Oratori, Theologo, viro undecunque doctissimo, S.

* **E**rasmi, Erasme charissime, nihil mihi optatius esse spero, quam ut tantum ac talem tuum in me cognoscere auctorem, & amicitia gratiam & fidem quam gratissime pollicentem, tamen quidam propria vilis rubeat infans, dum tui me emmentum laudibus non parum extollat. Tanta enim & tam magnifica de me sentis & scribis, ut propendamus omni meo de me invicem se esse videtur. Veram si errorem, quid de pietate procedat, non semper ecclesiastica damnat religio, nec te quique nostris plus aqua laudibus auribus error immortem commendat, velim suggillare: namque necessario, ut dum tuum in me errorem condemnaretis, & Petri fervorem passionem Damoni non servitum vocarent condemnare. Præterea cuiuslibet verum recognoscimus, nec te posse adulari, nec me aut utroque commoveri, aut immeritis laude delectari. At dum hac scribis, forsitan unum calamitatum laqueum amicus nostris extenctum, ut dicam me turpius te proprio meo laude deprecare, quam ferat ab adverso suscepisse. Quapropter ut ad laudandum amula nostris satisfaciam, quod verbum dabo, fallu ostendam. Credo equidem ex hoc posse contingere, quod vel tandem a sua vestigia revertamur, & tui in me laudes, & meum in te amorem non poterunt non amare. Audiam quo

A **U**oluit, irideant qui non credent. Olim igitur cum ista noster amicus de tua mihi industria plurima recitasset, arctum cepi tecum amicitia fœdus aggere, & longi itineris distantiam crebris intercessionibus epistolis relevare. Tam primum in obsequium illi dedi divi Nicolai hystoriam a me rudi metro conscriptam, hoc tam præcanto, ut tua prius carmina (fatebor enim) diligenter proficeret, & si rem aqua certare pedibus iudicasset, nostras quoque inscriptas tibi committere faceret. Verebar enim (nam famam tui nominis imperitiam Johanne nostro narrante cognoveram) verebar, inquam, me tuo incomparabili vincendum ingenio, & mea tenuitatis sustinendum approbit, quippe qui tuis diversis artibus mea

B **S**ursum iniecerim. Sin autem te (quod & indubie tunc suspicabar, & nunc cum summa cordis gratulatione experiri sum) potiori quidem gradu videri succedere, meum interim, quem sibi commiseram, Palefremum totiusque domi reverteri absconditum. Hoc igitur occasione demencia sua nullis vestigiis, demum ad me regressus insinuat in carmina quidem nostra legisse, sed mihi legentem caperatam fronte ducere, rhinocerontem nasum percutere, desiderare, corrodere (ut suis verbis utar) ac circumquaque delirare. His itaque acceptis hand injuria vituperis, Deum iuxta, nihil me commotum fuisse, sed digna reputabam me meis inscriptis convitia recepisse. Verum de his ex hoc & in perpetuum supersedere decrevi, ne vel amicum nostrum & modo conversum impatenter commaculem, vel jam scriptis resuscitem ignem. Atque hoc propterea dixerim, ut amicus nostris recognoscens universi, ut nulla me tui laudibus infestum superbia, ut ne illa tui (ut arbitrabar) contritus permittam indignitas. Ceterum emissis invicem consiliis, quæ ego tuas laudes susceperim animo, pauca accipe. Credo equidem te, me Erasme dulcissime, hoc de causa tui me laudibus advenisse, quatenus meam pusillanimitatem toleres & ignoviam, ut ad correndum tecum in literaria exercitationis studio me accueris, & vel se de rudi discipulo tui avirumque similem facere potisses. Commendabili est vero illa laudatio, quæ tantum amicus fructum adhibet, & adulationis vitium non admittit. Laudis enim cupiditas & timor ignominie (Julio testis) ad virtutem excitant. Nam dum quisque laudes appetit, boni se meritis, quibus illas meretur, & studio dignum componit. Quid dicam de praestantissimis quibusque viris, quos propterea memorabili nomine celebras posteritas, quæ laudis cupidus ad quaque pericula subvenerit eam pro honestate vita, tam pro patria libertatibus se premisit: reddidere. Atque si non unum & veteribus exemplum premiare. Et (ut Fabios, Fabricios, Scipiones, Camillos, ac primos quosque Romanis nominis viros præteream) Annibalem solum in medium adducam. Is itaque cum adhuc propendens parvulus esset (quia Juno dabo memem laudem hic cetera fatigam) traballat sicum Egæus aboleræ parentum Dederit, & Siculo demergere fudra ponte. Optatum igitur fateamur oportet, & attile nonnullam tepidis & remissis laudum stimulis agitare, & ad quaque virtutum opera, hauriantque artium studia laudentes (ut ista demum) illudis fortiter excitare. Concludam itaque & dicam nulla te culpa apud amicos posse notare, & qui tui amicum laudibus profectus egeris. Sileant ergo necesse est, & mutui nos laudibus permittam proficere, & suis se alius non desinant lacere. Vale, & bonis operibus Deo serventer infervere stude.

EPISTOLA CCCCXVIII.

Cornelius Goudanus Erasmo viro undecunque doctissimo S.

* **C**OPIOSA tua charitatis abundantia, Erasme charissime, dum enim se parte prodit, immortali me beneficium tibi poterat obligare. Quod enim jampridem ut te peti & amicus semper vult exquirere non desinam, per tua singulari benevolentia & ipsa suavitatem in dicam spontaneis ostendisti, sed & præces nostras communi adrectis: scribis enim (quod te invenit scripsisse credidit

didicim) nihil verum esse quod te majori affectu gaudeo, quam ut paribus mihi studiis exerceremur, & crebris epistolis nostram mihi absentiam videremus. Quae omnia, mi Erasmie, ut te quamplurimum amem efficiam, & itam per litteras sepius loqui non amittam, & quidem iuste. Nam fecit eternitatis esse (esse l'illio) male respondere, ita & superius nihil velle respondere. Gratiam igitur mihi est, & iactandum, memum a te officium requiri, & me viderem ad disputationem a te, quo plurimum vales & vere praeclari, non adseruam. O nobile ingenium & amens amplitudo quam gratissimum! si faceremur charitatem & amorem iustissimum! Non enim sufficit tibi hoc eadem verbo inesse, mihi etiam Veterum studiis tam ipsam manifestum & effusius contendere persuadere. Dico itaque Ecclesiae dantes cum scientiam, tum vota perfectissimum, Hieronymum loquor & Augustinum, mihi exemplum propositum, qui cum esse una non poterant quam voluerant, amorem conuoluntate, peritissimam studium in conuoluntate sum, ut alter alterius amorem & beneuolentiam non deseruit. Præterea ad tua charitatem accedit caritatem, quod me non solum sanctitatem exemplo excitare volueris ad scribendum, verum etiam præceptum tradere, quem iuxta ad ornatum. Quod igitur Laurentium Valensem me laudare tam videretur eorum, & ipsum mihi fecit & fructum. Nescio quo modo tui perdidisti (nam enim ioculor ludimus) ut illum mihi propere imitandum, aduersus quem plurimum non contentenda doctrina tui, conferri (ut aperi) moribus parata inuestire prae laudat. Nunquid tibi excedit quanta in istam Poggium vir eloquentia admodum potius iactare incensum? An noli tibi videretur tam illi amicis commisit, eorum sine invidia studiis non potest inuoluntate. Circumlatas multum inuoluntate illud deservit haud legi debere, quo iusti (ut inquam) nisi litteras & quies exultat. In Laurentium inuoluntate Poggium tibi inuoluntate.

Nunc postquam manus defunctus Vale petiuit,

Non audet Flare verba Latina loqui.

Supper hunc superis dignum honore fuisse,

Censorem lingue sed tunc ipse fuit.

Vide ergo si me velle illi commiseris, quem tanquam hominem iustum & mercedem tui persequitur eris. Petram hat interum ioculor sumus. Parte quantum ex epistola tua tuam communitatem fructum est, tuo iudicio (si tamen arrogans non videris) & ex hoc iam currensi stylo facillime deprehendes. Denique quam gratissimum mihi fuerit quod dolores tui mihi significas non facile dicam. Manifestas enim ex hoc facillimum sine omni invidia charitatem, & quod paucissimum est) severum iurum mihi communitatem te facere gaudet superlatum. Vale.

EPISTOLA CCCCXX.

Cornelius Goudanus Erasmo Rot. vico undecimo-
quo doctissimo S.

* SIGNIFICASTE litteris tuis, mi Erasmie charissime, maiorem in modum te admirari, ear Hieronymum Balbum Paulum commemoratum solum dixerim, qui Veterum vestigia in suis carminibus pro cunctis rebus iustis. Invenimus enim hac transgessit videri tibi videris litterarum, qui si ad Veterum eloquentiam tam in meo, quam in praesentia non parum representant. Atque per singulas deservit, rem mihi fecisse videris gratissimum, dum nostram quoque Germaniam non parvis tam oratoria, tum poetica doctissimum evolveret potius reddidit. Etiam habet & praeferendum quod dicit, sed a mea me finitima non avolat. Verum ut hoc, qua non arguitur de Hieronymo dixi, me rationabiliter quoque digne intelligas, opera precium mihi videtur, ut quod verbi inesse, rebus ipsi manifestum. Igitur ut aliter aliquid pro maiori intellectu repetam. Novimus passim Graeco, sicutum dicit Latine. Hoc itaque novum interpretatione praecipua in tam potestate dicit esse necessaria Veteres tradiderunt, sicutum sicutum & sicutum.

A. Etiam autem appellat id quod primo quidem littera ingentibus representant, sicutum verum, quod sub metaphora intelligi vultus qui parva committit. Consequens ergo est ut ille potius aut solum per se dicitur committit, qui vel in sicutum, vel in facit, vel in eorum utroque coactum sicutum: quod si sicutum illud est (ut commentum) pluri non potius potius, sed versus versatque committit iudicatur. Hoc itaque pro rationalibus conclusionibus praefertur ad nostrum Hieronymum redeo, ut illam sine omni inopia tui, qui adhuc in carnis supersessit sunt, (nam de vota sancti taceo) iudicio praefertur. Nam praeter tam hoc tempore eorum, qui legi, invenio utrumque, qui ad plurimum comparationes & ingenia ambideri potius: acceptis denique his (qua in epistolis maxime constare videtur) vestigia poetarum, ut exaltes sub poetica terminis concilio sicut, ut alterum nobis Ovidium tam carminum versatque, tam minus lenitate (quamquam ad minus laudare dedit) quem apostrophe representant. Denique sicut in locis propriis tui carminibus (qua admodum parva habet) probare licebit. Et quoniam iam necessarium nullo sumus, si quis hoc quod poetam facere dicimus, sicutum videlicet & metaphora vera necesse, videri daret volueris & minus lenitate, audiat quod Petrus desuper sicutum petierit. Non potius dicam, quoniam nullo de si vultu sicutum, sed post philosophantes & legum locum publica multitudine gratia sicutum inuoluntate. Causam si quartum, sicut tibi Scrabo satisfaciatur verbi. Quoniam, inquit, causam multitudine philosophia rationes reddi non possunt, nec ad reliquum sicutum ad sicutum facile adduci, nuncium timere opus fuit: id autem non si sicutum sicutum sicutum & moralitatem. Idcirco saltem Regula, viderem, facit, rursus, capitis sicutum, Ceteris laudam & arma decum, universa praeferam theologia praefertur. Hoc quoque sicutum Virgilii & sapientia multitudine Pythagorae quoniam ex sicutum morum antiquum dicitur generari, sicutum sicutum, ex Aristotele sicutum sicutum sicutum produci. Sed hoc hanc. Tui carmina si sicutum vultu mihi sicutum est recognoscit, ita ut iam meum decorem mea vultu Decalogue sicutum, ut si me tam adhiberentibus iam meum carminum iurum sicutum reverentiam, sicutum relevat. Vale.

EPISTOLA CCCCXX.

Gaudemus Gaudemus Cornelio sui S.

* CERO morum tua volumari, mihi Thucydidem, Trapezium brevis missum, verum tam ne gravior sarcina oneri esset latere. Ledit, mi Corneli, tua carmina, videri id quod semper fervens ingenium, sed radicalis qui me volueris esse sicutum, & tanquam Aristarchum, quamquam hoc tamem dicam, videri me tibi opus esse sicutum, si non tam copiam sicutum, quam elegantiam, non modo meum, quem facile etiam sicutum & sicutum videri, verum etiam tam Erasmo ego Marte commendare. Sicutum, mi Corneli, paritatis, si me amabit, ego quantum tibi iribam, quam te sicutum commendem, male cognoscas ex alio. Quod me emulsi, tibi quid sicutum opus esse patet, equalem (ne dabis loquor) omnino facendum ensim, in istam occasionem, qua nescis an reditura si, apprehendat. Præterea enim quoniam (ut feror) semel in vultu occidit, qui venerem apprehendit, habet, si sicutum praeterit frustra sequitur. Nam sicutum capitis est, sicutum est occidit calva. Habet meam sicutum. Incredibile est quantum me cepit desiderium vultu vultu. Thomam istum hominem & tibi amicissimum bene vultu cupio. Vale.

EPISTOLA CCCCXXI.

Erasmi Rot. Bertrami Dami S.

NONDUM statui, Bertrame charissime, tui potius succedere debeam, illi ne tuo pudori immundo, per quem sicutum est ut tuius praetereferre quoniam

lis & quantus esses: an mea incogitantie, qui distractus alius cura, fore sentirem quantus mihi esset oblati thesaurus. Tandem in carmine tuo totum *Berkeram* velut in speculo, contemplatus sum, magna sim cum animi mei voluptate. Est enim sobrius ac finis, amabilem quandam præ se ferens modestiam, in eruditæ raræ, in nobilitatis raretate. Unum verò ne illuc non sine meo delectore legatur, in cœlum ferri humanitatem meam, quod talem hominem tantum itineris mea causa ementium admiserim ad qualescunque colloquium, qui tibi *scribam* tot dies mentis exerceperim. Deum immortalem, quantus hic mihi perit fructus, vel tua vercundia, vel mea socordia. Quod si in rem tuam foret hic commorari, scito & domum hanc, & domum dominum esse pleno jure tuam. Sin alio te vocare rerum tuarum rationes, tamen *Berkeram* mihi præcipuum locum obinebit in eorum numero, quos & amo fuisse, & suspicio non vulgariter. Bene vale.

Vetero te nobis diversum quidam acciderit, tibi qui pro thesauro repereris carbonem, mihi qui carbonem esse suspicari, thesaurum amiserim.

EPISTOLA CCCCXXII.

Conrado a Dingen, Presbiteri Wirtenburgensi,
Erasmus Rot. S. D.

ORNATISSIME Præful, cum sm & natura velle secundum, quam ut pibeas etiam hominibus ultro solem litteris meæ negotium facessere, & nunc occupator, quam ut vacet quicquam omnino scribere, tamen hujus *Draceni* improbitas extorta hæc à me epistolam ad amplitudinem tuam, quam accipio cum temper optimis ac sanctissimis studiis delectatam, tum in præsentia singulari favore prolequi litterarum honestarum cultores. Inter quos utinam me jure quem commemorare. Certe videtur inter hos posse referri, qui sua qualescunque industria, aliis addunt animos, quem admodum faciunt, qui in scie classicum canunt, ipsi tamen interim à prælio semoti, quæ in certaminibus suffundunt frigidam, cum ipsi cursu non carent. Hactenus sane felicitate successit proventus ingemorum, si modo absit discordia, aut certe sit civilis. Si vetera studia cum his novis musæ comitate coalescerent, possent utraque alteris esse usui. Nunc dum utrique sic agunt, ut alterutra factio peritior proligetur, sit, ut utrique sit male. Conjuratum est & solidissimum agminis in perniciem optemorum studiorum, pars deterior, numero superior est. Melior causa vincit. Ex periculum est, ne juxta *Libanum* verbum pars major superet meliorem, ni tuo tunc similibus favore subleventur. Ego non solum publico studiorum nomine gratias ago tui benigntati, verum etiam meo privato, qui canore quodam amico non adspemari nostras qualescunque natus. Si quod offendet hoc epistolium meum plurimum extemporarium, *Draceni* fac impetores, quo juvoco ut nihil adhuc vidi melius, ita nihil vidi pernicietius. Celitudinem tuam incolorem ac florentem nobis quam diutissime tucatur *Chrysipum* optimus maximus.

EPISTOLA CCCCXXIII.

Des. Erasmus Roterdamus Martino Dorpio S.

AVDITI, non sine summa animi voluptate, mi *Dorpi* charissime, quæ nobis de te narravit communiis amicus *Falsedam*, quanto pectore in Præfatione tua dimittas istos, qui, neglectis divinis Litteris, anxius ac triviali quæstionculis insistent, & quæ tuas audientes ad divinæ Scripturæ studia us adhortaberis. Macte animo virtutisque *sancti* *sancti*, sic iur ad alia. Quæsto ut istam provinciam tuo potissimum digni ingenio, strenue ceptam, fortiter obeas. Nos, quoad licet, non sumus defuturi. Tu qui & acute flores, & ingenio polles, & omnibus bonis litteris affatim instructus es, majora ista munia pari virtute susti-

nebis. Favemus etiam obsecrati nostræ, si ad tuæ gloriæ splendorem, nostri nominis lucerula velut evanescent. Quæ didicimus ex *Falsedam*, narrari 7 *epistolæ* *Berkeram* Oratori. Crede mihi, homo exiliis præ gaudio, quod toto animo negotium hoc caperetur. Demereberis tibi *Chrysipum* nomen tuum orbi commendabis, ac illudis omnibus rem ut vehementer gratiam, ita & salutarem facies. Bene vale, *Dorpi* multo omnium charissimè. *Bruxelles* 10. Julii.

EPISTOLA CCCCXXIV.

Erasmus Dorpius S. D.

IN alio studiorum genere facerem verum esse quod scribis, non laceret, uno sapientum juvat qui dissentit. Hæc qui dissentit, non hoc agit ut ipse videatur eruditior, sed ne adversarius sit *Christiano*. Quod etiam si non agat ille, tamen interim apud imperitiam plebeum traductus est, cum quo ceatur: & ania dator perverissimo isti hominum generi, qui malo aliorum vel periculis, vel crescunt. Nec unquam suspensum habui tuum animum, sed fortassis melius noveram ingenia mortuorum, & causæ circumstantias alius æquetu perpendendum. Quod si qui cruciantur inter nos convenire, demus operam, mi *Dorpi*, quo magis ac magis doleant, indigni quibus unum bene sit, qui malis gaudeant alienis. Rumores nihil est quod metuas: nemo mortalium est, qui minus his commoveatur quam ego. Qui bene volunt *Erasmus*, facile amantur & *Dorpium*, si sentieris te mihi ex animo amicum. Hæc bis nã à *Mora* litteras accepi, iota biduum ibit, qui meas referret, in quibus ascribam quæ cupis, imo jam quædam de concordia nostra scripseram, nondum abs te monitus. Multorum litteris magnificè quæ promissi invitator in *Galiam*, idque Regis nomine: sed non libere rursus me theatro committente. Animus secessum flagitabat: actas hæc, seu potius valerudo, cogit etiam quætem agere. *Terentius* *Agellius* tuum saltem alacriter accipit, & suam amorem semittit. Si quid in *Angliam* voles, mitte quam primum, curabitur à nobis. *Joannem* *Arsenium* omnibus laudatissimum, & minen nonquam satis laudatum, meo nomine etiam atque etiam salutabis. Bene vale. *Amsterp* 21. Februarii.

EPISTOLA CCCCXXV.

Erasmus Roterdamus Elizabethæ Monachi, Piræni
Deo dicata, S. D.

RENDITAE sunt mihi, Sorore æniam in *Christi* & *charissimi*, litteræ tuæ: quæ quanta me voluptate affecterint, haud facile dicarim. Præ se ferunt enim singularis tuæ erga me benevolentia (quam semper mihi conciliare studui) certissimum argumentum. Majorem namque in modum gaudeo, supercilie adhuc, quibus curæ sim, etiam in tanta fortune acerbitate, quæ meam vicem doleant. Et id sane eo mihi gratius duco, quo rarus mihi eveniret tolerare intelligo. Si quidem dum tibi integra, dum secunda manent omnia, aderunt innumeri, qui te amico frui gaudent, qui tuam necessitudinem quantant: ad ubi primum fortuna avaro sereno (bisrons enim est) truci te vultu adspexerit, præcipuus amicum tuorum (quos rerum tibi conciliavi felicitas) videbis supercilie neminem: fugiant enim, surgente felicitate, mutantur fortunæ vires, animum mutant & ipsi. Quod certe, & apæ, & erudit ille potest nobis cecinit, qui dixit:

En ego non paucos quondam multas amicos,

Unum flares postea autem secunda meos:

Ubi fera nimborum tempestas aqua venit,

In mediis lacera puppe relinquitur aquis.

Sed te, *Elizabethæ* amantissima, non in eorum te esse numero jam tole (ut ajunt) clarus perispectum habeo, quam unam in tanto omnium rerum tumultu, in tantæ fortunæ meæ incommotis mihi scilicet, & fuisse semper reliquam intelligo, quæ tuam in me amore

nunt-

namque intermisit. Quare si officium studio tibi ex aequo contendere minime possum, amoris tamen literarumque vicissitudine nunquam à te sum superandus. Et si tu rebus longe antehab, ego certe animo ac voluntate postero rem fieri non sumam. Et si meis fident formosioribus non habes, fac periculum, officium, si quid poterit, ut quantum te faciam, intelligas. Vale semper.

EPISTOLA CCCCXXVI.

Joanni Fabro, Episcopo Pavesinensi, Erasmus Rot. S. D.

TANTA-NE celeritate illuc usque pervolasse morem, clarissimum virum *Thomam Morem* iure fabmosum à munere Cancellarii, & in hujus locum farrogatum alium nobilem, qui protinus liberos dimiserit, quos *More* ob contentiosa dogmata coniecerat in vincula. *Homerus* Ossam, *Virgilius* Famam toto corpore pennas ac plumas sublevari, quo decarent illa nihil esse perneius. At mihi tarda lentaque videtur omnia aiarum celeritas, si ad hujus rumoris derrepente tam late divagati velocitatem confiterer. Vix fulgor ocyus dimicat in omnem mundi partem. Quanquam autem bene fabula constanter per omnium ora volitabat, nec ullas è *Brutianis* litteris receperam, (tam *Thoma More* epistola). Quam nunc ad te mitto, complures mentes haereticas (ut *Saxonia*) tamen seiebam certo certius manifestum esse quod iocubatur. Noveram enim humanissimi Principis ingenium, quanta constantia foret amicos, quos semel complecti iussit, quamque grave submoreat quatenus à suo favore, etiam si quid erroris humani in illis deprehenderet. Rursus noveram *Thoma More* sinceritatem atque in rebus maximam pariter ac minimam gerendis dexteritatem, ac nusquam connivere solitam eximie cujusdam prudentie vigilantiam. Immo mihi benevolens *Regis* circa *More* animus magis ex eo liquebat, quod cum munere splendidissimo quidem illo, quod oneri ac periculi pleno, liberasset, quam quod tantum honoris detulerat. Quam enim illis esse illius detestanti imponeret *Rex*, quod *More* erat, sibi facio regno coöculare, quia roganti adimeret, quod *More* seie declarabat. Illic pietatis ac prudentie laudem omnium à plausu promeruit, qui provinciam tantum difficultatibus ei commiserat, quo haud scio an sit alius in eo regno tanto oneri sustinendo magis idoneus: hic de egregium humanitatis laudem esse assequutus, qua & de ipso iudicio & de publice utilitatis respectu non nihil concessit amici precibus, tale quarentis otium, quale à suo Principe quondam impetravit *Cassiodorus*. Nec enim dubio quin *More* gravissimis aduictus causis istam missionem à Rege flagitaret. Alioqui nec hic unquam tam impudens erat futurus, ut tamento rogaret exonerari, nec *Rex* tam facili, ut ob qualibet evasationis preces illius audiretur. Non ignorabat enim totius regni statum maxime ex parte pendente ex Cancellarii integritate, doctrina ac prudentia. Neque enim hic Cancellarius dicitur, ut apud nonnullos nationes, Secretarius, sed dignitas est regia proxima: eoque procedenti à dextris gestatur sceptrum aureum, in cuius fastigio est corona aurea Imperialis, ad levam libri: quorum altero summa sub Rege posita, altero legi in praesentia designatur. Est enim totius *Brutianorum* dictiois supremus iudex, ac Regi consilique regi dexter, ut ita dixerim, oculus, ac dextra manus. Tam ardua functionem sapientissimus Princeps nequaquam credidisset inexplorata. Vix alio penitus inoperebat, aut impensum amabat rari ac pene divinas illius ingenii doctas. Quam ipse Cardinalis *Eskarcensis*, vir, quatenusque fuit hominis fortuna, non ita pida, qui perpercare nullam sapere sepe reditus ad dignitatem pristinam, asseveravit, in ea Inula nullum esse tanto oneri parum praeter quam *Morem*. Nec hoc erat favoris aut benevolentiae suffragium. Cardinalis nam viveret *More* parum equum erat, cumque mensuris verius quam amaret. Nec diversum erat populi iudicium. Itaque sciti cum tanta totius regni

A gratulatione suscepit magistratum, quanta ante illum alius nemo: ita magno spectatum ac bonorum omnium merore depositum. Deposuit autem omnium pulcherrimum promeritis elogium, necesse enim astra munus illud gessisse detestari aut auarore cum aequitate. Et sciam quam solet esse querulum vulgus adversus eos qui summum gerunt magistratum, praeterit prima animi; etiam si harum rerum tibi facile fecere silem, si summorum virorum epistolas proferam, Regi, regno, sibi atque etiam mihi gelantem cum alacritate de suscepto bonore gratularis. rursus eorundem litteras deploantes, Republicae talem esse subduum iudicem, ac *Brutianis*, ut *Homerus* verbo abutur. Neque vero dubito quin *Rex* insignem aliquam virum in *More* locum substituerit, qui mihi tamen praesentem ignoscere vellet: verum quod ad generis claritatem attinet, quod laudis genus *Thoma More*, ut est ingenio plane philosophico, nec affectavit utquam, nec iactavit, natur est *Laodius*, in qua civitate multo omnium celeberrima matum & educatum esse, apud *Anglos* nonnulla nobilitatis pars habetur: dein ex parte nequitiam obscuro, *Iulius Britannicus* doctore, cui ordi apud *Anglos* lumina est dignitas, & ex hoc piraque illius insula nobilitas fertur originem ducere. Hinc ut successit filius, ut parentem per se clarum omni genere decorum obscuraret, tamen nemo veritas illustrat majores suos, quam qui ad hunc obscurum modum. Omitto nunc dignitatis titulos, quibus utique, non ex arbitrio, nec meo favore, sed spontaneo Regis iudicio decoratus est. Nisi forte rebus io bello semel atque iterum strenue gestis arbitrarium verum parari nobilitatem: egregis autem in Republicam meritis, quae pueris temporibus consilio paxillatim potius, quam armis, nihil debent honoris. Militarem industriam quo melius habet *Reip.* istas hoc minus desiderat: horum vero qui doctrina, qui consilio, qui iurisperitencia excellant, opera semper est *Regibus* ac regnis necessarii belli iuxta ac pacis temporibus. Audimus *Scripturam* mysticam loquentem, *Per me Reges regnant*. Atqui ca vox non est militaria, sed sapientia, quae praestat ut bellum oriatur, & si variari non queat, efficit ut quam minimo *Reip.* malo geratur. Felicitas autem est effugere bellum quam fortiter gerere. Pax autem non potest esse diuturna, aut si est, gignit corruptos hominum mores, nisi pudentium virorum consilios gubernetur. Si *Tarquinius* iudicis factus est, quod hodi *Gialis* torquem detruxit, clarus non erit, qui compluribus annis ream iudicem, siletem consilium, praestitit patriae? At multo tunc vilius est praesens Imperatoribus, qui assessoribus suis, legum prudentis claris, summo honore delectant. Quos & Grammaticis, Dialecticis, ac Juris professoribus, qui per annos viginti specimen eruditae oris ac probitatis desolent, eandem dignitatem insignis deereverunt, quibus ornabantur vicarii, vicariorum autem dignitas aequabat comitum ac ducum dignitatem. Testatur hoc *Cadoci* liber duodecimus, titulo *De Praefectis*. At hodie non agnoscuntur pro nobilitate, quibus non nativitas, sed Princeps datus insignis. Non improbarem si dicant, vende: exterum quam Principis auctoritate bene meritis de Republica decernatur bonis, pro iudicio gemini est nobilitas, quam ad virtutem omnis vix nobilitatis parentem accedit Princeps auctoritas: si requiritur antiquitas, magnificientia est nobilitatem promeruisse, quam à majoribus accepisse. Verum hanc laudem scio apud *Morem* esse levissimi momenti, qui universis postis suis pietatis amorem, quam insignium honorem requirit. Porro, quod iactat de circiterbus an verum sit nescio. Illud constat, virum naturae mistissimum nulli fuisse molestum, qui moventis volebat à sectarum contagio resipiscere. An illi postulat, ut summas totius regni iudex nullas habeat carceres? Quid ille feditiois dogmata, quibus nunc misere concutitur orbis. Hoc ille non dissimulat, nec cupit esse clam, sic adducit pietatis, ut si in alterutram partem aliquantulum in-

* Eam habet sup. pag. 1419. E.

cinet momentum, superstitioni quam impietati vicinior esse videatur. Illud tamen eximie cagandam elementis satis magnam est argumentum, quod sub illo Cancellario nullus ob improbatam dogmata capitis poemam dedit, quam in utraque *Germania, Galliaque* tam multi sint affecti supplicio. An non clementer odit impios, qui quom habent, sui occidendi, ita thudet medicis vitiis, ut homines ipsi sint incolas? Num illud postulant, ut Regis vires gressus adversus Regis & Episcoporum sententiam faveat seditionis novitas? Flagamus illum non profus abhorruisse à novis dogmatibus quod longe fecit est: tamen aut minus, quod suscepit, erat deponendum, aut dissimulandus ille favor. Postremo, ut omittamus hic contentionem de dogmatibus, quis nescit, quam multo leves ac sediciosi sub hac uobis parati sint ad omnium scelerum licentiam, nisi gliscient temeritatem cohibere magistratuum severitas? Et indignatur hoc à summo regni iudice factum in *Anglia*, quod in civitatibus, quae religionem innovant, interdum facere cogunt senatus? Quod si factum esset, iudicandum pseudo-Evangeliis in celis & in terra divinum irrisum, & papula sufficit quibus haberet aliquod. At plurimorum tanta est audacia, tam effrenis malitia, ut ipsi quoque qui novum dogmatum sunt audaces ac propugnatores, venter in istos stringant calumnia. Et lupum *Anglia* iudicem volebat convivere, donec impune talia colloquia inundaret in regnum, & opibus & ingenio, & religione cum primis flores. Fieri potest ut verum sit & illud, in gratiam novi Cancellarii quoddam dimissis & carceribus, vel intonsis, vel ob leviorem crimina victos, quod ad conciliandum multitudinis favorem, in primo Regum adventu fieri solet. Idem opinio factum & *Moro* iurisperite magistratum. Sed quid agunt isti *Trapolini*, qui tales sunt fabulae? An ut persuadeant, factis ac factum fustionibus periculum esse paratum apud *Anglos*? Atqui ex multorum haudquam levium virorum ad me litteris liquet, Regem aliquando minus aequum esse novis dogmatibus, quam Episcopos suo facere. Nemo enim ausus optat Ecclesiae mores emendatos: at nemo prudens exultant recipiendam rerum omnium confusionem. Quam accepit *Thomas Moro* ad summam evectum dignitatem, quoniam mihi videbatur ingenium illius ex divina consuetudine aliqua ex parte perfectum habere, scripsi me publice Regi regnoque gratulari, privatim ipsi nequaquam. Nunc autem ex animo gratulor, cui cum summa Principia gratia, cum totius gentis honorificentissimo testimonio mature contigerit à negotiorum civilium labyrintho explicari, quod nec *Scipio Africano*, nec *Mago Pompeio*, nec *M. Tulio* dumtaxat. Optavit *Otho Angulus* imperii facinram deponere, non licuit. Nunc integra etiam aetate *Thomas Moro* hoc vitæ genus adeptus est cum dignitate, ut quod ab adolescentia semper sui propensius, ut cum suis, essentiam faceret, ut si quis alius, libere subterfugit studiis ac pietati vacaret. Exiit ex illo flumen *Thomae* huiusmodi procul ab urbe *Londrae*, praeiorum nec sordidum, nec ad invidiam usque magnificum, commodum tamen: ille agit cum inimico sordidulo, uxore, filio & nura, tribus filabus & totidem generis, una cum nepotibus jam undecim. Vixit *Thomas Moro* natus matorum, vilis, & qui nesciret ab illis. Quam enim nemo sit inter illos non florente aetate, probabile est numerofam sobolem proventuram. Quin ipse quoque post aduic esse multorum liberorum parens, nisi uxor iam pridem per aetatem parere desisset, quam duxit viduam, nec ex hac uxoribus liberos. Nam quom habet, ex priore suscepit, quam etiamnum puerum unum cum aliquot liberis. Hanc tamen licet sterilem, licet aetate provecum, non alter amat fovitque, quam si postea esset amovum quinquidem. Vix alius viri liberorum amator, neque ille nescit discrimen inter amum & puerum: sed ea est ingenii commoditas, imo, ut melius dicam, ea est pietas ac prudentia, ut quocumque

quod obrenerit quod corrigi non possit, sic admet, quasi nihil felicius potuisset obtinere. Dico apud illum esse alterum *Platonem* academicum: sed communem facio domus illius quem cum *Platonem* academicum confesso, in qua disputabatur de numeris ac figuris geometricis, interdum de virtutibus moralibus: hanc omnium rectus dixerit seholam ac gymnasium *Christiana* religionis. Nullus ac nulla ille est, non vixit liberalibus disciplinis frugiterque lectio, tamen praeceptis primisque pietatis cura est. Nulla illic rixas, nullum petulantius verbum audire, nemo conficitur otioso. Ac tantam famulæ disciplinam vir ille non superstitio iugiter tueretur, sed commate ac benevolentia. In officio sunt omnes, sed adest alacritas, nec deest sobria hilaritas. In templo vici extruxit sibi fuisse commune sepulcrum, in quo transibit ossa prioris uxoris, usque adeo illi non placet ullum divortium: paries habet tabulam testem fortunaeque institui illius, quem famulus meus ad verbum descripsit. Exemplum cum his litteris accipitis. Video me fuisse loquaciorum, sed fabulari jorat de amico apud amicum. Quod assidue concionando ad populum agit verum Episcopum, bonis omnibus vehementer placet. Illud exemplum unum multos exciet imitatores. Quae scriba de Regis *Perdendi* negotio mihi fuisse gratissima: ex his proximis bonam in ipem vocor, fore ut optimi famulicij meo. Principis virtutibus aliquando fortuna respondet. Vale.

EPISTOLA CCCCXXVII

Erasmo Rotterod. Jacobus Faber S. D.

HERETICIS crepusculum nullis, praetorium tabellarius me emittit, & nomine tuo dixit saluam: quoniam nisi gratissima esset potestas: sed ex uberrima laetitia animi meum esset, quod te intellexi in Germania inter typographos versari. Publica enim utilitas (ut continuo concepi) & litterarum felicitas propagandam amat, te Britannos deprecere iussit, & nobis quidem epistola quam optulisti ac misisti. Quid enim aliud faceres, qui plenus es omnium bonarum litterarum: nihil tibi, sed utilitas publica eas studis ac studiis propagari, imitari pulchre fuit. Sic namque mundi sui candida lucis plebs, non intra sui illam accendit, sed omnibus meritis oculis, non suis, sed illarum ipsi manifestat ac ingerit. Quis non suspicetur, amice, colas Erasmus? Nemo non, qui bonas & litteras facit. Ergo qui praeferat vitiis, sua vita sua faciat quam maxime longeva, ut meritis meritis diutius emularet, ferus ad felicitatem regno, de toto quam optime meritis mundo, transat: non solum gloria famam posteris relinquens, sed vitam jam cum superis vivens hericam. Vale felix: & vixis nobis & nostro saeculo, & aetate te clementem & amantem. Ex carolo divi Germani, juxta Lutetiam Parisiorum, 13. Octobris.

EPISTOLA CCCCXXVIII.

Jo. Fischerus, Episcopus Rossensis, Domino Erasmo S. P.

QUANTUM erat misissimam audire tua navigationis discrimen, tantum sane laet quod salvis, incolumisque evaseris. Justum quidem erat, ut parceret tanta praeparatione tuae aetate, quod quoniam vixit ab omni salutem polagi quiescere potuisset. Labor ille Cabalisticus, quo me scribis à Reuchlinio denotatum, nondum ad me pervenit. Morus tui epistolam ad me misisti, ac librum natus tuo more denotat, quod quidem & scripsit iudicandum cum Occulari Speculo. Plurimum tibi deinceps, Erasme, quoniam ab aetate tua me humanitatis studia, tam quod concipere auctoris, ut Reuchlinus iam delibenter meministi me: tam antea teo compleretur, tuo & iusticia, donec periculis libris ad eum scribam, significes precor me gratias tibi, quantos antea cogitare possum, habere maximas. In Testamento Novo, per te ad comitatum nostrum utilitatem tradidisti.

* Eius videbatur: sup. pag. 1491. E.

202

nemo, qui sapi, offendo potest, quando non solum innumerata in te loca tua eruditissimum illud est, verum etiam universa Opera integerrimam adhibuisse commendationem, ut vix multo quam ante gratias, multoque iucundius ac acceptius & legi & intelligi possit. At verum sane ne crebris demeritis impregretur: nam ipse me exercitum in bellis Pauli iuxta praeceptum tuum, repeti supernumero dilectum Graecum illum videri, ad nonnullam sententiam integrum. Tibi & istud debet, Erasime, qui concupere aliquando possum, ab non minus Latine Graeca respondens. Unum aliquot mensis licet habuisse te precor: felix Vale. Ex Rossia.

Disignis tuis Jo. Rossensis.

EPISTOLA CCCCXXIX.

Jo. Fischerus, Episcopus Rossensis, Erasmo S. P. D.

* **P**ERLEGIMUS, Erasime, his diebus Rodolphi Agricola Dialecticam: utenim cum tam repetita inter bibliopolas fecit auctor tui tuum amicum, qui illam inter Adagia tua praefigere: neque enim perscrutare mibi potui, quam te ista designatus foret, qui a sumo & Hermolao ille tempore commendatus fuit. Paucis dicam: nihil noquam (quantum ad artem illam pertinet) legitime iucundum & eruditum, ita singula quidem paucis expressisse videtur. Unum juvenis praecipuum illam scirent nullum! Mallem id profecto (neque facilius memini) quam Archiepiscopum alium. Sed de hoc te etiam dicemus. Quando vero Basilicum arreperis te, fac per nos venis: consilio enim tui nobis opem erit: quamvis ne ad negligas precor, & felix ac dicit vultus. Ex Halling.

Tam Jo. Rossensis.

EPISTOLA CCCCXXX.

Jo. Fischerus, Rossensis Episcopus, D. Erasmo S.

* **S**ALVUS sis, Erasime, & te precor ne molestia ferat quod non scripserim quam augustinum ad te misi: praeparat namque illi discipulo ab urbe, & ego ex adibus meis egressus illam obvia habui, atque ita quam scribere non poteram, deo tamen ad te munusculum quod perierat. Neque sane ex decessu ille, quod te existimas apud me esse, mediocritatem exasperat. Mibi credas, Erasime, (dicam quicquid vultis homines) ubi apud me esse, quod me non arbitris eragere possit. Praeceptum nobis est nō illius perire, ita ut malare non liceat quantumvisque voluerim. Ego qui te tam necessarium Academia nostra videt, te egro non patiar quamvis superfluum quicquam ex tenuitate mea. Stimul & operam dabo (quod adit oportunitas) alium opem implere, ubi mea deservit. Mortuorum tuus, uno videri, sui fuit, memet erit tui. si hoc aliquando promiseris & ego illam ad hoc libenter coheraber: est enim nunc in Aula. Tu vale optime Erasime. Ex Londino.

EPISTOLA CCCCXXXI.

Erasmi Roterdami Praefatus Medico S.

QUON SACERDOS est animi nostris, hoc medicus est corporis. Celare suum malum non debet, qui remedium expectat. Nec dubito quin tua prudentia solita cum sicuti idem praestare, quam Hippocrates magna religione exigit ab ejus artis professionibus. Jam annis aliquot me crudeliter tractavit calculus renum, nec erat parturandi, parandi, conspiciendi finis, ut miror hoc corporisculum tot cruciatibus sufficere. Cruciatu frequenter extorquetur vomitus: postea stomachus seculum totos dies, nullum omnino cibum recipiat, praeter forniculenta. Ex in dies ingravescebat malum, tandem adeo exacerbatur, ut desponderem animum, jam accebi fuerunt natus. Deinde mutato vino, quod tunc quidem, sed levius, quam haec sunt venacula, ad hac dilutum aqua ex glycyrrhiza

A] cocta, bibere coepam, atque mox, mensis aliquot eo cruciatu carui. Tandem in summa glande foetibus quiddam quale solum pueri, perfracti vento, vulgo frigida urina appellat. Id sufficere accidisse, quod dicitur post solis occasum consanguis effert sub die. Urgebam olco camamularum ventrem subter umbilicum. Nam id forte esse remedium. Nec praetera mali quicquam sentiebam. Tandem habuerat comitum cum amicus, extra ostium bui dimissum cyathum vini Burgundiae, dilutum aqua quae dicitur. Id erat pendulum, quod postea comperit esse. A primo somno, reddidi locum mris impetu, vixque vehementer durasti, non sine cruciatu: cuius tamen lenius non erat in alio, ubi solent esse gravissimi, sed in vesica & virge muscula. Sensi magnam vim calculorum rudum ac materia cum lotio erumpere, non hoc rupta intactum. Id factum est ex nocte plus decies, nullo tamen stomachi dolore. Est enim non ferari, quod doleo, marinus ferari, si fieri similem admixtus calculorum fragmentis. Materia erat glycyrrhiza. Interea sensus erat molestissimus in vesica. Accivi Medicum, unum post alium, ac tertium, quales hic quidem habemus. Ambebant. Metuebant ne ea materia concreverit in vesica. Nam dolor aliquot dies durabat. Tandem cepit mittere, non ut discederet, sed ut esset tolerabilis. Itaque dimisi Medicis, ad vultum moderationem coniungi, bibens vinum Burgundiae, sed parce & vetera, quorum tempore multo saccharo & glycyrrhiza decocta. Interea stomachus melius habet, atque item cerebrum, quod crebris vomitus vehementer saugabant. Lotium autem haculque manet veluti gyro turbidum, non sine calculis, sed qui non discruciat ut silens. Hanc perpetuam molestiam nullo, quam illos cruciatu intermissis, sed moderabilis, nisi enim sensuisset morbi genus, jampridem sepius esset Erasime. Alias est levior, alias gravior molestia: tempore nebulo peius habet, nec licet a moderatione vultu recedere, quin ilico dem pomas: assuevi crebro reddere lotum, metuens ne concrevit in vesica. Somnus primus est iustus ne placidus, secundus interruptus, & frequenter insonnis inrequies, quinquam non molestus. Non est gonorrhoea, nec fluxus cerebri, nec medulla spinæ: haec enim debilitarent, quoniam nunc sum vegetior. Originem morbi divino: jam annis plurius viginti conatus sum scribere: nec unquam fere ledebat, nisi vel prandens, vel cenans, vel a prandio dormitans, quod interdum soleo, praeterim lassus negotiis. At interdum urgebant praia, maxime epistolae, quae erag innumeras scribere, ut statim a prandio fuerit accurrendum ad scribendum. Nam a comitibus ab intentione cessare: aut fabulor sine contemtionem, aut inambulans audio simulam aliquid praetentem, quod mihi sit usus futurum. Quidam autem tempore quoniam occupatissimus, venit natus a quodam amico qui de vita periclitabatur. Ad huc optulandum scripsi plurima, non habita ratione vultu, quod & ante saepenumero feceram. Rursus idem paucis post diebus mihi alium natus. Huic quoque dum cupio gratificari, multum hoc obortum est quod expositum. Quoniam qui stans scribit, fieri non potest, quin stomacho sit aliquantulum inflexo, sapienter stomachum cibum semicodum expelle deiecit spiritibus alio vocatis, itaque fieri, ut calculus non concrevit in magnitudinem. Postquam natura ipsi & via abbas, quod scilicet sit transitus, hic habet morbus, quorum casura novis Dominus. Vereor ne si accedet ageratio, aut aliud simile, vertatur in excoriationem vesicae, quo malo nihil esse potest cruciabilis. Hoc cruciatu perisse mirum Thomam Linarium. Habes rem omnem. Si qui habet tua res, quo multum hoc mihi gari queat, nam tolli posse non arbitror, humanitate tua dignum facies, si communicari. Nam quod ultro misera remedium, agnosco veterem tuam in me pietatem, cum hoc magis exosculor, quod na

levi quidem officio unquam te demeruerim, & utinam esset aliquid in quo declarare possem, & animum agnoscentem tui beneficia, & voluntatem reponenda gratiae cupidum. Vale.

EPISTOLA CCCCXXXII.

Erasmi Rot. Franciscus, Cardinale Eboracensi Medici, S.

FREQUENTER & admirari & dolere soleo, qui fiat ut *Britannia* tot jam annis afflicta pestilentia vexetur, proferam furore letali, quod malum pene videtur habere peculiare. Legimus civitatem à diuturna pestilentia liberatam, consilio Philosophi mutari aedificiis. Aut me fallit animus, aut similia ratione liberari possit *Anglia*. Primum quam coeli partem spectet finitima ostiave nihil habent pensi: deinde sic fere constructa sunt conclavia, ut nequaquam sint perflabilia, quod impii admovent *Galeas*. Tum magnam parietis partem habent vitreis telluris pellucidum, qui sic admittant lumen, ut viros excludant, & tamen per rimulas admittunt auram illam colatam, aliquando pestilentiorum, ibi diu quiescentem. Tum sola fere altera pars argilla, tam scriptis palustribus, qui subinde sic renovantur, ut fundamentum maneat aliquoties annos viginti, sub & ioveis spuat, vomitus, animum canum & hominum, projectum cervisiam, & piscium reliquias, aliaque foecies non nominanda. Hinc mutato cubo vapor quidam exhalatur, mea sententia minime salubris humano corpori. Adde quod *Anglia* non solum undique circumfusa est mari, verum etiam multis in locis palustris est, falsisque humilibus interfecta, ne quid dicam interim de salimentis, quibus vulgus marum in modum delectatur. Considerem insulam fore multo salubriorem si seiporum usus tolleretur, tum si sic exstruerentur cubacula, ut duobus aut tribus lateribus paterentur coelo, fenestris omnibus vitreis aut confectis, ut tota possint aperiri, tota claudi, & sic claudi, ut non possit per huius rimas adire ventus noxius. Siquidem ut aliquando saluberrimum est admittere coelum, ita nonnunquam saluberrimum est excludere. Ridet vulgus si quis offendatur coelo nubiloso. Ego & ante annos triginta, si huiusmodi ingressus cubiculum, in quo mensibus aliquot nemo veritus esset, illico incipiebam febrecitare. Conferret huc, si vulgo parior videri persuaderi posset, ac salimentorum moderatior usus. Tum si publica cura demandaretur assiduis, ut vix mundioribus essent à caeno miculae. Curaretur & ea quae civitati vicina sint. Scio rigibus otium meum, qui his de rebus sollicitus sum. Javeo regionis, quae mihi tam diu praebuit hospitium: & in qua libens finirem quod superest aevi, si liceat. Non dubito, quin tu haec pro tua prudentia rectius noris, libuit tamen admonere, ut à meum iudicium cum tuo consentiat, haec vira Principibus persuadeas. Haec enim olim Regum cura consuevit esse. Scripsisse perhibenter Reverend. D. Card. sed nec otium erat, nec argumentum, nec ignoro quibus ille negotia distringatur. Bene vale, vir humanissime, cui debeo plurimum.

EPISTOLA CCCCXXXIII.

Erasmi Roterdami Franciscus f. S.

QUANTUM tuum erga me amorem jamdudum habeo exploratissimum, tamen cum in dies magis magisque intelligo ex tuis suavitatis literis, quas per tabellam nuper ad me dedisti. Quamobrem instabili me voluptate afficeret, si, ut crebris isthinc tuis ad nos advenient literis, efficeretis. Sed quod haecenus parius est me, quam expectasti, literas vicissim acceptas, ne me, quæso, negligentiae nomine suspectum habens, sed noveris id non mea incuria, sed immo modicis, quae me impediunt, occupationibus actum esse. Posthac ubi me meis expedire negotiis, tanta te in-

terarum mensura crebritate percussurus sum, ut jam vehementius rogaue incipias, quod desinam, quam antehac unquam, ut scriberem, rogasti. Vale; amicos tuos meo saluta nomine, quos aequè meos, aequè tuos duco.

EPISTOLA CCCCXXXIV.

Erasmi Roterdami Franciscus f. S.

QUONIAM tantum in te meus amor, ut mihi accedere possit, non potui non interdum mess ad te dare literas. Neque enim jucundum illum amicis officium esse puto, quem hac scribendi inter te vicissitudine uti. Quod itaque, mi *Franciscus* charissime, diligentius contemni mihi suberitis jamdudum frons tua apparet, nescio quid mali portendit. Solet enim plenitudo internus animi dolor in vultu erumpere, mentisque habitus in fronte non aliter quam in speculo relucere. Intelligo itaque non obfcurè (quid id sit, incertus) certe aliquid esse, quod tibi doleat, quod te excruciet. Et hercule, tu *Franciscus*, (sident habe mihi) dolet & mali dolor tuus, nec ullus mihi potest esse luctus locus, ubi te memore affectum adspicio. Quid autem sit quod te male habet, ut mihi indices, te etiam atque etiam rogo. Si quid mea poterit opera, te aut te aut certe consilio juvero. Quod si à me doloris tui orta est causa, dabo operam, ut per me quamprimum corrigatur idem. Quæro te, animæ dimidium meæ, ne te in re medicos tam diu excrucies. Virum te præbe, excute quicquid in te est mollius animi. Hoc pacto & tibi consuecra, & profecto me tui amantissimum huiusmodi luctumque reddideris. Vale.

EPISTOLA CCCCXXXV.

Erasmi Roterdami Franciscus f. S.

VEHEMENTER mihi gratum feceris, amice jucundissime, si dederis operam, ut Epistolæ, quæ accuratius ad alios atque alios scripti, quantum potest colligantur. Nam nubi in animo est, unam Epistolarum librum edere, earum potissimum, quas scripturus multis ad *Cornelium Gaudenium*, plurimas ad *Gualtherum* meum, nonnullas ad *Servatium*. Corrode quicquid potes, & undeque potes, verum ne misceas, nisi per quem iussero. Obsecro te, mi *Franciscus*, per mutuum civitatem nostram, & per felicitatem tuam, quæ mihi non minus cure est, quam mea, ut toto pectore incumbas in sacris Literis: evolue veteres interpretes. Crede mihi, nec hac via pervenimus ad beatitudinem, sed nunquam pervenimus, quantum non dubito jam id te facere, ad quod hortor. Vale, ac tua precibus me subinde *Christo* commenda. Salute impartias *Gualtherum* meum, cui non scribo, videlicet occupatissimus, tum valetudine dubia. Extende, si potes, à *Gualthero*, ut scribat quam potest accuratissime Comici meo: est enim eo animo in doctos, ut nihil unquam sol viderit simile. *Lodovicus* ex aedibus Episcopalibus.

EPISTOLA CCCCXXXVI.

Erasmi Roterdami Franciscus f. S.

QUOD me (ut aliquid ad te dem litterarum) temptare non hortari modo, verum etiam roga, oraque, est quidem, mi *Franciscus*, ne mentis, non imbecillitatis tui erga me animi indicium. Verum si tempore utrumque condicio, utaque fides, meo in te per omnia responderent amor, non finirem, mi *Franciscus*, me huius in rebus admoeri, necum rogar. Et quidem quis, obsecro, in hac parte aequè facili, ac quæ impiger atque ego? Fidem habe mihi, nihil atque jucundum ducere, quam cum homine amicissimo assidua scribendi vicissitudine decetare. At nunc, mi *Franciscus*, quoniam suspecta est mihi (loquer enim se-

veritas) fides tua, etque omnium rerum perturbatio est, ut jam ne insidiosum quidem tuum fidendum sit. Quod mihi faciendum existimas? Scribam-ne, an potius taceam? Alterum, *Herule*, tutius, alterum tamen beneficii magis ingenti esse puto. Quinquam itaque nihil metuum, ne quid ex ea, quae mihi tecum est, confusio nascatur incommodi, pro mei tamen erga te amoris integritate, veterique nostra amicitia tuo voto morem genere statui. Neque decet inter nos, qui inter nos vinculo iungimur, quidquam aut odi, aut similitudinis intercedere. Porro cum tu suavioris in me animi factus fueris, suaviores quoque meae ad te litterae ibunt. Vale.

EPISTOLA CCCCXXXVII

Erasmus Rot. Roberto Gaguino, viro antedictum diligens, S.

* Quid Francorum Regum Principumque res gestas, idonei Scriptoris desiderio, laetentia in tenebris prope lapsas, pedestri historia in lucem efferte atque immortalitati consecrare statueris, *Roberte Gaguino*, praecipuum Gallicae Academiae decus, non possum equidem illam tuum laborem non magnopere probare. Summissi enim, imo potius suscepiisti manus mea sententia pulcherrimum, & cum omnibus *Latinarum* litterarum studiis incredibili voluptati futurum, tum vero *Gallicae* tunc splendidi imprimis magnificentiae ac (ut ita dixerim) triumphalis, denique tuae doctissimae, tuae eloquentissimae, tua pietatis dignissimum. Neque enim alia te gloria causi (quandoquidem neque quaesitus, neque gloriae, vel levis unquam tibi habita ratio est) ad illi negotio capessendum provocatum esse facile crediderim, quam singulari in patriam pietate, quam & tu & optimus quisque semper fecit maximam. Dolebat nimium tibi (quod ego quoque mecum incedendum mirari soleo) *Galorum* virtutis gloriam tam maligne responderi, & qui olim cum *Italia* factis saepe contenderit, opinione ac fama tam longo intervallo confecti. Dubium *Itali* mihi videntur, si nobis idem videretur, quod *Franciscum Philippum Ralem* natum non potuit fateri: exibat enim illius ad *Cesarum* Regem, huius, opinor, avum, epistola, in qua praeter multas laudes, quas *Francis* regnum prosequitur, illud quoque ingenie fateretur, *Kenanis* quidem olim pacis bellicae artibus longe omnium amplissimum sibi peperisset imperium, praetera non segnis ingenio, quam prius fecerat armis, cum *Gracis* contendisse, verum antiquam illam imperii gloriam factionibus ac studiis pravis in deterius prolapsam esse. Contra vero *Francis* regnum prudentia Regum, Principum fide, civium concordia consueque crevisse, ut jam facile cum quovis alio *Christiani* orbis imperio possit contendere, vel opibus, vel imperii finibus, vel rerum gestarum magnitudine, vel Regum nobilitate, quas plurimos habuisse constat, non fortissimos modo, verum etiam pietatissimos. Quapropter in hoc regno (non injuria) Senatus *Christiana* contra *Turcorum* violentiam potissimum atque unicuique praesidium sibi collocasse videtur. Sed tamen unum quiddam adhuc tanti imperii maiestatem desiderare videntur, cetera vel par, vel inferior: *Levis* atque *Salustius* vincat adhuc *Italia*: nam (ut scite cecinit *Horatius*) Regum Ducumque bene gesta, quancumvis alioquin praecitata, aut intermonantur, aut ebulliant atate necesse est, nisi Historici eloquentis opera litteris (amici rerum custodibus) commodentur: penae gloria apud posteros vultura atque it, qui scripsit, ingenio valuerit: hanc tu supremam provinciam, *disertissime Gaguine*, tangam tuis tibi servatam, velut alter *Scipio* famulo omnium applausu suscepisti, & dissimulam plane atque immensis negotiis, sed tamen *Roberte* potius spiritum. Qui ita eruditi, regis, cum multis de causa, tum duabus potissimum ira mihi videntur. Duo sunt enim praecipua, quae in Historico probato quaeri solent, nempe fides &

A eruditio: uterque totus in te sunt quanta in alio nemine: nemo fuit profecto isti muneri aptior, vel illud munus nemini fuit aptius quam tibi uni, qui possis & pro singulari tua gravitate fidem facere, & pro non vulgari eloquentia rem adornare. Jam facie suspicor, humanissime *Gaguine*, te subitici *Erasmi* tuo, qui laudem tuorum vel tantillum ausum attingere. Neque enim me clam est, quam molesto, quam pudenti (ne dicam putido) sis ingenio praeditus; quippe qui amicam etiam laudatiorum multo molestem ferre soles, quam quisquam alius convitiis ferat. Sed obsecro te, dato hanc veniam meo in te amori, ut quem passim omnes praedicant, sis isti etiam amico memoris: le: cui enim tuorum incredibilis vitae tuae morumque integritas, innocentia, gravitas non est spectatissima? ubi gentium non praedicata? adeo ut non modo de scriptis, sed ne de dictis quidem *Gaguine* ulla possit incidere suspicio vanitatis. Adde quod cum omnes norint, te *Francis* Reges tuo merito tempore fecisse plurimi, sentis in rebus opera tua perferre ulos, te regis amentia consilii quae sepe numero aciem, te regio nomine cum apud divitias gentes, tam apud *Italis* crebro legatione functum esse, facile conjunctum, te unum *Galorum* gesta & prae ca cunctis regeisse, & recentiora exploratus vestigiis. De eruditione porro tua quid ego commemorarem? ipsa (quod ajunt) abunde te praedicat. Testis abunde est hoc celebratissimum Gymnasium urbis *Parisiensis*, cuius tu florentissima alioquin studia primis *Latinarum* Litterarum opibus decorasti, pulcherrimoque incremento eloquentiae, quam unum adhuc desiderare videbatur, adauxisti. Ipsa testis est *Italia*, quae te sepe numero maximis de rebus gravissime differenter audivit, non sine stupore, imo fortassis non sine dolore, quod (ut de *Cicerone* dixit *Aspidius*) eloquentiae laudem, quam unam adhuc tibi propriam habuisti, videret per te *Gallicae* communem fieri. Testes sunt litteratissimi quoque nostrae memoriae Scriptores, qui certatim quoque omnes tuum ingenium praedicant, efferuntque: quorum nulla prope pagina est, quae tibi *Gaguino* nomen non habeat. Testes denique sunt vel locupletissimi tui libri, qui jam per orbem diffusi sunt summa cum studiosorum voluptate lectantur. In quibus omnibus tamen vel oratione soluta, vel carmine non eruditissimam, verum etiam curiosis auribus abunde satisfacias: in isto tamen scripti genere, id est, in Historiis, (si quid ultra eripidum futuri permittis) singularem quendam ac mirificum artificem praestare videris, atque in ceteris quidem plurimos, in historiis teipsum superasse. Tanta est sermonis puritas, elegantia *Salustiana*, felicitas *Liviana*, summa luculentia, varietas jucundissima, id consiliorum, rationum, temporum, commoditatis, dignitatis, ac ceterarum id genus, quae doctam Historicum augent, observatione singulare artificium. Tanta est narrationis vivacitas, ut res geri non narrari videntur. Neque vero docti dulcis quaedam brevis, quae Historicis ut rara, ita gratissima lectantibus est. Nam, bone Deus, quam vastam rerum silvam, quam brevi volumine, quam absolute complecteris, & prolix brevitas & brevis prolixitas. Cui igitur non praedare cum *Gallica* rebus alium videretur, cui talis praetor conigeret? *Alexander* ille Magnus cum ad *Achilles* siquidquam pervenisset: *O te fortunatum*, inquit, *Achille*, qui *Homerum*, quem *Praxitelen*, laudem tuarum praeterea fortis sis. Exquis *Francis* quoque non fortunatissimum censeat, quae *Robertum* suarum laudem praeterea optimum nactus sit? Quod illi Superorum benignitate praestari potuit pulchrum, magnificens, divinus? Nihil profecto. Neque tu, *Gaguine* doctissime, ingenium tuum erga patriam pietatem graviores prolixas arguendo potuisti declarare. Quae rametis nota quoque plurimos tibi deberet, ut quam *Latini* meritis primis distulisti, hoc tamen inestimabili beneficio adeo devinxisti, ut quantumvis habes, patrem tamen nunquam sit gratiam labitur: quae enim

egre scripti in lecto semivivus. *Præterea undecimo die Januarii.*

EPISTOLA CCCCXLI

Erasmus Rm. nobili cum primis & omni civitatem genere persequi viro, D. Damiano a Goe, Lafranco, S. P.

VETRA mensum jam perperum lecto sum affixus, cruciatus vir credibili, certe intolerabili. Nec spes est recedendæ valetudinis ejus, ob urgentem hyemem. Non horreo mortem, sed opto magis, si Domino placeam. Ad vetus malum, quod ex intervallum solet recurrere, accessit exaceratio extremæ spæ, cui cogor incumbere, vires jactam, vires fideam. Huic crudelissimo dolori nullum est remedium, quod oportet ipsi vulnere semper incumbere. Utinam cruciatus sint tolerabiles, sed Dominus est, hic fecit atque unxit, modo parcat in æternum.

EPISTOLA CCCCXLII

Erasmus Rotterodami Lamberto Grunni, Scribæ Apostolici, S.

HACTENUS, eruditissime Lamberte, ab hoc genere causarum lobens abstinens, licet à multis interpellatus, neque cumquam amicum molebus esse sustinui: verum hic singularis quædam pietas me depulit à vetere instituto, levisque est & ipse novum patrocinum susceperem, & tibi viro amicissimo in amiei negotio negotium facillimum. Quapropter hoc operis primum assit te peto, ut totum rei sensum digneris comprehendere. Siquidem confido futurum, ut si hoc impetro, & mecum comprobis officium, & tuum non illibenter impetrus non jam amicitia nollis, cuius gratia scio te nihil non faciarum, sed ipsi causæ. Agitur enim non de lana, quod ajunt, exprima, sed de salute indolis multo omnium felicissime, quæ plane viva spiransque desolata perhæsit, nisi non fuerimus opitulati. Utinam tibi prinde nota esset atque mihi est totius negotii ratio; tribus verbis, sat scio, causam hanc apud te peroravero. Sed tamen rem omnino optimam sine tibi depingam, ut nihil aut certe quæ maximum te fugiat, quod seire sit operæ pretium. Nam & tu, cujus causam ago, à puero mihi hic cognatus est, ut vix ipse mihi sum notior, & pleræque, quæ ad causam pertinent, non audivi tantum, sed perpexi oculis. Tanta autem est rei indignitas, ut ipse vix hæc alique lachryma commemorare queam, nec tu fortassis, quæ naturæ tuæ bonitas est, siccis oculis lætaturus sis. Sed est hæc Christiana pietas, mihi Grunni, non tantum gaudere cum gaudentibus, sed etiam flere cum flentibus. Scio tibi, vir optime, & probe notum, & insigniter invisam esse quendam Pharisæorum improbitatem, qui juxta testimonium Evangelicum, non solum per maria, perque terras, sed per omnes Principum aulis, per omnes divitum sedes, per omnes scholas, per omnes compositiones obambulant, ut profectum aliquem in nullam illicitam, vixque credendis artibus insidiant puerorum ac puellarum simplicitati, novum atque, & injuræ & fraudi idoneam, ut eos in vitæ penus perturbant, unde se non possint extricare, semel iterit, quæ non alia servituti species miserior. Nam mancipium de lapide emittit ita potest demerere dominum suum, ut ex servo fiat liberum. Itaque non te rememoror nimium nota commemorando, postquam istorum stratagematum mundus undique plenus est. Quis enim fuit unquam eximia indolis, aut honesto loco natus, aut opulentus puer, quem isti non tentarint insidiis, cui non tenderent retia, quem non captarint dolos, frequenter insidia, nonnumquam & invidis parentibus? Id quæ sit quovis plægio fœderatius, tamen histronæ, pietatis etiam tiranum audent fœleri prætertere. Ad Christum, inquit, etiam calcatis parentibus fugiendum est, & adversus aëtherum divini Spiritus

nihil valet parentum auctoritas: quasi vero Satanas non sit & inter Monachos, aut quasi quicumque oculum accipiunt, afflati sint Christi spiritu, quum multo maxima turbaret stulticia, vel insidia, vel depravatio, vel otii venerifici studio ducatur. Quod Deus jussit liberos parentibus obtemperare, extra conoverfam est: quæ spiritus infligit hominem ad monachatum, nec ipsi certum est qui trahit. Hic videt quænam campum nobis aperiat locus communis, sed non libet in eo commorari, quum quotidianis illaqueationum quæritonibus omnium aures calens. Evidens totum improbare cujusquam institutum, nec istis patrocinabor, qui ut incongruenter se precipitant in juvenas, ita quod male ceperant, pejor relinquant, non ad libertatem, sed ad peccandi licentiam fugientes. Cæterum in tanta corporum & ingeniorum varietate, non omnibus omnia congruant, neque quicumque accedere potest præclaris ingeniis insidit, quum ut in aliquod vitæ genus, vel arte inducantur, vel vi propellantur, unde se non possint explicare. In hoc enim positissimo stat est hominum felicitas, si quicque ad hoc applicetur, ad quod naturæ composuit esse. Quodam enim ad ecclesiasticum aut ad monachicum adigere, subito felicitas cedit, quam si alium docet ad certamen Olympicum, aut bovem ad ceram, ut ajunt. Hoc præclarum alio stat est. Nunc accipe simul & optimi juvenis equitatem, & illorum plagiariorum detestandam improbitatem. Atque hic rursus oro, ut mihi te præbeas strenuum. Vehementer enim cupio tuo judicio comprobari quod ago. Nam obsequi nonnullum paucum pœnitit judicio sit, nunquam non placeat. Duo fratres sunt, *Florentinus*, & hoc nata major *Antonius*. Admodum pueri matre orbi sunt, pater aliquam post cedentem, exile quidem patrimonium reliquit, sed quod absolventis studii abunde sufficeret, nisi cognatorum rapacitas, qui morientes aderant, rem minuit. Nam præsentia pecunie, ne pueri quidem reperiri sūt. At tamen quod supererat in rebus solis, aut in syngraphis, nec perinde promptum harpyiarum unguibus, ut necesse fuit erat perdiscendis artibus liberandum, in rursus totorum indigentia, bona pars intercidit. Scis quam pauciores tales sint qui in alieno negotio bona fide vigilent. Tutores autem huc animam adjuceant, ut eos docerent monasterio, miram exilissimam pietatem, si illis de visu prospectum esset. Hæc fuisse ipse propensos, Guardianus quidam, homo superciliosus, magna quæ pietatis opinione, perpulerat, præsertim unum, sub quo Iohi litterarum magistro in prima pueritia grammaticæ prima rudimenta didicerat. Erat autem is, iuxta vulgarem exilissimorum, vir pius & innocens, hoc est, nec avarus, nec scortus, nec luxu, nec temulentia, nec aliis criminibus infamis, sed homo fili vivens, ac mire parvus, nec judicio quicquam bona præstantior, nec literis approbatus, nisi quia ipse perturbatus ac paucus dicerat. Nam *Florentinus* decimum quartum annum agens, quum illi scripsisset aliquem politum, respondit se veriter, ut si posthuc materet tales epistolæ, adjunderet commentarium: ipsi semper hunc fuisse morem, ut plane letheret & palliarum, nam hoc verbo est usus. Is videtur hoc affectu fuisse, quo plurimos esse novi, ut exultarent se victumque Deo gratissimum immolare, si quem discipulorum addidisset vitæ monasticæ. Sæpique pleribuscum commemorare quot adolescentulos quoque anno vel *Franciscus*, vel *Dominicus*, vel *Benedictus*, vel *Augustinus*, vel *Brigidus* iustificasset. Proinde quum jam essent maturi scholis, quæ *Universitates* appellant; nam & tunc erant Grammaticæ, & *Petri Hispani* Discretum magna ex parte didicerant; tamen metuens ne ille hauriret aliquid mundi spiritus, ac jugum detracerent, eravit illos ablegandos in contubernium quorundam, qui vulgo *Fratres Colonienses* vocantur, qui nullum gratum non nidulantes, infirmitas pueris quædam sedant. Horum illud præcipuum est studium, ut si quem puerum viderent indole generosiore & acriore, cujusmo-

di fere sunt ingenia felicissima, cum plagi, minis, obprobriationibus, aliisque variis artibus frangant ac decedant, ad appellent cicurare, vitareque monasteria surgunt. Quo quidem nomine satis amantur à *Domesticis* ac *Franciscanis*, quod ducunt ipsorum Ordines brevi introitus, nisi penes illos aletur temerarium. Ex illorum enim coribus legunt suos tirones. Equidem arbitror & inter illos esse viros quosdam minime malos, sed quam optimorum Auditorum anxia laborent, quam in suis tenebris suis quibuscumque moribus ac rationibus degant, seque non alia, sed sibi ipsis compareant, quam bonam dei partem cogant precum & operarum pensis impendere, non video quo pacto valeant liberaliter instituere pueritiam: certe res ipa loquitur non alius proinde adolescentem inlegramus doctus, aut moribus deterioribus. Apud hos igitur biennium & eo amplius perdiderunt. Certe junior ille perdidit, ipsi praceptoribus aliquando doctores, in his duntaxat literas, quas illi profitabantur. Unus praceptorum talis erat, ut *Florentinus* neges te usquam vidisse montium vel indolentium vel gloriosum. Ex tales non raro praefectuntur pueris. Non enim eliguntur eruditiorum iudicio, sed adhibito patriarum, qui plerumque literas nescit. Alter vero, qui semper vitus est usque delectari indole *Florentinus*, quam sentiret agi de rebus in patriam, cepit privatis colloquiis sollicitare animum adolescentem, ut ipsorum accederet instituto, multa commemorans quibus pueri solent illeitari. Quod utinam esset factum? Nam aut volebant pietatis amor apud illos detumesceret, aut si res ita tulisset, licuisset in pristinum redire libertatem. Neque enim hoc hominum genus, quod habent praecipuum bonum, ac pifae religionis vestigium, votis inelutabilibus adstringitur. & si vere puerum ac spirituum sententia plus valeret quam crassiorum iudicia, nullum posthac esset votum inobabile praeter vota baculata, praeteritum ut nunc habet mortalium vel malitia, vel imbecillitas. Quam igitur miserebat ille crebris hortationibus, interim addens & blanditas, & munuscula, & oscula denique; puer haud pueriliter respondit, nec vitae genus, nec ipsi sibi facta alius notum esse, simul ac maturius aetate, tum hac de re deliberaret. Cedit quidem ille vir non omnino stultus ac malus, verum ex hac hominum solitudine novi, qui non modo turpiterantur ac blanditis, verum etiam horrendis oblationibus, ac prope dixerim, exortitionibus & incoactationibus, puerum nondum egressum annum decimum quartum, divites ac bene natos conati sunt obtundere, ut incitii parentibus ipsorum instituto semet addicerent. Quid est plagiarius, si hoc non est? Ergo quam in patriam redissent *Antonius* ac *Florentinus*, tutores, qui rem, quamvis exilium, non optima fide tractarent, agunt de instituto monastico: partem quo citius expedirentur à cura, partem quam ille ludimagister, qui solus rem administrabat (nam unus pestilentia correptus subito decessit, non ratione reddita, tertius homo negotiator leviter hac sollicitudine tangebatur) gratissima, ut dixi, victimis se Deo litaturum arbitrabatur, si duas oves illi mactasset. *Florentinus* ut sensit illos se agere, quasi pupillorum voluntatem haberent obligatam, consulit cum germano, quem habebat fere triennio majorem, ipse viduum egressus annum decimum quartum, nunc vere esset ejus animi, ut se vellet illigari nodis, quam in posterum non posset explicare. Is ingenuis fatebatur, se non duci amore religionis, sed trahi metu tutorum. Quid, inquit *Florentinus*, te detinent, si illo pudore meroreque hominum, à quibus tibi certe non lura metuenda verbera, temetipsum conjicias in vitam genus, quod nec ejusmodi sit notum, nec, si semel ingressus sis, quae res ferre pedem. Ibi *Antonius* allegare coepit facultates, quam per se exiguas, tum tutorum etiam avaritiam negigentiam. Nihil est, inquit *Florentinus*, quod metuas: coram deum quicquid superest. & consilia summula petens Academiam, non deerunt amici, & multi, quibus omnino nihil est, sua alacrum indolentia. Follere-

mo, Deus aderit ad honesta tendentibus. Hoc responsum adeo probavit *Antonius*, ut multas etiam spes ostenderit, quae minori non venerant in mentem. Itaque eorum consilio decretum est, ut monasterium negotium in aliud tempus rejiceretur, donec tres etiam aut quatuor annos in scholis veritatis, peritatem ac rerum ulum rectius possent discipere quid expediret. Constantem ambobus placuit haec sententia. Sed major angustabat etiamquam scrupulo, quomodo respondendum esset tutoribus, qui non explorata pupillorum voluntate negotium hoc sedulo sereno agebant. Hic conceptus est responsionis formula, quam *Antonius* approbavit quidem, tantum orabat, ut minor esse vellet dicta verbi, & amborum nomine responderet: nam erat in ad dicendum timidior, quemadmodum & indoctior. At *Florentinus* accepit quidem conditionem, sed diligenter à fratre stipulatus propofici consilium, ne, si me, inquit, post datum responsum destitueris, tota tragedia devolvatur in caput meum. Nunc potius multa sententiam, si vel blandimentis vel siccis dicta patas te posse depelli grada. Neque enim, mihi erede, res agitur ludica. Sancte deprecavit *Antonius*, deditque fidem se dictis mansurum. Venit post aliquot dies ruor ille, molitque praefatus de sua eiga pupillis pietate, deque miro studio ac vigilantia, cepit illi generaliter, quod ambobus reperisset locum apud eos, qui bis Canonici gaudent appellari. Hic *Florentinus* puer ex pacto pro utriusque respondens, egit quidem gratias pro benevolentia proque fidelitate. Cauterum negavit sibi fratrique suo videri consilium, ut id statim ad haec rerum humanarum imperiti, semet addiceret alicui vitae instituto, nec ipsi adhuc facti noti sibi, ac propterea ignari quale foret illud quod aggrederentur. Nondum enim ullum monasterium fuerant ingressi. Nec suspicari poterant, quodnam animarum genus esset Monachus. Multo videri sensus, ut post aliquot annos in studiis honestissimis actis, tempestivum hoc negotium ageretur. Ita rem telius successerat. Hanc pueri tam non puerilem responsionem, quam tutor debeuit excoluere, si vir fuisset vere pius & Evangelicae praevidentiae praedictus, imo quare adolescentem, si forte conpulsisset eo puerili calore propensionis, remoueri debuisset, nec statim affectui temporis fidere; tamen haud aliter incanduit, quam si pugno exussisset & homo aliqui lenis, ut videbatur, ingenui, hic impetum irae, via manus pudore continui, sed mirum imperitiam *Florentinus* appellavit nebulam, negavit habere spiritum: agnovit Monachorum vocem: abdicavit tutelam, recussavit esse fideiulior apud eos, apud quos illa victum emerat: testatur esse nihil superfluum: ipsi discipere, ubi caperent cibum. His aliisque multis siccis ac plagiis comidis verberabat minores, quae tum puero quidem excutiebant lachrymas, propofitum tamen iudicio susceptum non excoebant. Accipimus, inquit, tutelae abdicationem, teque nostri cura liberamus. Ita tum discessum est. Tutor ubi respicit se minis & jurgis nihil proficere, adhuc fratrem suum negotiatorem, de quo dictum est, virum mire comem & blandiloquentem. Convenit in viridarium, iubentur considere pueri, proferantur pocula, post amicae fabulas ceptum est accuratius etiam agi negotium, sed alia ratione. Blanda omnia, multa mentiebantur de mirifica felicitate illius instituti, ostendebant magnarum rerum praedicta spes, addebant preces. Quid non? His delictus major cepit labascere, videlicet oblitus non semel degerat constantiae. Minor nihil secus peritus in sententia. Brevis, perdidit ille, prodito fratre, accepit jugum, sed elum suffuratus si quis erat rei paratæ, quod tamen illi novum non erat. Atque illi quidem pulchre cessit res. Erat enim ut ingenio induta, ita corpore robustus, attentus ad rem, ibi valet & callidus, pecuniarum furax, strenuus compotor, nec ursorator ignarus, in iunioribus adeo minori dissimilis, ut suppositum videri posset. Nec enim unquam aliud iuxta germano quam malus ge-

nias. Non ita multo post, hoc manus gessit inter suos totales, quod *Isidorus* inter Apostolos. Is tamen ubi vidit fratrem misere illaqueatum, tactus conscientia illius deplorabat, quod cum in narium protrahum perdidisset. Audis *Juda* confessionem, & utinam ad illius exemplum se se suspendisset, antequam facinus hoc tam inipsum admitteret! Erat *Florentius*, ut fere solent nati aetatis, rerum communium & imperius & negligens, atque in his mira simplicitas. Repetias enim quosdam ante pilos, altius puberem. Nec alibi quam in studiis valebat ingenium. Nam huc totum intendat, & huc vi naturae rapiabatur, ab infantiae crepundia versatus in scholis. Corpore delicato, sed tamen ingenii rebus suis accommodo, vix dum aetatis annum ingressus decimum sextum. Postremo, febri quartana languidus, quae puerum jam supra annum sanctas, ex illa fœdè & illiberali educatione collecta. Quo se verteret tunc adolescentulus undiqueque proditus ac delitatus, rerum omnium rudis, nec à morbo liber? An non hic satis adhibuit est violentie ad propellendum quavis puerilem animam? Perhilit ille tamen in non temere concepta sententia. Interea tutor ille studiosus, ne non periret quod instituit, ad peragendum fabulam suburnae varis personas, diversis status, atque etiam sexus, Monachos, semi-Monachos, cognatos & cognatas, juvenes ac senes, motos & ignotos. Inter quos erat quidam adeo natura fitus, ut illic commendasset sacra vestis, promissionibus cum auriculæ & tinnibulibus publicis obambulantibus. Erant & alii, quos abitu & superfluitate peccata magis quam malis illis voluntate, sed quid referi pereant, stultitia juguletur, an perverso ludio? Ibi quot arietibus quaeritur puerilis animus? Alii depingebat amabile simulacrum monasticæ tranquillitatis, optima quæque decerpens, sic laudari potest & gaudere febribus, non paucis largiter admiens, sed diversa suppressim. Alius *pauca* *regum* exaggerabat hujus mundi pericula, quasi Monachi sint extra mundum, quemadmodum leprosi pingunt in bene munita navi, ceteros omnes undis jactari, perituros nisi ab illa contus porrigatur, aut tamen. Alius ponebat ob oculos terribiles inferorum cruciatus, quasi ex monasteriis non pateat iter in tartara. Alii fabulosis exemplis terrabat: sunt enim haec instructissimi. Quidam viator labore fessus iussit tergo Draconis, putans truncum arboris esse. Excitatus Draco, reflexo collo devoravit hominem. Saepe mundus devoravit suos. Quidam forte inierat Monachorum solatium, quam vehementer invitatus ut illic maneret, persisteret in sententia, discessit, sed in via obvius Leo dilaceravit miserum. Narabantur & visi prodigiola, non minus incepta quam quæ anicula de spectris ac lemuribus solent commemorare. Quidam diverso fabularum genere sollicitabant, de Monacho, quicum horis aliquot quotidie confabulabatur *Christus*, de *Catharina Senensis*, cui puellæ tanta fuit cum *Christo* ponsio vel amabo potius familiaritas, ut ultro citroque deambularet in cubiculo, nonnunquam & preces horarias simul absolverent. Cumprimum exaggerabant communionem illam bonorum operum, quasi ipsi hæc superfluum ac non potius interdum magis egeant misericordia Domini quam ipsi laici, aut quali non sit in toto corpore *Christi* benefactorum communio. Ne longior sum, nullum machinam genus non admodum est ingenio pueri facinus, delictis perfidia fratris, denique raledicendi fructus: nec minore cura, studio, vigilantiaque advigilium est, quam si civitas opulenta fuisset expianda. Tanti vilium est illis pluvium Pharisæi, unum adolescentem spirantem ac vivum deodere. Inter hæc erant quæ sui Ordinis negotium agebat, cui tantopere fiverit, ut hac gratia mirandis inter se discerneret, & *Christianam* professionem tantum non pro nihilo ducant. Puer erat & ingenio, & litteris, & sanctiora perstantior, quam pro ætate: unde sperabant eximium aliquod ornamentum suo lo-

dalicio accessurum. Hæc erat illa pietas, hæc erat ille zelus. Multa sciens prætere, doctissime *Grævi*, ne singularis cum commemoratis tibi sim iudex, & tunc prædicatione est. ex commemoratis conjicere cetera. *Florentius* incertus hæret inter sacrum & laxum, utest in Proverbis. Dum ita pendet excumpectus sicunde deus aliquis apparens ipse suavitatis ostendit, forte tortuna inivit quoddam collegium, urbi, in qua tum agebat, vicinum. Ibi reperit *Cantilem* quendam, quicum ab infantia fuerat enotatus. Is erat annus aliquor natu grandior, ingenio vasto, & nunquam non spectante ad suum commodum, animi tamen excelis. Hunc non tam pietas quam ventris studiū & amor otii pellexerant in monasterium. Erat enim natura *pacis*, & eximie puer, in litteris parum feliciter progressus, tantum canendi peritus, quam ad rem fuerat a tenoris exercitatus. In *schola* frustra venas fortunam, quam parentes rei familiaris angustiam, ac liberorum turbam occiderant, ad cuculla confugit, quæ vel hoc nomine laudanda est, quod fit commodæ multa nutrit *Spemans*, aliquot tamen periturus. Ibi *Cantilem* ex colloquio deprehendens quam felicitate *Florentius* processisset in litteris, illius de suo negotio cogitans, incredibili affectu ceptus ad ejus vite consortium exhortari, (erat autem natura *Adversarius*) admirandum quodam ipse instituit imaginem verbis præficientem, exaggerans beatam illam tranquillitatem, libertatem, concordiam, quid multum angelorum contubernium. Illud præcipue repetens & incutens, quanta esset laborum copia, quantum etiam studii. Noverat eicam quæ capi poterat adolescentis animi in summa, si audisset hominem, duxisset, ille esse non monasterium, sed vireta Musæum. Ambus *Florentius*, pro naturæ suæ candore, *Cantilem* pueri verementique affectu, præterit ex tanto intervallo præterit ipse repertum, ut fere solet ex tanta ferveat amoris in sodales quoddam concipere. Notandum enim noverat mortalium ingenia, sed ex suo animo assumptas omnes. *Cantilem* quidem nullum non movebat lapidem in omnia se vertens, ut incantamentis subigeret animum pueri, nec flexit tamen. Ab eo colloquio digressus *Florentius*, ab altera maiore jam impetu exceptus est. Admirationem enim validiores arietes. Ingrediebatur summa rerum desperatio, amicum omnium simulat, deique, quo genere mortis non illud cruciatibus, *Staphylinis*, ni multo renuntiaret: sic enim illi loquantur, contumelioso vocabulo mandum appellantes, quos *Christus* suo sanguine redemit à mundo, ac Monachis ceu proprium asserentes, quod est *Christianorum* omnium commune. Ab his diebus verat magis quam labefactus, reit ad *Cantilem* tantum fabulandi gratia. Ille summis jam viribus hoc agebat, ut sibi secretum & gratum præceptorum adjungeret. Erat autem *Florentius* mire propensus ad amicitias, ne facilius ad obsequendum amicus. Itaque quam nullus esset obediendi finis, nec ulla spes assilgeret, ad collegium se contulit, non illud quod paraverat tutor, sed in quo forte reperit veterem collectaneum. Erat autem locus ille tam patris & infansibilis, ut vix bus alendis esset idoneus, ne dum tam delicato corpore. Verum ætas illa nec ciborum, nec coeli, nec loci rationem ullam habere dicerat. Nec tamen hæc eo se consulit animo, ut infinitum amplecteretur, sed ut interm obtundendum voces effligeret, donec ipsa dies adferret melius consilium. *Cantilem* interim folio suum rem agebat, abutens sodalis & facilitate & simplicitate. Nam *Florentius* illi etiam una nonnunquam nocte comedam *Tertianam* totam præstibat, ut intra paucos menses principis Auditoris abbas erant fortivus ac nocturnus congreffibus, magno discamine tenelli corpusculi: verum hoc nihil ab *Cantilem*, qui multas occasionem sibi intrinsecus, nec enim quem ambus ex animo præter seipsum. Interca, ne *Florentius* resisteret à corpis, nihil illi non permittebatur: ardebat pueri aequilum grata sodalitas:

conebatur, ladebatur, certatim versatilis: non adiegebatur ad jejunium, non excitabatur ad cautiones odiorum: nemo moriebatur, nemo obijugabatur, favebant & ardebant omnes. Atque ita per incogitantiam mentes aliquot effluerunt. Ubi jam immineret dies depomendae vestis profusae, & induenda liberæ, *Florantius* ad se rediens, cepit canere veterem canticum, & accersitis tutoribus agere de libertate. Ibi rursus minime crudelis, & ostensa reum extrema desperatione, nisi pergeret in bene coepta. Nec hac insimulae partes hanc egit *Cassius*, cui non expediebat amittere modicum & gratuitum preceptorem. Obiecro te, ut non hac mera vis est, in poterum natura simplicem, imperium & incogitantem? Quid maior? Reclamanti iniecit est velis, quam scirent animam nubi immutatum. Eo facto, rursus blanditis & indulgentia lactabatur poerila animas. Itaque rursus per leuam & incogitantiam animas fore totus effluxit. At jam propemodum compertit, illud vite genus nec animo nec corporis suo congruere. Nam animo praesens studia nihil erat suae. Ibi vero nullus studii vel honor, vel utilitas. Alioqui non abhorrebat à pietate, sed canticibus ac ceremoniis non persuade capiebatur, quibus fere tota illorum vita consistat. Ad haec, in talia sodalitia puerumque protrahunt ingenio tardi, natura semisani, doctores, ventrique quam litterarum amantissimi. Iuger hos si quod exhorat ingenium excellens, ac discipulis namque, per illius opprimatur, ne emergat. Ex tamco tales sibi vindicant tyrannidem, ac fere fit, ut qui solidissimus est, maximeque improbus, modo robusto corpore, in eo en prege valeat plurimum. Jam mihi cogita quanta fit crux ingenio Musis nato, inter tales aetatem omnem degere. Nec ulla illis manifestior spes, nisi si forte contingat perfici collegio virginum, qui feruere nihil est inlicitum. Nam praeter tamen gregis assiduum curam, quoties descendendum est in prolixas computationibus non sine pudicitiae periculo; neque raro fit, ut Patriarcham suum jam aetate fractum, & inuilem, ad prisina relegendae praesepia, hanc etiam molierem, quod aliquandiu voluptuaria vitam egerit. Corporis autem adolescentem erat natura tam impatiens mediet, ut, cibo ultra solitum horum prolatum, frequenter fit periclitatum, quam ipse tamen fide ignarus nihil uale cogitaret, tantum stomachi eructu, & cordis defectu admonebatur. Haec fortasse ridet etiam peccator, quae etiam sumo pascuis, laeuissimae. Ad petiti Medici non ignorant bene esse propinquat corporis admodum rari, subtilisque spiritum, cuiusmodi praescribunt cibos concoctos faciles, frequenter ac parce sumtos, quam alios reperis qui semel expleto ventre sine ulla molestia diutius durent quam vultures. Eadem corpora Medici docent impatientissima frigoris, ventorum, ac nebularum esse, ac citius offendi circumfuso aere, quam insidiis cibis. Habebat adolescens aliud peculiare incommodum, quod illi à teneris annis in hunc usque aetatem haeret, inuincibile. Non nisi profunda vespere potest obdormiscere, & à semel interrupto somno non redormiscit, nisi post horas aliquot. Quoties hoc deplorare solet in familiaribus colloquiis, ubi negatum, aureis illis horis frui, suauissimamque diei partem somno perire? quoties conatus est vi nutum expellere, sed frustra? Porro. incertum pervigilium excipit, non absque valetudinis incommodo. A piscibus sic abhorrebat adolescens, ut ad odorem modo, protinus sentiet gravem capitis dolorem non sine febre. Quid talis animus, quid tale corpus faciat in monasterio, praesertim ita sito? numquam quod piscis sacret in uero, aut hos in mari. Haec quam illi patres non ignorantes, si fuisset in illis amica sinceræ charitatis, nonne debeuerant ultro subvenire parvuli vel infancie, vel incogitantiae, & his admonere verbis? Fili, stultum est frustra neri, nec tu congruis hanc instituto, nec hanc institutum tibi: dum integrum est, aliud vite genus delige. Ubique *Christum* habitas, non hic tantum: sub

quavis veste bene colitur pietas, si non desit animus. Dubium operam, ut propitiis tutoribus & amicis reatas in libertatem. Ita nec tu nobis futura es oeris, nec nos tibi exitio. Haec erat digna vere pii oratio. At nullus verbo mouit, quin potius omnes machinas admovebant, ne miser ille tyrannus elaberetur à nullis. Alius dicebat, hunc esse Satanae moem, ut in tali articulo omnes technas, omnes dolos admoveat, quo supplantet novum *Christi* tironem. Hanc consilium si fortiter sustineret, cetera fore prona atque etiam iucunda. Affirmabat, idem ipsi usu venisse quondam, nunc sibi videri in parados vivere. Alius iocosebat scrupulum, ostendens ingens periculum, ne divus *Augustinus* irritatus, magnum aliquod malum immitteret ob contramellum delictae vestis: atque hujus rei commemorabat horrenda aliquot exempla: alius incidit in morbum immediabilem, alius perierat istius fulmine, alius à vipera morsu incierat. Addebant, vestem suam habere tacitum professionem. Nec apud Deum esse multo levius crimen, nec apud homines minus infamia, quam fit professus deservisset. Nullo non genere telorum urgebatur adolescentem, sed nullo graviore, quam infamiae metu. Nunc, inquit, serum est resiste, missa est manus ad securum, non est sua in tergum respicere: si vestem multis testibus acceptam depolueris, semper eris hominum solus. Hic *Apollonia* vocabulum miris tragœdiis exaggerabat. Quo tandem ibis, inquit? Non poteris una quoniam in bonorum virorum venire conspectum. Et Monachis eris execrabilis, & profusus iniuriis. Erat autem adolescentem ingenio virgine quodam pudore, ut mortem levius horreret quam probum. Ex altera parte urgebant & tutores & amici, quorum aliqui rem furto minuerant. In summa, vicerunt improbitate. Adolescentem & animo abhorrem, & verbis reclusum, coactum est capillum accipere, non alter quam bello capti viuentium manus victori praebent, aut diutius victi tormentis faciunt, non quod volent, sed quod colubibus potentior. Animum *Florantius* utcumque vicisset, ceterum corpus nemo sibi fingere potest. Interim licet adolescentem, quod solent in qui carere sunt concessi, solabatur se studii quatenus ibi leuit. Nam hoc ipsum lurtum erat agendum, quam palam inebriari liceat. Litteris igitur falletur captivatis tedium, donec culus insperatus, veluti deus quipsum *ami* *percepit*, ipem saltem ostenderet: Id event, nam ab Episcopo quodam praepotente evocatus in ipsius familiam, inde gradu facto profectus est ad celeberrimam Academiam. Quod ni accidisset, tamen insignis idoles in otio, in deliciis, in computationibus commiserisset, non quod craminetur suum sodalium, sed quod ipsius naturae non congruere: frequenter enim quod alia vita est, alia mori est. Ea autem est juvenis recundia, modellique, ut nihil inimici de suo sodalio veteri praedicet, sed quondam silentio & pudore plus loquuntur, quam si multa verba facerent. Nec tamen horum quicquam factum est, nisi permisso atque adeo iussu Episcopi ordinari, permisso praepositi, tam domesticis, tum generalis, denique cum pace totius sodalitatibus. Quoniam autem esset libera conscientia, sciretque se vero adfecto non teneri: illud tamen interim dedit parim reverendiae naturalis, proflus inmodice, quam illi septennero magno fuit malo, parum hominum imperitioris ac superficialiorum inanebilit offendiculo, ne vestem mutaret, quamvis ad hoc à suo praesule invitatus. Aliquanto post evenit per occasionem, ut in longinquam regionem amore studiorum proficisceretur. Ibi iuxta morem *Gallicae* gentis tegulam linum supra vestem gestabat, putans hoc illic non insolitum esse. Verum hinc bis in praesens capitis periculum incidit, quod illic chirurgi, qui pestilentia laborantes curant, candidum linum gestant humero levo, à fronte & à tergo pensile, quo facile conspici, possint & ab obvis & à frequentibus vitari: qui tamen ipsi nisi per deser-

tas vias obambulant, fasces imperentur concurren-
tes; utque adeo gens et moriem horret, ut ad thura
etiam odorem efficeretur quod in funibus solet ne-
cendi. Quodam tempore quam *Florentinus* videret a-
nimum eruium, duo forte obvis lenones aut certe
laelletes, vocibus mire periculosis, ac sanctis gla-
dijs cruce spum occulis, nisi matrona commodum prae-
teritis illos admonuisset, non chorag, sed ecclesiastici
cultum esse. Nec illi tamen desinebant fremere, nec
gladijs recondebant, donec pulvis foribus (nam do-
mus erat in proximo) intro receptus esset. Alio quodam
die visubat quoddam sodales contumaces. Ibi repente sit
undique concussus cum laxis ac fallibus, huiuslo clamore
invicem se cohortantur, Occidite canem, Occidite
canem. Interim occurrit sacerdos, qui tantum arri-
dens, illi dixit, sed voce tacita & *Latria*, *Abat*, *Asini*.
Illi adque tumultuantibus, ens juvenis quidam
perquam elegans & purpurata chlamyde prodit ex ad-
ibus. Ad hunc velut ad sam confugit *Flavienus*. Nam
vulgis linguam prorsus ignorabat: mirator quid sibi
vellet. Hoc, inquit, certum habet, nisi ponas istud
lineum, aliquo die lapidaberis, memento te, tu mo-
ritus cave. Itaque lineolum non deposuit, sed texit
summa veste. Bone Deus, quantum tragediarum ex
re nihil! Hic exhortescit stolidi, qui luminem re-
ligionis in veste collocant, quam nec ego dixitmi te-
merie abijciendam, sed hanc *Carissimus* laepe negotia-
toria commutat, quo tutius perveniam ad lym-
dom. Canonici vero vel studi gratia, vel longin-
quae professionis causa nuntius aut celant nullus au-
dierat, cito omnem reprehensionem. Non enim
est eadem religio lineae velis quae exterius: nam
olim Canonici non erant Monachi, & nunc medium
genus est, in favorabilibus Monachi, in odiosis non
Monachi. Sed horrendum facinus est, si quis *Dama-
nicum* aut *Franciscum* sacrum vestem abijciat: nam
Damianum palium totam divinum domum sospite
prospereque, & paeris aliquot annis ex voto matris
gestavit, rursus a morbo & horrendo calibus: *Franci-
scum* tunicam, etiam mortuo inducitur, liberat ab infer-
is. Quin & summus Pontifex Monachos quosdam,
qui diversis vestium formis convenerant, admonet, ut
offendicali vincti gratia simili cultu uterentur omnes.
Nec Pontifici decretalis soliman in eos qui honestis
de causis vestem sacram ponerent, sed qui id face-
rent, ut licentius cum prophanis ea faceret quae solet
vulgus: nam linea velis non est Monachorum, sed
Episcoporum, & fortassis olim Clericorum. Nec *Ag-
ostinus* in sua regula formam villam velis praescribit,
imo damnat potius insignem cultum, admonens ne sit
notabilis Clericorum habitus, nec afficiant vestibus
placere, sed moribus: licet tunc conitet eam regulam
maleribus scriptam, non viris, sed cum illis nunc ago
qui viris scriptam existimant. Postremo, cultus huc
est *Romani* Pontificis, quum maxime Pontificali or-
nari solet. Hac quum non ignoret *Florentinus*, ta-
men ut omnem insuperet iustitiam, ex amicorum con-
silio facillime imperavit a summo Pontifice, ut pro
suo arbitrio, quodcumque signum inlitteris, quacun-
que corporis parte gellaret. Quum illine revocatus
esset ad suos *Alacranes*, quos habebat nec indolitos,
nec infirmos foris, recepit cultum *Galicum*, qui prae-
ter lineolum-pendile, nihil differt a veste presbyteri
secularis: sic enim ignominioso verbo nunc vocantur
legitimi Ecclesiae ministri, & ab Apostolis *Christophe*
inlitteris. Nec ad seque aliquid gravium vitiorum consilio.
Quum ita cultus prodisset in publicum, admoni-
tus est ab amicis, cum orationem in ea regione prorsus
insolentibus, & Gelaret lineolum. Docet, pote-
rat totum ejus gratia cultum sumere. Verum eo nihil
est operis, opus est qui saltem fontem eadem,
laxa retinenda est similitudo evellat. Nam hoc ille
in primis habetur magister, magister ad exemplum
Cardinalium. Tam negotia cogebat eum, subinde
marare regimini, ac velut polytum fieri. Nunciat

A us qui sibi reverendus est, sibi prodigiosa habet-
tur. Postremo, erat hospes, & quotidie illi verian-
dam erat cum magnis, qui non quavis velite de-
lectantur. Tandem vultum est sinceritatis amicitia, ut
quomadammodum habebat liberam concientiam, ita
Pontificis auctoritate in totum omni fenapulo suble-
to, sua libertate restitueretur, ne toties ponenda la-
mendique velite gravius etiam scandium parat male
loquacibus. Addam & illud: vix genus, in quod pro-
teritum est adolestem, adeo liberum est, ut minimum
sibi a libertate secularium. Nec jam loquitur de li-
bertate arrepta, sed de concessa ab us qui fuerunt au-
ctores. Hoc admonet, quod Pontifices solent in ta-
libus esse faciliores ad relaxandum, quam quam disce-
ditur ab Ordine *Seraphus*, *Carissimus*, aut *Brigidis*.
Nam hi nec recipiunt hic Pontificis auctoritatem,
quam eandem largientem immensa privilegia, ac pre-
rogativa, habuit sacrosanctum, ac tantum non *Chris-
tus* praeparant. Non hic dispositio de Votis monasti-
cis, quae quidem supra modum exaggerant, quum
hoc genus obligationum, pene dixim servituti, ne
in Novo nec in Vetere Testamento reperitur. Deinde
quod Sabbatum, auctore *Christo*, sit constitutum
propter hominem, non homo propter Sabbathum,
multo magis hujusmodi constitutiones credere
debent, quoties officium hominis falet, praeterit
anima, quum Dominus loquitur de salute corporis:
agatur enim de fame, & homine sanato die sabbati. Sed
illi vere sunt illi Pharisaei, qui bovem & asinum de-
lapsos in puteum extrahunt violato diei sabbato, ho-
minem totum posse servare ob suum sabbatum. Non
huc adducam, quanta sit turba monasteriorum, in quibus
adeo nulla viget disciplina poetas, ut praes huius-
panam sint & magis sobria, & magis pudica, tum
quam multa, in quibus praeter ceremonias & speciem
exteriam nihil est religionis. Hi sunt illi propemodum
degeneres, quod cum spiritu *Christi* careant, ta-
men ex illis Pharisaei ceremonias incredibile dictum
quam attollunt supercilium, universam pietatem in
extranea constituentes, & ob haec pueri ad necem
quotidie cedentes. Quamquam ipsi ea miro studio
peragunt, nec omnino perituri, nisi crediderit hoc
spectaculum populo videri mirum. Postremo, quum
mira paucitas collegiorum, in quibus ex animo vivitur
juxta regulam poetas, & in his ipsis, si *Soliman* ap-
petat, si propius inspicias, si ad vera pietatis cotu-
lam explores, immane quum paucos reperias sice-
ros! Quam calidae sunt artes *Sarane*, quum finisum
est cor hominum, quanta simulandi varietas, quibus
rebus, etiam sensibus reum peritissimis frequenter im-
ponitur, & hac possunt ut paucis mentibus per-
cipiat poetas? Atque hanc vocant professionem. Jam
demonstrum reperimus collegium, in quo consistit omnia,
quid fiet, quum mutatur corpus ejus qui professus est?
quum in locum boni patrearchae succedit stupidus, te-
nuientis & tyrannus, quum prohi sodales mutantur
improbi? Mutet, inquam, vel domum, vel institutum.
Verum hic quum agere dimittunt suos, sed mal-
to agrius alii recipiunt, suspicientes aliquid latere mon-
stri, quod a vetere sodalitate recessit, & si quem ibi
nata offendet, proximus audit, Quin redit ad tuos?
Ad haec, quam anxie disputato, qui sit ordo strictior,
qui laxior? Nam suum quique vult videri strictissi-
mum. Ex haec est illa praeterea scilicet emendanda do-
mus, ut instituti, ut denno subeat alcam, ne miser in
dariosem incidat levitatem. Porro, quoniam plerique
fraudibus ellectant, illectos nam ad spiritualem pie-
tatem, sed ad Pharisaeum inlitterant, & ad servitum
hominum adiungit, plurimos sequitur instituti po-
nitudo. Itaque verum ne ipsorum orga proficiantur
in publicum, virgii, devotionibus, brachio seculari,
mona, cancellis, carceribus, itaque etiam moribus
suos retinent. Mucior nisi *Alathan* Cardinalis *Sed-
ensis* in convivio, multis audientibus, non natum
commemoravit vacum, periculis & monasterium, in quo

vivum adolescentem defoderat *Dominicam*, quod pater equis situm furitum petrastrum manus reperceret. Tum in *Peliv* nobilis quidam, qui bene potus forte in templo obdormierat, vidit *duos Franciscanos*, post cationes nocturnas, viros deludi. Hic pondus habet illis Pontificum auctoritas, qui forte concessit hoc illis citra discrimen irregularitatis. Idem ubi liberat aliquem vellet illa facere, scilicet *diphoma*, & qui procuravit coniecit in carcerem. Et post hanc jactans auctores Ordines suorum *Reverendissimos, Basilicenses, Hieronymum, Augustinum, Dominicum, Franciscum, Brannum*: excusant vitam illorum, & vident nunquid unquam tale fuerit ab illis institutum aut factum, longe aliam repensent poliniam. Exemplis, salubri doctrina, amicus moribus, fraterna correptione tota res agebatur. Qui his moribus non emendabatur, episcopatibus & contubernis, etiam si sua sponte non discessisset: tantum aberat ut abire volentem retinerent. Omitto tunc constitutiones humanas, tot formas vestium, tot preces ac ceremonias, in quibus quod est levissimi momenti, nempe vestis, fit apud illos plurimum. Qui in sacra vestis indulget quotidianis temulentis, qui gula ferit & venari, qui scortatur etiam & palam, nihil enim addam obsecrationis, qui luxu profundit Ecclesie pecuniam, qui foris legibus, aliisque maleficis artibus dat operam, probus est Monachus, & vocatur abbatas: qui quicunque de causa potius vellem, ut apostolatus existerent, quod nomen olim merito ducabatur abominandum, quam eo noceretur, qui discessissent à *Christi* professione, ad *Judeorum* vel *Paganorum*. Quod si latius porrigas, quicunque deditus est mundi deliciis, pompis, opibus, caterisque cupiditatibus, quis abstinere in baptismo, apostolatus est, illo nihilo melior, sed nocenter, utcumque talis levatur criminis invidia. Idem Monachi qui impie vivunt, quod passim faciunt, apostolatus sunt duplices, primum quia deservierunt ab illa sanctissima professione, qua *Christus* dedit nomen, deinde ab instituto, quod profecti sunt. In hos, inquam, oportebat exciderant apostolatus nomen torquere, etiam si decem cavillis essent obvolvi. Hæc quum ita habeant, ni *Lambertus*, quantum flagitium est simplicem ætatem vi, seu techas in caliam impellere? Si palam mali sunt, ut sunt perique, quid aliud quam paucos in perniciem pertrahunt? Sin neque calidi, neque frigidi, in quam miserram servitutem implicat illos? Sin probatis specie commendabiles, quum sit tanta corporum & animorum varietas, quum tam ingenua simulatio, quum tanta pueritæ simplicitas, quum nodus sit insolubilis, ut ipsi volent, in quod periculum tam avari tam corporis mittunt adolescentem? Ad pubertatem, inquam, adfert boni mali que discrimen. At non eodem anno pubescunt omnibus corpora, sed multo minus animi. Ut nihil interit, pubertatem fortasse reddit idoneum matrimonio, non item professioni monachicæ, quum quidam aggressi, annos nati plus minus triginta, & aliqui rerum humanarum peritissimi, resiliunt ante professionem, dicentes, Non poteram. Olim vix ad presbyterii gradum admitterentur triginta annos nati, & ad monachicam vitam statim idonei sunt pubescentes? Et interim perperam usurpatis vocabulis imponunt imperia: *mundi*, quasi ipsi sint extri-mundi: obsecratione, quam scriptura majas commendat obedientiam Dei quam hominum: voti insolubilis, quam noscimus invenire potuerint differentiam inter votum solubile & insolubile, nisi quod *Serius* commemorat est, idem Monachorum votum solvi non posse, quod per hominem fiat: Deo: tam quod soli Deo fit, facile solvitur. Atqui quum istorum status omni *Romanorum* Pontificum auctoritate nialur, cur illi quoties libani flæxue oppedunt? Is quum multos liberet à monachismo, licet non sine causa, si potest quod facit, cur illius auctoritatem luc. pro. suble ducunt? Si negat illum posse quod facit, ad nos ubi crimina atroci impingunt? Ita quoniam ipsi commodum est, Pontifex *Christi* Vicarius non potest errare: quoties locus vi-

sum est, nihil agit. Sed non est tunc animus adverte Ordines depugnare: sit hoc aut illud vitæ genus huic aut illi commodum, aut etiam necessarium, probeat nodas insolubilis, qui sanctior, quo magis ardua profectio est, hoc circumspiciat, lenius ac serius effert suscipienda, satis mutare, si ante annum quadragimum, nisi quidem senectute: cetera vota non sunt rara, nisi constet sanum fuisse mentem, sobrium animum, à terribus, aliisque violentis curis liberum. Et hic valebit quum puer illecebris, minis, fuci, terribilimentis, reclamation in laqueum impulsus est? Hic scilicet profectur metus cadens in constantem virum, potius citetur fucus & terror, cadens in simplicem ac rerum imperitum adolescentem. Adde quod in multis gentium simplicitas est, ætatis & peculii natura. Nullum hic discrimen, si puer habet imaginem, valet votum, & adeo valet, ut hujus gratia deferret sponsa nondum cognita. O leges! Proinde *Florentinus*, quando tot machinis, perpetuo relictus ac reclamation huc protrusus est, nec unquam quicquam gressivus prater vellem, sed conscientiam habere liberum, mihi videtur nullo teneri voto, non magis quam si quid turpe jurasset piratis mortem intentantibus. Nec dubito quin *Romani* Pontificis pietas ubilo minus sit indignata plagariis illis, quam homines cause sanctorum. Dices, Pontifex poterit illum luxu liberati resistere, quod ad forum humanum attinet, quando conscientiam habet ex se liberam, ad hominum linguas non potest compellere. Atqui quum vere sumus ille Pontifex Ecclesie *Christus*, & hujus hanc degener dignificatio *Paulus*, doceat neminem esse judicandum, præsertim in his rebus, quæ per se nec piam faciunt, nec impiam, certe tantam momenta debet habere summi Pontificis auctoritas, ut hominum suspiciones in bonam partem ibi desisteret, ubi male suspicari vitium est. Sed quid tandem superum est de rebus humanis, si talium hominum suavis judicium, & sciamibus obsecrationibus perpetuo obsequeretur? Infirmis, si perisusos invincibili nos vult obsecranda *Paulus*, sed ad tempus: studis autem ac malitiosis judicis obsequi, quid aliud est quam *Christiane* pietatis vigorem obdure? *Christus* habet nos obsequat qui *Cæsar*, quod solvit didrachmam: habet *Paulus*, quod abstulit à cibi lege vetitis: ad in sanando contraria, in illuminando cæco, in restituendo manco, in vellendo spem palam negliget, non illud provocavit scandalum Scribarum & Pharisæorum: quod ni idem fecisset beatus *Paulus*, ubi nunc esset *Christianismus*? Quod autem obijciunt homines insiditissimi? Deposuit vellem lineam. Qui sciunt animas gerat? Et si deposuit, unde sciunt, quod ob causas deposuerit? Unde sciunt, quoniam auctoritate id factum sit? Si nesciunt, cur judicant? & si morant hoc summi Pontificis auctoritate factum, cur non venerint demerere illius judicium, quod alibi voluit habere inviolatum? Ubi est hic illa mirabilis totiesque præstata obedientia, quum nec auscultant *Christus*, & Ecclesie Principem *Christus* que Vicarium lacerant? Ubi est illa simplicitas, quum incurvata cervix per se ferunt? Ubi est ille spiritus mundo mortuus? Mittamus hæc, ubi est humanitas, ubi senius communis? Quam tot sine fecera, non hic referenda, qua ipsi possunt obijci, ut in quibus quotidie pene palam deprehenduntur, ne moveat va *Christus* & *Paulus*, tamen sunt sine fine mutam vellem vebat inexcipibile crimen obijciunt. Quod autem inhumanus quum obijcere cuquam suam calamitatem, in quam aliena malicia precipitatus est? Quis tam incivis est, ut claudicationem opprobret domini, cui mola calce fregit tibiam? Quis monarchialismus est, quum in bello clausit bolls? Quis morbum comitalem, aut lepram ei, quum natura sic genuit? Quis pauperitatem ei, qui nullatragio rem amittit? Qui vere sunt homines talium incedentur potius ac faveat, & si qua possunt opulenter, & quo eadem est atrocior, hoc impensis illis faveat. Quod autem infortunum majas possit adolescenti felici angenu accedere, quum

si in tale vitæ genus protrahatur? Ergo si vehementer inhumanus es, qui calamitatem pio crimine obijcit, quid de illo dicendum est, qui malum opprobret, quod ipse suo vitio delict? Veluti si chirurgus imperitus per convitium luscum appellet eum, cui ipse perdidit oculum; aut si pirata servitum obijcit illi, quem ex libero traxerat in servitutem. Nonne id optimo jure dicant omnes, infamem ejusdem impudentem esse, suum scelus in altero criminari? Quid porro aliud illi faciunt, qui pessimis artibus impostuerunt atque simplici, & potestatum crimine aliis exprobrant? An non hic vides summam inhumanitatem cum summa ibilitate parique impudentia conjunctam? In istos recidit ignominia, & tamen alium voluit pudescere. Neque enim ignominia est ejus, qui delapsus est in foveam, sed eorum qui precipitantur. Possit velle, sed vos cogitis accipere. Quis unquam vitio vertit homini capto, quod profugi à pirata? Ne pirata quidem ipsi, opinor. Ceteri gradualiter omnes. Quisque pirata est ei, qui per vim adimit homini suam libertatem. Et, si placet minimis edocui exemplis uti, si futor summechetur in quampiam, quod calcem elegantem merito, sed pedi non congruentem, abiecit, nonne merito respiciat, Teipsum accusas, qui talem calcem induxisti pedi? Pulchrum esse non nego, sed mihi misere torquet pedem. Nihil enim verius quod minus aliud institutum sit per se præclarum, quod tamens hunc aut illi sit perniciosum. Ut finem faciam, vir amice, si tibi probavi causam meo *Florenti*, majorem in modum te rogo, ut negotium hoc & quam celerrime, & quam maxime ex animi nostri sententia cures expediendum. De impendo ne fueris sollicitus, me sollicitum accipe. In ipso, quod in hujus epistolæ causæ vacare videatur, signavi quiddam, quod fortassis ad faciendum diplomata requiratur, signavi autem notitia, quas proximus literis ad te misi, nec has tamen leges nisi chartam prius admovent. Per hunc veredum inspecto responsum, hærebit enim *Anna* diebus 15. aut certe per proximum. Bene vale.

EPISTOLA CCCCXLIII.

Lambertus Grunnius Erasmo Rot. S.

NVLLEM nequam negium, Erasme charissime, suspensam habent, quam quid mihi delegasti, & vix aliud cunctos magis ex animo sententia. Nam me non perinde movit tua amicitia, cum sine tribus plurimum, atque *Florentia*, indigne calcem. Epistolam tuam a capite usque ad calcem perlegi summe Pontificis, Cardinalibus aliquot, ac summatis viris presentibus. Benignissimus Pastor, ut sileio tuo visus est amice delectari, ita vox credas quam incanduerit adversus istos vere plagiarum. Nam quæ magis faveat vera pietati, tanto magis habes incivili istos qui mundum implent aut miseros aut malos *Monachos*, non sine gravi peccata Christiane religionis. Spontaneum, inquit, potestatem amos *Christum*, non ergastula manifestant. Falsi diploma prius expediri, idque gratias agere tametsi scribit ad *Nivium* dedi decem tres, qui ceteros auferent: nullo hoc famescam genus, veli nullo, aliquot ejus placidam suam. Veredum, per quem scripsisti, Neapolim hinc profectus, affirmavit se hoc redieram. Quod acciderit nescio, non rediit. Hic tamen commendam sibi obitui, altero, non fallor, aliquando certior, qui isti diploma cum exemplis & subscriptionibus *Pontifici* reddet. Pallas jam cum illis, dimittite dante, per dabitur. Bene vale, & *Florentiam* jam mihi tecum committam, vero amice salutem amantem. Dignum *Rome*.

EPISTOLA CCCCXLIV.

Erasmi Roterdami Gulielmo Goudae S.

JAM forte, *Gulielme* mi, non mediocri animum tuum tenet admiratio, cum litteris litteras comu-

laveris; ego dormitans litterarum reddiderim nihil. Tu nunc soluta oratione numeros, nunc amens profum alternas; ut vel improbatum na à me quippiam extorques, meumque rumpas silentium. Ego vero prius obliu consuetudinis (quippe qui te immo-dica epistolarum crebris lacere solitus sum) nihil contra responsum paraverim. Et jam nescio quid finitæ suspitionis insula illi incantetur volueris, quam te-les inlevisse tibi memoras, horrendi utique mali nuntia, cujus nollet meminit *Virgilus*:

Sed quo talibus feralis caluinit habe,

Sape quæres, & mox in longum ducere voces.

Sed, quis te, *Gulielme* (liber enim jocos) *Augurio* ne, an *Philosophia* vacat? hoc quidem exillamur, illud vero videre mihi videor. Quis, quælo, bupe-rum, quæ-ve sciam, utique virtus illas alitem tuam docuit prudenter, in ut te latent, illa divino cru-diam peccore vaticinatur? & forsitan (ut secundum *Pythagoram* loquar) *Cæteris* anima illius pedes inhabitat, aut certe à decorem sedibus mali nescio cujus nuntia ad te profecta est, ne te *Superum* interent consilia: las enim in carmine tuo sonas.

— Nuntia sape mali.

Admiror vehementer, cur non *Jovis* Iria tanti fo-ris nuntia ad te delapsa sit, quippe qui semper luga-bres ardusque res nuntiare solet. Verum illam hor-talle eo articulo alio quolibet decorem regna mandata latum miserat. Quid bubonis ergo opus erat mihi-sterio? accessit, maturat illa accessum, acceptumque mandatu, emenit, quæstus istius insinere, sedis tui insidet; & durissimi casus, cujus tu nescius eras, funesta voce te reddidit certior. Quæ ex te au-gurii mysterium, tu non sine pudore meum in te au-gurum exillamur interpretari. O summe vatem! si li-le plenam interpretem! Habe mihi fidem, *Gulielme*, quantum videre videor, ita res gesta est. Dum solis, lunæ, siderum, cæterorumque coeli monstrorum faciem æquo curiosus adpeditas tua vates, excidit quod *Jam* commiserat: quid faceret? usæ est quo plurimum cal-leret ingenio, novialiquid secum committens est, at-que ad te pertulit, cui tu nimium credulus illius es. Nam & vetus amoris in te mei benevolentia, quam tu exillamur auguratus es, non solum non perit, sed nec resistit, neque clangit quidem, in dies valet, in dies illi aliquando incrementi accedit, limisque ex tem-pore vires, nullis unquam fortune casibus, nullis mu-lorum studiis cessura. Corpora sejurant, conjunc-tum intercipiant, colloquia interdicunt, id certe nun-quam effecerint, ut meus ab te peregrinatur amicus. Et (ut *Virgilius* verbus utar)

Dum juga montis aper, fluvius dum pèssis amabit,
Dæmpe ibimus pèssetur apci, dum rure cecide,
Lacida dum carrent avocis sidera mundi,
Oceani vastum dum fluitibus amicit artem:
Non me tam dulcis memisse piget amicit.

Sed heus vide, ne tu mutas nostræ amicitie macu-lam injectile videaris, qui tam, tam facili ductus opi-nione, exillamur suspicatus es. Vide ne illi fiditionis notam imposuisse notaris. Amicitia enim (ait *Seneca*) quæ desinere potest, vera nunquam fuit. Nisi scilicet meum in te amoris potestatem, immortalis quoque non imbuere oportuit, & tu ex coniectura & ea quid-dem tam tenui, quæ interitum argumentaris, ut quia non crebrius illuc meo veniant litteræ, te pectore no-stro ex-disse credas, tanti-ne tu æstimas silentium no-strum? Ego quidem hoc me purgabo crimine, deinde quo me ferre contendis, in te retorquero jaculum, tuo-que te jugulabo gladio. Nonne jampridem, te pro-pius dormitante, tanta te litterarum assiduitate pulsavi, ut moleste jam foret? oratio, ne magis solito lacere-rem, qui orationibus eundem animum advertebas. Quibus non modo vicissitudinem non reddidisti, sed vix illarum lectioni breve otium accommodasti, tum brevi nostri consuetudine expulsi eras, ne dicam is-tidius. At mendaci me scilicet argues, quippe qui

Zz 223

scapnamero ad me scripseris. Non inficias eo, ex-
toris quidem tandem improbus epistolarum insignis no-
mine litterarum quasdam, ut perraras, ita & brevissi-
mas, *Philobolus* plena blanditas, luculentas & pul-
veris graviores, ipsa facile fronte inestimabilem animi
io me tui benevolentiam prae se ferentes. Et (quod
omnium ferebat molissimum) televisionibus quibundam
in eis jocis & salubris indulgens voci meis minime mo-
rem gerbas. At si ego locum in eis, quas ad te de-
deram, literis, quodcumque jocantur scripserim, non
ubique ludum me agere credatum oportuit, sed jocos
joca, & seria comparanda seria erant. Tu utrobique
ludabas. Praeterea dum victimis mihi adlocum parais,
illius *Sineca* nobis dogmatibus oblitus es: *Sine salis tui
fuit dote*. Et item: *Amicum quidem ne joco quidem
ludare oportet*. Teneas quid velim? Itaque si me crimi-
naris, quod paulisper calumum suspenderim, quanto
aequius eodem te victimis condemnabo crimine, qui
post diuturnam silitatam calumniosae scripseris. Jam me
pietatem credo jam, quo me petebas, in te reuocetum
aulum; jam tuo te cunctis jugulatum arbitror. At tu
forte nondum facheris: pergam igitur, atque aliud
certum proferam telum. Asce te silentii mei impa-
tientem fingis, ut te animi scribis habere nihil. Ubi
autem epistolam, quam ad te dandam scissorem, in
manibus mihi esse retinebas, jam venurus insulabas,
nondumque visum carpebas, quod ego victimam re-
ditus, quam iudicium appellaverim, nisi hanc forte
relinquas ex aliorum, quae olim edidi, carmenum ju-
dicio, quae tu obsecratis argum. Fateor equidem,
id apprimere oratori simul & poete operae pretium est,
ut non tantum eruditis, sed & luculentis & hilaritatis
sit oratio, teste *Horatio*:

Non satis est pulchra esse poemata, dulcis fuit,

Et quancunque volent animam audire agant.

Id autem vehementer admittit, qui, cum semper me
mea tibi recitante carmina, mirum in modum blan-
dum in eis atque hilarem ludaveris luculentum, nunc
aut pectore mutato tua lingua, obsecratis & so-
monestis notes; joco-ne an serio, incertum sum.
Istud, id significatio, sin ex animo dicis, quibusdam
intellectu obscura videntur, me certiore reddas,
velim. Si rutilis & barbaris, mecum & *Tullium*, &
Periculum, & universum poetarum gregem criminare,
horum quippe illi intellegunt nihil: sin eruditus tuoque
similibus, id quidem visum dandum non inficior. Verum
idcirco, ut frequenter tux est ad me litteras,
oro, ut *Tullianum* in eis luculentum imiter, dedi-
scantque obsecratis esse. Porro amicum corrigere er-
rantem, fides est; illudere, nefas. Tu te epistolae
captorem, non correctorem promittis. Quid? non-
ne hoc ipso meritis es, qui nostras nunquam vides
litteras? Meritis fuge. Venuntamen has unas tibi car-
pendas obsequium, siquidem in eis tua lima tua littera
dignum facies, amicum amice ut corrigas, te ce-
luro atque etiam rogo. Ego non solum non agra tu-
lero, verum etiam summum arbitror me beneficium
concedum, gratias habere immortales. Sin vero
amicum ludere est animus, iniquum quidem, *Gualteri*,
certamen. Jam enim in modis *Tullianis* artibus
studis: mihi omnis proflus studiorum secularis
sublata est.

Tu mea quoque legis, & munda volumina versas:

Sordida charta legi vix datur nila mihi.

Tu facis in parva, sublimis carmina tellis:

Mihi omnes prillini ingenii vivacitatem casus ademit
derisimus.

Concedi ingenium patientia multa laborum,

Et porci atque nalla vixit ad off.

Venuntamen si nulla cifiagi via est, ad me praemoni-
tum facias, queso, ne, quae ego epistolas ad te datur
tum inermis, tanti certaminis discrimini exponam.
Huiusmodi locati sumus, nunc serio loquamus, atque
ex animo. Tunc opere te mirari, *Gualtero*, silentium
nostrum vehementer admiror, quasi vero illud sapientia

A legens nunquam: *Adoles in laeta imperiosa natura*,
Huic temperati acerbissimae blanda humanitatis stu-
dia conveniant? Profecto laetum (ut ait) carmina

Sunt opus, & pacem mentis habere valent.

Ubi nunc quatio laetitia: ubi pectoris tranquillitas? a-
maritudine plena sunt omnia, atque tamulio: quoquo
oculos toriere, nil nisi tritum, laevaque conspicio:

Atalio ubique dolor, & plerumque moris imago.

Quae si singula commemorare periretur, non tam epi-
stolam, quam tragediam texere videbor. Et tu in
tanto circumspicuum malorum agmine, *Pavore* me
jubet vacare labori? Tu potius, quem felicia fide-
ra spectant, perge, dum licet, eximia ad virtutem
immortalitati commendare; tu, quod posteri cantu-
toe, quo me oblectem, praetulum aliquid edito.

Nos verum decet nihil praeter lachrymare & gemit-
re, quibus adeo jam habuit ingenium, adeo emar-
cuit animus, ut prillimorum studiorum collabuerit
nihil. Non me delectat *Pavore* vixum lupo, sed-
dent (quodam unica cura) Cameracensis. Fateor tam-
en ubi orationculum tuum, lepidum quidem & to-
tum spirantem *Tullium*, sed me immemorem, *Ser-
vatus*, tibi admodum familiaris, mihi atque amissis-
simus ad me pertulit, non aliter quam illo sapore ex-
citatus, paululum respirare coepi, meum inceptum
ignavum ipse me, ut aliquid scriberem, compulsi. Et
singulis epistolarum tax sententis ex ordine responderem,
nisi finis charta finem ponere juberet. Quod autem

C de *Joannis* epistola quod sentiam, rogas, pauca acci-
pe. Mihi equidem *Bernardum* magis quam *Tullium*
redolere visa est. Mirabar tamen io ea cum non ille-
pud verborum compositionem, tum senile adole-
scentis pectus. Ceterum de *Cornelio*, homine mihi a-
micitissimo, quod sentiam, eloqui chartae verae angus-
tia, praeterea cum tellis ipsa res sit ipsa. Unum au-
tem te plurimum rogo, ut cum monui, hortaris, &
obsecres; uti litterarum te labori accingat, pergat ob-
scure eloquentiae monita io lucem proferre: potest o-
mnem, nam illi secunda sunt omnia, est omnia Dei no-
bis laboribus videntur. Vale, mi *Gualtero*, meque,
ut facis, ama.

EPISTOLA CCCCXLV.

Erasmus Rot. Gualtero Gandavo amico primario S.

SALVE etiam atque etiam, mellicitissime *Gualtero*.
Venti nuper declamatiounculas aliquot: unam *Loha-
ni Sophiae*; duas incerto auctore: eas dicavi donavi-
que domino *Nicolas Rueteri*, Episcopo *Archebati*,
hujus Academiae Cancellario. Si magnopere nostro
munusculo delectatus, quantum perquam pusillo, ad
convivium vocavit, obtulit officium suum, quancun-
que in re aut mihi, aut meis posset gratificari. Abiens

E misit per Decanum *Atrethinensem* aureos decem. Ad-
oritur nate *Dominicum Nasalem* & *Ducem nostrum*
Philippum Panegyris de professione *Hispaniae* & redi-
tu felici: quem jamdudum tradidissimus, nisi de re
parum fuisset instructi. Concilavi mihi, vel po-
tius te mihi concilavi *Hieronymum Basilium*, Archi-
diaconum *Cameracensem*, frater Episcopi, vir utriusque
linguae excellentissimus. Si libidine delectat me fortun-
tum fuisse futurum, si vir ille redisset incolumis: spes
certe mihi omnis in eo viro fide fuerat. Donavi illi
Apologos tuos cum epistola ludatrice ingenii mo-
rumque tuorum. Neque enim desino passim apud a-
micos praedicare *Gualterum* meum; & quantum jam
pridem video te gloria *Hollandica* contentum. Jam
enim tot annos versor in *Gallicis*, io *Anglia*, in *Arche*,
in *Brabantia*, neque te unquam quidquam lucubra-
tionem tuarum misisti, ut idoneam habere necesse non
praedicandi ingenii tui: non fateri ferbis epistolam,
quam doctis oibentem amicis. Et tamen in *Odys* per-
spicis candorem animi mei: etiam si me contemnit
Hollandia, hic certe non ulquequeque conicior, ne-
que inter magnates, neque inter religiosos, neque in-
ter

ter eroditor. Tu fortasse jam dicis, abunde sit fame, modo pasculum rei. Ego vero in hoc toto animo ab te dissentio, quoniam non raro compendium ex fama nascitur. Hac de re sepe sumum sum admiratus, mi *Gaudente*, tuum institutum, sed nolui crebris hortamentis eductus esse amico indolensibili. Conjector autem te fortassis studio subducere à familiaritate nostra, ne & in invidia communionem voceris. Quae si me conjectura non fallit, mi moror, quam officiose istud facias, qui pro amico veritissimo, amulo studiorum (ne quid addam simplicius) non sultineas cucullatorum aliquot humoneum, aut muliercularum blateramenta contemnere; quos, si ingenii doctrinaeque tuae magnitudinem respicias, non plures facere oporteat, quam muficum elephanas. Isto certe metu quantum ipse tibi incommodaris, nemo me melius nosse potest. Sed missa haec. Hopes meus *Joannes Paludanus*, rhetor hujus Scholae, vir utriusque linguae peritus, ardentissime expectabat adventum tuum, quem miror cur promissum non exhibueris. Dominus Praepositus *Traylusius*, vicinus noster, frequenter & habenter de te loquitur. Quae te, quantum est negotii talium virorum amicitia literalis alere? *Florentinus Egidianus* in omnibus certaminibus victor, tantum laudis ex *Hispania*, *Sekandia*, *Gallicia*, *Germania* reculit, ut unus omnium Procerum gloriam, non dicam effulcat, sed plane exstinguat. Ejus laudes *Panegyricus* nostro admiscibo. Tu spes, si illi epistola fueris gratus; aut, quod malim, carmine: curabo, ut accipiat, & quidem per me. Episcopum *Cambratensem* tribus *Latinis* Epistolis celebravi, uno *Graeco*; mixturae sex florentis tantum, ut etiam mortuus sui similis esset. Si hospiti meo dignareris vel brevem epistolam scribere, tum illi, tum mihi pergratum faceres, & tibi fortassis non inuile. Est enim omnium, qui vivunt, candidissimus admirator & adiutor hominum litteratorum. Vale, doctissime *Guilelme*. *Levante* 27. Novembris.

EPISTOLA CCCCXLVI.

*Erasmi Roterodami Guilelmo Goudae amico
dilectissimo S. P.*

LOVANII, quo nos coniecit pestis, adhuc retinet: hoc anno magnifice servit in nos fortuna. *Batium* mora ademit, vel venenum potus, & item Episcopum praeterea *Bisimium*, in quo mihi summa spes erat. Dominum *Perisium* matrimonium pluraque servile eripuit: Comitum *Angiam* mare à me segregat: *Augustinum* juris studium advocavit: pestis simul & *Gallicum*, & *Brutianum*, & *Germanicum* mihi adimit. *Levanti* placeant omnia, nisi quod vultus rusticior & nimio emendus, praeterea quatuor omnino nullus. Legendi munus, à magistratibus oblatum, recusavi. In *Græci* litteris sum totus, neque omnino operam lusi: eo enim profecti, ut mediocriter, quae velim, *Græce* scribere curam, & quidem ex tempore. Audio editos esse *Apologos* tuos, quare libros aliquot mittito, tum *Græcas* fabellas, quoniam jam opus non habes, remitto. Nos enim hic magna *Græcorum* librorum penuria laboramus. *Augustinus* de suis *Adagis* satis consumuliois ad me scribit, tu nihil aliud quam rides. Si quid istic est, quod mea refert scire, scribo. Miror te nihil scribere: nam cunctis me haberes inivsum, tamen scriberes ad eum, qui posset tuae famae prodesse: veror enim cum apud multos, tum apud doctissimos interdu. Ea mihi tamen in ore plurimum, nequidum ex animo elapsi, quoniam te video animo pene inimico. Sed amore qui sem tecum libenter certavero, contentus vero tui odio non liber, praefertim tecum, quem sic amaverim. Bene valebis, optime *Guilelme*, neque, si potes, scribis.

EPISTOLA CCCCXLVII.

*Guilelmus Goudanus Erasmo suo, viro antedecun-
que doctissimo, S.*

VELLEM illa inire non esse licisset, equidem magnam ex ea re cepissem voluptatem, nonnullam etiam fortasse in, utique vera placuisse videretur. Sane postquam acceptam tuam maxime, cupi hominem herari, rogare, denique etiam obsecrare, ut permittit, & post decessum tuum, ac repensam, acerbum est à nobis obprobrium de tanta inhumanitate. Sed quid agas? ita homo est. Non ferendum, ut magis metui quidam (quoniam in subversis & parum liberalis) quoniam malivolentia foret in causa. *Molestum* tamen genus hominum, qui, ubi nihil opus est, veniunt, ubi opus est, minus nihil habent reverentia. Non exigi debem, non minus horam expellabamus tam adveniam sedem (ut iustitiam) ad officia. Non venientem autem tacita cogitationis indignatione se verberabam, quoniam equidem facile suspicabar te certum detineri, sed tamen non potui non succensere, quod si passus detineri. Tui res hic ita curare, ut equum est pro nostra amicitia & à me fieri, & à te sperari. Commendis tibi erit *Theodorici*, habet aliquem urbanitatem, in loco te laudandi, rei familiaris non erit inanis, perpallere calles culinarias. Denique si eris avari, aut molestus, facile extraheris, quippe qui inivsum offere accedat. Quod pates non bene esse amare, fore enim ut in non perperis abbi, grata mihi consuetudo, quae non potest non ex amore proficisci. Volo tamen sapere hoc re meam sententiam te non latere, pauloque alius habet ardori. Emittari, ut *Erasme*, nondum potui te de professione non solum nominem consulas, sed ne mecum quidem, quid esse consulas, commutasses, quoniam alterum tamen, hoc est consilium, tua fuisse prudentia argumentum, alterum ita in uti benevolentia. Itaque neque prudentia neque amicitia videri fasculis officio. Pernam tamen inivsum uti amorem tua beneficia egregie declarant, prudentiam quoque tam doctrina admodum singulari, tum cetera tua fassa fuisse indignant. Unde arbitramur idcirco rem te relaxa, ut non offensus impedimento, satari utique si praefertim. Duci non potest quam sem, mi *Erasme*, capidas videndi te redire, (qui cum enim libenter videram) verum ita ut in rem meam si iste rediret nec minus tamen bonis. Quod effugeris incommendi nemo melius me novit, qui in ipso etiam tunc iustitiam habebat. Sape (ita me amat) tibi gratulari beatissimeque iudicio, qui emittaris. De rebus meis quid scribam nihil habes. Bene valebis, quod petendum tibi fore certe scio. Sinus autem nihil mihi agendum praefertim, sed imitandum caliditatem & patientiam *Ulyssis*. Es servitus ventum est, ut ita fassa opus si te volumus habere rationem salutis, verum huius tunc te mea causa assiliet. Equidem animam confirmavi, ita ut nullis, sed servitus vires facile commotum, puto sapientem nullus agere. Mihi amicum tristitiam & moris tradam praefertim (ut vult *Flaccus*) in mare *Creticum* portare vultis, quoniam sub tyrannide premor & longum promendum. Satis me exemplis magnorum virorum, aut scilicet habere *Socratici* optimi viri indignum carcerem, magis illis *Platonis* daram servitium. Tetas igitur vire daret, neque eo palle, gratia *Philosophia*, non solum velle molestia, sed etiam ridere possum. Tu vero istic quae palle facis? relit? an omnia ex sententia, aut ut ita huius? Vale.

EPISTOLA CCCCXLVIII.

*Guilelmus Goudanus Erasmo, Poete ac Theologo
undecunque doctissimo, S.*

ACCEPI itas litteras, quibus id, quod scribam, cognovi, quod videram cognoscere, hanc potui. Rogarem & prudentiam animi in officio migratio utique nostram mihi foret. Ille dignus est edo, si quidem ita est, ut scribis: gaudes me non fuisse plane assilum, et.

vitam ad tuam consuetudinem reuertisse, quamquam equum
tam cum apud nos iste Prothues esset, ipsius deli meli
subleuaret; Menstrum uero, sed quid agas sciam esse.
Qui cum male demone nauigat, eum et traxerat oportet.
De re, quam prout optula scripsit, audiam consilium,
suaue, an distulisti. Ideoque festinatusculum sum fieri
certum, quod uereat ne quid istis constitutur, quod non
sit in rem strinque nostram, atque in te certus de mea
voluntate quod ex te esse uidebitur consilium. Laurentia-
num Thucydidem perlego, qui obsequensculum est, tam
quod Græcia nobis parum nota est, tum quod uere Sa-
lusit succulentum & incitatus currit. Laurentio nobis cul-
pe, resus est, laborum, cultus, elegantiarum suarum
obsequensculum, nihil est agnam orati, quod non in-
culcaris. Obiit autem hanc provinciam iussu Pontifici
maximo Nicolai gauri, uiri imprimis de lingua Latina
bene meriti. Quid in autem istis, quid agis, quod legi-
tis, quod scribis? Mitte huc tua scripta, habeam ali-
quid mihi Erasmi. Atque ad te qua potui curruere car-
minum, atque uicem qua uisum est nostra. Ubi enim
eris, nescis & quidem letis respondere istem, quibus nunc
litteris hac raptim exaratis. Tu uelim posthac diem,
que quidpiam emittas, affergeris. Vale. Batum tuum,
eundemque meum, optime uolere capis.

EPISTOLA CCCCXLIX.

Faustus Poeta Regius Gulielmo suo S.

CUM mecum ipse cogito, ne Gulielme, quanta sit
Erasmi nostri tui delicta, et tam uita ab omni-
bus certe uiciis aliena, non possum proferre, non possum
inquam, non letari, quod cum scilicet uicium nulla sit
religio tua, quoniam non solum uis ipse, uerum etiam Pa-
tristice hoc Gymnasium amare, colere, obseruare, ad-
mirarique debeat. Quid enim melius, quod praestan-
tius, quod denique diuinius, quam uicium candidi &
litteris & moribus nitentem reperire, hac uidelicet tem-
pestate, quo quidem ita ignora, ita corrupta, ita ex-
fecta est? ut Sardaniapalcos potius uoluptates, quam
Socraticos uel uirtutes uel mores amaretur. Neque hoc
adulationis mea adscribendum esse censas uelim, quan-
disquis ad derisoria & subdola assensionem semper alie-
nus faciam. Neque uel ad te, uel ad alium scriberem,
nisi in effe Erasmi, quo, ut cum stomacho nec paruo quid-
dem loquar, tua non solum religio, uerum etiam patria
indigne esset. Vale.

EPISTOLA CCCCCL.

Henricus VIII. Anglie Rex, Erasmo Rot. S. D.

INCOMPARABILES illas animi tui dotes ut summus
semper cum admiratione, tam facere beneuolentique
suum profectus: ita inique plane animo tuicuius quod de
tua fortuna iniquitas haud ita pridem reuoluit nobis Can-
tuarientis Archiepiscopi, impissimus uidelicet aliquis
hominis & Christianae religionis hostes insequissimos, ita
moris artibus tua uita insidians, ut uisum pene tunc
ob illis esse liceat tibi. Fuit quidem in temere quibus te
reuerimus animi studium in te nostrum nequaquam uisitare.
At illud in magis in dies procegit, quod nos immortali-
tati consecrare, editum de te libello, quibus beneficentiam ad-
modum nostri mentem facit, sedulo studuisti. Quid
nos summa obseruatione fides & amoris in nos tui ceruissi-
mum argumentum semper habuimus. Nunc autem pos-
quam in summam quidem erant peruenis ille & inderi-
ssis animi tui aciem, quem in propaganda & illustranda
Christianae fide non otiosus laboribus tuis, sed ingenti
sane sum Christiani orbis fructu commendatque strenue
prostat: ex uicissim magnitudinis oratio amor in te uisus,
ut uolui quidem illi accedere posse uideatur. Quoniam in-
credibili quoque alacritate persequis, quam filius progre-
ssum provinciam hanc feceris, tam pui sanctique
comitibus tui pro uirtis sacratissime & praesidi esset. Semina
enim & off. iam aliquot anni uolenter inculte-
re & flagrare peluis nostram, deorum haud dubie spi-

* Ad uicem M. S. scriptum, quo.

Aria huc incitatum, ut Christi fide religionisque pri-
sina sua dignitate afferamus: nec quicquam sum nobis
anquam prius in uita fuit, quam ut labore studioque
eius nostra, & quicquid iniquitas Christi breuitas,
cum omnia accepit ferimus, uicium habemus, in se po-
neramus, ut discipuli & profectus impio barbarorum im-
pissus ferus Dei parte ac libere curruerit. Sed qua tem-
porum est, ut uides, infestibus, hominumque morum
magna calamitas, omnia in diuersas prolabantur. Quo
magis itas ino Christianae religionis uoces in te delatam,
de inique salute salutis sumus, ne te subitis impio barba-
ricorum tenebra latens in mundum spargatur, una per-
uicacius multis grassetur & regnent crudelibus. Quibus
malis quemadmodum occurrere oportet tua prudentia
facile discipis. Nihil certe non alia potest tua ratione
uideatur, quam si reuoluit praesens Italia Germanique ita,
in Regnum hac nostram uicem concedere. Quid si tibi
quoque gratum acceptumque scideris, non modo gratissi-
mus nobis, sed & optime commendatus, & quia isti
saris amplas & honestas iudicatis, ad hoc uenit. A-
menimus dicere solibus te, lassum maris & uicium, Bri-
tannicum succulenti tua cum parum & quasi uita silem de-
legisse. Quid animi tui deortum ut ne mites aliquando
te per sacra praesens omnia obsequiamur. Nis tua dilectissima
consuetudine, prudentissimae consilio, quo decepti ut
deceueramus, fuit, magis beneficius instat ductum. Tua
autem uita incolumitati neque non studium intransigibili-
tati optime hac ratione consilium erit. Praesens Christi
Euangelium maxima opera & conuictis opibus nostris in-
gelius propagandus. Si amicum ratio te moueat,
propter cui quod hic semper habuisti amicissimos & studio-
ssimos tui, summus enim quissus Regis nostri Proceres,
qui tibi iampridem impensissimè, facili consuehabimus.
In libertate cura te tangat, ut nihil plane ab te effici
possidamus, quo minus nobis in Regno nostro summa
cum libertate tua uiuat. Breuiter ut quidpiam uolui,
quod uel ad uita tua uel studium intransigibiliter ser-
uabit, expectissimum senties in te faciem nostram. Ex-
cito igitur, optime Erasmi, ut nostris uicissim tui hic
respondeas. Vale. Oxfordia 18. Septembris.

EPISTOLA CCCCCLII.

Princeps Henricus Des. Erasmo uiu uideaturque
deuotissimo S.

Jesus est spes mea.

TUIS plurimum sum literis affellat, distissimum Er-
asmi, quippe qua & uenustissimè suauitatem in rapam
uideatur exarata, & lucida simplicitate magis quam
qua ab ingenio tam solerti praemeditata iudicatur. Fuit
enim, nescio quo palle, ut qua ab ingenio elaborata,
dedidit deprementur opera, plus pariter affellata ferum
afferant difficultatis: nam dum tersius studium eloqui,
subterfugit nisi elanculum aperius ille clarissime dicendi
modum. Sed tua isthac epistola quantum uenustate pollet,
tantum etiam sua perspicuitate liquet, ut praesens omne
pauca illius uideatur. Sed quid ego tuam laudare
pari facundiam, cuius per totum terrarum orbem effe
nobilitata fuerit? Nihil quoque equidem in tuam laudem
effingere, quod tam consummata isthac eruditiois sua
dignum sit. Quare tua laudes emite, de quibus filius
suis pui quam nimis parce dicere. Numquam illum de
morie Callicluni Regis, mei fratris pentus praesens de-
sideratissimum, longe ante quam ex tui literis opus de-
uolueris acciperem: sed cum animam aut ferri modo aut
moris uicem ad nos iura uolueris? Nunquam enim post
charissima generitici merum, munus hoc uicis uolueris:
& parci, ut uerum faciat, hanc litterarum parci fa-
uorem, quam eorum singulariter possidat eleganti, quod
cauere, cui caltem tempus obducat, refectura uis
effe. Perum qua superis sanis uis, meritalibus rata ha-
beris fuit. Tu uere peger, quare nobis literis significis
si qua sunt istis uerba, sed iudicandis. Deas fortinet
quocumque memorat digna acciderit. Vale. Ex Ri-
chemunda 17. Ianuaria.

EPISTOLA CCCCLII.

Eraditorum omnium eruditissimo, Erasmo Roter. Si-
mon Henapoltanus perpetuam felicitatem.

* **N**ORAM prius quam ingenio, eruditione, ac nri-
sque lingua promptitudine nostri aut mortalium
antecedere, & humanitate vero tua adhuc antecuram ni-
hil, sed eam in quoque mihi non delincaſſi tantum, sed
& graphice tam effugiſſi: nuper enim prae emam ſpem
obſe mihi, & externa congeſſiſſi, operam tuam & pra-
ſentissimam opem diſpenderes, tam humane & liberali-
ter, quam nec enim qui longa tecum conſuetudine con-
laboris. Credo equidem anticum tuum vere divinum,
& qui nihil eſt aliud niſi de calo ſumens ignis, occulto
quodam praſagio dactile ſibi ſilum eſſe Simonem, qui ut
pandam facie, ſed ſola ſanctitatis ſeruitute uſum ar-
dentissimam amabat, atque ut ingenio parentem obſervavit
ſemper; qui te ut ſus annis ſanctissimam deſiderio videre
& exſultariſſi ſuſcepit, dignumque ob id uſum, in
quem humanitate tua aſſue collocare, pro quibus quem-
admodum meritis tibi non gratias agere non poſſum,
ita certe habere me ut habuerim quando inter homi-
nes numerer, aſſumere autem, atque in hoc reſerre
etiam uidebim, ſi unde (quod Cicero uult) qui gratiam
habet in eo quod habet reſerre. Ceterum quia me hortan-
ti eratis aperiri animum meum, ſcias itaque Theo-
logum, quicquid huc uenit, Sacellum uicem ſuſſellare,
quam ſi abſcueris, experiri ego quare hoc hymenae, ma-
ximae hoc ſecutis, ut te ſorte anticum ſeruatque tibi no-
tis: ſua hoc fieri non poterit, certum eſt in patriam
cum iſto redire, atque in iſto ſtatuere nobilissimum experiri
fortunam. Quod ſi mihi litteras commendatissimas ad ami-
ci tuos dabis, propetia me tibi gratitudine obſtringes;
hoc tamenque, quod ex iſto in me collatum erit, Ex-
ſumo reſerre acceptum. Vale & uxor, Germaniae li-
terarumque ſplendor, ac meum in aſſuſu nunc rebus u-
nicum reſeruiſſi. Carmina noſtra, eras Apolline ſemi-
nata, bene conſolite. Ex Camobis Cartolitanorum.

Ad Erasmodi Rot. perpetuo equeſtrem Polyſterem.

TESORONIBUS noſtris ſi praemia digna darentur,
Ingenii ferres praemia prima tui:
ſi tua Prius genuiſſent ſaecula Reges,
Acciperes larga munera laeva manu:
Nameque ſicis quod non quiquam tenuerit alter,
Hercaymann poſtquam regna beata tenent:
Tu quod ſemper edax abſtruſit carcere terro
Proſens, inſolita & verba ſonare doces:
Monſtraſque Chriſtiffigenae longe populantis leges
Hercules fortis ſternis, Eraſme, manu:
Per te barbaries toto jam pellitur oibe,
Incipit & ſpecta vivere glande puer,
Dum tua non ſocus ac Tuſci, vel ſcripſiſſi Alarui
Voluit, quae nuncquam diſperitura manent.
Hinc tibi docta cohors & myſtica turba precurſor,
Ut numeres Priami Niſſiorumque dies.

EPISTOLA CCCCLIII.

Eraſmus Rot. Iuani Card. Lebaringia S.

ONERAVIT me tua benignitas tam gravi ſarcina
munificentiae, ut nec inveniam qua ratione quae-
dam aliqua ex parte reponere quod accepi, & pudeat
gratias agere, pro mediocribus enim beneficiis gratias
agere vulgi mos eſt: cum jam loquor modo de ſplen-
diſſimo planque regali tuo munere, ſed multo magis
de ſingulari iſtius in me animi ſtudio atque favore.
In tanto Principe tantum humanitatem non poſſum
non amare, etiamſi mihi nulli bono fuiſſet. Nam exi-
mia virtus per ſe ſpecifica eſt & amabilis. Superſt igitur
ut interea praedicem & tuam bonitatem & meam
felicitatem, donec leſe offerat oportunitas, qua me
apud omnes ingrati hominis ſuſpicionem liberem. Inter
Caſium & Regem Guilielmum ſartum amicum velle-

Amenter utrique gratulor, ſed utinam id ſachum effect
sum maturus, tum legibus aliquantio mitioribus: ſed
hanc cicatrice facile abſolbit tempus, omnia vel te-
gens vel delinens. Ceterum ut videro, tamulus tu-
uultum excipit, ut adverſus Turcam nobis ſuccedant
omnia, certe diuinum atque atrox bellum proſpicio:
& ſi contigiet victoria, veretur ne ſit Cadmea, quod
ajant, ut non minus pletor victor quam veſtus. Sed
quoniam bellorum exitus ſupremo Numini ſunt in ma-
nu, ab illo polulandus eſt eventus, ſi parum laetis,
certe ſuluris. Qui haſ perſect, vehementer cupit
tuae ſublimitati commendatus eſſe, & per eam illu-
ſtriſſimo Lebaringia Duci germano tuo, ut ſi quis lo-
cuz vacet, apud illum recipiatur in ſtatum nobilium.
BParentem habet praepotentem, ſingulique prudentia
& integritate praeditum, ut inter illos decora minima
portio ſit nobilitas. Hic iuvena pari ſimilimus eſt.
Jam nulli non cognitum eſt quae reum unde jampe-
dem agitent civitatem Baſilejenſem, & ſubinde novi a-
liquis exiſtitit. Ea res in cauſa ſuit, ut multi praecari
eives ſolum verterent, utroque ſibi quodammodo exi-
lum indixerint, dum maluit ſibi quam religioſis ja-
cturam facere, ac prius habent ſolum vertere quem
inſtitutum. Quorum de numero ſum & ipſe, qui non
ſolum rei familiaris gravi diſpendio, ſed & ſummo vi-
tae periculo reliqui nidum, cui tot annis aſſueveram.
CSpero futurum, ut ipſe juvenis ſuis moribus ſe ſuae
ſublimitati commendat, ad omnem vitae functionem
dexter & habilis, ſive domi ſit ſit gerenda, ſive tem-
pus ſtrenuum militiam poſulet. Ad haec, germanus
eſt uxor Henrici Glarean, quem virum eruditione va-
ria clarum & de ſtudio optime meritorum novis, opinor,
tua celiduo, ut officio, quod in hunc juvenem collo-
caris, duos jam olim tibi devinctissimos redditurus ſis
multo devinctiores, Eraſmum & Glareanum. Nec du-
bito quin & apud te, & apud fratrem, Chriſtiana ſpi-
ritus amantissimum Principem, plurimum ponderis
ſit habiturus juvenis animus, qui quam poſſit apud ſuos
non ſolum commodis, ſed etiam brevitate vivere,
mavult eſſe patriae commodis, quam eſſe proſperare
quae ſibi perſuſa & ſinceritate Chriſtiana religioſis ab-
horre, praeteritum quam hac reum proemia corda-
tis viri exitum cunctum porciendere videantur. Deus
omnia veritas in tranquillitatem, qui tuam celidudinem
diu ſervet incolentem.

EPISTOLA CCCCLIV.

Magiſtro Johanni, Ducis Philippi literariſſimo pra-
ceptor, Guilielmus Goulanus S.

* **J**ACOBUS BAIUS, qui mihi eſt propter ſingularem
doctrinam, & amorem, quem erga me habet pra-
cipuum. Chriſtianiſſi, cum ſerie in ſermone ſancti-
liari de te ſermo incidit, narraverunt meum carmen
tibi ſi recuſaſſe, rogarem autem ego per hanc occaſionem
quid hominis eſſet, qua doctriſſi, quo ingenio, tantopere
te, vir humaniſſim, capſi praedicare ac laudare, ut
tui ſtudioſum eſſe facile animadvertet, me vero ita in-
cenderat, ut te non poſſim non vehementer amare. Idem
autem majorem in modum me turbabat, conſtatque
eſſe perſuadere, ut quamprimum ad te litteras ſcriberem,
& tuum mihi amorem conciliarem, aſſerunt mihi eare
ſere tibi gratias. Et quidem ſciſi ſi, quod ille mon-
bat, mea ſponte volebam, (quid enim mihi optatiss
amicitia viri doctiſſi) ſed, ſatebor enim, ſcribere ſup-
pedit, tam quantaecum nulla mihi erat notitia, tam qua
quod ſcriberem non habebam. Hinc accedit mihi quod-
dam non inani, neque mihi (ut arbitror) contemnendus.
Abſolum enim verbar ſi ad te ſine cauſa litteras miſiſ-
ſem, poſſe id adſcribis non (ut erat) amoris magnitudi-
nem, ſed prius aſſerunt, ſed ambigunt, a quibus vi-
ſio ego meo quidam judicio & natura & ratione abhor-
re, ſed non licuit mihi non mittere ne incipiam ſerere
ſuſpicio, vel ob hominum malevolentiam, vel ob tuam
ſeritatem, qua cum ſumma me voluptate talis eſt, ut
Tom. III. Aa 22 aa 20.

videat tam re, tam exilis posse cui velis prodesse. *Fit*
enim tandem amor pudorem, vocat & amorem. Scribe,
ut quod scribas habebis, ut si me amare & cupidum ubi
te amare. Peram ut filius id scribere videat, & dicitur
quod multis iurandum est tecum loquar, aliquid ad-
peram, quod ipsum tamen amorem ab amore proficiatur.
Gratias, mi Johanne, & vehementer laus, Du-
cem Philippum in liberalibus discipulis te nos magistro.
Opto & confido eam rem fore tibi magno usui, summa-
que honori. Gratias autem & Duci nostro, qui nullus
est à quo percipias verum artem, non, qua ubique fore
debet, meram barbariam. Fama est Ducem ingens esse
maus, & (id quod supremum generosum decet) amore lu-
teras. Admirationis gaudia non modo tui causa, qui,
si a profectis, ingentem capies laudem, verum amicum
nostrum, qui speramus si literatus eris, modesta cum &
profundius omnia fulturum. Manuscripti enim animi
cultura literarum, per eas discis, quid tibi, quid im-
petet alius, qui debeat esse in progressu, in adversis, in
pae, in bello, in erudi, in iustis. Platonis excellentissi-
mus Philosophus severitas est, Republicam fore beatam, si
vel Philosophi regerent, vel Reges deus optem philosophos;
frequentur hoc Plato ne multa. Exempla est Respublica
Romana, qua sumus, quam habuit litteratos, occidit
duos artibus occidit. Blaudis interduo adolescentis
memoranda est, & ad amorem literarum magis magister
excitandus. Narrandum illi, quam pulchrum si Prin-
cipi esse doctum, quam turpe tamen mobilitatem non plus
alio sapere, neque praeferre eruditione, qui generis
clavitate sit praedominatus. Profectus etiam delectare
de artem suavitatem, qua profectis maxima est, tam Romani-
orum amicum, tam delictum Regis subiectionem:
disciplinam in litteris esse dulcioris regno, atque si alter-
utrum sibi foret amicum, mallo regno quam litteris
spoliari. Nec me praeferi, quanta fore Principi nostro
occupatorem, quantulum tui studio fuit supplicare
hinc cura legum & ne populum negotio impediatur, hinc
bellis bellis. Tamenque Romani Imperatores etiam
multa libros habebant, in castris non modo legere, verum
& scribere illis vacabat. Florumque ubi non tam
deest scientia, quam voluntas. Unusquisque est illi Iulius
Terentii: is cum audiret & morum quoddam speculum
est, & sua quoque nonnulla evasit Latini. Evolu-
entibus etiam Titus Livius, tam propter levem & dul-
cem faciendam, tam propter historiam, in qua & mal-
ta sunt exempla ad vitium, & peritiam rei militaris.
Officiorum vere Ciceronis libros (quibus nihil lauda-
bilius) non semel neque iterum legendis censui, sed sem-
per comites, sed in sua semper habere oportere, quibus
si parere vellet, nullus es melior, nullus erit beator, sibi
gloriam immortalis, nobis pacem & tranquillitatem ac-
quirat. Sed amicum ego liber & carum, verum ne etiam
arrigat, qui hoc ad te scribam, longe melius quid fa-
lis quae si ipse consilietur. Desino sic blutem ducere,
(ne tu adeas est) & ligna in sylvam ferre. Id enim
a te peto, ut postea si inter nos amicitia, quam habere
cum vris delecto & eadem gravibus semper mihi dulce
fuit & optatum. Habes istud Erasmus varum ante no-
stra omnium delictum, sed praestat tacere, ne falli
videat amore. Tam hoc ego cognovissimum dum beati
vini, nec nunc quarecumque mihi melius, quam ejus
carere praesentia. Adhuc tam Cameracensis Episcopo,
vir litterarum amicus, licet cum vris tam do-
cto, fidei & gravi, iocundo, si curaris tibi intercedere
familiaritatem, (mihi crede) magnam capies volupta-
tem. Ratum nostrum tibi commendatam, uti pararem
eum per se satis esse tibi acceptum. Vale, meque, qui te
amo, in hac non odere.

EPISTOLA CCCCLV.

Erasmus Roterodamus interverno delictumque vire,
 peduca Jona, amico amice charo, S. D.

NAK tu mihi, doctissime Jona, non epistolam,
 sed meros amores, meras flammam amicitiae po-

sticia misisti. Deum immortalē, ut spiritus, ut afficit,
 ut agit ondulat! In qua dum me depergere ten-
 tas, tui ipsius famulachum effundis. Dispare meam
 eloquentiam laudibus vehis, tuam delectam eloquen-
 tiam. Doctrina aut secundae laudem nihil minor;
 unum illud me delectat sereno, si qui meis redditis
 sit melior, si meae lucubrations ad Christi gloriam fa-
 ciant. Enchiridion proximo his debus excusum est à
 Probenio. Adjecimus praefer alia quaedam Praefatio-
 nem prolixam ad Abbatem Palsium. Sed utinam acce-
 dat, optime Jona! tui mea sunt aurea, rursus fuit
 qui elamenter, me nec sapere, nec fari: ex meis lu-
 bellis pestem hauris pietatis. Quot convitis Fratrum
 se Theologorum lapidatum est Novum Testamentum!
 Sed haecenus in abdicem omnis, eorum nemo ver-
 bum. Quod vos tribuitis, non agnosco; quod illi im-
 pingunt, abominor. Cerum est igitur neutris credere
 animoque infracto pro gloriam & honorem, per in-
 famiam & bonam hominem, pro nostra virali ad Christi
 scopum erit. Dabis veniam brevitati nostrae. Scri-
 ba haec cum valedictis, tum plus quam ebrius
 scribendi labore. Bene vale. *Leuven 19. Octobris.*

EPISTOLA CCCCLVI.

In Augustinum De Civitate Dei.

Des. Erasmus Roterodami S. D.

CIMPROBIS eruditiorum flagitationibus jam pridem
 appellabar, ut quod in Hieronymum Epistola pro-
 fectissima, idem praestarem in divi Aurelii Augustini
 libris omnibus. Ego, tamen jam expertus effem non
 alium laborem plus adferre tedi, minus glorie gra-
 tique suo cultori, deinde detererere immensa negotii
 magnitudine, tamen exasperam huc animum, licet de-
 trectantem & reluctentem, appellere, totius operis re-
 latione hunc in modum excocti: Primum locum tri-
 bueram illius Praefationi, hoc est, quaecumque scrip-
 sit Catechumenus. Proximum Epistolam, quoniam com-
 plices scripsit adhibere juvenis, & ob id nunc etiam re-
 dolent eloquentiae studium. Tertius delectatus erat
 tua Saepius, id est, contemplativus, qui conducunt
 ad inflammandos animos amore rerum aeternarum: cu-
 jus generis sunt libri Cyprianus & Solimanus. His
 adiungissem eos libellos qui pertinent ad Instructionem
 una. Quot decretis erat uti debant, hoc
 est, in quibus docet rem Theologicam: cujus generis
 sunt libri De Doctrina Christiana, & libri De Trinitate.
 Quintus habuisset & maxime, in quibus pugnat
 adversus varias Haeresiarum pestes, atque in his
 etiam ipse, quibus existit haereses, & assensus er-
 rorum delictum ordinem. Nam in hoc genere pluri-
 mus conscriptus, inter quo sunt libri De Civitate Dei.
 Sextus exhibuisset & Hieronymus, quibus carat di-
 vine Scripturae libros, quos eramus digellari secun-
 dum ordinem Voluminum sacrorum, qui interpreta-
 tur: Videlicet enarrationes in Psalmos praecedunt en-
 arrationem in Evangelium Joannis. Et Evangelium
 enarratum prius fuisset, enarrata ejusdem Apostoli Epi-
 stola, atque item de ceteris. Septimus indidisset
 Augustinus à nobis, hoc est, de quibus merito dubites
 an sint Augustini, tum quae illi falso inscribuntur: I-
 dem indicaturus erat etiam eos libros, qui injuria tem-
 perum intercederent. Graeca restituerimus: Mendas
 vel scribarum, vel eruditiorum calligare volentium
 quod non intelligebat, culpa inducta, bona fide sus-
 ceptum, non sine praesidio veterum & emendato-
 rum codicum, quos jam in hunc usum aliquot com-
 paraveramus, quae vel ipsas Augustinus seculo scripti
 videri poterant. Summam operis, quoniam erat im-
 mense, in doctos alios, & huc provinciae partes,
 partem immensam, sed sic ut sua consuec laudis portio
 solida maneret. Habet enim haec aetas permixtus
 scilicet natos, qui plus quare in hoc genere praestare
 quam ego. His rebus sperandum fore, ut Augustinus,
 ut non minus pui quam eruditus, jam à pluribus

simul & majore cum fructu legeretur, quod in Hieronymi libri evenisse tam manifestum est, ut nec iocumci possint inficiari. Atque huius tam impii comatus ordo simul atque permansit ad quosdam *Damniani* fideles fratres, cum non in symposiis tantum, verum etiam in publica concionibus vociferari ceperunt, indignum tacuiss, nec diutius orbi tolerandum, *Erasmus* denique & *Augustinus* calligationem moliri, in cuius Operibus nec tantulum intelligeret: atque haec etiam vocabant, asserere quaequam esse in huius viri libris mendosum, adulterinum, aut non intellectum Theologus. Ego nunquam mihi vindicavi ravam Theologiae scientiam, & tamen non usque adeo meum hoc ingenium aut eruditionem contemno, ut existimem me nihil intelligere in libris *Augustini*, in quibus illi crassi ventres, sive nati potius quam literari, intelligunt omnia. Id esse verum sicile credis, lector, si res aut quatuor tibi nominem, quae huiusmodi nati nullum non vociferantur: praeterquam *Levanti* & *Chilae*. Nec enim Ordinem in his voco, sed istos quosdam rabulis detestor, qui periculis Evangelii proficisci, seu as agunt, quod Christo cohercet vel episcopat, si suo honori consultum vellet. Et tamen in hoc negotio non modo rem Theologica subtilitatis, sed et commendate lectionis. Grammaticae partes mihi sumo, veritates & falsitates acutissimi siliis magis relinquo. Quod si meam industriam experti sunt illudis omnibus magno usus fuisse in restituendo *Hieronymo*, cur hic maluerunt obsequere, quam ex eo quod bene cessit, huius quod aggrederetur praesudicium facere? Jam non aliquid falso sit inscriptum *Augustino* mutari velines, qui legenti librum *De vera et falsa penitentia*, in cuius decimo septimo capite citatur ipse *Augustinus*, & ita citatur, ut qui librum scripsit, ab *Augustino* dissentiat. Idem accidit in *Prophetae* quadam, quae divi Aurelii *Augustini* titulo praefertur Commentarius in *Psalmos*, quum in eadem honorifice citetur idem *Augustinus*. Est alius libellus ex *Augustini* & aliorum scriptis, veluti cento quadam, contextus à studio quopiam, & inscribitur *Augustino*. Hae tam crassa non sentiant isti, qui ubi videntur capreis & aulis omnibus perspicacioribus. Postremo, perisuram erat & mihi, in *Augustini* libris nimis esse mendarum, quum in *Hieronymo* ut dum tentanti gratia lib os aliquot emendo, res ipsa me docuit, plus esse prodigiosi depravationis in hoc Audite, quam compemio in *Hieronymo* aut *Cypriano*. Atque hoc nimirum debet *Augustinus* suis illis eximii amatoribus, à quibus solis intelligitur. Hae à me non confingit, res ipsa abunde persuaclit, si quando per istos licet abolvere quod insitum. Interim unum atque alterum locum poteram in medium, ex quibus prudens lector de ceteris faciet coniecturam. Liben adversus *Fauslam* *Manichaeum* 16. Cap. 24. in libris non una editione excusit, sic habebat scriptum: *Quem Damianus fesus Christus autem commendatione commendat, quique antichristi addit, eorum resiste errorem resurrectionem negantem, quum in prototipo codice superest incorrupta scriptura, quidemque antichristi Sadducaeorum resiste errorem*. Notat enim *Augustinus* locum qui refertur *Matthaei* cap. 22. Rursus, libri 16. cap. 33. scriptura erat hisarum depravata: *Vides nequaquam, vel vides nequaquam, quum scribendum sit, Vides nequam nisi non dicam, &c.* Respicie enim *Augustinus* ad ea verba *Fausi* quae praecesserant ejusdem libri, cap. 8. *Alia, inquit, si Christianus es, eras dicentis Christo quia de feso fessis Agitis. Quod si non credis, Christianus non es. Insuper semper & imbecille responso est, nihil habentium quod ostendat* Quoniam igitur *Fausi* fecerit *Augustinus* his verbis loquentem: *Si Christianus es, eras dicentis Christo, &c.* *Augustinus* negat & ita cum *Fausi* agere. At mox in eodem cap. 33. *Nec aliud tibi potest praecipuum, erat depravatum, pro eo quod rectum erat, Nec aliud tibi potest*. Ejusdem libri cap. 6. in verbis *Fausi*, qui refertur idioma ieromonic ex vetere translatione dixerat, *Istorum verum*

quibus hoc non gestaverat, exterminabantur, depravatur *istorum verum*. Nam *istis* dicunt *verum*, pro quocumque *verum*. Huius generis sunt innumera, sed his referendis non est in praesentia locus, quae vix etiam suo loco citra tadium referuntur. Et hoc nostrum institutum, quo nostro sumus, non erendis laboribus, damus sic sacros *Aktiores* ut purgatores, ita & diuicidiores, isti religiosi communis, quum ipsi tantum ventri serviant & gula, putant scientis concionibus exagrandum. Unum aut illi se vertant ad ea studia, quae digra sint his, qui se prostentur mortuos mundo: aut si ipsi nolint resipiscere, modus resipiscere hos ficos, sive mavis ficos excutiat oculis & alveariis, ut si nolint ipsi cuiquam prodesse, certe ne oblitescant aliis, bonorum utilitati servire cupientibus. Insuper nostram magis provocabit boorum labor, quam deturbabit malorum oblatatio. Nunc inseram prodit eximium Opus *De Civitate Dei* quanto quam ante fuit calligatum, quantoque doctioribus commentariis illustratum, malo te, lector, ex ipse te dicere, quam ex nostro testimonio credere. Nam hoc efficit *Laudatus* *Provi* tam praeter meritum predicandi laudibus meis, ut ipsum vicium nec promerentem licet praedicare. Bene vale, curaque ne *Joannem Frobenium* impetis & opere penitent, qui nihil detrahit, quod non audis, prevchendis, juvandis quae bonis studiis conducant.

EPISTOLA CCCCLVII.

De vita, praesentia, decore rationis, & operibus Origenis.

Des. Erasmus Rot. Litteris S.

Vixit Origenis Adimantus Epitome.

ORIGENES binominis fuit, idem dictus *Adimantus*, quod cognomen non ita tribuitur illi à Scripturibus, quasi fuerit ex moribus additum, veluti *Basilius* ex ingenii constantiam dictus est *Almagus*, *Joannes Constantinus* quod suavitatem dictus est *Chrysostomus*, *Gregorius Nazianzenus* ob sublimem de rebus divinis dispositionem *Theologus* cognomen meruit, sed quasi fuerit jam ab ipso vitae exortu inditum. Est autem hoc non infrequens in sacris Litteris, eundem hominem pluribus nominibus appellari. Quod si magnis viris nomina non fortuito tribuuntur, sed per divinam providentiam habent futurorum praesaga, utrumque nomen mire quidam in hunc eximium Ecclesiae doctorem. Siquidem *Origenes* Graeco *monogenem* sonat, prima vocali producta, quemadmodum sit in *apostolo*, quae sine controversia hoc dicta est, quod malicia in monibus perageret sua facera. Ab ipse statim pueritia *Origenes* nihil humile cogitavit, sed ad evangelicam perfectionem, quam *Dionysius* in monte deservit, & ad sublimia Scripturarum mysteria animum intendit: nec enarrans sacros Libros repti humi, deservit in sensu litterae terreno, sed per allegorias ad excelsa eccliae victimora subvehit auditorem. Adamas autem indomiti nomen obtinuit, quod quam sit lucidissimum, ne chalybis quidem duritie, nec malleorum ictibus cedat. At *Origenes* animus plurimum adamantinus fuit, quem nec vitae austeritas, nec perpetui labores, nec dura paupertas, nec a maiorum improbitas, nec suppliciorum terror, nec illa mortis facies à sancto instituto vel tantulum dimovere potuit. De patria nihil habeo compem, nisi quod probabile est fuisse *Alexandrinum*, quod illic poterit in carcere, & ibidem martyrio petulo liberis & uxorem reliquerit. Resert enim nonnulli ubi nascitur, sed magis refert de quibus nascitur, plurimum vero à quibus à teneris instituitur. *Origenes* igitur usque ab avia & acavis parentis habuit *Christianus*, licet impius *Porphyrius* tradidit illum ex Ethnice program: patrem habuit *Leontium*, virum piam iuxta & eruditum, qui sub Severo Principe crudeliter in *Christianis* nominis possessores faciente, post carceris & tormenti, capite plexu, martyri lauream adeptus est, relicto *Origene* cum sex

Tom. III.

Aa aa aa aa

Ira

fratribus adolescens, in summa nimirum egestate. Nam patris facultates aliquo satis opimis fisco occupavit. Quidam tradunt hunc *Leonardum* fuisse Episcopum, nec addunt ejus loci fuisse Episcopos. Exilius apud *Siodam* duo anomyti, qui *Origenem* vitæ compendium scripserunt, quorum prior scire contentus cum his quæ referit *Epiphanius Ecclesiastica Histores* libro sexto, ut *Hieronymus* in *Catalogo scriptorum illustrum* posterior quædam admiscet nugula, velut è romioribus humilis, parum æquus, ut videtur, *Origenem* in *tradit* *Leonardum* fuisse Episcopum, quod verum in fectum sit in medio relinquitur. Cæterum vir prudens ne peripatet in pueri divinum quandam indolem, & absolute virtutis semina deprebandi, eoque solet interdum dormientis pectus nudatum exoculari, ceu thesaurum & officinam adorandi spiritus. Quod autem in viciis ætate proventus, ac pietatis philologia exercitatis miratur, id adolescentulus ultra nullique stimulus hortamentis praeibat. Tanto enim martyrii desiderio flagravat, ut vehementer ambiret in ea laudis parte patris vel comes esse, vel præcursor, & prorsus avertens, ut in mater precientis illum summo diluculo ad agones, ubi multi trucidabantur, velle procurare, noctu clam omnia illa sibi ducenda fulsilisset. Ita martyrii candidatus, quem terrore mortis non potuit, pudor domi retinuit. An ea procuratio probanda fuerit, interius non discutio. Nunc enim indolem tantum laudamus. Quin & patrem, cum adhuc in vinculis esset, per episcopum cohortatus est, ut in pulcherrimo instituto persisteret, illud addens: *Vide, pater, in quid mea causa feci facias.* Atqui solent liberi parentes lachrymis, precibus, blanditiis & complibus à simili proposito revocare: sed in hoc pueri pietas vicia pietatem, & naturæ affectum superavit religionis amor, carnis infirmitatem excussit fidei robur. Unde & aliis quibuscumque e potuit in agone certantibus, ut apud *Judicem* periclitantibus, nequaquam celosis spectator, oculis ac verbis amicos addere solent. Nonnullus etiam à fœdore carceris eripant, nihil sibi metuens, illi gloriæ fautor, hic misericors. Denique sic se gessit tenuis ille puer, ut mortem pro *Christo* videretur ambire atque accerere. Nec fuit dissimilia fuit in progressu ætatis, ac frequenter impiorum insidias appetitus est, sed supremi Numinis providentia electum illud organum servatum voluit in summam Ecclesiæ catholicæ utilitatem. Jam & in libro illius quoties incidit occasio loquendi de martyrio, sentias entusiasmum queramus. Puer itaque jam annum ægredi decimum septimum, patre ut dictum est obituro, cum matre vidus & quique fratres parvulus relictus, non se verit ad mendicitatem, quoniam nonnulli magnam sanctimonie partem esse docuit: sed juxta beati *Pauli* consilium atque etiam exemplum, labore sibi paravit victum, ne eui gravis esset, profectus Grammaticum. Hoc si quis dixerit esse sordidum, sordidus erat quod magnus ille *Paulus* caprarum pelles confabebat apud *Cornelius* in usum tentoriorum. Rursum si quis dicat Grammaticæ professionem nihil habere memorabile, quum hodie scholasticorum collegia pueris abundent Grammaticam profectibus, sciat olim fenile & arduum fuisse negotium: nec enim à doctore tantum expectabatur declinationum, conjugationum, & constructionum ratio, sed præter sermonis elegantiam, præter plurimorum Auctorum lectionem, præter antiquitatis, & omnium historicorum peritiam, requireretur Poetices, Rhetorices, Dialectices, Arithmetices, & Cosmographiæ, Musicæque cognitio, quas disciplinas omnes puerulus adhuc mira ingenii celeritate perdidicerat. Minore negotio tres juris doctores abolveris quam unum Grammaticum, qualis fuit *Arifarchus* apud *Græcos*, apud *Latinos* *Servius* ac *Donatus*. Probabitur autem non privatum in angulo, sed in celeberrima civitate *Alexandria*, idque publice, jam tum ad Episcopalem functionem prætulena. Si quidem olim ad Episcoporum curam pertinebat, pro-

videre ut tenera ætas literis ac disciplinis imbueretur. Atque interim generis adolescentis sub persona limparionis Catechistam agebat, obiter *Christiana* religionis semina quædam adsperserit auditorum animis. Cæteris enim Catechistis omnibus metu persequutionum dislapsis, aliquot ex Gentibus ad *Origenem* se conferebant, cupientes *Christiana* Philologia rudimenta imbui, quibus ille non solum Euz gelicæ doctrinæ tradidit elementa, verum etiam multos ad perfectæ pietatis fastigium evertit. Quorum de numero *Pistareus* martyrii lauream eff consecutus: *Heraclides* *Parabari* germanus ob admirandam vite sanctimoniam post *Demetrium* ad *Alexandriam* Ecclesiæ gubernationem adiecit est. *Serenus* etiamnum catechumenus pro *Christi* nomine cæcus est. *Heraclides* item martyrii gloriam promeruit, quam & Heros adhuc neophytus adeptus est. *Serenus* alter post diros cruciatus sortitur pro *Christo* toleratus capite pleus est: ut brevissimè studio taceam exterius, in quibus fuit *Ambrasius*, quem ab heretici *Palamianæ* ad catholicæ doctrinæ lucem reduxit: atque interim feminas flectit, quæ pro religione *Christiana* invictos animos præstituerunt, in quibus præ cæteris eluxit *Pantemena*. Ita admandum ille *Adimianus*, multos adamantes Ecclesiæ genuit, castigans interim corpus suum, & in virtutem religens, ne forte quum aliis prædicaret ipse reprobus efficeretur. Vigiliis enim, jejuniis, ebrietatibus, nuditate ac laboribus curam durabat ad omnia patientiam. Hac admirabili vite integritate, se jugibus officiis, cum egra omnes, tum præcipue qui persecutionum fœvitia periclitabantur, quamvis ipse nihilominus contemneret gloriam quam pecuniam, tamen & clarum & gratiosum nomen sibi peperit, non tantum apud *Christianos*, verum etiam apud *Ethnicos*. Nam eximia virtus etiam impios rapit in admirationem & amorem sui, unde fident est ut complures ad *Origenem* imitationem accingerentur. Id perpendem *Demetrium* ejus urbis Episcopum, adolescentem jam ebedecim annos nato munus arduum se plane sensit delegavit, videlicet Catechistæ, quod *Alexandria* primum post *Apostolos* *Pantemus*, secundus *Clementis*, tertius *Origenem* administravit. In hac functione foras *Origenem* compluribus annis. Catechiste dicti sunt, quod baptismum ambientibus viva voce traierent dogmata *Christiana* religionis: horum discipuli dicti sunt *catechumens*, quos audientes possis appellare. Nomina in hodiernum usque diem manent in Ecclesiâ, rei non item, eo quod infantes tinguntur. Superest tamen nonnullum pœncæ consuetudinis vestigium, quum ahibentur susceptores ac susceptores, quos compares & commatres vocant quidam. *Origenem* igitur quod primum furtim ac privato studio gesserit, jam publice ex delegatione corporis agere. Ad id usque temporis humanas disciplinas non omnino contemnerat, sed Mathematicam etiam scire curavit. Verum ubi jam totus ad divini verbi traditionem inflammaretur, Grammaticam scholam negligebat, profanos libros amico cuidam vendidit, hac quidem cautione, ut ille quot diebus quatuor obolos annumeraret. Hac ratione provivum est, ut effect uderet, non esset tamen, unde in suspitionem venire posset, quasi congreganda pecunie studio teneretur. Vel hinc adfirmare licet quam ille non indulerit deliciis, eui quatuor oboli victum & amicum suppeditabant. Atqui *Paulus* docet jam esse Catechistam ad Catechumenorum liberalitatem subleventur: nec id fugiat *Origenem*, sed in hoc *Pantemena*, ut ita loquar, superbium est imitari, quod nabit tui suo jure, sed utro etiam oblata ab amicis manera constantè recusat, ut *adimianus* poneret Evangelium suum. Atque adeo, si fas est dicere, *Apostoli* generalitatem quodammodo superavit: ille siquidem licet à *Cornelius* avaris & opulentis tamen nihil acceperit, ne suum apud illos auctoritatem elevarer, aliorum tamen spontanea benignitate nonnuquam est usus. Porro, quemadmodum *Origenem* in

* Alia Editio habet, modo non.

ministerium verbi caterisque pietatis officis seipsum quodlibet superabat, ita fragrantia boni nominis in dies latius diffundebatur, adeo ut per *Alexandrum Hieronymum* & *Theodosium Cæsariæ* Episcopum, quorum id temporis apud *Palestinam* erat præcipua auctoritas, ad presbyterii honorem se petraçus (erat enim id temporis magna presbyterorum dignitas, qui post turba evaserunt) et in *Chersoni* locum surragatus, hæc quidem occasione. *Athena* Ecclesiæ variis hæresibus vexabatur, ad eas sedandas missus est *Origenes* jam medæ ætatis, idque sub testimonio ecclesiasticæ epistolæ. At dum per *Palestinam* *Athenas* tenderet, à modo dictis Episcopis apprehensus presbyter ordinatus est, ut *Christi* negotium majore cum auctoritate gereret. Hoc igitur honoris sollempne summo omnium applausu, prædictum hoc honoris longe infra viri meritum esse, cujus virtutibus vel summam sacerdotium deberetur. Hæc populi vox hæud leviter memoratæ animus *Demetrii*, qui humanum quidam passus (soler enim hæc tunc etiam perfectorum animos percutere) crecepit in *Origenes* crimina spargere, & epistolâ per orbem diffeminari, nominis illius claritatem offuscari. Et quoniam in purissima hominis vita nihil habebat quod reprehenderet, obijcit illi pauculum errorem, quod admodum adolescentem servido quodam ætate, sed non secundum sententiam, seipsum excecasset, quo libere citraque pudicitie periculum doceret Evangelicum Philosophum. Ferrat & illa quedam Evangelii præcepta, juxta sensum historicum observasse, veluti, De non habendo datus tonitrua. De obvienda sollicitudine carnis. Quidam tradunt idum sibi medicamentis genituræ stimulos admisisse, quod ego falsum arbitror, ferro res gelata est. Suspicio hoc esse, quod divus *Augustinus* in *Catalogo hereticorum* refert ex *Epiphano*: *Origenes*, inquit, a quodam *Origene* dicti sunt, non ab illo qui fere omnibus notus est, sed ab alio notis quo, de quo vel scitatoribus ejus *Epiphanius* loquitur: *Origenes*, inquit, *causam* *Origene*: Turpi autem sua operatione. Illi sunt nefanda facientes, sua corpora coram populo tradentes. Hæcenus *Augustinus*, qui laud scio apud *Epiphani* Græca recte intellexerit: nam *Philos* & *philos* Græci tam de violatoribus dicuntur quam de obsecris. *Epiphanius* autem homo virginis pudor, non ausus est genitalia membra nominare. Et *Augustinus* de *Origene* calumniatione nondum acceptat. Sed hujus rei penes lectorem esto judicium. Ut ad historici seriem redeam, hoc scilicet *Origenes* celatum cupiebat, ad *Demetrii* tamen notitiam neficio quo pacto pervenerat, qui tum quidem admiratus in adolescentie cum insigni animi virtutem, spiritusque robur, & collaudavit, & Ecclesiæ gratulus est. Siquidem interdum, sicut in equis ferocioribus, ita ex adolescentium vitis, præclara virtutum indolesprehenditur. Error erat, sed in puero ab ardentissimo pietatis studio profectus. Ceterum *Demetrius* quod prius collaudat, post obijcit pro crimine. Hæc mulierum corporis obliuio, quod mines *Origenes* ad sacerdotii fastigium evheretur. ne ad presbyterii quidem gradum admettendus nisi vitium hoc latuisset. Atque hodie quidem graviter advigilatur ne quis presbyter ordinetur qui corporis aliqua parte sit mutilus, ne dehonoretur Ecclesia: utinam pari studio advigiletur ne quis ad hoc honorem recipiatur, nisi qui mens sit integra. Mentem turpiter mutilam habet, quod deest sacrum Litterarum cognitio, turpius qui nullo pietatis amore ducitur. Dehonoriat Ecclesiam qui corpore laesus est, & non dehonoriat qui in cognitione Evangelicæ Philosophiæ cæcus est? Deducorat Ecclesiam qui corpore claudus est, & non dedecorat, qui juxta Prophetarum sermonem intus utroque pede claudicat, imo totus inclinat in mundum, à *Christo* præter titulum alienus? Sed recto ad spaciolum nostrum. Ingravescere invidia cessat quidem amulorum importunitati, & *Alexandriani* reliquit, nusquam tamen fuit ibi dissimilis *Adamantius*, ubique luccens, studioque indefessibili prædicans Evangelium. Non ie

A adjunxit damnatæ sectæ, quod fecit *Terridianus*, ex orthodoxo talis *Athenas* blasphemæ fratres, contra mentis suæ sententiam appellans cum omnis veritatis defestorem: atque enim mihi persuadere potest, hominem tam aeris judicis, sic in divinis Litteris vereciturum credidisse illum fuisse Spiritum Sanctum, quem *Christus* promittit Apollolis: nec orbem universum horrendo lechitum perturbabit, quod fecit *Artem*, & ne scripo quidem amariore contentens cum obtrudens: sed quod est longe pulcherrimum victoris germani, juxta beati *Petri* consilium, maleficio beneficiendo obturavit os. Dogma autem potissimum in *Cæsarea* *Palestina*. Illic permultos egregios viros in sacris *Litteris* erudit, in primis *Formisimum Cæsarea Cappadocia* Episcopum, à quo fuerat cum *Artem* *Cappadocia* intertutus, qui cum diu apud se sequit. In post sub obtentu sacrorum locorum ad *Palestinam* profectus, sacrum se *Origene* discipulum præbuit multo tempore. Instituit & *Theodosium*, qui post ad Episcopum munus aditus est, præterea *Gregorium*, quem *Augustinus* appellat, opinor, quod miraculo claret. Item hujus fratrem *Athenodorum*, quem à mundana Philosophia ad Evangelicam adduxit, & ipse adhuc juvenis ad ecclesiaram gubernationem erectus est. A *Adamantio Alexandri Severi* matre *Antiochum* accitus est, & ab ea honorifice dimissus est: hanc *Hieronymum* appellat religiosam sanctam, *Christianam* non dicit. Quoniam filius illius *Syrus* erat, se permulta fecit in vita non indigna homine *Christianum*. Certe *Eleazar* patri hujus probro datum est, quod *Mosem* & *Christum* quendam haberet in larario suo. Ad *Philippum* autem Imperatorem scripsit epistolam, qui primus Regum *Romanorum* fuit *Christianus*: scripsit & ad matrem ejus. *Roman* vidit tantum, quam Ecclesiæ magnam applaret in quadam epistola. Id scilicet est *Sophyros* Pontifice præfatus *Cæsarem* professoretur, & moxque *Alexandriani* reverfus, *Heracleum* presbyterum iterum sibi in societatem Catechesis adjunxit. Hoc diligenter expellit *Hieronymum*, quod qualem sperantem illum ejectionem ab ecclesia sui, primum *K. mem*, deinde *Cæsarem* profugisse, quum namquam fuerat ejectionis. Sed posteaquam *Demetrius* in abnecnem declaravit hostilem animum, maluit in *Palestina* docere *Christum*, quum *Alexandria* cum furioso Episcopo contendere. *Ambrasius*, quem, ut dixi, à *Athenis* errore revocavit ad fidei catholice sinceritatem, habuit *Epiphanius*, hoc est, operis pensum exigentem: de quo queritur ineptitola quidam, quod ab illo supra modum urgeretur, adeo ut nec legendi, nec à notariis excerpta recognoscendi spatium daretur. Notatiorum aut erat, ut quæ dicebantur notulis quibusdam exciperent, tanta celebritate, ut non dictas tantum, sed loquentis vocem assequerentur. Unde *Græci* *καταγραφαι* dicuntur. Nam erant & *καταγραφαι*, qui notulis excerpta plenius describerent. *Ambrasius* igitur notatius ac membranas suppedinabat, *Origenes* linguam *Heic* à multis hoc viro datum est, quod murice amiei semis & egeat non sit recordatus. Ex quo liquet *Origenes* ad extremam usque senectutem in paupertate perseverasse, quum tali viro non fuerit difficile discere si voluisset. Tantæ viri modestiæ, ut sora passus sit excepti quæ dicebat. Tanti studii, ut nunquam eorum caperet absque lectione, indignum rursus deteriorum hominum præterit, meliore neglecta. Vixit in sanctissimis laboribus usque ad annum ætatis suæ *LXXIX*. Tui mortuus est aique ibi sepultus.

Vita *Origene* *Adamantio* finis.

De doctrina & libris ejus.

Sunt qui tradunt *Origenes* fuisse *aristocraticum*, id hæcenus esse verum arbitror, quod maximum eruditionis patem sibi tradidit. Aliqui legimus illum in Philosophia nudis *Ammonium* quendam anas sperem, & prius adhuc patrem soler quatuordecim quibusdam facessere. Quum autem esset adeo discendi avidus, non

est dubitandum, quin uideantur potius studium italicum didicere, & habebat *Al. xandra* viros egregios doctos. Quod si *Angustinus* extra operam preceptorum tantum eruditionem consequutus est, quid sentendum de *Origenis* ingenio, qualem utiquequam habuit docti *Græci*, scilicet ingenium ingeniosum parum. Ut autem facilius ita & felicius dicatur, quæ jam inde à teneris annis percipiatur, *Origenis* nulla pari ætate potius à studio *Græci* *Angustinus* utque ad annum trigintaesimum fextum à religione fuit alienus, & catechizatus ac baptizatus nonnihil attulit in prophetis diuinitatem contrivit. *Ambrusius* jam adultus à munere civili simul & ad baptismum & ad sacerdotium amplexus est. Uterque docendo discere coactus est. *Origenis* ingenium sufficiebat ad omnia perdiscenda, adeo ut qui nihil aliud in vita sciebatur quam *Dialecticam*, & hujus generis reliquis disciplinis, ad hunc deferrent si quod esset perplexæ questionis. Quin & clari nominis Philosophi, licet à *Christo* alieni, si quæ esset in libris suis honorificum *Origenis* fecere mentionem, præceptorum ac magnitudo reverenter agnoscentes. Cæterum quantum voluminum in sacris Literis vel desitit, vel scripsit, liquido sciremus si existeret epistola, quam *Therapion*, ut ipse testatur, scripsit ad *Paulam* *Ephesus* matrem, in qua recensuit omnia *Origenis* ingenii monumenta, conferens eum cum *M. Varro*, qui & ipse ut uideantur doctissimus, ita *Origenis* fuit. Tantum autem fuit studium *Origenis* penitus abolendi, ut ipsos etiam titulos voluminum exstare passus non fuit. Nunc tantum ea noli licet quæ *Latine* verba sunt, aut quæ citantur à Veteribus. Et haud scio an nobis expediat, posteaquam ipsi libri interdicuntur, titulos quoque sublatos esse, videlicet quæ moderatus dolemus. Quæcumque vero reliquit, triplici diuturnitate distinguuntur. Siquidem alia dicuntur Scholia, alia Homilie, alia Torni. Scholia *Latine* possit dicere otiosa. Quæries ad iustam commentationem decora otium, breves quædam annotatuncula locis obscurioribus dicere solet. Homilie recte diversis colloquia, vir singularis modestie, rem magnificam familiari nomine signavit. Ardua planeque regia res est, publice docere populum. At ille sic orationem temperat, ut cum populo conferre videatur. Eas conciones non ipse scripsit, sed à *Neacris* excipit passus est, quod tamen negant illum esse passum ante annum, ut ante dictum est, sexagesimum. Tercium genus ipse vocat *visiones*, quos tractatus, sive volumina veteres possit. Eos ipse descripsit: & quoniam scripsit eruditus, abstrusiora quædam mysteria pæfecit, tota (ut ait *Therapion*) ingenii sui vela pandens. Primi generis nihil exiit, secundi permulta supersunt, tertii sunt libri *ad Alex.*, & *Commentarii* in Evangelium *Matthæi*, licet imperiti hoc Opus in Homiliis secerne. Jam sunt quædam quæ nullo tamen generum comprehendi videantur, veluti Epistolæ, quæ multis scripsit ad diversos. Nam quinque libros *Synmacreoni* nescio an Scholis adscribere liceat: in his enim varias res commisisse videtur, unde à pictoribus litragulis nomen assumptum est. Eum titulum à *Clemente* fuit mutatus. Sed quo in ordine ponemus *Exagla* & *Tetrapla*? Quam enim animam appulisset ad scribendum *Commentarii* in Scripturas divinas, ipsa re compertis id ut oportet præitari non possit, nisi accederet sermonis *Hebraici* peritia, quod ab his fontibus Libri sacri, prædictum Veteris Testamenti, primum ad nos emanavit: ad quos recurrere sæpepauero compellat, vel interpretum diffidentia, vel codicum depravatio, vel sermonis obscuritas: hac parte ne similis esset noster *Adamantius*, aliena ætate contrarie gentis naturam, barbaræ peregrinæque lingue tedium devoravit: cuius notitiam allepinus, non *Sepiaginta* modo, sed & aliorum Editiones in unum consulti, puta *Apollonia*, *Therapion* & *Symmacreoni* Editionem, unde *Therapion* eam appellat hæreticos *Therapion*: ea sedis contendit *Corinthum* fuisse purum hominem. Quorum *Symmacreoni* scripsit Com-

mentarios in Evangelium *Matthæi*, conatus illinc suum confirmare impetatem. Præter hos etiam *Origenis* nihil non periculis, quinque, sextam & septimam editionem adiunxit. Quæ omnes ita digessit per columnas, ut singule vel inter se vel cum *Hebraicis* conferri possent. Cui Operi titulum fecit *Exagla*. Rursus separatim digessit *Versiones Theodotianæ, Apolloniae & Symmacreoni*, unde hoc Opus appellat *Tetrapla*, à quadruplici ordine, unde & *Exagla* legendum videtur prima vocali asperata. Atqui constanter habent eundem *Exagla* prima exili, quod mihi magis probatur. Nam *Therapion*, *Apollonia* & *Symmacreoni*, si accedat *Versio Sepiaginta*, cum quinta, sexta & septima editione, erunt septem ordines. *Exagla* *Græci* locum *explanis*. Itaque *Exagla* dicta sunt, non à numero columnarum, sed quod res simpliciter absque involucri exponatur oculis. Sed horum mentione quæ non exstant paulisper dilata, de iis quæ nobis superius iudicium nostrum proponimus: ubi mihi rogandus est lector, ne pretius mihi trigediam excuset, si quid adferretur quod discrepet à falsa & persuasione quam imbibit. Opinione meam in medium adferam, quam oportet expendi priusquam damni. Si excusata displicebit, statim valere meum & fructus sua, ac, juxta beati *Pauli* consilium, incolu mi amicitia in tuo sensu acquirat.

EPISTOLA CCCCLVIII.

Erasmus Ludolpho s. S. D.

Hoc enim mihi crede, *Ludolphe* optime, non committam, ut minus tuum, quicquid enim ab te profectum, male collocaui videris. Cæperam quendam ad *Latine* descendam mire concubiliis: ea tibi pericula hunc mittam. Deinde nunquam desinam excedere quippiam, quod tua studia possit proovere. Tu modo maximo animo in honestissimis literis incumbere, si mulque doctos viros fovere perge. Bene vale, charissime adolescens. *Latins* 19. Aprilis.

EPISTOLA CCCCLIX.

Domino Erasmo Lupinus S.

*Ergo me docet *Parmeno* Terentianus, bene his scribere facere, qui illum amicus suo fuit si adu esse, cum & labore inuenit ipse capis, & ubi melius affert, tamen te (ita me *Deus* amet) non possum non ex animo amare, non venerari, non suspicere. Quo in me si animo, partem ex tuis multis proximis magis literis, partem ex his in quibus me accusasti *Coletus*, egregie intellexi. Multa profecto mihi, incognita vix plurimum in te precepi: *Suave*, & *panis*, *supplex*que pro veniam & parat me quavis supplicii damari. Tradidisti *Petro* quæ ex tuis *Abbas*, si non potissimum *Latins*, in unum ad nos advenire servare: tibi ignat *terrore* reddam *integra*, &, credo, *intacta*. Bene vale. *Longiore* Epistola aures oneratem, si aut ita estem qui hoc apte & *Latine* posset, aut si *strenue* te quacunque sermone libenter *lecturam*. *Strenue* vale, & me (si poter) ama, *London* 28. Junii.

EPISTOLA CCCCLX.

Erasmus Rotterdamus Magistro Martino Medico S. P.

Petere, perge ita, ut cæpisti, *Erasmus* tuum tuis præconis nobilitate, *Martine* humanissime. Sensi enim, nec iam grata sum tibi te prædicatur. Tua videlicet prædicatione fretus patrum *Theodolus* tunc altera me exoneravit, nepoti opinor commodare studium, non longius iter ingressum fœmina premetret. Tua vero erga me studia, mi *Martine*, vehementer verum mihi & grata sunt, & jucunda. Sed tu (si verum aude) amicum non perquam vehementer modo, sed & in tepe laudas. Pecuvioque *Latins* quæ istud tibi credat de homine poetico, & fataliter ignominioso? Si certum esset recentem amicum tuis mendaciis celebrare, modestiam finge eximiam, mentire bene

bene litterarum, talem fac, qualem me esse maxime & decebat & cupio, cum pecunia quid *Erasmus*? De valitudine te certo non fieri potest erat, ego (ut apud te coepit) valetudinem meam tota *Hollandia*, compositione multa fatigavi, perussi tamen pericula omnia & in virum evasi, reliquit color & animus, Superor precor, ut munus suum tuncatur. Virgine extenuum periculum *Dordrecht* feci, bene processit, omnes numeros adesse sentiebam. Sane quam invitatus ex eo oppido sum extractus, & quam hinc invitatus discessi, tam hic invitatus haere. Quid, inquit, te remoratur? malus credo genius meus, qui mihi loculos hic sine fructu exhausti. Apud *Amstelredamum* sum decem ferme dies commoratus. In quinto Nonas Julias cum legatione in *Angliam* concessi. Nocuit & haec mihi legatio. Nam Epistopus & turba negotiorum oppressus, & de viatico congerendo sollicitus, atque adeo subitatus, quod Princeps *Philippus*, ejus nominis mittitur, sexcenta denariorum aureis juvent, multum apud me querelam, pecuniae periculum effudit. Nunc, quod est molestissimum, hic haereo magno meo dispendio. Neque vehiculi neque comitatus adferre copia, & *Parisiis* esse quam primum expedit. Verum his de rebus satis. Quod rediens te non offenderim, sine molestia tui. *Leovanium* visi, ubi noctem & diem commoratus, à *Francisco Crensch* viro egregie litterato aliisque tum singulari hospitalitate tractatus. Quod si porro etiam res à me expectata, summas *Pontificis* Archiduci nostro preclarum munus transimisi, *Rosam* aurum, non materia tantum, sed multo amplius spio opere admirabilem. Oratori Princeps una cum *Amstelredamum* ad duas leucas obviam est profectus, idque pridie Calendis Julias. Munus ipsum solemniter *Bruxellis* est illatum, cum tantibus utriusque Episcopis, ipso Oratore medio & *Rosam* auream sublati manibus iussente, quem ubi usque ad hospitium suum dux esset prosequutus, ad sua quisque reverſus est. Postredie, hoc est, Calendis Julii in templo frigidi montis pontificale donum frequentis coeta Principi traditum est. Habita oratio de muneris ipsius amplitudine, de Principis laudibus graue per Cancellarium abſe. Multum nugaturum effudit. Ita tanquam tecum fabuler, jucunda haec mihi scriptio fuit. Bene vult, ac non, ut soles, hac. *Bruxellis* est bibliotheca *Amstelredamum*.

EPISTOLA CCCCLXI.

Erasmus R. *Magistro Jacobo Maurilio, utriusque Juris Licentiate doctissimo, S. D.*

EST etiam jampridem multo scribendi labore pene delassatus, quid enim laboriosius, quam scribere, praesentim edenda? tum infensentiarum quoque in *Abolenda Fanegyrici* coronide fere occupatus, ut occupator esse non possim. Et hic labor, quem tu mihi injunxeris, quam molestissimus sit, tum inutilissimus, (quid enim molestius, quam alieno scribere stomacho? quid inutilius, quam ea scribere, quibus scribendis dedecus bene scribere?) tamen meum in te amor effecit, ut neque molestus esset mihi, neque inutilis videretur, quando mihi semel decretum est meo *Jacobo* per omnia movere gerere, non solum officio, verum etiam libenter. Vale. *Leovani* 18. Septembris.

EPISTOLA CCCCLXII.

Erasmus R. *Jacobo Maurilio, utriusque Juris Licentiate doctissimo, S. D.*

SI vales, amice sincerissime, est curam majorem in modum gaudium. Non valemus belle, tuncque semper meminimus & monuerimus, dum spiritus hos rejerat. Funerum spero, ut te hac res late sit visurus. Tum amica coram & interorum mysteria prodemus. Nam in regno *Platonis* oportet de redeundo cogitare, cunctaque cautum agere. Principem nostrum in hanc in-

ciduſſe regionem, equidem ex animo doleo, idque multum de causa. Is nondum solvit, meo magno malo: nam *Mutina* mea regio iussu illi adesse coegit, idque sume opte sume. Interim ego pecuniam profundum meam. Scripsi *Gualtero* nostro copiosius. Saluta Dominum *Reynera* Medicum, alterum litterarum *Hollandicarum* decus, & Magistrum *Hieronymum* festivissimum hominem, reliquosque mei tantissimos. Usori tuae dulcissime, jucundissimisque liberis omnia sua laetitia precor. Vale. *Leovani* 2. Aprilis.

EPISTOLA CCCCLXIII.

Erasmus R. *Magistro Jacobo Maurilio, utriusque Juris Licentiate doctissimo, S. D.*

ERASMI tui vivit valetque, gravis Superis, nusquam non amans, nusquam non memor tui. Is hoc officii ab te peti, ut has litteras quamprimum cures reddendas domino *Jeano Obrecht*: qui so ne pigeat tantulum operis pro me suscipere. Multa sunt hic in *staba* nova, scripta digna, verum jam usupit tabellio. Saluta eruditissimum dominum *Reynera* Medicum, itemque *Hieronymum*, reliquosque amicos omnes. Vale familiarissime cum omni familia. *Florentia* 4. Novembris.

EPISTOLA CCCCLXIV.

Erasmus Epistola pro amico quamdam scripta ad Medicum.

EX te demum ipsa intelligo, vir eruditissime, grato animo nullum incommodum accedere posse acerbis, quam si ist, quibus immensam gratiam debeas, ac modicorum quidem referendi suppetat facultas: id quod mihi in te prius evenit: cujus ego cum divina meritis animo recolo, recolo autem assidue, displicio anxius, si qua forte possim tantam tuam in rei humanitatem reponere, ut non ex aequo, id quod sperandum mihi non est, at aliqua saltem ex parte. toties factis meis irascor, maleque precor, quae me hac conditione nunci voluerint, ut summam tui similibus humanitatem experiri necesse haberem, temeti vero quod accepissem, ne munus quidem ex parte possem. Quis quidem una in re fortunae iniquitatem mihi gravem sentio, ingenique intamo pectori obortur ictus, cum & ardet animus referre beneficium, simulque occurrit, & quam sit exiguum, quod nostra possit tenuitas, & quam immensum, quod tua possit humanitas. Quis enim unquam vel opulentissimus Medico gratiam parem retulit? ut Deo, ita nec Medico talis rependi potest: à Deo vitam accepimus, à Medico tanquam recipimus: à summo illo rerum fonte, vivendi munus accepimus, id Medici cura tum servatur ne pereat, tum restituatur, aliqui perierunt. Quare equidem virum medicum non unum pro multis numeramus, ut scriptis *Hieronymum*, sed pro terrestri quodam numine inter mortales habendum censuimus. At quantum reliquis mortibus antecellit Medicus, tantum ego te Medicoque vulgi antecedere puto, ut tibi non modo ut Medico debeamus, sed ut Medico in arte principi, fide rura & pene incredibili, cura & sollicitudine pliusquam paterna, humanitate admirabili: quae omnia in uno Medico reperire, fortasse non minus licet rarum, quam phœnix ille Poetarum, qui jam in raritate adagium cessit. In te autem uno non solum haec omnia, verum etiam summa. Quid enim te uno vel in consensando solertius, vel in iudicando acutius, vel in pronuntiando modestius? quibus rebus non modo omnes nostri temporis Medicos longe praecurris, verum etiam ipsi acri auctoribus, & tanquam diis, ut Veteres loquebantur, pure optimo debeat acriari. Tum Deum immortalē, qua fide? quae quidem si arti detracta sit, pericula quaedam res sit Medici. Quia spectatissima id est consequitur, ut certam magnam quique tibi capis sui salutem non ut Medico, sed ut parenti committat. Tum quam exacta vel minutissima in rebus diligencia,

quanta patientia laborum minimeque morosa, ut ista in re, nulli vel amantissimæ masculæ cedas. Adde jam humanitatem singularem, qua jure tibi contigit, ut nemo te non admittat, nec admittetur solum, sed etiam amet: nam ete quidem doctus es miraculo, si de magnis tibi places, diligencia curaque laborantibus, humanitate miraque morum iuvenit universis. Ha rebus omnibus, in summo meo periculo, hominiquæ pene ignoti rebus propemodum desperata, certe amicitissimus, ita es utilis, ut ne in fratrem quidem poteris officiosus, ut tua plane fin arte tanquam ab Orco revocatus. Itaque quid debeat video, quamquam ne id quidem satis animo conseqvatur, nedum verbis. Verum ubi de referendo, ut par est, incipio cogitare, tum vero ratio accepti atque expectati nequitiam convenit. An de mea fortunaletia remeiat? quæ perquam tenuis est, planeque Poetica, id est, maligna, ac pene nulla, cum præstantius sit id, quod in nos contulisti, quam ut vel *Græsus* ipse, si universas opes exhaustas suas, par esse possit: aut mihi si fontes auri, ut Poetæ fabulantur, domi sint, aut *Tagus* aliquis, *Palæstina* aureas arenas volens. *Phalaris* & tyrannus & opulentissimus cum *Priestis* Medico amplissima munera planeque regalia misisset, purgato tamen munere exultantem, imparem te ejus beneficiis fassus. Ego vero sic, ut res habet, scntio, ut ac si me totum quidem quantus sum, pignori oppellere, aut etiam capiti auctorem fecero, possum ulla ex parte solvendo esse. Verum scio te tam hæc gratia non egerere, quam ego referre non possum: sed interdum bene esse gratias, ut ait *Seneca*, *restituere* ipse. Siquidem *Adriani* gratia modestaque oratione *Secretarium* sibi devotissimum reddidit, quam *Alexandri* animo liberalissimo pures divitiae. At hæc quoque quam sim impar, agnosco: propterea quod tanta sunt tua in me merita, ut quantumvis etiam dicendi copiam superent, neque quicquam tam magnifice dicere possit, quod non ad tuam humanitatem exire videatur, tum ea est nostra infamia, ut ne mediocres quidem materias possint dicendo æquare. Denique ea est ingenii tua elegantia, ea iudicii acrimonia, ut nisi perpolitum, exactum, exquisitumque, nihil queat satiare. Quare cum utroque modo vincat, ut non referre ulum, nec agere paræ gratias possim, id quod unum opus est nostræ, facere nunquam desinam, nempe meminere, amabo, gratias agam pro viribus, relicum hæc tamen ut ingratus omnino videri non possum; mittoque hoc ad te non in rationis deductionem, sed animi grati iudicium, *Homerum Græcum*, quem ego ab homine amicitissimo abtuli, ut te mihi eo faciam amicitiam. Bene vale.

EPISTOLA CCCCLXV.

Andreas Ammonius Lucenæ Guiljelmo Mont-
joie S. D.

SEMPER quævis, clarissime Montjoie, ubi gratiam referre non possem, solent non ingrati animi esse, & haberi. Quare tum a te aliis Meccenate, tum a multis aliis benignissimæ litterarum patronis in hac vestra Britannia, qua tot amos me fecit, ut jam & meam non mirra appellare posse videar, unde non genere humanitatis affectum, quam pauperias, qua (ut ille ait) *ayvov* meos videt tuos, vias alios persolvendi gratiam mihi præclares, quam potui, sum rogatus: laudare cupi, quibus me plurimum debere arbitrabar. Quod officium *Plinius* *Junio* ita gratiam olim fuisse ait, ut qui singularem laudet, vel urbem scripserant, benevolens, aut pecunias meritis esset ornare. Siquidem *Cæcilius* ab *Alexandro*,

— inculcis pro verbis, & male natis, Retulisti acceptos regule numisma Philippos.
Et P. Cor. Scipio Africanus, Enium, etæ nuncupare radem, votivum habere, jam pulcherrimum triumphum lauratum seque, & Corneliorum monumentis diem superis, non fuit designatus. Sed mortales pra-

terep: *Deus* *Opi. Max.* quam pra suis immensis ergo nos beneficiis a nobis gratiam recipere? nuncupare laudem. Quæ vestigia nos sibi facere jubet? non alia profecto magis quam laude, mirum quid hæc una nostrum munus est, cetera autem nimis sunt. Hanc ergo esse gratiam mea alteri Britannicæ, hanc tibi, hanc alius meo patronis referre sum coactus. *Vestra* bona, vestras virtutes non facit, sed quod potui, laudavi. Quod si pulcherrima materia parum deceret addidi, fess illud, in magna de voluisse sita. Istas vero meas qualescunque impares, idos tibi nominatim dicere audeo, quod te divinum munus sollicitum esse mea, & pro tuo illo misere candore, meas nugas non amarus nihil exilimare perferat. Proinde quicquid hoc est, ea velim hilaritate, qua rustica & vilia manifesta solet, accipias: & quod feci, non rem, sed animum offerenti expiendus. Vale.

EPISTOLA CCCCLXVI.

Thomas Morus Erasmo Rot. S. D.

BINAS ab te litteras accepi, alteras *Friburgi* data VII. *Februarii* prezimi, alteras hic *Quirinus* attulit, qui præter litteras impartivit alia, qua te reguntur ipse alia digna reguntur sunt, qua quid me fere voluisse, magnas tibi gratias ago. De rebus tunc omnia potest *Quirinus* cognoscere, qui mihi videtur & proinde esse & diligens. Quædæ ita causa, & quoniam te amo, etiam mea, præsentem *Contra* *Præfatum* non minorem erga te amorem pra se ferre, quam præfatus alim *Waranus*, qui non alim vixit tui amantior: qui fassus est se sine ad dandum *figere*, ipsa res indicat impares facultates non impares animam fuisse in causa: nam mortuus est *sagra* quam quicquam credas pauper, nisi quod non defuit unde discurreretur debita: neque ita multum debuit, sed post impensa ipsa faveret, non admodum multum superavit. Dunctum enim hand dubie vehementer exhoratius hoc bellum, aut incuriosius prius qua sunt habita nobis cum *Scotis*: nam cum dicit *Scotia* est contra-mina, tam præca a nobis, ut ego tam rare fore ab illo jam audiam quam ab it. Rursum hic erat N. hoc fuisse cum *Melanchthone* non servatum per usum quo etiam claudum, post factum disceptasse: sed hic ramor paucior evanuit, & res reperta est falsissima. Rex videtur adversus hereticos acriter quam *Episcopi* ipsi. *Tyndalus* hereticus nostras, qui & nosquam & abique exiles, scripta hæc nuper *Melanchthonem* esse apud *Regem* *Galliarum* semet collocatum cum eo, qui solum videtur exceptionem *Parisiis*, comitatu CL. equorum: addebatur se timere *Tyndalus*, ne si *Gallia* per solum recipere verbum Dei, confirmaretur in fide *Eucharistia* contra *Viclefiam* sectam. Quam sollicitus ipse tractant hæc negotium, tanquam illi delegasset *Deus* insistendum & radicatum fidei induendum arbiter! Quod in epistola priore scribis, dubasse te epistolam meam edere, quoniam tantum esset causa car editam copares, non est, mi *Erasme*, quod dubites: locustæ quidam apud nos spargere cuperat, me, quamquam dissimulare, incivem tamen esse magistratū abdicatum. At ego quomodo sepulchrum mihi sacrandum carassum, non dubitavi rem, ut erat, *Epistolam* referri, ut contra si quam posset redargueret. Hoc tibi solum adscripseram, quam velas vixum non possem, ut gloriosum inestebam. Sed ego hoc malebam, quam ut alterum illud persuaderet forem: non mea certe causa, cui quod dicant beneviti, modo probet *Deus*, non multum pensi habet: sed quoniam in fide causa libellis aliquos adversus quidam nostras contentiosum dogmatum propugnatores hinc nuper scripseram, arbitrabar oportere me integritatem nominis mei defendere: & non sollicitam quam gloriosum scripsim, *Epistolam* meam accipere: in quo videbis qua consensio solacia mihi illi blandor, quo minus de me prædictum quid libet. Explebam jam *Indici* tempus a gesto ac depolito magistratu, nec adhuc quicquam predicti qua de mea integritate querebam. Aut tam innocens fui, aut tam constantissimam, ut amulus meo necesse sit, si me altera voluit, altera saltem suam gloriari.

riari. Sed de hoc negotio Rex ipse quam alias, tam privatim scire, tam his publicis praesentavit. Nam supra quam meus pater pater potest in recessum, per se Ducis illustrissimi, Ducis, inquam, Norfolkici, magni Thesauro Anglie, quam sacerdoti meus homo imprimis egregius collocavit in loco, honorifice jussu de me restatit reddere, quod agere proci meus me demonstrat: nec te singulariter erga me bonitas Regis contempsit, revocari fecit idem domo multis post in sua praesentia in solenni conventu magnarum ac populis, per se successoria mei, in oratione, quam ex more primam habuit in senatu, quem senatum (ut sibi) nos Parliamentum vocamus. Igitur si tibi ita videbatur, nihil est quod dubites, quo minus ad id epistolam. Quod in Epistolis proficer hereticis me facile molestum, hoc ambato feci. Nam omnino sic illud hominum genus odi, ut illi non resistam tam invidiosum esse velim quam cui maxime, quippe qui in dei magis ac magis exterior tales, ut modo ab illo vehementer miramur. Illi, de quo scribis (obsequar tui consilio) nihil omnino resistam, quoque longam epistolam jamda paratam habeam; nec ab id contempsit, quod quicquam penitus habeam quid sit, aut amari ejus complere vel sentiant vel scribam de me, sed quod enim merere me acceptat referendi externi, quam cara propere tangar respondendi domesticis. Tu mi Erasmo, feliciter diu vale, felicissime semper. Erate nostro Chellico.

EPISTOLA CCCCLXVII.

Alvarus Nemo Erasmo Rot. J.

*ERASME eruditissime, & ob hoc mihi notissime, vir quantus tibi Alvarus meus hoc Carmine, quo nostro Marliano designas Episcopo gratulor, in quo Aesculapius, a vniuersis gratias deus olim credidit Medicina, conuenit, quia ille insignis tuus Medicus saluum perculsi fuit (at ille inquit) ob evocatum ab inferis hominem, Ludovicum autem Marlianus mirum capite pro pure ecclesiasticis diadematis accepit praesentem amantissimum, hoc est, iaculando fulmina, etiam super ipsum Aesculapium. Vale, & da vniuersis tuis & sine lege caraliteribus, quos sibi sua rudisque manu sequatur potius quam ducatur. Sequitur Carmine.

Est locus umbrato penetrali in nocte cavernae
Horridus, irati pullos quo culmine celsi
Summipetis nigrante linu Jovisq; cruoris
Æquore, & anguicomi sufficis vultibus orci,
Hunc habitans vinctuque furem Medus utris
Hac Phlegæon effatur voce misonitros:
O comites exultate, nece comineque doloris,
Plangite, cur totiens sceleratam cernimus iram?
Tela Jovis totiens? iterum petit improba nostrum
Flamma caput? siveque iterum nos invida sati
Vis agit? o quanto cogni meminisse dolore!
Ille ego qui quondam raptis Euphorium umbris,
Restitui patriis hominot tot corpora tellus
Cæcis, potens herbas, & viva primus in arte
Hippolytam, Glauconque leuiss Achorem sub ipso
Illudens morti, languorem victor iniquo
Fulmine caesus agor, hec dona, hæc premia nostræ
Artis ab invida misit mihi, Jupiter arce:
Ast Lædæus amor nobis, mea castra secutus,
Non solum medicis tentat nos vincere factis,
Bullunt sed mitra gerit, ferrumque decorum
Fronte refert binis & mystica cornu dextris,
Corporibus nimiumque valens & mentibus ipsis
Imperat, morboque quærit sacratas utroque
Carne, anomo, totumque hominem parat uique mēderi.

Hei mihi quam dispar tenuis nos exitus, ergo
Fulmina nos putamus? clarum gerit ille coronam?
Non erat hoc tantum, mittendis fulminis iussit
Arbitrium, & sordes celestibus urere flammis,
Atque ligare peos, & cæca resolvere vincula,
Torqueur invidia, rabie torqueatur & astu,

A Sed fateror magnum plus me exacerbat pudorem,
Et dolor hæc summus nobis, nostroque pudore
Vincitur: o nostro nigrescat iudex plerū,
Seu reperant mortale cautes, sine omnia fatis
Prestila seris, & terra ruit, & cœcidat æther!
Ut mecum totius perant documenta Galeni.
Sic ait, & lachrimans Stygia caput abdidit unda.

EPISTOLA CCCCLXVIII.

Erasmus Rot. Demoni Joanni Obrecht S.

B VOLUPTATI mihi est, quod tam amice de nobis
& sentias, & loquaris. Id enim mihi renunciat
Magister Gasterium, liberum Theodorum magni
præceptor, homo tui amantissimus, qui jam Bononiæ
agit nobis familiarissimus. Nuper in Theologia docto-
rum recepit, idque contra animi sententiam ab
amicis compulsi, qui titulum hunc putabant mihi non
nihil auctoritatis allaturum. Reversus vos, uti spero,
celare proxima, cosmique omnia conferemus. Plu-
rimam salutem amantibus communibus amicis nostris,
quibus equidem omnia iura precor. Si te nuge no-
stræ delectant, nuper Parisiis impressa sunt multa mea
lucubrantes formulis Badianis. Vale.

EPISTOLA CCCCLXIX.

C * integrum
deest solum
& vixit, radicibus, mi Erasmo, quæ bene viri inter
se confixerunt, impingant nebulas tibi, quæ cogitare
Judæum aut Torcam nescis esse. Colloquii etiam, in
quibus tu nihil nisi ex indulta persona asseris. Itera alio
ad tibi obijciunt, quod dixeris in Colloquio: Nihil fan-
dus quam fuisse hereticis, non advertebat id dictum
esse ab indulta persona heretici, quibus sanctissimæ epis-
tolæ tuæ, quam in calce Colloquiorum addidisti, tam es-
tremum Hispani, quando præparatur ab ipso articulo.
Falsitas si hoc pollicetur iterum dei Demoni quoque
dragmina, in quem diem ab ipso præscriptum non est,
quod mihi loquantur. Interca non cessant Valdesius &
Coronellus parare animum Toletani & Hispani. Toletanus
pollicetur esse omnem operam, jubet si bene a-
nimo, idem facit Hispani. Mercurius à Catina-
rio, Cancellarius, quiesce de te mentem facis sacrosan-
tam? adeo ut cum cum nuper iocissimè, laborat ille
pedagra, & interrogaret me, si feras mihi aliquam
consuendo tecum, & responderem, fuisse, sed parvam,
salutem adderet, reuera fuit tibi consuendo cum Chri-
stianissimo vero & eruditissimo, mihi semper amantissimo,
adversari tunc Valdesius & Sepperus, idem Cancellarius,
scribit jam tibi. Coronellus, Valdesius & Ver-
gara sentiant in rem nostram se salutem, si scribas Re-
verendissimo Alphonsio Mannrico, Archiepiscopo Hi-
spani & maxime insigni, cui ostendi integrum a-
nimum tuum, idque sine mora & quam citissime. Mi-
rum quod non scripsit Coronello: si enim Patrem est
tunc supremum & maxime auctoritatis apud Hispani-
sem. Morillores salutes te & jam tibi scribit. Val-
desius per litteras peritioris lingua nostra vernacula elo-
gantissime scriptas petis, ut sibi fieri cupit articulum
in te adductum, rebus quæque obiter in ipsum an-
imum Christianissimum, probata universis nationi-
bus opera tua, Pontifici maxime & centenis Cardina-
lium, eas ego faciam Latinis & mittam cum articulo
in hoc tragodia, ut facili perasus modestissime inge-
nium Valdesii, & quævis te feceris in omnia rebus tua,
Ansim ego dicere, Valdesium Erasmiorem Erasmo,
placet ita loqui. Scribit ille ad te, omnes tamen, qui
ad te scribunt, relegant te ad has nostras litteras, ut
gula barbarioris non pollicetur. Belisarius Comes Ca-
stillonis, Orator Pontifici, vir utique eruditissimus, Na-
vagerus Veretius, vir utique longæ eruditissimus, &
Andreas Neapolitanus in dies debacchantur in stylum
tuum. Non potest Jette hæc natio, quod ante Germa-
nim.

mas ostentationem Italorum depreffis. Nunquam sum apud eos, quin illis faciam mentionem de stylo Erasmi: Erasmus, inquam, tam ex Latino saltem est barbarus. Tum, dicunt in continuatione, cum ipse nulla alia res istam me ipsum, quam quod si mem. Laudant aristicum Moriz, Lucianicum vocant. Obiciunt mi Erasmo Jovinianum Pontanum, hominem, quoniam prius ex scrip- tis illius perspicere, eruditum, sed mirum in modum verba afflicta: stylum Erasmi dicunt autem esse ad hunc stylum. Ego vero contra, Erasmi tam longe elo- quentior, illius vero afflicta. Obici illi inter po- culis carissimum Pontani in suo Dialogo, qui inscribitur Altilis, ubi carissimum agi de numeris stravit Virgili- nae, statueret hominem plus iusto curiosum, sed eruditum, copiam verborum in se & facilitatem veluti natus argu- mentis laudat. Benedicis Theorocum, suum Regi- frum Francie Padogeti, homo ingenuus ostentatior, ut scitis esse Itali, ad nullum eruditum, sed Grammati- cus Graecus & Latinus, ingenuus impudentior vir & nul- lum iudicis, Hetrusca lingua tradidit, Batavum se vocat, in hanc provinciam hominem ego pro te accer- me invenisti sum. Ajunt jam, si Dux placet, Longo- lum, vestigi hominem, amicum transmarinarum, ut ipse vocat, eloquentissimum. Sed quis non sit, Longo- lum, dum voluit Ciceronianus est, incalide in plures afflicta. Non admittit, ut alicui transmarino congerit felicitas carum, quibus obici ego nunc aut dicam Epigramma Theodorici Mori. Habes, mi Era- sme, istiusmodi hominem, invidiam quaque Italo- rum, habebis postea totam rem istam, tu interea non committas, ut hac Philosophia Christiana, qua in hunc dum opera tua creas, desistas, qua poena contrari- us ista provocet te ad falsitatem. Vale decus omnium Theologorum. Servet Deus hanc tuam familiam, maximo Anselmo Republica Christiana. Valloteli 13. Martii.

Generali Fratrum Redemptum, vir probus & crudi- tus & non parva auctoritatis, ex animo faveo tibi. Vale istum.

Petrus Joannes Olivarius, plissum tam, subscipit.

EPISTOLA CCCCLXX.

Erasmi Rot. Domino Petro germano suo S.

ITANE totum fratrem exiisti? itane prorsus Erasmi tui tibi cura recessit? Scribo, mando, remando iterum atque iterum expositulo, scilicet ex familiaribus tuis illinc profecta: neque litterarum habent quid- quam, neque mandatorum usum, tantum te recte va- lere ajunt. Nihil isthoc quidem mihi auctus jucundus, sed ro ideo nihil magis tuo officio sanctus es. Ut ego tuum peritiam video, proclivis factus credo, ut ex cote sic, quam ex te aliquid litterarum elicia- mus. Et ubi, quæso, mi Petre, pristina illa tua in me benevolentia, & vetus ille non vulgaris, sed fratre di- gnus amor? Itane subito ex Altiore transisti in De- mæon? Itane animo in nos factus es alieno? Quid enim aliud suspicari possum? Si tantillum Epistolæ scriben- dæ octum auctori nostro tribuendum non putas (rex Ro- machum teneo) aut ego parvus tibi cordi sum, aut pro- fectio jam plane excidit. Si me hac suspitione levatum cupis, si ulla Erasmi tui tibi cura est, si quid in te fratris reliquum est, cura, quamprimum ad me scri- pteris. Ita te, Petre, recte valeamus propediem latus adiciam; & ego mihi tuis litteris habeo neque opta- tum, neque charas. Nulla re alia certum mihi fidelem feceris, te nostri memorem esse, & germanissimum tuum erga me amicum, munera jam olim argumen- tis perperitissimum, adhuc solide perpetuoque manere. Sin vero ille jam ulla non dico culpa (quam à me ab- esse scia maxime) sed culpe suspitione alienatus sum, vel omne nostra purgatione accepta, obsecro te, ad su- genium redi: exiis Demæon, auctum Adiciam induc: & qui mihi dissolutissima temporibus nulla se desuisti,

nunc quoque fortuna, etiam non secunda, mitiore tamen adfuit, adfuit autem propius nulla alia re potes (quando- quidem corporum conviciis negatus est) nisi tua creber- rime ad nos datus epistola. Id itaque hic curaris, tam grato me beneficio afficeris, ut prorsus gratior non possis. Si, quod adheum, audienti cupidus es, te tu meo animus quam maxime, te ore, te animo feruissis, te cogitamus, te somniamus, de te nobis frequens cum amicis sermo est: verum cum nemine crebris, fami- liarior, atque jocundior, quam cum Servasio coner- tione nostro, adolefcente (me Hercule) idoleo pulcherrimo, ingenioque suavissimo, eorumque discipularum, que cum me, tum te à pueris apprimè delectantur, ita dissolutissimo: hic tui videndi cupidissimus est. Quod si te ad nos propediem (ut spero) receptura, sit, scio, juvenem non modo tua amicitia dignum judicabi, ve- rum etiam, mihi fratri facile antuleris, siquidem probe & tuam humanitatem, & illius virtutem novi. La- enim est, ut nemo illum non amet. Quamobrem ma- jorem in modum à te peto, ut servasulo Satyras, qua pusillo codice descriptas habes, illi commodes. Fidem habes, mi Petre, nunquam rectius beneficium colloca- veris: senties hominem & gratum, & memorem. Va- le, mi jucundissime frater.

EPISTOLA CCCCLXXI.

Erasmi Baltholdi Firckheimeri suo S. D.

AGRAVUS solet exaggerare omnia, quamquam nihil adhuc accidit mihi indignius hoc factio Ha- tians. Hanc technam truxit Henricus Epiphondus, qui omnia sua consilia mulerat cum Henrico, quam efficit Balthold. Uterque debebat animam, vifum est il- lius hac via posse extendi ducentos florenos ad amice Erasmi. Ex extorquente aliquid, nisi obliuissis. Nam offeci technam. Cum viderem mihi extorqueri posse, saltem à typographo voluerim pusillum abradere. Neuter fecit odio mei, quum de utroque sim bene meritus, sed amore predux. Nunc ab aliis quibusdam extorserunt sexcentos florenos & triginta. Henricus habet ducentos: Juvens, cujus nomine bellum indicum, quadringentos: Epiphondus legatus triginta. Fuit alia, & hæc fors attulit ei lucrum nonnigra. Ibi ha- bentur hic pro bonis suis. Spem meam, quæ Henrico respondeo, jam pene excidit Fridericus. Itaque fero mones: quamquam respondeo contentum. En- feram exultabam esse defunctum. Simile quiddam ac- cidit mihi Lovania. Scriptum Hermannus Goudan, qui præter utrique lingue litterarum non vulgarem La- tinas primam lauream meruit, familiariter de rebus ad ipsum pertinentibus, nec credebam fore, ut ulli suum eas litteras ostenderet. Epistola circumfetur ex- cula. In ea, ut scribitur, taxatur Franciscus Holst & Egonandus Carmelita, quibus Cæsar & Pontifex regnum commisit, exurendi Lutherani. Nondum vi- di epistolam. Pontifex imposuit silentium Egonandus. Itaque mullant Theologi. Nescio an tibi scripserim de tragedia exorta in Anglia. Injuncta erat Regi suspicio me adfuisse Lutheri in novo ludico libello. Ea de causa mihi famulum. Is redit omnibus felicissime go- lis. Rex excusat sese, & item Cardinalis. Amici ve- teribus accrevit & amor, & numerus. Domant si- mulum supra triginta florenos. Exultat, Henricus furi- osior, semper à me laudatur, & humaniter acceptus Balthold, certe nullo verbo à me laus, excidit nescio quid in me: quod fortasse exibat hinc nundinis: bi- jussimodi conciliant non optimam suam Germaniam. Nihil solidius. Principes omnes hortantur in Lutherum. Ego autem non scribam, aut ita scribam, ut qui pu- gnant pro regno Pharsarce, malint me siluisse. Bene vale. 29. Augusti.

EPISTOLA CCCCLXXII.

Balthardo Pischkeimero suo Erasmo S. P.

CHARISIME Balthalde, nihil me *Antwerpia* juvenis singulari indole, tua fororis maritus, & mihi tuo nomine salutem dixit, simulque officium suum mihi attulit. Prodit tandem liber *Eduardi Lei*, quo nihil unquam natum est, neque virulentius, neque mendacius, neque seditiosius, addo, neque stultius, neque indoctius: & tamen homo sibi placet, & invenit, quod in ** applaudat. Respondimus ex tempore illius invektivis, ad quas si conferantur scripta *Huicfrasi* & *Pfefferkeri*, nihil sunt nisi merum mel. Nos, quod ad rem attinet, facis strenue nos gelissim in reitellendo. Caterum, quomodo monstrum hoc, natum in perniciem bonorum studiorum, sit a vobis expeditum, ex amicum virum cognoscetis, quibus hoc negotii dedimus. Nisi petis nos deterere, fortassis hoc vere tuo commigribimus in *Germaniam*. Interca cura, ut quam optime valeas, amico magne & patreus incomparabilis. *Leovania* 19. Martii.

Erasmus ex animo tuum, sapientem.

EPISTOLA CCCCLXXIII.

Balthardo Pischkeimero suo Erasmo S. P.

VIA ornatissime, huc me consulenter, ut adesset mea lucubratorum excusandis. Et statim ad tiderem hypocaustorum graviter agrotare cepti. Idem mali generis, quo laboravi quam hic essem proxime. Convalueram, sed ex intervallo repetit nos morbus priore gravior. Jam dudum exspecto, quem exitum sit habitura *Lutherana* Tragedia. Omnis spiritu quodam rei geritur, an ex Deo sit, nescio. Ego, qui nunquam favorem *Luthero*, nisi quomodo faveat, qui honorat ad meliora, utriusque parti faveo. Adipue nos pueri quidam alius de causis inveniunt, etiam *Casari* persuadere conantur, me eiput esse huius tumultus, non alio argumento, quam quod non scribo adversus *Lutherum*. A *Lutherani* proficindus in professionibus quatuor *Pelagianis*, quod plus tribuit *Luthero* *Arbitrio*. Nonne ille mecum agit? *Abi* *Paraphrasi* in *Mattheum* ipsi *Cardin. Sedano*. Bene vale, vir clarissime. Saluta sorores tuas, & si qui sunt qui diligant Evangelicam doctrinam. *Basilea* 12. Februarii.

EPISTOLA CCCCLXXIV.

Reynerus Goudanus Ibyicus Domino Erasmo S.

***S**ALVE, mi Erasme, delissime dicam, an eloquentissime ignore, adeo tibi Veterem cum *Pallade*, *Gracis* *cruciatum* cum prudentia verum omni *genera* *cruciatu*, ut merito palmam eloquentiae omnes tibi conferant. *Lutet* *panis* *histe* *lateralis* *intereptere*, tu pro tuo candore veniam dabis. Ego inter ardentes non nescio quomodo *historiam* *Hollandiae* *scribere* *aggressus* *meo* *subversis* *temperis*, dum per occupationes *lucubrari*, illam quondam *libris* *complexus* *suis*. Verum dum mecum *habuisti* *gratias* *quam* *se* *mihi* *curata* *tuorum* *verborum* *itaque* *oratorum* *sapientia*, *propria* *sensu* *mihi* *confusus*, *nam* *supremo*, atque *numquam* (*sensu* *Horatiana*) *in* *promerit* *in* *amum*, *sama* *mea* *conducibile* *dura*. *Insuper* *me* *ad* *hoc* *Opus* *sua* *operum* *aggreddum* *Guillelmi* *Admoniti* *nostris* *fragmenta* *quadam*, *ita* *lucra* *atque* *imperfecta*, in *Octuppo* *epius* *quodam*, atque *de* *Batavia* *sermo* *descriptus* *nullo*. *Primum* *liber* *nostra* *historia* *descriptum* *Batavice* *elucidat*; *Secundus* *originem* *atque* *incolas* *primas* *deducit*; *Tertius* *describit* *Batavica* *bella* *contra* *Romanos* *gesta*; *Quartus* *a* *tragedia* *Vilfridum* *in* *An*, *nam*, *unde* *Willibrordus* *evangelizavit*, *ad* *Comites* *atque* *decem* *Reges* *ad* *Comitum* *antiquorum*. *Maxime* *tibi* *scribo*, *vir* *eloquentissime* *et* *citra* *amor* *ambitionem*, *hunc* *in* *consulas*, *regnum*. Ego *descriptus* *semper* *poliores* *am-*

A *plem*, *deliam* *eloquentiam* *pro* *mea* *virtuti* *ab* *unquam* *delecti*. *Plata* *scripturam* *tabellari* *sefianam* *intercepit*, *in* *saltem* *ut* *referberis* *velim*: *id* *cum* *mihi* *magis* *ma-* *naris* *huc* *dacerem*. *Vale* *sanctus* *ac* *felix*. *Ex* *Gouda* *1. Septembris*.

EPISTOLA CCCCLXXV.

IN LYCIANI Dialogos, CYNICVM, NECYOMANTIAM, & PHILOPSEVDEM.

Ornatissime delissimaeque viro, Magistro Thoma Raskalle, Regis apud Anglos Secretario, Erasmo Rotredamum S. D.

B* *S*i quisquam fuit unquam, vir doctissime, qui *Horatianum* praeceptum impleverit, voluptatemque cum utilitate conjunxerit, hoc ego *Lucianum* puto impitissimae praestitisse: qui & superestiosissimos abhominat Philosophorum praecipua & solutiorum Poetarum lusus, honestissimos simul & sanctissimos salubres vitia ubique notat atque insectatur mortalium; idque facit tam scire tantumque cum fruge, ut cum nemo alius peragat, nemo tamen sit qui non aequo animo illius acutus admittat. Quod cum nunquam non egregie faciat, secum tamen cum singulari quodam modo videtur in tribus *Dialogis*, quos ob idipsum & tanto festivissimorum numero potissimum deiegit, quos vererem, alius tamen alios torralle longe praestitisse: cum ut & virginibus non eandem omnes, sed alius aliam pro suo cuiusque animo praerit, denique; non quam praecipuum tuo possit asserere, sed quae tibi videatur. Ita & lepidissimos *Luciani* *Dialogos* alius alium praepit, mihi certe isti praecipue placent, neque temere tamen (sui spero) neque falsi. Nam ut a brevissimo incipiam, qui *Cynicus* insectatur, qui postea videtur ipsa brevitate coactum, nisi nos *Horatius* admoneret, & ipse etiam in ex quo corpore vires esse praestantiores, ipse minimas etiam gemmas esse videremus in pretio: in ejus ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est *divus Johannes Chrysostomus*, ut accerim ingenii, doctorem sermo omnium *Chrysostomus*, & *Christianum* (ut ego certe puto) doctissimum; quem uique adeo *Dialogos* hic delectabat, ut bonum ejus partem in *Homiliam* quendam, quam in *Thibianum* *Evangelium* commentatus est, inserat: neque id immerito: quid enim placere magis viro gravi verique *Chrysostomo* debuit, quam in *Dialogos*, in quo dum aspera parvoque contenta *Cynicorum* vita desinitur, molis atque enervata delicatorum hominum luxuria reprobatur, nec non eandem opera *Christiana* vitae simpliciter, temperantia, & frugalitas, denique astra illa atque angusta via, quae ducit ad vitam, laudatur. Jam *Necyomantis* (nam hic secundo *Dialogo* titulus est) non satis auspicio vocabulo, sed materia tamen seculissima, quum fuisse taxat vel *Magorum* praestigium, vel inania Poetarum figmenta, vel incertis quavis dera Philosophorum inter se digladiationes. Superest *Philopseudes*, qui non sine *Saturnica* ironia totus versatur (sed quod titulus ipse declarat) in ridenda, eos: quendaque mentendi libidine, *Dialogos* nescio certe lepidiorum an utilior: in quo non valde me movet, quod ejus animi fuisse videtur, ut non satis immortalitati suae confideret, atque in eo fuisse errore, quo *Democritus*, *Luxuriosus*, *Plinius*, plurimum itidem alii: quid enim mea refert, quid sentiat his de rebus *Echmian*, cum in praecipuis habentur fidei *Christianae* mysteria? Hunc certe fructum nobis adfert iste *Dialogos*, ut neque angustis habeamus praestigis fidei, & superstitione careamus, quae passim sub specie religionis obsepiunt, tum vitam ut agamus minus antiquum, minus videlicet expavescens tristitia quaequam se superstitionis mendacia, quae plerumque tanta cum fide atque auctoritate narrantur, ut beatissimum etiam *Patri Augustinum*, viro gravissimo, hosti mendaciorum acerrimo, nescio quoniam veterator persuaserit, ut seculum illam de *duobus* *Spiritus*, altero in vitam redeunte, altero decedente, tamquam

Tom. III. Bb bbb b b rem

sem suo ipsius tempore gestum pro veritate narraret. quem *Lucianum* in hoc Dialogo, mutata tantum nominibus, tot antea antiquam *Augustinum* nalcetur, irrident. Quo minus mirari, si pinguis vulgi mentes suis signis affuerint hi, qui se cum deum rem magnam conficere putant, *Christumque* sibi devinxisse perpetuo, si compositi fuerint ut de sancto aliquo viro fabulam, aut de infelici Tragediam, ad quam vela quæpiam aut delicta lachrymentur, aut parva abhorreant. Itaque nullam fore martyria, nullam virginis vitam præstiterunt, in quem non aliquid huiusmodi mendaciorum infereretur, pie scilicet, aliqui enim periculum erat, ne veritas non posses tibi ipsa succurrere, nisi fulciretur mendaciis. Nec veriti sunt eam religionem contaminare signis, quam ipsa veritas intrinsece, & in sua voluit veritate consistere: nec viderent utique adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil penitus offensa. Nempe (ut memoratus *Augustinus* testatur) ubi admixtum suboles agendum, veritas illico minuitur ac labefactatur auctoritas. Unde sepe mihi suspicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem à vasis ac pessimi quibundam nebulosius hæreticisq; confictam, quibus illudum sunt partim ex incerta simplicium potius quam prudentium credulitate volupstatem capere, partim fabularum fâcularum commercio, fidem vix *Christianam* historiam adimere: quippe qui frequenter quædam in, quæ in sacra Scriptura continentur, tam vicina coniungunt, ut facile se declinare ad ludendum lasciviam. Quamobrem quas Scriptura nobis historias divinitus inspirata commendat, eis indubitanter fides adhibenda est; cætera vero ad *Christi* doctrinam tanquam ad *Oracula* regulam applicantes, eute & cum iudicio ut recipiamus, aut respiciamus, si carere volumus & inani fiducia & superstitione formidant. Sed quo progredior? epistola scilicet jam liberum superat, nec interim tamen verbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset, quandoquidem eitra ullam adalidem suspitionem, uberitiam mihi materiam præbuit (ut ceteras virtutes tua omittam) vel egregia doctrina tua, summaque in rebus agendis prudentia, quam tot in diversis nationibus, in tam arduis negotiis, tam selectis ac legationibus declarant, vel singularis fides gratuita, quam nisi perfectam explorationem habuisset, nunquam te prudentissimus Princeps sibi a secretis esse voluisset. Sed ceterarum virtutum tuarum prædicationem una modestia tua recludatur, quæ licet ut cum laudanda tam prudenter facias, secus te tamen non libenter audias. Pareo igitur pudori tuo, hoc unum duxcat abs te precatum, ut huius *Græci* litteræ studiū mei primatibus æquum animo suscipias, finalique ut qualescunque apud te sint amoris officijque in te mei monumentum: quas tibi sumulus ex maiori fiducia committere, quod est tam acie tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo peneirantem videat, ut tamen est ingenium tui candor, ut nemo libentius convivalet. Vale.

EPISTOLA CCCCLXXVI.

Erasmi Rot. Sabaudæ fidei S.

QUANQUAM aliquid ex te litterarum acceptis maluerim, tamen, non mediocri me afficit volupstatem nautium, quem ad me misisti, tua sententia interpretem. Nam cum multo tempore nihil significaveras, verebar ne animo tuo excidisset, morozque nolite necessitudinis proflus obitus fuisset. Tui autem libenti animo acque ex facientia tua morem gerentem, si quid ex nimis verbis certo conjicere potuisset. Nam narrabit in te, si flosculi, nescio quos, ut ad te darem, summo peregrino. Et quidem, si flosculi, non laet te jam flosculos minime tempestivos esse, cum illis verna temperies proferre soleat, huiusmodi vero asperitas nesciat. Sed hoc iocari sumus. Ut autem serio loquar, quos flosculos dixeris, non video: mihi forte libellum illum, in quo quidam tibi

A flores, cum una effluens, depinxeram: qui quidem nescio quo pulso ad nos nuper rediit. Qua in re quid mihi malis tuis pene paraveris incuria, haud facile dixerim; siquidem qui illum abs te deferrebat *Hæmianus*, sbebat te attuleris, & me tibi venditum elo; quod quam alienum à vero sit, ipse non es otiosus. Infabular itaque ego, ut debui, vehementer, fecique tandem fidem, rem aliter, atque acceperit, te habere. At tu, *Sabaudæ*, fodulum meorum chardine, cave te adeo hinc pingendi artificio dedas, ut litterarum tibi cura recedat. Scis certe, quid hinc jam absumas, mihi pollicitus sis, & qua lege libros à me poeticos susceperis, videlicet ut totum te litterarum amor, studioque dedicares. Quod quidem, ut spondidisti, si curare curaveris, rem facies mihi quidem pro meo erga te amore non injucundam, tibi autem summe de utilitati & voluptati futuram. Sin, tuæ salutis incuria, minime feceris; me quidem, qui tua incommoda atque atque mea doleo, acerbo moreore addeceris, tu vero perperam perieris. Possim tibi (nisi me temporis epulatioque prohiberet angustia) memorare quamplurimum, & quidem est nostris, qui jam quid glorie latere, quid dedecoris habeat imperitia, experti, maxima quidem, sed levis, afficiuntur penitentia, quod aptum litterarum studio adolescentis tempus inter digitos fluxisse conspiciant. Itaque & tu, *Sabaudæ* fuisse, tam integra tibi floreat ætas, formice exemplo, tibi parare contende, quod senum tuum oblectet atque, adolescentem collige, quo senex gaudeat. Atque id ut studiosius perficias, operæ pretium est, ut ætatis tue intemperantem libidinem si non penitus accere potes (nam id vitæ hominis est) saltem modereris atque coerces. Quod dicam, intellige. Hic de rebus laus. Ut valens, quid istæ rerum actus, quid tibi sententia sit, quid ex me velis, aut certe si quid aliud quod mea forte intenderit, me quamprimum litteris certorem redolis, etiam atque etiam rogo. Vale, *Sabaudæ* mihi suavissime, quæto ut cum bene agi tecum feceris, mei consuetudinem quondam sodalis nunc atque amantissimi, facito memineris.

EPISTOLA CCCCLXXVII.

Erasmi Rot. eruditissimi vero D. Cornelio Scipione Casari a consilio S.

Mihi cum tenacissimo malo res est, non sine vitæ periculo. Rogo fac sciam, quid accidit *Alphonso Valeria*. Tot menses non scribis verbum. Aut ægrota, aut alegritas tibi, aut totus alius in me fixus est. Aveo & de *Lanuvio* nostro cognoscere. Tantum agere potui, mi *Corneli*, *Fraberge*, postidie Petrecolles.

EPISTOLA CCCCLXXVIII.

Erasmi Rot. Servatio amica integerrime S.

QUIETEM tuam, ne inertiam dicam, *Servatio* mi, in dies admodum vehementius: nec emori quo, quibus litterarum studio accommodata assidua antedictis, quæ sola superest, operam cures impendere nullam. An quidem agere te admodum ferre impetiam tuam: sed quid, quæto, tibi sententia est? Non dubitant celeberrimis veterum seculorum viis, litterarum comparationem gratia, dulcem patriam tristi mare exilio, alius calentes sole terras invadere, insensuram procellis maris fulbere discrimini, quidvis denique & operæ & impendia ferre: & tu bone spei colorem dormienti tibi hæc consuecudines deos putas? Nunc cum legisti *Fabellam*, quæ in rustico tuam condemnat incuriam. Nam si cum forte quadrigæ suæ rotam lento hære, nec à jugalibus evelli possit conficere, ipse otiosus in auxilium fumos invocasse diivos dicitur: quo iamdudum incassum orante (quo nihil emouente) id *Apollis* à nubibus Oracula reddidit: Se ubi anxiis esse deos capis, ipse quoque deorum admodum, necesse est.

* In Chronographo opus Tristini legitur à Servio.

Haud

Haud aliter tu quoque, *Servati* mi, si tantus te (ut
ais) literarum tenet affectus, cui insipidis opera opus
est: nec divum nec hominum quatenus profuerunt
spes, si tibi defuerit ipse. Omnia enim *Dii* mortali-
bus labore vendunt:

Dixi tibi dote amicos, à te nam cetera fames.

Quo tu, quæso, pallio in tanta codicum copia, tanta
eruditiorum præsentia, imo benevolentia, tuum præ-
textuere iocundum? quam exultandi proferes materiam?
Si itaque quod solum superest, mi *Servati*, quod optas,
affici cupis, cupi autem, si sanum sapi, nostris mo-
nitiis autem præbeas, necesse est. Inprimis ut recte
erga non animo vivas, appropinque opus est. Tu-ne inter
amicos eclaudum esse quippiam censes? Gratias solertia
zonas noster describit *Horatius*: & tu nescio quo simu-
lationis circulo contrahis. Profecto aut tu errore dia-
coris, aut non recte definivisti amicum, qui dicit: *A-*

micus est non amicus in dubio corporibus. Communi
ergo in non animo sis. operæ pretium puto: nec felici-
tatis dubia, nec ignorans potest fieri. Deinde id eo,
quo pergis, omnino conducit maxime, si cre-
brius, ac facis, ad nos scripseris: nec id sine pristino
tuo more mendicatis quidam sententiam, imo (mod-
turpius est) voces hinc ex *Bernardo*, illinc ex *Claudio*-
passim concurrendo, tuique non aliter, quam tibi
cornicula pavonis plumas appendo, imo inepte assen-
do: neque enim id est literas coddere, sed colligere.

Nec non tam crassi ingenti, tamque solidos fuscipis,
qui nequeamus discernere, quid è tuo, quid alieno
fonte mutuatus sis. *Quin magis* pro tui ingenui viribus
(atque id quoque es tempore malum) quidquid in buca-
m venere, scribe. Nec te barbaritas (si qui inci-
derint) possit, senties non correctores, non irrisores.

Quo pacto curabitur vulnus, quod non aperuit? aut
quid illos celare contendis illi, quod in te esse, te ipso
clarius norunt, & certius? Sed esto, non fugerit: id-
circo-ne in te non est, quia in te esse nescitur? Si itaq-
ue, *Servati* sodalium meorum charissime, non dico
me, sed si unquam amas, si ultra tui tibi cura saluti,
meis animum præbe horribitis, excute torporem, pu-
sillanimitatem exiis, virum indue, tandemque vel se-
ro operi manum impone. Quoties te hodiebus etu-
diis sub expectatatione crassim? Vide, quæso, quan-
tum iam temporis inter digitos (ut ajunt) fluerit: an-
ni jam abire quatuor, cum in eodem hæsit luto.
Quod si promissis nostris monitis morem gessisses, jam
in talem evasissem virum, qui non litoris non solum a-
quæ, verum etiam erudire vicillum posses. Verus ta-
men ne nunc quidem desperandum puto, pertinaci
operi quod perditum est rexi, recompendendum est.

Adhuc sane integra, non videnti adhuc ætate es,
— *validaque salis coram præcordia fangem.*
Antequam pernis igitur fugat adolescentiam, cense tibi
parare contende, quo semper gaudas:

*Jam molire animum, qui daret, & infusæ firmam,
Sed ut ad extremas perveniret ille rogi.*

Quo autem id pacto conficiendum sit, postea consul-
tabimus. Interita tu sedulo cura, ut quæperitum tue
ad me eam literæ, animi tui non aobigua nuntiet.
Aut certe si me tua familiaritate indignum censes (non
contendo quidem) tamen ita me fugas, ut tuam ipsius
salutem non præterligas: tum vel *Quintilianus*, qui tua
commoda non minus ac sua curat, animum committe-
re, credede cõsilia. Porro, si quid mea opera præ-
stari possit putabis, invenies ad omnia non minus me
paratum, quam benevolam. Vale.

EPISTOLA CCCCLXXXIX.

Erasmus Rotterdamsus Servatius amico S.

Cum tantus in te meus & semper fuerit, & sit a-
mor, mi *Servati* charissime, ut hisce te oculis,
hac anima, denique etiam me ipso chariorem habeam,
quid te usque adeo reddis inexorabilem, ut tui aman-
tissimum non solum non ames, verum ne diligas qui-

dem. Uque adeone inhumane ingenio es, ut odien-
tes te ames, amantes te odias? Nemo adeo unquam
viat barbarus, adeo sceleratus, alio communi, qui
non saltem in amicos quod humanioris animi gesserit.
Tu-ne unus es, quem nec monita movent, neque fle-
bunt peccata, neque vel amato emoluitur lachrymæ?
Adeo-ne servus es, ut non misereferere possis? Quibus
ego te non horatibus, quibus non precibus, quibus
non tenui lachrymis? at tu fixis durior durissima,
quo rogam amplius, quo obstruas animum donis, co-
inexorabilior redderis, ita ut non injuria *Virgilianum*
illud de te conqueri possim,

Nec lachrymas viliū dedi, aut miserefactus amantem est.
Quid id ego, mi *Servati*, esse dicimur, duritiem-ne,
an petulantiam, an superbiam, an contumaciam? an
forte te ingenio es, quo pertinet esse puelle solent,
ut volaptati tibi sit cruciatus meus, & ledalis tibi tibi
gaudia dolor, risumque pariant lachrymæ? Quam re-
cte *Terentianum* illud tibi ingesserim! *O mi, utinam*
esse mihi pari aqua amaro tecum, ac pariter foret, ut
hoc aut videret tibi dolores, aut ego istud abs te scilicet
vultu penderem. Quæ, obsecro, tanta mea in te cul-
pa, quod scelus, quod offensum, ut usque adeo mihi ob-
versus, usque adeo in inimicus? Quid certe peccaverim,
non video; nisi hoc unum peccasse voces, quod est
unice amasse. Qui adeo crudelis es amanti, quid ef-
fices, oro, odienti? Tu mihi in ore, tu in pectore sem-
per, tu um spes, tu anime dimidium, tu vix sol-
tium, te abhinc, dulce mihi est nihil, te perenne,
amatum nihil, cum lætum te videro, obliviscor do-
lorum meorum: sin quid tibi acerbi acciderit, sic *Dii*
me ament, si id non mihi quam tibi ipsi dolet vehem-
entius. Hæcne facies tantum tuum in me commo-
rui odium? Sed jam, mi *Servati*, non sum nescius,
quid responsurus sis mihi: id enim quod sæpèsumero
fores: & quid, inquires, rerum tibi vis fieri, quid à
me exigas, nam te odio habeo? quid, inquam, tibi
vis? Regas? non mihi posco sumptuosius munera; tan-
tum in me tuam sit animus, qui erga te meus; jam
me letum reddideris. Aut si adeo averis est animus
tuus, ut nullis flecti precibus queat, id ex animi pla-
ne edico. Quotiesque mihi illud? quotiesque suspen-
sam tenes animum? nunc te amicum simulas, tunc
rursus diffimulas; atque ego inter hæc quæ non ani-
mi patior cruciatum? Itaque, sodalium dulcissime, si
ullus precibus meis apud te locus superest, id unum
maximopere & oro, & obsecro, ut animi tui senten-
tiam non ambigue mihi pioletas, ne me diutius hoc
crudeli ceceres dispendo.

— *Sed quid ego hac incassum effundam querelas?*
Jam scio te sarem minime præbiturum. Quid inani stu-
dio aut litus arare, aut abluere literarum contendo? quid
ego diutius hoc sciam vobis? Si itaque tu perpetuo
in tua perfidissimè sententia, ut odiss, quam am esse, ma-
lis, odito ut lubet; ego tamen te nunquam amare non
potero. Moderatus tamen id facturus sum, ne ipse
me frustra excruciem, quandoquidem abs te solati
proficuius nihil. Vale, anime mi, & te amantem (si
quid in te hominis est) redames, facito.

EPISTOLA CCCCLXXX.

Erasmus Rotterdamsus Servatius amico amico dilecto, S.

Ut nihil omnium rerum jucundum, nihil suavius
est quam amare, amarique; ita, mea quidem sen-
tentia, mi *Servati*, nihil ex adverso molestius, nihil
insulsius est, quam amare, nec amari: utque nihil hu-
manius est, quam amantem redimere; ita nihil est ab
homine alienius, nihil ferre vicarius, quam amantem
averari, ne dicam, odio habere. Jam forte suspica-
beris idcirco id me texere exordii, ut rursus te mihi
concilium, abruptumque inter nos gratiam denuo re-
farciam. Sed quid ego id mihi de muta promittam
epistola, quod neque blandimenta, neque preces ullæ
coram fute poterant, imo, ne lachrymæ quidem.

Bb bb bb : Ni

Nihil à me intentatum sollicitum est, quibus animus flecti juvenilis possit, ut tu adamore davor in tua usque sententia peristis. Quid ego nihili posthac promittam infelix, ut quod spei reliquam est? Rursus ne inane iudicio cum Syris adversus montem saxum incipiam volvere? Minus. Sed quid? ergo ne deserto solati, viduus & sine amico institui vivere? At equidem sine amico vitam, non vitam, imo mortem putato: nec certe, si vita appellanda est, primum, iudicanda est, deinde, non hominem, sed scitatum vita. Ego quoque tunc sum (si à meipso ludendus sum) ut nihil in hac vita amicitiae amercendum potem, nihil avidius expetendum, nihil studiosius conservandum. Veruntamen, quoniam, juxta *Pergivum*,

Te nunquam infelix poteram mutare labores,
hac, quam omnium mihi cupio maxime, carentem mihi est. *Durum quidem, sed levius fuit patientia, quicquid corrigere est nefas.* Quoniam sumus, tu *Servati* charissime, tu jam *Erasmi* tui oblitus es, (loquar enim molestus) ille tamen *Servatus* fui & memini, & memineris.

Dum memineris ipse fui, dum sperares illum artus
habuisti. Tu illum contempsisti, tu averfisti, tu odisti, libenter, ille tamen te nunquam non amare poterit, non colere, non observare. Hesternis die, mi *Servati*, aliquid solati praeberis, te convenissem, nisi tibi ulque adeo praesentiam meam molestam cognoscere: videbar enim immortales vultus tuos, demissos oculos, colorem subridens, atque omnis corporis gestus nescio quid doloris mihi portendere. Dolebam itaque (crude mihi) non medicis et ego, cum dolore consilii conspicerem sordalem meum carissimum atque immixtum dimidium meae. Quod enim, mi *Servati*, tibi acerbi accidit unquam, quod non me multo tanto te crudelius excruciat? Quid autem tibi doleat, non omnino (si non falletur) eram nescius. De impudentia illius loquor, qui te indigne atque injuria ibidem criminari est. Sed, quiesce, ne te ob rem exiguum nimium afflictes, anime mi, atque excrucies. Memineris, obsecro, homines non esse, non deos, etaque lege natos, ut omnibus fortunae casibus subiacerent.

Et quae non causas mille dolores habet?
Memineris hanc non tuam vitam, sed communem omnium sortem esse mortalium. Præterea, si pauca occurrant, & quidem meo iudicio parva admodum, unde doleas; certe plurima sunt, (tantum bona si tua noris) quibus multo iustus gaudes. Ne igitur diu te morer, si quid *Erasmi* tui apud te preces valebunt, si unquam quicquam mea causa facturus es, id unum ab te peto, contendeque, ut te colligas, virumque praebeas, ne te ducias decuisse moror: quin magis summo cingere studio, ut in talem evadas virum, qui ens, qui tibi insulans, tu vicissim iridescas; idque jamdudum confectum esset, si nostris monitis obtemperatum esset. At nunc quoque quoniam nihil est, quod non studio faveat, & res, & locus, ipsi quoque temporis amantia, non mediocre mihi videatur colendarum litterarum incitamentum. Fac excutias quicquid in te recondit hastenus torporis & ignaviae. Atque (ut acrius secuturus) sento idipsum egisse *Gualterum* nostrum, totumque cum in litterarum studio versari. Nec ulla res est tam dolet, quam quod non jam olim id incepserit. Fac semper hilari sis animo: eterum quod abs te requiram, est nihil. *Gualterus* meus erit tibi omni- bus in rebus & adiutorio, & solatio (quandoquidem me fugis) quem & ego, id ut scilicet faciat, assidue monebo. Vale.

EPISTOLA CCCCLXXXI.

Erasmi Rti. Servatii Roterdami S.

CAREBIS ut te scriberem, mi *Servati* charissime, si id certo praevalerem, te non magis legendis litteris nostris, quam me scribendis fatigandum. Sed tam mihi clara sunt tam commoda omnia, ut lo-

ge malim me tua quiesce torqueri, quam te mea volapate fatigari. Verum quoniam nihil agnus ferre amantem solent, quam sibi adeo mutuo non licere, ejusque rei facultas nobis est rarissima, non potui committere, quin has meas litteras, tui loco, ad te ire juberem. Atque utinam ea aliquando emerget fortuna, ut jam litteris uti desineremus, coramque, quoties luberet, conferendi potestas esset. At nunc quoniam id (quod non sine lachrymis meminali possum) fieri nobis negatum est; nam tu, mi *Servati*, profus privatorum consuetudine? & si corpusum praeterea (quod quidem esset quam jucundissimum) una esse nequeamus, quid erit cur non litterarum vicissitudine, si non quam sepiissime, at interdum tamen, una simus? Has itaque quoties intuebere litteras, quoties lectitabas, te *Erasmum* tuum coram videre, coram audire putes. Quod igitur rerum agitas, & anime dimidium meae? recte-ne omnia? Num interdum animo tuo, amantissimi tui subit imago? Nam (ut suspiciosi sumus omnes qui amant) nescio quid nonnumquam videre mihi videor, te me minus memorem esse, ne dicam oblitum. Operam quidem, si fieri posset, ita me tibi curae effe, ut mihi es; at rursus tua te mei cruciari valeat, quem admodum ego tui assidue torquer desiderio. Vale.

EPISTOLA CCCCLXXXII.

Erasmi Roterdami Servatii amico sacratissimo S. P.

QVON te recte valere conspicio, *Servati* mi suscipis, id mihi quoque non mediocriter volupat est, non enim possum tuas, etsi minus amici, charissimi tamen, secundis succubulis non gratulari. Quod autem jam longa *Erasmi* tui amantissimi oblivione premeris, id unum, ne mentiar, me misere excruciat. Ita diu me amant, si non bi paucissimi dies, quibus tui consuetudine carui, toto mihi aeno longiores vixi sunt, tanto me confectore dolore, tantis cruciavere plorantibus, ut jam vitam exilium crudeliter, mortem non semel exarverim. Interea vixisse molestus, somnus irrequietus, cibis insipidus omnis, ipsum quoque *Masaram* studium, quodam amicum vixi solitum, fessidum fuit. Adeoque, mi *Servati*, nihil est, quod animi mei curas diluere, quod exhilarare possit, te uno mihi adempto. Denique ipsa frontis meae maestas, vultus pallor, oculorum lubricis dejectione, facie tibi si attendisses, acerbo animi luctu indicere poterant. At tu, Tygride crudelis, tam facile dissimulas omnia, ac si de *Erasmi* tui salute nihil ad te attineret. Hec crudeles animos, bene hominem infamum! faciant vel atrocissimae belluae amoris affectum, ad amantem redimant, ingenitae feritatis immemorae. Sunt quidem hujus rei exempla innumera: sed ut è pluribus unum proferam. Ferunt Auctores, quendam adolescentem edacile draconem dilectum admodum; at ubi exeretur, ille & naturae feritae & mole belluae terribis, à se in silvam protinus abiecit. Accidit forte multo post tempore, ut is deserta peragrans, latronum insidias circumveniretur: ejulavit homo, mortuorum se videns: timore excitus draco, vocem sui quondam nutritici agnovit: prostravit silico, eumque de latronum feritate eripuit. Ecce, mi *Servati*, dracones, leones, canes amantem ferunt: & tu tui amore percunctum contemnis? Quod feras movet, te hominem, & quidem adolescentem, movere non potest? Elicet quidem nonnulli, quo te purgares, si quid arduum, si quid difficile, si quid à virtute alienum à te peterem. Quid ego te erem, tu te certe conficis es, quod non munera gratis, non beneficii ullius cupiditate, te tam misere, tam pertinenter confecturus sum. Quid igitur? tantum ama amantem. Quid hac re facilius, quid jucundius, quid ingendo animo dignius? totum, inquam, am, & suffice mihi. Sed jam non me latet, quid ad hanc objectionem sis mihi, et quis certe, qui credo soles: quid enim vis, quid me molestas, qui te averfisti, qui contemnis, quis odio habet? Hossela quidem, mi

Servati, & amica oratio est; modo *ficta* illi fidem facerent. Sed proferam ex adverso, quid mihi doleat, si tu placidus audire volueris. Occidit me simulationibus & dissimulationibus suis: teneas, quid velim: at quid à vera amicitia alienum? Vix hic tibi committentem veri amoris officia? Primum omnium amorum mutus est completus benevolentia: alterum nihil scire quod lateat alterum; blotetur sibi adesse mutuo; uno gaudente, alterum gratulari; altero dolente, condolere alterum; credere tibi mutuo omnem amorem, omne consilium, omnem denique vitæ rationem consentaneam agere invicem. Hæc sunt veri amoris argumenta. Nunc conjecta, obsecro, mi *Servati*, nihil-ne horum tibi deest: nonnulli profecto, mea quidem sententia: ut tu aliter forte senties. Sed fides me, utpote hominem, talis miscui efficit, præsertim in causis propriis. Si igitur à me ora est culpa, si quidquam in me est, quo tu offendaris, cur id non (ut amicum est) habere indicas mihi? ego certe quicquid id erit, corrigere sum paratissimus: quid me fingendo, dissimulandoque exanimas? Sed quid ego hæc inani studio commemoro? quasi hic vere tantum possis epistolis, qui nullis antea potuisti, nunc, ne scribis quidem. Ridebis me forte, dum fletus narro, at Hercle non faceres, *Servati*, si atque hæc res tibi cordis esset, atque mihi esset. At iocursum tui ridiculum sibi videtur, si hæc molestie fero. In te uno omnem spem, omnem vitam, omne animi solatium collocarem, jam totus tuus factus, mei mihi relinquens nihil. Et tu te (me miserum!) tam crudeliter subdaci, tam pertinaciter fugas, præsertim cum pusillanimitatem meam non ignorares, quæ, mihi quicquam habeat, in quem inclutus recumbat, tantis me conficit lachrymis, ut vivere proptus pigeat. Deum testor, & hoc cæli amabile lumen, si non quoties animo tui subit imago, ex oculis subito prorumpant lachrymæ. Sed ne has quidem litteras, crede mihi, si ne plurimo fletu perferbere liceat, adeo usque divortii nostri impatiens est animus. Vide, quæso, mi *Servati* suavissime, quæ me premat angustia: atque, si quid in te generosi animi est, vel tandem miserere mei, imo Hercule tui ipsius. Sed quid ego, rursus-ne ad blandimenta precæque redeo? Scio te minime audientem, nedum fidendum. Jam perdis obliuiscisti, obfirmasti animum: quid rursus contendo? *Durum* quidem, *fida* *litteras* sit *patentia*, quæquid corrigere est *nefas*. Verum, nihil huic vulnere meo medetur patientia, nihil colescit temporis usus. Tu unus es, qui medelam ferre possis, qui dolores in gualis, qui ludus in risum vertere facillime queas. Itaque, mi *Servati* charissime, si cum amicitiam, quam omniam velim maxime, abs te consequi nequeo, saltem, quæso, vulgus sit inter nos consuetudo: quod si cum quoque mihi negandum putas, nihil est quod diutius vivere velim. Quæ autem animo tuo hæc de rebus sedat sententia, quæso, ut quamprimum litteris me certiorem facias, atque id quidem ex animo, non pro veteri tuo more dissimulante. Vale, unica spes vite mee.

EPISTOLA CCCCLXXXIII.

Erasmi Rot. Servatis Sodalium iacundissime S.

EST, mi *Servati* suavissime, tales fuerunt litteræ tuæ, ut eas sine multis lachrymis minime legere potuerim, tamen animi mei dolorem, qui me jam rursus confecerat, non populeo modo, verum etiam incredibili ac insperata voluptate affecit. Sed quid conveniunt lachrymis gaudia? inter legendum enim tuam dulcissimam epistolam, optulissimæ tui in me amoris testem haud fuisse, & gaudium solum, & fletum æque quædam. At prius tota dictæ ruorum lachrymis ploratum est: tum vero largus ille humor, quo tuas typum litteras, non de pectoris dolore, sed de incredibili tui amore manabant. Habet enim (crede mihi) & amor lachrymas suas, habet & sua gaudia. Et quidem, mi *Servati*, quis tam facili pectoris est,

A quem tuas talis non flere cogit epistola? quæ in ea verbum suavitatis, quæ sententiarum gratia, quid in ea non affectum, quid non amorem præcipuum redeo! Hæc quoties lego, (lego enim pene omni hora) video mihi *Servati*, mei suaves audire voces, vultus intueri amantissimos. Ubi tecum coram misere sermone maxime licet, illa mihi solatio est, illa te mihi refert absentem, illa *Servati* me conjungit absenti; ut apostilli me illud *Perigianum* mihi conveniat,

— Abissi absens audire quædero.

Locupletiorum itaque atque etiam beatiorum tui me reddidisti litteris, quam *Alexandrum* *delegatum* *triumphorum* numerus, aut iam *Crassum* divitæ. Sed obsecro te, animæ diuturnum meum, per meum in te, qui non vulgaris est, amorem, ne me rursus in dolorum abyssum dejicias. Fidem habeo mihi, tam molite sero iram tuam, ut si rursus eum intellexero, exanimaveris illico. Parce, quæso, amanti, non es ignarus meorum morum, ingenium meum non ignora. Tenuioris animi sum, quam qui tam crudelia ludos rursus perferre possim; atque etiam, si apertius dicendum est, non est amanti officium amantem ledere, ne joco quidem. Quod si, ut scribis hoc, prior te latri, quod simulare, & dissimulare te dixerim, cogita, quæso, mi *Servati*, si id tibi tam durum atque acerbum auditu, quanto id mihi acerbum perferre quotidie abs te. Et quid tam abest à vera amicitia quam quidquam celare amicum, præsertim quod illius referat nosse? Modo negare, modo aliter atque idemque verere sermonem, obsecro te, an non id simulare est, ne dissimulare? Age enim, age mihi ut lubet, tantum quæso in his artibus homini tibi amantissimo illudera. Ut res habet, plane elucet: pudenti enim animo nescio an aliquando, sit molestissimum. Quod si hæc una in re te exorare nequeo, & ut apud *Perigium* est,

— *Misere lachryma voluntas manes*,— *Misere ora, sedati cæli convexus tueri*.

Vale, spes mea, vitæque solatium unicum. Fuit, ambo, ut tuæ ad nos quamprimum venisset litteræ.

EPISTOLA CCCCLXXXIV.

Erasmi Rot. Domini Servatis suo S.

DEDI ad te jam epistolas aliquot, ad quæ te ne litteras quidem referre demor. Ad adhuc *Londonæ* gratissimas (ut videtur) maximis ac doctissimis *Britannicæ* viris. Rex *Anglorum* sacerdotum pollicitus est, eam rem Principis in *Angliam* adventum intermittere coegit. Ego id etiam atque etiam in animo verbo, quemadmodum possum, id quod mihi superest ævi, (quod quidem quantum sit futurum, nescio) totum pietati, totum *Christe* imperium. Vide vitam hominis, etiam ut longa sit, rem esse fugacem & evanidam, tum me corporculo esse delicato, cujus viribus non parum etiam studiorum labor detrahit, nonnulli infortunata. Video in studiis nullum esse exitum, si erique, ut quotidie videamur incipere. Quare decrevi hæc mea mediocritate contentus, (præsertim cum *Graciano*, quantum sat est, adhiberim) meditando morti & animo fingendo operam dare. Oportebat quidem jam olim id agere, & annis, id est rei prædictissimæ, tum parere, cum esset optima. Verum tamen si sers in tanto perfimonia, tamen hoc nunc parcas dispensanda, quo minor est, quo deterior. Vale. *Londonæ* 4. Aprilis.

EPISTOLA CCCCLXXXV.

Erasmi Rot. Servatis suo S.

SCRIPSIERAM ad te multo ante, quam è *Perigiæ* discederem, eas litteras opinor tibi redditas esse, verum veror nonnulli (ut est tabellariorum indiligentia) ne intercederent. Quare si quid casu peccatum est, ad nos diligenter crebre scriptis remissionem. Longum ut exponere, quo consilio in *Angliam* nos rece-

per-

perimus, præsertim quod & hic olim pecunia exultasti, & illic jam non contemnenda spes impendere videntur. Sed bene velim credas, me non sine gravibus causis ac prudentium virorum consilio *Rotterdamum* repetisse, porro ut ea res bene veritas, Superis in manu est, quæquam nos non fortunam, sed traditionis compendium sumus secuti. Ago namc mentis aliquot apud Comitem meum *Admuyt*, qui me magno studio in *Angliam* revocavit, non sine consensu omnium eruditiorum virorum. Sunt enim *London* quinque aut sex in utraque lingua exacte docti: quales, opinor, ne *Italia* quidem ipsa impræsentiarum habet. Nihil mihi arrego, sed, ut videtur, nemo horum est, qui non multum tribuat ingenio, doctrinæque meæ. Quod si ullo pacto gloriarieret, hoc certe nomine mihi placerem, quod his viris prober, quibus nemo tam invidus, nemo tam est inimicus, quin in litteris illis tribuat principium. Verum ego nihil actum arbitror, nisi prober & *Chorley*, ex hujus unius caleulo pendet summi felicitas nostra. Vale. *London* ex ædibus Episcopilibus.

EPISTOLA CCCCLXXXVI.

Erasmi Rot. Servatius sue S.

ITALIAM multis de causis adivimus, quanquam hanc magnis bellorum tumultibus agitatam offendimus: adeo ut Pontifex una cum *Galorum* copiis *Romanam* obsidere parante, illius *Florentiam* prodigere sinus coacti. Verum quoniam certus adierit rumor, *Reverendissimam* una cum tribus filijs profugam à *Gallis* interceptum esse, rebus (ut spero) pacatis *Romanam* redimus. Nam illic Pontifex cum suis Cardinalibus hymenarum est. Doctorem in sacra Theologia nuper accepimus, idque plane contra animi mei sententiam, ac precibus amicorum expugnatus. Æstate proxima te reviam, ut spero. Vale.

EPISTOLA CCCCLXXXVII.

Erasmi Rot. Servatius sue S.

TAMETSI scripsimus nuper è *Florentia*: tamen quia non raro fit, ut in tanto itinere litteræ intercidant, de eisdem denovo scribo. *Italiam* adivimus, *Græciam* potissimum causa, verum his jam frugent studii, fervent bella, quo maturius revolare studeremus. Doctorem in Theologia accepimus neutiquam ex animi sententia, verum ab alijs compulsi. *Betisolum* excessit *Romæ*, *Galli* urbem obsecderant, sed repulsi à civibus, paucis occisi. Natali divi *Martinij* *Indulgentiam* summus Pontifex *Romanam* ingressus est, proximo die dominico sacrum in summo templo fecit. Expectatur Imperatoris adventus, paratur & in *Frænetis* expeditio, ni eodant locis Pontifex debeat. Studiorum interim sunt feræ. Vale. *Romæ* 16. Novembri.

EPISTOLA CCCCLXXXVIII.

Erasmi Rot. Servatius sue S.

QUANTUM ego qui te consolari cupio, ipse magis consolandus sum, cum quia nullum calamitatis genus superesse videtur, quod non in dies experiar, tum quia jamdudum nihil omnium rerum molestius fero, atque acerbius, quam tuus unus miseria. Tamen id efficit præcipuos in te meus amor, mi *Servati* suavissime, ut proprii immemor, tuo mederi dolori concedam. Ans enim tibi esse nescio quid, quod admodum agere feras, quod te misere affligeret, quod denique vitam tibi reddat injeuandum. Id (tamen est tu reticeres) frontis corporisque tui habitum loquuntur. Quo enim abijt solita illa & gratissima vultus hilaritas? pristinam illud formæ decus? oculorum vivacitas? unde hæc profecta est parum lata luminum dejectio? unde hæc nata est assiduæ præter solitum taciturnitas? unde ista in vultu ægri (pænes) profectio (ut ille ait)

Dependas animi tormenta latevis in ægro Corpore, dependas & gaudia, sumit ætenuæ Indis habuimus facies.

Certum est igitur, mi *Servati*, aliquid esse, quod te male habet, quod tibi pristinam valetudinem ululit. Sed quid ego tunc faciam? consoler-ne, an stomacher? cur enim celas me dolorem tuum, quid jam non nocitum non inter nos? Adeo enim profundo animo es, ut ne amicissimo quidem credas, ne fidissimo quidem fides: an oecis quoniam tectus magis æstuat igni? Ergo-ne vis solus portare segestas pectoris tui, ergo-ne vis ipse perire, & una amantissimum tui occidere? Heus impium animum, & mentem inhumanam! Hincane cum *Atendimus* illo *Terentio* tibi otus est, ut te affligeres? vae misero mihi! Ex quod obsecro præterea faciam tibi, anime mi? Scis certo te mihi esse hæc animæ chariorem, scis nullam adeo difficilem, duramque rem esse, quam non etiam lubens pro te fiduciam sim, scis tibi me fidorem esse neminem, noli denique quam misere mihi semper debeatis dolor tuus. Ex quid reliquum est, mi *Servati*, quid est eui tu tantopere cohibere in morem te contrahis, atque abscindas? Vere suspicor id quod res est, nondum tibi persuasisti me tui esse amantissimum. Obsecro itaque te per ea, quæ tibi dulcissima sunt in vita, per nostrum qui præcipuus est amor, si nulla tui cura saluta, si me saluum vis vivere, ne tanto studio celes animum tuum, sed quodquid habes depone tuis aribus. Ego te quidem quoquo modo, aut auxilio, aut consilio juvero. Sio neutrum præstare potero, dulce tamen erit tecum gaudere, tecum loquari, tecum vivere, tibi commori. Vale, mi *Servati*, tuoque cuam salutis habe.

EPISTOLA CCCCLXXXIX.

Erasmi Servatius sue S.

QUID agis, mi *Servati*? nam magni aliquid agere te suspicor, quo præsedatis non sinaris, id, quod pollicitus mihi es, persolvere. Spondebas enim te unas ad me litteras daturum quamprimum, & ecce intervallum ingens, nec tu scribis quicquam, nec inqueris quicquam. Quid causæ coniectabo? Profecto aut occupatum te nimis aut otiosum nimis fuisse, imo utrumque suspicor. In eo scilicet te versari oio, quo nihil minus otiosum, nihil negotiosum esse coodit. In desiderio enim est omnis otiosus, cum amor sit animi vacantis passio. Gratissimum itaque rem præstiteris, tibi que majorem in modum utilem, si rupto otio istum quamprimum ad me scripseris. Caterum esto animo erga me fideliore, nec minus meum conscientiam, quam tuam ipsius formidaveris. Iis mecum quasi tecum loquere omnia, id erit mihi perjuicundum. Vale.

EPISTOLA CCCXC.

Erasmi Servatius sue S.

MTRANS forsitan quid obliterit, *Servati* mi, quo tanto temporis orbe nihil ad te litterarum dederim, & fortasse aut pristinam illam excidisse propositum, aut meum io te amorem elunguisse suspensum. Neutrum autem oblituisse puta velim, neque enim animus defuit, sed otium, non voluntas, fed facultas. Vellem tam mihi vitæ libertatem sua sincerem quam natura contulit, longe ad decedendum quam ad accipiendum experiri promptiorem. Sed vides ipse quanto tumultu fremant omnia, quodque inter his vitæ xrumas oti mihi reliquum sit, te non latere arbitror. Parce itaque, queso te, silentio nostro, & ipse quod potes in vitam evadas elabora. Ubi autem ferrior fortuna emerit, propositum repetemus opus. Vale, meque, ut facis, ama.

EPISTOLA CCCCXCI.

Guilielmus Servatius Rogero S.

* **Q**UAS heri ab te accepi litteras, incredibili me effecere voluptate, later ac triumphum alitit, Etiam me pro ipsius virtutis auge doliuna tandem respondere fortunam, quam dum ito prope terrarum orbe persequitur, vix tandem est confectus. Fuit hic Erasmus noster, forsasse (quod avertat Juperi cunctis) postquam nos in videret. Post Pascha iterum Bononiam: (quam longam & qualem iter!) jam temporis vaticinium. Si bene procedat, redditis enim gradu ac triumpho. Sin quid forte sati fuisset, daturus est nobis lallum aeternum, mihi praeteritum, quem semper, ut scitis, feci omnium plurimum. Noster Jacobus Baitus in Hollandiam veniens est, quid sit ambigo. Ceterum hominis magnificentiam nesci, aget sine me Nafconem perpulchre. Incredibile tamen est, quoniam Erasmus ejus in amore constantiam, fidem, candoremque ingenti probavit. Tu praeter ad me venire, tam horum, qua scisti, causa, tam (si cetera desint) vel mea minus grata. Vale, amenculum consummissime, atque interea (ut te inque dignum est vix) rebus incunabulis pulcherrimis, id est, studio literarum: quid enim aliud agas cum laude?

EPISTOLA CCCCXCII.

Guilielmus Goudanus Servatio suo S. D.

* **S**ALVE, mi Servati. Pene ad nos Arnobius, qui me tui verbi solatavit, noram jussit, necne, an esse id commemorari sit quod fecit apud me acceptus, ipse nesci. Ego facile crede jussim esse vel idcirco certe, quod mihi jucundum sit ab homine amiceque saltem offerri. Regis me Arnobium, quid tu videret, legitur optatus; ego vix lator de bene tua valeant, fuisset sane lator, si hoc tuo ore, non alium, exegisset lucum. Non autem mirari neque, non a te meis litteralam, imo vero nisi ferem animus quam levisimam jussim videret habere causam succedendi atque obsequandi tui. Serysi ad te certum auge verum, si tamen littera perferuntur, minus certe perlatas nihil ambigo. De libello Adagiorum Erasmi quid iam responditur hominis meo studiisime, quoniam me horum libellorum admonuit? Ita me in amice, mi Servati, ut tabellionum Parilorum jussim afferre motus: nam quomodo Erasmo noster satisfactum habere, cui sunt ad multum debet, ita nihil grata, vel meque negligentia vel forma rebus. Itaque si quid meminisisti tui Guilielmi, fac me de his rebus quamprimum certiorum. Dicam, an sileam, videret (cur enim dissimulem) alterum id dubium in me evenire, ut si fieri tritum est verbum, qui extra conspectum sit, cum animo excedisse, aut successisse novis amicis, atque his novis me veterem comitasse. Hac mita more exposulavimus, nunc mihi etiam noster. De illo quod scribis, quid spes restat. Obscura animam et temere rebus servata servanda. Melius est fortuna, atque ut temere nesci, ita interdum temere praestit. Fortassis spe citius unum te respiciam. Vale, fiduciam doliunam, tui amores bene videntur. Denique nihil praeteritum, quod scire mea iussit, an putandum modo fore arbitratore. Ex bibliotheca mea esse die Epiphaniae multa nesci.

EPISTOLA CCCCXCIII.

Joannes Sixtinus Domino Erasmo suo S. P. D.

* **H**AVD credas quam mihi dele obsequio tuo mei: crederem afferuntur ab te ad tui littera, ad me nulla: unde istud nisi ex obsequio mei? Crede mihi, memorem esse me amplum in me tamen officium, quoniam est gratum adhuc nullam rebus, referam tamen cum primum potero ignominiam, qua tua est animi & generositas & liberalitas, cum non expellat non magnopere. Fac igitur intelligam, exponeris me ex amicorum paginis, necne: id quod vel ex litteris, vel silentio tue

A **J**udicabo, ut delatum me sintam si taceris, ignere hoc non si referis. Vale & ignosce & simplicitati & brevitati mea. Londino 18. Octobris.

EPISTOLA CCCCXCIV.

Joannes Sixtinus Erasmo suo S. P. D.

* **C**UM mensulam nostram et veterem familiaritatem perhiberem, tum hoc multo libentius vidi, quod ut optime & candidissime cuque, ita mihi quoque jucundissimum & gratissimum auxilium montum reditas tui, quem et viarum pericula hoc eodem tempore deservitabam. Gratulor itaque mirum in modum reverentia tua, quoniam adversa tua valetudo omnibus sollicitas, qua tamen propediem confidimus te levatum iri: leucumque, non gravem, eam Petrus refert. Age (quid scies) causam solvete, molestas illas quidem, sed tamen et quoniam minus propter Joannem imperium Coloniensem lata & grata tua verbi salute impertit vel crastine: nam hunc ante diem non sine reddita mihi tua littera. Cunctarum & Episcopum Theatinum gaudere te convenisse, quorum ille hoc post tuum discessum est adeptus, sed plura quam antea profecto amicus passus, siquidem Struwerum Megalorum omnium suffragis omnibusque gaudens est declaratum. Desiderio istius regionis meior sane, sed Regi nostro optime maxime, gratissimo, humanissimo, si sum ipso erga me meritis additis, ut pro eo praesentes (si reviviscant) patrum, fratres, propinquos & omnia facile eueniam. Omnes tui hic bellissime valent, a quibus spero te litteras accipiorum. Valeat tua praesentia felicissime. Londino 26. Junii. Hanc fidem habebis quatinus nomine meo dixeris.

EPISTOLA CCCCXCV.

Jo. Sixtinus doctissimo Petro Aegidio S.

* **Q**UANTUMQUE novum nullum ad te scribendi amenculum est, causam abinde per Petrum amenculum voluntatem ipsi meam epistola quadam declaravi, deinde causam Mechlinienis alteram ad te proxime dedi, ut magis ab te litteras expellam, tamen Erasmus nostrum struere amantissimum votum litterarum istuc veteri nobis, quibus id quod proximus postuli, ut certiorum me facias, effeceris id quod (humanitatis tua fretus) mandavi, an verum quidem. Si rei adhuc integra sit, velim Erasmus nostrum unam addidisti testium: hic si quid sit, quo vel tibi, vel amicis quoque esse possit, mea opera erit ea semper & promptissima & paratissima. Erasmo nostro accessus istuc meus (si vel sit aliud quam quod a te petri) non videtur necessarium, itaque necdum statui, veniam, necne. Vale, tui capie esse commendatissimum. Londino 11. Augusti.

EPISTOLA CCCCXCVI.

Erasmi Rot. Francisci Theoderici S.

* **Q**UOD litteris animam tuam dederis, & proprie salutis rationem habere coepis, id tum tibi summe utilitati, tum mihi ineffabili voluptati finitum est. Sed quo id, quod copia, consequaris (cum vix nondum gnaris ea) opere pretium est, ut nobis consilium aurem prebeas: & profecto id tibi persuadear, non secus in illa tua causa adsum sum, quam in mea ipsius. Siquidem tua salus (crede mihi) non minus mihi cordi est, quam tibi tua ipsius, aut mea ipsius mihi. Quamobrem, si scias, fac pro nobis monitis vitam tuam institui, quoniam si hinc dux iter ingrediaris, facile erueris. Vale.

EPISTOLA CCCCXC VII.

Erasmi Rot. ferris Virginius, iuxta divi Francisci institutum Christo militantis pro Cantabrigia, S. D.

B **E**NE nos hortatur Dominus, dilecte in Christo Virgine, ut recomendam nobis thaurum in car-
Tem. III. Cc cc cc lii.

lis, ubi neque tunc corrumpitur, neque fur furatur. Xenium, quod vestra pietas misit, intercipi potuit, sed vestram charitatem, vestras sanctissimas preces, quibus me quotidie sponso vestro commendare dignamini, homo quamlibet furax intervertere non potuit. Demas igitur operam, ut hoc opus generis dilectum, quorum largitione non pauperior, sed locupletior sit qui communicat egeni, nec fraudari potest in quem sit largitio. Minima tam gratis, tam alacris animis accipere, quid aliud est quam ambire majus beneficium? Itaque quoniam intellexi vos epistolam illam, quam sic ex tempore effulgente *Thomas Grægo*, cui negare nihil possum, effudi verius quam scripti, tantopere gratam fuisse, visum est una cum epistola mittere florentem, ex *Epistola* semper vernantibus hortis decerpum, qui vestros animos sacri spiritus fragrantia simul de recrete, & corroboraret. Etenim si flos terrenus admodum carnis non solum exhalaret, verum etiam vires cordis confirmat: quanto magis hujusmodi flores, quos aura divini Spiritus generat, altiusque, animis & hilaritatem & robur addunt spiritibus, sanissimi admoventur. Quis enim est cui non interitum obrepit, moros ac triduum quoddam inveniunt mala, quibus huius temporibus undique plena sunt omnia? Quis tam confirmatus spiritus, cuius animum in tantisoppressionibus dissidiis non perstringat aliqua tentatio? Ignis igitur vobis *Epistola* florentius, qui pro talio det alacritatem, & animum fidei robore confirmet succulcatque: *In silentio*, inquit, & *spe* erat fortitudo vestra. Quis hæc dicit? Non *Epistola*, sed sanctus *spiritus*, hoc est, æterna Veritas, que nec falli potest, nec fallere. Quoties adverte nobis immitit Dominus, qui *flagellat omnem filium quem recipit*, meretricius esse patrem, qui nostræ consilii saluti, non ignarus quid expediat nobis: ne obmurmuremus, sed taciti patienterque seramus manum emendamus, licet naturæ sensui molestum, hoc est *silentium*, quod per Prophetam exigit Dominus, seramus autem non solum absque murmure, verum etiam alacres, nimirum spe mox securæ sanitatis. Quod assidit leve est ac momentaneum, quod delectat æternam & ineffabilem. Charitas fidei ministrat illi, per hanc enim, ut ait *Paulus*, operatur utriusque filia spes est. Ut enim demus fidem à charitate seiangi posse, certe spes, de qua loquimur, non nisi ex fide & charitate nascitur. Proinde si filii sumus potius quam fratres, patri fidamus, patrem amemus oportet: & si nostram salutem illi cordi esse credimus, non ignari quam immensa sit illius misericordia in omnes qui diligunt ipsum, in mediis etiam molestiis multam alacritatem nostro spiritui præbebit expectatio divinæ consolationis, que non paritur nisi tentari supra quam possumus, sed facit eam tentatione provocantem, ut valeamus sustinere, sipe miscens tristitia lætitiæ, semper addens unionem Spiritus, que tristitia quoque vel leniat, vel exhalaret. Sunt autem quædam incommoda, quorum finem in hac vita non expectamus, quales est senectus, morbus, ut ajunt Medici, immedicabilis, & alii morbi nonnulli arte Medicorum superiores. Et in his silentium ac spes est fortitudo nostra. Nam &

— levius sit patientia.

Quicquid corrigere est nefas,
ut ait ille: &, æquagena condigna fuit afflictionem huius temporis ad futuram gloriam, que mox revelabitur in nobis. Cui enim non dicam *mor*, cum hac vita omnia vix temporis momentum ac punctum sit ad æternitatem? Quod si spes humana tentationem habet vim, ut vere meritoque quidam Echnicus Poeta de illo scripserit:

Spes bona dat verum, animum quoque spes bona firmat.

Prope se vidi, qui morantur erat.

Quid non efficit illa spes, quam in nobis pignit Spiritus *Christi*? Spes humana sæpenumero fallit, spes autem hæc non confundit, ut scribit beatus *Paulus*. Ceterum, confundenda verbum, quo usus est Apostolus *Græce* scribens, non est *perurbationis*, sed *pudoris* potius, & *probris*. Siquidem in qui præsidia hominum

freti, magna de se iactantur, si res præter spem evenierit, propemodum acerbire est exprobratio quam ipsa calamitas, pudore malum conspiciant. Verum quæ totam fiduciam suam collocavit in Domino, certum habet spem, nec periculum ullum est, ne frustratione expectatione sua pudescit. Et si nonnunquam pii videntur hic ad tempus pudescere, certe non pudescunt in æternum. Opprobria approbantium ceciderunt super Dominum in cruce pendente, audivit vocem omnis illi amarioris, *Speravi in Deo, libenter eam non, si oculi eam*. Hæc auditus caput, audierit similes vocis & illius membra. Sed quemadmodum afflictionis exemplum habent à capite, ita habent & spem fiduciam. Nunquid ille ad impus voces respondit? Nihil invenies, sed in silentio & spe posuit fortitudinem suam, tranquillo animo dicens *Patri, Io te, Domine, speravi, non confundar in æternum*. Ubi vident homines pios morbis, bellis, damna, exiliis, cruciatibus & moribus ulcisci, vox est impiorum, *Ubi est Deus tuus?* Quæcumque interitum non audiat & inter *Christus*! Sed gravius est quoties hæc voces perfluit inter præcordia nostra, nonnunquam & ad blasphemiam usque prorumpentes, cum animus dolore tadquoque victus, Deum vocat immitit, iniustum, negligentem rerum humanarum, benigniorem erga malos quam erga bonos, quod illa sit res magis secunda sint, quæ in qui pietatem sequuntur, non intelligentes quod Dominus nosset per evasius & ignominiam transit ad gloriam, & oblii quod *Paulus* scripsit ad *Timotheum*: *Quærit qui vult pie vivere in Christo Iesù, persecutionem patientur in hoc seculo*. Si nihil affecisset, ledere non poterat afflictionis perpetua, nunc spem mox finendi cruciatibus & sequentibus felicitatis ostendit, dicens, *hæc sunt secula*. Quin & *Hebraei* ille sapiens hoc præceptum inter pietatis rudimenta ponit: *Fili, accedens ad servitium Dei, sit in iustitia & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem*. Vide ut Scripturæ divinæ sibi consentiant in sententiis, licet verbis se figurarent. Idem dicit *Sirach* quod *Petrus, Paulus, & Elias*. Quod hic vocat *silentium*, ille dicit, *stare in iustitia & timore*. Quod ille *spem*, hic *tentationis* verbo significavit. Qui stat, non turbatur, non deijcitur animo. Qui stat in iustitia, agnoscat suam iniustitiam, ac Dei flagellantis iustitiam adorat. Qui stat in timore, non obmurmurat ei qui potest & animum & corpus mittere in gehennam. Rursus, qui præparat animum, non exanimatur, velut infernalis malorum procella, sed boni consilii quicquid Deo visum fuerit immittere. Quod alia verba præcipit *Petrus* Apostolus: *Cherissimi mihi peragrarum in servare, qui ad tentationem vobis sit, quasi novi aliquand vobis comingat, sed comminantes Christi passionibus gaudete, ut in revelatione gloria ejus gaudeatis exultantes*. Jam qui intelligit afflictionem esse tentationem, hoc est, explorationem divinam, expectat probationem, que spem habet contentem, omnis molestiæ lenitorem, quemadmodum *Romani* scribit Apostolus: *Sed & gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis*. Non satis erat divinæ benignitatis, gradibus eternis pensare temporarias ac momentaneas cruciatus, in media etiam afflictionibus dat suis pignus arcum spiritus tam efficax, ut non solum non deiciant in mala, verum etiam gloriantur & exultent. Itaque piorum spes, etiam si videatur eos pudescere apud homines, revera non pudescit, dum intra se sentiunt testimonium Spiritus testificantis humano spiritui, quod sunt Filii Dei, gudentque se manu elementissimi Patris ad hereditatem vix celestis explorari fingique. Sic enim profectus ille sapiens: Quoniam igne probatur aurum & argentum, homines vero reprobos in camino humilationis. Crede Deo, & recuperabis te, & dirige viam tuam, & spera in illum. Qui credit de Deo,

Deo, sileat. Sileant ille fide flagellat, ut emendet: sic proferat, ut erigat: sic necat, ut vivificet. Tu sine medicum suo more operari, tantum relinque peccata, & ira Dei vertetur in misericordiam. Frustra speras Dei misericordiam, si perisisti in his que provocant iram Dei. Narrat humane litterae, quendam negotiatorem ubi confusus facultatibus proficeretur in longinquas regiones, ut multo ditatus lucro rediret in patriam, posteaquam naufragio perisisti omnia, dixitque, *Age, Fortuna, scias quid voluit, ut plusplurimum me videret.* Huic iactura rerum cecidit in maximum lucrum, liquidem ex avaro mercatore factus est insignis philosophus, dicitur contentum pecuniarum quam possessione. Sileant hujus exemplum nos imitemur, quoties nobis accidit vel publica vel privata calamitas, ne contemneretur animo, ne numeremus adversus manum Omnipotentis, quemadmodum fecerunt *Hebraei*, qui ad serpentes perierunt; sed quod *Ethiopus* ille dixit Fortane, nos dicamus Deo, rerum humanarum unico gubernatori: *Age, clementissime Pater, sancto manum tuam revocantem ad paritatem, an ad te venio, me tamen tibi tradidit, finge ac refusa pro tua sancta voluntate filium tuum habere male dulo audientem.* Nunc hominum vulgus, si quid inest adversitatis, non cogitat hoc imitti ad Deo, sed aliis fideribus, alii naturae humanae, alii his atque illis hominibus, aut etiam occasionebus irascuntur, & ulcisci student, haud multo sapientiores canibus, qui lapidem mordent ab homine iactum, ipso relicto homine. Tempestas perdidit fruges, merces perire naufragio, caelum petilem afflavit corpori morbum, miles incendit horres, Syco-phanta facellit negotium, obstrepat maledica lingua. Quid male precari caelo & mari? Quid ultionem petis in hominem? Istiue est mordere lapidem. Primum illud cogita haec ad Deo immittere, nec multum referre per quos immitit, utitur enim ille & elementis, & improbis hominibus ad ultionem. Mox circumspice teipsum, nuncubi tuis sceleribus iram Dei provocaris, & si deprehenderis, (quis autem non deprehendat?) primum ultionem a te ipso sumito, correctis moribus & ad Deum converti, qui misit lapidem. Si minus tamen cogita, tentat me Deus, an vere diligam ipsam, orabo ut in me augeat cbaritatem. Ab hoc animo quantum nunc absumas perique? Quot annis jam omni malorum genere affligitur? Decem plagis afflicti sunt *Aegyptii*, & ad singulas corpore resipiscere. Nos tot jam annis tanto pluribus atterimur, nec agnoscimus Domini manum, nec quisquam ad vite correctionem confugit, sed in alios alii culpas rejicimus, sibi quisque blanditur, molimur vindictas, quasi quicquam possint homines adversus divinam potentiam. Quod enim mali genus est, quod non premit nos? Aut que pars est orbis ad horum malorum immensis contagio? Ubi terrarum non fuit *Mors*, cum *Mariam* dico, non unum aliquod malum dico, sed malorum omnium oceanum. Ubi non pestilentia? Ubi non rerum caritas & fames? Ubi non expulsiões? Ubi non latrocinia? Nec alicubi defuit inundationes. Quam aere & implacabiles Principum irae, quantum calamitatum inrextoribus rebus humanis, quantoque graviora minantur? Quinquam haec levia sunt, fide conferantur ad ecclesiae dissidia. Quot sectu discerpimur, & subinde suppullant novae? Quos jungit sanguinis propinquitates, quos eadem domus, quos idem lectus copulat, dissidat opinionum dissensio. Inter has plagas quoniam quenque videmus, qui cogitet de corrigenda vita, qui consiliat ad Domini misericordiam? Soem quisque vicem ulciscitur. Suis quisque commodis tuetur conatur, nec aliud quam conspiciamus nobis mala, & aggravamus Domini manum. Mitimus legationes in *Aegyptum*, oneramus camelos opibus, confugimus ad veloces, & irriti tumultibus mutescimus omnia. Nec solumus sanctum *Israel* clamantem nobis: *Si reverentiam & quiescent, salvi eritis. In silentio & spe eris fortitudo vestra.* Quid est rever-

ti? relinquere mores & affectus pagantes adversus Deum. Quid est quiescere? Est abdicatis cupiditatibus carnis, nos submittere voluntati divinae. Ita demum felix illud ea verum subbatum erit in animis nostris, si nostris affectibus conspiciet & requiescit. Domamus in nobis que vult operetur. Quid primum curas Medici? Exhauriat corpus noxiis humoribus, cetera permittant naturae. Abjiciamus & nos scelera nostra, Dominus, in cuius manu sunt Regum, illico bechet ea ad studium pacis & concordiae, tollit e medio locustas militum omnia depopulantium, & ranas opinionum, auferet tendere nostras, & veniet illicet cordibus nostris. Audimus vocem Domini cunctos ad vite correctionem provocantes, ne auribus obturatis obduremus & corda nostra, dicentes cum impiis apud *Esaiam*, *Nemoquam, sed ad equos fugerunt, & super velucis addiderunt.* Ne rursus illud ingerat nobis, *Ideo fugerunt, idem velociter erant qui vos persequuntur.* Fortasse talibus verbis nemo reclinat nunc Domino, sed factis pece reclamamus omnes. Hinc publica tempestas vos levius perturbat, & beate Virgines, quae, seculo mortuae, jam in terris caelestem quodammodo vitam agitis, & ablicet: cum sponso *Christo* deliciamini; cui quo propiores estis, hoc magis deest vos ecclesiae tranquillitatem pios vota sanctae precibus illi commendare, levantes non modo puras manus juxta *Paulum*, sed multo magis pura corda ad Dominum, velut columbae in foraminibus petrae, & in cavernis maderiarum, gratissimum gemitu semper obmurmurantes sponso: Petra autem *Christus* est, quod multas habet latebras, in quibus piorum animae toto latent ad hujus mundi tumultu: ubi dulci tempore refrigeratur ab aestu carnalium desideriorum, quae militant adversus spiritum. In his foraminibus hoc tutius ac felicius delitescitis, quo minus instructis estis praedictis humanis, quemadmodum columbae nec rostris, nec unguibus, nec vi, nec dolis armatae sunt adversus injuriam aliarum avium, tantum fuga latebrisque tutae sunt, neque novat ulli exterorum animantium moliri vim sui injuriam. Grata simplicitas relect in oculis, quam & sponso adamat in Canticis & Evangelicae litterae nobis commendat. Nec obstrepat molesto gemitu, quemadmodum aliae peruluae, tantum amabili murmure solitudinem suam solatur. Ad hanc animam, & beatissimae Virgines, & vos in *Christo* cavernis latitatis, in silentio & spe collocantes fortitudinem vestram. Est murmur impium, quod odit Dominus. Est & taciturnitas gratumque marmor, quo non desunt genere mentes afflictae spiritu *Christi*, donec evacuetur quod ex parte est, veniatque quod perfectum est. Talia sunt columbina murmura. Est & perniciosum silentium, quo vetus proverbium dicit perisse *Amyclas*. Est silentium impium, quod nefcit faceri commissio, quod premit gloriam Deo debitam. Nimirum hoc erat murum dæmonium, quod sibi *Iesu* potest ejicere. Est & gratum tranquillitatem silentium, quod cum spe junctum, reddit invictum animum adversus omnium malorum incuria. Hic silent affectus carnis, sed audiantur gemitus spiritus. Sic ingemiscere *Paulus*, cum diceret: *Solus ego homo, qui me liberavi de corporis mortis huius?* Sic *David*, cum diceret, *Quoniam dilecta tabernacula tua, Domine viderunt?* *Concupiscit & defecit anima mea in atria Domini. Sicut cervum desiderat ad fontes aquarum, sic desiderat anima mea ad te Deus. Habent vultus lateribus suae, habent vulneres colli mader, in quibus concupiscunt, columbae quietem aescunt, nisi in foraminibus petrae, & cavernis maderiae. Ileo perforatus est in eruce tot vulnibus, ut illis pios mentibus, quae mundi praedictis omnibus remanessent, quietum ac tutum esset suffragium. Idem dicitur est lapis angularis, concessens utrique partem. In hujus cavernis dulciter ac feliciter latitae Virgines, donec audieritis vocem sponso ad aeternam fecunditatem evocantis: *Surgite, propra anima mea, sponsa mea, & vici, columba mea in foraminibus petrae.**

et in tenebris macerie, ostende mihi faciem tuam. In his cavernis latavisti insitisti vestri patrem Franciscum, humilissimum apud mundum, apud Deum maximus. In his latavisti sanctissima Virgo Clara, vestri sodalitati dux & pater, que nullis hujus mundi praesidiis, nullis humanis freta viribus, sed silentio & spe fortis, calcavit mundum, profiravit Sacram, vicit carnem, & post temporarios gemitus meruit vitae caelestis coronam, regnans cunctis, quem spectis potestas mille dotum armata, petra, in qua latavisti, fortior est omnibus, commoveatur quicquid in hanc impigerit, tutus erit quicquid constanter inhæserit. Quod quis magis fidei suis viribus, hoc est imbecillior: at qui sibi dixit totus, qui nullum aliud spectat praesidium quam Christum, in omnia potest cum Paulo, non in se, sed in eo qui *eleget infirma mundi, ut confunderet sapientes: elegit quibilibet & ea quæ non sunt, ut ea quæ volentes esse magis momenti derideret.* Jam etiam qui sum inter vos, que iuxta carnem gloriarī possunt, quemadmodum potuit Paulus, non expedit tamen gloriarī, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, qui cum omnem mundi gloriam usque ad crucem contemneret, quem postea non pudent in hoc mundo gloriarī? Paulus in tertium coelum rapus non audent gloriarī, nisi in infirmitatibus suis, & nos hominū gloriolam in viribus nostris? Ille imbecillitate sua potens est. Non est igitur quod metuas, pusille greg, confide quoniam qui vos tuendū suscepit, vici mundum. Te vero religiosissima domina, que virginis sodalitati curam agit, nihil arbor necesse, ut hortet, admonetque tui officii, gratulari magis liberet, nisi vel parum id tutum esset humanæ fragilitati, vel parum gratum tui singulari modestie. Tantum oro, ut, quod facitis, persequi nostri in vestris ad Dominum precibus meminisse, nominatim autem Gregi sororibus ex me salutem dices. Dominas vos omnes servet incolumes. Simul orabit vestra charitas pro interprecere, ut ex milivio vel harpyia posita tui columbus, desinatur tandem crevisse involare quilibet, ne provocet in se manum Christi, & nomen illi vertatur. Valete.

EPISTOLA CCCCXCVIII.

Joannes Ludovicus Vives optimo atque eruditissimo juveni Gilberto Cognato Nozereno,
D. Erasmi Amstelredamensis, S. D.

Ex his tui literis, Cognate clarissime, quatuor *Epistolas* mihi Levinus Pasargibus Antuerpia, *postulantes* mihi Quintinus Hagius erui, intelligere non potui, quod vult capere, ostendit tibi reddita quæ Londini ad Erasmus & te dederam. Satis suspicabar non esse quod nihil meminisses in tuis. De liberis, quæ reddidi Quintino, habeo & ego tibi gratias immensas: per eum legam. De literis tuis faciam, quod me rogas: alias jam misi ad Carolum Montjoium. Mihi Cognate, *sepmoveneris* jam te precor ut ad nos vel hunc vel causam scriberis frequenter de Erasmi præceptoris nostri voluntate, *remque suam fute*, qui mihi non minus cura est quam meum ipsum, ne vel credideris famam, vel eorum merorem. *Hæc in præsentia volumini a te peto & oro.* Nam mihi ex Antuerpia scriptum est, de salute sua, ad quod vel cogitare abhorreo: tametsi hæc & similia nos de illo audire, necesse non est: sed minus moramur, quod velat occultamus. Sed quo crebris audemus, hoc nos magis terret humani casus, & communis mortalitatis reputatio. Goclenius me recreavit, qui nuntiavit fuisse quendam sparsim in Berbantia adversum numerum de Erasmo, & multo modo puerum, ceterum si habere conperimus rem esse apud vos recte, quod equi-

dem Christa habes & ego gratias quam maximas. *At hoc etiam quod venissem, desum, humilium vultum, ter accepti, & vultu rati multum diversa a consuetudine mea, Cuiusmodi propter, Deo gratia. Nam de huius Principis, ac foveat, idque re ostendunt. Sed mihi certum est ad morum suum in Flandriam redire, ut alius tibi literis mea significavi. De te quod optem non agnoscat sententiam & votum meum me, quicquid tamen statueris, Deum vultu tui fortiter. Gratissimum mihi feceris si mea nomina dixeris saltem D. Erasmo communi præceptori nostro, & Zafio, & Giacano. Valeat etiam aique etiam. Oxonio 10. Martii.*

EPISTOLA CCCCXCIX.

IN CICERONIS TULLIANI QUESTIONES.

Erasmus Rot. Joanni Platensi S. D.

CVM Joannes Frobenius, vir omnissimè, idoneus suis typis excudere *Tullianarum Questiones* M. Tullii, meque rogasset, ut hic aliquod adderem opusculum, quo liber exiret aliqua recentis militaris actionis commendatus: eo habentibus hanc suscipi provinciam, quod pleribus jam annis mihi nihil aut perpessum commercii cum Musis mansuetioribus fuisset. Itaque confiderendum exemplarium negotio summi delegato, iudicandi partes mihi summi: totumque opus non ostentandi periculo, digesti versus cunctis, que ille quidem non sine exemplo Platini & Aristoteli, ex Græcia Lausique Poetis, sed propemodum ad tadium usque congerit: ubi variabant exemplaria, vel quod probatur, exempli sumus, vel si videbatur incepti iudicium, utranque lectorem servavimus, alteram in contextu, alteram in ipso margini: nonnulla citi cum iustitiam reliquimus, sed nec admodum multa, & ibi duximus ubi res homini docto & exercitatio non esset obscura: nonnulla etiam scholiorum adiecit. Dum hæc ago, statui utridue pendendum facere necesse fuit in aliis studiis, quibus rem Evangelicam utunque promoverem. Atque huius pendendi ideo me non permittit, ut in viciis tui, si licet, ad veteres illos amicos remigrare, ac mentes aliquot cum illis familiariter vivere. Tantum fructus me sensi percipisse ex his libris relictis, non tantum ob styli rubiginem absquegenam (quamquam hoc quoque nonnulli est, meo quidem iudicio) verum multo magis ob animi cupiditatis moderandas refrenandasque. Quoties iter legendum expuebam in stolidioribus, qui in *Ciceronibus* præclarum esse didicant, præter verborum phalaras? Quam illic est varia lectio voluminum, que doctissimi Græci de recte beneque vivendo reliquerunt? quanta via? quanta copia salubrium ac sanctissimorum præceptorum? quanta cognitio, quante memorie præclarum simul & recentium historiarum? Tum autem, quam altæ cogitationes de vera hominis felicitate, que plane declarant illum hoc egisse, quod docebat. Jam vero in explicandis rebus procul a communi sensu ac sermone populari remotas, quasque multi desperabant Romanæ lingua tractari posse, que perspicuas, qui candor, que facilitas, que copia, que denique celsitudo? Philosophiam, que primum in rerum naturalium contemplatione occupata, procul aberrat a vita communi, *Socrates* primum in terras itaque etiam in domos deluxisse legitur. *Plato & Aristoteles* conati sunt eam, & in aula Regum, & in Senatibus, & in ipsa tribunalia producere. At vero Tullius mihi videtur eam etiam in profanum perduxisse, cujus opera et loqui didicit, ut promissum etiam vulgus possit applaudere. Atque huius generis tam multos libros scripti vir ille discipulis temporibus, summoque Reipublice tumultu, quodcumque etiam rebus innumeram desperationem adductis. Et non potest nos nostram consulationem atque convivium, quoniam valeamus homines Ethnicos tam sanctis commendatibus & etiam, quod habet Reipublice calamitas, transigisse: nec ab ineptis voluptatibus quasvisse mentis avocamenta, sed a sanctissimis philosophiæ præceptis

petaliſſe remedium? Quod aliis acciderat, neſcio; me legentium ſic afficere tolet *M. Tullium*, præterit ubi de bene vivendo diſſent, ut dubitare non poſſum, quin illud poſitor, unde illa prodierunt, aliquæ divinitus occupavit. Atque hoc æquum judicium mihi magis blanditur, quoties animo reputo, quam immenſa ſit, quamque inſatiableſis æterni Nummiſ benignitas, quam quidem ex ingenio, opinor, ſuo nimis in anguſtum contrahere conantur. Ubi nunc eſt anima *Ciceroni*, forteſſe non eſt humani iudicii præſentire. Me certe non admodum adverſum habituri ſint in ferenda calculus, qui ſperant illum apud Superos quietam vitam agere. Nulli dubium eſſe poteſt quin crediderit ali- quod eſſe Numen, quo nihil eſſe poſſet neque maior, neque melius. Porro quid ſenſerit de animarum immortalitate, quid de diverſa forte præmiſque vitæ futuræ, tum quanta fuerit ſinceræ conſcientiæ fiducia, ſi non ſatis declarant tot ejus libri, certe vel illa illa epistoſa lucis arguit, quam ad *Octavianum* ſcribit, jam, ut apparet, deſinita morte. Si *Judeus* ante proditum Evangelium ſufficiens ad ſalutem rudis quædam & conſula de rebus divinis credulitas, quid veras quo minus Ethnico, cui ne *Atqui* quidem *Lux* erat cogita, rador etiam cognatio proſuerit ad ſalutem, præterit quam vita fuerit integra, nec integra ſolum, verum etiam ſancta? Perpauci *Judei* ante dæcem exortum Evangelia noverant exacte Filium ac Spiritum Sanctum: multi non credebant reſurrexerunt corporem, nec tamen ideo de illorum ſalute deſperatum eſt à majoribus. Quod ſi Ethnicus tantum hoc credat, Deum, quem perſuſum habet eſſe omnipotentem, ſapienſiſſimum, & optimum, aliqua ratione ſubventurum bonis, & ultimum malos, quæ ipſi videatur quam maxime accommoda? Quod ſi quæ obſcure vita maculas, equidem arbitror neſe *Jab*, neſe *Melchizedek* omnibus omnino vitis cauſis per omnem vitam. Sed excuſandum non eſt, quod immolavit idola. Id forteſſe fecit, ſed non ex ſuo iudicio, verum ex conſuetudine publi- cæ: quæ quoniam legibus etiam erat confirmata, non poterat convelli. Nam eſſe conſilia quæ de diis ſeraban- tur, vel ex *Enchiridion* ſacra Hiſtorici poterat cognofcere. Sed oportebat vel vitæ jactura populi ſtultitiam coarguere. Tantum robore non ipſi aderat Apoſtoli, priuſquam haſuerant cæleſtium ſpiritus, ut impudens ſit hoc exigere à *M. Tullio*. Verum hac de re liberum eſto ſumme cuſque iudicium. Ad illos craſſos redeo, qui præter inſanem verborum tinnitum, nihil magni cre- dunt eſſe in libris *Ciceronis*. Qui ſieri poteſt, ut tot res eruditæ, tam dilucide, tam copioſe, tanto cum affe- ctus explicet, niſi penitus intelligat quod ſcribit? Qui autem ſuſcepit huiusmodi libros in manum, quin ſurre- xerit animo ſelicioſe? Quis tam accuſat moriens, qui non abierit hilarior? Geni videtur quod legis, nec ſecus aſſat animum tuum quod orationis *deſiderio* pueri, quam ſi ex vivo ipſius pectore, ac feliciffimo illo ore man- nentem audires. Quamobrem mihi ſæpe videri ſolet, iacer omnia, quæ in ulum vitæ mortalium induſtra re- perit, nihil eſſe utiliſ, quam uſum literarum, nec ullum uſum præſtantiorem officio Typographorum. Quid enim felicium quam cum eloquentiffimis ſingul ac ſanctiffimis viris, quoties libitum eſt, conſabulari? neque minus habere perſpectum illorum, qui ante tot annos vixerunt, ingenium, mores, cogitationes, ſu- diſſa, ſiſſa, quam ſi multis annis egiffes cum illis con- ſuetudinem? Nunquam mihi magis probatum eſt illud *Quintilianus*, *ſic ſocii ſi præſentis*, cui *Cicero* valde placere ſuperis. Miſis puero miſis ardebat *Cicero*, quam *Seneca*: jamque natum erat annos viginti, priuſquam ferrem diſtinctionem ejus lectionem, cum cretus pe- ne orones placerent. An ætatis progreſſu profeſſerim, neſcio, certe nunquam mihi magis placuit *Cicero*, rum quam adamarem illa ſtudia, quam nunc placuit ſeni: non tantum ob divinam quondam orationis felicitem, verum etiam ob pectoris eruditi ſanctimoniam. Profeſ- ſo meum adſervit animum, meque mihi reddidit æ-

librem. Itaque non dubitem hortari juvenentem, ut in hujus libri evolendis atque etiam edificandis bonas horas collocent potius, quam in riſiſis ac pugnacibus libellis, quibus nunc undique ſcætant omnia. Me vero, tamen jam vergeſcente ætate, nec pudebit, necpi- gebit, ſimulacque extricaco me ab his quæ ſunt in ma- nibus, cum meo *Cicerone* redire in gratiam, perſonam- que familiariterem, nimium multis annis intermiſſam, renovare mentis aliquot. Viſum eſt autem hoc, quic- quid eſt operæ, tibi dicere, multis ac magnis doti- bus ornatiffime *Varro*, ſive ut hoc argumento de- clararem, mihi nondum excidiſſe ſuſceptum illam conſuetudinem, qua mihi primum *Frabrigæ* ſingularis humanitas tua, tamque morum dexteritas, cogita perſpectaque eſt: ſive ut haberes huius *Ciceroni* libros emendatiores, quos literariz publi juberes prælegi. Nam ſcholæ quoque curam poſſimum ad te perſine- re dicebat. Cæterum iſthic eſſe tantum chorum, quæ boni obſtreperant literis, mirum videri non debet, quam hæ noſquam deſint, quæ canionem illam occin- tant: veteri Comædia, *Æſchylus* uſq. At, iſtiſ fortiter neglectis, oportet ea ſequi, quæ maxime ſunt in rem juvenentem. Ad id præcipue conſuect, ſi ludo præſtiterit aliquis non minus bonis moribus, quam bonis literis præditus, cui ſalarium augatur pro meri- to. Iſ primum joſus utriuſque lingue fundamentis, optimos quoque Auctores prælegit, hoc eſt, *M. Tul- lium*, & ut quique eſt *M. Tullio* proximus. Ex Poe- tis deligit catbos: cæterum ex his, qui lectu digni ſunt ob eruditionem, ſed pernicioſi ob obſcurnitatem, (quo de genere eſt *Martialis*) excerpenda cenſeo, quæ pueris tuto prælegi poſſint. Sed de his fortisſis alias plura, quanquam nemo rectius conſulet, quam *Leonardus Præſtorius*, viſ & eruditione varia, & morum integritate, & multo rerum uſu conſultiſſimus. *Conradum Herſtubachium* libros creptum dolorem, diſperam enim, ſi quicquam adhuc vidi illo juvene abſolutius, ſive ſpectes utriuſque lingue peritiam, ſive felicitatem ingenii, ſive morum comitate integritati partem, niſi noſſem, & quos *Atqui* reliquerit, & quem Principem natum ſit patronum. Bene vale.

EPISTOLA D.

Joannes Waſtonus Domino Eſtudio S. D. P.

BENIGNA ſocii & amici, humaniffimis Præceptor, qui ad me non deſignaveris aliquid litterarum dare, hominem, qui tibi pro meritis erga me tuis nec offici- quod deſiderat, nec beneficiis quo compenſum, reſpondere poſſum, uno ſummo ſilium & paribus votis contendere. Aliquam habes gratiam, quod literas meas non modo non carpi, ne deſeruas ſi ſcribendo, ſed lendaſ ut inven- tes, ita tamen ut elapſiſſis, ne ſuperbiam: non cum me Scotiſtam appellas, ſi recte cenſas, me eueniſ & ob- ſtinaſ inſtantia� male locati ſtudii. Ingenium ſane, non ſum tam Scotiſta quam velim eſſe, quanquam decretum eſt, non plus ſere quam ſum impræſentiarum: ſiquidem ſanctiſſima ſtatutum eſt à me, quicquid ſuperſſiſ vite ſa- ceris & æreanis litteris amice impendere. Ut autem quod mea humilitatis eſt tibi prædam unico ne patrono, nec Thomiſta ſum, nec Scotiſta, nec nani aut nber, ſed præſas nullus, ac ſtiper ineri. *Vitam præſere poſſum vere ſuſcepſero Chriſtianum! Gratulor fortuna tua, magis gaviſurus cum ſpes ante deſita, qua unicum uſſi- ſſis, in rem præſentem deſuſſa fuerit: quod ut ſit, tra- bo aſſiduiſ, & præſentem ut tibi hic conſuectat fortuna ali- qua te digna, quæ poſſit regnum hoc erare; & amicis tuis, qui hic plarim ſunt, uſſi eſſe. Nullus ſum ſacer- dotum, intra ſepem milia in Cantabrigia, ader habet pulcherræ, & mediocriter ad uſſam uſſi eſt: porro vobis viginti veſſerates libros ſupra omnia annos, ſed hoc an- ne nunc primo ſere diſmediam parte ſuſcedat in repa- rationem deſuſſa: hoc ſi tibi non voluſſis, non uſſi uſſi eſſe petuſſis, tuum erit, ubique morum commune, quæ- modo & erit quicquid & aliud eſt morum. Unum ve-*

tu quoque hic vivere cum primis per nigra tua beatus. Si non essem negotii plurimum implicatus, volarem statim istuc, ut te fruerer. Bene vale, parva malum habundant. Cantabrigia ex Collegio domus Petri. Bonitatem audis laborare, necesse quod incommoda.

EPISTOLA DI.

Erasmus Rot. Religio Patri Nicolaus Wernerus S. D.

Si vos illic omnes valetis, ita est, ut & cupimus, & confidimus: equidem perbelle valeo, gratia Superis. Quam apud me sacrae Litterae fiant, si cui antehac obicurus fuit, jam re ipsa declaravi. Deum quidem superbia, et non deest Erasmodum patrem amantissimum celare quicquam. Nuper in Angliis quoddam forte incidit nobilis, & pectore omnes. Accessit nuperime Sacerdos quidam, adolescens nummatissimus, & qui Episcopatum oblatum recusasset, quod illitteratorem se non ignoret. Intra annum nihilominus a Rege ad Episcopatum revocandus, quamquam citra omnem etiam Episcopatum plus duo milia scutarum annue possidet. Is ubi de meis litteris audivit, me incredibili amore cepit complecti, obfervare, venerari: nam aliquando in familia mea vixit. Centum scutatos obtulit, si fe annum docere voluissim; obtulit beneficium intra paucos menses; obtulit trecentos scutatos mutuos, si ad dignitatem comparandam opus fuisset, donec de beneficio reddidissim. Eram mihi omnes hujus urbis Angliæ eo beneficio devincturus, (omnes enim sunt ex primaribus) & per eos totam Angliam, si voluissim. Contenti & tem amplissimam, & spem multo etiam ampliorem: contenti & preces, & lachrymas, quos precibus addebant. Re reveram loquor, & nihil amplius: intelligunt Angli, me nihil totius Angliæ pecunias facere. Neque tamen hac recusavi, & recuso: nulla enim mercede à sanctis studiis abduci potest. Non hoc docendi nec auri cumulandi gratia veni, sed discendi. Doctoratum quidem in Theologia petam, Superis ita volentibus. Antistes Cameracensis mirum in modum me amat: liberaliter promittit, mittit non liberaliter, ne scire dicam. Te, Pater optime, bene valere cupio. Deo Optimo Maximo tuis precibus me commendatum ut facias, te etiam atque etiam rogo: idem ego fecero. Parisiis à mea Bibliotheca 13. Septembris.

EPISTOLA DII.

Erasmus Rot. Religio Patri Nicolaus Wernerus S.

Jam mentem & dimidium gravissime laboro, Pater observande, nec adhuc spem salutis video. Quid est vita hominis, quosque doloribus mixta? Febricula levis me pene occidit, sed quotidiana. Jam mundus displicet, contemno illas spes meas, desidero illam vitam, qua in sancto otio possim mihi, & uni Deo vacare, meditari in Scripturis Sanctis, eluere lachrymis veteres errores: hoc mecum volvo, quod spero me aliquando tua opera & consilio affecturum. Cornelius Gandarus hic gloriose agit. Charissimus est Episcopo Parisiensem, clarissimus eidem Abbati. Bene vale.

EPISTOLA DIII.

Erasmus Rot. Religio Patri Nicolaus Wernerus S.

SOLIOAN gravitatem & omnes virum numeros recepi. Braxellis jam multos dies soleamus invitati admodum. Non data est hactenus neque comitatus, neque effectus copia. Apud Ansiliter decem ferme dies, reliquos apud ejus vicinam egimus. Ille cum legatione in Angliam concessit, Principis nomine. Quid negotii sit, nullius est. Episcopos (ut ipse divinus) praeferat Principis suam quoque causam agit, ut opera Anglorum Cardinalatum adsequatur. Nam & ab Anglorum Rege vehementer est desideratus, & Cardinali Angliæ maiorem in modum clemens, à quo nuper ve-

stem nobilissimum accepit donum, simulque ejusdem littera & summo Pontifici & Cardinalium collegio diligenter est commendatus. Utique est hinc legatus, meis loculis non parum damni attulit, tum quod occupatissimus est Antistes, tum quod ipse de vaticano comparando non minus quam ego sollicitus. Vir enim insignis ad populum & opulentum à Principe adjuvatus. Munera autem, quae solent Oratoribus dari, in eventum sunt, non in manum. Calendis Julii pulcherrimum & mysticum munus est Principi nostro à summo Pontifice oblatum, Rosa aurea, non minus opere ipso, quam materia admirabilis. Ego me meaque fortis tuis orationibus maximo affectu commendo. Jubeo tuam paternitatem securo esse animo: Superi aderunt, spero, & navem nostram in portum optatum provehent. Iactem quoniam vela ventis permittemus, non tamen à clavo discedemus. Te tuetur immortalis Deus. Braxellis 13. Septembris.

EPISTOLA DIV.

Erasmus Rot. Religio Patri Nicolaus Wernerus S. D.

SALVE, Pater obfervantissime. Scripsi pridem ad tuam paternitatem; verum arbitror Tabellariam non reddidisse. Spero te bene valere, non ficta valeamus. Nuper in quartanam incideramus, sed convalescent confirmatque sumus non opera Medici, tamen adhucamus, sed unius divi Gervasio, virgini nobilissimae, cujus ossa pater Canonici Regularis servat, quoties monitis consistat & adveniat: nihil illi dignius, mihi salutarius. Venor ne istae pluvia agros & omnia mererit. Hic quidem ex se ferme menses perpetuo pluit. Sequens alveum egressus passim in agros, atque in mediam urbem seic effudit. Arca divi Gervasio à suo loco in eadem divae Mariae deducta est, Episcopo cum tota Universitate obviam prodeunte, summa pompa. Canonici Regularis dacebant, Abbas ipse cum omnibus suis, nudis pedibus incedentes. Quorum toto corpore nudi arcam gelabant. Nunc nihil est caelo serenius. Non permittit plura scribere pluviam occupatissimus. Gualtherum, amicum meae patriae, quæso ut tua pietas foveat, commendatumque habeat. Ejus nomen in hac Academia adorat, colitur: & merito, dignus autem ille est, quem universis obitus nectur amecque, etiam inter necos doctrina singulari præter invidiam nihil reportat. Non poterit fieri, quin et magis nominis virum sit cerasus. Corrumpat nulum, qui volens, hoc tamen impedit nemo. Bene vale.

EPISTOLA DV.

Erasmus Rot. Religio Patri Nicolaus Wernerus S.

Si mihi vera nuntiantur, videtis non nihil offensum nostram epistola, fortasse, quamquam esset verissima tamen, quia liberis scripta, quam oportebat. Verum hoc vel justo dolori meo tota humanitas debebat ascribere; vel quia in epistola, cui semper arcam fidei debetur, licet internum liberius agere. Nam qui talia verba in me effudit, vel evomit potius, quid ego dignum stomochari quæram? Coarctatus me illic, nescio quia plane stolidi & indocti, qui pieratem universam in callo & tristitia fixam esse putant: nihil facilius quam aliena contemnere, nihil etiam stolidius. Vir Lavandam veneram, continuo mihi nec ambianti, nec expectanti magistratus oppidi publice legendi munus obtulere, atque commendatione spontanea domini Adriani de Traxella, hujus loci Decani. Quam conditionem ego certis de causis refutavi, quam hac um est, quod tam prope absum ab Hollandiis linguis, quæ plurimum nocte norunt, nulli autem prodele didicerant. Vale.

EPISTOLA DVI.

Erasmi Rot. Adagria Petro Winckel, Tauri quondam suus, S.

VERBOR, & vehementer timeo ne terminus brevitas & carentis spatii res nostras nondum in tuto locatas, sed jam pridem, etsi sero, locandas inveniat. Quare omni ingenio, omni cura, omnisque studio invigilandum censeo, ne res nostrae aliquid detrimenti patiantur. Inquis fortassis, me istorum numero esse, qui, ne coram ruit, solliciti sunt. Fateor quidem, si jam summa expectaret in loculis. Sed exigit prudentia tua rerum nostrarum rationem curatus. Adhuc libri vixum exponendi sunt, adhuc emorem quaesituri, adhuc licentiam visuri. Vide quam procul sit illos emtos esse, adhuc terrae mandanda semina, quibus conficiatur panis: inceres *ente pede* (ut est apud *Nasum*) laborat *etas*. Non video proflus quid huius poterit in hac re mora conferre, quid summi praesura urique. Audio praeterea *Chrysantheum* libellos nondum quos habet, relicturum, vincitur oro illius tarditas tu improbitate: si rogatus discessit, vel iussu metat. Vale.

EPISTOLA DVII.

Erasmi Rot. Antica suus S.

QUOTIES animo meo recursum cum multis, tum maxima tua in me merita, imo rursu liberalissimus animus, toties ego meam fortunam intus, maligrum, invidiam, iniquum voco, per quem mihi non sit facultas, ubi tuum abunde expertus sum, mihi vicissum in te declarandi amoris. Equidem inter mala, quae mille me vel syderis natalis vi, vel Dei iussu à puero uique prosequuntur, hoc ego vel molestissimum ac miserissimum iudico, cum mihi esse infam animam, qui multo malit daret, quam accipere, aut certe bene meritis cum fenore referre gratiam, eam contra conditionem, quae à quovis beneficium possit accipere, nemini finat reddere. Et quid pudeat ac generoso ingenio possit esse acerbius? *Adolescent* adolescens ingeniosus, at pauper, quam condiscipulos pro suis quicunque facultatibus praecceptoris *Socrati* munera ferre videret, hoc uno modo le pauperem fenebat, quod unum gratissimum, quo etiam existeret, nihil esset, & tamen ille quod fortuna negarat, ingenio reperit. Seipsum enim praecceptoris donavit, idque munus ut *Socrati* esset gratissimum, verecundia & pudendi oratione efficit. Verum quo ego sum *Adolescent* pauperior, quando ne id quidem mihi relictum est, id unum certe pro tua meritis gratum ferres, *Erasmi* animum & gratum, & memorem, & amantem, & amico suo omnia semper bona cupientem; quae quidem generosis animis etiam citra rem grata esse solere scio, cum ex sine his nullum unquam nisi fondidissimum juverit. Tum si qua vel voce vel scriptis referri grata solet, hanc tibi vicissitudinem magnifice polliceri possum. Hunc vero eodiem, quem ad te propria manu perscriptum mitto, nostri mutui amoris pignus se monumentum ut habeas oro, in quo quidem caligando plus pene quam scribendo laboris infusum. Hoc igitur tu nostrum vel mansuculum, vel monumentum (si ita mavas appellari) tam habebis gratum, quam *Erasmi* charum habuisti. Gratissimum autem fuisse sic demum intelligam, si in eo evolendo assiduum te praestiteris, si accepero tibi semper id sine, in manibus, in genibus esse. Neque hi mihi libros amare videntur, qui eos intus ac sermibus abditos servant, sed qui nocturna iuxta ac diurna contradictione sordidant, corrumpunt, conterant, qui margines passim notulis huiusque variis obstant, qui mendi rasi vestigium, quam mendosam compositionem malunt, idque cum in ceteris Auctoribus, tum in hoc *Terenzio* lectitandum censeo ei, qui non semel *Laureac* semel *Gabrie*, (quod fere nostri ludimagistri cum suo *Alexandre* docent) sed qui plane *Re-*

ment loqui cupiat. Est enim in his *Tercianus* Comedias minuta quidam sermonis puritas, proprietates, elegantiae, ac (ut in tam antiquo *Comes*) horrore mirum, lepos (sine quo rustica est omnis, quantumvis phalerata, oratio) & urbanus & solus. Aut hoc apud magistro aut remine dicere licebit, quo pacto veteres illi *Latini*, qui nunc vel nobis peius bulbiunt, locuti sunt. Hunc itaque tibi non modo etiam atque etiam lectitandum censeo, verum etiam ad verbum edificandum. Cave autem ne homuncionum istorum imperitorum, imo lividolorum garrus te quicquam permoveat, qui ubi in ineptissimis auctoribus *Plurista*, *Librada*, *Graciosa*, *Hugonius* se fenuisse videntur, nec tantis ambagibus ex imperitiae labyrintho potuisse emergere, id unicum lux stultitiae solatium proponunt, si in eundem errorem suum iuniores omnes pellicunt. Neas autem (in *Luciano* lectici *Tercianus* libulos. Quam ob rem tandem quæso? Nihil, inquit, praeter lascivium, ac turpissimum adolescentium amores habent, quibus leboris animum corrupti necesse sit. Facile undelbet corrumperit, qui corruptus accesserit: *Socratem* *nus* *uas*, quidemque *infam*, *accepti*. Itane isti religiosi ad cetera vel utilissima talis ceciores, ad usum, si qua est, lasciviam, capere sunt? Imo capri ac stolidi nihil sibi praeter aequium, quae loci imbuti sunt (indocti quippe idemque mali) sapientes, non vident quanta illic sit moralitas, quanta vix influenda tacita exhortatio, quanta senectutis venustas. Neque intelligam totum hoc scripti generis ad eoragendum mortalium vite accommodatum, imo adeo inventum. Quod enim sunt Comedias, nisi fere nugator, adolecentis amore infans, meretricis blanda ac proci, senex difficilis, morosus, avarus? Hæc nobis in fabula, perinde ac in tabula, proponuntur depicta, ut, quam in moribus hominum quid deceat, quid dedecet, videremus, alterum amicum, alterum caligemus. En (in *Eno*) *Phadra* ille ex summa concinnitas, in summam ineptiam amorem, tanquam morbo validissimum, immutatitudo, ut eundem esse non cognoscas, quam pulchro exemplo docet, Amorem rem esse & miserissimum & anxiam, inflabilem, & prioris animae turpissimam plenam. Assentatores illos (pestilens hominum genus) *Graciam* suam, aut sua principem, spectare iubet. Iactabundi & sibi placentes, quales divitum plebsque imperitos videntur, *Thrasium* hunc spectent, ac tandem cum sua magnificencia, quam ridiculi sunt, intelligunt. Sed de his latius (quam de literis scriptis, edemus) nostra leges, volente quidem Deo. Ad praesentem locum satis fuerit tetigisse *Comedias Terentianas*, modo recte legantur, non modo non ad subvertendos mores, verum etiam ad corrigendos maximeque valeat, eerte ad *Latine* discendum plane necessarias judicaverim. An potius illud ex *Carbone*, *Hugonius*, *Ebrard*, *Papa*, ceterisque inceptoribus sperare iubebunt? Mirum vero si his auctoribus quis quid *Latine* discat, cum ipsi nihil non barbare locuti sint. Huiusmodi amplectatur, qui barbarie volet; qui loqui cupiet, *Terenzio* discat, quem *Cicero*, quem *Quintilianus*, quem *Horatius*, quem *Angustinus*, quem *Adrianus* & iuvenes didicere, & senes usi sunt; quem denique nemo, nisi barbarus, non amavit. Sed de his satis. Exterum literas tuas optatissimè accepti, non inconditas, extra iocum *Latinores*, quam expectatam: quae quidem me com sua quondam sacra, tum tuo, quem plurimum prae se ferunt, amore, plurimum delectant. Te amamus, te somniamus, tui vendi incredibili voluptate tenemur. Usurum tuam optatam ut ita tecum bene valere cupimus.

EPISTOLA DVIII.

Erasmi Rot. Theologo eidem S. D.

EXIMIA vir, miratur *Homerus* mortalibus nullam esse belli saevitatem, cum serum ceterarum omnium sit

fit favoritas. At ego magis demoror, nobis nullam esse: A
tumultuandis facietatem. Audio denuo magno studio
quoddam nescio quid moliri in me, & inquire in li-
bros meos, quod nunquam istis venit in mentem, nisi
eum irati cupunt ulcisci. At sperabam *Aeneas* mortuo,
studia fore tranquilliora, nec sperabam fore, ut hac in
parte *Helius* ille suos haberet *Helicones*. Tu fac eum
perthes, quem es pollicetur. In epistolis, licet ante con-
cordiam edicta, nihil est, quod exequiamur *Lada* fa-
mam, nisi se prodit. Bene vale, & tranquillitati stu-
diorum consule, quod magis in rem vestram est, quam
meam.

EPISTOLA DIX.

Erasmi Rot. eidem Theologo S.

ABOLUTISSIME Magister noster, *Quirinus* fa-
malus meus huc reversus, restitit te in convivio
disille, quendam esse in libris meis, quae nullo pacto pos-
sent ab aere excusari. Fieri potest, ut ille non satis
intellexerit quid dixeris: & fieri potest, ut, impru-
dente me, tale quiddam sit in scriptis meis, quum ejus-
modi nonnulla reperiantur in scriptis *Hieronymi*, *Am-
brosii*, & *Augustini*. Verum ego sum in hac sententia,
ut existimem in scriptis meis nihil esse, quod proprie
dici possit haereticum, si ab illis disputandi calumniandi-
que studium. De ceteris lapsus, qui solent hominibus
obrepere, non ago. Quare rem tibi summope-
re gratam facies, si tale quiddam ostenderis: ostendem,
proximus à me jugulabitur. Odi haereticum ut si quis alius.
Audio enim te virum esse civilem & equum, ac *Red-
da* dissimilium, qui mihi rabare videtur, non judicare,
precor illi sanam mentem. Ut auctori nostrum acris
reundat vires sectarum, vel illo argumento apparet,
quod neminem vehementius oderunt quam me, neque
quonquam frequentius lapidant aculeis libellis, quam
Redda nemo succentit. Et haec *Erasmus* studeo in *Ger-
mania*, non sine summo discrimine & fortunarum &
capitis. Neque enim libellis tantum reagitur, sed crimi-
nationibus periculosiss, & elanculariis insidiis. Ennotat
et libris meis, si quid irritare possit in me civitates, po-
pulum aut Principes. Edunt odiosa quaedam sine nomi-
ne, & subornant qui suspensionem in me derident.
Latitant enim sub Evangelii nomine quidam artifices mo-
ribus non admodum Evangelicis. *Basilium* non reliqui
donec esset aliqua spes rem posse ad saniora referri con-
silia. Haec si nollent Theologi quidam, saltem hanc
hominem aliquo favore dignum judicarent. Dominus
te prosperet in omnibus. Rescribe per hunc si mole-
stum non est. Est enim *Ottomarus Lufinus*, hujus ur-
bis primarius ecclesiasticus, nec à Linguae & *Mullis* alie-
nus, in hoc mihi fari, quod ut ille *Augustus*, ita ego
Basilis profugi, ne videremus quae dolerent oculis.

EPISTOLA DX.

Erasmi Rot. eidem S.

SCRIBIS te nolle tam ex relatuante volente
parentem rapi, protulique in aulam Principis.
Quando igitur necitatis vinciri non potest, supercilii
ut commodate utendo pericias, ut aliquando te illic
explicis quam minimo malo. Nec enim omnibus in-
felicitate cessit hunc adile *Laden*. Et ne tibi videat
non satis gravis admonitor, scito me ab ipsa pueritia
ad aulam usque quinquagesimum in aulis Principum
militasse. Primum illud tecum statuto, ne quid cui
creda quantumvis in speciem amici, quantumvis ar-
denti, complexanti, pollicenti, dejeranti. Nec quen-
quam exillimes tibi ex amico amicum, nec tu sis cui-
quam amicus ex amico; tamen perinde quasi neminem
non ames, ita blandus & comis esto singulari. Esto lu-
gissimus eorum officiorum, quae tibi nihil afferunt im-
pendii. Saluta blande, complere, cede viam, ape-
ri caput, subinde repere honores & charitatis titulos,
lauda assiduum, pollicere benigniter. Præm igitur domi-

valium composito, ut si tibi paratus sit ad omnes fa-
bulæ parcem, ne quid veri affectus in facie subleceat.
Meditanda domi est actio, ut oratio vultus, ut vultus
se totius corporis gestus, martiori fucate subservire.
Haec sunt aulicæ philosophiæ rudimenta, ad quæ nul-
lus erit idoneus, nisi prius omnem pudorem absterse-
rit, aut vultu nativo domi relicto, quasi perorant
sumierit. Proximum erit ut fictiones totius aulæ sub-
odoris, sed ita, ne cui te facile admisceas. Si quos
aut si quas videris nihil non posse apud Principem, vi-
de ut te semper infectus ad laus natus felicius. Nec
pudens aut pugnæ assentari moribus etiam, quæ tri-
madveniens gratos esse *Jovis*. Sed hunc ipsum tech-
nas omnibus captabis. Quoties in illius conspectu con-
sistis, arte præ te fetes simplicem quondam stercen-
tem, quasi gaudio gelibus quoties illi datur assidue. Et
posteaquam competisti, quibus rebus offendatur, qui-
bus oblectetur, non multum erit negotii apud illum
quantum magnum inire gratiam. Comode subservire
ad occasionem arribebis, si loqui non dabitur, applau-
des, velut admirandus. Sed apud alios plenis ut
ajunt tibi, illius laudes decantabis. Aliqui certe per-
ferent si passim predicaveris. Nunc hie, nunc ille ubi
captandus erit munusculo, sed eleganti & apto ma-
gis, quam precioso, ne videaris aucto piscari humo,
pretium addas oratione. Excusabis tenacitatem fortu-
nae; ubi illa contingerit opulentior, pollicebis mor-
tes aures. Si qua præda assulerit, cave qualem
deorum aut bonorum tibi censuram sit ut illi credas.

B Semper tibi proximus esto. Quoties de te agitur, vel
patri verba danda sunt. Non semper in aula spirant
venti secundi: ubi spirant, stridendi est occasio. Nul-
lus jurisjurandi tamen sancta fide tibi religio, ut buxus
gratis patiaris optimam prædam elabi de manibus. Si
quibus Principem scilicet vehementer officium, ac di-
versam factionem gestare victoria, semper accommo-
da te felicioribus: sed ita, ut alteram partem non le-
das capitaliter, nisi id fiat tuo magno cerioque bono.
Solent enim Principum favores ventorum in morem
subinde resiliare in diversum. In summa, ubique vene-
re commodum tuum. Ne quem aperte ladas. Cave
mensam habere domi: ex res exhibuit te famulus.
Longe præstat convivium esse quam convivium.
Noli supputare quanti consistat una cornu domi data,
sed subdactio rationem ad quantum summum possi-
sum ex res tibi fit reditura. Proceres aliquot esse.
Horum mensis te adjungito, sed ita, ne crebrius ad
eundem. Hic comis & commodus esto comæ, sed
sestrus ac lepidus, ut ne quem offendas. Si quid tunc
dictum erit petulantius, in lufum jocumque verito,
etiam si seria res sit. Ab omnibus tanquam ab hostibus
caveto. Ne cui concedas unde te possit laderi. Si
quos sentieris tibi parum amicos, fac artificio summo
dissimules, & communibus officiis hoc magis apud il-
los amicum agas. Lauda apud eos quos suspicaris re-
nuntiaturos, hac arte ut fient amici, aut mutentur
inimici. Tantum cave ne qua denu anxi ludenti.

C In ceteris magis sulcorum esto lepidus congerio. Tan-
tum ab alicui temperato: siquidem ad hunc seculum
multi secere multagium, sic ut vix liceret emare
nados. Da operam ut quae minimam inquerat. Ad
rem augendam, & consolabundam aboque vigila. Ubi
fatis pingueris, excogetur ratio, ut, quod pauci con-
tingit, feliciter ab aula te subducas, tibique vias.
Neque perpetuus idis Principi, neque nimium diu abis-
quorum alterum parit tædium & facietatem, alterum
oblivionem. Ut autem etiam commodum tuo abis,
amb legationes sed favorabiles, minime negotii: ita
subinde redibis novus ad Principem tuum. Semper
esto querulus ac petrix, & quomodo modum calide
metretices variis nominibus ac modis semper aliquod
ausertur ab amantibus, ita tibi studio fit semper aliquod
auserte à Principe. Sed ea potissimum petenda, quæ il-
le sine suo summa largiri potest. Quod genus sunt for-
cerdacia, præpositura, abbatia. Si quid erit tale, cu-
jus

ius tu capax non sis, fuborna qui petat sui nomine, sed tuo commodo. Haec arbitror esse laus pro prima elemosina: posthac ubi te proficisse video, abstrusiora quadam impetum. Vale.

EPISTOLA DXI.

Erasmi Ret.

* **Q**uo magis mecum reputa, quam nihil est in fortuitis moris, quod tuum forem aut emeruerit unquam, aut emerere possit in posterum, hoc magis admiror genium animi tui candorem, qui cum crebro in uisad *Drysum* literis nostris facies mentionem, nunc etiam epistola propria dignetur sis, praefectum in tantis negotiorum undis assidue versari. In ordinem Consiliarium jam ante triennium eam adscitis: autum decrat diploma Principis, in cuius uicem *Joannes Sylvius*, quondam Cancellarius, suam interposuerat fidem: at illi mors fidem non servavit. Sed hoc totum tale est, ut non videam cur mihi sit magnopere gratulandum: nec mihi cum Aula convenit, nec Aula mecum. Bonis litteris juvenadis videor mihi propensum pro mea portione satisficere; quas tamen non desiram, sed paulum me subducam ex arena, nisi rerum humanarum status in diversum mutetur: cujus adhuc non affulget aethere spes aliqua probabilis; adeo fecerit res istis, qui sub praetextu religionis, provenire tyrannideque sua adversus optima studia, doctrinaeque Evangelicae sinceritatem dilapidantur. Proceres Aulici alias res agant: Proceres ecclesiastici veniant mitrae & galeros, Theologi veteres saepe adiungunt fide Praedicatoribus & Carmelitae quos nihil minus pudet, neque dicere, neque facere. Est hic *Egmondanus Carmelita*, qui expensum me statulisse taxat in publicis concinnibus ac professionibus ordinariis: rideatur ab auditoribus veluti infans, & tamen homo senex sibi non potest displicere sic ineptus. Venit ante menses aliquos *Phylus* quidam Praedicator, nomine *Laurentius*, juvenis indoctus, sed ad infaniam usque fide placens. Is hebdomadas aliquot interpretatus est populo locos aliquos & *Altera*, magnis conatibus debachans in me: tandem me dissimulare indicium est rabulæ silentium nomine Academicis: fuit aliquando. Nuper cepit rursus infans, nescio quo intelligant; nec ullas auctoritate potest compesci. Indoctus est, stolidus est, ac depugnare paratus: & habent qui illi sic currenti suffragantur frigidum. Si longum cum illis, cum bellis & cum populis bellum susceperis; si scribis adversus eos, jampridem perficuerunt frontem, sic cogunt secum, scribat ille doctus, qui pauci sunt, nos laudabimus apud populum: si urgeat, extremum est, qui peccavit relegatur in aliud Monasterium, ut fatius sit in uno clamari loco. Ad hoc convenit Magistri nostri, quorum nonnulli mihi jampridem parum equi sunt, nec video, quomobrem: nec expulsi sunt mecum; nec possunt placari; & subinde novis suspitionibus exasperantur, quas jam semel comperunt falsissimas. Est hic *Prudentius* quidam *Dominicus*, *Alamensis*, Magister nobis, homo minime doctus, & natura fatuus: is quom ubique jam diu delibatast in me, nec finem faceret, semel atque iterum manibus tandem adii hominem, hortatus sum ut coram diceret, si quid haberet. Ostendebat loca quaedam in libris meis, quae notata, quorum nullum omnino intellexerat. Est & Priorculus quidam idiota, sed metreticia malitia, ex isto profectus Monasterio: is auctor est hujusmodi nuntii. Quod si erit ista impune, ut si quid illi dolet, ut si quid suspicantur, abutantur auctoritate loci sermonisque divini aduticendos affectus suos cum obscuro non fr, quales sunt, quid, obscuro, scitum est denique? De *Luthero* scis suum aliquem excitatum *Leprosi*, videlicet haereticus Theologus, a quibus nota est *Bulla*: mox *Leode*, conviveat Episcopo, qui ambit Goleum Cardinalium: postremo *Celsus* multo etiam odiosus, ubi regnat *Hoc-*

fratu. Sed in *Luthero* scripta non probatur omnibus, ita nulla non displicuit rei modo; & icaque tam tyrannica. Nec id fecissent asperne *Celsus*, ni praesentia Regis obstitisset. Nunc *Luthero* illi venditur ut antea. Hic duo scripterunt adversus *Luthero*, *Lutetus* & *Joan. Turiculus*, sed neuter videtur librum editurum; dissimulat, opinor, sibi: & longe facilius est sic *Bullis* & fumo vincere, quam argumens. Nunquam me adfuiti causae *Luthero*, tamen neque elamores horum uocum probavi, neque libellos eorum, qui haestus repugnant *Luthero*. Et hoc male habet istos: si *Luthero* iudicem, istum machinis & me adriterentur; si repugnent *Luthero*, *Germanorum* odio, quod in meum caput concitaret, abuterentur in meum exitum, homines Evangelicae mansuetudinis ac simplicitatis. Me suis mendicis delevant apud Nuntium Apostolicum, quasi solus fulcimen *Luthero* negotium, ne possit periri: nam hoc solum moliantur; corrigi non cupiunt. Dux *Franciscus Sigismundus* morabatur, si expulsi esset cum *Casare Carolo*, quod tale Mandatum edidisset, quale ferebatur, atque illum respondisse, se nihil tale mandasse. Dux *Saxoniae Fredericus* cum ageret cum illo de *Luthero*, hoc accepit responsum: Non damnabitur *Luthero* nisi voluit. Episcopi coacti sunt dissimulare, solus Dux exhibito *Brevi*, quo jubebatur *Luthero* conicere in carcerem, donec aliud de illo statueretur, respondit, se admirari, quod Pontifex Italia ab se peteret, cum ipse esset Laicus, nec adhuc satis conlaret, *Luthero* esse dignum, cui ad fieri proinderem esse differendam in Concilio *Muracense*. Id responsum pessime habuit Nuntius. Constat *Bullam* à Pontifice venisse publici: *Alexander*, qui attulit, non aliam docuit examinationem, quam ut conferret cum Academicis: is est homo tium Linguarum peritus, sed quem omnes affirmant esse *Judeum*; certe vita est insignis omnium testimonio. Quod hic egit in Interiori *Germania*, hoc agit *Ecclia* quidam militans Theologus in Superiore *Germania* maledicis libellis rem gerunt: & miror neminem existere, quationem inveniat hos tumultus componendi. *Luthero* in die scribit atrociora, & plane videtur spectare ad seditionem, me dehortante. Scribit se voluisse plane continere *Bullam* Pontificiam, sed ex amicorum consilio renovasse veterem expostulationem. Cardinali *Garcen* *Colonia* exhibebatur *Brevi*, quo jubebatur accerere *Supremum* Vicarium Generalem *Angustinus* ipsum, qui favisset *Luthero*; & adigere ad abjuranda omnia *Luthero* dogmata: quod si nollet, coniceret in vincula; aut aliter suo modo puniret. Multa sunt in Libris *Luthero* digna cegnita, quaedam admixta sunt, quae praestabat omittre: & nimium atrociter amia, ne dicam seditio. Quod si ea, quaedam pertinent, moderatius dixisset, etiam *Romana* Curia non ferenda vitia liberrime taxasset, habuisset omnes fide faventes: & tamen nescio quo pacto sit, ut qui contra illum scribit, nihil adferat dignum lectu. Si ille deliravit scribendo, illi longe magis delirant respondendo. Et inter hos, qui *Luthero* velint extirpare, nullum bonum virum video. Cardinalis *Adrian Trajectensis* Epistole mirum quendam amarulentum sapient; fuit suis disceipulis, ipso dignis, frigidis, fuscis, ambitiis & vindictibus. *Leode* exspectat *Galeum*, & Abbatem *Aurverpensem* vix obtinuit. Vidi lituras *Hoc-*, quibus queritur, Pontifici scripsisse, ut coniceretur in vincula: is nescius apparuit, cum esset *Celsus*: ferit cum quadraginta obidire itern, ut intercepta *Romana*, quibus indixit bellum. Hae quem exitum fiet futura nescio. Ego me nullo pacto hui negotio admisceo. Paraviam inveniunt *Alamensis* Observantibus a suis Patribus impositum est silentium: de *Luthero* illi sapient. Praedicatoris sui similes sunt, semper aliquem tumultum moluntur in orbe: qui Ordo subversurus est *Christum*, si unquam subvertitur.

EPISTOLA DXII.

Epistola Erasmi ad Martinum Dorpium.

— VTRAQUE pars se tendit fusciculum, ut utriusque malo rumpatur: & hinc hic orbis tumultus. Tollunt omnes imagines, rem cum primis & elegantem & utilem. Tollunt colendi superstitio, tollunt imagines templis indecorae aut immodice, & sine pulchritudine, & sine tumultu. Volunt ejicere sacerdotes; dent operam, ut sint sacerdotes docti & pii, nec temere admittantur ad hoc honoris, nisi probatus & dignus. Erunt pauciores, quid tum? Praestat habere tres bonos, quam trecentos inutiles. Non placet illis cultus Ecclesiasticus. Multa cauantur ac fiunt in templis inepta; corrigantur vitia, idque paulatim, maneat cultus. Exsecrantur Missas odio sordidorum sacrificulorum, qui nihil aliud dicunt quam misere, cetera Laicis profaniores. Submouentur illi conducti, ac more veterum unum sacrum celebrant in templo, aut in festis diebus duomane unum privatum, ob famulos & hospites; alterum circa decimam. Indulgentiae jam explosae sunt, quibus aliquot scilicet impolitus est mundo, adjuvantibus Monachis, conniventibus Ecclesiis. Qui putat Missas & Parentalia nihil prodesse defunctis, erogant in pauperes viros, quod vulgus à morte jubet fieri. Ne molesti sint iis, quibus persuasum est vivorum Bona Opera prodesse defunctis, quae vivi curant ut fiant. Quibus persuasum est, Sanctos nihil agere apud Christum, invocant bona fide Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. Divos colant ac venerantur imitando, ne obdrepant qui pio affectu colunt & invocant eos. Superstitio reprehendatur, affectus probeatur, quem puto Christo non esse ingratum, etiam si sit erroneus. Non sentiant Sancti vota nostra: ac Christo sentiat, ac pro illis donat quod petimus. Quibus persuasum est, Confessionem non esse partem Sacramenti, nec à Christo institutam, servant tamen eam ut rem salutarem, à patribus inductam, & multorum seculorum consensu probatam, donec aliud de illa statuat Ecclesia. Et in confesso adit sinceritas, adit superstitio. Non multum gravabitur Confessione, qui deligit idoneum sacerdotem, qui non confiteatur nisi manifestis mortalibus, & qui caveat ne quod facinus capitale admittat. De Purgatorio in suo quique sensu abundet, non est quod ob hanc scindatur Christiana charitas. De Libero Arbitrio disputent in Serena Theologia, Laici simpliciter ambulent & confidenter. Si vere iustificent Bona Opera, si vero, nihil refert, modo converteat, ad salutem non sufficere Fidem sine Bonis Operibus. De Baptismo serveat, quod tot seculis servavit Ecclesia. Posset tamen unicuique parenti relinqui liberum, utrum malis statim tingi infantem suum, an differat usque ad adolescentiam, modo interim diligenter instructus in dogmatibus orthodoxis & sanctis moribus. Anabaptistae nullo modo ferendi sunt. Apostoli jubent non obedire magistratibus, & illi gravantur obedire Principibus Christianis. Communio bonorum est ex charitate, possessio & ius dispensandi manet pene proprietarium. Si de Eucharistia sic inter se ambigunt, ut quotidie pariant novas & absurdas opiniones, quanto consilium erat manere in veteri sententia, donec vel Synodus universalis, vel revelatio divinae aliquod aperiat certum. De adorando scrupulis facile loquitur. Nemo adorat Eucharistiam, nisi ibi sit totus Christus. Nec quicumque tam demens est, ut humanum Christi naturam adoret pro divina. Divina autem naturam non est praesens. Abusus hujus sacramenti possent corrigi. Oram non odenabatur, sed ferebatur inclinum in loco mundo. Nec circumferebatur in ludis, sed per agros ab equite sacerdotum. Volentibus sumere, porrigebatur. Nunc in Aegha nulla est domus, nulla cuspoda, pene dixeram lapidaria, ubi non in sacrificium. Hae vendunt Christiani. In ceteris item si utriusque adhibetur moderatio,

A fortassis hi tumultus paulatim redirent in aliquem tranquillum statum. Hoc consilium sequutus est Dux Jacobensis, & statueret prospere cedere. Nec dubio, quin idem futura sit vestra civitas, si per Ecclesiasticum liceret. Vereor, ne illi suam agant negotium, ut sit in tuto. —

EPISTOLA DXIII.

Apologia pro MORIA ERASMI, qua etiam docetur quam necessaria sit Lingua Graeca eruditio.

Thomas Morus Martino Dorpio S. D.

B Sibi ad te venire tam esset liberum, quam vellent, mi Dorpi, capere, tam ista, quam nunc peram commode communi literis, commodius tecum coram ipse tractarem; tamque mihi invidendum putarem accedere, tempore interea praesens praesens perferre: quam videndi, cognoscendi, complendique, meum pectus me desiderium infestis Erasmi, utriusque nostrum amantissimum, tuo utriusque (sui spero) ex aqua charum. Nihil est enim quod ille magis cum voluptate faciat, quam ut apud praesens amicos suos absentes predicet. Sequens enim sit ipse plurimus, idque in diversis urbis terrarum partibus doctrina suavissimamque morum gratia charissimas, exorat sedulo, ut qui in unum se conat animo sunt, eodem etiam sentis se omnes conglutinet. Non cessat ergo apud universos singulari amorem utrumque referre, & qui in cunctis amicitias infundit, omnes cupitque docet, quibus amari premeatur, exquirere. Quod cum ille assidue faciat de omnibus, de nullo tamen sapit, de nullo facit effusius, de nullo quam de te, charissime Dorpi, libentius; quem ita dudum celebravit in Anglia, neminem si ibi literarum curam, cui non Dorpii nomen auge nunc celeberrime sit, atque Lovaniensium ipse, quibus est (ut debet esse) celebrissimum. Serpens vero ita te deponit apud me, ut jam olim pulcherrimum animi tui imaginem, pleneque eandem apud animam meam praesentem, qua mihi, postquam hac appuli, ex elegantissimis opusculis tuis elixit. Itaque cum me primam scirem ab intelligibili Rege nostro, in hac portae legatione functurum; crede, mi Dorpi, mihi, me pro maximo timoris tui precis dacebam, quod oblata mihi volebat occipio, quae tecum quoque palli congrederer. Verum istam conveniendi tui facilitatem, quam praestare esse speravram, negotii nostri demandata ratio praeparavit, qua me Bruggis, ubi cum magnifico illustissimi Principis nostri Cratichius res mihi tractaretur conveniret, obligavit. Quae sit utrumque vehementer dilectam, (quam haec legatio mihi multis obsequiis munibus attridat) quae tamen in te operaretur maxime firmitatem adiungit propinquitatem, ex me maxime illa destitui. Verum (ut ad id tandem veniam quod me coegit in praesens scribere) dum hic versor, multa forte in quodam, qui mihi non alieni à literis videbatur, apud hos de Erasmo & de te iterum firmam ingerat: illum ex literis ac fama, te vero etiam alio audiverat. Narrat mihi rem, ut parum latum, ita utriusque credibilem, te videbatur in Erasmo animo esse parum amico, idque ex literis ad eam tali loquere: quas (quoniam ad erudendum agere me additi videbantur) postea de aliorum se esse pollicebatur; & docuerunt postea, tam literas ad me veras apportaverunt, nunc ubi te te Erasmo scripsit, quae illa (quod ex eius responsione collige) non accepit, sed tantum exemplar, id quod mihi nunc venit, utique non monstrante perlegerat. In his Morium estimat, & ad sapientia laudem invitat: inferturque ejus de commendando Novo Testamento ex Graecis codicibus tam parum probat, tam angelis limitibus ac cordibus suadet, ut pene in universum diffundat. Altera fuerunt ipsi, quibus tibi breviter, aspectu festus ex stator, atque adeo in eodem adhuc stator occupatur, satisfactio, cupiens idem si saltem praesens cum Baileo daretur esset. Denique tertia littera tua fuerunt, quoniam tuus

ad hanc Erasmi respondens epistolam: has ego cum praesentibus illis perlegissem, quoniam erant aliqua, non quia mihi quidem minimam esse te illi persuaderem, (quod enim possit esse tale, ut hoc persuadeat mihi?) sed animo tamem aliquando magis turbida, quam exsultantem & tamen quia hanc opinionem illi ex animo creda potui, quam confirmari tupebam, asserui, nihil illi legisse me quod non ab amicis meis pellere profectum videatur. At, inquam certum mihi, non alium qua scripsisti, sed mea iudicium mentis amice fecit omnino quod scripsisti. Nam si Moria quocumque tam vehementer offendi, quod ego nesciam, ut Lovanii quidem, quoniam ibi post edam Notum sepe multumque versatus, audivi, praterquam ab uno aut altero interpresibus atque infansissimis fessis, & quos ibi pauci quoque vident: quum aliquis & hic & ibi tam grata fuerit omnibus, ut multis multis ejus partes memoriter ediscant atque. Verum quid cupi dicere, si Moria quocumque tam vehementer offendi, ut Erasmus ad palinodiam quoque videretur invitandus: tamen quam Dorpius non iam pradem accessit ad Erasmus esse, idque in ipse scribit? (solum, quod attinebat scribere? Si quid munerum posuit, cur non praesentem praesentis advenit? cur non (ut apud Teutonium est) eorum qua saluta qua efficit imperabat, potius quam eum cunctis, clamantes de via, utque Erasmo tam longe summo, ut qua cum aut primam, cum etiam saltem audire oportuerit, ea & solum aliquando nesciverit, & postremo non nisi per alios acceptis? Qua in re vale tanquam) quam sincere facias. Primum quem nemo accusat, eum apud omnes defendere ipse simulat: deinde quibus eum rationibus laetari, cum nescio an quicquam audiat qua contra tam obijci (prater eam solum, qui solum debet) publice legenti amari. Hoc eum ille dixisset, aliaque eorum alia, qua tunc non necesse haberi commemorare, ita respondit, atque ita a me dimisi, ut facile intelligerent, nihil fuisse me de te liberari audire, aumenque esse in te propensum aequi propositi atque in Erasmus ipsum, in quem tam propensum, ut esse propensum non possum. Nam quod scribere ad eum, quam eorum rem strallare malui? & quoniam in ut cunctis fecerat, certe non fuisse malo: & ego, mi Dorpi, mihi pro mea de te opinione persuades? & ille certis animi erga se tui non dubitat. At servandas istas literas tuas, qua tam primum parum secundo legatur, nulla omnino cunctis tuo, sed plane causa quoniam in postremum emanasse credideris. In quam sententiam vel te ipsum impeller, quod in his nonnulla sunt benevola, ut plane mihi persuadeam, te si vellet emittere, fuisse munerum, nupte non satis idonea, qua vel ad eum scriberetur, vel ab eis te. Neque enim quodam tam acerbe ad amicum tamen, neque tam neglectum ad hominem tam dillum: imo sui se & pro modicissimo ingenio tuo clementer, & pro extrema doctrina tua scriptis accuratam. Porro jeci, formidatissime, quibus plura quam modice scriptis ista fecit, non dubito quin asserui fieri, aut oblique parati, aut certe, mi Dorpi, saltem. Namque quod Moriam insularis, quod in Fortis muneris, Grammatici omnes subsistunt, Aemulantes in sacrum Scripserunt parum probas, Graecorum litterarum pernam non admodum ad rem pertinere censeo: haec, inquam, omnia non magnificat, ut in quibus cura enigmata essentiam liberum cuque sit sentire quod velit: & ita ab te sunt adduc disputata, ut non dubitem qua inter legendum multa enique succurrant, qua responderi ex adverso debent. Porro, tantum akess ut in hunc quoniam minimum ab te dillum existimem, ut in quocumque etiam multa desiderem, quibus optatum hoc scriptum tuum ad Erasmus praefixi nostrum, qua major ex proberat occasio sua ex diversis causis muneris ipsius? commemorandi. At istuc certe me nonnulli commovet, quod Erasmus in eo libro tuo videtur aliquando fuisse, quam te atque illi est dignum attingere. quippe quem ita trahat, tamen modo conveniam, modo velint in sublimi deinde, interduum quod non admodum, sed tanquam petras ut optat censur obijciat: postremo verbis tui

* Alia Editio, optat.

A alterum decessit, Theologos omnes, atque adus Univer-
sitates quos vocat, in cum cunctis. Nec in eam par-
tem accipi hac mea scripta volo, quod adversus te, quem
plane credo mihi hunc alio in eum malignitate fecisse,
ego, cui ammiram ipse patrio equi sit, in patrum
suspicionem illum, quem certe mayem & haberi veli
omnes, & esse fess, quam in eorum ordinem redigi
debeat. Sed quoniam te amo, famaque tua bene capio,
ideo admodum te eorum volo, unde aequam approbandam
hi, quibus modesta tua, & vere egypti animi
tui candor non satis exploratus est, qua fama te & tua
nomen evadam, & alene infidantem parati. Unam,
Dorpi, quomodemum Aeneas fess apud Virgilium re-
compositus nebula Carthagenibus immisit, ac se
suaque fallia in sapientis depulsa scilicet: sic atque
non vix ipse videre possit, quod vix posteror hac episto-
la inalegetur. Sui fess, longe majore mihi gratias ha-
bendas duces, qua te sincere admodum, ut mutare pos-
sit: potes namque muniendo efficere, ut hanc omnes (ut
quod ipse facis) non emittat tibi, sed classem iudicet,
quam eis qui qua te eorum adlati laudant, eadem clam
eum ipse lacerant. Quoniam profecto miror si quis-
quam ipse adeo adlati in animam videtur sum, ut
ipso vel te praesentis callidior, qua in cupi dicere, at-
tamen per cunctis transire possit, quo vix, qua voce,
qua assilla legatur, cum apud Erasmus non fess
inculcat Theologos Nostros, Erasmus, & Gram-
maticos Vestros: quod eum ipse sublimis in Theolo-
gum ordine cunctis, illum deorsum inter Grammati-
cos deorsum. Et sedes in quidem inter Theologos ma-
gis: nec sedes modo, sed praesentis quoque: nec ille te-
men & Theologorum solum in Grammaticorum subsistat
depellendus. Quoniam Grammatici nomen, quod in
frequentius quam faceris videt, Erasmus, equor,
hanc adferunt, uno (ut & modesti) quoniam
interer maxime fortassis, nec agnosci tamem: quippe
cum fess, Grammaticum idem omnino significare quod
litteratum, cujus officium per omnes litterarum species,
hoc est, per omnes fess disciplinas effundit. Quo fit,
ut qui Dialecticis imbutis, Dialecticis: qui Arith-
metici, Arithmetici vocant possit, tam in eorum
artibus ad eundem modum. At litterari, mea cer-
te sententia, non qui omnes omnes scientias exercent,
appellari nemo debet: alioquin & infansissimis licet Gram-
maticorum nomen attribui, quoniam ex Alpha &
Beta litterarum formas edidit. Quod si in eis tam-
tam Grammatici esse vis, qui ad fess fesserunt
vix gestant, in autro plaga regnare: tam Poliantia
ac Altera fesserunt arbitari, se omnes nesci disciplinas,
quod vixiles intelligit ipse & eraticum fesserunt.
Ego modicissimum, mi Dorpi, eum eos quoniam pro-
cul a disciplinis esse concessit, tamen aliquando pro-
pium accessit puto, quoniam Theologos illos, qui & fess-
laram eraticum & vixiles ipse ignorant: ex qua
genere, & ego aliquot, & in (ut equor) plures: quoniam
autem nescit fessile diffinitum) agnoscent. Erasmus
certe neque illos ex Grammaticis est, qui tantum vixiles
dubitem, & neque ex his Theologis, quibus prater
perplexum quoniamque labyrinthum nihil omnino co-
gnitum est: sed ex ille Grammaticorum genere, quo
Varro apud Aristarchum: ex ille Theologorum, qua
ipse tu, mi Dorpi, hoc est, ex optime, ut qui nec alias
quoniamque ignaret, & quod in quoque abunde fecisset,
longe utiliorum fesserunt litterarum, id est fesserunt ma-
ximam, tam ceterarum quoque primum advenit. Sed
pergo: In epistola tua in qua illud quoque ipsum fer-
me notat, Si unum Decretales, Erasme, videra, qua-
si Decretales epistolae: qui tu vidisse te significas, ille
videlicet nullum videre poterit. Nam illud quod
est quod in eum optime, aquum arde perarbitratum est
& imperitis: nem omnino perarbitratum, quoniam in dis-
putanda pallorem defendit. Et illud prater: Non
enim potes, Erasme, dijudicare inter Dialecticam &
Sophistam quid interit, si utram nearem ignores: Et
pauis poss, Nisi forte illi Sophistae tant, omnes qui
Tem. III. Dd dd dd a bus

bus disputatione videtur inferior, hoc est, omnes Dialecticis. Item quæstio, Dorpi, putas perscrutata Erasmo omnia disputanti fore, neque aut quod Dialecticis sit, aut quid sit omnis Sapiens, utique, & cum scire faciam, quæ forme pariter faciat omnes? At Rhetoricam quæ vel in propriam sit ac quodammodo peculiariter esse concedere quæ sit tribuas, nescio qui post Dialecticam tam profus admittere. Sigismondus vult consensum non in finem Philosophiam, qui tantum consensum Dialecticam a Rhetorica differre, quantum paginam distat a palma: ut hæc ipsa Dialecticæ esset adstrictior, eadem enim Rhetoricæ capaxque applicat: atque illa mucrone pungit, ut hæc ipsa mole parvas præsternat obstruque. Sed age, nihil sit Dialecticæ cum Rhetorica commune. Ergo quia non in scholiis distat, quia non in puerorum curam recitat, quia iam (quod in quoque postea facit) questionibus istas vultus fieri, utrumque cum putas illas decedisse: sed existimas in distans inferiorum esse Dialecticæ omnibus. At hic vide quæm epide ab te distans. Ego nec illitteratum quidem quæpiam medicum ingenuum prædicam, longo tamquam intervallo mirare quæm sit Erasmicum: hanc, inquam, æge non omni Dialecticæ reor inferiorum in distans fore, modo res, de qua disputatur, utriusque sit nota, quæm quod arte dersi ingenium suppleat. Nam & ipsa Dialecticæ præcepta quid aliud, quam quædam ingenui tactura sunt, ratiocinationum videlicet forma quadam, quæ ratio fore ad rerum distans quæpiam utilitas animadverterit? Neque enim quæpiam esse puto, qui debet, quia hæc ipsa quæpiam, si vult, questionibus non in ratiocinationis conversionibus, ut rationem clamor vincit, unde consensum invicem consensum distans, a quibus moribus modestia eius potius abhorret: sed aut calamo, aut gravi ac seria disputatione ita strallat, ut non solum non omnibus inferat, sed superius etiam aut par aut superior sit futurus: tantum abest ut Erasmus, cuius & ingenium & desiderium mirantur omnes, non futurus sit in distans & omnibus præfatus Dialecticæ, hoc est, etiam pueris inferior.

Sed mitte ista omnia, utrumque miris momenti, ut in quibus litterarum damtaxat affirmatio cavetur. At illud certe odiosum est, quod Hieronymi Hulfice, Creticonique Grammatici, utriusque videlicet heretici, merito ab te non fuit temperanter lapsus est: quippe qui quibusdam ita referre videtur, tanquam conferre videri. Quid? quod nulla tam acerbe strallat, tanquam nihil ages aliud, quam ut in non primo Lovanienis Theologus, deinde quicunque ubique sunt omnes, postremo Academicis universis existimas, itaque cum rem quibusdam illis verbis longissime a proposito dertis abstrahis. Nam (ut a postremo incipiam) quæm ille dixisset, non omnes Theologos damnare Moriam, sed eis soli hæc excitare Tragœdies, qui delens bonas ratiocinationes literas, foreque ut nec Hieronymianam edivionem (quæm in Theologos placere scripturas) comprehendat in, qui Moriam damnarent: ibi in primis accepta levida iocundat ausu, Nova (inquam) gloria, si edam quod pauci probabant, quæ vult reliquiantur pauci qui probent, si in tanto disputationum Theologorum curæ, non aut alter metatissimæ sententia, nec illa miris digni quæm quod profuturum minima, exornatur: & tu tamen, Dorpi, longius eundem tam scilicet iocum persergeris. At enim Age, non probant Theologos (sic ille dixit fuisse) qui quæpiam probant ergo? Iurisconsultus? an Medicus? an Philosophus denique? ut saltem hunc immittant aliam melli? Sed Grammaticis eam parat. Sed ut itaque Grammaticis in sole, ceteros omnium disciplinarum, & novam nobis Theologiam partitiam, existimas tandem aliquando tam ridicula mare. Perum nec iociter est, ut nulli studiis illorum sit scriptis inclinare: scripta enim sunt foris, quibus plaga regnant in animo: & Philologia, & Moria solutior, ardivantur se nesci omnes disciplinas, quæ vultus intelligent ipsas, & orationem strallant. Ergo non est quæ Academicis: Schola Zwollensis, aut Daventiana

A sufficeret. Et certe hæc est sententia magni viri Hieronymi Hulfice, Universitatis tam prodele Ecclesiæ Dei, quam Diabolum. Nec Grammatici vel tamum commoveret, quod damnata fuerit ista sententia in Concilio Constantiensis: quippe in quo certum sit nullum fuisse non amicum, aut qui non generatim Græce, Imperialis tibi, Dorpi, si iocum sapit interpellat tuum, in quo iamdudum mirum quam fuerit te obellat. Sed si satis iocaturus, audi nunc iam, Dorpi, Nilini abstrusum esse potest tui ipsius verba legenti, te ad hanc Universitatem mentionem sine ulla profus occasione descendisse, ut tamque hanc locum tibi episio, ac perquam distans fore, sed extra contraversiam tamen, esse declamatum, nec esse ulla responsione opus. Neque tamen ambigendam puto, quæ in Universitatibus esset Erasmus sit, in quibus & didici & docui, non ea modo quæ in Grammatica vocat, sed eam alia multa, multis magis Christianis omnibus utilis, tam est etiam ipsa (quæ in me tam magis facile, quam postea parvi fallatur et) questionibus. Quis igitur quæm Parisi ille, quæpiam in pretio fuit, iam Patruus, cum Bononiz præterit: ut nihil interius de Roma dicam, quæm ego tamen vel Principem Academicum esse omnium dico. Jam Oxoniæ Cantabrigiæ tam clarum habet Erasmus, quæm habere debent sum, qui in utraque die cum ingeniosissimorum frage, nec minus sua laude vultus est: ut utraque cum ad se invitat, utriusque cum in sumam Theologorum numerum (quæpiam in hunc alibi est ingenuum) strallantur conatur. Sed tu quæpiam nostras Universitates facis, hanc finem, qui tantum Lovanii Parisique vultus, ut ceteris videtur moralibus, præfatus in Dialecticæ, nobis omnino relinquitur. At enim, si Lovanienæ ac Parisienæ Theologi essent Dialectici, seri videlicet, ut Dialectici ita vultus vult, exulseruntque multis iam seculis. Ego in utraque Academia si ab hinc septennium, non dico quidem, sed interum tamen dedi operam, ut in utraque tradidit, quæpiam sit utriusque tradendi modum, ut scirem. Et profecto, quæpiam utriusque suspicio, quantum tamen quæpiam vel præfatus audiendo, ut alius inquirere cognoscere, nihil hactenus augmam accipi causæ, quæpiam vel Dialecticæ meos liberos, quibus optime consistunt capio, in alterutra eorum edoceri poterit, quam Oxoniæ aut Cantabrigiæ vultus. Non negabo tamen (utque enim liberos quæpiam sua gloria frandavim) utriusque permittam Jacobo Fubro Parisiensis debere, qui me iustitiam vultus Dialecticæ utraque Philosophiæ, præfatus Aristotelicæ, feliciter passim apud nos regnum, sanctorum iudicia resollantur, ut per eum vultus Lutetia gratiam nobis referre quædammodo accepti alim beneficii viderant, cum per eam quæpiam nos disciplinas influant, quæ ipsi & nobis tanto acceptum: quod nescio adeo in conspectu est, ut id Gaguinus quæpiam, nec distellat Gallicæ laudi, ut hactenus nostra, in amales fuit retulerit. Atque utnam & Lovanienæ, & Parisienæ quæpiam sibi liberos omnes, Fabri Commentarios in Aristotelicam Dialecticam recipiant. Eist ea disciplina (nisi fallor) & minus utriusque rixosa, & paulo reparatur. Aliter tamen et Lovanienæ ac Parisienæ in Dialecticæ commoratione conjunctis, qui nescio adeo inter se distans, ut ne nomine quidem conveniant, cum alteri Resiliu, alteri Nominalium vultus affertur. Quæpiam si Aristotelicam utriusque recipiant, si utriusque tradant, si nec alia de re quam de eam melle sit inter se rixosa excitant, quæ cum Parisiensis aliter, aliter cum Lovanienæ interpretantur, nec aliter modo, sed contra quæpiam: qui si se postea utroque parum accedendum consensu? Sed ad Dialecticam partem huiusmodi literis, sed nihil ad Aristotelicam tamen, iam non Aristotelicam tantum Logicam, (quod tu vel) sed aliam præterea, aut alteri aut utriusque præferant. Non autem quæ in tanto contraversia fuit, nec ad ipsam Dialecticam accedant (nec autem certe, si ad eam non accedant, modo in Dialecticam perfelle vultus) iam hoc egregie fuerit absurdum, ut distat Dialecticæ, de rebus ad eam rem tantumque spectantibus

has ut amari digladiari. Et profella, Dorpi, propemodum adducit ut credam, magnam illam opinionum partem, de quibus tam de tanta contentione, velut pro aru scisque dimicant, aut ad Logicam parum pertinere, aut ad nam perdispendium non adducam crasferre. Nam ut in Grammatica sufficit ut observationes didicisti, quibus posis & ipse Latine loqui, & qua ab aliis Latine scripta sunt intelligere, non autem excise innumerat legendo regulas aucupari, litterasque inter ac syllabas confunderere: itidem in Dialectica suis esse crediderim, doctissimam naturam, spontaneum vires, tam ex his collectionum fuerunt editum, Dialecticam protinus, velut instrumentum ad ceteras disciplinas accommodare. Atque hoc mirum ipsum spectavit Aristoteles, cum Dialecticam suam decem illis summis sive rebus sive nominum generibus, deinde examinationum tractata adnotat, postremo collectionum formalis, & qua necessaria demonstrant, & qua scilicet probabatur, & qua callide cavendat, abscit. Ad hac tanquam editum instrumentum quendam Porphyrium, quoniam illas universis complectitur, seu res seu vocis appellare malis, adiecit. Porro quoniam quoniam, quibus rursus adducit, & quibus indicanda delectantur potius quam promoverint ingenia, necesse eratam propositi, Porphyrium eorum ex profecto abstinuit. At nunc absurda quadam pariter ad certum bonarum virtutum nota pervenit, & locutur ab antiquis dissimilia commiserunt, & ad veterum pariter tradiderunt, suis adiecit ferdum inferentiam amia. Nam in Grammatica, ut omnia Alexandrum atque id genus alios, qui quoniam imperit, tamen Grammaticam necesse docuerunt. Albertus quidam Grammaticam se tradidit profecti, Logicam nihil quondam, aut Metaphysicam, uno mutam, sed mera somnia, merita deliria Grammatica loco substituit: & tamen ha nugatissima nugam publicis Academicis non tantum recepta sunt, sed etiam plerique tam impresse placuerunt, ut in proedum solum aliquid in Grammatica valere censuerunt, quousque fuerit Albertus nomen affigunt. Tantum Albertinus habet ad pervertenda bonarum quousque reguntur iudicia, simul ab omni quousque tradidit, deinde tempore corroborata persuasit. Quod si, ut mirum mirer, ad eundem modum in Dialectica hanc nugam plus quam Sophisticam irrefragabile, qua cultus huius arguuntur nomine tam vehementer ardent, ut mihi nuper his de rebus obiter loquens quidam Dialecticum (ut ferebat doctissimum) afferret, Aristoteles (referam ipsum verbum) neque enim aliter tam viderem eloquentia flectere affigunt nisi grosso modo scripserit: Et nunc sunt (inquam) pueri in Pavia Logicalibus suis tam subtilissimè fundati, quod bene credo certe, quod si Aristoteles a sepiachro suo resurrexerit, & argueret eum eis, illi bene concluderent eum, non solum in Sophistria, sed etiam in Logica sua. Reliqui loquuntur oppide quam inveni, nisi quod aliquando (ut cum res erat) occupatior fui, quam ut vacaret laudare. Ceterum liber iste Parvorum Logicalium (quoniam idem se appellat puto, quod parum habet Logici) opera pretium est videre, in suppositivis quas vocant, in amphibolibus, restrictivis, appellativis, & ubi non? quem tam apte, quam etiam falsis preceptionibus habet, ut ex quibus adiguntur inter has atque cunctas examinationes distinguere, Leo animal est fortior, & Leo est fortior animal, quod non idem significat: & proficit tam fani incepti, ut utraque propemodum nihil significat, quousque si quousque, hanc datus idem: item tandemque inter se differant, Vinum bis bibi, & bis vinum bibi: hoc est, secundum hoc Logicum multum, sed re vera nihil, iam si quis non assu modo, sed ad hoc quas caritas edidit, eum voluit verum dicere si se eum, Ego crudus carnes comedi: non autem si se, Ego comedi erudas carnes. Tam si quis parie resilla malis, partem sui precum non subsisteret, mentior, videlicet si dixerit, Spoliavit me denarius. Sed ne desist mihi verba, quousque apud Iudicem querat, dicitur dicere, Denarius spoliavit me, & in aliquo casu (ut ajunt) possibili

possit: hac erit vera, Papam verberavi, quoniam eadem manente causa hoc erit falsum, Verberavi Papam: nempe si it qui nunc Papa sit, puer olim a me vapulaverit, Digni Herule qui talis jam fuit decet, ut quousque pater decet, tunc ipse vapularet. Quid? quod hanc falsam ajunt, Omnis homo pater est, qui habet filium, nos omnes pateris homines jam habent filios: quoniam videlicet hac acquipollit. Omnis homo est pater, omnis homo habet filium. At hanc interm veram affirmant, Pater erit Socrates, quando Socrates non erit pater: & hanc, Pater manebit Joannes, quando Joannes non manet pater: quod quis se audire possit, ut si hoc non interm credat enigma propositi? At hoc verba, Sum & Possim regnant placet, & quoniam (ut ajunt) ampliativa sunt, pateriam sua ultra ipse natura sive longe lateque preferant. Nam hanc veram adferunt, Omne quod erit, est: sed tam tamen callide interpretantur, quousque enim, Omne quod erit, est, significare, Omne quod est, quod erit, est: atque hoc palle cavet ne Antichristum, qui olim erit, iam sit: nam quoniam omne quod erit, est, & quoniam Antichristus erit, tamen non sequitur, Antichristus est, propterea scilicet quod Antichristus non est qui quod erit. Quid nisi hanc plus quam jubileum propositionis huius expostionem circumspiciat acies in Dialecticis argutus Theologus, Republicam Christianam hanc dubi iam olim Antichristus invasisset, non sine magno ceterarum civium periculo. Nam ipse non videret quod possit innumere discriminari, quousque quam fatentur hac etiam veras esse: Antichristus est omnibus, & Antichristus est amicus: quoniam profecto est Antichristus, nec supremum ipse iudicium daret, totum naturam magis poterit, quam hac Dialectica subvertere, qua docet, has examinationes esse veras: Vivum fuit mortuum, Futurum fuit preteritum: quibus mirum sit, ut mortuorum resurrexerit, non (ut ipse loquatur) in fieri, sed in factum esse videatur. Jam ista non mirum mirando, sed iam amara quousque, ne plausibile, quoniam fuit vera scilicet, Virgo fuit meretrix, & Meretrix erit virgo, & Meretrix possibilibus est virgo. Non facis dila est, Dialecticis tam benigni, mira magis, vergusque ad meretricis debeat, debet certe utraque plurimum. Puto ergo magis, Dialectici ferva trullant. Puto singulas ne mutantur, Dialectici inquam nisi vera loquuntur, ne tam quidem quousque hanc esse verissimam afferant, Homo mortuus potest celebrare missam: quod quoniam non audet agere huius eis, ac propemodum etiam jactantibus, non credere, (neque enim est delictibus tam irrefragabilibus fari esse refragari) hactenus tamen (quoniam memini) meminerim unquam repertum, qui se narraret mortuos celebrant missas fructus. Hancine Dialecticam docet Aristoteles? hanc Hieronymus laudat? hanc probat Augustinus? quam (ut ait Perius)

Non fani esse hominis, non sancti parit Orestes?

Miser Hercule homines acutali quoniam palle fraserunt illas examinationes se intelligendas esse, quomodo nemo in toto orbe prater eos intelligit. Nec fani Aris illa vocabula, ut fuit eis quasi in periculo, & ab eis, si quis vult eis, sumenda mutant. Commemori mirum sermo est, nisi quod quadam detritis reddunt, quousque a cardenibus eadem acceptant. A vulgo sumuntur, vulgaribus abutantur. At regula, quam vocant, Logici in eo stultas tales propositiones docet interpretantur. Qua (malum) regula in angulo quoniam ab his composita, qui vix loqui sciunt, universo terrarum orbi novus loquendi locus impetit? Grammatica res illa loqui docet, ac ea tam infestas legendo regulas commiserunt, sed qua plurimum in loquendo debet observari, eorum legendo rades, in contra morem loquuntur, addunt. Nec aliter quoniam Dialecticam facit, qua fama est. Nempe hic singulorum, Omne animal currit, Omnis homo est animal, ergo Omnis homo currit: non ideo singulorum est, quia rite secundum Dialecticam verum colligitur ac formatur in Barbara, sed quia perferam omnium ad promissu consuepi docet ratio, qua regulam est id ipsum talem fecit: aliquam aliter tam fallacia, quousque

veritas ab ipsa verum vultu scelleretur. Ipsi quaque eodem modo bene proposuerunt, & Meretrix erit virgo, ut dicantur sic interpretandum, Meretrix quæ est, vel quæ erit, quæ sit iuxta regulam, sed rationem afferant ab ipsa, quare fieri debeat talis regula. Nam si recta est interpretatio, necesse est eam aut ab ipsa re quæ enuntiatur, aut ex propriis sermonis emergere. Ergo cum tam multis eorum qui Latine iam olim locuti sunt, utque ingenium defuerit, neque eruditio, nec sermonis proprietas fuerit maior quam isti isti (ut crede) perierit, quomodo evenit ut ex illis nemo potuerit intelligere hanc veram esse, Meretrix erit virgo: aut tacer has distinguere, Nummum non habeo, & Non habeo nummum? Quamquam nemo argueret, transgressiones vocabulorum diversum sibi sensum significare. Neque enim idem est, Bibas prorsum edas, & Edas prorsum bibas. Sed hoc affirmo, quando ita sensus variatur, omnes in idem mercedis affertur, strabones videlicet rationes, non Dialecticorum subtile potius quam perspicaciter regula: quoniam officium est, ut more nostro loquentes quovis aut veris rationibus impellant: Sophistam vero, ut insidiosis et præcogitis adducant quæ ut perveniunt miserum. Nam hoc hebetissimum est acumen, & subtilissima siletia, si dissimulando promittere vultures, & triumphum sibi decernere, quia non infirmum in quem sensum ipsi alienum patiti sunt, sermones nostros contra communem omnium sensum accipere. At hoc cum non Sophista dici mereatur, tamen non pro Sophista angli dicuntur, sed inter Dialecticos abstrusissimos thesaurus numerantur: nec a parvis tanquam descendenda desuntur, sed a sanibus quoque in ipsa Theologia generalia suspiciuntur. His quidam Theologicas perperitias infascent, ex his proposuit tam ridiculis effugant, ut ridenda materia auspiciam arripere possit, nisi quid multa malum est, qui sic interpretant, ad sanctum convertere, quem ex infamum delirium esse capere voluerunt. Quamquam quid hoc dico tibi, Dorpi, cui non dubis has naves non minus displicere, quam mihi, si possis mutare, & fortasse poteris adiutus a tui similibus, modo ne statim tetum, illarum obsequia incipias, quæ mihi magis par est tuo parere iudicio.

Sed ad epistolam tuam revertor, ut ostendam nullum ex Erasmi verbum avsum tibi datum, quia cum (ad quod factum) dixeris, Lovanienſes Theologos, multaque adduc minui ceteros omnes, impervia damnare, siquidem cum ille dixisset, si vellet fuerit, non omnes quidem Theologos, ut qui primi in eadem epistola multos dixerit esse præcipuos: sed eos tantum qui tales sunt, ut certe sunt qui præter Sophistas nugas nihil didicerunt. Hic in jure, per Theologos istos puto, inquit, Lovanienſes designari. Quid ita, Dorpi, quæ vero difficile sit, hujus farces, sine istum sursum, aliquis ubique reperire? Belle profecto stans de Lovanienſibus, si est, & siles, & tunc putas quæstionis descriptum cognoscibile, quod ille neque scivit, neque dicit? Paule tamen post se dicam aliquem, tanquam non in Lovanienſis modo, sed in omnes quæstiones sunt ubique gentium Theologos decernat: quod ille nec in aliis omnibus, nec in Lovanienſes ipse esse loquuntur, in tamen perinde ac si neque illam, neque temer audias, videris in hac verba non descendere, sed velut atreptum impetum animi effluentem erumpere: Nonne videmus abjectissimos episcopi, imo viliſſima mancipia clarissimum esse prælatu ingenit? Quid ergo sibi volunt hæc in Theologos omnes detorta vocabula? pinguis, rudes, pestilentes, & qui nihil habent mentis. Nullus est aris proba dicere in quovis, sed neque honestum est, aut boni viri officium, si severam Salvatoris nostri sententiam perpendamus: Qui dixerit fratri suo Raaba, reus erit Concilio. Qui autem dicent, Farcie, reus erit gehennæ ignis. Ubi Hieronymus, Si de omni sermone reddidit sumus attentionem, quanto magis de communia, qui in Deum credendi dicit, Farcie, impius est in religionem? Sane ista quidem verba tua, Dorpi, non gravitatis modo, sed justitiam quoque plena, verique severæ Theologie do-

gna, quæ utramque in loco dicentur suo. Sane eam melius quam ut perire debeat. Quid si desuper i suggesta liberaverit in populum, nunquam ita errare posset, ut non in aliquem, in quo haurire videretur, incidere. At nunc me misere, in unum Erasmus quid declamans omnia: in quem unum, eorum quæ declamans omnia, nihil quicquam compert. Nam quid affert ex Evangelio, Qui dixerit fratri suo, Farcie, reus erit gehennæ, nihil ad eam similes, qui monente nemine vultu afferere esse unum alterum in magno hominum numero favores: aliquem decem gehennæ non sufficerent ut qui dicit, Stultorum infinitus est numerus. Porro quid queris, Quid sibi volunt hæc in Theologos omnes detorta vocabula? hoc mihi de te, Dorpi, quærendum est. Nam qui ille dixit in panes, tu te solum tu omnes detorsisti: quod te infestissime facere vehementer admovet. Siquidem si nullus est artus (sicut in dicit) probroſa in quovis dicere, ita nullum est artus (quod tu facis) bene dicta male narrando corrumpere: quippe quæ non male scripta sunt in merentes, ex te ceteris, quæ male scripta viderentur, ad immerentes insultere: quod in quovis te, quoniam facile factum sit, ipse facile videt. Nam profecto si qui ex qua in scriptis, ad hanc exitum modum, nil est te tam circumſpecte scriptum est (quamquam enim talis circumſpectissimum) non non videndum post viderem esse comitatus: velut illa ipse epistolam, qua ab te, ut novissime, ita accuratissime scripta, in editionem Quodlibeticorum dignissimi viri Adriani Florentini De Tapesto: in qua cum & opus magnificè, & Austrem epistolæ laudaverit, utrumque (ut ego certe puta) semper ex animo, quem vero: tamquam si quis incidere interpres paulo malignus, videri possit alterum manu patem, altera liquidum pertrahere: prout quod aut eum operis editionem curaret, nulle tui in eum libram studii, nec uti alterum precibus utque adeo implacationibus adducere potuisset, quævis rem, quam ipse non magis feceris, alterum infestum operam tuam insultere: deinde quod te sibi fieri sibi sibi tuam spiritus tam ruffus dum Quodlibeticos corrigere illa, perinde ac si illa sibi in studio non esset numeratus: cum tamen magister Joannes Athenis, ut tanta & doctissima pariter & iudicio, non gravitatis operam in eam rem suam vel inempta nullo frequenter (ut ait) accommodare, tanquam velut obsequies excusare de nullo silete, quoniam mulieres parturiant, tu hoc opus emendari non puerit interdum. Quid quod epistolam Adriani dum equitatem laudat, equitatem et Lechiam videris attribuisse, ad Lechiam amaram regulam alludens, quam placentiam fuisse membris Aristoteles, non aquam sumpit, sed ad veram inaequalitatem flentem? Nec me, mi Dorpi, potes hoc te dicere, quod te patem tale quicquam sufficere, non sic deique vel in toto tanto, vel tali opere famam commendanda velis. Nam & vitium multis modis audis multum extrema laudis assequuntur, & epistolam cretus in suo certe genere perfectum. Sed hoc omnia eo dico, ut ostendam, nihil tam innotum esse, in quo locum sibi non possit invenire calumniam, quando tui etiam scriptis tam accurate, tam circumſpecte locutus i tamam imperandum est in cum facere legatur. Quamquam Erasmus, ut quicquam præfem illam occasionem possit vorare, qua dicat cum in omnes, ex qua in obsequio, dixisset Theologos, vel ex cævis videretur quod ait, Quotidie re ipsa superior, quam nihil habebant mentis, qui præter Sophistas nugas nihil didicerunt. Non dico, Quam nihil habent mentis omnes Theologi: sed neque, Qui Sophisticis nugas didicerunt: sed, qui nihil præterea. Quamobrem cum se scribit, Porro quod hypothesin facias, Erasme, nostros Theologos solis sophismatum meditationibus esse occupatos, retia eras via. Hic ita, mi Dorpi, ten erras via, cum hypothesin facis: Erasmus talem hypothesin fecisse de nobis Theologi vestri, quam illa de non tantum facit, aut alter: neque quicquam dicit in quo se necesse omnes Theologos vestros includi. Quare ut id quidem ad rem facit, quod protum adsequi, Dic age, quidam eos, quævis sunt perfectos ignatis, accubet ab Evangelio, Pau-

Paulinus Epistolus, totaque Biblia evolvenda? Nihil fuit, Dorpi, modo ipse non accersit? quid aliqui faciunt, qui totam universam quaestione confectant, Bibliam certe, velut nihil ad rem pertinet, nunquam dignantur inspicere. Atque iste aliquis iniquissimus putat esse, non omnes: ut intelligas, id quoque te sine causa alia subvertit. Proferam ego multos hinc, qui, reiectis libris, sola memoriae vi cum quovis de textu Scripturae certabant. Cave credas Endymionem somnium dormire Theologos, qui tempore vix litteris invigilatis: aut ingenio carere, quicumque non poetantur, aut theozant. Nemo, Dorpi, negat esse qui reiectis libris de Scripturae textu certare possint. Iam pluri facti obique reperias eorum, qui libris non reiectis modo, sed etiam nunquam inspectis, cum quovis in Scripturae exercitatione suis parati de quovis Scripturae textu, non memoria sed Aleria vi certare perorantibus. Neque utago tamen, & quid vobis & obique esse, qui in Scripturae multa memoriter timent: ex quibus res qui non in hoc solum collocant operam memoria in mandando, quod illiterati etiam Aulostrati Praefectus fuerint, sed vel multo magis in intelligendo: qui tantum sermonis faciliatatem paraverunt sibi, ut perverberatis Hieronymi, Augustini, Ambrosii, ceterorumque id genus labratorum parati esse possint eis, inquam, ego in Theologorum alio meritisimo jure collocandos puti, etiam si versus nunquam fecerint, tam Hecle, quam si dissolutissimus istis non totis tantum anis infusus, ut ne dicam, si in universum negligenter. Sed in quoque, si vera vix fateri, non insitit ibi, ex Theologorum, qui vocantur, numero esse versus aliquos, qui Scripturae libros ita respiciant, ut reiectis nunquam resumant: qui ita sese suis Theologiae hanc dissolutiorem dederunt, ut non solum non poterant, ac rhetorizant, verum etiam sanctissimos Patres, antiquissimos quoque Scripturarum interpretes praepotendum fuisse faciant, certe (quod satis constet) eorum in sacris Litteris enarrationes negligant, nunquam ipsarum sacrarum Litterarum studium, postremo quocunque sumi quimus, iussima, maxime Christiam, verissime Theologia dignissima: ea, inquam, omnia, quod fuit (ut ipse vocat) poëtica, contentum, neque eorum quicquam dignum putent, ubi ipse nervos intradant fusi, homines ad quaestiones nati, res tantis videlicet intervallis majores: ex quibus ipse tamen maxime quaestiones consulantur quomodo, quae vel ad fides pertinet, vel ad morum cultum maxime omnium pertinetur. Ego itaque in primis illud Theologorum genus videret ac suspicio, ita hoc palatium Hecle non admodum magis: adversus quos tamen non est consilium Praefecti aut Rhetorizant defendere, quippe qui in Praefecti Rhetorizant tam longe praepotendum absum, quam illo ipse. Absint autem ipse tam longe fere, quam ipse Theologia: a qua tam longe absint, ut a nulla re absint, praeterquam a communis hominum sensu, longius: vel ideo maxime, quod ad istam rerum omnium insistentem accessu omniem scientiam perversa persequa, qui ibi adeo blandiantur, ut omnium hominum scripta, ac ipsi etiam sacras Litteras, ut quicquam audierint, nunquam occasione prelatum, qui locum nunquam viderint, nunquam librum inspectum, quid ea verba praecedat, quid sequatur, insistant, imo id ipsum quod intrat, si ne, an non ibi ibi, unde citatur, inveniant: si tamen solis arbitramur idoneis, qui pretinus in quocunque dubio sensum interpretentur. Ex quo genere cum in multis incidimus, unum solum, ex quo ceterorum indeles agnoscere possit, non pigro Hecle velut speciemus loca referre. Ceterum cum apud Italum quendam mercatorem, non minus doctum, quam divitem (erat autem ducissimus) forte aderat in cura religiosi quidam Theologus, disputator egregius, qui recessi in continentem venerat, ut quaestiones aliquas, quos praemeditatus adduxerat, Londini disputaret, experire: videlicet in ad discipulo palatium, quid Angli praestare possent, simul omnes suum apud suum celebrare, apud nostras quoque praeparatum. Is quos Conciliatus (ut vocant) afficeret, tam quam bellicae disputantiae proferat homini, quoniam longam esse,

set, non graviter pressa narrare, si tam ad hanc rem pertineret feres, quoniam festum fuit. Ceterum in cura alius a quoquam dicit tam bene maxime aut liberum, tam circumspicere potest, quod non ille vix prelatum aliquos statim sylogismos convellet, quantumvis res, de qua sermo erat, nihil ad Theologiam pertinet, ad Philosophiam tantumdem, quantumvis denique ab universa ista professione esset alienum: nisi quod iussu cana fecerat, ut alienum esse quicquam ab ista professione posset. Professus est enim, sese in utramque partem de re quocunque disputaturum. Paulatim cupit mercator ad quaestiones magis Theologicas descendere. De Usura proponebat, de Decimis quendam, de Concessione, quia in aliena parochia Fratrum esset fallax. In omnibuslibet Theologo pressa, utram suscipere partem: sed utramque aliquis assensit, illam oppugnabat: ac vicissim quancunque alius negaverat, hanc ille protinus adstruebat. Tandem per jocum mercator sermonem de Concubinis iussit, capique descendit, minus mali animum quamquam domi habere, quam foris per multas discurrere. Ibi versus Theologus insurrexit, oppugnare fecerit, non quod neque adeo concubinum videretur esse, sed ne cum quocunque et quicquam contraret, fere quod hominem fortis varietas oblectaret. Ceterum afferebat esse conclusionem sumam consilium impudissimum delictum, qui fecit illam singularissimum librum, qui insinuat Diatribonum Concubinariorum, plus cum peccare qui non domi concubinum, quam qui decem foris meretrices haberet: idque cum ob malum exemplum, tam ob occasionem sapientis peccandi cum ea qua domi fuit. Respondit mercator, deinde meretrici, & acie, quod & longum recitare faceret, & quod te superuocantem. At cum obfecisset, Theologum non perinde in Scripturis atque in quaestione illis exercitatum, cupit hominem ledere, argumentarique interdum per loci ad auctoritates. Effugebat eam ex tempore sententias quasdam breves, sua parti quae videretur adhibere: cumque ipse omnes nunquam ante auditis, pro libris fuisse commentus, hanc tamen ex Epistola quapiam D. Pauli, illam ex Petri, versus aliam ex medio citabat Evangelii: idque tam diligenter, ut ne capitulum nunquam, dum citabat, emitteret, nisi quod si qui libri in sedem capitis distinguerent, ille data opera citabat ex vicinis. Quid ille bene Theologus interim? ad cetera certo firmus. Quotcumque errantissimum sese suo obvoluit. Ad proximas illas auctoritates vix Hecle huc atque illuc vitabundus evasit, sed evasit tamen: tantum valet ars exercitatioque differendi. Nam cum quid in sacris continebatur Litteris, omnino secessit: neque dubitaret, quid quod inde citaretur, ibi esset, non deferre vero ceteroque auctoritati Scripturae nefas duceret, ac loco depelli, vincique turpissimum: tanti circumspicere angustia, vide, differre, quae austeria tandem Protechis ille in modis rebus elapsus est. Statim ut aliqua sententia, quae nunciam erat, tanquam in sacris Litteris adversus eum citabatur. Bene citas, inquit, domine, sed illum textum ego sic intelligo: & iam interpretabatur non fuit aliqua distinctio bimembris, quorum alterum pro adversario stare diceret, altera ipse effugeret. Quod si quando mercator instabat molestum contendere, quod textus non illum verum esse sensum quem Theologus affirmabat, iurabat homo tam sancte, ut quicvis posset credere, Nicolom de Lyra non textum se interpretari. Professus, mi Dorpi, in illa una cana plus quam viginti pœnulis textus, interdumque pœnulae glissemata, inter pœnulae, atque ex pœnula inquam in sermone dentibus terrigat ille frater, & nati sunt & perierunt. Quid in eis ergo, Dorpi? Tu istiusmodi homines sacrarum inanes Litterarum, quoslibet illis Theologos quancunqueque distinet, Theologorum cessi vocabulo insignendos? Non opinor, quancunque Hecle (ut verum dicam) animi omnibus tam hoc tam me verba faciunt: Non perinde, Erasme, tibi cum demum esse Theologum, qui Bibliis seriem ad litteram intelligit, nec cum item, qui morales sensus atque atque aliter Origenes, novit trahere. Multa restant discenda, ut intellectu difficilio-

cilliora, ita & uniora gregi, pro quo mortuus est Christus. Alioqui qui scimus ut Sacramenta sint administranda, quantum sint eorum formae, quando absolvendus peccator, quando fit reijciendum, quid praeceptum sit reitina, quid servari possit: & innumerata huiusmodi? Multum nisi exi, longeque minore opera bonam Biblicam partem edidicere potui, quam vel unum perplexitatis nodum didici dissolvere: cuiusmodi plurimum quodlibet occurrunt, ubi vel in quatuor verbis diutissime haerendum est: nisi tu has etiam voces Theologorum nazalis, quaecunque ad Sacramenta pertinent, sine quibus tamen sancta Dei Ecclesia Catholica profutur salutem hominis periclitari. *Credo meo, Dorpi, nisi ite hoc scriberes, nunquam adduci posset hoc te sentire, ut crederem: scilicet istum necessarium quaestionelem (num de his agitur) non intellectum suum dissolvere, sed gregi quocumque, pro quo mortuus est Christus, videretur sane quoniam exaltissima cognitio sacrorum Litterarum omnium. Hinc ex quatuordecim quam ingenuum eloquentem facit? Nam eam rem primum tam difficilem putas, ut Erasmus mature opera bonam Biblicam partem possit ediscere, quoniam unius perplexitatis nodum didicit dissolvere, cuiusmodi plurimum quodlibet in scriptis quoniam: ubi tam diu in itinere, ut dicam seridie, quatuor verborum hinc haerendum est, dum posui amplexumque ad saluberrimum istum Biblicam partem in capite pene ad calcem sensum perambulare. Hactenus ergo periculum erit, ne quaestionelem istum non dissolvit tunc, ut vides, magis quoniam rimandum est, ne tam longe supra caput eius sint, ut apprehendere ne possit quidem. Quid ille posui, emitte quare: verum hoc feci, quoniam nunc me, ad cetera plane stupet, ingenio certe postulo quocumque obsequio, qui in huiusmodi tamquam argutus non modo brevis promoveatur, sed fidelis quoque quocumque melioris ingenii, nec minoris industria, equi (ne quis) ubi in dissolutis praefectis: ista quocumque imperitiam praeceptum audiat & universitatem statuat, quoniam ingenuum suum videlicet, & sanum plurimum iudicium, augendi remanere potest. Sed est praefectus, Dorpi, quod mortis gaudere debet, nec tui viribus acceptum, sed bonum omnium largiri Deo referre: cuius etiam in re benevolentia praefectus hoc tam raro facit, ut in ista Littera totius hinc tam facilia videretur. Neque enim in hoc libro, quoniam signacula scriptum clausum, caput reperiens aperta, nisi ille tibi agnus librum resignasset, qui aperit & nemo claudat, claudat & nemo aperit. Sed hoc ipse liber, Dorpi, qui tam facili tibi videtur, Hieronymo certe usui est difficillimus: Augustinus potius impetrabilem & neque quicquam est augetur omnium, qui scilicet est ausus intelligere, ut cuius intellectum potius altissimum Deo confidit, vel ob id ipsum profundum obfusum esse, ut curiosus oculis perveniret, & somitus ne laboris evadendi obicibus signa excitaretur ingenia, quoniam aliquo quibus obvia expressio obfusum ipse scilicet interpretetur. Jam (ut antea) interio quam non si vulgaris eruditio eius, quam non cognoscit, cuius, quoniam in moribus interduum primum adfuit abhorrent, ex tamen commode ad meriti ne tam scilicet appellere, ut non aliando se italla, sed ad ipsum metu videretur. Quoniam rem unumque unum tunc incepto molitur, ut cum hactenus sit praefectus, ut rem ad ipsum magis ite dixeretur, quoniam ad sumum perduxerit, quoniam neque in re confusum sit, neque in verbum Venas: si nimirum mi tam ille moralitatio (quam vocas) sine illa gratia spirantem friget. Sed hoc (ut dixi) auctum. At certe ipsum litterarum sensum tantum quocumque dissolvit potest, quantum nescio, an quicquam omnium comprehendere possit. Neque enim cuiquam sancti litterarum bonum verbum sensum intellexit esse, Dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis, ubi est, qui ex Prophetam de ipse Christo vocatum intelligit: quod, exceptis in Prophetis, nec Iudaeum quicquam, quoniam in hoc libro universum operam suam collocatam, intellectum, praefectum Christus ut hinc qui litterarum sensum aperit: qui tametsi Apostoli & discipuli sui interpretati est Scripturas (neque enim, quod*

A sciam, quaestionelem istum cum de dissolutis agnam) non nam tamen affirmare, universa Scriptura sensu sit ipsum aut praefectum tradidisse, aut per Spiritum Sanctum posquam indicat infidelis. Nam in multis sunt aliqua de Christo Prophetam ceciderunt, quoniam ubi omnes subterfugit intellectus, quocumque ex omni istis viti, post hoc, resurrexerunt declaraverunt: ista moralitatem imperat esse vices pene ad indicandum, utrum adhibe in eadem latens ut de finali iudicio, aut aliis de rebus nobis integrabilibus, neque illi hominum aut hactenus cognita, aut ante cognoscendo mysteria, quoniam eventus eadem imperium ne momenti sibi praefecti infidelis Dei praefectum praefecerit. Sed est, Dorpi, si Scriptura facili, dissolutas quaestiones: ubi impedit tamen, quoniam illius cognitio bonum posui est dissolutum fructuosum. Quoniam enim saltu, neque in gram si colligit (quod saluberrime quidem ad circulatoris faciem) dissolutus est, quam ambulare, & desideria pene facili: quoniam restat fragorem continere, neminem tamen est pene, qui restat illi videretur natura ista veli huiusmodi unanimes essentia pervenire. Quoniam atram res sit dissoluta, non indidendum magis facit: ut quod aliter etiam, quam sacrum cognitum Litterarum, quaestionelem istum est ipse gregi, pro quo mortuus est Christus, ferre praefectum non possum: quoniam si cognoscenda assereret, haud refragaret si peritiam lacubratibus exequeret, non toleraret: nam viti enim ancilla ista quoniamque ipse Biblicam sacra, litterarum omnium regina, non confert modo, sed praefert citum, dabit mihi, Dorpi, veniam, cunctis mehercle non possum, quam ille Teocritum praefecti illius tunc ubi, Abne hinc in mal rem cum ista magnificencia fugitiva: adeo putat vos aut vestra fida ingratior? Neque praefecti (aut admirari quoniam cum ea verba lego, quoniam cum in magnifice autellu, tamquam isti (apud Petri) in Atlantia humores calum, ut in perplexa huiusmodi quaestionelem, hoc est utrimque, novis praefecti incantum incantat Ecclesia, ubi quoniam videlicet peritiam, ut tam simul collaberetur in cineres. Alii enim, Alioqui qui scimus quomodo sint Sacramenta administranda, quoniam sint eorum formae, quando absolvendus peccator, quando reijciendum, quid praeceptum sit reitina, quid servari possit? Item potui, Dorpi, ubi quoniam in angustiam ubi quoniam apud Novitios quaestionelem invenire viti, ubi quoniam tunc sanctissimus Pater, nec minus etiam dicit, ingratior omnia? Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, ut Sacramentorum formae cunctis sit? Ergo ite Ecclesia plus quam mille annos (nam plus quam mille anni in passione Christi numerantur ad Petri Lombardi tempora, & cuius Sententia, velut ex quo Trojano, universum istud quaestionelem nomen erupit) ite annos, imo ite saecula universa Christi Ecclesia aut sacramentis caruit, aut ista non habuit? Quando recipimus peccator, quando reijciendum, tam deus aut ingratior? & item quid praeceptum esset reitina, nequebant? Nam quid servari posset, cunctis quoniam praefecti non fuisse tam acut, quoniam apud istos disparum. Sed ne Zacharias ventus ne male parte redderet, quadruplum si reddidit praefecti est: ite veteris illi Patris, ut vel plus satis quocumque resisteret, hactenus. Non crui illi, sacer, hoc in re, quoniam ubi sunt, tam in dissoluta ac dissolutis curis. Sed ego tamen illarum (ut Teocritus aut) imitari male negligentem potui, quam istarum obfusum diligenter: apud quoniam viti res disparum, & quoniam, non tam quid resisti debent, quoniam quid servari posset: non quoniam praefecti peccati sit abscondendum, sed quoniam praefecti peccatorum sine peccato posset accedi. Jam qui confilium cunctis dat, minime tamquam aliena peritiam frangi dissoluta, obfusum viti reddendo citra subfuit potui vel multi posui, quoniam istum latum (ut agitur) angustum promoveat. Ego certe, mi Dorpi, nec in (ut pater) resque ante considerem, quoniamque sunt ad salutem necessaria, id est, sine quibus salus non possumus, ex primum ad ipse sacra Littera, deinde praefecti eorum interpretati, ut hoc etiam ubi

antiquis Patribus quasi per manus tradita consuetudines, postremo sacris Ecclesie sanctissimis, abunde nobis tradita. Quod si quid supra quam in his est, homines isti acrius excusant addiderunt, ut nihil concedam commoda esse atque iusta: ita plane quis esse generis pure omnia, non sine eis vixi possit. At forsasse dices, non omnia apud Veteres tam exorta promissa, tamque in numerato esse, quam apud istos recentiores, qui omnia congerunt quasque similes in capita quadam, veluti in suam quandam iridem, deservierunt. In hac re, Dorpi, forsasse accide tibi, satiusque omnibus esse commoda, veluti in domestica sapientia, sic in re literaria quae ita seorsum habere singula quoque distincta, ut ad quodcunque velis, illius manum posui absque errore peririgere. Est illud quidem, ut dixi, commodum: verum hoc tantum commoda quidam tam vultu incommode, ut propemodum passibus videatur, hoc ipse etiam commode caruisse. Neque aliud quicquam magis in eas se facile patit, quare versissimus quisque sacrarum literarum imitator a tam multis tam diu neglectis habetur, quam quod insulsum ingenium corrupta iudicia primum sibi, deinde alii quoque perferre, nihil usquam esse melius, quod non in illis sumulorum atque congestum sit. Ideoque sit ut illis cunctis solum, cetera omnia per incuriam contemnant. Et qui autem quendam etiam ipse iam olim in quadam bibliotheca inciderit. Erat enim finis, & qui alterum (ut quid) pedem habebat in sepulchro, & certe non multis post annumque: iam Dilectissimi (quem vocavi) hunc plus quam annis triginta fuerat inspicere: Dico forte apud eum, beatus Augustinum aliquando passus, demonas omnes subsistans esse corporales. Illi ille statim suscitulum contrahere, & sententiam meam rursus fronte compelleret. Tum ego, (Non dico inquam) hoc ipse, pater: nec Augustinum in ea re desinno. Homo erat, errare posuit: credo et quoscumque plura, sed nemini uni omnia. Jam vero capiti homo exardescere, vel ob id praecipue, quod tante Patri calamitatem tantum intenderat: Num putas me (inquit) non legisse Augustinum? Imo (inquit) penitusquam tu nalereris. At jam suis sacris doli prelatas, nisi commode fuisset paratus electurus. Nam ut erat in taberna, sumo in manus libellum Augustini De divinatione demonum, vortio ad lectum, atque ostendi: ubi lectum simul atque verum legit, ac verita demum lectum non adjuvante inspicit intelligere, tandem admirandum: Certe (inquit) valde miror quod Augustinus dicit sic in isto libro: quia certe non dicit sic in Magistro Sententiarum, qui est liber magis magistralis quam illis. Qui sunt ex hac sortagine, qui neque Veterum quicquam, neque Scripturarum quicquam legunt, nisi in Sententiis, & eorum commentariis, hi perinde mihi videntur facere, ac si qui Antiquis omnibus, qui Latine scripserunt, omnes, eorumque preceptis ab Alexandro prius, rebusque ex Perotti Cornucopia, & Calpino cunctis ediscere: quod persusum habeat in his omnia Latinae linguae vocabula esse reperitur: & profecto reperit plurima, eademque clarissima: nempe ut apud recentiores Theologos, priorem dilla ambiguitatis loco legatur inferia, ita hic quoque veteris Poeta atque Oratores, aliquot etiam qui nunc non exiliant quidem. Sed neque hac unquam facit Latium, nec illa, ut Dorpi, Theologum, si sola sint, etiam decem millibus simoniacorum quasironum sacra instruat, quibus inter cum si tale, qua in re possit Ecclesia usui esse, disputanda sunt agge adversus haereticos: nam hoc omne praecipue fidei solum venditur. At hi aut doli sunt, aut iudicii. Si redditi sit est multo maxima pars) neque acumen ista, quibus solum vales, neque verba tam insensu, quibus ipse solum assere, intelligi. Necesso est ergo talem disputatorem tantum frustul confectui, quantum, si quis Turcam quempiam parva domatam lingua peritum, composita oratione, sermone Gallico (nam cum solum elegantem Galli perant) exhiberit ad fidem. Sed illis sit haereticis, adque ut illi ipsi quasironibus (neque enim sere accedat ad alias sit haereticis) quando iam redarguerent, quis erit disputat-

di finis? quum ex illis ipsis quasironibus, quibus opugnantur, eisdem quoque referendis monstravit inextinguenda materia: ut propemodum eis accideret videatur, quod nodus inter acceros lapidum pugnantibus, ut quo feriat, neutri desit, quo se defendat, neuter habeat, & neque quidam qui in sibi uti primos leguntur, & sunt non minus quam habentur acuti: ut omittam interum quod quasdam quasirones de Deo tam ridiculas excogitant, ut putes videre a propositis tam blasphemias, ut censuram videri. Certe contra fidem tam quaviter obijciunt, tam segner obijcia dissolvunt, ut praeparationes agere, & solum poci turri, serie opugnatore videtur. Haereticus ergo cum talibus compositis, quales ante dixi Theologus, cum sit in eodem doli ludo, quando succumbent? non cito hercle opior, si non nam magis legumum falsiculum videretur, quam multos sillogismorum falsos permuteretur. Sed idem erit solent qui concluditur ad populum. Hercules! hoc ipsum est quod ajunt, Borem ad Ceromam. Nam cum nihil diceris prater quasirones, qui sunt ad acri peragis perquam insulsum, minimeque omnino idonea, addenda est et numerum sermo quasironum ex formidibus Disputant, aut Veni tecum, aut Dormi secure, rei per se inepte: quas dum homo tractas incipit, sapere nec ad id munus assurgit, & qui totam illam verborum congeriem ex aliis stamatis declamant, necesse est ut cunctis ista frigescat. Quamobrem plane non video quasirones ista quid faciant ex quem sola possident, nisi quod tam ad cetera omnia reddunt inuicem: ut cui quid ex his propinquant falsitibus magis quam falsis disputatibus, in quibus se ante multos percerent, iam demum sua ipsi, amantibus erant velat galli, qui in suo perquisitum superbi. At contra illa signa si paulo prodicator longius, ignota rerum omnium facies teatibus ac virginitate effundit. Nec iam Dialectica, rerum caecitate labanti, quantumvis fortis, quantumvis acuta succurrit, qui non cognita rerum naturam varias inde species, multaque argumentorum formas elicit, ita rebus innotat ipsis necesse est sine ulla nite obmutescat. Adde quod illas istas caputculas, quas & prius & sales per tot annos imbuti, quam solum iam sine & scholasticorum contemneris, ubi eadem affidae ventulorum, quapiam scelesine subducent, iam ista diemum universa illa acumen, numerosa omnium videlicet, etiamque, nulla rerum submixta pendere, tanquam nihil famulose dissarent: idemque nupurum ipsi, quos de Anima pueri ex Aristoteli subinde enari solet, in ipsas animas suas denique vortit tabula rasa, in qua nihil omnino desuperatur: & mirum in modum versa rerum vice contingit, ut qui prius omnes sapientia numeris in argumentis leuocitate posuerat, iam solum insensibilis numeris rufas feret, nisi sicutia sua superstitiosum solum sapientia locis praetereat. Iam prius hoc ipse videlicet, quod qui fuerat Scentore modo eloquentis, nunc vix tam longe diverse tacturum posse reddant, & inter loquentes sedent.

Mercurii fluxus truncoque similis Hermæ. Druzne, ut quid ego hac de re tota sentio simul intelligas, neque Theologos omnes taxo, neque imperitorum quoniam omnes condemo, verum eas qua nihil ad rem pertinet, quo sunt hominibus, ut neque quicquam eruditioni confert, & multum impertitis detrahant: eas, inquam, non improbandis modo, sed dispensandas quoque censio. Ceteras vero, qua trallant aut humana graviter, aut divina reverenter, tam mirumque adhibita modestia, qua veritatem investigare solum magis quam alterari prebent: modo ne quicquam sibi reum vendicet, neque quicquam nimis diu detineat, & suo se pede metuantur, neque se melioribus confiant, nedum antefertur: has, inquam, sic insistent, admodum libenter amplecti, balium tamen, ut castales esse faciat, quibus non insolenter exerceantur ingenia: tales esse perneget, in quibus solum universa recumbat atque amittatur Ecclesia. Tum Theologos non ut vituperes, qui hac decesserunt, imo laudo etiam qui ad altiorum sacrarum literarum peritiam, ad meliorem praeferam, & subtilissimam, & diligentissimam peritiam erant.

Tom. III. Ecce ce do

correllione est, quam olim fuit. An vero tantumdem liceat, hoc restat inquirendum. Quoniam nec requirendum hoc, nec dubitandum videtur, quin emendati codices tam nunc sit Ecclesia utilis, quam olim fuerunt. Sed Ecclesia nunc, inquit, istam editionem comprobavit. Atque eadem Ecclesia eodem modo eandem editionem ante Hieronymi correctionis approbaverat: id quod iam ante respondit. Quoniam non pigeat audire Gratianum istam, quem in tam incivilium censis, dicam excurrere, ne me proterviter quicquam dissimulante putes. Videtur ergo modo sic colligere, Augustinus ante Evangelio duxit esse credendum, nisi Ecclesia comprobaret auctoritas: At Ecclesia comprobavit in hac translatione verum esse Evangelium: Consequatur ergo, si quid sit in Graecis codicibus diversum, ut verum in istis Evangelium esse non possit. Hoc est (quantum perspicitur) argumentationem tua summa, qua mihi videtur ejusmodi, quam non sit difficile solvere. Nam primum Ecclesia sic in Latinis codicibus contineri credit Evangelium, ut fateatur tamen id Graeco translatum. Credit ergo translatum: sed magis archetypo credit, Evangelium in Graecis esse verum: in Latinis verum esse credit eandem, quantum solum interpreti, in quo (ut opinor) nunquam tantum habet fiduciam, quin cum laque cognoscat humanam fragilitate passibile. At in Concilio citatur ex Latino codice, non ex Graeco. Aliter vero, si Latini ex Lucilio eadem codice quasi idem fecerint, ut de industria silem archetypo abrogent Graeci. Apostoli minime curabant ex Prophetis secundam translationem Septuaginta Interpretum, omnia interim Hebraici textu variare, dum Graeci scriberent: nec ideo tamen Hieronymum scilicet potuit esse prejudicium, quasi Graeca translatio quam Hebraica littera Apostolorum confiteretur nullatenus sinceretur. Ego certe hoc persuadere mihi, idque (ut opinor) vere, quicquid ab Apostolis nobis traditum est, non esse jam a quovis mebus versum, quam ab istis Apostolis prescriptum. Ideoque sit, ut quicquid in Latinis codicibus occurrat quicquam, quod aut contra fidem aut morem sacro videatur, Scripturarum interpretes aut ex aliis aliis verbis, quod aliud sibi velle dolum expellatur, aut ad novum Evangelium fidei, quod per universum Ecclesiam in corda fidelium insusum est, quod etiam, praesquam scriberetur a quoquam, Apostoli a Chelilo, ab Apostolis universo mundo praeclusum est, dubius hujusmodi sermones applicet, atque ad inflexibilem veritatis regulam enutrietur, ad quam si non satis adaptare queat, aut sese non intelligere, aut mendacium esse codicem non dubitant: cuius verbi medellam censis aut a diversis interpretativibus, tanquam mendacis, implorandum, (quod tibi jam periculum videbatur) aut velut a fonte quendam ab ea lingua repetendum, unde ea scriptura in Latinum suavit eloquium. Verum tu, ne Dorpi, concedas, olim recte fecisse eos qui Latini, quoniam ab Ecclesia receptis aliquo approbati, codices id Graecis emendaverunt: sed idem tamen nunc nunc recte fieri, propterea quod verisimile sit, ipsum librum Graecorum aut de industria fuisse depravatos ab istis, jam olim ab Ecclesia Romana deservierunt, aut postea saltem per incuriam vitiosos. Neque enim esse credibile, si Latineum, quibus perpetua fidei cura fuit, codices pariterum minus laboratissimos, incorruptos adhuc restare Graecorum, apud quos ipsi jam olim solum corrupta sit. Hae ratio, Dorpi, non solum Hieronymum, quo minus Instrumentum Vetus ex Hebreo sermone transierit: quoniam si quid hoc valde debet, ibi magis debuerit, quam nunc asinus. Judaei ex profecto infestiores fuisse hostes Christianis, ut quibus in universi repugnabant, quam Graecos Latinos, quibus cum communione Christianorum nomine convenirent, licet in quibusdam differant. Et profecto (in certe dicam) videtur mihi nonnullum credibile, nilam gentem in depravandis libris nunquam conspurcare voluisse, ut ne dicam, nec potuisse quidem. Qua enim spes esse potuisse, neminem ab ea re alieno animo fore: aut etiam id fore consilium, quod si profeceretur (ut erat

A necesse, quam a Judaeis ad Christum, à Graecis ad Latinos aliquo modo non die profugerent) nonne praevidendum fore, quam nihil assequeretur, sua praeterba partem sese prejudicium altitudo: si se faceretur cum severa causam, quam sibi consensu esset non aliter posse se, quam codicum depravatione defendere: Sed de Judaeis Hieronymum videtur. Graecos certe ab hac falsitatis suspicionem liberat vel istud, quod in his, de quibus eis nobiscum fuit controversia, eorum libri cum nostris consenserunt, nec de littera nunquam, sed de intellectus littera quiescit fuit: quoniam verum preest esse dubium, non se mutare voluisse quicquam, non ea primum modo, sed sola quae fuisse mutatae, qua pro ubi contra eos faciant: qua si falsitatem, non fuisse causa tamen, cur in aliis idem saltim putarentur. Nunc vero quid commoveret quicquam posse, cur alia saltim voluisse, cum hoc ipsa reliquerit integra, qua vel sola saltim voluisse: Sed incerta saltem vitiosa esse credi possit, praeterquam si hoc nostris contigit, quibus verisimile est libris fidei, sicut solum ipsum, magis semper cura fuisse. Postem hic apparet non Hieronymum modo, sed Augustinum quoque, quorum uterque censis emendationes esse Graecos codices, quam Latinos. Sed ratione malo quam auctoritate contendere. Hoc certe assero, neminem esse tam conspiciam libris incorruptis, ut ita transcribendum licet, tanquam prosi non sit habiturus, vitiosum-ne aut emendationem referat: quem aliquis posse aperta & impensis parere, si emam non scribatur curat. Persuades ergo mihi, Graecos etiam curasse ut diligentia in transcribendis ipsum libris adhiberetur, quod nemo dubitaverit qui libris etiam diligenter inspectis. Hoc praetera rursus assero, apud istos, dissimulantes, & accensum nunc in causa esse, quo minus facile aperiret in scribendo error: nec ab hoc asserande deterreret, quod in hoc argumentum in adversum partem retorserit: propterea quod (ut ait) facilis error ubi multa sunt observanda. Verum ego contra censis, ubi minus facile errari ubi facile erratur, ut ego quoque Dialecticorum more augmen propiam. Verum sic opinor tamen, ino sic experire, quemadmodum in plautis, dum festinantes intrepide, ubi non casum expellat, sapo labitur, quam in praecipuo salvi sensus, nec nisi certo atque explorato gressu descendamus: bene alter evadere scribendo, ut ad exemplar perplexum scriptor ex transcribitis veritas, quo volentes attentius, quam ex palebra codice ipsa securitatis labatur. Quoniam & nostris vitiosus est, & eos remanisse sinceris, vel hinc elucescat, quod in nostris eadem nunc vitia deprehendimus, qua Hieronymum olim censis emendanda: in illis eadem adhuc videtur verba, ex quibus ea Hieronymum consilium emendasse. Ergo quae emendas olim exiit, nunc non labitur ex eisdem codicibus rursus emungere: & quam religiosus (quis vicem) omnes fas si sapio transcribendis vitios reformare, libris semel paratis repulchritudinem mendae resas reparare ducemus: Jam quid quidem, quid sit quod Latinos codices non solum incorruptos, deinde tibi ipse respondens, quid nisi chalcographorum incuria pariter & imperitia: & ob hoc falsitatis: Vide jam utros invenies rationes: qui Graecis imprimendis sunt idonei, an qui Latinis? de scies utros codices censere debeas castigatioris. Quid in his verbis, Dorpi, velis, non intelligo. Neque enim te vereri puto, ut in Antaeis libris in Scripturis Eranis impressis utatur libris: quam neque scripturam codicum desit copia, neque in eam rem impressi mihi, ut iampsi velis, posse, cum Novum Testamentum, in quod ejus desudat labor, nunquam habuerim, quod sitam, Graece chalcographorum ipsi excusum sit. Quid si hoc voluisti dicere, quam chalcographi Graecos imprimant litteras quam Latinos depravatos, idem in veteribus etiam utiturque hinc in Scripturis accedisse & invenimus istos, Dorpi, quae litterae sic Latinis imprimant, ut Graece magis quam Latinis sic vestigia Graecis, ut Arabicis magis quam Graece videantur. Comparant in utroque genere qui utraque possunt, causam

nudo Aldus Manutius Romanus erat in primis, & nunc Joannes Frobenius Basiliensis: his atque cunctis chalcographis aude affirmare, quod ipse quaque experimentis comperit, totius ac ferebris Græcæ quam ipsa Latine referre. Quod ipsum multaque rursus alio ad hanc rem faciente, multo certius ipse legendo quam audiendo intelligit, si te quousque ab antiqua Græcæ linguæ perscrutandis conueneris: id quod valde apto: nam iustissimè straxit sui, quod nec Erasmus perscrutatus, aduersum quem, non tenet aduersus ipsum, sedulo te defendas, ne eoque videretur in Græcæ cognitione litterarum proficere. Quamvis enim ut ad eas te litteras, pro animo ipse tuo tam aduersus eas obfirmatus, hinc superaddo, ut pueris in te amore optaretis non desinam: nec sicut tamen nunquam desino, fore abigando, nec ad quendam band multum posui, ut cessantibus hoc de te dispensationibus, in quibus assidue tua illa in scribis videretur, non pariter te libenter eaderet, quod (ut videret) jam nemo potest alium ipse inuicem perscrutatus tibi, cum ipsi Imperatores tui, quibus nunc multas, quænamque interius gratiam tam magna eruditionis parte prestat, aut mature iudicio regeretur, aut certe etiam illis ipse tibi & tibi & eorum amplexus fere perscrutatus, qui videretur Græcibus ipsi sui ipsorum gladius custodias, maximeque aduersus eos auctoritate differas quam nunc, cum de te tibi tam in tuam ignota differas. Quæ de te tamen cum perinde scribas, ac si superacramen pace operam, qua in Græcæ litterarum impudens, nisi profecto non perscrutatus, ea te sinit quæ scribis. Neque enim simile veri sit, te vel, ex prudentia commoditas ipsi lingue non videret, vel ex in loca artes omnes studio non concupiscere, profectum cum ab te quousque duntaxat legendum distat, propendium afferant eam, quousque incitari maxime ad tam conspectum posui. Nam si (ut ante verumque certe ex populi lingue divergi) quousque lingua te precipue dote præstat atque excelsa alio, si contrariet et ut magis bonarum disciplinarum thesaurus in suis inter te velat arcibus continet: qui hoc non ratione tua videret, Græcæ esse eam quæ summopere sit tam ab auctoritate mortalium, tam vero summa Christianis amplectenda: apte ita quæ & omnes discipline reliquæ, & Novum Testamentum fere tam nunc felicissime succedat: nisi in illam hoc translatum quousque preventa videret assidue parit, & etiam nunc tandem atque exhaustum parit. Ad primum ex his ipsi Commentariorum Aristotelis, quos tu in illa Oratore commutat, quam si ve in Laurentium vitæperit, hoc in laudes Aristotelem, (nam nonnulli auctor ex eam facit) elegantissime certe scriptis, Alexandro, inquam, Themistio, Ammonio, Simplicio, Philopono, Olympodoro: quousque quousque ex his, inquam, & excerptis in Themistio, qui non ad hoc tamam lingua legunt: nisi quod Alexandri Problemata in Latinum verba formant. Ex reliquis si quod Latine legatur, (utque enim ignare, haberi & Alexandri, & Simplicii fragmenta) ad eam ipsi generis est, ac tam parum Latini, ut à Latinis propendium minus quousque ipsi Græcæ intelligantur. Neque jam de Facis aut Oratoribus dico quousque, sed neque de aliis Philosophis, aut aliis etiam quousque Aristotelis Commentariorum verbum facio illis: quousque vel nunc Joannes Grammaticus interius habet accensus, tantum eruditissimè, præsertim Aristotelis, ut si cum ex ipsi ipsi lingua loqui, redderet te, satis scio, nunc ille cum Grammaticis amplexus, quibus nunc parum propius videret, in gratiam. Ad ex antiquis Christianæ doctrina Scripturis, cum multo maximam partem Græcæ confecti scriptis, præsertim per tanto numero versis sunt: quidam vero ita versis, ut tanto videretur subversis. Ad Aristotelem ipsum venio, quem & ego in supra multis, ita cum multis amo, quem tu in memorata Oratore tua videret non supra multis modo, sed pro multis quousque, atque adeo pro omnibus amplexis. Hic ergo ipse non potest tam tibi hoc Græcæ per se litterarum amplexus. Nam ut omnino aliud, quod nunc ipsi tam commode versum est, ut non idem ipsum suis ipsi verba acceptum

A in postea innotat potestius: Et illud item, quod quousque opera ipsi ad hoc Græcæ ferantur, quousque interius innotat de Latini habent. Certe ex his ipsi operibus quæ nunc habent, si habent quousque, ut etiam non habent: ita magis ipsi ipsi etiam Meteorologicorum quousque confecti est, quousque delendum est: quousque nunc ex tam multis ipsi vero laboribus dignos scito sit, aut ipsi vera natura a illa per parte mirabilis, quam ab ea, quæ nunc nobis præstat circumstantiæ videretur, ita magis quousque atque interius est, quousque afferant positum, maximeque sciderant, quæ tam potro semina sunt. Sed hoc quousque tamen fere propendium fore, ut a Thoma Linacro nostrate, singulifera Regis nostri Medica, Latini denotat antibus, atque eorum jam nunc duo libri abnotis: perfectissimè nunciam quousque, atque edidit nunciam, nisi Galenus cum exarasset, ut quousque dux atque imperator Medica rei sit, vel scilicet interius Aristotele, Latini etiam: quousque prior ipse reddideret. Prohibet ergo Aristoteles aliquando scilicet, sed proinde tamam nihil incideret: præsertim nec incideret, ut Alexandri Aphrodisii Commentarius in idem Opus una videret, interius quod Latini omnes commutatam gratiam: in quousque non vulgaris utilitatem, Philosophi præstantissimi Opus tam egregie præstantissimum interpretem se abnotaret, ut ipsi labore denotat a Latinis post intelligi: perfectissimè nunciam quousque, ut ego certe scilicet quousque Græcæ nunciam, interius est. Nam quousque scilicet quousque Aristotelis Opus eandem Græcæ, eandem interius præstantem atque interpretem Linacro, libet interius experienti gratia videretur etiam translatum consistere: à eam scilicet interius nunciam scilicet quousque Philosophi de Physica sua dicitur. Nunc si illa sit in edita, ut tamen illa non sunt: ita hoc quousque se versa videretur, ut nunc illa post videretur, atque adeo, ut quousque Galenus probe, eandem ipsi versa non intelligerem. Neque est quousque Latinis interpretibus ferat post auxilium, quousque Albertus quousque, quousque ad emulatum Alexandri Magni, Magnam vocant, quousque se Periphrasem Aristotelis præstantem, Periphrasem verum ut se opere iudicari debet: ut tam cum se ipsi scilicet, Aristotelis scilicet alio verba referre, afferat præstat (ut ajunt) ex diametro diversa. Ad Galienum (nunc si quousque facit Commentarius) desiderium nunciam, nunc terra pugilum in quousque pugilum atque linguæ, & quousque iam pugilum nunc in quousque pugilum atque linguæ, & quousque nunciam ad eandem modum præstat: Sed tamen dum hoc tam immensurabile monstrum moratur, ad Aristotelis interius scilicet in eam quousque. Interius, nisi Doctus, fatis explicare, quam multa desit in eam Græcæ desit. Neque tamen ignare, & alio multis, & te impius ipsam, sine Græcæ litteris ipsi desitatem atque versis quousque præstat, quousque multis non possint etiam Græcæ doli sudantes atque ambulantem adnotare. Sed hoc nunciam tamen animi afferant: si exterius disciplinam in Græcæ præstat litteras adnotare, quousque nunc alio & Græcæ præstat expostare, totum tamen te etiam ipsum superabu. Sed de his habentem.

De Moria, quousque Erasmus, quousque diu meos patricios commendavit, eandem rursus innotat scilicet, nisi non est necesse multa differere, quousque res nunciam per se facili reddita sit, partem labore faciliore. Itaque non dubito quousque ille sit in dicitur, innotat illa brevi epistola jam nunc dicit, quousque scilicet apud omnes debent: ita ego quousque dicam, quousque nunciam quousque alio videretur, ut apud te (ut ajunt) innotat illa non possint. Exprimam mirer, quousque tibi tam verba videretur, Ecce repente innotat Moria, innotat Davus interturbabat omnia. Ad quousque nunc repente: quousque nunc primam Moria repente præstat, quousque jam plus annis septem septem interius veris excessu formis in clarissime luce versata, in omnia sua recepta sit. Aut quousque, quousque, innotat: quousque scilicet scilicet scilicet præstat, nunc vel hoc abunde demonstrat, quousque non debuit nunc innotat exemplum diffundit, nisi tam multis interius quousque impugnat placuisse nec hoc ex face videretur, (quousque enim ex merce facile distat illa esse mira-

* Alie Editione, Capite.

rer quæ placentis indellitis, quærum ubique turba statuas) sed delitescitis. Nam cum univrsi delitis placent vel hoc iudicio est, quod univrsi delitis intellegimus: quod ipsum fortasse fuit in causa, ut in duos aut tres Theologos, quos Moria commovet, irreferretur, quod ab aliis personis credam, plus ab ea ipsa distans, quam distans sit: alioquin fors non succensisset ipsa ipsa, quæ dicitur, ipsi intellegimus. Sed in, mi Dorpi, parat nullis ruderi potuisse Theologos, quoniam tales eos esse, quales Moria percontabatur, ipse propendimus solum fatetur, quam ais, Asperis facie, quibus multum veri admixtum est, aciem sui memoriam relinquunt. Verum est Hercle quod dicit. Non tam acriter has intus facietas ipsi Theologos, nisi quam erant aspera, tam etiam vera fuissent. Ergo cum tales sint, quales ipsi fateantur esse, probat non oportet: Vtperas ergo? apud te certe fuit facti, sacerdotis palam, nisi in animum induxisset tantum, nemini esse adversus? & ita te comparasse statim, ut te amos peritus consuevitque modi fuit, dolis, exultis, bene malique, laudant, cui (ut ait) volupe sit, si vel castro cauda velit amictus symbulo blandiantur. Facit ut profecto, mi Dorpi, canamus: sed nec ille tamem detestatur, qui in malis operis ac suspicatur, quod Gerardum facti Novicomagus, inebriatur: quante minus qui, quod Erasmus facti, sancta Aleria persona, & prudenter megi, & minus licenter patitur? cum eam jure falsitatem non ferat, & nescit enim velle: in Satyris Novicomagus tamem (ut scribis) ubi invenisti quod mutari velles: quoniam tanta illa Satyra fuit mordaciter ubi sunt levisima, quam Moria ubi mordet maxime, meritoque: nam id Pasius natura posuit, quæ ubi sit acerba, ubi sit Satyra, laquei opere pressum est audire, quam satyrica in Atheniensi ubique ac Fratre invenitur, ut illius superbia, lacum, infestitatem, compotatorem, angustiam, libidines, hypercriticæ deservit, non minus eleganter quam acerbis, nec minus etiam meritis. Nam licet multis illa sit approbata indigni, non desunt tamem aliqui, in quos singula quadrant, quidam etiam in quos universa concurrant. Quamobrem non mirer, nihil in eis reperisse te quod mutari velles, sicut nec ego certe. Sed hoc miror, cur ab eis non possit impetrare Moria ut impune jaceant in Theologos, quoniam illa ubi te obviavit Satyra ut tam acriter aburgeret Religiosus, atque in his Theologos etiam. Sed omisso Gerardo Satyra. Si quis tamen, mi Dorpi, extraxit epistolam, nihilne reperire possit qui in illum hominem genus aliquo mordaci dille perfringeret? An illud edentulum profusus esse putas, qui in memorata epistola ad Memorandum Abbate, respergit Auspiciet qui ducit illam laudas, alios hoc pallo deplorat: Heu me, heu miseros eos, qui non religiosos agunt, sed caballi simplici, Celsari triumphos nobis referunt: quos satius foret homi reperire, quam ad inferos equites propinare, ne pedites timeant serius illos pervenire. Hac mihi Dorpi, tam mordax facit ipse adeo tibi blandia videtur, ut adeo de equis potissimum levatus videtur, ut tam bonum dultum perderet: aliquis, aprior, vides, non ipse adeo magnam famulos esse, si Abbates equarent, & bestias, in quærens sicut usus, utatur. Adversus etiam, nec alios Auspiciet equare semper, & illum tamen interem, ut in illum etiam ipsum pene jure tam recidat, à quo eam equis in alios avortit. Sed ita sua cuique blanditur ratio, tam bene fuit cuique crepus et, ut eam ad aliorum jure frangit contrariam, & velut offerens non patitur, nostris neque magis festivos, & magis mordaces ampliuscant. Sed hoc in religiosi Auspiciet pectus te angust, verum deplorasse potius, praefertim cum ab illa insignificata interpellatione aspiciatur, Heu. Ego certe quocunque figura praferatur, jocosum potius, quod ita dicitur, ut nemo sine risu audiat. Quocumque quod refert jure an serio mordet? uno refert adeo, quoniam nemo fore sit qui jure in se dicto non ardeat, firmum nemo sit qui ferat. Alioquin si deplorare locum, joculari verumque putas, facile Moria fuerit tota orationis pectus interpellationem delendi præparare, & maxime

A figura, Theologos refert, quos ante derisit, ipsum verbum deus deplorat. Neque enim factis delectat, utrum deplorandi magis, an ruidandi sint. Sed in Auspiciet fortasse quidvis licere debet, etiam moliores: at in Theologos, nemo fuit, licere debet nihil. Nam eo fero tendam, quæ in hoc novissima ad Erasmus scribis epistola: ait enim: Mirari, tantos concivisse moris tuum Moriam, ouz pluribus placet, non Theologos modo, sed Episcopos etiam. Atque ego te demoror, Erasme, qui pluris iacis Episcoporum in hac te iudicium, quam Theologorum: siquidem Episcoporum aesti scali vitam, mores, eruditionem dicam, an incitiam, noveris: quorum ut sunt certe nonnulli tanto digni fastigio, ita mihi est paucius. Hic in, Dorpi, cum Theologos agro levissimo jure potius adspice, Episcopos apertius approbris magna cum auctoritate persudens, ut in quibus non tantum eruditionem requiris, & carpi insisiam, sed vitam quoque ac mores extenuantem condemnas. Sed Theologos plurimum feceris Episcopos tam dignos esse fastigio: quæ ubi referat, apud populum quales affluunt Episcopos? qui quoniam locum tenent in Iherlesia Christi, quam longe supra Theologos tui, non est ignotum tibi, qui Pontifices liquidissime nescitis in Apostolorum successores locum. Neque tantum presensisti patris tibi, quod monasterio feceris Episcopos tam dignos esse fastigio: cum nec ipse Moriam credas indignum variis dignis impetare Theologos, qui tamen vel hoc te vident, quod nihil impedit per eam multos dignos esse Theologos. At Episcopos per te deorum non modo paucitas, sed etiam tui paucitas. Sed decem hoc tibi, nihil esse mali, Pontifices vel ridere dicitur, vel maledictis intercessere, modo ne farsitissimos Theologorum magnitatem attingas. Quid ad hoc dicit? quod illis ipse Theologos non nomine quidem, sed descriptione tam evidente, ut non ulla nomine designari potuisset expressis, ita mordet, ut pene lacere in primum quod in Pygopolonem Plauti sobolam lepidissime censurissimis. Verum interim Plauti me vultu admittens eam, qua in sparsis per epistolam itam tam in ceteris Poras, tam in Terentium nominatum ex Augustini verbis cingere: quæ res longum de dispositionem flagitat, quam ut a me in hac descriptur epistola. Sed hoc tamen ab eis querere, utrum tibi sub verbis hoc voluisse videtur Augustinus. Christiani volentes non esse legendum Terentium? Quod si ab eis persudando non deterreat, nihil adversus Pontiarum lectionem facit ille locus. Sin Augustinus id ipse putas, ut a Poras studio Christianos avorteret, rursus ab eis percutitur, ipse non Terentium adhuc decendum censuit? Quid si censuit, quod attinet illi tam caute diligenter, cui non potes esse parcendum? Sin decendum arces, ad Augustino videlicet persuasus: miror profecto, quod patris accideris, ut tandem nunc primum tam fero persuasus sis, quem te non dubio tam non antea legisse: nec interea tamen assensuasse à legendo Plauto, nec à legendo tamen, sed nec à decendo, exhibendo, agendoque publice. Porro tibi quoniam Terentius est castus, non ne tam casto quidem. Quid quod ejusdem Miliem gloriosum facitissimum prologo incipit? Audiatz vera non primum modo, sed, qui Comedia deservat, sunt adspice, qui moris, seu sermonis elegantia spectet, seu salis, salis vere Plautini, nulla parte totum Comedia videtur inferior. Cuius rei vel hi ipse verbes erant iudicio, quibus (ut dixi) Theologos ipsi amiserit, quos nunc iudicio, ita belle deservit, ut verum delectat salis, nemo infestiter videatur. Nam quid his carminibus (referam enim) vel magis faciem possit esse, vel magis elegit.

F Primum omnium qui sunt amiss, & literis Non proletratis male inaugurati, eos Ablegat hinc in maximum malum crucem. Siquidem stomachabundi oblatrantes facere Pergunt etiamque, quod nunquam non incitant, Clamoribus impuissimis inficere, & Venera livoris effundere sui, Et obloqui, & obprobare, & dentibus omnia Atrodere canaviscibus, & sicut canes

Solent, quibilibet allatur sibi obviis.
Eos homines (siquidem sint & ipsi homines)
Quum illiterati sint, quom sint agrarii.
Mihi sedulo fuisse Plauti hinc abigere.
Sin forte sint praedicti, nisi comprimant sibi os,
Nihilque graxiat, minime est fore ulmos,
Ubi hospicio excipiantur Acherontico.

En, me Dorpi, quam neque Petrus assequendum puta-
sti, & amicus illi Theologus quam bene sui coloribus
depicturisti? Quod si te neque tunc fuisse Theologum (si-
quidem scripta sum abhinc septennium) certe vix sis-
quoniam est elapsus, quod tandem recollata redidisti,
jam certe Theologus: quadragesimo post habitam luculentis-
simam Oratorem tuam de asportata Depara Virgini.
Quod ergo referi, an Theologus efficeris, an prius falli,
Theologus educto comprehenderis? Imo referi ades. Nam
ad scribendam impetu plerumque trahimur: intermissa
quam retrahamus, certum adhibetur iudicium. Ergo, me
Dorpi, dum & dentatis Gerardis Saepius, quibus Mo-
nachorum sparsissima descriptio vixit, nihil mutandum
cessis: dum ipse religiosorum Absinthium se misereris at
videres, si rides ut mordaris, ceterorum Episcoporum,
praeterea meum paucorum, iustitiam, vitam ac moris
acerbe vituperas: dum Theologus ipse ipse, quoniam in
moriem Moriam iocari nefas ducis, ipse amicus vocas,
obliterares, si machabundus, litteras una proletrari ma-
le inuagraris, amplexus infremens: clamoribus, venena
lroida effundens, obliqueque, obgammens, demibis
omnia carniciorum ardentibus, in obvio quosque, si-
cut canes solum, allitrantes, illiteratis, agrariis, postre-
mo vix homines, in maximum malum crucem censu ab-
legandis. Dum hoc, me Dorpi, facis, quomodo ibi
non veniens in mentem tua illa tam bene consula em-
pula, quibus Erasmus nunc tam amicus ac tam pro-
piter admovent? ibi tunc aliud Salubris, Extrema e-
telle demerit, nihil aliud quam odium se fatigando
querere? ubi tunc illud Cornelii Taciti, Alperia fa-
cilitate, quibus multum veri admixtum est, acrem sui
memoriam reliquit? qui tunc fugus illud Episte-
ti, Ne patet omnibus iucunda vidua, qui tibi sunt
iucunda dicta? Profecto, me Dorpi charissime, te est
a natura comparatum, ut modum semper ab aliis ex-
gamas, libertatem omnes indulgenciam tui. Novi ego
qui Reuchlinum, Deus bone, quam curam? non sua
aque animi ferrent, quod in amicus fuit, videlicet
imperiosissime delissimus, in Rapidissimam vor pruden-
tissimam, in transmissos nebulas homo integerrimus, ab-
sistens in tantum laetissimam iustitiam, ut si manu se vi-
dicasset, ignoscendum ei videretur: veri, inquam, qui
non ferrent, quoniam erat etiam Sudor, quod sty-
centra illi libera, nec magis iustitiam, quam vere,
affectus sui effunderet. Novi iidem etiam ipse, qui hoc
non ferebat, paulo post tamen in rebus & minoris mo-
menti, neque ad se tam propere pertinuerat, multo etiam
atruici excaudescere. Tanta somnium proclivitas est ali-
tius affectibus quomodo temperare, quam sui. Ergo non
licuit, inquam, inquit, mihi vel Saepius Gerardi prebere, vel in
Theologus amicus, adde, Amplexus atque Episcopi: quo-
que vel ioco vel forte dicere, mala vera, neque minime
quomodo? Imo vero, me Dorpi, usque adeo licuisse ti-
bi censu quod fecisti facere, ut mihi nihil iniquum in vi-
ta melius scilicet videretur, modo ea non desit equitas, qui
istud quod laudis datus, idem in alio ne vix verteret.
Istud ergo tenet de Moris, mea (me Dorpi) statu-
ta, & sine causa mouet, quum nihil sit quod moueri
debeat, & si quid esset, post te amicus etiam fieri mo-
net. Nam quid in calce prioris epistola tua posuisti,
recomendatum ipse Theologus ipse Erasmus, qui Moriam
commemorat, si Moria laudibus Sapientiam laudem oppo-
neret, medicum mihi risum mediocritas excessus. Sapientia
scilicet, si hoc Moris encomia Moriam se putans esse
laudatam, ut laudari cupiant eadem signa Sapientiam.
Quod si censum, quid ardeantur? cum sit ipse quoque
a tam laudata Moria tam abunde laudatus. Praterea,
non vides quod pallio veris sapientia laudibus istam in se

A inuolam Erasmus lenire possi, quia potius vultis multa
multa acerbiorum reddere: quippe cum et tam ex-
sapientia comitibus cogere agere, quam nam ex-
sapientia inuolam perissimam Moris mystas adhibere? Hoc scri-
bentis mihi super viderunt littera, quibus ad se meo me
Prompep reuocatis. Ha me ad hoc scripturam conge-
rant, ut sibi rem aliquando, atque istam finem vel in-
vixit epistolam: quae cum tam longa sit, ut brevis fer-
tasse fuerit.

Scriptus & io tergo nec dum finitum Orefles:
nefas tamen quo iteam colligendi studio ad hoc epistolam
increpescere. Quoniam jam nunc nihil inuolam reliqui-
mus, certe, quod sciam, nihil per dissimulationem pra-
termisimus. Neque enim istud vix expellatur quae-
quam, ut Moriam a blasphemiarum atque impietatis
etiam suspitione defendendum, tanquam ex Christi religio
male audiret. Nam hoc & in praeibis litteris tuis ita
posuisti, ut plane te offendere contra amon sui sensum
alienum referre festinatum: & in hoc epistola posteriori,
cum cetera omnia, quoniam illa quoque magis ex par-
te tua tua, tam in quibus littere aliqui potius color pro
hoc ingens atque hac doctrina tua, magnifice atque am-
plius excelleret: bene tamen de impietate calumniam
confusus, vixit impiam ipsam ferreque atque ac ma-
nifestam modo, verum scilicet quoque atque inceptam
probris amissi. Ea ergo de te mihi erat mihi dicendum,
de ceteris dixisse me puto. Nihil ergo restabat aliud de
quo trahere videretur. Sed mihi Principis me inepitaphi-
cam littera, scripturam ferreque sui istem de rebus pleum.

Peram ut non ingratum est hac epistola complicanda neces-
sitas, quod verum te quod amice est longitudo, tibi post
esse molestia ita non later adentiam mihi facitatem,
quae hac eadem licet sit incudem reuocare, atque hanc
vixit & inuolam fatum meum impetate calumniam vo-
luntate: quod facere profecto animus erat, ad te, delissi-
me Dorpi, ne culter aliquantulum videret, cui me ma-
gnae omnia probata esse capta: quoniam nunc radiati
non idem solum veniam debui, quod propter ipse delissi-
sus esset, ne mihi vel relegere liceret: sed ab id quo-

D que quod ipse scribens mihi non modo liberata nulla, sed
nec liber fore alius assuit. Quoniam ne nunc eadem in-
grate tibi hac qualibetque fore in tua humanitate prima
spes est, secunda in me ipse indoluisse, quae me sedulo
censu confuso, ne quicquam in eis esset quod tui aures
merito possit offendere, nisi mihi (ut homo sum) moram
amici impuisti. Quod si usquam incidat culpam, admo-
nuit, agnoscant incensu, nec tueri meam: utrum
ut quis amo, si quid eorum inuolam, non gravitatem admo-
net, sic ab amicis ipse admoventi valde medicum dantes.

Neque hoc me fugit tamen, Erasmo quodam ex stoma-
cho te non obiectis tui, sed ab aliis accepta potius prae-
lissi: ut te vixit intelligas, me multa hic in litteris,
illis per te potius respondisse, quam tibi: quem ego non
solum ut amantissimum diligo, & delissimum suspicio,
verum etiam ut optimum verum reuocet. Vale, charissi-
me Dorpi, verereque tibi persuadeo, neminem esse tui ma-
gis vel in Hollandia tua studiosum quam se Moriam quod
tuis diuise ab orbe Britannico, ut cum non minus cha-
ritas et quam ipse est Erasmus. Nam charitatis esse non po-
teret, ne mihi quidem. Iterum vale. Brugis 11. Oly-
bra, Anno 1515.

EPISTOLA DXIV.

Paulo G. F. P. N. Merulae Dom. Badius s. P. D.

Legit. Basileam.

F **D**IV te multumque tenet deliberatio, utrum resse
& ordine salutaris esset si vitam magis Erasmi,
ut est ab ipse consignata litteris, publice iuri videretur:
an magis ex dignitate aut voluntate defuncti foret, si uera
Vestis penetranda thesaurusque esset liberata custodia asser-
uaret, communicandam tamen cum amicis intine ad-
missum, ut si ea res delatesset in vulgus, aliud
detrimenti caperet fama & existimatio praestantissimi vi-
ri,

■ Alia Editio, adfessore

ri, cuius nomen meritis celsum quatenus rem litterarum saluum cupimus. Virumque graves & magni momenti rationes intercessio non debuit, qua amicus adfuerit accipere curam egiunda: sed gaudere tandem assensum tuum in eam partem fluxisse, qua bonorum omnium vita conspiciat suffragatione diriguntur. Nec est quid in ea perimissis offensam cuiusquam prohi, quod scilicet invidiosa produtione detentis quidam arcana digna sacro silentio, & specie ornandi lesiter manifestantur ejus, quum omnes honore amplificare cupiebant. Nam non esse alio animo feriem ejus sua penes principem amicitiam deposuit, quam ut se rebus humanis eximia pesserat hujus horribilis secreti participi esset, & qua singulis mentibus praevalens calumniam materiam praeberet, ea, si restam ansam comprehenderis, faciant eximia ad illustrandam ejus gloriam & venerationem. Nam quod ille sibi negavit ut in legitime coniugio nongeretur, & qua pluribus incommodis ac difficultatibus palliato est ejus adlescentia, hoc elarior emittens egregia virtutis indoles, qua per tot angustias clallari potuit ad tantam nominis celebratam. Quibus enim suis coniugio felicitate nacta, recte educari, abundare opibus atque opibus, qua facilius vitam ad omnia summa consuequenda munere silent, iis non tam gloriosum est evadere ad frugem, quam inerte ac pendente, si in tanta facultate rerum optimarum sibi ipsi deficiunt. At vero qui fortuna sua faber esse cogitur, & qui, ad exemplum Blunius, omnia sua seruum portat, eum non pusillo precetis quaedam laude dispendium censet. Neque enim ejus nostra sanis & optimis, ut legere possumus ad futurum parentes: ego autem non solum habendi, sed & colendi sunt quae Dei benignitas nobis assignavit. Quoniam non video, cur Eralmum error sui parere aut pati debet. Nam mater ejus, ut opinio Dido,

Huc uni forsitan potuit succumbere culpa.

In ceteris vita partibus ita sese gessit, ut singularis exempli famulum representaret. Pater item probe genere natus fuit, nec experti humanitatem disciplinamque in fessis corporis sicuti, tum autem moribus ita salubri ac genio ardentissimo, & ad elegantiam pietatem, ut ab hominibus amaretur nota cognomen & Euripeli reperiatur. Quod si interiore assiduo & amorem emendationis sui matremque cetera debet, sollemnes tantum ritus abstinere, quae honestas induxit, non praefata flagitii necessitas, in mutatis amor intercessit, qualem haud temere populi inter exempla fides conjugalis invenit. Sed non est mihi decretum hanc causam agere, nec magnis auctoribus inter sententiam Tragicis, cuius singulis versibus & Cicero singula testimonia putabat, & ubi in tota quatuor annorum. Mater patriam ipsi declarat, de patre filius: nos pro emperis habemus eum fuisse etiam & incolumi urbi Goudae: qua loci amantiae, cultu bonarum artium, ingenio genis ad humanitatem compellit, magistratus splendore & propensione erga omnia hominum salutem obitu haudquaquam infimum inter primarias Bataviae civitates. Quam autem propinqua partibus mater apparet, placuit nam Rotterodamum mitti, qui res secularis transigeret. Pater nimis suum patet indicit, vacanteque est Gerardus Gerardus, mere familiaris apud nos, & olim etiam usque apud Graecos Latinoque. Ceterum quia nomen istud in Belgio idemque videtur habere cognomen significatorem cum verbo Desiderare, aditus sibi loci francorum titulum Desiderii, cui soliman Graecum vocem ejusdem notum, & Eralmus agnominari voluit. Cur non facit nobis hoc minime consilium, quum nunc & olim viri, magna fama ingens & eruditio, tam imperatorum abis fuit diti, ut paginas impleret indicit creantibus, utrum princeps potestatem. Virgilius aut Vergilius esse appellandus, & auctor No-

A etiam Atticorum, Aulius Gellius, an Agellius? Sane non est in ejusmodi nomen sua salus Graeciae, sed neque est in ulla parte felicitas numeranda, si qui servitus sit bonum nomen, nec ea cura postrema fuit Censoribus in populo illustrando, Consulibus in habenda delectu, ne inficerentur a bonis & sancti amicitia omnibus. Quicquid satis rem optimam & acceptissimam candidioribus ingenii, quod opere bellorum laudis memoriam maxime hominis non quidem quidam ab injuria obstruunt, qua tantam lucem obstruere non potest, sed grata tamen non minus largiente rursus eam velut in fante theatrum producit, ut & planius excipiat ab Eralmum nomen amantibus, qui bona sua norunt, & malignitatem sui taceat qua tantum herem tam parvipendit. Nam ne quid dissimulem, servio indigner paratam elabi de manibus doctorem bonorum monumenta summi artificis, atque in antefieri mensuris abhorviti patris nomen, qui magno emam sapie magis nomen agunt. & quoniam praecipua virtus est sapere ex indicibus atque inveniriis. Pater, si recte calculum posuit, duo pessimum genera sunt eorum, qui de homine signis opinantur. Quidam Eralmum ejus & doctorem carperit: alii (quod est longe gravissimum) eum infestantur tanquam subalternariis amicitia religiosis, & factorem telerum hereses Atticorum. Propter illi sui populi suffragia tyrannidem dominationem sibi arrogat, quod legem statum audire, qua quis loqui aut scribere debet, quum Orator ille summus, nec dicere solum sed & confidit amlit optimis, quosque, nec magnum invenire poterit, quoniam ejus in variis ac multiplice elegantia quae omnia praestantissima forma dicendi, magister animo & elegantissime complexus est, quam facillime affectus obstatum effugit elegantia. Ad revocandum ejusmodi delatorum infestum sufficit, si dicamus Eralmum esse secutum verum & ideam ingens sui, quod longe consuetissimum arbitror, ut aliter aequiliter & uniformi tenet in sylo servari poterit. Quod si primaria dei firmum in eis versatur, ut propius sua mentis contineatur, hoc laude multum cum Eralmo paria fecit: tam admirabili felicitate ac fecunditate vox & maxime sicuti est interna animi elegantia, ut vix unquam lura in ejus scriptis appareret, & tamen tanta lax gradationis passim effulget, ut fere ex facundissima poltre capiam ejus latissimae orationis redactione. Spiritum & vitam ei debem revocantes litera: nec alio ejus scripta plus habent in recessu, quam qua minus altitatem & venerationis fuisse ac tula praetextum. A flagito irreligiositatis abunde hominem absolvent ter praeterea medicamenta, qua prorsus sperant veram & vivam pietatem indolent. Nam ut nihil utere potest nobis ignis, ita nullum artificium, nulla affinitas unquam exprimit tam nativis affinitatibus: aliud veritatis ingenium est, aliud simulationis fingentium. Facile cordatus iudex deprehendere poterit.

Quid solidum crepet, & plecter testoris lingue. Cur autem existimetur fuisse partibus Atticorum causa nihil erat, sed inde arripit est occaso calumniam, quod in Antiquitatibus ad Novum Testamentum suspensum neget quidquam ad rem sacra antiquis Scriptura locis unde Orisodoli eternitatem Filii Dei, & eandem cum Patre essentiam comprobari credebant. Quis vero tam heses est in Patrum libris, ut non subinde animadvertitur manifestum in eis dictione & Eralm dicit iuris Divinum. Omnibus autem probabatur aduersus hereticos, etiam pluribus mactentibus, ut olim angus Fabius Maximus docuisse fecit, saltem auspicio ea veri que pro Republica salute gereretur, ita boni isti Patres credebant, recte & sapienter iustitiam quidquid pro defensione veritatis tentaretur. Non debuit autem ad actus & attentatus iudicium atque exanimi vir optimi venire in tam altitatem suspitionem, a qua facit superque tam liberat explicatio prout capitis Eralmum secundum Johannem. Salubris, & ita interdum aculeat, abundantia amula eius

* Pater solus fuit apellari solus, & Epist. 2. ad Titum.
* Pater ex Antiochia Episcopus. Multi nobis doctores legimus.

Opera, in quibus *erassi* erroris, & *aniles* quasdam suspitiones *erassius* libenter perstringit, unde *erassus* est opus concensorum religionum: sed *norma* Christianae charitatis *suaviter* debuit humanarum interpretationem. Videtur autem *Erasmus* magis habuisse quod *suggeret*, quam quod *sequebatur*. *Unus* enim *perdere* non potuit, & *rem* *hanc* *exiguum* *probatum*, quod in *sancti* *ignavia* *teueris*, *omnes* *attulerit* *poterat* *ad* *investigandum* *locum* *veritatis*. *Atque* *postquam* *fuit*, & *tanquam* *effugium*, *atque* *hoc* *unice* *in* *vita* *habetur*, *ut* *omnium* *ordinum* & *generum* *benevolentiam* *relegeret*. *Id* *sancti* *impedimento* *fuit* *quo* *minus* *coram* *oculis* *conspicere* *ausus* *fuisset*, & *omnia* *iniquitatis* *mysteria* *vel* *levato* *passesset*. *Multum* *tamen*, *imo* *infinitum* *ei* *debet* *posterior*, & *forte* *non* *haberet* *reprehensores* *ejus* *unde* *sanam* *consequi* *potuisset*, *nisi* *ipsi* *dedisset* *quod* *reprehenderent*. *Vale*, & *vis* *nostri* *memor*. *Scribendum* *Lugduni* *Batavorum* *14. Octobris*, *An. 1536*.

EPISTOLA DXV.

* *Erasmus* *Rot.* *Georgio* *Lozano*, *Equiti*, *Procancelario* *Bohemiae*, *S.*

ERSI procul à me semotus tamen tecum habitas, non modo sub uno tecto, verum etiam in eodem cubiculo, itaque si velim oblivisci tui non possum. Precor utas Aulam Ferdinandam, absente domum meam. Scripsistis plura, sed *Desiderius* à *Simandri* preperabat: hoc tamen ut tibi persuadens velim, *Erasmus* nihil esse cupere quam rebus omnibus tibi gratificari. Hæc à *cetera* præter solium. *Vale*. *Frango* *Brugis*, *Anno* *1534*.

EPISTOLA DXVI.

† *Augustinus* *Steuhus* *Eugubinus* *Erasmio* *Rotodamo* *S. D. P.*

* **N**ON poteram hoc tempore gratiam illam, *Erasmice* *dilectionis*, accipere gratiorem, quam ut ab te litteras acciperem: minimum a viro dilectissimo, & tu, *erassi* *ego* *nomen* *semper* *plurimum* *fecerim*. *Ego* *autem* *ita* *litteras* *faciant* *gratiores*, quod in his multa tua *benevolentia* *erga* *me* *apparet* *voluntas*, & *modestia*, *atque* *Christianam* *charitatem* *in* *his* *summum* *perferri*: nam quod ad *benevolentiam* *attinet*, ab *eo* *prossimum* *daturum*, ut *ea* *qua* *tibi* *semis* *unus* *quasi* *Cyclopeis* *Saxa*, *seu* *amque* *Charitydum* *præteritis* *accidisse*, *me* *tam* *sanum* *pelagus* *nunc* *proximum* *intrantem*, *ea* *ipsa* *visanda* *maneat*, & *in* *fama* *theatrum* *prodierim*, *qua* *memet* *arte* *spectatoribus* *exhibeam*, *commoveam*. *Non* *potest* *hoc* *nisi* *divina* *beneficentia* *haberi* *lucis*, *ut* *ad* *pericula* *te* *conferens* *pericula* *in* *varia* *discretione*, *eum* *naufragum*, *qui* *te* *sua* *pericula* *faciat* *cantorem*. *Nam* *si* *tacere* *unquam* *potuisset*, *nulla* *sua* *forte* *culpæ*. *Hæc* *officii* *hominis* *magnas* *me* *forte* *tibi* *debere* *gratias*. *Hanc* *occasum* *probrere* *tibi* *neque* *in* *Vetri* *Testamentum* *anotaciones*, *in* *quibus* *multa* *tibi* *asserui* *placuisse*, *nonnulla* *visa* *fuisse*, *de* *quibus* *permagis* *referas* *me* *admirari*, *ut* *non* *postea* *cantur*. *Quam* *in* *notis* *unius* *verum* *complexus* *es*. *Cupi* *igitur* *epistolam* *tuam* *diligentissime* *evolvere*, *ut* *quid* *mibi* *in* *frange* *promissas*, *sciam* *consequer*. *Periculis* *autem* *omnibus*, *provisis* *non* *omino* *respondendum*: *nam* *pro* *admonitionibus* *reprehensionibus*, & *quodam* *non* *minimi* *ponderis* *criminis* *reperi*. *Certe* *si* *conscientia* & *inducens* *te* *humane* *ita* *scripsisset*, *benevolentissime* *fecisset*: *sed* *si* *quo* *summo* *ad* *scribendum* *te* *compulsi*, *dico* *te* *nullam* *habuisse* *probabilem* *causam*, *ex* *te* *de* *afficeret* *in* *eum*, *qui* *te* *in* *sancti* *confessione* *sua* *atque* *venere*. *Et* *qui* *palam* *te* *eum* *tui* *nominis* *reprehensio* *unquam* *evadisset*.

* *Hæc* *Epistola*, *in* *Editione* *Londonensi* *omissa*, *secundum* *in* *maximam* *notam* *incidit*, *eum* *varias* *Edmonis* *diffusionis* *evolverem*.
† *Scitis* *ad* *non* *transmissis* *est* *Hæc* *Epistola*, *ut* *loco* *suo* *reponi* *posset* *ad* *non* *delectum* *cum* *generosiss.* *doctissimique* *Viri* *D.* *Wetobus*, *J. V. D.* *Salvæ* *Professoris*, *atque* *Universitatis* *hæd.* *libræ* *lectoris*. *Respondit* *Steuhus* *ad* *Erasmio* *Epistolam*, *qua* *habebat* *sup. pag. 1574*.

A *Atque* *hanc* *omnem* *confutatio* *nam*, *partim* *videtur* *ex* *violata* *à* *me* *existimationis* *tua* *suspensione* *penduisse*, *partim* *quia* *te* *non* *perinde*, *ut* *voluisset*, *laudasse*. *Quo* *fit*, *ut* *non* *mibi* *officium* *tuum* *placuerit*, *non* *non* *placuerit* *factum*, *cum* *omnia* *fuissent* *à* *te* *exposita*, *ut* *in* *suspensum* *calumniam* *dilacer*. *Hoc* *quoniam* *non* *fuit* *in* *institum*, *soleret* *tamen* *id* *idoneum*, *dicens*, *multum* *mea* & *alterum* *referre*, *ut* *ab* *te* *admirer*. *Id* *superius* *monitor* *videatur*, *interne* *si* *reprehendit*. *Itaque* *fuerunt* *nam* *non* *istud* *exsequutus* *fuisse*, *nisi* *suspensio*, & *ab* *aliis* *quasi* *scilicet*, *te* *in* *diversa* *rapuisse*. *Hæc* *autem* *trahuntur* *omnia*, *qua* *in* *confutata* *digna* *existimasti*, & *cum* *desensio* *tua* *multum* *suspensio* *paritatem*: *ut* *qui* *illius* *la* *si* *in* *ipse*, *te* *quaque* *in* *ipsius* *la* *si* *videatur*. *Duo* *vero* *intelligo* *hanc* *tibi* *suspensionem* *movisse*. *Primum*, *quod* *acerbum* *querendum* *superbiam*, *in* *quibus* & *te* *dominus* *esse* *petivim*, *perstringimus*. *Alterum*, *quod* *non* *tantum* *loce* *memor* *tui* *fuimus*, *sed* *consentim*, *ut* *te* *interpretari*. *In* *his* *quibus* *prociat* *ad* *reprehendendum*, *quam* *ad* *postquam* *prociat* *ex* *sancti* *reprehensio*, *quo* *multum* *hoc* *tempore* *divini* *tebasse* *sancti* *parum* *bonum* *habuerim*, *sic* *te* *gerat*, *ut* *consequatur* *ex* *anotaciones* *meis* *quantum* *maxime* *potuisset*, *qui* *propositi* *tui* *deservirent*, *locis*, *me* *quoniam* *anum* *ex* *ceterum* *numero* *studia* *efficeret*: *ut* *an* *ego* *eodem* *crimine* *involuer*, *an* *sancti* *cogit* *illius* *reprehensibilis* *non* *fuisse*, *à* *quorum* *ego* *non* *maximam* *abstulerim* *prociat*. *Id* *tamen* *nam* *hoc* *facti*, *te* *ex* *anotaciones* *gloria* *mea* *favore* *dicit*, *à* *humanissimis* *minimus* *partes* *predicas* *te* *suspensio*. *Periculis* *etiam* *regat*, *ut* *qua* *reprehendit*, *eo* *anum* *accipiam*, *quo* *dicitur*. *In* *illam* *vero* *totas* *invenimus* *obsequiosum*, *qua* *ego* *adversus* *prociat* *usum* *fuisse*, *unde* & *te* *ad* *scribendum* *expositi*, *ex* *qua* *in* *multa*, *qua* *mibi* *obscure*, *vix* *colligisti*. *Constitutum* *in* *sancti* *sermone* *inconstantiam*, & *quandam* *juvenilem* *vel* *existimationem*, *vel* *delectationem*, *pro* *delectatione* *sancti*, *quam* *ma* *tibi* *divinis* *obsequiis*, *agens* *causam*. *Itaque* *quoniam* *ma* *de* *suspensione*, *qua* *in* *lo* *terius* *continetur*, *universa* *pendit*, *facile* *intelligi* *magis* *conspicua* & *optata* *à* *te*, *qua* *in* *me* *reprehendit*, *quam* *invenit* *fuisse*. *Itaque* *causam* *fuisse* *dixi*, *quod* *sancti* *malitia* *quam* *à* *me* *posita* *fuisse*, *sancti* *interpretari*, & *quod* *eiam* *ad* *lexissima* *qua* *carpetur*, *desiderandi*, *ut* *vel* *errata* *à* *Typographis*, *qua* *in* *excandendo* *libro* *fuissent* *admissa*, *ea* *tibi* *vix* *fuit* *de* *quibus* *me* *tu*, *vir* *dilectissime*, *commoveamur*. *Quid* *tamen* *fuisset* *sancti* *ante* *notum*, *nullo* *ex* *eo* *in* *me* *culpa* *redundat*, *ut* *te* *tamen* *animam* *versum*, *humaniter* *accipis*. *De* *his* *vero*, *qua* *sancti* *interpretari* *es*, & *alio*, *qua* *iuste* *forte* *fuissent* *ut* *à* *me* *malis* *in* *lo* *reprehensio*, *à* *te* *vel* *in* *alio* *torquendo*, *vel* *in* *inveniendo* *deservirent*. *Super* *his*, *inquam*, *eodem* *modestia*, & *eodem* *libertate* *tibi* *respondendo*, *qua* *in* *es* *erga* *me* *usum*. *Ut* *autem* *eo* *libertatis* *de* *libertate*, *quod* *ad* *eum* *me* *passum*, *sed* *in* *calce* *principis* *epistolæ* *tue*, *invenisti*. *Præcisum* *autem* *obsequi* *te*, *me* *Erasmice*, *ne* *quid* *à* *me* *in* *iniquo* *animo* *dilectum* *suspiceris*. *Nam* *te* *mibi* *eruditio* *tua* *reddidit* *amicissimum*, *semperque* *venere* *audam*, *ut* *tamen* *unquam* *viderim*, *plurimum* *tamen* *dilexerim*. *Nec* *me* *juvenem* *putat* *cautem* *nam* *in* *notum* *contentum* *vel* *habuisse*, *vel* *habere* *potuisse* *nulla* *sine* *iniquum* *in* *me* *delectatio* *talis*. *Nam* *de* *Liberalitatis* *tui* *semper* *optima* *sensu*, *sciam* *autem* & *præcave* *ab* *inter* *fuisset* *semper* *integerrimum*. *Hoc* *tantum* *in* *te* *dilectum*, *quod* *scripsi* *tui* *officium*, *ut* *alium* *ta* *esse* *moralis* *multis* *fuerunt*, *quam* *fi*. *Atque* *idcirco* *eveni* *tibi*, *ut* *in* *arum* *omnem* *ferre* *atque* *egerti*, *semper* *eum* *multis* *digladum* *fi*, *ante* *te* *interrogat*, *nunc* *obscure* *repellens*, *plurimum* *eum* *ad* *plurimum* *audax* *ita* *perstringit* *juvenem*: *gravissimumque* *illis* *anum* *suspensio* *prænotam*, *ut* *de* *maribus* *omnium* *fortissimum* *effugiam* *exerter*. *Quod* *est* *bono* *animo* *ab* *te* *scilicet* *causis* *interpretari* *debetur*, *probatum* *tamen* *ad* *modestiam* *facere* & *minime* *cum* *lectum*. *Sani* *multis* *quis* *te* *Saxoniæ* *Hæresis* *aliquam* *causam* *probasse* *dicit*, *non* *quod* *in* *anum* *tibi* *fuisset*, *ut* *hunc* *haberet* *etiam* *eum*; *sed* *quod* *in* *inimica* *tua* *vel* *licentia* *vel* *incantum* & *in* *inimico* *zelo*, *ut* *se* *diceret*.

rim, afferant esse falsum. Atque hoc qui dicunt, non paucissimi sunt, nec proferri oportet, idque ex libro tunc patuit se facile demonstrare posse. Complures afferant prudentia tua fuisse, ut si quia fraudes, si qua sceleris Ecclesie habueris nota, ea potius absideres, quam in illarum tantis mundi extraheres: cum omnes Scriptura doceant, aliorum peccata esse retinenda, ne manifesta, sint improbis iniquis exemplum, aut ne redditis entia in Religione vituperabiliora. Hanc autem rationem veram scribere fuisse arguit, ut ex quo ad contraria ratione magna per omnes populum scandalis coarctata sunt. Hanc, ut Erasme amissionem, etiam, & per epistolam: non quia nobis animus eam in lucem edere, nisi in aliam causam praeberis. Sed his omnia ad verba tua veniendum est.

Animus mihi primum & sermone gratulari, de-
finitionem appelles, ut istum satis laudum sapere per-
fusus non sentiam morbo tuo, utamque illam confusam,
quam in me exercuisti. Ordere à laudatissima Bibliotheca
Crymanka, id est, à laudibus tuis, & hac tam
pulchra occasione me delibares. Annotationes meas per-
currere, verum quam legisti: una legisti, & reliquisti, a-
minaque attente illustrasti, sciri est, quid in posse car-
pere, sed tamquam mentis, non repositum. Nam ad-
duci, aut, sciri prodigiosa mendu. Quod putavi in Al-
dino, heredes vocari, sed condemnandum saltem hoc am-
issione fuerat, quo cum illis alim ubi intercessit. Dicis
me videri in quodam quasi privato officio stomachosius-
rem, volui in Lyranum, & Episcopum Forolimpe-
nium, suscipere, quia idem me in istis officio privato re-
verbam fuisse, quod esset Germani. In quo non possum
non mirari meorem in se condere desiderare. Ista vi-
delicet faceret videri ad emendandum, ut me diversis pri-
vatum officium habere. Primum quod aut, me illum E-
piscopo nomen nonnulli cum reprehensione citare, hoc na-
quam in praesentia potui, cum ipse cum eadem tempore
editionis ejus plurimum tribueret. Quod si recte interpre-
tari voluisti, nec te alius assellum in aliam cogitationem
absideris, intelligis atque. Quoniam potui ex
his, quo dicit de Joanne Pico, incomparabili traditio-
ni & similitudine vobis, dixi, scire aniam, si voluistis,
fuerit: quem magnum ac castigatissimum, iustum, tam Chris-
tianum verum fuisse credo, quo adversus Arianosque
falsosque predicatos non eubuit. Vide qua modestia Epi-
scopi sui fuerit! Tunc quod putat me hanc & Lyranum
quasi in sui transire, quod interque fuerit Germanus, hanc
profectionem est, quod quatuor me in te quasi Germanum
invenit fuisse, indicant ex aliis locis expressis hanc sus-
picionem. Erat igitur modestia pariter, ac prudentia tua,
ut Erasme, verum diligenter perspicere. Hoc enim idem
autem, quod aliter de Hieronymiana Editione quendam lo-
quatur, aliter quod cum fuerit Hebraice, in omni Veteri
Testamento Hebraice scripta fuerit. Nam nescie-
bam quidem, Deum testor, Lyranum Germanum fuisse.
Vide quoniam a cogitationibus tuis abfuerim! Latine
autem est quod priorem comparat cum Reuchlino, ut tu
judicis si eie magis, quam me iudice Reuchlinus super-
iorem gradum videatur tenuisse, & hoc propter errorem
profectionem in Reuchlino, quam Episcopo non addidit-
tiam, cum in saeculo Reuchlinum apostolicis demandum cen-
sueris. Non vides quam hac ridicula sit, quoniam mi-
nime te tanto vero digna. Quod si in Reuchlinum ho-
minem Germanum fuisse credideris praesent, discere cer-
te hinc deberas, profectionem illam assellum usquam esse
in Germano, ut in videris fuisse. Atque hic me in
asserendum fortiter, quod in probanda diligentem esse
clamasti. Fortiter, inquit, repus aliorum opinionem, vel-
ut Episcopi Forolimpeii, qui censet Latinam Edi-
tionem non esse Hieronymi. At non erant rationes ejus
refutanda, parum quia non essent magis pendens, par-
tium quia ex his, qua praesentant, sciri, apud, co-
tum erat nostram Editionem esse Hieronymi, & in his
quod sciri ubi nunc me Episcopo continebatur. Eam,
inquit, nec audendum existimas. At ubi est hoc in mea

A libro? ubi hoc a me docuit? Qua potest oblatione offeris
hic me scire argumentum, me opinionem ejus tenisse,
quod praesentant fuit Hieronymi, cum apparent in ejus
exordii alia rationem. Proponi exemplum de gemina pre-
fatione in Job, negasse eam alium in eam Praefationem
competere: quod quidem e-ale monitione tam esse su-
per, satis admodum non possum. Hieronymus repulsi se
dantes labore in Job defudisti: amo, quo librum veris
ex Hebraico nunc, aliorum, quo collata editione LXX, cum
ipso fuisse, qua tunc Latini & Graeci auctoribus, sapientia
oblectis confessa, redolere carum nostras, afferens autem
qua defudisti, addita ex Hebraico apparent. De
utroque labore in epi praesentia prima, qui hoc verba
fuit: Utique autem Editio & LXX, juxta Graecos &
ita juxta Hebraeos, meo in Latine labore verba sunt.
Illam igitur juxta Hebraeos, in Latinum versam, suam
esse conficit Hieronymus, qua est ea, qua hodie Latini
nuncior, si censetur Hebraica. Negare igitur non po-
tesse aspernam hanc praesentationem in eam Editionem con-
gruere, cum prius palam hoc sonant, hoc scilicet illam,
nam aliorum Editionum ex libri sui praesentia. Dicit satisque
eam Editionem non esse ex Hebraico: al fecit intelligi
si cum LXX, cum Hebraeos sententiam, quod mihi est na-
tissimum. Nec possum videre, qua tandem sapientia per-
fuerit nonnulli, Latinum Veteri Testamenti Edi-
tionem non esse Hieronymi: quod non modo imperita,
sed summa quoque ingratitude semper mihi visum est:
non enim de his loquor, qui si sua lauda non nuncioram.
Nam si una praesentia pars Bibliorum, id est, omnes Pro-
phetiae, manifestae est Editio Hieronymi, quodam in suis
commentariis citat suam ex Hebraico, qua est, qua vo-
cabatur inter Ecclesiam, tamque apertis Editionis LXX, quod
fieri potest, non reliqui quoque libri non sint ex Editione ejus,
cum etiam clare non sit Editio LXX, Prophetae igitur sunt
Editio Hieronymi, ceteri libri quomodo non erant? cum
à LXX, ubique fere distincti nostrae. Quod temperatum
esse potest, ubi tamque est variatus? Deinde qui fuerat ubi
proceper, quo angustis Editionem Hieronymi depravare,
id est, mutare nonnulla? Et si mutavit nonnulla, cur
non emendat? Ubi fuit illa cura, qua fuit admissa? Hoc
tu, vir doctissimus, probare deberas, qui fuit ad id
asserendum aliam clamasti. Sed hoc ad alia praesentia,
veluti leviore ac vitiosa transieris.

In eo quod inferi (page tua) duplex lapsus: Probabili-
us est, inquit, Ecclesiasticus proceper, cum jam fere
recepta esset Editio Hieronymi, mutasse quamdam ab
illa, versa, ex vetere Translatione, aut ex LXX, re-
stituisse nonnulla. Primum autem passum esse probabili-
us, cum non sit verum: qua enim manifeste vera fuit, ut
probabilia quidem est, passum. Cur autem non sit verum,
satis apparet ex tota Editione: prius si quidem additum
est, aut immutatum, ex errore potandum est ex aliis E-
ditionibus adrepsisse, veluti in illam locum. Et repperit
Dominus ad Ait. Prout quidem Cedricus habebat,
Et inflammavit Dominus: quoniam in non canonico sit
error. Rursus autem est hoc genus. Separat deinde
veterem Editionem ab Editione LXX, cum totius Editio,
qua nunciat alim Ecclesia, LXX, fuerit, ob quorum re-
verentiam nobis Augustinus ab Hieronymo quoque in-
veniri: quod te Hieronymus esse abunde docere potest.
Si ego igitur, ut ad superiorem rationem redeam, ob his
levissimas causas demeruisse in quendam, existimare ad
in quendam, sed in omni similitudine videtur, cum ubi-
que fuit libere sit mutatum. Quis est mortalium ac supe-
ram de qua non, ut ubi visum est, promutaverit? Sed
hoc magis faciamus. Persequitur in hunc modum: Inter-
dum odiosus attingis Averroes, ut videaris in to-
tum damare Philologum Aristotelem. Hanc colle-
ctionem, vir doctissimus, qui non adorabatur? Quis
enim non percipit longe diversissimum esse damare Aver-
rois, & Aristotelem testem Philosophum? Verum hoc esse
dicere, ut qui luculentior velut habere Philosophum
Aristotelem, modis qui interpretis solvitur. Et in pa-
ras tunc Philosophum Aristotelem cum Averro, alia non
Tom. III. FFF III

optat ratiore, usque quam placita concerneret, qua tu, velut meus Aristarchus, reprehenderet. Illud certe edidit, quod qui dantur Avetrolitis talis Philosophiam Aristotelis, cum in genus hoc Philosophiam non agnoscit, quod si in singulis, palcherrime ab eis saltem optineretur. Sed quia ab aliis dantur sunt, non probat: & distinet in aliis, quod tu ubique laconice fecisti. Quoniam igitur non talis Philosophiam Aristotelis, nec verba mea hoc inveniunt, sequitur, ut qua in hanc sententiam dixisti, nullum hoc locum habeat, & avideat potius calumniansi fuit à te prodellia. Illud quoque non minus alienum a mente mea & à veritate, ut quia quidam Platonici errare in Philosophia Platonis dixerim, nullam reprehensam Philosophiam Platonis, eodem videretur teperare, quo & illud superius, Damascus, inquit, Avetrolis, ergo Aristotelicam Philosophiam admiit: Damascus Platonis, Platonis quoque Philosophiam asserit. Quis hoc argumentandi genus, & ab infamia quadam opusum di suspicatur, quoniam nihil in seipso, & avideat carpendi profectum negaverit? Quibus enim Platonis eorum nota est Philosophia, statim quorum eorum decreta distent a mente Platonis. Idem de Avetrolitis dicendum, in contrariumque recidit argumentum. Nam quod talis Avetrolis, talis genus admiit philosophandi in disciplina Aristotelis, talis multas falsas optinet, in quas ille trahit nolumus Aristotelem. Sic Platonis quadam potius dandus ex Platonis Philosophia. Subtilis autem hic utraque Philosophia interpretatus, non ea ipsa solent, sed asserit & asserit. Quod si placet hoc argumentandi genus, quod probat quod minus stem sic colligit? Hieronymus dicitur male Christianus, ergo & Constantinus, & Chrysostomus Religiosum, quia te iudicet qui dantur male philosophant, ipsum dantur Philosophiam te Professori, inquit, te scribere adversus Philosophiam Platonem. At aliis a me distat est & expressaque verborum meorum depravatio, de quibusdam Platonis locis sum, non Platonem. Certe quoque, qua in te in hanc sententiam dixerim, quia huiusmodi à te asserunt, proferamus. Nemo certe erit, qui hoc, qua huiusque commemoratio, accurate perpendens, non agnoscat in te mentem desiderari. Eius accensorem talis genus, qui tunc non quidem accensit sit, sed suspensus in accensorem. Eodem genere evocatus fuit bonorum disciplinarum accensorem, qui discipulis adhibere obviaret. Quod si quis te contemneret talis Theologia diceret, quia Theologaster inest illi ubique? Quod si contemneret Christiana religio, quia superstitionis imitator, ut ait, abique dimittit? Quod si hostem omnium generalium Christianorum, quia quidam signi & imperii laceratio: Excensore autem te scilicet ei, quod non boni, sed mali solent reprehendere. Eadem ratio diceretur, si quis in te eandem erit, interpretari nostra. Neque necessario falsum est, ut domi tibi petrocinaret, criminibus falsis falsis criminibus delatus. Dico autem falsa crimina, qua suspicatur et me reprehensorem tantum, & hoc cunctis, si Dico placeat, sub admonitione epistola praestata. Triplex est autem criminatio apud te. Reprehensorem bonorum disciplinarum probantem, ut disciplinas perpetuas expientes non probentur. Reprehensorem totius provinciae praedicti, qui male in provincia vocatus arguit. Eadem probante pauli post asserit reprehensorem interpretem, qui interpretatio diversis ante se conferat. Ut si quis quoniam ostendat Hieronymum dixerim ab Hebraico translatum, eum reprehensorem Hieronymi diceret, & tamen Hieronymus Colanuncius vocat, qui interpretatus & collatus suas veterum interpretum reprehensorem dixerit. Quod de interpretatore dico, nonquam modo. Igitur, cunctis assidu navigatio, nam res singulis pro verbis declinabo, in quas (volens, volens) naventia tua alibi. Quoniam quod dicti optum est, & hoc in parte delicti tibi plurimum. Tumbatque testimo ante praedicti me dixerat. Hoc quoque, quoniam animo si distat, boni consilio: nam me delictum pauli post appellat. Quo animo a te hoc dicitur, in fide, accipiam-

tar autem agne animo, utiam non agno à te dicitur.

At illa nunc vult, qua tibi concessum & antem ad scribendum probentur. Sunt autem ea, qua in annotatione nominis adim per degressum dixerim. In quibus hoc modo quasi praedictum. Dico, Erasme clarissime, ne dissimulare putes, quibus satis à suis viris nostris hoc sic vocata fuerit, ut cum optum fuit, qua iam in animi sapientia fuerat, insumis etiam multum exant commiserit, quorum causas non possumus nisi in mentis infirmitate referre, qua sua & imprudentia & cunctis in perniciem sunt his studis alia, a quibus bona noster debeant. Huiusmodi malum est ab his profectum est, eorum tamen non fuisse culpa, sed & servitum amorem, & praedictum linguarum certum est. Cum autem ministris & interpretibus animi malis est lingua, quae edere stragis sicut? Perit autem aliquando fieri, ut tametsi non malis animi sit, interpretis tamen cogitationis ipsi lingua vel nequeat, vel non possit, ut alia prout dicit, quam animus sentiat. Hinc non minus tantum bonitatem ad scribendum, sed & praedictum maxime necessarium est dicitur, qua possum curis utraque est signata. Pares enim praedicti sunt ad eloquendum, & ad occubendum suum amorem praedictum calidissimi. Adversus intercora, quibusque si famulariter vult, ut & simpliciter & solent, & vnanimes experientia. Accidit autem fops, ut quo quisque est melior, in etiam se iracundus. Quod fortis si confert ad scribendum, aliud praesum est videtur, ac sit. Hic de evocato dixerim, qua meum fuit hoc bonum multum malum, ut certissimum exemplum videtur eorum, qua de evocato Rhodori locis fuerat. Alitius, ut sumamus Orator, verbi est consilium, plurima bella resistit, firmissima fortitudo, sanctissimi amicitias aramine comparat. Rursus non minimum per degressum homines inestiam partem commodum. Hic exemplo multa fuerat hoc tempore animo & clarior. Sacratas enim studis & eloquentia, qua dicit in verbis delectationis, magis me commodum coram est, a quo etiam multa quoniam lateris temporibus major, ut qua non solum ad res terrenas, sed etiam ad celestes pervenit. At dices, quoniam hoc & innotat ad ostendam me admissum ab omni commendat bonitatem, non sine causa super his & delictis. Nemo tam factus, missusque inquit, quoniam non exultaret illorum lingua, bonumque fuit amorem non exigui, quorum in, Erasme, scilicet vel exant, vel dissimulat. Dicit Saxoem mirram formis negere sanctum auctoritatem: cum hoc faciat ubique dissimulat nullam in libro istorum esse blasphemiam, cum non aliud, quam blasphemiam sit, & vniuersitatis Mappatati dicitur. Non est opus hoc commemorare, declaravi hoc ipsum neper Eckius, ut in libello collegi plerumque trecentis viderem horribili blasphemias: prodellia ipsi Antiochem nominis, quorum numerus est quinquaginta plures minus Hierarchia, qua quia detestabilis sunt, sine horrore commemorare non possum: & quibus sunt illa, quod Christus deservit clamoratur, Deus, Deus meus, &c. Quod qui anima descendit ad inferos, dicitur & ipsa, ut reliqua cunctis, parvas peccatorum. Quod si existerem scriptis Hieronymi apparent, quos alle missis carperit. Quod Missa per vici atque defunctis nihil valent. Quod senex, ab Ecclesia infamia, servari non debeant. Quod dicit alius, quam in Missa conficatur. Quod Sacrificium ad Aloniam viderem dicitur, & Aloniam habere locat. Sexcentis sunt, quo memorem, si sit istum, saltem longe ac turpiter. Et hoc adeo vera sunt, ad distandam eorum sapientissimam & Christianissimam Imperatoris sacris propolia. Plopo omni ades in pervertenda religione concordant, in in epi eorum non parasse videntur. Hac tibi non videntur blasphemias, ut optum ac salientissimae? Desiderio autem, vel excessu lepidi illi, praeposito abo genere blasphemiam, quod in Romae audire, aliter scribat à te praeposita, ut in quoque sentit quasi de mortuis populum, de scribis vniuersum, non de

de Hæresibus agatur, non de uicibus, non de pœnitentiis dogmatibus. Quam adfice etiam attingi, qui in aliis hanc mendaciam desiderat, hic & abbi Romani, esse uides.

Sed reuertor ad ea, quæ superius proposueram. Tota illa factis dissimilis. Quod si tibi uideretur aduersus illas acerbis aliquid esse locutus, eandem & summam humanitatis erit tua, ut sic interpretari, ut non te istam gentem, nec in modestissimis uicibus ea caderes obarguas. Potius existimare debebas, me Christianis zelo esse commotum, ueluti qui quæ audias turpissimum inuadentem. Id non prauis, & maligni aut superbi animi indicium esse patet, sed pro equitate & honestate Christiana indignantis. Dices forsitan: ut habes me iustum interpretem; ceterorum habenda est ratio, scilicet, sed quante iustitiae, tante maior sitiles esse indignatio. Tuus optimus quisque rapitor transuersus in furum, equique excedere datus formam, erumpens animo & pellere indignatio, ueluti Noses contrarius cabulis. Phineas autem eunus quidam ratiis indignatus, tunc interfecit. Insuperque petulantia lingua nescio an apium quam alia penultima passit ostendi. Quibus neminiis uerum potius exprime ueritatem, quam ut eos crudelis & inhumani Cyclopes ac Gyantes appellarem, homines scilicet arrogantissimos, ac ferocissimam linguam. Neque bar conuicia sunt, quæ meritis improbis concessunt, aliqui conuiciator esset Elias, qui aut, O Gentem peccatricem, populum peccatorum opusculum, filios scelestos! conuiciatur Christus, cum Iudæos hypocritas appellaret; Paulus item, cum Penitenciam parietem dealbatum diceret. Tu quoque non in ipse effert: & hac de lingua tantum. Nam contra doctrinam tuam, in Amatoribus usquam fere congruenter. Ideo non erat cur in probationes, & argumenta, & refutationes passim exigeres, ut diceret facile esse casibus iacere conuicia, solidam doctrinam contra talia exigi. Hæc tu contentum: sed si desis perpendi, Erasime, non erat illius libri hoc negotium: solidas autem rationes contra nonnulla eorum degmata alibi attulimus. Ideo tecum aut cum illis uicis erit multi hic de Conspione concertatus, cuius uideris patetentum hic fuisse, qui primum omnium bellum illi intulisti; utanquam cum pelleret nunc conuiciator orasie! Quoniam Colloquia tua, & quæ prætuleris auri uideris, forsiter desistant, quæ feruiter a nobis afferantur. Quod si optas me tacuisse, multo magis optandum esset, ut in nunquam alium uerbum super hac re scriberes: nam Confesio te in primo in susceptionem prauitatis est. Sed bene habet, quod sententiam, aut sermonem monasti.

Reuertor ad superiorem rationem, nunc te cum illis perstringerem. Fator, Erasime, multa dissimulatio alim in tuo libro, ea uidebent, quæ peperunt multis eorum doctrinam contentiones, non uidebent certe dila tua interpretantes, qui tua fides & doctrina & auctoritate, uicibus quæ a contrariis & damnari errantibus, attripuerunt mercedis, & non uita saltem euerunt an sperare, sed & lingua: appellabantque (in ducem sequentes) aliqui genus illud religiosi exteriori superstitionem. Nam cum tu, quacunque cogitatione id feceris, Monachorum uitam insectaris, ventres pigros, & si quid aliud est proferas appellationem genus, cum uicibus: cum in ipsius sape inuicibus, cum abstinencia a carnibus, etiam pietatem commedie infillatitas sit, de tuo Bernacho ceteros iudicari: cum palamdam, quam sacrosanctam ab Apostolis usque apud Petros fuisse, serueris: cum reliquias Diuinarum & quæ eas uenerunt, sape derisus: eorum denique uulgorem istam, & mentem pietatem exulsiuam, asperci, plures quibus hac maxime placent, ad eorum & maiorem rerum contentum excelsis: utanquam illam perpetuam derisionem iuuiari, simplicitate quoque ad omnium rerum contentum prauitatem: habuit est hisce debet iuuiari, castitatis, palamdam, te dnce, maximam contentum. Nam Saxoniis, & ceterorum, qui eadem contentiones, libri publici in Italia uendi non poterant. Quoniam, autem libri in Monachorum uita obesse credidi sunt, ad abunde restant quod publico consensu & editio legi & haberi apud nonnullis eorum interdicti sunt.

A Sed hoc culpa tua non facit, fecit eorum, qui scripta tua non uidebunt & cum iudicare legunt, nec mentem tuam uere sunt interpretati. Credo enim te non istam superstitionem, sed superstitionem tantum & impietatem damnaui, ad modestum & meliore rationem, decem uicibus, fuisse faciendo. Quoniam cum attinebat (ut exemplum proponam) ut ei modo quondam uita attingeret, fides in tuo Colloquio attingit, quoniam cum uita peccata tibi propinquit? Quis blasphemiarum fuit apertus? Hæc est ustra presidentia, grauissimæ censuræ Erasime. Uñne ad prætorum intima penetrat uobis dicit, si quid de fama uestra a quopiam detrahitur arbitramini: apostolus, respondens parati: & non putatis alibi sentire dolorem, cum eos tam crudeliter desudat. Mitius, clamat, attingendum genus totius orationis: in quomodo id obseruati, qui dum animam uis alterum attingit, totam Ordinem debent, prætorum uicibus iudicari illis tacite inuocant, sed non taces in Exomologem tua. Quæsi dum hoc facis, non de omnibus probis causis iudicandi? At quantum standum est hoc populo Christiano? Testes certe sunt provincia, quæ ad euerionem monasteriorum istiusmodi decemum uicibus conuiciantur. Ead ego, & legi his aculis epistolam tuam, in qua Religio eundem respondet, qui in ad religionem reuocabas. Illi aperte dicit, nullum in Religione Christiana maius malum inueniri potuisse, quam cum religiosi illa reuera sunt. Sed dices non esse tuam epistolam, gratulari si hoc est. Mirantur autem multi cur in gratiarum animi, in tuo Colloquio, quæ atque tuam & eloquentiam & acumen respiciat, ut uita tacite inuocantur. Neque ego contra te inuenio ut superstitionem Monachorum uitam meritis defendere, sed succurrere malis istis aliam dicit esse rationem, quam ut in populum aliquot priuatiorem secta spectanda proponatur.

Hæc mihi inter insignes Dei in te dices, amantissime Erasime, dissimulatas. Ex autem in te, si uis animi, ut te amantissime colam & uenerer, nec puto meritis tuis nisi integerrime esse: laudemque tantum, quam cum abbi in locis, tam uere in Italia maximam esse afferant, non modo tibi non uidebunt, sed quam maxime possum praefero apud omnes & extulsi, saepeque in tuorum scriptorum tellure recreor. Neque si sum, qui captem causas detrahendi cuiquam, moras etiam tradidissim homini, eum debet omnes laboribus & mediis plurimum. Inuenio mihi est ad omnes alios & uicibus abstinens. Nolumus uenit quicquam in mentem, quam ut priuatiorem illic, quem suspensum habuit, asseclum in quoniam conciperem. In Augustinum igitur, ut ad superiorem reuertor, in priuatiorem uicibus, tam uicibus quid feceris, quoniam tibi uicibus fuisse, interpretari esse, si de feruoribus: Obsecro te, lectus, nonne uidetur tibi uicibus in alio mundo? Hanc tam conuiciatorem dissimulationem in posteroribus editionibus, ut uides, pœca mitigasti. Quam uicibus, ut sales, dissimulas hoc loco? De nemina synonyma uicibus contentum, tantum illud, quod per obliuionem emiseris, duxit ad Cyprianum. De autem tibi, ne uicibus uoluisse defendere uideret, frigidum contentum, esse, uicibus Adam: sed & tam e-synonymam esse, inuicibus ira non puto. Hæc ego dicebam, utanquam te id genus synonymas in Platonis Cratylo non uideret. An non simile est quid ad de nemine & de dila, quasi dila sit di in tibi, & Apollo quasi te inuenit, matius interit, & id genus alia. Et quæ euerionem sunt apud Professoris Cabala, si placent exemplum. Nec usquam est hoc argumentum genus: Hæc uicibus in uicibus, uicibus igitur sunt uicibus. Quantum enim ad hæc ratione argumentanda dila, ita & aliorum iudicet uicibus. Sed uicibus istæ sunt, & pœca, quæ & in aqua languia fuisse. In ea igitur tam uicibus, tam atque, tam uaria, ut in alio, dissimulationem, quæ petam, quibus uicibus addidissim, facile intelligere potes. Quod si in te, una gratanter indignum aliquod dila uideret, non animo ad uicibus dissimulas, sed pro Christiana doctrina indignante me ad dila uicibus debet. Videmus opinionem genus potius habere contentum, Adhuc uicibus

ut, non fieri, ut amica exortere voluisse, manifeste inveniamur. Daphnes tunc erroris in fidei, & dogmatis & in Scripturis, ut fecit aliquid legatur, quomodo sit legendum. Iudaei genus primum in Ecclesia certum esse non possit. Non enim errare possit Ecclesia. Secundum genus potest inveniri, sicut invenitur interdum, ut legatur ostendat sicut quomodo sit legendum: hoc genus suo tempore ostendebat apud Hieronymum creberrimum apud LXX. ut licet possit apud Hieronymum & ipsi LXX volens cognoscere, & hoc erronee negare non possit. Tota namque Ecclesia legit, & interveffa est terra in linguam hoc eorum, enim si legendum, & in fidei est. Quare conatur: quidamque non minus proximos sui generis omni huius: Cum decedam si, fustidio habui generationem istam: velut huiusmodi causam semper, ut videam roborem Domini: cum decedam si viduamque, est enim Graecum invenire, Hebraei tunc. Hoc agitur genus in Ecclesia esse potest. At in non solum hoc genus quod solum dolum non habet, sed & illud superius in Ecclesia esse voluisse, & esse multis in locis affirmasti, ex quo adversum te istius mundus conseruit. Nam sicut, Caribetum, Confessionem, septem Sacramenta, volens, in aliud agere, nescis, certe non mediocriter labefactio. Hoc ego non quasi tibi exprobram dico, sed in tibi amice ac libertate eadem reprehendam, quia in passum cum amice nescis. Cetera quoque abique suffragia, quia in tibi fides, tamen videri non tui, exprobrasti, sicutque ex quasi sibi tibi abique, cum frigidissima sint, & in studio contradiendi, ea facias acerbiora & vituperabiliora, cum multa depraveris tui interpretationibus, male in diversum sensum distorbas, cum LXX & Hieronymum eodem genere a me velis esse contentum, qui in litera in consensu interdum solum non: Hoc, inquam, neque resistam, neque super his tibi resistam. Nam Hieronymum tantum videri habui, quantum sanctitas & eruditio summa & incompuncta vires promoveant. Solum est enim videri resu fuisse, qui praedicant tibi istius heretice, quantum minus & delirium fuerat iustissime infundam, non est quod motu hanc calamitatem faciat, quia praedicat est, erigat semper in moribus meis.

Hilarem amicissime, teste Deo, tibi respondere: nunc quoniam pro tua modestia praedicam me amicitia tua fore persequerem, si qua te admovent, ut hoc quod promissum confisteret, unde quasi non quasi monerem, sed tanquam solum, si libet, aut certe amicum, qui pro Christiana charitate propem. Nam hoc & in universum proderit multis, & gloria tua non modicus hinc fiet accipere. Praestaret primum, ut clarissimus, te esse minus iracundum. Quod si natura ad ad propensior est, silem esse eundem, ne alium vestigium ita in ora tunc existeret. Nam quamquam legamus iracundiores esse meliores, doceret tamen id scriptis ostendere, quod est in vita in moribus hac parte. Tam quod sanctorum plerique eruditus vire, non debent omnia a te defendi, nec omnes sunt illius a te exprobandi. Nec putare debet gratitudo esse tua, te omnium hominum laturum apparere. Sed multos esse, quos in meritis passis contemnerem. Hoc patet iam ceteri minus infirmum habuerit, tranquillissime agere tecum: iam ubi in Apologias tempus insinuat, in studio gratiorum transigere. Id quod facilius obvenire possit, praestaret multa servando praestare, quia cum nihil promoveant, sed scandalum petam, in istum esse recedendum, & admodum vite tua tenet perorandum. Interdum optatum te in recriminando ita modelumque, quos te potes criminari, ut omnes multa nomina probetur, meretur, ac delirata, recedantque illius: Non maledictum pro maledictum. Nam quod praesens tunc fuisse, multumque homini Christiano deest, ut parandum est, longe autem minus sacerdoti, praesens vero eruditissimo, & qui talem in ceteris modestiam exoptat. Nam, in cetera vivamus, quos nunquam tam ducere in quendam deservit, ut ex obsequio, quasi crimen, facium aut mortem, velut in Alberto, Carpentum Principi, cui & mortem obsequio & infamia, quod exiret esse & pro-

cipatu. Credo ut, Erasme, fore quinquaginta, qui ista legent non exhorrent? Eum qui tandem modestiam primum Carpentum Principem, postea exasum apud Gallos, deinde sycophantam, postea Franciscum esse dixit? Sycophanta videbatur, quia te in vitiis viderat. Et non paret te ceteris praedictis modestiam? Non paret etiam, si Dux placet, tam a Divo Hieronymo sepe exigeret, praesens in, ad Apologias properat, si quis vel summam eorum attingat, tam, libere valens interpretari, si quis te laudum non exornet. At, res, legere, sicut esse homines imprudenter lapsi, non ergeret: argere vero iacere, aut praecipitibus impellere, esse inhumanius. Quoniam facis sicut simpliciter fidei ac pietatis sui hominum rendere rationem, quomodo vestis Franciscanum, exilia, iniquitatem fittam & merem commemorare? Quare & illud esse laudissimum, si minus sanctum, dicitur, ac solum, ut praesens, fides, praesens in meritis, quibus & causa tua informatur, & Christiano minime contentum fuit & sanctum, tam non debemus hic solum rem nostram velle defendere. Nam dum alium irridet, dum carpi alium, dum solum & iura in omnes insulas, plurimum eximiamus tua detractionem est. Postremo quod multis ceterisque Christianis prope non debemus tam facile gloriam istam litterae pariam, ut pro ea in plaudis atque arma pariam esse curandum, perinde quasi hoc faciat tua nostra invidiam.

Practica quidem rei est emulgata rerum sancta, sed hoc & clarum, manifestum & incompunctum, & incompunctum JESU CHRISTI exprime videtur. Tempus erit cum omnia liberum confagabunt monumenta, sicut probat in omni homine opere celebrabitur. Non quod hoc dico, a servando prohibem, sed ut hoc bonum ad majus bonum paratum ostendam. Nam sicut qui dicant, dum nunc in omni mortalium genere esse capis, dum neminem patet tibi aut agnari, aut praesens, dum tibi principatum venditis inter eruditus, te multum in mendacia recessit, ac quidem sicut, quia apertum hominem pra se ferrent. Id quoque optatum, ut minus esse exaltis, ac carnis perpendere, quod hominem Christianum, delinquamque deceret. Nam in totum cetera, quanta est hac exaltatio, ut qui de te non sicut magnifice, tam Germaniam evenerunt. Sed ego Germaniam deliquisse iuxta ac Christianissimum hominem esse re, certum, multumque non, quomodo probat ac doctrina est multo admirationi: e quibus Julius Pflug, Jacobus Zeileitius, insignis Mathematicus, Joannes Marquardus, clarissimus vir Georgius Boemus, alique. Quare ex certa voce consilium appeto, quod te non laudam, quod in precatorum quissim & Lutherano quiddam delinquam, Germanum vituperari. Hoc crimen maxime a te, Nam homines fallaci, arrogantque rerum iudicis, ut prudenter quidem Germaniae placuerunt. Nemo certe hoc tempore aliqua Christiana potest, delinquamque indutus fuit, qui non cauti fuerit, super ostentum levitate aliquid clamare. Quod a me factum, cum omnes apud, bonique consilium deberent, tam vero esse, qui magnam tibi hac in re beniam arripisti. Nisi forte minus esse voluisti. Sed qui homines sunt sicut tu, & Christiani sicut tu, eodem esse sensu praedicti esse, quo & tu, & ad rei indignum indigui, perinde ac tu, necesse est. Eodem est cavillat de interpretamentis, de philosophia, & quod tota in oratione videret tecum esse paginam, si non tanta merem, quanta tecum tibi fuerit contentus. Recedamque quasi agere fere a me laudatum, quomodo tu, nescio qui aduversus, in numerum Divorum reuolvi. Corrige quid aduersus Averrois delinquam, quod in in omnia libri tui usque ad ratiom contentus est. Ediditque, qui actus Ecclesia, neque est Hieronymi, & in Aristoteli, ceterisque libris dicit Hieronymum se ex Hebraeo vertisse. Confessionem voluisse a me voluisse agerem, quomodo modo tu iudicis vel tua Colloquia clamant. In Lyranum ostendo quod Bonaventura dicit pra me ferre, quomodo ubi putatis, carissim, erudit, lacertis. Quare, vir deliquisse, regis delinquam, quod te docet, contentus

multa, multa scribendo recte, nec ardueris hostes amari, qui aliquid in te reprehendant.

Sunt plura alia, qua libens praefero, ne & finem, & eruditissimum docere voluisse videar. De me hoc habeto, me da doctrina moribusque tuis ac sola optime finiri. Nec illi mihi unquam placuerunt, qui libellos infame contra te ediderunt. Cuius tamen prudentissime perficias, ne idcirco gliscant, & ex parvis initus crescant in immensum, occurrendum est mansuetudine. Nam statim & adversario obstrictus es, & scilicet mira voluptate demulcentur. Ut se rectius Christiani Christiana caritate moneant, mirifice proba sed praecacitate & contumelia abhorere prorsus ab ea, quam profitemur, religione, clamo. O misera secula nostra, si doctrina, qua caste munus & humani generis est decus, aut haeresis nobis pariat, aut sanctissima fœdera, quibus inuicemque in CHRISTO devotissimi estis, dissingas! quicquid permutata, si hoc sunt, citius rursus ac legibus crescam insudanda. Quare obsecro te, ne finem & metum, & cum ceteris, contendendi aliquando facias. Non sunt à quavis causa iurgia excitanda. Non est tam fama perimendum, ut si quis vel parum honorifice nostri memoret, vel de nobis praefatentis, in discrimen adductum, aut profugatum ab eo nomen nostrum ardeatur, nec cum falsis suspitionibus & animorum nostrorum cogitationibus dimicandum. Christiani beneviri non est, si se iunctis criminibus pariter esse peritum, eodem genere injuriam nescit. Si placide necesse agere est animus, altero amicitiam tuam amplectitur, & osculat, tactumque prater amicitiam bonorum ac salus tibi exhorreo, quantum à me iuvare tibi

Asini, tyrane in Christiana Philosophia, veterano debetur ac ne quere passis discordiarum me principem fuisse, & ut eam, quam tibi prae dico, modestiam, & in ad eam me invitasti, primum sequar, hac sine epistola claudis: Ut tibi amos, si quas innotuit, injurias condono, si idem ab te peto atque obsecro, ut si qua in te vel in hac epistola, vel alibi te vident offendere, tum hoc ipsum vicissim condones, tum avos minime inique & superiarum subinde saltum interpreteris. Dominum IESU CHRISTUM augeas gloriam tuam in hoc seculo & in futuro, Vale. Datum Regii Lepidi 25. Julii, Anno à parisiis Virginis 1531.

EPISTOLA DXVII.

* Erasmus Rot. Wifango Capioni S.

*TOT conjecturis ducor, ut scientia sit magis quam suspicio, te, quemadmodum Orisem peris, ita nunc Epiphrodisium in nos immittere. Quælo ut illis artibus utaris in eos qui tibi male volunt, potius quam in Erasmus. Nescis quantum possum lacerare. Satis est tragicarum, etiam si nihil accedat. Laboro pro negotio Evangelico multo sincerius, quam tu credis: nam vestire Ecclesiam nunquam dabo nomen, si aliam videro. Bene vale, & isti juveni da melius consilium. Basilea 2. Septembris, Anno 1519.

* Cora gratulor, doctissime viri D. Buzorii J. V. D. Eleonora Froklori atque Basileensi Regenti. Particulatim, debemus hac Epistolam. ¶ Videtur legendum, peris.

EPISTOLARVM DESIDERII ERAEMI FINIS.

H AEC hic, Lector, precedentium Editionum Basil. & Londin. ERRATA & ADDENDA, quæ tum ex MS. scriptis codicibus, tum ex variis Editionibus accurate inter te collatis, non sine magno labore summæque molestiâ corrasimus. Operæ itaque pretium feceris, si hæc prius consulueris, quam te ad Epistolarum lectionem accingas. Præterea subiecit Errorum Editionis Londinensis paucos ex innumeris, quos emendavimus, ut ex specimine Lector intelligat quanti faciendæ sit ea Editio, quantumve intersit inter illam & hanc nostram, quæ, tamen si nihil aliud allaboratum esset, quam ut ab illis mendis purgaretur, hoc uno nomine longe præstantior habenda foret. En tibi simul, Lector, Catalogum: ditionum à nobis collatarum: ut ipse consolare possis, si nobis minus credas. Præfati Epistolarum Editiones quatuor: Prima Basilicæ apud Joh. Frobenium, An. 1519. Secunda ibidem apud eundem, quæ quidem in titulo Annum 1540. præfert, licet collata cum alia nempe Tertia, quæ eundem titulum vere præ se fert, alia esse comperta sit: Quarta ibidem apud Hieronym. Froben. An. 1548. Bemb. Epistolarum Editiones duæ: prior Basilicæ apud Thom. Guarinum, An. 1567. posterior Argentorati apud Lazar. Zetzner. An. 1611. Sadoleti Epistolarum Editiones itidem duæ: prior Colonæ Agrippinæ apud I. etrum Hosti, An. 1575. posterior ibidem apud Petr. Colinum, An. 1608. Melancthonis Epistolæ Bremæ, An. 1590. Longoli Epistolarum Editiones duæ: prior Basilicæ apud Euseb. Episcopii hæredes, An. 1570. posterior ibidem apud eisdem, An. 1580. Quod ad MSS. attinet, quæ in Appendice utraque paginam fere faciunt, de his jam monuit Clariss. Ja. Clericus in sua Præfatione.

ERRATA ET ADDENDA.

AG. 37. F. *Erasmus*, hic, lege, *Erasmi*, qui hic.

35. E. *viaticum*, videatur legendum *viaticis*.

187. D. *amicitia*, l. *amicitiæ*.

223. B. *literarum*, l. *literarum*.

235. F. post *sera* inferens MS. *Tota sermo Britanniæ fuit: cum proximo idcirco, mox accessit ipse Rex, utralis conditionem hand aspersandam. Idem fecit Cardinalis Eboracensis. Nuper scripsit ipse manu litteris amantissime nos invitavit Archiepiscopus Atagunensis. Alteris jam ad nos literis idem agit Philippus Episcopus Trauellensis. Porro Babilonis dimidiam regni sui detulit: sed, ut duci, pene sera.*

235. B. *obseruatur*, l. *obseruatur*, ex MS.

236. A. *effuse*, l. *effusus*, ex MS.

237. B. post *armandum* habetur *Munsterum*, in MS.

ibidem E. *Conferunt personæ quidam hispanis*, in MS. *Conuocatis præfatis ex Prædicatorum & Carmelitarum sedulitate quidam.*

238. A. post *studia*, additur in MS. *et distrahuntur*.

ibid. inter *Fachum & Briano* omittitur *Omfride*.

241. *magnum*, l. *magnum*.

245. B. *patris*, l. *patre*, ex MS.

262. E. *carissima*, l. *clarissima*, ibid.

263. B. *quidem*, idem habet *pridem*.

270. C. post *iudicio* inferre seq. ex MS. *Fille obmittitur Theologi quidam, coram aliud pollicentes.*

ibid. D. post *Humfridiano* inferre ex MS. *Som plane Atagister noster, pene affusus in amobus allibus, in quibus allum agem.*

ibid. post *dignulare* inferre, *Censum meum probant omnes Theologi, præsertim Atensis, neque ipse etiam Dupin.*

ibid. post *culte* inferre, *Archiepiscopus Atagunensis suapte statum ad me scripsit, & quidem humilissime.*

285. B. *personæ*, l. *enallat*, ex MS.

292. F. ult. lin. *commendarem*, l. *commendarem*, ibid.

293. E. *fortassis sedacoris*, l. *fortassis in alio sedacoris*, ibid.

294. D. *profellum*, l. *profellum*, ibid.

295. E. post *in anno* addit MS. *in Evangelio.*

ibid. ad calcem Epist. dies est 18. Januarii, non

1. Februarii, & videatur in Editione Basil. ante vocem *Calendarum*, 15. omittitur esse.

306. E. & 307. C. *Syluam*, l. *Syluam*.

306. E. *Synopla nescio quis*, MS. habet *Frater nescio quis Colonia, ut andas, ac Bragis, &c.*

ibid. post *exemplum*, sequitur ibid. *nam præfatum esse fatetur & ipsi Fabricia.*

317. D. *adi te*, l. *adi te*.

335. B. *quum*, l. *cum*.

336. D. *petraus*, l. *petraus*.

366. E. *pro ceterum*, MS. habet, *duos articulos seruo.*

369. A. *conferunt*, idem habet *dimidum*.

ibid. post *meritum* sequens habetur ibid. *Agit hic Abbas S. Amadi, ueni optami fratris sui, pia memoria Henrici, mecum alumnus. Qui, &c.*

ibid. C. dies est adscriptus in MS. 14. Januarii An. 1518.

409. E. *altum*, l. *latum*, Loog. Epist.

426. D. *peperit*, l. *peperit*.

473. F. *voluit atem*, l. *voluptatem*.

485. F. *re*, l. *re*.

— *daxat*, l. *daxat*.

580. B. *Episcopus*, l. *episcopus*, *Episcopus*, ut habetur inf. in Append. pag. 1696. A.

743. F. *siue monachi duo*, legendum videtur, *duo*: sic enim inf. 841. A. *siue duo quæ placuit.*

795. A. *aliqua*, forte *aliquid*.

821. B. *enentiam*, l. *sententiam*.

ibid. C. *Jam hoc vis*, l. *Jam & hoc*, ex Melanct. Epist.

ibid. F. *placuit*, l. *placuit*, ex MS.

812. B. *vastantes*, l. *vastantes*, ibid.

841. B. *narrat*, l. *narrat*.

1130. B. Epist. DCCCXCIV. longe aliter legitur in Sadoleti Epistolis Edit. Colon. 1608. pag. 30. unum aut alterum exemplum dabimus. Pag. 1130. B. *Nostræ Edit. quam ego sileo*, Sadolet. Epist. *quam ego sileo sileo*, ibid. N. Edit. *fuere res*, Sadolet. Epist. *fuere res sileo sileo*, ibid. *meus loci*, Sadolet. Epist. *loci*.

1184. F. *fratra a Pont*, l. *frustra se a Pont*, ex Bemb. Epist.

1190. B. *que*, l. *qui*.

1221. C. D. alia manus margini MS. sequentia adscripsit, *Hæc eadem multa sapienter reuoluit Canoni & dicens & ante sex menses præquam Colloquium edere-*

- ter, *posse ut huiusmodi potestaretur*, van een poeten
(poeten) voucht (vordert). *Verba sunt & Orosianus*
— 1211. F. *possi*, l. *possi*.
— 1214. E. *hymenaeus*, l. *hymenaeus*.
— 1251. E. *favere*, an *servare*?
— 1417. C. per *N.* intelligit *Alexandrum*.
— Ibid. D. *admiror*, l. *admiror*.
— Ibid. F. *inexplicabilis*, l. *inexplicabilis*.
— Ibid. *Attamen*, l. *Attamen*.
— In fine Epil. additum, *Agnes & meum &*

- animus sui*.
— 1455. F. *evellit*, l. *evellit*.
— 1473. ver. 1. *semis discere*, l. *beni*, nec finit
interius boni discere.
— 1479. F. *literarum*, l. *literarum*, ex Bembo Epil.
— 1861. E. *quidem*, proferat legendum videtur
quique; nam in sequentibus, librorum quinquetantum
facit mentionem.
— 1747. C. hi duo Adolescentes, ad quos scripta
Epistola haec CCCLXIX, sunt *Pygma & Sappho*,
ut patet ex pag. 1746. A.

ERRORES EDITIONIS LONDINENSIS.

Prior numerus designat Editionem Londinensem, posterior hanc nostram.

- P** 260. 1. C. *sile*, l. *sile*, 553. F.
— Ibid. *flagit*, l. *flagit*, 553. A.
— Ibid. F. *sui*, l. *sui*, ibid. B.
— 10. B. *efficit*, l. *afficit*, 658. E.
— 21. G. ante *enue* particula *enue* omittitur, cll. 150. E.
— 23. A. *prodest*, l. *prodest*, 251. D.
— Ibid. *Cosmum*, l. *cosmum*, ibid.
— 29. B. *scilicet*, l. *scilicet*, 114. B.
— Ibid. C. *me*, l. *me*, ibid.
— 39. D. *exemit*, l. *exemit*, 210. B.
— Ibid. E. *arim*, l. *arim*, ibid.
— Ibid. ver. antepen. *decurio*, l. *decurio*, ibid. D.
— Ibid. ver. penult. *de*, l. *de*, ibid.
— 45. C. *collocat*, l. *collocat*, 174. E.
— 60. B. *pro*, *no* omittitur, 184. B.
— 81. E. *magis*, l. *magis*, 123. E.
— 92. G. *amant*, l. *amant*, 153. B.
— 103. G. *amant*, l. *amant*, 158. E.
— 107. G. *accept*, l. *accept*, 234. ver. primo.
— 113. G. *et*, l. *et*, 220. D.
— Ibid. D. *plures*, l. *plures*, ibid. E.
— 110. A. *dabitur*, l. *dabitur*, 221. F.
— Ibid. C. *me*, l. *me*, 221. B.
— 127. A. *fragit*, l. *fragit*, 10. D.
— Ibid. C. *nihil ex*, l. *nihil non ex*, ibid. E.
— 136. A. *vocula* de omittitur, 397. F.
— 148. F. *me*, l. *me*, 239. E.
— 149. B. *ipse*, l. *ipse*, 240. A.
— 155. A. *sile*, l. *sile*, 244. D.
— 178. C. *prosum*, l. *prosum*, 247. A.
— Ibid. D. *habeo*, l. *habeo*, ibid. B.
— 189. B. *duo* voces, nec *Ambrosii*, omittitur sunt,
386. A.
— 167. D. *Sed*, l. *Si*, 393. A.
— 169. E. *deputat*, l. *deputat*, 394. F.
— 176. F. *deputat*, l. *deputat*, 398. B.
— 185. G. *prosum*, l. *prosum*, 366. D.
— 191. F. *figat*, l. *figat*, 369. E.
— 192. B. *corroga*, l. *corroga*, 370. B.
— 195. D. *quidem*, l. *quidem*, 261. C.
— 214. G. *alter*, l. *alter*, 302. C.
— 218. A. *At*, l. *Aut*, 305. A.
— 226. D. *simulacrum*, l. *simulacrum*, 315. F.
— 234. B. *eundem*, l. *eundem*, 278. E.
— 236. C. *Albidum*, l. *Albidum*, 280. D.
— 245. D. *infusum*, l. *infusum*, 422. C.
— 251. C. *corroga*, l. *corroga*, 370. B.
— Ibid. *quidem*, l. *quidem*, ibid. C.
— 254. E. *alter*, l. *alter*, 302. C.
— 265. E. *excent*, l. *excent*, 316. E.
— 270. E. *malum*, l. *malum*, 97. E.
— 276. G. *declamantem*, l. *declamantem*, 194. D.
— 277. A. *disceptant*, l. *disceptant*, ibid.
— Ibid. D. *sile*, l. *sile*, ibid. F.
— 281. D. *post omnia* vox *virtutis* omittitur, 218. D.
— 286. B. *eundem*, l. *eundem*, 5. C.
— Ibid. C. *deputat*, l. *deputat*, ibid. D.
— 289. F. *me*, l. *me*, 4. F.

- Pag. 298. E. *Attentus de me*, l. *Attentus cum de*
me, 15. C.
— 306. A. *sacina*, l. *sacina*, 38. A.
— 307. D. *bona famelicum*, l. *ita famelicum*, 43. B.
— 312. D. *sibi*, l. *sibi*, 17. B.
— 315. F. *at*, l. *ad*, 17. 56. E.
— 330. A. *aperimus*, l. *aperimus*, 349. A.
— 331. A. *beneficium*, l. *beneficium*, 447. A.
— 341. F. *sile*, l. *sile*, 404. B.
— 344. B. *vocat*, l. *vocat*, 190. B.
— 401. C. *opponit*, l. *opponit*, 815. F.
— 414. B. *penitit*, l. *penitit*, 117. A.
— 417. *vocula* *enue* omittitur, 116. C.
— 473. B. *enue*, l. *enue*, 73. B.
— 475. F. *maleficium*, l. *maleficium*, 64. D.
— 485. F. *scipianus*, l. *scipianus*, 50. C.
— 489. F. *quid*, l. *qui*, 65. F.
— 495. E. *sile*, l. *sile*, 61. E.
— 501. C. *universarium*, l. *universarium*, 84. C.
— 505. B. *obscuro*, l. *obscuro*, 80. D.
— 519. F. *sile*, l. *sile*, 131. A.
— 521. G. *enue*, l. *enue*, 291. F.
— 526. C. *efficit*, l. *efficit*, 379. B.
— 533. D. *Optimum*, l. *Optimum*, 508. A.
— 537. A. *sile*, l. *sile*, 475. C.
— Ibid. D. *amat*, l. *amat*, ibid. F.
— 548. B. *me*, l. *me*, 351. A.
— 556. D. *apert*, l. *apert*, 365. A.
— 562. C. *expellat*, l. *expellat*, 330. B.
— 574. A. *vocula* *enue* omittitur, 91. D.
— 577. E. *intervallo*, l. *intervallo*, 468. E.
— 589. F. *immutata*, l. *immutata*, 549. C.
— Ibid. *immutata*, l. *immutata*, ibid.
— 590. D. *quidem*, l. *quidem*, ibid. F.
— 591. F. *praeposito* *enue* omittitur, 551. A.
— 597. C. *miror*, l. *miror*, 562. C.
— 603. C. *obscuro*, l. *obscuro*, 590. A.
— 610. B. *vocat*, l. *vocat*, 481. C.
— 612. B. *prosum*, l. *prosum*, 413. F.
— 613. B. *re*, l. *re*, 383. E.
— 617. F. *commendat*, l. *commendat*, 581. C.
— 629. C. *prosum*, l. *prosum*, 189. C.
— 633. B. *hoc*, l. *hoc*, 590. D.
— 640. D. *vox* *magis* omittitur, 449. E.
— 649. D. *vocula* *enue* omittitur, 557. F.
— 654. C. *praeposito* *enue* omittitur, 600. A.
— Ibid. E. *con* & omittitur, ibid. B.
— Ibid. F. *dammatur*, l. *dammatur*, ibid. C.
— 655. A. *sile*, l. *sile*, ibid. D.
— Ibid. A. *sile*, l. *sile*, 617. A.
— Ibid. F. *Coler*, l. *Coler*, 771. C.
— Ibid. G. *vox* *valentem* omittitur, ibid. D.
— Ibid. *copios*, l. *copios*, ibid.
— 657. E. *valent*, l. *valent*, 579. C.
— 677. G. *demonstrat*, l. *demonstrat*, 519. B.
— 678. A. *habeo*, l. *habeo*, ibid.
— 689. D. *re*, l. *re*, vel *hoc*, 581. E.
— 693. A. *salutem*, l. *salutem*, 605. E.

- Pag. 694. F. *fur*, l. *fur*, 686. F.
 696. C. *ferre*, l. *ferre*, 602. D.
 698. F. *ite*, l. *ille*, 451. C.
 699. E. *Alvarus*, l. *Alvarius*, 453. B.
 700. F. *multum*, l. *multum*, ibid. C.
 706. A. *scitatus*, l. *scitatus*, 458. D.
 714. D. *angustum*, l. *angustum*, 611. A.
 715. F. *audere*, l. *audere*, ibid. C.
 717. E. *ne esse*, l. *neque*, 187. E.
 718. D. *libri*, l. *libris*, 188. C.
 721. B. post *Respondit* vox *esse* omittitur, 600. B.
 726. B. *he*, l. *hi*, 650. A.
 728. G. *anquam*, l. *anquam*, 636. B.
 729. F. *verum*, l. *verum*, 620. A.
 730. D. *anquam*, l. *anquam*, ibidem D.
 731. C. *dicere*, l. *dicere*, 623. A.
 732. B. *At*, l. *At*, ibid. E.
 740. B. *angus*, l. *angus*, 487. B.
 741. F. *edam*, l. *edam*, 527. G.
 744. B. *quod*, l. *quod*, ibid. E.
 745. C. *ostenderet*, l. *ostenderet*, 516. E.
 746. E. *indignus*, l. *indignus*, ibid. F.
 747. F. *ostensum*, l. *ostensum*, 527. A.
 748. G. *debetur*, l. *debetur*, 528. A.
 749. C. *ille*, l. *ille*, 519. F.
 750. F. *ut*, l. *ut*, 530. C.
 751. F. *ita*, l. *ita*, 531. B.
 752. A. *vixit*, l. *vixit*, 532. B.
 753. *ipsum*, l. *ipsum*, ibid.
 754. E. *paratus*, l. *paratus*, 672. D.
 755. B. *capitulum*, l. *Capitulum*, 676. B.
 756. F. *ab*, l. *ab*, 569. E.
 757. A. *argus*, l. *argus*, 570. A.
 758. D. *iste*, l. *iste*, 669. D.
 759. B. *compensaretur*, l. *compensaretur*, 664. D.
 760. D. *illud*, l. *illud*, 665. D.
 761. D. *plene*, l. *plene*, 666. C.
 762. F. *Atque*, l. *Atque*, 679. F.
 763. C. *vocari*, l. *vocari*, 679. E.
 764. B. *degraviat*, l. *degraviat*, 641. A.
 765. A. *iniquissimus*, l. *iniquissimus*, ibid. E.
 766. G. *ingressus*, l. *ingressus*, 677. B.
 767. E. inter *aliquis* mortuum pronomen *se* omittitur, 663. B.
 772. C. *Figulum*, l. *Figulum*, 1129. E.
 773. F. ante *Deus* aliquis vocula *ne* omittitur, 907. A.
 ibid. *famam*, l. *famam*, ibid. B.
 ibid. A. post *ne* mortuum pronomen *quidem* omittitur, ibid. B.
 781. C. *isthic*, l. *isthic*, 825. F.
 784. B. *allam*, l. *allam*, 828. B.
 785. D. *favorem*, l. *favorem*, ibid. D.
 786. G. vocula *se* omittitur, 827. F.
 787. G. *bene*, l. *per*, 746. D.
 791. D. *animes*, l. *animes*, 914. A.
 792. C. *monarchum*, l. *monarchum*, ibid. E.
 793. B. *ut*, l. *ne*, 1056. D.
 794. C. *Ungaria*, l. *Polonia*, ibid. D.
 795. D. *iste*, l. *ille*, ibid. E.
 810. A. *ant*, l. *ac*, 815. E.
 813. B. *monis*, l. *monis*, 820. E.
 814. F. *hi*, l. *si*, 820. E.
 815. G. *improbum*, l. *improbum*, ibid.
 816. A. *famam*, l. *famam*, ibid. F.
 817. B. *veretur*, l. *videndum* *iste*, ibid.
 821. C. *neo*, l. *neo*, 821. E.
 822. G. *hac*, l. *hac*, 980. F.
 823. D. *redditarum*, l. *redditarum*, 1162. F.
 824. B. *metum*, l. *metum*, 1165. D.
 825. A. *adferat*, l. *adferat*, 1165. E.
 826. E. *impeditur*, l. *impeditur*, 1168. A.
 827. D. *quidem*, l. *quidem*, ibid.
 828. A. *datam*, l. *datam*, 1171. B.
 829. D. *quidem*, l. *quidem*, 1180. E.

- Pag. 829. B. *aberta*, l. *aberta*, 1118. E.
 830. B. *Alvarius*, l. *Alvarius*, 1219. C.
 831. G. *paratus*, l. *paratus*, 1880. A.
 832. G. *craditum*, l. *craditum*, 1051. B.
 833. G. inter *confite* *saltem* pronomen *ad* omittitur, 1070. A.
 834. B. *meditans*, l. *meditans*, 1040. C.
 835. D. *usque*, l. *usque*, 1057. C.
 836. D. *reddat*, l. *reddat*, 1045. F.
 837. F. *temeraria*, l. *temeraria*, 1038. F.
 838. G. *qui*, l. *qui*, 1039. A.
 839. F. *aliquid*, l. *aliquid*, 883. D.
 840. D. *quidem*, l. *quidem*, 863. D.
 841. F. *et*, l. *ac*, 866. C.
 842. D. *quidem*, l. *quidem*, 867. E.
 843. A. *sum*, l. *sum*, 868. C.
 844. C. *traditur*, l. *traditur*, ibid. D.
 845. D. *et*, l. *ac*, ibid.
 846. C. *religanda*, l. *religanda*, 874. B.
 847. C. *aditum*, l. *aditum*, 565. F.
 848. D. *congruentibus*, l. *congruentibus*, 563. C.
 849. A. *facile*, l. *facile*, 903. E.
 850. B. ante *non* *inducit* conjunctio *se* omittitur, 906. B.
 851. F. *Constitutionis*, l. *Constitutionis*, 713. E.
 852. D. post *epistola* vox *ita* delenda est, 743. D.
 853. D. *infecerem*, l. *infecerem*, 819. F.
 854. C. *favorem*, l. *favorem*, 714. E.
 855. B. *restituta*, l. *restituta*, 1077. C.
 856. A. *capitum*, l. *capitum*, 958. C.
 857. C. *salus*, l. *salus*, ibid. E.
 858. F. *meditans*, l. *meditans*, 959. E.
 859. C. *humiliter*, l. *humiliter*, 967. F.
 860. D. *lapidabatur*, l. *lapidabatur*, 1015. E.
 861. A. *extum*, l. *extum*, 1010. E.
 862. G. *distinuit*, l. *distinuit*, 1011. D.
 863. G. *pacatus*, l. *pacatus*, 1023. B.
 864. E. *refragantur*, l. *refragantur*, 1023. E.
 865. E. ante *verum* pronomen *hac* recludenda, 1025. D.
 866. E. *conferre*, l. *conferre*, 1026. C.
 867. E. *exempt*, l. *exempt*, 793. E.
 868. B. *sum*, l. *sum*, 805. B.
 869. B. *etiam*, l. *etiam*, 854. A.
 870. F. *versus*, l. *versus*, 857. B.
 1016. G. *displaceat*, l. *Displaceat*, 879. E.
 1018. F. *Principi*, l. *Principi*, 881. B.
 1022. F. *hic*, l. *hic*, 889. A.
 1023. D. *perlegere*, l. *perlegere*, 1089. E.
 1024. F. *posset*, l. *posset*, 1084. E.
 1025. F. *convenit*, l. *convenit*, 1123. D.
 1026. A. *allum*, l. *allum*, ibid. F.
 1027. G. *præbet*, l. *præbet*, 1075. C.
 1028. F. *ita*, l. *ita*, 1107. A.
 1029. F. *confundit*, l. *confundit*, 845. B.
 1030. F. *Barthi*, l. *Barthi*, 807. D.
 1031. D. inter *esse* *sancti* conjunctio *tamen* omittitur, 797. B.
 1032. A. *aspiciat*, l. *aspiciat*, 799. B.
 1033. B. *dicam*, l. *dicat*, 802. E.
 1034. G. *audet*, l. *audet*, 818. A.
 1035. A. *hyperbolicus*, l. *hyperbolicus*, 838. B.
 1036. D. *et*, l. *et*, 819. B.
 1037. E. *quidem*, l. *quidem*, 791. B.
 1038. F. post *hac* *Penitentie* vox *multa* delenda est, 782. C.
 1039. B. *Insidiarum*, l. *Insidiarum*, 794. C.
 1040. C. *quis*, l. *quis*, 670. E.
 1041. D. *ferret*, l. *ferret*, 929. E.
 1042. A. *convenit*, l. *convenit*, 931. A.
 1043. B. *matam*, l. *matam*, ibid. B.
 1044. A. *felicitatem*, l. *felicitatem*, 943. D.
 1045. B. *egit*, l. *egit*, 943. C.
 1046. C. *delatorem*, l. *delatorem*, ibid. D.
 1047. D. *agnoscere*, l. *agnoscere*, ibid. E.

- Pag. 1115. E. *dicere*, l. *dicere*, 950. E.
 1115. B. *omnis*, l. *omnis*, 971. A.
 1115. B. *partem*, l. *partem*, 971. F.
 1115. G. *Obmascere*, l. *Obmascere*, 1191. E.
 1115. C. *idolatra*, l. *idolatra*, 1193. D.
 1115. D. *tero*, l. *tero*, 1197. C.
 1115. G. *in*, l. *inter*, 976. C.
 1115. D. *Morus* *caractere* *habet*, quasi esset *nomen proprium*, cum sit *appellativum*, & legendum, *Morus*, 1031. D.
 1115. F. *possum*, l. *possum*, 1035. C.
 1115. B. *slapsum*, l. *slapsum*, 1130. C.
 1115. B. *obmascere*, l. *obmascere*, 1114. F.
 1115. C. *sappellitum*, l. *sappellitum*, 721. E.
 1115. D. *facit*, l. *facit*, 746. C.
 1115. E. *ferre*, l. *ferre*, 789. F.
 1115. F. *magis*, l. *magis*, 791. B.
 1115. B. *humanculi*, l. *humanculi*, 794. F.
 1115. D. *tristum*, l. *tristum*, 795. B.
 1115. C. *alud*, l. *alud*, 796. D.
 1115. C. *ratio*, l. *ratio*, 760. A.
 1115. C. *quis*, l. *quis*, 765. B.
 1115. F. *confutatur*, l. *confutatur*, 338. A.
 1115. B. *post dissimulam* *vox terram* *omissa* est, 340. A.
 1115. F. *se*, l. *se*, 341. C.
 1115. F. *propterea*, l. *propterea*, 344. E.
 1115. B. *ante* *invenit* *distinctione* *ad* *omissa* est, 346. D.
 1115. G. *decuris*, l. *decuris*, 1004. F.
 1115. C. *Theologos*, l. *Theologos*, 1006. B.
 1115. C. *quidem*, l. *quidem*, 1182. A.
 1115. F. *largiter* *admonet*, l. *largiter* *admonet*, 1835. C.
 1115. F. *Adit*, l. *Adit*, 954. B.
 1115. C. *nostra*, l. *nostra*, 1180. A.
 1115. G. *radu*, l. *radu*, 1210. D.
 1115. F. *birudinum*, l. *birudinum*, 1443. F.
 1115. D. *stus*, l. *stus*, 1257. D.
 1115. E. *era*, l. *era*, 1180. E.
 1115. C. *illa*, l. *illa*, 1255. F.
 1115. A. *post* *interrogata* *conjunctio* *ac* *omissa*, 1286. F.
 1115. B. *fallunt*, l. *fallunt*, 1187. A.
 1115. E. *invenitur*, l. *invenitur*, 1189. F.
 1115. G. *habetur*, l. *habetur*, 1194. C.
 1115. F. *Significat*, l. *Significat*, 1400. D.
 1115. E. *invenitur*, l. *invenitur*, 1189. B.
 1115. B. *depravatum*, l. *depravatum*, 1109. E.
 1115. F. *grammatophorus*, l. *grammatophorus*, 1110. B.
 1115. D. *volu*, l. *volu*, 1180. F.
 1115. A. *fallitur*, l. *fallitur*, 1111. B.
 1115. G. *illa*, l. *illa*, 1113. E.
 1115. C. *Cervellu*, l. *Cervellu*, 1287. D.
 1115. F. *post* *primo* *proponem* *pro* *omissum* est, 1286. D.
 1115. B. *partem*, l. *partem*, 1139. B.
 1115. D. *recipit*, l. *recipit*, 1192. F.
 1115. B. *selektu*, l. *selektu*, 1291. C.
 1115. C. *dicatur*, l. *dicatur*, 1297. F.
 1115. F. *confutatur*, l. *confutatur*, 1298. A.
 1115. A. *apologus*, l. *apologus*, 1303. E.
 1115. D. *ab*, l. *ab*, 1327. A.
 1115. G. *degnoscitur*, l. *degnoscitur*, 1318. C.
 1115. B. *acceptus*, l. *acceptus*, 1180.
 1115. D. *denique*, l. *denique*, 1365. C.
 1115. D. *Epistola*, l. *Epistola*, 1182. D.
 1115. B. *quis*, l. *quis*, 1284. A.
 1115. F. *potest*, l. *potest*, 1180. D.
 1115. F. *Sphera* *Proculu*, l. *Sphera* *Proculu*, 1261. B.
 1115. B. *serpis*, l. *serpis*, 1362. C.
 1115. G. *ar*, l. *ar*, 1233. D.
 1115. D. *quidem*, l. *quidem*, 1231. E.

- Pag. 1437. D. *fidem*, l. *fidem*, 1361. A.
 1437. G. *propter*, l. *propter*, 1319. B.
 1440. B. *propter*, l. *propter*, 1308. A.
 1445. C. *namque*, l. *namque*, 1401. B.
 1445. E. *quidem*, l. *quidem*, 1401. C.
 1445. F. *fulgur*, l. *fulgur*, 1401. D.
 1445. C. *ante* *mutatur* *conjunctio* *om* *omissa* est, 1403. A.
 1445. G. *inter* *Me* & *adverbium* *certe* *omissum*, 1403. C.
 1445. A. *post* *quoniam* *proponem* *hanc* *omissum* est, 1403. D.
 1445. D. *posterior*, l. *posterior*, 1374. F.
 1445. D. *affertur*, l. *affertur*, 1375. E.
 1445. F. & *ad*, 1376. F.
 1445. A. *namque*, l. *namque*, 1377. F.
 1445. D. *recipit*, l. *recipit*, 1401. C.
 1445. A. *vide*, l. *vide*, 1401. E.
 1445. D. *affertur*, l. *affertur*, 1378. B.
 1445. A. *denique*, l. *denique*, 1401. E.
 1445. B. *Origines*, l. *Origines*, 1379. D.
 1445. D. *miratur*, l. *miratur*, 1401. E.
 1445. C. *trallatur*, l. *trallatur*, 1401. F.
 1445. B. *respicit*, l. *respicit*, 1380. D.
 1445. G. *namque*, l. *namque*, 1381. E.
 1445. F. *expetitur*, l. *expetitur*, 1381. C.
 1445. F. *hanc*, l. *hanc*, 1381. D.
 1445. G. *Spemendit*, l. *Spemendit*, 1381. B.
 1445. B. & *in*, 1381. E.
 1445. F. *egressus*, l. *egressus*, 1381. C.
 1445. G. *Refertur*, l. *Refertur*, 1401. B.
 1445. F. *quoniam*, l. *quoniam*, 1381. F.
 1445. E. *namque*, l. *namque*, 1381. B.
 1445. G. & *in*, 1381. F.
 1445. A. *notu*, l. *notu*, 1280. C.
 1445. D. *secundum*, l. *secundum*, 1401. D.
 1445. E. *erit*, l. *erit*, 1401. F.
 1445. A. *omnes*, l. *omnes*, 1288. F.
 1445. D. *mutatur*, l. *mutatur*, 1401. C.
 1445. D. *enique*, l. *enique*, 1412. D.
 1445. B. *invenit*, l. *invenit*, 790. F.
 1445. D. *congruit*, l. *congruit*, 1414. F.
 1445. D. *aditatur*, l. *aditatur*, 1802. E.
 1445. B. *apertum*, l. *apertum*, 1440. A.
 1445. A. *namque*, l. *namque*, 1381. E.
 1445. G. *superior*, l. *superior*, 1475. F.
 1445. B. *venit*, l. *venit*, 1475. A.
 1445. C. *stans*, l. *stans*, 1477. F.
 1445. F. *emendatur*, l. *emendatur*, 1466. D.
 1445. D. *invenit*, l. *invenit*, 1468. E.
 1445. D. *ar*, l. *ar*, 1500. B.
 1445. F. *refutatur*, l. *refutatur*, 1401. D.
 1445. F. *congruit*, l. *congruit*, 1511. A.
 1445. E. *redeam*, l. *redeam*, 1401. E.
 1445. G. *labore*, l. *labore*, 1512. A.
 1445. B. *Alcinous*, l. *Alcinous*, 1322. D.
 1445. D. *Sapientia*, l. *Sapientia*, 1324. C.
 1445. D. *descriptio*, l. *descriptio*, 1517. C.
 1445. B. *recusum*, l. *recusum*, 1515. C.
 1445. B. *reddatur*, l. *reddatur*, 1888. D.
 1445. B. *vocula* & *omissa*, 1253. B.
 1445. E. *paratur*, l. *paratur*, 991. A.
 1445. A. *ante* *omnes* *conjunctio* *non* *omissa* est, 1403. D.
 1445. F. *sedebat*, l. *sedebat*, 991. A.
 1445. B. *impetum*, l. *impetum*, 1401. C.
 1445. D. *ar*, l. *ar*, 1338. D.
 1445. E. & *in*, 1340. C.
 1445. G. *facit*, l. *facit*, 1341. E.
 1445. D. *litera*, l. *litera*, 1344. B.
 1445. A. *Paulum*, l. *Paulum*, 478. C.
 1445. B. & *in*, 1401. D.
 1445. E. *fulgura*, l. *fulgura*, 479. E.
 1445. B. *exterior*, l. *exterior*, 1431. E.
 1445. E. *qui*, l. *qui*, 1431. A.

- Pag. 1631. C. *ipsi*, l. *ipsi*, 691. A.
 — 1640. E. *aut*, l. *autem*, 598. F.
 — 1643. F. *tarbam*, l. *subam*, 701. C.
 — 1642. F. *quam*, l. *quam*, 726. B.
 — 1643. B. *coherens*, l. *coherens*, ibid. D.
 — 1646. E. *delinamus*, l. *delinamus*, 719. C.
 — 1647. A. *sanctus*, l. *sanctus*, ibid. E.
 — ibid. D. *refert*, l. *refert*, 710. A.
 — ibid. E. *praeantem*, l. *praeantem*, 730. B.
 — 1660. A. *agitur*, l. *agitur*, 1176. E.
 — 1668. B. *efficitur*, l. *efficitur*, 1147. D.
 — 1669. E. *Autem*, l. *Autem*, 1148. E.
 — 1671. E. *decendo*, l. *decendo*, 1150. C.
 — 1683. D. *illam*, l. *illam*, 850. C.
 — 1685. D. male hic est lacuna, cum nihil desit:
nam, si quid est meorum, hoc est casus praepositio-
nis pro, quae praecedit, quod non intellexit corre-
ctor; restituius autem in Nostra Editione, pag.
1359. A.
 — 1691. A. *ita*, l. *ita*, 117. E.
 — 1692. D. *confite*, l. *confite*, 118. F.
 — 1693. B. *am*, l. *am*, 456. C.
 — 1698. A. *ante absolute* pronomen ei omisum est,
 1461. F.
 — 1706. F. *autem*, l. *etiam*, 997. D.
 — 1877. F. *facendam*, l. *facendam*, 1194. D.
 — 1884. B. *liberis*, l. *liberis*, 1199. C.
 — ibid. D. *continetur*, l. *continetur*, ibid. D.
 — 1877. G. *redim*, l. *reddim*, 1201. D.
 — 1888. C. *obsequere*, l. *obsequere*, 1234. A.
 — ibid. D. *qua*, l. *qui*, ibid. B.
 — ibid. E. *loquatur*, l. *loquatur*, ibid. C.
 — 1889. C. *tacit*, l. *tacet*, 1235. A.
 — 1890. B. *respondit*, l. *respondit*, ibid. D.
 — 1891. E. *praeantem*, l. *praeantem*, 1236. F.
 — 1892. G. *Aut*, l. *Aut*, 1237. F.
 — 1893. D. *velut*, l. *velut*, 1238. C.
 — ibid. post *tunc* in pronomen *hanc* delendum est,
 ibid.
 — 1894. E. *velut*, l. *velut*, 1239. C.
 — 1898. C. *praeficietur*, l. *praeficietur*, 1877. A.
 — 1899. D. *subbarum*, l. *subbarum*, 1878. A.
 — 1900. F. *cessantem*, l. *cessantem*, 1879. B.
 — 1903. D. *quis*, l. *quod*, 634. A.
 — 1907. G. *Merilium*, l. *Merilium*, 822. C.
 — 1909. D. *quam*, l. *quam*, 1176. D.
 — 1914. F. *tradacit*, l. *tradacit*, 1269. B.
 — 1915. F. *quid*, l. *quid*, ibid. D.
 — ibid. *invenit*, l. *invenit*, ibid.
 — 1917. C. *suaviter*, l. *suaviter*, 669. F.
 — ibid. D. *quid*, l. *quo*, ibid.
 — 1918. E. *Yehann*, l. *Yehann*, 708. D.
 — ibid. *amobus*, l. *amobus*, ibid.
 — 1919. A. *baud*, l. *hujus*, ibid. F.
 — ibid. B. *invenitabilis*, l. *invenitabilis*, 709. A.
 — ibid. *postulari*, l. *postulari*, ibid.
 — ibid. *Jam sub*, l. *Jam qui sub*, ibid.
 — ibid. *numiam*, l. *numiam*, ibid.
 — ibid. E. *ut*, l. *et*, ibid. C.
 — ibid. *hoc Erasme*, l. *hoc faciem Erasme*, ibid.
 — ibid. *haberet*, *quid*, l. *haberet penes*, *quid*, ibid.
 — ibid. E. *lingua facit*, l. *lingua unum facit*,
 ibid. D.
 — ibid. *apud*, l. *Episcopum*, ibid.
 — ibid. *omni*, l. *omnium*, ibid.
 — ibid. G. *ae*, l. *jam*, ibid.
 — ibid. *multis*, l. *multis*, ibid.
 — 1920. A. *tem est*, l. *temeris*, ibid. E.
 — ibid. C. *migravit*, l. *migravit*, 721. B.
 — 1921. B. *favet*, l. *favet*, 743. F.
 — ibid. G. *quove*, l. *quove*, 782. D.
 — ibid. *intelligi*, l. *intelligere*, ibid.
 — 1922. B. *videt*, l. *videt*, ibid.
 — 1927. B. *quidem*, l. *pridem*, 847. D.
 — 1930. B. *staturus*, l. *staturus*, 857. E.

- Pag. 1910. D. *gratiam*, l. *gratiam*, 890. C.
 — ibid. F. *vasiculis*, l. *vasiculis*, 944. F.
 — ibid. G. *abertum*, l. *abertum*, 945. A.
 — 1911. A. *unverfium*, l. *unverfium*, ibid. B.
 — ibid. B. *Pagan*, l. *Pagan*, 940. B.
 — 1916. C. *redditurum*, l. *redditurum*, 1189. C.
 — ibid. D. *allogavit*, l. *allogavit*, ibid. D.
 — 1937. B. post *ad illam iterum* verbum *deris* omis-
 sum est, 1190. A.
 — ibid. C. *qua*, l. *qui*, ibid. B.
 — ibid. D. *fallissimum*, l. *fallissimum*, ibid. C.
 — 1941. A. *multa*, l. *multa*, 1116. D.
 — ibid. *supperant*, l. *supperant*, ibid.
 — 1945. C. *redditurum*, l. *redditurum*, 1435. E.
 — ibid. D. *prae*, l. *omissa*, ibid. F.
 — 1951. B. post *mihi* *nam* pronomen *mihi* omisum
 est, 1490. C.
 — ibid. F. *exacerbare*, l. *exacerbare*, 1491. A.
 — ibid. *reddiderit*, l. *reddiderit*, ibid.
 — 1952. A. *prae*, l. *omissa*, ibid. B.
 — 1954. C. *potest*, l. *potest*, 1820. F.
 — ibid. G. post *substant* verbum *agitur* omisum
 est, 1496. C.
 — 1961. D. *dei*, l. *de*, 1864. D.
 — 1969. B. *autem*, l. *aut*, 1835. C.
 — ibid. F. *raus*, l. *raus*, 1836. A.
 — 1990. A. *vox*, *malum*, omisum, ibid.
 — ibid. post *sanctus* tres voces, *quo me oblietum*,
 omisum, ibid. B.
 — ibid. B. *vox*, *ita*, omisum, ibid.
 — ibid. C. *vifa*, l. *vifa*, ibid. C.
 — ibid. D. *ob cura*, l. *obcura*, ibid.
 — ibid. E. post *iterarum* duae voces, *studia ac*, o-
 missae sunt, 1864. E.
 — 1971. F. ante *offendisse* *vox*, *aures*, omisum est,
 1793. E.
 — 1973. B. *me*, l. *te*, 1794. B.
 — ibid. F. *Xenonem*, l. *Xenonem*, ibid. E.
 — 1974. B. post *asani* *vox*, *ingenis*, omisum est,
 1795. A.
 — ibid. D. *acumini*, l. *acumini*, ibid. B.
 — 1975. B. *minis*, l. *minis*, 1863. F.
 — ibid. D. *partic*, l. *omissa*, 1864. B.
 — ibid. post *facit* duae voces, *mihi quidem*, omisae
 sunt, ibid.
 — 1976. F. *amicum*, l. *amarum*, 1866. C.
 — 1977. B. ante *lites* conjunctio, *aut*, omisum est,
 ibid. D.
 — ibid. C. post *alterius* *vox*, *nihil*, omisum est,
 ibid. F.
 — ibid. E. *infinitum*, l. *infinitum*, 1867. A.
 — ibid. F. *carendam est*, l. *carendam mihi est*,
 ibid. B.
 — ibid. G. *tamen nunquam*, l. *tamen te nunquam*,
 ibid.
 — 1978. B. *homines esse*, l. *homines nos esse*, ibid. D.
 — 1979. B. *olum*, l. *omnium*, 1795. F.
 — ibid. E. *pro te*, omisum, 1796. B.
 — ibid. F. *pro te*, omisum, ibid. C.
 — 1979. C. *Tane*, l. *Tane*, 1866. A.
 — 1981. D. *Servati*, *oratio*, l. *Servati*, & *amicara-*
tio, 1869. A.
 — 1983. D. *perferat*, l. *perferat*, 1786. E.
 — 1984. A. *confaleris*, l. *confaleris*, 1816. C.
 — ibid. G. *voluntatem*, l. *voluntatem*, 1797. B.
 — 1988. D. *affecerit*, l. *affecerit*, ibid. D.
 — 1986. A. *Denique*, l. *Denique*, 1798. B.
 — ibid. C. *mihi*, l. *mihi*, ibid. C.
 — ibid. D. *numiam*, l. *numiam*, ibid. D.
 — ibid. post *vestigium* *vox*, *quidem*, omisum est,
 ibid.
 — 1987. E. *diversa*, l. *diversa*, 1779. C.
 — 1988. C. *tamen*, l. *teram*, 1870. A.
 — ibid. *me tibi*, l. *te mihi*, ibid.
 — ibid. G. *vita*, l. *vitaque*, ibid. C.

Pag. 1989 D. *temporibus defunctis*, l. *temporibus nulla in re defunctis*, 1859. F.

— 1990. A. post *argumentum* vox, *Alajurem*, ommissa est, 1808. E.

— ibid. D. *rebus non longe*, l. *rebus longe*, 1809. A.

— ibid. G. *nystra*, l. *nystra*, 1784. E.

— 1992. E. conj. *etiam*, ommissa, 1883. C.

— ibid. F. pron. *ego*, ommissum, ibid. D.

— 1995. G. *moriditas*, l. *indolitas*, 1886. C.

— 1997. B. *quam de*, l. *quam qua de*, ibid. D.

— ibid. C. *dices*, l. *disces*, ibid. E.

— 1999. E. vox, *maxime*, ommissa, 1853. A.

— 2000. D. *accepimus*, l. *nuper accepimus*, 1871. C.

— 2002. C. *tamen*, l. *tum*, ibid. E.

— ibid. D. *semper meminimus*, l. *semper meminimus & meminimus*, ibid. F.

— ibid. *regu*, l. *reget*, ibid.

— ibid. E. conj. *nam*, ommissa, 1854. A.

— ibid. F. tres voces, *nusquam non amans*, ommissa, ibid. B.

— 2003. F. *cedant*, l. *condant*, 1800. A.

— 2044. D. *convulsis*, l. *convulsis*, 1710. A.

— ibid. G. *demandam praevideram*, l. *demandam praeviderem*, ibid. C.

— 2046. D. *inceptam*, l. *inceptatam*, 1790. B.

— 2047. F. *naquiar*, l. *naquiar*, 1791. A.

— 2048. E. *verisimilis*, l. *verisimilis*, ibid. F.

Hæc speciminis ergo, quæ hinc inde carptim excerptimus, longe plura annotari, præcipue ex Auctariis *Mori & Vivis*, ubi integri versus sæpissime omissi sunt, si operæ pretium fuisset.

I N D E X

rerum ac vocum, quæ in hoc Tomo III. occurrunt.

quoque quid significat? Col. 1450. B.
Abbas sut Episcopus quomodo eligendus? 317. F.
Abbas Bertinicus quomodo Erasmus dimisit, & quid ei pollicetur? 160. A.
 — quantum ad ejusdem nomen exaltatur? 163. C.
 — ejusdem studiosissimus? *ibid.*
 — multa de eodem amarissime percontatur, *ibid.* D.
Abbas Divi Huberti, homo miræ benignitatis, doctos unice colit, 1683. C.
Abbas quidam, Dñine frater, 61. C. D. E. 89. B.
Abbas quidem egregie stolidus faveri Leo, 561. D. 177. A.
 — ejusdem nactus appellavit factas Annotationes, 177. A.
Abbas quidam, vir singulari humanitate præditus, 795. D.
 — quod didicimus & debet & potest componere? *ibid.* F.
Abbas S. Rationis Gasdenius quid Erasmo paravit? 711. F.
 — quod minus eodem mitit, & quon in finem? 648. E. F.
Abel a Collier, unde Collier.
Abraham, hospitalitatis & magister & exemplum, cur Deo charus fuit? 1482. A.
Abraha Basilidis heretici? 573. F.
Abusus qui in Ecclesiis irrepserunt? 1127. A.
Abus quomodo acceptus? 398. E.
Abacus, Beræ Syrac Episcopus, in qua Synodo adfuit? 1341. C.
Academia in Germania tot fere sunt, quot oppida, 689. B.
 — harum nulla pene est quæ non magnis salariis accersat linguarum professores, *ibid.*
Academia tres damnavit Lutherum, 675. C.
 — omnes ferme totius orbis ad sobrietatem quamdam sese componunt, 688. F.
Academia Causabrigensis baudquaquam incelebris, 130. A. 408. A.
 — quid vulgo tradebatur in ea? 110. A.
 — quænam accesserunt ad illam instaurandam? *ibid.*
 — cum quibus Scholis certare potest? *ibid.*
 — quales habet viros? *ibid.* B.
 — in ea tranquille traduntur Græcæ literæ, & unde? 408. A.
 — illius princeps Joannes Fischerus, *ibid.*
 — omnibus floret ornamentis, 538. B.
 — in illa quænam inter Theologos disputationes agitantur? 689. A.
Academia Colonienfis germana Lovanienfis, 218. B.
 — diffidius numerum constituitur, 217. C.
 — quales propugnatores temper habuisse dicitur? 405. D.
Academia Complutenfis unde celebritatem nominis aspicata est? 689. B.
 — præcipuum illius ornamentum quis est? *ibid.*
Academia Erphordienfis vel Erfordienfis quibus studiis exornatur expoliturque, & a quo? 334. C. D.
 — in eam propensæ animi voluntas Erasmo, *ibid.* F.
 — ejus industria redditor celebrior? 418. E.
 — illius studium ac favor in Erasmo, 429. D.
Academia Lipsienfis olim celeberrima ac solentibus studiis florens, 567. D.
 — quomodo, quantum, & per quem ornata? *ibid.*
 — in ea regnat Cæcus, doctoque litteris Græcas, 116. C.
Academia Lovanienfis qua ætate cumprimis florens? 319. D.
 — hic peculiariter faveri ear acquirit? 367. B.
 — in ea tranquillissime florere solent litterarum studia, 405. C.
 — unde maris tumultibus agitur? *ibid.*
 — quales juvenes habere dicitur? 409. B.

quo se profert illius tyrannia? 433. E.
 — in ea quænam tragediæ excutunt? 434. D.
 — magna hujus pars cuius morbi contagio lymphata fertur? 444. F.
 — unde tanta prædicatur, & digna aliis, quorum arbitrio moderetur? 523. E.
 — illius proceres quod Collegium & quos Professores non ferunt? 535. F.
 — quando frigeat, & unde facta celebrior? 536. A.
 — quæ res illi non mediocriter dedecorosa? 585. F.
 — quid illius dignitatem obscurare dicitur? 588. F.
 — ad quid instituta existimatur? 589. A.
 — frequentia fere nulli cedit, 651. B.
 — quod opus illi futurum magno ornamento? *ibid.* C.
 — cuius ditionis ornamentum unicuique est? 811. B.
 — unde non cedit Academiæ Parisiensi? *ibid.*
 — nulla minus infecta est Lutheranæ negotio, *ibid.*
 — quid illi imputari non debet? *ibid.*
Academia Oxoniensis inclyta ac vetustissima, 321. D. 408. A. 689. A.
 — quoddam beneficium ei præstatur? 321. D.
 — in illa traduntur Græcæ literæ, 408. A.
 — in ea quis satis feliciter Græca profuerit? *ibid.*
 — illæ quæ desuechatur in Græcis litteris? *ibid.*
 — quid ibi fabulis quibuldam denuntiatum a Rege? *ibid.* B.
 — quibus linguis, studiis, ac moribus condecoratur? 538. B.
 — quorum opera nonnulli oblectata dicitur, & a quibus vindicta? 689. A.
Academia Parisiensis quid addit pristinis suis studiis? 335. B.
 — ad quos fontes recurrit, & cum quibus non tenet? *ibid.* C.
 — illius cardor & civilitas erga quem prædicatur? 535. E.
 — in quo literarum genere semper primas tenet? *ibid.* F.
 — qua de re illius iudicium expectabatur? 577. E.
 — in re Theologica locum præcipuum semper tenet, 600. C.
Academiarum duarum præjudicium exitit adversus Lutherum, 600. E.
Academiarum illius illius Græcæ disceptationes, Græca præmia, 79. E.
 — quid illa significum? *ibid.*
Academiarum (Martianus) Siculus qualis vir? 280. D.
 — sua familiaritas non mediocri voluptati fuit Erasmo, *ibid.*
 — quanto desiderio ejusdem teneatur? 1591. F. 1692. A. B.
Accersi qui & unde? 11. F.
Accidit quidam a quo salutem attulit Zasio? 1544. B.
Accus quomodo respondet Pacuvio? 1783. F. 1784. A.
Accusari, 81. F.
Accusari, 57. F.
Accusari per Homerum boccinatorem innovit, 138. C.
 — a mendacio maxime abhorrebat, 164. E.
 — rei bellicæ scientissimus, 174. A.
 — pessimus boni Principis exemplar, 171. D.
 — ob quod morietur, & unde peritiam contentio-
 nis iræque detestatur? 311. B.
 — illius victoriam quid illustravit? 495. B.
 — inter ipsum & Heliorem qualis fuit pugna? 812. A.
Ægyptus Ægyptus, 56. A.
Adamas adamandus ille multos adamantes Ecclesiæ genuit, 1848. B.
 — cur & quomodo castigabat corpus suum & in ser-
 vutem redigebat? *ibid.* B. C.
 — apud quos & unde clarum ac gratiosum nomen
 sibi peperit? *ibid.* C.
Adamas unde indominum nomen obtinuit? 1846. E.
Adamas vultuarii, 35. E.
Adamas liberior etiam inter amicos non semper succe-
 dit, 184. F.
 Tom. III. Hh h h h h — tem-

Æquina (Paulus) stupet lingua foras audiendus, 289. F. 250. A.
Ægræus (Sylvius) quæ gravamina reddidit Erasmo? 721. C.
 — omnia exaggerare solet, 1860. C.
Ægyptii quomodo Regis imaginem exprimebant? 1098. D.
 — cur sceptri imponebant oculum? *ibid.*
 — cur sceptri summo suffigio aquilam vel hippopotamum imponebant? *ibid.*
Ægyptii per quas plagas ad penitentiam invitati? 1229. F.
Ægyptius ægyptiæ, 56. A.
Ægyptus, regio Africa olim celeberrima, nunc sub potestate Turcarum, 274. F.
Ælius Lampadius, vide *Lampadius*.
Ælius Spartianus, vide *Spartianus*.
Æmilus (Æmilus ab) quomodo lecturas *Enchiridion* Erasmi? 1191. C. E.
 — sua Operis codicem unum eidem missurus, 1192. A.
 — eadem summas laudes tribuit, & familiariter amatur ab eodem, *ibid.*
Æmilus ab *Æmilia*, vide *Æmilia*.
Æmilius (Paulus) Veronensis quo remigraturus? 58. C. E.
 — illius in Erasmus benevolentia, *ibid.*
 — rerum Gallicarum historiam, opus absolutissimum, evulgar, 184. F.
 — vir non minus doctus, quam diligens, *ibid.* 185. A.
 — quos libros formula excudendos Badio tradidit? 462. C.
 — vir doctissimus & sanctissimus, 1643. F.
 — scripsit de rebus Gallicis, *ibid.*
 — illius Historia quo aliter dicitur? 1669. C.
Æmilius Probus, vide *Probus*.
Æmulus quidam Mithridatis, qui omnes pene linguas novit, apud quem est? 314. F.
Æneus Pius, vide *Pius*.
Æneus Sylvius, vide *Sylvius*.
Æneas, vir fortis, non congressus est cum Sirenibus, 57. D.
 — illius virtus quomodo effulsit? 84. A.
 — illius laudem quo suxit? 495. B.
 — quomodo sevit in Turnum? 531. E.
 — quid vixit rursus ipsi clementiam? *ibid.*
Ænigmatæ figuræ, 65. C.
Ænigmatæ, 57. A.
Æolus, Rex & Deus ventorum dicitur Poëtis, 69. F.
Æschines quomodo Socratem sibi devotum reddidit? 1855. C.
Æsculapium agere, 133. D.
Æsculapius, a vanis genibus olim creditus Deus Medicinæ, cur conqueritur in quodam Carmine? 1857. C.
Ægyptus ægypti, 63. C.
Æthiopia Germanica, 160. E.
Ælius rerum sulicarum, 26. B.
Ætas fugax non quibuscumque rebus est impendenda, 104. B.
 — quæ magis idonea discendis optimis moribus ac disciplinis? 971. D.
 — quæ aptissima ad studia? 1458. D.
Æthiopes, populi Africa, vulgo dicti Abissini, illorumque regio Æthiopia vocata, pars Africa sub Zona torrida intra Arabiam & Ægyptum, 318. C.
Æna carbonibus exustur Empedoclem, 612. C.
Æstivum affectu vincere, 140. E.
Æstivus corporis quomodo sumendus? 1034. C.
Æstus omnis humanus cui ponendus est? 448. A.
Æstus (Wolfgangus ab) viroratusissimus & Præfectus christianus, 957. D. E.
 — studiorum negotio magnopere faver, *ibid.*
Ælius (Hermicus) quid adungere cepit pristinis Astrologiæ ac Medicinæ studiis? 289. E.
 — quid mature cepit, virenti adhuc ætate? *ibid.*
Africa, una ex quatuor mundi partibus, Meridiem verius, 400. C.
 — in ea mire ingebant studia litterarum, *ibid.*

— quos viros olim edidit? 479. A.
Africana gens nec sobria, nec satis firma fidei, novarumque rerum supra modum avida, 1246. D.
Africanus in decretis comprehendere licet suavi eloquentiæ affectationem, 695. E.
 — apud illos quando & quanta sua Dialectice reditas? 1248. E.
Agamemnon Homericus quos habere optabat? 306. B. 1255. C.
Agathus (Hieronimus) ad quem litteras scribit? 652. A.
 — ipsius ingenium cui placet? *ibid.*
 — morum integritate præsertim commendatus, *ibid.* B.
 — ubi hæbit illi extra ordinem profecti, seu Græce, seu Hebræice? *ibid.*
 — ubi erat illi cum viis probissimis optimæque fidei? *ibid.*
 — quo advolaturus, & quo auctore? *ibid.* D.
 — quod cæsum ipsi placuit, & cuius gentis humanitas non displicebat? 651. C.
 — Erasmus joan vocat Hieronymianum, 1106. F.
 — ejusdem studiosissimus, 1107. A.
Agilæus, 99. C.
Agor iternatione redditur vegetior, 178. B.
Aggeus (Augustinus) cui donat Puerarcha librum de *inventa bene valentibus*, 1215. C.
 — in tempora miferarum & æternarum plena incidit, 1549. E.
Agrippinus Prior optimus a quo salutandus? 1639. D.
Agriæla (Georgius) dialogum de *monachis* edidit, quem magna cum voluptate legit Erasmus, 1157. D.
 — ab ipsius ingenio nihil mediocre expectatur, *ibid.* E.
 — ipsius *Prognostica* quis libenter excusatur? *ibid.* E. F.
 — homo egregie doctus, brevique inter litterarum rei proceres præcipuo loco futurus, 1416. D.
 — quodnam Opus habet in manibus? *ibid.* E.
Agriæla (Rodolphus vel Rodolphus) Annam, beatæ Virginis matrem, & sanctissimi Jesu aviam, facundissimus literis celebravit, 83. E.
 — illius opuscula, 94. D.
 — quid apud illum compertit Erasmus? 123. F.
 — quem virum haberet Germania? *ibid.* 214. A.
 — Observationem quandam habuit Mediolani, 1070. E.
 — ab illo nihil profectus, quod non divinitatem quandam sparet, *ibid.*
 — illius Opus de *Inventione Rhetorica* quæ oneravit Commentarius? *ibid.* F.
 — illius codex typis Tarvisii excusus cui profuit in edendo Seneca? 1145. D.
 — homo vere divinus, 1145. E. 1535. C.
 — ipsius lucubraciones jandum exspectantur, 1533. C. 1659. C.
 — libaria illius suppellex apparatusque a quo negligenter & etiam cumulus aservata? 1576. C.
 — Alexandri Præceptoris Erasmi quondam Præceptor, 1798. A.
 — Græcam linguam non minus quam Latinam coluit, *ibid.*
 — vir cum omnium liberalium artium egregie eruditus, tum Oratoris & Poëtice præfissimus, *ibid.*
 — ipsius Dialecticæ lectu peragat, 1813. B.
Agriæla a quo inventa? 956. F.
Agrippa (Henr. Cornélius) apud quem plures dies fuit, & de Erasmi doctrina suspensissime confabulatur? 1751. C. D.
 — quid declarat Erasmus; cumque rogat? *ibid.* D. E.
 — illius violentia non probatur quibuscumque, 1416. E.
 — unde feliciter oppedit Theologus ac Monachus? *ibid.*
 — cui se profectus a consiliis? *ibid.*
Ajaces chryseus, 96. E.
Al mudar, 115. E.
Alamirus (Petrus) quid dicit? 172. D.
 — homo non infelicitus quid affirmat? 481. E.
 — quos & quas epistolæ profert? *ibid.* F.
 — ipsius diligentia laudatur, 549. B. 617. F.
 — cuius cubricula regia esse dicebat? 551. D. 619. E.

- Alanus* quidam cur revocatus? 117. B.
 — Thalei amicus, 131. E.
Alardus (Amblardus) Carolo Sabaudie Duci a secretis, 1731. B.
 — contra quos Erasmi causam agit? *ibid.* D.
Alardus (Ludovicus) juvenis in Erasmo studiosissimus, 1016. D. 1731. F.
 — ingenii fortunæque ornamenti cumulatissime locuples, 1016. D.
 — quod ipse confectum non probatur ab Erasmo? *ibid.* E. F.
 — quid ipsi narratur ab eodem? 1027. B. C. &c.
 — de se modeste, & de eodem magnifice sentit, 1730. F. 1731. A.
 — quem sua colonibus depingit eodem? 1731. B. C. &c.
 — qua de re præmonendum eundem censuit? *ibid.* E.
Alardus Amstelredam in Augustini textu multa parum attente recognoscit, 1024. E.
 — *Legendum Sanctum* ut nugatissimum & infantissimum nihil moratur, *ibid.* E.
 — quid dicit de quadam historia Augustini & pueri cupidum? 1560. D. E. F.
 — quod Græcæcismum Erasmi carmen interpretatur? 1561. A. B.
 — quorum Tyrocinia domi suæ diligenter servat? *ibid.* A.
Alardus quatuor notati? 618. B.
Alba Dux cur Luthero infensus dicitur? 705. E.
 — quam conditionis ostendit Vivere, & quid cupit ab illo fieri? 711. F.
 — quod respondit Fratri cuidam Dominicano? 712. A.
 — quem præficit erudiendi suis nepotibus? 712. A.
Albanus quidam quibus notus ac charissimus? 1139. F.
 — Erasmi amicus, a quo benigniter acceptus? 1258. E. F.
 — ubi invisit Erasimum, & quid ab eo petiit? *ibid.* F.
 — cui dixit libellum ab se editum? *ibid.*
Albericus (Clausius) a quo invitatus? 1753. D.
Albericus, Cardinalis, & Archiepiscopus Moguntienensis & Magdeburgensis, 350. D.
 — unde cepit se ingens quoddam desiderium videnti eundem? *ibid.* E.
 — quid magis ex dignitate sua arbitratum est? *ibid.*
 — quantum fortunæ suæ defuisse putabat? *ibid.*
 — unde se felicem existimavit? *ibid.*
 — quid ætate sua magis desiderari potuisse dicit? *ibid.* F.
 — quid dolendum magis fuisse censet? *ibid.*
 — quanto desiderio tenetur videnti & audiendi Erasimum? 351. A.
 — quid futurum sperat? *ibid.*
 — quodnam poculum dono misit Erasmo? 383. E. 483. A.
 — literas multo humanissimas ad eundem scribit, 1288. B. 483. A.
 — quantum libellus ipsi mittitur? 433. C.
 — huic libello cur præfixa epistola sit? *ibid.* D.
 — unde multum laudis, imo gratiæ sibi parit? 441. E.
 — quibus negotiis implicatur? 451. B.
 — quod amantissime testatur Erasmo? *ibid.*
 — quid sibi non parum placet? *ibid.* C.
 — unde eharum habet & cupidissime complectitur Pacem? *ibid.*
 — ad quid hortatur Erasimum, & quid ei optare pollicetur? *ibid.* C. D.
 — unde libenter diligit Huterum? *ibid.* D.
 — quid ægre non tulit, & quid remittit? *ibid.*
 — unicuique Germaniæ ornamentum, 477. D.
 — quoniam alleluia in sum famulum? *ibid.*
 — quibus honorem habere coepit? 511. B.
 — unde rectius consulit sui tranquillitatem? 517. E.
 — præter literas quid ad Erasimum misit? 1284. A.
 — eundem amicitiam & præsentiam ardenter desiderat, 4605. F.
 — in Concilio Augustino donatur Cardinalis galeno, 1688. B.
Alberus, Dux Saxonie, Georgii Ducis pater, bellicæ rei peritia clarus, 560. D. 567. B.
Alberus Magnus Periphrasem Aristotelis se proficit, sed est verus illius Paraphrasis, 1912. C.
Albertus Pius, vide Pius.
Albras quidam mea fœmina ac intra deliria loco Grammaticæ substituit, 1897. C.
Albrus cupidum Epistolæ omnium stultissima exit, 803. C.
Albrus (Erasmus) agit ludi litterarii magistrum in oppido Smach, 831. E.
 — sub ipso nomine que exivit epistola? 818. E.
 — illius liber violentissimus in Erasimum scriptus quid clamatur? 1031. D.
Albrus, Ruvius Germaniæ celeberrimus, 433. B.
Alcander (Andreas) quanta eruditione & quibus moribus instructus & ornatus? 670. C.
 — quid sollicitè de sua declamatione monuit Erasimum? *ibid.* D.
 — cuius amici memoriam interire non posset? 715. D.
 — quem juvenem omni officiorum genere prosequitur? 716. A.
 — cum eruditione varia nec vulgari prudentiam singularem & admirabilem ingenii candorem copulavit, 907. D.
 — cuius incommodi nonnullam partem amolitus est? 1213. B.
 — ingenio candidissimo præditus est, 1416. F.
Alchibiades quantum Socrati debuit, & quid ab illo didicit? 197. D.
 — eundem tenaciter adhæsit, 1573. E.
Alcibi horti, 1540. D.
Alconara, sua florens Hollandie oppidum, capta ac direpta, 1624. D.
 — cur ibi mire sevitum est in mulieres quoque & pueros? *ibid.*
Alconarogus (Vincentius) quam tragediam excitat odio bonarum litterarum? 739. A.
 — unde multum profuisse factioni Lutherane dicitur? *ibid.* F.
Alcyonius (Petrus) egregie facundus, 161. C.
 — Marci Musuri discipulus, illiusque suggestum ascendendi magno animo est, 333. F.
 — multa e Greco in Romanum sermonem elegantissime vertit, *ibid.*
 — quanta Arpinatæ expressit *Orationes* plerisque Iocratæ ac Demosthenis? 334. A.
 — quantum candide veritè multa Aristoteli? *ibid.*
 — litterarum optimarum utrumque maximum alumnus, *ibid.*
 — Erasmi amantissimus, easque studiorum summus laudator, *ibid.*
 — inter quos recensendus? 808. F.
Aldenburghia arx, in Germania sita, 179. D.
Aldus officina præter profanos Auctores adhuc non ita multum dedit, 594. B.
Aldusius (Robertus) quod officium præstaturus Erasmo? 901. B.
 — quid rogatur ab eodem? *ibid.* C. D.
Aldus (Antonius) salutem dicit Erasmo, 1667. A.
Aldus (Manutius) Erasmi hospes, quoniam annos suæ perit, & quo animo? 788. D.
 — primus Demosthenem Oratorum principem edidit, 1448. E.
 — ob quid summo opere laudatus? 1608. E.
 — Andreas Mulus gener suavissimus ac charissimus, 1666. E.
 — quantum laboris & temporis consumpsit in emendando Terentio & Plauto? *ibid.* E. F.
 — que illius virtus & humanitas sua? *ibid.*
Aldus (Paulus) Erasimum salutat, 1667. A.
Alexander (Hieronymus) a quo creatus? 130. E.
 — verus Erasmi amicus, 506. D.
 — quid de ipso dicitur? 808. B. C.
 — Archiepiscopus Branduburgus, 810. B.
 — quem hostiliter impetisse dicitur? *ibid.* C.

- ejus colloquium fugiatur? *ibid.*
 — quem atrociter densus apud Cæsarem? *ibid.* D.
 — qualis vir predicatur? 544. C. D. F.
 — satis peritus trium linguarum, ad quam tragœdiam factus videtur? 592. C.
 — ubi aliquot Lutheri libros incendit? *ibid.*
 — communibus studiis musicisque officiis Erasmo conjunctissimus & verus amicus, 636. D.
 — vir modestus, humanus, ac suavissimis moribus, *ibid.*
 — quanta animi moderatione est? *ibid.* E.
 — ad quam rem organum longe accommodatissimum censetur? 651. B.
 — suapte natura satis infans, & habet pessimos infligatores, *ibid.*
 — quos libellos Erasmo omnes tribuit? *ibid.*
 — cujus scriptus, & quod opus illi displicuit? 663. B. 664. C.
 — quid cum illo diligenter actum ab Erasmo, & quid pernegavit se posse? 665. B.
 — quos libellos Erasmo tribui indicavit? *ibid.* F.
 — unde mutasse animum dicitur? 686. B.
 — Romam vocat Erasmo, *ibid.* C.
 — unde viſus est favore Bibbaldo? 669. D.
 — in quo negotio fortem ac strenuum virum se præbuit? 680. E.
 — illius consuetudo non minus amena quam erudita, *ibid.*
 — Nuncius Apostolicus, homo apprime doctus, & Erasmo conjunctissimus, 681. B.
 — quid in illo reprehenditur? 709. C.
 — quid Viventi jurasse dicitur? 710. F.
 — quem reliquit apud Cardinalem Leodensem? 717. A.
 — adversus quem molitur in aula Cæsaris? 741. B.
 — cum Erasmo suaviter vixit ac confabulatus est, 750. D.
 — nihil non fecit adversus Lutherum, 777. A.
 — quorum animam irritare in Erasmo conatus est? 817. C.
 — Archiepiscopus Brundisius, Galliam petiit, 851. A.
 — coram blandus est, absens alius est, *ibid.* F. 853. A.
 — admonuit Erasmi indixit silentium Laurentio Phrylio, 1087. E.
 — homo non superfluoſe verax quid de Erasmo diffeminavit? 1095. B.
 — unde gemina misera insignitus dicitur? 1456. E.
 — apud Cæsarem agit Legatum Anglicum, *ibid.*
 — Venetice plane vivit Episcopus, 1479. B.
 — Canonicus permixtus Ecclesiæ Leodensis, 1590. D.
 — vir indecussus doctissimus, cui rudimenta Græcæ tradidit? 1633. D.
 — uritur fama Erasmi, & affectus suos erumpere ſunt, 1705. F.
 — Alſte Funarum maxima, 1640. A.
 — Alexander ab Alexandro, vide Alexandro.
 — Alexander, Antiochie Episcopus, vir ob multa præclarâ Dei dona vehementer laudatus, 1343. D.
 — Chryſoſtomi nomen retulit in Præfatum catalogum, *ibid.*
 — Alexander Aphrodisiæ, vide Aphrodisiæ.
 — Alexander, Archiepiscopus D. Andreæ, quem codicem ostendit Erasmo? 1078. B.
 — Alexander, commentator Aristotelis, 1911. D.
 — quanta elegantia Veterum exprimit dicendi stylum? 1798. B.
 — ipsius Problemata in Latinum sermonem verſa, 1911. E.
 — Alexander Hegius, vide Hegius.
 — Alexander, Hierosolymitarum Episcopus, apud Palæſtinam præceptis auctoritate gaudet, 1849. A.
 — ad presbyterii honorem pertrahit Origenem, *ibid.*
 — Alexander, Jacobi Scotorum Regis filius, quo morbo laboravit? 986. D.
 — Alexander Magnus Chœrilum malum ferreumque scriptorem aluit, 84. E. 111. E.
 — qualis Erasmo videtur? 504. F.
 — lux gloriæ quo nomine detrahunt quidam? 150. A.
 — tanquam eximius & inimicibilis Princeps ab Historicis Græcis depictus, 271. C.
 — orbis prædo suſciſus, sed ubique felix verus dicendus, *ibid.*
 — non periculofior erat vino temulentus, quam ira atque ambitione, *ibid.*
 — sui impotens animi temeritas quo felicior erat, eò pernicioſior rebus humanis, *ibid.*
 — pessimus boni Principis exemplar, *ibid.* D.
 — quantis eladibus miscuit Africam, Europam, & Asiam? *ibid.*
 — ingens ipsius ambitio, *ibid.*
 — illi pesti longevitatem negavit Fortuna, cæteris in rebus nimium indulgens, *ibid.*
 — illius optimum dærum, 1295. D.
 — in honore habuit Aristotem, 1773. F.
 — eur Achillem felicem prædicabat? 1818. E.
 — Alexander Pontifex Romanus quid de Monacho Mendicis dicere solebat? 168. E.
 — eur ex uno Jubilæo fecit duos? 454. B.
 — Alexander quidam Auditor, 130. A.
 — Alexander quidam cujus præceptor, & cujus magistri non degener discipulus? 1798. A.
 — Græcarum literarum non omnino ignarus, *ibid.*
 — Alexander quidam, juvenis longe candidissimus, 559. A.
 — quid reddidit Erasmo? *ibid.*
 — Alexander, Secretarius Comitis a Nassauwen, quid monetur & rogatur ab Erasmo? 1695. C. 1696. E.
 — Alexander Severus, vide Severus.
 — Alexander pseudomantis jactantia quæ? 878. D.
 — Alexander (Alexander ab) novit omnes celebres Italiæ viros, omnibusque visus est familiariter, 1758. D.
 — Laurentium Vellam odit, subinde Grammaticum appellant, *ibid.*
 — Alexus Turco, vide Turco.
 — Alfonso Ferrandus, vide Ferrandus.
 — Alfonso Pontica, vide Pontica.
 — Algeris, ex Scholastico Monacho Benedictinus, contra Berengarium scribit, 1275. C.
 — Scriptor Guimondo sedator est & religioſus, *ibid.*
 — Dialectices ac reliquæ Philosophiæ belle peritus, *ibid.*
 — in Canonicis Scripturis & præcis Doctoribus studioſe versatus, *ibid.*
 — quantum habet eloquentiæ, & quibus rationibus agit? *ibid.* D.
 — Algeris, vel Alger, sive Patagibus, (Livinus) qua de re admonetur? 546. B. C.
 — a quo non discedere ipsum oportet? *ibid.* C.
 — quibus plurimum debet? *ibid.* D.
 — quorum exemplo incitandus, & ad quid? *ibid.* E. F.
 — quot annos servivit Erasmo? 902. A.
 — cui & a quo commendatus? *ibid.*
 — juvenis bona quæpiam fortuna dignus, *ibid.*
 — quantum profectus in bonis literis ac disciplinis? *ibid.* B.
 — ob quid Gandavi natus dicitur? *ibid.*
 — cujus literas misit Vicco? 1879. E.
 — Almo dolori modum præſcribere facile est, 302. C.
 — Alu aliter ludum jocanturque, 456. C.
 — Alu alia delectant studia, 217. C.
 — Almazus (Joannes) Erasmi amicus, 932. E.
 — Alſia, mater Margareta Roperis, matrona ornatissima, 1232. D.
 — Aloſius Bragadenus, vide Bragadenus.
 — Aloſius Marianus, vide Marianus.
 — Aloſius quidam nomine Erasmi salutandus, 252. C.
 — Alphonsus Manricus, vide Manricus.
 — Alphonsus Valdeſus, vide Valdeſus.
 — Alphonsus Verveſus, vide Verveſus.
 — Alur e ministris Erasmi Lovanium ablegatus, alter ab oculis laborat, 185. B.
 — Tem. III. liliii Alva-

- Alvarus* Hispanus nimis immoderate scripsit de potestate Romani Pontificis, 515. F.
- in multis errasse dicitur, 517. A.
- *Pærenianus* Pontificus, compilationem de potestate Papæ & Cardinalium scripsit, 1605. B.
- quod carmen ad *Erasmum* misit? 1857. D.
- Alastensis* (Theodericus) Typographus quidam, 525. F.
- quid illi semper fuisse *Erasmum*? *ibid.* 526. A.
- cuius congerio, & a quo filandus? 790. E.
- impresse Opus Similitudinum *Erasmi*, 1561. D.
- Amantii* codex fides verus, sed valde mendosus, ex Collegio Canonorum Goriendonchiensi esse creditur, 1239. E.
- Amantius* excusant, 11. B.
- Amantium* ire, amoris redintegratio, 1417. B.
- Amianus*, urbs Gallie & caput Picardie, 69. F.
- Amibius* ludis quam violentum calcar habet? 517. B.
- Amobius* morbus est ingens, 728. D.
- alius nervus qui sonat? 729. A.
- Amoldus Alardus*, vide *Alardus*.
- Amulphus* vel dñs *tymphe* *erubet*, 115. E.
- Amvrfar* Divus alioquinbus est aliquanto obscurior, 399. E.
- illum ex Germanicorum ordine fuisse, cur negari non potest? 128. D.
- quomodo electus fuisse dicitur? 510. B.
- in sua libris quid factum deprehenditur? 692. C.
- sua fere haust ex Origene locutionibus, 703. B.
- qua in re superavit Ciceronis copiam? 779. A.
- qualis Scriptor prædicator, & cur *medifus* *Dædæ* vocatur? 591. C. D.
- cur a Theodolfo Meholham legatur? 992. B.
- in quo scilicet Babylæ, & quale exemplum edidit omnibus Monachis? 992. F.
- cur Theodolum ab Ecclesiæ foribus submovit? 993. A. B.
- a nomine non honorifice citatur, 994. C.
- melius sua facundia virginis & Maurania Mediolani pellexit, 994. D.
- quem grandem cetum in Ecclesiæ fagenam pertraxit? *ibid.*
- quo scribendi genere usus est? 995. C. D.
- quantum urbes regione que faverit illi debent? 995. F.
- ubi natus, Præfex, & Præful fuit? *ibid.*
- insignis Christianus potius Doctus, *ibid.*
- vixit infubribus, sed scripsit omnibus, *ibid.*
- scribit ad Sabinum Episcopum, plerique e Greco interpretatur, 1591. E.
- ab hæresi Valentiana ad Catholicæ doctrinæ lacem a quo reductus? 1848. B.
- Ambrosius Gumpenbergius*, vide *Gumpenbergius*.
- Ambrosius Leo*, vide *Leo*.
- Ambrosius Pelargus*, vide *Pelargus*.
- Ambrosius Syragrus*, vide *Syragus*.
- Amerbachii* fratres tres, juvenes doctissimi, 143. C.
- Hebræicarum literarum pulchre docti, *ibid.*
- in eodendū Hieronymum adsciti ab *Erasmo*, *ibid.*
- huic operi plurimum momenti afferunt, 154. C.
- quibus literis instructi fuerunt? *ibid.* D. 1249. C.
- Amerbachius* (Basilus) Joannis Amerbachii filius, ad quid trium linguarum peritia institutus? 1249. C.
- quomodo & ad pietatem & ad eruditionem educatus? *ibid.*
- quæ provincia sibi delegata a patre notione? *ibid.*
- Amerbachius* (Basilus) Joannis Amerbachii filius, adolescens virtute & doctrina clarus, 123. E. 1249. C.
- quid prædicare non cessat? 133. E.
- quid illi infertum? 238. D.
- unde unice diligunt ab *Erasmo*? *ibid.* F.
- qualem prædicit eundem? 195. F.
- pro munere eundem cohi, 196. B.
- juvenis omnibus rebus altissimè expetitus, 348. A.
- unde felix existimatur? 350. D.
- candidus ac bene oculis præco ludum *Andreas* *Alchis*, 670. B. 715. F.
- in deliciis habet ejusdem locutiones, 670. B.
- vir fidei spectatissimæ, & eodem *Erasmo*que amicissimus, 715. C.
- qualis juvenis prædicator? *ibid.* F.
- futurus est aliquando magnus Germanie sue ornamentum, *ibid.*
- unde mire exultavit? 1075. E.
- quantum provincia sibi delegata a patre notione? 1249. C.
- ad quid trium linguarum peritia institutus? *ibid.*
- quomodo & ad pietatem & ad eruditionem educatus? *ibid.*
- illius phrafi non ita multum codis Politianice, 1289. C.
- dialogum de studiis recte infinuandis misit *Erasmo*, 1474. C.
- juvenis modestus iuxta atque eruditus, 1532. C.
- Juris Cæsarei Professor in Academia Basilienfi, vir optimus, & quibus amicis? 1733. C.
- Amerbachius* (Bruno) Joannis Amerbachii filius, quid amplectitur in somnia? 354. D. 1249. C.
- quæ provincia sibi delegata a patre notione? 1249. C.
- ad quid trium peritia linguarum institutus? *ibid.*
- quomodo & ad pietatem & ad eruditionem educatus? *ibid.*
- quæ literas Rhenano reddidit? 1604. E.
- Amerbachius* (Joannes) vir ad usque salubris, quid recitavit *Erasmo*? 1221. C.
- vir omnium optimus, singulari pietate, re fit beatus, sed animi doctus longe beator, 154. D. 1249. B.
- quantum laborem & quæque sumptus impendit in edendo *Augustino*? 1249. B.
- quam provinciam tribus suis filiis moriens delegavit? *ibid.* C.
- ad quid trium peritia linguarum illos instituendos curavit? *ibid.*
- quomodo illos & ad pietatem & ad eruditionem educavit? *ibid.*
- Amicus* quis? 512. B.
- Amicus* in joco quidem ludendus, 1835. B.
- Amicus* pluraquam *Pylæus*, 115. F.
- Amicus* quidam *Erasmi* ob quid notatur? 337. C.
- Amicus* Cæciliæ opibus anteposendi, 55. D.
- certissimi aut perpauci, aut fortasse nulli, 61. B.
- potentes in Anglia *Erasmi*, 141. C.
- non blandissimi permixti, *ibid.*
- nonnulli, quos tamen secum circumfert *Erasmus*, 130. F.
- multa suggerunt, sed nulli plura quam boni edocet, 161. A.
- qui nunquam ex animo amici fuisse existimant? 421. B. 423. B. 428. C.
- *Erasmi* non vulgares quid pleno ore de illo affirmant? 296. A.
- Amicus* bonus parcius utendum, 41. D.
- suavia fidendum non est, sed tamen abutendum, ut parcius ledant, 1053. B.
- mediocribus de mediocribus beneficiis gratis agi convenit, 164. E.
- sinceris utendum, fidei abutendum, 204. C.
- Amicus* *Erasmi* Cantabrigianis quid gratissimum? 197. A.
- scribit incumbunt literis Græcia, *ibid.* B.
- editioni *Erasmi* in N. T. Testamentum magnopere favent, *ibid.*
- Amicus* fido bonoque nihil pretiosius, 148. F.
- sincero nulla pallio pretiosior, 1484. C.
- Amicorum* omnis communis, 109. E.
- Amicus* quibus assidubus prosequi & quibus officiis adesse oportet? 354. A.
- amicum agere quando convenit? *ibid.*
- illum corrigere errantem, fides est, 1835. D.
- Amicus* civis inter studiosos omnes intercedere solet, 321. B.
- jucundior esse dicitur & cum multis communis, 332. C.
- vera quid proferri ignorat? 435. C.

— quomodo conciliatur? 1078. E.
— unde frugeſcit colliturque? 1611. F.
— quid de illa ſenſerunt ſapientes? *ibid.* 1613. A.
— quæ deſineſce potuit, vera nunquam fuit, 1834. E.
— illius rarum exemplum, 131. C.
— illius quod præcipuum fit officium, 892. C.
— in præcipua illius parte quid olim ponebatur?
1288. F.
Amicus Pyladeæ, 52. B.
— *Amicus* ſunt mortales, inimicitie immortales, 1295. B.
— *Amicus* (Petrus) juvenis moribus ingenioque longe can-
didiffimo, quo commigravit? 603. A.
— complures annos egiſt cum *Agidino* Buſſidio, ejui-
que liberos inſtituit, *ibid.*
— quantum eidem charus fuit, & ob quid? *ibid.*
— fortuna aſpiciſſima dignus cenitur, *ibid.*
— eſt utraque lingue pulchre peritus, *ibid.*
— in *Juris* ſtudio nec pauci anni nec infeſteſter ver-
ſatus, *ibid.*
— notarius eſt haud male fidei, *ibid.*
— unde exiſtimat ſe bonis omnibus commendabilio-
rem fore? *ibid.* B.
— cui commendatur, & a quo? *ibid.*
— a quo Baſileam adductuſ? 1369. B.
— *Amittenda* verbum quando oportet in totum a Chriſti-
anorum ſermonibus eſſe ſublatum? 1413. D.
Amicus (Andrew) 102. E.
— ſummi honores merent illum, 103. D.
— illius *Pangroſus*, 104. A.
— iudicem cenſoremque ejusdem facit *Eraſmum*, *ibid.*
— illius ſchedule neglectum ſcriptæ, *ibid.* B.
— quid eſſigiat? *ibid.* C.
— quid narrat? *ibid.* C. D.
— illius Hiſtoria de Scoticis conſtituta, 105. B.
— quo exhibuit *Eraſmum*? 107. F.
— illius mores mellioſiſſimi, *ibid.*
— illius animus regis fortuna dignus, *ibid.*
— vitæ cultrenſis ſuam graphicè depinxit, 109. B.
— apud *Morum* agit, & in Collegio dñi *Thomæ*
verſatur, 110. A.
— omnium mortalium *Eraſmo* chariſſimus, *ibid.* D.
— quid accipit ab eodem? *ibid.* E. F. 111. A.
— optime ſenſit de illo, ut & de litteris carminibuſ-
que, *ibid.* C. D. E.
— quem ſe arbitratuſ, & coi non invidet? *ibid.* E.
— quid nunciat *Eraſmo*? *ibid.* F.
— in Collegium dñi *Thomæ* immigravit, 112. A.
— neſcit quo raſſo in Angliâ victurus ſit, *ibid.*
— ad quid poſtatur? *ibid.*
— illius *Jambi*, *ibid.* B.
— quid poſtulat *Eraſmo*? *ibid.*
— quid illum rogat? *ibid.* C.
— vulgus Cantabrigieſe curpit, *ibid.* E. F.
— quid conſtituſ eſt? *ibid.* F.
— quid in manu reddidit? 113. A.
— quid reſpondit? *ibid.*
— cur *Jovem* ſibi iratiſſimum dicit? *ibid.* B.
— quid ſibi dolet, & de quo gaudet? *ibid.* D.
— quid *Eraſmo* promittit, & quid illum rogat? *ibid.*
— cur in catrucinas Cantabrigieſes invehitur? *ibid.*
— cur vinum *Eraſmo* remiſiſ? *ibid.* F.
— quid tentabat? *ibid.*
— quid audivit ex *Linacio*? 114. A.
— ob quid *Eraſmum* beatum præſe judicat? *ibid.* A. B.
— qua de re gaudet? *ibid.* C.
— quid curabat? *ibid.*
— de alvario, quo ſe recipit *Eraſmus*, nihil certi
habet quod ſcribat, *ibid.* D.
— cur *Morum* non vidit? *ibid.* E. *
— quid promittit *Eraſmo*, & quid illum rogat? *ibid.*
— acre bellum ſibi eſt cum *Gallio*, *ibid.* F.
— ſuæ litteræ candide atque doctæ, 115. B.
— amicus pluſquam *Pyladeus*, *ibid.* F.
— quid non ignorat? 116. F. 117. A.
— quid agnoſcit? 117. A.
— quid ſibi pergratum? *ibid.*
— quid ſe *Nureo* pulchriorem reddere poſſe dicit?
ibid.

— cur triſtatur? *ibid.*
— quid fecit & facturus eſt in gratiam *Eraſmi*?
ibid. B.
— quid optat? *ibid.* C.
— quid accepit a Bibliopola? *ibid.*
— cur mire civilis? 119. F.
— *Charinbus*, & amicitie lenitateſ natus, 120. A.
— quid *Eraſmo* nunciat? *ibid.* B.
— in quodam invehitur, *ibid.* F.
— quid dedit eundem Sacerdoti, & quid illi ſigni-
ficavit? 121. A.
— quid monet *Eraſmum*? *ibid.*
— litteræ ex Italia accipit, *ibid.* B.
— quid ab *Eraſmo* petit? *ibid.*
— quid ſuæ litteræ faciunt? *ibid.* C.
— cur poli *Novæ* ipſum cruciat? *ibid.* E.
— Secretarius Regis, 122. F.
— quid declarat *Eraſmo*? 123. B.
— quo equo eundem dorabat? *ibid.* C.
— præcipuum quoddam *Brannæ* ornamentum,
129. E.
— quid mittit ad *Richardum* Pacum? *ibid.*
— quid *Eraſmo* gratulatur, & quid ſperat? 139.
A. B.
— ad quos ſcripſerit? *ibid.* B.
— quodam *Eraſmi* conſilium probat, & cur? *ibid.* C.
— quid eundem monet? *ibid.*
— quemſam ſub nomine *ſapientis* notat, *ibid.*
— quem allocutus eſt? *ibid.* D.
— ſuæ poemata, ac præſatio quæ? 147. B. C.
— quid de duplici ſuæ præſatione dicit? 155. B.
— quid *Eraſmo* commendat, & quid eum rogat?
ibid.
— ob quid gaudet, & quid movet? *ibid.* C.
— Bibliopolam Italum nullum novit, *ibid.*
— cui *Eraſmum* commendavit? *ibid.* 163. C.
— curam male precatur, & ob quid? 155. C.
— quid de rebus *Brannæ* nova? *ibid.* D.
— quibus vocibus abundat? *ibid.*
— quid dedit amico eundem ſuo? 156. A. B.
— Breve Pontifici cur ſervat? *ibid.* B.
— quid ſandire avert? *ibid.*
— *Eraſmum* mire laudat, *ibid.*
— *Julianum* nomen odit, *ibid.* C.
— cuius & apud quos nunciat? 159. A.
— quid *Leo* X. Pontifici ſignificabit? *ibid.*
— ipſi gratiſſimæ litteræ *Eraſmi*, 163. C.
— quem convenit, quid eidem ostendit, & quem
libellum ei oſtendit? *ibid.* D.
— quid rogare cepit? *ibid.*
— quem *Eraſmum* eſſe dicit? *ibid.* E.
— quodnam vinum ad eundem mittit? *ibid.*
— de quo eidem gratulatur? *ibid.* F.
— qua de re non erit magnopere ſollicituſ? *ibid.*
— quid facit movet? 163. E.
— quid veritus eſt? *ibid.*
— quid nunciat *Eraſmo*? 164. A. B.
— quid cenſet de epaſtem novo Teſtamento? *ibid.* C.
— quid addit de rebus *Brannæ*? *ibid.* D. E.
— ubi, quo anno, & quo morbo perit? 163. B. 307.
D. 403. B. 570. F. 571. A.
— in illo litteræ & omnia boni magnam ſecere ja-
cturam, 570. F.
— unde ſuſverſus contagionem valde munus ſibi vi-
debatuſ? *ibid.*
— ſumma ingenii dexterritate ac fideliffima memoria
prædituſ, 588. F.
— ipſius animuſ quam excelſuſ, quam alienuſ a livore
ac ſordibuſ? *ibid.*
— ipſum naſu minoreſ annis quadraginta intercept
ſubita mors, *ibid.*
— illuſ familiaritaſ quam jucunda *Eraſmo* fuit?
589. A.
— vir ſanctiffimæ moribuſ, & ingenuſ ſimiliſſi-
muſ, 1278. F.
— *Eraſmum* ad prandium invitat, & cum eo con-
ſabulat, 1458. F. 1459. A.
Tom. III. lxxxxi 2

- illius mores cui scribit? 1610. F.
 — fudria pelle sublatu, sepelitur, 1613. B.
Ammonius, commentator Aristotelis, 1911. D.
Ammonius, Laodiceus Episcopus, in qua Synodo adfuit?
 1341. C.
Ammonius (Livinus) quid in mandatis habebat ab Era-
 smo? 804. D.
 — quo mittendus, cujus sumptu, & ad quid? *ibid.* E.
 — ad quos discipulus est natura composuit? *ibid.*
 — quam rem gesserit, Erasmo improbat? *ibid.*
 — elices Edingio deducimus, 1125. E.
 — vir eruditione juxta ac pietate insignis, 1155. A.
 — Carulianus unde inter beatos Martyres non in-
 finum locum habuit? 1159. C. 1400. A.
 — quam uxorem natus dicitur? 1456. C.
Ammonius (Petrus) acriter reprehensus, 1679. C.
Ammonius quid apud Graecos significat? 971. F.
Amor solutus, a virtute profectus, tam finem nescit,
 quam virtus ipsa, 11. A.
 — ardentissimus cum metu non cohercet, 53. C.
 — verus animus comit, 354. B.
 — quid saepenumero cum vel dissolvit vel minuit? *ibid.*
 — ille, praefectus Germanicus, qualis esse dicitur?
 445. E.
Amphibia quae dicuntur animantia? 841. E.
Amphipolus quidam, homo indoctus & ineptus, insignit
 Lutherum adversus Erasmus, 1494. D.
Amphipolus periculosus tumultus est, 1509. E.
Amphipolus qui? 12. A.
Amphipolus anachoritis musant, 91. B.
 — omnem principatum tollere dicuntur, 1539. C.
 — nusquam obtinent propriam Ecclesiam, 1175. C.
 — vitae innocentia pro ceteris commendatur, *ibid.*
 — non solum ab orthodoxis, sed & a reliquis sectis
 opprimuntur, *ibid.*
 — illorum secta cor invisit Principibus? 1186. F.
 — nusquam habet templum, *ibid.*
 — mire inficiunt Germaniam inferiorem, in sup-
 riore dissimulantur, 1509. E.
 — in Helvetiam turmatim affluunt, quidam Italiam
 perunt, *ibid.*
 — mustae in Gallia formidine fustis, *ibid.*
 — ex Hollandia in Germaniam transfuunt, 1511. D.
Amphipolus qui? 44. C. D.
Amphipolus nomen, 97. D.
Amphipolus salubritas, 56. B.
Amphipolus quodam velis genus? 806. C.
Amphipolus quod vinum Graecis, & quibus potissimum
 accidit? 704. B.
Amphipolus more pugnare quomodo fiebat? 1388. B.
Amphipolus rus Erasmo vehementer videtur, 642. F.
Amphipolus, locus est celeberrimus, & Bruxellae pro-
 ximus, ubi rusticatus Erasmus, 749. A. 827. D.
Amphipolus (Joannes) a quo conductus? 710. E.
Amphipolus, Philo sophus Doctor, Praeceptor Chryso-
 stomus, 1312. D.
Amphipolus Alciatus, vide Alciatus.
Amphipolus Ammonius, vide Ammonius.
Amphipolus Carolus, vide Carolus.
Amphipolus Cnephia, vide Cnephia.
Amphipolus Connetz, vide Connetz.
Amphipolus Critius, vide Critius.
Amphipolus Euclachius, vide Euclachius.
Amphipolus Hochstetius, vide Hochstetius.
Amphipolus Mulanus, vide Mulanus.
Amphipolus Neapolitanus, vide Neapolitanus.
Amphipolus quidam, Abbas Mari-felix, quantum & unde
 irritatus in Andream Syrrum? 795. E.
Amphipolus quidam Sacerdos cujus litterae deculit ad Cor-
 nelium Agrippam? 1751. C.
Amphipolus Reclandus, vide Reclandus.
Amphipolus Smithius, vide Smithius.
Amphipolus Tolofanus, vide Tolofanus.
Amphipolus Zebridovius, vide Zebridovius.
Amphipolus (Faulus) Poeta laureatus & regius, 56. D.
 57. C.
 — homo natus, 56. D.
 — podagra ipsum retinet, *ibid.*
 — quo alata pedibus accurret, *ibid.* E.
 — Dardanelum fieri opacit, *ibid.*
 — quid cuperet? *ibid.* F.
 — frugalem coenam postulat, muscas scilicet & formi-
 cat, *ibid.*
 — amigmar Erasmo objicit, 57. A.
 — eundem Oedipum esse intelligit, *ibid.* B.
 — quid vult? *ibid.*
 — Erasmo ruborem, & Theologo eundem stom-
 achum excitat, *ibid.*
 — blaterones quosdam quanti faciat? *ibid.* C.
Amphipolus ubi fortem agit virum? 1051. D.
 — de illo quid celebratum Gracorum proverbio?
 1314. B.
Amphipolus, 115. D.
Amphipolus & dicitur num discrepare? 806. F.
Amphipolus, nummi genus, 46. B.
Amphipolus, alias *Amphipolus* vel *Amphipolus*, urbs
 Ducatus Bavariae, ubi Schola vel Gymnasium cele-
 bre, 118. B. 156. B.
 — in loco amoenissimo sita, ac mira siccis salubritate
 gaudet, 118. B.
 — studiorum sedes merito appellari potest, *ibid.*
Amphipolus Colicius, vide Colicius.
Amphipolus Contarinius, vide Contarinius.
Amphipolus Politianus, vide Politianus.
Amphipolus quidam investivas in Erasmus scribit, 810. E.
Amphipolus (Petrus) Mediceus, 85. B.
 — Apollines arte & humanitate mortales omnes
 praecurrit, *ibid.*
 — illius pedus candidissimum & gratiarum plenum,
ibid. C.
 — quid aptius mittere Erasmo poterat? *ibid.* D.
Amphipolus, vel *Amphipolus*, Scotum sibi vendicant, 76. E.
 — belli Hispanici eum Gallo non tantummodo spe-
 ctatores, 111. F.
 — inhospitaliter dicuntur, 112. E.
 — apud eos quanta laboris faga, & quantus amor
 otii? 148. B.
 — apud illos omnia novo pestilentiae genere conflagrant,
 300. C.
 — apud eos quodam monui primae dignitatis habetur?
 401. D.
 — apud illos triumphantes bonae litterae & recta sta-
 dia, 441. D. F.
 — apud illos quamvis prima dignitas est? 456. D.
 — apud illos quae Collegia instituta? 459. D.
 — apud eos quoniam non esse dicitur? 459. E.
 — apud illos quamvis oculorum species habetur ama-
 bilis? 473. C.
 — quod oculorum genus minus insectari vitis negant?
ibid.
 — apud illos mos est ad ideam poculum vicissim sese
 vocare, 473. E.
 — apud eos quamvis compamis habentur magis cla-
 rior? 475. A.
 — apud illos quae via ad rem ac gloriam parandam
 magis idonea? *ibid.*
 — in quo studiorum genere negant quemquam ab-
 solvi posse, nisi plurimos annos insudant? *ibid.* B.
 — apud illos sunt qui libris delectantur, 476. A.
 — apud eos quod munus habet minimum oneris, ac
 compamis honorificum habetur? *ibid.* 533. E. 478. B.
 — illorum Academiae quibusdam certant? 538. A.
 — apud illos optimus quisque Erasmus facit, & Lei-
 libellum exierat, 561. B. C.
 — apud eos non pauci sunt qui Lutheti libris favent,
 598. A.
 — pacem faciunt cum Gallis, 890. B.
Amphipolus, sive *Amphipolus*, diffusissima Europae insula, mari
 mediterraneo circumdata, 11. E.
 — hujus populi dicti *Amphipolus* seu *Amphipolus*, 61. C.
 — multis rebus per se clara, 157. E.
 — illi non parum splendoris adjuvat alumnus Era-
 smus, *ibid.*
 — unde nulla regionem cum ea conferri potest?
 137. A.

— regnum multo omnium florentissimum, 162. E.
 — a quibus tunc esse prædicatur? 321. C.
 — unde felix iudicatur? *ibid.* E.
 — quid optimo iure glorietur? 322. F.
 — dux habet Academias non incelebres, 407. F.
 408. A.
 — quo tempore & unde nihil in ea tutum erat?
 419. D.
 — quantum omni genere virtutum ac studiorum ef-
 flouruisse dicitur? 442. A. 538. A.
 — quantum moribus incorrupta reddita? 440. A.
 — quantum pietate pollens, ac quibus viris abun-
 dant? *ibid.* 477. C. 538. A.
 — ipsi qualis est Princeps? 440. B.
 — eam quis moribus peculiariter infestat? 457. F.
 — quid in illa multis frigide faciat? 460. E.
 — multis egregio ingens floret, 477. A. 538. A.
 — unde flagrantibus animis optimas litteras ample-
 ctitur? 507. B.
 — in ea olim exstitisse eximios viros constat, 538. A.
 — illius notitiam refert, ut laudum suarum præcon-
 nem habeat honestum, 617. B.
 — unde vulgo male audit? 659. E.
 — cur visu & lustratu digna? 983. F.
 — in ea mora est, ut supplicio afficiendi de ponte ple-
 bem alioquantur, 1766. E.
 — vexatur pestilentia ac furore lethali, & quomodo
 nō his liberari possit? 1815. A. B.
Anglica lata, 69. F.
Anglus (Joannes) cuius *Adagia* excudit Mediolani?
 672. D.
Anglus quidam itineris Erasmi comes, 70. B. 71. A. B. F.
 72. B. D.
Animus, amicus Erasmi, apud quem vivit? 982. D.
 — malis verbis suspectus Commentarios Chrylostomi
 in Mathæum, 1168. A.
 — habetur in transferendo quodam loco Chrylostomi,
 1331. E.
Animus & *animus* an differunt? 806. E. 807. A.
Anima quædam a Deo absorberi dicitur? 395. F.
 — magis est ubi amat, quam ubi amatur, *ibid.*
Animal unumquodque cuius rei maxime docile est?
 1457. C.
Animata varia quibus mediis se tueantur? 1269. E.
Animus ad nigra erigendus, 204. B.
 — ad quid servandus? 445. C.
Animus Herculeus, 143. C.
Animus incorruptus vigorem suum transfundit in cor-
 pus, 779. F.
Animus vere mitis & Christianus omnia boni consulit,
 132. A.
Animi plena securitas unde suos implevit numeros dici
 potest? 141. D.
 — ob quid in hac vita haberi nequit? *ibid.*
 — illius decora unde parentur? 360. A.
Animo sui sunt oculi, 472. E.
 — quid per hos aliquoties sit? *ibid.* F.
Animorum fideles quædam sunt pestes, & unde profici-
 seantur? 473. E.
Animus ad magnum opus scribendum impellere quam
 durum sit? 46. D.
 — eundem jam flagrantem ad alias nugas devocari
 quanto durius? *ibid.*
Anna Bersala, vide Bersala.
Anna tres illusterrimæ apud Veteres memorantur,
 83. D.
 — prima, cognomine Paterna, Didonis soror, *ibid.*
 D. E.
 — secunda, Helæne uxor, & Samuelis mater, *ibid.*
 — tertia, Virginis matris parens, ac Jesu Dei & ho-
 minis avis, *ibid.*
 — quarum his tribus annumerari Annam Bersalam
 optat Erasimus, & cum illis comparat, *ibid.* E. F.
Anni, qui facillime vel ad summam gloriam, vel ad tur-
 pitudinem extremam declinant, 92. D.
Animalis poeri factum, 1804. E.
Annius, Scriptor temerarius, & Prædicator gloriosus,
 1695. F.

Anno apud Lucam cap. 1. vers. 3. pro *an* dixit, &
interitus, 149. A.
Anselmus Ephorinus, vide Ephorinus.
Anselmus (Themas) cuius opusculum impressum?
 1617. D.
 — ipsius formulæ cui sitis placent? *ibid.*
Anselmus a Veteribus vel tabulis scripta vel fufius di-
 ctæ in compendium redelegi, 1463. A.
Antipater propheta qui Monachi vocati? 1338. D.
Antipater quædam, 129. C.
Antiochus, mater Chrylostomi, nobilis & laeta fortuna,
 1332. C.
 — omni virtutum genere florens, *ibid.*
Antiochus c. Massilia Romanæ relatus, 1647. B.
Antiochus notati, 536. E. F.
 — illorum libellus quidam quem irritavit? 804. D.
Antiochus ex Monacho & Monacho nascendat? 919. F.
 — quot præcursores habebit? 1695. F.
Antiochia, insule circa Phœnem, 120. B.
Antiochia, 86. D.
Antiochus, in Græciæ Professor, bene loquitur de Era-
 smo, 618. C.
Antiochus, qui non solum non fovet, sed impen-
 sè etiam invidet, 62. C.
Antipater, populi qui adversus nos vestigia ponant,
 327. E.
 — eorum mentio quo tempore habebatur prodigiose
 variata? *ibid.*
Antiquitas quid in primis numini peculiare dicit? 360. D.
Antistes Cameracensis, 76. B.
Antistes Trajectensis, homo fumelicus, 76. A.
Anthonis quædam notetur, 15. E.
Anthonis quidam Medicus quem commendat Erasmo?
 1457. E.
 — quibus inferior dignitate, sed benevolentia par?
ibid. F.
 — amicus Erasmi candidus, ægrotat, 1094. A.
Antonius Aldus, vide Aldus.
Antonius a Bergia, vide Bergia.
Antonius a Grimbergæ, vide Grimbergæ.
Antonius a Marca, vide Marca.
Antonius Ausonius, vide Ausonius.
Antonius, Bezoni Archidicons procurator, 903. B.
Antonius Blerzæ, vide Blerzæ.
Antonius Bugnarus, vide Bugnarus.
Antonius Callioviensis, vide Callioviensis.
Antonius Clava, vide Clava.
Antonius Dalbonus, vide Dalbonus.
Antonius de Vivaldis, vide Vivaldis.
Antonius Divus eremo & urbibus se paritum est, 1173. E.
Antonius dromæ, cuius civitatis portus publicus? 1219. C.
Antonius Fuggerus, vide Fuggerus.
Antonius Gang, vide Gang.
Antonius Lutzenburgus, vide Lutzenburgus.
Antonius Nebriensis, vide Nebriensis.
Antonius Nothus, vide Nothus.
Antonius Papirus, vide Papirus.
Antonius Puccius, vide Puccius.
Antonius quidam, filius fratris Antonii a Bergia, ubi ad-
 est? 366. E.
 — quem non minus ingenii mansuetudine quam no-
 mine refert & exprimit? *ibid.*
 — adolescens mira indole summam spem de se præ-
 bet, *ibid.*
 — bonas litteras deamat & ob illas Erasmo, *ibid.*
 — eundem subinde viit, ejusque bibliothecam su-
 spicit, *ibid.*
 — quid ad eundem mitit? *ibid.*
Antonius quidam, nota, 136. A.
Antonius, Sacellanus Antonii a Bergia, 83. C.
Antonius Salamanca, vide Salamanca.
Antonius Succurtus, vide Succurtus.
Antonius tabellio, 50. E.
Antonius, Valentopolitani Episcopus, a quo legitime
 depositus? 1340. D.
Anturpia, urbs ampla & opulenta Ducatus Brabantie,
 6. D. 886. B.

- illic publica penitentiis pectus, 181. F.
 — quid illic factum est? 180. A. 618. C.
 — civitas ex omni nationum genere constata dicitur, 619. A.
 — illic qualem auri sunt extra civitatem conditionari, & quis illic consistere non veritus est? 186. B.
 — unde tota illa civitas ferret periculosa remissus? *ibid.*
 — illic agitur exortibus nocturnis diurnisque, *ibid.*
 — cur memendum ne illa civitas impetatur? *ibid.*
Antiphanes (Joachimus) cui rei natus dicitur? 1141. F.
Antip (Wolphgangus) quid declarat Erasmo? 1777. B. C.
Apollonius quidam vocabantur? 144. C.
Apollonius vel *maledictus* *dehinc* *epistola*, versiculus *napentis*, 80. B.
 — illius testis, *ibid.*
Apollonius, Macedoniae discipulus, ex amica ex magistri dogmatibus reprobavit? 949. E.
 — quem puellam allegavit? *ibid.*
Apollonius Pictor moleste tulit sua opera judicari ab Alexandro magno, 1785. C.
Apollonius quidam incredibili modelis, 93. A.
Apollonius (Alexander) in quod *Ulysses* Aristotelis Commentarios edidit? 1911. B.
Apollonius laetis servavit aulico, 303. C. 313. A.
Apocalypsis Joannis nullo modo recipere Paraphrasin, via etiam Interpretem dicitur, 792. C.
Apollonius (Jacobus) inter amicos Erasmi numerandus, 898. B.
 — quis sibi commendatur, & c. quo? *ibid.*
Apollonius quidam dicitur Antonius? 170. D.
Apollonius, apud Poetas habuit Deus Medicinæ, Musicæ, Poeticæ, ac Rhetoricæ, diciturque docuisse artem vaticinandi & juralandi, 14. E.
Apollonius quid de Cicerone dixit? 1818. C.
Apollonius *epistola* *de* *Apollonius*, 97. D.
Apollonius quid apud Graecos significare somniatur? 1250. D.
Apollonius vox utitur Christianis, sed improbat Latinis recte loquentibus, 1237.
Apollonius quomodo scribere dicitur? 996. F.
 — unde Graecitatem suam didicerat? 297. A. 397. F. 398. A.
 — dono Spiritus Sancti verba linguarum genera novaverunt, 297. A.
 — quidam de hac re testimonium dedere? *ibid.*
 — de ciborum delictu nihil ulquam præcipiunt, 344. E.
 — pauperes esse cur voluit Ciriillus? 365. B.
 — num incontinentie dimittendi? 370. E.
 — num usquam lapsi sunt? 397. E.
 — num librorum edimaculi uti fuerunt? *ibid.*
 — unde Syriace didicerat? 398. A.
 — quomodo Graece locuti leguntur? *ibid.* B.
 — quatenus & quando ipse adfuit domum linguarum? 297. A.
 — in quo vestitu ipse consecrasset probabile sit? 510. C.
 — illorum sermo in N. Test. cujus generis fuisse dicitur? 714. E.
 — eorani nullo morbo perisse legitur, sed omnes fuerunt *Bolani*, 785. F.
 — hoc mortis genus, magni muneris loco, illis donatum esse censetur, 787. A.
 — tota illorum vita appendebatur Evangelio, mors ipsa plurimum habebat gloriæ, minimisque cruciatibus, *ibid.*
 — sacras Litteras vulgarent, ut legant omnes, 798. E.
 — nunquam consecraverunt corpus Domini, ut nunc consecratur in altari, 1245. C.
 — citabant ex Prophetis, secundum translationem LXX. Interpretum, omnia Hebraeo textu, 1909. C.
Apollonius unde derivari ridetur? 1150. D.
Apollonius amicus non gratus est quem inimicus reprehendit, 97. C.
- Appianus* quid dicere solebat? 653. B.
 — quid confidebat? 767. E.
Apollonius *epistola* *de* *Apollonius*, 179. C.
Apollonius quibus Philologus? 31. C.
 — sibi sum quidam est character, 695. E.
Aquila Auditor quomodo interpretatur *Brevis*? 701. E.
Aquila cur summo scripti fastigio impositi? 1098. D.
Aquila symbolum cur in Rerum non male cadunt? 1199. B.
Aquilam e culice facere, 10. B.
Aquilinus (Gabriel) poluoribus litteris feliciter studuisse dicitur, 685. D.
Aquinas (Thomas) quibus Auditor? 138. F.
 — ipse *Secunda* *Secundum* quis potest sciam circumferre? 328. A.
 — quibus in locis hallucinatus est? 369. D.
 — cujus labore profecturus fuerat? *ibid.*
 — quatenus illum fecit? *ibid.*
 — quomodo de rebus divinis non solum loqui, sed etiam pronuntiare ausus est? 395. B.
 — ipse decreta non potius improbandum, 414. F.
 — ipse ingenium dignum fuit seculo feliciore, 620. E.
 — quorum episcoporum appellatur haereticum, vel errorem tantum? 621. A.
 — quid affectu videtur in *memoria* *Eusebii*? 693. A.
 — quid de illo scriptum ab Erasmo? 1109. C.
Aquigranum, urbs cum & libera Germanus inferioris Carthennæ, 373. A.
 — illic *Ferdinandus* designatus Rex Romanorum, 1407. D.
Ara *gaza*, 50. F.
Ara (Michael) periclitatus est, 944. C.
Ara divæ Genovefæ & suo loco in adem D. Marie deducta est, 1884. C.
Ara *Imperator* quibus didicis quatuor orbem videt? 1319. A.
Ara *mythica* *omnia* *divinitus* a Platone & ingenio ab Aristotele prodita ac relictæ, 193. C.
Ara *divina* *Alcoran* summo Christiane pietatis amore flagrat, & candidissime Erasmo faveat, 1065. D.
 — quod Erasmi opusculum sua cura dignum est? *ibid.* E.
 — quid ad amicum quemdam prudenter scribit? 1066. B.
 — quid Erasum amanter monet de ejus *Enchiridion*? *ibid.* C.
Archiepiscopus *Casiraugustanus* nondum obiit dicitur, 1563. A.
Archiepiscopus quidam Minorita e quo & ad quid mittitur in Angliam? 803. F.
 — quid accipere recusat? *ibid.*
Archiepiscopus quidam quanto animo faveat ingenio bene sperat? 161. A.
 — talem herodem laudibus vehere debent omnes eruditi, *ibid.*
 — rebus piis ac sacris faveat, *ibid.*
 — ad describendas Devorum vitas Erasum hortatur, *ibid.*
Ara *Aratensis*, vel *Aratensis*, oppidum terræ Lucemburgensis, 1536. A.
Ara (Petrus ab) omicus Erasmi, 1017. D.
Ara (Franciscus) cujus Homilia in priorem ad Corinthios Epistolam verbi intelletus? 1180. D.
 — ipse Verbo in priorem ad Corinthios quousque pervenit? 1165. A.
Ara (Leonardus) cum quodam alio Aratino confunditur, 94. B.
 — Epistola quedam falso ipsius inscripta, *ibid.*
 — Operum Aristotelis novam editionem prodidit, 118. A.
 — num supprimende aut abolende illius interpretatio? *ibid.*
 — cum quo collatus? 1116. B.
Argemontum, eius *Argemontum*, magis urbs Germanie in inferiori Alsatic, 137. C.
 — illic magis est tumultus, 803. C.

Argumentum quot partes habet? 7151. B.
Argyropoli novam Operum Aristotelis editionem produxit, 128. A. 350. A.
 — num suppressenda aut abolenda illius interpretatio? 128. A.
Aria, urbs Belgii permauit, in Comitatu Arvesae, 378. B.
Ariana factio quam late radices egerat ac invulnerat temporibus Hilaris? 691. E.
 — modis omnibus urgebat, 698. B.
Arian Filium Dei divinitate ipsolare temebant, 699. D.
 — inter illos quos fuisse probabile est? 698. E.
 — quomodo in una littera circa Christum iudebant? 879. C.
 — non negabant Prophetas affatu Sancti Spiritus futura praedixisse, 1000. B.
 — quomodo Ariochus agunt contra Achuram? 1341. D.
 — quare regulam contra eandem prodiderunt? *ibid.*
 — plurimi ex his Graeci quid de Christo sentiebant? 1594. B. C.
 — illorum heresis cur maximos excitasse in orbe tumultus dicitur? 174. B.
 — illorum cumula tubularis ad quam necessitatem adegit Orthodoxos? 693. B.
 — illorum heresim evortiam fuisse apparet ex Arnobio, 716. A.
Arian apud quos & quomodo moderi solitum multis ac gravibus moribus? 718. C.
Argyropoli apud Gracos Grammaticos, 1847. F.
 — illius iudicium, 105. B.
Aristides, per medium casum, magna tamen adiumento fuit patriae, 1394. A.
Aristippus laudatur ob ingenii dexteritatem, 80. B.
 — regali purpura confectus, *ibid.*
 — Cynico pallio forditus, *ibid.*
 — unguento quodam vehementer delectatus quid dicit? 1463. B.
Aristoteles omnia pene in omnibus reprehendit, 97. B.
 — tempore Ambrosii, Augustini, & Hieronymi in Theologorum scholas nondum receptus, 128. D.
 — ipius veteri doctria, 170. A.
 — novus, vel certe novus, *ibid.*
 — quid demonstrasse dicitur? 333. C.
 — quorum opera & quomodo Latine loquuntur? 350. A.
 — multorum amicitias silentio diximus scriptis, 442. E.
 — namque ipius libri a Lucano emendati ac versati? 507. D.
 — quid testatur in libris rerum ultramundanaum? 556. B.
 — illius Philosophiam animi moerem appellat Lutherus, 642. A.
 — mundum curae initio docuit, 965. F.
 — cur perfecti Monarchiam Aristocratiae, & quid appellat Monarchiam? 1166. E.
 — quantum neglexit affectus & ornamenta doctrinae? 1275. D.
 — omnium Philosophorum doctissimus, quid expedire respondit cuidam *quisque*? 1353. B.
 — quid de disciplinis liberalibus docere solebat? *ibid.* D.
 — ab illo quid praecare dictum est de praepositi-bus? *ibid.* P.
 — in totum perierit, nisi per Lucium Syllam fuisset ab Oreo reductus, 1354. C.
 — ipius libri recensentur, & quidem ea illis intacciderunt? *ibid.* E. F. 1355. A. B. C. 800. A. B. C.
 — negat adolescentes idoneos esse discendi morali Philosophiae, 1457. B.
 — quomodo nonnulla problemata solvit? 1650. D.
 — quid sentiebat de omnia pueri? 1906. D.
 — ipius *Metaphysicorum* liber scitu dignissimus, 1913. A.
 — illius Philosophia ut luculentior habetur, quid agendum? 1923. F.
Aristoteles Philosophiae Professores an quendam ignorant? 128. A.

Aristonica de quorum disciplinarum numero est? 1248. B.
Arian cuiusmodi odii hierarchia factus est? 542. D.
Aria Glauci Homercici, 85. E.
Armenianensis (Joannis) cuius congerio, & a quo salutandus? 790. E.
Armenia unde peritissimus Psalmista praedicatur? 732. E.
 — ipius Commentarius in Psalmes a quo Collegio natus, & ad quem? *ibid.* F. 733. A.
 — illius vindicem se profutur Erasmus, 733. A. B. C. 714. A. B. 800.
 — quomodo balbutire dicitur de mysteriis Scripturarum? 723. B.
 — unde constat illum fuisse clarum eloquentiae profectorem? *ibid.* C.
 — a quo diversum esse non est suspicandum? *ibid.*
 — cur mos doctos Commentarios committere plebe linguae voluit? *ibid.* F. 714. A. B. C.
 — quid de illo refert Hieronymus? 714. B.
 — quorum Episcoporum iussu illud Opus suscepit? *ibid.* C.
 — in jam dictis Commentariis vari barbarissimi deprehenduntur, 725. A. B. 800.
 — quibus & quando scriptos fuisse colligere licet? *ibid.* C.
 — quorum Hereticorum per occasionem meminit? 726. A.
 — sub Imperatore Diocletiano floruit, *ibid.*
 — qualis & quantus Scriptor praedicatus? *ibid.* C. D. 800.
 — a quibus maculis liberatam fuisse Mariam Virginem melius? 717. A.
 — quem honestum valde deferre Ecclesiae Romanae? *ibid.*
 — quam potestatem Petro tributam a Christo docet? *ibid.* B.
 — de quibus votis aliquoties meminit? *ibid.*
 — unde in suis Commentariis videtur solutus Origens industria? *ibid.*
 — in hunc inducitur nonnulla vitia ab scribis indoctis, *ibid.* D.
 — quorum sustidio succurrebat ipse, & unde? 729. D.
 — quid sanctissime produsse existimatur? *ibid.* E.
 — in quo sensu explicando potissimum occupatus est? *ibid.*
 — illius Enarratio in Psalmos qualis? 1256. B.
Arnoldus (Beatus) litterarum cultor, & Esauus admodum amans, 1555. E.
 — cur Erasmi adire continet? *ibid.* F.
 — Silestiadensis, Caesaris Secretarius, vir singulissimus, 1705. B.
Arnoldus Boschiensis, vide Boschiensis.
Arnoldus Comes cum Erasmo errare dignatur, 233. E.
Arnoldus Edmundus, vide Eduardus.
Arnoldus quidam, 196. F.
Arnoldus quidam cuius pueri est amantissimus, & quomodo illum curat? 501. D.
Arnoldus Sandelinus, vide Sandelinus.
Arnoldus Tungrensis, vide Tungrensis.
Artemia efficacia, 84. B.
 — spiritus vitales vaeque pectoris rescium & in-
 — laurant, *ibid.* C.
Artemius quid? 86. D.
Arpinum urbs Italiae, Cicerois patria, 334. A.
Art Apollinea, 85. B.
Art chalcographica propagat menda, 99. A.
Art musica antiquissima ac plane divina, 90. A.
Art & ratio requiruntur in praepotore, 131. A.
Artius a qua in Chrysestomi locum subrogatus? 1343. F. 1343. A.
 — cur ipsum ne aliquo quidem dignati sunt Episcopi? 1343. B.
Artemia, Mascoli coctus, unde nota? 849. C.
Artemia ingenium tenuitate & odio Principum quorundam caustibus, 192. B.
 — quorum favore ac benignitate existende & in lucem proditurae? *ibid.*
 Tom. III. Kkkkkk Arie

- Artisa*, provincia Belgii, 451. E.
Artisum dicens a probus viri gratiam probatur, 177. C.
Artis bona pars quæ? 175. D.
Artis latronum caput quodnam? 70. E.
Artis ratio quid præstare solet in homine artifice? 68. E.
Artibus de Boskowitz, var. Boskowitz.
Artista hæretici viri nomine noti, 174. A.
Ars Adelburgi in Germania, 482. B.
Ars Beduaniensis quatuor millibus passuum extra Coloniæ, 1686. E.
Ars Hammenis præp. Calctium sua, 118. C. 137. C.
Ars Hugenii in Leodensis diocesi, 229. D.
Ars Kotheleensis in regno Bohemæ sua, 505. F.
*Alceni*us Badius, vide Badius.
Alibi *Æliopis*, 63. C.
Alibi cunctilatus & chartacea sarcina oneratus, 38. A.
Alia ab undecim Præfibus olim regebatur, 1334. C.
Aliphas catharista, 882. C.
Alpra, urbs Belgii, intermissione visitata, 482. F.
Alviti *Isidori*, 112. D.
Alvendi (Gerardus ab) vir clarissimus, 1436. F.
Alvener quam facile sibi omnium gratiam comparat? 3. B.
Alvini & *paravallati* quomodo discrepant? 159. E.
Alvianus quomodo perditur & augetur? 68. C.
Alvini quas pestes ab alviti immittit tradunt? 184. E. 427. E.
 — quæ de re ab Erasmo consulti? 405. B.
 — cuius mali causam in anni superioris eclipsim referunt? *ibid.*
 — eorum felicitas quæ? 983. C.
Alvini repetitoribus molium glorie tribuitur, 672. B.
Alvator (Franciscus) cujus nomine saluandus? 508. A.
Alvini Erasmi primus impremit, 894. E.
 — quem librum eidem misit? 952. A.
 — quo animo est in eundem? *ibid.*
 — cuius libri editio concludit sibi non parum & nominis & compendii? *ibid.* B.
 — unde potest nomen Erasmi reddere vendibilis? *ibid.*
 — quid rogatur ab eodem? *ibid.* C.
 — Albi fecer, quid ad eundem scribit? 1624. B.
 — utrumque Testamentum Græce excudit, 1627. E.
Alvini ad quid faciunt? 1151. D.
Alv Homerica, dæmon humano generi infensus omnesque lædens, 485. D.
 — pedibus & oculis celer ab Homero depicta, 975. E.
 — ubi non videretur dormire? 1434. C.
Alvini (Joannes) quo nocentior Erasmo dicitur? 218. F. 229. A.
 — eidem unice faret, 261. C.
 — ipsum candida & humanum experient idem, 288. F.
 — Academiæ Lovaniensis Cancellarius, *ibid.*
 — vir incomparabili doctrina rarique humanitate præditus, *ibid.*
 — ad nomen Erasmi exultit gaudio, 332. A.
 — cur se eidem commendat iussit? *ibid.*
 — quid maxime faciet ex sententia Regis sui? 409. B.
 — quomodo cum illo facile Erasmo convenisset? 654. B.
 — quod iudicio, doctrina, & auctoritate præcellit? *ibid.* D.
 — Erasimum ad cœnam vocat, & laudat illius N. Testamentum, *ibid.* F.
 — ad quid eundem hortatur? 655. A.
 — quibus conviciis eundem lapidavit in frequentissima schola? *ibid.* D.
 — quos locos notavit, & quid testatur de eodem? *ibid.* E.
 — cuius negotii auctor fieri recusavit? *ibid.* F.
 — de facienda concordia agit, 656. A.
 — omnia Erasmi sine exceptione probat, 719. B.
 — Lovaniensis Academiæ Cancellarius, quid suppliciter & obnoxie rogatus ab Erasmo? 858. A.
 — quodnam Opus ejusdem comprobat ut pium & eruditum? *ibid.* 865. C.
 — cur prodicatur Academiæ Lovaniensis caput? 865. D. 1628. B.
 — omnibus laudatissimus, & tamen nunquam sic laudatus, 1808. C.
 — vir tantæ & doctrinæ peritus & iudiciæ, quid non gravebatur facere? 1900. D.
Alvini aliquot locis honorifice citat Origenes, 1339. F.
 — Alexandrinus Episcopus, vir summi sacunda pique doctrina ac pietate ornatus, 1432. B.
 — ad docendum accommodatissimus, *ibid.*
Alvini, urbs Græciæ olim celeberrima, 3. C.
 — ibi qui probus sit, cum oportere insigniter esse probum, 606. D. 1439. D. 1436. B.
Alvini, Gregorii Thaumaturgi frater, a turdara Philoſophia ad Evangelicam a quo adducta? 1810. B.
 — juvenis adhuc ad Ecclesiæ gubernationem evectus, *ibid.*
Alvini olim a quibusdam vocata *τῆς Ἐλπίδος Ἐλπίδος*, 1279. C.
Alvini, 10. D.
Alvini, *ibid.* D.
Alvini carmina quæ? *ibid.* C. D.
Alvini & Cicero quibus epistolis plerumque se laudant? 687. F.
Alvini in Artici locum suffectus, quando pacem impetravit? 1443. B.
Alvini (Petrus) vir doctissimus, & amicus Dorpi, 1661. C.
Alvini seu gartulus quidam notatus, 358. A.
 — in ipsum quoniam maxime propendit dicitur? *ibid.* B.
 — sua improbat multorum amicos ab se alienat, *ibid.*
 — quæ de re admonetur? *ibid.*
Alvini quid facere solent? 222. F.
 — pecuniarum custodes verius quam domini, 380. B.
Alvini scelerum omnium parens, 83. B.
 — illius chorda quid crepat? 719. A.
Alvini quid significat? 1389. B.
 — magnificus nonnullum pretium addit maneri suo, 648. E.
 — quis Latinis eleganter dicitur? 1122. E.
Alvini Græci, 96. B.
 — illam ac parum expoliti, 67. B. 138. B. 139. A.
 — quoniam legendi, & quoniam legendi? 22. C.
 — quoniam produritur ac Alia officina? 267. D.
 — qui in Poëmatibus ab Erasmo commendat? 1794. E.
 — qui in soluta oratione? *ibid.*
 — qui in Scholis legebatur? 1781. B.
 — sua semper impensius favent, 131. A.
Alvini scilicet alicujus non desunt discipuli ac patroi, 519. B.
Alvini improbitas bonam laudatamque sententiam olim elevabat, 188. E.
 — ejusdem existimationis studiorum fructum jure optimo commendat, *ibid.*
Alvini quid denotat? 1389. B.
Alvini sacrarum Literarum aut Theologorum unde non vacillabit? 188. F.
Alvini (Eleutherius) a quo saluandus? 657. F.
Alvini (Edingus) quæ poteris cognoscere ex Utenhovio? 1400. C.
 — cur Erasmo charissimus? *ibid.* D.
 — amicus ejusdem candidus & benignus, *ibid.* E.
Alvini, Medicus ac Philoſophus, 334. B.
 — adversus illum scribit Ambrosius Leo, *ibid.* 507. A.
 — impius aal *τῆς ἀνθρώπου*, 507. A.
 — genus philoſophandi *ἀνθρώπου* inducit, 1927. B.
 — in multis falsas opiniones traxit volentem Aristotelm, *ibid.*
Alvini a quibus reprehendi ac vituperari? 1930. F.
Alvini præpetes avium volatus & solidum impudum obstruat, 81. E.

- Angela* Taurinorum, Subsidie caput, 1294. F.
 — ille aliquantisper commoratus Erasmus, *ibid.*
 — gentis humanitas mare placebat eidem, *ibid.*
Angela Vindelicorum inter nobiles Germanie civitates
 est precipua, 1217. B.
 — unde versatur in extremo discrimine? 1719. D.
 — illic Senatus fere totus est Zaingianus, populus
 majore ex parte Catholicus, *ibid.*
Angelamus (Wolfgangus) Erasmi amicis, 1683. D.
Angelus 114. D. 120. D.
 — apud illos nullus est, cui committere esse queat Era-
 smus, 114. D.
Angelus quidam quidam unde & quo tractus in jus?
 705. E.
Angelus Aggeus, vide Aggeus.
Angelus (Aurelius) ubi natus & educatus? 400. C.
 — in membranis scriptus, 61. B. 62. F.
 — Orationis ad *Pergamum* nunc exemplar,
 61. B.
 — quid imprimis conducere scripsit? 68. F.
 — ipsius *Enchiridion* membranis scriptum, 69. D.
 — qua ansa Tychonum arripuit? 98. B.
 — unde examinandum putavit veterum novorumque
 librorum fidem se veritatem? 99. B.
 — ipsum ex Grammaticorum ordine fuisse, cur ne-
 gari non potest? 128. D.
 — ipsius libri de *Trinitate* apud Dorpium collati,
 167. F.
 — quo argumento colligit, vacillare S. Scripturæ
 auctoritatem? 196. E.
 — quid de illo in Theologis statuunt eruditi omnes?
 197. C.
 — quale lumen Ecclesiæ fuisse dicitur? *ibid.* D.
 — multa perperam scripsisse falsus est, 311. B.
 — quid palam in *Epistola* sua testatur? 341. B.
 — quid in isdem queritur? 343. F. 344. A.
 — vetuit, ne Clerici, quos domi alebat, notabili
 vestitu uterentur, 344. D.
 — quid ipsi potissimum in votis fuit? 345. D.
 — ad quid compellus fuisse scribitur? *ibid.*
 — divitias horrebat, honores superabat, *ibid.* E.
 — quem in finem laborabat servus? *ibid.*
 — ubinam vitam debebat? *ibid.*
 — quomodo ingentem hominum multitudinem mo-
 derabatur? *ibid.*
 — eloquentia sua sapientia usque digredi non vult,
 350. C.
 — quantum Ecclesiarum auctoritatem in Canonici
 scriptis sequitur? 392. D.
 — unde apparet illum non agnovisse auctoritatem
 Romanæ Sedis? *ibid.* E.
 — non solum cum auctoritate, sed etiam cum reve-
 rentia legitur, 397. D.
 — in ipsius libris multa esse dicuntur, quæ a verita-
 te differunt, *ibid.*
 — qualis decantatur in Scholis? 399. C.
 — quando & quomodo legere cepit Paulinæ Epi-
 stolas? 400. C.
 — ad quod munus pertractus est, & quid docere
 coactus est? *ibid.*
 — Græcæ nihil sur sum scivit, *ibid.* D.
 — quid fatetur se legisse ex Aristotele ac Porphyrio?
ibid. D. E.
 — ad rem dilectissimam erat natura compellus, en-
 que impense delectatus videbatur, *ibid.* D.
 — Tullianum vocat Philosophum, sed male, *ibid.*
 F. 401. A.
 — quando vehementer proficere cepit? 401. B.
 — quid non direxit amicitiam inter se & Hierony-
 mum? *ibid.* C.
 — quando cepit exsecrari formas omnes inhonestæ
 libidinis? 448. B.
 — qualis Scriptor exilissimus? 479. A.
 — quænam exempla ex Cyprian voluminibus peti-
 & ubi citat ejusdem sententias? *ibid.* C. F.
 — quid turpissimum exiluit? 497. B.
 — quos non probare dicitur? 515. B.

- quid testatur in *Cavalgo Harepharum*? 518. F.
 — quæ ipsius sententia probabilior? 520. A.
 — ubi vocem *verbi* magis quam *verbum* probare di-
 citur? 561. E.
 — peccatum ædus aliquo modo tribuere videtur Vir-
 gini, 566.
 — a quorum opinione quam minimum abfuit?
 573. D.
 — omnia illius Opera castigata & scholiis illustrata
 eduntur ab Erasmo, 580. E.
 — Tychoni libris & ingenio videbatur delectatus,
 procul interim abhorrens ab illius fædore,
 598. D.
 — cur pro Donatistis intercedebat, ne sevireretur in
 illorum corpora? 599. B.
 — quomodo refellit furiosos Donatistas & plusquam
 infanos Manichæos? 640. E.
 — quomodo utitur voce *Confessionis*? 690. D.
 — quid affectualiter videtur in libro de *Constanti Dei*?
 693. A.
 — in quod pelagus longius provectus dicitur?
ibid. C.
 — Afrorum decreta multa refert contra Petilianum
 & Cresconium, 695. E.
 — nonnisi subobscuro ac submolesco est,
ibid.
 — alicubi parum tribuit libero arbitrio, 698. D.
 — ubi non sine præfatione honoris auctoritatem Hi-
 larii citat? 701. D.
 — nonnihil laborat in exponendo quid sibi velit no-
 men *ævis*? 703. C.
 — in falso tribuantur conciones ac disputationes quæ-
 dam, 713. D. E.
 — quos Commentarios testatur sæpe sua corrupte
 solvere pronuncians? 714. F. 715. A. B. &c.
 — sanctum ipsius ardorem quæ more exprimebat?
 771. F.
 — quid vitare non potuit? 776. E.
 — ipsi adhuc Pagano profuit legisse Epistolam Pauli-
 nas, 797. D.
 — in sua *Retractatione* multa prætermisit retracta-
 tione digna, 870. A.
 — quomodo debacchatus est in Circumcelliones &
 Donatistas? 1039. B.
 — sollicitus intercessit, ne occideretur Donatistæ
 alioque Hæretici, 1073. B. 1246. E.
 — ob quid inextinguibilis habebatur dialecticus?
 1101. E.
 — dicit nusquam rectius vivi quam in Monasteriis,
 nusquam periculosius errari, 1102. B.
 — fultus in Psalmos scripsit, 1182. C.
 — in quibusdam progymnasialibus multum frigere di-
 citur, *ibid.*
 — in illum largiter effudit Spiritus S. omnes suas do-
 ctes, 1244. B.
 — adolescentem habuit duas concubinas, hisque serva-
 vis conjugii fidem, *ibid.* C.
 — indicium est in sectam Manichæorum, *ibid.*
 — non est iniquitatis vitæ istorum, nec diutius hæ-
 sit impio dogmati, *ibid.* D.
 — in eis & potu admodum sobrius fuit, *ibid.* E.
 — quibus rebus dies noctisque impendebat? *ibid.* F.
 1245. A.
 — castitatis quænam cura ipsi fuit? 1245. A.
 — de sua fama non solum sollicitus, sed & Clerico-
 rum, *ibid.* B.
 — in quantum linguam ab omni perulancia puram
 habebat? *ibid.*
 — quam moderationem obtrinit in castigandis im-
 proborum moribus? *ibid.* C.
 — quid diligeret admonuit Episcopum quendam
 Africæ, ratione Italiam? *ibid.*
 — qualem mentiam habebat, & quod distichon ad
 hanc pendebat? *ibid.* D.
 — a quo male penitus abhorruit? *ibid.* E.
 — a fordore quætu & libris alienissimus, *ibid.*
 — erga pauperes liberalissimus, *ibid.* F.

- *vi Induamini quantoque in illo erit?* 1145. A.
 — ingenti sui felicitas, fuitque, ac presentia prioris erat incomparabilis, *ibid.* 1148. F.
 — quibuscumque quælibet bonum aliebat, & ad docendam semper erat paratus, 1145. B.
 — animi sui admiranda lenitas atque mansuetudo invincibilis, *ibid.* 1147. A. B. &c.
 — contra quos Hæreticos strenue pugnavit? 1146. D.
 — quibus melius magis res gesta? *ibid.*
 — quomodo tractabat peccatores quovis? 1147. B.
 — nullum omnino supercilium in illo fuit, *ibid.* C.
 — cuius civitatis Episcopus erat, & quomodo Ecclesiæ regerebat? *ibid.* D.
 — in quibus rebus otium suum temporeque consumebat? *ibid.* E.
 — quando successorem sibi designavit, & cur? *ibid.*
 — quo tempore & cur libros omnes suos collegit, recognovit, & in ordinem digessit? *ibid.*
 — quando hujus vitæ sedere coepit, & e vivis excessit? *ibid.* F.
 — quantus illius amor ac charitas erga Ecclesiam Dei? 1148. A. B.
 — Rhetorum libros ad plenum imbibebat, *ibid.* C.
 — cur Platonica Philosophia impentius delectatus videtur? *ibid.*
 — ex Aristotelica Philosophia quos libros degustavit? 1148. D.
 — multa non scripsit, sed dedit, *ibid.* F.
 — in extemporalis dictione quanta mentis perspicacia, & memorie presentia? 1149. A.
 — cur ita sere in lucem venit? *ibid.* B.
 — quæ habet dicendi genus? *ibid.* E.
 — in illius scriptis multa mutata & ridicule interpolata, 1150. A. B. &c.
 — multa illi falso inscripta, 1151. A.
 — in digerendis illius voluminibus quia ordo servatus ab Erasmo? 1151. B. C. D.
 — in quodam Psalmi non commentarium, sed brevissimum ichelam scripsit, 1156. B.
 — severus scriptorum suorum expensor, 1168. B.
 — illius epistola LIX. procul dubio germanissima est, 1181. C.
 — linguæ Græcæ non omnino rudis fuit, *ibid.* D.
 — in enarrando raro utitur Græcorum Commentariis, *ibid.* F.
 — adolescens linguam Græcam odit, & abhorrebat a lectione Græcorum Auctorum, *ibid.* F.
 — nunquam scholæ Asiæ Scitæ, sed Manichæorum ante baptismum, 1194. C.
 — illius civitatis multum profuit Ecclesiæ Dei, 1197. C.
 — quomodo Adam Græce exposuit? 1196. F.
 — quomodo interpellavit putram quendam cava vola vultissimum Oceanum evitencem? 1560. D.
 — ex quorum auctoritate contra Pelagianos sapit? 1580. A.
 — quo studio maxime delectabatur? 1797. C.
 — illius Opera quomodo digesta ab Erasmo? 1844. C. D. E.
 — illius Opera contemplativa quæ & quorum conducunt? *ibid.* C.
 — aliquando putavit demones omnes substantias esse corporeas, 1905. C.
 — Evangelio non duxit esse credendum, nisi Ecclesiæ compelleret auctoritas, 1909. A.
 — num Christianos a Poësis studio avertit? 1914. D.
 — quam Editionem volebat innovari ab Hieronymo? 1911. E.
 — num Hebræice ignoravit? 1917. D.
 — Augustinus Cameracensis, vide Cameracensis.
 — Augustinus Datus, vide Datus.
 — Augustinus Eugubinus, vide Eugubinus.
 — Augustinus Justinianus, vide Justinianus.
 — Augustinus Marus, vide Marus.
 — Augustinus Nebensius, vide Nebensius.
 — Augustinus quidam Medicus Frisicus, 505. C.
 — Augustinus quidam Monachus cuius pisciculi doctor quam Pictus, 600. F.
- Augustinus quidam quam interpretationem parat? 15. B.
 — illius quedam blandissime ad Erasmus scripta, 58. D.
 — gratiose deprecatur, *ibid.*
 — suis votis atque virtutibus maligne respondens facta, *ibid.* E.
 — opus Adagiorum Erasmi palam enarrat, 74. C.
 — Guilelmi carmina palam interpretatur, 75. C.
 — ab Erasmo separatur, *ibid.* B.
 — arte illum tractat, *ibid.*
 — unde avocatur ab Erasmo? 1817. D.
 — de suis Adagis satis contumeliose ad eundem scribit, 1817. E.
 — Augustinus Scarpinellus, vide Scarpinellus.
 — Augustinus Trivultius, vide Trivultius.
 — Augustus (Geophangus) 431. C.
 — ad ipsum Prætoris Erasmi, *ibid.*
 — Augustus (Oleavicus) Virgili tunc incubat, 118. C.
 — vir eruditus ac perspicax, & perpetuo sanus, 116. B.
 — non semel de deponenda imperii mole cogitavit, *ibid.*
 — cuius mandatis extremis non paruit? 421. C.
 — Virgilium & Horatium in honore habuit, 177. F.
 — sarcinam imperii deponere optavit, sed non licuit, 1811. D.
 — Aula Britannicæ vere splendida, 117. A.
 — sedes & arx optimorum studiorum ac virtutum, *ibid.*
 — quibus viris differat est? 401. E. 415. A. 508. F. 511. E.
 — verius pariter quam aula, 402. E.
 — illius comitatus qualis & quantus? 415. A.
 — Aula Caroli V. in quo sumptibus Britannicam? 415. A.
 — nondum dicitur honorem habere bonis literis, 410. E.
 — bellua caput innumerabilium esse dicitur, 500. C.
 — præter Midas sere nihil habet, 508. F.
 — quibus illecebris instructa est? 510. E.
 — solvit Erasmo primam pensionem pro sex mensibus, 645. A.
 — Aula Henrici VIII. Regis Angliæ dicitur esse Christianæ disciplinæ exemplum, 119. C.
 — quantum celebratis eruditissimis viris? *ibid.*
 — quales & quantos habet viros? 438. A. 439. F. 463. B. 510. D.
 — in eam immigrare vellet Erasmus, 448. B. 440. B.
 — Aula Principum ut recta studia amplectantur, optat Erasmus, 415. A.
 — in illis variis amantium genera aluntur, 1111. B.
 — unde didicerat honorem habere litteris? *ibid.* C.
 — Aula Regum multorum quales omni fuerunt? *ibid.* C.
 — Aula Romanorum omnium Imperatorum quales omni fuerunt? *ibid.* B.
 — Anticorum ingenia, 16. E.
 — illorum vita quid esse iudicatur? 403. C.
 — Aulus Gellius, vide Gellius.
 — Aura subtilis & colata habetur pessilens, 814. E.
 — Aurelia, sive Areliaque, civitas Gallicæ & caput Aurelianensis agri, 11. D. 36. B.
 — Aureliana fuga, 87. C.
 — Aureliana Tragedia, 81. E.
 — Aurelianus civis quidam, 80. E.
 — Aurelius Augustinus, vide Augustinus.
 — Aurelius Loptenus, vide Loptenus.
 — Aureus Christianus, 81. E.
 — Aureus Constantinus, & Hollandicus, 10. F.
 — Aureus lapum tener, 11. C.
 — Auriga quidam quid affirmat? 111. C.
 — Aurissinus (Antonius) Cædici Vicecomes, Erasmi amicus, 1181. A.
 — Aurora Musis amica studiique apta, 69. A.
 — Avrotius (Cornelius) famam Laurentii Vallæ lacerat, 1. A. B.
 — ut plectat, hortatur Erasmus, *ibid.* E.

- qua ratione provocet Erasimum ad defensionem Vallæ? 1. C.
 — lectitavit ac imitatus est Vallam, *ibid.*
Arenæ elegantissimum ac purissimum e cujus ditionis venit erutus? 572. B.
Arenæ etiam in sterquilis aurum est, 1122. B.
Arenæ Tolosani, id est, magna ac fatalis mala, 462. D.
Arenæ quomodo cum suo Symmachio collidit? 177. B.
Arenæ miseris modis vastata, 1176. C.
Astrucius (Balchazar) cujus discipulus, & quid affirmat? 1511. E.
Auricularæ quid proprie? 593. C.
Auzensis ubi & a quo reus peractus de Arizæ hæreses confertor? 697. B.
 — illius epistola que? *ibid.*
 — fuit Ariano, 992. B.

- B** *Athen* quomodo interpretatur? 701. E.
Balthamus (Joannes) quid testatur Erasmo? 1778. E. F.
Basilas, Episcopus Anziochenus, cur Imperatore templo prohibuit? 992. E.
 — auctoritatem Præfatis sua morte confirmavit, *ibid.*
 — cur occisus est a Cæsare? 996. E.
 — extra civitatem sepultus, ac post in eam translatus, *ibid.*
Bacchanalia, 61. C.
Baculus ut eloquentiæ minister passim apud Poetas celebratur, 86. C.
 — unde *Lenax* dictus? 1377. D.
Baculus (Bartolomeus) cujus Senatus Scriba? 1417. A.
Bader, Helvetiæ oppidum dictum a balneo, ubi decreta est publica dispensatio, 923. F.
Badus (Asienus) quos viros nobiles deducenda ad Budæam curat? 213. F.
 — apud quem fuit vixitque genialiter? 461. B.
 — quamvis libri formula excedendi sibi tradit? *ibid.* C.
 — cujus Adagia rursus edere parat? 692. D.
 — amicus Erasmi, 938. E.
 — cum Badico ab Erasmo collatus, 1107. C.
Balrus (Jodocus) 105. D. E.
 — ad illum literæ Erasmi, 135. B.
 — quid scribit Erasmo? *ibid.* D.
 — literæ Ammonii ad eum mittendæ, 147. C.
Balzus (Hieronymus) Dialogi eusdem Auctor dicitur esse, 437. B.
 — ob quid committitur cum Fausto a quibusdam? 1114. B.
 — cum omnibus sui seculi Poëtis antefertendus? 1803. C.
Balsus (Lucilius) Siciliæ Præfex, 1152. E.
 — ad ipsum epistola quis scripta? *ibid.*
Baldus vel *Baldung* (Hieronymus) quid declarat Erasmo, cumque rogat? 1556. C. D.
 — qualem se præstitit Lufpæ? 1703. A.
Baldugus (Pius Hieronymus) doctissimus Jurisconsultus, 134. A.
 — Cæsareæ majestatis Consiliarius, *ibid.*
 — provincie Altitæ regens, *ibid.*
 — vetus Zafii amicus, *ibid.*
 — in oppido Enslubem moratur, *ibid.*
 — quid ignorat, & quid imprecari videtur, *ibid.*
 — quid cupit, & in quid anlei? *ibid.* B.
 — vir Juris peritissimus, & omnibus humanitatis studiis ex pari doctus, *ibid.*
 — quem nomen agit? *ibid.*
 — vix alium sui simitem exhibebit Germania foperint, *ibid.*
Baldus, Auctor illationis, 57. F. 158. B.
Baldus Regius Luætiæ præclaris naturæ doctus ac morum ornamentis instructus, 1460. C.
 — studiosissimus nominis Erasmi, *ibid.*
 — quorum malitiosis cornubus obstitit sua æquitas? *ibid.* D.

- quoniam libellus editus, addito sui nominis lenocinio? *ibid.* F.
 — quem animum Erasmo pollicetur, & sub qua conditione? 1461. A. B.
 — que dicit ex Omphalia? *ibid.* C.
Baldus veni vi hæres te separas à spici vii vider, 139. D.
Baldus quidam, Decanus Turonensis, vir eximius, 189. B.
 — literis ac virtuti eum primis favens, *ibid.*
Balchazar a Khieveringe, vide Khieveringe.
Balthasar Austriacus, vide Austriacus.
Balthasar, Episcopus Hildeshemensis, magnis negotiis circumvallatur, & summo studio causam Ecclesiæ agit, 1274. F.
 — quo negotio interpellari non erit molestum? *ibid.*
 — quid ipsi narratur dicaturque ab Erasmo? 1277. A. B. &c. 1276. A. B. &c. 1277. A. B. &c.
Balthazarus, Comes Castilioni, Orator Pontificis, vir utique eruditus, in Erasmi stylium debacchatur, 1858. F.
Banfus (Jacobus) Cæsareæ Majestatis a consiliis, 117. A. 171. F.
 — graviter adversa valitudine pressus, nec sui ipsius compos, 171. F.
 — ob quid non parum impudenter se egisse sensit? 173. A.
 — quem videre cupiebat & velut numen colebat? *ibid.*
 — ubi eundem conveniet? *ibid.* B.
 — quid existimat de Judæo quidam? *ibid.*
 — nonnullus ex infamibus famam sibi occupantes perstringit, *ibid.*
 — ex Zelanda ægrotus redit, 368. B.
 — quid prudenter & amice consultat? *ibid.*
 — nova & eximie dignitate auctus, 462. E.
 — quem propius nolle debet? 465. C.
 — impenie ab Erasmo laudatus, 1639. E.
Baptismus nam felleior, quia multis ceremoniis peragitur? 786. C.
Baptista Casalius, vide Casalius.
Baptista Egnatius, vide Egnatius.
Baptista (Joannes) Judæam nunquam egressus est, 370. E.
Baptista (Joannes) 100. B. E.
 — illius liberi quales? *ibid.*
 — illius ad Erasimum literæ, 103. E.
 — hospiti mensaque communione eidem offert, *ibid.* F.
 — misericie deprædiciatur ab Erasmo, 119. C.
 — quantum excellat in Astrologiæ disciplina? *ibid.* D.
 — quid sui exordis atque moris erit? *ibid.*
 — de quibus sementium feret? 148. C. D.
 — qualis depingitur? 147. E. 148. C. D.
Baptista Mantuanus, vide Mantuanus.
Baptista quidam, Alexandi frater, ipso nocentior, 1705. F.
 — omnia dissimulare potest, *ibid.*
Baptista quidam, Episcopus Senecensis, a quo salutandus? 1182. A.
Baptista quidam Erasimum non secus amat ac patrem, 230. A.
Barberi quid inter se conspiciat dicuntur? 421. F.
Barberii duces quoniam præcipui? 3. E.
Barbanes Scythica, 10. B.
 — profligata ad quos confugisse videtur? 420. E.
 — ubi extrema posuisse reliquia censetur? 441. D.
 — antiqua peritissimos sine factionis propagatores habet, 594. C.
Barbaparcus, 97. D.
Barbarus (Hermolus) beros egregius proflusque inimicabilis, 171. E.
 — in quo a Bodo superatur? *ibid.*
 — bonarum literarum antistes ac vindex, 192. D.
 — quibus doctus ornatus? *ibid.* E.
 — Latinam linguam in pristinum revocare nitorem conatus est, *ibid.*
 — quantum de eadem bene meritus est? *ibid.*
 — quam gloriam decusque sibi paravit? *ibid.*
 Tem. III. L1111 2 — 614

- sua memoria quando manebit? *ibid.*
 — quantum congeffit? 113. F.
 — in Praefatione Themiſta vertenda impedit inſigniter, 807. B.
 — ipſius divinationibus in Plinium an parum debent ſtudioſi? *ibid.* D.
 — an nunquam laeſus eſt? 811. A.
 — in quo Auctore reſtituendo prima laus illi debetur? 849. F. 850. A.
 — juvenis nobilis Venetus patricia familia, 161. 8. C. D.
 — amanſiſſime ac bonoſiſſime traſtat Huttenum, *ibid.*
Barburi (Petrus) unde aurum Eraſmo attribuit, & apud
 — quot praefectus? 103. C.
 — qua ſuſpitione Eraſmum laeva? 171. F.
 — qualis homo eſſe dicitur? 307. C.
 — quid ſibi cavendum? *ibid.* E.
 — Mariani & Eraſmi amanſiſſimus, 636. B.
 — ad quid ſubinde provocat Eraſmum? 653. F.
 — cuius rei poſſet optimus eſſe veſtis? 654. A.
 — quod Eraſmo polliceri ſolet? 659. E.
 — quid miſit eidem, & quid rogatur ab illo? 712. A. B.
 — Adriani Pontificis a ſervis, 766. C.
 — quod ſe inſcio ſacrum teſtatur? 804. B.
 — inſervit perſecta Eraſmum ſpolar penſione Cur-
 — tracenti, 1176. D. 147. D.
 — Sacellanus, eidem amanſiſſimus, cui adest? 1615. A.
Barlandus (Adrianus) lucubrationum Eraſmi indicem,
 — illo inſcio, compoſuit, 166. C.
 — homo veruſto ingenio, nec inamena ſermonis fa-
 — cultate, *ibid.*
 — ipſius Epistoſa ad Wafſum mittitur, *ibid.*
 — ei mandatur provincia Latine docendi, 331. B.
 — in quem Homachian & maledicere dicitur? 381. A.
 — praeceptor filii Principis Bergeſis, 509. A.
 — vir haud vulgariter eruditus, *ibid.*
 — vir nullo ſuſo, ſincerus, & amicus, 667. B.
 — prompta quodam ac pura Latini ſermonis facilitas
 — inſtructus, *ibid.*
 — diſertiffimus vir, 1564. C.
 — apud quem diſputat de ſenectute? 1584. F.
 — Eraſmum conſultat de loco quodam Ciceronis,
 — 1585. A.
 — quas epistoſas ſcripſit, ad quos, & de quibus re-
 — bus? *ibid.* C.
 — cur cogitet de abdicando Latini Profeſſoris loco?
 — 1683. B.
Barlandus (Hubertus) Medicus, 1194. C. 1212. D.
 — quae ipſi narrantur ab Eraſmo? *a. eſt.* 1194. C.
 — ad 1102. D.
 — quid deſtat ſuae encyclopaediae? 1102. E.
 — quem ſoluit eſſi appellare *Atalum Marianum*?
 — 1122. D.
Barpiſtemus quidam non modo ſpectator, verum etiam
 — aſſiſis periculo fuit, 513. D.
Bartholomaeus (Laurentius) Abbas qui indole & quo inge-
 — nio praedicat? 635. C.
 — cur per tot barbaras regiones peregrinari voluit?
 — *ibid.*
 — quid in digreſſu petierat ab Eraſmo? *ibid.* D.
Bartholomaeus (Ricardus) quid Eraſmo mittit? 150. C.
 — 113. A.
 — quid animadvertit in Carmine Gaſpari Velut?
 — *ibid.* B.
 — quid aſſumare audent de ejuſdem ingenio? *ibid.*
 — quid rogat Eraſmum? *ibid.*
 — quodnam carmen non veritus eſt eidem imperi-
 — re? 339. C.
 — carmen ad eundem mittit, 1779. A. B.
Bartholomaeus Bacchus, *vide* Bacchos.
Bartholomaeus Colonienſis, *vide* Colonienſis.
Bartholomaeus Latomus, *vide* Latomus.
Bartholomaeus Welzerus, *vide* Welzerus.
Bartholomaeus, Auctor illuſtrium, 57. F. 118. B.
Bartholomaeus (Nicolaus) Eraſmum convenit Spirae, 1585. E.
Baſilius penna Anglia, 56. E.

- Baſilia**, pagus & urbs Helvetiorum, 105. D.
 — multus doctus eximie florens, unde peculiari quo-
 — dam ſtudio ducitur erga Sedem Romanam? 738. A.
 — cuius favore digna conſetur? *ibid.*
 — illic quae eſt raris ſodalitas? 1135. B.
 — ibi torrens ſubito erumpens quantam intexit cala-
 — mitatem? 1217. F.
 — illic quae ſibola agi coepit? 1213. B. C.
 — peculiaris civitatis non obſcura habet veſtigia e
 — Synodo, quae illic 16. annis duraviſſe fertur, 1479.
 — F. 1474. A.
Baſilienſis caelum quantum placet Eraſmo? 380. D.
Baſilienſes quantum placet eadem? *ibid.* E.
 — illis nihil amicus, nihil ſincerus, *ibid.*
Baſiliva Sancti Joannis quot pulſibus ab urbe Conſtantino-
 — poli abſit? 1339. D.
Baſilides Alexandrinus quae dogmatum portenta invenit?
 — 949. A.
 — illius error qualis fuit? 573. F.
Baſiliſcar, Comanenſis civitatis Episcopopus, ſub Maximiano
 — martyre coronatus, 1341. C.
 — cui nocte apparuit, & quis ipſi apparuit ac quid
 — ei dixit? *ibid.*
Baſiliſcar Hareticus, Marcionem ſequutus, duo rerum
 — principia tradidit, 949. F.
Baſilides Divus in *Ephraim* ab Eraſmo verti coepit,
 — 131. C.
 — valde eidem placet, *ibid.*
 — cur ab illo vertendo deſtitit idem? *ibid.* E.
 — quales Monachos amat laudare? 345. E.
 — ſua eruditio ubi major eluceat? 771. E.
 — apud illum locus quidam quomodo intelligendus?
 — 1041. E.
 — ſtudiorum ſodalis Chryſoſtomi, 1333. A.
 — a Meleſio Diacono creatus, *ibid.* D.
 — Caeſarem Cappadociae pertractat, Episcopopus ſar-
 — cinam ſuſcepit coactus eſt, *ibid.*
 — cui unice placet inter ſuae aetatis ſcriptores?
 — 1416. B.
 — in illo nihil eſt quod offendet, *ibid.*
 — illum totum Graecum quia excuſatur? *ibid.*
 — optimo iure dictus *Aſtagus*, ſed *Marinus* cogno-
 — mine dignior, & cur? 1431. D. 1846. C.
 — Chriſtianus Demofthenes ac coeleſtis Orator pre-
 — dicatur, 1431. D.
 — ejus eloquentia quanta, & quam ceterorum pre-
 — cellens? *ibid.* D. E. F.
 — quibus comparatur ac praefertur? 1431. A. B. C.
 — illius egregiae dotes impende laudantur, *ibid.* D. E.
 — ad genus panegyricum natura compoſitus,
 — *ibid.* E.
 — ſumma ingenii dexteritate fuit, *ibid.* F.
 — hac plurimos devicit ac in admirationem rapuit,
 — *ibid.* 1433. A.
 — illius animus quantum paratus ad martyrium?
 — 1433. A.
 — in illius ſcriptis quid non obſtrepit & quid rele-
 — cet? *ibid.*
 — a quibus Latine male verſus? *ibid.* B. C. &c.
 — quantum interſit inter illum Graecum & Lati-
 — num? 1434. A.
 — divinus ſcriptis libros in Euroniam, *ibid.* E.
Baſilius Imperator Romanorum, Caeſar frater, quomo-
 — do ſe geſſit? 326. A.
Batavi quales olim fuiſſe dicuntur? 1465. D.
Barbodus (Lucas) Eraſmi amicus, 354. D. 752. B.
 — cui ſodalitio acceſſiſſe dicitur? 752. B.
Barmaſius (Joannes) qualis juvenis praedicat? 552. E.
Bartus (Jacobus) amorum & odiorum Eraſmi ſocius,
 — 16. A. *ſp. eſt.*
 — cur ſe angere non debet? 16. A.
 — Romani ſermonis amantior, 354. D.
 — in Guilielmo ſacrum propenſior, 16. D.
 — in quod amoris genus incidit? *ibid.*
 — lecto aſſixus eſt, 17. D.
 — quid de Eraſmo ſentit, & quid ab illo poſcit? 44.
 — D. E.

- ipſius ſincera & conſtans benevolentia, 52. B.
 — iuratus erga Eraſmum amor, 55. B.
 — ob quid graviter excrucietur? *ibid.*
 — quid quæſit cupique? *ibid.*
 — Motus ac literas ab Haſpſia, qua vocat, tutaſſe non poſſe dicit, *ibid.*
 — quid poſtulerum exultant? *ibid.* C.
 — quid exoptat atque precatur? *ibid.* D. E.
 — ipſius peccata candore & Gratiis confeſſum, 60. C.
 — ubi Ludovicum puerum auit? 89. E.
 — Eraſmi amicus non inimicus, 1600. E.
 — Secretarius oppidi Benſis, vir appime doctus, 1779. C.
 — quid monetur rogaturque ab Eraſmo, *ibid.* D. E.
 — morte vel veneno potius ademptus, 1837. D.
 — amicus Guſtavi Goudens, 1841. D.
 — *Baurus* (Cornelius) Jacobi Batti filius quid curare debet? 238. B.
 — qua de re monetur? *ibid.*
 — quos convenire oportet? *ibid.*
 — literis Græcis & evolvens bonis Auditoribus operam dare debet, *ibid.*
 — quid accepturus ab Eraſmo? *ibid.*
 — ad eundem ſcribit, *ibid.* C.
 — juvenis bene linguaſ, ſatiſque doctus, *ibid.*
 — cuius regionis deſiderio tenetur? *ibid.*
 — ubi agit hypodicaicum? *ibid.*
 — *Bearne* (Nicolaus) Mathematicus penitus, quo proſiciſſetur? 1591. A.
 — ubi vendendus adfert Sphæras aliquæ & Aſtralia? *ibid.*
 — quem libellum Græcum fert ad Eraſmum? *ibid.*
 — *Beyſus* (Lazarus) quid proſiciſſi in veſtibus? 806. B.
 — ipſius candor cum exactiſſa conſectus eruditione, *ibid.*
 — cui gratus eſt ſuis candor? 1064. D.
 — inter cujus amicos primos primas tenebit? *ibid.*
 — librum de *caſtaliſſis* calvarie editorum, *ibid.*
 — edidit libellum elegantiffimum de generibus verbum, 1120. A.
 — *Beatus Arnoldus*, vide Arnoldus.
 — *Beatus Rhenanus*, vide Rhenanus.
 — *Belhel* (Hennicus) Inſiſſentis cujus vicem & quantum jacturam dolat? 1536. B.
 — unde mirum in modum gaudet? *ibid.*
 — Eraſmi doctriſum & eruditionem nunc extollit, *ibid.* C.
 — quid eundem rogat? *ibid.*
 — quæ epigrammata Græca edidit, 1747. E.
 — quantum in illis ſibi placebat? *ibid.*
 — ſuit cum Thoma Poly, ejuſque rem navis curavit, 1752. E.
 — *Berichum* nomen unde notum Eraſmo? 896. C.
 — *Beda* a Veteribus ſcripta in compendium redegit, 1462. F. 1463. A.
 — *Bedernum*, oppidum Germaniæ inferioris, 171. D.
 — *Beda* (Natalis) Minorita Theologus, quem ſalutat, & quid offendiſſe dominæ Venienti? 38. A. B.
 — apud Eraſmum ſuit, 48. B.
 — ob quid iugillatus a Fabro? 103. A.
 — bonum Theologus ac bonus vir judicator, 861. D.
 — cenſuram in Eraſmum emittit, 917. C.
 — cur conatus eſt Sutores revocare ab intemperantiæ calami? 926. C.
 — illius impotens odium quid magis arguit? 942. D.
 — pronunciat Leam abſolutum Theologum, 1021. E.
 — illius librum in Eraſmum & Fabrum ſcripti diſtribui veſantur, 1036. E. 1209. D.
 — improbus notatur ac valde vituperator, 1038. D.
 — E. F. 1039. A. B. &c. 1040. A. B.
 — maxime impetit Eraſmum *Paraphraſis*, 1039. E.
 — quos tumultus moliatur, & quid illum urit? 1044. D.
 — illius liber, quem in Jacobum Fabrum ſcripſerat, edito regiſſe ſuppreſſo, *ibid.*
 — cur odit *Paraphraſis* Eraſmi? *ibid.*
 — quo animo parat vindictam? *ibid.* E.
 — quos habet in Collegio Sorbonico? *ibid.*
 — quam rem genit ex animi ſui ſententia? *ibid.*
 — notavit plurimum ducentos articulos in *Paraphraſi* Eraſmi, 1056. D.
 — in quo actu publico honorificam mentionem facit Lutheri, Eraſmi, & Fabri? 1133. B.
 — qualis excuſa ſit? 1209. B.
 — facit amendam honorabilem, & cum qua confeſſione? 1505. D.
 — detineatur adhuc in carcere, *ibid.*
 — in Monafterium aliquod detrudendus dicitur, *ibid.*
 — truncus verius, quem homo, impugnat Lutherum, 1698. B.
 — *Bedaſſus* quidam in Gallia graviter inſaniunt, 961. A.
 — illorum factio quibus præſidat poſſimum nititur? *ibid.* B.
 — *Bedaſſus* vel *Bediſſus* (Thomas) quam rem nunciat Eraſmo? 605. F. 1609. B.
 — quid rogatur ab eodem? 606. A. B.
 — Secretarius Archiepiſcopi Cameracenſis, 1052. D.
 — quorum epistolâ exhibuit Moro? 1574. C.
 — *Begardi* quomodo animam abſorberi ab Divinitate dixerunt? 395. F.
 — omnia futura, ſicut fuerant ante creationem mundi, dederunt, *ibid.*
 — *Berem* (Georgius) Canonici Nurembergenſis, 482. B.
 — ipſius epistolâ qualis proferetur? *ibid.*
 — *Belyſſus* nomen cur ſemper vitium in hominum memoria? 849. D.
 — *Belga*, ſumelicum hominum gemas & ſoli ventri natum, 133. C.
 — oculorum nigrore magis capiuntur, 473. C.
 — *Belgium* eſt mineſus indet, tamen nondum omnino exluere poteſt ſylveſtre ingenium, 594. C.
 — *Belacum* eſt, non eſt laudis, ſed vituperii, 1501. B.
 — *Bellerophon* Poëticus, 5. D.
 — *Bellicardi Mons*, oppidum Gallorum proximum, 851. F.
 — *Bellicus*, oppidum Angliæ in Comitatu Wigornie, 415. D.
 — *Belum* erudit inter *Clementis* & *Eraſmi*, liber ad verſus Eraſmum paratus, 1501. C.
 — *Belum* quantum teſ? 123. D.
 — erit iuſtiſſimum, tamen ſultu vere bono placeret, *ibid.*
 — per quos geri ſolet? *ibid.*
 — quæ & quanta ex illo oriuntur mala? *ibid.* D. E. F.
 — illud ab inſens per Furias immorti ſinſerunt Poëtae, *ibid.* E.
 — quando a piis viris non improbatum? 124. E.
 — illius jura, ſi qui dantur, quaſi? *ibid.* D.
 — ob quid a Principibus plerumque ſuſcipitur? *ibid.* F.
 — deſiderium omnium pernicioſiſſimum, 145. A.
 — malorum omnium oceanus, 147. E.
 — ductu & auſpicio Principum, periculo manibusque malorum generis, 150. F.
 — quæſitplex & quale? 152. A. B.
 — utriuſque longe diverſa ratio, *ibid.*
 — ad quendam gremium alioſatur Chriſtus, exſimulat Pariter, & e contra? *ibid.*
 — illius in Gallis ſuſcipiendi faces quænam ſubſeſiunt? 190. D.
 — in illis nihil pernicioſius, quam hoſtiam, quamvis imbecilem, conſumere, 104. A.
 — quem malorum uragordiam bellum omne ſecum deſert? 328. F.
 — quibus ſontibus omnia fere bella proſecta eſſe conſtat? *ibid.*
 — in Turcas adornatus, 338. C.
 — ut bene verat omnibus, precandum, *ibid.*
 — illorum exitus unde pendat? 17. D.
 — illorum exitus anceps, 105. F.
 — Hiſpan cum Gallo apertum, 111. F.
 — illius non tamummodo ſpectatores Angli, *ibid.*
 — unde illa proſciſſunt? 113. C.
 — *Tem. III.* Mmmmmmm — illo

- illo nobilitantur viæ, 517. C.
 — nulum esse beium inter Christianos cur pronuntiantur nonnulli? 579. E.
 — illius nervi quoniam censetur? 1419. B.
Rebber (Petrus) felicissimo est ingenio, 896. C.
 — Patavium confugit, ubique inter *Mulas* honestissimo ac jucundissimo trivit otio, 1061. F.
 — quam tragediam cogitatus ex *Utenhio*? 1061. A.
 — morbo compulsi cœli mutandi causa contolitur *Pansavi*, 1130. E.
 — illic commoratur totus in literis & studiis intentus, *ibid.*
 — inter se & *Franciscum Picum* quod argumentum tractatum? 1141. A.
 — ipse pietas cur *Erasmo* magnopere probatur? 1192. A.
 — Italiam suam multis egregiis virtutibus illustravit, *ibid.*
 — cur vehementer amat *Vigilium*? 1451. D.
 — egregius litterarum heros prædicatur, 1515. D.
 — illam toto pectore suspicit veneraturque *Erasmo*, *ibid.*
 — quantopere letatur, quod ab eodem acceperit litteras? 1633. C.
 — sua scripta, & præcipue *suas Aenas*, eidem perspicuerant, 1758. A.
Benedictus ob quid notatur? 144. D. E.
Benedictus de *Furnariis*, vide *Furnarius*.
Benedictus Theoreticus, vide *Theoreticus*.
Benedictus Divus ab quod secessum captavit? 345. D.
 — quid ipsi omnino in votis fuit? *ibid.*
 — quo compulsi fuisse dicitur? *ibid.*
 — civitas horrebat, fugitabat honores, *ibid.* E.
 — quoniam in suum laborabat manibus? *ibid.*
 — ubinam vitam agebat? *ibid.*
 — qua ratione ingentem hominum multitudinem moderabatur? *ibid.*
Benedictus (Daniel) Mediolanensis amat *Erasmo* ex libris cognatus, 898. C.
 — in suam velut in portum tranquillum se contulit, *ibid.* D.
Benedictus (Joannes) Regis *Poloniae* *Sigismundi* Physicus, quod *Erasmo* significat? 1750. C. D.
Benedictus quidam bibliopola quomodo in multam prolapsum dicitur? 775. F.
 — mulerculum uxorem duxit, 776. A.
 — juvenis est tenax re, *ibid.*
 — commendatur, & a quo? *ibid.*
Beneficium apud Latinos dicitur in, qui beneficio quempiam afficiunt, 64. A.
Beneficium invau, extrema dementia est, 140. B.
Beneficium accipit, qui sine causa laudatur, 11. A.
Beneficium qui accipit, simul cum beneficio sollicitudinem accipit reponere gratie, 1224. E.
Beneficium cuius latissime patet? 495. D.
Bene mereri de his, qui non intelligunt, stultum est, 140. B.
Bene versa pervertuntur, & emendata depravatur, 99. A.
Beneque cuiusdam dialogus refellitur, 485. A.
Bertramus (Michael) notatus, 804. B.
 — ubi duxit uxorem? 811. E.
 — expectat ut aliquo vocetur in oppida Gallorum proxima, *ibid.*
 — cur revocet suos in *Quadragesima*? *ibid.* F. 851. A.
 — pestilentia subitum, 1064. E.
 — suæ litteræ quod nunciant *Erasmo*? 795. A.
Bertramus (Nicolaus) 56. A. 49. C.
 — illius animus revere ac philosophicus, 59. C.
 — tella certissima, 51. E.
Bersseus nra cum tribus filijs profugus intercipitur a Gallis, 1871. C.
 — excedit Bononiam, *ibid.* D.
Bersseus (Nicolaus) cuius consilio *Erasmo* salutatur? 183. A.
 — hospitalis testera lepidè meminit, *ibid.* A. E.
- huius hospitio usus *Erasmo*, *ibid.* E.
 — intercalum sicutum eidem offert, *ibid.* F.
 — ob quid vehementer ac sæpe dolat? 307. F.
 — quid ineptum porabat, & cur? 308. A.
 — quid vota ardentibus semper expectit? *ibid.* B.
 — *Erasmo* summo opere laudat, optimeque de illis sentis, *ibid.* C. D.
 — ad quid eundem adhortatur? *ibid.* D.
 — ob quid eidem scripsisse dicit? 330. A.
 — quid eundem rogat? *ibid.*
 — ob quæ *Nesium* semper fecit plurimi, & uicem demat laudando? *ibid.* E.
 — cur eundem litteris suis vacuum discedere non passus est? *ibid.*
 — bene *Gratia* natum appellatur, 335. A.
 — utraque lingua doctus, 431. E.
 — *Erasmo* amicus, & *Poncherio* valde familiaris, *ibid.*
 — cum quo profecturus in *Narbonensem* provinciam? *ibid.*
 — quid *Erasmo* minatur? 501. B.
 — de quibus nihil est quod metuat? 506. B.
 — quid testari potest se audisse a *Brasio*? 611. E.
 — quid rogatur ab *Erasmo*? 634. F. 635. B.
 — cupit gratie bonam portionem ipsi vindicare? 714. C.
 — humanarum litterarum peritis instructus, Mathemáticas pulchre callens, & sani iudicii, 850. A.
 — in quo labore diligentissime versatus est? *ibid.*
 — amicus *Erasmi*, 938. D.
Bergmannus (Franciscus) quos libros attulit? 814. B.
 — Bibliopola *Antwerpensis* quot nummos debet *Erasmo*? 821. C.
 — cur rogat *Vivum*, ut recognoscat libellos suos? 900. B.
Bergmanus error quos & qualem virorum calamos excitat? 1175. C.
Bergensis (Cornelius) *Erasmi* amicus & congerio socraticus ac vetustissimus, 855. A. B.
 — quid narrare eidem dicitur? *ibid.* A.
 — suum epistolium quo nomine fuit eidem longe gratissimum? *ibid.* B.
Bergensis Princeps quid *Erasmo* persuadere conatus est? 415. B.
 — illius animus quorum opera ab eodem nonnulli alienatus? 583. F.
 — heros ac senex coetardissimos optimisque, 508. B. E.
 — apud quos suo merito plurimum valet? *ibid.* E.
Bergensis lupi quæ? 50. E. 51. D. 79. F.
Bergus (Antonius a) Abbas sancti *Bernini*, 65. C.
 — illius gravissimæ fasciculæque occupationes, 79. D.
 — corporis heroica species, valetudo felicissima, magnusque animus, *ibid.* E.
 — illius mores doctissime ab *Erasmo* deprædicantur, *ibid.* F. 80. A.
 — in simplicitate humanissimus, 80. B.
 — in humanitate amplissimus, *ibid.*
 — quid testatur Cardinali de Medicis? 90. E. F.
 — quid ad eundem mittit? 90. A.
 — quid dicit de Medicum familia? *ibid.*
 — *Erasmi* patronus singularis, 109. C.
 — suum studium in eundem, planeque paternus amor, 112. F.
 — ipsius auctoritas apud quos nullum valet, & quibus gratiosa? 114. F. 115. A.
 — quid sibi adnotandum? 115. A.
 — apud divum *Academorum* remonitur, 115. E.
 — ob quid *Erasmo* subtrahit dicitur? 175. A.
 — sua humanitas quanta? *ibid.* B.
 — sui mores candidissimos, *ibid.* C.
 — quibus nominibus amatur ab *Erasmo*? 441. E.
 — optimi sui patriæ expectationes procul dubio reponitur, *ibid.* F.
 — ob quid *Pacæ* consuetudine gaudebit? 441. A.
 — cur *Erasmo* oculis subtrahit dicitur? 1612. E.
 — su-

— suavitissimam ac felicissimam indole adulescentem, & litterarum avidissimum, Lovan. agn., 1643. E. 1692. F.
 — Abbatem ut nomine, ita morem humanitatis referit, 1692. F.
 — unde ornatus est aliquando suae gentis imaginem? *ibid.*
Bergius vel *Bergius* (Henricus 2.) Episcopus Cameracensis, 4. D. 34. F.
 — huius patronus, 48. F.
 — hospes ejusdem humanissimus, & studiorum suorum, 49. A.
 — ejusdem praefidium ac dulce decus, *ibid.* F.
 — sui familiaris, 52. A.
Apolepius Jacobi Middelburgensis quanti faciat? 92. E. V.
 — cur illum amat? *ibid.* F.
 — terrarum Veneris filius, *ibid.*
 — qualis virpachia? 93. A.
 — venustissimus flumenum *Erasmus* Mecenas, 142. B.
 — qualem evadere filium suum impendissimum cupit? *ibid.* 52. E.
 — cur eundem in aula Britanniae arandare maluit? *ibid.* 509. A. 510. D. E. 512. E.
 — ob quid eundem teneris desinat? 510. D.
 — quam aulam inextinguibilem esse persuasum habet? *ibid.*
 — Antistes Cameracensis pietissimus, 1782. P.
Bernardus Bletzius, vide *Blasius*.
Bernardus Boetius, vide *Boetius*.
Bernardus Bucho, vide *Bucho*.
Bernardus Hagius, vide *Hagius*.
Bernardus Tovar, vide *Tovar*.
Bernardus D. cur Epistolas suas vulgare non debuisset? 554. E.
 — quibus in libris taxavit Ecclesiam Romanam? 639. B.
 — quid affectasse videtur in *Cantue*? 693. A.
 — Principes & Episcopos officii sui subinde admonere dicitur, 732. F.
 — in sui ordinis homines sapientissimos stomachatur, 796. D.
Bernardus, Episcopus Tridentinus, pium se benignum animum habet, 744. C.
 — Ferdinandi Regis summus Cancellarius quid scripsit *Erasmio*? 1096. F.
 — apud quem patronus incomparabilis ejusdem? 1176. C.
 — cor ab aula Ferdinandi se subduxit? *ibid.*
 — unde non prociat abest? 1820. B.
 — mirum ipsius studium non semel expertus *Erasmus*, *ibid.* C.
Bernardus quidam, 102. D. 121. F.
Bernardus quidam in quem febri incidit? 322. B.
Berna per quos excitatus tumultus? 609. A.
 — illic quae res excitavit graves tumultus? 831. E.
Bernardus inter & Subaudos casidare bellum scribatur, 1327. D. 1394. F. 1395. A.
Bernardus facinus quid homines admonere debet? 517. D.
Bernardus (Philippus) Auctor vulgo proteritus dictatur, 672. D.
 — quando & quo nata minor decessit? 787. F. 788. A.
 — ipsius memoria cui celebris & gratiosa? *ibid.*
Berquius (Ludovicus) Praefectus & Consiliarius Regius ob quid in carcere conclusus? 940. D. 1208. A.
 — illum Haereticum pronuntiare delegat, *ibid.*
 — illius causae cognitorem se velle fieri denunciat illi Rex, *ibid.* E. 1209. A.
 — illius vitam ac mortem se reposciturum ab ipso scribit, 940. E. 1213. E.
 — ob quid *Latitavit* exulavit, 1189. F. 1206. E.
 — qui & qualis fuerit? 1190. A. 1207. E. F.
 — Regi cumprimis charus, 1290. A.
 — causam agni adversus tres Princeps, *ibid.* B.
 — quid in eum pronuntiant duodecim Judices? 1189. F. 1206. E.
 — Regem & Pontificem appellat, *ibid.*

— illum flammis tradendum pronuntiant Judices irati, 1290. A. 1206. E.
 — illius constantia ac tranquillitas animi, 1207. A.
 — ante mortem verba fecit ad populum, *ibid.*
Berzelius (Paschasius) quorum industriam, vel avaritiam potius, nunquam probare potuit? 129. C.
 — de quo cum *Erasmio* contendere requirit, & cur? *ibid.* D.
 — ad Principem Leodientem in arce Huiensi se conferre, *ibid.*
 — quid reddit eidem Principi, & cur? *ibid.*
 — in mox dicta arce jubetur manere, *ibid.* E.
 — deferret ibi aulam, prandium, & quinquem accumbentium, *ibid.* E. F.
 — modelle de se loquitur, *ibid.* F.
 — unde homo bellax videtur esse? 130. B.
 — quid sibi magis placeat? 131. B.
 — multum notissimum felicissimus, 120. E.
 — Episcopo Leodienti gratus, & *Erasmio* amantissimus, 139. B.
Berthamus Damus, vide *Damus*.
Berthamus, 90. B.
Berthamus quidam nobilis quas literas dat Fratri cuidam Dominiano? 712. A.
 — quid expulsum cum Vive, & quam rem ordine natus? *ibid.* B.
Bertholus (Hilarus) Basilie degit, 943. B.
 — a quo invitatus, & quid rogatur? 937. A.
Berus (Ludovicus) omnium Theologiae Professorum longe princeps, 128. F.
 — vir omnibus vultuum ac disciplinarum ornamentis cumulatus, *ibid.*
 — in Theologica palestra exercitissimus, *ibid.*
 — primum meruit locum apud Parisios inter eos, qui Doctoria titulo insigniebantur, 119. A. 256. C.
 — in *Erasmio* liberalissimus, 129. A.
 — fortius amplissima habet, *ibid.*
 — quid amantissime gratulatur *Erasmio*? 165. C. 117. C.
 — unde merito amatur ab eodem? 165. D.
 — quid fecit, ut videret invidiam? 198. C.
 — quid animum suum incredibili assidue voluptate? 117. B.
 — obtestatores quosdam perstringit, *ibid.*
 — quorum litteras reddendis curavit, & quibus communicavit? *ibid.* D.
 — Theologus Parisiensis, 156. A.
 — N. Testamenquum ab *Erasmio* editum excolatur, *ibid.*
 — Gracis litteris sedulo dat operam, *ibid.*
 — unde extra alicui ingeniorum esse dicitur? 331. C.
 — Basilie apud Collegium divi Petri praepositus, 644. A.
 — cuius virtutes ingenioque magno affectu depinxit *Erasmio*? 714. A.
 — Episcopi Basileensis ex animo observantissimus, 776. B.
 — quid sibi visum est inhumanum? *ibid.*
 — vir corporis & animi praclaris donibus praeditus, 913. C.
 — unde apud suos summe est auctoritatis? *ibid.*
 — Parisius in Theologorum laurea primum locum promeruit, *ibid.*
 — vir extrema praeditus integritate, nec eruditione vulgari, & Nicolai a Clerici cumprimis studiosus, 1113. C.
 — summus Theologus, & patronus *Erasmio*, 1623. D.
Berus (Richardus) Abbas Glasconensis, 816. A.
 — sua erga litteras benignitas praedicatur, *ibid.*
 — sua liberalitas corpus illud olim adjuvit? *ibid.* C.
 — sua humanitas erga quem laudatur? *ibid.*
Beslerius, urbis praecipuus Comitatus Burgundiae, 1512. A.
Beslerius, ratione Graecus, & scilicet Latinus, Ecclesiae Romanae Cardinalis, 1594. F.
 Tern. 111. Mmmmm 2 — utri-

- utriusque lingue peritissimus, quem locum emendatione egrot decet? 1594. A.
- Bos* omnia bon fecum portat, 1917. C.
- Bos* fons in vitum, 1501. B.
- Bos* est verbum medium, *ibid.*
- Bosipola* quidam Megontinus quem Ibellum excudit? 532. F. 533. A.
- Bosipola* seu Typographi cur saxi? 1533. A. 1659. B.
- Bosius* quidam de confirmanda Mula tumultuatur, 843. C.
- Bilbailus Pirekheimerus, vide Pirekheimerus.
- Bosius*, populi Galile, 1519. A.
- cum Mula nondum illi admodum converit, *ibid.*
- apud illos flos Legum studii, *ibid.*
- Bosius*, Polycarpi discipulus, quo errore tenebatur? 948. D.
- Bosius* nonnulli ob quid notati? 168. B. C.
- Bosius* (Hermannus) Erasmo probe notus, 811. C.
- Bosius* (Thomas) vir probus, & unus e Senatu Constantiensi, 1491. D.
- quas epistolae ad Erasum misit? *ibid.*
- Bosius* quidam negotiator quod dictum iacebat in Erasmo? 821. B.
- Bosius* (Antonius) Helvetius, quem epistolarum fasciculum perferi? 1030. B.
- Bosius* (Bernardus) cuius litteras ad Erasum retulimus? 1264. B.
- Bosius* (Carolus) quomodo stylum mutasse dicitur? 1465. F.
- Bosius* (Georgius) vir clarissimus se doctissimus, 1595. D.
- ipsius probitas atque doctrina cui fuit admiratio? *ibid.*
- Bosius* quidam ubi agunt, & quem solum? 351. B.
- cuius nomine laudandi? 358. E.
- Bosius* (Bernardus) Erasmi amicus, 1597. C.
- Bosius* (Joannes) amicus Erasmi, 1598. C.
- Bosius* Philosophus ob quid Lazarus dixit Canticus? 188. F. 189. A.
- Bosius* (Hector) vir litteratissimus atque amicissimus, 1784. C.
- carmina ab Erasmo peti, *ibid.*
- tandem subinde appellat Poeta, *ibid.* D.
- singulari benevolentia eidem copulatus, 1785. D.
- que non quaerit se eisdem carminibus? *ibid.*
- Bosius* quidam Medicus, vulgus & aequalis benatoris capidum Mechlinensis, 786. D.
- utique ad decrepitam aetatem vixit, *ibid.*
- Bosius* schismaticus, 197. D.
- variis erroribus inter se digladiatur, 518. D.
- cur obtemperare potius quam contendere debeant? 519. F.
- Bosius*, regnum superioris Germaniae, 503. D.
- in ea aetate nondum non pauci Judaei, Episcopi, & Nicolaitae, *ibid.*
- totus illius populus in quot & quas sectas divisus est? *ibid.* D. E. F. 504. A. B. & c. 505. A. B. & c. 519. B.
- Bosius*, vel rectius *Bosonia*, urbs Picardiae ad mare sita, 187. B.
- Bosius* (Paulus) Cardinalis Sanctorum quatuor ab Episcopis, 108. D. 274. A.
- cur verbosus ad Erasum scribere non vult? 274. A.
- apud Helvetios agit, sed nolens invitusque, *ibid.* B.
- quem ad hos proficiscentem sequi jubetur? *ibid.*
- qui solatus primum se dicit? *ibid.* C.
- quid unum se recusat? *ibid.*
- quid sibi visa est *Apologia* Erasmi in Fabrum? *ibid.*
- unde Fabrum valde est miratus risitque? *ibid.* D.
- quantum devotus Erasmo? 351. B.
- quid dicit de Brevi Leoni, quod postulavit Erasmo? *ibid.* D. E. F. 352. A.
- quid pollicetur Erasmo? 352. A.
- quid se advocat a literaria professione? *ibid.* B. 647. B. C.
- unde & quantum auxit annos suos reditus? 647. C.
- quid regis monetque Erasmo? *ibid.* D. E.
- ad quod eundem hortatur? *ibid.* F.
- quos perfringit, & in qua semper fuit sententia? 648. A. B.
- *Epistolam* *Joannis* primam quibus caracteribus scriptam & ubi reperit? *ibid.* C.
- quid declarat Erasmo? *ibid.* D.
- quod vitæ genus circumspiciat videtur? 661. E.
- cur Bononia omnibus modis sibi fugienda? *ibid.* F.
- quid rogatur ab Erasmo? 665. C. 666. D.
- patronus fidelissimus & amicus integerrimus ejusdem, 666. D.
- verus Erasmi amicus adest Romæ, 754. A.
- Bona* triplicis generis sunt, nempe animi, naturæ, & fortune, 359. D. E.
- in quo differunt, & unde comparantur? *ibid.*
- quoniam beatitudinem non adferunt? 364. C.
- quoniam in appellationem bonorum recipiunt, & unde? *ibid.* E.
- Bonamicus* (Lazarus) egregius litterarum heros praedicatur, 1515. D.
- illum toto pectore suspicit veneraturque Erasmo, *ibid.*
- cuiusmodi rebus non delectatur? 1772. A.
- quod magnopere laudavit atque cum voluptate legit? *ibid.*
- Bonaventura* Vulcanius, vide Vulcanius.
- Bonaventura* (J. Baptista) abest, 124. E.
- Bonarius* (Joannes) Polonus cui nec amore in Erasmo, nec studiorum alacritate cessavit? 1419. A.
- quibus facultatibus doctibusque instructus? *ibid.* B.
- felicissime in Musarum vîta progressus, *ibid.*
- ad quod incitatur ab Erasmo? *ibid.* B. C. 1458. D. E.
- unde reddit in suam patriam egregie locupletatus? 1459. C.
- quibus nominibus felix iudicatur? 1459. C. D.
- quo acutus sibi contentum est, & cur? *ibid.* E.
- quanta de se est expectatio? *ibid.*
- ob quid & a quibus commendatus Erasmo? *ibid.*
- Bonarius* (Severinus) unde & inter quos praecipuum tenet locum? 1457. D.
- unde liberos suos parum beatos fore iudicat? *ibid.*
- cur non sibi videtur patiens manus ad plenum obesse? *ibid.*
- ob quod vir piissimus ac prudensissimus praedicatur? *ibid.*
- Bonarius* (Stanislaus) Polonus quibus nominibus felix iudicatur? 1457. C. D.
- quo acutus sibi contentum est, & cur? *ibid.* E.
- quanta de se est expectatio? *ibid.*
- Bonifas* (Lucas) Erasmi amicus, ad quem Comicia hortatur? 1297. C. D.
- Boni* & potentes quali pro villo malo obijendi, 218. F.
- Boni* bonos amare solent, 502. C.
- inter bonos bene agere oportet, quæ formula? 1667. F. 1668. A.
- Bonorum* benevolentia non potest non esse perpetua, 22. B.
- Bonum* malo semper contrarium est, 502. C.
- Bonus* vir non est, qui sanam negligit, 281. C.
- Bonifacius* Amerbachius, vide Amerbachius.
- Bonifacius* quidam, probus, modestus, operans, & eruditus juvenis, 854. D. 1530. F. 1531. C.
- ob ingenium sincerum ac purum laudatus, 853. C.
- Boliens Juris professionem accepit, 854. C.
- Bonna*, urbs Germaniae inferioris ad Rhenum, 371.
- Bonnus*, urbs Italica, 4. C.
- illic de quibus rebus agitur est cum Clemente VII. 1407. D.
- a Gallis & Julio Pontifice obfessa, 1871. C. D.
- in hanc ingressus est Pontifex summus, & sacrum in summo templo fecit, *ibid.* D.
- Bonorum* mentes perfidiae poetas dant, 121. B.
- Bonaventura* (Cardinalis) propensissimus in Erasmo, 141. F. 141. A.

— eundem tanquam fratrem accepit, 1528. D.
Berselius (Franciscus) e rebus humanis concessisse fertur, 1475. D.
Bersmann (Michael) an Erasmi literas & II. *Hyperaspista* librum pertulerit ad Episcopum Leodiensem? 1113. B.
Bersala (Anna) Princeps Veriana, quanta comitate, benignitate, & liberalitate? 5. E.
 — iter Roman una cum sorore instituit, 48. B.
 — duris suis premitur, 52. A.
 — ipse pectus & virtus que, 83. E.
 — unde & cur Annæ nomen ipsi contigisse putat Erasmus? *ibid.*
 — quando vita defuncta? 425. A.
Berselius (Joannes) candidissimus, 173. D.
 — coque rei versatissimus scitus? *ibid.*
 — Noviomagum relinquit, 128. C.
 — ipsi destinata est Latine lingue professio, 306. C.
 — qualis amicus dicitur, & quos deseruit? 332. B.
 — designatus Decanus Veriensis, *ibid.* 462. B.
 — cuius Collegæ contubernales, & convivor omnium festivissimos? 382. D.
 — quid cognoscere cupit ab Erasmo, & quid de variis illius Operibus dicit? 424. C. D.
 — qua de re eundem commendandum duxit? *ibid.* D. E.
 — quæ res sibi erit gratissima? *ibid.* E.
 — in pastorum gregi Domini numerum adscriptus, *ibid.*
 — quo pabulo gregem sibi commissum pascere debet? *ibid.* F.
 — quam conditionem nactus est? 425. A.
 — minime ambiciosus est, *ibid.* B.
 — per quem se infamabit in propriam notitiam Principis Adolphi? 435. A.
 — sibi in precium traditur filiolus ejusdem Principis, 434. A.
 — morum integritate ac literarum commendabilis, 597. F.
 — vi notæ tum integritatis, tum eruditionis, *ibid.*
 — cujus nepotes infirmis? *ibid.*
 — ad quos labores idoneus ipse est animus? *ibid.*
 — quid significat testaturque Erasmo, & quid tum rogat? 1544. E. F. 1545. A.
 — de qua re plane sentit cum eodem? 1545. B.
 — quam provinciam longe difficiliorum experitur, & ob quid? *ibid.* C.
 — Canonici apud S. Petrum Middelburgi, in cujus mensæ contubernio est? 1649. C.
 — quibus dotibus ac moribus prædicit? 1677. B.
Ber cornepia ferno alligato signatur, 19. C.
Besichius quidam, 16. E. 78. B.
Besichius (Arnoldus) sibi iratum suspicatur Erasmus, 1785. E.
Berkwicz (Artlehus de) quid narrat Erasmo de illis hominibus, qui *Fravon* nomine se appellant? 1777. D. E.
 — quid dicit de Luthero ejusque libris? 1778. A. B.
 — ad quid hortatur Erasmus ac Lutherum? *ibid.* C.
Bucius (Henricus) LL. Doctor, & Officialis Burgenfis, 1049. B.
 — Erasmi amantissimus, *ibid.*
 — quid sibi natus ab eodem? *ibid.* C. D.
Buzarius (Joannes) quid scribit Erasmo? 139. A.
 — ipse epistola unde jocosus eodem? *ibid.*
 — ipse fortunæ quomodo gratulatur idem? *ibid.*
 — quo officio non poterit magis demerere eundem? *ibid.* C.
 — sue literæ Dorpio gratissimæ, *ibid.*
 — quibus salutem dicere rogatur? *ibid.* D.
 — ubi Erasmi hospes, & qualis bono prædicatur? 733. C. 754. B. C.
 — domus sua qualis describitur? 754. B. C.
 — patronus communis studiorum, & vir omnium humanissimus, 1702. F.
Brezio (Henricus) graves graecatur, 106. D.
 — Ammonium unice diligit, *ibid.*

— quid sit se deprehendisse? 108. G.
 — amicus candidus, 111. B.
 — refutatur ab Ammonio, 112. C. 113. E. 114. E.
 — mox adfuturus nunciatur, 116. D.
 — illius Epistola, 117. C.
 — Ammonium refutat, 120. D.
 — ad eundem scribit, 121. F.
 — Christum pure docet, 130. E.
 — hominum argutas non jactat aut ostentat, *ibid.*
 — unde sibi gratissimus reditus Erasmi in Angliam? 197. A.
 — eundem videndi cupidissimus, *ibid.*
Brabant, populi Belgæ in Ducatu Brabantie, 433. B.
Brabantia, Ducatus, & una & XVII. provinciarum federatarum, 53. F.
 — illius agri explentur militum gregibus, 189. F.
 — cur misera regio, & unde felicissima? *ibid.*
 — vehementer aridet Erasmo, 742. F.
Brachylogus, qualis Scripser? 68. D.
 — barbicus amans, 1789. C.
Bradenius (Alcius) Venetus, juvenis nobilis patricia familia, 1618. C.
 — amantissime ac honorifice excipit Hutterum, *ibid.*
Brassicarius (Alexander) nihil scripto editæ memorabilis, 1090. C.
 — Juriconsultum libellum suum Adagiorum Erasmo mittit, 1189. B.
 — in universale literarum peritia felicissime progressus est, *ibid.* D.
 — quam operam propemodum frustra sumpsisse videtur? *ibid.*
 — que in suis Adagiis reperiit? *ibid.* F. 1757. E.
 — cur dicitur aut concepsisse irritas iras, aut pudore obrutum esse? 1757. E.
 — unde in eo decideratur sobria mens? *ibid.*
Bradenius (Joannes) Ludimagister Antuerpiensis, factor Cornelii Batti, 1600. F.
 — quid suscit Cornelio Batto, & quæ literas ei dedit? *ibid.* 1601. A.
Braden fratres qui & quales? 14. C.
 — cur freno artificio committitur? 36. A.
 — adolescentes optuni ac festivissimi, 53. A.
Bremius (Joannes) apud quem est? 215. E.
 — adolescens puri studii ac ardoris ad quas literas, *ibid.*
 — nominis Erasmi studiosissimus, *ibid.*
 — comes ac locus omnium studiorum Occolampadi, 367. E.
Bresius quomodo vertitur, & quid sonat? 701. E. F.
Bresius, vel *Bresius*, Eunuchus Argulæ, in qua pagina lapide ictus in fronte? 1336. A.
Bresius quidam, Thraciæ Philippenfis Episcopus, 1341. C.
 — in qua Synodo aderat? *ibid.*
 — missus ad revocandum ab exilio Chrysolomum, *ibid.* A.
Brevi Pontificis, 156. B.
 — duo ad Erasmus missi, & quæ? 158. D.
Breyerbach (Georgius a) vir non minus clarus Juris professione, quam generis insignibus, 567. E.
 — a quo benigne amatur ac fovetur? *ibid.*
Brianus (Joannes) vir doctissimus, 106. D. 130. F.
 — Gallorum historiarum volumine complexus, 116. C.
 — cujus nomine salutandus? 138. A.
 — multis nominibus charissimus Bovillo, 1557. F.
 — quid retulit eodem? *ibid.*
Brianus (Joannes) quid non probat? 471. C.
Brien cralle sollicitissime dicitur, 723. C.
Briels (Guilielmus) quos felices prædicat? 1559. C. D.
 — quanto amoris nexu complectitur Erasmus? *ibid.* D. E.
Brisacum, urbs municipalissima Germaniæ superioris in Alsatia, 371. C.
Brissacensis, vel *Brissavia*, provincia Germaniæ superioris, 500. B.
 Tem. III. Nnnnnn Briggs

- Brigittus* (Joannes) Theologus Professor, horum sui copiam facit Erasmo, 2188. B.
- in quantum cruciatibus fuit, & unde? 2517. B.
- Brigittus* quidam graviter in Erasmo declamasse dicitur, 161. D.
- vir eruditissimus atque integerimus, *ibid.*
- ipsum ex humanis excessisse rumor affertur, 290. E. 306. D.
- splendidum orbi lumen dicitur, 306. D.
- Erasmo iniquissimus, & ob id a Moro reprehensus, 1614. E.
- cui Regi a confessionibus, & qualis Monachus? 1614. C.
- Suffraganeus Cameracensis, & Magister Parisiensis, *ibid.*
- homo elasticus, virulentissimus, Erasmoque intellusissimus, *ibid.*
- cui prelatum fuit, & cur solus non placuit? *ibid.* D.
- quid ipsi datur, ut Loterium rediret? *ibid.*
- cur ex Carmelita factus Benedictus? 1618. A.
- omnium homo malevolentissimus, in quos declamat? *ibid.*
- cur Maria Erasmi peculiariter infensus? *ibid.*
- apud quos valet, & cui Regi a confessionibus? *ibid.* B.
- Britannia*, vide *Anglia*.
- Britannica* Charybdis, 84. C.
- Britannica* consuetudo, 100. D.
- Britannica* gens quoniam habere dicitur? 456. B.
- Britannica* legio, 118. B.
- Britannica* pecunia, 60. E.
- Britannica* *Epistola*, 122. C.
- Britannica* Nymphæ quales? 56. E.
- Britannica* nomini, 60. F.
- Britannicum* litus, 84. C.
- Brianus* (Germanus) quia ratione Stephanum Poncherium suum laudibus colonizandum suscepit? 192. B.
- quo nomine & cujus causa multo magis eidem debere profectus? *ibid.*
- miris laudibus Erasmo ejusque doctos & opera ornata, *ibid.* D. F. 193. A. B. C. 194. C. D. E.
- quot viros in Italia vidit? 192. E.
- quantum Italia fuisse tribuitque? *ibid.*
- quantum ipsum adduxerunt, ut apud Erasmo precibus Stephanum Poncherium testimonium ferret? 193. E. F.
- cur frequens est apud Stephanum Poncherium? *ibid.* F.
- unde mirus suspexitur Erasmo esse debet suum testimonium? 194. A.
- quando & ubi secum intercessit consuetudo & amicitia cum eodem? *ibid.* B.
- quanta diligenter legte quantaque voluptate revolvit omnes ejusdem lucubrationes? *ibid.* F.
- familiari Deloio consuetudine ac quotidiano prope convivio utitur, 194. A.
- ob quod epistola suam scripsit? *ibid.* B.
- quid Erasmo promittit? *ibid.* C.
- qualem amicum se esse profectus? *ibid.*
- quid peroptat ac concupiscit? *ibid.* D.
- ipsius epistola quantum voluptatem Erasmo attulit? 376. C.
- unde offensus, & quid moliri dicitur? *ibid.* E.
- quem librum edere non debuisset? 547. A. B. &c. 548. A. B. &c. 557. D. E. F.
- insignis Mularum mytha, Erasmiq; amicus ac conjunctissimus, 568. E. F.
- quem locum sacrosancto exaguisse dicitur? *ibid.* F.
- cur de cur declassare animum pendendi Mori cupidum, 569. A.
- unde nortibus fuisse auferret, at glorie nihil? *ibid.*
- quibus magis visus est quam visus, 611. F.
- quam in abruptum sceleris suis affectibus? 612. A.
- quantum irascebatur oleisendi libidine? *ibid.*
- qualis interitum vidit e viro quibusdam doctis & gravibus? *ibid.*
- quos viros testes producit in iudicium? *ibid.* E. F.
- cur fingere editionem sui *Anthoni* ceteris? 613. B.
- monitionem Erasmi quam parvi facit? *ibid.* C.
- sui nominis illustrandi desiderio nimis quam misere fuit, *ibid.* D.
- quam tener fuit in suos veros amicos? *ibid.* E.
- studiosus esse & non omnino stupidius credidit, 614. A.
- in his, quæ edidit, neque solatium taret, neque numerum insusceperat, *ibid.* B.
- qualem assertit causam suam? *ibid.* C.
- cui Regnum est a secretis? *ibid.* E.
- quorum confido victis, ac iudicis se permittere? 610. E.
- ad cujus exemplum sese bilinguis epistola exercet? *ibid.*
- quid sibi curandum, & quos considerare debet? 614. F.
- quomodo rectius confuler suæ famæ? 615. A.
- cujus gratia bonum portionem sibi vindicat? 734. C.
- Babylam vertit, & accinctus est ad vendenda que superflua plegmat, 1227. E.
- plenius velis innotescit eum in Occolampadium, *ibid.*
- quem Græcum librum Latine vertit? 1388. D.
- Archidiaconus Albaris, olim Erasmi discipulus, eidem plurimum faves, 1557. E.
- cujus Regnum est a secretis? *ibid.*
- doctus est utraque lingua, *ibid.*
- Antimonius* suus qualis libellus dicitur? 611. E. 612. C.
- quætionibus non plus octo constet, 611. A.
- Chomologus* sua multa & inventoris æconomis & sermonis vitis abundat, 612. C.
- Brodericus* (Sepphus) Episcopus Pannonicus, & quondam regni Hungarie Cancellarius, 1204. D.
- vir singulari pietate doctrinæque prædium, *ibid.* E.
- non solum amicus, sed & patronus Erasmi, *ibid.*
- Brage*, urbs Comitatus Flandrie, 135. F.
- unde magis lubet animo Erasmi illi vitam agere? 164. E.
- quamplurimos habet viros eruditos & sine summi felicia sanque judicii ingenia, 690. E.
- Brugensis* unde sapere dicitur? 1465. F.
- Brugensis* (Antonius) Erasmi studiosissimus, 811. F.
- quid ipsi narratur ab Erasmo, & quid rogatur? 813. A. B. &c. 814. A. B. &c.
- Brugensis*, Auctor Scholasticus, 1605. B.
- Bruno* Amerbachius, vide *Amerbachius*.
- Brutus*, Ordinis Cartularii princeps, admodum frigide in Psalmos Davidicos scripsisse videtur, 1382. C. D.
- Brutus* quidam Lexicon vetus edidit, 1692. C.
- Brunsfeldius* (Orthon) qualis Erasmi collector? 847. B.
- illum quantum existeretur Lutherus? *ibid.*
- illius sololentiam qui concitauerunt? *ibid.*
- Brutus* solutus Erasmo carmine, 1241. A.
- Brutus* totum Ciceronis delationem contempsit, 97. B.
- cur eidem indignatur? 641. A.
- Brutus* urbs Ducatus Brabantie, 137. D. E.
- quando cepit favere Lutherus? 819. B.
- Brutus* (Martinus) de Erasmo nihil audire scribit, 182. E.
- quinam liber sibi dono mittitur? *ibid.* 313. A. 415. C.
- quem tentasse dicitur? 382. E.
- unde videtur felicior? *ibid.* F.
- sacris Auctoribus evolvens oblectare se debet, *ibid.*
- de quo non est quod labores? *ibid.*
- quo nomine perit tribuit Erasmo? 534. D.
- quibus studiis oblectare se, & quos tantis de spicere debet? 535. A. B. C.
- Brutus* (Joannes) quorundam hominum perditam novit, 15. E.
- illius antiquus in Erasmo amicus, *ibid.*

Bryones unde est cognitus? 849. C.
Euarchus quidam librum stultissimum edit, 1749. B.
 — ad quod provocat Erasmus? *ibid.*
 — quis huiusmodi in illo libro narrat? *ibid.*
Batens (Martini) quomodo agit causam Capiteus? 1029. C.
 — quod diffidit ei narratur? *ibid.* C. D. &c. 1030. A. B. &c.
 — preclaris dotibus praeditus ad praedicandum, et moribus civioribus, 1030. F.
 — quid erit fute prudentia? 1031. A.
Bache (Bernardus) Filsus, Decanus in Haga Comitum, 666. D.
 — quibus non male collocaturus amici sui poetas? 667. C.
 — patris *Zuichemi*, Decanus in Haga Comitum, 1156. F.
 — illius benignitas studia *Zuichemi* semper aluit? 1157. A.
 — ex vivis discens, impendit studiorum ejusdem liberaliter testamento prospectum? *ibid.*
 — quantum Erasmus amabat, & contra quos eundem fidelissime defendebat? *ibid.*
Bade (Michael) Episcopus Lingonensis, qualem epistolam Erasmus scribit? 891. F.
 — suam ingenium quale praedicatur? 892. A.
 — quoniam libellus ipsi non duplicatur? *ibid.* B.
 — quem oneravit multis auctis? *ibid.*
Budant (Guillelmus) ob quod in magna expectatione est? 168. D.
 — quod scite gessit? *ibid.*
 — de se modeste sentit, *ibid.*
 — unde epistolae libens superfecit? *ibid.*
 — tabernis Bibliopolarum obundis pomeridianas aliquot horas consumere soluit, *ibid.* E.
 — Guillelmum Parvum ubi offendit? *ibid.*
 — quo nomine eodem praecipue observat? *ibid.* E.
 — quid eidem succenset? *ibid.* F.
 — ob quod Erasmo invideat? *ibid.*
 — ob quod summa cum eodem amicitia devinctus? 169. B.
 — quantum aversus ab aula rebusque aulicis? *ibid.* C. D.
 — quoniam studia ipsum colere multi existimant & debent? *ibid.* D.
 — quid super omnia esse ducit? *ibid.* E.
 — ob quod auctos est Erasmo, ut conditionem a Rege Galliarum oblatam acciperet? *ibid.*
 — quid imprecatur quibusdam corniculis garrulis? 170. E. F.
 — cur sibi temperare nequit, quia Erasmus joci provocet? 171. A.
 — suarum lucubrationum Aristarchum facit eundem, 172. C.
 — quale certamen cum Italia sibi susceptum? *ibid.* E.
 — quid apud Italos cum ipso congressi fuissent? *ibid.*
 — in quo superavit Hermobolus Barbarum & Angelum Politanum? *ibid.*
 — ubi itae convenit? *ibid.* F.
 — quid suae glorie obdit? 173. A.
 — quorum laudem obsecrat? *ibid.*
 — quinam ei calcar ad scribendum addiderunt? 174. C.
 — suum *Assis* quale argumentum? 175. D.
 — quid vultur iniquus facere? 176. B.
 — quo consilio vireta digressionum *Assis* suo miscuit? *ibid.* D.
 — suus *Assis* quomodo sibi cohaeret? *ibid.* E.
 — 181. E.
 — quid sibi verendum, & cur? 176. F.
 — de *Amatantibus* his in Pandectas quid sentiunt nonnulli? 177. A. B.
 — sua felicitas quanta? *ibid.* B.
 — quale argumentum sibi contigerit deligere? 178. C.
 — Plurimum ex audibus suis in malam rem aliquo profugisse, & to hujus locum Peniam immigrasse dicere, 179. A.

— suae lucubrationes qualem virum declarant? *ibid.* B.
 — quomodo & quibus vitiis peccat? *ibid.* C.
 — qualis & quantus Scriptor est? *ibid.*
 — quid sui candoris est? *ibid.* D.
 — a quibus intelligi maluit? *ibid.*
 — sibi proposuit esse vincere, *ibid.*
 — Ciceroem refert suo tempore, *ibid.* F.
 — de suis Epistolis mendosus excusus non injuria expostulat, 180. D.
 — suas in N. Testamentum *Amatantibus* Erasmo credere vult, *ibid.* F.
 — ipse pectus vere candidum atque amicum, & ab omni invidiosae morbo alienissimum, *ibid.*
 — quid non gravatur facere? *ibid.*
 — suam ipsius gloriam in amicum transfundere non recusat, 181. A.
 — quid sibi commune cum Fabro & Copo? *ibid.* B.
 — unicum Galliae, uno totius aevi Erasmi, decus praedicatur, 182. A. 183. A. 195. A.
 — Christianissimum Regis animus erga Erasmus litteris ei significat, 184. A.
 — Episcopum Parisiensem non minus vere quam graphice depingit, *ibid.* B.
 — Lactius Jun. Celsum insinuat, 187. E.
 — quibus familiarissimum se praebet, & quoniam illum veneratur? 195. B.
 — doctes scriptaeque omnis Erasmi non cessat magnificare & albo calculo insignire, *ibid.*
 — emendatissimae raris iudex, *ibid.*
 — cur Erasmi litteras reperit? 204. D.
 — quid sibi faciendum statuit? *ibid.* E.
 — ob quod magnopere triumphat? *ibid.* F.
 — unde se Graece scripsisse epistolam confidet? *ibid.*
 — in utraque lingua praecceptore se tantum ac praecatore suus est, 205. A.
 — quid sibi molestum fuit? *ibid.* B.
 — bos trinum filiorum pater & unica filiola, *ibid.* C.
 — ob quod & cui criminolam dicam scriptoris? *ibid.*
 — qualis esse autumat volumen *Parmentum* Erasmi? *ibid.*
 — quid sibi incommodius accidere potest? *ibid.* E.
 — quid semit de judicio Erasmi? *ibid.* E. F.
 — scriptorum suorum lectione quis delectari potest? 206. B.
 — cur *Loxian* illum Delphicum imitari dicitur? *ibid.* D.
 — quid dicit de libro suo, quem inscripsit *de Assis*? *ibid.* E.
 — *Philoparaphras* est, et de *Philoparaphras*, *ibid.* F.
 — quibus translationibus utitur? 207. B. C. D.
 — quid inter se & Erasmus interest? *ibid.* E. F.
 — 208. A.
 — *Assis* sui scopum quem esse dicit? *ibid.* D.
 — ob quod longuiculus digressiones uno aut altero loco fecit? *ibid.* E.
 — liber suus de *Assis* altera editione publicatus est multo locupletior, *ibid.* F.
 — metaphoris ac parabolis impense delectatur, easque raras & insigniter arduas habet, *ibid.* 215. B.
 — sua oratio qualis est? 209. A.
 — digressiones librorum suo de *Assis* insertas quid sunt? *ibid.*
 — ob quod reus factus apud Erasmus? *ibid.* B.
 — quomodo suis vitiis non faveat? *ibid.*
 — qua ratione comparatur cum Luculliano quodam patrefamilias? *ibid.* C.
 — cuius rei permittit non sibi contigere? *ibid.* D.
 — quoniam ipsum magis capiunt? *ibid.*
 — quam voluntatem attendit? *ibid.* E.
 — quos imitaturus, & unde? 210. A.
 — quomodo peccare censetur? *ibid.*
 — unde Peniam non esse sibi familiarem dicitur? *ibid.* D.
 — quid ostentare ac depradare solet? *ibid.* E.
 — quos pro Pomponio & Bruto haberet? *ibid.* F.

Budens quam societatem amicorum cum Erasmo coire voluit? 111. A.
 unde videtur se in hac societate non æquas partes leturum? *ibid.*
 unde summa voluptate delectatur? *ibid.* B.
 quid optat Erasmo? *ibid.* C.
 quot annos servit studio litterarum? *ibid.* D.
 post certum lucubere non silet, 112. A.
 quam gravem nos homo, *ibid.*
 sui oculi cæcitant post cibum, *ibid.* B.
 quia Annotatunculus habet, & quibus Annotatunculus inferendas servat? *ibid.*
 qua ratione absurdus esse videtur? *ibid.*
 hisce Annotatunculus Erasmus donare vult, *ibid.*
 suæ litteræ non solum eradicæ, verum etiam grammatice, leporibus, salubus undique sententias, *ibid.* C.
 iidem beliorum vice quinam rescindunt? *ibid.* D.
 suam eruditionem quis non admittit? *ibid.*
 nemo omnium *vis* *varietatis* argutus aut elegantius scribit Græce quam ipse, *ibid.*
 sibi Romanus sermo non solum est purissimus castissimusque, verum etiam uber ac locupletis, *ibid.*
 sua epistola quantum negotii exhibuit Erasmo? *ibid.* F.
 cuius rei incuscat ac suffragatur eundem? 113. E.
 quibuscum sibi concenatio est? 114. D.
 quid sibi videndum? *ibid.* E.
 quid negat sibi persuaderi posse? 115. B.
 unde non medicenter ipsi debent bonæ litteræ atque harum candidati? *ibid.* C.
 quomodo intendit eloquentiæ suæ nervos? *ibid.* D.
 quocum mire philosophatur? *ibid.* E.
 in quos debacuatur? *ibid.*
 ob quid comparatur locupletissimo cuidam patri-familias? *ibid.* F.
 quid sibi præstat accuratissimi indices a se compositi, ac felicissima sua memoria? *ibid.* 116. A.
 sua Operibus quinam lector delectari potest? 116. B.
 quid sibi laudi dabitur facileque condonabitur? *ibid.* C.
 in quas *republicas* expatiatur? *ibid.*
 cur locos aliquot miscuit argumento quanquam alienari? *ibid.* D.
 certissima Galliarum gloria, 117. F. 118. A.
 quibus præcipit utrique litteraturæ palmam? 118. A.
 quos vincit in Romani sermonis eloquentia & in Græcæ dictione? *ibid.*
 unde multum debere amicitiae Erasmi persensit? 119. E.
 quid cum eodem pepigit? *ibid.* F.
 quid rem suam auctorem uberioremque reddere, aut Penates suos beatiores facere potuit? *ibid.*
 eosdem Penates quomodo architectari sibi prompsum est? *ibid.*
 quorum iudicio & arbitrio operum suorum studiorum posteris approbare sperat? *ibid.*
 quanti sibi est pactio cum Erasmo facta? 120. A.
 quid se non recitare dicit? *ibid.*
 unde cum Erasmo paria non facit? *ibid.*
 quid de suis Erasmo amici censet? *ibid.* A. B.
 censui bonam partem in amicis habere proficetur, *ibid.* B.
 ubinam plus industria occupavit? *ibid.*
 quid pecunie ingentis loco sibi esse docet? *ibid.*
 ob quid subtilis, & ad studium instaurandum remissus ac languidus? *ibid.* C.
 unde recreatus est & hilaratus? *ibid.*
 unde sibi stimulus acutus fuit ad instaurandum studi sui laborem? *ibid.*
 animi sui commotionem semper aluisse gloriæ cupiditatem facit, *ibid.* D.
 optima documenta philosophica assert, *ibid.* E. F.
 quid dicit de Philologia, altera sibi conjugæ? 121. A.

ad quid nunquam adduci aut percelli potuit? *ibid.* B.
 quid statuerat sibi esse faciendum? *ibid.*
 quid dicit de viribus corporis & animi? *ibid.*
 unde pericula inebrius in studiis suis? *ibid.* C.
 quanta negotia sibi exhibuit adversa valetudo? *ibid.*
 euthymiam vel potius euthymiam imaginem unde sibi sperandam esse putat? *ibid.* D.
 quid in epistola Tontalli perfectum sibi visum est? *ibid.* F.
 jocos facetiasque admiscet, 122. A. B.
 quem oportere esse Tontallum arbitrat? *ibid.* C.
 ipsi quia videtur esse Erasmus? *ibid.* D.
 quid de ejusdem Operibus potissimumque *Parvus* dicit? *ibid.* D. E. F.
 quodam Philosophastros ac Theologastros nolet, 123. A. B. C.
 quorum vanitatem ineptiasque ridet? *ibid.* D.
 Erasmus miris laudibus ornat, *ibid.* D. E. F.
 124. A.
 quid sibi pergratum? 124. E.
 quid lubveretur? *ibid.*
 qualem dicit Tontallum? *ibid.* F. 125. A.
 quid de suis studiis sentit? 125. A. B. &c.
 unde deplorat suam adversam valetudinem? *ibid.* D. E. 126. A.
 Italiam peragrat, ibique viros doctos videt, 125. F.
 unde Joannem Lascium præcipue colit? *ibid.*
 qua de re queritur? 126. A. B.
 quinam labor nunquam penitus sibi visus est, & ob quid? *ibid.* C.
 in quo suam culpam & agnoscit & deprecatur? *ibid.* C. D.
 quenam scribendi argumenta ipsum magis juvant, & unde? *ibid.* D. E.
 quid dicit de quibusdam Juris studiosis? *ibid.* F.
 cur longam Epistolam scribit Tontallo? 127. A.
 quorum Epistolam habet in deliciis, & ob quid? *ibid.* B.
 cur librum de *Agro* nomini Deloini dicasse sibi videtur? *ibid.* F.
 quomodo transtulit locum *Lucæ* cap. 1. vers. 3. 128. E.
 quid de illo loco sentit? 129. A.
 qualem se dicit ad scribendum & scribendo? *ibid.* D.
 quam provinciam suscepit? 130. B.
 ob quid Servio Sulpicio comparatur? 131. C.
 novas in Pundestis annotationes parat, *ibid.*
 quantum suæ commentationes placent Tontallo? *ibid.* D.
 quid præstitit in suis Commentariis Juris? *ibid.* E. F.
 sua ad Erasmus Epistola quamopere placuit Tontallo? 135. A.
 quid ingenue declarat Erasmo? 136. E. F.
 quid eundem monet? 137. A. B.
 arcum se proficetur, *ibid.* A. B.
 quid pollicetur Erasmo? *ibid.* B.
 quomodo legit ejusdem quendam opera? *ibid.*
 unum exemplar de *Agro* mittit Linacro, *ibid.* C.
 ejusdem amicitiam in calendarium sanctus refert, *ibid.*
 quid agere se ait in quibusdam locis libri sui de *Agro*? *ibid.* D.
 quid non sult petere ab Erasmo? *ibid.* E.
 quid de ejusdem *Parvus* dicit sentitque? *ibid.* F. 138. A.
 cur exemplar litterarum suarum servat? 139. A.
 in quo dissentire ab Erasmo æquum censet? *ibid.* B.
 cavillationem jocosque ejusdem lepide retundit, *ibid.* B. C.
 de ejusdem Penia venuste multa dicit, *ibid.* C. D. E.

- Badant* quas villas ædificat? *ibid.* F.
 — quid sibi obijciunt amici & cognati? *ibid.* E.
 — decus Galliarum, ac litterarum amittit, 160. A.
 — suum ingenium quo genere lapsus delectatur? 176. E.
 — fortunas suas quibus possidet? 277. A.
 — unde magnum excitare Tragediam dicitur? *ibid.* D.
 — quibus argumentis utitur? 180. A.
 — qua de re cum Erasmo expoluit? 198. A. B.
 — a quibus destitutum fuisse dicit? *ibid.* C.
 — quo nomine niale a quibusdam audit? *ibid.*
 — quid non negavit Glareano? *ibid.* E.
 — cur Tostallo non scribit? *ibid.* F.
 — ob quid & quo peregre iurus est? 199. A.
 — quid dicit fœneque de Fabio & Erasmo? *ibid.* B. C.
 — quomodo Erasmo monere & obijungere dicitur?
 301. B. C.
 — quid fecum reputare ac observare debet? 301. C.
 — quid reprehendendum putat in Erasmo? 303. B.
 — cur dolcat ex editione *Apologia* ejusdem? 309. D.
 — qua de re cum eodem expoluit? *ibid.* E.
 — ob quid eundem admonuisse dicit? *ibid.* F.
 — quid cum eodem queri pergit? 310. A. B. C. &c.
 311. A. B. C. D. 312. B. C. D.
 — unde veniat ut idem sibi a se possit? 311. E.
 — quid sibi persuasit, & quid minus credit? *ibid.* E. F.
 — quid suadere cupit Erasmo & Fabio? 312. C.
 — unde non consoletur isdem non potui? *ibid.* E. F.
 — quid semel sibi impensile dicit, & quibus aucto-
 ribus? 313. D.
 — quantum se non juravit? *ibid.*
 — quam conditionem eligere mavult? *ibid.* E.
 — in quam vel securitatis vel incurie arcem conclu-
 sisse se confidit? *ibid.*
 — quid minatur suadetque Erasmo? 314. A.
 — quid vult ab eodem fieri? *ibid.* B.
 — quid non invitatus facit, & quid ægre sinit? *ibid.* C.
 — quid veretur, ne Erasmo faciat? *ibid.*
 — qua lege peculiaris esse non recusat? *ibid.*
 — quid libera facit, & quid non committit? *ibid.* D.
 — Erasmo in Galliam invitat, 315. B. E.
 — cum eodem comparat, quem iniquis satis mi-
 tur? *ibid.* C.
 — quos felices prædicat, & unde? *ibid.* E.
 — apud quem purgavit fœdum Erasmi? 316. B.
 — quos viros in fœderis societatem cum eodem tra-
 xit? 317. B.
 — quando Lutetiam rediit? 330. C.
 — quid restant legibus Cæsaris atque gemine litte-
 raturæ? 330. A.
 — de quibus queritur cum Erasmo, & cur illi ulti-
 mam salutem dicit? 335. A. B. &c. 336. A. B. &c.
 — Thucydemem magis quam Salustium refert, 410. A.
 — unde iui libri & chartæ in congerie jacent? 411. C.
 — in libris & liberis bonam rem censui partem ha-
 bet, *ibid.*
 — quid expoluit cum Erasmo? *ibid.* C. D. &c.
 412. A. B. &c. 413. A. B. &c.
 — quando legit dormitque, 418. C.
 — a quo tempore dolore capitis laborat? *ibid.*
 — qua lege stare sibi certum est? *ibid.* D.
 — quid declarat Erasmo? *ibid.* E. F.
 — unde ejusdem miserefcere cepit? 419. B.
 — quo vivit comedit? *ibid.*
 — cur & negotia se committit quoquo gentium lo-
 comque, *ibid.* C.
 — vir optima fidei, & artifex pingendi cumprimis
 elegans, 420. C.
 — unde vir prudentior & amicis firmiter judicatur?
 421. A. B.
 — apud quem prænitus est, & rarus est? *ibid.* E.
 — in quo comitatu futurus? *ibid.* F.
 — quam rationem in amicis tueretur retenturus est?
ibid.
 — liberis joci impendio delectari videtur, *ibid.*
 423. A.
 — immodica sermonis ubertas sibi peculiaris dicitur,
 426. C.

- quid scire cupit ab Erasmo? 430. F.
 — quid rogat eundem? 431. A.
 — apud quem solitus est curare animum suum?
 448. F.
 — quas observantias non probat, & quas amicitias
 non exercet? 449. A.
 — quas videri mavult? *ibid.*
 — in quos bellum persequi nequit? *ibid.* B.
 — ejus rei se pudet, & quid optat? *ibid.* C.
 — Epistola colligere dicitur? 460. C.
 — ut joci utitur, na ludicos taliones perferit,
 466. E.
 — cur Auger stabulum repurgare censetur? 507. F.
 — de ipso quam Tragediam moveat quidam?
 534. E.
 — unde magis prodesse poterit honestissimis studiis?
 540. F.
 — ei favere plurim dicuntur, 544. A. B.
 — quem juvenem interscipi coëtere debet?
 549. A.
 — quid testari potest se audivisse a Brizio? 611. F.
 — qua de re librum conscripsisse dicitur? 614. B.
 — quis ei commendatur, & a quo? *ibid.* D.
 — cur Moro gratulaturus? 678. B.
 — ipse & Morus comparantur inter se, 680. C.
 — qua in re plurimum adjumenti adferre possit Græ-
 carum studis? *ibid.* D.
 — quid felicissime primus ausus est? *ibid.* F.
 — illius scripta, necnon doctus morelque summoque
 laudantur, 686. E. F. 687. A.
 — Erasmo studiosissimus ac conjunctissimus, 687. B.
 — cum eodem ritas & conficiatur ancilia habuit, *ibid.*
 C. D. &c.
 — ipsam esse summum in omni litterarum genere ne-
 gam non potest, 689. F.
 — a qua phra si non degenerat, & qualis Scriptor
 prædicatur? 695. B. C.
 — inter summos aule primores a quo adicitur?
 737. F.
 — Græcarum suppellectilis distinctus prædicatur,
 802. C.
 — cum Hermolus & Politianus certamen sustinere
 dicitur, 806. D.
 — in 1732 prædictis Erasmi primas tenere existima-
 tur, *ibid.*
 — vir absolute eruditionis & exquisitæ diligentie,
 850. A.
 — ubi non inestremam navavit operam? *ibid.*
 — quæ Græce Latineque lingue Observationes in
 locum dare aggressus est? 921. C.
 — Galliarum decus, & studiosorum delicia, fato
 sanctus esse nuncatur, 938. D.
 — cum *Ass* suo quoniam libellus admodum consen-
 tit? 987. A.
 — unde tanquam pro numine aliquo eum colunt stu-
 diosi omnes Luteri? 1091. B.
 — num in Erasmo indignatur? 1117. D.
 — ipsius liber de *elegantiæ Græcæ* illustri excuditur,
 1112. A.
 — unus e Judicibus Berquinis quis de te privatim egit
 cum illo? 1205. F.
 — ejus incommodi nonnullam partem amolitus est?
 1213. B.
 — quo animo quosdam libros venit? 1263. B.
 — vicinior est Politiano, 1389. E.
 — qua in parte præclarum operam navavit tui *quæ-
 rationes*? 1447. E.
 — coactus est in Jus Cæsareum illustrandum,
 1532. B.
 — Opus de *Ass* relinquit, 1541. A.
 — elegantem præfationem addidit *Utopia* Mon,
 1671. D.
 — *Badant* quidam cur contra Erasmo fremere dicantur?
 1126. C.
 — *Bulphari* oratio qualis? 1115. A.
 — *Bula* formidabilis contra quos prodit & excusa est? 1577.
 E. 600. E. 621. E.

- hanc publicam vetuit Leo Pontifex, 577. E.
 — quos jubet predicare adversus Lutherum? 579. F.
 — quorum fecitiam sapere exultatur? 587. E.
 — quid in illa desiderabatur? 591. F.
 — via est omnibus inclementior, quam pro lenitate Leonis Pontificis, 600. E.
 — non potuit animos populi a Luthero alienare, 613. B.
Barkach (Guilielmus) quam constanter & quam ardentius amavit Erasmus? 574. E.
 — quanto affectu eundem complecti Romæ cepit? *ibid.*
 — gratia ipsius benivolentia in eundem de vel tantillum rexit, *ibid.*
 — suum pectus amicitie candoreque natum praeclatur, *ibid.* F.
 — cur objurgat Erasmus? 816. D.
 — amicus ejusdem, 1017. D.
Barentium, urbis pagi Basiliensis, 902. D.
Bergensis (Jacobus) amicus Erasmi, 1111. B.
Bergensis (Petrus) Concionator Hispanus, eximie fortis, & tragœdiæ Erasmi dux, 1218. F.
Burgundia quo nomine felix, hominumque mater prædicanda? 756. D.
 — vina Erasmo suppeditat, 1112. B.
 — unde tumultatur, & per quem? 815. B.
Burgundia (David a) Episcopus Ultrajectensis, filius Philippi Burgundie Ducis, 161. B.
 — vir magnus, eruditissimus, & modis omnibus patri adimibis, *ibid.*
 — frater germanus Philippi a Burgundia, *ibid.*
 — ob quid præcipue suspenderit? *ibid.*
Burgundus (Maximilianus a) in quem affectum succensit patri dicitur? 997. E.
 — quo nomine videtur sceleris Regibus normalis? *ibid.* F.
 — unde non parum decoris addet generi suo? 998. A.
 — lucubrationibus Erasmi oblectatur, *ibid.*
 — sua generosa indeoles nihil mediocre pollicetur, *ibid.*
 — cuius epistolam studiose legitis, & quos igniculos ex ea conceperis? 1058. B.
 — quantum affectus erga literas honestissimas & Erasmi? *ibid.*
 — quem jacturam permolesce fert, & quid sibi videndum? *ibid.* C. D.
 — cur in Muliarum vireis adhuc ludere debet? 1112. A.
 — quid monetur rogaturque ab Erasmo? *ibid.* B. C.
 — quis juvenis ei commendatur ab eodem? *ibid.* C.
 — sua *Francisciano* rursus excutitur, ab eodem recognita & nonnihil locupletata, *ibid.* D.
Burgundia (Philippus a) Princeps & Episcopus Ultrajectensis, 134. E. 161. A.
 — modis omnibus exornat, 134. E.
 — ingenio Erasmi favet, *ibid.*
 — ipsum Epistolis interpellare non audet Erasmus, *ibid.* F.
 — Mecenas Gerardi Noviomagi & Erasmi, 161. F.
 — suam inaugurationem quam graphicè perspicueque depinxit Novomagus? *ibid.*
 — sua modestia laudatur, *ibid.*
 — quale munus expletoris est, & unde? 161. A.
 — vir singulari prudentia, summaque morum integritate, 161. A.
 — ipsius natura nihil non egregium pollicens, *ibid.*
 — quid de illo sperandum est? *ibid.* B.
 — cui uberrimam encomiorum materiam suppeditavit? *ibid.*
 — quinam libellos ipsi dicantur? *ibid.*
 — quid scripsit ad Erasmi? 170. D.
 — de qua re rixit? 171. D.
 — qualis Erasmi amicus? *ibid.*
 — eundem accendere in animo habet, *ibid.*
 — quantum eundem colit, illiusque eruditionis favet? *ibid.* E.
 — quantis curis non parum gravatur? *ibid.* F.
 — ad quid hortatur Erasmus? *ibid.*
 — optimo fratre suo Davide consilium non esse infirmum, *ibid.*
 — suspensus felicissimè & insigni pompa ingreditur Ultrajectum, 187. E.
 — ipsius literæ quales? 190. F.
 — paternum animi sui in Erasmi studium, 191. C.
 — nuper vita defunctus, 1285. B.
Burgundia Dux (Philippus) pater Davidis & Philippi a Burgundia Episcoporum Ultrajectensium, 161. A.
 — unde Princeps lucidissimus? *ibid.*
Burgundus semper ab Erasmo iudicati viri graves & incogniti, 1061. A.
Burnus quomodo vocatus a Neronis matre? 1151. B.
Rafinus (Hermannus) ubi forte fortuna reperitur? 371. F.
 — ipse carmen in Erasmi, 198. E. F. 199. A. B. C.
 — scriber Leum carpit, & mire Erasmi hodie, 559. F. 160. A. B.
 — vir doctus juxta ac facundus prædicatur, 614. F.
 — quod Opus sibi esse in manibus indicat Erasmus? *ibid.*
 — vir non vulgariter eruditus, Erasmoque doctrinedine conjunctissimus, 751. F.
 — a quo semper amantur cultus, nec unquam læsus? 803. C.
 — illius carmen in laudem Erasmi a quo mihi ad eundem? 1577. F.
 — quam fabulam de Hochstrato narravit Erasmo? 1682. C.
Basiliadensis vel *Basiliensis* (Nicolaus) lodovigiliter apud Amersham, 106. C. 511. A.
 — quem sibi obstrictum esse voluit? 384. B.
 — cui commendatur? 531. A.
 — de deponenda tyrannide sua cogitabat, 574. D.
 — cur sua conditio non sibi displicebat, & quo nomine placebat? *ibid.*
Basiliad (Ægidius) frater Hieronymi Basiliadi, 353. A.
 — quid sibi nunciatur? *ibid.* A. B.
 — Catholici Regis a rationibus, 377. F.
 — fratri mox dicti mortem acriter fert, *ibid.*
 — sues suas longe testissimas quis vertit? 378. A.
 — quid sibi cavendum? *ibid.* B.
 — quinam libri sibi dono mittuntur? 381. E.
 — a quo necessest ad colloquium? 611. A.
 — quantum propensè favet bonis literis? *ibid.*
 — cur excolubatus est animus Taispili? *ibid.*
 — quorum literas legit? *ibid.*
 — cuius ingenium sibi placuit? *ibid.*
Basiliad (Franciscus) Archiepiscopus Besenotus, qui ratione in litterarum studio plurimum profecit? 104. A.
 — Thomam Morum magnifice comitaturque recipit, 111. B.
 — sua domus singulari artificio exculta eximique suppellectile instructa, *ibid.*
 — apud ipsum multa vetustatis monumenta, *ibid.*
 — sua bibliotheca egregie repleta, *ibid.*
 — suam pectus quale? *ibid.*
 — apud quem legatione functurus? *ibid.* C.
 — vir pie memoris, 1649. C.
Basiliad (Hieronymus) Francisci Butthii Besenotii Præfilius frater, 36. B. 378. C.
 — studiosus in pretio habet, *ibid.* 36. B.
 — de Erasmi ingenio non pessime sentit, *ibid.*
 — apud quos legatione functus est? 163. B.
 — sua mors ægre habet Erasmus, & cur? *ibid.* 170. B.
 — homo doctus ac potens, & cuius regni decus incomparabile? 319. D.
 — in itinere Hispanico moriens quid legavit ad institutionem ejusdem Collegii? *ibid.*
 — hunc unice dolet universis bonorum atque eruditum choros, 378. A.
 — hunc unicum studiorum patrum quinam immortalitate commendatur? *ibid.*

Præpositus Arentia & Confratarius Regia Catholici fuit, *ibid.* B.
 — Lovani magnis impendiis instituit Collegium trilingue, *ibid.* C. 652. D. 972. E. 1654. F. 1655. B.
 — ad pietam imaginem Epitaphium Græci Latineque verbis ab Erasmo scriptum, 378. C. D. 1654. A.
 — in sua bibliotheca quinque libri reperiuntur? 671. F.
 — omnium librorum erat emaculatus, *ibid.*
 — vir omnium seculorum memoria dignus, 972. E.
 — quo morbo perit in itinere Hispanico apud Valcones? 1629. B. 1637. F. 1654. F.
 — Archidiaconus Cameracensis, vir utriusque lingue callentissimus, 1836. E.
 — unde Erasmus fortunatum fuisse futurum dictabat? *ibid.*
 — cuius *Apologus* illi donavit Erasmus? *ibid.*
 — *Byzantium* jacet in Thracie parte, 1761. E.
C *Abale* tanquam Erasmo attribuit, 322. B. 324. B.
Caecilius horrendis vocabulis distinctus, 81. A.
Cæcylus pro Catholico quoniam fuit? 1400. B.
Cædona victoria quæ? 1008. C. 1141. E.
Cæsar *Augustus* Regum ob quid dicuntur Reges? 364. F.
Cæsar nobilitatem Matheici cognatio, 361. A.
Cæsar cur Moguntiam edit? 187. D.
 — quo non accedit? *ibid.* E.
 — ipsius poetis a quibus intemperis Erasmus defendere non potest? 811. F.
 — cur eandem beatum reddere nequit? 812. A.
 — quæ in re agnovit suam felicitatem? 1141. F.
 — in omnibus Pontifici obedit, 1305. B.
 — quid pronuntiavit dicitur? 1327. F.
 — quam vocem indignissime tollit? 1328. A.
 — coronam accepit a Pontifice, *ibid.* B.
 — eor expellatur Ravennate? 1430. E.
Cæsar (Robertus) cui vix filandus & cor? 238. D.
 — a quo filandus? 1619. C.
 — Jus Cæsarem strenue aggrederetur, 1788. B.
 — quid misit ad Erasmus? *ibid.* E.
Cæsares, vide Imperatores.
Cæsaris montis, oppidum in Alpibus situm, 380. C.
Cæsarius (Joannes) vir exercitissimus quid egerit in Plinio? 850. B.
 — ad illum Epistola Erasmi quid testatur? 323. E.
 — eam furtim descriptam vulgariter quidam Colomiz, *ibid.*
 — quid de Capnione scribit? 1587. E.
 — dolet amicitiam ruptam inter Erasmus & Fabrum, 1631. F.
Cæsius (Thomas) Cardinalis, qualem librum edit? 657. A.
 — Pontificis primum satis jam asseruit, 743. C.
 — in suis libellis quædam non probantur Theologis Parisiensibus, 777. C.
 — scripsit adversus Concilium Primum, *ibid.*
 — est in Hungaria Legatus, 783. A.
 — in quibus libellis utus est erudita brevitate & disputandi sobrietate? 1435. A.
 — quam rationem ostendit Erasmo, & quid illi fuerit? 1446. C.
 — sua memorio multo gratissima fuit eidem, *ibid.* F.
 — veram eruditionem cum vera pietate conjunxit, 1447. A.
 — Oratorem habet in Concilio Principum Augusti, 1686. A.
 — quid illo superbius se furiosus? 1698. A.
Cæster (Joannes) Medicus, adversarius Rescio dignus, 683. D.
 — quomodo eundem refert? *ibid.*
 — non peccavit malicia, sed obliquo, *ibid.*
Calam Cyprii, 100. E.
Calagurum (Cælius) libellum de libero arbitrio ad Erasmus mittit, 829. A.
Calculus dicitur esse morbus cognatus podagra, 776. C.
 — multiplex est, & cruciatum immittit secum adfert, 787. B.

Calpurnius cur celebris? 1365. F.
Calturnum, oppidum Galliarum, in Picardia & in ora Oceani situm, 330. C.
 — & solo & celo innotundum, 589. E.
Calvanderum, 17. D. E.
Calysa violaceo colore, 69. D.
Caligari, 71. C.
Caligula totum Maroni ac Livii orationem contempsit, 97. B.
 — eorundem statuas conatur e bibliothecis submovere, 1251. A.
Calixtus, discipulus Tatiani, 949. F.
Calixtus (Jacobus) Ordinis Dominici Provincialis, Erasmus studiose, 534. A.
 — quem locum defendit, & quomodo? *ibid.*
Calpodius, histrio tragediarum lute Agestis tempore, & usurpatur pro tardo & cunctatore, 357. E.
 — illum admittitur quidam, ejusque artem extollit, 278. F.
Calvus (Franciscus Julius) quæ litteræ ad Erasmus perferendas receperat? 307. F. 330. A.
 — illius fides acque integritas spectata, 308. A.
 — vir optimus atque humanissimus, 330. A.
 — quantum instituit, inhumile, & uris dicitur, & ad quod? 317. C.
 — quanta facunda deprædavit egregie Grolierii virtutes? *ibid.*
 — quibus coloribus ejusdem tum animi tum corporis simulacrum delineavit, expressit, absolvit, oculisque subiecit? *ibid.*
 — quomodo totum Grolierium in tabula, seu verius in speculo representavit? *ibid.* D.
 — sua rari ac nativa facundia, *ibid.*
 — suum erga Grolierium mirum studium, *ibid.*
 — ad quid nullum non movet lapidem? 318. A.
 — unde animum reddidisse Erasmo dicitur? *ibid.* D.
 — ad quod eundem incitat, & quid illi pollicetur? *ibid.* D. E.
 — homo facundissimus, argutissimus, pleneque vini nescius, 319. A.
 — Cædæ & Erasmi studiosus, 1187. C.
 — Bibliopola Ticinensis, homo doctus, 1609. A. 1680. A.
 — varios edidit libros, 1680. A.
Cambracum, urbs Comitatuum Hannoniarum, 118. B.
 — quantum Principum conventum ibi fore ajunt, & de qua re tractabatur? *ibid.*
Cambricæ (Joschimus) quem juvenem Erasmo commendat? 810. A.
 — Bambergæ degit, 849. B.
Camillus (Julius) qualem libellum edit? 1754. F.
Camillus Palæotus, vide Palæotus.
Camillus quando Romanus exortus est? 975. F.
Campanas (Augustinus) gratissimus in Basium, 54. D.
 — vir doctissimus, & Erasmo conjunctissimus, 68. A.
 — litteras humanitatis maxima cum laude Parisiis professus est, *ibid.*
 — amore Greveradi dignissimus, *ibid.*
Campe (Hajo) Frisius, Erasmo charissimus, 1118. C.
 — cujus audacia fuit auctor Erasmo? 1744. D.
 — ob quod ab eodem amatur? *ibid.* E.
Campana, 56. E.
Campana ex qua uinctis funduntur? 1704. C.
Campana, regio regni Neapolitani, 113. C.
Campanus, (Joannes) homo lepori joculique natus, 32. C.
 — ubi venalis esse desuit? 38. A.
 — quam dignitatem habuit? 1699. G.
Camperius (Carolus) se recipit in Italiam, 886. A.
Camperius (Laurentius) Cardinalis, quibus virtutibus ac eruditione instructus? 436. D.
 — quinam liber ipsi mittitur? *ibid.* E. 437. D.
 — in quam suspensionem adductum esse jactant nonnulli? 437. C.
 — quid sibi perficere debet? *ibid.*
 — cui Erasmus commendare non gravabitur? *ibid.* D.
 Tem. III. O o o o o o o 3 ——— vi

- via omnium & optimus & doctissimus, 463. A.
 — cui negotio lavere dictum? *ibid.* E.
 — unde & quanto desiderio cognoscendi videndique Erasmus laboravit? 468. C. D.
 — ubi cum sibi occurrit effigiem ejusdem? *ibid.* D. E.
 — quanti fieri studia, literas, & labores ejusdem? *ibid.* E. F. 469. A.
 — quid monet eundem, & quid ei declarat polliceturque? 469. A. B. *ibid.*
 — quid ei narrat Erasmus? a. col. 594. B. *ibid.* ad col. 601. E.
 — vir nec indoctus, nec inhumans, 631. E. 793. B.
 — ubi adest cum delegatione componendi Lutherani negotii? 793. B. 794. F.
 — cur Erasmus amantissime evocat? 794. F.
 — quomodo de liberis ejusdem judicavit? 795. B.
 — quos misit ad eundem? 803. A.
 — vir singulari humanitate, quem misit ad eundem? 803. C.
 — Legatus Clementis qui de re submonitus? 805. D.
 — *Comprius* (Joannes) Lovanii Professor linguae Hebraicae, 822. E.
 — quo candore praeditus? 1069. E.
 — *Compster* (Lambertus) Dominicanus, *Colloquia* Erasmi corrumpit, 868. A.
 — in civitate Zorli qualia edit ejusdem *Colloquia*, 1453. A.
 — fugit Lugdunum, & unde illic reperit patronum? *ibid.*
 — eidem suffragans trecentis coronatis fugit, *ibid.*
 — in fuga deprehensus est inter aliquot praecellentes, *ibid.*
 — in mox dicta civitate excussa eculia docet Evangelium, *ibid.* B.
 — *Coopi*, oppidum Belgii in Transilvania.
 — *Corneius* (Paulus) Patricius, juvenis summis rebus natus, 788. C.
 — phthisi perit Venetiae, *ibid.* D.
 — *Corneilius* Angliae, dignitas est regiae proxima, 1809. E.
 — totius Britannicae ditionis supremus Juxta, *ibid.*
 — prodentis quodae scriptum a dextra gestatur? *ibid.*
 — Regis consilii regis dexter oculus ac dextra manus, *ibid.*
 — *Corneilius* apud Anglos qualis & quanta dignitas, 1763. D.
 — *Corneilius* quidam Principis illustrissimi rememoratur trium Gandavi, 135. E.
 — Erasmi Mecenaz, 137. D.
 — quid illi dicit? *ibid.*
 — *Cornelius* lucum in culina nullum amat, 54. F.
 — *Cornelius* exultant, 35. E.
 — *Cornelius* mordacibus nota appenditur, 19. C.
 — *Cornelius*, mortis aqualiter dicti, 114. B.
 — *Cornelius* quomodo e Nilo bibit? 1614. C.
 — *Cornelius*, vel de *Heudi*, (Joannes) Canonicus Curtracensis, & amicus singularis, quam pecuniam misit? 306. B. 804. A. 1667. E.
 — homo optime fidei, 306. B.
 — sui similis esse perseverat, & debeat in Erasmus, 665. E.
 — inmiscuissimum in eundem animo esse nunciatur, 795. A.
 — cur acriter objurgavit juvenem quemdam? *ibid.*
 — Erasmi libros esse pestilentes Lutherani dicit, *ibid.* B.
 — quos in periculo futuros scribit? 893. F.
 — cujus commendatione Praebende Curtracensis in derivata est? 1667. E.
 — quis procuratorem rerum suarum illi mandavit? *ibid.*
 — qua de re monetur ab Erasmo? 1668. A. B.
 — quando eundem reliquit, & ubi oblectavit se? 1747. C.
 — *Corneius* (Nicolaus) famulus Erasmo maxime necessarius ac fidelis, quo fuit mitterendus? 985. A. 1311. D.
 — in *Colloquia* ejusdem celebrari amebat, 1211. D.
 — qualem pilum gerit, & qualem habet casum? *ibid.*
 — colore est fusco & capillito nigro, *ibid.*
 — *Canones* quidam ob quod ridendi dicuntur? 187. D.
 — ab Erasmo laudantur, ut & etiam Decanus, nec non Vicepraepositus, *ibid.* E. F.
 — illorum convivium ab eodem defenditur, *ibid.*
 — apud plerisque Canonicos quantum mor est? 186. A.
 — *Canonicus* quidam Aquigranensis, vir humanissimus, 373. A. B.
 — Erasmus liberaliter tractat, & cum eo confabulatur, *ibid.*
 — *Canonicus* quidam Pragensis quod mendacium ex se se confinxit? 441. D.
 — *Canis* (Ludovicus) Episcopus Bajocensis, 186. D.
 — saus erga bonas litteras animus Erasmo magno prebatur, *ibid.*
 — quam conditionem Erasmo offert? *ibid.* E.
 — quae voluntas, mens, & animus sibi semper fuit? 217. E.
 — quid sibi persuasum esse dicit? *ibid.*
 — cujus & apud quem Orator? *ibid.*
 — quid dignum putavit Erasmo nunciare? *ibid.* F.
 — ad quid hortatur & invitat eundem? *ibid.*
 — quid eidem pollicetur? *ibid.*
 — illius nomen quis immortaliitati consecrare decrevit? 1458. F.
 — *Canto* (Jacobus) studii apud plerisque segescentia exornare conatur, 1460. A.
 — unde non solum vir bonus, sed & animo generoso praeditus existimatur? *ibid.*
 — *Canabrigia*, civitas & academia Angliae, 101. D.
 — illic quam maxime floret Theologiae studium, & cur? 677. B.
 — *Caninius* quidam ingenio vasto & nunquam non spemante ad suum commodum, animi tamen excelsi, 1826. A.
 — quae illum pellexerant in Monachatum, *ibid.*
 — natura *Caninius* & eximie piger, *ibid.* B.
 — in litteris paucum felicitate progreditur, & tantum canendi petens, *ibid.*
 — in Italia frustra veniens fortunam ad eculie seum confugit, *ibid.*
 — ad cujus viam consortium exhortatur Florentium? *ibid.*
 — nullum non movet lapidem, ut in incantamentis subigeret ejusdem animum, *ibid.* D.
 — quid summi viri subibat? *ibid.* E. F.
 — neminem amabat ex animo praeter se ipsum, *ibid.* F.
 — ubi non infrenae partes suas egit? 1827. A.
 — *Canerus* in Frisia natus & educatus, 666. F.
 — *Canonicus* (Clausius) adolescens Metensis, ubi natus fuisse dicitur? 332. B.
 — litterarum studiosissimus, & juris utriusque ac Legum Doctor, *ibid.* 961. D.
 — summus Dorpii amicus, 332. B.
 — quid illi nunciandum? *ibid.* C.
 — copiose, splendide, & graviter scribit, 962. E.
 — quid agere videtur? *ibid.* F. 963. A.
 — in declamatione sua probatur ingenium ac facturum sua, 963. A.
 — *Canonicus* mulier, 90. A.
 — *Caner* quidam Aquigranensis quid precatur Erasmo, & quid ab illo preloatur? 441. E.
 — *Caner* quidam Brugis, Joannis Fesini Collega, 165. A.
 — *Canarus*, urbs Angliae cum archiepiscopatu, 450. F.
 — *Capella* domus divae Mariae prope Aegnam, 1602. A.
 — *Capitulum* *ix*, 59. D.
 — *Capitulum* (Julius) qua re Suetonium propendit ut quavis? 325. C.
 — eloquentiae viribus ferocisque poliae eidem multo inferior, *ibid.*
 — *Capitula* quid sunt? 887. B.
 — *Capnio*, *vide* Reuchlinus.

- Capivorus* *Babylonica*, qualis bellus? 673. E. F. 761. A.
 — cur *Erasmo* hunc tribuant consili? 665. E. F.
 — excusus est *Bugis*, 761. D.
Capus, caput est *Campanus*, & olim præter *Roman*
Italie nobilissima urbs, 1761. F.
Caput dicitur initium cupisque rei, 701. E.
Caput quoddam, triplici facie celatum, monadem tri-
 formem & iradem uniformem repræsentans, 81. A.
Caracalla (Manius) Pontificis Protonotarius, & apud
Cæsarem Apostolicus Legatus, 352. B.
 — quam rem summa diligentia curavit? 358. C.
 — fore amantissimæ ad *Erasmum* litteræ, *ibid.*
 — Theologus *Lotharingensis* & Episcopus *Leodientis*,
 709. D.
 — homo lingos nimium facilis, *ibid.*
 — molitur adversus *Erasmum* in aula *Cæsaris*,
 741. B.
 — quem libellum manu gestit? 762. E.
 — cur negotiorum magis quam rader? *ibid.*
 — quem defensionem gratulatur *Romano* Pontifici?
ibid.
Caraffa (Joannes Petrus) Episcopus Theatinus, 153. C.
 — apud Anglos nomine *Leonis* X. Oratorem agit,
ibid.
 — illius dotes moreque impense deprædicantur, *ibid.*
 C. D.
Caracas (Sanctus) non censurus qui succedit? 718. A.
 — illi quæ respondet, & in illo qui fallitur? 730. D.
 — a quo episcopo prædicatus est *Erasmo*? 932. D.
 — homo omnibus doctis ornatus, *ibid.*
 — cupis nomine salutandus, & qui de re monen-
 dus? *ibid.*
Carsinus quidam ubi latitavit & obolere coepit? 1165. B.
 — apud quem clanculum spargit de *Erasmo* non pa-
 rum veneti? *ibid.*
 — ubi fuit, ac mira arte molitur est novam *Trage-*
diam? *ibid.* D.
Cardinales ob quod notati? 357. C.
 — quid cum favoribus tum honoribus prosequen-
 tur? 417. A.
 — unde civitati *Romæ* non mediocriter decus accede-
 re judicarent? *ibid.*
 — unde sensu declarant se favere *Erasmo*?
 741. C.
 — illorum maxima pars eidem impense favet,
 754. B.
 — quidam etiam suis litteris animum suum erga eun-
 dem testati sunt, *ibid.*
 — quid dissimulabunt ac ferent? 775. D.
 — quomodo judicant de *Erasmi* libris? 795. B.
 — Senicæ inducere silentium, *ibid.*
 — illorum numerus ubique crescit, 1106. E.
 — cur eorum turbam tanto studio conati sunt exclu-
 dere *Veteres*? *ibid.*
 — splendidi Principum famuli saluti Ecclesiæ, *ibid.*
Cardinales schismatici, 112. F.
Cardinalis olim officii nomen erat, nunc regni est,
 1306. E.
Cardinalis *Bajocensis* ordine motus ac sacerdotio priva-
 tus, 121. B.
Cardinalis *Bononiensis* io *Erasmum* propensissimus, 142.
 F. 142. A.
 — eundem tanquam fratrem accipit, 1518. D.
Cardinalis *Colonnenis* ubi adest Legatus? 793. A.
 — vir summa decetitate, *ibid.*
Cardinalis *Contentanus* ordine motus ac sacerdotio priva-
 tus, 121. B.
Cardinalis de *Medicis* (Joannes) summopere laudatur
 ab *Antonio* a *Bergia*, 90. E. F.
 — artis musicæ, ut & aliarum omnium, longe scien-
 tissimus, 91. A.
Cardinalis *Deventris* *Erasmo* doctrinaliter obditi jubet?
 588. A.
Cardinalis *Georgianus* vel Sancti *Georgii* (*Raphaël*)
Erasmo litteras scribit, 129. D.
 — benignitas in eundem haudquaquam vulgaris,
 143. A.
 — gravissima negotiorum distinctio, 144. F.
 — guttis *Meccenas* *Erasmo*? 145. C.
 — bonus literis semper unice lavare solet, 146. D.
 — quid in literis *Erasmi* excolatur? 157. E. F.
 — quid operis, & quid veteris? *ibid.* F.
 — a quibus *Erasmum* avellere non audet? *ibid.*
 158. A.
 — qui de re eundem admonet? 158. A.
 — quid ad se nonnulli actum vident? *ibid.* B.
 — cur *Hieronymum* sibi comparare vult? *ibid.* C.
 — quid exoptat? *ibid.*
 — sua epistola quomodo aberravit? 310. B.
 — non patitur coisui & facili, 366. F.
 — quid docuit *Erasmum*? 788. E.
 — eundem tanquam fratrem accipit, 1518. D.
Cardinalis *Grymanus*, vel potius *Gumanus*, (*Dominicus*)
Erasmo litteras, 119. D.
 — ipius dotes moreque ab eodem deprædicantur,
 141. C. D. E.
 — felicissimum cum illo colloquium, 142. A.
 — suum perpetuum erga bonas litteras studium,
 143. D.
 — sua Bibliotheca ditissima & omnijugis omnium
 linguarum libri selecti, *ibid.* E.
 — de quo literis respondere *Erasmo* dignatus est?
 320. B.
 — sua epistola perisse dicitur, *ibid.* C.
 — vir maximi judicii, & optimus patronus, *ibid.*
 B. C.
 — *Erasmum* tanquam fratrem accipit, 1518. D.
Cardinalis *Guercensis* crudelissimus crudeliorum omnium
Meccenas, 191. B.
 — unde abut, *Cæsare* non admodum æquo? 187. D.
 — *Cæsarem* in *Belgicis* sequatur, 329. B.
Cardinalis *Leodientis* parat ire ad *Cæsarem*, 716. C.
 — cuius litteras bene accipere visus est? *ibid.*
 — anceps est amicus, & acerrimus inimicus, si quid
 offendantur, 1490. E.
Cardinalis *Lotharingus* benignus in *Erasmo*, 734. C.
Cardinalis *Nareticus* qualis in *Erasmo*? 118. F.
 — ipius mirum erga eundem studium, 141. F.
Cardinalis *Narbonensis* ordine motus ac sacerdotio pri-
 vatus, 121. B.
Cardinalis *Niceni* & bibliotheca quænam exemplaria eru-
 ta dicuntur? 1294. D.
Cardinalis *Novoforenis* *Erasmum* tanquam fratrem ac-
 cipit, 1518. D.
Cardinalis *Rheginus* in sua concessit, 112. A.
Cardinalis Sanctus *Cucius*, schismaticus auctor, 113. C.
 — Pontificis veniam impetrat per Regem *Astrago-*
num, *ibid.*
 — in *Campaniam* se proripit, *ibid.*
 — ordine motus ac sacerdotio privatus, 121. B.
 — quem amplectitur suoque consensu dignatur?
 739. A.
Cardinalis Sancti *Sixti* de potestate *Romani* Pontificis ni-
 mis immoderate scripsit, 515. F.
 — in multis errasse dicitur, 519. A.
Cardinalis *Sanctorum* quatuor quid jubet *Bombasio*?
 174. B.
 — quorum factor egregius, & quarum rerum arbi-
 ter ac magister? 551. D.
Cardinalis *Sedunensis* (*Matthæus*) *Helvetius*, *Lond-*
inum advenit, 139. D.
 — qualis homo atque Theologus? *ibid.*
 — unde discessit? 189. D.
 — cum illo longa fuit *Erasmi* disputatio de *N. Te-*
stamento, tum de bello, *ibid.*
 — quomodo debasechatur in *Gallos*? *ibid.*
 — quo Germanos tendere agebat? *ibid.*
 — homo doctus, liberique iudicii, 406. D.
 — *Erasmum* vocat ad prædicationem, *ibid.*
 — quid eadem narrat de quibusdam Theologis? *ibid.*
 — eisdem narratur *Reuchlinum* vita defunctum esse,
 589. F.
 — in quo negotio totus est, & cojus rei auctor fuit
Erasmo? 670. D. E.
 Tom. III. Pppppp — Clusio

- mihi pñsibilique prædixit ingenio, 643. D.
— quodam Erasmo studium sibi gratissimum fuisse testatus est? 734. F. 751. F.
— de eodem honorifice loquutus est, illiusque labores magnopere commendavit, 741. C. 753. A.
— eundem in Brabantiam vocat, inque adhuc satis faveat, 743. E. F. 744. C.
— ipsius benignitas quid eidem ulterio detulit? 759. C.
— epistolam scribit ad Erasmus, 1047. C.
— quid in illa eidem testatur ac declarat, *ibid.* D. E. F.
— agit occultissime, & ad quid venaret quærit? 1407. C.
— apud quos relaxat animum suum? *ibid.* D.
— qualem patriam habere dicitur? *ibid.*
Caradellus (Fericus) frater Archiepiscopi Panormitani, & Archidiaconus Ecclesie Bezanonensis, quo invitatur Erasmus? 901. E.
— eulogio velicè perit, 1090. E.
— quale vinum Erasmo suppeditare solebat? 1129. D.
Caradellus (Joannes) Decanus Bezanonensis, 307. E.
— Pontifici Panormitani dignitatem obtinet, *ibid.*
— semper honestis studiis impensè favit, *ibid.*
— quo nomine Erasmo compunctis amicis ac patronis? *ibid.*
— sua virtus ad maiora illum evektura est, *ibid.*
— unde laudat ipse, necnon sui gens? 704. D.
— quas litteras ad Erasmus scripsit, & ad quid eum hortatus est? 718. F. 719. A.
— quid litteris suis humanissime scripsit testatus est? 751. F.
— quid ei narrat Erasmus, & quid ab illo petit? 794. A. B. &c.
Carperatus, Gossolicorum noster, magium aperte exereuit, ac dæmones exiliter iestavit, 949. B.
Carvina cuiusdam libellus ad Erasmus missus, 710. F.
Carvius quales commentarios edidit? 1567. B.
Carvici Cantabrigienſis, 112. B. 113. E.
Carvianus (Seipio) homo reconditæ & absolutæ eruditionis, 788. A.
— quærum alienus ab ostentatione? *ibid.*
— quot annos natus decessisse dicitur? *ibid.*
Carvialis (Ludovicus) in Hispanis qualem libellum adversus Erasmus emisit? 1129. C.
— quomodo Logicæ, Physicæ, & Metaphysicæ crepat? *ibid.* D.
— quomodo Monachum describit, & quos negat esse Monachos? *ibid.*
— suus libellus patibulo publico elavo affixus est, *ibid.*
— qualis excusatio Patricii, contra publicum edictum, & cui dextus? *ibid.*
— miram levitatem ac petulantiam præ se fert, 1127. B.
— quomodo huic respondit Erasmus? *ibid.*
— quem alium libellum Erasmo mittit? *ibid.* C.
Carvius quidam unde scribit ad Erasmus? 1121. B.
Caſali (Baptista) quid in Erasmo desiderat? 806. D.
— Romæ perit, 884. A.
Caſus casum dicit, 64. B.
Caſimirus (Leonardus) homo moribus plane niveis doctusque, 897. A.
— a quo semper amatus plurimum? 1466. A.
— vir multis virtutibus perpolitus, *ibid.*
Caſparius (Leonardus) qui adesse studuit? 1715. A.
— quid significat Erasmo, eumque monet? *ibid.* B. C.
Caſander (Franciscus) in Erasmus propensissimus, 1360. C.
— quid monetur rogaturque ab eodem? *ibid.* D. E.
Caſimirus divus stylus graphiarum a suis discipulis confosus dicitur, 1388. A.
Caſimirus, vir tantæ dignitatis, tantæ fortune, tam eruditus, tam pius, inter felices & claros numerandus, 1483. B.
— omnes disciplinas profanas simul & sacras suo stylo completi soluit, *ibid.*
— ut ingenio mediocri, ita dictione non admodum felici fuit, *ibid.* C.
— cor ipsius lucubrationes omnes exflare optaret Erasmus? *ibid.*
— quale otium a suo Principe impetravit? 1809. D.
Caſerensis (Aneonius) Medicus laudatur, 825. E.
Caſellanus (Petrus) juvenis apprime doctus, a quo salutandus? 1748. A.
Caſtelia, vel *Caſtilia*, Regnum Hispaniæ, distinguiturque in veterem & novam, 1462. D.
Caſtelia Rex (Philippus) bonus Princeps, 162. D.
— quantum amatus a Rege Angliæ Henrico VIII. *ibid.* 164. A.
— quibus vinculis conjunctus eum Imperatore Carolo V. 162. E.
— ipsius memoria Regi Angliæ Henrico VIII. sacrosancta, 164. A.
— quomodo in filium adoptatus a Rege Angliæ Henrico VII. *ibid.*
Caſſi etiamſid Minoritæ oratio quæ, 989. C.
Caſſius (Petrus a) adolescens generosiſſimus, 1751. F.
— qualem epistolam Erasmo scripsit? 1753. F.
— quo nomine videtur egerie fortunatus? *ibid.* B.
— in Erasmus propensissimus, *ibid.* C. D. &c.
Caſſius potissimum periclitatus otio ac lævisiis lusuſ, 679. D.
— comes est ſubſcriptis & vigilantie, 1445. A.
— præcipuum est Episcoporum decus & ornamentum, *ibid.*
Caſſer & Pollux eodem ovo prognati finguntur, 1395. A.
Caſſia Faunorum, 118. D.
Caſſaria prope Schidulium, per quas se præcipitat magno fragore Rhenus, 755. C.
Caſſaria, Regina Angliæ, unde felicissima exſtat? 1061.
— illius pietas mire deprecatur, 1063. A.
— 1064. A.
— ſui ſeculi ſcaminarum optima, & in Erasmus propensissima, 1285. A.
Caſſaria Severus quanten familiaritatem cum Chriſto Iſponio vel amaliſo potius habuisse fingitur? 1815. E.
Caſſarius quidam quon rem non dextre tractare dicitur? 743. C.
Caſſius qui diſci ſum? 1848. D.
Caſſianus qui vocati? *ibid.*
— illorum locus in templis quis olim erat? 1276. E.
Caſſianus, 183. D.
Caſſianus (Ebrardus) qualis Scriptos? 3. E. 68. D. 1781. B.
Caſſus quos codices comites habere ac læſitare conſueverat? 361. B.
— nullum omnino ſempas patiebat elabi ſine fractu ſtudioſum, 1155. A.
— ad quid in conſeſſum ſecum deſerebat Enchiridion quædam? *ibid.*
— unde vir bonus habitus? 1168. E.
— illius optimum dictum, 1197. D.
— ipſius ſeveritas utrum plus contulerit Reipublicæ Romanæ, quam Lælii ſapientia mitis? 1337. C.
— quo nomine multum effertur apud Ciceronem? 1584. C.
Caſſianus (Mercurius) Caroli Caſaris Cancellarius, quo animo eſt in Erasmus? 635. E.
— quid declarat eidem, & quas laudes illi tribuit? *ibid.* F.
— ad quid eundem hortatur, & quid ei pollicetur? 636. A.
— littera humanitatis plena eidem ſcripta, & ad quid? 719. A.
— ſummus Caſaris Maximilianii Cancellarius, non minus amanter quam beneſicio eidem reſpondit, 749. E.
— quid litteris ſuis humaniſſime ſcripsit teſtatur eſt eidem? 751. F.
— vir prudens, integrus, ac pietate ſingulari præditus, 974. C. 974. B.
Tom. III. Nnnnn 2 — im

- impense faret & optimis studiis & pietati Christianae, 574. D.
- quid cavebat sua prudentia vigilantissima? 575. A.
- ad quid hortaret Erasmus? *ibid.*
- excudi curat omnia aëta inter Cæsarem, Gallum, Venetum, & Pontificem, 1008. C.
- sepiissime mentionem de Erasmo sacrosanctum facit, 1858. D.
- podagra laborat, *ibid.*
- *Cæsarius* quidam *dilectus* Brugis est Minorita, 1691. D.
- ingens Ecclesiae lumen diffundit, *ibid.*
- *Cæp* quidam, 71. E. 73. A. B.
- *Cæpæria* quidam, 71. F. 73. F.
- *Cæsa* optima non modo disertum, sed etiam eloquentem reddidit, 111. F.
- *Cælia* quæ virgo prædicatur? 780. D.
- *Cærapam* maluit, 1081. B.
- *Cælebrus* nimis rebus nonnullis oblivionem induxit, 725. F.
- *Cælius* Philosophus quibus conviciis laceravit doctrinam ac vitam Christi? 485. F.
- blasphemias evomit in eundem, 951. A.
- *Cælia* cohors tum Germanica dicitur, 1334. D.
- sub quo Imperatore morabatur, & quorum dogmatibus corrupta? *ibid.*
- *Cæleptus* quid sors ostendit, & quid intus sunt? 163. E.
- *Cælestes* in populo lastrando curabant, ut a bonis & sanctis omnia nominibus auspicarentur, 1918. A.
- *Cælestis* virgulum & superfluum sumere, 104. C.
- *Cælestis* Poeta quid de Trajano scripsit? 1774. B.
- *Cælestis* ecclesiasticæ nimis severitas in quibusdam viris taxatur, 573. C. D.
- *Cælestis* (Jacobus) utraque lingua doctus & profertus, 466. C. 667. A.
- moribus probis, integris, & ad amicitiam appositus ornatus, 667. A. 856. A.
- ipsum quem expulerunt Tomaco? 667. A.
- quid adjecto Lenico Græco, & unde? 807. C. D.
- exactam utriusque literaturæ peritiam cum incredibili modestia copulavit, *ibid.* C.
- evocatus per litteras Erasmi, ut in locum Mosellani succederet, 855. E.
- Lovanii sollicitus ad capessendam linguæ Græcæ professionem in Collegio trahitur, *ibid.*
- illius dotes unde peritus cognovit Erasmo? *ibid.*
- unde non minus videretur natus Græcis quam Mutiis? 856. A.
- cui & a quo quam maxime commendatur? *ibid.* A. B.
- illius dotes morefque summo opere deprecantur, *ibid.* C. D. &c. 857. B. C. D. 906. C.
- cui & a quo missus, ut succederet Mosellano? 941. B.
- cui Duci non fuit gratus? 1056. E.
- vie egregie linguæ peritus ac bonus, *ibid.*
- *Cælestis*, canis inferorum cultus, 19. B.
- *Cælestis* quidam, 110. A. 110. C. 111. A.
- *Cælestis* quibus succellit, impietatum lernam secum trahens? 949. D.
- duos Deos finxit, alterum bonum, alterum fivum, *ibid.*
- Legem in totum repudiabat, *ibid.*
- quos N. Test. libros recipiebat vel rejiciebat? *ibid.*
- quid docebat de Christo? *ibid.*
- resurrectionem animæ probabat, carnis negabat, *ibid.*
- cur a comunione fratrum relictus est? *ibid.*
- *Cælestis* qui? 44. C. D.
- *Cælestis* quid faciant? 1100. B.
- *Cælestis* impia memorias quo perpulit Joannem Evangelistam? 693. B.
- *Cælestis* negat mundum a Deo conditum, 949. B.
- monetur Christum ex Joseph semine natum, *ibid.*
- Legem non a Deo, sed ab Angelis latam asserit, *ibid.*
- illius forma quando evanuerunt? 574. A.
- *Chalcographi* vel *Typographi* notati, 96. A. B.
- *Chalcidius* (Demetrius) summus doctor, 194. E.
- sub eo litteræ operam dederunt Grocius & Linnæus, *ibid.* D. E.
- *Chalcidius* sidera confudit, 81. E.
- *Chalcidius* colorem attingit luscipit, 197. E.
- *Chalcidius* (Eustachius) Orator Cæsaria in Anglia, Erasmus amicus, 1466. B.
- suæ interz quanto candore ac puritate fluit? *ibid.*
- ubi collegit Quirinum famulum Erasmi? *ibid.* D.
- quid monetur ab Erasmo? *ibid.* F.
- quo nomine eundem superare dicitur? 1467. A.
- *Chalcidius* veterum Ecclesiæ manifesta vestigia quo sculo adhuc manebant? 947. E.
- *Chalcidius* in quo fies est? 132. F.
- vera quid facit? 344. F.
- Christiana finibus angustis minime sepienda, 181. E.
- quibus officiis ab renovarique solet inter amicos? 574. F.
- delectudine languescere solet, *ibid.*
- aliquando se demittit ad capsum simplicium, 582. F.
- Christiana quamplurimis prodesse studet, 714. A.
- admonet maledicorum sibilis contemere, 1145. B.
- *Chalcidius* Christianæ ius quodnam? 1033. E.
- *Chalcidius* (Richardus) quo? 9. D.
- ejus motus quales? 41. A.
- *Chalcidius* antilles, 42. D.
- doctissimus, humanissimus, atque integerrimus, *ibid.* E.
- ejus humanitas a quo representata? 55. D.
- Coletio charissimus, 96. C.
- Præfili humanissimus, hospes Erasmi, eidemque cum Coletio amicis communis, 1791. D. 1792. C.
- *Chalcidius* dote voracissime, 141. A.
- *Chalcidius* vetus Erasmi discipulus cur Basileam mittitur? 1701. C.
- coi commendatur, & a quo? *ibid.* C. D.
- *Chalcidius* dictum, 14. E.
- *Chalcidius* (Franciscus) Protographus Apostolicus, 541. F.
- qualis prædicatur? *ibid.*
- ius amicus candidissimus ac propensissimus in Erasmus, 579. D.
- quid monetur rogaturque ab eodem? 580. E.
- Episcopus Interamnenis, 1699. B.
- quæ dignitas ac legatio sibi contigit? *ibid.* C.
- *Chalcidius* marium rugas contemplantur, 81. E.
- *Chalcidius* loricata, 73. D.
- *Chalcidius* quid de morbo Erasmi pronunciant? 351. E.
- 374. D. E. F.
- quid de hoc futuro prædixerant? 375. B.
- judicant Erasmus petite laborare, 655. B.
- *Chalcidius*, malus ferrenique scriptor, 84. E.
- *Chalcidius* (Joannes) Præpositus Quentis, quæ litteræ misit ad Erasmus? 1178. D.
- quid illi narratur ab eodem? 1315. D. 1316. A. B. &c.
- nivei pectoris amicus cui adhæret? 1481. D.
- quo morbo torquetur? 1517. B.
- Erasmi amicus candidissimus ac patronus inviolabilis, 1745. C.
- suæ litteræ nil nisi meros amores spirant, *ibid.*
- *Chalcidius* adolescentulæ, quorum non est numerus, 86. A.
- Christiana impietas cuiusmodi pascua protulerit? 81. D.
- *Chalcidius* quomodo? 113. C.
- illorum nonnulli notantur, 189. A.
- illos universos quomodo vivere oportet Erasmus? 145. C.
- quid ipsi perniciosissimum? 419. C.
- unde redduntur formidabiles ius habebat? *ibid.*
- an apud ipsos inducitur lex, ne dirimantur matrimonia? 388. E.
- ipsorum moribus nihil est corruptum, 515. C.

- omnes ubique & ritibus & precibus iisdem uti oportueret, 521. C.
 — pro sua virili referre debent Principem ac Doctorem suum Christum, 610. A.
 — unde admodum rudes & ignari suae professionis? 914. B.
 — prisci cur Senecam propemodum pro orthodoxo amplexi sunt? 1146. A.
 — illorum mores quo reciderunt? 1126. D.
 — ab ipso amplectenda est lingua Graeca, 1211. D.
Christianismus ubique pace nihil est, 1043. A.
Christianismus agnomen specialissimum & Gallorum Regibus peculiare, 185. C.
Christiane homini quid optandum? 1106. B.
Christus nomine nullum est nomen dignius, 1611. A.
Christianum peccatum ut tangat humana gloria, non convenit, 375. E.
Christus num patienter laurus, Evangelistae in Evangelio lapsos fuisse? 196. E.
 — quid non ignorat, nec ignorare potest? 297. A.
 — ab illo abesse omnem suum decet, 641. B.
Christus, Mercator Lubecensis, 4. E.
 — duplicem cum Erasmo contentionem accipit, 18. A.
 — quomodo pugnat? *ibid.*
 — ad acquirentem concertationem provocatur, *ibid.*
 — victum se declarat, *ibid.*
 — Henricum ab Erasmo destrahit, 24. E.
 — Mercurium & Janum colere coepit, *ibid.*
 — ejus Epistolae excuduntur, 25. B.
Christus, invictus Danorum Rex, quid respondit Erasmo? 661. C.
Christophorus ab Utenheim, vide Utenheim.
Christophorus a Cornitz, vide Cornitz.
Christophorus a Schydlovietz, vide Schydlovietz.
Christophorus a Stadio, vide Stadio.
Christophorus Carlevizius, vide Carlevizius.
Christophorus Eschenveldius, vide Eschenveldius.
Christophorus Fischerus, vide Fischerus.
Christophorus Fontanus, vide Fontanus.
Christophorus Gerungus, vide Gerungus.
Christophorus Hacius, vide Hacius.
Christophorus Lipsius, vide Lipsius.
Christophorus Longolius, vide Longolius.
Christophorus Metia, vide Metia.
Christophorus Paleologus, vide Paleologus.
Christophorus Truchsis, vide Truchsis.
Christophorus, Episcopus Augustanus, quis confetur in Germana? 1191. F.
Christophorus, Episcopus Basiliensis, qualis vir existimatur? 1136. E.
 — quid Erasmo obtulit? 156. A. 180. D.
 — quo equo eundem donavit? *ibid.*
 — antistes incomparabilis, 259. C.
 — vir grandaeus, vitae integerrimus, & impense doctus, 156. A. 180. D.
 — suum studium sanctissime testatur Erasmo, 159. A. B.
 — quid sibi in votis maxime esse ait? *ibid.* B.
 — se suaque omnia offert Erasmo, *ibid.*
 — ejusdem laudes capillissime audire solet, *ibid.* D.
 — quanta humanitate eundem prosequitur? 180. D.
 — homo aliquem non admodum benignus praedicatur, *ibid.*
 — quanto studio reditus Erasmo gratulatur est? 751. C.
 — quomodo suam erga eundem pietatem testatur? *ibid.*
 — quem librum eidem misit? 774. D.
 — quo nomine charior est eidem? 775. B.
 — quantum libellus ipse ab eodem mittitur? *ibid.* C.
 — sua prudentia novit surum & herquimio legere, *ibid.*
 — quid significatur & rogatur ab Erasmo? 776. B. C.
 — venerandus senex, & virtutis exemplar, 901. E.
 — Erasmo plurimū facit, 1569. B.
 — de litteris ejusdem optime sentit & honorificentissime praedicat, 1595. D.

- Christus* quid monuit suos Apostolos? 57. E.
 — ipsam quam mercati sunt Judaei? 80. F.
 — Theologorum Principes quid veniit? 87. C.
 — quos adversus fortune procellis exerceat? 106. C.
 — unus & simplex, 107. D.
 — nihil nisi mansuetudinem & docuim & exhibuit, 123. C.
 — ipse & Pater unus sunt, *ibid.*
 — Samaritanes, 144. E.
 — cur *Salem pacificus* dicitur? 151. C.
 — qua ratione una cum suis Apostolis ac Martyribus universum orbem sibi subegit? 152. B.
 — Regum Rex, ac Principum Princeps, 185. C.
 — quo insigni symboloque suos dignosci voluit? *ibid.*
 — illi vel uni placuisse abunde scita est, 191. B.
 — num dici potest *post reditum reversus*? 295. D.
 — verus & unicus orbis Monarcha est, 118. C.
 — quo omnibus aditum facilem esse voluit, & qua ratione? 338. B.
 — pro imperia multitudinis mortuum esse dicitur, *ibid.*
 — in illius Philosophia quid fecisse longe turpius est? *ibid.* C.
 — facillima omnibusque exposita reddenda est illa, *ibid.*
 — ab hominibus praeter puram simplicemque vitam nihil exigit, *ibid.* E.
 — illius doctrina a quibus rebus longe lateque discrepat? *ibid.* F.
 — quando hominibus aderit ipse? *ibid.*
 — unde non latius regnaturum esse metuendum? 339. A.
 — illius regnum quomodo & quantum floret? *ibid.*
 — regni colorum vindicem ac Principem se proficitur, *ibid.* B.
 — quem in finem mortuus est? *ibid.*
 — suam jugum quale esse dicitur? *ibid.* D.
 — petra est, quae seminarium ignis caelestis & venas aquae vivae habet, 340. A.
 — illius cultores veri a quo labore defatigari non debent? *ibid.* C.
 — quinam ei proximi esse dicuntur? *ibid.* F.
 — quos proxime ad se trahit, & quales reddit? 341. B.
 — quocumque pariter dissimulavit, parum ab se rejecti? *ibid.* C.
 — quomodo appellatus a quamplurimis Veteribus? 414. A.
 — pudicitiam ubique laudibus vehit, 573.
 — non exigit a suis coelestium, *ibid.* E.
 — quid clamat? 585. C.
 — unica spes parum mentium, *ibid.* D.
 — quem ordinem instituit, ejusque pars fuit? 591. A.
 — commoda hujus mundi oportere contemni docuit, 639. C.
 — Judaeorum affectibus semet attemperavit, 640. B.
 — quod munus suis delegavit? 658. E.
 — de temporis modo novit homines scire, 663. B.
 — cur tacuit apud Herodem? 681. D.
 — sibi non gratum est nisi quod voluntarium, 696. F.
 — sibi fuisse corpus, quod doloris capax non esset, sentierunt plerique Doctores, 698. F.
 — in illo quae affectiones non naturales, sed assumptae fuisse dicuntur? *ibid.*
 — illius lenitas hominibus ob oculos semper versari debet, 700. A.
 — vivit adhuc, & habet in manu flagellum, quo impius & templo exturbare potest, 761. D.
 — ipse per impium Pontificem adjutus respondit, nec propterea obtruncat a Pilato iustus loqui, *ibid.*
 — in suam gloriam cedere debent omnes, 765. A.
 — ante suum tribunal sistendi sunt omnes quamlibet potentes Monarchae, 766. A.
 — pro quibus mortuus est, quos sibi peculiariter habet curae, & quos omnium primos allegit? 771. A.
 — Tem. III. Q99999 — non

- non solum in scripto, sed etiam in sanctis suis
gloriosus est, 778. D.
— precipis illius gloria est in Martyribus & Virgi-
nibus, *ibid.*
— in rebus Martyrum, in hiis Virginum potissimum
oblectatur, *ibid.* E.
— illius cruci plus quam virginitati debemus, 779. C.
— beatus pronuntiavit, qui se castrasse propter re-
gnum caelorum, sed crucis imitationem exegit, *ibid.*
— nonnulla decelat ac transit, non ut desinat,
sed ut amorem rediret, 780. E.
— nihil vult, nisi quod hominibus est optimum,
790. A.
— cur per parabolas loquebatur imperitis ac malicio-
se multitudini? 798. C.
— ipse Caesarem Caesarem censum persolvit, 799. F.
— ipsius patrimonium est omnis communis,
804. E.
— quomodo dicitur hominum pax? 801. E.
— ipsum Spiritus quo profert? 803. D.
— unde speratur, dominus, & medicus est homini-
bus? 803. D.
— totius ipse iniundus, quem aliquis Divorum,
8104. B.
— auctoritatem Caesaris probavit, 1166. F.
— non pure Hebraica, sed Syriaca lingua loquutus
est, 1134. E.
— ipsius testamentum quod esse existimatur? 1141. F.
— ne litum quidem fumigans vult extingui, sed
excitari potius, 1199. D.
— quid non audiret a Pharisaeis, & quod ludibrii ge-
nus non passus est? 1487. F.
— ipse & ipsius nomen an pro una dentat, aut
pro duobus natura sit accipiendum? 1648. C.
Chrysostomus (Joannes) patria Antiochenus, quos prae-
ceptores habuit, 1333. C. D.
— semel Syro per quatuor annos adhaesit, *ibid.* E.
— quas molestias subivit? *ibid.* F.
— a Flaviano Episcopo Presbyter constitutus,
1333. A.
— affluens in evolvendis sacris Voluminibus, *ibid.* B.
— tractus ad Evangelii professionem exemplo Evan-
geli, *ibid.*
— quando opus *de Sacramentis* edit? *ibid.* F.
— imperiali iussione vocatur Constantinopolim,
1334. A.
— his pulsis ab Ecclesia, & in exilio mortuus,
ibid. B.
— cur in odium incurrit? *ibid.*
— ejus incredibilis assiduitas? *ibid.* C.
— haereticus obsistit, *ibid.* D.
— severitas fuit exempla? 1335. A.
— Severianum Episcopum Gabalensem in exilium
pellit? 1336. B.
— cum difficulter in gratiam recipit, *ibid.* C.
— quomodo coram? 1337. A.
— non vult damnationi librorum Origenis subscin-
dere, 1339. F.
— acriter resistit Epiphano, 1340. A.
— quibus & quot criminibus accusatur? *ibid.* D.
— ubi exsiliavit? *ibid.* F.
— revocatus ab Imperatore, 1341. A.
— rursus in exilium missus, *ibid.* F.
— cur Cocco Arabisum deportatur? 1342. A.
— in desertum angustumque locum delegatur,
ibid. B.
— crudelissime habuit, *ibid.*
— mortuus in cinere, *ibid.* C.
— ubi conditus? *ibid.*
— Martyr recte vocatus, *ibid.* E.
— quam foriter tulit exilium, *ibid.* F.
— ejus reliquiae Constantinopolim delatae, 1343. D.
— ejus laus, *ibid.* E.
— quae scripta edidit? 1346. E.
— illius nomen admodum plausibile fuit apud Grae-
cos, 1346. E.
- nescio quid submolesae voluptatis habet,
1416. B.
— mellissimus concionator, ac Christi praeco inde-
fatigabilis? 1331. B.
— ob quod ora aurei cognomen ei tributum est?
ibid.
— vir acerrimi ingenii, doctorem ferme omnium
Christianissimus, & Christianorum doctissimus,
1863. D.
— quales Monachus tueretur? 345. E.
— vit summa sacundia parique doctrina ac pietate
praeclatus, 1431. B.
— Basilio familiaris, *ibid.*
— alicubi verbis redandat, & in digressionibus vide-
tur immodicus, *ibid.*
— peccatum alius videtur tribuere Virgini matri,
566. B.
— quomodo depingit ideam vitae monasticae, & qui-
bus hominibus? 605. C. D. E.
— quid subinde facere dicitur? 731. F.
— qui in re superavit copiam Ciceronis? 779. A.
— cui ipsius operi Graeco praefationem praefat En-
simus? 857. C.
— illius fragmenta quaedam ad quid utilia? 1155. B.
— quando & ubi totus excusis est magna pompa?
901. A.
Chrysostomus (Joannes) 1755. D.
— ad illum scripti Erasmus, *ibid.*
— *Chrysostomus* quidam, Parisiensis Bibliopola, 1539. A.
— *Cicero* & potius ad quid conducatur? 364. C.
— *Cicero* dupliciter Salustio & Atinio, 3. A.
— labitur in Romani sermonis elegantia, *ibid.* D.
— quae oratione usus est? 34. A.
— illius libri num rejiciendi? 43. C.
— eloquentiam nullam requirit ab Ethnico Philo-
pho, 176. B.
— eo quid facilius, & qui repetitur avidius? 177. F.
— ipsi quid visa venit? 178. A.
— quales sales cum Bruto Pompeioque agunt so-
let? 179. F.
— uberrimus & inexhaustus sacundiae fons, 171. A.
— unde eloquentiae venas facillime invenire so-
let? *ibid.*
— quomodo in Trebazium suum joceat? 177. B.
— quae ratione suam valetudinem aliqui imbecillum
confutavit? 359. E.
— quares in eo fuit verborum Latine peritia?
361. D.
— opes minime esse bona afferit, & cur? *ibid.* 365. A.
— ipsius *Officia* summo prece deprecantur, 496.
E. F. 497. A.
— sua: *Epistola* cupis generis esse dicuntur? 554. D.
— inter ipsum, Atticum, & Brutum qualis amicitia
fuit? 687. F.
— quibus epistolis plerumque sese laetebant? *ibid.*
— quid affectasse videtur in libris *de Oratore*? 693. A.
— in suis libris deinde videtur unus atque alter mani-
festarius sollicitudinis, 703. F. 704. A.
— unde facile se similes omnes contemere pro-
tebatur? 710. E.
— quot annos natu perit? 787. E.
— quid scripserit Pompejo? 988. D.
— illum dicendi virtutibus excelluisse nemo negat,
1081. A.
— a quibus in honore maxime habuit? 1114. E.
— quomodo eloquentiae Princeps sit? *ibid.* F.
— Aristotelem appellat aureum flumen, 1154. C.
— quid ei fuit negatum? 1404. B.
— quid vere scripserit? 879. E. 1417. C.
— Demosthenem velut omnibus numeris absolutum
eloquentiae exemplum producit, 1431. F. 1432. A.
— quibus non solum accommodum est, & quibus
valde placet? 1477. E.
— sui libri *de Officiis* semper legendi ac relegendi,
1843. C.
— cujus Tragici singulas versus singula testimoniis
putabat? 1417. D.

Cicero relegatus, & *Cicero* ab *exilio* revocatus, libet contra *Erasmum*, 1501. C.
Ciceroniana oratio, 67. D.
Ciceronius cur novam *tragediam* moliantur? 1233. E.
Ciceronianorum *fecta*, per *Longolum* innovata, excutitur, 238. A.
Ciceronianus non appellari, apud multos probrosum est, quam esse *Haereticum*, 1015. F.
Cigalura (*Franciscus*) *Medicus*, quo nomine erit *eharior* *Erasmus*? 920. A.
— copiosam *disputationem* ad eundem mittit, *ibid.*
— qua in re sibi convenit cum eodem? *ibid.* D.
— quomodo legit quendam locum apud *Lucanum*? *ibid.* F. 912. B. C.
Circampianus, vide *Elchenveldius*.
Circuli tres hominum distinguuntur, 340. F. 341. A. F.
— in primo ponuntur *Sacerdotes*, *Episcopi*, *Cardinales*, & *Pontifices*, 340. F.
— in secundo comprehenduntur *Principes* *profani*, 431. A.
— in tertio collocatur *promiscuum* vulgus, *ibid.* F.
Cirrharius indoctus notatur, 190. C.
Crocerius, *Principes* clarissimus, & *Cardinalis* *Croji* *patruus*, 359. F. 360. A.
— sua plurimum *paterna pietas* quid in hunc congestit? *ibid.*
— non mirum si a littera est alienior, 443. A.
— eodem tamen non adversatur, *ibid.*
— ipsius nutu ubi omnia geruntur? 1615. A.
— quem facit nepotem suum quendam? *ibid.*
Croci *Episcopo* ac *Pastoribus* suis obsecrantur, 346. C.
— quod possident, sua pepererunt *industria*, *ibid.*
— pro suis quisque *facultatibus* impetrant illud *egentibus*, *ibid.*
Crisis quidam *Aurelianus*, 80. E.
Crota magnam *Monasterium* esse dicitur, 346. B.
Crota quendam quomodo a *pestilencia* olim liberata? 1815. B.
Crociata quid iuste gloriam possunt? 582. C. D.
Clemente ad *Domitianum* totius *pene Christianismi* est caput, 1226. D.
Clarus dies emicat, 72. D.
Clava (*Antonius*) *Confiliarius* *Flandriae*, 160. D.
— quis liber ipsi dono mittitur? 238. D.
— in nullo argumento ipsum desituit *mirabilis* *Susdela*, 683. E.
— cur maiorem in modum cum *Erasmio* exposcitur? *ibid.* F.
— quid amice facit, & quid amicis erat facturus? *ibid.*
— illo nihil candidius, nihil amicus, 684. D.
— quando & ad quid venit *Lovanium*? 731. C.
— amicorum *Erasmi* vetustissimus, 1065. B.
— senex quidem *etate*, sed *animi* bonis omnibus *unice* *veranus*, 1155. A.
— *Confiliarius* *Gandavensis*, *Erasmi* *amicus* *singularis*, 1650. F.
— quid monetur ab eodem? 1651. A.
— candidissimas *litterarum* *patronus*, 1288. E.
— quo anno mortuus? 1400. D.
Clava (*Clavus*) *Medicus* a quo *salutandus*? 1629. C.
Claudius *Albericus*, vide *Albericus*.
Claudius *Cantiuncula*, vide *Cantiuncula*.
Claudius *Felix*, vide *Felix*.
Claudius *Javandus*, vide *Javandus*.
Claudius quidam *bibliopola* quo *advenit* quidam *Erasmi* *Apologia*? 738. E.
Claudianus quidam a *Veteribus* vel *subtilius* *scripta* vel *subtus* *dicta* in *compendium* redigat, 1461. F. 1463. A.
Clavus *Clava*, vide *Clava*.
Clavus quidam, *Medicus* *maledicus*, 190. B.
Claymader (*Joannes*) *Theologus* insignis, 461. D.
— vir *notae* *perspectivae* *probitas*, 464. A.
— cui *Collegio* *praeiicitur*, & *cui*? *ibid.*
— quid *praestabit* sua *modesta* *gravitas* & *cruda* *lenitas*? *ibid.* B.

— *monum* *suorum* *vi* *expre* *ac* *facilitatem* *quintem* *prae* *dicantur*? *ibid.* C.
Clitbergus (*Joannes*) *Erasmi* *amicus*, 1454. C.
Clitbergus quidam, 1119. D.
Cliternus (*Joannes*) quando in *Italiam* *iturus*? 707. B.
— ob quid multum *doluisse* dicit? *ibid.*
— in *Italiam* *profectus* est, *Basileam* *transiturus*, 711. E.
Cliternus *Paleologus*, vide *Paleologus*.
Cliternus, *Thomas* *Mori* *filius*, *litteris* & *Latinis* & *Graecis* *quantum* *profuit*? 121. E.
— *summæ* *ipæ* *juvenis*, 217. D.
— qua de re *admonendus*? *ibid.*
— quam *libro* *affixus*, *ibid.*
— a *nocturna* *serpione* *abstinere* *debet*, aut *saltem* *stans* & *erectus* *scribere* *afflicta*, *ibid.*
— *studii* *potus* *servandus*, quam *Cardinalis* *negotii* *impedendus*, *ibid.*
— *Erasmi* *studiosissimus*, 575. A.
Cliternus ubi & quando *Catechista* *manus* *administravit*? 1848. D.
Cliternus *P.H.* *summus* *Pontifex* *Erasmum* *magnis* *promissis* *Romam* *vocat*, 743. E. 744. C.
— *diploma* *honorificentissimum* cum *ducentis* *florenis* *aureis* *ad* *eundem* *mittit*, 778. B.
— *sedes* *adversus* *Gallos* *renunciat*, 782. D.
— *ex* *clarissima* *Medicorum* *familia* *ortus*, 783. C.
— quibus *anims* *corporisque* *dotibus* *prædatus*? *ibid.*
— de *Erasmio* *amanissime* *sentit*, *ibid.*
— unde *judicaret* *eundem* *indignum*, qui *imponere* *impetatur* *faciatis* *ac* *famosis* *libellis*? *ibid.* D.
— quid *sua* *equitas* *non* *passura* *est*? 784. A.
— quibus *libellis* *ad* *ipsum* *mittitur*? *ibid.*
— non & *aurei* *seculi* *videx* & *influator* *fururus*, *ibid.* B.
— unde *superabit* *omnium* *Pontificum* *gloriam*? *ibid.* C.
— cui *agere* *quietem* *induxisse* *dicitur*? 792. D.
813. F.
— quid *mihi* *ad* *Erasmum*? 803. A. 813. F.
— quid in *posterum* *pollicetur*? *ibid.*
— quem *mihi* *Legatum* in *Angliam*, & *ob* *quid*? 803. F.
— *ipsum* *anims* *alienior* *factus* *ab* *Academia* *Loventina*, 812. A.
— suo *nominis* *respondere* *debet* *se*, *ibid.* B.
— quem in *suo* *diploma* *pollicetur* *anims*? *ibid.* C.
— *ex* *fatali* *Medicorum* *familia* *rerum* *gubernaculis* *admotus*, 912. D.
— *bis* *ad* *Erasmum* *initit* *docentes* *florenos* *nihil* *non* *pollicens*, 923. A.
— *inclementissime* *tristatus* *dicitur*, 1124. C.
Clementina quid *referunt* *de* *Concilio* *Viennensi*? 59. D.
Cliffidia *plures* *olim* *insuadi* *solita* *reco* *quam* *actori*, 182. D.
— in *quibusdam* *causis* *præter* *solentem* *numerum* *aliquot* *addi* *solent* *patroni*, *ibid.* E.
Clericus *notari*, 575. C. 576. E.
Clericus (*Nicolaus*) *num* *vir* *doctus*, & *probus*, & *gravis*? 1113. C.
— *Erasmi* *nomen* *in* *facris* *concionibus* *profundere* *dicitur*, *ibid.* 1122. E.
Clericus quidam *qualis* *vir* *prædicatur*? 477. C.
Chibronus (*Jodocus*) *uberissimus* *optimarum* *rerum* *fontis*, 647. A.
— *Theologus* *Parisiensis*, cui *accurate* *respondit*? 840. B.
— *ad* *quod* *murus* *fuert* *acceritus*, & *qui* *ipsi* *præfertur*? 1624. D.
— *ipsum* *Elucidarium* *Ecclesiasticum* a *Frubenio* *impressum*, 1632. E.
Chybe *quis* & *qualis*? 100. F.
C. Mutianus *Rufus*, vide *Rufus*.
Cnidus, vel *Cnidus*, *utro* *Carie*, 461. F.
— *sculptum* *Veneris* *signo* *celebris* *fuit*, *ibid.*
Cneph (*Andreas*) *Sacerdos* *optimus*, 606. B.
Tem. 111. Qqqqqq 2 — ipſus

- ipsius mens prius, illudque Christiane doctrinae aversissimum, *ibid.* C.
 — unde pius laudis meriti existimatur? *ibid.*
 — quam viam ingressus videretur? *ibid.* D.
 — quodam suum carmen non displicuit Erasmo? 607. A.
Celsus (Joannes) quam epistolam scribit ad Erasum? 854. F.
 — quid curavit de Tertulliano ac T. Livio? 1070. C.
Celsus quidam, 156. A. B.
Celsus quidam, praeco laudum Erasmi, 1651. E.
Celsus quo sensu vocari Testamentum? 1006. E.
Celsus Latini olim e Graecis Codicibus corrigendi, 1908. E.
 — quam multis infestis meritis? *ibid.*
Celsus sacrificiorum ac precum horarum quando, ubi, & iuxta quod formis excoli? 127. B.
 — quid in eis lecit opifex? *ibid.*
Celsus pro quo sumptus? 1109. C.
Celsus quasi *Celsus* dicti & cur? 1378. A.
Celsus evahere longe proclivius est Principibus, 678. C.
Celsus Calpurnius, vide Calpurnius.
Celsus (Georgius) ad Erasum scribit, 1506. B.
Celsus (Ludovicus) quales edit *Lectionem antiquorum* libros? 1188. A.
 — ad imitationem Plinii, historiam scripsit omnino, 1589. A.
Celsus Rhodiginus, vide Rhodiginus.
Celsus densissimi obdolum nebula, 73. D.
Cena frugalit, 56. F.
Cena sacrae obsequii cui tribuenda? 1275. E.
 — de illa obcurus & vane loqui sunt praefici Doctores, *ibid.*
 — circa illam innumerat existunt quaestiones, 1196. B.
 — dum illa peragitur, qui abusus? *ibid.* F.
Cenobium thesaurus quinquam charissimus? 1559. B.
Cenobium, in quo est Ammonius, quale? 114. D.
Cyrene tantum, tyrannorum est; cogi tantum, aliorum, 788. B. 598. C.
Cyrenus (Gilbertus) simulacrum Erasmo charissimus, 1475. C.
 — Canonici Nazarethi in Burgundia, 1516. E.
Cyrenus Philippus Bernoldi, juvenis moribus candidissimus, stylo & eruditione summa, 788. A.
 — hanc juvenem fata e terris eripuerunt, *ibid.*
Cyrenus quis Hebraei dicunt, & quomodo vocant Graeci? 571. C.
Cyrenus quomodo in sacris Litteris usurpatur? 926. C.
Cyrenus mysteria fidei ad Graecum alphabetum pertinet, 549. C.
Cyrenus significatio multiplex, 1217. E.
Cyrenus (Joannes) Erasum praedicat, 9. A.
 — quid sibi illam praecipue commendat? *ibid.* B.
 — benevolentium promptumque animum ei declarat, *ibid.* C.
 — vir laudatissimus, 39. F.
 — ipsius animus, stilius, ceteraque dotes quales? 40. B. C. E. F.
 — inter homines bonarum litterarum scientissimos princeps, *ibid.* E.
 — illius mores quales? 41. A.
 — veteri Theologiae videtur aequae assessor, 41. D.
 — quid dicit de Cain? *ibid.* E.
 — qualis depingitur? *ibid.* F.
 — illius eruditio, 55. D.
 — ejus Commemorationes in Paulum atque in Evangelia, 95. A.
 — Doctoris titulus ac Decanatus honores suis virtutibus deferuntur, *ibid.*
 — ad sanctissimos ac sublimissimos concionandi labores redit, 101. E.
 — omnia humanitatis amicitiae, 106. D.
 — magnus patronus & amicus singularis Erasmi, *ibid.* E.
 — quem praedicant nonnulli? 107. B.
 — quid pollicetur est? 108. F.
 — ad illum Erasmi litterae, 115. F. 131. A.
 — quid contemnit? 131. A.
 — quid de Lincero sibi cavendum? *ibid.*
 — quid iuxta dexteratibus erit? *ibid.* B.
 — iuxta Scholae idoneum hypodidascalus nondum inventus, *ibid.*
 — pro se dimittit est Erasmo cum Thonitis & Scoutis, *ibid.*
 — vir doctrina viresque sanctimoniam claustrum, 181. B.
 — qualis amicus Deloiti? *ibid.*
 — religiosus dicitur Oecolampadius, 135. C.
 — quid adhibere debuisset? 138. F.
 — Decanus apud divum Paulum Londini, 139. C.
 — cui est a sacris concionibus? 403. D.
 — cui similitudo praedicatur? 455. E.
 — quid narrabat Erasmo? *ibid.*
 — quo nomine plus laudis meretur? *ibid.*
 — ubi & e quibus parentibus natus? *ibid.* F.
 — omnium fratrum ac sororum natu maximus, *ibid.*
 — solus haeres futurus juxta leges Benaricas, *ibid.*
 — ex omnibus fratribus & sororibus superest solus, *ibid.*
 — suis fortunae commotis ac cessis corpus elegans ac procerum, *ibid.*
 — adolescentem quid diligenter perdidit, & quem titulum assequutus est? 456. A.
 — in omnibus liberalibus artibus graviter ac feliciter fuit exercitatus, *ibid.*
 — evolvens sacris Auditoribus ubi totum se dedit? *ibid.*
 — quibus Praefici potissimum debebatur? *ibid.*
 — inter Veteres nulli erat inquis, quam Augustino, *ibid.* B.
 — in utroque Juris libro non indiligenter erat versatus, *ibid.*
 — quos libros evoluerat, & unde linguam excoluit? *ibid.*
 — ubinam publice & gratis Paulinus Epistolas omnes enarravit? *ibid.*
 — quoniam illum audiebant? *ibid.* C.
 — cur recepit titulum Doctoris? *ibid.*
 — cuius Regis favore Londinam est revocatus, ac Decanus apud divum Paulum factus? *ibid.* D.
 — cui Collegio praefecti, & quid in hoc facere instituit? *ibid.*
 — concionaturus quod argumentum sibi sumebat? *ibid.*
 — quos auditores habebat? *ibid.* E.
 — mensum Decani quomodo contraxit ad frugalitatem? *ibid.*
 — unde pauciores habuit convivae? *ibid.*
 — quid in suis mensis fieri solebat? *ibid.* E. F.
 — quomodo convivae dimisit? *ibid.* F.
 — quantum debebatur amicorum colloquiis? 457. A.
 — illius sermones qui, & de quibus erant? *ibid.*
 — quantum impatienti erat omnium sordium? *ibid.*
 — quid nitidum esse volebat, & de quo non laborabat? *ibid.*
 — quibus vestibus utebatur? *ibid.* B.
 — quid in usus domesticos oeconomio suo dispensandum reliquit? *ibid.*
 — quid in pios usus distribuere? *ibid.*
 — unde, ubi, & quomodo novam Scholam extruxit? *ibid.*
 — quos ludimagistros in ea constituit? *ibid.*
 — quam pecuniam consulti in sacras vestes tempore Scholae illius, & cur? *ibid.* D.
 — quot praefecit rectoribus totique negotio? *ibid.* E.
 — quam sedem senectutis suae se parere scribebat? *ibid.*
 — cum quibus in illa Schola philosophari amicus erat? *ibid.* F.
 — quo morbo correptus fuit, ac mox Londini perit? *ibid.* 506. A.
 — ubi

Celestis ubi sepultus fuit, quo sepulchro, & qua inscriptione? 457. F. 458. A.
 — *quo & quanto animo precepsus erat?* 458. A.
 — *ad quae vitia mire propensus?* *ibid.*
 — *ad jocos & facetias supra modum proclivis.* *ibid.*
 — *a morbo phylargyria non omnino tutus.* *ibid.*
 — *quibus auxiliis & quanto animo pugnavit adversus illa vitia?* *ibid.*
 — *virginitatis florem ad mortem usque servasse creditur.* *ibid.* B.
 — *opes in pios usus dissipavit.* *ibid.*
 — *adversus animi celsitudinem ratione pugnavit.* *ibid.*
 — *quomodo Venerem, somnum, ac laxum profligavit?* *ibid.*
 — *ob quid a laicorum consuetudine & praecipue a convivio abstineat?* *ibid.*
 — *quid facere consueverat, quando ad convivia cogebatur?* *ibid.* C.
 — *ab omnibus, quibus esse posset offendiculo cuiquam, cavebat, & cur?* *ibid.*
 — *quale spiritus ingenium, & quibus ingeniis delectabatur?* *ibid.*
 — *ad quae se demittere malebat?* *ibid.*
 — *opprobriis a vulgo quantum dissidebat, & quomodo hac in re sese attemperabat alius?* *ibid.* D.
 — *inter quos liberrime profictebatur, quid sentiret?* *ibid.*
 — *quales aiebat sibi videri Scoticas?* *ibid.*
 — *Thomae inquirer erat quam Scoto.* *ibid.* E.
 — *quid de Thomae dicebat sentiebatque?* *ibid.* F.
 — *eius Monasteria cur minima erat affectus?* *ibid.*
 459. A.
 — *quid ipsi in votis erat?* 459. A.
 — *quos Monachos compertit apud Italos?* *ibid.*
 — *cur Germanos aliquot laudabat?* *ibid.*
 — *inter quos reperisse dicebat minus corruptos mores?* *ibid.* B.
 — *quibus minus erat iniquus, & cur?* *ibid.* B. D.
 — *quid aiebat de avaritia & superbia in Sacerdote?* *ibid.* C.
 — *quibus Episcopus erat infensus, & quos execrabatur?* *ibid.*
 — *quibus non admodum favebat, & quibus indignabatur?* *ibid.* C. D.
 — *quid dicebat de Collegiis ac de Scholis publicis?* *ibid.* D.
 — *quam confessionem probabat, & quam damnabat?* *ibid.* E.
 — *cur diebus Dominicis ac festis tantum sacrificabat?* *ibid.*
 — *quorum institutum non improbat?* *ibid.*
 — *quam sapientiam non probabat, & cur?* *ibid.* F.
 — *plurimum tribuebat Epistolae Apostolicae.* *ibid.*
 — *quantum suspiciebat maiestatem Christi?* *ibid.*
 — *quo revocaret omnia fere Christi dicta?* *ibid.*
 — *quid vehementer admirabatur ac valde probabat?* *ibid.*
 460. A.
 — *a quibus plurimum dissentiebat?* *ibid.*
 — *apud quos quae dissimulabat, & cur?* *ibid.*
 — *quos libros attente evolvebat, & cur?* *ibid.*
 — *unde non peti ferebat recte loquendi copiam?* *ibid.* B.
 — *in quibus subinde habebatur, cum scriberet?* *ibid.*
 — *qua gratia a libris scribendis abstinere?* *ibid.*
 — *nunquam ipsi bene convenerat cum suo Episcopo.* *ibid.* C.
 — *cur non admodum gratus erat plerisque sui Collegi?* *ibid.*
 — *a quo, ob quid, & apud quem delatus?* *ibid.* D. E.
 — *ad quae respondere designatus?* *ibid.* E.
 — *a Poetices numeris alienissimus, Musicae tamen non imperitus.* *ibid.* F.
 — *pro quo gratias egit Regi Angliae, & quid deprecatus est?* 461. A.

— *apud quos & de qua re mire concionatus est?* *ibid.* A. B.
 — *ad quid adherentis Christianos omnes?* *ibid.*
 — *quid arduum esse simul ostendit?* *ibid.* B.
 — *occertus est iussu Regis.* *ibid.* C.
 — *venit, & in quo Monasterio praesens est?* *ibid.*
 — *quale colloquium sibi fuit cum Rege Angliae?* *ibid.*
 — *quomodo illius Regis animo satisfecit, pristinumque gratiam auxit?* *ibid.* D.
 — *a quo die nemo ausus est ipsum impetere?* *ibid.* E.
 — *vero sincereque Christianus fuit.* *ibid.*
 — *num Vitrario praeferebatur?* *ibid.*
 — *procul dubio Divorum catalogo ascribendus.* *ibid.* F.
 — *quid in familiaribus colloquiis subinde dicere de Moro solebat?* 477. A.
 — *Christum semper habebat in ore ac pectore.* 509. D.
 — *rarum Christianae pietatis exemplum, ac singularis Christianae doctrinae praeco.* 511. A.
 — *constans Erasmi amicus & incomparabilis patronus.* *ibid.* B.
 — *multa de illo honorifice praedicantur.* 511. E. F.
 — *quid in illo praecipuum erat, & unde illi cognomen gentile?* 551. C.
 — *vir perenni hominum memoria dignus.* 785. A.
 — *pellime illi conveniebat cum patris.* *ibid.*
 — *inter illos lis erat de magna pecuniarum summa.* *ibid.*
 — *legebat ex Erasmi *Emiridis* remedium incunctae.* *ibid.*
 — *quam atroci animo fuerit in patrum, & ob quid?* *ibid.* B.
 — *quo sequestro facile res omnis inter eos composita est?* *ibid.*
 — *hunc naturae natum, scilicet iracundiam, quot exitus virtutibus ille pensabat?* *ibid.*
 — *graculatur strenue, & ad id cuius opera usus?* 553. B.
 — *disputandi gratia solet repugnare studentibus.* *ibid.* C.
 — *quantum amat Erasmi studia?* 1571. C.
 — *dolor illum tenet, quod non didicerit Graecum sermonem.* *ibid.*
 — *unde miratur fecunditatem pectoris Erasmi?* *ibid.* D.
 — *quem libellum ejusdem valde cupit?* *ibid.*
 — *quid de eodem sentit, & ad quid eum hortatur?* *ibid.* E. F.
 — *in discendo Graece discipulum ejusdem esse cupit.* 1573. B.
 — *quot annos natus decessit?* 789. A.
 — *sua morti quantum acerba fuit Erasmo?* 508. B.
 — *D. 509. A. C. 510. A. 511. A.*
Celestius (Angelus) invecitiae argumentum reperit, 805. D.
 — *ipsius nomen nunquam audivit Erasmus.* *ibid.*
Colemanus quidam Typographus Lutetiae *Colegia* Erasmi excudit, 1014. E.
Colemus (Jacobus) Abbas Divi Ambrosii, & regius *astrologus*, 1753. B.
 — *quomodo Scaligerum appellare solet?* *ibid.*
Collesarii Fratres instituenda pueri quæstionem faciliunt, 1821. F.
 — *horum quodam est praecipuum studium?* *ibid.* 1823. A.
 — *quo nomine satis amatur a Dominicanis ac Franciscanis?* 1823. A.
Collegium Canoniorum Metensis qualem bibliothecam habere praedicatur? 469. E. F.
 — *ipsorum petas quid praestabit?* 470. A.
Collegium circa ædem Pauli quodnam? 114. D.
Collegium Divi Thomae, 110. A. 112. A.
Collegium quoddam Cantabrigiae *disputatorium*, quod metros habet *Arcopagitas*, 116. C.
 — *quid caverit de N. Testamento, Erasmi industria instaurato?* *ibid.*
 Tom. III. RETTER COLLE

- Collegium* quod ab Episcopo Wiononensi extractum & quibus consecratum? 463. D.
- huic negotio quinam favere dicuntur? *ibid.* E.
- inter præcipua Britannicæ decora futurum, *ibid.* F.
- Collegium* trilingue liberalium Institutum fundatum Lovanii pulchre procedit, 305. B.
- quot Francorum millia huic negotio destinata sunt? *ibid.* 319. D.
- in illo publicitus & gratis tradendæ linguæ Hebraica, Græcæ, & Latinae, 319. D.
- in illo jam adeit Hebræus, item & Latinus, *ibid.* E.
- in eodem Græcam professionem ambiant complures, *ibid.*
- huc adfiscendus Græcus notus, & cur? *ibid.*
- hujus negotii auctores cui Erasmi sententiæ subscribunt, & quid ei mandant? *ibid.*
- ad Græcam ibi professionem quis accersendus, & quid illi promittitur? *ibid.*
- quantum conducet omni studiosiori generi, & quid Basiliano nomini adjuget? 378. B. 689. D.
- quos pessime habere dicitur? 523. C.
- unde florentissimum futurum? *ibid.*
- de Professore Latino necnon Hebræo ei prospectum est, *ibid.* E.
- quæ gratis adjuvat ornateque? 535. F.
- quos gratuito alere dicitur? 652. B.
- ibi auditorium suus est frequens, *ibid.*
- illius locus & honestus est, nec ineluctans struatur, *ibid.* C.
- ibi salarium quale & quantum habetur? *ibid.*
- illius proveniunt unde crescent? *ibid.*
- quale opus, & quibus magno olim ornamento futurum? *ibid.*
- illius prima laus cui debetur? *ibid.* D.
- quomodo machinis illud oppugnavit Erasmus? 689. E.
- in illud publicitus debacchantur Carmelita quidam, 772. E.
- a quo institutum? 689. D. 772. E.
- ornamentum totius Cæsariæ ditionis, 509. C.
- illud sublatum cupiunt quidam, *ibid.*
- florentissimum esse dicitur, 5013. B.
- Colonia Agrippina*, urbs antiqua Germaniæ ad Rhenum, 232. E.
- quo tempore undique fusa? 359. A.
- cui illic nunquam in pretio fuerunt manufactura studii? 689. B.
- quo malo non fuit immunita? 749. D.
- Coloniensis* (Bartholomæus) vii eruditione singulari ac Poësi amantissimus, 1796. E.
- illius carmina penes Erasmus sunt, *ibid.*
- a litteratorum numero minime secludendus, 1798. B.
- Coloniensis* Elector & Archiepiscopus Erasmus unice & amat & veneratur, 1751. D.
- apud illum quinam esse dicuntur? *ibid.*
- Celsus* (Abel a) vii clarissimus, 1436. F.
- Cembrius* Nonnbergensis super qua re conferet cum Lachnero? 1606. F.
- Comes ab Essemburgo* (Guilhelmus) non minus pietate quam majorum stemmatibus illustris, 1442. E.
- qualem pugionem Erasmo dono mittit, *ibid.* 1443. B.
- quo animo ac successu rem gerere dicitur? 1443. A.
- Comes ab Hochstraten*, vide Hochstraten.
- Comes de Nassau* bonis litteris faret, 446. B.
- ad illum Eobani Hessi Carmen, *ibid.*
- Comes Palatinus* quomobrem Hutteno fuerit, & quid ei minuitur? 791. E.
- de ejusdem famulo sumpsit capiti supplicium, *ibid.*
- Conciliator* Epicureæ, 52. F.
- Conciliator* nocturnæ, 61. C.
- Conitus a Renneburg* quam domus partem vacuam fecerit? 1492. G.
- hi apud quem esse dicuntur? 1758. E.
- Conitus Hochstratenis* animus quorum opera nominat ablatum ab Erasmo? 383. F.
- Concedatur* quidem, vir humanissimus, 500. E.
- unde gratissimus suo Principi? 501. F.
- Concedatur* in Epistola Pauli Athanasii filio nomine, cum sint Theophylacti, 920. C.
- Concedatur* in Sententiarum libros quot esse dicuntur? 337. E.
- Concedatur* cum Musis & cum Gratiis, 77. E.
- Concedatur* (Georgius) candidissimo & eruditissimo pectore prædicit, 1404. E. F.
- Erasmi studiosissimus & amantissimus, 1405. A.
- quid rogatur ab eodem? *ibid.* B.
- apud quem plurimum valet & gratia & æstimate? *ibid.* C.
- Concedas* Imperator Romanorum sollemnissimum, 325. F.
- unde Dei vocabulum vivus etiam usupasse dicitur? *ibid.*
- Comedia* quid sunt? 1886. C.
- Comedia* cuiusdam Parisiensis publice exhibitæ quæ argumentum? 1751. B.
- Compensandum* dispendiosum quodnam est? 1204. B.
- Compertus* mittit Erasmo duas pelles Gabelius, 944. F.
- librum quemdam carius emisse dicitur, 773. E.
- tamen in nomine erraverit? 887. D.
- Comptatum*, urbs antiqua Hispaniæ in nova Castella, ubi celestis Academia, 1013. B.
- quantum efflorescit omni genere studiosorum? *ibid.*
- Comptelica*, urbs primæ Galliciæ in Hispania Tarraconensi, 343. F.
- Concedere* & *permittere* an differunt? 489. A.
- Concensus* suavissimos ac modulatissimos quis est? 729. B.
- Concilium* Basiliense quid confirmasse & approbasse dicitur? 503. E.
- cur ad illud missi decem magistri Theologi Scholæ Prigentis? *ibid.* F.
- quid his concessit, & quibus conditionibus? *ibid.* 504. A.
- Concilium* Ensisheim, 1249. E.
- Concilium* Pisinum male cont, 113. C.
- procedere dicitur, 121. B.
- Concilium* Viennense sollicitè statuit de parandis trium linguarum doctoribus, 99. C.
- Conciliator* mendacia, 72. E.
- Conciliator* quidam ob quid reprehensus? 406. F.
- quodnam suum Thema, & quomodo illud explicat? *ibid.*
- quantum ridicula concionatur? 407. A.
- Conciliator* quidam ex Ordine Prædicatorum ibi & quomodo detonat in N. Testamentum Erasmi? 407. C.
- quid rogatur, & quid respondet? *ibid.* D.
- non potest illam impudente fure, *ibid.*
- unde magis profuerit ac Evangelicæ? 739. E.
- Conciliator* quidam Augustinensium ducit uxorem, 1123. E.
- Conciliator* quidam Brugenfis, vii iustitiam cultu spectabilis, 690. B.
- quomodo restituit dignitatem quatuor Ordinum Mendicantium, simulque confessionem? *ibid.* B. C.
- Conciliator* quidam Franciscanus uxorem ducit, 1113. E.
- Conciliator* ob quid notari? 447. E. F. 448. A. B. C. 451. E. 690. D. E.
- quomodo tractare debent sermonem Evangelicum? 770. E.
- Conciliator* duo Lovanienfis quales describantur, & in quos debilitant? 579. F. 580. A.
- Concordia* orbis Christiani, pietatis & eruditionis fons atque parens, 167. C.
- Concordia* est ingens præsidium, 431. E.
- quibus conditionibus eam habere præstat? 431. A.
- quid eam coire non sinet? *ibid.*
- unde diu consistere non potest? 519. E.
- unde pulchre coitura censetur? 521. A.
- Conditio* humana quid fert? 312. E.

Condiemur aqua vel ungue quæ vocatur? 799. E.
Confessio secretorum peccatorum quibus valde displicet?
 515. A.
Confessio quotuplex est? 1087. B.
Confessio vocabulum quomodo usurparur ab Augusti-
 no? 690. D.
Confessor Cæsareus quæstem auctoritatis valet in aula?
 706. B.
 — quem censet Vivesem? *ibid.*
Confutatio & utriusque pulchra ingeniorum quid faciat?
 69. A.
Confluentia, vel *Confluentis*, urbs Germaniæ superioris,
 ad Mosellæ cum Rheno confluentiam, 372. B.
Congressus Regum Galliarum & Angliæ quando & ubi ador-
 natus? 555. C. E.
Coniuges unde dicti? 1378. B.
Conon quidam addidit quædam in Lexico veteri Bruno-
 ni, 1692. C.
Conon Nurembergensis, Theologus ex instituto Prædi-
 catorum, 164. C.
 — vir Græcæ literaturæ callentissimus, *ibid.*
 — in adjuvando bonis litteris insanguinati quædam di-
 ligentia, *ibid.*
Conradus, Abbas Monasterii Schutterani Provincie Bris-
 gaudiæ, 500. B.
Conradus, Bibliopola Germanus, domum habet Lute-
 tiæ, 714. A.
Conradus, Episcopus Heribopolensis, quis vir prædica-
 tur? 1288. E. 1289. A.
Conradus, Episcopus Wittenburgensis, 1301. C.
 — quænam ei commendati, & quomodo illis acce-
 pit? *ibid.*
 — quid Erasmo misit? *ibid.* D.
 — in numerum suorum amicorum cooptat eundem,
 1302. A.
 — quo animo instructus? *ibid.*
Conradus quidam unde videtur adhuc succensere Era-
 smo? 1624. A.
Conradus a Dingen, vide Dingen.
Conradus Fontanus, vide Fontanus.
Conradus Goclenius, vide Goclenius.
Conradus Herbachius, vide Herbachius.
Conradus Peuntinger, vide Peuntinger.
Conræ, (Andreas) christianus juvenis, 1157. D.
 — juvenis imaginibus clarus, 1371. D.
Conræ, (Christophorus) christianus juvenis, 1157. D.
Conscientia hominum variis tricus illaqueatur, 681. D.
Conscientie in *Expositio* tricus, 114. B.
Conscientia diuturna apud omnes gentes facit Principem,
 124. C.
Constitutum sacra quidem res est, sed eadem periculosa,
 484. D.
 — bonum ac verum sæpe damno est bene consulen-
 ti, *ibid.*
Constitutum quod Coloniae exisse dicitur? 637. D.
 — cui exhibitum, & quale, & cui non displicuit?
ibid. E.
 — cuius esse ferrebat? *ibid.*
Constitutio manus inter homines amor & benevolentia gi-
 gis solet, 1404. B.
Constantia, Germaniæ superioris urbs libera ad lacum
 Constantiensem, 139. A.
 — ei olim nomen erat *Argento*, 755. A.
 — quibus rebus magnopere celebris est? *ibid.* C.
Constantia virtus in quo fin est? 370. D.
Constantinenses novissimi cujus libello offenduntur, & cur?
 354. E.
Constantinensis Doctor quidam ob quid effugit Erasmi
 habet in suo conclavi? 1387. D.
 — quid respondet percontantibus, cur eundem
 odem? *ibid.*
Constantin Grammatica Græca, 52. E.
Constantinopolis, prius *Byzantium*, caput Thraciæ, &
 regis Imperatorum Turcarum, 274. F.
 — quo thesauro locupletata censetur? 1343. D.
 — cur illum reliquorum multi præclari cives graves-
 que matrone? *ibid.* A.

Constantinopolitani (Joannes) cur dictus est *Chrysos-
 tomus*? 1846. C.
Constantinus Imperator quibus verbis utitur? 82. F.
Constantinus Imperator Arianis admodum faveat & in Or-
 thodoxos faveat, 692. E. 1593. E.
 — adversus illum scriptis librum Hilarius, 697. A.
Constantinorum humane, quibus gravatur libertas populi
 Christiani, 713. E.
Constantudo omnia dura lenire solet, 41. A.
Consider in defectu habendo solliciti erant, ut suspicaren-
 tur a bonis & fasti omnia nominibus, 1918. A.
Contagium ferire Calet incipit, 571. A.
Contareus (Angelus) nobilis Venetus, patricia familia
 juvenis, 1618. C.
 — amantissime tractat Erasmo, *ibid.*
Contemne litterarum aliquoties laudanda est, 68. C.
 — invidiosa notumque obstruat ingenia discenti-
 um, *ibid.*
Contemne inter Hieronymum Russinumque quomodo
 coaluisse se exarisse dicitur? 312. E.
Contemne discordias patens quid facere solet? 313. B.
 — quodnam malum in convivio deorum provolvit
 dicitur? *ibid.*
 — illius natura quænam? *ibid.* D.
 — invidiæ contentio impetus quid a natura ha-
 bet? 314. D. E.
 — quibus præcipue indecora censetur? 515. B.
 — moderata acere ingenia censetur, 650. E.
 — rabiosa, pacis & concordie pestis, 705. A.
Contemne bona pars quænam est? 771. C.
Contra *Crispianum* *Christianum*, vetus proverbium, 69.
 F. 105. B.
Contraversa unde citius nascitur? 511. E.
Contumelia quænam intolerabilior, 18. C.
Conventus Wormatiensis sive Berbetomagensis habetur,
 749. D.
 — in illo cur non adfuit Erasmus? *ibid.*
Conversum puellarum quale? 121. E.
Convivium infestis scabim sum efficitur, 91. E.
Conviviarum pulchra descriptio, 32. D.
Convivium destruitur, 42. D. E.
Copur vel *Cypus* (Guillelmus) Basiliensis, Medicus re-
 gni peritissimus, & Musarum cultor, 16. D. 170. E.
 — ejus extemporales epistolæ, 26. D.
 — Galeni & Hippocratis volumina vertit, 118. A.
 — homo utraque lingua doctus, 170. E.
 — Erasmo amicus ac benevolus, *ibid.*
 — unde eadem non responderit? 171. B.
 — cuius iussu ad eundem litteras dat? *ibid.* C.
 — ejusdem *Aphrasius* nondum videre potuit, *ibid.*
 — quantum ab eodem amatur? 184. E.
 — apud Gallos Medicinam vindicat, 187. E.
 — Medicinæ vindex atque antistes incomparabilis,
 231. F.
 — quodnam studii genus non infeliciter aggressus
 est? 189. F.
 — rebus optimis faveat, 477. C.
 — quibus libris rem ædificam assuet? 507. E.
Cir attolli solet ante ruinam, 740. E.
Cir quidam quibus litteras reddidit *Ægidio*?
 1624. D.
Cir (Euricius) Ludimagister ubi ludum literarium
 aperit? 428. E.
 — in quo munere alticius versaturus, & cur? *ibid.*
 — in quo plus operæ sumet? *ibid.*
Cir quid tempore Græcæ ac Latine loquebantur?
 798. B.
Cir quidam, Erasmi amicus, vir candidissimi pecto-
 ris, 754. A.
 — inter quos numerandus? 808. F.
Cir quidam iustissimum dolorem auctoritatis matris submi-
 sit, 1394. B.
Cir (Janus) Quicquientis Medicus, 1215. B.
 — illum ad quid hortatur Erasmi, & quid eum
 rogat? *ibid.* C. D.
Cir, vel *Cir*, Petri *Ægidio* uxore, 188. A.
 542. B.

- Cornelius Canonicus*, 16. E.
 — quibus scribit, & cur non Erasmo? *ibid.*
 — ipſum vetus & archiſima cum Eraſmo necceſſitate, *ibid.* F.
Cornelius Goudanus, vir undecunque doctiſſimus & eloquentiſſimus, 1793. B. 1795. C.
 — quam Belli Trajectienſis Hiſtoriam edidit? 1794. F.
 — Poeta atque Theologus doctiſſimus, 1796. A.
Cornelius quidam, vir ingens, & Advocatus a ſiſco, 648. E.
 — quale munus per illum Eraſmo miſſum? *ibid.*
 — quibus commendatus ab eodem? 664. A.
 — ubi a Gallorum præſidis ſpoliatus? *ibid.* B.
 — nodus in carcerem conjeſtus, *ibid.*
 — lineo duntaxat indulto teſtus & carcere egreditur, & ſic Baſileam pervenit, *ibid.*
 — ubi dies aliquot reſociatus, & veſte Germanica teſtus? *ibid.*
 — rurfus viatico inſtructus, *ibid.*
Cornelius, Romanæ urbis Epicoſopus, 478. F.
 — ad ipſum Epithola Cypriani quot? *ibid.*
 — eodem die & ſimilis martyrii palma decoratur, ac Cyprianus, 481. A.
Cornelius Aurotinus, vide *Aurotinus*.
Cornelius Butus, vide *Butus*.
Cornelius Bergeniſis, vide *Bergeniſis*.
Cornelius Græphus, vide *Græphus*.
Cornelius Hoen, vide *Hoen*.
Cornelius Jurelindus, vide *Jurelindus*.
Cornelius Vincentius, vide *Vincentius*.
Cornelius Wertemus, vide *Wertemus*.
Cornelius Horatius, 34. E.
Cornu Copie, 64. B.
Cornuſius (Petrus) quomodo ſhucitus quodam loco S. Scripturæ contra Eraſmum & Lutherum? 1229. A.
Cornutus (Petrus) Monachus Franciſcanus ubi perſtringit nomen Eraſmi? 1168. F.
Cornutus (Dionyſius) alumnus Archiepiſcopi Ebrodunensis, 734. D.
 — ipſius epiſtola quantum arguta & accurata? *ibid.*
Cornutus (Ladovius) quo ingenio prædatus? 714. A.
 — rarus animi fui candor & ſtudio plane Chriſtianum erga Eraſmum, *ibid.*
 — quid eundem amantiffime admonet? *ibid.* B.
 — ſus amicitiam monita & exaſtiſſimum judicium, *ibid.* D.
 — adverſus quos patrocinabitur Eraſmo? 715. A.
 — cui recenſet occupationes ſuas in Lutheranos? 716. E.
 — veretur judicium & cenſuram Eraſmi, *ibid.*
 — verſuri ſe in anguſtia & inopia rerum ac verborum dicit, *ibid.*
 — Eraſmum putat alterum Hieronymum vel Auguſtinum, *ibid.* F.
 — ejuſdem nominis ſtudioſiſſimus, & illius monumentorum admirator, *ibid.*
 — qualia hæc eſſe prædicat, & quam fortiter pro illis depugnaturus? *ibid.*
 — quid reſpondet Viveri in gratiam Eraſmi? *ibid.*
 — ad quid elegantiſſime reſpondit? 873. E.
 — a quo ſaluſandus? 1287. D.
 — vir integerrimus, bonæque eruditioni favens, 1720. B.
 — quo applicuiſſe dicitur? 1722. B.
 — apud quem ſummæ eſt auctoritatis? 1858. E.
Coryea diſtrahi poſſunt, animi direſti nullo pacto poſſunt, 30. B.
Coryea puerum cur olim non ſeneſcent? 779. F.
Corporum faciles morbi ſunt, 471. E.
 — illorum conjunctio quarula pars amicitie, 431. B.
Corpus vel domicilium vel organum animi eſt, 414. E.
Corpus, in quod ſit impetus, non eſt capax vulneris, 691. D.
Corradus quidam quem conduxit & quocum tranſiit? 720. E.
 — cujus rei auctor fuit Viveri? 730. C.
Corymbus hiantem delatere, 100. E.
Corymbus tympanorum & olarum ſpectus hominum in rabiem compellebant, 917. A.
Corymbus ſenis hortulus a Virgilio celebratus, 1391. C.
Cena (Petrus) Venetus, cum Eraſmo prandens, 788. D.
 — vir ætate florenti, pari inſolentia atque erudi-tione, *ibid.*
Cœrenus (Guilielmus) Nucernus, cujus urbis ſum deſcribit? 1763. D. E.
 — quorum vitæ ſortales exitus enarrat? *æſt.* 1763. F. *ſupra* ad *col.* 1771. A.
Cæſar (Leonardus) Anglus, Eraſmi ſtudioſiſſimus, 981. C.
 — ipſius epiſtola eadem ſuit undique jucunda, *ibid.*
 — que fortunam amplecti debet? *ibid.* D.
 — de qua voce conſultit Eraſmum? *ibid.* E.
Cæſar irritare non expedit, 57. B. 131. E. 617. C.
 — nulla re melius quam fumo depulſum, 1441. F.
Cæſar (Franciſcus) pro quo beneficio gratias agit Eraſmo? 581. D.
 — apud quem frequens fuit, & quanti illis eruditionem, humanitatem, ac liberalitatem facit? *ibid.*
 — moribus Flandicis non eſt contaminatus dicit, *ibid.* E.
 — quæ nomiſmata ſibi, & quis anulus uſque ſue dicit? *ibid.*
 — urbis Brugentiſis a conſiliis, 602. F.
 — unde ſibi tanta amicitia cum Moro? *ibid.*
 — qui juveni ipſi commendatur, & a quo? 609. A. B.
 — quomodo Morum poſſidere dicitur? 615. E.
 — apud quos nihil eſt candidius? 853. A.
 — quam rem exiſtimabat fore præſidio adverſus ſy-cophantas? 875. B.
 — ab ipſo nihil litterarum allatum eſt Eraſmo, 876. C.
Cæſar (Thomas) profeſſione Theologus, 1481. C.
 — vir integerrimus candidiſſimæque moribus, *ibid.*
 — in cujus locum ac dignitatem ſuccceſſit? *ibid.*
 — quid Eraſmo pollicetur eſſi? *ibid.*
Cæſar, Orator haud vulgaris, 34. E.
Cæſar in malum valde prona, 458. D.
Cæſar (Franciſcus) vir egregie literatus? 1853. B.
 — quomodo tractavit Eraſmum? *ibid.*
Cæſar (Paulus) unde cognitus Eraſmo? 1046. A.
Cæſar, Grammaticus hereticus, 1895. D.
Cæſar omnes mendaces, 76. F. 1558. A.
Cæſar hæreticos & impietatu valde odioſum eſt, 302. C.
Cæſar quod dicitur non vulgare? 805. C.
Cæſar quid ſentiret pronuncianſque de Budæo & Eraſmo? 410. C. D.
Cæſar (Andreas) Epicoſopus Plorentis, quem libellum ut & epiſtolam ſcribit contra Lutheranos? 897. B.
 — in quibus ſtudio non inſolenter verſus eſt? *ibid.* C.
 — quam cunctis prædixit ingenio? *ibid.*
 — vir eleganter doctus, quorum nomine ſcripſit ad Eraſmum, & quo magnus promiſſa inſit? 931. C.
 — humaniſſimis litteris & erudiſſimis carminibus recreat excitaſque eundem, 1285. E.
 — qualem libellum de Miſſa ſcripſit? 1305. F. 1306. A.
 — quem anulum dono miſit Eraſmo? 1306. B.
Cæſar (Richardus) Grocino quondam miniſtri ac diſci-pulus, 131. C.
 — Paſtiſ dat operam bonis litteris, *ibid.*
 — qualis juvenis prædicatur? *ibid.*
 — deſtituitur a nonnullis, qui ſubſidia promiſſent, 132. A.
 — in Academia Lipſienſi regnat, ibique Græco docet litteras, 136. C.
 — quid de illo ſcripſit Eraſmus? 1514. B.
 — Græce litteraturæ rudimenta ubi, quondam, & quomodo ſeminavit? 1591. D.
 — quæ

— quid juvenis prædicatur, & quid non desinit
suadere & horari Motellianum? 1596. D.
— quantum Erasmo conjunctus? *ibid.*
Cresca opes, 55. D.
Cresus (Gulielmus) Cardinalis & Archiepiscopus To-
leranus, 306. C. 359. C. 634. B.
— quas litteras Erasmo reddendas curavit? 306. C.
— quo nomine longe fortunatissimus existimatur?
359. F.
— quod studium & quæ cura sibi superest?
360. A.
— quo impensius sibi emittendum, & cur? *ibid.* E.
— quid ab illo sperandum, & unde? *ibid.* F.
— in quibus litteris non segre exerceatur? 361. A.
— suæ ætatis præcipuum ornamentum, *ibid.* C.
— quos habere comites non se pudebit? *ibid.* D.
363. C.
— quomodo disputat de bonis naturæ & fortunæ?
361. B. C. &c.
— quantum præcepta sibi dari dicit petique? *ibid.*
F. 363. A.
— in iurum patrum quam gratissimus, 363. A.
— quam *hypocritarum* abolere optat, & quibus
disciplinis se dedere vult? *ibid.* A. B.
— quos summope laudat, & inter quos annumerari
mavult? *ibid.* C. D.
— unde modestus felixque judicatur? 365. E. F.
— nam passus est a se divelli Ludovicum Vivem?
415. C.
— juvenis amplissimæ fortunæ rarique indolis, *ibid.*
513. E.
— quantum meritis est de Erasmo? 415. C.
— ad honesta studia suis propriis videtur, 433. D.
— unde non mediocre calcar sibi additum? *ibid.*
— unde Vivi non insigniter esse beneficium nec vult,
nec potest? 450. E.
— quibus firmatibus, dignitatibus, dotibus, ac
morbis ornatus fuit? 634. B. C.
— toto pectore fovebat bonis studiis, nec oderat
Erasmum, *ibid.* C.
— qualis & quantum Mecenas fuit Vivi? *ibid.*
— multis de causis fuit chancillis Erasmo, 690. A.
— repente ad summum dignitatis fastigium evehitur,
ac subito Paracum pollice succit, 684. E.
— nondum egressus annum vigesimum tertium pe-
nit, 634. B.
Crematius quidam Erasmum convenit ac cum illo collo-
quutus est, 740. B. 760. A.
— modesta ipsius prudentia eidem valde placuit?
740. B.
— illius indoles & oratio mirum in modum delectavit
eundem, 760. B.
— homo simplex fucique nescius, magno tamen in-
genio præditus, *ibid.*
Creselius (Thomas) Regis Angliæ Secretarius,
1519. B.
— apud illum Principem multum potest, *ibid.*
— mittit Erasmo 10. Angelatos, *ibid.*
Crey (Jacobus de) Dux & Episcopus Cameracensis,
1287. A.
— illius *Episcopatus* quale, a quo scriptum, & cui
mittitur? 1286. F. 1287. A. B.
Crescatus cuius que strenue persequendi? 789. E.
Cressus (Joannes) 334. E.
— ob quid notatus? 1286. C. D.
— a quo accersendus, & cur? 357. B.
Crematium vacuum servare quoniam utinet? 70. F.
Crex Divi Pauli, fœdellus Londini celebris, 998. C.
Cubale a Cæsaribus esse, quo dicitur? 1732. C.
Cucullus scortatorum, 46. F.
Cucullatus quidam quid disseminavit? 443. C.
— miram præ se ferre sanctitatem dicitur, *ibid.* C.
— quid de Erasmo spargit? *ibid.*
— quanto negotio deiciendus? *ibid.* D.
— quomodo proferendus? *ibid.*
Cucullus, pulchrum ac desiderium Armeniæ oppidulum,
quo exulat Chrysostomus, 1341. F.

Cynem non perinde refert in quam splendida venisset quæ
in quam utilibus? 213. D.
Cypar oratio placabilis descendit in hominum aures &
animos? 364. B.
Culex quanti sit ab elephanto Indico? 57. C.
Calvus *periphrasis* confingitur, 1479. A.
Cuma, urbs Campaniæ prope Baias ad mare Tyrre-
num, 230. D.
Cupidus gloriæ minus acre calcar habet, quam ignomi-
niæ metus, 97. C.
Cura leres loquuntur, ingentes stupent, 31. E.
Curia Romanæ avaritia ac tyrannis quando cepit esse in-
tolerabilis? 713. E.
Curtius (Petrus) unde venit, & quid narrat? 946. B.
— Rhetor in Academia Romana clarissimus,
1496. B.
— quam voculam detorquebat dicitur ad Erasmi
ignominiam? 1497. A.
— quem in modum traducere eundem cepit?
ibid. B.
— cur novum bellum eidem indicit? *ibid.* F.
— in quæ præcepta scriptum abijcere non debet?
1498. A.
— unde se totum deridendum propinabit aliis? *ibid.*
— qualem habebit Erasimum, si scribit vel non scri-
bit contra illum? *ibid.* B.
— nescio quid libelli in Erasimum evomuit, 1519. P.
Curtius (Quintus) mire candidus ac terribis videtur Era-
simo, 271. B.
— in eo amputati duo primores libri, & ultimus
pluribus in locis truncus mutilusque, *ibid.* C.
— Graeculam vanitatem subinde temperasse videtur,
ibid.
— quid in eo correxit & addidit Erasimus? 271. D.
— apud Schœrerium super editis opera Erasmi,
401. F.
Curtianum, vel *Curtianum*, urbs ampla Belgii in Comita-
tu Flandiæ, 455. C.
Cyllides vocum fidelissimæ quæ? 48. F.
Curbertus Tonitralis, vide Tonitralis.
Cynanche, Græce *αἰνῶν*, angina, morbus in gutture,
127. B.
Cynæus, ab aliis appellatus *αἰνῶν*, apud Helycium
occidit, 983. A.
Cynæus natura non describitur a Plinio, 981. F.
— huius gustu cervus dicitur modici sibi, pabula
toxicis gustatis, *ibid.* 983. A.
Cynæus, urbs minor, sedus ad polum Arcticum sive
Septentrionalem, 84. D.
Cyprianus Taleus, vide Taleus.
Cyprianus qua ania Terullianum arripuerit? 98. B.
— qualis quæ tradendus ab Erasmo? 446. D.
— qualis Scriptor prædicator? *ibid.* D. E.
— unde unus est multorum instar habendus?
478. A.
— ex illius fragmentis quid conijciatur? *ibid.* B.
— suorum Operum elaritas quid efficit? *ibid.*
— quid sibi commune est cum cæteris Scriptoribus?
ibid. D.
— ob quid feliciter fuit Hieronymo? *ibid.*
— quoniam Opera ipsi temere adscribuntur? *ibid.*
D. E.
— ipsius vitam ex quo libro deceptam apparet?
ibid. E.
— ipsius Epistolæ ad Cornelium Romanum urbis Epi-
scopum quæ? *ibid.* F.
— ipsi contigit Romanæ dissoniæ germana puritas,
479. A.
— ipsi tribuantur summæ dotes eloquentiæ, *ibid.* B.
— num præferendus Hieronymo? *ibid.* D.
— qua parte longe præcellit eundem? *ibid.*
— qualis Scriptor, Ecclesiæ doctor, ac Christianæ
pretiosa athleta? *ibid.* E. F.
— inter quos primarius existimatur? 480. A.
— in quem errorem incidit, & unde? *ibid.* A. B.
— quis *Cyprianum* cum vocavit? *ibid.* C.
— in quo veniunt quæ scripsit? *ibid.* D.

— quid impertit Livius? 804. D.
— sua facultates gravari impendit cur non opus erat? *ibid.*
— quomodo Erasmi famulos excipere solebat? 1466. C.
— ubi & quando mortuus? *ibid.*
Delphus litteras fumis labili, 63. E.
Delius Volscus, 47. F. 56. D.
Delius quidam ob quid committitur cum Fausto? 1344. B.
Delius (Franciscus) Erasmus sui temporis Varro nem facit, 173. F.
— erudit atque honorifica ipse ad Erasmus epistola, 179. E.
— quantas vires, & quantis discessit negotiis? *ibid.*
— ipsum Bruto autponere non dubitat Erasmus, *ibid.*
— unde ipsum oblectantur litterae ejusdem? 182. A.
— ob quid non potest non deamere plurimum Coterum? *ibid.* B.
— summam Erasmi eruditionem ejusque Opera quaedam deprecatur, *ibid.* C. D.
— nonnullos semidoctos notat, *ibid.* D. E.
— ad quid hortatur Erasmus, & quid ei pollicetur? *ibid.* E.
— quid eidem precatur? *ibid.* F.
— vetus illius humanitas in Braxum, 195. A.
— patricii ordinis summus vir, *ibid.*
— unde bene audit? *ibid.*
— quantopere ipsum afficiant, delectant, capiunt, & rapiunt Erasmi Opera? *ibid.*
— unde amicissime scripturus ad eundem? 210. D.
— omni genere officii conjunctissimus Budaeo, *ibid.* F.
— unde cognitas Erasmo? 215. E.
— homo doctrina & auctoritate summa, 247. E.
— Parisiensis Curiae Princeps, *ibid.*
— scriptorum Erasmi lector avidissimus, *ibid.*
— Budaei illiusque scriptorum amantissimus, *ibid.*
— quid confabulatur cum Budaeo? 248. A.
— Budaei amicus, Erasmi patronus, 284. E.
— Bernardi & Erasmi patronus communis, 635. B.
— quae loca per Bedam subnotata mittit ad Erasmus? 857. F.
— illius mentio in cujus libello facta? 884. B.
— illius memoria quia immortalitati consecravit elegantissimo carmine? *ibid.*
— magnus bonatum litterarum patronus, 887. E.
— delinuit bonas litteras, 910. C.
— Lutetiae perit, 884. A. 887. E.
Delphus (Aegidius) eximius Theologus, 127. E.
— totum ferme divinae Scripturae corpus carmine complexus est, *ibid.*
— illam nemo in jus vocavit, *ibid.*
— qua de re diligenter egit cum Erasmo? 886. B.
Delphus (Franciscus) apud Erasmus agit, 268. A.
— generosi ipsius indoles, *ibid.*
— philologiam in eo desiderat Erasmus, *ibid.*
— medietur *evangelii* τῷ κατὰ, *ibid.*
Demetrius quid honorifico joco de Demosthene dixit? 1447. F.
Demus ob quid notatus a Paulo Apostolo? 721. F.
Demetrius quondam in litteris discipulus Lactantii, post ad Reipublicae negotia vocatus, 1158. A.
— ad illum quoque libros scripti Lactantius? *ibid.*
— Demetrius Chalcondilus, videt Chalcondilus.
Demetrius, Alexandriae urbis Episcopus, cui adolescenti munus Catechizae delegat? 1848. C. D.
— quae populi vox haud leviter memordit ipsius animum? 1849. B.
— ob quid crimina spargere coepit in Origenem? *ibid.*
— quem puerilem errorem eidem obicit? *ibid.*
— quomodo nominis ejusdem claritatem offuscatur? *ibid.*
Demetrius quid queritare solebat? 1562. B.

Demosthenes quoniam vitia a natura habuisset & quomodo illa emendasse dicitur? 359. D. E.
— quo nomine praefertur Ciceroni? 479. D.
— quid de sui orationibus sibi obiectum fuit, & quid in illo desideratur? 1432. A.
— inter Graecos Rhetores quomodo primus est? 1447. C.
— cur non admodum convenire censetur ambulantibus peritiam Graecarum litterarum? *ibid.* E. F.
— a quo primus editus, & qualis ab Hervagio? 1448. E.
Demus charta res agitur, 237. C.
Deplurari *λεπιδὸν* τῶν, 117. A.
Demumda, urbs Belgii in Comitatu Flandriae, 649. A.
— Desideratus More, vide More.
— Desideratus quidam, Ecclesiae Besonciae Canonicus, vir pius & doctus, 202. B.
— Desiderius Erasmus, vide Erasmus.
— Desiderius quid monitus ab Hieronymo? 58. F.
— ad illum Epistola ejusdem, 29. C.
— Desiderius quid causari solet? 415. C.
— De summis operibus judicant nonnulli mediocres artifices, 104. A.
— De una fidelis duos parietes linere, 10. F.
— Deorum munera non rejicienda, 1301. E.
— Deus specus omnis humani pectoris penitusque perspicit, 48. F.
— pietatis officia multo cum favore remitti solet, 89. F.
— summas bonarum actionum ac mentium auctor, 156. D.
— ipse est cuiusque semper Rex Regum & Dominus dominantium, 362. E.
— quando pueros Principes dare dicitur? 418. F.
— quando Principibus amittit mentem regno digram? *ibid.*
— unde colligitur ipsum reconciliatum esse hominibus? *ibid.*
— concordiam hominibus unice commendatam esse voluit, 446. F.
— cur illi magis idoneum visum est aliis aliis dotes impartire? *ibid.* 447. A.
— cur omnium perfectissime est? 556. B.
— amari vult, non solum timeri, 599. F.
— quam felicitatem sola divina Voluntatis peculiarem esse voluit? 692. B.
— ieritatus populi sui sceleribus, quos Principes, Sacerdotes, ac Prophetae illi monuit? 914. A.
— contra propterea quales illos eidem pollicetur? *ibid.*
— in sacris Litteris quid promittit suis? 1143. A.
— illum esse corporeum qui spargebant? 1338. E.
Diabulus, Christianae Religionis aeternus hostis, 268. F.
— unde Graecis sic dictus? 269. B.
— quoniam huius Apostolus est? *ibid.*
Diabola sunt antiquae quicquam de illa praeciperet, 1548. E.
— de quorum disciplinarum numero esse dicitur? *ibid.*
— illius quanta radia apud Aethiopes? 1248. E.
— quomodo a Rhetorica differat? 1895. A.
Dialogus quidam Erasmo tribuitur, sed male, 417. A. B.
— in cujus odium scriptus dicitur? *ibid.* A.
— variis titulis apud quos reperitur deferitur? *ibid.* B.
— quorum esse dicitur? *ibid.*
— huius Auctorem nondum pervestigare potuit Erasmus, *ibid.*
— quo supplicio dignus quisquis illum divulgavit? *ibid.*
Dialogus quidam Julii & Petri τῷ κατὰλλεον μὴν in manibus est, cuius unice placet, 189. E.
— ubi venditur, & quanti sit? 461. D.
Dione Panagae per omnes regiones volabat, 1372. F.
Diocletianus quia Laconibus appellatus? 878. F.
Diocletianus scribendique varia genera, 14. D.

Diffis unde grandis est? 175. F. 176. A.
Diffini genus, quod Nidus placeat potius quam Mus, 103. A.
Didascalus Græcus, semper efuriens, & inmodica mercede docens, 64. D.
Didymus Faventinus, vide *Faventinus*.
Divo conceptæ Virginis Mariæ, 111. B.
Dierbach (Nicolaus) Decanus ac designatus Episcopus Basilensis, 756. B.
 — vir humanissimus vinum Burgundicum Erasmo donavit, *ibid.*
Dies, oppidum Belgii in Ducatu Brabantie, 381. D.
Difformis quædam inter Monachos & cives? 346. C. D.
Difformis ex phorimis definitionibus nascitur, 521. F.
Digestum, seu *Pandecta*, ubi continentur responsa veterum Jurisperitorum, 83. A.
Dignate stingere, 63. E.
Dignitari cura Vigilanti, dicit Hieronymus, 106. A.
Dignitatem cum amicis acrior, quam cum hostibus, 1137. D.
Dignitas admiranda & excelsa unde exoritur? 360. B.
Dignitatem amplissimam suscipere non ita magnus est, 360. E.
 — tam suscepam tueri ac sustinere longe difficillimum est, *ibid.*
Dilsi vel *Dilsey* (Franciscus) Erasmi quondam convictus, 901. A.
 — juvenis honesto loco natus, & moribus mire civilibus, *ibid.*
 — cui commendatur, & a quo? *ibid.*
 — Canonicus Antuerpiensis, 853. A. 853. A.
 — juvenis non solum claræ & opulenti, verum etiam honesto genere prognatus, 1059. C. 1090. E.
 — suum ingenium sincerum vereque generosum, *ibid.* D. E. F.
 — est summæ fidei, minimeque vanus, *ibid.*
 — cur dignus, qui in aula Cæsaris studiis optimis exerceatur, moribusque generosis formetur? 1090. E.
Dinechtus quidam a quo salutar? 1539. A.
Dives (Conradus) Episcopus Wirzburgensis, qualis vir prædicatur? 1192. B. C. F.
Digneus quid dicebat de Platone, & quid audivit? 868. C.
 — quid respondit cuidam, qui eum hominem esse volebat, 878. F.
 — illius dictum in Platone quoddam? 179. D.
 — unde libere exprobravit Philippo infamiam, 1769. A.
 — in illius castra impune penetravit, *ibid.*
 — ob quid cum munere dimissus est? *ibid.*
Dignescan Commentaria qualia, & cui fuerunt subsidio? 1289. E.
Dignifican convivium reponere pro Lucullianis cenis, 536. B.
Dignitas rei bellicæ periculosissima, 174. A.
 — quid in amicitia symbolum fecit? 909. F. 910. A.
Dignifolia nonnullum cum lachrymis canit ac saltat, 44. F.
Dignus ob quid celebres opinione probitatis viros ac doctrinæ secum habebat? 1428. F.
 — cur sibi eruditior conciliabat? 1744. B.
Dignus homo inepet & omnino lectu indignus dicitur Luthero, 641. E.
 — de illis libris quid dixit Erasmus? *ibid.*
Dignitatis suæ lingue sonitu satiens, 1289. F. 190. A.
Dignus Monachus, opinione sanctitatis celebris, a quo factus Episcopus Hierosolymi? 1338. C.
 — in qua parte sequebatur Origenem? *ibid.* D.
 — quibus comitatus venit Constantinopolim, & quam ob causam? *ibid.* E. F.
Diploma apud Cretenses in magno pretio, 77. A.
Diplomata Conducuntur, cujus & qualis liber, 1901. B.
Diplomata Ecclesiastica longe prolapsa a sinceritate Evangelica dicunt, 681. D.
 — illius publicam insurrectionem qui fugabant? 639. C.

Diploma bonæ omnes unde respirant? 189. D.
 — pacis alumnæ semper esse confluenter, *ibid.*
Diploma liberales unde ad virtutem præparant ingenium? 1457. A. B.
Diplomata inter errores & hæreses variis sunt, 1110. C.
Diplomata quantum est inter Poetarum & Oratorum dictionem? 1447. D. E.
Dipma, vel *Dipmar*, quis? 13. D. 61. C. 83. C. 91. C.
 — illius præclaræ dotes ac mores, 23. E. 61. C. D. 91. D.
 — cui commendatur & committitur? 23. E. 61. D. 91. F.
 — in tutela dura vivit, 23. F. 61. C. 91. D.
 — inter quos vitam agere cogitur? 14. A. 61. C. 91. E. F.
 — cur cum Jacobo Tutore Antuerpiensi conjugendus? 24. B. C. 61. D. 91. F. 92. A.
 — gratias agit Erasmo, 25. E.
 — multis nominibus commendatissimus, 51. D.
 — ipse & Jacobus Tutor amant inter se mirum in modum, 61. D. 91. F.
 — Erasmus diligenter cohibet, 91. C.
 — Gallice bene scit & expedite loquitur, 91. B.
 — literas virtutemque dicit, *ibid.*
 — in quibus amicis est? *ibid.* D.
Dipmar a litteris non est lacerare, 57. B.
Dipsum quale inter Bruxiam & Morum? 557. D. E. &c. 558. A. B. &c.
Dipsum vi iureque belli atque etiam scelere parva quomodo sit legitima? 317. D.
Dipsum origines paucæ reperiuntur legitime nate, *ibid.*
Dive Virgo Erasmo dicitur Luna, quæ iustitia Solem genuit, 85. F.
 — quibulnam solet esse facilis? *ibid.*
Diveris palata cibis aliis atque aliis delectat, 304. B.
Diveris oculis aliæ atque aliæ placent formæ, *ibid.*
Diveris quoddam inter Rusticam & Gandavum, 160. A.
Dives quidam ridiculus quid putabat? 68. F.
Dive sacrosanctæ disciplinæ præfides, 210. C.
Dive venerandi quidem, sed non adorandi cultulatriæ, 1104. B.
 — quomodo religiosissime coli possunt? *ibid.*
 — de illis invocandis & de imaginibus adorandis magna est dipadiatio, 1170.
 — illos invocare, nullus est in divinis Voluminibus locus qui permittat, *ibid.*
Dive Cæci, 138. D.
Dive Jacobo quid impudent nonnulli? 354. A.
Dive non possit succurri male coherentibus infelici matrimonio? 564. D.
Dive Andemarus, urbs Comitatus Artois, 61. E.
Dive Bertinus, 79. A.
Dive Diemius, urbs prope Lutetiam, 72. F. 71. E.
Dive galus (Martinus) officii cumulat, 1053. B.
Dive oppidi usus fructus cui concessus, & a quo? 1500. C.
Dive Theologorum est, 598. C.
Dive & boni inde digni sunt, 118. F.
Dive, sed manus boni, vel socii dubii, incitandi ac confirmandi, 118. F.
Dive veteres & recentiores ob quid notati? 569. F.
 — complures e Germania quæ epistolæ ad Erasmus miserrunt? 577. A.
Dive quidam utriusque Juris, vir eruditus & gravis, quid narravit Erasmo? 481. B.
Dive quidam Juris utriusque quem libellum edidit? 796. B.
 — cur maluit Hollandice scribere quam Latine? *ibid.*
 — quid illum impulit ad hoc ineptiæ? *ibid.*
 — cur huic libello non præfixit nomen suum? *ibid.* D.
 — in plurimis reprehensus ac varie exagrat, *ibid.*
 D. &c. 797. A. B. &c. 798. A. B. &c. 799. A. B. &c.
Dive

- Doctus* quānam olim dicebantur? 85. C.
Doctus sacrosancti quæ non ventur in disputationem vocatur? 468. D.
Doctus Juri Britannici summa est apud Anglos dignitas, 1810. B.
 — ex hoc originem doctæ ferus pleraque Angliæ nobilitas, *ibid.*
Doctrina Christi quādo corporis a Philosophiæ præfidiis pendere? 496. E.
Doctrina eximia sine supercilio quam rara? 513. B.
Doctrina nulla est absoluta sine pericia linguarum, 1154. D.
Doctus quis habebatur antiquitus? 85. C.
Doctus lebetes quales erant? 1286. D.
Dola, ubi Casuæ ditionis, quibus iniquum se præbet? 1214. A.
Dolens (Stephanus) quem librum in Erasmus edidit, & ubi? 1498. F.
 — ipsius Oraciones & Epistolæ quales? *ibid.*
 — in furioso ipsius Dialogo quis vexatur? 1522. A.
Doler inanis, imo noxiis, nihil juvat, 117. A.
Dolor non solum eloquentes, verum etiam ingeniosos facit, 524. D.
Dolorem minima pars est corporis motus, 708. D.
Dominatus quicumque, homo confidens ac sibi mire placens, 750. D.
 — ubi concionatus, & in quem debacchatus? *ibid.* E.
Dominicus ob quid notatus? 1339. B. 516. F. 517. A. B. &c. 594. D. E. 605. A. B. 654. B. 741. F.
 — ipsi bellum parari dicitur, 481. D.
 — Thomæ decreta pene præferunt Evangelis, 515. F.
 — duo ex illis in quem familiariter debacchantur? 580. A.
 — illi silentium imponunt proceres Academiæ Lovaniensis, *ibid.*
 — ubi & quam stolidè vociferantur in optimas literas & in nomen studii Erasmi? 581. A. C.
 — vitorum auctoritas quibus gravis est & oraculi infat? *ibid.* B.
 — convitiis infestantur Erasmus, 606. B.
 — quid inde efficere dicuntur? *ibid.*
 — tumultum excitare in aula Casaris, 1040. F.
 — quatuor ex illis qualem libellum clam emisit? 908. E.
Dominicus cujusdam infestis summa, 1095. D. E.
Dominicanus pallium ad quid intervire somniatur? 1829. C.
Dominicus quidam juvenis, sibi placens & confidens, quantum & ubi in Erasmus debacchatus est? 604. D.
 — ejusdem *Asterion* quomodo interpretabatur populo? *ibid.*
 — quando illi indicium est silentium? *ibid.*
 — irritatur libello *Antibarbarum*, quem non intellegit, *ibid.*
Dominicus alter, reversus e Gallia, prodit in concione, 604. E.
 — quam petulantem nihil conviciorum non congerit in Erasmus? *ibid.* 615. E.
Dominicus alter, a melle cognomen habens, quem putat Erasmus? 628. D.
Dominicus in Brabantia qualem edidit libellum contra Erasmus? 858. F.
Dominicus ubi & qualem uxorem duxit? 1018. E.
Dominicus Grymanus, vide Cardinus Grymanus.
Dominus quidam Italus apud quem relictus, & cujus propinquus esse putatur? 717. A.
 — quid dixit de Erasmo? *ibid.*
Dominus de Chertova cum quibus Cameracum secessit? 1591. E.
Dominus de Crevi omnia Lovanii agit ex motu, 1658. B.
Dominus Imperator Romanorum sceleratissimus, 125. F.
 — unde Dei vocabulum viris etiam usurpasse censetur? *ibid.*
 — quid de delatoribus vere predicatur? 881. C.
Dominus quidam, vir doctus, 881. E.
Dominus unam recte administrare perfidit est, 326. B.
Dominus Joannis Borzemi qualem describitur? 754. C.
Dominus non solum heretici, verum etiam severissimi latrones dicuntur, 515. B.
 — ubi & quādo exorti sunt? 726. A.
Dominus cur a Servio reprehensus, & an recte? 1377. D. 1378. A.
 — apud Latinos Grammaticus, 1847. F.
Dominus hereticus in Catalogo Sacerdotum ab Hystorymo commemoratur, 1146. B.
Dominus (Hieronymus) senex, sed florantissimo corpore, 788. E.
 — ad quid appositus erat? *ibid.*
Dordracum, princeps Hollandiæ urbs, 35. C.
Dorpius (Martinus) quæ de re convenerat cum Erasmo? 165. B.
 — suam epistolam imprimendam & *Apologia* Erasmi præponendam curavit, 122. C.
 — quibus nominibus mirum in modum placet Thomæ Moro? *ibid.* D.
 — *Asterion* Erasmi taxavit, *ibid.*
 — illius Epistola a quibus pessime descripta? 134. F.
 — cui videtur ex animo factus amicus? 137. C.
 — quibus responsus est? 139. C.
 — ex animo videtur amicus Erasmo, 161. D.
 — apud ipsum quomodo libri collati? 167. F.
 — ubinam Hebræicæ factionis dux est? 307. C.
 — quid injuriam Theodorico? 331. A.
 — quænam Jacobum famulum Erasmi rogavit? *ibid.* B.
 — quorum sola nominibus ex illis? *ibid.* C.
 — quid impendit gratulari Erasmo? *ibid.* D.
 — quid sibi molestum esse dicit? *ibid.*
 — quid rogat Erasmus? 331. C.
 — quid venissimum esse re ipsa compertit? *ibid.* D.
 — magis obsequendi facilitate peccare, quam malitia destituta, dicitur, 336. B.
 — quomodo respondit, & quid testatur est editis oratione? 506. B. 510. A.
 — opinis studii semet oblectat, 567. B.
 — quomodo publica concione acceptus est? 581. B.
 — ob quid illum odium non poterat Erasmus? 583. D.
 — a quibus subornatus adversus eundem? *ibid.*
 — solidam sapientiam cum vera eloquentia conjunxit, 676. A.
 — assiduo studio seipsum quotidie vincit, *ibid.*
 — solus propemodum erat æquis politioribus literis, 895. D. 884. A.
 — vir ingeniosissimus & omni rerum copia instructissimus, 1560. E.
 — procerum in fabulam Plauti *Pyrgopolinista* legidissime scripsit, 1914. C.
 — quando Lovanii perit, 884. A. 979. E.
 — mortuus est omnibus rebus bonis florens, 896. D.
 — funus mox cui scerbis foret? *ibid.*
 — illius memoriam qui intercedere non patietur? 899. B.
 — illius Epitaphium, *ibid.* C.
Dreze (Joannes) juvenis minime vicius, 334. C.
 — unde non potest non esse optimo cuique gratissimus? *ibid.* F.
 — fuit ditionis fluxus & perspicuus & facilis, 429. B.
 — Erasmi amicus, 592. D.
Drezenius officia manifestum, 19. B.
Dringenbergus (Lodovicus) stultitiam honestissimas literas proletrur, 1141. B.
Duke (s.) juvenis ob quid Erasmo vehementer placuit? 835. B.
Dulcius quidam perit, 944. C.
Ducati largi jussi pondus, quale verbum? 102. E.
Ducis capiti, 104. D.
Dum *spirabimus*, *spirabimus*, vetus adagium, 69. E.
Ducendus quidam, 1537. E.
Danielensis Episcopus (Thomas) 102. F. 441. E.
 Tom. III. Titulus — ad

- ad illum scribere vult Erasmus, 101. F.
 — ad illum ejusdem literarum, 111. E.
 — quo animo illas accepit? 112. D. 113. A.
 — rursus ejusdem dotes ministris laudavit, 113. A.
 — publicis rebus occupatissimus, *ibid.* B.
 — operam suam Erasmo pollicetur, 114. C.
 — quid eidem dicit? *ibid.* F.
 — quid respondet? 116. B.
 — qualem animum erga Baptistam prae se fert?
ibid. C.
 — quid dono dedit Erasmo? 137. B.
 — eidem facit, 145. B.
 — Regi est a secretis, *ibid.*
 — de quo gavius est, & quid interrogavit? 155. C.
 — quid Erasmo donavit? 161. E.
 — in quos liberalitate uti solet? *ibid.* F.
 — cui indignationem quandam significavit? *ibid.*
 — antipathiam Seneca gratissimam habet, 211. F.
 — ipsi quae Paraphrasim mittit? 441. F.
 — quibus non tenere credere debet? *ibid.*
 — *Dux* quid apud Flandros? 1761. E.
 — *Dungherfyn* (Hieronimus) consulit Erasum super
 locum ad Philipp. II. 6. 1592. F. 1593. A. & C.
 1594. A. & C.
 — *Dura*, ubi Ducatus Juliensis, 751. C.
 — *Durandus*, Auctor Scholasticus, 159. F.
 — *Dureros* (Albertus) dignus est amicus, qui nunquam
 moritur, 721. B.
 — ubi Erasmus pingere coeperat? *ibid.*
 — artit Apelles princeps, 889. E.
 — ob quid aeterna memoria dignus? 944. F.
 — *Durum* est debere cui nolla, juxta Senecam, 106. F.
 — *Dux* quidam Eshuicus quem secula caligasse dicitur?
 617. F.
 — *Dux Givensis* (Guilicinus) unde notissimus Erasmo?
 1110. F.
 — ipsius indeoles eruditioni pariter ac pietati nata,
ibid.
 — quinam libellus ei dicitur ab Erasmo? 1211. C.
 — ad quid incitatus ab eodem? *ibid.* D.
 — quinam duo heros ei proponuntur? 1212. B.
 — *Dux Gheria* octo milibus hominum contrahit Frisiam
 adoriri dicitur, 187. E.
 — *Dux Sabaudie* (Carolus) a quorum malorum contagio
 immunitatem praestat suam ditionem? 1012. B. 1017.
 A. B.
 — singulari pietate ac prudentia instructus, *ibid.*
 — quid ei narratur togaturque ab Erasmo? 1012. C.
 D. & C. 1017. A. B. & C. 1014. A. B.
 — *Dux Wittenbergensis* profligator, 481. C. 481. F.
 — bellum redintegrat, receptis aliquot oppidiis,
 511. C.
 — *Dyspogri* pro Evangelica quinam sunt? 1400. B.
 E.
Eras sic adhibuit Legem, ut subvertit Evangelium,
 949. B.
 — *Ebracensis* impia temeritas quo perpulit Joannem Evan-
 gelistam? 693. B.
 — *Ebracensis* Archiepiscopus & Cardinalis (Thomas) Am-
 monis scripta valde probat, 104. C.
 — cur super dicitur? 126. A.
 — Erasmo facit, 145. B.
 — quanta illius gratia & auctoritas apud Regem An-
 gliae? *ibid.*
 — quomodo regis curi adest? *ibid.*
 — facit erga Erasum benevolentiae unde multum
 accessit? 158. F.
 — quoniam negotiorum unda pectetur exerceturque?
 164. B.
 — quid scripsit de quodam Canonico Tornacensi?
 110. E. F.
 — quid pollicetur Erasmo? *ibid.* F. 111. A.
 — cui sufficit, & quomodo se gerit? 121. C.
 — quid a se alienissimum? 134. D.
 — Magistratum suscipit & pulcherrime ebriet, *ibid.*
 — sua rara & inaudita comitas, 162. C.
 — morum suorum mira facilitas, *ibid.* D.
 — quid in eo amant suspicatosque homines? *ibid.*
 — quid esse dicitur Regi Angliae Henrico VIII. *ibid.*
 E. 163. F.
 — ferus ac arduis negotiis occupatissimus, *ibid.*
 321. B.
 — quae humanitate complexus Erasmus, & quae in-
 dem obtulit? 168. C.
 — Regis Angliae Aethanes dicitur, 307. C.
 — non infimum decus augustissimi ordinis Cardina-
 lii, 321. A.
 — suae egregiae virtutes ac preclara facinora sum-
 mopere laudantur, *ibid.* C. D. E.
 — ubinam succurrit bonis literis? 414. C.
 — ubi & quomodo consilium tranquillae fiero-
 rum studiorum? *ibid.*
 — unde rem magnam praestabit, & de Republica
 Christiana optime meretur? *ibid.* D.
 — omnia studia in melius vertit, 463. A.
 — cui negotio favere dicitur? *ibid.* E.
 — ipsius animus egregius ac profusus hominis,
 538. B.
 — ipsius occupationes semper mixtae, 568. B.
 — singulari favore Erasmi prosecutus, *ibid.*
 — cur libellum ejusdem non adperserunt? *ibid.* C.
 — in quem benignus futurus? *ibid.* D.
 — cuius libri de sacramento Erasmo cepum pollicetur
 est? 660. D.
 — Brugis cum Caesare congressurus, *ibid.* F.
 — qualis amicis Erasmi pendicatur? 679. F.
 — quanta magnificentia exceptus a Carolo V. *ibid.*
 — ubi adest Legatus nomine Regis Angliae?
 750. A.
 — ubi agit de rebus componendis inter Caesarem &
 Gallum? 761. D.
 — suae literae quantum amanter scriptae? 959. B.
 — cui Erasmi *Colloquia* perlegendis committitur, de
 ob quid? 950. F.
 — omnem benignitatem eidem pollicetur, 951. B.
 — adversus quorum molitiones vigilat sua prodentia?
ibid. D.
 — in quos benignissime se effundit sua humanitas?
ibid. E.
 — spoliatus bonis & omni dignitate ubi tenetur?
 1147. E.
 — in illum proferuntur querebunt insonare, *ibid.*
 — ex ludimagistro subreptus erat ad regnum,
ibid. F.
 — merebatur ab omnibus, amatur a paucis, *ibid.*
 — Pacum in carecem consociandum curavit,
ibid.
 — quid minabatur Archiepiscopo Cantuariensi? *ibid.*
 — Canonicaum Erasmo donatum alteri comit,
 1545. E.
 — ubi alium pollicetur esse donaturum eidem? *ibid.*
 — *Ebrardus*, barbarici dux, 3. E.
 — arrogans ac omnino contemnendus Scriptis,
 1281. B.
 — deleatur barbarie, 1587. C.
 — *Ebrantes*, olim populi Galliae Belgicae, nunc Deietis
 Leodientis, 420. C.
 — *Egyptus*, *via J. A.*, quale proverbium? 125. D.
 — *Ecclisia* quae irritare non potest, & commodum interpre-
 tari potest? 487. C.
 — quid tenent ab omnibus impetrare? *ibid.*
 — divorcium aliquod admittit, pluresque illius cau-
 sas, quam Christus indultit, 488. A.
 — quomodo distinguit matrimonium, & quod di-
 mi patur, necne? *ibid.*
 — quantum debet viris linguarum peritis ac eloquen-
 tibus? 489. E.
 — illius proceres de quibus rebus iudicet debent
 non oportet? 621. B.
 — unde censetur Ecclesiae vocabulum amittit?
 639. B.
 — ad quid in illa videtur quidam immutanda? 646. F.
 — illius moribus nimium collapsis opus suae vobis
 morum suorum mira facilitas, 661. C.
 — illis

- illius constitutiones quomodo distinguende? 967. A. B.
 — utque ad Augustini tempora nullum eduli genus interducat, 1014. D.
Ecclesia Christi ubinam esse dicitur? 395. C.
 — nam alicubi labi potest? 398. D.
 — quos adhuc complecti ac ferre cogitur? 619. B.
 — olim magna vitis laborasse quam tentantur? *ibid.*
 — illius profectus olim potius in puritate vitæ, quam in exacta cognitione divinitatis, 698. A.
 — quando plus dispendi accepit? *ibid.*
 — quibus monibus superbit seseque jactat? 778. E.
 — non novit nisi in Sponso suo glorari, *ibid.*
 — quibus majorem habuit honorem? *ibid.*
 — quomodo appellat Martyrum afflictiones, mortes, & supplicia? *ibid.* F.
 — illum oppugnare quis cœsetur? 1011. F.
 — quomodo locat vincere? 1113. E.
 — non quatenus etiamiam penitentiæ, sed modum, *ibid.*
 — quibus procellis olim jactata? 1303. E.
Ecclesia Latina, utque etiam Græca, quomodo legit locum quemdam ex Marco? 301. B.
Ecclesia Romana num meretrix dicenda est? 510. A.
 — quid ipsi complures populos conciliat? 517. C.
 — quam olim degeneravit ab Evangelicæ puritatis studio? 619. B.
Ecclesia Treverensis, 1127. B.
Ecclesie toto terrarum orbe semper receperunt inconvulsam Scripturarum auctoritatem, 574. A.
Ecclesiastica cur notari? 677. A. B. 1016. E. F. 1017. B. C.
Ecclesiastes quidem quid apud plebem Antuerpiensem lacrymabili voce deploravit? 188. B.
Eckius (Joannes) Erasmi mores dateque deprædixit, 196. A. B. D.
 — quid eidem declarat, & quo animo quadam ei aperiet? *ibid.*
 — quodam ejusdem notat in *Annotatiombus* N. Testamenti, *ibid.* D. E. F. 197. A. B. C.
 — quantum suspexit ac veneratur Augustini doctrinam? 197. B.
 — quodnam Erasmi judicium sibi displicet, & quodnam Philippi judicium plus laudet? *ibid.* C.
 — ad quid hortatur Erasmus? *ibid.* D.
 — ob quod eundem admonere voluit? *ibid.*
 — ex ejusdem *Elucidationibus* notumhul profectibus proficietur, *ibid.* E.
 — eundem dixit Latini eloqui Solern ac seculi sui Phœnicem, *ibid.*
 — quid ab eodem posuit? *ibid.* F.
 — in quibus Scripturis variatus esse dicitur? 399. F.
 — qualis describitur a Mosellano? 404. D.
 — cum que, ubi, & quibus arbitris disputaturus est? *ibid.*
 — quam facinorosa secum trahet? *ibid.*
 — de qua re disputavit? 577. E.
 — quid Lovanii agere dicitur? 601. F.
 — in illum scheda affixis qui laudent? 601. A.
 — suam consuetudinem maxime phœusle scribit, 711. B.
 — apud Pontificem vultu placentiam, *ibid.*
 — Pontificis primatui finit jans affectum, 743.
 — vana, arrogant, levis, ac temeraria, 1115. D.
 — virulentissimum animum gerit in Erasmus, *ibid.*
 — per quem exasperatus fuit? *ibid.* F.
 — de illo quis pessime loquitur? 1126. D.
 — militaris Theologus in superiore Germania, 1890. C.
Eckius (Leonardus) vir nobilis, Artium & Jurium Doctor, & Gymnasii Angelopolitani moderator, 1118.
 — cujus literas vult approbare? *ibid.*
 — de Joanne Fabio honorificentissime sentit, *ibid.* F.
 — aliquot ipsius Orationes eidem mittuntur, *ibid.*
 — *De Jovis auctoritate*, 1113. B.

- De Jovis auctoritate* 1113. C.
Eclipsis adora dicitur proverbium ubinam præterit locum habet? 184. C.
Eclipsis piorum quid esse dicitur? 395. E.
Edas sonat in vitium, 1501. B.
Edere verbum est medium, *ibid.*
Edmæus (Audomarus) Gaudavensis, homo niveis moribus, 1155. A.
Eduse vulgata quomodo facta? 116. F.
 — cum alter atque alter citant nonnulli Patres, 117. A.
 — ejusdem exemplaria non consentiunt, *ibid.*
 — hac utuntur Patrum Synodi, *ibid.*
 — illa cujus sit incertum est, 348. F.
 — quorum cum non esse compertum est? *ibid.* 396. A.
 — quid in illa præbuit Erasmi? 348. F. 349. A.
 — huc quæ interpretatio sepe non quadat? 910. C.
Edmundus, vel *Edmundus*, loco fratris Erasmi dilectus, 79. A.
 — Sacerdos optimus, 90. A.
 — ad quid Adrianum exstimulare debet? *ibid.*
Edmundus Polus, vide Polus.
Eduardus (Arnoldus) Jurisconsultus, 126. D.
 — ubi habitavit? *ibid.* E.
Eduardus Leus, vide Leus.
Eduardus Phoxus, vide Phoxus.
Edmondanus (Florentius) in omnibus certaminibus victor, quantum laudis ex variis regionibus retulit? 1837. B.
Edmondanus (Nicolaus) causam Pontificis infelicitate gessit, 811. C.
 — qualis homo depingitur? *ibid.*
 — ipsi impostum silentium de Erasmo, *ibid.*
 — quæ in eundem debellabat? *ibid.*
 — unde cepit denique gannire? *ibid.*
 — ab omnibus videtur, *ibid.*
 — quid in asperando Pauli precatur est? 537. D.
 — ejus in infamulat Erasmus? 586. A. B.
 — quid sentire de confessione dicitur? *ibid.* C.
 — atrocissimis verbis exaggerat errores Lutheri, *ibid.* F.
 — quanto furor debacchatur in Erasmus? 587. A. B.
 — de quibus rebus multum *isotologizans*? 588. C.
 — quæ nova & quæ vetera appellat? *ibid.* D.
 — vindictæ jam neminem assuevit, *ibid.* F.
 — quomodo Ponticem vocat, & quantum illius rudis est? 589. B.
 — ubi Erasmus lapidat, & quæ convicia in eum congerit? 603. B. C.
 — cum publice asperaretur Epistolæ Pauli, qualem faciem admiscuit? 604. E. F.
 — illius bello discrepato cum Erasmo narratur, & *est.* 608. A. *apud ad est.* 611. C.
 — sibi videtur præcipus basis Religionis Christianæ, & Ordini Carmelitarum decus, 611. D.
 — quæ res ipsum male habebat? 654. C.
 — homo pertinacis & vindicis animi, 718. C.
 — debacchari pergit in Erasmus, *ibid.* D.
 — ipsius mori nulli fere bono viro placent, *ibid.* F.
 — quid clamat esse in *Collatione* Erasmi? 719. B.
 — in quem seivior fuit, & cur? *ibid.* F.
 — linguæ ac bonæ literæ exlinguere conatur, *ibid.*
 — quam Tragediam exeat odio bonarum literarum? 739. A.
 — in Erasmus vociferatur, & passim jactat illum esse hæreticum, 741. D.
 — in quos magis sevit? *ibid.* E.
 — homo plane fatuus & furiosus ac purum doctus, 776. F.
 — ubi regnat amicitia gladio? 781. E.
 — Erasmus duplo pejus odit quam Lutherum, *ibid.*
 — eundem fortiter clamavit hæreticum & Lutheranum, 792. C.
 — *Tem.* 111. *Tetert* 2 *act-*

- acerrimus bonarum litterarum odor, 794. D.
— cuius libelli auctor iudicatur? 796. B. C.
— quomodo scribitur Brunellæ in suos Carmelitas?
— *ibid.* E.
— manifestis mendaciis palam debarbatur in nomen
Erasmi, 797. A.
— vino unice delectatur, & tyrannidem iudat, 798.
E. F.
— cur illi ademptus est gladius, 799. D.
— non minus illustis quam infamis, *ibid.*
— ipsi silentium imponitur ab Adriano Pontifice,
806. B.
— cur vocat Erasmus Antichristum? 805. B.
— duos Monachos ad rogum duci procurat,
1207. C.
— quæ palam dixit de Luthero, Fabro, & Erasmo?
1696. B.
— ubi statissime taxat Erasmus, 1889. C.
— ridetur ab auditoribus veluti furiosus, *ibid.*
— ipse mors & epitaphium quæ? 974. C. F.
Egnatius (Baptista) vetus Erasmi amicus, 506. D.
— cuius nomine salutandus? 508. A.
— vir absolute doctus, iueger, candidus, & vere
amicus amicus, 896. C.
— cur Sabina Erasmus commendat? 1493. F.
1494. A.
— unde Erasmus plane beatum prædicat? *ibid.*
— Venetis hospitium excepit Hortensium, 1618. C.
— quale munus hospitale eidem dedit? *ibid.*
— Cæsares edidit, *ibid.* D.
Est iavreus a Pet. vi. 8. quomodo enarratum a quo-
dam concionatore? 406. F.
Est sive dicitur a Pet. vi. 8. 105. B.
Eloquia prima dicenda ab artifice summo, 379. E.
— illorum figurae prompte noscitur necessitas est ne-
gotii, *ibid.*
Elephantus Indicus quanti facit culicem? 57. C.
Euthenius Audax, vide Audax.
Eusebia Augusta, semine laudatissima, 1414. B.
Eusebius (Nicolaus) Erasmi opera laudat, 1554. D.
— quid eundem obire rogat? *ibid.* E.
Eloquentia Christiana friget sine pectore, 447. E.
— efficax quæ? 175. E.
— illius brevis partem subministrat pectus, 317. D.
— illius majestas quando & apud quas nationes ad-
iuncta dicitur universi eruditionis? 349. F. 350. A.
— sapientie pediflorus appellatur, 350. C.
— ab hera sua nesciam digredi vult Augustinus,
ibid.
— num olim illa fuit hereticorum magis quam or-
thodoxorum? 406. C.
— illius summa procerbit quid non raro usi veni?
416. B. C.
— sine aliquo velut antagonista jacet, 687. C.
— illius principia via in rerum inventionem sita est,
714. E.
— in quo argumento se magis ostentavit? 779. A.
— illius præcipua pars est apostolicæ dicere, 1021. A.
— scenica non exigenda a Theologo Chris-
tiano? 176. B.
Elvetia, vide Helvetia.
Elvetii, vide Helvetii.
Eloquia miles, 57. D.
Emanuel (Joannes) vir clarissimus, ac prudentia singu-
laris præditus, 1069. A.
— in qua sola plurimum valet tum gratia, tum au-
toritate? *ibid.*
— quo animo est erga Erasmus? *ibid.*
Epistola ad alios scripta, 112. D.
Erasmus quidem quid dicit de quodam Typographo?
1291. D.
Empedocles quomodo ad fanaticam revocavit quemdam
adulescentem jam ira percussus & in eadem ruentem?
728. B.
Eusebius (Hieronymus) Jussu Licentiarum, vir doctus, &
Erasmi amantissimus, 1520. B.
— quid ad Purchheimerum scripsit, & quid eum ro-
gat? *ibid.* B. C.
— quantum veneratur editiones Erasmi? 1592. C.
— quid eidem precatur, & quid illum rogat? *ibid.*
D. E.
— ipsius carmen in *Militem Christianum* Erasmi,
ibid. C.
— cuius hostis capitalis, & apud quem? 1731. B.
Eusebius (Joannes) Carthusianus iuxta Lovanium, rei-
cus Erasmi suavitissimus, 899. A. B.
— cuius epitaphium ipse instituit? *ibid.* C.
— quid ei narratur ab Erasmo? 1051. C. & C.
Eucharius quidam Canonicus, vir lepidissimus, 1613. A.
Euclyptus, orbicularis disciplina, 141. D.
Engelbertus qualis Poeta? 1. D.
— vir vite venerabilis, 1796. F.
Erycius, seu potius Erycius, alius, & hinc natus, 75. E.
Eugenius (Philippus) a quo salutandus? 1540. E.
— Erasmi amicus, 1579. B.
Eusebius more, 10. D.
Eusebius, Episcopus Verulanus, Erasmi studiosissimus &
amantissimus, 717. D. E. 811. C.
— apud quos Nuncios Apostolicos, & qui comitate
eundem complexus est? 731. D.
— quanta cum alicuius eidem occurrat? 755. E.
— vir apprime prudens & singulari prædixio politico,
ibid. F.
— in multis Principum negotiis dia versatus,
ibid.
— quid augebat mutuam benevolentiam inter se &
Erasmus? *ibid.*
— calculo obnoxius, & unde? *ibid.*
— quando laborare desierat, aut laborare levius?
ibid. 756. A.
— quoniam remedia communicabat Erasmo? 756. A.
— adorabat iter in Italiam, & sua interitum comitari
cupiebat eundem, *ibid.*
Eusebius quid significet? 63. F.
Eusebius urbs superioris Aflantiae, 134. A. 1556. F.
Eusebius Concilium, 1049. E.
Eusebius (Joannes) juvenis omnium acerrimus disputa-
tor, 685. D.
— quid se facturum pollicens est? *ibid.*
Eusebius prædictus, 155. E.
Eusebia, seu adolescentia, quam facile ad virum tra-
hatur? 24. A.
Eusebius quomodo dicebatur? 141. C.
Eusebius (Anselmus) vir singulari doctrina purique mo-
rum probitate, 1404. C.
— Erasmo commendatus, ei que consilii gratissi-
mus, *ibid.*
— quando Italiam petiturus est? *ibid.*
— qualis & quantus vir prædicatur, & ad quid
delectus? 1457. E.
— quid precitabit ipsius doctrinas? 1458. B.
— cuius juvenis parens alter dicitur? *ibid.* D.
— Gulettæ picturam ad Erasmus e Roma misit,
1550. A.
Eusebius ad. x. 16. per se transferretur ab Interpretæ La-
tino, 803. E.
Epistola Stoicus servus diis & mortalibus gratissimus,
362. C.
— Philosophus integerrimus, 364. E.
— unde fuisset non paulo instructior ad evocandum
virtutem? *ibid.*
— illius pulcherrima regule, 98. A.
Episcopus conciliator, 51. E.
Episcopus immortalitatem animarum negat, 503. D.
Episcopus plures, quam ultra alius Philosophorum, disci-
pulos in sententiam traxit, 880. B.
— ab illo nullus unquam auditorum deservit præter
Metrodorum, *ibid.*
— optimus delectarum magister quomodo eosdem
lectibus illecebre retinebat? *ibid.*
Erycius, quod Budæus in frontispicio *Albi* sui
addidit, Italos quodam offendit, & cur? 11. D.
Erycius, ipse Cretensis, nec tamen quicquam inveni-
tur, 76. F.
— ad multum usque senectutem vixit, *ibid.*

- libros Theologicos edidit, 77. A.
Theologicæ professione fuit insignis, *ibid.*
Vates & Poeta habitus est, *ibid.*
quales syllagismorum modis nuxit? *ibid.*
qualia mysteria concegit? *ibid.* B.
cur urbem egressus? *ibid.*
cur specum quemdam longissimo recessu subit?
ibid.
quid illi ipsi accidit? *ibid.* B. C.
speluncam egressus cur de seipso dubitare cepit?
ibid. D.
rursus adit urbem, hicque nova sibi videntur
omnia, *ibid.*
quemque obviæ compellat, *ibid.*
cujusdam ad illum responsum torvum, *ibid.*
quamdiu sic ridiculus obambulat? *ibid.* E.
quid formidat credidit? *ibid.*
in Scoto renatus videtur, *ibid.*
pellis illius exstincti quando & quomodo reper-
ta? 76. F.
ubi eam adfuerat affirmant quidam? *ibid.*
quo in pretio habetur? *ibid.* 77. A.
quando ab ea petuntur oracula? 77. A.
curiam fas illam obtinuit? *ibid.*
Epimenius quid attulit pyxia Pandore? 27. B.
eiusdem prudentia quæ? 110. F.
Ἐρακλῆς, an *Ἐραλῆς* legendum, & unde sic dicta?
185. A. B.
Ἐρακλῆς quid Græcia sonat? *ibid.*
Ερπιδανος, Cypri Episcopus, unde multum horicelli no-
minus mercede leguit? 1137. F.
de miraculis, quæ illi tribuuntur, quid sentien-
dum? *ibid.* 1138. A.
quo animo persequutus est Chrysostomum? 1138. A.
a Theophilo delatus, coacta Synodo retulit legi
libros Origenis, 1139. B.
ab eodem perquisitus venit Constantinopolim, &
quid illi peragat? *ibid.* C. D.
cujus orationis territus fecisset? 1140. A. B.
non pervenit in Cyprum, sed in navi mortuus
est, *ibid.*
Ερπιδανος nec Græcia vox est, nec Latina, 1111. F.
Ερπιδανος e *ερπιδανος* transero, 1137. E.
Ερπιδανος in Anglia ferme omnes Erasmo favent, 145. B.
Ερπιδανος quidam & Theologicæ Doctores quid uno ore
profiterentur? 160. C.
Ερπιδανος Evangelicæ doctrinæ præcones, 516. B.
Christi vicem omnes gerunt, *ibid.* 1147. A.
illorum auditorius ubinam olim intercedebat?
141. B.
illos quando corripuit ambitionis & avaritiæ mor-
bus? 145. D.
unde magis irritantur, & unde sæpenumero cor-
riguntur? 448. C.
cur singuli singulos festos dies addunt Calendario?
520. F. 521. A.
illorum plerique pulcherrimam functionis suæ pri-
tem in quæ relegere dicuntur? 573. C.
ad eorum munus quem admitti oportet? *ibid.*
illorum auctoritas olim intercedebat pro convictis
etiam maleficus, 599. B.
nam vocati *ἀνέκτοι*, & notati ab Erasmo? 1095. D.
in illis laudanda est lenitas, 1147. A.
quatenus ferendi censetur? 818. C.
illorum constitutiones quatenus ferendæ existi-
mantur? *ibid.*
illorum quod præcipuum decus & ornamentum?
1145. A.
illorum quæ dignitas? 1156. E.
ad illorum curam quid olim pertinebat? 1847. F.
1848. A.
Ερπιδανος (Nicolaus) juvenis mire candidus, 938. B.
unde non modicam gratiam inuit apud Era-
smum? *ibid.*
de cuius morte non meminit in literis ad eum-
dem suis? *ibid.* D.
focius Hieronymi Probenii, 1433. B.

- Ερπιδανος* quisque est quodammodo suæ Ecclesiæ spon-
sus, 1148. A.
Ερπιδανος unus cur olim eligebatur multis Presbyteris ad-
huc æqualibus? 613. D.
Ερπιδανος quidam quid infringere conatur? 110. D.
Ερπιδανος quidam Anglus, vir eruditissimus, & Præfatus
sanctissimus, 590. C.
quantum deamat Reuchlinum? *ibid.*
eundem invitere in animo habet, *ibid.*
Ερπιδανος quidam Germanus quid obtulit Erasmo?
1156. B.
Ερπιδανος quidam Ordinis Predicatorum, Regiæ An-
glus a confessionibus, quid eidem persuasisse dicitur?
408. D.
Ερπιδανος quidam, suffraganeus Colonienfis, quem ser-
vulum exemit animo Erasmi? 484. E.
vir incredibili morum comitate suavitateque præ-
ditus, *ibid.*
Ερπιδανος Argentinensis quid narravit Erasmo? 810. D.
Ερπιδανος Braxianensis (Georgius) ad quam dignitatem
evehitur? 1819. D.
ipsum incole ac mens qualis & quanta prædica-
tur? *ibid.* D. E.
studiosissimus & amantissimus Erasmi, *ibid.* F.
1820. B. C.
Ερπιδανος Colonienfis desiderio Erasmi conveniendi tene-
tur, 751. D.
eundem Coloniz ad prandium vocavit, *ibid.*
Ερπιδανος Constantiensis (Hugo) vir mitis, probus, & in-
teger, 713. D.
nihil humanitatis in Erasmus prætermisit, *ibid.*
754. E. 755. E.
vir heroica corporis proceritate, homo absque
furo & absque supercilio, 754. E.
qua in re geminam humanitatis laudem prome-
ruit? *ibid.*
ipsum domus, mensa, domesticæ, &c. mire laudan-
tur ab Erasmo, *ibid.* F.
eundem prandio accepit, & hospitiosissime
dedit, 755. E.
Ερπιδανος Cracoviensis (Petrus) Regis Poloniæ Cancellar-
ius, 1185. D.
vir summa doctrina parique auctoritate, *ibid.*
quomodo suam erga Erasmus pietatem declara-
vit? *ibid.* E.
Ερπιδανος Lincolnensis jubet Erasmus esse sive optima
certissimæque, 1137. B.
de munere non meminit, *ibid.*
Elemosynarius regius, 147. F.
Ερπιδανος Londinensis, qualis Scutista erat, & quis sibi
videbatur? 460. C.
quomodo negotium Coleto facessere incipit?
ibid. D.
ob quos articulos eundem desert apud Archiepi-
scopum Cantuariensem? *ibid.*
aulam regiam & in primis Regem ipsum in eum-
dem concitavit tenarvit, & unde? *ibid.* E.
ob quid ferebat, & quomodo discessit? 461.
C. D. E.
Ερπιδανος Mentensis, Theologus Lovaniensis, ad quid
idoneus censetur? 709. D.
Ερπιδανος Nidensis, vinctus Oslapii Pasterii, vixit Era-
smum, 1681. C.
homo magis gloriosus quam virulentus, *ibid.*
quot francos annos habet a Rege Gallis? *ibid.*
Ερπιδανος Palermensis candidissime & defendit & ornavit
Erasum, 713. B.
quas literas ad eundem scripsit, & ad quid eum
hortatur? 718. F. 719. A.
quam rem adjuvare commodè dicitur? 741. C.
ipsum candidissime testimonio vehemens com-
mendatæ Cæsari Lucubrations Erasmi, 751. E.
quid eidem testatus est literis suis humanissime
scriptum? *ibid.* F.
diem obiisse dicitur, 739. D.
Ερπιδανος Serevianensis scripsit literas ad Erasmus,
1104. D.

- Episcopus Theodorus*, summi Pontificis Nuncios, 148. A.
 — vit undeque doctissimus, *ibid.*
 — ubi adest, & quid tractatur? *ibid.*
 — cujus verbis saluandus? 270. F.
 — illum fringere suspicatus Erasmus, 306. D.
 — toto peccare Erasmo amicitia miratur, 381. C.
 — apud quem agit, & quo eundem comitatur?
ibid.
 — vit tum doctrina insignis, tum moribus præclarus, 1612. C.
 — cum xpo Sebastiano Justiniano? *ibid.* D. E.
 — dotes animæ ac corporis necnon sui mores mire de-
 prædantur, 1613. A. B.
Episcopus Ternacensis (Ludovicus) cujus Jubilæi dispen-
 sationem præsentem pecunia redemit? 454. B.
 — sui Commissarius quid summo studio adhibebatur?
ibid. C.
 — quid literis suis humanissime scripserit testatur est
 Erasmo? 646. C.
 — qua in re fundus est officio boni Præfili? *ibid.* E.
Episcopus Wigorniensis (Sylvester) cujus & apud quem
 Orator perpetuus? 159. A. 131. B. 167. D. 231. F.
 — quid Leoni X. Pontifici significabit? 159. A.
 — quid sibi fuit pergratum? 167. E.
 — quod delectat Erasmo? *ibid.* E. F.
 — ob quid gratias eidem agit? *ibid.* F.
 — suum studium officioque eidem pollicetur ac de-
 fert, *ibid.* 168. A.
 — unde beneficii sui gratiam duplicasse dicitur?
 168. A.
 — sua singularis in doctos bonitas, *ibid.* B.
 — quantum rerum similiudo concilat ipsum & Leo-
 nem X. Pontificem? *ibid.*
 — quid per ipsum fuit rectius? *ibid.* C.
 — qua de re urgendum? 218. A.
 — Ammonitio reus patronus? 232. F.
 — quid eidem adscripsit? 234. B.
Episcopus Wintoniæ (Richardus), 111. E. 443. A.
 — quo animo literas Erasmi acceperit? 112. D.
 113. A.
 — raris ejusdem dotes mirifice laudavit, 113. A.
 — cur illum accusare videtur? *ibid.*
 — publicis rebus occupatissimus, *ibid.* B. 121. A.
 — minus publica, sed magis amica in Erasmus lo-
 quitur, 114. C.
 — amicitissimus in eundem animus præ se fert,
 121. A.
 — quibus non temere credere debet? 443. A.
 — unde consules sumus Lei? *ibid.* C.
 — quo argumento egregiam suam præsentiam decla-
 ravit? 463. D.
 — quod Collegium exstiterit & quibus consecravit,
ibid. 518. B.
 — quid arguit suum fixam consilium? 463. F.
 — quem virum mox dicto Collegio præfecit?
 464. A.
Episcopus Wirtembergensis, eximius Præfili, & de Erasmo
 optime meritus, 1360. D.
Epistola conivaticæ, 22. E.
Epistola Decretales, 64. B. 83. A.
Epistola obsequium virorum apud quos & a quibus viro
 Monachorum typis excipitur? 1110. C.
 — quantope placuit omnibus, & doctis & indo-
 ctis, & quid de illa sentiant? 1175. A.
 — cur magnopere displicuerunt Erasmo? 1612. D.
 1616. A.
Epistola omnis ordinis virorum ad Erasmodum scriptæ,
 1715. E.
Epistola, quæ Paulo adscribuntur, an omnes illius esse
 dicenda sunt? 892. E.
Epistola quædam scholæ adjunctæ Erasmo scriptæ di-
 curunt, 437. A.
 — alio magna libertate stomachantes in Hochstra-
 tum, 485. C.
 — quenam non merentur nomen epistolæ? 554. C.
 — quenam libri rectius quam epistolæ appellandæ?
ibid.
 — quenam censuræ declarantur? *ibid.* D.
 — quod illarum genus periculosissimum? *ibid.*
 — ab illis edenda que deesse possunt? *ibid.* I. F.
 — quarum furago perdit, & quinam veritas in his
 inerant? 616. B.
Epistolum Græcum, 108. A.
Epistolum sicutule ejusdem microbii, 102. C.
Epistolum fortissimi cui quadat? 216. D.
Epistolarius (Henricus) qualis juvenis prædicat?
 560. D. 563. A.
 — quid reddidit Erasmo? *ibid.* E. A.
 — cujus fabulæ ardux esse creditur? 721. D.
 — Erasmi amicus, moribus suavissimis ornatus, 754. B.
 — ejusdem non infiduosus, & Hatten amantissi-
 mus, 790. E.
 — quid Erasmo subindicavit? *ibid.*
 — unde dicitur esse lutes & macula purus fuit?
 800. D.
 — cur habetur homo perditus ac profligatus confes-
 sionis pudorisque? *ibid.*
 — quibus præstigiis delectatur? 803. D.
 — quomodo ledere gaudet? *ibid.*
 — ab otio vitæ voluptaria ad functionem aliquam
 honestam avocandus, 1077. C.
 — post omnia amicitia signa, post tot benevolentia
 testimonia, rursus sicut cum Erasmo, 1079. C.
 — qua postissimum de causa vent Augustus?
 1125. F.
 — quo venit e Thrasone factus Phormio? 1730. F.
 — in Beatum effudit stomachum suum, *ibid.*
 — vocatus sacerdotissimus Ecclesiæ propagator,
 1731. E.
 — notatus ab Erasmo, 1732. D.
Eques quidam promissi barba horrendus venit in quod-
 dam Monasterium, 1682. C.
 — illic colloquium Hochstrati terro vultu expul-
 sit, *ibid.*
 — conviciis infestatur ac minuitur eundem, *ibid.*
 — quid responderet Monachus illius Monasterii? *ibid.*
 — quomodo instat, & quid petat ab usum? *ibid.* D.
Equales fortassis habent cruciatus graviores, sed brevio-
 res, 1399. E.
Equus albus ex Juvenis ulima advectus, 135. B.
Equus Anglus quomodo a fibro trahitur? 171. E.
 Erardus a Marca, *vide* Marca.
Erasmus vel *Erasmius* prioris fuit omnes ferme docti,
 Cancellatus pauci dempsit, & Theologus, 195. C.
 — unde melius Erasmodum defendimus advectus
 Theologus? *ibid.* D.
 — quid conquiretur eidem deesse? 297. D.
 — ob quid notantur? 399. F.
Erasmi jocari, 117. A.
Erasmius, puer ipse optimus, a quo salutandus? 660. A.
 — quomodo insinuendus ab Heribachio? 733. E.
 — suis parentibus unice charus est, *ibid.*
Erasmi melleger ob quid notati? 442. F.
Erasmi, Abbas Claræ Tumbæ, amicus candidus ac mili-
 ticus Erasmi, 1478. F.
Erasmi quidam Juris Doctor, 271. F.
 — in Hispaniis esse creditur, 273. D.
Erasmi Schetus, *vide* Schetus.
Erasmi (Desiderius) ubi natus, & quomodo vocatur?
 582. D. E. 1917. E.
 — cur nomen suum mutet? 1917. E.
 — unde farscitale dictus *Erasmi*, *Erasmus*, &
Erasmus? 1791. D.
 — a quo factus *Heribachius*? 1183. C.
 — ipsi quid negaverit fors? 1917. B.
 — cur ortus sui putare aut ponere non debet?
ibid. C.
 — illius potest creditus Gaudæ natus, *ibid.* D.
 — idem probo genere natus, nec exers honoris-
 rum disciplinam, *ibid.*
 — unde *Erasmi* cognomen reportavit? *ibid.* D.
 — ipsius mater impende laudata, *ibid.* C.
 — cu: eadem Rotterodamum mittitur? *ibid.* E.
 — ejusdem patriam declaravit ipse, *ibid.* D.

— quæ

— qualis & quantum inter eosdem mutans amor intercessit? *ibid.*
 — quanta ipsi cum Auretino discordia? 1. A.
 — cur in illum invehitur? *ibid.* A. B.
 — quibus conditionibus pacem illi offert? *ibid.* E.
 — qualis amorem in eum sit? 1. B.
 — eum monet ac hortatur, 4. A.
 — febri laborat, *ibid.* B.
 — quid cupit? *ibid.* C.
 — quid coqueretur? *ibid.*
 — in Italiani molestat, *ibid.*
 — Bononie operam distans Theologiae, atque illic
 Doctoris insignie accepturus, *ibid.*
 — Romam invisum in anno Jubilaeo, *ibid.*
 — quid timet? *ibid.* D.
 — quomodo laudet Episcopum Cameracensem?
ibid.
 — cur Christiano irascitur? *ibid.* E.
 — quid confectus ducit? *ibid.*
 — Christianum qua de re monet? *ibid.*
 — purgat se apud Montjoium, *ibid.* F.
 — crimen ignoscit, *ibid.*
 — iter durum & incommodum describit, 5. B. C.
 D. E.
 — Annam Principem Verianam ludibris extollit,
ibid. E. F.
 — Bortum eximie laudat, 6. A. B.
 — Lauretam repetit, *ibid.* A.
 — erga Montjoium amorem testatur, *ibid.*
 — ut & Batti in eundem, *ibid.*
 — cum Falcone ingeniose jocosur, *ibid.* B. C.
 — domine ejusdem candorem, beneficentiam, &c.
 praedicat, *ibid.* C.
 — quid Falconem monet? *ibid.* C. D.
 — in patriam meditat, *ibid.* C.
 — in Hollandiam avolat, *ibid.* D.
 — dominæ Verianae omnia fausta precatur, eamque
 laudat, *ibid.* E. F. 7. A. B.
 — cur felicissimum dicit Battum? 7. A.
 — Antuerpiam appellat, *ibid.*
 — Pandios propter, *ibid.*
 — cur paucis verbis scribit Ricardo? *ibid.* C.
 — eundem candorem vaide commendat, *ibid.*
 — in Angliam recurrere eundem promittit, *ibid.* D.
 — modeste de suis carminibus sentit, *ibid.* A. B. C.
 D. E. F.
 — quid habet commune cum Cicerone? *ibid.* E.
 — argute ratiocinatur, 11. B. C. D.
 — Atticini obliuiscit, 12. A.
 — quid Sixtinum rogat? *ibid.* A. B.
 — quid sicut de suis Musis? *ibid.* B. C.
 — cur subvenietur scribere ad Pricatorem? 12. F.
 — Montjoium summo opere laudat, 13. A.
 — cur sibi nihil aequè placere ac Angliam dicit?
ibid. B.
 — Coletti, Grociani, Lincri, & Thomæ Mori va-
 rias dotes deprædicat, *ibid.*
 — conqueritur Gaudano, *ibid.* D.
 — ad quid eum hortatur? *ibid.* E. F.
 — quid ei cavendum vult? 14. A. B. &c.
 — quid de se fusque forte ac moribus eum sentire
 cupit? *ibid.* E. F. 15. A. B.
 — qua de re eum obtestatur? 15. D.
 — pro suo officio summam invidiam contrahit,
ibid. E.
 — filium ejusdem Lubecensis docet, *ibid.* F.
 — in familiam suam eum adjungit, 16. A.
 — necessaria ei suppeditat, *ibid.* A. B.
 — quid in vicer hunc Lubecensem, & quid illi poli-
 cetur? *ibid.* C. D.
 — jocosur cum Cornelio Canonico, *ibid.* E.
 — quid eum rogat? *ibid.* F.
 — ejus fidem atque integritatem collaudat, 17. A.
 — cur non scribit Christiano? *ibid.* B.
 — ludicrum pugnam ei narrat, *ibid.* C. D. &c.
 — muneribus eum illo iure certamen non vult,
 18. A.

— quid experiri eum jubet? *ibid.*
 — suum amorem testatur Thomæ Gacio, *ibid.* B. C.
 — quid cum illo expostulat? *ibid.* C.
 — in quemdam sentem vehementer invehitur, *ibid.*
 D. E. F. 19. A. B. &c. 20. A. B. &c. 21. E. F.
 — qualem eum depingit? 19. C. D. 22. A. B. &c.
 — quas penas cum statutus dicit? *ibid.* F.
 — vicem Thomæ Gacio dolet, 20. C. D.
 — dotes illius deprædicat, *ibid.*
 — literas ejus plurimè facit, 21. A.
 — quid cavere vult? *ibid.* C. F.
 — quid eum monet ac rogat? *ibid.* D. E.
 — illius in se animo candido, modesto, ardenti nihil
 charius sibi quicquid esse profectur, *ibid.* F.
 — de suo in illum vicissim amore dubitare non vult,
ibid.
 — ad quid hortatur illum? 22. B. C.
 — penuria atramenti, mori succo ad eum scribit,
ibid. D.
 — festivo jocosur eum Battu, *ibid.* E.
 — cur paucis scribit Nicolao a Burgundia? 23. A.
 — quid illi promittit? *ibid.* B.
 — quid eum rogat? *ibid.* C.
 — quo amore erga Antonium Lutzenburgum duci-
 tur? *ibid.* C.
 — Lutetiam remigrat, *ibid.* D.
 — Orisiam adolentem nure laudat, *ibid.* E. F.
 — Christianum festivo minuit & exagitat, 24. E.
 F. 25. A.
 — cur illum amet? 25. C.
 — quid eundem monet? *ibid.*
 — quomodo amat Antonium Lutzenburgum?
ibid. D.
 — quid eum rogat? *ibid.* F.
 — cur de sua fortuna queri definit? 26. A.
 — quid Battum monet rognatque? *ibid.* B.
 — qua valetudine fuerit ac sit? *ibid.* A. C. D.
 — ipsius labores continet, *ibid.* C.
 — febrem timet, *ibid.* D.
 — divæ Genovevæ opem experitur, *ibid.*
 — Medicum penitissimum nanciscitur, *ibid.*
 — opus *Adagiarum* parat, 27. A.
 — illud Adolpo nuncupare vult, *ibid.*
 — Italiam petere in animo habet, *ibid.* C.
 — Græciæ litteras totas incubat, *ibid.*
 — Græcos Auctores emere vult, *ibid.*
 — ipsius opusculum de *conferendis Epistolis*, 28. B.
 — Tragoediam quandam narrat, *ibid.* C. D. &c.
 — ipsius fortune maligne, *ibid.* F.
 — quid monet ac petit Battum? 29. A. B. &c.
 — philosophatur, 30. B. C.
 — somnium jucundissimum narrat, *ibid.* D. E. F. 31.
 32. 33. 34. A. B.
 — cur Henrico a Bergis opus aliquod inscribere vult?
 34. F.
 — Hieronymi monita sequitur, 35. A.
 — de sua miseria deplorat, *ibid.*
 — cur Latetia nigraturus? *ibid.* B.
 — non diu sedet in Hollandia, *ibid.*
 — periculo summo navigat, *ibid.* C.
 — pene in morbum incidit, *ibid.*
 — cur Harlem proficietur? *ibid.* F.
 — quid rogat Battum? 36. A.
 — de Italia petenda cogitat, *ibid.*
 — quare ipsius animus magis inclinat ad Battum?
ibid. B.
 — ad quid illum hortatur? *ibid.* D. E.
 — cur Franciam relinquere & apud suos vivere ge-
 stit? *ibid.* F.
 — cur ipsius liber divendi non potest? *ibid.* 37. A.
 — quos libros Præposito eundem mittit? 37. A.
 — quid Battu pollicetur? *ibid.* B.
 — Doctoris titulum accipere sperat, *ibid.*
 — Franciæ est satur, *ibid.*
 — cur Græce Battum seire percipit? *ibid.* C.
 — servituti maxime est impatiens, *ibid.*
 — quid cum Battu genere mavult? *ibid.* D.

- Erasmus cum eodem festive ludi, ibid. E.*
 quosum tendere cogitur? *ibid. F.*
 quid Barum rogat, & quid illi promittit? 38.
 A. B.
 de quibusdam foemina queritur, *ibid. D.*
 beneficium decuplo emit, *ibid.*
 qua de re gaudet? *ibid.*
 ipsius moribus remitti coepit, *ibid.*
 quid Augulmum rogat, & quae pollicetur? *ibid.*
 E. F. 39. A.
 cur pauci ad Nicolaum Benseradum scribit, &
 quid ei mittit? 39. B.
 quid ab illo petit? *ibid. C.*
Atilianum de foris parat, ibid.
 cur intumam Benseradi familiaritatem sibi pollice-
 ri non valet? *ibid. D.*
 in colendis amicis pertinax, & in adificiendis ve-
 recundus, *ibid.*
 quid metuere Benseradum non vult? *ibid.*
 quid illum rogat? *ibid. E.*
 quantum Colecti iudicio tribuit? 39. F.
 cur ventosae suffragiis plebis non accipitur? *ibid.*
 cur a probatissimis viris laudari pulcherrimum exi-
 stimat? *ibid. 40. A.*
 de se modeste sentit, 40. A.
 laudes amplissimas Colecto tribuit, *ibid. B. C.*
 ei scripsit delectat, *ibid. C. D.*
 illius mores doctique depradit, *ibid. E. F.*
 cur Anglia sibi iucundissima sit? *ibid. D. E.*
 41. A.
 nihil ipsi iucundius, praeter homines bonarum li-
 terarum scientissimos, 40. E.
 cur cum Colecto & Charnoco vel in extrema Sey-
 thia vivere non recusat? 41. A. B.
 qua de re Montipum orat? *ibid. B. D.*
 cum illo expoliare non vult, *ibid. B. C.*
 illum summopere laudat, *ibid. E. F.*
 convivium pulchre describit, 41. C. D. E.
 quid de Cam narrat? 41. B. C. & c. 44. A. B.
 quid Gargum rogat? 44. C.
 quid de *Cervatibus* & *Anakasis* somniat? *ibid.*
 quid desiderat a Thoma Grejo? *ibid. E.*
 apud amicum quemdam se excusat, *ibid. E. F.*
 quid hortatur ut ille faciat? *ibid. F.*
 momentissimum cuiusdam se dicit, 41. A.
 quid obsecrat ut ille efficiat? *ibid. B.*
 cur ad illum crebrius non scripsit, excusat se,
ibid. C.
 ad amicos perthemer scribit, *ibid.*
 sui amici qui, & quales illos depingit? *ibid. D.*
 E. F.
 quid cum illis agat, & quae illi faciat? *ibid.*
 ad quid hortatur illum quemdam? *ibid. F.*
 quid de illo sperat? *ibid.*
 de proverbii sententia negotium concepit,
ibid.
 opus tum gratiosum, tum perutile, & a semine
 haereticorum tentatum, *ibid. dicit, 45. A.*
 quid consequitur apud Barum? *ibid. A. B. C. & c.*
 febris ipsum relinquit, *ibid. C.*
 quid repugnante animo scripsit? *ibid. D.*
 quid dicat de Domina quidam? *ibid. E. F.*
 quid Barum rogat monent? 47. A. B. C.
 res infortunatum ei narrat, *ibid. D. E.*
 de multis viis queritur, *ibid.*
 cum Faustio summa familiaritas, *ibid. F.*
 cum Delio certamen acerrimum, *ibid.*
 totum se libris dedit, *ibid.*
 cur iter Italiae differt? *ibid. 48. A.*
 quid Barro pollicetur, & quid ab eo postulat? 48.
 A. B. C.
 aliquae scriptae contrahit, *ibid. B.*
 qua de re gaudet? *ibid. D. E.*
 cur commoveretur in suum partem? *ibid. E.*
 juvenem quemdam commendat, *ibid.*
 quid postulat a Jacobo Vicario Episcopi Cameracensis? *ibid. E. F.*
 quid rogat Joannem Canonium Brusellensem?
 49. B. C. D.
 ipsum puer sibi arripit, *ibid. C.*
 ob id Zanetiae navigat, *ibid. D.*
 quid sibi dolet? *ibid. E.*
 ab ingratitude abhorret, *ibid.*
 quid teterum foedissimumque existimat? *ibid.*
 quomodo oburgationem tulit? *ibid. F.*
 qua de re Henricum a Bergis obtestatur? *ibid. F.*
 erga illum gratissimus animus, *ibid. 50. A. B. C.*
 quid operat in illius gratiam? 50. B. C.
 in quodam sycophantia invehitur, *ibid. C.*
 quanta apud fasa veritas? *ibid.*
 quid sui putat? *ibid.*
 quid rogat Antonium Lutzenburgum? *ibid. D.*
 ad quid scribit Jacobo Tutori? *ibid.*
 cur feliciter atque suaviter agat? *ibid. E.*
 quid praefert ac exoptat? *ibid. F.*
 fortunae volubilis contemptor, 51. A.
 quid sentit de studiis suis? *ibid.*
 cur humanissimo amplissimoque Praefati non sen-
 pient? *ibid. B.*
 quid ab Antonio Lutzenburgo petit? *ibid. C.*
 ex Hollandia reverit, *ibid. D.*
 apud Batum totus in litteris vivit, *ibid.*
 quos Scriptores mittit ad Benseradum? *ibid.*
 quid illi commendat? *ibid.*
 quid cupit? *ibid. E.*
 quid non patitur? *ibid.*
 quod tempus & quanto saepe in Hollandia con-
 tineretur? *ibid. F.*
 quanto ledio se periculo valetudinis in Zelanda
 manent? *ibid. 51. A.*
 quid sentiat de Zelanda? 51. A.
 qua in re acquiescit? *ibid.*
 de hominum amicis conquisitur, *ibid. B.*
 quid sibi conciliavit amicum Jacobum Batum?
ibid.
 quid non veretur? *ibid.*
 quid sentiat de animo utriusque Jacobi? *ibid.*
 qua valetudine sit? *ibid. C.*
 a Romanis Musis ad Graecicas pene defecit,
ibid.
 quanto ardebat animus emigrare in familiam Ja-
 cobi Tutoris? *ibid.*
 ipsum pestilentia e Lutetia eiecit, *ibid.*
 Dissimulaverit cui & ob quid commendat?
ibid. D.
 quid Jacobum Tutorem rogat? *ibid.*
 cur de repetenda Britannia cogitat? *ibid. E.*
 ipsum terrent infames scopuli, *ibid.*
 Italiae vivenda ipsum habet ardor, *ibid.*
 in Hollandiae invehitur, *ibid. E. F.*
 quid postulat a Jacobo Tutore? *ibid. F.*
 quodnam hominum genus describit? 51. B.
 afflictissimus non meminit se esse miserum, *ibid.*
 quomodo Batum amare ac revereri vult?
ibid. C.
 quid ab illo petit, & quid ei pollicetur? *ibid. D.*
 quid de Guilhelmo episcopo epistola dicit? *ibid. E.*
 quid Batum orat? *ibid. F.*
 cur Abbati cuidam non scripsit? *ibid.*
 quare & quomodo Antonio scripsit? 51. A.
 quibus gratuletur, quod quidam clausus sit? *ibid.*
 quemdam Dominicanum suffraganeum asper-
 bor verba perstringit? *ibid.*
 quid Barro promittit? *ibid. B.*
 cur Paulus non recurret? *ibid.*
 summa ipsius penuria, *ibid.*
 quantum gestat in arcem, ad quam iussu Bar-
 tus, adire? *ibid. C.*
 omnia fuisse eidem precatur, *ibid. E.*
 quid illum rogat? 51. A.
 Philosophum semper cohibet & praedicat,
ibid. C.
 ob quid se non penitere dicebat, quod Anglia
 petisset? *ibid. D.*

Erant quos amicos nactus est? *ibid.*

— quanto affectu representavit Richardi humanitatem, Coleti eruditionem, Morique suavitatem? *ibid.*

— quomodo Montojium depinxit? *ibid.*

— cur illius vicem deploraverit? *ibid.*

— quid Batto mandavit? *ibid.* E.

— cur deis deo vet tabellarii caput? *ibid.* F.

— quid sentit de Moro? *ibid.* 56. A.

— cum illo vehementius pole expostulavit, *ibid.*

— quid non veniet? *ibid.*

— quid a Moro expectat, illumque orat? *ibid.*

— quo animo erga Montojium affectus? *ibid.* C.

— quid ab illo poleit? *ibid.*

— quis factus in Anglia? *ibid.* D.

— Britanniae dotes summiopere extollit, *ibid.* E.

— quid Faulum monet? *ibid.* D. E.

— hortatur illum, ut ænigmatibus esse desinat,

57. A.

— optimus ænigmatum interpretes ipse, *ibid.* B.

— cur formidolosus appellatur? *ibid.* C.

— vulpem Horatianum imitatur, *ibid.* E.

— quo volare non dubitavit? *ibid.*

— quem captalem hostem declinaturus? *ibid.* F.

— duo ipsum hortatur ad renigrandum, *ibid.*

— quænam ipsum remonatur? *ibid.*

— quid Faulum orat, & illi pollicetur? 58.

A. B.

— quid plurimi faciat? *ibid.* C.

— cur Faulum omnia ipse non nimis delectaverit? *ibid.*

— quid dicit de hyperbolis? *ibid.* C. D.

— quid Augustulum quendam rogat? *ibid.* D.

— quid sibi molestiam, & quid gaudeat? *ibid.* E.

— quid Augustulum hortatur oraturque? *ibid.* E. F.

— de illius voluntate diffidere non potest,

ibid. F.

— quo spectet, & quid præcipue cupit? *ibid.*

59. A.

— cur arcem quendam male odit? *ibid.* C.

— cur hyberno itineri se committere noluert? *ibid.*

— quid sentit de Augustino quodam? *ibid.* D. E.

— cur Parisios renigrare necessarium ducit? *ibid.*

— quomodo sibi ægredum cum Augustino? *ibid.*

E. F.

— ad quid nummorum aliquantulum corrundendum putat? *ibid.* F. 60. A.

— quibus rebus operam navare exoptat? 60. A.

— qua valitudine sit? *ibid.*

— quid gloriatur speratque? *ibid.* B.

— ad quid hortatur Battum? *ibid.* B. C. D.

— qua de re Superos precatur? *ibid.* E.

— quid Battum orat? *ibid.* E. F.

— Jacobum Tutorem summo opere laudat, *ibid.* F.

61. A. B.

— quid a Batto poscit expectatque? 61. B. C.

— qua de causa & quo impulso scribit ad Antonium? *ibid.* C. D.

— quid Battum monet, *ibid.* D. E. F.

— quid percipit, *ibid.* F.

— quid Battum rogat? 61. A.

— cur Aureliæ permanset? *ibid.* B.

— multum & infeliciter peregrinatus, *ibid.*

— de quodam Abbate conqueritur apud Battum,

ibid. C.

— in Joannem Standonk invehitur, *ibid.* D.

— quid petit a Batto? *ibid.* E. F.

— cum Augustino in gratiam redit, *ibid.* F.

— quid orat Battum? 63. A.

— quid expectat a domus quadam? *ibid.*

— quid poscit a Batto? *ibid.* A. B.

— quendam Galbam infectatur, *ibid.* B.

— cuius rei se perimit? *ibid.*

— quid Batto significat, & quid illum monet?

ibid. B. C.

— quid poscit ab Antonio a Bergis? *ibid.* D.

— tantum ipsum possident litterarum lucubrationes,

ibid.

— Græca quædam transcribit, *ibid.*

— quid statuit videtur? *ibid.* E. F.

— Theologos, qui Græce nesciunt, perstringit,

ibid. F. 64. A.

— duo Scripturæ loca explanat, *ibid.*

— quid illi placet, & quid navat? *ibid.* C.

— quid molitur decernatque? *ibid.* C. D.

— quid e Jacobi Tutoris litteris cognovit? *ibid.*

— quid metuit? *ibid.* F.

— quendam juvenem notat, *ibid.*

— de Augustino queritur, eunusque infectatur, *ibid.*

65. A. B. C. &c. 66. B. C.

— ut & quendam juvenem fugitivum, *ibid.*

— pestis meum Aureliam concedit, 65. A.

— adjungit se Jacobi Tutori, *ibid.* C.

— quid deprehendit efficitque? *ibid.* D.

— quid vult ut Battum faciat? 66. A. B. C.

— quid Nicasio testatur, illumque orat? *ibid.*

D. E.

— quid poscit a Greverado Advocato? *ibid.* F.

— illius gratiam aucupari conatur, 67. A.

— cum illo mutuum benevolentiam inire vult,

ibid.

— incredibili ardore flagrat sibi animus Hieronymianæ

Epistolæ Commentarius illustrandi, *ibid.* B.

— Hieronymum ejusque scriptes summi laudibus extollit, *ibid.* B. C. D. E.

— quid præstare pollicetur in Hieronymo commen-

tando? *ibid.* E.

— ad tam arduum negotium quid opus esse videt?

ibid.

— cur Greveradum ad id maxime idoneum censet?

ibid. E. F.

— ad quid illum hortatur? *ibid.* F.

— quid illum monet oraturque? 68. A.

— Christiano Lubicensi quid commonitione judica-

vit? *ibid.* B.

— quid futurum confidit? *ibid.*

— quænam præcepta illi dat? *ibid.* B. C. D. &c.

69. A. B.

— quid Batto remittit? 69. C.

— quid sibi evenit? *ibid.*

— quid demeritis extremæ putat? *ibid.*

— obliviscendi artem optat, *ibid.*

— quid meditatur conficere? *ibid.*

— quid Battum rogat? *ibid.* D. E.

— vicem suam ipsius deplorat, *ibid.*

— tragediam atrocissimam Batto narrat, *ibid.* F.

70. A. B. C. &c. 71. A. B. C. &c. 72. A. B.

C. &c. 73. A. B. C. D.

— Luteriam pervenit, 73. E.

— adjunxit hospitium cum Augustino vetere ami-

co, *ibid.* F.

— vivit in litteris tenuit, *ibid.*

— quid poscit a Batto? *ibid.*

— quid sibi periculosum intelligit? 74. A.

— de quibus conqueritur? *ibid.*

— quænam sibi animo obversatur? *ibid.* B.

— ad quid scribit Batto? *ibid.*

— quid illum rogat? *ibid.* C. D. E.

— de Antisthe quodam queritur, 75. A.

— ad quid hortatur Guillelmum? *ibid.*

— quid obsecrat ut mittat? *ibid.* C.

— quomodo est apud nobilem quendam hominem

atque humanissimum Anglum? *ibid.* C. D.

— quid a Guillelmo petit? *ibid.* D. E.

— cur illi succenset? *ibid.* E.

— quare de victu honesto nulla est sibi sollicitudo?

ibid.

— quosdam inominatos perstringit, *ibid.* F.

— quid valere jubet? *ibid.*

— quid Guillelmum rogat? *ibid.* 76. A. B.

— quid nudet requirere a Gaguino? 76. C.

— quid ab illo poscit? *ibid.*

- Epimeni Scotisla esse cepit, *ibid.* E.
 quantum Scoti somnus inmensus est? *ibid.*
 Epimenidis somnum pliusquam fabulam esse puta-
 vit, *ibid.*
 quid somnasse Epimenidem existimat? 77. E.
 hunc in Scoto renatum afficit, *ibid.*
 quid adnuitur pro viris? *ibid.* F.
 quid Gricum monet? *ibid.*
 Theologiam unice semper coluit, *ibid.*
 in temporum suorum Theologos quosdam jo-
 catur & invehitur, *ibid.* 78. A.
 quid a Gargano poscit? 78. B.
 quid sibi opus est, & quid cupit? *ibid.*
 quid dicit de Medico quodam? *ibid.*
 quid vehementer iniquum ratum? *ibid.* C.
 cur Homeri partem ad Augustianum quemdam
 mittit? *ibid.*
 quid ab illo petit, & quid exspectat? *ibid.* C. D.
 quid ad Ludovicum mittit, & quid illum monet?
ibid. E.
 quid illum rogat? *ibid.* F. 79. A.
 quid accepit a Baiso? 79. B.
 gratissimus in Petrum Nothum, *ibid.* C.
 quale *Platonium* ab illo sibi emi vult? *ibid.*
 de pecunia jubet illum securum esse, *ibid.*
 ipsum rememoratur Abbas Berrineus, *ibid.*
 quid ei restatur? *ibid.* D.
 quid veretur? *ibid.*
 lingux Græcæ candidatus esse cepit, 80. A.
 quid non veteri debet? *ibid.* C.
 quomodo se dicit amatum? *ibid.*
 quid animo suo obversatur? *ibid.* D.
 quid sibi in vocis est? *ibid.*
 Tragediam atrocissimam narrat, *ibid.* D. E. F.
 81. 82. *ibid.*, 83. A. B.
 quæ nomina recenset? 81. D. E.
 mores sui temporis corruptissimos notat, 83. B. C.
 quid rogat Antonium a Bergis? *ibid.* C.
 Annam Bersilam, Principem Veranam, eximius
 laudibus ornat, *ibid.* E. F. 84. A. B. &c. 85. A.
 F. 86. A.
 Fortunam sibi adversam esse queritur, 84.
 B. C.
 quid se pudet? *ibid.* D.
 cur Ilesia sibi adeunda? 85. B.
 Doctoris nomen sibi imponendum, *ibid.*
 mores sui seculi ridet, *ibid.* C.
 cur leonem pellem induere vult? *ibid.*
 homines suæ ætatis carpit, *ibid.* D.
 cum quibus monitis sibi decertandum? *ibid.*
 quibus armis armandus? *ibid.* E.
 quid Annæ Bersilæ mittit? *ibid.*
 eum illum inter virgines ponere mavult? *ibid.* F.
 86. A.
 in quibus eam annuenerat vult? 86. A.
 quid ab illa poscit? *ibid.* B.
 villum a Petro Anglesbermo sibi donatum vehe-
 menter extollit, *ibid.* B. C.
 cui xenio *avistopus* aliquid pendere impense cu-
 pit? *ibid.* D.
 quam gratiam illi refert? *ibid.*
 totum se ei addicit, *ibid.* E.
 quid illi pollicetur? *ibid.*
 quid demitur? *ibid.* F.
 quid velit ut Barus statuat? *ibid.*
 purget se apud illum, 87. A.
 molis ab eo poscit & effugiat, *ibid.* B. C. &c.
 88. A. B. &c. 89. A. B. &c.
 quid cygisti sibi comparare, & quid contemnit?
 88. F.
 quid sibi evenire mavult? 89. A.
 tantum Hieronymum restituere molitur, *ibid.* B.
 sibi magni liberorum pecuniam, otium nullum, va-
 letudinem perstrinxit, *ibid.* D.
 quosdam perstrinxit, *ibid.* E.
 quid Ludovicum monet? *ibid.* F.
 ubi & ad quid abdidit se? 90. A.
 quid rogat Edmundum? *ibid.* A. B.
 quid ab illo scire cupit? *ibid.* C.
 quid illum monet? *ibid.* C. D.
 amarissimos Antonii Lutzenburgi, 91. C.
 Penitus remigrat, *ibid.*
 Disnam adoleverem laudibus efficit, *ibid.* D. E.
 quid rogat Antonium Lutzenburgum? 91. B.
 C. D.
 quid demitur? *ibid.* E. 95. A.
 quomodo sententiam suam proferre vult? 91. B.
 Jacobi Middelburgensis doctes eximius impense
 laudat, *ibid.* B. C. &c.
 ad quid illum hortatur? 94. A. B.
 quid monet de Epistola quadam? *ibid.* B.
 quid Petro Agodio significat? *ibid.* C. D.
 quid illum rogat? *ibid.* D.
 quid sibi concubavit Coletum? *ibid.* E.
 quid sibi non metuendum esse putat? *ibid.* F.
 quid sibi persuadere mavult? *ibid.*
 quid poscit a Coletto? *ibid.* 95. A.
 de quibus gratulatur eidem? *ibid.*
 quanto ardore propat ad sacra Litteras? *ibid.* B.
 quo animo se in Galliam recepit? *ibid.*
 quid ausus est aggredi? *ibid.*
 quibus litteris adificandis incumbit? *ibid.* C.
 cur Ovigens Opera evoluit? *ibid.*
 quid ad Coletum mittit? *ibid.*
 ad quid *Emendandum* conscripsit? *ibid.* D.
 quam a pangryico abhorrens? *ibid.*
 quo artificio usus est? *ibid.* E.
 quid monet Coletum? *ibid.*
 quid illum rogat? *ibid.* F.
 quid sibi elaborandum est? *ibid.*
 quid petit a Coletto? 96. A.
 cur se premicat prioris editionis *Adagiorum* suo-
 rum? *ibid.*
 quid de iisdem decreverit? *ibid.* B.
 quid in Græcorum bonis decerpit? *ibid.*
 quid expertus videt? *ibid.*
 quid cupit cognoscere? *ibid.* C.
 in familia Christophori Fischeri diversat,
ibid.
 ubi invenit Laurentii Vallæ *Annotaciones* in N.
 Testamentum? *ibid.* D.
 quid ingenterosum ratum? *ibid.*
 a quo instaturo deterretur? *ibid.*
 quosdam indoctos, quos Gostius vocat, *modera-*
tur, 97. E. 98. A. B. C.
 Grammaticam quanti xilum? 98. E.
 quid arbitratur admiraturque? 99. C. D.
 linguarum peritiam necessariam esse docet,
ibid.
 quid sentiat de veteribus Interpretibus? *ibid.*
 quosdam linguarum imperitos ridet, *ibid.* E.
 quam varie fuerit affectus, & unde? *ibid.*
 100. A.
 quales & quantos in Angliā amicos sibi esse do-
 cent? 100. A.
 quo animo sit erga illos? A. B.
 indolem liberorum Baptistæ cujusdam Lemopere
 extollit, *ibid.* B. E.
 quid de illis confidit? *ibid.*
 ex navigatione aliquid morbi contrahit, *ibid.* C.
 ad superos abesse fama dissipat, *ibid.*
 quid huic rumori debet? *ibid.* D.
 quantum sibi ardeat Gallia? *ibid.* 101. A.
 eum hæc sibi dulcissima? *ibid.* 101. C.
 cur feliciter cessatur sperat provinciam sibi
 patam de liberis Baptistæ insinuandum? *ibid.* E.
 quid petit a Thoma Linacro? *ibid.* F.
 quid Rogerio Wentfordo optat? 101. A.
 unde navigatio sibi fuit odiosa? *ibid.*
 cur Britanniæ desiderio tenetur? *ibid.*
 quid demitur sentitque? *ibid.* B.
 ob quid Canabrigia se subducere proponit?
ibid. C.
 quid se Cantabrigiam rediget? *ibid.* D.

- Erasmus* quid de Coieto gratulatur? *ibid.*
 quid policit a Thoma Hallesio? 101. D. E.
 quid monet rogatque Andream Ammonium?
ibid. E. F.
 festive ludit cum illo, 101. A. B. C. &c.
 pudore magna cum inopia commoveatur,
 101. D.
 cur maxime quidem? *ibid.* D. E.
 quid sibi non arrogat? 104. A.
 quid ingenuus foretur? *ibid.*
 quid sibi iucundum? *ibid.* B.
 quodnam carmen sibi placuit? *ibid.* D.
 quid illam delectat? *ibid.* E.
 quid illi precepit probatur? *ibid.*
 in *Panegyricis* Andream Ammonii quendam probat,
 quendam improbat, *ibid.* E. F. 105. A. B.
 quid eadem appetat? 105. B.
 quid ex Pacati litteris intelligit? *ibid.*
 ludit in fugam Gallorem, *ibid.*
 quid queritur? *ibid.* C.
 quid commentis Francisco eundem? *ibid.* D. E.
 quid rogat Ammonium? *ibid.* E. 106. B. C. D.
 quid policit a Thoma Moro? 106. A.
 quem Plutarchi librum vertit? *ibid.*
 habet quendam plus quam novam, *ibid.* B.
 quid maxime audire vult? *ibid.* C.
 quodnam votum suscepit? *ibid.* D.
 quid sibi honorificum & iucundum? *ibid.*
 Joanni Coieto multa debere profiteretur, *ibid.* F.
 quid de eodem credit & docet? *ibid.*
 ad quid coegit sua tenuitas? *ibid.*
 quid revocat in mentem Coieto? 107. A.
 quid de illo sentit? *ibid.* B.
 in illum gratissimus, *ibid.* C.
 cur cupit illum semoveri a mundanis negotiis?
ibid. C. D.
 ad quid illum hortatur? *ibid.* D.
 collationem Novi Testamenti absolvit, *ibid.* E.
 divum Hieronymum aggressus, *ibid.*
 quid demitur, videturque & audit? 108. A.
 iter sibi parum felix & incommodissimum, *ibid.*
 B. D.
 quid significabit succedatque? *ibid.* D.
 quid mittit ad Andream Ammonium, & quid ab
 eo petit? *ibid.* D. E. 109. A.
 quae sibi non placent? 108. E.
 quid sibi pergratum? *ibid.* F.
 cur se tenet Cantabrigiae? 109. A.
 ad quid sibi fervet animus? *ibid.*
 quid Andream Ammonium rogat? *ibid.* B.
 C. D.
 quid expectat a Baptista? *ibid.* D.
 quid rogat Gonellam, & quid illi pollicetur?
ibid. E.
 cur non adiit Coletum? *ibid.* F.
 cur Londinum redire vult? *ibid.* 110. A.
 quid Ammonio delectat? 110. A. B.
 quid ab illo scire cupit? *ibid.* B. C. 111. D.
 quando ad illum renigravit? 110. C. 112. D.
 quid praelegit, & quid suspicari vult? 110. C.
 quid Ammonio remittit? *ibid.* E. 112. C.
 quid ab illo policit expectatque? 111. A. B.
 111. D.
 quid optatur de precibus cuiusdam? 112. D.
 quomodo suam rancorem curavit? 113. D.
 cur Ammonio beatus? 114. A. B.
 quid expectat? *ibid.* F.
 acre bellum sibi fuit cum mendis Senecae & Hieronymi, *ibid.*
 quid ab Episcopo Dunelmensi accipit? *ibid.*
 quid Ammonium rogat? 115. A.
 ob quid illi gratulatur? *ibid.* B.
 quendam perstringit, *ibid.* A.
 cur Ammonii litteris breviter respondet? *ibid.* B.
 quid se potius cruciat? *ibid.* C.
 quid sentit de sua versutia? *ibid.*
 quomodo Ammonium depinxit? *ibid.*
 qualem se appellandum dicit? *ibid.* D.
 quid confit de bello mori cepto? *ibid.*
 quid veretur de Italia? *ibid.* E.
 quid sibi dolet, & quid de re quodet? *ibid.*
 quid policit ab Ammonio? *ibid.* E. F.
 quid Moro mandavit? *ibid.* F.
 cur non respondet carmini Ammonii? *ibid.*
 quid sibi imprecatur? 116. A.
 in Ammonium gratissimus, *ibid.* B.
 quid demitur? *ibid.* B. D.
 ob quid Londinum non se confert? *ibid.* C.
 cur plaris facit Joannem quendam? *ibid.*
 quam vitam vivit? *ibid.* E.
 quid dicit de Cantabrigia? *ibid.*
 quid acturus est? *ibid.* F.
 quid peccatur? 117. D. 119. B.
 quomodo Ulfewicum captat? *ibid.* 125. D.
 quid policit ab Ammonio? 117. D.
 quidnam sibi ipse est? *ibid.* E.
 quid poterat se remorari in Anglia? *ibid.*
 tacet se Britannus, *ibid.*
 quid de se sentit? *ibid.*
 quid putat officii sui esse? 118. C.
 ubi se commemoratum arbitratur? *ibid.*
 cur in Angliam se totum transfecit? *ibid.*
 quid testatur Cardinale Nuncienti? *ibid.* F.
 quid sibi non potest non dolere? *ibid.*
 quid Janni Baptiste offerre vult? 119. C.
 quid leonit de bello Lacinia de *Astrologia*? *ibid.*
 C. D.
 quo officio sanctus est? *ibid.* D.
 quid animadversus? *ibid.* E.
 in quosdam iterachatur, *ibid.* F.
 de quo laborat? *ibid.*
 quid dicit de auriga suo? 120. A.
 cur a risu temperare non potest? *ibid.*
 quid sibi placere cepit? *ibid.* B.
 cur nullo infuturum non dignus sibi videtur?
ibid.
 cuinam succenset? *ibid.*
 quo nomine Haereticus iniquus? *ibid.*
 pro quibus gratiam habet Ammonio? *ibid.* C.
 quid sibi parandum? *ibid.*
 cur xdes Montjoyce sibi vivendum? *ibid.*
 quid rogat Ammonium? *ibid.* D. E. F.
 cur *de armenopum* ad illum mittit? *ibid.* E.
 quid parat, & quid queritur? *ibid.*
 cur suae valetudini nihil emendum? 121. A.
 quid sentit de sua fortuna atque Ammonio? *ibid.*
 C. D.
 cur amat Ammonium & Episcopum Wintonien-
 sem? *ibid.* E.
 quid optat ac vult? *ibid.*
 quid maxime odit? *ibid.* F.
 quomodo alius cum Ammonio? *ibid.*
 quid ab illo policit? *ibid.* 122. A.
 quidnam in pultrina sibi sedandum? 122. A.
 quid testatur Ammonio? *ibid.* B.
 quid eundem monet? *ibid.* B. C.
 quo evolare molitur, & quid ipsum retinet?
ibid. D.
 quid sibi dolet? *ibid.* D. E.
 quid se promittit? *ibid.* E.
 quid cupit cum Ulysses? *ibid.*
 quid rogat Adolphum Principem Verianum?
ibid.
 quid cognovit? *ibid.* F.
 cur getit se patrie restituere? *ibid.*
 sibi sunt in Britannia complures amici, 123. A.
 ob quid propemodum exilictus fuit? *ibid.*
 quid demurari solet? *ibid.* B. C.
 bellum & gravissima ex eo mala graphice depin-
 git, *ibid.* D. E. F.
 quid sentit de Principibus? 124. A.
 quid optat, & quid resignare vult? *ibid.* F.
 de quo non dubitat? 125. A.

- Enghen quo equo donabitur ab Ammonio? *ibid.* B.
 — cur venio sibi male cecidit? *ibid.*
 — quid se pœnituit? *ibid.* D.
 — quid monet Ammonium? *ibid.* D. E.
 — cui sibi cum illo circumspiciendus agendum? *ibid.* F.
 — quid illi testatur? 126. A.
 — in quos pœnitentem agere maluerat? *ibid.*
 — quid intelligit ex literis Bovilli? *ibid.* B.
 — quid agnoscit, excolatur, & opatur? *ibid.* C.
 — Lovani hyematurus est, *ibid.*
 — ob quid gaudet? *ibid.*
 — quosdam in Anglia Theologos acriter infestatur,
ibid. C. D. E. F. 127. A. B. &c. 128. A. B. &c.
 129. C. 130. A. B.
 — quid deprehendit factum in quibusdam Commen-
 tariis? 127. B.
 — quid absurdum non arbitrat? *ibid.*
 — qualem dilectum proponit? *ibid.* C.
 — novam editionem non prœdit, sed veterem pro
 virili restituit, *ibid.* D.
 — recognoscit modo professum aut corrigi aut ex-
 plicat, *ibid.* F.
 — Fabrum in communem invidiam vocare non ani-
 mus est, *ibid.*
 — nec passim mutat, nec omnino operatur, in in-
 terpretandis Scripturis, 128. A.
 — ubi & quomodo ostendit quosdam Patres esse la-
 psos? *ibid.* B.
 — quid monet nonnullos Theologos? *ibid.* B. C.
 — quid subtilissimum arbitrat? *ibid.* B.
 — quæ annotavit, & cur? *ibid.* C.
 — multos honorifice nominat, qui suam Editionem
 N. Testamenti comprobant, *ibid.* E. F. 129.
 A. B.
 — de se modeste sentit, & cur? 129. C.
 — Basilicæ agit, *ibid.* E.
 — quid non addubitat? *ibid.*
 — quid nec primum nec temere aggressus est? *ibid.*
 — cur non pœnitet se iurum vigilatum? 130. B.
 — quosdam Theologos notat, *ibid.*
 — labores suos omnibus esse frugiferos cupit,
ibid. C.
 — præmiū summum ab ipso Christo exspectat, *ibid.*
 — quid se consolatur? *ibid.*
 — quid sperat futurum, & quid præfigit? *ibid.* C. D.
 — cur de suo seculo queri non potest? *ibid.*
 — scriptis suis nemo hæcenas detraxit, *ibid.*
 — nonnullos acriter perstringit, *ibid.*
 — quod Bovilli institutum probat? *ibid.* E.
 — quid eodem gratulatur? *ibid.*
 — uno puero plus satis est sibi, *ibid.*
 — quid Bovillum rogat? *ibid.* F.
 — quid Coletio mittit? 131. A.
 — quid requirit in præceptore? *ibid.*
 — quid Coletio significat? *ibid.* B.
 — Basilium in Elaium veterere cepit, *ibid.*
 — quid exhibebit & experietur? *ibid.* C.
 — quid sibi decretum est? *ibid.*
 — quid a Coletio petit? *ibid.*
 — in absolvenda Cypia sua totus est, *ibid.* D.
 — quid exoptat finire? *ibid.*
 — cur cum Socesillis non admodum dimicat? *ibid.* E.
 — ob quid a Basilio ventendo alienatur suus animus?
ibid.
 — de qua re gaudet? *ibid.* F.
 — cur serio Diogenem agere vult? *ibid.*
 — ob quid de Croco scripsit Coletio? *ibid.* 132. A.
 — quid eodem declarat? 132. A.
 — quid admiratur ab eodem dictum? *ibid.* B.
 — quid dicit de sui mendacitate? *ibid.* C. D.
 — paupertatem fortiter ferre assuetudine vult, *ibid.* D.
 — quo nomine fortunam suam odit? *ibid.*
 — cur non licet dissimulare inopiam? *ibid.*
 — cur minus sibi non rejiciendum? *ibid.* E.
 — colloquium cum quodam non infirme opinionis
 magistro narrat, *ibid.* 133. A.
 — quid patet de sua felicitate? 133. A. B.

- Præbendam in pensionem ante consistere, *ibid.* B.
 — quid facere emittit? *ibid.*
 — quid rogat Ammonium? *ibid.*
 — quid male se habet? *ibid.*
 — invenit in suos, *ibid.* C.
 — ad quid hortatur Ammonium? *ibid.* D.
 — quid precatur Gerardo Noviomago? 134. D.
 — cur Lovanium transcurrit? *ibid.*
 — ob quid Philippo Pœfeli gratificari ex animo cu-
 pit? *ibid.* E.
 — sulcis officia hauri molitur valet, *ibid.* F.
 — quid poscit a Gerardo Noviomago? *ibid.*
 — quando Musi & amici vacare animus est? *ibid.*
 — cor ner periculossimum suscepturus est? 135. A.
 — quid certum pollicetur? *ibid.*
 — quid Petro Agidio promittit, illamque rogat?
ibid. B.
 — suum *Proteritum* opus paravit & egregie locu-
 pletavit, *ibid.*
 — quid sibi cum Francisco Bibliopola convenit?
ibid.
 — lucello non magnopere commoveatur, *ibid.*
 — quid absoluturus, & quem emendaturus? *ibid.* C.
 — quando sua *Proterbia* Petro Agidio misit? *ibid.*
 — quæ de re certior fieri cupit? *ibid.* D.
 — complurimos Plutarchi libros verius, emendato-
 que remittit ad Agidium, *ibid.*
 — ob quid diutius in itinere commoratur? *ibid.* E.
 — sua trajectio qualis fuit? *ibid.*
 — quid agere se habet? *ibid.*
 — quid petit ab Agidio? *ibid.* F.
 — illius sententia quæ? 136. A.
 — quid demittit? *ibid.*
 — quid monet Agidium? *ibid.* B.
 — quid sibi gratissimum fuit? *ibid.*
 — qua de causa navigationi se non committit?
ibid. B. E.
 — quid rogat Linacium? *ibid.* C. D.
 — de qua re gaudet? *ibid.* D.
 — cur amat Coletii animum? *ibid.*
 — quas Epistolas edit? *ibid.* E.
 — quid poscit ab Ammonio? *ibid.*
 — quantum sibi atrox superior Germania? *ibid.*
 — cur ædes Ammonia non semel adiit? *ibid.* 137. A.
 — quid dicit de sua trajectione? 137. A.
 — quantum animo pensentis dolentem, & unde?
ibid.
 — ubi & quocum agit? *ibid.* C.
 — Germaniam adiutus est, *ibid.*
 — quid precatur? *ibid.*
 — de quo non dubitat? *ibid.* D.
 — Bruxellam reveritur, ibique hybernaturus est,
ibid. D. E.
 — cur animus a Lovanio est alienior? *ibid.* E. F.
 — pœudo-Theologos quosdam perstringit, *ibid.* F.
 138. A.
 — quid receperit a Pacato? 138. A.
 — quomodo collaudat librum Zassii? *ibid.* E.
 — quid dicit de ejusdem dictione? *ibid.* F.
 — quid vult ab eodem fieri? 139. A.
 — quo tempore eundem videre naut? *ibid.* E.
 — quid ad eundem mittit? *ibid.*
 — quid eodem precatur? *ibid.* F.
 — cui officium perdere non est animus? 140. B.
 — quid putat de suis literis? *ibid.* D.
 — quodam argumentum agnoscit Wensfordi in se
 benevolentiam? *ibid.* E.
 — quid suæ sanæ magni interese arbitrat? *ibid.* F.
 — quid edit cane pejus & angue? *ibid.*
 — quomodo dives est? *ibid.*
 — quid amplectitur & osculatur? 141. A.
 — quid operatur Wensfordo? *ibid.*
 — quocum vivere potest, idque liberius? *ibid.*
 — cuius rei se pœdit? *ibid.*
 — quod opus perit, & quod cessaturus?
ibid. B.
 — ob quid devoret suæ litteralæ? *ibid.*

Erasmus qua de causa non repeteret Cardinalem Grima-
num? 141. C.
— quomodo se excusat apud eundem? *ibid.*
— quid se in Britanniam vocat? *ibid.*
— hanc insulam patriæ vice sibi adoptat, ac sen-
tentiæ suæ sedem delegat, *ibid.* D.
— strenuus pecuniarum contemptor, *ibid.*
— quantum auri vitæ animo concepat? *ibid.*
— quid verebatur, & cur? *ibid.*
— ob quid nunquam relicurus erat Romam? *ibid.* E.
— cur non possit non tangi ac discruciat illius urbis
desiderio? *ibid.* F. 145. C.
— animo suo eximere illius urbis desiderium nulla
prius fortuna potest, 142. A.
— quid dicit de fortuna, quæ sibi contigit apud Bri-
tannos? *ibid.* 145. A.
— quid compertum habet, & unde? 142. B.
— quis in causâ postsumus fuit, quominus porre-
re queat aditæ Britannicæ? *ibid.* C.
— ob quid acris Romæ desiderio trillatur animus?
ibid. E.
— a quo tempore & quo comite iter ad hanc urbem
adornat? *ibid.*
— Basilicam usque procedit, ibique octo mensis
commoratur, *ibid.* F. 146. B.
— quæ res in hac urbe ipsum remoratur? *ibid.*
— quid & quantis vigiliis molebatur? *ibid.*
— quid in Hieronymo emendando & edendo præ-
stiterit? 143. A. B. & c. 145. F. 146. A. B. 153.
E. F. 154. A.
— quoniam offendit accendit ad optimam Operum
Hieronymi editionem procurandam? 143. C.
— ad quid Theleo quopiam sibi opus fuit? *ibid.*
153. E.
— quid rogat Cardinalem Grimum? 143. D. E.
— quid sibi visum est vehementer congruere? *ibid.*
E. 146. C.
— quomodo Cantuariensis memoriam cum Leonis
laudibus copulaturus? 143. F.
— quoniam Opus edidit, & quodnam aliud emissu-
rus est? 144. A.
— quinam libellus est in manibus, & cui deservire
illum? *ibid.*
— quoniam commentarios revocabit in manus?
ibid. B.
— quid sibi decretum est, & unde nullus labor ab in-
stituto detererebit? *ibid.*
— Joannem Reuchlinum contra quosdam defendit,
ibid. B. C. D.
— quando se videlicet Roma? *ibid.* E.
— Christo se totum addicit dedicatque, *ibid.*
— ob quid siluerunt suæ literæ? *ibid.* F.
— quo ire gestum est eundem? 145. A.
— qua cupiditate ardet ipse? *ibid.*
— cur sibi videtur quovis infortunio dignus? *ibid.* C.
— quid pollicebantur amici in Angliâ? *ibid.* D.
— quanti facit libertatem? *ibid.*
— quid animo conceperat? *ibid.* E.
— quid somniabat? *ibid.*
— quid de se dicit? *ibid.*
— cur amicos incurrere nolit? *ibid.*
— unde totus accingitur ad litterarum mania?
ibid. F.
— quoniam Opera emissa? *ibid.*
— quando & cur Italiam repetere vult? 146. C.
— unde nullius laboris se piguerit? *ibid.*
— quid rogat Cardinalem Georgianum, & quid illi
pollicetur? *ibid.* D. E.
— quid absurdum putat? 147. A.
— quid Ammonio significat, & quid ab illo petit?
ibid. B. C. D.
— quid dicat de quodam malo genio sibi exorip?
ibid. E. 148. C. D.
— quid poscitur Gonello? 147. E.
— quid destinatum facere? *ibid.* F.
— de equo sollicitus est, 147. E. 148. A. B.
— quoniam Opus absolutum, & quid ei adiecit?
148. B.

— quid se consolatur? *ibid.* D.
— quid perdidit, & ubi naufragium fecit? *ibid.* F.
— unde somno non confirmatur, sed alacrior & ar-
dentior ad libros redit? *ibid.*
— quodnam Opus edit? *ibid.*
— quid male se habet? 149. A.
— quid rogat Gonellum? *ibid.* B.
— quid demitur, & quid audire capit? *ibid.*
— unde sibi vehementer gestum animus? 152. E.
— quid sibi visum est fieri posse? *ibid.* F.
— quid fecit de edendo Hieronymo? 153. B.
— quinam ad illud opus adhortantur ipsum? *ibid.* B.
C. D.
— quid sibi pulchre victus convenire? 154. E.
— quid Leonis X. consecrare cupit? *ibid.* F.
— quem fructum ex suis laboribus expectat? *ibid.*
— quid precium exdem Pontifici? 155. A.
— ubinam de se mirum desiderium? *ibid.* D.
— e quibus laboribus se explicuit? *ibid.* E.
— libellum suum de *Præceptis* insinuando cui offerre cu-
pit? *ibid.* F.
— quo consilio litteras reliquit Antuerpiæ? *ibid.*
— Montjoieum arcem adit, *ibid.*
— ob quid quæpiam in Angliam transmissurus?
ibid. 156. A.
— ubi & a quibus expectatur? 156. C.
— quæ res nomen suum æternæ memoriæ seculo-
rum consecrabit? 157. E.
— non parum splendore adjungit Britannicæ, *ibid.*
— de Roma repetenda consultat, *ibid.* F.
— quo nomine commoratur ab affectibus Cardinalis
Georgiani impetrare potuit? *ibid.*
— a quibus se in Britanniam invitatum dicit? *ibid.*
— quale monumentum erexit Hieronymo? 158. B.
— ex quo abunde felix sibi videbatur futurus? *ibid.* D.
— quid summum, & quid huic proximum censet?
ibid.
— a quo nulla itinerum pericula se deterere potuis-
sent, & unde? *ibid.* E.
— quoniam ipsum in patriam reversum retinet? *ibid.*
— in cuius ditione natus? *ibid.*
— cui quondam & notus & clarus? *ibid.*
— quid certis argumentis compertum habet? *ibid.* F.
— quid perspicit, & quid cupit? 159. A.
— qua de re non dubitat? *ibid.*
— quid uni Leonis X. benignitati debere mavult?
ibid. B.
— quid sibi officii erit adniti? *ibid.*
— quid præstitit in edendo N. Testamento? *ibid.*
C. D.
— ad quid semper paratus est? *ibid.* D.
— quid Romam misit, & quid mitteret? *ibid.*
— quo in opere non detingitur unquam, & cur?
ibid. E.
— unde præconium Leonis X. Operibus suis manda-
turus est? *ibid.*
— cur illius Pontificis exemplum in posteros tran-
smittere vult, & unde hoc efficiet? *ibid.* F.
— quid eidem precatur? *ibid.*
— apud quem commoratur, & quomodo tractatur?
160. A.
— narrat quomodo in magno periculo fuit, *ibid.*
A. B. C. D.
— quid voret divo Paulo? *ibid.* C.
— unde Gandavi dies aliquot commoratur, & quas
hic offendit? *ibid.* D.
— Principem Venientem salutat Bergis, *ibid.* E.
— unde sollicitus eundem offendit? *ibid.*
— qua de re eundem admonet? *ibid.*
— Basilicam quo tempore venit? *ibid.*
— inclusus æstuans Germanicus quid curat edon-
dum, & qua ratione? *ibid.*
— apud quos in Italia celebratur? 161. B.
— suam Capiam ac Aloriam quanto affectu comple-
ctuntur docti? *ibid.*
— sus modestia deprædicatur, *ibid.* C. D.
— quomodo vivit & vultus est? *ibid.* D.

Erasmi unde illustravit Christum? ibid.

quem nodum dissolvere rogatur? 161. E.

quantum ad hunc solvendum impellere debent?

ibid.

quid demiratur in Kirhero? 163. A.

in Maternum hospitium suum officiosissimus? *ibid.*

quid annotabit, & quid tibi non probatur? *ibid.* B.

que non sunt, ut pluribus respondeat? *ibid.*

ob quod Cantabrigia fuga, & cur huc repetit?

ibid. D. E.

de quo tibi gratulari debet? *ibid.* E.

unde plenus cognovit Thomæ Eboracensis in se

lavorem? 164. B.

quomodo dimitti a Principe suo optat? *ibid.* C.

pro quo, & quibus semper debitum testatur?

ibid.

periculose & gravissime cum calculo conficitur,

ibid.

hoc morbi se debere cervicis suspicatur, *ibid.* D.

Medicus, & Pharmacopola, carnifices & in-

trusus vocat, *ibid.*

quantum ab ingratitude abhorreat? *ibid.* E.

quid optimum iactu iudicat? *ibid.*

quid, apud quem, & de quo queritur? 165. A.

confiteris sua cur se non commendat? *ibid.* B.

pro vini cavebit, ne dissidui accessu sit, *ibid.*

quid summa lenitate fecit? *ibid.*

unde Christum sibi intum impetratur? *ibid.*

falso tradit hæreticum non posse ferre, *ibid.*

qualem sortem amittit? *ibid.* C.

Præbendam vertit in pensionem, *ibid.*

otus ratio sibi prior, quam pecunia, *ibid.*

unde merito amat Ludovicum Bærum? *ibid.* D.

cur nihil secum esse invidue dicit? *ibid.*

qua ratione adiuvat publicis studiis? *ibid.*

quibus liberis incedere videtur, & ob quid?

ibid.

quomodo proficere studiis cupit? *ibid.* E.

quodnam solatium habet? *ibid.*

quod inodiosum aut impugnable detestatur? *ibid.*

quid a Ludovico Bæro petit? *ibid.*

in Episcopum Basiliensem graatissimus, *ibid.* F.

amicos omnes amico fecit circumferre, *ibid.*

quorum rerum memor? 166. A.

quid sibi voluptati fuit? *ibid.*

quorum candorem novit? *ibid.*

quid non molestie fert? *ibid.*

quid adhiatus est in N. Testamento edendo?

ibid. B.

unde Watfoni animum inagropere probat, ut &

illius mores? *ibid.*

quid sibi nunciatur? *ibid.* C.

cur aliquot dies desider Londini? *ibid.*

gratum se præbet, quantum potest, Leoni X.

Pontifici, *ibid.* E. F.

quid manibus pedibusque sibi adscribam? 167. A.

quid dissolium esse vider, & multo etiam dis-

solius? *ibid.* A. B.

cur vitam sibi longiorem optat? *ibid.* B.

quam felicitatem sibi gratulatur? *ibid.* C.

quænam bona reliquum in auspiciis consiliisque

Leonis X. Pontificis videt? *ibid.*

quid eadem Pontifici precatur? *ibid.* D.

quid iustia verum suade compert, & unde?

168. B.

quid mirari desinit? *ibid.*

quas provincias gloriâ sibi irradat, & quærâ?

ibid. F. 169. A.

quid sibi honorificum, splendendum, & fortuna-

tum? 169. E.

qua ratione evocandus in Franciam? 170. D.

qua de re statuet, & ad quem scribet? *ibid.*

quot Guillelmos sui studiosos habet? *ibid.* E.

quam rem gratam & prædicabilem sibi putat?

homo iocæ ac leporibus concretus, 171. A.

unde & quantum distrahunt? *ibid.* D.

quo morbo graviter laborat? *ibid.*

suum officium Petro Vicerio offert, *ibid.* E.

studium piamque animum Thomæ Grei quæræ,

pere excohibetur? *ibid.*

de quo eodem gratulatur? *ibid.*

cur epistola conjungat Thomam Græcum & Pe-

trum Viteriensem? *ibid.* F.

Epistolam Budæi summo opere extollit, 172. A. B.

suum nomen in eruditum albo non perit,

ibid. C.

quantum inter Budæi amicos numerari solent?

ibid.

unde ejusdem ingenii iactantissimas ac pere divinas

opes percipit? *ibid.* D.

Italice multum favet plurimumque tribuit, *ibid.* E.

quo animo non omnino infortunatus sibi videtur?

173. C.

quid exoptat auguraturque? *ibid.*

cur non alium sibi patronum optat quam Ro-

deum? *ibid.*

quid sibi cum eodem simile aut asine? *ibid.* D.

quid sentit de collatione ab eodem instituta?

ibid. E.

quid censet de his qui ei plus nimio tribuant, ac

de illis qui ei nihil minus adstant? *ibid.* F. 174. A. B.

quo nomine amat Budæum? 174. B.

quid sibi videtur posse proficere? *ibid.* C.

unde aliquid scribere audeat? *ibid.*

quinam ei animos ad scribendum adiciunt?

ibid. D.

quantum gaudet conferri cum Budæo? *ibid.* D. E.

quantum Penia uxor sibi inest, episcopi pelles

Eucha adunata? *ibid.* E.

quoties magno sensu voluptatis penemur mi-

nus suis? *ibid.* F.

quam præcipuum felicitatis partem esse docuit?

ibid.

quantum Budæi eloquentiam amat suspicere?

ibid. 175. A.

quid non ignorabat, & quid metuebat? 175. A.

quid non dubitabat scire, & unde? *ibid.* B.

quocum confingere non constabat? *ibid.*

de se modeste sentit, *ibid.* C.

quænam sibi videtur maxima? *ibid.* D.

quodnam orationis genus existimat augustissimum?

ibid.

in Cheladibus suis quid fecisse videtur? 176. D. E.

quid optat commone sibi esse cum Budæo?

ibid. E.

suarum Cheladum ratio quæ? *ibid.*

quid sibi iniquum placet? 177. C.

quid semper adhiatus est? *ibid.*

quam orationem magis affectavit? *ibid.*

quantum tribuit iudicio Budæi? *ibid.* D.

quam orationem non amittit, & quam optat?

ibid.

cur utrinque male audit? *ibid.* E.

quomodo ditionem temperat? *ibid.*

Minervam suam malignam esse sentit, *ibid.* F.

qua sapientia utitur? 178. A.

quid optat ut sibi usque veniat? *ibid.* B.

eadem fere ætate est, qua Budæus, *ibid.*

stylum suum quæ res facit deteriores? *ibid.* B. G.

adagis quomodo uti solet? *ibid.* E.

in quo a Criticis reprehensus? *ibid.*

pro Jesu immodicus esse cepit, *ibid.* F.

cur melius adagis reject? 179. A.

quænam cavillari libat veritas quam amantissimus?

& cur? *ibid.* A. B.

doctes moresque Budæi miris laudibus effert, *ibid.*

B. C. D.

quot Scriptores minus fert? *ibid.* C.

quid est suæ mediocritatis? *ibid.* D.

sibi propositum est ut docere, nec perferre,

ibid.

ad quid adhibebit synagoga? *ibid.* E.

pro quo gratiam habet Budæo? *ibid.*

quam Decorum vitam vocat? *ibid.*

Erasmus cur peribena accipit conditionem a Budæo oblatam? 180. A.
 unde Deloio scribere ausus est? *ibid.*
 qua ratione a scribendo detererri poterat? *ibid.* B.
 unde ad crudelis Budæi epistolæ rescribere ad-
 chus? *ibid.*
 quantum favee gloriæ Budæi? *ibid.*
 famæ pene latur est, *ibid.*
 ob quod libenter ad Budæum scribit? *ibid.*
 quomodo suo succo tinctus ac se ipsum pascit?
ibid. C.
 unde salarium sibi promissum, ac Præbenda da-
 ta? *ibid.* C.
 que res animam suam a lateris avocasset?
ibid. D.
 quorum improbitate tantum non lapidatus est?
ibid.
 unde quorundam conspectus partem lætus, par-
 tem tristes ipsi fuit? *ibid.*
 cur cupit Epistolæ Budæi legi ab omnibus erudi-
 tis? *ibid.* E.
 plagiariorum perstringit, *ibid.* F.
 quid non est sui ingenui? 181. A.
 quid sibi cumprimis gratum fuit? *ibid.* C.
 ob quod cruciatur, simulque exultatur? *ibid.*
 C. D.
 Italos quosdam carpi, defendendique Budæum, *ibid.*
 D. E.
 ipsum complures dies afflixit pirata, *ibid.* E.
 a peste vix post mentem revixit, *ibid.* F.
 quamquam Opera cæ sua officina felicibus avibus
 profecta? 182. C.
 quot quantique nominibus Budæo debere pro-
 fiteatur? 183. A. B.
 amicorum suorum numero quam additi? *ibid.* B.
 utrum ne felicem se dicat, an infelicem potius,
 & cur? *ibid.* C.
 quosdam crassulos & amulos Theologos novit,
ibid. D. 187. F. 188. A. B. C.
 a Nicolao Beraldo benigne comiterque habitus
 Auréliæ, 189. E.
 ejusdem dotes moreque summis laudibus extol-
 lit, *ibid.*
 quamquam lex sibi placet? *ibid.* F.
 cor *Laurem* ad Budæi literas respondeat oportet?
 184. A.
 Christianissimi Regis animum merito probat ut-
 que exultatur, *ibid.* B.
 unde Budæi consilium feliciter fore iudicat? *ibid.* C.
 qua ratione non est alienus & externus a Gallia?
ibid. D.
 Guilielmus sibi amicos atque charos recenset, *ibid.*
 D. E. F.
 quid ex Oratore Gallico cognovit? *ibid.* F.
 de quo valde gaudet? 185. A.
 quodnam vitæ genus sibi non omnino displiceret?
ibid. B.
 ob quod multum debere Francisco I. profiteretur?
ibid. F.
 quantum ingenii & eruditionis vim, quantumque
 eloquentiæ sibi adesse optat? *ibid.*
 quid precatur sperare? *ibid.* 186. A.
 quot felices ac beatos prædicat? 186. B.
 cuius honoris usura fruatur? *ibid.*
 quid non dissimulabit nec obliviscetur unquam?
ibid.
 quid gratulatur Ludovico Canellæ, & quid in
 illo probat? *ibid.* D.
 pro qua re gratiam eidem habet maximam? *ibid.*
 cuius opera adfuit est in amuletum Catholicis
 Regis Caroli? *ibid.* E.
 eum non admodum vitæ avidus? *ibid.* F.
 ob quod aliquantisper rejuvenescere libet? *ibid.*
 187. A.
 quid successuum confidit, & unde? 187. F.
 cuius operis infamam partem sortitus? 188. A.
 qua fiducia illud ipsum suscepit? *ibid.*

quid in ipsum vociferantur nonnulli apud Anglos?
ibid. C.
 quosdam Christianos perstringit, 189. A. C.
 quid optat, & qua via id huius posse existimat?
ibid. B.
 quid rogat Fabritium Capitonem? *ibid.* C.
 quid mittit ad Thomam Morum, & quid ab eo
 petit? *ibid.* D. E. 190. A.
 ob quid non sibi vacat agrotare? 190. B.
 quid monet Petrum Ægidium? *ibid.*
 cur bellum in Gallias movere non cenet? *ibid.* E.
 quid consiliarius docuit? *ibid.*
 editioni carminis Gaius Vellit faveat qui pos-
 set? *ibid.* F.
 quos propius inspicere & nosse cupit? 191. A.
 unde multo minus se infelicem fore dicit? *ibid.* C.
 quam gratissimus in Ammonem? *ibid.*
 quomodo responsum Regi Galliarum? *ibid.*
 quamquam ambuit, ut *Loranum* commigret?
ibid.
 unde nonnulli indignatur occupationibus Ammo-
 nis? *ibid.* D.
 Maturum cultor primariorum & veluti assues in-
 comparabilis, 192. B.
 in quo Transilpinus ac Cissalpinus omnibus palmam
 præcipit? *ibid.* F. F.
 ob quid in Galliam non venit? 193. D.
 quos fautores apud Regem Catholicum virtus sua
 sibi comparavit? *ibid.*
 quam gratum debet Stephano Ponchero, &
 quosdapi nomine? *ibid.* E.
 animi nequaquam ingratus esse dicitur, *ibid.* F.
 a quibus alienus semper & averfus, 194. A.
 quantum amœcillat omnes Interaneæ palestræ
 athletas? *ibid.* C.
 qualis prædicatur ab Amorbachio? 195. F.
 quid peregrisse dicitur in exilium N. Testamenti?
 196. C.
 quid ex Petro unoculo cognovit? *ibid.* F.
 cuius petras se totum deum dediturque? *ibid.*
 quam rem se dignum ac Bonifacio pergratum fidu-
 rin? 197. C.
 quid se melius deest aut exprimit? *ibid.* F.
 quid rogat Thomam Morum? 102. E. F.
 quam in rem locutus exultat? *ibid.* F.
 ob quid se adiungit Tonstallo? *ibid.*
 quid pollicetur Moro, & quid curavit? 103. A.
 quale cubiculum Brunellus nactus? *ibid.* B.
 quid rogat Petrum Ægidium? *ibid.*
 cuius gratia & a quo evocatur? *ibid.* D.
 suum utrum cum nullo Episcopatu permutaturus,
ibid.
 quorum se commiserat? *ibid.*
 quid monet Ægidium de studio? *ibid.* F. 104. A.
 præceptis bene ac tranquille vivendi eidem dat,
 104. A. B. C.
 quid se præstare æquum est? 105. A.
 quoniam negotium sibi non parvum exhibuerunt?
ibid. B.
 quo nomine notavit Budæum? *ibid.* D.
 quomodo officium inter amicum & emendatorem
 temperavit? 106. A.
 suam Minervam qualem esse dicitur? 107. C.
 quomodo copulavit Sierum & Paulus, necnon
 Libanum cum Eleusium? 108. C.
 unde thema mutari non dubitavit? *ibid.* D.
 ubi primarium locum obtinere dicitur? 109. D.
 quam medicocritam temperet? *ibid.* E.
 quid ex dialogo Budæi cum Deloio intelligere
 poterit? *ibid.* F.
 quid ipsum frangi, & quid circumcisorem facit?
 110. B.
 quid ipsi exemit omnes gloriæ stimulos acutissi-
 que? *ibid.*
 quantum odit Peniam conjugem, amasque ejus
 pelicem Euliam? *ibid.*
 ob quid manca sui penas datur? *ibid.* C.

Erasmus quantum styli puritate & ingenii amenitate
omnium panda emeruit? *ibid.* E.
— quomodo possidet Delonum & Ruzum? *ibid.* F.
— unde se beatum dicit, & cujus litera reficitur?
212. D.
— festive jocular cum Budæo, *ibid.* E.
— quid parum civile putat? *ibid.*
— cui omni serendo prout imparem se esse videt?
ibid.
— quid dicit de sua Penia? *ibid.* F.
— unde sibi multum negotii exhibuerit epistola Bu-
dæi? *ibid.*
— quid protinus agnoscat ridetque? 213. A.
— quid de suis Operibus sentiendum putat? *ibid.*
— unde non tam reprehendi quam laudari meretur?
ibid. B.
— quid ne tantulum quidem se commoveret? *ibid.* C.
— quid æquissimo animo libenterque positurus? *ibid.*
— quibus in rebus philosophari sibi cordi est? *ibid.*
— unde contemptissima se non refugium dicit?
ibid. D.
— quid rogat Budæum? *ibid.* E.
— quid iudicat de libro quodam Trepezuntii?
ibid. F.
— ubinam τὰ ἐν ἑσπερίαις διὰ τὴν magis quam leges,
& quid apud hunc non reperit? *ibid.*
— unde sit laudis sibi esse confes? 214. B.
— Budæum summo opere laudat, *ibid.* C.
— quid eadem precatur? *ibid.*
— quo animo se semper fuisse dicit? *ibid.* E.
— quid sibi parum humanum videtur? *ibid.*
— quid sibi vehementer molestum, & unde fortu-
nissimum? *ibid.*
— qua de re queritur? *ibid.* F.
— quibus omnia se debere sentit? *ibid.* 215. A.
— assidue pene perpetuus laborat, jamque palliat vi-
x *χρηματίζων*, 215. A.
— unde Budæum felicem prædicat? *ibid.* B.
— quanti faciat ejusdem Opera? *ibid.*
— inter quos Auctores eundem testem adducere non
se piget aut pudet? *ibid.* C.
— ob quid de ejusdem ingenio pronunciare non au-
det? *ibid.* E.
— quid videre videtur, cum ejusdem Opera legit?
ibid. F.
— quid φασεσθαι esse putat? 216. C.
— quid videt probatque? *ibid.* D.
— quid non satis potest conjectare? *ibid.*
— quid minus inopubum arbitrat? *ibid.* E.
— quid vere perpexisse se credit? *ibid.*
— ad quid hortatur Petrum Ægidium? *ibid.* F.
217. A.
— quid eidem promittit? 217. B.
— suam felicitatem munimere quid non poterit?
ibid. C.
— sibi non desunt nec deerunt doctissimi & optimi
patroni, *ibid.*
— ipse sibi abunde de parvorum & semper suorum vic-
tor gloriosus, *ibid.*
— quid sibi ammonioque precatur? 218. A.
— quoniam sibi favere dicit? *ibid.* A. B.
— quid rogat Ammonium, & quid ipse præstabit?
ibid. C.
— unde fortunissimus prædicatur? *ibid.* D.
— in qua re plane benevolam & verum se ostendit
amicum? 219. C.
— sibi animus est Iliam petere, 220. B.
— cur sibi non datus maligna esse potest fortuna?
ibid. C.
— unde nullum in se beneficium hæctenus proveni-
re? *ibid.*
— a Canonico Toescenti non videtur abstinere,
ibid.
— ob quas rationes tamen eundem non admittimus
videtur? *ibid.* D. E.
— unde aliquod egregie in se fortune conferendum
spem? 222. B.

— doctorum lumen vocatur, 227. D.
— cui Principi acceptissimus? 228. A.
— quantum ipsum penorebunt, ut in Germana
reliquam vite transigat? *ibid.* A. B. C.
— quosdam Theologos ipsi inferios non, *ibid.* F.
— unde cum maximis ac maximis Theologis tan-
tam sui amicitiam? 229. A.
— quid sibi timet, & quid maluisse? *ibid.*
— quid pollicetur Ammonio, & quid ab eo petit?
ibid. B.
— quid pergratum Principi Leodensi scribam?
230. A.
— continuo sui desiderio eundem loquere vellet,
ibid. C.
— qui executione utitur apud Berselium? *ibid.*
— in quo labore versatur? *ibid.*
— ex quo labyrinthi se extrahit? *ibid.* D.
— quid sentit cum Berselio de Principe Leodensi?
ibid.
— quod fretam & quos natus male odit? *ibid.* E.
— quid sibi magis in votis est? *ibid.* F.
— quali Mecenate sibi opus esse dicit? *ibid.*
— quas res partim ætæ, partim ipsius studium la-
bor sibi exhaustit? *ibid.*
— cur amplam fortunam nunquam ambat? 231. A.
— in otio suo quomodo versatur? *ibid.*
— cui Principi gratificabitur vel cum valentinis pe-
riculo? *ibid.*
— a predicatoribus Lavanensis lapidatus, & Lu-
thero copulatur, *ibid.* C.
— sibi cum Luthero nihil esse negotii sit, *ibid.*
— multum se debere amico Francisco I. Galicem
Regis testatur, 232. A. B. C.
— quid sentit de laudibus quorundam? *ibid.* A.
— ipsum a solo vertendo ætæ deboratur, *ibid.* B.
— quid non potest omnibus commune scire, &
quid potest? *ibid.* C.
— cui de meliore nota commendat Gluternum, &
quibus nominibus? *ibid.* D. E. F. 233. A. B.
— quid rogat Poncherium? 233. B.
— qua executione apud eundem utitur? *ibid.* D.
— cur & quando Germanum relicturus? *ibid.* E. F.
— quem imitatus videtur? 234. C.
— quid misisse se dicit? *ibid.* E.
— quid polcat a Thoma Moro? *ibid.* F.
— cum quibus salutarioribus res est sibi? 235. A.
— quid testatur est Jacobo Fabio? 236. B.
— ad concordiam eundem amantissime hortatur,
ibid. B. C. D.
— de se ac de hoc quantum voces spargitur?
ibid. C.
— nonnullos homines perstringit, *ibid.*
— quid sibi molestum est? *ibid.*
— de Fabio tum amanter, tum honorifice semper
loquutus, *ibid.* D.
— optima dat præcepta Ægidio, *ibid.* E. F.
— Adriano Medico plurimum fidit, *ibid.* E.
— unde gratulatur Anglis eorumque Principi?
237. A.
— quotuplex nomine gratulatur Angliæ? *ibid.*
— cur apud Anglos universam ætatem erigere
optat? *ibid.*
— quosdam *ἀνδράδαις* *μεγαλόπρεπες* & *παρθένους*
notat, *ibid.* B.
— Grocium desicere dolet, *ibid.*
— sibi probe convenit cum Theologo Lanostem-
bus, *ibid.*
— Theologos Colonenses taxat, *ibid.* C.
— quid testatur Gonello, & quid illum rogat?
ibid. D.
— hominum perversitatem & ingratitude mor-
te fert, *ibid.* E.
— quosdam personatos histriones notat, *ibid.* E. F.
— qua de re dolet? *ibid.* F.
— quid Fabio scripsit? *ibid.*
— unde studia ipsi valebunt? 238. A.
— quid testatur Cornelio Bato? *ibid.*

Brasius cur Basilicam adit, & quando hinc rediturus? *ibid.* B.
 — quid monet Cornelium Battum, & quid illi mit-
 tit? *ibid.*
 — quid poscit a Marco Laurino? *ibid.* C.
 — quem librum domo mittit ad Antonium Clavian?
ibid. D.
 — de qua pecunia sibi satisfactum testatur? *ibid.* E.
 — ad quod iter accingitur? *ibid.*
 — quid Coletum adprecit velle? *ibid.* F.
 — ad quos totus aduolaturus? *ibid.*
 — quid male discruciat animum suum? 239. A.
 — qui in re defensorum Facti se ostendit? *ibid.* B.
 — qualem amicum expertus est eundem? *ibid.*
 — quid rogat Joannem Botzemum? *ibid.* C. D.
 — unde eundem in amicorum fultis scripturus?
ibid. C.
 — cur non gravabitur sibi acqui Baduam? 242. A.
 — quid videtur esse Budaeo? *ibid.* D.
 — quid praestitit in N. Testamento libereque Hiero-
 nyms edendis? *ibid.* F. 250. D. E. F.
 — quid praedicandum merito esse putat? 244. D.
 — cur Budaei mentionem fecisse dicit? 249. F.
 — unde se inultum eidem debere proficitur? *ibid.*
 250. A.
 — unde victor exultabat? 250. B.
 — ob quid non obfusse bonis studiis asserit? *ibid.*
 — unde se Gallum esse contendit? *ibid.*
 — de quibus Budae respondere non potuit, & cur?
ibid. C.
 — quantum apud se valet ejusdem judicium? *ibid.*
 — quid decreverat in N. Testamento vulgando?
ibid. D.
 — quid Baduam rogat? *ibid.* F.
 — quid non satis intelligit, & quid saepenumero de-
 miratur? 251. A.
 — unde omnium judicio satisfacere arduum dicit? *ibid.*
 — ob quid in ius vocari asserit? *ibid.* A. B.
 — quid sensit de suis *antiquariis*? *ibid.* B. C.
 — quantum sibi displicet *antiquitas*? *ibid.* C.
 — quid magis ardet animo suo? *ibid.* D.
 — quid sibi videtur rogatus? *ibid.*
 — in quo argumenti genere superiores omnes supe-
 rasse putat? *ibid.*
 — in Plutarcho nihil non gravissimum esse existimat,
ibid. E.
 — consilium Budae non secus atque oraculum sequi
 animus est, *ibid.*
 — quo in re longe lateque a Budaeo dissentit? *ibid.*
 — quid obsecrat ut ille pergat facere? *ibid.* F.
 — utrumque & unde contemptas esse bonas litteras
 ait? 252. A.
 — ex quo ergastulo effugisse dicit? *ibid.* B.
 — quibus amicis se redditum vehementer gaudet?
ibid. C.
 — quid extorsit Cuthberto Tonstallo? *ibid.*
 — ambit se sua regio, 255. C.
 — bonus litteras subolefcere gaudet, *ibid.*
 — quatuor Hieronymi volumina cui & per quem
 mittit? *ibid.* D. 256. C.
 — in Urbevicum gratissimus, 255. E.
 — quid Episcopo Rossensi testatur? *ibid.* F.
 — suis vigilis non displicere bonis gaudet, 256. B.
 — quid factum dicit post editum suum N. Testa-
 mentum? *ibid.*
 — ob fabriculam obortam non trajieit in Angliam;
ibid.
 — quid narrat de quibusdam militibus? *ibid.* D.
 — sortem orbis Christiani deplorat, *ibid.*
 — quid optat in bonum Christianorum? *ibid.*
 — in quo non assentitur Budaeo? 259. E.
 — quomodo explicat verba *παλαιστίνη* & *αβραμ*?
ibid.
 — vocem *καταχρησ* quomodo reddidit? *ibid.* F.
 — quid consequitur per Opera Hieronymi ab se edi-
 ta? 260. D.
 — quid Palasio gratulatur optat, precaturque? *ibid.* E.

— cuiam Suetonium alioque, qui Caesarum vitas
 descripsent, inscribere animus erat, & cur id fuge-
 rit? 261. A.
 — sua valetudo perquam est imbecillis, & distringi-
 tar variis studiorum laboribus, *ibid.* B.
 — in quemdam Monachum invenitur, *ibid.* C.
 — sibi cum Theologis Lovaniensibus altissima pax,
 atque adeo necessitudo, *ibid.*
 — quanti facit in eorumdem ordinem cooptari? *ibid.*
 — quid de Beseloto non potest adduci ut credat esse
 verum? *ibid.* D.
 — quid poscit a Georgio Haleino? *ibid.*
 — ad quid scripserat de Joanne suo? *ibid.* E.
 — quid sibi perplicat in Noviomago? *ibid.* F.
 — de quo gratulatur dioecesi Ultrajedensi? 262. A.
 — quid sperat de Philippo a Burgundis? *ibid.* B.
 — qua in re rivalem se dicit Noviomago? *ibid.*
 — quid eundem rogat? *ibid.* C.
 — quid declarat Cardinali Eboracensi? *ibid.* C. D.
 — quem libellum mitti dicaverat Regi Angliae
 Henrico VIII. *ibid.* D. E. 263. F. 264. A.
 — quid renovare sibi visum est? 262. F.
 — quid se non ligit? *ibid.*
 — quid dicit senatque de Opere suo in N. Testa-
 mentum? 263. A.
 — quid petit a Cardinale Eboracensi? *ibid.* B.
 — Ammonit & Bulldis mortem acerbissime fert,
ibid.
 — quid sibi in primis probatur? *ibid.*
 — quem Plutarchi libellum e Graeco Latinum fecit,
 & cui dicavit? *ibid.* F.
 — quos alios libellos huic adjunxit? 264. A.
 — suam *Principis Institutionem* Carolo V. Regi
 Catholico obtulit, & cur? *ibid.* B. C.
 — cur eundem misit Henrico VIII. Regi Angliae?
ibid. C. D.
 — gratum suum animum eidem testatur, *ibid.* D.
 — unde magis habet animo Bragi vitam agere?
ibid. E.
 — quid rogat Joannem Fevinum? *ibid.* F.
 — qua de re gratiam habet Lysitro, & quid eidem
 gratulatur? 265. A.
 — novum volumen Epistolarum quando divulgabit?
ibid. B.
 — excusat recognoscet, & additis aliis in iustum vo-
 lumen rediget, *ibid.*
 — ob quid invenitur in nonnullis Evangelicam puri-
 tatem professores? *ibid.* C.
 — unde haereticus esset? *ibid.* E.
 — a quo scripti genere maxime abhorret? *ibid.*
 — quid odisse proficitur? *ibid.*
 — quid rogat monerque Jacobum Fabrum? *ibid.* F.
 — quatenus studia sibi chariora? 267. C.
 — quid sibi jucundissimum, & unde? *ibid.* E.
 — quid rogat Goclenium? *ibid.* F. 268. A. B.
 — quibus summo opere succenset? 268. A.
 — quid in Delpho desiderat? *ibid.*
 — eundem monendi officio nunquam est defuturus,
ibid. B.
 — quomodo vivit versaturque Lovanii? *ibid.* C.
 — cur Principem Carolum in Hispania comitari no-
 luit? *ibid.*
 — quibus gratias agit, & quomodo? *ibid.*
 — quibus de causis atque mentes Lovanii desidere
 vult? *ibid.* D.
 — quatenus libelli sibi perplicuerunt? *ibid.*
 — quid calamitosissimum putat? *ibid.* E.
 — in Monachos Mendicos, ut & in quemdam, quo
 ceu organo usi sunt, deitumachatur, *ibid.* E. F.
 269. A. B. C. &c. 270. A.
 — quid reprehendit in libello Pirckheymeri?
 270. A.
 — quid timet, & quid mavult accidere? *ibid.* B.
 — quid impensie probat? *ibid.*
 — quam iocuram non potest ferre? *ibid.* C.
 — cum quo versatur in Collegio Lihensi? *ibid.*
 — in quo uno summa spei suae sita est? *ibid.* E.

- Erasmus* ex quorum benignitate trecentos florentes recepit? *ibid.*
- quinam rumor se pene examinavit? *ibid.*
- quid sibi accidisse dicit? 171. A.
- quid sibi faciendum fuit in N. Testamento? *ibid.* B.
- unde coarctatus est orationis vel scribendi vel inopiam? *ibid.*
- quid sibi visum est dicere Hieronimo Duci Bavarie, & cur? *ibid.* E.
- quantum eidem debere proficitur? *ibid.*
- unicuique totius Germaniae decus praedicatur? 171. C.
- qua de re magnopere gaudet? *ibid.* E.
- quid narrat Gerardo Novomago? *ibid.* F.
- quomodo versatur in N. Testamento? 173. A.
- quid declarat Budaeo, & quid ab eo postulat? *ibid.* B.
- quid sibi polliceri debet de Philippo Praefule Ultraproterio? *ibid.* D.
- sua Opera ubi optime audiunt, & a quibus expectantur? 174. E.
- quos infestabat in sua Aetate? 175. B.
- quid rogat Antonium a Bergis? *ibid.* C. D.
- in eujusmodi studiorum genere versatur? *ibid.* E.
- quibus morbis ac curis premitur? *ibid.*
- quantum delectatur literis Budaei? 176. A.
- quantum fructum voluptatemque ex istum capiti? *ibid.* A. B. C.
- quod gloriae lucrum ex istum facit? *ibid.* C.
- ejus anabiosis se nec pudet, nec poenitet? *ibid.*
- quid veretur, & quid futurum videtur? *ibid.* D.
- quos sycephantas notat? *ibid.* F.
- quid non libenter fatetur? 177. A.
- unde discere gaudet? *ibid.*
- qua iniquissima lege contenti se dicit? *ibid.* C.
- quos audierat indignari, ac placere voluit? *ibid.*
- quodnam dilemma proponit? *ibid.* D.
- quo animo se esse protulerit? *ibid.* E.
- quid reprehendit in Budaeo? *ibid.* E. F.
- quo animo scripsit *Apologiam* in Fabrum? 178. A. B.
- quorum iudicio plausculum arbitratu tribuendum? *ibid.* B.
- quid conquiretur de Budaeo? *ibid.* C. E. F. 179.
- A. B. C. &c.
- quid habet compertissimum? 179. F.
- Budaeum inculpate pergit, seque defendere, 180.
- A. B. &c. 181. A. B. C. &c. 181. A. B. C. &c.
- 183. A. B. C.
- cur dolet, quod Justiniani Episcopi nomen in *Apologia* perstrinxit? 183. C.
- quid de hac re denunciant Typographi? *ibid.*
- cur neque Regi Galiae neque Episcopo Parisiensi quicquam scripsit? *ibid.* D.
- in ejus Principis famulitium aditus, & quo sacerdotio donatus? *ibid.*
- mavult servire nulli Principi, & prodesse, si queat, omnibus, *ibid.* E.
- quantum amat Glazarium? *ibid.*
- de quibus rebus cum Budaeo expostulat? *ibid.* F.
- 184. A. B. C. &c.
- quid declarat eidem, & quid eum rogat? 184. 1. F.
- quid testatur Christophoro Praefule Basiliensi? 185. A.
- in quantis curis distractum se ait? *ibid.* B.
- ab aula se potius arulsa, *ibid.*
- quid indicavit Ludovico Bero? *ibid.* C.
- ob quid perstringit quemdam Theologum? *ibid.* D. 186. B.
- quid poscit a Leonardo Pricardo? 186. B.
- quid significat Petro Aegidio? *ibid.* C.
- quid eundem monet? *ibid.* D.
- *Paraphrasin* quam emendatam eidem mitit, *ibid.*
- quantum laboribus obrutus, & quotuplici difficultate distinguitur? *ibid.* E.
- quanta tempestate agitur, & quod ejicitur? 187. B.
- in eadem tabula pingitur ipse & Petrus Aegidius, *ibid.* C.
- quid rogat Thomaum Morum? *ibid.* F.
- quid praclarum & in primis optandum existimat? 188. A.
- quantum sibi voluptati sunt, & cur sibi desunt? *ibid.* B.
- quotique progressus est in opere N. Testamenti? *ibid.* C.
- quantum sibi bis molesta fuisse dicit? *ibid.* E.
- quibus nominibus cruciatur? *ibid.*
- candidos & humos experitur Theologiae Lamentum, *ibid.* F.
- quid saeculo suo gratulari libet? 189. C.
- in quo summo opere probat iudicium suumque Henrici Afini? *ibid.* E.
- quibus precibus ipsum orat dea Osa vel Fama? 190. B.
- quid animo suo gratulatur, contraque molestissimum? *ibid.* C.
- quam gratiam suae beccatricis debet? *ibid.*
- quantum ipsum deterruit, ne veniat ad Praepos. Leodensium? *ibid.* D.
- quanta contentione deludat in N. Testamento iterum innovando? *ibid.*
- quando accurset advolabitque ad eundem Principem? *ibid.* E.
- de quo magnopere gaudet? 191. A.
- quomodo coecycia vitam agit? *ibid.*
- unde multum antiquitatis melumque senti sibi contraxit? *ibid.*
- quoniam ipsum consolantur? *ibid.*
- quodnam opus peraget & libentius & accuratius? *ibid.* B.
- quibus in regionibus mirum eruditionis ac pietatis provenum videt, & unde? 191. A.
- cum hera Fortium confiteri moris recitat, *ibid.* C.
- quid rogat Guillelmum Nesciam? *ibid.* E.
- rixas inter is & Fabrum dolet, *ibid.* F. 191. A.
- quid Petro Aegidio significat, & quid eum monet? 191. B. C.
- in quo impense laudatur a Latimero? *ibid.* 191. C. D. &c.
- quid gratulatur Glazario, & quid eum monet rogatur? 191. B.
- quid de Fabro dicit sermone? *ibid.* B. C.
- ad quid eundem nec adhartatur nec dehortatur, & cur? *ibid.* C.
- quomodo Evangelistis & Apostolis scriptis astitit? 196. D. E. F.
- Evangelistarum praeceptorem se facere videtur, 197. B.
- suam iudicium de Augustino & Hieronymo quid? *ibid.* C.
- unde Eckio non solum non iratus, sed & gratias habiturus? *ibid.* E.
- quoniam ex eodem non minus libenter audiat? *ibid.*
- quid Budaeo declarat? 199. D. E.
- a quibus theatris semper abhorruit? *ibid.* E.
- ob quid Carolo Regi Catholico inferre molestet aut debuisse? *ibid.*
- quid ingratus ac incivile iudicabat? *ibid.* F.
- quid de Episcopo Poncherio scire gestivit? 190. A.
- unde illi viro placuisse pulcherrimum & amandum esse dicebat? *ibid.*
- quid non potuit absque risu legere? *ibid.* B.
- eujusmodi hominum studium sibi molestissimum est? *ibid.*
- qualem censet *Apologiam* suam? *ibid.* D.
- quodnam inaudum pugnae genus dicit? *ibid.*
- cuius certamina iniquissimam conditionem habet? *ibid.* E.
- cur sibi resistendus erat Faber? *ibid.* F.
- quid libens eidem condonasset, & unde? 191. A.

Enimvero quid fatius esse docuit? *ibid.*
 — jure talionis non utitur, *ibid.*
 — nam sua *Apologia* censenda aculeata? *ibid.* B.
 — in quo infelicitatem suam agnoscit? *ibid.* C.
 — unde modis omnibus culpandos erant? *ibid.*
 — quam rem facit arbitrii Budni? *ibid.* E.
 — amicitiam nec violasse nec unquam violentum esse
 profuturum, *ibid.* F. 302. A.
 — in amice gratiam Christi adversarius haberi mini-
 me sustinet, 302. A.
 — quid officii sui fuisse arbitrat? *ibid.*
 — unde nec se nec Fabrum pro veritate depugnasse
 asserta? *ibid.* B.
 — quid tectum iri non posse credit? *ibid.*
 — quos in communi crimine deserturus fuerit, nisi
 se defenderet? *ibid.* D.
 — quid faciendum funder? *ibid.*
 — quid Budao declarat? *ibid.* E.
 — quid reprehendit in Fabro? 303. A.
 — num obviare debuit, ubi adversarius glorie
 Christi scribitur? *ibid.* B.
 — pro Christi gloria vel capitis discrimen adire, vel
 emori non recusare profuturum, *ibid.*
 — nam se vestandum impone ac conculcandum
 omnibus præbere debet? *ibid.* C.
 — quid conquiretur de Fabro? *ibid.* D. 305. E.
 — cum Hieronymo se nullo modo conferendum esse
 facit, 305. D.
 — quomodo se tuari dicit? *ibid.*
 — nonne sibi licet dissentire a Fabro? 304. A.
 — quid fecit, antequam scriberet in eundem? *ibid.* B.
 — cujus rei periculum non esse putat? *ibid.*
 — quemam de Fabro non traxerat? *ibid.* C.
 — unde Budaii iudicium non exegit? *ibid.* D.
 — qua lege eundem iudicem non rejicit? *ibid.*
 — quos passim audit queri, & ob quid? *ibid.* E.
 — quid multis de causis facit caput? *ibid.* F.
 — quid vult fieri a Fabro, & quid ipsemet facturus
 est? 305. A. 306. F. 307. A.
 — ex cujus litteris cognovit de morte fratris Budai?
 305. A.
 — cur epistolam prolixam Budao scripsit? *ibid.* B.
 — unde gratissimus Regibus & Principibus? *ibid.* D.
 — quos patronos vel advocatos habere dicitur?
ibid. E.
 — quid suspicatur, & unde? 306. B.
 — quos habere mavult? *ibid.*
 — ubinam reliquit probos amicos? *ibid.* C.
 — quid sibi periculum erit? *ibid.* D.
 — unde propensum exanimatus, & ob quid para-
 bat Expeditionem? *ibid.*
 — quam victoriam odit, & cur? *ibid.* F.
 — quid facturum se profuturum minaturque? 307. A. B.
 — quid se adigit, ut aut Veneniam adeat, aut Basi-
 leam? *ibid.* B.
 — quibus incommodis deterretur a Germania & Ita-
 lia? *ibid.*
 — quorum luteri amatoris se undique obui feribit?
ibid.
 — a quibus invenatur, & quorum epistolis responde-
 re difficile sibi est? *ibid.* C.
 — in quibus campus se continuisse optat? *ibid.* D.
 — quid rogat monetque Barbinum? *ibid.* D. E.
 — quibus studiis occupatur? 308. A.
 — quoniam ipsius Opera magnopere expectantur,
 & a quibus viris? *ibid.* B.
 — quos laudatores habere dicitur? *ibid.* C.
 — quo optatissimus omnibus venit? 309. C.
 — quas litteras ad Budarum dedit? *ibid.* D.
 — quomodo animo comparatum ipsum esse oportet?
ibid. 313. C.
 — quid in animum suum induxerat? *ibid.* F.
 — ut veniat in Galliam sollicitatur, 315. B.
 — unde placet permulsi Gallorum? *ibid.*
 — ob quid generum gratulam fortis dicitur? *ibid.* D.
 — in quo fortunata prædicatur sua Minerva? *ibid.*
 — omnem contentionem suspensionemque ex animo
 suo abstergere debet, 316. C.

— cur Budarum *diverthyppias* accusare non pote-
 rit? *ibid.* D.
 — quid dolet deminuatque? *ibid.* E.
 — quem litteris objurgabit, & cur? *ibid.*
 — quorum amicum avidissime solet amplecti, ac
 pertinacissime tuari gaudet? *ibid.* 317. A.
 — unde nequaquam sibi moris est in genere semet-
 ipsum in cujusquam familiaritatem? 317. A.
 — unde pulchre locupletis atque ipso etiam Craso
 beatior sibi videtur? *ibid.*
 — ubi quid non potest sibi non opulentus, non fur-
 tuncus videri? *ibid.* B.
 — unde rem fortunatam suam auctus arbitrat? *ibid.*
 — quo sordere nuper copulatus est cum Budao? *ibid.*
 — quantum sibi placeat hac accessione? *ibid.*
 — quali animo se esse profuturum? *ibid.* C.
 — unde raptum, accensum, & inflammatum se di-
 cit? *ibid.* D.
 — ob quid gestibus animis, & quoniam spes sibi ar-
 debat? 318. C.
 — quo auctore usus est scribere ad Grolerium? *ibid.* F.
 — unde non recusat fortunam, quam ei offert Rex
 Anglorum? 319. C.
 — quid rogat Joannem Lasconum, & quid ei polli-
 centur? *ibid.* E. F.
 — unde accingitur ad reliquis Pauli Epistolam expli-
 candam? 320. B.
 — cujus litteras nondum videre licuit? *ibid.*
 — cui se summe studia commendat? *ibid.* C.
 — quid dicit sentiatque de *Paraphrasibus* suis? *ibid.* C.
 D. E.
 — in stylo secutus est Senecam consilium, *ibid.* E.
 — quidam barbaros & solaces caput, *ibid.* E. F.
 — laudam avidum non esse professus? 321. A.
 — a quo Principe laudari nec dolet, nec pudet? *ibid.*
 — ob quid non ausus est in Britanniam transire?
ibid. B.
 — cur litteris non salutavit Cardinalem Eboracen-
 sem? *ibid.*
 — de se modeste loquitur, *ibid.* F.
 — in quosdam indolios ac sycophantas invenitur,
 322. A. B. &c. 323. A. B. &c.
 — ubi congressum esse cum Reuchlinum, & quid inter
 seipsos intercessisse asserit? 323. B.
 — non pudet se cum illo viro necessitudine junctum
 esse, *ibid.* C.
 — famosis scriptis nunquam favisse dicit, *ibid.*
 — unde Lutheri litteras evolere sibi non vacavit?
ibid.
 — in onibus ejusdem lucubrationibus ne speculum
 quidem ullum esse suum affirmat, *ibid.*
 — de tanti viri scriptis ac doctrina pronunciare non
 vult, *ibid.* D. 324. E.
 — cur adversus eundem aliquid sibi iniquior?
 322. D.
 — quid serio disuasit, ne quidam facerent? *ibid.* E.
 — quid nemo ipsum vidit legentem, nec audivit
 probantem aut improbatem? *ibid.*
 — bonas litteras semper amavit, harumque assertori-
 bus faver, & quomodo? 323. A.
 — ingenium non potest non amare, calami licentiam
 in omnino non improbat, *ibid.* B.
 — vari libri falso sibi adscribuntur, *ibid.* B. C. D. E.
 — quid dicit de stylo modice scribendi quorum-
 dam? *ibid.* F. 324. A.
 — quid semper cavet in libris scribendis & edendis?
 324. A.
 — suum ingenium suamque eloquentiam quibus de-
 dicata esse vult? *ibid.* B.
 — cur multis scripsit Cardinali Eboracensi? *ibid.*
 — quibus toto pectore leturæ & adjectum esse po-
 lam profuturum? *ibid.* C.
 — quarum disciplinarum cognitionem non exigit a
 Principibus? *ibid.* D.
 — a quibus vehementer dissentit? *ibid.*
 — quid dicit esse impunitum? 325. B.

Erasmus quid opinatur apud eruditos omnes in confesso esse? *ibid.*
 — quoniam sibi digni videbantur, ut eorum lucubrationes studiosi summa fide servarent? *ibid.* C.
 — quo codice usus est in edendo Suetonio? *ibid.*
 — quod Scriptores multo minus depravatos dedit? *ibid.* D.
 — quantum nominis innocentio orbi eos commendare studuit, & quem ad finem? *ibid.*
 — unde desit miserum totius orbis conditionem? *ibid.* E. F.
 — summo opere laudatur a Vellio, 329. B. D.
 — cur Guilielmi Hoci familiaritatem adfperari non debet? 330. B.
 — quid ex Nestino intelletus? *ibid.* F.
 — unde fortunatus predicatur? 331. D.
 — quid ipse unus orbi, fert, ac devoravit? *ibid.* E.
 — quid sibi curandum ac cavendum? 332. D.
 — eruditiorum phœnux vocatur, *ibid.* E.
 — cur comparatur Pythagoræ & Proteo? 333. A. B. C.
 — unde non potest non amare Rectorem Scholæ Erpurdienfis? 334. C.
 — sibi nunquam placuisse tumultum dicit, *ibid.* D.
 — quid impius esse existimat? *ibid.* E.
 — quid pollicetur Rectori Academiæ Erpurdienfis? *ibid.* F.
 — de se modestè sentit loquiturque, 335. A. B.
 — quid audiri non sine summa voluptate? *ibid.* B.
 — quid tribuit Regi Franciscò & Stephano Ponchetio? *ibid.* C.
 — quid optat ac precatur Principibus? *ibid.* D.
 — quem inter Guilielmos suos fatales relatus est? *ibid.*
 — ob quid *Averroës* ad Beraldum scribere cogitur? *ibid.* E.
 — quo spectare sua studia profinetur? *ibid.*
 — quid queritur de quodam Calvo? 336. A.
 — quam fortunam nihil moratur? *ibid.* B.
 — qualis animus sibi semper fuit? *ibid.*
 — quid expositulat cum quodam amico suo? 337. C.
 — quor casibus, quot tempestatibus ipsū exercuit suus Genius? *ibid.*
 — quorum socommata nihil se movent? *ibid.* D.
 — quid sibi perturbat animus, cum *Eusebio* suum cules? 339. E.
 — seculum suum dolentius deplorat, *ibid.* E. F.
 — quo enitendum esse dicit? *ibid.* F. 340. A.
 — in quodam nomine Philistæos invenitur, 340. B. C. D.
 — quorundam prava iudicia & opiniones iniquas refert, 343. A. B. &c.
 — quoniam in Sacerdotibus ac Monachis carpit insectaturque? 344. A. B. &c.
 — quid de ceremoniis dicit sentitque? *ibid.* C.
 — quid rogat Paulum Volium? 347. A. B.
 — quid sentit de simulacro, quo ipsum depinxit Zafius? *ibid.* C.
 — amicos effusus amare quam predicare solet, *ibid.* C.
 — quid effligit at Zafio, & quid ei pollicetur? *ibid.* F. 348. A.
 — quibus morbis laboravit? 348. B.
 — quæ de re scripti Cardinali Grimano? *ibid.* D.
 — quæ præmium sibi videbitur assequutus? 349. B.
 — quid petit ab Antonio Puccio? *ibid.* C.
 — unde effusissime Osvaldum amat? *ibid.* D.
 — ad quid eundem hortatur? *ibid.*
 — Cardialem Sacerdotum quatuor propinquitum habet, 351. D.
 — a cœna excubuit, 352. D.
 — ubinam perpetuo sere agrotavit, & in summum exitum recidit? *ibid.*
 — quoniam optat ut succedam? 353. A.
 — quibus impetit farcie profectus? *ibid.* C.
 — valedicimus, & scribendis libris penè exanimatus, *ibid.* F.

— quid magis philosophicum arbitrat? 354. A.
 — quantis malis fuit afflictus, & quo animo in eis fuit? *ibid.* C.
 — quid rogat Gerbelium, & quid ei precatur? *ibid.* C. D.
 — Gallia novam hospitem fieri non libet, *ibid.* F.
 — quid poscit a Petro Ægidio? 357. B. C. &c.
 — quid testatur Paulo Bombasio? 358. C. D.
 — quoniam rem sibi voluptati esse dicit? *ibid.* E.
 — apud quem & quando suavissime vixit? *ibid.* F.
 — in quantum exitum coniecit, & unde? *ibid.*
 — ex quo morbo convalescit? 359. A.
 — quid sibi videtur de sententiâ Stoicorum necesse? Peripateticorum circa felicitatem hominū? *ibid.* C.
 — quid longe pulcherrimum arbitrat? 360. F.
 — quorum turba se parum movet, & a quibus vici testimonium requirere videtur? 361. F. 362. A.
 — de quibus rebus & quomodo dissemine donat? 362. A.
 — quomodo respondet iis, quæ a Crojo obijciunt? 364. C. D. &c. 365. A. B.
 — quid eidem vicissim obijcit? 365. C. D.
 — unde Præbendam Tornaceniem non assequutus est? 366. B.
 — quo nomine obijciunt Antonio a Bergia se prohibetur? *ibid.* C.
 — quæ de re ex animo gaudet? 367. A.
 — quid rogat Antonium a Bergia, & quid ei minit? *ibid.* C.
 — ob quid nonnullis carpit? *ibid.*
 — quid amantissime testatur Occolampado? *ibid.* D.
 — quomodo Christum sequitur, & quid inde sperat? *ibid.* E.
 — quid non dubitat de Occolampado, & quid ei optat? *ibid.* F.
 — quid eundem admonet? 368. A.
 — quomodo de Melanchthone sentit speratque? *ibid.*
 — in quodam blaterones & obtectantes Menochæ acriter invenitur, *ibid.* B. C. D. &c. 369. A. B. &c. 370. A. B. &c. 371. A.
 — quid significat Marco Laurino? 371. A. B.
 — itineris sui tragico-comœdum narrat Rheato, *ibid.* C. D. &c. 372. A. B. &c. 373. A. B. &c. 374. A. B. &c. 375. A. B. &c.
 — quoniam bonum morbi parum sibi ademerat? 375. C.
 — in uno Christo tota sua sper, & quid ab eo precatur? *ibid.* D.
 — juvenis olim ad nomen etiam mortui solebat inbarbescere, *ibid.* E.
 — unde mortem leviter metuit, hominūque scititatem non metuit? *ibid.*
 — quid jure queri non potest? *ibid.*
 — quam gloriam sibi contingere optat? *ibid.*
 — ob quid in obsecratore quendam delinquitur? *ibid.* F. 376. A. B.
 — Lutherum nec accusare nec defendere proleat, 376. B.
 — quid testatur Germano Brizio? *ibid.* C. D.
 — quid eundem monet, & ad quid eum hortatur? *ibid.* E. F.
 — unde deterretur ab adeunda Gallia? *ibid.* D.
 — quid dicit festinque de carnine Voli? 377. B. C.
 — quoniam de sui corporculi vigore quotidie aliquid decerpunt? *ibid.* E.
 — ad quid hortatur Glareanum, & quid eum rogat? *ibid.*
 — cuius Epitaphium scribit carmine Græco & Latino? 378. B. C. D.
 — quid agnovit in litteris Laciniet? *ibid.* E.
 — quid eidem persunderè voluit? *ibid.* F.
 — quoniam optat magis quam efficere cesset? 379. B.
 — quoniam sibi est Italus aut Græcus? *ibid.* D.
 — ob quid faves gloriæ Italianæ? *ibid.*
 — unde non desideraret Italiam? *ibid.*
 — quid sibi convenit cum Laciniero? *ibid.* E.

Erasmus quid eundem monet? 380. A.
 — quid Moro narrat? *ibid.* C. D.
 — ubi adiungitur Oratoribus Itali? *ibid.* D.
 — quid demitatur de Russo quodam? *ibid.* F.
 — quid de pecunia fidei numeranda monet Morum?
 381. A.
 — in quendam famulum suum deliomachatur,
ibid. D.
 — quas epistolas edidit, & cuius Epithalamium edet?
ibid. D. E.
 — ad quid hortatur Barlandum? 382. A. B.
 — quodam infectatur, *ibid.*
 — quid monet rogatque Egidium? *ibid.* B. C. &c.
 — quomodo respondit flulissimo eudam libello?
 383. A.
 — cuius videndi magno tenetur desiderio? *ibid.* B.
 — cui periculo se subdixit? *ibid.* C.
 — quid peribenter accipit? *ibid.*
 — qualem animum Zasio pollicetur? *ibid.* D.
 — quid pollicet ab Egilio? 384. A. B.
 — adversus quem Apologiam parat? *ibid.* B.
 — quanto facit libertatem? *ibid.* D.
 — in quodam deliomachatur, *ibid.* D. E. F.
 — cur veritus est admonere Hochstratum? *ibid.* F.
 — unde minus bene quam antea de eodem fecire
 coactus est? 385. A.
 — in nominis ejusdem sodales atque suffragatores
 acriter invectur, *ibid.* A. B.
 — quos Theologos attingit, & quales expetit est?
ibid. B.
 — unde se consolatur in tam virulentis eorumdem
 sycophantiis? *ibid.* C.
 — quo praecepto nomine male habet animum suum
 confutatio cum Frio? *ibid.*
 — se arbitrat eundem non proptus invisum, *ibid.* D.
 — quos perstringit & infectatur? *ibid.* E.
 — quid dicit de libello eujusdam? *ibid.* F.
 — ejusdem libelli singula capita annotat, illiusque
 Auctorem exagitat, *A. cel.* 385. F. *usque ad fol.*
 396. F.
 — quid dicit de Zoilis quibuscum? 397. B.
 — quid fatetur Ectio, & quomodo quasdam suas
 Annotationes tueri? *ibid.* B. C. &c. 398. A. B. &c.
 — quomodo sentit de Augustino & de Hieronymo?
 399. A. B.
 — in quo non cessatur est Philippo? *ibid.* C.
 — dissidiorum nomina proptus edis, *ibid.* E.
 — quam Theologiam semper magis amplexus est?
 400. A.
 — ob quid Hieronymum praefert Augustino? *ibid.*
 B. C. &c.
 — unde quodam perstringit? 401. A.
 — ex quo plus dicit Christianae Philosophiae? *ibid.* B.
 — in edenda Augulbin voluminibus quid tentavit?
ibid.
 — de quo mutavit sententiam, & cur? *ibid.* C.
 — quid pollicet ab Ectio, & quid ei declarat? *ibid.*
 — ob quid in quodam invenit? *ibid.* D.
 — unde magis gratulatur Ectio? *ibid.* E.
 — qualem gloriarum jam fatur? *ibid.*
 — & morbo & studiorum laboribus obrutus, *ibid.*
 — cui dicavit Q. Curtium, & cur? *ibid.* F.
 — quo morbo affligitur, & quando Medicos accer-
 sere solet? 402. B.
 — quantum semper abhorruit ab oculis Principum?
ibid. C.
 — quid sentit de constitutione cum Fabro? *ibid.* E.
 — ob quod nonnullus nocet? *ibid.* F.
 — quibus studii vigiliis suas infusa? 403. A.
 — cuius *παιδαγωγία* apud Germanos patenti?
 404. A.
 — quos mutuae amicitiae honore dignatur? *ibid.* B.
 — de Italia propeptis quos fuit ipsius sententia?
ibid.
 — quam rixam in Eternio & Pacidiano expressisse di-
 citur? *ibid.* E.
 — unde adamare coepit ingenium Mozellani, & cur?
 405. A.

— quantum spem de ejusdem ingenio concepit, &
 unde? *ibid.* B.
 — quid praedicat de ejusdem Oratione quadam? *ibid.*
 — qua de re Albologos consulit? *ibid.*
 — quam suspensionem a se depulit, & quomodo?
ibid. E.
 — qua invidia non vult gravari Monachorum ordi-
 nes? 406. A.
 — quid desiderat in his, qui peculiariter sibi vindi-
 cant religionis gloriam? *ibid.*
 — quantum ubique tribuit Litteris Evangelicis?
ibid. B.
 — quodam haereseos auctores notat, *ibid.* C.
 — quid didicit ex colloquio Cardinalis Sedurentis?
ibid. D.
 — num aliquid mutavit aut correxit in Cantico divae
 Mariae, aut in Precatione Dominica? *ibid.* D. E.
 — quenam peccata sibi impingunt? *ibid.* E.
 — quid dicit de duobus concionatoribus? *ibid.* F.
 407. A.
 — quas fabulas narrat Petro Mozellano? 407. A. B.
 &c. 408. A. B. &c.
 — quomodo calumnias se traduci dicit? 408. E.
 — quomplex incommodum caput, si responderet omni-
 bus, qui ad se scribunt? *ibid.* F.
 — quid ridiculum censet? *ibid.*
 — quantum faver Melanchthona? 409. A.
 — Lavium magis quam Herodotum refert, 410. A.
 — unde mentis dat poetas stultitiae suae? 411. E.
 — quibuscumque confilium cogitur? *ibid.*
 — ob quid reprehendit quodam Theologos? 414.
 A. B.
 — quid suadet faciendum? *ibid.* C.
 — quos *Paraphrases* absolvit, & quibus eas inferi-
 pit? *ibid.* D.
 — unde tenet se indies rebus signiore? *ibid.* E.
 — quid dicit testaturque Antea a Marca? 415.
 D. E. F.
 — cum Budaeo in gratiam redire velle videtur, 416.
 A. B. &c.
 — quid eidem nunciat, & quid illum rogat? 417.
 A. B. &c.
 — quod certamen inter se & typographum? *ibid.* E.
 — quid sentit de quodam libello Episcopi Rosen-
 sis? *ibid.* F.
 — acriter perstringit Leonem ac sublimat, 418. A. B.
 — quid rogat Episcopum Rosenensem? *ibid.* B.
 — quibus gratiam habet summam? 420. C.
 — quid se magis alliceret in Galliam? *ibid.* D.
 — unde eidem gratulatur optimis studii? *ibid.* E.
 — ob quid nonnullus carpit? *ibid.*
 — cur nec fortunam ambire nec famam aucupari
 profutur? *ibid.*
 — ex animo bene vult rectis studiis & horum cultor-
 ribus, *ibid.* F.
 — cur Gallum esse se nec asseverat nec inficiatur?
 421. A.
 — quem *μωραία* dicit? *ibid.*
 — qualem virum & qualem amicum arbitrat Bud-
 daeam? *ibid.* A. B.
 — quomodo sentit ac loquitur de eodem? *ibid.* B.
 423. A. C.
 — in quo argumento disertum esse nolit? 423. A. B.
 — quenam victoria sibi non placet? *ibid.* C.
 — ob quid se & Budaeum oportet concordare esse in-
 ter? *ibid.*
 — unde concionatorem Evangelicum insinuare de-
 bet? 424. E. F.
 — quid pollicetur est Borsalo? 425. A.
 — quid de se producat? *ibid.* B. C.
 — quid testatur Longolus? *ibid.* E.
 — non xgre sent sibi praeferi Budaeum, *ibid.*
 — quid sibi abunde pulverisum est ac triumphale?
ibid. F.
 — cur majore cum voluptate Budaei laudes legit
 quam suas? *ibid.*
 — quod sacros pepigit cum eodem? 426. A.

- Erasmus* cuius manus depingit iuvat? *ibid.*
 unde non minus utilis quam voluptatis cepit?
ibid.
 quid de suis vitiis sentit? *ibid.* B.
 quid dicit de sua scribendi ratione, necnon elo-
 quentia? *ibid.*
 quid cum primis demitur? *ibid.* C.
 unde non tam sibi quam Gallie gratulatur?
ibid. D.
 quid optavit sibi accidere non posse? *ibid.*
 quodnam certamen sustinuit, ubi, & adversus
 quos? *ibid.* E.
 quibuscum sycophantis sibi conficiendum est?
 417. B.
 inter quos numerat Episcopum Rossensem? *ibid.* F.
 quodnam opus eidem dicere vult? 418. A.
 a qua tyrannide liberari optat? *ibid.*
 ad se mittitur legatus, & quem ius finem? *ibid.*
 B. C.
 quibus negotiis ac laboribus degravatur? *ibid.* D.
 quo nomine sibi agatur gratia? *ibid.*
 quid dicit de Davenport? 419. A.
 de se modeste sentit, *ibid.* B. C.
 quid dicit de quibusdam, qui ipsum laudant, vel
 vituperant? *ibid.*
 unde se consolatur, & quid a Christo expectat?
ibid. D.
 quid sibi vehementer gratum fuit? *ibid.*
 unde impense gaudet & gloriatur? *ibid.* F.
 ipsum Ferdinando Principi preceptorem dare vo-
 luerunt nonnulli, 420. A. 425. B. 463. B.
 quid testatur Joanni Thurzoni? 420. B. C.
 quid significat peccatare Rudzo? 421. B. C.
 qualis amicus non putandus, & unde non magno-
 pere commoveatur? *ibid.* D.
 quid cognoscere gessit? 422. A.
 ad quid adhortatur Melanchthonem? *ibid.*
 unde gaudet, & quid sibi voluptati est? *ibid.*
 B. C.
 quid facere conatus est? *ibid.* C.
 quinam sibi non placent, & quos non probat?
ibid. D.
 quorum vicem dolet, & quamnam ipsam conso-
 lantur? *ibid.* E.
 quem Maccenatem Hutteno gratulari non desinit?
 423. C.
 quid sibi pendendum putat? 424. A.
 quibus morbus afflicta? *ibid.* C.
 cur Antuerpiam se contulit? *ibid.*
 quibus patronis ac proceribus obsecra? *ibid.*
 a quo instituto vocatus, & unde? *ibid.* D.
 in portam Christianae lenitatis se recipit, *ibid.*
 quomodo se consolatur adversus malorum obtre-
 ctationes? *ibid.*
 vitæ nec terret, nec est avidus, *ibid.* E.
 cur in quosdam invehitur? *ibid.*
 quid declarat Borsalo, & ad quid eum hortatur?
ibid. F.
 ut veniret in Galliam, teneatur & retentum
 est, 425. A.
 quid unice sibi studio fuit in edendo N. Testa-
 mento? 426. F.
 sibi impingitur quidquid prodit libellorum, *ibid.*
 quid Christo & illius sponsis visus dicebat?
 427. D.
 unde unat Henricum Guldefordum? *ibid.* F.
 quemnam studia provehere semper conatus est?
ibid.
 quando ab aula Regum abhorrebat? 428. B.
 440. B.
 in quam solum immigrare liberes? *ibid.*
 unde videt exortis aureum quoddam seculum?
 428. C. 429. F.
 pro quibus officiis maiorem habet gratiam Gulde-
 fordo? 428. D.
 unde exilium Britanniam genuisse se? 440. C.
 quid testatur Archiepiscopo Maguntensi, &
 quid eum rogat? 441. C. D.
 cuius nomina sibi gratissimum, & ad quem
 illud misit? 444. A.
 quid in se peculiariter collatum arbitrat? *ibid.*
 A. C.
 inter quos scripturus Georgium Spalatium?
ibid. B.
 quis esse dicitur, & quis putatur esse? *ibid.* E.
 quid testatur est, & quid alimonia quodam
 Theologo? *ibid.* F.
 quos habet sibi facit æquos? 445. A.
 unde sycophantiam contemnit? *ibid.*
 quos sibi pinget coloribus? *ibid.*
 ad quid se integrum servat? *ibid.* B.
 unde sibi videtur plus profici? *ibid.*
 quid magis expedire dicit? *ibid.* B. C.
 quid ubique cavendum censeat? *ibid.* C.
 optimam sibi partem in libris videre licet, 446. A.
 quorum conspectus sibi fuit multo gratissimus?
ibid. B.
 quas fuit epistolam nollet editas? *ibid.*
 quod carmen videtur percipit? *ibid.*
 quid intelligit ex Indice Bibliothecae Monacho-
 rum Gemblacensis? *ibid.* D.
 qualem Cyprianum vult tradere sibi gessit au-
 mus? *ibid.*
 quid non dubitat de Papinio, & quid ei polle-
 tur? *ibid.* E.
 quibus parcendum, & in quos severiorem existi-
 mat? 448. C. D.
 quid utilis vel inutilis iudicat? *ibid.* D.
 quos deos vitos depingere vult Iodoco Junx, &
 ubi illos nosse sibi contingit? 451. E.
 qualem depingit Joannem Vitruvium? *a. col.* 451.
 F. *siq. ad col.* 455. D.
 qualem depingit Joannem Coleum? *a. col.* 455.
 E. *siq. ad col.* 457. E.
 cur ante prandium sositinacula tepida sileire sto-
 machum solatus? 453. B.
 quatenus ipsum detestentur ab aula? 463. B.
 qua parte probatur omnibus? *ibid.* C.
 quid Christo gratius & ad provehenda restitua
 studia conducibilis esse iudicat? 464. C.
 quomodo se exquirit apud Parthenium? *ibid.* F.
 a quo hominum genere, valde abhorret? *ibid.*
 465. A.
 quid respondet pro Lovanensi Schola? 465. B.
 C. &c.
 fuit labores quibus libris impendere dicitur?
 466. B.
 in nonnullos præcipue in quendam Angliam
 acriter invehitur, 467. A. B. &c. 468. A. B.
 unde & ad quid appellat studium suum? 469. F.
 quid petit a Canonicis Mercenibus, & quid illis
 promittit? 470. A. B.
 quid ambiebat, & quid meruebat? *ibid.* B. C.
 quantum lucrum præter spem sibi obigit?
ibid. D.
 quanti æstimat anulum sibi dono missum? *ibid.* E. F.
 quibus de rebus cum Leo exposuit? 471. C.
 D. &c. 472. A. B. &c.
 quid narrat Georgio Spalatino? 481. E. F.
 quas epistolam promittit & resignat? 482. A. B. C.
 quid male se habet, & quid magis sibi dolet?
ibid. C. D.
 quo nomine planis facit donum quoddam? 483. A.
 qualem edit Cyprianum? *ibid.* B.
 quod sydis arbitratu felicius, & quod adversus
 ac funestus? *ibid.* C.
 quid in statu querendum existimat? *ibid.*
 quid fatuus esse dicit? *ibid.* D.
 unde optimum lucrum sibi obigisse putat? *ibid.*
 miris laudibus ornata Petrum Zarpentum, *ibid.* F.
 quid sibi fuisse, ut ad Hochstratum scriberet cum-
 que admoeretur? 484. C. D.
 quanto cum animi dolore legit *Apologiam* Cyprio-
 nis? *ibid.* E.
 quem morem sibi semper fuisse dicit? 485. A.
 Etc.

Erasmus quem libellum tractus est, & ubi? *ibid.* C.
 — quomodo ipsum affect libellus quidam Hochstia-
 ti? *ibid.* A. B.
 — quas epistolas legit non simplici cum dolore?
ibid. C.
 — de quibus causis nec vult nec audent pronunciare?
ibid. D.
 — quomodo agit negotium Hochstiani? *ibid.*
 — Cabala parum propitium & proficuum, 486. F.
 — quoniam expulsi sunt Hochstiano, & cumque
 monet, & quomodo seipsum tuetur? 487. A. B. &c.
 488. A. B. &c. 489. A. B. &c.
 — ob quid nonnullis acerime carpit? 490. D. E.
 F. 491. A. B. &c.
 — in tabulis quodam invehitur, 492. C.
 — ejus libelli non se poenitebat? 495. C.
 — quibus laboribus ac laceris immori sibi propo-
 lum est? *ibid.* E. 509. B.
 — quid sibi convenire videtur? 496. A.
 — cur per aliquot Brabantiae ac Flandriae oppida cir-
 cumvectus est? *ibid.* C.
 — cur unum aut alterum libellum itineris comitem
 circumferret? *ibid.* D.
 — quomodo fructum cepit ex lectione *Officiorum* Cice-
 ronum? *ibid.*
 — unde sui temporis morum ydubas? *ibid.* F.
 — quid praestitit in edendis *Officiis* Ciceronis? 497. C.
 — libertissime abstinere ab aule commercio, 500. C.
 — in quorum ordinem adicius est? *ibid.*
 — quorum causam pro viribus adjuvare non gava-
 bentur? *ibid.* D.
 — quantum tempestatibus pulsatus fuit, & ubi? *ibid.* F.
 — quanti fecit munus, quod sibi donavit Florentinus
 ab Helleyn? 501. C.
 — quid pollicetur eidem? *ibid.* D.
 — quid rogat Cardinalem Germanum? *ibid.* E. F.
 — quibus amicis & frater christianum foret, & un-
 de? 503. C.
 — suos istius qualis esse dicitur? *ibid.* D.
 — ob quid maiore laude dignus est? *ibid.*
 — cui rei operam dabit & excubabit? 506. C.
 — quantis casibus acque erroribus exercuit se suis
 genus? *ibid.* E.
 — cur Petrum Alcyonium propius nosse cupit?
 507. C.
 — quid monet rogatque Ambronium Leonem? *ibid.*
 D. 508. A.
 — Coleti memoriam posteritati consecrare percipit,
 508. B.
 — quid poscit a Thoma Lupseto? *ibid.* C.
 — quid gratulatur Puzzo, & quid illum rogat?
ibid. D.
 — vitam Coleti litteris mandare vult, 509. D.
 — quid obnixte rogat Episcopum Rosenstem? 511.
 E. F.
 — cur Coleti memoriam apud posteros intermori
 non sinit? 512. B.
 — unde invitatus ac provocatus ad aule confortium?
ibid. F.
 — quid dicit de populo quodam auro? 513. D. E. F.
 — quoniam confidit apud sibi maiorem in modum
 duplicem? 514. A.
 — quid semit de Luthero, & quid illum monet?
ibid. B. C. D.
 — ob quid nonnullis Monachos notat? 516. C. D.
 &c. 517. A. B. &c.
 — quid semper caville proficitur? 517. E.
 — cuiusmodi bellum inter Christianos reperit? 518. A.
 — quid dicit sententiae de tribus apud Bohemos fe-
 ctis? 519. C. D. &c. 520. A. B. &c.
 — quid pronunciat de quibusdam questionibus ab-
 strusioribus? 521. E. F. 522. A.
 — unde malum sibi debetur? 522. E.
 — quorum muneribus quotidie ornari dicitur, nec
 tamen satis digne? 523. A. B.
 — quomodo se suasque tueri adversus quosdam &
 praecipue Leum? a col. 524. usque ad col. 532.

— cui dedicat *Antibellum* suum? 533. C.
 — a quo viro dissentire non habet? 534. C.
 — quid rogat Gerardum Noviomagensem & Martinum
 Bruxellensem? *ibid.* D. F.
 — quid conatus & adinatus est? 535. D.
 — in quendam scriber invehitur, 536. D.
 — a quibus ubique abstinet, & quibus semper par-
 cit? *ibid.* E. F.
 — ejus doctrinam non probat, ac liberos non legit?
 537. E.
 — quorum dispositionibus & scriptis semper con-
 stantissime fuit? *ibid.*
 — sibi male tribuitur tumultus Hollandicus, *ibid.* F.
 — quibuscum sibi conficiendum? 538. C.
 — unde multos habet qui sibi non laudent? *ibid.* D.
 — cui valde faret, & quo nomine magis amat Mo-
 rum? 541. C.
 — ejus secentive subscibit, & de quo? *ibid.* E.
 — quid monet Franciscum Chiragatum? 543. A.
 — quod diploma sibi magnope placuit? *ibid.* B.
 — in quos gratum animum declaravit? *ibid.* C. D.
 — Romanam versare sperat, *ibid.*
 — quid cognovit ex amicorum litteris? *ibid.* E.
 — quid dicit sententiae de negotio Lutheri? *ibid.* F.
 544. A. B. &c. 545. A. B. &c.
 — quid praedicat de Alexandro, & quid eum rogat?
 544. C. D. &c.
 — quid dicit de quodam Braxii libro? 547. A. B. &c.
 548. A. B. &c.
 — ad quid adhortatur Morum? 547. C. D. &c.
 548. A. B. &c.
 — quid censet de pace sibi cum Leo incunda? 551. F.
 — quid dicit de ejusdem quodam libello? 552. A.
 B. &c.
 — cur Epistolam Faraginem edidit? 553. A.
 — a quo genere scripti delictare decreverat, & cur?
ibid. B.
 — quando & quem in finem scriptis Epistolas? *ibid.*
 — quo consilio quidam ipsius Epistolas exire passus
 est, easque recognovit? *ibid.* C. D.
 — quid Frobenio diligenter scriptis? *ibid.* E.
 — quid rogat Beatum Rhenanum? 554. A.
 — quid horum esse deputat? *ibid.*
 — quid substat animi esse Christiani? *ibid.* B.
 — in quibus bonam stultit portionem contigit?
ibid. C.
 — quae res ipsum deterrebant ab scribendis necnon
 edendis epistolis? *ibid.* C. D. &c. 555. A. B.
 — cui additissimum se proficitur? 555. C. D.
 — quid dicit de Lutheri libro? *ibid.* F.
 — quos non probat, & quid deprecatur? 556. D. E.
 — quid testatur Brizio, & quid eum monet? 557.
 A. B. &c. 558. A. B. &c.
 — quid significat Georgio Spalatino, & quid eum
 rogat? 559. A. B. &c.
 — quem librum dono mittit Boichio? *ibid.* F.
 — quam felicitatem gratulatur Matthiae? 560. D.
 — unde cognovit Georgium & Fundericum Duces?
ibid.
 — ejus rei novitas majorem in modum se delecta-
 bat? *ibid.* E.
 — inter quos Matthiam adscripserunt? *ibid.*
 — unde plus sibi officit studium quorundam Ger-
 manorum, quam odium hostium? *ibid.* F.
 — qualem parat alteram editionem omnium suarum
 Epistolarum? 561. A.
 — professionem in Germaniam adduxit, *ibid.*
 — ob quid Hephebonem & Leum taxat? *ibid.* B.
 — quid sentit de Lei libello, & quid narrat de Stan-
 dario? *ibid.* C. D. &c. 562. A. B. &c. 563. A. B.
 &c. 564. A. B.
 — quia in re diligentissime versatur? 564. C.
 — quoniam haereticis sibi impingatur, & cur? *ibid.*
 — ob quid apud Lovanenses satis olivae notatus?
ibid.
 — de Eucharistia semper religiose sentit, *ibid.* D.
 — quos carpit notare? *ibid.* F. 566. E. F.

Erasmus Carmelitam quandam acriter perstringit ? 505.
 D. E. F.
 — *Georgium Saxoniæ Ducem miris laudibus extol-
 lit*, 507. B. C.
 — *veteres & recentiores eum reprehendit* ? *ibid.* F.
 594. C. D. E.
 — *eum Calemum se contulit, illicque multos dies com-
 moratus est* ? 508. B.
 — *quorum disidium acerbè fert*, & cur ? *ibid.* E. F.
 — *quid obnoxie rogat Budrum* ? 509. A.
 — *unde pene perierat in urbibus*, & quo sure mire
 defestatur ? *ibid.* B. C.
 — *ob quid deamat Conradum Goclenium* ? *ibid.* C.
 — *quid monet eundem*, & ad quid hortatur ?
ibid. D.
 — *hostes litterarum insectatur*, 570. B. C. 590. B.
 — *quasi epistola complexus est vitum Coletii* ? 571. B.
 — *quid in Lupteno probat, necne* ? *ibid.* B. C.
 — *quod consilium eidem dat*, & quid eum rogat ?
ibid. D. E.
 — *quid testatur Joanni Turzoni* ? *ibid.* E. F.
 — *quid admiratur eum*, & quomodo se consolatur ?
 572. B.
 — *unde beatorem existimat Joannem Turzonem* ?
ibid.
 — *quid philosophatur in ejusdem munuscula*, & quid
 de illis dicit ? *ibid.* B. C. &c.
 — *quid opat Beato Rhemano*, & cur ? *ibid.* F.
 — *unde dispuat se futurum temporum* ? 573. B.
 — *quid cenet de erroribus Terulliani*, aliorumque
 hæreticorum ? *ibid.* F. 574. A. B. &c.
 — *ad quid hortatur Nicolaum Burschidacensem* ?
 574. D.
 — *unde se felicem existimat* ? 575. A. B.
 — *quid sibi ipsi precatur* ? *ibid.* C. D.
 — *cur obsecrante non potuit* ? *ibid.* D.
 — *quid narrat de Leo*, & quomodo illi respondit ?
ibid. E. F. 576. A.
 — *quod gravius esse periculum arbitrat* ? 576. B.
 — *quid notat in Leo*, & quos taxat ? *ibid.* C. D. E.
 — *quid vehementer sibi dolet* ? *ibid.* F. 578. A.
 — *quorum epistolæ præstet*, & cur ? 577. A. 593. C.
 — *quid dicit de suo seculo*, & quid tutius arpara-
 tur ? 577. C.
 — *eum nonnulli abhorrebat a Præbendis* ? *ibid.* D.
 — *ob quod male metuat Lutherum* ? *ibid.*
 — *unde gravem tumultum excitum veretur* ? *ibid.*
 E. F.
 — *cur arbitratus est nonnulli sua referre scribere ad
 Leonem Pontificem* ? 578. B.
 — *quid semper tum oratione tum scriptis edictis tes-
 tatur eum* ? *ibid.* C.
 — *qua de re amatorem ac civiliter admonet Luth-
 erum* ? *ibid.* D. E.
 — *ejusdem dogmata non tueri profutur*, *ibid.* F.
 — *eum eundem refellere non potuit nec voluit* ? 579.
 A. 597. D. E.
 — *ad quid Romæ hyemare decreverat* ? 579. C.
 594. B.
 — *quantum sibi dolet Lutheri tumultus* ? 579. D.
 — *qua via Lutherum opprimi posse videbat* ? *ibid.* E.
 599. E.
 — *quibus inivisus est ipso Luthero*, & cur ? 579. E.
 — *in quos acriter invehitur* ? *ibid.* 580. A. B.
 — *quod consilium dedidit summo Pontifici* ? 580. C.
 — *numquam erit neque magister erroris*, neque dux
 tumultus, *ibid.* D. 601. B.
 — *ad quid multis modis invehitur eum* ? 580. D.
 — *quomodo litteras sublevarum censet* ? *ibid.* F.
 — *quibus studiis favendum existimat* ? 581. A.
 — *omnes sua scriptis & sermone est in gloriam
 Christi*, *ibid.*
 — *quos taxat*, & ob quid ? *ibid.* B.
 — *quem libellum mitti Regi Angliæ* ? *ibid.*
 — *quid precatur eidem* ? *ibid.* C.
 — *quid rogatur a Petro Mario* ? 582. C.
 — *quid censet de sua patria* ? *ibid.* D. E.

— *eum nonnulli Græcismi scriptis suis admiscet* ?
ibid. E.
 — *ob quid Dominicanos & Carmelitas taxat* ? 583.
 A. B. C.
 — *magnopere favere gloriæ Dorpii profutur*,
ibid. D.
 — *eum ausus est scribere Jacobo Vilingem* ? *ibid.* E.
 — *quem eidem necnon Gansinatio commendat* ? *ibid.*
 F. 584. A. B.
 — *quid poscit a Gattinario*, & quid ei pollicetur ?
 584. C.
 — *quam Epistolam edium dolet* ? *ibid.* D.
 — *quibus commendat Joannem Fabrum* ? *ibid.* E. F.
 E. F.
 — *quomodo impetravit pensionem a Principe* ?
 585. A.
 — *quos vericulos mittit Gabrieli Offasio* ? *ibid.* B.
 — *ob quid seculi sui sortem deplorat* ? *ibid.* C.
 — *quid rogat Gubnelem Offhusium* ? *ibid.* D.
 — *quomodo agendum censet in negotio Lutheri* ?
 587. F. 591. D. E. F. 601. D.
 — *cujus fabulæ spectator esse malit*, quam histrio ?
 590. A. 601. F.
 — *quid sibi semper studio fuit* ? 590. B.
 — *quocum frequenter commentatus est de ratione
 componendæ Tragediæ Lutheranae* ? *ibid.* D.
 — *ob quæ odium Romani nominis penitus infusum
 esse multarum gentium animis opinatur* ? 591. C.
 — *quem commendat Peutingero* ? 592. B.
 — *multis de causis se nunquam admiscuit causæ Lu-
 theranae*, *ibid.* D.
 — *quam vere scientem & Evangelicam philosophiam
 prædicat* ? *ibid.* E.
 — *quos denotabat per Pharisæos* ? *ibid.* F.
 — *de se modestè sentit*, 593. C. D.
 — *quid precatur Richardo Struiko* ? *ibid.* E.
 — *unde acquirit redditum negotio Caballitico* ?
ibid. F.
 — *quomodo favet polimioribus litteris* ? *ibid.* E.
 — *ubique veneratur & excolatur Christianam pie-
 tatem*, *ibid.* F.
 — *quibus præcipue parcendum censet* ? 595. A.
 — *in quos invehitur*, & ob quid ? *ibid.* C. D.
 — *quid publice ac privatim testatur eum* ? *ibid.* E.
 — *quid sentit de Luthero*, & quid de illius libris
 dicit ? 596. B. C. 598. D. 600. D.
 — *quomodo eidem favit*, & quid tum diligenter ad-
 monuit ? *ibid.* D. E. 599. A. B. 598. B. C. E.
 — *quid agit in duabus quibuscumque suis epistolis* ?
 598. B.
 — *quibus inivisus est*, & ob quid ? 601. C.
 — *cur Romanæ Sedis & semper fuit & semper fu-
 turus studiosus* ? *ibid.*
 — *cujus gloriæ nunquam est defuturus* ? *ibid.* E.
 — *quid sibi multis modis displicet* ? 603. A.
 — *libellis pugnare quid iudicat esse* ? *ibid.*
 — *iter durum facit*, & ob quid ? *ibid.* C. D.
 — *cur studium Scarpinelli laudat* ? *ibid.* E.
 — *quibus amicorum possessionem compunctus per-
 tiosum ac rarissimam existimat* ? 603. A.
 — *cui commendat Petrum Amicum* ? *ibid.* A. B.
 — *quid sibi imputatur a veteribus amicis* ? *ibid.* B.
 — *quo evasit longa rixa*, quam habuit cum Nico-
 lao Egmondano ? *ibid.* C.
 — *quid de Luthero respondit* ? *ibid.* D. 604. C.
 — *quid sibi non videtur æquum*, nec tutum, imo
 crudele ? 605. E. F.
 — *quid sibi non consilium*, imo temerarium vide-
 tur ? 604. A.
 — *ob quid notat Dominicanos ac Carmelitas quæ-
 dam* ? *ibid.* D. E. F. 605. A. B. C.
 — *quid rogat Thomam Bedellum* ? 606. A. B.
 — *quid vehementer excolatur in Andrea Coepha* ?
ibid. C.
 — *quem insigniter bonum existimat* ? *ibid.* D.
 — *ad quid hortatur Coephum*, & quos taxat ? *ibid.*
 D. E.

- Brasium* cuius mortis sui seculi deperat? *ibid.* F.
 — cuius carmen non sibi displicuit? 607. A.
 — ad quid incitatur a Moro? *ibid.* D. E.
 — quam concertatunculum narrat eidem? *ibid.* F.
 608. A. B. &c. 609. A. B. &c. 610. A. B. &c. 611. A. B. &c.
 — quid eidem fuder, & quid eum monet? 613. D.
 614. C.
 — quam mentem ejusdem probat ludare? 614. F.
 — quem eidem commendat? 615. A. B. C.
 — quid de Welfphal predicat? *ibid.* A.
 — in quemdam Dominicanum invenitur, *ibid.* E. F.
 — nec Monachorum, nec Theologorum hostis est, 616. A.
 — paratus est reddere rationem studiorum suorum omnibus sobris, *ibid.* B.
 — ob quid laudat Godofredum Rhodum, & quid ei confut? *ibid.* D. E. F.
 — quid gratulatur Pacco, & quod negotium ei commendat? 617. A.
 — quid magnopere laudat in Leonio, & quid in eo non probat? *ibid.* C.
 — ad quid eundem hortatur? *ibid.* D.
 — quot contemnere debet, & ob quid? 619. A.
 — quo crimine iudicale infamatus? *ibid.* C.
 — in superiorem Germaniam se venturum pollicetur, *ibid.* E.
 — obsecrationem quemdam suam in multis reprehendit variisque modis exagitat, 4. col. 620. A. ad col. 621. B.
 — quae res uno mediocriter excruciativis animum suum? 621. D.
 — super qua re non nihil egit cum Cardinale Campegio? *ibid.* F.
 — de fide aliena pronuciare aut decernere ab eodem non vult, *ibid.* F.
 — quid coratus est suis studiis? 622. A.
 — nihil unquam asseruavit, semperque fugi dogmatistae personam, *ibid.*
 — quid opusculum habet? *ibid.* B.
 — de Pygardenum scissione reconcilianda quid censet? *ibid.*
 — quos ab hoc arbitrio omnino semoveri velis? *ibid.* C.
 — quid statuit de Pontifice Romano, & quomodo illum defendit? *ibid.* D. E.
 — quomodo legendos existimat Lutheri libros? *ibid.* F.
 — quid sibi intercedit eum eodem, & quid de illo sepe testatur est? 623. A.
 — quorum favitiam ac tumultum non probavit? *ibid.* B.
 — ob quid dimittit tanquam hostis a quibusdam? *ibid.* C.
 — quos notat, & cur? *ibid.* D.
 — qua ratione se junget Luthero? *ibid.*
 — ab Ecclesia Catholica discedere non vult, *ibid.* E.
 — quid monet Melchiorum, necnon Goclenium? *ibid.* F.
 — mortem Guilielmi Croij desistit, 624. B.
 — quorum concertationem non potuit sine summo dolore spectare? *ibid.* C.
 — quem commendat Budco? *ibid.* D.
 — Dominicanorum conviciis quotidie lapidatur, *ibid.* F.
 — ob quid non semel ipse sibi displicuit? 625. C.
 — cur non potest non amare ingenium Bartholinum? *ibid.*
 — ob quid exoculatur Italiae candorem? *ibid.* D.
 — quo animo esse debet? 626. A.
 — quid Mariano pollicetur esse futurum? *ibid.* C.
 — quam rem se dignam fuisse dicitur? *ibid.* E.
 — unde immortalitatem facillime consequetur? *ibid.* F.
 — quos habuit sui nominis acerrimos defensores? 627. A.
 — cuius consilium liberalissime ac felicissime obtemperat? *ibid.* B.
 — cuius Orationes cupidissime leget? *ibid.* C.
 — quae Oratio & quod Consilium sibi adscribuntur, & cur? *ibid.* D.
 — cuius munus non potuit non esse sibi gratissimum? *ibid.* F.
 — Guilielmum Pastorem civitatis Gruningenfis summo laudat, 628. A. B.
 — quid sensus de scriptis quorundam Veterum, necnon Scholasticorum? *ibid.* C. D.
 — qualem describit mensum ejusdem Guilielmi? *ibid.* D.
 — quos acriter perstringit? *ibid.* E. F.
 — corruptos seculi sui mores, nec non collapsa Scripturae sacrae studia carper, 629. B. C.
 — quid verebatur ad primum gustum opusculorum Lutheri? *ibid.* D.
 — quid de illo pronuciare non vult, & quid in illo non probat? *ibid.* E. F. 640. A.
 — quorum exemplum imitandum adfert? 640. B. C. D. E. F.
 — qua re nihil arbitratu sceleratius ac publicè tranquillitati perniciosius? 641. D.
 — quibus literis admonetur Lutherum, necnon Cardinalem Moguntinum? 642. C.
 — e suis libris quae decrepta & in Germanicam linguam versa? *ibid.* D.
 — vota non esse temere suscipienda monuit, *ibid.*
 — quos non probat, & quid in vult de juvenibus? *ibid.* D. E.
 — optimos Auctores legendos docuit, *ibid.* E.
 — quomodo omnibus prodesse cupit? *ibid.* F. 643. A.
 — sibi nullum nomen invidus est, quam conjunctum, aut schismaticum, aut fignificum, 643. F.
 — in quibus prudenter debuit? 643. A.
 — quid intire vult, & quid pronuciat de Lutheri? *ibid.* B. 644. A. B.
 — quid monet Jodecum Jonam, & quid in illo semper amavit? 645. D.
 — quid ante omnia vitandum esse censet? *ibid.* E.
 — quo animo est in Lutherum, necnon in suos rabulas? *ibid.* E. F.
 — quos acriter infestatur, & ob quid? 644. B. C. 645. B.
 — quem commendat Guilielmo Warano? 644. E.
 — quid extorsit ab Italo quodam, & quomodo? *ibid.*
 — unde validissima febri affectus? *ibid.* F.
 — sibi soluta pensio ab auli Caesarea, 645. A.
 — sua valetudo fit in dies imbecillior, *ibid.*
 — quales duos equos & duas famulos sibi? *ibid.* C.
 — cur veretur de sacerdotio, quod pollicetur Waranus? *ibid.*
 — vitam longiorem nec deprecatur, nec anxie desiderat, *ibid.*
 — quo animo putat se majorem gratiam iniurum apud Jesum Principem? *ibid.* D.
 — quid monet Goclenium, & quid illi mittit? *ibid.* E.
 — quid eundem rogat? *ibid.* F.
 — nem invidet glorie Polydori? 646. B.
 — cur se miserat Mori? *ibid.*
 — quid se male cruciat? *ibid.* 660. B.
 — quid petit a Pacco, & quid ei pollicetur? 646. B.
 — unde sibi magnopere felix fuit sua ad Petrum Amicum epistola? *ibid.* C.
 — quid dicit sententiae de suffraganeo Episcopi Tarnacensis? *ibid.* D.
 — Monachum quemdam notat, & cur? *ibid.* E. F.
 — in qua editione admodum & in quibus libris recondendis occupatissimus? 647. A.
 — ad quid incitatur a Bombasio? *ibid.* F. 648. A.
 — quid sibi mittitur ab eodem? 648. C.
 — quot nominibus sibi gratum fuit munus Livini? *ibid.* E. F.
 — quos codex sibi promissus a Marco Laurino? 649. A.
 — quid sibi felicissime cessit? *ibid.* B.
 — ad quid hortatur Carolum Harit? *ibid.* C. D.

- Erasmus* quem librum nactus est? *ibid.* D.
 — quid sibi persuadere non potest? *ibid.* F.
 — quid sibi voluptati est, & quid veretur? 650. A.
 — quid dicit de libello *Seuicæ*? *ibid.* B. C. D.
 — multi sollicitissimi ab se notati in *Interprete Latino*, & cur? *ibid.* D.
 — a quibus illud virulentum abesse vellet? *ibid.* E.
 — sibi impinguntur plurimi libelli, 651. B. D.
 — quem ad colloquium accersivit? 652. A.
 — quid narrat de *Academia Lovanensi* ac Collegio trilingui? *ibid.* B. C. D.
 — quid testatur *Talco*, & quo illum iuvit? 653. D. E.
 — amicitia cupientissimus ac tenacissimus, *ibid.* F.
 — amicos diligit magis quam colit, 654. A.
 — *Carmelitas* ac *Domesticanos* quosdam perstringit, *ibid.* B.
 — quorum amicitiam simpliciter amplexus est? *ibid.* C.
 — cui negotio palam ac libere fasit, & ob quid? *ibid.*
 — in N. Testamento emendando sudat, *ibid.* D.
 — quale vult ut exeat *libri Opera*? *ibid.*
 — quid regardat *Nicolaum Egmondium* super hoc Opere? *ibid.* E.
 — abit *Basilicam*, ibique absolvit *Annotationes* in N. Testamentum, 655. A.
 — ob quid evocat *Leven* ad colloquium, & quam conditionem ei offert? *ibid.* B.
 — quomodo respondit eadem, necnon *Latomo*? *ibid.* C.
 — quibus convitiis lapidatus, ac delatus apud *margraten*? *ibid.* D.
 — quot loci notati in sua editione N. Testamenti? *ibid.* E.
 — quid exposulavit cum aliquot primoribus? *ibid.* F.
 — quo loco & qua lege factus sit cum *Theologo Lovanensibus*? 656. A.
 — quosdam amicos Germanos taxat, *ibid.* B.
 — quantum alienus est a negotio *Lutherano*? *ibid.* C.
 — quantum sibi iniussu est discordia? *ibid.* D. E. F.
 — quales libros volebat scribi adversus *Lutherum*? 657. B.
 — loci communes, quibus fere declamabat, adversus quos facit? *ibid.* C. D.
 — sollicitum & obsecrans in scriptis semper diligentissime cavet, *ibid.* D.
 — cur non scripsit adversus *Lutherum*? *ibid.* E.
 — 664. D.
 — quomodo se gessit in negotio *Luthero*? 658. B. C.
 — quo titulo traducitur apud suos, & cur male audit apud *Lutheranos*? *ibid.* F. 659. A.
 — num potest fingi *Lutheranus*, necne? 659. B. C.
 — quando desilens tenetur videndi *Barbini*? *ibid.* D.
 — quod malum debet amicis Germanicis? *ibid.*
 — cur ex animo ferebat *Germania*? *ibid.* F.
 — quales amicos in *Britannia* reperit? *ibid.*
 — ad quid *Hieronymum Frobenium* incitat hortaturque? *ibid.* F. 660. A.
 — cujus librum legere vehementer avert? *ibid.* B. D.
 — quid expectat a *Pacato*, & quid illum rogat? *ibid.* E.
 — cur se consulti *Brugas*? *ibid.* F.
 — quam tempestatem multo periculosissimam esse videt? 661. B.
 — *Monachos* ac *Theologos* quosdam notat, *ibid.* D.
 — ad quid accingit se, & quid efficere conabitur? *ibid.* E.
 — quid testatur *Lincero*, & ad quid illum excitat? *ibid.* F. 662. A.
 — quid declarat *Schudelino*, & ad quid illum hortatur? 662. B. C.
 — quomodo se tuetur adversus quendam *Monachum*, eumque insectatur? *ibid.* F. 663. A.
 — quam felicitatem gratulatur *Bombasio*? 663. E.
 — cur de *Mercurio* queri desist? *ibid.* F.
 — quales honores non ambit, & cur non omnino rejiciendos censuit? *ibid.* 664. A.
 — qualis apologia respondit *Seuicæ*? 664. C.
 — quid pœnitere admittit? *ibid.*
 — quam perdifficile conset temperare *Stylum*? 665. A.
 — totus est in recognoscendo N. Testamento, *ibid.* B.
 — quid egit diligenter cum *Aleandro*, & quid rogat *Bombasium*? *ibid.* B. C.
 — quantum debebat *Pontificis* in se benignitas? *ibid.* C.
 — ob quid taxat nonnullos? *ibid.* D.
 — cur sibi tribuitur *Captivitas Babylonica*? *ibid.* E. F.
 — quoniam alii duo libelli sibi ascribuntur? *ibid.* F.
 — in hujusmodi libellis vituperari magis quam prædicari, *ibid.*
 — quo universam *Germaniam* provocare non veretur? 666. A.
 — cur *Romam* totus conagrare vult? *ibid.* C.
 — quantum tribuit *palcio Alexandri* in rebus gerendis? *ibid.* D.
 — quid putat gratulandum suorum temporum felicitati? *ibid.* E.
 — cur nunc quodam affectu prosequitur *Turanem*? 668. C.
 — ob quid sibi acerba sunt mori illius vi? *ibid.* D.
 — unde sperat, ut floreat *Christi regnum*? *ibid.* D. E.
 — cur favorem ac studium *Episcopi Olmutensis* amplectitur? 669. A.
 — quantum sibi sunt gratum *equidem manus*? *ibid.* B.
 — ob quid nonnullos perstringit? *ibid.* E. F.
 — a quibus infamatus apud populum ac delatus apud *Principes*? 670. A.
 — quæ loquutus est apud *Aleandum*? *ibid.* B.
 — unde vehementer laqueare cepit *evangelicam* moremque *Alciati*? *ibid.* C.
 — cur sibi acerba sunt mors *Pyrrhi* cupidus? *ibid.*
 — ob quid magni avertat adire *Mediolanum*? *ibid.*
 — quantum præstat in negotio *Luthero*? *ibid.* E.
 — nec optet, nec honores, multo minus voluptates ambit, *ibid.*
 — se propemodum exanimare hypocritarum odor, *ibid.* F.
 — quid exposulavit cum *Polydoro Vergilio*? 671. A.
 — quo compulset *Joannem Frobenium*? *ibid.* B.
 — quantum faveat *Vergilio*, & ob quid? *ibid.*
 — crudelitissime ac impudenter siver bonorum literarum cultoribus, *ibid.*
 — cur in prima editione suorum *Adagiorum* non fecerit mentionem *Vergilio*? *ibid.* C.
 — cur suos animos semper abhoruerit a *Lorazio*? *ibid.* D. E.
 — plagiaris ac simius *Vergilio* desinuit, *ibid.* E.
 — ubi sibi repertus est *equidem liber*? *ibid.* F.
 — quorum librorum impressorum diem & annum confert, & cur? *ibid.*
 — ob quid non infamandus furi aut plagii? 671. A.
 — quid censet de proverbiorum collectione? *ibid.* B.
 — cur in suis *Adagis* *Politianum* citat? *ibid.* C.
 — quomodo literas efflorere cupit? *ibid.* E.
 — multa sibi ariserunt in Operibus *Vergilio*, *ibid.* F.
 — quid eidem suadere vult? 673. A.
 — quid declarat *Theologus Lovanensibus*, & quid apud illos queritur? *ibid.* B. C. &c. 674. A. B. &c. 675. A. B. &c.
 — ob quid non fuerit profectus in *Hollandiam*? 675. F.
 — quanto redditus est vegetior rure? 676. A.
 — unde miram quendam voluptatem sanno personat? *ibid.*
 — quid rogat *Nicolaum Everardum*? *ibid.* E.
 — ob quid nonnullos taxat? 677. A. B. &c.
 — quos *Brugas* salutavit? *ibid.* F. 678. A.

Erasmus ob quid magis gratulatur Moro animum propen-
 sum Principi? 678. D.
 quo nomine sibi iuvenior fuit adventus Cardi-
 nalis Eboracensis? *ibid.* A.
 Morum, suam uxorem, liberum, ac totam fami-
 liam sumopere laudat, *ibid.* E. F. 679. A. B. &c.
 quidam multatulus notat, 679. F. 680. A.
 a quibus plurimum differunt? 680. A.
 quomodo composuit Bodeum & Morum? *ibid.* C.
 quid arbitratu esse boni viri? *ibid.* D.
 quos amat, & ob quos? *ibid.* E.
 quantum sibi succellit rusticatio? *ibid.* F.
 quos peribit, & quomodo se tuetur? 681. B.
 C. &c. 681. A. B. &c. 683. A. B. 684. A. B.
 C. D.
 ad quid hortatur Rutgerum Rescium? 683. C. D.
 quid testatur Ludovico a Prato? *ibid.* E. F.
 quid amat & admittit in Bruto? 684. F.
 quid eidem fudere velit? *ibid.*
 quid sentit de eodem, necnon de Moro? 685. A.
 quid rogat Hermanum Primum? *ibid.*
 apud quos varietas multique de se sermo fuit? *ibid.*
 b. 686. A.
 in ipsum quanam propensissimi dicuntur? 686.
 A. B.
 Borlai virtutes admirari ac celebrare non cessat,
ibid. E.
 eundem diligit, ejusque ingenium & studia col-
 lit ac veneratur, 687. B.
 unde sibi concertationes ac rixae cum eodem? *ibid.*
 C. D. &c.
 quantum se exultavit Epistola Vivis? 688. D.
 ob quid gratulatur Academiae Parisiensis? *ibid.* E.
 quomodo Musas recipi velit? *ibid.*
 ob quid Italos taxat? *ibid.* F.
 quid saepe secum admittit? *ibid.*
 quid praedicat de plurimis Academicis? 689. A.
 B. &c.
 quomodo machinis omnibus oppugnavit Colle-
 gium triungue Lovani? *ibid.* D.
 metuit ne quando poenitet se spectare Gallie,
ibid. E.
 quid se invitavit, ut Lovanium commigraret?
ibid. F.
 apud quos solet Budaeum ad iudicium usque iusta-
 re? *ibid.*
 cujus velitationis iurpridem oblitus est? 690. A.
 quo animo eil erga Fabrum? *ibid.*
 quo nomine amat Cardinalem Croym? *ibid.*
 Monachum quemdam concionatorem perfringit,
ibid. B. C. D.
 in quod genus labyrinthorum identidem revolvi-
 tur? *ibid.* F.
 cui multum sudandum esse putat? *ibid.* 691. A.
 quid magni & excelsi animi sibi videtur? 691. A.
 quid excelsioris animi planeque regum censet?
ibid.
 quantum sudoria comperit in Hilario emendando?
ibid.
 quantum temeritatem taxat? 691. A. B.
 quorundam periculorum curiositatem ac infirmitatem
 sciendam notat, 693. C. D. 694. A.
 quid agendum, meditandum, & urgendum cen-
 set? 694. B.
 quid in totum non damnum exillimat? *ibid.*
 quid sibi candidi pectoris esse videtur? *ibid.* E.
 quid difficillimum esse putat? 695. D.
 quos sehester reddidisse Romae sermonis simpli-
 citatem sibi videtur? *ibid.* E.
 in quibus majorem affectionem esse dicit? *ibid.*
 E. F.
 in evolvendis Hilarii libris quid subit animam
 suam? 697. B. C.
 in quo nonnullorum audaciam reprehendit? *ibid.* F.
 quid non inficitur, & quid cavendum putat?
 698. B. C.
 quem monendum ne docendum censuisset? *ibid.* F.

quid sui temporis Episcopos ac Theologos admo-
 vendos existimat? 699. C.
 ob quid in quoddam acriter invenitur? *ibid.* C.
 D. E.
 quorum studium non durnat? *ibid.* D.
 quomodo efflorescere gloriam Christi optavit? *ibid.*
 quid praecipue curandum esse censet? *ibid.* E. F.
 hostes linguae Graecae infestant, 703. D.
 quale Opus dicere vult nomine Joannis Carondile-
 tis? 704. C.
 quid magnis sudoribus adnixus est in celsendo Hila-
 rio? *ibid.*
 quot & quales viros ex genere Carondiletiae novit?
ibid. D.
 quid non adspernandum, & quid mentis impro-
 bae ac ingratae esse arbutur? *ibid.* E.
 quorum libros in totum antiquandos esse non du-
 cit? *ibid.*
 quorum incivilitatem non approbat? *ibid.* F.
 quid Principibus precatur? 705. B. 708. F.
 Seunicam semper contempsit, 705. B.
 vult & a quibus Lutheranus existimatur? *ibid.*
 C. D.
 quanam criminose quibundam conviciis loquuti
 sunt de ipso? *ibid.* E.
 quibus vocibus commoveri se nihil oportet?
 706. B.
 quibus amicis scribere monetur a Vire? *ibid.*
 quae praemium sibi paratum est a Christo? *ibid.* D.
 quo verbo verberavit animum Vivis? *ibid.* F.
 quantum civilis in amicis & discipulis esse vult?
ibid.
 quid monet regatque Bilibaldum Pickheimerum?
 707. D. b. F.
 cur sibi in animo fuerit Bernam visere? 708. B.
 ad hypocusultorum vel levem odorem statim rela-
 bitur in morbum, *ibid.*
 quantum alacritatis sibi attulit adventus Glare-
 ti? *ibid.*
 quid non ambire nec detrechare profectur?
ibid. D.
 ob quid nonnullos perfringit? *ibid.* D. E. 709.
 A. B. &c.
 eorum & extortam fidem non magni facit,
 708. E.
 quid nec tutum nec utile arbitrat? 709. A.
 ob quid periclitatur utrumque? *ibid.* E.
 super qua se consultit doctissimos Theologos?
ibid.
 quid ex nonnullorum bonorum iudiciis arguere
 vult? 711. D.
 unde omnia infra se videbit? *ibid.*
 sancte & amanter complexus est Episcopum Vra-
 tislavensem, 712. D.
 cujusmodi rebus plurimum oblectari dicitur?
 713. A.
 quo nomine sua fori iniquior quam histrionum?
ibid. C.
 quid sentit de tragediae Lutheranae, & quos ta-
 xat? *ibid.* C. D. E. 714. D. E. F. 715. D. F.
 unde accensum cupiditate unicum cum Corontello
 incedit? 714. A.
 quo impense gellicbat advolare ante Caesaris pro-
 fectorem? *ibid.* B.
 qua in re nibil esse periculi arbitrat? *ibid.* C.
 quid significat Joanni Carondileto, & quid eum
 rogat? 715. A. B.
 ob quid parcissime sibi scribendum putat? *ibid.* C.
 cujus mortem ex animo dolet, & pectus amissi-
 sum excolatur? *ibid.* D.
 quem commendat Andreas Alciatus? *ibid.* F.
 716. A.
 qua ex re multiplicem cepit voluptatem?
 717. D.
 qualem animum pollicetur Episcopo Verulano?
ibid. E.
 quantum debet Cardinali Sedunensi? 718. A.
 719. 111. Bbbbbb 1

Enim graviter afflicto calculo, & libet exaudenda
 affixis, *ibid.* B.
 — cuius ingenium unice amat? *ibid.*
 — quid adstetendum ac currendum esse putat? *ibid.* C.
 — quomodo sibi intercessit vetus ac capiale odium, &
 ob quid? *ibid.* C. D.
 — quomodo se gessit in negotio Lutherano? *ibid.* E. F.
 — quantum ad se scripserunt, ad quid hortatur, &
 quid pollicetur? *ibid.* F. 719. A.
 — Collega sua defendit adversus Nicolaum Egmond-
 danum, 719. B. C.
 — quid rogat Iodocum Senatas Mechliniensis Prae-
 sidem? *ibid.* D. 720. A.
 — quo animo se esse profectus? 719. E.
 — de quibus viris promunciare non vult? *ibid.* E. F.
 — ob quid Duero gratulatur ex animo? 721. B.
 — unde perscrutatus animo voluptatem quandam?
ibid.
 — a quibus conventionibus se abducit? *ibid.*
 — in Paraphrasibus tractandum videtur sibi fieri me-
 lior, *ibid.*
 — quid dicat de quodam Hutteni libello in se?
ibid. C.
 — qualem se praestitit erga Huttenum? *ibid.*
 — cur publice gravium oculi Christiano censet? *ibid.* F.
 — quem librum mittit Adriano VI. Pontifici? 723. A.
 — cur sibi visum est praenuntiare eundem adversus
 malas linguas? *ibid.*
 — qualem animum praestitit ac praestaturus est in re
 Christiana? *ibid.* B.
 — quid studiosissime testatur Adriano VI.? *ibid.* D.
 — quantum Commentarii sibi nulli sunt, & a quo
 Collegio? *ibid.* F. 723. A.
 — quid de iisdem praedicat sentitque? 723. A. B. C.
 — quos in iisdem barbarissimos indicat? 723. A. B. & c.
 — quibus & quando eisdem scriptos esse putat?
ibid. C.
 — quid semper alienissimum fuit a moribus suis?
ibid. E.
 — quae se tantopere rapuerint in admirationem ho-
 rum Commentariorum? 726. B. C. & c.
 — quid praestiterit in iisdem edendis? 727. C. D.
 — cur eisdem dedicat Adriano VI. Pontifici?
ibid. E.
 — fortem seculi sui necnon Religionis Christianae de-
 plorat, *ibid.* F.
 — quae de re nihil attigit in Commentario Psalmi
 secundum? 729. F.
 — quibus temporibus se debet servare? 731. A.
 — valetudinem suam immoedia studiis assigere dici-
 tur, *ibid.*
 — quid sentit de Luthero ac de quibusdam Lutherani-
 sis? *ibid.* D. E.
 — quid pronunciat de opinionibus scholasticis, con-
 stitutionibus humanis, &c. *ibid.* E. F.
 — ob quod Monachos ac Theologos quosdam taxat?
 732. A. B.
 — quid censet de tragedia Lutherana? *ibid.* B. C.
 — quid praedicat de Henrico VIII. Rege Angliae?
ibid. D. E.
 — quid subtilissimum sibi videtur? *ibid.* F.
 — quid nec inutile nec alienum ab exemplis proba-
 bilissimum Scripserunt absterant? *ibid.*
 — non delictum causae fidei & concordiae Christia-
 nae profectus? 733. B.
 — unde famam ipsius infelicitatem deplorat? *ibid.* C.
 — apud quem Constantiae nihil aliud quam argota-
 vit? *ibid.*
 — quanta humanitate ac comitate exceptus, & a qui-
 bus? *ibid.* D.
 — quem comitem omnium lepissimum habebat?
ibid.
 — quo nomine moribus sibi erat molestior? *ibid.*
 — cur Burgundum adire vult? *ibid.* E.
 — quid non rogabit Heinsbachium, nec viam ei
 praestabit, & cur? *ibid.*
 — quae se deterrent a visitando Friburgo? *ibid.* F.

— cuius diploma sibi suis gratissimum, & unde gra-
 tias futurum? 734. A.
 — cur non satis tuto in Galliam commigrare possit?
ibid. B.
 — quae se adhuc remorantur Basileae? *ibid.*
 — unde cepit melius habere? *ibid.*
 — quando totus cum totis facinus commigraturus in
 Galliam? *ibid.* C.
 — quibus se multum debere profectus? *ibid.*
 — quid petit a Ferdinando Principe, & quoniam in fi-
 nem? *ibid.* E.
 — dignitates aut salaria non a nobis, sed Christi glo-
 riam sunt, *ibid.*
 — pro viris adsum est ut prodesset, *ibid.* F.
 — cur Paraphrasin in Evangelium Joannis decrevit di-
 care nomini Ferdinandi? 735. A.
 — sunt doctes ac laboriosae summo opere depravatae
 ab Adriano Pontifice, *ibid.* C. E. F. 736. A.
 B. & c.
 — ad quod negotium capessendum incitatur ab eo-
 dem? 735. F. 736. A. B. & c.
 — cur Romanum adire suaderet ab eodem? 737. A.
 — quid testatum facere voluit Henrico Stronem?
ibid. C.
 — quid de Petro Mosellano scire cupit? *ibid.*
 — non admodum avidus munerum captator, *ibid.*
 — quid mittit Adriano VI. Pontifici, & quid ei
 pollicetur? *ibid.* D. E. 738. B.
 — quid imprimis cavendum esse censet? 737. F.
 — quantum extolatur Jacobi Landavi seculi inge-
 nium ac dicendi venam ingenio parem? 738. C.
 — cur indignatur stupidi quibusdam rebula? *ibid.*
 — ab invidia longissime abest, *ibid.*
 — Landavum civiliter submovet, ne quid adversus
 Stunicam scriberet, *ibid.* D.
 — quid de ejusdem libello dicit, & quid eisdem su-
 dere vult? *ibid.* E. F.
 — ob quid acriter invehit in quosdam? 739. A.
 — quod capitale sibi est minimumque familiare ta-
 lum? *ibid.* B.
 — quos libros ad Landavum missum est? *ibid.*
 — quid ambie ab Episcopo Constantiensis? *ibid.* C.
 — quantum odii dissidium, amique concordiam?
ibid. E.
 — quid dicit de duobus quibusdam Theologis?
ibid. F.
 — in quo modum omnibus aderit Adriano Pontifici?
 740. A.
 — quid precatur Joanni Botzemo? *ibid.* C.
 — unde iis se committere ausus est? *ibid.* E.
 — quantum convalescit ac quodammodo repubert
 rure Anderlaecensis? *ibid.*
 — quem expertus est sibi vere & ex animo amicum?
ibid.
 — ubi ad nidorem hypocaulthorum languere cepit?
ibid. F.
 — io qua urbe & apud quem curavit corpusculum?
ibid.
 — quibus moribus obnoxius ac vexatus? 741. A. B.
 — ob quid domum redire coactus, & apud quem
 quatuordecim refocillatus? *ibid.* B.
 — cur nonnullis Theologis ac Monachis notat?
ibid. D. E. F.
 — quo cupidissime adoleverat, contemptu rebu-
 omnibus? 742. B.
 — quomodo temperavit petulantiae mire Luthero ad-
 ditionem? *ibid.* D.
 — quoniam invidiosus Lutherani, & quomodo ab iis-
 dem tractatur? *ibid.*
 — a quo negotio semper dehortatus est eisdem?
ibid. E.
 — quae de re queritur apud Joannem Claptonem?
ibid. D. E.
 — nullo modo pertrahi poterit in castra Lutherani-
 rum, *ibid.* F.
 — quos contemnens & in ordinem cogendus esse cen-
 set? 743. A.

Eraginus quantopere cruciatur calculo & dolore colico? *ibid.* E.
 — quoniam libellus Regis Angliæ sibi tribuitur, & cur? *ibid.* C. D.
 — a quibus vocatus & invitatus? *ibid.* E. F. 744. C.
 — quid reddit ite ad omnes convictum iuvilem? 744. C.
 — quid non recitas, & quid tentabit? *ibid.*
 — quid significat Adriano Pontifice, & quid palam proficitur? 745. E. F. 746. A.
 — de quibus conquiretur apud eundem? 746. B. C. &c. 747. A. B. &c.
 — quid maluit facere, quam videri fastidiosus? 746. D.
 — cur Romanis se conferre nequit? 747. D.
 — quid illustissimum existimas? *ibid.* E.
 — quomodo negotium Lutherianum componendum censet? 748. A. B. &c.
 — ob quid Monachos acriter perstringit? *ibid.* F. 749. A. B. &c. 750. C.
 — quæ in causâ fuerunt, quo minus adfuerit in conventu Wormaticensi? 749. D.
 — quoniam sibi non minus amanter quam honorifice responderet? *ibid.* E.
 — quando non minus laetit, nec magis versatus est in oculis hominum? *ibid.* F. 750. A.
 — naturæ est domus amantior, & hoc vitæ genus postulat sua studia, 750. B.
 — quo nomine sibi maturas numerata pensio Casarea? *ibid.*
 — quam ob causam toties Basileam iussit, & nunc profecturus est? *ibid.*
 — quod dicit *Lovinus* commemoratus est, & in quo diverso? *ibid.* C.
 — Dominicalem quemdam vocat & inebriatur, *ibid.* D. E.
 — quod colloquium sibi est cum Maketo? *ibid.* E. F.
 — quod iter suum narrat Marco Laurino, & quid de negotio Lutherano? 751. B. C. &c. 752. A. B. C. 753. C. D.
 — quanta comitate ac humanitate acceptus ab Episcopo Basileensi necnon Magistratu ac Procebus vel ecclesie vel studiorum? 752. C.
 — quibus moribus afflictor, & unde? *ibid.* D.
 — istem non erit infractus ipsius animus, *ibid.* E.
 — quantum Opera aggressus est & absolvit? *ibid.*
 — quorum littera Romanam invasit, & quæ illuc prohibebant? 753. F. 754. A.
 — Constantiam adiit, & quibus amicis comitantibus? 754. B.
 — hic humanissime hospitio exceptus a Joanne Botzemio, *ibid.*
 — quid de ejusdem domo dicit, & qualem illam depingit? *ibid.* C.
 — ob quid miris laudibus extollit Episcopum Constantiensem? *ibid.* E. F.
 — locum Constantiensem necnon Rhenum fluvium describit, 755. A. B. C.
 — quid dicit de urbis Schaffhusæ ac Constantiæ? *ibid.* C. D.
 — quomodo tractatur Constantiæ, & quales prædicat convivas? *ibid.* C. D.
 — in congressum ac colloquium Episcopi Voulani venit, *ibid.* E.
 — quarum regionum vim improbat, & cur? *ibid.* F. 756. C.
 — ob quid cunctos repetere Basileam? 756. A.
 — vinum Burgundiacum summopere laudat, *ibid.* B. C. D.
 — quo nomine feliciter prædicat Burgundiam? *ibid.* D.
 — duo vasa hujus vini recipit, *ibid.* D. E.
 — ob quid totas demigraturus in Burgundiam? *ibid.* E.
 — unde persuasissimum habet sibi nunquam desituros amicos? *ibid.* E. F.
 — quo honoris genere non maximopere delectatur? 757. A.

— cur non invisi multas Germaniæ urbes? *ibid.* B.
 — quæ res propellit se e Germaniâ? *ibid.* C.
 — cur solus habiter, nec alios invitare liceat? *ibid.*
 — Basileæ nec domum mercatus, nec jus civitatis redemit, *ibid.* D.
 — cui respondit se velle civem esse totius mundi? *ibid.*
 — cur de Galliâ adeunda cogitare coepit? *ibid.* E.
 — quid se invitabat in eandem? *ibid.* F. 758. A.
 — in noonatibus acriter invenitur, 758. A. C.
 — in quam partem peccare mala? *ibid.* D.
 — quid spargitur de suis libris? *ibid.* E. 759. B.
 — quale *Brevi* accepti a summo Pontifice? 759. A. B.
 — quid submonitus litteris ejusdem sui amici, & quid ab eodem sibi offertur? *ibid.* B.
 — a quo bello decernitur, & unde? *ibid.* C.
 — cur spargitur summum Pontificem scripsisse in se nescio quid libelli? *ibid.*
 — quid dicit ex Apostolicis Litteris? *ibid.* D.
 — quid dicit de multis, qui pro Lutherano habebantur? *ibid.* D. E.
 — quid proficitur de omnibus ferme Germaniæ doctis? *ibid.* E. F. 760. A. B.
 — quantopere odit dissidium, & unde magis discrucatur? 760. B.
 — utrum suæ sortem deplorat, & de quibusdam conqueuntur, *ibid.* C. D. E. F.
 — cur de dogmatibus Lutheri nihil pronuntiat? 761. A.
 — quid testatur est edicis aliquot epistolâ? *ibid.* B.
 — unde iudicatus fuisse mortalem omnium atrocissimum, ac quora Orete insanus? *ibid.*
 — quæ duas res vellet abesse a libri Lutheri? *ibid.* D.
 — quid sibi nonnulli suspitum reddidit spiritum ejusdem? *ibid.*
 — summis laudibus extollit Regem Anglorum? *ibid.* E.
 — cur inutilissimum censet conviciam summum Principibus? *ibid.* F.
 — ob quid dicit se nullam dedisse occasionem Lutherano, cur in se merito fiant? 762. A. C.
 — quid de istem conqueritur? *ibid.* B. C.
 — quæ de se scribebant ad se magni Principes & amici docti? *ibid.* D.
 — quid dicit de quodam libello Regis Angliæ necnon Lutheri responsione ad illum? *ibid.* D. E. F. 763. A.
 — quoniam crimina sibi impinguntur? 763. A. B. F.
 — quid pronuntiat de summo Pontifice, necnon de Principibus ac Episcopis? *ibid.* C. D.
 — quomodo tuctur sententiam suam de libro aristro? *ibid.* F. 764. A. B. &c.
 — in quibusque libris arbitratur optimum esse non admodum anxie versari? *ibid.* D.
 — quoniam ioculare malit, & quid sibi concedendum velit? *ibid.* E. F.
 — quoniam sibi cordi est scitari, quid videt, & quid dicit? 765. A.
 — quid cupit, & quibus non deest? *ibid.* B.
 — ob quid multis scriptis Marco Laurino, & quid cum rogat? *ibid.* B. C.
 — quoniam prolatumum se dicit? *ibid.* C.
 — graviter afflictus petibetur pituita & calculo renum, *ibid.* F.
 — quid sibi propemodum optabile ducit? 766. A.
 — ob quid Lutheranos & Antilutheranos taxat? *ibid.* B.
 — adversus Lutherum scribere recusat, *ibid.* C.
 — quam cohortaturunculum brevi esturus est, & quid in ea exprimit? *ibid.*
 — quos notat ac reprehendit? *ibid.* D. E.
 — quid imprimis cavendum existimat? *ibid.* E.
 — quam difficillimum ac durissimum censet libros rigore & edere? 769. B. C. &c.
 — quid præstat in rursus edendo de ratione Theologia libello? 770. A.

- Erasmi unde temporum futura sciret deslet?* *ibid.*
 A. B. C.
 — ob quid malit olier esse quam maximus Theologus? *ibid.* C.
 — quid totis viribus agere proficitur? *ibid.* C. D.
 — ad quid habens adhortatur omnes? *ibid.* D. E. F. 771. A.
 — quid se vel maxime movere debet? 772. A.
 — unde multum culpe non abs re sibi impingi potest, & multum glorie immortalis se maneat? *ibid.* E.
 — quid in re melius animam ponere potest? *ibid.*
 — quo sibi totis viribus adstendum? 773. A.
 — molitur aliquid adversus nova dogmata, *ibid.* B.
 — ad quid adhortatur Conradum Goelenium, & quid eum admonet? *ibid.* C. D.
 — quid se cogit adhuc sedere Basileæ? *ibid.* D.
 — Gallo male meruit, & Principi suo faveret, *ibid.*
 — cur riste custodiam Antoni simplicitatem? *ibid.*
 — quid pœsit a Bribaldo Puchheimero? *ibid.* E. F.
 — quomodo se exultat apud Regem Angliæ, & quid illi matit? 774. A. B.
 — unde non modo studiorum se cadet, verum etiam vire? *ibid.* B.
 — quod Opus absolvet & excutendum curabit? *ibid.*
 — quid dicit de duobus quibusdam libellis? *ibid.* D. E.
 — quid sentit de libello Episcopi Berichenfis? *ibid.* E. F.
 — ejus libros magnis sudoribus emendavit, & quem librum absolvet? 775. A.
 — quid magno animi cum dolore legit in litteris Episcopi Basileensis? *ibid.*
 — quid cenet de humana conditione necnon de hac vita? *ibid.* B.
 — quem libellum Lutheri mittit eidem Episcopo? *ibid.* C.
 — quid testatur Senatui Basileensi, & quid eum rogat in gratiam Benediciti Babilopolæ? *ibid.* E. F. 776. A.
 — cui vapori rursus se committere non auit? 776. B.
 — calculo gravissime laborat? *ibid.* C. 781. A. 794. D.
 — quid rogar Episcopum Basileensem? 776. D.
 — quid multis modis gratiam habet Sylvestro Priarati? *ibid.* E.
 — quo animo semper fuisse proficitur? *ibid.*
 — ob quid Sturicum notat, necnon Carmelitam querendam? *ibid.* F.
 — nunquam demover potuit a veneratione Romanæ Ecclesiæ, 777. A.
 — quos habet sibi propitios ac faventissimos? *ibid.* C.
 — de Pricate nunquam male sentit, nec de ejus Operibus sententiam ferre vult, *ibid.*
 — quantum affectus calculus & stomachi dejectione? *ibid.* D.
 — quam impense optat esse Romæ, & quid curabit? *ibid.*
 — quid significat, pollicetur, ac spondere vult Polydoro Vergilio? *ibid.* E. F. 778. A.
 — quid de se ac libris suis spargitur Amurpiz? 778. B.
 — quid laudat in Virgibus Macabiteis, & quid illis gratulatur? *ibid.* C. D.
 — unde felicissimas easdem predicat? 779. B.
 — quorum exemplum ob oculos insidem ponit? *ibid.* B. C.
 — quæ virginem illas imitari oportere dicit, necne? *ibid.* E. F. 780. A. B.
 — martyrium necnon virginis summi laudibus ornât, 778. E. F. 779. D. E. F. 780. A. B. &c.
 — ad quid adhortatur mox dictas Virgines? 780. E. F.
 — quid sibi pœssus evenire vider? 781. A.
 — quid reprehendit in Sturicis? *ibid.* B. 781. E.
 — quid semper sentit scriptisque de Monachis Pontificis, de Confessione, & de Matrimonio? 781. C. D.
 — quid palam proficitur, & quid sibi displicet? *ibid.* E.
 — cur non audet ire in Galliam nec in Brabantiam? 781. A.
 — de quibus conqueritur, & ob quid? *ibid.* B. 792. B. C. &c.
 — quod negotium aggressus est, & quibus virgibus? 781. B. C.
 — quid significat Bombasio, eumque mign? *ibid.* C.
 — quid pronunciat de summo Pontifice, & cur Imperia stulto minus faveret? *ibid.* D. E.
 — ob quid notat Nicolaum Egmondanum ac Franciscum Hulstam? *ibid.* E.
 — magnas promissis Romanam invitatur, *ibid.* F.
 — quid cenet de sua fusili imagine? 781. A. B.
 — quid Clementi VII. Pontifici testatur declarare? *ibid.* C. D. &c. 784. A. B.
 — cujus mens sibi attulit gravem merorem necnon salutem admonitionem? 784. C. D.
 — quantis laudibus extollit doctos mortuos Joannis Navii? *ibid.* E. F.
 — quid in eodem reprehendit, nec ei persuasus ponit? *ibid.* F.
 — quid narrat de Joanne Coletto ac de illius putro? 784. A. B. C.
 — sapienter ac pie philosophatur super vitam & mortem, *ibid.* C. D. &c. 786. A. B. &c. 787. A. B. &c. 788. A. B. &c. 789. A. B. &c.
 — exempla auster multorum qui diu vel parum vixerunt, & qui morte subita perierunt, 786. A. B. &c. 787. E. F. 788. A. B. &c. 789. A. B. &c.
 — voluntati divinæ se totum permittit, & quomodo in malis seipsum consolatur? 789. E. F.
 — quid palam proficitur de suis affectibus? 790. A. B. &c.
 — de salute sua frequenter secum consultatur, & nonnunquam eum eruditus amicus committit, *ibid.* C. D.
 — ad quid hortatur Gaverum, & quid eum monet rogaturque? *ibid.* D. E.
 — quid expostulat cum Udalrico Huteno? *ibid.* F.
 — quid eidem testatur ac spondere conatur? 791. A. B. &c.
 — quid eundem monet, & ad quid adhortatur? *ibid.* D. E.
 — quo nomine sibi potuisset abunde scire videri? 792. B.
 — quid declarant omnes libri sui? *ibid.*
 — unde propemodum vite se cadet? *ibid.*
 — quos amicos habet in Angliâ, & quibus promissis invitatur ad Gallos? 793. A.
 — sibi nihil rei est cum bello, neque fuit, neque erit unquam, *ibid.*
 — quid cenet de dissidio Lutherano, & quid deplorat? *ibid.* B. C.
 — unde se habet sitietas omnium studiorum? *ibid.* C.
 — ob quid amat ac veneratur pietatem Magistri Argentensis? *ibid.* D.
 — quid illos admonet, & quid illis precatur? *ibid.* D. E. F.
 — quid sibi oblatum ac promissum a Poncherio? 794. A.
 — quam ob causam toties vocatus a Rege Galliarum? *ibid.* B.
 — ob quid Basileæ magno vivit, & quorum amicum illi contraxit? *ibid.* C.
 — ut sibi numeretur unus anni postio, cepit, *ibid.*
 — quid nonnihil sibi diffusit reditum in Brabantiam? *ibid.* D. E.
 — ob quid amantissime evocatus a Cardinale Campesio? *ibid.* F.
 — quid de se suisque libris iudicatur? 795. B.
 — ob quid dolet magisque irascitur morbo Bibaldi? *ibid.* C.
 — cur in Burgundiam expatriaturus? *ibid.*

Erasmus quid testatur eadem Abbati, & quem ei commendat? *ibid.* D. E. F.
 — quod nomine eadem debitorum, & quid eum rogat? 796. A.
 — quibus libellis ad se alatus est, & quid sentit de eisdem Auctore? *ibid.* B. C.
 — locs quedam in Paracleti exstantia defendit, 797. A. B. C.
 — lectionem divinarum Scripturarum ineuleat & valde probat, 798. A. B. &c.
 — in multis reprehendit Nicolaum Egmondinum varique exagitat, *ibid.* 799. A. B. &c.
 — quomodo interpretatur *reflere male*? 799. C.
 — quid *iniquum* dixit? *ibid.* D. E.
 — quos censet magis dignos odio Cæsaris? *ibid.* F.
 — in quo libella & super quibus rebus liberius admo-
 quat Cæsarem? *ibid.*
 — unde gratulatur Ecclesie Christianæ, necnon
 Hollandiæ? 800. A.
 — quid scripsit Georgio Saxonie Duci? *ibid.* B.
 — quæ culpa iniquitas ad se pertinere dicitur?
ibid. E.
 — quomodo pugnavit cum Luthero? *ibid.*
 — quem errorem & opinionem a se amovere debet?
ibid. F.
 — quam rem gratam faciet mox dicto Duci? 801. A.
 — in quas difficultates implicat se nomen suum?
ibid. C.
 — quid de se nunciatur & affirmatur? *ibid.* D.
 — morti vicinum fuisse asserit, *ibid.* F.
 — quid mittit ad Episcopum Basilicensem, & quid
 eum rogat? *ibid.*
 — quod Opus expolitius & copiosius reddet? 802. A.
 — quid censet de Lexico concinnando, & quid in
 eo præstat? *ibid.* B. D. E.
 — per quem scripsit Bilibaldo, & quid significavit?
 803. A.
 — quid non accepisset a Clemente VII. Papa? *ibid.*
 — quid sentit de quodam dissidio? *ibid.* B.
 — ob quos non ausus est humaniter respondere Lu-
 thero? *ibid.*
 — quibus nunciis respondere non est animus? *ibid.* D.
 — cur libellum de *Luthero Arbitrio* edere vult? *ibid.* F.
 — afficitur pueritia, & calculo periculossissime labo-
 rat, 804. A.
 — iercubimino nonnunquam utitur, *ibid.*
 — eum non audet se credere balneis? *ibid.*
 — quid significat Joannem de Hondt, & quid eum ro-
 gat? *ibid.* B. C.
 — quanti facit manus sibi missum a Lovello? *ibid.* D.
 — quid de re queritur apud Senatum Argentinensem?
ibid. F. 805. A.
 — quid pro Evangelio provehendo sustinuit? 805. B.
 — adversus Lutherum scribere semper recusat,
ibid.
 — cui foderi nomen dare noliit, & quibus de enu-
 sis? *ibid.*
 — quid non postulat a Senatu Argentinenſi, & quid
 eundem admonet? *ibid.* C. D.
 — quorum plerisque non est invisus? *ibid.* E.
 — quid precatur Augustino Scarpinello? *ibid.* F.
 806. A.
 — quid subteratur de quibusdam vestium nominibus?
 806. B. C.
 — quos Criticos ridet? *ibid.* C.
 — omnes doctos Itali veneratus est, *ibid.* D.
 — quid sibi non ignominiosum putat? *ibid.* E.
 — senem quemdam perstringit, *ibid.* 807. B.
 — quantum molitur in publicam flustorum utilis-
 tem? 807. A.
 — quando sibi videtur frui laboribus suis? *ibid.* C.
 — quid præstat in variis Scripturis edendis? *ibid.*
 D. E. 810. E. F. 811. A.
 — de quo nunquam sunt superstitiosè sollicitus?
 807. F.
 — quid expoliuit cum quibusdam? 808. A. B.
 — quantum tribuere solet Aleandro? *ibid.* B.

— unde sibi privatim, & publice studiis gratulatur?
ibid. G.
 — quomodo se finque tueri adversus quosdam? *ibid.*
 C. D. &c. 810. E. F. 811. A.
 — cur non hybernat in Italia? 809. A.
 — quosdam acriter perstringit, *ibid.* A. B. C. 811.
 E. F.
 — cur nihil moratur Episcopos? 809. D.
 — unde unum atque alterum mentem non sentit cru-
 ciatum calculi? *ibid.*
 — in libello de *Luthero Arbitrio* temperavit a convi-
 ciis, *ibid.* E. 811. E.
 — cur eundem nemini dicere voluit? *ibid.* F. 811. E.
 — quibus eundem mittit? 810. B. 811. D.
 — quid sibi apud Germanos summam consilavit in-
 stitum? *ibid.* G.
 — in quendam vehementer invehitur, *ibid.* C.
 — *Luthero Erasmus* & *Erasmo* vocatur, *ibid.*
 E. 811. A.
 — quid declarat testaturque Aleandro? 811. B.
 — quid admonet Senatui Argentinenſem & Bas-
 leicensem? *ibid.* F.
 — quid pollicetur Clementi VII. Pontifici? 812. D.
 — cur non paratior hotibus Duci Saxonie? *ibid.*
 D. E.
 — ob quod nonnullis iustificatur? *ibid.* F. 813. A.
 — quantum perichlitus est calculo, & unde melioſ-
 culæ habet? 813. C. E. 814. F. 815. A.
 — quid sibi paratum est in Gallia? 813. C. F.
 — cur Basileæ hybernare decrevit? *ibid.* D.
 — puerum sui imaginem ad quæ misit? *ibid.*
 — graviter periculatur pueritia, *ibid.* E.
 — quibuscum sibi domocandus est? *ibid.* 815. A.
 — quæ facinas nihil moratur, & cur? 813. F.
 814. A.
 — quibus ob obturabit, & unde? 814. B.
 — quot libris accepit, & a quibus? *ibid.*
 — quid festinare dicit de quodam equo? *ibid.* C.
 — cur noli nec ausu proficisci totam Lutheri doctri-
 nam? 815. A.
 — cui Operi manum admovent, & quæ intermitte-
 re coegerunt? *ibid.* B.
 — a quo abstinere & quo otium fallere decreverat?
ibid. C.
 — in ratione concionandi quæ indicat & attingere
 cogitur? *ibid.*
 — cur libellum de *Luthero Arbitrio* elidit? *ibid.* C. D.
 — quid rogat nomenque Pacatum? *ibid.* E.
 — cur Herten colloquium deprecatur? 817. B.
 — quantum contumeliosus laceratus ac mendacis impe-
 titus? 817. C.
 — a Luthero sedere alienissimus, 817. B.
 — quid clam movent Lutheros? *ibid.*
 — cur terretur exemplo Oze? 818. A.
 — pacificus suus animus in quo apparet? 818. E.
 — recusat rheinanus Tuonemum, 811. D.
 — quomodo ridicule pectus? 844. F.
 — enripit a Durcio pingi, 847. E.
 — cur Germaniam odit, & Italiam amat? 851. E.
 — a magnatibus plurimum sollicitus, 855. A.
 — a Dominico impetrat libello, 856. F.
 — in Brabantia habetur ut Lutheraus, in Germa-
 nis ut anti-Lutheraus, 859. B.
 — laudis non cupidus, 861. C.
 — ab Carmelita & aliis, ut editionem N. Testa-
 menti, impetrat, 867. B.
 — Bezonianam professionem narrat, 901. D.
 — gravissime ex calculi morbo laborat, 901. E.
 — splendide Bezonii excerptus, 903. E.
 — a Germanis laceratus, 913. D.
 — amice Lutherum monet, 914. F.
 — cur de spiritu Lutheri vehementer sollicitus?
 915. B.
 — ob quam causam eundem elementer sent? *ibid.* E.
 — quibus calumniis impetrat ab Sore? 915. F.
 — ab Adriano Pontifice, Ferdinando Principe, &
 Episcopo Plocenti imitatus, 931. B. C.
 Tom. III. Ccccccc 2 810

- Erasmi* cujus auctoritatem sequutus est in *Antiphrastis*
 & Seneca? 935. C.
 testatur se convenire cum sententia, quam de-
 fendit Ecclesia Catholica, 936. D.
 cur ad Franciscum I. Galliarum Regem scribit?
 943. C.
 qua in re non satis potest mirari inscrutabile Dei
 consilium? 950. B.
 quas ex suis lucubratoribus impimentas Asula-
 no commendat? 952. B.
 horrendis conviciis a Luthero oppugnatus, 960. B.
 quantum quippe verba *Gensii* plus apud se va-
 lent quam omnia Aristotelis ceterorumque Philoso-
 phorum argumenta, 965. F.
 in eo cum Luthero sentit, quod nimium vere
 taxat corruptos hominum mores, 966. C.
 in quo negotio moderatum se prebet? 967. C.
 non vult defendere aliquos articulos Calpurnium,
ibid. F.
 an se scripserit virulentissimus liber a quodam Ora-
 tore apud Cæsarem, 968. F.
 quid monet Valentinum Fuslerum, & ad quid
 eum hortatur? 971. D.
 a quodam Franciscano publice laceratus, 974. E.
 laudat Sigismundum Poloniarum Regem, 977. A.
 amice monet Hallicienus Franciscanum, 981. C.
 finxit Alexandri Archiepiscopi S. Andreae inge-
 nium, 982. E.
 scribit ad Ferdinandum, Pannoniae & Bohemiae
 Regem, 990. D.
 quid Ecclesiae Catholicae optat? 992. D.
 eadem aetatem ad pietatem & eruditionem allice-
 re conatus est, 998. A.
 quid precatur Maximiliano a Burgundia, ac eum-
 dem rogat? *ibid.* A. B.
 Monachos taxat, 1005. D.
 quid scribitur fert, & unde ex adverso recreatur
 animo? 1012. A.
 quos & quales patronos ac fautores habet?
ibid. D.
 quid *Compluto* gratulatur? 1013. B.
 Lutherani infensissimus, 1014. D.
 ipsius pietas in quibus eluceat? 1017. B.
Joan. dequid a Christifano expectavit, 1018. E.
 quos taxat monachos? 1023. C.
 in quibus damna liberatam spiritus? 1025. B.
 potest negotiorum operibus vix scribere po-
 test, 1026. E.
 nimium exollit Ecclesiae auctoritatem, 1029. A.
 Principum servitium improbat, 1029. F.
 Missam abrogare non vult, 1030. C.
 quantopere concordiam amat? 1031. C.
 quomodo sumit *afflictum corpus*? 1034. C.
 in inimici quid agat in ipsius scriptis, ut liquet
 ipsum favore Luthero? 1035. D.
 sua sententia ab inimicis detorta ac prave inter-
 pretata, 1037. D.
 ad Narsalem Bedlam, ut desinat maledicere,
 amice scribit, 1038. D.
 pacis & concordiae patronus & hortator, 1041. C.
 quarum rerum infidelitatem, 1043. E.
 vehementer afflicto morte Joannis Frobenii,
 1053. C.
 quantopere eundem laudat? *ibid.* F.
 accepit Lutheri literas missas ad Ducem Saxo-
 niae, 1058. E.
 a Polono Rege qualis vir praedicatur? 1059. E.
 Burgundiones arsumat, ut viros graves & in-
 tegros, 1061. A.
 cultorem beatae Virginis proficitur, 1061. D.
 Cæsarem ad amorem pacis hortatur, 1068. C.
 cur pro *Prophetarum* Ceterorumque Vlturco di-
 cut? 1070. A.
 quantum debeat Theologo Ludovico Coronello?
 1071. C.
 bonis ipsius animus, & prom votum, 1073. C.
 a Monacho apud Archiepiscopum Tolcanum ac-
 cusatus, 1074. A.
 fecit ab Epphendorio tractatus an cum illo in
 gratiam redierit? 1076. F.
 causas adfert cui Epphendorius officium facit?
 1077. C.
 nunquam aliquem in ius vocavit, neque a quo-
 quam postulat, 1079. A.
 ipsi subditus quas Princeps, & ob quid?
ibid. F.
 ipsius fides erga Epphendorium, 1081. C. *ibid.*
 ab Henrico Rege in Angliam invitatus, 1084. F.
 quae ipsum dehortantur ab hac insula? 1085. A.
 libello insulitimo & indebitissimo impetrata Vin-
 cenio, 1087. A.
 quem libellum dicat Joanni Cardinali Lotharin-
 giae? 1089. A.
 quo morbo gravissimo afficitur? *ibid.* D.
 candidissime Bentum tradidit, 1090. B.
 cui commendat Franciscum Dium, & ob qua
 dotes? *ibid.* E.
 salario 400. Florenorum a Ferdinando invitatus
 Viterum, 1093. E.
 quantopere amatus a Christophoro a Stadio Ep-
 scopo Augustano? 1094. E.
 a quot Principibus in eorum aulam vocatus?
 1095. F. 1096. A.
 ipsius epistola scripta ad Regem Sigismundum ob
 quid laudat mediocrem invidiam ipsi concessa in regia
 Ferdinandi? 1097. A.
 cum coryphaeus esse p. sset in Luthera Ecclesia,
 noluit ab Ecclesiae consensu discedere, 1103. C.
 primum iudex pro mortuis orare, & pro defunctis
 sacrificare, 1106. E.
 quali exemplo Davidis consolatur? 1107. E.
 in editione Hieronymi taxatus, 1108. B.
 variorum criminum infidelitatem, *ibid.* F.
 Gallis vehementer deditur, 1114. B.
 expatiatur in laudes Budae, 1115. C.
 ab amicis admonitus, ut placaret ipsam an-
 nimam, 1117. C.
 laboribus paene enervatus, 1128. B.
 honorifice a Bolis memoratus, 1133. B.
 cur pluraquam Afaticus dicitur? 1134. F.
 piam ac lectu dignam Epistolam ad Ferdinandum
 Regem scribit, 1142. B.
 quantopere Rodolphi Agricola dotes depradit?
 1145. E.
 quanta cum voluptate ac fiducia evolent Gort-
 gi Agricola Dialogus de *Atalantia*? 1152. D.
 quae apta censet ad beatum hominem sciendum?
ibid.
 Buchonis manibus bene precatur, 1160. E.
 laudat Christophorum Carlewtium, 1164. D.
 cuius rei accusatus a Pantalabo? 1169. C.
 quem librum non ausus erat dicere Praxid To-
 lano? 1171. A.
 cur Basilicam tendit? 1173. F.
 quid de Ecclesia metuit? 1175. C.
 invidiosa perfidia ipsius a Petro Barbino per-
 sone Cartracensi, 1176. D.
 ut calamitatis pie se tradit Divinae Providen-
 tiae, 1177. B.
 in convivio, in concuniis, & ubique locorum
 ab adversariis impetrat, 1178. A.
 Theologos adhortatur, ut se coequant ad Scrip-
 tarum fontes, 1179. F.
 ad quid Monachos hortatur? 1180. A.
 qualem vult esse Scholasticum Theologum? *ibid.*
 Ecclesiae sacramenta semper venerans, *ibid.* B.
 Confessionem sacramentalem religiose observan-
 dam putavit? *ibid.*
 ipsius sententia circa varios ritus, *ibid.*
 quales sepius optant Pontifices, Cardines, &
 Episcopos? *ibid.*
 nunquam contempsit neque contemnendas docuit
 constitutiones Ecclesiae, *ibid.*
 Berquino infelicem exitum vaticinatur, 1192. B.
 a Rege Ferdinando magnifice ac liberaliter or-
 da-

- status, & Magistratui Basileensi diligenter amantem-
 que ab eodem commendatus, 1191. A.
 quando commigravit Friburgum? 1106. D.
 imperat, ne libri Bédæ in ipsum distrabantur,
 1109. D.
 quibus de causis sibi vehementer infensū sunt Ec-
 clesiæ omnia? 1118. E. F.
 que dono sibi missa a Balduino Pirkheimero &
 Antonio Fuggeno? 1119. E. F.
 in Brabantiam vocatus, 1120. A.
 ipsius Epistola pia & consolationis plena, 1125. E.
 a quibus impetratus? 1128. C. &c.
 a Bruno carmine saluatus, 1141. A.
 pro qua re Sadoletto gratias agit? 1154. B.
 ubique a Franciscanis accusatus, 1157. E.
 quas Homilias ex Chrysostomo verius? 1164. E.
 de *Collegiis* respondit Episcopo Lincolnensi,
 1165. E.
 admodum a Sadoletto laudatus, 1166. E.
 cur Augustanorum Principum conventui interesse
 nequit? 1167. C.
 cur censor & moderatio esse debeat? 1168. A.
 sui inimici recensit, 1168. F.
 sua responsa ad inimicorum calumnias, 1169. A.
 enumerat liberos, quibus se defendit contra inimi-
 cos, *ibid.*
 quid inimici exoptat? 1170. A.
 penitus se respondisse Sutori, *ibid.* A.
 quid de caeremoniis iudicat? *ibid.* D.
 quid sentit de invocandis divis, & adorandis ima-
 ginibus? *ibid.*
 multum debet Cutherto Tonfallo, *ibid.* B.
 iudicat Lutheranos esse tolerandos, 1171. B.
 Algerum & Guimandum legit cum summa animi
 voluptate, 1177. D.
 recentiter amicos, qui secum habent epistolarem
 commercium, 1185. A.
 cubiculum habet discretum epistolis virorum cu-
 pulvis ordinis, *ibid.* E.
 cur meritis fuerit *Adegi* cognomen? 1195. D.
 doloribus vehementissimis afflictus, 1199. D.
 in suum caput emulsi sex libelli, 1106. F.
 contra quos scripsit? 1117. A.
 qualem sedem in senectute circumspicit? 1117. D.
 amicis delictatus omni telorum genere pectus,
 1167. B.
 Euguino de multis rebus respondit, 1174. E.
 in multis Editionem LXX. Vulgate preest,
 1181. E.
 triplici argumento seipsum consolatur, 1186. E.
 scripta sua castigavit, 1189. B.
 cur Johanni Cholero amicis resuscitat?
 1195. E.
 quid se semper deterruit a vertendo Gregorio
 Nazianzeno? 1403. D.
 ob quam causam Senatui Besomino, scribit?
 1406. C.
 non desinat Latinam Editionem ab Ecclesiæ re-
 ceptam, 1408. E.
 qua in re Ovidio similis? 1409. B.
 quomodo defendit loca quædam in suis *Collegiis*?
 1413. C. D.
 a quo Rege iubetur migrare Friburgum? 1417. E.
 infigne poculum a Guilielmo Duce Julacensi do-
 no accepto, 1418. E.
 Ciceronis secundam divinam magis quam huma-
 nam esse statuit, 1430. D.
 a Maria Regina in Britanniam revocatur,
 1436. F.
 a Ferdinando Rege coram multis laudatus,
 1438. C.
 ipsi seni nihil aliud dignitas esset quam sarcina
 equo collabenti, *ibid.* E.
 quanta ipsius diligentia & assiduitas? 1440. D.
 quo munere donatus a Comite ab Etienburgo?
 1441. E.
 cur extollit laudibus Joannem Georgium Paus-
 gartnerum? 1441. D.
 consolatur Amerbachium de morte filiorum,
 1444. A.
 quomodo amicis Cardinalis Cayetani acquirit?
 1446. B.
 qua via valet abolere offensiones hominum?
ibid. C.
 suus zelus pro Ecclesiâ, *ibid.* F.
 cratere inaurato donatus ab Episcopo Olmucensi,
 1449. C.
 Franciscanorum ordinem non incellit, *ibid.* F.
 ipsum somno apparet sanctus Franciscus, 1450. A.
 Franciscanos tacit, 1451. A.
 a Lucino iustitiam dicitur, 1453. D.
 cur seculum suum deploret? 1455. D.
 in morte Episcopi Cantuariensis sibi perit vere
 fides ancora, 1456. E.
 cur Boncos felices iudicat? 1457. D.
 ab Andrea Ammonio ad prandium vocatus,
 1458. F.
 Jacobum Cantam valde diligit, 1460. A.
 quos homines amat? 1461. C.
 gratias agit Senatui Besomino pro munere bono-
 ratio, 1464. E.
 non est Simonides erga doctos & candidos ami-
 cos, 1466. A.
 quoniam ex suis amicis perierunt, ubi & quando?
 1476. E.
 an steterit ab his, qui probant *amicorum* *per-*
itiam? 1471. A.
 Cholero magnis multique nominibus obstrictus,
 1474. E.
 quid de illo non comminiscuntur inimici? 1476. C.
 pro mortuo & sepulto habuit, *ibid.*
 pro quodam juvene intercedit, eumque liberat,
ibid. D. E.
 Senæ habuit discipulum Archiepiscopum S. An-
 dreæ, Jacobo Scotæ Regis norium, 1478. B.
 cui commendat Damianum Lusitanum? 1479. F.
 in quo non nihil displicet, & quid colloque-
 batur cum amico suo? 1481. A. B.
 felices se prædicat, qui utitur Pungartnerio ut
 amico, 1484. A.
 quibus calumniis ac mendaciis oneratus? 1486. C.
 quo loco se ipsum ponit? 1487. A.
 accipit a Fontano faciem & argutum epistolam,
 1488. B.
 Lovanii habet gladiationem capitalem cum Bri-
 tanno, 1489. C.
 ipsius *Concordia* quibus Cardinalibus displicet?
ibid. E.
 se corripisse maximam partem Ecclesiæ accusatur
 ab Herborn Franciscano, 1490. D.
 ipsum crebro repetit polagra, sive chagra, sive
 panagra, 1491. A.
 cuius insimula a Luthero aggressus? 1494. D.
 poculum aureum artificiosissime cælatum dono si-
 bi missum a Matthæo T. T. S. Angli Cardinale,
 1496. D.
 impetrat a Stephano Doletto, 1498. F.
 Epistolam accipit a Paulo III. Pontifice, 1501. F.
 laudatus a Latino, 1504. B.
 exoptat mortem, 1506. B.
 dubius hiet, an velit Basileæ manere, an Fri-
 burgum ire, *ibid.*
 car Basiliam venerat? 1508. F.
 ætæra muliebri Basileæ vechus, 1511. C.
 cum non creatur Cardinalis? 1513. B.
 Friburgum habet suum amicum, 1514. A.
 per quem accipit Epistolam Damiani a Goe?
 1513. D.
 deploret mortem Petri Episcopi Cracoviensis,
 1516. A.
 quot angelorum dono accipit, & a quibus? 1619. B.
 qua conditione suadet Gilberto Cognato ut Ab-
 batiam relinquit, *ibid.* E.
 aggressus a Petro Curcio, *ibid.* F.
 vult commigrare Besomino, 1510. C.
 Tim. III. D d d d d d E r o

- Ennius* intercedit pro Goeleno, *ibid.* E.
 — opat Anglos cum Gallis concordet, *ibid.*
 — quantum stultum fuisse se dicit? 1521. B.
 — quid negotium sibi nunquam vult? *ibid.*
 — quid funder se pollicetur Goeleno? *ibid.*
 — quemdam acriter perstringit, & ob quid? *ibid.*
 1522. A.
 — cur reliquit Frabergum, & cur Befoniana petere
 vult? *ibid.*
 — ob quid Basileæ vitam finire nollit? *ibid.* B.
 — donatus Præbenda Tornacensi ab Archiepisco-
 po Eboracensi, 1523. C.
 — vitæ fuit ratio expostio Servatio, 1527. A. &c.
 — probatus a probatissima, & laudatus a laudatissi-
 mo, 1528. D.
 — qualis & quantus Heros predicatura Zafio? 1540. A.
 — sibi commendatur Oculampadica a Sapido,
 1541. A.
 — Schærio argumentis in Ciceronem & Virgilii
 Agneida vult gustari, 1550. F.
 — ob quid carmine donatus a Zafio? 1552. C.
 — cur Urbanum Regium amat? *ibid.* E.
 — viginti libris Anglicæ sibi dono missæ ab Archie-
 piscopo Cantuariensi, 1553. B. 1570. E.
 — quod consilium in sciendo sibi datum? 1567.
 B. &c.
 — cur Germanus Socrates iure appellari possit?
 1573. E.
 — ipsius libros omnes possidet Dux Saxoniæ, 1579. E.
 — Joanni Sapido pro misso carmine gratias agit,
 1581. B.
 — quantus vir in prosa oratione necnon in soluta?
 1583. D.
 — comparatus cum Græcis doctissimis, 1586. E.
 — Gerardo Lythio Longicampiæ commendat,
 1587. D.
 — ab Episcopo Cantuariensi in Angliam irrigitur,
 1597. A.
 — quo libro donatus a Joanne Reuchlino? 1598. E.
 — ob quid desideratus ab Archiepiscopo Maguntini-
 ensi? 1605. F.
 — a Bero Basileam invitatur, 1607. C.
 — centum aurei in annos singulos sibi promittuntur
 a Joanne Frobenio, & qua conditione? *ibid.*
 — cur potius vere Christianus, quam vel doctissimus
 vel eloquentissimus appellatus a Glareano? 1621. A.
 — cur sibi displicent Epistolæ obsecratorum virorum?
 1622. D. 1628. A.
 — auctor habetur, sed falsus, cuiusdam libelli adver-
 sus Julianum Pontificem, 1622. F. 1626. C.
 — admodum delectatur Epistolæ Jacobi Horrensis,
 1623. A.
 — cur nomen Basileam proficietur? *ibid.* D.
 — cum Dorpio pæne gravem habet Tragediam,
 1624. C.
 — monet Frobenium, ut excudat libellum *Zafii de*
Organe Juris, 1625. C.
 — vult, ut *Epigrammata* & *Utopia Mori* commendetur
 præfatione Beati Rhenani, *ibid.* D.
 — *Triumphum Reuchlinicum* editioni paratum premien-
 dum curat, 1626. D.
 — duos alios libellos curat supprimi, *ibid.*
 — quanta humanitate a Theologis profectus?
 1629. B.
 — quando Lovanii in Collegio Liliensi confederat?
ibid. D.
 — dolet quod vicerit Jacobum Fabrum, 1630. D.
 — qua in se intendam Paulum proponit Lythio?
 1639. C.
 — cur Basilium amat? *ibid.* E.
 — varia dona accipit, 1643. D.
 — dolet, quod nihil accepit Lucubrationem sua-
 rum, 1646. F.
 — quomodo vult Christum accipere? 1647. D.
 — dicta sua submittit iudicio Ecclesiæ, 1648. F.
 — Philippum a Burgundis Episcopum Traiectensem
 lateris compellat, 1649. E.
 — quos libros sibi mistendos a Lachnero peti?
 1655. E.
 — Lovanii hospitatur apud Joannem Palastium,
 1658. E.
 — cur Marcum Laurinum non invitat Antwerp?
 1671. A.
 — Grocino calamitatem dolet, 1673. D.
 — Cancellarum Burgundie comparat Massiliæ &
 Catoni, 1674. C.
 — rursus dignum Historiam de quodam Mathæo
 narrat, 1675. B.
 — ut elicens, ut Theologia invicta a Patro tradi-
 tus, 1676. F.
 — quam pecuniam accepit a Benedicte de Fortuna?
 1678. E.
 — Croco gratulatur provinciam in Academiæ Canta-
 buriensi, 1679. A.
 — Basileæ periculo laborat, 1683. E. 1686. C.
 — Latini annotationes laudat, 1683. F.
 — gravissime cum multis morbus luctus, 1687. D.
 — quæ a Basileæ ipsum deterreret? 1690. B.
 — in omnibus Principum talis tegere personam
 Theologus dicit, *ibid.* C.
 — atrociter a Jacobo Fabro impetitur, 1691. D.
 — petit a Frobenio, ut mittat Lessa, 1692. C.
 — Lythium rogat, ut eum incedam in Morum-
 lum, 1693. E.
 — cur Londinam non abeat? 1694. E.
 — pro Antichristo habetur, 1695. F.
 — laudibus ornatus ab Urbano Rege, 1698. D.
 — gaudet quod Franciscus Chiriqueto obsequi dig-
 titas, 1699. C.
 — qua de re Epistolam jocosam Lathmæ scribit?
 1700. D.
 — invitatur in Aulam Pontificiam a Pontifice,
ibid.
 — quot sunt genera hominum, qui iudicium ferunt
 de illo se de ejus operibus, 1715. F. 1716. A. B. &c.
 — in Hispania habet egregios propagatos,
 1722. C.
 — doctissima ipsius Epistolæ apologetica contra Ga-
 chum, 1724. D.
 — eodem indigestiorum Epistolam scribit, *ibid.*
 — eundem a rixis dehortatur, 1725. F.
 — eodem ostendit, quanta & qualis præstitit in mor-
 tis Auctoribus, 1726. A.
 — orbem Judaicum indormientem cæremoniæ expro-
 gefacit, 1727. D.
 — sat longæ Epistolæ Historiam inter se & Epiphe-
 dorium narrat, 1730. D.
 — cur amat Bellesophonem? 1733. A.
 — perfide deceptus a Petro Barbino, 1747. D.
 — Mori mortem describit, 1763. C. &c.
 — ob quid impense laudatur? 1775. A.
 — familiariter usus est Gaspario Gaudano, 1782. B.
 — indignatur, quod recentiores Poetæ Ethicos
 magis imitari volunt, quam Christianos, 1785. C.
 — Christiano Lubcenti Epistolam scribit de rursus
 studii, 1786. F.
 — quod notetiorum Theologorum genus tenet?
 1790. A.
 — quam ardentem amat Cornelium Gaudanum?
 1794. B.
 — quos duces habet in Poëmatibus & soluta oratio-
 ne? *ibid.* E.
 — tribus libellis uno tempore impetrat, 1801. B. C.
 — quodnam de Interis Opus est sibi in amicum?
 1802. E.
 — Episcopo Rossensi commendat Agneide Dali-
 thum, 1813. B.
 — graviter calculo laborat, *ibid.* F.
 — quantum voluptatem ex Virgiana epistola ca-
 pit? 1819. C.
 — quam Historiam de quodam juvene narrat Lan-
 berto Grunio? a col. 1821. F. ad col. 1824. F.
 — carmine donatus a Simone Hexapoltano, 1841. D.
 — quo ordine digessit Opera Aggullini? 1844. C.
 D. E.

Erasmi in evolvens mentis sensus omnem habuit
parentem, 1918. C.
— de illo quoniam sequitur opusculum? *ibid.* B.
— quanta felicitate ac facilitate vox & manus secuta
est internas animi cogitationes? *ibid.* D.
— ei spiritum & vitam debent revalentes literar,
ibid.
— a fragitio irreverentiae quae ipsum absolvunt?
ibid.
— cui existimetur fuisse partibus Arianorum? *ibid.* E.
— a qua suspitione cura liberat Explicatio? cap. I.
— quibus salubris abundant nonnulla ipsius Opera?
ibid. 1919. A.
— Evangelii secundum Joannem? *ibid.* F.
— *metaphorice* fuit & tamen offendendum, 1919. A.
— hoc unice illud, ut omnium benevolentiam
conveniat, *ibid.*
— videtur magis habuisse quid fogeret, ipsam quid
sequebatur, *ibid.*
— quam rem haud exiguum periclitum? *ibid.*
— multum, uno inimicum ipsi debet posteritas,
ibid. B.
Opera sua seu Lucubrations quibus favore, plausu, ample-
xibus, officiis excepta? 194. D.
— quae excusanda erant, & quae auxit? 1456. D. E.
— quantum mittuntur ad Joannem Coleium? 91.
C. D.
— a quibus summatim laudantur ac ordine recen-
sentur? 1581. E. F. 1583. A. B. &c. 1584. A. B.
1586. A.
— cui datus illorum omnium Catalogus? 853. E.
Liber sui an Lutetiae publico iudicio, damnatus, aut
legi prohibitus? 1014. E.
— quam ad pietatem spectantes ab se scripti?
1065. F. 1066. A. 1191. F.
— a Monacho indigni pronuntiantur, qui legantur
a bonis, 1121. D.
— num in Gallia damnati & in publico foro trahi?
1168. E.
— quantum a se editi & castigati? 1519. B. C.
— unde avidius emuntur quam soliti sunt? 1729. D.
— quibus edendis precipue incumbit? 865. A. B.
Liber ab se scriptus, quo respondit Censura Sorbo-
nici, 1411. D.
— DE COMPARATIONE VIRGINIS ET
MARTYRIS BEDIUM, 909. A.
— DE CONCORDIA ECCLESIAE ADVER-
SUS SCHISMATA ET HÆRESES quando pro-
dibit? 1759. C.
— DE CONFESIONE quoniam excitavit fremitus
tutus? 1174. C.
— DE DELECTU CIBORUM quoniam fremitus
excitavit? 1174. C.
— DE LIBRO ARBITRIO cui Cardinali Eboracensi
dicatus? 784. B.
— ubi quid edendus, & ubi excusatur? 803. F.
809. A.
— cur eundem nemini dicere voluit Auctor? 809. F.
— moderatissime scriptus dicitur, 813. B.
— quos tumultus excusatur? *ibid.*
— cur emissus, & ubi requisitis animis acceptus
est? 819. E. 821. B.
— DE MODO CONVITENDI quem in fœtem ab
se editum? *ibid.*
— DE PRÆPARATIONE AD MORTEM
quando editus? 1488. B.
— DE PRONUNCIATIONE qualis & quando
excusatur? 1734. D.
— duo a se scripti, quibus respondit Leo Angli,
1697. A.
— adversus Petrum Sororem editus cui mittitur ac
dicatur? 884. E.
ADAGIA seu PROVERBIA sua unde collecta, & ad
quos missa? 17. A. 37. A. C.
— illa dicere vult Adolpho Principi Veriensis, 27. A.
37. C. 69. D.
— unde maturum illa distanti poterunt? 98. A.

— illorum libri centum in Angliam suo sumptu trans-
missi, 95. E.
— illorum argumentum auctore Montjoio sulce-
ptum, quibusque nominis inscriptum, 96. A.
— unde eorum prior Editio valde mendosa? *ibid.*
— quomodo Tubingæ a quodam excusatur? 105. D.
— illa ab se recognata atque multum locupletata,
135. B. 144. A.
— cur Græcis formis illa excusanda? 135. C.
— quale opus prædicatur? 194. C.
— in illis excusandis ac retinendis quid sibi facien-
dum fuit? 171. B.
— in illis recognoscendis pauci quædam loca casti-
gata, 382. F.
— perquam, ubi, & quando excusatur? 671. C. F.
— quot in prima Editione enumerantur? 671. C.
— in secunda Editione per Badius facta quot adje-
cta? *ibid.* D.
— in Editione Veneta per Aldum quot alata? *ibid.*
— et quoniam fontibus aut e quibus scriptoribus de-
cepta? *ibid.*
— cur non est anxius de illis excusandis? 894. E.
— illorum opus apud quem primum natum est?
894. E.
— non mediocri accessione locupletata prodeunt,
1137. C.
— quantum illorum libellus initio, & cui dedica-
tus? 1144. A.
— aliquot censoribus aucta Basilicæ excusantur, 1456. A.
— quantum deprædicantur, & quoties ubi, & a
quibus impressa? 1583. E. 1610. C. D.
ANNOTATIONES suæ in Officia Ciceronis præpe-
diunt excusantur, 126. B.
ANNOTATIONES suæ varie nec infragiles ad N.
Testamentum, 144. A.
APHORISMI sui quales? 171. C. 186. C.
APOLOGICA adversus Caplarnius Argemora-
tenses a se scripta, 1321. D.
APOLOGIA adversus Surorem a se edita, 900. E.
APOLOGIA nulla inexcusata ab se scripta, 1168. E.
APOLOGIA, qua Fabrum placat, nuper Basilicæ pro-
dit, 117. C.
— cum annotationis jampridem excusa Argemora-
ti, *ibid.*
— quos pere fregit? 330. F. 331. A.
APOLOGIA adversus Fabrum iura 12. diestota a se
concepit, etiam insinuat, & obliuio, 1657. D.
— hæc mittitur ad Tonsillam, 1618. B. 1624. E.
— demum vulgata, non sine accensione, 1624. E.
APOLOGIA, qua responderet Latomæ, quantum tem-
pori sibi absumptum? 434. D.
ARGUMENTA sua in Apostolicis Epistolas cui missa?
1684. A.
CARMEN suum vel rhythmi in divam Annam, 85. E.
JAMBI in Ammonium, 110. E. F. 111. A.
CARMEN suum in Deum quale censeatur & cui mit-
tatur? 37. B.
EPITAPHIUM Latino Græcæque carmine dictum me-
morie Nicolai Utenbovi, 1155. D. E.
EPITAPHIUM in laudem ac memoriam Thomæ Mori
necnon ejus uxorem Joannæ & Alicie scriptum,
1443. C. D.
EPITAPHIUM tribus Latinis & uno Græco celebravit
Episcopum Cænescentem, 1637. C.
CARMEN Græcicum ex voto dictum Virgini Mari-
æ, 1561. A. B. C.
NOTÆ DE CASA NATALITIA excusatur, 57. A.
ORATIONES quædam quales, & cui missæ? 85.
E. 95. D.
PÆAN cujus animo se cujus affectibus datus? 95. D.
CICERONIANUS quæ, & quando excusatur?
1714. C. D.
— obi nonnullum sibi consilium invidiam? 1113. F.
— non prorsus Italos offendit, necnon Gallos,
1242. E.
— quodam offendit Lutetiae, & hinc maledicta
epigrammatis apud Auctorem, 1158. D.
Tem. 111. Dddddd a Ee

- illi adjectum nomen Hermiani Phrysi, 1159. D.
COLLOQUIA sua in quibusdam locis distralia vetita, 930. A.
 — in illis nihil est vel obsecrans, vel impium, vel frivolum, *ibid.* E.
 — multa verba & sententia necessaria continere, *ibid.*
 — ubinam in illa vocentur? 1051. B.
 — admodum concisus sive ad excitandas animas hominum statum de rebus operones, *ibid.*
 — quid in illis de diligenter cautum? 1099. C.
 — ex illis nonnulli Dialogi Hispani scilicet voluit per manus virosum se fecerunt, 1718. C.
 — quid fortiter destruere dicuntur? 1915. D.
 — quam perniciosa existimantur? 1916. A. C.
 — in **CYCLOPS** Colloquio quis notatur? 1211. C. D.
COMPENDIUM VERÆ THEOLOGICÆ quoniam libellus, & cui dicitur? 436. A. B.
CONCERTATIO DE REFORMATIONE CHRISTI ad quem mittitur? 95. C.
CONCIO DE PULCO JESU quid continet? 1583. C.
CONCIUNDA in Psalmum LXXXV. ab se data? 1237. C.
COPIAM suam quam ludibris vehant? 113. D.
 — de ea utino quæquam ante ipsum præcepit, *ibid.* F.
 — illum quanto affectu complectuntur docti? 161. B.
 — unde huc Operi periculum majestatis accessurum videtur? 214. A.
 — quale Opus esse querunt litteratores? *ibid.*
 — qualis liber videtur esse Budeo alique? 157. F.
DIALOGI sui omnes ad se mittendi, 55. A.
 — illi de PRONUNCIATIONE & CICERO-
 NIANO cuius Oratio adjecta? 1070. E.
ECCLESIASTES suos quales excusatur, & quot libris absolvitur? 1501. A.
ENCHIRIDION MILITIS CHRISTIANI nuperime excusum, 139. E.
 — cuius illud mittitur? 186. E.
 — illud excusantur omnes, 380. E.
 — id semper circumfert Episcopus Balicensis, *ibid.*
 — omnes ejus margines manus ejusdem depicte, *ibid.*
 — rursus excusum, additis aliis quibusdam, 381. D.
 412. A.
 — quid Budeum docuit? 314. F.
 — quibus scriptus dicitur? 337. B.
 — unde manus diligente Autoris cepit? *ibid.*
 — unde propemodum etiam placere cepit? *ibid.*
 — quid de illo dictum est? *ibid.* C.
 — multos excitavit ad veræ pietatis studium, *ibid.* D.
 — cur illud adferrentur nonnulli? *ibid.*
 — quale ut sit opus Autoris? *ibid.* E.
 — illius præceptiones cur dicuntur alienare hominum animos a vita monastica? 143. B.
 — Frobenius formis veluti renatum, multoque nitidius & expenditum est, 346. F.
 — huc adjecta sunt fragmenta quædam veterum studiosorum Auloris, 349. A.
 — quid de illo scribit Stunica? 650. B.
 — a quo versum, ubi & quando primum editum? 873. D. E.
 — quot linguis loquens per omnes orbis plagas volat? 910. A.
 — ab Archidiacono Alcorano Hispanie versum, 1049. A. 1718. C. 1723. B.
 — politissimus & eleganter adornatus liber prædicatur, 1525. E.
 — Argentorati excusum, & quo nondum altatum, 1565. C.
 — quanta plebs Christiano-e utilitate prodit? 1713. B.
 — nemo est qui non habeat Hispanum, *ibid.* C.
 — ab omnibus sine discrimine Hispanum legitur, *ibid.*
EPISTOLÆ suæ a quo diligenter transcribende? 55. A.
 — excusantur cum dignitate & occasione grati, 1191. B.
EPISTOLÆ ad Leonem & Cardinales ab se locupletate atque editæ, 136. E.
EPITOMEN VITÆ ORIGENIS ADAMANTI, necnon de ejus DOCTRINA AC LIBRIS scribit, 4. ed. 1846. C. ad. 1851. B.
EXOMOLOGESIS sua quibusdam displicet magisque displicuit discipulo Eccolampadi, 1088. C.
 — quid in illa desideratur? 1713. C.
HYPERASPATES suos quoniam apud Georgium Saxoniæ Ducem gratiam sibi concessit? 1714. C.
 — ejusdem Parlæ altera cur non extiterit, & quando tandem absolutus? 1011. A. 1013. C.
ICAROMENIPPUS suus ad quem missus? 120. E.
INSTITUTIO PRINCIPIS CHRISTIANI cui destinatur ac offertur? 144. A. 164. A.
 — propediem in lucem prodibit? 155. D.
 — a quo commendatur reddita? 734. E.
 — quando & ubi absolutus dicitur? 1539. C.
 — quo anno rursus excusum est? 1684. D.
LINGUA sua cui dicitur? 1467. F.
LITTERULÆ suæ a quibus destitutæ, (polite, & opugnata? 85. A.
METHOPIUS STUDI THEOLOGICI adjuva, 424.
 — illius præceptis opposuntur diversa præcepta, 427. C. D.
 — cui dextra, & quomodo locupletata? 517. E.
 533. C.
 — unde inter libros numerari potest? 770. A.
MORIA sua a quo formis excusum? 135. D.
 — quanto affectu illam complectuntur docti? 161. B.
 — a Martino Dorpio taxata, 322. D.
 — quem Monachum offenderit? 261. C.
 — per quem intelligi cepit? *ibid.*
 — per quem Gallice loqui cepit? *ibid.*
 — eam Gallice differentem audire optat & Auditor, *ibid.*
 — qualiter Gallice versa dicitur? 165. B. 175. A.
 — quibus viris placet? 175. B.
 — quomodo in illa usit? 154. A.
 — a quodam non lecta ob profundum Latinitatem, 1110. B.
 — ex illius 1800. exemplaribus nonnulli 60. super-sunt, 1537. E.
 — in illa nihil odiosè dictum in Monachos, 1631. E.
 — Pontificem non offendisse dicitur, uno ab eo perlecta, *ibid.* 1667. C.
 — plusquam duodecim excusum, 1667. B.
 — pro illa Thomæ Moni Apologia, 4. ed. 1851. B.
 — illius Encomium fere habent in officio studii, 145. D.
NOVUM TESTAMENTUM, Erasmi industria instauratum, probatur ab omnibus, qui sui gustum, ut & omnibus Theologis, 176. C. 175. F.
 — quid de hoc cautum a quibusdam Theologis? 116. C.
 — num dissident ab iis, quæ citantur in Conciliorum actis? 127. A.
 — scriptum & editum, teste & approbante Episcopo Rossensi, 128. E.
 — si non a Synodo Lateranensi, cens post illius constitutionem approbatum, *ibid.* F.
 — non displicuit Ludovico Bero, nec Fabricio Capito, nec pluribus aliis, 129. A. B.
 — nec quiquam veterorum Theologorum illud damnavit, *ibid.* B.
 — illius volumen unum Leonis missum, eque dictum, *ibid.* E.
 — ob quid displiceret piis? *ibid.*
 — ob quid rejicerent evulgati? *ibid.*
 — quinam illud amplectuntur? *ibid.* F. 476. E.
 — a quibus probatur? 119. F. 159. C.
 — huc operi novitas invidiam peperit, 130. C.
 — quamvis placeat ubique doctis? 136. B.
 — cujus nominis aspectus in lucem exit? 159. C.
 — quid in eo prælatum ab Autore? *ibid.* 148. D.
 E. 149. A. B.
 — ubique terrarum vulgatum, 152. D.

- quale opus prædicatur Ammonio? 234. C.
 — quomodo reitetur ac recoditur? 168. D.
 — pulchre procedit, & absolvitur iura tres men-
 ses, 270. D.
 — illius volumen per quem missum Cardinali Gri-
 mano? 320. B.
 — quibus laboribus ac sudoribus illud sibi conficit?
ibid. D. 348. C. 436. E. 490. B.
 — elegantissimis doctissimisque annotationibus ex-
 plicatum, 330. F.
 — illud quinam in manibus habere dicuntur? *ibid.*
 — prima illius editio cui non per omnia satisfecit,
 & a quibus probatur? 348. C. 490. C. D.
 — quomodo elaboratum exhibet? *ibid.* 385. C.
 — quam utilitatem altissimum est sacris studiis, &
 unde? 349. B.
 — a quibus probari, & quibus vehementer placere
 dicitur? 380. E.
 — rursus intermissum ob inopiam castigatio, 381. D.
 — scilicet suspensus exilis in lucem, *ibid.* F. 490. B.
 — pro eo quantum gratias agunt? 414. A.
 — quos non pudet traducere illius Auctorem? *ibid.*
 — quomodo rursus prodit? 432. F.
 — cuius Epistolam ac Breve ei præfixum? 436. E.
 — præclaris sententiis egregie ac utilissime repletum,
 502. E.
 — jam tertio excuditur recognitum & locupletatum,
 662. B. 766. B.
 — in illius secunda & quarta editione quid peti
 Auctor ab amicis? 857. F. 858. A. B.
 — quid in illo sibi proposuerit? 863. D.
 — in illo loca objecta a Seneca vindicta, a *cel.*
 1195. C. ad *cel.* 1202. B.
 — qua forma excudi debeat, ut utile & gratum sit?
 1542. D.
 — in illo rursus edendo quid sibi promittit? 1630. B.
 — illud summis laboribus recognoscit, & quo abitu-
 rus, ut id eat? 1670. E.
**OPUS SUMMUM DE CONFICIENDIS EPISTOLIS &
 DE VARIANDA ORATIONE** recoditur, &
 Adolpho dicitur, 48. A. 61. F. 78. C. D. 86. A.
 — ad limam illud vocare & ad Battum mittere vult,
 54. D.
OPUS SUMMUM DE LITTERIS, nomen Annæ Berolæ
 consecrandum, *ibid.* 86. A.
 — huc quæ adjiciuntur, & cui dicantur? 48. A.
PACIS QUÆRIMENTA cui dicitur, & ubi excudi-
 tur? 262. B.
 — non dupliciâ Præfati Ultrajectensi, nec aliis vi-
 ri doctis, 321. E. 373. D. F. 291. A.
 — Hispanice loqui didicit, 792. A.
PANEGYRICUS opus nobile prædicatur, 242. D.
 — Philippo Castellæ Regis præco, 264. A.
 — illo gloriosatur Philippo ex Hispaniis reduci, ut 4. B.
 — quid in illo continetur, & quantopere laudatur?
 1581. F.
 — quem alterum conscripsit dicavitque Adolpho
 Principi Verien? 1581. A.
PARAPHRASIS in omnes Epistolas divi Pauli ge-
 ramus quale Opus dicitur? 414. D.
 — quomodo perfectæ, & quibus inscriptæ? *ibid.*
 — excudi vetantur Lovani, 868. A.
PARAPHRASIS in Matthæum quo auctore susceperit,
 quando excusa, & cui dicitur? 670. E. 714. C. 734.
 F. 871. E.
 — tertio excuditur, 776. D.
PARAPHRASIS in Evangelium Joannis quando excu-
 sa, cui dicitur, & quorum hortatu susceperit? 707. E.
 735. A. 1089. F.
PARAPHRASIS in Acta Apostolorum cui munitur?
 784. A.
PARAPHRASIS in Epistolam ad Romanos eleganter
 excuditur 170. D. 320. B.
 — Opus mire probatum eruditiss, *ibid.* E. A.
 — ad metum properat, typique Theodorici im-
 printur, 173. E.
 — quantis sudoribus sibi conficit? *ibid.*
 — nomen Cardinalis Grimani dicitur, 320. A. 501. E.
 — eum eadem non missum illius volumem? *ibid.* 320. A.
 — cui gratissima fuit? 359. B.
PARAPHRASIS in duas Epistolas ad Corinthios quale
 Opus dicitur? 417. E.
PARAPHRASIS in Epistolam ad Galatas cui munitur?
 443. F.
 — quinam locus in illa Epistola non satis explicatus
 videtur? *ibid.*
PARAPHRASIS in Epistolas Petri duas, unam Judæ, &
 Jacobi unam edita, 559. A. 607. A.
PARAPHRASIS quædam quem tener, & unde ei ma-
 gis placebat, 229. D. 231. B.
 — excudi formis corrupta est, 382. D.
PARAPHRASIS quædam rursus excusa Basileæ, 237. C.
 — omnibus omnium calculis laudatur, 307. C.
PAROMIA quam maxime laudatur a Budæo, 242.
 E. F.
PRÆCATIONES tres, una ad Jesum Filium Virginis, dua
 ad Virginem Mariam, 78. E.
SCRINIA sive que, cui conceditur, ad quem missa, &
 ubi reponenda? 136. A.
SPONGIA ad quos perlata creditur? 773. C.
 — cuius morte perit illius gratia? *ibid.*
 — satis libera existimatur, 298. F.
ΤῶΝ ΠΑΡΑΨΥΧΙΑΤΩΝ cui vinepata & ubi foemula
 excusa? 108. F.
VIDUA CHRISTIANA Mariæ Hungariz Regine
 dicitur, 1159. B. 1163. C.
 — cui sibi non admodum placet in ejus argumento?
 1163. C.
 — in illa sede & impudenter corruptus locus qui-
 dam, 1497. E.
 — Auctores ab se editi cum vel sine Notis, ut,
AMBROSIIUS qualis ab illo editus? 1013. D.
 — ejusdem Labelli duo, DE APOLOGIA DAVID,
 & DE DAVID INTERPELLATIONE, ab se in-
 scripti Guilelmo Duci Cliven?i, 1211. F.
ARISTOTELIS OPERA GRÆCA ab se edita &
 Joanni Moro dicitur, a *cel.* 1353. B. ad *cel.* 2358. C.
AUGUSTINUS qualis & quantis laboribus ab eodem
 editus? 2137. C. 580. E.
 — quando totus prodit? 1233. E.
 — quem ordinem tenuit in digerendis ejusdem Vo-
 luminibus? 1252. B.
 — Prefationem in illum scribit, eumque dicit Al-
 phonso Fonseca Archiepiscopo Tolentino, a *cel.* 1243.
 E. ad *cel.* 1253. E.
 — ejusdem Labelli DE CIVITATE DEI qualis
 ab illo editus? 1846. B.
BASILIIUS ab eodem vulgus, & Jacobo Sadoletto
 Episcopo Carpentoracensi inscriptus, a *cel.* 1431. C.
 ad *cel.* 1434. E.
 — ejusdem Fragmentum a se versum, & adjectum suo
 Enchiridio, 428. A.
CAYONIUS libellus ab eodem editus cum annotationibus,
 & bus in uno anno impressus, 161. E. 213. A.
 1584. B.
CHRYSOSTOMUS est illi in manibus, & quando &
 qualis proditurus est? 1347. E.
 — Christophoro a Studio Episcopo Augustino dica-
 tur, 2331. A. B.
 — ejusdem VITAM scribit, a *cel.* 1332. C. ad *cel.*
 1347. C.
 — aliquot ejusdem OPUSCULA GRÆCA edit
 dicaturque Carolo Ursinovo, 1153. E. 1155. B. C.
 — BARYLAM ejusdem commendat Nicolao Mar-
 villano, 990. D. E.
 — ejusdem COMMENTARIUM IN EPISTOLAM
 AD GALATAS ab illo versis & editis, 1013. D.
 — ejusdem LUCERATIONES aliquot, nondum
 editæ vel versæ a quoquam, ab se vinctæ, 305. B.
CICERONIS OFFICIA quomodo ab ipso edita?
 497. C.
COMMENTARIOS IN ACTA APOSTOLICA cujus
 hortatu in manus receperat, illos absoluturus?
 1309. D.
 Tam. III. Eeeeeee — ob

- ob quid ab instituto deflueret? *ibid.*
COMMENTARIUS IN PAULUM inceptus in manus revocatus est; 144. B.
COMMENTARIUS IN PSALMOS cur edere non ausus sit? 1156. C.
COMMENTARIUS sui in Psalmum, *Beatus vir*, ad quem missi? 122.
 — Beato Rhenano hoc dedicat, *ibid.*
CURTIVS ab illo recognitus, 1638. F.
DECLAMATIONES aliquot a se versæ, & Nicolao Ruetero dicæ, 1836. D.
DEMOSTHENES quibus ab illo vulgatur, & cui inscribitur? 1447. C. D. &c. 1448. A. B. &c.
DORIANA DEFENSIO ab eo edita, 1544. A.
EPISTOLA IN ALGERUM ab eo edita & Episcopo Hildesheimensi dicata, a *est.* 1274. F. *ad est.* 1277. D.
EPISTOLA IN COELUM de Libero Arbitrio scripta Florentino Mutino, 860. C. D. &c.
EPISTOLA IN VITAM ET SCRIPTA AMBROSII, inscripta Joanni a Lasso Archiepiscopo Gnesensi, a *est.* 991. A. *ad est.* 995. F.
EURIPIDIS HECUBA & **IPHIGENIAM** vulgatur, & Gulielmo Warano inscribit, 1144. A.
HAYMO ab illo in lucem editus, & Joanni Emithio dicatus ac commendatus, 1462. E. F. 1463. A. B. &c. 1464. A. B. &c.
HIERONYMI OPERA omnia quomodo ab illo restituta ac distincta? 154. D. 171. B.
 — quando in lucem prodierunt? 255. D.
 — quanta laboribus jam quantum a se recognita? 1456. A.
 — in eundem **COMMENTARIA** sua cur cessabant excudi Basileæ? 135. E.
HILARIUM qui dicatur, & cur non inscribit Regi Galliarum? 1700. C.
IRENEUS quibus ab illo in lucem produciatur, & cui dicatur? a *est.* 947. B. *ad est.* 951. B.
LAURENTII VALLÆ COMMENTARIOS ubi & quando vulgandos curavit? 1194. D.
LEVIUS quibus ab illo in lucem prodit, & cui dicatur? 1358. D. 1359. A. B. &c.
LUCIANI **DIALOGI** ab Erasmo versi, ad Franciscum Bibliopolum missi, & ab Andrea Mulano editi, 105. E. 135. C. 1666. B.
 — quidam ex illis Lovanii excusi, 135. C.
 — ejusdem **SATURNALIA** ab ipso Latinitate donata, 164. F.
 — quibus libellus prædicatur ab illo? *ibid.*
LIBELLUS quidam de **COMPONENDIS EPISTOLIS** suo nomine editus, 1517. E. F.
ORIGENIS IN MATTHEUM HOMILIAS aliquæ in lucem productæ, 1013. D.
PLINIVS quibus ab illo vulgatur, & cui inscribitur? 849. C. D. &c. 850. A. B. &c. 851. A. B. &c.
PLUTARCHI compulsi libelli a se versi emendatique, 105. E. 135. D.
PSALMUS XXXVIII. quibus ab se editus, & cujus nomini dedicatur? 1448. F.
PTOLOMÆVS quibus ab illo editus, & cui mittitur ac commendatur? 1461. C. D. &c. 1462. A. B. &c.
REUCHLINI Libellus suo sumpta veritas, 134. F.
SENECA ab illo castigatus ubi veritas habetur? 134. C.
 — quibus ab illo promulgatur, & cui dicatur? a *est.* 1143. F. *ad est.* 1153. C.
SYMBOLUM APOSTOLORUM commentari aggregatur, 1472. E.
TERENTIUS quibus ab illo prodit, & cui dicatur? 1457. A. B. &c. 1458. A. B. &c.
THEODORI GAZE liber primus de *Arte Grammatica* ab illo castigatus, 1641. A. 1655. D.
 — **PRÆFATIONEM** qualem huic libro præfixit? 1617. C.
 — secundus ejusdem liber ab illo verus, & dicatus Cæsarino, 1641. A. 1677. F.
XENOPHONTIS TYRANNUM edit, & nomini Antonii Fuggeri dicat, 1746. C.

- ERASMI** scribit, singulis majorem circularum in collo gualibus, in terra respondere illud septingenta, 1462. B.
ERINACEUM quoniam mos sit? 1611. D.
ERUBUS, corrupte vulgo dicta *Erubus*, arx sit ad Dubium paulo supra Ulmanum, 1483. F.
 — est in loco amenissimo, & ditione facis ampla, *ibid.*
 — huic subspicit opusculum ejusdem nominis, *ibid.*
 — pertinet ad Joannem Faugartum, *ibid.*
ERUPES, live *Emmides*, Funtæ internales, cœlestesque vindictæ & supplicio flagitiosæ, 33. B.
 — Acherontis Noctique hinc inguuntur, & fixuræ Deæ, tresque forent, *ibid.*
EPHORDIA, vel *Epheordia*, vel *Esfordia*, urbs Germaniæ amplissima, Thuringæ caput, 352. F.
 — unde felix prædicatur? *ibid.*
 — illic singulis debus occiduntur aliqui, 766. E.
ERRATA qualem undaque plenus est mundus? 1466. E. F.
ERRA fere æterius mortalium qualem est? 140. E.
 — qualem facit hæreticum? 429. C.
 — ichinaticus qualem dicitur? 699. F.
 — est aliquis bonus, teste Augustino, 1466. B.
ERRERE quam facile animus insistentur, & quam difficile revelluntur? 254. B.
 — perniciosis quomodo excutiendi, & cui indicantur? 486. C.
 — qualem expiantur, & quomodo? 183. C. D.
 — quorundam quantum fuit & prodigiosi? 591. F.
ERUDE non per se mala est, sed plerumque gignit fictiones ac dissidia, 698. B.
 — experti religionis cadit & in sceleratissimum viros, 1154. E.
ERUDITIONE Theologicæ quid esse censetur? 694. D.
ERUDITIONUM judicium qualem esse decet? 421. E.
 — illorum ingenia quid non patiuntur? 447. F.
 — inter illos quid semper sit? 473. C.
 — illos a quo affectu quam longissime abesse continent? 408. F.
 — quid in illis rarum est? 1145. F.
 — quidam ex illis Romæ centuria edictis de Erasmo ferunt, 810. E.
 — misere eadem invident, 813. E.
ERUDITIONUM temeritas in quo taxatur? 691. B.
ERACIN cur negligentissime Roscium Animum accitasse dicitur? 689. D.
ERESIS ubi posuit pro *Heremias*? 397. D.
 — ejusdem locum quidam quomodo ascripserunt? 397. B.
ERIS cur nos non commendet Deo? 1017. D.
ERISMUS vel *Concampus* (Christophorus) Telenus Popardensis, 353. C.
 — Erasmi studiosus, & Musæ honestique studi ad dictus, *ibid.* D.
 — se Cæsari studioque paratur, *ibid.*
 — vinum suum rubellum cui mire placuit? *ibid.* E.
 — unde cognoscet tragediam malorum *Erasmus*? *ibid.*
 — animo ejusdem chandilum, *ibid.*
 — quanto gaudio perficitur ex ejusdem pretentis? 372. A. B.
ESERA liber formam restituendæ Ecclesiæ deprægit, 911. D.
ESPINUS (Erasmus) quæ ad Vivem transmutare solet? 989. C.
ES PRO ANTO, 534. A.
 — *Es* quid vocant Greci? 1458. B.
ESBONI quantisper veterem sinuacem possidit legatur? 932. F. 931. A.
ESBONI quispam quid promittebat fibro cuidam? 1456. F. 1451. A.
ESYMUS quæ communiter originem vocis, 1177. F. 1178. A.
ESYMUS varis adducuntur, 1377. D. E. 1378. A. B. C.
EVE prima virgo unde accerivit polleu omnia mala? 780. B.
 — illam quæ Virgines imitari non debent? *ibid.*
EVANGELIUM in quo munerit successit Paulino? 1334. A.
EVANGELICUM dogma quid præcipit? 810. C.

- Evangelista* unde lapsi dicuntur? 196. D.
 — quomodo *Evangelia* scriptura? *ibid.* E.
 — quo verbo abusus fuisse miatur *Erasmus*? 197. B.
 — qua lingua vulgare mysteria doctrinae Christi? 198. B.
Evangelium Joannis ob quid plus habet obscuritatis, quam cetera? 199. A.
Evangelium & Epistola Apostolorum legere visum est haereticum Monacho cuiusdam Franciscano, 1111. B. C.
Evulsi ob quid lapidandi? 841. E.
Evulsi qualis libellus? 665. F.
Eucharistia sacra quot dilicta olim genuit ac implet renovavit? 1275. A.
 — de illa variae sententiae produciuntur, *ibid.* A. B.
 — de illa quomodo loqui videntur praefici quidam Doctores? *ibid.* E.
 — circa illam existunt innumerae quaestiones, 1276. B. C.
Eulisia fingitur gloriae Dea, a dictatore *Erasmo* pestis Penae, 174. F. 179. A. 210. B.
Eulides, de figura Mathematica magno orationis apparatu disertus, non ferendus? 176. D.
Eulides quid proprie significet? 921. C.
 — a quibus non intellecta illa vox? 921. A. B.
Eulius Augustus Ariana fuit, & quid praebat Ariana? 1135. F.
 — Severiano Gabalensis Episcopo ferebat, 1136. B.
 — eundem Chalcedone revocavit, *ibid.* C.
 — ob quid irrita in Chrysostomum? *ibid.* D.
 — cui Imperatoris insinuat in eundem? 1140. B.
Everardus (Nicolaus) Hollandiae Praefectus dignissimus, utraque Juris Doctor, vir eximius, & Reipublice natus, 667. C. 1697. A. E.
 — quis sibi commendatur ab *Erasmo*? 676. D.
 — quid sibi narratur ab eodem? *ibid.* E. F. 679. A. B. &c. 796. B. C. &c. 797. A. B. &c. 798. A. B. &c. 799. A. B. &c.
 — quid sibi mittitur ab eodem? 1697. A.
 — filius sine cenavit apud eundem, *ibid.* B.
 — quibus visus est eodem? *ibid.*
Eugenius, summus Pontifex, quem auctoritatem dederat Concilio Basileensi? 504. B.
 — cur omnia in eodem Concilio conclusa ac determinata aboleret & abrogavit? *ibid.*
 — quoniam literis suis approbare noluit? *ibid.* C.
Eugubinus, vide *Stechus*.
Eurecius Candaces Reginae quomodo baptizatus est? 786. C.
 — sibi profuit legisse Prophetam *Eisaiam*, 797. D.
 — cur non mirum si minus intelligebat prophetiam de morte Christi? 798. A.
Eusebius Graecis dicitur qui beneficio afficiuntur, 64. A.
Eurecius Cordus, vide *Cordus*.
Euripides quid recte collegisse dicatur? 1763. C.
 — illius optimum dictum, 1451. C.
Euripides exitus, 119. C.
Euripus, fictum inter Euboeam & Boreotiam, 35. E.
Euryalus quo amore fuit in Nisum, 1801. A.
Eusebius Episcopus ex amulo redditus amicissimus Basilio, 1432. F.
Eusebius, Pontifex Praefectus, a quo devotus deiectionis, ac mox adiutus? *ibid.*
Eusebius (Andreas) Monachus Cluniacensis, *Erasmi* amicus, 842. E.
Eusebius Praedicator quidam linguae hostilissime profectus, 1747. A.
Euthyrius Chapulius, vide *Chapulius*.
Eutychius, Caesaris Orator, Iberior quam fortassis cepedit, 1519. C.
Eutychius non succedet Hienonymo insistenti vitia Monachorum & Virginitatis, 595. B.
 — optima Sponsi sodalis praedicator, 780. D.
Eutychius in scholis Philosophorum canatissima unde speranda? 241. D.
 — germana haec in hac vita haberi non potest, *ibid.*
Eutychius quid de Caesare dicit? 1166. D.
 — solida argumenta vi Caesaris asserit, *ibid.*

- Eutychius* cur dictus *Erasmi* pater? 1917. D.
Eutychius Eutychius, Caesaris Praefectus, quid ei perisusit? 1335. A.
 — in se multa jurgiose & suggestio dicta a Chrysostomo, *ibid.* B.
 — eodem adjuvante, capite plexus est, suumque nomen e numero Consulatum *Erasmi*, *ibid.*
 — deus quid Graecis? 91. D.
 — *Ea* melius si quid *ingit* boni, decipendum est, sapientia Amatorum dictum, 1324. D.
 — Ex motu testaque rei ferende nil nisi factor elici potest, 1272. B.
 — *Ea* mutuo contemptu otius similes semper gliscit in pejus, 168. F.
 — Ex simplici promissa non nascitur actio, 235. A.
Exaltatus Principum quales sunt nonnunquam? 799. D.
Examen libellorum quando produsse assensum? 1311. E.
Excois nequaquam unquam desuit, 118. E.
Excois aliquot quid consequuntur de *Erasmo*? 1497. D.
 — quidam ex illis secrete ac impudenter corruptum locum quemdam in *Vidua* epistola, *ibid.* E.
Excois & *excois* quoniam dici possunt? 701. E.
Excois filii quoniam dicti Hincio? *ibid.* C. D.
Excois varietas suis arguit ea non carere mendis, 99. B.
Excois quoniam elegans fuerit? 1448. A.
Excois quidam quo consilio alitur? 482. F.
Excois est demeritum dicere dedecenda, 69. D.
Excois hominem ob quolibet errorem, novum exemplum est, 1110. D.
 F.
Faber Stapulensis (Jacobus) *Erasmi* amicus, 117. E.
 — quid fecit in Paulum, & quid ausus est? *ibid.* E. F.
 — suam interpretationem veteri opposuit, *ibid.*
 — ille gloria superavit invidiam, *ibid.*
 — adversa valetudine, eoque distans ac pene perpetua est, 181. C.
 — cur indignus sit, qui aut senescit unquam aut moritur? *ibid.* D.
 — ipsum jam aliquanto firmiorem esse narratur, *ibid.*
 — quo in negotio non infirmam operam praestitit? 188. A.
 — quid rogat Bodaeum? 219. B.
 — quanta est infirmitas? *ibid.*
 — homo non modo doctus, sed etiam probus, *ibid.*
 — de se ac de *Erasmo* quoniam voces sparguntur? 236. B. C.
 — quoniam dispositione laedere *Erasmum*, & quem sermonem ei trihuere dicitur? 265. D. E.
 — longe charissimus eidem, *ibid.* E.
 — quid penitus callere dicebatur? 266. F.
 — Commentarios in Paulinus Epistolas edidit, *ibid.*
 — ob quid notatus a Tonsillo? 167. A. B.
 — nihil adhuc respondit *Erasmo*, 170. D.
 — ipsius simphetiani impostus indigator aliquis, *ibid.*
 — in *Erasmum* recriminationem medicatur, 174. D.
 — ipso vel integrior vel humior vix ultus reperiri licet, 188. E.
 — quoniam in re his dissimilis fuit? *ibid.*
 — ab omnibus dissentire dicitur, 192. A.
 — qui de re admonendus? 195. C. E.
 — quibus dictis *Erasmum* impetia, & quorum criminum eum reum agni? 300. F.
 — qui persona eundem producit in theatrum? 301. A.
 — qualem eundem facit? *ibid.* D.
 — qualem se ipsum facit? *ibid.*
 — quoniam scriptis in *Erasmum* dicitur? *ibid.*
 — unde amicus esse desit? *ibid.* F.
 — sua insectatio pluraquam tragica esse censetur, 302. E.
 — in quas angustias deducit disputationis conditionem? *ibid.* F.
 — unde docet parum quod ipsius significare in tri-
 dus? *ibid.*

- ob quid fuggillavit Beddum? 303. A.
— quid nullo pacto consistere posse imaginatur? *ibid.*
— in illo quatenus purgatio nullum habet pondus? *ibid.* F.
— ipsius supina debauchatio unde profecta censetur? *ibid.*
— quid sibi persuasisse dicitur? *ibid.*
— unde offensus, & quid respondisse iudicatur? 304. A.
— a quibus dissentire asseritur? *ibid.*
— quomodo se gerit adversus Erasimum? *ibid.* B. C.
— quomodo epistolum scripta laudat, & cur illius *Apologia* infensius? 312. A.
— Aristoteli Latinitate donavit, 350. A.
— de qua se nunquam cum Badero collocutus est? 356. A.
— sermo Erasini charus est, 385. D.
— qua re valde gravatur, & cur sublevandus? 418. A.
— ubi durius perstringitur, & quo nomine male nudat? 417. A.
— qualem adversarium habere dicitur? *ibid.* B.
— puenit se unquam Erasimum irritavisse, 462. C.
— sibi negotium est cum Episcopo Rossensi, 501. A.
— unde non modico gravatur invidia? 511. D.
— vir integerrimus doctissimisque pœdicator, 620. A.
— ob quid Gallia profugus, & ubi degit? 518. A.
— 540. E.
— revocatur in sulum Regis Gallie, 540. E.
— quod negotium sibi datum a Rege Christianissimo? 571. B.
— honorifice revocatus est in Galliam, & est Regi charissimus, 579. E.
— suos Commentarios in Paulum quales rursus edidit? 1616. B. C.
— heud inmodum amice cum Erasino egisse dicitur, & ubi? *ibid.* C. 1658. D.
— inlaurator veræ Dialecticæ veræque Philosophiæ, 1896. D.
— Commentarios in Aristotelicum Dialecticæ scripti, *ibid.* E.
— quod docuit quatuordecim editione Plasteri? 1908. D.
Faber (Jacobus) Daventriensis Epistolam ad Erasimum scribit, 1644. A.
Faber (Joannes) Officialis & Vicarius in spiritualibus Constantiensis, 189. D. 435. C. 533. B.
— quam benevolus in Urbanum Regem, 127. D.
— cui pueri suppetas latura? *ibid.*
— quid se Erasino conjunctissimum reddidit? *ibid.*
— quid suum erit? 128. C.
— quanta auctoritate pollet & valet gratia apud Erasimum? *ibid.* D.
— amantissime eidem scribit, cumque miris laudibus ornât, 435. C. D. &c. 436. A. B. C.
— qualis amicus ac patronus predicatur? 533. C.
— fux doctes moreque summoque laudantur, 581. E. F. 584. A. E. F. 590. D.
— ob quid compemis charus fuit Maximiliano Cæsar? 584. B. F.
— molus Germaniæ Principibus gratus est, & habet qui illi male volunt, 585. A.
— frequenter egit cum Erasino de ratione componendi Tragedias Lutherane, 590. D.
— a quibus nonnullum dissentit? *ibid.* F.
— quomodo agendum putat in negotio Luthero? 599. A. B. &c. 591. A.
— cui commendatus ab eodem? 595. B.
— vir zelosus, & egregie doctus, Erasini amantissimus, & quique laudum obsequio pœctus, 737. A. B.
— innot quæ nunciat ab Erasino? 754. A.
— in sulum Ferdinandi videretur ingenti salario, 771. C.
— quomodo moderatus auctoritatem suam? *ibid.* E. F.
— quam Epistolam accepit ab Erasino? 817. D.
— ubi & cur cepit magna cum libere in quadam debachari? 1118. E. F. 1364. F.
— in Thomæus Theologia pulcre dictus, sed nire videri ac verisimilis, 1361. F.
— Episcopus Virmensis, Regi Ferdinandi Confessorius, quid Erasino scribit? 1512. E.
— cupis interius exhibuit eidem? 1551. D.
Fabius Maximus augur quid olim dixisse ferat? 1918. F.
Fabius Quæstarius, vide *Quintilianum*.
Fabrianus vel *Faber* Capito (Gualfgangus) Sacerdos Theologus Professor, 128. F.
— ob quid in Baluicensis Ecclesiæ Collegium cooptatus? 119. A.
— in ea publicum concionatorem agit, *ibid.* 154. A.
— vir Hebraice doctissimus, integerrimus, ac pœctus, 129. A. 256. A.
— quem cognomento & plerisque doctis rident? 188. A.
— ad quid accingendus, & quid sibi præstaudus, & unde? *ibid.* C. D. E.
— sub quo Præfule & ubi concionatoris munus obit? *ibid.* D.
— quanta animi sui fortitudo ac morum severitas? 189. A.
— sincera sua pietas nihil aliud spectabat, quam Christum ipsum, *ibid.* C.
— uni Christo omnia sua desiderata studia, *ibid.*
— quam beneficis in Urbanum Regem, 127. D.
— quid sentit de *N. Testamenti* Erasino? 154. A.
— in Theologica palestra exercitissimus, *ibid.*
— Græcis literis sedulo dæ operam, *ibid.*
— acutissimis Hebraicorum rudimentorum institutionibus quam linguam illustravit? 331. C.
— totus est sulcus, ubique succedit rei, 351. A.
— quod consilium Erasini amplectitur? 667. D.
— viribus parum integris ferme est, & quæ occupatione exhaustus, *ibid.* E.
— quid rogavit Lutheranos, & quid sperat fore? *ibid.*
— Glapionis apothegma comprobât, *ibid.* F.
— sibi ex animo displicent libelli sumos, 668. A.
— quid & quos diligenter innot? *ibid.* B.
— contendit & ipse pro vini in publicum profectus, *ibid.* C.
— multa sibi devoranda videtur, *ibid.*
— ad quid accerendum? 793. E.
— quid ab Erasino expectat? 1567. B.
— supellectilem Latine lingue ex Erasini Operibus sibi comparat, 1568. D.
— editorius aliquando Lexicon Hebraicum, *ibid.*
— Rectorem agit Academicæ Baluicensis, 1606. E.
Fabrianus, Romanus, iustus & integer vir pœctus, 1580. A.
Fabula lepidus, acta in quodam pægio, cui nomen *Novi Pæci*, narratur, 1123. F. 1124. A.
Facilis est adaspergere labem, quam diligenter, 181. E.
Facinus audax, utrumque negotium quod esse censetur? 67. D. E.
Facinus Phæthonteum, 64. C.
— *Facinus* terque quaterque horrendum quodnam? 344. A.
Falsus Saxonicus cur concitatus in Wicciens? 1756. D.
Falter an idem est ac *Audius*? 1589. B.
Falsitas Græce scribendi unde petenda? 804. F.
Falsus eruditus maxime floruit seculo Veggii, 149. F.
— Græca & Latina quid semper loquens? 440. F.
— *Fayus* quid significat? 1546. B. C.
Falsus (Jacobus) relictus Barum, 39. F.
— quid scripto mandaverat? 73. F.
Falsus (Petrus) Helverius, ab Anglis *Magen* cognominatus, 161. E.
— diligentissimus peregrinorum patronus, & pœctus dilectus comes, *ibid.*
— qualem simiam habet? *ibid.*

— rerum novarum & arrium ac machinarum curiositas, *ibid.* F.
 — de qua re glorior? *ibid.*
 — vir apud suos primæ auctoritatis, 166. B.
 — de duobus Anglis multa scriptum, *ibid.*
Fama semper augeat quod dissipat, 525. E.
 — toto corpore alata fingitur, 1122. F.
Fama hominis unde facilius contaminatur, quam facitur? 458. D.
 — illa longe clarior est quam pecunia, 525. C.
 — illa vita pretiosior esse dicitur, 531. C. 805. C.
 — illi laboranti non facile succurritur, 554. B.
 — illam impetere, homicidii genus est, 674. B.
 — illam integram optime tunc moris incontinentiarii, 679. D.
Fama cur sublequetur? 113. B.
 — malum nihilio pette mitius, *ibid.*
Famulus quidam bihopolæ Lipsiensis ubi agit, & ob quid? 502. A.
 — quid pollicitus est Joanni Slechtæ? *ibid.*
Famulus quidam Leodensis Hispanus quid narravit Verit? 717. A.
Farnob (Ulrichus) Cæsaris Secretarius, 171. F.
 — quando studio observat Erasmo? *ibid.*
 — ad cujus ardes eundem petrahit? *ibid.*
Favum Drevi Tindens, oppidum Belgii in Brabantia, 374. B.
Fata Anglica, 69. F.
Favorem non ignota invidia quæ? 663. F.
Favonius (Ulysses) titulo prodit Oratio quædam, 617. D.
Favulus vicius, 58. C.
Favus quidam quam provinciam ambit, & cui invidet? 25. B.
 — ipsius cum Erasmo summa familiaritas, 47. F.
 — pro eodem amori posset deit, 57. C.
 — in eundem benevolentia, 58. C.
 — vir immortalitate dignus, 307. D.
 — in quorum ordine debacchari solitus? 535. F.
 — ipsius professio, vita, & doctrina qualis? *ibid.*
 — sibi licuit Lætiæ proficere quolibet Poëta, 689. D.
 — cum quibus commissus? 1314. B.
 — ubi du regessit & apud quos perisistit dicitur? 403. B.
 — ubi & quo anno moritur? 307. D.
Felix Parisius pullulante coepit, 16. B.
Felix (Robertus) Pasco charus, 1278. C.
Felicitas magna pars, gratitudinis maxima, quemam est? 349. E. 415. E.
 — felicitatis humanæ summa in quo sita est, juxta Stoicos? 359. C.
 — illius circulus sine quibus bonis absolvi non potest, secundum Peripateticos? *ibid.*
 — illius comes fere solei esse instantia, 476. E.
 — quantumvis mediocri livori obnoxia est, 844. A.
 — vera quemam est? 1143. A.
Felix rerum oris felicem portendunt exitum, 151. F.
Felicitas & felicitissimi quinquam videntur? 787. C.
Felix quis esse dicitur, & contra? 165. B. E.
Felix (Claudius) amicus Erasmi, 983. B.
Felix, Episcopus Theonius, qualis vir prædicator? 860. A.
 — quid eum rogat Erasmus? *ibid.* B.
Felix, LL. Doctor, Erasmi amicus, 1062. A.
 — quid sibi narrat? *ibid.* A. B. &c.
Felix Præsentis, vide Præsentia.
Fera immanes manifestant officia, 445. B.
Ferdinandus I. unde non potest non esse Princeps egregius? 414. F.
 — non tam citate quam indolis bonitate tractabilis esse videtur, *ibid.*
 — ipsius indolis unde magis ac magis Erasmo ardet? 421. D.
 — in Germaniam relegari dicitur, *ibid.*
 — qualis & quomodo adolescens prædicatur? 430. A. 435. B. 495. C.

— quem libellum semper habet in manibus? 430. B. 463. B. 475. C.
 — quemam ipse in ipso est? 441. A.
 — quemam dicit esse non falli auctores? 462. D.
 — Erasmi amat, ejusque libelli delectatur, 463. B.
 — quid videtur ambire? *ibid.*
 — ei qualis præceptor admoveendus? 484. A.
 — pro quo gratias agit Erasmo? centumque flores auctores ei dono mita? 721. C.
 — plurimis & arduis negotiis occupatissimus, 734. E.
 — ut non minus faveret gloriæ Christi, ita plus potest prodelle, *ibid.* F.
 — doctrinam Evangelicam cognoscere avert, eamque vita ac moribus exprimere docet, 735. A.
 — ad quid horatut Erasmi, & quid ei pollicetur? 765. D. E.
 — in Lutheranos mire favet, 773. C.
 — faveret Erasmo, eique misit centum aureos, 814. A.
 — a quibus periculis humanissime eundem evocat in iotum? 931. C.
 — quantum de eodem nititur ac in eum affectus? 990. D.
 — ex sua felicitate magna ex parte pendet totius rei Christianæ felicitas, *ibid.* E.
 — salano 400. florenorum invitat Erasmi Vienne, 1093. E.
 — honorificis literis evocavit eundem e Basile, 1191. A.
 — Magistratui Friburgensi eundem diligenter & amare commendavit, *ibid.*
 — Spirensi Concilio præfuit, 1218. D.
 — institutus est Archistrategus Austria, 1218. B.
 — brevi designandus Romanorum Rex solennibus ceremoniis, *ibid.*
 — Aquigrum designatus est Rex Romanorum, 1407. D.
 — multis audientibus honorifica acclamatione ornavit nomen Erasmi, 1438. C.
Feria Paschales, 79. C.
Fericus Carondileus, vide Carondileus.
Ferius, Sacerdos Buceruacensis, Erasmi comitatur, 902. E.
Fermarius qui, & unde missi? 1275. B.
Fernandus (Alfonso) amore & benevolentia profectur Erasmi, 1723. A.
 — literas ejusdem summo opere laudat, *ibid.* B.
 — quem librum ejusdem Hispanicum venit? *ibid.*
 — quid eundem monendum duxit? *ibid.* C.
Fisus desuper ex tali idem, 103. D.
Ferrandus (Jacobus) Erasmi nomine salutandus, 1121. B.
Ferraria, urbs Italiae, 105. E.
Festiva rei est, divitem esse, 102. B.
 — multo festivo, liberum esse, *ibid.*
Festum turba quando in immensum accievit? 510. E.
Festum Divi Michaelis, 109. A.
Festum purgationis Mariæ, 117. F.
Festus (Pompejus) egregie depravatus eduxit Venetia, 1518. B.
Festulus (Theobaldus) unde suum Ptolomæum sibi chorem habitus est, magisque suum existimatur? 1461. C. D.
 — quinquam ipsius nomen celebrant, candorem extollabunt, & manifeste gratias agens? *ibid.* D.
 — pro quo beneficio sibi iussuque semper lata fausta que precan illudicis acquam est? 1461. E.
Festus (Joannes) Canonici apud Divum Donatianum Brugis, 164. E.
 — rara ipsius humanitas quid facit? *ibid.*
 — qua de re monetur? *ibid.* F.
 — Erasmi officiosissime salutis, 721. A. 922. C. 970. F.
Fides rursus inter mortales, 14. D.
 — olim erat in vita magis quam in articulo profectiore, 696. D.
 Tom. III. F f f f f f — tem

- temporibus Ensim naga in ore quam in animo, *ibid.* F.
- Figura Interæ* in periculis scripturarum non multum abhorret ab *r.* 717. D.
- Figura æstigmatice*, 65. C.
- Figura Græcæ*, 63. E.
- Figura Ten*, inauditi angelorum nominibus inscriptæ, 81. A.
- Falsa Principis Leodensis*, virgo jam nubilis, ac vultu ipso Danum referens, 219. E.
- Falsi qui non vere prius*, sed notii potius? 1154. C.
- Falsus Iuvenis Crudi* quid potius? 234. E.
- quid ipsi commendatur? *ibid.*
- probus est iuvenis, 235. A.
- qua fiducia petit Angliam? *ibid.*
- Falsus euguldam surdibus Londensis*, 118. A.
- Falsus euguldam meretoris Labencensis* vivit apud Erasmodum & ab eo docetur, 15. F.
- graver agrotat, & convalescit, 16. A.
- singulare ipsius ingenium ac mores tractabiles, *ibid.*
- cui vine generi destinandus, & quibus literis imbuendus? *ibid.* C.
- Falsus euguldam peccatoris* per quem & quo adductus? 66. C.
- Finge ita esse pro pane ita esse*, 630. A.
- Firmianus Lactantius*, vide Lactantius.
- Firmilianus*, Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, ab Origene militatus fuit, 1850. B.
- Fischerus* (Christophorus) Protonotarius Apostolicus, amantissimus Coleti, 96. C.
- omnium litterarum summus fuit, *ibid.*
- ad quid & cur hortatur Erasmodum? *ibid.* D.
- patronum propugnatoresque se offert, *ibid.* E.
- quid seipsum fore dicit? 99. E.
- Fischerus* (Joannes) Episcopus Rossensis, habet Matthæum, 101. D.
- quævis vir prædicatur? 102. D. 128. E.
129. C. 501. A.
- summoque ab Erasmo laudatur, 118. B. 119. A. 128. E. 142. F.
- singulari favore, officio, & munificentia eundem semper est prosecutus, *ibid.* 129. D.
- ejusdem Opus in N. Testamentum comprobavit, & quid ei denari? 128. E. 129. C. D.
- eundem honorificentissime commendavit Archiepiscopo Cantuariensi, *ibid.*
- qualis Aulicus existimatur? *ibid.* F.
- cur plus potestatem habere debet suum suffragium? *ibid.*
- suo judicio subscribere duo summi Theologice Professores, *ibid.*
- Academice Cantabrigiensi Cancellarius, 129. C. 166. C.
- quibus verbis respondet Erasmo? 129. D.
- quomodo eundem ejusque studia serenissimo Anglorum Regi commendat? *ibid.*
- quid semitæ translatione Basilii ab eodem instituta? 131. E.
- quid eidem imperit? 137. C.
- Archiepiscopo Cantuariensi subsidarius, eique similis, 143. F.
- Romanus legatus mittitur, *ibid.* E.
- ex itinere subito revocatus, *ibid.* F.
- Erasmo favet, 145. B.
- vir pietate doctrinaque singulari, *ibid.*
- quid misere desiderat? 143. F.
- singulari doctrina, viæ sanctitate, atque etiam auctoritate ac gratia florens, 194. B.
- qualis sibi est ingenium, & quibus rebus aptus? *ibid.* D.
- quantum sibi accersendus ex Italia, & ad quid? *ibid.* F.
- quoddam ipsius Opus, quod concipitur adversus Fabrum, Erasmo ridicule tribuitur, 313. D.
- ob quid amicit Græcæ literæ? 379. F.
- quomodo in l'abrum scripsit? 417. E. 418. A.
- quam suspitionem ex animo ejicere, & quid sibi perficere debet? 418. B.
- quid denuo de ipsius libello adversus Fabrum? 426. F. 427. A. 428. B.
- quot modis maximus occurrit Erasmo? 427. F.
- quos commentarios scribit? 428. B.
- nulla in parte non egerum agit Praefatum, 538. B.
- vir unus vere Episcopus, vere Theologus, & Academice Cantabrigiensi perpetuus Cancellarius, 689. A.
- quid narravit Erasmo de illa Academia? *ibid.*
- vir apud Anglos sanctiorum doctrinaque incomparabilis, 735. A.
- quem solum crebris literis effragiat ab Erasmo? 775. A.
- adversa valetudine affligitur, 814. E.
- suæ valetudinis magna pars unde nato cœcit? *ibid.*
- sua bibliotheca sibi paradisi loco est, *ibid.* F.
- quid monetur, ut sanctitatem suam creet? *ibid.* B.
- quomodo veram agere Episcopum? 1767. A.
- in ære Londinensi, vulgo dicta *Tam*, caput destinatur, *ibid.*
- hinc ad Curiam perducitur frequenter sacellum armatorum stipatus, *ibid.*
- quo vultu parit evocantibus ad tribunal? *ibid.* B.
- capitali sententia damnatur, supplicium detur simulatque Regi visum efficit, *ibid.*
- quam reducitur in ærem, quid dicit scilicet, & quem vultum penè se ferebat? *ibid.* D.
- ubi, quando, & quo vultu ad supplicium trahitur? *ibid.* E.
- quo animo affectus moritur? *ibid.*
- quis rumor spiritus de suo capite exposito in pace Londinensi? 1768. A.
- Falsus* (Nicolai) Joannes Fesina Collegæ, 166. A.
- Flares* quid humanæ naturæ conclusionem patet? 1152. E.
- Flagitium* quotuplex est genus? 1511. A.
- Flagitium* quædam sunt, quæ tunc nec fit commemorat, 625. A.
- Flaminus* (Joannes) vir eruditus, verace Chelidonium puritatis, 353. E.
- ejus nomine salutandus? *ibid.*
- officii gratia comitatur Erasmodum, 371. B.
- Virginitas fieri præfatus, *ibid.*
- vir iudicii sobrii sanique, & doctrinæ non vulgo, *ibid.*
- Flandria* cæsa est suo Principe, quem genuit, 1104. E.
- per multos annos vexata a Gelino, *ibid.* F.
- nec cum Angliis nec cum Gallis habet tota commercia, *ibid.*
- illic exercetur exactionis supra modum genus, *ibid.*
- Flavianus* Episcopus Chrysothomus Presbyterum consecrat, 1333. A.
- Flavius Vopiscus*, vide Vopiscus.
- Florentia*, civitas Italix, unde florentissima fuit, & 190 multo florentior reddita? 150. E.
- pertinetur oblecta, & a Clemente Pontifici per elementem vexata, 1307. B. 1394. A.
- Florentini* cur diu destructionis abis? 111. F.
- illos a Gallia deflectionem parare natus est, 113. D.
- cuncta prius experiri statuit, quam suam libertatem relinquere, 1746. E.
- Florentinus* ab Iulio, vide Hellicyn.
- Florentius Egmundanus*, vide Egmundanus.
- Florentius* quidam juvenis, rerum communium imperitus & negligens, 1845. A.
- quid sibi obvenit in Collegio quodam? 1816. A. ad col. 1831. C.
- Flores* alumnæ æphryi esse solent, 189. D.
- Florentinus Mocinus*, vide Mocinus.
- Florentius* quidam abie Legatus ad Moscoricos, 902. F.
- Florentius* (Stephanus) Erasmi amicus, 1094. D.

Florinus Presbyter, ad quem scriptis Irenaeus librum de
Menarchia, 948. D.
Florsia quis Auctor? 930. D.
Florsia a Musarum hortula decerpit, 164. E.
Flumina nura volventia, 63. E.
Fuera quam multa pacta & soluta, 114. A.
Fusus ubi, inter quos, & quibus legibus aſum? 113. C.
— cuiusque Chriſtiano Principi illud inire licet,
ibid. D.
— arſinio Pontificis adiungitur, ibid.
— quodnam coit in Collegio Falconis, & qua lege?
696. A.
Famina avidum & querulum genus, 38. C.
Fanus habet in ceris, 97. A.
Fasces (Alfonſus) Archiepiſcopus Toletanus, Eraſmi
ſtudioſiſſimus, 973. D.
— ad quid hortari eandem, & quid ei pollicetur?
ibid. F. 974. A. B. 1086. A. B.
— auctoritate ac benignitate ſua taceat, alit, ſoveat-
que bonas artes, 1019. D.
— laudat Eraſmum ut & ejus moderationem, 1085.
E. F. 1086. A.
— cur ab eodem Auguſtinum teſtitudinem ac re-
purpandum cupit? 1086. A. B.
— in cultum & admirationem Auguſtini jam inde ab
iſeunte aetate ſervat, ibid. B.
— quod negotium plenum periculi ac difficultatis
ceſſet? ibid. E.
— ſyngrapham teloneum ad Eraſmum mittendam
curavit, ibid. F.
Famaſus (Chriſtophorus) qualem epiſtolam ſcripſit ad
Eraſmum? 1488. B.
— ſuum ingenium eodem vehementer aſſiſit, ibid. C.
Famaſus (Conradus) pro quo ſe gerit? 1748. E.
Fanta puſſiſſimi, 63. E.
Ferna moderata multos commendavit, 364. D.
— immodica multum exitio ſuit, ibid.
— illius dignas quibus non parum auctoritatis con-
ceſſavit? ibid.
— alia alios rapit incertis de cauſis, 472. F.
Fernus quis dici poteſt? 365. B.
Fernica & muſica, 56. F.
Fernica Indice, auri cuſtodes, 306. D.
Feris quipiam quid diutius tacere non potuit? 685. C.
Ferriſſimo epiſtheron cui quadrat? 116. D.
Ferrens litteras eripere nequit, 84. E.
— plane infeſta bona ingenuis, 141. A.
— qua in ſe magis dominatur? 150. F.
— illius adus qualis? 83. F. 103. C. 121. D.
— docti nulli rerum ſocceſſu ſidendum eſſe,
160. A.
— litterarum & virtutis ſtudioſis novercari ſolita,
217. C.
— contempta, viſta, proſeſſaque Eraſmo dedita vi-
detur, ibid.
— perpetuo eadem nemini eſt, 220. C.
— ampla eſt ingens onus, 291. C.
— cum ſuſtinere non minus negotii eſt, quam par-
te, ibid.
— ipſius magnitudo quas res ſecum deferre dicitur?
326. A.
— illius libido quid noo poteſt in rebus humanis?
ibid. E.
— in quos peſſima eſſe, & quos beneficiis ſuis ere-
here ſolet? 450. E.
— illius invidiam quae eſſe dicitur? 572. D.
— rei bellicae laudem partiur in multos, 660. C.
Ferretarum amici pluriſimi, 45. D.
Ferretus (Matthaeus) homo exacte doctus, diligens,
& ſobrius ſimique paſſim, 1145. D.
— in quo labore nonnihil adjuvit Eraſmum? ibid.
— libros Seneca Naturalium Quaſitionum accuratiſ-
ſime recognovit, ibid.
Folla (Titianus) a) vide Grayſin.
Francſia vel *Francſorum* ad Maxum vel Oderam
fluvius, urbes duae amplae & elegantes Germaniae,
322. B.

Franci, aliter *Galli*, unde proſecti ſunt? 1482. B.
Francia, vide *Gallia*.
Francia regnum totius orbis Chriſtiani longe ſtoreuſi-
ſſimum, 231. D.
— quo nomine precipue felix eſſe videtur? ibid.
— unde cum quovis alio regno facile contendere po-
teſt? 1817. D. E.
— in illo poſſimum atque unicuique praefidium con-
tra Turcarum violentiam collocatum, ibid. E.
— quid adhuc deſiderare videbatur tanti imperii ma-
jeſtas? ibid.
Francſiana tunica mortuo indueſta liberat ab inferis,
1819. D.
Francſium Monachi, proci Peniae dicuntur, 214. D.
— oh quid noſcit? 344. D. E.
— quid facere ſoliti adverſus Eraſmum? 1014. A. B.
— quantos tumultus excitant Salamarcæ? 1040. F.
— in Eraſmum inſenſiſſimos ſe praebent, 1048. E.
— cur apud Britannos miro applauſu exceperunt *Epi-
ſtolas obſcurum virorum*? 1110. C.
— quos rumores ſpargere ſolenne illis eſt, & cur?
1207. C.
— duo juvenes ex illis contra Eraſmum inſurgunt,
1286. C.
— quomodo vociferantur ac debacchantur? 1386. D.
— illorum mores ac facta notantur & reprehendun-
tur, 1450. C. D. &c. 1451. A. B. &c.
— unde inſiti doctis, cordatis, vereque piis viris,
1728. C.
Francſianus quidam Lovanii nomen Eraſmi ſubinda per-
ſtringit, 974. E.
— aliter quidam Haſſeltienſis amice moerit ab Era-
ſmo, 981. C. D.
— alius in Sabaudia dehaechatur ubique in nomen
ejusdem, 1022. C.
— aliter in Gallia non deſinit vociferari in eundem,
1110. E.
— alius Baſilee publice ducit uxorem, 1113. E.
— alius quid aſſerat de Berquino moerit? 1207. B.
— alius conſtituit ſcribere contra errata Eraſmi,
1574. F.
Francſicus Aretinus, vide *Aretinus*.
Francſicus Alulani, vide *Alulani*.
Francſicus a Victoria, vide *Victoria*.
Francſicus Beremmannus, vide *Beremmannus*.
Francſicus Bonvalotus, vide *Bonvalotus*.
Francſicus Buſſidus, vide *Buſſidus*.
Francſicus Caſſander, vide *Caſſander*.
Francſicus Charegattus, vide *Charegattus*.
Francſicus Cigalinas, vide *Cigalinas*.
Francſicus Cremenſis, vide *Cremenſis*.
Francſicus Deloianus, vide *Deloianus*.
Francſicus Delphus, vide *Delphus*.
Francſicus de Rupeſorti, vide *Rupeſorti*.
Francſicus de Sickinghen, vide *Sickinghen*.
Francſicus Dilſt, vide *Dilſt*.
Francſicus Hulſtus, vide *Hulſtus*.
Francſicus Molinus, vide *Molinus*.
Francſicus Niger, vide *Niger*.
Francſicus Patavinus, vide *Patavinus*.
Francſicus Philophilus, vide *Philophilus*.
Francſicus Picus, vide *Picus*.
Francſicus Sacceus, vide *Sacceus*.
Francſicus Sechnius, vide *Sechnius*.
Francſicus Sylvius, vide *Sylvius*.
Francſicus Vergara, vide *Vergara*.
Francſicus Julius Calvus, vide *Calvus*.
Francſeus, Archiepiſcopus Ebrodunienſis, ſtudioſiſſimus
Eraſmi, 734. A. D.
— Dionyſium Coronium alit ſoveatque, ibid. D.
— ubi legatione ſurgitur, & quid ultro pollicetur
Eraſmo? 757. E.
Francſeus Habbopola diſcolit, Eraſmo inſoluto, 155. B.
— quid ſibi cum eodem converſat? ibid.
— quid parare atque curare debet? ibid. B. C.
— ſuum negotium ubique agit, 138. A.

- ubi adest, & quid debet? 170. A.
— quid non gravatus? 157. E.
— quid solvit, & quid negat? *ibid.* F.
— a quo accersendus, & cur? 181. D.
— quid commodum Vivere subsonavit? 707. B.
— quot sortitos auctores eidem debet? 767. B.
— in passione operæ quam mercedem offert?
777. F.
Franciscus Divus quid maxime exoptavit? 145. D.
— quod compulsus fuisse dicitur? *ibid.*
— honorabat divitias, ac honores fugiabat, *ibid.* E.
— quem in finem manibus laborabat? *ibid.*
— quibus in locis vitam ducebat? *ibid.*
— qua ratione magnam hominum multitudinem moderabatur? *ibid.*
— non maledicendo, sed bene vivendo huius affe-
quutus est apud Deum & homines, 1011. C.
— nunquam perperis potuit, ut vel Presbyteri hono-
rem reciperet, 1119. D.
— quin & qualis fuit? 1184. B.
— in somnia Erasmo apparet, 1450. B.
— quali vultu ac cultu erat? *ibid.*
Franciscus J. Gallianus Rex quid in animo sibi esse af-
firmat? 169. A.
— quam conditionem per Baderum Erasmo offerri
verba sua velle dicit? *ibid.* B.
— maximus & illustrissimus Regum, *ibid.* E.
— ipsius nomen quale? *ibid.*
— literarum non nescius, *ibid.* F.
— raris corporis animique dotibus præditus, *ibid.*
— quorum Principum admirator & prædicator?
ibid.
— habet omnino quod det, datque large ac benigne,
ibid.
— unde maxime illustrare memoriam principatus sui
potest? 170. A.
— in Erasmo ejusque scripta peculiariter propen-
sus, *ibid.*
— quid sibi cordi est? *ibid.* C.
— quid jubet Gulielmum Copum? 171. C.
— quam benigne educaturum Erasmo pollicetur?
ibid.
— Regum optimus juxta ac maximus, 185. C.
Christianissimus agnomen in prima præfatur vide-
tur, *ibid.*
— bellum adversus Helvetios gessit, *ibid.* D.
— ad quid totis nervis incumbere maluit? *ibid.*
— unde Princeps felix & eminens futurus? *ibid.* E.
— cur viros virtute doctumque excellentes præmis
amplissimis undecumque invitat & adjuvat? *ibid.*
187. D.
— non minus egregius factis, quam solenni cogno-
mine Christianissimus, 187. A.
— nihil non tam facit, tam pariter, submovendi
belli pacificæ conglutinandæ studio, *ibid.* B.
— qua in re animum vere sublimem ac germane re-
gum præstat? *ibid.*
— cui negotio velint natus videtur? *ibid.* D.
— ipsius dotes moreque miris laudibus extolluntur?
211. D. E.
— quid magis habet studio? *ibid.* E.
— quid parum esse putat? 189. F.
— quo potissimum pacto felicem ac magnum Re-
gem se fore iudicat? *ibid.*
— quorum Regum exemplum refert, & unde?
213. A.
— quid magnopere conatur? *ibid.* C.
— quid totis viribus agit? 189. D.
— quid imperavit dixitque Bader? 298. D.
— Erasmo ferre fama non cessat, 314. F.
— quos viros ex Italia accersendos curavit? *ibid.*
— de quibus Baderum percontatur? 315. A.
— quid non gravatur odorari? *ibid.*
— gremiosem Parisi insinuare velle dicitur, *ibid.* E.
— quos conducit ad suum regnum orandam?
417. B.
— nunc in bonis litteris fovendas & excitandas pro-
pensis esse videtur, 421. E.
- quod diffidum sua auctoritate sedavit? 491. F.
— quo invitat Erasmo, & quid ei pollicetur? 741.
F. 744. C. 781. A.
— ad quid eodem diploma indulget? 757. F.
— Collegium tulingue Lutetiae instituit decrevit,
794. B.
— quid offert & promittit Erasmo? 804. C. 809. D.
— totus est in rebus bellicis, ubique accessit cam-
bus, 809. D.
— ipse virum quam fortunam promeretur? *ibid.* E.
— incredulus est in Erasmo affectus, 811. C. F.
— Rex sui ævi florentissimus atque laudatissimus,
1461. B.
Franciscus (Petrus) Medicus, Erasmi amicus, 30. A.
36. C.
Franciscus quidam Theophrastus Besoninus, Erasmi ami-
cus, 841. D. 1140. E.
— suum officium eodem offert, 1141. A.
Franciscus quidam, Iro miserabilior, 114. D.
Franciscus quidam conatur, 116. C. D.
Franciscus quidam quid affirmat, & quid facit? 131.
D. 196. F.
Franciscus quidam jocatus saltasse in Geryonem quen-
dam, 1016. D.
Franciscus Orientalis vetustissima nobilium virorum pa-
rens, 1481. B.
Francis, nummorum genus, valere viginti assis, 41. B.
305. B.
Franciscus quale Collegium, & ubi situm? 711. F.
713. A.
Frater Adriani Barlandi cur scripta Erasmi cum lectione
Veterum conjungere debet? 1184. C.
— cur in Pistorum studio omnem ætatem consue-
re non oportet? *ibid.*
— quos imitatur in percipiendi sanctissimum le-
gum scientia? *ibid.* E.
— bonis litteris deditus, Erasmi que lectiones
venit semper est admodum, 1185. C.
Frater Gulielmi Budæi mortuus, 159. A.
— scriptorum Erasmi studiosus erat, *ibid.*
— Græce etiam doctus erat, *ibid.*
— fuit Sacerdos & Archidiaconus Tarentis, *ibid.*
— illius mors quæqueplurimi nomine gravi est Erasmo?
305. A.
Frater Jacobi Landavi in quo libello describendo pluri-
mum peccavit? 718. E.
Frater germanus Thomæ, famuli Ammoci, 111. C.
— illepe venus quam homo, *ibid.*
— sectam instituit & discipulos habet, *ibid.*
Frater Urbani Regis quid petit a Johanne Falso?
227. D.
— suum fetocientem spiritum quantum reuident?
ibid.
— puer rudis quidem, ceterum fidelis, *ibid.*
Frater Medicamentis, Sedis Romanæ satellit, 111. D.
— quibus formidabiles, & unde? *ibid.*
— quid sentiunt de summo Pontifice? *ibid.*
— ob quid illaqueant conscientiam hominum? *ibid.*
— quid prædicare conperant? *ibid.*
— quomodo de Indulgenti loquebantur? *ibid.*
Fredericus Archidiaconus Erasmo cognitur Romæ,
1701. E.
Fredericus Naussæ, vide Naussæ.
Fredericus Norman, vide Norman.
Fredericus, urbs princeps Alaniæ, 119. B.
— oppidum angustius, quam Septa, ibique populus
superstitiosior, 1159. A.
— oppidum ditius Ferdinandicæ, 1201. B.
— habet Academiam bene institutam & honesti or-
natas discipulos, 1178. D.
— illic Theologia fleret, sed Linguarum studium
mediocriter vigeret, *ibid.* E.
— pellentia infestatur, 1191. A.
— minum habet a metallis, 1418. C.
Fredericus, vel *Federicus*, Saxonicæ Dux, optimus Prin-
ceps, sacri Romani Imperii Elector, 171. D.
— plurimi faciunt Erasmo, *ibid.*

libros ejusdem omnes in sua habet bibliotheca, *ibid.* 1579. E.
 optimis quibusque libris refertam hanc architectatur, 172. D.
 magnus ac cunctis sapiens Princeps, 128. F.
 librorum prædium potissimum instructus, *ibid.*
 illius dotes eximie ac insigniter insignes, *ibid.*
 thematis quidem illustratis, sed ornamentis animæ longe illustrat, 129. A.
 sibi dicat ab Erasmo *Cajorum Vita*, 432. A.
 quæ inlustrat, & quoque evoluit tuerique? 444. C.
 unde futurus nobilior? *ibid.* D.
 quomodo depictus a Patro? 481. D.
 magna cum laude ingenique animo recusavit Imperium, *ibid.* E. 512. B.
 ingenuis honorem habere cepit, 511. B.
 quem sibi videri parem imperio sustinendo dixit? 512. C.
 quid constantissime rejecit? *ibid.* 559. B.
 de se quatenus predicatur? 559. B. C.
 ipsius auspiciis feliciter efflorescunt apud Germanos optimarum literarum studia, 567. C.
 nec illius laudes quæ non minima portio futura apud posteros? *ibid.* D.
 non minus sapientia, religione, & doctrina, quam opibus præstantissimas, 1579. E.
 cum admiratione vidit Opera Hieronymi ab Erasmo restituta, *ibid.*
 quantum literarum cupidus ac discendi studiosus? 1580. C.
Frifia, regio Belgii federati, fecundissima & felicissima illustrum ingeniorum patria, 12. C. 129. E.
 celebra tribus viris doctis, 1411. A.
 olim Como & Baccho familiaris habita quam Palladi, *ibid.*
 nunc Musæum domesticum esse cepit, *ibid.*
Frifia, populi Belgii federati, 590. E.
 belli cum illis incertus eventus, *ibid.*
 bonas literas amplectuntur, 666. F.
 apud illos quænam vii docti fuerit? *ibid.*
Probenius (Hieronymus) Joannis Probenii filius, cujus literas reddidit Erasmo? 377. E. 935. D.
 ob quid gratias agit eidem? 619. F.
 quid sibi agendum fugiendumve? 660. A.
 unde non sibi detrit neque gloria, neque pecunia? *ibid.*
 quid euperet secum avere? 935. D.
 juvenis nec inhumatus, nec ingratum prædicatur, *ibid.*
 officinae paterne molem sustinet una cum Erasmo, 1049. C.
 Viri Opera ab se excudi cupit, 1126. E.
 statim Erasmo excudit totum Basilium Græcum, 1416. B.
Probenius (Joannes) incumbit edendo Hieronymo, 143. C.
 illius officina qualis? 154. B.
 cum illo communicant fratres Amerbachii de edendo Hieronymi Operibus, *ibid.* C.
 sibi quot præla fervent? 167. F.
 Terentium cum Commentariis excudere cogitat, 168. B.
 unde periculum, ne omnia ipsius præla cessarent? 184. B.
 illius typis nihil fieri potest nihius, elegantius, amcenius, 308. B.
 omnium chalcographorum princeps, 332. E.
 ei non vulgari debent studiosi omnes, *ibid.*
 in qua provincia Aldum post se relinquere dicitur? *ibid.*
 nil nisi eximium & magna cura excudit, *ibid.*
 suæ officinae quantum debent studia sacrarum Letterarum? 349. C.
 quodnam exemplar flagitat eidem? 379. A.
 vir doctus, & in arte chalcographica Dardale ingenio prædus, 308. E.

quodnam Opus Erasmi adproperat, ac negat se diutius pressurum? 553. E. F.
 admonetur minis addis, ne quid Operum Lutheri excudat, 178. C.
 quibus formulis & quæ charta imprimi Opera Polydori Virgini? 646. A.
 ab eisdem excudendis vehementer abhorrebat, 671. A.
 cujus libros excudere incipit? 707. B.
 quantum ipsi debent bonæ literæ? *ibid.* D.
 immensam pecuniam impendit in calligatores necnon exemplaria, *ibid.* E.
 sua officina quo favore digna existimatur? *ibid.*
 cui cupit esse commendatus? 719. B.
 quid dicit de editione Operum Virgilii? 777. E.
 pulchre utamur est ad gratificandum eidem necnon Erasmo, *ibid.* F.
 quotuplèrem excudendis rationem adhibet? *ibid.*
 vir illustrandis ac provehendis bonis literis natus videtur, 851. C. 1053. F.
 quantis vigiliis, laboribus, impendiis ornat eximios Auditores? 957. E.
 habet domi suam utriusque literaturæ doctissimum pastique fide prædum, *ibid.*
 ex ipsius dono quæ volumina & quanta cum dignitate proderunt? 1054. E.
 cur officinam suam a consensio libelli semper immutem servavit? *ibid.*
 pedit Novum ab Erasmo Testamentum habere, 1537. D. 1538. E.
 quæ cura imprimet *Asterium* ejusdem? 1539. D.
 sub quâ conditione offert eidem centum aureos in singulis annis? 1607. C.
 quos libros imprimat, & in quos scholia scripserit? 1613. E.
 verius ac sincerius Græca quam ipsa Latina refert, 1911. A.
 suæ dotes moreque somnare depradicatur, *ibid.* F. 1054. A. B. &c.
 quæ merces suam antecessit, narratur, *ibid.* F. 1055. A. B. 1057. B. C.
 moritur ex paralyti, & magnam suam apud omnes desiderium relinquit, 1055. C. 1057. B.
 Epistaphum cumque Latino ac Græco ei positum ab Erasmo, 1055. D. E.
 ipsius merces quotuplèrem affixit animam ejusdem? 1053. C. 1057. C. D. &c.
Franciscus Fater, Roma reversus, quantum voluptatum Erasmo effudit? 1627. F.
 quantum Opera eidem ostendit, & quæ excusit dicit? *ibid.* 1628. C.
Fragilis parvo altus, 1438. E.
 quæ quid denotat? 1849. D.
Fegere (Antonus) vir omnium ore celebratus, & Erasmo ex animo amicus, 1185. C.
 quot florentia obtulit eidem, & quæ poculum ei missa? 1219. F. 1742. D.
 animi decoribus quam imaginibus clarior, & virtutibus quam opibus diutior, 1481. D.
 ipsius nomen Hispanis esse notum ac celebre putatur, *ibid.* E.
 gratias ingentes agit eidem pro dedicatione Xenophontis, 1746. C.
 ob quid factus est reus concitatus in civitate Augustana seditionis, insignique contumelia adfectus a Senato? 1759. D.
 parat demigrationem in oppidum, cujus ipse est Dominus, *ibid.*
Feni palatium, 234. D.
Finitis omnium difficilissima ac pulcherrima quæ? 447. E.
 in ea passim versari quantum dicuntur? *ibid.*
Forniculus triplex non facile sumptus, teste Hebræo sapiente, 1421. B.
Forsand artificum a quo inventum? 956. F.
Forte, Dec inferne, malefactorum ultreia, 33. C. E.
Fornarius (Beneditus de) quam pecuniam Erasmo misit? 1678. D.

Furor olim isibatus est Poetis, 405. E.
 — ad quos denigrasse tunc videtur? *ibid.*
 — inter *furor* Poetarum & quorundam Theologorum quantum interit? *ibid.* F.
Furlerus (Valentinus) quid meminisse debet? 971. D.
 — quibus Scripturis precipue in studiorum partem impendere monetur? *ibid.*
 G.
Gabriel, Auctor Scholasticus, 399. F. 1605. B.
Gabriel Aquinas, *vide* Aquinus.
Gabriel Othays, *vide* Othays.
Gabriel Saucius, *vide* Saucius.
Gachus (Johannes) Franciscanus Observans, in Sabaudia publice perfringit nomen Erasmi, 1168. F.
 — quid tamen sancte deprecavit eundem? *ibid.*
 — qui in re strenuam navavit operam in Sabaudia? 1119. A.
 — ex cujus religionis professoribus esse dicitur? 1711. B.
 — vice præscripto quem agit, & cujus vice peritissimas? *ibid.* C.
 — corpore est ingenti & formoso, *ibid.*
 — cor animo est admodum elato? *ibid.*
 — bonas litteras quam tenuiter doctus est? *ibid.*
 — quomodo debachatur in Erasimum abientem, ejusque scripta oppugnat? *ibid.*
 — hypocantha & latere pertinacissimus quomodo contencendus? *ibid.* E.
Gaby Hercules, infans Oceani circa Columnas Herculis, 57. E.
Gagamus (Robertus) non meminit *Cervallum* nec *Andreas*, 44. D.
 — doloris impatiens est, *ibid.*
 — quid Erasmo idemittit, & quid illum rogat? *ibid.*
 — in eundem benevolentia, 58. C.
 — singularis ipsius humanitas & eruditio, 76. C.
 — doctissima bibliotheca, *ibid.*
 — quando Erasmo in mentem venit? 78. A.
 — omnes bonos Auctores habet, *ibid.* B.
 — qua in re ambitiosorem Erasimum facit? 179. E.
 — litterarum parens, amicus, & princeps in Francis, 1782. F.
 — cujus carmina magnopere probavit, & quem hortatur, ut illa edat? *ibid.*
 — vir undecunque doctissimus, & præcipuum Gallie Academicus dicitur, 1817. B.
 — quorum Regum res gestas in lucem efferre atque immortaliter consecrare statuit? *ibid.*
 — quale & quantum munus suscepisse dicitur? *ibid.* C.
 — ad istud negotii expellendum qua causa provocatus censetur? *ibid.*
 — cui provinciam difficillimam atque immensam negotium suscepisse exhibetur? *ibid.* F.
 — quantæ sunt in ipso fides & eruditio? 1818. A.
 — ipsius decus, mores, ac munera summo opere deprecantur, *ibid.* B. C. &c.
 — Gallie alumnus, ejusque laudem & immortalitatis præco ac vindex, 1819. C.
Gamas qualis describitur, & quanta potentia fuit? 1335. B.
 — petit ab Imperatore, ut Ariani unam Ecclesiam daret intra civitatem, *ibid.* C.
 — colloquium sibi cum Chrysostomo de illa Ecclesia obmendo, *ibid.* D.
 — non contentus discere, & aperte tyrannidem exercere cepit, *ibid.* E.
 — quanto honore ac humanitate excepit Chrysostomum? *ibid.* F.
Garnus quales commentarios facit in Aristotelem? 1912. D.
Gatse quidam solidissimus, 63. B.
 — harpyia est, 69. D.
Galenus, Mediolanensis nomine Orator, quo advocatus, & quando rediit? 1651. B.
Galenus quomodo soporatum desinit? 189. E.
 — cum suo seculo neglectam spemque esse queritur, *ibid.*

— ipsum audire suapte lingua sonorem narrandi est, *ibid.* 190. A.
 — cujus studio & quantum Latine dicere esse potest? 350. A. 381. E.
 — apud quos proficere cepit a Lincro veris? 354. F.
 — quantæ fide, hæc, fermosisque Romanæ citare eodem reddunt? 507. D.
 — totus Græcus prodit ex Aldi officina, 958. E.
 — dicitur depravatissimus ab Erasmo, *ibid.*
 — illas præbui ad eodem verum, & Jacobo Tulliano rursus, *ibid.*
 — peculiani quodam vel sensu vel judio abierunt eodem, 951. A.
 — que illas editio conciliabit Alliano non parum & nominis & compendi? *ibid.* B.
Galactus Harmonicus, *vide* Harmonicus.
Galfridus quidam, Læi frater, cujus rei veritas esse potest? 526. A.
Gali deleti a Venetis, 111. F.
 — illorum sanctissima, 73. E.
 — eorum partes in Italia prævalere, 111. B.
 — in eos admodum bellum, 460. E. 661. E.
 — in istos pariter expeditio, 461. A.
 — eorum quidam quantum infaniam? 809. B.
 — illorum exercitus ad Ticinum castrum pere ad interfectionem, eorumque Rex captus, 882. B.
 — migrantes in Aliam fecere Gallo-German, 987. C.
 — ex qua parte Gallie venerint, incertum est, *ibid.*
 — duo ex illis ob quid periclitari dicuntur? 1108. B.
 — quid dicitur de religio illorum invenit? 1110. D.
 — hæcenus se præbuerunt Romano Pontifici impincipia, *ibid.*
 — illorum animos quia vehementer offendi? 1219. C.
 — Romanorum olim præfatus Liva videtur causi, 1338. C.
 — eorumdem gloria unde fulminis insula emicabit & omnium regionum aures percutiat? 1819. B.
Gallia, vel *Francia*, inclitum Europe regnum, omniumque censu longe florentissimum, 181. C.
 — illius populi dicti Galli, seu *Franci*, 73. E.
 — multis nominibus semper Erasmo fuit clara, & quo nomine commendatur? 184. D.
 — plurimos edidit Principes pietate belique gloria præstantes, 185. C.
 — Christianæ religionis purissimæ ac florentissimæ patri, 190. D.
 — sola hæreticis non infecta, *ibid.*
 — non alibi Senatus augustior, *ibid.*
 — non alibi Schola vel celebrior, vel sanctior, *ibid.*
 — nullquam major legum auctoritas, *ibid.*
 — nullquam similis regni totius concordia, *ibid.*
 — pulcherrima ac munificentissima orbis Christiani pars, *ibid.* F. 216. C.
 — dos Religionis Christianæ, 190. F.
 — unde fortunatissima futura dicitur? 191. A.
 — Erasmo montes sacros offert, 229. B.
 — multis de causis eidem semper orbi fuit, 232. B.
 — qua de causa peculiariter eidem iacunda? *ibid.*
 — unde felix prædicatur? 314. C.
 — semper illa amica Erasmo, 376. D.
 — quam ille invise sunt bonæ litteræ? *ibid.*
 — semper animo Erasmi dulcissima fuit, 420. D.
 — quid magis illuc alliceret rumbem? *ibid.*
 — quot gemma istellique illustratur? *ibid.* F.
 — quot viros egregios habet? *ibid.*
 — quibus ornamentis magis ac magis illustratur? 426. D.
 — unde flagrantibus animis optimas litteras amplectitur? 507. B.
 — magnificæ conditionibus ad se provocat Erasimum, 689. E.
 — quo nomine Germaniam vincere dicitur? *ibid.* F.
 — unde ita quidam est Erasmo illustris? 714. C.
 — ac

— medus in bellis vini copiam eidem suppeditare
potest, 757. E.
— eidem nunquam non fuit iocunda, *ibid.* F.
— in illum propagatur Lutherorum factio, 815. B.
— tranquillum & amicum domicilium Musæ præ-
bet, 1107. B.
— multis eruditorem virore luminibus refulgens,
1112. B.
— car multis nominibus felix æstimata? 1315. C.
— a quibus mala immixta est? 1318. B.
— Cætan nolo Iherulano fœderata est, 1371. A.
— studiorum & ingeniorum alitrix prædicatur,
1387. A.
— quando gravem accepit plagam? 1394. C.
— a qua coluvie non est protin libera? 1509. E.
— unde fortissimula cœnenda, & quantum debet
Gagano? 1818. F.
— cur ad eundem amplectendum incitatur? 1819. B.
Galicanus (Vulcanus) qua laude Suetonium propen-
dum sequunt? 325. C.
— eidem eloquentie viribus sermonisque politie mul-
to inferior, *ibid.*
Gallinaris (Henricus) Brüsici Parochus, 753. E.
— apud illum badus refocillatus Erasmus, *ibid.*
Gallinaris (Johannes) vir eruditissimus & facundissimus,
1511. C.
Galer devotus cantare non confuevit, 274. E.
Gandevon, urbs Comitatus Flandrie, 135. E.
— ibi concilium agitur, 287. E.
— principale totius Flandrie concilium, 1154. B.
— qualis civitas prædicatur? *ibid.* F.
Gangradus cuius artis præcepta edidit? 1801. B.
Gang (Antonius) Westphalus, vir doctus, 1798. B.
Ganges, Indæ fluvius maximus, 318. C.
Garamantes, populi Libyæ juxta Syrtis, 131. F.
Gardanus quidam, 79. A. 90. A. B. C.
— quid Erasmo iudet? 54. F.
— an per omnia sincerus? *ibid.*
— suburnanus dicitur, *ibid.*
— Homiliæ Origenis habet, 90. B.
Gardenerius (Stephanus) quanta ingeni dexteritate præ-
dicat? 1077. C.
— apud quem compemis est gratiofus? *ibid.* D.
Gerlandus (Joannes) qualis Auditor? 3. E.
Galpar Halmalus, *vide* Halmalus.
Galpar Schabus, *vide* Schabus.
Galpar Velus, *vide* Velus.
Galpardus, homo eruditus, comis, ac sescivus, 1648. A.
Galperius, vir eloquentissimus, 1798. C.
Galtinarius, *vide* Catinarius.
Gaudis quidam effusum animam, 1104. C.
Gaurius (Jodocus) cuius convictor? 425. B.
— Juripentus & vir undequaque doctissimus,
784. C.
— multa sibi proponuntur optima præcepta, & com-
plurimum virore exempla adferuntur, a. col. 784. D.
ad col. 790. E.
Gaza (Theodorus) Operum Aristotelis novam editio-
nem produxit, 118. A. 350. A.
— num supprimenda aut abolenda illius interpreta-
tio? 118. A.
— Latine Lingue doctissimus fuit, 788. C.
— ubinam jure reprehendus a Trapezuntio? 807. B.
— quæ mutare ipsum non puduit? *ibid.*
— vir sine controversia summus, 1281. A.
— multa caligine admonitus a Trapezuntio, *ibid.*
— in vertendo præcipuum laudem obtinuit, 1389. E.
— librum de Arte Grammatica edidit, 1604. E.
1617. C.
Geca Arubum, 50. F.
Gebhardus Truchsisius, *vide* Truchsisius.
Gebmestrius, vel *Gebulterius*, quidam quanta benignitate
Erasmo prosequutus est? 354. C. 371. E.
Gelasius Papa inter quos primas tribuit Cypriano?
480. A.
Gelonius (Sigismundus) cuius Operis castigati præ-
fuit? 934. E.

— vir utriusque lingue non vulgari doctus, pro-
batque fidei, *ibid.*
— in Frobeniana officina castigandi præfeturam ge-
rit, 1145. E.
— vir cura omnem ostentationem exquisitè doctus,
& emendatè naris exactique iudex, *ibid.* F.
— in quo Audire non pauca feliciter deprehendit?
ibid.
— cuius nomini dicavit *Amatorem* fons in Plinium?
1501. A.
— sibi mire imposuit codex quidam manu descri-
ptus, *ibid.*
— quam rem mirificum se praticidisse potat? *ibid.*
— ob quid dignus est lautior fortuna? 1506. D.
— car epî divitiis optare vix aulit Erasmus?
ibid.
— ejusdem amicus expectatiffimus fidei, 1508. A.
— homo doctus minime vniu ad quid excitulat
eundem? *ibid.*
Gellius (Aulus) Macrebio lautior hospes, 31. B.
— ejus *Nestes* candidissimæ, *ibid.* C.
— totam Senecæ orationem contempsit, 97. B.
— quanta cum libertate in eundem desomachatur?
1148. F. 1249. A.
— indicavit in Cicerone memorie lapsus, 1195. A.
Gellia, vel *Gulderia*, provincia Belgii fœderata, Duce-
tus titulo insignita, 287. E.
Gellus, populi Belgii fœderati, 190. E.
— quam inelucter cum illa pugnatum est? *ibid.*
— cum illo pax coluata fuit, nisi id impedisset
Carolus, 287. E.
Gellus quis, & quomodo tractandus? 27. C.
Gelu acie levatius cui rei opportunitus? 57. F.
Gemitarum, oppidulum Belgii, in Ducatu Brabantie,
450. B.
Gemfius multis nominibus Erasmo charus, 1259. C.
Gemralis Fratrum Redemptorum, vir probus & erudi-
tus, & non parvæ auctoritatis, 1259. C.
— ex animo favere Erasmo dicitur, *ibid.*
Gemris claritas quid esse potest, necne? 360. B.
Gemrofa, Diva Parisiensis, 7. D.
Genter, quæ Christum ignorant, unde pauciores ad
Christianismum perveniunt? 1473. A.
Geographia inter Mathematicas disciplinas jucundissima
ac maxime necessaria, 1461. E.
Georgianus æterno carceri additus, 1616. D.
Georgius a Breitenbach, *vide* Breitenbach.
Georgius Agricola, *vide* Agricola.
Georgius Rehem, *vide* Rehem.
Georgius Cælius, *vide* Cælius.
Georgius Commerellius, *vide* Commerellius.
Georgius Haloinus, *vide* Haloinus.
Georgius Logus, *vide* Logus.
Georgius Pricellius, *vide* Pricellius.
Georgius Reitichius, *vide* Reitichius.
Georgius Sabinus, *vide* Sabanus.
Georgius Saromatus, *vide* Saromatus.
Georgius Smotzerus, *vide* Smotzerus.
Georgius Spalatinus, *vide* Spalatinus.
Georgius Trapezuntius, *vide* Trapezuntius.
Georgius Wernerus, *vide* Wernerus.
Georgius Wicelius, *vide* Wicelius.
Georgius magister, vir probissimus, 1617. F. 1610. E.
Georgius, Myræ Princeps, Græcæ litteras docendi po-
testatem cui dat? 403. F.
Georgius Prior, vir summa humanitate, 51. C.
Georgius quidam ubi adest, & quid per ipsum mitius?
710. E. F.
— contemptaneus Erasmi quas regiones peragrat?
1620. E.
Georgius Saxonix Dux, patruelis Federici Ducis & Ele-
ctoris Saxonie, 324. D.
— magnus ac compendiosus sapiens Princeps, 328. F.
— librorum præfusus præfeturam instructus, *ibid.*
— patrueli laudatissimo per omnia similis ac vere ge-
manus, 329. A.
— Frisiam administrasse dicitur, *ibid.*

- stemmata quidem illustramus, sed ornamentis
 minus longe illustror, *ibid.*
 — ipsius docti moerisque impense laudatur ab Era-
 smo, 567. B.
 — unde patet nomen gloria maxime illustravit?
ibid. C.
 — quid laudibus suis non mediocriter decus adjungit
 apud posteros? *ibid.*
 — suis auspiciis suoque munificentia quantum ornatis
 Academiam Lipsicensem? *ibid.* D.
 — sua benignitate quos viros excitavit, evexit, &
 allecit? *ibid.* D. E.
 — quod studiorum diffusum prudentis sua compo-
 nit? 568. A.
 — massam argenti rudem, e suis metallis effodiam,
 nitens ad Erasimum, *ibid.*
 — quodam dissidium sibi admodum displicet?
 731. D.
 — Principes non minus prudens quam humilis praed-
 icatur, *ibid.* E.
 — qua de re ademerit ab Erasmo? 733. B.
 — eodem destinasse munus regale dicitur, 737. C.
 — quantum est perpetua sua consuetudo? 800. B. C.
 — quid in Luthero & Lutheraui taxat? *ibid.* C. D.
 — in Epiphaniopium scriber invehitur, *ibid.* D.
 — quid expostulare cum Erasmo videtur? *ibid.* E.
 — ad quid eundem adhortatur? *ibid.* F.
 — mortem Mosellani dulcissimi desinet, 801. A.
 — petit ab Erasmo succedere ejusdem, *ibid.*
 941. B.
 — Gerardus ab Affensellis, vide Affensell.
 — Gerardus Henricus, vide Henricus.
 — Gerardus Leo, vide Leo.
 — Gerardus Lythius, vide Lythius.
 — Gerardus Noviomagus, vide Noviomagus.
 — Gerardus Russus, vide Russus.
 — Gerardus Suckeroe, vide Suckeroe.
 — Gerardus quispam Bibliopola cujus litteras reddidit Am-
 monio? 122. A.
 — amicus Erasmi ac vetus hospes, 130. F.
 — Gerardus quidam, Coleti oeconomus, a quo salutandus?
 509. D. 571. E.
 — Gerardus quidam, LL. Doctor, Erasmi amicus, 189. D.
 — Gerardus quas Satyras in Monachos scripsit? 1915. B.
 — Fene, virgine Germana, ad riva Italiae avarum, 215. A.
 — Fene riva Tiberis pro longa senectute usurpatur, *ibid.*
 — Gerhartus (Nicolaus) abe adei? 139. E.
 — Jura Pontificii Doctor, 354. C.
 — unde cognoscet trigariam malorum Erasmi?
ibid.
 — eundem officiose salutatam venit, 391. E.
 — quibus de rebus ad eundem scribit? 1539. E.
 — qua forma Novum Testamentum circuli Erasmo
 fuisse? 1542. C.
 — var ipsius eruditionis, & doctus meriti sumus,
 1544. D.
 — ab Erasmo Parahelorum libellum cepit,
 1550. E.
 — Geringus (Christophorus) Pungartneri famulus, quae
 peritum est? 1491. D.
 — Germanus cur in Erasimum fremunt? 681. F. 715. E.
 — quidam ex illis, eodem inquit amici, quas Epi-
 stolas rursus excuterant? 715. D.
 — apud illos quilibet rumor de eodem dissipatur?
ibid. E.
 — illorum ingenua nulla in re Italia sunt inferiora,
 11. C.
 — apud illos quam pecuniam collocabat Morus?
 101. F.
 — duo ex illis quas litteras Bodica reddiderunt?
 418. C.
 — quid illa minime decorum exhibetur? 602. A.
 — eis praecipuum laudem olim peperit bellica virtus,
ibid.
 — libellos devotos habent an promptu, quibus Era-
 smum proferant, 715. E.
 — apud illos nunc audire dicitur Erasimus, 758. D.
 — apud illos aut proferri exsurgunt, aut minus
 frangit liberalium disciplinam illud, 1114. C.
 — illorum Principes unde honestum habent locum?
 463. B.
 — quid adjungere debent gloriae bellicae? 513. C.
 — Germania, amplissima Europae regio, 54. B.
 — illius populi appellatur Germani, 11. C.
 — cur illa omnis debet Joanni Reuchlino? 146. E.
 — quomodo a Taeno vocata? 156. B.
 — ob quid Erasmo arruit? 160. E.
 — quanto honeste eundem excepit? *ibid.*
 — unde felix futura? 190. D.
 — superior quanto studio completa est, & quibus
 conditionibus Erasimum sollicitavit? 151. B. 155. C.
 — quantum eidem arruit, & quam impense fuit?
 151. B. 155. D.
 — quam bene sensit de eodem, quibus laudibus ef-
 fert sua illud, suaeque Opera excoluit? 194. C.
 — quos juvenes habere dicitur? 321. E.
 — quid aliquando gloriam poterit? *ibid.*
 — unde felix praedicatur? 351. F. 511. B.
 — ipsi non placent decimarum negotium, 354. F.
 — unde tota turbata dicitur? 410. B.
 — cur undique expurgatum? *ibid.* E.
 — illius lenta consilia quibus magno constiterit?
 421. D.
 — unde illi gratulatur Erasmus? 421. E.
 — quam spem de ingenio ac pietate Melanchthonis
 concepit? 432. A.
 — in Leum prioris infans, 481. D.
 — in Regulis compuncta ac diutius deseda est,
 491. F. 518. B.
 — unde flagrantibus animis optimus literis imple-
 ditur? 507. B.
 — ob quid passim introcinis est obnoxia? 518. B. C.
 — quomodo per eam commotus esset frequentissi-
 mus? *ibid.* C.
 — in dies efflorescit ingenii feliciter, 619. E.
 — unde illi multa non levis nota? 669. F.
 — qua de re multo aliter sentit? 690. E.
 — quamplurimum viter erudit & eloquentissimus
 dicitur, 682. C.
 — semel atque iterum Erasimum crudeliter accepti,
 740. D.
 — late patet, & abunde excellentibus ingeniis,
 746. C.
 — illius nulla est civitas, quae non cupide excepit
 sit Erasimum, 756. F.
 — nonnullus habet, qui nesciat bene dicere, 758. D.
 — insunt in ea, quae sapientia Lutheraui quidam,
 777. E.
 — sectis infecta, erroribus occupata, dissidia ac so-
 ditionibus libens & inclinata, 1086. C.
 — in aliquot illius civitatibus quomodo designantur
 Pontifices, Cardinales, Sacerdotes, Monasteria, &
 Principes? 1210. D.
 — plurimos habet & naturalis prosperitas & bella
 certatim ad introcinum, 1393. F.
 — unde nabolentissima censetur, & maximum fo-
 tura? 1394. C.
 — in ea dissimulantur Ambagites, 1509. E.
 — inferior mire infecta est ab aetate, *ibid.*
 — Germanus Brimus, vide Brimus.
 — Germanus quidam in quo Opere excutendo possus sile
 se gessit? 501. B.
 — cujus Operum editio sibi commendata? *ibid.*
 — Germania, 156. B.
 — Gerson (Gentil) Caroli Regis Galliarum caducator, quo
 & quando accutit? 17. E.
 — Gerson (Joannes) non otioso Erasmo juveni displicet,
 862. F.
 — doctor Scholasticus fuit, & habuit suum seculum,
 870. B. F.
 — quid recte innotet Romana Pontificum?
 1035. B.
 — Pontificum veterum configurationes insunt in
 opusculo quodam commemorat, 1128. F.

- Gerardus* quidam, Theologus vere candidus, apud Eras-
mum fuit, 583. B.
— ipsius colloquium magno fuit solatio eidem, *ibid.*
Geryes quidam in Hispania qualis erat? 1016. D.
Ghibertus, vel *Gibertus*, vel *Guisbertus*, 47. E. 109. C.
115. A.
— Medicus Abbas et urbis Sancti Bertini, 109. C.
118. C.
— candidissimus Erasmi amicus, 118. C.
— ipsi omnia sua laque precatu Erasmus,
125. A.
— quid diffusit Erasmo? 136. C.
— cuius rei dicitur testis? 453. F.
— pertinax vere pietatis cultor, *ibid.*
Gibbertus (Johannes Mathaeus) Clemens VII. Data-
rius, & Episcopus Veronensis, 811. C. 1308. F.
1309. A. 1416. B.
— non semel sua literis dignatus est Erasmus,
1309. A.
— eximius ipsius gravitas & prudentia cum humanita-
te singulari coniuncta, *ibid.*
— totum Chrysolomum Graecum edere promittit,
1416. B.
Gigantes fulmine deturbati, 81. B.
Gubertus Cognatus, *vide* Cognatus.
Gulio (Michael) Erasmi amicus, 791. F.
— cui notus, & cuius litera in Holstianum per-
tendenda curabit? 813. B.
Glandius (Stautius) Joannis Beneri famulus, quid
efficit? 1418. A.
Gladium nocte recondere ad inclamantem pacem est cri-
men capitale Basilicae, 1476. D.
Glapon (Joannes) Erasmo scriptus, & ad quid eum
hortatus est? 718. F. 719. A.
— nihil non potuit apud Caesarem, 719. D.
— vere & ex animi amico praestat se Erasmo,
740. E.
— quo sequitur Caesarem Valenciam profugum? *ibid.* F.
— quam rem commodare adjuvare dicitur? 741. C.
— unus nullis cupiditatibus corruptus, quae consu-
let Caesari? 742. B.
— quid suis literis humanissimis testatus est Erasmo?
753. F. 753. B. 810. D.
— sum apothegma comprobatur a Fabricio,
667. F.
Glencor (Henricus) Mathematicen apud Basilicam
instructus, 187. E.
— quam impende Erasmus amat, 197. C. D. E.
— unde comparat eum Alcibiade, & quantum
eum antecedit? *ibid.* D.
— quantum habere ab Erasmo proficitur? *ibid.*
— quid tibi vel utilis vel dignus iudicat? *ibid.*
— quas gratias habet Erasmo? *ibid.* F.
— dolet se cum illo esse non posse, *ibid.*
— quid eadem nunciat de pace? 198. A.
— quod salarium Parisiis expectat? *ibid.*
— quos & quot juvenes habet domi suae, & quan-
tum ei solvant? *ibid.*
— quid unce orat, & quid ausus facere? *ibid.* A. B.
— quid rogavit sua consanguinei & necessarii?
ibid. B.
— unde egregium & optimum virum credit Mont-
jolom? *ibid.*
— quantum in ipsum grassati sunt Sophistae? *ibid.* C.
— quid magis veritas est? *ibid.*
— quid de suo quodam carmine censet? *ibid.*
— ubi summe placet Buschii carmen, *ibid.* D.
— sui discipuli quid faciunt? *ibid.*
— quidam carmina vel a se vel ab aliis composita
adferit, *ibid.* E. 1. 199. 200. 201. 202.
— ipsius *Alcibiades* ad Erasmus, 199. D. &c.
200. A. &c.
— ipsius *Elegia* ad Osvaldum, 200. F. 201. A. &c.
— quibus commendatur? 131. C.
— domesticae conductus Erasmus notus, *ibid.*
— amici & corporis doctores moreque graphice depin-
guntur ac impense laudantur, *ibid.* D. E. F. 133.
A. B. C.
— quid scripsit Erasmo? 133. B.
— homo mirum fucatus, 184. F.
— ad quem futurandum venit? 198. E.
— unde Budae parum molestus dicitur? *ibid.*
— in locum Faustis demerui sufficitur, 316. B.
— Episcopo Parisensi notus est & gratus, *ibid.*
— lepidissimus viae vel dux vel comes contigit Era-
smo, 708. B.
— suus adventus quantum alacritatis eidem attulit?
ibid.
— ob quid unus optime meretur de juventute suae
gentis? *ibid.* C.
— habet uxorem ex animi sui sententia, 713. F.
— vir sincerissimus, planeque dignus cui omnia feli-
cissime cedant, *ibid.*
— solus Basilicæ proficitur, 891. E.
— quid obstat, quominus possit vel animo suo vel
suauctoribus satiscere? *ibid.*
— suum ingenium cui oppido placiturum? *ibid.*
— bonas disciplinas omnes lat fliciter excitat,
1379. E.
— sua *Chronologia* editur multumque laudatur,
1360. A.
— unde liberalibus disciplinis expelli, exorari, ac lo-
cupletat Gymnasium Friburgense? *ibid.*
— studiorum suorum litem in iustis Ferdinando
Romano Regi, 1439. B.
— qualis & quantum vir praedicatur? *ibid.*
— in qua Academia publice proficitur, ejusque est
non minimum ornamentum? *ibid.*
— sua domus operantium artium officina, *ibid.* C.
— equo indidem in suam Sophistarum ingressus est,
1537. E.
— in Italiam concessit, 1538. A.
— Erasmo similitudine conjungitur, *ibid.* B.
— Caesares laura insignis, 1553. D.
— in omnibus sane disciplinis eximie doctus neque
vulgariter exercitatus, *ibid.* D. E.
— ipsius doctus, mores, & ingenium impense laudan-
tur, *ibid.* E. F.
— a quibus vitis abhorret, & quantum? *ibid.* F.
— invitatur a multis, nec adspicienda conditio-
bus, *ibid.*
— plus habet eruditionis quam opum aut auctorita-
tis, 1554. A.
— vir non parum doctus quando ex Italia revertitur,
& qua in re felix praedicatur? 1578. F.
— quae stipendium annue in Gallia habebat,
1605. C.
— totus humanus factus est, benignus, & mitis, *ibid.*
— quem crebro consulere non se puduit? *ibid.* D.
— quem magno animo & vere Christiano contem-
plat? *ibid.*
— a quibus benigne & humanissime exceptus ac tra-
ctatus, & quos laudat? 1621. C. D.
Glencor ad quid provocat Socratem? 1. C.
Glencor quid in amicis symbolum fecerit? 910. A.
Glebelis Zelandice unde effloret, & qualem fumum red-
dunt? 166. B.
— Hollandiae unde eruat, & quid olent? *ibid.*
Glera rei bellicae cum multorum dolore conjuncta,
150. F.
— cui maxime debetur? *ibid.*
Glera in medio pietatis studio insidari solet, 345. C.
— illius spes nulla, si nulla victoria, 117. C.
— ejus igniculos quibus animi ingenuitate natura vi-
detur? 140. D.
— illius similes quantum potest? 317. B.
— virtute pura semper tui invicem obnoxia,
1418. F.
Glema vere notabile, sed atro carbone notandum, 81. F.
— insulissimum aliud cuiusdam adferretur, 99. C.
— Glema, gulo turpissimum, 85. D.
Glabenjo quoniam ab Erasmo scripti repugnante an-
imo? 46. D. E.
Conspectus qualem epistolam scripsit ad Erasmus?
1681. B.

- Galenus* (Conradus) *genus* Weisphalus, unde & quantum optima interna ornavit cretusque? 267. F.
 615. A.
 — quomodo tractatur negotium cum Delpho? 268. A.
 — philologia ubi se magnifice praedicat, *ibid.*
 — cui antepositus, & ob quid? 358. A.
 — vir doctus, integer, & nullius glorie invidens, 381. A.
 — qualis juvenis praedicatur? 501. D.
 — graviter reu gerit in professione Linguae Latinae, 509. C.
 — sui doctrinā pariter & ingenio exornat Collegium Bithynianum, *ibid.*
 — quod tempore suspendere debet bonis studiis juvenis? *ibid.* D.
 — quod splendidum ac magnificum vincitū genus sibi commendat? *ibid.*
 — sui mores abstinere ab omni turpitudine, suae profectio causa est ac modesta, *ibid.* E.
 — quid gratulabitur Thomae Mero? *ibid.* F.
 — ipsius doctus, mores, ingenium, virtutes, ac vitae consuetudo impense laudantur, 615. A. B. C. 667. B.
 — quocum civiliter amicitium exerceat, & cui caute scribere debet? 633. F.
 — quid se meruisse oportet, & quid accepturus a quodam Synagoga? 645. E.
 — cui fidele consilium dare dignabitur? *ibid.* F.
 — omni genere literarum opulenter praedicatur, 649. C.
 — quid admittit ab Erasmo, & ad quid incitatur? 773. C. D.
 — Latinae Linguae Professor in Collegio Bithyniano, 811. C.
 — quae pecunia in se transfertur, & quae syngrapha sibi mittitur? *ibid.* D.
 — a quo grege se submovere debet, & cur? 1511. B.
Grægorius Dominicans quem libellum clam emisit? 908. F.
Godefridus Torander, vide Torander.
Godefridus Rosenmundus, vide Rosenmundus.
Groz (Damianus) a Lusitanis, commendatus Bembo, 1479. E.
 — vir optimis moribus orationis elegantia & suavitate praeditus, *ibid.* F.
 — vir nobilis & amicus magnus, 1515. C. D.
 — quibus literarum herbis excolitur Erasmus? *ibid.* D.
 — apud ipsum quis poterit sit commode vacare studiis? 1519. E.
 — vir omni virtutum genere perpolitus, 1811. A.
Grosus (Guilielmus) Holandiae Advocatus, quid in mandata habuit? 1479. E.
Guelfus (Guilielmus) 109. E. 147. D. E. F. 148. B. E.
 — quid sibi suaeque magno usui fuerunt? 148. B.
 — quid sibi expendum? *ibid.* C.
 — cur sibi instaurandum? *ibid.*
 — quid maxime cupit scire? *ibid.* D.
 — quid ipsum non terrere debet? *ibid.* E.
 — quid monetur ab Erasmo? *ibid.*
 — cur graviter diuturnus? *ibid.*
 — quid de re non commoveretur? *ibid.* F.
 — suum munusculum, epistola, aereus qualis? 137. D.
 — Erasmi amicus, singulari candore praeditus, 571. E.
 — ejusdem animae dimidium praedicatur, 575. A.
Guercio (Joannes) multum saluata Petro Aegulo adscribitur, 94. E.
Gustavus quidam, optimus & humanissimus pater, cuius verba saluanda? 138. B.
Gustavus quidam, vir longe candidissimi pectoris, quid reddidit Erasmo? 637. F.
Gutha, sive Suecia, septentrionalis regio Europae, 19. B.
Guibaldus animam agere narratur, 946. B.
Gunda, oppidum Holandiae, 14. A.
 — unde tantum obtinet haudquaquam infamam aeternitatem Baravia civitatis? 1917. E.
Graculus, aves insipacitissimae, 1112. B.
Graculus supellectilis, 63. E.
Graculus nova, 39. D. 51. D. 64. D.
Græci scribendi faciles unde petenda? 801. F.
 — in quibus non discrepant a Romana Ecclesia? 191. F.
 — de quo verbo olim disputantur, & de quibus nunc disputant? *ibid.*
 — apud hos vixit existit hæresis, 392. A.
 — num ab his falsi codices Scripturae? *ibid.*
 — in quorum vel odium vel irridium conspiciuntur? *ibid.* B.
 — quid illorum Scriptores hauserunt ex scriptis Origene? *ibid.*
 — quid magis videntur habuisse studio? *ibid.*
 — ubinam illi debentur primæ? 399. B.
 — quo tempore ipsorum erat tota Philosophia, tota Theologia? 400. D.
 — quomodo olim fuerat faciebant Baccho? 611. F.
 — Hæreticem juvenem olim imprecant, 661. D.
 — quæ gloria ipsi debetur? 672. C.
 — illis pecunias est eruditi simplicitas, 695. A.
 — in magis audire oratio venusta discendaque, quam gravis & operosa, *ibid.*
 — quomodo ponant patrum casum? 704. A.
 — illorum libri unde difficultus corrupti possunt quam Latinorum libri? 391. E.
 — illorum adeque quorum statum fides, consilia, ac vota probantur? 1438. D.
 — apud illos quæ ratio legendi Poetas & Oratores? 1447. D.
 — inter illorum Poetas & Oratores quantum discriminis est in distinctione? *ibid.*
Græci codices emendatiores censentur quam Latini, 1910. B.
Græci simpliciter dicti, non partem Italiae, sed Asiæ & finitima loca designant, 1761. E.
Græcia quidam Auctor existimatur? 1781. B.
Græci, quæ usi sunt Apostoli, num donum ecclesie sunt? 198. A.
Græci quidam avidissimi & stupidus, 100. E.
 — ab Erasmo delatatur, *ibid.*
Græcum carmen votivum ubi suspenderetur ab Erasmo? 106. D.
Græcum epistolium ritu exceptum ab eodem, 108. A.
Græci est, quisquis in Græcis Auctoribus diligenter ac severiter versatus est? 379. D.
Græci quidam senex notus, 145. B. C. D.
Græci scilicet perquam necessarius censetur, 1572. C.
 — illius elegancia unde dicitur? 1512. B.
Græcolingua qualem Scriptor habetur? 1781. B.
Grammatica, Theologiae pedicula, 98. E.
 — illam opera valde eadem necessaria, *ibid.*
 — in minimis versatur, sed sine quibus nemo evadit maximus, *ibid.*
 — rugas agitat, sed quæ ad fœra ducunt, *ibid.*
 — ad Theologiae cognitionem conducit illa peritia, officii impentia, 118. D.
 — recte loquendi magistra habetur, 149. F.
 — quo seculo fœde mittereque balneabatur? *ibid.*
 — quondam tot linguis instructa, quando unam Latinam pessime Latine sonabat? *ibid.*
 — illius professio quid in se continet? 1847. E.
 — olim fuit semel & ædum negotium, *ibid.*
Grammatica Græca, 61. F.
 — Chrysolæ, 110. C.
 — Constantini, 51. E.
 — Theodori, 110. C.
 — Urbani, 51. E.
Grammatici qui? 128. C.
Grammatici cognomen cum atrox convicium? *ibid.*
Grammatici quis appellandus? 1894. D.
Grammatica piagotia, 140. D.
Grammatici quid denotat? 113. E.

Orpheus (Cornelius) vir eruditissimus, 1491. F.
 — animo & corpore melius se habere nunciaturus. *ibid.*
 — sibi est fortuna commodior, *ibid.*
 — quid reputat ac monetur ab Erasmo? 1492. A. B.
Orpheus nocturnus, 91. E.
Orati animum quid est? 1186. B.
Oratio, seu *Orator*, singuntur tres sorores, Decaque ecclesies dicuntur, 32. B.
 — illi Mularum comites non temere finxit Anequitat, 705. A.
Oratius Celsus humanitas semigraculus Aufonii Mosis Consulatus Romano decoravit, 84. E.
Oratus agere quantum soliti? 133. C.
Oratus (Ortutus) unde famam sibi paravit? 517. C.
 — ipsius Prognostica valde ridicula, 1582. B.
Oratus quidam ob quid notatur? 184. E.
 — quali ingenio videtur praedictus? *ibid.*
 — quo facinore notus esse dicitur? *ibid.*
 — ipsius serpens in Capionem, 184. F.
 — cuius libelli phrasia ipsum magis respicit? 485. D.
Oratunum, urbs Constatu Flandriae, 121. E.
Oratius (Tillemannus) cultor nominis Erasmi studiosissimus, 1751. D.
Oratus quidam, commissarius, Conelli & Erasmi communis amicus, vel patronus, 147. E.
Gregorius cui *Quadragesima* appellatur? 1850. B.
Gregorius Divus quomodo Latine loquutus est? 714. D.
Gregorius Nazianzenus qualis praedicatur, & ad quem mittitur? 535. B.
 — nonnulli habet affectatæ argutie, 1416. B.
 — Basilii Pylades ac studiorum sodalis, 1431. B.
 — vir summa facundia parique doctrina ac pietate instructus, *ibid.*
 — floridum & argutum orationis genus amplexus videtur, *ibid.*
 — cur cum Basilio non censetur comparandus? *ibid.* C.
 — in sua *Ateneis* quid reprehenditur? *ibid.*
 — ob quid *Theologi* cognomen meruit? 1846. C.
Gregorius Nyssenus, Episcopus, Basilii frater, 1431. B.
 — vir summa facundia parique doctrina ac pietate praeditus, *ibid.*
 — sibi placuit pia simplicitas, *ibid.*
Gregorius Papa scripsit super Job, 1593. F.
 — qua editione utitur, & in quem seculum eam citat? *ibid.*
Gregorius Reischius, vide *Reischius*.
Greus (Thomas) adolescens Erasmo charissimus, 18. B. C. 21. E. F. 22. B.
 — desiderium Erasmi graviter fere, 21. A.
 — cur tamopere se macerare non debeat? *ibid.* B. C.
 — virtutem & bonas litteras amplexus est, *ibid.* F.
 — ipsius cum Erasmo necessitudo quibus columinis unitatur? 21. A.
 — quid vereri non debeat? *ibid.* B. 76. D.
 — quid prudenter facit rectissimeque sibi consili? 171. F.
 — unde bis pater liberis suis dicitur? *ibid.*
 — humanissimam ad Erasmodum epistolam mittit, 1564. D.
 — quid misit Beato Rhenano? 1569. B.
 — Erasmi vehementer amans, cui rei dat operam? 1694. C.
 — quam epistolam efflagitavit ab eodem? 1875. A.
Grippus (Joannes) Erasmi amicus, 1479. E.
Greveradus Advocatus, vir optimus atque integerrimus, 66. F.
 — cur Erasmo ignovus esse non potest? 67. A.
 — vir modestissimus, studiosissimus, & candidissimus bonarum litterarum admirator, *ibid.*
 — Hieronymi praecipuo quodam amore perpetuo flagrant, *ibid.* F.
Greus (Thomas) inter antiquos Pyladeos numeratur Erasmo, 645. F.
Grimbergia (Antonius) a quo commigrare dicitur? 508. B. E. 509. A. 510. A. C. D. 512. E. F.
 — cuius filius, & qualis adolescens praedicatur? *ibid.*
 — litterarum ac literatorum ex animo studiosus, *ibid.*

— quem praecipuum secum ducit? 509. A.
 — ipsum quae commendabant efficacius? 510. E.
Grphi cuiusdam benignitas, 114. E.
 — an apud illum diversam libeat Erasmo? 117. B.
 — mire placet eidem, 122. C.
Gratus Dux capite truncatus dicitur, 1511. C.
Gracius (Guilielmus) quid Erasmo scripsit? 95. E.
 — vir inaequissimus optimique praedicatur, *ibid.*
 — ipsum ex animo veneratur ac suspexit Erasmodum, 116. D.
 — Wentfordi & Erasmi patronus ac praceptor, 141. B.
 — ipsius Epistola habetur addita Sphaerae Proculi, 184. E.
 — ipsum deficere dolet Erasmo, 137. B.
 — vir multifaria doctrina magnoque & exercitio ingenio, 194. D.
 — quot annos & solum quibus Doctoribus operam dedit litteris Graecis Latinisque? *ibid.* E.
 — ubinam Graecae linguae rudimenta didicit, & quomodo viam adduxit? 379. E.
 — quid verendum ne sibi eveniat? 180. B.
 — in omni genere disciplinarum usque ad morositatem exacte veritatem, 789. B.
 — ad multam vitam aetatem, & tamen nihil scriptum reliquit, *ibid.*
 — aetatis paralyti quando perit? *ibid.*
Grulander (Joannes) apud Insabres Quaestor Regius, 116. F.
 — egregiae suae virtutes doctisque a quo deprecandae? 317. C.
 — sua tum animi tum corporis simulacrum quibus coloribus delineatum & expressum? *ibid.*
 — quomodo totus repraesentatus in tabula, seu verus in speculo? *ibid.* D.
 — quis & quantum heros depictus? *ibid.* E.
 — unde veterem illum Mæconensem revere dicitur? *ibid.*
 — suum ingenium quale & quantum? *ibid.* F.
 — quondam pulcherrimum virtutis suae argumentum censetur? *ibid.*
 — unde Quaestoris munus plausibile gratiosumque reddidit? 318. A.
 — quomodo in illo munere versatur, & magistratu fungitur? *ibid.*
Grusculus quidam, Senator Mechliniensis, cuius sodalis & aequalis? 766. D.
 — Erasmodum aliquandiu hospitio exceptus, *ibid.*
 — usque ad deceptam aetatem vixit, & senio verum morbo perit, *ibid.*
 — quid dixit cognatus apud ipsum permovere volentibus? *ibid.*
Grusus (Leonardus) Officialis Besondensis, & legatione domum rediit, 1515. B.
 — quid cognoscit ex Gilberto Cognato? *ibid.* C.
Grusius (Henricus) Decanus Embresensis, 542. D.
 — meliora litteraturae non vulgariter peritus, *ibid.* E.
 — singulari modestia atque humanitate praeditus, *ibid.*
 — qualem se praestat erga Erasmodum? *ibid.*
Grusius, vel *Grusoneus*, urbs Belgii foederati, 138. C.
Grusius (Lambertus) Scriba Apostolicus, Erasmi amicus, 1821. B. C.
 — quorum improbitas sibi probe nota & iocunditer mixta est? *ibid.* E.
 — quae historia sibi narratur ab Erasmo? *ad. 1821.* C. *ad. 1833.* C.
 — quod negotium libenter suscepit ac ex animi sententia confect? 1833. C.
 — ad quid Scribae ac Notarii dedit ductas res? *ibid.* E.
 — quod diploma tradidit veredatio, & quid postea est cum illo? *ibid.* F.
Grulander & sublimi folio praetextus, 77. E.
Grusius (Simon) juvenis adprae doctus, quid absoluit? 1262. E.

- cuius voluminis posterior pars sibi commissa?
ibid. D.
- in quo Monasterio quinque Livri libros invenit?
1359. B.
- vir in omni genere literarum haud vulgariter & citra supercilium eruditus, 1359. C. 1359. B.
- prohibendis liberalibus studiis natus, 1359. B.
- ob egregias suas virtutes cum compariari abis est? 1373. D.
- cui commendatur, & a quo? *ibid.* 1374. D.
- homo est nullo suspensio ac pudore pene immodico, 1374. E.
- vir Latine Graecaeque ad unguem doctus, & in Philosophia ac Mathematicis disciplinis diligenter versatus, *ibid.*
- cur optimi cuiusque amicitia multo dignissimus?
1405. D.
- cui bellum narravit fabulam de matrimonio?
1429. F.
- Guilielmus* Canonicus Traiecti superioris & Leodii,
1422. E.
- Guilielmus* Dominicanus quem libellum etiam emisit?
908. F.
- Guarimus*, vir eloquentissimus praedicator, 1798. C.
- Guibonensis* quantumvis peris se vel a quovis admoneri patitur in magnis tempestatibus, 164. B. 737. E.
- Guido a Rupertis, *vide* Rupertis.
- Guido Montionis, *vide* Montionis.
- Guido* vir lepidissimus dicitur, 1668. F.
- Guilielmus* plerumque Erasmo chari amicique, 184. D. E. F.
- inter his curam cui locus praecipuus? 361. D.
- Guilielmorum* gens Erasmo summopere faveat, ac literis dedita est, 170. E. 184. D.
- Guilielmus* vocabulum quantum Erasmo gratiosum, amicum, ac proferum? 199. F. 361. D.
- Guilielmus* quis, & quanti sit? 7. D. 35. A. 89. D.
- ipsius nomen passim periret, *ibid.*
- homo suavis, ac vix exemplum, *ibid.* C.
- pene inimicus Erasmo, *ibid.*
- vincto magnifice instruitur, 36. E.
- illius ode, epistola, & carmen qualia, 37. A. 51. E. 54. B. C. 61. E.
- haud stultus mercator dicitur, 61. F.
- unicum Hollandiae decus futurus, 75. B.
- quomodo Augustinum quemdam trahere debet?
ibid. B. C.
- quid admonet Erasmus? 101. C.
- Guilielmus* Goudanus cuicunque iniecit Erasmus,
13. D.
- amicus ejusdem a tenera utpote fuit, 1781. B.
- via doctissimus, & eodem conjunctissimus familiaritate se studio, 1798. B.
- Guilielmus*, Pastor civitatis Groningensis, poculum honoratum dono mittit Erasmo, 617. F.
- quanto studio omnia obit munia in sua Ecclesia?
618. A.
- quales sibi adscripsit Sacerdotes? *ibid.*
- quem se praestat erga gregem suum? *ibid.* B.
- quanto ardore propere ad brachium immortalitatis? *ibid.*
- quibus Auctoribus adornat suam bibliothecam?
ibid. C.
- sum mensim quid commendat, & quae eam condunt? *ibid.* D.
- quibus graviter imponat silentium? *ibid.* E.
- Guilielmus*, Pater Carulice magiae, studiosissimus Erasmi,
924. D.
- quid sibi narratur ab eodem? a col. 914. E. ad col. 916. E.
- Guilielmus* Princeps, Dux junior Clivensis ac Juliacensis, adolescens virtutis natus, 1285. E.
- quae litera Erasmo scripsit, & quod poculum ei misit? *ibid.* 1428. E.
- quocumque propere apud eundem esse voluit?
1428. D.
- non sibi placet exemplum Dionysii, & cur?
ibid. F.
- bonum Principem praestare mavult, quam *ibid.* lare, 1429. A.
- quanam parentis sibi esse dicuntur? *ibid.* C.
- quid sibi dicuntur ab Erasmo? 1742. F.
- Guilielmus* quidam, Erasmo candido faveat, & Budaeo innotescere cupidas, 634. D.
- quo ingenio, quibus moribus, & quae denteritate instructus est? *ibid.*
- literarum est amantissimus ac nequaquam ruda,
ibid.
- cui commendatur, & a quo? *ibid.*
- Guilielmus* quidam Erasmi collator & amicus, 184. D.
- alius ejusdem nominis aequalis Erasmi, ejusque charus, *ibid.*
- Guilielmus* ab Horion, *vide* Horion.
- Guilielmus* Britia, *vide* Britia.
- Guilielmus* Budaeus, *vide* Budaeus.
- Guilielmus* Burbancus, *vide* Burbancus.
- Guilielmus* Carmelus, *vide* Carmelus.
- Guilielmus* Copus, *vide* Copus.
- Guilielmus* Crojus, *vide* Crojus.
- Guilielmus* Dancastus, *vide* Dancastus.
- Guilielmus* Gocius, *vide* Gocius.
- Guilielmus* Gonellus, *vide* Gonellus.
- Guilielmus* Grotius, *vide* Grotius.
- Guilielmus* Hermannus, *vide* Hermannus.
- Guilielmus* Huerus, *vide* Huerus.
- Guilielmus* Latimerus, *vide* Latimerus.
- Guilielmus* Montjonus, *vide* Montjonus.
- Guilielmus* Nef rax, *vide* Nelenus.
- Guilielmus* Parvus, *vide* Parvus.
- Guilielmus* Quernus, *vide* Quernus.
- Guilielmus* Quinonius, *vide* Quinonius.
- Guilielmus* Wala, *vide* Wala.
- Guilielmus* Waramus, *vide* Waramus.
- Guarimus* ex Monacho Benedictino Episcopus Avenionensis, 1275. C.
- Scripti Algeri acrior & ardentior est, *ibid.*
- Disiectici ac relique Philosophiae bulae petius,
ibid.
- in Canonica Scripturis ac praecis Doctoribus studiosae veritatis, *ibid.*
- quantum habet eloquentiae, & quibus rationibus agit? *ibid.* C. D.
- quo tempore floruisse dicitur? *ibid.* D.
- quem libellum edidit, & quando? *ibid.* C. 1306. A.
- Guarimus* Andermatus degit Parisiis, & quid scribit Erasmo? 1479. C.
- Guilfordus* vel *Guilfordus* (Henricus) Eques auratus, & Praefectus rei coelestis Rigis Angliae, 437. E.
- quo in Erasmo amicus esse dicitur? *ibid.*
- virtuti hominibusque studio toto pectore foveret,
ibid. F.
- quae officia in Erasmo praestitit? 438. D.
- generosa ipsius mater cognita eadem, *ibid.*
- Gulata*, vetulae Carthaginis rana, a quo oppugnatur & expugnatur? 1509. E. 1511. C.
- Guilielmus* Courinus, *vide* Courinus.
- Gumpenbergus* vel *Gumpenberg* (Ambrosius) vir eximius, & Erasmi amicus, 1434. F.
- quid admonetur ac rogatur ab eodem? 1435. A.
- ipsius error vix aperuit eadem ad Cajetanum strictum, 1446. B.
- in litteris ad ipsam de qua re ludit idem?
1761. E.
- quid refert Rupilio, & quam epistolam negat esse Erasmi? 1763. A.
- Guolphangus* Fabianus Capio, *vide* Fabrianus Capio.
- Guolphangus* Augustus, *vide* Augustus.
- Gurmannus* Bibliopola quod Lexicon edidit? 802. D.
- Gymnasium* Angliopolitanum unde cum summi Academici contendere audent? 127. E.

Habuit Babylonem ad Danielem quomodo delatus?
1224. A.

Haeus (Christophorus) cui gratias agere debet, & pro quo carmen? 421. B.

Hemus Orpheo suo adulatur, 156. B.
Hersis distinguenda ab *erese*, 489. C.
 — quando ab ea temperandum? *ibid.*
 — illius confecti ac fautores modis omnibus allestandi, 131. B.
 — illius omne genus e Belgio in Angliam a quibus mititur? 1441. D.
Hersis quae exsecrandae sunt pias mentibus? 573. C.
 — in illis alia pellenentior alia, *ibid.*
 — quaedam pellenentiorae cur non poterant alias radices agere? 574. A.
 — illarum omnium bona pars e Philosophorum placitis orta videtur, *ibid.* B.
 — sunt quaedam scholasticæ, de quibus non pertinenter contemnere praestatur, *ibid.*
Hermes distinguendus ab *heresi*, 489. C.
 — olim reverenter audiebatur, 517. B. 519. C.
 — quando abolebatur, vel plebiscitur? 517. B.
 — quia olim habebatur, & nunc vocatur? *ibid.* C.
 — conviciis & in errore perditum quomodo olim puniebatur? 559. C.
 — an paxta sacras Litteras capitis supplicio afficiendus? 1112. C.
Hermes multi quotidie comburantur, ac plures succrescunt, 113. B.
 — ex illa Graeci solum Lucæ Evangelium recepisse dicuntur, 391. E.
 — unde hauserant sua venera? 544. E. 659. C. 666. A.
 — illorum nonnulli quid sentiebant de Christo ac de resurrectione? 574. A.
 — ipsos revinci posse negatur sine prædictis Aristotelice Philosophæ, *ibid.* B.
 — illorum improbitas ac pervercia ad quid adegit compulsi? 696. D.
 — ex illis Judaizantes quinam fuerunt? 1851. F.
Harlem, civitas Hollandæ, 35. F.
Harlem (Vincentius ab) Dominicanus, homo nullius judicii & simpliciter stupidus, 867. E.
 — digna atque indigna blaterat in Erasmo, & stultissima profert, *ibid.*
 — qualem libellum edidit adversus eundem? *ibid.* F.
Hagius (Bernardus) Erasmi amicus, 1419. E.
Hagius (Johannes) cujus libelli fæ esse auctorem abjurat? 534. F.
Hagus (Christus) Erasmi famulus, in Angliam mititur, 1757. A.
 — quid attulit ac reddidit Viventi? 1879. E.
Hajo Caminga, vide Caminga.
Hajo (Hermannus) Ffilius, adolescens multorum litterarum Erasmo diligenter commendatus, 336. C.
 — ipsius ingenium multis modis amabile, *ibid.*
 — quid ei non denegavit Erasmus? *ibid.*
 — cur commendatur Beroldo? *ibid.*
 — juvenis summæ spei, nec cumpriis eruditus, 635. B. 806. B.
 — ad quid Braxium hortari debet? 685. A.
 — inter eruditos magnus & nobilis olim futurus, 754. A.
 — in quo studiorum genere feliciter progressus? 808. F.
 — ad Philosophiæ studium adjungere animum debet, *ibid.*
 — cujus codicis copiam fecit Erasmo? 1146. E.
 — quam felici rarus indole? *ibid.*
 — Ciceroa jucundam faciliorem affectare videtur, 1751. A.
Haleionius, vide Aleionius.
Haleius (Alexander) aliquando regnavit, 870. F.
Haleius vel *Haleius* (Joan. Rodolphus ab) vir animo genteque nobile, cujus templi ædificatus & Canonici? 1595. D. 1598. C.
 — totus Erasmus esse, & quinquagenarius scholasticæ operam dare dicitur, 1598. C.
 — Græcæ lingue rudimenta quantum didicit? 1595. D. 1598. C.
 — suum prætorepaulum, maximæ spei puerum, Erasmusque iustis imbal debuit, 1598. C.

— quos libros Erasmi comparat, miratur, atque implectitur? *ibid.*
Halmatus (Gaius) Tribunus Amsterpiensis, vir honestissimus ac juris peritus, 1599. E.
Halmus (Georgius) verus Gallicæ *Mariani* Erasmi, 161. C. 556. A. 1618. B.
 — quid fecisse in illa vertenda dicitur? 175. A.
 — vir ornatusque prædicator, 307. D.
 — quomodo intelligit locum quendam in *Maria* Erasmi? 556. A.
 — animo suo quinam non satisfaciant? *ibid.* C. D.
 — litteras callere ac colere dicitur, 615. D.
 — quid litteris suis humanissimis testatur est Erasmo? 751. F.
Halsius (Thomas) quid monetur & rogatur ab Erasmo? 101. D. E.
 — Episcopus Ephinenis, semper ex animo sevit eidem, 661. E.
Halmus quidam quas schedulas ostendit Erasmo? 104. B.
Halmus (Philippus) epistaphum, 1136. B.
Halmus Pœnus apud quos celebris, & quibusdam de certavit de Romano Imperio? 480. F. 481. A.
Halmus otiosiorum juvenum, 61. D.
Harmisus (Galeottus) opusculum de *hominis* edidit, 1606. E.
Harperatus silentis Deum apud Ægyptios, 1093. C.
Harpyia, numero tres, monstrum Tartarus, 55. C.
Harrius, Anglus, quomodo vocabatur Cochleum? 1740. E.
Harus (Carolus) ad quid incitatur ab eodem? 649. B.
 — vir humanissimus, quo eundem comitatus? 751. E.
 — eujus litteras attulit Erasmo? 918. C.
 — cujus rei testis citatus? 1731. E.
Harstus extorum fibras rimatur, 81. E.
 — pro observatore momentorum & avium, 83. A.
Hastus quidam Canonici Aquilgrænsis quos salutat? 443. E.
Hastus (Marquardus ab) Ecclesiæ Moguntinæ Canonici, & eximus juvenis, 751. E.
 — quid obtulit Erasmo, & quando mortuus? *ibid.*
Hastus juvenis indoles vehementer placuit Erasmo, 835. B.
 — per illum ad quæ scribit Erasmus? 855. C.
Hastus Lethæo amne, 18. C.
Hastus Monachus, Abbas & Episcopus, quomodo enarrat Psalmos Davidicos? 1461. F.
 — quos excitaturus ad spirituales thesaurus, & cor non contemnendus? 1464. D.
Hastus gloriam quomodo crevit? 513. C.
 — nihil fore nisi fumos quosdam objicit, *ibid.*
Hastus quidam suarum litterarum longe peritissimus tibi adest? 170. C.
Hastus gens frigidissimis fabulis plena, 1575. C.
Hastus (Carolus) quam historiam indicat poterit Viterbo? 1759. D.
Hastus quomodo Attalus appellat? 1497. C.
Hastus Boëtius, vide Boëtius.
Hastus Nævianus a quo laudatur? 39. F.
Hastus quomodo colludebat cum Achille? 1757. F.
 — inter ipsam & Achillem quale certamen fuit? 1412. D.
Hastus quidam ad quid accersendus a Magistratu Argentorati? 793. E.
 — quos tenere sovet, & quem scurrat sublevar? 818. B.
 — quando & ubi duxit uxorem bene dotatam? 1704. B.
Hastus (Alexander) Præceptor Erasmi, & ludi litterarum magister, 1579. B. 1796. E.
Hastus obijt suo Paridi, 1607. F.
 — pro illa deperitum est decennium apud Trojam, 1691. A.
Hastus Sacerdos, vir pius, & sella prolapsus obijt, 785. D.
Hastus quidam, senex optimus, morte creptus, ac coram reddidit, 1009. B.
 — illo nihil integritis aut candidius fuit, *ibid.*
 Tam. III. Iiiiiii — quo

- quomodo subscripserit ultimus ad Erasmus litteras? *ibid.*
- Helveti*, mons Aemulii Musae dicitur, 31. A.
- Heliodorus* Presbyter suus adoleo tractatus ab Hieronymo, 703. A. B.
- Heliochilus* Moysen & Christum quendam habuit in suo latrunculo, 1850. C.
- Helveta*, regio Germaniae superioris, olim armis inclita, 349. D.
- tyrannos nefecire dicitur, 731. D.
- Helvetii*, populi Germaniae superioris, 119. E.
- fustorum gloriam cum militum laude conjungere incipunt, 151. D.
- morum quae pars dicitur sedes inesse cum Rege Ferdinando? 1103. B.
- Henricus* quidam unde gratissimus Ursum? 1190. E. F.
- quo spiritu utatur in suis concionibus? *ibid.* F.
- quae vitia emendare & ab hominum moribus avertere suadet? *ibid.*
- Henricus* (Joannes) chancellarius Erasmi amicus, 1159. E.
- quare res magnopere sibi cordi esse intelligitur? *ibid.*
- lux patres quorundam eruit? *ibid.* F.
- ex quo videtur totam maiorem Erasmi liadem? *ibid.*
- de quo trunare nihil est quod laboret? *ibid.*
- cur illi consilium ferunt est? 1046. A.
- cujus saluti nonnullum speru sui literis ostendit? 1104. C.
- cujus Regine pietatem & humanitatem singularem deprecatur? 1196. A.
- ipsius auctoritas apud quem plurimum habet ponderis? *ibid.*
- Henricus* a Bergia, *vide* Bergia.
- Henricus* Afrius, *vide* Afrius.
- Henricus* Bebelius, *vide* Bebelius.
- Henricus* Boten, *vide* Boten.
- Henricus* Borillus, *vide* Borillus.
- Henricus* Eppendorpius, *vide* Eppendorpius.
- Henricus* Glareanus, *vide* Glareanus.
- Henricus* Grungius, *vide* Grungius.
- Henricus* Guldefordus, *vide* Guldefordus.
- Henricus* Jekyn, *vide* Jekyn.
- Henricus* Lyrensis, *vide* Lyrensis.
- Henricus* Noothorius, *vide* Noothorius.
- Henricus* Stromerius, *vide* Stromerius.
- Henricus* Cornelius Agrippa, *vide* Agrippa.
- Henricus* (Gerardus) Medicus, ex Italia in patriam revertitur, 1416. F.
- Henricus* Cudicator a Schaffenburgio quod incommo- dum impotenti animo ferit? 986. D.
- quomodo huc renouum adire poterit? *ibid.* E.
- Henricus* quidam Lovanium suffragi, 47. E.
- ipsum consequatur uxor, *ibid.*
- Henricus* quidam deheix & solatum Erasmi, 4. E. 14. E. F.
- de illo optime ferit Erasmus, 14. C. D.
- ipsius amoribus nihil vel ueneris, vel candidus, 15. C.
- secundus tabellarius praedicatur, *ibid.*
- amantissime ac festiue scribit ac Christianum fratrem, 10. A. B.
- Henricus VII.* omnium saeculorum primas Angliae Rex, 119. C.
- inaugurata sapientia Princeps, *ibid.*
- Regum longe condantissimus, 168. B.
- favore ac benevolentia profectus Episcopum Wigornensem, *ibid.*
- Henricus VIII.* Rex Angliae qualis? 7. E. 119. C.
- ejus dotes, facta, regnumque egerge describuntur, 7. E. F.
- ipsius praclarum responsum, 8. A.
- quomodo patrem reuertit? 119. C. 168. B.
- ipsius natura ac indoles qualis? 145. B. D.
- quomodo loquitur ac sentit de Erasmo? *ibid.*
- suae litterae ad eundem qualis? *ibid.* D.
- auri saeculi parenti per dicitur, *ibid.* E.
- Richemondia* laborat, 147. F.
- periculum evadit aut Medici, 148. A.
- quorsum trahitur, & quam secum abducet? *ibid.*
- quo auctore arma deponit? 151. B.
- ejus insinuat arma laetipet? *ibid.*
- quid sibi perboscitur? 157. D.
- favore ac benevolentia prosequitur Episcopum Wigornensem, 168. B.
- litterarum non imperitus, 189. C.
- quantopere dilexit Philippum Castellae Regem? 161. D.
- quomodo deploravit ejusdem mortem? *ibid.*
- suum regnum schismaticum administrat, *ibid.* E.
- quem librum sibi non licuit evolvere? *ibid.*
- ad litteras, olim puto non infelicitate gustas, redit, *ibid.* F.
- quibuscum libris colloqui solet? *ibid.*
- ingenti sui dotes vere regis pietateque honorat, 163. C.
- quorum familiaribus colloquiis gaudet? *ibid.* D.
- quibus libris evolvendis tempus suum imparet? *ibid.*
- a quorum opinione longe distat? *ibid.*
- quid a literis fabulo ipsam abripuit? 164. A.
- ad sui extrinsecus effugit: potest aboliui Principis & mulierum, *ibid.* C.
- Regum omnium condantissimus, incorruptissimus, ac floridissimus, *ibid.*
- qui humanitate complexus Erasmus, & quid ei- dem obtulit? 166. C.
- ipsius erga eundem benevolentia in dies augetur, 169. C.
- quam sapissime ejusdem laudes praedicat, *ibid.*
- suam munus quod modis & quo nomine praecipue gratissimum fuit eidem? 119. B.
- quam fortunatum eundem ostendit? *ibid.*
- quo nomine favore eidem dicitur? 121. A.
- bonis libris delectatur, 401. C.
- apud ipsum quantum plurimum plectitur? *ibid.*
- ad suum mentium quantum aliam, & quantum ag- titur quoniam? 415. A.
- quo innotat in utranque suae ditionis Academiam? 417. C.
- eximie ipsius dotes & illustra facta summopere deprecatur, *vide* 418. B. *vide* 440. F.
- quoniam Principum virtutes recte dicitur? 441. A.
- quale specimen ingenui sui dat? 460. F. 461. A.
- quid sanauit conqueperat cum Cicerone? 461. C.
- quid eundem cessare possit? *ibid.* D.
- quid an eandem audientem? *ibid.* E.
- bonas litteras palam tueri, 461. A.
- cui negotio faret toto pectore? *ibid.* E.
- 466. nihil civilis ac modestus optat potest, 474. B.
- unde non conqueperit, donec Morum in suam tuam pertraheret? 476. B.
- suam familiam quibus viuis differtum reddere sibi in armo erat? *ibid.*
- quomodo Morum in intima habet? *ibid.* C.
- quales viros in suam familiam atque idem in cali- culum suum admittit, invitit, ac perhibet? 477. B.
- quos habet arbitros ac testes persequi vix licet, in consiliis, & tunc comites? *ibid.*
- a quibus stipas gaudet? *ibid.*
- quod distulit auctoritate sua sedavit? 491. E.
- Rex suae aetatis facile integerrimus, 510. D.
- omnibus aboliui Principis doctus egerge com- parat, 511. E.
- felicissime philosophatur, 513. F.
- quibus rebus non solum auctor ac daz, verum etiam exemplum est? 518. C.
- unice condantissimus praedicatur, 561. E. 610. D.
- ipsius maiora ob quid collaudat, & cur illorum summa esse debet? 561. F.
- librum concupiscit adversus Lutherum, 660. B.
- felicissimo ingenio quae vales, *ibid.*

- ingenio calamoque propugnat pro Christi sponsa, *ibid.* C.
- quantum progressus est in cognitione sacrarum Litterarum? *ibid.* D.
- unde & quantum ornat studii ac religionem defendit? 661. A.
- habet ingenium mire felix ac versatile, 731. D.
- Ilyum cum puer non indigenter exerceat, *ibid.*
- quam Disputationem Theologicam conscripsit? *ibid.*
- in quorum libris versari gaudet, & de qua re disserere solent est in convivas? *ibid.*
- num aditus fuerit ab Erasmo in libello, quem scripsit contra Lutherum? *ibid.* E. 743. C. D. 761. F. 763. A.
- quantum urget, ut Erasmus scribat adversus Lutherum? 743. F. 744. A.
- omnibus regis doctus ornatifsimus, a tyrannide abstinens, & apud populum suum gratiosissimus, 761. E.
- quo animo libellum scripsit in Lutherum? *ibid.*
- quem comiter accipere rogatur? 773. B.
- quid sibi mittitur ab Erasmo? 774. B.
- quam discordiam vertit in concordiam omnibus expugnat? 1131. A.
- cur *sua disceptatio* vocatur? 1441. E.
- Herbertus* (Nicolaus) Franciscanus, Commissarius Cismontanus, 1490. C.
- quem librum Antuerpiæ emisit, & quos in libro infestatur? *ibid.* D. E.
- ipsius perulencia a quo non probatur, & titulum Commissarii Cismontani a quibus sibi datus? 1518. E.
- Heracles* ob quid ad Alexandriæ Ecclesiæ gubernationem aditus est? 1848. A.
- in societatem Carthaginiensem iterum adjunctus Origeni, 1850. C.
- Heracles* eadem docuit cum Valentino, 949. C.
- unde videtur studium diversum trahere? *ibid.*
- Heracles* martyri gloriam promeruit, & adhuc neophytus adeptus est, 1848. B.
- Heracles* quomodo Hydram proflus confecit? 877. F.
- ipsius virtus quomodo effulsit? 84. A.
- tertia luna nata quando ad Deos abiit? 881. A.
- cum quibus coarctatus habuit? 1161. A.
- unus duorum monstrorum impetum sustinisse negatur, 1177. D.
- Cacum vici ac precipitavit, 1640. B. 1641. C.
- constans ipsius diligentia in moniis domandis esset a Poets, 1751. A.
- Heruli* Lindio inter epulas volopati suis coconvivor, 391. C.
- Heruleum* animi robur, 79. F.
- Herveya*, sylva maxima Germaniæ, 503. A.
- in ea delitescunt frequentissimè grassatores, multa damna viatoribus inferentes, *ibid.*
- cur hi ex illa ejici ac extirpari non possunt? *ibid.* B.
- Herveya* (Gerardus ab) vir virtute prestantia & literarum amans, 1744. D.
- antiquis imaginibus clarus, & studiosissimus Erasmus, *ibid.* D. E.
- quis sibi commendatur ab eodem? *ibid.* E.
- Herwardus* (Conradus) unde se beatum fore existimat? 713. C.
- instituit puerum Erasmiolum, & gratus est ejusdem parentibus, *ibid.* E.
- unde maximum iniurus gratiam & apud eosdem & apud Erasmus? *ibid.*
- quid gratulatus Henrico Glareano, & cur? *ibid.* F.
- vir ad usum factus, & formator pueritiae Guillemi Ducis Cirenensis, 1110. F.
- hujus Principis indolem quomodo depinxit Erasmus? *ibid.*
- fuit epistolæ undique sperant singularem erga eundem Principem amorem, 1111. A.
- quid magno studio multisque argumentis agebat apud Erasmus? *ibid.*
- quantum faveret commodis, honori, ac dignitati ejusdem Principis? *ibid.* D.
- eundem Principem optimis disciplinis illustre studet, *ibid.*
- cuius rei testis citatur? 1731. E.
- Hermannus* a Nova Aquila, vide Nova Aquila.
- Hermannus* Blavius, vide Blavius.
- Hermannus* Butchius, vide Butchius.
- Hermannus* Hajo, vide Hajo.
- Hermannus* Lethmannus, vide Lethmannus.
- Hermianus* (Gorbilius) Erasmi amicus, & homo doctus, 184. E.
- Hermianus* Westphalus, juvenis probus & undique doctus, 667. A.
- diligentissimus in formandis, curandis, & erudiendis adolescentibus, *ibid.*
- in Collegio Liliensi agere dicitur, *ibid.*
- Hermianus*, Archiepiscopus Coloniae, Erasmo studiosissimus, 1067. E.
- quid sibi narrat ac exponitur ab eodem? 1068. A. B. &c. 1069. A. B.
- sua moderatissima prudentia, & prudentissima moderatio, 1069. B.
- ejusdem libellos auribus oculisque suis dignatur, *ibid.* C.
- quid eidem testatur polliceturque? 1083. E. E. 1084. A. B.
- Hermianus* Rhetorica per quem missa & cui reddita? 1055. D.
- Hermolani* Barbarus, vide Barbarus.
- Hermolani*, vir mirabilis elegantia, 1575. E.
- Hermolani* Dux, illustrissimus Bavarum Princeps, 117. E.
- quanto amore ac benignitate conjocet, excolat, ducat, suarum prestantissimè splendens illustrat Gymnasium Angelopolitanum? *ibid.*
- viros doctissimos conducere suæ liberalitate magnifice exornare sibi in animo est, *ibid.*
- ipsi visus est Erasmus, cuius honore & favore dignissimus, *ibid.* F.
- diligenter inquisit, qua ratione ad se allicendus ille vir hominis, *ibid.*
- nullis sumptibus paratur, quo eundem ad se perducit, *ibid.*
- suis freceus in studiis solivox amor, 118. A.
- in Mice a præceptoribus mirantæ pueritiae pulchre eruditus est, *ibid.*
- vacuum sapientia & honorarium neutiquam deprecabile libenter Erasmo offert, *ibid.* C. E.
- ejusdem secundi gratia tabellarium ad Basilicam mittit, *ibid.* E. 156. B.
- quid unum peti consilique se exoraturum? 118. E.
- Erasmus videre ex animo cupit, *ibid.*
- nihil æque ac literatus & literas amat, observat, suscipit, *ibid.*
- ad quid ducentos aureos amicus offert Erasmo? 156. B.
- quantum ei debent omnes bonorum litterarum myllæ? 171. E.
- quantum ornat, commendat, & fovet bonus literatus, & unde? *ibid.*
- Herodes* repente percussus ab Angelo perit, 785. D.
- Herodotus* quis Scripser? 314. E.
- Herveya* a Nefarian a quo & cui commendata, 1521. A.
- Herveya* quantum gloriæ avidus? 517. B.
- Herveya* (Joannes) prædixit humanitatem Baptiste Egnatii, 1188. A.
- ducit uxorem a Joanne Frobenio relictam, 1330. F.
- cui successit in provinciam restituendi bonos Auctores? *ibid.*
- vir bonæ fidei, nec indoctus, cui commendatur? *ibid.*
- quam operam prestitit in edendo Demosthene? 1448. E.
- Hesperus* quid mortalibus utilissimum esse scripsit? 97. C.

- quid turpe sibi videretur? 130. E.
 — noxam esse malum vicinis dixit, 168. D.
Hesperius draco, t. E. 2. A.
Hesperus (Eobanus vel Helius) qualis Poëta ac Orator? 351. F. 354. D. 311. A. 313. B.
 — quibus moribus præditus est? 351. F. 311. A. 313. B.
 — ævi sui Nalis, sed castus ac pius, 428. F. 311. A. B. 313. B.
 — qualis & quantus vir prædicatur? 429. D.
 — suum *idoneum* quantum placuit Erasmo? 446. A.
 — quæ mentis ad tuncdem? *ibid.* B.
 — suum *Cornelius* ad Cornisem de Nassau, *ibid.*
 — quod argumentum sibi deligendum? *ibid.* C.
 — quibus vitis nupquam est amissa? 311. B.
 — quid unus universum exhibuit? 313. B.
 — Germanæ præcipuum decus dicitur, *ibid.* C.
 — Erasmi amicus prædicatur ac saluatur, 392. D.
 — quæ expostulat cum eodem? 1363. E. 1364. B.
 — quibus iacenter dicitur? 1364. D.
 — quo nomine amatur ac laudatur ab Erasmo? *ibid.* F.
 — volumen Epigrammatum ab se editum, 1365. A.
 — quid Erasmo exprobrat, & quid sibi non videretur ferendum? *ibid.* A. B.
 — in se habet quo se nobilitat, *ibid.* E.
 — Theocritum reddidit Latino carmine, *ibid.*
 — qui in re laudatur (sua indolentia) *ibid.* F.
 — quid perissimum habere oportet? 1366. A.
 — Poëta, & homo candidus, 1685. B.
 — cur Erphurdia Lovanium venit? *ibid.*
Hesperius Theologus excelsus, 1090. A.
 — Erasmo prolixus fuit ignotus, 1256. A.
 — ipsius *Proemium* in Psalmos luculente scriptum, 1320. E.
 — in illo conatur probare omnes Psalmos Davidici esse, *ibid.*
 — in quibus Collectæ interdu catur? *ibid.*
Hesperius (Theodoricus) Mediani dudum Secretarius, 809. B.
 — quanam libellis ad se mittitur? *ibid.*
Hesperius, ollivum Ponti, 1340. F.
Hieronymus Agathius, vide Agathius.
Hieronymus Alexander, vide Alexander.
Hieronymus Balbus, vide Balbus.
Hieronymus Balding, vide Balding.
Hieronymus Bulchius, vide Bulchius.
Hieronymus Drungchleyn, vide Drungchleyn.
Hieronymus Emser, vide Emser.
Hieronymus Frobenius, vide Frobenius.
Hieronymus Hus, vide Hus.
Hieronymus Saronarola, vide Saronarola.
Hieronymus Vervellus, vide Vervellus.
Hieronymus Viromandus, vide Viromandus.
Hieronymus quidam Doctor perisse dicitur, 1291. F.
Hieronymus Sirdone natus, Romæ educatus sub eruditissimo viro, 490. B.
 — ubi baptizatus & Presbyteri honorem consecutus est? 194. A.
 — displicuit Rufino palam inimico, 3. A.
 — *Cordacum* & *Andasiam* mentionem fecit, 44. C.
 — in illum Commentarius parat Erasmus, 59. F.
 — qualis habitus ab orbe Ecclesiastico? 64. C.
 — summoque laudatur, ipsique scripta multis nominibus commendantur, 67. B. C. D. E.
 — quid in Epistolâ quæritur? 87. A.
 — quomodo studere incipit? 88. A.
 — unde depravatus, mortuus, & confusus? 89. B.
 — in suis scriptis non pauca adulterina subditiâque deprehenduntur, *ibid.*
 — tacam Augustini & Rufini orationem contempnit, 97. B.
 — quæ ars Oigenetæ arripuerit? 98. B.
 — quid Desiderio suo scripsit? *ibid.* F.
 — de ratione vertendi divinas Litteras præcepit, *ibid.*
 — non tam veritas, quam emendavit Scripturas, *ibid.*
 — quid suscepit, mandante Domino? *ibid.* B.
 — quid in Epistola ad Desiderium affirmasse sentitur? *ibid.* C.
 — ipsius recognitio Psalmorum necnon interpretatio juxta veritatem Hebræicam ubinam legitur? 179. E.
 — ipsum ex Grammaticorum ordine fuisse, non negari non potest? 128. D.
 — ipsius volumina ubi dividunt? 133. D.
 — qualem Theologum habuit Lami? 141. F. 152. F.
 — quam depravatus, confusus, & contaminatus sit? 143. A. 153. A.
 — quid in eo emendando præstitit Erasmo? 143. A. B. C. &c. 146. A. B. 153. E. F. 154. A.
 — litteris Hebræicis utitur non paucis in locis, 143. C.
 — summus Theologus, & Scriptor omnium utilissimus, *ibid.* E.
 — cur & quo auctore Leoni Pontifici illum emendare vult Erasmus? *ibid.* E. F. 146. C. D.
 — Theologorum omnium Princeps, 146. C. 152. F.
 — cur prope solus Theologi eegnomia dignus? 152. F.
 — quantæ illius dotes? 153. A.
 — ubi totus renascitur? 154. B.
 — a quibus defudatum est in illius monumentis? *ibid.* B. C. D.
 — ipsius nomine nihil celebrius ac comprobatus, *ibid.* D.
 — quantum lucis, ponderis, & auctoritatis huic accessurum, & unde? *ibid.* E.
 — primus Christianæ Religionis Doctor, & optimus omnium Theologus, *ibid.*
 — unde a pluribus legatur, idque libenter? 155. A.
 — ipsius voluminum editio cui inferatur? *ibid.* E.
 — quo tempore & quorum expellente proditus est in lucem? 159. E. 156. C.
 — quomodo numerus in digitis mittit? 162. C.
 — quid digitorum varia connexione ac plicatâ postura Venere significari voluisse prodit? *ibid.*
 — in emendatione Palæstini multa pene fivola adnotavit, 351. D.
 — ubinam pro Fabio facit, & cum Erasmo fecit? 302. D.
 — quo toniæ, quo fulmine infurrexit in Rufinum, & cur? 303. C. 311. B.
 — quo stomacho respondet ac minatur Augustino, & ob quid? *ibid.* D. 312. B.
 — non fuit extra peccandi alem, 312. B.
 — quomodo coalescit ex exarist comento uter se & Rufinum? 312. E.
 — quodam elogium optimis Morachis tribuit? 345. E.
 — quam eorumdem formam subjicit? *ibid.* F. 346. A.
 — quæ culpa non caruisse dicitur? 356. A.
 — quorum auctoritate venit quodam V. Testamento Libros? 393. F.
 — ad cujus preces recognovit solam N. Testamentum? *ibid.*
 — in illo aliquoties desideratur animi lenitas, 394. C.
 — quid recensere dicitur v. cap. *Matheus*? 397. C.
 — non solum cum auctoritate, sed etiam cum reverentia legitur, *ibid.* D.
 — in ipsius libri multa esse dicuntur, quæ a veritate distant, *ibid.*
 — quæ re possent offenditur in Paulo? 398. C.
 — multis modis fidei osus est, 399. E.
 — unde & quando Christi philosophum imbibit? 400. C.
 — quot annos impendit studio sanctarum Scripturarum? *ibid.*
 — quomodo Græcorum libros legisse dicitur? *ibid.* F.
 — nuncubi in se desideratur acumen dialecticum? *ibid.*
 — quanto præcellit Augustino? *ibid.*
 — quid non diemittit amicitiam inter se & eundem? 401. C.
 — cur

- cui Operum Cypriani indicem texere noluit? 478. B.
- ubinam testatur sese attaxisse catalogum Originum Operum? *ibid.* C.
- ipsius voluminibus quatenus interpersa? *ibid.*
- quid fecerit de Tertulliano atque Augustino? 479. A.
- quas dotes Cypriano tribuit? *ibid.* B.
- Monachorum & Monacharum vitia depingit ipse Monachus, 516. F. 595. B.
- densitatem in sententiis & difficultatem in eloquendo tribuit Tertulliano, 573. A.
- quod vitium damnat in Origene? *ibid.* B.
- quod crimine Tertulliani elevat? *ibid.*
- quid laudat in suo Nepotiano? 585. C.
- quomodo appellat Ecclesiam Romanam? 619. B.
- illo nihil habet orbis Latinus vel doctus vel sanctus, 691. A.
- quid affectasse videtur in *Commentariis*, quibus explicat Prophetas? 693. A.
- quid videtur sensisse de stylo divi Hilarii? 695. D.
- cujus Operis meminit in *Epistola ad Florentium*? 696. F.
- quorum libellosum mentionem facit in *Catalogo*? 697. A.
- quanto ardore pugnat adversus eos, qui matrimonium efferebant? 698. C.
- quid sentit de quibusdam *Commentariis* Hilarii, & ubi illorum meminit? 700. B. C. D.
- *Catalogum de claris Scripturis* quando edidit? *ibid.* E.
- quid testatur de libro *Hymnorum* Hilarii? *ibid.* F.
- quid indicat de ejusdem *Commentariis* in *Job*, necnon de libro adversus Salustium? 701. A. B.
- pene contempsit Augustinum, nec ita multum tribuit Ambrosio, *ibid.* C.
- quanta cum veneratione citat Hilarium multis locis? *ibid.* C. D. E.
- dum sedulo patrocinatur eidem, satis odiose tractat Heliodorum Presbyterum, 702. A. B.
- ubi memora lapsus est & dormitavit in taxando Hilario? *ibid.* E. F.
- non vetetur efferre laudibus virginitatem, nec non fuisse monagamiam, 714. C.
- quid refert de Ambrosio, & ubi? 714. B.
- cur non meminit Operis ejusdem adversus *Gentes*? 715. E. F.
- Principes & Episcopos officia sui subinde admonet, 732. F.
- non multum tribuit libero arbitrio, 753. F.
- Auctor in sacris Litteris non adsermandus, 764. A.
- quin nomine celebris habetur, & unde clarior redditus? 771. E.
- quid non potuit vitare in libris suis? 776. E.
- quid scripsit in Christi gloriam & nostri consolationem? 795. E.
- ipse Monachus quam multa scripsit in malos Monachos? 796. D.
- suae *Epistolae* excusantur, & in illis plurima loca corriguntur, 807. A.
- eandem feliciter absoluit, 814. D.
- suis feliciter ab Erasmo absolutus est, 919. A.
- Ambrosium aliquot locis citat multa cum honoris praestazione, 994. D.
- alicubi minus candide de libris ejusdem sentire videtur, *ibid.*
- curasse videtur gloria perpetuae virginitatis, 1066. B.
- quomodo examinandus ac interpretandus? 1091. D. E.
- quomodo ab aemulis olim infamatus? 1098. C.
- Senecam ut & haereticos nonnullos recoctos in catalogo Sanctorum, 1146. B.
- quem librum Seneca eruat? 1152. E.
- verit & interpretatus est Prophetas, & tamen frequenter fatetur se non assequi sensum, 1215. D.
- in Ver. Test. tropos Hebraicos fere omnes uolenter fuisse, *ibid.*
- ingenio Originis quamdiu vehementer delectatus videtur? 1239. F.
- dissensit ab Ambrosio & Cypriano, 1279. C.
- sibi cum Augustino fuit non frigida velutatio, *ibid.*
- acerbius invehitur in malos Monachos, Clericos, & Virgines, quam in Ethnicos aut Judaeos, *ibid.* F.
- suum satum non valde dissidet ab Erasmi fato, 1291. E.
- cum quibus cecitavit, & quomodo? *ibid.* F. 1292. A.
- quae non potuerunt ipsum tueri ab improborum lacribus? 1292. A. B.
- apparuit mox excusandus cum annotantis & scholis Erasmi, 1331. F. 1332. A.
- ab eodem id quae voce testelli videtur? 1397. D.
- cur tonet in *Ruffinum*? 1691. C.
- quae ratio ipsum non flectit, quominus Instramentum veritas ex Hebraeo formosae transferret, 1909. E.
- *Hieronymiana* eloquentia, & oratio, 67. D. E.
- *Hieronymiana* gloria unde lastime emicet? *ibid.* C.
- *Hieronymianae* Epistolae *Commentariis* illustrare nemo tentavit ante Erasimum, *ibid.* B.
- *Hieronymiani* libri a quibus depravati & unde obliterati, aut mutili, aut mendosi, & portento pleni? 64. C.
- *Hierosolyma*, a vel *erom*, urbs Palaestinae in Judaea, potissima olimque clarissima, hodie Terrae sanctae praecipua, 343. F.
- illic tantum sacrificare olim Judaeis liceat, 1283. D.
- *Hilarianis* errores a nemine damnatus, 370. E.
- Hilarius Berthelephus, vide Berthelephus.
- Hilarius quidam olim Papias condiscipulus Viveti, & Erasmi amicus, 717. C. 816. B.
- in quibus responsis requirendis diligentissimus fuit? 717. C.
- quid nunciavit Viveti, & quod Opus sibi tradidit ab eodem? 716. D. E.
- Antwerpam professus dicitur, & brevi rediurus, 730. C.
- cui reddiderit animum? 748. F.
- unice amat Galliam, 816. B.
- quo venit cum aliquot extortis ac supervacantibus epistolis? *ibid.*
- cui multum pecuniae non committendum ipsius manibus? *ibid.*
- quo nomine impendens amatur ab Erasmo? 1137. F.
- unde rei suae non parum teste confuset? *ibid.*
- Lugduno migravit cum uxore sua, 1456. C.
- Hilarius Divus unicum Galliarum lumen praedicatur, 704. C.
- in Phrygiam relegatus factione Saturnini cuiusdam Episcopi Archaelensis, 692. E.
- ubi & quando duodecim libros de *Trinitate* scripsit? *ibid.*
- quae de te queritur apud Caesarem? *ibid.*
- cur se diu sibi testatur locis aliquot? *ibid.*
- quid in mox dictis libris videtur tota vi aduersus? *ibid.* F.
- quam necessitatem subinde deplorat? 693. B.
- Latinorum primus gladium eloquentiae suae strinxit in Arianos, 694. E.
- ea res illi plurimum famae conciliavit, *ibid.*
- pleneque loca apud Joannem & Paulum non minus feliciter quam accurate explicat, *ibid.* F.
- suus stylus ita ratio scribendi qualis esse dicitur? *ibid.* 695. A. B. &c. 696. A. B.
- quando edidit librum de *Synodo*, & quod argumentum illic tractat? 696. B.
- ad quos hunc scripsit, & quomodo e Graeco vertit? *ibid.* C.
- quid ibi non audet pronunciare de Spiritu Sancto? *ibid.* D.
- illud Opus a quo commemoratur? *ibid.* F.

- scripsit librum adversus Constantium, necnon
epistolam contra Auxentium, 697. A. B.
— quid adferat de Filio Dei & de Spiritu Sancto?
ibid. C.
— ejectionis fuit se damnatus per Satanum, 698. B.
— quæ bona illius viis affectibus imponere poterat?
ibid.
— ob quid ari sui lumen fuisse prædicatur? *ibid.* D.
— quanto flosco servit in Aranos? *ibid.* E.
— quid malis locis sentire valeat de corpore Chri-
sti, necnon de alijs affectibus? *ibid.* F.
— quid adferat de Patre, Filio, & Spiritu San-
cto? 699. A.
— quid statuit de Maria Virgine? *ibid.* B.
— quos Commentarios in Mattheum scripsit, &
ex quo illos verit? 700. B.
— in allegorijs aliquoties superficialior est, interim
& violentior, *ibid.*
— quos Commentarios in Psalms edidit, & unde
immanus est sine verit? *ibid.* C. D. E.
— unde apparet ipsum non infelicem fuisse in carmi-
ne? *ibid.* F.
— quanta fuit in ipso vixit sanctimonis, sui que no-
minis auctoritas? 701. C.
— quibus nominibus ac elegis insignitus ab Hiero-
nymo? *ibid.* C. D.
— Hebrei sermonis profus rudi fuit, *ibid.* D. E.
— Græcia literas tenet strigat, 701. A.
— semper ex professo sequitur LXX. Versionem,
ibid. C.
— quos excussum filios vocat? *ibid.* D.
— in quibus est felicitas, densior, ac sanior? 701. A.
— quas proprietates tribuit Personis divinis? *ibid.* B.
— ubi quam anxie philosophatur in doctrinibus Græ-
cis? *ibid.* C.
— quæ vocis & orationis sibi esse peculiaria dicun-
tur? *ibid.* D. E. F. 704. A. B. C.
— quanta laus sibi contigit Constantium impugnan-
ti? 777. F.
— ipsius libri varie contumaciori ac interpolati, 691.
B. C. &c. 691. A.
— ex his plures intercederunt, 700. F. 701. A. B.
— unde ipse exaltatur se nitidior, necnon gratio-
rior prodit? 704. C. D.
— lente cunctatus, antequam in Aranos stringeret
calumnia, 818. D.
— dum famam fugat, nusquam locorum non iac-
ruit, 1273. E.
— quas voces frequenter usuravit? 1389. B.
— 40. millia veruum Originis in Job verit, 1593.
C. D.
Hippocrati artis medicæ princeps, 189. F.
— ipsum audire suæque linguae sonantem nonnulli est,
ibid. 190. A.
— quid magna religione exigit ab artis medicæ pro-
fessoribus? 1813. E.
Hippias Regius quæ civitas? 1147. D.
Hippopotamus, animal indomitum ac ferum, 1098. D.
— cur summo sceptris fastigio apud Aegyptios impo-
suerit? *ibid.*
Hiradimus qualis mos? 1443. F.
Hysus quidam, natione Gensuensis, Bononiæ Præfex,
cur offensus? 1618. B.
Hysus bellum cum Gallis gerunt, 111. F.
— quales in Italia compertus? 111. B.
— apud illos efflorescunt lingue ac bonæ literæ,
650. A.
— illorum militem aliquot millia ad quid in Britan-
niam applicatæ dicuntur? 737. B.
— ipsi sunt cordi Opera Erasmi, 801. D.
— unde manifestent, & quas opiniones excutit?
ibid.
— apud ipsos gratiosus esse incipit Erasmus, 814. A.
— quid factum a nonnullis illorum dicitur? 923. C.
— Romæ cum Livio videndi causa, 1138. C.
Hyspania, Europæ regio amplissima inter Africam &
Galiam, dividiturque in citeriorem & ulteriorem,
163. B.
- in ea cernere licet Saracenicæ imperij manifestæ
vestigia, 483. A.
— Saracenorum tyrannidem aliquando passus est,
ibid.
— ad prælium tyranidis laudem veluti possitiam
reflorescit, 1013. B.
— qualem Geryonem habere dicitur? *ibid.* C.
— non quiescere esse dicitur, 1107. B.
— in ea quos tumultus nec Caesaris nec Archiepisco-
porum auctoritas compescere potest? 1139. A.
— in ea summam rerum quinque administrat?
1130. B.
— in ea nihil esse tempestatis dicitur, 1131. A.
— multos alii occultos Iudeos, 1193. F.
Hyspanus quidam in scripta Erasmi proacriter irosus di-
citur, 647. E.
— quid admonuit a Leone Pontifice? *ibid.*
— Erasmo infensissimus, & magnæ apud Cæsarem
maiestatis, 741. B.
Hyspanus de vilisibus beate Virginis, 1041. C.
Hyspanus eloquentis quibus rebus idonei existimantur?
1817. E. F.
— in probis quæ duo præcipua quæri solent? *ibid.* F.
— doctos quemque arguere dicuntur? 1818. D. E.
— illis omnibus rara est dulcis quædam brevitas,
ibid. E.
Hyspanus ob quid daminati dicuntur? 771. F.
— illorum munus, conditio, ac merces quæ? 713.
B. C. 709. E. F.
— quomodo apud Lacones vocati? 878. F.
Hyspanus quidam personæ ob quid notatur? 117.
E. F.
— apud quas plurimum valere solent? 851. F.
Hyspanus (Comes ab) vir humanus ac moderatus
vaderat, 875. C.
— uxorem superstitiosæ religionis habere ferat,
813. F.
— cum illo non multum fuit Erasmo consuetudis,
ibid. 875. C.
— ipsius quidam voces parum honorifice ad eum-
dem perlatæ, 875. C.
Hyspanus (Andreas) vetus Erasmi amicus, 190. A.
— de illo nihil audiri miratur Erasmus, 1645. A.
Hyspanus vel *Hyspanus* (Jacobus) quæ de re alio-
quid esset? 184. F.
— sibi cum Erasmo iussa intercedit familiaris,
ibid.
— quibus meritis esse prædicatur? 385. A.
— quos sodales ac suffragatores habere dicitur? *ibid.*
— scripta sua quid palam clamant? 484. C.
— de his meritis varum sententia, *ibid.* F. 485. A.
— quidam ipsius libellus quomodo affecit Erasmus?
485. A. B.
— quantum ipsius duo libelli exierunt? *ibid.* D.
— quid in ipso excusari non possit? *ibid.* E.
— quomodo invehitur in Capionem? 486. A.
— cur moderationem adhibere monet? *ibid.*
— quid sibi mandatum est? *ibid.* B.
— quem libellum infestatus est? *ibid.*
— unde major futurus existimatur? *ibid.* C.
— ad quid occultus, necne? *ibid.* E.
— quos perstringit, & ubi? *ibid.*
— unde consilium Ordini Dominicano, secun-
dum versio Theologicæ? 489. D.
— cur non indignabatur admoneri ab Erasmo?
490. A.
— ob quid profugus Colonia? 511. E.
— quos syllogismos promiserat? 577. E.
— linguis ac bonæ literæ extinguere conant,
719. F.
— in harum Professores potissimum quæri solent,
ibid.
— quam Tragediam excitat odio bonorum literu-
rum? 739. A.
— bonus omnibus iniussus, & in dies reditus au-
tor, *ibid.*
— multum profuit factioni Lutheranae, *ibid.*

— de ipſo bella fabula quæ narratur? 1682. C.
 — Colonia expulſus, alibi ſedem quaerit, 1687. C.
 — in Dialogo ſuo taxat Comitem Novæ Aquilæ,
ibid.
 — cuiuſdam Tragicæ coryphæus, Coloniae per-
 rut, 279. E.
 — contentum ſarum ſinceram prodidiſſe in morte
 dicitur, *ibid.*
Helen (Cornelius) vir optimus, per aulam reſtitutus di-
 citur, 766. F.
 — per quos arte reſtitutus in aream quandam? *ibid.*
 — illico liberatus per Hollandiæ proceres, *ibid.*
 — hæreticus erat, quod auſus ſit cum Egmontiano
 diſputare, *ibid.*
 — tandem reſtitutus eſt, ſed diu paſſus indigna, *ibid.*
Helen erat ſoleſcitare dicitur, 723. C.
Hollandi mire infamie dicuntur, 1505. E.
 — cum levius tentari coepit, vehementius tar-
 bantur, *ibid.*
 — apud illos aliquot damnati ſunt hæreſeos, 896. B.
 — apud illos miſam populi pars ſcit doctrinam Lu-
 theri, *ibid.* C.
 — octo pluſquam capituli ſerutur in Monachos, *ibid.*
Hollandia provincia diſtincta Belgii federati, 6. D.
 — ad Galliam pertinet, ſecundum Coſmographos,
 184. D.
 — magis vergere ad Galliam quam ad Germaniam
 dicitur, 181. E.
 — illam in utrumque conſinio ſitam eſſe aſſertor,
ibid.
 — unde nulli regioni contemnenda? 650. C.
 — in illa paſſim oriuntur ingenia ſeſcitifica, *ibid.*
 — illic actus adeo brevis eſt, ut aliquando nulla ſit,
 675. F.
 — cum cælo male convenire dicitur, 676. A.
 — cæteris rebus uber, præclaris etiam ingeniis diſ-
 ſicit, *ibid.*
 — cur eximii ingeniis honorem habere debet?
ibid. D.
 — per quos mire ſerret carniſicini? 963. E.
 — bellis laceſſitur, exactionibus expulſitur, incurſio-
 nibus vexatur, ac diripitur ab amicis pariter atque ab
 inimicis, 1436. D.
Hollæus (Lambertus) quæ *Eraſmi Colloquia* Frobenio
 cur vendidit? 1517. D. E.
 — quæ *Paraphraſis elegantiarum* edidit? *ibid.*
 — operam ſuam locavit Frobenio, 1689. A.
 — cuius liber ſibi mentem reddidit liberorem?
ibid. B.
 — de Luthero bene ſentit, & unde ſe beſtum præ-
 dicat? *ibid.*
 — quid nunciat *Eraſmo*, & quid illum rogat? *ibid.*
 A. B. C.
Homerus a diverſis regionibus certum adoptatus, 76. E.
 — ingeniorum decus prædicatur, 313. B.
 — quid velut iracundiæ & contentioni antidotum
 poſteritati reliquit? *ibid.*
 — quantum perturbationum cauſam in Aten rejicit?
 384. E.
 — impudenciæ crimine nihil atrocius invenit, 412. F.
 — quod ſcripſit de *Litu* & *Aſia*, non videtur eſſe
 prioris ante ſonum, 935. E. 975. E.
 — quid ſcripſit de cibo, potu, &c. necnon de bel-
 lo? 1046. D.
Homicida genus quod ſecleraſſimum eſt? 531. C.
Homo poeticus, & otiū umbræque amant, 57. D.
 — Mercurio irato natus, 108. C.
 — quidam *juſſus* *avire* *juſſus*, 121. C.
Hominis ſeſſivi ac ſacili eſt, amicis liberè credere,
 140. B.
 — grati nomen aſſequi, 51. E.
 — humani eſt, de ignotis bene ſentire, 40. B.
 — ingrati notum emigere, 51. E.
 — modeſti eſt, a quocumque liberè admoneri,
 128. D.
 — prædentiſt eſt, ante omnia vitæ conſolare, 190. C.
Homerus in errorem ſuapte natura proclivis, 3. C.

— ipſorum judicium admodum varia, falſidiciſa, atque
 iniqua, s. D. E. 330. D. 458. D. 664. F.
 — quoniam qui ſe maluit alieno pede quam ſuo me-
 tiri? 11. E.
 — qui laudant, mutuo laudari cupiunt, *ibid.* F.
 — illorum animi mutabiles, 14. D.
 — eorum genus, quod tutus ſit offendere, quam
 officiū demereri, 18. E.
 — eloquentes cur obſcuriſſe videntur ætate *Eraſmi*?
 23. B.
 — cur cygni diſſi, ac Phæbo ſacri? 24. A.
 — duo ex illis, amici Ammonii, miris quibuſdam mo-
 dis ad ampliffimos honores proceſſi, 214. A.
 — alter Romanæ Eccleſiæ Viceſacellaris, alter
 ſummus Pœnitentiarius ſit, *ibid.* B.
 — uterque cur Ammonio illuſum exprobat, cum-
 que contemnit? *ibid.*
 — aſſiduiſſimos quales eſſe convenit? 53. B.
 — invidendiſſimorum malignitatem obſcurare virtutis
 ſplendore, 60. B.
 — malevolentium fabulæ, 61. B.
 — ex illis præſertim Chriſtiani liberi ſunt, 124. C.
 — ſunt qui ſumma fiducia, nullo judicio legant Scri-
 ptores, 128. C.
 — vere p̄ quo officio putent ſe magis demereri
 Deum? 132. F.
 — eorum ingenium quale? 131. A. 172. F.
 — qui optimas artes & litteras ſecleretur, quales?
 157. B.
 — ex eorumdem ſcientia & eloquentia quid preſe-
 rum? *ibid.*
 — illorum cogitationes volabiles, *ibid.* F.
 — eruditorem nemo eſt qui non ſatur ſeſe plu-
 rimum debere pietati Leonis X. Romifici, 167. B.
 — ad malum proclives, undecumque diſſidiorum
 cauſas arripunt, 136. B.
 — unde ſe frugi eſſe conſent? 141. A.
 — ipſo quoniam hoſtis imminet? *ibid.* D.
 — contra hunc in prociū nunquam non ſure de-
 bent, *ibid.* E.
 — ipſorum multis male ceſſit nomina ſarum rite
 compellaſſe, 162. C.
 — ipſorum induſtria unde revocatur ad priſtinum
 cultum? 189. C.
 — eorum nonnulli fruſtribus prædiorum annuoque
 cenſu ſuam felicitatem metiuntur, 317. A.
 — illorum adulatio quos Principes deſinit templis,
 aris, ac divinis honoribus? 325. F.
 — unde felices prædicandi ſerent? 326. C.
 — ob quid eorum nonnulli notantur? *ibid.* D.
 — ipſorum conſenſus quam poteſtatem diis æquavit?
ibid. E.
 — quam felicitatem ſibi præſtare poſſunt, & unde?
 328. D.
 — illis multa aſſerunt ætas, tempus, rerumque uſus,
 331. D.
 — quid illis ſtudio eſſe debet? 338. C.
 — ob quid notati? *ibid.* E. F.
 — quo argumento ſe Chriſtianos declarant? 339. A.
 — unde inſidens futuri eſſent? *ibid.* F.
 — in tres circulos diſtinguntur, 340. F. 341. A. F.
 — cui & quando nuncupant ſuum primum & uni-
 cum votum? 346. C.
 — ad quid invicem ſeſe cohortari atque etiam adju-
 tare oportet? *ibid.* D.
 — quibus non invidere, & quos non falſidire de-
 bent? *ibid.*
 — quid illorum quiſque dicere ex animo debet?
ibid. E.
 — in quod cupit conſpirent oportet, & cur? *ibid.*
 — qua ſorte naſcuntur omnes? 357. A.
 — illi volunt, non cogi, 358. B.
 — quid malis obſtat, quominus ad eximias virtutes
 elocari queant? 360. B.
 — ad unum voluptatem natos eſſe putant plerique,
 361. F.
 — quibus bonis abutuntur multi? 365. A.
 Tem. III. Kkkkkk 1 — qui-

- quinam felicissimi ac confirmatius felices dicuntur? *ibid.* C.
 — quos effugere magis libet? 367. F.
 — illorum multi nihil aliud quam consistere videntur, 379. C.
 — ex illis sunt qui nihil mirantur, nisi quod e longinquo petitus sit, *ibid.*
 — quinam laudandi, vel reprehendendi existimantur? 380. A. B.
 — desistant de timore & gaudio, 396. C.
 — quinam admirari dicuntur? 398. E.
 — per naturam *possessores* sunt omnes, 404. B.
 — horum nonnulli committit omnibus placuisse, 412. F.
 — innumerati per Germaniam quantos fecere progredientes in studiis, & eius opera, 415. E. F.
 — illorum omnium commune studium quod esse debet? 447. B.
 — eorum cuique in quam partem incumbendum? *ibid.*
 — qua in re quorundam vel prudentia vel felicitas desideratur? *ibid.*
 — ipsorum perversa iudicia & malevolas detractiones effugere nemo potest, 459. B.
 — illis permulta solent adherere assuetudine, 472. D.
 — eorum vulgus unde აღმართ morum civilitatem? 474. A.
 — illorum plerique in qua sunt perditione? 483. C.
 — eorum nonnulli negotium aspicuntur quod anxie considerant? *ibid.*
 — admodum pauci sunt, quibus feliciter cedere admonito, 484. D.
 — ad quae ingeniosi inveniantur? 519. B.
 — ipsorum animus quae potissimum stulticia? 521. D. E.
 — ipsorum mentes a quibus avocantur? 522. A.
 — vulgares quid offendere solet? 541. E.
 — quorum studia magnis odiis flagrant? 553. D.
 — unde eorum nonnulli ne laudari quidem sustinent libris editis? 554. E.
 — quidnam illorum genus taxatur? 597. D. E.
 — illorum nemo prioris excussit affectus humanos, 614. D.
 — qui lege nascuntur omnes? 661. F.
 — unde se esse homines meminerit oportet? 692. B.
 — de quibus rebus causosa quaestiones movere & quae deinde audent? 695. C.
 — illorum ingenium quid morbi fere innatum est? 694. C.
 — illorum amores nonnunquam malorum societate conciliant dicuntur, 775. B.
 — natura *phlegmatica* sunt, & *phlegma* esse solent, 880. C.
 — quibus plus debetur gratiae? 802. E.
 — sunt qui pro officio *reponunt* maleficium, 807. C.
 — ob quorundam ingravitatem frustrari cunctos non aequum est, *ibid.*
 — quinam ex illis compensis amandi ac venerandi? 1463. B. C.
 — illorum felicitas in quo potissimum sita est? 1812. B.
 — eorum quot genera sunt qui de homine sequitur opinantur? 1918. B. C.
 — *Homani* quidam notant, & ob quod? 182. F. 183. A.
 — *Hondi*, (*Joannes de*) *vide* *Camus*.
 — *Homeri* ratio ad quod oia auctoritati debet? 68. C.
 — *Homerum* ceteris virtutis praestantem excolebatur erecta mens, 118. B.
 — *Horatiana* simplicitas ac societas Erasmo placet, 1785. E.
 — *Horatianum* milium, 19. F.
 — *Horatiana* planus, 60. E.
 — *Horatius* vulgus interdum videte verum scripsit, 41. B.
 — quo temeritate se pergit? 174. C.
 — quid monet, cum aliquem commendare volumus? 113. C.
 — quid de morte nactat? 667. E.
 — in illo accedit cura & subtilitatis affectatio, 695. D.
 — quid in Homero laudavit? 716. C.
 — puerum olim rapuisse dicitur? 1431. E.
 — quid sone coctum de Regum Ducumque bene finit? 1879. E.
 — *Horion* (*Guillelmus ab*) *Erasmi* amicus, 1465. A.
 — qua in parte felix predicatur? *ibid.* B.
 — cur Erasimum sibi profus ignotum dicere non potest? *ibid.*
 — sua epistola quo scrupulo eundem libenter? *ibid.* C.
 — inter praecipuos ejusdem amicos ac patronos scribendus, *ibid.* D.
 — *Horrensi* (*Jacobus*) ad quod Erasimum provocat? 418. F.
 — quid sive commune & idem cum eodem? 419. A.
 — qua vana mentis imaginatione se lucis deprehendit? *ibid.*
 — quaestionem ab se disputatam nullus exhibuit, *ibid.*
 — a quo salutandus? 1623. A.
 — *Hernicus* quidam juvenis ubi cognovit Erasmo? 1465. C.
 — *Hieronymus* quidam quem usum praestant? 511. F.
 — a quo & cui missa? *ibid.*
 — quid ipse inscriptum erat? 572. C.
 — *Hesper* quidam cur & a quo commendatus? 1046. A.
 — *Hesper* quidam Anglorum quem adit, & quod offert? 202. F.
 — *Hesper* *Bulchii* non minus clarus, quam humanus predicatur, 567. A.
 — *Hesper* quidam Erasmi, vir Episcopatus dignus, 66. E.
 — ipsius erga eundem humanitas commatur, *ibid.*
 — *Hesper* quidam *Conelli* humanissimus, 147. E.
 — *Hesperius* epistola, 91. A.
 — *Hesperus* parum temperari & minus commodi, 58. F.
 — *Hesperus* ius apud priores solet imperis esse laudum, 1136. A.
 — *Hesper* quamquam immunitur hominibus? 241. D.
 — contra usum in prociis *hospium* non ilare oportet, *ibid.* E.
 — in *praelio* interdum, bello nunquam vincitur, *ibid.*
 — unde ab ejus incurionibus bastum ac telum hoc nemo confidere debet? *ibid.*
 — humani generis qui se magis gaudet? 413. F.
 — quantum veneni illud invenit? *ibid.*
 — *Heros*, Erasmi simulacrum fidelissimum, 860. A. B.
 — quo amandatur, & cui commendatur? *ibid.* B.
 — fortuna tranquillissima dignissimum, *ibid.*
 — *Hubertus* *Barlandus*, *vide* *Barlandus*.
 — *Hucus* (*Guillelmus*) *Decanus* *Ecclesiae* *Parisiensis*, 1310. B. 614. F.
 — vir optimus ac doctissimus perducitur, 130. B.
 — in qua palustria provocari mavult ab Erasmo, quam eundem provocare? *ibid.*
 — in quoque scribendi genere non mediocriter versatus, *ibid.*
 — quantum bonarum omnium litterarum, *sed* praesertim divinarum, studiosus? *ibid.*
 — homo integerrimus simul & humanissimus, *ibid.*
 — quibus nominibus dignus amicitia Erasmi dicitur? *ibid.*
 — sic obsecrat, quasi sit offensus officio ejusdem, 614. F.
 — *Huganus* qualis Scriptor indicatur? 3. E. 1781. B.
 — unde metuedum ne rursus obtundatur? 930. D.
 — in Scholis ululare dicitur, 1781. B.
 — *Hulstus* (*Franciscus*) *Carmelita*, *Nicolaus* *Egmondus* collegae, 781. E. 886. B. 1705. A.
 — bonarum litterarum acerrimus hostis, 781. E.
 — 794. D.
 — primum concilii homines in carcerem, ac postea quae obsequia, 781. F.
 — a quo & contra quos sibi datus est gladius? 794. D.
 — notus est quemadmodum *Phalaris* ac *Nero*, 799. D.
 — vix effugit iudicium & capitis supplicium, *ibid.* C. 803. B.
 — ad quid denuo per *Caesarem* armatus est? 886. B. *ibid.*

— solus profanus Inquisitorum corypheus, *ibid.*
 — linguis & bonis literis seriose persequitur,
 1701. A.
 — quantis gravabatur criminibus? 1705. A.
 — in qua epistola ipsum taxari scribitur? 1860. E.
 — sibi commissum a Cesare & Pontifice regnum
 exurendi Lutheranos, *ibid.*
Hamilcar quid? 131. B.
Hamilcar quid? *ibid.*
Hangari, populi Germanici, 430. A.
 — apud hos preclara sunt ingenia, *ibid.*
 — quidam ex illis quod mirabantur Erasmo? 810. C.
Hannas (Mortuus) Medicus, Erasmi amicus, 817. A. B.
 — quis sibi commendatus, & a quo? *ibid.* B.
Hus (Hieronymus) exulsi sunt, non revidi, 191. *q.*
Hus (Joannes) Constantie exulsi sunt, 755. C.
Husius (Hieronymus) Hereticus, 1895. D.
Huttenberg (Marquardus) vir nobilissimus, & quo-
 rum amantissimus? 560. B.
 — quid rogavit Hermannum Balchum? *ibid.* C.
Hutten don quo abeat, & quem ad se vocat Venet-
 ias? 1618. C.
Hutten (Mauricius) Erasmi amicus, 1292. A.
Hutten (Ulricus vel Udalricus) vir omnino scilicet &
 comis, & nobilitatem generositatemque prae se fe-
 rent, 1298. E.
 — quas literas misit Erasmo? 300. B.
 — Bodoque probatur, *ibid.* C.
 — spiritus ingenio unice delectatur Erasmo, *ibid.*
 — quibus probatus & amicus? 309. D.
 — hunc fuit, cui utulus Nemo, 313. B.
 — quid testatur Erasmo? 419. F.
 — quid dicit de Principe quidam? *ibid.* 420. A.
 — cur se persequi est ausus? 420. A.
 — quid imperasse videtur a Principe suo? *ibid.*
 — spiritus FERRUM & PHALARISIMUM cui mit-
 tit? *ibid.*
 — cui expeditionis interitus? *ibid.* B.
 — quantum volupcatem nunciat Erasmo? 433. C.
 — AULA sua cui peripacei? *ibid.* D.
 — sua FERRUM & PHALARISIMUM rursus excusci, *ibid.* E.
 — ubinam distrahii venia sunt, & cur? *ibid.* E.
 — unde bello natus videtur? *ibid.*
 — quale monumentum sibi existuisse dicitur? *ibid.* F.
 — spiritus ingenium excolantur omnes, 441. D.
 — quid sibi cum multis commune, & cum Moro
 mutuum? 471. E.
 — quid arguit ab Erasmo? *ibid.* F.
 — unde *misit* esse delinere? 477. C.
 — cum quo Principe vivit? *ibid.*
 — quomodo castrum & castrum belligerat? *ibid.* E.
 — apud quem magnum iussit gratiam dicitur? *ibid.*
 — in Ducem Wirtembergensem scribit, 481. C.
 — festum ac mite felix ipsius ingenium amabat
 ab Erasmo, 614. D. 643. D. 760. A.
 — id Muti eripuit Lutherana tempestas, *ibid.*
 — multos scilicet omnia ab Erasmo, 711. C.
 — sepius per eundem Cardinalem Mogantino ac ce-
 teris Principibus commendatur, *ibid.*
 — qualem libellum edit in eundem? 721. C. 804.
 F. 805. A.
 — nunquam vel dicto vel facto laesus est ab eodem,
 721. C. 791. A. 805. C.
 — quomodo respondet quibusdam expositulambus?
 805. A.
 — ubi fuit paucorum dierum hospes, & quem non
 adit? 760. A.
 — quam erimino libello debacchatus in caput Era-
 smi? 782. B.
 — ad pacem & concordiam illum cohortatur idem,
 791. A. B. & C.
 — ab infans aliquot inflatus strinxit in eundem
 calami sui mucronem, 791. D. E.
 — illius colloquium cur deprecatur idem? 817. B.
 — egens & omnibus rebus destitutus querebat ni-
 dum aliquem ubi moreretur, *ibid.*

— Steriladi multavit omnes amicos suos aliquos pe-
 cunia, *ibid.*
 — ipsius amarulentum & gloriae ferre nemo poterat,
ibid. C.
 — vir cum moribus tum literis ornatus, 1608. B.
 — unde gratas jocundulique Egnatio, & quid illi re-
 ferebat? *ibid.*
 — omnibus Romae ostendit Erasmi *Adagio* ac *Me-
 riam*, 1618. A.
 — in quinque latrones Gallos incidit, & cum illis
 pugnat, *ibid.*
 — quos amicos Venetia & Auguſta invenit, *ibid.*
 C. D. E.
 — quando exestit e rebus humanis? 773. C.
Hydra Lernae, extremus durissimulque laborum Hercu-
 lis, 57. D.
 — ferro domari non potuit, *ibid.*
 — Græco igni confecti posuit, *ibid.*
 — illius adempta capita renascebantur, 503. B.
Hymen mercenti iuvenit omnia, 189. C.
Hymelbergus (Michael) homo moribus mite candido,
 quo accurrit? 733. D.
 — Erasmi amicus, ejus verbis salutandus, 740. C.
 — pudore, modestia, doctrina, morumque suavi-
 tate quem refert? 755. D.
 — Urbani Regi contrariatus, Erasmo salutem,
 1699. B.
 — quam epistolam misisse dicitur? 1732. A.
Hymen aliquot, quos hodie canit Ecclesia, ejus esse
 creduntur? 700. F. 701. A.
Hyperbela nimis ferre fide caret, 58. D.
 — invidias plurimum contrahunt, *ibid.*
 — ironice affines, *ibid.*
Hypocauterum nidor, 133. E.
Hypocauterum vocabula frequenter accipi dicuntur pro vo-
 cabulis naturarum, 1645. D.
Hypocauterum quidam, lycophantia omnibus invisus, 461. C.
 — quam rem agere dicitur? *ibid.*
 — ob quid notatur atque vituperatur? *ibid.* C. D.
Hyram Tyriorum Regis nomen unde semper victurum
 est in hominum memoria? 849. D.
 I.
J *Acra* sacra invenit, 115. A.
Jacobi nomen dicitur esse Erasmo parum felix,
 854. D.
Jacobi tres libellis editis in eundem debacchati sunt,
ibid.
Jacobitarum obsecrationes quem nequeunt revelare ex
 secretis bonorum virorum? 590. A.
Jacobus a paribus quinque Scriptor? 337. F.
Jacobus Daniel, 17. D.
 — qui in suam familiam remigrare jubetur? *ibid.*
Jacobus quidam ab Erasmo obtritus Collegio Sapientiae,
 1456. F.
 — quomodo concedit cum quadam funula oritur fuit
 rat? *ibid.*
Jacobus quidam, confessor Guilielmi Goudani, & Era-
 smi amicus, 11. D.
Jacobus quidam Medicus, ejus confessor? 425. B.
Jacobus quidam quæ attulit Erasmo? 186. C.
 — quo adventasse dicitur? 331. A.
 — ad quæ commodè respondet? *ibid.* B.
Jacobus Middelburgensis, Vicarius Cameracensis Epi-
 scopi, 48. D. 91. E.
 — qualis vir predicator? 48. D.
 — Erasmi hospes ac patronus, 49. B.
 — *Apologia* sua a quo laudata? 91. E.
 — mercedibili esse modestia dicitur? 93. A.
 — ad quid capiat Erasmi iudicium? *ibid.*
 — prudensissimus doctrinissimulque, *ibid.* B. C. & C.
 — quam rem indignam facere videtur? 94. A.
 — ad quem librum eandem sollicitatur? *ibid.* A. B.
Jacobus Tutor Antuerpiensis summo opere laudatur, 14. B.
 — aliquot adolescentes generosos domi suæ alit, *ibid.*
 C. 91. E.
 — vir integerrimus & candidissimus predicator, 15.
 E. 91. E.
 Tom. III. L IIIII — in

- in divitiis contentio reduci? *Erasmus*, 46. C.
 94. C.
 — ipsius cindor miraeque simplicitas, 53. B.
 — omnium hominum suavissimus, *ibid.* C.
 — magnam sui partem impendere cogitur subter-
 fectis, *ibid.*
 — cuiusvis tumini loco est *Erasmus*, 54. C.
 — juris Pontificis Professor, 65. C. 91. E.
 — *Erasmus* equestrius, quidamque litterarum stu-
 diosissimus & adjuvator & praedictor, *ibid.*
 — vir eruditione non vulgari, & illius flagrantissi-
 mi, 91. E.
 — Jurisconsultorum eruditissimus, 496. A.
Jacobus Apocellus, vide *Apocellus*.
Jacobus a Prato, vide *Prato*.
Jacobus Barolius, vide *Barolius*.
Jacobus Barts, vide *Barts*.
Jacobus Burgenlis, vide *Burgenlis*.
Jacobus Calkar, vide *Calkar*.
Jacobus Carta, vide *Carta*.
Jacobus Ceratinus, vide *Ceratinus*.
Jacobus de Crooy, vide *Crooy*.
Jacobus Faber, vide *Faber*.
Jacobus Ferrandus, vide *Ferrandus*.
Jacobus Hochstratus, vide *Hochstratus*.
Jacobus Homensis, vide *Homensis*.
Jacobus Lacomus, vide *Lacomus*.
Jacobus Lucas, vide *Lucas*.
Jacobus Omphalius, vide *Omphalius*.
Jacobus Oforus, vide *Oforus*.
Jacobus Pifo, vide *Pifo*.
Jacobus Plunio, vide *Plunio*.
Jacobus Sadoletus, vide *Sadoletus*.
Jacobus Speculari, vide *Speculari*.
Jacobus Spiegelius, vide *Spiegelius*.
Jacobus Strunca, vide *Strunca*.
Jacobus Sturmii, vide *Sturmii*.
Jacobus Tufanus, vide *Tufanus*.
Jacobus Villingerus, vide *Villingerus*.
Jacobus Wimpelingius, vide *Wimpelingius*.
Jacobus Zieglerus, vide *Zieglerus*.
Jacobi optimus artifex quis? 375. E.
Jacobi praeceptis Ophitium *Leon.* 449. B.
Jacobi dicunt *hypocritas*, 110. E.
Janna quidam unde se diuicellum minabatur? 351. B.
 — cuius epistolam revertisse dicitur? *ibid.* C.
Janus qualis Deus, & quem verum exprimit? 24. E.
Janus Cornutus, vide *Cornutus*.
Janus vel *Joannes Lascaris*, vide *Lascaris*.
Janus Pannonius, vide *Pannonius*.
Jasparus quidam, amicus *Guillemi Gaudani* & *Era-*
smi, 15. D.
 — *Erasmus* sibi devotissimum habet, *ibid.*
Jasparus tractu quam dicuntur *Græci*? 702. E.
Jasparus (*Claudius*) quidam amicus predicatur? 1181. E.
 — inter principes *Erasmus* amicos scribendus, 1184. A.
Juba a seipso solent ab illis remedium petere, 496. A.
Jesaja quomodo juvenitus luxuriose premere exultan-
 tur? 371. D.
 — illorum carnisficia imprecatur, *ibid.*
Jena Doringerus, Germaniae urbs, 1072. E.
Jesay (*Hennicus*) cuius Archiepiscopi minister?
 1570. E.
 — quem aditurus & quod negotium evenit illo tran-
 sicturus? *ibid.*
Jesu nomen acclamari solet parricidia etiam ac sceleris-
 gis, 1207. B.
Jesu aliquando plus sapit quam *Moyse*, 98. E.
Jesu omnia paulatim ad se trahi & quodammodo in
 suam transformatur naturam, 342. B.
Jugurtha multorum notatur, 1010. F.
Ji, quibus non coigit *Græce* dicere, quomodo tra-
 ctandi? 290. A.
 — nem ut se sic libenter admoneri possint, par
 est, *ibid.*
Mis malorum, 83. C.
Maga mentis & vitæ ista magis relaxet? 510. D.
- Imitari* quomodo accipitur? 695. F. 496. A.
Imperantia quid in maleficis nomenque gignit?
 1107. A.
Imperatilis nominis ad quid non adigit? 517. B.
Imperator quantum fugeat? 111. F.
 — spectator solus erit, 113. D.
Imperator vel *Cæsar* quidam *Romani*, quorum no-
 men omnibus invidiam & execrabile est, terretur,
 315. A.
 — potentia verius quam Principes esse dicunt, *ibid.*
 — pulcherrimos *Cæsar* *Augusto* quam ob causam im-
 perii molem in plures partes divideret? 316. B.
 — ex illa manibus laudatur, *ibid.* C. D.
 — eorum potestas unde condita consecrataque fuit?
ibid. E.
 — quibus avibus suspicabantur impetui? *ibid.*
 E. F.
 — misera ac deprensoria illorum conditio, 119. A. B. C.
 — num ipsorum potentia illegitima censenda? *ibid.* C.
 — illorum nullus totius orbis monarchiam tenet,
ibid. D.
Imperatoris potestas qualis erat? 1166. F.
Imperium *Christianum* quibus rationibus vindicandum?
 152. B.
Imperium totius orbis quam grave ac difficile? 316. B.
 — illius nomen quale olim fuit & nunc est? *ibid.* D.
 — quid imperium vocatum? 317. B.
 — quodnam potestate letus ac manifeste dicitur con-
 stit? *ibid.* D.
 — an vetus illud, quale olim fuit, renovandum est?
 318. A.
 — quandoque habuit juris quam auctoritatem? 459. F.
 — illud complices magnos reddidit, 491. A.
 — illius nomen quodvisque adheret per orbem, *ibid.*
Imperium ingenium quale? 3. C. D.
Impi & barbari quatuor summi? 151. A.
Impi non habent prosperitatem, 1141. A.
 — illorum plena sunt omnia, 195. F.
Impi nullam non displicet boni cordis, 414. E.
 — multos nominibus excusari solet, 1528. B.
Incens, *Cardinalis* & *Episcopus Burgundus*, quid dis-
 gentur curavit? 1758. B.
Incens aliquando cur licet, imo necesse est? 119. E.
Incensamenta reperta sunt advenis alpidum vultu,
 185. D.
Incensare precaminibus agi, 81. E.
Incensia diversa ac prodigiis diversis locis nominatur,
 1479. A.
Incensum quæ non possint non dolere? 18. E.
Incensum *Lutino* qui dicuntur? 1138. F.
Index Ecclesiasticus, 64. E.
Index *Lagici* cuiusdam *Græci* quid esse dicitur? 801. E. F.
India, augustissima *Asia* regno, 34. A.
Indi, illius regionis populi, 104. F.
Indici Theologus quo testatur, & quomodo? 1591. E.
Indici doctis, improbi bonis, & amicis amicis per-
 micti, 118. F.
Indolgentia res vehementer ubique fignit cupit,
 568. D.
Ingens præclara felicitate unde excitatur ingentior-
 que, & ad restituendum optimis litteris inter se con-
 spiciunt? 1187. D. E.
 — unde sociuntur ad intermissas opera? 189. D.
 — variis studiis varie incumbunt, *ibid.*
 — libera ac generosa doceri gaudent, cogi nolent,
 579. C. 588. A. 598. C.
 — non omnibus omnia congruunt, 1106. C.
 — felicitas uplerumque fortiorum corporis imbe-
 cilliora, 1399. E.
 — illorum consuetudo & tanquam palestra, quid sit
 ciat? 69. A.
 — illorum qualis cognatio esse videtur? 472. F.
 — eorum ingenio est varietas, 519. A.
 — illorum varietas sunt doctæ, 704. E.
 — illorum iudicia semper diversa fuisse, 803. A.
 — in illis vixit quidam est sensus, & arcana quæ-
 dam cognatio, vel eorum dissidium, 104. B.

Ingeni stertis & inopis quid esse dicitur? 418. E.
Ingeni eximia sepe vel viam indicasse maximus profectus est, 379. E.
Ingeni cuique suus contigit Meccenas, 84. F.
Ingenium esse in opere alieno difficile est, 128. D.
Ingotladum, vel *Ingeitladum*, vide *Angelepola*.
Ingratus nullam recipit excusationem, 1508. B.
Ingratus quomodo se gerit? 140. B. 149. A.
In alienis malis animo aequo moderatoque esse facile est, 101. C.
In Charybidi incidere, 11. D.
In convivis quid fieri solet? 285. A.
In loco quid faciunt qui plus iusto ædificium tollunt? 173. B.
In iis, quæ constant artificio, alios alia capiunt, 116. C.
In Mecænatibus laudes à quamplurimis eloquentissimis viris decernuntur est, 317. E.
In patria & educatione plurimum momenti situm est, 400. B.
In pestilentia nihil formidare, non strenui hominis est, sed stupidi, 57. D.
In re desperata nihil profectus ferre querimonie, 55. C.
In re seia sensu verba utendum, 89. B.
In tanta ætatis fugacitate quo remedio opus est? 337. F.
In totum quid significare dicitur? 566. E. 611. B.
In utramvis aurem dormire, 19. B.
Invenit amicum suspecti reddendi, 118. F.
Invenit quid dicitur? 799. D. E.
Invidia variis multisque modis vel depelli vel rependi potest, 1013. C. D.
Invidia rerum multis atulit pudiciniæ iacturam, 679. E.
Invidia, 77. B.
Invidia, populi Gallie Transpadanæ, in Duena seu Statu Mediolanensi, 316. F.
Invidia, olim regio Gallie Transpadanæ, nunc Duena seu Status Mediolanensis, 318. C.
 — unde felix prædicatur? *ibid.*
Invenit civitas unde sic dicta videtur? 1699. E.
In fures quanta fides atque humanitas? 71. C.
In parâ quæ impudenter semper habetur? 335. B.
*In*terpres quidam Italus notatur, 476. E.
Interpres non modo diversa, verum etiam pugnantia facinororum dicunt, 117. C.
Interpres V. & N. Tellamenti eum alieni entare potuerunt? 98. F.
Invenire pro significare reperitur, 703. E.
Invidia, 72. C.
Invidia nullum supplicii genus excogitari potest gratius, 19. F.
Invidia egregius comitibus semper obstat, 144. B.
 — egregie laudis semper comes esse solet, 158. A.
 — ex virtute eximia nasci solet, 189. A.
 — eximie felicitatis comes esse solet, 163. D.
 — egregius comitibus comitari solet, 121. A.
 — omnem quæcumque superant? 844. A.
 — bonorum rerum semper comes esse solet, 1064. B.
 — optima quoque libentissime impetrare solet, 1785. C.
 — solet etiam perfectiorum animos perturbare, 1849. B.
Invidia Minerva, 56. D.
Invidia liore, 57. C.
Invenire, 47. E.
Joachimus Antuerpiensis, vide *Antuerpiensis*.
Joachimus Camerarius, vide *Camerarius*.
Joachimus Martianus, vide *Martianus*.
Joachimus quidam, 803. B.
Joanna, Thomæ Mori uxor, quibus prædicatur? 1421. D.
 — ipsius ac mariti episcopium, *ibid.*
Joannes à Lusco, vide *Lusco*.
Joannes Alexander Braccianus, vide *Braccianus*.
Joannes Almanus, vide *Almanus*.
Joannes à Lovanio, vide *Lovanio*.
Joannes à Mera, vide *Mera*.
Joannes Amerbachius, vide *Amerbachius*.
Joannes Andemachius, vide *Andemachius*.

Joannes Anglus, vide *Anglus*.
Joannes Atensis, vide *Atensis*.
Joannes Babhamus, vide *Babhamus*.
Joannes Bagulla, vide *Bagulla*.
Joan. Baptista Boncanticus, vide *Boncanticus*.
Joannes Batmanion, vide *Batmanion*.
Joannes Benedictus, vide *Benedictus*.
Joannes Boetius, vide *Boetius*.
Joannes Bonerus, vide *Bonerus*.
Joannes Borialis, vide *Borialis*.
Joannes Botzemus, vide *Botzemus*.
Joannes Brechtius, vide *Brechtius*.
Joannes Brennius, vide *Brennius*.
Joannes Brianus, vide *Brianus*.
Joannes Braccius, vide *Braccius*.
Joannes Bruxellensis, vide *Bruxellensis*.
Joannes Calaber, vide *Calaber*.
Joannes Campanus, vide *Campanus*.
Joannes Campetius, vide *Campetius*.
Joannes Canius, vide *Canius*.
Joannes Carondeletus, vide *Carondeletus*.
Joannes Cholerius, vide *Cholerius*.
Joannes Chrysolomus, vide *Chrysolomus*.
Joannes Chrysolomus, vide *Chrysolomus*.
Joannes Claymorus, vide *Claymorus*.
Joannes Clebergerus, vide *Clebergerus*.
Joannes Cochleus, vide *Cochleus*.
Joannes Coletus, vide *Coletus*.
Joannes Crullus, vide *Crullus*.
Joannes Damascentus, vide *Damascentus*.
Joannes Dantiscus, vide *Dantiscus*.
Joannes Danus, vide *Danus*.
Joannes de Medicis, vide *Medicus*.
Joannes Draco, vide *Draco*.
Joannes Eckius, vide *Eckius*.
Joannes Emmanuel, vide *Emmanuel*.
Joannes Emilius, vide *Emilius*.
Joannes Faber, vide *Faber*.
Joannes Falco, vide *Falco*.
Joannes Fevius, vide *Fevius*.
Joannes Fischerus, vide *Fischerus*.
Joannes Flaminus, vide *Flaminus*.
Joannes Frobenius, vide *Frobenius*.
Joannes Gacchus, vide *Gacchus*.
Joannes Gallinarus, vide *Gallinarus*.
Joannes Garlandus, vide *Garlandus*.
Joan. Georgius Paungartnerus, vide *Paungartnerus*.
Joannes Gerion, vide *Gerion*.
Joannes Gorenensis, vide *Gorenensis*.
Joannes Grepperus, vide *Grepperus*.
Joannes Grohenus, vide *Grohenus*.
Joannes Hagius, vide *Hagius*.
Joannes Henckellus, vide *Henckellus*.
Joannes Hervagius, vide *Hervagius*.
Joannes Kircherus, vide *Kircherus*.
Joannes Longicampianus, vide *Longicampianus*.
Joannes Lotheringus, vide *Lotheringus*.
Joannes Majus, vide *Majus*.
Joannes Marandus, vide *Marandus*.
Joannes Matharus, vide *Matharus*.
Joannes Mattheus Gibbertus, vide *Gibbertus*.
Joannes Molendinus, vide *Molendinus*.
Joannes Morus, vide *Morus*.
Joannes Navius, vide *Navius*.
Joannes Obrecht, vide *Obrecht*.
Joannes Oecolampadius, vide *Oecolampadius*.
Joannes Paludanus, vide *Paludanus*.
Joannes Parvus, vide *Parvus*.
Joannes Petrus Caraffa, vide *Caraffa*.
Joannes Pinus, vide *Pinus*.
Joannes Polonus, vide *Polonus*.
Joannes Reuchlinus, vide *Reuchlinus*.
Joannes Robbinius, vide *Robbinius*.
Joannes Rudolphingus, vide *Rudolphingus*.
Joan. Rudolphus ab Halleila, vide *Halleila*.
Joannes Ruellius, vide *Ruellius*.
Joannes Sapidus, vide *Sapidus*.

Joannes Schlechtia, vide Schlechtia.

Joannes Scotus, vide Scotus.

Joannes Statius, vide Statius.

Joannes Struthus, vide Struthus.

Joannes Stubius, vide Stubius.

Joannes Standen, vide Standen.

Joannes Stoclerus, vide Stoclerus.

Joannes Succus, vide Succus.

Joannes Sylvius, vide Sylvius.

Joannes Thurno, vide Thurno.

Joannes Turenholius, vide Turenholius.

Joannes Vachanus, vide Vachanus.

Joannes Valdeus, vide Valdeus.

Joannes van der Wick, vide Wick.

Joannes Vitarius, vide Vitarius.

Joannes Watson, vide Watson.

Joannes Weterius, vide Weterius.

Joannes Westphalus, vide Westphalus.

Joannes Wilerius, vide Wilerius.

Joannes Ziska, vide Ziska.

Joannes, Ammota familiaris, quam spem Erasmo facit? 116. A.

— in quo diligentissimus, & quid amicit? ibid. D.

— plura sit ab Erasmo, ibid.

— quomodo educatus apud eundem? 149. A. D.

— quantum profecerit in Latinitate? ibid.

— quid obstat quominus discat? ibid. B.

— ob quid non opus haberet litterarum aut plagiographi? ibid. D.

Joannes, Anglus, adolescens praestantissime indolis, 1570. A.

— Erasmini consuetudine admodum dignus, ibid.

Joannes, bombardarum opifex, verus Erasmi amicus, 509. F.

Joannes, Cardinalis Lotharingie, quid moneat & rogatur ab Erasmo? 1044. D. E. F. 1045. A. B. &c.

— Lotharingie Ducis frater, ad Erasimum epistolam scribit, 1185. B.

Joannes, Bottemi famulus, quaestio morum fuisse praedictus? 1703. F. 1705. A.

Joannes Dux, cujus dicitur affinis? 1184. A.

Joannes, Erasmi famulus, cur non vapulet? 115. F.

Joannes Glogovienis, decus Universitatis Cracoviensis, quid praedixit? 1750. D.

Joannes Magister, Praceptor Ducis Philippi, 1841. D.

— quantopere praedicaturus laudatur a suo? ibid. E.

— sua fortuna qualis esse dicitur? ibid. F. 1843. A.

— quae res sua futura magno usui summoque honoris? 1843. A.

— quid moneatur, ut recte insinuat Philippum Ducem? ibid. B. C. D.

— quid rogatur a Galileo Goudino? ibid. E.

— ob quid caritatis sibi intercedere familiaritatem cum Erasmo? ibid.

Joannes Medicus, homo juvenis, apud quem & cojux convivia fuit? 755. D.

— insigniter ingeniosus ac doctus, ibid.

— perinde sobrius & modestus, ibid.

Joannes quidam, Bibliothecarius Dami, 1018. D.

— quid de re admonetur ab Erasmo? ibid.

— quid sibi nuntiatur de duobus Monachis? ibid. E.

Joannes quidam, Grammaticus quantum habet acumen & eruditionis? 1911. E.

Joannes quidam, natione Graecus, quid Moro reulit? 612. A.

— homo Latina lingua juxta ac sine doctus, ibid.

— probus moribus & indubitate fidei, ibid.

Joannes tabellio notatur, 47. B. 65. E. 89. C. D.

Joannes cum quid negotium datum? 384. C.

Joannes Monacho quid secutur? 1411. C. D.

Joannes Leopoldus candor erga Erasimum, 1046. B.

Joannes quidam deli? 1141. E.

— illorum quidam incendunt Ecclesiam Constanti-nopoli, ibid.

— plurime illorum variis tormentorum generibus haerent ac vexant, ibid. F. 1343. F. 1343. A.

Johannus qualis liber, & a quibus verus, & quomodo? 701. A.

Johannes quem vocat hypocritam? 438. F.

— ipsius tolerantia quomodo probata? 84. A.

— ipsius calamitas cur levior calamitate Divi? 1211. C.

— quid hominem in propositis & adversis docet? ibid.

Jocandi genus Gallicum quodnam? 176. E.

— quodnam docet eruditus? 177. A.

— quodnam in eruditioribus libris usquam reperitur? ibid. B.

Jocandi vices cur inter amicos esse motus oportet? 177. B.

Joni sale Ebullino conditi, 1611. E.

Joni eruditus luscus, 88. F.

Josua scribere in laqueo perfidie est, 44. E.

Jodocus Badius, vide Badius.

Jodocus Chiboreus, vide Chiboreus.

Jodocus Decius, vide Decius.

Jodocus Jonas, vide Jonas.

Jodocus Julius, vide Julius.

Jodocus Noetius, vide Noetius.

Jodocus Sabourus, vide Sabourus.

Jodocus vel Jodocus quidam, 37. A. 61. E. 101. D.

Jodocus Bishopala quid Erasmo confirmavit? 110. A.

Jodocus quidam, Doctor doctissimus, 170. F.

— quid de illo nuntiabatur? ibid.

— juristissimus, & Erasmi amicus, 307. D.

— sibi commissa summa auctoritas negat Luthero, 718. C.

— vir integritate moribus summaque aequitate praeditus, ibid.

— quid moneatur rogaturque ab Erasmo? ibid. C.

D. &c. 719. A. B. &c. 720. A.

— ex Caesaris Consilario factus Mechliniensis Praefectus, 940. D. 1213. A.

— plerumque capitaliter infensus bonis literis, 940. D.

— a multis laudabatur, & sibi videbatur in sua professione nihil necesse, 1213. F. 1213. A.

— ubi & quomodo debeat in lingua ac bona littera? 1213. A.

— legum magnam vim tenebat, ibid.

— in ipso desiderabat iudicium naturale, ibid.

Jodocus quidam, Orator Regis Polonae, quid nomen accepit? 744. B.

Jonas (Jodocus) per quos sylvae urbesque grauius est ad Erasimum? 443. C.

— cur non se pariter longi & molesti itineris? ibid. D.

— ob quid ab Erasmo avelli non potest? ibid. E.

— nihil in se conspicitur, quod non vice eandem deleat, 444. A.

— organum ad Christi gloriam illustrandam delictum videtur, ibid. 447. D.

— quo conferte debet omnia sua fluita? 447. D.

— suos carnis qui bene fortunati? ibid.

— unde non parum ponderis addit orationi suae? 448. D.

— unde vim atque eloquii eidem addit? ibid. E.

— cur egregium aliquid pietatis exemplum querit? 451. E.

— quos catalogo Divorum adscribere non dubitat? 451. F.

— quo se receperit, & cui? 505. F.

— qualis vir predicator? 522. B.

— quid sibi narratur ab Erasmo? 592. C. D.

— ubi Martino Luthero continenter adhaerebat? 639. A.

— quid admonetur de negotio Luthero? a. el.

639. A. ad col. 647. F.

Josaphat professio Judaeus ab Hieronymo in catalogo Sanctorum recensitus, 1146. B.

— vir tamen non admodum probare sanctus, ibid.

— Historiographus camparius celebris praedicator, 1410. C.

— in illo resiliendo sudatum est a Frobenio, ibid.

- ipſius memoria cur gratioſius eſſetur? 147. A.
 — ipſius beſta, victoria, ac triumphus, 150. E.
 — unde maximus declaratus fuerit? 451. A.
 — ipſius ſeventas num neceſſaria fuerit? ſub. B.
 — tonat ac fulminat adverſus Bononiam, 951. F.
 — quid permittit condonare Eraſmo? 1519. F.
 — Bononiam obſidere parat cum Gallorum copiis, 1871. B. C.
 — ubi hycarnatuſi eſt cum ſuis Cardinalibus? ſub. C.
 — Bononiam ingreſſus, ibique ſacrum in ſummo templo facit, ſub. D.
 — expeditionem in Venetum parat, ſub.
 — vita deſunctum eſſe nunciatur, 108. A.
Jura poetica vix ſemper iſella, 5. B.
Æolum excitat, 69. F.
Jupiter maximus rariſ ædiporuſ dicitur apud Hæliodum, 164. F.
Jupiter Phœbus, juris amicitia præſes ſc interpres, 240. A. 180. B.
 — ad quem modum ludere ſingitur? 951. E.
 — in ipſius limine que duo doli ſita? 1114. C.
Julius Cæſar, vide Cæſar.
Julius Camillus, vide Camillus.
Julius Capitolinus, vide Capitolinus.
Julius Octavius, vide Octavius.
Julius Pflug, vide Pflug.
Julius Scaliger, vide Scaliger.
Jurare per humum Seygus, 116. A.
Jureconſulti Pontificum ſacrum ſolum, Cæſarem ſolum, 1166. E.
 — illorum duo ad quid adhibiti? 81. C.
Jureconſulti domus eſt oraculum totius civitatis, 1584. E.
Jureconſulti quidam, Longicampi amici, Eraſmum comitantur, 171. A.
Jureſſenti cur de induſtria ſua artem reddidiſſe difficilimum dicatur? 138. C.
Jureſſrudencia unde non mediocriter adjuvatur? 492. A.
Jura conditores quam longum poſſeſſionem vocant? 111. D.
Jura Profeſſores, qui per 10. annos ſpecimen eruditionis ac probitatis dediſſent, quibus inſignibus ornati? 1810. D.
Jus Cæſareum quinam inſtituerunt? 187. E.
Jus mulqum gentium non decantatum quale? 180. F.
Jus publicum libelloſ ſimulo� deſtituit, 805. B.
Jus eſt publicum, vim vi prepuſiſe, 304. D.
Juſtina, nova nupta Epicoſpi, impenſe laudata, 1114. C. D.
Juſtinianus (Auguſtinus) quoniam proſert in ſuis libris? 486. E.
Juſtinianus Epicoſpus Eraſmum inſiſit Loranſi, 183. C.
 — viſus eſt eodem homo candidus minimeque virulentus, ſub.
 — ex Italia in Galliam accerſitus, 314. F.
Juſtinianus Eques, Orator Venetus, 1611. B. 187. F.
 — qua de ic leſide jocular cum Eraſmo? 1611. C. D. E.
 — ejuſdem *Adagia* quanta jocularitate & carchino legi? ſub. F.
 — ejuſdem Opera ſummis laudibus extollit, 1611. A. B.
 — quid dicit de quodam Epicoſpo Theſſino? ſub. D. E. 1611. A. B.
Juſtina quidam, cui omnia lata feliciæque precatur Eraſmus, 165. C.
Juſtinus adverſus que potentes ſcripſit? 950. A.
 — Philoſophus deſendit Eccleſiam, 951. A.
Juſtina Legis in quo ſua dicitur? 1580. A.
Juſtus (Jodocus) Sigismundi Regis Poloniæ a ſecretis, 1095. F. 1193. C. 1457. F.
 — inter candidiſſimos amicos numeratur ab Eraſmo, 1095. F.
 — quo nomine chariſſimus eſt eodem, ſuoque reſpondet nomini? 1193. C.
 — cujus adoleſcentia indolens eadem diligenter commendat? 1457. E.

- quibus dignitate quidem inferior, ſed benevolentia par? ſub. F.
Juſtus quidam, Apocelli confobratus, ſecundus ſua quo perpulit Eraſmum? 898. B.
 — videtur natus rebus gregendis, promptæ ac ingopitæ linguæ, ſub.
 — quanto pudore ornatus? ſub.
 — unde magis aliquando futurus? ſub.
Juſtulus, vel potius Deſtulus, (Cornelius) cujus libri beatam patrem conſecit? 886. D.
Juſtulus Evangelicam Hiſtoriam verbiſus includere uſus eſt, & ob id laudem promeruit, 127. D.
Juſtulus quoniam Eraſmo de ſacie non non dicunt? 111. F.
 — quibuſcum nullo non machinarum genere depingunt? ſub.
 — æroſiſſimis modis & æroſis odiſ inſiſtit, ſub. 464. B.
 — clariſſim habent, nec carent ingenio, 111. C.
 — qua de re admodum ab Eraſmo? ſub.
 — quomodo meliores interius aſſerunt? 464. A.
 — illorum ardor unde magis ac magis gloriſ? 569. D.
Juſtus quidam, ab acſu oppidi Anſperſienſis, 417. E.
 — eruditus eſt, ingenioque candidiſſimus, ſub.
 — cui & a quo commendatus? ſub.
 — a quo inſubentatus habuit, & cui? 741. E.
Juſtus alius ad quid & a quo ſubſentatus? 618. D.
 — quid edidit, nec intellexit? ſub.
Juſtus alius Baſilicæ ob quid in carcerem conſpiciat? 1476. D. E.
 — liberatur opera Eraſmi, ſub. E.
 — in eundem ingratiſſimus, ſub. F.
 — ob quid in eundem debachatur? ſub.
 — diſcedit, eodem inſalutato, & perſent Caſſianum, 1477. A.
 — quem ſc illic pſent apud Boterum? ſub.
 — humaniſſime acceptus, nec ubique veno ſubſtititur, ſub.
Juſtus alius frequenter adit Poloniæ, ſub.
 — quem ſc illic prædicabat apud potentes ac liberos ſuſcipere? ſub.
 — inhoneste ac inique ſe gerit erga Eraſmum, ſub. B.
 — qua arte corradit aures non paucos? ſub.
Juſtus alius adit Eraſmum nequum anteſ viſum, ſub.
 — Roma redit, ac Brugia reſpexit, ſub.
 — non diſſimulat ſe eſſe Francicæ, ſub.
 — mendicatio vivere ſeſe ait, ſub.
 — quem in Germania ſimulat ſe eſſe? ſub.
 — beneficiis aſſectum ſe dicit ab omnibus ſent Germanis, ſub. C.
 — ſibi dantur ab Eraſmo nummi aliquot in viaticum, ſub.
Juſtus nihil fugacius, 69. B.
 — illius calor quantum valet? 517. B.
Juſtus bonus moribus ac literis inſinuat, natus in primis bonitatem, 113. E.
 — illam non contempnit Chriſtus, ſub. F.
 — in illam reſiſt quam in viliſſim aliam ætatem collocatur beneficium, ſub.
 — ab ea exſpectatur fructus uberior, ſub.
 — ſeges eſt ac ſylva Republicæ, ſub.
 — unde felix prædicatur? 569. C.
Juſtus, inſula Oceani inter Britanniæ & Hiſpaniæ, 115. B.
Juſtus pro Junone rubem anpleſum fuiſſe ſogit, 841. F.

K.

- Karythæus capilloſoſ ſcripiendus, 88. A.*
Karythæus quidam cur notati? 417. E. 661. D.
Karythæi ſui pſent vſuſ, 103. D.
Karythæi dicit, 113. F.
Karythæi, 110. E. 111. E.
Karythæi que dicit? 1850. E.
Karythæi nonnulli notantur, 661. D.
Karythæi quid vocat? 249. A. B.

Kary

Katagolus apud Lucam cap. 1. vers. 4. quomodo interpretatur Erasmus? 149. A. B. 159. F.
Kempo qualis Auctor? 768. A.
Kizma, 77. E.
Kypria quidam Loranensis, indignus cujus nomen mandetur litteris, 159. F.
 — homo indolens, natura fatuus, sensu comotenti carente, & effons, *ibid.*
 — quantum blaserat in Erasmus? *ibid.*
Kypria alius quam solidus, furiosus, ac morosus? *ibid.* 159. A.
 — in publica lectione nomen Lutheri cum nomine Erasmi semper coniungit, 180. A.
 — Fabrum Strapolensem lectione quadam perfrinxit, *ibid.*
Kosmarke, oppidum Poloniae, ob quid donatum D. a Lasco? 1500. C.
Kluevring (Balthasar a.) Goelenii discipulus, ejusque amantissimus, 1514. B.
 — juvenis perhumanus ac bene Latinus visus est, *ibid.*
Korben (Joannes) Selestadiensis quid laudet in Erasmo? 161. B.
 — qua de re in spem venit non dubium? *ibid.* C.
 — quid sperat fore, & quid pro virili curabit? *ibid.* F.
 — Canonicus, vir optimus, a quo saluandus? 1683. A.
Kraha quod genus vestis? 806. B.
Krisha (Petrus) Comes in Vidykce, regni Poloniae supremus Maschialis, 1508. A.
 — eximie ipsius virtutes & amicitia in Erasmus volens a quibus praedicat? *ibid.*
 — vir multis animis bonis affatus locupletatus, *ibid.* B.
 — cui tum dignitate tum naturae praestantia similis dicitur? *ibid.* C.
Krijgs (Guilielmus) Archiepiscopus, 1757. A.
 — sperare unde Graeci dicunt, & quid sonat? 703. B. C.
Krisa accipere, 113. F.
Kylerne, oppidum duabus leucis distans a Friburgo, 1480. E.
 — quae molier illi exalta, & cur? *ibid.*
Kypus *biis* *ad* *enactipus*, 115. E.
L *Aleria* Mimographus quid deplorat? 813. F.
 — annus natus sexaginta in seculum protrahit est auctoritate Celsi, *ibid.*
 — domo egressus Eques Romanus, rediit histrio, *ibid.*
Labyrinthi Scottici, 166. B.
Lacdamensis pugnamus motus, 16. A.
Lacharus (Wolfangus) Probenii focer, ejusdemque officinae princeps, 307. B. 1615. E.
 — non impune ludet Erasmus. 381. D. E.
 — quoniam Opera dono mittit eidem? 1189. A.
 — petite subilans perit, 307. B.
Lacra quidam unde repulsi, abiit alacer ac ridens? 1409. C.
 — rogatus cur gesseret, quid egregie respondit? *ibid.*
Lacraus lusus qualis, & quos exercebat? 179. C. D.
Lactanius quid testatur de Cypriano? 478. C.
 — qualis Scriptor censetur? 479. A.
 — quae docti tribuit Cypriano? *ibid.* B.
 — Anthon discipulus quid de illo delectat? 723. C.
 — qua in re Tertullianum imitatus est? *ibid.*
 — opusculum de *Officio Dei* de *Dei* *Formae* *homo* *in* *quod* *scriptis*? 1158. A.
 — quem ad pietatem accendit? 1506. E.
 — illi nihil esse veritatis ostendit, *ibid.*
 — non tractat Scripturas, sed cum Ethnica digladiatur, *ibid.*
 — unde *Christianus* *Cicero* appellari potest? *ibid.* 1506. E.
 — in *Institutionibus* suis multa disertissime scripsit, 1584. A.
Lacorda totientis apud quos fuit? 63. E.
Lacta *Conflans* obit dictus *Bregensis*, & unde? 755. A.
 — dicitur & piscicola esse, & profunditatis vix credentis, *ibid.*

— huius aqua regi sunt ingentium montium moles, *ibid.* B.
 — pisce, quem vulgus *nam* appellat, abundat, *ibid.*
Lali mita sapientie utrum plus consulit Reipublicae Romanae, an Carona severitas? 1137. C.
Leus quodnam velis genus? 806. B.
Leimarius (Hermannus) Gaudinus, eximius Theologus, 1700. C.
 — quibus virtutibus scriptum ornat, ac vicissim ornatus Christus? C. D.
 — unde multis nominibus felicissimus videtur? *ibid.* D.
 — cur curatus ut ubique se sobrium servet in convivio? *ibid.* E.
 — affectum gloriae summo opere dissimulaturus in cultu pariter & in oratione, *ibid.*
 — quid sibi cavendum in disputationibus? *ibid.*
 — in quam partem inflectere debet? *ibid.* F.
 — quid sibi agendum in negotio Lutheranis? *ibid.*
 — cur linguis & bonis litteris foris peritrocinari ipsum oportet? *ibid.* 1701. A.
 — quae res sibi conciliant animos plurimorum? 1701. A.
Lero ejusdem scripta cui & a quo missa? 619. F.
Lambelinus quidam, 1519. B.
Lambertus Campetris, vide Campetris.
Lambertus Hallonus, vide Hallonus.
Lamentatus *Petrus* libellus Erasmo tribui dicitur, 665. F.
 — quomodo in illo trasatur Erasmus? *ibid.*
Lampirus (Aelius) quare Socraticum propeoedem acquirit? 115. C.
 — eloquentiae viribus sermoneque polleat eidem multo inferior, *ibid.*
Landerus (Jacobus) Bavrus, *Professionem* scripta in Semicum, 718. B. C.
 — felix suum ingenium ac diendi vena ingenio per laodantur, *ibid.* C.
 — suus error cur magnopere jucundus fuit Erasmo? *ibid.* D.
 — civiliter ab eodem submonitus, ne quid scriberet adversus Semicum, *ibid.*
 — quid ordinis sequutus sit in suo libello, conijci non potest, & cur? *ibid.* E.
 — Opus de *concreta* *quatuor* *Evangeliorum* *instituit*, *ibid.* F.
 — qui libri sibi mitterent ab Erasmo? 719. B.
 — quis sibi commendari cupit? *ibid.*
 — obit futurus inter Scriptores nobilis, 754. A.
Langius (Rodolphus) qua de re monendus? 4. E.
 — ad eum scribit Erasmus, 15. C.
 — in Frisia natus & educatus, 666. F.
Langus quidam, Erasmi amicus, 1046. A.
 — a quo commendatus eidem? *ibid.*
Langratus *Hyssa* honorificentissime exceptus a Rege Ferdinando, 1511. F.
 — Dacem Wittenbergensem in suam ditionem repositur, *ibid.*
Leatus, vir humanissimus & candidissimus praedicatur, 105. E.
Leatus quidam, 116. B.
 — apud Eboracensem fuit, 156. C.
 — quid Erasmo delinavit? *ibid.*
Leffius (Janus vel Joannes) preceptor ac veluti patris optimus vocatur Buxio, 194. B.
 — vir Graecus, & utraque lingua peritrocinatur, 145. F.
 — ubinam Graecorum Scholae praefectus? *ibid.*
 — in Gallia agere dicitur, 351. A.
 — quae res a Roma potuit avellere? 358. E.
 — tempore candidissime fuit bonae ipsi ingenio, 177. E.
 — Latinae linguae doctissimus fuit, 788. C.
 — quoniam conuenerat epigrammatibus maledictis vindicandam putat? 1105. C.
Lesse (Hieronymus a) Polmonum Legatus, cujus obitum obtruncat Erasmus? 668. F.
 Tem. III. Mmmmmmm — Baro

- Baro Polonus, quid scribit eidem? 895. B.
 quibus tractat involutus est? *ibid.* D.
 quem libellum Erasmo exhibuit? 897. B.
 per quem in vincula coniectus, moxque dimissus?
 1502. B.
 docetur duobus oppidis, *ibid.* C.
 cui Regi non amplius sacra stupenda? *ibid.*
 homo candidus, & Erasmi amanissimus, 1704. A.
 Luthero vehementer infensus, *ibid.*
 Lefter (Joannes a) Polonus Baro, cum Erasmo in unis
 aulis vivit, 895. C.
 sibi cum eodem omnia communis jure amicitiae,
ibid.
 summis laudibus ornatur, 895. B. C. 979. B.
 980. A. B. C.
 quam epistolam exhibuit Erasmo? 897. B.
 Praepolus Gnesensis, confans ac candidus
 Erasmi patronus, 979. B. C. 980. B.
 quos amicos eidem commendavit? 1046. A.
 juvenis apud suos apprime nobilis, atque etiam in
 poena eruditus, & moribus purissimus, 1169. B.
 unde morbus contrahit ac moritur? *ibid.*
 suum corpus apud Franciscanos sepulchrum est pro
 latio, *ibid.* C.
 Laurentius Synodus quot annos tribuit bonis studiis?
 137. A.
 Laurentius vel Lotamerus (Gonelmus) Erasmi familiaris
 & compans studiosus, 184. E.
 vir in utriusque litterarum praestantia Linacio non
 inferior, *ibid.*
 homo vere Theologus praedicatur, *ibid.*
 qua in re adjuvabit Erasmo? 155. B.
 quid sibi cavendum? *ibid.*
 quid declarat Erasmo? 192. D. E.
 quid pernegat Moro? *ibid.* F.
 quid testatur Erasmo, & quomodo se illi excu-
 sat? 193. A. B. C.
 quibus in rebus summam ejusdem eruditionem ac
 diligentiam mirifice laudet? *ibid.* C. D. E. F.
 quomodo perlegit ejusdem incubationes? *ibid.* F.
 quid sentit de Episcopo Rossensi? 194. A. B.
 quid petit ab Erasmo? *ibid.* B. C.
 quid se revocari atque dehortatur ab ejusdem pro-
 posito? *ibid.* C.
 suavissimus ingenii sui candor ac pudor plustquam
 virgineus, 378. E.
 quanta ipsius in laudando prudentia? *ibid.*
 unde publice studiorum uridati consultus dicitur
 tur? *ibid.* F.
 quid satis esse dicit, & quid monet? 379. A.
 quorum affectus non confinis esse putatur? *ibid.* C.
 quid etiam atque etiam videre debet? *ibid.* D.
 quid se advocare non oportet a juvenis illius pu-
 blicis? 380. A.
 homo vere doctus & amicus a quo in consilium
 adhibendus? 673. A.
 Latus crudum, quoniam impendebat, citra Gracianum
 manca est ac dimidata, 61. E.
 Latus lingua quando corrupta? 1134. E.
 Latus sipe reddunt proprietatem Graeci sermonis, quoniam
 non sunt Graeci, 1199. A.
 Latus (Bartholomaeus) Trevis, singulari morum &
 ingenii dexteritate juvenis, 752. B.
 Friburgi moderatus Collegium Philosophicum,
ibid.
 quo comitatur Erasmo? *ibid.*
 quid intellexit ex ejusdem literis? 1504. A.
 quomodo se excusat, quod non scripserit eidem?
ibid. B.
 orationem, quam habuit in auspicanda praefectio-
 ne, cui vulgari pulchra est? *ibid.* C. D.
 Bodini opera ad regnum praefectorem proventus,
ibid. C.
 cujus gratulatio non solum sibi per jucunda fuit,
 sed etiam humanissima visa est? *ibid.* D.
 contra quos obducat, ac satis feliciter proceffit?
ibid.
 in quos inclinat, & quem laudat solaturque?
ibid. D. E. F. 1505. A. B.
 Lutetiae in magno periculo & invidia fuit, &
 cur? 1505. C.
 quid nuncia Erasmo, eique pollicetur? *ibid.* C.
 D. E. F.
 Lotamerus (Jacobus) Theologus ad quid Erasmi inira-
 rat? 165. B.
 qua in re non diffinitus ab eodem? 364. B.
 in negotio linguarum dissentire putatur, *ibid.*
 contra quos Dialogum quemdam edit? 405. D.
 417. C.
 qualis vir pridem fuisse praedicatur? 409. D.
 quomodo scribere dicitur? *ibid.* E. 417. C. D.
 ipsius libellus qualis censetur? 415. C.
 e quorum consilio conflatur, & in quem viden-
 tur? *ibid.* D.
 quomodo linguis tractare dicitur? 417. C.
 Theologum & pium virum non idem esse docen-
 strat, *ibid.* D.
 vir doctus, quos libellos paratos habet? 604. C.
 in quem libellum editi? 655. C.
 cujus Tragediae dux & auctor? 673. C.
 quae epistola illum male habet? *ibid.*
 ipsius eruditio non profus adjuvanda, & que-
 lecumque commercium cum multis invenitibus,
 674. D.
 nequequam lesus est ab Erasmo, *ibid.*
 facienda vocatur, & incredibiliter infidelitatur,
 705. E.
 libello edito debacchatus in Erasmi, 814. D.
 manu styrochia in caput ejusdem laet, 861. A.
 908. E.
 tres libellos contra eundem edit, 875. F.
 908. E.
 Cameraci vivit, 946. B.
 scripsit adversus Lutherum, sed non videtur li-
 brum editum, 1890. A.
 Lotamerus intercepti, 104. C.
 Lotameri cujusdam discipulus quid causatur? 70. B.
 quid Erasmo rogat? *ibid.* F.
 Lotamerum missis apud Anglos, 116. C.
 Lotameri nolunt, qui soli laudem merentur omnes,
 40. F.
 Lotameri quae jucundissima? 11. A.
 Lotameri reliquum scire non necti, 97. C.
 Lotameri amplius agnoscere videtur nimis impudenti, 11. C.
 Lotameriana Elegantia in compendium ab Erasmo conco-
 nata, 38. F.
 Lotameri nominis invidia, 96. D. F.
 Lotamerianum nomen, *ibid.* F.
 Laurentius Bartholomaeus, vide Bartholomaeus.
 Laurentius Campegius, vide Campegius.
 Laurentius Puccius, vide Puccius.
 Laurentius Russus, vide Russus.
 Laurentius Valla, vide Valla.
 Laurentius, Abbas Monasterii Ethonis Provinciae Bie-
 gaevae, 500. B.
 Laurentius Decanus quid Viveti renunciavit? 651. F.
 Laurentius Episcopus quod Opus ut Amobus suscipere
 jussit? 714. C.
 Laurentius Adolpheus Politianum tanquam grege suo edu-
 catum extulit, 84. F.
 Laurentius, Pontificis nepos, Campaniam occupat co-
 natur, 1673. E.
 ducit in uxorem Regis Navarrae filium, *ibid.*
 Laurentius (Joan. Baptista) Merbella amicus, & Era-
 smi studiosissimus, 1498. D. E.
 quem libellum ad Erasmi misit? *ibid.* E.
 quid admonere rogaturque ab eodem? 1499. A. B.
 Laurentius, 125. D.
 Laurentius, oppidum Italiae in agro Piceno, celeberrimum sine D. Maris, 121. F.
 Laurentius (Marcus) Coadjutor Decani S. Donatiani Bru-
 gis, 138. B.
 a quo conveniendus? *ibid.*
 quid facturus de Cornelio Batio? *ibid.* C.

- congerio non defuturus Erasmo, 164. F.
 — quod quem veritatis est, & de quo confabulatus est? 961. D.
 — cui commendat Algotum? 546. D.
 — Decanus apud Collegium S. Donatiani, 649. A.
 — quem codicem pollicetur esse Erasmo? *ibid.*
 — hospitem ejusdem, & amantissimum Pacati, 660. E.
 — quid sibi narratur ab Erasmo, monetur, ac rogatur? a est. 748. F. ad est. 765. C.
 — eundem a puero notus, 815. E.
 — quae pecunia sibi numeranda a Joanne de Hondt? 851. A.
 — Erasmi litteras in tempore utiuit, 901. E.
 — amantissimus ejusdem, 1611. F. 1747. B.
 — amicus communis ejusdem & Erasmus, 1747. B.
 — Lazarus (Matthias) Erasmi amicus, 907. E.
 — opum causam tueri adversus quosdam blaterones, *ibid.* F.
 — Lazarus (Petrus) quando obiit dicitur? 711. E.
 — *Lazarus* seu vulgo *Larsse* Monsanenſis est e regione Wormatiae trans Rhenum, 1359. B.
 — quando & a quo instructum? *ibid.*
 — copiosissima librarii superciliose instructum, *ibid.*
 — illic reperti quinque libri Historiae Livianae, *ibid.* A.
 — *Lani* vera quatenus existimanda? 193. E.
 — Lazarus Baynus, *vide* Baynus.
 — Lazarus Bonamicus, *vide* Bonamicus.
 — *Laxus*, homo plane Musis & Gratia notus, 106. A.
 — *Leblus* (Joannes) Regius Thelaurus, vir claudius, 1417. E.
 — *Leclis* Theologica a quo suscipitur? 118. C.
 — de Lectionibus diversis & interdu contrariis judicare ob quod difficile est? 193. D.
 — *Leiter* animum sententiae ex verbis aestimat, 179. E.
 — *Legati* munus est Sacerdotibus melius convenire dicitur? 111. E. F.
 — *Legati* Maximiliani & Anglorum ubi adsunt & quid pollicentur? 198. A.
 — *Legatus* Britannica, 118. B.
 — *Legenda* Sanctorum nugatissima & insensibilis existimatur, 1560. E.
 — *Leges* silere dicuntur inter arma, 145. A.
 — illorum principum severitas ad quid necessaria censetur? 1147. A.
 — Hebraeorum capitali supplicio damnant consultores manu, 81. F.
 — Imperatoris quibus verbis infestatur haruspices, augures, consultoresque, & quibus penis adducunt? *ibid.*
 — quid de columbarum statuunt? 564. D.
 — *Legimus* (Simon) vinum offert Erasmo, 1484. E.
 — illius vicem ex animo dolet Erasmo, 1519. B.
 — *Leo X.* Pontifex, vir doctus, integer, ac pius, 114. B.
 — quid sedare non poterat? *ibid.*
 — Pontifex vere maximus, 141. E. 145. A.
 — pacem orbi restituit, *ibid.* 146. C.
 — quid sub tali Principe Romam concurrere verisimilimum est? 142. E.
 — ex sua familia prodierunt quamplurimi litterarum proceres, 143. E.
 — unde accessio non mediocriter fuit suae gloriae? *ibid.* F. 146. D. 154. E.
 — Pontificum omnium Princeps, 146. C.
 — ipſius tantae doctae ac mores eximia depredicantur, 149. C. D. &c.
 — de illo quoniam sibi gratulari debent? *ibid.* D.
 — sub illo resisterent praeterea virtutes omnesque bonae artes ac litterae, *ibid.* E. 154. E.
 — unde summi famulian illustriorem reddiderit? 49. D.
 — quid longe bellissimum cultor obtulit suum ingenio? *ibid.* E.
 — quibus litteris ac Musis innotuit abditiusque? *ibid.*
 — quid sibi non defuit? *ibid.* F.
 — quae ratione electus adfuit? 150. A.
 — quid illustravit laudem suam decus? *ibid.*

- integritatem ubique eandem praestit, *ibid.* B.
 — unde expressum reſcit Chastitatem imaginem, vicemque illam gerit? *ibid.* C.
 — quid ab illo factum, & quomodo? *ibid.* D. E.
 — unde ipſius gloria major? *ibid.* F.
 — cui salutaris ac iactissima? 151. A.
 — cur sibi coelestis Nummi propria? *ibid.*
 — quid ipſum Julio majorem testatur? *ibid.*
 — unde clarus clucescit sua magnitudo? *ibid.*
 — auctoritatem suam qui magis illustravit? *ibid.*
 — sua manifestudo cur magis salutaris, & ad cujus exemplum multo propius secessit? *ibid.* B.
 — quid illa debetur? *ibid.* D.
 — quid in illum quadrae? *ibid.*
 — quid de se pollicentur virtutes suae, duplexque nomen suum ominatur? *ibid.* D. E.
 — quid ab illo expectatur? *ibid.* E. F.
 — unde victoriae spem facit ceterorum? *ibid.* F.
 — quid facit ac reſeunt, & quibus constitutionibus? 151. C.
 — quid molitur, & quid non negligera videtur? *ibid.* C. D.
 — sua divina facinora virtutesque eximia quis digne laudare possit? *ibid.* E.
 — ipſius gloria nihil lucentius, 154. E.
 — Religioſa Christianae summas Antistes, ac omnium optimus Pontifex, *ibid.* E.
 — cui commendat Erasmo? 156. B.
 — unde laetatur, & quid sibi gratissimum? *ibid.* D.
 — quid Erasmo certo personam esse vult? *ibid.*
 — quid optat precaturque? *ibid.* E.
 — quoniam volumina expectabit? *ibid.* F.
 — quid in maximi muneris loco ducet? *ibid.*
 — quo nomine multum amat Archiepiscopum Cantuariensem? *ibid.*
 — quid admodum desiderat, & unde? *ibid.* 157. A.
 — ipſius studium atque animi affectio erga homines doctos bonaeque litterae qualis, & unde, 157. B.
 — quibus de causis Erasmo diligit, & quem esse iudicat? *ibid.*
 — unde sibi notus maximeque probatus? *ibid.* C.
 — ad se ejusdem litteras quales esse dicit? *ibid.*
 — cui eundem commendat, & unde? *ibid.*
 — quid sibi vehementer gratum? *ibid.* D.
 — sua pietas plus quam paternam, 158. D.
 — duo *Brevia* ad Erasmo mittit, *ibid.*
 — summam inter mortales dignitatem omni virtutum ac litterarum genere vicissim condecorat, *ibid.* E.
 — sua commendatio cui gravior, & apud quos efficacior, & unde? *ibid.* F.
 — qua virtute maxime Christum refert? 159. A.
 — dignitati Erasmi caudice favet, *ibid.* B.
 — cui res vigilantes omnes suae sollicitudines, *ibid.*
 — suae fortunae magnitudo quanta? *ibid.*
 — quoniam factum, ut praecipuo ac singulari favore prosequatur Erasmo? 166. D.
 — quid eidem concedit testaturque? *ibid.*
 — quantum inter Romanos Pontifices excellit? 167. B.
 — sua pietas, patris publicae vindex, *ibid.*
 — suum seculum unde profus aureum fore spes est? *ibid.* C.
 — sua trophea quatenus & qualia? *ibid.*
 — singulari charitate conspicitur Episcopum Wigornensem, 168. B.
 — quarum rerum similitudo eisdem conciliat? *ibid.*
 — quid impius dedit in mandatis? 131. B.
 — quibus leo suorum? *ibid.* C.
 — cui perquam diligenter commendat Erasmo? 134. A.
 — multa de eodem amantissime precantur, *ibid.* B.
 — publica voce Christianos omnes ad mutuum concordum invitat, 139. D.
 — pacis cupientissimus, de quoque quinquennibus inducia agit, 131. C. 419. B.
 — ipſius ductu vique auspiciis quid fore sperandum? 139. B.
 111. Nnnnnnn — quae

- quæ de re admonendus? 414. C.
 — quos in urbem Romanam accersit? 417. B.
 — quam rem Christo longe gratissimam facturus?
 491. F.
 — unde reddet studiū tranquillitatem? 492. A.
 — impijvitiis metis & exorabilis prædicatur, 521. A.
 — quod ab ipsius ingenio facile impetratur? *ibid.* B.
 — quid satis amplum lucrum esse ducet? *ibid.*
 — cujus litteras legit, ac receptas vias eruditū ostendit? 443. C.
 — est ingenio mitissimum, & faverit eruditū, 670. A.
 — quantum vitatur in Lutherum? 377. D.
 — quam Bullam publicè vetuit? *ibid.* E.
 — quæ de re admonetur ab Erasmo, & quid sibi
 mutatur? 578. A. B. &c. 579. A. B. C.
 — quæ Epistola ad se delata dicitur? 578. D.
 — sua in Erasmus plus quam paternæ indulgentiæ,
 579. B.
 — ubi videtur favisse Luthero? 587. E.
 — quæ in re ludatur mite suum ingenium? *ibid.*
 — quanto studio eurat, ut litteræ Græcæ doceantur
 Romæ? 588. C. D.
 — in quo comprobavit industriam Erasmi? *ibid.* D.
 — quo animo esse exultatur? 590. F. 591. A.
 — quanti faciū hugus & bonæ litteræ? 594. D.
 — quædam studiorum summas amittit? *ibid.*
 — quid *Breviarij* sui fateatur? 595. D.
 — quos viros magis ornant fortissimè atque honoribus?
ibid. E.
 — nihil sibi esse antiquius credidit, quam Christi
 gloriam & gregis conciliari salutem, 596. D. E.
 — Marcum Mulinum Archiepiscopatum donavit,
 599. C.
Leo I. Pontificis Romani felix auctoritas, 151. E.
 — II. erudina pietas, & sacræ Musices studium,
ibid.
 — III. salutaris eloquentia, & animus ad utramque
 fortunam intractus, *ibid.*
 — IV. simplex & a Christo laudata prudentia, *ibid.*
 — V. sancta tolerantia, *ibid.* F.
 — VI. pacis ubique faciendæ studium, *ibid.*
 — VII. coelo digna sanctimonia, *ibid.*
 — VIII. integritas, *ibid.*
 — IX. effusa in omnes benignitas, *ibid.*
Leo (Ambrosius) Nolanus Medicus, quocum & ubi sa-
 bulatus? 161. B. 187. E.
 — cujus causa planius facit Wastanum? 161. C.
 — Venetiæ Medicinam vindicavit, 187. E. 331. F.
 — quodam studiū genus non infelicitè aggressus
 est? 189. F.
 — quas vias esse paravit? 331. F.
 — unde non nages illas ridet, sed historiam credit?
 333. A.
 — ad quid hortatur Erasmus? *ibid.* C.
 — quæ mutationis nullum periculosem esse videt?
ibid. D.
 — quid Erasmo nunciat, & quid illum rogat? *ibid.* E.
 — quid refert de multis, qui Musæo magistro uti
 sunt? *ibid.* F.
 — quid dicit de mulieribus? 334. A.
 — quos libros in lucem edidit? *ibid.* B.
 — cujus litterarum magis cupit, & cur? *ibid.*
 — suæ litteræ cur plus voluptatis anulum Eras-
 mo? 506. D.
 — omnium ejusdem amicorum suavissimus dicitur,
ibid.
 — unde felix prædicatur? *ibid.* D. F.
 — quam suæ fectus avidissime expectatur? *ibid.* F.
 — ingeniū suum Opus adversus Averroem, 507. A.
 — quodam aliud Opus habebat in manibus? *ibid.*
 — quando & quomodo mortuus? 895. A.
Leo (Gerardus) impetitoris artis opifex, vir lepidus,
 1786. C.
 — quæ de Jacobo Cantero narrat Erasmus? *ibid.* D.
Leo Judæus Tigurinus cujus epistola vehementer offen-
 sus? 967. A.
 — cujus libelli se profectur auctorem? *ibid.*

- Leonhardus* unde cognitus? 849. C.
Leonardus, ultra montes Germanicus, 120. B.
Leonardus Aretnus, *vide* Arctinus.
Leonardus a Gruenro, *vide* Gruenro.
Leonardus Calimbrotus, *vide* Calimbrotus.
Leonardus Calpurnius, *vide* Calpurnius.
Leonardus Coxius, *vide* Coxius.
Leonardus Eckius, *vide* Eckius.
Leonardus Purpurus, *vide* Purpurus.
Leonardus Prædicator, *vide* Prædicator.
Leo bene meritis officium rependunt, 19. B.
 — officium manifestum, 190. F.
Leonicus (Nicolaus) Romæ Medicinam videtur,
 187. E.
 — quodam studiū genus non infelicitè aggressus
 est? 189. F.
 — senex immortalitate dignus, 350. A.
 — Ferrarie vius ab Erasmo, 359. F.
 — vir ad mentem natum, 881. E.
 — quomodo appellatus a Calcagnino? *ibid.*
 — multa scripsit, veritè & Græcè, ac resistit,
ibid. F.
 — adversus quos perpetuus inimicitias concepit? *ibid.*
 — Pinium inclinatè nimis semper infestus est,
ibid. 881. A.
 — an quod quædam notavit in eodem, idem con-
 tinuo doctior? 1194. F.
 — quanti Erasmus fuit? 1618. B. C.
 — quando mortuus? 881. E.
 — prope centenarius fuit, integro sibiæ infans,
ibid. F.
 — ipsius obitus quo nomine fuit actus Calcagni-
 no? 881. A.
Leonius quomodo vocat Epiphanius? 171. E.
Leonius, vir doctissimus, optimus, ac infestissimus præ-
 dicatur, 809. A. 1597. C. 1416. B.
 — suus libellus a quo peribentem legitur? 1597. C.
 — cur jam reliquæ terras exortantur? 1416. B. C.
Leontides, Origenis pater, vir plus jura & oratione,
 1846. F.
 — Episcopum fuisse tradunt nonnulli Scriptores,
 1847. A.
 — vir prudens ac perspicax quid deprehendit in Or-
 gene puer? *ibid.*
 — cur illius dormientis pectus nudatum excolui
 interdum solet? *ibid.* B.
 — suæ facultates suis optimis occupavit sacris, *ibid.* A.
 — Alexandriæ in carcere coniectus, ac post tor-
 menta capite plexus, 1846. E. F.
 — martyri laureans adeptus est sub Severo Principe,
ibid. F.
 — sex filios cum uxore reliquit, *ibid.*
Leontinus quidam in Erasmus palam inimici dicit in
 Concilio Wormatiensi, 875. C.
 — nam parum amanter de eodem sentit? *ibid.*
 — de ipsius animo non multum addidit idem,
ibid.
Leontius, Ancyra Galatiæ Episcopus, in qua Synodo
 adfuit? 1341. C.
Leontius, Erasmi amicus, & Musæum cultor, 617. C.
 — cum amicus affectu depugnare dicitur, *ibid.*
 — enadiende publiæ curi juvenibus siq. meliori ope-
 ram suam felicius insinere oportet, *ibid.* D.
 — quid monetur ac rogatur ab Erasmo? *ibid.*
Leopoldus libellum virulentissimum in Erasmus scripsit,
 1031. D.
Leopoldus (Hermannus) ubi & quæ annos iussit?
 676. A. D.
 — corpora amicis docet, mores, studia, & de-
 strina summo opere laudatur, *ibid.* B. C. D.
 — quibus & a quo commendandus? *ibid.* D. E.
 — cujus Scholæ Theologus summi, & de qua in-
 egit cum Erasmo? 866. B.
 — quibus litteris nonnulli commendatus fuit?
 1187. B.
 — unde prima sententia est in distributione laudis
 Theologice? *ibid.*

Leo (Eduardus) poem tumultum excitat? 139. B.
 — ipso nihil arrogantis, nec virulentius, nec stultius unquam produxit terra, *ibid.* 1697. A.
 — ad quid natus esse dicitur? 418. A.
 — quem librum jampidem perturit? *ibid.* B.
 — unde animam Erasmi nunquam offendet? 443. B.
 — ob quid fux famae non recte consulit? *ibid.*
 — qualem annum pra se fert? *ibid.*
 — famae cupiditate adest, *ibid.*
 — qua de re admonetur? *ibid.*
 — odio lymphatus ferat, *ibid.* C.
 — quomodo agit cum Erasmo? 471. C. D. &c.
 — in illum proflus insinuat Germania, 488. D.
 — quid consilio facturus? *ibid.*
 — quibus auctoribus premit suum librum? 509. F.
 — illo nihil nec dolosus, nec improbus, 510. B.
 — quid illi precatur Erasmus? 511. E.
 — quid agit & passim jactat? *ibid.* F.
 — in multis reprehenditur, a *cel.* 514. *apud ad cel.* 513.
 — cujus libelli auctor vel instigator? 534. F. 535. A. 543. A.
 — cur scripto aliquo Germanos placare ipsum oportet? 568. C.
 — cui videtur impudens, & unde videtur sibi pulchre futurus? 570. B.
 — quam misere timebat famam? *ibid.*
 — quantopere apud suos contemptus sit? 575. D.
 — quibus in rebus mirus artifex? *ibid.* E.
 — ad quem usum habebat amonensis aliquot? *ibid.*
 — quomodo Monasteriorum favorem redimebat? *ibid.* F.
 — quos omnibus locis habebat? *ibid.*
 — quibus vitis infectus describitur? 576. C.
 — quo fractus redintegrare bellum dicitur? *ibid.* F. 577. A.
 — fasciculus epistolarum frustra tam discipulis, 577. A.
 — a quibus insignitus, ut in Erasmus debaucharetur? 581. B.
 — ad convicia non rediit, si suo vult honori consultum, *ibid.* C.
 — quae pacta fuisse se servasse dejerat? 607. C.
 — quid Britanniae invadere videtur? 617. B.
 — quot & qualia loca taxavit in N. Testamento Erasmi? 655. B.
 — quae condita sibi offertur ab eodem? *ibid.*
 — eundem N. Testamenti recogniti gloria spoliasse dicitur, 671. A.
 — qualem librum in Erasmus scriptum sparsit in Hispania? 1013. C. D.
 — quando factus Archiepiscopus Eboracensis? 1456. E.
 — ipsius liber qualis tandem prodit? 1861. A.
 — Lepore ejusmodi adspersi solent ceu condiments sermonis? 177. B.
 — *Lerna*, vir pons & eruditus, & Erasmi studiosissimus, 989. D.
 — Abbas Comptensis, 1730. B.
 — *Leo* (Pomponius) vir celebris Italiae, 1758. D.
 — *Levinus* quem locum magnopere amittit, & quod munus sibi magis congruit? 1413. F.
 — *Levinus* Ammonius, *vnde* Ammonius.
 — *Lex* *salus*, 93. A.
 — *Lex* Numerorum v. de quibus peccatis loqui videtur? 1383. B.
 — *Levanti* Graecum unde auctum, & a quibus? 803. B. C.
 — cur labor minime gloriosus censetur? *ibid.* E.
 — *Libanus* Sophista defendit idololatram, 951. B.
 — confutatus & oppugnatus a Chryostomo, *ibid.*
 — *Libris* aliquot merum Judaeum respicientes in vulgas evertit, 189. B.
 — *Libris* conjuratorum sparguntur, in quibus pingitur & Erasmus, 643. F.
 — nugacissimi ac maledei undique provocare dicuntur, 656. A. 674. E. 681. B. 699. D. 704. D.

Libelli famosi semper positi inter atrocissima crimina, 805. D.
 — *Libelli* duo Stunicae clam Romae excussi, 803. D.
 — hos excudi venient Pontifex, nec sudent vendere, *ibid.* E.
 — *Libellus* quidam ridiculus quando scriptus? 113. D.
 — a quo scriptus, incertum est, *ibid.* E.
 — apud Germanos variis titulis habetur descriptus, *ibid.*
 — quantopere hunc exacerbat esse Erasmus? *ibid.*
 — hujus suspitionem eidem impingere constatur quidam, & unde? *ibid.* F.
 — *Libellus* alius ubi reperitur, & quas epistolis habebat? 485. C.
 — *Libellus* nescio quis in Julium Pontificem apud complures habetur Coloniae, 1612. E.
 — in eo offenditur, quomodo ille Pontifex mortuus exclusus sit exco per Petrum Apostolum, *ibid.*
 — *Libellus* quidam indoctus ac mendacissimus in Erasmus editus, 889. B.
 — *Libellus* cujusdam cur ab Erasmo non probatur? 774. E.
 — in eo multa vnde decerta, & quibus rursus futura? *ibid.*
 — *Libellus* cujusdam, qui fontes, fluvios, &c. invitat ad lachrymis deplorandum Italiae calamitatem, 112. D.
 — *Libellus* Episcopi Berthensis non est indoctus, sed nimis super jura Pontificis, 774. E.
 — praeteres jejunus est & ineptus, *ibid.* E.
 — quo nomine disceptatur, & cur vix excudendus? *ibid.* F.
 — cur huc Praefatio non addenda ab Erasmo? *ibid.*
 — *Libellus* Fabii, DE TRIUS MAGDALENIS & DE TRIDUO CHRISTI, cui placuit? 195. D. 303. F.
 — quibus tragediis in hoc delectatur? 301. F.
 — *Libellus* Hutteni in Erasmus manifestis mendaciis plenus, 804. F.
 — nihil habet praeter insana convicia, 805. A.
 — *Libellus* Leonardi Portii, DE PONDERIUS AC MENSORIS, cui quaestioni locum dedit? 987. A.
 — quantum consentit cum *ASSA* Bodae? *ibid.*
 — *Libellus* Luciani DE ASTROLOGIA qualis in lucem exiit? 119. D.
 — quid in eo arrisit Erasmo? *ibid.*
 — *Libellus* Platarchi de DISCERNENDO ADULATORUM AB AMICO longuiculus, sed quo non alius magis placeat Erasmo, 106. A.
 — *Libellus*, cui titulus, BELLUM CIVILE INTER CICERONIANOS ET ERASMICOS, in quem paratus? 1501. C.
 — *Libellus*, cui titulus, CICERO RELEGATOS, & CICERO AB EXILIO REVOCATOS, prodit, *ibid.*
 — in eo non magnopere impetitur Erasmus, *ibid.*
 — in eodem Cicero odiosissime laceratur, frigide defenditur, *ibid.*
 — *Libellus*, cui titulus, DEFENSIO ITALIAE ADVERSUS ERASMUM, excuditur Romae, & dicitur Paulo III. Pontifici Romano, *ibid.* B.
 — *Libellus*, cui titulus, DE JULIO DISPUTANTE CUM PETRO, AD OSTIUM PARADISI, typis excussus Coloniae, 1621. A.
 — huc non adscribitur nomen Auctoris, *ibid.*
 — *Libellus*, cui titulus, DE STATU ET OFFICIO EPISCOPORUM, cujus est? 774. D.
 — quid in illo multis fortassis offendet? *ibid.*
 — *Libellus*, cui titulus est EUBULOS, Erasmo tribuitur, 665. F.
 — *Libellus*, cui titulus NEMO, eidem adscribitur, 417. A.
 — hunc sibi vendicat Auctor intus, *ibid.*
 — *Libellus* inscriptus FRATIS perperam datur Erasmo, 313. B.
 — *Libellus*, inscriptus LAMENTATIONES PETRI, Erasmo tribuitur, 665. F.
 — *Libellus* DE CONFESSIONE, HEB DE PENITENTIA, quando accessisse dicitur? 311. E.
 — *Tom. III.* Nnnnnnn 2 Li-

- Libellus* DE JULIO CORNELIO EXCLUSO passim ab omnibus legitur, & a paucis damnatur, 331. F.
- unde in illius Auctorem iusta ratione stomachari dicitur Erasmus? *ibid.*
- Libellus* DE MONTIUS SINA ET SION falso adscriptus Cypriano, 1177. C.
- in eo multa sunt, quae non resistent illius viri penitus, *ibid.*
- Libellus* famosum aliquoties excusari necessitas, 155. F.
- Liber* pessimus saepe maxime vendibilis est, 417. C.
- Liber* prodigiosus mendis undique scateat crux est verius quam liber, 1420. B. C.
- Liber* quidam plenus furiarum contra Erasmus exhibitus Clementi VII. 937. E.
- Liberi* cui debent, & per quem aeternam apud posteros memoriam habent? 318. B.
- quales amici dicantur esse? 314. E.
- ex quibus plus utilitatis capi potest? *ibid.*
- vocantur muti magistri, 361. B.
- quantum in templo Apollinis olim collocabantur? 470. C.
- quantum digni ut legantur ac relegantur? 497. B.
- de illis varia ac morosa iudicia sunt, 713. C.
- Liber* omnes Graeci in qua lectione luci cuiusdam Pauli maxime confutatur? 661. E.
- Liber* sacri translati in vulgarem linguam, ut legentur a populo, tanquam crumen obiectum, 1206. E.
- Liber* Evangelicus abusi sunt plurimi, 631. F.
- Liber* in aliam linguam translati non credendum, 920. F.
- Liber* unde non cupimus obtingat omnis fides? 1397. D.
- Liberorum* veterum ac novorum fides & veritas unde examinanda? 99. B.
- illorum depravatio cur non facta ab aliqua gente? 1909. F.
- Liber* malos emittit, infansimum, 86. B.
- bonos edere, longe difficilissimum, *ibid.*
- Liberi* a quo proposito revocare solent parentes, & qua ratione? 1847. C.
- Liberi* Baptiste cuiusdam quales? 100. B. E.
- Liberi* Joannis Pungentini quae, quales, quomodo educti, & quo destinati? 1481. F. 1483. A. B. C.
- Liberorum* necessitas titulo malevolentiae depravare, 98. B.
- Liberorum* dispendio quidquid emitur, nimio emptum videtur, 384. D.
- Liberorum* suo more dant verba, 219. B.
- libros depravare dicuntur, 690. F. 691. A.
- Liberorum* quidam manifesta mendacia licentissime de Erasmo praedicat, & quibus in urbibus? 165. A.
- Liberorum* pretium cur auctum? 113. B. 120. C.
- Liguria*, regio Italiae, quorum venenorum ferax? 148. D.
- Litham*, Collegium est Lovanii, 191. B.
- Lipsii* & aliorum dicitur ad virum Joannem, 1195. A.
- Lutetia* vel *Lutetia* (Thomae) ab Erasmo desideratur, 100. C.
- nunciat Ammonium discedere, 110. B.
- observantissimo in Ceterum est summo, 131. A.
- de rejecta Grammatica non magnopere laborat, *ibid.*
- quid monet Erasmus? 131. D.
- amice illi faver, 136. B.
- suae lucubrationes quid scilicet? *ibid.* C.
- sacerdotio nobis est, 155. D.
- suae lucubrationes ex officina Bodinae propediem exire, 185. A.
- nihil ab illo expectatur non absolutissimum omnibus numeris, *ibid.*
- suae lucubrationes excusantur Lutetiae, 186. C.
- apud Britanniam Medicinam vendicat, 187. E.
- de Erasmo & optime fessit & ubique loquitur, 221. D.
- vir exaltat atque severi iudicii, 150. A.
- non temere probat quilibet, & Budaeo nihil non tribuit, *ibid.*
- omnia Capi citra exceptionem probat, *ibid.* B.
- qualis vir videtur est Budaeo? 257. C.
- quid eidem dicit? *ibid.*
- quoniam maturius dicitur sibi contigit? 189. F.
- acri ingenio vir, 294. E.
- quot annos & sub quibus praeceptoribus impendit? *ibid.*
- ad quid excitandus? 355. A.
- quorum Medicum agn? 401. C. 513. E.
- qualis sit, declarat libri sui, 401. C.
- vir undique doctissimus? 507. D.
- unde cognitus Ambrosio Leon, cuius professio ac status? *ibid.*
- quanta fide, luce, ac roris Romani sermone reddidit Galenum? *ibid.* 1263. B.
- quos Aristoteles libros magnis sudoribus invenit & felicissime vertit? *ibid.*
- quantum sibi sunt in fecerit? 507. E.
- cui Medicus est primarius? *ibid.*
- dignus ciurpimus, quin nec stentia unquam unquam, nec morbus illis, 661. F.
- sollicitatur ad suas lucubrationes edenda, 661. A.
- homo vere doctus & amicus a quo in consilium adhibendus? 691. A.
- omnibus doctis bene exspectat ac favebit ex animo, 900. A.
- plus apud eum valet opinio ingenii & eruditionis, quam suspicio simulacrum, *ibid.* B.
- non modo Erasmus amavit, sed etiam reverentur est, *ibid.*
- ipsius liber DE EMENDATA CONSTRUCTIONE editur, *ibid.* B.
- in illo honorifica de Erasmo mentio fit, *ibid.*
- SYNTAXIN editit, 1008. B.
- SYNTAXAM Proci ex parte translati, 1163. B.
- sibi male cessit quod hunc librum Regi Angliae darent, *ibid.* D.
- opus DE SANITATE TUEBDA editit, 1570. D.
- quae e Galeno vertit, quo mittit excusanda? 1650. A.
- quando & ubi perit? 884. A.
- mortuus esse dicitur exultatione ex subiectione unum, 946. E. 1814. F.
- illius mors cui non acerbus ferenda, & cui? 841. B.
- Lincolnensis* Episcopus (Joannes) frequenter ad Erasmus scribit, 871. F.
- ejusdem amantissimus ac studiosissimus, 1012. C.
- Ludis* quomodo olim fieri solebant Herculi? 612. F.
- Lutetiae* Episcopus (Michael Bodeus) in Erasmus humanissimus, 1012. C.
- in quendam juvenem liberalissimus, 919. A. E.
- quid sibi narravit ab Erasmo? *ibid.* A. B. &c.
- Lingua* calumniantur nihil valentius se intulit, 1001. F.
- Lingua* Tartaro veneno imbuta, 18. F.
- Linguarum* trium cognitio publicis in Scholis recipi coepit, 187. F. 315. C.
- huc instituto quoniam parum adjuvant, parum faver? 188. A.
- illas cum vera Theologia pugnare parat nomenclatur, 335. C.
- omnibus honestis discipulis maxime fovendae, *ibid.*
- Linguarum* professio institui coepit Tornaci, 1909. A.
- hinc negotio quoniam impedimento fuerat? *ibid.*
- Lipsia* caput, 79. A.
- Lipsia, urbs Germaniae, in Misa provincia Saxoniae superioris, 403. D.
- Lipsiae quoniam Epistolam divulgant, & eam non ei adnucurum? 578. E. F.
- Lipsia (Christophorus) quem facit Erasmus in leonem suum? 601. E.
- procul abest a Thersite, cui se confert, *ibid.*
- Lotes* ut luteola & claudae ab Homero depictae, 975. E.
- Litterae* montes sunt pollicentes, 141. D.
- Litterae* praestant, & caeteroquin, 503. E. 504. B.

Litara, quibus gaudet Erasimus, possessorem inflare solent, & a communi hominum grege ac familiaritate separare, 161. D.

Litara docent hominem nullis fortunae procellis cedere, 18. F.

— earum summa praestantia ac utilitas, 31. D.

— Latine magis magisque in Anglia efflorescunt, 41. F.

Litara omnes bonae, potius alumnas, 154. E.

— unde corruptae, jacentes, & neglectae? 85. A.

— seculo Erasmi partim neglectae, partim corruptae, 167. C.

— unde durius habentur? 179. F.

— illas ad interuentionem pensae extinctas quinam colunt amplectunturque? 187. E.

— unde reslorescent mutuoque resistentur nitore? 227. E.

— ubi cum & unde contempra? 252. A.

— eorum hostes quid moliantur? 291. F.

— illarum perniciem maxima quae? 293. B.

— harum assertoribus nemo potest non favere, 323. A. B.

— eorundem mores cuiusmodi esse dicuntur? *ibid.*

— ubique gentium fingere & horrere dicuntur illae, 331. D.

— quomodo in Academiis irreperire debent? 334. D.

— unde felices ac felicitas habenda? 366. E.

— in Gallia quam invasit, 376. D.

— ubi & quibuscumque belligerant? 414. C. 444. C.

— passim felicitas efflorescere dicuntur, 416. E. 441. F.

— in quibus regionibus praesens exultat & invasit? 426. E.

— cum illarum hostibus quomodo certandum? 431. F.

— illarum ardor penes quos olim erat, & ad quas nunc demergit? 438. A.

— illae apud Anglos triumphantes, & unde? 441. D.

— in quos non erant ingratas? 444. C.

— eas quoniam capitaliter oderunt? *ibid.* E.

— unde & ubi triumphantes? 463. A.

— quantum debent Leonis X. Pontifici? 493. A.

— a quibus impetrantur, & quorum favore praefidioque liberandae? 580. F.

— illarum pericula cur necessaria ipsis Monarchis? 679. C.

— nunquam inutiles sint ferui suavitatis & ad castitatem & ad famam? *ibid.* D.

— eorundem amor a quibus vitia arceat puellas? *ibid.*

— unde magis ac magis ubique efflorescunt? 684. B.

— ubi magis invalescere dicuntur? 689. E.

— unice rerum custodes exultantur, 1817. F.

— quid illis dignitas est? 816. A.

— magna invidia liberos dicuntur, 844. A.

— in rebus secundis sunt ornamento, in adversis folatio, secundum Ciceronem, 1232. C.

— spiritum & vitam Erasmo debent, 1918. D.

— Graecarum & Hebraicarum pericula quanti momenti? 490. D.

— optimarum studii cuius auspiciis feliciter efflorescent apud Germanos? 567. C.

— Evangelicae & Apostolicae unde difficiles intellecta dicuntur, 339. C.

— virulentum obsecrationem execrantur, 144. E.

— fieri quae delectantur? 574. D.

Litara lucubrationes, 63. D.

Litara quis non opus habere dicitur? 140. D.

Litara in Oratorio eloquentissima libri deprehenduntur, 1195. A.

Litara Grammatica ad quid conducibilis? 189. E.

— ubique haec Medicum proficisci impudens habebitur, *ibid.* F.

— ob illius incitum depravati nos obliterati libri Hieronymiani, 64. C.

Litara quis appellari debet? 1894. D.

Litara Algouta, vide Algouta.

Litara Pottbergius, vide Pottbergius.

Litara, engnamento *Algouta*, quo praeditus ingenio, & quantum pinguissus in bonis literis? 938. F. 939. A.

— juvenis honesto loco natus, sed in re tenuis, 939. A.

— in filii vicem adoptatus ab Erasmo, *ibid.*

— apud quem sit felicitas procedit in utraque litteratura? 820. A.

— ad liberales disciplinas natus est, *ibid.*

— cuius studia adjuvare potest? *ibid.*

— cui & a quo commendatur? *ibid.* 939. A.

— in agricolis incidit, 875. B.

— quot annos eidem inferni? 938. F.

Litara Latine Historiae Princeps, 1359. A. E.

— omnibus Principibus lectu dignus, *ibid.* E.

— unde displicuit Imperatori Caligulae? 3. A.

— in quorum puellarum manibus est? 679. A.

— quamvis Scriptor iacundissimus, ad primum tamen gustum subaustolens est, 695. D.

— in illo nonnullis offendit Patavinitas, *ibid.* E.

— illius quinque libri ubi & a quo reperti? 1350. B.

— qualis estur & cui dicitur ab Erasmo? *ibid.* A. F.

— quid sibi convenit cum Quinto Curtio? 808. A.

— barbarus quibuscumque visus est, 556. D.

— cur evolendus? 1843. D.

— illius Chronologia a quo facta? 1360. A.

— petis est quavis viperam nocentior, 715. C.

— & odium pessimum est spiritus, 728. D.

Litara invito, 57. C.

Litara quaedam tam sacra quam profana, quae in his Epistolis citantur, vel explicantur, vel illustrantur,

— Apocalypses, 151. D.

— 1 Corinth. vi. 10. 368. E.

— 11. Corinth. iv. 18. 556. B.

— Coloss. 111. 16. 729. C.

— Ebraice, 438. F. 442. D. 514. D.

— Evangelii Joannis, vii. 39. 998. C.

— Jobi, 438. F.

— Lucae, 148. E.

— Marci xiv. 58. xv. 302. F.

— Matthaei 23. 1597. D.

— Philipp. 11. 6. 1593. F.

— Praefationis in Ezechielem, 1546. B.

— Proverbiorum, 186. A. 206. D. 438. F.

— Psalmi I. vel 11. 63. F.

— Psalmi xci. vel xcii. 64. A.

— Psalmi cxl. 4. 368. F.

— Rom. v. 5. 1236. F.

— 1. Timothei, 196. A.

— Aristophanis, 98. C. 145. E. 113. A. 185. D.

— Augustini, 497. A. B. 510. A. 725. A. B.

— Catonis, 118. F.

— Ciceronis, 61. C. 70. D.

— Claudiani, 30. F.

— Codicis, 82. F.

— Demosthenis, 148. E. F.

— Dionysii, 249. B.

— Epigrammatici cuiusdam, 30. A.

— Epimenidis, 76. F.

— Euripidis, 310. F. 789. E.

— Galeni, 248. F.

— Gellii, 15. E. 188. D.

— Hesiodi, 164. F.

— Hieronymi, 98. F. 145. F. 146. A. 479. B.

— Homeri, 86. E. 110. E. 119. D. 194. B.

— 174. B. 313. C. 320. F.

— Horatii, 60. B. 80. B. 83. C. 85. B. 118. D.

— 164. F. 172. F. 176. F. 113. B. D. 115. C. 154.

— B. 167. A. 400. B. 802. B.

— Juvenalis, 524. D.

— Lactantii, 479. B.

— Luciani, 149. A. B.

— Menandri, 546. C.

— Ovidii, 76. D. 311. B.

— Plauti, 52. E.

— Philii, 69. B. 182. F.

— Poetae cuiusdam Graeci, 196. D.

— Quintilianus, 97. B. 175. D. 362. F.

— 10. B. 168. D. 524. C.

— Tit. III. Oooooo Sa

- Sapiens cuiusdam Hebraei, 14. A.
 — Seneca, 14. A. 86. C. 106. F. 132. B. 490. E.
 — Socrates, 132. B.
 — Sophocles, 126. D.
 — Terentius, 18. B. 183. F. 400. B. 546. C.
 — Varro, 15. E.
 — Vegetius, 22. F.
 — Virgilius, 29. A. 33. F. 57. E. 81. D. 83. F.
 — 110. B. 116. B. 116. C.
 — *Lacerat* quidam adum queno referebat? 70. A.
 — pugnas Erasmi victimae destinavit, *ibid.* C.
 — quid Erasmius legibit? *ibid.* D. E.
 — *Lecum* commutare non est in vitio, sed perperam com-
 mutare est vitium, 370. E.
 — in eodem loco diu mansisse non est virtus, sed
 cum laude vivere, *ibid.*
 — *Lectus* potissimum nomen invenerunt ex praedictis vū
 hūque, 179. A.
 — *Ledovici* M. hospes & amicus Erasmi, 1632. C.
 — *Ledovici* quidam quomodo tractandus? 631. F.
 — *Ledovici* quidam de quorum sodalitate se esse iussit?
 1160. B.
 — quis libellus ab ipso divulgatus? *ibid.* A.
 — idem videtur apud Hispanos editus ejus generis
 linguarum, *ibid.*
 — *Legibus*, oppidum Germaniae, 1477. C.
 — ibi duo Sacerdotes aliquid dederit eisdem juveni,
 sed obmurmurantes, & cur? *ibid.*
 — *Legidum parvum* liber quis, & cur sic appellatus?
 1897. E.
 — *Legus*, epistemon Mercuri, 141. E.
 — *Legedali* qui? *ibid.* F.
 — *Legedali* agere quid? 86. F.
 — *Legisquique* quidam ob quid notati? 271. D.
 — *Legis* quid significat Græcis? 561. C.
 — *Legu* (Georgius) quorum frequens est? 1451. D.
 — *Leimbardus* (Petrus) quod plerique in locis conatur?
 691. C.
 — qua in re moderatior esse dicitur? 691. C.
 — ipsius Collectanea non nisi a paucissimis lecta,
 1101. E.
 — quomodo tradendi verbum accepit? 1657. B.
 — alius manifestissime labitur in vocabulo, *ibid.*
 — *Leidenus*, civitas multo omnium celeberrima & caput
 totius Angliæ, 126. E. 1810. B.
 — in hac cur non tutum verbi? 147. F.
 — ibidem magna scriptorum seu scribarum inopia,
 148. A. B.
 — illius civitatis descriptio, 1763. E. F.
 — illic natum & educatum esse, nonnulla apud An-
 glos nobilitatis pars habetur, 1810. B.
 — *Legummar* vox est ad Græcam efficta, 1240. A.
 — non est recepta apud Latinos, *ibid.* B.
 — *Legumprætor* (Joannes) Bononiæ officii gratia comita-
 tur Erasmi, 1371. A. 1661. A.
 — eidem *Leovani* professus est, 372. A.
 — 2 quo adjutus docendis literis Græcis?
 1587. D.
 — cur animum adiecit ad Mathematicam? *ibid.*
 — in ea non mediocriter promississe videtur, *ibid.*
 — quibus & per quos commendatus? 1587. D.
 — 1661. B.
 — ubi egregie incambit Mathematicis rebus & Græ-
 cis literis? 1651. C. D.
 — vir probus, humanus, candidus, ac doctus,
 1661. A.
 — nominis & gloriæ Erasmi studiosissimus, *ibid.*
 — eundem videre, alloqui, ac suum, eique com-
 mendas summo desiderio ea iuvit, *ibid.* B.
 — *Legulus* (Christophorus) Mechliniæ natus dicitur,
 789. C.
 — de ipsius ortu decretae variae regiones, 1507. A.
 — in qua urbe & a quo patre revera proprius?
ibid.
 — juvenis cum ad omnes bonas disciplinas tum ad
 eloquentiam factus, 358. D. 789. C.
 — quid intelligere cupit ex Jacobo Luca? 409. D.
 — qualem comparationem insinuat inter *Basilius* &
 Erasmi? *ibid.* E. F. 410. A. B. &c.
 — unde non sublevis sententia Criticonum quo-
 rundam? 410. E.
 — cur nihil decernere vult de Basilio ac Erasmo?
ibid.
 — quantum Erasmo stuler, eumque colit? *ibid.* F.
 — quomodo suspici ejusdem eximia docet? 411. A.
 — ob quid nec eximiationi nec commodis ejusdem
 invidet? *ibid.*
 — ipsius epitola quo nomine precipue juvenis suis
 eodem? 415. E.
 — ipsius *Oratio pænegria* in divum Ludovicum Gul-
 lorum Regem, *ibid.*
 — homo impense doctus, multisque nominibus Er-
 asmo jucundus, 506. A.
 — quo nomine non placuit eidem? 508. B.
 — in litteris nature feliciterque insitum, 789. C.
 — ipsius Oratio in Lutherum mire elaborata quod
 quem est? 884. A.
 — videtur in Erasmi iniquior, idque sine causa,
 918. D.
 — Lovanii humanissime excerptus ab eodem, *ibid.*
 — ipsius Epistolam quandam edendam curare idem,
ibid.
 — in illa, quæ divulgavit, apparet anxio Ciceroni-
 ane dictionis affectu, *ibid.* E.
 — ipsi fabiles juvenis quidam amice gloriæ, *ibid.*
 — ipsius Commentarii minus expremitur plures
 Ciceronis eximiationes, *ibid.*
 — quid narravit Erasmo de juvene quodam? 1466.
 F. 1467. A.
 — totus in hoc incubuit, ut Ciceronem exprimeret,
 1507. A.
 — quanto seipso frigidior est in his, quæ scriptis
 adversus Lutheri dogmata? *ibid.*
 — ipsius gloriæ quod illustravit? *ibid.* B.
 — omnium translationum eloquentissimè dicitur,
 1819. B.
 — unde incidit in plures affectationes, *ibid.*
 — immatura morte præcepit studii, 918. D.
 — quando, ubi, & quot annos natus perit? 789.
 C. 884. A.
 — *Longolus* (Petrus) Christophori Longoli pater,
 1507. B.
 — vir apprime doctus quid narravit Erasmo? *ibid.*
 — *Lophus* (Aurelius) cur sermo triumphat? 1576. D.
 — ingenium Erasmi non satis probe noverit, *ibid.*
 — *Lotheringus*, Ducum Galliarum Belgicarum inter Carpentum
 & Alliam, 156. D.
 — illius populi Lotharingi, *ibid.*
 — in illam propagatur satias Lutherianorum, 115. B.
 — *Lotheringus*, Francie Cardinalis, quanto zelo se erga
 Ecclesiam? 1106. C.
 — quantum tribus Theologus ac Monachus? *ibid.*
 — *Lotheringus* (Joannes) imaginem sculptus, 114. F. 115. E.
 — quid jactavit Lagurus de Erasmo? 813. E.
 — quænam Phalici cuiusdam apophthegmata deno-
 tat? *ibid.*
 — *Lotarius* (Joannes) vir eximia ac singulari humanitate
 præditus, 1161. D.
 — quid ab illo peti Erasmus, eique pollicetur?
ibid. D. E.
 — Medicorum eruditissimus prædicatur, *ibid.* E.
 — *Lovanienses* quo ingenio esse dicuntur? 331. C.
 — apud illos unde pulchre procederet linguarum
 professio? *ibid.*
 — inter quas numerari dicitur? 405. C.
 — ob quid eorum nominis notat ac reprehendit?
 409. B. C.
 — ex animis illorum quænam suspicio revelli solet?
 444. E.
 — quem animum sibi datam eximiohabere? *ibid.*
 — majestatem Theologorum plus facit quam
 Christum, *ibid.*
 — *Lozano* (Joannes a) Guardianus Minoritarum apud
 Andelethodamenses, 1667. A.

- qua de te admonuit Erasimum, & quid timeret de *Moria ejusdem?* *ibid.* A. C.
- Lavanum*, civitas Ducatus Brabantiae, 38. B.
- unde minus quam antea placet Erasmo? 164. E.
- sine non minus est Theologicae eruditionis quam Parisius, sed minus philosophice animique supercilii, 188. F.
- illic eorum adhuc parum est, 354. D.
- illic bonos esse Medicos admodum est rarum, 374. F.
- quoniam fabula illic agitur, & a quibus? 417. A. B. 465. B. C. &c.
- illic nihil factum aliisque computatione, 513. F.
- quinam tantum illic excitati, & ob quid? 689. C.
- ibi quod edictum extitum est, & in quos? 691. E.
- illic eorum non antea modo, verum etiam salubre est, 693. E.
- nusquam thudetur quietius, *ibid.*
- nusquam felicitur ingeniorum proventus, *ibid.*
- nusquam Professionum major aut paratior copia, *ibid.*
- nusquam juvenus magis ardet in bonas litteras, 666. F.
- unde illic frigent Theologorum Scholae? 677. B.
- ibi indignissime habetur ac vexatur bonae litterae, 689. C. D.
- illic est sceleratissimus ridus quorundam Dominicanorum, 886. G.
- Levettus* (Thomas) Juris Pontificii Doctor, in Erasimum studiosissimus, 574. F. 575. A.
- jam senex linguae ac boni literae incumbit, 804. D.
- suum munus Erasmo missum quantoque eidem gratum? *ibid.*
- de quo dare, & cuius patrimonii dispensatorem esse, non dominum, proficitur? *ibid.* E.
- Levitas*, urbs Germaniae in Ducatu Meckelburgensi, 38. F.
- Leviter*, haereticus, quos sequebatur est, & ob quid obsecutus? 949. E.
- Lucia Bonifus*, *vide* Bonifus.
- Lucas Palustris*, *vide* Palustris.
- Lucas Remus*, *vide* Remus.
- Lucas* Evangelista unde magis Graece quam Hebraice novisse dicitur? 398. C.
- Lucas* (Jacobus) Decanus Avelinensis, 409. D.
- qua de re monitus acque rogatus? *ibid.* 411. A.
- Lucas Medicus*, aeternae salutis amicus, ad quem venit? 773. B.
- cum & a quo commendatus? *ibid.*
- Lucas* quidam, L. L. Doctor, & Erasmi amicus, 189. C. D.
- a quo salutatus? *ibid.*
- Lucas* quidam Sacramenta, Theologus Lovanensis, & Erasmo satis familiaris congerro, 671. E.
- quoniam ob causam iniquior factus studiis ejusdem? *ibid.*
- quem remorem de eodem late sparsit inter com-bibones suos? *ibid.*
- ob quid infensus bonis litteris? 178. F.
- quid de Erasmo persuasiter asserabat? *ibid.*
- Lucas*, Zafii amicus, vir optimus & disertus, 1533. D.
- Luceria*, civitas Italiae, infensissima novis sectis, 1186. E.
- Lucianus* Antiochie Praebyter sub Maximiano martyrio coronatus, 1342. C.
- Lucianus*, Rhetor & Sophista celeberrimus, 1540. B.
- *argyria eumque* arbitratus est, 163. E.
- abstinet & superciliosus Philosophorum praeceptis & solutionibus Poetarum lusu, 1861. B.
- honestissimis simul & facientissimis salubris vitae moralium ubique notat ac infestatur, *ibid.*
- in quo sunt errore super immortalitatem somni? *ibid.* E.
- ipsius Dialogus inscriptus CYNICUS quantopere Erasmo placuit, necnon desolebat Chrysostomum? *ibid.* C.
- quid in illo defenditur, reprehenditur, atque laudatur? *ibid.* D.
- ipsius NECTOMANTIA non satis suspicito vocabulo est, sed materia tamen felicissima, *ibid.* E.
- quid in eo salite taxat? *ibid.*
- ipsius PHILOPHEDES eorum lepidior an utilior est? *ibid.*
- totus versatur in ridentia eorumque mendacien-di libidine, *ibid.*
- quem trochum hominibus adfert? *ibid.* F.
- quae fabula in eo irridetur? 1863. A.
- Lucanensis* huiusmodi quomodo egi Agorem? 179. E.
- Lucanensis* quis dicitur? 315. E.
- Lucius Balbus*, *vide* Balbus.
- Lucius* malum ferreumque scriptorem vocat Chaerilum, 84. E.
- Lucretia*, Joannis Sapidi uxor, Erasimum salutat, 1543. B.
- ipsa nihil antiquius Sapido, *ibid.*
- Lucubrantes* litterarum, 63. D.
- Lucubrantes* nocturnae ingenium extinguunt & valetudinem vehementer offedunt, 69. A.
- Lucius* quis fuit parcellarius? 115. F.
- Ludo lateralis* magistrum esse, proximum regno munus est, 1581. D.
- Ludimagister* quidam, natione Normannus, cui est a consiliis? 1227. E.
- fume periclitans apud Anglos a quo passus? *ibid.*
- indolens ac destitutus a quo doctus litterisque commendatus? *ibid.*
- illo sibi stolidus, scurrius, & vanus, *ibid.* E.
- Ludus* illic quis dicitur est? 93. A.
- Ludolphus* quidam, Erasmi amicus, munus aliqnod eidem militi, 1851. C.
- ad quid incitatur, & quae sibi mittenda ab eodem? *ibid.*
- Ludovicus Alaudus*, *vide* Alaudus.
- Ludovicus* a Prato, *vide* Prato.
- Ludovicus* a Vera, *vide* Vera.
- Ludovicus Berquinus*, *vide* Berquinus.
- Ludovicus Berus*, *vide* Berus.
- Ludovicus Caelius*, *vide* Caelius.
- Ludovicus Canolla*, *vide* Canolla.
- Ludovicus Canus*, *vide* Canus.
- Ludovicus Carvajalus*, *vide* Carvajalus.
- Ludovicus Coronellus*, *vide* Coronellus.
- Ludovicus Deberquinus*, *vide* Deberquinus.
- Ludovicus Dringenbergus*, *vide* Dringenbergus.
- Ludovicus Marlianus*, *vide* Marlianus.
- Ludovicus Rutenus*, *vide* Rutenus.
- Ludovicus Vacus*, *vide* Vacus.
- Ludovicus Vives*, *vide* Vives.
- Ludovicus XII*, Galliarum Rex se fasque omnia sub-missis arbitrio Leonis X. Pontificis, 151. A.
- a Julio II. Pontifice bello victor aut certe vexatus, *ibid.*
- divorcium parat cum Ludovici XI. Regis filia, 1749. C.
- Ludovicus* quidam, puer olim Erasmi, ad quem amandatus, & quo nominat? 61. E. 89. E.
- juvenis medicorum doctrina seu mediocriter literatus, 61. E. 89. F.
- optimis moribus ac fide integerrima, *ibid.*
- patiens laboris, obsequenissimus, & mente minime mala, 61. E.
- scribendi artem egregius Gallice simulque Latine, *ibid.* 89. F.
- in libris transcribendis usus esse potest, 61. E.
- ubi, a quo, & cuius respectu alius? 89. E.
- cum & a quo commendatus? 61. E. F. 89. F.
- Ludovicus* tumultuator a quo in Hollandiam mandatus, & cur? 35. E.
- Lupinus* (Thomas) cuius opera se renatum existimat? 105. F.
- ipsius magistri quid moliamur? 106. A.
- philosophicos libros distrahant, & Graecos emia, *ibid.*
- Tom. III. Oooooooooo — ipsius

- ipsius ingenio nihil gratius, nihil amantius, *ibid.*
 — in quibus castigatioribus magno usus & oblectamento est Erasmo? 107. E.
 — Coletum amantius, ejusque amantissimus, *ibid.*
 — quod negotium capisset, & cur? 508. B.
 — quem referre debet & eruditione & pietate? 512. F.
 — ad Coleti formam velutque prescriptum vitam instituit, 521. B.
 — unde eodem non inferior eradet? *ibid.* C.
 — ejusdem exemplo sibi cunctis in totum interdixit, *ibid.*
 — a multa perpetuaque inedia abstrahendus, *ibid.*
 — ejus Augustulum veralem se vidisse in Anglia negabat? 769. F.
 — ejus rei locupletissimus tellus esse potest? 1092. A.
 — Bruni & Erasmi amicus consuevit, *ibid.*
 — a cujus partibus constanter stare dicitur? *ibid.*
 — absoluit Opus Linacri DE SANITATE TUENDAE, 1590. D.
 — curat ut iterum edatur Utopia Mori, *ibid.*
 — quot & quas Erasmi quaestiones restituit eidem? 1650. A.
 — in quo Opere chalcographi castigatior aderit? *ibid.*
 — quando in meliorem vitam demigrasse dicitur? 1416. C.
 — *Lefianus* (Ottomanus) urbis Basiliensis primarius Ecclesiasticus, 1889. D.
 — nec a Lingua nec a Musa alienus, *ibid.*
 — cur Augusta profugus? *ibid.*
 — quis adeo occupasse dicitur? 1426. D.
 — in ducum cupisibus Abbas migrare cepit, *ibid.* F.
 — quomodo agit cum Erasmo de quadam domo? 1427. A. B. &c. 1428. A. B.
 — quid in convivio dixit de eodem ac de ejus libris? 1453. D.
 — a quo interrogatus fuisse censetur? *ibid.*
 — *Lefianus* (Martinus) propinquus sui Regis, quo honore dignus censetur? 685. E.
 — unde se totum tradidit mivae & vere humanae eruditioni? *ibid.*
 — in quibus disciplinis magnos habet progressus? *ibid.*
 — qua benevolentia, quo animo, quo favore Viventem profectus est? *ibid.*
 — *Lutetia*, sive *Parisi*, princeps totius Galliae urbs, 6. A. 7. A.
 — illic omnium Academicorum regina, 127. F.
 — unde ibi admodum florere dicitur Theologiae studium? 677. B.
 — in quos illic sevitum est senectus? 1512. F. 1513. A.
 — *Lutherana* Tragedia (alibi dicitur *trouffes*, *incendium*, *negotium*) quomodo componenda censetur? 590. D. E. F. 591. A. B. &c. 601. D.
 — maxima hujus pars unde nata existimatur? 633. A.
 — semper in pectus gliscere dicitur, 656. C.
 — ex quibus initiis orta ponatur? 1015. D. 1023. E.
 — cur tam longe diffeminata? 1257. E.
 — *Lutherani* quibus rebus studere & quas haereticas excitare dicuntur? 647. F.
 — in suis professionibus subinde Erasmo perscrutantur ac Pelagianum clamant, 658. C. 766. B.
 — omnia furiosius, insolentius, arrogantius agere existimantur, 667. E.
 — negotium Evangelicum prudentius tractare debant, 605. B.
 — libellos maledicos ac dentatis palam Erasmo mittuntur, 709. D. 742. D. 766. B.
 — publicis conviciis ac libellis dentatis eundem fortiter impetunt, 713. D.
 — sic rem gerunt ubique, quasi servari nolint, 714. E.
 — cui Erasmo vehementer odertum, conviciis lacertans, ac libellis profundum? 715. B.
 — aliorum animos quae res magis deiecit? 718. E.
 — libellis amarulentis in Erasmo debacchatur, *ibid.* F. 777. B.
 — quid tunc cum gratissimum, & quem prius admodum debent? 719. D.
 — qua in re gravius peccant, quam ipse *Lutherus*? 731. E.
 — eidem dista mittuntur, ac parati ad eum descendendum, 732. C.
 — ut ipse sint carnales & dominationis contentos, ita omnes sui similes reddere student, 736. D.
 — dicere, docere, atque agere quae non conveniunt, insinuantur, *ibid.* E.
 — quibus nominibus appellant Erasmo? 741. D.
 — ubi nescio quid magni tumultus moliri dicunt? *ibid.* E.
 — ubi & quantopere in Erasmo stentent, & cur? 743. E. 766. B. 795. B. 813. F. 815. A.
 — cur de eodem nonnulli querunt? 748. D.
 — ad quod Basileam confluere dicuntur nati eorum? 759. D.
 — quam gloriam Erasmo praeripere parant? 773. A.
 — novos lumpsiles spiritus videntur, 773. A.
 — sporem factio crescit in dies laeva, & progreditur in varias regiones, 815. B.
 — in dies magis ac magis exacerbat animos Principum, 834. C.
 — mire praefracti nec faciles ad remittendum aliquid de corpore, 838. F.
 — nihil magis optant quam Erasmo existendum, 1022. F.
 — maxime litteris ali dicuntur, 1239. E.
 — centum & uxorem querunt, *ibid.*
 — illa concessum est ut exhiberetur quas Articulus, 1237. E.
 — in illos Lutetiae Cevicor terribili editio proposita, 1490. B.
 — *Lutherani* Principes nihil audire volunt de restituendo & ablegando Sacerdotum uxoribus, 1237. F.
 — *Lutheranus* ubiqueque regnat, ibi litterarum est imperator, 1239. B.
 — *Lutheranus* quis dicendus vel habendus? 659. A. B. C.
 — *Lutherus* (Martinus) ignobilissimus Erasmo dicitur, 312. C. 417. A. 514. B.
 — cum ipsius negotio miscetur bonarum litterarum causa, 321. B.
 — ipsius libros evolere nondum vacavit Erasmo, & cur? *ibid.* C.
 — ipsum opera ejusdem adjunum colligere quidem, *ibid.*
 — in omnibus ipsius lucubrationibus re apiculus quidem ultus est ejusdem, *ibid.*
 — ipsius vita magno omnium contentu probatur, *ibid.* D. 432. A. 445. A.
 — quanta est morum suorum integritas? 321. D.
 — multa praclare monumenta existimantur, 134 E. 432. A.
 — unde plura haberet & fautores & progrogatorum? 314. E.
 — nominis Erasmi illustissimus, 403. D.
 — per omnia eidem probati cupit, *ibid.*
 — quibus litteris instructus esse dicitur? 406. D.
 — miris laudibus Erasmo ornatus, ac de se modestie sentit loquaturque, 432. D. E. F. 434. A.
 — magnifice secus de Melanchthone, 434. B.
 — de sua doctrina variant sententiae, 431. A.
 — quoddam ipsius Opus adscribitur Erasmo, 437. A.
 — sua quodam epistola quid pra se fert spiritusque? 444. D.
 — sui libelli ubi magis magnus tragediarum excitantur, *ibid.* E.
 — de suis ipsius scriptis quoniam optime sentiantur? que minime offenduntur? 445. B. 514. B.
 — sui Commentarii in *Psalmos* cum vehementer audierant, & quam utilitatem allaturus? 445. C. D.
 — ejus unus Principis praefatio subditus? 512. B.
 — quae solus est facere? 515. E. F. 516. A.

— cur in ipsum clamatur? 517. A.
— ipfius negotium quibus delegatum est? *ibid.* D.
— quantum exasperatus rabiofis quorundam clamoribus? 536. F.
— in illum undique iritantur Principes, ac praecipue Leo Pontifex, 577. D.
— cur a rebus odiosis ac feditiosis abstinere debet? *ibid.*
— unde Capnionem degravavit invidia? *ibid.* E.
— vitus est Erasmo probe compofitus ad myfticas Litteras Veterum more explanandas, 578. C.
— ab eodem civititer admonitus, *ibid.* D.
— qua ratione totus aboleri poterat? 579. C. E.
— quae res ipsum magis commendavit affectibus populi? *ibid.* E.
— ex quibus doctibus videbatur esse poffe egregium organum Christi? 586. A. B.
— de ipfo multa paffim praedicantur atrocita, quaedam etiam manifefte falſa, *ibid.* B.
— quae peccata oportere Sacerdoti confiteri ſcripfit? *ibid.* C.
— ob quid in prodigioſos errores incidiffe dicitur? *ibid.* F.
— ob quid ipſius oppugnationibus infeſti ſunt multi? 591. B.
— quomodo & quae ſcribere dicitur? *ibid.* D.
— quo non progreſſus eſt in linguarum aut peritioſa litteraturae perita? 595. E.
— unde in ſuis libelis ſcribendis videtur adjuvus opera Eraſmi? *ibid.* F.
— ſuum ingenium, mores, ac vita, qualia praedicantur? 596. B. C.
— in illo viro quaedam diſplicent Eraſmo, 598. B.
— ille corrigendus potius, quam perendus, revocandus, quam exſtinguendus, *ibid.* C.
— ei favere putantur omnes probe Theologi, *ibid.*
— quid in eum vociferantur nonnulli ex illis? *ibid.* E.
— quomodo ex animis eximi poterat? 599. E.
— cur ipſius libri prius damnati ab Eraſmo? 600. D.
— adverſus ipſius dogmata quanam diſputantur? *ibid.* E. F.
— quanam affectibus populi magis eum commendarent? 612. C.
— ipſius libri apud quos habentur in manibus? *ibid.* F.
— maxima invidia gravare dicitur & Eraſmum & bona ſtudia, 615. A.
— unde & quantum favoris initio habuit? 639. C.
— in quos & quanta calami licentia ſcribit? *ibid.* E.
— omnia vota in ſortem damnare dicitur, 642. E.
— omnem confeſſionem ut pernicioſam rejiciendam docet, *ibid.*
— Dionyſium vocat hominem ineptum & omnino lectu indignum, *ibid.*
— ingreſſus turbis excitante dicitur, 645. A.
— quam fabulam parum ſuſpicato exorſus eſt? 651. A.
— quanta in ipſo eſt acerbitas? *ibid.*
— libros ſuos ignorat apud Caſarem, *ibid.* B.
— illos proſus noluſt ſubmittere eidem, 652. E.
— ex ejuſdem mandato combuſti ſunt Wormiae, *ibid.*
— per ejuſdem caduceatorum reductus Wittenbergam, *ibid.*
— multum Eriſta in mundum miſiſſe inſimulatur, 661. B.
— *καταφύγιον* eſt, & centum habet manus, 664. E.
— quibus mala videbatur remedium aliquod allaturus? 681. D.
— in illo magnopere diſplicet ſeditioſa libertas, *ibid.* E.
— ſe ſuis ipſius telis confodere dicitur, 684. B. C.
— Chriſti gene abſolut negotium ſummo cum otio apſuſſa agere cepit, 731. D.
— multa ſcripfit, quae plurimorum ſares ferre non poſſunt, 732. A.
— quid in ſuis ad amicos epistoſis quaeritur? 746. C.

— multos evexiſſe ac diſſiſſe cenſetur, 649. D.
— 782. E.
— multa recte momiſſe negari non poſſet, 760. C.
— de tyrannide, avaritia, ac turpitudine Curiae Romanae ſcripfit, 766. D.
— qualem libellum edidit adverſus Regem Angliae? 771. C.
— *DE ABROGANDA* Miſſa libellum evaſavit, 772. D.
— ipſius libellus *DE QUATUORDECIM SPECIEBUS* cui miſſus & quibus magnopere probatus? 775. C.
— multos deſpicere ac ſpoliare inſimulatur, 782. E.
— in quos Theologi ſcribere coactus? 792. E.
— quanam libellis ſibi ſummopere diſplicuit? 793. D.
— in diſputando nihil admittendum eſſe praeter Litteras ſacras pronuntiat, 798. D.
— per quem & quomodo ſcripfit ad Eraſmum? 803. B.
— quae res ſibi vehementer diſplicuit? 805. A.
— quos cohibere conatus? 809. A.
— ipſius favor ac ſectio in dies latius ſerpit, *ibid.* B.
— 815. B.
— quomodo intemperias deſectur? 813. F.
— qui lege pacem deſect Eraſmo? 815. D.
— ipſius imperium a dens ac vehementer eſt, 821. F.
— Eraſmi libro *DE LIBRO ARBITRIO* reſpondit, 829. C.
— ipſe aut proſus negligendus, aut proſus convincendus cenſetur, 877. B.
— unde & quando compaſavit ſibi multum exili-
— mationem? *ibid.*
— homo fucatus ac verſipellis dicitur, 878. A.
— in taxandis moribus nimis inſervens ac nimis ardens, *ibid.* B.
— cur impoſitor vocatus, & quid ſibi acclamatur? 879. A. E.
— ducit uxorem, puellam mire venuſtam & ex clara familia, ſed inſoditam, 908. C.
— quorum hortatibus poſuit pallium & barbam Philoſophi? *ibid.*
— ſuum eugrotem Germanorum lingua *reparato-
— rem* ſonat, 914. D.
— quae hortata Eraſmi ſcripfit? 914. F. 915. A.
— quale volumen in eundem edidit? 918. E. F.
— in ipſo duae perſonae admodum diverſae apparent, 919. C.
— magno animo contemnit Caſares & Pontifices, *ibid.*
— maniſeſta crimina Eraſmo impingit, 927. A. B.
— quem librum ſumma cum elucubravit, & quoties excuſus eſt? 930. B.
— librum *DE SERVO ARBITRIO* pluſquam ho-
— ſtiliter ſcripſit in Eraſmum, 1017. A.
— proponit Aphoriſmos diſputandos de Condonatio-
— nibus Pontificum, 1042. B.
— quomodo intemperis opponit ſua problema? *ibid.*
— quae res ipſi magni conciliavit omnium favorem? *ibid.*
— quoniam ipſius liber caſu relictus Eraſmo? 1056. A.
— de ſingulis propemodum ſcribit palinodas, 1091. A.
— videtur adulari ſuo Principi, 1139. B.
— vitus iratus petatus zelo graſſatur, 1173. D.
— ſcribit in Miſſum, & conumeloſe tractat, 1489. E. F.
— inſiſtente Amſterſii hominis inſolenti & inepti de-
— hocchatus in Eraſmum, 1494. D.
— adverſus ipſum quoniam duo ſcripſerunt? 1890. A.
— *Lucubrator* (Antonius) valde amatur Eraſmum, 21. C.
— ipſius benigna moleſto & animus propenſus erga amicos, *ibid.* D.
— auctoritate valet plurimum apud Abbatem, *ibid.*
— luculente & accurate ſcribit, 25. D.
— Diſſam commendat Abbati, *ibid.* E.
— Abbatem oeconomus, & Canonicos apud divi Au-
— domani, 109. C.
— candidiſſimus Eraſmi amicus, *ibid.*
— 200. III. Pppppppp — 201

— illi omnia fuisse letaque precatur Erasmus, 115. A.

Latus ac libidinis chorda quid sonat? 719. A.

Latus ac mundicie profusio, quam sordium aut frugalitatis jejunitas polluitur praestat, 209. B.

Loramus inhumanitatis diluvio exarsa, 81. B.

Lippus (Martinus) cujus libellum ad Erasmus misit? 385. B.

— qua de re admonitur Auctorem hujus libelli? 396. F.

— in quibus Auctoribus evolvenda versaturus? *ibid.*

Lyrans vel de *Lira* (Nicolaus) ad Erasmus missus, 90. B.

— si non inodiosus, tamen rectus Auctor, 98. C.

— Hieronymum? *perperayyis*, *ibid.*

— unde multa cecellit? *ibid.*

— non Theologus, ac Grammaticus? *ibid.* D.

— quicquid scripti, oraculi instar haberi voluit nonnulli, 128. B.

— cur & a quibus falsidicus? 1567. B.

— quomodo textum quemdam interpretatur? 1901. E.

Lypseus (Henricus) eruditissimus & humanissimus Medicus, 1611. B.

— humanissimi sui literis quid significat Erasmus? *ibid.*

Lyfias Attica subtilitate propemodum friget, 1431. F.

Lyfimo quid uis venit? 178. A.

Lyfius vel *Lyfius* (Gerardus) unde chariot ac penitus notus Thomae Moro dicitur? 111. E.

— *Meria* Erasmi addidit commentaria, 261. C.

— ipsi est uxor ex animi sententia, 265. A.

— quid monetur, ut notet? *ibid.* B.

— illum inestitile moleste fert Erasmus, 316. E.

— ex animo theophilissimus ejusdem, & dignus qui diligatur ab eodem, 1531. C.

— suum carmen ad Dorpium, 1654. D.

— *M.*

M *Arcturus* bellaria, non somnium, adferre debet, 31. B.

— homo perquam seditivus, 76. C.

Magdalena, Wimpelingii soror, duos filios habet moribus ac literis eleganter instructos, 1141. E.

Magdonum, oppidulum Celsus haud ita procul ab Aurelia, 80. D.

— quoniam trageidia illucida? *a. est. 80. E. ad. est. 81. E.*

— ibi tenetur vidua cupulum malefici, 82. D.

Magistellus quondam pauper Mechliniensis, 62. C.

— quod negotium sibi datum, & a quo? *ibid.* D.

— magnificum etiam praecium sibi promissum, *ibid.*

Magister Guibelmus quid renuncians Erasmo? 1848. B.

— liberorum Theissam magni praeceptor, *ibid.*

— Joannes Obrecht amanuensis, & Erasmo familiarissimus, *ibid.*

Magister improbatum artium quis esse deprehenditur? 81. E.

Magister ludi literarii quantum meretur de Republica? 418. E.

Magistratus vel *Senatus* Argentinenfis quid moribus ab Erasmo? 793. D. E. F. 804. F. 805. A. B. &c.

— quid monet typographum quemdam? 805. A.

— ipsius aequat quem non finit impunitum? *ibid.* C.

— Evangelio & publice tranquillitati faret, 793. D. 805. D.

— ipsi displicet legum publicorum contemptus, 805. D.

Magistratus vel *Senatus* Basiliensis in Erasmus benignus ac humanissimus praedicatur, 775. E.

— quis illi commendatur, & a quo? *ibid.* F. 776. A.

— quibus ferece coepit? 803. C.

— quorum exemplum timet? *ibid.*

Magistratus Constantiensis honorario vino missio gratulatus est Erasmo, 755. C. D.

Magistra sacrorum scriptorum quod Opus Erasmi dicatur? 108. F.

Magister eculitui cui oderunt Erasmus? 1717. F.

Magius (Vincencius) vir pius & perhumanus, 1192. B.

Magistri quales esse debent, & quomodo officii sui fungantur? 160. C. D.

— illis nunquam desinit curae, 46. F.

— illorum scire nullus est, qui non curet suis librorum bovis littera diligenter inspicere, 615. D.

— unde eosdem non existimant dignos succedone rerum ac nominis? 666. F. 679. C.

Magius quidam quale Lexicon Graecum composuit? 802. C.

Magorum placitis pro legibus utitur doctissimorum uide, 209. B.

Magus qui vocati apud Anglos? 1002. F.

Magister quatuor praefectura apud eosdem? 495. F.

M. Jodocus Gavenus, uide Gavenus.

Magus (Joannes) nepos Wimpelingi, apud quem in

fratris locum successit? 1141. F.

— ob quid aule praeioribus optimo jure gratissimus? *ibid.*

Magius quidam, homo comis, & cujus Academicus re-

tus alumnus? 750. E.

— qua de re colloquitur cum Erasmo? *ibid.* F.

Magistratus unde Erasmo adhibetur? 80. B.

Malis duo vix humine maxima quae? 667. A.

Malorum societate aliquoties conciliat benevolentiam, 84. B.

— de illorum tolerantia multa dicta a Christo, Apo-

stolis, & orthodoxis ac probatissimis Patribus, 114. B.

Mali vel sine occasione maledicunt, 810. A.

— illis praeter occasionem nihil deest ad quodvis en-

dendum facinus, 1472. E.

Male nodo malum cuncum adhibere, 97. E.

Malum unde minus reddi potest? 789. F.

Malus, & *vir malus*, quis est? 631. A.

Maldonatus (Joannes) unum quemdam veterem de-

pinxit, 1065. E.

— ipsius prolixas epistolas, multis nominibus Erasmo

gratissima, *ibid.* D.

— quarum rerum historiam in ea traxit? *ibid.*

— cui scripsit epistolam de congressu Verulano & Vv-

storiani? 1719. F.

Malifolius quisquam decessurus quid uxori mandat? 90. E.

— de ipso narratur tragedia horrenda, *a. est. 80. E.*

ad. est. 81. D.

— ipsius vidua tenetur Magdara, 81. D.

Malterus (Nicolaus) Theologus, cujus epistolam ci-

tavit Erasmo? 1326. F.

— quid pro sui ingenii benignitate perisistit Dabo-

no? *ibid.*

— cui & a quo diligenter commendatur? 1317. A.

— quas litteras sibi quoque scriptas esse exhibuit?

— 1318. C.

— quoniam Comico-Tragicum ob oculos spectandum

Erasmo posuit? 1326. A.

— ipsius epistola qualis praedicatur est? *ibid.* B.

— ipsius nomen cur poecendum merer beatus conuenit?

— *ibid.* C.

— quem titulum Erasmo tribuit? 1319. A.

— cui studiorum generi fervere ex animo dicitur?

— *ibid.* B.

— quid ridiculum sibi narratur ab Erasmo? *ibid.* C.

— *ibid.* D. &c.

— cur Lutheranus dictus est? 1328. A.

— mutos magistris ad percipiendum Graeci sermonis

scientiam adhibuit, *ibid.* C.

— cur vitandis Graecis de seipso periculosum fuit?

— *ibid.*

— unde vir minime curiosus esse videtur? *ibid.* D.

— quid admonetur in vitandis Graecis? 1319. E.

— in quodam ipsius Epigrammate quid reprehendi-

tur? *ibid.* F.

Manmus, Alexandri Severi Imperatoris Romani ma-

ter, quomodo appellata ab Hieronymo? 1870. B. C.

— ipsius filius permulta fecit non indigna hominis

Christiano, *ibid.* C.

— ipsius marito Heingabalo quid probe datum est?

— *ibid.*

— *Ad*

- Antiochiam accivit Origenem, ac post honorifice dimisit, *ibid.* B.
- Memmetiarum*, 183. D.
- Memorus* (*Joannes*) vir Græce & Latine doctissimus, rem medicam & naturæ arcana persequitur, 881. A.
- epistolæ, quas edidit, ejus rei specimen dare possunt? *ibid.*
- alia plurima immortalitate digna scripsit, sed nondum publicavit, *ibid.*
- Memoragæ* quam indomunt, quinam maxime vigilare sibi videntur? 77. C.
- Memehus* nonnulli erroris hausisse videtur ex Balilde, 950. A.
- illius deliramenta quando evanuerunt? 574. A.
- Memichæ*, hominum genus pessimum, 1144. C.
- veteris Testamenti libris auctoritate detrahant, 100. E.
- Memius* (Petrus) Monachus Dominicans, homo probus & eruditus, 581. F. 582. A.
- quid commemorabat de Martino Dorpio? 581. B.
- quando odio averitus Erasmi ejusque libros? *ibid.*
- quando eundem adamare cepit ac delectari ejus scriptis? *ibid.* C.
- quænam duo rogat eundem? *ibid.*
- in eundem digna atque indigna loquutum esse coniectatur, 583. B.
- Memiscus* (Alphonius) Archiepiscopus Hispanicus & Inquisitor maximus Hispaniæ, 1187. B. 1858. D. E.
- qua de re admocebat ad Erasmo, & quid pollicitus est? *ibid.*
- Memmo* (Baptista) quam Annus sacundissimis suis litteris celebravit? 84. E.
- qua id re palmam operam navasse existimatur? 1783. D.
- quocum communem patriam fortius, & ad ejus eruditionem non parum accessit? *ibid.*
- quo jure Christianus Maro videtur appellandus? *ibid.*
- Memorus* (Petrus) Philosophus primi nominis, profectus ad Academiam Patavinam, 881. B.
- Memoria Gallicæ*, 114. F.
- Memus* marum fricat, 18. C.
- Memus Nigra* quæ colluvies hominum, & ubi? 1624. D.
- Alcinæam oppidum Hollandiæ cepit ac disiecit, *ibid.*
- cur in mulieres ac pueros mire stertit? *ibid.*
- in palude quadam obdormit, 1625. B.
- illam optat extrinsecam Erasmi, 1628. D.
- Memorus* cui puellus Iudeus? 508. A.
- Memorius* (Aldus) Romanus in suis actibus Erasmi excipit, 1294. B.
- vetus ejusdem amicus, 506. D.
- cujus balbæciem imitari solitus in familiaribus colloquiis? 507. F.
- quod Lexicon Græcum edidit, & quid dixit de quodam Indice? 802. E. F.
- primogenitus, filiorum suorum salutem dicit Erasmo, 1667. A.
- ipse, verus ac sincerus Græca quam ipsa Latina referre dicitur, 1911. A. Vid. quoque *Aldus*.
- Memorus* quomodo magnam oibus partem subvertit? 880. B.
- Mera* (Antonius) Abbas Belliloci, 415. D.
- sui ingenui candor, fides, & constantia, *ibid.* E.
- quid voluit atque ultro pollicebatur Erasmo? *ibid.*
- quid præbere sibi in manu est? *ibid.*
- Mera* (Erdardus) Episcopus ac Cardinalis Leodiensis, 120. B. 1317. D.
- quid Erasmo scribit? 188. B.
- Princeps non minus benignus quam potens, 120. E.
- ad Erasmi officiose amantemque scribit, 359. B.
- sui Medicus cujus rei fuit in causa? 383. E.
- quos admonere debet? *ibid.* F.
- quænam Paraphrasî sibi mittitur? 417. E.
- quem juvenem humanitate sua complexurus? *ibid.*
- quid exposulavit cum Erasmo? 421. C.
- quid eidem comparat? 512. A.
- quis sibi commendatus esse cupit? 584. F.
- unde & cui factus est peram amicus? 810. C.
- quas urbes magnificè ædificas exornare dicitur? 1317. E.
- unde opome meretur de studiis, & plurimum veræ gloriæ comparat? 1318. A.
- quod Collegum sibi commendatur, & quam libellus sibi mittitur ab Erasmo? *ibid.* A. B.
- Merebus* Medicus cui adjungendus, & ad quem mittendus? 1162. E.
- Merebus* Heilix, cujus cognatus putatur? 1184. A.
- Merebus*, genere Ponticus, Sinice Philosophus studiosus, ac Episcopi filius, 249. E.
- ob stupratam virginem ejectus ab Ecclesiâ, *ibid.*
- interdixit uxoribus Christianis, *ibid.*
- in cujus impetum successit? *ibid.*
- impetis veritatem, sed confectus fuit a Tertulliano, 951. A.
- Merebus* cupis damnabat, 714. C.
- Merebus* quidam pecuniam Erasmo mittit, 270. C.
- Merebus* omnia fidei mysteria ad Græcum alphabetum pertinebat, 249. C.
- Merebus* Laurinus, vide Laurinus.
- Merebus* Musurus, vide Musurus.
- Merebus* ad quod recipiens artibus tunc affluis, nunc defluit? 438. E.
- Merebus*, Regina Navarrix, miris laudibus ornatur, 890. D. E.
- unde nota dicitur Erasmo? *ibid.* F.
- talis heretina, talis virago non potest non amari ab eodem, 891. A.
- suæ literæ quam spem ejusdem confirmabant, & quid declarabant? *ibid.* C.
- inaudita sui pectoris humanitas quid efficit? *ibid.* D.
- Merebus*, Maximilianus Cæsaris filius, 482. D. 539. E.
- ad quod Erasmi in Bebanium revocat? 919. A.
- ad quod legationem adornat Romanum? *ibid.*
- Merebus*, filiarum Moti natu maxima, cui juveni nuptia est? 678. E.
- sine dotes moreque impense laudantur, 1766. B. C.
- magnitudo sui amoris erga patrem morti addictum erumpit, *ibid.*
- quomodo illum solatur pater, & quid ei monuit? *ibid.* D.
- Merebus* quidam furax, rapax, bibax, mendax, loquax recepta est, 1456. F.
- Margareta* Ropera, vide Ropera.
- Maria* Angliæ Regina: filia scribit bene Latinas epistolæ, 1171. F.
- Maria*, Hungariæ Regina, formosa pia ac prudens, 916. A.
- Cæsaris germana Latinus codices habet in deliciis, 1171. F.
- seminarum sui avi laudatissima, 1436. F.
- Erasmi in Bebanium revocat, 743. E. 784. B. 1436. F.
- quanto studio complectitur liberales litteras? 1532. C.
- quid experitur non esse vanum? *ibid.*
- cumprimis digna prospectante perpetua, *ibid.* D.
- unde laude dignior est? 1198. F.
- in locum Margarete substitui dicitur, 1400. D.
- bene vult Erasmo, & tamen a quibus non potest eum tueri? *ibid.*
- formosa sanctissima ac prudentissima, 1483. C.
- ei dicat VIDUA CHRISTIANA ab Erasmo, 1532. C.
- benigno animo ab illa recepta est, 1198. F.
- Maria*, soror Henrici VIII. Regis Angliæ, cui nuptura? 148. A.
- Maria* Virgo num potius invocanda quam Spiritus Sanctus? 869. A.
- Marianus* Accardus, vide Accardus.

Martius malus quis & a quo appellatus? 1112. D.
Martinus Caracciola, vide Caracciola.
Martius, Nuneus Apollodorus, quem librum habet apud se? 660. B.
Martius plurimum laudis quid addidit? 150. A.
Martius-Julia Abbas (Andreas) unde vivatus in Ambrosio Syngium? 795. E.
 — inter illos diffidum qui composuerunt? *ibid.* F.
Martius nihil metuendum, ne minus habeant morigeras uxores, si docti habeant, 679. E.
 — illorum imperium non semper lenis est, 780. C.
Martius fores Amerbach torquetur ehmagra, 1517. C.
 — aliqui vir durus & robustus, *ibid.*
Martius (Augustinus) ad quid commigrat Basileam? 1190. E.
 — Ecclesiastes Basileensis cui innotuit placuitque? 1094. D. 1416. D.
 — *quis* sermo quid Erasmo oculis animi subiecit? 1094. D.
 — ob quod nulli bono non gratissimus est? *ibid.*
 — quo certiore pietatis argumento commendatus? *ibid.*
 — quid facile persuaserat Erasmo? *ibid.*
 — multa praedicavit de singulari Christophori a Sado humanitate, 1096. A.
 — ad ipsum literas Christophori a Sadio, 1118. B.
 — cui commendavit Erasmo? 1291. B.
 — in seipso habere dicitur pharmacum, quo bonos omnes sibi conciliat, *ibid.*
 — quem Theologum salutatibus verbis Erasmi? *ibid.* C.
 — quas res occupasse, & quando hinc migrasse dicitur? 1416. D.
Martin Philopontus, vide Philopontus.
Martinus (Aloisius) Episcopus Tulentis, 518. D.
 — suspensus est piam librum *Ulepra* ab Erasmo profectionem, 189. E.
 — cujus nomen laudandus? 170. F. 307. D.
 — quam libellus ipsi mittitur? 518. E.
 — inter quos viros numeratur? 543. E.
 — quid adunavit Erasmo? *ibid.*
 — Praefulum deus, & aule Caesaris non infimum ornamentum, 546. A.
 — suam theoliam & amicitiam testatur Erasmo, 636. B.
 — quid agere solebat, & quid eundem oravit? *ibid.* C.
 — unde deplorandum putat tempestatis fure conditionem? *ibid.* D.
 — quas duas Oraciones in Lutherum scripsit? *ibid.* E.
 — quomodo tuebatur rem ac dignitatem Erasmi? *ibid.* F.
 — ad quid hortatur eundem? *ibid.*
 — quos non probat, & quid praestitit in suis Orationibus? 637. B. C.
 — super quid respondit Erasmo, & quomodo? 749. E.
 — eam in eum designatum Episcopum, 1817. C.
 — mirato capite accipit ius anathematizandi, *ibid.*
Martinus, Erasmi amicus, 918. E.
Martinus in Elsteta venerabile Monasterium Canonico-rum Regularium, 1464. D.
Martius cautes, id est, durissima, 33. F.
Marquardus de Huttenstein, vide Huttenstein.
Marquis (de vel de la Moire Domus) quam pecuniam Erasmo transiulit Lovanium, & per quem? 1651. F.
Mari semper anceps, 339. A.
 — *alacris* alacris, nec satis propitius bonis ingenis, 431. F.
 — Deorum omnium solidissimus, *ibid.*
 — omnia tumultu velato miscere dicitur, 670. C.
 — violentissimus omnium Deorum, 1723. E.
 — illo valde propitius usus est Urinus, *ibid.*
Martius quidam Aristotelem Latine transiulit, 350. A.
Martius (Petrus) videri Romae ab Erasmo, 788. D.
 — longaevis ponit quam celebris, *ibid.*

— animus flocebat in corpore non infecti, *ibid.*
 — vir piobus, integer, & industrius, *ibid.*
 — in tanta actate quos Commentarios scripsit? *ibid.*
 — in eo perspicere licebat vestigia veteris fidei, *ibid.*
Martius cum Apolline certamen canendi habuit, 1215. D.
Martius (Jochimus) Medicus Gandava, cu re-bementer diligunt ab Erasmo? 1117. B.
 — notatus in verba Galeu praesula addidit, *ibid.* C.
 — candidus amicus annuuntur ab Erasmo, *ibid.* F.
 — juvenis ad rem medicam restitutum scilicet, 1157. E.
 — ipsius ingenium quid polliceri videntur? *ibid.*
Martius fratri quis liber scriptus ab Irenaeo? 541. E.
Martinus Bucerus, vide Bucerus.
Martinus Dambrovskius, vide Dambrovskius.
Martinus Dobregastus, vide Dobregastus.
Martinus Dorpius, vide Dorpius.
Martinus Hunius, vide Hunius.
Martinus Lutherus, vide Lutherus.
Martinus Lypsius, vide Lypsius.
Martinus Polonus, vide Polonus.
Martinus Slagus, vide Slagus.
Martius Brunellanus, vir optimus & hospes Erasmi, 1136. A. 1500. F. Vid. etiam Brunellanus.
 — sunt animus emere candidus, epistolarum comodo-rum percipiens, 1136. A.
 — quando mortuus dicitur? 1500. F.
Martius, patria Groningensis, aliquando Bremenis, in causa Capionis non parum sollicitus, 1610. E.
 — cum quo Doctore una noctum fuit? *ibid.* E.
 — pisse Pontificis *Ulepra* Speculum e vulgi in Lat-inum sermonem transtulit, *ibid.*
Martius (Theodorus) homo castissimus, 1668. C.
 — ad quem missus, & cur? *ibid.*
Martius Transylvanus, 1723. A.
Martin festum, 119. E.
Martius quidam Prior subita morte perit, 1613. C.
Martius fuit princeps Christi gloria, 778. D.
 — illorum mors illustravit pariter & confirmavit Ec-clesiam Dei, 641. C.
 — illorum fragrantia quam multos pertinet ad Em-angelia professionem? 778. E.
 — ad illorum cineres quanto ardore olim cursum est a Christianis? *ibid.* F.
 — quam sacrosancta fuit illorum memoria apud eos-dem? *ibid.*
 — illorum afflictiones, mortes, supplicia quomodo vocata? *ibid.*
 — in illorum laudibus celebrandis quanta eloquentia excelluerunt? 779. A.
 — in quibusdam illorum, quid factum legitur? 1768. A.
Martius morte quid laetitia, minime letissimum? 787. A.
Martius an detestatur, qui sincere quod sentit profes-tur? 814. E.
 — illius flos quando emittitur? 779. D.
 — ad illud quoniam pauciores futuri videntur? *ibid.* F.
 — quod in posteris non habendum censuit? 1199. E.
 — illorum varia sunt genera, 1188. A. 1399. E.
Martius quidam notatur, 190. A.
 — ipsius synographa exhibitae Caspari coluit, 202. E.
 — quid ex jubet dari? *ibid.*
 — ad quae negotia adhibetur? 111. A.
 — quid pollicetur? *ibid.* A. B.
 — quid nonnihil auxilii dicitur? 357. F.
Martius (Nicolaus) Praefex cupiditas sollicitus, 167. F.
 — quid ad Erasmo scriptum? 811. A.
 — Collegii Bollandiani apud Lovanienses Praefex, 596. D.
 — linguarum peritiam doctus pariter & modestus com-mendare non cessat, *ibid.* F.
 — sua monita qua in re multum roborum attulit? 997. D.

Marullus quidam nihil aliud quam Paganiſmum ſonare videtur, 808. A.

— quibus gratior eſt quam Mantuanus, & cur? *ibid.*

Marubus, Meſopotamiæ Episcopos, Cyrii pedem calcavit imprudens, 1340. C.

Maſſilia, urbs inclita & antiqua Gallie, ad oram maritimam Provincie, 440. A.

— unde petere poſſet exemplum diſcipline civiliſ? *ibid.*

Maſſa auri infecti cui & a quo mittitur? 360. E.

Mater quomodo nugaciffime exponitur? 1377. E.

Mater Joannis Colei, inſignis probitas ac rare pietatis matrona, 455. F. 1445. B.

— quæ filios filiaſque ex eodem marito ſuſcepit? *ibid.*

— omnes amittit excepto uno, *ibid.*

— ad animum nonagenimum accedebat, cum ademptus eſt manus ſenex, 1445. B.

— quam integra facie & quam aſperis moribus? *ibid.*

— adhuc vivit & belle ſeneſcit, 1573. B.

— de Eraſmo quæſitus huiusmodi & jucunda ſunt mentionem, *ibid.*

Mater Macabreorum cui illos genuit? 779. B.

— non genuit virgo, ſed virginis genuit & martyres, *ibid.*

— unde ipſius laus tanto major eſt? *ibid.*

— unde virginatus paſſuram feliciter ſarſit? *ibid.*

— virginatus exemplum ex ſe præbere non potuit, *ibid.*

— ad virginitatem inſtituit filios, & ad martyrium cohortata eſt, *ibid.*

Mater Neroni quid iuſſabat, cum filio vellet movere invidiam? 1575. B.

— quomodo appellabat Burrum & Senecam? *ibid.*

Mater Origenis cur omnia illius inſtumenta clam ſuturilis? 1847. B.

Mater Petri Agodii qualis prædicatur? 541. E.

Mater Thomæ Lupetii cum quibus mollitibus ſola depugnat? 571. D.

— una cenſetur digna quæ repubeſcat, *ibid.*

Materniſimus quidam, omnis bonitatis exemplar, 147. E.

Materia de conſcribendis epistoſis quæ & quanta? 42. A.

Materius in quem locum Hieronymi incidit? 162. C.

— ſibi cum Eraſmo non vulgare hoſpitii jus eſt, *ibid.*

— qua de re Theologos conſultat? *ibid.* D.

— eodem notat? *ibid.*

— quid ad Eraſmum deſerre conſtituit, & cur? *ibid.*

— quid voluit ut Karthus faceret? *ibid.* E.

— in ære Eraſmi eſſe cupit, *ibid.* F.

— rei literariæ propagandæ eundem ſupereſſe deſiderat, 163. A.

— nivi peſtori amicus, *ibid.* B.

— ad eum recipit ſe Eraſmus, 371. E.

Matrimonii conſentus quid in ſe compoſcitur? 1657. A.

Matrimonium Encensum ſcriptum ab Eraſmo quid eſt? 873. E. F.

Matrimonium Luſitanum quo anno ab Eraſmo edita? 954. F.

Matrona quædam callida cur pedifſiquas parum fornicuſ ſecum ducere curant? 171. E.

— Mathæus Adrianus, vide Adrianus.

— Mathæus Fortunatus, vide Fortunatus.

Mathias Cardinalis Sedunenſis quid de ſacſto Dominicanorum narrat? 1830. F. 1831. A. Vid. etiam *Cardinalis*.

Mathias Evangelista num memoria lapſus eſt? 197. D.

— quo verbo abuſum fuiſſe dicitur? 198. D.

— Hebraice ſcripſiſſe, ſentit, *ibid.* E.

— num improprie docuit, quod ex doctrina Chriſti docuit? 489. B.

Mathias (Joannes) Episcopos Veronenſis, nulli ſumptui pareit, ut habemus Chryſoſtomum ſua lingua loquentem, & quidem conciliantem, 1194. D.

Mathias quidam Hebræus ſua lingue egregie peritus, 307. C. 382. D.

— ubinam publice proficitur Hebræice? 307. C.

— quid ſe male habet? 331. B.

— quantum iratus pecunie dicitur? *ibid.*

— unde ſalarium ſibi decernendum? 382. D.

Mathias T. T. S. Angeli Cardinalis Eraſmo auncum poculum ſtudioſiſſime celatium dono miſit, 1496. D.

Mathias quidam, Reuchlini amicos, ſalario deſtinato Lovanii proſeſſus, 1644. B.

— vir in ſuis litteris egregie doctus videtur, *ibid.*

Mathias Hydorchæus, ſive Watervlietſis, Marci Laurini frater, ex Hiponia reverſus, 1619. D.

— Mathias Schuerus, vide Schuerus.

Mathias quidam, cuius Duci a decima? 360. C.

— quam felicitatem ipſi gratulatus Eraſmus? *ibid.* D.

— quid Eraſmo miſit? *ibid.* D.

— inter amicos ejusdem adhibendus, *ibid.*

Mathias quidam Antuerpienſis, homo bene vocatus bonique literibus, 1159. B.

— ſuum linguam ſtenter vibrat in Eraſmum, & committionem calumnias excitat, *ibid.*

Mathias quidam Minerva, homo linguaciffimus, Antuerpiæ exortus, 1696. B. 1697. E.

— convenit horrendo invidiam in Eraſmum, *ibid.*

Mathias, Officialis Coſtueator, ac viſu exitus, 751. D.

— locus bonis libris & virtuti deditus, *ibid.*

— Eraſmum volentem noſcentem petraſit domum, *ibid.*

Mathias quidam, Officialis Episcopos, domum ſuam recipit Eraſmum, 371. B.

— homo juvenis, ſed moribus compoſitis, *ibid.*

— Latini ſermonis exacte peritus, necnon Jureconſultiſſimus, *ibid.*

Matthias Hutterus, vide Hutterus.

Matthias, Eraſmi quidam ſum ſter, 109. C.

Matthias (Jacobus) Eraſmi amicus, 1698. C.

— Viretis auctor, & ei chrus, 706. E.

— plurimum Eraſmo ſalutem dicit, 707. B.

— abſit in Britannia, 720. F.

Matthias, regens Africa regis, 480. A.

Matthias, opus longe celeberrimum, quibus ſamam immortalæ dedit? 849. C.

— ab injuria temporis ſeſe vindicare non potuit, *ibid.*

Maximilianus a Burgundia, vide Burgundia.

Maximilianus Cæſar cum res præcepit ſuadet? 187. D.

— ipſius ſententia, tot jam bellis ſeſe, in paci artibus acquieſcere deberet, *ibid.*

— Glæranum laurea donat, 112. E.

— quod incumbere dedit? 189. D.

Maximilianus, Dominus de Hæmel & de Gubbeck, in Eraſmum propendo eſt animo, 1697. C.

— ſuus filius a quo formatur & inſtituitur? *ibid.*

— ejusdem indolis ex-perplacet? *ibid.* D.

Maximilianus, filius Florentis ab Heſſico, quid receptum ſacrum? 301. C.

— rare cuſtodium indolis puer prædicatur, *ibid.*

— qualem evaſum ſpes eſt? *ibid.*

— mira promptitudo reddit Græcum Homerum, 1696. E.

Maximilianus, inter Secretarios primi nominis, quid litteris ſuis humaniſſimis telluris eſt Eraſmo? 751. F.

— quid eidem pollicitus eſt, juſſitque ſperare? 751. A.

Maximilianus quidam Albus Middelburgenſis, 157. C.

Maximilianus Transylvanus, 1751. C.

Maximin calceus perſus? 305. E.

Maximus ſe ſubdixit diſputationem cum Auguſtino, 723. E.

Maximus ad quod inſtitutum petraſtus a Chryſoſtomo? 1333. C.

— poſſi vocatur ad Episcopos munus apud Seleuciam litterarum, *ibid.*

— quibus ſe tradidit erudendum litteris ſacris? *ibid.*

Maximus Ferrarenſis Lexicum impieſſe, 1691. C.

Maximonia, urbs Belgi in Ducatu Brabantie, 382. D.

Maximus Eraſmi triſtus ſus urbanus, 113. B.

Mercurius inexhausta benignitas tenuitatem Maronis & Placii fuit, 84. E.
Medea, Tragedia, 80. D. 81. D.
Medici quid precipere soliti in curando stomacho? 68. D.
 — qui vertunt libros Galeni & Hippocratis, multa in eis perperam interpretati sunt, 128. A.
 — carifices ab Erasmo dicti, 164. E.
 — remedia monstrant adversus viperarum & canis canis morbum, 181. D.
 — ipsorum cordatissimi quique quum studii portem adiungunt? 189. F.
 — cur de indolentia suam artem reddidisse difficultatim dicuntur? 138. C.
 — quid de morbo Erasmi pronunciant? 174. E. F.
 — primum insanient corpus, quod sanandum susceperunt, 418. A.
 — illi quod ubi venire solet? 150. E.
 — quomodo se gerunt in curando agrotis ac vulneribus sanandis? 641. B. 678. D. 681. E.
 — veteres quid calculo vesicae tribuant? 789. B.
 — quos febres insensibiles esse predicant? 1033. E.
 — quocumque impetitu notatur, 1611. E.
 — quid statuunt de variis constitutione corporum? 1817. D.
 — quae corpora docent impatientissimum frigoris, ventorum, ac nebularum? *ibid.* D. E.
Medicina a quo inventa? 946. F.
 — apud quos & quomodo opera loqui coepit? 350. A.
 — unde non mediocriter adjuvatur? 492. A.
 — a quibus vindicta ac restituta? 187. E.
Medicus quidam, Erasmi amicus, 79. A.
 — vir amplissimus, ac de eodem optime meritis, 511. C.
 — quid eundem laudet? 14. F.
 — a quo eundem debeat? 55. A.
Medicus quidam praedixit quanta effusa prodigiosa designat haec, 108. C.
Medicus quidam letatus, 181. C. 1138. A.
 — e locorum intervallo sanum aucupans apud Iulios, 408. F.
Medicus quidam senex quale esse Christi testamentum docuit in publica professione? 1241. F.
 — in quo in igno stomacho debarcabatur? *ibid.*
 — brevi ducturus, ut ajunt, Monachum, 1241. A.
Medicus a quo quam salubrem dedit? *ibid.* A. B.
Medicus quidam summopere laudatur ab Erasmo, 1854. E. F. 1855. A. B.
Medicus uti amico est aliquid, 126. E.
Medicus fortassis eloquentium hominum ingenio commendatur, 318. B.
Medicus gens, vel familia, vel domus, clarissima, & multo omnino laudatissima, 90. E. 92. A. 149. E.
 — ad quod coacti data iussu videtur? 91. A.
 — nobilis & nominis immortalitate semper victura, 149. D.
 — vicerum probitate ac literis excellentium semper altius & ornatus, *ibid.*
 — ex illa orti eximii in omni doctrina genere proceres, *ibid.*
 — Fortune injuria duo vexata, 150. E.
Mediolanensis ditio amplissima & feruissima Italiae quibus cordi esse dicitur? 750. C.
 — ingentibus praemiis ambit & evocat eos, qui linguas docent, 689. D.
 — sevilissima peste laborat, 805. F.
 — in illam perpeperat sacro Lutheranorum, 815. B.
 — unde florentissima esset? 978. B.
 — quantum calamitatum invenit Gallie? *ibid.*
Mediolanensis arx Gallorum insidii impetu, 1446. B.
Mediolanum, urbs Italiae amplissima, in Insubria vel Longobardia, 356. E.
Mediolanensis (Philippus) crebris ad Oecolampadium dat literas, 135. E.
 — Erasmi semper meruit, semper administrat, semper ei commendari rogat, *ibid.*
 — cur plane dignissimus amore ejusdem? *ibid.*
 — quibus doctoribus eundem praefabatur? *ibid.* 156. A.

— quid eodem declarat testatur? 403. B. C. D.
 — in nebulonem quemdam delinquebat, *ibid.*
 — adolefcentia optimus, ad sumum crudelissimus, nec pietatem minorem, 404. F.
 — apud quem patrono non eger, aut deponere? 409. A.
 — omnia omnibus simul fieri & facere voluit, 414. B.
 — adversus quem stomachari non debet? 431. D.
 — ipseus *Hymanus* quidam quantum sensit Erasmi? *ibid.* E.
 — ipsius *Pragae* quae? *ibid.* F.
 — quid admonetur ab Erasmo? *ibid.* 431. E.
 — unorem duxisse dicitur, 601. F.
 — juvenis quamplurimis eximii dotibus instructus, 643. D.
 — in qua scribere coactus? 792. E.
 — sibi summopere dupliciter Huxenii libellus in Ensim, 793. D.
 — quocum colloqui cupiebat, eunque imum gravare non audebat? 809. C.
 — juvenis candidissimi ac felicissimi ingenii praedictor, *ibid.* 817. D.
 — quae res vehementer sibi displicuit? 801. A.
 — morbo infirmus periculis dicitur, 908. C.
 — sibi legato telum mille flosculi auri, *ibid.*
 — quando veritus in negotiis se iuxta? 1414. E.
 — ab his prolixus abhorret natura sua, *ibid.*
 — quid testatur Erasmo, & quid illi ait? *ibid.* E. F. 1455. A.
 — quid sperat de suis consiliis, & quomodo contrarias transigat? 1455. A.
 — quid in honorem adducere conatur? *ibid.*
 — quem adolefcentem commendat Erasmo? *ibid.* B.
 — vocatus est in Poloniam, & a quo? 1479. C.
 — ubi satis declarat se suorum pigre? *ibid.*
 — Graecum suum carmen in *Ensim*, 1591. F.
 — 1596. A. B.
 — juvenis probatissimus praedictor, 1596. F.
Medicus Trevis est in Collegio Celsensi, & est nobis inculpatissimus, 657. B. C.
 — in Philosophia perie deitum, & Theologiae votum iam cultor, *ibid.* C.
 — his duobus adiunctis utriusque litteraturae nos vel gartem peritum, *ibid.*
 — auctor ab Erasmo, qui illi precatur Musae omnes propitias, 633. E.
 — unde bonus innotescit ac fortunatus sibi parat? *ibid.* F.
 — non est quod cogitet de suffragio, sed de progressu, *ibid.*
 — sibi tantum cavendū, ne det animum improbi, *ibid.*
Medius unde in eis dicti sunt? 1333. F.
 — de quibus erat inter hos contentio quarto? *ibid.*
Medius, Antiochenae Ecclesiae Antistes, Chrysolomum inter familiares habuit, 1331. D.
 — quando eundem aqua regenerante unxit, & Leodorum & Diaconum & Presbyterum ordinavit? *ibid.* E. 1333. E.
 — Constantinopoli & vita decessit, 1331. F.
 — ob insignem suae conversationis dicitur, 140. F.
Medius (Franciscus) positionibus litteris feliciter stabilis se dicitur, 685. D.
Medius Consul, vir de sua Republica frequentissime meritis, 1159. B.
 — ipsius vicem ex animo dicit Erasmo, *ibid.*
Medius latus quibus dicitur? 160. A.
Medius commendatio, res flava & aspersio, 140. F.
Medius, urbs Aegypti clarissima, 463. F.
 — pyramidibus celebris fuit, *ibid.*
Medius, discipulus Simonis Magi, non in nomine Jesu, sed in nomine suo baptizatus, 949. A.
 — quid sentiebat de mundo condito? *ibid.*
 — tunc praedicabat suumque Dei ritum, 571. F.
Medius

- Atenardus* Abbas a Dorpio laudatus, 1913. D.
Atenardus Hortensis Balileam profectus, 1692. B.
Atenardus, comes atque collegæ Holstoni, peste extin-
 ctus, 1689. A.
Atenda Senecæ & Hieronymi, 114. F.
Atendus Mosachi quentos tumultus excitavit apud Hi-
 spanos? 709. F.
 — tota ipse illis est in maledicta lingua, 708. A.
 — nullum molende finem faciunt, *ibid.*
 — exercebant publicum in ipsos odium, *ibid.*
 — mentis volens, non amari, *ibid.*
 — volens & Regibus esse formidabiles, *ibid.*
Atentus firmi, quid significat? 1609. C.
Atens vitis infecta quodam modo reducitur in ipsa corpo-
 ris specie, 779. F.
 — illius tranquillitas, maritimum bonum, 107. D.
 — illius præcipuus magis est sermo, 177. C.
 — ipsam deesse esse paritatem, *ibid.*
 — illius pulcherrime simulacrum ubi expressum?
 1443. B.
 — improbe, necnon ingratis, quid est? 704. E.
Atentes bene ac pie quid agunt? 114. F.
 — ob quod differuntur? 516. A.
 — ad scholasticum ac disputativum Theologiam frige-
 rant & nauseabant, 576. D.
 — ad Evangelicæ veritatis gustum hilaretere cepe-
 runt, *ibid.*
 — illis nihil est antiquius Christi gloria, 639. C.
Atentus in quos totius est? 514. C.
Aters (Joannes a) primarius Bergenensis civis, 1451. D.
Merchus (Petrus) Laurentii amicus, & Erasmi stu-
 diolus, 1498. D. E.
 — quem libellum ab Erasmo misit? *ibid.* E.
 — quid ab eodem monetur ac rogatur? 1499. A. B.
Mercator quidam Antuerpiensis, 16. A.
 — Lubecensis, 15. F.
 — Parisiensis, 16. A.
Mercatula negotia, 31. C.
Mercator rugæ, 24. F.
Mercutius Gatinarum, *vide* Gatinarum.
Mercutius, Deorum nuntius ac minister, Deus Orato-
 rum, Rhetorum, mercatorum, & furum, pacisque
 invidie minus artifex, 24. E.
 — ferendi sacrificium inveni, 956. F.
 — herba moly præmunis Ulyssidem adversus venefi-
 cia Circeæ, 1190. D.
 — quomodo Menippum e caelo deportavit Athenas?
 1124. A.
Merala inter doctos sui seculi numeratur, 881. E. F.
Mesla (Christophorus) Hispanus, quo ingenio prædi-
 tus? 1184. E.
 — quorum gratia & quibuscum certamen suscipere
 non dubitavit? 1186. D.
Mesla (Petrus) Hispanus, Erasmi studiosissimus, eique
 charissimus, 1182. A. B.
 — eundem hortatur, ut eundem juveni gloriose re-
 sponderet, *ibid.* C.
 — suæ litteræ nihil aliud spirant quam utrius quem-
 dam amorem, *ibid.* B.
 — quid sibi narratur ac monetur ab Erasmo? a. *et*.
 1182. C. ad *etl.* 1184. D.
Mes quævis, pro *mes* *mes*, alterius generis est quam
mes *mes* *mes*, 195. D.
Mes num inter valeat? 195. D.
 — pro *mes* possumus, *ibid.*
Mes quævis, *mes* *mes*, frequentes orationes
 in N. Testamento, 195. D.
Mes quævis, id est, in manibus, 195. D.
 — *mes* *mes* & *mes* *mes* *mes* num *mes* *mes*
 habent? 302. F.
Metaphrasis & *Paraphrasis* in quo differunt? 714. D.
 — in illa sensus bona fide redditur, *ibid.*
Metardus unicus ex Epicuri auditoribus qui ab illo de-
 fecit, 880. B.
Michael Arantius, *vide* Arantius.
Michael Bentinus, *vide* Bentinus.
Michael Bormanus, *vide* Bormanus.

- Michael* Budæ, *vide* Budæ.
Michael Gallus, *vide* Gallus.
Michael Hymelbergius, *vide* Hymelbergius.
Michael Pavius, *vide* Pavius.
Michael quidam, Typographus Antuerpiensis, 526. C.
Michael Theologus unde placet Erasmo? 1577. D.
Mide torquens, 477. B. 484. A.
Mierkehus, Erasmi amicus, 1069. F.
Miles stultus quænam est? 1190. E.
Milares homines quomodo fusi, nonnunquam & aliena,
 volunt? 641. E.
Milites quales describuntur? 123. D.
 — qua ratione domini orbis frequenter dabant?
 326. E.
 — inexplicabilis ipsorum avaritia notatur, *ibid.* F.
 — in illorum manibus summa rerum erat, *ibid.*
 — nec bonis nec malis Principes diu ferre poterant,
 327. A.
 — quamlibet levis causæ facti erant illis ad jugulan-
 dum orbis Principem, *ibid.*
 — instabilis habendi sacra ad res novandas incita-
 bat illos, *ibid.*
 — quibus leges dabant, & quorum domini erant?
ibid. C.
 — a quibus aliquoties se decimari passi sunt? *ibid.*
 — quomodo lullibus relaxant animum? 496. B. C.
 — quid facere soliti sunt? 789. C.
 — quænam res ex illis in eadem arbore suspensæ?
 1628. D.
Milvus ubi in magno est honore? 1603. F.
Milvus Christiana vera quænam est? 771. F. 772. A.
Milis Gallus professoris e Gallia, 100. D.
 — in Montois familiam concedit, *ibid.*
 — pettilentia conceptus interit, *ibid.*
Milvades appellatus a Terulliano *Ecclisiam* *Sophista*,
 948. C.
 — in quo Opere hunc sequutus est Terullianus?
ibid.
Milvus (Carolus a) homo superbus ac fastidiosus, 1698. A.
Milvus quidam quid vere dixit? 616. B.
Milvades quidam, 808. F.
Milvus *milvus*, 56. D.
Milvus regi ad quid adhibiti? 82. A.
Milvus major, & indolens doctus commendari debet,
 9. B.
Milvus quidam Monachus, a suffragiis Episcopi Teu-
 nacenensis, & a vino lippus, 580. B.
 — ubi & apud quem debilerant in Lutherum &
 Erasmo? *ibid.*
Milvus quidam Theologus sacros codices oppugnavit,
 371. D.
 — ipsi cum Erasmo de rebus concitato, *ibid.*
Milvus quos tuentur, & quomodo? 318. D.
Milvus duo ob quid notati? 460. F.
Milvus majestatem quid appellabant Prisci? 149. C.
Milvus argenteæ pecuniæ, 72. E.
Milvus quidam Hispanus scribit in Erasmo, sed no-
 ditissime ac honorificentissime, 716. E.
 — in illo Opere eundem potius monet, quam re-
 prehendit aut obijgit, *ibid.*
 — illud dicavit Vergaræ, & dicitur esse in sola Ca-
 farin, *ibid.*
Milvus Comes una cum liberis in Italia necatus
 nuntiatur, 1490. B.
Milvus, urbs superioris Saxonie in Mifisia, 505. E.
Milvus quid agere dicuntur? 413. C.
Milvus est sacrificiorum quævis, & hominum male vi-
 ventium fiducia, 1068. E. F. 1127. B.
 — cur in contemptum venit? 1127. B.
 — ab aliis tota abrogatur, 1068. F.
 — aliis nihil aliud est quam vitium, 1277. B.
 — illius minister quales esse debent? *ibid.*
Milvus *mes* ab Erasmo edita, & ab Archiepiscopo Be-
 fontino comprobata, 1061. D.
Milvus *mes* nebulavit linguarum reque medietate peri-
 tit, 361. A.
Milvus Terentianus quid miratur? 1445. C. D.

- Malerius* nimis cur servanda? 698. C.
Atedius in eruditis tuta, in nobilibus varius, 1807. A.
 — *Christiani* quid diffuset? 169. B.
Atedius, Celsus prefectus, homo impius, unde in admirationem Basilii captus? 1432. F.
Atynna, vel *Atynna*, ubi Germanie ad Rhenum, 287. D.
 — illic concilium futurum Procerum Germanie, *ibid.*
Atolendius vel *de Atolendius* (Joannes) cujus litteras tradidit Richardo Simplici letitandas? 305. D.
 — homo eundemque natus, 346. C.
 — quam pecunia sibi data? 804. C.
 — recepit dimidium pensionis a Joanne de Hondt, 901. D.
 — quid sibi patetissimum, nec displicens? 1577. B.
Atolus (Franciscus) Episcopus Condomensis, 809. C.
 — sui mores longe candidissima, *ibid.*
 — quem sequi cupit? *ibid.* D.
 — qua de re admonuit ab Erasmo, & a quo itinere deterius? 836. B. C.
 — ubi & quando perit? 944. G.
Atoly, herbarum præstantissima & efficacissima adversus omne malignum genus, radice est nigra, flore lacteo & candido, 1352. D.
Atomi quid facere solent? 296. C.
 — cum incesore templi Ephefii comparantur, *ibid.*
Atos Græcorum nihil est quod non calumnietur, 93. F.
Atos quis Deus apud Poetas, & quid illo significatur? 88. E.
Atosia in Hollandia passim fugiant, ac nubunt in Domino, 803. B.
Atosia ob quid notari, 268. E. F. 314. A.
 — illorum genus quam morbi comitantur? 341. A.
 — horum institutum quid non damnat? *ibid.*
 — profectus in lacum illorum vias nemo vult haberi dixerit, 344. E.
 — quid metueri dicuntur? *ibid.*
 — quantum inter illos artus adstringere liquet ceremoniarum dicuntur? 345. A.
 — ob quid reprehenduntur? *ibid.* A. B. C.
 — veterum instituta nihil aliud erant quam revocamenta ad Christum, *ibid.* C.
 — a pœna non in aliud convertitur est, quam in purum ac simplicem Christianum, *ibid.* D.
 — quo clogio maxime sibi blanduntur hodie? *ibid.*
 — illorum patriarchæ quales fuerunt? 346. A.
 — apud illos paulatim cum opibus accreverunt ceremonie, *ibid.*
 — eorum germana pietas ac simplicitas refrigit, *ibid.*
 — olim eorum vita erat secessus, *ibid.* B.
 — nunc quam vocantur Monachi? *ibid.*
 — bonum plerumque quantum sibi arrogat sanctimonie, & unde? *ibid.*
 — Abbas suo aut Prepositus parere, *ibid.*
 — vivunt in otio, & aliena liberalitate signantur, *ibid.* C.
 — in commune possident, quod extra iudicem ipsis obrepat, *ibid.*
 — illorum exitus votum quale? *ibid.*
 — tria ipsorum vota non vagari æstuantur, *ibid.*
 — quæ dissimulat inter aplos & eves? *ibid.* D.
 — per luxum & otium veniunt vivere, 353. D.
 — se totos galæ consecrant, *ibid.*
 — in bonas litteras tyrannidem exercere in Gallia, 376. D.
 — illorum greges quidam qui in re primas tenent? 405. F.
 — quos emissarios habere dicuntur? *ibid.* 406. A.
 — quid sibi videntur esse ac mereri? 406. A.
 — ob pacem multum male sustinet universi, *ibid.*
 — unde peccata ipsi se coarguantur? *ibid.* B.
 — ob quid indignatur ac caelum terræ miscent? *ibid.*
 — ad quam rem iudicet se idoneos? *ibid.* C.
 — quid æquum esse putat? 407. B.
 — quibus trigulis terantur superstitionis pedibus? *ibid.*
 — quid audere, damnare, veniunt, ac emittunt? *ibid.* E. F.
 — totum nonnulli ob quid notari? 413. F.
 — cujus rei operam satellites dicuntur? 418. A.
 — quanta Erinys illorum pectus occupavit? 422. E.
 — ab his potissimum in plebem manat morum vel integritas, vel corruptela, 429. D.
 — quibus præcipuum honore deferendus? *ibid.*
 — aut hominum fabula, aut suam qualem præcant, 445. D.
 — illis quantum fere placere dicuntur? 452. E.
 — illorum vita hypocritæ eorum pullo recta, 501. C.
 — illorum nonnulli quid moliantur? 507. B.
 — quosdam quanta violentia & calumniam libido? 511. E.
 — in qua materia illicque hominum concitatio? 515. F. 516. A.
 — quidam eorum quomodo debacchantur in Erasmus? 535. E.
 — illorum nonnulli ob quid notari? 544. A.
 — illorum monachi nihil non molantur, quæritum perdant, 814. F. 815. A.
 — ob quæ potentia veniunt in odium publici? 885. A.
 — malorum licentia ac impotentia coacta, 1010. E. F.
 — quomodo Franciscus refectus, 1012. D. E.
 — quomodo per orem ipsi dicuntur? 1034. F.
 — quantas turbas concitant in Hispania? 1073. C.
 — cur suum in modum amant igne purgantur? 1106. E.
 — quosdam auctoritas quibus modo libertatem? 1113. A.
 — duo Augustinenses Buxellensesque tertius cum interfectus, 1207. C.
 — quæ indigna ac illicita perpetrant? 1216. F.
 — ad quid juvenem quendam sui solent subvertunt? 1255. E. F.
 — eruditus quod olim fuit studium? 1462. E.
Atosifimus cur non est pietas, nec a Christo institutus? 1005. F. 1006. A.
 — illius primordia quæta fuerunt? 346. A.
Atosius quis sit? 1464. A.
Atosius quidam Amserpie quid mortuus a Magistratibus? 824. A.
 — quid in publica concione dixit? *ibid.*
Atosius quidem e fidelitio Prædicatore quid notat de Erasmo? 432. E.
 — sermone barbaro utitur, *ibid.*
 — sibi opprobrium est a combonibus Monachis, *ibid.*
Atosius aliter, suffraganeus Episcopi Toricensis, 646. D.
 — quantum debacchatus in Erasmus? *ibid.* D.
 — quid ridicule respondit? *ibid.* E.
 — quid admonuit ne faciat, & a quo? *ibid.*
Atosius alius quid dixit in publica concione? 646. E. F.
Atosius quidem quid non veritus est apud populum affirmare? 406. B.
Atosius quæ acate dicebantur Episcoporum tibi, in quas se recipiebant a popularibus semel negati? 1113. D.
Atosius ad mores plerumque profanos degenerasse dicuntur, 346. B.
Atosius *Laurensius* seu vulgo *Laurens* est & agnoscit Wormatæ trans Rhenum, 1359. B.
 — quando & a quo exstructus? *ibid.*
 — copiosissima librorum stipellente instructus, *ibid.*
 — illic reperti libri quinque Historiæ Livianæ, & a quo? *ibid.* A.
Atosius Monachorum Prædicatorum post mortem Aureliani, 81. C.
Atosius quoddam Franciscanorum, ad hanc agnoscit Grenwicensis, 451. C.

- Athena* quis non folet atate reddi mitior? 806. E.
 — illius magna pars est septuaginta nocte imaginatio, 375. C.
Athena olim Monachorum laceris familiaris, nunc in ipsius Regum aulis reueravit, 679. D.
Athena (Delideratus) Erasmi amicus, ac Cognati conanguineus, 1475. B. C.
 — quis fin commendatur, & a quo? *ibid.* D.
Athena innocentem iustus est quam innocentem, 1107. D.
Athena male non potest quae bene vivit, 786. A.
Athena male horrendum est, non scilicet, 785. D.
Athena suo longe crucubilius, quam iure, censent Medici, 7195. A.
Athena solum dicitur esse miserum, *ibid.* C.
Athena subito plis pariter atque impus commune est, 785. D.
Athena mira est varietas, *ibid.* A.
Athena ad quid fuit unus Angelus? *ibid.* G.
 — ei quoniam adesse frequentius censetur? *ibid.*
Athena (Gudo) ubi sit ignotus, 170. F.
 — quis literas scriptis nomine Barbara? 106. D.
 — ubi non frigere dicitur? *ibid.*
 — congerio Barburi, 107. D.
 — Erasmi amicus vere candidus, 740. D.
 — in acceptis libris a quodam Bibliopola? 822. C.
 — quid scilicet atque iterum Erasmo scriptis? 876. B.
 — unde cognomen fortius videtur? 1413. B.
Athena quidam caput, 104. D.
Athena quidam, 1695. E.
Athena (Petrus) Albus S. Sulpitii, homo parva quantis negotiis distinguitur? 1158. E. 1394. E.
 — cum Albano Erasmo amico benignissime egit, 1158. E.
 — homines honestissimis studiis deditos favore ac liberalitate sua provehit, *ibid.* F.
 — se esse verum bonum quae res arguit? 1159. A.
 — sua Epistola quid declarat, & quae est ingenui sui seueritas? *ibid.*
 — ex limbo montem, ex cieada Apollinem facere dicitur, *ibid.* C.
 — compluribus argumentis commendat Erasmo Sabaudum, 1394. F.
 — suis animis candidissimus & amicissimus, *ibid.*
 — libenter *ibid.* videtur, 1395. A.
 — scriptum & sua omnia efficit Erasmo, *ibid.* C.
Athena quae apud Poteus? 20. C. D.
Athena (Gerardus) quando frequentissime versatur cum Theologis? 1751. F.
 — ob quod sapienter indulget? 1751. A.
Athena quibus non est formidabilis? 814. F.
 — nulla potest esse calculo crudelior, 794. D.
Athena substantiam & improbitatem quantum exsecratur vulgus? 785. D.
 — pro homini cur maxime optanda censetur? 786. A.
 — summa vitae felicitas a gravibus Auditoribus dicta, 787. C.
 — huius exempla multa a Plinio commemorata, *ibid.*
 — ejusdem multo plura exempla suppeditat quotidianae vitae casus, *ibid.*
Athena sexcentae species, 1388. A.
Athena genus quam credulum est? 519. A.
 — ipsorum ingenium quale est? 511. D.
Athena non remordere dicuntur, 514. C.
Athena similitudo benevolentiam, dissimilitudo odium gignit, 501. C.
Athena (Joannes) Eques, pater Thomae Moti, admodum rari grandis, 471. E. 1442. A.
 — mire varent vegetaque senectute, *ibid.*
 — cur filium suum pene pro sordidato habebat? 475. A.
 — Britannicorum legum peritiam proficitur, *ibid.*
 — in quorum iudicium ordinem cooptus? 1442. A.
 — quid & quantus vir praedicatur? *ibid.*
 — quando libens emigravit in eodem? *ibid.*
Athena (Joannes) Thomae Moti filius, cujus epistolam attulit Ammonius? 113. E. 1353. E.
 — germanus Margareta Repet, 1231. D.
 — dulcissimos Philosophiae fructus procul dubio cepit, 1353. D.
 — in quibus disciplinis ac motibus insinuat, format, ac proventus? *ibid.* E.
 — quo nomine fortunatissime censetur? *ibid.*
 — ad quid incitatur ab Erasmo? *ibid.*
 — quid sibi datum est indigniter? *ibid.* F.
 — cur optimo suo parenti gratiam debet gratiam? *ibid.*
 — Sapientiam Eloquentiae copulare exultavit, 1354. A.
 — in Aristotele Peripatetico libenter respondit solutus, 1358. A.
 — quibus exemplis pungitur ac exultavit? *ibid.*
 — quod acerrimum ad omnem virtutum cultum esse debet? *ibid.* B.
 — unde gloriam poterit se tali pare propterea? *ibid.* C. D.
 — cui sibi ab Erasmo dicatur Aristoteles restituit? 1354. B.
Athena (Thomas) urbe Londinensi, familia non celebri, sed honesta natus, 1441. E.
 — in urbe sua pro Sphyreno ius dicit, *ibid.*
 — ab Henrico VIII. aditus in solas & delicias in consilium, *ibid.*
 — ab eodem creatus Eques, Proquestus, Cancellarius Lancastriae, tandem Angliae, *ibid.*
 — Orator populi in publico regni sermo letus, *ibid.* F.
 — Legatus Regis nonnumquam fuit, *ibid.*
 — quibus comitis & collegis iunctus fuit Cameracensis? *ibid.*
 — quid letissimum vidit, & ubi Legatus interfuit? *ibid.*
 — in hoc officiorum vel honorum cursu quomodo versatus? 1442. A.
 — scribis, homicidis, & haereticis molestus, *ibid.*
 — igit in Collegio Lincolnensi? 15. E.
 — ipsius suavitatis a quo severissime reprobatus? 55. D.
 — ipsius literarum Erasmo expectatissimus, *ibid.* F.
 — melissimus ac facillimus praedicatus, 16. A. B. 155. D.
 — Erasmi amantissimus, *ibid.* 135. F.
 — senis negotiis occupatus, 106. A.
 — totius Angliae doctissimus adeit Briggs, 151. F.
Athena ipsi insinuat Erasmo, *ibid.*
 — quae de re admodum? 147. D.
 — ipsius Utopia cur emenda atque legendi? 185. A. 186. D.
 — in quas procellas abripitur? 191. D.
 — ad scribendas epistolas piger, nec spiritus re-
 rex, 220. A.
 — quomodo impense amat Pacem ac Erasmo? *ibid.* B.
 — quid audit a Momioio & Sampson? *ibid.* E.
 — sua legatio quomodo processit? 221. D.
 — ad quam rem opera Pacis utitur, & ubi se occurrat? *ibid.*
 — unde Legati munus nunquam admodum diti sit? *ibid.* F. F. 222. A.
 — sibi pensio annua nequaquam contentam ab Rege decernitur, 222. A.
 — cur eundem recusat ac recusat? *ibid.*
 — in sua legatione quae se impendio delectavit? *ibid.* B.
 — monumentorum vetustatis percipiens, *ibid.*
 — quid in tota sua peregrinatione contigit sui optatus? *ibid.* C.
 — de qua re gaudet? *ibid.* D.
 — unde Rhetorem & Lythrum charitatem & pietatem notos habet? *ibid.* E.
 — qui in re imitator Erasmi? *ibid.* F.
 — legatione sua honorifice functus, domum rediit, 214. D.
 — civilis dicitur Occolampadio, 235. C. — ipsa

- ipsius *Epigrammata* & *Utopia* quomodo mittantur? 183. C.
 — suavitissima ipsius conjux, liberique dulcissimi, 288. A.
 — unde *Erasmo* impeditur dicitur? 291. E.
 — de quibus egit cum *Latimero*? *ibid.* E. F.
 — ad quid varias causas allegat? 293. A.
 — quam acutus, quam venienti ingenio, 294. E.
 — quantum valet vel eruditione, vel ingenii festiuitate? 305. A.
 — sua facilitas, comitas, facetissima colloquia, atque morum probitas, *ibid.*
 — sua *Utopia* quam oale adscribitur *Erasmo*, 313. D.
 — ubi adhuc est magno tum tadio, tum sumptu, & in negotiis longe odiosissimum? 357. C.
 — ipsius *Utopia* in manibus est *Typographi*, *ibid.* F.
 — *Apologus* pro *Erasmo* scriptus, 381. A.
 — qua de re *almonius* Pacum? *ibid.* C.
 — periculose laborare nunciat, *ibid.*
 — cui est a confisus, & quarum delictum unicum? 403. E. 533. E.
 — quid dicit de puero, quodam ac de hujus patre? 419. D.
 — quid sentit de quibusdam *Operibus* *Vivis*? *ibid.* E.
 — quas virtutes in ejusdem declamationibus suis admittit non potest? 450. A.
 — quosdam, qui pro differa haberi volunt, carpit, *ibid.* B.
 — quam *Vivis* perfundunt se peculiari quadam voluptate, & cur? *ibid.* C. D.
 — quid eidem gratulatur, & quid sperat? *ibid.* E.
 — quid nunciat *Erasmo*? *ibid.* F.
 — quum elingere quam difficile est? 473. A.
 — sui corporis partes quadam extenore describuntur, *ibid.* B. C. D.
 — quorum a puero semper negligentissimus fuit? *ibid.* D.
 — sue formae venustatem unde conjicere licet? *ibid.*
 — sua valetudo qualis? *ibid.*
 — quod potu delectabatur, & quibus cibis vescabatur? *ibid.* E. F.
 — sua vox qualis? *ibid.* F.
 — omni *Musices* genere delectatur, *ibid.*
 — sua lingua qualis? 474. A.
 — quo cultu delectatur? *ibid.*
 — quantum ceremoniarum negligens? *ibid.*
 — ob quid ab aula Principumque familiaritate olim alienior fuit? *ibid.*
 — quanto negotio in aula *Henrici VIII.* pertractus fuit? *ibid.* B.
 — libertatis atque otii est avidior, *ibid.*
 — vigilantissimus ac patientissimus, *ibid.*
 — ad amicitiam natus festusque videtur, *ibid.*
 — qualis amicus esse dicitur? *ibid.* B. C.
 — a quibus ludibus prorsus abhorret? *ibid.* C.
 — absolutum veracitatis exemplar, *ibid.*
 — in convivio quanta comitas ac morum suavitas? *ibid.* D.
 — quomodo joci delectatur? *ibid.*
 — adolescentem comendat & scripsit & egit, *ibid.*
 — quantum gaudet salubris arguti ingeniumque redolentibus? *ibid.*
 — ex omnibus rebus venator voluptatem, *ibid.* E.
 — unde dici possit alter quidam *Democritus* aut *Pythagoricus* Philosophus? *ibid.*
 — vulgi judicio minime ducitur, & a sensu communi minime abest, *ibid.*
 — ob quid omne artem genus necnon aliud animalium domi alit? *ibid.* F.
 — quando & quomodo non abhorruit a puellarum amoribus? *ibid.*
 — bonas litteras quando huculat? 475. A.
 — ad Græcæ litteræ ac Philosophiæ studium juvenis sibi applicuit, *ibid.*
 — quomodo versatus est in perita legum Britannicarum? *ibid.* B.
 — quorum voluminibus evolendis non legem operam impendit? *ibid.*
 — quos libros *Augustini* publice & adhuc juvenis professus est? *ibid.*
 — ad pietatis studium totum animum appellat, sacerdotum meditant, *ibid.* C.
 — quid obibat quominus sese huic vitæ generi adiceret? *ibid.*
 — quot & quales uxores duxit, & quid illis docuit? *ibid.* C. D. E.
 — quot liberi sibi supersunt? *ibid.* D.
 — quomodo totam familiam moderatur? *ibid.* E.
 — unde fuit domus fatalis quamdam videtur felicitas? *ibid.*
 — quomodo erga parentes ac liberos sororesque affectus est? *ibid.* F.
 — animus est a fordido lucro alienissimus, *ibid.*
 — quod consilium litigantibus dabit, & quam rationem illis indicabit? 476. A.
 — in qua urbe judicem egi in causis civibus? *ibid.*
 — quomodo se gessit in illo munere? *ibid.*
 — unde civitati suæ longe charissimus fuit? *ibid.* B.
 — qua fortuna contentus esse dicebatur? *ibid.*
 — semel atque iterum extrusus est in legationem, *ibid.*
 — quantum studium nullam effugere? *ibid.*
 — quis in rebus sacris & in libalibus amonitionibus? *ibid.* C.
 — quomodo res arduas discutit? *ibid.*
 — nullum minus a quoquam accept, *ibid.*
 — quid impendit juveni *Reipublicæ* juvenisque amicis? *ibid.* D.
 — qualis animus semper sibi adfuit? *ibid.*
 — a quo vito longissime abest? *ibid.* E.
 — quibus studiis se exercuit? *ibid.*
 — declamationibus præcipue delectatus est, *ibid.*
 — adolescentem quem dilegum molibatur? *ibid.* F.
 — quo in argumento *Erasmum* antagonistam habere voluit, & cur? *ibid.*
 — quo consilio *Utopiam* edidit? *ibid.*
 — unde secedisse dicit ex tempore? 477. A.
 — quale sibi ingenium & qualis memoria? *ibid.*
 — quantum acutus in disputatoribus? *ibid.*
 — veracitatis non nulligen cultor, & ab omni superbia alienissimus, *ibid.*
 — quibus precibus Deo litat? *ibid.* B.
 — quomodo cum amicis fabulatur de vita futuri seculi? *ibid.*
 — de se quamnam prædicatur? 558. C. D.
 — miro desiderio tenetur videndi *Cicero*, 569. F.
 — quomodo factus est *Eques* avarus necnon a thesauris? *ibid.* 678. B. C.
 — ob quid in more ac periculo versatur? 570. E. F.
 — cur affirmat minus esse periculi in acie quam in urbe? 571. A.
 — animum sibi composuit in omnem eventum, *ibid.*
 — quid docuit *Craneveldio* necnon ejus uxori? 581. E.
 — quodam *Erasmi* consilium probat? 589. D.
 — quam invitatus versatur in negotiis alicui, *ibid.* E.
 — que legatio sibi odiosissima, & cur? *ibid.*
 — quantum suscipe natura ab ludibus abhorret? *ibid.*
 — unde ad pacem & mansuetudinem hortatur *Erasmum*? 607. B. C. &c.
 — quid sibi narratur ab eodem? a *col.* 607. F. ad *est.* 611. D.
 — quid apud eundem queritur de *Brinio*, & quid in hoc demat? 611. E. F. 612. A. B. 613. A. B. &c. 614. A. B. &c.
 — quid sentit pronunciatque de duobus hujus libellis? 612. C. D. &c. 613. A. B. 614. C. D. &c.
 — nulla re magis dilectere gaudet quam suis ac sinceris amicis, 614. F.
 — quis sibi commendatur, ut cum illo amicitiam mecat? 615. A. B. &c.
 — quantum feliciter sibi succedit aula? 646. B.
 — qua in re plus videt quam *Erasmus*? 664. A.
 — *Tom. III.* *Rititit* 1 — unde

- unde bonis factus est amabilior, & improbis formidabilior? *ibid.*
- a quo in confilium adhibendus? 671. A.
- quantopere admixtus est ordinis conjugum? 678. C.
- quantum faret bonis studiis ac viri doctus omnibus? *ibid.* D.
- universam familiam honestissimis literarum studiis excolendam curat? *ibid.* E.
- quot filias habet, & quibus moribus ac literis inbuendas fatiget? *ibid.*
- quid illis omnibus iussit? *ibid.* F.
- nulla est otiosa, nulla ineptis mulieribus occupata, 679. A.
- quo progressu sunt in literis? *ibid.*
- qualis sibi est uxor? *ibid.*
- quid praedicat se debere literis? *ibid.* B.
- sibi de manibus nullo modo excuti possunt libelli, *ibid.* C.
- nullus magis omnibus omnium horarum homo, *ibid.*
- quam sententiam penitus excussit animo Erasmi? *ibid.* D.
- suas filias mori doctas se malle, quam indoctas, respondet, 680. B.
- quemcum comparat, & qualem habet patrem? *ibid.* C. D.
- contra quem nihil molitur hostile? *ibid.* D.
- unde coepit amare ingenium Hermannii Frisii? *ibid.* F.
- ipsum domus nihil aliud est, quam Musarum domicilium, 1171. F.
- sibi deferretur Cancellarii Angliae munus, magno omnium applausu, 1347. F. 1348. A.
- quid temper optavit, ut sibi aliquando contingeret? 1439. F.
- quomodo id tandem consequutus est? *ibid.* 1440. A.
- quis moribus sibi occupavit pectus? 1440. A.
- de hoc consulti Medici quid responderunt? *ibid.* A. B.
- cur magistratus se abdicare decrevit? *ibid.* B.
- quid precatur superos universos? *ibid.* C.
- infirmi valetudine nihil omnino posse dicunt, *ibid.*
- quid in Erasmo misatur ac impense laudat? *ibid.* C. D. E.
- ejusdem adversarius carpit dampnaque, *ibid.* E. F.
1441. A. B.
- ad quid eundem hortatur, & quid eum monet? 1441. B. C.
- ob quid nonnullos taxat, & quibus praefidio esse vult? *ibid.* D.
- dicere solebat se nullam virginem duxurum esse, 1445. B.
- magnis precibus a Rege impetravit, ut Cancellarii munus deponere liceret, *ibid.* E.
- in furioso Dialogo Doletii vexatur, 1521. A.
- ipsius dotes moreque summo laudantur, 1601. F. 1603. A.
- divinum ipsius ingenium suspiciant docti omnes, 1626. E.
- epigrammata lusit adolescens, ac pleraque puer, *ibid.* F.
- nonnulli semel atque iterum Britanniam egressus est, *ibid.*
- quot & quomodo rei domesticae ac publicae negotia distraxit? *ibid.* 1627. A.
- sua PROGYMNASTATA & UTOPIA cui mitumur excedenda? 1627. A.
- ipsius versiculi in laudem Erasmi ac Petri Aegidii, 1615. C. D. E.
- quam impense ipsam delectant eorumdem effigies? *ibid.* 1616. A.
- admodum gloriarum, quod ab Erasmo amaret ac aestimaret, 1636. B.
- quantopere affectus est *Apologia* ejusdem? *ibid.* C. D.
- quid in illa sibi assidue placuit? *ibid.* D.
- quantum dedit scriptori Erasmi, necnon Puzi Coclei? *ibid.* B.
- cujus mori valde se perculit, & cur? *ibid.*
- a quo invitatus atque exceptus largiter ut convivium? *ibid.*
- ipsius *Utopia* elegans Praefatio addita a Bulstro, 1671. D.
- cur se abdicavit magno illo Magistru, quem gerebat? 1752. E.
- cur ultro depositum Cancellarii munus? 1770. B.
- quam religiosus erat mentis? *ibid.*
- repudium Henrici VIII. Regis Angliae nimis probabat, *ibid.*
- in quam sententiam inflectere comites hujus Regis animum? *ibid.* E.
- magna sibi erat familiaritas cum Episcopo Rossensi, *ibid.* E.
- unus in Anglia qui munus Cancellarii vacare possit, 1809. F.
- quomodo illud munus suscepit ac deposuit? *ibid.* 1810. A.
- illud gessit dexterinae ac summae comitatus, 1810. A.
- quid posteris suis relinquere maluit? *ibid.* F.
- vir natura multissimus nulli fuit molestus, *ibid.*
- quantum odit solutiosa dogmata, & addidit ei pietati? *ibid.*
- sub illo Cancellario nullus ab improba dogmata capitis penam dedit, 1811. A.
- quid fecisse dicitur in civitatibus Angliae, quae religionem innovarant? *ibid.* B.
- ipso magistratum suscipiente quid factum coecepit? *ibid.* C.
- ad quod vice gerens ab adolescentia semper fuit propensus? *ibid.* E.
- summoque *quid* esse praedicat, *ibid.*
- quale praetorium exstruxit ad finem Thaumiae, & quibuscum illic agit? *ibid.*
- vidit natos natorem, & cur visus qui ex illa nascitur? *ibid.*
- priorem uxorem etiamnum puellam amicum cum aliquot liberis, *ibid.* F.
- ex posteriore, quam duxit viduum, multos solutiles liberos, *ibid.*
- hanc non aliter amat foreque, quam si puella esset quondam amicum, *ibid.*
- quanta in ipso est ingenii commoditas, vel potius pietas ac prudentia? *ibid.* 1812. A.
- suas domus ac familiae quies praedicant? 1812. A.
- in templo vici exstruxit sibi fuscque commode sepulcrum, 1442. C. 1812. B.
- in illud cur transfudit omnia prioris uxoris? *ibid.*
- ipsius mors cum omnibus adjunctis descripta, *ibid.* 1763. F. ad 1766. F.
- ipsius epitaphium, 1442. D.
- Metaphrasia* Lacedaemonia, 56. A.
- Metaphrasia* (Petrus) quibuscum illius pugnat? 403. E.
- illius *Oratio* adversus *pauperum* tributorum *Erasmum*, 323. C.
- quodam sophista ac *paranomasia* acriter polita, 403. E. F. 404. A. B. C.
- abnam Graeco litteris publice docet? 403. F.
- unde aliquam ei intercedere cum Erasmo similitudinem concludant nonnulli? 404. A.
- quid dicit de Italici praceptoribus conuocata oratione? *ibid.* B.
- quem nebulonem infestatur? *ibid.* C.
- quid poscit ab Erasmo? *ibid.*
- quid dicit de Eckio & Caroboldo? *ibid.* D.
- quid augurat de eorumdem disputatione? *ibid.* E.
- quid illis occinet ac *insuper*? *ibid.*
- quid magnoque rogat *Erasmum*? *ibid.* F.
- quid monetur ab eodem? 405. E.
- juvenis magne jam eruditio, sed spei longe maxime, 567. D. 568. D.
- ipsius ingenium cuius benignitate extiratum atque evectum? 567. D.

— quid

- quid prolixè ad *Erasmum* scripserat? 797. C.
 — cur objurgas eundem? 1736. D.
 — quando vita defunctus? 1704. B.
Mefis quænam rectè iustifici dicitur? 489. A.
 — consilium *Jethro* non est adscriptum, 490. A.
 600. C. 737. E.
 — quando *Hebreis* productus est? 975. F. 976. A.
 — comata facie perperam pugnatur, 1384. D. E.
Mishan vel *Mishayn* (Robertus vel Rudbertus a) Decanus Patavienfis in Bavaria, 825. A.
 — venationis fragmentum abs se feliciter versum, *ibid.* B.
 — quantum præfens est animo *Erasmi*? *ibid.*
 — quid ipsi narratur ab eodem? *ibid.* C. D.
 — ab aule sevitio mature se extricavit, *ibid.* E.
 — ad quid adiutorium *Erasmum*? *ibid.*
 — quid sibi commendatur, & a quo? *ibid.*
 — unde illum scripsit *Erasmus*, 849. B.
Mulanus (*Andreas*) edit *Luciani Dialogos* ab *Erasmo* Latine verfos, necnon *hugis Aleram*, 1666. B.
 — unde non potest non amare eundem vehementer? *ibid.*
 — quid est quod valde optat ac maxime laborat? *ibid.* C.
 — qua de re scribit ad *Erasmum*? *ibid.* D.
 — quid rogat eundem, & quid ei pollicetur? *ibid.* D. E. F.
Muliebrium mentium auras, 36. E.
Mulier quædam repentina morte perit, 786. E. F.
Mulur aia octodecim annis fortivum commercium habuit cum rivale diamonte, 1480. E.
 — inter alia crimina quod confessa est? *ibid.*
 — in quo vico exalta est? *ibid.*
Mulierum est, sed procacium ac stultarum, lingæ te lo utilem affectus suos, 610. B.
Mulicula Partienfes mare sibi placere nigris quibusdam calandris, 17. E.
Multa vox, 71. B.
Multa dormientes quid agunt? 76. E.
Multus dies, 73. C.
Mundus humanus & multiplex, 107. D.
 — ad barbaram quendam tyrannidem tendere videtur, 576. D.
 — quid videtur brevi clamaturus? 587. C.
 — quam gratiam neque ingratus curat neque gratos potest referre? 607. D.
 — quamnam organa habere dicitur? 719. A.
Mundus hic inferior exaltandus est communis omnium patria, 116. C.
 — a quibus corporibus pendet? 418. E.
 — quibus rebus oneratus dicitur? 515. D.
Murus Ciceroniana levidente levius, 90. E.
Murus pulcherrimum vereque Apostolicum atque Episcopale quodnam est? 447. E.
Monifculum bellum & luscum, 86. C.
Mores sile denicalis uncumque timent, 302. C. 323. A.
Morphe & *axephe* quale adagium? 173. D.
Musa Ausoni semigræculæ, 84. E.
 — *Erasmi*, 84. E. 86. B.
 — Græcæque, 51. C.
 — Romanæ, *ibid.* 85. E.
Musa virgines quando silent? 145. A.
 — misere frigit inter *Accursium*, *Bartholum*, & *Baldum*, 57. F.
 — quam inique sunt Theologi? 187. A.
 — unde metum & quid cogitant? 333. E.
 — cum illis casuræ litteræ orationes dicuntur, *ibid.*
 — antehac profus exiles a publicis Gymnasiis, revocari incipiunt, 688. E.
 — quomodo ille recipiende censetur? *ibid.*
Musa & *formica*, 36. F.
Musa immocientes unguento corrumpunt illius suavitatem, 1748. F.
 — illa quinam comparatur? *ibid.*
Muscheronius, familiaris *Jacobi Pisonis*, 102. A.
Musa cur eum hæretici non potius copulanda? 486. E.

- Musica in Italia imperiosa narratio*, *Sapientis dictum*, 1836. A.
Musica celestis ac divina ad quid efficacissima credenda? 718. C.
 — que verba & voces non habere censetur? *ibid.* D.
 — illa tacti quid dicunt? 719. B.
 — modulus suos pro argumento diversos habet, *ibid.* C.
 — unde illa Deo gratior erit? *ibid.* D.
Musica humana sive mundi quid habere existimatur? 718. B.
 — quantum vim habet ad mutandas affectiones corporum & animum? *ibid.* C.
 — quibus modis ac cæcilenis incitat hominum cupiditates, eosque in perniciem pellicit? 719. A. B.
Musica artis princepsquis? 91. A.
Musurus (*Marcus*) vir natione Cretensis, & lingue Latine usque ad miraculum doctus, 788. B.
 — totum Philosophiæ studiofissimus, & summis rebus natus, *ibid.* C.
 — amplexus *Zachariam* juvenem quid ei dicit? *ibid.*
 — toto anno vox quæque intermitchat dies, quo publice proficere, *ibid.* B.
 — illum nec pudor nec hyems abgebat ab auditorio, *ibid.*
 — copratu dicatur in collegium Pontificum, 1666. C.
 — Venetus Græcis litteris præcipi, 161. B.
 — *Erasmum* optime novit, & minque esset præconis, *ibid.*
 — ipsius nomen excederet *Joanni Watsono*, 166. A.
 — genere Græcus, eruditior *Gærcilinus*, 189. F.
 — quando Romæ moritur? 174. F. 307. D.
 — Monofaculus Archiepiscopus designatus, *ibid.* 788. B.
 — ante senectutem perit, 788. B.
Musurus Rufus, vir omni doctrinæ genere consummatissimus, 352. E.
 — sue epistolæ candor, animi fui candorem referens, *Erasmum* delectavit, *ibid.* F.
Musurus mali fialus, 12. A.
Myrenius, homo ineptus & quondam Ludimagister frigidus, 1453. B.
 — Basileæ in locum *Oreolampadi* surrogatur, *ibid.*
Myrmilla quibus armis instructus erat? 1170. F.
Mysia, vel *Mysia*, olim magna regio *Illyrici*, & hodie divisa in superiorem, quæ dicitur *Serica*, & inferiorem, quæ vocatur *Balgaria*, 403. F.
Mythenus ineffabilibus nulla res magis coarctat quam fictum, 1177. A.

N.

- N. A. vios* (*Joannes*) *Hontifcoranus*, hospes omnium humanissimus, 170. D. 656. A.
 — nihil ei eo in *Academia Lovaniensi* vel eruditus, vel melius, vel festivus, vel sincerus, vel humanus, vel amicus, 173. A.
 — Noviomagum relinquit, 188. C.
 — probus *Erasmi* amicus, 306. C.
 — *Lilientis* prædigi moderatior, 138. B.
 — a quo convenendus? *ibid.*
 — vir singulari humanitate ac doctrina præditus, 415. B.
 — Medicinæ nimium indulsisse censetur, 784. E.
 — in omnibus disciphinis felicissime variatus, *ibid.*
 — ipsius dotes moreque summopere laudantur, *ibid.*
 — semel iteritus sile explicare non poterat, *ibid.*
 — similitatem mium tenax erat, *ibid.* F.
 — quid non poterat ei persunderi *Erasmum*, & quam fabulum ei occurrere solebat? *ibid.*
 — ejusdem necnon *Gaverii* amicus communis, *ibid.* C.
 — multis annis sibi res fuit cum paralyti, *ibid.* D.
 — hoc morbo conceptus, subita morte perit, *ibid.* 979. E.
 — multis nominibus vita longissima dignissimus, 784. D.
 — ipsius mors cui gravem moerorem attulit? *ibid.*

Tom. III.

SIIIIII

— vir

- vir humanissimus pariter atque eruditissimus, 1619. E.
- Nereus* quomodo sua bona novit? 1304. D.
- Nereus* Medici ubi adest & quid percontatur? 756. B. C.
- Nescio* ratio una est omnibus, 786. A.
- Natalis Bedda, vide Bedda.
- Natura* quid iulle gloriam possit? 582. C. D.
- Natura* hominum quid semper sit? 107. F.
- Natura* rerum humanarum quomodo se habet? 159. B.
- Navigans* Venetus, vir utriusque linguae eruditissimus, 1858. F.
- in sylum Erasmi seposuisse debacchatur, ibid.
- artificum *Atria* ejusdem ludat, 1859. A.
- Nascenti* boni quid in procibus facere solent? 37. F. 574. D.
- Navigans* inter Cyrenas cautes, 93. D.
- Naviga* quatenus regi non queat? 326. A.
- Nepes* (Fidelicus) Franco, Cardinalis Campegii a confilii, 854. E.
- suus libellus quo nomine gratissimus Erasmo? ibid. 897. E.
- qua de re admonetur ab eodem? ibid.
- sibi non vulgus intercedit amicitia cum eodem, 854. F.
- quomodo laudes effundit in eundem? 897. E.
- Nauta* nullum factum merendi finem, 756. B.
- quo tempore Graece se Latine loquebatur? 798. B.
- Naxos* Neapolitana libellus quoque testimonio mare ornatus? 988. A.
- ille agnoscitur phœbus philazonos, ibid.
- Naxosensis* (Gregorius) ob quid Theologi cognomen meruit? 1846. C.
- qua forma ab Aldo excusus? 1542. D. Vd. etiam *Gregorius*.
- Naxos* quidem contra dicit, 41. F.
- Naxos* aliter expositum, 97. C.
- Naxos*, vide Nova Aquila.
- Naxos*, oppidum Germanie plus satis admarum Rhe-
no flumini, 1219. B.
- Naxos*, ubi Italia, caput Regni Neapolitani, 130. D.
- Naxosensis* (Andreas) debacchatur in Erasmi sylum, 1858. F.
- artificum *Atria* ejusdem ludat & Lucianicum vocat, 1859. A.
- Naxos* (Augustinus) Episcopus, strenue vociferari in
Erasmo dicitur, 422. F.
- Octavius Pileatus Auditor, eandem invist, 1681. F.
- homo gloriosus magis quam virulentus, ibid.
- a Rege Galliarum conductus octingentis Francis, ibid.
- Naxosensis* (Antonius) senex egregius planeque dignus
qui vincti mitorum Nestoras, 689. B.
- Academicus Complutensis precipuum ornamentum, ibid.
- Naxosensis* tuiplissimi & otiosi, 46. F. 91. E.
- Naxos* durum telum, 16. A. 73. F. 85. E.
- omnis cogit expere, 73. F.
- Naxos* inter bonos studiosque viros quae? 22. B.
- hujus verè argumentum ingens quodnam esse di-
citur? 166. A.
- Naxos* quicquam sentire nisi ex auctoritate Concilii ge-
neralis, 126. E.
- Naxos* sunt, qui vinci non possunt, 617. C.
- Naxos* quidam, cum naufragio perdidisset omnia,
quid dixit Fortunæ? 1877. A.
- ex avaro mercatore philosophus insignis factus,
ibid.
- Naxos* avidi unde vitos agros aut habent pro de-
telio, aut in fortem veros committunt silex? 1436. D.
- Naxos* Britannicum de sepadio facile citra tumultum
componitur, 1372. A.
- Naxos* Theopili, Tragedia, 135. F.
- Naxos* vicio datur sumus viros a calumnia defendere,
189. E.
- Nemo* (Alvius) quod Carnes micit Erasmo? 1857.
C. D. &c.
- Nemo* damnatur, nisi sua culpa, 764. C.
- Nemo* melius medetur morbo, quam cui malum mune
cognatum est, 188. E.
- Nemo* nocens absolvitur se judice, 10. B.
- Nemo* omnibus bonis facit unquam, 188. E. 401. E.
- Nemo* pugnat scilicet, quam qui noluit & invictus al-
quam pertrahitur, 397. A.
- Nemo* servatur, nisi Dei beneficio, 764. C.
- Nemo* utique adeo processit, ut non habeat quo pre-
cetur, 341. E.
- Nemo* quidam ob quid notat? 496. E.
- Nepes* Cardinalis Senatorum quatuor apud quos Naxos
Apollonius proficitur? 174. B.
- Nepes* Comitis Orthenburgensis, adolescens egregia
mauitare pœdicitur, 1155. F.
- Nepes* Principis Ceveni, adolescens ferme viginti annis
natus, & indolis viridis, Lovanii agit, 161. A.
- factus per hunc Abbas, Episcopus Cameracensis,
Cardinalis, & Adjutor Archiepiscopi Tolensis, ibid.
- Nepes* Imperator Romanorum quas pernas datur? 1315. B.
- ipse sui carnificis esse maluit, ibid.
- ipse adolescens laudatissime indolis fuit,
126. A.
- ipse non alius adhuc fuit ubi pœdicitur, ibid.
- optimi tamen Principis spem initio de se prebuit,
ibid.
- sceleratissimus tyrannus dicitur, 364. E.
- ipse non pœdicit impertum, aut opes, quomodo
esset infelix, ibid.
- Nepes*, Tragedia, 82. D.
- Nepes*, populi fure Galia Belgica, ubi nunc Provin-
cia seu Comitatus Hannovæ, 305. C.
- Nepes* quomodo usurpatus? 704. B.
- Nepes* (Guilielmus) Basiliæ optimam literarum stu-
dium conficitur, 184. F.
- quantum Erasmo deduxit? ibid. 310. E.
- unde senque quæque felix pœdicitur? 191. D.
- quid sibi videndum laudatissime? ibid. E.
- quid affirmat referretque se vidisse? 108. A.
- amicus cum paucis fidus ac sincerus, 316. A.
- ubinam hospes, & cibus linguae imperitus?
409. C.
- vir doctus, integer, ac modestus, ibid.
- quid peritissimus Erasmo? 419. E.
- ipsum aggressum *Geographum* *Tempus* *Ale* quod
inhibuerunt? 521. E. 516. A. 689. D.
- ad quos se recepit rædio stolidissimum angustia-
rum? 567. A.
- Erasmo misit Scripta *Lati*, 619. F.
- fuit eidem amicus infelicitissimus, 631. F.
- nihil continet, nec dispicit quid & quomodo
dandum, ibid.
- quibus non prodesse dicitur? ibid.
- homo fidus ac Erasmi amantissimus, 821. D.
- diligentissimus in recognoſcendis Senectutibus, 1137. A.
- ubi & quando mortuus? ibid.
- sua mors cui acerbissima? ibid.
- Nepes* Homericus, melitis facundia scitus, 196. F.
- Nepes*, Sacellarius Cameracensis, Erasmo charissimus,
66. D.
- quid monetur ac rogatur ab eodem? ibid. E.
- Nepes*, Sabaudia civitas maritima, 1096. F.
- Nepes* haereticæ probant uxoribus omnia com-
munes, 118. E. 171. F.
- ubinam illud exciterat vulgus? 612. B.
- Nicolaus a Burgundia, vide Burgundia.
- Nicolaus a Clencar, vide Clencar.
- Nicolaus Agidius, vide Agidius.
- Nicolaus Baileus, vide Baileus.
- Nicolaus Bavarus, vide Bavarus.
- Nicolaus Benseradus, vide Benseradus.
- Nicolaus Beraldus, vide Beraldus.
- Nicolaus Baichidacensis, vide Baichidacensis.
- Nicolaus Cannus, vide Cannus.

- Nicolaus Egmondanus, vide Egmondanus.
 Nicolaus Ellenbogen, vide Ellenbogen.
 Nicolaus Episcopus, vide Episcopus.
 Nicolaus Everardus, vide Everardus.
 Nicolaus Falsala, vide Falsala.
 Nicolaus Gerbelius, vide Gerbelius.
 Nicolaus Herborn, vide Herborn.
 Nicolaus Leoniceus, vide Leoniceus.
 Nicolaus Lyranus, vide Lyranus.
 Nicolaus Mallanus, vide Mallanus.
 Nicolaus Marvillianus, vide Marvillianus.
 Nicolaus Montensis, vide Montensis.
 Nicolaus Olshus, vide Olshus.
 Nicolaus Rutenus, vide Rutenus.
 Nicolaus Vetusius, vide Vetusius.
 Nicolaus Utenhovius, vide Utenhovius.
 Nicolaus Wittenherus, vide Wittenherus.
Nicolaus, Augustini discipulus, 39. A.
Nicolaus Bavarus, Mathematicus pectus quo proficitur?
 1191. A.
 — ubi vendendas adfert Sphæras aliquot & Aithro-
 bia? *ibid.*
Nicolaus, Erasmi amicus, vir integerrimus, relictus di-
 citur, 766. F.
Nicolaus P. Pontifex maximus, vir de Lingua Lati-
 na bene nactus, 1839. B.
Nicolaus quidam, Præpositus Edanus, 532. F.
 — quid cum rogat Erasmi? 533. A.
Nicolaus quidam quæ de re monendus? 217. A. 286. C.
 — per ipsum quænam libri non missi? 167. E.
Nicolaus S. quomodo electus fuisse dicitur? 510. B.
 — quid fecisse legitur? 2337. F.
Nicolaus Sagardinus gratulatur Marco Musuro ubi Ar-
 chiepiscopatum Monasteriensem illi collatum, 1601.
 E. 1602. B.
 — litteras ejusdem accipiendi maximo tenetur desi-
 derio, *ibid.*
 — ejusdem doctos morisque summoque laudat, *ibid.*
 F. 1602. A.
 — ejusdem amicus & cliens, 1602. B.
 — quæ ipse se consolatur ac recreat? *ibid.* D.
 — cur ardet animus in patriam redire? *ibid.* D. E.
 — quos micis laudibus extollit? *ibid.* E. F. 1603.
 A. B.
Nicolaus, Secretarius Justiniani Oratoris Veneti, 1287. F.
 — quæ de re rogandus? *ibid.*
Nicolaus Syriacensis cujus libri habendi capidus vide-
 tur? 929. C.
Nicolaus, torpiditudo doctor, negat mundum hunc
 a Deo conditum, 949. B.
Nicipals quæ urbs & unde sic nuncupata? 1761. F.
 — ibi Antonius prælo navali fuit superatus, *ibid.*
Niger (Franciscus) quo consilio a pueris legitur? 42. A.
 — ejus præceptio & epistola quæ? *ibid.*
Nihil æque ad ingentium immutationem facit, atque
 locus, 10. F.
Nihil æque perit, atque id quod confertur in ingratos,
 140. B. 149. A.
 — sed magis etiam perit, quod confertur in non in-
 telligentes, *ibid.*
Nihil antiquius esse debet vitæ & salute, 16. C. 104. A.
Nihil boni adfert ira, aut moror, 104. A.
Nihil calamitosius, quam cum hoste fœdido ac puden-
 do certare, 168. E.
Nihil diutius in rebus humanis, nequius perpetuum,
 357. A.
Nihil est tam felix, cui non additæ sint fux pestes,
 343. B.
Nihil excogitari potest tam prodigiosum, quam suos re-
 pernat sectatores, 518. E.
 — quod exemplis confirmatur, *ibid.* F. 519. A.
Nihil fere triviale a Luciano profectus solet, 119. D.
Nihil fugacius juvenis, 69. B.
Nihil in Sacris Litteris præter Christum querendum,
 135. C.
Nihil minus ab optimatibus petendum, 89. A.
Nihil non pro amico honeste testandum, *ibid.*
- Nihil* perdit ferri potest, quod non agentem aliqua vo-
 luptate remoretur, 68. D.
Nihil periculosius iniquitate, *ibid.* C.
Nihil peripicacius eculeutiusque Amore illo, quem ce-
 lesti matre prægnatum seipsum Plato, 90. F.
Nives pulchrior, 117. A.
Nisi fœgeris, non sis agens, Cæronis dictum, 70. D.
N. Medicus & Præceptor Ferdinandi I. 414. E.
 — quomodo advigilat hujus Principis valetudini?
ibid. F.
 — quæ Philosophia fingit ac format ejusdem ani-
 mum? *ibid.*
 — quibus opinionibus ac deventis imbuat pectus ejus-
 dem? *ibid.*
Nobles aliquot ubi militantes Sacerdotum opibus?
 670. A.
Nobles duo viri, alter Neapolitanus, alter Hispanus,
 ad Budeum deducuntur, 211. F.
 — si amore litterarum ducti, ad eundem se venis-
 se ajunt, 212. A.
 — his litteris ad Erasimum daturum spondet idem,
ibid.
 — Erasimum videre avert, *ibid.*
Nobis est, qui propriis bonis inclaudit, 1154. E.
Nobis Flaudicus aureus, nummorum genus, 121. F.
 238. B. 160. C.
Nobilissimus quis est inter nobiles? 1154. D.
Nobilitas quando erit vere clara, generosa, illustris, ac
 suscipienda? 244. B. C.
Nobilitas genus quatuorplex sit? 2154. D.
Nobilium imagines unde scholæ custodiendæ? 356. E.
Nobis vel Minerva solebat Achemenium Italia confusa
 bene fortunare, 645. A. 661. C.
Nectare constellationes, 61. C.
Nemus (Jodocus) Consiliarius Brabantie, 309. A.
 — quem librum ipsi dono misit Erasmi? *ibid.* C.
Nels, Campanie urbs episcopalis, 334. B.
 — a quo illustratur? 506. F.
 — quæ ei famam invidet? 507. A.
Nemotulus factio quo tempore regnabat? 870. F.
Nemusus aureus, in quo est Tiberis effigies, 581. E.
 — aliud argenteum, in quo est Augusti effigies, *ibid.*
Nem expedit nuncire calorem, 57. B. 131. E.
Nem minus debemus his, a quibus recte vivendi ratio-
 nem, quam a quibus vivendi munda sumptuositas, 68. C.
Nem salutare, aliquoties officiosum, 144. F.
Nem statim viuperat alterum, quisque sese tueri,
 104. C.
Nemulus cur additi sunt ad evolvens veterum Theo-
 logorum libros? 334. E.
Neribemus (Hennicus) homo minime mendax, 67. A.
 — quid Erasmi desiderare atque narrare solebat,
ibid. A. F.
Nersische Dux, magnus Thesaurarius Angliæ,
 1857. A.
Nervæ (Fredericus) singulari sua peritia quantum di-
 gnetis contrahit Westphaliæ? 1798. B.
 — dignus plane, cujus perpetuo meminerit posteri-
 tas, *ibid.*
Nervo quænam olim fuerunt? 690. E.
 — recentioribus quid vitio datur, & quomodo pla-
 cendi? 1833. E.
 — cur ipsi dati ducati tres a Lamberto Grunio?
ibid.
Nervus (Antonius) Princeps christianus, 48. E. 49. C.
Nerva Agallus Nanius vel Nancus, (Hermannus) a
 clarissimus Comes, a quibus potentis continere vi-
 gues debet? 316. E.
 — Erasimum liberaliter ac suavissime accipit, 358.
 F. 372. D.
 — juvenis est, sed raris & pluriquam senili pruden-
 tia, *ibid.*
 — pauciloquus, sed acutissime ac cordace loquitur, *ibid.*
 — non in uno studiorum genere doctus extra liben-
 tationem, *ibid.*
 — totus candidus, & amico amicus, *ibid.*
 — modestissimo pudore præditus est, *ibid.* F.

- vir eximius ac vere generosus, 550. C.
 — toti Germaniae clarissimus, 605. A.
 — a tollendis caesibus excludit Dominicos omnes, *ibid.* B.
 — quum contumeliam neglexit ac vindictam remisit? *ibid.*
 — in ipsum probra & convicia qui eruantur? 618. D.
 — quibus praefidius adegit Jacobum Hochstratum ad abjectam & scurrilem palmodiam? 1017. C. D.
 — quem libellum imprimi curavit? 1614. C.
 — adversus quos Professores postus Herculeum agit? 1678. A.
 — quibus dotibus ac moribus instructus? 1686. E.
 — *Nevellus* cur alterius annis vacatio permittitur? 178. A.
 — *Nevellus* haereticus non admittit poenitentem, 727. D.
 — in catalogo Sanctorum ab Hieronymo commemoratus, 1146. B.
 — *Nevellus* quidem cum hoc haeresis fuit, *ibid.*
 — *Nemagrus*, alias *Naltranz*, (Gerardus) egregium patronum agere debet, 114. E.
 — cur in ius vocandus? *ibid.*
 — inaugurationem Philippi a Burgundia quam graphice perspicue depinxit? 161. F.
 — quid cavere monetur? 173. A.
 — cui offendit libellum & literas Erasmi? *ibid.* C.
 — cur non audebat eadem scribere? *ibid.*
 — quid non finit intercedere? *ibid.* E.
 — *Nevii* candorem laque sapientis expertus est, *ibid.*
 — quid gratulatur Erasmo? *ibid.*
 — unde nec aula nec curia dignum esse dicitur? 183. B.
 — quoniam Erasmi libellus sibi mittitur, & quibus cum impetiet? *ibid.* C.
 — cuius est a facris? 513. F.
 — ubi non admodum placevit Erasmo? 577. D.
 — unde factus contemptissimus eidem? 1749. A.
 — unde videtur malo quodam genio affatus? *ibid.* A. B.
 — Erasmo ex amicissimo factus est hostis capitalis, 1747. C.
 — *Nevellus* omnis tumultum parere dicitur, 641. C.
 — *Nevellus* minimum facit ad pacem, plurimum ad seditionem, 748. D.
 — per Magistratus ac Principes coercendae, *ibid.*
 — *Nevellus* Testamentum an aptius dicitur *Instruendum*, quam *Testamentum*? 1006. D.
 — nunquam ante Erasmi Chalographorum typis Graece excusum, 1910. F.
 — *Nex* profunda, 71. F.
 — *Nex*, Eusebius mazer, secundum Poetas, 81. B.
 — *Nex* quidam quam *Tragediam* exstant? 509. E.
 — unde faciente pacis sui auctore? *ibid.*
 — *Nex* interpellat, 88. F.
 — *Nex* boni magnopere pueritia est fruitio absque consorte, 180. A.
 — *Nex* est qui non cupit doceri, 657. B.
 — *Nex* amicum est, hominem amicum tela veneno tinctis impetere? 104. E.
 — *Nex* conditio mendum subventis peior, quam inventis? 126. E.
 — bene meritis sua insulsi, quam male meritis suis ingratitanti? *ibid.*
 — *Nex* leve vitium abiecit memoriam preclare factorum? 3. F.
 — *Nex* parum amicum est, scuto obiecto tueri vitalia? 104. E.
 — *Nex* totum interpretandi Scripturas negotium pendet de Sacri Spiritus afflatu? 98. E.
 — *Nex* vim in propulsiore licet? 311. D.
 — *Nex* ratio per digitos obscurior numeris Platonis, 168. D.
 — ex Bedae fragmentis arguta, 163. A.
 — in us explicanda arguta, curiosis non probatur Erasmo, *ibid.* B.
 — an eorum eadem ratio, quam tradit Hieronymus, fuerit apud Hebraeos? *ibid.*
- Nemidia*, ampla regio Africae, 480. A.
Nemesis insuperata ira quae in Germania esse dicitur? 1396. C.
Nemesis quoddam aureum multos exercisse dicitur, 573. E.
 — illius subscriptionem nullus adhuc legere potuit, *ibid.*
Nemesis Britannici, 60. F.
Nemesis quidam, addiditissimus Bacchi mystis, 470. E.
Nemesis pro fore namque, 134. C.
Nemesis, vel *Nemesis*, vel *Nemesis*, ubi Franconiae in Germania, 196. E.
 — inter urbes Germanicas sumptuosa clau & opulenta, 1403. B.
Nemesis Britannicae quales? 56. E.
- O** *O* (Joannes) cujus litteras accipit? 184. B.
 — amice de Erasmo & sentit & loquitur, 1858. B.
 Obsecrorem virorum Epistolae, vide Epistolae.
Olympos & cordata blandiloquentia plui valet, quam armis praeceptis & impetibus, 104. C.
Olympos & Deo & pro consensu unius, 613. A.
 — quo tempore in peccatis esse dicitur? 154. C.
Olympos quidam vocatur & oburgatur, 371. F. 174. A. B.
Olympos quidam Erasmi pertinacissimus in malis reprehenditur, variisque modis exagatur, 4. et. 60. usque ad 631.
Olympos nonnulli acerbe reprehenduntur, 161. C. D. &c. 369. A. B. &c. 370. A. B. &c.
Olympos factiores a quibus defendenda? 106. B.
Olympos rerum ac temporum variae, 157. F.
Olympos (Pompejus) iocet Hermannus Phrysi, a quo subitandus? 1070. F.
 — quos liberos domi suae delitescere habere dicitur? 1576. B.
Olympos Augustus, vide Augustus.
Olympos (Julius) quid forte dixit de Catone? 313. D.
 — quid teste confessus est? *ibid.*
Olympos *Opulentus* qualis liber, & a quo scilicet? 1514. D.
 — quomodo impugnat a Professoribus Theologiae Colonienibus? *ibid.* C.
 — ubi eundem libellum comburere solentur idem? *ibid.* D.
 — quis inhibuit omnibus iudicibus & personis, ne aliquid in eisdem causa narentur vel agerentur? *ibid.* D. E.
 — ubi & a quibus combustus? *ibid.* E.
Olympos Evangelicus qualis? 470. F. 471. A.
 — pravus ac vitiosus qualis? 471. A.
Olympos cupit debet esse purus ac simplex? 700. A.
Olympos cur sepe apud Aegyptios impulsus? 1098. D.
 — quid illo significatum? *ibid.*
Olympos lynces, 91. F.
Olympos diversis aliis atque aliis placent formae, 104. B.
Olympos species quae ingenium argente solent sollicitum? 473. C.
Olympos summi convinentes coartare, 77. C.
Olympos ac *Phileas* epistola ad quem scripta, & a quo copulata? 1519. F.
Olympos (Joannes) ubi adeit? 119. E.
 — quid dicit de suis litteris ad Erasmi, deinde amore suo erga eundem? 135. B.
 — miris laudibus eundem efficit, *ibid.* C.
 — quid laudatissimum aureumque censit? *ibid.*
 — unde se devotet Erasmo? *ibid.* D.
 — quid eructio suo Jesu appendit? *ibid.*
 — quid dicit de Harpyn nectio qua, nemandis epistula quodam? *ibid.*
 — quid promittit constaturque? *ibid.* E.
 — Hieronymi interpretationes cum Hebraicis exemplaribus conferit, *ibid.*
 — in ejusdem germana Opera *varia* parit, *ibid.*
 — quam *Tragediam* ludit? *ibid.* F.
 — cujus officio se agere avertit? 116. A.

unde felix prædicatur? 367. E.
 per quem ita solus est, ut solitudinis tedium non
 sentiat? *ibid.*
 fugam molli dicitur, 336. D.
 in quo Monasterio factus Monachus? 551. D. E.
 Metaphrasim in Ecclesiasten scripsit, 591. F.
 accitus Tigurum, ut ille doceas literas Hebrai-
 cas, 817. F.
 edit librum de Eucharistia, *ibid.*
 scribit, non esse periculum, si quis Missam appel-
 let sacrificium, 831. D.
 quam opinionem communis multis testimoniis &
 argumentis? 892. A.
 Erasmus fortiter contempsit, 964. B.
 quem taxavit in concione? *ibid.* D.
 ubi ducit uxorem puellam sine lepidam? 1071.
 E. 1183. E.
 in præfatione Cyrilli quorum facit mentionem?
 1181. F.
 obtinet omnes Ecclesias, 1175. B.
 magis sollicitatione quam imperitia peccare dici-
 tur, 1265. A.
 moribus atque literis maxime ornatus est,
 1543. A.
 Græcorum literatura non indoluit, *ibid.*
 quantum rei Theologicæ peritiam habet? *ibid.*
 Hebræi sermonis cognitione instructus, *ibid.*
 a quo commendatus Erasmo? *ibid.*
 quando laurum Theologiæ meruit? 1689. C.
 Augulæ fungitur munere concionatoris, *ibid.*
Oecumenus quidam humanissimus a quo salutandus?
 606. B.
Orampus indicat virum sagacissimi ingenii, 83. B.
Officialis quidam, quales vir? 82. A.
 quid facit? *ibid.* A. C.
 minime stultus, *ibid.* C.
 prodigiosi quædam narrat, *ibid.* C. D.
Officiis mutus certare multo satius est, 191. A.
Officina Frobeniana quæ? 154. B.
Officij (Carolus) quantum Erasmi Opera excolatur
 ac veneretur? 1638. C.
 quid annotavit in *Enchiridio* ejusdem? *ibid.* D.
 quid eundem obnox rogat? *ibid.* E.
Officer (Gabriel) Cartusienus, a quo salutandus?
 1638. E.
 quid monetur ab Erasmo, & ad quid incitatur?
 585. B. C.
Officium (Nicolaus) inter præcipuos Erasmi amicos ad-
 scribendus, 1196. A.
 qualis sibi est animus? 1121. F.
 sua munuscula lepidissima & Erasmo gratissima,
ibid. 1122. A.
 apud quam feminam honorificum tenet locum?
 1318. A.
 unde proculdubio eidem egregie charus? *ibid.* B.
 quod certamen inter se & Erasmus decantan-
 dum? *ibid.*
Officiarius (Petrus Joannes) quid scribit Erasmo? 1858.
 C. D. E.
 quæ literas faciet Latina ac eidem mittet?
ibid. F.
 ejusdem vindicem se proficitur, 1859. A. B.
Officij quando curant? 23. B.
Officij, rectus *Atthanasius*, Pictor celeberrimus, quos
 amicos Erasmi in pictura exhibuit? 1131. A. B.
 quam familiam felicissime expressam representa-
 vit? *ibid.* B.
Officij (Severinus) quando discessit Basileæ? 1045. F.
 quo se proficisci prædicabat? 1057. D.
Olympiodorus, commentator Aristotelis, tempore Era-
 smi nondum Latinitate donatus, 1911. D.
Omnifidus, amicus Erasmi officiosissimus & veta sodalis,
 130. F. 901. C. 1670. F.
 Omne perit tempus, quod studio non impartus, 63. B.
 Omnes pro plerisque, 534. B. C.
 Omnium non idem est genus, 113. C.
 Omnipotens esse, 115. E.

Omphalius (Jacobus) quæ de Balivo Lutetie prædica-
 vit Erasmo? 1460. C.
 quæ de re admonendus? 1752. C.
Opus *vis* *Assensu* detrahite quid? 97. D.
Opus *Orpheus*, id est, immensis, 55. D.
Opus bene distributa ac collocata cui elie possunt admi-
 niculo? 364. F.
 quæ ratione dicuntur bona? *ibid.*
 num recte appellantur bona? 365. C.
 eas continentem quis dicitur? *ibid.* E.
 illas quis frustra & cum suo malo possidet?
 544. C.
 non pes se male sunt, sed plerumque hominem
 involvant curis hujus mundi, 698. A.
Optima hæretici, cultores serpentis, quæ Evam decepit,
 573. F.
Optima *Erasmus* *et* *Lutheri* *de* *Cena* *Domini*, liber stultus
 & maliciosus, 956. A. B.
Oppidanus, cui nomen *Clarus* nomen, 71. A.
Optimus edidit Epistolæ Basilii & Gregorii Nazianzeni
 Græcas, sed depravatione, 1084. C.
Optatus, Præfatus Constantino, cui fuit in Jost-
 mias? 1341. F.
Optima semper paucissimis placuerunt, 399. D.
Optimatus ubique favent bonorum literarum assertoribus,
 323. A.
 horum nulli ob quid notantur? *ibid.*
Optimi non semper ex opibus nascuntur, 543. E.
Optimus protinus alluere cur consuetum existimatur?
 1457. A.
Opus cuiusdam prædicationis infelissimum, 391. C.
Oraculum certum vigiliis, unde serm Erasmus summa
 pendet, 113. B.
Oratio quam maxime paratur? 176. C.
 illius excolende studium vix a bonis viris olim
 fuit exceptum, *ibid.* A.
 illius facilitas unum desideratur, & cur?
ibid. C.
 illius puritas ac mundities homo viro prestantia,
 177. C.
Orator quidam cur ex itinere revocatus regia literis?
 106. B.
Orator vel *Rhetor* quis non vocandus? 450. B.
 in eo quæ rei nonnulli habet momenti? 359. E.
 cur ab alio sollicitudis acque exorandus? 687.
 C. D.
Oratoris summi munus quis absolvit? 175. E.
Oratorum nonnulli quem judicem eloquentia statuerunt?
 410. E.
Oratorum inter partes quæ præcipue? 1458. B.
Orbis unde Monarcham non admodum desiderabit,
 328. C.
 ferre totus ob quem Græce loquebatur? 398. A.
 illius felicitas unde præcipue pendere dicitur?
 366. E.
Orbis Christianus unde Leonem X. Pontificem sibi gra-
 tulatur? 151. C.
 ad publicam illius tranquillitatem quid magnopere
 pertinere iudicatur? 328. E.
 num propter iura Principum impis ac patricia-
 libus armis illum collidi æquum est? *ibid.*
 velut in duo divisus, extrahi bello inter se com-
 mittitur, 676. F.
Orbis Ecclesiasticus quem unum habet doctrina sacra &
 gentis absolutum? 64. C.
Orbis Romani status multum molni sanguinis hamani
 impendio consistit, 325. D.
Orchides, in illa prope Scotiam, septemtionem versus,
 22. E.
Ordo *Atandacorum* totus hominum, si quis Carme-
 litam vel Dominicam attingit, 565. A.
Ordini eiusque sum vulgus est, 399. D.
Ordo *Militem* *S. Petri* *et* *Leone* institutus & ab Adriano
 VI. sublatum, 1398. C.
Ordo *Prædicatorum* quos viros olim habuit & nunc ha-
 bet? 407. C.
Oracularum facit quis Budæus? 168. E.
 Tam. III. T. III. Origina

- Origenes binomius fuit, 1846. C.
 — cur *Adamanis* cognomen ipsi tribuitur? *ibid.*
 — utrumque nomen mire in ipsum quadrat, *ibid.* D.
 — prius *Γενναίος* *Μεγαννης* sonat, *ibid.*
 — quod de suo ingenio necnon animo predicatur?
ibid. D. E.
 — unde probabile est Alexandria fuisse natum?
ibid. E.
 — usque ab avia & avia parentes habuit Christia-
 nos, *ibid.* F.
 — patrem habuit Leonidam, virum primum juxta &
 eruditum, *ibid.*
 — reliquas cum sex fratribus in summa egestate,
ibid. 1847. A.
 — in illo puero deprehenduntur divina quaedam in-
 doles & absolutae virtutis femina, 1847. A.
 — quid adolescentulus ultra multisque stimularum hor-
 tamentis praestiterit? *ibid.* B.
 — quanto martyri desiderio flagravisset? *ibid.*
 — patrem, quem adhuc in vinculis esset, ad quid per
 epistolam exhortatus est? *ibid.* C.
 — quibus nequam omnino spectatur erat, sed oculis
 ac verbis animos addere solent? *ibid.*
 — nonnullos a squalore carceris eripuit, *ibid.* D.
 — sic se gerebat, ut mortem pro Christo videretur
 ambire atque accerere, *ibid.*
 — suae lucubrationes vel solum satis esse poterant ad
 cognitionem S. Scripturae, 391. B.
 — quae e passim offendent in Paulo? 392. C.
 — quid aperit & quid indicat? 393. C.
 — in quibus explicandis summo opere fuit? 398. E.
 — quomodo in Celsum virum dicitur? 435. F.
 436. A.
 — non tam impudens vim fuit Scriptura, quam
 Tertullianus, 523. B.
 — quid vim sibi esse peculiare fere in omnibus scrip-
 tis? 700. C.
 — qua in parte quosdam habuit Latinos sectatores?
ibid.
 — inter ipsius reliquias exstat liber *Job enarrator*,
 701. A.
 — ipsius sermo mire perspicuus esse dicitur, 702. C.
 — in suis libris quaedam admixta, quae aut manife-
 stum habent enorem, aut suspecti dogmatis sunt,
 716. F.
 — in nullum opus divinae Scripturae frequentius edi-
 dit Commentaria quam in Plautium, 727. B.
 — Auditor in sacris Litteris non adscribendus, 763.
 F. 764. A.
 — ipsius eruditio ubi major relict? 771. E.
 — melior Philosophus, quam Celsus, ex illius blas-
 phemias illustravit gloriam Christi, 951. A. B.
 — ne mortuus quidem hydraem invidiam effugere po-
 tuit, 994. C.
 — an loquens sit de vera consecratione? 1165. C.
 — ut ipsius libri dum videntur, quis conatus est?
 1139. B. C. &c.
 — ob admirabilem Scripturarum peritiam doctus
 omnibus erat grandis, 1139. E.
 — frequenter impiorum insulas appetitus, sed semper
 servatus, *ibid.*
 — agere magnum decusum seipsum, non se verum
 ad mendicantem, sed labore suo parvum viduum,
ibid. D. E.
 — ideo Grammaticam proferebatur, *ibid.* E.
 — quas disciplinas sua ingenua celeritate perdisco-
 rat? *ibid.*
 — in celeberrima civitate Alexandria profestatur,
 idque publice, *ibid.* F.
 — quomodo sub persona litterarum Catechistam
 agebat? 1848. A.
 — quos ad perfectae pietatis fastigium evehit? *ibid.*
 — Ambrosium ab haeresi Valentianae ad catholicam
 doctrinam iterum reduxit, *ibid.* B.
 — quomodo corpus suum castigabat ac carnem dura-
 bat ad omnem potentiam? *ibid.* B. C.
 — unde sibi peperit elum ac graiosum nomen, &
 apud quos? *ibid.* C.
 — a quo sibi delegatum munus Catechista in urbe
 Alexandria? *ibid.* C. D.
 — in hac functione floruit compluribus annis,
ibid. D.
 — humanas disciplinas non omnino contempsit,
ibid. E.
 — quando negligere coepit Scholam Grammaticam?
ibid.
 — qua curatione libros profanos vendidit ante ci-
 dam? *ibid.*
 — unde aestimare licet, quam ille non indifferen-
 ter? *ibid.*
 — in quo mixtus est Paulinam superbum, ac quo-
 dammodo superavit generositatem illius Apostoli?
ibid. F. 1849. A.
 — per quos Episcopos pertractus est ad praedicti
 honorem? 1849. A.
 — hoc honoris suscepit summa omnium applausu,
ibid. B.
 — missus ad sedandas haereseis, quibus veritatem
 Ecclesiae Achaiae, *ibid.*
 — quare se exierat? *ibid.*
 — quantum alia Evangelii praecepta observasse do-
 cet? *ibid.* C.
 — quomodo sibi ademit gentium stimulos? *ibid.*
 — hoc factum celatim cupiebat, *ibid.*
 — cur non evehit ad sacerdotum fastigium? *ibid.* E.
 849. E.
 — ingravescente invectis, Alexandriae roga,
ibid. F.
 — ubique lucet, studioque indelinguibili prae-
 dicit Evangelium, *ibid.*
 — non adjuvat sic damnatae sedis, nec orbem uni-
 versum horrendo schismate perturbant, 1150. A.
 — maledictis beneficiis obtinebat, *ibid.*
 — docuit potissimum in Carthago Palestinae, *ibid.*
 — quos egregios viros illic in sacra Littera erudi-
 vit? *ibid.* B.
 — a Mammae Antiochiam accitit, & ab ea bo-
 nifice dimissus, *ibid.*
 — ad quos scripsit, & quem sibi adiunxit in soci-
 tatem Catechista? *ibid.* C.
 — cur maluit in Palestina docere Christum? *ibid.* D.
 — quem habuit *hypocritas*, & quid de illo quie-
 rit? *ibid.*
 — ad extremam usque senectutem in pauperum pa-
 leverat? *ibid.*
 — quoniam mendicantiae & quam studiis erat? *ibid.* E.
 — vixit in sanctissimis laboribus usque ad annuati-
 onis suae LXX. *ibid.*
 — Tyn mortuus est ibique sepultus, *ibid.*
 — fuit *averebatur*, *ibid.* F.
 — quos libros edidit, & quae de se predicant?
 1851. A. B. &c.
 — quaecumque reliquit, quocumque discentis di-
 stinguunt? *ibid.* C.
 — Origenes quidam Heros, Episcopus Maghelenensis,
 1118. A.
 — Orthodoxi veteres testantur Ecclesiam magnis viris le-
 borasse, 639. B.
 — quorum ordinem corruptissimum nota subinde
 deplorant? *ibid.*
 — nihil de Deo pronuntiare audebant, quod non
 esset aperte traditum in sacra Voluminibus, 639. D.
 — pia eorumdem curioforum quid post ceperit?
ibid.
 — ob quid usdem religio erat in nominibus urbes-
 dis? *ibid.* E.
 — quid nefas esse dicebant? *ibid.*
 — plerique illorum cum verberabant *homoem* dicent
 Filium Dei? 498. E.
 — nonnullos Scripturae locos male entre dicunt ad
 demonstrandum aeternitatem Filii contra Arianos,
 1918. E.
 — Origenes quis existimandus? 838. E.
 — *Origenes* Luc. xxi. 38. *nuncius* vertit Interpretes Lati-
 ni, 803. D.

Ortuus Gratius, vide Gratius.

Osanna quomodo interpretatum ab Hilario? 707. F.

702. A.

Osander, Zuinglius, & Lutherus amarulentis libellis inter se confutantur, 1019. F.

Osirus (Jacobus) vir omnium amore dignissimus, 1066. E.

— quid majorem stemmatis adjuvante dicitur? *ibid.*

— ipsi scripta epistola de congressu Vercelli & Vi-

etoriani, 1719. F.

Osia apud Homerum eadem dea, qua *Fama* apud Ma-

ronem, 190. B.

— quibus praconis Erasmi oneratus dicitur?

ibid. C.

Osvaldus quidam Locrensis Helveticus, discipulus Gla-

rearii quique acerrimus in sophistis Alcides, 198. C.

— Erasmi Iudaeus, *ibid.*

— qua Glareano esse dicitur? 149. D.

— hinc literae Tiguri praefat, 1577. F. 1578. A.

Otho Brunsveldius, vide Brunsveldius.

Otho Trucheticus, vide Trucheticus.

Otho Eques Ducis Saxoniae de capite periclitatur,

1160. F.

— cur illum sanctissimum virum esse oportet?

1737. A.

— vocat Epiphodiorum sceleratissimus Ecclesiae per-

secutorum, 1731. E.

Otho Imperator Romanorum quo animo fuisse narravi?

318. A.

— ob quid imperio dignus habetur? *ibid.* B.

Otho quidam libellum virulentissimum in Erasmo edit,

1031. D.

— quid clamare dicitur ille libellus? *ibid.*

— qualis rursus exit? 803. C.

Ouseji sobrietate subulati, 72. C.

Otium quam multa mala docet, 585. B.

— omnia nequitiae magister, 1154. A.

Ottomarus Lucianus, vide Lucianus.

Osia *ayxio* pro quo apud Graecos usurpatur? 907. B.

Orem lapsu servandum committere, vetus proverbium,

71. A.

Ovidius quid affecisse in sua *Metas* videtur? 693. A.

— quid sibi convenit cum Horatio? 808. A.

— ab Octavio Caesare ad Geras relegatus, 1769. B.

— quod amos natus perisse dicitur? 787. E.

— *Os* *avari* *audet* *foem* effingere, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— *Os* *ex* *avari* *audet* *foem* *effingere*, 318. D.

— ipsum diutius detinuit praecipitis vel ignorantia,

vel negligentia, 194. E.

— sua excellentia eruditio, 109. F.

— quanta est humanitas? *ibid.*

— apud quos maxime est auctoritas? *ibid.* 106. A.

— amicus, patronus, & advocatus Richardi Sam-

plensis, 109. F.

— qua Erasmi laborationes diligentissime perlegit?

108. E. F.

— quorundam hominum infanum acriter increpat?

ibid.

— quid affirmare aude? *ibid.* F.

— quorum Commentarius vale dicitur est, & cur?

109. A.

— unde Erasmi stylium vehementer probat? *ibid.*

— ad quid eundem incitat hortaturque, & unde?

ibid. B.

— quid sibi juvenatissimum est intellexisse? *ibid.*

— unde cognoscit hincdem malorum Erasmi? 1554. E.

— sum libellus apud quos avide legitur, & quos of-

fendit? *ibid.*

— ad quid excitaturus Linacrum? 355. A.

— a quibus & apud quos relegatus detinetur?

357. C.

— vir utriusque litteraturae callentissimus, 381. E.

441. C. 463. C. 1555. C.

— unde subito in Britanniam accersitus? 401. B.

— ob quid cordi fuisse Bombasio dicitur? *ibid.*

— quibus praecipue charus est? *ibid.* C. 533. E.

— est bene germanus, & cui est ab epistola?

403. D.

— in ipsum quamvis bona congesti natura? 436. C.

— ad quos Legatus venit? 441. C.

— apud quem multis nominibus gratiosissimus? *ibid.*

— quanta fide & quibus modis? *ibid.*

— totus ad gratiam & amicitiam natus, *ibid.*

— quibus gratissimus, & unde? 463. C.

— cui Regi primus est a secretis? 470. D. 533. F.

— unde non vulgaris pinguis artifex dicitur?

470. D.

— ob quid admodum sibi gratulatur? 495. D.

— in cujus fortunam succellit? 508. D.

— quem non poterit non amare? *ibid.* E.

— apud quos floret ac triumphat? 533. E.

— quos salute & cupis electionis adesse debet?

ibid.

— Erasmo plane Pyladem quomdam praestit, 555. A.

— suis mentis nunquam par fortuna respondit,

689. A.

— sibi commendatur negotium litterarum, *ibid.*

— quid cognoscit ex Mori literis? *ibid.* B. 651. E.

— quos Commentarios ad Erasmi referendos cu-

ratit? 645. B.

— quid sibi imputari non potest? 660. B.

— quid meminisse ipsum oportet? *ibid.* E.

— vetus Erasmi amicus, Romae aget, 754. A.

— doctissimus vir, & ad doctissimum studia pro-

vehenda factus, 1832. D.

— quo malo correptus in Italia? 1203. D.

— desperantibus Medicis reperit suam Britanniam,

ibid.

— vir perpetua valetudinis prosperitate atque etiam

immortalitate dignus, *ibid.*

— quam provinciam sibiumpsit? 1555. C.

— in quibus Auctoribus evolvendis haud mediocri-

ter exercitatus? *ibid.*

— quodnam opus medicatur ac prae manibus habet?

ibid.

— qualem libellum edidit? 1671. F.

— reprehensus ob editum indignissimum libellum,

1675. F. 1681. C. D.

Pedulus, huius Lydie, aurea arena volvera, 1855. B.

Paganus quo obtentu caput erigere conatur? 189. A.

Paleologus (Chrophorus) Monachus montis Sina,

568. D.

— vit claro genere natus ac more Christianus, *ibid.*

— probus, modestus, nec infuatus, *ibid.*

Tam. III. TERTIUM 2 — ad

PACUS (Richardus) ratione Britannus, Erasmi am-

icus, 102. D. 1555. C.

— iure literarum ad illam, 102. D.

— quid dissimulare & affectare videtur? 103. A.

— ipse candidus in Ammonem amicus, 105. B.

— vir amantissimus & integerrimus, *ibid.*

— cur ipse silentium suspectum Erasmo? *ibid.* F.

— apud quos legatione fungitur? 129. E.

— quam *transitibus* adornatur? 147. A.

— cum sacerdotibus concubinae bellum gerit,

ibid.

— Episcopum futurum spes est, *ibid.*

— ultimum legationis fungitur? 120. A.

— ad ipsum ostendam providendamque quinam pro-

penit? *ibid.* B.

— quomodo se gerit in Anglia? 114. E.

— in se *Apologia* qua? 139. A.

— ipsius ingenium nihil candidius, integrius, amicis,

ibid. B.

— quantum Erasmo amicus? *ibid.*

— quibus longe charissimus? *ibid.* C.

— in eum dignitatem succellit? *ibid.*

— ad sanas dignitates haud dubie providendus,

ibid.

— quibus literis permixtus Bombasius? 174. C.

- ad quid cupit colligere nonnihil humorum? *Id.*
 — ubi ipſi ſunt meſſi admodum ſterilis ac ſperat fore aliquanto uberioſem? *Id.*
 — cui & a quo commendatur? *Id.* E.
Palaeſtus (Clement) Conſtantinopolitana, cujus Car-nobis Monachus? 1613. D.
 — unde argumens colligit, & pro quo? *Id.*
 — Græce ſcit pulchre, *Id.*
 — cum illo quam iſtiusmodi? *Id.*
Palæſtra ſublectica, artis & induſtriæ conſervatrix, 241. B.
Palanus (Camillus) amicus Bombaſti, ubi & quo anno moritur? 174. F. 307. D.
Palata diverſi cibi alius atque alius delectat, 104. B.
Palſtedus tortuoſus a quo abſconditus domi retinebatur? 1804. B.
Palſtrarius, Thomas Mori amicus, 589. E.
 — qua littera perſeſſus accept? 1649. F.
Palſtrarius (Lucas) arduus Princeps ſui detentus negotiis, 119. C.
 — gratiſſimus & ſtudioſiſſimus in Eraſmum, *Id.* C. D.
 — eandem, ut par eſt, commendat, & ad cælum uſque laudibus vehit, *Id.* D.
 — apud quem obtinet honeſtum locum? 160. E.
 — vir humanus & bonarum litterarum ſtudioſus, 1556. C.
 — multa de Eraſmo præclara nec minus vera narrat, *Id.*
Palladius cujus rei Hieronymum inſinulavit? 1323. C.
 — quid reſert de Chryſoſtomo? 1333. E.
Pallium Cynicum, 80. B.
Palma quibus in medio palſa eſt? 114. B.
Palaſtratus (Joannes) viciſſus Genaroli Noviomagi compoſitor, quid nunciat? 114. E.
 — quodnam Epitaphium ipſi mittitur? 186. F. 187. A.
 — vir humaniſſimus, a quo ſolaturus? 1564. C.
 — Eraſmi hoſpes, & Rhetor Scholæ Lovaniienſis, 1658. E. 1817. B.
 — Doſippi & Eraſmi amicus communis, 1807. F.
 — vir utriuſque lingue peritus, 1817. B.
 — cujus adventum ardentiffime exſpectabat? *Id.*
Pan agrelli calamo ſuſcendit citharam Apollinis, 1791. D.
 — illum ad cunctandam provocare nihil periculoſius, 12. B.
 — quid ei tribuunt nonnulli? 384. E.
Panagæus (Livinus) amantiffimus Eraſmi, quid reddidit Puggero? 1746. C. Vide etiam *Algen*.
Pandula quale opus, & quot in eo mendæ? 153. E.
Panciatius a quo vidus Ferrariæ? 859. F.
 — vir bonus & probe doctus, 881. C.
Panis ſtractus & porrectus in ſignum amicitia, 1081. C.
Panætius, regum ampliffimus & opulentiffimus, 1147. E.
 — ab alio occupatum ac diſſiſſis undique turbatum a quo vindictum & quomodo? *Id.* F.
Pannæus (Jarus) quantum ludis meruit in carmine? 430. A.
 — ob quid notatus? 807. D. E.
Panormitanus Archiepiſcopus, ſiſter Feriei Carondileti, quam propenſo favore ſi in Eraſmum? 951. C.
 — primus ſubſe Cæſaris in Brabantia Cancellarius, 1161. C.
 — omnem favorem atque benignitatem pollicetur Eraſmo, *Id.*
 — æſtivatione eſt, præterea nihil, 1490. E.
 — a quo illum abſolvere non expedit? 1511. B.
Panra alius viſus, 116. E.
Panra viſus, 61. C.
Pantani Alexandrinus primus poſt Apoſtolos adminiſtravit munus Catechizæ, 1848. D.
Pantolus unde ſumpſit animum calumniandi Eraſmum? 1169. C.
Papa omnes, nomine Leonis inſigniti, egregie ſumel-dati, 151. E.
Papias, qualis Auſtor? 3. E. 1781. B.
 — in Schola ululare dicitur, 1781. B.
 — inter quos contendit de palma ignorantia? *Id.*
 — omnia præcipit, nihil movit, *Id.*
 — linguam Romanam funditus erexit, *Id.*
 — ab hoc poſſimum ortus eſt miſerabilis literarum occaſus, *Id.*
 — dignus eſt quem omnes mortales oderint, *Id.*
Papula relinquit Eraſmum, 910. C.
 — perlit, non ſine gravi veneni ſuſpitione, 544. C.
Papirus (Antoniſ) Abbas Gemblacenſis, 446. D.
 — in Bibliotheca ſui Monaſterii quanam codem ha-bent dicuntur? *Id.*
 — veræ Religionis obſervantiſſimus, *Id.*
 — quid ab illo flagitet Eraſmus? *Id.* E.
 — ejus volumina ad hunc miſit? 466. A.
 — quibus toto pectore favet? *Id.* B.
 — quid perſoſifico offert Eraſmo? *Id.*
Papſ vix ſerius quomodo interpretatus quidam? 274. D.
Paracletus quid ſignificat? 248. E. F.
Paracletus & aliter quomodo diſſert? 259. E.
Paracletus apud Lucam cap. t. ven. 3. quid ſignifi-catio & Eraſmo? 148. E.
 — quomodo illam vocem vertunt idem? *Id.*
 — quo reſerri poſſit? 259. F.
Paraphraſis & *Alaphraſis* quomodo diſtinguantur? 714. D.
Paraphraſes quid juris habet? *Id.*
Parca nullo paſſo exorabiles ſunt, 661. F.
Parendus viri doctus, 3. E. F.
Paricus (Thomas) Secretarius verbi Catechiſti, 130. C.
 — quem adjuvare & quid ſcribere rogatur? *Id.* D.
 — cui commendatur Eraſmus? *Id.*
Parentes quando reſponſibus animis morantur? 661. F. 662. A.
 — non ſolum æquo animo habendū, ſed & colendū, 1917. C.
Parentes & *judicare* non eſt ejusdem, juxta Secretum, 1050. E.
Parentes & cultu ſpirant noſtrum quiddam, 814. F.
Parſenſis Theologi alique viri docti longe aliter ſepe-re dicuntur, 681. D.
 — ex iis nonnulli ſabulæ & coſſidii & ad hoc ac-commodant, *Id.*
 — quam perſonam omnino caſuere vel non audent vel non ſuſtinent? *Id.*
 — quos honores habuerunt Vireti, & ob quid? *Id.* E.
 — quis diſciplinæ ſuſcipiunt & confeſſentur? *Id.*
 — omnia optime interpretantur, *Id.* F.
 — ſcienciis non invident, & diſſectant eorum, *Id.*
 — quis cum illis frequenter ac ſanctè conſtat? *Id.*
 — quid probant in Eraſmo? *Id.*
Parſenſis Comici quale dicitur? 310. E.
Parſenſis cujuſdam focus deſectus, 1100. D.
Parſenſis (Tranquillus) ubi remanere debebat? 464. D.
 — geminum ipſius carmen quale? *Id.* E.
 — qualis deſcriptus Eraſmo? *Id.* F.
 — ob quid non poterat magis animæ venire Lov-nium? 465. B.
 — quoniam ipſius verſiculus adagi vice ille circū-ferretur? *Id.* E.
 — cur ſe æquiores Scholæ Lovaniienſis eſſe oportet? *Id.*
Parſenſis ſive rumenta auri puri nativique cui miſi & a quo? 511. F.
 — unde & ubi creta? *Id.* 513. A.
Parſenſis ſeri ob quid ſolera eſſe quiores? 1403. E.
Parſenſis Legatus in qua Scholæ tradebatur? 130. A.
Parſenſis (Guilielmus) gentilis, ut Balanus abſtrahit, Joannes Parvo, Biſhopolæ Parſenſis, 168. E.
 — vir magnus in primis, Theologique eruditus, *Id.*
 — ſol-

- sodalium Dominicalium, cognomento Prædicatorum, decus, *ibid.*
- a sacrosanctis confessionibus Regi est, *ibid.* 171. B.
- qualis & quantus Concionator ac Panegyristes? 168. E.
- Badæi amicus familiaris, ejusdemque amicus amat, *ibid.* F.
- librorum reconditorum conquistor atque investigator sagacissimus, *ibid.*
- bibliothecarum pene compilator, *ibid.*
- ejusmodi cum Badæo verba facta? 169. A.
- litteratorum omnium suffragator, *ibid.*
- doctrinæ industrique Erasmi admirator & commendator, *ibid.* B.
- eundem adfiscendum censere se dicit, *ibid.*
- quid alio & admonitor futurus? 170. A.
- nominis Erasmi perquam studiosus, 171. B.
- quid Franciscus I. peritisset? *ibid.* C.
- unigenitus & omnium ore celebratus Theologus, 184. F.
- virtutum eminentia maximus, *ibid.*
- in Erasmi minis est, *ibid.*
- ubi forte adsuit, & quid existimavit? 1556. E. 1557. A.
- Petrus** (Joannes) nobilis Bibliopola Parisiensis, 168. E.
- facit cæcularum Opera Hieronymi minuit, 1600. B.
- Pescennius** Arienus formidabilis ab Augustino dejectus, 1146. D.
- Pesciales** feræ, 79. C.
- Pistachius** Berlicus, vide Berlicus.
- Pistachius** Carmelita ubi & in qua publicitus ex suppediti debacchatur? 977. D.
- Pistatium** ejusdem additiones in quo opere interperpergunt? 710. D.
- Pistore** notari, 606. E.
- Pistorum** Monachi undique inexpugnabiles esse dicuntur, 1715. A.
- Pistonus** (Franciscus) ad suas rades invitat Erasimum, 110. D.
- quid eidem pollicetur? *ibid.*
- Pistorum**, urbs ampla Italie, & academia præclara, 376. C.
- ille sanctus vivere dicitur, 809. A.
- unde merito diceretur Italia Italia? 1279. C.
- Pistore** infule ac ridicule expositum, 1377. E.
- Pistore** quibus olim deferretur? 976. B.
- quid habebat magnificens? *ibid.*
- Pistore** Antonii de Bergis, studiosissimus in Erasimum, 441. E.
- sua ipse tota in indole sili sita est, *ibid.* F.
- Pistore** ejusdem quæ butulissimo prandio exceptit? 120. A.
- via dives ac probus, multa testatur de Thomæ Mori erga se officio? *ibid.*
- Pistore** Guilielmi Goudani, vir humanissimus, beneque de Erasmo meritis, 15. D.
- Pistore** Joannis Coleti in urbe Londino his fumens præfectum grille, 455. F.
- Pistore** Joannis ejusdem quid significavit Erasmo? 139. F.
- quid agna de filo suo? 140. A.
- ipsius simplicitas investigationibus huc & illuc impellitur? *ibid.* B.
- Pistore** Joannis Paugnerini quando Erasimum vicit humanitate? 1443. C.
- ipsi factus amicitie scdm eum eodem quid postulat? *ibid.* F.
- ob quid & apud quos fuit in summa gratia & auctoritate? 1481. B.
- quibus experimento belli domique fidem ac præclaram navavit operam? *ibid.* C.
- apud quos non minus graciosus fuit, & ob quid? *ibid.*
- Pistore** Marti Maffius seniculus nihil nisi Græce sciebat, 768. C.
- ad quid mire exhilaratus fuit? *ibid.*
- Pistore** Maximilianus a Burgundia quando Erasmo cognitus, & ob quid amatus? 997. E. 1058. A.
- Pater** N. de la Roiche, vir clarissimus, necnon Cancellarius, 791. F. 792. A.
- Pater** Petri Egidii optimus quando vita defunctus est? 304. C. 1644. F.
- Pater** Petri Morneyi, in Erasimum properfus, 1259. C.
- Pater** Thomæ Lupetti optimus, a quo salutandus? 171. D.
- Pater** qui vere appellandi? 1483. D.
- quid vulgo erga liberos facere soliti? 542. C.
- Pater** sanctissimi impietatis crimen acriter popullurum? 301. C.
- omnibus armis præliabantur adversus hæreticos, 1918. E.
- quid in iis facile animadverti potest? *ibid.*
- credabant recte & sapienter insitus quodquid pro defensione veritatis tentarent, *ibid.* F.
- Pater** unde antiquos & venerabilior habenda? 118. C.
- Pater** quidam optimus a quo salutandus? 585. D.
- quid vel scripti vel narrati? 810. D.
- Pater** pugnabat Achilles armis, 18. A.
- Pater** maximi optimique adhiberi solent in causis pessimis, 684. A.
- Pater** ingens magno reo convenit, *ibid.*
- Pater** Guilielmi Cozi quantum graciosus apud Carolum V. 614. B.
- Pater** Joannis Coleti, vir admodum senex, ac præfractis membris, 784. A.
- quid senem morte gloriari cepit? *ibid.* B.
- qua de re inter illos lit erat? *ibid.*
- Pater** (Michael) Erasmi præceptor, 66. E.
- Paula**, Virgo sancta, non succent Hieronymo, 595. B.
- filius & Euilochii nobilitas piam ejusdem facundiam ornavit, 84. E.
- Paulus** Agneta, vide Agneta.
- Paulus** Amilius, vide Amilius.
- Paulus** Aldus, vide Aldus.
- Paulus** Bombasius, vide Bombasius.
- Paulus** Crescentius, vide Crescentius.
- Paulus** Ricus, vide Ricus.
- Paulus** Volzianus, vide Volzianus.
- Paulus** Apollolus in qua lingua disertior? 98. F.
- veram Religiosem in charitatis officio ponit, 134. F.
- quantum fudat, quo Christum a Judaismo vindicaret? 189. C.
- ubi labricus esse dicitur? 238. F.
- religionis veræ ac pietatis archieffusus, 141. D.
- quid homines docet monetque? *ibid.* E.
- cui certaminis eximi non potuit? *ibid.* F.
- pot est, ut Romanis paulo magis Romane loquatur, 170. D.
- unde divinus ipfius spiritus plane viget? 309. A.
- hom consuit, quocumque animo prædicetur Evangelium, modo illustretur Christus, 120. E.
- multa indulget Corinthiis, & quomodo? 342. B.
- Galatas iterum paratur, donec in eis formetur Christus, *ibid.*
- quid admonet Episcopos? *ibid.* F. 343. A.
- cur tam acriter in ceremonias desolamatur? 144. C.
- a ciborum delectu sæpe deboratur, *ibid.* E.
- in quo se gloriat, & unde basior, vel major habendus? 362. E.
- quot libros sibi remitti jubet? 397. E.
- ad Libros Sacros evolendus hortatur Timotheum, *ibid.* F.
- ipsi tribuntur Græci sermonis impenitens, 358. C.
- unde in sua lingua disertior fuisse quam Græca dicitur? *ibid.*
- ob quid Treum suum desiderat? *ibid.*
- in ipso sermonis incommodis quinam offendunt? *ibid.*
- quibus in rebus cultu suo quemque animo indulgere? 399. B.
- suum glorificat Evangelium, nec tamen obiscat illud Petri, 414. C.
- nullum dampnum recusat, quo Christum lucrificat, 431. A.

- quid non pateretur ad concordiam emendandam? *ibid.* B.
 — quomodo Legem Judaicam abrogavit? 445. B.
 — quam mulierem jubet morere inopiam? 448. F.
 — cum in totum animi sui divorci? *ibid.*
 — & victum esse Jesu Christi gloriatur, 513. C.
 — cur ubique patet Pseudapostolus? 599. D.
 — e fidelissimo persecutore factus est sanctissimus
 Evangelii prætor, 604. F.
 — nominis semel lapidatus fuit, 606. A.
 — cum omni mansuetudine docet & admonet, 640.
 D. E. F.
 — quæ præcepta dat, & quibus? 641. A.
 — quomodo prædicat libertatem Evangelicam?
ibid. D.
 — quomodo debet uti a frigida openbus Legia? *ibid.*
 — scribit & fortiter increpat Festum, Felicem, &
 Agrippam, 763. D. E.
 — cui respondere non dignatur? 764. B.
 — nuptias non improbat, sed afflictionem carnis den-
 unciait illis, qui se se matrimonio involverint, 769.
 A. B. 780. C.
 — cui propius conjungi, & a quo liberari cupit?
 775. B.
 — quorum vitæ damnat ac traducit? 796. D. E.
 — vœgal & tributum Principibus debitum probat,
 799. F.
 — ubi strenuum Evangelicæ libertatis propugnato-
 rem præfuit? 850. F. 951. A.
 — venit nephylum ad Ecclesiæ gubernacula ad-
 moveri, 993. C.
 — non raro facit ingentem cordis dolorem ac tri-
 stitiam, 1171. A.
 — quam libertatem commendat ac requirit in
 Episcopo? 1244. F.
 — dimisit a Petro & Barnaba, 1379. C.
 — quomodo Hispaniam appellat? 1395. A.
 — quid fieri vult? 1399. D.
 — quo nomine magis gloriatur? 1414. C.
 — quomodo pecuniam ab Asiaticis collegit in sub-
 dūm pauperum? *ibid.* F.
 — capream pelles confuit apud Corinthios in usum
 tentorium, 1847. E.
 — Paulus Bibliopola quas litteras reddidit, & quas perse-
 cuti? 1861. B.
 — Paulus Episcopus Sempronianus non inferior Reuchlino
 existimatur, 1376. A.
 — Editionem Vulgatam non esse totam Hieronymi
 fecit, *ibid.*
 — suum nomen a quo quisquam citatur nisi cum re-
 prehensione? *ibid.* B.
 — Paulus Eremita unde clarus? 1273. E.
 — Paulus Lector ubi adeffe iussit? 1340. E.
 — Paulus III. Pontifex Maximus ab ipsa statim electione
 quid pellicies est, & quibus? 1496. F.
 — quid laudat in Eustimo, & ad quidem hortatur?
 1501. E.
 — Episcopum Rossensem ob quid in Cardinalium
 ordinem allegit? 1768. A.
 — Pauperum ark a quo possidet ac refectur? 1481. F.
 — Pauperum vinum quale prædicatur? 1410. F.
 — Pauperum vel a Pauperum (Joannes Georgius) unde
 ortus? 1481. B.
 — vir Reipublicæ commodis natus, 1411. A.
 — in ipso præclaræ virtutis animi paria facient cum
 amplissima fortuna, *ibid.*
 — in quem valde effusa est sua benignitas? *ibid.* B.
 — quos nominibus sibi obstrictum habet Erasmus?
ibid.
 — qua lege eundem recipit in numerum amicorum?
ibid.
 — unde se insinuat in amicitiam cum eodem?
 1441. D.
 — ipsius indoles liberalis & pudor ingenuus ubi reba-
 cent? *ibid.*
 — virtutibus multo speciosius dives est quam posses-
 sionibus, *ibid.*
 — quomodo respondebis & majorum splendori &
 omnium suorum expectationi? *ibid.* E.
 — ad illud puerilandum omnia sibi abunde sup-
 plement, *ibid.*
 — quomodo opibus utitur? 1481. F.
 — in Turcarum expeditione a Carolo Cesare soci-
 tus, *ibid.* E.
 — quomodo facultatibus, consiliis, & operæ edendi
 fuit? *ibid.*
 — quot & quales milites eidem misit suis impendi-
 bus, *ibid.*
 — fidem, studium, & operam præstat Ferdinando,
ibid.
 — ob raras animi dotes cumprimis eidem clari,
ibid.
 — quanta pietate fovit suos liberos? *ibid.* F.
 — quot filios ac filias habuit? *ibid.* F.
 — quanta sollicitudine, sanctimonia, ac pietate
 curat omnes educandos? *ibid.* F.
 — ad quæ officia ac munia insinuat omnes? *ibid.*
 — quos præceptores adhibet ad illos sumendo &
 erudiendo? 1481. A.
 — cur illos ablegat in Italiam aut Galliam? *ibid.*
 — quas aula Principum quibusdam degulanti pe-
 matit? *ibid.* B.
 — quanta sollicitudine filios educat? *ibid.* E.
 — quæ comitate regit uxorem? *ibid.*
 — quanta pietate fovet senectutem optime mentis
ibid.
 — quæ uxor & qui liberi sibi contingunt? *ibid.*
 — quomodo furit iacturam sub progenitoribus ac-
 ceptam, & lacrimas omnes explevit? *ibid.* D.
 — ob quid apud Principes laudem in gratia summa-
 que in pretio est? *ibid.*
 — ob quid nobilibus ac popularibus carissimus?
ibid.
 — quas artes possidet? *ibid.* F.
 — ipsius dotes moresque impense laudant, *ibid.*
 1484. A.
 — Pauperum (Antonius) tertius Joannes Pauperum
 filius, agit Venetia, 1485. C.
 — variis linguis expeditus, & omni notum elegan-
 tia perpolitus, *ibid.*
 — Pauperum (Daniel) filius ejusdem nato minor,
 adhuc domi fingitur ad innocentiam, *ibid.*
 — cui instituto mox dicendus? *ibid.*
 — Pauperum (Georgius) secundus ejusdem filius, ju-
 prudentiæ delinquit, *ibid.*
 — in bonis litteris ac legum sapientia supra modum
 ætatis promovit, *ibid.*
 — Pauperum (Joannes) filius ejusdem raris moribus,
 ubi litteris haudquomodo inflectitur insinuat? *ibid.*
 B. C.
 — in cuius Regine aula agit? *ibid.* C.
 — Pauperum non desunt amici, 45. D.
 — Pauperum est numerare pecus, sed pauperum est numerare
 diffisiones, 801. D.
 — Pauperum, onus gravissimum, 101. D.
 — nam plures corrumpit quam opulentia modes-
 ta? 365. A.
 — Pauperum miles iustissimam subit poenam, 951. C.
 — Pax, litterarum ac studiorum altitudo, 146. D. 154. E.
 — illa nihil dulcius, 151. C.
 — de illa multa dicta a Christo, Apostolo, secum
 orthodoxis ac probatissimis Patribus, 114. E.
 — illius comes & alumne quæ esse solent? 185.
 D. E.
 — ejusdem conciliandæ quinam auctores præcipui?
 187. A.
 — eisdem quinque Principes solidis & adamentis
 vinculis adstringunt? *ibid.* C. D.
 — illa cum Franco necdum composita, 198. A.
 — illam quinque temeratur? *ibid.*
 — eam ubique bello conficere minime possumus,
 219. E.
 — inter Gallios & Helvetios coit, 231. B.
 — a quo artibus suis ornat, & ob quid?
 419. C.

- illa vel iniqua bello aequifimo potior est, 590. E.
 — iter quos Principes bevi eorum sperabatur?
 778. B.
 — illius vocabulum quid in Apostolica Litteris fere sonat? 910. D.
 — quous illa dicebatur dari? *ibid.*
 — illa intelligi Filium Dei vult Theophylactus, 911. A.
 — quare diutius esse potest? 1810. D.
 — Pellicis candidi quid videretur esse? 694. E.
 — *Pelucina* Anglium ubique bonorum morum pestis, 433. A.
 — *Pelucula* Britannica, 60. F.
 — *Pelucosissimus*, 72. E.
 — *Peluda*, persuadendi dea, efficax ac prepotens, 317. D.
 — non abs te Priests dicta flexissima, *ibid.*
 — unde profus inuicta & impotens est? *ibid.*
 — *Pelagianorum* pestis ubi & quo tempore exorta?
 726. A.
 — illorum vestigia quædam etiam hodie ubi deprehendere licet, 574. D.
 — *Pelagus* (Ambrosius) Dominicanus Lucianum adversus Erasimum iniquum, 1453. D.
 — adversus Anapapilas librum scribit, 1494. E.
 — quas in illo subinde perstringit, & quomodo?
 — *Pelicanus* cuius lictas Erasimo non ostendit in tempore?
 817. A.
 — e Colloquiis ejusdem quid significavit Luthero?
 917. D.
 — spargit se idem sentire de Eucharistia quod Erasimus, *ibid.*
 — *Peltes* Sabelline quæ? 523. A.
 — quid testari aut comprobare debebant? *ibid.*
 — *Pelucos* dicitur in *ibid.* 100. E.
 — *Pelucop* tela quid sit? 850. B.
 — *Pelua* fingitur paupertatis Dea, diciturque Erasim uxore,
 174. E. 179. A. 210. B.
 — unde domina verius quam uxor? 212. F.
 — ad quos eam commigrare optat Erasimus?
 214. D.
 — multos ad industriam stimulat, 1506. D.
 — *Pelua* habere domi, & Lucullianas substructiones tollerere, non ejusdem est hominis, 179. A.
 — *Pelua* hyberna quale vestis genus? 806. B.
 — *Pepernicus*, relictus *Pfiffericus*, in Capionem scriptus, 484. F.
 — libellos famulos subinde Colonie profert, 677. C.
 — libellum adversus *Epistolas Africanorum veterum* scriptus, 1577. D.
 — in illis delitescere nescio quas hæreses Bohemici ostendit, *ibid.*
 — ex scelerato Judeo sceleratissimus Christianus factus, 1639. D.
 — in quos edidit librum virulentissimum? *ibid.*
 — *Petides* tonat ac fulgurat, sed sine arte, 1431. F.
 — *Petiles* nobilitatis rauro suo ætæ, 849. E.
 — *Peripateticus* sine quibus bonis circulum beatitudinis absolvi posse negant? 359. C. D. E.
 — quomodo cum Stoicis convenire & discrepare dicuntur? 363. F.
 — quo nomine præferendi ejusdem? *ibid.*
 — unde quædam ab ipsis vocata bona, & alia mala?
 365. A.
 — quam gloriam non profus improbant? 581. D.
 — *Permittere* & *concedere* num discrepat? 459. A.
 — *Peritus* quænam congesti? 152. F.
 — scriptor vulgo proteritus, 672. D.
 — *Pericarpus* edidit, 1908.
 — quomodo dicitur esse celebris? 1365. F.
 — ipsius doctrina non contemnenda, 42. C.
 — *Peripetia* inaleum cætera, 84. C.
 — *Pericaria* & mora varia ob Religionem instituta, 900. F.
 — *Perisa*, vel *Perisa*, orientalis regio ad mare rubrum, regnum Asiæ amplissimum, 333. D.
 — *Perisus* montes promittere, 81. B.
 — *Peripateticus* Ducatus Urbis, 167. F.
 — *Pericasta* hæretica quando exsecranda? 698. B.
 — quomodo tandem exit in rabiem? 699. F.

- Petis* quænam & unde sunt immedieabiles? 342. C.
Petis seu *petilena* sopitur, 62. B.
 — ubi in crebrius? 150. C. 551. C.
 — modum servare ferme imposit, 113. B.
 — ubi sentit & undique gloriatur? 147. E. 148. C. 348. B.
 — aulam regiam inessit, 148. C.
 — funditus extirpata, 91. C.
 — ubi in mentem servit? 109. A. 482. E.
 — quanta futura est? 309. E.
 — nemini parit in Anglia, 553. E.
 — Lutetia ac Colonie servit, 671. D.
 — Avenione & in Montepelliano ludere novum non est, 1213. C.
 — Romæ odiose ludit, nec minus servit Lutetiae, 765. C.
 — jampidem infestat Frisburgum, 1337. E. 1391. E.
 — Angli jam plusquam quadraginta annis nimium famulati est, 1466. C.
 — ab his ad quas regiones demigravit? *ibid.*
 — in multis Germanicis civitatibus sentit, 1512. C.
 — quando Bononia orta est? 1519. E.
 — Basileæ pullulare dicitur, 1639. A.
 — *Petilema* sacula temporum Erasim quæ? 1315. A.
 — *Petis* Flandrica, 125. D.
 — *Petis* laborantes qui Bononie curant, linteum album ex humeris gelata, 1529. E.
 — *Petrarcha* quid præstitit apud Italos? 456. B.
 — Petrus Mantuanus, vide Mantuanus.
 — Petrus ab Arenis, vide Arenis.
 — Petrus Agidius, vide Agidius.
 — Petrus Albinus, vide Albinus.
 — Petrus Alcyonius, vide Alcyonius.
 — Petrus Amicus, vide Amicus.
 — Petrus Ammonius, vide Ammonius.
 — Petrus Anglermus, vide Anglermus.
 — Petrus Victoria, vide Victoria.
 — Petrus Barbirus, vide Barbirus.
 — Petrus Bembus, vide Bembus.
 — Petrus Burgenus, vide Burgenus.
 — Petrus Camilianus, vide Camilianus.
 — Petrus Castellanus, vide Castellanus.
 — Petrus Cornutus, vide Cornutus.
 — Petrus Curtius, vide Curtius.
 — Petrus Cyprius, vide Cyprius.
 — Petrus Falco, vide Falco.
 — Petrus Franciscus, vide Franciscus.
 — Petrus Joannes Olivarius, vide Olivarius.
 — Petrus Kautia, vide Kautia.
 — Petrus Lombardus, vide Lombardus.
 — Petrus Mons Aureus, vide Mons Aureus.
 — Petrus Montfortius, vide Montfortius.
 — Petrus Morneus, vide Morneus.
 — Petrus Moellanus, vide Moellanus.
 — Petrus Nothus, vide Nothus.
 — Petrus Phædrus, vide Phædrus.
 — Petrus Rich, vide Rich.
 — Petrus Richardus, vide Richardus.
 — Petrus Richardus, vide Richardus.
 — Petrus Scotus, vide Scotus.
 — Petrus Scudus, vide Scudus.
 — Petrus Sutor, vide Sutor.
 — Petrus Tomicius, vide Tomicius.
 — Petrus Tollanus, vide Tollanus.
 — Petrus Vicerius, vide Vicerius.
 — Petrus Vulcanus, vide Vulcanus.
 — Petrus Zutpenus, vide Zutpenus.
 — Petri Hispani Dialectica quibus dicebatur? 1821. F.
 — Petrus Alexandrinus Ecclesie Archiepiscopus, cui Theophilo invidius ac depulsus ab Ecclesia? 1338. F.
 — quis pro illo testis etatis ac testimonium dicit?
ibid.
 — Petrus Apostolus quid glorietur? 362. E.
 — alicubi lapsum esse quænam affirmare? 397. D.
 — merito obijurat eos, qui viros publica auctoritate præditos adpernunt, 632. D.
 — mansuetudine ac moderatione utitur, 640. B. C.
 Tem. III. VVVVVVV 2 — non

- non damna, quod legerentur Epistole Pauli, sed quod denotarentur, 798. C.
- magis Placetem deiecit, 951. A.
- Papa* familiaris Erasmi, 16. F.
- causidicissimus predicator, 61. A.
- Papa* univoculus vel iudex, 109. F. 308. E.
- ad illum Erasmus litteras, 115. F.
- in Angliam ab eodem missus, 136. E.
- quid eadem significat? 196. F.
- Urlicovi alumnus, 255. D.
- quantum incumbit scribendis libris? *ibid.* E.
- quam sui delinens fecit? *ibid.*
- abstemius propemodum redditor, & vini odor, *ibid.*
- cur illi nihil prodesse potuit Pacuzus? 308. E.
- unde fortasse decumbit? 357. E.
- quid habuerunt Erasmus? 381. A.
- Prætorius* (Conradus) Confiliarius Cæsareus, 190. D.
- quid sibi natusur de negotio Luthero? *a col.* 190. D. ad 191. A.
- ad quid adspexerit fuit prudentiæ consilium? 191. B.
- quis sibi commendatur, & a quo? *ibid.*
- communis Erasmi & Puckelmei amicus, 1534. B.
- Pflug* (Julius) miles Erasmo scribit amantissime ac doctissime, 1326. B.
- quæ causa sibi delegatur a Duce Georgio? *ibid.* A.
- ipsius aures explevit innumere mendacia Ephephorpiæ, *ibid.*
- Phætes*, populi insulæ Coneyx in Ionio mari, 35. B.
- Phædrus* (Petrus) lingua verius quam calamo celebris, 788. E.
- mixta sibi erat in dicendo tum copia tum auctoritas, *ibid.*
- hinc dictus fuit fecit Cicero, *ibid.*
- unde Phædro cognomen additum? *ibid.*
- unde primum innouit? *ibid.*
- Romæ cognitus & amatus ab Erasmo, *ibid.*
- quos annos natus obit? *ibid.*
- Phœntæstus* facinus, 64. C.
- Phalaris*, immensissimus Tyrannus, erga quos summa usus est tum humanitate, tum liberalitate? 55. C.
- cur purgat existatim mortuum, quæ misit Policlero Medico? 1855. B.
- Phalera* oratoria, 94. A.
- Phalaris* tribuitur iustitias, admittit gravitas, 1431. F.
- Phaliscus* quidam Gallus quem tumultum in Burgundia excitavit? 815. B.
- e Gallia profugus quo se contulit? *ibid.* 813. E.
- homo rabula, effreni tum lingua, tum calamo, 815. B.
- sibi fuit cum Erasmo congressuacula perbrevis, 819. B.
- ejus librorum scriptis cuidam Constantiensis, *ibid.*
- illa nihil vanus, nihil gloriosus, nihil valentur, *ibid.*
- qualem libellum exidit de Parisiensibus & Pontificis? *ibid.*
- duo alios libellos in Erasmus scripsit, *ibid.*
- cur eundem *Balaam* passum appellat? *ibid.* C.
- homo confidentissime arrogans, rabiosissime maledictus, & impudentissime mendax, 823. A.
- insolentem illius peculantiam nec ipsi Luthero ferre poterunt, *ibid.*
- a quibus Cepe oburgatus est? *ibid.*
- de quibus rebus disputat cum Erasmo? *ibid.* B. C.
- qua de re scripsit ad amicos suos mire gloriosus epistola? *ibid.* D.
- non potuit probare Spiritum S. dici Deum, *ibid.*
- ubi reliquit librum insignem scurrilem? *ibid.* E.
- alterum Gallice in Erasmus scripsit? *ibid.*
- unde itomachum in eundem concepti? *ibid.*
- quæ libellos mire probat? 824. B.
- non minus viæ quam virtutis debitaliter in Erasmus, *ibid.* C.
- in monte Bellicardi regnat pro sua libidine, 824. E.
- Phællas* novus Evangelista ubi commemorat? 241. C.
- illo nihil mendacius, valentius, aut iudicium, *ibid.*
- vocatus in montem Bellicardi ad præbendam Evangelium, 251. F.
- quod vocat *reila* finire, Cæsares & Pontifices vocat *harerem* esse, 261. E.
- Pharissæum* nomen quod denotat Erasmus? 390. F.
- Pharissæi* vere qui sint? 1830. C.
- illorum improbitas quæ? 1811. E.
- Pharmacum* quoddam, 136. C.
- Pharmaca* deperit natura vires, 190. B.
- Pharmacopola* Erasmo hæræus vocat, 164. E.
- Phœnotus* Doctor, amicus ac verus sodalis Erasmi, 190. F. 301. C.
- Philadelphus* (Franciscus) quodam iudicio ferè de Augustino & Hieronymo? 197. C. 399. C.
- quomodo collatus cum Plinio? 1114. B.
- vetereis eloquentiæ observantissimus, 178. C.
- admiranda eruditionis præstantia quam propemodum exstantiam vindicavit ab interitu? *ibid.* F.
- existat illius Epistola ad Carolum Regem Galliarum, 1817. D.
- quibus laudibus extollit regnum Franciæ? *ibid.*
- Philadelphus* (Marius) qualis scriptor? 42. B.
- opus, quod illius nomine circumferretur, quodam? *ibid.*
- totam Quintiliani orationem contempsit, 97. B.
- Phileas* libris immo cupiebat, 20. C.
- Phileus* & Odori Epistola ad quem scripta & a quo apud lesia? 1519. F.
- Philippus*, nummorum genus, 171. F.
- Philippus Burgundici Dux, vide Burgundici Dux.
- Philippus Castellæ Rex, vide Castellæ Rex.
- Philippus Engentrinus, vide Engentrinus.
- Philippus Hæneton, vide Hæneton.
- Philippus Melanchthon, vide Melanchthon.
- Philippus Montjoieus, vide Montjoieus.
- Philippus Montius, vide Montius.
- Philippus Puchaimerus, vide Puchaimerus.
- Philippus* (Franciscus) summe spei iuvenis, ac Erasmi studiosissimus, 575. A.
- Philippus* (Joannes) Typographus Parisiensis, 671. C.
- quem librum Erasmo excusavit, & quid? *ibid.* C. F.
- Philippus* Dux ingenio esse miti & amare literas dicitur, 1845. A.
- unde modeste ac prudenter curia soluta? *ibid.* A.
- quid per litteras diceret? *ibid.*
- quo utitur magistro in liberalibus discipulis? *ibid.* A.
- blande monendus, & ad amorem literarum excitandus, *ibid.* B.
- quid illi narrandum ac differendum? *ibid.* C.
- cur illi utilissimus dñetur lectio Terentii ac Livii? *ibid.* D.
- cur *Officiorum* Ciceronis libros semper in cenis ac in sinu semper haberi oportet? *ibid.*
- Philippus fuit primus Regum Romanorum Christianus, 1850. C.
- ad illum epistolam scripsit Origenes, *ibid.*
- Philippus Hispanus ex qua gente ortus? 1514. A.
- quos habuit parentes? *ibid.*
- quem fratrem habet in Cenobio Berinico? *ibid.* B.
- apud illum nihil non poteris, *ibid.*
- litterarum ac literaturarum amantissimus, 1815. D.
- Præbendam Canonalem eui dedit, & ubi? *ibid.*
- quid sedulo percontabatur de Erasmo? *ibid.* E.
- quod ejusdem opus perlegit ac vehementissime laudavit? *ibid.*
- eundem admiratur, eique optam sum pollicitur, *ibid.*
- eidem contrariatus, eoque nomine eui amantissimus, *ibid.* F.
- Philippus* Jursperitus, homo lepidissime scribens, 41. D. E.

Philippus, Macedonum Rex, Alexandri M. pater, numeratur inter bonos Principes, 917. F.
 — veris animi dubius filio suo maior, *ibid.*
 — nulla re celebris fuit quam aequitate-que notum, *ibid.*
 — exemplum ejus rei edidit, *ibid.* 918. A.
 — quid de illo memoris proditum est? 1608. D.
Philobarian ob quod notus? 443. F. 454. B. C.
Philologia, altera Badoze conjuncta dicitur, ut & *Egeria*, 141. A. B.
 — quantum ab eodem deamur? *ibid.*
 — ex ea libri gignendi, *ibid.* B.
 — cujus causa male audiret? 679. B.
 — quae duo mala conciliavit Moso? *ibid.*
Philoponus, commentator Aristotelis, 1911. D.
 — aetate Erasmi nondum in Latinum sermonem versus, *ibid.*
Philosophia quando rebus intelligibilibus perfecte suis dicitur? 556. C.
 — quid apud ipsos dubium est? *ibid.*
 — ethnici quatenus improbant? 574. D.
 — quidam ex illis quid dicere solebat? 811. A.
Philosophia Christiana unde & quomodo in compendium contrahenda? 339. C.
 — illius fons omnis ac vena in quibus literis recondita est? *ibid.*
 — illius primus est doctor Christus, 340. D.
 — non contramunda humanis decem, *ibid.* F.
 — unde effusius inferenda hominum mentibus? 448. B.
 — illius summa in quo sita est? 511. D.
 — gaudet bonus, & tolerat malus, 535. D.
Philosophia hominum vel virorum potius affertur, 111. E.
 — illi quantum libera est? 140. F.
 — illius proprius finis qui? 153. E.
 — omnium bonarum artium regina, auctor, & locupletatrix, 193. C. 143. A.
 — honestatis gravitatisque antistes & interpres, 243. A.
 — quatenus ad gerendam Rempublicam multo commodissima videtur? 363. B.
 — unde non medicenter adjuvatur? 492. A.
 — animae lucem ac viam donat 1533. C.
 — illius bona pars quae fit? 1419. A.
 — quae perdiscenda esse exultavit Socrates? 1458. C.
Philosophus ingens quis? 175. E.
Philosophus est humani maledictique animi indicium, 1445. D.
Philosophus in quantum Athanasio praevaluit Basilium? 1412. C.
Philosophus tam asperus quando perniciosa? 1436. D.
Philosophus, turpissimus gulo, 85. D.
 — quid turpissimum, iacundissimum, & amoenissimum pulcherrimum? 104. D.
Phoca, animal amphibium, 841. E.
Phoebe cecitatis bibiturus quid uxori suae respondit? 680. B.
Phoenix, seu *Phoenix*, Ecclesiae Lugdunensis Praefuit, 948. D.
 — natus annos fere nonaginta martyrium peregit, *ibid.*
Phoenix (Edmunda) Episcopus Eboracensis, apud Germanos Orator Anglicus, 1119. C.
Phrygius (Laurentius) in Erasmo de bacchanis est, 1087. E.
 — illi silentium indicium ab Aleandro? *ibid.*
Physici narrant subitum ac vehementem affectus mutationem parere mortem, 786. E.
Pica, aves insuspicatissima, 1121. B.
Pisceres quo consilio in tabulis umbrae addere dicuntur? 173. E.
 — quo plerumque pingunt equestris pro homine, non admittendi, 1611. E.
Pistora Erasmi & Agrippae ob quid differunt? 187. C.
Pius (Franciscus) Comes Mirandulanus, sui seculi decus, 787. F. 1141. A.

— Aristotelem Latine interpretatur est, 350. A.
 — vir doctissimus praedicatur, 881. E.
 — quale argumentum tractaverit? 1141. A.
 — viventi adhuc aetate perit, 787. F.
Pietas Christiana aetate Erasmi multis modis collapsa, 167. C.
 — illius aliqua pars est, ex animo velle piam fieri, 337. D.
 — praecipuum illius portionem quia decessit dicitur? 338. B.
 — quos gradus habere existimatur? 341. A.
 — quoniam cum illa pectus agitur? 346. E.
 — illi quatenus est libertas? 448. C.
 — vera illa quam indignationem aliquoties habet? 489. C.
 — unde prorsus extinguenda? 515. E.
 — ex quibus ceu fontibus iterit? 519. C.
 — ab illa quantum propius aethere videntur? 553. C.
 — illa ac morum integritas ubique omnibus bonis placet, 618. F.
 — illius nomen quae duo complectitur? 976. B.
 — illa nihil est melius homini, 1457. A.
 — illius semina cum ipso flammis lacte suos infundenda parvas, *ibid.*
 — illius affectus adeo validus res est, ut inimitissimas erum feras moveat, 1766. D.
Pis (Aeneas) Epitulae cuius generis esse putantur? 554. D.
Pis homines ob quid olim exprobant invidiosum ac memorum fecerunt? 369. E.
Pis cum impus quatenus communia sunt? 1210. E.
Pis quia genus per quod spoliatur externis bonis? 1471. F.
 — premittitur humano jugo, nec docetur suam Christi pigro colla subnectere, *ibid.* 1471. A.
 — illius exitum a quo deploratur? 1473. F.
Pis quidam cur non possent Erasmo esse unus, nisi domi? 573. D.
Pindarus bello nobilitari viros scripsit, 557. C.
 — in Dithyrambo elegentia carminum quale probrum abolere studeat? 912. B.
Pis (Joannes) Gallicus lumen dicitur, 420. F.
Pis quidam quid? 48. B.
Pis (Balthardus) Erasmo impense laudat, 196. C. D. E. 550. D. E.
 — quid admodum seire desiderat? 196. D.
 — quodam finibus notat, *ibid.* E.
 — quid sibi placere & displicere ait? 118. C.
 — unde probe novit conditiones Principum? *ibid.* D.
 — quid sibi gratissimum? *ibid.* E.
 — qua unitur excusatione apud Erasum? *ibid.*
 — quid unquam se laet? *ibid.* F.
 — unde opinione penitus non esse deceptum dicit? *ibid.* 119. A.
 — quodam nomine *Reuchlinianus* seu *Reuchlinus* Zenas scribit perfringit, 119. A. B. D.
 — unde injurias & calumnias non solum patienter ferre, sed & ridere dicit? *ibid.* D.
 — quid semper timuit, & adhuc timet de *Reuchlinus*? *ibid.*
 — quorundam summam iniquitatem notat? *ibid.*
 — quatenus Erasmi Opera avide expectat? *ibid.* E.
 — cur ejusdem *Apologiam* non sine animi dolore se legisset ait? *ibid.*
 — quid optat, & quid testatur eidem? *ibid.* F.
 — Romanus censur, 131. B.
 — amicam *Reuchlini* defensionem edidit, 168. D.
 — unde in ea solito fecundior videtur? *ibid.*
 — qualis & quatenus vir praedicatur? 384. C.
 — quid dixit de quodam *Levi* libello? 549. B.
 — in *Leum* ipsum acerbius invenitur, *ibid.* B. C. 550. A. B. &c.
 — quid declarat Erasmo? 350. B.
 — cetera rei eidem auctor est? *ibid.* D.
 — ob quod nonnullis infectum? *ibid.* B. C. D.
 — quid natus de quodum Theologo? *ibid.* F. 551. A.
 Tem. III. XXXXXXX — quid

- quid significat Erasino, & quid illum monet ? 551. B. C. D.
- quod consilium prudenter & amice eidem dat ? 575. C.
- quid veretur se suspicatur ? 576. B.
- quos amicos gratulatur Erasino, & qualem illum facit ? *ibid.* C.
- quomodo eundem blanda consolatione sublevar ? *ibid.* D.
- de dulci felicitate Lei otio solite jocular ? *ibid.* F.
- ministrum Germaniam eidem lausuram panegyrica tenuit, 577. B.
- quid suis ad Erasinum literis queritur ? 643. C.
- suadet, ut pro sua causa scribas Leonem Pontificem, 670. A.
- sibi commendatur negotium Frobenii, 707. E. F.
- quae cognoscet ex A-grano ? 711. D.
- de filiis Erasino recte coniecturatur dicitur, 744. A.
- libellum de *Eucharistia* edidit, 940. B.
- idem libellus quibus vehementer aridet, & quibus mire displicet ? 941. A.
- quomodo ab Occolampadio dissentire dicitur ? *ibid.* B.
- qui de re monetur rogaturque ab Erasino ? *ibid.*
- eius vita cum omnibus adjunctis descripta, 1401. B. C. &c.
- quos Aulicos venere ac edere moliebatur ? 1403. A.
- in edendo Ptolomaeo magnam laudem meritis est, 1465. A.
- ipsius epistola ad Erasinum missa per Frobenium, 1519. C.
- cur agere vellet, quod eadem una cum libello non reddita fuerit eidem ? 1546. D.
- rogat eundem, ut sibi ostendat Platarchi sui mendas, *ibid.*
- socra, Juris strepitum, ac Principum rixas sequi cogitur, *ibid.* E.
- ad quid hortatur Erasinum, & quo illum iuvavit ? *ibid.* E. F.
- vir inter doctos honoratissimus, 1596. F.
- sua mors cur non magnopere deploranda exhibetur ? 1405. A. E.
- Primum* amor erga Thecia, 1801. A.
- Pisum* cur diu decessationibus agi ? 111. F.
- Piscatur* (Robertus) in Italia agit, 11. F.
- iureconsultissimus, & Latine Graecaeque loquax, 13. A.
- in Angliam reditum maturare debet, *ibid.* C.
- valde amatur a Montano, *ibid.*
- Piscus* curatus ventus, 373. B.
- unde nomen habere dicitur ? *ibid.*
- Pisus* (Jacobus) amantissimus gratulaturque in Erasinum, 101. E. F. 101. B.
- quid exorat ? *ibid.* F.
- quid non vult ? 105. A.
- quid sperat ? *ibid.*
- cum Musichorono & Thoma familiarissime agere solet, *ibid.*
- quid laudat ? *ibid.* B. C.
- quid ab Erasino expectat, & quid illum rogat ? *ibid.* C.
- ipsius recordatio quantum jucunda eidem ? 430. A.
- cui praecepto cum gratulatur idem ? *ibid.*
- cuius nomine Oratorem agit apud Julium Pontificem ? 551. B.
- quem codicem reperit, emit, ac misit Erasino ? *ibid.* C.
- spalius bonis omnibus Pisoni diem suum obijt, 174. C.
- Pisier* quidam ex qua urbe egressus, & ob quid ? 113. E.
- Pisierius* (Simon) ordinarius Juris Professor, 567. E.
- a quo ornatus ac sustentatur ? *ibid.*
- ad illum scribit Erasimus, 855. D. 1193. B.
- quid de suo candore suaeque facundia supplebit ? 566. F.
- quomodo easum Erasini egit apud Principem Saxoniae ? 967. A.
- in cuius nomine plane lapsus est ? *ibid.* E.
- de quomodam impia licentia queritur, ac Pignissimum tenet, 968. B.
- quid vehementer alienum est & a prudentia suae & ab ingenio sui candore ? *ibid.* C.
- quid audacter suo Principi polliceri potest de Erasino ? 969. B.
- Saxoniae Ducis Cancellarius, quid scripsit ad eundem ? 1731. C.
- Pisus* in *magistris*, 94. A.
- *Pisus* unde notus est ? 849. C.
- Pisum*, regio crudelissima barbaris finitima, 1442. B.
- ibi erant fines Poni regionis & Imperii Romani, *ibid.*
- illic deportatus ac in exilium pulsus Chrysolomus, *ibid.*
- Pius* Hieronymus Baldugius, vide Baldugius.
- Pius*, Pontifex maximus, vir omni memoria praestantissimus, 68. E.
- diem tanquam in operis partibus, *ibid.*
- Pius* (Albertus) Princeps Carpentis, in quem insidiam vocat Erasimum ? 859. D.
- quid Romae in omnibus conventionali ac civis depravatus de eodem ? *ibid.* E.
- cur sacris confertisque mandis spiritus Lutheri aprum ferum depopulantes Domini veniat ? *ibid.*
- quem libellum misit ad Erasimum ? 968. F. 1074. E. 1131. D. 1163. A.
- unde expunxit quicquid erat adscriptum in eodem ejusdem ? 988. B.
- quem pluvium facere dicitur ? *ibid.*
- fungitur legatione apud Regem Christianissimum, 1131. D.
- qualem causam impingit Erasino ? *ibid.* E.
- quid monetur ab eodem ? *ibid.* F.
- quem librum edidit Lutetus ? 1139. D. 1179. F. 1160. B. 1161. E. 1163. A.
- quem orbis tumultum impugnat Erasino ? 1160. B. 1161. E. 1370. A.
- Caesaris Orator, ac Pontifici vehementer durus, 1160. B.
- quam dilucis rationibus restitit dogmata Lutheri, *ibid.*
- Galliae Regis benignitate fovetur, 1347. A.
- quem alterum libellum in Erasimum advenit ? *ibid.* 1319. F.
- quae ex ejusdem libris decerpere currit ? *ibid.*
- ad quid domi suae alit Sepulchrum quondam ? *ibid.* B.
- Veneitiae omnes Erasini lucubraciones diligenter evoluit, 1310. D.
- quibus artibus excitavit tantam tempestatem ? *ibid.*
- quae loca in libris Erasini indicunt ? *ibid.* 1329. F.
- vir doctus & perquam humanus dicitur, 1350. A.
- quondam Corporum Principis, post exilium apud Gallos, deum fycophantae, postremo Franciscum libere edidit contra Erasimum, 1410. F.
- vellem Franciscanum induit tunc priusquam moteretur, *ibid.*
- quomodo cum Erasino agit, & cujus re se non puduit ? *ibid.*
- Placidiana* erat Constantinepoli deus Augusti, 1340. C.
- Placidianus* Thraeo in deliciis habitus a Capite, 818. F.
- Plinius* Horatianus, 60. E.
- Platanus* quidam a quo expulsi sunt ? 1416. D.
- Plato* quid refert de Glaucone ? 1. C.
- quid ipsi profuit apud Aegneas ? 55. C.
- quae res in Principe civitatis requirit ? 149. F.
- cur familiaris hominibus faciens ? 104. B.
- ipsius dictum in Diogenem quale celebratur ? 179. D.
- Philosopherum severissimus censetur, 186. A.

- quas compotatunculas probat, & quas invitatunculas non approbat? *ibid.* B.
- cujmodi exemplar Republicæ proposuit in sua polia? 342. D.
- tum ob id contumeliosus in omnes civitates putandus est? *ibid.*
- civium suorum animos qua ratione fingit? 361. B.
- apud illum Glaucio judicium viuperat & quem in finem? *ibid.* E.
- unde & quo descendere vult suum sapientem? 364. A.
- quid illi non vitio datur? 370. E.
- quid *sciam forem* appellat? 395. E.
- ipsius sapientia qualis prædicatur? 475. E.
- a qua sententia non abhorruit? 518. E.
- quid permittit sapientibus illa custodibus? 545. D.
- quid perpessæ videtur de multitudine promiscua? 596. F. 597. A.
- in quo sibi non displicet locus ac dissimulatio? 641. A.
- quod exigit a suo sapiente? 680. D.
- quid molis loca inculcat? 556. B.
- quomodo fonnaret Republicanam Philosophicam, quid viderit? 814. D.
- non admittit ad tractanda civitatis gubernacula nili Philosophum, 853. C.
- sapientem vel nuntium ad Reipublicæ commodum rapendum esse putat, 895. C.
- cui erat illius totius populi Atheniensis? 911. B.
- quod civile bellum esse putabat? 976. B.
- quam felicitatem optare solet de Principum filiis? 1058. C.
- in quibus manifestudinem non ita frequenter deprehendi putat? 1246. B.
- quas Reipublicas felices prædicat? 1318. D.
- quam Philosophicæ partem requirit in his qui Reipublicam administrant? 1419. A.
- eorum sapientie formam modo vidit? 1431. E.
- quod sibi prorsus *Philosophi* cognomen apud *Æginetas*? 1768. F. 1769. A.
- de quibus rebus disputabat in sua Academia? 1811. A.
- unde Republicanam fore beatam existimavit? 1843. B.
- Plautina* parcenia, 91. B.
- Plautus* dignus evenire digna scripsit, 10. A.
- illius scilicet dicunt, 850. B.
- Plato* vel *ougeus* patri temeritate & probat & reprehendit, 39. F.
- bellus multorum capium vere dicitur esse, 713. B.
- illius magna pars studio potius quam judicio ducitur, 713. B.
- quam vehementer execratur subitam mortem? 785. D.
- Plato* imperitæ imponere facillimum est, 405. D.
- Plerique* pro gloria perinde atque pro vita degladiantur, 180. F. 181. A.
- Ploratus*, *Glaucæ* *placatus*, lateralis dolor, 187. B.
- Plinius* quid dicat de mensibus heroicis summorum virorum? 51. C.
- vir omni memoria præstantissimus, 68. E.
- diem tanquam in operas partebat, *ibid.* 1787. D.
- quid dicat de libro suo? 97. B.
- quomodo exsuaviatur in Historia mundi? 176. F.
- quid de Iseo suo pronunciasse legitur? 198. D.
- quomodo digredi dicitur? 410. D.
- quomodo in unum atque alterum suorum locatur? 177. B.
- quid apud illum male legitur? 313. B.
- suæ Epistolæ cujus genera esse censuit? 554. D.
- cujus mortis exempla multa commemorat? 787. C.
- quam fæde corruptus ac depravatus a Typographis? 850. D.
- a quibus restitutus & emendatus? *ibid.*
- in illo emulando versantibus nunquam defuturum est quod faciendum, 850. B.
- suum Opus omnibus omnium sculptorum ac pictorum operibus anteponendum, 850. D.
- dignissimum quod Regem manibus tenetur, *ibid.*
- quid de vitibus venustioribus ac recentioribus tradidit? 1380. E.
- illius egregium dictum, 1787. F.
- Plinius* (Jacobus) Canonici, vir amplissimus, deque Erasmo optime meritis, 51. C.
- Plus* efficitur moderans consilios, quam viribus impotentibus, 334. D.
- Plus* est, quam perdere beneficium, amicum præstando, hostem infestissimum parare, 19. D.
- Plus* quam approbat, qui premium etiam pollicetur, 119. D.
- Plutarchus* qualis Scriptor existimatur ab Erasmo? 51. E.
- ipsius libellum, *De ratione dignificandi adulescentem ac amicum*, & Græco Latino fecit idem, 163. F.
- hunc adjuncta ejusdem *Panegyricus*, ut & *Principis Infantis*, 164. A.
- Plutarchus*, vir pius, a quo ad perfecte pietatis fulgorem evectus? 1848. A.
- tandem martyri lauream consecutus est, *ibid.*
- Plutus* ereditur divitiarum Deus, 179. A.
- Pokatus* (Joannes) Hispanus, totius Matheseos cultissimus esse prædicatur, 685. D.
- polioribus litem studium felices faciet, *ibid.*
- Poculus* aureum a quo dono missum Erasmo? 1496. D. E.
- quim aristotelsimum calatum, & quam eleganter figuræ quædam ei insculptæ? *ibid.*
- Pocula* quid, juxta quosdam? 104. D.
- Pocula* rhetoricorum, 104. E.
- Pocula* peritida celebres, 1081. B.
- Poculationis* locus in templis qui olim erat? 1176. E.
- Pocula* unde perquam temeris atque extinguit? 450. B.
- Pocula* Epigrammaticis non ferit eum, qui velis ingenio suo videri in libro alieno, 691. C.
- Pocula* quidam cæcus, 114. D.
- Pocula* quidam laudatus, 10. B.
- Pocula* trulul seu vocabulum olim honoratum, nure ob quid invidiosum? 1784. D.
- illo quis dignus censetur? 1801. E.
- Pocula* in describendis hominum ingenis acuti & eloquentes, 18. D.
- eorum *cygni* appellati? 13. A.
- Phæbo sacri, *ibid.*
- quibus machinis bellare soliti? 37. E.
- eorum obmunitie videntur citate Erasmi? 13. B.
- echartarum tanquam divites & liberales, 36. D.
- Amorem excolunt, 91. F.
- bellum ab inferis per Furias immitti sinxerunt, 113. E.
- quas pestes ab inferis immitti canunt? 384. E.
- illorum licentia quanta? 1196. F.
- seculo Erasmi vix etiam summi laudem, quantam promerébantur, ferebant, 1165. F.
- illorum studium sterile a vulgo vocatum, 1584. C.
- suas fabulas in quinque dividunt actus, 1073. B.
- eorum recensiones nonnulli Echinæa quam Christianos imitari maluit, 1783. C.
- illorum & Dialecticorum discrimen, 1898. D.
- Poculatio* notæ, 545. E.
- Pocula* bibax esse solet, 1496. E.
- Pocula* quid vocatur a monachis? 566. E.
- Poculus*, vel *Poculus*, vir nec inlegens, nec indoctus dicitur, 3. A.
- doctissimus haberi malebat, quam reddi doctior, *ibid.*
- qua ratione inter eruditos ponendus? *ibid.*
- magis natura secundus, quam eruditione, & plus habet loquentis, quam eloquentis, *ibid.*
- Laurentium Vallam viuperat, sed palmam improbus, palmam inimicus, *ibid.*
- unus odit eundem, & vicissim graviter acceptus ab eodem, 1. B. 3. A.
- rabula indoctissimus & obsecrabilissimus, 97. F.
- Tem. III.* XXXXXX 1 — quid

- quid juris sibi fumpfit in vendendo Diodoto Sicu-
lo? 703. A.
vir eloquentissimus prædicatur, 1798. C. 1805. C.
quarta in Laurentium Vallam incendia pñat?
1805. C.
quali tractatibz in eodem iovehitus? *shd.*
Palgravius quendam Angliam repetit, 1616. D.
Palme scribere, 61. E.
Palatinus (Angelus) politissimè vir ingeniù, 31. C.
149. E.
seculi Erasmi deliciae, 84. F.
longe bellissimus Leonis Pontificis cultor, 149. E.
heros egregius propositis inimicibus, 171. E.
in quo a Budæo superatus? *shd.*
quod in Epistola sua egisse videtur? 175. F.
bonarum litterarum amplex etque vindex,
192. D.
qui su docibus præditus? *shd.* E.
Latina lingua in pulchrum nitorem revocare
conatus est, *shd.*
quantum de eadem bene meritus est? *shd.*
quam gloriam decusse sibi paravit? *shd.*
sua memoria quamvis manebit? *shd.*
quamquam concessisse dicitur? 152. F.
sub illo litera operam dederunt Grocius & Li-
næer, 194. D. E.
quem laborem fore sumit? 555. B.
sui fecali decus prædicatur, 787. F.
an nuptiarum lapsus est? 811. A.
in vendendo hominum artibus est, 1189. E.
illius ingenio semper ac valde delectatus Erasmus,
1531. E.
summa eloquentia præditus, *shd.*
vir immortalis elegantia dicere, 1575. F.
viginti adhuc ætate prius, 787. F.
Palmatori splendidi, 81. A.
Pallio quidam apud quem fuit? 235. A.
Pellio (Trebellius) qua re Suetonium propemodum
æquavit? 325. C.
eidem eloquentie viribus sermonique polite multo
inferior, *shd.*
Pallas palustris aquilonis ovo prognati, 320. F.
Pellix & Castor eodem die prognati fingitur, 1395. A.
Peloni quidam quod narrabant Erasmo? 810. C.
splendide munera honoris gratia eidem mittunt,
937. C.
Pelonus (Joannes) Orator Pannoniarum, 102. E.
Thomæ Halleyi collega, *shd.*
Pelorus (Marcus) cur profectus sit Besonium?
1198. B.
quis affirmabat esse mentis rebusus? *shd.*
Pelas (Edmunda) contra precibus obtinuit, ut com-
menderetur Erasmo, 177. B.
juvenis morum perquam candidorum, & ejusdem
amantissimus, *shd.*
unde sibi persuasit se felicem futurum? *shd.*
Pelar (Reginaldus) inter præcipuos Erasmi amicos nu-
merandus, 1416. A.
in qua dignitate esse prædicatur? *shd.* C.
unde proprius assidue dicitur? 1715. A.
Pely (Thomas) Erasmi ac Mori amicis, 1751. E.
acriter irreverit in Doctores Pantheses, *shd.*
quod narrat Erasmo, & quid docuit Bebelium?
shd.
in Italiam revocatur, & tandem viset Erasmo,
shd.
Polycarpus, Joanni Evangeliste discipulus, Episcopus
Smyrnenfis, 947. D.
Polydorus Virgilius, vide Virgilius.
Polydorus à Polymericore obtruncatus, 671. C.
Polymerus Polydorum obtruncat, & aure vi positus,
shd.
Polyphemus quidam barbatus Besonium ab Erasmo
amandatur, 1161. D.
quomodo excertent effugiat? *shd.*
unde ambiebat celebrari? 1721. D.
epius vita nihil est unguentis, *shd.*
- in Bohemia fortiter bñt, & crebro ad Erasmo
scribit, 1278. F.
a quo redditis eidem pugionem elegantissimum?
1443. E.
recte proficiscitur ad Luthicum & Melanchho-
nem, 1453. E.
eorundem literis commendantis orationem
ad Saxoniæ Ducem, *shd.*
singit se esse famulum & intimum Erasmi, *shd.*
per aliquot menses magnifice ab illo Duce tra-
ctatur, *shd.*
sibi abundanti dantur elegans equus & aurei qui-
draginta, *shd.*
Coloniæ reverteitur, illicque apud Tielmannum
ponit aliquot menses, *shd.* F.
quo ablegatur, & ulto extorqueit malus pecu-
narius? *shd.*
equum & coronatum extorqueit Episcopo Augu-
stensi, *shd.*
exceptis decem ferme dies apud Erasmo, di-
mittitur non admodum volens, *shd.*
vult adhuc Angliam, necnon Poloniam, *shd.*
1454. A.
redit Coloniæ, unde discedit pessima gratia
Tielmanni hospitis, 1454. A.
ille multa foeda de ipso spargi dicuntur, *shd.*
revertitur in Hellum, & petit commendationem
Cancellarii Ducis, *shd.*
Polyphidus patrem secundu fœtus fuit apud Seybas,
230. E.
ab Hefiodo partum laudata, 474. B.
Pompilio quidam artificem agit, ut solet, 203. B.
Pompejus (Vestus) qualis ab Aldo editus? 1518. B.
Pompejus Octo, vide Octo.
Pomporius Latinus, vide Letrus.
Pompetius (Sebastianus) Anniles Panthesii, qualis
et quantus vir? 170. A. B. 181. B. C. 195. E.
quo nomine nobilis & celebratus? 171. B.
apud quem Legatus missus? *shd.* 181. B.
qua in Erasmo voluntate affectus? 170. B.
quantum ejusdem laborum studiosus? *shd.*
contra quos & quibus propugnare solus? *shd.* C.
quid Budæo dixit? *shd.*
Erasmo summe favebat, *shd.* D.
unde summa auctoritate pollet apud Principem
suum? *shd.*
ad quid praticandum assert magnum comes?
shd. E.
Erasmo aliquid esse in bonis literis exco-
rit, B.
suo præconiò, siquæ consuetudo, ac mensu-
ram censuendo eundem honestat, *shd.* C.
Christianissimi Regis nomine eundem iniit ad
Gallias contubernium, *shd.*
suo apud Cicerlem legatione scelerat sanctus,
191. E.
ipsum quantumque demigratur, oberrat, atque re-
veretur Gallia? *shd.*
quibus debitis moribusque antecellit omnes Gal-
lie Pontifices? *shd.*
in quorum albo adiciendus dicitur? *shd.*
ipsum quanta auctoritate honestatur tres Gallie
Reges? *shd.* F.
unde ipsum in magno pretio atque estimatione
nunquam non habuerat idem? *shd.*
quibus negotiis assidue non implicatur modo, te-
rum curam tantum non obratur? *shd.* 191. A.
quemodo se gerit erga candidatos bonarum litem-
rarum? 192. A.
in quos singularem Meccenatem agit? *shd.*
quantum de Erasmo nientius est? *shd.* B.
quod petius habuit sibi que magis precipuum da-
xit? *shd.* C.
unde summo opere gestit sibi que placeat? *shd.*
quid magnopere conatur? 237. C.
quem in Erasmo animus prae ferit? 300. A.
optimo cuius maxime placet, *shd.*

- quos nominibus difficilem legationem obicit ? *ibid.* C.
- sui avi extremis ac prope unicus Mecenas praedicatur, 308. B.
- Erasmi in oculis fere dicitur, 314. F.
- gymnasiū Parisiū instituti aedificatus est, 315. F.
- quid conficiat Erasmi causa ? *ibid.*
- quibus de rebus ad eundem scripturus ? 330. F.
- Archiepiscopus Senonensis factus, *ibid.* E. 336. B. 421. E. 421. C.
- vir instaurandis optimis literis ac verze pietati facilius, 335. C.
- quibus operam dare sibi non vacavit, & unde ? 421. E.
- in Narbonensem provinciam Legatus profecturus est, *ibid.* 421. D.
- unde cum illo loqui non licet ? 421. D.
- cuius calumnia exstimulavit ad scribendum ? 427. B.
- in Hispaniam Legatus mittitur, *ibid.*
- unde Regi regnoque Galliae profecturus ? *ibid.* C.
- quid obtulit ne pollicetur est Erasmo ? 794. A.
- Pantenus* (Jovianus) a quibus Scriptoris non ita multum abesse videtur ? 179. C.
- ipsius dictationem mirantur multi, 808. A.
- quid in illo suspicit Erasimus ? *ibid.*
- in caetera scribitur sublimis, 1020. F.
- homo eruditus, sed mirum in modum verba affectus, 1259. A.
- Pantius* regio ubi undecim iudicibus gubernabatur, 1334. C.
- Pantius* quidam, frater Antonii a Bergis, & Erasmi Mecenas, 79. F.
- illius pecunia tot & tanta pariter rebus sufficiens, *ibid.*
- Pantius* Romanus denunciavit ante Novembrem non futurum generale Concilium, 106. B.
- quos milites habebit ? 112. C.
- quid in stipendium auxiliorum dabit ? *ibid.*
- quid facturus erga Erasimum ? 139. B.
- auxilium ab Helvetiis in Turcas exposcit, 174. F.
- omnes Principes Christiani in auxilium vocat contra eosdem, *ibid.*
- illius negotiorum quis verius agit ? 340. D.
- dicitur primus Evangelicæ doctrinæ prætor, 516. B.
- inter quos præcellere existimatur ? *ibid.*
- cui rei magis favere censendus est ? *ibid.*
- Christi manifestum fere gloriatur, *ibid.*
- de ipso quoniam pessime meretur ? *ibid.*
- ipsius potestate ad quid abutuntur nonnulli ? *ibid.*
- plurima ignorat, & quædam obtinere non potest, *ibid.* C.
- ipsius pietatem quis adjuvare putatur ? *ibid.*
- ipsius sanctitatem adversus quos incitant quidam ? *ibid.*
- cuius causam ad se recepit ? 519. D.
- suum officium quod esse dicitur ? 519. D. E.
- num Antichristus censendus est ? 520. A.
- quibus suis concedit ritus ? *ibid.* D.
- cur ab omni specie tyrannidis & avinitis abesse debet ? 521. B.
- quos bonos dici & esse profiteus ? 537. A.
- quod consilium probaret ? 543. F.
- in ordinem non cogendus, nec alieno arbitrio subiacendus, 591. A.
- illius auctoritatem expedit haberi sacrosanctam, 596. E.
- illius auctoritas gravis est apud omnes Christianos, 599. E.
- ejus dignitati quoniam magis officere censetur ? *ibid.*
- cuius rei cognitio ad illam præcipue spectat ? 618. E.
- suum fulmen in Lutherum torfit, 675. C.
- quod diploma ad Erasimum misit ? 708. A. 759. A. B.
- quæ procul dubio correcturus in Ecclesiæ moribus ? 775. C.
- quid minus ipsum decere dicitur ? 782. D.
- quot & quales Cardinales deputavit, qui de rebus Lutheranis responderent ? 783. A.
- quid misit ad Erasimum, & pro quo gratias egit ? 810. A.
- ipsius auctoritas a quibus intemperis eundem defendere non potest ? 812. F.
- cur eundem beatum reddere nequit ? 812. A.
- edocet ne legatur libri Lutheri, 873. B.
- quod mandatum bis misit ad Academiam Lovaniensem ? 940. C.
- illius societas apud quosdam prope modum Christo anteposita, 1030. C.
- cur nec iussu nec temere vibrare debet fulmen anathematis ? 1035. B.
- Pantius* unum cur nunc deligi expedit ex omnibus Episcopis ? 612. D.
- Pantius* ad quid additi debent ? 341. B.
- quid tum favoribus tum honoribus prosequenter ? 419. A.
- unde ubi Romæ non mediocre decus judicaret accedere ? *ibid.*
- ipsorum auctoritas sacrosancta esse debet, 414. F.
- in quibus casibus sui decreta mutantur ? 468. B.
- ipsorum leges de matrimonio quantas existant ? *ibid.* F.
- Pantius*, Cardinales, alique proceres & integri viri qui agere debent ? 124. B.
- Pantius* leges quem excusant ? 1530. A.
- Pantius*, Cyprani diaconus ac comes individuus, 478. E.
- quem librum conscripsisse existimatur ? *ibid.*
- apud quem desiderari dicitur ? 1699. D.
- Papada*, oppidum Germaniæ, 353. D.
- Papæ* favor quid dare potest, necne ? 360. B.
- illius status a quibus pendet ? 438. E.
- hujus voluntas ac studia unde pendit ? *ibid.*
- Periphras* qualem librum edidit ? 1248. D.
- Pertus* contra, 30. D.
- Pertus* quale & unde constat ? 85. B.
- Pertus* (Læmardus) Vicentinus quem libellum edidit ? 987. A.
- vir humanus & doctus dicitur, 1416. F.
- Pesquis* sincerorum planeque veris amicum qualis esse dicitur ? 317. A. 1508. B.
- Pesquis* duo quomodo intelligendum ? 295. E.
- Petronius* inter quos præ ceteris eluxit ? 1848. B.
- Petrevigius* (Livinus) quondam Flandriæ Quæstor ætatis, 1667. F.
- homo gravis iuxta atque humanus prædicatur, *ibid.*
- qualem depinxit Joannem de Hondt, & quid illi impetavit ? *ibid.*
- Petris* quando perniciosior ? 150. D.
- Petris* hæreticus duo rerum principia tradidit, 949. F.
- Petris* ob quid notatus ? 1688. A. 1685. B.
- quot libros misit Erasmo ? 814. B.
- Petrus* diurni, 91. E.
- Præcipua* pauca, sed optima esse oportet, 556. D.
- Præcipuum* vulgatum adducitur, 90. A.
- Præcipuum* litterarum fructus habetur, nisi habetur & amicus, 68. C.
- Præcipuos* a Tonsillo notati, 124. A. D. E.
- Prædicatur* quidam Priscus cur debacchatur in nomen ac famam Erasmi ? 536. E.
- quid pilam declarat ? 537. A.
- cur venit ad Erasimum ? *ibid.* D.
- qualis juvenis dicitur ? *ibid.*
- quid scilicet est, & quæ proposuit ? *ibid.*
- Prædicatur* qua ratione pro suo Tibone dimitat ? 338. D.
- Prædicatur* quidam Lovanii debacchatur in Erasimum, 670. A.
- Prædici* quidam maritimi notantur, 137. A.
- quid scilicet ? *ibid.*
- quomodo trahant advenas ? *ibid.* B.

- a Principibus Angliæ toleratur, *ibid.*
 — alii fœderatissimi amati, 138. E.
 — ex suis libidine grassantur in quovis, *ibid.*
Præfatus urbis Cæsariensis, quem *Deputatum* appellare maluit, vir humanissimus, ac de *Erasmio* opinio merita, 330. D.
Præmissum prædicamentum quale puratur esse? 140. E.
Præmissum cetera est *causa*, 622. D.
Præpositus quo nomine appellari gaudent? 344. F.
 — quid sibi cavendum est? *ibid.*
Præpositus quidem Cassianus, vir juxta doctus atque humanus, 381. B.
Præses Dominicalium apud Constantenses, vir integerrimus, doctrinæque solida, 755. B.
 — in concionibus sacris admirabili secundum instructionem, *ibid.*
 — qualem pîcem donavit Erasmo? *ibid.*
Præses Flandria, vir in omni literarum genere doctissimus, 160. D.
Præsumptum prudens moderato ad quid plurimum conducere potest? 1069. A.
 — illorum quæ postrema functio est? 1246. A.
Præses urbis Germaniæ, & caput Bohemæ, 431. E.
 — quinque viri illic reperiuntur dicuntur? 433. A.
Præses (Felix) qualem Palsenii totius interpretationem edidit? 129. E.
Præses vel a *Præses* (Ludovicus) Præfectus Gandavensis, vir non uno decorum genere clarissimus, 683. E.
 — bene meritis ac quovis meritis de Erasmo, *ibid.* F.
 — ipsius animus vere generosus ac majorum suorum clarissimè imaginibus dignissimus, *ibid.*
 — quanto studio & quanta secunda agit causam Erasmi? 684. A.
 — quo profectus est Legatus perpetuus? 717. A.
 — quid dixit Viventi de quodam Leodienſi? *ibid.*
 — quæ abunde narrabit Erasmo? 989. F.
 — ornatus literis & stemmatibus, 1154. F.
Præses (Stephanus a) cujus literas accepturus & ad quem perferendus evanitur? 1519. A.
Præses (Jacobus a) fortissimus Erasmi patronus & amicus, 1065. B.
Præses quænam a Laiciis exigenda? 440. E.
Præses horarior, 47. D. E.
Præses quædam breves juxta ac doctæ quarum Personarum consensum servant? 699. E.
Præses apud quos uxoribus ducunt? 668. A.
 — illorum dignitas quo tempore magna fuit? 1849. A.
Præses ad gradum olim vix adhibebantur triginta annos nati, 1831. E.
Præses (Leonardus) Canonici Aquisgranensis, 185. D.
 — cui homini monito credere non potuit? 442. C.
 — ad quid hortatur Erasmo? *ibid.* C. D.
 — ejusdem hospes humanissimus & amicus summus, 602. D.
 — quid nullis precibus impetrare ab eodem ponit? *ibid.*
 — vir traditione varia, morum integritate, & multo rerum oſu consiliosissimus, 1881. C.
Præses (Georgius) Erasmo hortatur ad librum metaphysicorum edendum, 1555. B. D.
 — eundem tanquam parentem suum amat ac veneratur, *ibid.* D.
Præses (Sylvester) quænam disserit in libris suis? 486. E.
 — nimis immoderate scripsit de potestate Romani Pontificis, 519. F.
 — in multis errasse dicitur, 519. A.
 — prima scriptis adversus Lutherum, 588. A.
 — quæ contra eundem scripsit, a nemine probatur, 600. E.
 — Pontificis primatum sacis asseruit, 743. C.
 — Erasmo Romanum provocat literis humanissime scriptis, 753. F. 754. A.
 — quæ de re aperte & mansuete eidem scripsit? 770. E.
- in suis libellis quædam dicuntur esse quæ tam probantur Theologis Parisiensibus, 777. C.
 — quomodo respondit libello cuidam Lutheri? 1042. B. 1361. E.
 — ipsi iudicium filicium a Leone Pontifice, 1040. B.
 — Primam concionem *accusationem* vocat Terentia, 181. F.
Præses a *Conventum* humanissimus predicator, 90. A.
Præses Bergenſis, vide Bergenſis.
Præses quidam quem conatus facere Erasmo? 137. D.
 — quid eadem conatetur? *ibid.* E.
 — quid pro eodem scriptis summus Pontifex? *ibid.*
 — impatientissimè ejusdem desiderio tenetur, 415. E.
 — quid percontatur ab Hutteno? *ibid.*
 — mirifice Erasmo amat, 420. A.
 — quid Hutteno lurgicus est? *ibid.*
Præses cordatus & pius quomodo se gerit? 163. E.
 — ipsius curas ac sollicitudines alijuræ quæque oportet, *ibid.* F.
 — multis regnis destinatus nullius omnisio consilium adspicari debet, 164. B.
 — cum quibus amicis libentius confabulari potest? 314. E.
 — ipsam quæ res a temere novandi rebus detrahit? 325. E.
 — Principem nosci longe præstabilis, quam per corruptelam eligit, 327. F. 328. A.
 — quid bene Principis esse dicitur? 328. A.
 — tam precul agens ac cognoscat quid agitur in regionibus remotissimis, & si cognovisset, quædam suppetias? *ibid.* C.
 — eximii Principia quæ bona pars est? 360. F.
 — illum qui instituit, qualem esse docet? 464. B.
Præses Leodienſis perbenigne & humaniter excepti scholasticum Berolium, 129. D.
 — quid clara voce legit excolunturque? *ibid.* E.
 — Erasmo præ gradu inclinat, *ibid.*
 — multa de eodem honorifice confabulatur, *ibid.* F.
 — nihil hoc uno apud se est antiquior, *ibid.*
 — eundem videre & complacit æreolum capiti, *ibid.*
 — eundem literis ad se vocat, *ibid.*
 — quælis & quænam Præses? 230. A. D.
 — sua epistola qualem ingenii humanitatem præ se fert? *ibid.* E.
Præses apud Christianos quid? 114. C.
Præses quæ melius genere dicitur? 481. E.
Præses quid recte facere dicuntur? 967. C.
 — de illorum factis non temere loquendum, 124. A.
 — eorum facinora per adulationem laudant a volunt, *ibid.* E.
 — ipsorum errata nemo aude reprehendere, *ibid.*
 — eorum arma a quibus cohibita? 147. A.
 — quibus auctoribus in concordiam redire? *ibid.*
 — inter ipsos quid non deest? 221. D.
 — illorum clementia unde crudelis dicitur? 238. E.
 — quinam ipsi chariores? *ibid.*
 — ob quid notati? 252. A. 256. D.
 — a qua re magis abesse, & quid legere debet? 263. E.
 — ipsorum humanitatis pietatisque quid debet? 289. C.
 — penes eos pretium & honor egregie ingenii esse ceperit, *ibid.*
 — quo omnia sua consilia conferre instituit? *ibid.*
 — eorum favore liberalitateque revivescere solent studia, *ibid.* D.
 — ut illi probari pulcherrimum est, in disputatione turpissimum, 290. C.
 — impensissime favere Erasmo dicuntur, 305. D.
 — ab illis non exigenda anxia atque exacta scholasticarum disciplinarum cognitio, & cur? 314. D.
 — minime accendi ab omni librorum consuetudine, *ibid.*
 — solida ipsorum sapientia & incorrupta virtus quæ fluxum scilicet ac inhibere debet? 325. E.
 — in tanto eorum numero qui & quales effluunt? *ibid.*
 — unde tanta bonorum Principum raritas? 328. A. — in

- in tanta maiorum Principum turba quid reperire,
audire, & compere licet? *ibid.* C.
- inter Principes Ethnicos quoniam inveniantur?
ibid.
- Christiani Principes suae quique ditioni quoniam
animum praestare debent? *ibid.*
- cur pas eligendi ad ipsos recte translatum esse di-
citur? 327. F.
- quanta integritate ipsos esse oportet? *ibid.*
- in cuius edicta consentire debent? 328. C.
- ipsorum officia quoniam sunt? *ibid.* D. E.
- passim favere ac fovere recta studia dicuntur,
335. C.
- quam Philosophiam amplecti, & quoniam gerere
debent? *ibid.* D.
- de illis quis melius meretur? 340. D.
- Principum profanorum arma legesque quo modo
servant Christo? 341. A.
- unde periculum est, ne idem prolabantur lon-
gior? *ibid.*
- quoniam ab illis trahantur, & cur non iosephanda
sunt? *ibid.* E.
- horum ministerio quid fit? *ibid.*
- unde his debetur suis honos? *ibid.*
- quando honorandi ac erant tolerandi? *ibid.*
- quid in his tubucet? *ibid.* F.
- cur convicia non sunt exacerbandi? 342. A.
- illorum plerique quales esse videntur? *ibid.* B.
- illorum felicitas quibus vitis obnoxia est? *ibid.* E.
- de ipsorum ordine quis bene meretur? *ibid.* F.
- eorum miscitari quis non derogat? *ibid.*
- illorum aule titulo magis quam vita quondam
erant Christianae, 345. D.
- eximia quondam nobilitatis disciplinae licet alieno-
res, 361. A.
- ut non perdendae disciplinae omnes, nec omnes
libros evolvere vacat, *ibid.* B.
- quid in utrisque discere debent? *ibid.*
- ubi suum ducere eos non expedit? *ibid.*
- ipsorum vitam quomodo temperari decet? *ibid.*
- ad eorum mentes de quibus disputatur? 438. B.
- ipsorum vigori officere literarum cognitionem
judicant nonnulli, *ibid.* C. 440. D.
- ipsorum cor in manu Dei est, 438. F.
- quid antiquis habere dicuntur? 439. A.
- a multis eorum in quam laudem decertatur? *ibid.*
- corporum autemque sui dotes quando cedunt in Re-
publica felicitatem? 440. C.
- illorum praecipuum decus quod olim fuit? *ibid.* D.
- quidam ex illis laudare norunt, numerare non
norunt, 446. C.
- unde magis irritantur, & unde saepenumero cor-
riguntur? 448. C.
- apud illos plus esse honoris videtur victori recti-
que studii, 483. E.
- in ipsorum aulis quoniam versari expedit, & cur?
ibid. E. F.
- ipsorum prima aetas cui formanda committi de-
bet? 484. A.
- quomodo Rempublicam capessere ac gerere di-
cuntur? 497. A.
- ipsi quid magis spectandum? 516. C.
- improbi etiam ac morosis obtemperandum,
519. E.
- eorum magna pars cur blanda mavult audire,
quam salutaris? 567. A.
- optimi quique linguae ac bonas literas plurimi fa-
ciunt, 594. D.
- aliorum majestas saepe irritata gravem perniciem
excitat mortalibus, 595. A. 596. E.
- cur convicia non licessendi? 761. F.
- auxilium Pontificis adversus Lutherum implorasse
dicuntur, 783. A.
- quod ditionis generi illos maxime decet? 1211. F.
- a quibus incitantur in Erasmus? 1286. B.
- cur commodis rationibus facile revocantur in me-
liorem sententiam? *ibid.* E.
- illorum nonnullis quod negotium datum? 1327. F.
- Lutherani nihil audire volunt de resuscitando &
oblegandis Sacerdotum uxoribus, 1327. F.
- cuius sententiae quibusdam verba offensa sunt?
1328. A.
- inter illos numerantur qui velint haerere Caesari,
aut seculis, *ibid.*
- illorum praecipua cura quae olim erat? 1359. B.
- illorum liberi recta institutione maxime omnium
egent, 1211. E.
- quomodo eosdem erudiri convenit? *ibid.*
- quando ne tenuissae quidem impendebatur iisdem
institutiis? 1286. C.
- quando contra ad eorundem institutionem adhi-
bentur formatores magno conducti? *ibid.*
- *Prior Carthagenorum* apud Parisienses fuit unus e Judi-
cibus Berquini, 1208. E.
- *Prior Coloniensis* apud eosdem fuit quoque ex Iudicibus
ejusdem, *ibid.*
- *Prior* quidam Dominicalium quid negavit se scire & quid
tamen declaravit? 337. C.
- *Prior* quidam Friburgensis, vir summae auctoritatis apud
suos, 355. F.
- *Margarita Philosophica* Auctor, *ibid.*
- quanti facit *N. Testamentum* ab Erasmo editum?
ibid. 258. A.
- *Prior Monasterii* cuiusdam Antuerpiensis, vir pure Chri-
stianus, 445. D.
- Lutherum unice deamat, ejusque discipulus fu-
turus, *ibid.*
- is omnium pene solus Christum praedicat, *ibid.*
- *Prior* quidam Monasterii Monachorum, qui se *Prædica-
tores* appellant, 81. C.
- Theologus Baccalaureus, *ibid.*
- apud vulgus opinione non incelebris, *ibid.*
- concionator non omnino pessimus, *ibid.*
- famae perquam avidus, *ibid.*
- adit *Officium*, quem vocat, 82. A.
- rem omnem frequentem concione exponit, *ibid.* B.
- silentium ipsi imponunt, *ibid.* C.
- ventoso glorie curru volitant, *ibid.*
- *Prior* sanctae Agnetis nomen Erasmo vilis, 265. C.
- quem libellum eodem misit? 1591. A.
- *Prior* quos divinis effluere honoribus solebant? 1819. A.
- *Prior* arie ac foci dimicuit, 127. D.
- *Prior* libris horrida arma tractare, 56. D.
- *Prior* (*Aemilius*) quid ait de invidia? 196. A.
- *Prior* ad quid nonnunquam a superis propitius immi-
tuntur? 84. A.
- *Prior* nunquam non praedicare inhiere dicuntur, 886. B.
- *Prior* Ecclesiastici quibus potissimum pestibus affines
sunt? 342. F.
- *Prior* umbere solent favorem parentum, 769. E.
- *Prior* difficile est, ledere facillimum, 528. F.
- *Prior* difficile est, sed iuxta pium, 369. A.
- *Prior* primi minime apparent, 140. A.
- *Prior* quae a veris litteris alienissima est? 475. A.
- *Prior* omni, praesertim Theologice, quod necessa-
rium existimatur? 1434. B.
- *Prior* quoniam maxime amandi? 997. A.
- *Prior* bonarum litterarum complures cur non fue-
runt a Luthero alieni? 968. C.
- *Prior* Collegii Bullidani Lovanii summo per laudan-
tur, 1228. C. D.
- *Prior* quidam religionis quomodo invicem digladiari
dicuntur? 338. D.
- *Prior* titulo Ottonii ubi prostant? 1582. B.
- *Prior* unde inepte derivatur a quodam sciolo?
1250. E.
- *Prior* non raro servant in pisco-Prophetas, 796. D.
- *Prior* quoniam novi erroris dicuntur? 914. C.
- *Prior* vix Mariae, 125. E.
- *Prior* apud Locum cap. 1. vof. 3. pro *prophetis* ma-
travit typographus, 159. F.
- *Prior* Deus marinus iudeus, qui se subinde in va-
riis figuris convertit, 332. F.
- de illo quid scripserit Veteres? *ibid.*

- multis pudicitiae iacturam atque simplicitas & rem-
multis inficit, *ibid.* E.
— ob quid bonis litteris ac disciplinis instituendae?
ibid.
— *Puer* quidam balbus, cognatus uxoris Barbirii, 170. F.
— quid significavit Erasmo? *ibid.*
— *Pueri* quo literarum genere instituendi? 16. D.
— quomodo lapsus? 35. F.
— quid passum magna clementia pronunciant de La-
theri scripta? *ibid.* D.
— *Pugna* inter meliores litteraturae professores & veteris in-
stituta patronos ubinam ferere dicitur? 405. B.
— *Pugna* cuiusdam matrisfamiliae cum familia domestica,
17. C. D. &c.
— *Pulchritudo* est nonnumquam honorem meruisse quam obti-
nuisse, 360. E.
— *Pulsus* excoisus in incredulos Iudeos quid significat?
701. D.
— *Purpure* pueri quale proverbium? 115. D.
— *Purpura* regalis, 80. B.
— *Purum* puerum quid vocabant Veterum leges? 1095. E.
— *Pater* Abrahami & Isaac, 340. A.
— *Patum*, *putare*, *putamen* quid sonant? 1095. E.
— *Puerum* quem vulgo appellant Hesperum & Itali? *ibid.*
— *Pighardi* quatenus secta apud Bohemos? 504. F.
— a quo denominationem acceperunt? *ibid.* A.
510. A.
— ipsorum dogmata cultusque recensentur ac exami-
nantur, 505. A. B. &c. 510. B. C. &c.
— unde plurimum aucti dicuntur? 505. E.
— quo pacto exterminari possent? *ibid.*
— unde plerique illorum abhorrent a dominatu Pon-
tificis Romani? 511. B.
— sola illorum sectio superest reconcilianda, 631. B.
— *Pignus* Herculis coturnas inducere, 80. B.
— *Pylades* amicitiae, 51. B.
— *Pyramides* Aegypti quid habuisse dicuntur? 849. D.
— ex quibus rebus fuisse existimantur? *ibid.* E.
— *Pyrethraea*, fabula Plauti, 1914. C.
— in illam Proetium lepidissimum Dorpi, *ibid.*
— *Pyrrus* quidam Erasmo cognatus a puero, 670. C.
— quid se habere scripserat eidem? *ibid.*
— ipsius ingenium summopere amatum ab eodem, *ibid.*
— bonas litteras suis studiis admiscet, 1645. B.
— ipsius pater optimus ac vegetus, conjux suavissi-
ma, & liberi dulcissimi, *ibid.* A. B.
— sua mors cui fuit acerba? 670. C. 715. D.
— illius memoriam interire quis non passus est?
715. D.
— *Pythagoras* quibus sermonibus delectari dicitur? 41. D.
— Phalaridis Medicus humanissime ac liberalissime
tractatus ab eodem, 55. C.
— de illo quid scriptum apud Veteres? 331. F.
— esum salsarum mortalibus intendat, 518. F.
— quomodo juvenem amore furem revocavit ad
sobrietatem? 718. B. D.
— omnia oportere esse communia statuit, 1763. C.
— *Pythagorica* amicitia quae? 1316. C.
— *Pythagorica* publica lex quae? 416. A. 1431. A.
— *Pythagorica* Philosophus quid facere solitus? 474. E.
— *Pythoneus* mares evocat, 81. E.
— *Pyri* Pandore significabat fontem ac causam omnium
malorum, 17. B. 33. A.

Q.

- *Quadrupes* olim noxae debebantur ob damnum da-
tum, 715. B.
— *Qua* facilius mandantur, melius ad stomachum faciunt,
109. E.
— *Qua* iudicio dantur, testimonia sunt verius quam mune-
ra, 483. B.
— *Qua* plus pretii ac gratiae habere solent? 648. E.
— *Qua* res in Principe civitatis requiruntur? 149. F.
— *Qua* sunt minutissima, saepe plurimum difficultatis ha-
bent, 176. D.
— *Qua* supra nos, nihil ad nos, celebratum Sacris apoph-
thegma, 693. E.
— *Quaecumque* optima sunt, Erasmo videtur maxima,
175. D.

- *Quaedam* despicienda sunt, 104. B.
— *Quaedam* melius fugiuntur, quam superantur, 57. D.
— *Quaedam* aliquam ignavissimum reddunt? 61. F.
— *Quaedam* apud vulgus hominum ridicula sunt? 364. B.
— *Quaedam* frigent apud eruditos? *ibid.* A.
— *Quaedam* ingenium efficere solent inter placidumque?
149. F.
— *Quaedam* melius & gratius insident in animos hominum?
106. B.
— *Quaedam* portenta toto Digesto passim occurrunt? 83. A.
— *Quaedam* propositiones profuisse dicuntur? 311. D.
— *Quaedam* res felicius eveniunt? 41. B.
— *Quaedam* res valde invidiosae esse dicuntur? 311. D.
— *Quaedam* semper & in omnibus detestanda? 341. C.
— *Quaedam* vere esse dicuntur? 556. B. C.
— *Quaedam* nonnullae inexplicabiles unde ad nos venerunt?
764. D.
— in illis non admodum avarie versari, optimum esse
censetur, *ibid.*
— *Quaedam* Scotiae, 110. A.
— *Quaedam* in solute argutae ac gryphi, 30. B. C.
— *Quaedam* acutissimi, 1560. E.
— *Quae* in re impium est causam adversario tradere? 304. D.
— *Quasi* esse debet, qui res ieris perscrutari cupit?
416. B.
— *Quam* difficile est sapere, quibus adversarii Rhamusia?
380. F.
— *Quam* rerum similitudo conciliat Leonem X. Pontifi-
cem & Sylvestrum Episcopum Wigorniensem?
168. B.
— *Quem* (Guilielmus) Normannus cum quo habet con-
suetudinem? 1108. A.
— *Quem* virulentus, impugnat Lutherum,
1698. B.
— *Quotiens* (Sigismundus) quibus laboribus levatus
dicitur? 1407. B.
— *Quicquid* habet, aut necessitati impedit, aut ho-
melle benignitas reservat, *ibid.* C.
— *Quis* amicus christianissimus & candidissimus, *ibid.*
B. 1409. A.
— *Qui* artes ingenus proficiebantur, quo seculo dicuntur
fuisse infantes atque elinguae? 349. E.
— *Qui* Desiderio Erasmo & Jacobo Babro bene volunt,
unde utriusque vicem dolent? 165. D.
— *Qui* illud ac rectoribus studiis male volunt, cur
ex adverso prudent? *ibid.* E.
— *Qui* divites esse coeperunt aut meditantur, amorem illi-
co discipularum vel abipsum vel deponunt, 158. D.
— *Qui* Graece nesciunt, ne litteralem quidem sensum Scri-
pturae percipiunt, 61. F.
— *Qui* in gladiatoria schola vulnus praeter certamina leges
acceperunt, quibus dant dextram? 611. C.
— *Qui* in sacris Litteris aliquid scriptum reliquerunt, long-
e alius verba & alia signa, quam veteres illi Graeci,
ubi sunt, 193. C.
— *Quam* ab illa Antiquorum lingua distant? *ibid.*
— *Quae* maxime cupit optima, quid interdum cogitur dice-
re? 116. B.
— *Qui* moderate ferre potest impietatis crimen, is leviter
pius est, 303. C.
— *Qui* multa mentuntur, non queunt semper sui memores
esse, 65. C.
— *Qui* nolens irascitur, facile placatur, 304. F.
— *Qui* oblatrant melioribus studiis, acriter perstringun-
tur, 566. E. F.
— *Qui* obtulerit, cum laudatur, quid velle videtur? 11.
F. 12. A.
— *Qui* odit invitum, facile redit in gratiam, 304. F.
— *Qui* Philosophum studiosi & cupidi esse coeperunt, rem
simul ac silem, ignorantum opinionem, amittunt,
158. D.
— *Qui* proficuntur ad Christi libertatem, quid imprimis ca-
vere debent? 145. A.
— *Qui* sacra peregrinationem obeunt, notantur, 354. A.
— *Qui* simpliciter errat, misericordia dignus est, 573. C.
— *Qui* sua forte contentus est, non tenuis haberi debet,
177. A.

Tota III.

Zzzzzzz

Qui

- Qui tangit pietem, non potest non inquinari*, 91. E.
Qui tractum fidei ostendunt, a quibus vixit procul abesse debent, 517. C.
Qui vitiis libus exigendis tantum agit Imperatorem, in quibus est potius quam Imperator, 318. C.
Quibus periculosum est iocundare, 53. F.
Quod accidere solet, quod iudicium ex amore nascitur, & contra quodam amorem a iudicio proficitur, 173. D.
Quod accidit in scribissimis animi molestia, 53. B.
Quod aequo magisque animo ferendum, 26. A.
Quod animi vere magis est, 104. C.
Quod arguit egyptum nauclerum, 150. B.
Quod boni civis esse censetur, 318. A.
Quod decet boni viri innocentiam, 314. B.
Quod decet hominem Germanum, 148. C.
Quod devorandum est, qui Christo militet, 130. E.
Quod felicitissimum simul & tristissimum, 541. D.
Quod ferendum, nec culpandum, 55. C.
Quod gloriosum est, 123. F.
Quod ingrati & illiberalis pudoris est, 130. E.
Quod ingratitudinis vel certe insolentiae genus esse videtur, 164. E.
Quod in humanis disciplinis expedit, 128. A.
Quod in magno morbo evenire solet, 53. B.
Quod in rerum usibus veterinum ac foeditissimum, 49. E.
Quod inter vete amicos non potest esse, 162. A.
Quod inuicem ad tuendum Rhetorices pollicem, 171. B.
Quod longissime abest ab omni humanitate, 130. E.
Quod magis salutare matribus dari potest a superis, 170. C.
Quod maiore studio molendum, 151. B.
Quod magis accedit ad imaginem ecclesiae hierarchiae, 519. D.
Quod maxime vitandum, 459. B.
Quod maximum ac primum esse censetur, 465. B.
Quod non est ex usu disciplinae caliditas, 314. E.
Quod non est nisi manifestae ingenuae, 313.
Quod non potius optimum est, 364. A.
Quod non solum est viri erudit, verum etiam amanti quod docet, 726. D.
Quod non solum extremam dementiae est, verum etiam summae impietatis, 303. A.
Quod olim prodigiose pietatis habebatur, & Divorum catalogo dignum, 660. B. C. 661. A.
Quod omnium iure naturalis commune esse dicitur, 411. E.
Quod oportet a bono viro procul abesse, 178. A.
Quod optabilis est, 11. E.
Quod parum honestum esse docetur apud populum poetarum, 230. F.
Quod parum religiosum existimatur, 490. B.
Quod pestilentia accidere potest, 150. C.
Quod plane divinitatis cupiditas esse videtur, 151. B.
Quod plerumque ambisiosum, aut iniquum esse solet, 349. D.
Quod plerumque evenire solet, 118. D.
Quod profectum ex scientia & eloquentia Doctorem sanctae Ecclesiae, 157. B.
Quod prudenter ac vere dictum, 379. C.
Quod pulcherrimum, sed rarissimum dicitur esse, 439. D. 803. C.
Quod pulchre convenerit videtur, 154. E.
Quod putandum est dementiae extremae esse, 69. C.
Quod rarissimum est inter Interitus, 806. B.
Quod reprehensione non caruit in Minerva Philiae, 311. B.
Quod seipsum accidit in iis, qui res adversas fortiter pertrahunt, 150. B.
Quod summae dementiae esse censetur, 490. B.
Quod tangit & aliter omnes, 216. C.
Quod temporibus Erasmi rarissimum dicitur, 541. E.
Quod videtur esse hominis pariter & exquisitae facultatis, & peritus intelligentis rem, de qua loquitur, 726. C.
Quod usu venit in his, qui vel natura perdidit, vel impotentibus affectibus, 615. C.
- Quid utilis ad excludenda mundi diffidia*, 519. D.
Quidem avaritiam reprehendit & participium notatur, 137. B.
Quidem apud Turregos quid fundere vult Erasmi, 757. D.
Quidem e familiaris Pontificio non infans, Erasmi auctor, 759. B.
Quid literis suis submovit eundem, & quid e obicit, ibid.
Quidem nomine Philisus acriter reprehenditur, 342. B. C. &c.
Quidem notatur, & cur, 198. C.
Quidem novis amicis allesti, veteres aut contemnit, aut negligit, 181. B.
Quidem ob quod dilectus fuit Argentorati, 1078. B.
Quidem, quem Jovem vocat Erasmus, 133. B.
Quidem Romae, satis ambrosii sacrificul, quoniam librum contra Erasmi scribere ac edere solent, 1763. A.
unde putavit Italiam magna officii ignorantia de eodem, ibid.
ne illum librum ederet, prohibuisse dicitur Paterfex, ibid.
illum hominem rideat ac in deliciis haberi dicit, ibid.
quam epistolam ad illum scripserat novellus, ibid. B.
quod suspicione notat, ac in illis stylis sature vult, ibid.
Quidem sub nomine lupi notatus, 133. C. 139. C.
quidam exitus cum manet, 139. C.
quam fatam quare, ibid.
Quidem sub nomine Satanae notatus, 136. D.
Quidem unde perverit invidi, 171. B.
Quidam a spiritu Christi proficitur, non potest homines praefidis opprimis, 191. E.
Quidam humanis consiliis tenetur, temporarius est, ibid.
Quidem Aristotelem Latinum fecisse dicitur, & de quid, 350. A.
Quidem facilius reperitur, 178. D.
Quidem in numerum divorum olim referbatur, 440. F.
Quidem invidiam meretur, 165. D.
Quidem magis imperio digni, 190. E.
Quidem multum abesse a Christianismo censetur, 809. A.
Quidem non sunt imitandi, nec alimandi, 489. C.
Quidem olim pro diis culti, 756. D.
Quidem septies omnium fortissimum, 218. D.
Quidem vetus mos adhuc perdur, 234. B.
Quidem (Guilhelmus) Mandator, quod iudicium fuit de Montano, 1316. B.
in eundem benignissimum ac propensissimum, ibid.
non solum deum, verum etiam sanctissimum omnium communionem offert Erasmi, ibid. C.
Quare pro quoque male positum, 205. C.
Quidem Andermum in quo solatus esse dicitur, 1479. C.
quis ad ipsum frequenter scribit, ibid.
Quidem (Folius) totum Senecae dialogum contempit, 97. B.
Cyprian paucis attingit modo, 213. F.
quale Oratoris exemplum fuit, 347. E.
nam ob id universum Oratorum ordinem laet, ibid.
negat eloquentiam esse vocandam, qua non laet admirationem, 175. D.
in illo accedit cura & subtilitatis affectus, 695. D.
quid ipsi convenit cum Cicerone, 808. A.
qualem vult esse orationem, 995. C.
quomodo Gracos cum Latinis commisit, 1115. F.
quid de Seneca legendo admonet, 1148. A.
que in eodem corrupta dicit, & quid in illo nominatim taxat, ibid. D.

— qui

— quas virtutes in ejusdem scriptis esse fateatur, & quam potiorum arbitrat? 1149. C.
 — quid de senectutis ejusdem queritur? 1150. B.
 — quam rem existimat obolisse eidem, quo minus in uno quopiam excelleret? 1151. C.
 — quid laudabile de Cicerone scriptis? 1157. F.
 — quod primum in pueri ingeni signum esse dicit? 1158. A. B.
 — quod de Platone testimonium reddat? 1158. D.
 — ab Erasmo conferendus cum Trapezontio, 78. B.
Quoniam quidam a quo urgendus, & cur? 384. B.
 — Antuerpiæ fuisse ante effugium Erasmi, 1073. F.
 — egregius artifex, quos expressit in eadem tabula, & quomodo? 1637. B.
Quintus Curtius, vide Curtius.
Quirinus Tulesius, vide Tulesius.
Quirinus quid decreverit in miseris suis? 167. F.
 — amantissime Erasmo servasse dicitur, 1606. E.
 — ob quæ negotia amandus in Angliam? *ibid.*
 — turium mittitur in Britanniam, 1742. F.
Qui ab omni Philosophia alienus videtur? 785. C.
Qui adjurat, nec ludit fusticem corporis, 343. B.
Qui bonam nineris peripica partem concessisse censetur? 117. D.
Qui decipere confidit? 807. C.
Qui insigniter bonus sit oportet? 606. D.
Qui in suspitionem continuo vocatur, & ob quid? 141. C. D.
Qui longius abest a vera religione? 346. E.
Qui magis obedire dicitur? 344. F.
Qui magnam studiorum portionem relinquere dicitur? 507. B.
Qui minus infeliciter aggredi solet ardua? 167. B.
Qui non advocat a religione, sed ad eam potius adhortatur? *ibid.*
Qui non continuo maxime vivit? 364. C.
Qui non damnare Pontifici condonationes censetur? 141. E.
Qui non damnare pium quorundam affectum judicatur? *ibid.*
Qui non derogat ordini, sed rem ordinis agit? 141. E.
Qui non facile premi egestate dicitur? 645. C.
Qui non parum assequutus videtur? 177. F.
Qui non potest male mori? 786. A.
Qui non recte deservit, & cur? 343. D.
Qui non reliquit omnia? 113. A.
Qui non videtur derogare ordini sacerdotali? *ibid.* A.
Qui notatur a sycophantia, & cur? 343. C.
Qui ab isdem non notatur? *ibid.*
Qui notatur velut Ebrietas favens? *ibid.* D.
Qui patientiam Christianum præstat? 346. F.
Qui perspicacitati studere debet? 176. A.
Qui plurimum ledere dicitur? 495. D.
Qui procius in jus vocatur, & cur? 343. E.
Qui procius sibi silem abrogat? 486. B.
Qui sibi devincturus est innumeris mortales? 147. B.
Qui splendidus regnare existimatur? 483. A.
Qui vere magnus est? 360. B.
Qui vere nobilis est? 1154. E.
Qui verius fides? 346. E.
Qui videtur nimis casualiter indur habere? 360. C.
Quispiam errorem optine novit, efficacissime resistit, 188. E.
Quispiam imponit diadema, non addit mentem Rege dignam, 360. B.
Quod commodum est, unde sit incommodum? 364. C.
Quod dicendi genus primum laudem obtinet? 176. A.
Quod est difficillimum, non continuo idem est & grandissimum, *ibid.* C.
Quod merenti datur, jus est, non beneficium, 71. A.
Quod orationis genus longe abest a genere encomiastico? 176. B.
Quodlibet acutissimi, 1560. E.
Quodam orationis genus existimatur Erasmo magnificentiorem? 175. D.

Quodam periculum est in Libris divinis interpretanda? 118. A.
Quorsum attinet beneficium in eos conferre, qui non intelligunt? 449. A.
Quorum proprium munus dissidia Christianorum Principum componere? 114. B.
Quis cupiditas amicos facit, necesse est, ut idem amoris luctique sit finis, 22. A.
Quis voluptas ad amandum allicit, ibi finem amandi faciat, ubi fœticia subirent, *ibid.*
Quomodo corrigendum quod est adulterium? 99. B.
Quomodo quemque merui decet? 1. D.
 R.
Ravini quidam reverentia, 694. D.
Rabini Prore Monasterii Coloniae imperit Comitum a Nova Aquila, 1168. B.
Rabini quidam notatus, 318. B.
Rabula quidam ob quod notat? 377. E. 441. F. 491. C.
 — illi omnibus per quem silemum impostum? 441. D. F.
 — ubinam faciant & libris grassantur? *ibid.* F.
 — pulatim mitefcunt, & unde obmutescunt? 441. A.
 — cum indoctis illis vel certare turpissimum est, 279. B.
Raphae, solatus Medicus, cui prorsum sanitatem restituit? 1642. E.
Raphae Regius, vide Regius.
Raphael Volaterranus, vide Volaterranus.
Raro & ars respirantur in precepto, 131. A.
Rarus remotionis a Sarmatis, 1508. D.
Ravium factio aliquando floruit, 890. F.
Rebelleris a quo saluandus? 1625. F.
Reber Academia Leomanensis quam rem paucis exponit? 608. A.
 — ipsi cum Medicis res est, *ibid.* C.
 — quid vix impetrat? *ibid.* E.
 — que negat esse digna Theologis? 610. F.
 — quid habentium modum? *ibid.*
 — cur admovet, ut de Lubeno ageretur? 611. A.
 — quid se nunquam creditorum fuisse dixit? *ibid.* C.
Reber Schola Episcoporum, vir eximius ac doctissimus, 134. C.
 — studia melioribus impense facit, *ibid.*
 — Erphrudensium Academiam hinc exornandam expoliendamque curat, *ibid.* D.
 — suæ prudentie quæ laus est peculiaris? *ibid.*
Recentiores ob quod taxati? 692. C. D.
 — quomodo legendi, & quid illis debetur? 705. A.
Reddere & immari quomodo differant? 695. F. 696. A.
Redemptio quomodo dicitur liberatio? 702. A.
Regalis, numerorum genus, 137. C.
Regis quomodo amicos bene dicuntur? 157. C.
 — ipsorum cor in manu Dei est, 418. F.
 — oim a populo designabantur, 528. B.
 — ex eorumdem pace muos & assentia sincera quid sequitur? 185. D. 187. C.
 — ex mutus ipsorum dissidia & confidatibus quid oritur? 185. D. 187. A. B.
 — illorum prima functio quæ sit? 1098. A.
 — eorumdem gloria in quo præcipue consistit, & quomodo clausus indicatur ac fidelis custoditur? 1819. A. B. Vid. etiam *Præcepta*.
Regis, vide Aula.
Regina extolitur, id est, vicia Theologia, interprete Hieronymo, 85. B.
 — tam deservit *Var. mss. p. 187*, *ibid.*
Regina Angliæ scutulum peperit filium, 114. D.
 — quantum literata est? 401. C.
 — non minus pietate quam eruditione suspicienda, *ibid.*
 — apud ipsam quinque plurimum pollet? *ibid.*
 — semina camparum pudentia se pia, nec indocti, 408. D. 561. F. 610. D.
 — quid expulsiat cum amico quodam Erasmi amico? 408. D.
 Tem. III. Zzzzzzzz 1 — omnis

- omnis probitatis exemplar dicitur, 510. D.
— litteras amat, quas ab infanzia feliciter didicit, 513. F.
— illos majores ob quod collaudati, & cur illos imitari debet? 561. F.
— quem librum poleit ab Erasmo? 871. F. 919. A.
Regna Argonia in quam urbem redire constitit est? 602. C.
Regna Gallorum cui conventus aditus? 614. E.
Regna quinquaginta, 36. A.
Reginaldus, Monachus Brigintensis, vir angelico vultu & angelico spiritu, 1767. C.
Regis quoniam gignit eximia ingenia? 215. D.
Regis quae magis ex animo favet Pontifici dignitati? 665. A.
Regnes complures quid nobilitavit? 463. E.
— quoniam Erasmo non placent? 431. F.
— earum discrimina apud quos minimum habere momenti par est? 410. A.
Regum est audire male, quoniam fecerit bene, 971. B. 1195. D.
Regium Lepidum, urbs Longobardiae, Ducatus Regionis caput, sita inter Parmam & Mutinam, 1931. A.
Regius (Raphael) Paravimus, ubi & qua ratione profectus Quintilianus? 161. B.
— quomodo doctus & eloquens? *ibid.*
— homo admodum natu grandis esse dicitur, 788. B.
— quam eruda viridique ipsi fuit senectus? *ibid.*
— apophthegmata vertit, 1263. C.
— cujus lapsus aliquot prodidit? *ibid.*
— insigniter labitur ipse alieubi, *ibid.*
Regius (Urbanus) quid scripsit ad Joannem Fabrum? 127. C.
— ubi omnia potius quam fidem & gratitudinem deesse dicit, *ibid.*
— suum fratrem cui commendat? *ibid.*
— quid humanitati Joannis Fabri & Fabricii Capitorum commissurus? *ibid.*
— Erasmi summopere laudat, *ibid.* D. E. F.
— quid cupit scire ex Joanne Fabio, & quid eum roget? 218. A.
— Leonardo Eekio familiarissimus, *ibid.* D.
— Erasmi patronus optimus & urbanissimus, 239. C.
— sua eruditio & humanitas unde eidem cognita & comperta? 401. E.
Regis quibus ornamentis maxime decoratur? 1457. E.
Regni vera decora, verae opes, veraque gloria quoniam? 231. E.
Regnum Angliae propensissimum in Romanam Sedem est animo, 119. B.
Regnum calerum qua ratione splendidum est? 339. B.
— illius vindexem ac Principem se profectus Christus, *ibid.*
Regradus quoniam Cardinales dicuntur? 1616. D.
— hoc verbo usus est Hieronymus, *ibid.*
Regulus, justus & integer vir dicitur, 1580. A.
Registron (Theodoricus) confert se Frburgum, 1455. B.
— ob quid commendatus Erasmo per Melancthonem? *ibid.*
— natus in familia studiosissima Erasmi, *ibid.*
— habuit avunculum juvenem optimum, *ibid.*
— apud quem suum commodis moribus fuit? *ibid.*
Renatus, Medicus, litterarum Hollandicarum decus, 1854. A.
— Erasmi summopere laudat, 1861. E.
— quem librum scribere aggressus est, & cur illum suppressit? *ibid.* E. F.
— disciplina poliores semper amplexus est, *ibid.* F.
— doctum eloquentem ab unguiculis dilexit, 1861. A.
Resolus (Gregorius) Prior Cartusienis apud Friburgum venerandus, 119. B.
— illius sententia apud Germanos oraculi pondus habet, *ibid.*
Resolus (Georgius) Theologus, in honore fuit apud Maximilianum Imperatorem, 1773. F.
- Religio Christiana* quomodo orta, propagata, & conservata? 533. C.
— quomodo omnibus penitus credi esse debet? 145. C.
— illius tum incolumitas tum dignitas unde potest? 413. F.
— illius summa quod vergebat? 515. E.
— quomodo constare posse dicitur? 694. C.
— summa illius pax est & unanimitas, *ibid.*
— eam signum contaminare quoniam non verum fuit? 1863. B.
Remedium nullum est adversus cakemistorum medicum, 185. D.
— illius pars est, non sentire malum, 445. F.
Remus (Gualphangus) amicus Erasmi candidissimus, 1348. E.
— suae litterae non minus elegantes quam humae, *ibid.*
— qualem patrem habere dicitur? *ibid.* 1149. B.
— quid monetur de Polyphemo? 1349. B.
Remus vel *Remus* (Lucas) cui pollicetur operam suam? 2500. E.
— vir humanissimus, parvuli tunc dicitur, 1504. A.
— mira fide epistolae Erasmi perferenda curat, *ibid.* F.
— cujus litterae reddidit eidem? 1810. E.
Raphael (Leonardus) Erasmi studiosissimus, 1533. A. B.
— prior ad amicum provocavit eundem, *ibid.* B.
Reprehensio cur semper prodit? 97. C.
Res nulla egregia nisi difficultas initiis nata est, 513. C.
Res humane in morem Europaei furum ac decem mactari miscerique videntur, 113. F. 315. E.
— non ulquequeque parte sunt, 523. D.
— quantum corruptae aetate Erasmi? 577. B.
Res Gallicae, 110. B.
Res Italicae, 110. B. 111. F. 113. C. D. 110. B.
Res quaedam admirandae quos nobilitant? 849. C. D.
— in his non tam utilitas quam voluptas, *ibid.* D. E.
Refusus (Rutgerus) Erasmi filius & Bessii frater dicitur, 230. A.
— cujus Collegii se vincum gloriam petiit? 123. C.
— qualis & quantus Professor praedicat? *ibid.* D.
— quocum eadem mensa utitur & item pocula quidvis garrat? *ibid.*
— quantis modis fuit laceratus? *ibid.*
— qua certe parte vincit? *ibid.*
— quid multis modis mereri videtur? *ibid.* E.
— Graecae linguae Professor in Collegio Balidano Lovanii, 667. B.
— doctrinam non vulgarem incredibilem quidem modestia condecorat, *ibid.*
— qua contumelia affectus apud Lovanienses? 611. B. C.
— quomodo hanc ulcisci consiliis iudicat? *ibid.* C. D.
— quomodo ipsum litigare oportet? *ibid.* D.
— quem adversarium habere dicitur? *ibid.*
— a quo salutandas? 1069. F.
— varias personas sustinet, 1479. D.
— quas *Inhumanus* ipsum interpretari non necesse fuit? 1521. B.
— quos Auditores ipsum interpretari *condachios* erat? *ibid.*
— totus ad quantum spectat, & quod Collegium graviter perdit? *ibid.*
— amicissimus Antonio Clarus, 1564. C.
Refusus (Andreas) Erasmi amantissimus, 1405. E. F.
— suum carmen quatuorque eidem placuit? *ibid.* F.
— quid monetur & ad quid incitatus ab eodem? 1404. A. B.
— ipsius indoles & animus eidem non modo clarum verum etiam jucundum, *ibid.* C.
Refutatio male quomodo interpretatur? 799. C.
Refusio cujusdam magistris, 132. E. 133. A.
Repubblica quantum debet fidei vigilantique Mithelo? 414. E.
— illius praecipua spes in qua esse dicitur? 457. D.
Repubblica unde felices futuri? 318. D. 476. C. — *ibid.*

- illarum flatus a quibus pendet ? 438. E.
Refervit plurimis locis apud Paulum comprobatur, 563. D.
Refractio quid significat ? 1389. B.
Reclitatus Triumphi, editio paratus, premitur ab Erasmo, 1616. D.
Reclitamentales seu *Reclitatus-Zoli* notantur, 218. A. B. D.
Reclitatus seu *Cognis* (Joannes) Phorcensis, miris laudibus ornatur, ipsiusque doctes ac mores depradicantur, 144. B. C. D. 146. E. F. 154. B. C.
— ipsum in invidiam rapiunt nonnulli, turbasque in ipsam coarctant, & unde ? *ibid.* 219. D.
— omnia sua Opera ad quem mittuntur, & cui communicanda ? 189. D.
— in illis quædam sunt, que nusquam reperiuntur, *ibid.* E.
— cum quibus sibi est consiliandum ? 268. E.
— ei favent omnes eruditi ac pii, 290. A.
— cum ipsius negotio miscetur bonarum literarum causa, 328. B.
— ut a manifestis conviciis temperet, admonetur, *ibid.* C.
— illius *Apologia* quibus conviciis debacchatur in adversarios ? *ibid.* 484. E.
— illius *Triumphus* in lucem prodiiit, magno Theologitarum stremitu, 420. B.
— idem libellus nondum visus Erasmo, 433. F.
— ubi age, atque Græcæ & Hebræicæ prælegit ? 481. C.
— ei quintum negotium exhibent, & ob quid ? *ibid.*
— a quibus defendatur ? 484. F.
— præco Cabalistice peritior distituit, 485. E.
— cur in ipsum clamatur ? 517. A.
— de quibus optime meritis ? 550. B.
— a quibus rursus impetius, tantum odio Lutheri ? 577. E. 605. A.
— sunt ipsius easum cum causa Lutheri conjungere conati sunt idem, 578. B.
— ipsum vita defunctum esse quis narrabat ? 589. F.
— de ipso contraria ac incerta nuntiatur, *ibid.*
— procul dubio libe adiunt graves & amici consolutores, 590. A.
— quantum inflexus est animis bonorum virorum ? *ibid.*
— quam impense amatur a quodam Episcopo Angliæ ? *ibid.* C.
— qua de re admonetur ab Erasmo ? 605. B.
— a quibus illusio perveris technis & celeris machinationibus ? 618. D.
— ab illis operatus conviciis virulentissimis, *ibid.* F.
— eruditorum *Adæ*, communis amicus Erasmi & Mosellani, 1596. F.
— edit librum de *Arte Cabalistica* Leoni X. Pontifici dicatum, 1598. E.
— eandem imprimi curat, 1597. E.
— eodemque libere visus est Coletio ? 1660. E.
— qualis & quantum vir prædicatur a Moro ? 1915. D.
— Athanasium Latine interpretatus est, 739. B.
— ipsius *Antistitem* ad quem mittitur ? *ibid.*
— florenti senectute, sed tamen iusta, defunctus est, 789. B.
Res est viva lex, 1098. B.
— illius auctoritas quando gravis & efficax, & quando efficitur ? 439. E.
— illius animus regna nobilitat vel obducit, 440. A.
— inter *Regis* & *Tyranni* nomen nihil intererat apud Præfatos, 1745. B.
— illius nomen apud quas Respublicas inviolissimum fuit ? *ibid.*
Res Anglia, omnium Regum florentissimum se benignissimum, 141. C. 142. A.
— de Erasmo bene sentit atque loquitur, 142. B.
— quid ipsum eripuit eidem ? *ibid.*
— prius ac generosus adolescens, *ibid.*
— quanto animo studioque bellum parat, & ubi quid ? *ibid.*
— divitiorem in dies se præbet, 255. D.
— suo pristino erga Erasum favori unde multum accessit ? 158. F.
— quo nomine præcipue futurus illustrissimus ? 239. E.
— probat Erasmi librum de *Libere Arbitrio*, 899. E.
— an auctor liberum contra Lutherum ? 1182. E.
— multas scientias collet, 1183. A.
Res Danorum agit Brugis una cum Casice, 750. A.
— quotidianum convivium Erasmi ornat, *ibid.*
Res Hispanarum quibus & quantis copis Pontificem adjuvaturus ? 113. C.
— Erasmi propædæmon Episcopum fecerat, 203. C.
Res quidam sapiens quomodo insinuat filium ad veram sapientiam ? 338. B.
Rhamnia, seu *Nemesis*, Dea indignationis, 80. C.
Rhetorum, oppidum non in Græcia, sed Borussia, 1761. E.
Rhinanus (Beatus) Sclabadiensis probat librum *Zali*, 139. A. 154. C.
— eundem relatuat, 119. E.
— juvenis exquisitè doctus, & in iudicando rarè emunctissimè, 154. C.
— quantum Commensali sibi dedicatur ? 228. C.
— unde clarior ac præstius notus Thomæ Moro dicitur ? *ibid.* E.
— quem libellum transmittit ad Bombasium ? 174. C.
— rure probatus vir prædicatur, 285. C.
— sedula ipsius vigilans in colligendis optimis Auditoribus, 331. C.
— quam epistolam Erasmo prælegit ? 353. D.
— homo doctus, mire candidus, & sum pectoreis, *ibid.*
— vir doctrinæ & vitz integritate conspicuus, 416. A.
— cui dicitur *Compendium* seu *Melodiam vera Theologia* Erasmi ? *ibid.* 513. C.
— quod consilium non satis suspicito venit sibi in mentem ? 533. D.
— qua Epistolis edendas curavit ? 553. F.
— quid sui candoris ac amicitie in Erasmo erit ? 553. F. 554. A.
— qualem edidit Tertullianum, & quantum debetur fæx industria ? 573. F. 573. A.
— Erasmi comes omnium lepidissimus sibi que charissimus, 733. D.
— ipsius ingenio nihil civilius aut argutius eidem visum, *ibid.*
— ejusdem amicus omnium candidissimus, 753. E.
— eundem Constantiam proficiscentem comitatur, 754. B.
— ejus opuscula quædam in Germania edi curavit ? 768. D.
— excudit annotationiculus in Pithium, 918. B.
— cui illas dedicaturus est ? *ibid.*
— Tertullianum luci restituit, 994. C.
— candidissime ab Erasmo tractatus, 1090. B.
— dicitur agere Sierladii, 1121. B.
— ad Erasmi scribit de loco Senecæ in *Senectute*, 1537. A.
— varia in Seneca corrigat, *ibid.* D.
— Gryllum suum Latinitate donatum editurus, & *Aster* Erasmi adjuvatur, 1589. F.
— ejus curam Græcum ad Erasmi mittit ? 1595. F. 1596. A. B.
— quæ interpellat & ad concordiam hortatur ? 1731. C.
Rheus fluvius per medium hinc Constantiensis delabitur illicque se resocillat, 755. A.
— apud Constantiam recipi se in suum alveum, *ibid.*
— hanc urbem paululum præterlapsus, insulam facit, *ibid.* B.
— plerumque hoc in loco verticosis, sed utrumque navigabilia usque ad oppidum Schiffhusam, *ibid.* C.
— paulo infra hanc urbem sunt catædæ, per quas se præcipites magno fragore ille fluvius, *ibid.*
 Tom. III. AAAAAA — alias

- alias frequenter cataractis interitus & sexis impediens, parum aptus est navigis usque ad Basileam, *ibid.*
- nivibus & pluvii plerumque noctis cunctis, maxime circa Aspernorum, suis aquis obtegit, 1565. F.
- Rhesus*, Rex Thracie, qui Troiani Iuppiter venerat, & oculus a Diomede & Ulyssæ, 179. A.
- Rheus poetica*, 104. E.
- Rhetores* quid vir peritabant ? 176. B.
- quid non probant ? *ibid.*
- cum eorum non invenirent, quo crimen defendit, ad quem statum confugere solent ? 1192. B.
- Rhetores*, copiose splendideque dicendi dux, 349. F.
- quo tempore scilicet misereque balinebat ? *ibid.*
- quondam tot linguis instructus, quando unam Latinam pessime Latine sonabat ? *ibid.*
- Rhetorica* monati, 545. E.
- Rhorus* quidam, Glaucon discipulus, quid facit ? 198. D.
- Rhodanus* (Cecilius) vir bonus ac vere Christianus fuit, 881. B.
- cui multa amicitia conjunctus fuit ? *ibid.*
- unum se habuit in confilio, & amicorum admonitionibus agere manus dabit, *ibid.* C.
- librum *Antiparam Lethæum* edidit ? *ibid.*
- in studiis & lucubrationibus ad paucitatem usque assiduus, *ibid.*
- unde minus offensus sit *Erasmum*, & doctis impensis satisfecit ? *ibid.* F.
- quanto studio versatus in adytis Philosophorum ? 860. D.
- quanta cum humanitate necnon oratione salutavit *Erasmum* ? *ibid.*
- qualem *de Libero Arbitrio* libellum scripsit ? *ibid.* 859. A.
- a qua suspitione non videtur alienum ? 859. A.
- unde coëcinnale dicitur suas *Lectionis Amicus* ? 1593. D.
- homo iudicii plane infelix, *ibid.* E.
- suus silius neque maturus, neque multum firmus, *ibid.*
- Patavii dia privatum docuit, sed obscuri tum nominis, *ibid.*
- ex quo casu & qua ægritudine rebus humanis valere diut ? 881. B.
- Rhodus*, insula clarissima in mari mediterraneo, 463. E.
- ingenti colosso celebris fuit, *ibid.*
- a Turcis capta, 768. C.
- Rhodus* (Godefredus) quo ingenio, candore, ac modestia præditus ? 616. D.
- quam commode ac eleganter eloquitur scribitque ? *ibid.* E.
- quid monetur & ad quid excitatur ab *Erasmo* ? *ibid.* F.
- de bonis literis optime meritis, *ibid.* A.
- Richardus Bartholomæus*, vide *Bartholomæus*.
- Richardus Sbrutus*, vide *Sbrutus*.
- Richardus* quidam, amicus *Erasmi*, 261. E.
- fuit animus qualis in eundem ? *ibid.*
- paucissimis motibus parvas adjungere literas incitatur, *ibid.*
- Richardus* quis ? 7. C. D.
- Rich* (Petrus) in quas acies immigraturus ? 1514. C.
- vir clarissimus & multis decoribus ornatus, *ibid.*
- Richardus* (Petrus) quid dicit *Erasmus* ? 1480. C.
- quomodo eundem appellat ? *ibid.* D.
- quid sibi narrat ? *ibid.* D. E.
- qui in re Boarolotum adjuvavit ? 1510. C.
- Richardus Berus*, vide *Berus*.
- Richardus Charnocus*, vide *Charnocus*.
- Richardus Crocus*, vide *Crocus*.
- Richardus Pacuvius*, vide *Pacuvius*.
- Richardus Sampson*, vide *Sampson*.
- Richardus* (Petrus) ad quem scribit ? 902. C.
- Richardus* quidam, Capellanus Nicolai Conduitoris Episcopi Burenstrucensis, *Erasmum* comitatur, 902. E.
- Richmont*, vel *Richmondia*, oppidum Anglie in Fibernensis provincia, 309. C.
- Ricinus* (Hicronymus) vir doctus, modestus, & *Erasmi* amantissimus, 1187. B.
- litteris ad amicum provocat eundem, *ibid.*
- quid utrumque arguant sue literæ ? *ibid.*
- Ricinus* vel *Ricinus* (Paulus) quantum rapit *lithium* ? 191. A.
- quantum & quænam ipsius dotes morose ? *ibid.*
- ipsius omnia voluptas, omnis cura, & amor dum in divina est *Littera*, *ibid.* B.
- qualem bellum edidit, & quantum placuit *Erasmo* ? 191. F.
- quanto studio & quanta moderatione, sibi tamen fortiter patrociniatur amico suo ? 194. A.
- ipsius catapostus feliciter utitur *Erasmo*, 887. E.
- sui libri cupide legentur ab eodem, 1757. E.
- Ricinus* vel *Ricinus* (Simon) quid resultat de quodam Giandavo ? 1133. B.
- juvenis ad rem medicam restituendam socius, 1157. E.
- præter eruditionem haud vulgarem, sibi ad summam morum ingenique dexteritiam, *ibid.*
- Ricinus* quidam, 1432. E.
- Ricinus* videtur purum alere & non vestire, 89. D.
- Ricinus* quidam, *Erasmi* amicus, 151. B.
- Ricinus* (x) Basilicensis Canonici, 1596. C. 1197. C.
- Ricinus* quidam acutus ? 164. F. 167. A.
- Ricinus* mentes, 156. B.
- Ricinus* quidam, Hebraice doctus, ex Italia in Galliam accersitur, 314. F.
- Ricinus* Episcopus, eximius Princeps eoque decorum genere splendidus, 1430. A. B.
- admiranda morum suorum comitas, *ibid.* B.
- sunt favor nare propensio erga potentes discipulas, *ibid.*
- quid rogatur ab *Erasmo* ? *ibid.* C. D.
- Ricinus* vel *Ricinus* (Adrianus x) quam epistolam emittit ab *Erasmo* ? 876. F. 1071. D.
- *Adrianus Barlandi* ut & *Erasmi* studiis, *ibid.*
- mentis sue candor meretur forum præsentiam, 1071. E.
- Ricinus* amarulentæ, 59. D.
- Ricinus* (Joannes) ejus templi Decanus ? 421. A. 1677. A.
- vir prudentia singulari, integritate summa, & ingenio perquam festivo, 482. A.
- in ipsum recubabat Collegii militum cum præcipuo, *ibid.*
- quid cognoscit ex quodam *Baptolomæo* ? 531. D.
- Robertus Aldricus*, vide *Aldricus*.
- Robertus a Motham*, vide *Motham*.
- Robertus Cæsar*, vide *Cæsar*.
- Robertus Feldus*, vide *Feldus*.
- Robertus Gaguinus*, vide *Gaguinus*.
- Robertus Picator*, vide *Picator*.
- Robertus Wimpfeldus*, vide *Wimpfeldus*.
- Robertus* Anglus quomodo defendit *Erasmum* ? 4. E.
- Robertus*, Princeps Leodientis frater, vir in ætate doctus, & seculi sui velut alter Achilles, 119. E.
- Robertus* quidam, affinis Joannis Fovis, 154. F.
- Robertus*, vir pecuniosissimus, 33. E.
- Robogatus* (Thomas) *Erasmo* tantum degestus, 600. F.
- Rodolphus Agricola*, vide *Agricola*.
- Rodolphus Langius*, vide *Langius*.
- Rodolphus* Episcopus (Joannes) quantopere ab *Erasmo* agitat libros de ratione communi ? 872. B.
- princeps Academice Cambrigiensis que & qui Collegia illic insistant ? 1553. C.
- cur maturus & carcere promotus & sapie truncatus fuit ? 1509. C. D.
- ipsius cum omnibus circumstantiis mori, 1567. A. B. &c.
- cur illa accelerata fuit ? 1768. A. Val. etiam *F. silius*.
- Reganus*, amicus *Erasmi*, 1565. C.

— eus eidem non parum succedet? *ibid.*
 Rogerus Wentfordus, vide Wentfordus.
Relandus, Careli magni nepos, filii pater in Hispania,
 1195. A.
 — illi Hispania plane fuit *enata*, *ibid.*
Roma, caput totius Italie, sedesque Paparum seu Pon-
 tificum Romanorum, 4. C.
 — ob quid laudata ab Erasmo? 141. F.
 — in ea egregii Cardiales, ornatissimi Episcopi,
 ac eruditissimi viri, 141. E.
 — qui ad hanc convolant, & eus? 158. A.
 — de quo certat cum multis urbibus? *ibid.* B.
 — omniumque litterarum omnium patria, &ATRIX,
 & ecclesiarum, *ibid.*
 — illic rerum omnium censura peragitur, 174. E.
 — ibi quid aliquando accidit summis Cardinalibus?
 185. F.
 — nulla alia urbs pluribus abundat ornamentis,
 417. A.
 — quam ad seipsum pellexit, & ob quid? 463. F.
 — ingentibus pecuniis anibet & evocat eos, qui lin-
 guas doceant, 689. D.
 — illic eruditus quidam censuras odiosas de Erasmo
 seruit, eidemque misere insident, 810. D. 813.
 E. 815. A.
 — illic qualis chorus eruditorum est? 923. A.
 — quando crudelius capta, quam olim fuit a Gallis
 & Gothis? 1114. C.
 — quam misere vexata dicitur? *ibid.* F. 1206. A. 1396. D.
 — arx Religiosis Christianis, 1124. F. 1125. A.
 — ingeniumque altius, & tranquillissimum Musicum
 domicilium, 1125. A.
 — unde omnium gentium communis mater dicitur?
 1125. A. 1206. A.
Romulus Poeta Coluza, cui nomen indidit? 1740. C.
Romulus Curia eus frontem plane perficuisse dicitur?
 1690. C.
Romana eloquentia, 114. A.
Romana Respublica quando floruit, & quando occidit?
 1843. B.
Romanensis bellum parari feruit, 481. D.
Romani quomodo imperium longe omnium amplissimum
 sibi pepererunt? 1817. D.
 — quomodo antiquam gloriam perdidit? *ibid.*
 — illorum triumphus unde videbatur splendidiore?
 1142. D.
 — ob quid non valde placeat Erasmo? *ibid.*
Romani Imperatores multum libros etiam habebant,
 1843. C.
 — in castris non modo legere, sed & scribere illis va-
 cabat, *ibid.* D.
Romani nomina olim ob quae penitus infirmum esse mul-
 tarum gentium animos censetur? 591. C.
Romanum Imperium quomodo natum esse dicitur? 523. C.
 — quanto sanguine paratum, & quam nox cepit
 concidere? 1124. A.
 — illud pacuisse latius ac mansisse diutius, quam ul-
 lum aliud, sitis constat, 327. D.
 — apud quos primitus illud erat? *ibid.*
 — illud nunquam agroverant regiones aliquot notae,
ibid. E.
 — solum majestas paulatim ad Evangelicæ lucis ful-
 gorem elinguit, *ibid.*
 — Barbarorum inundationibus illud tandem exsting-
 uum est, *ibid.*
 — multis post seculis Romani Pontifices quadame-
 nus illud restituerunt, *ibid.*
Romulus quisquis olim dicitur? 143. A.
Rosendius quid significavit Erasmo? 1550. D.
Ropera (Margareta) Britannicæ decus, 1123. B.
 — quid cogitur ab Erasmo? *ibid.* D.
 — quid versissime experta est? 1743. D.
 — qua de re sibi gratulatur? *ibid.* E.
 — gratum animum in Erasmo testatur, *ibid.* F.
 1744. A.
Ropera, conjux Margareta Rosopæ, vir ornatus, 1123. E.

Rorus quodnam Monasterium? 1700. B.
 — in illo quam Codex reperiatur? *ibid.*
Rosa aurea quæ Principi Angliæ a summo Pontifice da-
 ta? 1884. A.
Rosa anemone comparare, 121. C.
Rosice (N. de la) candidissime sentit de studiis Erasmi,
 791. F.
 — quid sibi narratur ab eodem? 792. A. B. &c.
 793. A. B. C.
 — suus clarissimus parens fuit Cancellarius, 791. F.
 792. A.
Rosius, quo plus sibi artibus accedit, eo tardiores tibi-
 cinis modos & cantus remissiores faciebat, 1499. E.
Rosmondus, Theologus Lovanienis, ad quid incitatur?
 1088. E.
 — quando perisse dicitur? 799. E.
Rosmondus vel *Rosmondensis* (Godschalkus) Lovanien-
 sis Academicæ moderator, 516. E. 585. E.
 — quibus malis finem imponere potest ac debet?
 537. C.
 — sui officii quænam partes sunt? 585. E.
 — eus Egmondanum conspiciere debet & lingue pe-
 tularum? *ibid.*
 — quid & de quo apud ipsum queritur Erasmo? a
 col. 585. E. ad 589. C.
 — quid dissimulare non potest? 616. C.
Rosius (Joannes) unde sibi devinxit Erasmo? 1277. E.
 — quo ingenii candore, eruditione, & humanitate
 ornatus? *ibid.*
 — quomodo alere debet amicitiam cum Erasmo con-
 firmatam? *ibid.* F.
 — in humanissimi Principis regia honesto loco nu-
 meroque est, 1278. A.
 — siue doctrina; siueque moribus debita accedent &
 censuræ & dignitas, *ibid.*
Rosius (Sebastianus de) Eques auratus, & Cardina-
 lis Meguntini a consilio, 170. A.
 — ultra iureiurandis sibi fuit confectus cum Era-
 smo? *ibid.*
 — vir omni doctrinæ genere necnon majorum in-
 genibus clarissimus, *ibid.*
 — quæ sibi vias est impudens? *ibid.* B.
 — adversus quem suppetas pollicetur Erasmo?
ibid. C.
 — de quo omniter eidem immortalitatem nominis?
ibid. D.
Rothomagensis Archiepiscopus quorundam princeps fuisse di-
 citur? 1162. E.
Rodolphus vel *Rodolphus* (Joannes) quam beni-
 gnus in Erasmo, 354. C. 371. E.
 — vir eruditissimus, & Erasmi studiosissimus, 1548.
 E. 1625. F.
Rodolphus quidam, amicus Augustini cujusdam, 39. A.
Rosius (a) Duoicordem impressioni aptat, 1541. A.
Rosius (Joannes) apud Gallos Medicinam vendicat,
 187. E.
 — quænam maturius discere sibi contigit? 189. F.
Rosius vel *Rosius*, amicus Viveni & Erasmi, qua
 de re ad patrem suum scripsit? 721. A.
 — Erasmo impendisse salutem dicitur, 721. A.
 — qua de re congreffus cum patre, & quid ab eo
 impetratus? *ibid.*
 — Cæsar a thesauris, quid consilii dederat? 874. F.
Rosius quid jura sibi sumpsit in vendenda pene singu-
 lis, quæ transiit? 703. A.
 — quomodo ipsi displicuit Hieronymus? 3. A.
 — nulum nec eleganter, nec bonæ fidei inter-
 pretem præstitit, 1431. B.
 — Symbolum fidei exposuit, 1593. F.
 — qua editione Bibliorum usus est? *ibid.*
Rosius (Gerardus) Lutetie in regia prædeat Evange-
 lium magna libertate, 1758. E.
Rosius (Laurentius) Dominicanus & Prior Groningen-
 sis, vir fortis & bene linguarum, 1128. C.
 — ad quid Lovanii ambit Lauream Theologicam?
ibid. D.
 — in Erasmo debacchatur in concionibus, *ibid.*

- intra Monasterii sui parietes tantum inscribat, *ibid.*
- Rafus*, Guardianus Franciscanorum, quid scripsit ad suos veteres fideles? 1049. E.
- Rafus* (C. Marius) preceptor Georgii Spalatini, vir doctissimus & integerrimus, 1579. B.
- *Erasmus* studiosissimus & hymnathetes in Schola Darentensi, *ibid.*
- Rafus* quidam octidui Senatorii quid imprecatu est Augusto Cæsari? 963. B.
- quam vocem tibi dignum adiecit? *ibid.*
- quam polinodiam mox cantava? *ibid.*
- Rafus* quidam quid tradidit Erasmo? 180. F.
- Ramus* quid facere solet? 607. F.
- Rapefari* (Franciscus de) Regis Galliarum Francisci I. pædagogus, deinde Abbas, 171. B.
- Erasmus summis laudibus efferre solitus, *ibid.*
- quid Franciscus I. persudavit? *ibid.* C.
- Rapefari* (Guido s.) quid præstitit Gallie? 215. A.
- cuius præconio futurus immortalis? *ibid.*
- Rapulus* (Franciscus) nomen suum profutur in numero amicorum Erasmi, 1474. E.
- quem dicit se reddidisse ex verecundo impudentem, ex modesto molestem? *ibid.*
- quid ultro pollicetur Erasmo ex Grotiarum legibus? *ibid.*
- quem tibi habet benignissimum Meccenatem? *ibid.* F.
- cui velut commentarium suggerit ad illustrandam ejusdem gloriam? 1475. A.
- cui operam suam commodet oportet, & ad quid? *ibid.*
- quoddam sub nomine *Adelphorum* perstringit, 1762. E.
- quarum artium nunquam studiosus fuit, nec illi uti vult? *ibid.*
- quos duos Canonizatus cepit, & ejus liberalitate? *ibid.* F.
- Pontificem Romanum obiter carpit, *ibid.*
- ab illo nihil adhuc petiit, *ibid.*
- quid de se sentit, necnon refert de quodam Romæ factis anno facilius? 1763. A. B.
- Rasarus* (Joannes) cujus nomine saluandus? 147. B.
- vir eruditus, & amicus Erasmi, 1625. E.
- quid monetur rogaturque ab eodem? *ibid.* E. F.
- Rasari* sursum in Pago Basiliensi, 1279. F.
- parum absuit quin caperens urbem Basileam, *ibid.*
- Rasus* ejusdem inopia ab Apolline oburgata, 1864. F.
- Rasus* Prætorius rabi esse errare, 621. D.
- Rasus* Episcopus quod Opus ut Arnobius suscipere iussit? 724. C.
- Rasus* quidam ubi & ob quid subito examinatus? 1123. F.
- Ratus* a quo intonsi & impestri appellati, & ob quid? 606. D.
- Raugerus* Relicis, vide Relicis.
- Ratholius* (Thomas) vir orenatissimus doctissimusque, & regius apud Anglos Secretarius, 1862. A.
- egregia doctrina summamque in rebus agendis prudentia instructus, 1863. D.
- ipsius legationes feliciter actæ quid declarant? *ibid.*
- unde apparet virum esse singulari fide gravitateque præditum? *ibid.*
- quoniam acce sibi est iudicium, & quantus sui ingrandior? *ibid.* E.
- quod opus sibi dicatur ab Erasmo? *ibid.* D.
- Ravensis* (Nicolaus) Episcopus Atrabantiensis, Academia Lovanienfis Cancellarius, 1836. D.
- quod Erasmi manuscripto magno opere delectatus? *ibid.*
- eundem ad convivium vocat, & eiue offert officium suum, *ibid.*
- abiens misit eidem aureos decem, *ibid.* E.
- Ravens* (Ludovicus) Erasmus sui temporis Varroem facit, 177. F. 210. E.
- ipsum Pomponio antepone non dubitamus, 179. F.
- singularis ipsius in Britum benevolentia, 195. A.
- patricii ordinis summus vir, *ibid.*
- unde bene audit? *ibid.*
- quatenus ipsum efficiant, delectare, equant, & rapunt Erasmi Opera? *ibid.*
- cur in iuris studio versatur? 210. E.
- ad quid matura totus ferat? *ibid.*
- in compositione facili & elegans, *ibid.*
- omni genere officii conjunctissimus Bolæ, *ibid.* F.
- ejusdem amicus, Erasmi patronus, 184. E.
- quid summe dolere dicitur? 199. B.
- quid Budæum facere jubebat? 309. F.
- omnibus viris doctis ultroneus amicus, *ibid.*
- unde Erasmo plurimum fructu dicitur? 316. C.
- Lutetiae suppreffus & Christianissimus Regi apud Eboracens Orator, 420. C.
- suæ literæ quales, & cui gratissimæ? *ibid.* C. D.
- homo eruditus, & eruditissimus acce mæculæ asclumator, 425. E.
- Berardi & Erasmi patronus communis, 471. B.
- Ravennus* (Simon) quid reulit de quodam Gaudere? 2133. B.
- S.
- Sabandus*, Europæ Dux, 215. B.
- in illam propagatur Lutherianorum falsitas, *ibid.*
- quam felicitatem illi gratulatur Erasmi? 1017. B.
- Sabandus* quidam a quo deducitur conditus? 1496. C.
- Sabimus* (Georgius) a quo admodum laudatus? 1494. A. D.
- juvenis præ se ferens eximias & moris & ingenii dotes, *ibid.* D.
- aliquando futurus præcipuum Germanie decus, *ibid.*
- Sacerdos* (Franciscus) Ticinensis, vir bene doctus & Senatorius, 1187. F.
- Sacerdos* pro necromanticis doctore, 87. A.
- Sacerdos* aliquot ob quod notati? 139. B. 1277. B. C.
- quos ad scilicet vocare tenentur? 341. B.
- in illorum moribus ac legibus quid longè expressus, evidentiæ, ac purius elucere oportet? *ibid.* F.
- ipsi quoddam crimine apud Africam impetrat, & quod vitium pene laudi ventur? 144. A.
- eorum nonnulli quam culpam levem esse acut publicitus asserere? *ibid.*
- nefanda illorum vitia quantum nocuerit? *ibid.* A. B.
- per luxum & otium ventri vivat, 153. D.
- se totos gulas conficiant, *ibid.*
- illorum convivia qualis esse dicuntur? 418. A. B.
- iporum vitia nimium dissoluta, 505. E.
- Sacerdos* ejusdem perimix & insulsi opimo, 157. C.
- Sacerdos* turba unde provenit? 1277. B.
- Sacerdos* quispiam famelicus & imput, 80. F.
- cur Judam non refereres solum, sed etiam vicebat? *ibid.*
- adorandam Trialem, Angelorum quædamque, & Cacodemum scæntia nomina citat, 81. A.
- Sacerdos* inter eos faciam heretice proverbium, 1816. A.
- Sadelerus* (Jacobus) inter quos numeranda? 157. A. D. 808. F.
- qualem commentarium in Psalmum 1. edidit? 877. A.
- ipsius libellus in deliciis ab Erasmo habetur, 888. A.
- qua felicitate dignissimus erat? 1061. F.
- sua bibliotheca utriusque lingue monumentis exquisitissimis opulenta perit, 1124. E.
- multis laudibus ab Erasmo ornatus, 1154. A. B. & Psalmum 22. interpretem jam suscepit, 1166. C.
- quanti Erasmi actient, *ibid.* C.
- quanta doctrina, morem integritate, & utilitate instructus? 1185. D.
- quid animum suum magna voluptate affici? 1119. C.

— de seipſo modeſte ſenſit, & magnifice de Eraſmo, *ibid.*, C. D.
 — quæ res ipſum eximie delectarunt in Pſalmo ejuſdem? *ibid.*, E.
 — ad quid hortatur eundem? 1320. A.
 — popularibus ſtudiis non eſſe obſiſtendum cenſet, *ibid.*
 — dignitatem & amplitudinem Eraſmi ſemper tutatus eſt, *ibid.*, B.
 — Pontifici ſuſor fuit, ut eidem inſigne quoddam ſacerdotium in Germania traderet, 1320. C.
 — a qua voluntate & ſententia deduxit Sunicam? *ibid.*
 — quem liberum Pſalmorum Græcorum habuit? *ibid.*, E.
 — quæ Græca collectanea in Pſalmos apud ſe ſunt? *ibid.*
 — cur totam gentem Germanicam amat, & cuius rei digniſſimum arbitrat? *ibid.*, F.
 — propenſiſſimus in Eraſmum, 1321. A.
 — Commentarios in Pauli Epistolam ad Romanos ſcribit, 1437. B.
 — gratias agit Eraſmo pro inſcriptione Baſili, *ibid.*, D.
 — quando & quanto labore illos conſecit Commentarios? 1469. D.
 — copia Ciceroniana & admirabili ſermonis nitore tres libros edit in Epistolam ad Romanos, 1506. F.
 — ipſius Commentarii a Sorbonicis non probantur, 1515. D.
Servus unde obſeſſe debet? 429. B.
 — Sal in omni oblatione offerendum, 1558. F.
Salamana (Amoſus) Episcopus Cuccenſis electus, 1155. F.
 — ſuae litteræ quid ſpirant? 1156. A.
 — quibus litteris ac diſciplinis animum inſtruere ſtudet? *ibid.*
 — quis ſibi commendatur? *ibid.*, B.
Salamantica, urbs & celeberrima Academia Hiſpaniæ, quos habere dicitur? 1229. C.
Salamantinus Monachi ubi tumultum excitavit? 908. F.
Sales, qui Monum, non lepores ſapiunt, 88. E.
 — Sales ſunt ſine dente, 1835. A.
Salvus Articiſi cadere, 106. E.
Salzburgum Episcopatus obſideritur, 826. A.
Salutariter diraditur, 56. B.
 — *Salus* bona pars eſt, morbum ſuum agnoſcere? 610. F.
 — *Saluberrimus* cui commendatus, & a quo? 1046. A.
 — *Sammaritanus* vicus juxta Pariſios, 316. A.
 — *Sammaritana* villa in pago Sammarino, 1556. F.
Sampſon (Richardus) Cardinalis Eboracenſis apud Nervicos Conſiliarius, & Juris utriuſque Doctus, 305. C. 366. A.
 — ob quid Latinæ ad Eraſmum non dedit litteras? 305. C.
 — eundem impetite laudat, *ibid.*, C. D. E.
 — de ſe modeſte ſenſit, ſuamque operam Eraſmo deſert, *ibid.*, D. E.
 — unde non poteſt non eſſe eidem amiſſiſſimus? *ibid.*, F.
 — quos amicos cum eodem communes habet? 306. A.
 — cui inter præcipuos ejuſdem patronos adſcribendus? 166. B.
 — *Sampſon* quidam, ubi & cuius ſe gerit Vicarium? 120. D.
 — *Sampſon*, Doctus incomparabilis, Eraſmi amiſſus, 575. A.
 — ipſum ingenuo nihil purius aut amiſſus, *ibid.*.
 — *Sampſon*, patronus Eraſmi, 1657. F.
 — *Sannes*, ſacerdos religioſiſſimus, & juſtes incorruptiſſimus, 83. D.
 — *Sanctus* Eraſmus, vide Caranza.
 — *Santius*, obliſus veteris contentione, amico in Eraſmum animo eſt, 1021. A.
 — *Sandelinus* (Arnoldus) Graphiarum Curie Holſtendiæ, 1423. F.
 — *Sannes* viqueſque corporis num bona dici queant? 365. A.

Sapere & *Principem* agere num inter ſe pugnant? 163. E.
 — quomodo inter ſe potius coherant? *ibid.*
Sapridus (Joannes) Seſſeldienſis Germanus, 101. E.
 — ipſius carmen ad ſodales Eraſmo conſuetudine juncſiſſimos, *ibid.*, E. F. 102. A. &c.
 — qui de re ſuſmonendus? 347. A.
 — *Ocolampadius* Eraſmo commendat, eundemque laudat, 1547. A.
 — ipſius certamen de origine Eraſmi Roterodami, 1556. A. B.
 — *Sapienter* Platonicus quo deſcendat oportet? 435. A.
 — *Sapientia* Scottiſca, 133. A.
 — *Sapientia* non augetur ex ſtematibus neque torquibus, 682. C.
 — *Sapientes* priſci quid recte mandarunt? 1445. F.
 — *Sapientum* quorundam conſilium quod laudatur? 199. C.
 — *Sapientum* calculo quinam optimo jure damnantur, vel laudantur? 843. E. F. 844. A.
 — *Sapientia* eſt, ſcientia acquieſcente ſe prebere, 767. D.
 — *Sapientis* animus ad omnes caſus præarmatus atque inſtructus eſſe debet, 1212. D.
 — *Sapi* fruſtra qui ſibi non ſapit, 6. C. D.
 — *Sardapalus* inter ſuſos & calathos penſa ſubinde nentibus porrigebat, 1780. E.
 — ipſius vita quæ? 1780. E.
 — *Sarmata* Baro, clarus & magnificus vir, 818. D.
 — *Sarmata* ſat ſelicitat ſtudium effluſcor, 1457. F.
 — commercio litterarum exiſt nativam ſententiam, *ibid.*
 — *Scholaris* (Jodocus) de Eraſmi ſtudiis & candide ſentis, & honorifice prædicat, 1436. C.
 — *Salamus* unde Hebræus dictus? 169. B.
 — quod ſacriſcium ipſi acceptum fieri poteſt? *ibid.*
 — quinam illius victi gerit? *ibid.*
 — quid ipſi inſivus eſt, & quid modis omnibus conatur? 514. A.
 — quando in Eccleſiam Dei inſurgit, & quibus machinis eum oppugnat? 950. D.
 — ipſius artes quæ? 1022. A.
 — *Savilius*, ſerum & immitte hominum genus, miſericordia ac pietate committi, 1766. D.
 — *Savitar* nihil periculofius, 68. C.
 — *Savus* eſt vel ſerius diſcere, quam neſcire, quæ compemim oportet tenere, 63. E.
 — *Savapa* quinam cognatur litterarum habere rationem? 508. F.
 — belli quam pacis amantiores, quos degubere dicuntur, & ubi? 734. C.
 — *Savaria* ſema quale proverbium? 170. C.
 — *Savarmus* Antiochenus, hæreticus, mundum a ſeptem Angelis conditum dicebat, 949. A.
 — *Savarmus*, Episcopus Arelatenſis, hoſtis Hilari, 691. E. 698. B.
 — *Savicus* (Gabriel) a quo amaret & diligenter ſalutandus? 1090. D.
 — *Savus*, agnus ſpiritu malo, cithara Davidis liberatus, 1039. B.
 — *Savus* Lutetie homo turbulentus, 1171. E.
 — *Savonaria* (Hieronymus) quid homines admonere debet? 517. D.
 — per ipſum tumultus excitati Florentiæ, 605. A.
 — *Savormatus* (Georgius) Præpoſitus Vraſlaviensis, vetus Eraſmi amicus, 754. A.
 — juvenis ad unguem doctus, ac maximis rebus natus, *ibid.*
 — juvenis egregia indole, parabat excedere neſcio quid ſcripi, 988. A.
 — *Savus* (Savilius) Canonici Eccleſiæ Vraſlaviensis, & homo eruditus, 1699. D.
 — *Savo* quidam morte repentina Romæ perit, 786. E.
 — *Savulus* (Richardus) Forojulianus Poeta, 482. B.
 — ipſius litteræ quales adſerunt? *ibid.*
 — de ſuis carminibus quod prædicatur? 593. B.
 — ingenui ſui verba non minus ſincera quam felix ac benigna, *ibid.*
 — ubi ſibi cum Eraſmo interceſſit familiaritas? *ibid.*
 — *Tem. III.* Bbbbbb — adver-

- adversus quos declamat ac depugnat pro eodem ?
ibid. C.
- Sentius* eo magis fovetur, quo magis scalpitur, 139. C.
- Sentiger* (Julius) quem locellum scripsit adversus Erasmusum ? 141. E.
- nescio quid libelli in eundem rursus evomuit, 1519. F.
- a quo *Serapheus* appellari solet ? 1752. B.
- curia & ridiculus animum desideramentorum exaggerator dicitur, *ibid.*
- aliquot scilicet e 3000. Epigrammata Lutetiae edit, 1758. A.
- quid in his praefatur ? *ibid.*
- Scarpentius* (Augustinus) Neapolitanus, unde felix dicitur ? 602. D.
- totus in Cicerone versatur, *ibid.* E.
- nominis Erasmi acerrimus defensor fuit, 637. A.
- quid miratur & agere fert ? *ibid.*
- quos filius ut verba Erasmi ? *ibid.*
- cujus apud Anglos Orator ? 895. E.
- vir candidissimus & Gratianum antistes, *ibid.*
- quantum incoluptus ac infusus est animo Erasmi ?
ibid. 806. A.
- qua eruditione & quibus moribus instructus ?
 806. A.
- cur de meliore nota salutandus ? 1459. A.
- Sentius* secleratos amare solet, 502. C.
- Serna* quare ex se non capiam admirationem, 175. F.
- Serpius* ubi adfuisse dicitur ? 1818. E.
- Servola*, *Terentianus* elegantissimus & elegantissimus jurispraeferimus dicitur Ciceroni, 1584. D.
- Sesathus* (Gaspard) per quem sylvae urbesque ad Erasmusum grassatus est ? 443. C.
- cur longi & molesti itineris non se punit ?
ibid. D.
- quid ex Operibus Erasmi didicit ? *ibid.*
- quantum fructum hausit ex ejusdem vultu ac sermone ? *ibid.*
- ob quid avelli ac eodem non potest ? *ibid.* E.
- quanti facit sum ad eundem professionem ?
ibid.
- sine dote unde eidem cognovit ? 444. A.
- ejusdem amicus ab illo salutandus, 592. D.
- Sethius* (Joannes) quanto ingenio quantaque facundia laudes Erasmi decantat ? 431. B.
- quot annos in aula Vladislavi Hungariae Bohemicae Regis contrivit ? *ibid.* C.
- inter quos amicos habet Erasmusum ? 502. B.
- quid eidem gratulatur cupitque ? *ibid.*
- quid apud se murum non est ? *ibid.* C.
- de quibus plura scribere non vult, & cur ?
ibid. E.
- omnes Erasmi libros habet, eorumque lectione mirifice delectatur, *ibid.*
- suam bibliothecam isdem aulam & ornatum reddidit, *ibid.* F.
- sua patria cur indiget certo comitatu & condignioribus ? 503. A.
- in eadem quod dissidium durare dicit ? *ibid.* B.
- unde utiliter lecturus Opera Erasmi ? 518. B.
- de quo dissidio sit diligenter eidem scripsit ?
 631. D.
- Schafhausa*, vel *Schafusa*, urbs princeps pagi Schaffhausensis, olim Camera Imperialis, 755. C.
- unde sum nomen sortita creditur ? *ibid.*
- paulo infra hanc urbem sunt castrae Rheni,
ibid.
- Schiltach*, oppidum Germaniae, octo milibus Germanicis bene magnis distans a Friburgo, 1473. C.
- quo casu totum subito confagasse dicitur ? *ibid.*
- de illius incendio narratur historia, *ibid.* D. E.
- Schola*, vide *Academia*.
- Schola* a Joanne Coletto unde, ubi, & quomodo exstructa ? 457. B.
- cui sacra, & quis describitur ? *ibid.* B. C. D.
- Schola Libani* Lovanii num bene Latina ? 140. A.
- Schola* non aspersanda sunt, 445. C.
- ad studia magis sobria revocanda sunt, *ibid.*
- quibus quatuordecim minimum indulget dicitur ?
 596. B.
- a qua doctrina vehementer prolapsa videtur, *ibid.*
- provinciam refectendi Lamberum capellae, 457. E.
- quam fabulam spectare maluit quam igitur ?
 604. A.
- Cissampine in multis articulis diffinitus a Trinitatis, 664. F.
- Scholae ejusdem Theologi diversimode sonant,
ibid.
- Scholae* publicae quorum vitiis studium interit ?
 415. A.
- Scholaster* *Reverendus*, vir clarissimus ac literatissimus,
 1181. E.
- honestissimis studiis humanissimum & benignissimum Meccenatem se praestat, *ibid.*
- de Erasmo amantissime seruit, & sibi habet eundem obstrictum, *ibid.* F.
- Scholastici* Lovanienis cum molestis cabantur ?
 139. C.
- Scholasticus* quoniam & ob quid notatur ? 338. D.
- Scholasticus* quidam Agrippinensis, homo humanissimus & optimus, 430. E.
- quid Budaeo spondet, & quid cupide scilicet ?
ibid. F.
- quid munus deposcit ? 431. A.
- adolescentem nobilium praceptor est, *ibid.* B.
- Scholasticus* quidam Lovanienis quomodo collocat ?
 449. E.
- sua eruditio cui perplacet ? *ibid.*
- cuius Opera quidam ostendit Thomae Mori ?
ibid.
- Scholastica* nugamenta, 51. C.
- Schemade* quidam ad Erasmusum precatur, & quid ab eo praestolatur ? 442. E.
- Schoonbroek*, oppidum celebre Hollandiae, 1507. B.
- huic nomen dedit polichinusulo hortorum, *ibid.*
- in illa prognatus dicitur Longolus, *ibid.* A.
- Schoeppeus* (Lucas) cujus urbis Consul ? 1417. A.
- Schodensis* (Joannes) Literator Menagiana, 661. B.
- literis suis interpellat Erasmusum & ad amicum provocat, *ibid.*
- ubi ejusdem lubricationibus malum tribu dicit ?
ibid. C.
- quam provinciam magna cum laude obire dicitur
ibid.
- quibuscum non sibi digladiandum est ? *ibid.*
- rudi doctique utriusque infundere debet ? *ibid.*
- ad quid incitatur ab Erasmo ? *ibid.* C. D.
- Schreiner* (Matthias) Sclavicus, Bibliopola Argentoratensis, Erasmi amicus, 1544. G. 1553. A.
- quibus vinum suppeditat ? 371. E.
- apud ipsum editus Q. Curtius, 401. F.
- Praefatus quidam sua quid testari dicitur ? 671. C.
- quotuplici nomine laudandus videtur ? 1339. B.
- ex ipsius officina quid proficisci dicitur ? *ibid.* C.
- quando & quantum laboravit ex praefato ?
 1619. B.
- apud suos omnia esse turbulenta scribit, *ibid.* C.
- quid praenunciat de quodam Opere Rodolphi Agricola ? *ibid.* D.
- quid regat monetque Erasmusum ? *ibid.* D. E.
- eodem ob eximiam ingenii suae & officii sui vulgaria comendatur, 1659. B.
- Schuldrantz* (Christophorus) Cancellarius Regi Polonae, Castellanus & Capitaneus Cracoviae, 914. B. 977. E. 978. F.
- sibi magnopere placuit *Linguae* Erasmi, 954. B.
- quod munus eidem misit ? *ibid.* C.
- adversus quorum calumnias defendit eundem ?
ibid.
- suis auspiciis fuit felix *Linguae* ejusdem, *ibid.* D.
- vir omnium & prudentissimus & integerrimus,
 977. E.
- quo in negotio versari dicitur ? 979. A.
- sus numerata plura suo digna sunt anno, *ibid.* B.
- Scip

Scipio Carteromachus, vide Carteromachus.

Scipio Silius classico innotuit, 138. C.

— diffidebat se alius approbatum vel inimico judi-
ci, 711. A.

— quando Romanis exstitit? 975. F.

— quomodo hostes suos vicit? 1328. F.

— Ennium intimum habere non dignatus fuit,
1855. F.

Scito & audaculi ob quid notati? 690. F.

Scitum quid Graecis sonat? 1250. D.

Scipa unde potus? 849. C.

Scipuli intimes, 51. E.

Scipuli durissimuli Jura Civilia, 138. D.

Scipus e Poeta miles factus, 56. D.

— cum Delio Volisco depugnat, *ibid.*

— cum quo committitur dicitur? 1324. B.

Scipus, ad quem omnes erantur, quinam est? 343. C.

— ab illo nullum vitæ genus est submovendum,
ibid. D.

Scipius admotus vulnere retrahit ad se venenum, quod
infixit caudæ spiculo, 620. C. 1003. A.

Scitantes cucullati, 46. F.

Scit ad interfectionem pene concisi, 104. D.

Scitula cum Erasmo dimittant, 131. B.

— quale hominum genus? *ibid.* E.

— facti dicuntur, 77. E.

— illorum subtilissime subtilitates, *ibid.*

— quid negant percipi posse? *ibid.*

— quid deducendum & revocandum afferunt? *ibid.*

— illorum fictions a quibus deferenda? 308. B.

— eorum par nobile quod? 404. E.

— quid illis tribus hominum vulgus? 418. D.

— quales videbantur Coletto? *ibid.*

— ipsorum nullus vere putaret Christianus dici pos-
se videtur, 460. C.

Scitifica sapientia, 133. A.

Scitum (Joannes) Typographus Argentinenfis qualem
Hutten libellum excudit, & quas pectus ei addidit?
793. D. 804. F.

— eundem cum investiva cujusdam rursus excudit,
793. D. 805. A.

— quomodo respondit quibusdam expostulantibus?
805. A.

— quid monitus est per aliquos ex Magistratu Ar-
gentinenfi? *ibid.*

— contemptis omnibus, denovo excudit mox dictum
libellum, *ibid.* B.

— nunquam verbo laus est ab Erasmo? *ibid.* C.

Scitus a diversis regionibus certatim adoptatus, 76. E.

— ipsius decreta non profus improbanus, 434. F.

Scitur (Petrus) vir litteratissimus, & Adrianus Barlandi
olim præceptor, 1581. C.

Scriva, famelicum hominum genus, 1833. E.

— quomodo placandi dicuntur? *ibid.*

— ob quid ipsi dñi ducati tres? *ibid.*

Scrivere Gallice & Latine, 61. E.

— expeditissime & polite, *ibid.*

Scrivorum Magister quidam cui paucis gratias agi? 163. D.

— occupatissimus alio se proripit, *ibid.*

Scriptores opera sua non fecerit se parentes liberos adama-
re dicuntur, 180. F. 301. E.

— quæ subtiliter & splendide dicere conati sunt?
106. F. 107. A.

— apud illos majorum gentium sua cujusque semper
fuit nota, 207. F.

— illorum vulgus in quibus argumentis multo im-
parius seu ademptius solet? 161. F.

— quinam a paucis Theologorum leguntur, & a ne-
mine intelliguntur? 395. E.

— qui rerum gerendarum exemplum, quam gesta-
rum fidem spectare maluerunt, ad quid posuit?
314. E.

— ex illis bonæ fidei quoniam præcipua capitur vi-
litas? *ibid.* F. 335. A.

— quinam digni videtur, ut eorum lucubraciones
studiosi summa fide fervent? 325. C.

— in claris illis quod studio esse videntur? 693. F.

— inter veteres quanta sunt pharaseos discrimina?
807. F.

— quando Ecclesiam Dei vita simul & scriptis illu-
strantur? 948. C. D.

— quorum lectio non minus voluptatis quam utilita-
tis habet? 971. E.

— plerique antiqui Christianæ doctrinæ Græce scri-
pserunt, pauci verò sunt, & quomodo verò?
1911. F.

Scriptura Sæcrosancta unde non profus vacillat? 397. D. E.

— illius fecunditas in quo apparat? 1337. B.

— illius nulla pars est, quæ non habeat efficaces
modos? 718. E.

Scuder (Petrus) Glareani amicus, Erasmiq; studiosis-
simus, 1611. F.

Sculptor insignis unde majus artis sue miraculum præ-
beret? 150. B.

Scutula quidam merobibus, 101. C.

Scutari iniquissimi ponderis, 73. E.

Scutripes quidam ob quid notatus? 1127. E.

— ex quo didicit quæ in Erasmus evomit? *ibid.*

Scytham fugere, 11. D.

Scythæ ad arma tantum sunt intenti, 1501. B.

— ob barbaricam & naturæ immaturitatem contem-
nunt omnes disciplinas liberales, *ibid.*

Scythia, ampla & barbara regio septentrionalis, partim
in Europa, partim in Asia, 41. B.

Scythia mores abesse debent a studiis humanioribus,
1118. F.

Scythiscimus Anachoritis, 10. D.

Scythianus semel peculi confossus, cur leviora passus pa-
tatur, quam Erasmus? 1175. A.

Sella Epicurea unde facile omnes alas vincit? 361. F.

Sella quot & quæ recentior in regno Bohemæ &
Marchionatu Moraviz? 503. D. E. F. 504. A.

— illarum turba in quibusdam civitatibus nihil peti-
tur esse tranquillum, 1400. E.

Secale Erasmi vix aliud *scythianum*, 664. F.

— quantum undique fermentum & publicis & pri-
vatis odiis? 760. B.

Secularium multæ sunt varietates, 704. F.

Secundus hæreticus quid addidit impiis inventis Valenti-
ni? 949. C.

— in quibusdam ab eodem differrebat, *ibid.*

Secundus, pater Joannis Chrysolasti, inter quos cum-
primis illustris? 1332. C.

Secus Romana principum Christianæ Religionis tenet,
600. C.

— unde ei impensis favebant optimi quique? 580. E.

— quibus acceptum ferre debet suam calamitatem?
808. E.

Sejora, Auditor Scholasticus, 1605. B.

Selch quinam vocati Asiatici? 170. D.

Selene, scortum Simonis magi, prædicatur esse summa
mens, 949. A.

Selva (Joannes) summus Præfex Senatus Parisiensis,
884. E.

— apud quem Legatus missus? 885. B.

— qualis libellus sibi mittitur diciturque? 884. E.

— eximius donbus instructus, *ibid.* F.

— de quibus apud ipsam quæritur Erasmus? *ibid.*
885. A.

— sibi commendatur causa bonarum litterarum,
885. B.

Seminaris bellorum funditus recta, 187. C.

Semy-Judas Mamm, 190. D.

Sena, urbs Etruriæ seu Tusciæ, in Italia, 553. B.

Senator quidam Antuerpiensis quanti facit *Ursinum* Mo-
ri? 234. F.

Senatores quidam Romani olim in tanta auctoritate ac
potentia fuisse, ut eorum majestatem nulli Reges
æquarent, 1907. C.

— alii adeo tenues atque inglorii, ut misere inter
spectacula vulgi compressi elisi perierint, *ibid.*

Senatus Epistolæ qua in re imitatur exemplum Georgii
Saxonie Ducis? 567. E.

- Sermus Parisiensis* multo omnium augustissimus ac plurimis gravissimisque negotiis occupatissimus, 1036. D.
 — cur ad illorum auctoritatem confugiendum esse censetur? *ibid.*
 — de quo apud illos queritur Erasmus? *ibid.* E. F. 1037. A. B. &c.
 — unde confiat & studiorum quieti, & Religionis Christianae tranquillitati, & Theologicae facultatis dignitati? 1038. A. B.
Sermus Romanus quos habuisse dicitur? 1907. B. C.
Seraphicus quod factum est Coloniae inter Dominicanos? 743. A.
Serena quod carius consilare putat? 132. B.
 — quem amici officio non fungi credat? *ibid.*
 — quomodo in questionibus causarum naturalium expatiatur? 176. F. 177. A.
 — cur familiaris hominibus faciendus? 104. B.
 — quomodo digredi dicitur? 410. D.
 — quid ipsi convenit cum Quinsiano? 807. F. 808. A.
 — quo sermonis dicendi genere supra modum delectatus videtur? 995. B. C.
 — cur adeo depravatus fuerit edictus? 1145. F. 1146. A.
 — cur propemodum pro orthodoxo ipsum amplexi sint Christiani? 1146. A.
 — ab Hieronymo in catalogo sanctorum recensitus, *ibid.* B.
 — ipsius vita a quodam non indiligerent prodita & ex quibus Scriptoris decepta? 1147. A.
 — an Christianus fuerit? *ibid.*
 — fuit admodum meticulousus, *ibid.* B.
 — multa egregia procul, *ibid.* C.
 — Lacerata factum, quam sit optime jure detestabile, commendat, ut pudicitiae studium, *ibid.* D.
 — Stoicum sapientem summopere excolit, *ibid.* F.
 — cum iudicio delectusque legendus, & quam ob causam? 1148. A.
 — quid cum Plinio & Quinsiano commune habet? *ibid.*
 — parum aequus iudex alienorum scriptorum, *ibid.* D.
 — in ipso candor desideratus, *ibid.* E.
 — affectibus tragicis vehementer, *ibid.*
 — virtutes in suis scriptis multae & eximiae, & quae potior? 1149. C.
 — sententiam aliquam mutuatur a Portio Latrone, *ibid.* E.
 — nec Virgilio nec Ciceroni parca, *ibid.* F.
 — quomodo mores hominum infestatur? *ibid.*
 — multa obsecra proponit, 1150. A.
 — affectus stimulus potius, quam movet, *ibid.* D.
 — quomodo vocatus a Neronis matre? 1151. B.
 — ipsius libri amissi, *ibid.* D. E.
 — quantum sistori Erasmo fuit in illo emaculando? 1155. D.
 — per quos editus eodem absente, magno sui nominis dedecore? *ibid.*
 — non probat remedia morbo graviora, 1196. E.
Servus qualis est herba Plinio? 1546. B.
 — quomodo Graecis vocatur? *ibid.*
Servus solet ad rem attente redire, 790. B.
Servus quidem ob quid notatus? 806. E. F. 807. B. C.
Servus molestus fuit docendi labores, 118. A.
Servus media via inter Pictavos & Burdegalos, 1612. D.
Spongia celsitas Graecorum Interpretum ridet Hieronymus, 391. B.
 — ab illorum Interpretum auctoritate non esse recedendum putat idem, 701. F.
Sulpicius (Joannes) Carthaginiensis per quos compellus addere quendam libello suo atrociora quam vellet? 1454. C.
 — in cujus comitatu rede in Hispaniam? 1758. B.
 — vir insignis ad quid excitandus? 1498. C. D.
 — quid in *Antiplogia* suis testatur est? 1761. B.
 — qui in re haud difficulter assentietur Erasmo? *ibid.*
 — Seneca in omni causa patrocinari ruit adversus eundem, *ibid.* C.
 — ubi semper plaris erit centissima ratio, quam omnes Interpretes, *ibid.* D.
 — cur Thomam accusat, & in quibus delectat diligentiam Erasmi? *ibid.* D. E. F.
 — quid sentit de libris in codicibus Graecis Latine, quae? 1762. B.
 — quid pronunciat de Ecclesia Romana, necnon de Graecia? *ibid.* C.
 — quid assertit de LXX. decreta Concilii Niceni? *ibid.*
 — unde existimant libros vaticos esse ab injuria, & minus a scholiis vitari posse? *ibid.* D.
Seraphica sive sex sunt, 1450. C.
 — omnimoda obedientia, *ibid.*
 — paupertas Evangelica, *ibid.*
 — castitas immaculata, *ibid.*
 — humilitas profundissima, *ibid.*
 — simplicitas profusa, *ibid.*
 — caritas Seraphica, *ibid.*
Serapio Diaconus quomodo exasperavit odium Chrysostomi apud Clericos? 1331. F.
 — cur data opera non affuerit Episcopo Serapio praeterenti? 1336. B.
 — quam vocem cum blasphemam detulit ad Chrysostomum? *ibid.*
 — ubi accessit Julius? 1340. E.
 — ob Chrysostomum constitutus Herculæ Thraciae Episcopus, 1341. B.
 — damnatus fuit a Theophilo, *ibid.*
Sermones consequi solet tempestatem, 58. E.
Sermus catechumenus pro Christi nomine crucis est, 1848. B.
Sermus sicut post diros cruciatus capite plenus, *ibid.* B.
Sermus melius exprimit Graecum vocem *λογος*, quam *Verbum*, 414. B.
Sermus Romanus apud quos & quando fuit admodum communis? 723. D.
 — a quibus & quando corruptus fuit? 724. F.
Sermones quotidiani, 94. D.
Servus quid Latinis sonat? 1006. C.
Servatus, 14. D. 76. A.
Servus varie sumitur, 1237. E.
Servus dura per quos invecta est? 1081. B.
Servus apud Latinos Grammaticus, 1847. E.
Servianus Gabalensis Episcopus, vir doctus & ad populares conciones accommodatus, 1316. B.
 — illi saepebat Eudoxus Augusta, *ibid.*
 — magis se studuit commendare naturalibus, quam Chrysostomo, *ibid.*
 — eidem in sinu emile volebat, utique carum blandus, *ibid.*
 — cur exacerbat in Serapionem, & quid de eo pronuntiavit? *ibid.*
 — cujus auctoritate Constantinopolim pulsus est? *ibid.*
 — Chalcedone revocatus ab Augusti, *ibid.* C.
 — quando receptus in gratiam cum Chrysostomo? *ibid.*
Severinus Bonerus, vide Bonerus.
Severinus Olpejus, vide Olpejus.
Severus legum principalium ad quid necesse est? 1247. A.
Servus (Alexander) Romanorum Imperator, cujus filius, & unde oriendus? 1850. B. C.
 — pericula in vita fecisse non indigna homine Christiano dicitur, *ibid.* C.
 — quando crudeliter scivit in Christiani sociis persecutores? 1846. F.
Servus Monachus quibus pueris formandis se institendis praeficitur? 711. A.
Servus quidam, vir miscellaneus, & congruus Scarpentii, 602. E.
 — quid miratur & aegre fert? 637. A.
Servus apud Romanos de pontibus deiecit, 1488. A.
Saburgus (Joannes) Bibliopola, a quo salutaris? 701. C.
Saburgus (Nicolaus) Bibliopola, a quo salutaris? *ibid.*

Silybini liberi apud Romanos in magno pretio, 77. A.
Sinambria fides, 105. E.
Sinensis perississimus, 65. D.
Sineus (Francisci) nomen cui non finem erosi litteræ?
 477. E.
Sicilia, maxima maris mediterranei insula, freto dis-
 iuncta ab Italia, 137. E.
Sicquens (Franciscus) quibusdam civitatibus bellum
 moturus? 1607. E.
Siga *Sigala*, 76. E.
Sigismundus Gelenus, vide Gelenus.
Sigismundus Quelenbergus, vide Quelenbergus.
Sigismundus Imperator quous ad Concilium Basiliense mit-
 ti jubet? 503. F.
Sigismundus I. Polonus Rex, sui seculi Principum infi-
 gne decus, 975. C.
 — gravissimum Reipublice negotium & imprimis fir-
 mende Regem concordare intentus, *ibid.* D.
 — ad quod negotium summa prudentia parique stu-
 dio committit? *ibid.* E.
 — sua pietas non eget ullis hominum stimulis,
ibid. F.
 — quanta vigilantia, studio, ac cura semper usus
 est in regni sui commodis procurandis, servandis,
 augendis, ac consolidandis? 976. B.
 — unde appareat non minorem sui curam esse Reli-
 gionis Christianæ? *ibid.* C.
 — animi sui colitudo in quo potissimum elucet?
ibid. F. 977. A. B. &c.
 — qualem præbeat Erasmi? 1059. E.
 — quid sibi maxime curi est? *ibid.* F.
 — quidquid sibi feliciter cessit, illud Deo acceptum
 fert, *ibid.*
 — semper de Erasmo magnifice sensit, ei que grati-
 ficatus est, 1060. A.
 — munus honorarium eidem mittit, *ibid.* B.
 — sua epistola qualis & quid ispirare dicitur? 1097.
 C. D.
 — quæ doctæ in ipso relient? 1098. D. E.
Silenus ducturus est Monachum, ne laborem capitis ver-
 gigne, 1241. A.
Simandrus (Deliderius a) quo properabat? 1919. C.
Simon fenex quando iubens & alacer e vita emigrabat,
 975. E.
Simon magno ingenio, 161. E.
Simile simili amico esse solet, 501. C.
Simon Gryæus, vide Gryæus.
Simon Pistorius, vide Pistorius.
Simon Riccius, vide Riccius.
Simon Sentidus, vide Sentidus.
Simon Hexapollanus, Erasmi studiosissimus & in cum
 gratissimus, 1841. A. B.
 — ubi hyemare cuperet, & cur? *ibid.* C.
 — litteras commendatitias ab Erasmo poscit, *ibid.*
 — carminum quædam sua ad eundem mittit, *ibid.* D.
Simon Samaritanus hæresarcha prædicabat se summam
 Dei virtutem, 573. F. 949. A.
Simon quidam sacris initiatus cujus hospitio utebatur?
 1599. E.
 — a quo & de quo interrogatus quid respondeat?
ibid. E. F.
Simon quidam a quo salutandus? 165. C.
Simulacrum Herodem appellat Tyrannum, 1745. B.
Simulacra mundi inde non sustinenda in Scriptore
 Christiano? 724. E.
Simplicianus Evangelicæ est, fratrum sacra scriptaque
 candide interpretatur, 699. C.
Simplicius, Commentator Aristotelis, 1911. D.
 — tempore Erasmi nondum in Latinum sermonem
 versus, *ibid.*
Simulacrum quide verbum, & cui placuit? 630. B.
Simulacrum esse non potest, quod coactum est, 696. F.
Sine Græcitate non possimus esse aliquid in ulla litteris,
 96. B.
Sine Hebraicis, Græcis, & Latinis Litteris nec percipi
 nec tractari queunt Litteræ Divinæ, 64. B.
Sine pennis volare laud facile est, 51. E.

Sine quibus linguis manca est omnis doctrina? 311. D.
Singulus (Franciscus) Dux, quid expulavit cum Ca-
 rulo Cæsare? 1890. B.
Sirenes, tres foveas finguntur, quæ habitabant in qua-
 dam insula inter Italiam & Siciliam, 17. E.
Sisyphus saxum volvere, 75. E.
Sistamus (Joannes) Erasmi quædam carmina celebrat,
 9. D.
 — cum summis præcipue vatibus eundem collocan-
 dum putat, *ibid.*
 — eundem ut pergat hortatur, *ibid.*
 — ad eundem Epigramma, *ibid.* F.
 — ipsius mores purissimi minimeque fuscari, 10. A.
 — virtutibus alienis non invidet, 11. E.
 — falsis aliorum virtutes laudare mavult, quam vera
 infectari vitia, *ibid.*
 — ipsius præclaræ dotes, 11. C. D. E.
 — cum Romanis de doctrinæ principatu contendere
 potest, *ibid.* D.
 — ejus Epigramma Charnocum valde placuit, *ibid.* E.
 — quid ipsi acciderit, cognoscere cupit Erasmus,
 96. C.
 — in Brabantiam evolat, 109. A.
 — ipsius litteræ Erasmo gratissimæ, 121. A.
 — ad quid extulendus? 235. A.
 — ingenium sibi erat ad omnia versatile, & memo-
 ria prompta tenaxque, 789. B.
 — Jura utriusque scientiæ miscuissimus fuit, *ibid.*
 — in nulla discipula non feliciter versatus, *ibid.*
 — quando ex vi morbi oblitus dicitur? *ibid.*
Shirley quidam, Thales amicus, 1521. E.
Siapus (Martianus) juvenis optimis moribus, quid reddi-
 dit Erasmo? 1305. F. 1306. A. B.
Smach, oppidum est Germaniæ, 831. E.
 — illic ludi litterariæ magistrum agit Alberus censor
 Erasmi, *ibid.*
Smalacha, remedium contra febrem, 1695. B.
Smolens (Andreas) a quo salutandus? 204. F.
Smolens (Joannes) Argius per jocum iradetur, 291.
 A. 306. C.
 — ob quid in Angliam missus? 306. C. 330. D.
 — quando hunc rediturus? *ibid.*
 — adolescens optimus a quo salutandus? 1569. B.
 1595. E.
Smolens (Georgius) Jura utriusque Doctor, vir hu-
 manissimus, 1049. D. 1050. A.
 — quid monetur rogaturque ab Erasmo? *ibid.*
 — quo officio eundem sibi devincissimum reddet?
 1050. C.
 — ubi habebat equos? 1416. E.
Smophorus quidam quam cumulum videtur sibi qualifica-
 te? 645. E.
 — cui hanc tradere debet? *ibid.*
Sobrius a quo salutandus? 1009. C.
 — exoculatus dicitur, 1058. A.
Socrus Aldi, Bishopi, de Erasmo frequenter loquitur,
 ei que promittit domum suam, 161. C.
Socrates eruditorum quid, & quomodo scienda? *ibid.*
Socrates ad quid provocatus a Glaucone? 1. C.
 — quomodo excrevit a Xantippe? 34. A.
 — cum amicis consiliabatur, quid dicere solebat?
 131. B.
 — quid si quisque profiteri consueverat? 174. C.
 — nomen Philosopherum appellatur, 381. B.
 — unde amplius, excellior, & admirabilior existi-
 mandus? *ibid.* C.
 — quam Philosophiam primas in civitates domosque
 invenit? 163. B. 1880. E.
 — quis ipso felicior videtur? 364. D.
 — ipsius virtus paucissimis civium bono fuit, ipsi
 eorum exitialis, *ibid.*
 — quid ipsi laudatur? 370. E.
 — quod ipsius celebratum apophthegma? 693. E.
 — unde Philosophiam delinuit in medium hominum
 vitam? *ibid.*
 — quem versiculum Homericum frequenter usurpa-
 bat? *ibid.*

- cur omne studium a contemplatione rerum naturalium ad mores devocant? *ibid.* F.
 — sua virtus minor cognita est ab iis, inter quos versabatur, 711. D.
 — quare responsum dedit Iudicibus, qui de ipso sententiam erant pronunciaturi? 1468. D. E.
 — illo responso provocati Iudices clamarent illum capere, *ibid.* E.
 — quid de Dactyonibus distabat? 949. B.
 — quam Philophum exilimavit esse perdiscendum ei, qui cupit beate vivere? 1458. C.
Sacrati Hiliacius quid refert de Zosone quodam? 1331. E.
Sadulman quoddam Germanorum dicitur esse Parisius, 1479. B.
 — huic praefidet Carinus quidam, *ibid.*
 — quid declamant adversus Erasmus? *ibid.* G.
Salesius affectare cum iniquum censetur? 724. F.
Salmus quot hilius concubinas? 86. A.
 — a quibus intelligi nolit? 106. D.
 — quam sapientiam sibi dari orabat? 1098. C.
 — templum celeberrimum Hierosolymis extitit, 149. D.
 — multis nominibus innotuit fuit, *ibid.*
 — bonam magnanque gloriae suae partem nobili huic aedificio debet, *ibid.*
Selen quid operasse dicitur? 56. E.
 — unde consensus consulto & discordantium transactor & legumator egregius declaratus est? 1756. C.
Selen Hieronymus quous peregrinatus agebat? 90. E.
Solvete sciam auctorem, 116. E.
Somnus quos apud Petras? 30. C.
Somnus Equivocando, 96. F.
 — quousque prodocius est? 77. C.
 — mysterio non vacat, *ibid.*
Somnus Theologus, 76. E.
Sopha quantum & unde exierit? 189. E.
Sophiste quantum gradum in Glareanum? 198. B.
 — quid olim hic appellabatur? 1331. D.
 — quum infans ac procer hominum genus? 231. F.
 — cum his quo animo depugnat Glareanus? 233. A.
 — ob quid notari ac reprehendi? 403. E. F. 404. A. B. C. 835. F. 836. B.
 — amabile hominem genus, 535. E.
Sophi *typhus* *typhus* *typhus* *typhus*, *typhus* Sophoclem, 163. D.
Sophocles *typhus* *typhus* *typhus* *typhus*, quomodo explicatum a con-
 ceptione quodam? 406. F.
Sophus quo nomine insignitur a Budaeo? 147. D.
 — strepsis leprologus, solidam ac veram Theologiam
 amplexatur, 688. E.
 — sacrosanctum Theologiae Scotisticae templum,
 760. F.
Sorori geminae Biblakii Preckheimeri, una Abbatissa
 sanctae Clarae, altera ejusdem Regularis sociatrix, Era-
 smum salutant, 196. E.
 — ejusdem scripta assidue manibus retineri, epusque
 N. Testamentum maxime oblectantur, *ibid.*
 — Latine scribere possunt, *ibid.*
Sorob qualis morbus dicitur? 1491. D. F.
 — ubi hoc morbo laborare multi dicuntur? *ibid.*
Spelatinus (Georgius) quo nomine ad Erasmus scripsit?
 171. C.
 — a quo tempore suus esse coepit? *ibid.*
 — quid avassine cupit scire, & quid sperat?
ibid. D.
 — Ducis Saxoniae a sacra est, 443. F.
Spelatinus *typhus* *typhus* *typhus* *typhus*, quibus frequentius accedit? 524. F.
Spengel, vel *Spengel*, vel *Spengel*, arx est non procul
 ab oppido Rotordamo, 1526. A.
 — cui familiae orum dedit? *ibid.*
Spemius apud Paulum pro *Spemius*, 650. C.
Spemius (Aelius) qua laude Suetonium propemodum
 aequavit? 315. C.
 — eloquentiae vibus formosaeque potestate eidem mul-
 to inferior, *ibid.*
Spe vana aliquid laetare, 89. B.
- Spelatinus* quorundam perversissima maligna ma-
 tur, 191. A.
Spelatinus (Jacobus) Maximiliani Caesaris a secretis,
 1536. E.
 — vir eruditissimus & mira integritate perditus, *ibid.*
 — ejus similitudo innotuit est studio videri
 finem? *ibid.*
 — inter amicos ejusdem numerari desiderat, *ibid.*
 Vide etiam *Spengel*.
Spelatinus (Richardus) quem librum dono esse Era-
 smo? 1008. B.
 — quis liber sibi mittitur ab eodem? *ibid.*
 — sibi curandum, ut fiat bonus Ecclesiasticus, *ibid.*
Spelatinus Erasmus ignotus, 1362. E.
Spengel (Jacobus) Erasmus compunctus amico, bene-
 candidus, ubi adest, & quid praestare poterit? 709. F.
 — cui fuit Secretarius fidatissimus ac praecipue gratus
 735. B.
 — vir eleganter doctus, & stylo felici, *ibid.*
 — impense laetare ac proventus Evangelicae fidei, *ibid.*
 — sua ipsius vututibus suis commendandus,
ibid.
 — vir eruditus ac moribus plurimum auctor, 735. B.
 — ipsum insulatum praestare non audebat
 finis, *ibid.*
 — cui sedulatio eundem prodidit? *ibid.*
 — a quo salutandus? 962. D.
 — nepos Wimpshelengii, juris prudentia clarus,
 prius Maximiliani Caesaris, mox Regi Ferdinando
 consilius, 1141. E. F.
 — ubi Hutteno occurrit, & ad quem diu pro-
 dicit? 1618. E.
 — eundem invitavit in aulam Caesaris, *ibid.* F.
 — frequentes ad Erasmus vatores aut se habere,
 1619. A.
Spemius Theologus, 134. F.
Spemius, vel *Spemius*, urbs Germaniae ad Rhenum in officio-
 ri Palatinatu, 135. D.
Spemius Conventus quando habitus? 1109. D.
 — in illo actum est de subsidio pecunie, *ibid.*
Spemius S. quomodo temperavit Dilectulorum organum,
 usque adhuc? 397. E.
 — quomodo nihil impertit ferocem peritiam?
 398. B.
 — quomodo dispensabat domum linguam ac pro-
 phetiam? *ibid.* C.
Spemius honi valuerunt hilaritatem, nisi tamen ac re-
 dium, 1438. B.
Spemius duo quales finguntur esse? 1861. F.
 — in quo Dialogo illum fabule insit lacuna?
 1863. A.
Spemius (Joannes) Caesaris Historiographus, vir doctus
 & bonus, 156. E.
 — Poeta & Mathematicus, 1618. E. 1773. F.
 — ubi occurrit Hutteno, & ad quem illum pro-
 duxit? 1618. E.
 — in aulam Caesaris eundem invitavit, *ibid.* F.
 — apud quem in honore & auctoritate fuit?
 1773. F.
Spemius (Christophorus a) Episcopus Augustinus in
 Erasmus benignissimus, 1094. C. D. E.
 — sibi narravit historia ridicula de quodam Domi-
 cano, 1095. C. D. E.
 — septem diebus itinere Friburgum se conferre, ut
 Erasmus videret, 1185. C.
 — vir tum nobilis, tum apprime doctus, *ibid.*
 — duo pocula regia cum daecia florentia ammi-
 fert, *ibid.* D.
 — vir ut majorum imaginibus illustris, ita prole-
 tis, consilio, pietatis amore, ac mansuetudine ut
 li secundus, 1481. D.
Spemius (Joannes) quibus utilia indigne, & cor-
 paribus scholasticis? 561. D. 1168. F. 1169. A.
 — quid ridicule reprehendit in Erasmo? 1169. A.
 D. E. F.
 — multa ridicula ac insula de se referuntur, a ut
 561. A. ad 564. F.

— apud quos sibi commissa est Inquisitionis summa? 137. D.
 — ubi subinde perfringit nomen Erasmi? 1168. F. 1169. A.
 — ubi est apud quem regnare dicitur? 1616. F.
 — Suffraganeus quondam Cameracensis, *ibid.*
Standenk, locus obicurus Flandriae vel Brabantiae, 1698. F.
Standenk (Joannes) e Lovanio rediit, 61. C.
 — quid negotii tunc eundem magistello Mechliniensis? *ibid.* D.
 — magnificentiam praeium eidem pollicetur, *ibid.*
 — impudentissime levis atque insiduosus, *ibid.*
 — cur bula ipsi augetur? *ibid.*
 — divorcium Ludovici XII. Regis Galliae non probat, 1769. C.
 — cur solum vertere iussus, moxque revocatus? *ibid.*
Stanilius Bonerus, vide Bonerus.
Stanilius Glandius, vide Glandius.
Stanilius Saurus, vide Saurus.
Stanilius Turzo, vide Turzo.
Stemmata vere clara quae sunt? 1063. A.
Stendelmus (Gabriel) homo multis nominibus clarus Erasmo, 661. B.
 — quid efficit ac plus potuit apud eundem? *ibid.*
Stener, claudius homo, 76. E. 1906. E.
Stephanus a Pratis, vide Pratis.
Stephanus Bodericus, vide Bodericus.
Stephanus Doletus, vide Doletus.
Stephanus Florinus, vide Florinus.
Stephanus Poncherius, vide Poncherius.
Stephanus centurio, patria Genuensis, ad Evangelium pertractus, 1444. E.
 — quot milia ducatorum relinquit, & in quos usus? *ibid.* F.
Stephanus protomartyr, lapidibus semel obrutus, cur leviora passus putatur, quam Erasmus? 634. F. 1175. A.
Stephanus quidam quo iurus est? 651. F.
Stephanus rus, locus ubi degit Coletus, 1573. B.
Steuermania qui? 1275. B.
Steuermania Poeta primum fecit Helenam deformem, 1. F.
 — mox oculis obrutus eandem omnium formosissimam fecit, *ibid.*
 — humanissime ac liberalissime tractatus a Phalaride crudelissimo Tyranno, 11. C.
Steuermania (Augustinus) Engubinus, quales *Adamas* in *Peristernum* edidit? 1175. E.
 — quid de illorum editione monetur? *ibid.* F.
 — in quos videtur Monachos ac infensior? 1176. A.
 — quomodo dissentit a Reuchlino? *ibid.*
 — cupis nomen nulum nisi eum reprehensione citat? *ibid.* B.
 — cur eundem non audiendum existimat? *ibid.*
 — quos odiosus attingit? *ibid.* B. C.
 — multa in ipso reprehenduntur ac notantur, a *est.* 1376. D. ad 1385. F.
 — respondet fuisse & indocte Erasmo, 1490. A.
 — ad quid excitandus, & quid monendus? 1498. C. D.
 — monachales ipsius nemine taxantur, 1501. D.
 — quid Erasmo testatur eumque monet? 1919. C. D.
 — vixit in eodem caupit notatque, a *est.* 1920. A. ad 1920. F.
 — eundem ad pacem & concordiam hortatur, 1931. A. B. C. 1932. A.
Strym, Caenobium prope Gaudam, 1783. F.
Strym (Henricus) Cadoceter, quo vitio oculorum liberat? 986. D.
 — quomodo hunc morbo moderi potest? *ibid.* E.
 — auribus potius quam oculis flandere debet, *ibid.*
Strym (Dus et) quomodo sibi fuit domestica confectio & de moris communis? 1288. F.
 — iureus moribus sanctissimis, purissimis, & commendatissimis, *ibid.*

— cui abunde magno solatio fuit, & ipsius discessus tristissimus? *ibid.*
 — suo bono revocatur in patriam, 1289. A.
 — amicus Erasmi charissimus, 1191. E. F.
Strym (Henricus), felicitatis humanae summam in habitu virtutis esse fidem affirmant, 159. C.
 — quomodo cum Perpetuo convenire vel ab iis discedere dicuntur? 363. F.
 — quilibet paradoxus usurum? *ibid.*
 — quoniam negant bona esse? 364. A.
 — quae dicunt non esse male? *ibid.*
 — in quo conclusus omnis felicitatis numeros affertur? *ibid.*
 — nullam felicitatis partem aestimant habere divitias, 1482. A.
Suckarda, vel *Sugaria*, urbs princeps Ducatus Wirtenbergensis, 481. C.
Suckarda quidam qualis vir dicitur? 477. C.
Suckarda (Joannes) cui est a factis? 401. D.
 — in Theologia Scholastica nemini credit, *ibid.*
 — trium linguarum haud vulgariter peritus, *ibid.*
Suckarda omnium diligentissime ac copiosissime de Geographia & Chorographia scripta, 1462. A.
 — in quo conclusus videtur Erastotilem? *ibid.* B.
Suckarda literaria, 164. E.
Suckarda an invenitur pro obsequio? 1389. F.
Suckarda, oppidum in confinio Dalmatiae & Pannoniae, Italica vicinum, patria Hieronymi, 400. B.
Suckarda (Henricus) Aurbachius, Medicus eruditissimus, 160. F. 167. E. 813. D.
 — ipsius interce quibus hominibus gratissimus Erasmo? 160. F. 161. A.
 — rebus optimis faveret, 477. C.
 — vir integritate summa ac prudentia singulari spectatus, 167. D.
 — affirmat se cum Erasmo sentire de libero arbitrio, 814. E.
 — cur Lipsium adicit, & a quo? *ibid.*
 — Erasmi amicus ex animo, 737. B. C.
 — vir humanissime praeclarus, 817. A.
Suckarda honesta temeritate & odio Principum quorundam existit, 191. B.
 — quorum favore ac benignitate excianda & in lucem producenda? *ibid.*
 — illorum societas artificum vinculum, 13. D.
 — vix Erasmi dicitur esse, 49. A.
 — illis quid intermiscendum? 68. D.
 — in illis quae dissensio conflictatioque optanda? 97. C.
 — quibus invisa esse dicuntur? 115. D.
 — sine illis nec homines famus, & *ibid.*
 — quo seculo & unde ante passim efflorescent? 189. C.
 — belli temporibus illa neglecta intermoriuntur, *ibid.* D.
 — Principum favore ac liberalitate reviviscere eadem solent, *ibid.*
 — multis seculis pene sepulta fuerit, 149. E.
 — quo seculo relloruerunt ac felicissime propagata sunt? *ibid.*
 — quid in illis precipuum est? 351. D.
 — apud quos is non modo locus est, verum etiam dignus? 410. E.
 — unde apud Anglos florent ac triumphat? *ibid.* 441. F.
 — illorum aemulatio nescit invidiam, 440. A.
 — eorum hostes litteris uterque advigilant, 443. F.
 — quoniam non obscurant nec oppugnant dignitatem Theologorum? 489. E.
 — ipsi sum servandus est bonos, *ibid.*
 — ad inchoatum frugem sese erigunt, 490. E.
 — cur male audiebant? 479. C.
 — quid in illis multo magis usu venit? 801. B.
 — felicissime procedere dicuntur, 801. B.
 — a quo non infeliciter promota, & cui non parum debent? 810. D.

- illorum nervi quānam esse dicuntur? 1412. B.
 — interpellativa ingenium extinguant & valetudi-
 nem vehementer offendant, 69. A.
Stodius a quibus libru detraherentur? 497. B.
 — illarum judicia qualia esse deest? 401. D. 411. E.
Solutissimus est admirari quod non intelligas, 176. A.
Salustius ac simpliciter ingens numerus est, 345. B.
Seneca (Jacobus) qualem librum in *Erasmum* scripsit?
 649. D.
 — quantopere in eundem malignus? *ibid.* E.
 — quid sibi ipsi suavissime ac liberalissime tribuit at-
 que vendit? *ibid.*
 — ab *Erasmo* ne verbo quidem unquam laesus fuit,
ibid.
 — gentis claritudinem eum eruditione conjunctis di-
 citur, *ibid.* F.
 — cuius rei ei auditor fuit Cardinalis Teletanus? *ibid.*
 — statim a morte illius Cardinalis quod Opus typo-
 graphis tradidit? *ibid.*
 — apud quos non refertur tam optimam gloriam quam
 ipse sibi polliceri videtur? 650. A.
 — aliquando librum in rebus manifestissimis, *ibid.* B.
 — quo in Opere *Erasmum* ex alio deridet, curpit,
 ac laecat? *ibid.*
 — quorum lapsus eidem odiosissime inopiegit? *ibid.*
 — unde nonnunquam excitat atroces tragedias?
ibid.
 — subinde magni convivii loco *Erasmum Batavum*
 appellat, *ibid.* C.
 — quas praefationes, coronides, & indices margina-
 les in eundem edidit? *ibid.*
 — affirmat Interpretem Latinum scire & eleganter
 verisim N. Testamenti, *ibid.* D. 1194. C.
 — pollicetur se defensorum eundem ab omni ca-
 lumnia, 650. D.
 — ad tot sollicitudines in eodem ab *Erasmo* notatos
 nihil respondet, *ibid.*
 — ipsum scripto etiam *Aleandro* displicuit, 663. B.
 664. C.
 — in primam N. Testamenti editionem *Erasmi* glo-
 riosissimo libello debachatus est, 664. B.
 — ab eodem semper contemptus, 705. B.
 — homo omnium iudicio infamis & ad maleicien-
 tum natus, 709. D.
 — quem libellum exhibuit Leonis summo Pontifici?
ibid.
 — quas investivas in *Erasmum* parat? 711. A.
 — cui in odio sunt ipsius mores, arrogantia, maledic-
 tentia, ac invidentia? *ibid.* B.
 — qualem librum in *Fabium* scripsit? *ibid.*
 — non potest pati aliquos esse inter se amato animo,
ibid.
 — alterum librum convivii consilium evomit in
Erasmum, 715. E.
 — cur nemo non indignatur ipsi? 718. A. B.
 — multorum litens quocumque modo celebrari cu-
 pit, 718. E.
 — dignior est quā verficorum nomen exigentis,
ibid.
 — natura maledicus est, & cui fabula natus?
ibid. F.
 — Romae palam insanit in *Erasmum*, 726. F.
 — rursus emittit fues libellos, eundemque *Luthe-
 ranum* facit, 781. A.
 — persuadere vult eundem per omnia seque eum
Luthero, *ibid.* B.
 — ex quibus ejusdem libris decessit quae obijit?
ibid.
 — quae dissimulat excerpitque? *ibid.* C.
 — Romae reversus ab eam tragediam, 781. C.
 — quibus libellis impio debachatus in *Erasmum*?
 783. E.
 — a quibus compesci non potuit? 791. C. D.
 — in se uno multa sunt potentia, 791. A.
 — a quibus toties ei inopitium est scilicet? 795.
 B. 813. F. 864. C.
 — quas libellos cum Romae excudi curat, & quid in
 illis agit? 803. D.

- Romae videtur ab omnibus, & tamen sibi ple-
 dit, *ibid.* E.
 — quādiu se non conquiescitur promittit? *ibid.*
 — apud Hispanos habetur pro homine glorios-
 sum cordato, 864. C.
 — ipsum sycophantiae quantum displicentis *Pan-
 fici*? *ibid.* D.
 — plene eriat cum *Pasquillo*, vereque *Lutherum*
 est, 901. A.
 — quid deest de constitutionibus Pontifici? *ibid.*
 — Romae prius agere volumus dicitur, 1194. C.
 — quarum rerum & cuius fuit *Erasmum* accūs?
ibid. D.
 — loca ab ipso objecta vindicat *Erasmo*, 1111.
 1195. D. ad col. 1102. B.
 — sui libelli in *Erasmum* titulus, 1701. E.
Sepinus, Vicarius Generalis Angulimensis, fuit *Luthe-
 rianus*, 1890. D.
 — adigendus ad abjuranda omnia *Lutheri* dog-
 mata, vel coniciendus in vincula, *ibid.*
Strenuus (Jacobus) quantum benignitatem in *Erasmo*
 contulit? 354. C.
 — juvenis ingenio facto, summo iudicio, & do-
 ctus non vulgaris, 409. C.
 — *Erasmi* cumprimis studiosus, *ibid.*
 — quid rogat Praedicatorum quendam, & qui
 respondet? *ibid.* D.
 — vir doctissimus, generosus, prudentis personae,
 1141. D.
 — ipsum consilium plurimum debet toti poe *Ger-
 maniae*, *ibid.*
 — a libellis *Henrici Palazini* Comitis, quique de-
 mus primus seu praepositus, 1619. C.
 — Aquigranum petit ejus negotii causā obediendi
Stylus qui ratione redditor vegetior? 178. B.
 — *Suetonii* mollicula & fragrantia, 56. E.
 — *Suetonii* plena Britannia, 56. E.
 — sub oculis & mendicantia nomine nonnunquam laetant
 deploratissimas mentes, intolerabili angustia &
 extrema pecunie cupiditate flagrant, 11. D.
 — *Subligas* & *bracca* num idem? 806. C.
 — *Subtilitates* subtilissimae, 77. E.
 — *Subtilissimum Chalcedonense*, quod *Austin* dicitur, quan-
 bulissimum habet? 1340. E.
 — in illo qui conquegit & citat? *ibid.*
Suicerius (Gerardus) Doctor Medicus, Carocem Tu-
 jectensis, *Erasmi* studiosissimus, 1751. D.
 — *Suicerius* multi dormientes, 76. E.
Suicerius (Antonius) *Erasmi* amicum candidissimum, qui
 et significavit? 739. D.
 — inter ejus Consiliarios praecipue auctoritas est?
 751. F.
 — quid literis suis humanissimum testium est *Era-
 smo*? *ibid.*
 — patrum ejusdem candidissimus, ac bonorum lit-
 rarum invictissimus propugnator, 909. B. C.
 — ipsum docet moreque iuniorum laudant, *ibid.* E.
 — quibus discipulis destinavit liberos suos? *ibid.* F.
 — cui commendatus, & per quem? 1319. A.
 — non infelicitate verius in polmonibus laetis, *ibid.*
 — Legum studus magis affectus dicitur, *ibid.*
 — patrem & patrum quales & quomodo libet?
ibid. B.
 — amicissimi & candidissimi est ingenti, *ibid.*
 — quando mortuus dicitur? 909. C.
 — ipsum mores cui acerbissima fuit? *ibid.*
Suicerius (Joannes) in vices *Antonii Suicerii* fuit
 fuit succellurus, 909. C.
 — quid gravi & auctoritate sua perfectus? *ibid.* E.
 — totum fratrem suum proculdubio inopitente-
 rus, *ibid.*
 — cui & a quo commendatus? 1746. A.
 — ipsum in-doles ad frugem maturitatisque pro-
 nens, *ibid.*
Suicerius quidam lethali ultra horas 8. morbo & modo mor-
 lit, 1330. E.
Suicerius quidam nemo nisi primo die perit, 571. A.

Sorfenius (Adrianus) utriusque literaturæ peritissimus, 667. A.
 Philophizæ gnarus, & Jucis Cæsarei non ignarus, *ibid.* B.
 moribus mire candidus ornatus, *ibid.*
 in Collegio Liliensi agere dicitur, *ibid.*
Sorfenius qua re primas obtinere debet? 325. B.
 quid de illa quadam non infelicitate dixit? *ibid.*
 quorum opera purus & integer habetur? *ibid.* C.
 candorem in Seneca desiderasse videtur, 1148. E.
 eadem tribuere valetur bene comptumque dicendi genus, *ibid.*
Sotolabius Adamus XVII. 3. rectius veritatem confabulatur, 406. B.
Sulpitius in scribendo habere videtur grandiloquentiam Gallorum, 695. B.
 ipsius doctrina non contemptenda, 41. C.
Somnus mali cum importuna est? 301. D.
Somnator larchi, 130. A.
Somnatori ob quid notati? 337. E. F. 338. A.
Somnus labia latera delicare, 63. E.
Somnium juxta sepe summa injuria, 124. A.
Sonambulus, 115. E.
Sonfidus (Simon) Medicinæ Doctus, homo Hebraice, Græce, & Latine doctus, 1659. D.
 sibi est ad Capuonem antiqua familiaritas, *ibid.* E.
Sonitus *trahit*, 100. C.
 sunt quas visisse potest, & sunt a quibus vinci pulchrum est, 174. E.
Supplicatus Græcica, 63. E.
Supplicatus pulvis sub specie religionis obrepat, 1861. F.
Supplicatus solennis sit, 81. B.
Supplicatorum innumerales sunt formæ, 1388. A.
Sus Almonum, trisulcum adagium, 101. B. 107. D. 111. B. 131. B.
Supplicatus & *supplicatus* in quorum locum adhiberi dicuntur? 1848. D.
 a nonnullis *compares* & *communes* vocantur, *ibid.*
Sutor (Petrus) quondam Sorbonicus Theologus, nunc Monachus Carthusianus, 858. C.
 qualem libellum edidit contra *Erasmum*? *ibid.* 876. A.
 qualem Antipologum in eundem scripsit? 925. D.
 eundem detrahit omnem eruditionis Theologicæ laudem, *ibid.*
 quomodo omnem fidem eundem detrahere aggreditur? *ibid.* F.
 quidquid exaggerari potest in veram blasphemiam, in eundem detrahit, 926. A.
 ubi non intellcit mentem ejusdem? *ibid.* B.
 ipsius ingenium quamplurimis Theologia displicet, *ibid.* D.
Sychemia, Germaniæ oppidum non procul a Colonia, 751. C.
Syebus (Franciscus) dux ubi sanatus? 750. D.
 ubi non aderat, nec expectabatur? 751. B.
Syephanus quidpiam qualis sibi videtur esse? 407. D. 417. C.
 ecclesiasticæ lectionis defensorem se vocat, *Erasmum* calumniosorum ejusdem, 407. D.
 potentum reus quam homo, 477. F.
Syephanus quintum notati? 261. C. 276. F. 306. E. 348. C. D. 417. B. 441. D. 441. A. 507. A. 549. D. E. 550. D. 576. B. D.
Sylva Ducis, citius Brabantia opulenta & satis ampla frequentque, 886. A. B.
 ille populus ejcit Minoritas & Dominicanos omnes, *ibid.* A.
 tam oblidit Margara Cæsaris amita, *ibid.* B.
Sylvanus (Joannes) Regis Catholici & Burgundie Cancellarius summus, 155. E. 215. A.
 vir incomparabilis, & patronus forensis, 156. A.
 patris optimisque studii consilium daret, 179. F. 180. A.
 ipsius bonam partem quibus adimunt publica regni negotia? 180. A.
 omnibus omnium virtutum numeris absolutus, 215. A.

non solum maximus ac prudentissimus, verum etiam eruditissimus, 151. A.
 quibus impende faxes? *ibid.*
 eo incolumi, quid sperandum est? *ibid.*
 spes amplissima *Erasmo* offendit, 168. D.
 vir eruditissimus, omniumque literarum patronus, *ibid.*
 optimus *Mecænas* ac patronus unicus *Erasmi*, 170. E. F.
 vir eximius, & Cæsaris Cancellarius, 654. A.
 diligentissime ab *Erasmo* cultus, *ibid.*
 eundem cum *Bubino* comans *Mecænas*, *ibid.*
 quid monet *Erasmum*, & quid ei pollicetur? 1561. F.
 eundem numerat de suo pensionem, 1613. F.
 in Hispaniam proficiscens, magnis promissis eundem oneravit, *ibid.*
Sylvestrius, Medicus, peste absumptus, 1053. C.
Sylvestri inepte respondit *Luthero*, 1015. E.
Sylvestri *Priester*, vide *Priester*.
Sylvius *Ægravius*, vide *Ægravius*.
Sylvius *Ægravius* quomodo venerit? 1424. B.
Sylvius quidam juvenis elabuit e *Benedictino*, 1466. F. 1467. A.
 quid mala fraude agit? 1467. A.
 febri correptus perit, *ibid.*
Sylvius quidam, juvenis *Galvus*, & philologus, 351. E.
Erasmi apprimè theologia, *ibid.*
 ad quem iturus, & quando rediturus? *ibid.*
 quodnam negotium ei committitur? *ibid.*
 febri reclusus & valetudinarius, *ibid.*
Sylvius (*Æneas*) vir eloquentissimus, 1796. C.
Sylvius (Franciscus) amicus *Erasmi*, 938. E.
 unde felicissimus predicatur? 920. A.
Sylvius (Joannes) summus *Erasmi* *Mecænas*, 306. E.
 vir immortalitate dignus, *ibid.*
Symonachus Orator idololatram descendit, 951. B.
 confusus a Prudentio Oratore potentate, *ibid.*
Synce qualis vox existimatur? 981. F.
Synce qualis fuit temporibus Apostolorum? 1165. C.
Synce unde accere non licet? 1295. D.
 quid illa expediri potest? 303. A.
Synce, vox apud *Gellium*, quid? 981. E.
Synodorum plerique adia Græco testimonio prodita, 127. A.
Synodus *Luceranensis* quando congregata? 118. D.
 quid in illa cautum de hbris edendis? *ibid.*
Synodus *Ratisbonensis* quando habita? 1436. E.
 qualis eventus de illa speratur? *ibid.*
Syngnus (Ambrosius) Patrochus Ecclesiæ Rihen. cui periclitatur, ne ad famem ipsi res redet? 795. E.
 videtur vir immane malus, & est gratulus suo populo, *ibid.*
 suum sacerdotium sacris est non sine sumptis, *ibid.*
 magno impendit illic edificavit, nec poterit submovet nisi intolerabili dispendio, *ibid.*
 quis de re *Erasmo* coram satisfecit? *ibid.*
 quis in ipsum irritatus est, & unde? *ibid.* E.
 quid facile facere, & quorum moribus? *ibid.* F.
 procul dubio omnes concordia conclusionis amplexurus, *ibid.*
 cui commendatur, & a quo? 796. A.
Synodus hæretica tria principia sive tres naturas induxit, 949. F.
Syria, provincia maxima Asia, complectens Syriam propriam, Palestine, & Phœniciam, 174. F.

T
Tabellarius non incertus, 61. A.
Tabellus ex familiaribus *Anthoni* *Nochi*, 49. C.
Tabellus quidam diligens & facundus, 69. F.
Tabernaculum operis quondam conditum a *Mose*, 849. D.
 illius nullum hodie casit velligium, *ibid.*
Tacitus fœceri vitæ iustum volumen ducunt, 989. B.
 Cicerone æquor est in *Senecam*, 1249. B.
 ejusdem integritatem constantemque prædicat, *ibid.*
 Tem. III. Dddddd — ensio-

orationis cultum eidem tribuit, *ibid.*
 quod dicendi genus in eodem excelsit? *ibid.*
 ipſius optimum verbum, 1915. C.
Trocyra qui erat? 1870. E.
Trocyra quondam gravissimus? 46. D.
Trojanus (Daniel) Episcopus Geheldensis, Episcopi
 Monensis a suffragis, 612. A.
 ex animo consensum vult honesti studii & glo-
 riarum nominis Bullidini, *ibid.*
 vir bonus omnibus commendatissimus, *ibid.* B.
 quid sibi nartaret de Collegio trilingui Lovanii?
ibid. B. C.
 ut huc favorem adjuget, incitatur, *ibid.* C.
Trojanus (Quintus) *Erasmus* amanuensis, cui non igno-
 rus, & cui commendatus? 1221. C.
 juvenis moribus & fides & placidis, *ibid.*
 Graece Latineque doctus, *ibid.*
 rara quodam modestia praeditus, *ibid.*
 quanto usui fuit *Erasmus*? *ibid.* D.
 ad studiorum labores profus admatiens est,
ibid.
 uxorem nactus ex animi sententia, 1416. B.
 adhibet sperat Galliae amore studiorum, *ibid.* D.
Trojanus vel *Trojanus* (Cyprinus) quibus donbus insignis?
 191. D.
 quantum absolute est in omnibus honestis disci-
 plinis? *ibid.*
Erasmus amicis, 557. C. 651. D. 938. E.
 ubi constabat hunc cum eodem primam sufficien-
 tiam, moxque renovat? 651. E.
 ab eodem Lovanium innotat, *ibid.*
 pectus Humanitatem effugere curabit, *ibid.*
 nator est Virtutis charitativus, 706. E.
 quid ex *Erasmus* scire percipit? 720. F. 721. A.
Trojanus ex quo fieri dicitur? 77. A.
 tam infanum est hostem completi, quam ingratum,
 amicum negligere, 21. E.
Trojanus, oppidum Balgæ vicinum, 1569. B.
Trojanus ubi quid cum Fausto commisit? 1314. B.
Trojanus Typographus quem librum Rodolphi Agricola
 excudit, & quando? 1415. D.
Trojanus ex Iulio discipulo factus haereticus, 949. F.
 Valentinus & Marcionis dogmata pectus revo-
 cavit, *ibid.*
 discipulum habuit Galationem, *ibid.*
Trojanus scripta quem barbarum appellare debent? 114. D.
Trojanus, virgo sancta ab Hieronymo laudata, 786. D.
Trojanus ex mariis Ponticorum exstus cui muretur,
 & quo? 521. A.
Trojanus nativa via est vulnus infligere, 691. D.
Trojanus bonus literas amplectuntur, 353. D.
Trojanus paucorum imputari solet universitati, 669. F.
Trojanus confectum conſequi solet Genitas, 58. E.
Trojanus Antiquus quando exultum? 1479. A.
Trojanus celeberrimum Hierosolymis olim exstructum a
 Solomone, 849. D.
 huc nobili edificio bonum magnanque glorie
 suae pariem debet idem, *ibid.*
 illius nullum hodie exstat reliquium, *ibid.*
 illud edificantes quomodo id agebant? 911. E.
Trojanus Despaira in Laureto, 111. F.
Trojanus Monasterium quicquid, 72. B.
Trojanus Ciceronis & Senecae unde felicissima existima-
 tur? 415. B.
Trojanus malis etiam immediabilibus moderi solet,
 1411. F.
Trojanus dicitur dormire, 77. C.
 To *trojanus* indolens, paromus Platonis, 93. A.
Trojanus, urbs, alius *Trojanus*, urbs Ducatus Braban-
 tiae, 174. B.
Trojanus portenta ad quid evanescunt? 418. F.
Trojanus nonnulli ac quibusdam adpiscinas notari,
 129. C.
Trojanus pecunia esse, 72. E.
Trojanus non vult *Erasmus*, 103. D.
Trojanus Episcopus ac Princeps, Nuncius Apostoli-
 cus, ubi adest? 707. F.

Erasmus semper favit unice, *ibid.*
Trojanus quid sonat? 198. D.
Trojanus lectio ad quid plurimum conducit? 1418.
 B. C.
Trojanus Comedias ad quid maxime valeat ac ple-
 ne necessarie iudicantur? 1846. D.
Trojanus lecta jucundissimas censeatur, 1458. E.
 pueros ingenitum accomodatissimas, *ibid.*
 ex illo optime dicitur Romani sententia parit,
ibid. 1886. A.
 plus in una ipsius Comedia inest iudicii quam in
 Plautina omnibus, 1458. C.
 quantum dulcedinem ac utilitatem lectura adit?
ibid.
 in illo perturbatio ac laborior est cernimus, *ibid.*
ibid. E.
 morum speculum quoddam est, 1843. D.
 sine illo nemo usquam evasit Latus, *ibid.*
 cur lectitandis ac verbum edicenda cre-
 ditur? 1886. A.
 an legendus ac docendus a Christianis? 1914. D.
 qualis & cuius nominis suspicio prodit? 1418. E.
Trojanus quid Typographus? 150. E.
Trojanus apud quos multis & gravibus moribus
 solius harmonia musica? 728. B. C.
Trojanus ad solis motum varie immutat, 1418. E.
 quomodo innotat Oceano olim creatus? 137. E.
Trojanus, unde Adam factus est, an e quibus nati ca-
 dibus Dei pugno fuit comprehensus? 137. E.
Trojanus incognita quoniam reperit dicitur? 325. E.
Trojanus qualis Trojano habetur? 479. A. D.
 impense a Cyprino adamatur, multumque ha-
 tus ab Hieronymo, 571. F.
 quod orationis genus habere dicitur? 173. A.
 sibi tribuitur duntaxat in sententia, necus dis-
 cultas in eloquendo, *ibid.*
 sibi fuit pectus semper adnotat, *ibid.*
 exactissima Scripturarum cognoscit ac propi-
 sima memoria instructus, *ibid.*
 nonnunquam vim facit Scripturis, idque impu-
 dentius quam Origenes, *ibid.* B.
 quid in eo excusari nec debet nec potest? *ibid.*
 usque ad medium aetatem Probatum Ecclesiae per-
 manit, *ibid.*
 unde in Montani dogma delapsus est? *ibid.* C.
 coeque formae videntur plerique quos erant?
ibid. F.
 suum ingenium ac libi acuti a Cyprino,
 598. C.
 ieter Latinos Theologos multo enim doctis-
 simos, ac Philosophos comprimit callem, 695. E.
 quid non uno in loco testatur? *ibid.* D.
 suus quidem sibi est character, 695. E.
 in quod virum inest dicitur? 698. C.
 sua sibi fuit translatio ab omnibus directis,
 703. D.
 dignitatem pertinacius demeruit, 714. C.
 parava vox sibi peculiaris est, 753. D.
 in suis libris quoniam adnotata sunt? 756. F.
 quibus odus ab Ecclesia recessit? 941. D.
 Marcionem Philosophum confecti ipse Philo-
 sophus, 952. A.
 quomodo dicitur bis perisse, & a quo restituit?
 994. C.
 ex orthodoxo factus Monachi blasphemus istius,
 1850. A.
Trojanus Haereticus ab Hieronymo in catalogo Ser-
 giorum recensitus, 1146. B.
Trojanus *Apollonius* vi dicitur *Apollonius*, 112. A.
Trojanus alterum ad quid ab Hebraeo variatum,
 alterum a Graeco emendatum? 99. C.
Trojanus eras oculus plus valet in iudicio, quam dicat
 auris, 612. F.
Trojanus, nil nisi inane nomen, 1675. C.
Thalud nunquam *Erasmus* arsit, 321. B. 514. A.
Thalud Episcopus, vir doctrinae magis, ac moribus
 praclarus, 1611. C.

Theano quidam quid præstiti? 229. A.
Theba, ævum, urbs Egypti clarissima, 463. F.
 — magico Memnone celebris fuit, *ibid.*
Theophrastus, Commentator Aristotelis, 1911. D.
Theophrastus obliviscendi artem optabat, 69. C.
 — per invidiam exilium magno tamen adjumento fuit patriæ, 1394. A. B.
Theobaldus Feticchius, *vide* Feticchius.
Theobaldus quidam, Martini Medici pater, 1852. F.
 — cor tunica altera Erasimum exoneravit? *ibid.*
Theobaldus, Pastor Barentinensis, Erasimum comitatur, 902. E.
Theophilus, Cæsareus Episcopus, Origenem pertrahit ad honorem presbyterii, 1849. A.
Theodoricus Alutensis, *vide* Reiffenstein.
Theodoricus Martius, *vide* Martinus.
Theodoricus frater Monasteriensis quid Bergii egerit? 1451. D.
Theodorus Grammaticus, 110. C.
Theodoricus Hericus, *vide* Hericus.
Theodoricus Reiffenstein, *vide* Reiffenstein.
Theodoricus qualis & quantum vir ac Theologus? 167. A. B.
 — quodiam sacerdotum ipsi contigerat? *ibid.* A.
 — quocum sibi convenit, & quid mavult? *ibid.* B.
 — qualis debitor futurus dicitur? *ibid.*
 — quid sibi magnum spernit? *ibid.* C.
Theodorus, Theologicæ Baccalarius, vir doctus, fecundus, & probus, 1632. F.
 — ubique superculo Theologico Theologus, quam voluptatem attulit Erasmo? 1692. E.
Theodorus quidam, juvenis festivo feliciq; ingenio ac fumenæ spei, 175. D.
 — cui commendatur? *ibid.*
 — in Collegio Liliensi versatur, *ibid.*
Theodorus Bithynopolis Bacchi mytha appellatur, 331. A.
 — ubinam potuit maxime, parteq; suis agitat hæcquamq; intrinsecus? *ibid.* B.
 — omnibus pene linguis loquitur, *ibid.*
 — qualis amicus prædicatur? 374. D.
Thopium Mori impressit, 1577. C.
Theodorus Gaza, *vide* Gaza.
Theodorus, Chrysostomus condiscipulus, ad quod institutum pertrahitur ab eodem? 1333. C.
 — ad Episcopum murus apud Mopuestiensis vocatur, *ibid.*
 — quibus se tradidit erudiendi Litteris sacris? *ibid.*
Theodorus, Cæsarius pissimus, ad quid Ambrosium legat Mediolanum? 992. B.
 — in quo approbat constantem populi Mediolanensis voluntatem? *ibid.* C.
 — unde plus laudis tulisse dicitur? *ibid.* E.
 — crudelitatem adhibet in mox debam populum, 993. A.
 — petit ab anathematis vinculo solvi, *ibid.* B.
 — Princeps vere clementissimus & opatus, 1773. F. 1774. A.
 — quam impense doctis & eruditis favit ac liberalitate regia subvertit? 1774. A.
Theophrasti quidam notatur, 77. F. 78. A. 116. C. D. &c. 127. A. B. &c. 128. A. B. &c.
 — quid se indignum iudicant? 118. C.
 — quos Grammaticos vocare solent? *ibid.*
 — quid excellentiam Grammaticæ cognovit? *ibid.*
 — quid pendere debent? 130. A.
 — quid ipsos male habet? *ibid.* B.
 — quid dolent atque malum? *ibid.*
Theologi aberrare dicuntur, 77. B.
 — illorum plerique tempore Erasmi nunquam experiguntur, *ibid.* C.
 — illorum quidam ad quid Latine adiecti? 82. C.
 — quos alit Decima Veritas, quales sunt? 87. C. D.
 — quorumdam nova dogmata, 98. E.
 — quid dicant de Scripturis? 99. A.
 — illorum nonnulli quid deplorant? 129. B.
 — qua de re confutit, & quomodo respondit? 162. D.
 — quid molantur, & quantum linguarum peritis vacant? 118. B.
 — eorum quidam magni nominis ob quid Erasimum

tam immodice amant, quam oderant inique? 120. F.
 — illis quantum res nondum successit? 350. B.
 — quos excludunt ex doctorum centuriis? *ibid.*
 — suo albo quos dignabantur? *ibid.*
 — quid protinus clamare solebant? *ibid.* C.
 — in suum ordinem quos recipiunt? *ibid.*
 — miserecere ac respicere dicuntur, 181. F.
 — quid perstiterant Cardinali Sedentis? 406. D.
 — quomodo inter sese decernere dicuntur? 413. F.
 — quid vociferantur in Erasimum? 414. A.
 — cujus criminis infamantur? *ibid.* B.
 — quam immodestam modestiam comenti sunt? 417. D.
 — eorum convivis qualis esse dicuntur? 418. A. B.
 — ipsi quid indecorum, & quid eorum proprium? 515. A. B.
 — nihil non moliantur, quo Erasimum perdant, 813. F. 815. A.
 — omnes probi quo animo favere Luthero putantur? 598. C.
 — illorum iudicia moreq; qualia esse oportet? 600. B.
 — illorum nomina quantum magis officiunt? *ibid.*
 — quorumdam ignorantia, 871. E.
 — illorum est vel mederi vel coarguere hæreticos, 941. D.
 — qui vocandi illo nomine? 1902. C.
 — ob quid notantur ab Erasmo? 128. F. 129. A. 131. C. 132. E. 133. A. 139. B. 182. F. 185. B. 116. E. 122. A. B. &c. 324. A. 185. B. 405. C. D. 413. F. 414. A. B. 427. D. E. 416. E. F. 417. D. F. 418. A. 444. E. 462. F. 467. C. E. 468. A. 507. B. E. 509. B. D. 514. E. F. 515. A. B. &c. 591. D. E. F. 600. A. 604. E. 615. F. 616. A. 617. B. 620. A. 633. D. 691. E. 661. D.
Theologi Aristotelici quid monentur? 443. D.
Theologi Calvinenses quid moluntur? 137. C.
 — incendium ab ipsis ortum nondum sedatum est, 331. D.
 — quis Lamentationis compoluerunt evolveruntque? *ibid.* E.
 — sibi aliquando res fuit cum Reuchlino, 432. D.
 — cum Erasmo nunquam sunt confutati, *ibid.*
Theologi Lavanenses ob quid notati? 131. C.
 — unde non poterunt magis officere Romano Pontifici, neque magis Lutherum commendare affectibus hominum? *ibid.*
 — Luthero favere incipiunt, *ibid.*
 — cum illi Erasmo probe convenit, 137. C.
 — unde iis altissima pax, atque adeo necessitudo & familiaritas eadem, 261. C. 306. E.
 — in suum ordinem cooptare eundem desinunt, 261. C.
 — quid magnopere flagitant? 187. F.
 — ipsos candidos & humanos experiri Erasimus, 188. F.
 — pro Hieronymo palmam agunt gratias eidem, 306. E.
 — de N. Testamento ejusdem nihil querunt, imo eorum primores alud comprehendunt, *ibid.*
 — sibi videntur plusquam Lyncei, 313. B.
 — ex quo poculo cum Erasmo potare debuissent? 383. F.
 — ob quid reprehenduntur? *ibid.*
 — unde ultro provocant Erasimum ad amicitiam? *ibid.*
 — adversus eundem non pronunciare debent, 384. A.
 — unde melius fructum de eodem? *ibid.*
 — eorum nonnulli ob quid notati? 417. A. B.
 — quid in Erasimum moliri dicuntur? 442. C.
 — infamant obliquis ac dissolis suis disputationibus, 444. A.
 — quibus injuri dicuntur esse? *ibid.*
 — ubi victoria spes illis sita est? *ibid.*
 — in Lutherum redduntur aliquando imitatores, *ibid.*
 — unde eruditum calumnias timent? *ibid.*
 — beneficiis effusantur, *ibid.* B.
 — quocum egerunt de pace, & qua lege eam confirmant? 506. B. 509. B. 513. E. F.
 Tem. III. D d d d d d 2 — que

- quæ de compositis designant, & quem inhibe-
 runt? 523. E.
 — adversus quem disputant atque etiam scribunt?
 577. E.
 — quid illi narratur de Luthero necnon de negotio
 Lutherano? 401. 673. B. ad 675. E.
 — quidam ex illis ob quod notantur? 738. A.
Theologus *Paraphrasis* ob quod notari, & quid facturi?
 308. B. C.
 — ipsi quæ non mediocriter offendunt? 486. E.
 — illorum censura unde plus ponderis apud omnes
 habet? 673. D.
 — in multis articulis dissentient de potestate Pontifi-
 cis ab Italia, 839. B.
Theologus neoterici notari, 64. C. 1790. A.
Theologus eujusdam Britannia stipendiarius incensura, 1112. B. C.
Theologia, disciplinarum omnium regina, 98. E.
 — illius pedesque Grammatica, *ibid.*
 — nim major est, quam ut ejusdem legibus teneat-
 ur? *ibid.*
 — ad illius cognitionem conducit ejusdem peritia,
 officit imperitia, 128. D.
 — quomodo tradenda, & ex quibus fontibus peten-
 da? 335. F.
 — vera, germana, & efficax quæ? 338. F.
 — bona illius pars est pietas mentis & assensus,
 427. D.
 — quodam illius genus in pejus vergere dicitur?
 432. C.
 — quibus disciplinis magis ornatus & adjuvatur?
 490. E.
 — unde non mediocriter adjuvabitur? 491. A.
Theologia disputatrix (singula quo vanitatis procedisse dic-
 tur? 334. D.
 — illa corrigenda potius quam explodenda, & quous-
 que certe toleranda? *ibid.* E.
 — plus satis pollet in scholis, 349. A.
Theologia *Bacalarius*, 81. C.
Theologia res quorum auctoritate potissimum nitatur?
 118. D.
Theologia (pineta, 134. F.
Theologia in qua conspirat dicuntur, & a quo con-
 fundendi? 441. D.
Theologus quidam concionatur in aula apud Regem An-
 glie, 408. B.
 — quomodo debacchatur in Græcæ literas & novos
 Interpretes? *ibid.*
 — perorata concione, ubi jubetur adesse? *ibid.*
 — adversus hunc facundissime tuetur Græcæ literas
 Moccus, *ibid.*
 — ei disputationis interesse vult Rex, *ibid.*
 — Theologus fœcis poplitibus nihil aliud quam ve-
 nam deprecatur, *ibid.*
 — quomodo extenuat aduersum? *ibid.*
 — quid ei dicit Rex, quid eum rogat, & quomodo
 eum redarguit? *ibid.* C.
 — quam rem se legisse dicit? *ibid.*
 — quid aliud comminiscitur, quo lenire factum?
ibid.
 — qua lege abire jubetur? *ibid.* D.
Theologus quidam Dominicanus, Episcopi Monensis a
 suffragiis Episcopus, vir palam impie vitæ,
 433. B.
 — ejus conspirationis auctor fuisse dicitur? *ibid.*
Theologus quidam & suffraganeus Colonienſis quid sentit
 de N. Testamenti Erasmo? 356. A.
Theologus quidam ex Mendicorum genere quid moleste
 fert? 550. F. 619. B.
 — quæ reprehendenda in Erasmo censet? *ibid.*
 — quid ridicule respondet? 551. A. 619. C.
Theologus quidam Lovaniensis notatur, 187. F. 406. C.
 — quid vociferari solebat? 406. C.
 — ex quibus fontibus hæreses suas didicit? *ibid.*
 — quod lamentabili voce deploravit apud populum?
ibid. E.
Theologus quidam quas laudes admodum moleste ferebat?
 619. B.
 — cujus rei infimulatus Erasmus? *ibid.*
Theologus quidam quid rogatur ab Erasmo? 165. A.
 — quæ de re locum & cum Dorpo quodam con-
 spicuit? *ibid.* B.
Theologus quidam recentior, vir tum modestus, tum
 eruditus, 42. D. E.
Theologus num laudi verendum, si Grammaticæ notum?
 128. C.
Theologus quid fecit? *ibid.*
Theophrastus quænam scilicet? 243. B.
Theophrastus eujusdam Tragedia, *Nemfu* notare,
 235. F.
Theophrastus, Alexandrinus Episcopus, homo egræge do-
 ctus existimatur, 1337. D.
 — ingenio fuit vasio & ad competendos sui tempo-
 ris tumultus accommodo, *ibid.*
 — de ipso multa in *Hist. Tripart.* numerant, que
 non competunt nisi in malum virum, *ibid.* E.
 — illius epistolæ ad Hieronymum, & Hieronymi ad
 illum, ob quod confutæ existimantur? *ibid.*
 — quo alia impetit Hieronymo? 1338. E.
 — Dioscorum Monachum facit Episcopum Hermo-
 poli, *ibid.* C.
 — in ipsoprehenditur Italiam an congruam,
ibid.
 — in qua vindictam meditatur, & quem offe-
 cit? *ibid.* C. D. E.
 — quales Monachus in Ægyptum mittit, & ad
 quid? *ibid.* E.
 — quo proficiat cum armatorum cohorte? *ibid.*
 — quos depulit ab Ecclesia, & ob quid? *ibid.* F.
 — de demandis libris Origenis ad quos scripsi-
 ptus? 1339. A.
 — Episcopos convocat damnatque ejusdem literæ,
ibid. B.
 — post damnatos eosdem compertus est illi legi-
 dis incumbere, *ibid.* F.
 — quid machinatur in Chrysostomum? 1340. B.
 — ubi Ecclesiam ingredi soluit, & in eam lauto
 versabatur? *ibid.* C.
 — adversus illum mormuravit populus, *ibid.* F.
 1341. A.
Theophrastus cur fœmine notatus? 10. D.
 — cur *hesperus* appellatus legimus ab eo quidam?
 695. F.
Theophrastus (Benedictus) filiorum Regis Francie Poli-
 gurgus, 1819. B.
 — homo ingentis ostentationis, & nimis trasti-
 onis, *ibid.*
 — solus Grammaticus Græcæ & Latine, *ibid.*
 — vir impudentis insignis & nullius pudici, *ibid.*
 — Hetrusca lingua eruditissimus, *ibid.*
Theophrastus, Scythæ Episcopus, libros Origenis non
 vult damnare, 1339. D.
Theophrastus ingentium opifex, aut monstrum, 81. B.
Theophrastus ob quid a Poëtis esset? 1751. A.
Theophrastus, regio Græciæ, maichis infama, 84. E.
 Thomas Anselmus, vide Anselmus.
 Thomas Aquinas, vide Aquinas.
 Thomas a Vio, vide Vio.
 Thomas Bedellus, vide Bedellus.
 Thomas Blaurenus, vide Blaurenus.
 Thomas Cajetanus, vide Cajetanus.
 Thomas Cranmerus, vide Cranmerus.
 Thomas Cromwellus, vide Cromwellus.
 Thomas Gicinus, vide Gicinus.
 Thomas Hallicus, vide Hallicus.
 Thomas Linacrus, vide Linacrus.
 Thomas Lupicrus, vide Lupicrus.
 Thomas Lovellus, vide Lovellus.
 Thomas Moreus, vide Moreus.
 Thomas Parcius, vide Parcius.
 Thomas Truchetus, vide Truchetus.
 Thomas Arentius mori cui astitit plurimum auctoritas &
 opum? 1771. A.
 Thomas, adoleſcentis generosissimus, 33. E.
 — Erasmi amantissimus, 89. D.

Thomas, Antonii Ammonii famulus prudentissimus ac vigilantissimus, 101. F.
 — quid se credidisse cuidam ait? 113. A.
Thomas Cameracensis a quo salutus? 66. E.
Thomas, familiaris Jacobi Pisonis, 102. A.
Thomas quidam, discipulus Joannis Scondonch, non probus divortium Ludovici XII. Regis Gallie, 1769. C.
 — cur solum venire jussus, & cur mox revocatus? *ibid.*
Thomas quidam, qui scripsit commentarios in philosophicam Consolationem Boetii, 388. F.
Thomista, seu qui Thomam sequuntur, cum Erasmo dimicant, 131. B.
 — in multis dissentiant ab iis qui adherent Scoto, 839. B.
 — illorum sectiones a quibus deferenda? 308. B.
Thracia rex praefectus omnium divitiarum, 1334. C.
Thrase sacerdos, natu grandis, 1167. C.
Thrasymachus agere, 136. F.
Thrasymachus ob quid lapidandus foret? 841. E.
Thyrsides Laurentianus, a Laurentio Valla editus, 1839. A.
Thule, insula ab orbe nostro remotissima, diciturque quibusdam insula Islandia, 443. D.
Timonius quidam chartarum fumo peritus, 1518. B.
Timotheus, Tragedia, 80. D. 81. D.
Thymus quidam, homo sulcus ac proterus sulcis moribus, 455. A.
 — seculi austeritas contaminatus, *ibid.*
 — quam usorem habet? *ibid.*
 — primo lapsu illam rejicit, *ibid.*
 — nulla ratione seculi poest, *ibid.* B.
 — quid mittit Joannem Vitruvium? *ibid.*
 — quid suis famulus responderetur? *ibid.*
Timon Arabus, proverbium in eos dici solum, qui a semel exceptis nunquam desistant, 161. D.
Timon quidam quam viam discipulo indicat? 517. D.
Timotheus Eusebius Presbyter ubi adesse jussus est? 3140. E.
Tigridis divos omnes templis ejiciens, 834. D.
 — illos esse in armis rumor est, 1203. B.
Tiemanus a vel de Fossa, vide Gravium.
Tiemanus Gravium, vide Gravium.
Tilmannus quidam, 165. B.
Timo ex universo hominum coetu in remotissimos fluitus demigravit, 19. E.
Timotheus cupidum fortuna quae? 142. C. 145. E.
 — picturi exagitata, 150. B.
Timotheus quomodo Alexandri animum ad bellum accendere solitus fertur? 728. B.
Timotheus unde notus est? 849. C.
Tiphonius, una Furiantur, 19. B.
Tissimachus, juvenis mire gloriosus, inimicus Erasmi, 1169. A.
Titus Livius ob quid evolvendus? 1843. D. Vide etiam *Livius*.
Ti in *quasi* *ipse*, 94. A.
Ti *enimvero* *ipse*, quale proverbium? 77. A.
Tolerabilis est non regulari, quam omnino non gustari, 177. F.
Tolofatus (Andreas) Praeceptor Arturi Principis, caecus adulator, ac delator pessimus, 1263. D.
 — qua de re admonuit Regem? *ibid.*
Tommasius (Petrus) Episcopus Cracoviensis, qualis & quantus vir? 1047. A. B.
 — cui Regi est inter primos & gratus & charus? *ibid.* B.
 — benignissimas in quemdam Antoninum, 1102. F.
 — quid ipsi manciatur de suo agnato? 1203. A.
 — quid Erasmo testatur ac mittit? 1060. C. D.
 — ubi & quando mortuus? 1516. A. 1519. B.
τὸ λόγιον *τὸ μαθηματικόν*, vetus loricarum, 93. E.
τὸ ἰσχυρὸν ἀντιπαραστήσει, 103. F.
τὸ ἐνταῦθα *νυν* quoniam mos? 276. E.
τὸν ἑαυτοῦ unus & alter in Erasimum obstrant, 161. D.

Tommasius, amicus Erasmi, 1017. D.
 — Consiliarius Cardinalis Eboracensis, 816. D.
 — qualis amicus & patronus, ac quantum eruditus? *ibid.*
Tongri, vel *Tingri*, *enim*, populi, & urbs parva Belgii in Ducatu Brabantiae, 173. F.
Tommasius (Robertus) vir eruditissimus ac studiosissimus Erasmi, 575. A.
Tonballus (Cuthbertus) Erasmi amicissimus, 133. C. 135. F.
 — magnopere delectatus ingenio Ammonii, 133. C.
 — quid Erasmo subinvadere vitus est? *ibid.*
 — Archiepiscopi Camuariensis Cancellarius, 135. F. 1532. B.
 — totius Angliae doctissimus, 135. F. 112. C.
 — Brugis adesse dicitur, 135. F.
 — sua perpetua cum Erasmo est consuetudo ac familiaritas, 137. E. 139. D.
 — apud quem Britannus regius Orator? 168. D. 112. C.
 — homo singulari doctrina, 168. D.
 — ob quid vitio scripturus ad Gulielmum Budaeum? *ibid.*
 — ipsum quantum sapuit, tenuit, & affavit ejusdem epistola? 172. B.
 — quid non convenie arbitrat? *ibid.* C.
 — unde Budaei doctes penitus perspicit & religiosus suspexit? *ibid.*
 — a quibus avellitur? 185. B.
 — cum Orator affligatur? *ibid.*
 — quid impendisse cupit? 102. F.
 — vir in primis commendabilis eximia & amena utriusque linguae peritus, 104. F.
 — apud Anglos sermum praefectus, 112. C.
 — quibus doctibus moribusque ornatus? *ibid.* D. 112. B.
 — quid sentit de Budaei eruditione ac doctrina in utraque lingua? 112. C.
 — de Ammonio ejusque ingenio magnifice sentit, 118. B.
 — ubi moratur, & quomodo? 121. E.
 — nova legatione retrodatur, *ibid.*
 — quantum sibi obstrictus Budaeum? 139. D.
 — quo nomine in Calendarium ejusdem referri non potuit vel suspicatus, vel honorificentus? *ibid.* E.
 — sua epistola valde laudatur ab eodem, *ibid.* 140. B.
 — Juris non modo civilis, sed etiam amicitiae consultus, 144. D.
 — ad quid hortatur Budaeum? 146. B.
 — de se modesto, ac de Budaeo & Erasmo magnifice sentit, 151. D. E. F.
 — quibus Budaeum ac Erasimum confert anteposuit? *ibid.* F. 153. A. B.
 — eisdem illorumque Opera ac doctes summo opere laudat 153. C. D. E. F. 154. A. B. C. &c.
 — unde suos in Italia praepceptores interdum agitare ac submonere solebat? 154. D. E.
 — ob quid suorum temporum forem deflexit? *ibid.* E.
 — ex Zelandia vix solvus cum suis rediit, & cur? 166. A.
 — quomodo describit hanc insulam? *ibid.* A. B. C. D.
 — quid facitiae consuevit? *ibid.* C.
 — quodnam remedium sibi gravium omni morbo dicit? *ibid.* D.
 — se continenti redditum gaudet, *ibid.*
 — quid accepit ab Erasmo? *ibid.* E.
 — ad quid hortari eundem decreverat? *ibid.*
 — quid dicit senitque de Jacobo Fabro? *ibid.* E. F. 167. A. B.
 — summam Erasmi eruditionem laudet, 167. B.
 — quid eisdem suadet, & ad quid eum hortatur? *ibid.* C. D.
 — quantum letitia perfruit? *ibid.* D.
 — vicem suorum dolet, *ibid.* E.
 — quomodo valet, & ob quid triumphat? 187. D.
Tom. III. Eeeeeee

- *Cyprian* Erasmi perlegit ac mire probat, *ibid.*
 — *Pasquyram* ejusdem unice admiratur, *ibid.*
 — *Badici Affm* totum excussit, & ad eam scripsit, 187. D.
 — qua de re gaudet? *ibid.* E.
 — ipso nihil eruditus, nec nectus, nec humanus, 193. B.
 — eo adempto, non sibi videtur vivere Erasmi, *ibid.*
 — ipsum diutius denique preceptoris vel ignorantia, vel negligentia, 194. E.
 — unde discit ager? 300. C.
 — vir comi gravitate & rara doctrina, 305. F.
 — cui est a scinia? 402. D.
 — omnibus bonis rebus instructissimus, *ibid.*
 — cum quovis Præfectorum conferendus censetur, 575. A. B.
 — a quo in consilium adhibendus, & cur? 673. A.
 — quid non minus prudenter quam vere de *Badico* scripsit? 687. A.
 — unde sumptuose letatur est? 771. C.
 — quomodo vocat Lutherum, & ad quid hortatur Erasmi? *ibid.* D. 771. D. E.
 — quo nomine plurimos Scriptores veteres celebrat habere dicit? 771. E. F.
 — de quibus videtur præclarissimam existimat? 772. A.
 — quid de Lutherano pronunciat, & ob quid illos notat? *ibid.* A. B. C.
 — qua de re obsecrat atque oblectatur Erasmi? *ibid.* D. E.
 — quid sibi narrare & rogatur ab eodem? 813. B. C. D.
 — Erasmi editionem N. Test. comprehens, 848. D.
 — homo egregie doctus & cordatus ad quid excitat eundem? 871. F.
 — sicut liber cui dono missus? & per quem? 897. C.
 — Episcopus Lothomensis, nuper Legatus ivit ad Cæsarem Carolum, *ibid.*
 — homo vitæ inculpatissimæ, nec ullius honestæ disciplinæ rudis, *ibid.*
 — vir utriusque literaturæ callentissimus, 897. C. 1531. B.
 — innumerat habet locos in Jæsi Cæsareum annotata, 1531. B.
 — *Ternacum*, oppidum Comitatus Flandriæ, caput, 104. D.
 — illic corperat institui professio linguarum, 1509. A.
 — illud pulchrum incipit qui interurbant inhi-
 bentque? *ibid.*
 — *Ternacensis* rex, 89. E.
 — *Ternacu* nomen accepit, quod hosti torquem detraxe-
 rat, 1810. D.
 — *Ternacensis* quævis Scriptor existimat? 768. A.
 — *Tetianus* (Petrus) juvenis honesto loco natus, 892. E. 891. B.
 — indole felici, ingenio perquam liberali, & sum-
 maz spei, *ibid.*
 — urlet amore Græcarum literarum, *ibid.*
 — *Tetianus* (Bernardus) amicus Erasmi, 1016. D. E.
 — Vergaræ frater, in Hispania captus, 1493. B.
 — *Tetander* (Godofridus) ejus Operi famam in se rece-
 pit? 886. D.
 — *Tetander* quid significat? 1656. F. 1657. A. B.
 — *Tetander* quomodo usurpatur? *ibid.*
 — *Tragedia* Lutherana in quantum exarist contentione? 553. E.
 — *Tragedia* sub nomine Senecæ editæ cui adscribitur? 1151. B.
 — non videtur esse unius hominis, *ibid.*
 — *Tragedia* exclamare, 58. B.
 — *Trapanus* Imperator fovit ac coluit Plinium juniorem &
 Juvenalem, 1773. F.
 — *Trapanus* (Adrianus de) edidit Quodlibeticorum li-
 brum, 1900. C.
 — *Trapanus ad Almam*, urbs munitissima Belgii in Duca-
 tu Brabantia, 371. F.
- Tranquillus* Pärthenius, vide Pärthenius.
Tranquillus Theologi quid statuunt de Romano Pontifi-
 ce? 967. F.
Tranquillus quidam cujus sectæ auctor? 504. F.
 — quos infecti pestiferis suis doctrinis? *ibid.* 505. A.
Tranquillus, populi Belgii federati, 170. D.
Tranquillus LXX vocatur mendacum ab Hieronymo,
 191. B.
Tranquillus primas partes in elocutione dederunt proce-
 res Latine lingue, 106. F.
Trapanius (Georgius) Rhetorica Preceptiones scri-
 psit, 78. B.
 — cum Quintiliano conferendus ab Erasmo, *ibid.*
 — Hermogenis compilator quid pollicetur de *Copu*?
 113. F.
 — quid in eo de eadem non comperit Erasmi?
ibid.
 — Aristotelem Latine vertit, 350. A.
 — multa reprehendit in his, quæ vertit Gaza,
 1281. A.
 — cui negotio suscepto imparem scilicet ingenue fate-
 tur? 1431. B.
Trebhanus apud quos frigere dictus est? 401. A. 1676. D.
Trebellius Pollio, vide Pollio.
Treviri, populi Germaniæ superioris vel Gallie Bel-
 gicæ, qui incolabant Deionem Treviricam, 404. A.
Tribus Scholasticæ ob quid plus tribuerunt Augustino,
 quam Hieronymo aut Ambrosio? 399. D.
Tromma quid? 86. D.
Troilus (Augustinus) Cardinalis impense laudatur,
 1110. D. E. F. 1111. A. B. 1198. E.
Troja capta quamplurimis moribus consultis Græcis,
 1143. E.
 — in illius oblatione plures propemodum absumpserunt
 pestilentia, quam gladius, *ibid.*
Truchiser (Christophorus) Baro in Walpurg, cujus frater
 & cujus patruus? 841. E. F.
 — ipsius virtutes doctique exornis deprecacionem,
ibid. E. 844. B.
 — obiit Pavie in Italia, ex Tunctus expeditione
 rediens, 843. F.
Truchiser (Thomas) Erasmi studiosissimus, 162. F.
 — suis cecens eundem adhibuit, *ibid.*
 — in ære ejusdem esse cupit, *ibid.*
 — rei literariæ propagandæ eundem superesse de-
 siderat, 163. A.
 — vir citra ostentationem eruditus & citra sacum
 humanissimus, *ibid.* B.
 — Ecclesiæ Spenensis Decanus, 753. A.
 — domo sua Erasmi excipit, *ibid.*
Truchiser (Gebhardus) Archiepiscopus Colonien-
 sis, filius fratris Christophori Truchise, *ibid.*
Truchiser (Otto) Cardinalis Augustinus, Christophori
 Truchise frater, *ibid.*
Tuba Juliana, 145. F.
Tubinga, urbs Germaniæ in Ducatu Wirtembergensi,
 105. D.
Tubus quidam cui admodum arrisit? 1591. D.
 — quam belle ac seltive cum Petro contendere vi-
 det? *ibid.* E.
 — quantum illi tribuit Cancellarius? *ibid.*
 — quando & quibuscum Cameracum stitavit?
ibid.
Tudo *Hafius* male cessit quod Jovem evocasset,
 975. C.
Tumulus illustrat eos, quos tranquillitas obscurat,
 127. C.
Tumulus quanto facilius excitatur, quam sedatur?
 765. A.
Tungensis vel *Tungarus* (Arnoldus) edidit propositiones
 plane Theologicas, abyssales sapientias, & articulos,
 189. E.
 — ipsius scripta in Capnionem, 484. F.
Tunica parum nigro, parum subnigro sossula, 69. D.
Turbo elius unde rapida vires amittit? 314. E.
Turca quomodo subigendi? 151. B.
 — quid non ferret & quid sentient? *ibid.* D.
 — cui-

- cuius impares erunt? *ibid.*
 — quid maxime vota exoptat? 190. F.
 — cur non possunt non male sentire de Christianis Principibus? 114. D.
 — cur in coa incidere satius sit, quam in quosdam praecones maritimos Anglos? 137. A. B.
 — in illos adomator bellum, 338. C.
 — qua ratione ad Christum alliciendi videntur? *ibid.* D. E. F.
 — illorum animi quibus epistolis ac libelli sollicitandi? 339. B.
 — quid agendum censetur in illorum conversionem? *ibid.* C. D.
 — apud ipsos quae moderatius habent? 519. B.
 — Hungarum populorum armat, 661. E.
 — Rhodum milium quando ceperunt? 768. C.
 — de illis timent omnes, ne impetum convertant in Sclavam & Italiam, *ibid.*
 — Rhodum occupant, & Hungarum vexant, 1306. A.
 — misere tractant Austriam necnon Moraviam, 1318. B.
 — cum illis sperantur induciae, 1371. A.
 — tres excoctus adomare dicuntur, & ad quas terras invadendas? 1393. E.
 — *Turcarum* Rex potitur tota Syria atque Aegypto, 174. F.
 — magna in Christianis minatur ac molitur, *ibid.*
 — *Turcarum* armorum sonitus ubi audiuntur & excusos? 333. D.
 — *Turcibulus* vel *Turcobus* (Joannes) doctus & sine affectibus disputasse dicitur, 317. E.
 — Scholasticus Theologus non vulgariter eruditus, nec veteris illius rudis, 600. F.
 — ubi & quomodo disputavit adversus aliquot Lutheri dogmata? *ibid.*
 — qualem libellum scripsit super hoc argumento? *ibid.*
 — quis vehementissime animosus, ut is libellus publicaretur? *ibid.* 601. A.
 — cur eundem edere deberet ipse? 604. C.
 — Theologus Lovanensis, quibus rebus confidere debet, 1088. E.
 — scribit contra Lutherum, 1890. A.
 — cur non videtur librum suum editurus? *ibid.*
 — *Turcapi* quomodo animam absterberi ab Divinitate statueret? 395. F.
 — omnia futura, sicut fuerunt ante creationem mundi, docuerunt, *ibid.*
 — illorum errori quid affine dicitur esse? 1389. A.
 — *Turcogum*, vel *Turorum*, princeps Helvetiorum pagus, 374. E.
 — *Turris*, arx bene munita Londini, qua Reges interdum utuntur, 1763. E.
 — in illa quoniam ferri solent? *ibid.*
 — *Turca* (Alexius) cur Erasmo absconde satisfecit? 1045. F.
 — *Turca* (Joannes) Princeps illustrissimus, Episcopus Vratislaviensis, 339. E.
 — quorum praesentissimus Meccenas dicitur? *ibid.*
 — vir haud mediocriter eruditus, *ibid.*
 — ad quem laborem hortatur Urbinum? *ibid.*
 — ob quid Erasmo facit maxime, amat unice, & honorat observant? *ibid.*
 — suae literae quales predicantur? 459. E.
 — quanci aestimat litteras Erasmi? 521. C. D.
 — de se modeste sentit, & eundem extollit, *ibid.* D. E.
 — quae se eidem obstrictum efficiunt? *ibid.* E.
 — quale munus eidem mittit, & cur? *ibid.* F.
 — 523. A.
 — suae ad Erasum litterae, necnon sua munuscula eidem missa, ob quid vehementer laudantur? 571. E.
 — F. 572. A. B. E.
 — in quo errare dicitur, necne? 572. A.
 — unde sua ditae beati existimatur? *ibid.* B.
 — unde ipsamet beatorum praedicatur? *ibid.* C.
 — in quo multum dissidet ab Episcopis plerisque? *ibid.*
 — quae horologia dono mittit Erasmo, & quid illi inscriptum? *ibid.*
 — cur dignus existimatur qui sit immortalis? *ibid.* D.
 — quamplurimus ac raris atque doctus praedatus, *ibid.*
 — qualem pileum & quod numisma Erasmo donat? *ibid.* D. E.
 — splendidis xenis & amantissimis litteris eundem ad amicitiam provocavit, 851. C. D.
 — vir non doctrina modo, sed & vitae sanctimonia praestans, 1285. F.
 — Erasmo mittit serinum rebus elegantissimis referentem, *ibid.*
 — cui nixit matura morte crepusculum dicitur? 711. D.
 — ipsius mors ob quid acerbissima fuit Erasmo? 668. D.
 — *Turca* (Stanislaus) Olmucensis Episcopus, 668. C.
 — vir non tantum majorem insignibus, verum etiam Christi doctus insignis, *ibid.*
 — in quibus rebus refert fratrem suum germanum? *ibid.*
 — operam suam propensissime Erasmo offert, *ibid.* F.
 — quod munusculum eidem dono mittit? 669. A.
 — quantopere gratissimum eidem illud fuit? *ibid.* B.
 — quomodo Velium veneratur ac praedicatur? *ibid.* C.
 — eundem acutissime complectitur, ac largissime fovet, *ibid.*
 — unde incredibili tum voluptate tum gaudio cumulatur? 711. D.
 — quanti aestimat Erasmi litteras? *ibid.*
 — quid in eodem summo opere laudat? *ibid.* D. E.
 — quomodo eundem colit, observat, & admittitur? *ibid.* E.
 — ex doctissima ac sanctissima ejusdem lucubratione doctus & melior quousque sit, *ibid.*
 — quid eundem rogus equo pollicetur? *ibid.* F.
 — cur eidem dono mittit nominata quodam? 713. A.
 — patronus optimus, optimeque de eodem meritus, 765. F.
 — quid sibi ab eodem narratur de Luthero necnon de negotio Lutherano? 766. A. B.
 — quis liber nomini suo dedicatur ab eodem? 851. C.
 — dono mittit eidem poculum, 887. C.
 — quid accepit ab eodem? 1448. F.
 — cur eidem dono dat craterem inauratum? 1449. A.
 — *Tafener* (Jacobus) utraque lingua doctus, & conubernalis Ruani, 316. C.
 — quo urgente, meditur ad Erasimum scribere? *ibid.*
 — eum maledictis vericolis debacchatus fuisse in eundem? 1131. E.
 — num recte taxaverit eundem? 1280. E. 1281. A.
 — *Tycheni* cuiusdam dictum quodnam? 407. E.
 — *Tyndales* haereticus Anglus oulquam & ubique casulatus, 1856. D.
 — quid scripsit de Melancthone? *ibid.*
 — quid se timere dicebat? *ibid.*
 — *Typographus* plus depravatus sua socordia, quam eruditiorum diligentia possit reponi, 850. C.
 — illorum incuria quid facit? *ibid.* B. C.
 — vix aliud nomen vendibilis esse quam illud Erasmi ajunt, 1466. E.
 — illorum opificum cur censetur ars praestantissima? 1881. E.
 — duo ex illis ob quid in carcerem coniecti? 831. E.
 — *Typographus* quidam ob quid per magistratum castigatus? 1286. D.
 — *Typographus* unus bene molitatus aliis erit exemplo, 1281. F.
 — *Tyrannicus* quid magis esse potest? 908. A.
 — *Tyrannis*

Tyrannis per quos industria censetur ? 1081. B.
Tyrannis ob quod mendacis aut terribundus ? 1066. A.
 — illum eorum monere non est tutum, *ibid.*
 — qui timetur a multis, multos metus oportet,
 1081. A.
 — illi nihil formidabilis bonorum concordia, 1091. F.
Tyranni nomen apud Priscos nihil dicebatur a *Regis* no-
 mine ? 1745. B.
 — illud postea cepit esse invissimum apud omnes,
ibid.

V.

Valerius (Journet) homo doctus & candidus,
 105. A.
 — ejus *Parricidius* transcripsit, & quam vocem in
 illo mutavit ? *ibid.*
 — *Erasmii* amicus, vir humanissimus, 130. F. 133.
 A. 1670. F.
 — ejus domine salutandus ? 130. F. 133. A. 901.
 C. 1670. F.
 — vetus socius *Erasmii*, 901. C.
Valens (Ludovicus) de quo mentionem fecisse dicitur ?
 111. B.
Vala (Georgius) *Platina* Philosophorum parum feliciter
 reddidit, 1263. B.
Vala vel *Valer* (Guilielmus) Consiliarius Flandrie,
Erasmii amicus, 160. D. 684. D. 1065. B.
 — plane dignus qui adscribitur catalogo Guilielmo-
 rum ejusdem, 684. D.
 — candidissimus vir, 1065. B.
 — Gandavi natus dicitur, 1154. F.
 — ipse ingenio nihil excogitari potest dexterius,
ibid.
Valerianus haereticus quae ? 868. E.
Valdepus (Alphonfus) quantum officium in *Erasmio*
 contulit & confert ? 1064. B.
 — amicus candidus, ejus rei eundem admonuit ?
 1181. C.
 — quid possit per litteras petitorias, & quid in us-
 dem reulit ? 1185. E.
 — quomodo se habent ? 1264. D.
Valdesius (Joannes) quomodo fratrem suum referre dicitur
 ? 1064. B.
 — quantum deditur liberalibus disciplinis ? *ibid.*
Valentinus Furterus, vide Furterus.
Valentinus, Platonice Philosophus scitator, omnium
 haecrenorum potentissimus, 949. B. C.
 — vis doctrina pollens iuxta aetate eloquentia,
ibid. C.
 — dignitatem Episcopi ambiit, *ibid.*
 — cur ad turbandam Ecclesiam vertit ingenium ?
ibid.
 — totam doctrinam Christianam ad confusas voces
 & ad perplexas fabulas pertraxit, 949. C.
 — Ecclesiam Dei oppugnavit, 951. A.
 — a Justino & Irenaeo confutatus, *ibid.*
 — ista somnia quando evanuisse dicuntur ? 574. A.
Valerius Maximus quantum discrepat a Salustio ?
 808. A.
Valerius rei vitrea non quibilibet est impendenda,
 104. B.
 — bona nullo precio potest estimari, 1191. A.
Valle (Laurentius) in Poggium scripsit, 1. B.
 — ejus vindicem se profertur *Erasmus*, *ibid.* C. 97.
 B. C. D. E. F. 98. A. B. C. &c. 99. A. B. C. &c.
 — quo epitheto ornandus ? *ibid.* E.
 — quibus invisus ? 1. A.
 — unde tantum sibi constarit invidiam ? *ibid.* B. C.
 — neminem doctiorem viderunt Athenae, aut Italia,
ibid. C.
 — quomodo tractatur Poggium ? *ibid.* D.
 — cum mordacis praeclaros viros reprehenderit ?
ibid. E.
 — ipse eximie doctus ac laudes, 4. A.
 — ipse *Dialectica*, 44. C. D.
 — ipse *Amatorum* in *N. Testamentum*, 96. D.
 — non infrenus invidiae contemptor semper fuit,
ibid. E.

— ipse nomen cur gratum ac venerandum habenda-
 dum ? *ibid.* F.
 — quid sibi sumperit ? *ibid.*
 — quid videtur novaverit ? *ibid.* 97. A.
 — quid non recaverit ? 97. A.
 — ipse mordacitas quantum conduxerit rei litera-
 riae ? *ibid.* E.
 — Graecorum exemplaria contulit emendandique,
 98. D.
 — inter Philosophos ac Theologos refertur, *ibid.*
 — verba Scripturae potissimum excutit, 99. A.
 — quid in privatis commentariis refert, & quid
 non postulat ? *ibid.* B.
 — mira sagacitate Novum omne Testamentum ex-
 cussit, *ibid.* E.
 — quocumq; congestit ? 152. F.
 — locis aliquot evidenter labitur, 807. B.
 — in quo non probatur nec improbat ab *Erasmio* ?
 1136. A.
 — quendam in suis *Annotationibus* praetermisit, *ibid.* C.
 — de suo candidum atque grave *Erasmii* iudicium,
 152. F.
 — in quo studiosorum omnium non infamum & gra-
 vium & benevolentiam meruit ? 1523. A.
 — in elegantiarum observantia summo opere commen-
 datus, 1794. F.
 — ingeni acuminis & memoriae tenacitate nemini
 conferendus, *ibid.*
 — veteris eloquentiae observantissimus, 1798. C.
 — ipse *Elegans* valde laudatur, *ibid.*
 — quis incutatur ad eas lectandas ? *ibid.*
 — studia propemodum exallicita quomodo ab interi-
 ta vindicavit ? *ibid.* F.
 — videtur ante senectutem obisse diem, 787. E.
 — ponitur inter eos, qui impiternam posteritatis
 memoriam promeruerunt, *ibid.*
Valerius coactionator, vir Evangelicae sinceritatis, ubi
 aderat ? 755. D.
Valerius (Egidius) famulus Jacobi Cantae quantum
 inflammavit *Erasmium* in snorem mox dicti Cantae ?
 1460. A.
Varo LXXX. agens annum libros de *Re Rustica* scripsit,
 787. E.
 — ex his videtur adhuc alicui animo fuisse, & stu-
 diorum dulcedinem sensitse, *ibid.*
 — nominibus Graecis etymon Latinum accommo-
 dat, 1177. D.
 — ipsum *Philosophum* fuisse constat, 478. C.
Varinus negat virus magnos nisi in magnis adiri debere,
 1531. B.
Paulerus, Consiliarius Flandiae, *Erasmium* salutis,
 721. A.
Uerlinga quorum novum regnum ? 1215. E.
 — ubi inlicentia charitas est, hyperbolae in malevolentiae
 suspitionem rapi solent, 58. D.
 — ubi pure amatur, quid hyperbolae opus est ? *ibid.*
Uolricus vel *Uiricus* Zalius, vide Zalius.
Verjanus semper veritatis fuit in arena, 833. F.
 — excusatione senectutis meruit missionem, *ibid.*
 — armis Hercula ad postem fixis, luteo abditus
 agro, *ibid.*
Vellesius, rex Episcopi Ultrajectensis, 174. A.
Venger, Theologus quidam, a quo salutandus ? 1191. C.
Venica mulier, 71. A.
Venerius herbas incantatas colligit, 81. E.
Veneria fere non nisi irritata nocens, 19. B.
 — perpetuo letare non possunt, 31. D.
Venerum quodam nocentissimum ? 169. D.
Veneris duae quae inter Appellia opera potissimum esse
 brantur a Scripioribus ? 840. C.
 — quomodo possint ? *ibid.*
Vento Cnidos ex insidiis delent, 111. F.
 — exercitum, quem poterunt, egerunt, 113. C.
 — quibuscumq; foedus pungunt ? *ibid.*
 — inter illos quinam reperiantur ? 809. A.
 — cur in illos pariter expeditur ? 1871. D.
Ventis, urbs Italiae ad mare Adriaticum, 133. E.

— urbs facile omnium magnificentissima, 506. D.
Penter surbus, oculis, & mente carere dicitur, 186. E.
 — mirus est artifex, 1466. E.
Pentecostes adversus reliquum corpus conjurati bellum gerere dicuntur, 684. B.
Pentis asperitum quos cyanche & pleuritide occidunt? 187. B.
Pentis Africa, 10. B.
Pentis magnifica quæpiam opulentiores non reddunt, 118. D.
Pentis beneficium rependere, suspecta quedam res est, 66. E.
Pentis cuiusdam epistola Erasimum mire delectavit, 614. A.
Pentis reviviscunt ac revirescunt universa, 189. C.
Pentis studiis rati sunt, 155. D.
 — eos omnes qui comitatur? *ibid.*
 — quid per omnem vitam agere soliti? 496. B.
Pentis (Franciscus) Erasimi amicus, 1013. A.
 — ipsius epistola qualis prædicatur, & cur mittitur Lovanium? *ibid.* A. B.
 — quid narravit Viveti, cuius epistolam recitavit, & quid moratus? 711. A. 716. D.
 — in Hispania captus, 1493. B.
Pentis (Joannes) amicus Erasimi, 974. A. 1771. D.
 — Theologus eximius, 1012. E.
Pentis oppidum in Zeladia, 15. D.
Pentis Princeps quando notus & amatus ab Erasimo? 1058. A. Vid. quoque *Adolphus*.
Pentis quibus admodum molesta, & amara est? 501. D.
 — illius simplex & constanti est oratio, 514. F.
 — non semper proferenda est, 559. E.
 — ea est res efficax & invicta, 590. A. 739. E.
 — illi nunquam sua est adversari, 596. F.
 — tam celare nunquam expedit in loco, *ibid.* 641. B.
 — in tempore & commode proferenda, *ibid.*
 — plebique res est per se amara, 619. E.
 — illam dispensare prudenti est economi, 640. A.
 — ubique magni refert quo tempore, apud quos, & quibus modis ea promatur? 641. B.
 — quas & quot habet comites? 1098. A. B.
 — illius auctoritas unde minuitur ac labefactetur? 1861. B.
Pentis amans perpaucos sibi conciliat amicos, 3. B.
Pentis quidam Romæ quem librum contra Erasimum scripsit? 940. E.
 — nomen suum satiose dissimulat, & quid minuitur? *ibid.*
 — misere invidet omnibus doctis Germaniæ, *ibid.*
 — ob quid Lutheranos scribere in Erasimum dicit? *ibid.* F.
Pentis (Ludovicus a) Montis S. Mariæ & Charitatis Abbas, 1484. F. 1485. C.
 — cognatus Gilberti Cognati, ejusdemque amicus & benignus patronus, 1485. A. C.
Pentis (Alphonus) Ulmetanus, Benedictinus, Sanctum Carantanum Erasimo commendat, 931. D. 1719. F.
 — vitulus acerbellissimus accepit ex optimi sui fratris decellus, 1411. D. E.
 — quomodo illum consolatur Erasimus? *ibid.* C. D.
 — in quæpiam similes fratri suo, *ibid.* D.
 — in Philosophia Christiana sedulo feliciterque versatus, *ibid.* E.
Pentis (Hieronymus) multis nominibus laudatur, 1414. A. B. &c. 1415. A. B. &c.
 — Erasimi causa multum laboris & invidiæ suscepit, 1048. A.
 — homo bene doctus ac pius, Erasimique studiosissimus, 1719. F.
 — quantum æcta misit Viveti? *ibid.*
 — quando mortuus dicitur? 1411. C. 1414. E.
Pentis quidam quantum est in negotio? 508. C.
 — unde suas hypocantias instructiores reddidit? *ibid.*

Pentis ætatis quale malum censetur? 1814. F.
 — mitigari, sed non tolli posse existimatur, *ibid.*
 — hoc perit dicitur Linacer, *ibid.*
Pentis pater cur laudatus? 1214. F.
 — ipsius studium Plinianum lucubraciones acuit, 84. E.
 — Princeps vere elementissimus & optimus, 1771. F. 1774. A.
 — quantum bonos & eruditos viros amavit, eosque dignitatibus & honoribus augere studuit? 1774. A.
 — quid optime eadem respondit? *ibid.*
Pentis Virgines quomodo olim sacrum ignem circumsehebant? 1673. D.
Pentis præcurre nomina non admodum nota, 806. C.
Pentis qualis Monachum tellari debet? 1101. A.
Pentis (Nicolaus) quid monetur rogaturque ab Erasimo? 1111. C. D.
Pentis nescio quin D. Augustino persuasit, ut fabulam de duobus Spurinis pro veritate narraret, 1861. F. 1863. A.
Pentis quidam quorum exemplo verbisque dignitatem improbant, virginitatem exagitant? 571. D. E.
 — illorum pulcherrimus cæteris, 64. C.
 — illorum memoria sacrosancta esse debet, 692. B.
 — cum delecto, iudicio, ac vena legendi, *ibid.*
 — illorum libri non temere mutandi, *ibid.* C.
 — de quibus rebus pacissime philosophari nec quicquam pronuntiare auri sunt? 693. B. 697. F. 698. A.
 — quanto studio oblitiscunt, ne quid magni in templo Christianorum reperiretur? 1290. F.
 — quid de veritatibus statuerunt? 1400. F.
 — hypochrises vocabulis abusi sunt pro numerorum vocabulis, 1646. C.
 — qua sermons forma significabant munus ac functionem aliquam? 1712. C.
Pentis Testamentum, quam vulgus *Bibliam* vocat, Gallice verum, 81. E.
Pentis *Pentis* pagus est, in quo lepida fabula fuit acta, 1123. F.
Pentis angusta, que ducit ad vitam, in quo Luciani Dialogo laudatur? 1861. D.
Pentis vel *Pentis*, Latoni conterraneus, vir egregie doctus, 1500. F. 1509. E.
 — dignus fuit ac liberior aliquot parente, 1509. E.
 — Tormentis pestilentia subitus est, *ibid.*
Pentis olim ornabantur præclari dignitas insignibus, 1810. E.
 — illorum dignitas æquabat Comitum ac Ducum dignitatem, *ibid.*
Pentis quidam, 15. F.
Pentis Christi summus quibus ornamentis debet esse splendidus? 580. E.
Pentis quidam Aquitagnensis, splendidus convivor, 173. B.
 — salutem & victoriam Erasimo precatur, 441. E.
Pentis quidam Canonicorum minime vituperatur, 185. F.
 — juvenis singulari præditus humanitate planeque fortis viri est, 186. A.
Pentis dormire se vigilare, 72. C.
Pentis Romanus Pontifex ex communicavit multis Ecclesiis? 948. A.
Pentis ut gemma est, ita bellum quoque geminum est, 151. F.
 — illa dicitur amare eum, 451. B.
 — alius nullus locus esse potest, ubi pugna non est, 117. C.
 — illius spes quos potissimum allicit ad capefendum bellum, & cur? 151. B.
Pentis Cadmo non minus luctuosus est victoribus quam victis, 1068. C.
Pentis (Franciscus a) Dominicanus, Parisiensis Theologus, & fratri suo admodum dissimili, 1720. A.
 — homo maximi nominis ac fidei apud suos, *ibid.*
 — ubi non semel causam Erasimi defendit? *ibid.*
 — eundem admiratur ac adorat, *ibid.*
 — bonus literas attingit feliciter, *ibid.*

— ingenio est sensillimo, necnon quieto ac nonnihil
recondito, *ibid.*
— cui convenit proculdubio adferatur? *ibid.*
— in qua cathedra & quo stipendio proficetur Sal-
vator? *ibid.* B.
Pilatus (Petrus a) Dominicus, prioris saser germa-
nus, 1031. D. 1041. A.
— Burgi praefectus suo sodalicio concionatorem
agit, *ibid.*
— quanta vehementia ingentem tumultum excitat?
ibid.
Pictus, cui *Dove Julius* nomen est, 70. A.
— locus latrocino destinatus, *ibid.* B.
Pinea, caput Austriae, plus a suis defensoribus perpe-
ta quam a Turci hostibus, 1396. D.
Praenese Concilium quando habitum? 39. D.
— quid in illo statuerit auctoritas ecclesiastica? *ibid.*
Pighus ubi Erasmus invisit, & quo perit? 1433. B.
— hoc juvene nihil vivit amabilius, *ibid.*
— quid iussit ab Erasmo? *ibid.*
Vigfus Zurichensis, vide *Zuchemum*.
Piger doctrinae Evangelicae quibus rebus paulum evan-
gescebat? 515. E.
Pilius nomen quanta futura est? 107. E.
Pillingerus (Jacobus) Romanus & Hispaniarum Regis
Thesaurus, 583. E.
— vir humanitate ab omnibus praedicatus, *ibid.*
— singulari probitate ac fide in Principem, *ibid.*
— quibus impense favere solet? *ibid.*
— quis sibi commendatur, & per quem? *ibid.*
— vir pietatis memorie, 1416. D.
— adum, quae exhibuit, usus conceditur Era-
smo, *ibid.*
— has quinam occupavit? *ibid.*
Pilem ullo Decorum notare savoris, 86. B.
Pine acris, ad quorum gustum illico pericitur Era-
smus, 745. F.
Pine cruda & acris stomacho inimica sunt, 756. C.
— facile in renes penetrant, eoque erudiam mate-
riam secum deferunt, *ibid.*
— vitantur caleo, alumine, resina, sulphure, &
fide, *ibid.*
— illis quoque tollitur largire aqua, *ibid.*
— plerique digna sunt, quae habentur ab haereticis,
ibid.
— illi qui dignentur inebriari, reperitur, *ibid.*
Pine quaedam apud Burgundios nata ardentia & aulte-
ria dicuntur, *ibid.*
Pine sobrius quid rariu inest? *ibid.*
Pine Belinse, quod advenit ex Ducatu Burgundiae,
375. A.
Pine Burgundicum quale & quomodo ab Erasmo per-
ducitur? 756. B. C. D. 801. D.
Pine Cretense quale? 163. E.
Pine male respondens palato, 71. C.
Pine a vulgo dictum *Hypocriticum*, 86. D.
— marmum, *ibid.*
— aromaticum, *ibid.*
— Graecum & a dulcedine alienum, 108. E.
— 110. E. 111. D. 112. F. 113. A. 119. F.
— jucundissimum, 107. F.
Pine generoso quid evenire solet? 1489. A.
Pine capus nomine saluberrimus? 1616. D.
Vincentius, Boetiorum confessorius, 1398. C.
Vincentius ab Haerem, vide *Haerem*.
Vincentius Almaricus, vide *Almaricus*.
Vincentius Magus, vide *Magus*.
Vincentius (Cornelius) Caesaris per incertum Germa-
niam Theophrastus in Hellada, 1470. D.
— qua de re monetur ab Erasmo? *ibid.* E.
Vincentius Almaricus, Dominicus, quid imputat
Erasmo? 537. F. 1889. E.
— ob quid propemodum lapideus a plebe? *ibid.*
— ejus Tragediae dux & auctor dicitur esse? 673. C.
— quoniam epistola ipsum male habet? *ibid.*
— nunquam de Erasmo cessit mulcentissime loqui
cumque convicia lapidare, 674. B.

— quanta linguae prociacitate, viriditate, ac impu-
dentia infroctus? *ibid.* B. C.
— qualem libellum excusat Taxandri utulo, ubi de
per quem? 875. E.
— ante annos aliquot illum edere conatus erat, sed
victus est a Vicario suo, *ibid.*
— nullus est Lovanii doctus, quin sciat illum esse
peritum, *ibid.*
— homo rudentibus aut dira natus, nunc Theolo-
gie Doctus, 886. C.
— qualem librum in Erasmo scripsit? *ibid.* D.
— ut illum edere liceret, professus ad suum Vi-
carium, *ibid.*
— qualis praedicatur, & a quibus compositus? *ibid.*
— homo minime doctus & natura fatus, 1819. E.
— loca, quae in libris Erasmi notantur, non intel-
lent, *ibid.*
— abusus opera cuspisam Dominican, qualem li-
brum in Erasmus edit? 1087. A.
— animam agere dicitur, 946. B.
— tympanite, cruciabilis malo, perit, 974. C.
— e numero hostium Erasmi quando mortuus? 979. E.
Vindicta num agnitum mederi potest? 10. B.
— illius genus quodam honestius ac generosius?
ibid. C.
Vindicta, Germaniae oppidum, specat natalitium
Oecolampadi, 216. A.
Vine (Thomas a) quoniam in libris suis adducit? 486. E.
Vine ex curibus conficitur thesaca, praefens adver-
sus veneno antidotum, 1003. A.
Vine praestitiores sepe sunt in corpore exiguo,
1861. C.
Vine litterarum humanarum amena, 138. D.
Vine Mercurialis, 12. B.
Vine quomodo discipuli Caligulae, 3. A.
— qui ante Eranium arripuit? 38. B.
— quae artes appellat mures? 349. F.
— ubi Nole suum invidet, 505. F. 506. A.
— soloreus quibusdam visus est, 556. D.
— quid accessisse videtur in opere *Georgicum*?
693. A.
— quali exemplo usus fuit? 1806. C.
— quot annos natus perit? 787. E.
Vine vel *Vine* (Polydorus) vir eruditus, &
Erasmo amicitissimus, 178. E.
— quid possit praedicatur? *ibid.*
— ipsius gloriae ac studii nam invidet Erasmo?
646. B. 671. B.
— cur homo inclementi praedicatur? 671. A.
— quid multis verbis agere videtur in Praefatione
quidam fuit? *ibid.*
— cuius argumenti laudem sibi vendicat, & quid
Erasmo impingere conatur? *ibid.* B. 671. E.
— ubi honorificum de Leo mentionem fuit? 671. F.
— in edendis suis lucubracionibus quos consilium fua-
detur? 673. A.
— quid consilium fiduciam existimatur? 778. A.
— quid monetur ab Erasmo, & quomodo expo-
suisse videtur? *ibid.* A. B.
— ipsius *Proverbia* necnon Opus de *Rerum Invenien-
tis* quali chris & quibus formulis excusatur per
Probenium? 646. A.
— ex quibus Auctoribus illa collegit? 673. C.
— quo anno, ubi, & per quem rursus excusa?
ibid. D.
— Praefatio sua, quae supplicat Erasmo, qualis cen-
setur, ac excusanda traditur? *ibid.* F.
— cur ipsius Opera excusare metuit Probenius? 777. E.
— quod opusculum scis scilicet verit & cui dici-
vit? 1188. D.
Vine unde magnificentia ac decus oritur? 779. E.
Vine Wallagamica, 106. D.
Vine Christi & virgines mundi quales describuntur,
& quomodo discrepant? 780. A. B. &c.
Vine Almaricus apud Colociam Agrippinam unde
hauritur & quo incitatur? 778. C. D. &c. 779.
A. B. &c. 780. A. B. &c.

Virginitas longam ac perpetuam esse certamen cum hoste domestico, 779. D.
Virginitas summo opere laudatur, 779. D. 780. D.
Vir bonus esse coepit, qui malus esse desit, 631. A.
 — doctissimus non erat, 11. B.
 — simplicissimus non mentitur, *ibid.*
 — emanctæ naris, 91. A.
 — fortis quando quis videri potest? 57. D.
 — vere Christianus quomodo se gerere debet? 114. C.
 — prudens quid expendere debet? *ibid.* D.
Vir quidam ex aula Regis Ferdinandi ubi fuit? 1407. F.
 — non perinde quidem doctus, sed perhumanus ratiocine perit, *ibid.*
 — quam fabulam de Momo quodam retulit? *ibid.*
Vir quidam facundissimus ac doctissimus quorum insignis dedecora in litteras mittere egressus erat? 615. A.
 — ipsum a sententia qui abduxit? *ibid.*
Vir quidam optimus Antuerpiæ a quo in carcerem coniectus? 741. E. F.
Vir quidam in aula Caroli Hispaniarum Regis primarius, inclutus iuxta ac doctus, & humanissimus, 435. E.
 — quid Joanni Fabri pollicetur? *ibid.*
Vir quidam in Gallia, bonus, doctus, & magnus, quid tentavit? 1066. B.
 — bis periclitatus est de capite, *ibid.*
Vir quidam præpotens ad quid hortetur Erasmus? 631. D.
 — quid illi narrat Erasmus? 631. C. D. &c. 631. A. B. &c. 633. A. B. &c.
Vir quidam insignes de quo gratias Erasmus agunt? 119. B.
 — boni gravesque quid dolent ac exoptant? 111. D.
 — eruditione præstantes certatim nomen Grolæ rursus luctationibus asserere dicuntur, & cur? 318. B.
 — inter illos vix invenitur qui verum libenter audiat, 97. A.
 — illorum multi unde videntur apud se doctiores? 161. B.
 — boni quomodo velle prodesse creduntur? 114. D.
 — quæ suspirant ac deplorant? 515. E.
 — summi aliquoties docuitur dicuntur, 701. F.
 — multi eruditissimi leguntur ececi fuisse, 586. D.
 — in plerisque illorum, qui ingenio præcelluerunt, quod vitium repertum? *ibid.*
 — piorum corpora cur olim non senescunt? 779. F.
 — quoniam paratores futuri videntur ad martyrium sustinendum? 779.
Viri olim, magna fama ingenii & eruditionis, quam intemperanter abusi sunt otio? 1917. F.
Viri ecclesiastici quantum abesse debent a periculi libidine? 599. B.
Viri probi quid non est? 641. C.
Viri sanctissimi quid olim non fuit religioni? 701. F.
Viri summatibus cur visio detur, si quando curis detestatum animum rursus reficiant? 164. F.
Viro bono, & multo magis Christiano, quid dignum censetur? 807. C.
Viri bonos olim decebant omnia, nunc non nisi potentes omnia decet, 571. E.
Virum (Hieronymum) alumnum Hieronymi Budæi se profatur, 1019. A.
 — suæ litteræ quales predicantur? *ibid.* 1818. C.
Virus nulla est pericula absque pietate, 1154. D.
 — vicio semper contraria est, 501. C.
 — illa nihil amabilius, 511. D.
 — obnoxia iridit, 1. E.
 — illa & eruditio hominem constituunt, 1457. B.
 — illius seminarium inditæ natura, 361. A.
 — in ea ut proficiamus, quid non leve momentum adfert, & quid multo maxime conducit? *ibid.*
 — sola præstare ac conficere beatitudinem dicitur, 364. C. E.
 — illius finis quoniam est? *ibid.* D.

— quanto præstantior est ceteris bonorum generibus? *ibid.* E.
 — illius gradibus unde nonnulli adiungitur? *ibid.* F.
 — hoc nemo abuti potest, 365. A.
 — eminens nunquam caret acutis, 185. A.
 — egregia sibi sufficit apud Philosophos, 1114. B.
 — ad quid notanturquam eget principum virorum studiis? *ibid.*
 — in se philtrum habet efficacissimum, 1400. F.
 — eximie etiam impositus rapit in admirationem & amorem sui, 1848. C.
 — cum præstantem si non odimus, certe negligimus, sublatam ex oculis querimus invidi, 171. F.
 — illius laus omnis in actione cordis, 118. D.
 — eximie nullo opus est præconio, 118. B.
 — illius genina va ubinam elatior elucet? 150. B.
 — illius fructus eximius stique excellens quoniam est? 1491. F. 1494. A.
Virtutes omnes quam altissime inter se conjunctæ? 1400. F.
Virtutes eximie non nisi paucis contingunt, 160. B.
Virtutis abesse debet ab omnibus honestis studiis, & præcipue a sacris, 550. E.
Virtutem inest vix 2200? 105. A.
Vita nullus sine aliqua reprehensione evadit, 501. D.
 — ærolat magna celeritate, & advolet mors subito signus, 571. C.
 — nemini longa esse potest, neque certa, 770. D.
 — ad æternitatem nihil aliud est quam momentum, 775. B. 1874. E.
 — cur longa optari debeat? 775. B.
 — quæ tum laetior, tum laetior videtur? 1118. F.
Vita hominæ in univertum eandem qualis esse cœtetur? 111. A.
 — illius unumquodque genus habet cognata quædam degenerandi pericula, 141. E.
 — ei posthabenda omnia, 136. F.
 — illius voluptus præcipis quoniam? 176. B.
 — tam amicitia impendere, laudi datur, 301. A.
 — illius duo maxima mala quæ? 667. A.
 — illius correctionem differre in mortem, quid stultius? 785. E.
 — illius ac felicitatis humanæ non minima pars sita est in bonis litteris, 180. F.
 — illius quæ incommoda? 1875. F.
 — illa nihil cuquam charius est, 511. C.
 — Christianæ simplicitas, temperantia, frugalitas ubi laudata? 1861. D.
 — Cynicorum aspera parvoque contentus ubi defenditur? *ibid.*
 — rusticana ob quid summo opere Præfatis laudata? 569. B.
 — non perinde jocunda est ac salubris, *ibid.*
Vitam bonam precari a superis quoniam debent? 785. D.
 — tam qui negligit, quid non contemnat? 131. F.
Vitæ Imperator Romanorum quas pomas dedit? 315. A.
Vitæ (Petrus) quid deplorat? 171. E.
 — unde quorundam malitia depulsi? *ibid.*
 — quomodo sortem suam tolerabilem reddet? *ibid.*
 — quibus occupationibus distrahitur? 189. A.
 — commendari vult Stephano Poncherio, *ibid.* B.
 — in Collegio Navaræ agit, 191. E.
 — Erasmo Præceptoris scribit, 1553. B.
 — in Longobardorum Gymnasio profectus, *ibid.* E.
 — dein docet in Navarica palestra, *ibid.* F.
Vita quoniam hostes? 151. A.
 — illa prætexta religionis interpretur in Ecclesiâ, 967. C.
 — adeo involutum, ut propemodum Evangelici vigoris scintillam exstinguat, *ibid.*
Vita cultura a quo invenietur? 956. F.
Vita apologetica ad quid vocata, & quid respondit? 753. C.
Vitaris (Joannes) Mornochus Ordinis Franciscani, 451. F.
 — in hoc vix genus adolefcens incidit, *ibid.*
 Tom. III. Fffiffiff a — quæ

- qui ex parte videntur posthabendus Colero? *ibid.*
 — quando adamare cepit Erasimum? *ibid.*
 — apud quos fuit auctoritatis maxime, & quibus gratissimus? *ibid.* 451. A.
 — quali corpore, natura, & animo? 451. A.
 — Scortis argutus puer imberbat, *ibid.*
 — illas nec proflus improbat, nec magni faciebat, *ibid.*
 — quando eandem fallidus? *ibid.*
 — quorum admirabatur Origenis in Sacris Literis ingenium? *ibid.*
 — quid de illo viro dicebat? *ibid.*
 — quodam vitæ institutum nequaquam probabat, & quid de hoc subinde dicebat? *ibid.* B.
 — nec cuiquam tamen fuit auctor mutandæ vitæ, nec ipse quicquam huiusmodi molitus est, *ibid.*
 — in quo exemplum Pauli Apostoli reulit? *ibid.* C.
 — quid sibi præstiterit partim memoria natura felix, partim assidua meditatio? *ibid.*
 — quibus modis præparabat animum suum iturus ad concionandum? *ibid.* D.
 — quomodo concionabatur? *ibid.* D. E.
 — unde martyrii gloriam amebat? *ibid.* F.
 — quia regiones ascendi venam impetrat? *ibid.*
 — qua voce reuocatus est et modo curia? *ibid.*
 — quid sibi conigit in quadam Monasterio fororcularum? 451. A.
 — cui hominum generi erat iniquior? *ibid.* B.
 — quoties concionabatur uno die? *ibid.*
 — qualem se præbebat in convivio? *ibid.*
 — quæ erant sua colloquia? *ibid.* C.
 — nullis malis affectibus erat obnoxius, *ibid.*
 — quos viros & quas scientias lucubraret Christo? *ibid.* D.
 — cur paucos e sui gregis sodalibus pertraxit? *ibid.* E.
 — ab omnibus vitiis abhorrebat, & maxime a libidine, *ibid.*
 — quomodo bonellatus imaginem depingebat? *ibid.* F.
 — in consiliis dandis mira prudentia, integritas, dexteritas, *ibid.*
 — qua confessiones non admodum volens audiebat, ac palam desolabatur? *ibid.*
 — superstitionis ac ceremoniarum minimum tribuebat, *ibid.*
 — suis cibis & vestitus qualis? *ibid.*
 — quando iter aliquod suscipere solebat? *ibid.*
 — quid fecit in itinere quodam, & quid respondit suo sodali? 454. A.
 — qua de re consultus ab Erasmo, & quid ei respondit? *ibid.* B.
 — quid probabat vel improbat? *ibid.* C.
 — quorum insultum fiduciam dampnabat? *ibid.*
 — quid ei obulerunt Commissarii quidam? *ibid.*
 — quid illis respondit? *ibid.* D.
 — in ipsam excommunicationem assiguit, *ibid.*
 — cur his minis nihil terretur? *ibid.*
 — ad Episcopum Morinensem citatur, *ibid.* E.
 — quemam perfidia sibi collocantur in itinere, & ob quid? *ibid.*
 — quanto animo respondit mox dicto Episcopo? *ibid.*
 — cur suo ingenio relictus est? *ibid.* F.
 — ipsius exitus quibus displicuit? *ibid.*
 — totos inhæbat in lucrum armarum, *ibid.*
 — ad quod segnior erat? *ibid.* 455. A.
 — quid non negligebat, & quomodo curabat? 455. A.
 — ob quid Thynum quendam alienarat? *ibid.*
 — cur eundem reliquit creu deplorentum? *ibid.* B.
 — Guardianum Monasterii agena quid iuniori mandarat? *ibid.*
 — quid respondit famulis mox dicti Thymi? *ibid.*
 — cur iustus est deponere Guardiani manus, & quid ei suffectus est? *ibid.* C.
 — ob quid relegatus est Curtracum in Monasterium Virginum? *ibid.*
 — ibi docens, consulans, hortans diem suum feliciter obijt, *ibid.* D.
 — quantum libri ab ipso relictis, & a quibus damnati? *ibid.*
 — fuz doctrinæ scintilla in quorundam pectoribus adhuc vivit? *ibid.*
 — quam contemptum habitus est a suis? *ibid.*
 — ignotus fuit mundo, nunc celebris & clarus in regno Christi, *ibid.* E.
 — qua gratia in Angliam trajecit? *ibid.*
 — vere sanctereque Christianus fuit, 464. E.
 — num Colero anteposendus? *ibid.*
 — procul dubio Divorum catalogo adscribendus, *ibid.* F.
 — *Proculus* (Antonius de) quod negotium transactura cum ministro Erasmi? 1570. F.
 — *Prover* omnes quomodo oportet? 770. D.
 — *Piver* (Ludovicus) Budæi laudandi nunquam finem facit, 163. D.
 — in omni Philosophiæ parte supra vulgum eruditus, 415. A.
 — in bonis litteris atque in dicendi scribendique facultate quantum progressus? *ibid.* B.
 — quanta dexteritate declamare dicitur? *ibid.* 416. F. 417. A. 450. A. B.
 — ad quid campisius itoneus esse videtur? 415. C.
 — unde Hispanice & Gallice ellet? *ibid.*
 — quorum sermonem intelligit magis quam sonant? *ibid.*
 — præceptor est Cardinali Crispo, *ibid.*
 — unde non sustineat avelli a tanto patre? *ibid.* D.
 — quid eundem admoniturus? 411. D.
 — litterarum bonarum feliciter studiosus, 448. F.
 — sua humanitas singularis & erudita quale gloriatum esse poterit? *ibid.*
 — qualem cyclopaedia orbem absumit, & quantum edidit? 449. E. F.
 — utraque lingua persitissimum se probat, *ibid.* F.
 — quibus discipulis instructus, & quomodo docet? *ibid.* 450. A.
 — ad ipsius exemplar quinam componere se debent? 450. B.
 — qualem in Rhetorica se præstiterit? *ibid.* C.
 — quomodo in artibus ingenius veritatis esse dicitur? *ibid.*
 — quomodo scriptis in pseudodilectis? *ibid.*
 — in suis *Adversariis* legum atque in suo sermone quantum sunt? 451. A.
 — unde plurimum lucis addidit suis *Declamationibus*? *ibid.*
 — ob quid mire gelit gaudio? 466. A.
 — homo doctissimus, & Erasmo amissimus, *ibid.* C.
 — quos gratos & commodos experitur? 455. E.
 — de quorum numero esse censetur? 541. C.
 — quam heram fortiter contemnit? *ibid.* D.
 — ad quid valde idoneus existimatur? *ibid.*
 — qualem Meccenatem amittit? 614. C.
 — quid dedit regenti Lili? 653. A.
 — cur venit Brugis ibique diutius commoratur? *ibid.*
 — qui pecunia se aluit & alit? *ibid.* B.
 — quot libros Augustini paratos habet? *ibid.* 706. E.
 — cur eundem dissenire maluit? 653. C.
 — quid Erasimum rogat, & quid ei mittit? *ibid.* 707. A. B. C.
 — eundem res non minus caras habet cunctique, quam sua, 653. D.
 — vir undequeque doctissimus, in quo Collegia est? 667. C.
 — a qua provincia abhorrere existimatur? *ibid.*
 — in studio literario non minus feliciter quam graviter decerit, 680. E.
 — cur Franciam ingredi & Parthibis ire sibi iuvat? 685. E.
 — quæque humanitate acceptus a Parthibilibus? *ibid.* C.
 — quid dicit de eorumdem ingenio? *ibid.* D.
 — ob quid quosdam Hispanos & præcipue Martium Lusitanum laudat? *ibid.* D. E.

- quorum humanitatem, doctrinam, ac candorem deprecatur? *ibid.* E. F.
- quid de Theologia Parrificis necnon de Erasmo episcopi Operibus dicit sentitque? 685. A. B. C.
- quam voluptatem non exiguum ac fructum peregrinationis suae cepit Parrificus? *ibid.* C. D.
- Budae doctes, mores, fortunam, libros, ac studia summo opere extollit, *ibid.* D. E. F. 687. A.
- quid de mutuo amore, exultatione, & concertationibus inter eundem & Erasum intercedentibus profert? 687. B. C. &c. 688. A. B.
- a quibus recentius Parrificus, & a quo hinc revocatus? 688. C.
- sua epistola cur Erasum mirum in modum exhilaravit? *ibid.* D. E.
- quid eadem testatur narratque, & quos perfringit? 705. C. D. &c. 706. A. B. &c.
- quos auditores laebet, eosque charos? 706. E.
- quomodo rationem commentationum in Augustinum sequutus est? 710. A. B. &c.
- ad scribendam huius Patri vitam hortatur Erasum, *ibid.* D.
- quid eadem refert de Veigua & Summa? 711. A. B. &c.
- cuius liberorum preceptor futurus erat? *ibid.* F.
- a quo sibi amplexa illa condito? 712. A. B. C.
- varia de se aliisque quibusdam recentius Erasmo, 716. B. C. &c. 717. A. B. C.
- librum Augustini de Civitate Dei commentarii absolvit, 720. B.
- eundem ad Erasum mittit, eiique tradit emendandum, *ibid.* B. C.
- pecunia non est avidus, & sibi viveudum iniquissimis temporibus, *ibid.* D.
- quo morbo se laborat dicit? 730. C.
- quot menses repandenda ingeni viribus impendere vult? *ibid.* D.
- quo transmittere cogit, & quid monet Erasum? *ibid.* E. F.
- quantum Scholarum tedium tenet se? *ibid.* F.
- quid de varia rebus narrat Erasmo? 731. A. B. C. 767. B. C.
- quem librum ad Regnam Angliae composuit? 767. E.
- cur abdet se in longas ferias & otium innocuum? *ibid.*
- qua de re queritur, & quid deplorat? *ibid.* F. 768. A. B. &c.
- quod iter ingressurus, & quando? 768. E.
- ad quid discedit ex Britannia? 801. B.
- quorum voluntas obsecundare maxime vult? *ibid.*
- quid dicit de suo matrimonio? *ibid.* C.
- edidit librum dictum, *Virginum, Uirum, & Pudentem*, & cui Regine dedit? 809. B.
- Oratorem habuit Lovani ad juventutem, 1746. F.
- *Radslaus*, Hungariae Bohemiaeque Rex, 431. C.
- quid parum curabat? 505. A.
- quando vitam cum morte commutavit? *ibid.*
- *Joannes* (Joannes) a quo salutatus? 186. B.
- vir animo Erasmi charissimus, 1297. F.
- *Utraville*, seu *Traricium ad Rhenum*, urbs Belgii unita, & caput domini Ultrajectensis, 187. E.
- *Ulysses* Homericus, 90. E.
- ipsius virtus quomodo effulsit? 84. A.
- quid magis ipsum illustravit? 150. B.
- quot annis & quanta calamitatibus ac periculis agitata collegi prudentiam? 1190. D.
- a Mercurio herba moly praemunitus adversus Circei veneficia, *ibid.*
- inter Phaeacis & Cyclopa personam pulchre attemperavit, 1676. C.
- *Ude* fit ut nihil unquam tam absurdum sit, quod non expectetur a multis? 145. B.
- *Ude* non fit injuria ulli vitae professioni? 141. D.
- *Uversae* & *Scoto* peti posse putantur, 64. B.

- *Universales* quae sic appellantur? 1812. F.
- *Unusquisque* bene judicat, quae bene novit, 197. C.
- *Unusquisque* in propria definitione ingeniosus est, 118. E.
- *Voces* quoniam surguntur de Erasmo ac Fabio? 136. B. C.
- *Vorum* fidelissimae custodes quae? 68. F.
- *Valerianus* (Raphae) Cardinalis, homo doctus, 871. E.
- ad Erasum non semel scripsit, excusum ejus illud, *ibid.*
- quomodo vertit Basilium? 1433. B. C. &c.
- *Valzine* (Paulus) Abbas Monasterii, quod vulgo dicitur *Cura Hugonis*, 337. B.
- pia doctrina & docta pietate praeditus, *ibid.*
- nihil sibi probatur quod non iuxta pium sit atque eruditum, *ibid.*
- verae Religionis eximium decus, 347. A.
- qua de re monetur? 536. C.
- charissimus Erasmi amicus, novijugum illius doctrinam necnon *Athenae* morem laudat, 1541. F. 1544. A.
- illius epistola quo stomacho abjecta ab Hutenio? 1735. F.
- sibi structa calumnia a Monacho quodam? 1773. A.
- quomodo ab eodem vocatus? *ibid.*
- *Vapores* (Flavius) quae laude Suetonium propemodum aquavit? 145. C.
- eadem eloquentiae viribus sermonisque politice multo inferior, *ibid.*
- quas res recenset in *Aureliano*? 116. C.
- *Vita* non fuit temere suscipienda, 642. D.
- omnia illa a Luthero in totum damnata dicuntur, *ibid.* E.
- *Trinquet* pro *Arignone*, 103. E.
- *Transilvania*, vulgo *Ariflow*, urbs ampla Germaniae, Silesiae provinciae caput, 319. F.
- *Urbis* Grammaticae Graecae, 51. E.
- *Urbanus* Regius, vir candidus, prudens, secundus, eruditus, 1552. E.
- omnibus omnium Gratiarum ac Musarum doctibus praeditus, *ibid.* Vid. etiam *Regius*.
- *Ursi* *Roma*, Fortunae sedes, 114. B.
- *Ursinellus* quid accidere solet? 333. D.
- *Uxi* vel *vesa* coguntur duo lambendo fingere quod pepererunt, 769. D.
- *Uxorem* quomodo ab Erasmo captatus? 117. D. 115. D.
- veritatem se proripit, *ibid.*
- quid Erasmo pollicetur? 117. D. E. 116. B.
- equus, quem eadem donavit, quantum laudatur ac pinguit? 155. C. D.
- *Uxine* (Gaspard) Velus hendecasyllabos evulgavit, 190. C.
- sui ingenii vena non elegans modo, verum etiam dives ac benigna, *ibid.*
- juvenis tum Latine tum Graecis litteris non mediocre eruditus, 113. A.
- nominis Erasmi amantissimus, *ibid.*
- quid scripsit ad Ricardum Bartholinum? *ibid.*
- nemo in Germania sibi similis reperitur, *ibid.* B.
- suum *Carmen in natalem Erasmi* live *Genesiacum Erasmi*, *ibid.* C. D. &c. 124. A. B. &c. 115. A. B. &c. 126. A. B. &c. 127. A. B. C.
- quodnam otium nactus dicitur? 129. B.
- quando fuit in famulo Cardinalis Garceris? *ibid.*
- quam consuetudinem revocat? *ibid.*
- quodnam carmen in Erasum composuit? *ibid.*
- quibus laudibus eundem ornat? *ibid.* C. D. E.
- unde sibi defuit animi vicinitas? *ibid.* B.
- unde elanguit sui iudicii sermone & vis ingenii? *ibid.* C.
- quid sentit de mors dicto carmine? *ibid.*
- cuiusmodi illud legendum transmissa? *ibid.*
- quid manifeste percipit ac vehementer dolet? *ibid.* D.
- ob quid retractare vult carmen praedictum? *ibid.* E.

- cur Joanni Turzoni morem gerere non reco-
 lit? *ibid.*
 — quid rogat Erasimum? *ibid.* F.
 — ipsius Caumen in eundem qualem dicitur esse?
 177. B.
 — qualis Poëta prædicatur? 410. B.
 — Erasmo malis modis optatissimus, 669. A.
 — cur Basilicam revolat, cupis munusculum eidem
 exhibet, & quantopere illud commendat? *ibid.* B.
 — unde factum est eadem longe clarior, quam antea
 fuerat? *ibid.* C.
 — incredibili morum comitate ornatum, *ibid.*
 — unde multo felicior visus est? *ibid.*
 — magnificus ac miris ipsius cultus quid arguit?
ibid.
 — corporis sui species quid declarat? *ibid.*
 — cujus amplitudinem tumore veneratur ac præ-
 dicat? *ibid.*
 — quis ipsam ædificasse complectitur ac largissime
 fovet? *ibid.*
 — cujus alumnus ejusque virtutum præco? *ibid.* D.
 — suam Carmen de Erasmo genealogiam existima-
 tur felicissimam, 707. A.
 — summa ipsius humanitas deprædicator, 712. E.
 — ob quid unice commendatur Stanislaus Turzoni?
ibid. F.
 — vir doctissimus simul & humanissimus, 765. F.
 — sua consuetudo fuit Erasmo jucundissima, *ibid.*
 — sua abitus fuit eidem mollicissimus, *ibid.*
 — aliquam partem sue tragico-comœdiæ ad Era-
 simum perscripti, 1052. E.
 — bonam illius partem rejicit in Joannem Fabrum,
ibid.
 — sibi delegatum Historici munus, 1090. A.
 — quid cum Erasmo expolitas? 1105. B.
 — librum de rebus a Rege Ferdinando gestis conscrip-
 sit, 1119. C.
 — *Orethos* (Christophorus ab) doctus pariter & castissi-
 mus integritas vir, 1141. C.
 — quod consilium abrupti? *ibid.*
 — *Orethos* (Carolus) juvenis unde Erasmo cognitus pe-
 nitiusque perspectus? 1262. A.
 — ipso nihil sincerius, modestius, aut amico ami-
 cius, *ibid.*
 — quid ipsum pertraxit in Italiam? *ibid.*
 — cui & a quo commendatur? *ibid.* B.
 — modestissimis suis moribus Erasmo commendatissi-
 mus, 1217. F.
 — salus & incolumitas pervenit Patavium, 1206. C.
 — pulchre Ciceronianus & bene Græcus inde exspe-
 ctatur, *ibid.* D.
 — Ammonii & Erasmi amicus communis, 1400. C.
 — juvenis bene natus, sed parum eruditus, 1755. C.
 — *Orethos* (Nicolaus) ab Erasmo admodum laudatus,
 1154. B. C.
 — principali totius Flandriæ concilio summa cum
 laude præsidet, *ibid.*
 — juvenit Gandavæ natus nihil non eximium de se
 pollicens, *ibid.*
 — ipsius Epigrammum Latinum & Græcum, ab Era-
 smo compulsum, 1155. D.
 — *Palsanus* (Bosaventura) Linguae Græcæ Professor in
 Academia Lugduno-Barata, 1373. F.
 — scriptis quamplurimis clarus & celebris, *ibid.*
 — *Palsanus* (P.) vir eruditissimus ac *scholasticus*,
 1373. D.
 — quem cognitus est, eique commodatur? *ibid.*
 — *Palsanus* (Petrus) Reipublicæ Brugis a pensionibus,
 1455. E.
 — Erasmi amicus, *ibid.*
 — vir candidus vanisque doctibus instructus atque os-
 nat, *ibid.* F.
 — Erasmi ætremas amicus consolatione mitigare stu-
 det, *ibid.* E.
 — *Palpus*, maximeque aulicorum, professores litterarum
 odit, 16. C.
 — illud censetur crudissima hujus mundi pars, 341. F.
 — ad Christi corpus tamen pertinet, *ibid.*
 — quomodo hunc indigendum? *ibid.* 342. A.
 — quatenus ferendum, ac puteris fovendum indul-
 gentia? 342. A.
 — quid non continuo probat? 364. B.
 — quem existimas optimum Medicum? 408. F.
 — ad quorum ingenia, consilia, &c. subinde im-
 mutatur? 438. E.
 — quas diffinitiones non intelligit? 489. C.
 — quos hæresionem esse censet? *ibid.*
 — *Palmerius* (scilicet *Gerardus Nevoimagus*) episcopulum quæ-
 dam Erasmi furtim curat edendam cum Scholæ,
 1291. C.
 — ebriolus Argentoratium commigravit, 1301. B.
 — quomodo ab Erasmo vocatus? *ibid.*
 — antehac super modum ejusdem anans, *ibid.*
 — rursus quantopere in eundem furit? *ibid.*
 — quot & quales libellos in eundem emittit? *ibid.*
 — in quos invenitur? 1313. B. Vid. etiam *Nevo-*
imagus.
 — *Uxor* magis veretur maritum, quem agnoscit & præce-
 ptorem, 679. F.
 — non minus pietatis habitura, quia minus habet
 superfluitatis, *ibid.*
 — qualem eam oportet esse? 680. B.
 — *Uxor* Lutheri, puella, mire venusta prædicatur, 908. C.
 — ex clara familia oriunda, sed indotata, *ibid.*
 — ante annos complures Veitilis esse delicta, *ibid.*
 — de maturo illius partu spargitur vanus rumor,
 919. E.
 — gravis esse dicitur, *ibid.*
 — *Uxor* Mori facillima prædicatur, 155. D.
 — nunquam Erasmi meminit, quam illi bene prece-
 tor, *ibid.*
 — *Uxor* nautæ cujusdam, mulier mammosa bibulique,
 353. E.
 — quantum sibi placuit vitium quoddam rebellem? *ibid.*
 — quanto furore pugnat cum ancilla & marito suo? *ibid.*
 — *Uxor* palloris cujusdam a quo conspirata? 1113. E. F.
 — *Uxor* Principis Leodienfis, Heroti, viæ Penelope, mo-
 ribus Lucretia, 119. E.
 — duo ipsius fratres, quos vere credere possis Lede
 gemellos, *ibid.* F.
 — *Uxor* Thymni cujusdam, claro genere nata, & aliquot
 liberorum mater, 455. A.
 — seducitur, & ob id illico rejicitur a marito, *ibid.*
 — longius proleptæ, ad extremam devenit calamita-
 tem, *ibid.*
 — obnoxia scabiei, quam Gallicum vocant, *ibid.* B.
 — in gratiam mariti reconciliari nullo modo potest,
ibid.
 — *Uterculus* quid denotat? 1017. E.
 W.
 — *Waltenses* & vitæ senectutis privatarum adium
 omnes Divos ejiciunt, 814. D.
 — *Waranus* quidam, auditor Vitæ, eique charus,
 706. E.
 — *Waranus* (Guilielmus) Archiepiscopus Cantuariensis,
 quanti facit *Adagia* Erasmi? 8. E.
 — quid eidem pollicitor ac mittit? *ibid.*
 — solus eundem retinet, 101. D.
 — quid de eodem auguratur? 117. F.
 — quid eundem monet rogatque? 118. A.
 — huc decet moreque maritæ extollantur, *ibid.*
 — D. 119. B. 142. C. D. 153. B. C.
 — Meccenas Erasmi & omnium eruditorum, *ibid.*
 — 142. D. 153. B. 114. E.
 — quanta ipsius humanitas ac benignitas in eundem?
 119. A. B. 123. A. 142. D. 145. C. 214. E.
 — quantum faveret Romanæ Sedis oronem? 177.
 B. 143. F.
 — totius regni Angliæ Primas & Cancellarius, 147.
 C. D. 145. B.
 — quid in eo videtur recuperasse Erasmus? 143. E.
 — omnia ipse debet idem, 143. F. 146. C.
 — Ammonii poemata probat, sed perfectione sua præ-
 fixa non admodum delectatur, 147. B. — *mic*

- mire abhorret ab omni *suspitione*, *ibid.* C.
 — qua de re admonet Erasimum, & quid veretur *ibid.*
 — laudibus Angliæ Regique uice delectatur, *ibid.*
 — ecloga ipsi dicatur, *ibid.*
 — suo veteri erga Erasimum studio unde multum accesserit? 158. F.
 — quinam libellus ad ipsum mittitur? 164. F.
 — quanto negotiorum agmine obruitur? *ibid.*
 — quot Guilelmos acquirit? 184. E.
 — officio Cancellarii exsoluitur, 221. C.
 — qualis esse dicitur Erasimo? 230. E.
 — Magistratus se abdicat, 234. D.
 — quale nomen consecutus est per Erasimum? 260. B.
 — quam gratissimus in eundem, *ibid.* C.
 — quibus viris communicavit editionem ejusdem in N. Testamentum? *ibid.*
 — omnibus laudibus eundem effert, *ibid.*
 — pro quibus gratiam habet immortalem Erasimo? *ibid.* D.
 — quid eundem rogat? *ibid.*
 — quid ad eundem scribit? 357. B.
 — cur patrociniū Coleti suscipit? 460. E.
 — qua re interpellat Erasimum? 501. F.
 — quid sibi commendatur per eundem? 644. E.
 — quid monetur de pecunia collocandi? *ibid.* F.
 — quantum solliciti metuit, ne quid Erasimo delit? 645. C.
 — sacerdotium eidem pollicetur, *ibid.*
 — quæ cognoscet ex Thoma Haliæ? 661. E.
 — amicum fortunula obstruit Erasimo recusanti, 759. C.
 — quæ in re rara est ipsius dexteritas? 785. A.
 — inter quos lætam prudenter diremit? *ibid.* C.
 — quantum solliciti de Erasimo ac in eum benignissimus? 1021. B.
 — vir doctus ac probus prædicatur, 1528. F.
 — quam amantissime Erasimum amplectitur? *ibid.*
 — sacerdotium centum ferme nobilibus eidem dedit, *ibid.*
 — illud postea mutavit in pensionem centum coronatorum, *ibid.*
 — quot nobiles eidem dono dedit? 1529. A.
 — de eodem multa loquutus valde cupivit ejus præfectum, 1572. E.
 — ejusdem Mæcenas, ubi præconiis amplissimis effertur? 1587. B.
 — ejusdem amantissimus, 1856. C.
 — quando mortuus? 1456. E.
Wassius Præpositus, 91. B.
Wassius (Joannes) Erasimi amicus, abest, 130. F. 1670. F.
 — quanta lætitia literis ejusdem accepit? 160. F.
 — quantum faciat easdem? 161. A.
 — quomodo extraria quædam amplectitur? *ibid.*
 — quantum sibi gratæ ac pretiosæ Erasimi litteræ? *ibid.*
 — quid in eodem miratur? *ibid.*
 — quo nomine plura habetur apud nonnullos? *ibid.* B.
 — quid de Erasimo dicit sententiæ? *ibid.* C. D. E.
 — quid eundem obsecrat, ut faciat? *ibid.* E.
 — quantum se obsecrare in Commentariis ejusdem in Cæsonem minorem? *ibid.*
 — quomodo Hieronymum ab eodem emendatum excipit? *ibid.*
 — quid eundem rogat, eique gratulatur? *ibid.* F.
 — ejusdem visendi avarus est, 162. A.
 — quid eidem pollicetur? *ibid.*
 — quorum apocorum memoriam eidem rescit? 166. F.
 — sibi probatur N. Testamentum ejusdem, *ibid.*
 — vir integer & eruditus, *ibid.*
 — suus amicus qualis? *ibid.* B.
 — sui mores qualis? *ibid.*
Wassius (Nicolus) Præpositus Bernensis, 708. A.
 — vir humanitate summæ & consuetudine suavissima, *ibid.* 782. F.
- a quo & per quem saluatus? 944. B.
 — quid queritur de Comperio? 773. E.
 — ut ipsi satisfiat, curabit Erasimus, 782. F.
Willis Doctor, Erasimi amicus, 606. B.
Willerus (Bartholomæus) qui in re commodatur Erasimo? 1169. E.
Wendelshof, locus prope Nurembergam, 1740. E.
 — quid significat, & cujus patria? *ibid.*
Winfredus (Rogerius) cur inter multos amicos imprimis occurrat Erasimo? 100. F.
 — inter ejusdem amicos præcipuo loco ponendus, 101. B.
 — quid persuadet patri Joannis ejusdem? 140. C.
 — sua in Erasimum benevolentia, *ibid.* E. 141. A. B.
 — quonam conspectum facere potest? 141. A.
Wernerus (Georgius) cui & a quo commendatur? 1046. A.
Wernerus (Cornelius) convivium retinet Erasimum, 1527. B.
Wernerus (Joannes) quas literas extorqueret Erasimo potuit? 353. F.
 — sua in eundem propensissimus animus, *ibid.*
 — ob quid dignus est, qui redametur? 354. B.
Wespius vulgo rusticus habetur, 615. A.
 — apud illos multa fuerunt summi ingenii animæque vulgari doctrina prædicti, *ibid.*
 — non aliud genus mortalium laboris patientius, *ibid.*
 — ob quæ potissimum commendatur? *ibid.*
Wispulus (Joannes) Canonicus apud S. Victorem extra Maguntiam adest cum Erasimo, 372. A.
 — homo commodissimus ac festivissimus, *ibid.*
Wismensternum, insignis Benedictinorum Monasterium apud Londinenses, 763. F.
Wierius (Georgius) modeste loquitur de suis literis, 1755. E.
 — quid sentit de Oecumenica Synodo, & quid deplorat? *ibid.* E. F.
 — quid pronunciat de parte Lutheri? 1756. A. B.
 — Erasimum suorum laudibus ornât, *ibid.* C. D.
Wiel (Joannes vander) multum suit cum Magistro Georgio, 1620. E.
Wilefian seu *Wilefian* ingentem hæresin exterrum induisse dicuntur, 772. B.
 — quid aliquando tentarunt in regno Angliæ? *ibid.* C.
 — conjuratorum exercitum coegit, utoque prælium commiserunt, *ibid.*
 — vix potest læte regis fugæque, *ibid.*
 — illorum fustio apud quos & quomodo oppressa? 748. B.
 — eadem censetur oppressa verius quam extincta, *ibid.*
Wilemus quibus odiis crepit esse hostis Ecclesiæ? 941. D.
 — ipsius libri nonnulli post mortem damnati, 391. A.
Wielmannus (Petrus) Canonicus Anderlæcensis, & Erasimi hospes, 690. B.
 — silem misere per Lutheranos libellatam deplorare solebat, *ibid.*
 — eidem feliciter revalescenti gratulari debet, *ibid.*
Wilerius (Joannes) civis Basiliensis, in Angliam natus, ex patre tamen Germano, professus Antuerpiam, 1606. D.
Wimpfelmus (Robertus) Curiam sequitur, 1546. D.
 — ipsius frater apud quem agit Oratorem Regis sui? *ibid.*
Wimpfelmus (Jacobus) eximius Theologus, 119. B.
 — eruditior & sanctiora commendatur, 147. A.
 — sensu venerabilis, *ibid.*
 — quæ ipsum a libris absolvit? *ibid.* B.
 — Erasimi amicus non postremi loci, 1141. B.
 — ejusdem & Volzii amicus communis, 1544. A.
 — in catalogo Archiepiscoporum Maguntinorum honestissimam Erasimi facit mentionem, 1550. D.
 — quo anno mortuus? 1141. B.
 — ejus vita describitur, *ibid.* B. C. &c.
Wismensterni Episcopus, vir prudentissimus, 1650. B.
 — præclare & honorifice loquitur de Versione N. Test. ab Erasimo facta, *ibid.* Vid. etiam Episcopum.
Wittenbergæ, ubi princeps Ducatus Saxoniæ superioris, 424. C.

INDEX REKUM AC VOCUM.

Watershera (Nicolus) quid Erasmo dicere solitus? 1519. D.
Wissac quidam ex calculo perisse nunciatur, 782. F.
Wismasie, civitas Imperialis in Palatinatu Rheno, 371. F.

X.

X *Antipope* quomodo Socratem exercuisse dicitur? 34. A.
Xaveri, Medici Hispani, utriusque literaturæ peritissimus, & Erasmo favens, 1091. C.
 — quid sibi accidit cum quodam Monacho? *ibid.* C. D.

Z.

Z *A* ubi nupturum ab *Arxiqua* pro *du*? 703. E.
Zacharia ab *idem* pro *Diabolo* acceptum, *ibid.*
Zachas cur quæsitum *Iyemoei* præsidium? 712. D.
Zacharias quidam, *Iyemoei* amicis doctus, 788. C.
Zanderus quidam, Præpositus *Vratilavienfis*, unde rediit animum Erasmo? 668. F.
Zafus (Udalricus vel *Uricus*) famulus laudibus ornat Erasmo, 133. E. F. 134. A. B. C. 138. B. C. D. E.
 — de seipso modestè sentit, 133. F. 134. B. 138. D.
 — *Pium Hieronymum Baldigenum* impense laudat, 134. A. B.
 — quodam sui ipsius Opera, *ibid.* B. C.
 — quibus epistolis Erasmo ornat? 138. B. C. D. E.
 — quinam auribus suis circumspiciant? *ibid.* B.
 — quid dicit de literis Erasmi? *ibid.* B. C. D.
 — apud Germanos sui Casarem insultat, 187. E.
 — quomodo se exultat apud Erasmo? 195. E. F.
 — quid eundem monet rogatque, & quid ei pollicetur? 196. A. B.
 — ut diuissime superfit opus Erasmi, 219. C.
 — quid in se ipso expensit dicit? 336. D.
 — mira laudibus ornat Erasmo, ejusque raras doctos excolit, *ibid.* E. F.
 — in *Feodales* usus nova Opera cedit, 337. A.
 — vit inter bonos optimus & inter doctos doctissimus, 347. B.
 — in ipsius mores non cadit ulla fusi suspicio, *ibid.* C.
 — quanta ipsius eruditio, eloquentia, ingenium, ac memoria? *ibid.* D. E.
 — ipsius moribus nihil gravius, integrius, ac suavius esse potest? *ibid.* F.
 — suæ expulsiſſimæ lubricationes, *ibid.*
 — vit omnibus modis incomparabilis, 350. B.
 — quid restitit legibus Casareis atque gemine literaturæ? *ibid.*
 — quanta Romani sermonis ubertate scatur? *ibid.*
 — homo non minus eruditus quam eloquens, 383. C.
 — quibus imponere dicitur, & unde? 500. C.
 — cujus incommodi nonnullam partem amolitus est? 131. B.
 — homo extremæ senectutis, sed virido ingenio & inexhausta sciencia, *ibid.* E.
 — Legum Doctor & ordinarius Professor in Academia *Friburgensi*, 1531. A.
 — quibus laudibus Erasmo extollit? 1540. A. B. & c.
 — eundem ad nuptiales filii pompas invitat, 1543. D.
 — commentarios scribit in *L. II. de Orig. Jura*, 1547. B.
 — ipsius in N. Test. Erasmi Carmen, 1552. C.
 — ipsius libellus de *Origine Jura* a quo excudendus? 1615. C.

Zacharius (Andreas) Episcopi *Ploensis* nepos, com-
 modus & jucundus Erasmo convivor, 1094. B.
 1096. D.
 — in utriusque literaturæ studio strenuum navat
 operam, 1096. E.
 — ad quid hortatore, adjutorem, & magistrum ha-
 bet Erasmo? *ibid.*
 — obicit eundem ut patrem, eique tadicorum
 partem admittit, *ibid.*
 — juvenis benevolentiſſimo apud suos loco natus, ob
 quid a convitiis Erasmi distinctus? 1122. B.
Zelandia, provincia Belgii federati, 35. C.
 — quomodo describitur a *Tonſtallo*? 266. A. B. C. D.
 — non paucos absorbuſſe dicitur, 168. B.
Zeno cur sibi felix visus est? 1328. F.
Zendus Collectantes qualis, & cui fuerunt adjumento?
 1289. E.
Zephyrus quo tempore flant? 23. B.
Zephyrus Pontifex, 1850. C.
Zuglerus (Jacobus) quid indicat Erasmo de quodam
 codice? 1699. D.
 — quid sentit de *Pontio Diacono*? *ibid.* E.
 — cur invehitur in Gallos? *ibid.*
 — quam *Hieronymi* Commentaria descripsit?
 1700. A.
Zucke (Joannes) homo ſicillegus & ſcleratus dicitur,
 504. F.
 — quibus bellum indixerat, eorumque bona dirigen-
 da invalerat? *ibid.*
 — ex quibus ſinum exercitum coegerat? 505. A.
Zeus, alienarum ludum obſecrantes, & aliorum
 laborum reprehensores, 60. B.
Zeus, malignus quidam Poeta atque Sophista, 97. D.
Zeyras quid *Durio Xerxi* patri præſtant? 1640. A. E.
Zey civitas æqualis *Argemorate*, ditionis *Duci Juſta-*
centis, 1451. A.
 — in ea quis docet Evangelium? *ibid.*
Zuchemus (Vigilius) *Phyllus* Erasmiſſe extol-
 lit, 1156. D.
 — quomodo depinxit *Paangartnerus* eidem?
 1445. B.
Zuingli in quo conventu non impetravit ut audirentur
 ? 1327. E.
Zuinglius (Haldricus) ubi clam foret *Epphendopium*?
 711. D.
 — quantas turbas ob imagines concitavit? 818. C.
 — in *Eucharistia* nil eſſe præter panem & vinum
 aſſertit, 893. D.
 — quam perſuaſionem confirmavit duobus libellis
 editis? 908. E.
 — adverſus quos digladiari dicitur? 964. C.
 — quanti ſunt Erasmo? *ibid.* D.
 — quem locum ejusdem citat? *ibid.* C. E.
 — cum *Luthero* & *Oſiandro* libellis amaraſcentis
 conſtituit, 1029. F.
Zuſpinus (Petrus) vir candidiſſimus & amabiliſſimus,
 435. A.
 — ipsius dotes moreſque impenſe deprecantur,
 483. D. E.
 — quid sibi dulciſſimum, & ſub quo Principe meret?
ibid. F. 484. A.

F I N I S.

Informatio pro Bibliopegis ubi figuræ inferendæ.

	Fig.		
Thomas Morus,	133	Georgius, Dux Saxonie,	567
Haldricus Zaxus,	133	Andreas Alciatus,	670
Guilielmus Buderus,	168	Jacobus Sadoletus,	824
Bibbaldus Pirckheimerus,	196	Joschimus Camerarius,	818
Henricus VIII.	263	Reginaldus Poleus,	896
Bonifacius Amerbachius,	349	Martinus Lutherus,	900
Beatus Rhenanus,	371	Carolus V.	1016
Philippus Melancthon,	401	Petrus Bembo,	1061
Chriſtophorus Langolius,	409	Vigilius Zuichemus,	1156
Joannes Ludovicus Vives,	411	Cornelius Grapheus,	1161

